1071 VB

SACROSANCTA CONCILIA

AD REGIAM EDITIONEM EXACTA

QUÆ OLIM QUARTA PARTE PRODIIT AUCTIOR

Studio PHILIP. LABBEI, & GABR. COSSARTII,

Soc. JESU *Presbyterorum;*

Nunc verò integre insertis Stephani Baluzii, & Joannis Harduini additamentis, plurimis præterea undecunque conquisitis monumentis, notis insuper ac observationibus, firmiori fundamento Conciliorum epochas præcipue fulcientibus, longè locupletior, & emendatior exhibetur,

CURANTE NICOLAO COLETI

Ecclesiæ S. Moysis Venetiarum Sacerdote Alumno.

TOMUS NONUS

Ab Anno DCCLXXXVII. *ad annum* DCCCLVIII.

VENETIIS, MDCCXXIX.

Apud { Jo: Baptistam Albrizzi Hieron. Fil. et Sebastianum Coleti.

CUM VENETI SENATUS PRIVILEGIO.

S. Ca.

R. I. 52

SYLLABUS

EORUM QUÆ TOMO IX. CONCILIORUM CONTINENTUR.

*Quæ asterisco * notata sunt, non erant in prioribus aliis editionibus: quibus hæc nota † impressa est, eorum incertus est annus: quæ vero indice & designantur, huic editioni accessere.*

ANNO CHRISTI

HADRIANUS PAPA, de quo supra.

787. VVormatiense V. concilium. 1.
788. Ingilenheimense. ibid.
* Narbonense. ibid.
☞ Observatio P. Pagi. 4.
☞ Fincheuhallense. 5.
Acleense seu Acetechense. ibid.
789. *Capitulare Aquisgranense Caroli Magni regis.* ibid.
Ejusdem capitula XVI. ad monachos spectantia. 28.
Alia capitula XXI. de diversis rebus. 29.
790. VVormatiense VI. 31.
791. Ratisponense. ibid.
Forojulense. ibid.
1. Acta. ibid.
2. Symbolum fidei. 40.
3. Capitula XIV. 43.
4. Notæ Binii. 50.
☞ Adnotatio P. Pagi. 51.
792. Ratisponense. ibid.
☞ Romanum. 53.
793. *Collatio Verolamii facta.* ibid.
Verolamiense concilium. 55.
☞ *Capitulare de causis Regni Italiæ.* ibid.
794. Verolamiense II. 57.
Francofordiense. ibid.
1. Epistola Hadriani papæ ad episcopos Hispaniæ. ibid.
2. Libellus episcoporum Italiæ facto syllabus. 66.
3. Synodica concilii ab episcopis Galliæ & Germaniæ ad præsules Hispaniæ missa. 76.
4. Caroli Magni regis epistola ad Elipandum & cæteros episcopos Hispaniæ. 91.
5. Canones LVI. 99.
6. Admonitio Jacobi Sirmondi de canone secundo. 98.
* Epistola Paulini patriarchæ Forojulensis. 108.
Notæ Sirmondi in concilium Francofordiense. 110.
Notæ Binii. 111.
795. VITA LEONIS PAPÆ III. 119.
Kemulfi regis Merciorum epistola ad Leonem papam III. 155.
Leonis papæ III. epistola III. 154. 155. 170.
* *Ejusdem epistola decem ad Carolum Magnum.* 156. & seq.

ANNO CHRISTI

☞ Symbolum Orthodoxæ Fidei. 170.
Epistola Caroli Magni ad Leonem III. papam. 172.
Ejusdem commonitorium ad Angilbertum abbatem Centulensem. 173.
Ejusdem epistola tres ad Offam regem Merciorum. 174. 175.
☞ Anglicum Concilium. 175.
* *Caroli Magni capitulatio duplex de partibus Saxoniæ.* 177. 180.
797. *Theodulphi Aurelian. episc. capitulare.* 181.
* *Additio ad Theodulphi capitulare.* 195.
☞ *Theodulphi Capitulare secundum.* 197.
Finchallense concilium. 209.
798. aut circ. Bacanceldense. 211.
☞ Reispacense. ibid.
799. Romanum. 213.
☞ Observatio P. Pagi. 215.
☞ Urgellense. ibid.
Aquisgranense. ibid.
* Felicis Urgellitani confessio fidei. 217.
† * *Concilium Ratisponense.* 222.
800. Cloveshoense. ibid.
* Turonense concilium. 223.
* *Leonis III. papæ ad Carolum Magnum adventui in Saxoniam.* 225.
* *Caroli Magni quarta in urbem profectio.* 226.
* *De canonica purgatione Leonis papæ & Caroli imperatoris inauguratione.* ibid.
* *Breviar narratio ex Ademaro.* 228.
800. Romana synodus. 229.
* Formula purgationis qua usus Leo pontifex. 230
801. * *Capitula a Carolo imperatore addita ad legem Longobardorum.* ibid.
Caroli Magni selecta capitula ecclesiastica. 231.
Capitula Caroli Magni Imp. ex variis capitularibus excerpta, per annos imperii digesta. 246.
Capitula ad legem Longobardorum adjecta. 259.
802. *Ex capitulis quæ missis data sunt.* 246.
Capitulare episcoporum. 250.
Capitula excerpta de canone. 252.
Capitulare ad Salz. 253.
804. *Admonitio ad presbyteros.* 254.
Capitulare ad Theodonis villam. 255.
805. *Capitulare interrogationis.* 256.
811. *Brevis capitulorum ad episc. & abbates.* 257.

ANNO CHRISTI

Incerti loci in Gallia Concilium . 259.

† Vormatiense . *ibid.*

† 902. Altinense concilium . *ibid.*

* Aquisgranense . 265.

☞ *Caroli M. Capitularem primum anni* 802. *ibid.*

℔ Ratisponense . 269

865. Cloveshoense . 271.

866. Constantinopolitanum concilibabulum I. 273.

867. ℔ Salisburgense Concilium . *ibid.*

869. Constantinopolitanum II. concilibabulum . 275.

† * Duæ synodi Constantinopolitanæ , Gr. Lat. ex Synodico . *ibid.* & 277.

869. Aquisgranense concilium . 277.

Ratio habita de symbolo fidei, inter Leonem papam III. & missos Caroli Magni imperatoris . 278.

* Epistola Caroli Magni Imp. ad Leonem III. 283.

☞ Adnotatio P. Pagi . 286.

811. *Caroli Magni brevilorium divisionis thesaurorum post obitum fervanda* . 287.

* *Nicephori CP. patriarchæ ad Leonem III. epistola Gr. Lat.* . 291.

813. Arelatense VI. concilium . 319.

1. Præfatio . 320.

1. Canones XXVI. 321.

Moguntinum , 327.

1. Præfatio . 328.

1. Canones LV. 329.

Remense II. 339.

Turonense III. 347.

Cabilonense II. 357.

Capitulare Caroli Magni , anno imperii XIII. 373.

Nota Sirmondi . 377.

☞ Observatio P. Pagi . 378.

† 814. ☞ Rotomagense concilium . *ibid.*

☞ Observatio P. Beslin . 380.

* Concilium CP. Gr. Lat. 379.

* *Canones aliquot Nicephori patriarchæ CP. Gr. Lat.* 387.

815. Re-flexio 825. Constantinopolitanum III. concilibabulum . 389.

Theodori Studitæ epistola ad synodum Iconomachicam . 391.

Noviomense concilium . 393.

* Trevirense , *ibid.*

Lugdunense , 395.

816. VITA STEPHANI PAPÆ IV. *ibid.*

Aquisgranense I. concilium . 399.

1. Præfatio . *ibid.*

2. Liber primus de institutione canonicorum . 404.

3. Liber secundus de institutione laicinonialium . 495.

4. Epistola Ludovici Pii Imp. ad Sichaium archiep. Beredegal. 526.

5. Notæ Sirmondi in hoc concilium. 528.

6. * Ludovici Pii Imp. epistola ad Magnonem archiepisc. Senon. cum admonitione Jacobi Sirmondi . 529.

7. Notæ Binii . 537.

8. * Henti archiepisc. Trevir. epistola duæ . 532.

* *Observatio Philippi Labbe de vera Chrodegangi regula Canonicorum* . 533. & 169.

* *Pretigni regulæ Chrodegangi episc. Metensis* , 534

* *Regula ejusdem* . 536.

* *Canonicorum regula per anonymum interpolatorem* . 554.

Ludovici Pii Imp. capitulare I. 567.

Celichytense concilium. 573.

817. VITA PASCHALIS PAPÆ I. 579.

Ejusdem epistola duæ. 591. 593.

Aquisgranenses conventus. 595.

Notitia de monasteriis , quæ regi militiam , dona , vel sola orationi debent. 603.

Canon Ego Ludovicus. *apud Gratianum.* 605.

* Aquisgranense concilium. 609.

* Venetiense. *ibid.*

819. * Aquisgranense. 611.

820. Cantuariense. *ibid.*

822. ℔ *Conventus Noviomagensis.* *ibid.*

Apud Theodonis villam. *ibid.*

Notæ Sirmondi & Binii. 615.

Aryenbi Vapriulare. *ibid.*

Olsaveshlense concilium. 619.

Cloveshoense. 621.

Attiniacense. 623.

Notæ Sirmondi & Binii. 625. 626.

Ludovici Pii capitulare II. *ibid.*

823. * Compendiense Concilium. 635.

824. VITA EUGENII PAPÆ II. *ibid.*

Decreta Eugenii papæ. 640.

* *Diploma Eugenii ad episcopos & populum Ituanorum.* 641.

Conventus Parisiensis de imaginibus. 641.

1. *Ejus refutatio authore Bellarmino.* *ibid.*

2. *Epistola Ludovici Pii.* 647.

3. *Ejusdem Imp. commonitorium Jeremiæ & Jonæ episcopis.* 648.

* *Ex constitutionibus Lotharii Imp.* 649.

℔ Aliæ apud Olonam. 650.

* *Aliæ ejusdem constitutiones* XVI. 650.

* *Aliæ ejusdem constitutiones* IX. 653.

824. Cloveshoense concilium, 655.

826. Ingilesheimense, 657.

Romanum. *ibid.*

827. ℔ Mantuanum Concilium , nunc primum editum. 657.

☞ Observationes B. Bernardi de Rubeis. 661.

VITA VALENTINI PAPÆ. 665.

VITA GREGORII PAPÆ IV. 667.

Ejusdem epistolæ duæ. 679. 683.

* *Ejusdem alia ad episcopos Galliæ.* 685.

Ludovici Pii epistola ad Hildiuinum. 688.

Ejusdem capitulare III. 691.

Concilia quatuor, Moguntinum , Parisiense , Lugdunense , Tolosanum. 692.

Parisiense VI. quod ex prædictis quatuor unum extat. 701.

℔ Lugdunense 779.

* CP. Pseudosynodus , Græco Lat. *ibid.*

Vvormatiense Concilium. 781.

830. * Lingonense. *ibid.*

1. Præceptum Ludovici Imp. *ibid.*

2. Charta Alberici episcopi Lingonen. 783.

* *Conventus episcoporum Noviomagensis.* 785.

831. Re-flexio 830. *Ludovici Pii diploma de ordine monachorum in monasterio S. Dionysii restituendo.* 785.

831. ℔ *Conventus tres , Aquisgranensis , Ingelheimensis , & in Theodonis Villa.* 789.

℔ Hamburgensis synodus. 791.

Conventus Vormatiensis. 793.

1. *Charta Aldrici Senonensis.* *ibid.*

2. *Diploma Ludovici Pii Imp.* 796.

Londonicnse concilium. 797.

Conventus Compendiensis. 801.

Agobardi libellus de eodem conventu. 806.

Conventus apud S. Dionysium. 809.

* *Conventus Attiniacensis.* *ibid.*

Meerense concilium. 811.

Apud Theodonis villam concilium. *ibid.*

* Nonnulla de Ebbonis depositione. 814.

Notæ Sirmondi & Binii. 816.

Aquisgranense II. concilium. *ibid.*

Notæ Sirmondi & Binii. 882.

Stramiacense. 883.

Notæ Sirmondi & Binii. *ibid.*

℔ Observatio P. Pagi. *ibid.*

835. ℔ *Conventus Aquitanicus.* 885.

℔ *Vormatiensis.* 887.

℔ *Carisiacensis.* 887.

838. Kingstonicnse. 889.

℔ Aquisgranense Conventus. 891.

Cabilonensis conventus. 899.

839. ℔ Cenomanense synodus. 901.

840. *Ludovici Imp. edictum de restitutione Ebonis.* 905.

* *Apologeticum Ebbonis.* 907.

Leges ecclesiasticæ Kenethi regis Scotorum. 911.

841. * *Conventus episcoporum in diœcesi Autissiodorensi.* 915.

842. * Concilium Aquisgranense. 917.

Constantinopolitanum. *ibid.*

Idem , ex Synodico , Gr. Lat. 919.

* Bituricense. *ibid.*

De eodem obtervatio Philippi Labbe S.J. 925.

843. ℔ Germanicisense concilium. 921.

Tolosanum capitulare Caroli Calvi. 923.

* *Observatio Phil. Labbe S. J. de hoc capitulari referendo ad annum* DCCCXLIV. 928.

Conventus in villa Celonia. *ibid.*

Apud Lauriacum in pago Andegavensi concilium. 931.

Nota Jacobi Sirmondi. 932.

844. VITA SERGII PAPÆ II. *ibid.*

Ejus epistola ad episcopos Transalpinos. 940.

Nota Sirmondi S. J. 942.

Observatio Phil. Labbe , de Tolosano capitulari Caroli Calvi in hunc annum transferendo. 945.

Ad Theodonis villam concilium in loco qui dicitur *Judicium*, 941.

Vernense concilium II. 947.

Nota Sirmondi J. 954.

845. Belvacense concilium. *ibid.*

Nota Sirmondi & Binii. 955.

Meldense. *ibid.*

846. * Venetiense in Britannia minori concilibabulum. 989.

847. Parisiense concilium, *ibid.*

Privilegium monasterii Corbejensis . *ibid.*

℔ Observatio P. Pagi. 994.

Capitula Caroli in villa Sparnac. 995.

Nota Jacobi Sirmondi S. J. 998.

847. LEONIS PAPÆ IV. VITA. 995.

Ejusdem epistola duæ. 1025.

Epistola Lotharii Imp. ad Leonem papam. 1028.

Fragmenta quatuor aliarum epistolarum Leonis IV. 1030.

Homilia Leonis ejusdem. 1031.

Parisiense concilium. 1033.

Moguntinum I. 1035.

1. Epistola synodica ad regem Ludovicum. *ibid.*

2. Capitula XXXI. 1038.

848. Moguntinum II. 1047.

* Lugdunense. 1051.

* *Lemovicense conventus.* 1055.

* *Carisiacense conventus.* *ibid.*

849. Carisiacense concilium. *ibid.*

* Additio ex epistola Hincmari ad Amolonem. 1057.

Parisiense , quod Baronio , aliisque Turonense IV. *ibid.*

* Hortamenta Nivernenſis epiſc. donationes. 1061.

850. ℔ Romanum. 1063.

Ticinense , male dictum Regiacicum. *ibid.*

1. Capitula XXV. de rebus ecclesiasticis. 1065.

2. Capitula V. Imperatoris de rebus secularibus. 1073.

3. Notæ Henrici Canisii. 1074.

℔ Germanicum in certi loci. 1075.

℔ Romanum. *ibid.*

850. cine. Muritrannum in diœcesi Senonensi. 1077.

Benningdonense. *ibid.*

851. Kingesburiense, *ibid.*

* Suessionense. 1081.

852. Cordubense conciliabulum . 1083.

Mo-

ANNO CHRISTI

Moguntinum III. concilium. 1083.
* Senonense. 1085.
Ticinense conventus. 1087.
Anno 855. celebrandus. Vide ad illum annum.
Suessionense concilium II. *ibid.*
1. Præfatio. 1089.
2. Canones. *ibid. & seq.* 856.
3. Pars gestorum concilii ex singulis ejus actionibus decerpta. 1093.
4. Subscriptiones. 1100.
5. Capitula XII. missis dominicis per regnum data. 1102.
6. * Jacobi Sirmondi notæ. 1105.
Carisiacense dictum II. 1111.
* Fulcrici excommunicatio confirmata. 1112. 858.
Vermeriense II. *ibid.*
* Notæ Jac. Sirmondi S. J. 1115.
Romanum, *ibid.*
1. * De synodis Romanis Eugenii II. & Leonis I V. veterum testimonia. *ibid.*
2. * Concil. Rom. Eugenii II. 1117.
3. * Concil. Rom. Leonis IV. 1127.
4. * Ejusdem synodi breviarium ex scriptore de vitis pontificum. 1139.
5. * Aliquot ejusdem canones a Joanne VIII. & ab Hincmaro relati. 1144.
6. * De Anathatis cardinalis excommunicatione & depositione. *ibid.*
7. * Nota Lucæ Holstenii ad cap. XXXIII. 1147.
Constantinopolitanum concil. *ibid.* 870.
Valentinum III. 1149. 855.
1. Præfatio. *ibid.*
2. Canones XXIII. 1150.
3. Subscriptiones. 1161.
4. * Capitulum legis Gondobadæ. *ibid.*
5. Notæ Sirmondi & Binii. *ibid.*
Ticinense concilium. *ibid.*
Hæc pertinet conventus qui supra ad annum DCCCLV. 855.
1. Capitula ab Augusto proposita. *ibid.*
2. Ad eumdem, rescriptum consultationis episcoporum. 1165.
Concilium apud Bonoilum villam. 1597.
Bini dissertatio de Joanna papissa. 1167.
* *Centuaphium ejusdem Joannæ per Philippum Labbeum.* 1171.
VITA NICOLAI PAPÆ III. 1237.
Ejusdem epistolæ duæ. 1248. *& seq.*

ANNO CHRISTI

* *Diplomata in confirmationem privilegiorum Corbeiensis cœnobii.* 1250.
* *Aliud privilegium monasterii S. Dionysii.* 1258.
Vvinitoniense concilium. 1259.
Donatio Æthelvulfi, ex triplici editione. *ibid. & seq.*
Romanum. 1261.
Carisiacense ejusdem. 1263.
* Notæ Jac. Sirmondi S. J. 1266.
Vvormatiense. 1267.
Moguntinum concilium. *ibid.*
Adnotatio PP. Martene & Durand. 1269.
Epistola Nicolai Papæ I. ad episcopos Germaniæ. *ibid.*
VITA NICOLAI PAPÆ I. 1270.
Ejusdem epistolæ LXX. 1289. *& seq.*
Actorii libertensis episcopi, sedis apostolicæ legati, generalis epistola ad omnes episcopos. 1458.
* *Prologus Æneæ Parisiensis episcopi adversus errores Græcorum.* 1495.
Appendix I. continens XXIII. *epistolas Nicolai papæ.* 1499. *& seq.*
Adventii Metensis episcopi ad Nicolaum epistola. 1501.
Caroli Calvi epistola ad Nicolaum. 1504.
Lotharii regis epistola ad Nicolaum papam. 1517.
* *Scriptum Servati Lupi ad Nicolaum, de Hermanno episcopo Nivernensi.* 1530.
Fragmenta epistolarum Nicolai papæ. 1532.
Responsa Nicolai papæ ad consulta Bulgarorum. 1534.
Decreta Nicolai papæ, ex Gratiano. 1567.
Appendix II. continens epistolas IV. *Nicolai papæ.* 1583. *& seq.*
* *De sententiis atque interdictis sedis apostolicæ, ad eumdem.* 1586.
* *Epistola Anastasii bibliothecarii ad Adonem archi. Viennensem, de morte Nicolai papæ.* 1587.
Appendix III. continens
I. Capitula responsionum Nicolai Papæ ad Legationem Salomonis episcopi. 1588.
2. Fragmenta epistolarum quatuor ejusdem Nicolai. 1592.
3. Ex Decretis Nicolai Papæ I. 1595.
* Responsa Nicolai Papæ I. ad Consulta Arduici Archiepiscopi Vesontionensis, *ibid.*

ANNO CHRISTI 787.

CONCILIUM VVORMATIENSE V.

ANNO CHRISTI 787.

IN QUO TASSILONIS BAIOARIORUM DUCIS

Perstricta est versutia, decreteque ad illum de præstanda fide legatio, anno DCCLXXXVII.

Ex P. Sirmondo.

DE *hac synodo Rhegino, post narrationem eorum quæ Carolus Romæ cum Hadriano papa & cum Tassilonis legatis egerat, paucis scribit in hoc verbo:* Rex, *inquit, orationem ad limina apostolorum complet, & benedictione percepta, in Francium cursum dirigit, & Wormatiæ, ubi erat conjunx ejus Fastrada, pervenit: ubi synodum congregavit, & manifestavit sacerdotibus & optimatibus regni causas itineris, & qualiter versutia Tassilonis coram* A *summo pontifice esset deprehensa. Misit itaque, cum consulta fidelium, ad eumdem Tassilonem, monens ut apostolicis adhortationibus obtemperaret. Qui cum nollet obedire, tex in partibus Baioariæ exercitum movit, & cepta, quibus Tassilonem Caroli armis undique circumseptum, ad deditionem compulsum, sacramenta denuo renovasse narrat, obsidesque electos* XII. *Carolo dedisse, ac tertiumdecimum filium suum Theodonem.*

ANNO CHRISTI 788.

CONCILIUM IN VILLA INGILENHEIM,

ANNO CHRISTI 788.

IN QUO TASSILO DUX PERFIDIÆ DAMNATUS,

Vita concessa, monasterium cum Theudone filio ingressus est anno Christi DCCLXXXVIII.

Ex eodem Sirmondo.

Tandi hujus, judicibus in ea pervasi, seriem explicat Admarus in vita Caroli, & Rhegino abbas anno DCCLXXXVIII. *Narrant autem accusatum a Baioariis Tassilonem, quod eidem promissam violasset, fraudente uxore Liutberga, consecrasse quod Avaros contra regem solicitasset, dixisseque se, si decem filios haberet, omnibus orbari malle, quam quæ juraret observare; cum capitulum in* B *eum sententiam omnes acclamarent, commissarium Carolum, quia consanguineus ejus erat, obtenuisse ut non morteretur. Tassilonem vero interrogatum quid agere vellet, cum Theudone filio imperasse, filii ut in monasterium intrare, atque ibi pœnitentiam agere liceret. Paucos deinde Baioarios, qui illi adhæserant, exilio mulctatos esse.*

CONCILIUM NARBONENSE,

HABITUM ANNO, UT VOLUNT, DCCLXXXVIII.

In quo inter cetera actum est de finibus parochiæ, id est, episcopatus Narbonensis, præsente Desiderio sedis apostolicæ legato.

Ex archivo archiepiscopi Narbonensis, ediderunt Guillelmus Catellus in commentariis historiæ Languedocicæ & Stephanus Baluzius in additionibus ad cap. 25. libri VI. de concordia sacerdotii & imperii pag. 1263. tom. II.

ANno incarnationis dominicæ DCCLXXXVIII. indictione XII. gloriosissimo quoque domino imperatore [1] Karolo regnante ann. XXIII. v. kalend. Jul. dum pro multis & variis ecclesiasticis negotiis, præsertim pro Felicis Urgellitanæ sedis episcopi pellifero dogmate, monente per sue auctoritatis literas domno apostolico Adriano, ac domino imperatore per missum suum nomine Desiderium, convenissemus urbem Narbonam intra Basilicam sancti Justi & Pastoris, Ego felicter Danibel, licet indignus atque pectator, gratia tamen Dei sanctæ metropolitanæ præsulæ urbis episcopus, necnon & Elifantus Arelatensis episcopus, cum

C plurimorum collegio venerabilium episcoporum, una cum auctoritate domni apostolici, missaque præfato domni imperatoris Karoli: inter cetera quæ veraci fervore fuerunt acceptæ, orta est querela coram obis omnibus de parochia Narbonensi. Unde præcipiente domino imperatore, subtili examinatione & speciali, ob profitias altercationes, examinari jussimus. De qua Danibel episcopus per testes idoneos, jussum fuisset Agathensem, & Witerigum Nemausensem episcopum, atque Amirum Magalonensem comitem, ceteosque quamplures, discutiendo elucidans, totum Redensem pagum super Winedurium * Helnensem episco-

* *Ap. Catellum* Hilduinum.

[1] Karolus non fuit Imperator ante annum Dom. ex aliis monumentis. Anno 781. tantum Indictio XI. fuisse potuit, & regni Karoli anno 13. *Hardouinus.*

ANNO CHRISTI 788.

pum jussissime evindicavit ; & marginem paro-chiæ Narbonensis ex alia parte usque ad flu-men qui vocatur Orbus ; quamdiu vocabulum suum idem comitatus retinet ; superius & infe-rius perdurèt, plenissime ratione Wilegatii epi-scopi Bitterrensis cum prædictis rebibus loperta-ta. Præterea idem Danibel archiepiscopus de Auscitanis parochia rationem reddibera, oslen-dit quod nullo modo episcopum ponere illue potuisset ob paganorum insolationem, & quem-admodum auxiliante Deo per antecessorè sui indubitam quodam ibidem hæresis extincta fuerit ; & quia ejusdem pagi plebs, sicut qui-dam ipsorum in præsentia retulerunt, nolli pa-rochiæ adhærere vellet nisi Narbonensi, ob pon-cipaliarum tantæ fedis præcipuæ. Cujus archi-episcopi rationem falubrem esse comprobantes, pro prædictis commoditatibus, & ne confusio Hi-spaniæ occasionem tribuat inimicorum, unani-miter jubso perpendimus examine ut nulli fedi de-inceps locata habeatur nisi Narbonensi, ferrata ve-rum ramen auctoritate, si per se episcopum habere nequiverit. Rogamus igitur gradus lubiquum-tes nos, & hoc nostræ auctoritatis decreto con-firmamus, sanctimus, stabilimus, tam de Reden-si pago, quam etiam de Auslonensi, sive confinio Narbonensi & Bitterrensi, quod eli Orbus, ut sicut eorum nobis difcussum & comprobatum est, ita inconvulsum & incontaminatum nullius con-tradictione valente in perpetuum permaneat. Si quis vero nostrum communem contemnens diffi-nitionem, & per aliquam infidiam aut subreptio-nem hoc nostræ *hirmitatis decretum* infregerit, aut aliqua machinatione violaverit ; si ordini ec-clesiastico est adnatus, canonica sententia irre-cuperabiliter feriatur, sicut temerator tanti con-cilii ac decreti. Quod si laica potestas in hoc se per atrocitatis violentam miscuerit, nisi a teme-rario præsumptione se citissime subdiderit fa-tisfaciendo quod deliquit, digna ultione totius anathematis sit indigna & ubique multatus, do-mini nostri jesu Christi & nostra auctoritate vi-gente. Ut autem hoc nostræ definitis decretum certiorem robarationis obtinet vigorem, ma-nus nostræ subscriptione illud roborare studui-mus ;

In Christi nomine Dominel Dei misericordia Ego Ambrosius metropolitanæ ecclesiæ episco-pus hujus decreti institutione subscripsi.

Ego Elefantus primæ fedis Arelatensis episco-pus confirmavi.

Defiderarus Diensis episcopus subscripsi.

Ego Salicus Arausticnsis episcopus.

Ego Arricho Tolosanæ fedis episcopus confir-mavi.

In Dei nomine Donadeus Wappencensis epi-scopus.

Ego Francolinus Conferanensis episcopus sub-scripsi.

Ego Daniel Cavalionensis episcopus subscripsi.

Ego Ardemgus Uceticnsis episcopus sub-scripsi.

Ego Hilcipio Cerasiensis episcopus subscripsi.

In Christi nomine Maginevs ' Adtensis episco-pus subscripsi.

Wiremgus Nemausensis episcopus confirmavi.

Felix episcopus Urgellitanæ fedis subscripsi.

Ego Bonitus Valentinæ fedis episcopus sub-scripsi.

Ego Jubus Agatensis episcopus subscripsi.

Ego Adaulfus Jerundensis episcopus subscri-psi.

ANNO CHRISTI 788.

In Christi nomine Wenedurius Heltnensis epi-scopus subscripsi.

Ego * Se..... Barcinonensis episcopus sub-scripsi.

Ego Authertus Antipolitanæ fedis episcopus subscripsi.

Ego Joannes Cimelanensis episcopus subscri-psi.

Ego..... Forojulensis episcopus subscripsi.

Ego Joannes ' Madolonensis episcopus sub-scripsi.

Ego Asinarius Vicojulicnsis episcopus.

Abraham ' Commenenſe fedis episcopus sub-scripsi.

Ego Amatus Carpentoratiensis episcopus sub-scripsi.

Ego Raganbaldus diaconus, Dunensis vocatus episcopus subscripsi.

Ego Auschrandus diaconus ad vicem Lande-berti Eglinensium episcopi subscripsi.

Ego Riciminus indignus presbyter ad vicem Wilegarii fedis Bitterrensis episcopi subscripsi.

Ego Arricho cancellarius, ac si indignus pre-sbyter, hoc decretum scripsi die & anno supra.

Observatio P. Antonii Pagi Ad an. Ch. 788. n. 11.

Baluzius ad librum VI. de Concordia cap. XXV. to-mo I. Capitularium Regum Francorum edito Parisiis anno MDCCXXIII. duo hæc decreta Narbonense & Cenomanense, quæ ibi sub anno DCCLXXVIII. damus, ad annum DCCLXXXVIII. transtulit, ut ipse fatetur, *ductus auctoritate Codicis Vaticani Reginensis* CXXIII. *V. Sch. Tol. dum pro manibus habuit Ecclesiasticis negotiis, præsertim pro Felicis Urgellitanæ Sedis Episcopi pessifera dogmata, manente per suæ audientiæ libitum apud Domum Apostolicam Sanctitate, ac Domino Imperatore per Missum suum nomine Sesserium commorante. Urbem Narbonam*. Hoc Venus Concilium illud de fide-ste manifeste subjectum, non solum quia nostri tem-porum non fuit se pugnare, ut examinanti liquet ; sed eti-am quia Felix hoc Concilio subscripsit, & nunc hæ-retici fatim non ejurat, de qua etiam in eodem Concili-io nihil legitur præter istas verba. Præterea ante Con-cilium Ratisponense anno DCCCXII. habitum Felix *quanto prosuit pertinacia perfidiam intentionis sua detendam corroborat*. Idemque Epistolarum Alcuini, & inter Antiquos omnes convenit eum ante Concilium Ratispon-nense hæresim suam non deposuisse ; quod confirmat Jo-nas Episcopus Aurelianensis in libro contra Elipandum Toletanum Episcopum, qui ait : *Felix cum multis apud Septimaniam condemnatus hæresim pessimam propalavit ; non tamen Gallia Germaniaque, quantum in illa fuit, prophanare voluit. Sed..... nullum apud Gallium Germaniamque ejus error locum invenire potuit ; ... Rursum namque Principis* (nempe Caroli) *justu in unum coacti* (nempe Episcopi) *adhibitæ etiam Sanctæ Romanæ Ecclesiæ auctoritate eumdem Felicem damnaverunt*, nempe in Concilio Ratisponensi. Tenuit, nomen *Imperatoris* quod ante annum DCCC. Carolo attribuerat non fuit, nec in Concilio iterum, quod Libratius adscribi non potuit, nec aliquo Monumento publico ante Imperium Carolo collatum exarato confirmati ; Cenobio anno DCCCLI. num. XI. & seq. illud genuinum censet, & notas tan-tum temporarias ac nomen Imperatoris alumenta ele-re deducit, quod anni Incarnationis hoc sæculo a Gallis publicis non apponerentur, indeque Concilium illud in eum Christi annum retecit. Verum fieri Pontificum Regis in fuis Diplomatis Æræ Incarnationis hoc sæculo non utcrentur, eam tamen Episcopos in Concilio alle-quando adhibuisse certis exemplis confiat. Quia tamen Baluzius in vetustissimis membranis extrinsecus allega-re fe illud definitis ex MS. quod aut anni Caroli fuper-per est, aut non multo remotum, tria Decreta quæ in eo habentur videntur legitima, fed subscripsio duorum Archiepiscoporum, & Episcoporum XXV. nore tempo-rarius,

ANNO CHRISTI 788.

tarius, ac Felicis Urgellitani Episcopi mentio defendi non A situ pertinere. Ceterum Conferanensem, Convenensem & Barcinonensem Episcopos hoc Concilio adfuisse, aut in subscriptionibus legitur, aut nihil fere obstat, quin nisi fefle perfuade-rit. Ut enim notat Marca lib. 3. Marcæ Hisp. cap. 16. num. 13. ante annum DCCCI. qui Bernino erupit eft omnino a ditione Maurorum, quamvis Barcinonenses Re-gium Magistratum Francorum Regum comites colerent ; tan tamen authoritatis erant acciarcuilibet, nec quicquam Regio nomine gesi habuerit perfuerabat ; & pater alia Auctore Ermoldo Nigello, dum simplicior se negotiis sæcularibus, ut ei militaret, cui se probavit.

ANNO CHRISTI 788.

Concilium Finchenhallense I.

in episcopatu Dunelmensi anno DCCLXXXVIII.

Sub Eambaldo Eboracensi IV. Non. Septembris congregatum.

Ex Alfredo in Annal. ad ann. 788.

Anno Dominæ septingenetesimo octogesimo o-ctavo, mentio est Synodi Finchenhallensis, de qua ita loquitur Hovedenus : *Synodus*, inquit, *congregata est in Tyrconhalse* (a. *Tyrconhou*, *in eo tempore Alberi Abbas Ripontis decessit ; & ei Sigret successit anno* 788. Ceterum locus ille paulo aliter in Huntidonio legitur sic : *Convenit Concilium in Tyrcanhalch mense Novembre*. Villa est in Episcopatu Dunelmensi, qui olim rectilus *Finchale* ; hodie *Finchesley* dicitur : de quo Hove-denus eo anno, quo de martyrio S. Thomæ Can-tuariensis agit : *Eodem die*, inquit, *passus B. Thomas revelata est Godrico Anachoritæ per Spiritum sanctum apud Finhale, qui tunc distat a Cantuaria plusquam* 150. *milliaria*. Quoniam vero de Actis C hujus Synodi, ut & sequentis, nihil quod Acleam habita dicitur, nulla prorsus apud Auctores men-

B tio est, arbitror ædæ superiori anni, & Synodi Calchutensis cinc in Northumbria habitæ, hoc anno variis in locis coram Cleto, populoque le-ctum & confirmata demum esse, & publici juris facta ; nec aliud intelligi per dictas Synodos. Quod e-nim Spelmannus putet, conventum fuisse ad Dan-orum rapinas cohibendas, qui anno superiore Britanniam invaserant, nihil tamen ab Episco-pis & Clericis in Synodo factum esse cliæ Da-norum irruptionem vel inde probari potest, quod iidem Episcopi, clericique consenserint in Cano-nem X. Calchutensis *superstitis* Concilii, quitæ cavet : *Videmus etiam Episcopos in Concilio fuis ca-tolaria judicare, prohibuimus que ne vere Apostolicæ Nemo, militaris Deo, implicet se negotiis sæcularibus, ut ei militet, cui se probavit*.

ANNO CHRISTI 788.

Synodus Britannica

apud Acleam:

Ex codic. 1. Conciliorum Bibliothecæ Cottonianæ.

Hb. 12. c. 17.

Hispendiis veteris manuscripto codice bibliothecæ publicæ Cantabrigensis, cui titulus est : De tempore regum Britannorum, *fic deprehendimus*. Anno dominicæ incarnationis DCCLXXXVIII. Elfwal-dus rex Nordanhymbrorum, postquam 10. annis D regnavit, sanctissime facta ab ejus patricio Siga nomine, miserabili morte XI. Kalendas Octobris occisus est, juxta Murum. &c. Quo etiam anno III. Kalendas Octobris synodus fuit in loco qui dicitur ' *Acclech*. *Nulla de aliis mentio*.

' al. *Aclech*.

ANNO CHRISTI 789.

Caroli Magni regis

i capitulare aquisgranense,

sive edictum legationis,

Quod in Aquisgrani Palatio datum est die x. Kalendas Aprites, anno Christi DCCLXXXIX. indictione XII. anno Hadriani papæ XVIII. Caroli ejusdem regis XXI.

Titvli capitvlorvm.

E *monasteria sunt*.

I. *De his qui ab episcopo propria excommunicantur*.
II. *De his qui ad ordinandum veniunt*.
III. *De clericis fugitivis & peregrinis*.
IV. *De presbyteris, diaconis, vel his qui in clero sunt*.
V. *De usuris*.
VI. *De presbyteris missas cantantibus, & non communicantibus*.
VII. *De his qui a synodo, vel a suo episcopo damnati sunt*.
VIII. *De his qui sacris episcopi*.
IX. *De exorcistis*.
X. *De episcopis, vel quibuslibet ex clero*.
XI. *De ordinationibus, vel quibuslibet negotiis*.
XII. *De cura episcoporum*.
XIII. *De presbyteralibus episcopis*.
XIV. *De monachis & clericis*.
XV. *De die dominica, qualiter servanda est*.
XVI. *De ignotis angelorum nominibus*.
XVII. *De mulieribus, ne ad altare accedant*.

* Sive Orbis fluvius.

* Servus Dei.

* Commenſe

(a) Vulgo addit, *ad Septemb.*

(b) Vel *Hispendiis*.

(c) Vel *Clesthorpe*.

(d) Vel *Hoddesdon*.

(1) Pro *Agennis*. Hard.

(2) Hoc eſt, *Magalonensis*. Hard.

ANNO CHRISTI 789.

XVIII. De maleficis vel incantatoribus.
XIX. De episcopis, ubi non oportet eos conjungi.
XX. De libris canonicis.
XXI. De episcopis ordinandis, vel quibuslibet ex clero.
XXII. De monachis, & clericis, & presbyteris.
XXIII. De servis alterius non sollicitandis.
XXIV. De sublevatis episcoporum vel clericorum.
XXV. Dei presbyterum non absolute ordinandis.
XXVI. De proposito monachorum & clericorum.
XXVII. De monachis qui ad clericatum provehuntur.
XXVIII. De negotio clericorum inter se.
XXIX. De conspiratione clericorum vel monachorum.
XXX. De accusatione laicorum contra episcopos.
XXXI. De monasteriis Deo dicatis.
XXXII. De fide sanctæ Trinitatis prædicanda.
XXXIII. De apostata.
XXXIV. De his qui se convertunt ad Deum.
XXXV. De his qui non sunt bene conversationi.
XXXVI. De his qui excommunicato communicaverint.
XXXVII. De subjectione presbyterorum.
XXXVIII. De clericis evangelicos ordines.
XXXIX. Ut clerici non sint usurarii.
XL. De virginibus Deo dicatis.
XLI. De principali cathedra episcoporum.
XLII. De falsis nominibus sanctorum.
XLIII. De uxore a vire dimissa.
XLIV. De judicibus a metropolitano probatis.
XLV. De accusatione villanæ persuasionis.
XLVI. De virginibus velandis, & eruntes vel boscum oporum.
XLVII. De statuis pauperum.
XLVIII. De jejuniis a sacerdotibus celebrandis.
XLIX. De his qui [illegible]
L. De [illegible] tempore ordinentur.
LI. De sponsa viventis.
LII. De monachis & virginibus propositum non servantibus.
LIII. De face danda.
LIV. De nominibus jejuniorum.
LV. De canonum infantia a presbyteris non ignorandis.
LVI. De clericis alterius episcopi.
LVII. De servis alterius.
LVIII. De sacerdotibus contra decretalia agentibus.
LIX. De viduis, ne velentur.

ITEM ALIA CAPITULA.

LX. De fide catholica, & primo præcepto legis.
LXI. De pace & concordia servanda.
LXII. De judicibus.
LXIII. De propriis.
LXIV. De augurio vel aliis maleficiis.
LXV. De ecclesiis dividis.
LXVI. De avaritia vel concupiscentia.
LXVII. De homicidiis.
LXVIII. De furtis & injustis commodis, & falsa testimonia.
LXIX. De bonore parentum.
LXX. De fide presbyterorum ab episcopis disputanda.
LXXI. De honore debito Dei.
LXXII. De ministris altaris Dei, & de tributo.
LXXIII. De vota monachorum, & de clericatu.
LXXIV. De monachis & sanctimonialibus.
LXXV. De sacrificiorum beneficiis.
LXXVI. De abbatibus contra morem ecclesiæ facientibus.
LXXVII. De clericis qui se simulant esse monachos.
LXXVIII. De hæreticis & diabolicis operationibus.
LXXIX. De maleficiis, vindictam ferre.

LXXX. De operibus servilibus, quæ diebus dominicis non fiant.
LXXXI. De prædicatione episcoporum ac presbyterorum.

PRÆFATIO.

Regnante domino nostro Jesu Christo in perpetuum, & Carolus gratia Dei, cujusque misericordia donante, rex & rector regni Francorum, & devotus filius Dei ecclesiæ defensor, humilisque adjutor, omnibus ecclesiasticæ pietatis ordinibus, sua fiducialis potestate dignitatibus, in Christo domino Deo æterno perpetuæ pacis & beatitudinis fautem.

B Considerans pacifico pie mentis intuitu, una cum sacerdotibus & consiliariis nostris, abundantiam in non modicumque populum Christi regis clementiam, & quam necessarium est, non solum toto corde & ore ejus pictati agere gratias inesfainer; sed etiam continua bonorum operum exercitatione ejus insistere laudibus, quatenus qui nostro regno tantos contulit honores, pro protectione nos nostrumque regnum in æternum conservare dignetur. Quapropter placuit nobis reformare rogare solertiam, ut publicæ ecclesiarum Christi, & ductores gregis ejus, & clarissima mundi luminaria, ut vigili cura & sedula admonitione populum Dei per pascua vitæ æternæ diverte fluderis, & eruntes vel boscum oporum exemplo, seu adhortatione, humeris inest ecclesiasticæ firmitatis muros reportare satagant; & ut nobis adhibeam quanta canonica fationem tam pregrediretur, vel paternas traditiones universalium conciliorum excedentem, quod absit, inveniens devoret. Ideo magnæ devotionis studio admonendi & adhortandi sumus, immo compellendi, ut firma fide, & indefessa pervigilantia, intra paternas sanctiones se contineant. In quo operis studio fecit certissime fundatas veltra nostram vobis cooperari diligentiam. Quapropter & nostros ad vos direximus missos, qui ex nostri nominis auctoritate una vobiscum corrigere quæ corrigenda essent. Sed & aliqua ex canonicis institutionibus, quæ magis vobis necessaria videbantur subjungere. Ut si negligenti, quæso, hujus pietatis admonitionem esse præsumptionem judicet, quia nos errata corrigere, superflua abscindere, recta coartare studuimus; sed magis benevolo cartatis animo suscipiat. Nam legimus in regnorum libris, quomodo sanctus Josias regnum sibi a Deo datum circumeundo, corrigendo, admonendo, ad cultum veri Dei studuit revocare: Non ut nec ipse sanctitati lequiparabilem faceret, sed quod nobis fieri obligue sanctorum semper exempla sequenda, & quodcumque poterimus ad studium bonæ vitæ, in laudem & in gloriam domini nostri Jesu Christi, congregare meritis est. Quapropter ut prædiximus, aliqua capitula notare jussimus, ut simul hæc eadem vos admonere studeatis, & quæcumque vobis alia necessaria esse scitis: ne desis & illa æquali intentione perficere: ac aliquid quod veltræ sanctitati populoque Dei utile videtur omittatis, ut pio studio nos admoneatis, quatenus ut & veltra solertia & subjectorum obedientia æterna felicitate ab omnipotente Deo remuneretur.

I. OMNIBUS.

Sunt enim aliqui qui culpis existentibus ab episcopo propria excommunicantur, & ab aliis recipiuntur.

Conc. Nic. can. 5.

Scelicis vel labis præsumptosis in communionem accipiuntur: quod omnino fastidium Nicænum canonem, simul & Chalcedonense, nec non & Antiochenum, atque Sardicense fieri prohibent.

De his qui excommunicantur, sive clerici, sive laici, ab episcopis per quosque parochias perveniat sententia, ut si in qua ab aliis excommunicantur, ab aliis non recipiantur. Requiratur tamen, ne forte pro aliqua indignatione animi, aut contentione, aut qualibet tali commotione stomachantis episcopi abjecti sint. Ut ergo hæc digna pollint examinatione perquiri, rectum esse visum est, per singulos annos in singulis quibusque provinciis bis in anno episcoporum concilia fieri: ut simul omnes in unum convenientes ex universa provincia, ejusmodi examinent quæstiones: ut ita demum qui ob culpas suas episcoporum fuerint offensam merito contraxerunt, digne etiam a ceteris excommunicati fimiliter habeantur; ufquequo vel in commune omnibus, vel ipli episcopo luo, fuerit visum humaniorem circa eos renere sententiam. Agantur autem concilia, semel quidem ante dies quadragesimæ, ut omnibus, ſi quæ sunt, ſimultatibus amputatis, mundum Deo festum mundus possit offerri. Secundo vero agatur circa autumni tempus.

Conc. Antiochen. can. 5.

Non autem liceat communicare excommunicatis: nunquo per domos ingredi, & cum eis orare qui excluſæ non participant: nec in alterum ecclesiam recipi, qui ab alia fegregantur. Quod ſi vilus fuerit quilibet episcoporum, vel presbyterorum, aut diaconorum, vel etiam qui in canone decentus, excommunicatis communicare, & hunc oportet communione privari, tamquam ecclesiæ regulas confundentem.

Conc. Antiochen. can. 6.

Si quis a proprio episcopo excommunicatus eſt, non eum prius ab aliis debere ſuſcipi, niſi a ſuo fuerit receptus epiſcopo, aut concilio ſtio accuſatus & reſpondeat: & ſi fynodo fatisfecerit, & ſententia, ſub alia ſententia recipi oportere. Quod etiam circa laicos & presbyteros & diaconos, & omnes qui in clero ſunt, convenit obſervari.

Conc. Sard. can. 16.

Quos epiſcopus dixit: Hoc quoque omnibus placeat, ut ſive presbyter, ſive diaconus clerici corum, ab epiſcopo ſuo communione fuerit privatus, & ad alterum epiſcopum pertexerit, & ſuſcipi ſe, ad quem confugit, a nullo epiſcopo fuiſſe ſuſcipiendum, non oporteat ut ei communionem indulgeat. Quod ſi fecerit, ſciat ſe conſocratis epiſcopis cauſſis eſſe cauſaturum. Univerſi dixerunt: Hoc ſtatutum & patrum ſervabit, & concordium cuſtodiet.

II. AD SACERDOTES.

Lib. 1. c. 2. n.

Item habetur in eadem concilio, ut eorum qui ad ordinandum veniunt, fides & vita prius ab epiſcopo diligenter diſcutiatur, & ſic ordinentur.

Conc. Nic. can. 9.

Si qui fine examinatione provecti ſunt presbyteri, & examinati confeſſi ſunt peccata ſua, & cum confeſſi ſunt, contra regulam veterum homines manus eis temere impoſuerunt, hos ecclesiaſticus ordo non recipit. In omnibus enim, quod irreprehenſibile eſt catholica defendit ecclesia.

III. OMNIBUS.

Lib. 1. c. 3.

Item in eadem concilio, nec non & in Antiocheno, ſimul & in Chalcedonenſi, ut fugitivi clerici & peregrini a nullo recipiantur, nec ordinentur ſine commendatitiis literis, & ſui epiſcopi vel abbatis licentia.

Conc. Nic. can. 16.

Si quis autem reſpectu agentes, & timorem Dei ante oculos non habentes, neque eccleſiaſtica

ANNO CHRISTI 789.

A ſtatuta cuſtodience, neceſſeriat ab eccleſia ſua, ANNO CHRISTI 789. ſive presbyterii, ſive diaconii, ſive in quocumque ordine eccleſiaſtico poſiti fuerint, ſi hi nequaquam ſuſcipi debeat in alia eccleſia: ſed cum omni neceſſitate cogantur ut redeant ad eccleſias ſuas aut a presbyteris, excommunicatos eos elle oportet. Si quis autem aufus fuerit alis Hist. eccl. quem, qui ad alterum pertinet, ordinare in ſtuam eccleſiam, cum non habeat conſenſum epiſcopi illius a quo eccleſiæ clericus ſuus, irrita ſit hujuſmodi ordinatio.

Si quis presbyter, vel diaconus, vel quilibet Conc. Antiochenſ. clericus, deſerta ſua eccleſia, ad aliam tranſeundum eſſe crediderit, & ibi paulatim tentet, quo migravit, perpetuo permanere, ulterius minifirare non debet: præſertim ſi ab epiſcopo ſuo ad reverendum fuerit exhortatus. Quod ſi & poſt evocationem epiſcopi non obtemperet, & perſeveraverit, omnibus modis ab officio deponi debese, nec aliquando ſpem reſtitutionis habere. Si quem vero poſt hanc culpam depoſitum alius epiſcopus ſuſceperit, & ipſe a communi ſynodo pœnam meretbitur incepatonis, tamquam eccleſiaſtica jura diſſolvens.

Peregrinos clericos & lectores in aliena civi- Conc. Chalcedon. can. 13. tate fine ſynodicis literis epiſcopi fuſi penitus nuſquam minifirare poſſe.

IV. AD SOLOS SACERDOTES.

Item in eadem ſynodo interdictum eſt presbyte- Lib. 1. c. 4. ris & diaconibus, ut omnibus qui in clero ſunt, mulierem non habere in domo ſua, propter ſuſpicionem, niſi matrem aut ſororem, vel eas tantum perſonas, quæ ſuſpicionem non habent.

De ſuſpectis vero, omnibus interdicit ſanctа ſynodus, neque epiſcopo, neque presbytero, neque diacono, neque omnino uli clericorum, habere ſecum mulierem extraneam; niſi forte mater ſit, aut ſoror, aut avia. In his namque perſonis, & harum ſimilibus, omnis ſuſpicio declinatur. Qui autem præter hæc agit, periclitabitur de clero ſuo.

V. OMNIBUS.

Item in eodem concilio, ſeu in decretis papæ Leonis, nec non & in canonibus qui dicuntur apoſtolorum, ut nec clericus, nec laicus, nec omnino omnibus interdictum eſt ad uſuram alicui quid dare.

Lib. 1. c. 5.

Conc. Nic. can. 17. Lib. 1. c. 6.

Quoniam multi clerici avaritiæ cauſſa turpia lucra ſectantur, oblitique divini præcepti, quod dicit, *Qui pecuniam ſuam non dedit ad uſuram*, fenerantes creatoribus exigunt; ſtatuit hoc ſanctum concilium, ut ſi quis inventus fuerit poſt hanc definitionem uſuras accipere, vel ex quolibet tali negotio turpia lucra ſectari, vel etiam ſpecies frugum ad ſexcuplum date, omnis qui tale aliquid commentus fuerit ad queſtum, abſcindatur ex clero, & alienus ab eccleſiaſtico habeatur gradu.

Epiſcopus, presbyter, aut diaconus uſuras a Can. apoſt. debitoribus exigens, aut deſinat, aut certe damnetur.

VI. AD SACERDOTES.

Auditum eſt aliquos presbyteros miſſam celebrare & non communicare, quod omnino in canonibus apoſtolorum interdictum eſt fieri: nec quomodo dicere poſſit, ſi non communicaverit, Sumpſimus, domine, ſacramenta? Hæc vero per ſingula capita ab Patribus Nicæni concilii legere poteſtis, ſeu & in aliis fanctorum patrum ſynodalibus inſtitutis, vel edictis.

Si qui epiſcopus, aut presbyter, aut diaco- Can. apoſt. nus, vel quilibet ex lacerdotali catalogo, ſacra oblatione non communicaverit, aut cauſſam di-

ANNO CHRISTI 789. cat, ut si rationabiliter fuerit eorum conclusa- A tur, aut si non direxit, commune privetur, tamquam qui populo causſa: laſſionis exiterit; dans ſuſpicionem de eo qui ſacrificavit quod reddere non obtulerit.

VII. OMNIBUS.

Lib. 1. c. 7. *In Antiochena concilio, quod bis qui damnati ſunt a ſynodo, vel a ſuo epiſcopo, & poſtea minime poſtrarunt, præcipitur ne nullus audeat communicare: ſi qui vero ex communicatis, ſi-milli ſententia ſubjacebit, ſicut & damnatus.*

Conc. Antioch. can. 4. Si quis epiſcopus a ſynodo, vel presbyter, vel diaconus, a proprio epiſcopo fuerit exauctoratus, & præſumpſerit facri miniſterii quidpiam, & non ei ſuppliet literæ, neque ab alia ſynodo ſpem habere, neque aſſertionis alicujus locum: B ſed & communicantes ei omnes abſtinentur ab eccleſia, & maxime, ſi poſtquam cognoverunt ſententiam adverſus eum prolatam, ei conuniuare ſiter communicaverint.

VIII. EPISCOPIS.

Lib. 1. c. 8. *Item in eodem concilio, ut ad metropolitanum epiſcopum ſuffragani reſpiciant, & nihil novi audeant facere in ſuis parochiis ſine conſcientia & conſilio ſui metropolitani; nec metropolitanus ſine eorum conſilio.*

Conc. Antioch. can. 9. Per ſingulas provincias epiſcopos conſtitutos ſcire oportet epiſcopum metropolitanum, qui præeſt curæ & ſollicitudinem totius provinciæ ſuſcepiſſe. Propter quod ad hanc metropolitanam civitatem ab his qui cauſſis habent ſine dubio concurrituſ. Quapropter placuit eum & honore præire, & nihil altera ſine ipſo religioſus epiſcopus agere, ſecundum antiquam definitionem patrum, quæ nobis obtinere decernit: nihil hæc tamen ipſa epiſcopalique eccleſiæ per ſuam dioceſin competunt. Unuſquiſque enim epiſcopum operæ poſtulatum habeat ſub dioceſis ad hanc gubernandam ſecundum competentem ſibi reverentiam, ad providendum regioni quæ ſubeſt ipſius civitati. Ita ut etiam ordinare ei presbyteros & diaconos probatis judicio literis, & de ſingulis moderatione & pondere diſceptare: ultra autem nihil agendum permittitur civitatis metropolitani epiſcopi conſcientiam.

IX. SACERDOTIBUS

Lib. 1. c. 9. *Item de epiſcopis, ſimul & in Aquiſgrani, ad epiſcopos congregatos nostra fama, & nihil fatiens absque dicentia epiſcopi, in cujus parochia habitant.*

Conc. Antioch. can. 10. Qui in ſundis & villis conſtituti ſunt epiſcopi, tamen manus impoſitionibus ab epiſcopis ſuis ſuſcepti, & ut epiſcopi conſecrati ſint, placuit ſanctæ ſynodo, ſcire eos oportere modum proprium retinere, & gubernare adjacentes eccleſias ſibi commiſſas, & eſſe contentos propria ſollicitudine & gubernatione, quam deſeperant. Conſignere autem his permittitur lectores, & ſubdiaconos, & exorciſtas, quibus ſufficiat iſtorum tantum gradum licentiam accepiſſe; non autem presbyterum, non diaconum audeant ordinare præter voluntatem civitatis ejus civitatis, vel eccleſiæ, cui adjacens inveniur, ſeu ipſe, ſeu regio in qua præſide dignoſcitur. Quod ſi præcipitanter autus fuerit conſtituta, deponi eum & dignitate, qua præditus eſt, debere privari. Chorepiſcopus autem ab epiſcopo civitatis vel loci, cui adjacet, ordinandus eſt.

Conc. Antioch. can. 13. Vicariis epiſcoporum, quos Græci chorepiſcopos dicunt, non liceat presbyteros vel diaconos ordinare: ſed nec presbyteris civitatis, ſine epiſcopi præcepto, amplius aliquid jubere, vel ſine auctoritate literarum ejus in unaquaque parochia aliquid agere, A

ANNO CHRISTI 789.

X. OMNI CLERO.

Lib. 1. c. 10. *Item in eodem concilio, ut epiſcopus, vel quilibet ex clero, ſine conſilio vel literis epiſcoporum, vel metropolitani, non audeant ad regalem dignitatem pro ſua utilitate ſtatim ire, ſed in communi epiſcoporum conſilio cauſſa examinetur.*

Si quis epiſcopus, vel presbyter, vel omnis omnino qui eſt ſub eccleſiaſtica regula conſtitutus, præter conſilium & literas eorum epiſcoporum qui ſunt ſupra provinciam, & maxime metropolitani, ad imperatorem perrexerit, hunc abdicari & ejici non ſolum communione debere, ſed a propria dignitate privari, tamquam molieſtus & importunus imperialibus auribus, contra eccleſiaſtica conſtituta. Si autem neceſſitas cogat ad imperatorem excurrere, cum deliberatione & conſilio metropolitani ipſius provinciæ epiſcopi, & ceterorum conſicientia, qui in eadem provincia ſunt, & literis ita debebit.

Conc. Antioch. can. 20.

XI. EPISCOPIS.

Lib. 1. c. 11. *Item in eodem concilio, ſimul & in Sardicenſi, nec non & in decretalibus Innocentii papæ, ut nullus epiſcopus in alterius parochia ordinationes alienas audeat facere, vel negotia peragere, quæ ad eum non pertinent.*

Conc. Antioch. can. 22. Nullum epiſcoporum debere ex alia provincia ad aliam tranſitum facere, & ordinare alicujus in eccleſiis, aut provehere ad factum miniſterium, nec illos huc ſecum attrahere, ſcopos, niſi forte rogatus per literas abierit, nec ſynodum ſine imperatoris, ſed ab his qui eum eo ſunt provinciæ epiſcopis. Quod ſi nullo invitante ſynodum ſuperveniat, & aliquem vel ordinare præſumpſerit, vel quoslibet actus illi eccleſiæ competentes, ad ſe minus pertinentes, uſurpare tentaverit, vacua quidem & inania erunt omnia quæ geſſerit, ipſe vero hujus indiſciplinati auſus, & irrationabilis cœpti dignas cauſſas expendat, tamquam depoſitus a ſancta ſynodo, & propter hujuſmodi præſumptionem jam prædamnatus.

Conc. Sard. can. 18. Juxta epiſcopos dixit: Illud quoque ſtatuat ſanctitas veſtra, ut nulli liceat epiſcopo alterius epiſcopi civitatis miniſterium eccleſiaſticum ſolicitare, & in ſuis parochiis ordinare. Univerſi dixerunt: Placet, quia ex his intentionibus ſolet naſci diſcordia. Et ideo prohibet omnium ſententia ne quis hoc facere audeat.

Innocentius Florentino epiſcopo Tiburtinenſi. Non fecit, ſed aliquotiens clamat ſcriptura divina, tranſferri quempiam epiſcopum de civitatibus conſtitutus: quia neſas eſt, ſi quod alter ſemper poſſederit, alter invadat. Quod tuam bonitatem frater & coepiſcopus noſter Urſius affecit perpendere. Nam Nomentanam, ſive Feliciſenſem parochiam, ad tuam dioceſim a majoribus pertinentem, inviſſe te, atque illic diuina celebraſſe myſteria inconſulto eodem ac neſciente, non ſine dolore conqueſtus eſt. Quod ſi verum eſt, non leviter te culpam indiviſſe cognoſcas. Unde ſi declinare cupis tantæ ſiſurpationis invidiam, noſtris literis admonitum te convenit abſtinere. Certe ſi aliquid tibi credis juſtitiæ ſuffragari, integrit omnibus, & in primatino ſtatu manentibus, poſt dies venerabiles paſchæ adeſſe debebis, ut memoratis poſſis intentionibus reſpondere, partibuſque in media collocatis, quid antiquitas aut veritas habeat, inquiramus.

XII. B

ANNO CHRISTI 789.

XII. EPISCOPIS.

Lib. 1. c. 12. Conc. Antioch. can. 21. *Item in eodem concilio, ut epiſcopus ejus eccleſiæ curam habeat, ad quam ordinatus eſt.*

Epiſcopum de dioceſi ad alteram dioceſim non debere tranſire, neque ſi ſeipſum ingeſſerit, neque ſi a populis fuerit violenter attractus, neque ſi etiam hoc ei ab epiſcopis fuerit datum. Manere autem eum debere in eccleſia Dei, quam ab initio ſortitus eſt, & non ab hac alio demigrare, ſecundum regulam ſuper hoc olim a patribus conſtitutam.

XIII. EPISCOPIS.

Lib. 1. c. 13. *Item in eodem concilio, nec non & in Chalcedonenſi, ne provinciales epiſcopi eum ſuo metropolitano bis in anno propter cauſſas eccleſiæ concilia celebrent.*

Conc. Antioch. can. 20. Præter eccleſiaſticas curas, & quæ exſtunt controverſias diſſolvendas, ſufficere viſum eſt, bis in anno per provincias ſingulas epiſcoporum concilium fieri. Primo quidem poſt tertiam hebdomadam paſchalis feſtivitatis: ita ut in quarta hebdomada quæ conſiſtur, id eſt ad mediæ pentecoſtes, concilium compleatur: admoneant autem provinciales epiſcopos hi qui in amplioribus, id eſt qui in metropolitanis civitatibus degunt. Secundum vero concilium, Idibus Octobris habeatur, qui dies apud Græcos Hyperbereteæi menſis decimus quintus inveniur. In ipſis autem conciliis & presbyteros & diaconos præſentes eſſe oportet, & omnes epiſcopuſ C ſe laſos exiſtimans, & ſynodicam expectare ſententiam. Nec liceat aliquibus apud ſemetipſos ſine metropolitanorum epiſcoporum conſicientia ſynodos facere, quibus & omnibus cauſſis conſtat permiſſus eſſe judicium.

Conc. Carthag. can. 17. Ad aures noſtras pervenit, quoniam in provinciis non ſunt epiſcoporum ſynodi ſecundum canonum conſtituta; & hinc multa rerum eccleſiaſticarum, quæ emendanda ſunt, negligi. Sancta igitur ſynodus conſtituit, ſecundum canones patrum, bis in anno epiſcopos in idipſum in unaquaque provincia convenire, quo metropolitanus conſtituerit, & omnia quæcumque emerſerint corrigere. Epiſcopi vero, qui non convenerint, in propriis poſſiti civitatibus, & D non per proſectionem abſentes, maxime ſuppreſſerint, & a neceſſitas & expoſtulationibus occupationibus liberi, fraternitatis imuitæ corripiantur.

XIV. EPISCOPIS.

Lib. 1. c. 14. *In concilio Laodicenſi, ne non in aſſiciano, præcipiunt, ut monachi & clerici tabernas nonintrandi ſint, vel libendi cauſſa.*

Quoniam non oportet altario ſervientes, a presbyteris usque ad diaconos, & deinceps ordinis eccleſiaſtici omnes, uſque ad miniſtros, aut lectores, aut pſaltas, aut exorciſtas, aut oſtiarios, aut etiam eos qui in propoſito ſunt contingentes, tabernas introire.

Conc. Antioc. can. 7. Ut clerici edendi vel bibendi cauſſa tabernas E non ingrediantur, niſi peregrinationis necceſitate compulſi.

XV. AD OMNES.

Lib. 1. c. 15. *Item in eodem concilio præcipitur, ut a veſpera uſque ad veſperam diei dominica ſervetur.*

Conc. Laod. can. 29. Non oportet Chriſtianos Judaizare, & in ſabbato vacare, ſed operari eos in eadem die. Dominica vero, præponendo eamdem diem, ſi hac eis placet, vacent tamquam Chriſtiani. Quod ſi inventi fuerint Judaizare, anathema ſint a Chriſto.

ANNO CHRISTI 789.

XVI. OMNIBUS.

Lib. 1. c. 16. *Item in eodem concilio præcipitur, ne ignota angelorum nomina nec ſcripturæ, nec nominentur, nisi illorum quos habemus in auctoritate. Id ſunt Michael, Gabriel, Raphael.*

Quod non oportet Chriſtianos dereliſta eccleſia Dei adire, & angelos nominare, & congregationes facere, quæ omnia interdicta ſunt. Quicunque autem inventus fuerit occulte huic idololatriæ vacans, anathema ſit: quoniam deſerelinquens dominum noſtrum Jeſum Chriſtum Filium Dei, accellit ad idola.

XVII. CLERICIS ET NONNANIS.

Lib. 1. c. 17. *Item in eodem concilio, quod non oportet mulieres ingredi ad altare.*

Non oportet mulieres ingredi ad altare.

XVIII. AD SACERDOTES.

Lib. 1. c. 21. Conc. Laod. can. 44. Conc. Laod. can. 56. *In eodem concilio, ut * cancterii, malefici, incantatores & incantatrices fieri non ſinantur.*

Quoniam non oportet miniſtros altaris, vel clericos, magos aut incantatores eſſe, aut facere quæ dicuntur phylacteria, quæ ſunt magnæ obligamenta animarum: hos autem qui talibus rebus utuntur projici ab eccleſia juſſimus.

XIX. OMNIBUS.

Lib. 1. c. 22. *Item in eodem concilio, nec non & in Sardic.*

Conc. Sard. can. 6. *ut * quod non oportet in vitulis, vel in agris epiſcopi conſiſtant.*

Non oportet in vicis & in villis epiſcopum conſiſtere, ſed eos qui circumeant conſtitui. Hos autem qui hinc ordinati ſunt, nihil agere ſine conſicientia epiſcopi civitatis ejus. Similiter autem presbyter nihil ſine præcepto epiſcopi & conſilio agat. Si enim ſubito aut visus aliquis, aut modica civitas, cui ſatis eſt unus presbyter, vocatur ſibi epiſcopum ordinari, ut vilefcat nomen epiſcopi & auctoritas, non debent illi ex alia provincia invitati facere epiſcopum, niſi aut in his civitatibus que epiſcopus habuerint, aut ſi qua vilis ſit, & tam populoſa eſt, quæ meretur habere epiſcopum. Hoc omnibus placet? ſynodus reſpondit: Placet.

XX. SACERDOTIBUS.

Lib. 1. c. 20. *Item in eodem concilio, ut canonici libri tantum legantur in eccleſia.*

Conc. Laod. can. 59. Non oportet ad idiotis pſalmos compoſtos & vulgares dici in eccleſia: neque libros qui ſunt extra canonem legere, niſi ſolos canonicos novi & veteris teſtamenti. Quæ autem oportet legi, & in auctoritate recipi, hæc ſunt: Geneſis mundi, Exodus Ægypti, Leviticus, Numeri, Deuteronomium, Jeſu Nave, Judices, Ruth, Regnorum libri quatuor, Paralipomenon libri duo, Eſdræ libri duo, liber pſalmorum ct. Proverbiorum Salomonis, Cantica Canticorum, Eccleſiaſtes, Job, Eſther, duodecim prophetæ, id eſt Oſee, Amos, Joel, Abdias, Jonas, Michæas, Nahum, Habacuc, Sophonias, Aggæus, Zacharias, Malachias. Item Iſaias, Jeremyas, Ezechiel, Daniel. Novi teſtamenti evangelia quatuor ſecundum Matthæum, ſecundum Marcum, ſecundum Lucam, ſecundum Joannem; Actus apoſtolorum: catholicæ epiſtolæ, Petri duæ, Jacobi 1. Joannis 111, Judæ 1. epiſtolæ Pauli XIV. ad Romanos, ad Corinthios prima & ſecunda, ad Galatas, ad Epheſios, ad Philippenſes, ad Coloſſenſes, ad Theſſalonicenſes prima & ſecunda, ad Timotheum 11. ad Titum, ad Philemonem, ad Hebræos.

XXI.

ANNO CHRISTI 811. Libr. I. c. 13.

XXI. CLERICIS ET MONACHIS.

Item in concilio Chalcedonenſi, nec non & in canonibus apoſtolorum, ut non oportuit . . . . . inter eos. Item de eodem re in canonibus Apoſtolorum legitur, quam hæreſim iam ipſe princeps Apoſtolorum in Simone Mago terribiliter detonuerit.

Conc. Gloſs. can. 3.

Si quis epiſcopus ordinationem pro pecunia fecerit, & vendiderit rem quæ niſi gratia non acquiritur; & ſub pecunia ordinaverit epiſcopus provincialem epiſcopum, ſive presbyterum, vel diaconum, aut eorum aliquem qui in numero clericorum continentur, aut accepta pecunia fecerit œconomum, vel defenſorem, vel oſtiarium, vel quemcunque humilemodi, pro turpitudine lucri; qui hoc feciſſe probatur, ſui gradus periculum ſuſtinebit. Sed & ja qui ordinatur, nihil ex ordinatione, quo pro negotiatione proceſſit, utilitatis acquirat; ſed ſui dignitatis, vel rei quæ ipſi pro pecunia commiſſa eſt, alienus. Si quis autem his tam turpibus & nefariis lucris medius interfuiſſe videtur, & is, ſi quidem clericus fuerit, a gradu ſuo; ſi vero laicus, aut monachus, anathematizetur.

Can. Apoſt. 30.

Si quis epiſcopus, aut presbyter, aut diaconus, per pecunias hanc obtinuerit dignitatem, dejiciatur & ipſe, & ordinator ejus, & a communione modis omnibus abſcindatur, ſicut Simon magus a Petro.

ANNO CHRISTI 811. Libr. I. c. 13.

XXII. OMNIBUS.

Item in eodem concilio infra duo capitula, nec non & in decretis Leonis papæ, ut nec monachi, nec clerici, nec presbyteri in ſæcularia negotia tranſeant.

Lib. I. c. 84.

XXIII.

Et ut ſervum alterius non quiſquis ad clericatum ordinare præſumat, ſine voluntate domini ejus.

Conc. Chalc. can. 9.

Item qui revera & manifeſte ſolitariam vitam ſectantur, honore competenti fungantur. Quoniam vero quidam ſub pretextu habitus monachalis, eccleſias, & conventus, & res communes diſturbat, civitates indifcrete circumeuntes, & monaſteria ſibi conſtituere ſtudentes; placuit nuſquam ullom ædificare abbatem, neque monaſterium conſtituere, neque oratorium, abſque civitatis epiſcopi voluntate. Monachos veto, qui ſunt per ſingulas civitates & provincias, epiſcopi ſubditos eſſe, & humiliter diligere, & ſejunctæ eſſe intentos & orationibus, & in illis locis obſervare, in quibus ſæculo renuntiaſſe dicuntur. Nequaquam autem eccleſiaſticis vel ſæcularibus rebus communicare, nec importunitatem inferre defertis propriis monaſteriis, niſi forte quandiu fuerint propter cauſſam neceſſitatis a civitatis epiſcopo. Sane in monaſteriis ubi ſæ ſuſcipiendum ſervum ad monachum faciendum præter proprii domini voluntatem. Qui vero hoc conſtitutum noſtrum exceſſerit, eum a communione ſuſpendi decrevimus, ne nomen Dei blaſphemetur. Civitatis autem epiſcopos oportet comprehensem providentiam monaſteriis impendere.

Leo cap. 1.

Admittuntur pallia ad ordinem ſacrum, quibus nulla natalium, nulla morum dignitas ſuffragatur. Ex quo a dominis ſuis libertatem conſequi minime potuerunt, ad ſuſtigium ſacerdotii, tamquam ſervilis vilitas hunc honorem capiat, provehuntur: & probari Deo poſſe creditur, qui domino ſuo nec dum probare ſe potuit. Duplex itaque in hac parte reatus eſt quod & ſacrum miniſterio talis conſortii utilitate poſſuitur, & dominorum, quantum ad illicitæ uſurpationis ſemeritatem pertinet, jura ſolvuntur. Ab his itaque, frutex cauſſam quos nemo veſtræ providentiæ abſtineant ſacerdotes, & non tantum ab his, ſed ab aliis etiam, qui originali, aut alicui conditioni obligati ſunt, volumus temperari: niſi forte eorum patricio, aut voluntate acceſſerit, qui aliquid ſibi in eos vindicant poteſtatis. Debet enim eſſe immunis ab aliis, qui divinæ militiæ fuerit aggregandus, ut a cæſtris dominicis, quibus nomen ejus adſcribitur, nullis neceſſitatis vinculis abſtrahatur.

ANNO CHRISTI 811. Libr. I. c. 14.

XXIV. SACERDOTIBUS.

Item in eodem concilio infra duo capitula, nec non & in Sardicenſi, ut nec epiſcopus, nec clerici tranſmigrent de civitate in civitatem.

Conc. Chalc. can. 5.

De epiſcopis vel clericis; qui ſi de civitate in civitatem tranſierint, placuit ut canones, qui a ſanctis patribus de his ſpiis conſtituti ſunt, ſuam habeant firmitatem.

Conc. Ant. can. 16.

Oſius epiſcopus dixit: Ut de civitate in civitatem quisquam ſe migraverit aut epiſcopus, aut clericus, excommunicatus remaneat.

ANNO CHRISTI 811. Libr. I. c. 15.

XXV. OMNIBUS.

Item in eodem ſynodo, ut nullus abſolute ordinetur, & quem ordinatur.

Conc. Chalc. can. 6.

Nullum abſolute ordinari, neque presbyterum, neque diaconum, neque penitus quemlibet eorum qui ſunt in eccleſiaſtico ordine, niſi ſpecialiter civitatis, vel vici, vel martyrii, qui ordinandus eſt, facerit declaratum, aut certum autem ordinationem hujuſmodi, qui abſolute ordinatur, conſtituit ſancta ſynodus ineffacem eſſe, & nuſquam poſſe ordinantis injuriam prævalere.

Conc. Chalc. can. 7.

XXVI. SACERDOTIBUS.

Item in eodem concilio, ut clerici & monachi in ſuo propoſito & voto quod Deo promiſerunt permaneant.

Qui ſemel ſunt ordinati, aut qui monachi fiunt, conſtituimus neque ad militiam, neque ad ſæcularem dignitatem venire. Cum vero hoc attigerint, niſi pœnitentes ad hoc revertantur, quod propter Deum elegerant, anatematizentur.

XXVII. OMNIBUS.

Item in decretis Innocentii papæ de eodem re, ut monachi, ſi ad clericatum provehuntur, propoſitum monachicæ profeſſionis non amittat.

De monachis, qui die morantes in monaſteriis, poſtea ad clericatus ordinem perveniunt, non debere eos a priori propoſito deviare. Aut enim, ſeu in monaſterio fuit, & quod diu ſervavit, in meliori gradu poſitus amittere non debet: aut ſi corruptus, poſtea baptizatus, in monaſterio ſedens ad clericatus ordinem accedere voluerit, utorem omnino habere non poterit: quia nec benedici cum ſponſa poteſt jam corruptus. Quæ forma ſervatur in clericis maxime, cum vetus regula hoc habebat, ut quiſque corruptus baptizatus clericus eſſe voluiſſet, ſponſaret ſe uxorem omnino non ducere.

XXVIII.

(1) Balusius hoc Capitulum ita legit: *In concilio Chalcedonenſi, ut non oportuit . . . . . inter eos. Item de eodem re in canonibus Apoſtolorum legitur, quam hæreſim ipſe princeps Apoſtolorum in Simone Mago terribiliter detonuerit.*

(2) Sequens capitulum cum ſuperiori adnectitur apud Balusium.

ANNO CHRISTI 789. Libr. I. c. 41. Conc. Chalc. can. 5.

XXVIII. OMNIBUS.

Item in eodem concilio, ut ſi clerici inter ſe recitaverint, aliquod habuerint, a ſuo epiſcopo diſpiciantur, non a ſæcularibus.

Si quis clericus cum clerico cauſſam habeat, epiſcopum ſuum non deferat, & ad judicia ſæcularia curat; ſed prius apud epiſcopum ſuum examinet cauſſam, aut certe cum voluntate epiſcopi cauſſa dicatur apud quos partes uterque voluerint. Si quis autem contra hoc venire teneraverit, canonicis interdictis ſubjaceat. Si vero clericus habeat cauſſam cum extraneo epiſcopo, vel cum ſuo, apud ſynodum provinciæ cauſſam dicat. Si autem epiſcopus, vel clericus, diſceptationem habeat cum metropolitano epiſcopo, aut ad diœceſeos primam ſedem recurrat, aut ad ſedem Conſtantinopolitanam, apud quam cauſſa dicatur.

Libr. I. c. 19. Conc. Chalc. can. 18.

XXIX. OMNIBUS.

Item in eodem concilio, ut nec clerici, nec monachi conſpirationem vel inſidias contra paſtorem ſuum faciant.

Conſpirationis vel conſpiratonis crimen etiam apud extrinſecas leges penitus amputatur: multo magis in eccleſia Dei hoc eſſe fiat oportet prohiberi. Igitur clerici, aut monachi, ſi inventi fuerint conjurati, aut per conjurationem calumnium machinationes epiſcopi, vel clericis, proprium animram gerulum.

Libr. I. c. 20.

XXX. AD OMNES.

Item in eodem concilio, ut laici epiſcopo aut clericis non accuſent, niſi prius eorum diſpiciantur exiſtimationi opinio.

Conc. Chalc. can. 21.

Clericos vel laicos, qui accuſant epiſcopos, vel clericos, quomodocumque & ſine judice non ſuſcipi ad accuſationem audiri, niſi prius eorum exiſtimatio fuerit diſcuſſa.

Libr. I. c. 21.

XXXI. OMNIBUS.

Item in eodem, ut ſeu qua femel Deo dedicata ſunt ut monaſteria fiat, manentes perpetuo monaſteria, nec poſſint ultra fieri ſæcularia habitaculo.

Conc. Chalc. can. 24.

Quæ Deo ſemel ſacrata ſunt monaſteria ſecundum poſſeſſionem conſentium, aperiem in perpetuum monaſteria nuncupari, & eorum res monaſteriis reſervari, & non poſſe ulterius comæcialia ſeculoris fieri. Si qui vero hoc fieri permiſerint, canonicis ineidebit ſubjacere.

Libr. I. c. 23.

XXXII. OMNIBUS.

In concilio Carthaginenſi, primo omnium neceſſe eſt ut fides ſancta trinitatis in incarnationis Chriſti, paſſionis, reſurrectionis, & aſcenſionis in cælo diligenter omnibus prædicetur.

Conc. Carth. in præfatione fidei.

Anno ab Alexandro MXXVI. menſe Junio, XIV. Kalendas Julii, a magna ſynodo dictum eſt: Credimus in unum Deum, Patrem omnipotentem, omnium viſibilium & inviſibilium factorem. Et in unum dominum noſtrum Jeſum Chriſtum filium Dei, natum de Patre unigenitum, hoc eſt de ſubſtantia Patris. Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero, natum, non creatum, homouſion Patri, hoc eſt ejuſdem cum Patre ſubſtantiæ: per quem omnia facta ſunt, quæ in cælo & quæ in terris. Qui propter nos, & propter noſtram ſalutem deſcendit, & incarnatus eſt, homo factus, paſſus eſt, & reſurrexit tertia die, & aſcendit in cælos: inde venturus eſt judicare vivos & mortuos. Et in Spiritum ſanctum. Eos autem qui dicunt, erat aliquando quando non erat, & antequam naſceretur non erat, & quia ex nullis exiſtentibus factus eſt, aut ex alia ſubſiſtentia vel ſubſtantia dicunt eſſe, aut convertibilem Filium Dei, anathematizat catholica & apoſtolica eccleſia.

Libr. I. c. 24. Conc. Carth. can. 7.

XXXIII. OMNIBUS.

Item in eodem, de prohibenda avaritia, ut nullus alienos fines uſurpet, vel terminos patrum tranſcendat.

Auctelius epiſcopus dixit: Avaritiæ cupiditas, quam omnium malorum matrem ele nemo qui ignorat, prohibenda inhibenda eſt, ne quiſquam fines uſurpet, aut per præmium terminos patrum ſtatutos tranſcendat: nec omnino cuiquam clericorum licet de rebus ecclæ ſuæ eccleſiæ. Quamquam novelle ſuggeſtionis, quæ vel obſcure ſunt, vel ſub genere latent, inſpectæ a nobis formam accipiunt: ceterum, de quibus apertiſſime ſcriptura divina ſanxit, non ferenda lenitatis eſt, ſed potius exequenda. Proinde quod in laicis reprehenditur, id multo magis indebite in clericis prædamnatur.

Libr. I. c. 14.

XXXIV. OMNIBUS.

Item in eodem, de his qui in periculo conſtituti ſunt, & convertunt ſeſe ad Deum, ut canonice inquirantur de reconciliatione, & canonice reconcilientur.

Auctelius epiſcopus dixit: Si quiſquam in periculo fuerit conſtitutus, & le reconciliari deſiderit, ſi alteruter poterit, ejus epiſcopus adhuc ſuſtinet, debet utique presbyter conſolere epiſcopum, & ſic perditantem ejus præcepto reconciliare. Quam rem debemus ſubditi conſilio roborare. Ab univerſis epiſcopis dictum eſt: Placet quod ſanctitas veſtra neceſſario nos inſtruere dignata eſt.

Conc. Carth. can. 8.

XXXV. OMNIBUS.

Item in eodem, ut ille qui non ſunt bona conversatione ſuſcepti, & eorum vita ſit reprehibilis, non audeant epiſcopos vel majores natu accuſare.

Auctelius epiſcopus dixit: Placet igitur caritati veſtræ, ut ſi qui aliquibus ſceleribus irretitus eſt, vocem adverſus majorem natu non habeat accuſandi? Ab univerſis epiſcopis dictum eſt: Si criminoſus eſt, non admittatur: placet.

Libr. I. c. 16. Conc. Carth. can. 9. Conc. Mogunt. can. 9.

XXXVI. OMNIBUS.

Item in eodem, ut qui excommunicatus præſumpſerit communicare, & ipſe.

Auguſtinus epiſcopus legatus provinciæ Numidiæ dixit: Hoc ſtatuere dignuimi, ut ſi qui forte meritis ſuis excommunicatus ab eccleſia pulſus fuerit, & five ab aliquo epiſcopo, vel presbytero, fuerint in communionem ſuſcepti, etiam ipſe pari cum eis crimine tenetur obnoxius, refugiens ſui epiſcopi reſpectum judicium. Ab univerſis epiſcopis dictum eſt: Omnibus placet.

Libr. I. c. 17.

XXXVII. SACERDOTIBUS.

Item in eodem concilio infra duo capitula nec non & in canonibus apoſtolorum, ut nullus presbyter contra ſuum epiſcopum ſuperbire audeat.

Alypius epiſcopus legatus provinciæ Numidiæ dixit: Nec illud prætermittendum eſt, ut ſi quis forte presbyterum ſuum epiſcopum, cujus corpus, tumore vel ſuperbia inflatus, putaverit ſeparatim ſacrificia Deo offerenda, vel aliud erigendum altare contra eccleſiaſticam fidem vel diſciplinam crediderit, non erunt impunita. Valentinus primæ ſedis provinciæ Numidiæ dixit: Neceſſario diſciplinæ eccleſiaſticæ & fidei congrua ſunt, quæ ſuper noſtræ Alypius profecta ſunt. Proinde quid videatur veſtræ dilectioni, edicite. Ab univerſis epiſcopis dictum eſt: Si quis presbyter a præpoſito ſuo corrupius fuerit, debet utique apud vicinos epiſcopos concurri, ut ab ipſis ejus cauſſa poſſit audiri, ac ita, per ipſos ſuo epiſcopo reconciliari. Quod niſi fecerit, ſed ſuperbia, quod abſit, inflatus fecerit, nendum ſe ab epiſcopi ſui communione diuxerit,

Can. Apoſt. 32.

Conc. Gloſs. can. 2.

Conc. Chalc. can. 2.

Conc. Ant. can. 15.

Conc. Chalc. can. 4.

Conc. Chalc. can. 10.

Can. Apoſt. 31.

Leo ep. 1.

ac

ANNO CHRISTI 789. ac separatim cum aliquibus fidelium facienscatholicam fidem Deo obtulerit: ac postmodum hæbuerit, & quotiens ei opus fuerit, ad eum venerit, nihil habeat quo reprehendat episcopum in causa pietatis & justitiæ, deponatur, quali principatus amator existens, & contra eum syrannus. Et cæteri clerici, quicumque tali contumacy, deponantur: laici vero segregentur. Hæc autem post unam, & secundam, & tertiam episcopi obiecrationem fieri conveniat.

XXXVIII. OMNIBUS.

Lib. 1. c. 38. *Item in eodem, ut clerici ecclesiastici ordinis, si culpam incurrerint, apud ecclesiasticos judicentur, & non apud seculares.*

Conc. Carth. can. 12. 13. 9. 11. & 17. ut quisque.

Item placuit, ut quisquis episcoporum, presbyterorum, & diaconorum, seu clericorum, cum in ecclesia ei fuerit crimen institutum, vel civilis causa fuerit commota; si relicto ecclesiastico judicio publicis judicibus pergere voluerit, etiamsi pro ipso fuerit prolata sententia, locum fuum amittat; & hoc in criminali actione: in civili vero perdat quod evicit, si locum fuum obtinere maluerit. Hoc etiam placuit, ut si quibuscunque judicibus ecclesiasticis ad alios judices ecclesiasticos, ubi est major auctoritas, fuerit provocatum, non eis obsit, quorum fuerit soluta sententia, si convicti non potuerunt vel inimico animo judicasse, vel aliqua cupiditate aut gratia depravati. Sane si ex consensu partium electi fuerint judices, etiam a pauciori numero, quam constitutum est, non licet placitorum. Et si ille facerdotum fuerit, qui ad placitum non exbeant, sed contempserint: licet hoc semper Christianis temporibus interdictum sit, ut ubi blasphemiæ fiunt, non accedant.

XXXIX. OMNIBUS.

Lib. 1. c. 13. *Item in eodem, ut qui commodaverit pecuniam, pecuniam accipiat: & ſpeciem alium, eandem ſpeciem quam dederit accipiat.*

Conc. Carth. can. 16. Item placuit, ut clericus, ſi commodaverit pecuniam, pecuniam accipiat: ſi ſpeciem, eandem ſpeciem, quantam dederit, accipiat: & ut ante xxv. annos ætatis nec diaconi ordinentur, nec virgines conſecrentur: & ut lectores popu-lum non ſaltent.

XL. OMNIBUS.

Lib. 1. c. 40. *In concilio Africano præcipitur, ut virgines Deo ſacratæ a gravioribus perſonis diligenti cuſtodia ſerventur.*

Conc. Afr. can. 11. Ut virgines ſacræ, cum parentibus, a quibus cuſtodiebantur, privatæ fuerint, ab epiſcopo cuſtodiantur. Ubi autem epiſcopus abſent eſt, providentia gravioribus femina commendetur: ut ſimul habitantes inviſem ſe cuſtodiant; ne palam vagando eccleſiæ ladant exiſtimationem.

XLI. EPISCOPIS.

Lib. 1. c. 41. *Item in eodem, ut nonliceat epiſcopis principalem cathedram ſine paruchiæ mutatione, & aliquam ecclesiam in ſua diœceſi magis frequentare.*

Conc. Afr. can. 38. Rurſum placuit, ut nemini ſit facultas, relicta principali cathedra, ad aliquam eccleſiam in diœceſi conſtitutam ſe conferre, vel in te propria diutius, quam oportet, conſtitutum, curam vel frequentationem propriæ cathedræ negligere.

XLII. EPISCOPIS.

Lib. 1. c. 42. *Item in eodem, ut falſa nomina martyrum, & incerta ſanctorum memoria non veneretur.*

Conc. Afr. can. 39. Item placuit, ut altaria, quæ paſſim per agros & per vias tenquam memoriæ martyrum conſtituuntur, in quibus noſtrum corpus; aut reliquiæ martyrum conditæ probantur, ab epiſcopis, qui locis eiſdem præſunt, ſi fieri poteſt, everantur. Si autem hoc per tumultus populares non finitur, plebes tamen admoneatur, ne illa loca frequentent, ut qui recte ſapiunt, nulla ibi ſuperſtitione devinciri teneantur. Et omnino nulla memoria martyrum probabiliter accepetur, niſi ubi corpus, aut aliquæ reliquiæ ſunt, aut origo aliqua habitationis, vel poſſeſſionis, vel paſſionis fidelisſima origine traditur. Nam quæ per ſomnia, & per inanes quaſi revelationes quorumlibet hominum, ubicunque conſtituuntur altaria, omnimodo reprobentur.

ANNO CHRISTI 789. Decembr. Conc. Gang. can. 19. Lib. 1. Hi-ſtor. c. 11. & 12. Iulia.

XLIII. OMNIBUS.

Lib. 1. c. 43. *Item in eodem, ut nec uxor a viro dimiſſa alium accipiat virum vivente viro ſuo, nec vir aliam accipiat uxorem priore.*

Conc. Afr. can. 10. Placuit, ut ſecundum evangelicam & apoſtolicam diſciplinam, neque dimiſſus ab uxore, neque dimiſſa a marito alteri conjungatur; ſed ita manenant, ut ſibimet reconcilientur. Quod ſi contempſerint, ad pœnitentiam redigantur: in qua cauſſa legem imperialem petendam promulgari.

XLIV. EPISCOPIS.

Lib. 1. c. 44. *Item in eodem, ut probati a metropolitanis judices non ſpernantur.*

Conc. Afr. can. 24. A judicibus autem, quos communis conſenſus elegerit, non liceat provocare: & quiſquis pro-batus fuerit, ſi non fuerit ſubjectus epiſcopis judicibus, cum hoc primæ ſedis epiſcopo fuerit probatum, de literis, ut nullus ei communicet epiſcopum, donec obtemperet.

XLV. OMNIBUS.

Lib. 1. c. 45. *Item in eodem, ubi ſapientia, ut nihil perfidiæ non habeant poteſtatem accuſandi: & ſi in primo crimine nihil ſunt falſum dicere, in ſecundo non habeant poteſtatem dicendi.*

Item placuit, ut omnes ſervi, vel proprii liberti, ad accuſationem non admittantur, vel omnes quos ad accuſandi publica crimina leges publicæ non admittunt: omnes etiam infamiæ maculis aſperſi, id eſt hiſtriones, ac turpitudinibus ſubjectæ perſonæ, hæretici etiam, ſive pagani, ſive Judæi. Sed tamen omnibus quibus accuſatio denegatur, in cauſſis propriis accuſandi licentiam non negandam.

4. q. 6. Conſtitui. Item placuit, quotieſcumque clericis ab accuſatoribus multa crimina objiciuntur, & unus ex ipſis, de quo prius egerit, probare non valuerit, ad cetera jam non admittatur.

XLVI. OMNIBUS.

Lib. 1. c. 46. *Item in eodem, ut virgines non ſeleantur ante XXV. annos, niſi rationabili neceſſitate cogente.*

Conc. Afr. can. 23. Item placuit, ut quicunque epiſcoporum, neceſſitate perſicitanti publicitæ virginalis, cum vel petitor poterit, vel rapior aliquis ſe tranſtulerit, vel ſi etiam aliquo mortis periculoſo ſcrupulo compuncta fuerit, ne non velata moriatur, aut exigentibus parentibus, aut his ad quorum curam pertinet, velatrix virginem, ante viginti ætatis annos ætatis; non ei obſit conciſium, quod de iſto annorum numero conſtitutum eſt.

XLVI. OMNIBUS.

Lib. 1. c. 47. *In concilio Gangrenſi, ut nulli liceat oblata, quæ ad pauperes pertinent, vapere vel fraudare.*

Conc. Gang. can. 7. Si quis oblationes fructuum eccleſiæ debitas voluerit extra eccleſiam accipere, vel dare, præter conſentium epiſcopi, & non magis cum conſilio ejus, cui hæc credita ſunt, de his agendum putaverit, anathema ſit.

XLVII. OMNIBUS.

Lib. 1. c. 48. *Item in eodem, ut eccleſiaſtica a facerdotibus ſe-junia*

ANNO CHRISTI 789. *junia conſtituta, ſine neceſſitate rationabili non ſolvantur.*

Conc. Gang. can. 19. Si quis eorum, qui in propoſito ſunt continentiæ, præter neceſſitatem corporalem ſuperbiæ, & jejunia communia, quæ totius eccleſiæ tradition celebrat, putaverit diſſolvenda, perfectam ſcientiam eſſe apud ſe judicans, anathema ſit.

XLIX. SACERDOTIBUS.

Lib. 1. c. 49. *In concilio Ancyranenſi inveſtitum eſt in eos qui cum quadrupedibus, vel maſculis, contra naturam peccant, duos annos diſcretæ penitentiæ. Quæ propter epiſcopi & presbyteri, a quibus judicium pœnitentiæ injungitur, contentur omnimodis hoc malum a conſuetudine probibere vel abſtinere.*

Conc. Ancyr. can. 15. In titulo Græca verba hæc ſunt: Περὶ τῶν κτηνοβατῶν, ἢ ἀρσενοκοιτῶν: quæ non Latine poſſumus dicere: De his qui irrationabiliter verſati ſunt, ſive verſantur. Senſus autem in hac ſententia triplex eſt poteſt, qui ex ſubjectis conjicitur: aut de his qui cum pecoribus coitu mixti ſunt, aut more pecudum inceſtus cum conſanguineis commiſerunt, aut cum maſculis concubuerunt. Quicunque igitur ante vigintium ætatis ſuæ annum tale crimen admiſerunt, xv. annis in pœnitentia exactis, orationi tantum incipiant participari; & quinquennio altero in communione laicorum ſtantes, poſt virtiſſimum cum oblatione ad communionem ſuſcipiantur. Diſcutiatur autem & vita eorum quæ fuerit tempore pœnitentiæ, & ita hanc humanitatem conſequantur. Quod ſi qui perſeverantia abſuſ hunt hoc crimine, prolixius tempus habeant ſubmiſſioni. Quotquot vero exacta viginti annorum ætate, & uxores habentes in hoc crimen inciderunt, viginti quinque annis pœnitentia acta, ad communionem orationum tantum admittantur: in qua communione orationis alteros quinquennio perdurantes, plenam communionem cum oblatione recipiant. Quod ſi aliqui & uxores habentes, & excedentes quinquageſimum ætatis ſuæ annum, in hoc prolapſi ſunt, ad extitum vitæ tantum communionem mereantur.

L. EPISCOPIS.

Lib. 1. c. 50. *In concilio Neocæſarienſi, ut nullatenus presbyter ordinetur ante XXX. ætatis ſuæ annum: quia dominus Jeſus Chriſtus non prædicavit ante XXX. annum.*

Conc. Neoc. can. 11. Presbyter ante xxx. annorum ætatem, quamvis ſit dignus, non ordinetur: ſed obſervet uſque ad præfixitum tempus. Dominus enim xxx. anno baptizatus eſt, & tunc prædicavit.

LI. OMNIBUS.

Lib. 1. c. 51. *In decretalibus Sixti papæ, ut alterius ſponſam nemo accipiat.*

Sixic. c. 4. De conjugali autem violatione requiſiti, ſi deſponſatum ali puellam alter in matrimonio poſſit accipere. Hoc nefas, modis omnibus inhibemus: quia illa benedictio, quam nuptæ facerdos imponit apud fideles, cujuſdam ſacrilegii inſtar eſt, ſi illa tranſgreditur.

LII. EPISCOPIS, MONACHIS, ET VIRGINIBUS.

Lib. 1. c. 52. *Item ejuſdem, ut monachi & virgines ſunt propoſitum omnimodis obſervent.*

Sixic. c. 6. Præterea monachorum quoſdam, atque monacharum, abjecto propoſito ſanctitatis, in tantam proteſtatis demerſos eſſe lafciviam, ut prius clanculo, velut ſub tranſgreſſione præterita, adulteria ac ſacrilega ſe contagione miſceantur: poſtea vero in abruptum conſcientiæ deſperationis perfidiæ, de illicitis complexibus libere filios procreasse: quod & publicæ leges, & ecclesiaſticæ jura condemnant. Has igitur impudicas deteſtabiliſque perſonas a monaſterium ANNO CHRISTI 789. Decembr. Conc. Gang. can. 20. conventu eccleſiæ conventus eliminandas eſſe mandamus; quarum terminale in fuis exegiſtulis, tantum facinus continua lamentatione deſtentes, purificatorio poſſint pœnitudinis igne decoquere, ut eis, vel ad mortem ſaltem, ſolius miſericordiæ intuitu, per communionis gratiam poſſit indulgentia ſubvenire.

LIII. OMNIBUS.

Lib. 1. c. 53. *In decretalibus Innocentii papæ, ut pax detur omnibus confeſſis Chriſti ſacramentis.*

Pacem igitur aſſeris ante confeſſa myſteria non quoſdam populis impetrare, vel ſibi inter facerdotes tradere, quod omnia, quæ aperire non debeo, pax ſit neceſſario indicenda: per quam conſtet populum ad omnia, quæ in myſteriis aguntur, atque in eccleſia celebrantur, prædubitanter conſentire, & ſcelere eſſe pacis concludentia ſignacula demonſtrentur.

Innoc. c. 2. Decretal. dist. Decorum. dist. 2. Presbyteri.

LIV. SACERDOTIBUS.

Lib. 1. c. 54. *Item ejuſdem, ut nomina publice non recitentur ante preces ſacerdotales.*

De nominibus vero recitandis, antequam precem facerdos faciat, atque eorum oblationes quorum nomina recitanda ſunt, ſua oratione commendet, ſupra ſcripta ſententia ſit, & ipſe pertota prudentia recognoſcis; ut cujus hoſtiam necdum Deo offeras, ejus nomen ante uſſiues, quamvis incognitum illi nihil ſit. Prius ergo oblationes offerantur, & commendande; ac tunc eorum nomina, quorum oblationes ſunt, edicenda: ut inter facra myſteria nominetur, non inter alta quæ ante premittimus, ut ipſis myſteriis viam futuris precibus aperiamus.

LV. EPISCOPIS ET SACERDOTIBUS.

Lib. 1. c. 55. *In decretis Celeſtini papæ, ut nulli facerdoti liceat ignarus ſanctorum canonum inſtitutis.*

Celeſt. epiſc. Epiſt. 18. Nulli facerdotum ſuos liceat canones ignorare, nec quidquam facere, quod patrum poſit regulis obviare. Quæ enim a nobis rei deſuga intelligitur, id decretalium norma confirmatorum, pro aliquorum libitu, licentia populis permiſſa, frangatur.

LVI. EPISCOPIS.

Lib. 1. c. 56. *In concilio Toletano papæ ſanctum eſt, & in Sardicenſi concilio, ut epiſcopus alterius clericum ad ſe non ſuſcipiat, nec ordinet.*

Sardic. c. 14. Alienum clericum, invito epiſcopo ſuo, nec in minimo ſuſcipiat, ſi forte ex plebis caritate id inter dantem accipientemque conveniat. Nam gravis injuriæ reus eſt, qui de fratris eccleſia id quod eſt utilius, aut pretioſius, audet vel allicere, vel tenere. Itaque ſi intra provinciam res agitur, tranſfugam clericum ad eccleſiam ſuam metropolitanus redire compellat. Si autem longius receſſit, tui præcepti auctoritate revocabitur, ut nec cupiditati, nec ambitioni occaſio relinquatur.

LVII. EPISCOPIS.

Lib. 1. c. 57. *Item ejuſdem, ut nullus epiſcopum ſeruum ad clericatus officium ſine domini ſui voluntate promovere præſumat, ne hoc Gangrenſi concilium prohibet.*

Conc. Gang. can. 3. Si quis ſervum ſuum ſine religionis decoret dominum ſuum contemnere, & ejus miniſterium deſerere, ac non potius docuerit eum ſuo domino bona fide & cum omni honorificentia deſervire, anathema ſit.

LVIII. EPISCOPIS.

Lib. 1. c. 58. *Item ejuſdem, ut ſi qui facerdotum contra conſtituta decretalia præſumpſerit agat, & correpti nolens ab officio ſuo ſubmoveatur.*

Hoc

ANNO CHRISTI 789. 789. pag. 31.

Hoc itaque admonitio nostra denuntiat, quod A tent; sicut scriptum est: Justè judicate, filii homines. Non in mumeribus, quia munera excæcant corda prudentium, & subvertunt verba justorum. Non in adulatione, nec in consideratione personæ, sicut in Deuteronomio dictum est: Quod justum est judicate: five civis fit ille, five peregrinus, nulla fit distantia personarum, quia Dei judicium est. Primum namque laudis dilectionis Deum diligenda est, & sapientiæ ipsius compositura; ne per ignorantiam a via veritatis erret: & dum ille rectum intelligit judicium, caveat ne declinet, aut per adulationem aliquorum, aut per amorem cujuslibet amici, aut per timorem alicujus potentis, aut propter præmium, a recto judicio. Rectum autem & honestum videtur, ut judices populi cunctos audiant, & diligenter discernant.

ANNO CHRISTI 789. Deut. 1. 16. 17. 789. Levit. 19. 15. Deut. 1.

LIX. EPISCOPIS.

Lib. I. c. 18. Et decretis Gelasii papæ, ut nullus episcopus vel de suis rebus præsumat.

Ecclesiast. 24.

Nullas autem volumus pontificum nullus attentet; quod nec auctoritas divina delegat, nec canonum forma præstituit. Non est ergo pensius usurpandum, cùm quæ sit ecclesiastica sunt inferenda præsidia, ut nihil committatur illicitorum.

LX. OMNIBUS.

Primo omnium admonemus, ut fides catholica ab episcopis & presbyteris diligenter discatur, & omni studio prædicetur, quia sine integra fide & immaculata Trinitate nemo potest Deo omnipotenti in lege placere. Audi, Israel, quia dominus Deus tuus Deus unus est: & ut ite diligatur ex toto corde, & ex tota anima, & ex tota virtute vestra.

Lib. I. c. 69. Matth. 22. Marc. 12. Luc. 10. Deut. 6.

LXI. OMNIBUS.

Ut pax sit, & concordia, & unanimitas cum omni populo Christiano, inter episcopos, abbates, comites, & omnes ubique, seu majores, seu minores personas: quia nihil Deo fine pace placet, nec munus sanctæ oblationis ad altare, sicut Evangelio ipse dominus præcepit, legimus: Si ergo in lege fecundum mandatum eft in lege: Diligeres proximum tuum sicut teipsum. Item in evangelio: Benè sacrificii, quorum filii Dei vocabuntur; & iterum: In hoc cognoscent omnes, quia mei discipuli estis, si dilectionem habueritis ad invicem. In hoc enim præcepto discriminantur filii Dei, & filii diaboli: quia filii diaboli semper discordiosi & dissidiosi movere satagunt; filii autem Dei semper pacis & dilectionis studere videntur.

Matth. 5. Levit. 19. Matth. 18. 1. Joan. 3. 10.

LXII. OMNIBUS.

Lib. I. c. 62. Ut quibus data eft potestas judicandi juste judicent, quod

ANNO CHRISTI 789. Exod. 20. Deut. 5.

vende eft. De concupiscentia vero legitur, quod dixit sit omnium malorum: & in lege: Non concupisces rem proximi tui.

LXVII. OMNIBUS.

Lib. I. c. 67. Item ut homicidia infra patriam, sicut in lege dominus interdixum eft, nec causa ultionis, nec avaritiæ, nec latrocinandi, non fiant; & ubicumque inventa fuerint, a judicibus noftris fecundum legem ea noftra auctoritate vindicentur: & non acceptatur homo, usi lege jubente.

LXVIII. OMNIBUS.

Lib. I. c. 68. Item & furta, & injusta connubia, nec non & falsa teftimonia, perjuria, sortilegia, prohibere diligenter, sicut & lex domini prohibet.

LXIX. OMNIBUS.

Lib. I. c. 69. Et hoc cum magno studio admonendum eft, ut B filii honorent parentes suos, quia ipse dominus dixit: Honora patrem tuum, & matrem tuam, ut sis longævus super terram, quam dominus Deus tuus dabit tibi.

Exod. 20. Deut. 5. Ephes. 6. Matth. 15. Marc. 7.

LXX. SACERDOTIBUS.

Lib. I. c. 70. Ut episcopi diligenter discutiant per fuas parochias presbyterorum fidem, baptisma catholicum, & missarum celebrationes, ut fidem rectam teneant, & baptisma catholicum obseruent, & missarum precibus bene intelligant, & ut psalmi digne secundum divisiones versuum modulentur, & dominicam orationem ipsi intelligant, & omnibus prædicent intelligendam, ut episcopus ille qui potest a Deo & ab omnibus bonis homine laudatus, & a Deo & a sanctis amatus, & a populo Dei, communi voce Laudetur, & benedicatur. Et omnimodis diligenter discutiant & perscrutent & discernant, ut arma non portent, sed magis confidant in defensione Dei quam in armis.

Lib. I. c. 71. Psalm. 103. Luc. 1. 74.

LXXI. ALIQUID SACERDOTIBUS, ALIQUID OMNIBUS.

Lib. I. c. 71. Placuit nobis admonere reverentiam vestram, ut unusquisque vestrum videat per suam parochiam, ut res vidua Dei famuli habeat benedictionem filii Dei & famuli fecundum suam dignitatem conservare, & non fit domus Dei, & altaris Christi cassibus: & ut nulla facere presumat, nec magna reverentione habeantur. Et ut sacrificia sanctificata cum magno diligentia ab eis colligantur qui digni sunt, vel cum honore ferruntur: & ut facularia negotia, vel calumniosa in ecclesiis non agantur, quia domus Dei domus orationis debet esse, & non facinora latrocinum: & ut intentos habeant animos ad Deum, quando veniunt ad missarum solemnia: & ut non exeant ante completum benedictionem de ecclesia.

Lib. I. c. 72. Luc. 19. Matth. 21. Marc. 11. Joan. 2. Matth. 12.

LXXII. SACERDOTIBUS.

Sed & hoc sagitamus vestram almitatem, ut missi missi altaris Dei fuum ministerium bonis moribus ornent, seu & alii canonici observantia ordini, vel monasteriis propriis, seu & monachi vestri per bonam & probabilem vitam & conversationem habeant, sicut ipse dominus in evangelio præcipit: Sic lucest lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum qui in cælis eft: ut eorum bona conversatione multi attrahentur ad servitium Dei: & non folum servulis conditionis infantes, sed etiam ingenuorum filios erudire, fibique in obsequium fecum habere studeant. Et ut scholæ legentium puerorum fiant, psalmos, notas, cantus, computum, grammaticam per singula monasteria vel episcopia distant, sed & libros catholicos bene emendatos habeant: quia sæpe dum bene aliquid Deum rogare cupiunt, per inemendatos libros male rogant. Et pueros vestros non finite eos vel legendo vel scribendo corrumpere. Et si opus eft evangelium, vel psalterium, & missale scribere, Catholicum legant. Tom. IX.

(1) Apud Baluzium hoc caput frequenti schoet cum superiore legitur, adeo ut unicum efficiunt capitulum.

A re, perfecta ætatis hominis scribant cum omni diligentia.

LXXIII. SACERDOTIBUS. 789.

Lib. I. c. 73. Simul & hoc rogare curavimus, ut omnes abbates comgnet, qui se vere monachice vite cupiscere-runt, monachice & regulariter omnimodis fecundum votum fuum vivant, fecundum quod scriptum eft: Vota vestra reddite domino Deo vestro, Exod. 20. & iterum: Melius eft non vovere, quam vovere & non reddere. Et ut ad monasteria venientes, fecundum regulam ordinem, primo in palatiorio probentur, & fic recipiantur. Et qui ex falsa-riis habitum in monasteria veniunt, non fatisfaciunt ad ministeria monasterii mittantur, antequam intus bene eruditantur. Et ut monachi ad facularia placita non vadant. Similiter qui ad clericatum accedunt, quod non in palatio, neque in mundo vivant, volumus ut illi canonice fecundum fuum regulam omnimodis vivant, & episcopi eorum regat vitam, ficut abba monachorum.

LXXIV. OMNIBUS.

Ut æquales mensuras & veras, & pondera ju-Lib. I. c. 74. sta & æqualia omnes habeant, sive in civitatibus, Prov. 11. sive in monasteriis, sive ad dandum in illis, sive ad recipiendum, sive & in ipsis domus præpositis & benemis. Item in Salomone, domino dicente: Pon-Levit. 19. dus & pondus, mensuram & mensuram odit ani-Prov. 23. ma mea.

LXXV. OMNIBUS.

Et hæc nobis competens & venerabile videtur, Lib. I. c. 75. ut hebdomes, progrins, & paupercs, fuscipiantes re-gaturos & examinas per loca diversa habeant quia ad strigimas & ad ipsas publicas remunerationes magni dies: Hofpes enim, & fuscipiit me. Et apostolus Matth. 11. inquit: Hospitalitatem laudani dixit: Per hanc qui- Heb. 13. dam placuerunt Deo, angelis hospitio fuscepti-

LXXVI. EPISCOPIS ET ABBATIBUS.

Audivum eft aliquos abbatifas, contra morem Lib. I. c. 76. familiæ Dei ecclesiæ, benedictiones cum manui imposuerint, quod nullo modo fieri debet: cum velum fuerint dare, nec non & velare virgines cum benedictione sacerdotali; quod omnino a vobis, fanctiffimi patres, in vestris parochiis illis interdicendum esse fatuens.

LXXVII. CLERICIS.

Ut illi clerici, qui fe fingunt habitu vel nomine Lib. I. c. 77. monachos esse, (2) non fint, omnimodis videntur esse corrigendi atque emendandi, ut vel veri monachi fint, vel veri canonici.

LXXVIII. OMNIBUS.

Pfeudographiæ, & dubia nomina, vel qua Lib. I. c. 78. omnino contra fidem catholicam funt, vel nequissima & falfiffima, quam transactio anni absque aliqui erratus, & in errorem alios mittentes, quod de cælo ceciderit, nec credamur, nec legamus, nec teneamus, nec in ecclesia nec alibi scripta populus mitentur. Sed fili canonici libri, & catholici tractatus, & fanctorum Patrum della legantur & tractentur in ecclesia.

LXXIX. ALIQUID SACERDOTIBUS, ALIQUID OMNIBUS.

Item ut fili mangones & cotiones, qui fine omni Lib. I. c. 79. lege vagabundi vadunt per ifiam terram non fi- Mansiones mentur vagari per civitates hominibus negotia. Nec ifti undi offerro, qui dicunt fe data fibi pœnitentia irregitantes. Melius videtur, ut filiquid inconfuetum & capitula crimen confiteri, in uno loco permaneant laborantes, & fervientes, & pœnitentiam agentes fecundum quod fibi canonice impofitum fit.

LXXX. OMNIBUS CLERICIS.

Monachi ne cantum Romanum pleniter & regu- Lib. I. c. 80.

ANNO CHRISTI 789.

nabilitate per nullumodo vel gradale officium peragant; sed secundum quod Apostolus dicit: *Nec Virginem vel Adolescentem vel Viduam sine filiorum vel nepotum cautum fulcit, ut unanimiter simul apostolicum fedus, & Ecclesiæ pacificum concurrendum.*

LXXXI. OMNIBUS.

Lib. 1. c. 2. *Statuimus quoque, ſervandum quod & in lege dominus præcepit, ut opera ſervilia diebus dominicis non agantur, ſicut & bona ſemantibus ſeminibus & ſub ſpecialibus edictis mandavit, quod nec vinea colenda, nec in campis aranda, nec in meſſando, vel ſemen ſerando, vel fœnum ponendo, nec in ſtrepis ſtirpare, vel arbores cædere, vel in patris laborare, nec domos conſtruere: nec in horto laborare, nec ad plantia conveniant, nec venationes aperiant. Sed tria quæ ad victum fiunt in die dominico, id eſt, hoſtilia carra, vel noſtrum lia, vel ſi forte neceſſe eſt corpus cunctibus ducere ad ſepulcrum. Item femine opera tentilia non faciant: nec capulent veſtimenta, nec cocinent, vel acupiſſile faciant: nec lanam carpere, nec linum tondere, nec in publico veſtimenta lavare, nec herbes tondere habeant licitum: ut omnimodis honor & reverentia dei & ſanctæ ejus Eccleſiæ ad miſſarum ſolemnia ad eccleſias undique conveniant, & laudent Deum in omnibus bonis quæ nobis in illo die fecit.*

XXCII. OMNIBUS.

Lib. 1. c. 82. *Sed & unicuique veſtrum videndum eſt, dilectiſſimi, venerabiles paſtores & reſtores eccleſiarum Dei, ut presbyteri, quos mittitis per parochias veſtras, ad regendum & ad prædicandum populum Chriſtianum, ſive ſcholares, vel & honeſte prædicent; ſymboliſtrati, novos, & non canonice, aliquos ex ſuo ſenſu, & non ſecundum ſcripturas ſacras, fingere & prædicare ſupplet. Sed & ſcholares ipſos honeſte & recte, & quæ ad veram ducunt ſternam prædicate, aliſque inſtruite, ut hæc eadem prædicent. Primo omnium prædicandum eſt omnibus generaliter, ut credant Patrem & Filium & Spiritum ſanctum unum eſſe Deum omnipotentem, æternum, inviſibilem, qui creavit cœlum & terram, mare & omnia quæ in eis ſunt: & unam eſſe deitatem, ſubſtantiam, & naturam, poteſtatem in tribus perſonis, Patris, & Filii, & Spiritus ſancti. Item prædicandum eſt, quomodo Filium Dei incarnatus eſt de Spiritu ſancto, & ex Maria ſemper virgine, pro ſalute & reparatione humani generis, paſſus, ſepultus, & tertia die reſurrexit, & aſcendit in cœlos: & quomodo iterum venturus eſt in majeſtate divina judicare omnes homines ſecundum merita propria: & quomodo impii propter ſcelera ſua cum diabolo in ignem æternum mittentur, & juſti cum Chriſto, & cum ſanctis angelis ſuis in vitam æternam. Item diligenter prædicandum eſt de reſurrectione mortuorum, ut ſciant & credant in eisdem diebus tui præmia meritorum acceptaturos: cum omnibus diligenzia cunctis prædicandum eſt de ſuis quibuslibet criminibus deputatum eſſe mandatum ut eorum ſupplicationi à Domino exaudiri valeamus. Manducia autem ſint operi Dei, & non ſint de fornicatio, immunditia, luxuria, idolorum ſervitium, veneficia, inimicitiæ, contentiones, æmulationes, animoſitates, iræ, rixæ, diſſenſiones, hæreſes, ſectæ, invidiæ, homicidia, ebrietates, comeſſationes, & his ſimillimi quæ prædico vobis ſicut prædixi, quoniam qui talia agunt regnum Dei non poſſidebunt. Sed & vos hæc eadem, quæ magis prædicatur vobis, Dei ſimplicitam nominantis, cum omni ſtudio prædicentur, intelligentes quam ſit terribile illud quod dixit: Quoniam qui talia agunt regnum Dei non conſequentur. Sed & omnia ſtatuta admonete eos de diligentem Dei & proximi, de fide & ſpe in Deo, de humilitate & patientia, de caſtitate & continentia, de benignitate & miſericordia, de elemoſynis & confeſſione peccatorum ſuorum, & ut deberebus ſuis ſecundum dominicum mandatum ſua dedicta dimittant & ſcientes certiſſime, quod qui talia non agunt regnum Dei non poſſidebunt. Et hoc idem diligentius injungimus veſtræ caritati, quia ſiquos temporibus noviſſimis ſtudeliores eſſe ventura, ſicut ipſe Dominus in evangelio prædixit & apoſtolus Paulus ad Timotheum teſtatur. Ideo, dilectiſſimi, toto corde præparemus nos in ſcientia veritatis, ut poſſimus contradicentibus veritati reſiſtere, & divina donante gratia verbum Dei erudire & certare; & multiplicetur in profectum ſanctæ Dei eccleſiæ, & ſalutem animarum noſtrarum, & laudem & gloriam nominis domini noſtri Jeſu Chriſti. Pax prædicantibus, gratia obedientibus, gloria omnino noſtro Jeſu Chriſto.*

Matth. 24. 1. Tim. 1. 2. Tim. 2.

Anno dominicæ incarnationis DCCLXXXIX. *indictione* XII. *anno* XII. *regni noſtri* Aſtham. *hujus legationis edictum in Aquiſgrani palatio publico. Data eſt hæc charta die* II. *Kalendas Aprilis.*

Hic tempora notantur in cod. Publicis Lugdunensibus titulis præfixibus.

NOTA JACOBI SIRMONDI, S. J.

1 *Capitulare Aquiſgranenſe.*] Capitula ſynodalia vocantur in concilio Vaſconenſi, anno 770. In Bonum quidem cum ſua prefatione alterum eſt exemplar: in veteri codice ſanctæ Remigii, fed breviatum, & quale ab Anſegiſo abbate tranſcriptum eſt in primum librum capitularium a nonnullis nominum deruſtilque ſynodorum ac pontificum decretis, quæ per ſingula fere capita commemorantur. In exemplari autem Aſtenſi, cum fubdita ſub locis decreta omnia oſtenduntur, quæ ſupra obſcure videntur, quin hic ſummatim atque breviter indicia repetenda ratura eſſet, hoc potius modo eorundem exhibenda. Ceterum quoquo ex Synodis Graecis hic canones profluxerint, diſſeruerunt a vulgato veritate Dionyſii, & cum alia antiquorum conciliorum, tum exemplaria nunc etiam ſervantur in Ariſtenſi, & in Corbeienſi, atque in aliis Gallis bibliothecis.

CAROLI MAGNI REGIS CAPITULA

QUÆ SUB UNO ANNO POSITA SUNT, *Ecclæſiaſtico & anno, quibus ſuperiora, in nonnullis editionibus adſcribuntur.*

I.

DE monachis gyrovagis, vel farabaitis.

De anachoretis, melius eſt ut hortentur in congregatione permanere, quam animus eorum aliquibi ambulare tentet. aliubi

III.

Ut non parvipendentes ſint paſtores animarum ſibi commiſſarum; nec majorem curam habeant de lucris terrenis, quam de animabus ſibi commiſſis.

IV.

De obedientia quæ abbati debet exhiberi, & ut abſque murmuratione ſit.

V.

De decanis & præpoſitis, ut eorum mutatio ſecundum regulam ſtat.

VI.

De cellararriis monaſterii, ut non avaritioſi ſed tales adſtituantur, qualem regulæ præcipiunt. Ut

ANNO CHRISTI 789.

VII.

Ut ubi corpora ſanctorum requieſcunt, aliud oratorium habeatur, ubi fratres ſecrete poſſint orare.

VIII.

De colloquiis.

IX.

De ſuſceptione hoſpitum, ſicut regula connectit.

X.

De veſtimentis monachorum, ubi ſuperfluum eſt, abſcidatur; & ubi minus, augeatur.

XI.

De noviter venientibus ad converſionem, ut ſecundum regulam probentur, & non antea recipiantur, niſi ſicut regula jubet. Et nullus cogatur invitus promittere: ſi de obedientia, & de ſtabilitate permanendi, ſicut regula jubet.

XII.

De filiis nobilium qui offeruntur.

XIII.

De ordinando abbate.

XIV.

De fratribus in viam directis.

XV.

Ut nullus abbas pro ſuſceptione monachi præmium querat.

XVI.

Ut diſciplina monachis regularis imponatur, non ſæcularis: id eſt, non orbentur, non mantacionem alias habeant, niſi ex auctoritate regulæ.

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

1. *Capitula qua ad monachos.*] In codice ſanctæ Vincentii capitulare illud cum ſequenti conjungitur, & ſecundum antiquum ante Anſegiſi collectionem ponitur cum eo ſimile. In qui proinde ad calcem præcedentia capitularia eſt addendus: *Anno dominicæ incarnationis*, &c. ut ad eumdem locum & annum perinde intelligatur. Copulantur ſimiliter, eidemque titulo ſubjiciuntur in editione Bertinica.

ITEM ALIA CAPITULA DE DIVERSIS REBUS,

PARTIM ECCLESIASTICIS, PARTIM POLITICIS.

I.

UT comites pupillorum & orphanorum cauſſis primum audiant: & in venationem non vadant in illo die quando placitum debent conflodire, nec ad paſtum.

II.

De ſacramento fidelitatis, quod nobis & filiis noſtris jurare debent, quod hic verbis contefaris debet: Sic promitto ego ille partibus domni mei Karoli regis, & filiorum ejus, quia fidelis ſum & ero diebus vitæ meæ, ſine fraude vel malo ingenio.

III.

De monaſteriis minuta, ubi nonnanes ſine regula ſedent, volumus ut in uno loco congregatio fiat regularis, & epiſcopi providerant ubi fieri poſſit: & nulla abbatiſſa foras monaſterium exire præſumat ſine noſtra juſſione, nec ſibi fabulatas facere permittat: & earum clauſtra ſint bene firmata, & nullatenus Winilleodes ſcribere vel mittere præſumant: & de pallore earum propter fanguinis minuationem.

IV.

De eccleſiis vel tabulis requirendum, & ut *Concil. General.* Tom. IX.

A nullus in pſalterio, vel in evangelio, vel in aliis rebus ſortiri præſumat, nec divinationes aliquas obſervare.

ANNO CHRISTI 789.

V.

Ut nullus glorietur per injuſtitiæ rationem, aut conquiere aliquid, aut continere.

VI.

Ut illæ diſciplinæ, quæ propter legem conſervandam ſunt conſtitutæ, propter præmium non dimittantur.

VII.

Ut audiant epiſcopi baptiſterium presbyterorum, ut ſecundum nuorem Romanum baptizent.

VIII.

De calcearentis ſecundum Romanum uſum.

IX.

Ut in diebus feſtis vel dominicis omnes ad eccleſiam veniant, & non invitent presbyteros ad domos ſuas ad miſſam faciendam.

X.

Omnino prohibendum eſt omnibus ebrietatis malum: & iſtas conjurationes, quas faciunt per ſanctum Stephanum, aut per nos, aut per filios noſtros, prohibemus: & præcipimus ut epiſcopi vel abbates non vadant per caſam miſſendo.

XI.

De eo quod miſſi noſtri providere debent, ne forte aliquis clamor ſuper epiſcopum, vel abbatem, vel abbatiſſam, vel comitem, ſeu ſuper quemlecumque gradum ſit, & nobis renuntiare.

XII.

De injuſtis teloneis.

XIII.

De mana leproſi.

XIV.

Ut monachi, & qui in gradu ſacerdotalis conſtituti ſunt, ad ſæcularia negotia non tranſeant. De reliquis conſuratis detur ſpatium uſque in ſynodum noſtram.

XV.

Ut epiſcopi & abbates & abbatiſſæ cuplacunum non habeant, nec falcones, nec accipitres, nec joculatores.

XVI.

De pauperibus in plateis vel quadruviis jacentibus, ut ad eccleſiam veniant, & illorum confeſſiones donentur.

XVII.

Ut ſuper altaria 'tecuaria ſiant, vel laquearia.

XVIII.

Ut clocer non baptizentur, nec chrisa per pertcas pendeant propter gradinem.

XIX.

Ut miſſi noſtri providerent beneficia quomodo ſint' condirecta, & nobis renuntiare debeant.

XX.

De leproſis, ut ſe non intermiſcent alii' populo.

XXI.

Et omnino miſſis noſtris præcipimus, ut bona quæ aliis per verbum noſtrum docent facere, a factis in ſeipſis oſtendant".

NB. Poſt iſta capitula ſequuntur in vetuſtiſſimo codice MSS. Longobardico bibliothecæ Thuanæ duo ſequentia, cum hoc finito.

ITEM DE REBUS ECCLESIARUM.

I.

Volumus ut qui aliqui per teſtes exiſtit que

B 2 locum-

B Regula, in ed. Pal. regula.

C condicta & ſtatuta & Chiſiſica

D a in ed. Pal. pronine ſubjunguntur capitula quæ ad ſequentem tom. ſummodum edidit ex ead. & Vindocinenſi MSS. Pithœi Capitularibus tom. I. pag. 141.

ANNO CHRISTI 790.

secunque rem tollere voluerit, per quinque vel A septem testimonia dicant suum testimonium, & sic tollatur quicunque rem; quia testamento quod Romani faciunt firmum non posset nisi per quinque, aut per septem confirmatum.

II.

Item de thesauro quod publico terram inventi- ad partem Episcopi revocetur. Et si aliquod Lan- ANNO CHRISTI 789.
ANNO CHRISTI 790. ri invenius fuerit in terra Ecclesiarum, tertia gobardus aut qualibet homo propria expontanea voluntate exaverit, & aliquid ei domius dederit in propria sua quarta portione, exinde tollantur, & ille vero tres portiones ad nos pervenias, & de verbo nostro ut nullus præsumat aliter facere.

CONCILIUM VVORMATIENSE VI.

ANNO CHRISTI 790.

Ex P. Illuminat. Chron.

Annum Christi DCCXC. Pharmacie transfigit, & atque a bellis cessasse Carolum Magnum plerique omnes tradunt. Conjungunt autem Francorum in ea scribatur ille anno habiti mentio ut in chronicis sancti Arnulfi. Anno, inquit, DCCXC. rex Carolus conventum Francorum habuit in Wormatia civitate, disposuitque ea quæ utilia videbantur esse in regno suo. In illo vero anno in nullam partem duxit exercitum.

B rum, propter intolerabilem malitiam quam in Galliarum populos & in ecclesiam Dei fecerant. Venit ergo cum exercitu usque ad Analen fluvium; ubi tridauum jejonium cum letaniis fecerunt; postea ibi missa a Deo laudem exercitus, & vindictam inimicorum. Rex itaque &c. *Defuncti vicissitudinem Caroli, & fugam Avarorum.*

ANNO CHRISTI 790.

Porro illo anno DCCXC. littera dominicalis fuit B. ac proinde Nona mensis Septembris in diem Lunæ inciderunt; quod quadrat cum expositione Caroli Magni ad Fastredum conjugem quæ superiore anno pag... data est, & post Idulmari epistolam XXI. scilicet tamen de Avaris per exercitum Francorum qui ex Italia venerat, ali conjicere videntur in an. 788.

ANNO CHRISTI 791.

a CONCILIUM b FOROIULIENSE c A PAULINO AQUILEIENSI.

a In causa sacrosanctæ Trinitatis, & incarnationis verbi divini congregatum, sub Hadriano papa I. e anno domini DCCXCI. & Caroli Magni XXIII.

Ex editione Xiali.

C Nulli prorsus dubium, domini, carissimi, quia sacra venerandorum canonum regulas vigilanti non omiserit ingenio fagacius explorare, his in anno concilium per unanquamque provinciam fieri debere, in unum colligere, & metropoli, in quibus competunt loco, juxta metropolitani ejusdem regionis arbitrium, pro tempore commodius dictaverit ordo, propter necessitates ecclesiasticæ dignitatis curam. Quisimo propter confluentia gerendarum rerum consalugne negotia, quæ crebrius litis de radice spinosis cauſarum emergere acculeis conſuevit, ac per hoc pullulantia dominici ruris triticeæ messis virentia fata adhuc, ut ita dixerim, infra stipulæ thecam spiritualium fructuum turgentibus spicis, necdum in flaventes colmos aureus eruentes aristas, necdum flexilem arcuatæ messis ariſtulis in uno falce ignitis fenibus colligatis ulcaribus traditis in pabulum flammis, umbrosis nihilo minus suffugare falſitatum rhamniculis molientur.

Paulinus ad quid? Sirmond. concil. tom. 3. Conc. Gall. Habeantur.

Qua de re talia & hujuſcemodi peſtifero de virgulto fruterq glitcentia, plurimorum nimirum venerabilium fratrum, qui agrum cuncta cœleſtis patroni ſumma ſalicitudine cura excolere ſunt deputati, radicitus neceſſarium fore proſpectum eſt, ut linguarum falſicbus detruncata mărcefcant, quatenus ſapius cenſurę magiſterio nequitiæ reſiſtere ramuſculis, ipſa quandoque radicum materies, veneniſinfuſione vitata, funditus evel-

ANNO CHRISTI 791.

evellatur. Sed quamobrem juxta quod definitum eſt in hac venerandæ ſedę, cui Deo adnitente, non meis meritis, ſed gratuito me præeſſe munere recognoſco, per tot temporum curriculia minime ſit reverendi conciſii teſtio celebrata, veſtram ſcire non ambigo ſanctiſſimam caritatem. Nam propter improbos, qui ſolent irrumpere, mundanos tumultus, propterque imminentia præſtiorum bella, quæ circumquaque per gyrum hujus noſtrorum fidelium ſocietate ingruere non ceſſabant, intermiſſam interim hoc magnificum opus procul dubio poterit approbari. Verumtamen non penitus omnimodis verdicis valebit aſſertionibus aſſtimari. Nam quotics reverendis principalibus accerſitis imperiis, in generali celebertatæ ſynodi venerabilium patrum conventione, humillimam patvitatis meæ portentiam, quia ſæpius contigit adhuſile, veſtris eſt animis, ut opinor, non celatum, veſtrilque utique etiam obtutibus aliquoties latius patuiſſe in propatu, non dubito. Nunc autem divina opitulante clementia, attritis utique ferocium barbarorum ſuperbiæ typho erectis cervicibus, auxilio per omnia adminiculante de cælo, redita jam quietiſſima pace terris, ſuperna propius largiente gratia, paululumque reſpirantibus regalibus juſtis, neceſſarium duximus ſummopere feſtinantes dilectiſſimam fraternitatem veſtram, juxta priſcorum canonum inviolabiles ſanctiones in uno collegio aggregari: quatenus inſolubili caritatis vinculo colligati, ſoppliciter cum exoratores, qui ſuis dignantur ſede ſidelibus reponmiſit in medio adſtantorum, ubi in unum duo vel tres in ejus fuerint nomine congregati. Sicque ſub ejus præſentia, licet indigni, ejus tamen labmuli conſtituti, incipiamus jam tamque ipſo auctore & conſummatore noſtri certaminis, & perfectore operum noſtrorum, quin potius ſuorum, magis dicam, quam noſtrorum operum perfectore, qui omnia ejus ſunt, & de illius cuncta gratia ſuſcipimus manu. Scriptum quippe eſt: *Omnia opera noſtra operatus es in nobis.* Diligenti profecto exigentes cura, ſi qua ſint ſtrita & enormi ſtatione peſſidentia, quæ ſacris oporteat valenter leniius coerceri, præterita corrigere, præſentia ſuffuliciendo conſtituere, futura præcavendo vitare.

Sed quoniam ad hujus ſpiritualis ædificii fabricam conſtituendam, fundamenta iunt primum fidei nihilo minus profundius jactenda, ſuper illud videlicet inſtexibile fundamentum, modis omnibus inſerenda, de quo per Paulum dicitur: *Fundamentum enim aliud nemo poteſt ponere, præter id quod poſitum eſt, quod eſt Chriſtus Jeſus.* Cujus nimirum fundamenti conſtructio non debet inordinata manu jactata fulciri. Clamat profecto illa præconia voce in amoris cantico, in cujus lectione conſtructionis hæc jacturtur altius fundamenta, *Ordinata* (ait) *in me caritate:* Cuique longe aute prophetico reprimitetbatur oracolo: *Stenam* (inquiens) *per virdi-nem lapidis tecti, fundabo te in ſapphiris.* Per Japhirum quippe, qui aeream ſingit ſimulando pulcritudinem, fidei ſimillimum non incouvenienter diſcretionis myſterium.

Primum ergo viſum eſt mihi, omnium minimo domini ſervorum, in primi ordinis fronte ipſum textum ſymboli ſalubriter a ſanctis editum partibus, quasi lineam in directum normamque ſequo moderamine, in fundamenti hujus ſpiritualis ædificii mole, intrinſecusque forinſecus tenderet, ut coxquata juxta illius rectitudinis normulam opra noſtri operis fabrica, hinc inde

ANNO CHRISTI 791.

a catholicæ fidei libratim ſubmiſſa perpendiculo, rectius ad ultora excrescens, conveniret in utroque pariete, æquis diſpoſitionibus meritis funicilis, in ſummæ ſcientiæ arte perfectionis culmen veridicis aſſertionibus ſolcitur. Perſiſtente autem hujus invisibilis ædificii æqualitate tricamerata ſtructura, quatuor prorſus virtutum altrinſecus porriis ſubnixa fornicibus, jam jam *Ecel. 4.* que tripleci purpureoque in funicilo, qui difficile rumpitur, amictum jucundius ſuſpendatur decus ornamentorum.

Poſt inviolabilem igitur & meo ſenſu modis omnibus inſerendam ſymboli definitionem, a venerandis viribus (ſicut dictum eſt) olim præſulibus ſancto revelante Spiritu mirabiliter præſtabatur: a trecentis ſiquidem decem & octo, qui apud Nicæam Bithyniæ, & centum quinquaginta, qui apud Conſtantinopolim, ex eodem nimirum ſancte & mirabilis Trinitatis pianiore me reprimiſſile probiecer fermone dictorum fopaſtica per omnia verborum ſubalternas deriventes, ſed & ſtagogicas argumentorum relinquentes inextricabiles concluſiones, ſimpliciter, propter ſimplicium mentes, liquidiuſque, ut humane permittit poſſibilitas, interſtrictis verbis certe, ut ipſa de ſe ſancta dignatur Trinitas revelare, cultiore potius ſenſu quam ſtylo, cupio redolere, propter varios videlicet hæreticorum errores, diverſitate quorundam ſimpliciem ſuſpiciones, non alteram componere vel docere fidem confentio, ſed eam, quam a ſanctis patribus catholicam ſynodo ſcecrites ſacrata decepruut. Scio namque quibusdam in ſynodalibus ſolitis eſſe ſanctum, ad reſellendas ſiquidem novas, & multiplices hæreles, præſertim propter ſtupidiſſimam fidiaverſitatem Neſtorii vel Eutychis falſidicorum peſtilentiuque virorum, non ſibem dicam, ſed potius perfidiam, non licere quisquam uterius fidei ſymbolum docere vel componere. Sed abſit a nobis, prouſque ſic ab omni corde fideli, alterum, vel aliter quam illi inſtituerunt ſymbolum vel fidem componere vel docere. Sed ſicut eorum ſenſum ea fortaſſe, quæ propter brevitate compoſuerunt, minus quam decet a ſimplicibus vel indoctis intelligentur, exponendum decrevimus tradere, ac memoria mandavimus ejus, ipſumque textum ſymboli venire: quatenus juxta apoſtolum idoneus ſit a Tim. 2. homo Dei, ad omne opus bonum paratus, ad reſtendendum non ſane fideı. Ait enim ipſe: *Sim Heb. 11. fida impoſtibile eſt placere Deo.* Hinc aliaſ ſcripsum eſt: *Noſti credidiſtis, non intelligitis.* Ipſe enim *Ibi. 7.* admirabilis doctor prohibet variis nos & peregrinis abduci, ſanam tamen doctrinam vocecilibus modis omnibus præſtolantes. Eniamvis non eſt in argumento fidei addere vel minuere ea quæ a ſanctis patribus bene ſalubriterque ſunt promulgata, ſed tantummodo eorum ſenſum recte, & exponendum eorum ſenſum ſupplere ingenium: ſed addere vel minuere: eſt labdolere contra ſacroſanctum eorum ſenſum, aliter quam illis, callida tergiverſatione diverſa fendere, & confuſo ſtylo pecceſſum dogma componere, ac per hoc impio ore potius jactanter garrire, quam docere preſumere. Plurimorum enim catholicorum fratrum, eccleſiaſumque Dei cultorum, ſacre fidei compoſitum venerabile legitur opus, aliis quidem verbis diſſimiliaque calamo reſonante, ſed eumdem ſenſum, cumdemque ingenii intellectum, concorditer inviolatæ fidei uno aſſertionis redolere probantur documento. Nam ſi recenſeatur Nicæni ſymboli ſeries venerauda, nihil aliud de Spiritu ſancto

ANNO CHRISTI 791.

in ea, nisi hoc modo repetiti poterit promulgatum: Et in sanctam, inquiunt, Spiritum. Quid est ergo dicere, Et in Spiritum sanctum? quomodo accipienda est tam brevissima eorum professio, nisi ut patenter detur intelligi, mentem eorum integræ fidei religiosa devotio, & in sanctum Spiritum, sicut & in Patrem, & in Filium, probabiliter exhibitæ, quemadmodum posita a sanctis patribus contra quinquagintà, qui contestati sunt symboli fidem Nicæni concilii inviolatam penitusque permanere? Suppleverunt tamen, dicendo eorum sensum, & in Spiritum sanctum confitentur se credere, dominum & vivificantem, ac Patre procedentem, cum Patre & Filio adorandum & conglorificandum. Hæc enim & aucta, quæ desuerant, in Nicæni symboli facro dogmate non habentur. Sed & postmodum, propter eos videlicet hæreticos qui substantiæ Spiritum sanctum folius esse Patris, & a solo procedere Patre, additum est: Qui ex Patre Filioque procedit. Et tamen non lunt hi sancti patres culpandi, quali addiderint aliquid vel minuerint de fide trecentorum decem & octo patrum, quia non contra eorum sensum diversa senserunt, sed immaculatum eorum intellectum sanis moribus supplere studuerunt. Dilucrunt itaque ipsi, qui intuleruni a Patre procedentem, evangelista testante, repromissile discipulis ipsum unigenitum de suo Spiritum: *Spiritum qui a Patre procedit, ipse me clarificabit.*

Legerant itemque illi sequentes, qui addiderunt, Qui ex Patre Filioque procedit, ipsum eandemque veritatem in evangelio Dominum Philippum: *Philippe, qui videt me, videt & Patrem meum. An non credis, quia ego in Patre, & Pater in me est?* Si ergo, sicut ipse testatur, inseparabiliter & indissolubiliter est Pater in Filio, & Filius in Patre, ex patre creditur potest, & consubstantiali Patri Filioque Spiritus sanctus, non a Patre Filioque essentialiter & inseparabiliter semper procedens? Quod si ille, obsecro, qui dicit discipulis suis, cum insolitalet. in eos: *Accipite Spiritum sanctum?* Quis est, inquam, qui reprobatis eis? Nonne unigenitus Filius, qui in Patre est, & Pater in eo? *Sicut enim Pater, ita & Filius vivificat quos vult. Paracletus autem Spiritus sanctus, quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, & suggeret vobis omnia quæcunque dixero vobis?* Sæpe etenim a nobis nostrisque majoribus audiuntur dubitium est, inseparabilia semper esse opera sanctæ Trinitatis. In eo namque Spiritus sanctus a Filio procedere creditur, in quo a patre procedere non dubitatur. Sed nebilies hoc approbare valemus, si rei gestæ actio, quæ per apostolos est exacta, in medio celebratur. Per discipulos quippe Christus congregavit, quæ Actus nuncupatur apostolorum, quæ evangelistæ testante cognovimus, præclarante Petro in Judæa, tria fere millia credentium compunctis cordis, & baptismatis & religiosa apostolorum. *Quid faciemus viri fratres?* Respondit ad hæc Petrus pro se & pro catholicis illos ordinatus: *Pœnitemini* (inquit) *agite, & baptizetur unusquisque vestrum in nomine Jesu Christi, in remissionem peccatorum.* Et rursus, accersitus a Cornelio centurione, viro justo & timente Deum, cum aperuisset os suum, evangelizabat illis de regno Dei, & nomine Jesu Christi; *Et adhuc eo loquente, Spiritus sanctus cecidit super eos qui audiebant verbum:* & post pauca protinus subjecerat dicens Petrus: *Numquid aquam quis*

A *prohibere potest, ut non baptizentur hi qui Spiritum sanctum acceperunt, sicut & nos? Et justit eos in nomine Jesu Christi baptizari.* Sed & doctor & magister gentium in fide & veritate solertissimum curam gerens omnium ecclesiarum, cum de Joannis baptismate disputaret, quia *Joannes quidem baptizavit baptismate pœnitentiæ populum, qui non verum esset Spiritum sanctum, ut credaret, hoc est, in Jesum. His auditis, baptizati sunt in nomine Jesu.* Porro B multi Samaritanorum, cum credidissent Philippo evangelizanti de regno Dei & nomine Jesu baptizabantur viri & mulieres, haud dubie in nomine Jesu Christi. Si ergo omnes illi, qui evangelizantibus sanctis apostolis credentes baptizati sunt in nomine Jesu Christi, & sancta est illa inviolabiliter fundata super eam persistit petram, quam beatus Petrus, non carne & sanguine, sed Patre qui in cælis est, revelante, fibi confessus est, & illius fide regnus & gubernatione ecclesia, cuique spectabiliter quali primo pastori dictum est: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam:* ubi eit (inquam) illa regula Trinitatis, quam generaliter fub post apostolorum fidem omnium apostolis commendavit, quorum principatum idem beatus gerebat Petrus apostolus? *Ite*, inquit, *docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.* Cur magister in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, & discipuli in nomine tantum Jesu præcipiunt baptizari? Numquid aliud verte per Christum tam Deum, & aliud discipulos docuit, vel alium formam doctrinæ ecclesiis tradiderunt? Absit hoc. Nullus fic defipit qui fani capitis est. Quidquid enim infame fuerat maniquæus, qui hæc vel mente vel ore dixerit, sed videat mirum qualiter utrumque verum & sanctum est, fi catholicque bonum & individuum mysterium. Sacramentum igitur sanctæ Trinitatis, quam magister & doctor non tribus enumeratis locis, in uno tantum nomine voluit demonstrare; hoc ejusdem veritatis discipuli, in una de Trinitate persona, id eft, Patris, Filii, Spiritus sancti, Trinitate & identialiteer fancto fibi revelante Spiritu intelligere meruerunt. Quoniam licut crebrius dictus eft, inseparabilia sunt semper opera Trinitatis. Ubi enim Pater, ibi vivificatio Filii, & Spiritus sancti. Et ubi Filius, ibi inenarrabilitas Patris & Spiritus sanctus. Et ubi Spiritus sanctus, ibi indissolubilis Pater & Filius. Nam etsi auditores discipuli, præcipiente domino & magistro propter mysterium Trinitatis: *Ite docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti:* audiebant profecto præsentes quam allocutionem fibi miserat ipse: *Ego, & Pater, & Pater unum sumus.* Et rursus: *Ego in Pater, & Pater in me est.* Et iterum: *Pater autem in me manens, ipse facit opera.* Sed & verbum illud consubstantialis Patri fanctique Spiritui, interuit intuentes obtutibus, quod in *principio erat, & apud Deum erat, & Deus erat, & per quem omnia facta sunt*, semper in Patre, semper cum Patre, semper apud Patrem, inseparabiliter semper bant permanente. Unde non immerito Philippus rectagit debuit, qui alicubi fortaffis Patrem aut plus aliquid quæreblat, cum dicerer: *Domine, oftende nobis Patrem, & fufficit nobis.* Quippe protinus a domino quasi per increpationem refertur: *Tanto* (inquit) *tempore vobiscum sum, & non cognovistis me? Philippe qui videt me, videt & Patrem meum. An non credis, quia ego in Patre, & Pater in me est?* De Spiritu autem tacuit, ut offenderet eum fonti Patrilique, fic ait: *Spiritum* (inquit) *veritatis, qui a Patre procedit, ille me clarificabit.* Nam qui de Patre procedit, Patris profecto Spiritus eft: & qui veritatis Spiritus eft, lous nihilo minus Spiritus eft: ipfe enim de fe dicit: *Ego sum via, veritas & vita.* Hinc per Isaiam Patris teftatur effe, cum propter affumptum hominem loquitur: *Spiritus domini super me.* Et illud: *Dominus misit me & Spiritus ejus.* Et quia Jeremiæ, idem ille per Spiritum promittit, dicens: *Effundam de Spiritu meo super omnem carnem.* Quam bene ergo dominus alea de ineffabili fapientia, ut obedientes perfonaliter myfterium Trinitatis, *In nomine* (inquit) *Patris & Filii, & Spiritus fancti.* Et ut demonftraret inleparabilem eftentialiter indivifæ deitatis unitatem, præmifit: *In nomine.* Non enim ait, in nominibus, quafi in multis: *fed in nomine*, quod eft in uno Deo. Non enim naturam, fed perfonam difcrevit. Quam feliciter quidem & apoftoli in nomine Jefu, id eft, falvatoris, totam fanctam & indefinibem docuerunt intelligere Trinitatem! Quam catholice & fancti patres, in hac fidei ftabilitate foliidati, a Patre fanctum Spiritum procedere funt profeffi! Quam glorioſe & eleganter Patre Filioque procedere confirentur! Plane perfpicue datur intelligi fempiterna Dei Patris & omnipotens fapientia, quæ mirabiliter intelligentiæ noftræ infantiam crediæ nate fuæ, cum de fanctimatus lege qui in facro dignatur eloquio, ut fe innotefcat trinum & unum Deum. Modo propter perfonarum difcretionem diftinctim loquitur, modo vero indifcrete, propter eandem indivifibilem deitatis unitatem. Nam fi femper indifcrete, abfconderet utique myfterium Trinitatis. Si vero femper diftincte, evidentium profecto claretur interpabilem deitatis. Docet nimirum per facras teftamentorum paginas modo mirabili utrumque, ut intelligamus, & corde credamus ad juftitiam, & ore confiteamur ad falutem, unum & unum Deum. Unde & ipfa divinitas trinus & unus Deus, licet fit inenarrabilis, non tamen eft incognofcibilis. Cognofci nempe creatur a fua creatrabili debet creatura. Hinc eft quod in evangelio unigenitus, qui eft in finu Patris, loquitur Gentibus: *Hæc eft autem vita æterna, ut cognoscant te unum Deum, & quem misisti Jesum Christum.* Hinc alias per prophetam prædicendo teftatur, dicens: *Cognoscet me* (inquit) *omnes, a minimo ufque ad maximum.* Hinc vas electionis de ignorantibus Deum per evangelicam intentus ait: *Qui ea ignorat ignorabitur.* Inenarrabilis quippe eft, quofiam quantus aut quid fit Deus invenire non potteft, & non folum humana, fed eoque fubtilis & incorporea angelica natura, fummum illum & ine comprehenfibilem & inicircumfcriptum divinitatis eſſentiam, nulla penius inveſtigare fubtilitatis poſſet fagacitate. Nam etſi angeli fortè fcientiæ perennioris affiftentes, omnia fciunt, ipſum tamen fcientiæ fontem cujus fit magnitudinis, qui nec initium recipit, nec finem concludit, metiri nequeunt. *Magnus tamen & dominus noſter, & magna virtus ejus, & ſapientiæ ejus non eſt numerus.* Tantum de illo absque dubio ſciunt, quantum ille illis de fe revelare dignatur. Verumtamen ſcientiæ de illis, juxta id quod illi fecundum ſuam poſſunt naturam capacitatem ſuſtinere, & nobis ſcilicet in ſpeculo & in enigmate quamdiu per ſolem ambulamus, & non per ſpeciem, juxta modum noſtræ naturæ, in quantum noſtra prævalet poſſibilitas infirmitas

ANNO CHRISTI 791.

A *fumamatin ſentire. In facro autem eloquio, vel in fidei inſtrumento addere vel minuere, eſt non* ANNO CHRISTI 791.
recte, & aliter ſentiendo intelligere, quam a fancto Spiritu per calamum linguæ fanctorum virorum ſenigmatum mirabiliter conſtant myſteriorum ſacramenta digeſta, qui eodem ſancto affatu Spiritu per facras ex libiorum exarate paginas ſtudiorum. Sed quia Spiritus propriam habeat ſanctum, qui negligentes divinæ ſcripturæ ſenſum vel modum, genuſque locutionis corrupti ab antiquo interpete, ſecundum ſua deſiderio coacervant libi innatricabiles myſteriorum nexus, & alienis infuſo ferrugineo ſtylo in vinctorio falſitatis, proprium, ſed tamen perverſum, le dogma componere gloriantur. Quin potius peregrinè & vanis, quæ ſolicitudo in ſpiritualibus habetur ſanctarum doctrinis, parvipendentes veritatis refragatores. Legis præceptum, quo myſtice caveat, Leuit. 11.
laceratorem fenel in ſua tribu, & de ſuis tribus ſuſtipis ſue uxorem accipere, & ipſam virginem ex eadem ſeliciet Chriſtianæ religionis doctrina, qua ſemel imbutus eſt, & qua Chriſtianum nomen fortium fide gratulatur ſimplici, & ex qua per undam regenerationis renatum ſe recognoſcit in immaculatæ fidei puritatem quaſi virginem, & non hæretica pollutione corruptam, in amplexu amoris excipiat, & ſic ſecundum evangelium catholice ſi- B *dei poſteritatis ex eo ſobolem perdoceat. Sed, his deſpectis, imitati prorſus Zambri, in adulterina concubitu exaſperat. Qui ferino ulcerius* Num. 25. C. *Lingue venenoſus inſultavit divinitate de-* Tit. 3. *pretiatis dicitur. Fluxus vehemens ſive cauticum mum, qui deceptus in ſpecie Antiochidis ſcortum eam petiit, velut ille vehementius perverſæ doctrinæ immoderatius deſpumantes, deſectatur in pulchritudine ſplendentis eloquentiæ perverſi dogmatis. Quam Phinees domini ſacerdos, qui propria de ſide ſenſa translata, in Latino palato, oris augurium refonat, vel requierit, ultrici transfixum pugione in locis genitalibus ſimul cum ſua adultera. Quia videlicet cenſura ec-* Tit. p. *cleſiaſtice diſciplinæ hæreticum ſuum ſectatorem, & alterum correptionem, expoſitum de eis eccleſiæ gremio, æterno anathematis jaculo ſimul cum ſua abominanda ſtupratrice hæreſi interimit. Quiſcetere namque fecerat, jutta nonnulla ſui interpretationem, iram indignationis ſuroriſque domini, quæ jam egreſſa erat ad pondendum populum in ſolitionem genteſi. Nam quemadmodum* Num. 16. *lubricus ille ſerpens in paradiſo deliciarum Eva-* Gen. 3. *am corrupit aſtutia ſua, cujus mentem mendacii ſui venenum inficiens, inſtigavit ne veritati crederet, ſed potius ſequeſcerent falſidati, dum propeptum inobedienti le male interpretando pecca-* 2. peccatis *tum permittere aſſiſterent, omnia ſciunt, ipſum tamen ſcientiæ fontem cujus ſit magnitudinis, qui nec initium recipit, nec finem concludit, metiri nequeunt. Magnus tamen & dominus noſter, & magna virtus ejus, & ſapientiæ ejus non eſt numerus. Tantum de illo absque dubio ſciunt, quantum ille illis de fe revelare dignatur. Verumtamen ſcientiæ de illis, juxta id quod illi fecundum ſuam poſſunt naturam capacitatem ſuſtinere, & nobis ſcilicet in ſpeculo & in enigmate quamdiu per ſolem ambulamus, & non per ſpeciem, juxta modum noſtræ naturæ, in quantum noſtra prævalet poſſibilitas infirmitas*

(1) Forte *a nunc per ſolem ſpiritum Patris ſubtuor ufq; &c. Hach.*

ANNO CHRISTI 791.

Pater, quia Pater major me est. Super hoc igitur quasi additisse quiddam convincitur, cum postulato sensu, & impio ore ex suo intulit: Non solum secundum humanam naturam, sed & secundum divinitatem, minorem eum & posteriorem Patre mentiri non timuit. Quæ nunquam in facrosanctis evangeliis, in nullis fateem qualibet divinorum testamentorum serie, se legisse potestis approbare. Et quod nullus de sanctis evangeliis sectionem recusantibus confringatur, ubi furda & obturata quasi ispis aure, eumdem unigenitum Dei Filium audire desperexrat: *Ego & Pater unum sumus.* Hinc quoque videtur minuisse, dicens: " ibi impudenter addidit, " sed ad suum pernicium, nihil prajudicans divinis oraculis. Sancta autem & veneranda evangelii sacramenta, cum fidis invitatis sacrulis permanebunt.

Catholicos vero spiritibus dicitur, recte sentientes, juxta quod a domino gloriosius est prælibatum, quomodo & secundum hominem minor, & secundum Deum æqualis sit Patri, hæc mysteria evidenter exponendo sermone explicuit, non additisse vel minuisse: fed irreprehensibiliter prædicandus est, latentia sanctí evangelii mysteria suppleviste. Multa quidem hujusce modi & his similia objectionum capitula ex arcta lingua intorta inventri poterant, quibus adversantium obtrectatorum confossa pectora, faucio-que infecta vulnere reticerent: sed propter brevitatis compendium, ab his jam longue catalogo lubrahendo decrevimus temperare. Nam in Apocalypsi Joannes apostolus sub unius libri appellatione, de tota utriusque testamenti divina contestatus est, dicens: *Si quis addiderit ad hæc, adponet Deus super illum omnes plagas scriptas in libro isto: & si quis diminuerit de verbis libri prophetiæ hujus, auferet Deus partem illius de libro vitæ, & de civitate sancta.*

Verumtamen sanctorum prædicatores ecclesiæ hæc non percellit ultionis vindicta, quos ipsum minimum apocalypsis librum, & unumquodque capitulum scripturarum multiplici disputationum stylo per singula exponendo salubri explicuisse pronulgatione laudamus, quosque pro his fuspiternam credimus recepturos mercedem. Ipse quippe mediator Dei & hominum, dominus & magister, multa in paschalibus sermonibus ipse proposuisse memoratus divinitatis exponendo ore, verborum insignia multiplicavit, & duobus in via ambulantibus aperuit sensum, *& incipiens a Moyse & omnibus prophetis, interpretabatur illis in omnibus scripturis quæ de ipso erant.* Sed & beatus apostolus non est culpandus, qui legis æmigmata per multiplicia disputationum difleruit verba. Hucusque propter eos qui neqnemam ad purum scripturarum intelligere quod in sacro eloquio addere vel minuere. Nunc autem his ita dictis, proposita nostræ reprornissionis debita tantum, aliquando pleno reddere calamo jam non differamus.

De cauffa nempe fidei, polliciti fumus contra eos disputare, qui variis erroribus implicati non recte sentiunt. de mysterio Trinitatis. Contra eos videlicet, qui de personis non recte differentes, dubitant: qui ipsum potare esse Patrem, ipsum-que Filium, qui inferiorem Filium & posteriorem mentiuntur esse Patre, qui tria principia confingunt. Nos autem tom sanctis patribus unum Deum confitemur, Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum. Scriptum est enim: *Verum principium in eis virtutis tuæ.* Non principium quod incipit, vel quasi finitisle, sed principium quod precedit omnia. Quia nunquam non fuit Pater, hoc est, paternum nunquam desuit nomen, quia semper Pater fuit, & est. Et nunquam non fuit Filius, hoc est, quia Filius nomen nunquam defuit, quia semper & fine initio Filius fuit, & est. Contradicimus per omnia Patropassianis, qui divinitatem ejus passibilem aut fuisse eliuguare. Similiter & illis non-bilem aut fuisse eliuguare. Similiter & illis non-cedimus, qui in duos videntur filios unum Christum Dei Filium dividere, dum illum naturalem & adoptivum affirmare moliuntur, dum unos idemque sit Dei hominisque filius, cui per prophetam dicitur: *Tu autem filius es meus & ego hodie genui te.* Sed melius hæc intimamus, si ipsum, sicut præfati sumus, textum symboli, ac deinceps quæ sequuntur hoc exequimur ordine. Obseramus vos, fratres, ut permanto obnixius imprecamur affectu, ut ab hoc loco ea quæ sequuntur, ufquequo perveniur, ubi legitur de divina unigeniti essentia, hoc modo: in qua regnat in unitate & Trinitate cum Patre & Spiritu sancto, scribentes illa non in membranis vel morticiis pellibus, sed in tabulis cordis carnalibus, memoris retinere curetis.

ANNO CHRISTI 791. Præcipuefatus filius Adam quasi fabellas

SYMBOLUM FIDEI.

CRedo in unum Deum Patrem omnipotentem, factorem cœli & terræ, visibilium omnium & invisibilium. Et in unum Dominum Jesum Christum, Filium Dei unigenitum, ex Patre natum ante omnia sæcula: Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, genitum, non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cœlis, & incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria virgine, & homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus & sepultus est, & refurrexit tertia die secundum scripturas. Ascendit in cœlos, sedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus est cum gloria judicare vivos & mortuos. Cujus regni non erit finis. Et in Spiritum sanctum dominum & vivificantem. Qui ex Patre Filioque procedit. Qui cum Patre & Filio simul adoratur & conglorificatur. Qui locutus eft per prophetas. In unam sanctam catholicam & apostolicam ecclesiam. Confiteor unum baptisma, in remissionem peccatorum. Et expecto resurrectionem mortuorum. Et vitam futuri sæculi. Amen.

Sanctum autem, perfectam & inseparabilem & ineffabilem vetamque Trinitatem, id est, Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, individuam confiteri in unitate naturæ, quia unum & unus eft Deus. Trinas nominum per distinctionem personarum: unus vero per subsistantiam inseparabilem deitatis. Has igitur tres personas, Patris Filiique & Spiritus sancti, non proprietatibus vel qualitatibus tantum, sed veras, subsistentes, conternas, coæquales creditmus & consubstantiales. Alia eft enim persona Patris, alia Filii, alia Spiritus sancti. Sed Pater & Filius & Spiritus sanctus, non tres dii, sed unus eft Deus. Nam Pater verus Deus, vere & proprie Pater eft, qui genuit ex se, id eft ex sua substantia, intemporaliter & sine initio verum Filium, coæternum, consubstantialem & coæqualem sibi. Et Filius verus Deus, vere & proprie eft Filius, qui ante omnia sæcula genitus eft de Patre intemporaliter & absque ullo initio. Lumen de lumine, Deus verus de Deo vero. Et nunquam fuit Pater sine Filio, nec Filius sine Patre. Pater etenim semper Pater eft, erat, & erit. Et Filius semper Filius eft, erat, & erit. Et nunquam non A fuit Pater, quia nunquam non fuit Filius. Semper enim Pater, qui genuit sibi æqualem Filium. Semper quidem Filius, qui genitus eft æqualis Patri. Spiritus namque sanctus verus Deus, vere & proprie Spiritus sanctus eft: non genitus, nec creatus, sed ex Patre Filioque intemporaliter & inseparabiliter procedens. Consubstantialis, coæternus, & æqualis Patri Filioque semper eft, erat, & erit. Et nunquam fuit Pater aut Filius sine Spiritu sancto. Nec Spiritus sanctus sine Patre & Filio. Inseparabilis sunt semper opera Trinitatis, & nihil eft in sancta Trinitate diversum aliquid aut dissimile vel inæquale. Non divisum naturaliter, non confusum personaliter: sed unum in omnibus. Non antecedens, non posterior, non inferior, non superior. Sed una & æqualis potestas, par gloria, sempiterna & coæterna consubstantialisque majestas. Unum namque sunt effentialiter Pater, & Filius, & Spiritus sanctus. Et idcireo unus eft Deus: fed non unus, propter personarum discretionem, Pater & Filius & Spiritus sanctus. Verus enim Pater propter Patet eft, & non eft Filius. Et verus Filius propter Filium eft, & non eft Pater. Spiritus quoque sanctus propter Spiritus sanctus eft, & non eft perfonaliter Pater, vel Filius, fed ex utroque procedit: & tamen non funt tres dii, fed unus eft Deus. Et in hac sancta Trinitate nihil (quod absit) aliquid putandum eft visibile, corporale, palpabile, vel compositibile. Omnipotens namque & sancta Trinitas, invisibilis, incorporalis, impalpabilis, incomprehensibilis, incircumscripta, infinita, immensa & sempiterna, omnia nota & imperio suo gubernat. Nam eft legitur oculis deitatis vel brachium fine dextera, & cetera, non membrorum positionem, vel molem corporis, sed effectum summæ & inenarrabilis divinæ potentiæ, integra recte fidei credulitate debemus intelligere. Nam quis omnia videre, & omnia audire, & cuncta nuda & aperta sunt ante eum, oculos habere dicitur: quia vero nos sus virtute creavit, regit, protegit & defendit, brachium vel dexteram habere perhibetur, & his similia. Dum autem ineffabilis Trinitate, sola verbi Dei persona, id eft, Filius, in ultimis diebus propter nos & propter noftram falutem, secundum propositum sceretæ dispensationis arbitrium, descendit de cœlis, unde nunquam recefferat. Incarnatus eft de Spiritu sancto, & ex semper virgine Maria verus homo factus eft, verufque permanet Deus. Nec subsit humana & temporalis nativitas divinæ infi & intemporali nativitati, fed in una Christi seu persona vera Dei verufque hominis filius. Non alter hominis filius, & alter Dei. Sed idem Dei & hominis Dominus filius, in utraque natura, divina fcilicet & humana, Deus verus & homo verus. Non putativus Dei filius, fed verus: non adoptivus, fed naturalis, quia nunquam fuit propter hominem genitus nisi unus, & Pater alienus. Solus enim fine peccato natus eft homo, quoniam solus eft incarnatus de Spiritu sancto & immaculata virgine novus homo. Consubstantialis Deo Patri in fua, id eft, divina: consubstantialis etiam Matri, fine sorde peccati, in nostra, id eft, humana natura. Et ideo in utraque natura propriam eum & non adoptivum Dei Filium confitemur, quia inconfusibiliter & inseparabiliter, assumpto homine, unus idemque eft Dei & hominis filius. Naturaliter Patri secundum divinitatem, naturaliter matri secundum humanitatem: propritus tamen Patri in utroque; quoniam, ficut dictum eft, non fuit duo filii, alter Dei, & alter hominis, fed unus Christus Jesus propter unam personam Dei & hominis filius, Deus verus, & homo verus, in anima rationali & vera carne. Perfectus homo secundum humanitatem, perfectus Deus secundum divinitatem. Et in eadem natura, id eft, humana, quam fumpfit ex virgine, humanas pertulit infirmitates, non fragilitatem peccandi: fed in eadem dignatus eft crescere per incrementa temporis ætatis, esurire, fatigari, communibus & opprobria fustinere. Dignatus eft flagellari, crucis patibulum subire, lanceam in latere excipere, clavis transfigi, fel & acetum gustare, & cetera his non minora. Qui tertio die refurrexit, ad inferos defcendere, tertia die refurgere, cum discipulis conversari, & post triumphum victricis gloriæ eandem humanam naturam, afcendendo super omnes cœlos, exaltatam super omnes angelos, in Patris dextra collocavit. In eadem iterum venturus eft judicare vivos & mortuos, & faeculum per ignem, cedditurus unicuique fecundum opera sua: impiis utique impiifcilicet fempiternum, juftis vero vitam æternam. Divina autem illa ineffabilis natura, in qua Deus eft æqualis Patri fanctoque Spiritui; impaffibilis, immutabilis, incircumscriptibilis, abique prosens, femperque omnipotens, inviolata permanens, in qua regnat in unitate & trinitate cum Patre & fancto Spiritu, & nosce, & femper, & per cuncta fæcula fæculorum. Amen.

Hanc igitur catholicæ fidei confessionem puritatem volumus omnes Dei facerdotes, omnefque gradus eccleſiæ, fummo cum ſtudio, & abique ullo vitio, ita ut nemo unquam apex intermittatur vel augeatur, diſtincte & ſenſatim diſcendo memoria retinere, & poſteris ſuis diſcenda derelinquere. Si quis vigilantiori ſenſu ante pontificum laudamus & hortamur. Qui vero imbecilli ingenio torpeus, ante nequiverit, in anniverſaria tamen proximiore hujus venerandi conciliî volobilique leſſione, cum veſtris obtutibus poſitionem domino, conſiliatur noſtre præſentium vita comite repreſentari meretur. Deo omabilis fraternitatis veſtræ caritas, hanc, ſicut dictum eſt, memoria retineat: ita tamen, ut in hac humilitatis ſpecula, cum humiliſe valeat recenſere: alioquin difficile vos vitare eccleſiaſticas ferulas æſtimate.

Symbolum vero & orationem dominicam omnis Chriſtianus non ſolum ſcire, ſed & omnis ætas, omnis ſexus, omniſque conditio: infantuli, feminæ, juvenes, ſenes, ſervi, *liberi*, puerî, conjugati, innupteque puellæ: quia in hac beneficiſſime nullus poterit in ſæculum regno precipere poſſeſſionem. Qui autem obſervaverit hæc, & a malis operibus ſe cuſtodierit, & in præſenti ſæculo ſalvus erit, & in futuro cum angelis congaudebit.

Non novas, cariſſimi, regulas inſtituimus, nec ſuperveaeas rerum adinventiones inhianter ſectamur, ſed facris patrum canonibus recentiis ſolis, ea quæ ab eis bene digeſta ſalubriter perſpeximus, omnem nocuæ peſtiſtum, ſummamque devotionis aſſeveratione amplectentes, recentiori ſtylo operæ precium duximus renovare: quatenus ad modum mundi animantibus, vagabilique ſtudentis animalis, devoratus eſcas ad faucem memoratio revocantes, quaſi ruminando per ſacræ lectionis ſtudium dudum depaſtum ſpiritale pabulum ſubtilius liquidiuſque ſele in ventrem mentis refundat. Quo ſalutari delicia-

Gnoli Del.

Dentata Del.

Matt. 28.

Joan. 14.

Ibid. 10.

Apoc. ult.

Ibid. 16.

Ibid. 17.

Joan. 12.

Ibid. 10.

Ibid. 104.

ANNO CHRISTI 791.

rum suaviter ejulo, ad referendas superni laboris victoriæ gratias, de cujus benignitatis manu cuncta gratuito fulcepimus munere, modis omnibus incitemur. Qui ut nos post culpam discordiæ ingratos funiculo caritatis trahendo ad Patris suamque gratiam revocavit, *cum in forma Dei esset æqualis Patri, semetipsum pro nobis exinaniviit, formam servi accipiens*, mediator inter Deum & nos fieri dignatus est : *cujus livore* ab eo quod diabolus inflixerat mortis vulnera mirabiliter sumus sanati.

Heb. 2.

1. Pet. 2.

CAPITULA

I.

PRimum igitur, ut juxta prisas patrum divinitus editas sanctiones, nullus domini faciendorum, vel quicumque sub canone constituti, canonicas, quinimo apostolicas, ignorantes aut parvipendentes definitiones, inordinate vel inhoneste in domo Dei, quæ est ecclesia, conversentur : sed, in suo ordine cunctis perstitentibus, pulcritudo ecclesiastici decoris inviolata permaneat. Illud summopere vigilantique studio præcaventes decernere curavimus, ut nullus canonicæ deditus ditioni, donum sancti Spiritus, pecuniæ precio fraudulenter deceptus, vendere vel emere præsumat; ne qui hactenus habet sacrum ecclesiæ ministerium gradum, mutando ampliore merito, liceat quempiam subrependo promovere : patentisque semper cordis aure pertinescens, intelligat clarissimam illam domini vocem, dicentis: *Gratis accepistis, gratis date*. Hanc quippe pestiferam simoniacam hæresim primus pastor ecclesiæ in ipsa, ut ita dixerim, originali cupiditatis radice anathematis ferro funditus refecare curavit,

Matth. 10.

Act. 8.

II.

Nec hunc altius excellat vita pastoris comparata subditi gregis, quibus singulariter boni pastoris voce dicitur : *Vos estis lux mundi*. Et rursus : *Vos estis sal terræ*. Et iterum : *Luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum qui in cælis est*. Sine enim colligi potest, inquantum distare debet pastor a grege, dum ipsos homines, & illos plusquam homines, id est, lucem hominum, dominus vocitat appellari. Si ergo lux mundi fuerimus, lucere utique absque nebulosa hypocrisis admixtione debemus : & si sal terræ fuerimus, condire nihilo minus terrenas mentes sapientiæ sapore per verbum prædicationis debemus.

Matth. 5. Philip.

III.

Item placuit, *ut sobrie, pie, castequè, juxta apostolum, viventes, fugiamus turpis lucri gratiam. Non in comessationibus & ebrietatibus, & inebriemur vino, in quo est luxuria*. Quemadmodum per semetipsum Veritas generaliter in euangelio præcipiendo protestatur, dicens: *Cavete a crapula & ebrietate, & curis hujus seculi*. Unde & in ecclesiastico canone sententialiter constat decisum, aut cessare ab hujusmodi vitii ingurgitatione, aut certe perseverantes honoris jactura pericli tari debere. Quorum hujus ultricis sententiæ dictatorum nos complices ac fautores esse fatemur.

Tit. 2. Rom. 8. Epist. 5.

Luc. 21.

ANNO CHRISTI 791.

IV.

Ut juxta Nicæni venerandi definitionem concilii, nullus patiatur subintroductas mulieres secum in domo propria habere, vel private cum eis cohabitantes conservari. Et quamquam de quibuscumque inhonesta carentibus suspicione clementius aliquo modo inibi legatur indultum, nos tamen omnes omnino nunc necessarium vetare prospeximus, eo quod experimento didicerimus, illarum velamento alias licentius ad eos aditum venientibus, perditionis causam, habuisse. Non autem vetamus quempiam, sed potius adhortamur pauperibus personis jure fibi cognationis conjunctis beneficere, cum sit omnibus beneficiendum, sed ab eis segregatæ in fuis degentes domiciliis perseverent.

Nicæna concilium can. 3.

V.

Ut seculuria negotia ultra modum mensuræ nulli liceat exercere. Ait enim apostolus: *Nemo militani Deo, implicet se negotiis s. Timoth. 2. sæcularibus, ut ei placeat, cui se probavit*. Intueri quapropter fubtilius liber, cujus nos esse regis milites gratulamur. Et quia in castris dominicis militamus, folicite penfare conftringimur, quibus armis muniti, cum tanto adverfario certaminis bella aggreffi pugnare valeamus, ut expediti ab omni præsentis fæculi impedimento, intrepidi in prima acie perftitentes, poft palmam victoriæ triumphatricis gloriæ coronam ab eo rege, qui nos de antiquo hoste triumphavit, fufcipere mereamur.

VI.

Item placuit, ut eas prorfus mundanas dignitates, quas fæculares viri vel principes terræ exercere folent, in venationibus fcilicet, vel in caufis fæcularibus, aut in nitidis luta & immoderata lætitia, in fyria & tibiis, & his fimilibus luforibus, nullus fub ecclefiaftico canone conftitutus, ob inanis lætitiæ fluxum, audeat, faftu fuperbiæ tumidus, quandoque præfumendo abuti : nifi forte, fi in hymnis & fpiritualibus canticis delectatur, de facris videlicet fcripturarum voluminibus digne hoc eft quæ compofitis utatur. Ab his igitur non folum non inhibemus abftinere, verum etiam conniventes licentiæ concedimus votum.

VII.

Item placuit, ut nullus epifcoporum presbyterum, vel diaconum, vel archimandritum difpendio honoris condemnare præsumat, abque ipsius venerande sedis consultu. Si quis poft hæc prohibita temerarius ufurpare tentaverit, non erit ambiguus de fui honoris periculo.

VIII.

De his autem, qui propinqui fanguinis affinitatem fibi in matrimonium fociare tentaverint, quia valde gravis nimifque afperrima in prifco canone ab antiquis patribus de hoc negotio judicialis fententiæ elimata fub pœnitentiæ flagello perfiftit vindicta : idcirco tanti præcaventes flagitii periculum, ut melius cautiufque profpeximus, dignum duximus diffinire : ita dumtaxat, ut nemini liceat furtim raptimque nuptias contrahere, nec fine per erroris ignoriam, vel certe (quod pejus eft) diabolico inftigati amore, illicita connubia celebrentur. Sed interventis pachis fponfalibus, per aliquam dilationis moram, requifiti quin etiam diligenti cura vicini vel majores natu loci illius, qui poffint fcire lineam generationum utrorumque, fponfi fcilicet vel fponfæ. In eo etiam, ut fine notitia facerdotis plebis illius nullatenus fiat, quatenus nulla deinceps feparationis tribulatio intercedat. Si vero hoc ordine cuncta peragantur, ac probatum fine fraude teftium fuerit, & cauffa contigerit, quod poftea aut ipfi recordati fuerint, qui primum fe neficire profeffi funt, aut certe per aliorum veracium hominum teftimonium, inventi fuerint in eo gradu confanguinitatis, qui fegregari folent, fegregentur quidem ab invicem, & agant pœnitentiam, &, fi fieri poteft, perseverent utrique inupti. Quod fi propter incontinentiam, vel certe, quod eft horribilis, amore filiorum in id permixti nere nequeunt, tranfeant quidem ad fecundas nuptias. Hoc autem dicimus fecundum indulgentiam, non fecundum imperium. Beatiores tamen erunt, fi ric permanferint, fecundum noftrum conflium. Filii vero, qui ex tali matrimonio procreati fuerint, legitimi habeantur ad hereditatem defunctis capiendam. Qui autem non obfervaverint omnia hæc, quæ pro falute animæ & frugalitate vitæ fupra compendiofe fcripta leguntur, & furtiva vel interdictas nuptias contrahere præfumpferint, & proximi cognationis fuerint inventi, feparentur quoque & ipfi, & cunctis diebus vitæ fuæ fub pœnitentiæ lamento permaneant : atque ad fecundas nuptias nunquam ille vel illa perveniant, alieni a communionis gratia judicentur : filiique, qui de hoc tam inceflo conjugio nati fuerint, improbi habeantur, nullamque rerum adipifci valeant parentum facultatem.

Nuptiis incestuosis defluit vitanda.

IX.

Illud poftrema per omnia præcaventes

ANNO CHRISTI 791.

A prohibere decrevimus, ut nullus præsumat ante annos pubertatis, id eft, infra ætatem, puerum vel puellam in matrimonium fociare, nec in diffimili ætate, fed coætaneos fibique conftentientes. Multas faepius ex hujufcemodi nuptiali contractu ruinas animarum factas audivimus, & tales fornicationes perpetratas, quales nec inter gentes. Ita plane, ut cum contigit puerum adultum effe, & puellam parvulam, & e contrario, fi puella maturæ ætatis, & puer fit teneræ, & per virum cognata & focrus deprehendantur adulteræ, & per puellam frater vel pater pueri tanti peccati flagitio pereant irretiti. Unde qui hæc prohibita de cetero ufurpare præsumpferit, ab omni ecclefiaftico conforio fit alienus, fed * nec a publicis fit immunis judiciis.

1. Cor. 5.

* 2. a

X.

Item placuit ut, refoluto fornicationis cauffa jugali vinculo, non liceat viro, quamdiu adultera vivit, aliam uxorem ducere, licet fit illa adultera; fed nec adulteræ, quæ pœnas graviffimas vel pœnitentiæ tormentum luere debet, alium accipere virum, nec vivente, nec mortuo, quem non ceruibuit defraudare, marito. Nam etfi legatur in facris euangelicis pagitii, fola fornicationis cauffa dixiffe dominum, dimittere virum uxorem fuam : non tamen legitur conceffiffe aliam, vivente illa, in conjugio fibi fociare, prohibuiffe quidem modis omnibus non ambigitur. Ait enim : *Quicumque* Matth. 5. *dimiserit uxorem suam, nisi ob fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur : & qui dimissam duxerit, mœchatur*. Qua de re ita diffinire profpeximus, ut juxta ejufdem domini meliffluam vocem, nemo hæc interdicta violator inculcare præfumat. Sed quoniam in medio ambiguus interpretur fermo, id eft, *nisi ob fornicationem*, quæri nimirum poteft, utrum ad folam licentiam dimittendi uxorem, *qui dimiserit uxorem nisi ob fornicationem*, an etiam ad utrumque dictum refertur, hoc eft, ad aliam, vivente illa, accipiendam, quafi dixerit : Qui dimiferit uxorem fuam, & aliam, nifi ob fornicationem, duxerit, mœchatur. Et idcirco peritiffimi viri beati Hieronymi libellum commentariorum receferi nobis ftudiofe mandavimus, anxie utique agnofcere feftinantes, qualiter idem fanctiffimus doctor hæc facrata dominica verba, juxta capacioris ingenii fui fubtilitatem, fenfiffe monftraretur. Cujus nimirum fenfum fagaciter explorantes, in promptu nihilo minus patuit, ad folam dimittendi uxorem incertam pertinere. Nam cum more fuo vir fanctus hujus capituli fummatim feriem exponendam tranfcurreret, inter cetera & poft pauca fic ait : Et quia poterat (inquit) accidere, ut aliquis ca-

Matth. 19.

ANNO CHRISTI 791.

calumniam faciret innocenti, & ob secundam copulam uxorem veteri crimen impingeret; sic priorem dimittere jubetur uxorem, ut secundam, prima vivente, non habeat. Non enim debet imitari malum adulteræ uxoris, & si illa duo, immo unam carnem, per scissuras fornicationum divisit in tres, dividat in quatuor. Unde patenter datur intelligi, quamdiu vivit adultera, non licet viro, nec poterit impune fœcundas contralere nuptias.

Matth. 19.

XI.

Item placuit de feminis cujuscumque conditionis, puellis scilicet vel viduis, quæ virginitatis sive continentiæ propositum promptæ pollicentes, Deo emancipatæ fuerint, & ob continentiæ figmum nigram vestem, quasi religiosam sicut antiquus mos fuit in his regionibus indutæ fuerint, licet non velo a sacerdote sacratæ, in hoc tamen proposito ea perpetim perseverare mandamus. Si vero postea sese sive clanculo corruperint, seu publice nupserint, dignis quidem mandamus judicio corporalibus coerciæ vindictis, segregeturque abinvicem, & agant cunctis diebus vitæ suæ pœnitentiam, & a communione corporis & sanguinis Christi priventur: nisi forte pontifex, relicta infirmitate mentis, & digna satisfactione prævia, dignum pœnitentiæ compunctionis gratiam indulgere. In extremo tamen vitæ suæ viatico humanius indulto non defraudentur. Et in his rebus præcipue illa modis omnibus custodiatur interdictio, ut nulli liceat prædictis personis habitum, id est, vestem mutare absque sui episcopi conscientia.

XII.

Hoc igitur inviolato stylo juste sancire profpeximus, ut monasteria puellarum, quæ sub disciplina regulæ degunt, obstructionis minuis claustris, nullo pareant, nisi forte summa compellente necessitate, aditu virorum. Sed neque presbyteri, vel diacones, vel quilibet de clero, vel etiam archimandritis, quasi visitationis vel prædicationis occasione, hoc permissu episcopi civitatis, sibi locorum tribuat intendi. Quin etiam nec episcopus absque sacerdotibus vel clericis suis, ut decet, & honeste convenit, adire illuc licentia se existimet. Sed sive ipse, sive quemlibet religiosa persona, alterius ab illicita suspicionem, quam morum gravitas orat, permittentes, admonente episcopo exhortationibus vel admonitionis obtentu, quæ ad salutem animæ pertinet, dignum fuerit ut adeant hæc Deo dicata loca, non alter, per quam ideonei testibus peragant, ne propter incautam præsumptionem sanctæ ecclesiæ infamemur angelicus ordo. Et nulla ullo unquam tempore licentia sit abbatissæ vel cuilibet monachæ, transfigurantes se fœminæ

A in angelum lucis, quasi orationis caussa fugerente eis, Romam adire, vel alia loca venerabilia eirouire. Quam fit namque irreligiosum & reprehensibile cum viris propter itineris necessitatem conversari, nullus tam excors est vel desipiens qui ignoret. Si quis post hanc definitionem hujus reverendi concilii se ausu temerario, vel subtractionem statuta sunt temerario ausu violare tentaverit, canonicis coercetatur vindictis, scilicet aut juxta modum & qualitatem culpæ excommunicatione mulcteture, aut anathematis vinculo puritus vinciatur: aut certe honoris proprii amissione nudatus, reus ab ecclesiæ gremio evellatur. Hæ enim sunt canonicæ ultrices vindictæ, a quibus nullus sacræ legis præveracitor poterit immunis abire, nisi forte pœnitentiæ interveniente medela veniam meruerit adipisci.

ANNO CHRISTI 791.

XIII.

B Dies autem dominicum inchoaite noctis initio, id est, vespere sabbati, quæ in prima lucefcit sabbati, quando signum insonuerit, vel hora est ad vespertinum celebrandum officium, non propter honorem sabbati ultimi, sed propter sanctam illam noctem primi sabbati, hoc est dominici diei, cum omni reverentia & honorifica religione venerari omnibus mandamus Christianis. Abstinere primum omnium ab omni peccato, & ab omni opere carnali, etiam a propriis conjugibus, & ab omni opere terreno, & a nihil aliud vacare, nisi ad orationem, concurrere ad ecclesiam cum summa mentis devotione, cessante omni caussarum strepitu, cum caritate & dilectione benedicere Deum Patrem, & laudare totis C medullis cordis unigenitum Dei Filium, qui istam diem per gloriosum suum pretiosumque sanctificavit refurrectionem, & hymnum dicere sancto Spiritui, qui eam benedixit per admirabilem suum adventum, quando in igneis linguis super beatos descendit apostolos. Sed & omnium pene dona charismatum in eadem sacratissima die credunter in mundo collata. Nam in ipsa die dominus post resurrectionem in discipulis suis Spiritum sanctum ad remittenda peccata insufflavit. In ipsa in deserto dominus de quinque panibus quinque millia hominum pavit. In ipsa die D manna pluit de cælis primum in eremo, & multæ alie spiritalium munificentiæ rerum in ipsa die sunt manifestatæ, quas cunctas longum est per ordinem recenseri. Ipsum est enim sabbatum domini delicatum, de quo scriptura dicit: *Qui fecerit in eo opus servile*, id est peccati, *morte moriatur*. Porro si de illo sabbato dicerat quod Judæi celebrant, quod est ultimum in hebdomada, quod & nostri rustici observant, dicerent sabbatum, & nequaquam addenet,

Dies dominicus in celebrandis officiis & colendus.

Tit. 2.

Matth. 14.

Matth. 16.

Ibidem.

Ibidem.

Isaiæ 58.

ANNO CHRISTI 791.

ret, delicatum & meum. Sed quia differentiam voluit facere inter illud & illud, quod est dominica dies, ideo addidit, meum: ac si diceret, meum, non vestrum, delicatum, non in vestris obser vationibus maculatum. Et ideo cum omni reverentia est a nobis honorandum atque colendum. Cetera vero principales festivitates & ipse sunt venerander honorandæ vel custodiendæ. Et illa festa, quæ sacerdotes in ecclesia prædicant, modis omnibus sunt custodienda. Nos autem, qui sacerdotes vocamur, debemus populum nobis subjectum & prædicando verbis in omni bono, & faciendo quæ docemus exemplis instruere, in caritate, in castitate, in humilitate, in continentia, in modestia, in vigiliis, in jejuniis & oratione, in religione, in eleemosynis, in hospitalitate, inquantum vires permittunt, in verbo sapientiæ sale condito, in temperantia manducandi vel bibendi, in conversatione sancta, in simplicitate cordis, in omni opere bono, *pie & juste vivendo, expectantes beatam spem & adventum gloriæ magni Dei & salvatoris nostri Jesu Christi*, qui cum Patre & Spiritu sancto vivit & regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

A culo & in futuro, nolentibus obedire ejus mandatis, & benedictionem, & abundantiam, & salutem animæ & corporum bona voluntate obtemperantibus ejus imperiis, & in præsenti sæculo se daturum & in futuro. Non enim exigit Deus a te quæ non habes, nec pene, quæ quantum tribuas: sed inquantum habes, simplici corde da, non de tuis donis da domino. Quia omne quod sumus, vivimus & habemus, ejus est, & de ipsius benignitatis fuscipimus manu. Confiderat namque qua mente, & non quantum in ejus sacrificium offeras, qui potens est, & in præsenti sæculo centuplum, & in futuro vitam trimuere fempiternam. B Qui vivit & regnat cum Patre & Spiritu sancto, & nunc & semper per cuncta sæcula sæculorum. Amen.

Act. 4.

XIV.

De decimis vero vel primitiis, salvis licet allegoricarum rerum mysticis sacramentis, nihil melius puto docere, quam quod scriptum est in Malachia prophetæ, dicente domino: *Inferte omnem decimam in horreum meum, & fit cibus in domo mea, & probate me in hoc, dicit dominus, si non aperuero vobis cataractas cæli, & effudero vobis benedictionem usque ad abundantiam, & increpabo pro vobis devorantem, & non corrumpet fructum terræ vestræ: nec erit sterilis vinea in agro, dicit dominus exercituum Et beatos vos dicent omnes gentes*. Sed quia indignatio & ira Dei manet super gentem vel populum qui hoc domini præceptum toto corde & bona voluntate non adimpleter, supra præmiserat, dicens: *Si affliget* (inquit) *homo Deum, quia vos confligitis me? Et dicitis, in quo confiigimus te? In decimis & primitiis vestris. In penuria vos maledicti estis, & me vos confligitis gens tota*. Qua de re quis non alacri & læto proferre offerat Deo, ut possit illam promereri benedictionem, de qua dicit: *Effundam super vos benedictionem meam usque ad abundantiam?* Vel quis non timeat vel contremiscat illam maledictionem, quam minatur nolentibus offerre: *Vos maledicti estis, & me vos confligitis gens tota?* Et si forte nobis non creditis, vel nos desperitis, quia homines sumus; credite ergo ipsi domino dicenti, qua meatori non poteft, qui utrumque promisit, & maledictionem in hoc fa-

Malach. 3.

Deut. 28.

CONCILIUM RATISPONENSE.

ANNO CHRISTI 792.

Epocha Concilii Ratisponensis.

Ex Jacobo Sirmondo.

Locus Concilii.

Ob hoc celebratum fuit.

ANNO CHRISTI 792.

ANNO CHRISTI 792.

a CONCILIUM b RATISPONENSE, (1)

IN QUO FELICIS URGELLITANI

Episcopi hæresis, quæ Christum adoptivum Dei filium dicebat, præsente Carolo magno rege primo damnata est, anno Christi DCCXCII. Hadriani papæ XXI. Caroli ejusdem regis XXIV.

DE *hac synodo, & Felice in ea damnato, præter historicos scriptores, inculentum sibi Alcuinus testimonium libro primo adversus Elipandum Toletanum episcopum.* Antequam, *inquit*, ego, eodem sapientissimo rege Carolo jubente, vestrum in Francium, hæc eadem vestri erroris regi, eodem glorioso principe præsidente Felice, quinto quintum laudare soles, vestræ partis tunc temporis defensore, ventilata est in celeberrimo loco qui dicitur Raiginisburg, & synodali auctoritate sacerdotum Christi, qui ex diversis Christianitatis partibus illuc convenerant, æterno anathemate damnata: immo & a beatæ memoriæ Hadriano papa, qui tunc temporis sanctæ Romanæ ecclesiæ apostolica authoritate reserat leden, fundius extermentatus [1] *Sanctis annalibus.* An. CONCIL. Hæresis Felicianæ

A ti millaribus a Bononia dißans, fed in Civitate nuper Cæsaris Augusti constructa, sive del Ebro, a quinque Cæsaribus Julii, in qua nunc Patriarcharum Aquilejensium Sedes erat, quos propterea Alcuinus, & alii Patriarchas Forojulienses etiam denominavere, ut ita docuit D. Cl. Philippus a Turre olim Canonicus Forojulien. sis, nunc Em. Cardinalis Imperialis Auditor. Scitas hæc pulchrum locum splendentem, nomenque antiquum, & Urinum Oppidum non longe inde diffitum Metropolim illius Provinciæ nudum eß, nuncque Civitas Patriarchalis dignitate Sedis Civitas *Austriæ* appellari cœpit. Ea autem Dominio Venetio subest. Legenda quæ anno DCCXXIX. jam dictimus.

Paulinus in Oratione ad Comprovinciales Episcopos rationem affert, cur Concilii celebrationem tantillo diffulerit, indeque patuam, quo illud habitum magis foret, & tutius: *propter improbos, qui falsos irrumpere, mundanos tumultus, propterea imminentia prælium bella, quæ timuerunt gentes Avarum, nostrum finem, & Christianorum exitium inquirere non cessabant, &c. Nunc autem Divina opitulante Clementia, assultis utique ferociam Barbarorum gentium, quæ nostris peccatis, quibus per omnia abundamus, nimiopere de cælo, vrbidie jam quietißima pene terris, &c. Neuftrorum ducimus fummopere fuffinantes diffidiffimam fraternitatem vestram, qui in nos Celsique regnant, & quos Christus reliquit ad bella nostra, ut ad pacem, & ad bellum Avaricum seu Hunnicum hoc nostrum in illa fuit? propterea & ut videbamus nos occidi, ad finem nos interficiunt, & ut videbamus nos occidi, ad finem nos perdidimus, &c.* Quibus in utroque anno evidenter elicitur. Hunni enim seu Avares jam per quinquennium Europæ provincias vastabant, & quotannis Henricus Foroiulienses arces bellum persequi. Quare hoc anno bello non finis impositus fed initium datum, ideoque Concilium Ratisponense non potuit, eo tempore finiri. Hunnos hoc ipso anno in Italiam irruptile infra videbimus. Adhuc in eo adversus eos, qui variis erroribus implicari de mysterio Trinitatis, præsertimque de processione Spiritus Sancti non recte sentiebant, ac præterea adversus eos, *qui in duos videntur filios nunc Christum Dei Filium dividere, dum illum naturaliter & adoptivum affirmare nolluntur*, inquit Paulinus in suo orationi, quibus nobis adhæsit Concilium illud adversus Felicium Urgellitanum Episcopum, ceteros ejus fautores, & Elipandum Toletanum Archiepisc

ANNO CHRISTI 791.

Epocha Concilii Ratisponensis.

Ⅾ ANNOTATIO P. ANTONII PAGI ad an. Ch. 791. num. 6. & seq.

Concilium Torofuiſcenſe, a Sancto Paulino Torofuiſcenſi Patriarcha celebratum Baronius & poſt eum Concilionum Collectores huic anno aſſerere, quod in ejus Actis legitur: *Anno ſeliciſſimo Principatus ſeptimo*; nempe Caroli M. ac Pippini Italiæ Regis) *ſerrio & vicesimo, & XIV. Cæſaratis Syndictu eiusdem Dyliebis Feurrorum quorundam Episcoporum conſacerdotum Sanctum Paulinum metropolitanum Aquileiensium sanctarum ecclesiarum convenit.* Annum enim illum vicesimum tertium Caroli ab anno DCCLXVIII, quo in Francia regnare cœpit, deducere, earum numero de annis decimum quartum Pippini Regis, qui is præſertim consuetus non poteſt, cum tamen ejus primorum anno habitum a Patre in Concilio in Italia congregato agnoſcere. Præterea Itali ab Italica annis Caroli in Italia, non item in Francia regnantis, ſupputant, ut vetus Monachorum Sancti Galli, & alii de ſe patet. Quare cum Carolo anno ſeptuageſimotrio ſeptuageſimo ſeptimo in Italia non Longobardis regnante congregatum Concilium Torofuiſcenſe annus ſeptuageſimus octogeſimus ſecundus, qui annus ejus XXIII. imperii ſuperfit, & Pippini annus XV. Regni ſui abſolvit, habitum fuit, reſque ante dictos decimum quintum menſis Aprilis, quo annus DCCLXXXII. Romæ ab Hadriano Papa obeundi, & Italiæ Rex appellatus. Sed cum Carolus annos Regni Italici aliquando a ſuis victoriis non ſine XV. menſibus Aprilis anni DCCLXXIV. in Longobardia repetatis; aliquando vero a capta poſt dictum XXVI. menſis Maii expoſitum anni Pippi Regni Longobardici Regis reperiat, ut eo anno num. 8. & ſeqq. offendimus, annus ille XXIII. Regni Italici a priore Regnis profectionis, quamvis XV. Pippini Regis menſibus inclusa. Concilium ergo DCCXCV. num. 5. dicit annum Caroli Regis XXIII. cum anno Pippini XV. competiſſe non poſſe, & qui XXIII. Caroli Regis annum ferendum cenſere, errandum debuiſſe Pippini Regis annum XV, concludebat hunc Pippini Regis annum nullo modo eſſe, & expungendum Caroli Regis annum XXIII. ac reponendum annum XVI. ſequentem DCCXCI. cum anno Domini Regni Caroli XXIII. Verum locus ille in quo legitur annus XXIII. Caroli a priori ejus Regni Italici epocha defcendens, qua de re ſupra poſtulatum eſſe non poteſt.

Locus in quo ordo Patrum Livii, vulgo Patrum ſum fuit. Quod locum Conſtanti, illud non congregatum apud Forum Livii, vulgo *Forli*, cum Civitas illa ſex ſit in Romandiola ab Antiquis *Forum Livii* nuncupata, vulgo

A ti miſſatibus a Bononia diſtans, fed in Civitate nunc appellata *Civitdal d'Antella*, five *del Friuli*, antiquitus *Forum Julii*, in qua tum Patriarcharum ſedes erat, quos propterea Aquileiæ, & alii Patriarchæ Patavinenſes eviam denominabant, ut ex Concilio II. Ch. Pariſiepſi a Turre edito Canonicus Torofuienſis, nunc Rm. Cardinalis Imperialis Auditor. Civitas hæc poſtmodum eadem ſplendorem, cognomen amiſit, & Urbinum. Oppidum non longe inde diſſitum Metaurilium Pliniſque Epiſcopi noſtrum eſt, antequam Civitas Urbinum ſplendorem acquireret, Urbini appellati coepit. Ita autem Dominus Vetterio ſubſtil. Legenda quæ anno DCCXCV. num. diximus.

Paulinus in Oratione ad Comprovinciales Epiſcopos ratione habita, cur Concilii celebrationem tempore Urbino Hunnicum ſeu, indictus annum, quo illud habitum magis declaravit: *propter impedimia, qui ſolent irrumpere, inundantes DCCXCVI. ſemmodum per gentem ſinitam noſtrorum ſermonem ſermonum per gentem ſinitam noſtrorum ſermonem ſermonem ſeriem ſeparat non exiſtentes. Sed cum Divina Scriptura ſeparatione Ecclesiæ, ut ait, unique ſervitium Barbarorum ſeparatione Ecclesiæ, ut ait, unique ſervitium Barbarorum ſuperbia typhi vetitis cervicibus, auxilio per omnia adminiſtrante de Regno Longobardorum pene toto ſervi, Rex Monaſteriorum dominus ſummopere ſollicitudinem adminiſtrante de Regno Longobardorum pene toto ſervi, Rex Monaſteriorum dominus ſummopere ſollicitudinem* Pauli Diaconi relicti ad beſtiam Avariorum ſeu Hunnicum hoc annum inchoatum, & ut videbamus anno DCCXCV. ad finem perductum, ut ſuperius ex Gallia in utraque parte Pyrenæi tur. Hunni enim ſeu Avares jam per quinquaginta fere expoſitionibus ſubſtitutum, & octavum ſeu Nonum Dux Forojulienſis annos bellum geſſerat. Quare hoc anno bello non finis impoſitus fed tirinium datum, idcoque Concilium Torofuiſcenſe dici non poteſt ab indictione Paulini, *Hunnis* hoc ipſo anno in Italiam irruptis infra videbimus. Adhuc ergo Paulinus eos, qui variis circumſtantiis placari de myſterio Trinitatis, præſertim de proceſſione Spiritus Sancti non recte ſentiebant, ac præterea adverſus eos, qui *in duos adoptivos Filios unum Chriſtum Dei Filium dividere, dum illum naturalem & adoptivum affirmare audiantur*, inquit Paulinus in ſua oratione; in duos verbis admodum Concilium illud adverſus Felicem Urgellitanum Epiſcopum pro ſuiſſe, ut paratis Concilium hoc clarius, ſed generatim adverſus Ebionitas, Nicolaitas, alioſque hæreticos in Sacrum Incarnationis myſterium peccantes. Sanctis patrum in eo Canones quatuor decim, qui omnes ad Eccleſiaſticam diſciplinam pertinent, & legi poſſunt apud Natalem Alexandrum ſæculo Eccleſiæ octavo.

ANNO CHRISTI 791.

a CONCILIUM b RATISPONENSE, (1) IN QUO FELICIS URGELITANI

Epiſcopi hæreſis, quæ Chriſtum adoptivum Dei filium dicebat, præſente Carolo magno rege primo damnata eſt, anno Chriſti DCCXCII. Hadriani papæ XXI. Caroli ejuſdem regis XXIV.

Ex Jacobo Sirmondo.

D*E hac ſynodo, & Felice in ea damnato, præter hiſtoricos ſcriptores, luculentum eſt Alcuini teſtimonium libro primo adverſus Elipandum Toletanum epiſcopum.* Antequam, *inquit*, ego, eodem ſapientiſſimo rege Carolo jubente, venirem in Franciam, hæc eadem veltri erroris peſtis eodem gloriolo principe prædicente Felicis, ejus ſectatorum laniatus dolos, veſtræ partis tunc temporis defenſore, ventilata eſt in celeberrimo loco qui dicitur Ratisbirugg, & ſynodali auctoritate ſacerdotum Chriſti, qui ex diverſis Chriſtianis imperii partibus convenerant, æterno anathemate damnata: immo & a beate memoriæ Hadriano papa, qui tunc temporis ſanctæ Romanæ eccleſiæ apoſtolica auctoritate rexerat ſedem, ſanditus exterminata. *Libroli eadtoris annales.* An. DCCXCII. Hæreſis Felicitana, ſpiritu auctore ejus abhegante, apud Ratisponenſium primum damnata eſt: qui etiam per Angliberteum abbatem in præſentia Hadriani apoſtolici Addictus, denuo eam confeſſione facta damnavit.

Nota Severini Binii.

a *Concilium.*] De hujus ſynodi cauſſa & occaſione annales Francorum fub Ludovico conſcripti ita habent: *Urgellis eſt civitas in Pyrenei montis ingo ſita, in qua præſidebat ejus tempore Felix, natione Hiſpanus, ab Elipando Toleti epiſcopo pro ſententia confulatus, qui de humanitate Salvatoris Dei & Domini noſtri Jeſu Chriſti ſentire deberet, utrum ſecundum id quod homo eſt, propria an adoptiva Dei filius credendus eſſet ac dicendus, variis incauta atque inconſiderate, & contra antiquam catholicæ eccleſiæ doctrinam, adoptivum non ſolum pro-*

[ ] Eadem proculdubio eſt hæc ſynodus cum ea, quam Reginoburgi habitam fuiſſe ex Annalibus Laurisha-

ANNO CHRISTI 792.

vitatem ſpiritualis ſuæ defendere curavit. Jonas Auctiſſiodorenſis epiſcopus, libro adverſus Claudium Taurinenſem epiſcopum confcripto, poſtquam eadem, quæ ex annalibus hiſtoricis ſupra retulimus fuſe ſcripſiſſet, addit: *Et hæc refendens Sedtorius utrorque Hiſpaniarum magnus ex parte ex conſulit. Deinde expoſitorum Chriſti alius invitavit tendere voluerunt, cum ipſi non aquiſtis Chriſti, ſed præcones ejus hoſtis antiqui, unaſquiſque ſeparatim diverſas provincias eadem ſecta ſua doctrina imbuendas appetiverit. Elipandus ſua ſollicit Aſturias & Gallaicum, cujus diſcipulus apud Aſturias ab elegantia ſtudiis ſeparatus, & ſacheſiaſticum ornatum neglexit illius, qui eorum vanæ doctrinæ ſocium dum ſuum ſodalitium ratiocinabitur reminebamus, relatu, perſpicuiſſimus ſum meus, ſecundum verum eſſe Chriſti & habitum ratiſſimus antichriſtus ſit ſtipulo deprehendi; manifeſtum autem eſt in illis illud beati Ambroſii complexi: Habitus mentis in corporis flatu cernitur & illud cauſſatum. Forma hominis propriæ mentis deponunt affectum. Quibus ſtudiis, ait, talia corda ſunt. Quibus ſervitium & aprotiſſimo cognitis, & quia ſum ſecundum apoſtolicam præcepta ſer, ut eadem ſit ſervitium ſervitium diſſentiens, admoniſi fuerunt, tamen in eadem ſervitium permanebant, ac hæreſibi dedicavi. Porro idem Felix quam male, quamque ſcelerate Chriſtum Dei Filium poſtiſſum non propinavit, cum eodem Gallicæ Germaniæque & quantum in illis ſuit, Dei divinæ Eccleſiæ Chriſti: Imo Hiſpaniæ, Reginopolis, Terraſpolis, Quadrata Colonia Quartianorum, metropolis Hyperiterum, caput Lambianorum. Nondum Reſſipuit ſanctorum ſacerdotum ſtudium & curæ magno ad ſidem Chriſti perducta eſt. Olim metropolis ſuæ Felix, ſed ſtatim ſuæ ſedis, ſed vitio ſuæ ſervitium ſuæ ſervitius & eloquentiſſimis abundavit; ſuſtinem memoratiſſimi viri ſolertiſſimi ſtudio & ſervoſſimo diſſentio ad ſuum ſtatum, ut, domino opem ferente, ſibi ſuæque ſervitio ſuæ ſidelis & liberaliter antiqua appetere diſſipiline, & diſſolutum ſuæ ſervitium ſuæ ſervitium ſuæ ſervitium

ANNO CHRISTI 793. polo in jejunio & orationibus sanctificato, an- A
1 Tricesimo. tistites sacri sacerdotalibus infulis adornati, ad-
fore sibi beati martyris auxilium flagitabant.
Fuerat namque locus, & memoria martyris,
post adventum S. Germani Antissiodorensis epi-
scopi, qui cum B. Lupo 1 Decimae urbis epi-
scopo, ad extirpandam haeresim Pelagianam in
Britannicam vectant, annis circiter ducentis &
quadraginta quatuor, omnino deleta. Siqui-
dem gens pagana Saxonum, Jutorum & An-
glorum, Britonibus expulsis, sibi finibus sub-
fugaverant; qui agros cum horrejs feraliter de-
populantes, praelatos quoque membratim de-
truncantes omnem pene Britannicam insulam a
mari aliquo ad mare hostili rapinamio velut in

ANNO CHR. 1871 793. 2 mito

deserta redegerunt.

Hac itaque crempellante ecclesia beati Anglo-
rum protomartyris Albani, quam Beda Anglo-
rum historia 2 muro tabulatu lapideo scripsit
fuisse constructam, inter ceteras regionis eccle-
sias, fundivus est subversa: unde sepulcrum ejus,
quod in adventu S. Germani, & ante, a pa-
gano martyris usque ad illius patriae desolatio-
nem, & ab omnibus notum propter antiquae fa-
mae celebritatem, & miraculorum frequentiam,
ab omnibus fidelibus, & adventum compatriotis, & 3 Loquitur
honoratum universis, tempore quo Offae regi in usu locali
juvictissimo angelico fuerat ministerio revela- dialecto &
tum, locus autem sepulcri & loci destructi co- casu genitivo
gnitus penitus delebatur, &c. vocabulo.

CONCILIUM PROVINCIALE
VEROLAMII SUB OFFA REGE MERCIORUM

Et Humberto archiepiscopo suo Lichefeldensi celebratum, mense Augusto, anno domini DCCXCIII, indictione prima.

Deliberatur de canobio celeberrimo protomartyri Britannorum sancto Albano instituendo.

Ex tom. 1. Concil. Britan.

POst praefatam sollationem, & alia multa de B
inventione reliquiarum S. Albani protomarty-
ris, sic progreditur codex praelibatus manuscri-
ptus:

Acta autem sunt haec a passione supradicti martyris, anno quingentesimo septimo ab adventu Anglorum in Britanniam, quadragesimo octavo, Kalendarum primo, Kal. Augusti.

Concilii tempus & deliberatio.

Eodem quoque mense (Octo) ibidem pro-
vinciale tenuit Concilium, cum archiepiscopo
Humberto, suis suffraganeis, & primatibus suis
universis, ut tractet diligenter & efficaciter de
conventu monachorum in loco illo congregan-
do, atque coenobio construendo, & magnifice
& regaliter privilegiando, ubi protomartyris C
regni sui, immo totius Britanniae archAnglae
reliquias inventi, & quem locum fanguine con-
secravit. Placet omnibus pium regis proposi-
tum, cinque episcoporum consilia prudentia, ut

Ex Beleth Cap. 116. p. 117.

Ordo Romae profectitius.

auctoritate Romani pontificis, etsi aliae hoc fa-
ctum fuerit, quia non iterati inutiliter dicitur
quod non semel perpetratum. Canonicum si-
militer & privilegiatum monasterium in hono-
rem ejusdem martyris noviter construendum. Et
haec omnia, ut dignissimum & firmissimum sortian-
tur effectum, episcopalium virorum sanctorum &
dilectissimum filiorum & fratrum, & per legatos
solemnes a latere regis destinatos, aut postis in
propria rege vice super his in curia Romana tra-
ctet diligenter. Offa igitur rex pitissimus hu-
jum magnatum sano acquiescens consilio, di-
vino ductus Spiritu, transalpinum valde sibi la-
borlosum & jumptuosum iter arripit sine more
dispendio. Nec cum cura rei familiaris, vel re-
gni cultodiendi necessitas, vel comminantis fe-
gni gravitas, (regnaverat enim jam triginta & Habemus
ses annis) nec labentis immunitas, vel preca- ha. sanctum
rium instantiarum effugio, quin goterant re- illius, Gildam
tardare. regni Offae.

CAPITULARE DE CAUSIS
REGNI ITALIAE

Datum, ut videtur, anno Christi DCCXCII. post obitum Hildegardis Reginae,

Capita ad Ecclesiasticos pertinentia hac tantummodo sunt.

I.

De Xenodochiis.

Primo capitulo de Xenodochiis jussit ut qui-
cumque Xenodochia habent, si ita pauperes pa-
scere voluerint & custodiam facere quomodo ab
antea fuit, habeant ipsa xenodochia, & regant
ordinabiliter. Et si hoc facere noluerint, ipsa
dimittant; & per tales homines in antea fint
gubernata cum consilio episcopi, qualiter Deo
& nobis bonum placeat.

II.

De Episcopis bapstimalibus.

De ecclesiis baptismalibus ut nullaecus eas

Ibidem. Ex manu-scripto de vita Sancti Albani. Verba ca-pitis sunt sancto Albano.

Ex perpe-tuum obtu-rantibus hospitalitas.

CONCILIUM FRANCOFORDIENSE.

CONSTANTINUS IMP. CAROLUS MAGN. REX FR. 58

ANNO CHRISTI 794. Ibidem. an. 1794.

& quicumque ea habere voluerit, per benefi- A
cium domni Regis habeat.

XII.

De mancipiis palatii, & ecclesiarum.

De mancipiis palatii noftri & ecclesiarum no-
ftrarum nolumus mundium recipere, sed ipfa
noftra mancipia habere.

ANNO CHRISTI 794.

CONCILIUM VEROLAMII
SUB OFFA REGE POST REDITUM EJUS ROMA,

In quo concedit res terras innumeras sancto Albano, & perpetuum hospitium itineerantibus; conventum instituit.

TUnc congregato apud Verolamium episcopo- B
rum & optimatum suorum concilio, rex
unanimi consensu confirmat & sanccivit volun-
tate, beato Albano amplas contulit terras, &
possessiones innumeras; considerans quod ibi-
dem eleemosynariis vigeret hospitalitas. Nam
ibidem patet via ab Aquilone venientibus, &
ab Austro redeuntibus communis, & strata ge-
neralis dicta Wætlingestræt, & pium ei videba-
tur, ut omnes itinerantes ibidem pium ex fuis

eleemosynis domicilium invenirent: locum igi-
tur memoratum canobio addidit, liberatum
multiplici libertatis privilegio, monachorum
quoque conventum ex domibus ordinatae reli-
gionis, maxime tamen ex domo Berci in Neu-
stria, ad tumbam congregavit, & abbatem Wil-
legodum ordinavit: quod interpretatur volens
homen: vere enim fuit bone voluntatis, & de
stirpe regia oriundus, regique Offae consangui-
nitate propinquus, &c.

CONCILIUM FRANCOFORDIENSE,
IN QUO HÆRESIS FELICIANA

Ab episcopis universi regni Francorum, Italiae, Galliae, ac Germaniae, praesente Carolo Magno rege, atque Hadriani papae legatis, Theophylacto & Stephano episcopis, tertio damnata est, & actaque Concilii Nicaeni II. in causa imaginum confirmata, d anno Christi DCCXCIV. Hadriani ejusdem papae XXIII. Caroli Magni XXVI.

Index eorum quae in hoc Concilio continentur.

1. *Epistola Hadriani papae ad episcopos Hispaniae, contra Elipandum episcopum Toletanum.*
2. *Constitutio episcoporum Italiae contra Elipandum, Concilii decreto missa ad provincias Hispaniae.*
3. *Synodica Concilii ab episcopis Galliae & Germaniae ad praesules Hispaniae missa.*
4. *Caroli Magni regis epistola ad Elipandum, in qua etiam etiam superiorum libellorum fit mentio.*
5. *Canones LVI. Concilii Francofordiensis, ex antiquis codicibus erati.*

C aelo fraterna anfula perstringenteque noftris illigare amplexibus amore communemque modo ut non funt fideli noftrae communioni fenerisi fer- ser Rebelli-bus locisti, ac per hoc a gremio fanctae ma- nis ecclefiae facrypnorum fidelium extant exor- ad an. Ch. tes. Igitur dilectiffimus effitur noftrae, & fpiri- 794. c. 1. talis comparet, domnus Carolus Magnus & ve-nerabilis princeps, rex Francorum ac Longo-bardorum, feu patricius Romanorum, faepe nos ftyli fervolo, catholicae fidei epulas offerendo, multa refectionis dulcedine fatiare confuevit, & confluente ad vas ftum mentis ex aliis quibufcum-que rebus amaritudinis exilia, meftitiaquinimno rivulis laetitiae de fonte manantibus, fumma rif-hilo minus fuavitate temperare non ceffat. Sed quoniam ferventi fuccenfus fidei zelo, ea quae contraria orthodoxae fidei Spaniarum de confinio allata fibi perfenit, noftris curavit fumma per-nicitate obtutibus praefentari; beati Petri amo-re feliciter obtritibus, non tenue illi honorem debitum exhibere, & fedis ipfius praefulem di-gnum duxit facris fyllabis falutandum; regiam videlicet vel canonicam placuit ei confuetudi-nem renovare. Cumque perlectus & fagacius exploratus fuiffet catholicae textus, reperta funt in eodem pleraque labo perquamplurima cum auctore fuo Elipando Toletanae fedis archiepif-copo redargucnda, ac per hoc redargutionis vindicta modis omnibus ulciscenda. Unde non

Habemus has sanctum illius Gildam regni Offae.

Ibidem. Ex Concilio Francofordiensi.

C 3 me-

1 Collatus a P. Jacobo Sirmondo cum Codice S. Mariae Remensi ab Hincmaro donato, ut ait P. Sirmondus in *Appendice*, quod adservatur in bibliotheca Collegii Parisiensis Soc. Jesu: & ex quo nunc emendatior prodit haec e-pistola. *Hardouinus.*

ANNO CHRISTI 794.

mediocri dolore mente nostra fauciata, medium A fide in se infirmum nostrum trifitiæ angor immersit.

Qua de re nimio fatis zelo compassi, ex auctoritate fedis apostolicæ, pro causa fiquidem orthodoxæ fidei, æquum ratumque per sacros apices profpeximus respondendum.

Materia autem causalis perstitit inter cetera rejicienda, de adoptione Jesu Christi: Filii Dei secundum carnem falsis argumentationibus disgesta, perfidorum verborum ibi stramina incompolito calumo legebantur. Hoc catholica ecclesia nunquam credidit, nunquam docuit, nunquam male credentibus assensum præbuit. Multa fiquidem sparsim in sacris foliis divinarum scripturarum reperimus faper hoc negocio inserta reperiri posse. Sed ut ea omnia plura conservatim colligere non viramus, mensuram prosius apostolæ ultra modum excedere nihilo minus ‖ judicamur. Sufficiant ergo pauca de multis, ne morula legendi pectoralibus desideriis fastidium inferat, non abstergat. Cujus namque melius, quam ipsius domini verba primum possenda sunt? Ipsius nimirum Veritatis testimonia inferenda. Ipse enim de innovitate nostri Filius effet, cum Patris nomen fe afferat hominibus nuntiasse. Ait enim: *Manifestavi nomen tuum hominibus, quos dedisti mihi de mundo.* Nomen paternum tunc manifestavit hominibus, cum fe Patris Filium verum, & non putativum, proprium innotuit, & non adoptivum. Sed notandum quod dicitur: *Hominibus quos dedisti mihi.* Non enim omnes illi ex illis hominibus, quos ei Pater dederat, & immo quos ille cum Patre apud quos ipse cum Patre non erat, credidisse legimus, & non propinum fi- B lium confitebantur quafi alterum adjuvando a Patre fuerit, aut per carnis extraneas ab eo factum effet assumptionem; cum ut Verbum caro fieret una essentiæ Patris Filiique voluntas, dum ficri- tum eft: *Ut faceremus voluntatem tuam, Deus meus volui.* Hinc alias ait: *Afcendo ad Patrem meum, & Patrem vestrum.* Distinxit enim dicit: *meum & vestrum.* Ejus videlicet, non per gratiam, sed per naturam nobis verum per gratiam adoptionis. Porro nunquam non fuit Filius, quia nunquam non fuit Pater. Semper enim & ubique ‖ Deus Pater Deum genuit coæternum: *Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero* genitum, & non factum. Et ne forte C *Pater glorificet Filium tuum, ut Filius tuus clarificet, & ut Pater meus quod dedit mihi, majus omnibus eft.* Quo fenfu fecundum eorum calidam sergiversationem cuncta quæ protulimus ad divinitatem tanummodo Filii Dei referenda opinantur, dicunt ubi unquam communi affectu dixerit, nobiscum. Pater noster. *Sciebam*, inquit, *Pater vester, quid vobis opus fit.* non ait, noster, quafi nobiscum adoptatus per gratiam. Et alibi: *Rhore ego & vos perfecti, ſicut Pater vester cælestis perfectus eſt.* Cur non dixit, noster? quia aliter noster, & aliter suus. Hinc rursus: *Si vos cum ſitis mali, noſtis bona dare filiis veſtris, quanto magis Pater veſter, qui in cælis eſt eſt dabit bona petentibus ſe?* &c. Hinc Paulus electionis vas ait: *Propris filio suo non pepercit Deus, ſed pro nobis omnibus tradidit illum.* Scimus enim, quia non eft traditus fecundum divinitatem, sed fecundum id quod hominem verus erat. Illum nimirum qui traditus eft, ‖ ut hominem, ipsum apostolus propinum Dei Filium protestatur.

Quid enim præstabitius, quidve clarius, & omni religioni devotius, quam beati Petri primi pastoris ecclesiæ sedi consessione profatæ fidei tenere fundamentum? *Fundamentum*, inquit magister gentium, *aliud nemo potest ponere* CHRISTI *præter id quod positum eſt, quod eſt Chriſtus Jeſus.* 1. Cor. 3. Hujus nimirum fundamenti immobilis soliditatem beatus Petrus, non carne & sanguine, sed Pater revelante de cælo, confitendam declaravit: cum refutatis quorumdam opinionibus, quid in discipulorum animis fides operaretur, confortum cognitor exploratur solus pro fe, & pro omnibus, & pro unitate unus testimonium fidei perhibuit dicens: *Tu es Chriſtus Filius Dei* Matth. 16. *vivi.* Qui non confessionem unum nullis interveniente mora adeptus, ut cæli janitor, & ligandi solvendique arbiter factus est animarum. Statimque dominus, *Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam.* Super hanc, inquit, petram quam confessus es, & a qua vocabuli fortitus es dignitatem, super hanc solidiratem fidei ecclesiam meam ædificabo, & ædificavi. Porro super inferi non prævalebunt adversus eam: per quas aditus mortis panditur, ut ad infemi claustra eorum errores sequepdo descendant, qui fe a B. Petri fidei communione dissecuerunt. Reficiat hæc inexhaustibilis petræ inconcussa firmitate, super lubrica & arenosa naufragia perfidiæ domum ædificare festinant. Inpudatione autem justa Dei beatitudem vocem fa- Ezech. 13. cta, illidas ei limen domus, & cecidit, quia non erat fundata super petram. O quam bene fidei ejus immobilitter perfistente murro, omnium haereticorum flatus funt machinamenta deficta & Nam quidquid gratiam dubio vertitur- ret, fi ipfe propter hominem, quem assumpsit fine forde peccati, neceffarium ejuerit, ut gratiam adoptionis acciperet. Animadvertite quid dilectus Joannes Baptifta & præcursor dicerit: *Joannes, inquit, teſtimonium perhibuit, quia ipſe eſt Filius Dei.* Ipfe eft, inquit, unus idemque. Oportebat ait beatus Augustinus, cum capitalis hujus pestilentiæ fermentum revelaret, ut ille baptizaret, qui eft filius Dei unicus, non adoptivus. Adoptati Filii minifiri funt unici: untus autem habet potestatem adoptare miniftrum. Scripsit enim: *Scripsi vobis parvulis, quia remittuntur vobis peccata propter nomen ejus.* Adoptivis vero filiis non dedit omnia, fed quædam dona charifmatum: Pater D diligit Filium, fed quomodo Pater Filium, non quomodo unicum genuit, quomodo unicum, a non quomodo adoptatum.

Jam nunc videamus quid de hac re fentiat præ- Gregorius decessor noster beatus Gregorius egregius doc- Nazianzenus. tor, ingraciffimus verbi Dei indagator; & venerabilis pater. Denique in libris moralibus, sanctio repletus Spiritu inter cetera de eo quod feripsum eft: *Exaltque vos ille magnus inter omnes orientales?* Omnes: inquit, inter omnes hunc orientem fide confiftunt, recte orientales vocantur. Sed quia omnes homines tantummodo homines ipse autem ortum Deus & homo, recte dicitur, *Exit magnus inter omnes orientales*, ac fi aperte dicerE- *tur*, Omnes qui in fide Deo nascuntur superat, cunia hanc ex ceteros adoptio, fed natura illum divinitatis exaltat. Et rursus alibi idem ipse: Quia omnis homo tantummodo homo eft, ipfe autem Deus & homo, in certa ei fimilis non eft: quia esti adoptivus quifque Filius ad percipiendam divinitatem proficit, nequaquam tamen ut Deus naturaliter effe accepit: Item ipfe in eodem libro Beatus Job, de eo quod ferip tum eft: *Deus ex nihilo in fortitudine, & nullus ei ſimilis in ſapiſ-*

ANNO CHRISTI 794.

tiæ sancta & apostolica ecclesia, juxta Pauli A vocem dicentis: *Si quis aliter evangelizaverit vobis præter quod accepiſtis, anathema ſit.* Eloquentissimus vir S. Gregorius Nazianzenus ad Cledonium ita feribit? Si quis introducit duos filios, unum ajebam qui ex Deo & Patre, fecundum vero qui ex matre, & non eumdem, ut adoptionis excedat gratiam, quæ promissa eft his qui recte credunt cum a nobis, tum a nostro consortio judicamus. Naturæ vero duæ, Deus & homo: nam & anima & corpus. Filii vero non duo, neque dii, neque duo homines, quafi duos Filios, fuperiorem & exteriorem hominem appellaverit. Sed hujus expositio capiculi tempore relervatur opportuno.

Venerabilis vero pater Augustinus, & admirabilis doctor, in quodam libro super evangelio Joannis inter cetera fic ait: Non enim non nati fumus de Deo, quomodo ille unigenitus, fed adoptati per gratiam ipfius. Ille enim venit unigenitus falvere peccata. Advertat tandem aliquando obstinata demeatia vestra, & abjicientes opera tenebrarum, induti arma lucis, relictaque nocte pertinacia in die fecure fide bonefte ambulate. Penitete quid doctor ifte dicerit, adoptatos nos effe per gratiam ipfius, qui peccata folvere venit. Quomodo per illius gratiam non fumus adoptati? Et ipfe confors nobis in adoptionis gratia fuit? Credatur ergo, quod dici nefas eft, patricidas etiam nobis in cauffa peccati. Nam ficut peccata nofira non tolleret, fi ipfe peccatum fuit. Et rurfus: *Si ergo aliis dominis dicentis: Ego honorifico Joan. 8. Patrem meum, & vos inhonoratis me?* Tales gratiarum actiones lubelices ei referris, ut qui vos honorifice libertos pretio fanguinis fecit, eum vos injuriofe adoptionis & fervitutis nominis non confundamini linguis latrare? Nam etfi in ambra prophetæ dictus eft fervus, propter fervilis formæ conditionem, quam fumpfit ex virgine, fecus fcripsum eft: *Servabo cuncta ſemina tua.* Job. 36. 1. *quod non fit ei ſimilis in terra*: hoc nos una cum beato Gregorio intelligimus & fecundum hiftoriam de fancto Job, & allegorice de Chrifto dicium. Quia nimirum ipfe, qui non impenore debemus, *quia fub perſona Job* fcripta ea tympice defignabat. Hinc etiam alius propheta, membrum fcilicet fancti corporis, ex perfona fponsæ ecclesiæ dopica clamat invectiva vaticinia nube: *O domine, ego ſervus tuus & filius ancillæ tuæ.* In imperium puero Pſal. 115. tuo, & filiorum ancillæ tuæ. & illud: *Noli timere, ſerve mens Jacob, & trepidiſſime quem ſe.* 44. *elegi.*

Quæ cuncta & juxta literam prophetice & mystice ferventa, nobis mi meditatoris defignant personam. Quod quidem catholicorum virorum a Nic. Apud hujus prophetiæ myfterio ufus, quemadmodum Apoſtolus. II. in quodam libro de incarnatione dominibeatus Augustinus fimile quid dixerit, propter eos videlicet hæreticos, qui phantaſmatum aut certe fimplenum dominium sopes facrilego ore fufurrant. Numquid deserunt cum fervum vel adoptivum filium propinare, cum universalis ecclesia, evangelicique nomine apostolicis imbuta lucidissima documenta, Deum ac dominum fuum, totis medullis amat, tota animi devotione, in devera confessionis profiteur fedentem? Postquam autem ecclavit umbra veritatis, & ipfa in promptu manifestata eft veritas, quæ fub allegorica fuva latebat, nunquam eum a Patre fervum

70.

a Legg ex MS. *Joannes Chriſti auxiliator de Joanne Baptiſta, & præcurſore*, Muratorius.

ANNO CHRISTI 794.

vocatum legimus, sed Filium, & dilectum, & Jesum; nec Filium dominum eum sum appellasse, sed Patrem. Nam Deus & homo erat, qui secundum Deum dicebat: *Ego & Pater unum sumus*; & secundum hominem: *Pater major me est*: & tamen non ait: Pater dominus meus est, sed *major*. Enimvero etiam in ipso articulo passionis, in quo servilis forma pati gerata erat, ubi omnis humanæ conditionis infirmitate monstrabatur, non eum dominum appellavit, sed Patrem: *Pater*, inquit, *si fieri potest, transeat a me calix iste*. Quoniam *magnum potestis sacramentum, quod apparuit in mundo*, Paulo vocem, *Assumptum est in gloria*. Nullus enquam evangelistarum, nemo apostolorum servum eum commemorat, sed dominum & Salvatorem. Nam & Thomas cum exclamaret veste lignea vulnerum, quæ clavi & lancea inlatuerant, exclamavit dicens: *Dominus meus, & Deus meus*. Petrus ait: *Dominator meus hæres pedes?* Discipuli omnes: *Domine adauge mihi fidem*. Paulus, clarificatus mundi tuba, semper eum dominum & ipse confitetur, & omnem linguam confiteri perdocet.

Jam revelata & implera omnia sacris figuratæ locutionis obumbratio: ipse enim de cruce testimonium perhibuit. Nam cum acceptiset acetum, dixit: *Consummatum est*. Cum autem in altari crucis holtiam (e pro nobis) sacrificet Deo & Patri in odorem suavitatis, & acceptacolum misericordiæ mysterium destruxerit, figuram locutionis mendo edita, & antiquata per omnia solitis involuta, per facras paginas inveniontur inferta: quæ longe aliter tunc habeada in spectu eorum, aliter in mysteriis venerandæ figuris. Deus quippe est in mysteriis redemptor noster lapis angularis, propter duos parietes utrinsque populi, ut faceret ex aque unum. Dictus est eum petra, propter firmitatem. Dictus est mansuetæ & agnus, propter innocentiam & manfuetudinem & sacrificium quod in altari crucis pro nobis obtulit Deo & Patri. Numquidnam lapis, & petra eft infensibilis creatura? aut agnus eft irrationalis animantium? aut vitulus lascivum pecus? Nam eft propter fervi formam, & injuriam paffionis, paulo minus ab angelis eft minoratus, propter triumphum tamen victoriæ, & gloriam refurrectionis gloria & honore eft coronatus. *Confitebi tibi cum, ait* pfalmifta, *super opera manuum tuarum: omnia subjecisti sub pedibus ejus*. Omnia namque post gloriam refurrectionis subjecta sunt ei; haud dubio angeli, & omnis creatura. Dominum igitur angelorum omnisque creaturæ, cujus sub pedibus cuncta subjecta sunt, vos dicitis fervum & adoptivum?

Paulus namque, mundi filium, & ecclefiæ pulcherrima rosa utempium fcilicet Spiritus fancti, & prædicabilis thuribe, in univerlo ore fuo dominum eum, & dominum confitetur. Ait namque: *in nomine Jesu omne genu flectatur, celestium, terrestrium, & infernorum: & omnis lingua confiteatur, quia dominus Jesus Christus in gloria eft Dei Patris*. Unde & alius dicit: *Est nominatus Christus secundum carnem, sed jam nunc non secundum carnem*. Ac fi patenter dicetur: Et fi novimus eum mortalem, paffibilem, vulneri deditum, fed jam in gloria Patris fcimus eum ab omni humanæ conditionis debito alienum. Paulus electionis vas docet, ut omnis lingua confi-

Matth. 26. & 1. Joan. 2. Joan. 14.

Joan. 19. Joan. 13. Luc. 17.

Joan. 17.

Psal. 8. Hebr. 2.

Philip. 2.

1. Cor. 3.

ANNO CHRISTI 794.

teatur, quia dominus Jesus Christus in gloria eft Dei Patris: cui furda aure, & errantis obvoluto tenebrife corde hunc locum feripturæ legendo transfiliris? Paulus omnem linguam dominum Jesum confiteri horratur, & docet: & veftra lingua non confunditur fervum eum & adoptivum fatrare? Hæc namque ftultiloqua lingua in fuis eft præcipitanda, & per mille, ut ita dicam, partes minutius detruncanda.

Cur vos non revocanti ad viam veritatis & lucis, cæci, fceleffi, inimices, & incompoffi, tam falubria ferpentum documenta, qui cadentes ficut Balaam, apertos habetis oculos, nihil videntes: & quia in foream erroris carnuffis, ideo lumine veritatis privati, ignorantiæ veftræ tenebras non videndo, fuperos vos dicitisbere oculos. Sed quia a ftatu rectitudinis ceciditis, idcirco patrem mendacii, qui Adæ in peccati nodæ aperuit oculos ad malum, & elanfit in homine, inuenitis, & Patrem lumen non agnoscitis, qui difcuffa nodæ peccati juftitiæ nobis diem veritatis radio illuminavit. Numquid non legiftis, quia *omne datum optimum, & omne donum perfectum, de fursum eft, defcendens a Patre luminum*? cur vos de deorfum a patre mendacii, & rectore tenebrarum harum nummum expofitis peccatorum? Cur cum antiquo ferpente omnem te vultis diftrahographum, quod dulcis clementiæ bontas, unica ac fingularis pietas, crucis affixit in arce, & roleo precioli fanguinis abluit oftro? An neficiis quis ab origine mundi ufque ad mediatoris adventum, hujus emptionis debitum, veneni gutta calamo fcribentis infula, mendacifque fundæ deceptionis fallitias exarata, omne humanæ genus in veteres malitiæ fue tenebras, quafi florium ingurgitantem abforbuit? *Scitote de ecfcriptum eft: Abforbebit furorem, & Job. 40. non mirabitur: & habet fiducium quod influat Jordanis in os ejus*. Cur non percaveris, miferi, ne forte propter perfidiam veftram elevet fe Jordanis in undam tumefcentem, glomeratisque fluctibus extra ripas, vos in locis paluftribus evomat, ftatimque ferpens ille vos mersat in omno erroris defixos, aperteque crudelitatis ore, fumma vos rapacitate deglutiat? Intelligite quæ dico. Per Jordanem, ecclefiam: vel baptizatorum adverfus infidelitatem: per tumefcentem undam, confuram difciplinæ, & anathematis jactam: extra ripas enim Jordanis, extra gremium ecclefiæ: per eorum, hæreleam pollutionem. In ferpente diabolus debet intelligi, qui fuos hæreticorum corda perfidiæ veneno fauciare inhiantet defiderat, ut eos quafi ebrios fauce devoret impietatis.

Cur & Petri parripendifti gloriofæ confeffionis inviolabilem fidem? Cur facratiffimi Pauli apoftoli plena facramentorum myfteriis defpicitis perfpicua documenta? Cur non per evangelicas paginas plenam & directam catholicæ fidei perfuafam viam repetitis veritatis? Cur non tot teftium Chrifti veridicas fimplicitter facratiffique protolatas fufcipitis fanctiones; fed magis his credulitatis pravitatis attendens, quæ vobis calumnia dubitatio fibilat lingua? Patris teftimonio de Filio prohibentis non creditis, qui dixit: *Hic eft Filius meus dilectus*? Spiritus fancti oftentionem in fpecie columbæ, quia ipfe eftet dilectus Filius, nihil pendifis? Super quem putatis Spiritum fanctum in fpecie columbæ defcendiffe? fuper Deum, an fuper hominem? an propter unam perfonam Chrifti, fuper Dei hominifque Filium? Spiritus namque fanctus, cum fit inleparabiliter amborum, Patris videlicet & Filii, & ex Patre Fi-

ANNO CHRISTI 794.

Filioque eſſentialiter procedat, quo pacto credi A doritate prorſus ſedis apoſtolicæ, ac beati Petri apoſtolorum principis, & per eam quam illi CHRISTI. magiſter & dominus tradidit poteſtatem, & ſolvendi ligandique ſacerdum arbitri, quod ſine gravi morore non poſſumus dicere perpetuo eos anathematis vinculo religatos, ultrici cum ſequacibus ſuis vindicta plectendos, ac per hoc & a gremio eccleſiæ & a noſtro conſortio deſtitulo alienos. Si quis autem fidelium Dominique timentium, caritatem eis benigaitatis impartiendo, & Chriſti amore, pro eis precis obſtationem dominus effecire voluerit, non ſolum non inhibemus, ſed et iacit, apoſtolica admonitione & optamus, & ſalubri inciramus exhortatione: ut Deus omnipotens, qui neminem vult perire, & omnes homines propter unicum hominitatem ſuum vult ſalvos fieri, revocet eos adviam veritatis, & ab ingeniculo pertingere, ſiducie dignum eſt, ſperamus fidei, quæ eſt in Chriſto Jeſu domino noſtro, qui cum Patre & Spiritu ſancto vivit & regnat Deus in Trinitate perfecta, per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

Matth. 17.

Joan. 1.

Psal. 40. Prov. 18.

Joan. 16.

Job. 40.

2. Pet. 1.

Matth. 3.

(*) Collatus P. Jacobo Simmondo Soc. Jeſu cum codice S. Mariæ Remenſi ab Hincmaro doctore, ut ait ipſe in epiſtolis, apud aſſervatur in bibliotheca Colleg. Pariſienſis, ejuſdem Societatis. *Hardouinus*.

II.

I LIBELLUS EPISCOPOR. ITALIÆ

CONTRA ELIPANDUM

Concilii decretos miſſas ad provincias Hiſpaniæ.

Incipit libellus ſacrofyllabus, catholice ſalubriter edictus ſtylo, in concilio divino nutu habito in ſubburbano Magnanise metropolitanæ civitatis, regione Germaniæ, in loco celebri qui dicitur Francofurd, ſub præſentia clementiſſimi principis domini Caroli glorioſiſſimi regis, anno feliciſſimo regni ejus XXVI. Thearuit ipſum ſanctæ venerandique concilii, quæ ſimiliter hic libellus reverſionem effecit ad provincias Galliciæ ac Septimaniæ mitti deberet ob noxios refecandos errores: ſpecialiter autem ad Elipandum Toletanæ ſedis epiſcopum, in quo omnis hujus negotii conflat materia quæſtionum.

Anno incitante Spiritu, ac zelo fidei catholicæ ſcintillatus ille pontifex reverendiſſimus ac prudentiſſimi & tranquilliſſimi glorioſique Caroli regis domini terræ, imperii ejus decreto per diverſas provincias regni ejus ditioni ſubjectas ſummata cathedræ pontificatus, multitudo antiſtitum ſacris obtemperando præceptis in uno collegio aggregata convenit. Quadam die cæſidentibus cunctis in aula facri palatii, adſtitentibus in medium coronæ presbyteris, diaconibus, cunctoque clero, ſub præſentia præfidi principis allata eſt epiſtola miſſa ab Elipando auctore noxii ſeleris, Toletanæ ſedis pleudopiſcopo, Hiſpalenſi termino circumpoſitæ, ſimque adhuc rege publica voce recitata fuiſſet, ſurrexerunt venerabilis principes de ſella regia, ſtetit ſupra gradum ſuum, ac locutus eſt ex cunctis fidei præſidibus ſermone, & adjecit, quid vobis videtur? Ab anno prorſus præterito, & ex quo cœpit hujus peſtis inſania tumeſcente perfidiæ ulcus diffuſus eſt, non ceſſavit in his regionibus, licet in extremis finibus regni noſtri, error inſolefcit, quem cenſufa fidei neceſſe eſt modis omnibus ſecare. Cuinque imprecata & conceſſa eſſet mo-

rofa

ANNO CHRISTI 794.

rosa dilatio per dies aliquot, placuit ejus manuetudini, ut unusquisque, quidquid ingenii capiru rectius sentire potuisset, per scedas suffragias die statuto ejus clementiæ obtutum sui cor peditoris, sibi munus ilyli fercolo mentis vivacitate deferret. Sed sicut mos est hæreticis triftia lætis, dulcia permiscere amaris, venenti poculum mellis faporem temperare; ita quidam ex eadem epiftola plena blaſphemiis, & catholicæ fidei repertæ sunt modis omnibus inimica: quædam vero, fi dici liceat, inventi potentur non rejiciendi. Sed in crefcet poculo, in quo gustus ventri infuſa turgefcit, meſſis nihilo minus amaresfit dulcedo.

Quapropter ego Paulinus, licet indignus peccator, omnibusque ſervorum dominis ultimus ſervus, Aquileiensis ſedis Patriarcha, oris ac cordis, cui Deo auctore deſervio, nomine non meritis præſul; una cum reverendiſſimo & omni honore digno Petro Mediolanenſis ledis archiepiſcopo cunctisque collegis fratribus & confacerdotibus noſtris, Liguriæ, Auſtriæ, * Heſperiæ, Æmiliæ catholicarum eccleſiarum venerandis præſulibus, quæ exiſtere inveſtigentia noſtræ incuriratem, tanto perdocente ſpiritu, corde, lingua, ſtylo contra eorum veſanias, qui recte fidei ſunt adverſarii, reſpondere non formido: cum ſit fanctæ & univerſalis eccleſiæ fuger ſtruam nihilo minus immobiliter fundata petram, & portæ inferi nequeant prævalere adverſus eam. Veruntamen quia in mari hujus ſæculi conflictus perſidiæ, adverſis hæreticorum ſtudiis, violentia perfidorum procellis, ſpumantibuſque maledicorum undis illiſa concutitur: licet quaſſari poſſit, & mergi nequeat, Chriſti timoratiſſimæ & apoſtolicæ gubernatricis fidei curam, & ſollicitudinem cuſtino omnibus Chriſtianis, cunctiſque fidelibus, maxime apoſtolicis viris, contra hoſtes ejus fidei armis dimicare. Non enim Chriſti mitis imperata ſervientis fidei debet exercitor expaveſcere, nec effugii latibula intremiſ palando appetere: ſed armis militiæ ſuæ præcinctus, irumpentium hoſtium peſtora ſpiritalibus jaculis ex aere intorquens ſcripturarum, ſubjugare poteſtatem: quarenus & ſemetipſum fidei clypeo munitus illaſum cuſtodiat, & inimicorum latera ſpiculis cruentet acutis. Nam ante certaminis trophæum, quam ſit gloriæ victoria, ſine pugna triumphalis corona. Cujus rei ratio apoſtolicis evidentius approbatur documentis. *Oportet*, inquit egregius prædicator, & de catholis dominicis probatiſſimus miles, *hæreſes eſſe, ut & qui probati ſunt manifeſti fiant.* Alta etenim nonnunquam diſpenſatione agitur, ut nodæ cadere ad ruinam timetur vicilitudines plantis, inde valentius roborata firmiter inconcuſſa permaneat. Ideoque hoſtis inſe de viciſſe ſuperbe gloriatur, inde divina ſuperatus potentia ſe ſuccubuiſſe doleat proſtratus. Nam quia ſuper fidei fundamentum omnium virtutum fabricam perfidiæ non ædificat, ipſam ſibi malitiæ ſuæ manu eradicare ſolidiratem teſtinat, quemadmodum de ejus ſatellitibus, id eſt hæreticis, ſcripſit, per palmiſtam dicitur: *Qui dicunt, exinanite, exinanite uſque ad fundamentum.* Uſque ad fundamentum quippe maligni ſpiritus animam inanitur in exemplaria gloriantur, ſi ab ipſo fundo meritis fidei ſimilatem, tentationum jacula exaggerando, eradicare valebunt. Sunt utique nihil eſſe boni omne quod videtur bonitas, nifi fuerit ſuper fidei fundamentum ſirmitatem fabricatum. *Sine fide enim impoſſibile eſt Deo placere.* Firmum autem fundamentum Dei ſtat, habens ſignaculum hoc: *Novit dominus qui ſunt ejus.* Licet ille ſaviat, acmille modis fraude callidiratis ſerpendo extta ſepta ſanctæ eccleſiæ, hinc inde ſquamas negotiſtis tuæ Syrtis ſcopulis illiſus exipoliet, ac per hoc circumaquoque discurrens, modo in orbe circulato latenter ſe jacuta viam objiciens, ut pedem ſimpliciter calcantis mordeat, modo in ſumma ſeſe ſuſpendens falſitatis cauda, hæreticorum poſtrema veneno perfidiæ inficiendo tentata reddat, ſua ſpiritalia ſ) ſatisfidiendo ſpiritalia alimenta evomant. Sed quia ſuper ſtamen petram fundata eſt, portæ inferi non prævalebunt adverſus eam.

Ibid. 11. Ideo, inquit, ſerpentis inſtinctu, feliſtique poculo debriati quidam, quorum non ſunt nomina in calculo candido agni inſcripta, hæreſim veteronolam illuſtrium, fortium ſolidæ virorum doctrinis ſubjugatam, & ſuccubuiſſe ſibi laticaqua ſalce olim funditus detruncatam, ſpiritoſo moliuntur redivivi radice ſuſcitare de ſtirpe. Adſtruunt igitur, fed falſis aſſertionibus, dominum noſtrum Jeſum Chriſtum adoptivum Dei Filium de virgine natum: quod divinis nequeunt approbare documentis. Hæc igitur dicentes, aut in utero virginis eum *ſuſpicantur* adoptatum, quod dici non fas eſt, quia de beata virgine incarnabiliter ſumpſit, non adoptavit carnem, aut certe putrum eum hominem ſine Deo natum, quod cogitare impium eſt, neceſſe eſt fatearnur, ac per hoc poſtea, quali ſpiritu adoptionis, a Patre in Filium ſit adoptatus: cum nihil Deus eguerit, qui erat in eo non per gratiam, quemadmodum in ceteris ſanctis quoque hominibus, ſed eſſentialiter per naturam. *Deus*, inquit apoſtolus, *erat in Chriſto.* 2. Cor. 5. *Non mundum reconcilians ſibi.* Quod igitur pacto nobis adoptionem tribuit filiorum, ſi ipſe neceſſarium equit ut filii haberet? Nam quis peccatum non habuit, ideo nobis peccata donavit; quia non accepit ut vita eſſet, ſed ipſe eſſentialiter vita eſt, ideirco nobis vitam æternam indulſit.

Videamus nunc quid de ejus incarnatione Gabriel, cui creditum fuerat fecretæ diſpenſationis facramentum, ad Mariam virginem dicat. *Ave*, inquit, *gratia plena, dominus tecum.* Cumque turbata diſſereret, ſubjungit: *Ne timeas Maria, invenisti enim gratiam apud Deum. Ecce concipies in utero, & paries Filium, & vocabis nomen ejus Jeſum. Hic erit magnus, & Filius altiſſimi vocabitur Filius.* Quæ ſingula, triumphalis ecclia Chriſti rei ratio apoſtolicis evidentius approbatur documentis. *Oportet*, inquit egregius prædicator, & de catholis dominicis probatiſſimus miles, *hæreſes eſſe, ut & qui probati ſunt manifeſti fiant.* Alta etenim nonnunquam diſpenſatione agitur, ut nodæ cadere ad ruinam timetur vicilitudines plantis, inde valentius roborata firmiter inconcuſſa permaneat. Ideoque hoſtis inſe de viciſſe ſuperbe gloriatur, inde divina ſuperatus potentia ſe ſuccubuiſſe doleat proſtratus. Nam quia ſuper fidei fundamentum omnium virtutum fabricam perfidiæ non ædificat, ipſam ſibi malitiæ ſuæ manu eradicare ſolidiratem teſtinat, quemadmodum de ejus ſatellitibus, id eſt hæreticis, ſcripſit, per palmiſtam dicitur: *Qui dicunt, exinanite, exinanite uſque ad fundamentum.* Uſque ad fundamentum quippe maligni ſpiritus animam inanitur in exemplaria gloriantur, ſi ab ipſo fundo meritis fidei ſimilatem, tentationum jacula exaggerando, eradicare valebunt. Sunt utique nihil eſſe boni omne quod videtur bonitas, nifi fuerit ſuper fidei fundamentum ſirmitatem fabricatum. *Sine fide enim impoſſibile eſt Deo placere.* Firmum autem fundamentum Dei ſtat, habens ſignaculum hoc: *Novit dominus qui ſunt ejus.* Licet ille ſaviat, acmille modis fraude callidiratis ſerpendo extta ſepta ſanctæ eccleſiæ, hinc inde ſquamas negotiſtis tuæ Syrtis ſcopulis illiſus exipoliet, ac per hoc circumaquoque discurrens, modo in orbe circulato latenter ſe jacuta viam objiciens, ut pedem ſimpliciter calcantis mordeat, modo in ſumma ſeſe ſuſpendens falſitatis cauda, hæreticorum poſtrema veneno perfidiæ inficiendo tentata reddat, ſua ſpiritalia ſatisfidiendo ſpiritalia alimenta evomant. Sed quia ſuper ſtamen petram fundata eſt, portæ inferi non prævalebunt adverſus eam.

Ibid. 11. Ideo, inquit, ſerpentis inſtinctu, feliſtique poculo debriati quidam, quorum non ſunt nomina in calculo candido agni inſcripta, hæreſim veteronolam illuſtrium, fortium ſolidæ virorum doctrinis ſubjugatam, & ſuccubuiſſe ſibi laticaqua ſalce olim funditus detruncatam, ſpiritoſo moliuntur redivivi radice ſuſcitare de ſtirpe. Adſtruunt igitur, fed falſis aſſertionibus, dominum noſtrum Jeſum Chriſtum adoptivum Dei Filium de virgine natum: quod divinis nequeunt approbare documentis. Hæc igitur dicentes, aut in utero virginis eum *ſuſpicantur* adoptatum, quod dici non fas eſt, quia de beata virgine incarnabiliter ſumpſit, non adoptavit carnem, aut certe putrum eum hominem ſine Deo natum, quod cogitare impium eſt, neceſſe eſt fatearnur, ac per hoc poſtea, quali ſpiritu adoptionis, a Patre in Filium ſit adoptatus: cum nihil Deus eguerit, qui erat in eo non per gratiam, quemadmodum in ceteris ſanctis quoque hominibus, ſed eſſentialiter per naturam. *Deus*, inquit apoſtolus, *erat in Chriſto.* 2. Cor. 5. *Non mundum reconcilians ſibi.* Quod igitur pacto nobis adoptionem tribuit filiorum, ſi ipſe neceſſarium equit ut filii haberet? Nam quis peccatum non habuit, ideo nobis peccata donavit; quia non accepit ut vita eſſet, ſed ipſe eſſentialiter vita eſt, ideirco nobis vitam æternam indulſit.

Videamus nunc quid de ejus incarnatione Gabriel, cui creditum fuerat fecretæ diſpenſationis facramentum, ad Mariam virginem dicat. *Ave*, inquit, *gratia plena, dominus tecum.* Cumque turbata diſſereret, ſubjungit: *Ne timeas Maria, invenisti enim gratiam apud Deum. Ecce concipies in utero, & paries Filium, & vocabis nomen ejus Jeſum. Hic erit magnus, & Filius altiſſimi vocabitur Filius.* Quæ ſingula, triumphalis ecclia Chriſti rei ratio apoſtolicis evidentius approbatur documentis. *Oportet*, inquit egregius prædicator, & de catholis dominicis probatiſſimus miles, *hæreſes eſſe, ut & qui probati ſunt manifeſti fiant.* Alta etenim nonnunquam diſpenſatione agitur, ut nodæ cadere ad ruinam timetur vicilitudines plantis, inde valentius roborata firmiter inconcuſſa permaneat. Ideoque hoſtis inſe de viciſſe ſuperbe gloriatur, inde divina ſuperatus potentia ſe ſuccubuiſſe doleat proſtratus.

ANNO CHRISTI 794.

non adoptivus, fed verus, non alienus, fed proprius; de eo ſubjecit: *Debet ei dominus Deus ſedem Davidi patris ejus.* Nam quia eum adoptaſſe in filium credatur, cum tota ſancta Trinitas hominem Chriſtum in utero virginis operata ſit? ſecut ſcriptum eſt, & juxta hiſtoriam de primo Adam, & de ceteris, id eſt, Chriſto, in prophetiæ ſacramento: *Faciamus hominem ad imaginem & ſimilitudinem noſtram.* Vel certe quemadmodum in hac eadem congregatione lectione angelica vice declaratum. Ait enim: *Spiritus ſanctus ſuperveniet in te.* Habes Spiritus ſancti tertiam de Trinitate perſonam. *Et virtus altiſſimi obumbrabit tibi.* In virtute namque altiſſimi Filii perſona demonſtratur; quia ipſe eſt Dei virtus, Deique ſapientia. In altiſſimi nomine Patris nihilo minus perſona accipienda eſt. Dicunt ergo, ſi valent hæretici (quod ſi nequeunt, catholicis ſe humiliter ſalubrius ſubdant documentis) quis de his tribus perſonis eum adoptaverit, cum tota eum Trinitas in utero immaculate operata ſit virginis.

Porro adoptatus filium non poteſt, niſi is qui alienus eſt ab eo a quo dicitur adoptatus, & gratis ei adoptio tribuitur, quoniam non ex debito, ſed ex indulgentia tantummodo adopto præſtatur: ſicut non aliquando cum eſſemus peccando filii iræ, alieni eramus a Deo; per proprium & verum Filium ejus, qui non egeat adoptione, adoptio nobis filium donata eſt, Paulo attestante, qui ait: *Ego vero ſecundum tempora, misit Deus Filium ſuum, factum ex muliere, factum ſub lege, ut eos qui ſub lege erant redimeret, ut adoptionem filiorum recipermus per filium.* Proprius filius factus eſt ex muliere, ut nos adoptivos. Hinc alias idem ipſe egregius prædicator dicit: *Proprio Filio ſuo non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit eum.* Igitur cum ad Jordanis alveum Joanne comite, qui Chriſtum ex utero baptizabatur, appropinquaret, & ut fanctificaretur aquam natura mediis tele Jordanicis intinxiſſet in undis, ut naturaliter inter adoptivum & proprium filium differentia, ſtatim vox Patris intonuit dicens: *Hic eſt Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui.* Et ruſus, cum eſſet in monte ſanctæ cum diſcipulis ſuis, & vifi ſunt ei Moyſes & Elias loquentes, mox paternæ vox fulgida per nubem dicuntem intonuit, diſcretisque qui eſſent ſervi per gratiam, & per adoptionem filii, & qui vera ac proprius filius: *Hic eſt*, inquit, *filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui: ipſum audite.* In Adam quippe ſibi Deus Pater diſpliciſſe innouit, qui peccando filii dignitatem amiſit. *Pertransiit*, inquit, *meſſeſt hominum ſuper terram.* In unigenito filio ſibi complacuit, quia propria non habuit, fed aliena peccata tulit: qui nunquam a paterna volunrate diſcordans, factus pro nobis eſt Patri obediens uſque ad mortem, mortem autem crucis. Propter quod & Deus exaltavit illum, & donavit illi nomen, quod eſt ſuper omne nomen. Si igitur juxta hæreſes & adoptivo nomine caremus, ut nos puri & ingenui homines, quo ergo pacto apoſtolus eum nomen perhibet ſuper omne nomen habere? * Adoptivi etenim nomen non eſt ſuper omne nomen, fed commune, & infra nominum tenetur menſuram.

Videamus jam nunc qualiter primus paſtor eccleſiæ fidei poſuerit fundamentum. Nam cum magiſtrum & dominus diſcipulos ſagacius explorare, quid de ſe homines dicerent, & illi ſingulorum opiniones diverſo ſermone retexuiſſent, qui eum unumquemlibet de adoptivis filiis exiſtimabant, quorum adoptivus nondum in te, quam per mediatoris perceperunt adventum, fed adhuc in ſpes ſervabatur occulto: illico dominus quid illi ſe de ſuius corde retinerent adjunxit: *Vos autem, quem me eſſe dicitis?* Moxque B. Petrus, cui non cuto & ſanguis, fed Pater cæleſtis revelavit: *Tu es*, inquit, *Chriſtus Filius Dei vivi.* Ecce ſidem beati Petri apoſtoli non humanis humanis ſuere patefactam, perfunctorie legere non permiſeſcunt. Petrus confeſſus eſt Chriſtum verum Filium Dei vivi, & tu humanis dicis, Chriſtus adoptivus filius eſt? enimvero ſacrilegium eſt erigere, ſtudio aurem, ſi abſolute diriſſet: Tu es Filius Dei vivi. Fingeres forſitan more tuo, falſa argumentatione ut diceres: Secundum divinitatem eum Filium Dei confeſſus eſt. Sed quomodo ſecundum divinitatem ſe xerat: *Tu es Chriſtus Filius Dei vivi*, omnium hæreticorum ora ſidei ſue pugno actrivit. Chriſti namque nomen ab humanitate quem aſſumpſit accepit, quia unctus in homine fuit. Nihil tibi reſtat quid dicas, niſi ſolito more facies, ſumas de officina mendacii veneno illita ſpicula, quibus ſimplicium corda jaculando ſallis aſſertionibus perforare non erubeſcas. Fronti enim meretricis facta eſt tibi, erubeſcere noluiſti. Defraudare etenim hæreſem non veremini ſcripturam, parvipendentes magiſtri ſui dicentis prohibitionem dicentis: *Nolite adulterare verbum Dei.*

Sed quid mirum, ſi ſtulti in his erratis, quæ allegorica ſunt ſilva condenſa, & umbroſis phraſeratum anigmatibus obſcura, carpere neſcientis docta manu de ſub ſolitis literarum penderatia ſpiritalium fructuum goma, cum in propatulo per ſanctos prædicatores eddctum male intelligentes ſuperbiæ ſuæ ſuccubuiſſe doleant? Cujus temeritatis & audaciæ eſtis, o infelices, in ſtati ſuperbiæ ſaſtu, ut ipſa Joannis evangeliſtæ mirabilia documenta perverſis non erubeſcatis ſibulis detorquere? Nam primum verodictum, & non ſecundum ſanam doctrinam, ſed intelligentes myſtica ſacramenta? Dicitis enim quod Joannes ſcribat in epiſtola ſua: *Hebemus advocatum apud Patrem Jeſum Chriſtum*, ac hoc ſit advocatus, quod & adoptivus; cum longe aliud ſit advocatus, & aliud ſit adoptatus. Nam advocatus ille mihi eſt, qui pro me judicem interpellat, & adoptatus ſecundum naturæ proprie nationem defendit. Conveniemus quippe propitiatus dici poteſt, quam adoptatus, quia ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſtris. Cum enim naturam noſtram, quam ex ſe aſſumpſit, in deitatem Patris collocatam offendendo Patri inceſſabiliter manifeſtat, propitium eum nobis advocatus noſter quaſi interpellando effecit & benignum. Adoptivus vero dicitur, qui adhibita adoptionis gratia de debetur, ſed gratis indulgendo conceditur. Abuſive namque, & non eſſentialiter, adoptivus eſt filius dictus, ſicut Moyſes in filium adoptatus eſt filiæ Pharaonis, alienus ab ea per adoptionem & fanguinis affinitate. Hoc ideo poluimus, ut patenter daretur intelligi, eum dici adoptatum, qui nondum prius fuerat proprius filius adoptatus a Patre. Filium quippe non habens adoptionis, quia femper verus Filius, ſemper dominus, ac per hoc & poſt aſſumptum hominem veri Filii vocabulum non amiſit, qui nunquam verus deſiit eſſe Filius. Quod ſi juxta veritatem veſaniam hæreticatis advocatus eſſe, quod & adoptatum, confitemini ergo, quod eſt deterius, & omni blaſphemia plenum, duos adoptivos, Filium ſcilicet, & Spiritum ſanctum. Nonde namque valetis Spiritum ſanctum paracletum eſſe. Quod enim Græce παράκλητος hoc Latine dici-

tug

* legendum ab. Hilar. Venetiæ vel: Hiſtor Hiſpaniæ. aliqua. alii.

ſ) MS. cod. ſatisfidia. H. Duo MSS. ſatisfidiæ. In MS. H.

Ibid. 11.

1. Joan. 2.

Matth. 3.

Rom. 8.

Galat. 4.

Matth. 17.

Ibid. 4.

Philip. 2.

a) MS. adoptivum. H.

ANNO CHRISTI 774.

turl advocatos . Fatemini quin etiam, quod est A
super omne malum deterius , super omnem im-
pietatem scelestius , duos adoptivos filios , ve-
lut non scilicet , & Spiritum sanctum , tot ste-
teriores Ario & Eunomio , & nutantha anathe-
mate Macedonio digni. Adoptivus enim non ni-
si affectuose locutionis alienus dicitur filius . Om-
nis enim adoptio ex affectione ducit vocabuli sui
originem , quamquam etymologiae sue non vi-
deatur trahere similitudinis lomum . Habet nam-
que ac utraque parte similes adverbium elegan-
ter insitum , ut si dicas : Utinam sis mihi so-
lium adoptivum ; & e contra : Utinam mereat a
te in filium adoptari . ex affectu quidem dilectio-
nis pars fuerabit parti , ut in utraque convenient
dilectionis affectus . Sed videant haeretici, qui gor-
tae sunt infesi , qui diserint : quibusnam verbosis
garriant ore . Obdurata nempe illorum corda ,
mendacii latibula , per abrupta perfidiae debachan-
tes , semper inquirunt , & ne veritatis luce perfun-
dantur , in pectore se fallitates suae confingunt .
Cecidit , heu pro dolor , super eos invidiae ignis ,
& ideo justitiae solem non meruerunt videre .

Sancta autem catholica atque apostolica eccle-
sia , quae licet in toto se orbe terrarum diffusa, una
tamen est amicis sponsi, proxima, & columba, quae
pennis deargentatis sacri eloquii refulget pulcri-
tudine , in pallore auri posteriora ejus perfe-
cte fidei puritate clarefcunt , confessa est spiri-
tus sanctum & inesabilem Trinitatem in uni-
tate ; salva scilicet inconfusibiliter proprietate
personarum , inseparabiliter deitatis confes-
tur . Ita sane , ut alius credatur Pater, quia Pater
est , qui genuit coaeternum sibi suae compa-
omni initio Filium . Alius Filius, quia Filius est
Pater non est filius initio a Patre , non
genitus ; sed vere : & alius creditur Spiritus san-
ctus , quia Spiritus sanctus est , & a Patre Filioque
procedit. Et non est aliud Pater, & aliud Filius , &
aliud Spiritus sanctus, sed unum tunc inseparabili-
liter Pater , & Filius , & Spiritus sanctus ; non u-
nus , sed unum : quia alia est persona Patris , alia
Filii , alia Spiritus sancti . Aliud non est aequalis , &
consubstantialis , & coaeterna est Patris , Filiique ,
& Spiritus sancti inenarrabilis divinitatis majestas
quia unus est Deus . Unionem namque in essentia
confitemur ; Trinitatem vero in personarum di-
stinctione praedicamus . Dominum igitur nostrum
Jesum Christum , Dei Filium , verum Deum , fem-
per in Patre , semper cum Patre , semper credi-
mus apud Patrem . In ultimis namque tempo-
ribus propter nos & propter nostram salutem ,
secundum scriptae dispensationis arbitrium , de-
scendit de coelo , unde nunquam recesserat : venit
nimirum in propria , ubi nunquam deerat : natus
est de Spiritu sancto , & Maria virgine discente an-
gelo : *Spiritus sanctus in te veniet* , & , *virtus Altissimi*
B. Factus verus homo , juxta id quod scriptum
Verbum caro factum est , & *habitavit in nobis* :
perfectus verus & omnipotens Deus in utraque
natura , Deus Dei Filius , idemque hominis filius .
Nihil enim in divina nativitas divinae praejudica-
vit nativitati : nihilque quod non erat , permanfit
in id erat natura Deitatis erat : non commutionem
passus neque divisionem , sed in una persona Chri-
sti Deus verus & homo permanet verus ; non duo
filii Deus & homo , sed unus Filius Deus & ho-
mo : non alius filius hominis , & alius Dei , sed
unus idemque Dei hominisque filius . Unde & C
eos vitat execramur , qui cum adoptivum impio
grunnient ore : quia , licut praefati sumus , ado-
ptivus dici non potest , nisi is qui prius alienus eft
ab eo a quo adoptari defiderat . Dei ergo Filius

ANNO CHRISTI 774.

qua ratione credi potest adoptivus, qui inlepa- A
rabiliter assumpto homine in una persona coeter-
ne utraque natura, non duo filii, alius Dei, & a-
lius hominis, ut, sicut illi errando aestimant,
adoptivus fit homisis filius , & sine adoptione
Dei Filius : sed in una persona unus idemque Dei
& hominis filius , qui nunquam hominem quem
assumpsit deseruit , etiam nec in cruce , quando
inclinato capite tradidit spiritum , Paulo ante-
ftante qui ait : *Scientes quod qui resurrexit* , *non amplius* C. Cor. 5.
moritur gloriae crucifixi sit . Dominus gloriae di-
cit crucifixus , cum sola caro fit crucifixa , fed
quia dominus gloriae idem ipse erat , qui & ho-
minis filius qui crucifixerat . Unus idemque Dei
minem deserit , sicut dictum eft , quem assumpsit ,
ideo dicitur dominus gloriae crucifixus .

Sunt etiam plerique qui affirmant ex tribus
fubftantiis unam naturis personam verbi car-
nis & animae , cum in causa fidei non videatur ne-
ceffarium fophifticis disputatione fecularium li-
terarum calculos fyllogifica spargere manu , nec
ficeret enim , juxta praedeceffum catholicorum
patrum falubertimae promulgationis doctrinam ,
fincera fimplicitatis voce ex utraque natura u-
nam perfonam confiteri . Per hanc namque hu-
nis Chrifti, divina fcilicet & humana : fed pro-
pter eos utique qui femiplenam fine anima ra-
tionali, & ad vitem animae humanae naturae ra-
cernis diffigentiarum affirmam fuspicantur , cum
pfalmifta alacri peftore dicit : *Erit enim Deus ad-* Pfal. 11.
juvat me , *& dominus fuscepit eft anima mea* . Pro
hac igitur re , & hujufmodi erroris nubila , fpe-
lli ftabello * ex aere mentis ventofas nubium um- a) MS. &
bras diligenter fedentes , quatenus aeterni fo- aere. R.
lis pertinaci nubium fedaeque per cafos vitalis
portis obtutibus impedere fcripturarum . Non
enim ignoramus ex duabus fubftantiis humanam
fubfiftere naturam , ex anima nimirum & carne :
fed unum fine altero perfectum non effe nos ha-
nimem . Qui enim caro fine anima , nifi terra ? &
quid anima fine carne ? nonne Spiritus ? Homo
enim ex utroque , & non ex uno . Unde quia te-
dempto nofter perfectus hominem affumpfit
in Deum , idcirco ex duabus naturis Deum & ho-
minem confitemur . Non enim caro fine anima-
perfecta humana dici interpretamur natura .
Nam cum ex limo terrae fuerit effecta hominem ,
protinus infufflavit in eum fpiraculum vitae , fi-
cut fcripfum eft : *Et faftus eft homo in animam vi-* Gen. 2.
ventem . Non igitur caro per fe , & ali-
ter qui infufflatus, fed unus idemque. Ex flatu
namque animata eft terra , tam incomprehenfibi-
li arte miribilique modo fummi artificis manus
conditoris , ut ex tot figuris plenius nequeat , qua-
liter & unum fit anima & caro , quae perfectum
efficiunt hominem ; & tamen diverfa fit fubftan-
tia carnis & fpiritus . Nam cum fcriptum fit , *Ad* Mat. 24.
te omnis caro veniet : & rurfus : *Spiritus quidem* Pfal. 64.
fatisfacit mihi caro : Et iterum : *Et videbit omnis caro* Pfal. 11.
falutare Dei noftri : nullo namque pacto fine ani-
ma videre poterit , qui videbit falutare Dei ; nec ve-
nire valet, ut veniat ad eum omnis caro .

Ponamus igitur, exempli caufa, fecundum hu-
manae rationis affectum , neceffitate per omnia
compellente , materialia theatra difputandi .
Nam fcarfin planis & folidis figuris linea , & in
quadrangulis puncta , licet fint indiffolubiles &
dividi nequeant , & idcirco egregie depingam
dimenfionum figuras ; omnium tamen numero-
rum multitudinis fummam in fe fociatam reti-
nent , & ex fe ufque ad infinitam numerofitatem
procedentes , & rurfus in fe ufque ad unum re-
currentes , individuam retinere probantur unio-
nis

ANNO CHRISTI 774.

nis cenforam . Fingamus igitur animam in forma A
corporis , quafi lineam vel punctum in planis ,
folidis , aique quadrangularis figuris cunctas
membrorum partium in fe individue continen-
tes pofitiones , unumquodque in fanctura fua in-
fertum , ita ut & unum fit & diverfum . Nam ft
fubtrahas lineam & punctum aequalitatis , nobili-
tas degenerare figuram . Inflante autem linea ge-
centis primordio , punctique circumfufis numeri
quadratura , quique fegregari vel non fegregari
poffint , ordo nafcitur , & ex ordine in linea pun-
ctique privilegio demonftrantur . Ita fane vis ani-
mae , cum fit incorporea & invifibilis , nec dividi
poteft , nec recipit fectionum feifuras , totam ta-
men corporis molem , quae dividi vel fegregari
poteft , in fe continentem mirabiliter regit , & B
pro tortum diffufa animando vivificat , & quali pun-
ctus in medio fuam individue retinet dignitatem ,
& in alienum non recidivat qualitatem . Nam , fi-
cut dictum eft , cum fit incorporea , corporaliter
cuncta per corpus difponit ; & cum fit fubftantia
carnis corporea , per interpofitam extenfam ,
id eft animam , corporeas perficit actiones . Tan-
ta enim focietatis conveniencia fibimet funt jun-
ctae , ut unum fine altero nihil poffit , & alterum
fine altero plenam non poffit humanam menftra-
re naturam : & idcirco placuit ex utraque huma-
nam definire naturam . Nam anima incorporea
per corporeos oculos videt , audit , fentit : &
corpora quafi per incorpoream animam videre
probantur . Nam fi recedat anima , oculi aperti
remanentes , & aures patentes , nec videre pof-
funt , nec audire . Per hanc namque loquitur anima , C
& lingua loquitur per animam . In qualibet enim
parte corporis incifa carne anima dolet : fine
anima vero in fruita fecata caro nec dolore nec
fentire poteft . Per carnem namque anima , & per
animam caro efurit , fitit , triftatur . Numquid po-
teft dici caro fine anima humana natura , cum
nihil fit aliud nifi terra ? Animatus vero * terra hu- a) In MS.
mana perfecto poteft dici integra perfectaque non eft
natura . Omne enim imperfectum amittit nomi-
nis proprietatem , nifi perfectionis ei commodius
adjiciatur augmentum . Ex quoque igitur di-
verfis elementis humana fubfiftere fertur natura ,
calido , frigido , humido , ficco , id eft , igne ,
aere , terra , & aqua . Quare ergo ex his quatuor
humana bono fubfiftat natura , numquid debe-
mus in uno homine quatuor fubftantias profite-
ri ? Si hoc placet, addatur quin etiam quinta ,
id eft anima , ut exiftet homo ex quinque , &
Verbi omnipotentis fit fexta : & tunc , quod eft
omni fantitate dementias , omnique vecordia
ftultius , fateantur fex in una Dei hominifque
Chrifti perfona fubfiftantias .

Tu forfitan fufpicaris , quicumque es noftrae
refragator affertionis , de memoria nobis avolaf-
fe , quia dixerit beatus apoftolus , in interiore
hominis habitare Chriftum per fidem in cordi-
bus noftris . Haec nos tota devotione mentis , to-
taque fimplicitate veraciter retinemus cordis : &
adjicimus ex quae (te fortaffan) fomnianae lu-
tent) idem vas electionis Paulus dixiffe remi-
niscimur : *Ipfe autem Deus pacis fanctificet vos per* Theff. 5.
omnia , *ut integer fpiritus veftet & anima* , *& cor-*
pus fine querela in adventu domini noftri Jefu Chri-
fti fervetur . Tria , inquam , dixit , fpiritus , &
anima , & corpus . Numquid aliud eft fpiritus , &
aliud anima ? Non diviffe fubftantias , fed digni-
tatem diftinxit . Spiritalis quippe anima , & fpiri-
tale corpus . vult ut in adventum domini noftri Je-
su Chrifti faveatur . In hoc fpiritali homine , qui
& interior dicitur , profitetur idem mirabilis do-

ANNO CHRISTI 774.

ctor habitare Chriftum per fidem in cordibus
noftris . Nam eft homo animalis , & eft fpiritalis ,
non per fubftantias , fed per meriti qualitatem .
Animalis quippe ab anima , fpiritalis vero a fpiri-
tu nuncupatur : quemadmodum idem vetuftos
videlicet doctor alterum ab altero adverbio . *Ae-* 1. Cor. 2.
nimalis , inquit , *homo non percipit ea quae funt* *Spiritus Dei* : hic eft exterior , qui foras fe ad exte-
riora appetenda effundit , *fpiritalis autem dijudi-* *cat omnia* . id eft difcernit , *& ipfe a nemine ju-* *dicatur* . Hic eft quasi interior , in quo Chriftus
creditur habitare , qui interiorius fe per contem-
plationis gratiam retinet , & internae refectionis
dulcedine depaftus in amore fui conditoris fua-
viter requiefcit .

His itaque praelibatis , ad ea quae refiquimus
revertamur . Quatro igitur ut dicas nihil , in qua
natura ipfe mediator Dei & hominum homo
Chriftus Jefus fignatur eft exterius , fcire , paffio-
num fentire dolores . Quid moratis ? non valet
negare : * melius eft ut proftearis , quis fecundum b) In MS.
humanam . Divina enim natura impaffibilis, in- defunt haec
violabilis , & femper permanet immutabilis . Ve- verba. R.
rum eft , omnino verum , quia in humana . Volo cf. ut poft.
ergo ut liquidius definias , quid fit humana natu-
ra : fola caro , an fola anima , an utraque anima
& caro ? Non dubium quin dicas : Nec fas eft verbis
ti contradicere : ex utraque nihilo minus huma-
na conftat natura , ex anima fiquidem & carne .
Dico ita eft . Nam nec fola carne , an fola ani-
ma , an , quod verius eft , in utraque pertulit vul-
nera paffionum ? Caro enim fine anima nihil fen-
ti , anima quoque fine carne non efurit , neque fi-
ti , nec poteft evigilare , & tamen crucifixa eft
per carnem . In fummis etenim palmis , & in ex-
tremis cruciffixa eft plantis . Quod fi non eft cru-
cifixa cum carne , cur fenfit dolorem ? Caro enim ,
ficut dictum eft , fine anima nihil fentit . Quod fi
per carnis cognationem fentit dolorem , & caro
per animam dolet incifa : nec caro ergo fine ani-
ma , nec anima fine carne , fed utraque humana
dici natura . Ex utraque namque connexione , ear-
nis fcilicet & animae , perfecta conftat humana
natura . Unde majores noftri hac definitione
fancita , quorum fides Ingreffima capacitate pertia
longe valde a noftrae tarditatis diftat ignavia ,
placuit eis , fanctio annuente Spiritu , duas in una
Chrifti perfona fubfiftantes profiteri naturas ,
divinam fcilicet & humanam : quia anima & ca-
ro non fint duo , fed unus homo . Deum enim &
hominem Dei Filium confitetur . *Mediator* , in- 1. Tim. 2.
quit apoftolus , *Dei & hominum homo Chriftus Je-* *fus* , qui ex anima & carne uno duo , fed unus eft
dictus homo .

Cefferet ergo jam nunc omnes fuperftue multi-
tantium adinventiones : ceffent calumniatrices
querularum queftionum objectiones , quas ad
rem non pertinent , fed magis ad fuperficium fub-
verfionem . Doctrinae variae & peregrinis non
abduramur . Sed confiteamur fubs fanctis pa-
tribus noftris , catholicis & orthodoxisque vi-
tis , qui rectam fidem recorde percepernt , & in-
inviolabili ore ecclefiae filio fatebitur docue-
runt , duas in Chrifto naturas , divinam nimirum
& humanam , unum Deum , verumque homi-
nem : in utroque proprium Dei Filium , non ado-
ptivum , fempiternum ex Patre , temporaliter na-
tum ex virgine matre , confubftantialem in fua
Deo Patri , fanctoque Spiritui , confubftantialem
etiam nobis in noftra . Noftra dicimus , in carnis
conditione , non in peccati rei miferiae commu-
nione . Peccatum enim non fecit , fed alienum tu- 1. Pet.
lit ; nec dolus inventus eft in ore ejus , fed dolo-

ANNO CHRISTI 794.

nes noſtros ſpe portavit: vulneratus eſt propter iniquitates noſtras, attritus eſt propter ſcelera noſtra: diſciplina pacis noſtræ ſuper eum, & livore ejus ſanati ſumus. Omnium autem hæreticorum perverſa dogmata cum auctoribus & ſequacibus ſuis anatema anathemate peſtelli judicamus. Eſupandum namque, & Felicem, novos hoſtes excitare, fed veternoſi facce perfidiæ poſtulatus, nihil ac hac ſtultitia reſipiſcentes, & per hæreſes fatisfactionem lamentis ſe abluant penitentiæ, indignos & ingratos eos a conſortio catholicorum perpetua anathematis ſententia eliminare decernimus, & a gremio orthodoxæ eccleſiæ cenſemus alienos. Optamus tamen, & omni animi mentis, immenſæ pietatis boni paſtoris, qui animam ſuam poſuit pro ovibus ſuis, & neminem vult perire, clementiam imprecamur, ut perfidiæ velleo errore, ad viam veritatis, qua Chriſtus eſt, & ipſo redeant perdevenire, quatenus in ſinum matris eccleſiæ dilectionis ſuſcepti amplexu, tranquilla ſnaviter fidei pace quieſcentes, largiſſima fugant ubera bonitatis Dei, ac per hoc perpetuæ felicitatis gaudia, gratia Dei, qui pro omnibus mortem guſtavit, largiente ſine fine valeant adipiſci. Eos etiam, qui poſt hanc tam falubertimam definitionem, quam pietatis fyno-dus fanctæ affatus Spiritu conſentire debuiſſet ſanctitate terminavit, falſiſſimis eorum aſſertionibus, five clam, five in publica voce, præbuerint aſſenſum, ſimili eos ſuppetere vindicta ſentimus eſſe plectendos; reſervato per omnia jure privilegio ſummi *pontificis* domini & patris noſtri Hadriani *primæ* ſedis beatiſſimi papæ.

Nos autem, domini fratres, & patres, ſequentes eum decretum patrum ſanam doctrinam, ſeſquentes per omnia deſiderantes nugacium hominum, corde credamus ad juſtitiam, & ore autem confiteamur ad ſalutem dominum noſtrum Jeſum Chriſtum verum Dei Filium, non putativum: proprium in utraque natura, non adoptivum: æqualem & coæternum Patri, & ſanctuque Spiritui; qui eccleſiam ſuam proprio ſanguine acquiſitam, ſine macula & ruga immaculatam cultoribus, & corda noſtra in recte fidei puritate immiſitato jure conſervet. Catholicum atque clementiſſimum, femperque inclytum dominum Carolum regem, quem interceſſionibus beatæ & gloriæ ſemper & virginis Dei genitricis Mariæ, per quam meruimus auctorem ſuſcipere vitæ, & beati Petri primi paſtoris eccleſiæ, omnimque ſanctorum, verum etiam ſuffragantibus precibus vestris, omnipotentes & ſanctæ Trinitatis ſuis tam gratia circumcingat, ſuaque dextera ſemper protegat & defendat, ut cujus ſæcleſ tempore quæ illi ſunt pacata, quatenus cæleſtibus fretus armis, inimicos nominis Chriſti auxilio ſalutis de cælo ad terram proſternat. Barbaras etiam nationes infinitas ejus omnipotenti dirioni ejus potentia ſubdat: ut ejus auxiliante ad agnitionem pervenium veritatis, & confolcant verum & vivum Deum creatorem ſuum, & procreerati ſiquidem unda baptiſmatis, in gremio matris eccleſiæ

ANNO CHRISTI 794.

cantis fedem repetierit deitatis. Et certe, quæ A
ex parentum veſtrorum dictis poſſuiſtis, ut ma-
niveſtum ſit quales habeatis parentes, ſi ut no-
num ſit omnibus, unde vos traxiſti ſitis in mun-
dus infidelium. Quia hominem Chriſtum ve-
rum Dei Patris Filium eſſe negaſtis, vobis de-
fenſor eſſe noluit, ſed tradidit vos in manus ini-
micorum ſuorum, ut dominetur veſtri, qui
eum recipere noluerunt; & cui illi publice de-
trahunt, vos occulte illi derogetis. Nec illius
Chriſti teſtimonio credere vultis, de ſeipſo di-
centis: *Pater clarifica Filium tuum, ut Filius*
Joan. 17. *clarificet te*. Dom diciſ *Tuus*, proprietatem oſtendit, veluti & Pater in baptiſmo te-
ſtimonio comprobavit: *hic eſt Filius meus dile-*
ctus. *Meus* dicit, addidit quoque, *dilectus*: ut
intelligeretur peculiaris eſſe Filius, ſicut apoſto-
lus dixit: *Proprio filio ſuo non pepercit*. Et me-
Rom. 8. lius eſt teſtimonio Dei Patris credere de ſuo
Filio, quam Hildeſoſi veſtri, qui tales vobis
compoſuit preces in miſſarum ſolemnis, quæ
ab univerſalis & ſancta Dei non habet eccle-
ſia. Nec vos in illis exaudiri putamus. Et ſi
Hildeſoſus veſter in orationibus ſuis Chriſtum
adoptivum nominavit, noſter vero Gregorium
pontifex Romanæ ſedis, & de clariſſimus tota or-
be doctor, in ſuis orationibus ſemper eum uni-
genitum nominare non dubitavit. In oratione
enim, quæ eſt ſecunda feria poſt Palmas ita po-
ſuit: Da quæſumus omnipotens Deus, ut qui
in tot adverſis ex noſtra infirmitate deficimus, ſ
intercedente unigeniti Filii tui paſſione, reſpi-
remur. Item quarta feria ejuſdem ſeptimanæ.
Præſta quæſumus, omnipotens Deus, ut qui-
cunque ficta confeſſionis ſimulatione, peruniſ-
tui tui paſſionem liberantur. Item in * aſcen-
ſione dominis: Concede quæſumus, omnipotens
Deus, ut qui hodierna die unigenitum tuum
redemptorem noſtrum ad cælos aſcendiſſe cre-
dimus. Item ad ſanctum ſpiritum: Deus qui uni-
geniti Dei tui domini noſtri Jeſu Chriſti pretio-
ſo ſanguine humanum genus redimere dignatus
es. Ecce eum unigenitum nominavit, cujus ſan-
guine redempti ſumus.

Quod autem dicitis in epiſtola ſuæ veſtræ: D
Ex Patre unigenitum ſine adoptione, primo-
genitum vero in humana temporalis, verum homi-
nem aſſumendo de virgine carnis adoptione,
unigenitum in natura, primogenitum in ado-
ptione & gratia. Scimus enim Deum Dei Filium
ex utraque natura & unigenitum eſſe & pri-
mogenitum, unigenitus, quia ſolus ſine initio
ex Deo Patre genitus, & ſolus ex initio tem-
poris ex matre virgine genitus: ideoque in utra-
que natura unigenitus erat & primogenitus,
quia omnis unigenitum primogenitus eſt: licet
ſecundum humanam generationem, non omnis
primogenitus unigenitus eſt, quia ſi ipſe Dei Fi-
lius primogenitus eſt virginis, ut dicitis; et-
iam & unigenitus, quia non habuit ſequentes
carnaliter natos. Igitur & Deo Patri primoge-
nitus, quia ipſe ſolus ex Deo Patre genitus
ulla effet creatura, vel aliquod effet tempus,
apoſtolo teſte qui ait, ad Coloſſenſes ſcribens:
Gratias agentes Deo Patri, qui dignos nos fecit
in partem ſortis ſanctorum in lumine: qui eri-
puit nos de poteſtate tenebrarum, & tranſtulit in
regnum filii dilectionis ſuæ: in quo habe-
mus redemptionem, remiſſionem peccatorum: qui
eſt imago Dei inviſibilis, primogenitus omnis crea-
turæ; quia in ipſo condita ſunt univerſa in cœlis
& in terra, viſibilia & inviſibilia, ſive throni ſi-
ve dominationes, ſive principatus, ſive poteſtates:

omnia per ipſum & in ipſo creata ſunt: & ipſe
eſt ante omnes, & omnia in ipſo conſtant: & ipſe
eſt caput corporis eccleſiæ, qui eſt principium, pri-
mogenitus ex mortuis, ut ſit in omnibus ipſe pri-
matum tenens: quia in ipſo complacuit omnem ple-
nitudinem divinitatis inhabitare corporaliter. Item
Salomon: *Dominus poſſedit me in initio viarum ſuo-*
rum, antequam quidquam faceret a principio.
Ab æterno ordinata ſum, & ex antiquis antequam
terra fieret. *Necdum erant abyſſi, & ego jam con-*
cepta eram: necdum fontes aquarum eruperant;
necdum montes gravi mole conſtiterant. *Ante col-*
les ego parturiebar, &c. Item in libro Sapien-
tiæ, ipſa dicente Sapientia, ad eſt, Filio Dei:
Ego ex ore altiſſimi prodivi, primogenita ante o- Eccl. 24.
mnem creaturam. *Ego in cælis feci ut oriretur lu-*
men indeficiens, & ſicut nebula texi omnem terram.
Ego in altiſſimis habito, & ſuper throno meo in
columna nubis. Item beatus Hieronymus in tra-
ctatu epiſtolæ ad Titum, ubi dicit apoſtolum:
Expectamus beatam ſpem, & adventum gloriæ ma- Tit. 2.
gni Dei & ſalvatoris noſtri Jeſu Chriſti, qui de-
dit ſemetipſum pro nobis. Ubi eſt, inquit, ſer-
pens Arius? ubi Eunomius colubet? Magnus
Deus Jeſus ſalvator dicitur: quomodo pri-
mogenitus omnis creaturæ: non verbum Dei &
ſapientia, que ſunt appellationes divinæ gene-
rationis; ſed ſpes & Chriſtus, quæ humanæ
adoptionis ſunt nomina. Neque vero aliam Jeſum
Chriſtum, aliam Verbum dicimus, ut nova hæ-
reſis calumniatur, ſed eumdem & ante ſæcula,
& ante mundum, & poſt Mariam, imo in Ma-
ria hominem Deum appellamus, ſalvatorem no-
ſtrum: *qui dedit ſemetipſum pro*
nobis.

Hæc teſtimonia ideo poſuimus, ut cognoſca-
tis Deum & dominum noſtrum Jeſum Chri-
ſtum, in utraque natura eſſe & unigenitum &
primogenitum, non adoptivum, ſed naturæ
Dei Patris: ne eo ei fratres nominari, ſicut
Helvidius blaſphemat, quod primogenitus eſt,
ſed ex paterne exiſtentiæ affectu. Nam quatuor
modi in Scripturis ſanctis fratres appellati le-
guntur, ſicut beatus Hieronymus in libello con-
tra eumdem Helvidium teſtatur; natura, gra-
tie, cognatione, affectu. Natura, ut Iſaac & Ja-
cob, duodecim patriarchæ, Andreas & Petrus;
Jacobus & Joannes. Gente, quia omnes Judæi
fratres inter ſe vocantur, ut in Deuteronomio:
Si autem emerit fratrem tuum, qui eſt Hebræus. Deut. 15.
vel qua eſt Hebræa, ſerviet tibi ſex annis, & in
ſeptimo anno dimittes eum liberum abs te. Et in
eodem: *Conſtituendo conſtitues ſuper te principem*. Deut. 17.
non eligent alienigenam Deus tuus, nam qui ex fra-
tribus tuis ſit, & reliqua. Cognatione autem
fratres vocantur, qui ſunt de una familia, ſicut
Loth frater Abrahæ dicitur, cum ſit filius fra-
tris ejus, dicente Abraham: *Non ſit rixa Gen. 13.*
inter me & te, & inter paſtores meos & paſtores
tuos, quia omnes fratres nos ſumus. Qua lege &
in euangelio fratres domini dicuntur Jacobus, Jo-
das, & Simon. Affectu quoque fratres dicun-
tur, qui in duo ſcinditur, in ſpiritu & le in com-
mune. In ſpiritualia, quia omnes Chriſtiani fra-
tres vocantur: ut ibi: *Ecce quam bonum, & quam* Pſal. 13.
jucundum, habitare fratres in unum. Et alibi:
Narrabo nomen tuum fratribus meis. Et alibi: Pſal. 21.
Vade, & fratribus meis. Porro in commune, Joan. 20.
quia omnes homines, ex uno patre nati, pari
germanitate conſanguimur. Hinc Hieronymus
dicit, affectu fratres eſſe domini, non ado-
ptione, ubi dicit: *Narrabo nomen tuum fratri-* Hier. 2.
bus meis. Et item, *Ite, dicite fratribus meis*.

Se-

ANNO CHRISTI 794.

Sequitur in epiſtola veſtra: Cariſſimi, nunc A
filii Dei ſumus, & nondum apparuit quid eri-
mus. Scimus quia cum apparuerit, ſimiles eri-
mus, & videbimus eum ſicuti eſt. Similes uti-
que in carnis adoptione, & non ſimiles et in di-
vinitate. Fulgo vero ſententiæ intellectum lon-
ge aliter catholici patres expoſuerunt. Dicit e-
nim ſanctus Auguſtinus in epiſtola ad Italicam
virginem: Intantum ergo videbimus, inquan-
tum ſimiles erimus, quia & nunc intantum non
videmus, inquantum ſimiles ſumus. Inde igi-
tur videbimus, ubi ſimiles erimus. Quis autem
demeatiſſimus diverit corpore non vel eſſe, vel
futuros eſſe ſimiles Deo? In interiore igitur ho-
mine ita ſimilitudo eſt, qui renovatur in agni-
tione Dei, ſecundum agnitionem ejus qui crea-
vit eum: & tanto effectuur ſimiliores illi, quan-
to magis in ejus dilectione & caritate profici-
mus: quia cui exterior homo noſter corruptitur,
interior autem renovatur de die in diem:
ita ſane, ut in hac vita, quantumque profe-
ciens, ſine dubio adhuc ab illa perfectione ſimili-
tudinis, que idonea erit ad videndum Deum.
Quid vero David putatis diciſſe de fratribus ado-
ptivis: *Narrabo nomen tuum fratribus meis*, *in* Pſal. 21.
particulibus tuis? Non enim beatus Hieromy-
mus, & ceteri ſanctæ ſcripturæ tractatores, hanc
participationem unctionis de adoptivis fratribus,
ſed de participes unctionis Chriſti vocabantur, intel-
ligi voluerunt, qui oleo humanæ compoſitio-
nis unctis eſſe leguntur: ſicut ideus beatus Hie-
ronymus in tractatu ejuſdem pſalmi exponit: *Ut*
Oleo lætitiæ præ conſortibus tuis. Alii reges, qui
typum illius prætulerunt, & regnando confor-
tes diſti ſunt, oleo corruptibili ſunt inuncti,
hic vero Filius Dei a Deo Patre oleo exultatio-
nis, hoc eſt reſurrectionis, * aſcenſionis, domi-
nationiſque eſt delibutus, quia Chriſtus natura
unctus, non per gratiam, quia in illo plenitre
habitat.

Item poſt multa teſtimonia, que omnia exce-
qui longum eſt, noviſſime in Michæe prophe-
te ſemonem ſuum ſic Chriſtum facta eſt. Per-
pueli pertinaſam in ſeipſo prophetæ aſſumpſit: in
quo & veſtræ blaſphemiæ ſtultitiam aperuiſtis, a
dicendo: *Nunquid dabo primogenitum meum pro* b) Mich. 6.
ſcelere meo? fructum ventris mei pro peccato ani-
mæ mee? Quod dixit *primogenitum*, ſecundum
humanitatem: quod dixit *fructum ventris mei*,
ſecundum divinitatem. Que autem catholice hanc
expoſitionem vaditre non abhorrent? Quis fide-
lis illam nare contracta non reſpuit? Tam ridi-
culoſa eſt, tam ſtulta hujus ſententiæ expoſitio
apud vos, ut propter ſanctitatem aurium magis
taceamus quid de veſtra interpretatione ſenti-
mus, quam exponamus: & lectoris arbitrio di-
mittimus de vobis in hoc loco judicare. Tan-
tum dicimus quid beatus Hieronymus de hac
b) Mt. dicit. intellexit ſententia. Dicit enim in tractatu
begin. H. ejuſdem prophetæ: Deus populum ad judicium
provocavit. His verbis ſententiam ſuam, non vult
contendere? ſed reges ſuos, nec tamen in ipſis pre-
cibus habet fiduciam. Nihil enim dignum eſt,
quod pro peccato Deo poſſit offerri: & nulla
humilitas tam ſublimes elevare deliciorum:
qua impoſſibile eſt ſanguinem taurorum & vi-
tulorum, & holocauſta medullata, & cruorem
arietum & hircorum pinguium ſordes animæ la-
vare? *Nunquid*, ait, *dabo primogenitum meum*
pro ſcelere meo, ſicut rex Moab feciſſe deſcribi-
tur? *filium ventris mei pro peccato animæ*
mee, quod facit Jephte, pro temeritate voti of-
ferens filium? Item ſecundum

Capitul. Generat. Tom. IX.

A expoſitionem ita diſſerit: Si dedero primoge-
nita mea pro impietate, & fructum ventris mei
pro peccato animæ mee, dabo quidem quid?
quid in me primum eſt, dabo quidem quid? Et
impietate nihil dignum offeram Deo. * Unde & c) Mt. Unde
David precatur, & dicit: *Magis magiſque la-* & Davidi-
va me ab iniquitate mea, & a peccato meo mun- cit. lava
da me. me &c. Hier.
tom. 6.

Item mentionem epiſtolæ beati Pauli ad He-
breos facientes, nec intelligentes omnia que
poſuerunt, ſicut Arius, & Eunomius, & Helvi-
dium dominum Filium Dei nominari, non ſer-
vum, non adoptivum, ſicut in illis teſtimoniis
perſpicuum eſt, que ex principio epiſtolæ il-
lius ponere voluerunt: *Multifarie multiſque mo-* Hebr. 1.
dis olim Deus loquens patribus noſtris in pro- B
phetis, noviſſime diebus iſtis locutus eſt nobis in
Filio, quem conſtituit hæredem univerſorum, per
quem fecit & ſæcula. *Qui cum ſit ſplendor glo-*
rie, & figura ſubſtantie ejus, portansque omnia
verbo virtutis ſue, purgationem peccatorum fa-
ciens, ſedet ad dexteram majeſtatis in excelſis:
tanto melior angelis effectus, quanto differentior
pre illis nomen hereditavit. *Cui enim dixit ali-*
quando angelorum: Filius meus es tu, ego hodie
genui te? Et rurſum: Ego ero illi in Patrem, &
ipſe erit mihi in Filium. *Et iterum, cum intro-*
duceret primogenitum in orbem terrarum, dicit: Ado-
rent eum omnes angeli Dei. Ubi ſane teſti-
monia non ſervum, non adoptivum dicunt do-
minum noſtrum Jeſum Chriſtum, ſed filium &
hæredem omnium rerum, ſed in ſequentibus
ipſum epiſtolæ legimus: *Moyſes quidem tam-* Hebr. 3.
quam famulus fidelis fuit in tota domo ejus: Chri-
ſtus vero tamquam filius in domo ſua. Et paulo
poſt: *Apoſtolum noſtre confeſſionis Jeſum* Hebr. 4.
Chriſtum habitas eſt. Quomodo ampliuris gloriæ, ſi
ſervus fecit & Moyſes, vel ex ſervo * adopti- c) Joh. filius
vus? Quos & beatus Auguſtinus in homilia ut. Auguſtinus
ſancti euangelii ſecundum Joannem tractabitur
diſtinxit, dicens: Tenete ergo, fratres, ſolidi-
tatem illam: Ser per Moyſen data eſt, gratia
& veritas per Jeſum Chriſtum facta eſt. Per
ſervum lex data eſt, & reos fecit: per imperatorem
indulgentia data eſt, & reos liberavit. Lex per
Moyſem data eſt: Non ſibi amplius ſervus affi-
gnet, quem per Moyſen data eſt lex. Eleſtus
ad magnum miniſterium, tamquam fidelis in do-
mo, ſed tamen ſervus, agete fecundum ſuperi
poteſt, ſolvere a reatu legis non poteſt.

Quod autem in ſequentibus epiſtolæ veſtræ le-
gitur: His præmiſſis ſanctorum patrum ſententiis
aſſertionibus noſtris roboratis, in commune de-
cernimus ab omnibus decretis nullo modo deviare
veſtigiis: Optamus, dominumque deprecamur,
hoc omnino verum eſſe quod dicitis. Sed nec-
dum perſpeximus ita eſſe. Faciat quandoque mi-
ſericordia divina fieri, ut terminos ſanctorum
patrum non tranſgrediamini.

Quod etiam & in ſequentibus adjunxiſtis, in
profeſſione Nicenæ ſynodi nihil inveniamus di-
ctum, in Chriſto duas naturas, & tres ſubſtan-
tias, & homo deificus & Deus humanatus.
Quid eſt natura humana, niſi anima & corpus?
vel quid eſt inter eſſentiam & ſubſtantiam, ut
tres ſubſtantias eſſeſſe ſe nobis dicere, & non
magis ſimpliciter, ſicut ſanctis patres docuerunt,
confiteri dominum noſtrum Jeſum Chriſtum
Deum verum, & verum hominem in una perſo-
na? Manſit vero perſona Filii in trinitate, cui
perſone humana aſſeſſit natura, ut eſſet & una
perſona, Deus & homo, non homo deificus, &
humanatus Deus, ſed Deus homo, & homo

D 3 Deus:

ANNO CHRISTI 794.

Deus: propter unitatem personæ unus Dei Filius, & idem hominis filius, perfectus Deus, perfectus homo. Perfectus homo non est, nisi anima, & corpore, sicut & sanctus papa Leo in homilia IV. de natali domini, eamdem nuncupat naturam, quam & substantiam, ita dicens: Tanto fordere naturam utramque conseruat, ut nec inferiorem consumendo glorificatio, nec superiorem minuendo assumptio. Salva igitur proprietate utriusque substantiæ, & in unam coeunte personam, nec negamus & non Christo hæc tria veraciter inesse, divinitatem scilicet, animam, & corpus. Sed quia vere Deus & homo dicitur, in Dei nomine totum quod Dei est designatur, in hominis vero, totum quod hominis est intelligitur. Ideo sufficit in Christo perfectam divinitatis, & alteram perfectam humanitatis confiteri substantiam. Aliud est enim contra hæreticos contendere, aliud vero puram fideliter confiteri fidem. Ibi enim veritas animæ & carnis in Christo offendenda erat, hic perfecta humanitas in eodem confitenda est. Sic & sanctus Augustinus in libro quem Enchiridion nominari placuit, evidentissime & catholice in eodem capitulo expositis, ita dicens de Deo Christo: Nemope ex quo homo esse cœpit, non aliud cœpit homo esse quam Dei Filius, & hoc unicus & proprie Dei Verbum, quod illo suscepto caro factum est, utique Deus: ut quemadmodum est una persona quilibet homo, anima scilicet rationalis & caro, ita fit Christus una persona Verbum & homo.

Cap. 35.

Consuetudo ecclesiastica solet in Christo duas substantias nominare, Dei videlicet & hominis, sicut Cassiodorus in libro de anima plenissime tractatu cum Eutychis hæresi Augustini refutavit. Et ne per hæreticas, inquit, contentiones Christiani animus fluctuetur, quem oportet omnia veraciter fixeque credere, nominis ipsius definitionem authoritate patrum brevi & facili sermone concludimus. Audiamus ergo beatum & doctissimum Augustinum in evangeliste Joannis expositione dicentem: Agnoscamus geminam substantiam Christi, divinam scilicet, qua æqualis est Patri: humanam, qua major est Pater. Utrumque autem simul, non duo, sed unus est Christus, ne sit quaternitas, non trinitas Deus: ac per hoc Christus est Deus, anima rationalis & caro: quæ omnia veritate recognita, competenter mortiferos vitamus errores. Item B. Ambrosius in hymno quodam de natali domini ita dicit: Geminæ gignas substantiæ alacris ut currat viam. Item sanctus Augustinus in libro Enchiridion capitulo XXII. Proinde, ficut confitemur, dominus noster Jesus Christus, qui de Deo Deus, homo autem natus est de Spiritu sancto & Maria virgine, utique substantia, divina scilicet atque humana, unus est unicus Dei Patris omnipotentis. Item in Christographione dicit: Non ergo duos Christos, neque duos filios, sed Deum & hominem, unum filium: quem propterea unigenitum dicimus, quoniam in duabus substantiis, sicut ei natura visum est, consulit. Isidorus quoque in libro Etymologiarum ita dicit: Inquit, Dei Filio junctis est humana natura, ut ex duabus substantiis fieret una persona.

Cap. 38.

Item sanctus Romanæ ecclesiæ diaconus Pascha-
Pascha-sius diaconus. sius, in libro fecundo operis pulcherrimi, quod de Spiritu sancto compositi, cujus opusculi beatus Gregorius papa Romanus in libris dialogorum mentionem fecit, in capitulo IV. ita dicit: Itaque in Deo & homine gemina substantia, fed non gemina persona est, quia

A personam consumere potest, substantia vero substantiam non potest: siquidem persona res juris est, substantia res naturæ. Hoc loco necessarium videtur, ut in Christo domino pariter & homine unam personam & duas substantias testimoniis afferamus. Da unam redemptoris Dei hominisque personam. Apostolus dicit: *Si enim* 1. Cor. 2. *cognovissent superiorum Dei quisquam dominum gloriæ crucifixissent.* Si requiras nomodo unitatis ut inviolabilis pati, & incomprehensibilis crucifigi; personæ unitas facit, ut quod homo pertulit Deus passus credatur. Item cum euangelista commemorat: *Tempore ascendit in cælum* 3. Joan. 3. *nisi qui de cælo descendit filius hominis qui est in cælo*; quomodo hic filium hominis ante passionis & relationis, five ascensionis diem, & de cælo afferit descendisse, & in cælestibus permanere, nisi hoc per unitatem personæ ratio veritatis absolvat? sicut alio loco capitis & corporis locutione petimus, cum legitur: *Esurivi Matth. 25. enim, & dedistis mihi manducare: sitivi & dedistis mihi bibere.* Quid agit personæ unitas? Homo pascitur, & Deus reficitur: pes confovetur, & caput fomentum in fe sentire teftatur. Dicit ergo: *Nemo ascendit in cælum, nisi qui de cælo descendit: Nemo descendit in cælum, nisi qui de cælo descendit: Filius hominis qui est in cælo.* Vide quomodo per unitatem personæ humana divinis & humana divina humanis deficientur. Deus enim descendit, & homo de cælo defcendere, & in cælo permanere memoratur. Item paulo post in eodem capitulo Paulus apostolus etiam duas substantias exprimit, quas sacramenti observatio, ita dicit: *Et Petro nobis, ex quibus Christus fe-* Rom. 9. *cundum carnem, qui eft super omnia Deus benedictus in fæcula.*

Sed & de inter luciditimas & catholicas fanctii Augustini sententias, quas sparsim & inordinate positas ad defensionem, ut vos dicitis, vestram, ex intelligimus, accufationem erroris veftri, non mediocriter juvare poterunt, adulteriores, fingentes eum dicere quod in illius non invenimus dictis. Ex quo perpicuum eft vos veftræ non confidere cauffæ, c quia in exemplis c) MS. qui confirmari debeant, non inventis illum vellitis. nempe. confirmari: ideoque adulterinos proavitatis fenfus interpofitis, alterentes illos dicere quod non dixerunt, fuos erroribus fragofos potest. d) MS. quæ- In capitulo XL. de libro S. Auguftini, quem Enchiridion, ut præfati fumus, nominavit: cujus capituli textum ponimus, ut facilius veftet patefcat error, & fimilitudine noteftur imperitia. Dicit enim præfatus Pater: Proinde Chriftus Jefus Dei Filius eft Deus & homo, Deus ante omnia fæcula, homo in noftro fæculo: Deus, quia Deus verbum: Deus enim erat verbum: homo autem, quia in unitatem perfonæ accepit humanam rationalis & caro. Quotica in quantum Deus eft, ipfe & Pater unum funt: in quantum autem homo eft, Pater major eft illo. Cum enim effet unicus Dei Filius, non gratia, fed natura; effet etiam plenus gratia, factus eft & hominis Filius: idem ipfe utrumque ex utroque unus Chriftus. Quia cum in forma Dei effet, non rapinam arbitratus eft quod æqualis erat, id eft, effe fe æqualem Deo: exinanivit autem fe, accipiens formam fervi, non amittens vel minuens formam Dei. Ac per hoc & minor eft factus, & manfit æqualis: utrumque unus: ficut dictum eft, fed aliud propter Verbum, aliud propter hominem: propter Verbum æqualis Patri, propter hominem minor: unus Dei Filius, idemque hominis filius: unus hominis filius, idemque & Dei Filius: non duo filii Dei, A *vere libero eriris*. Sed forte fervum hominis eum fuiffe dicitis. Quid eft quod dicit prophetæ: *Deus judicium tuum regi dis, & juftitiam tuam filio regis.* 794. *Et adorabunt eum omnes reges terræ: omnes gentes fervient ei?* Item apoftolus: *Omnia fubjecit fub pedibus ejus.* Et hoc fingulis repetitur, quam creaturis indigeat edoceri, quod fit dominus omnium, non aliquibus fervus. Anne angelorum eum fervum vultis dicere, quia dictum eft: *Manufti eum* Pfal. 8. *paulo minus ab angelis?* Utique minoratus eft propter mortalitatem carnis, non propter conditionis fervitium, ideoque ftatim fequitur: *Gloria & honore coronafti eum, & conftituifti eum fuper opera manuum tuarum. Omnia fubjecifti fub pedibus ejus.* Item apoftolus ad Hebræos: *Tanto melior effectus Hebr. 1.* B *angelis, quanto differentius præ illis nomen hæreditavit.* Et iterum: *Cum introducit primogenitum in* Hebr. 1. *orbem terræ, dicit: Et adorent eum omnes angeli Dei.*

Quid dicitis de Deo Patre, qui eum in baptismo eisdem ex traditis transfiguratione, quæ fafta eft in monte, Filium nominavit, cum fervum? *Hic eft Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui.* De qua fententia B. Hilarius in libro VI. de 2. 17. fide ita obtulerit: Si proprium ac fingulare eft, Filium Dei unicum non dubitaret, ita dicens, ficut & ante expofuimus: Nempe ex quo homo effe cœpit, non aliud cœpit homo effe, quam Dei Filius, & hoc unicus: & proprie Dei Verbum, quod illo fuscepto in factum eft, utique Deus: ut quemadmodum una perfona eft quilibet homo, anima fcilicet rationalis & caro, ita fit Chriftus una perfona. Verbum & homo? Ignitus unicus, quomodo adoptivus, dum multi funt adoptivi filii? Unicus itaque de multis non poteft dici. Item unitas perfonæ, quæ eft in Dei filio & filio virginis, adoptionis tollit injurium. Si ergo Deus verus eft, qui de virgine natus eft, quomodo tunc poteft adoptivus effe vel fervus? Deum enim nequaquam auderis confiteri fervum vel adoptivum: fi cum adoptivo non nominato, non tamen ex conditione fervitutis, fed ex humilitatis obedientia, qua factus eft Patri obediens ufque ad mortem: præfato papa Leone dicente in homilia de nativitate Chriſti: affumpta eft de matre domini natura, non culpa: creata eft forma fervi fine conditione fervili. Item S. Auguftinus in homilia XXXII. dicit: Dominus noftri Jefu Chriſti non fervi non fervus, fed in forma etiam fervi dominus fuit. Nonne fecundum fæculi nobilitatem, beata Maria virgo ex regali & libera profapia procefſit? Huic vero virgini regiæ dignitatis Spiritus fanctus accefſit, & Filium ex ea procreari fecit. Mirum fi Spiritus fanctus hominem ex ea non potuit facere perfectum & ingenuum.

Sed & hoc volumus a vobis audire, an Adam primus humani generis pater, qui de terra virgine creatus eft, liber effet conditus, five fervus? Si fervus, quomodo tunc imago Dei? fi liber, quare Chriſtus quoque non ingenuus de virgine? Meliore quidem terra, etiam animata & immaculata, Spiritu fancto operante factus eft homo, dicente apoſtolo: *Factus eft primus homo* 1. Cor. 15. *de terra terrenus, fecundus homo de cælo cœleſtis.* Si terrenum liberum conditum confitemur, quare non multo magis cœleſtem liberum confitemur? Unde Adam fuit fervus factus, nifi ex peccato, apoſtolo Petro atteſtante: *Qui enim peccatum facit,* Joan. 8. *fervus eſt peccati?* Chriſtus autem non fecit peccatum, ideo fervus non eſt peccati, fed magis liberator & redemptor eorum qui fervi funt peccati, eo ipſo atteſtante: *Si Filius vos liberaverit,* Ibidem. *vere liberi eritis.* Sed forte fervum hominis eum fuiffe dicitis. Quid eft quod dicit prophetæ: *Deus* 794. *judicium tuum regi da, & juftitiam tuam filio regis.* 794. *Et adorabunt eum omnes reges terræ: omnes gentes fervient ei?* Item apoſtolus: *Omnia fubjecit fub* 1. Cor. 15. *pedibus ejus.* Et hoc ſingulis repetitur, quam creaturis indigeat edoceri, quod ſit dominus omnium, non aliquibus fervus. Anne angelorum eum fervum vultis dicere, quia dictum eſt: *Minuiſti eum* Pſal. 8. *paulo minus ab angelis?* Utique minoratus eſt propter mortalitatem carnis, non propter conditionis ſervitium, ideoque ſtatim ſequitur: *Gloria & honore coronaſti eum, & conſtituiſti eum ſuper opera manuum tuarum. Omnia ſubjeciſti ſub pedibus ejus.* Item apoſtolus ad Hebræos: *Tanto melior effectus Hebr. 1.* B *angelis, quanto differentius præ illis nomen hæreditavit.* Et iterum: *Cum introducit primogenit. Hebr. 1. orbem terræ, dicit: Et adorent eum omnes angeli Dei.*

Quid dicitis de Deo Patre, qui eum in baptiſmo eisdem ex traditis transfiguratione, quæ facta eſt in monte, Filium nominavit, cum ſervum? *Hic eſt Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui.* De qua ſententia B. Hilarius in libro VI. de 2. 17. fide ita obtulerit: Si proprium ac ſingulare eſt, Filium Dei unicum non dubitaret, ita dicens, ſicut & ante expoſuimus: Nempe ex quo homo eſſe cœpit, non aliud cœpit homo eſſe, quam Dei Filius, & hoc unicus: & proprie Dei Verbum, quod illo ſuſcepto in factum eſt, utique Deus: ut quemadmodum una perſona eſt quilibet homo, anima ſcilicet rationalis & caro, ita ſit Chriſtus una perſona. Verbum & homo? Ignitus unicus, quomodo adoptivus, dum multi ſunt adoptivi filii? Unicus itaque de multis non poteſt dici. Item unitas perſonæ, quæ eſt in Dei filio & filio virginis, adoptionis tollit injurium. Si ergo Deus verus eſt, qui de virgine natus eſt, quomodo tunc poteſt adoptivus eſſe vel ſervus? Deum enim nequaquam audeas confiteri ſervum vel adoptivum: ſi cum adoptivo non nominato, non tamen ex conditione ſervitutis, ſed ex humilitatis obedientia, qua factus eſt Patri obediens uſque ad mortem: præfato papa Leone dicente in homilia de nativitate Chriſti: aſſumpta eſt de matre domini natura, non culpa: creata eſt forma ſervi ſine conditione ſervili. Item S. Auguſtinus in homilia XXXII. dicit: Dominus noſtri Jeſu Chriſti non ſervi non ſervus, ſed in forma etiam ſervi dominus fuit. Nonne ſecundum ſæculi nobilitatem, beata Maria virgo ex regali & libera proſapia proceſſit? Huic vero virgini regiæ dignitatis Spiritus ſanctus acceſſit, & Filium ex ea procreari fecit. Mirum ſi Spiritus ſanctus hominem ex ea non potuit facere perfectum & ingenuum.

Sed & hoc volumus a vobis audire, an Adam primus humani generis pater, qui de terra virgine creatus eſt, liber effet conditus, ſive ſervus? Si ſervus, quomodo tunc imago Dei? ſi liber, quare Chriſtus quoque non ingenuus de virgine? Meliore quidem terra, etiam animata & immaculata, Spiritu ſancto operante factus eſt homo, dicente apoſtolo: *Factus eſt primus homo* 1. Cor. 15. *de terra terrenus, ſecundus homo de cælo cœleſtis.* Si terrenum liberum conditum confitemur, quare non multo magis cœleſtem liberum confitemur? Unde Adam fuit ſervus factus, niſi ex peccato, apoſtolo Petro atteſtante: *Qui enim peccatum facit,* Joan. 8. *ſervus eſt peccati?* Chriſtus autem non fecit peccatum, ideo ſervus non eſt peccati, ſed magis liberator & redemptor eorum qui ſervi ſunt peccati, eo ipſo atteſtante: *Si Filius vos liberaverit,* Ibidem. *vere liberi eritis.* Sed forte fervum hominis eum fuiffe dicitis. Quid eft quod dicit prophetæ: *Deus* 794. *judicium tuum regi da, & juftitiam tuam filio regis.* 794. *Et adorabunt eum omnes reges terræ: omnes gentes fervient ei?* Item apoftolus: *Omnia fubjecit fub* 1. Cor. 15. *pedibus ejus.* Et hoc fingulis repetitur, quam creaturis indigeat edoceri, quod fit dominus omnium, non aliquibus fervus. Anne angelorum eum fervum vultis dicere, quia dictum eft: *Minuifti eum* Pfal. 8. *paulo minus ab angelis?* Utique minoratus eft propter mortalitatem carnis, non propter conditionis fervitium, ideoque ftatim fequitur: *Gloria & honore coronafti eum, & conftituifti eum fuper opera manuum tuarum. Omnia fubjeciſti ſub pedibus ejus.* Item apoft

ANNO CHRISTI 794.

eum Filium non credere eodem dicens: *Et non A widimus, & reſiſtemus, quatenus Pater miſit Filium ſuum ſuum ſalvatorem mundi. Quiſquis confeſſus fuerit quoniam Jeſus eſt Filius Dei, Deus in eo manet, & ipſe in Deo.* Item poſt paucas: *Scimus quoniam Filius Dei venit, & dedit nobis ſenſum, ut cognoſcamus verum Deum, & ſimus in vero Filio ejus. Hic eſt verus Deus, & vita æterna.* Tu vero quiſquis es, qui Chriſtum præcibus adoptivum, unde tibi ſile ſenſus veniſſet, volubiſſem ſcire: ubi hoc nomen didiciſſes, offende. Patriarchæ neſciebant, prophetæ non diuerunt, Apoſtoli non prædicaverunt, ſanctæ tractatores hoc nomen tacuerunt, doctores fidei noſtræ non docuerunt. Porte in tertium cælum raptus fuiſti, & ibi audiſti arcana verba, quæ hactenus Filio de Dei eccleſiæ ignota eſſent, & tu in tertium cælum raptus non eſtes. Aut ſuper pectus domini recubuiſti, & ibi audiſti quæ B Joannes audire non meruit. Aut te per choros angelorum agues ducens, hoc tibi nomen oſtendit. Aut tibi leo de tribu Juda lignum ſeptem ſigillis clauſum aperuit, unde hæc myſteria intelligeres, & nomina proferres, quæ quatuor animalibus incognita manebant, immo non mundo inaudita, niſi tu novus doctor ad declarandum tuum nomen veniſtes.*

Dices enim: Cur times adoptivum Chriſtum dominum nominare? Dices: Quia nec apoſtoli eum ſic nominave erunt, nec ſancta Dei & catholica eccleſia confuetudinem habuit ſic eum appellare, immo nec credere eum adoptivum eſſe, ſed proprium Filium, juxta prædeſtinatia apoſtolorum teſtimonia, & ſanctorum doctorum dogmata. Plurimæ vero hæreſes impiorum hominum exiſtunt, quæ adoptivum Chriſti, ſeu C leros ſuguas, lapis, vermis, & multa talia, quæ omnia certas habent & myſticas ſignificationes, eur ita dicantur. Adoptivus ſiquidem non habet aliam ſignificationem, niſi Jeſu Chriſtus non ſit proprius Filius Dei, nec ex virgine ei in Filium genitus, fed nefcio ex quo ſervo adoptatus in ſiliertatem, ut vos dicitis: quarum ſignificationum allegoricis interpretationes diceremus, ſi huic præſenti rationi neceſſarie videremur, ſicut leo propter regiam dignitatem, agnus propter innocentiam, vermis propter humiliatem incarnationis. Quod verò quidam dicunt leproſum nominari, videtur vos minus intendiſſe quomodo prophetæ hoc nomen poſuit: *Et nos, inquit, putavimus eum quaſi leproſum & percuſſum a Deo & humiliatum. Ipſe autem vulneratus eſt propter iniquitates noſtras. Quaſi leproſum dixit, non leproſum. Item, putavimus*, dixit, id eſt, ut B. Hieronymus in tractatu ejuſdem prophetæ expoſuit: Non putavimus eum propter ſua peccata peccata, ſed, ut verius intelleximus, pro noſtris vulneratus eſt iniquitatibus: nullatenus morbo lepræ percuſſus eſt in corpore, nec lepra peccati vulnerata eſt in anima. Lepra verò & vulnus non ſunt eadem in ſcripturis ſanctis, quantum noſtræ occurrit memoriæ, nuncupari, nec etiam adoptivum.

Nonne olim eadem hæreſis veſtra in Neſtorio ab univerſali ſanctæ eccleſiæ refutata eſt, etiam & damnata? Quapropter ſone Filium anathematizare noluiſtis, dum alios, Bonoſum ſcilicet, Arium, & Sabellium, Manichæumque, qui pravæ de Dei Filio ſenſerunt, in epiſtola veſtra anathematizaſtis? Nonquid non ideo damnatus eſt, quia beatam Mariam tempore virginem, non Dei, ſed hominis tantummodo credidit eſſe genitricem? De cujus hæreſi S. Cyrillus Eulogio presbytero ſcribit, hoc modo dicens, Neſtorius itaque in ſuis expoſitionibus ſimulat ſe dicere unum Filium & unum dominum, fed refert filiationem ad ſolum Dei verbum. Et paulo poſt: Dicendo enim, quia propterea Deus verbum Chriſtus nominatur, quia habet copulationem ad Chriſtum, quomodo non aperitum eſt, duos dicere Chriſtos, ſi Chriſtus ad Chriſtum habet conjunctionem, tamquam alter ad alterum? Poſtea vero: Neſtorius dicere copulationem quod vos dicitis adoptionem. Quid eſt adoptio, niſi caritatis copulatio, qua Pater adoptione ſibi copulat Filium, quem proprium non habet, ſed veriſſimum eſt, ſicut prædictus ſanctus, alium eſſe proprium Filium, alium adoptivum. Nonne tunc duo filii erunt Deo Patri, unus proprius, & alter adoptivus, quod nullus catholicorum dicere audet? Nec Deus Pater diceret eandem virginem adoptivum vel ſervum geniſſe, niſi negare Deum illam geniſſe? Si Deus genuerat eſt, negaverat adoptivus, ſed Filius: quia alia perſona eſt proprii Filii, alia adoptivi filii ſervi. Et ſcimus unam eſſe perſonam in Chriſto Deo, Dei & hominis, ſicut B. Gregorius in epiſtola ad Quirinum epiſcopum ſcripſit: Non autem, inquit, prius in utero virginis caro concepta eſt, & poſtmodum divinitas venit in carnem: ſed mox ut Verbum venit in uterum, mox Verbum, ſervata propria virtute naturæ, factum eſt caro & perfecta homo Deus inviſibilis carnis & animæ rationalis natus eſt per uterum virginis Filius Dei. Si igitur mox a tempore conceptionis veros Deus Dei Filius conceptus eſt, quando fuit ex homo eſſe fine Deo, unde adoptatus fuit Filius? Sicut enim nunquam fuit, ut Deus Filius eſſet non Deus Filio, de quo dictum eſt: *In principio erat Verbum*: ita numquam fuit, ut homo ſolus eſſet ſine Deo, de quo dictum eſt: *Verbum caro factum eſt*, id eſt, Deus homo factus eſt. Sicut enim Arius Filium ſeparavit a Patre dicendo non coæternum eſſe, ita iſti Filius, ita per adoptionem vos ſeparatis hominem Chriſtum a Deo Filio.

Et miramur, dum tanta ſanctorum patrum teſtimonia per hæreſes impiorum hominum ſcilicet contra eandem teſtimonia ſenſum pontius veſtrum alia prave intelligentes, alia peſſime interpretantes, juxta apoſtolum, *non intelligentes quæ dicunt, nec de quibus affirmant*. Sufficat vobis, ſi placet, ſacerdotes eſſe, & in confeſſione catholicæ fidei, quod ſancti patres dixerunt: & ſic ſymbolum tenere eccleſiaſticæ profeſſionis, ſicut ſanctiſſimi doctores expoſuerunt. Longe ſiquidem inferiores ſumus illis ad excogitanda verba convenientia fidei apoſtolicæ. Tantum firmiter credamus, & teneamus quod illi ſcripſerunt qui Spiritu Dei repleti fuerunt, & noſtra a Deo data ſunt doctores. Qui enim vobis diſplicet in domino noſtro Jeſu Chriſto, ut verus ſit Deo Patri Filius, dum ille ipſe & te Filium nominavit, & veritatem, dicendo: *Pater clarifica filium tuum, ut filius tuus te clarificet te.* & iterum: *Ego ſum via, & veritas, & vita?* Niſi forte cum Judæis vultis dicere: *Tu de te teſtimonium dicis, teſtimonium tuum non eſt verum.* Mox ille ipſe jam te refpondebit vobis: *Si ego teſtimonium perhibeo de meipſo, teſtimonium meum verum eſt.* & paulo poſt: *Inſuper*, inquit, *ueſtra ſcriptum eſt: Quia duorum hominum teſtimonium verum eſt. Ego ſum qui teſtimonium perhibeo de meipſo, & teſtimonium perhibet de me qui miſit me Pater.* Pater de cælis intonuit, & eum Filium ſuum nominavit, Chriſtus de terris in cælo clamavit, & Filium nominavit, & vos cum Judæis adhuc increduli eſtis? Latro in cruce cum dominum nominavit: centurio morientem eum videns

ANNO CHRISTI 794.

dens clamavit: *Vere Filius Dei erat iſte.* Sed & dumones eum vere Filium Dei ſummi eum fua legione proclamaverunt, ſicut in ſanctis legitur evangeliis, & Elipandus cum ſua legione negat adhuc eum vere Filium Dei eſſe? Apoſtoli interrogati a Chriſto dicente: *Quem dicunt homines eſſe filium hominis?* de filio hominis interrogat, & de filio hominis reſpondit ei Petrus dicens: *Tu es Chriſtus Filius Dei vivi*: & pro hac laudabili confeſſione meruit ab ipſo Deo ſalvatore noſtro audire: *Beatus es Simon Barjona, quia caro & ſanguis non revelavit tibi, ſed Pater meus qui in cælis eſt.* Patrem ſuum dixit, qui hoc revelavit. Pater de ſuo filio myſteria revelavit ſæculari inaudita fanientia: & pro hac gloriola confeſſione beatum Petrum principem apoſtolorum cæli terræque remuneravit poteſtate, dicens: *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam. & portæ inferi non prævalebunt adverſus eam. & tibi dabo claves regni cælorum: & quodcumque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in cælis, & quodcumque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in cælis.* Audiſtis quid hæc fides apoſtolica meruit: videte quid veſtra mereatur adoptio. Paulus eumdem qui crucifixus eſt, Dei virtutem & Dei ſapientiam prædicavit, ſcribens ad Corinthios: *Nos autem prædicamus Chriſtum crucifixum, Judæis quidem ſcandalum, gentibus autem ſtultitiam, credentibus vero Dei virtutem, & Dei ſapientiam.* Ecce duo luminaria mundi quale de Chriſto Filio Dei teſtimonium proferunt: & vos eum adhuc adoptivum vultis dicere, & nobiſcum ſpiritum adoptionis accepiſſe Dei ſibum? Iſaias eum ſilium appellat: *Filius*, inquit, *datus eſt nobis, & factus eſt principatus ejus ſuper humerum ejus; & vocabitur nomen ejus admirabilis, Deus fortis, princeps pacis, pater futuri ſæculi.*

Intelligite, fratres, quæ legitis, & nolite nova & incognita nomina fingere: ſed eum quæ in ſancta ſcriptura inveniuntur tenete. Illa enim quæ ibi inveniuntur de Chriſto Deo, honeſtas habent ſignificationes, & noſtræ ſaluticonvenientes. Et in multis per humanas inventiones fluctuare, ſed in ſoliditate ſanctarum ſcripturarum volmetiplos roborate. Illas legite, illas docete: quia in illis eſt vita æterna. Quicumque vero, cujuscunque reploſcatis, vos confona ſanctis patribus ponere teſtimonia. Sed ut probavimus, longe aliter vos illorum teſtimonia dicta, quam illi ipſi intelleverunt, qui hæc ipſa teſtimonia dixerunt & inſeneminus, ſicut & ante præfati ſumus, certiſſime vos illorum ſanctiſſima ſcripta hæreticæ pravitatis veneno infectile, & interſeruiſſe verba, quæ nuſquam in eorum legimus libris. Nili forte vestras proprias ſi hujus erroris ſchiſma per vos ex mundo non interciſſit. Deſiſtite fratres veſtros per aures populi Chriſtiani diffamare, parentes & voſmetipſos a ſancta Dei dividere eccleſia: & nolite per diverticula diſcurrere errorum, & ceſſemus audire ſancta hæreſes pravitatis fodere, quæ quasi pruiſſimus fidei non tenebunt: ſed per viam regiam ad limpidiſſimum catholicæ puritatis fontem feſtinate, & ex eo potate ſpiritum caritatis & fidei, quatenus de venire veſtro flumina aquæ vivæ ſalientes in vitam æternam. Tenete vos intra terminos ſanctorum patrum, & nolite novas verſare queſtiunculas: ad nihilum enim valent, niſi ad ſubverſionem audientium. Sufficit enim vobis ſanctorum patrum veſtigia ſequi, & illorum dicta firma tenere fide. Illi enim in dominio noſtri exiſtentium doctores in fide, & doctores ad vitam: quorum & ſapientia Spiritu Dei plena libris legitur inſcripta, & vita meritorum miraculis & clara & ſanctiſſima: quorum animæ apud Deum Dei Filium dominum noſtrum Jeſum Chriſtum pro magno patrocinia habere regnant in cælis.

Hos ergo nos & animi virtute, toto cariatis affectu ſequimini, cariſſimi fratres, ut horum inconcuſſa firmitate doctrinæ adhærentes, conſortium æternæ beatitudinis, donante vero & propitio Dei Filio domino noſtro Jeſu Chriſto, cum illis habere mereamini in cæliis. Deſinite, fratres, illum prædicare levium, quem regem & redemptorem habemus, cui data eſt omnis poteſtas in cælo & in terra. Ceſſate non adoptivum nominare, & qui verus Deus, & verus Dei Filius: in cujus nomine omne genu flectatur, cælestium, terreſtrium & infernorum, & omnis lingua confiteatur, quia dominus Jeſus Chriſtus in gloria eſt Dei patris. Intelligite in hac profeſſione veſtra duplices diabolicæ fraudis latuſſe dolos: hoc eſt, ut vos, qui ex gratia baptiſmi redempti eſtis, ab unitate catholicæ diſjungeret eccleſiæ, & ſchiſmatici erroris laqueo a via ſalutis æternæ retraheret, & genitibus, inter quas habitatis, Chriſtianæ fidei ſanctæ intricaret, dum de dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, quem Deum colimus & adoramus, ſervum prædicatis & adoptivum. Hæc eſt enim argumenta diaboli, & ut vos fubverſores fidei ſitis & noſtrum ſervus. & fide-Quieſce, viri fratres, quieſcite ab hac nequitia: & eſtote voſhimetipſis doctores ad vitam, & vicinis veſtris doctores ad fidem. Conſiderate quale eſt hoc ſcandalum inter paganas gentes, ut dicatur, Deum Chriſtianorum ſervum eſſe vel adoptivum. Nos per illum adoptati ſumus, non ille nobiſcum adoptivus: nos per illum a ſervitute liberati ſumus, ille nobiſcum ſervus. Cur eum ſervum nominare debemus, qui nos amicos maluit nominare quam ſervos, dicens: *Jam non ſervos vos dicam, ſed amicos: quia ſervus neſcit quid faciat dominus ejus. vos autem dixi amicos, quia omnia quæcumque audivi a Patre meo nota feci vobis?* Attendite qua caritate nos nominavit amicos, ea caritate nominemus eum Deum Dei Filium unicum, & ſic nobiſcum ſervus. Cur eum ſervum nominare debemus, qui nos amicos malolt

ANNO CHRISTI 794.

ptati. Prædicemus eum Deum verum & virum, & vere Filium Dei, ut ad ejus beatissimam visionem pervenire mereamur, in qua est æterna beatitudo, & beata æternitas. Cui sunt & gloria in omnes æternitates. Amen.

IV.

CAROLI MAGNI REGIS EPISTOLA AD ELIPANDUM

ET GETEROS EPISCOPOS HISPANIÆ.

In qua tium etiam superiorem libellorum fit mentio.

Carolus gratia Dei vere Francorum & Longobardorum, ac patricius Romanorum, filius & devotissimus famulus Dei omnipotentis, Elipando Toletanæ civitatis metropolitano, & cæteris in partibus Hispaniæ consacerdotibus orthodoxa fide & fraterne caritatis, in Christo Dei filio propris & vero optamus salutem.

GAudet pietas Christiana divine scilicet atque fraterne se per tata terrarum spatia duplices caritatis alas extendere, ut quoslibet fovere affectu quos sacro genuerat baptismate. Et maxima est sanctæ matris ecclesiæ exultatio, fuorum adunatio filiorum, ut fit consortanti in unum, qui redempti sunt ab uno, dicente eodem redemptore domino nostro Jesu Christo: *Pater sancte serva eos in nomine tuo, quos dedisti mihi, ut omnes unum sint, sicut & nos unum sumus.* Unde & in canonico cantionum de Christi dicitur ecclesia: *Terribilis ut castrorum acies ordinata.* Constipata exercitus ordinatio, & unanimis Christianorum fortitudo, magna soler hostibus effe terrori: fe filiorum fanctæ matris ecclesiæ intra murum catholicæ fidei pacifica adunatio, xereis potestatibus minium conflat terribilis, & ignitis malignæ perfidiæ ipiculis omnino impenetrabilis exflat, fluit & veriffimus gentium prædicator, & fortiffimus ecclesiæ præfulator præcipit dicens: *In omnibus affumentes fcutum fidei, in quo poffitis omnia tela nequiffimi ignita extinguere*, & hoc fæculum nequam libero ad cælestia volatu evadere. *Sine fide quippe impoffibile eſt placere Deo.* Impoffibile eſt ifuod omnino ab homine fieri non potefl. Principium eſt ſalutis noſtræ fidei: qua intemerata, & integra fanitate confirmata, totius vitæ curfus per bonorum veſtigia operum feliciter fine tenus curris. *Per fidem enim*, ſtut idem præfatus doctor in epiſtola ad Hebræos teſtatur, *omnes famili placuerunt Deo.*

Hanc igitur unam orthodoxam, & ab apoſtolicis trádtoribus, & ab univerſali ſeva- ecclefia, non pro virium noſtrarum portione ſed in omnibus ſervare & prædicare profitemur, & non eſſe in alia aliqua ſalus nifi in illa, quam patres ab initio ſalutis noſtræ unanimitate ſemper tenuerunt ecclefia: pro qua etiam, viri fratres, & vere bona devotio, quam vos habere decet in domino, his partibus fidei veſtræ literas diriget charitatis, utrumque, & generales ad ſacerdotales ſalutiferas aures, ad nos quoque ſpeculas. In quarum tutique ſerie literarum non ſatis nobis placebat, an quaſi ex auctoritate magiſtri nos veſtra docere diſpoſuiſſis; an ex humilitate diſcipulare noſtra diſcere deſiderantis. Tamen five hoc, ſive illud veſtris ineſſet animis, petitionem veſtram, caritate Chriſtiana religionis cogente, non ſpernendam eſſe cenſui-

ANNO CHRISTI 794.

mus: valde deſiderantes, Deumque ex intimo cordis affectu deprecantes, quatenus in vera fidei ſolidítate firmiter utrimque permaneamus, & inter ſluctiferagos hujus ſæculi æſtus, Spiritui ſancto navigium * veſtri curſus regente, ad portum perpetuæ tranquillitatis pervenire mereamur. Ad hanc autem tranquillitatem capiendam, oculus cordis fide purificandus eſt, & ad illuſtris ſanctarum orationum precibus meatis aciee illuſtranda, ut pore veritatis lumen omni errorum nube expulſa contemplari valeat, ne in opinionibus nonnæ falſitatis tenebris ſubſtantiæ intuitus tenebrantibus præcipitet. Nec pigeat Chriſtianorum ubi luxiſſet quærere; nec pudeat ubi uetfiat dicere: quonium pia humilitas diſcendi ſapientiam intra ſinum ſui pectoris eſt diſciplinata eſſe veritatis, quam doctorem exſiſtere falſitatis. Ille ad ſtiiora ſemper proveheitur, ille ad inferiora ſemper diſtipatur, & inde Paletana ſyncretis metropolitano, & cæteris in partibus Hiſpaniæ conſacerdotibus orthodoxa fide & fraterne caritatis, in Chriſto Dei filio propris & vero optamus ſalutem.

Jhan. 17.

Gen. 6.

Epheſ. 6.

Hebr. 11.

a) MS. usque Ivi. M.

Hanc igitur, fratres, pernicioſam devitantes elationem, ſanctorum patrum & catholicorum doctorum ſtrita inhærentes ſtudibus. Diſcamus quæ ſcripſerunt, credamus quæ docuerunt, & non declinemus ad dexteram, neque ad ſiniſtram, ſed per viam regiam ad regem & redemptorem, Dominum & dominum noſtrum Jeſum Chriſtum concordi fidei & veritatis curramus profeſſione. *Corde enim creditur ad juſtitiam, ore autem confeſſio fit ad ſalutem*, eodem atteſtante apoſtolo: *Juſtus autem ex fide vivit.* Si juſtus ex *Rom. 1.* fide vivit, quomodo qui fidem non habet reſtam ſe vivere æſtimat? Nos nempe non ſumus infidelitatis filii, neque perfidiæ, ſed fidei in acquiſitionem animæ. Scripturam divinorum patrum venerabilis in caritate præcepta. Decet enim ut omnium Chriſtianorum una ſit fides, & unus animus; *Deus* ſit quippe *charitas*, & qui manet in charitate, *in Deo manet, & Deus in eo.* Quicquid extra eccleſiaſtici ovilis ſepta invenientur, lupina rabie devoraburtur, quia vocem boni paſtoris non audiunt, qui ante ſuas oves ingreditur & egreditur, ut eas ad paſcua vitæ introducat æternæ. Nobis itaque dictum intelligamus, quod egregius prædicator ſuis cariſſimis filiis præcipiebat dicens: *Obſecro vos per adventum domini noſtri Jeſu Chriſti, ut* b) MS. ut *unum dicatis omnes, & non ſint in vobis ſchiſmata: ſitis autem perfecti in uno ſenſu, & in eadem ſcientia.* Hæc habetes apoſtolicæ auctoritatis præcepta, concordare nobiſcum. Diligimus vos: hoc vobis volumus in domino, quod & nobis: quia perfecta quam habemus in Chriſto caritas congregare gaudet, non ſpargere; adunare, non ſcindere; & incontrollibiles gentes, & inhumanas congregare ſervare, non dividere: præſertim hoc idem in pace Chriſti cuſtodire, quod milites in pallione ejus obſervabant.

Hîs ita præſtabitis, veſtris in domino valde congaudemus profectibus, ita ut in cordibus noſtris fraterno vulnerati amore, veſtram, quam patimini inter gentes, lacrymabili gemitu condoleamus oppreſſionem: ſed majore multo triſtitia lugemus, ſi aliquid diabolica fraude interius oppreſſionis per infidelitatem vel cujuslibet ſchiſmatici erroris patiamini in conditione. Et quæ continuus dolor pectoribus noſtris, & pene irremediabile vulnus, niſi per ejus miſericordiam, qui ſanat contritos corde, & vult omnes homines ſalvos fieri, ad agnitionemque veritatis pervenire, illi nos lætificent qui contriſtaverunt. Veſtra igitur correctio noſtra eſt lætificatio: dedicerantet vos ſocios habere in fide catholica, & cooperatores in prædicatione veritatis, ut gaudium, quod Chriſtus ſuis promiſit diſcipulis, habiteat

ANNO CHRISTI 794.

bitet in nobis, & gaudium noſtrum impleatur A in vobis.

Ad impletionem vero hujus gaudii, fraterna cogente caritate, juſſimus ſanctorum patrum ſynodale ex omnibus unidique noſtræ ditionis eccleſiis congregari concilium, quatenus ſancta unanimum unanimitatis firmiter decreteret, quid credendum & obſervandum earum Chriſti, quam ſuper novis aſſertionibus, & ſanctæ Dei univerſali eccleſiæ antiquis temporibus inauditis, vos ex veſtris ſcriptis intuliſſe cognovimus. Immo & ad beatiſſimum apoſtolicæ ſedis pontificem, de hac nova inventione, noſtræ devotionis tec quatenus direximus miſſos: ſcire cupientes, quid ſancta Romana eccleſia, apoſtolicis edocta traditionibus, de hac re cenſuerit voluiſſet inquiſitione. Nec non & de Britanniæ partibus aliquos eccleſiaſticæ diſciplinæ viros convocavimus, ut ex eruditorum conſideratione veritas catholicæ fidei inveſtigaretur, & probatiſſimis ſanctorum patrum hinc inde roborata teſtimoniis abſque ulla dubitatione teneatur. Idcirco vobis per ſingulas literas dilecte curavimus, quid prædictorum patrum pia unanimitas, & pacifica perſcrutatio, auctoritate eccleſiaſtica invenitet, ſtatuiſſet, confirmaret.

a) MS. dominus. Hi.

Primo igitur & dominus apoſtolicus, cum ſancta Romana eccleſia, & epiſcopis illis in partibus quaquaversum commorantibus, & catholicis doctoribus ſentiret, ſub unius libelli tenore ſtatuimus.

Deinde ſecundo loco, quid eccleſiaſtici doctores & ſacerdotes eccleſiarum Chriſti de propinquioribus hujus partibus, cum Petro Mediolanenſi archiepiſcopo, & Paulino Forojuliaterſi vel Aquileianenſi patriarcha, viris in domino valde venerabilibus, intelligi vel firmiter credi teneantur, ſuis propriis ſcriptis inveniretur: fecimus fieri petitiis, collectis undique, veluti præfati ſumus, eccleſiaſticis doctoribus, & populi Chriſtiani relectionibus ſubſequæ omnibus patriciis unanimitatis choro confedentibus omnibus tandem a capite calcetenus per diſtinctiones uniuſcujuſque ſententiæ, & per interrogationes vel reſponſiones, quæ ſuperius exiguo ſimplo, pergere ſtuimus. Quid vero de eo libello præfulæ eccleſiarum Chriſti, ſideique catholicæ doctores intelleſiſſent, non opus eſt mihi in hac nea iterate epiſtola dum illorum libellus propriis hoc vobis evidenter offendit.

Scriptam itaque in epiſtola veſtra hujuſmodi obfecrationem invenimus: Poſcemus vos per eum, qui pro nobis in cruce mori monuit voluerit dit, & pro te ſanguinem pretioſum effudit, & pro te mortem pertulit & ſepulturam, ad libetandos electos ad inferorum deſcendit, & pro te reſurrexit, ibi viam ad cælos revertendi, feliciet ad cæleſtem patriam, demonſtravit, ut per reſpium arbiter fedeas. Ecce ego veſtris petitionibus ſatisfacturi, congregavimus ſacerdotum auditor & arbiter aſſedi. Doctrinimus, & Deo donante decrevimus, quid eſſent de hac inquiſitione firmiter tenendum. Sed modo per eamdem obſecrationem veſtram iterumque obteſtor, ut in pacifica unanimitate, & catholicæ fidei profeſſione pectum firmiter manetatis: nec vos doctores ecclefiaſticæ unitatis ſancta. Dei eccleſia. Eam fidem tenet, quam orthodoxi patres in ſuis nobis ſymbolis ſcriptam reliquerunt. Et nolite plus ſapere, quam oportet ſapere, fed ſapere ad ſobrietatem. Nec ratiocinando humano ingenio divina vos myſteria inveſtigare abstreminii: ſed magis credendo honorate, quæ humana

ANNO CHRISTI 794. Matth. 18.

ANNO CHRISTI 794.

mana fragilitas temere perscrutando invenire non valet.

Exemplum mihi Constantini imperatoris propositis, cujus initium beatum Isidorum laudabile dicitis, & finem doluisse: quod ne mihi accidat per quemdam beatum, quem Anticthrist um cognominastis, benigne laudetis. Hoc etiam, divina miserante gratia, præcavere fatago: non ab illo tantummodo, sed etiam ab omnibus, qui aliquid rectæ fidei contrarium docere videntur, sollicitus per devotionem vestram precibus, & quotcumque ex filiis sanctæ matris ecclesiæ valeo mihi in hac petitione adjutores convoco, ne me aliquis verbosis adulatoris, vel fraudulenta laudatio decipiens, a via veritatis arceat, fugiam eum propheta decantans, *Corripiet me justus in misericordia, & increpabit me: oleum autem peccatoris non impinguet caput meum.* Vos vero verbositatis exuvie, quod non faciemus, admonestantis amore procurantes diligentissime: omnipotentisque Dei vobis assiduis precibus clementissimum convocate gratiam, ne callida antiqui hostis versutia fenino vestros sensus, aliqua parte corrumpat, & pejus fiat interius diaboli servitium, quam exteriores gentis inimicæ. Eumque expectare redemptorem, quem salutis vestræ hostibus audiorem. Illum igitur habete in corde, & portate in corpore; & dignam in vobis illi præparate habitationem in fide, quæ per dilectionem operatur, quatenus vos illius gloriosa potentia & ineffabilis misericordia, quos nobilis, & C servitutis molestia, exteriore scilicet & interiore, liberet & custodiat, & in magno die ante conspectum gloriæ suæ cum sanctis electis, & vos cum omnibus illum expectantibus collocetur, & vos eum optabilem cum operatoribus apostolicæ fidei audire faciat: *Venite benedicti Patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum est ab origine mundi.* Paratum igitur vobis regnum ab origine mundi indubitata veritatis promissione speratis, si catholicæ fidei unanimitati vosmetipsos adjungere curetis. Extériores fervitutis molestias interos fidelitatis fpe confolamini. Oculos mentis vestræ ad eum erigite quivos eripuit de potestate tenebrarum, & transtulit in regnum filii dilectionis suæ. D

Hucusque, ut arbitramur, nostra apud vos, & nos apud vos, fratres nostros offendere animos, vos germanitatis amore dileximus. Et si nos vestrum corporale servitium contristaret, redditudo tamen fidei catholicæ lætificavit in vobis. Nunc vero duplici pro nobis affligimur morore, diabolica fraude deceptis in corde, & inimica fervitute, opprefis in corpore. Sed redite, obtecro, ad unitatem sanctæ matris ecclesiæ, ut vos eum de angustia servitutis exeuntes, qui vos per baptismi gratiam a vinculo liberavit originali peccati. Expoliatis veterem hominem, quo E nobis per simum, fraude decepti maligna, indignamente, adoptionis filii Dei Patri facti estis per cum adoption est adoptivus, sed proprius: filate per hanc indissolubilem confessionem in libertate filiorum Dei, & nobilis infidelitatis jugum subire. Expellat virus diabolicæ deceptionis de cordibus vestrum Deus Christus, qui solvit compedites, excutiat catenam gentis inimicæ de manibus vestris. Habetis nos, divina auxiliante gratia, cooperatores gaudii vestri, & non nobiscum catholicæ fidei vultis esse gaudiatores? Gratissimum itaque ibi erit divinæ misericordiæ conspectui, ubi una est totius ecclesiæ caritas, & una vera fidei confessio. Ad multitudinem populi Christiani, & ad sacerdotalis con-

ANNO CHRISTI 794. CONSTANTINUS IMP. CAROLUS M. REX FR. 96

A cilii unanimitatem revertimini. Sicenim doctorum vel virtus multos pascit sensibus, fecundum suam promissionem, dominus ejus præsentem non dubitamus; quanto magis ubi tot sanctissimi patres, tot venerabiles fratres, tot filii pie matris ecclesiæ, in nomine illius pacifica convenistis unanimitate, cum adsit medium se non esse dubitandum, & illorum regere consilia, qui sui nominis laudem quærere dignoscuntur?

Ad confirmanda igitur corda vestra in fide & veritate, ista, quæ in persona Filius, aliusin persona Spiritus sanctus. Non aliud, fed unum natura, potentia & essentia Deus Pater, & Filius, & Spiritus sanctus. Creditimus ex Maria Trinitate Filii tantummodo personam, propter salute humanæ substantiæ de Spiritu sancto & Maria virgine incarnatam. ut qui erat de divinitate Dei Patris Filius, esset & in humanitate hominis matris Filius: perfectus in divinitate Deus, perfectus in humanitate homo: Deus ante omnia sæcula, homo in fine sæculi: verus in utraque substantia Dei Filius. non putativus, fed verus, non adoptione, fed proprietate. una persona Deus & homo, unus mediator Dei & hominum: in forma Dei æqualis Patri, in forma servi minor Pater: in forma Dei creator, in forma servi redemptor. Unus in utroque Dei Filius propriis & perfectis 2 ad implendam omnem salutis dispensationem, passus est vera carnis passione, mortuus vera corporis sui morte: surrexit vera carnis sua reluxtectione, & vera anima resuspitatus: & sedet corporaliter, quo passus est, & resurrexit, ascendit in cælos, sedens in dextera Dei Patris: & in eadem forma, qua ascendit, venturus judicare vivos ac mortuos. cujus regni non erit finis. Professionem unam fatemur Dei ecclesiam toto orbe diffusam, locis separatam, fide & caritate conjunctam: & veram remissionem peccatorum in eadem ecclesia, five per baptismum, five per pœnitentiam, divina donante gratia, & bona voluntate hominis cooperante. Credimus & omnes homines resurrecturos esse, & singulos secundum sua opera judicari. Impios æternis supplicium damnandos esse cum diabolo, & gehennæ fuisse: sanctos vero æterna gloria coronandos cum Christo & sanctis angelis ejus in sæcula sempiterna.

Hæc est fides catholica, & ideo nostra. optamus etiam & veftra: quia una est fides, & unum baptisma, & unus dominus noster Jesus Christus, qui est Deus verus, & verus homo, verus Deus, & verus Dei Filius, in utraque natura unus idemque mediator Dei & hominum homo: Jesus Christus, qui est Deus benedictus in sæcula. Hanc fidem vos, cariffimi fratres, firmiter tenere in omnibus deprecamur, & utiter ea, & ante omnia tempora: lumen de lumine, Deum verum de Deo vero: natum, non factum: naturalem, non adoptivum: per quem omnia condita funt, humilia & sublimia, quos effentiæ & unius substantiæ cum Patre. Credimus & in Spiritum sanctum, Deum verum, vivificatorem omnium, a Patre & Filio procedentem, cum Patre & Filio adorandum & conglorificandum. Credimus eumdem sanctum Trinitatem, Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, unius esse substantiæ, unius potentiæ & unius essentiæ tres personas, & singulam quamque in Trinitate personam plenum Deum, & totas tres personas unum Deum omnipotentem: Patrem ingenitum, Filium genitum, Spiritum sanctum procedentem ex Patre & Filio. nec Patrem aliquando cepisse: sed ficut semper est Deus, ita semper

ANNO CHRISTI 794.

A qui vos nobiscum incorruptos & immaculatos fide pariter & opere cultodiat, & conftituat ante conspectum gloriæ suæ incontaminatos & irreprehensibiles: & perpetuæ beatitudinis heredes pariter perficiat in æternum. Amen.

ANNO CHRISTI 794.

JACOBI SIRMONDI S. J. ADMONITIO AD LECTOREM.

De eamone secundo concilio Francofordiensi, quo rejecta est synodus synodus Nicæna, & de capitulari, sive libro Carolino, quem eidem concilio eumdem synodum scripsisse Modernus pene mihi.

QUÆSITUM est a multis, nobis & parum erant doctissimis viris, de eamone libro, & de libris Carolinis, primum veri se effent, an falfi & fubditicii: deinde an fynodus illa Nicæna vera exiterit, Nicæna pro imaginibus fynodus fuerit, an alia. Nec injuria fortasse de utroque capite ea tendebam conjecta dubitabar. Nam veteres de fynodi canones, libroque Carolino legitimis omnes fere agnoscunt, & de fynodo Nicæna quodnamus fuerit, quod de libris ipfe patet, fimiliter Ad Hadrianum cons. c. Ad libris fane Caroli, ut Hincmarum omittam, qui hos a fe fcribi refutat, infirmi nimio pondere, nifi qui Hadriani pape ad eofdem libros refponfum, feu confutationi, quæ in omnium manibus verfatur, fidem detrahunt. Ad hæc in concilio ver. quifque Francorum, quod ejus nec fententiæ fint, nec ipse ut propter antiquiffimi codicis auctoritatem audiatur non licet: ut de quibus nihil fcripturibus nihil dicam, qui dum feptimam fynodum a Francofordienfi, ergoque tradunt, fecundam hanc tantorem, & quo agimus, tacite fignificant. Nec difficile putem illa ille de Gallorum epifcopis perfuadebit, qui mortuum illos Ludovici Pii Imperatoris tempore ad Theodulfum Aurelianenfem epifcopum, & Anaftafii bibliothecarii apud Joannem VIII. confuta pertinebit, quod adverfus fynodi Nicænæ decretum in fynodum appobanda imaginum adorationem conftituerint. Refpon. Vill. ergo, ut quemamum illorum de imaginibus mens fuerit, aut qua ratione purgari queant, qui fynodum Nicænam, quam sanctæ memoriæ patres venerantur, rejiciunt aut lædi, confidemus. Quemquam quod ad fynodi nomen attinet, in propatulo ponere, non videtur opportunum. Cum enim fic in hac quæftione verfatus effet, tum fynodi Francofordienfis, tum Carolini voluminis auctores, ne fibi non ipfi quidem fatisfecerint, fed cum Aristotele Grecorum, ut appellabant, fynodo rem effe contenderint. In eum enim pallim in libris illis profitemur, quæ Lib. IV. Carolinorum quidem fibi, aut univerfali, aut fanctorum patrum fynodi nomen arrogare, cum ocumenicum dic. cap. 18. D effe poffit, quæ quam fynodo Grecis convenire, ut aliquatenus proinvicinum ecclefiæ convocate, aut fuo tentiam per epiftolas more ecclefiaftico regatur non fuit fent: fe quoque, & vos hoc monentia regnum, & Lib. III. c. 6. fatis omnino cauffæ videbatur, cur fynodum, cui vos interfuiffe adhuc provinciarum, ac non certe occidentis fuffragia deffenderet, pro ocumenica habendam haberetur. Nec Hadrianus ipfe aliter fe fentire oftendebat: qui allatum a Græcis fynodum, ut ocumenicam eodem loco docet, in Gallium venit, Concilinmque ejus cauffa convocari a Carolo jubfit, & libris Carolinis, quibus oppugnata eft, ita refpondit, ut ea omnia quæ fynodi nomine illi Græcorum tantumque nuncupant objecta: Quare habebant, ut dixi, hac in parte Galli, quæ fe defenderent, haud penitus fatis in re fua, hoc eft in quæftione imaginum, in qua velimenter a fynodo difcrepabant. Nam cum in fynodo Nicæna fe Græcis imaginibus duo effent receptacula: & fententiæ nimirum, & adorandas imagines effe: primi illud nobis libertate amplectebantur, quod ipfi quoque jam ante in fynodo Gentilem vocat Græcos honoribus adhibitos: alterum vero penitus refpuebant, imaginesque non adorandas fed tantummodo tuendas cauffa & inducebantur habendas affirmabant; Gregorium Magnum, qui ita jubebat, dicentem fequentes in eam fententiam Stevno epift. 9. Mafilienfi epifcopo refcribebat: Aliud eft narrare hiftoriam, aliud adorandas imagines fcarere; & adorare id erat, quod interpretabamur, aliud eft, divinum honorem exhangue deferre. Sic enim fentiendum imaginum adorationem docuerint fanctus Gregorius, & adorari Deum folum Scripture manifeftat eft. Sed mirum profecto, fufpicari id noftros de Græcis potuiffe, aut fynodum Nicænam, quod Francofordienfis eatnon declarat, hoc nomine tradiderit, quaft imaginem divino cultu adorandas ftatuiffet, cum in Ad. VII. in fynodo illa nihil fit expreffius, quam adorationis, *feu Debitum honorem* debitum honorem, quæ imaginibus tribuitur, *quamne non* E *tantæ-*

ANNO CHRISTI 794. Lib. VII. cap. 2. & 3.

In eadem præfat.

ANNO CHRISTI 794.

ANNO CHRISTI 794.

Hæc Hadriani Apologetica Epistola ad Carolum Magnum scripta exstat infra a pag. 915. A. ad pag. 922.

V.

CANONES CONCILII FRANCOFORDIENSIS.

TITULI CAPITULORUM.

I. *Damnata hæresis Elipandi & Felicis episcoporum, qui in Dei Filio adoptionem affirebant.*

II. *Synodus Græcorum de adorandis imaginibus refellitur.*

III. *De indulgentia Tassilonis ducis Bajoariæ a Carolo rege concessa.*

IV. *De stabili pretio annonæ, tum privatæ, tum publicæ.*

V. *De variis denariis, ut ab omnibus ubique recipiantur.*

VI. *Ut episcopi justitias faciant in suis parochiis.*

VII. *Ut episcopus non migret de sua civitate, nec presbyter, aut diaconus, de sua ecclesia.*

VIII. *De altercatione Vienensis & Arelatensis episcoporum de Tarentasia, Ebreduno, & Aquis.*

IX. *De penitentia & reconciliatione Petri episcopi.*

X. *Gerbodo inceptas ordinationes episcopo dignitas abrogata.*

XI. *Ut monachi a sacerdotibus vexatis & placitis abstineant.*

XII. *Ut reclusi nisi ex episcopi & abbatis approbatione non fiant.*

XIII. *De abbate cum suis dormiet monachi.*

XIV. *Cellarii in monasteriis quales eligendi sunt.*

XV. *De monasteriis ubi corpora sanctorum sunt.*

XVI. *Ut pro interventibus in monasteriorum præmia non exigantur.*

XVII. *Ut abbas sine consensu episcopi non eligatur.*

XVIII. *Nulla ex culpa monachos abbati cædere; aut mutilare licet.*

XIX. *Ne clerici aut monachi tabernas ingrediantur.*

XX. *Episcopus canones & regulam scire debet.*

XXI. *Diei dominica quomodo observanda.*

XXII. *Ne in villis aut vicis ordinentur episcopi.*

XXIII. *Servum sine domini licentia nemo recipiat, vel ordinet.*

XXIV. *Ut clerici & monachi in proposito permaneant.*

XXV. *Qui decimas & nonas ecclesiæ solvant qui debent, & omnes decimam de sua proprietate.*

XXVI. *Ut ecclesiæ pro eis restaurentur qui beneficia habent, & ut inde altaria reficiantur.*

XXVII. *Ut clerici alieni sine commendatitiis non recipiantur, & qui nunc sunt, redeant ad ecclesias suas.*

XXVIII. *Ut absolute nullus ordinetur.*

XXIX. *Ut episcopus sibi subditos rite doceat.*

XXX. *De altercationibus clericorum inter se, vel cum laicis.*

XXXI. *Ut conjurationes non fiant.*

XXXII. *Ut monasteriorum disciplina servetur.*

XXXIII. *Ut oratorium dominicum, & symbolum fidei omnes discantur.*

XXXIV. *De avaritia & cupiditate.*

XXXV. *De hospitalitate.*

XXXVI. *Ut presbyteri ad convivia non eant.*

XXXVII. *De excommunicatione.*

XXXVIII. *Ut presbyteri contumaces cum regia capella clericis non communicent.*

XXXIX. *De judicio presbyteri in crimine deprehensi.*

XL. *De suscipienda cura puerorum, qua parentibus privatæ sunt.*

XLI. *Ut episcopus vera propriam fidem ultra tres hebdomadas non habeat: & in episcopi rebus, post ejus obitum quis succedat.*

XLII. *Quinam sancti in ecclesia venerandi sint.*

XLIII. *De arboribus & lucis deputandis.*

XLIV. *Ut clerici utrumque judicet non spernantur.*

XLV. *Ut parvuli ad sacramenta non trahantur.*

XLVI. *Ut in rotundis virginibus canones observentur.*

XLVII. *Abbatissa qua regulariter non vivunt deponenda.*

XLVIII. *Ut oblationes quæ in ecclesia fiunt, dispensis episcopis.*

XLIX. *Ut presbyter ante annos XXX. non ordinetur.*

L. *Ut post missarum solemnia pax invicem detur.*

LI. *Ut nomina ante oblationem non recitentur.*

LII. *Quod non in tribus tantum linguis orandi sit Deus.*

LIII. *Ut episcopi & presbyteri canones non ignorent.*

LIV. *Quatenus ecclesiæ ab ingenuis confessilia tradi, aut vendi queant.*

LV. *De libraria Hildeboldi archiepiscopi.*

LVI. *De Alcuino, quem rex synodo commendaverat.*

C A-

1 Non primum in lucem edidit P. Jacobus Sirmondus ex cod. MS. S. Remigii Remensis. Prius exstat in fine operum Alcuini, sed mutili. *Bordelonus.*

ANNO CHRISTI 794.

ANNO CHRISTI 794.

a *exarcatibus*

b *Aquileiensis diœcesis, cui ipse Nicolaus quam primum scripsit Epistolam suam edidit.*

CANONES.

I.

Coniungentibus, Deo favente, apostolica auctoritate, atque piissimi domini nostri Caroli regis justione anno XXVI. principatus sui, cunctis regni Francorum, seu Italiæ, Aquitaniæ[a] provinciæ episcopis ac sacerdotibus synodali Concilio, inter quos ipse mitissimus sanctio interfuit conventui. Ubi in primordio capitulorum exortum est de impia ac nefanda hæresi Elipandi Toletanæ sedis episcopi, & Felicis Orgellitanæ, eorumque sequacibus, qui male sentientes in Dei Filio afferebant adoptionem. Quam omnes qui supra sanctissimi patres, & reputentes una voce contradixerunt, atque hanc hæresim funditus a sancta ecclesia eradicandam statuerunt.

II.

Allata est in medium quæstio de nova Græcorum synodo, quam de adorandis imaginibus 3 Constantinopoli fecerunt, in qua scriptum habebatur, utqui imagioibus sanctorum, ut qui Trinitati, servitium & adorationem non imponderent, anathema judicarentur. Qui supra sanctissimi patres nostri omnimodis adorationem & servitutem renuentes contempserunt, atque consentientes condemnaverunt.

III.

His peractis, de Tassilone definitum est capitulum, qui dudum Bajoariæ dux fuerat, fobrinus videlicet domni Caroli regis. In medio sanctissimi adstiti Concilii veniam rogans pro commissis culpis, tam quas tempore domini Pipini regis adversus eum, & regnum Francorum commiserat, quam & quas postea sub tempore domni nostri piissimi Caroli regis, in quibus fraudator fidei suæ exciterat, indulgentiam ut ab eo meretretur accipere, humili petitione visus est postulasse: dimittens videlicet puro animo iram atque omne scandalum de parte sua, quæque in eo perpetrata fuissent, & scieb bat: nec non omnem justitiam & res propietatis, quantum illi aut filiis vel filiabus suis in ducatu Bajoariorum legitime pertinere debuerant, gurpivit atque projecit, & in postmodum omni lite calcanda, sine ulla repetitione indulsit, & filios ac filias suas in illius misericordia commendavit. Et idcirco domnus noster misericordia motus præfato Tassiloni gratuito animo, & culpas perpetratas indulsit, & gratiam suam pleniter concessit, & in sua eleemosyna eum in amore dilectionis visus est suscepisse, ut securus de Dei misericordia existeret inan-

Tea. Unde tres breves ex hoc capitulo uno tenore conscriptos fieri præcepit: unum in palatio retinendum, alterum præfato Tassiloni, ut & secum haberet in monasterio, dandum, tertium vero in sacri palatii capella recondendum fieri justit.

IV.

Statuit piissimus noster, consentiente sancta synodo, ut nullus homo, five ecclesiasticus, five laicus sit, unquam carius vendat annonam, five tempore abundantiæ, five tempore caritatis, quam modium publicum & noviter statutum. De modio de avena, denarius unus, modio ordei denarii duo, modio ligali denarii tres, modio frumenti denarii quatuor. Si vero in pace vendere voluerit, duodecim panes de frumento, habentes singulos libras duas, pro denario dare debeat, ligalatios quidecim zequo pondere pro denario, ordeaceos viginti fimiliter pensantes, avenaceos viginti quinque fimiliter pensantes. De annona vero publica domni regis, fi venumdata fuerit, de avena modii duo pro denario, ordeo denario uno, ligalo denarius duobus, frumento modius denarius tribus. Et qui noftrum habet beneficium, diligentiffime præviedat, quantum poteft Deo donante, ut nullus ex manicipiis ad illud pertinentibus beneficium fatme moriatur: & quod fupereft ultra illius familiæ neceffitatem, hoc libere vendat jure præfcripto.

V.

De denariis autem certiffime fciatis noftrum edictum, quod in omni loco, in omni civitate, & in omni 1 oppido fimiliter vadant ifti novi denarii, & accipiantur ab omnibus. Si autem nominis noftri nomifma habetur, & mero fine argento, pleniter penfantes, fi quis contradicit eos in ullo loco, in aliquo negotio emptionis vel venditionis, fi ingenuus eft homo, quindecim folidos componat ad opus regis, fi fervilis conditionis, fi fiuum eft illud negotium proprium, perdat illud negotium, aut flagelletur nudus ad palum coram populo. Si autem ex juffione domini fui fecerit, tunc ille dominus folidos quindecim componat, & ei approbatum fuerit.

VI.

Statutum eft a domno rege, & fancta fynodo, ut epifcopi juftitias faciant in fuis parochiis. Si non obedierit aliqua perfona epifcopo fuo de abbatibus, presbyteris, diaconibus, fubdiaconibus, monachis, & ceteris clericis, vel etiam aliis, in ejus parochia, veniliet ad metropolitanum fuum, & ille dijudicet cauffam cum fuffraganeis fuis. Comites quoque noftri veniant ad judicium epifcoporum.

E 2 Et

a Venit Codex, *Emporiæ*, voce ab emendo deducta. *Balucius in Capitul. t. 1.*

ANNO CHRISTI 794.

Et si aliquid est, quod episcopus metropolitanus non posfit corrigere vel pacificare, tunc tandem veniant accusatores cum accusatis cum litteris metropolitani, ut sciamus veritatem rei.

VII.

Definitum est etiam a domno rege, & sancta synodo, ut episcopus non migret de civitate in civitatem, sed curam habeat ecclesiæ suæ. Similiter presbyter, & diaconus maneat in sua ecclesia canonice.

VIII.

De altercatione Ursionis Viennensis episcopi, & 2 Advocato Elifanti Arelatensis episcopi, lectæ sunt epistolæ beati Gregorii, Zosimi, Leonis, & Symmachi, quæ definierunt eo quod Viennensis ecclesia 5 quatuor suffraganeas habere fedes deberet, quibus illa quinta præmineret; & Arelatensis ecclesia novem suffraganeas habere deberet, quibus ipsa præmineret. 6 De Tarentasia vero, & Ebreduno, sive Aquis, legatio facta est ad fedem apostolicam; & quidquid per pontificem Romanæ ecclesiæ definitum fuerit, hoc teneatur.

IX.

Definitum est etiam ab eodem domno nostro rege, sive a sancta synodo, ut Petrus episcopus contestans coram Deo & angelis ejus juraret cum duobus aut tribus, sicut sacramentum fuscepit, aut certe cum suo archiepiscopo, quod ille 7 in mortem regis, sive in regnum ejus non consuasset, nec ei infidelis fuisset. Qui episcopus, dum cum quibus juraret non invenisset, elegit sibi ipse, ut suus homo ad Dei judicium iret, & ille testaretur absque reliquiis, & absque sanctis euangeliis, solummodo coram Deo, quod ille innocens exinde esset, & secundum ejus Innocentiam Deus adjuvaret illum suum hominem, qui ad illud judicium exiturus erat. Et exivit tamen ejus homo ad judicium Dei, neque per regis ordinationem, neque per sanctæ synodi censuram, sed spontanea voluntate. Qui etiam a domino liberatus, idoneus exivit. Clementia tamen regis nostri præfato episcopo gratiam suam contulit, & priftinis honoribus eum ditavit: nec passus est eum esse sine honore, quem prospexit de compositio crimine nihil male meruisse.

X.

Definitum quidem a dom no rege, & a sancta synodo esse dignoscitur, ut Gerbodus, qui se episcopum esse dicebat, & suæ ordinationis teftes non habuit, qui tamen episcopalia 8 a Magenardo metropolitano episcopo confecutus est; qui etiam professus est diaconum & presbyterum non secundum canonum ordinationem ordinatum esse; ut ab eodem gradu episcopatus, quem se habere dicebat, deponeretur a prædicto metropolitano, sive a comprovincialibus episcopis.

XI.

Ut monachi ad secularia negotia, neque ad placita exercenda non exeant; nisi ita faciant sicut ipsa regula præcepit.

XII.

Ut recluſi non fiant, nisi quos ante episcopus provinciæ, atque abbas comprobaverint, & secundum eorum dispositionem in reclusionis loco ingrediantur.

XIII.

Ut abbas cum suis dormiat monachis secundum regulam sancti Benedicti.

XIV.

Ut a cellarii in monasteriis avari non eligantur: sed tales electi fint, quales regula sancti Benedicti docet.

XV.

De monasterio ubi corpora sanctorum sunt, ut habeat oratorium intra claustrum, ubi peculiare officium, & diuturnum fiat.

XVI.

Audivimus enim quod quidam abbates cupiditate ductí præmia pro introeuntibus in monasterium requirant. Ideo placuit nobis, & sanctæ synodo, ut pro suscipiendis in sancto ordine fratribus nequaquam pecunia requiratur; sed secundum regulam sancti Benedicti suscipiantur.

XVII.

Ut abbas in congregatione non eligatur, ubi justio regis fuerit, nisi per consensum episcopi loci illius.

XVIII.

Abbates qualibet culpa a monachis committa, nequaquam permittimus excare, aut membrorum debilitatem ingerere, nisi regulari disciplinæ subjaceant.

XIX.

Ut presbyteri, diaconi, monachi, & clerici, tabernas ad bibendum non ingrediantur.

XX.

Ut episcopum canones & regulam non liceat ignorare.

XXI.

Ut dies dominica a vespera usque in vesperam fervetur.

XXII.

Quod non oporteat in villis, nec in vicis, episcopos ordinari.

XXIII.

De servis alienis, ut a nemine recipiantur; neque ab episcopis facrentur sine licentia dominorum.

XXIV.

a Hæc vox *Advocato* restituta est ex veteri exemplari. Evidenter enim in editione Sirmondi, Hinc autem colligi potest Elifantum Arelatensem Episcopum non immediate *Synodo Francofordiensi. Baluz. ibid.*

ANNO CHRISTI 794.

XXIV.

De clericis & monachis, ut in suo proposito permaneant.

XXV.

Ut decimas & nonas sive census, omnes generaliter donent qui debitores sunt ex beneficiis & rebus ecclesiarum, secundum priora capitula donni regis. Et omnis homo ex sua propriætate legitimam decimam ad ecclesiam conferat. Experimento enim didicimus, in anno quo illa valida fames irrepsit, ebullire vacuas annonas a dæmonibus devoratas, & voces exprobationis auditas.

XXVI.

Ut domus ecclesiarum, & tegumenta ab eis fiant emendata, vel restaurata, qui beneficia exinde habent. Et ubi reperium fuerit per varios homines, quod ligoamen, & petras, sive regulas, quæ in domibus ecclesiarum fuerint, & modo in domo sua habeat, omnia in ecclesia fiant restaurata, unde abstracta fuerunt.

XXVII.

De clericis, ut nequaquam de ecclesia ad aliam ecclesiam transmigrent, neque recipiantur, sine consicntia episcopi, & de litteris commendatitiis, de cujus diœcesi fuerint; ne forte discordia exinde veniat in ecclesia. Et ubi modo tales reperti fuerint, omnes ad eorum ecclesias redeant, & nullos eos postharc retinere audeat, postquam episcopus aut abbas suus eos recipere voluerit. Et si forte senior ignorat, ubi suum requirere debeat clericum; cum quo fuerit, ipse cum sub custodia retineat, & non permittat eum vagari aliubi, usquedum domino suo restituatur.

XXVIII.

Ut non absolute ordinentur.

XXIX.

Ut unusquisque episcopus sibi subditos bene doceat & instruat: ita ut in domo Dei semper digni inveniantur, qui canonice possint fieri electi.

XXX.

De clericis ad invicem altercantibus, aut contra episcopum suum agentibus, ut sicut canones docent, ita omnimodis peragant. Et si forte inter clericum & laicum fuerit orta altercatio, episcopus & comes simul conveniant, & unanimiter inter eos causam definiant secundum rectitudinem.

XXXI.

De conjurationibus & conspirationibus, ne fiant, & ubi sint inventæ, destruantur.

XXXII.

Ut monasteria secundum canonicam institutionem fiant custodita.

XXXIII.

Ut fides catholica sanctæ Trinitatis, & *Concil. General.* Tom. IX.

A oratio dominica, atque symbolum fidei, omnibus prædicetur & exponatur.

XXXIV.

De avaritia & cupiditate calcanda.

XXXV.

De hospitalitate fœctanda.

XXXVI.

De criminosis, ut non habeant vocem accusandi majores natu, aut episcopos suos.

XXXVII.

De reconciliatione temporis necessitatis.

XXXVIII.

De presbyteris qui contumaces fuerint contra episcopos suos, ut nequaquam communicent cum clericis qui in capella regis habitant, nisi reconciliati ab episcopo suo, ne forte canonica excommunicatio (super eos exinde veniat

XXXIX.

Si presbyter in criminali opere fuerit deprehensus, ad episcopum suum ducatur, & secundum canonicam institutionem confringatur. Et si forte negare voluerit, & accusator comprobationem dare non potuerit, & coram episcopum definitum esse noguerit, tunc ad universale concilium illorum ratio deferatur.

XL.

De puellis quæ a parentibus privatæ fuerint, ut sub episcoporum & presbyterorum providentia gravioribus fœminis commendentur, sicut canonica docet auctoritas.

XLI.

Ut nullus episcopus propriam fedem amittat aliubi frequentando, aut in propriis rebus suis manere audeat amplius quam tres hebdomadas. Et propinqui vel heredes episcopi, res quæ ab episcopo fuit acquisitæ, aut per comparationem, aut per traditionem, postquam fuerit ordinatus; nequaquam post ejus obitum hereditare debeant; sed ad suam ecclesiam catholicæ. Illæ autem, quas prius habuit, nisi traditionem ad ecclesiam ex eis fecerit, heredibus & propinquis succedant.

XLII.

Ut nulli novi sancti colantur, aut invocentur, nec memoriæ eorum per vias erigantur: sed hi soli in ecclesia venerandi sint, qui ex auctoritate passionum, & vitæ merito electi sunt.

XLIII.

De arboribus & lucis sacrificiorum canonica observetur auctoritas.

XLIV.

Ut electi judices de utrisque partibus non spernantur.

XLV.

De eorum testibus canonica fit observatio: & parvuli non trahantur ad sacramentum, sicut a Guntbadingus faciunt.

ANNO CHRISTI 794.

XLVI.

De virginibus, quo tempore velandæ sint, vel quibus ' occupationibus ante annos xxv. detinendæ, si necessitas compellit, exquirantur, quæ in canone scripta sunt.

XLVII.

De abbatissis, quæ canonice aut regulariter non vivunt, episcopi requirant, & legi annuntient, ut ab honore priventur.

XLVIII.

De oblationibus quæ in ecclesia vel in villis pauperum conferuntur, canonica observetur norma, & non ab alia suspendatur, nisi cui episcopus ordinaverit.

XLIX.

De presbyteris ante xxx. ætatis annum non ordinandis.

L.

Ut confectis sacris mysteriis in missarum solemnis omnes generaliter pacem ad invicem præbeant.

LI.

De nec recitandis nominibus antequam oblatio offeratur.

LII.

Ut nullus credat quod non nisi in tribus linguis Deus orandus sit: quia in omni lingua Deus adoratur, & homo exauditur, si justa petierit.

LIII.

De sacrificiis episcoporum & sacerdotum liceat sacros canones ignorare.

LIV.

De ecclesiis quæ ab ingenuis hominibus construuntur, licet eas tradere, aut vendere, tantummodo ut ecclesia nondestruatur, sed perventur quotidie honores.

LV.

De ecclesiis quæ in eadem synodo, se a sede apostolica, id. est ab Hadriano papa urbis, benitiam habuisse, ut: " Angil-rammum archiepiscopum in suo palatio assidue haberet propter utilitates ecclesiasticas. Deprecatus est eamdem synodum, ut eo modo fecit Angilrammum habuerat, ita et iam " Hildebaldum episcopum habere debuisset, quia & ecclesiasticus, sicut & Angilramno, apostolicam licentiam habeat. Omnis synodus consensit, & placuit eis eum in palatio esse debere propter utilitates ecclesiasticas.

LVI.

Communum etiam, ut Alcuinum ipsa famosa synodus in suo consortio, sive in orationibus recipere dignaretur, eo quod esset vir in ecclesiasticis doctrinis eruditus. Omnis namque synodus fecundam admonitionem domini nostri consensit, & eum in eorum consortio, sive in orationibus receperunt.

ANNO CHRISTI 794.

* Incipit Epistola Paulini " Patriarchæ, Forojulicnsis edita in loco celebri nomen Francofurt in Synodo magna contra Felicem hæreticum, de Hæresibus qui asserebat, Jesum secundo casu adoptivum Deum propter unum tantummodo.

* Flodoard. lib. 2. c. 11. Sirmondus hanc Synodum anno 793. habitam fuisse ait.

* Vulteius archiepiscopus Juliensis, de his quæ immediate sunt dicta Imperatoris, ait sed ut ab Hadriano papa illi nomen pontificis, & ab eo pallium fuisse concessum.

Ex mf. codice Rhemensi collato cum cap. 40. libri VI. decretorum Burcardi Vormatiensis ecclesiæ episcopi.

A Damonete to cum lacrymis & multo gemitu confiti dixerunt, sibi Hesbuite, a filio filiæ suæ debeas qui tam crudeliter infelix homicidium perpetrasti. Nam occidisti uxorem tuam partem corporis sui legitimam, ita ut matrimonio fociatam sine quorum causa non sibi resistentem, non insidiantem quocumque modo vitæ tuæ. Non iovenili eam cum alio vivo nefariam rem fatentem, sed incitatus a diabolo, impio inflammatus furore, latrocinii more armatus eam aggressus es, crudelior omni bestia interemisti. Et unde post * mortem ejus addis iniquitatem super iniquitatem, filiorum vocum improbe prodi, qui matri non reperendo, & filios tuos spiritualiter effe testes, inducere vis super eam mortis causam post mortem per unum homicidam & reprobum testem * Insuffice cum nec secundum evangelium, nec ulla divina humanaque lex, testimonio etiam idonei testium, quod minime vel justificat. quanto magis per filium flagitiosissimum & tanto sacrilegium, qui illa debuit non condemnare, sed potius protexit, post ejus mortem excusari. Prius cauta ecclesiasticis subtilitiæ in veritate fuerat investiganda, & tunc si res fuisset juventa secundum legis tramitem debuit recipere ultionis vindictam. Nam etsi verum quod absit fuisset, sicut adulter ille meatibus est, post acto annos pœnitentia forsitan peracta dimittere eam per approbatam causam potuisti si voluisti, sed nec eam duxisti in matrimonium, sed ut dixisti, ecclesiam eandem in latebris debuisses. Non enim vult Deus mortem peccatoris, sed ut convertatur ad pœnitentiam & vivat. " Idcirco placet tibi coelum nobilium, & hæc hoc quod tibi melius & levius videri potest, misereat animæ tuæ, ut non sis tuus tibi quetipsi homicida. Quapropter homicida, rogantibus te, relinquo hoc malignum factum quod te traxit ad tam inmanissimum peccati facinus. Ingrederis in monasterium, humiliare sub manu abbatis multorum fratrum precibus adjutus. Obleva cuncti simplici animo quo tibi fuerint " imperata, si forte ignoscas tantum. Dei bonitas peccatis tuis, & refrigeret animam tuam; priusquam cruciatus perpetuis flammis. Hoc tibi servicias & mundi & certissime dicas. " Sin autem pœnitentiam publicam in domo tua permanens, vel in hoc mundo vis agere, quod tibi gravius & durius & pejus esse non dubites, ita ut agere debeas te exhortamus. Omnibus diebus vitæ tuæ, exteris pœnitere. Vinum & omnem fermentum non bibas. Carnem nullo unquam tempore vellam quam-

ANNO CHRISTI 794.

quamlibet comedas præter pascha & diem nata- lis domini. In pane & aqua & sale penitere. In jejuniis, vigiliis & orationibus atque elemosynis omni tempore perseveta. Armis nunquam ciugere, nec casta in quolibet loco litigare præsumis. Uxorem numquam ducere, nec concubinam habere, nec adulterium committere. In balneo numquam lavare, in convivits lætantium nunquam te misceie. In ecclesia segregatus ab aliis Christianis post offium & posses te similiter repondere. Ingredientem & egredientem te fupplicater orationibus commendare. A communione facri corporis & sanguinis Chrifti cunctis diebus vitæ tuæ indignum te existimans abstinere. In ultimo tamen exitus vitæ tuæ die pro viatico si mereris te fit qui libuit tantummodo venialiter accipias tibi concedimus.

Sunt & alia multa quæ tibi durius & fatis acrius erant juxta tam magnum peccatis peccati bellicis adjicienda. Sed & hæc omnia quæ supra inferiorcordice dicta funt, perfecto corde dominio auxiliante fecteris & cuftodieris, confidimus de immenfa Dei clementia remiffionem te tuorum habiturum peccatorum, & fecundum boni juftique paftoris imperantis juffionem relolvit te fancta ecclefia ab hoc vinculo peccati in terris, ut fis per juftum gratiam, qui eum fanguine fuo acquifivit folutus in cœlis. Sin autem aliter fecteris, & fanctæ matris ecclefiæ tam falubrem admonitionem defpexeris, ipfe tibi fis judex & in laqueo diaboli quo irretitus teneris maneas, fangufque tuus fit fuper caput tuum: nos alieni a confortio tuo: & fub indifolubilibi anathemate permaneas, donec te & fanctæ ecclefiæ fatisfacias. Hæc apud Baccardum locu indicata.

NOTA JACOBI SIRMONDI, S. J.

1. Concilium Francofordiense.] Affatis inde colebratum docet in chronico Moiffiacenfi Pipinus Italiæ, exceptis canonibus, integrum ac pervetus exemplar fuppeditavit nobis Bibliotheca ecclefiæ Remenfis, cujus ope multa paffim emendata. Canonum vero, qui antehac fub Zachariæ, copiam nafti fumus ex veruflo item codice fancti Remigii, eadem ipfa, quæ olim confilium illum, qui primus libros Carolinos, & cum his primum & fecundum hujus concilii canones, diffimulare " incepit. " FRILL. paffus nomine fuo, in duos defcripti. Prætor hoc etiam aliud B antiquæ notæ canonum Francofordienfium exemplar, quod Joannes Filius, noftræ ætatis Parifienfis.

2. Contingentibus.] Convenientibus, feu congregatis. Can. 1. qua ratione id verbum ufurpat fæpius Auctarium, & alii fuppanæ zevo fcriptores.

3. Confuetudinaqui fervatur.] Hinc & Ignobarus in chron. Can. 2. Agobio: Statuit, quæ omnes pacem annis Conftantinopoli fub Irene & Conftantino filio ejus congregata, & ab ipfis non fuerat firmata, ut per totum imperium ejus ab omnibus obfervata effet. Reftituit autem & prætatione librorum Cauloniorum in Bithynia partibus habita dicitur: nam apud Horum Bithyniæ caufa eft. Itaque Conftantinopoli factum fit inconfiderato hoc loco, non quod in ea urbe, fed quod ab imperatoribus Conftantinopolitanis.

4. Sicut habetur in monafteria.] Taffilo quippe vivum Can. 3. hoc tempore decretum fuit in monafteris, ut adultera ante fex annos facras poft judicium fagellibuscædi, de quo diftum eft anno accufationis.

5. Quatuor fuffragiorum.] Ecclefia feu civitatis qua- Can. 8. tuor, quæ Viennenfi archiepifcopo in provincia diœcefeos exhibe fant, in Lemovicenfi pago epifcopi & monafteriorum, Vetenia, Tatanatica, quæ extra provinciam) Genava, & Gratianopolis. Notum porro Antiaenfi concefiæ in eodem Lugdunenfi hac numerationis Matifconum, Aboeffum, Deenfium, Tricaftinorum, Vafenfium, Arauficorum, Cavaillonenfium, Avenicenfium & Cappentoracenfium.

6. De Tarantaſia & Ebred.] Id agebant, opinor, ha- Can. 9. rum civitatum epifcopi, ut inter metropolitanos in ecclefia conferentia & ordinatione locum fibi vindicarent, ita ut metropoles erant fuarum provinciarum, videntur tamen illarum primates, quemadmodum & fub aliarum convicinarum metropolitanis fuiffe: Tarantafienfis nimirum fub Viennenfi, Rhodanenfis & Aquenfis fub Arelatenfi. Hoc membrum Rhodanenfis ecclefiæ facit in auctoritate) in ut fynodi omnibus canones fint ex.

7. De numero epifcoporum.] Reflexione conjunctionem intelligit, qua ante biennium præfecta fuerat apud Can. 10. Ratisbonam, & qua Engelbertus idem & alii an. accenti. Brevi term idem Engelbertus ejus rei, nondum abfolutæ, in bibliotheca Tiliata: Eodem, inquit, anno pontificum eft conciliam magnum, quod congregatum eft apud Pippinu filium Caroli inuiti confilentes, unde repulfi apparuerunt, & recuperant confiliorum fuorum meritum: & chronicum S. Galli, cujus hæc mentio: Pippinus etiam cum Caroli depofuit, & quidam de Francis exulit & fugavit, congregatum fibi apud Ratisbonam pene omnem Caroli exercitum.

8. A Magnerico metropolitano.] Rothomagenfi archiepi- Can. 10. fcopo, millo poftea domino fub Carolo imperatore, quem ab Mainardo Senonenfi. Gerbaldo vero in ordinem, quem inter Ebroicenfes epifcopos numerant veteres catalogi, & Gilbaldum appellant, ab abbate Fontanellenfi.

9. Secundum primæ capitulare Caroli regis.] Ante quin- Can. 13. decim annos edita annotat. Caroli regis. Hi enim de damnis ecclefiarum fuerat capitulum, quod & ceffa illius anni fame hoc loco fuiffe fignificat, quemadmodum noftram confirmat, & eumdem ipfum annum permittit decretale poenas, de quo ante diximus.

10. Angilramnum archiepiſcopum.] Mediocriter, hoc Can. 15. eft Metenſem urbis epifcopum fuiffe donare infcripto ejus facit Hadriani papæ, quod vero archiepifcopus hoc loco dicitur, & apud Auctarium epiſtola 79. fingulare fere privilegium fedis apoſtolicæ, quo tres ecclefiæ Metenſis epifcopos, Chrodogangum, Angilrammum & Drogonem, ornamento fuiffe conſtat, ut pallii honore) frueretur cum archiepiſcopi. a Addendum ex Vatic. ms. Angilr. p. 1. pallii honore.

11. Hildebaldum epiſcopum.] Colonienſem, ut docebit Can. 15. Caroli epiſtola ad Offam regem. Hildebaldum archiepiſcopum & capellanum vocat Anaſtaſius in Leone III. fui enim, ut ut hoc loco apparet, Carolo regi poſt Angilr.

1 Veteri editio hæc habet sacrificiorum: fed legendum effe sacerdotum apparet ex 19. Concilii Africani, in quo recenſentur occafiones, in quibus incedere licet a regula, quæ vetat ne Virgines velentur ante 25. ætatis annum. Id cum Simondus non animadverteret, & omnino hæc locum acciperet de occupationibus quibus Virgines diſtinerentur effecta non annos viginti quinque, putavit hic deeſſe aliquid; & verum *detinende* cum ob *cauſam addidit* in hoc loco. *Baluzius in Cap. to. 2. p. 1043.*

ANNO CHRISTI 794.

Anglicanusim famosus capitulorum, & spuriosissimus appendix licet sedet.

12. *Alcuinum*,] Flaccum Albinum Alcuinum, qui Caroli regis acerbe a Baiarria reclamantem hæresium. In concilio Rhenensi contigisse scripsimus erat *aliquipiam*, in altero correxere *Aquilianum*.

NOTÆ SEVERINI BINII.

Concil. celebratum Elenpurgi.

a *concilium*.] Conciliam celebrarunt Concilio in Germania prælatos Elenpurgi Saxoniæ occidentalis, ubi Carolus Magnus cum auditoribus Felicem Urgellitanum episcopum in Concilio Ratisbonensi convictum & damnatum fuille, transdenotque apud illum apostaticum, qui Spanheimii prope Creuznach, & Selestadium desiderabant, ad ecclesiam & fidem prilinam reconciliandum, cum debitæ accessionis hortatus fuit. Hæc ex Annalibus Francorum, prout apud illum habentur, quos Annales ab Ambrosio revocat ad calcem impressoris. Immo Scripsit ad Carolum magnum Hadrianus pontifex, ut universos Gallos & Germaniæ episcopos parentibus & publicis, intercipit hoc ergo, ut cum ego ostram Germaniam & Galliam in fanctæ fedentatem pervocarem, nequis eam hac occasione. Deleret vere in filicem infra caulis ut vocationem, & ligne lacinæ voluntatem, & ad ovile redeuntes, me vobiscum gaudeat, & ego vobiscum gaudeam. Sed quia hæc ita se habent, opus erat ut omnes ad plenissimum judicium celebrandum, & in hac synodo gestis infra lamentandis reconciliandos. Adhæ Concilii non integra extant. Ea enim quæ de Nicæna synodo hic gesta sunt, non desiderantur. Quod autem hi ritus ab ecclesia Romana discrepant, non est mirum. Nam Alexandrina & Toletana Concilia pluribus interdictionis locis quæ fedis apostolicæ, non tamen ecclesiæ Romanæ, in universalia & necessaria, quæ ad fidem pertinent, ut quæ Romanæ ecclesiæ, ut ipsa Romana ecclesia, ut ipsa Romana ecclesia, ut ipsa Romana ecclesia

ANNO CHRISTI 794.

hanc, non illa pio adorandis imaginibus tempore Irenæ Augustæ imperatricis celebrata fuit. Valesius libro 2. de rebus apud Hincmarum ab eisque pendebat. Sed ea ipsa Concilium, cap. 7. disputationis Ingelramo, aliisque plures concedunt, Responso 2. absque ullo exemplo pendebat. Sed ea ipsa Concilium, cap. 7. disputationis Ingelramo, aliisque plures concedunt, Hincmarum absque prædicto fcriptorum testium Græcorum manicæum de Hincma synodo formosiano-rebelli, sed tandem ad Ecclesiæ unitatem redeunte, aliisque pseudo-catholi- reversi, ut Baronius ad Carolum Calvum, quorum fides in nobis religionis corruptelis. Quæ omnia ex Photio, Nicetæ Choniate, Georgio Cedreno, Zonara, Nicephoro Callisto, Nicolao Damasceno, Joanne Scylitza, Joanne Curopalate, Leone Grammatico, Theophane,

ANNO CHRISTI 794. Ann. Conobii.

clavatis, eamque anathematis sententia condemnavit. Post hanc pontificis epistolam accepimus, congregata ab Synodum, cujus initio in præfentia Caroli magni, regis residentis Francorum, quæque ad eas pertinent, pulsis regis Caroli adstantibus. Quæ cum recitatæ fuissent, propter Tarasium in Sabetis facrosyllabico, tempore deliberandi primum est & consessum ea de consistione, ut præsbiteri sermone suum singuli sententiam facerent, propterea authoritate confirmatum proferens. Qua occasione Patricius libellum sacrosyllabum, quem ipse loco sustinuerat episcoporum suffragiis confirmatum nomine adversus eum, qui hæc sentiebant, edidisse dicebat, huic Constitio obtulit, quo in publico parum confessa retinuere & diligentissime examinato, Hispandus & Felix eum sua hæresi sepius memorata condemnasi fuerunt. Post istam damnationis & anathematis sententiam, patres Concilii ad episcopos Hispaniæ epistolam synodalem scripserunt, qua singulas hæreticorum sententias positivas refutaverunt: addidit quoque epistolam Caroli ad Elipandum, ea quod ab eodem Elipando privatas litteras accepisset. Præter supradictas hæreses de servitute & adoptione Christi Felicem etiam impugnasse veneranter imaginum afferunt in Concilio Senonensi in decreto fidei cap. 14. Tolbiacenses Plasius in Hadriano. Sabellicus etiam octava, libro 8. Alphonsus de Castro verbo Imago. Vasquez libro 2. de adorat. disp. 2. cap. 1. hanc sententiam temperans, sed temere judicio meo erravit. Nam adstantes sunt ac Auctaliensis episcopi manifestum est, Claudium Taurinensem discipulum Felicis damnatum esse certissimo: regis sine dubio censorem illum, a Felice acceptæ, quo præceptore in rebus fidei urebatur.

ANNO CHRISTI 794.

quatuor & semis: crucis aureæ duas cum gemmis pensantes libram unam, tum virgas argenteas pensantes libras tres, & semis: præterea lucernam argenteam unam pensantem libras quinque: imagines argenteas tres pensantes libras triginta quinque. Fecit & confessionem ejusdem altaris ex argento purissimo pensantem libras centum tres & uncias duas. Columnas argenteas octo & gemmatas, & in arcus duos cum crucibus argenteis quinque, & gabathas quindecim pensantia simul libras centum quinquaginta. Crucem discoporo pensantem libras quatuordecim. Canistrum crucis de Cafotii pensantem libras duodecim & semis. Coronam majorem de argento unum cum delphinis triginta modii pensantem libras 33. Necnon & canistrum argenteum unum pensans libras decem & octo, sed & aliud canistrum argenteum pensans libras decem & octo. Vasa colatoria argentea deaurata pensantia libras quatuor, & uncias tres. Gabathas argenteas habentes gryphos deauratos pensantes libras duas. Coronas argenteas duas cum delphinis habentes & octo pensantes libras decem & novem. Enimvero idem præcipuus antistes fecit in eadem ecclesia vestem chrysoclabam cum periclyfi cum chrysoclabo omata: sed & alium vestem de blattis habentem in medio crucem de chrysoclabo. Et tabulas chrysoclabas quatuor cum gemmis ornatas, atque gammadias in ipfa vestе chrysoclabas quatuor cum periclyfi de chrysoclabo: Fecit autem & in patriarchio Lateranensi triclinium majus super omnia triclinia nominis suæ magnificentiæ decorata, ponens in eo fundamenta firmissima, & in circuitu luminis marmoreis ornavit, atque marmoribus in exemplis ftravit. Et diversis columnis, tam porphyreticis quamque albis, & sculptis cum vasibus, & illius simul pollubris decoravit camerarn apsida de musivo, & alias duas abbidas diversas historias pingens super marmorum incrustatione, pariter in circuitu decoravit. Et in ipso triclinio beatis Petri fecit idem antistes calicem fundatum superauratum unum, & coronas tres. Et ejus oratum unam habentem delphinos decem & octo duas numero novem, sed & gabathas octo pensantes simul libras sex novem. Vestem albam holoserícam ornatam in circuitu blatthi Byzantea, & in fronte crucem de chrysoclabo.

Hic autem venerabilis, & sanctissimus præsul dum in sancta catholica, & apostolica Romana ecclesia per ordinem ecclesiasticum degeret, & ritum orthodoxæ fidei teneret, atque nonnumi parte tam per diversas ecclesias, quamque in patriarchio in ampsis ædificiis constructos compte oraret, cum die quadam more solito in stantis quæ ab omnibus magnis majorem instantiore procederet, ubi sibi populus obviam sacra religione occurrere deberet, & secundum annuam confuetudinem litanias, & missarum solemnia cum sacerdotibus celebrare & omnipotenti domino pro salute * Christianorum populi preces * christiani) funderet, & secundum ritum antiquum traditionem a notario sanctæ Romanæ ecclesiæ, in ecclesia beati Georgii Christi martyris in ejus natali ipsa litania prædicata fuisset, omnes tam viri quamque feminæ devota mente cæterarum in ecclesia beati Christi martyris Laurentii, quæ Lucinæ nuncupatur, sibi & collecta prædicta inerat, occurrerunt. Ubi dum prædictus venerabilis pontifex a patriarchio egressus fuisset, obviam illi

VITA, EPISTOLÆ ET DECRETA LEONIS PAPÆ III.

ANNO CHRISTI 795.

IEo tertius natione Romanus ex patre Azupio fedit annos vigiti, menses quinque, dies decem & septem. Qui a parva ætate in vestibulo patriarchii enutritus, & ibidem, annemque ecclesiasticam disciplinam spiritualiter eruditus, tam in psalterio, quamque in sacris divinis scripturis postea subdiaconus factus in presbyterium honorem provectus eft. Erat enim vir callus, loquela facundus, & animo conflans.

Ubi vero inveniebat aliquem præcipuum monachum, vel fervum Dei, in colloquiis divinis & orationc cum eo perseverans, studebat Deo, & valde nimisque hilaris in ciconomyxia existebat, verum etiam & sudorum ac vigiliis maximus vitatorem, * prædicatus ille * feripserunt, ter vel eorum animas fo ciecmonyxia redimerent.

Qui plures ejus prædicationibus annuentes, quidquid ille pro Christo * commendabat, occultæ diu nocteque pauperibus erogabant: Frustum animarum ecdem * lucrifacere Deo, & dum taliter in ipso vestiario præcipue degens splenderet, & ejus sollertissimum curam ipse vestiarius diligerec, ab omnibus amantissime dilligebatur. Quapropter divina inspiratione una concordia, eademque voluntate a cunctis sacerdotibus seu proceribus, & omni clero, necnon & optimatibus, vel cuncto populo Romano Dei nutu in * natali beati primi martyris Stephani electus eft, & sequenti die in * natali sancti Joannis apostoli, & evangelistæ ad laudem, & gloriam omnipotentis Dei pontifex in sede apostolica ordinatus eft. Erat enim ecclesiasticarum rerum defensor, & contrariorum fortissimus expugnator, & nimis mitissimus, & eidem ecclesiæ benevolus practicus amator, tardus ad iracundiam, & velox ad misericordiam, nulli malum pro malo reddens, neque vindictam secundum meritum tribuens, sed pius ac misericors a tempore hujus sanctæ * sedis * habuit justitiam fuerat. Fit * ora rogam cleto suo in presbyterio maxime * solvit. Fecit enim in basilica beati Petri principis apostolorum nutritori suo thurificulum aureum, & vestibulum altaris pensans libras decem & septem. Immo & in confessione ejusdem apostoli tegas ex auro purissimo cum gemmis diversis pensantes libras quadraginta & novem. Item coronas majores argenteas tres pensantes libras trecentas & septem. Verum etiam & cortinas albas holosericas sotatas habentes in medio crucem de * chryclabo, & periclyfin de fundatis omni.

Sancta vero tecta basilicæ beati Petri apostoli, id eft, navem majorem, sed & aliam navem superiatere cum quadriporticu simul & fontem, atque ante fores argenteas. Verum etiam & torrem cum cameris suis ab imo usque ad summum omnia in omnibus noviter restauravit. Præterea imaginem salvatoris cum reliquis mire pulcritudinis depictam ad decorem supradictæ ecclesiæ in fastigio sub arce majori posuit. Fari modo & in basilica beati Pauli apostoli, atque in basilica salvatoris infrae imagines fecit, & conffitmit. Sartatecta & omnia tituli beatæ Anastasiæ, quæ a presbiteris temporibus per incuriam marcuerant, & pene cafura erant, suo amo studio noviter restauravit.

Similiter & titulum sanctæ Sabinæ finditse renovavit. In quo vero templo idem egregius præsul fecit ex argento coronas quinque pensantes libras quattuordecim. Canistra duo pensantia libras tres & semis. Crucem majorem argenteam pensantes libras undecim. Fecit autem & in basilica beatæ Dei genitricis, quæ appellatur ad præsepe, cyborium ex argento purissimo quod penfat libras decentas & octoviginti. Simul & rugas argenteas in ingressu, presbyterii pensantes libras octoaginta, atque cortinæ * imeforem ferican albam habentem periclyfin, & crucem de fundata.

Immo & in sacratiffimo altari majori fecit vestem de chryclabo habentem historiam nativitatis, & Sancti Simeonis, & in medio cherubim. Simul etiam & aliam vestem fundam ecclesiæ & in quadriporticu, necnon & coronas argenteas tres pensantes inibi libras centum * quadraginta quinque, & uncias novem. Interea & in basilica beati Christi martyris S. Menne, atque tituli beati Vitalis Christi martyris, necnon & ecemeterium B. Sixti atque Cornelii via Appia. Simulque & ecemeterium S. Zotici via Lavicana.

Pariter & ecclesiam sanctæ Dei genitricis, semperque virginis Mariæ dominæ nostræ sitam in Fontitana, quæ per olitana marcuerat. Fecit autem idem præsul in basilica doctoris mundi beati apostoli confessionem, simul & rubeati Pauli apostoli confessionem, & ipsam basilicam beati Petri apostoli penfantes libras centum quinquaginta & sex. Et fuper ipsum facrum altare imaginem auream habentem salvatorem, & duodecim apostolos penfantes libras septuaginta quinque, sed & cameram ejusdem basilicæ in modum beati Petri apostoli noviter fecit, præfertim & cortinas argenteas in ipsa camera pensantes libras decentas, & viginti. Et vela holoserica majora figillata habentia periclyfin, & crucem de bathin, feu fundato numero quindecim. Vela quinquefinos majora de quinquefinos investita, quæ pendent in arcubus quadraginta tria. Vela modica figillata, quæ pendent in arcubus minoribus ornata quadraplo viginti. Item vela media de flauracin, quæ pendent in arcubus decem, & alia decem, ex quibus tria habent periclyfin de chryfoclavo. Item vela quatuor filo pari Alexandrina. Item velum altilineo rotatæ habens periclyfin, cum crucem cancellis, & in medio crucem cum gemmis, & quatuor rotas de Tyrio filo pares.

Fecit autem in basilica beati Andreæ ad beatum Petrum apostolum rugas argenteas penfantes libras octoaginta. Verum etiam & in basilica salvatoris, quæ appellatur Constantiniana, cameram meliorem fecit. Et ibi similiter pensantes libras fex & in altari majori beati Petri apostolorum principis vestem chryfoclabam pretiosi gemmis ornatam habentem historias tam salvatoris beatæ Petro apostoli falvatoque potestatem tribuentis, quamque principum apostolorum Petri ac Pauli paffionem figurantes unius magnitudinis in natale apostolorum resplendentem.

Item fecit vestem in titulo Eudoxiæ fuper altare Tyrium habentem gryphas majores, & duas rotas chryfoclabas cum crucc, & periclyfin, blathin, & chryfoclavum. Hic autem præsipuus præsul fecit in basilica beati Petri apostoli pluram argenteum ante presbyterium cum gabathis argenteis triginta, & conffitum obfequio & baltea penfantia libras fexaginta & tres; & in cantharis argenteis tam in circuito altaris, quam in presbyterio posse ceroftata argentea penfantia inibi libras decentas & duodecim. Et in altare beatæ Petronillæ posuit vestem de flauraci unam habentem periclyfin de blattis, feu chryfoclabo. Fecit autem & in basilica falvatoris, quæ & Constantiniana, vestem habentem historiam crucifixi, & de resurrectione domini noftri Jesu Christi habentem periclyfin de chryfoclabo. Sed & in basilica beati Clementis vestem de flauracin unam habentem periclyfin de chryfoclabo. Fecit etiam & in arcubus argenteis ecclesiæ Dei apostoli vela de flauracin valdepulcherrima. Ipse vero præcipuus pontifex in tribus beatæ Sabinæ ubi & presbyter ordinatus fuerat, dum brevitер deftructus fuiffet, & jam per longitana tempora ipfæ parietinæ marcuiffent, ob nimium amorem amplianit ædificium, & noviter in altum fodiens firmiffimum posuit fundamentum, & cruta planitie mirifice excelfa fuper ipfa fundamenta ædificavit ecclesiam cum aplida amplissima, & cacumina mirifica de musivo, atque camerам decoratam, feu presbyterium, & pavimentum marmoribus palcris ornavit. Verum etiam dextra lævaque, & porticus ejus cum columnis marmoreis conftruxit. Sed & baptifterium ibi conffituit, ubi & dona obtulit, videlicet gabathas aureas fundatas tres, penfantes libras

sine plancta inquis nè dicendus Paschalis primicerius occurit, & in hypocrisi veniam ab illo petebat dicens, Quia reformisti eum, & ideo sine planeta veni. Tunc sanctissimus præsul veniam illi dedit similiter & Campulus sacellarius, in ipsorum dolositate pariter in pontificali obsequio pergens, & dulcia verba quæ non habebant in pectore eum eo loquentes, maligni etiam & iniqui ac perversi, falsique Christiani, prorsus pagani, sili diaboli, in unum se fabaticè colligentes, juxta impiam cogitationem in ipso itinere ante monasterium sancto. Stephani & Silvestri, quod domnus Paschalis papa fundaverat, clam armati adfuere, atque congrete de loco insidiarum exilientes ad ipsum (quod dictu nefas est) impie truciden- B dum absque ulla reverentia confluerunt, Paschale ad caput Bantæ, in ipso campulo ad pedes secundum iniquum eorum complutum. Quo facto, omni qui circa eum erat populus, videlicet inermis, & in Dei officio præparatus, timore armorum perterritus in fugam conversus est. Ipsi vero insidiatores atque operatores malorum Judaico more sine ullo divino vel humano hoc movit intuitu, ferino more comprehendentes, in terram eum projecerunt, & absque ulla misericordia crudendo exspoliantes eum, crudeliter oculos ei evellere, & ipsum penitus cæcare conati sunt. Nam lingua ejus præcisa est, & ut ipsi enarino tunc arbitrati fuerant, eorum eum, & mutum in media platea dimiserunt. Verum ipse C maligni Paschalis, & Campulus sicut veri pagani, & impii ad ipsius monasterii ecclesiam ante confessionem eum trahentes, ante venerabile altare iterum oculos & linguam amplius trudere eruerunt, & plagis cum diversis, & fustibus cædentes laniaverunt, & semivivum in fanguine revolutum ante ipsum altare dimiserunt, postmodum vero sub custodia in ipso monasterio dimiserunt. Timore autem perterriti, ne a Christianis hominibus prædicta fuisset: tunc malignum consilium adepti, sicut ipse Hegumenus monasterii sancti Erasmi professus est, fecerunt eum ad se venire clam per nocteм, tam Paschali maligno, qui non erat primicerius ext. quam Campulus sacellarius & Maurus Nepos- * Grafioli nus, & miserunt eum in prædictum monasterium sancti Silvestri cum paucis iniquis consentientibus malefactoribus. Et ibi per na- * abdutchem eum exinde * abbstollentes deduxerunt in monasterium sancti Erasmi, & in arcta & angusta custodia eum recluserunt. Sed Deus omnipotens qui eorum malitiam præciendo diu patienter sustinuit, ipse eorum iniquos conatus mirabiliter destruxit. Contigit enim cooperante Deo, & beato Petro apostolo suffragante, quod antecessor papa eum de ipso carcere in monasterium sancti Erasmi in custodiam mittere jussisset, quatenus absque beato clavigero in meo regni celorum suffragante, ut visum recepere * & lingua ad loquendum illi restitu- * & tus sit.

Et ut ulterius omnipotens Deus super tam famulum solitum misericordiæ & magnum miraculum, divino mi- * nus a fidelibus Christianis viris, videlicet per * nam cubicularium eum aliis fidelibus Deum meditantibus, ex ipso cum clausto occulte abbollentes in basilicem beati Petri apostolorum principis, ubi & ejus sacratissimum corpus quiescit, deduxerunt. Qui omnes audientes mirabilia Dei, qui innocentem & justum pontificem de manibus inimicorum eruit, gloriaverunt dominum Deum,

A dicentes: *Benedictus dominus Deus Israel, qui fa- Psal. 71. cit mirabilia magna solus, & non desseruit servientes in se.* Sed in eo adimplevit misericordiam suam ut manifestaretur gloria Dei, & mirabilia in illo, quemadmodum promisit spernentibus in se, psalmista dicente: *Dominus illuminatio mea, & Salus Psal. 26. mea, quem timebo? Dominus defensor vitæ meæ, a quo trepidabo?* Et iterum: *Lucerna pedibus meis Psal. 118. verbum tuum domine, & lumen semitis meis.* Et vere a cunctis mirabilibus ejus exiguus, imeritudicis & linguas ad loquendum restituit, & totis * ejus solidavit membris, & in omnibus operibus * suis mirabiliter deducens confortavit. Et quantum gaudium habuerunt Christiani homines & fideles, tantum mœrore & tristitia angustiati illi nefciebant quid agerent, & in periculo se esse exfliimantes, quærebant semetipsos interficere. Et dum non invenirent quid ultra agere, ex communi Albini fidelis beati Petri apostoli & ejusdem pontificis deprædantes destruerunt, & in ipsum beati Petri apostoli aulam conjungente præfato pontifice confessim Wigbertis gloriosus dux Spoletanus cum suo exercitu obviavit ei, & cum summour pontificem vidcntem, & loquentem confpexiffet, venerabiliter cum recipiens Spoletum deduxit, gloriscans & laudans Deum, qui per talia mirabilia eum clarificavit. Quo audito per diversas civitates, Romanorum fideles ad eum occurrerunt, & pariter cum aliquibus ex ipfis civibus episcopis, nec non & presbyteris sancta Romanis & primatibus civitatum, ad excellentissimum domnum Carolum regem Francorum, & Longobardorum, atque patricium Romanorum profecti sunt. Ipse vero Christianissimus & orthodoxus atque præcipuus clementissimusque rex illico ut audivit, imisit in obviam ejus Hildivaldum archiepiscopum, & capellanum, & Ascharium comitem. Et postmodum proprium filium suum Pipinum excellentissimum regem cum aliis comitibus obviam ejus iterum, & usque ad ipsi magnus rex obviavit, & devoti vicarium beati Petri apostoli venerabiliter, & honorifice cum hymnis, & canticis spiritualibus cum fuscipit, & pariter se amplectentes cum lacrymis fe ofculantes funt. Et prædicto pontifice *Gloria in excelsis Deo* inchoante, & cuncto clero fuscipiente, oratio super cuncto populo data est. Tunc beatissimus domnus Carolus magnus rex prædictum pontificem confpicienter gratias Deo retulit, qui tam magna mirabilia super famulum suum per suffragia principum apostolorum Petri, ac Pauli operatus est, & ad nihilum prædictos iniquos retro deduxit.

Qui dum in magno honore apud fe per aliquantum temporis eum ipse serenissimus rex habuisset, hæc præfati iniqui, & filii diaboli audientes post dies & iniqua incendia, quæ in posterum in fe, vel in ipsum beati Petri apostoli gefferunt, multi funt, Deo illis * contrario, falfa adversus sanctissimum imperatorem crimina, & post eum ad prædictum mittere regem, quod probare nequaquam * potuissent: quia per insidias, & iniquitates eorum talia nec dicenda, fanctam ecclefiam lacerare nitebantur, profererabat. Sed dum ad prædictum clementissimum magnum regem præfatus pontifex in magno & conderenti honore degerer, ex omni parte eum archiepiscopis quamque episcopis, & ceteris facerdotibus venientibus una cum * confilio ejufdem piiffimi magni regis, omnibufque eximis Francis, Deo pravio Romam illum * remeare in suam ecclesiasticam sedem honorifice cum nimio, ut decuit, * miferunt honore, Quæ per

B Romanis fedis

C

* adjutum pontificem

* examinatione.

* contrario, & falfa.

* potuerunt

* illo

* remeare.

* diminuere

per unam quamque civitatem tamquam ipsum fuscipientes apostolum usque Romam deduxerunt.

Tunc Romani præ nimio gaudio fuum recipientes patrorem, omnes generaliter in vigilia beati Andreæ apostoli, tam proceres clericorum cum omnibus clericis, quamque optimates & fenatus cum cunctaque militia & universus populus Romanus cum fanctimonialibus, & diaconissis, ac nobilissimis matronis, seu universis feminis, simul etiam & cunctis ecbolæ peregrinorum, videlicet Francorum, Frifonum, Saxonum, atque Longobardorum, simul omnes connexi ad portem Milvium cum signis, & bandis, & canticis spiritualibus fuscepernnt, & in ecclesiam beati Petri apostoli cum deduxerunt, ubi & missarum B solennia celebravit. Et omnes communiter corpore, & sanguinem domini nostri Jesu Christi fideliter participantes.

Et alia die secundum olitanam consuetudinem natale beati Andreæ apostoli celebrantes Romam intrans cum multo gaudio & lætitia in patriarchium Lateranenfe transivit.

Et post aliquantos dies fidelissimis missis, qui eum eo venerunt in pontificale obsequium, videlicet Hildivaldo, & Arno reverendissimis archiepiscopis, & Cuniberto, * Bernhardo, Hatto- C tone, & * Teffe reverendissimis & sanctissimis episcopis, nec non & Fisco electo episcopo, veniam eum Heilengerbo, & Germano gloriosis comitibus residentibus in trichinio ipsius domni Leonis papæ & per unam & amplius hebdomadam inquirentibus ipsos nefandissimos malefactores, quam malitiam * ab ipso ipsorum pontifice habuissent, tam Paschalis quamque Campulus cum fequacibus eorum nihil habuerunt adversus eum quod dicerent.

Tunc illos convenientes prædicti miffi magni regis, emiserunt eos in Franciam. * Qui post modicum tempus ipse magnus rex bum in basilica beati Petri apostoli conjunctus, & eum magno honore fuscepius fuiffet, fecit in eamdem ecclesiam congregari archiepiscopos, feu episcopos, abbates, & omnem nobilitatem Francorum, atque Longobardorum, & fedentes patres tam magnus rex, quam beatiffimus pontifex fecerunt residere & sanctissimos archiepiscopos, & abbates ftantibus reliquis facerdotibus, & optimatibus Romanorum, ut criminia quæ adversus almum pontificem dicta fuerant, * declinarent. Qui universi archiepiscopi & episcopi, & abbates unanimiter audientes dixerunt: Nos fedem apostolicam, quæ est caput omnium Dei ecclesiarum judicare non audemus: nam ab ipsa nos omnes, & vicario fuo judicamur; ipfa autem a nemine judicatur, quemadmodum & antiquitus nos fati, fed licut ipfe fummus pontifex cenferit, canonice obedimus. Venerabilis vero præful inquit: Præde- E cefforum nostrorum vestigia fequor, & de talibus falfis criminationibus, quæ super me nequiter exarferunt, me purificare paratus fum. Alia vero die in eadem ecclefia beati Petri apoftoli cum omnes pariter archiepiscopi, & episcopi, feu episcopi, & abbates, & omnes Franci qui in fervitio ejufdem magni regis fuerunt, & cuncti Romani in eadem ecclesia beati Petri apoftoli, in eorum præfentia amplectens præfatus venerabilis pontifex fancta Chrifti quatuor evangelia coram omnibus afcendit in ambonem, & fub jurejurando clara voce dixit: Quia de iftis falfis criminationibus quæ super me impofuerunt, Romani, qui inique me perfecuti funt, fcien-

A tiam non habeo, nec talia egiffe me cognofco. Et hoc peracto omnes archiepiscopi, episcopi, & abbates, & cuncti clerici ftranie factæ laudes dederunt Deo, atque Dei genitrici femperque virgini Mariæ domine noftræ & beato Petro apoftolorum principi, omnibufque fanctis Dei.

Poft hæc adveniente die natali domini noftri Jefu Chriftii, in ipsa dicta basilica beati Petri apoftoli omnes iterum congregati funt, & eum reverentiis almifcus pontifex manibus fuis propriis pretiofiffima corona coronavit * cum. * Carolus Magnus Carolus Magnus coronatur imperator.

Tunc vero adelmodus Romani videntes cum tam defenfionem & dilectionem, quam erga fan- Ctam Romanam ecclefiam Sedis victoriam habuit, unanimiter altiffima voce, Dei nutu atque beati Petri clavigeri ejus celorum caelamatores: *Carolo piiffimo Augufto a Deo coronato, magno, pacifico imperatori vita & victoria.*

Ante facram confessionem beati Petri apoftoli plures fanctos invocantes, ter dictum eft, & ab omnibus conftitutus eft imperator Romanorum. Illico fanctiffimus antiftes & pontifex unxit oleo fanctæ Crucis eum, & eorum fanctiffimum filium ejus regem in ipfo die natalis domini noftri Jefu Chrifti, & milla peracta poft celebrationem miffarum obvolvit ipfe fereniffimus domnus imperator menfam magnificentiam cum pedibus fuis pedantem libras.....

Sed & in confeffione ejufdem Dei apoftoli obtulit in ipsa die præcellentiffimo filio fuo rege & filiabus diverfis vafa ex auro puriffimo in miniferio ipfius menfæ penfantia libras..... Sed & coronam auream cum gemmis majoribus, quæ pendet fuper ipfum altare, pendentia libras quinquaginta quinque. Et pateram auream majorem cum gemmis diverfis penfantem libras triginta. Et calicem majorem cum gemmis, & alibi duabus penfantem libras quinquaginta octo. Item calicem majorem fundatum cum fcyphone penfantem libras triginta & feptem. Immo & alium calicem majorem fundatum penfantem libras 56.

Obtulit & fuper facratiffimum altare beati Petri apoftoli, immo & in basilica beati Pauli apoftoli eamdem paterarum, immo & cum pedibus fuis penfantem libras 55. cum diverfis vafis argenteis mire magnitudinis, quæ ad ufum ipfius menfæ pertinent.

Item in basilica falvatoris domini noftri Jefu, quam Conftantinianam vocant, obtulit cratem cum gemmis hyacinthinis, quam almificus pontifex in litanis præcedere conftituit fecundum petitionem ipfius regis, penfantem libras..... Immo & altare cum columnis argenteis, & cyborio.

Verum etiam & cuangelium ex auro mundiffimo cum gemmis ornatum penfantes libras..... Item & in basilica beatæ Dei genitricis Mariæ ad præfepe obtulit fcla argentea majora penfantia libras..... Poftmodum vero cum deducti fuiffent iniquiffimi illi malefactores, videlicet Paschalis cum Campulo, & fequaces eorum in præfentia piiffimi domni imperatoris, circumftantibus nobiliffimis Francis & Romanis, & omnibus euprobentibus & malis ipforum conftitis & operationibus, inde probat Campulus Paschalem dicendo: Mala hora facimus tuam vidi, eo quod tu me miffi & illud periculum, & ceteri fimiliter, unus alterum condemnans manifeftabant fuos ipforum reatus. Quos dum tam crudeles, & iniquos piiffimus imperator cognoviffet, in exilium in partibus Francie mifit. Præfatus vero fanctiffimus pontifex juxta ecclefiæ beati Petri apoftoli fecit in trichinio majori ubi pari-

ceritudinis decoratam abſidam de muſivo ornatam, & abſidas duas beatæ Iævaque ſuper matmore & pictura ſplendentes, & in pavimento marmoreis exemplis ſtratis, cum ceteris amplis ædificiis, cum in aſcenſu ſcalæ, quamque poſt ipſum triclineum compte fecit. Itemque fecit in baſilica beati Petri apoſtoli veſtem chryſoclauam cum pretioſis gemmis ornatam habentem hiſtoriam dominicæ reſurrectionis. Sed & inter arcus argenteos vela ſerica alba, & vela de blatta pulcherrima. Poſt reverſionem ſuam, & ob nimium amorem fecit eidem ſancto Petro ſuo presbyterium noviter totum marmoreum magna pulcritudinis, ſculptum, compteque erectum. Sed & ſuper altare majus fecit tetravela holoſerica albiſſima quatuor cum albiſſilis, & roſis chryſoclabis.

Et in eodem altari fecit cum hiſtoriis crucifixi domini veſtem Tyrium. Et in eccleſia doctoris mundi beati Pauli apoſtoli tetravela holoſerica alichina quatuor, & veſtem ſuper altare albam chryſoclabam habentem hiſtoriam ſanctæ reſurrectionis. Et aliam veſtem chryſoclabam habentem hiſtoriam annuntiationis, & ſanctorum Joachim & Annæ. Fecit in eccleſia beati Laurentii foris muros item præſul veſtem album roſatum cum chryſoclabo. Sed & aliam veſtem ſuper altare majus compoſitam cum diuerſa tabi, & margaritis. Et in titulo Caliſti veſtem chryſoclabam ex blathin Byzantео habentem hiſtoriam nativitatis domini, & ſanctæ Simeonis. Item in eccleſia ſancti Pancratii veſtem Tyriam habentem hiſtoriam aſcenſionis domini, & ſed in ſancta Maria ad martyres fecit veſtem Tyriam ut ſupra. Et in titulo ſanctæ Sabinæ ut ſupra. Et in diaconia ſancti Bonifacii ut ſupra. Et in diaconia ſanctæ Mariæ, quæ vocatur *Cosmidin ut ſupra*. Et in baſilica ſanctorum Coſmæ & Damiani fecit veſtem de blathi Byzantео cum pericliſi & chryſoclabo & margaritis. Item in eccleſia ſancti Valentini fecit veſtem chryſoclabam, & aliam veſtem fecit de fundato pulcherrimam. Et in diaconia ſanctorum Nerei, & Achillei fecit veſtem de ſtatuci. Et in diaconia ſanctæ Dei genitricis, quæ vocatur dominica, fecit veſtem de ſtatuci. Ipſe vero almificus pontifex in venerabili monaſterio ſancti Sabæ fecit butronem argenteum cum canifto ſuo penſantem libras duodecim. Et veſtem de ſtatuci cum chryſoclavo & margaritis. Item & in monaſterio ſancti Eraſmi fecit veſtem de ſtatuci cum cruce, & gamadis, ſimul & pantagrelis ſuis cum pericliſi & chryſoclavo. Veruntamen & in titulo Pammachii fecit veſtes duas, quarum unam de ſtatuci cum pericliſi & chryſoclavo. Et aliam veſtem de imitatino. Saepe dictus vero antiſtes ſanctiſſimus eccleſiæ B. Andreæ apoſtoli, qui in triceſimo via Appia in Silice ſarta tecta noviter renovavit una cum baptiſterio & portico, in qua eccleſia presbyterium conſtituit, ubi & dona obtulit tam in ſacro ſanto, quamque in reliquis, & libris. Nonas vero menſis menſione preteritis noſtris imminentibus habitet Spiritus ſanctus ſuper triſte Kalendas Maii, & eccleſia beati Pauli apoſtoli ab ipſo terremotu concuſſa, omnia ſarta tecta cuncta

A Quod conſpiciens magnus & præclarus pontifex in magnam veniens tribulationem, lamentari cepit tam pro egregio quamque pro ceteris ſpeciebus, quæ ibidem demolitæ & confractæ ſunt, Sed domino annuente, & beato principe apoſtolorum protegente, præfatus pontifex & totus noſibus fuis certamen pontens inſtar ſtat antiquitus exiſtebat ampla, & maxima fortitudine ponens in meliorem deſuluis ſtatum. Et in meliori ſpecie eam marmoribus decoravit, tamque preſbyterium, quamque totum eccleſiam marmorauit, & cuncta renovavit.

Simulque & in nave, quæ eſt ſuper altare, farta tecta omnia noviter reſtauravit, & tres imagines aureas ibidem oblatas, fulſitas laboratis domini noſtri Jeſu Chriſti, beatorum principum apoſtolorum Petri & Pauli. Sed & aliam imaginem argenteam ſalvatoris deauratam ſuper poſtes in introitu poſuit penſantem libras ſexaginta. Sed & omne argentum ibidem quod conquaſſatum fuerat noviter reſtauravit, necnon & feneſtras ipſius eccleſiæ mire pulcritudinis ex metallo Cypriano deco avit. Ipſe vero præſtatus pontifex fecit in baſilica ſalvatoris, quæ vocatur Conſtantiniana, ſuper altare veſtes duas, ex quibus unam cum chryſoclavo & gemmis habentem hiſtoriam ſalvatoris introeuntis in Jeruſalem cum ceteris aliam chryſoclavam cum gemmis pretioſiſſimis habentem hiſtoriam reſurrectionis dominicæ. Et in circuitu altaris vela rubea ſerica quatuor, & alba quatuor cum chryſoclavo. Et tres ante tres cum tibi, & aliud album penſans ramorum ſeptem & triginta. Et in altare beati Venantii fecit veſtem de fundato cum velis duobus. Et in oratorio ſanctorum Joannis Baptiſtæ & Joannis evangeliſtæ fecit veſtes de ſtatuci cum chryſoclavo, & vela duo.

Idem vero præſtatus pontifex ſuper altare beati Petri apoſtoli fecit veſtem ex vitæ ex auro puriſſimo cum gemmis pretioſiſſimis & margaritis, habentem in medio vultum ſalvatoris, & ſanctæ Dei genitricis Mariæ, & duodecim apoſtolorum, ubi & miſit auri libras viginti quinque. Et aliam veſtem chryſoclavam habentem hiſtoriam litaniæ majoris. Sed & aliam veſtem habentem tabulas chryſoclavas tres, & hiſtoriam dominicæ paſſionis legentem *i hoc eſt corpus meum, quod pro vobis tradetur*, & ceteras. Similiter etiam & cortinam majorem de fundato. Veruntiam & per arcus argenteos fecit vela paſchalia cum pericliſi de ſtatuci ex quinque cum chryſoclavo ornamenta & trua, & in arcubus majora vela alba quadraginta & octo. Necnon & gabathas fecit ex auro puriſſimo quindecim cum gemmis pendentes in pergula ante altare penſantes libras ſexaginta quinque & ſemis. Sed & tabulam ante confeſſionem fecit ex auro puriſſimo penſantem libras viginti & novem. Verum etiam & imagines argenteas deauratas duas ſuper recognitas majores penſantes libras nonaginta & ſemnio, & cannhara argentea duo in presbyterio fecit penſantia libras quinquaginta: necnon & feneſtras ipſius eccleſiæ ex metallo Cypriano decoravit. Et in baſilica beati Andreæ apoſtoli fecit veſtem de ſtatuci cum pericliſi & chryſoclavo. Item etiam & in baſilica doctoris mundi B. Pauli apoſtoli veſtem chryſoclavam habentem in medio ſalvatorem & dextra Iævaque BB. Petrum & Paulum gentibus prædicantes, cum pericliſi de chryſoclavo & gemmis pretioſiſſimis. Super altare B. Andreæ fecit veſtem chryſoclavam cum margaritis, ſed & presbyterium ex marmoribus ornavit. Et in altare B. Petronillæ fecit veſtem album holoſericam cum tabulis de chryſoclavo, & cru-

& cruce, & ibidem presbyterium ex marmoribus A ſculptis decoravit. Fecit & columnas argenteas ſex & regulares duos ex argento puriſſimo penſantes ſimul libras octoaginta. Et ſuper corpus B. Gregorii confeſſoris atque pontificis fecit veſtem album holoſericam cum tabulis de chryſoclavo & cruce. Itemque fecit in baſilica ſanctæ Dei genitricis ad præſepe cortinam Alexandrinam cum pericliſi de ſtatuci, & aliam album cum pericliſi de ſtatuci, & aliam album cum pericliſi de blatthin pendentes ſuper altare, & ante præſepe vela alba cum pericliſi de blatthin. Necnon & intro rugas majores, atque ante feceratium, numero duodecim, & intus præſepe fecit veſtem de alychino cum chryſoclavo. Immo & in Baſilica beati Laurentii martyris foris muros cortinam Tyrium cum pericliſi de ſtatuci. In Baſilica beati Pancratii martyris fecit cyborium ex argento puriſſimo, penſans libras trecentas ſexaginta & ſeptem. Et in titulo Caliſti ad honorem ſanctæ Dei genitricis ſemperque virginis Mariæ fecit cyborium ex argento penſans libras quingentas quatuor & ſemis.

Et in titulo Eudoxiæ fecit veſtem album cum pericliſi de chryſoclavo. Et in titulo ſanctæ Cæciliæ fecit veſtem de ſtatuci. Sed & in titulo ſancti Euſebii fecit veſtem de fundato. Et in titulo ſancti Vitalis fecit veſtem de ſtatuci cum cruce de chryſoclavo. Item & in titulo ſanctæ Pudentianæ fecit veſtem ut ſupra. Et in titulo ſanctæ Anaſtaſiæ fecit veſtem de fundato. Fecit & in titulo ſanctæ Praxedis veſtem de ſtatuci cum pericliſi de blatthin. Et in baſilica B. Laurentii in Formoſo fecit veſtem de quadrapulo.

Immo & in monaſterio ſancti Anaſtaſii fecit veſtem de chryſoclavo cum martyrio paſſione depicta, & pharum de argento cum canifto octogoni penſantes libras viginti quinque. Et in monaſterio ſancti Silveſtri fecit veſtes duas, unam in Baſilica majori Byzantео cum chryſoclavo, & aliam de fundato in oratorio. Immonaſterio ſanctæ Luciæ in Renatis fecit veſtem de fundato cum chryſoclavo. Et in ſancto Angelo in Fabiano fecit veſtem de fundato. Et in diaconia ſanctæ Luciæ in ſeptem viis fecit veſtem de fundato. In diaconia vero ſanctorum Sergii & Bacchi fecit veſtem de ſtatuci. In diaconia vero ſanctæ Agathes in Orfea fecit veſtem de ſtatuci, & in diaconia ſancti Euſtachii fecit veſtem de fundato. Ipſe autem a Deo protectus venerabilis & almificus pontifex fecit in baſilica beati Petri apoſtoli auream coronam ex auro purpuriſſimum ex argento puriſſimo penſantem libras ſeptuaginta & duas. Itemque fecit in patriarchio Lateranenſi triclinium miræ magnitudinis decoratum auro & ſmiſino, & fecit ex alia abſida decem dextra Iævaque diverſis hiſtoriis depictas, habentes apoſtolos gentibus prædicantes, coherentes baſilicæ Conſtantinianæ, in quo loco & cenubia collocavit, & in medio conchham porphyreticam aquam fundentem. Necnon & pavimentum ipſius marmoribus diverſis ſtravit. Fecit autem & in titulo ſancti Quirici veſtem de ſtatuci cum pericliſi de blatthin & in gyro chryſoclavum, & in medio crucem de margaritis. Immo & in cœmeterio ſancti Sixti via Appia fecit veſtem de ſtatuci, & in medio crucem de chryſoclavo. Veruntiam & in titulo Caliſti ſuper altare poſt abſidam fecit veſtem de ſtatuci, & in medio crucem de chryſoclavo, & ibidem ſimiliter vela. ſex fecit de ſtatuci. Fecit & in titulo ſanctorum quatuor Coronatorum veſtem de ſtatuci habentem in medio crucem de chryſoclavo.

Ipſe vero Deo protectus, & præclarus pontifex conſtituit ut ante tres dies aſcenſionis domini ſitanise celebraretur, ſcilicet feria ſexta, ſabbato, & dominico ſanctæ pentheſtes cum omni clero, & populo, & cum ſuo hymnis, & canticis ſpiritalibus ab eccleſia Dei genitrici ad præſepe pergendo ad eccleſiam ſalvatoris, quæ appellatur Conſtantiniana. Feria vero quarta ſecuntes ad eccleſia ſanctæ Sabinæ martyris; & pergentes ad beatum Paulum apoſtolum. Feria quarta exeuntes ab eccleſia Jeruſalem, & pergentes ad beatum eccleſiam beati Laurentii martyris foris muros. Feria autem & in titulo ſanctorum quatuor Coronatorum veſtem de ſtatuci habentem in medio crucem de chryſoclavo.

Ipſe vero Deo ſanctiſſimus præſul in baſilica beati Agapiti martyris in civitate Præneſtina fecit veſtem de ſtatuci cum pericliſi de fundato, & in medio crucem de chryſoclavo. Fecit idem ſanctiſſimus præſul in baſilica beati Hippolyti martyris in civitate Portuenſi veſtes de ſtatuci duas, unam ſuper corpus ejus, & aliam in altari majori. Et in titulo ſanctæ martyris Sabinæ tetravela de ſtatuci cum pericliſi de blatthin. Et Eccleſiæ Veroverо & in oratorio ſanctæ Dei genitricis ſito in vernodochio Firmis fecit veſtem deſtatuci pulchertimam.

Ipſe vero Deo protectus, & præclarus pontifex conſtituit ut ante tres dies aſcenſionis dominicæ ſitanise celebraretur; ſcilicet feria ſexta, ſabbato, & dominico ſanctæ pentheſtes cum omni clero, & populo, cum ſuo hymnis, & canticis ſpiritalibus ab eccleſia Dei genitrici ad præſepe pergendo ad eccleſiam ſalvatoris, quæ appellatur Conſtantiniana. Feria vero quarta ſecuntes ab eccleſia ſanctæ Sabinæ martyris; & pergentes ad beatum Paulum apoſtolum. Feria quarta exeuntes ab eccleſia Jeruſalem, & pergentes ad beatum eccleſiam beati Laurentii martyris foris muros. Feria autem & in titulo ſanctorum quatuor Coronatorum veſtem de ſtatuci habentem in medio crucem de chryſoclavo.

Ipſe vero Deo ſanctiſſimus præſul in baſilica beati Agapiti martyris in civitate Præneſtina fecit veſtem de ſtatuci cum pericliſi de fundato, & in medio crucem de chryſoclavo. Fecit idem ſanctiſſimus præſul in baſilica beati Hippolyti martyris in civitate Portuenſi veſtes de ſtatuci duas, unam ſuper corpus ejus, & aliam in altari majori. Et in titulo ſanctæ martyris Sabinæ tetravela de ſtatuci cum pericliſi de blatthin. Et Eccleſiæ Veroverо & in oratorio ſanctæ Dei genitricis ſito in vernodochio Firmis fecit veſtem deſtatuci pulchertimam.

ſtauraci cum pericliſi de blatthin. Fecit in baſilica beati archangeli quæ ponitur in ſeptimo, veſtem, de ſtauraci cum pericliſi de blatthin. Et in monaſterio ſancti Agapiti eodi ponitur ad vincula, ſpecie veſtem de ſtauraci. Idem vero miſericordiſſimus præſul fecit in eccleſia beatæ Agnetis martyris, ubi ejus corpus requieſcit, veſtem de blatthin cum pericliſi de blatthin. Et in eccleſia beati Apolliuaris fecit veſtem de ſtauraci cum pericliſi de blatthin. Idem miſericordiſſimus præſul fecit & in titulo ſancti Martini, & Silveſtri veſtes de ſtauraci duas, e quibus unam cum pericliſi de fundato, aliam vero de blatthin.

Et in diaconia ſancti Viti fecit veſtem de ſtauraci cum pericliſi de fundato. Eniuvero & in eccleſia beatæ Eugeniæ, ubi ejus ſanctum corpus ejus requieſcit, fecit veſtem de ſtauraci cum pericliſi de blatthin. Fecit & in eccleſia ſancti Stephani in Cælio monte veſtes de ſtauraci duas, in quibus unam in ſtauraci majori, aliam vero ſuper corpora ſanctorum martyrum Primi & Feliciani.

Simulque & in baſilica beatæ Euphemiæ fecit veſtem de ſtauraci, & in baſilica beati archangeli, quæ ponitur in vico Patricii, fecit veſtem de ſtauraci.

Fecit & ſuper ſepulcrum beati Sebaſtiani martyris via Appia ad Catacumbas veſtes majores duas, e quibus unam de ſtauraci, & aliam de fundato. Et inibi ſuper tumbas ſpoſtolorum Petri ac Pauli fecit veſtes duas de ſtauraci & fundato, ſeu blatthin. Idem vero ſanctiſſimus præſul fecit in baſilica beati Laurentii via Tiburtina ſuſtra civitatem Tiburtinam, veſtem de ſtauraci. Fecit & in oratorio ſancti Stephani in ſancto Retro, qui appellatur major, ſedem de blatthin. Fecit autem & in baſilica beati Hyacinthi ſita in Sabinis, ubi & corpus ejus requieſcit, veſtem de ſtauraci pulcherrimam. Idem a Deo protectus, & præclarus pontifex fecit ſuper altare beati Petri apoſtoli fautoris ſuo veſtem de chryſoclavo mire magnitudinis habentem hiſtoriam dominicæ nativitatis cum gemmis pretioſiſſimis, & margaritis ornatam. Fecit autem in ſupradicta eccleſia veſtes de ſtauraci atque de fundato pendentia inter columnas majores dextra lævaque numero ſexaginta quinque. Et alia vela alba baloſerica majora tria, quæ pendent ante regias in introitu. Atque ibidem ejus benignitas fecit cruciſixum ex argento puriſſimo, qui ſtat juxta altare majus mire magnitudinis decoratum pentalem libras quinquaginta duas: cui ſuper fecit gabathas ſex cum cruce ex argento puriſſimo, quæ pendent ante arcum majorem dextra lævaque, penſantes ſimul libras duodecim & ſemis.

Eniuvero eximius fecit præclarus pontifex vela de ſtauraci, quæ pendent in arcibus argenteis in circuitu altaris, & in presbyterio numero nonaginta & ſex, ex quibus duo habencia in medio crucem de chryſoclavo in circuitu, & alia octo cum volutilli de chryſoclavo. Necnon & arcus cum columnis, luis fecit ex argento puriſſimo in ſupradicta eccleſia, & in medio presbyterio penſantes ſimul libras decentas quinquagintas & ſemis: ſuper quos eximius pontifex fecit ubi ſparsa crucis anaglyphan inter aſſiles, ex auro mundiſſimo pendentem in pergula ante altare cum candelis duodecim, penſantem libras quinque.

Similiter quoque venerabilis pontifex fecit in baſilica doctoris mundi beati Pauli apoſtoli calicem majorem fundatum ex argento puriſſimo ex ſuis apoſtoli donis, qui pendent in vaca majore numero undecim, & alios qui pendent inter columnas majores dextra lævaque numero quadraginta penſantes ſimul libras ducentas ſexaginta & ſeptem.

Hic idem eximius præſul divinis inſpirationes repletus fecit in baſilica beati Pauli apoſtoli cyborium cum columnis ſuis ſuper altare mire magnitudinis, & pulcritudinis decoratum ex argento puriſſimo, penſantem libras bis mille & quindecim. Necnon & crucem anaglyphan interraſſim lem ex auro puriſſimo pendentem in pergula ante altare, penſantem libras decem: ex quo altario rubeum, quod pendet ante altare habent in medio crucem de chryſoclavo, & pericliſin de chryſoclavo.

Pari modo & in baſilica ſanctæ Dei genitricis ſemper virginis Mariæ, quæ appellatur Trans Tiberim, fecit ſuper eadem ecclæ pretioſiſſimo penſantem libras trigintæ ſex. Eniuvero & inibi fecit vela alba baloſerica pendentia inter columnas majores dextra lævaque numero quadraginta duo, ex quibus undecim volutilli. Fecit & in circuitu altaris ubi ſupra alia vela alba baloſerica roſata, quæ pendent in arcu de cyborio numero quatuor, ex quibus unum cum chryſoclavo & margaritis, atque velum aliud majus album, quod pendet ante regias majores in introitu. Sarta tecta vero eccleſiæ beatæ Aureæ ſitæ in Oſſia omnia noviter reparavit. Eccleſiam vero B. Marcelli ſitam in quatrodecimo, quæ abſque ſurre cruſta, idem almificus præſul in omnibus noviter reſtauravit. Iſte vero præclarus pontifex fecit in baſilica ſalvatoris, quæ appellatur Conſtantiniana, ſuper in circuitu altaris alba baloſerica, ex quibus unum habet in medio tabulam cum cruce de chryſoclavo. Immo & in eadem baſilica ſalvatoris domini noſtri Jeſu Chriſti renovavit altare majus mire magnitudinis decoratum ex argento puriſſimo pentale libras 69. Fecit & in baſilica ſanctæ Dei genitricis ſemper virginis Mariæ, quæ appellatur Trans Tiberim, præſbyterium cum columnis quatuor, & alios arcus quinque penſantes libras centum triginta & tres. Idem vero præcipuus pontifex fecit in baſilica ſanctæ Dei genitricis ad præſepe ubi ponitur, qui ſtat juxta altare majus mire magnitudinis decoratum penſantem libras quinquaginta duas: cui ſuper fecit gabathas ſex cum cruce ex argento puriſſimo, quæ pendent ante arcum majorem dextra lævaque, penſantes ſimul libras duodecim & ſemis.

Fecit autem ſuper præclarus pontifex vela de ſtauraci, quæ pendent in arcibus argenteis in circuitu altaris, & in presbyterio numero nonaginta & ſex, ex quibus duo habencia in medio crucem de chryſoclavo in circuitu, & alia octo cum volutilli de chryſoclavo. Necnon & arcus cum columnis ſuis fecit ex argento puriſſimo in ſupradicta eccleſia, & in medio presbyterio penſantes ſimul libras decentas quinquagintas & ſemis: ſuper quos eximius pontifex fecit ubi ſparsa crucis anaglyphan inter aſſiles, ex auro mundiſſimo pendentem in pergula ante altare cum candelis duodecim, penſantem libras quinque.

Similiter quoque venerabilis pontifex fecit in baſilica doctoris mundi beati Pauli apoſtoli calicem majorem fundatum ex argento puriſſimo ex ſuis apoſtoli donis, qui pendent in vaca majore numero undecim, & alios qui pendent inter columnas majores dextra lævaque numero quadraginta penſantes ſimul libras ducentas ſexaginta & ſeptem.

Hic idem almificus præſul divinis inſpirationes repletus fecit in baſilica beati Pauli apoſtoli cyborium cum columnis ſuis ſuper altare mire magnitudinis, & pulcritudinis decoratum ex argento puriſſimo, penſantem libras bis mille & quindecim. Necnon & crucem anaglyphan interraſſim lem ex auro puriſſimo pendentem in pergula ante altare, penſantem libras decem: ex quo altario rubeum, quod pendet ante altare habent in medio crucem de chryſoclavo, & pericliſin de chryſoclavo.

Pari modo ubi ſupra fecit imaginem ipſius apoſtolorum principis in porta virorum ex auro puriſſimo, & gemmis pretioſiſſimis mire magnitudinis & pulcritudinis decoratam, penſantem libras decem & novem & uncias tres. Præterea vero idem beatiſſimus pontifex fecit ubi ſupra cancellos ſubtiles in ingreſſu presbyterii, ſeu in dextra parte, lævaque, nec non & in introitu ſuæ veſtibuli ex argento mundiſſimo, penſantes ſimul libras mille, quingentas ſeptuaginta & tres. Simulque de columnis volutiles tam in ingreſſu corporis dextra, a lævaque ex parte virorum, ac mulierum paria octo penſantes ſimul libras centum nonaginta, nec non & arcus argenteos octo penſantes ſimul libras centum quadraginta & tres.

Fecit autem idem beatiſſimus pontifex in baſilica B. Andreæ, ubi quieſcit, regnum ex auro puriſſimo cum gemmis pretioſis ornatum penſans libras duas & uncias quinque.

Nec non & ſuper altare B. Petronillæ, ubi ſupra fecit regnum aureum cum gemmis pretioſiſſimis, penſans libras duas & uncias tres. Simili modo & ſuper altare ſanctæ Dei genitricis ubi ſupra, quæ appellatur Mediana, fecit veſtem de fundato cum pericliſi de chryſoclavo habentem hiſtoriam, annunciationis domini. Fecit autem idem beatiſſimus pontifex in baſilica doctoris mundi B. Pauli apoſtoli canſtros ex argento puro numero 47. penſantes ſimul libras ducentas quadraginta & ſeptem. Et in monaſterio ſanctæ Agathæ martyris ſuper Suburram fecit veſtem tubeam aſythinam habentem in medio tabulam de chryſoclavo cum pericliſi de chryſoclavo. Nec non & in monaſterio S. Pancratii ubi quieſcit baſiliſcam ſalvatoris, quam Conſtantinianam vocant, fecit veſtem de fundato. Hic fecit B. Petro apoſtolo fautori ſuo evangelia aurea cum gemmis pretioſis atque hyacinthinis & aliis mire magnitudinis in circuitu ornata, penſantia libras decem & ſeptem & uncias quatuor. Hic fecit caſtellem aureum præcipuum diverſis ornatum lapidibus pretioſis penſantem libras viginti octo. Similiter & paternam aureum penſantem libras viginti octo, & uncias novem.

Pari modo in baſilica ipſius apoſtoli fecit chrobahen ex argento puriſſimo deauratos quatuor, qui ſtant ſuper capita columnarum argenteæ cum cyborio penſantes libras nonaginta & tres. Fecit quoque idem præcipuus præſul ubi ſupra imaginem ſalvatoris aureum, quæ ſtat in trabe ſuper ingreſſum veſtibuli penſantem libras 79. Fecit autem in baſilica doctoris mundi beati Pauli apoſtoli angelos ex argento puriſſimo deauratos duos, qui ſtant juxta imaginem ſalvatoris in ingreſſu veſtibuli, penſantes libras centum & ſemis. Verum etiam & pollicandilum purpbryreticum pendentem in pergula ante confeſſionem in catenulis aureis, quæ penſant libram unam. Præterea & in ingreſſu baſilicæ, ubi ſupra regias majores fecit imagines ex argento quinque penſantes inibi libras ducentas viginti & novem. Enimvero ubi ſupra fecit aquamanus antipempo deauratas paria duo, penſantes ſimul libras quatuordecim. Fecit autem idem præſagus antiſtes, ubi ſupra, cenoſtatas majores verſatiles anaglyphos ex argento puriſſimo, penſantes ſimul libras octuaginta & ſex & unciam octo. Atque lucernas majores fuſiles binyas anaglyphas, quæ penſant inibi libras 77. & conſtituit ejus beatitudo, ut quotidianis noctibus ante altare ipſius apoſtoli ardere deberent.

Hic divina adſpiratus gratia inveſtivit trabem majorem, quæ eſt ſub arcu principali ex argento mundiſſimo penſante libras mille treſcentas quinquaginta & duas.

Fecit autem hic præſuſus pontifex ubi ſupra in altari majori veſtem chryſoclavam mire magnitudinis, & pulcritudinis decoratam, habentem hiſtoriam ſalvatoris domini noſtri Jeſu Chriſti ſanctæque ejus genitricis, & duodecim apoſtolorum cum pericliſi de chryſoclavo, undique cum margaritis ornatam, & ab utriuſque lateribus blattis cum chryſoclavo decoratam, quæ in majus altare apoſtolorum idem egregius præſul ibidem poni conſtituit. Fecit autem ibi ſuper crucem majorem ex auro fulvo nimis panoclyſtam ornatam gemmis pretioſis, penſantem libra 40. & uncias duas. Nec non & ceroſtrata pariter quatuor inveſtita, ex argento deaurato penſantia ſimul libras ſeptuaginta & ſeptem.

Fecit autem venerabilis & præclarus pontifex ſuper altare beatæ Petronillæ cyborium cum columnis porphyreticis ex argento puriſſimo mire magnitudinis decoratum penſans libras trecentas quadraginta & octo, atque imaginem argenteam ſtantem ſub arcu de ipſo cyborio penſantem libras decem & ſemis.

Iſte vero a Deo protectus & præclarus pontifex fecit in baſilica doctoris mundi beati Pauli apoſtoli ſuper altare majus veſtem chryſoclavam habentem hiſtoriam dominicæ reſurrectionis cum margaritis ornatam, & pericliſi de chryſoclavo. Similiter & margaritis ornatas duas apoſtolorum duas ex argento deauratas penſantes libras octuaginta & ſex.

Hic vero a Deo dilectus miſericordiſſimus pontifex fecit in baſilica ſanctæ Dei genitricis ad præſepe ſuper altare veſtem chryſoclavam habentem hiſtoriam dominicæ reſurrectionis mire magnitudinis & pulcritudinis decoratam, & pericliſi de chryſoclavo undique ex margaritis ornatam.

Et in titulo ſanctæ Dei genitricis, quæ appellatur Calliſti, fecit regnum ex auro puriſſimo penſans ſuper altare majus ex gemmis pretioſis ornatum, penſans libram unam.

Atque in diaconia ipſius Dei genitricis, quæ appellatur dominica, fecit regnum ex auro mundiſſimo pendens ſuper altare majus ex gemmis pretioſis ornatum penſans libras duas. Hic beatiſſimus præſul divina inſpiratione repletus fecit in baſilica Dei genitricis ad præſepe in ingreſſu præſeminis regias veſtitas ex argento puriſſimo, penſantes ſimul libras centum ſeptem & ſeptem, & ſuper ipſas regias velum unum fundatum habens in circuitu libram de chryſoclavo. Nec non & alia vela Tyria ſuper regias majores tria in ingreſſu baſilicæ cum pericliſi de fundato.

Fecit autem idem egregius præſul in baſilica beati Pauli apoſtoli valleos majores ex argento mundiſſimo, qui ſedent ſuper trabes argenteas numero decem & octo penſantes ſimul libras centum octuaginta duas. Nec non, ubi ſupra fecit,

5. Agnetis.

5. Apollinaris.

5. Viti.

5. Stephani.

5. Sebaſtiani.

Tiburt.

5. Petri.

5. Pauli.

5. Laurentii.

Sanctum Stephanum.

5. Hyacinthi.

5. Petri.

5. Pauli.

5. Agathæ.

Salvatoris.

5. Petri.

5. Pauli.

5. Petri.

5. Pauli.

5. Petri.

5. Pauli

fecit cereoſtatas majores fuſiles ex argento puriſ. A & aliud velum rubeum cum bubalo, quod pendet ante regias majores. Vela modica de ſtatuci quatuor; quæ pendent in regulari ante imagines, ſed & alia vela promiſcua ſerica numero undecim. Fecit ubi ſupra ad fontes vela Tyria tria, quæ pendent in regulari ante imagines, & alia vela ſerica numero viginti unum.

Hic fecit beato Petro apoſtolo nutritori ſuo S. Petri. calicem aureum præcipuum * ſpanoclyſtum di- * pyxidis. verſis ornatum lapidibus pretioſis penſantem libras triginta. Pari modo fecit & patenam aureum ſpanoclyſtam ſimiliter diverſis ornatam pretioſis lapidibus penſantem libras viginti quinque. Fecit non ſuper calyptram de altari imagini beato Petro apoſtolo cantharo majora quatuor ex argento puriſſimo habentia in medio cereos ex argento deauratos, penſantia in unum libras centum & quadraginta libras. Item & penſans pontifex fecit ubi ſupra thuribulum apoſtolicum ex auro puriſſimo penſas libras duas & uncias quinque. Fecit vero veſtem ſupra altare majus chryſoclavam diverſis ornatam picturis, quam conſtituit quatuor temporibus per annum in duodecim lectionibus ibidem ponere. Fecit ubi ſupra coronas majores ex argento puriſſimo quatuor penſantes ſimul libras centum quinquaginta quatuor & ſemis. Fecit vero ubi ſupra lectorium ex argento puriſſimo mire magnitudinis decoratum penſans libras quadraginta & tres. Nec non & ceroſtatas ex argento mundiſſimo ſtantes juxta ipſum lectorium penſantes ſimul libras quadraginta & novem. Verum etiam & ſuper ipſas coronas majores ex argento puriſſimo quatuor penſantes ſimul libras centum quinquaginta quatuor & ſemis. Et hoc conſtituit, ut dominicorum die, vel in ſandis ſolemnitatibus hinc inde juxta lectorium conſiſtentes, & ad legendum ſacras lectiones humiliter ſplendore fulgerent. Pharoctanthras fecit in presbyterio nomero quatuordecim ex argento mundiſſimo, penſantes ſimul libras quadraginta triginta & tres. Necnon columnas octo, & arcus quatuor fecit ex argento penſantes inibi libras centum ſeptuaginta & tres.

Fecit non & alios calices fundatos ex argento, qui pendet inter columnas majores dextra lævaque baſilicæ numero ſexaginta quatuor, penſantes pariter libras quadringentas ſexaginta & unam.

Iidem vero præſagus antiſtes ubi ſupra ad beatum Andream apoſtolum inveſtivit altare majus ex argento puriſſimo deaurato miro decore ornato, quod penſat undique libras centum trigintaquinque. Cantharas ex argento puriſſimo duodecim penſantes ſimul libras quinquaginta & duas. Cauſſitros duodecim ex argento penſantes libras ſeptuaginta & octo.

Inveſtivit vero altare beatæ Petronillæ ex argento puriſſimo deaurato diverſis ornatum picturis, undique penſante libras centum ſexaginta & duas & uncias octo. Nec non inveſtivit altare beati Gregorii confeſſoris atque pontificis ex argento deaurato undique penſante libras centum viginti & ſeptem.

Fecit ubi ſupra in gremio baſilicæ beati Petri S. Petri. apoſtoli cortinam majorem Alexandrinam holoſericam habentem in modo adjunctum fundatum, & in circuitu ornatum de fundato. Verum etiam iidem præcipuus præſul fecit thuribula apoſtolica ex auro puriſſimo duo, ex quibus unum miſit in rus ſuper corpus ejus, quod penſat libras duas, & alterum penſans libras duas, & uncias octo, quod præcedit per ſtationes.

Hic vero almificus præſul fecit in baſilica beati S. Petri. Pauli

Pauli apoſtoli thuribula apoſtolica ex auro puriſ- A
ſimo duo. Hic vero almificus præſul inveſtivit fa-
ciem altaris ſanctæ Dei genitricis ad præſepe ex
argento mundiſſimo deaurato, quod penſat li-
bras octoginta & ſex. Fecit autem ibi coronas
duas ex argento puriſſimo penſantes libras quin-
quaginta quatuor. Cortinas majores Alexandri-
nas holoſericas ornatas in circuitu de fundato.
Hic vero præcipuus præſul ex largitate omnipo-
tentis Dei, & beati Petri clavigeri regni cœlorum
obtulit per univerſum fatcas eccleſias hujus almæ
Romæ coronas, vel etiam cauſſitros ex argento
puriſſimo ob venian facinorum ſuorum videlicet.
In eccleſia domini noſtri ſalvatoris, quæ appel- S. Salvato-
latur Conſtantiana fecit coronas ex argento pu- ris.
riſſimo penſantes libras duodecim.

Et in baſilica ſanctæ Dei genitricis ad præſepe S. Mariæ.
inſtar fecit coronam ex argento puro penſantem
libras tredecim. Item & penſans pontifex
fecit in titulo Callixti fecit coronam ex argento
puro penſantem libras tredecim & uncias tres.

Et in diaconia ipſius Dei genitricis, quæ ap-
pellatur antiqua; ſimiliter fecit coronam ex ar-
gento penſantem libras tredecim. Et in eccleſia
ſanctæ Dei genitricis ad martyres fecit coronam
ex argento penſantem libras duodecim & uncias
tres. Et in diaconia Dei genitricis, quæ ap-
pellatur Coſmedin, eodem modo fecit coronam
ex argento penſantem libras duodecim, nec non
& in diaconia ſanctæ Dei genitricis, quæ appel-
latur dominica, ſimiliter fecit coronam de argen-
to penſantem libras novem. Et in diaconia ſanctæ
Dei genitricis, quæ poniturin via Lata fecit co-
ronam ex argento penſantem libras novem. Et
in diaconia ſanctæ Mariæ in Cyro fecit coronam
penſantem libras octo. Immo & in diaconia bea-
ta Dei genitricis, quæ ponitur ſoris portam beati
Petri apoſtoli, fecit coronam ex argento penſan-
tem libras quinque & uncias tres. Et in diaconia
ipſius Dei genitricis, quæ ponitur in Hadriano,
eodem modo fecit coronam ex argento penſan-
tem libras quinque.

Nec non & in oratorio ſanctæ Dei genitri- S. Venti.
cis, quæ ponitur in xenodochio Firmis, fecit
cauſſitrum ex argento penſans libras duas & uncias
ſeptem.

In eccleſia beati Petri apoſtoli fecit cauſſitrum
de argento puriſſimo penſans libras viginti duas.
Et in eccleſia beati Pauli apoſtoli iuſtar fecit ca-
uſſitrum ex argento puriſſimo penſans libras vi-
ginti duas & uncias quatuor & octo.

Immo & in eccleſia beati Andreæ apoſtoli, quæ S. Andreæ.
appellatur Eudoxiæ, eodem modo fecit coronam
de argento penſantem libras novem. Verum
etiam & in eccleſia beati Joannis Baptiſtæ, quæ
ponitur juxta patriarchium Lateranenſe, fecit
coronam de argento penſantem libras quinque.
Immo & in eccleſia beati Joannis euangeliſtæ, qui
ponitur ubi ſpira, fecit coronam ex argento pen-
ſantem libras quinque. Item & in eccleſia beati
Stephani, quæ ponitur in Celio monte ſimili mo-
do fecit coronam ex argento penſantem libras ſe-
prem & uncias undecim. Et in baſilica apoſtolo-
rum quæ ponitur in Via Lata fecit coronam de
argento penſantem libras tredecim. Et in mauſo-
leo beatæ Petronillæ, quæ ponitur ad beatum
Petrum apoſtolum, fecit coronam ex argento
penſantem libras viginti. Et in eccleſia Jeruſalem,
quæ ponitur in Seſſoriano fecit coronam de ar-
gento penſantem libras quinque. Et in eccleſia B.
Laurentii, quæ ponitur ſoris murum, ſimiliter
fecit coronam de argento penſantem libras tre-
decim. Et in eccleſia B. Apollinaris martyris fe-

A cit coronam penſantem libras quinque & uncias
quatuor. Verum etiam & in baſilica B. Pancratii S. Pancratii,
martyris, quæ ponitur ſoris murum eodem modo
fecit coronam ex argento penſantem libras octo.
Fecit autem & in eccleſia B. Valentini martyris, S. Valentini.
quæ ponitur ſoris murum, ubi corpus ejus re-
quieſcit, fecit coronam de argento penſantem li-
bras ſex. Et in titulo B. Clementis martyris atque S. Clemen-
pontificis fecit coronam de argento penſantem lis.
libras quindecim.

Et in titulo beatorum Aquilæ, & Priſcæ fecit
coronam ex argento penſantem libras ſex. Et in
titulo ſanctæ Balbinæ ſimiliter fecit. S. Balbinæ.

Immo & in eccleſia ſancti Sixti martyris, atque S. Sixti.
pontificis fecit coronam ſimiliter. Et in titulo
B. Laurentii martyris, quæ ponitur Lucinæ ſimi- B. Laurentii.
liter fecit penſantem libras quatuor & uncias de-
cem. Et in titulo S. Laurentii martyris, qui ap- S. Laurentii.
pellatur Damaſi fecit coronam ex argento pen-
ſantem libras quinque. Et in eccleſia ipſius mar-
tyris quæ ponitur Formoſus, fecit cauſſitrum ex
argento penſans libras duas & uncias ſeptem.
Sed & in titulo Pammachii fecit coronam ex ar-
gento penſantem libras decem. Et in titulo Æ-
milianæ pari modo fecit coronam de argento pen-
ſantem libras quatuor.

Nec non & in titulo ſancti Euſebii fecit coro- S. Euſebii.
nam de argento penſantem libras ſex. Et in titu-
lo Praxedis fecit coronam penſantem libras quin-
que. Et in titulo Pudentis fecit coronam ex ar-
gento penſantem libras novem. Immo & in titu-
lo beati Vitalis martyris fecit coronam ex argen- S. Vitalis.
to penſantem libras novem & uncias tres. Et in
titulo ſanctæ Sabinæ martyris fecit coronam ex S. Sabinæ.
argento penſantem libras decem. Et in titulo San-
cti Cyriaci fecit coronam de argento penſantem
libras quinque.

Et in titulo beati Marcelli martyris fecit coro-
nam ex argento penſantem libras decem. Nec
non & in titulo beati Marci martyris fecit coro-
nam ſimiliter. Et in titulo beatæ Anaſtaſiæ fecit
coronam penſantem libras ſeptem. Et in titulo no-
vem. Nec non & in titulo Cæſliæ inſtar fecit S. Cæſliæ.
coronam ex argento penſantem ſimul libras de-
cem & novem uncias. Et in titulo beati Chry-
ſogoni martyris fecit coronam ex argento penſan-
tem libras quinque.

Verum etiam & in diaconia ſanctorum Nerei, S. Nerei.
& Achillei fecit coronam de argento penſantem
libras ſex & uncias quinque. Et in diaconia ſan-
ctæ Luciæ, quæ ponitur in Septem vis, fecit S. Luciæ.
coronam ex argento penſantem libras ſex & un-
cias ſeptem. Et in diaconia ſanctæ Bonifacii ſimi-
liter fecit coronam penſantem libras ſeptem. Et
in diaconia ſancti Georgii fecit coronam ex ar-
gento penſantem libras quinque. Et in diaconia
ſancti Theodori eodem modo fecit coronam pen-
ſantem libras ſex & uncias octo. Et in dia-
conia ſanctorum Sergii & Bacchi fecit coronam ex
argento penſantem libras ſex. Et in diaconia
ſanctorum Coſmæ & Damiani fecit coronam pen- S. Coſmæ.
ſantem libras quinque & uncias octo. Et in dia- S. Damiani.
conia ſancti Hadriani martyris fecit coronam ex S. Hadriani.
argento penſantem libras ſex. Sed & in diaconia
ſancti Archangeli fecit coronam ex argento pen-
ſantem libras ſex. Sed & in diaconia S. Euſtachii S. Euſtac.
ſimiliter fecit penſantem libras ſex & uncias quin-
que. Et in diaconia ſanctæ Luciæ, quæ ponitur
Oſtes, pari modo fecit coronam ex argento pen-
ſantem libras ſex & uncias duas.

Simoluque & in diaconia beati Viti martyris, S. Vit.
quæ ponitur in macello, fecit coronam ex ar-
gento penſantem libras ſex. Immo & in diaconia

ſanctæ

8. Agathæ. sanctæ Agathæ similiter ecit coronam ex argento pensantem libras quinque. Fecit autem & in diaconia sancti Silvestri, quæ ponitur juxta beatum Petrum apostolum, coronam argenteam pensantem libras quatuor. Verum etiam & in diaconia S. Martini, quæ ponitur juxta beatum Petrum apostolum, instar fecit coronam ex argento pensantem libras quinque & uncias tres. Immo & in titulo sanctorum Silvestri & Martini, qui ponitur juxta Orfea, coronam ex argento pensantem libras sex & uncias duas.

9. Silvestri.

10. Martini.

Dona in monasteriis.

Ipse vero a Deo præclarus pontifex fecit in monasterio sancti Sabæ coronam ex argento pensantem libras octo & uncias decem. Verum etiam & in monasterio sancti Anastasii martyris eodem modo fecit coronam ex argento pensantem libras octo & uncias quatuor & semis: fed in monasterio sancti Andreæ, quod ponitur in clivo Scauri, similiter fecit coronam ex argento pauo pensantem libras quinque. Et in monasterio beatæ Agathæ martyris, quod ponitur super Suburram, similiter fecit. Nec non & in monasterio S. Erasmi, quod ponitur in Cælio monte, fecit coronam ex argento pensantem libras quatuor & uncias duas. Simili modo fecit & in monasterio sancti Silvestri coronam ex argento pensantem libras sex & uncias tres. Et in monasterio beati Laurentii martyris qui appellatur Pallacini, fecit canistrum de argento pensantem libras duas & uncias septem. Enimvero & in monasterio sancti Pancratii, quod ponitur juxta basilicam salvatoris, fecit coronam de argento pensantem libras quinque & semis. Fecit autem & in monasterio sanctorum Apostolorum & Bartholomæi, qui appellatur Honorii, canistrum ex argento pensantem libras tres. Et in monasterio sancti Stephani, quod ponitur juxta Cæsarei, fecit canistrum de argento pensantem libras duas. Simulque & in monasterio ipsius primi martyris Stephani, quod ponitur ad beatum Petrum apostolum, fecit canistrum ex argento pensans libras tres & semis. Ipse vero almificus præsul fecit in monasterio sanctorum Joannis, & Pauli, quod ponitur juxta beatum Petrum apostolum, canistrum ex argento pensans libras tres. Pari modo fecit & in monasterio sancti Martini, quod ponitur ut supra, canistrum pensans libras quatuor & uncias duas. Sed & in monasterio sancti Stephani sub supra quod appellatur Scalella Patricia pauri modo fecit canistrum ex argento pensans libras duas & semis. Simulque & in monasterio sancti Cæsarii, quod ponitur ad beatum Paulum apostolum, instar fecit canistrum ex argento pensans libras tres. Et in monasterio sancti Stephani ubi supra, fecit canistrum pensans libras duas. Immo & in monasterio sanctorum Cosmæ & Damiani, quod ponitur juxta præsepe, fecit canistrum ex argento pensans libras duas & uncias duas. Simili modo fecit in monasterio S. Andreæ, quod appellatur mutta Juliana, canistrum ex argento pensans libras duas. Nec non & in monasterio sancti Hadriani, quod ponitur juxta præsepe, instar fecit canistrum pensans libras duas. Et in monasterio sancti Caliasti, quod ponitur juxta beatum Laurentium martyrem foris murum, fecit canistrum ex argento pensans libras duas.

11. Cosmæ & Damiani.

12. Andreæ.

13. Hadriani.

14. Caliasti.

15. Stephani.

Fecit autem in monasterio S. Stephani, quod ponitur ubi supra canistrum ex argento pensans libras duas & semis. Verum etiam & in monasterio sancti Andreæ, quod ponitur ad sanctum Pancratium, fecit canistrum ex argento pensans libras duas, & uncias septem. Et in monasterio sancti Chrysogoni similiter fecit canistrum pensans libras tres.

Ipse vero almificus præsul fecit in monasterio sanctæ Mariæ, quod appellatur Ambrosii, canistrum ex argento pensans libras duas. Pari modo fecit & in monasterio sanctæ Mariæ, quod appellatur Julius ut supra. Sed & in monasterio sancti Andreæ, quod ponitur juxta basilicam apostolorum, fecit similiter.

15. Stephani.

Simulque & in oratorio sancti Stephani, quod ponitur in Dulcisi, fecit canistrum ex argento pensans libras duas & uncias quinque. Enimvero & oratorio sanctorum Sergii & Bacchi, quod ponitur in Callinico, similiter fecit canistrum. Immo & in monasterio sancti Agapiti, 2. Agapit. quod ponitur juxta ticulum Eudoxiæ, fecit fistulam canistrum argenteum & semis. Simili modo & in oratorio sanctæ Agnetis, quod ponitur in monasterio quod appellatur Duo forna, fecit canistrum ex argento pensans libras duas & uncias octo. Nec non & in oratorio sancti Viti, quod ponitur in monasterio quod appellatur de Sardas, fecit canistrum ex argento pensans libras tres. Et in monasterio sanctæ Bibianæ similiter fecit canistrum ex argento pensans libras duas, & uncias novem. Fecit autem & in oratorio sanctæ Luciæ, quod ponitur in monasterio de Renati, canistrum ex argento pensans libras duas.

5. Bibianæ.

Verum etiam & in oratorio sanctæ Mariæ, 5. Mariæ. quod ponitur in monasterio Michaelis, instar fecit canistrum ex argento pensans libras duas, & uncias duas. Et in monasterio sancti Sergii eodem modo fecit canistrum ex argento pensans libras tres. Ipse vero almificus præsul & in oratorio sanctæ Agathæ, quod ponitur in monasterio apud Africi, canistrum ex argento pensans libras tres. Pari modo fecit & in monasterio sanctorum Euplemiæ, & Archangeli, quod ponitur juxta titulum Pudentis, canistrum ex argento pensans libras quinque. Sed & in monasterio sancti Isidori simili modo fecit canistrum. Simulque & in oratorio sanctæ Agathæ, quod ponitur in monasterio templi fecit canistrum fimiliter. Et in oratorio sancti Cesarii, quod ponitur in monasterio de Cosfas, similiter fecit canistrum pensans libras duas & uncias tres. Enimvero & in monasterio sancti Semitrii fecit fimiliter canistrum argenteum. Immo & in oratorio sanctæ Mariæ, quod ponitur in 5. Mariæ. monasterio quæ Salvia, fecit fimiliter. Simili modo fecit & in monasterio sancti Donati quod ponitur juxta titulum Prisce canistrum ex argento pensans libras duas, & uncias quinque. Et in monasterio sancti Joannis, quod ponitur in Aventino, instar fecit canistrum ex argento pensans libras duas. Necnoa & in oratorio sanctæ Mariæ, quod ponitur in monasterio de Lutara, fecit canistra ex argento pensantia libras duas & semis. Fecit autem & in monasterio Jerusalem, quod ponitur ad beatum 5. Crucis. Crucem quadrifidum ex argento pensans libras duas. Verum etiam & in monasterio sanctæ Agnetis, quod ponitur foris portam Nomentanam, fecit canistra ex argento pensantia libras quinque. Et in monasterio sanctæ Eugeniæ, quod ponitur foris portam Latinam, pari modo fecit canistrum ex argento pensans libras quinque, sed & in oratorio sancti Gregorii quod 6. Gregorii. ponitur in Campo Martis, fecit canistra ex argento pensantia libras tres. Ipse vero almificus præsul fecit in titulo beatæ Sabinæ coronam & fabiex argento purissimo pensantem libras octo. Pari modo fecit in diaconia sanctorum Silvestri, & Martini, quæ ponitur juxta Orfeam, coronam ex argento pensantem libras sex, & uncias duas. Necnon & in oratorio sanctæ Luciæ, quod ponitur in xenodochio similiter fecit canistrum ex argento pensans libras duas, & uncias quatuor. Fecit autem & in oratorio sancti Abbacyri, quod ponitur in xenodochio, canistrum ex argento pensans libras duas. Atque in oratorio sanctorum Cosmæ & Damiani quod ponitur in xenodochio, quod appellatur Tucium, instar fecit canistrum ex argento pensans libras duas. Et in oratorio sancti Viti, quod ponitur in oratorio sancti Peregrini, quod ponitur in hospitali dominico ad Naumachiam, fecit canistra ex argento pensantia libras quinque, & uncias unam. Præterea ipse pontifex fecit in basilica domini nostri Jesu Christi, quæ appellatur Constantiniana, super altare majus vestes chrysoclavas duas. Ex quibus unam habentem historiam dominicæ refurrectionis, & aliam habentem historiam vivificæ atque adorandæ dominicæ crucis. Cantharos ex argento mundissimo octo pensantes simul libras viginti & feprem, & cacias sex. Investivit ubi supra rugas ante ingressum altaris ex argento purissimo pensante libras quadraginta octo, & uncias octo. Coronas ex argento pensantes libras quinque duodecim. Fecit ubi supra ad fontes vela alba holoserica ornata in circuitu de fundato, atque quadruplo numero decem.

5. Lucie.

Agbbacyri in Syr.

Dona ecclesiarum.

5. Salvatoris.

5. Petri.

Sarta tecta vero ecclesiæ cum quadriporticu simul & ad fontes omnia & in omnibus noviter reftauravit. Simul & feneftras de absida ex vitro diversis coloribus concludit atque decoravit. Et alias feneftras basilicæ ex metallo Cyprino reparavit, & in gremio basilicæ fecit cortinas duas, ex quibus una major fundata alba, & alia minor alba rotata.

C

Fecit autem idem præsul in basilica sanctæ Dei genitricis, quæ appellatur Ad præsepe, rofata cum periclysi de fundato: cambara de argento purissimo pensantia, inibi libras viginti tres: columnas duas pensantes libras viginti & unam, & uncias quinque. Crucem cum gabatha ex argento undo pensantem simul libras quinque: in diaconia vero ipsius Dei genitricis, quæ appellatur Antiqua, fecit tetravela alythina ornata in circuitu de quadrupho. Et in oratorio beati Andreæ ubi supra vela duo holoserica ornata, ut supra. In titulo ipsius vero Dei genitricis, qui appellatur Callisti, fecit veftem albam holoseriearn rofatam, habentem in medio tabulam de chrysoclavo cum historia præfentationis domini nostri Jesu Christi, & sancti Simeonis cum periclysi de Tyrio. Tetravela rubea alythina quatuor habentia cruces cum gammadiis, & in circuitu periclysin de Tyrio. Velum Tyrium majus, quod pendet ante imaginem cum periclysi de blatthi unum. Vela modica rubea alythina cum fluxare in medio numero tria, quæ pendent ante imagines argenteas cum periclysi de blatthin. Cortinam majorem holoseriearn in gremio basilicæ unam, fecit & imagines argenteas deauratas. E quibus unam cum gemmis, arcum argenteum unum cum gammadiis fuit. Supra cerofitata pharum unam, thuribula duo pensantia simul libras nonaginta quinque, & uncias feptem. Fecit vero idem præfagus antiftes beato Petro apoftolo calicem aureum diversis ornatum preciofis lapidibus, qui pependit per ftationes, pensantem libras tredecim. Hic fecit in basilica ipsius apoftoli velum chrysoclavum, quod pendet fupra in ingreffu veftibuli. Item aliud velum majus chrysoclavo quod pendet in trabe argentea ante imaginem falvatoris fupra in ingreffu veftibuli. Coronam majorem ex argento purifimo pensantem libras quinquaginta & tres, & uncias octo. Pharum argenteum pendentem infra ipfam coronam pensantem libras viginti & tres. Item coronas argeneas quatuor pensantes libras quinquaginta & feptem. Canifros octo, qui pensant simul libras quadraginta.

D

Hic vero pro amore & cautela orthodoxæ fidei fecit ubi fupra fcuta argentea duo fcripta utraque parabolo, unum quidem litteris Græcis, & aliud Latinis, pendentia destra lævaque pofter ingreffum coporis pontificis inibi libras nonaginta quatuor & uncias fex. Fecit ibi fupra in gremio basilicæ cortinam majorem holoseriearn fundatam unam ornatam in circuitu de fundato, Velum albam holoseriearn rofatam majus unum, quod pendet in trabe majore fuper imagines arcuras ornatum in circuitu de fundato. Enimvero fupra ad fontes fecit vela fericea alba numero novem ornata in circuitu de fundato.

Hic vero, ubi fupra, investivit altare beatiffimi Leonis confeffioris atque pontificis ex argento mundiffimo deaurato penfante fimul libras centum & feptem. Item investivit altare beati Gregorii confeffioris atque pontificis ex 6. Gregorii. argento mundiffimo deaurato penfante undique libras centum viginti & feptem.

Hic vero præfectus a Deo & præclarus pontifex investivit altare beati Pauli apoftoli ex ar- 8. Pauli. gento purifimo, ac decoravit, quod penfat libras centum quinquaginta quinque, nec non & confeffionem ipfius, atque fatiem altaris inveftivit ex auro purifimo penfante inibi libras centum viginti & unam, & uncias octo. Fecit & fupra in ingreffu corporis fcutum ex argento purifimo in quo orthodoxæ fidei fymbolum fcribi fecit, quod penfat libras triginta & duas. Fecit ubi fupra ex argento purifimo cortinas duas, ex quibus una major penfantem libras in unum nonaginta & tres. Fecit autem in basilica cortinam majorem holoseriearn de quadrupho & fundato pulcherrimum, ex qua parte vero arabilis & præclarus pontifex fecit in basilica beati Petri apo- 8. Petri. ftoli nutritoris fui fuper altare majus cyborium cum columnis fuis quatuor ex argento purifimo deaurato cum diverfis hiftoriis & imaginibus mirifice decoratum, quod penfat libras duas mille feptingenras & quatuor, & uncias tres. Cyborium vero quod erecte eft fuper altare majus in basilica beate Dei genitricis, quæ appellatur ad præfepe, & crucem ex argento puro fecit, & inibi pofuit penfantem libras duodecim & uncias tres. Necnon & tetravela rubea alythina quatuor ubi fupra fecit, ex quibus unum cum chrysoclavo. Sed & in manifolio beatæ Petronillæ, quod pontitur ad beatum Petrum apoftolum, fecit vela alba majora tria, minora octo ornata in circuitu de fundato. Hic vero idem præclarus pontifex ante confeffionem ipfius apoftolorum principis angelos ex argento purifimo dextra lævaque pofentates inibi libras centum quadraginta & fex. Nec non & alios angelos duos ex argento purifimo deauratos, qui ftant in trabe majori fuper ingreffu veftibuli dextra lævaque juxta imaginem falvatoris earum penfantes fimul libras fexaginta tres, & alios angelos quatuor minores ex argento purifimo deauratos ubi fupra dextra lævaque, qui penfant fimul libras fexaginta octo. Verum etiam fecit ubi fupra.

E

pra columellas ex argento deauratas fex in ingressu vestibuli diversis depictas historiis, quæ pensant simul libras centum quadraginta & septem. Circle & crucem majorem ex argento pulcherrimo deauratam, quæ stat juxta altare majus, pensantem libras viginti duas. Fecit vero ubi supra arcum majorem ex argento mundissimo deauratum supra in ingressu vestibuli, pensantem libras centum triginta & unam & semis.

Fecit vero ubi supra intra confessionem beati Leonis confessoris atque pontificis evangelium ex argento mundissimo deauratum supra in ingressu vestibuli pensans libras quadraginta octo & semis. Fecit ubi supra columellam unam de argento purissimo pensantem libras decem & septem. Ipse vero a Deo præsciebat & præclarus pontifex fecit in diaconia beati archangeli petanum & calicem ex argento purissimo pensantes in unum libras decem.

6. Leonis.

Sylvestrinis. Hic divina inspiratione protectus fecit in basilica salvatoris, quæ appellatur Constantiniana, cyborium cum columnis suis quatuor ex argento purissimo diversis depictum historiis cum cancellis & columellis suis miræ magnitudinis & pulcritudinis decoratum, quæ pensant noditque simul libras mille ducentas viginti septem. Verum etiam & tecta basilicæ istius Dei genitricis semperque virginis Mariæ domine nostræ, quæ appellatur ad præsepe, omnia noviter reseravit. Cubicula vero juxta ecclesiam beati Petri apostolorum principis, quæ nimia vetustate marcescunt, etiam pene ruitura erant, idem egregius præsul a fundamentis primitivum posuerat ædificium in eodem exercit locum. Fecit & ubi supra juxta columnam majorem balneum in superiore politum constructum in rotundum mirifice decoratum. Gradus vero in circuitu ejusdem fecit ex lapide tam super portícum, quam etiam in atrio noviter refasturavit. Fecit & juxta eosdem gradus parte dextera, atria domum a fundamentis mire magnitudinis & pulcritudinis decoratam, in qua etiam & acubitos collocavit. Fecit & juxta eandem domum pro subsidiis Christi pauperum atque peregrinorum balneum a fundamentis mirifice decoratum. Hic autem præclarus antistes divinitus inspiratus hospitale beato Petro apostolo in loco, qui Nannachis dicitur, a fundamentis noviter construens, diversis illic domorum ædificia decoravit, quæ ecclesiam in honore beatri Petri principis apostolorum a novo conilruit. In qua etiam sanctorum ecclesiæ Christi martyrum corpora deferens reconlecavit, & omnia quæ in prædicto hospitali erant necessaria conlituxit.

Prædia etiam illic urbana vel rustica pro alimoniis Christi pauperum, vel peregrinis, vel pro longinquis regionibus veniunt, donalit ad exaltationem sanctæ Dei ecclesiæ, & filiorum quali Romani. Prælertim igitur & monalteriumlancti Christi primi martyris Stephani, quod appellatur Catagalla " patricia, quod pre nimia vetultate jam emarcuerat, atque ex parte corruerat, cujus præfatus pontifex certamen genens a fundamentis simul cum oratorio firmum jactens fundamentum in meliorem erexit statum. Gradus vero per quos ingreffus eli in ecclesiam beati Petri apostolici S. Andrea apostoli qui vetultato confumpti erant, a novo refecit.

Pari modo & monalterium beati Martini confessoris atque pontificis, lerum ubi supra, quod nimia fuerat vetultate quallatum, pene omne a

7. Stephani.

8. Martini.

A fundamentis reltauravit. Sarta vero tecta basilicæ lancti Andreæ apostoli, quod appellatur Catabarbara " patricia, quæ per oltium jam fuc- vere Bar. rant tempora vetultate conlumpta, noviter re- Bar. stauravit. Simili modo & sarta tecta B. Lucinæ B. Lucin. martyris, quæ poniter in Ossea, refecit a novo. Pariter etiam & sarta tecta beatæ Balbinæ martyris, quæ pene ruinæ erant, in melius reltauravit. Pari modo & sarta tecta basilicæ beatorum martyrum Cosmæ & Damiani sitæ in Via Sacra, mirifice reltauravit. Pariter etiam & sarta tecta basilicæ beatæ Martinæ martyris sitæ in tribus fatis in melius reltauravit.

S. Laurentii.

Nec non igitur & sarta tecta titulo beati Laurentii martyris, qui appellatur Damasi, noviter reltauravit. Pari vero lanctissimus & præclarus pontifex sarta tecta basilicæ beati Valentini martyris, sita in via Flaminia, quæ jam pene ruinis vetultate ruitura erant, prudentissimo studio mirifice a novo refecit. Quadriporticus vero basilicæ apostolorum in Via lata sitas & foris omnia sarta tecta ipsarum noviter reparavit: immo vero & sarta tecta basilicæ beatæ Agathæ martyris sitæ super Subarran, quæ pre nimia vetultate jam emarcuerant, noviter reparavit. Hic vero lanctissimus præsul fecit in patriarchio Lateranensi oratorium a fundamentis in honore beati archangeli, Info- S. Archan. goni opere firmissime conltruens, quod etiam ex gell. mufivo, feu diversis picturis, atque pulcherrimis marmorum metallis diversis coloribus omnia undique. Et quæ nimis ruinola erant, quæ nimia vetultate marcescunt, etiam vela diversa ibi obtulit. Macrolanum vero ipsius Lateranensis patriarchii, quæ vetultate ex longo, & ultra imaginem capacitatis, quæ pre nimia vetultate ruituræ erant, a fundamentis fimul, & sarta tecta, nec non & solarium ab imo ulque ad lummum noviter reltauravit, & in melius lirmillime a novo construxit. Hic vero præclarus pontifex venerabilis & præclarus pontifex fecit in ecclesia Atanis beati Petri apostoli oratoria lui tetravela rubea holoserica alythina habentia tabulas, feu orbiculos de chrylochavo diversis depictos historiis cum thelis de chrylochavo. Hic non & in medio crucis de chrylochavo & margaritis ornatas mire magnitudinis pulcritudinis decoratas, quæ in diebus festis ibidem ad decorem mittuntur. Pari modo ut supra & alia tetravela alba holoserica rosata palchatiles habentia tabulas atque orbiculos de chrylochavo, nec non & cruces cum chrylochavo ex margaritis cum perilyli & chrylochavo. Immo etiam & alia vela modica quatuor ubi supra in lingulis columnis de chyboio fecit, habentia tigres de chrylochavo, & in circuitu ornatas de blatthi. Vemum etiam & alia vela modica quatuor eandem habentia limiliudinem in basilica doctoris mundi beati Pauli apostoli in columnis de cyborio polsit.

S. Petri.

S. Laurentii.

S. Valentini.

S. Agathæ.

S. Petri.

S. Pauli.

S. Stephani.

S. Agapiti.

Prædictus vero venerabilis pontifex fata tecta basilicæ beati Agapiti martyris, quæ poniter in urbe Præneltina, nec non & sarta tecta alterius basilicæ juxta eamdem basilicam sitæ, quæ jam pene nimia vetultate ruituræ erant, omnia noviter in melius reltauravit. Pari modo & sarta tecta basilicæ beati Stephani primi martyris conltituta via Latina miliario tertio, quæ per multa jam annorum curricula vetultate erant confecta, & minis proxima, noviter reparavit. Verum etiam & sarta tecta basilicæ B. Basilidis martyris sitæ in Merulana noviter reltauravit. Hic a Deo protectus venerabilis & præclarus pon-

S. Stephani.

S. Basilidis.

pontifex fecit in basilica salvatoris domini nostri Jesu Christi, quæ appellatur Constantiniana, de proprio argento ipsius basilicæ coronas cum delphinis suis numero quinque, canistros numero triginta quinque, gabathas numero octo, quæ pensant simul libras ducentas septuaginta & lex. Fecit autem in basilica lanctæ Dei genitricis lemperque virginis Mariæ domine nostræ, quæ appellatur Ad præsepe, coronam de fundato, & in circuitu ornatam de blatthin, quæ pendet in portico luper fedem mirifice decoratam. Vela promilcua, tam de fundato, quam etiam de ftauraci, & quadrapolo ornata in circuite de blatthin numero quadraginta. Fecit vero ubi supra ante ingreflum præfepis pharum in modum rotis ex argento purillimo cum canistris quinque, pensantia simul libras triginta septem & semis.

Idem vero lanctiflimus præsul fanctis Spiritus illuftrantes perfecit fecit beato Petro apolto- lo autrinri luo cafinm aurum præcipuum tetragonum fpanoclyftum diverlis ornatum pretiolis lapidibus, penlantem libras triginta & duas. Nec non fecit & aurcum aureum fpanoclyftum mire magnitudinis decoratum penlantem libras viginti quinque, & uncias novem. Fecit in balilica, cujus fupra, pharum in modum retis cum canillro, & cruces de argento purillimo, qui pendet fub auro principali. Nec non & alium pharum majorem in modum retis cum canillris viginti pendentem fub trabem majorem argenteam ad ornatum fanctæ Dei ecclelia qui perlat inibi libras duo mille centum, quatuor, & uncias leptem. Hic fecit in balilica doctoris mundi beati Pauli apoltoli crucifixum ex argento purillimo mire magnitudinis decoratum, penlantem libras quinquaginta duas. Verum etiam fecit ibi fupra tetravela alba holoferica rolata, ex quibus unum habens in medio crucem de chryloclavo, & gammidias de chryloclavo. Nec non etiam vela alba holoferica numero novem ornata in circuitu de Tyrio. Fecit ibi lupra gabathas duas interalilas ex argento purillimo numero octo, quæ pendent in pharo zereo in medio balilicæ, penlantes inibi libras

S. Petri.

S. Pauli.

S. Andreæ.

S. Matthæi.

Ingreflum vero corporis idem præfixl ex marmoribus candidis miro decore ornavit; atque regias areas ibidem poluit. Super columnas vero marmoreas, quæ ftant in circuitu altaris ipfius doctoris mundi, ubi trabes, quondam lignex potuit fuerant, etiam nimia vetultate emarcuerant, hic facer antiles luper ipfius columnas lilios aureos & luper ipfius lilios ex metallis marmoreis, platonias poluit, diverlifque picturis mire magnitudinis opus decoravit. Nec non ubi lupra fecit vela Alexandrina majora numero quinque, quæ pendent luper regias majores in ingreflu balilicæ mirifice decorata.

S. Matthæi.

S. Andreæ.

Hic vero lanctiflimus & præclarus pontifex fecit in balilica lanctæ Dei genitricis lemperque virginis Mariæ domine noltræ ad præsepe tetravela alba holoferica rolata mirifice decorata. Fecit vero ubi lupra intra præfepium velum album holofericum rolatum ornatum in circuita de chryloclavo, & in medio habentem crucem cum orbiculis de chryloclavo vela alba holoferica rolata numero quatuor ornata in circuita de Tyrio. In diaconia vero ipfius Dei genitricis, quæ appellatur ad præsepe, & in oratorio lancti Joannis Baptiltæ, quod appellatur Catabarbara " patricia, quod dicitur Domni Pauli papæ, vela alba holoferica rolata numero quatuor ornata in circuita de Tyrio. In oratorio vero ipfius Dei genitricis, ubi lupra, quod dicitur domni Pauli papæ, veltem album holoftricum ornatum in circuita de mizilo. Nec non & in monaltesio lancti Martini, ubi lupra, fecit veltem album holoftricum rolatum, habentem in medio crucem de chryloclavo cum periclyli de Tyrio. Hic fecit in balilica apoltolorum Via lata lupra altare majus veltem album holoftricum rolatum habentem in medio tabulam de ftauraci cum hiltoria dominice reluirectionis, & in circuitu vela alba holoferica rolata numero quatuor cum periclyli de Tyrio. Tetravela modica rubea ornata in circuitu de fundato, ex quibus unum cum chryloclavo. Vela modica rubea Alexandrina duo ornata in circuitu de ftauraci. Et in gremio balilicæ, ubi lupra, fecit cortinam majorem de fundato mirifice decoratam, ornatam in circuita de Tyrio, & in medio cruces de Tyrio.

S. Martini.

S. Andreæ.

S. Martini.

Hic verò egregius præsul fecit in titulo San-A
5. Sabinæ. Cte Sabinæ martyris super altari majori vestem
album holoſericum rofatam habentem in me-
dio tabulam de ſtauraci cum hiſtoria dominicæ
reſurrectionis, & in circuitu iſtam de chryſo-
clavo. Pari modo & in titulo ſanctæ Suſannæ
5. Suſannæ. martyris ſuper altari majori veſtem album ſeric
holoſericum roſatam habentem in medio tabu-
lam de chryſoclavo cum hiſtoria dominicæ re-
ſurrectionis, & in circuitu iſtam de chryſoclavo. Fecit autem in baſilica ſancti Stephani pri-
mi martyris in Cælio monte veſtem album ho-
loſericum roſatam habentem in medio tabulam
de ſtauraci cum hiſtoria dominicæ reſurrectio-
nis, & crucem de chryſoclavo. Nec non & in
5. Georgii. diaconia beati Georgii martyris ſuper altari ma- B
jori fecit veſtem album holoſericum roſatam
habentem in medio tabulam de ſtauraci cum
hiſtoria crucifixi ornatam de Tyrio, & roſas de
chryſoclavo. Ipſe vero a Deo protectus venera-
bilis & præclarus pontifex fecit in baſilica ſanctæ
Dei genitricis, quæ appellatur Ad præſepe ob
nimium amorem ipſius dominæ noſtræ pharum
ex argento puriſſimo cum lucerna, & * cereagro ſuo, penſantia ſimul libras quadraginta &
ſemis.

5. Apoſtlorum. Et hoc conſtituit ejus beatitudo, ut domini-
nici corum diebus, vel in ſanctis ſolennitatibus juxta lectionum conſiſteret, & ad legendum ſacras
lectiones ſeminis ſplendore non careret. Et in ec-
cleſia beati Petri apoſtoli pari modo fecit pharum
ex argento puriſſimo decurato miræ pulcritudi-
nis decorarum cum lucerna, & decrapio ſuo, quæ
penſant ſimul libras nonaginta & ſemis. Enimve-
ro, ubi ſupra ad. beatum Petrum apoſtolum ſub
ipſa imagine ſalvatoris domini noſtri Jeſu Chriſti
crucifixi in medium fecit pharum ex argento pu-
riſſimo, & ibidem ob ipſius domini noſtri Jeſu
Chriſti amorem pro luminationum ſplendore po-
ſuit penſantem libras . . .

Baſilica vero beati Apoſtolorum principis
pontificis, quæ fundata eſt juxta civitatem Ra-
vennam, cujus trabes præ nimia vetuſtate de
annorum curriculis, & obtinatis temporibus ni-
mis emarcuerant, jungere potuit, ut ne corpo-
ri ipſo erant, idem venerabilis pater divini-
tus inſpiratus, miſit illuc, & per ſolleritiſſimam
ac providam curam ſuam omnia ſarta tecta ipſius
eccleſiæ ſimul cum quadriporticis ſuis noviter
ac firmiter reſtauravit, & in meliorem reducit
ſtatum, ſuper altare vero ipſius ſacræ baſilicæ
ob honorem omnipotentis Dei, & beati Petri
apoſtoli, de cujus domo eſt, fecit veſtem
ſericam roſatam habentem in medio crucem de
chryſoclavo cum orbiculis, & rotas ericlas ha-
bentes hiſtorias annuntiationis, feu natalis do-
mini noſtri Jeſu Chriſti, ejuſque paſſionis, &
reſurrectionem ; nec non & in cæſos aſcenſio-
nem, atque pentecoſtem, ornatas in circuitu ſi-
mili modo, ſicut & veſtem de chryſoclavo. Sed
& cauſtimum ex argento puriſſimo decuratum
cum ſuis patenulis ſuis penſans libras quindecim. Epiſco-
pium vero Albanenſe ſimul cum eccleſia *, quæ
in nomine beati Exoratii fundata eſt, per quam-
dam negligentiam vel incuriam, per ſubnixio-
nes diabolicas, poſt multarum lapſos annulos,
a fundamentis uſque ad-ſummum tectum com-
bullum eſt. Sed clementiſſimus & ſolleritiſſimus
pontifex, Deo adjuvante, ex latere Spiritus Sanc-
ti ſibi ſimilem faciens ſuadationem, meritum id
nomini ſuo ſolertiam eccleſiæ novites reſtau-
ravit, & ſimul cum tecto omnia Deo juvante ad
meliorem deduxit ſtatum.

Hic a Deo inſpiratus venerabilis & præclarus A
ſanctæ Neri & Achillei pr. pontifex conſpiciens eccleſiam beatorum martyrum Nerei & Achillei pro nimia jam vetuſtate deficere, atque aquarum inundantia repleri, juxta eandem eccleſiam noviter a fundamentis in loco ſuperiore eccleſiam conſtruxit miræ magnitudinis & pulchritudinis decoratam. In qua etiam hæc obtabili dono : cauſtimos ex argento numero ſex penſantes libras quindecim. Ciborium ex argento puriſſimo penſans libras duocentas & quindecim . Calicem & patenam ex argento puriſſimo deauratos penſantes libras duo-decim, & unciam . Regnum ſuper altare ex auro puriſſimo diverſis ornatum pretioſis lapidibus penſans libras duas, & uncias ſex . Veſtes duas, ex quibus unam album holoſericum habentem hiſtorias dominicæ nativitatis, feu reſurrectionis, aſcenſionis, atque pentecoſtes, ornatam in circuitu de chryſoclavo, & aliam de Tyrio. Idem vero fecit in baſilica beatæ Dei genitricis Ad præſepe regnum ex auro puriſſimo ſpanclyſto diverſis in circuitu de chryſoclavo pretioſis ornatum lapidibus penſans libras qua-tuor, & uncias ſeptem . Fecit vero communicales ex argento puriſſimo perfingulas regiones, qui præcederent per ſtationes per manus acolythorum numero viginti quatuor penſantes ſimul libras . . . Item modo & in baſilica B. Petri apoſtoli fautoris ſui regnum ex auro puriſſimo diverſis pretioſis ornatum lapidibus penſans libras ſeptem . Fecit etiam in diaconia ſanctorum Nerei & Achillei vela purpuriſca holoſerica numero . . . .

Sarta tecta B. Agapiti martyris ſita juxta baſi- B. Agapiti.
licam B. Laurentii martyris foris murum, quia jam præ nimia vetuſtate ruinam minabant, noviter reſtauravit. Immo vero & in titulo beatæ Prudentianæ fecit veſtem album holoſericum ornatum in circuitu de Tyrio.

Qui beatiſſimus pontifex poſtquam fedem Ro- B. Paſchalis.
manam & apoſtolicam annos viginti, menſes quinque, & dies ſexdecim glorioſiſſime rexit, ex hac luce labentibus ad æternam migravit requiem. Fecit autem ordinationes tres per menſem Martium, presbyteros triginta, diaconos undecim, epiſcopos per diverſa loca numero * centum, ſex & viginti. Sepultus vero eſt in baſilica beati Petri apoſtoli pridie Idus Junias, indictione nona, & ceſſavit epiſcopatus dies decem.

* 126.

NOTÆ SEVERINI BINII.

Quo tempore Leo paſchalis fabula. Baſcellinus fabula de Leone.

a Leo .] Anno redemptoris noſtri 795. vigeſimo ſexto Januario, eodem die quo Adrianus obierat, creatus eſt ejus ſucceſſor Leo hujus nominis tertius in diſciplina eccleſiaſtica a juventute bene inſtitutus ; nullaque non virtutum ornamenta, quibus Deus ad hoc in ſedem pontificiam evexerat, ut magna patereut, & magna perageret . Pontificatus exordio cæteris interdum paſſus eſt difficultates ; ſed eo ſeculo, quod manu fuit maxime impoſitus, adſtitit ob-ſtatam omnem fibiipſi cum præſidio ; ſtatuiſſeque ut delinquos pœnis ſanctis non manus pontificis mediatrix ſervaret : rerum utrumque ante commemorem eſt, plaſquam fabuloſum . Nam ea de re, quæ vita Leo Gui pontifica anonymi, conſtat quod ante hæc tempora motis fuerit pedes non manus pontificis exercitari . Ad Carolum magnum ſcripſit, ut ſuam ſanctitatem ſuæque eccleſiæ defenſorem honorandum, non (ut calumniatur novatores) ad poſſeſſionem urbis tradendam , exemplo anteceſſorum ſuorum per ignominiam miſit pro munere & donis epiſcopali clavem auream conſiſtoriis S. Petri, & vexillum urbis Romæ, ſeu ad eandem locu benedictionis mi-ſit patriarcha Hierololymitanus claves una cum vexillo-rum ſanctorum . Hæc occaſione Carolus tex abjegavit Engilbertum abbatem monaſterii S. Richarii ; qui poſtea ei reddere munera ampliſſima , quæ ex chriſauro Hunnorum corpori ſuo fuerat conſecutus . *Annales Francorum* . Accepto chriſauro pontifex in ornamenta eccleſia-

Conſtantinus V. detruſa uxore ſua Irgitrina in monaſterium ducto aliam. Theodotum nomine, cumque impe-ratricem coronavit : cumque Tarafius Conſtantinopoli archiepiſcopus non excommunicatus , ipſe plurium conſortio hæreſibus eſt indigitus Nicephorus Theodoto laudatus ; aliam tetum imperatorem reducentem ; in exilium abegaſi ducit. futurum . Cumque ita ſenſus feciſſet addere , meritò pe-ſtis mattis , quam ſuperbiæ , ſuæ pellitus , pro ſo-gni , oculis , impetus & vita orbatus fuit . Itene dum poſt reſtituendum imperium quinque anna ſola imperium teneuiſſet , a Nicephoro nomine impoſitho , hæreticum omnium fautore , Romane eccleſiæ omnimque ec-clieſiarum communionem reſtituiſſimo , impoſito privavit , exilium amaudata fuit , anno domini 802. atque ibidem anno ſequente 11 vitis deceſſit . Theophanis annales in Nicephoro.

Adeſtum regem Norchumbrorum a regno pulſum Leo per legatos ſuos apoſtolicæ ſedis in regnum reſtituit. *Annales Francorum* .

Defuncto Carolo imperatore , (quem Egiuhardus ſibi ſecunda coæquavit , anno Chriſti 814. Auguſtæi pie & fe-Ludovicus liciter obiiſſe refert , ſub initium Ludovici) turbata ſtatim eccleſiæ ſtabilitæ . hominum in pace imperatorum , ut ſæpe alias graves indidus ſtuxerunt . Quod cum pontifex cognoviſſet , & in deliquentem reipſi præceptiſſe , magna ſeditio Romæ concitata fuit , pollque pluribus ſtragis , deprædationes & incendia , nec tantæque mala ſaltevera horruit, ut opus fe-ris Ludovico imperatori, Bernhardum , qui hoc Pippini ſtruxit in regnum Italiæ ſuccellerat , in urbem adegere . Quo ratione illa contigerint , annales Francorum pluribus enarrant .

Hujus pontificis auctitorem fedes epiſcopalis Ireneſtae- Ob ſtudium cleſiæ ad præſentem Alphonſi Carafæ cognomento Caffi Ireneſtes & interceſſionem Camilli magni, Compoſitellum eſt tranſ- epiſcopum lata , quia corpora ibidem ſancti Jacobi apoſtoli corpore Compoſtellanum. conſervarida , & miraculis inſignitus . Illuſtravit , irreverentia ius eccleſia apoſtoli calumnia dignum & convenientem ille annus fe- ſcripſit. cit , ſed ſuperbiæ ſuæ ſupplicium ſenſit , honore indignatus. Ita omnes qui res Hagiographicas deſcripſerunt . De Leone pontifice Vaticaſtibus Binius in libro de rebus eccleſiaſticis cap. 11. fruſtra ſollicitatus , Adrianus ad ſuam ufque pervenit ætatem . *Leo ſanctitate & vitæ integritate ſplendidus , ſed minus miſericors fa-vendis ſuppliciis ſeverior . Et hæc ratione magni Dei auxilium implorans , qui magnis ufque graviſſimis affliction-nibus quotidie oceabatur .*

b *Cum die quadam . . . Leone ſolere in cæna , quæ ab omni-bus Mense appellatur , Leo pauſſor procedere .*] Rollenus- Rollenus ait ſtatim pontificis manducandum in ſacra aula collatum , ſubjungit hæc loca Anaſtaſius quæ ſuperiora retuli . Hæc ſa- deſcripta. pientia pontificis miniſtrorum in Romani cleri primis ordinibus , ſed & ſubſcriptionis , quam ob ejus ordinem pontifex ſi fuerint , cique in ſacra funditione conſilium oculos emo-vere , & linguam amputare : item qua ratione poſt vi-ſum & loquelam reſtitutum ſuperſtitiose arreptarum ad Carolum re-gem pervenerit , ejuſque tandi ac patrocinio omnibus lo-rum ordinibus ſe ſuaque fidei tuendæ ac ſanctiſſimæ Fran-corum , & apud Adoonem in chronico , ubi dicit fuerile-gati unum in pontificem injuſſiſſe fuiſſe ſeptimo Kalendas Maji anno 799. Hic adde quod eum Romæ in Germa-nam ad Carolum regem fugiens , pentaculeo Colopianum , veneris ad Carolum , qua vita Leo , Severini corpus ſe-pulchrale acquiſierit , ibique , præter motem quem in via fe-vaverat , eorum excellentia interrivit . Cumque autem ejus ait , quidve minutum cauſſem hujuſmodi ſcilicet ſubſtantiæ . Quique ſit , ibidem ego- Leo his Co-rifte Surio viginſima tertio Octobris , *Lucî , inquit , hujus* mitibus ad-*diſcipulus domus eſt , cujus ego ſum indignus famulus* . Verum *ex inſolutorum . Hinc ergo conſuetudo ſtrictiores Imperii , ut ante dies per ſingulos hebdomadas ad ſanctî Severini ſepul-rum venirent , & ſe ibi per totum hebdomadem ejus ſpiri-cinis ſuſtinerent , ſuppliciſ devotionis depoſcerent . In tranſ-latione ſanctî Severini Eugubium ſcripſerunt tertia Julii Ceſibius ; quod Dadebrandus ante conſecrationem , ut ante-ceo reliquias S. Stephani ſubtranſtulerit , quia ſecum Ro-mæ detulerat , ſcribendo ſuſpicatur . Hæc ille dubia in primis ad-venena Leonis pape in Germaniam contigerunt . Secundo vento in Germaniam venerunt omnes ochtogenarios quar-to , de quo ſcribit Rollenus pontificem hoc in anno illuc tranſ-num . *Medio Novembris, ajtatum ejt Carolo , Leonem pa-pam natalem dominî cum ea celebrare velle , nûcumque hoc contingere potuiſſet . Quem ſtatim miſit ad ſanctum Mauritium Carolo filio ſuo honorifice ſuſcipere jubet . Ipſe ejuſdem illi ad Rhenum obviam profectus ejt , ibique ſuſcepit eum , &c.* Quæ res ille in Germania geſſerit , Leonides adventus que ſanctus Severinum cenſuit ſanctorum ſolicitudine, profuiſſe ſegnis.

natalo habetur in epistola Lugdeni apud Sustium t. Martii. In vita Caroli legitur Leonem pro suis petitionibus exortis, intercessilis, & imperatrice ne in corpore puniretur, sed tantum in exilium mitteretur, in quo, vehementissimo hiemis magistri anno, capsis fenestris pectus exorsit.

Carolus Romanum vocatum honorificos ei excepit.

c *Qui post medium temporis cum magno honore susceptus fuerat.*] Quo honore Carolum Romam veniens a pontifex acceperit, annales Francorum expresse delectibus his verbis: *Pridie quam Carolus Romam veniret, Leo papa apud Romanos tantum honorem, et cum magna veneratione habitam suscepit. Post vero nam, qua simul receptis sunt, ubi ille manere, pontifex ad eum properavit, postquam que ille missi ubique Roma urbi restituit, adornatis etiam eaque disposita per congruos locos cum prospectorum quem civium turmis, qui venienti laudes dicerent, ipse Leo cum clero & epistopis suis deferentibus, gradatique ascendentem basilicam Beati Petri festiuentibus cunctis inuentuale. Sulla sunt hec ostia* ex Kalendas Decembris.

d *Sacri Carolus magnus.*] His verbis describit alta Eginhardus hujus Concilii, quod in eaudia Leonis habitum fuit Romæ, postquam Carolus ad Romam reuisset. Vide notatas illius Concilii tribus.

e *Dubi hec adnotauimus diu nateli domini nostri Iesu Christi, in iam dicta basilica.*] Hoc loco enarrat quo famus quibusdam titulus Cardinum de Romana ecclesia optimum imperatorem imperatorem coronandum, nouumque imperium a Græcis abluntum in Francorum regnum ejusdem Leonis cultores translatum. Laudem hinc tribuit Eginhardus Caroli Secretarius, & ut gethe ipsemet de & reflis oculatus in vitam ejusdem Caroli, Paulus diaconus, Theophanes in annalibus Francorum, quorum ille fub Ludovico coetaneus fuit, Aimoinus, Ado Viennensis in chron. Regino, omnesque tam Græci quam Latini scriptores iidem propter verba enarrant. Illiterum quæ non rebrem, tot quæ scriptoribus demonstratum, nemo nisi prorsus & impudens barbarus negauerit. Hæc tamen in primis jure, magno cum fructu totius ecclesiæ, ac proterea Dei nutu, voluntate & Consilio euangelii, contra novatores nostri temporis intrectos perspicue, docte, ac solide demonstrauerunt duo collegii apostolici ornamenta amplissima Bellarminus & Baronius: quorum hic tomo 9. ad annum 800. Bellarminum id quod consuus est de translatione imperii contra Ulyricum tam feliciter conferuum effe ait, ut nobis vel alia nulla ad rem hanc tuendam abunderent, fed gratulandum potius, qui potentissimo studio veritatem agentibus gratiæ, quod hisce diebus liberaverit imminentes falcetas in adeo denique immensamque mendacium ciuerat.

f *Pro celebrationem missarum.*] Oblationes, quas hoc loco declarabit Anastasius, Carolus Romanis basilicis obuulit anno domini octingentesimo & 4 natali domini, quæ tunc incipias, anno domini 800.

g *Nemo vero inditione pontificis nostri Dominicinsque fidelis veracissimi Leonis papæ tertii Romanæ Mesii, ordinis B. Petri, &c.*] Hanc eidem annales Francorum in vita Caroli magni anno 801. his verbis describunt: *Leo magnus imperator fupinus Kalendas Maias Roma profectus Spoletum venit, & dum ibi est, pridie Kalendas Iunias beati loca nullis hactenus cognita visitare cæpit, & tota Italia gravitate concussa eft. Quo etiam tempore Roma nostrum basilica Beati Petri apostoli mirabilem quæ ex parte cum fuis trabibus deiecit, & in quibusdam locis urbis muros ipse ruerunt, &c.* Quæ ornamenta, quasve impensas in præteritis & Pauli basilicam aliasque plures reliquerandas, augendas & exornanda poli ecclesiarum contulerit, Anastasius prolixius enarrat. Quæ vero ante ecclesiarum excidium & pontifice obtata commentat, obtulit idem quando ex Germania reverfus fuisset.

h *Hic vero pro amore & zenitia orthodoxæ fidei facit fieri argenteas duas fcriptiones mirifice fymbolo.*] Cum Gallo & Alfpani adhuc fuperfticiofe Filioque *Filioque* addidiffent, eoque addito mutarent fymbolum Nicæno-Conftantinopolitanum, qui ante aut circa annum 800. fuit Leoni papæ e te cæfelior futurum, fi publicis tabulis duabus argenteis publico loco conferuandi, utrumque fymbolum Græci fimul & Latine ubique ullo addito mento vocis *Filioque* inferibentes, ne deinceps quidpiam ad fermum fymbolum addi poffit. Affixit hafce duas tabulas argenteas in balilica fancti Petri; non autem, ut Stephanus Baluzius fenuentiarum libro 2. edit. 11. in ecclefia fancti Paul. Quando autem & qua occafione illa vox *Filioque* adiecta fuerit Romano, pontifici Romanæ ecclefia alia caufis poftea recitis fymbolum interpret, dixi fupra, illud enam fub loco idem repetitarum.

i *Ex hac bona fadentibus 18.* &c.] Anno domini 816. de Ludovici imperatoris ordine.

domine. In quibus verbis te (amande genitor) A *mus*; ze ille accipiens legationem illam, legnitter, immo infipienter deduxit. Sed modo tibi munus modicum amoris gratia per Brine presbyterum, & Fildas, & Ceolberth miniftros meos (patre amande) mitto: quod eft 120. manufax cum litteris, precans te, ut benigne fufcipias, & benedictionem tuam nobis donare digneris. Omnipotens Deus te longæ vo tempore ad laudem fuæ fanctæ ecclefiæ cuftodiat incolumem.

EPISTOLA I. LEONIS PAPÆ III. AD KENULPHUM REGEM MERCIORUM.

Refpondet fuperiori, & petita omnia lubens credit.

Domino excellentiffimo filio Kenulpho rexi Mercio-rum perveniente Saxonia Leo papa.

Mabil. de geb. reg. I. c. 1.

VEnens ad fanctiffima limina beatorum a- *Leo papa* poftolorum Petri & Pauli, nos pretiofum *Kenulphi* regis vota fideliter folvens, quam noftræ fedi apoftolicæ cauffam fui facerdotii fuggerens, reverentiffimus & fanctiffimus frater noffer Athenaldus archiepifcopus Dorobernenfis ecclefiæ nobis catholic veftræ regalis excellentiæ fyllabas, quibus in duabus epiftolis a vobis directis, plenis fidei rectæ, magnum humiliatem veftram repetentibus, nobis innotuit. Quapropter tunc audientes vestram prudentiffimam excellentiam in omnibus omnavie ac decoravit ergo benium Petrum apoftolorum principem, & nobilium habere dilectionem, & in omnibus apoftolicis humiliter confentire cenfuris. Porro in una ex illis epiftolis reperimus, quæfitor gratiam noftræ apoftolicæ benedictionis, & nobis offerri demandaffe, 120. mancufas, quas cum magno amore pro animæ veftræ falute fufcepimus.

Et quandiu archiepifcopus cum fuis fociis honorifice ac benigne a nobis fufceptus eft, & adjuvari cum in fuis neceffitatibus libenter fecimus. Interea credentes veftræ prudentiffimæ excellentiæ dilectionem hi ipfis tali regalibus apicibus, quod noftris apoftolicis fanctionibus nullus Chriftianus contraire præfumat: ideo tota nitibus noftris erit, quæ tuo regno expediunt, emittere atque præcipere curemus, ut ea, quæ nobis præfatus frater noffer Athenaldus archiepifcopus feu tota fynodus euangelicæ & apoftolicæ doctrinæ fanctionique patrum, nec non præfecefforum noftrorum fanctorum pontificum, canonica cenfura prædicante, veftræ regali excellentiæ, feu cunctis principibus gentis veftræ, & univerfo populo fibi credito, inquantum orthodoxa eorum doctrina quidpiam refiftere debeatis, dominno ac redemptore noftro in euangelio dicente, ubi ait: *Qui vos fpiffit, me recipit, & qui recipit Matth. 10. prophetam in nomine prophetæ, mercedem prophetæ accipiet.* Quanto magis pro ipfo fuæ domino at- Athenaldi chiepifcopo, quem nobis valde nimisq; collaudaftis, fcutis & eft, videlicet charifimus atq; pretiofiffimus, & quia illum fcitis prudentem & bonis ornatum moribus, Deoque & hominibus dignum; ecce (fili dulciffime & amantiffime atque præftantiffime rex bone, in his tuis affectionibus collaudamus

Mabil. ibid. Annales Francorum.

Carolus Romanum vocatum honorificos ei excepit.

Leo papa

Carolus Romanus

Leo Magnus

Leo Magnus

Leo papa

Leo papa

Leo papa

damus Deum omnipotentem, qui talem vobis de-
monstravit antistitem, qui sicut veras pastor, indi-
cere verbis secundum doctrinam sanctarum scri-
pturarum dignam pœnitentiam valeat, & errem
qui sub divitiæ sacerdotali ejus exsilunt animas
eorum ex inferno inferiori, & ab igne inextingui-
bili deducere eos, & introducere in portum salutis
& offerre pro illis hostiam placationis. Et immacula-
tam in conspectu divinæ majestatis omnipotenti
Deo. Et quia multum nobis præmoniatus archie-
piscopus in omni sanctitate sua & vitæ conversa-
tione ultro citroque placuit, valde amicis & credem-
tes, ex auctoritate et B. Petri apostolorum princi-
pis, cujus vel immeriti vices gerimus, talem præ-
huimus præfulatum, ut si quisquam ex subjectis
suis, tam regibus & principibus quam minoribus
populo transgressus fuerit dominica mandata, excom-
municet eum usquedum pœniteat, & si impœni-
tens fuerit, *sit nobis sicut ethnicus & publicanus.*

De Athenlado vero jam facto archiepiscopo Do-
robernensis ecclesiæ, sicut a nobis postulavit ve-
strorum præsulum excellentia, ut ei justitiam fa-
ceremus de ipsis diœcesibus suis, tam episcopo-
rum quam monasteriorum, quibus illicite, ut co-
gnovistis, expoliatus est, & a venerabili fede ejus,
quas dudum tenuit, abstare funt; nos per omnia
enucleatius trutinantes, in facto fecimus nobis re-
perimus S. Gregorium prædecessorem nostrum in
integro ipsam parochiam numero duodecim B.
Augustino Anglorum suo archiepiscopo tradidisse,
& confirmasse episcopos confecrandi. Unde & C
nos (veritate ipsa reperta) ordinationes, seu
confirmationes nostra apostolica auctoritate illi
in integro, sicut antiquitus fuerant, constituen-
tes reddidimus, & privilegium confirmationis;
secundum sacrorum canonum canonum ecclesiæ
suæ observandum tradidimus.

11. AD CAROLUM MAGNUM

De privilegio capellæ in Eresburg.

Regi Francorum.

*Leo servus servorum Dei Carolo magno * Romanorum imperatori.*

D Plæ tuæ petitioni per omnia congaudentes, quod jubes annuere non tardamus. Igitur hunc monetem Eresburg, quem expugnatum cum tota Saxonia Deo obtrivisti, & per nos B. Petro consecrasti, libenter ab hac nostra potestate esse, & fratrum inibi ad Christi servitium adunatorum ditionis tantummodo partes censemus. Qui ne a-
liquid in hoc impedimenti patianur, neve regni
veltri invasoribus aliqua rebellandi fiducia præ-
paretur, sub anathemate, S. Petri auctoritate, in-
terdicimus, ne aquis unquam bellica in ipso mone-
te præsidia collocare, aut per te collata præbia,
aut decimas circa monetem ipsum Saxonicas ra-
stare, aues illud delegatli, audeat diripere. Hæc
conservantibus fit a Deo Pater, infringentibus E
excommunicatio, & a beatorum collegio fit sepa-
ratio in æternum. Data Eresburg per manus bibli-
thecarii & cancellarii ecclesiæ Romanæ VII. Kal.
Januarias, anno domini.... Leonis III. 4. indict.
* 7. die dedicationis capellæ in Eresburg.

- De Saxonia oblata a Carolo magno S. Petro fant etiam litteræ Gregorii papæ VII. sun loco recitatæ. Eodem pariter anno patriarcha Hierosolymorum per suum monachum misit ad Carolum magnum sacrosancti Sepulcri redemptionis nuntiatum, quem dimissus ipse Carolus Zacharium presbyterum, & adjunxit, qui dona ad loca illa sancta deferret. *Hæc annales Francorum*. Innotescit in epistola ea-
dem tanti regis Christianissimi plenas inopiæ pœnitis, nec ut ad hanc usque ætatem ejusdem ecclesiæ unicum

A Christianæ religionis, temporibus ibi perdidissimis, qui-
bus sub Saracenorum jugo gemebant, decus & ornamen-
tum. Porro pro restauratione ecclesiarum Hierosolymo-
rum Carolus collectum more majorum indixit. Est ea de
re titulus in ejus capitularibus his verbis inscriptus: *De elemosyna mittenda in Jerusalem, propter ecclesias Dei restaurandas, proximo natali domini.*

Cap. 18. ex appendice cap. 14.

* III. AD EUMDEM CAROLUM M. imperatorem de accusatoribus.

Domino piissimo & serenissimo, nitori ac triumphatori, filio, amatori Dei ac domini nostri Jesu Christi, Karolo Augusto, Leo episcopus, servus servorum Dei.

B Rmeatores ad nos * fidelissimi missi nostri, quos ad veltram imperialem potentiam direximus, cum veltra benignissima quoque bonitate, quam erga beatum Petrum apostolum, & ejus vicarium gestis ex intimo cordis amore. Interea obtulerunt nobis honorabiles veltras epistolas & credentiales literas.

Quod vero capitularem, post relectionem dum-
rum epistolarum referantes, inter cetera gaudia, quæ præfatæ epistolæ cordi nostro effuderunt, hæc primum explere studium capitularis nostrum relevavit : ut cum propheta dicere cœpimus : *Domine salvum fac regem, & exaudi nos in die qua invocaverimus te.* Cumque per omnem ad festum conjungeremus capitulum, quanto cum gaudium & lætitiam præcipue epistolæ ut- C que cetera capitula nobis ingesserunt, tantum tamen de tristitia immodum nostra repleti sumus. Continebatur enim in ipso præfato texto capitulo, quod missos invenire non valeris qui nobis placeant: de qua re valde tristatur veltra serenitas; & nullas de ipsis qui jam ad nos fuit directus per fuam voluntatem amplius missos erit, excepto quod obedientiam veltram voluntatie u-
nulquisque adimplere cupit: & non solum missi veltri veltram portant legationem ad nostram pusillitatem, verum etiam alii jam non sunt sui quærere a vobis auxilium, quia nullus eft qui veltra inquirat clementia, ut dicunt, qui posmodum ad plenam potuisles perveniri gratiam nostram; & quia plures directos habuisti missos fideles, ex quibus jam alii mortui sunt, & ipsi bla phemari fuerit, & de ipsis qui vivi sunt, nullus jam fine blasphemia esse videtur. Unde nobis, fili dulcissime, quid aliud agendum est, nisi preces pro bis, qui talia vobis meruisti iunt, ad dominum fundemus ? *Scit scriptum est : Odisse pro inimicis vestris.* Credat enim nobis veltra serenitas, quia ea que ad animæ veltræ salutem cognoverimus, nullo modo tacemus; & si ante tacuimus, nunc autem non ceslamus, sive de bonis sive de malis, veltræ intimare potentize. Nam qui per mendacium & malas machinationes vult filium separare a matre, judicium habe-
bit cum ipso clavigero regni cœlorum beato Petro apostolo. Quia mihi in hoc mundo nihil pre-
tiolius eft quam animæ veltræ falus. Sed quia omnia, quæ de veltra pietate & quæ erga relatione in corde nostro gerimus per lingula exara-
te non valemus, fic nobis omnipotens Deus re-
tribuat, licut de veltro honore & solsitate cupi-
mus. Verumtamen cum multo amore multaque fide erga vos constringimur, tacere nullo modo possumus, ut vos ipsi pro anima veltra vigiletis, feientes quia ista misera & caduca vita in modi-
cum exterminatur & finem habet, & omnes retinentem reddituri sunt dominio de vanilo quitis. Igitur hominibus non citius credatis sæve fatis-

Matth. 18. Subtrahite episcopum Ashtracida ecclesiæ.

Matth. 5. Luc. 6.

A mus, neque quod in ea continetur cognovimus, nisi quod per illum missum nostrum nobis in ver-
bis direxit. Id eft de illis Sarracenorum missis, cum quibus pactum confirmavit ipse patricius in annos decem. Dicebat enim ad præsidios missos Sarra-
cenorum : quale nobiscum pactum facere vultis, non ece jam anni fant ecclesiagiura quinque quod pactum nobiscum fecistis & firmum non fuit ? Jam-
& Constantinus patricius qui ante me præfuit, in decem annos veltrum pactum firmavit, ulque ad futuram octavam indictionem ; sed neque ip-
fum pactum firmum tenuistis. Nunc autem quale vobiscum pactum faciamus, nobis incognitum eft. Ad hæc respondebat ipsi Sarracenorum missi, di-
centes: Pater ipsius Amiralmumin qui nuper B nos regnare videtur, defunctus eft, & iste reli-
ctus eft parvulus, & qui fuit servus factus eft fi-
lius, & qui filius fuit effectus eft dominus ; & nul-
lum fe regem habere putabant, fed ece nunc pof-
quam omnia quæ pater fuus habuit fibi subjecit, vult firma ftabilitate hoc quod paramus pactum ferware : De Spania vobiscum non ipondemus ; quia non funt fub ditione regni noftri : fed in quantum valemus eos fuperare, ficut vos ita & nos contra illos in mare dimicare penetimus: & fi sibi non non valemus nos a parte noftra & vos a veltra Chriftianorum finibus eos abjicimus. Poft-
hæc vero convertit illis, & confirmavere in scripto inter fe pactum in annos decem : & dedit eis mi-
ssum nomine Theophilum notarium, & reddidit illis quantos habuit comprehenfos de ipsis Sarra-
cenis, *et Alus Christianos* quos de fuis partibus prædiverunt, reddidiffent. Et poftquam jam di-
ctum pactum inter fe firmaverunt, & missus ab ipfo Patricio abfolutus eft, invenit in Catena unum hominem fub nimia velocitate ad patricium nunciare feftinans, quod feptem navigia Mauro-
rum prædaverunt unum vicum in regio, & due naves ex eis poft eos ad ftitus exierunt vicum. Nam & hoc nunciare nobis ipfe missus fuffert, quod audiffet ab hominibus Sarracenorum miffis, quod ifto fanto menfe transfactæ fexte indictionis, vo-
luiffent eum ad patricium navibus ad Sardinam peragrare, & dum veniffent prope Sardiniam fu-
bito aperta eft maris vorago & fubglutivit illa D centum navigia, & poft modum fic cum magno timore reveili fuit ipfe Sarracenî, qui hoc dice-
bant, in African, & nunciaverunt ad familiam de illis qui fubmerfi funt. Cumque ipfe miffus noster alia nuntiaret, & interrogavit illum notarium qui eum cuftodiebat, fi veritas effet quæ ab illis Sarracenis audierat: & dixit ipfe notarius, quod ita effet, & ipfe ore proprio legiffet ad patricium illam epiftolam quam ei unus Chriftianus amicus fuus ab Africa direxerat in qua de fubmerfione, de præditis centum navigiis continebatur. Et hoc factum eft menfe Junio, quando illud fignum ignium vocant lampadem in cœlo multi vide-
runt. Ipfi vero miffi Sarracenorum in navigiis Venetiorum venerunt, & ic veniendo combat- E fient igne navigiis que de Spania venichant. Et-
ce quod per hominem noftrum ad veltras fere-
nitati veltræ intimare curavimus : fed precamur fereniitatem veltram ut poftquam ipfa epiftola Gregorii patricii præfecti fuerit a vobis recepta & cum diligere. non dedignemini. Quare autem mi-
nime vobis epiftolam ipfe patricius miit, & in il-
lam quam nobis direxit nomen veltrum non exa-
ravit, cum a vobis perfecta fuerit, ftatim vefta a Deo data fapientia cognofcere poterit, cur vo-
bis epiftolam ut decuit non emiit. Tamen fi præ-
fumptio non nobis imputetur, quod amando ea quæ de hac re fentimus, fereniati veltræ infinuare

mus,

mus, videtur nobis, quia sine consulta Leonis Augustorum sui non audus est vobis adhuc epistolam suam dirigere. His præmissis: omnipotens & misericors Deus vos protectione cuſtodiat, atque per multorum temporum annos ad gaudium æternum perducat. *Piiſſimum domini imperium gratia ſuperna roboret, eique omnium gentium colla ſubſternat.* Abſoluta XII. Id. Novemb. Dixit Gregorius patricius ad miſſum noſtrum, quod Michael imperator monachus effectus eſt cum uxore & filiis ſuis.

EPISTOLA V. AD EUMDEM.
De occiſione Mauroum in Græcos.

Domino piiſſimo & ſereniſſimo, victori ac triumphatori, filio, amatori Dei ac domini noſtri Jeſu Chriſti, Carolo Auguſto, Leo epiſcopus ſervus ſervorum Dei.

SCimus igitur veſtram a Deo protectam imperialem potentiam ſemper de integritate & exaltatione atque cuſtodia matris ſuæ ſanctæ Romanæ Eccleſiæ ejuſque finibus ſollerti ſtudio habere ſollicitudinem, & ideo notum facimus fereniſtati veſtræ ea quæ nuper audivimus & ex parte certi ſumus. Veſtra ſiquidem a Deo data ſapientiæ incognitum non eſt, quod illa neſandiſſima Agarenorum gens partibus Siciliæ anno præſente venire conſtituerat. Nunc autem, ſicut audivimus, in quibuſdam Græcorum inſulis conjunxerunt. Pro quibus vero miſit Michael imperator patricium & ſpadarios cum ſtolo, ut contra eos Chriſto adjuvante dimicare debuiſſent. Cumque iſte patricius in Siciliam conjunxiſſet, dicunt miſſos fuos per Beneventum ad Anthimum Neapolitanum ducem, ut cum toto ipſo ducatu Langobardorum qui illi obedire voluiſſent ad ſe præbere ſtuduiſſent. Qui vero dux occaſionem proponens in adjutorio ejus ire contempſit. Kejectus ramen & Amalfitanis, ſubjugatis, congregantes navigia in auxilio illius abierunt. Poſtmodum vero, ut audivimus, ingreſſi ſunt ipſi nefandiſſimi Mauri, tredecim ſcilicet navigia, in inſulam quæ dicitur Lampadoſa, partibus Siciliæ conſtituta, & prædavere eam. Cumque de prædicto Græcorum ſtolo ſeptem navigia itidem explorando perreſſiſſent, ut ſe veritatem cognoſcere poſſuiſſent, comprehenderunt eos Deo odibiles Mauri occidentes illos: & dum expectaſſent eos Græci qui miſerunt illos ad explorandum & minime eſſent reverſi, abierunt generaliter ſuper eos, & Chriſto miſerante totos illos iniquos Mauros occiderunt, ita ut nec unum ex iis vivum reliquerint. Porro & hoc relatum eſt nobis: quadraginta naves de ipſis Mauris venerunt in inſulam quæ Ustica vocitatur, ubi monachi reſidebant & præparaverunt. eam. Poſtmodum vero egredientes ex ea ingreſſi ſunt in inſulam quamdam, quæ dicitur Iſcla major, non longe a Neapolitano ſito maritimis xxx. in qua familia & perulia Neapolitanorum non parva invenerunt: & fuerunt inibi a xv. uſque ad XII. Kal. Septembr. & nunquam ibi Neapolitani ſuper eos exierunt. Cumque totam ipſam inſulam deprædaſſent, implentes navigia ſua de hominibus, & ejus neceſſariis reverſi ſunt poſt ſe. Kantani autem, qui poſt deſolationem jam dictæ inſulæ ibidem fuerunt, dixerunt, quod juvenifſent homines occiſos laceræ & granum & ſtirpha quæ eos Mauri portare ſecum non potuerunt, ſed reliquias. Manſicos quos in fuis ducebant navigiis occiſos ibidem dimiſerunt. Ece quæcumque audire potuimus de Græcorum partibus, ſereniſtati veſtræ intimare curavimus. De noſtris autem terminis infinuamus veſtræ tranquilliſſimæ imperiali potentiæ, quia per interceſſionem ſanctæ Dei genitricis ſemperque virginis Mariæ domine noſtræ & beatorum apoſtolorum Petri ac Pauli, & per veſtram piiſſimam ordinationem, omnis ſalva & illæſa exiſtunt. A quo enim de illorum adventu veſtra nos exhortavit ſcientia, ſemper poſtea & ſcriptis noſtris ordinata habuimus, & habemus cuſtodias, nobiſque cum noſtris ſacerdotibus in eccleſia ſanctoris veſtri beati Petri apoſtoli omnipotentia exoravimus clementiam, ut ſuam ſanctam eccleſiam ab inſidiis inimicorum cuſtodire & defendere dignetur, volque ad exaltationem & defenſionem ejus per longa annorum curricula conſervare & protegere jubeat, atque ad gaudia æterna per multa temporum ſpatia cum ſanctis perducat omnibus. *Piiſſimum domini imperium gratia ſuperna cuſtodiat, eique omnium gentium colla ſubſternat.* Abſoluta VII. Id. Septembr.

EPISTOLA VI. AD EUMDEM.
De iniquo conſilio facto.

Domino piiſſimo & ſereniſſimo, victori ac triumphatori, filio, amatori Dei ac domini noſtri Jeſu Chriſti, Carolo Auguſto, Leo epiſcopus ſervus ſervorum Dei.

POſtquam enim epiſtolam Gregorii patricii Siciliensis ſimul cum noſtra emiſimus fereniſtati veſtræ, conjunxit ad nos unum navigium noſtrum cum aliquibus Græcis hominibus: Ex quibus unus dixit nobis, quod dum eſſet Leo, qui nunc effectus eſt imperator, contra Bulgaros ad pugnandum, Procopia uxor Michaelis imperatoris habuiſſet quendam amicum nomine Constantium patricium, & exhortaſſe eum ut ſibi eam in conjugio copulaſſet, promittens ei thefaurum abſconditum multum, quod ſe abditum a patre ſuo habere dicebat, per quod populum ergo gare debuiſſent quatenus imperatorem eum ſibi eligiſſent. Tunc ſeductus ſermonibus ejus, pravit iniquo illius conſilio, & pacavit ſibi multos dans largiſſima dona: poſt hæc vero imperatorem eum in palatium imperiale, laudem canentes ei. Ipſe autem Conſtantinus fecit ad ſe arcerſire Nicephorum patriarchum, & diuit ſe coronari, ſicut mos eſt imperatorum. Ille igitur patriarcha nolens coronare eum manibus propriis, occiſus eſt. Uxorem vero Leonis imperatoris exorbavit & illum ejus parvulum interfecit. Hoc nunciaſſet Leo imperator ubi erat in priſibus Bulgarorum ad pugnam, cepit afflictis ſermonibus increpare patricios & optimates qui cum illo erant, dicens: Boni & Chriſtianiſſimi vitri, cur nolem etiam vos vocitatur, ubi monachi reſidebant & præparaverunt. eam. E ecce nunc de uxorem meam, & filium meum occiderunt, & levaverunt ſibi alium imperatorem. Tunc omnes ſimore nimio repleti dixerunt ei: Benedigiſſime domine noſtam pertubationem ante faciamus, donec inera civitatem ingredi valeamus. Et inito conſilio depoſuit imperialem veſtem, & induit militarem, & tollens ſecum quinque milia viros armatos electos ad præſium, reverſus eſt ad murum civitatis Conſtantinopolitanæ, & cepit cum eis foris muros magnis vocibus laudare ac dicere: Conſtantinum magnum imperatorem multos annos. Cumque nunciatum fuiſſet quod multi milites fugiſſent a Leone, & veniſſent ad eum laudantes illum, feciteis aperiri portas civitatis, ut rogam

rogam eis dare debuiſſet. Illis autem ingredientibus non pepercerunt neque viris, neque mulieribus, ſed neque parvulis quos invenire potuerunt. Et mortui ſunt, ut fertur, xvi. milia inter viros & mulieres. Tunc ipſe Leo imperator miſertus eſt populo ſuo, & petiit cum Conſtantino bellum committere, ne pro duobus viris tantorum Chriſtianorum ſanguis effunderetur. Poſt hanc vero petitionem ingreſſi ſunt ambo in locum qui dicitur Ippodromio, & occiſus eſt Conſtantinus a Leone imperatore. In eadem hora interfecit Theodorum ſatricium, & omnes qui in ipſo conſilio fuerunt: Procopiam autem uxorem Michaelis imperatoris occidi, & membra ejus abſcidens diſtribuit per omnem civitatis. Cumque ſibi vindictam taliter perfeciſſet & ordinaſſet cunctæ civitatem, reverſus eſt ad exercitum ſuum in finibus Bulgarorum. Poſtmodum vero conjunxit ad nos unum homitem Græcum, nomine Agapitii, qui dixit nobis, quod neque patriarcham occiderunt, neque uxorem Leonis imperatoris exorbaverunt, ſed neque filius ejus interfectus eſt, niſi unum parvulum filium ſuam fecit Procopia uxor Michaelis imperatoris interfici. Hæc vero de Græcis hominibus audientes fereniſtati veſtræ intimare curavimus. His præmiſſis: Omnipotens & miſericors Deus ſua vos protectione cuſtodiat, & poſt multorum temporum curricula annorum ad gaudia æterna perducat. *Piiſſimum domini imperium gratia ſuperna cuſtodiat, eique omnium gentium colla ſubſternat.* Abſoluta VII. Kal. Decemb.

EPISTOLA VII. AD EUMDEM
Gratiarum actiones.

Domino piiſſimo & ſereniſſimo, victori ac triumphatori, filio, amatori Dei ac domini noſtri Jeſu Chriſti, Carolo Auguſto, Leo epiſcopus, ſervus ſervorum Dei.

EXplere veriſti clementiſſime fili non valeo, quantum veſtra opere veſtrisque via delector. Magnas igitur omnipotenti Deo gratias redidimus, quia in ore cordis experimento dulcis ſit ſapor earitatis. Cum impletur quod ſcriptum eſt: *Sicut aqua frigida ſitienti ſic nuntius bonus de terra longinqua.* Serenitatis namque veſtræ ſuſcepta pelna conſolationis epiſtola, continuo, ut decuit, gratiarum actiones omnipotenti Deo retulimus, qui veſtrum imperialem potentiam pacis ecclæ ſtaſticæ fecit eſſe cuſtodem. Ipſa namque fides vas ferat, quam erga ſanctam Dei catholicam & apoſtolicam eccleſiam, fautricem & auxiliatricem in omnibus petitionibus veſtris, atque in facerdotali unitate ſervatis. Cumque vos jugo pietatis cor veſtrum humiliter noſtræ puſillanimitati ſubdiris, veriſſi gratia agitur, ut omnia quæ circa Deum ex veſtra puriſſima voluntate agere cupitis divino adjutorio ſuffragari ad perfectionem ſecundum veſtrum benevolum deſiderium dedicis, & veſtrum brachium forte contra inimicos ſanctæ Dei eccleſiæ & veſtros extenditis. Dilectionem igitur atque firmam caritatem quam erga ſereniſtatem veſtram gerimus, eſt Deus in cæliis, ſcriatur corda & renes, qui ſcit qualem amorem & ſollicitudinem de veſtra dilectiſſima proſperitate quotidie habemus. Quia poſt Deum & ſanctos veſtros nullam conſolationem habemus niſi ſolam veſtram a Deo protectam imperialem potentiam, unde ſemper exſpectamus defenſionem & conſolationem. Reliqtis namque veſtris imperialibus ſyllabis repetimus in cis, quatenus Helmengaudus comes veſter noſterque

A fidelis omnia, quidquid a nobis audivit, vobis per ſingula nunciavit. Sed ſiomnia quæ quotidie patimur nobis inſinuaſſet tam ipſe quam etiam ceteri miſi veſtri, qui illis partibus veniunt, fadiſtium auribus veſtris credimus facere. Neſcimus enim ſi veſtra fuit demandatio, quod miſſi veſtri qui veneraut ad juſtitiam faciendam, detraxerunt ſecum homines plures & per ſingulas civitates conſtituerunt. Quia omnis, ſecundum quod ſolebat dux qui a nobis erat conſtitutus, per diſtrictionem cauſſarum tollere, & nobis more ſolito annue tributare, ipſi eorum hominem peregrunt, & multam colleſtionem fecerunt de ipſo populo, unde ipſi duces minime poſſunt ſuffragium nobis pleniſſime præſentare. Sed valde nobis gravis eſſe videtur quia a vobis fidelium facimus: conſidimus enim in Dei miſericordia, quia in veſtris temporibus ſancta Dei eccleſia tranquilla atque pacifica exiſtere habebat.

De autem omnibus bonis & proſperis que circa miſſum noſtrum quem in partibus Britanniæ ad Anglorum gentem direximus, omnia pro amore B. Petri apoſtoli fautoris veſtri operati eſtis, ſicut ſolita eſt veſtra clementia, magnas gratias veſtræ pietati exinde agimus: quia ſemper in ſolatio ſanctæ Dei eccleſiæ, & adjutorio orthodoxæ fidei decertatis. Sed ſcat noſter ipſe veſtrum honorabilem epiſtolam inſinuaſtis, quod Earduſphus rex de regno ſuo ejectus fuiſſet, jam hoc per Saxones agnoveramus, unde maxime ipſum miſſum noſtrum pro ipſa nequitia illic direximus. Magnum enim gaudium & magna lætitia in corde noſtro aſcendit pro eo quod veſtra pietas unitit miſſos ſuos, & vivum eum ad vos usque perduxiſtis. Et valde de vita ejus delebor, quia & veſtrer ſemper fidelis exiſtit, & ad nos miſſos ſuos dirigebat. Pro qua re veſtra imperialis defenſio ubique multiplicetur ſenſonat.

De vero epiſtolis quibus vobis Eanbaldus archiepiſcopus & Cenulfus rex atque Wado emiſerunt, relegentes, reperimus eorum dolofitatem quam inter ſe habent. Unde valde admiramur. Quia ipſe præſidens Cenulfus rex nec inum archiepiſcopum pacificum habet nec iſtum Eanbaldum idem archiepiſcopum. Nam & de eorum diſſidium idem quotidie in conſeſſione ſui Petri apoſtoli, licet velut immeriti, preces fundimus, ut eos omnipotens Deus pacificet & diſcordiam quam inter ſe habent tollat. Et licut cupit veſtra ſereniſtas in ipſam pacem nobiſcum dereſtare, ſic inceſſanter elaborare dignemini, quatenus veſtras merces copioſa accrelcat in cæliis. Miſſiſtis ſiquidem nobis, ut noſtræ apoſtolicæ auctoritatis adhortatoriam epiſtolam ſæpefato Eanbaldo archiepiſcopo per idoneum miſſum noſtrum mitteremus, ut ad hanc ſanctam apoſtolicam ſedem cum ſuis conſentaneis venire debuiſſet, aut in veſtris præſeſtis rationes deducendum. Nos vero ſtatim ipſam epiſtolam dictavimus & vobis emiſſimus. Sed ſi placet ſereniſtati veſtræ, quod ipſam noſtram epiſtolam per idoneum miſſum ipſit in partibus admiſſum, quem itidem direximus, miſiſtetis ut una cum præcidto miſſo noſtro ipſum archiepiſcopum adhortaſtet, quatenus aut hic, in noſtra preſentia, aut ibidem in veſtra una cum ſociis ſuis conjunxiſtet, valde nobis reſte vitum foiſtet; quia miſſum noſtrum nondum ſuſcepimus, & ipſi homines doloſi ſunt, ut ne miſſos ſuper miſſos ſuſcipientes in dolofitate eveniant. Veruntamen nos miſſum noſtrum præparamus, donec ſecundum veſtrum placitum demandetis, & ſi placet imperialis potentiæ ut miſſum noſtrum ibidem dirigamus, vos nobis per veſtram

vestram insinuationem significare jubeamini, & A nos statim ipsum missum nostrum dirigemus fecundum vestram voluntatem. Omnipotens enim & misericors Deus sua vos protectione longa per tempora conservare dignetur, atque æterna gaudia cum sanctis omnibus faciat possidere. *Pissimum domini imperium gratia superna custodiat, eique omnium gentium colla subjiciat.*

EMBOLUM.

Pro tanto amore tantaque dilectione atque fide, quam erga vestram fereniratem gerimus, ea quæ agnoscere valemus silere non possumus. Jesse vero episcopas fervicus velter aliud fervitium vobis facere potest. Nam missaticum per patrias deportare non nobis videtur quod idoneus si, neque ad fecretum confilium provocandus. Sed rogamus vestram clementiam, ut de hac re clementer confideare debeatis, quia nos omnes in vestro fervitio falvi esiffere quimus. De sancta Cerdonatibus cauffis, unde nobis ad decrimentum veritæ speramus, quæ nos non fic possumus emendare, vobis insinuamus, ut interrogetis Hielmengaudum & Honfridum fideles vestros; quando a nobis absoluti fuit, & in Gallia conjunxerunt, & ab archiepiscopo ad prandium invitati funt, id eft dominico die ad palmas: quales lectiones & quales admonitiones ante ipsam mensam vestram audierint, sive decem in simbo quadragefimali vestro, quando omnes de fuis facinoribus Deum deprecantur, ut mereantur emendare. Sed & ea que ibidem audierunt nobis turpitudo eft vobis in *scriptis* insinuare.

EPISTOLA VIII. AD EUMDEM

De beneficiis acceptis.

Domino pissimo & ſerenissimo, victori ac triumphatori filio, amatori Dei & domini nostri Jesu Christi, Carolo Augusto, Leo episcopus, servus ſervorum Dei.

MAgno munere misericordiæ Dei totius mundi multiplicata funt gaudia, cum pro & gloriofo clementiæ veftræ ftudio erga fanctum Dei ecclefiam noftramque paffillitatem geritis, largiffue tuæ munificentiæ fufcepiis pulcherrimis munufculis, relectifque fcriptis ferenitatis veftræ, que in noftro corde melle condita fapuerunt, illico, ut decuit, gratiarum actiones repudiantes gratulanter Deo retulimus. Quia non folum latitiæ verba in ea reperimus, verum etiam & noftræ profperitatis foliertiffimam curam agnovimus. Sed de fanctis immenfis beneficiis & muneribus, quibus jugiter nos ditatis, optamus ut ab ipfo clavigero regni cælorum, cujus vices eas, Deo miferante, geritis, dignam retributionem fufcipiatis, cui tantum honorem affidue exhibetis, ipfumus namque & fideliter fcimus, quia per omnia & in omnibus vobis pertinentibus noftrum gaudium vos effe facturos: fed commutatio excelfi que pia facta probat, & benigna fuliris pietate repentis, ipfa pro nobis digna præmia veftræ pietati retribuat. Poft vero munerum offertionem infinuaverunt nobis fideliffimi miffi veftri, Helmengaudus videlicet atque Honfridus glorioli comites, quod filius nobis domnus Pippinus rex ad limina apoftolorum per veftram largitatem media quadragefima cupit venire, atque colloquium nobiſcum habere. Unde in magnum gaudium cor noftrum relevatum eft, quod ipfi fideliffimi miffi veftri viva voce vobis infinuare poffunt, & continuo omnia cum ipfis difpofuimus de præfcripti dilectiffimi filii noftri itinere, miffumque ftatim noftrum direximus, qui omnem præparationem facere deberet, quatenus cum lætitia ad limina apoftolorum noftrasque puſillitati conjungeret. Igitur poft modicum, adjuvante fcilicet Kriſto, conjunxerunt ad nos miffi præfati filii noftri domni Pippini regis, & obtulerunt nobis honorabilem epiſtolam veſtram. Quam relegentes reperimus veftræ profperitatis ſolertiam, quæ illeſtriſſimam curam quam erga tranquillitatem ſanctæ Dei eccleſiæ veſtra ſerenitas ſemper gerit, atque de adventu filii noſtri domni Pippini, ut non antea effet venturus niſi poſt dicm ſanctum paſchæ, apto videlicet tempore. Credo enim nobis veſtra clementia, quia quocumque tempore ad nos conjunxerit cum tanto gaudio tantaque lætitia eum ſuſcipiemus, quantum condecet filio tam magni defenſoris ſanctæ Dei eccleſiæ: quia ſemus domino opitulante, eo quod & nobis & illi profectum erit ſi nos conjunxerimus. Iterum poſtquam conjunxerunt ad nos ipſi miſſi prædicti filii noſtri domni Pippini regis, & dixerunt nobis quod in media quadragefima minime conjungere poſſet, poſtgeruntt nobis præfati miſſi veſtri, videlicet Helmengaudus & Hunfridus glorioſi comites, aliam epiſtolam ſerenitatis veſtræ, unde confolatus, ipſi fideliſſimi miſſi veſtri quod filium noſtrum domnum Pippinum prius adirent, & de veſtro verbo ei præciperent, ut ubi ambobus placuiſſet nobis obvium occurriſſet, ut quod vos commodo optatis, cum Dei adjutorio veniat ad perfectionem, id eſt ut pax & concordia inter nos firma & ſtabilis Deo mediante conſtituatur. In veritate enim dicimus, quia domavit nobis dominus pacificum imperatorem, de quo apoſtolus dicit : *Quam ſpeciosi pedes evangelizantium pacem, evangelizantium bona.* Nam omnipotens Deus veſtrum poteſt cor fatisfacere; quia nullam diſcordiam nullamque iniquitatem circa eum habemus; ſed ſic cum diligimus & illius profectum cupimus, ſicut de cariſſimo filio : ſed qui zizania portant in conſpectu veſtro vel filii noſtri domni Pippini regis, quod non ex corde ambiunt, ſunt ambo potens Deus qui juſtus judex eſt, ante cujus conſpectum omnia occulta patebunt, ipſe judicet inter nos & ipſos. De vero eccleſiis Dei ut jussi habemus jubilius, atque littoraria veſtra & veſtra ab infeſtatione paganorum & inimicorum noſtrorum tuta reddantur atque defenſa, nos, quantum dominus virtutem donaverit, cum ipſo præſcripto filio noſtro fiudium ponimus: ſed veſtrum confilium & veſtrum ſolatium & nobis, & illi neceſſe eſt.

De autem inſula Corſica, unde & in ſcriptis & per miſſos veſtros nobis emiſiſtis, in veſtrum arbitrium & diſpoſitum, ſed commissum atque in ore poſuimus Helmengaudi comitis, ut veſtra donatio ſemper firma & ſtabilis permaneat, & ab infidiis inimicorum tuta perſiſtat, per interceſſionem Sancte Dei genetricis, & beatorum principum apoſtolorum Petri & Pauli, & veſtrum fortiſſimum brachium: & domino miſeratente tempore apto, quantum plus celerius valuerimus, per fidelem miſſum noſtrum omni utilitate ſanctæ Dei eccleſiæ veſtræ imperiali potentiæ liquidius innotefcimus. Omnipotens igitur & omnium futurorum præſcius Deus ipſe vos ſatiat proſperis exaltari triumphis, & poſt longæva vitæ ætatem gaudia tribuat ſempiterna. *Piſſimum*

ſimum domini imperium gratia ſuperna cuſtodiat, A eique omnium gentium colla ſubjiciat.

EPISTOLA IX. AD EUMDEM.

Quæſtiones ſolvendæ.

Domino pissimo & ſerenissimo, victori ac triumphatori, filio, amatori Dei ac domini noſtri Jesu Chriſti, Karolo Auguſto, Leo epiſcopus, ſervus ſervorum Dei.

REmeante ad nos, domino annuente, Sabino religioſo epiſcopo de partibus tranſmarinis, obvolis noſtris ſerenitatis veſtræ epiſtolam, continentem de injuncta ſibi legatione vel capitu atque redemptione Adulphi diaconi miſſi noſtri; de quo in magna mentis mearum, quoufque omnipotens Deus illum ad nos ufque per veſtrum deducat ſolatium.

Reperimus etiam in ipſa honorabili veſtra epiſtola tres quæſtiones ſubjunctas. Unam quidem de eo quod ſcriptum eſt in evangelio ſecundum Matthæum, ubi dicitur de domino noſtro ſeſu Chriſto: *Et veniens Nazareth habitavit ibi; ut adimpleretur quod dictum eſt per prophetas, quoniam Nazarenus vocabitur.* Alteram de eo, quod in principio evangelii ſecundum Marcum teſtimonium prophetarum ita poſitum eſt: *Initium evangelii Jeſu Chriſti filii Dei, ſicut ſcriptum eſt in Iſaia propheta, ecce mitto angelum meum qui præparabit viam tuam ante te.* Tertiam de epiſtola egregii doctoris Pauli apoſtoli prioræ ad Corinthios, ubi dicit: *Si enim evangelizavero, non habeo damnationem gloria mea: væ mihi ſed ſicut ſcriptum eſt, quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis deſcendit, quæ præparavit Deus diligentibus ſe.*

Scribit enim beatus Hieronymus de quæſtione prima, id eſt ſecundum Matthæum, quod hoc in Iſaia ſcriptum habeatur : ſed id magis juxta ſenſum ulum beatum fuiſſe evangeliſtam quam juxta ſermonis proprietatem. Scriptum namque eſt in commentario ipſius evangeliſtæ ab eo beato Hieronymo : *Et veniens habitavit in civitate quæ vocatur Nazareth, ut adimpleretur quod dictum eſt per prophetas, quoniam Nazarenus vocabitur. Si ſicum de ſcripturis pojuiſſet exemplum, nunquam diceret, quod dictum eſt per prophetas; ſed ſimpliciter, quod dictum eſt per propheram. Nunc autem per prophetas locutus, oſtendit ſe non verba de ſcripturis ſimpliciter ſed ſenſum. Nazareth enim ſcilicet interpretatur; ſanctum autem dominum ſuum omnis ſcriptura commemorat. Poſſumus & aliter dicere, quod extrinſecus verbis juxta ſimilitudinem ſcripturæ in Iſaia ſcripturam ſit : exiet virga de radice Jeſſe, & Nazarenus de radice ejus conſcendet.*

De teſtimonio vero beati Marci evangeliſtæ, quod in principio ſui operis negotii dicens : *Initium evangelii Jeſu Chriſti filii Dei, ſicut ſcriptum eſt in Iſaia propheta : Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam qui præparabit viam tuam ante te.* Et iterum : *vox clamantis in deſerto, parate viam domini, rectas facite ſemitas ejus.* Sciendum eſt quod e duorum teſtimoniis prophetarum unum contexuit corpus Malachiæ videlicet & Iſaiæ, quorum unius edixit, alterius vero tacuit nomen. Quod enim ait: *Ecce mitto angelum meum &c.* De Malachia protulit. Quod vero adjecit: *Vox clamantis in deſerto &c.* Iſaiæ videlicet eſt, ſicut in ipſius Malachiæ expoſitione beatus profert Hieronymus, A dicens: *Mareus evangeliſta duo teſtimonia Malachiæ & Iſaiæ ſub nomine prophetæ promere consuevit, ita exordius eſt. Initium evangelii Jeſu Chriſti, ſicut ſcriptum eſt in Iſaia propheta, ecce mitto angelum meum ante te qui parat viam tuam. Hoc, ſicut verbis aliis, in Malachia legimus. Quod autem ſequitur: vox clamantis in deſerto &c. ab Iſaia prophera dicitur.* Item vero in commentario Matthæi idem beatus dicit Hieronymus. *Cum enim voluiſſet de Iſaia Malachiæ concinentem textum ſit, quæritur quomodo voluit ab una Iſaiæ exemplum putemus adſumptum : de quo eccleſiaſtici viri plenissime reſpondemus.*

At vero teſtimonium beati Pauli apoſtoli, quod ait teſtimonium Iſaiæ poſitum pronuntiat, dicens: *Quod 1. Cor. 2. oculus non vidit nec auris audivit, &c.* In Iſaia propheta ſcriptum habetur aliis quidem verbis, eodem tamen ſenſu. Sic namque ſcriptum eſt ibidem: *A ſeculo non audierunt neque auribus perceperunt, oculus non vidit Deus abſque te quæ præparaſti expectantibus te.* Requirat prudentiſſima veſtra imperialis potentia in capitulo centeſimo ſeptuageſimo ſexto, & ita inveniet. Quamquam beatus Ambroſius hunc ſermonem in expoſitione ejuſdem epiſtolæ, juxta ſcriptum apoſtoli in Apocalypſi Heliæ in apocryphis ſcriptum eſſe affirmat.

His præmiſſis omnipotens & miſericors Deus ſua vos protectione cuſtodiat, atque per multorum curriculo annorum vitam tibique ſempiternam. *Piſſimum domini imperium gratia ſuperna cuſtodiat, eique omnium gentium colla ſubjiciantur.*

EPISTOLA X. AD EUMDEM.

Interceſſiones & cetera.

Domino pissimo & ſerenissimo, victori ac triumphatori, filio, amatori Dei & domini noſtri Jesu Chriſti, Karolo Auguſto, Leo epiſcopus, ſervus ſervorum Dei.

OMnes enim qui ſe nobis fideles afferuut, ſe ſuæque imperiali potentiæ ſic fideles non exiſtentes, ita ut nos pariter cum ipſis diligentem quam Deo miſerante, erga ſanctam Dei catholicam & apoſtolicam Romanam eccleſiam matrem veſtram & nos gerittis, cognoſcere valeatis, vacua eſt ipſes eorum & labor eorum ſine fructu & inutilia funt opera illorum, exceptis his qui per ignorantiam in aliquod ut homo fefellerint. Veruntamen & ipſi corrigendi eſſe judicamus. Miſit ſiquidem nobis veſtra ſerenitas ex parte Adulphus diaconus, miſſus noſtræ apoſtolicæ ſedis, cum a vobis more ſolito benigne ac honorifice ſuſceptus eſſet & ufque ad portum maris deductus, atque exinde ad regnum vestrum mode abſolutus, & cum vertereter ad vos primum ſe velle venire profiteretur, noluit miſſum veſtrum expectare qui eum ufque ad vos deduceret, ſed arrepto itinere quo regrederetur, cum vos illum per dies aliquos expectaretis, ad vos returnum feperantes, ſpem veſtram deluſit. Et quod miſſum Eanbaldi archiepiſcopi, qui ipſe litteras ſuas ad vos miſit petens & præditum legatum ejus ad vos venientem benigne ſuſcipere, eum ad vos vetitet permitteretis: ſed neque ille fecundum dominii fui præceptum peragere ſtudeit. Quamobrem credat nobis veſtra ſerenitas, cariſſimæ ac dilectiſſimæ filii; quia per nullius iniquum quodlibet confilium hoc facere perpeſſi ſune, fed ignorationes ſeculi hujus ſollertiæ hanc ſolidam occaſionem perfecerunt. Nos vero a poſtolica fuſtuli auctoritate, ſecundum veſtram & voluntas-

voluntatem, vestræ imperiali potentiæ eos dirigere non omittimus. Sed precamur clementiam vestram, ut pro amore beati Petri apostoli fautoris vestri, in quo servitia præstitum Adalphum diaconum enimittas, immo etiam in ipsum quod nobis fub jusjurando pollicitus eſt, ut ad profectum ſanctæ Dei eccleſiæ & veſtrum atque noſtrum decertare debuiſſet, & pacem in ipſa infula feminæ ſtuduiſſet, iterum ipſis in partibus remittamus, nullam pro hoc ſoltineat tribulationem: ut cum prophetæ dicunt, *convige nos ipſius in miſericordia*. Quis enim veſtrum a Deo datam ſapientiam illudere valebit? cum ſuperna gratia ſcat vos procul dubio creditmus ut habeatis. Sed quia homines ſumus & fallimur, petimus pietatem veſtram, ut hanc eorum noxam beato Petro apoſtolo concedere non dedigneminī, ut ab ipſo clavigero regni cæleſtis præmium mercedis ſuſcipere mereamini. De autem quod nobis emiſiſt veſtra ſerenitas, fraudulentam eos habere legationem quam vobis offendere ſimuerunt, & quia propter hoc tam feſtinanter profecti ſunt, ut Ardubrandus, iter Romam provenire potuiſſent, omnes epiſtolas quæ de partibus illis nobis perlatæ ſunt pro veſtra ſatisfactione vobis emiſimus legendas. Prædictum vero miſſum Lambaldi archiepiſcopi, in quantum Deo auſpice agnoſcere valuimus, in omnibus Dei ſimulum eum comperimus. Unde obnixe quæſtimus veſtram imperialem potentiam, ut pro eo quod ad fautorem veſtrum beatum Petrum apoſtolum directus eſt, melius illi ſit & non deterius, ſicut modis omnibus eſſe creditmus, quamquam ignorantes fedelis. Quia valde pertæſimemus ne ipſe populus acquiſitione ſanctæ Romanæ eccleſiæ per quamlibet occaſionem, & certamen prædeceſſoris mei domni Gregorii beatiſſimi papæ, quod ipſis in partibus poſuit, meis temporibus infructoſum exiſtere videatur, nec mihi in judicio evenias. Quid plura dicimus? Sicut per eorum ſtultitiam agnovimus in aliquod veſtrum fuiſſe rotem, ita per inſolitum Dei Spiritus velocitas a vobis veſtram ſentiamus miſericordiam. His præmiſſis; Omnipotens & miſericors Deus ſua vos a malis omnibus protectione cuſtodiat, & quoniam vita veſtra bonis omnibus valde eſt D neceſſaria, poſt longa adhuc tempora vos ad cæleſtis patriæ gaudia perducat. *Piſſimum domini imperium gratia ſuperna cuſtodiat, atque omnium gentium colla ſubjiciat*. Prædictæ vero epiſtolæ quæ de Saxonia partibus nobis miſſæ ſunt magnopere precamur clementiam veſtram, ut eas nobis remittere jubeatis, quia eorum verba pro pignore retinemus. *Abſolut. prid. Kalend. Januar.*

EPISTOLA XI. AD EUMDEM.

Qualiter quidam epiſcopus exſul inventus.

Domino piſſimo & ſerenſiſſimo, victori ac triumphatori, filio, amatori Dei ac domini noſtri Jeſu Chriſti, Carolo Auguſto, Leo epiſcopus ſervorum Dei.

DUm veſtræ imperiales ſyllabæ de civitate in civitatem ad nos perveniſſent, quæ & a nobis ſuſcepta ac relecta ſuiſſent, reperimus in eis, quemdam a Gradenſi inſula, ubi Fortunatus archiepiſcopus ſuam propriam ſedem habere videbatur, propter perfectionem Græcorum ſeu Venetiorum exul eſſe dignoſcitur; & ſi congrue nobis apparuiſſet, pro cauſſa neceſſitatis in Polla, ubi jamdudum Æmilianus quidam epiſcopus præfuit, quæ & diœceſis prædicti Fortunati archiepiſcopi exiſtit, illic ſuum ſedem haberet: & apoſtolicæ ſedis & Deo protecta imperialis potentia ſine conſultu apoſtolatus noſtri nequaquam cum aliis collocare volui. Nos vero de hac re pertractare providimus. Ut ſecundum quidem veſtræ imperiali clementiæ complacuit ut in Poſtana eccleſia perſiſteret, ita manet ſub eo proſus tenore: ut, ſi domino annuente, ei beato Petro apoſtolo interceſſore, per veſtram in illis partibus victoriam, ipſa ſua ſedes illi reſtituta fuerit, ſecundum quaſiter præditta Poſtana eccleſia integra cum omnia ſibi pertinentia ſuſceperit, ſit iterum ei reſtituta. Et non de rebus ejus aut pecunia ad ſuam debeat ſubtrahere ſedem, ſed neque cuiquam ex ipſis rebus ſeu pecuniis atque ſpecibus dare quoquomodo præſumat, ut ipſa eccleſia ſemper integerrime cum omnibus ſuis ſalva exiſtere poſſit. Reſervatur ſiquidem in ipſis veſtris imperialibus apicibus, quomodo in Aquis palatio nobiſcum providiſſis de Aquileienſi eccleſia, a qua ipſe quam ſuam ſedem haberet. Credat enim nobis noſtra clementia, & quod cuiquid ibidem una vobiſcum vel cum fratribus & coepiſcopis noſtris oratores veſtri perfecerint, omnia ad meritum animæ veſtræ, ſeu filiorum veſtrorum eſſe conſpicitur. Omnipotens & miſericors Deus per interceſſionem ſanctæ ſuæ genitricis, ſanctorumque apoſtolorum Petri & Pauli diu vos in hoc mundo conſervare digneiur, & per multorum annorum curricula cæleſtia regna cum ſuis faciat adipiſci. *Piſſimum domini imperium gratia ſuperna cuſtodiat atque omnium gentium colla ſubjiciat.*

EMBOLUM.

Et hoc veſtræ ſerenitati intimare curavimus de præfato Fortunato: ut fiat ſemper pro illius honore temporali laboratis, ita & de animæ ejus curam ponatis, ut per veſtrum parorem ſuum miniſterium melius expleat. Quia non audivimus de eo ſuiſt deeet de archiepiſcopo, neque de partibus Francie, ubi cum beneficialibus. Tamen gratias agimus Deo, quia omnes vobis incognita non ſunt. Interrogate quidem fideles veſtros, & omnia vobis nota ſient; eo quod illi qui vobis eum collaudant hoc per munera & calciaria faciunt. Quid nobis plus amabile eſt quam veſtra dulciſſima anima? Et Deus cogaitor eſt, quia poſt ſalutem animæ veſtræ hæc omnia vobis indinavimus, eo quod de tanto amore quem erga veſtram ſerenitatem gerimus, ideo ſiſtere non poſſumus. Poteſtis interrogare fratrem noſtrum Hildibaldum archiepiſcopum & Ercanbaldum cancellarium. Portaſſis exinde aliquid cognoveritis, quia cognoverimus eos animæ veſtræ fideles in omnibus.

EPISTOLA XII. AD EUMDEM.

Qualiter miſſi juſtitiam facturi damnum fecerunt.

Domino piſſimo & ſerenſiſſimo, victori ac triumphatori, filio, amatori Dei ac domini noſtri Jeſu Chriſti, Carolo Auguſto, Leo epiſcopus ſervorum Dei.

AD hoc omnipotens & invifibilis Deus noſter veſtram a Deo proſectam imperialem potentiam ſanctæ ſuæ eccleſiæ ſecit eſſe cuſtodem, ubique gubernatione laudabili ad augmentum

tum gloriæ veſtræ vigilantior exiſteret, & quos A conſilio exterius regitis penitre interius non permittatis, quatenus per fructum ejus ſolliciudinis veſtræ ad æterna quæ ſanctis ſuis damnus eſt gaudia pertingere mereatis; atque ex bonorum veſtrorum actibus dignam retributionem multiplicitter percipiatis. Verumtamen itaque præſentes oratores noſtros, Joannem videlicet reverendiſſimum epiſcopum, & Basilium religioſum hegumenum, viſitationis cauſa ad veſtram imperialem clementiam, cum benedictione beati Petri apoſtoli fautoris veſtri. Sed petimus ſerenitatem veſtram ne injuriosum ducatis quod non aliquid dignum munificentiæ veſtræ vobis dirigere valumus. Verumtamen de beati Petri apoſtoli rebus, quamvis parvæ ſunt quæ offe- B runtur, pro magna ſemper benedictione ſuſcipiende ſunt, quoniam & hic nobis valebit meritum ſanctæ animæ veſtræ, & in futurum Dei remuneratione. Dum enim in hominibus poſt Deum & ſanctos ſuos non niſi in veſtram imperialem potentiam fiduciam habeamus, juſtum eſt ut petamus, ut & gaudium noſtrum & angustias quas aſſidue patimur veſtris prius intimaremus auribus, ut oblationem quam veſtri dulciſſimi parentes & vos ipſi beato Petro apoſtolo obtuliſtis, acceptа atque ſecura ſit in conſpectu ejus, quatenus ab ipſo clavigero regni cælorum, qui vos in ſuis utilitatibus defendere conſtituit, regnum mereamini percipere mereamini, & veſtra opinatiſſima imperialis C munificentia in univerſo fideli populo laudabiliter diffimetur, & nos pro cuita negligentiæ ante tribunal Dei cum ipſo domino, & nutrito noſtro beato Petro apoſtolo in judicio minime poreremur, pro ea quod oppreſſiones populi Dei veſtræ non nunciaverimus clementiæ. Miſit igitur pia ſerenitas veſtra miſſos ſuos, ut juſtitiam nobis facere debuiſſent, ſed magis damnum quam profectum nobis ſererunt. Nevertantum miſſos veſtros qui ad pos venerunt interrogare dignemini, & ipſi viva voce intimare poſſunt ea quæ in noſtris hominibus audierunt vel viderunt peraſa. Sed & præſtas Joannes epiſcopus cum noſtro per ſingula veſtræ poteſt innotefcere imperiali potentiæ; quis omnia, quæcunque per veſtrum pium ac legale judicium de ſuis abſolicer palati Ravennatis recollectamus, unde & juſtiſſit, ut nullus quilibet homo impoſterum conquaſſare aut in judicio promovere præſumeret, tam de vulgaria quam etiam de manſu, quos per veſtrum diſpoſitum Hermious fidelis veſter nobis reconſignavit; omnia cum cauſs, vincis, ſeu laboribus atque pecuiiis abſtoleruer, & nihil exinde nobis remanſit. Quamobrem quæſumus veſtram imperialem elementiam, ut dic de veſtra a Deo accepta donatione, quam prædito Dei apoſtolo obtuliſtis, peragere jubeatis, quatenus in nulla minuatur parte, ſed manſus per veſtram largitionem certamen firma atque ſtabilis & inconcuſſa perennis temporibus perſiſtere valeat, & nos, ſicut ſperare, tantum Deo miſerante vi- E tem ejuſdem diſcipuli tenentes, ſecuriter ac patienter Dei omnipotentis poſſimus exorare clementiam, ut veſtrum robuſtiſſimum brachium foreiter contra inimicos ſanctæ Dei eccleſiæ extendat, & omnes barbaras nationes pede fortitudinis opprimatis. *Piſſimum domini imperium gratia ſuperna cuſtodiat, atque omnium gentium colla ſubjiciatur.*

XIII. AD RICHULPHUM EPISCOPUM MOGUNTINUM.

Gratias agit de muneribus ab eo miſſis: mittit vicilim reliquias S. Cæſarii, quas poſtulabat.

Leo epiſcopus ſervus ſervorum Dei reverendiſſimo & ſanctiſſimo Richulpho epiſcopo.

CUm ad limina beatorum principum apoſtolorum Bernharius venerabilis epiſcopus una cum Adalhardo religioſo abbate, miſſi fili noſtri domini Caroli ſereniſſimi imperatoris conjunxiſſent, & omnia proſpera ac ſalubria de proditio filio noſtro, ſeu de ejus ſublimiſſima proles, vel omnibus fidelibus ſuis nobis nuntiſſent, immenſas omnipotenti Dei gratiarum actiones retulimus. Interea obtulit nobis præfatus Bernharius epiſcopus ſanctitatis veſtræ pulcherrimum munus & litteras. Quas vero litteras relegentes, gratias referendæ almitati veſtræ minime valuimus, quia noſtri eſſe memores in veſtris Deo acceptis orationibus non prætermittitis. De tantis autem muneribus, quibus nos aſſidue pro amore beati Petri apoſtoli diratis, credimus in omnipotentem Deum, quia dignam retributionem hic & in futuro ab ipſo clavigero regni cæleſtis percipietis. De reliquiis vero ſancti Cæſarii, ſicut petitilis, per eumdem Bernharium venerabilem epiſcopum ſanctitati veſtræ direximus.

NOTA SEVERINI BINII.

a *Epiſcopi.*) Reverendiſſimus, ſalſoque pro eccleſia cathedrica ſcripſit, *diſpartimentibus*, pro multibus longe eliſſimus rie, dominus Joannes Ilerdenſis theologus a jubilatione, ac modicus celebratimus, Jaime Caſtaneſe nis gregeſcri- mapiſtatis conſiliarius ampliſſimus, patronus mihi pigr regna hi- obſervantia coletudo, ex ampliſſima nobiliſſimoque ejus- Eadem ſcr- fidem ſuæ Cathedralis ecclæſiæ Vicarius bibliothecæ mi- dis fuit ne- fit ad me antiquum manuſcriptum codicem, in quo ter- 1602. a Se- tio ſuo ſcripſerat ſua antiqua monumenta hanc Leonis papæ III. epi- verino ſcripſ- ſtolam ad Richulphum Mogontiæ eccleſiæ archiepiſco- tus de Scrip- pum ſanctiſſimum invent, deſcripſi. & in hanc noſtram e- tor. ſui Ordi- ditionem decernendam tranſcribendam curavi, ut ſic nis. D. Joannes tranſiuli. Idem codex habebat manuſcriptum Conciliam Ildenſes Mogontinum primum, quod auctoritate Richulphi ar- hanc edidi- chiepiſcopi Mogontinenſis ſub Leone papa III. anno do- tempore mi- minicæ 813. celebratum fuit, Sed cum illud a principio vit. ejus quod erat ut plurimum ſolet parva diſcrepare, in fine autem manifum eſſet, nullus, vel ſaltem paucula lectionis varietates in margine annotavi. Ab eodem vero Chriſtiane expoſitione & eccleſiæ anatheſimus anteciſionem originale exemplar Concilii Conſtantinopolitani non fine magna quo impoſito, hanc epiſtolam ad me tranſcribam ad me manſcriptum eſt: quo fruſte quare utiliter omiſit eccleſiæ, infra indicabimus. Cetera quæ hujus allocutionis deſcriptionem virorum ſtudio & indolitia repetit, & huic noſtræ editioni communicata fuerunt, locis opportunis gratiſſimo affectu commemoraba; non alia ſane intentione, quam ut modeſtiæ, ingenuitatis, nihil huic operi inſertum vel ſuperadditum eſſe, quod non a dodiſſimis ſiſque probatiſſimis viris acceptum fuerit.

✠ SYMBOLUM ORTHODOXÆ FIDEI

LEONIS PAPÆ.

LEo Epiſcopus ſervus ſervorum Dei omnibus orientalibus eccleſiis. Hoc ſymbolum orthodoxæ fidei vobis mittimus ut tam vos quam omnis mundus ſecundum Romanam ſanctam catholicam & apoſtolicam Eccleſiam reſtam & inviolatam teneatis ſidem. Credimus ſanctam trinitatem, id eſt, patrem, filium, & ſpiritum ſanctum, unum Deum omnipotentem, unius ſub-

Ex Baluzii Miſcell. lib. 7. p. 14.

Vide Bernhardum ann. 810.

substantiæ, unius essentiæ, unius potestatis, A
creatorem omnium creaturarum, a quo omnia,
per quem omnia, in quo omnia, patrem a le
ipso, non ab alio, filium a patre genitum,
Deum verum de Deo vero, lumen verum de
lumine vero, non tamen duo lumina, sed unum
lumen spiritum sanctum a patre & a filio aequa-
liter procedentem, consubstantialem, coæternum
patri & filio. Pater plenus Deus in se, filius
plenus Deus a patre genitus, spiritus sanctus
plenus Deus a patre & filio procedens. Non
tamen tres Deos dicimus, sed unum Deum omni-
potentem, æternum, invisibilem, incommuta-
bilem, qui totus est ubique praesens, non per
partes divisus, sed totus in omnibus, non lo-
caliter, sed personaliter, qui sine commutatio-
ne sui mutabilia creavit & creata gubernat,
semper manens id quod est, cui nihil accidens B
esse potest, quia simplici divinitatis naturæ
nihil addi vel minui potest, quia semper quod
est, cui semper primum est, cui sempiternum
est, cui idem est esse, vivere, & intelligere.
Et hæc tria unus Deus, hæc tria idem Deus &
Dominus, vera & sempiterna trinitas in perso-
nis, vera & sempiterna unitas in substantia,
quia una est substantia pater & filius & spiritus
sanctus. Hæc vero sancta trinitas nihil est in tri-
bus personis simul nominatis quam in una qua-
libet persona semel dicta, quoniam unaquæque
persona plena est substantia in se, non tamen
tres substantiæ, sed unus Deus, una substantia,
una essentia, una æternitas, una magnitudo,
una bonitas, pater & filius & spiritus sanctus. C
Nec aliud est pater in natura quam filius vel
Spiritus sanctus, nec aliud filius & Spiritus san-
ctus quam pater sit natura, quibus est una na-
tura. Sed alius est pater in persona, alius filius
in persona, alius Spiritus sanctus in persona. In
patre æternitas, in filio sapientia, in Spiritu
sancto æqualitatis aequalitatique connexio. U-
num omnes in substantia & essentia, omnipo-
tentia, & divinitate. Sicut enim eadem sancta
trinitas inseparabilis est in operibus; ita inse-
parabilis est in operibus; quamvis opera Dei
quibuslibet personis specialiter conventant, sicut
patri vox illa quæ de cœlo tonuit, super Chri-
stum baptizatum, & ad filii personam humanita-
tis tantummodo pertinet susceptio, & spiritus D
sancti persona propriæ congruit illa columba in
cujus specie idem spiritus sanctus descendit super
eumdem filium secundum hominem baptizatum.
Tamen absque omni dubitatione illam vocem &
filium columbam in Christi humanitatem tota
sancta trinitas operata est, cujus opera inse-
parabilia sunt. Secundum eumdem filium. Dei ver-
bum æternaliter natum de patre, consubstantia-
lem patri per omnia, temporaliter natum de spi-
ritu sancto & Maria virgine, duas habentem na-
tivitates, unam de patre æternam, alteram ex E
matre temporalem, quæ est eius filius. Dei, &
carnis conceptione conceptus est de ipse carnis
nativitate carnem assumpsit, verbum conceptum & Deum verum natum, eumdem verum
Deum verum hominem, unum Christum filium
Dei unigenitum, per primum & perfectum in
duabus naturis, in unica persona singularitate im-
passibilem & passibilem, mortalem atque im-
mortalem, crucifixum in infirmitate nostra, eum-
demque semper viventem in virtute sua, qui
mortuus est carnis sua morte & sepultus, atque
ab inferis, damnato & spoliato perfidiæ totius
iniquitatis, reddens terræ die resurrexit, atque
cum triumpho gloriæ videntibus discipulis ca-

Jum ascendit, sedens in dextera patris, id est, F
majestate divinitatis, inde jam venturus judica-
re vivos & mortuos, quem impii judicatum vi-
debuntur ea forma qua crucifixus est, non in ea
humilitate qua injuste judicatus est, sed in ea
claritate qua juste judicaturus est mundum; cu-
jus majestatis visio aterna est omnium fideli-
um beatitudo. Qui secundum hanc fidem re-
ctam non crediderit, hunc damnat sancta, ca-
tholica & apostolica Ecclesia quæ fundata est ab
ipso Jesu Christo Domino nostro, cui est glo-
ria in sæcula. Amen.

I. EPISTOLA CAROLI MAGNI REGIS AD LEONEM III. PAPAM.

Novo pontifici gratulatur, & munera mittens
quæ ejus decessori pararat, parem fpondet
erga illum amorem benevolentiam, ecclesiæque Ro-
manæ defensionem.

*Carolus gratia Dei rex Francorum & Longobardo-
rum, ac patricius Romanorum, Leoni papæ per-
petuæ beatitudinis in Christo salutem.*

Dilectissi excellentiæ vestræ literis, & auditis Alcuini ep.
decretali charitatis oraculo, ex fatore, gavisi fu-
mus, seu in electionis unanimite, seu in hu-
militatis vestræ obedientia, & in promissionis
ad nos fidelitate. In quibus omnibus ex intimo
cordis affectu multiplex divinæ pietati agimus
gratias, quia nobis, post lacrymabile dolorio
vulnus, quod animæ nostræ dilectissimi patris
& fidelissimi amici obitus infligit, talé in vo-
bis fidis nostræ clementiæ providentia solatium
perdonare dignatus est. Unde & vestræ sancti-
tati, quasi vicario lætitiæ munere, per ejusdem
nostri fidelis Christi misericordiam,
qui sanctæ fuæ ecclesiæ in vestræ beatitudinis
exaltatione consulit, nostram omnimque fidele-
lium nostrorum demandamus prosperitatem, nec
non & pacificam in Dei voluntate nostri regni
nostri innotescimus unanimitatem: ut atque ut
nostræ devotionis gaudeatis, sicut & nos in ve-
stræ sanctitatis lætamur successibus. Sed & hoc
vestræ sanctitati temporalem innotescimus,
quod cum dilectissimus noster patri meo dulcis-
simo prædecessori vestro dirigere pararemus, ut
carissimus quam in eo habui munificentiæ largi-
tatem monstraremus magnitudinem, & fraternam
inter nos familiaritatis fidelitas multorum ofte-
deretur oculis; ecce subito, quod sine dolore
non dicam, sine lacrymis non cogito, pra tri-
stitia obitus illius legatione confundatur sum,
& ubi lætitiæ paraveram insignia, ibi me tristi-
tiæ turbaverunt lugubria. Et si apostolus de
mortuis contristari prohibet, tamen caritas la-
crymas cohercere non sinit. Non quafi mortuum
plangentes, sed quasi amicus cum Christo vi-
ventem recordantes, si non corporali præsentia
amissi, ex non tamen spiritali fuffragio illum non
amore retinemus. Sed magnum divina nobis
præviderat gratia solatium, dum vos, vir ve-
nerande, in locum illius subrogavit; ut effet
qui quotidie apud beatum Petrum principem a-
postolorum pro totius ecclesiæ stabilitate, &
qui pro salute mea meorumque fidelium, immo
& pro totius stabilitate regni nobis a Deo da-
ti intercederet, & paterna pietate nos in illum
fibi adoptaret. Ad dilectionis pacificum unanis
mitatem, Angilbertum manualem noftræ fami-
liaritatis, vestræ direximus sanctitati, quem prius,
sicut promisimus, per religiosos viros Campo-

lum & Anastasium beatissimo patri nostro præ- A
decessori vestro dirigere curavimus: sed, ut
præfati sumus, dum exenia omnia parata erant,
luctuosi patrem mortis nuntio regnone tardan-
tum est iter illius. Sed modo latiores de vestræ
sanctitatis successione facti, quod desideravi-
mus illis pio patre agere, in vobis perficere stu-
demus. Illique omnia injunximus, quæ vel no-
bis voluntaria, vel vobis necessaria esse vide-
bantur; ut ex exaltatione mutua conferatis, quid-
quid ad exaltationem sanctæ Dei ecclesiæ, vel
ad stabilitatem honoris vestri, vel patriciatus nos-
tri firmitatem necessitatem intelligeretis. Sicut
enim cum beatissimo prædecessore vestræ sanctæ
paternitatis pactum inii, sic cum beatitudine ve-
stra ejusdem fidei & caritatis inviolabile fœdus B
statuere desidero; quatenus apostolicæ sanctita-
tis vestræ, divina donante gratia, fuffragium
advocata præsidium me ubique apostolica benedi-
ctio consequatur, & sanctissima Romanæ eccle-
siæ fedes, Deo donante, nostra semper devo-
tione defendatur. Nostrum est, secundum au-
xilium divinæ pietatis, sanctam ubique Christi
ecclesiam ab incursu paganorum, & ab infide-
lium devastatione armis defendere foris, & in-
tus catholicæ fidei agnitione munire. Vestrum
est, sanctissime pater, elevatis ad Deum cum
Moyse manibus, nostram adjuvare militiam,
quatenus vobis interecedentibus, Deo ductore
& datore, populus Christianus super inimicos
fui sancti nominis ubique semper habeat victo-
riam, & nomen domini nostri Jesu Christi toto
clarificetur in orbe. Vestræ vero auctoritatis pru-
dentia canones ubique sequatur; quatenus to-
tius sanctitatis exempla omnibus evidenter in
vestra fulgeant conversatione, & sanctæ admo-
nitionis exhortatio audiatur ab ore; quatenus
fic *luceat lux vestra coram hominibus, ut videant
opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum
qui in cœlis est*. Omnipotens Deus vestræ aucto-
ritatis beatitudinem, ad sanctæ suæ ecclesiæ exal-
tationem, per multa annorum curricula incolu-
mem conservare dignetur.

Matth. 16.

II. EPISTOLA CAROLI MAGNI REGIS AD ANGILBERTUM ABBATEM.

Commonitorium Angilberto, qui cum superio-
ribus litteris ad pontificem mittebatur.

1. Carolus gratia Dei rex & defensor sanctæ ecclesiæ, Honorio amicorio salutem.

Alcuini ep. 1. Divina regente misericordia iterum & profpere te adducente ad domnum apostolicum papam nostrum, admoneas eum diligenter de omni honestate vitæ suæ, & præcipue de fanctorum observatione canonum, de pia sanctæ Dei ecclesiæ gubernatione, secundum opportunitatem collationis inter vos, & animi illius conveniendum. Ingrediique ei fupius, quam pauconum honor ille, quem præsentialiter habet, annorum, quam multorum est perpetualitec meroes, quæ datur beæ laboranti in co. Et de Simonisca subvertenda hæresi diligentiffimę fandeas illi, quam sanctum ecclesiæ corpus multis male maculat in locis. Et quidquid mente tenes fanpius querelit agitaffe inter illum fibi adoptatres. Ad dilectionis pacificum unanis mitatem, Angilbertum manualem noftræ famiflaritatis, vestræ direximus sanctitati, quem prius, ficut promiſimus, per religiosos viros Campo-

papa prædecessore illius, de construendo mona- A
sterio ad sanctum Paulum, nullatenus dimittas
suggerere illi, ut volente Deo revertens ex-
tum mihi respondum habeas retinere. Dominus
Deus ducat te, & dirigat in omni bonitate cor
illius, ut faciens faciat quod sanctæ fuæ profi-
cist ecclesiæ, ut fis nobis pius pater, & pro
nobis præcipue in omnipotentis interecessor: ut idem Deus & do-
minus noster Jesus Christus nos in fua dextera
fatiat volumtate, & curfum, qui fuperest nobis
vitæ nostræ ad augmentum stabilitatis quitem per-
ducere dignetur. Vade cum prosperitate, profi-
ciens in veritate, reverfurus cum gaudio, Ho-
meriane puer.

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

1 *Carolus Homeri.*) Angilberto Centulæ abbati, quem & Alcuinus quoque in epistolis, & Theodulfus in versibus nondum olim, Homerum similiter vocant. Atque ut Angilberto hic Homerus, ſic Richulfus Moguntinus epi- Vide Sirm. scopus Damasus, Carolus ipse David, alii aliis tum in- ad Theod. ter familiari nominibus appellabantur.

III. EPISTOLA CAROLI MAGNI REGIS AD OFFAM REGEM MERCIORUM.

De peregrinorum negotiatorumque patrocinio;
& de variis rebus inter quas ipse Hadriani pa-
pæ anima mittit ad singulas ecclesias regni
ejus.

*Carolus gratia Dei rex Francorum & Longobardo-
rum, & patricius Romanorum, viro venerando
& fratri carissimo Offæ regi Merciorum salutem.*

Primo gratias omnipotenti Deo agimus de
catholicæ fidei sinceritate, quam in vestris
laudabiliter paginis repetimus exaratam. De
peregrinis vero, qui pro amore Dei, & falute
animarum suarum, beatorum apostolorum li-
mina desiderant adire, cum pace sine omni per-
turbatione vadant. Quod si aliqui non religiosi
fervientes, fed lucrum fectantes, inter vos in-
venianeur, locis opportunis ftatuta folvant te-
lonea. Negotiatores quoque volumus, ut ex
mandato noftro patrocinium habeant in regno
noftro legitime. Et fi in aliquo loco injusta af-
fligantur oppreſſione, reclament fe ad nos, vel
noftros judices, & plenam jubebimus juſtitiam
fieri. Cognoscat quoque dilectio vestra, quod
aliquam benignitatem de damaticis noftris vel
pallis ad fanctæ fedes epiſcopales regni vestri,
vel Eshelfredi, direximus in cleemofynam do-
mini apoſtolici Hadriani, deprecantes ut pro eo
intercedi jubeatis: nullam habentes dubitatio-
nem beatam illius animam in requie eſſe; fed ut
fidem & dilectionem oſtendamus in amicem no-
ſtrum cariſſimum. Sed & de theſauro humano
rum rerum, quem dominus Jeſus nobis gratuita
pietate conceſſit, aliquid per metropolitanas ci-
vitates direximus. Veſtræ quoque dilectioni u-
num balteum, & unum gladium Hunniſcum, &
duo pallia ſerica duximus deſtinanda. Vale.

IV. EPISTOLA CAROLI MAGNI REGIS

AD OFFAM REGEM MERCIORUM.

Presbyterum Scottum accusatum mittit in patriam, ut ibi ab episcopo suo judicetur.

Carolus gratia Dei rex Francorum, & defensor sanctæ Dei ecclesiæ, dilectissimis fratri & amico Offæ regi salutem.

Alcuini ep. 83. PReiboter iste & Scottus apud nos moratus est B aliquanto tempore in parochia Hildebaldi Colonensis episcopi, sed reprehensibilis factus est tertiæ, a quodam accusatore, quod carnem diebus quadragesimalibus comedisset. Nostri vero sacerdotes judicare renuerunt, quia plenum testimonium accusantium super eum non invenerunt. Tamen nec cum loco consueto habitationis suæ propter infamiam diutius morari permiserunt: ne sacerdotalis honor apud imperitum vulgus vilesceret, vel rumigeralis loquela aliqui hortarentur violare sanctum jejunium. Visum est nostris sacerdotibus, ilium ad fui episcopi, ubi Deo votum fecit, dirigere judicium. Idcirco vestram deprecamur providentiam, ut jubeatis illum, secundum opportunitatem temporis C & professionis, in suam transponere patriam, ut ibi judicetur unde exivit. Nam ibi quoque sanctæ Dei ecclesiæ puritas in moribus, & firmitas in fide, & honestas in conversatione, secundum canonicam sanctionem diligenter observari debebit, ut una, perfecta & immaculata columba, cujus prunæ disgregatæ, & solleriora ejus in

A specie auri elarescere debent. Vita, salus, & prosperitas, tibi utique fidelibus a Deo Christo detur in æternum.

V. EPISTOLA CAROLI MAGNI REGIS

AD RUMOEM.

Mittit in Britanniam Concilium Nicænum II.

Carolus gratia Dei rex Francorum & Longobardorum, & patricius Romanorum, viro venerando & fratri carissimo Offano Merciorum regi salutem, honorem & amorem.

CUm deceat reges potentes & famosos amicitiæ fœdere convinciri, & mutuis gaudiis ad lœtitiam gratulari, ut in vinculo caritatis Christus in omnibus & ab omnibus glorificetur: vestræ serenitati hoc eulogium duximus destinandum. Cum nobilissimam Longobardorum civitatem, cum suis civibus omnibus nostro dominatui subjugaverimus, & Italiam totam nostro imperio feliciter subjugaverimus, Christi adjutorio (cui famuli deideramus) rex Desiderius Rex Desi-
Longobardorum, ducesque Saxoniæ, quos no- derius cum
stris nutibus inclinavimus, Withimundus & Al- que ejus
bion, cum fere omnibus incolis Saxoniæ, ba- baptizat.
ptismi susceperunt sacramentum, domino Jesu Christo de cetero famulaturi. Hoc igitur laboranti mandato, ego Carolus regum Christianorum orientalium potentissimus, vos o Offane regum occidentalium Christianorum potentissime, cupio lætificare & te in dilectione speciali amplecti sincerius.

In quo de Dororvernensis Ecclesiæ prærogativa revocanda, & retinenda actum.

Ex P. Pagi ad eo. Ch. 796. n. 27. KEnulphus Merciorum rex ipso regni sui initio cum nihil antiquius haberet, quam ut primæ sedi Cantuariæ suus honor & locus pollimini salteni jure rediret, Athelardum Dororvernensem, seu Cantuariensem Archiepiscopum Legatum ad Leonem III. Papam misit; qui priusquam Romanum iter aggrederetur, Synodum collegit, uti ex Kenulphi ad Leonem datis litteris, ac superius a Labbeo allatis, & ex epistolis Alcuini ad Athelardum scriptis, quas after Malmesburiensis lib. 1. de Pontif. liquet. Meminit hujus Synodi Spelmannus pag. 316. eamque in annum 798. confert; sed Alfordus ex litteris laudatis colligit eam anno 797. habitam esse, ac Ethelardum prius Episcoporum Synodum collegisse, quam Romam pergeret, ut quod ipse Leoni proponeret, non tam suo, quam omnium ordinum ore, suffragioque loqueretur. Legendus Alfordus ann. 797. n. 10.

D

"** AQUI-

1 Edita est a Spelmanno in tom. 1. Concil. Angliæ pag. 305. ac licet eam retulerit ad ann. 798. in pagina tamen consensui nobis adnotavit eam videri datam ann. 794. quo Longobardi & Saxones a Carolo devicti sunt, ac legationibus annalibus. Continuenda igitur est inscriptio quæ exstat in som. 7. Concil. ubi ita legitur: *Epistola Caroli Magni regis ad eumdem. Mittit in Britanniam Concilium Nicænum secundum.* Nulla enim ibidem mentio Concilii illius, neque hujusmodi de re cognitionis. *Baluzius Capitular. tom. 1. pag. 1292.*

ANNO CHRISTI 797. "** AQUISGRANENSEM CONVENTUM ANNO CHRISTI 797.

ANNO CHRISTI DCCXCVII.

Caroli Magni Francorum regis XXX. celebratum arguunt capitularia quædam ad res Saxonicas spectantia a Luca Holstenio Romæ edita tomo II. collectionis Romanæ.

CAROLI MAGNI CAPITULATIO A PARTIBUS SAXONIÆ.

Hæc de partibus Saxoniæ constituta sunt.

TITULI CAPITUM.

Ex Baluzii Capitular. t. 1. p. 270.

I. *De honore Ecclesiarum.*
II. *De confugio ad Ecclesiam.*
III. *Si quis Ecclesiam per violentiam intraverit, aut fenestras fregerit, aut incenderit.*
IV. *De jejunio quadragesimali observando.*
V. *De interfectione Clericorum.*
VI. *De magis & Pythonicis.*
VII. *De corporibus defunctorum cremantur.* B
VIII. *Qualiter puniantur Saxones qui ab baptismum venire noluerint.*
IX. *De his qui homines dæmonibus immolant.*
X. *Quæ pœna ei maneant qui cum paganis adversus Christianos conspirant.*
XI. *De eo qui infidelis est domino Regi.*
XII. *De eo qui filium domini sui rapuerit.*
XIII. *De eo qui dominum vel dominam suam interfecerit.*
XIV. *Vita vi concedatur, qui de mortalibus criminibus latenter commissis pœnitentiam agere voluerit.*
XV. *De rebus & mancipiis Ecclesiarum.* C
XVI. *Ut decima detur Ecclesiis de omni re quæ ad fiscum pervenerit.*
XVII. *Ut omnes decimam partem substantiæ, & laboris sui donent Ecclesiis.*
XVIII. *Ne in dominicis & festivis diebus placita teneantur.*
XIX. *Ut infantes baptizentur infra annum.*
XX. *De conjugiis prohibitis.*
XXI. *Qualiter puniendi sint qui vota ad fontes aut ad arbores vel lucos faciunt.*
XXII. *Ut corpora defunctorum in cœmeteriis Ecclesiæ sepeliantur.*
XXIII. *De divinis & sortilegiis.*
XXIV. *De Extremitibus & maleficiatoribus.* D
XXV. *Ut nullatenus alterum aliquis ignorare præsumat.*
XXVI. *Ut nulli ad Regem pro sua reclamatione venienti nisi tantum contradictores aliquis præsumat.*
XXVII. *De fidejussoribus dandis.*
XXVIII. *Ut munera super innocentem nullus accipiant.*
XXIX. *Ut Comites pacem & concordiam ad invicem habeant.*
XXX. *De eo qui Comitem interfecerit.*
XXXI. *Qualiter homini salvatore pro fœida.*
XXXII. *De juramento in Ecclesia præstando.*
XXXIII. *De perjuriis.*
XXXIV. *Ne Saxones agant conventus publicos nisi per jussionem Regis.*

Concil. Generat. Tom. IX.

H 3 sum

1 Hanc anno 789. adscribit Baluzius in Capitul. t. 1. p. 250.

ANNO CHRISTI 797.

fium interficerit, simili modo puniatur.

XIV. Si quis vero pro his mortalibus criminibus latenter commissis aliquis sponte ad faciendum confugerit, & confessione data agere poenitentiam voluerit, tellimonium sacerdotis de morte excutet.

XV. De minoribus capitulis confessorum omnes, ad unamquamque ecclesiam currem & duos manfos terræ pagenses ad ecclesiam recurrentes condonent: & inter centum viginti homines nobiles & ingenuos, similter de litos, fervum & ancillam eidem ecclesiæ tribuant.

XVI. Et hoc Christo propitio placuit, ut undecumque coetus aliquid ad fiscum pervenerit, sive in frido, sive in qualicumque banno, & in omni redibutione ad regem pertinens, decima pars ecclesiis & sacerdotibus reddatur.

XVII. Similiter secundum Dei mandatum præcipimus, ut omnes decimam partem substantiæ & laboris sui ecclesiis & sacerdotibus donent, tam nobiles quam ingenui, similiter & liti: juxta quod Deus unicuique dederit Christiano, partem Deo reddant.

XVIII. Ut in dominicis diebus conventus & placita publica non faciant, nisi forte pro magna necessitate, aut hostilitate exgeate; sed omnes ad ecclesiam recurrant ad audiendum verbum Dei, & orationibus vel justis operibus vacent. similter & in festivitatibus præcipue Deo & ecclesiæ conventui deserviant; & facularia placita dimittant.

XIX. Similiter placuit his decretis inferre, quod omnes infantes infra annum baptizentur. Et hoc statuimus, ut si quis infantem intra ecclesiam anni ad baptifmum offerre contempserit, fine confilio vel licentia sacerdotis, si de nobili genere exst. fol. fisco componat, si ingenuus i. si litus xxv.

XX. Si quis prohibitum vel illicitum conjugium sibi fortitus fuerit, si nobilis fol. lx. si ingenuus xxx. si litus xv.

XXI. Si quis ad fontes, aut arbores, vel lucos votum fecerit, aut aliquid more gentilium obtulerit, & ad honorem dæmonum comederit, si nobilis fuerit fol. lx. si ingenuus xxx. si litus xv. Si vero non habuerint unde præfentialiter persolvant, ad ecclesiæ servitium donentur; usque dum ipsi solidi solvantur.

XXII. Statuimus ut corpora Christianorum Saxonum ad cœmiteria ecclesiæ deferantur, & non ad tumulos paganorum.

XXIII. Divisiones de lostilegos ecclesiis & sacerdotibus dare constituimus.

XXIV. De latronibus & malefactoribus, qui de uno comitatu ad alium confugiunt fecerint, si quis eos recepcrit in sua potestate, & xii. nobilibus fecrem declinerit, usi ad præfentandum, nostrum bannum solvat. Similiter si comes eum abiconderit, & ad justitiam faciendam præsentare noluerit, & ad hoc excusare non potuerit, bannum suum perdat.

XXV. De pignore, ut nullatenus alterum aliquis pignorari præsumat, & qui hoc fecerit, bannum persolvat.

XXVI. Ut nullus hominum contradicere viam ad nos veniendo præsumat, qui justitia reclamandi aliquis præsumat: & si aliquis hoc facere conaverit, nostrum bannum persolvat.

XXVII. Si quis homo fidejussorem invenire non potuerit, res illius in forbanno mittantur, usque dum fidejussorem præsentet. Si vero super bannum in domum suam intrare præsumpserit, aut fold. x. aut unum bovem pro emendatione ipsius banni componat, & insuper unde debitor exitisi, persolvat. Si vero desuisse diem flatutum non observaverit, tunc ipse tantum damni incurrat, quantum manus fua fidejussoris extitit. Ille autem qui debitor fidejussori extitit, duplum restituat pro eo, quod fidejussorem in damnum cadere permisit.

XXVIII. De præmiis & muneribus, ut nauners super innocentem nullus accipiat: & si quis hoc facere præsumpserit, nostrum bannum solvat. Et si, quod absit, forte comes hoc fecerit honorem fuum perdat.

XXIX. Ut missi dominici comites pacem & concordiam adinvicem habere studeant. & si forte inter eos aliqua discordia aut contuibum ortum fuerit, ut nostrum solatium vel perfectum pro hoc non demittant.

XXX. Si quis comitem interfecerit, vel de ejus morte consilium dederit, hereditas illius ad partem regis eveniat, & in jus ejus redigatur.

XXXI. Dedimus potestatem comitibus bannum mittere infra fuo ministerio de faida vel majoribus causfis in fold. lx. De minoribus vero causfis comitis bannum in fold. xii. constituimus.

XXXII. Si cuilibet homini facramentum debet, aframeat illum ad ecclesiam facramento ad diem flatutum: & si jurare contempserit, idem faciat, & fold. xv. componat qui inactivus apparuit, & deinceps causfam plenitter emendare faciat.

XXXIII. De perjuris secundum legem Saxonum fit.

XXXIV. Interdiximus ut omnes Saxones generaliter conventus publicos nec faciant, nisi forte missus nostter de verbo nostro eos congregare fecerit. Sed unusquisque omnes in suo ministerio placita & justitias faciat, & hoc a faceredotibus conficiendum, ne aliter faciat.

ALIUD CAPITULARE.

TITULI CAPITUL.

Refertur Capitulat. p. 371.

1. *De justitia Ecclesiarum, nidnarum, orphanorum, & minus potentum. De raptu & incendio, & de exercitu.*
11. *De observatione superiorum capitulorum.*
111. *De compositione secundum legem Saxonum.*
1v. *De his qui causam judicatam repetere præsumunt in patria aut in præsentia Regis.*
v. *De mannitione ad placitum.*
vi. *De compositione rerum quæ Presbyteris ablata sunt.*
vii. *De compositione Missorum regiorum.*
viii. *Ne qui incendium faciat infra patriam.*
ix. *De banno augendo.*
x. *De malefactoribus qui mori debent.*
xi. *Qualis debeant esse solidi Saxonum.*

ANno ab incarnatione domini nostri Jesu Christi. DCCCVII. & XXX. ac I XXXI. regnante domno Carolo præcellentissimo rege, convenientibus in unum Aquis palatio in ejus obsequio venerabilibus episcopis & abbatibus, seu illustribus viris comitibus v. Kalend. Novembr. simulque congregatis Saxonibus de diversis pagis tam de Westfalahis & Angrariis, quam & de Ostfalahis, omnes unanimiter consentiendo & astipulcrantes, ut de illis capitulis, pro quibus Franci, si regis bannum transgressi sunt, solidos LX. componunt, similiter Saxones solvent, si alicubi contra ipsos bannos fecerint.

ANNO CHRISTI 797.

ANNO CHRISTI 797.

HÆC SUNT CAPITULA.

I CAPIT. Ut ecclesiæ, viduæ, orfani, & minus potentes justum & quietum pacem habeant; & ut rapium, & fortium, nec fecendium infra patriam quis facere audeat præfumptive, & de exercitu multo fuper bannum domini regis remanere præsumat.

II. Si quis *supradicta* VIII. capitula transgressa fuerit, omnes flatuerunt & aptificaverunt, ut Saxones flmiliter fecut & Franci LX. fol. componant.

III. Item placuit omnibus Saxonibus, ut ubicumque Franci fecundum legem fol. XII. solvere debent, ibi nobiliores Saxones fol. XII. ingenui v. liti XV. componant.

IV. Hoc etiam flatuerunt, ut qualifcumque causfa infra patriam cum proprijs vicinantibus pacificata fuerit, ibi folito more ipfi pagenses fol. XII. pro diffidione reciplant, & pro Wargilda, que juxta conluetudinem eorum folebant facere, hoc conceffum habeant. Si autem in præsentia missorum regalium causfe definitæ fuerint, pro jam dicta Wargilda fupraferiptos fol. XII. ipfi pagenses habeant conceffos: & pro hoc qui mihi regalis ex hac re fatigatus fuerit, alios XII. fol. inde recipiat ad partem regis. Si autem ipfa causfa ad palatium in præsentia regis definiendum fuerit perducta, tunc utrique fuolidi XII. id eft pro Wargilda, & quod vicinis debuit componere, eo quod infra patriam definita ratio non fuerit, ad partem regis faciant componere, quod fint fold. XXIV. Nam fi fuerit alliquis qui in patria, juxta quod fui convicini indicaverint, leque pacificare noluerit, & ad palatium pro hujus rei causfa venerit, & ibi ei fuerit judicatum quod juftum judicium judicaffent, in prima vice, ut fupra dictum eft, fol. XXIIII. ad partem regis componat. Et fi tunc inde rediens fe pacificare & juftitiam facere renuerit, & iterum pro ifta causfa ad palatium fuerit convocatus & dejudicatus, bis XXIV. folidos componat. Si vero neodum corceptus tertia vice pro eadem re ad palatium remeaverit, triplam compositionem exinde faciat ad partem regis.

V. Si quis de nobiliotibus ad placitum mannitus venire contemperit, fol. IV. componat, ingenui II. liti I.

VI. De presbyteris flatuerunt, quod fi aliquid eis aut eorum hominibus quis contrarium facere aut tollere præsumpserit contra juftitiam, *omnia* CHRISTI 797. in duplum reflituat & componat.

VII. De missis regis flatuerunt, ut fi ab eis aliquis interfectus everterit, in triplum eum componere debeat qui hoc facere præsumpserit. Similiter quidquid aut eorum omnibus factum fuerit, omnia tripliciter faciant reflaurare, & fecundum eorum cuua componere.

VIII. De incendio convenit, quod nullus infra patriam præsumptive facere propter iram aut inimicitiam, aut qualibet malevola cupiditate: excepto fi talis fuerit rebellis, qui juftitiam facere noluerit, & aliter diffidiare elle non poterit, & ad nos, ut in præsentia noftra juftitiam reddat, venire desperexit, condicto comune placito simul ipfi pagenses veniant, & fi unanimiter conlenferint, quod diffidicione illius cafa incendatur: tunc de ipfo placito comune conlilio facto fecundum eorum cuua fiat perfectum, & non pro qualibet irecondia aut malevoli intentione, nifi pro diffidicione noftra. Si aliter facere ausus fuerit, ficut fuperius dictum eft, folidos LX. componat.

IX. Item placuit ut quandoquidem voluerit domnus rex propter pacem & propter faidam, & propter majores causfas hannum fortiorem flatuere, una cum conlenfu Francorum & fidelium Saxonum, fecundum quod ei placuerit, juxta quod causfa exigit, & opportunitas fuerit, fold. LX. multiplicare in duplum, & fold. C. five ufque ad mille componere faciat, qui ejus mandatum tranfgrefius fuerit.

X. De malefactoribus, qui vitæ periculum fecundum cuua Saxonum incurrere debent, placuit omnibus, ut qualifcumque ex ipfis ad regem præfentem confugium fecerit, aut in villas fit poteftate utrum interficiendum illis reddat, aut una cum conlenfu eorum habeat licentiam ipfum malefactorem cum score & familia & omnia fua foris partiram infra fua regna, aut in marca, ubi fua hæredi voluntas, collocare, & haberat ipfum quafi mortuum.

XI. Illud notandum eft quales debent folidi effe Saxonum: id eft, boyem annoticum utriufque fexus judumuali tempore ficut in ftatutum mittitur pro uno folido: fimiliter & vestimum tempus quando de ftabulo exit, & deinceps quantum ætatem anxerit, tantum in pretio crefcat. De annona vero bortrinis pro fol. I. fcapilos XL. donant. & de fegale XX. feptentrionales autem pro folido fcapilos XXX. dent. & fegale XV. Mel vero pro folido bortrenfi fignifc I. & medio donant: feptentrionales autem duos ficlos de melle pro I. folido donent. Item bordeum mundum ficut & fegale pro I. folido donent. In argento XII. denarios folidum faciant; & in aliis fpeciebus ad iftud pretium omnes æftimationes compofitionis funt.

Explicit capitulare Saxonum.

CAPI-

a Cadelius recte ad primi annum hic effe incipiendo regni Italie Caroli, & loco anno XXII. reponendum effe annum XXIV; fed perperam ait fuspectum effe chronologum, quod talis annorum computus in uso non effet apud Francos eorumve Carolo. Annorum enim a beatæ virginis conceptione recensendorum in Gentilis Germanico an. 740. diu fuit, minime dubium eft, quin in Addis publicis annus Incarnationis, nempe Carolus regnaret, adhibitus fuerit, faepeque etiam omiffus, uti ex variis conjecturis, monumentis intelligimus. *Pagius ad ann. Chr. 797. n. 6.*

ANNO CHRISTI 797. Ex editione Simondi, II.

CAPITULARE THEODULFI EPISCOPI AURELIANENSIS

AD PAROCHIÆ SUÆ SACERDOTES.

In quo faluberrima, tum presbyterorum propria, tum communia, quibus subditas sibi plebes informare debeant, vitæ Christianæ documenta describuntur.

TITULI CAPITULORUM.

I. *Quod presbyteri subditarum plebium profectum curare debeant; & de dignitate sacerdotum.*
II. *Quod lectioni & orationi assidue vacandum sit.*
III. *Quod lectioni sacerdotes debeant operatio.*
IV. *Quo apparatu ad synodum venire debeant.*
V. *Quæ cura esse debeat panis, vini, & aquæ, cum quibus missa celebratur.*
VI. *Ut femine ad altare, cum missa celebratur, non accedant.*
VII. *Ut sacerdos missam solus non celebret.*
VIII. *Ut in ecclesiis præter res sacras alia non recondantur.*
IX. *Ut nemo desimeys in ecclesia, præter paucos qui id meriti sint, sepeliatur.*
X. *Ut in ecclesia vaniloquia, & profana alliones omnes prohibeantur.*
XI. *Ut missa aliis quam in ecclesia non celebretur.*
XII. *Ut nulla femina cum presbytero habitet.*
XIII. *Ut presbyteri ab ebrietate & luxuria abstineant, nec temere cum quibuslibet conviventur.*
XIV. *Ne alterum ecclesiarum fidelem ad suam ecclesiam pertrahere nitantur.*
XV. *Ne alienos item clericos follicitent.*
XVI. *De iis qui aliorum ecclesias muneribus ambiunt.*
XVII. *De agrotantibus aliarum parochiarum peregrinis baptismum non denegent.*
XVIII. *Ut vasa sacra in alios usus non detorqueantur.*
XIX. *Ad quas scholas mittere conjunctiones suas pollint, & velint.*
XX. *Ut fabulas ipſi habeant, in quibus fidelium parvulos grâvis oneret.*
XXI. *Vita Christiana compendiosa inſtituitur.*
XXII. *Ut omnes fideles orationem dominicam, & symbolum discant.*
XXIII. *Ut omnes hos faltem quotidie, mane & vespere, Deum orent.*
XXIV. *De observantia diei dominici.*
XXV. *Ut hospitalitatem omnes diligant, & gratis exhibeant.*
XXVI. *Ut a perjurio crimine fideles caveant.*
XXVII. *Ut a falso testimonio fideles abstineant.*
XXVIII. *Ut presbyteri ad docendas plebes sine pavore prædicent.*
XXIX. *Quo modo vocandi fideles ad docendum.*
XXX. *De confessibus peccatorum Deo quotidie faciendis.*
XXXI. *Qui ad confessionem veniunt, omnia confiteri, & de omnibus examinari debent.*
XXXII. *Quod nonnisi quæ opera misericordiæ, quæ in alios corporaliter exercet, in festis sibi profutura esse debeat.*
XXXIII. *De affectu filiorum erga parentes, & parentum erga filios.*
XXXIV. *Vera caritas quanam sit.*
XXXV. *Quid cavere mercatores debeant qui negotiantur.*
XXXVI. *Quæ curanda sint ante quadragesimam, & quod septem modis peccata domiteantur.*
XXXVII. *Quod jejunium quadragesimæ summa cura observandum sit.*
XXXVIII. *Quod cum jejunio elemosyna jungenda sit.*
XXXIX. *Quod jejunium ante vesperinum officium solvi non debeat.*
XL. *A quibusnam abstinendum sit, cum jejunatur?*
XLI. *Quibus diebus in quadragesima communicare debeant fideles; & de paschalis hebdomadæ celebratione.*
XLII. *Quod jejuniorum diebus cessare debeant lites & conjunctiones.*
XLIII. *Quod diebus jejuniorum abstinendum sit a conjugibus.*
XLIV. *De sacra communione, quomodo, & quam sæpe celebranda.*
XLV. *Ut diebus dominicis populus per missas peculiares a publicis non abstrahatur.*
XLVI. *Ut omnes ad matrem ecclesiam missarum solemnia & prædicationem audituri conveniant; neque ante peractum officium cibum capiant.*

I.

Theodulfus fratribus & comprebyteris noſtris Aurelianenſis parochiæ ſacerdotibus in domino ſalutem.

OBlecto, fratres dilectiſſimi, ut erga ſubditarum plebium profectum, & emendationem vigilantiſſimus cura laboretis, quatenus illis viam ſalutis oſtendentes, & eos verbis & exemplis inſtruentes, & vos de eorum profectu, & nos de veſtro, domino noſtro Jeſu Chriſto auxiliante, fructuoſos illi manipulos reportemus. Obſecro etiam fraternitatem veſtram, ut hæc capitula, quæ ad emendationem vitæ breviter digeſſi, aſſidue legatis, & memoriæ commendetis; & eorum, ſive ſanctarum ſcripturarum lectione mores componatis, vitam emendetis, & cum ſubditis plebibus, opitulante domino, ad regna cœleſtia pergere certetis: Veruſtior noſtis debetis, & ſemper meminiſſe, quia nos, quibus regendarum animarum cura commiſſa eſt, pro his qui noſtra negligentia pereunt rationem reddituri ſumus: pro his vero, quos verbis & exemplis lucrati fuerimus, præmium æternæ vitæ percipiemus. Nobis enim a domino dictum eſt: *Vos eſtis ſal terræ.* Quod Matth. 5. ſi populus fidelis cibus eſt Dei, ejus cibi condimentum nos ſumus. Scitote veſtrum gradum noſtro gradui ſecundum, & pene conjunctum eſſe. Sicut enim epiſcopi apoſtolorum in ecclesia,

ANNO CHRISTI 797. ecclesia, ita nimirum presbyteri ceterorum diſci- A
pulorum domini vicem tenent: & illi tenent gradum ſummi pontificis Aaron, iſti vero filiorum ejus. Unde oportet vos ſemper memores eſſe tantæ dignitatis, memores veſtræ conſecrationis, memores ſacræ quam in manibus ſuſcepiſtis unctionis, ut nec ab eadem dignitate degeneretis, nec veſtram conſecrationem irritam faciatis, nec manus ſacro unguine delibutas peccando polluatis, ſed cordis & corporis munditiam conſervantes, plebibus evangelium bene vivendi præbentes, his quibus præeſſis ducatum ad cœleſtia regna præbeatis.

II.

Oportet vos & aſſiduitatem habere legendi, & inſtantiam orandi: quia vita viri juſti lectione inſtruitur, ornatur, & aſſiduitate lectionis nititur homo a peccato, juxta illum qui dicebat: *In tuo nos eloquio eloquia tua, ut non peccem tibi.* Hæc ſunt enim arma, e feliciſ- Pſal. 118. videlicet & oratio, quibus diabolus expugnatur: hæc ſunt inſtrumenta, quibus æterna beatitudo acquiritur. His armis vita comprimitur: his alimentis virtutes nutriuntur.

III.

Sed & ſi quando a lectione ceſſatur, debet manuum operatio ſubſequi: quia otioſitas inimica eſt animæ, & antiquus hoſtis, quem a lectione ſive ab oratione vacantem invenerit, facile ad vita rapit. Per otium namque lectionis, diſcetis qualiter & vos vivatis, & alios docetis. Per otium orationis, & vobis, & his quibus in caritate conjuncti eſtis, prodeſſe valebitis. Per manuum operationes & corporis macerationem, & vitiis alimenta negabitis, & veſtris neceſſitatibus ſubvenietis, & habebitis quod neceſſitatem patientibus porrigatis.

IV.

Quando more ſolito ad ſynodum convenitis, veſtimenta, & libros, & vaſa ſancta, cum quibus veſtrum miniſterium & injundum officium peragitis, vobiſcum deferte. Nec non duos aut tres clericos, cum quibus miſſarum ſolennia celebratis, vobiſcum adducite; ut probetur, quam diligenter, quam ſtudioſe Dei ſervitium peragatis.

V.

Panes, quos Deo in ſacrificium offertis, aut a vobis ipſis, aut a veſtris pueris coram vobis, nitide ac ſtudioſe fiant: & diligenter obſervetur, ut panis, & vinum, & aqua, ſine quibus miſſa frequenter celebrari, meuſſifine atque ſtudioſe tractentur, & nihil in his vile, nihil non probatum inveniatur, juxta illud 2. Paral. 19. quod ait ſcriptura: *Sit timor domini vobiſcum, & cum diligentia cuncta facite.*

VI.

Feminæ, miſſam ſacerdote celebrante, nequaquam ad altare accedant, ſed locis ſuis ſtent, & ibi ſacerdos earum oblationes Deo oblatus accipiat. Memores enim eſſe debent feminæ infirmitatis ſuæ, & fexus imbecilliratis: & ſicirco ſanctis quæ ſunt in miniſterio eccleſiæ contingere pertinebeat. Quæ etiam laici viri pertimeſcere debent, ne Oze punam ſubeant, qui dum arcam domini extraordinarie contingere voluit, domino percutiente interiit.

VII.

Sacerdos miſſam ſolus nequaquam celebret: quia ſicut ilia celebrari non poteſt ſine ſalutatione ſacerdotis, reſponſione ſtibilominus plebis, ita nimirum nequaquam ab uno debet celebrari. Eſſe enim debent qui ei circumſtent, 3. Reg. 4.

ANNO CHRISTI 797. quos ille ſaluet, a quibus ei reſpondeatur: & A
ad memoriam illi reducendum eſt illud dominicum: *Ubicumque fuerint duo vel tres in nomine meo congregati, ego in medio eorum.* Matth. 18.

VIII.

Videmus crebro in eccleſiis meſſes & ſeniun congeri, unde volumus & hoc penitus obſervetur, ut nihil in eccleſia, præter veſtimenta eccleſiaſtica, & vaſa ſacra, & libros recondatur: ne forte, ſi alia ibi quam oportet negotia exerceantur, a domino audiamus: *Domus mea,* Matth. 21. *domus orationis vocabitur: vos autem feciſtis eam ſpeluncam latronum.*

IX.

Antiquus in his regionibus in eccleſia ſepeliendorum mortuorum uſus fuit, & plerumque B
loca divino cultui mancipata, & ad conſecrandum Deo hoſtias præparata, cœmeteria ſive polyandria facta ſunt. Unde volumus, ut ab hac re deinceps abſtineatur, & nemo in eccleſia ſepeliatur; niſi forte talis ſit perſona ſacerdotis, aut cujuslibet juſti hominis, quæ per vitæ meritum talem virendo ſuo corpori defuncto locum acquiſivit. Corpora vero, quæ antiquitus eccleſiis lepulta ſunt, nequaquam projiciantur; ſed tumuli qui apparent profundius in terram mittantur, & pavimento decore facto, nullo tumulorum veſtigio apparente, eccleſiæ reverentia conſervetur. Ubi vero tanta eſt multitudo cadaverum, ut hoc fieri difficile ſit, locus ille pro cœmeterio habeatur, ablato inde altari, & in eo loco conſtructo, ubi religioſe & pure Deo ſacrificium offerri valeat.

X.

Non debetis ad eccleſiam ob aliam cauſſam convenire, niſi ad laudem domini, & ejus feſtivitatum faciendam. Diſcepatationes vero, & tumultus, & vaniloquia, & cetera actiones, ab eodem ſancto loco penitus prohibendæ ſunt. Ubi enim Dei nomen invocatur, Deo ſacrificium offertur, angelorum frequentia inelle non dubitatur, profecto eſt tale aliquid dicere, vel agere, quod loco non convenit. Si enim Matth. 21. dominus illos de tempio ejecit, qui victimas, quæ Deo ſibi offerentur, emebant vel vendebant; D
quanto magis illos tatus inde abjicet, qui mendaciis, vaniloquiis, ritibus, & hujuſcemodi rugis locum divino cultui mancipatum fœdant?

XI.

Miſſarum ſolennia nequaquam alibi niſi in eccleſia celebranda ſunt: non in quibuslibet domibus, & in viribus locis; ſed in loco quem elegerit dominus, juxta illud quod ſcripcum eſt: *Vide ne offeras holocauſta tua in omni loco quem* Deut. 12. *videris, ſed in loco quem elegerit dominus ut ponat nomen ſuum ibi.*

XII.

Nulla femina cum presbytero in una domo habitet: Quamvis enim canones matrem & E
ſororem, & hujuſcemodi perſonas, in quibus nulla ſit ſuſpicio, cum illo habitare concedant; hoc non modis omnibus ideireo amputamus, quia in obſequio, ſive occaſione illarum, veniunt aliæ feminæ quæ non ſunt et affinitate conjunctæ, & cum ad peccandum illicitum.

XIII.

Obſervandum vobis eſt, ut & vos ab ebrietate abſtineatis, & ut pleber ſubditæ abſtineant prædicetis: & neque per tabernas extis bibendo aut comedendo, neque domos aut vicos curioſitate quælibet peragretis: neque cum feminis, aut cum quibuslibet impuris perſonis con-
vivia

ANNO CHRISTI 777.

vivia exercearis. Nisi forte paterfamilias quilibet vos ad dominum suum invitaverit, & cum sua conjuge & prole velit vobiscum spiritali gaudio lætari, & verborum vestrorum refectionem accipere, & vobis refectionem earnalem caritatis officio exhibere. Oportet enim, ut si quando quilibet fidelium earnalibus vos reficit epulis, a vobis reficiatur epulis spiritalibus.

XIV.

Nullus presbyter fidelibus sanctæ Dei ecclesiæ de alterius presbyteri parochia perfuadeat, ut ad suam ecclesiam concurrant relicta propria ecclesia, & suas decimas sibi det. Sed unusquisque sua ecclesia & populo contentus, quod sibi non vult fieri alteri nequaquam faciat, juxta illud evangelicum, *Quæcumque vultis ut faciant vobis homines, hæc & vos facite illis.* Quisquis autem contra hanc constitutionem venerit, aut his monitis nostris reniti tentaverit, aut gradum se scire amissurum, aut in catetre longo tempore retinendum.

Matth. 7.

XV.

Hoc quoque modis omnibus prohibemus, ut nullus vestrum alterius clericum sollicitet aut recipiat, quia gravis de hac re in sacris canonibus sententia est.

XVI.

Si quis presbyter inventus fuerit alicui clerico aut laico munera dare, aut dedisse, ut ecclesiam alterius presbyteri subripiat, scitu se pro hac rapina, & sæva cupiditate, aut gradum amissurum, aut in carceris arumna longo tempore penitentiam agendo detinendum.

XVII.

Si parvulus regeratur ad quemlibet presbyterum baptismi gratia de cujuslibet parochia aliatus fuerit, ei baptismi sacramentum nullomodo negetur. Si quis hoc munus petenti concedere detrectaverit, & ille parvulus absque baptismatis gratia mortuus fuerit, noverit se ille, qui eum non baptizavit, pro ejus anima rationem redditurum.

XVIII.

Nullus presbyter, seu laicus, præsumat calicem, aut patenam, aut quælibet vasa sacra, & divino cultui mancipata, ad alios ulus retorquere. Nam quicumque de calice sacrato alimi bis bit potare Christi languorem qui in sacramento accipitur, & patenam ad aliud officium habet quam ad altaris ministerium, detrerendus est exemplo Balthasar, qui dum vafa domini in ulus communes assumpsit, vitam pariter cum regno amisit.

Daniel. 5.

XIX.

Si quis ex presbyteris voluerit nepotem suum, aut aliquem consanguinarium ad lectoris mineria, in ecclesia sanctæ Crucis, aut in monasterio sancti Genesii, aut sancti Benedicti, aut sancti Lifardi, aut monasterio de his cœnobiis, quæ nobis ad regendum deputata sunt, ei licentiam id faciendi concedimus.

XX.

Presbyteri per villas & vicos scholas habeant, & si quilibet fidelium fuos parvulos ad discendas litteras eis commendare vult, eos suscipere, & docere non renuant, sed cum summa caritate eos docendi attendentes illud quod scriptum est: *Qui abscondit laeti fuerint; fulgebunt quasi splendor firmamenti, & qui ad justitiam erudiunt multos, fulgebunt quasi stellæ in perpetuas æternitates.* Cum ergo eos docendo nihil ab eis petiti pro hac re exigant, nec aliquid ab eis accipiant, excepto quod

Daniel. 12.

A eis parentes caritatis studio sua voluntate obtulerint.

XXI.

Cum ergo omnium sanctarum scripturarum pagine instrumenta bonorum operum referæ sint, & per sanctarum scripturarum exempla vos potius inædificari ama, quibus vitia corrumpantur, & virtutes nutriantur, libuit nobis huic nostro capitulari inferere sententiam cujusdam patris de instrumentis bonorum operum, in qua magna brevitate quid agi, quidve vitari debeat, continetur. In primis dominum Deum tuum diligere ex toto corde, tota anima, tota virtute: deinde proximum tamquam teipsum. Deinde non occidere, non mœchari, non furare, non concupiscere, non falsum testimonium dicere, honorare omnes homines, & quod sibi quis fieri non vult, alii ne faciat. Abnegare semetipsum sibi, ut sequatur Christum. Corpus castigare, delicias non amplecti, jejunium amare, pauperes recreare, nudum vestire, infirmum visitare, mortuum sepelire, in tribulatione laborem, dolentem consolari: a facelli actibus se facere alienum, nihil amori Christi præponere, iram non perficere, iracundiæ tempus non relervare, dolum in corde non tenere, pacem falsam non dare, civitatem non deserere: neque non jurare, ne forte perjures; veritatem ex corde & ore proferre, malum pro malo non reddere: injuriam non facere, fed & factam patienter sufferre. Inimicos diligere, maledicentes non maledicere, sed magis benedicere: perfecutionem pro justitia sustinere. Non esse superbum, non vinolentum, non multum edacem, non somnolentum, non pigrum, non murmurosum, non detractorem, ipem suam Deo committere. Bonum aliquid in fe cum viderit, Deo applicet, non sibi: malum vero semper a fe factum scit, & fibi reputet. Diem judicii timere, gehennam expavescere, vitam æternam omni concupiscentia spiritali defiderare, mortem quotidie ante oculos suspectam habere: actus vitæ fuæ omni hora custodire: in omni loco Deum fe respicere pro certo scire. Cogitationes malas cordi suo advenientes mox ad Christum allidere, & seniori spirituli patefacere. Os fuum a malo vel perverso eloquio custodire: multum loqui non amare, verba vana aut risui apta non loqui; risum multum aut excessum non amare: lectiones sanctas libenter audire, orationi frequenter incumbere, mala fua præterita cum lacrymis vel gemitu quotidie in oratione Deo confteri. De ipsis malis de cetero emendare, desideria carnis non perficere: voluntatem propriam odisse, præceptis facerdotis & præceptoris in omnibus obedire, etiamsi ipse aliter quod absit agat: memores illius dominici præcepti: *Quæ dicunt facite, quæ autem faciunt, facere nolite.* Non velle dici sanctum antequam fit, sed prius esse quod verius dicatur. Præcepta Dei factis quotidie adimplere, castitatem amare, nullum odisse, zelum & invidiam non habere, contentionem non amare, elationem fugere, & seniores venerari, juniores diligere. In Christi amore pro inimicis orare: cum discordantibus ante solis occasum in pacem redire: & de Dei misericordia nunquam desperare: Ecce hæc funt inſtrumenta artis spiritalis, quæ cum fuerint a nobis die noctuque inceſſabiliter adimpleta, & in die judicii reconſignata, illa mercès nobis a domino recompenſabitur, quam ipſe promiſit: *Quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis aſcendit, quæ præparavit Deus his qui diligunt eum.*

Com-

ANNO CHRISTI 777.

XXII.

Commendendi sunt fideles, ut generaliter omnes a minimo usque ad maximum orationem dominicam & symbolum discant: & quotidianam eis, quod in hac duabus sententiis omne fidei Christianæ fundamentum incumbit; & nisi quis has duas sententias & memoriter tenuerit, & ex toto corde crediderit, & in oratione fapiſſime frequenter verit, catholicus esse non poterit. Conſtituitum namque eſt, ut nullus chriſmetur, neque baptizetur, neque a lavacro fontis illius ſuſcipiatur, neque coram epiſcopo ad confirmandum accedere teneat, nisi ſymbolum, & orationem dominicam memoriter tenuerit; exceptis his quos ad loquendum ætas minime perdixit.

XXIII.

Dicendum illis, ut ſingulis diebus, qui ampliùs non poteſt, ſaltem duabus vicibus oret, mane ſcilicet & veſperi, dicens ſymbolum, vel orationem dominicam, vel, Qui plasmaſti me miſerere mei; vel etiam, Deus propitius eſto mihi peccatori, & Deo gratias, per quotidianæ vitæ commentatus, & quia ſe ad imaginem ſuam creare dignatus ſit, & a pecudibus ſegregare. His actis, & ſolo Deo creatore ſuo adorato, ſanctos invocet, ut pro ſe intercedere ad majeſtatem divinam dignentur. Hæc faciant, quibus baſilicæ locus prope eſt, in baſilica: qui vero in itinere, aut pro qualibet occaſione in ſilvis, aut in agris eſt, ubicumque eum ipſa hora matutina vel veſpertina invenerit, ſic faciat, ſicieus Deum ubique præſentem eſſe, dicente pſalmiſta: *In omni loco dominationis ejus; & Si aſcendero in cælum, tu ibi es, &c.*

Pſal. 102. Pſal. 138.

XXIV.

Diei vero dominici, quia in eo Deus lucem condidit, in eo manna in eremo pluit, in eo cœlempetor humani generis ſponte pro ſalute noſtra mortuus reſurrexit, in eo Spiritum ſanctum ſuper diſcipulos infudit, tanta eſſe debet obſervantia, ut præter orationes, & miſſarum ſolemnia, & ea quæ ad veſcendum pertinent, nihil aliud fiat. Nam & ſi neceſſitas fuerit navigandi, ſive itinerandi, licentia datur; ita dominicat, ut horum occaſione miſſa, & orationum prætermiſſa tantur. Conveniendum eſt ſabbato die cum luminaribus cuilibet Chriſtiano ad eccleſiam: conveniendum eſt ad vigilias, ſive ad matutinum officium: concurrendum eſt etiam cum oblationibus ad miſſarum ſolemnia. Et dum ad eccleſiam conveniſus, nulla cauſſa dici debet, vel audiri, nulla jurgia ſunt habenda: ſed tantummodo Deo vacandum eſt, in celebratione videlicet ſacrorum officiorum, & exhibitione eleemoſynarum, & in Dei laudibus cum amicis, proximis, & peregrinis ſpiritaliter epulandum.

Matth. 28. Exod. 16. Pſal. 11.

XXV.

Admonendi ſunt, ut hoſpitalitatem diligant, & nulli hoſpitium præbere detrectent: & ſi cui forte hoſpitium præſtiterint, nullam ab eo mercedem accipiant: niſi forte ille, qui a te recipitur, ſponte ſua aliquid det. Dicendumque illis, qualiter multi per hoſpitalitatis officium Deo placuerunt, dicente apoſtolo: *Per hanc enim placuerunt quidam Deo, angelis hoſpitio ſuſceptis*, & iterum: *Hoſpitales ſine murmuratione.* Et ipſe dominus ad judicium dicturus eſt: *Hoſpes eram, & colleſiſtis me.* Sciant ſane quicumque hoſpitalitatem amant, Chriſtum ſe in hoſpitibus recipere. Nam illi modus hoſpitalitatis non ſolum inhumanus, ſed etiam crudelis eſt, qui nonnam hoſpes in domum ante recipitur, niſi prius ſandi

Hebr. 13. 1. Tim. 4. Matth. 25.

A hoſpitii merces compenſetur, & quod dominus agere juſſit pro perceptione regni cæleſtis, pro acquiſitione terrenarum rerum agatur.

XXVI.

Præcipiendum eſt etiam, ut perjurium fideles caveant, & ab hoc ſummopere abſtineant, ſcientes hoc grande ſcelus eſſe, & in lege & prophetis, five evangelio prohibitum. Audivimus enim quoſdam pamperes perjurio ſuos locupletes, & ſecum quodammodo perjurii pœnitentiæ modum imponere. Qui noſſe debent talem de perjurio, qualem & de adulterio, de homicidio, de homicidio, & de ceteris criminalibus vitiis, pœnitentiam imponendam. Si quis vero perpetrato perjurio, aut quolibet criminali reatu, timens pœnitentiæ longam anumnam, ad confeſſionem venire noluerit, ab eccleſia repellendus eſt, five a communione & conſortio fidelium, ut nullus cum eo conſentiat, neque bibat, neque oret, neque in ſuum domum recipiat.

XXVII.

Dicendum eſt eis, ut faſſo etiam teſtimonio abſtineant, ſcientes & hoc graviſſimum ſcelus eſſe, & ab ipſo domino in monte Sinai prohibitum, dicente eodem domino: *Non falſum teſtimonium dicetis five: Teſtis falſus mactis impunitus.* Scire ſe autem, quiſquis hoc perpetrat, aut tali pœnitentia purgandum, ut ſuperius dictum eſt de perjurio, aut tali damnatione & excommunicatione damnandum, ſicut ſuperius inſertum eſt. Dicendumque illis eſt, ut ſi quis nobis, non dicam ſtultitia, ſed nequitia eſt, pro capitale argentiſ & auri, aut veſtimentorum, aut cujuslibet rei, aut, quod crebrertine contingere ſolet, propter ebrietatem, in tam grande ſcelus corruere, ut aut ſeptem annis in arcta arumna ſit, aut ab eccleſia ſit repulſus, dicente domino: *Quod poteſt homini ſi lucretur totum mundum & anima detrimentum ſuciat?* quippe cum alii videatur pius exiſtere, ſibimet crudelis exiſtat.

Exod. 20. Deut. 5. Matth. 16.

XXVIII.

Hortamur vos quoque, ut eſſe ad docendas plebes. Qui ſcripturas ſcit, pandicet ſcripturas: qui vero neſcit, ſaltem hoc quod noſtiſſimum eſt plebibus dicat, ut decliment a malo & faciant bonum, & inquirant pacem & perſequantur eam. Pſal. 33. oculi domini ſuper juſtos, & aures ejus ad preces eorum, &c. Nullus ergo ſe excuſare poterit, quod non habeat linguam, unde poſſit aliquem ædificare. Mos enim eſt, ut etiamſi ſacerdos viderit, prout poteſt & valet, aut arguendo, aut obiecrando, aut increpando, ab errore retrahat, & ad ſpeculandum bonum opus hortetur. Cum vero, domino opitulante, ad ſynodum in unum convenerimus, ſciat nobis unuſquiſque dicere, quantum domino adjuvante laboraverit, aut quem fructum acquiſierit: & ſi quis forte noſtra judget ajutorium fore non differemus.

XXIX.

Admonere debetis fideles, ut aſſiduitatem & ſtudium habeant organis ipſe autem organi modus talis eſſe debet, ut primum dicto ſymbolo, quaſi fidei ſuæ compoſito fundamento, dicat quiſquis eſt tribus vicibus, Qui plasmaſti me, miſerere mei, & tribus vicibus, Deus propitius eſto mihi peccatori, & completa oratione dominicam. Si ergo locus aut tempus exegerit, deprecetur ſanctos apoſtolos & martyres, ut pro eo intercedant. Et actata fronte ligno cruci, elevatis cum corde & manibus & oculis Deo gratias agat. Si vero tempus ad hæc omnia peragenda minus

Ezod. 16. Pſalm. 19.

Matth. 5.

Pſal. 11.

Matth. 18.

Pſal. 50.

Pſal. 6.

Luc. 18.

ANNO CHRISTI 797.

minus sufficiens fuerit, sufficiat tantum, Qui A plasmasti me, miserere mei, & Deus propitius esto mihi peccatori; & oratio dominica tantum cum gemitu & contritione cordis.

XXX.

Omni etenim die Deo in oratione nostra, aut semel, aut bis, aut quamvis amplius possumus, confiteri debemus peccata nostra, dicente propheta. *Delictum meum cognitum tibi feci, & injustitias meas non abscondi: Dixi, confitebor adversum me injustitias meas domino, & tu remisisti impietatem peccati mei.* Et ideo in omnium confessione cum gemitu & lacrymis domino in oratione, recitandus est psalmus quinquagesimus, sive XXIV. sive XXI. atque alii ad rem pertinentes, & sic completa est oratio. Quia sicut corpus, quam fœcerdotibus factimus, hoc nobis administrum affert, quia accepto ab eis salutari consilio, salubertimis penitentiæ observantiobus, sive mutuis orationibus, peccatorum macula diluimus. Confessio vero quam foli Deo facimus, in hoc juvat, quia quanto nos memores fumus peccatorum noſtrorum, tanto horum dominus obliviſcitur; & e contrario, quanto nos horum obliviſcimur, tanto dominus remiſcitur, dicente propheta. *Et peccatorum tuorum non memorabor.* Tu autem memor esto, quod David propheta fe teſtificatus, cum dicit: *Quoniam iniquitatem meam ego cognovi, & peccatum meum contra me eſt ſemper.*

XXXI.

Confeſſiones dande ſunt de omnibus peccatis, que vive in opere, live in cogitatione penetrantur. Odio ſunt principalia vitia, ſine quibus vix aliqui inveniri poteſt. Eſt enim gaſtrimargia, hoc eſt ventris ingluies; ſecundo fornicatio; tertio acedia, live triſtitia; quarto avaritia; quinto vana gloria; ſexto invidia; ſeptimo ira; octavo ſuperbia. Quando ergo quis ad confeſſionem venit, diligenter debet inquiri, quomodo aut qua occaſione peccatum perpetraverit, quod peregiſſe ſe confiteatur, & juxta modum facti debet ei penitentia indicari. Debet ei perſuaderi, ut & de perverſe cogitationibus confeſſionem. Debet ei exponi, quia ſicut & de actio principalibus vitiis faciat ſuam confeſſionem, & nominatim ei debet faceraos nominqued: que vivium dicere, & ſuam de eo confeſſionem accipere.

XXXII.

Elurientes faſtidii ſunt, ſtientes potandi, nudi operiendi, infirmi & qui in carcere ſunt viſitandi, & hoſpites colligendi; dicente domino: *Eſurivi enim, & dediſtis mihi manducare: ſitivi, & dediſtis mihi bibere, &c.* Nam hæc omnia & in ſe ſuique debet ſpiritaliter agere, & in aliis corporaliter adimplere: quia parne nihil profuit hæc omnia ad vitam æternam conſequendam, ſi ſolummodo ſuperbe, invide, & ne ſingula reprehenſibiliter, & viciose & inordinate quis vivat, & a cæteris bonis operibus vacet: Qui ergo vider te Chriſtum non habere, qui dicit: *Ego ſum fonis vivus qui de cælo deſcendi*, & caritatem, quæ eſt ſpiritus animæ, non habet, cluric quidem ſed ſine bona opera Chriſto adjungit ſe, & caritatis dulcedine repletus, eſurientem omnino ſe pavit. Qui doctrina Spiritus ſancti & ſcripturarum ſanctarum fluentis caret, ſtitiens eſt: ſed ſi ſtitiendi non verbi Dei irriget, & mentem ſuam ſpiritalis gaudii dulcedine abrigat, ille ſe ſtitientem potat. Qui vides te juſtitia, ſive cæteris hominum operam exhibentibus nudatum, & induit ſe juſtitia ſi ſive cæteris virtutibus, nudum ſe procul dubio veſtit. Si in lecto viſitorum fuorum jacet, & morbo iniquitatis ſuæ laborat, & ſanibus peccatorum ſuorum conſtrictus eſt, & viſionum tantum obſtrus patiete in tenebris iniquitatis ſuæ, eſt infirmus quidem: ſed ſi de lecto vitiorum per confeſſionem egrediur, & per penitentiæ lamenta vinculis peccatorum abſolvitur, & ad lucem bonorum operum egreditur, infirmum & in carcere poſitum ſe procul dubio viſitat. Si in hujus vite via videt ſe laborare, & vitiorum procella quaſi quadam aeris intemperie inquietari, & receptaculum bonorum operum non habere, ſciat ſe in itinere poſitum hoſpitio egere: at ſi ſe ad virtutum domum deducat, & ſele in earum tutamine recipiat, hoſpitem quodam ſuſcipit. Que omnia cum filii ſpiritaliter exhibet, Chriſtum in ſuis operibus ſuſcipientem eſt, paſcit, potat, veſtit, viſitat, ac ſuſcipit.

XXXIII.

Admonendi ſunt fideles ſanctæ Dei eccleſiæ, ut filios ſuos & filias ſuas doceant parentibus obedientiam exhibere, dicente domino: *Filii honorifica patrem tuum.* Nam & ipſi parentes erga filios ſuos ac filias ſuas modeſte debent agere, dicente apoſtolo: *Et vos patres nolite ad iracundiam provocare filios veſtros.* Nam & hoc dicendum eſt eis, ut ſi illi genitali affectu parcere velint juſtitiis filiorum, non has impune dominus ſinit, niſi digna penitentia exhibeatur, & qua ſcilicet levius eſt filiis parentum quæſibet flagella ſuſcipere, quam Dei iram incurrere.

XXXIV.

Admonendus eſt populus, quod hæc ſit vera caritas, quæ Deum diligit plufquam ſe, & proximum tamquam ſe, & quæ nihil vult alii fieri, nili quod ſibi vult fieri, & plura, que recenſere longum eſt. Nam & quicunque in potu & cibo, & dandis atque accipiendis rebus, caritatem tantum putant, non mediocriter errant, dicente apoſtolo: *Regnum Dei non eſt cibus & potus.* Nam & ipſa quando cum caritate fiunt bona funt, & inter virtutes computandæ.

XXXV.

Admonendi ſunt qui negotiis ac mercationibus rerum invigilant, ut non plus terrena lucra quam vitam cupiant ſempiternam. Nam qui plus de rebus terrenis quam de animæ ſue ſalute cogitat, valde a vite veritatis aberrat, & juxta quendam ſapientem, vi vita ſua peredidit initia ſua. Sequendus eſt enim in hac parte, ſicut & in cæteris, apoſtolicus ſermo, qui ait: *Et ne quis ſupergrediatur, neque circumvenias in negotio proximum ſuum: vindex eſt enim Dominus de his omnibus.* Sicut enim ab his qui labori agrorum, & cæteris laboribus, victum atque veſtitum, & neceſſaria ulibus humanis acquirere hiantes ſtant, decimæ & elemoſynæ dandæ ſunt: ſin his quoque qui pro neceſſitatibus ſuis negotiis inſiſtunt, faciendum eſt. Unicuique enim homini Deus dedit artem qua paſcatur, & unuſquiſque de arte ſua, de qua corporis neceſſaria ſubidia habet, animæ quoque, quod magis neceſſarium eſt, ſubſidium adminiſtrare debet.

XXXVI.

Hebdomadæ una ante initium quadrageſimæ confeſſiones facerdotibus dande ſunt, penitentia accipienda, diſcordantes reconciliandi, & omnia jurgia ſedanda: & dimittere debent debitoribus ſuis invicem de cordibus ſuis ut liberius dicant: *Dimitte nobis debita noſtra ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris*; & ſic ingredientes in beatæ quadrageſimæ tempus, mundis & puriſicatis mentibus

ANNO CHRISTI 797.

tibus ad ſanctum pascha accedant, & per pœnitentiam fungat. Et quia poſt baptiſmum peccatorum denuo non poteſt baptizari, hoc medicamentum a domino pœnitentiæ datum eſt, ut per eam vice baptiſmi peccata poſt baptiſmum diluantur. Septem enim modis peccata dimitti ſcriptura ſanctæ demonſtrat. Primo in baptiſmo, qui propter remiſſionem peccatorum datus eſt. Secundo per martyrium, juxta illud quod ait ſpalmiſta: *Beatus cui non imputavit dominus peccatum:* quia juxta quoſdam David interrogatus, *Beati quorum remiſſæ ſunt iniquitates, & quorum tecta ſunt peccata.* Remittuntur peccata per baptiſmum, tegunter per pœnitentiam, non imputantur per martyrium. Tertio per eleemoſynam, juxta Dominicum, qui profano Nabuchodonoſor tegi ait: *Peccata tua eleemoſynis redime in miſericordiis pauperum:* & illud: *Sperm ardentem extinguit aqua, & eleemoſyna extinguit peccatum.* Et dominus in evangelio: *Verumtamen date eleemoſynam, & ecce omnia munda ſunt vobis.* Quarto ſi remittatur quis peccanti in le peccata ſua, juxta illud: *Dimittite, & dimittetur vobis, & date & dabitur vobis:* & illud: *Sic & pater veſter dimittet vobis peccata veſtra, ſi remiſeritis unuſquiſque de cordibus veſtris.* Quinto ſi per prædicationem ſuam quis, & per doctrinam ſuam, alios ab errore ſuo convertat, juxta illud quod ait apoſtolus: *Quoniam ſi convertit fecerit quis peccatorem ab errore viæ ſuæ, ſalvabit animam ejus a morte, & cooperit multitudinem peccatorum.* Sexto per caritatem, juxta illud: *Caritas Dei cooperit multitudinem peccatorum per Jeſum Chriſtum dominum noſtrum.* Septimo per penitentiam, juxta illud quod ait David: *Converſus ſum in ærumna mea, dum configitur ſpina.*

XXXVII.

Ipſa autem quadrageſima eum ſumma obſervatione cuſtodiri debet, ut jejunium in ea, præter dies dominicos, qui abſtinentiæ ſubtracti ſunt nullatenus reſolvatur: quia ipſi dies decimæ ſunt ante & poſtri, quos cum omni religione & ſanctitate tranſigere debemus. Nulla in his occaſio ſit ſolvendi jejunii: quia alio tempore ſolet jejunium caritatis cauſſa diſſolvi, iſto vero nullatenus debet. Quia in alio jejunare in voluntate & arbitrio cujuslibet poſitum eſt, in hoc vero non jejunare præceptum Dei tranſcendere eſt. Et in alio tempore jejunare præmium abſtinenti acquirere eſt, in hoc vero, præter infirmos ac parvulos, quiſquis non jejunaverit peccatum ſibi acquirit, quia coldem dies dominus, & per Moſem, & per Eliam, & per ſemetipſum, ſacro ſjejunio conſecravit.

XXXVIII.

Diebus vero jejonii elemoſyna facienda eſt, & cibum vel potum, quo quiſque uti debuit, ſi non jejunaret, pauperibus eroget: quia jejunare, & cibos prandii ad eorum ſervare, non mercedis, ſed cibum eis incrementum.

XXXIX.

Solent plures, qui ſe jejunare putant, mox ut ſignum audiunt ad nonam, manducare: qui nullatenus jejunare credendi ſunt, ſi ante manducaverint, quam veſpertinum celebretur officium. Concurrendum eſt enim ad miſſas, & audidis miſſarum ſolennibus, ſive veſpertinis officiis, largitiæ elemoſynis ad cibum accedendum eſt. Si vero aliquis neceſſitate conſtrictus fuerit, ut ad miſſarum ſolennitatem

ANNO CHRISTI 797.

XLVI.

Admonendus est populus, ut ante publicum peractum officium ad cibum non accedat, & omnes ad sanctam matrem ecclesiam missarum solemnia & prædicationem audituri conveniant: & sacerdotes per oratoria nequaquam missas, nisi tam eaute ante secundam horam celebrent, ut populus a publicis solemnitatibus non abstrahatur. Sed five sacerdotes, qui in circuitu urbis, aut in eadem urbe sunt, five populus, ut prædiximus, in unum ad publicam missarum celebrationem conveniant: excepto Deo sacratis feminis, quibus mos est ad publicum non egredi, sed claustris monasterii contineri.

Ex Labbei Apparat. Tomi VII.

ADDITIO AD CAPITULARE THEODULFI

EPISCOPI AURELIANENSIS.

Hæc & sequentia additio adita ut in Supplementi coroll. Galliæ ex Bignonio.

DIlectissimi fratres, sanctissimi confacerdotes, & nostri ministerii adjutores, obsecro vos & supplici animo in præsentia Domini nostri Jesu Christi & sanctorum ejus, ut digni Deo in omni religione existatis & caritate perseveretis, & sicut populo Dei doctores & ductores in omni exemplo bono, ut populus Dei *utrumque* & per veltram sanctam conversationem & devotam prædicationem eruditum & audiendo & in gloriam sancti nominis Domini nostri Jesu Christi, & in salutem sempiternam animarum vestrarum. Conversamini coram Deo & coram omni populo in cultitate corporis vestri, & humiliate animas vestras, & sancta caritate ad omnes, nihil facientes unde sacerdotium sanctitatis vestræ reprehensibile fiat, nec aliquid in vestra operatione vitæ, quod justæ aquilter detrahi possit. Sint mores vestri fine cupiditate mala, fine avaritia, fine comessatione & ebrietate, sicut decet sanctos Dei sacerdotes, qui populo Dei præstite debent & gubernare ecclesiis Christi. Discite ferdem catholicam, prædicate diligentissime, & eam populo prædicate unusquisque in ecclesia vestra, & facite officii vestra in Dei omnipotentis honore statutis temporibus, ut Deo omnipotenti honorificetur, & nomen ejus sanctum ab omnibus laudetur, qui vos vident honorifice facere sacerdotium vestrum & servitium omnipotentis Dei.

Dignæ prædicate populo, ut confessionem faciant peccatorum suorum, & pœnitentiam accipiant: quidquid in Deo remissionem habere non possunt delictorum suorum, nisi puram faciant confessionem & pœnitentiam justam: & abstineant se a peccatis quæ ante fecerunt, quia hæc est vera pœnitentia & certissima indulgentia, ut item eadem non faciat homo delicta pro quibus veniam postpoluit. Abstineant se a fornicatione: & qui feminas habent, legitime temporibus statutis eis utantur, & honorifice habeant feminas suas, & se fidem castitatis conservare noscibus, sicut vellent quod uxores suæ illis custodiant. Filios vel filias, quos habent, eruditant illos in timore Dei, & in sanctitate sua, ut non sint furares, nec latrones, nec fornicatores, nec ullas quælibet immunditias faciant in corpore suo ad implendam libidinem; ut sint obedientes parentibus suis in omni bono, ut digni sint benedictionem accipere a Domino. Et prædicate omnibus, veritatem amate, benignos esse ad pauperes peregrinosque & miseros, de substantia quam illis dederit Deus: non solum aliena non accipiant, sed etiam sua benigne tribuant, si veline

& populi, tam civitatis, quam & suburbani, A revestiri, in ipsa Missa usque ad benedictionem episcopi, & communionem, detota mente flare debeant: & postea, si voluerint, cum licentia ad suos titulos benedictione & communione peracta revertantur. Et hoc summopere cavendum est sacerdotibus, ut per oratoria, neque per suburbana monasteria, vel ecclesias suburbanas, Missas nequaquam, nisi tam caute, ante feriandam horam, potibique celebrata, celebrare præsumant, ut populus publicis solemnitatibus, tali occasione accepta, a Missa five a prædicatione episcopi fe minime subtrahere possit; sed omnes tam sacerdotes suburbani, quam & in urbe constituti, & populus cunctus, ut prædiximus, una cum illis ad publicum Missarum celebrationem conveniant, & nolli, extra parvulos & infirmos, licet Missam audiam habeant, tam in civitate quam & in parochiis, edere & bibere præsumant ante publicum peractum officium. Si quis hæc statuta transgredi tentaverit, canonico judicio usque ad satisfactionem subdatur.

Ex Baluzii Miscel. to. 7. p. 221.

CAPITULARE SECUNDUM THEODULFI EPISCOPI AURELIANENSIS.

APrimo hominis lapsu, in quo bonum natura velut ipsa radix generis humani vitiata atque nunc seminarium vitiorum naturæ inferum pullulat, unde fit quod cum labore discimus, sine labore obliviscimur, difficile ad virtutes affugimus, facile in vitia dilabimur. Quamobrem omni mentis circumspectione fatagendum, dilecti o sacerdotes, ut in discendo laborem adhibeamus & in retinendo quod didicimus sufum impendamus, maxime nos qui ministrum locum tenemus & similes ejusmodi ordinis nostri. Ecce vos, o sacerdotes Domini, admonemus ut fidem catholicam & memoriter teneatis & corde intelligatis, hoc est, *Credo, & Quicumque vult salvus esse, ante omnia opus est ut teneat catholicam fidem*. Discutiendi autem sunt omnes Domini sacerdotes unum eumdemque Missæ & ferendum aut *Te igitur* memoriter teneant & bene distinguant, & nomina mortuorum & vivorum fuis in locis ordinabiliter & cum omni devotione reciteat, baptisterium ecclesiæ, aut & reædis verbis enuntiare possint, & de negligentia in baptizandis infirmis, ne aliquem fub obrentu infirmorum fanum baptizare præsumant nisi diebus fanctis Paschatis & Pentecostes. Admonendum illis ut pro ministerio baptizandi nihil exigant, five a baptizandis, five a parentibus illorum, nihil manuscula, nihil presbi omnino, fed eum gratiarum actione & cum fumma devotione hoc peragant. Quod fi forte parentes eorum, aut qui eos a facris fontibus fuscipiunt, fponte & gratuito aliquid munetis vobis dare voluerint, accipite nihil hasitantes.

Instruendi funt facerdotes pariterque admonendi qualiter noverint decimas & oblationes quas a fidelibus accipiunt, peregrinorum & pauperum effe ftipendia, & non quafi fuis fed quafi commendatis uti; de quibus omnibus fcitant fe rationem poftmodum & condemnationem pafturos. Qualiter vero difpenfari debeant facri canones inftituunt, fcilicet ut quatuor partes inde fiant, una ad fabricam Eccleſiæ relevandam, altera pauperibus diftribuenda, tertia Presbytero cum

B

C

D

E

ANNO CHRISTI 797.

f. ut omnis oratio p. ad habitum, hodie &c.

Vide lib. 6. miscellanear. p. 80. 112.

Tit. 2. Capitulor. f. 61.

Tit. 6. miscellan. f. 153. 155.

1 *Theodulphi capitulare.*] Qui hos Theodulfi canones primus in lucem dedit cardinalis Baronius, cum de tempore quo fcripti fuere nihil habetur, in annum Chriſti accexere. eos conjecit, fetius omnino quam par fuit; quia Theodulfum ad ea tempora non pertenille oftendit Jonas ejus in Auctoritatibus cathedra fuccefſor, qui a Ludovico pio poſt Ayrodum Parifienſem ad Eugenium papam miſſus eſt anno occexxiv. Quamvis ab anno concilium nihil erat, apiius tamen referri ad hanc tempora poſſe videtur eft, quæ propius abeant ab exordio pontificatus Theodulfi; quem poſt annum, aute fynodum Francofordienſem epiſcopum jam fuiſſe, Alcuini ad Caſolum regem epiſtola ix. declarat.

2 *Idem quoque Sirmondus editioni operum omnium Theodulfi anno 1646. procurator Par. in 8. hanc annotationem inſerens: Quidquid horum hanc Theodulfus, & poſt illum fimiles alios Herardus Turonenſis, & Riculfus Suefſionenſis, in quos quod quisque capitulorum conſcripſerit, capitula & capitularia nuncupavit: quemadmodum & legum regnatium ceſſores, ut iſdem nominibus eandem ab cauſſam appellentur, temporum quoque illorum fuis ofbitum: Sic enim & apud Graecos, nafcanur, fimiles dicta funt, Mavis verbi gratia eruntur Diadochi, Nili, alioumque opuſcula ſæcnica, & Aspeci parmenica & cæteta id genus *Ita notandum* compoſita.

Vide Nov. ad Regiment. p. 751. & ad Capitularia p. 1238.

Vide Nov. ad Capitularia p. 1119.

scribus lapsus sit, corrigant & publice cum suo facerdote emendent.

His & aliis quantum poterit singulis diebus dominicis plebem suam instruat.

Admoneat etiam ut omnibus noctibus sabbati & omnibus dominicis diebus cum suis noctibus sequentibus, similiter & in solennitatibus, in jejuniis, abstineant se a carnali voluptate; ut mundi corpore & corde ad Ecclesiam accedant, & solennitatem celebrem impuritate voluptatis sordare non præsumant.

Præcipiendum sacerdotibus Domini secundum canonicam auctoritatem de lepulturis & hominibus sepeliendis nihil muneris exigant, nisi forte qui sepelitur vivens jusserit Ecclesiæ in cujus atrio sepelitur de suis rebus aliquid tribuere, aut etiam post mortem illius, quibus commissum est ejus eleemosynam facere, de illius rebus aliquid sponte dare voluerint. Tamen nullatenus a Presbyteris aliquam rem illis exigatur nec ab illis qui locis & viciis præsunt vel quorum possessio est ipsa Ecclesia vel hereditario vel beneficiario jure.

Prohibendum etiam secundum majorum instituta ut in Ecclesia nullatenus sepelientur, sed in atrio aut in portico aut exedra Ecclesiæ. Intra Ecclesiam vero prope altare, ubi corpus Dominì & sanguis conficitur, nullatenus habeant licentiam sepeliendi.

Adulterum aut adulteram si Presbyter in domo sua retinuerit &, quod nefas est, confessetur in domo sua adulterum fieri, scias se sui gradus honore privandum. Si vero hoc in plebe sibi commissa reperierit, nisi statim, si vires suppetunt, non emendaverit, sed ita per propter potentiæ timorem aut propter beneficium & lucrum & amicitiam illorum consenserit adulteris, cum depalatum fuerit excommunicandum. Si vero ille quantum potuit excommunaverit & non potuit malum illud vetare, animam suam liberavit. Verumtamen cum omni studio debet Archidiaconus hoc & Archidiaconus Episcopo denunciare.

De incestis omni studio perquirendum sacerdotibus per homines veraces & timorem Dei ante oculos habentes. Et si repertum fuerit, statim aut ipsi emendare studeant, aut cum adjutorio Archidiaconi aut Episcopi emendare & extirpare satagant, ne tanto flagitii scelere illi polluantur & pereant & aliorum vicinitate omnipotentis Dei iram incurrant.

Admonendi sunt sacerdotes & instruendi ut primum ipsi ab omni stimulatione carnis sint alieni, & tunc plebibus sibi subjectis & verbis prædicent & exemplum ostendant ut ab omni se fornicationę & ab omni irrationabili, velut pecudum, luxuriæ & pollutioni abstineant. Munda se corpore & mente Deo præparent de confessionibus fidelium accipiendis, & consiliis blandis; quia licet pro modulo quantitatis peccati se penitentiæ tempus instituendum & longum sit breve vel diffricum vel leve vel mediocre, sacerdos, cum accipit confessiones fidelium confessionem peccatorum, quia licet ipsum peccatum perpetrantem sit, aut si postea iteratum aut frequentet perpetrantem sit, si ignorat, si cognoscat, si per obrietatem & per quodlibet ingenium factum sit; ut cum inveneris unde radix illius peccati procedit, tunc congruam adhibeat medicinam.

Quæcunque vero peccati adhibenda sit medicina, secundum canones authenticorum sanctorum patrum esse debet, & non secundum placitum hominis, nec secundum voluntatem; nec in hac parte voluntas aut gratia hominis sectanda, sed voluntas Dei in omnibus exquirenda in scripturis sanctis, quatenus digna peccibus & penitudine digna placari possit omnipotentis Dei vindicta, quam homo suo vitio provocavit. Ad pœnitentiam vero populus taliter admonendus cum fragilitatis nostræ calus sæpe confitet in vita proclivis; quamquam subventum sit in Christi passione ut quod meritum peccati exigebat, Christi sanguis redimeret. Et cum salutaribus institutis sacerdotalis baptismæ in remissionem omnium peccatorum concesso abluamur, tamen quia per modum illius vitæ carnem sine vitiorum turbine occupagem degere & subripientibus nostræ imbecillitatis flagitiis vitam suo peccato nocula ducere non possumus, concessum est clementissimi Dei pietate remedium verę confessionis & pœnitentiæ ablutio peccatorum, Domino propitiante per quæ dicitur: *Quæ scripturæ peccatis, sed ut revertatur & vivat*. Et illud evangelii: *Facite fructus dignos penitentiæ*. Et Apostolus: *Confitemini alterutrum peccata vestra, & orate ad invicem ut salvemini*. Elt quippe verę confessionis fructuosa pœnitentia, pœnitenda non admittere, admissa cum gemitu cordis deflere, satisfactione vera peccatorum causas excidere, ac eorum fuggestionibus adtum indulgere, nec interom in vitiis perpetratis delabi.

Capitalia & mortalia crimina publice defendada sunt secundum canonum & sanctorum patrum institutiones. Sed & secreta satisfactione solvi mortalia crimina non negamus, mutata tamen prius animi intentione, & seculari jactantia ritual depellata, per religionis confessionem & per vitæ correctionem & jugi immeo perpetuo luctu fe submittente. Nec debet tamen quisque deperare de omnipotentis Dei misericordia & innumera pietate, quia scriptum eft: *Peccator quocunque die converfus fuerit ab errore viæ fuæ, & declinaverit ab operibus malis, omnes iniquitates ejus in oblivione erunt*. Pœnitentiæ quippe modus in facerdotis pendet arbitrio. Qui facerdos diligentissime fanctorum patrum inftituta discutiens & intelligens, fecundum eorum auctoritatem confitentibus pœnitentiam indicere debet. Et quippe plenitudo canonum & facerdotum patrum firmissima inftitutio.

Homicidium fi quis voluntarie vel per insidias fecerit, jugi & pœnitentiæ fubmittat; & fi hoc publice actum conftat, fi laicus, deponat arma & omnem fæcularem militiam, & publice fatisfaciat, ita ut quadraginta diebus extra Ecclesiam foris ad oftium oret; quibus in pane & aqua exactis, a communione orationum quinquennio removeatur, poft quinquennium tantum in orationem communionem recipiatur, non offerat, non corpus Domini omnino attingat; in quo perdurans quatuordecim annos, tunc ad plenam communionem cum orationibus recipiatur, circa exitum vitæ hanc conlequatur humanitatem ut viaticum accipiat eucharistiæ. Si fatisfactionis illius fit in arbitrio facerdotis, fecundum perfonam & poffibilitatem fic ei imponatur abftinentia ciborum. Si autem occultum fit, occulte fimiliter agat ficut fuperius infertum tenetur.

Homicidium qui cafu non volens perpetravere, prior quidem regula per feptem annos pœnitentiam communionis focìavit fecundum gradus conftitutos. Hæc vero Ancyrani Concilii definitio quinquennii temporis pœnitentiam vibuit, ut quadraginta diebus foris ad Eccleliæ oftium

oftium ftet; quibus peractis, biennio ab oratione exterminet fidelium fegregetur, non communicet, non offerat; poft biennium recipiatur in communione orationum & offerat, non tamen communicet; poft quinquennium ad plenam communionem recipiatur. Abftinentia ciborum in arbitrio facerdotis manebit. fecundum perfonam & qualitatem luminis, fic & pondus & abftinentia erit.

Si quis gerdiens per viam, & aut in domo fua, aut in platea civitatis aut villæ, fubito aut ab alio fuperventus, aut litis contentione, volens fe defendere habere contra illum aetea odium, interfecerit hominem, feptem annos fecundum canonum inftitutionem poeniteat, tribus a communione privetur, quatuor in communione orationum & oblationum fufcipiens, in facerdotis prudebit arbitrio utrum fit corpus Chrifti dignus accipere aut ufque ad plenitudinem pœnitentiæ ab eo feparari. Abftinentia ciborum in pœnitentia erit facerdotis fecundum poffibilitatem pœnitentis & devotionem & affectionem lacrymarum.

Mulieres quæ fornicatæ & partus fuos necant, aut fecum agunt ut utero conceptos excutiant, antiqua quidem definitio ufque ad exitum vitæ eas ab Ecclefia removit. Plumurius autem nunc Ancyranæ Concilii definitionem decem annorum tempus pœnitentiæ fubmittuntur, ita ut quadraginta diebus foris ad oftium Ecclefiæ orent; quibus peractis, per annorum quatuor fpatia a communione fidelium & oblationum removeantur, deinde in communione orationum recepta decennii tempus impleant, & propter humanitatem eucharistiam poft actum pœnitentiam accipiant. Erit tamen in arbitrio facerdotis an ante perfectionem pœnitentiæ ad corpus Chrifti accedere debeat fecundum quod viderit eas compunctas in lacrymis confuetas & devotionem magnam habentes. Ciborum abftinentia erit in facerdotis providentia fecundum quod eas viderit pœnitere & pro perfonarum qualitate.

Mulier quæ duobus fratribus nupferit abjici debet ufque ad diem mortis. Sed propter humanitatem in extremis fuis facramentis reconciliari oportet, ita tamen ut viros priores non recipiat & maneat innupta, & vir ejus abfque uxore fimili pœnitentiæ fubdatur.

Quod fi duo fratres cum una femina fornicati fuerint, nefcientes alter alterius fornicationem, ftatim ut cognoverint adulterium, qui hanc habet uxorem dimittat. Et ille quidem poft actam pœnitentiam, fi uxor defuncta fuerit, poteft alteri fociari, illa vivente nequaquam. Illa vero nunquam ulterius poterit in conjugium aflumi, & jugi pœnitentiæ fubmitta, ad extitum vitæ communionis gratiam percipiat.

Mulier quæ dormiens filium fuum opprefferit, & mortuus fuerit, fex annos pœniteat. Vir ejus, fi in illo loco fuerit, quatuor, fi vero in uno lecto, fimili modo pœniteat, duos in pane & aqua, reliquos quatuor fecundum quod facerdos illos videre poffe, ita ut fit imponat abftinentiam ciborum. Similiter & vir habens uxorem, fi adulterium perpetraverit, faciat, poft triennium communicet.

Si cujus uxor adulterium perpetraverit, & a viro deprehenfum fuerit & publicatum, dimittat uxorem, fi voluerit, propter fornicationem. Illa vero fecundum quod fuperius infertum eft agat pœnitentiam. Vir vero ejus illa viverne nullatenus habeat licentiam aliam ducere uxorem. Aut fi voluerit, adulteram fibi reconciliare licentiam habeat, ita tamen ut pariter cum illa & pœnitentiam agat, & exacta pœnitentia ad communionis gratiam, ficut fuperius habetur infertum, accedant. Similis forma & in muliere fervabitur. Si vir ejus eam adulteraverit, habeat poteftatem dimittendi virum propter fornicationem, manent innupta quandiu vir ejus vivere; quia & hoc ille habet poteftatem accipere aliam prima vivente, nec illa alium virum ducere vivente adhuc primo. Habent tamen poteftatem pœnitentiæ & reconciliare.

Si qua mulier non habens virum, aut vir non habens uxorem, fornicati fuerint, quinque annos pœniteant.

Quod fi vir non habens uxorem cum alterius uxore adulteraverit, aut fi qua mulier non habens virum cum alterius viro adulteraverit, adulter erit uterque, & fecundum quod fuperius contitetur illicentiam pœnitentiæ agant.

Fortem fi quis fecerit, feptem annos pœniteat, tres in pane & aqua. Secundum futi qualitatem, ita & modus erit pœnitentiæ. Si per neceffitatem fortem fecerit, levigetur. Dicit enim Salomon: *Non eft grandis culpa cum quis furatus fuerit. Furatur enim ut efuriatem implear animam.*

Qui perjuraverit, fimiliter feptem annos pœniteat.

Qui falsum teftimonium diserit, & ejus teftimonium aliqui occiderit, feptem annos pœniteat; ita tamen ut ille qui teftimonium dixit domnum reftituat omne cui per fum falsi teftimonium ablatum fuerit, ut poffit ad veniam per pœnitentiam pervenire. Si autem hoc facere noluerit, fciat fe fe in vanum pœnitentiam agere.

Qui irrationabiliter verfantur, de his agatur quod in canonibus continetur in titulo in quo Græca verba funt, quæ in Latinum verfa funt de Concilio Antyrano cap. XVI. in quo fenfus triplex, hoc eft, a bis qui cum pecoribus commixti funt, & de his qui more pecorum inceftu commiferunt cum conlanguineis, & de his qui cum maftruis concubuerunt. Quotquot igitur ante vigefimum annum ætatis in tale crimen admiferint, quindecim annis in pœnitentiis exactis, orationibus tantum incipiant participari, & in quinquennio altero in communione limplici pœnitentes, poft vigefimum ob oblatione ad communionem fufcipiantur. Difcutiatur autem & vita eorum quæ fuerit tempori pœnitentiæ, & ita hanc humanitatem conlequantur. Quod fi qui perfeverantes in ipfis criminibus, prolixius tempus habeant fubmiffionis, & tales nonquam poterunt ad facerdotium provehi. Quotquot exacta vigiati annorum ætate & illi qui uxores habent in hac fcelera inciderint, vigiati quinque annis pœnitentia acta ad communionem folummodo orationum recipiantur, altero vero quinquennio perdurantes plenam com oblatione recipiant communionem. Quod fi uxores habentes & excedentes quinquagefimum fuæ ætatis annum in hac peccaverint, adultum vitæ tantum communionem merecantur. Hi vero qui ficut mutæ viverunt animalia, & fe & alios hujufmodi peccati fcabie contaminaverint, id eft, in conlanguineis, in pecudibus, in maficulis, ftatuto tempore pœnitentiæ non inter alios quam inter eos ftare & orare debere qui tempeftate lunatica jactantur elfi ad terram Spiritus immundo vexati, id eft, cum energumenis. Sitor vero

tem plus abominabile *inter eos* iumento quam A cum masculo, ita plus irrationabile crimen cum masculo quam cum muliere. Cum conſanguineo & cum ſanctimoniali peccare æquale crimen. Id lex *Moyſi* morte *mori* judicat. Et cum iumenta & maſculo & cum conſanguinea coniuges.

Æquale autem crimen feminam cum femina peccare ſicut maſculum cum maſculo, & æqualis eſſe debet pœnitentia. De talibus ait Apoſtolus: *Nam femine eorum immutaverunt naturalem uſum in eum uſum qui contra naturam eſt. Similiter & maſculi relicto naturali uſu feminæ exarſerunt in deſideriis ſuis invicem, maſculi in maſculos turpitudinem operantes.* Quod autem ſupra dictum de his agatur qui publice ad conſeſſionem venerint & publice pœnitentiam egerint. B Quod ſi occulte actum eſt, & occulte ad facerdotem venerint, & paratum confeſſionem fecerint, occulte pœnitentiæ ſecundum ætatis modum quod ſuperius continetur, ita videlicet ut ſi ante vigintum annum aut per ignorantiam hoc egit, aut per hominem, & cum conſanguinea, ſtatim cum cognoverit hoc grave eſſe ſcelus dimiſit, ut humanius loquamur, ſeptem annos pœnitear, tribus abſtinentia carne, & anno non communicet, nec adipſum diem Paſchæ, nec offerat, & omni ſe mente ſubjiciat, ut ſpiritus ſalvus ſtat in die Domini, cæteroſque ſecundum modum fragilitatis in arbitrio ſacerdotis ſciat in abſtinentia ciborum. Quod ſi longiori tempore in hoc crimine verſatus, & poſtquam novit illud feſſus magnum eſſe peccatum commonitus, iterum atque iterum hoc perpetravit, ſicut ſuperius continetur inſtitutum ita pœnitebit. Primum quinque annis ab omni communione ſegregatus, poſt illos quindecim annos non offerat, non communicet ad orationem, cum cæteris diebus vitæ in Eccleſiam non intret; quibus exactis, tantum ad communionem orationis ſuſcipiatur. Deinde in pœnitentia viginti annis expleta, in bene & cum lacrymis & cum omni devotione pœnitentiam egit, ad plenam communionem & reconciliationem ſuſcipiatur. Similiter & de cæteris temporibus ſupra inſertis obſervandum. Si, quod abſit, in locis ſanctis tale crimen admiſerit aliquis, duplicetur illi pœnitentia. Vocatur autem in ſcripturis crimen peſſimum tam de jumento quam E de maſculo quam de conſanguinea. Vocatur autem in mundo immunditia vel deteſtabile peccatum cum femina non naturaliter concumbere, cum unde Onas filius Juda a Deo percuſſus fuit quia concubuit in terram ſemen ingreſſus ad muliorem. Simul etiam vocatur immunditia mollities vel propter tactum vel viſum vel recordationem mulieris, aut aliqua delectatione accidentis vigilanti, vel qui ipſe ſe ſolus ſua impuritate ſolus cum ſe ipſo vel cum alio exerceat; de quibus ait Paulus Apoſtolus. *Neque immundi regnum Dei poſſidebunt*. Item: *nec omni immunditia, nec nominetur in vobis*. Et alibi: *Neque molles regnum. Dei poſſidebunt*. Qui in his incidit, & pœnitere, quafi de crimine quod de regno Dei excludit.

Adulterium, quia Presbyter perpetraverit, ſive palatum & publice cognitum, ab ordine ſacerdotii ceſſabit, & publica pœnitentia decem annorum purgabitur. Quod ſi occulte hoc fecerit, & occulte ad confeſſionem venerit, occulte ei pœnitentia imponatur. Relinquatur autem in ſuo arbitrio utrum ceſſare debeat ab illo miniſterio, an permanens poſſit dignam ſatisfactionem Domino exinde facere. Quod ſi ille ſe lacrymis & orationibus devotiſſime quotidie laverit & eleemoſynarum exhibitione quibus facultas ſuppetet ſanaverit, ſi poterit occulte in huc permanens gradu agere pœnitentiam. Fornicationem ſi perpetraverit, eodem modo purgabitur ſeptem annis. Si vero ſodomitice, id eſt, ſi more bruto collapſus fit, eodem modo XV. annis explabitur.

Similis forma & de Diaconis & de his qui in ſacris ordinibus conſtituti ſunt obſervanda, ita videlicet ut Diaconus ſeptem annis pœniteat pro adulterio, pro fornicatione vero quinque annis, pro ſodomitico decem annis, pro adulterio quinque annis, pro pollutione manus ſeptem annis, pro ſodomitico ſeptem annis. Secundum præfixos gradus ubique ad ultimum gradum eccleſiaſticum obſervantia talis habeatur. Ne quis autem ſe excuſet facerdotem ex eo quod ait Paulus Apoſtolus, *Propter fornicationem autem uniuſquiſque uxorem habeat*, ſciant his tantum effe dictum qui in laicali ordine conſtituti ſunt, vel qui nondum ad ſubdiaconum aſcenderint. Nullo modo enim ad ſubdiaconatum permittunt canones accedere nifi eos qui perpetuam continentiam caſtitatis promiſerint & deinceps ſervaturos. Nam facerdotes Judæorum a Domino juſſi ſunt per Moyſem ducere uxores, & de nulla tribu nifi de Levi habent facerdotes, ut progenies una cuſtodiretur per ſacerdotem.

Nunc autem de duobus gentibus, ſicut ad baptiſmum, ſic ad facerdotium permittuntur accedere; nullique neceſſitas uxores ducere, qui non per carnis ſucceſſionem, ſed per ſpiritualem vocationem ſunt ſubrogandi. Ipſi tamen Judæorum facerdotes, non habentes tam ſanctum ſacrificium ſicut nos habemus, tempore vicis ſuæ longe erant a domo ſua, & ex ordine operæ remoti juxta exemplum continentiæ caſtitatis excubabant donec tempus miniſterii ſui expleret. Nunc autem, ſicut ſuperius miniſtrare debent, ita ſecundum conſtitutiones ille optimi facerdotes. Tractant enim, non victimas pecudum, ſed ipſum immaculatum corpus & ſanguinem Domini. Ejuſdem continentiæ & Diaconi & Subdiaconi & in Domino & ipſi in tractatione tanti ſacramenti miniſtri accedunt altaris.

Laicis vero vel qui nequaquam ad altaris miniſterium accedunt præcipitur ab Apoſtolo ut qui ſe non continent nubant: *Melius enim nubere quam uri*. Hoc eſt, melius eſt uxorem legitime ducere quam exardeſcere per opera fornicationis & adulterii ive ſodomitici & immunditiæ.

Admonendi ſunt Presbyteri; ut caritatem inter ſe habentes mutuam, procul ab omni fallu ſuperbiæ & invidiæ mordacitate ſanctum exemplum bubilis donent tam clero quam laicis. Non ſint rapaces, non cupidi, non vinolenti, non protaces, non riſoſi, non calumniam cuiquam facientes, ſed in omnibus ſe ipſos irreprehenſibiliter cuſtodientes, formam ſalutis clero & plebibus impertient, quatenus eorum exemplis ad æternam vitam & morum probitatem proficientes humilitate ſubleventur.

Admonendi ſunt ut uluras nequaquam exerceant, & plebibus ſibi ſubjectis & clero prædicent

cent ut ab hoc vitio omnibus modis abſtineant A ſecundum canonum inſtitutionem, Quiſquis per quodlibet ingenium magis accipit quam præſtat, ſciat ſe uſuram feciſſe. Nam ſi quis triticum aut aliam ſpeciem frugum commodat, & non eamdem ſpeciem accipit, ſed aut denarios, aut quantum tum venundari poterat quando illa commodavit, aut aliquid aliud accepit, abſque dubio uſuram perpetravit. Si quis vero ex ordine clericorum hoc agere præſumpſerit, ſciat ſe illi gradus periculum ſubditurum. Si vero laicus fuerit, ſciat ſe excommunicandum. Unde convenit ut primum omnes in clericali ordine conſtituti ab his abſtineant & admodum plebibus ſingulari ac nullus hoc facere omnino audeat.

Sacerdos cum a fidelibus confeſſionem accipit, B Chriſtus ait: *Omnia quæcumque ligaveritis ſuper terram erunt ligata in cœlo, & quæcumque ſolveritis ſuper terram erunt ſoluta in cœlo*. Et Paulus: *Sed non ædificat ſuper lignum & ſtipulam*. *Nolite lacum dare diabolo*. Et iterum: *Non vos defendentes, ſed date locum iræ*. Hæc patriſtarum ſententia. *Beati pacifici*, ait Dominus, *quoniam filii Dei vocabuntur*. Et iterum: *Diligite inimicos veſtros, benefacite his qui vos perſequuntur & calumniantibus vobis*. Et alibi: *In patientia veſtra poſſidebitis animas veſtras*. Non ipſum autem proprie triſtitia quod ira. Triſtitia ad acediam pertinet, triſtitia ſecali generat mortem. Triſtitia quæ ex delectamento operatur & inſtabilitatem locorum. Unde & acidioſus dicitur triſtis. Apoſtoli irati non fuerunt, triſtes autem fuerunt. Triſtitia eorum veſta eſt in gandium. Et nihilita ſive acedia, quæ eſt vitium ſanpradictum, gaudio ſpirituali ſananda. Octavum principale vitium ſuperbia, de qua Chriſtus ait: *Omnis qui ſe exaltaverit humiliabitur*. Et Salomon: *Ubi fuerit ſuperbia, ibi erit contumelia*. Jeſus filius Syrach: *Odibilis coram Deo & hominibus ſuperbia*. Angulbertus: *Quid tanta in nos ſuperbia, quæ origines gignit? Quæ non magis homines facunt mergere cupit?* Inde angeli facti ſunt dæmones. Sicut ſuperbia origo omnium criminum, ſic ruina omnium virtutum. Sanctus Gregorius ait: *Fruſtra ad humeralem innitis angulum, & fruſtus ſuperbis inutilis Domino*. Sicut pondus fruſtum frangit ramum, ſic ſuperbia decorem everſit animarum. Superbia depoſuit archangelum & tanquam ſagitta fecit decidere in Paradiſum. Hæc humilitate ſananda, quia humilitate homines angelis adæquantur.

Hæc octo principalia vitia & illæ quæ de radicibus illorum oriuntur niſi mundaverit quis hic per confeſſionem & pœnitentiam, non poſſunt mundari in die judicii, ſed deducunt homines in infernum. Quid erubeſcit homo confiteri, qui peccatis non erubuit coinquinari? Contendo diluitur quod peccando contrahitur. Quomodo poteſt medicus vulnus ſanare quod ægrotus erubeſcit oſtendere? Ægrotus peccator, ſalvandos ſapiens medicus.

Qui autem confitetur, ſicdat genua cum ſacerdote coram Deo, & tunc confitetur quicquid a juventute recordari poteſt ex omnibus modis quæ geſſit. Et ſi ille tota facinora ſua recordari non poſſit, ſaltem ſi forſitan erubeſcit, ſacerdos debet eum interrogare quicquid in peccatis inextricatus confitetur eſt, ſi in illud vel in aliud crimen cecidit. Sed tamen non omnia crimina debent ei innotelcere, quia multa vitia veritatem in pœnitentiali quæ non deret hominem ſcire. Ideo non debet eum facerdos de omnibus interrogare; ne forte cum ab illo receſſerit, fugiente diabolo in aliquod crimen de his quæ nunquam ante ſcierat cadat. Et poſtquam omnia peccata ſua

sua confessus fuerit, faciat ei symbolum dicere & omnibus qui in te peccaverunt dimittere & emendationem promittere Deo, nec iterum ad illa peccata redeat: Cum hæc omnia fecerit, confidenter sacerdotes magnificandum culparum, & justa modum imponat ei tempus pœnitentiæ. Deinde super eum leptem psalmos pœnitentiales cum orationibus quæ sunt in sacramentario dicat, & absolvat eum in pace.

Sciendum autem quod si quis Episcoporum in aliquo de octo principalibus vitiosus sit, quatuordecim annis pœniteat, Presbyter duodecim, Diaconus octo, clericus sex, laicus quatuor.

Mulier quæ partum suum necat, XIV. annis pœniteat. Si filium suum occiderit, XV. annis pœniteat. Si in utero ante partum occiderit, VII. annis pœniteat. Si infans fine baptismo mortuus fuerit, parentes ejus annum integrum pœniteant, & nunquam fine aliqua pœnitentia stant.

Sunt aliqui peccata quæ, sicut Isidorus ait, ligue purgatorio purgari possunt; quæ est superfluitas manducandi & bibendi, paulandi, loquendi, & tarditas infirmos visitandi, ad Ecclesiam veniendi, elemosynam dandi, ira repentina, quæ non tenetur in corde, obrietas, si non frequenter. Nam ira quæ non cito sedatur & odium generat & desiderat vindictam, & inter principalia reputatur.

Quidam dixerunt minora peccata esse blasphemidi, id est parvum perjurium, si non frequentes fuerint, loquentes inter jocando vel irascendo, parvæ res fuerum, nubere cum uxore quam polluxit in somno, percutere homines non tamquam fluat, truncare membrum hominis ut non moriatur, coire cum uxore in die dominico vel in diebus quibus non licet, violare mortuorum sepulchra cauſſa ibi fabricandi altaria, negligere sacrificium ut non faciat cum diligentia quæ debet, bibere maleficium vel immundam rem, uluras dare, res alienas tollere parvas, sacrilegium facere in parvis rebus, id eſt, de Eccleſia furari aliquid, pecuniam eccleſiaſticam furari vel fraudare, domum eremare ſine damno magno, alios cauſſa lucrandi inebriare, meretricia mandocare, id eſt, meretricibus a beſtia vel avibus vel de morbo mortua. De his & talibus ejuſmodi ſimilibus Epiſcopus VII. hebdomadas pœniteat, Presbyter quinque, Diaconus quatuor, Subdiaconus tres, clericus duas, laicus unam. Si in majori crimine in ipſis rebus vel aliis inventus, ſecundum levitatem vel aſtimationem peccati modus pœnitentiæ vel amplibatur vel lenigabitur. Odio vero fratrem, in quo odio quanto tempore fuerit, tanto ſpatio in pane & aqua virat.

Admonendi etiam ſunt ſacerdotes de unctione infirmorum & pœnitentia, ne aliquis ſine viatico moriatur. Sed & ſi quis poſtmodum in infirmitate quærit, duos ſacerdos ad eum venire, ſi contigerit eum officio linguæ privari, conſtitutum eſt ut domini viri illi qui eum eo ab initio infirmitatis fuerunt vera teſtimonia dicant; quæ ab illo audierunt dum loqui poterat, ſive de pœnitentia, ſive de barba tondenda, ſive de monachatu: Et nunc ſacerdos communitus officium circa eum adimpleat, & fideiuſſoribus ejus pœnitentiam ejus pro eo imponat, & illum pro eo adimpleant.

Si autem vero ſi ita fuerit infirmatur ut eum unge nequeat, & alter Epiſcopus non ſit præſens qui ei oleum ad impetrat unctionis, Presbyter vero ſicut cum ſacerdotis officio conſecrare. Nulla enim in primo tempore prædicationis Apoſtolorum diſtinctio fuit inter Epiſcopos & Presbyteros; nec adhuc eſſet, niſi cauſſa differentiæ haereticorum diverſa docebant & contraria ſibi multi Presbyteri.

Primitus autem infirmo pœnitentia detur. Deinde, ſi permiſerit infirmitas, abluto corpore, albis veſtibus induatur, & in Eccleſiam deportetur, & jaceat in cilicio ſuperſecto cinere. Portetur ibi crux & aqua benedicta; ut cum venerint ad eum viſitatores presbyteri, dicant capitulum: *Pax huic domui & omnibus habitantibus intus. Pax ingredientibus & egredientibus in nomine Domini.* Deinde fundat ſacerdos de oleo ſacrato in aquam benedictam, & ſpargat eam ſuper antiphona: *Benedic Domine domum iſtam & omnes habitantes in ea, quoniam tu Domine dixiſti, Pax huic domui &c. Benedic Domine timentes te puſillos cum majoribus. Benedicti vos a Domino, qui fecit cœlum & terram.* Et iterum dicat antiphonam: *Aſperges me Domine hyſſopo. &c.* Et data oratione cineretur ſacratum imponat capiti & pectori infirmi in cruce modum dicens: *In ſudore vultus tui veſceris pane tuo donec revertaris in terram de qua ſumpta es. Pulvis es, & in pulverem reverteris.* Deinde incipiant ſeptem pſalmos pœnitentiales per ordinem. Et poſtea, inflexis genibus flexis & capite inclinato ſive omni corpore proſtratus. Poſt licaniam dicta oratione incipiat unctionem, canentibus ceteris pſalmos & antiphonam congruentes, & faciat de oleo ſuper eum duodecim ſigna crucis, hoc eſt, primum inter ſcapulas magnam crucem uſque ad collum & ex transverſo ſigna ſuper ſcapulas omnia orantes, deinde in collo ſigna ad cervicem, tertiam ſuper caput uſque ad frontem in tranſverſo ab aure uſque ad aurem, deinde quartam & quintam in viſu, hoc eſt, in ſuperciliis oculum, ſextam in olfactu, id eſt, in naſo ſive in naribus, ſeptimam in guſtu, hoc eſt, in labiis, octavam & nonam crucem in auditu, id eſt, in auribus deforis, decimam in gutture, undecimam in pectore, duodecimam & decimam tertiam in tactu, id eſt, in unaquaque manu deforis, reliquas duas in pedibus. Hoc autem numero quindecies faciunt cruces de oleo ſacrato ſuper hominem infirmum propter trinitatis myſterium & quinque ſenſuum ſignificationem. Terni enim quinques quindecim perficiunt. Et quia per imparem numerum ſæpius ſanctificare ſolitum eſt, quidam viginti cruces facere ſuper infirmum volunt, quidam ex quatuor, id eſt, tres inter ſcapulas, tres ſuper ſcapulas, tres in collo, in cervice, in cerebro, tres in fronte & ſuperciliis, tres in naribus & labiis, duas in auribus, duas in gutture & pectore, duas in manibus, duas in pedibus. Quidam addunt duas in temporibus, duas in manibus interius faciunt. Quidam in fronte ullius nec in manibus facerdotis interius crucem de oleo facere oportere dicunt. Sed tamen nil obeſt. Epiſcopus enim non oleum infirmorum ſed chrisma frontibus omnium baptizatorum & manibus ſacerdotum imponit. Nam pectus & inter ſcapulas baptizatis crucem faciendo de oleo exorciſato, non de oleo infirmorum, Presbyter tangit ante baptiſmum. Itaque nil obeſte videmus eadem loca tangi in unctione infirmi de oleo infirmorum. Apoſtoli autem angentes oleo infirmos non amplius quam tres cruces cum oleo ſuper eos faciebant. Unde Graeci, qui ipſam traditionem Apoſtolorum imitantur, ſimiliter tres tantum cruces cum oleo faciunt, ſundentes cum ampulla oleum infirmorum in cruces

eis modum ſuper caput & veſtimenta & totum A corpus infirmi, incipientes crucem a capite uſque ad pedes, a dextera manu dextera ulque ad brachia & pectus uſque ad ſiniſtram manum, ſemel dicentes ad ipſas tres cruces: *Unge te in nomine patris & filii & ſpiritus ſancti, ut mutia fides ſalvet te, & alleviet te Dominus, & ſi in peccatis ſit, remittantur tibi.* Illa autem veſtimenta oleo ſuperfula quibus infirmandus non ſepelitur, & ſi conveniat, abluuntur in loco mundo, & iterum utitur eis. Non ſolum autem clericis, ſed etiam laicis, nec tantum viris, ſed & feminis, undio talis tribuenda, ſi neceſſe fuerit; quia quoſdam ſanctos vivos legimus puellas paralyticas oleo ſancto unuiſſe & ſanaſſe. Energumenos etiam legimus oleo ſancto perunctos & ſanatos. Ideo ſi infirmus in mentiam verſus, tamen juxta Conciliam Aranſicenſe omne officium pœnitentis exhibeatur ei, & ipſa communio, ſi tamen in ſua ſanitate catholicam ſidem confeſſus fuerit. Et ſi ſanatus fuerit, *peregre proficiſcatur penitus peregrinum, & non pictatis cauſa feranturr.* Et rite in hora, qua ſubito obmutuſſeens baptizari aut pœnitentiam accipere potuit, ſi voluntatis præteritæ teſtimonia juſta fuerint. Sic quemdia vix apparet in infirmo, commendari omnibus officiis pietatis poterit, etiamſi teſtimonia voluntatis ejus deficerint. Pro ſide tamen amicorum omnia ei debent impendi ſacramentorum adjutoria, exemplo euangelico, ubi Jeſus non ad paralytici ſed ad illorum qui eum portabant fidem reſpiciens ait: *Homo, dimittuntur tibi peccata tua.* Hoc autem omnibus modis obſervari oportet, ut poſt mortem communio euchariſtiæ in os cadaveris * immittatur aliquo intuitu miſericordiæ. quod prohibent multæ canones. Sola pœnitentia ab amicis pro mortuo poteſt poſt mortem ejus accipi, ſi tanta in eis fuerit caritas.

Iſpis quoque pueris neceſſaria eſt inunctio, eum legamus nonnullos virorum ſanctorum oleo membra puerorum uniſſe ſacrato & ad ſanitatem priſtinam revocaſſe. Nam pœnitentia puerilis adeo videtur neceſſaria ut legamus quoſdam pueros pro meritis peccatorum miniſtris ſatanæ traditos, & abſque pœnitentia interiiſſe. D

Sicut autem jam divimus, ita licitum eſt Presbyteris epiſcopos ungere in infirmitate, ut Carthaginenſe Concilium Presbyteris concedat ſideles chriſmate confirmare more epiſcoporum, ſi tamen in periculo mortis aliquem viderint qui ab epiſcopo chriſmate ſanctio fuerit confirmatus. Similiter & concedimus in pœnitentia in periculo mortis eis conceditur. Presbyteri enim, licet pontificatus apicem non habeant, tamen ſecundi epiſcopi ſunt.

Uxdeo vero infirmo cum orationibus, ut dictum eſt, jubeatur a ſacerdote orationem dominicam & ſymbolum dicere & ſpiritum ſuum in manus Dei commendare & ſignaculo cruciſ ſe munire & viventibus valedicere. Tunc ſacerdos det ei pacem & communicet cum dicens: *Corpus & ſanguis Domini ſit tibi remiſſio omnium peccatorum tuorum, & confodiat te in vitam æternam.* Tunc data oratione, in fine dicat ſacerdos: *Benedicamus Domino.* Et reſpondeant omnes: *Deo gratias.* & expletum eſt. In craſtino & uſque ad ſeptem dies vitet ſacerdos, ne infirmum fundat ſuper eum orationes ad hoc congruentes.

Dicendum etiam ſacerdotibus ut quando poenitentiam impendunt & modum & tempus pœnitentiæ, dicant eis hæc verba: Frater, in hoc omnis pœnitentia valet, præterita crimina punitentes, & a tantis abſtinere, dare ſtudium in laboribus, in vigiliis, in orationibus, in jejuniis, in elemoſynis, in indulgentia inimicorum: quia non requirit Deus longa ſpatia pœnitentiæ, ſicut per prophetam dicitur: *Cum converſus ingemuerit, tunc ſalvus erit.* Et iterum: *Converſimini ad me, & ego reverter ad vos.* In hoc miſericors Dominus, & non vult mortem peccatoris, ſed ut converſetur & vivat. Et in euangelio ait: *Gaudium erit in cœlo ſuper uno peccatore pœnitentiam agente magis quam ſuper nonaginta novem qui non indigent pœnitentia.* Et iterum: *Quæ die converſus fuerit peccator eorum, omnes ejus iniquitates delebo.* Vide ergo, frater mi, quantis teſtimoniis remedia peccatorum diſcretis, & ſcias non aliter venium promereri poſſe niſi ex toto corde converſus fuerit. Facto igitur unam ſarcinam ex omnibus peccatis tuis, quæ numquam ab oculis tuis recedere poſſit: quia acceptabilior Deo eſt jugis oratio ac gemitus affidtuus quam longa & tepida pœnitentia.

Sciat autem ſacerdos quod confitentium ſingulas culpas inquirere non debet. Quando manifeſtum inveneris, de ejus cauſſa judicabit.

De priſcis Chriſti lucrando vobis ſacerdotibus hæc dicere ſtuduimus auxiliante Domino ſalvo Chriſto, cui gloria in ſæcula ſæculorum. Ꝺ

ANNO CHRISTI 798. ANNO CHRISTI 798.

SYNODUS FINCHALENSIS

SUB EHANBALDO ARCHIEPISCOPO

EBORACENSI HABITA.

Ex 1010. 1. Cranii. Bib. Anno domini DCCXCVIII. vel DCCXCIX. Kenulfi autem regis Merciorum II. Northumbrenſium regno jam extincto . .

In qua agitur de paſchatis & canonum obſervatione: ſuſcipiunturque ſancta & univerſales quinque ſynodi.

EOdem quoque anno (*videlicet quo captus eſt Eadberius rex Cantuariorum, quod anno 798. vel mox, infra accidiſſe refert*) qui eſt annus tertius Kenulfi prediti regis, ſynodo congregata in loco qui dicitur * *Phinchahbal*, præſidente

E

* Mar. Phillm. Finchale in circa 798.

F

Ehanbaldo archiepiſcopo, aliiſque quamplurimis principalibus, & eccleſiaſticis viris, multa de utilitate ſanctæ Dei eccleſiæ gentiſque Northanhimbrorum, omniumque provinciarum conſiſti ſunt, de ſe obſervatione paſchalis feſti, & judiciorum diverſorum, & ſecularium, quæ diebus juſtorum regum, & decem bonorum, atque ſanctorum epiſcoporum, aliorumque ſapientum, clericorum ſciilcet atque monachorum, quorum providentia & ju-

ANNO CHRISTI 798.

& juſtitia, atque divinis ' atribus, ſtatus regni A ria Angliorum ſic ſcribitur: *Suſcipimus ſanctas & univerſales quinque ſynodos beatorum, & Deo accepcabilium patrum, ſicut præfatuſ libri continet textus, &c.*

ANNO CHRISTI 798.

CONCILIUM APUD BACANCELD

ANNO DOMINI DCCXCVIII. KENULFI REGIS MERCIORUM SECUNDO,

Præſidentibus in eodem, Kenulfo ipſo, & Æthelardo archiepiſcopo Dorobernæ, cum epiſcopis, abbatibus, &c. ſubſcriptis.

In quo decretum eſt ex mandato Leonis papæ III. ut ſuper eccleſias viri ſæculares non habeant dominium.

B Hæc ſunt nomina ſanctorum epiſcoporum & abbatum, qui cum totius ſanctæ Synodi conſenſu, pro ' confirmatione prædictæ rei ſignum ſanctæ crucis ſubſcripſerunt. ' confirmatione.

SUBSCRIPTIONES.

Ego Athelardus archiepiſcopus Doroberneñ. civitatis ſignum ſanctæ crucis ſubſcripſi.
Ego Vvede epiſcopus ſubſcripſi.
Ego Vvorr' epiſcopus ſubſcripſi.
Ego ' Egmimus epiſcopus ſubſcripſi. ' Ecfrithus
Ego Forthernus epiſcopus ſubſcripſi.
Ego Daniel epiſcopus ſubſcripſi.
Ego Eadbrith epiſcopus ſubſcripſi.
Ego Acca epiſcopus ſubſcripſi.
Ego ' Ingvvaldus epiſcopus ſubſcripſi. ' Ingoldus
Ego ' Vvearddrid epiſcopus ſubſcripſi. ' Heardulf
Ego ' Northbertus epiſcopus ſubſcripſi. ' Neolbertus.
Signum Aldulfi epiſcopi Lichfeldenſis.
Ego Aadulf Siddenſis epiſcopus ſubſcripſi.
Ego Oſmundus London epiſcopus ſubſcripſi.
Ego ' Tudfridus Damocæ epiſcopus ſubſcripſi. ' Tidfidus
Ego ' Forthredus abbas ſubſcripſi. ' Cofredus
Ego ' Vvenbrithius Legorenſis ſubſcripſi. ' Vvenbrithius
Ego ' Ealhmundus epiſcopus Vvitanoenſis ſubſcripſi. ' Ealhmundus
Ego Vvermundus Roffenſis epiſcopus ſubſcripſi.
Ego Feloigildus abbas ſubſcripſi.
Ego Vvilfredus archidiaconus ſubſcripſi.

ANNO CHRISTI 799.

SYNODUS REIS PACENSIS

Anno Chriſti DCCIC. celebrata.

Ex Hoveden. Gerv. Dorobern. Ingulfi.

HUjus Synodi memoriam exhibet Notitia & Tranſactionis inter Cundhurium Abbatem & Attonem Epiſcopum Frithigeſtren. in Hiſtor. Friſingenſ. tom. 1. pag. 94. relata, in qua legitur: *Id factum eſt ad Rifpach in Synodo* E *in præſentia iſtorum: Waltrik Epiſcopus, Aen Archiepiſcopus, Adalvvinus Epiſcopus, Vvolf Abbas, Herre Abbas &c.* Annum hujus Synodi 799. diemque vicefimum Januarii deſignat Dukerus in Chronico Saliſburgenſi.

CON-

ANNO CHRISTI 799.

CONCILIUM ROMANUM

IN BASILICA SANCTI PETRI

A Leone III. Papa & epiſcopis LVII. Caroli Magni regis hortatu celebratum adverſus Felicem Urgellitanæ civitatis epiſcopum, ejuſque epiſtolam contra Alcuinum ſcriptam, anno Chriſti DCCXCIX. Leonis ejuſdem papæ IV. Caroli regis XXXII.

ANNO CHRISTI 799.

Ex Jacobo Sirmondo.

DAmnata jam pridem fuerat hæreſis Feliciana, A *qua Chriſtum non verum ac proprium Dei Filium, quod fides docet catholica, ſed adoptivum eſſe contendebat in ſynoda Ratisbonenſi anno* DCCXCII. *ubi & auctor ipſe agnitum, ut præ ſe ferebat, errorem deteſtans ejuraverat; neque ibi ſolum, ſed Roma item apud Hadrianum papam, ad quem directus a Carolo rege fuerat per Angilbertum abbatem Centulenſis monaſterii. Poſt hæc vero in patriam reverſus, ad priſtinam inſaniam mox rediit. Quo nomine in ſynodo Francofordenſi, ut ex ejus libris patet, una cum Elipando literarum eſt perſcriptus anno* DCCXCIV. *Et cum ad epiſtolam Alcuini, qua illum, ut meliorem mentem reſumeret, hortabatur, viriliter ideo libello, in quem priſtinæ hæreſis capita omnia convertit, reſpondiſſet, adverſus hunc ejus libellum ſeu epiſtolam coacta eſt Roma ſynodus, in qua & impius liber confractus eſt, & Felix, niſi reſipiſceret, anathema dictum. Hujus ergo ſynodi, quæ hactenus obſcura & ignota latuit, luculentum eſt teſtimonium, tum apud Felicem ipſum in confeſſione fidei, quam ſua iuſſa proferens, tum in excerptis aſſorum ſynodi ejuſdem, quæ reſtant in ſchedis, quibuſdam Pithoeanis, unde olim a nobis deſcripta, publica jam tum luce non indigna videbantur. Sed autem habemus:*

B

C

D

E

EX ACTIONE I.

SYNODI LEONIS PAPÆ III.

ADVERSUS FELICEM URGELLITANUM.

Ex ſchedis Pithoeanis, & conſeſſu ac Felicis, ut

LEo ſanctiſſimus ac ter beatiſſimus ſanctæ catholicæ & apoſtolicæ Romanæ eccleſiæ, & univerſalis papa dixit. *Et poſt pauca.* De peſte illa, quæ per miſerum Felicem ex epiſcopo de nomine adoptionis in Chriſtiæ Dei Filio orta eſt, Concilium facere atque tractare putetis debere. Et olim quidem a prædeceſſore noſtro bonæ memoriæ domno Hadriano papa, & ex auctoritate ſedis apoſtolicæ, ejuſdem regis magni juſſione ſynodali tramite ſub anathematis vinculo putabatur eſſe extincta, nunc magis ac magis crefcendo pullulat. *Et paulo poſt.* Et ut nobis viſum eſt, pejores hæreſes, vel majores blaſphemiæ, quam ante in ejus ſcriptis vel dictis unquam auditſemus, ibidem cognovimus. Affeverans autem Felix, quod Dominum noſtrum, nec Filium Dei verum, nec etiam verum Deum, ſed nuncupativum.

EX ACTIONE II.

Leo epiſcopus dixit: Quis non videat miſerrimum illum & infelicem hæreticum, quia non ſolum hæreſiarcha dudum de adoptione in Filio Dei latrans factus eſt, ſed etiam & ſemel & bis, & tertio perjuratus effectus eſt? In primis namque in Ratisbonenſe Concilio, quod per juſſionem præfulgidi & orthodoxi filii noſtri domni Caroli Magni regis actum eſt, confeſſus eſt ſe ex ipſa hæreſi male diviſe: & in ipſo conſcripſit Concilio, anathematizans qui aufus fuerit dicere Filium Dei dominum noſtrum Jeſum Chriſtum adoptivum ſecundum carnem eſſe. Et iterum, ſub ſanctæ recordationis prædeceſſore noſtro domno Hadriano papa, directus a domno Carolo præfulgido magno rege ipſe miſerrimus hæreticus infelix epiſcopus, doctus ab eodem almo præſule, ferit illum orthodoxum in vinculis libellum, anathematizans & confirmans inter cetera nequaquam Filium Dei adoptivum eſſe, ſicut dixerat, ſed proprium & verum dominum noſtrum Jeſum Chriſtum Filium Dei confiteor. Unde & ipſum orthodoxum fuum libellum ſuper ſacroſanctæ Dei myſteria in noſtro patriarchio ponens, juravit ſic tenere & confiteri. Et iterum in confeſſione ſuper corpus beati Petri apoſtoli ipſum ponens orthodoxum ſuum libellum, ſimiliter & illic juravit nequaquam ſe dicere unkere adoptivum, ſed proprium & dilectum Filium Dei tenere & confiteor. Et poſtmodum trangreſſus legem Dei exceſſi, fugiens apud paganos conſentaneos perjuratus effectus eſt. Sed nec illud metuit almum & orthodoxum Concilium, quod in confeſſu domni Caroli præfulgidi & orthodoxi magni regis pro hujuſmodi re geſtum eſt, ſatis reſtæ fidei continere, & anathematizare ſimiliter ille, quia ſi non ex fua iniqua hæreſe reverſus fuerit in veram & catholicam ſacroſanctam ultimam fidem, ſemetipſum anathematizavit.

EX ACTIONE III.

Leo ſanctiſſimus papa dixit: Ipſe enim mundi redemptor nos docuit: *Nolo mortem peccatoris, ſed ut convertatur & vivat.* Nunc noſtris ſermonibus commonitionem audiant qui erraverunt, & reverſi concordes nobis noſtram teneant catholicam & apoſtolicam fidem, & ſanctorum patrum ſequantur traditiones. Veneranter procul dubio ſanctæ catholicæ & apoſtolicæ eccleſiæ, quæ eſt caput eccleſiarum Dei, plas atque ſacras definitiones, priſcæ inſiſtant religioni, recognoſcentes reſtituidam fidei traditæ, ſuarum ſpiſ animarum Deo inſpirante ſalutem procurent. *Poſt pauca.* Felici Urgellitanæ eccleſiæ epiſcopo, ſi noluerit declinare ab hæretico dogmate ſuo, in quo aufus eſt Filium Dei ado-

A. XENO CHRISTI 799.

adoptivum afferere, anathema sit, atque ante tri- A bunal Dei omnipotentis condemnatus, seu a fun- ctis & apostolica Dei ecclesia extorris, nostroque consortio alienus. Pii vero qui converti fuerint, & nostræ societati se unicrint in fide, & concordiæ sanctæ catholicæ atque apostolicæ ecclesiæ, perpetuam vitæ atque beatitudinis gaudia mercentur, & eorum audiant divinam: *Venite benedicti Patris mei, &c.*

Matth. 25.

✠ Observatio P. Antonii Pagi ad an. Ch. 799. num. 9. & 10.

Gentilis Remundinus Sedisiensis Episcopus Regis Regum Iesu.

In Concilionum editionis Labbeanæ tertiæ volumen Gentilis Remundinus ex Arbesia Dalmatiæ, quod Baronii temporibus ignotum erat: Hebdomam illud non anno XXIII. Caroli Regis, ut habet Sirmondus Labbeus, sed anno XXII. eiusdem Regis die XXIV. mensis Septembris fuperioris Chalki anni indictione; cum enim Leo III. die XIV. mensis Aprilis hujus anni à Romanis exercatus fuerit, & pulsus in Galliam venerit, unde Romam anno illum XXI. mensis Novembris non redit, & Pelix Urgellitanus Episcopus anno XXII. ejusdem Regis Aquisgrani hæresim abjuraste, ut mox oftendam, Concilium illud Romanum nonnisi sequente hoc anno habitum est, in cujus vicit Concilio Sidem num. XIV. & seqq. Hujus itaque anni initio Leo Papa Concilium Galliæ ad Sedem Sanctæ Petri cum Episcopis LVII. celebrasse adversus Libellum, quem idem Felix Aleujno nuper dicrarat. In eum Libellum *Felix hæresos sapius a se damnatæ capita omnia conjecerat, ideoque a Synodo condemnat est, & ipse Felix, CHRISTI* anathema sit. Hujus Concilii tres *799.* item Pelix memoria in Confessione facit, quam sub hujus anni exitum emisit, postquam ad Ecclesiæ Catholicæ gremium rediit: *Per auctoritatem, inquit, Synodi, quæ nuper in Roma hac Sanctissima præsidente plenissima ac pissima Domino nostro Carolo adversus Epistolam meam, quam sub dictum venerabili Viro Albino Alcuini Turonensis Ecclesiæ sacerdotem, congregata est: In qua Synodo, præsente Leone Apostolico, & cum eo octavi Episcopi numero LVII. reliquorum, & plurimi Presbyteri ac Diaconi cum eis in Dei Basilica Beati Apostoli, per quorum omnium auctoritatem ejus sam dictas sententias nostras, non qualibet, ut dictum est, violentia, sed ratione veritatis, ut ejusmodi, exclusserunt.*

In ea Synodo damnatur.

Extant tamen Excerpta ejusdem Synodi ex tribus principibus Actionibus. In prima Leo Papa ait: *Petrum hæresiarcæ, qui maligne blasphemiæ, quam antea in eius scriptis damnavimus, & nunc anathematizamus. Eidem quoque adhæsisse in secunda dicit Leo Ecclesiæ & simul & hic & tertia perjuratum Felicem esse effectum. In prima vero ait ibidem ejusdem Leo, in Basilicæ Beati Petri Apostoli, ejusdem Felicis sententiam ejus sam dictis Synodalibus, quam ad Francorum Principem Carolum direxerat, & ipse Felix anathematizavit. Tertia demum Actione Felix ipse Urgellitanus Episcopus coram omnibus confitetur, se recte vidit Concilium sibidem num. XIV. & seqq. Hujus itaque anni initio Leo Papa Concilium Galliæ ad Sedem Sanctæ Petri cum Episcopis LVII. celebrasse adversus Libellum, quem idem Felix Aleujno nuper dicrarat. In eum Libellum* *Felix hæresos sapius a se damnatæ capita omnia conjecerat, ideoque a Synodo condemnat est, & ipse Felix, CHRISTI* anathema sit. Hujus Concilii tres *799.* item Pelix memoria in Confessione facit, quam sub hujus anni exitum emisit, postquam ad Ecclesiæ Catholicæ gremium rediit: *Per auctoritatem, inquit, Synodi, quæ nuper in Roma hac Sanctissima præsidente plenissima ac pissima Domino nostro Carolo adversus Epistolam meam, quam sub dictum venerabili Viro Albino Alcuini Turonensis Ecclesiæ sacerdotem, congregata est: In qua Synodo, præsente Leone Apostolico, & cum eo octavi Episcopi numero LVII. reliquorum, & plurimi Presbyteri ac Diaconi cum eis in Dei Basilica Beati Apostoli, per quorum omnium auctoritatem ejus sam dictas sententias nostras, non qualibet, ut dictum est, violentia, sed ratione veritatis, ut ejusmodi, exclusserunt.*

In ea Synodo damnatur.

Extant tamen Excerpta ejusdem Synodi ex tribus principibus Actionibus. In prima Leo Papa ait: *Petrum hæresiarcæ, qui maligne blasphemiæ, quam antea in eius scriptis damnavimus, & nunc anathematizamus. Eidem quoque adhæsisse in secunda dicit Leo Ecclesiæ & simul & hic & tertia perjuratum Felicem esse effectum. In prima vero ait ibidem ejusdem Leo, in Basilicæ Beati Apostoli, ejusdem Felicis sententiam ejus sam dictis Synodalibus, quam ad Francorum Principem Carolum direxerat, & ipse Felix anathematizavit. Tertia demum Actione Felix ipse Urgellitanus Episcopus coram omnibus confitetur, se recte vidit Concilium sibidem num. XIV. & seqq. Hujus itaque anni initio Leo Papa Concilium Galliæ ad Sedem Sanctæ Petri cum Episcopis LVII. celebrasse adversus Libellum, quem idem Felix Aleujno nuper dicrarat. In eum Libellum*

adoptione carnis in Filio Dei, seu nuncupatione in humanitate ejus credebamus, præsentaremus: qualiter non in violentia, sed ratione veritatis, nostra assertio rata judicaretur, si ab illis per auctoritatem sanctorum patrum minime repudiaretur. Quod ita factum est. Nam protestas a nobis sententias de superdicta contentione, hoc est de adoptione carnis atque nuncupatione, ita illis auctoritate de libris sanctorum patrum, id est, Cyrilli episcopi, & B. Gregorii papæ urbis Romæ, seu beati Leonis, sive & aliorum sanctorum patrum, qui nobis prius incogniti erant, seu per auctoritatem synodi, quæ nuper in Roma hac intentione, præcipiente gloriosissimo ac pissimo domino nostro Carolo, adversus epistolam meam, quam dudum venerabili viro Albino abbati Turonensis ecclesiæ direxeram, congregata est. In qua synodo præsente Leone apostolico, & cum eo octavi episcopi num. LVII. residentes, & plerique presbyteri ac diaconi cum eis in domo beatissimi Petri apostoli, &c. per quorum omnium auctoritatem illas jam dictas sententias nostras, non qualibet, ut dictum est, violentia, sed ratione veritatis, ut ejusmodi, exclusserunt. Quorum auctoritate veritatis, & totius ecclesiæ universalis consensu, convicti, ad universalem ecclesiam, Deo favente, ex toto corde nostro reversi sumus: non qualibet simulatione, seu velamine falsitatis, sed ratione veritatis, quod Deus scit; sed, ut dixi, vera cordis credulitate & oris professione. Quod etiam in conspectu multorum fa- C cerdotum & monachorum profiteri sumus, &c.

Memoratur de Concilio in brevi chronico ex ejusdem Annalibus sancti Dionysii in Francia ad annum 799. his verbis. Carolus rex, *inquit*, ad Aquisgranum habuit conciliam cum episcopis, abbatibus, monachis, de cænobio S. Pauli, qualiter confiteneretur deberet. Et in ipso anno perrexit in Saxoniam, & ibidem hiemavit. *De quo etiam confirmando monachorum agenda ipse Carolus antea cum Hadriano & Leone pontificibus Romanis, ut patet ex epistola ejusdem Caroli ad Angilbertum abbatem.*

Libb. in Appendi. VII. *Ex Supplemento Conc. Gall.*

Edita inter opera Alcuini, atque inde in Supplementa Conciliorum Gall.

CONFESSIO FIDEI FELICIS

Urgellitanæ dicti episc. quam ipse poli Ipreatum errorum suum in conspectu concilii edidit, & eis qui in ipso errore ei dudum consentientes fuerant, direxit.

IN Dei nomine Felix olim indignus episcopus, & omnis in Christo fratribus Emani presbytero, Ildefindo presbytero, atque Eskeparde, Guntefredo, Sidonio, necnon & Ermegildo, seu ceteris presbyteris, similiter Virtidio diacono, & Witirico, seu ceteris clericis in parochia Orgellitanæ ecclesiæ degentibus, seu ceteris fidelibus ecclesiæ in superdictis comissis commorantibus, in Domino Deo Patre & Jesu Christo vero Filio ejus, domino ac redemptore nostro, & in Spiritu sancto, æternam salutem.

De errore ad agnitionem vestram reducimus; quia postquam ad præsentiam domini nostri ac pissimi gloriosique Caroli regis perductus sum, & ejus conspectui præsentatus, licentiam ab eo, secundum quod & venerabilis domnus Laidradus episcopus nobis in Orgello pollicitus est, accepimus, qualiter in ejus præsentiam in conspectu episcoporum, quos ad fe ordinatio gloriosi principis nobis in Orgello pollicitus est, accepimus, qualiter in ejus præsentiam, in conspectu episcoporum, quos ad fe ordinatio gloriosi principis nostri convenire fecerat, sententiasnostras, quas ex libris sanctorum habere non de adoptione carnis & nuncupatione, ita illius auctoritate de libris sanctorum patrum, id est, Cyrilli episcopi, & B. Gregorii papæ urbis Romæ, seu beati Leonis, sive & aliorum sanctorum patrum, qui nobis prius incogniti erant, seu per auctoritatem synodi, quæ nuper in Roma hac intentione, præcipiente gloriosissimo ac pissimo domino nostro Carolo, adversus epistolam meam, quam dudum venerabili viro Albino abbati Turonensis ecclesiæ direxeram, congregata est. In qua synodo præsente Leone apostolico, & cum eo octavi episcopi num. LVII. residentes, & plerique presbyteri ac diaconi cum eis in domo beatissimi Petri apostoli, &c. per quorum omnium auctoritatem illas jam dictas sententias nostras, non qualibet, ut dictum est, violentia, sed ratione veritatis, ut ejusmodi, exclusserunt. Quorum auctoritate veritatis, & totius ecclesiæ universalis consensu, convicti, ad universalem ecclesiam, Deo favente, ex toto corde nostro reversi sumus: non qualibet simulatione, seu velamine falsitatis, sed ratione veritatis, quod Deus scit; sed, ut dixi, vera cordis credulitate & oris professione. Quod etiam in conspectu multorum facerdotum & monachorum profiteri sumus, & protinus ejusdem synodi, quæ nuper in Roma hac intentione, præcipiente gloriosissimo ac pissimo domino nostro Carolo, adversus epistolam meam, quam dudum venerabili viro Albino abbati Turonensis ecclesiæ direxeram, congregata est. In qua synodo præsente Leone apostolico, & cum eo octavi episcopi numero LVII. residentes, & plerique presbyteri ac diaconi cum eis in domo beatissimi Petri apostoli, &c. per quorum omnium auctoritatem illas jam dictas sententias nostras, non qualibet, ut dictum est, violentia, sed ratione veritatis, ut ejusmodi, exclusserunt. Quorum auctoritate veritatis, & totius ecclesiæ universalis consensu, convicti, ad universalem ecclesiam, Deo favente, ex toto corde nostro reversi sumus: non qualibet simulatione, seu velamine falsitatis, sed ratione veritatis, quod Deus scit; sed, ut dixi, vera cordis credulitate & oris professione. Quod etiam in conspectu multorum facerdotum & monachorum profiteri sumus, & protinus ejusdem synodi, quæ nuper in Roma hac intentione, præcipiente gloriosissimo ac pissimo domino nostro Carolo, adversus epistolam meam, quam dudum venerabili viro Albino abbati Turonensis ecclesiæ direxeram, congregata est. In qua synodo præsente Leone apostolico, & cum eo octavi episcopi numero LVII. residentes, & plerique presbyteri ac diaconi cum eis in domo beatissimi Petri apostoli, &c. per quorum omnium auctoritatem illas jam dictas sententias nostras, non qualibet, ut dictum est, violentia, sed ratione veritatis, ut ejusmodi, exclusserunt. Quorum auctoritate veritatis, & totius ecclesiæ universalis consensu, convicti, ad universalem ecclesiam, Deo favente, ex toto corde nostro reversi sumus: non qualibet simulatione, seu velamine falsitatis, sed ratione veritatis, quod Deus scit; sed, ut dixi, vera cordis credulitate & oris professione. Quod etiam in conspectu multorum facerdotum & monachorum profiteri sumus, & protinus

CONCILIUM URGELLENSE

In quo Felix Episcopus damnatur.

Ex P. Frg. ed. Ann. Ch. 799. n. 11. & seqq.

ANno Christi 799. Leidradus Lugdunensis Archiepiscopus, & Nefridius Narbonensis, Benedictus Anianensis Abbas, aliique complures cum Episcopi, tum Abbates Orgellium justu Caroli Francorum regis frequentarunt, ut Felicem illius civitatis Episcopum ad catholicam fidem revocarent. Celebratam ab iis Urgellitæ Synodum observant Baluzius in notis ad Agobardum adversus Felicem cap. 18. & Marca l. 5. Marcæ Hisp. cap. 12. n. 5. sed hic eam in annum 794. male conjicit. Rem ita se habuisse recte existimat Cointius. Hoc anno, Caroli Regis 32. Leidradus, aliique Præsules Orgellum directi sunt, convocata Synodo Felicem damnarunt, edocuique mox liberum commeatum dederunt, ut in Episcoporum cœtu, præsente Rege, causam suam agerent. Quod mox Factum est in Aquisgranensi Concilio.

Lib. in Appendi. VII. *Ex Supplemento Conc. Gall.*

CONFESSIO FIDEI FELICIS

Urgellitanæ dicti episc. quam ipse poli Ipreatum errorum suum in conspectu concilii edidit, & eis qui in ipso errore ei dudum consentientes fuerant, direxit.

Edita inter opera Alcuini, atque inde in Supplementa Conciliorum Gall.

CONCILIUM QUISQUINARENSE,

IN QUO FELIX URGELLITANUS HÆRESEOS,

In quam relapsus fuerat, iterum convictus, catholicam fidem ex animo polita simulatione professus est, eodem Christi anno DCCXCIX. Leonis III. papæ IV. Caroli Magni regis XXXII.

1 *Quodi hujus nomen hisoriæsimque Alcuino maximo Themebenti, cujus in ea præsipue adversus Felicem partes fuerunt. Narrat enim qui ejus vitam confcripsit, Carolum Magnum regem, ut Felicianam hæresim expugnaret, magnam Synodum episcoporum in Aquisgrani palatio congregasse, in eaque Alcuinum & Felicem regi justu dictum aliquot conflictisse, ita ut a secunda, usque ad septimam, sabbato vix aliud spatium sit a vultum se denique Felicem vinctum fletuque teltatum esse. Quæ de re Alcuinus idem, sed tacita sui mentione, in hac verba scribit, & sepiedi autem aquisgrani, libro primo adversus Felicianam. Sed & idem Felix, inquit, anno præfatæ indictionis XXII. adversarius volumtarie venit in conventum palatium, ubique in præsentia optimatum, illius, sive jacet dotum. Dei ratio-*

nabiliter audituri, & veraciter convictus, atque Deo dans gloriam, veramque confessus fidem, in pacem catholicæ unanimitatis reversus est cum suis discipulis, qui ibi tunc temporis erant præsentes. *Nec dissimilia sunt, quæ Felix ipse in fidei sue confessione perfequitur, quam post hac ad suos Urgellitanos scripsit, quæ & inter edita ab eum operibus Alcuini. Postquam, inquit, ad presentiam domini nostri ac pissimi gloriosique Caroli regis perductus sum, licentiam ab eo, secundum quod & venerabilis domnus Laidradus episcopus nobis in Orgello pollicitus est, accepimus, qualiter in ejus præsentiam, in conspectu episcoporum, quos ad fe ordinatio gloriosi principis nostri convenire fecerat, sententiasnostras, quas ex libris sanctorum habere non de*

1 Ex P. Jacobo Simondo Soc. Jesu. Vide vitam Alcuini die 19. Maii apud Papebrochium num. 13. fr.

K rum

ANNO CHRISTI 799.

cum sacerdotum, qui in simili praevaricatione, ut ego, nequaquam obnoxii sint, damnabili sectatorum, priusquam de hoc mortali corpore egrediar, confiteri valeam. Quod per hoc me magis confessi a Domino confido, si scandalum seu error in fide, qui per me in ejusque nane, inserat ejusque patres duravit, per me iterum omnis correcta atque sedata fuerint, atque omnia ecclesiae membra in unitate fidei & concordia extantis velut in unum corpus coaptata, ita nemo ex nobis in ecclesia Dei ultra scandalum vel quolibet schisma intromittere audeat, sed omnes nos cum universali ecclesia, quae in toto mundo diffusa nobiscum, similiter sentiens, & ea quae dudum orta intentio est, id est, adoptionem catholis seu nuncupationem in humanitatem Filii Dei anathematizantes, pectus, ut dixi, & unitatem fidei cum omnibus fidelibus per quae, absque ulla simulatione, inconvulsa fide retineamus: ne cum Nestorii impietate concordantes, qui puram hominem Christum Dominum credidit, aliosbi deinceps habuerit, qui dicit: „Oportet vero & de Dei dispensatione quam pro nostra salute in dispensatione Domini Christi Domini Dei nostri perfecit, fore, quoniam Deus Verbum hominem perfectum adhuminit ex semine Abrahae & David secundum pronunciationem Divinarum Scripturarum: hoc constituerum natura, quod erant illi, ex quorum erant semine, hominem perfectum natura, ex animo intellectuali & carne humana constantem, perfectum hominem constituerum secundum nos per naturam, Spiritus sanctus virtute in Virginem ita formatum, factum ex muliere, & factum sub lege, ut omnes nos a servitutis lege redimeret, ante jam praedestinatam adoptionem accipientes, inenarrabiliter filiorem verorum per gratiam quidem cum secundum legem humanam faciens, suscitans vero ex mortuis, & perducens in caelum, & conscedere faciens ad dexteram Dei unde pertonam conditor principiatus & potestates, & dominationes, & virtutes, & omne quod nominatur nomen, non solum in hoc saeculo, verum etiam & in futurum, ab omni creatura accepit adorationem, sicut infra dictum est. Divina natura habens copulationem, relationem Dei, & intelligitarum omni creaturae adoratione exhibeatem. Et neque duos filios dicimus, neque duos dominos: quoniam unus Filius Patris secundum subsistantiam, Deus Verbum unigenitus Filius Patris, licut ille conjunctus & participes constituitur Filii communitas nomine & honore. Dominus secundum essentiam Deus Verbum, cui iste conjunctus honore communicat. Et ideo neque duos filios hos dicimus, neque duos homines; quia manifeste contrario secundum subsistantiam Domino & Filio insepatabilem, & nec ad eum copulationem, qui causis nostrae salutis adsumptus conferror nomine & honore Domino & Filio, non licut unusquisque nostrum secundum seipsum constitutus est Filius. Unde & multi secundum beatum Paulum dicimus filii, sed solus praecipium habens honorem, quod ad Dei Verbi copulationem & adoptionem & dominationem participans: astert quidem omnem subjectionem distantis filiorum & dominorum. Praestato vero nobis in copulationem ad Dominum Verbum, honorem habeat infans filium, & intelligentiam, & gratiam: praequisitus & adoratione, per relationem Dei ad quem adoratur, exhibeat. Hoc enim igitur Filium dicimus, qui ex Deo Patre Christum praecipuum omnia tam invisibilia quam visibilia Deus Verbum intelligat ad humanitatem Filium Dei & Do-

A

B

C

D

E

minum, confiteantur autem adsumptum Nazarae quem novit Deus spiritu & virtute, & in Verbi Dei copulationem adoptionis participantem & dominationis, qui & secundum Adam.

Haec est sententia Nestorii haretici, qui putrum hominem absque Deo Virginis utero genitum impie adstruebat. In quem hominem ex eadem sancta Virgine procreatum & genitum, post nativitatem ejus, Verbum Dei, Dei unigenitum Filii Dei, descendisse & habitasse piae caeteris sanctis impudenter praedicabat. Et ob hoc, licut in Christo duas naturas, ita & duas personas in eo tanquam improbe vindicare contendebat. Nos vero ejus impietatem anathematizantes, quadam reflimonia ex libris sanctorum patrum, quos ecclesia venerabiliter recipit, decerpentes, huic epistolae indidimus, quae nos ad viam veritatis post priftinum errorem nostrum reverti fumus, vobis fubter adferiptam directimus: per quae & vos de dicta intentione veritatem fidei plenius agnoscere potestis, & ad rectum tramitem fidei reverti. Contra quas sententias patrum dissentiens, & aliter quam illas nos informant credere aut docere voluerit, & adoptionem & nuncupationem in carne falvatoris credere vel praedicare praesumpserit, anathema sit. A quo paulo anathematis ipse verus ac propritus Dei Filius, & ego loquitur, tam vos quam nos & hic & in futuro libecare dignoscat. Cui cum Patre in unitate Spiritus sancti similis & coequalis extat gloria, ante omnia saecula, & nunc & in diea aeternitatis. Amen.

Beatus denique Cyrillus in tractatu suo inter alia ita dicit: „Immo multum interest & incomparabilibus differentiis glorie & eminentia dignitatum naturis illis manentibus, eque nostra sunt. Nos enim familii sumus: ille vero naturaliter Dominus & Deus, licet factus fit nobiscum, & in his quae sunt nostra dispensative. Naturaliter & B. Paulus ait Christum esse dominatir & Deum, dicens: Scitote cognoscentes quia omnis fornicator, &c. non habet hereditatem in regno Christi & Dei. Solus autem Christus etiam Deus vocatur, qui Emanuel nobiscum est. Et Evangelium Dei, verumtamen non ita Deus Filius, sed natura magis & veritate, licet earo sit factus. Item ipse in eodem tractatu post effigua fidei dicit: „Quoniam unigenitus Dei Filius nominatus est Christus, qui etiam traditus est a Deo & Pa- fo. 11. tre, causa omnium salutis & vitae. Traditus est p. 80. enim propter peccata nostra, & ipse innipitus, qui Emanuel nobiscum est corpore suo, in ligno, secundum Ecclesiae vocem, Palam ergo est, quis naturaliter secundum ipsa necessarie propium Filium adsumpserit Deus, qui ex sancta Virgine est. Congrue enim erat non alterius cujuspiam secundum nos, sed magis proprium ex Patre existentis Verbi, naturaliter. Item ipse poft paulum contra Nestorium: Sicut enim in Adam omnes morimur, sic & in Christo omnes vivificamur. Si quilm non patiretur humanae pro nobis, neque operaretur divine, neque ad salutem fuit. Necessario enim prius quidem mori, ut homo: reviviscere autem postea, eo quod sit naturaliter Deus. Si igitur non est passus mori carne secundum scripturas, neque vivificatur spiritu, hoc est non revixit. Et si hoc est verum, vana est fides nostra, & habe somus in prorsus nostris. Baptizati enim sumus in mortem ejus, secundum beati Pauli vocem: & remissionem peccatorum habemus per sanguinem ejus. Sed sicut Christus neque Filius vera, neque naturaliter Deus, si-

ANNO CHRISTI 799.

ANNO CHRISTI 799.

1 Petr. 4. fe- per. II.

2 Petr. 1. Joan. 1. 1 Joan. 4.

ANNO CHRISTI 799.

fed homo putus secundum nos, & divinitatis A organum: salvati quidem simus non in Deo quidem modo, sed in uno magis secundum nos moriente pro nobis, & virtutibus alienis salvefcitato. Quomodo ergo destructa est mors per Christum? Et infra. Colimus autem non hominem purum, abiit, sed Deum potius naturaliter, non ignoramus ejus gloriam, licet factus fit secundum nos.

Item beati Gregorii papae urbis Romae suaque Moralia: „Eratque ille vir magnus inter omnes Orientales. Omnes, inquit, qui in hunc Orientem fide pleni consistunt, recte Orientales vocantur. Sed quia omnes homines, tantummodo homines, ipse autem oriens Deus & homo, recte dicitur: Erat magnus inter omnes Orientales. Ac si aperte diceretur: Omnes qui in Ede Jesu Nazareno pie credunt, quia non ut caeteros adoptio, sed natura illum divinitatis exaltat. Et rursus alibi idem ipse: Quia omnis homo tantummodo homo est, ipse autem Deus & homo. In terra ei familis non est, qui etsi adoptivus quisque filius ad percipiendum divinitatem profecit, nequaquam tamen ut Deus naturaliter esset, promit.

Item in libro beati Job: „ Meditatori vero nostro in legislatoribus familis nullus est, quia illi gratuita vocati ex peccatis ad innocentia renemus. Redemptor autem ipse Dei, sine peccato est, Filius sine adoptione, nec perpetravit umquam quod redarguit. Quas quidem sententias patrum cum recte intelligamus,

Item beati Athanasii Alexandrini episcopi: Si quis vero adversus Divinas scripturas docet, alium dicens Filium Dei, & alium quae Maria virgine, hominem secundum gratiam adoptatum, sicut nos: quali essent duo filii, unus secundum naturam qui ex Deo, & unum secundum gratiam qui ex Maria. Et si quis Domini nostri Jesu Christi carnem dicit, & non ex virgine Maria, aut mutatam deitatem in carnem, & confusam, aut palibilem Dominii deitatem, aut inadoramam Domini nostri carnem licut hominis, & non adorandam Domini & Dei carnem: hunc anathematizat sancta catholica & apostolica ecclesia.

Item sancti Gregorii Nazianzeni episcopi ad Cledonium: „Si quis igitor docit duos filios, unum quidem qui ex Deo Patre, secundum vero, qui ex matre, & non unum eundemque, & adoptione tantum gratia quae promissa est his qui credunt: alienum eum a nostro consortio judico.

ANNO CHRISTI 799.

Ex tom. 1. Concil. Rit.

A codice manuscripto sup. c.

CONCILIUM CLOVESHOAE

A CENULFO REGE MERCIORUM,

Athelardo archiepiscopo Doroberniae, convocatisque omnibus ejusdem provinciae episcopis, ducibus, abbatibus, ceteraeque dignitatis personis celebratum.

REgnante in perpetuum Deo & domino nostro Jesu Christo, ego Athelardus largo omnipotentis gratia Dei annuente Dorobernensis ecclesiae metropolitanus, cum praefantissimo rege nostro Cenulfo, convocatis universis provinciales episcopos nostros, duces & abbates & cujuscumque dignitatis viros ad fynodale concilium in locum qui vocatur Clovesho; ibi folicito ab eis fecutimo quaefvimus qualiter apud eos Concil. General. Tom. IX.

B Observatio Philippi Labbe, S. J.

De Concilio Ratisponensi ab illis omisso.

Ad haec ferme tempora referendam arbitror Ratisponense illum conventum, in quem tribus circiter ab hinc annis ecclesiasticus tum de chorepiscopis (quos vultuno episcopos vocant) reflatur capitularium 127. libri VII. capitularium Caroli Magni, quod paulo poft inter fidelia epiftolam impressorum capitula exhibebitur num. 1. simili re de chorepiscopis ac presbyteris habitum illos qui detrectant illud in fynodo Regnisburnensi, factum adversus chorepiscopos teronatae ac ceterorum Concilium Ratisponae ab Hadriano I. celebratum, in quo Felicis Urgellitani episcopi haeresis primo damnata eft ut fupra docuimus pag... Hoc enim poftremum Ratisponense III. habitum decreta qui pertinent omnia, de missis ad Leonem apostolicum Arnonem archiepiscopum, ut omnes errores quae scribae, relatum eum & Ratisponae, ut apostolicus super chorepiscopis definiendum effet apostolica authoritate a nostris episcopis regulariter fuperetur. Qui nobis scribit episcopis Juniperis ab eo remotionis hac non ipsi nimiffe literae &c. Ibi vero omnes majores regni a nobis & Dei omnipotentis gratia imperatori Carolus, cum eodem Arnone permissione praefati apostolicus missas reclamavit, fum dictis vallatus episcopis inter presbyteros flaturetur, ita ut emplius nihil de episcopali ministerio praefumeret, nec ipfi chorepiscopi a quoquam fierent, qui gradus fui poteftatem viderer tenere. Decretum namque eft illis fynodo quam Regnisburnae, hoc eft Ratisponae, habuerunt, ut nullo modo episcopalem exercitationem praefumere praecepto habeamus ficut quae paulo poft, quae &c. Ab inde Veronae etiam fynodum ab ipsis non animadversam ipsum poft, quae & omne ut unus obligenda fit, videtur, quafi, tradisti.

ANNO CHRISTI 800. Regni Carolmanni diversa gesta.

uberius tractatum est, ita exorsi sumus.

Necessarium est (fratres carissimi) ecclesiae Dei de venerabiles viros qui jam multo tempore terrarum dispositio & ab hinc tempore chirographorum mirabiliter laboraverunt corrigere.

His dictis, protulere inus inscriptiones monasteriis quod vocatur Cotham in medium, terramque sibi adjacentium. Quod videlicet monasterium, cum omnibus ad illud pertinentibus terris, rex inclytus Mercitorum Athelbaldus ecclesiae salvatoris quae sita est in civitate Dorobernia dedit : atque illius donatio perseverantior fieret, ex eadem terra cespitem, & cunctos libellos praememorati cœnobii, per venerabilem virum Cuthbertum archiepiscopum missi, & super altare salvatoris pro perpetua sua salute ponit praecepit. Sed post mortem praefati pontificis, eadem inscriptiones Vaitheah & Osbertus, quos ejus pontifex shumoniae fungi, maligno actu spiritu furati sunt, & Ceoulfo regi occidentalium Saxonum detulerunt. At ille accipiens ilarius testimonia illius, praedictum cœnobium cum omnibus ad illud rite pertinentibus suis ufibus coaptavit, neglectis prenominatis archiepiscopi Cuthberti dictis & factis.

Item Bregwinus & Jambertus archiepiscopi per singulas synodos suas queri sunt de injuria ecclesiae salvatoris illata, & apud Ceoulfum regem occidentalium Saxonum, & apud Offam regem Mercitorum ; qui videlicet saepe memoratum cœnobium Cotham, & alias urbes quam plurimas Ceoulfo * rege abbuit, & imperio Mercitorum subegit. Tandem Ceoulfus rex fera duritia pœnitentia, tellighraphia, id est libellos quos a supra hominibus Wenlen & Osberto injuste perceperat, cum magno pecunia * ecclesiae Christi in Dorobernium remisit, humillime rogans, ne sub tantae auctoritatis anathemate resciderateur. Verum rex Offa praememoratum cœnobium Cotham, sicut fine litteris accepit, ita quanto tempore vixit detinuit, & absque litterarum testimonio suis post se heredibus reliquit.

A Secundo autem anno regni Cenulfi facta est synodus, sicut supra est praelibatum, apud Clovesho : at ego Athelardus gratia Dei Dorobernensis archiepiscopus, & Cuba primicerius meum, & multi alii ex illa ecclesia Christi sapientes, libellos praefati cœnobii Cotham in concilium detulimus : Cumque coram synodo relecti fuissent, omnium voce decretum est, ipsum esse, ut metropolis ecclesia saepe praefatum cœnobium Cotham (cujus inscriptiones in suo gremio habebat) perciperet, quae sub tanto tempore tam injuste spoliata fuerint.

Tunc autem placuit mihi Athelardo, Dei gratia archiepiscopo, & Cynedritze abbatisse, quae eodem tempore fœpedicto cœnobio praerat, * ac fenioribus ex utralibet parte Cantii, scilicet a * Bedeford ad hoc ibidem congregatis, quatenus ipla Cynedritha in regione Cantia daret mihi pro commutatione saepe praefati cœnobii terram centum & decem manfionum, exaginta caffatorum videlicet. in loco qui dicitur Fleot, & triginta in loco qui dicitur Tenaham : in tertio quoque loco ubi dicitur Gretge Æmelina, viginti. Quas fcilicet terras olim rex Offa ibi viventi conferibere fecit, finique heredibus poft eum, & poft eorum curfum ipse ecclefiae quas ita eft apud Beodford confignari praecepit.

Hoc etiam coram omni fynodo elegimus, ut ipfa abbatiffa a me percipiat fape nominatum cœnobium cum fuis infcriptionibus, & ego terras & libellos terrarum illarum, quas mihi in Cantia reddit, ab ea acciperem ; quatenus nulla in pofterum inter nos heredefque noftros & Offae regis furgat controverfia : fed quod fub tam nobili fynodo teftimonio inter nos confirmatum eft, indirupto fœdere fervetur in perpetuum.

Ego quoque Athelardus archiepifcopus concedo Cynedritiae abbatiffae monafterium quod fitum eft in loco qui dicitur Peftanege ad habendum, quod mihi rex pius Egfridus hereditario jure poffidendum donavit atque confcripfit.

ANNO CHRISTI 800. In provincia Cantiae Cotham monaftic. Athelardo fuae ecclefiae archiepifcopo abbatiffae.

***CONCILIUM TURONENSE,

IN QUO REX CAROLUS MAGNUS

Regnum inter filios partitus eft. Anno Chriſti DCCC. regni Caroli XXXIII.

*cf. epitomen Ekkeh. chronic. ad ann. Ludob. in Append. VIII.

MEmoratur hoc fynodi in chronico Moiſſiacenſi cui carnabil, ubi narrat Anno, inquit, Incarnationis Dominii D. CCC. Karolus ex circa Quadragefimae tempus circuit corpora fanctorum, qui funt in Francia, ufquedum poft Pafcha venit Turonos ; ubi corpus beati Martini confeſſoris quiefcit : & fuere cum eo filii fui Karolus

D & Pippinus & Ludovicus. Et habuit ibi magnum Concilium, & convenium populi, & difpoſuit regnum filiis fuis : & facta ibi oratione, fublimiter feceſſus eſt cum pace ad propriam fedem in Aquis : *Quorum autem fuerint partes univerſus inſpexit, non conſtat ; niſi forſan eadem regni fuerint, ac imperii ..*

*** LEO.

† De hac Regni partitione a Carolo facta, ipſius hic facta mentio alias Annalibus nequaquam fecit ; eaque fane dubia fabula eſt. Pagius ad ann. cit. cap. 6. n. 10.

ANNO CHRISTI 800.

* Praecognita in regia colloquione ex Simeonis Dunelmenſi.

**LEONIS III PAPAE

AD CAROLUM MAGNUM REGEM

Adventus in Saxoniam, & quæſtio Romæ per milites regis habita " de iis qui pontificem male multarant, anno Chriſti DCCXCIX.

CUm Leonem papam hoc anno factioſi quidam Romæ quorum principes erant Paſchalis primicerius & Campulus faceſſarius, multis injuriis affecerunt, cruris oculis & lingua amputata, immaniſſime tractaſſent, Caroli regis fidem implorare coactus eſt. Sospitem igitur, quo ſe poſſet acceptum cladem, viſa ac longe ubi caſtelli ope reſtituto, comitetur, cum vicinarum civitatum epiſcopis & optimatibus, eleroque Romano profectus, iter ad regem inſpeciis eſt. Paderbrunæ in Saxonia excepium a Carolo fuiſſe antiqui annales produnt. Qua autem reverentia & honore ſuſceptus ſit, Romamque cum miſſis Caroli reverſus, & de quæſtione ab iſtidem miſſis Romæ habita in eos qui Leonem dehoneſtarant, Anaſtaſius bibliothecarius in Leonis ipſius vita docet. Chriſtianiſſimus, inquit, & orthodoxus atque præcipuus, clemeniiſſimus rex, illico ut adveniare pontificem audivit, miſit in obviam ejus Hildebaldum archiepiſcopum & capellanum, & Aichericum comitem ; & poſtmodum propriam filium ſuum Pippinum excellentiſſimum regem, cum aliis comitibus, obviam ejus iterum & ulque ubi ipſe magnus rex ei obviavit, & ſicut vicarium beati Petri apoſtoli, venerabiliter & honorifice cum hymnis & canticis ſpiritalibus cum ſuſcepit : & pariter ſe amplectentes cum lacrymis ſe oſculati ſunt, a prædicto pontifice, Gloria in excelſis Deo inchoante, & cuncto clero ſuſcipiente, oratio ſuper cuncto populo data eſt. Tunc beatiſſimus dominus Carolus magnus rex antedictum pontificem conſpiciens, gratias Deo retulit, qui tam magna miſeratus fuiſſet famulum ſuum per ſuffragia principum apoſtolorum Petri & Pauli operatus eſt, & ad nihilum prædictos iniquos viros deduxit. Qui quidem hæc audientes, moliti ſunt falſa adverſus ſanctiſſimum pontificem imponere crimina, & poſt eum ad præſentium mittere regem, quod probare nequaquam potuiſſent. Sed cum apud regem pontifex in magno & condecenti honore degeret, ex omni parte archiepiſcopis, epiſcopis & reverentiſſimis vententibus, una cum regis conſilio, omnibuſque eximiis Francis, Romam illum cum nimio, ut decuit, conſenſu honore. Quem per unamquamque civitatem uſque Romam deduxerunt : at Romani omnes generaliter in vigilia beati Andreæ apoſtoli cum nimio gaudio ſuſceperunt. Et poſt aliquantos dies, fideliſſimis miſſis, qui cum eo venerant in pontificale obſequium, videlicet Hildebaldo & Arno reverendiſſimis archiepiſcopis, & Canipento, Bernardo, Hattone, & Jeſſe reverendiſſimis & fanctiſſimis epiſcopis, necnon & Plaſco electo epiſcopo, verum etiam Helmgoth, Rotticario, & Germario glorioſis comitibus, reſidentibus in triclinio ipſius domni Leonis papæ, & per unam & amplius hebdomadam inquirentibus ipſos nefandiſſimos malefactores, quam malitiam a pontifice habuiſſent, tam Paſchalis quam Campulus, cum ſequacibus eorum, nihil habuerunt adverſus eum quod dicerent. *Concil. General.* Tom. IX.

A Tunc illos comprehendentes prædicti miſſi magni regis, emiſerunt eos in Franciam.

** *Caroli Magni gesta in urbem profecti, in qua Romanorum imperator evatus eſt, anno Chriſti* DCCC.

EXeunte anno Chriſti DCCC. cum ad reparandum turbatæ eccleſiæ ſtatum Romam veniſſet Carolus Magnus, ac die natali dominici ſacrorum cauſſa ſanctæ Petri baſilicam eſſet ingreſſus, Leo pontifex, ob egregia illius in eccleſiam Romanam, Chriſtiique vicarios merita, nihil tale ſuſpicantis capiti coronam impoſuit, populo ter unanimi voce acclamante, Carolo piiſſimo Auguſto a Deo coronato, magno, pacifico, imperatori Romanorum vita & victoria. Ita ab omnibus conſtitutus imperator, oleo ſanctato a pontifice illius eſt unctus, ab eoque more antiquo principum adoratus : & qui antea rex Francorum ac patricius Romanorum vocabatur, exinde, ablato patricii nomine, imperator & Auguſtus eſt appellatus.

*** *De canonico purgatione Leonis papæ, Carolique imperatoris inauguratione, & de judiciis in eos peractis qui in Leonem papam manus injecerant, ex Annalibus.*

C POſt mediolum tempus, ipſe magnus rex, dum in baſilica beati Petri apoſtoli conjunxiſſet, & cum magno honore ſuſceptus fuiſſet, ſecit in eandem eccleſiam congregari archiepiſcopos, ſeu epiſcopos, abbates, & omnem nobiliatem Francorum atque Romanorum. Et ſedentes patriter cum eodem rege, quam beatiſſimus pontifex, fecerunt reſidere & ſanctiſſimus archiepiſcopos & abbates, ſtantibus reliquis ſacerdotibus, & optimatibus Francorum & Romanorum, ut crimina quæ adverſus ſummum pontificem dicta fuerant declinarent. Qui univerſi archiepiſcopi, & epiſcopi, & abbates, unanimiter audientes dixerunt : Nos ſedem apoſtolicam, quæ eſt caput omnium Dei eccleſiarum, judicare non audemus. Nam ab ipſa nos omnes, & vicario ſuo judicamur : ipſa autem a nemine judicatur, quemadmodum & antiquitus mos fuit : ſed ſicut ipſe ſummus pontifex confuetir, canonice obediemus. Vencrabilis vero præſul inquit : Præde ceſſorum meorum pontificum veſtigia & ſequor, de taliber falſis criminationibus, quæ ſuper me neguiter exaſerunt, me purificare paratus ſum. Alia vero die, in eadem eccleſia beati Petri apoſtoli cum omnes adeſſent generaliter archiepiſcopi, ſeu epiſcopi & abbates, & omnes Franci qui in ſervitio ejuſdem magni regis fuerunt, & cancti Romani in eadem eccleſia beati Petri apoſtoli, in eorum præſentia amplectens præfatus venerabilis pontifex ſancta Chriſti quatuor evangelia, coram omnibus aſcendit in ambonem, & ſub juramento clara voce dixit : Quia de illis falſis criminibus, quæ ſuper me impoſuerunt

ANNO CHRISTI 800.

Romani, qui iuique me perfecuti funt, fcien- tiam non habeo, nec talia egiſſe me cognoſco. Et hoc peracto, omnes archiepiſcopi, epiſcopi & abbates, & cordi carifci Italia fadeles ladeles dederunt Deo, atque Dei genitrici, ſemperque virgini Mariæ dominæ noſtræ, & beato Petro apoſtolorum principi, omnibuſque ſanctis Dei. Poſt hæc adrenlente die natali domini noſtri Jeſu Chriſti, in jamdicta baſilica beati Petri apoſtoli omnes iterum congregati ſant, & tunc venerabilis almificus pontifex manibus ſuis propriis pretioſiſſimam coronam coronavit eum. Tunc univerſi fideles Romani videntes tanam defenſionem & dilectionem, quam erga ſanctam Romanam eccleſiam, & ejus vicarium habuit, unanimiter alciſona voce, Dei nutu atque beati Petri clavigeri regni cælorum, exlamaverunt, Carolo piiſſimo Auguſto a Deo coronato magno & pacifico imperatori vita & victoria. Ante facram confeſſionem beati Petri apoſtoli, plures ſanctos invocantes, ter dictum eſt: & ab omnibus conſtitutus eſt imperator Romanorum. Igitur ſanctiſſimus antiſtes & pontifex unxit oleo ſancto Carolum, & excellentiſſimum filium ejus regem, in ipſo die natalis domini noſtri Jeſu Chriſti. Et miſa peracta, poſt celebrationem miſſarum, ab obtatui ipſe ſereniſſimus domnus imperator menſam ingreorem cum pedibus ſuis penſantem libras. Sed & in conſeſſione ipſiſdem Dei apoſtoli obtuit, una cum præceſſentiſſimo filio ſuo rege, & filiabus, diverſa vaſa ex auro puriſſimo in miniſterio ipſius menſæ, penſanta libras. Sed & coronam auream cum gemmis majoribus, quæ pendet ſuper altare, penſantem libras quinquaginta quinque. Et patenam auream majorem cum gemmis diverſis, penſantem libras triginta. Et calicem majorem cum gemmis, & anlis duabus, penſantem libras quinquaginta octo. Item calicem majorem fundatum cum ſcyphone, penſantem libras triginta & ſeptem. Jnmo & alium calicem majorem fundatum, penſantem libras triginta & ſex. Obtulit & ſuper facratiſſimum altare beati Petri apoſtoli, immo & in baſilica beati Pauli apoſtoli, menſam argenteam mirifice cum pedibus ſuis, penſantem libras quinquaginta quinque cum diverſis vaſis argenteis mire magnitudinis, quæ ad ſtum ipſius menſæ pertinent. Item in baſilica ſalvatoris domini noſtri Jeſu, quam Conſtantinianam vocant, obtulit cereem cum gemmis hyacinthinis, quam almificus pontifex in itania præcedere conſtituit, ſecundum petitionem ipſius piiſſimi imperatoris. Immo & altare cum columnis argenteis & ciborio. Verum etiam & evangelium ex auro mundiſſimo, cum gemmis ornatum, penſantem libras. Item & in baſilica beatæ Dei genitricis Mariæ ad præſepe obtulit ſcla argentea majora, penſantia libras. Poſtmodum vero, dum deducti fuiſſent iniquiſſimi illi malefactores, videlicet Paſchalis cum Campulo, & ſequaces eorum, in præſentia piiſſimi domni imperatoris, circumſtantibus nobiliſſimis Francis & Romanis, & omnibus exprobrantibus de malis ipſorum conſtitit; & operationibus, increpabat Campulus Paſchalem dicendo: Mala bora faciem tuam vidi, eo quod

ANNO CHRISTI 800.

a SYNODUS ROMANA IN CAUSSA LEONIS PAPÆ,

Congregata in præſentia Caroli regis, anno domini DCCC. & Leonis papæ III. anno v.

ANNO CHRISTI 800.

Tempus Coroſili.

Acta Coroſili.

ANNO CHRISTI 800.

ANNO CHRISTI 800.

CAPITULA QUÆ ADDITA SUNT Carolo Magno imperatore ad legem Longobardorum anno Chriſti DCCC.

ANNO CHRISTI 801.

v. *De mancatione qualibet.* Si quis alterum præsumptione sua vel sponte caſtaverit, & ei ambos teſticulos amputaverit, integrum Wirdigildum ſuum juxta conditionem perſonæ componat. Si virgam abſciderit, ſimiliter. Si unum teſticulorum, medietatem ſolvat. De oculis, manibus, ac pedibus, vel de lingua fanciuus, ut ſi unum bonum abſciſſum fuerit, medietas Wirdigildi, ſi ambo, integritas pro factí emendatione componatur.

vi. *De aldionibus publicis, ad jus publicum pertinentibus.* Aldiones vel aldianes ea lege vivant in Italia in ſervitute dominorum ſuorum, qua fiscalini, vel liddi vivunt in Francia.

vii. *Item de latronibus.* Si quis furem vel latronem comprehenderit, & eum indemnem dimiſerit, neque illum ad præſentium ducis aut comitis, *vel ubi ſervatoria*, qui miſſus comitis eſt adjunctus, & de hoc factō vel requiſita poſt hoc in præſentia judicum convictus fuerit, ipſe damnum ad reſtimationem pro qua fur vel latro comprehenſus eſt, componere cogatur.

viii. *De ſervis fugitivis.* Ubicumque intra Italiam ſive regios, ſive eccleſiaſticus vel cujuslibet alterius hominis ſervus fugitivus inventus fuerit a domino ſuo ſine alia manifeſtatione preſcriptione vindicetur. ea tamen ratione, ſi dominus Francus ſive Alemannus, aut alterius cujuslibet nationis fit. Si vero Langobardus aut Romanus fuerit, ea lege ſervus ſuus vel adjutat vel admittat, quæ antiquitus inter eos eſt conſtituta.

ANNO CHRISTI 801.

I. CAROLI MAGNI SELECTA CAPITULA ECCLESIASTICA

Quæ ab eo, partim adhuc rege, partim imperatore, diverſis temporibus edita ſunt.

INDEX TITULORUM.

I. *De epiſcoporum honore ac poteſtate.*
II. *Ut epiſcopi & preſbyteri ad bella non pergant.*
III. *De purgatione ſacerdotum.*
IV. *De chorepiſcopis.*
V. *De eccleſiis, & hominibus eccleſiaſticis.*

TITULUS I.

De epiſcoporum honore ac poteſtate.

CAP. I.

Edictum Caroli regis, ut comites & alii judices epiſcopis, in his quæ ad illorum miniſterium pertinent, obediant.

Carolus gratia Dei rex Francorum & Langobardorum, ac patricius Romanorum, dilectis comitibus, ſen judicibus & vaſſis noſtris, vicariis, centenariis, vel omnibus miſſis noſtris & agentibus.

Ex 3. Jacobo Remenſe.

COgnoſcat utilitas veſtra, quia reſonuit in auribus noſtris quorumdam præſumptio non modica, quod non ita obtemperetis pontificibus noſtris, ſeu ſacerdotibus, quemadmodum canonum & legum continet auctoritas; ita ut presbyteros meſcio qua temeritate præſentari epiſcopo denegetis. Inſuper & ſiquem clericus ulurpare non permiſeritis, & abſque conſenſu epiſcopi in veſtras eccleſias mittere audeatis. Nec non & veſtris miniſteriis pontifices noſtros talem poteſtatem habere non permittatis, qualem rectitudo eccleſiaſtica docet. Inſuper tionas & decimas, vel cenſus, improba cupiditate de eccleſiis, unde ipſa benedictio ſunt, abſtrahere minimiui, & precarias de ipſis rebus, ſicut a nobis dudum in noſtro capitulare inſtitutum eſt, accipere nolite, & ipſam ſanctam Dei eccleſiam una cum ipſis epiſcopis vel abbatibus, emendare juxta viret veſtras. Quapropter nos, una cum conſenſu epiſcoporum noſtrorum, abbatum, nec non aliorum fidelium, hæc inſtituta partibus noſtris direximus. Præcipientes enim jubemus, ut nullus quilibet ex fidelibus noſtris, ſeu abbatum ad maximum, in his quæ ad eum pertinent, epiſcopo inobediens patere audeat de ſupradictis capitulis, ſeu aliis eruditionibus ad illorum miniſteria pertinentibus: ſed cum bona voluntate, & omni manſuetudinis ſubjectione, nnuſquiſque ſacerdoti ſuo propter Deum & poeis ſtudium abtemperare ſtudeat. Si quis autem, quod abſit, unus ex vobis nſtus de nomis & decimis cenſibuſque teddendis atque precariis renovandis negligens apparuerit, & importunus epiſcopis noſtris de his quæ ad miniſterium illorum pertinere noſcuntur, vel, ſicut in capitulare dudum a nobis factō continetur, contradicere præſumpſerit; ſciat ſe procul dubio, niſi ſe cito correxerit, in conſpectu noſtro exinde ducere rationem. Et ut has litteras certius credatis, de annulo noſtro ſubtus decrevimus roborare.

CAP. II.

Quod præcipit ejuſque legatis fideles futuri non violenturur, quod epiſcopis non obtemperent. Ex capitulis in Theodonis villa firmatis.

Volumus atque præcipimus, ut omnes fulis ſacerdotibus, tam majoris ordinis, quam & inferioris, a minimo usque ad maximum, ut ſummo Deo, cujus vice in eccleſia legatione funguntur, obedientes exiſtant. Nam nullo pacto agnoſcere poſſumus, qualiter nobis fideles exiſtere poſſint, qui Deo infideles, & ſuis ſacerdotibus inobedientes appareuerint: aut qualiter nobis obedientes, noſtriſque miniſtris ac legatis obtemperantes erunt, qui illis in Dei cauſſis & eccleſiarum utilitatibus non obtemperant. Potius namque, juxta veritatis vocem, ille metuendus eſt, qui poteſt animam & corpus perdere in gehennam, quam ille qui ſibi corpus torquere, & honores temporales poteſt auferre. De illis dictum eſt: *Qui vos audit, me audit; & qui vos ſpernit, me ſpernit.* & alibi: *Qui vos tangit, tangit pupil. Zach. 2. lam oculi mei.* & rurſus: *Qui ſcandalizaverit unum de puſillis iſtis, melius eſt illi, ut ſuſpendatur meta aſinaria in collo ejus, & demergatur in profundum maris.* & iterum: *Qui vos recipit, me recipit, & qui me recipit, recipit eum qui me miſit.* A & multa alia, horumque ſimilia. His ergo ſulti oraculis, jubemus ut omnes eis pro viribus ad eorum peragenda miniſteria, & ad malos & peccatores atque negligentes homines diſtringendos, ſummopere obedientes exiſtant. Qui autem in his, quod abſit, aut negligentes, eiſque inobedientes fuerint inventi, ſciant ſe nec in noſtro imperio honores retinere, licet etiam filii noſtri fuerint, nec in palatio ſocum, neque nobiſcum, aut cum noſtris fideiſcentem aut communionem ullam habere, ſed magis ſub magna diſtrictione & ardiſtante pœnas ſuent. In his namque omnibus noſtrorum fidelium volumus agnoſcere fidem ac benevolentiam, quoniam ſi hæc fideliter & utiliter impleverint, tunc Deo & nobis fideles erunt. Si autem, quod abſit, ſecus egerint, tunc non ſolum infideles, ſed etiam iniſtamen atque repcobi manifeſte apparentes notabuntur, eorumque domus publicabuntur, & ipſi exſilabuntur.

CAP. III.

De epiſcoporum audientia. Ut illtem habeantes, ſive petitor, ſive poſſeſſor, ſi antiſtitum judicium elegerint, ad eos diriganiur.

Capitulat. lib. VI. c. 18. Volumus atque præcipimus, ut omnes ditioni Deo auxiliante ſubjecti, tam Romani, quam Franci, Alaſtanni, Baſovarii, Saxones, Thuringi, Frefiones, Galli, Burgundiones, Britones, Langobardi, Waſcones, Beneventani, Gothi, & Hiſpani, cæterique nobis ſubjecti omnes, licet quorumdam ſolvantur legis vincula conſtricti, vel conſuetudinatrio more connexi, hanc ſententiam, quam ex ſexto decimo Theodoſii imperatoris libro, capitulo videlicet x. ad interrogata Ablavii ducis, illi & omnibus relectam ſumpſimus, & inter noſtra capitula pro lege tenendam conſultu omnium fidelium noſtrorum, tam clericorum, quam laicorum, poſuimus, lege cunctis perpetua tenendam. Id eſt, Quicumque ſitem habens, ſive poſſeſſor, ſive petitor fuerit, vel in initio litis, vel decurſis temporum curſibus, ſive cum negotium peroratur, ſive cum jam cœperit promi ſententia, ſi judicium elegerit ſacroſanctæ legis anſiſtitis, illico ſine aliqua dilatione, etiamſi alia pars refragatur, ad epiſcoporum judicium cum ſermone litigantium dirigatur. Multa enim, quæ in judicio capitulæ præſcriptionis vincula promi non patiuntur, inveſtigat & promit ſacroſanctæ religionis auctoritas. Omnes itaque cauſſæ, quæ vel prætorio jure, vel civili tractantur, a epiſcoporum ſententiis terminum & perjetuo ſtabilitatis ſuæ firmentur. Nec licet ulterius retractari negotium, quod epiſcoporum ſententiis decideric. Teſtimonium etiam ab uno licet epiſcopo perhibitum omnes judices indubitanter recipiant. Nec alius audiatur, cum teſtimonium epiſcopi a qualibet parte fuerit repromiſſum. Illud eſt enim veritatis auctoritate firmatum, illud iucorruptum, quod a ſacroſanctæ conſecintia mentreis illibatæ protuleric. Hoc nos edicto ſalubri aliquando conſulimus, hoc perpetuo lege firmamus, majeſtatis ſtrium ſemina comprimentes, ut miſeri homines longis ac pœne perpetuis aſtionum laqueis implicati, ab improbis petitionibus, vel a cupiditate præpropera maturi ſtes diſcedant. Quidquid itaque de ſententiis epiſcoporum clementia noſtra cenſuerat, etiam hac lumus lege complexi. Gravitatem tuam, & cæteros pro utilitate omnium in perpetuum obſervare convenit.

TITULUS II.

UT EPISCOPI ET PRESBYTERI AD BELLA NON PERGANT.

CAP. I.

Supplicatio populi apud Carolum magnum pro ſacerdotum cenſu, ne in hoſtem aut pugnam pergerent. Ex capitulis Wormatiæ decretis.

Lib. 6. c. 185. FLexis omnes precamur poplitibus majeſtatem veſtram, ut epiſcopi deinceps, ſicut haſtenus, non vexentur hoſtibus, ſed quando vos noſque in hoſtem peregrinus ac ipſi propriis reſidenat in parochiis, Deoque fideliter famulari ſtudeant, & eorum ſacroſancta myſteria canonice & Deo placite peragere ſtuigant, atque pro vobis, & cuncto exercitu veſtro, una cum omnibus ſibi commiſſis orare vielitier, miſſaque decantare, & litaniias atque eleemoſynas facere decernent. Quodſam enim ex eis in hoſtibus & præliis vulneratos vidimus, & quoldam periiſſe cognovimus. Hæc vero valde periculoſa, & oppido ſunt ſaevenda. Quæ idcirco ſuggerimus, ne pro tabilus vos & nos ſimul peremmus. Novit dominus, quando eos in talibus videmos, terror apprehendit nos, & quidam ex noſtris timore perterriti, propter hoc fugere, & inimicis terga vertere ſolent. Plures enim poteſtis habere præliatores, ſi illi propriis reſident in parochiis, quam ſi vobiſcum pergant: quoniam ſolentur legis vincula conſtricti, vel conſuetudinatrio more connexi, hanc ſententiam, quam ex ſexto decimo Theodoſii imperatoris libro, capitulo videlicet x. ad interrogata Ablavii ducis, illi & omnibus relectam ſumpſimus, & inter noſtra capitula pro lege tenendam conſultu omnium fidelium noſtrorum, tam clericorum, quam laicorum, poſuimus, lege cunctis perpetua tenendam. Id eſt, Quicumque ſitem habens, ſive poſſeſſor, ſive petitor fuerit, vel in initio litis, vel decurſis temporum curſibus, ſive cum negotium peroratur, ſive cum jam cœperit promi ſententia, ſi judicium elegerit ſacroſanctæ legis anſiſtitis, illico ſine aliqua dilatione, etiamſi alia pars refragatur, ad epiſcoporum judicium cum ſermone litigantium dirigatur. Multa enim, quæ in judicio capitulæ præſcriptionis vincula promi non patiuntur, inveſtigat & promit ſacroſanctæ religionis auctoritas. Omnes itaque cauſſæ, quæ vel prætorio jure, vel civili tractantur, a epiſcoporum ſententiis terminum & perjetuo ſtabilitatis ſuæ firmentur. Nec licet ulterius retractari negotium, quod epiſcoporum ſententiis decideric. Teſtimonium etiam ab uno licet epiſcopo perhibitum omnes judices indubitanter recipiant. Nec alius audiatur, cum teſtimonium epiſcopi a qualibet parte fuerit repromiſſum. Illud eſt enim veritatis auctoritate firmatum, illud iucorruptum, quod a ſacroſanctæ conſecintia mentreis illibatæ protuleric. Hoc nos edicto ſalubri aliquando conſulimus, hoc perpetuo lege firmamus, majeſtatis ſtrium ſemina comprimentes, ut miſeri homines longis ac pœne perpetuis aſtionum laqueis implicati, ab improbis petitionibus, vel a cupiditate præpropera maturi ſtes diſcedant. Quidquid itaque de ſententiis epiſcoporum clementia noſtra cenſuerat, etiam hac lumus lege complexi. Gravitatem tuam, & cæteros pro utilitate omnium in perpetuum obſervare convenit.

Capitulat. lib. 5. cap. 366.

collatæ Deoque sacratæ sunt, aufert, procul dubio sacrilegium commictit. Cæcus enim est qui ista non videt. Quisquis ergo nostrum tua res ecclesiæ tradit, domino Deo illas offert atque dedicat, insique sanctis, & non alteri, dicendo talia & agendo ita. Facit enim scripturam de ipsis rebus quas Deo dare desiderat, & ipsam scripturam coram altari, aut supra, tenet in manu, dicens ejusdem loci sacerdotibus atque custodibus: Offero Deo atque dedico omnes res quæ hic in charula tenentur inscriptæ, pro remissione peccatorum meorum, ac parentum & filiorum, aut pro quocunque illas Deo liberare voluerit, ad serviendum ex his Deo in sacrificiis, missarumque solemnis, matutinis, lumbinariis, pauperum ac clericorum alimoniis, & ceteris divinis cultibus, atque illius ecclesiæ utilitatibus. Si quis autem eas inde, quod fieri nullatenus credo, abstulerit, sub potestate sacrilegii ex hoc domino Deo, cui eas offero atque dedico, districtissimas reddat rationes. Ponit etiam in ea alias conjurationes, quas enumerare longum est. Nam qui eas inde poltea auferi, quid agit nisi sacrilegium? Si ergo amico quidpiam rapere furtum est, ecclesiæ vero fraudari vel auferri indubitanter sacrilegium est. Unde & in sacris canonibus spiritu Dei conditis, habetur ita: Si quis oblationes ecclesiæ extra ecclesiam accipere vel dare voluerit, præter episcopi conscientiam, vel ejus cui hujusmodi hanc commisit, nec eum quæ voluerit agere consilio, anathema sit. Abiit enim, ut rerum ecclesiarum cupiditate vel abstinentia sacrilegi, aut anathema efficiamur, aut talibus laqueis unquam deveniamur: quoniam felices manethamatizatos homines vel sacrilegos non solum infames, & a consortio fidelium, prius quam hæc per publicam satisfactionem ecclesiæ & episcoporum reconciliationem, manifeste impositionem emendent, alienos esse, sed etiam a regno Dei extortes fieri, si in talibus defecerint, non dubitamus. Ut ergo omnis suspicio a nobis, omnibusque fidelibus sanctæ Dei ecclesiæ, & sanctæ Dei ecclesiæ fidelibus funditus auferatur, profitemur omnes, stipulas dextris in manibus tenentes, easque propriis e manibus ejicientes, coram Deo & angelis ejus, ac vobis cunctisque sacerdotibus & populis circumstantibus, nec talia facere, nec facere volentibus consentire, sed magis Deo auxiliante refistere. Et hoc vobis omnibusque fidelibus sanctæ Dei ecclesiæ, & nostris nimium est cupimus, quod cum his, qui absque voluntate aut consensu vel dazione rectoris illius ecclesiæ, cui ipsi res iste esse debentur, & maxime propiti episcopi, res ecclesiæ a regibus petere, aut retentare, vel asserere, aut invadere, vel vastare præsumpserint, nec in hostem, nec ad pugnam ire, nec cibum sumere, nec ad ecclesiam, vel ad palatium, aut ire itinere pergere, cum eisdem nostros homines cum eorum hominibus, aut caballos vel reliqua pecora nullis cum eorum hominibus, aut ad pastum ire, aut similiter habitare vel manere, nec ullam participationem cum eis, nisi pro emendatione, ante publicam emendationem, & ecclesiæ satisfactionem, impera scienter aut libenter habere debeamus: nec pro eorum-iniquitatibus atque flagitiis una cum eis nos & nostri, quod absit, pereamus. Omnis enim quis peris justus pereat simplo. Tales vero a nobis, si non fideles nostri fuerint, segregare, & in expatiatum sub publica penitentia redigere, & postulata concedere. Ut non hæc omnia a nobis, & a nobis, sive a fidelibus nostris, & nostris futuris temporibus absque ulla dissimulatione conserventur, scriptis ecclesiasticis inferere jubere, & inter vestra capitula interpolate præcipite.

A

B

C

D

E

CAP. II.

Concessio domni Caroli imperatoris, ne episcopi ad bella pergant.

Omnibus notum esse volumus, quia non so- Libr. 4. cap. 18. lum ea quæ super episcoporum & presbyterorum hostium vexationibus, & precibus pro nobis & vobis fieri cognistis, concedere optamus; sed quidquid pro sanctæ Dei ecclesiæ & sacerdotum, sive totius populi, & vestra utilitate inveneritis, concedere paratissimi sumus: & modo ista sicut petistis concedimus: & quando vita comite, Deo auxiliante, ad generale placitum venerimus, sicut petistis, consultu omnium fidelium nostrorum hæc firmare laudabiliter, nobisque, atque futuris temporibus irrefragabiliter manendā firmissime domino adnitente cupimus. Modo ea quæ generalia sunt, & omnibus convenienti ordinibus, statuere, ac cunctis sanctæ Dei ecclesiæ, nostrisque fidelibus, ob Dei omnipotentis amorem, & recordationem tradere parati sumus: & ad præsens synodalem nostrum conventum, ac generale placitum, ubi plures episcopi & comites convenerint, ista sicut potuistis firma bimus.

CAP. III.

Decretum domni Caroli regis Francorum, ut servi Dei neque in hostem pergant, neque armaturam hujusce.

Carolus gratia Dei rex, regnique Francorum Libr. 6. cap. 80. rector, & devotus sanctæ ecclesiæ defensor atque adjutor in omnibus, apostolicæ sedis hortatu, omniumque fidelium nostrorum, & maxime episcoporum, ac reliquorum sacerdotum consultu, servis Dei per omnia omnibus armaturam portare, vel pergere ad hostem, excetitum & in hostem pergere, omnino prohibemus, nisi illis tantummodo, qui propter divinum ministerium, missarum scilicet solemnia adimpienda, & sanctorum patrocinia portanda, ad hoc electi sunt: id est unum vel duos episcopi cum capellanis presbyteris princeps fecum habeat, & unusquisque præfectus unum presbyterum, qui innumeris peccata confitentibus judicare, & indicare pœnitentiam possit.

CAP. IV.

De hoste & pugna, atque armis sacerdotibus prohibitis.

Secunda vice propter amplioremobservantiam Libr. 7. cap. 4. apostolica auctoritate, & multorum sanctorum episcoporum admonitione inftructi, sanctorum quæ canonum regulis edocti, consultu videlicet omnium nobilium nostrorum, nec non episcopis congentes, posteriisque nostris exemplum dantes, volumus ut nullus sacerdos in hostem pergat, nisi duo vel tres tantum episcopi electione ceterorum propter benedictionem & prædicationem, populique reconciliationem; & cum illis electi sacerdotes, qui bene scient populis pœnitentiat dare, millas celebrare, de infirmis curam habere, sacratique oleiconsacrata precibus unctionem impendere, & hoc maxime providere, ne sine viatico quis de sæculo recedat. Hi vero necarma habeant, nec ad pugnam pergant, nec effusiones sanguinum vel agitatores faciat; sed tantum sanctorum pignora & sacra ministeria ferant, & A orationibus pro viribus insistant: ut populus qui pugnare debet, auxiliante domino, victor existat, & non sit sacerdos sicut populus. Reliqui vero qui ad ecclesias suas remanent, suos homines bene armatos nobiscum, aut cum quibus jusserimus, dirigant, & ipsi pro nobis & cuncto exercitu nostro die, hiemisq, oblationes, eleemosynas faciant, orantes Deum exitum prosciamus in itinere quo pergimus, victoriaque Deo administante exitum habeamus. Quam & reliqui sacerdotes, qui sacerdotes secum pugnare permisserunt, nec prævalebant in bello, nec victores existerunt, quia non erat differentia inter laicos & sacerdotes, quibus pugnare non est licitum. Hæc vero Galliarum, Spaniarum, Longobardorum, nonnullaque aliæ gentes, & reges earum scire possunt, quia propter præditum nefandissimum Francorum exercitum, nec patrias retinuerunt. Quam fovens caveotes, malumus cum pascis & licitis, domino operferenne, victores esiffere, quam cum multis & illicitis terga, quod absit, vertere, & cum prædictis gentibus perire. Qualis enim victoria datur, ubi sacerdotes una hora dominica pertam ministeria, & Christianis dominicum porrigunt corpus pro suarum animarum redemptione, & poli Christianos, quibus hoc ministrare debuerant, aut pagauos, quibus Christum prædicare, propriis sacrilegue manibus necant; Matth. 5. præcipue dicente eis domino: *Vos estis sal terræ: quod si sal evanuerit, in quo condietur? ad nihilum valet ultra, nisi ut mittatur foras, & conculcetur ab hominibus.* Et dum hæc ita se habeant, elegimus potius, domino adminiculante, nobisque illis & cunctis eorum ecclesiis opem ferente, nec ecclesiarum rebus minuente, ut gradus eorum & sanctorum canonum decreta custodiant, quam illi aut nobis imperantibus, aut consentientibus, quæ non faciant, aut gradibus careant, aut pereant, & nos simul, quod absit, cum eis & victoria careamus vel peramus. Quinniam peccatis exigentibus timemus, si talia & tam illicita aut imperemus, aut agere consentiamus, ut una cum eis pereamus: quia non solum qui faciunt, sed & qui consentiunt facientibus atque placitis eos iure in conspectu Dei & sanctorum ejus. Si vero ista veraciter ex utraque parte fuerint custodita, credimus quia coriunt ante nos omnes pagane gentes, & crimus victores; insuper & bene agentes, domino auxiliante, vitam pollidebimus sempiternam.

B

C

D

E

CAP. V.

De his qui putaverunt idcirco præceptum fuisse, non ire ad pugnam sacerdotes, ne honor eis minueretur.

Quis instigante antiquo hoste audivimus quod- Libr. 7. cap. 5. dam nos fuspectos habere, propterea quod concessimus episcopis & sacerdotibus, ac reliquis Dei servis, ut in hostes, nisi duo aut tres ex ceteris electi, & sacerdotes similiter perpauci absque electi, non irent, sicut in prioribus notitiis continetur capitularibus, nec ad pugnam propterarent, nec arma ferrent, nec homines tam Christianos, quam paganos necarent, nec agitatores sanguinum fierent, vel quidquam contra canones faterent, quod honorem sacerdotum, & res ecclesiarum auferre vel minuere eis voluissemus: quod nullatenus facere velle vel facere volentibus consentire, omnes scire cupimus. Sed quantum in nobis eorum amplius suam nomen servarit, & Deo serverit, tanto eum plus honorare, & cæteris habere volumus. Et ut hæc certius credantur, & per futuras tempora conserventur, præcipimus ut nullus res ecclesiæ nisi precario possideat, & posseatum ipse precarie sintie fuerint, faciant poteftative speculatores ecclesiarum utrum elegerint. aut ut ipsas res recipiant, aut posteri eorum res precarias habere debeant. Terminant. Ita tamen ut ipsi proprias & utiles res ejusdem ecclesiæ, de quarum jure esse videntur, legaliter tradant; & sic a rectoribus earumdem ecclesiarum precaria in concambio fiant, canonice renoventur. Novimus ergo multa regna & reges eorum propterea cecidisse, quia ecclesias spoliaverunt, privilegia eorum vastaverunt, abluerant, & pugnantibus dederant. Quapropter nec fortes in bello, nec in fide stabiles fuerunt, nec victores extiterant, sed terga multi volentia & plures interfecti vertentes, regnaque & regiones, & quod pejus est, regna cælestis prædicrunt, atque propria hereditatibus caruerunt. Nec hædemus carent. Quæ omnia vitantes, nec talia facere, nec consentire, nec infantibus aut fœccelioribus nostris exemplum dare volumus, sed quantum valemus & possumus, adjuvante Leonis papæ, & omnium episcoporum, quorum consilio sui hoc egimus, spiritu nostro spiritui, per Deum & omnium sanctorum meritis prohibemus, contestamurque, ne talia faciant, vel facere volentibus consentiant: sed adjutores & defensores, atque sublimatores ecclesiarum, & cunctorum servorum Dei, pro viribus existant, ne in forum, in quam prædicti reges & regna ceciderunt, eadant, aut in profundum, quod absit, infemi demergantur. Et ut hæc devotius per futura tempora conserventur, præcipientes jubemus, ut nullus tam nostris quam baiuriis temporibus, a nobis vel successoribus nostris, ullo unquam tempore, absque consensu & voluntate episcoporum, in quorum parochiis esse noscuntur, res ecclesiarum petere aut invadere, vel vastare, aut quocumque ingenio alienare præsumat. Quod si quis fecerit, tam nostris, quam & successorum nostrorum temporibus, parentis cujuslibet fuerit, a nobis atque successoribus nostris, postrisque judicibus vel comitibus, sient sacrilegus & homicida, vel fur sacrilegus, legaliter ponatur, & ab episcopis nostris anathematizetur: ita ut mortuus etiam sepultura, & cunctis Dei ecclesiæ præcibus & oblationibus careat, nec eleemosynam suam quisquam recipiat. Quod autem maximum sacrilegium fit res ecclesiæ auferre, invadere, alienare, vastare, vel fubripi, maxime omnes scripturæ divinæ testantur, & beatus Symmachus papa synodali decretis canonibus feriendo dicit. Iniquum est, inquit, & sacrilegii instar, ut quæ vel pro salute, vel pro requie animarum suarum unusquisque venerabili ecclesiæ pauperum causis constituit, aut certe reliquerit, ab his quibus matime fervati conveneat, auferri, aut in aliud transferi. Et mota sanctorum canonum decreta, & sanctorum patrum edicta hæc eadem teftantur, quæ ferutari & seire cupientibus perfecile patent.

A

B

C

D

E

TITULUS III.

DE PURGATIONE SACERDOTUM.

CAP. I.

Quid de presbyteris criminosis, de quibus approbatio non est, agendum sit.

Lib. 5. c. 137. ET hoc vobiscum magno studio pertractandum est, quid de illis presbyteris criminosis, unde approbatio non est, & semper negant, faciendum sit. Nam hoc saepissime a nobis & a propositoribus atque antecessoribus nostris ventilatum est, sed non ad liquidum hactenus definitum. Unde ad consultandum patrem nostrum Leonem papam sacerdotes nostros mittimus, & quidquid ab eo vel a suis perceperimus, vobis una cum illis quos mittimus renuntiare non tardabimus. Vos interdum vicissim tractate attentius, quid ex his vobiscum consiliaturus unus cum praedictis sandi patris infatigabilibus, ut murmur cesset populi, & nos his satisfacientes illaesi domino auxiliante ab utrisque maneamus. Sequitur contextio memorata.

CAP. II.

Decretum Caroli regis, ex consultu Leonis papae, de purgatione sacerdotum.

Lib. 5. c. 14. Omnibus vobis visu aut auditu notum esse non dubitamus, quod saepissime, suadente antiquo hoste, sacerdotalibus crimina diversis generibus, sed quoniam qualiter ea eis ab his rationabiliter examinatis & satisfactio fiat, licet tempore bonae memoriae domni genitoris nostri Pippini, sive postea temporibus, a sanctis patribus, & a reliquis bonae devotionis hominibus saepissime ventilatum fuerit, nos tamen pleniter & ad liquidum definitum reperire minime quivimus. Nostris quippe temporibus ad ipsum a sanctis episcopis & reliquis sacerdotibus, & caeteris ecclesiastice dignitatis ministris, nostris in regnis, seu in aliis degentibus, multotiens una cum eis agentibus, saepissime propter multas & nimias reclamationes, quae ex hoc ad nos ex diversis partibus venerunt, ventilatum est. Sed qualiter consultu domni & patris nostri Leonis apostolici, ceterorumque Romanae ecclesiae episcoporum, & reliquorum sacerdotum, sive orientalium & Graecorum patriarcharum, & multorum sanctorum episcoporum & sacerdotum, nec non & nostrorum episcoporum omnium ceterorumque sacerdotum & Levitarum auctoritate & consensu, atque reliquorum fidelium, & cunctorum consiliariorum nostrorum consultu definitum est, vobis omnibus utriusque ordinis ministris scire volumus. Statutum est namque ratione & necessitate ac auctoritate praedicta, ut quotiescumque ejusmodi sacerdoti crimen imponitur, & ipse accusator talis fuerit, ut recipi debeat (quia quales ad accusationem sacerdotum admitti debeant, in canonibus pleniter expressum est) si autem, us dictum est, ille accusator qui canonice est recipiendus, eum cum legitimo numero verorum & bonorum testium approbare in conspectu episcoporum poterit, tunc canonice dijudicetur; & si culpabilis inventus fuerit, canonice damnetur. Si vero eum suprascripto praecaum approbare ipse accusator minime potuerit, & hoc canonice definitur. Ipse ergo sacerdos, si suspicionis aut incredibilis suo episcopo, aut reliquis suis consacerdotibus, sive bonis & justis de suo populo vel de sua plebe hominibus fuerit, ne in crimine aut in praedicta suspicione remaneat, cum tribus aut quinque vel septem bonis ac vicinis sacerdotibus, exemplo Leonis papae, vel eo amplius, si suo episcopo visum fuerit, aut necesse propter tumultum populi id esse prospexerit, & cum aliis bonis & justis hominibus se sacramento coram populo super quatuor evangelia dato purgatum ecclesiae reddat. Si quis autem fere delederat, quales testes ad accusationem sacerdotum recipi debeant, & quid de accusatore faciendum sit, pleniter in canonibus reperire poterit.

CAP. III.

Ut presbyteri criminosi ad synodum venientes in medium colloquatur.

Lib. 5. c. 28. Presbyteros criminosos canonice ad synodum venientes jubemus juxta decreta papae Innocentii cap. XXVIII. in medio collocari, discutisque objectionibus, quae ipsis presbyteris impingunturi, si convicti potuerint, a sacerdotali removeantur officio; quia qui sancti non sunt, sanctia tractare non possunt: atque alieni efficiantur a ministerio quod vivendo illicite polluerunt; & si convicti non potuerint, secundum anteriora capitulorum, quae Leonis papae, & multorum episcoporum statutum, cum aliis presbyteris & fidelibus, justisque hominibus satisfaciant episcopo suo, & populo.

CAP. IV.

De purgatione sacerdotum, qualiter Pontificalis secunda vice a domno Carolo, cum aliis tractata, atque posita est.

Lib. 5. c. 186. Omnibus vobis tam praelentibus quam & futuris scire optamus, quia ideo consultu sedis apostolicae & omnium nostrorum episcoporum ac reliquorum sacerdotum, atque maxime cunctorum fidelium nostrorum, ejusdem purgatione criminatorum sacerdotum tanta tribuimus, earumque cum testibus, sicut in anteriori capitulari nostro continetur, fieri decrevimus: quoniam ineffabilem eandem cautelam a beato Gregorio papae esse definitam. Nam cum Wormatiae generalem conventum habuissemus, allata est nobis a Rivulo Magnutiacensi metropolitano epistola beati Gregorii papae, in qua inter cetera continebantur haec: De presbytero vero, vel quoliber sacerdote a populo accusato, si certi non fuerint testes, qui crimini illato approbent veritatem, jurjurandum erit in medio. Illum testem proferas de innocentia sue puritate, cui nocla & aperta sunt omnia, sicque maneat in proprio gradu. Ita vero omnia, quis vires nostras excedunt, in judicio episcoporum juxta canonicam sanctionem definienda relinquimus, ut haec quando orta fuerint ita definire fatagant, ut nec secundum saeculum justum reprehensibilem, nec penes Deum, quod absit, damnabilem, sed aeterne beatitudinis, ipso auxiliante qui omnia infirma praestat, praemia consequantur.

TITULUS IV.

DE CHOREPISCOPIS.

CAP. I.

Leonis III. papae de chorepiscopis consulti responsum. Episcoporum Francia decretum, ut chorepiscopi de ministerio episcopali nihil praesumant, & ut in posterum non fiant.

Capitular. lib. 5. c. 187. OMnibus sanctae Dei ecclesiae fidelibus & nostris nostrum esse volumus, quia non parva quaestio de chorepiscoporum superstitione ad nos non semel aut bis vel ter venerit, sed fere plissime nostris auribus molestiam intulerit. Ipsa enim quaestio non solum inter clericos, sed etiam inter laicos saepissime versabatur. Dicebant ergo presbyteri, diaconi, & subdiaconi, a regularibus episcopis ordinati, non eos esse presbyteros, vel diaconos, aut subdiaconos, qui a chorepiscopis videbantur quasi sacrati, nec sacerdotale eos debere peragere officium, nisi forsitan a canonice ordinatis episcopis consummati. Sumentes quoque de canonica auctoritate sanctionem, affirmabant a chorepiscopis ordinatos, vulneratum potius quam episcopalister sanctificatum per illam munus impositionem habere caput. Ubi autem vulnus infirmum est, medicina est adhibenda, quo possit recipere sanitatem. Similiter & laici dicebant, quod talium ministrorum vel sacerdotum, id est qui a chorepiscopis erant quasi ordinati, officia audire nollent; nec eorum infantes majores vel minores, aut familiam eorum per manus impositionem confignari vel confirmari ullquam vellent, ne magis vulnus quam benedictionem acciperent. Quod jurgium cum enucleatius discutere voluissemus, placuit nobis ex hoc apostolicam sedem consulere, jubente canonica auctoritate, atque dicente: Si majores causse in medio fuerint devolutae, ad sedem apostolicam, ut sancta synodus statuit, & beatus Gregorius papa, incundatur referatur. Quapropter Arnonem archiepiscopum ad Leonem apostolicum misimus, ut inter cetera quae ex eorum ore & hoc interrogaret: ut quidquid super his definiendum esset apostolica auctoritate a nostris episcopis regaliter fuspiceret. Qui nobis verbis & scriptis ab eo renuntiatum hanc modi necesse fuit definire, quia chorepiscopi a nostris praedecessoribus, & a multis sanctis episcopis, atque synodalibus sanctionibus eos esse prohibitos atque damnatos: & ideo non esse necesse ventilare, sed definita tenere. Dixit enim nullum fore presbyterum, vel diaconum, aut subdiaconum ab eis ordinatum, nec ecclesiam ab eis dedicatam, nec virginem confecratam, nec quemquam confirmatum, neque quidquam quod de episcopali ministerio praesumpsere effe peractum: sed quidquid ex his ab eis illicite erat praesumptum, omnia a canonice ordinatis episcopis debere rite peragere, & in meliorem statum reformare: quia quod non ordinabiter gestum, ratio non finit ut videatur iteratum. Praedictos autem chorepiscopos omnes praecepit damnare, & in exilio detrudi. Ista vero omnes maxime regoi nobis a Deo commisti episcopi cum eodem Arnone, permittente: praefato apostolico mitius tractantes, jam dictos villanos episcopos inter presbyteros fluturerunt, ita ut amplius nihil de episcopali ministerio praesumerent, nec ipli desinerent

A a quoquam fierent, qui gradus sui periculum vitare vellet. Decretum namque est in illa synodo, quam Regisuithrunc pio eadem vel pro aliis causiis apostolica auctoritate praefato praetexto habuissimus, nihil ex praedictis a quoquam eorum agere nec facere volentibus contentire, sed quidquid ab eis episcopaliter praesumptum est, a canonice ordinatis episcopis peragi debere, nec ullum ufquam de episcopali ministerio a chorepiscopis aliquid acceptisse, quia nihil in dante erat, quod aliquis horum accipere potuisset, quamvis quod non habuit quis aperit, dare non potuit. Nam episcopi non erant, qui nec ad quamdam civitatis episcopalem sedem titulati erant, quae ab his, qui a tribus episcopis ordinati. Ideo de episcopali ministerio nihil agere potuerunt. & idcirco non offenditur gestum, quod praefati agere putaverunt, quia quod non habuerunt, habere minime valuerunt. Ideo namque nulla causa permittit, ut videatur iteratum, quod de cauiis memoratis a canonice ordinatis episcopis cognoscitur regulariter peractum. Unde & cum saepe quaestio de male accepto honore nascatur, quia ambigat nequoquam esse tribunendum quod non docetur fuisse collatum?. Scimus autem & in antiquis patrum legimus decretis, posse vera ac justa legitimi episcopi benedictione asseri omne vitium quod a vitiolo fuerat injectum.

Vide quae de ista synodo & duobus pallio nostra pag. 1172. & Rotulum.

Lib. 7. c. 418. ultorum

CAP. II.

Ut nullus chorepiscopus per impositionem manus Spiritum sanctum tradat, aut confirmationem perficiat.

Placuit, sicut Leonis papae, & omnium epis. Lib. 7. c. 418 coporum nostrorum, atque reliquorum fidelium generali & synodali consultu decrevimus, ut nullus chorepiscopus per manus impositionem spiritum sanctum tradere, aut sacerdotes vel Levitas, aut subdiaconos sacrare, vel virgines velare, aut sanctum chrisma confecere, vel ecclesias aut altaria sacrare, aut benedictionem in publica missa populis tribuere praesumat: quae omnia summis pontificibus, id est, catholicis episcopis dicimus, & non non chorepiscopis vel presbyteris, quorum formam juxta sanctorum canonum decreta chorepiscopi gerunt. Si autem ii aliquid ex his agere tentaverint, irrita erunt quae ab iis gerentur, & ipli omni ecclesiastico honore fundatus priventur.

CAP. III.

De his qui a chorepiscopis sunt ordinati presbyteri, diaconi vel subdiaconi.

Ut hi qui a chorepiscopis presbyteri, vel dia- Lib. 5. c. 328. coni, vel subdiaconi sunt ordinati, nullatenus in presbyteratus, diaconatus, vel subdiaconatus officio ministrare praesumant. Similiter homines, qui imperitia videntur ab eis esse confirmati, vel virgines seu ecclesiae sacratae, aut chrisma confectum, five altaria dedicata, pro confirmatis, vel sacratis, aut dedicatis minime habeantur, quia quae illi non habuerunt dare non potuerunt: quoniam ex his eis quidquam agere non licet, quae omnia summis pontificibus debentur, & non chorepiscopis, qui nec summi pontifices vel episcopi fuerunt, nec deinceps ulquam fieri pollunt. Nullum enim ex his, ex his aliquid unquam fecisse legimus vel scimus; ad

quorum exemplam & formam presbyteros vel chorepiſcopos, antequam ipſi chorepiſcopi prohibiti eſſent, ſuiſſe agnoverunt. Hæc vero omnia a cathedralibus epiſcopis, qui a compro-vincialibus epiſcopis, aut præſentia, aut judicio metropolitani conſecrari ſibi noſcuntur, agenda ſunt, & non a presbyteris, vel chorepiſcopis, qui ambo unius formæ eſſe videntur. Quæ tabeis aut propter imperitiam, aut propter præſumptionem acta, ut prædictum eſt, ab imperitis eſſe putantur, a cathedralibus tamen epiſcopis reformanda vel peragenda ſunt: quia quæ illi in his agere cognitarum imperfecta remanſerunt, & ut jam præſtitarum eſt, quod illi non habuerunt, date non potuerunt. Epiſcopi namque non ſuerunt, quia nec a tribus epiſcopis, nec B ad aliquam epiſcopalem cathedram ordinati fuerunt; & ideo ex his nihil agere potuerunt. Et ne alicui talis ordinatio, vel confirmatio, aut conſecratio, reiteratio eſſe videatur, attendat illud quod ſcripſum eſt: Quod non oſtenditur geſſum, ratio non ſtatuit ut videatur iteratum.

CAP. IV.

De chorepiſcopis, ne deinceps ſiant:

Lib. 6. c. 118. PLacuit ne chorepiſcopi a quibuſdam deinceps fiant, quoniam hactenus a multis in locis ſanctorum patrum, & maxime apoſtolicorum decretis ſuiſque quicquibus ac deſectationibus inhærentes C factí ſunt. *Iidcirco & olim perſtabe, &* noſtro a ſancta apoſtolicæ ſede tempore ſunt prohibiti, & ne deinceps a quoquam tam ordinante, quam ordinari cupiente, talis præſumptio aſſumatur, a cunctis noſtri regni epiſcopis eſt in ſynodo canonice prohibitum.

Sunt de aliis de chorepiſcopis capitula, libro 6. capite 284. & libro 7. capite 370. & 318. quæ propterea hoc loco præterminimus, quia non ubi continentur. Adhuc eſt etiam poſtea de iiſdem in concilio Pariſienſi ſub Ludovico Pio, & in concilio Meldenſi ſub Carolo Calvo, & in aliis.

TITULUS V.

DE ECCLESIIS ET ECCLESIASTICIS HOMINIBUS.

CAP. I.

De eccleſiarum ſervorumque Dei oppreſſionibus, & de aliis ſceleribus nefandis ob quæ regna perculſa ſunt, ut penitus evacuantur.

Lib. 7. c. 105. PRohibemus omnino ſub pœna facrilegii generaliter omnibus, cunctarum eccleſiarum rerum invaſionem, vaſtationes, alienationes, ſacerdotumque & reliquorum ſervorum Dei oppreſſiones, vexationes, aquæ cunctorum generum injurias, nec non & cunctis urriuſque ſexus hominibus adulteria, fornicationes, ſodomiticaſque luxurias, atque inceſta, vel cuncta illicita conjugia, homicidia injuſta, perjuria, falſa teſtimonia, & cuncta illicita, pro quibus non ſolum regna vel.reges, ſed etiam homines in eis commanentes perire cognovimus. Sed quia Deo auxiliante per merita & interceſſionem ſanctorum ſervorumque Dei, quos ſublimare & honorare ſuravimus atque curamus, hactenus non ſolum noſtri regna & ſeditiones acquiſivimus, & victorias multas habuimus, deinceps ſummopere eadem providendum eſt, ne pro prædictis illicitis & ingeſtibus luxuriæ ſuis, quod abſit, careamus. Nam multas regiones, quæ rerum eccleſiarum invaſiones, vaſtationes, alienationes, vexationeſque, & ſacerdotum reliquumque ſervorum Dei oppreſſiones, vel quaſcunque injurias, quæ jam dicta illicita, & adulteria, vel fodomiticam luxuriam, vel commixtionem meretricum feſtare horum, nec in bello æculari forte, nec in fide ſtabiles perſtiterunt. Et qualiter dominus talium criminum patratoribus ſuiſtitit, ſive in bello per hereticos, & alios populos, venire & ſævire permiſit, cuncta ea rum geſta legentibus liquet. Et niſi nos ab his caveamus, ſimilia nobis ſupervenire non dubitamus, quia videre eſt. Quia his hominibus, Quapropter ſciat unuſquiſque nobis ſubjectus, qui in uno ex his repertus atque convictus fuerit, & honores ſi habet omnes perdere, & in exterrem ſi uſque ad mortem emendationem, atque per publices ponitentiæ ſatisfactionem retrudi, & ab omnium fidelium conſortio fieri alienum. Valde enim cavenda eſt illa foveа, in quam alios cecidiſſe cognovimus.

CAP. II.

EPISTOLA

CAROLI IMPERATORIS

AD PIPPINUM FILIUM REGEM ITALIÆ.

De pace eccleſiarum Dei, & illis ſervientium.

Carolus ſereniſſimus Auguſtus a Deo coronatus, magnus, pacificus imperator, Romanorum gubernans imperium, ac per miſericordiam Dei rex Francorum & Langobardorum, dilectiſſimo filio noſtro Pippino gloriſa regi ſimpiternam in domino ſalutem.

Lib. 5. cap. 6. clemati notus.

PErvenit ad aures noſtras, quod aliqui duces, & eorum juniores, caſtaldii, vicarii, centenarii, ſeu reliqui miniſteriales, falconarii, venatores, & ceteri per ſingula territoria habitantes vel diſcurrentes, manſionatores & paraveda accipiant, non ſolum ſuper liberos homines, ſed etiam in eccleſias Dei, monaſteria videlicet virorum ac puellarum, & xenodochia, atque diverſas plebes, & ſuper reliquos ſervientes eccleſiarum Dei, in eorum opera, id eſt in vineis, & campis, ſeu pratis, nec non & in eorum adſtitiis illos faciant operari, & carnaticos, & vinum contra omnem juſtitiam ab eis exigere non ceſſant, & multas oppreſſiones patiantur ipſæ eccleſiæ Dei, vel ſervientes earum. Ideoque, carriſſime fili, has litteras ad tuam dilectionem diximus, ut hanc cauſſam diligenter ac prudenter inquirere facias, & ſi veritas eſt quod ita fa-cimus illi, deinceps omnimodis emendare & corrigere ſtudeas: quatenus in diebus noſtris ac tuis pax eccleſiarum Dei, ſive illarum ſervientium, in omnibus conſervetur, & ut merces copioſa nobis ac tibi exinde jugiter accreſcat. Audivimus etiam, quod ſpeculatores capitula quæ in lege ſcribi juſſimus, per aliqua loca aliqui ex noſtris ac reſtris dicant, quod nos nequaquam illis hanc cauſſam ad notitiam per noſmetipſos conditam habeamus: & ideo nolunt eis obedire, nec conſentire, neque pro lege tenere. Tu autem noſti, quomodo vel qualiter tecum locuti fuimus de ipſis capitulis. Et ideo admonemus tuam amabilem dilectionem, ut per univerſum regnum tibi a Deo commiſſum ea nota faciat, & obedire atque

que implere præcipiat. De epiſcopis & ſacerdo- A tibus occiſis, ſicut ſtatutum habemus, & de reliquis quibuslibet cauſſis. Venantiamen de presbyteris videtur nobis, ut ſi liber natus eſt presbyter, tripla compoſitione ſecundum tuam legem fiat compoſitus: & ſi plagatus fuerit, ſecundum qualitatem plagarum vel diſciplinæ tripla compoſitione componatur qui hoc perpetraverit. Sitamen presbyter ſervus natus fuerit, ſecundum illius nativitatem tripla compoſitione ſolvatur in plagis & cauſſis. Et de diaconibus ſimiliter fiat. His expletis bene vale ſemper in domino, fili dilectiſſime.

CAP. III.

Qualiter ex fallis aut manſis, vel quarris, manſipera & reliqua ſervitia exigantur vel ejiantur.

Lib. 6. c. 111. PRo nimia reclamatione quæ ad nos venit de hominibus eccleſiaſticis, ſeu ſiſcalinis, qui non erant adjumati, quando in Cenomannico fuimus, viſum eſt nobis una cum conſultu fidelium noſtrorum ſtatuere, ut quicumque de prædictis hominibus quartam facti renes, cum ſuis animalibus ſeniori ſuo pleniter unum diem cum ſuo ſtatro in campo dominico aret; & poſtea nullum ſervitium & manuale in ipſa hebdomada a ſeniore ſuo requiratur. Et qui tanta animalia non habet, ut in uno die hoc expleve valeat, perficiat prædictum opus in duobus diebus. Et qui ſolummodo ita invalida, ut per ſe non poſſit arare, quatuor animalia habet, cum eis ſocietatis ſibi-ilia aret uno die in campo ſenioris, & uno die poſtmodum in ipſa hebdomada opera manuum faciat. Qui nihil ex his facere poteſt, neque animalia habet, per tres dies ſeniori ſuo a mane uſque ad veſperam operetur, & ſenior ſuus ei amplius non requirat. Diverſis namque modis hæc agebantur; a quibuſdam tota hebdomada operabatur, a quibuſdam ſemidia, & a quibuſdam duobus diebus. Idcirco hæc ſtatuimus, ut nec familia ſe a prædictis operibus ſubtrahere poſſit, neque a ſeniori-bus amplius eis requiratur. Et qui minus quarte optimum de terra habet, ſecundum æſtimationem ſuæ cellurii opera faciat.

Hæc ab Adalardo comite palatii noſtri ad eorum ſatisfactionem una cum aliis fidelibus noſtris præcipi noſtra vice & publice annuntiari juſſimus.

NOTA JACOBI SIRMONDI, S. J.

a Caroli magni falſella capitula.] Non eſt hæc verus *edictus*, ſed noſtra. Seligimus ergo, atque in unum *compoſuimus*, quæ de præſens ſimilia a Carolo magno conſtituta ſparſim apud Benedictum Levitam, & alios diſſita leguntur. Et quia hæc a Carolo patrum adhuc regi, patrum jam imperatore decreta conſtabant, nec idem temporis erat omnium, ac ſingulorum hæc incertum, huic potius ejus nomini, qui ejus imperii nutibus præceſſit, affiguanda conſuimus.

DE SYNODIS SEU CONVENTIBUS PUBLICIS A CAROLO MAGNO POST ADEPTUM imperium celebratis, & de capitularibus quæ in iiſdem edita feruntur.

Difficile eſt in re obſcura dicere: ſed lucem nobis ſimulæ venit codex Mentenſis, qui unus omnium, quos vidimus, plura ceteris Caroli Auguſti capitularia continet, eademque per ſingulos imperii ejus annos digeſta ſuis ex-itum locis aſſignat; nil quod loci notam in quibuſdam non habet, primumque capitulare, quod ad Italiam penitus ſpectat, penitus omittit. Hoc igitur excepto, reliqua in hunc modum exprimemus.

Concil. General. Tom. IX.

CAPITULA CAROLI AUGUSTI PER ANNOS imperii digeſta.

Anno I. Rom. Capitula *a* ad Longobardorum legem adjecta.

Anno II. *Sine loco.* Capitula miſſis dominicis data.

Anno III. Aquiſgrani. Capitula quæ in lege Salica addi juſſit. Item, De lege Ripuariense & alia diverſa.

Anno IV. Ad Salz. Capitula VIII. Item, Admonitio ad presbyteros.

Anno V. Ad Theodonis villam. Capitula in-tra eccleſiam XVI. Ad omnes generaliter XXIII.

Anno VI. Ad Niumaga, infra quadrageſimam. Capitula XVIII.

Anno VII. In Aquis palatio. Capitula VII. *Memoratorium*, &c.

Anno VIII. In Aquis palatio. Capitulare triplex.

Anno IX. in Aquis palatio. Capitula XXVII. *De eccleſiis non bene*, &c.

Anno X. in Aquis palatio. Capitula XVIII. *De clamatoribus*, &c.

Anno XI. *Sine loco*. Capitularia duo interrogationis. Item capitula VII. Cur exercitus deſeratur.

Anno XII. Bononiæ in litore maris. Capitula XI. *Quicumque liber*, &c. Capitula XVIII. *Pro juſticiis faciendis*.

Anno XIII. Aquiſgrani. Capitula XXVIII. *Ut unuſquiſque archiepiſcopus*.

Horum partem habet edito Bavarica conſtitutionum Carolo magno, ſed nullo digeſtum ordine, multoque paſſim mendis depravatum, quibus cætuis optimus codex ſancti Vincentii Mentenſis quo paſſimum eſt ſummus. Et his proxo capitularibus illa dumtaxat, quæ nunc ſunt excitſandis, *integra ſubjectimus*: ex reliquis quæ mixta erant, ea ſolum a nobis excerpta ſunt, quæ ad eccleſiam vila pertinere.

CAROLI MAGNI IMPERATORIS

CAPITULA ECCLESIASTICA.

Excerpta ex variis capitularibus per diverſos ejus imperii annos & loca conſtitutis.

I.

De epiſcopis & aliis ſacerdotibus. En capitulis, quæ miſſis anno II. data ſunt, cap. 2.

DE epiſcopis & reliquis ſacerdotibus, ſi fecundum canonicam inſtitutionem vivant, & ſi canones bene intelligant & adimpleant.

II.

De abbatibus. Ex iiſdem cap. 1.

De abbatibus, utrum ſecundum regulam & canonice vivant: & ſi regulam aut canones bene intelligant.

III.

De monaſteriis virorum. Ex iiſdem cap. 4.

De monaſteriis virorum ubi monachi ſunt, ſi ſecundum regulam vivant, ubi promiſſa eſt.

De monaſteriis puellarum. Ex iiſdem cap. 5.

De monaſteriis puellarum, utrum ſecundum regulam an canonice vivant, & de clauſtris earum.

V.

De nonis & decimis, & de caſtitia eccleſiarum: Ex iiſdem capite 19.

De decimis & nonis, atque cæſtitia eccleſiarum Dei, ut omnes dare & omnimodæ ſtudeant.

VI.

De concordia epiſcoporum atque abbatum, & comitum ſeu voſſorum dominatorum & de juſtitia. Ex iiſdem cap. 20.

Ut diligenter inquirant inter epiſcopos, abbates, ſive comites, vel abbatiſſas atque vaſſos noſtros, qualem concordiam & amicitiam adinvicem habeant per ſingulas miniſteria, aut ſi aliqua diſcordia inter ipſos eſſe viderint, & omnem veritatem in eorum ſacramento nobis exinde renuntiare non negligant. Inſuper totum undecumque neceſſe fuerit, tam de juſtitiis noſtris, quam & pro juſtitiis eccleſiarum Dei, viduarum, orphanorum, pupillorum, & ceterorum hominum inquirant & perficiant, & quodcunque ad emendandum invenerint, emendare ſtudeant, inquantum melius poterunt, & quod per ſe emendare non potuerint, in præſentiam noſtram adduci faciant.

VII.

De homicidiis clericorum. Ex capitulis anno III. ad legem Salicam additis cap. 1.

Lib.3.c.13. Qui ſubdiaconum occiderit, CCC. ſolidos componat: qui diaconum, CCCC. qui preſbyterum, DC. qui epiſcopum, DCCC. qui monachum, CCCC. ſolidos culpabilis judicetur.

VIII.

De cuſtodia ad eccleſiam. Ex iiſdem cap. 3.

Lib.1.c.140. Si quis ad eccleſiam confugium fecerit, in atrio ipſius eccleſiæ parem habeat, nec ſit ei neceſſe eccleſiam ingredi: & nullus eum inde per vim abſtrahere præſumat, ſed liceat ei conferri quod fecit, & inde per manus bonorum hominum ad diſcuſſionem in publicum perducatur.

IX.

De his qui ad caſtam Dei res ſuas tradere voluerunt. Ex iiſdem cap. 6.

Lib.1.c.141. Qui res ſuas pro anima ſua ad caſam Dei tradere voluerit, domi traditionem faciat coram teſtibus legitimis, & quæ hæreditas in hoſte facta ſunt traditiones, de quibus nulla eſt queſtio, ſtabiles permaneant. Si vero aliquis alii res ſuas tradiderit, & in hoſtem profectus fuerit, & ille cui res tradite ſunt interim mortuus fuerit, qui res ſuas tradidit, & cum reverſus fuerit, adhibitis teſtibus, coram quibus traditio facta eſt, res ſuas recipiat. Si autem & ipſe mortuus fuerit, heredes ejus legitimi res traditas recipiant.

X.

De eccleſiis emendandis. Ex aliis capitulis eodem anno III. datis. De cauſſis admonendis cap.

Append. 1. cap. 18. De eccleſiis emendandis, ut ubi uno in loco plures fuerint quam neceſſe ſit, deſtruantur quæ neceſſariæ non ſunt, & alibi conſtruantur.

XI.

De ordinatione preſbyterorum. Ex iiſdem cap. 2.

Lib.1.c.141. Ut preſbyteri non ordinentur priuſquam examinentur & ut excommunicatio paſſim, & ſine cauſſa non fiat.

XII.

De conſenſione filiorum hominis. Ex iiſdem cap. 11.

Lib.1.c.143. Ut liber homo quilibet in monaſterio regulari conſtituto, vel puellæ, & res ſua ibidem delegaverit, impoſſibilem ſeſtam conſenſum regulam ſuſcipere.

XIII.

Ut omne ſacramentum in eccleſia fiat. Ex aliis eodem anno III. datis. De his quæ ſuperius ſcripta ſunt.

Omne ſacramentum in eccleſia, aut ſupra reli- Lib.1.c.139. quias, juretur, & quod in eccleſia jurandum eſt, vel cum vi. eccleſiis, vel, ſi nec hæc eſſe debent, qualem potuerit invenire, & ſic juret. Sic illum Deus adjuvet, & illi ſancti, quorum iſtæ reliquiæ ſunt, ut veritatem dicat.

XIV.

De iis qui ad uſus illiciros ſanctum chriſma dant vel accipiunt. Ex aliis eodem anno III. additis.

De nuper auditis & compertis c. 1.

De clericis & laicis qui chriſma ad aliquam miſticatem dant & accipiunt: ſi quis preſbyter aut diaconus dare aut accipere præſumpſerit, gradum amittat: ceteri clerici, & nonnanes, diſciplinam corporalem, & ceteris cuſtodiam ſuſtineant; laici qui acceperint, aut alicui dederint, manum perdant.

XV.

De oratoriis conſerratis. Ex iiſdem cap. 10.

Ut qui oratorium conſecratum habet, vel habere voluerit, per copiſſum epiſcopi de ſuis propriis rebus ibidem largiatur: & propterea illi vici canonici non ſint neglecti.

XVI.

De fame, clade, & peſtilentia, ſi evenerit. Ex capitulis ad Theotonem villam anno V. datis ad omnes, cap. 4.

De hoc quod ſi evenerit fames, clades, aut Lib.1.c.138. inæqualitas aeris, vel alia quecumque tribulatio, ut non expectetur edictum noſtrum, ſed ſtatim Dei miſericordia deprecetur in loco. Et in præſenti anno de famis inopia, ut ſuos quiſque adjuvet, & ſuam non nimis annonam care vendat; & ſe famis imperium noſtrum vendatur aliquid alimoniæ.

XVII.

De liberis hominibus qui ad monaſteria converti voluerint. Ex iiſdem cap. 16.

De liberis hominibus qui ad ſervitium Dei ſe Lib.1.c.135. tradere volunt, ut prius hoc non faciant, quam a nobis licentiam poſtulent. Hoc ideo, quia audivimus aliquos illis non bene cauſſa devotionis, quam exercitum, ſeu aliam funcționem regalem fugiendo, quoſdam vero cupiditatis cauſſa ab hir qui res illorum concupiſcunt circumventos audivimus. Et hoc ideo fieri non debeat.

XVIII. Lib.1.c.137.

De eccleſiis, ſive ſanctis moviter inventis. Ex iiſdem cap. 18.

De eccleſiis, ſeu ſanctis moviter ſine auctoritate inventis, niſi epiſcopo probante, minime ve- cap.18. nerentur: ſalva etiam & de hoc & de omnibus eccleſiis canonica auctoritate.

XIX.

De miſſis qui per civitates & monaſteria mittuntur. Ex capitulis anno VI. ad Niumagam editis cap. 3.

Lib.1.c.134. Ut prædicti miſſi per ſingulas civitates & monaſteria virorum & puellarum, præcipue quomodo aut qualiter in domibus eccleſiarum & ornamentis eccleſiæ emendatæ vel reſtauratæ eſſe videntur & diligenter inquirant de converſatione ſingulorum, vel quomodo emendatum habeant quod juſſimus de eorum lectione & cantu ceteriſque diſciplinis eccleſiæ pertinentibus.

XX.

De theſaurariis eccleſiaſticis. Ex iiſdem cap. 4.

Ut ſinguli epiſcopi, abbates, ſeu abbatiſſæ, di- Lib.1.c.133. ligenter conſideretur theſauros eccleſiaſticos, ne propter peſtilium aut negligentiam cuſtodum aliquid de gemmis aut de vaſis, reliquo quoque theſauro perditum ſit; quia dictum eſt nobis, quod negotiatores Judæi, nec non & alii gloq

viantur, quod quidquid eis placet poſſint ab eis emere.

XXI.

De mercatis, ut die dominico non ſtant. Ex capitulis anno IX. datis in Aquenſi palatio cap. 18.

De mercatis, ut die dominico non agantur, ſed in diebus quibus homines ad opus dominorum ſuorum debent operari.

XXII.

Quod judicio Dei credendum ſit. Ex iiſdem cap. 19.

Ut omnes judicio Dei credant abſque ulla dubitatione.

XXIII.

Si preſbyter ſanctum chriſma dederit ad judicium ſubvertendum. Ex iiſdem cap. 21.

Si preſbyter chriſma dederit, ab epiſcopo degradetur, & poſtmodum a judice manum perdat, ſi propter judicium fabvertendum hoc fecerit.

XXIV.

De admoniſione ſacerdotum. Ex capitulis anno X. Aquis palatio datis cap. 4.

Lib.1.c.165. Ut ſacerdotes admoneant populum, ut eleemoſynas dent, & orationes faciant propter diverſas plagas, quas affidue pro peccatis patimur.

XXV.

De prædicatione ad plebem. Ex iiſdem cap. 5.

Lib.1.c.165. Ut ipſi ſacerdotes, unuſquiſque ſecundum ordinem ſuum, prædicare, & docere ſtudeat plebem ſibi commiſſam.

XXVI.

De ebrietate. Ex iiſdem cap. 6.

De ebrietate, ut primum omnium ſeniores ſemetipſos exinde vetent, & rorum junioribus exemplum bonæ ſobrietatis offendant.

XXVII.

De admoniione ad omnes. Ex iiſdem cap. 7.

Admonendi ſunt omnes generaliter ſecundum evangelium auctoritatem, ut ſic beceant opera veſtra coram hominibut, ut glorificent patrem veſtrum qui in cœlis eſt.

XXVIII.

De eleemoſyna mittenda Hieroſolymam. Ex iiſdem cap. 17.

Append. 1. cap. 11. De eleemoſyna mittenda ad Jeruſalem propter eccleſias Dei reſtaurandas.

XXIX.

Ut malignis nemo conſentiat. Ex iiſdem cap. 18.

Ibid. c. 12. Ut nullus hominibus malignis conſentiat, ſed magis in quantum poteſt reſiſtat, ut pauperes, orphani, viduæ & eccleſiæ Dei pacem habeant.

XXX.

Ut non niſi permiſſione regali brunia, vel gladius homini extraneo a quolibet detur aut vendatur. Ex capitulis anno XII. Bononiæ datis c. 10.

Lib.3.c.93. Conſtitutum eſt, ut neque epiſcopus, neque abbates, aut abbatiſſæ, vel quilibet rector eccleſiæ, bruniam vel gladium, ſine noſtro permiſſu, cuilibet homini extraneo, aut dare, aut venumdare præſumat, niſi tantum vaſſalis ſuis. Et ſi evenerit, ut in qualibet eccleſia, vel ſancto loco, plures brunias habeant quam ad homines rectoris ejuſdem eccleſiæ ſufficiant, tunc precipem idem rector eccleſiæ interroget quid de his fieri præcipiat.

XXXI.

De epiſcopis, abbatibus, comitibus, & potentioribus, ſi exemplum inter ſe habuerint. Ex aliis eodem anno XII. pro juſtitiis faciendis cap. 2.

Lib.3.c.97. Ut epiſcopi, abbates, comites, & potentiores *Conſil. Generat.* Tom. IX.

A quique, ſi cauſſam inter ſe habuerint, ac ſe pacificare nolluerint, ad noſtram jubeantur venire præſentiam, neque illorum contentio aliquibi firmatur. Neque propter hoc pauperes & minus potentium ſuſtitiæ remaneant, neque comes palatii noſtri recentiores cauſſas ſine noſtra juſſione finire præſumat, ſed tantum ad pauperum & minus potentium juſtitias faciendas ibi ſtet eſſe vacandum.

XXXII.

Curanda epiſcopis in viſitatione parochiæ. Ex capitulis, ex lege Salica, Romana, & † Gombata cap. 1.

Ut epiſcopi circumeant parochias ſibi commiſſas, & ibi inquirendum habeant de inceſtu, de patricidiis, fratricidiis, adulteriis, ceſtu, de nodoxitis, & aliis malis que contraria ſunt Deo, quæ in ſacris ſcripturis leguntur, quod ex Chriſtiani devitare debeant. Et in ſtra illorum parochias & eccleſias, quibus neceſſe eſt, emendandi curam habeant. Similiter tam noſtras a nobis in beneficio datas, quam & alienas, ubi reliquiæ preſentes ſe videntur. Et ut monachi per verbum epiſcopi, & per regimen abbatis, & per bona illorum exempla regulariter vivant, prout lora locata ſunt. Et ut presbyteri, & hi qui ſeros monaſteros ſunt, ne venatores habeant: quia jam frequenter juſſimus ne monachi foras monaſterium habitaſſent.

XXXIII.

Ut eccleſiæ pacem habeant. Ex iiſdem cap. 2.

Ut eccleſiæ, viduæ, & pupilli, per bannum regis pacem habeant. Sin aliter, in præſentia noſtra hoc venist ſi fieri poteſt. Sin autem, miſſi noſtri inveſtigent illud, quomodo geſtum ſit, & nobis renuntient.

XXXIV.

De advocatis epiſcoporum & abbatum. Ex iiſdem cap. 14.

Ut epiſcopi & abbates advocatos habeant, & ipſi habeant in illo comitatu propriam hereditatem, & ut ipſi recti & boni ſint, & habeant voluntatem recte & juſte cauſſas perficere.

CAPITULARE EPISCOPORUM. Adito Ann. vii. dedit retroact. De his vide quæ ſupra annotavimus

HÆC SUNT CAPITULA EX DIVINARUM ſcripturarum ſcriptis, quæ electi ſacerdotes cuſtodienda atque adimplenda conſuerunt.

I.

Ut aſſidue orent pro domno imperatore.

UT cuncti ſacerdotes preteibus aſſiduis pro vita & imperio domni imperatoris & filiorum ac filiarum ſuæ orent.

II.

Ut orent pro epiſcopo ſuo.

Ut unuſquiſque ſacerdos quotidianis aſſiſtat orationibus pro pontifice, cujus gubernator regimine.

III.

De cura eccleſiæ & ſacrarum reliquiarum.

Ut unuſquiſque ſacerdos eccleſiam ſuam cum omni diligentia edifices & reliquias ſanctorum cum ſummo ſtudio vigiliarum nocti & divinis officiis conſervet.

IV.

Ut evangelium Chriſti populo prædicet.

Ut omnibus ſeſtis & diebus dominicis unuſquiſque ſacerdos evangelium Chriſti populo prædicet.

V.

Quanam populo præsipue insistenda sint.

Ut unusquisque sacerdos orationem dominicam & symbolum populo sibi commisso curiose instruet, ac totius religionis studium, & Christianitatis cultum eorum mentibus ostendat.

VI.

De decimis a populo dandis.

Ut unusquisque sacerdos cunctos sibi pertinentes erudiat, ut sciant quanos fines a laicis inter pellatione tenentur, jure perpetuo possideat. Si vero inde ereptionem fuerit, aut diligens inquisitio: & si eum qui repetit juste quærere patuerit, adhibitis veracibus & nobilibus testibus quod repetit confirmando vindicet.

VII.

Quomodo dividenda sint decimæ.

Ut & ipsi sacerdotes populi suscipiant decimas, & nominatim eorum quicumque dederint scripta habeant, & secundum auctoritatem canonicam eorum tertiam partem dividant, & ad ornamentum ecclesiæ primam eligant partem: secundam autem ad usum pauperum, vel peregrinorum, per eorum manus misericorditer cum omni humilitate dispensent: tertiam vero partem sibimetipsis sosi sacerdotes reserventur.

VIII.

Ut officia divina competentibus horis non prætermittantur.

Ut omnes sacerdotes horis competentibus diei & noctis suarum fonent signa ecclesiarum, & sacrata Deo celebrent officia, & populos erudiant, quomodo aut quibus Deus adorandus est horis,

IX.

Ut missas extra ecclesiam non celebrent.

Ut nullus sacerdos in domibus, vel in aliis locis, nisi in ecclesiis dedicatis, celebrare missas audeat.

X.

Ut comptus baptismi tempora serventur.

Ut a cunctis sacerdotibus jux & tempus baptismatis temporibus congruis secundum canonicam institutionem cautissime obseretur,

XI.

Ut infirmi quibus tempore baptizentur.

Ut omnes sacerdotes unusquisque horis omnibus indigentibus baptismum infirmitatis causa diligentissime tribuant.

XII.

Ut pro baptismo & aliis spiritalibus pretium non exigant.

Ut nullus presbyter facium officium, sive baptismatis sacramentum, aut aliquid donorum spiritalium, pro aliquo pretio vendere præsumat, ne vendentes & ementes in templo columbas imitentur: ut pro his qui adepti sunt gratiam divinam non pretia concupiscant terrena, sed potius regni cælestis gloriam proæreentur accipere.

XIII.

Ut in qua ordinatus fuit ecclesia permaneat.

Ut nullus presbyter a sede propria sanctæ ecclesiæ, sub cujus titulo ordinatus fuit, ambitionis causa ad alienam pergat ecclesiam, sed in eadem devotus usque ad vitæ permaneat exitum,

XIV.

Ut clericatum, si fieri in aliis careant.

Ut nullus ex laicorum numero clericatui vitium nutriat, nec alios sogat per suam jussionem inebriari.

XV.

Ut cum extraneis mulieribus non habitent.

Ut nullus sacerdos extraneam mulierem habeat in domibus habitantem, nec in sua domo, in qua habitat, ullam mulierem unquam permittat habitare.

XVI.

Ut fidejussores non sint, & sacularia judicia non audeant.

Nulli sacerdotum liceat fidejussorem esse, neque derelicta propria lege ad sæcularia judicia audeat accedere.

XVII.

De possessione XXX. annorum.

Ut qui possessionem ecclesiæ, vel parochiam, per 30 annorum spatium absque interpellatione tenuerit, jure perpetuo possideat. Si vero inde ereptionem fuerit, aut diligens inquisitio: & si eum qui repetit juste quærere patuerit, adhibitis veracibus & nobilibus testibus quod repetit confirmando vindicet.

XVIII.

Ut arma non gerant, nec lites moveant.

Nemo ex sacerdotum numero arma pugnantium unquam portet, nec litem contra proximum ullam excitet.

XIX.

Ut tabernas non ingrediantur.

Ut nullus presbyterorum edendi aut bibendi caussa ingrediatur tabernas.

XX.

Ut a juramento abstineant.

Ut nullus sacerdos quidquam cum juramento jurec, sed simpliciter cum puritate & veritate omnia dicat.

XXI.

Ut pœnitentiam confitentibus, & vitiorum infirmis tribuant.

Ut cunctis sacerdotes omnibus, illis confitentibus eorum crimina, dignam pœnitentiam cum summa vigilatia ipsa indicent: & omnibus infirmis ante exitum vitæ viaticum & communionem corporis Christi misericorditer tribuant.

XXII.

De nullius infirmorum.

Ut secundum definitionem sanctorum patrum, si quis infirmatur, a sacerdotibus oleo sanctificato cum orationibus diligenter ungatur.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S. J.

* * * Hoc loco in mſ. Palatino Bibl. Vatic. subjunguntur alia diversa capitula non edita a pag. 13. ad pag. 18. Principium: *In primis de Antrilionensi Sco. Fixas: successionem fecerunt.* Sed pag. 16. post capitulum XIX. ita notatur: *Hæc fuit decretum ad Aquis in verris anno imperii domni Caroli Augusti, quando synodus ibi magna fuit.* Quod ad capitula ibidem sequentia pertinet exillonabat V. C. Lucas Holstenius : iis enim finitis subjungitur: *In quarto ad Isaiæ &c.* ut paulo post occurret. De his vero omnibus si ita visum fuerit plura dicemus in poris.

CAPITULA EXCERPTA DE CANONE.

UT per singulos annos synodus bis fiat. II. Quibus ad sacerdotium vel sacros ordines, secundum quod in canone legimus, venire non potest.

III. Ut nequoquam inter duos metropolitanos provincia dividatur.

IV. Ne in una civitate duo sint episcopi, & de vicinitis eorum.

V. Quod non oporteat ordinationes episcoporum diu differre.

VI. De ordinatis episcopis, nec receptis.

VII. Quod non oporteat absolute quoslibet ordinare.

VIII. De servo, si ingeniente domino suo fuerit ordinatus.

IX. Quod non liceat clericum in duabus civitatibus ministrare, nec abbates plurima monasteria aut cellas habere.

X. Ne de uno loco ad alium transeat episcopus sine decreto episcoporum, velut clericus sine jussione episcopi sui.

XI. De peregrinis episcopis & clericis.

XII. De litteris peregrinorum, & clericis sine litteris ambulantibus.

XIII. Qualis, vel pro qualibus culpis quis secundum canonicam institutionem degradetur de officio sacerdotali.

XIV. De expulso ab ecclesia, & excommunicatione vel damnato ab officio.

XV. De ordine ecclesiastico, & officio militiæ, & reliquiis sanctorum, & oratoriis villaribus.

XVI. De altaribus non consecrandis nisi lapideis.

XVII. De confirmatione cum chrismate.

XVIII. De baptismo.

XIX. De pascha & die dominico, & reliquis festivitatibus.

XX. De jejuniis & quadragesima, vel litaniis.

XXI. Ut festivitates præclaræ non nisi in civitatibus aut in viis publicis teneantur.

XXII. De ordine officio.

XXIII. Ut omnes fideles communicent, & ad missas expectent finalem deprecationem.

De presbyteris, diaconibus, & reliquis ex clero, ex decretis & canone sancti Silvestri, & XXXIV. episcoporum.

Ferit hos gradus in gremio synodi, ut non presbyter adversus episcopum, non diaconus adversus presbyterum, non subdiaconus adversus diaconum, non acolytus adversus subdiaconum, non exorcista adversus acolytum, non lector adversum exorcistam, nec ostiarios adversus lectorem det accusationem aliquam. Et non dannabitur præsul sine LXXII. testibus: neque præsul summus a quoquam judicabitur, quoniam scriptum est: *Non est discipulus super magistrum.* Presbyter autem nisi in XLIV. testimoniis non damnabitur: diaconus autem in cardine constitutus urbis Romæ nisi XXVII. testibus non condemnabitur. subdiaconus, acolytus, exorcista, lector nisi sint scriptum est in VII. testimoniis filius habentibus & suorum, & omnino Christum prædicantibus. Sic datur mystica veritas.

ANNO CHRISTI 804.

CAROLI MAGNI IMPERATORIS CAPITULARE " QUARTO IMPERII ANNO DATUM AD SALZ.

I.

De ordinatione ecclesiarum.

UT ecclesiæ Dei bene constructæ & restauratæ fiant, & episcopi unusquisque infra suam parochiam exinde bonum habeat providentiam, tam de officio & luminariis, quamque & de reliqua infrastructione.

II.

De decimis & donationibus ecclesiarum.

De decimis ubi antiquitus fuerunt ecclesiæ baptismales, & devotio facta fuit, juxta quod episcopus ipsius parochiæ ordinaverit, omnimodis fiant donatæ: & si ' donatione regum, aut ceterorum Deum timentium bonorum homi-

num, ad episcopia seu monasteria aliquæ res delegatæ sunt, & ex ipsis rebus antiquitus ad ipsas ecclesias priores decime date fuerint, ipsa antiqua donatio vel devotio firma & stabilis omnino permaneat. Tamen, ut supra diximus, decimas de ipsis rebus qui eas possidere videtur persolvat.

III.

Ut propter novas ecclesias antiquiores suas decimas non perdant.

Quicumque voluerit in sua proprietate ecclesiam ædificare, una cum consensu & voluntate episcopi, in cujus parochia fuerit, licentiam habeat. Verumtamen omnino providendum est, ne aliæ ecclesiæ antiquiores propter hanc occasionem nullatenus suam justitiam aut decimam perdant, sed semper ad antiquiores ecclesias persolvantur.

IV.

De ordinandis presbyteris.

Ut unusquisque episcopus in sua parochia secundum canonicam institutionem presbyteros ordinari faciat.

V.

De ingressu in monasteriis puellarum.

Ut nullus in monasterio puellarum vel ancillarum Dei intrare præsumat, nec presbyter, nec diaconus, nec subdiaconus, vel clericus, aut laicus, nisi tantum presbyter ad missam celebrandam tempore opportuno ingreditur, salva necessitate monasterii secundum canonicam institutionem, & juxta quod episcopus ipsius parochiæ ibidem ordinaverit. Presbyter autem missa celebrata statim exeat.

VI.

Ut in monasteriis puellarum ea solum infantes nutriantur, quæ in eo loco professuræ sunt.

Quicumque filiam suam, aut neptem, aut parentem, Deo omnipotenti offerre voluerit, in centiam habeat. Sin autem, domi infantes suas nutrias, & non aliam infra monasteria mittere nutriendi caussa præsumat, nisi quæ in ipso loco firmiter in Dei servitio perseveraæ voluerit, vel secundum instituta sanctorum patrum, seu canonicam auctoritatem.

VII.

Ut masculi in monasteriis puellarum non nutriantur.

Omnino prohibemus, ut nullus masculum, filium, aut nepotem, vel parentem suum, in monasterio puellarum ad nutriendum commendare præsumat, nec quilquam ullum fucipere audeat.

VIII.

Ut arma in monasteriis puellarum non deponantur.

Ut nullus ex clericali ordine, sacerdotes vel diaconi, aut alii clerici, neque laïci, brauess aut arma infra monasteria puellarum commendare præsumant, nec quilquam recipere audeat, excepto si in eleemosyna datum fuerit.

ADMONITIO IMPERATORIS AD PRESBYTEROS.

ADmonere vos cupio, fratres & filioli mei, ut ista pauca capitula, quæ hinc scripta sunt, intentius audiatis.

I. In primis, ut sacerdos Dei de divina scripeura doctus sit, & fidem Trinitatis recte credat, & alios doceat, & sum officium bene posit simplere.

II. Ut totum psalterium memoriter teneat.

III.

Libr. c. 137.
Append. c. cap. 13. 16.
Ibid. c. 15.
Ibid. c. 18.
Ibid. c. 19. & 20.
Ibid. c. 21. 22. 24.
Lib. 2. c. 28.
Ibid. c. 25. 26. 27.
Lib. 2. c. 29.
Ibid. c. 30.
Append. c. cap. 21. 22. 23. 24.
Lib. 2. c. 31.
Ibid. c. 32.
Ibid. c. 33.
Ibid. c. 34.
Ibid. c. 35.
Ibid. c. 36.
Ibid. c. 37.
Ibid. c. 38.
Ibid. c. 39.
Ibid. c. 40.
Ibid. c. 41.
Ibid. c. 42.
Ibid. c. 43.
Ibid. c. 44.
Ibid. c. 45.
Ibid. c. 46.
Ibid. c. 47.
Ibid. c. 48.
Ibid. c. 49.
Ibid. c. 50.
Ibid. c. 51.
Ibid. c. 52.
Ibid. c. 53.
Ibid. c. 54.
Ibid. c. 55.
Ibid. c. 56.
Ibid. c. 57.
Ibid. c. 58.
Ibid. c. 59.
Ibid. c. 60.
Ibid. c. 61.
Ibid. c. 62.
Ibid. c. 63.
Ibid. c. 64.
Ibid. c. 65.
Ibid. c. 66.
Ibid. c. 67.
Ibid. c. 68.
Ibid. c. 69.
Ibid. c. 70.
Ibid. c. 71.
Ibid. c. 72.
Ibid. c. 73.
Ibid. c. 74.
Ibid. c. 75.
Ibid. c. 76.
Ibid. c. 77.
Ibid. c. 78.
Ibid. c. 79.
Ibid. c. 80.
Ibid. c. 81.
Ibid. c. 82.
Ibid. c. 83.
Ibid. c. 84.
Ibid. c. 85.
Ibid. c. 86.
Ibid. c. 87.
Ibid. c. 88.
Ibid. c. 89.
Ibid. c. 90.
Ibid. c. 91.
Ibid. c. 92.
Ibid. c. 93.
Ibid. c. 94.
Ibid. c. 95.
Ibid. c. 96.
Ibid. c. 97.
Ibid. c. 98.
Ibid. c. 99.
Ibid. c. 100.
Ibid. c. 101.
Ibid. c. 102.
Ibid. c. 103.
Ibid. c. 104.
Ibid. c. 105.
Ibid. c. 106.
Ibid. c. 107.
Ibid. c. 108.
Ibid. c. 109.
Ibid. c. 110.
Ibid. c. 111.
Ibid. c. 112.
Ibid. c. 113.
Ibid. c. 114.
Ibid. c. 115.
Ibid. c. 116.
Ibid. c. 117.
Ibid. c. 118.
Ibid. c. 119.
Ibid. c. 120.
Ibid. c. 121.
Ibid. c. 122.
Ibid. c. 123.
Ibid. c. 124.
Ibid. c. 125.
Ibid. c. 126.
Ibid. c. 127.
Ibid. c. 128.
Ibid. c. 129.
Ibid. c. 130.
Ibid. c. 131.
Ibid. c. 132.
Ibid. c. 133.
Ibid. c. 134.
Ibid. c. 135.
Ibid. c. 136.
Ibid. c. 137.
Ibid. c. 138.
Ibid. c. 139.
Ibid. c. 140.
Ibid. c. 141.
Ibid. c. 142.
Ibid. c. 143.
Ibid. c. 144.
Ibid. c. 145.
Ibid. c. 146.
Ibid. c. 147.
Ibid. c. 148.
Ibid. c. 149.
Ibid. c. 150.
Ibid. c. 151.
Ibid. c. 152.
Ibid. c. 153.
Ibid. c. 154.
Ibid. c. 155.
Ibid. c. 156.
Ibid. c. 157.
Ibid. c. 158.
Ibid. c. 159.
Ibid. c. 160.
Ibid. c. 161.
Ibid. c. 162.
Ibid. c. 163.
Ibid. c. 164.
Ibid. c. 165.
Ibid. c. 166.
Ibid. c. 167.
Ibid. c. 168.
Ibid. c. 169.
Ibid. c. 170.
Ibid. c. 171.
Ibid. c. 172.
Ibid. c. 173.
Ibid. c. 174.
Ibid. c. 175.
Ibid. c. 176.
Ibid. c. 177.
Ibid. c. 178.
Ibid. c. 179.
Ibid. c. 180.
Ibid. c. 181.
Ibid. c. 182.
Ibid. c. 183.
Ibid. c. 184.
Ibid. c. 185.
Ibid. c. 186.
Ibid. c. 187.
Ibid. c. 188.
Ibid. c. 189.
Ibid. c. 190.
Ibid. c. 191.
Ibid. c. 192.
Ibid. c. 193.
Ibid. c. 194.
Ibid. c. 195.
Ibid. c. 196.
Ibid. c. 197.
Ibid. c. 198.
Ibid. c. 199.
Ibid. c. 200.
Ibid. c. 201.
Ibid. c. 202.
Ibid. c. 203.
Ibid. c. 204.
Ibid. c. 205.
Ibid. c. 206.
Ibid. c. 207.
Ibid. c. 208.
Ibid. c. 209.
Ibid. c. 210.
Ibid. c. 211.
Ibid. c. 212.
Ibid. c. 213.
Ibid. c. 214.
Ibid. c. 215.
Ibid. c. 216.
Ibid. c. 217.
Ibid. c. 218.
Ibid. c. 219.
Ibid. c. 220.
Ibid. c. 221.
Ibid. c. 222.
Ibid. c. 223.
Ibid. c. 224.
Ibid. c. 225.
Ibid. c. 226.
Ibid. c. 227.
Ibid. c. 228.
Ibid. c. 229.
Ibid. c. 230.
Ibid. c. 231.
Ibid. c. 232.
Ibid. c. 233.
Ibid. c. 234.
Ibid. c. 235.
Ibid. c. 236.
Ibid. c. 237.
Ibid. c. 238.
Ibid. c. 239.
Ibid. c. 240.
Ibid. c. 241.
Ibid. c. 242.
Ibid. c. 243.
Ibid. c. 244.
Ibid. c. 245.
Ibid. c. 246.
Ibid. c. 247.
Ibid. c. 248.
Ibid. c. 249.
Ibid. c. 250.
Ibid. c. 251.
Ibid. c. 252.
Ibid. c. 253.
Ibid. c. 254.
Ibid. c. 255.
Ibid. c. 256.
Ibid. c. 257.
Ibid. c. 258.
Ibid. c. 259.
Ibid. c. 260.
Ibid. c. 261.
Ibid. c. 262.
Ibid. c. 263.
Ibid. c. 264.
Ibid. c. 265.
Ibid. c. 266.
Ibid. c. 267.
Ibid. c. 268.
Ibid. c. 269.
Ibid. c. 270.
Ibid. c. 271.
Ibid. c. 272.
Ibid. c. 273.
Ibid. c. 274.
Ibid. c. 275.
Ibid. c. 276.
Ibid. c. 277.
Ibid. c. 278.
Ibid. c. 279.
Ibid. c. 280.
Ibid. c. 281.
Ibid. c. 282.
Ibid. c. 283.
Ibid. c. 284.
Ibid. c. 285.
Ibid. c. 286.
Ibid. c. 287.
Ibid. c. 288.
Ibid. c. 289.
Ibid. c. 290.
Ibid. c. 291.
Ibid. c. 292.
Ibid. c. 293.
Ibid. c. 294.
Ibid. c. 295.
Ibid. c. 296.
Ibid. c. 297.
Ibid. c. 298.
Ibid. c. 299.
Ibid. c. 300.
Ibid. c. 301.
Ibid. c. 302.
Ibid. c. 303.
Ibid. c. 304.
Ibid. c. 305.
Ibid. c. 306.
Ibid. c. 307.
Ibid. c. 308.
Ibid. c. 309.
Ibid. c. 310.
Ibid. c. 311.
Ibid. c. 312.
Ibid. c. 313.
Ibid. c. 314.
Ibid. c. 315.
Ibid. c. 316.
Ibid. c. 317.
Ibid. c. 318.
Ibid. c. 319.
Ibid. c. 320.
Ibid. c. 321.
Ibid. c. 322.
Ibid. c. 323.
Ibid. c. 324.
Ibid. c. 325.
Ibid. c. 326.
Ibid. c. 327.
Ibid. c. 328.
Ibid. c. 329.
Ibid. c. 330.
Ibid. c. 331.
Ibid. c. 332.
Ibid. c. 333.
Ibid. c. 334.
Ibid. c. 335.
Ibid. c. 336.
Ibid. c. 337.
Ibid. c. 338.
Ibid. c. 339.
Ibid. c. 340.
Ibid. c. 341.
Ibid. c. 342.
Ibid. c. 343.
Ibid. c. 344.
Ibid. c. 345.
Ibid. c. 346.
Ibid. c. 347.
Ibid. c. 348.
Ibid. c. 349.
Ibid. c. 350.
Ibid. c. 351.
Ibid. c. 352.
Ibid. c. 353.
Ibid. c. 354.
Ibid. c. 355.
Ibid. c. 356.
Ibid. c. 357.
Ibid. c. 358.
Ibid. c. 359.
Ibid. c. 360.
Ibid. c. 361.
Ibid. c. 362.
Ibid. c. 363.
Ibid. c. 364.
Ibid. c. 365.
Ibid. c. 366.
Ibid. c. 367.
Ibid. c. 368.
Ibid. c. 369.
Ibid. c. 370.
Ibid. c. 371.
Ibid. c. 372.
Ibid. c. 373.
Ibid. c. 374.
Ibid. c. 375.
Ibid. c. 376.
Ibid. c. 377.
Ibid. c. 378.
Ibid. c. 379.
Ibid. c. 380.
Ibid. c. 381.
Ibid. c. 382.
Ibid. c. 383.
Ibid. c. 384.
Ibid. c. 385.
Ibid. c. 386.
Ibid. c. 387.
Ibid. c. 388.
Ibid. c. 389.
Ibid. c. 390.
Ibid. c. 391.
Ibid. c. 392.
Ibid. c. 393.
Ibid. c. 394.
Ibid. c. 395.
Ibid. c. 396.
Ibid. c. 397.
Ibid. c. 398.
Ibid. c. 399.
Ibid. c. 400.
Ibid. c. 401.
Ibid. c. 402.
Ibid. c. 403.
Ibid. c. 404.
Ibid. c. 405.
Ibid. c. 406.
Ibid. c. 407.
Ibid. c. 408.
Ibid. c. 409.
Ibid. c. 410.
Ibid. c. 411.
Ibid. c. 412.
Ibid. c. 413.
Ibid. c. 414.
Ibid. c. 415.
Ibid. c. 416.
Ibid. c. 417.
Ibid. c. 418.
Ibid. c. 419.
Ibid. c. 420.
Ibid. c. 421.
Ibid. c. 422.
Ibid. c. 423.
Ibid. c. 424.
Ibid. c. 425.
Ibid. c. 426.
Ibid. c. 427.
Ibid. c. 428.
Ibid. c. 429.
Ibid. c. 430.
Ibid. c. 431.
Ibid. c. 432.
Ibid. c. 433.
Ibid. c. 434.
Ibid. c. 435.
Ibid. c. 436.
Ibid. c. 437.
Ibid. c. 438.
Ibid. c. 439.
Ibid. c. 440.
Ibid. c. 441.
Ibid. c. 442.
Ibid. c. 443.
Ibid. c. 444.
Ibid. c. 445.
Ibid. c. 446.
Ibid. c. 447.
Ibid. c. 448.
Ibid. c. 449.
Ibid. c. 450.
Ibid. c. 451.
Ibid. c. 452.
Ibid. c. 453.
Ibid. c. 454.
Ibid. c. 455.
Ibid. c. 456.
Ibid. c. 457.
Ibid. c. 458.
Ibid. c. 459.
Ibid. c. 460.
Ibid. c. 461.
Ibid. c. 462.
Ibid. c. 463.
Ibid. c. 464.
Ibid. c. 465.
Ibid. c. 466.
Ibid. c. 467.
Ibid. c. 468.
Ibid. c. 469.
Ibid. c. 470.
Ibid. c. 471.
Ibid. c. 472.
Ibid. c. 473.
Ibid. c. 474.
Ibid. c. 475.
Ibid. c. 476.
Ibid. c. 477.
Ibid. c. 478.
Ibid. c. 479.
Ibid. c. 480.
Ibid. c. 481.
Ibid. c. 482.
Ibid. c. 483.
Ibid. c. 484.
Ibid. c. 485.
Ibid. c. 486.
Ibid. c. 487.
Ibid. c. 488.
Ibid. c. 489.
Ibid. c. 490.
Ibid. c. 491.
Ibid. c. 492.
Ibid. c. 493.
Ibid. c. 494.
Ibid. c. 495.
Ibid. c. 496.
Ibid. c. 497.
Ibid. c. 498.
Ibid. c. 499.
Ibid. c. 500.
Ibid. c. 501.
Ibid. c. 502.
Ibid. c. 503.
Ibid. c. 504.
Ibid. c. 505.
Ibid. c. 506.
Ibid. c. 507.
Ibid. c. 508.
Ibid. c. 509.
Ibid. c. 510.
Ibid. c. 511.
Ibid. c. 512.
Ibid. c. 513.
Ibid. c. 514.
Ibid. c. 515.
Ibid. c. 516.
Ibid. c. 517.
Ibid. c. 518.
Ibid. c. 519.
Ibid. c. 520.
Ibid. c. 521.
Ibid. c. 522.
Ibid. c. 523.
Ibid. c. 524.
Ibid. c. 525.
Ibid. c. 526.
Ibid. c. 527.
Ibid. c. 528.
Ibid. c. 529.
Ibid. c. 530.
Ibid. c. 531.
Ibid. c. 532.
Ibid. c. 533.
Ibid. c. 534.
Ibid. c. 535.
Ibid. c. 536.
Ibid. c. 537.
Ibid. c. 538.
Ibid. c. 539.
Ibid. c. 540.
Ibid. c. 541.
Ibid. c. 542.
Ibid. c. 543.
Ibid. c. 544.
Ibid. c. 545.
Ibid. c. 546.
Ibid. c. 547.
Ibid. c. 548.
Ibid. c. 549.
Ibid. c. 550.
Ibid. c. 551.
Ibid. c. 552.
Ibid. c. 553.
Ibid. c. 554.
Ibid. c. 555.
Ibid. c. 556.
Ibid. c. 557.
Ibid. c. 558.
Ibid. c. 559.
Ibid. c. 560.
Ibid. c. 561.
Ibid. c. 562.
Ibid. c. 563.
Ibid. c. 564.
Ibid. c. 565.
Ibid. c. 566.
Ibid. c. 567.
Ibid. c. 568.
Ibid. c. 569.
Ibid. c. 570.
Ibid. c. 571.
Ibid. c. 572.
Ibid. c. 573.
Ibid. c. 574.
Ibid. c. 575.
Ibid. c. 576.
Ibid. c. 577.
Ibid. c. 578.
Ibid. c. 579.
Ibid. c. 580.
Ibid. c. 581.
Ibid. c. 582.
Ibid. c. 583.
Ibid. c. 584.
Ibid. c. 585.
Ibid. c. 586.
Ibid. c. 587.
Ibid. c. 588.
Ibid. c. 589.
Ibid. c. 590.
Ibid. c. 591.
Ibid. c. 592.
Ibid. c. 593.
Ibid. c. 594.
Ibid. c. 595.
Ibid. c. 596.
Ibid. c. 597.
Ibid. c. 598.
Ibid. c. 599.
Ibid. c. 600.
Ibid. c. 601.
Ibid. c. 602.
Ibid. c. 603.
Ibid. c. 604.
Ibid. c. 605.
Ibid. c. 606.
Ibid. c. 607.
Ibid. c. 608.
Ibid. c. 609.
Ibid. c. 610.
Ibid. c. 611.
Ibid. c. 612.
Ibid. c. 613.
Ibid. c. 614.
Ibid. c. 615.
Ibid. c. 616.
Ibid. c. 617.
Ibid. c. 618.
Ibid. c. 619.
Ibid. c. 620.
Ibid. c. 621.
Ibid. c. 622.
Ibid. c. 623.
Ibid. c. 624.
Ibid. c. 625.
Ibid. c. 626.
Ibid. c. 627.
Ibid. c. 628.
Ibid. c. 629.
Ibid. c. 630.
Ibid. c. 631.
Ibid. c. 632.
Ibid. c. 633.
Ibid. c. 634.
Ibid. c. 635.
Ibid. c. 636.
Ibid. c. 637.
Ibid. c. 638.
Ibid. c. 639.
Ibid. c. 640.
Ibid. c. 641.
Ibid. c. 642.
Ibid. c. 643.
Ibid. c. 644.
Ibid. c. 645.
Ibid. c. 646.
Ibid. c. 647.
Ibid. c. 648.
Ibid. c. 649.
Ibid. c. 650.
Ibid. c. 651.
Ibid. c. 652.
Ibid. c. 653.
Ibid. c. 654.
Ibid. c. 655.
Ibid. c. 656.
Ibid. c. 657.
Ibid. c. 658.
Ibid. c. 659.
Ibid. c. 660.
Ibid. c. 661.
Ibid. c. 662.
Ibid. c. 663.
Ibid. c. 664.
Ibid. c. 665.
Ibid. c. 666.
Ibid. c. 667.
Ibid. c. 668.
Ibid. c. 669.
Ibid. c. 670.
Ibid. c. 671.
Ibid. c. 672.
Ibid. c. 673.
Ibid. c. 674.
Ibid. c. 675.
Ibid. c. 676.
Ibid. c. 677.
Ibid. c. 678.
Ibid. c. 679.
Ibid. c. 680.
Ibid. c. 681.
Ibid. c. 682.
Ibid. c. 683.
Ibid. c. 684.
Ibid. c. 685.
Ibid. c. 686.
Ibid. c. 687.
Ibid. c. 688.
Ibid. c. 689.
Ibid. c. 690.
Ibid. c. 691.
Ibid. c. 692.
Ibid. c. 693.
Ibid. c. 694.
Ibid. c. 695.
Ibid. c. 696.
Ibid. c. 697.
Ibid. c. 698.
Ibid. c. 699.
Ibid. c. 700.
Ibid. c. 701.
Ibid. c. 702.
Ibid. c. 703.
Ibid. c. 704.
Ibid. c. 705.
Ibid. c. 706.
Ibid. c. 707.
Ibid. c. 708.
Ibid. c. 709.
Ibid. c. 710.
Ibid. c. 711.
Ibid. c. 712.
Ibid. c. 713.
Ibid. c. 714.
Ibid. c. 715.
Ibid. c. 716.
Ibid. c. 717.
Ibid. c. 718.
Ibid. c. 719.
Ibid. c. 720.
Ibid. c. 721.
Ibid. c. 722.
Ibid. c. 723.
Ibid. c. 724.
Ibid. c. 725.
Ibid. c. 726.
Ibid. c. 727.
Ibid. c. 728.
Ibid. c. 729.
Ibid. c. 730.
Ibid. c. 731.
Ibid. c. 732.
Ibid. c. 733.
Ibid. c. 734.
Ibid. c. 735.
Ibid. c. 736.
Ibid. c. 737.
Ibid. c. 738.
Ibid. c. 739.
Ibid. c. 740.
Ibid. c. 741.
Ibid. c. 742.
Ibid. c. 743.
Ibid. c. 744.
Ibid. c. 745.
Ibid. c. 746.
Ibid. c. 747.
Ibid. c. 748.
Ibid. c. 749.
Ibid. c. 750.
Ibid. c. 751.
Ibid. c. 752.
Ibid. c. 753.
Ibid. c. 754.
Ibid. c. 755.
Ibid. c. 756.
Ibid. c. 757.
Ibid. c. 758.
Ibid. c. 759.
Ibid. c. 760.
Ibid. c. 761.
Ibid. c. 762.
Ibid. c. 763.
Ibid. c. 764.
Ibid. c. 765.
Ibid. c. 766.
Ibid. c. 767.
Ibid. c. 768.
Ibid. c. 769.
Ibid. c. 770.
Ibid. c. 771.
Ibid. c. 772.
Ibid. c. 773.
Ibid. c. 774.
Ibid. c. 775.
Ibid. c. 776.
Ibid. c. 777.
Ibid. c. 778.
Ibid. c. 779.
Ibid. c. 780.
Ibid. c. 781.
Ibid. c. 782.
Ibid. c. 783.
Ibid. c. 784.
Ibid. c. 785.
Ibid. c. 786.
Ibid. c. 787.
Ibid. c. 788.
Ibid. c. 789.
Ibid. c. 790.
Ibid. c. 791.
Ibid. c. 792.
Ibid. c. 793.
Ibid. c. 794.
Ibid. c. 795.
Ibid. c. 796.
Ibid. c. 797.
Ibid. c. 798.
Ibid. c. 799.
Ibid. c. 800.
Ibid. c. 801.
Ibid. c. 802.
Ibid. c. 803.
Ibid. c. 804.
Ibid. c. 805.
Ibid. c. 806.
Ibid. c. 807.
Ibid. c. 808.
Ibid. c. 809.
Ibid. c. 810.
Ibid. c. 811.
Ibid. c. 812.
Ibid. c. 813.
Ibid. c. 814.
Ibid. c. 815.
Ibid. c. 816.
Ibid. c. 817.
Ibid. c. 818.
Ibid. c. 819.
Ibid. c. 820.
Ibid. c. 821.
Ibid. c. 822.
Ibid. c. 823.
Ibid. c. 824.
Ibid. c. 825.
Ibid. c. 826.
Ibid. c. 827.
Ibid. c. 828.
Ibid. c. 829.
Ibid. c. 830.
Ibid. c. 831.
Ibid. c. 832.
Ibid. c. 833.
Ibid. c. 834.
Ibid. c. 835.
Ibid. c. 836.
Ibid. c. 837.
Ibid. c. 838.
Ibid. c. 839.
Ibid. c. 840.
Ibid. c. 841.
Ibid. c. 842.
Ibid. c. 843.
Ibid. c. 844.
Ibid. c. 845.
Ibid. c. 846.
Ibid. c. 847.
Ibid. c. 848.
Ibid. c. 849.
Ibid. c. 850.
Ibid. c. 851.
Ibid. c. 852.
Ibid. c. 853.
Ibid. c. 854.
Ibid. c. 855.
Ibid. c. 856.
Ibid. c. 857.
Ibid. c. 858.
Ibid. c. 859.
Ibid. c. 860.
Ibid. c. 861.
Ibid. c. 862.
Ibid. c. 863.
Ibid. c. 864.
Ibid. c. 865.
Ibid. c. 866.
Ibid. c. 867.
Ibid. c. 868.
Ibid. c. 869.
Ibid. c. 870.
Ibid. c. 871.
Ibid. c. 872.
Ibid. c. 873.
Ibid. c. 874.
Ibid. c. 875.
Ibid. c. 876.
Ibid. c. 877.
Ibid. c. 878.
Ibid. c. 879.
Ibid. c. 880.
Ibid. c. 881.
Ibid. c. 882.
Ibid. c. 883.
Ibid. c. 884.
Ibid. c. 885.
Ibid. c. 886.
Ibid. c. 887.
Ibid. c. 888.
Ibid. c. 889.
Ibid. c. 890.
Ibid. c. 891.
Ibid. c. 892.
Ibid. c. 893.
Ibid. c. 894.
Ibid. c. 895.
Ibid. c. 896.
Ibid. c. 897.
Ibid. c. 898.
Ibid. c. 899.
Ibid. c. 900.
Ibid. c. 901.
Ibid. c. 902.
Ibid. c. 903.
Ibid. c. 904.
Ibid. c. 905.
Ibid. c. 906.
Ibid. c. 907.
Ibid. c. 908.
Ibid. c. 909.
Ibid. c. 910.
Ibid. c. 911.
Ibid. c. 912.
Ibid. c. 913.
Ibid. c. 914.
Ibid. c. 915.
Ibid. c. 916.
Ibid. c. 917.
Ibid. c. 918.
Ibid. c. 919.
Ibid. c. 920.
Ibid. c. 921.
Ibid. c. 922.
Ibid. c. 923.
Ibid. c. 924.
Ibid. c. 925.
Ibid. c. 926.
Ibid. c. 927.
Ibid. c. 928.
Ibid. c. 929.
Ibid. c. 930.
Ibid. c. 931.
Ibid. c. 932.
Ibid. c. 933.
Ibid. c. 934.
Ibid. c. 935.
Ibid. c. 936.
Ibid. c. 937.
Ibid. c. 938.
Ibid. c. 939.
Ibid. c. 940.
Ibid. c. 941.
Ibid. c. 942.
Ibid. c. 943.
Ibid. c. 944.
Ibid. c. 945.
Ibid. c. 946.
Ibid. c. 947.
Ibid. c. 948.
Ibid. c. 949.
Ibid. c. 950.
Ibid. c. 951.
Ibid. c. 952.
Ibid. c. 953.
Ibid. c. 954.
Ibid. c. 955.
Ibid. c. 956.
Ibid. c. 957.
Ibid. c. 958.
Ibid. c. 959.
Ibid. c. 960.
Ibid. c. 961.
Ibid. c. 962.
Ibid. c. 963.
Ibid. c. 964.
Ibid. c. 965.
Ibid. c. 966.
Ibid. c. 967.
Ibid. c. 968.
Ibid. c. 969.
Ibid. c. 970.
Ibid. c. 971.
Ibid. c. 972.
Ibid. c. 973.
Ibid. c. 974.
Ibid. c. 975.
Ibid. c. 976.
Ibid. c. 977.
Ibid. c. 978.
Ibid. c. 979.
Ibid. c. 980.
Ibid. c. 981.
Ibid. c. 982.
Ibid. c. 983.
Ibid. c. 984.
Ibid. c. 985.
Ibid. c. 986.
Ibid. c. 987.
Ibid. c. 988.
Ibid. c. 989.
Ibid. c. 990.
Ibid. c. 991.
Ibid. c. 992.
Ibid. c. 993.
Ibid. c. 994.
Ibid. c. 995.
Ibid. c. 996.
Ibid. c. 997.
Ibid. c. 998.
Ibid. c. 999.
Ibid. c. 1000.

ANNO CHRISTI 805.

III. Ut signaculum & baptisterium memoriter A teneat.

IV. Ut de canonibus doctus sit, & suum poenitentiale bene sciat.

V. Ut cantum & comporum sciat.

VI. Ut nullus sacerdos feminas secum habitare permittat, excepta matre, sorore, vel amita.

VII. Ut presbyteri in tabernis bibere non praesumant.

VIII. Ut nullus avaritiam fecterur, non sit lusperbus, non ebriosus, non vinolentus, nec fomnolentus.

IX. Ut nullus praesumat in coena domini jejunium solvere.

X. Ut nullus baptizare praesumat, nisi in pascha & pentecoste, excepto infirmo.

XI. Ut nullus presbyter, nec diaconus, nec clericus chrisma alicui dare praesumat pro aliqua necessitate. qui si hoc fecerit degradetur.

XII. Ut nullus presbyter ad synodum contemnat venire. Quod si aliter facere praesumpserit, coactus veniat, & secundum canones judicetur.

CAPITULARE DOMINICUM

ANNO CHRISTI 805.

DATUM ANNO INCARNATIONIS DOMINI NOSTRI Jesu DCCCV. ad Theodonis villam, anno imperii domni Caroli quinto.

I.

De lectionibus.

Append. t. cap. 1. UT lectiones in ecclesia distincte legantur.

II.

De cantu.

Append. t. cap. 2. Ut cantus dicatur, & secundum ordinem & morem Romanæ ecclesiæ fiat: & ut cantores de Metis reverantur.

III.

De scribis & notariis.

Ibid. c. 3. De scribis, quod vitiosè non scribant. Ut unusquisque episcopus, & abbas singuli comites suum notarium habeant.

IV.

De diversis disciplinis discendis.

Ibid. c. 4. De ceteris disciplinis ecclesiæ, ut secundum canones vel regulam fiant.

V.

De compoto, & de arte medicina.

Ibid. c. 5. 6. De compoto, ut exactetur dilcant omnes. De medicinali arte, ut infantes hanc diserre mittantur.

VI.

De ecclesiis sine honore manentibus.

Ibid. c. 7. De ecclesiis sine honore manentibus in luminaris & officiis, & de his qui decimas quidem apprehendunt, & de ecclesiis non curant, ut E omnimodis emendetur: & de altaribus, ut non superabundent in ecclesiis.

VII.

De iis qui ad monasterium nuper venerunt.

De nuper venientibus ad monasterium, ut primo discant regulam quæquam foras mittantur ad ministeria: & quod non vadant ad judicia saecularia.

VIII.

De iis qui ad fugiendum debitum servitium saeculum reliquerunt.

De his qui saeculum relinquunt ad servitium Domini non impediendum, & nunc-meritum sanctæ, ut aut in saeculo sint, aut plene in regu- F Romanenses.

IX.

De relinquendis saeculum.

Ut omnes clerici unum de duobus eligant, aut plenius saeculum canonicam, aut secundum re- Append. t. cap. 9. gularem institutionem vivere debeant.

X.

De laicis noviter conversis.

De laicis noviter conversis, ne antequam Append. t. cap. 10. suam legem plenius vivendo discant, ad alia negotia mittantur.

XI.

De servis propriis vel ancillis.

De propriis servis & ancillis, ut non supra Lib. 1. c. 119. modum in monasteria, fumantur, ne deserten- Lib. 2. c. 12. tur villæ.

B XII.

De congregationibus superfluis.

De congregationibus superfluis, ut nullatenus Lib. 1. c. 121. fiant, sed tanius congreget quis, quantis consilium dare possit.

XIII.

De non pulsatis secundum regulam.

De illis qui non sunt secundum regulam pulsati, ut deinceps emendentur & pulsentur secundum regulam. Lib. 1. c. 114.

XIV.

De infantulis puellis quando velentur.

Ut infantulæ atatis puellulæ non velentur Lib. 2. c. 8. antequam illæ eligere sciant quid velint: & Conciliorum ne puisentur salva canonica sententia & auctoritate. Lib. 2. c. 10. C

XV.

De praepositis monachorum.

Ut laici non sint praepositi monachorum infra Lib. 1. c. 118. monasteria, nec archidiaconi sint laici.

XVI.

De incestuosis.

De incestuosis, ut canonice examinentur, & Ibid. c. 115. nec propter alicujus amicitiam alii relaxentur, alii confringantur.

CAROLI MAGNI IMPERATORIS CAPITULARE INTERROGATIONIS,

ANNO CHRISTI 811.

Quod anno imperii sui undecimo edidit, & iis quæ pro communi omnium utilitate interrogando constituit.

IN primis separare volumus episcopos, abbas, & comites nostros, & singularister illos alloqui.

II. Quæ causæ efficiant, ut unus alteri adjutorium præstare nolit, sive in marcha, sive in exercitu, ubi aliquid utilitatis defensione patriæ facere debet.

III. Unde illæ frequentissimæ exuffationes, in quibus unus alteri quærit quidquid parem suum videre possidentem.

IV. De eo quod quilibet alteribus hominem ad se fugientem fulcipit.

V. Interrogandi sunt, in quibus rebus vel locis ecclesiastici laicis, aut laici ecclesiasticis ministerium fuum impendiunt. In hoc loco dicentendum est, quæ intervenientibus, inquantum fe episcopus, aut abbas rebus saecularibus debeat inserere, vel inquantum comes, vel alter laicus, in ecclesiastica negotia. Hic interrogandum est acutissime, quid sit quod apostolus ait: *Nemo militans Deo implicat se negotiis saecularibus*, vel ad quos sermo ille pertineat.

VI. Quid sit quod unusquisque Christianus in baptismo, vel quibus abrenuntiet.

VII.

VII. Quæ seclando vel negligendo ipsam fuam A renuntiationem vel abrenuntiationem irritam faciat.

VIII. Quod ille bene in Deum non credit, qui præcepta ejus impune se contemnere putat; vel qui ea quali non ventura despicit, quæ ille comminatus est.

IX. Quod in nobis despiciendum est, utrum vere Christiani fumus: quod in confideratione vitæ vel morum noftrorum facillime cognosci possit, si diligenter converfationem coram discutere voluerimus.

X. De vita & moribus paftorum noftrorum, id est episcoporum, qui populo Dei non solum doxendo, sed etiam vivendo exemplum bonum dare debent. Ipsi namque apoftolum dixiffe credimus, ubi dicit: *Imitatores mei estote, & observate eos qui sic ambulant, sicut habetis formam nostrum.*

XI. De vita eorum qui dicuntur canonici, qualis esse debeat.

XII. De converfatione monachorum, & utrum aliqui monachi esse possint, præter eos qui regulam sancti Benedicti obfervant. Inquirendum etiam, si in Gallia monachi fuiffent, priusquam tradito regulæ sancti Benedicti in has parochias pervenisset.

XIII. Ista conferventia ficut vobis decet, & in vobis confido, piiffimi pontifices, & inquantum fieveligere potuerint, vobis mittere feu scribere non dubito. Bene valete in domino. C

ITEM: BREVIS CAPITULORUM quibus fideles noftros episcopos, & abbates aliquos volumus & commonere. De communi omnium noftrum utilitate.

PRimo commemorandum eft, quod anno præterito tria triduana jejunia fecimus, Deum orando, ut ille nobis ftigantem offenderet, in quibus converfatio noftra coram illo emendari debuiffet: quod nunc facere defideramus.

II. Quærendum eft in primis ecclefiaftícis, id eft, epifcopis & abbatibus, ut illi nobis pateficiant de contemptu canonæ fuæ, qualiter vivere debeant, ut cognoscere valeamus, cui de illis aut bonum, aut aliud aliquid referendi credere debeamus; & ut fcire poffimus inquantum cuilibet eccleſiaſtico, id eſt, epiſcopo, vel abbati, ſeu monacho, ſæcularibus negotiis ſe ingerere, aut quid proprie pertineat ad illos, qui dicuntur & eſſe debent paſtores eccleſiæ, præcipue monasteriorum, ut aliud ab eis non quæramus, quam quod ipſis facere licet, & ut quilibet ex eis a nobis ea non quærat, in quibus eis conſentire non debemus.

III. Interrogare volumus ipſos eccleſiaſticos, ut qui ſcripturas ſanctas non ſolum ipſi diſcere, ſed etiam alios docere debent, qui ſint illi qui- Philipp. 3. 2. Tim. 2. bus apoſtolus loquitur: *Imitatores mei eſtote:* vel quis ille de quo idem dicit: *Nemo militans Deo implicat ſe negotiis ſæcularibus*, aut qualiter apoſtolus ſit imitandus, vel quomodo Deo militet.

IV. Iterum inquirendum ab eis, ut nobis veraciter pateficiant, quid ſit quod apud eos dicitur ſæculum reliquere, vel in quibus internoſci poſſit hi qui ſæculum reliquunt, ab his qui adhuc ſæculum ſectantur. Utrum in eo ſolo quod arma non portant, nec publice conjugati ſunt.

V. Inquirendum etiam, ſi ille ſæculum dimiſſum habeat qui quotidie poſſeſſiones ſuas augere quolibet modo, qualibet arte non ceſſat, ſtudendo de cæleſtis regni beatitudine, commi- E nando de æterno ſupplicio infernî, & ſub nomine Dei, aut cujuslibet ſancti, tam divitem quam pauperem, qui ſimplicioris naturæ ſunt, & minus doctî atque cauti inveniuntur, ſi rebus ſuis exſpoliari, & legitimos hæredes eorum exheredant; ac per hoc pierofque ad flagitia & ſcelera propter inopiam, aut quam per hoc fuerint devoluti perpetranda compellant: ut quæ neceſſario futra & latrocinia exercent, cui patrocinium rorum hæreditas, ne ad eum perveniret, ab alio præreptæ eſt.

VI. Iterum inquirendum, quomodo ſæculum reliquiſſet qui cupiditate ductus propter adpiſcendas res, quas alium vidit poſſidentem, homines ad perjuria & falſa teſtimonia pretio conducit: & ſubvocatum, qui ſe propoſuerunt, non juſtum ac Deum timentem, led credelem ac cupidum, ac perjuria parvipendentem inquiriſt, & ad inquiſitionem rerum non qualiter, led quantas acquirant.

VII. Quod de his dicendum, qui quaſi ad amorem Dei & ſanctorum, ſive martyrum, ſive confeſſorum, oſſa & reliquias ſanctorum corporum de loco ad locum tranſferunt, ibique novas baſilicas conſtruunt, & quoſcumque potuerint, ut res ſuas illuc tradant, inſtantiſſime adhortantur. Ille ſiquidem vult ex voluntate quaſi beneficare, ſeque propter hoc factum bene meritum apud Deum fieri, quibus poteſt perſuadere epiſcopis. Quam ſe hoc ideo factum, ut ad alium perveniat poteſtatem.

VIII. Miramur unde acciditet, ut in qui ſe conſtetur ſæculum reliquiſſe, neque omnino vult conſentire ut ipſe a quolibet ſæcularis vocetur, nomatus nomo cum ſit, & propria velit retinere, & ad eos qui nondum in totum ſæculum renuntiaverunt hoc pertineat, ad eccleſiaſticos vero quomodo jufte pertineat penitus ignoramus, niſi illi nobis innnuaverint, qui hæc quaſi licita uſurpare non dubitant.

IX. Qui unuſquiſque Chriſto in baptiſmo promittat, vel quibus craſtis abrenuntiet, quamvis unicuique Chriſtiano conſiderandum ſit, ſpeciliter tamen ab eccleſiaſticis inquirendum, qui laicis ipſum promiſſionis & abrenuntiationis in ſua vita exemplum præbere debent. Hic diligentiſſime conſiderandum eſt, & acutiſſime diſtinguendum, quæ ſeclando, vel quæ negligendo, unuſquiſque noſtrum ipſam ſuam promiſſionem & abrenuntiationem vel converet, vel irritam facit. Et quis ſit ille ſatanas, ſive adverſarius, cujus opera vel pompas in baptiſmo renuntiavimus. Hic autem conſiderandum eſt, ne perverſa unuſquiſque faciendo, illum qualibet noſtrum ſequatur, cui jamdudum in baptiſmo renuntiavimus.

X. In quo canonum, vel in cujus ſancti patris regula conſtituatur ſit, ut invitus quilibet, aut clericus, aut monachus ſtat: aut ubi Chriſtus præcepiſſet, aut quis apoſtolus præciſeriſſet, ut de nolentibus & invitis & villibus perſonis congregatio fieret in eccleſia vel canonicorum vel monachorum.

XI. Quam utilitatem conferat eccleſiæ Chriſti, quod ſi qui paſtor vel magiſter nec cujuſcumque venerabilis loci eſſe debet, magis ſtudet in ſua converſatione habere mulos, quam bonos, & non tantum probis, quam multitudine bominum delectatur: plus ſtudet ut ſuas clericos, vel monachus, bene cantet & legat, quam juſte & beate vivat. Quamquam non ſolum minime in eccleſia contemenda ſit cantandi vel legendi diſciplina, ſed etiam omnimodis exercenda. Sed ſi rarum-

si utrumque cuilibet venerabili loco accedere non potest, tolerabilius tamen fœcunda nobis videtur imperfectio carentedi, quam vivendi. Et quamvis bonum sit ut ecclesiæ pulcra sint ædificia, præserendus tamen est ædificiis bonorum morum ornatus & culmen, quia inquantum nobis videtur, fructuo basilicarum veteris legis quamdam trahit consuetudinem: morum autem emendatio proprie ad nostrum teſtamentum & Christianam pertinet disciplinam. Quod ſi Christus, & apoſtoli, & qui apoſtolico tecte ſecuti ſunt, in eccleſaſtica diſciplina ſunt ſequendi, aliter nobis in multis rebus faciendum eſt, quam ufque modo feciſſemus; multa de uſu & conſuetudine noſtra auferenda, & non minus multa, quæ factenus non fecimus, faciendi.

XII. Qua regula monachi vixiſſent in Gallia, priuſquam regula ſancti Benedicti in ea tradita fuiſſet, cum legimus ſanctum Martinum & monachum fuiſſe, & ſub ſe monachos habuiſſe, qui multo ante ſanctum Benedictum fuit.

XIII. De ſanctimonialium & anciliarum Dei converſatione.

ANNO CHRISTI 802.

A tutos: *Inebrietatem ab ubertate domus tuæ, & torrente deliciarum potabis eos.* Ecce enim baſilicæ ſi, tranſmiſſo jam jamque Jordanis alveo, promiſſionis terram Jeſum ducens ſequentes ingreſſi, fructifera confeſſim arbuſta legis ſtudiumus plantare, cognoſce præcepta. Quod figurata legitur nihilominus promulgationem digeſtum. In primo itaque, ſecundo, & tertio anno primordia fructuum eorum prohibiti contrectare guſtare recusamus, ſed ne ſummus voto partiamus horum quicquam, guloſa deleſi fraude, apice ſiquentis linguæ, moxque præputia eorum diſcretionis recidi honeſtius putavimus, ſimulatus cultoris, obvolutuque tenuiſſimis verborum folliis inuſta judicatrimus permanere, ne forte valde lalciva mollitie refoluta & elationis nimie perfluida tenuitudine, & nedum humilitatis ſuccoſa perfuſa, naturæ dulcedinis ſapore ſucciva ad vomitum ſuperbiæ magis comederatis provocarent fauctum quam refectionis gratia ſuaviter dulcitata humili demolcerent edulio receptacula ventris. Nunc autem legaliter in hoc anno de fructibus eorum edendi concella licentia, Moſaico per omnia calamo cohibente, non ita de primo ſi avidius veſci ex eis humili ſimplicique palato deſidero. Quis plantavit, in 1. Cor. 9. quit Apoſtolus, *vineam, & de fructu ejus non comedit, & quis paſcit gregem vel premit uberes, & lactis dulcedine abundantes, ejus non prius flamacibo inarefcat?* Sed hoc ipſum meſius proroſus putavimus hæc omnia in uno coarctavia falce ſtringi. Si noſtri fervoſo ſervatio veſtris vultibus deferenda, quatenus veſtræ diſcretionis arbitrio ariciamia poma, nedum maturo fuco perlucida, ne carpantur manu ſola, aut, ut ita diverim, animadverſionis virga auſterior diſcutiantur ſyllabarum lacteitia de fructibus præreventium peſtibus concolanda. Ea vero, ſi tamen invenici potuerint, quæ bilis ſuperfluitas radio auteri fugare decore in cortice, rationalique decerpta pollice diſcoloribus depiſtis palmulis veſtro reponatur judicio redeunti præcepti, & errata corrigi & tritiera farra a vitiorum eranitis diſcretius poterunt expurgari, qui prætor illa aurea regisque falce regalibus teneatur moderatus palmis. Habent procelubio & ipſi propitios dentatis ſubtiliter nihilominus limis exaruatas cinctoriis prorſus veſtitanæ ſolliculis in ſtrophiis, quamvis nec bellicis contenti, carnem armis, muniti nimirum loricis triſomicis, & criſtatis inſtructi galeis, pergunt ad bella doctiſſimi. Sic horum quandam inter trigintæ nobilores & ſuper trigintæ nonnatiſſimum, & alium inter tres celeberrimos & ſuper tres principem, fed & alios tres pueros fortiſſimos, quorum vibrantibus haſtis aliophyſorum, id eſt malligorum ſpiritualium fere barretricorum, ſanguinulenta ſtrage hinc inde rejectis. Eccleſiæ hoſtibus poterunt caſtra recidi. Hi namque

ANNO CHRISTI ***.

INCERTI LOCI CONCILIUM IN GALLIA

In quo de purgatione ſacerdotum actum eſt. Poſt annum Chriſti DCCC. Carolo M. Imp.

Ex Labbei Append. tom. VII.

LIber capitula eccleſaſtica Caroli M. edita pag. 139. habetur titulo *III. de purgatione ſacerdotum cap. II.* decretum Caroli regis ex conſulto Leonis papæ de purgatione ſacerdotum: *quod quidem promulgatum eſſe in magna quidem & univerſali ſynodo ſatis indicat ipſe Carolus, cum ait:* necnon & noſtrorum epiſcoporum omnium, cæterorumque ſacerdotum & levitarum autoritate & conſenſu deſinitum eſt: *Cujus tanti Conſilii mirum eſt omnem penitus memoriam, & ſervata illius veſtigia illo tantum in decreto, quod eſt a me nunc in-*

B *dictum: quod quidem in capitula Caroli M. a Benedicto Levita relatum eſt, lib. 5. c. 34. Eodem quoque pertinet caput proxime antecedens.*

Porro poſt annum Chriſti D. CCC. *referendum eſt ſ. conſiliogimus ex iis ſub finem vocibus*, exemplo Leonis papæ: *cujus purgatio anno* D. CCC. *excuſi tribenda eſt: quo tempore Roma Carolus erat, ubi renunciatus eſt imperator, neque niſi poſt Paſcha in Galliam redit. Qua vero deinde anno ſequenti Romam miſerit, qui Leonem ſuper ea re conſulerent, incertum.*

ANNO CHRISTI ***.

CONCILIUM VORMATIENSE

De purgatione ſacerdotum.

Ex Labbei Append. tom. VII.

HUjus Conſilii mentio habetur ex notitia deſcriptionis, in capitul. Caroli lib. *VII. c.* 305. *Quod ſupra editum pag.* 231. *quantum inter capit. eccleſaſtica Caroli M. Tit. IV. Ejus porro annum de-*

C *finire non poſſumus. Tantum hoc habemus, poſteriius eſſe altero illo incerti loci, de quo ſum proxime locutus.*

ANNO CHRISTI 802.

[a]CONCILIUM [b]ALTINENSE, JUSSU [c]PAULINI AQUILEJENSIS EPISCOPI

Congregatum, anno domini DCCCII. tempore Leonis papæ III. & Caroli Magni imperatoris.

EPISTOLA SYNODALIS.

Paulinus Aquilejenſis epiſcopus ſcribit Carolo quod dux Venetorum Gradenſem patriarcham aliioſque ſacerdotes occiderit, petitque ab eodem ſecius Venetorum juſta vindicta puniri.

*Catholicæ ſemperque inclytæ triumphatori domno Carolo divina coronante clementia * imperatori, Paulinus minimus omnium ſervorum ſervus concordi pariique devotione cum fraribus & conſacerdotibus noſtris reſeo in Chriſto Jeſu cruore eternas*

D *multiplicitter ſuppliei concinamus ſyſtiſana voce ſalutet.*

ET ſacris paternorum canonum valenter incitantibus documentis, & veſtris (ut verum reſonat) mellitis ſalebribus ſtroranibus ſyllabis in hac, cui Deo auctore, licet indignus, indipeoque famulatu deſervio, ſede, conciſum habitum Altini fuiſſe, ſub nomine regis, tranquillisimis veſtræ ſerenitatis auribus operæ pretium duximus bbmillimis bonum, quamvis incultorum apicum, ſuppliciter notulis intimare.

E Nec enim ignoro fas eſt nec poteſt quelibet docili digeſta calamo rationalis ſermonis pulſa præſipuce rata putari, niſi fuerit judicialis calculo exploratius examinata, argentique more a fui rubiginis ſaeva ſeptimplicibus probari expurgata combuſtione. Et tum plurimorum judicio jure ſulcita poteriti ſacris inſeita ſoliis venerandæ vi deri. Aſſiogui non ſatis, ut reor, proprio tantundem ſcribenti valebit ubique probabilis arbitrari. Cumque ex conditio in unum canonicis conſtus ſyllabis ſacerdotalis cœtus religioſa convenisſet devotione, requiſitum protinus concorditer conſtat, ſumma quantocius exploranie ſubtilitatis ſagacitate, quemadmodum ejuſdem declarat religioſi Concilii ſolemniſſimus ordo, de quacumque actiri negotii qualitate, de cauſſa ſi- F quidem orthodoxæ fidei, de ſtatu quin etiam ac formoſa eccleſaſtici culminis dignitate, de eorum ærumnosque diſpendioſa jactura, de quibuſcumque neceſſariis ſuffarantium quarumlam petitionem, de quibus juſte reſteque conqueri poteſt, quarumque querulæ diſputationis exhibitio, nodoſa litium allegatione contita, ſacerdotali ſimilominus deſiderabat enodatim dirimentione reſolvi. Huic noſtræ humillimæ parvitatis exiguitas juſta teneſſimitate minus ut decuit incapabilem intelligentiæ noſtræ capacitatem, non ut juxta conſummatam perfectionem celebre dignumque fuerat, nec ut tanti exigebat cenſura regiminis, ſed in quantum annuenti immeritis nobis altiſſima dignata eſt gratuito munere largiri elemen- G tia, prouis rei ratio præſtabilius expoſcebat, de ſingulis quibuſcumque tentavimus inevitabilium negotiorum queriumoſis expliciare. Quæ cunctæ juxta moris noſtri non incognitæ gloriæ veſtræ voluntatis noſtræ conſuetudinem, quemadmodum in fronte præfati ſtatus hujus epiſtolæ, in veſtræ poteſtatis emaucipata arbitrio, in veſtro nihilominus decrevimus reſervare judicio, quatenus ſubtili libramiois veſtri moderatius lance libraia, ſi minus plus juſto relaxamus moderamiois perpendiculo nullius eſſe deprehendantur momenti, veſtræ auctoritatis cenſura penitus abolita ſopiatur; ſi vero aliquid forſaſſe utilitatis aquo pendente libramiois dicto ratæ, ſi dicti liceat, poterunt approbari, veſtris fulcita fortitudinis adjumentis vivaciter convaleſcant. Quod ſi ſola putationis, ventivagis palmitum fruticantem ſolliis, indigeat falce, ita dumtaxat ut reſecatis vitiorum truncatim ſarmentis, in eamino veſtræ, ut ita dicerim, combuſtis ſapientiæ, in eo ut ad favillas ſolligeme redigantur, ac per hoc expoſita, cum purum ſemiputata paſpertatis noſtræ vineta meliſſuo gemmato ſuſpenſa in pampino uvarum ubertim copia ſingredisiis infula rotiana jure rubeſcat. Quocirca præcognitum gentibus..... triones folliculis in mensium quandoque torculari ingenii expreſſi pondere aureis novum ſtatæ flaveſcat doctrinæ falernum in paterris, quibus ubque ſalubriter epotatis, ad fundum, mœrentia ſiquidem cordæ ſua vireſacta ſaporis dulcedine, latitia proſinus peſtera gaudio clareſcant, de iſta videlicet vini potatione de qua pſalmiſta typice cecinit dicens. *Panis, inquit, cor hominis confirmat, vinum lætificat.* Et

1 Sequentia addimus ex Baluzio, qui integram edidit hanc Epiſtolam ex Sirmondi in tom. 7. Miſcellan. p. 6. & eam multis conjungendam cum Concilio Forojulienſi, quod Paulinus Patriarcha celebravit aliquot annis, antequam Karolus M. Rotes *Sanpionem*, & quod ſupra eruiit Labbeus ad an. 791. Verum obſtat Joannis Patriarchæ Gradenſis occiſio, ad quam ulciſcendam Karolum excitat Paulinus hac epiſtola, quæque patrata eſt an. Ch. 802.

ANNO CHRISTI 801.

que fortiſſimi caſtrorum principes, ſed & pru- A dentiſſimi dominicæ vineæ cultores, nolo me to- tis viribus inſequantur, ſed diſſimulantes meri- torum culpas, indulgenzie mihi veniaſiter por- rigant manum. Non enim magni eſt præconii, nec judicabitur palmata tyronis de triumpho co- rona, ſi de inermis fuerit ſæculeæ ſanguine ru- bicunda. Porro ſi gigantes ſuper meo impetu coantur irrumpere, obſecro, o venerabilis Prin- ceps, exemplo mei cauſſe petitatis alas non vos pigeat fate ſpiritualiter diffugi attendere, ac pro hoc oppoſito benignitatis ſcuto, præparatiſque ſpiculis labiorum, ne patriis me ab hi violen- tis ultro calcibus incitlcari. Quod ſi quiſpiam horum Herculem clavo robuſto ſe jactans geſta- re ſub humero, & pedetentim veniens, five clan- colo, five in propatulo, impiobe capitis mei vi- brauri immerſo ida illaſcerari conatus fuerit, quatenus inflammata cvvillatione cum ſuis aſſe- ciis ſpamoſius infulo falibo dembens, alacer hu- jus fracturæ conſiſione procaciter coperti incri- pare queunum, mitaare quoſdo proximus ad eum ſimma petricraturea tere Banonius ſilius Jojadæ ſecretarius Davidis auriculæ in viega, qui vivo extorqueat clavam de manu ejus, ſed non ad ſupremum fatalem ham pervenicrem, quo cru- to amiſſa roboris fiducia ſicceiur, quin immo membratim tribus vel triginta fortiſſimis viris cariciatis vinculo & humiliteris ſervire teligua- Veritatem vero, ſeut ſuper ecorabili ſtyli voce pra- tulimus, Dei omnipotentis deviſti amore, & C ſanctæ matris veſtræ Eccleſiæ profecto decoreque compoſiti, quicquid vobis placuerit vel diſpli- cuerit, aut ſi nihil omnino dignum duxeritis, facris nobis veſtris jubere ſyllabis ſignificatius propulare. Nec hoc præterendo, ſed magis ne- ceſſarium per omnia ſeire veſtræ malumus ſanc- titatis manſuetudinem, quoniam hujus ſtatuta Conciliii, non quaſi generalia, ſed localia vel tetim ſpecialia, cum provincialibus illius fidei confentantibus Epiſcopis æquum reor quoque per- ſpexivus delegare, ſi tamen veſtra veſtrorumque fidelium fuerint auctoritate probabiliter roborata, vel ſi curvatim inclola infra circulum vele- rantis fidei veſtræ nonnulla fuerint, etiam quam- plurima inſuſa volueris vvfugere; & ad noſtræ quandoque humilitatis unanis prolpera jucundita- te celeritque præcincta ſcripta ſuæ ſanctæ fata reſer- ti meruerint, indulgentiæ veſtræ præmotata ſigno venerando, non quidem ..... cui libe- rior, ſed nec coartata cui diſplicuerint, gratis tamen correctis obiata in authentico reſpondi vel amplectendi reliquamus uniculque. Non enim ſaſtidientis ſib guttur ulcro immergimus hujus forbiunculæ feyphos, ſed nec avide humanitis parula rapiens de fauce expectabis ſoborabimus ple- nos de rore lyæi, excuſſis his aimirum quibus vobis noſtri officio opportune & importune ex de- bito ſunt ſluventia pocula modis omnibus pro- pinanda. .... Dy

De ſacerdotibus autem plagis impoſitis ſeni- que viris reliciis, vel certe diabolico ferveſcebi- te furore, per ejus ſatellites ſuicrtemptis, non mirum, ſed veſtræ definitionis erit judicium: in veſtræ itaque poteſtate Wiſſidime, in quodam judiciali libello a ſanctis olim patribus ſubſiti- ter præſibato legiſſe nec recolo reſervatum. Ob quam igitur cauſſam hæc ſecerint, veſtris cer- tius ſcio omnino non latuiſſe neque latere facris memoriis. Neminem namque aliam arbitrati

ANNO CHRISTI 801.

ANNO CHRISTI 801.

** CONCILIUM AQUISGRANENSE,

In quo actum de præſtando imperatori ab omnibus ſacramento: & de diſciplina eccleſiaſtica clericorum & monachorum. Anno Chriſti DCCCII. Imperii Caroli M. II.

De Syſtemate Concil. Car. Labb. in Appendice Vii.

MEminit hujus ſynodi chronicon Moiſſacenſe ad A hunc annum D. CCC. II. habita: deſignat- que menſem. Imperator Carolus, inquit, mente Octobri congregavit ſynodum univerſalem in A- quis, & ibi fecit epiſcopis, presbyteris, diaco- nibus, præſegi univerſos canones quos ſancta ſynodus præcepit, & decreta pontificum, ut ea- monici juxta canones viverent, & quicquid in clero, aut in populo, de culpis, aut de negli- gentiis apparuerit, juxta canonum autoritatem emendarent. Similiter in ipſa ſynodo conſtitue- runt univerſos abbates & monachos qui ibi ade- rant, & ipſi inter ſe conventum fecerunt: & le- gerunt regulam ſancti patris Benedicti, ut quic- quid in monaſteriis ſeu in monachis contra illam factum fuiſſet, hoc ipſum juxta eamdem emenda- re facerent. *Quod autem ampliùs geſtum fuerit in eadem concilio, exposui breve chronicon monaſterii ſancti Dionyſii in Francia his verbis, ad ipſummet annum* DCCCII. Carolus, *inquit*, Imperator, ad Aquis palatium, conciliumque habuit, ut ei o- mnes generaliter fidelitatem jurarent, monaſchi, canonici: ita & fecerunt. *Hujus autem juramenti formulas hic promere viſum fuit ex codice manuſcri- pto bibliothecæ collegii Clermontani Pariſienſis So- cietatis Jeſu, quæ ſic habent.*

SACRAMENTUM.

Sacramentale qualiter promitto ego, quod ab iſto die in antea fidelis ſum domno Karolo piiſ- ſimo imperatori, filio Pippini regis, & Bertham reginæ, pura mente, & ſine fraude, & malo in- genio, & me a parte eſt ſum partem, & ad hoc norem regni ſui: ſicut per dictum debet eſſe ho- mo domino ſuo. Sic me adjuvet Deus, & iſti ſanctorum patrocinia quæ in hoc loco ſunt, quia diebus vitæ meæ per meum voluntatem, ingnoran- tiam mihi Deus intellectum dederit, ſic adten- dam & conſentiam.

ITEM ALIUD.

B Sacramentale qualiter repromitto, ego domno Karolo piiſſimo imperatori filio Pippini regis & Bertham, fidelis ſum, ſicut homo per dictum debet eſſe domino ſuo, ad ſum regnum & ad ſum rectum: & illud ſacramentum quod jura- tum habeo, cuſtodiam: & cuſtodire volo, in quantum ego ſcio, & intelligo, ab iſto die & in antea. Sic me adjuvet Deus, qui cælum & ter- ram creavit, & iſti ſanctorum patrocinia.

Addit ſupplementorum auctor, videri ſibi falſa hoc in concilio capitula, quæ ſupra edita ſunt pag. 1274. *quibus hic titulus:* Ex capitulis, quæ mil- ſi anno II. data ſunt.

Ex Biblioth. Cocbrian. tom. 1. p. 361.

CAROLI MAGNI CAPITULARE PRIMUM ANNI DCCCII.

Sive Capitula data Miſſis Dominicis Anno 11. Imperii. Nunc primum edita ex veteri Codice Longobardico MS. bibliothecæ Thuanæ.

Capitula ad res Eccleſiaſticas ſpectantia hoc ſunt.

XII.

C *Ut monachi & canonici & ſanctimoniales ſecundum regulam vivant.*

Ut abbates ubi monachi ſunt pleniter cum mo- nachis ſecundum regulam vivant atque canones diligenter obſervent & obſervent. Similiter abba- tiſſæ faciant.

XIII.

De Advocatis, Vicedominis, & Centenariis epiſco- porum, abbatum, abbatiſſarum.

Ut epiſcopi, abbates, atque abbatiſſæ Advo- catos atque Vicedominos Centenariosque legem ſcientes & juſtitiam diligentes pacificoque & manſuetos habeant, qualiter per illoſque lan- ctæ Dei eccleſiæ magis præceptum vel merces D adcreſcat, quia nullatenus neque præpolitos ne- que advocatos damnoſos & cupidos in monaſte- riis habere volumus, a quibus magis nos bla- ſphemia vel detrimenta oriantur. Sed tales ſint, qualem eos canonica vel regularis inſtitutio fieri jubet voluntati Dei ſubditos, & ad omnes ju- ſtitiam perficiendi ſemper paratos, legem pie- nitter obſervantes absque fraude malignâ, ju- M ſtum

a *Concilium.*] Scribunt annales Venetorum, quod per- miſſis Joannis Venetorum ducis, & gratia Nicephori Orien- talis imperatoris, Chriſtophorus bonus Graecus, Ulvioleo- ſis epiſcopus exulticnus ſurrit. Quod cum Venetiarum tri- bunis iniquo animo ferret, mittunt Joannem Gradenſem patriarcham, ac Chriſtophorum hominem Graecum con- ferrarer: Joannes vero eorum preciſum ſcelus detorruit, illum non ſatium non conſecravit, ſed etiam a priorum commu- nione ſemovit.

Quo facto duo Venetorum iuſque adeo commotus eſt, ut aſſumpto ſibi Mauricio claſſem ingentem Graduam duxe- rit, ipſumque epidum primo adverſo occupavit, poſtquam immediatam tyrannidem ſub facerdotæ exhibitam, Joannem Gradenſem patriarcham arripuerit, & arreptum e turri ce- ſtiſſima ipſum ſuperius dederit, & interfecerit. Cumque vici- ni epiſcopi hoc ſcelus gravi pœna expiandum eſſe ſentirent, Paulinus Aquileiæ epiſcopus illum convocavit, qui, ſe- cum omnibus viſum furtas necefarium & convenient, ſy- nodali epiſcopalia ſupcrius recitata, Caroli imperatoris & Tra- corum regis auxilium implorarunt. In locum defuncti ab- bonnemus ſtudio ſuffectus eſt Fortunatus, Joanni defuncto ſtu- ſanguine conjunctus, quem pontifex pallio, & Carolus imperator ſecularibus donarunt dignitatis. Baronius anno 802.

Ex Bibliothecis Pariſienſibus tom. 1. p. 361.

Ad Chronicon Moiſſacenſe.

b *adhibendi.*] Ita dictum ab Alcino, quod eſt opidum pertinacia Aquiſgranenſe.

c *Pauſim.*] Hic in chronico Pithoei Turopiſcenſis epi- ſcopus nominatur, ideo forſaſſe, quod Aquiſgranenſis epiſ- patui Turopiſium eſt translatus. Unde dum Sigebertus an- no 811. metropolis imperii recenſet, ſic ait: Turonenſis- que & Aquiſiq. Hunc, dum grammaticas artes profite- retur, Carolo imperatori familiariſſimum refert Eginhar- dus in vita Caroli. Defunctum fuiſſe anno domini octin- gentefimo ſecundo, paſſquam concilio interfuiſſet, narrat chronicon Pithoei.

Ad Concil. Turon. II. cap. 1.

Ad Concil. Turon. II. cap. 2.

ANNO CHRISTI 802.

stum semper judicium in omnibus exercentes, Præpositos vestros tales quales sancta regula fieri docet. Et hoc omnino observent, ut nullatenus ejusdem magis aubis a canonica vel regulari norma discedant, sed humiliatem in omnibus habeant. Si autem aliter præsumpserint, regularem disciplinam sentiant. Et si fe emendare noluerint, a Præposito removeantur; & qui digni sunt, in loca eorum subrogentur.

XIV.

De concordia episcoporum, abbatum, & abbatissarum cum comitibus.

Ut episcopi, abbates, atque abbatissæ, comitesque unanimiter invicem sint consentientes legem ad judicium justum terminandum cum omnimi caritate & concordia pacis, & ut fidelitter B vivant secundum voluntatem Dei, ut semper ubique & propter illos & inter illos justum judicium, absque perfidiæ suspicione, vidua, orphani, & peregrini consolationem, atque defensionem ab eis habeant; ut & nos per eorum bonam voluntatem magis præmium vitæ æternæ quam fupplicium mereamur.

XV.

Ut abbates, & monachi subjecti sint episcopis.

Abbates autem & monachi omnimodis voluntas & præcipimus, ut episcopis suis omni humilitate & obedientia sint subjecti, sicut canonica constituto mandat. Et omnes ecclesiæ sicque basilicæ in ecclesiastica defensione & potestate permaneant. Et de rebus ipsius basilicæ nemo audeat sit in divisione aut in forte mittere. Et quod semel offertur non revolvatur & sanctificetur, & vindicet. Et ut nemo aliter præsumpserit, præsolvatur, & bannum noftrum componat. Et monachi ab episcopo provinciæ ipsius constituatur. Quod si ne non emendent, tunc archiepiscopus eos ad synodum convocet. Et si neque sic se correxerint, tunc ad noftram præsentiam simul cum episcopo suo veniant.

XVI.

De ordinatione Clericorum, & Monachorum.

De ordinatione eligenda, ut domnus imperator jam olim ad Francorum banno conscripsit, ut episcopi abbatibus, ita quam nunc & firmavit; eo tamen tenore, ut neque episcopus, neque abbas in monasterio viliores meliori plus diligat, & eum sibi propter consanguinitatem suam vel aliquam adulationem melioribus sui præferre studeat, & talem nobis dacit ordinandum eum meliorem eo habeat occultatum & oppressum; quod nequaquam fieri volumus: quia anrifio & defusio noftra hoc fieri videtur. Sed tales in monasterio nutriantur ad ordinandum in quibus & nobis mercet & profectus accrescat commendationibus fuis.

XVII.

Ut monachi secundum regulam vivant.

Monachi autem ut firmiter ac fortiter secundum regulam vivant: quia dispicere. Dos nonvimus quilquis in fua voluntate tepidus est, re- *supra 3.* flante Johanne in Apocalypsi: *Utinam calidus esset aut frigidus! Sed quia tepidus es, incipiam te evomere ex ore meo.* Secularem sibi negligentiam nullatenus ulurpent. Foris monasterio nequaquam progrediendi licentiam habeant, nisi maxima cogeante necessitate. Quod tamen episcopus, in cujus diocesi erunt, omnino procuret, ne foris monasterio regandi usum habeant. Sed si necessitas fit ad aliquam obedientiam aliquem foris pergere, & hoc eum consilio & consensu episcopi fui, & tales perfonæ cum testimonium foris mittantur in quibus nulla fit fuda-

ANNO CHRISTI 802.

A spicio mala, vel a quibus nulla opinio mala oriatur. Foris vero peculium vel res monasteriis fua abbas cum episcopi sui licentia & consilio ordinet qui præsideat, non monachum, nisi alium fidelem. Quæcumque vero facularem vel concupiscentiam mundanarum rerum omnibus modis devitent: quia avaritia vel concupiscentia hujus mundi omnibus est evitanda Christianis, maxime tamen his qui mundo & concupiscentiis abrenantisse videntur. Lites & contentiones nequaquam neque infra neque foris monasterio movere præsumant. Qui autem præsumpserint, graviffima disciplina regulari coripiantur, ut taliter ceteri metum habeant talia perpetrandi. Ebrietatem & comeffationem omnino fugiant, B quia inde libidinis maxime pullulant, omnibus notum eft. Nam pervenit ad aures noftras opio perniciosiffima, in fornicatione & abominatione & immunditia multos jam in monasteriis esse deprehensos, maxime conjurationes & contrarbat, quod sine horrore magno dici non poteft, ut inde maximam ipsi falutis omnibus Christianis oriri crederent, ideft de vita & exftirpate monachorum, in tantum ut aliquos ex monachis ſodomitas esse audirum. Unde etiam rogamus & contestamur ut certissime amplius ex his diebus omni studio fugiant, ex his malis conscrvare deant, ut nunquam amplius tale quid ad noftras aures perveniat. Et hoc omnibus notum ſit, quia nullatenus injuſta mala in nullo loco amplius in toto noſtro conſentiendo permanent, quanto minus inter eos quos caſtitatis & sanctimoniæ emendatioris esſe cupimus. Certe amplius quid tale ad aures noſtras pervenerit, non ſolum in eos, ſed etiam & in ceteros, qui talia conſentiunt, talem ultionem facimus, ut nullus Chriſtianus, qui hoc audierit, nullatenus talle quid perpetrare amplius præſumpſerit.

XVIII.

Ut monasteria puellarum firmiter observata sint.

Monaſteria puellarum firmiter obſervata ſint, & nequaquam vagare ſinantur, ſed cum omni diligentia conſervantur, neque litigationes vel contentiones inter ſe movere præſumant, neque in nullo magiſtris & abbatiſſis inobedientes vel contrariæ fieri audeant. Ubi autem regulares ſunt, optimo jeruſalem regulam obſervent. Non fornicatione deditæ, non ebrietati, non cupiditati ſervientes, ſed omnimodis ſuſte & ſobrie vivant. Et ut in clauſtris vel monaſteriis earum vir nullus intret, ſed neque ad miſſam tantum, & ſtatim exeat. Et ut nemo alterius filiam ſuam in congregationem ſanctimonialium recipiat abſque notitia vel conſideratione epiſcopi, ad cujus dioceſim pertinet, locus ille; & ut ipſe diligenter exquirat qualiter in ſancto Dei ſervitio permanere cupiat, & C ſtabiliatem ibidem firmare vel profeſſionem. Ancille autem aliorum hominum vel tales femiom, quæ ſecundum morem converſationis in ſancta congregatione vivere nolunt, omnes pariter de congregatione ejiciantur.

XIX.

Ut episcopi & alii clerici canes ad venandum aut accipores non habeant:

Ut epiſcopi, abbates, presbyteri, diaconi, nullusque ex omni clero canes ad venandum, aut accipores, falcones, ſeu ſparvarios habere præſumant; ſed plenitter ſe unuſquiſque in ordine ſuo canonice vel regulariter cuſtodians. Qui autem præſumpſerit, ſciat unuſquiſque honorem ſuum perdere. Ceteri vero tale exinde

damnom patiantur ut reliqui metum habeant A talia ſibi uſurpare.

ANNO CHRISTI 802.

XX.

Ut abbatiſſæ & ſanctimoniales intra clauſtra ſua maneant, nec egrediantur abſque licentia, & conſilio epiſcopi.

Ut abbatiſſæ una cum ſanctimonialibus ſuis nunquam inter ac diligenter intra clauſtra ſe cuſtodiant, & nullatenus foris clauſtra ire præſumant. Sed abbatiſſæ cum propter aliquas de ſanctimonialibus dirigere, hoc nequaquam abſque licentia & conſilio epiſcopi ſui faciant. Similiter & cum ordinationem aliquam in monaſteriis regere debeant vel aliquas in monaſteriis regendum ſuſcepere, & hoc cum epiſcopi ſui plenitter antea retractent; & quod ſalubrius vel utilius fieri diſponat, epiſcopi ac archiepiſcopo annuntient, & cum ejus conſilio quæ agenda ſunt perficiantur.

XXI.

Ut presbyteri comitum epiſcopis ſuis ſubjecti ſint.

Ut presbyteros ac ceteros canonicos, quos comites ſuis in miniſteriis habent, omnino eos epiſcopis ſuis ſubjectos exhibeant, ut canonica inſtituit; judex & bis epiſcopis ſuis plenitter ſub ſancta diſciplina eos erudire ſint conſentientes, ſicut noſtram gratiam vel ſuos honores habere deſiderant.

XXII.

Ut Canonici plenter vitam canonicam obſervant.

Canonici autem plenitter vitam obſervent canonicam, & in domo epiſcopali vel etiam in monaſterio cum omni diligentia ſecundum canonicam diſciplinam erudiantur. Nequaquam foris vagari ſinantur, ſed ſub omni cuſtodia vivant, non turpii lucri dediti, non fornicarii, non fures, non homicidæ, non raptores, non ſtrigioſi, non bracudi, non elati, non ebrioſi, ſed caſti corde & corpore, humiles, modeſti, ſobrii, manſueti, pacifici, ut filii Dei digni ſint ad ſacros ordines promoveri. Non per vices, neque per villas ad eccleſiam vicini vel terminones ſine epiſcopi vel diſciplina, qui Sarabaiti dicuntur, luxoriando vel fornicando vel etiam cetera iniqua operando quæ conſentiri ab- D ſurdum eſt.

XXIII.

Qualis debeat esse conversatio clericorum qui cum presbyteris degunt.

Presbyteri clericos, quos ſecum habent, ſol-

licite præveideant ut canonice vivant, non inanis jubbus, vel conviviis ſæcularibus, vel cantitiis, vel luxuriofis ullum habeant; ſed caſte & ſobrie vivant.

ANNO CHRISTI 802.

XXIV.

Ne presbyter aut diaconus mulieres in domo ſua habeat.

Si quis autem presbyter aut diaconus poſt hoc in domo ſua ſecum mulieres extra canonicam licentiam habere præſumpſerit, honorem ſimul & hæreditatem priver utiuſque ad noſtram præſentiam.

XXV.

De honore epiſcoporum & presbyterorum. Et de negotiis epiſcopi.

Ut omnes omnino epiſcopos & presbyteros ſuos omni honore ſervitio & voluntate Dei, & B beneficiis nupciis & ſcipſos & ceteros maculare audeant, conjunctionem facere non præſumant antequam epiſcopi presbyteri cum ſeniioribus populi conſanguinitatem conjungentium diligenter exquirant. Et tunc cum honeſtidictione jungantur. Ebrietatem devitent, rapacitatem fugiant, furtum non faciant, lites & contentiones atque blaſphemia ſive in conviviis, ſive in curtibus vitare debeant, ſed cum caritate & concordia vivant.

XLI.

Admonitio de symbolo fidei.

Audite, fratres diſtectiſſimi, pro ſalute veſtra C hunc miſſum ut admoneamus vos quomodo ſecundum Deum juſte & bene vivatis, & hoc ſecundum cum juſtitia & cum miſericordia converſemur. Ammonemus vos in primis ut credatis unum Deum patrem omnipotentem & Filium & Spiritum Sanctum. Hic eſt unus Deus & verus, perfecta Trinitas, & vera unitas. Deus, creator omnium bonorum noſtrorum. Credite filium Dei pro ſalute mundi hominem factum, natum de Spiritu ſancto & virgine Maria. Credite quod pro noſtra ſalute mortem paſſus eſt, & tertia die ſurrexit a mortuis, aſcendit in cœlo, ſedet ad dexteram Dei. Credite eum venturum ad judicandos vivos & mortuos, & tunc reddet unicuique ſecundum opera ſua. Credite unam eccleſiam, id eſt, congregationem bonorum hominum per totum orbem terræ. Et ſcitote quia illi ſoli ſalvi eſſe poterunt, & illi ſoli ad regnum Dei pertinent, qui in illius eccleſiæ fedis & communione & caritate perſeverant.

ANNO CHRISTI 802.

SYNODUS RATISPONENSIS DE COREPISCOPIS.

Ex Pagi ad An. Ch. 803. n. 7.

LAbbeus ſupra pag. 1152. Concilium Ratiſponenſe, cujus mentio lib. 7. Capitularium cap. 187. ad annum circiter 799. refert. Verum ut obſervat Contius hoc an. n. 64. & ſeqq. Carolus anno illo a Bajoaria proceſſ abſuit, ſemeque diocelis illius profectus legitur, hoc ſilicet anno 803. Teſtatur Carolus loco citato cum presbyteros, quam laicos queſtos eſſe de chorepiſcopis, & aſſemalle laicos, quod *ratiam ministrorum vel sacerdotum, ideſt, qui a chorepiſcopis erant quaſi ordinati, officia audire nolentes, nec eorum infantes majores vel minores, aut familiam eorum per manus impoſitionem confignari vel confirmari ufquam vellent, ne magis volunti, quam benedictionem acciperent, &c. Quæpropter Aronomm Concil. General.* Tom. IX.

archiepiſcopum ad Leonem apoſtolicum miſimus, ut inter cetera quæ ſerebat, etiam eum & hoc interrogaret, ut quidquid ſuper iis definiendum eſſet apoſtolica auctoritate, a noſtris epiſcopis regulariter ſopiretur. Pergit Carolus: *Cum eodem Aronne, permittente ſpiritu ſancto, nos locuti ſumus, jam dictos villanos epiſcopos inter presbyteros habuerunt, ita ut nihil amplius de epiſcopali miniſterio præſumerent, nec ipſi ordinem a quoquam ſeperunt, qui gradus ſui periculum minus timet. Decretum namque eſt in illa ſynodo, quam Reginibrus pro eadem, vel pro aliis cauſſis apoſtolica auctoritate præfato præterea habuimus, nihil ex presbyteris a quoquam eorum agere, nec facere voluntibus conſentire &c.* In ſynodo itaque Reginoburgenſi

ANNO CHRISTI 803.

genti tres ſanctiones adverſus chorepiſcopos edi- dit; prima, ut choreepiſcopi de miniſterio epiſcopali nihil præſumerent; altera ut in polle-

A rum choreepiſcopi non fierent; tertia, ut quæ geſta fuerant à choreepiſcopis, habererentur irrita. ℣.

ANNO CHRISTI 803.

CONCILIUM CLOVESHOÆ

ANNO DOMINI DCCCIII. CENULFI REGIS

Menſe VII. ab Athelardo archiepiſcopo Dorobernię, cum duodecim epiſcopis celebratum.

In quo, exuto Lichefeldenſi archiepiſcopo, ſedes Cantuarienſis ex præcepto Leonis papæ III. priſtino ſuo juri reſtituitur.

* eo

ANno dominicæ incarnationis DCCCIII. congregatum eſt ſynodale conciliũm in * quo loco qui dicitur Clovesho. Cui præſidebat Athelardus archiepiſcopus cum duodecim epiſcopis.

Exo. 1. Box ufis ſi- dem Cantuarienſem ſpo. tuit; a Pont. quod fallum eſt. 11.

Gloria in excelſis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Scimus dilectiſſimi fratres, quod multis in Deum fideliter confidentibus notum & manifeſtum eſt, qui in gentibus Anglorum commorantur, licet in * noſtrum eſt nihil placebile viſum ſit, quod Offa rex Merciorum in diebus Jamberti archiepiſcopi cum maxima fraude, tonatem, unitatem, & fœdus metropoliticanum in Dorobernenſi civitate dividere & ſcindere præſumpſit.

Reſtituitur ei à Gregorio IIII. Ego autem Athelardus archiepiſcopus cum duodecim epiſcopis, ex præcepto domini apoſtolici Leonis papæ, unanimo conſilio totius ſanctæ ſynodi præcipimus in nomine Dei omnipotentis, & omnium ſanctorum illius, & per ejus tremendum judicium, ut nunquam reges, neque epiſcopi, neque principes, neque ullius tyrannicæ poteſtatis homines honorem metropoliticanæ ſedis minuere, vel in aliquantula particula dividere præſumpſerint, ſed per omnia in eo dignitatis honore pleniſſime ſemper permaneat quo in conſtitutione beati Gregorii, & in priviſegiis apoſtolicorum ſuorum ſucceſſorum habetur in Dorobernie civitate, habeatur & cuſtodiatur ubi Chriſti eccleſia eſt, & ubi primum in hac inſula catholica fides ſancuit, & a ſancto Auguſtino ſacrum baptiſmum celebratum eſt, & evangelium Chriſti prædicatum, & inde per gratiam ſancti Spiritus late diffuſum.

Anathema in violato- res. Si quis vero (quod omnino abſit) contra apoſtolica præcepta, & noſtrorum omnium, auſus ſit tunicam Chriſti ſcindere, & unitatem ejus ſanctæ eccleſiæ dividere, ſciat ſe eſſe æternaliter damnandum, niſi ante mortem quod inique contra ſacros canones fecit, eidem eccleſiæ digne ſatisfecerit.

DECRETUM ADELARDI ARCHIEPISCOPI.

De libertate eccleſiarum.

EGo Æthilheardus gratia Dei humilis ſanctæ Dorobernenſis eccleſiæ archiepiſcopus, unanimo conſilio totius ſanctæ ſynodi, congregatiohibus omnium monaſteriorum, quæ olim à fideliſſimo Domino Chriſto perpetuam in libertatem dedita fuerãt, in nomine domini omnipotentis, & per ejus tremendum judicium, præcipio, ſicut & ego mandavi, à domino apoſtolicorum Leone papa percepi, ut nullus deinceps unquam temeB rario auſu ſuper hereditatem domini Iaſcos & ſecuriores ſibi præſumant dominos eligere. Sed ſicut in priviſegiis ab apoſtolica ſede datis habetur, ſeu etiam ut ab apoſtolicis viris in initio ſanctæ eccleſiæ traditum eſt per ſanctos canones, vel etiam à propriis poſſeſſoribus monaſteriorum conſtitutum, & ea regula & obſervantia diſcipline b) p. 1. 2. ſua monaſtica jura ſtudeant obſervare. Si ergo, quod abſit, ipſi hoc noſtrum mandatum, & dominj apoſtolici papæ ſpreverint, & pro nihilo duxerint, ſciant ſe à ſanctæ Dei eccleſiæ communione ſequeſtrator, & in tremendo judicio ante tribunal Chriſti, niſi ante emendare voluerint, rationem reddituros.

Hæc ſunt nomina epiſcoporum ſanctorum & venerabilium abbatum, & presbyterorum, & C diaconorum qui cum totius ſanctæ ſynodi conſenſu pro confirmatione prædictæ rei ſignum ſanctæ crucis Chriſti ſubſcripſerunt.

SUBSCRIPTIONES.

Ego Athelheardus gratia domini archiepiſcopus Dorobernenſis civitatis ſignum ſanctæ crucis ſubſcripſi.

Æthilheah abbas.
Feologeld abbas.
Wulfheard presbyter.
Wernoth presbyter.
Beornmod presbyter.
Wulfred archidiaconus.
Ego Adelhardus Lichefeldenſis eccleſiæ epiſcopus ſignum crucis ſubſcripſi.
Hygberht abbas.
Lulla presbyter.
Monn presbyter.
Wigferth presbyter.
Eadbret presbyter.
Cenhbereht presbyter.
Ego Werenberhtus Legorenſis civitatis epiſcopus ſignum crucis ſubſcripſi.
Ealhmund presbyter abbas.
Beomia presbyter abbas.
Forthred presbyter abbas.
Wigmund presbyter abbas.
E Eadberth presbyter.
Ego Ealdwulf Syddenſis civitatis epiſcopus ſignum ſanctæ crucis ſubſcripſi.
Eadred presbyter abbas.
Dregheim presbyter abbas.
Plegberth presbyter.
Eadwulf presbyter.
Hereberth presbyter.
Ego Danebereht Wegtoarenſis civitatis epiſcopus ſignum crucis ſubſcripſi.

Hyg-

ANNO CHRISTI 803.

Hygberth abbas.
Thineferth abbas.
Pega abbas.
Freothomund abbas presbyter.
Coenferth presbyter.
Ego Wilheard Herefordenſis civitatis epiſcopus ſignum crucis ſubſcripſi.
Cuthred abbas.
Sygol presbyter.
Dygga presbyter.
Monn presbyter.
Heathobald diacones.
Ego Wigberht Scirburnenſis civitatis epiſcopus ſignum crucis ſubſcripſi.
Muda abbas.
Eadberth abbas.
Beorthmund abbas.
Ego Alhmund Wintanæ civitatis epiſcopus ſignum crucis ſubſcripſi.
Cuthberth abbas.
Mannæ abbas.
Cumba abbas.
Lulla abbas.
Nortiheard presbyter.
Ungthe presbyter.
Ego Ealheard Elmhamis eccleſiæ epiſcopus ſignum crucis ſubſcripſi.
Folcberht presbyter.
Frithobert presbyter.
Eadberth presbyter.
Wiffah presbyter.
Hundfrid diaconus.
Ego Fidfrith Damnacæ civitatis epiſcopus ſi-

A gnum crucis ſubſcripſi.
Wilheard abbas.
Lulla abbas.
Ceolhelm presbyter.
Cynulf presbyter.
Tydberth presbyter.
Eadberht .....
Ego Ofmund Lundonenſis civitatis epiſcopus ſignum crucis ſubſcripſi.
Heahſtan abbas.
Plegberht abbas.
Wigheard presbyter.
Tidhun presbyter.
Frithorad presbyter.
Ethelhelm presbyter.
B Ego Wermund Hrofienſis civitatis epiſcopus ſignum crucis ſubſcripſi.
Lullingo presbyter.
Tuda presbyter.
Beagnoth presbyter.
Heathoberht presbyter.
Wigheard presbyter.
Ego Weohthun Seolefegiæ eccleſiæ epiſcopus ſignum crucis ſubſcripſi.
Ceolmund. abbas.
Dudd presbyter.
Eadberht presbyter.
Beorcol presbyter.
Heahfrid.....
Cynebald ....
C Adum eſt celebri loco qui vocatur Cloſerhoos, anno ab incarnatione Chriſti DCCCIII. indictione XI. die IV. Idus Octobris.

ANNO CHRISTI 806.

a CONCILIABULUM CONSTANTINOPOLITANUM I.

ANNO CHRISTI 806.

IN CAUSSA JOSEPHI SACERDOTIS

Cujuſdam, quem Tarſius ſacerdotio amoverat, celebratum anno DCCCVI. tempore Leonis papæ. . .

Cauſſa Concil. * *Conciliabulum.*) De cauſſa hujus Conciliabuli in D vita Theodori Studitæ hæc ſcribuntur: *Joſephum ſequidem illum communis eccleſiæ calculo à Tarſio jure olim ejectum, & manifeſtum ab eo commiſſum crimen* (Theodorus Studita epiſtola ad Joſephum fratrem & archiepiſcopum, cum adulterii impertaviſſet Conſtantini copulatorem nominat) *quod nemini obſcurum eſt: non dubitavit iterum tyrannice & contra canones in eccleſiam revolare, atque ademptum illi ſacerdotium reſtituere.* Et paulo infra: *Patriarcharum vel egregiorum* (Nicephorus is erat Tarſio ſucceſſor) *omnibus enim machinis oppugnans, ut vel invitus votantes qui obſequerentur, & ſacerdotium redderet Joſepho: Quod ille ſane, vi tandem & aspe adductus, præſtitit; veritus, opinor, ne atrocius quidpiam infames ille molireter.* Theodorus epiſtola vigeſimaquinta ad Leonem

Synodus à Theodoro ſtium appellatus. Ecmus.

appellat *ſynodum hæreticorum & adulterantium*, quia epiſcopi in eo congregati adulterium Conſtantini cum Theodore comprobaverant, & Joſephum adulterii copulatorem amplexi fuerant. *Cum enim*, inquit epiſtola vigeſimaquinta, *ſaltim eſt convenisse ille pronos, & noſce qui nomine appellem, ex carcere petid tempus redierunt. Cumque viderem vos eſſe congregatos, qui adulterium ante ſuſcepisse, & adulterii copulatorem amplexi fuerant, venit mihi in mentem illius dicti prophetici: Sapiens in illo tempore ſilebit, ignonim tempus malum eſt, &c.* Hoc tempore adulteranti ſynodum habitam fuiſſe, indicat epiſtola vigeſima quinta, quam poſt hanc ſynodum celebratam, ſecundo anno elapſo ſcripſit Theodorus allegata epiſtola aperte verbis teſtatur. Vide Baronium anno 806. num. 13. & 14.

Ter. 20. Tempus Concilii.

ANNO CHRISTI 807.

CONCILIUM SALISBURGENSE

ANNO CHRISTI 807.

Ab Annone Archiepiſcopo celebratum.

Ex Pagi ad An. Ch. 807. n. 11.

ANno Chriſti 807. *celebratum eſt Salisburgenſe* E *iis quadrifariam, more inſtitutoque majorum, dividendis. Alborum ſummam Brunonem* tib. 6. *Rer. Boicarum nam. 6. ſic deſcribit:* Cum ſe con-

ANNO CHRISTI 899. gregasset synodus episcoporum, abbatum, cerorumque clericorum Bojoariæ Provinciæ ad Metropolim Salisburgensem, & ibidem non pacua utilitatis fuæ pertraxasset, moverunt iidem episcopi, Anno archiepiscopus, Atto, Adalvinus, Emricus, Hatto, quæstionem de decima fidelium populorum, quæ affertur ad ecclesias; lectis inde capitulis ex canonum auctoritate, quid inde agi debuisset, invenerunt quatuor portiones fieri, unam episcopo, alteram clericis, tertiam pauperibus, quartam fabricis ecclesiæ. Tum confirmarunt ibi omnes abbates, qui presentes aderant huic decreto, feandum canonum, & reddiderunt, portiones episcoporum episcoporum, quæ illos contigissent, id est Meginhart, Wolf, Joannes, Wolfdrego, Wolfganhart, Kerich, Hepfido, & ceteri, unusquisque suo episcopo, ea ratione, ut alterius cuiuslibet nulla inter illos discordia deinceps semper maneret. Act. VII. Kal. Febr. an. VII. imperante Karolo glorioso Augusto, post Conflatum ejus, *illo annus VII. referto ad Conflatum ejus, aliqui dicendum fuisset anno* VII. *imperii ejus post Conflatum ejus septimo. Anno primus Salisburgensis Archiepiscopus fuit, Atto quintus episcopus Frisingensis, Adalvinus quintus episcopus Ratisponensis, Emricus sive Einricus Sabionensis episcopus quintus, Hatto episcopus Laureacensis.* ☙

ANNO CHRISTI 899.

a CONCILIABULUM CONSTANTINOPOLITANUM II.

CONTRA THEODORUM ET PLATONEM,

Eorumque focios congregatum, anno domini DCCCIX. tempore Leonis papæ.

Monachorum nodus appellatus.

[a] *Cunciliabulum.*) Hoc concilium Theodorus in epistola ad Bapropianum prodiitorum carnificinam & mercholyzodum nominat: idque non immerito: nam postquam episcopi ibidem congregati Platonem sanctissimum catenis vinctum in judicium deduxissent, atque adversum ecclesiam catholicam *suos* errores averfantem anathematis sententia perstrinxissent, fcelestissimum protulerunt decretum, ut conjugium Constantini cum Theodote, veritate adhuc legitima conjuge, quam in monasterium detrusisset, ex dispensatione legitimum duci deberet. Addiderunt in gratiam imperatoris nefarium & plane pudendam sententiam, hanc nimirum: Leges divinas adversus reges nihil posse; martyres non esse pro-

Decretum conciliabuli.

B minandos, si qui Joannem " vel Chrysostomum imitari, pro veritate & justitia sanguinem effundisset: episcopos in omnibus canonibus dispensandi potestatem habere. Plura in hac adulterantium synodo decreta recenset Theodorus in epistolis supra extantibus, quas ab exilio scripsit ad Leonem papam. De tempore hujus conciliabuli hæc Theophanes: *Tunc Nicephorus imperator occasione persepta, cum episcopos & presbyteros congregasset, synodum adversus illos celebrari præcepit, per quam a monasterio & urbe dejecti,* (Theodorum & Platonem intelligit) *exilio fuit destinati, mensi Januario, indictione secunda,* anno minimum domini DCCC. Leonis I. Caroli nono, & Nicephori orientalis imperatoris octavo.

[b] Spatia inscitiæ.

ANNO CHRISTI 899. 1) Hæc annus 911. de quo infra.

POSTERIOR THEODOTI PATR.

ON Μιχαὴλ ὁ Ῥαῒλ(ὰ)ϐ, ἐκϐὰν ἐκ' ἀδελφῆ Θεοκτίστ. [a] πφοτσκληθέντων, & Λέων, σφδϐείου τοῦ Νικηφόρ πατφιάρχ. ἐκ' τῶν λοι χ' ὁμοφφονησάντων Θεόδωρ ὁ Στουδίτ. [b] ἐτασκέως, ὁ Σπουδαῖλεως, ἀφχιμανδ τῆ ἀθεσίνεια. Ἰϐδιάζε τ Ἀσυζάτιον ἀπὸ Ἀπόλλωνος Ὁμολογίας ὑπάφχου κφτοῦγετου. Τῆς ἔφεσίας γὰφ ἀπλεῖος ἐπιπλεΘέντος, μικφὰς & ἀδίου χεφτικοπηγικοῦ ὃς τῆ Χεσῖ μεγάλη σκλησία Κωνσταντινοπόλεως ἐτοίκτου σωδόν. & Νικηφόρ τὸν ὁσιώτ. ἱοὺς καθηλε, πεφιοφίσας αὐτὸν μονσηφίφ ἐν Θεόδωφα ἀπεχωφησεν, Κασσιτεφὰς & Φλαβίανὸ ἐπιπλεχόμενον. & τὸς ἁγίας ἐκείνες κατηφεμάλησεν, τὰς ἀφοτσκληθέντας ἐπ' ἀνεθέμωτι καθυπέϐαλεν. ἐκμιδσίας, ὀξοδίας, λιμῶ, φυλακαῖς & πανποίαις ἰδέαις ϑανάτ., ὁ ἀὐτὸς κατακλύσεσ. ἐπ πολὺν αἰῶνα, & πατὰν αἰῶνας ὁ ἀληθφός.

Quem quidem Michael Rangabe, sororis ejus Procopiæ maritus, sibi adivit: & Leo, concinnatus a Nicephoro patriarcha. Eo imperante erat confessor Theodorus Studites. " Hoc in Syrametho nomen erat, imperium arripuit: & Judaicæ ac Manichææ superstitioni receptum pervicaciter enim injuste arrepto, profanum & impium, Christianorumque acsufarteem in magna Christi ecclesia. Constantino poli congregavit patriarcha depositoque tacho Nicephoro, & exilii causa in monasterium suum relegato, Theodotum in ipsius locum farrogavit, qui Cassitera & Flavianus cognominabatur: falsique imaginibus adorandis & adorantes anathemati subjecit: & proferipitionibus, exilii, fame, carceribus, variisque mortis generibus eos absumpsit, pedibus trahens & cervices calcans impius.

[a] Hæc annus 911. de quo infra.

[b] Spatia inscitiæ.

CONCILIUM AQUISGRANENSE,

In quo agitata est quæstio de processione Spiritus sancti, decretaque legatio ad Leonem III. papam, celebratum mense Novembri, anno Christi DCCC IX. Leonis eadem papæ XIV. Caroli magni imperatoris IX. regis XLII.

DE *hac synodo conservant omnes, quæstionisque* C *tionis, hoc est ex collatione cum papa Roma e legati habita, quam, ut olim a Smaragdo abbate descripta est, ex annalibus ecclesiasticis hoc loco subjicimus.*

anstorem tradunt Joannem quemdam monachum Hierosolymitanum. Sic enim inter ceteros refertur Ado Viennensis in chronico. Synodus, *inquit*, magna Grani aquis congregatur an. incarnationis domini DCCC IX. in qua synodo de processione Spiritus sancti quæstio agitatur, utrum recte procedat a Patre, ita procedat a Filio. Hanc quæstionem Joannes monachus Hierosolymitanus moverat, cum regula & fides ecclesiastica firmet Spiritum sanctum a Patre & Filio procedere, non creatum, non genitum, sed Patri & Filio coæternum & consubstantialem. Nomen autem processionis a Patre & Filio in Apocalypsi ita aperte est positum: *Et ostendit mihi* (haud dubium quin angelus) *flumen aquæ vivæ, splendidum tamquam crystallum, procedens de sede Dei & agni.* In eadem etiam synodo quæstum est & vestitarum de statu ecclesiarum, & ordine singularum, cujusque conversationis etiam clerici esse debent. *Hæc ille ceteris aliquanto uberius, nisi quod legationis non meminit, quam alii commemorant, ut Regino abbas: Anno, inquit*, DCCC IX. imperator de Ardnenna Aquas reversus mense Novembrio concilium de processione Spiritus sancti habuit. Quam quæstionem Joannes quidam monachus Hierosolymitis primo commovit. Cujus definiendæ causa Bernarius episcopus Warmatiensis, & Adalardus abbas monasterii Corbeiæ, Romam ad Leonem papam missi erant. Agitatum est etiam in eodem concilio de statu ecclesiarum, & conversatione eorum qui in eis Deo servire dicuntur. Nec aliquid tamen definitum est, propter teram, ut videbatur, magnitudinem. *Legatis autem mandatus erat Jesse tridem episcopus Ambianensis, ut constet ex vita Caroli magni, (quamquam ibi depravetum ejus nomen est) atque ex aliis ipsius lega-*

Apr. 11.

DUÆ SYNODI CONSTANTINOPOLITANÆ,

" ** *Ex libello synodico.*

PRIOR NICEPHORI.

1) Anni Rom. de qua fupra.

CUm autem Christi amantissimus Nicephorus, Irenæ pullum in imperio successisset: Turcus dux & patricius, qui Irenem imperatricem amabat, imperatori se manifesto opposuit: sed, absque sanguine Deus impetum ejus contregit, Josephus presbyterus & œconomus magnæ ecclesiæ Constantinopolitanæ medium fese interponente. Quam ob causam beatissimus Nicephorus, qui sancto Tarasio successerat, divinum de sanctum partiretur synodum de consensu imperatoris Byzantii congregavit: & per dispensationem, Josephum, quem defunctus Tarasius, propter conciliatas incestas nuptias Constantini imp. filii Irenes deposuerat, in presbyterum recepit: unde quidam, qui a Christi ecclesia per simplicitatem abrupti fuerant, rursus sunt uniti. Mortuo vero in bello Bulgarico Nicephoro, Bilue ejus Staurakius in imperio successit.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ τῦ φιλογενέσ. Εἰρήνης τῆ βασιλίσσης διαδεξαμένης τὴν ἀσεϐεστάτου, αὐτάνεξ Τύρκος στρατηγὸς & πατρίκιος, Εἰρήνη ϑηλύτε ἦν & βασιλέως ἀντιτασσόμενος ἰσφάν τῆ αὐτοκρότει. Ἀλλὰ χωρὶς αἵματος Θεὸς τὴν ὁρμὴν αὐτῦ διεκρόϐωσεν, Ἰωσὴφ πφεσϐυτέφου & οἰκονόμου τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως μεσιτεύσαντος. διὸ ἰδὼν αὐτὸν, ὁ τηλικμάκαριος Νικηφόρος πατριάρχης Τάρασιος ὁ ἐν ἁγίοις διαδεξάμενος, ϑείᾳ & ἱερᾷ κανόνι συνόδου συνόντος τὸ βασιλέως & Βιζαντίου συνκλήτου· & οἰκονομικῶς Ἰωσὴφ ἐδέξατο τὸν πφεσϐύτεφον· ὑπὸ Ταρασίου πατριάρχ καπελθόντ. χφόνῳ μοιχοβλίσεως Κωνσταντίνου τοῦ Εἰρήνης τῆ αὐτοκράτοφος. ὅϑεν ἀφελὼς τῆς Χεσῖ ἐκκλησίας τοὺς ἀποχφήσαντας πάλιν ἐκδέχονται. Τελευτήσαντος δὲ

ὃν πολὺν ϐιβλιογφαφίαν Νικηφόφ, τῶν ϐασιλέων ὁ ὑὸς αὐτῦ Σταυφάκιος διεδέξατο.

ANNO CHRISTI 809.

fubtiliore pertingere poteft, & id ideo, aut ita fenex eft, credere nolunt, & fenus eft non paterit. Sunt enim multa, e quibus iftud unum eft, facrum fidei altiora myfteria, fubtiliorafque facramenta, ad quorum indagationem pertingere multi valent; multi vero, aut ætatis quanitate, aut intelligentiæ qualitate præpediti non valent. Et ideo, ut prædiximus, qui potuerit & noluerit, falvus effe non poterit. Missi. Si ergo ita eft, *immo* quia ita eft, quare ergo quod non credere non licet, & non tacendo docere licet, cur non licet cantare, vel cantando docere? Papa. Licet inquam, licet docere fapientes, & cantando docere. Sed illicitæ in prohibitis, nec feribendo, nec cantando licet inferere. Missi. Quia ergo utrifque notum eft, quod ideo avobis, ut & ipfi fymbolum cantando vel fcribendo inferatur, illicitum docatur vel dicatur, quia illi qui idem fymbolum condiderunt non indiderunt, ut ceteri, & fequentes principales fynodi, Chalcedonenfis fcilicet quarta, Conftantinopolitana quoque quinta & fexta, ut novum altra fymbolum a quoquam qualibet neceffitate, feu falvandi homines devotione, condere, & in veteribus tollendo, addendo, mutandoque quidquam inferre prohibuerunt, non eft ibi diutius immorandum. Sed hoc quæro, hoc ut docatur rogo: quia id credere bonum eft, bonum hodie licuit ad credendum ita ad cantandum tunc eft, fi in locis infertum fuiffet. Papa. Bonum certe, & valde bonum, utpote tam fidei facramentum magnum, & quod non licet non credere, quibufdam ad hoc valet pertingere. Missi. Numquid non bene idem tunc auctores fecifient, fi quotuor tantum addendo fyllabas, tam pernecceffarium fidei facramentum candidis demceps lectoribus perfpicuum redderetur? Papa. Sicut non audeo dicere non bene fecifle, fi fecifient, quia procul dubio fi cut ceteri quæ vel omiferunt, fcientes utique, & non tam humana, quam divina illuminati fapientia fecerunt, ita quoque non audeo dicere iftud eos nobis minus intelleviffe; perpendiffe cur dimiferint, vel cur dimiffum, ne altera mitteretur, ficut & ceteræ pofuerunt. Tu & tui videte quid fentiatis de vobis. Nam & ego me illis non dico præferam, fed etiam illud abfit mihi ut cuoquare præfumam. Missi. Abfit etiam, inquit pater. Deo noftro propterea, illud a nobis, ut nos quidquam horum cogitemus vel dicamus, vel fuperbia inflati, vel in divinis rebus humanæ laudis cupidine provocati, ac fi noftrum illis non tantum præferre, aut verum etiam coæquare præfumamus: fed tantum fecundum hujus temporis qualitatem, & imbecillitatem fratrum noftrorum caritate compatientes, illud quærimus, in eo laboramus, ut, quia finis mundi appropinquat, in quo ficut prædicta funt tempora periculofa, etiam ideo in ecclefiarum maxime fratribus noftris profectu valeramus. Quo ergo fideles in domino in facramento fidei reddere ftudeamus; & idcirco quia præfatum fymbolum a quibufdam ita cantari reperimus, & quod id ecclefiaftice congruere fidei, ficut fentimus, atque per hoc nunc jam plurimos doctos, & fine fine ufque in finem fæculi de tanto myfterio, fi ita teneatur, inftruendos effe cognovimus, qui nequaquam inftruendi effent, nifi cantaretur: melius nobis vifum eft eandem auctores inferuere, quam ratenus indoctos relinquere. Si enim fcirent quemnitas tua, quanta fenfa nobis miffa id fcientium, quia cantatur, qui fimiliter fcirent effeno fili cantaretur, fortaffe negligentiam vitarent, & id tuo etiam

ANNO CHRISTI 809.

confenfu ut cantaretur acquiefcerent. Papa. Ita certum eftimito. Verumtamen, quæro, refponde mihi: Num univerfa hujufmodi fidei myftica facramenta, quæ fymbolo non continentur, fine quibus quifque, qui ad hoc pertingere poteft, catholicus effe non poteft, fymbolis inferenda & propter compendium minus intelligentium, ut cuique libuerit, addenda funt? Missi. Nequaquam; quia non æque omnia neceffaria funt. Papa. Erit omnis error plurimus hinc, hinc familia, quæ nifi a capientibus credantur, catholici effe non poffunt. Missi. Dubitæ aliquid, non fine fimplicitas, fallitque hujufmodi fymbolo deeffe? Papa. Nempe dabo, & abundanter dabo. Missi. Da primo unum, & fi neceffe fuerit, adde alterum. Papa. Quia antiqua quæque contemnere quolibet modo utrumque partium quarumve falute quod quæritur, (atque utinam quoties aliquid hujufmodi in majoribus feu in minoribus ecclefiafticis vel catholicis relatoribus queritur, in pro omnia pacifice fine perverfa intentione quæreretur) ne quid forte de tam reverendis myfteriis temere loquamur, deinde conficendandi locus, & dubitans quifquid de his dixeris dubitanter. *Et nos ftamus dilatione congrua data, ait* Papa: Numquid magis falutare eft credere, periculofumve non credere, Spiritum fanctum a Filio fcire a Patre procedere, an Spiritum Filium non dicere a fapientia Deo, veritatem Deum a veritate Deo genitum effe, & tamen utrumque unum fapientiam, unam veritatem effentialiter Deum effe, cum tamen conflet id a fanctis patribus eidem fymbolo indictum non effe? Si ergo hæc duo, ficuti fapientes decet, in tam familiari difputatione & hoc valent, ne confidentia fenfuum & cognofcatis, cui priores catholicos patres, qui hoc unde agitur vel fymbolis non inferuerunt, vel inferere quemadmodum cetera, ut fupra diximus eft, pro nihilo habuerunt, non ftatim ignoratis, non futura negligenti providentia præteriffe, & præternifum ne mitteretur prohibuiffe, a coæternandis teftimoniis libentiffime quiefcimus: Scicndum vero, non fcire quidquam fcientiæ divinitatis, verum etiam fecundum myfterium dominicæ incarnationis, tanta, Deo auctore, & ex eorumdem patrum auctoritate dicimus & tali, quam non fcientiam ignorantia, non futura negligenti providentia præteriffe, fatisfacere, fed etiam ftultos valent opprimere. Missi. Non inquam neceffe eft in eo laborare, an neficiamus quod fcimus: quia quidquid extra eft fcimus, non Deo auctore fcimus, aut fcire poffumus, fi non fcimus. Papa. Hoc eft inquit, quod miramur, qui fine profectuofo labore poteftis quiefcere, laboratis & quiefcatis. Missi. Non ideo laboramus ne quiefcamus, fed ne propter inertiam ipfi laboris præmium amittamus, & falva diligentiore inquifitione, declinatoque pernaci contentione, adhuc majus æftimamus lucrum, quod per hoc in corde quærentium acquiritur, quam detrimentum in eo ferti illorum qui addiderunt, ac fi per contumaciam contemptumve patrum conftitutionum exifterent. Aliud eft enim per arrogantium tranfiliendo bona contemnere, aliud bona per benevolentiam meliora effecire. Papa. Illud quoque erit in quibufdam ut agatur bonum eft, non tamen ideo ubique agendum eft. Qua de re multa id ita effe probantia addi poterant teftimonia: fed res per fe admodum patet, quanto melius fit, ut quifque quodlibet bonum ita ut eft utile reddere ftudeat: ut pars. fi fecut id ipfum bonum nucleus, effecere nititur, hoc primo

ANNO CHRISTI 809.

mo caveat, hoc magnopere perpendat, ne & ita ut ultra quam debuit remanendum præfumendo, & illud quod per fe falubre erat reddat noxium corrumpendo. Nifi quis forte afferere velit de præfenti unde agitur, vel fimilibus capitulis, quæ fine periculo fua docere licet & difcere, ut ordo decendi licitus dimittatur, & ibi deferatur, ubi nunquam deinceps docens aut difcens innocens, fed femper fane in tranfgreffionis crimine merito culpabilis teneatur judicetur. Quod ne fortaffe, fi non dedigneris audire, non immerito tangit: qui hic quod hactenus in ecclefia Dei, ut fupra dictum fepius fcire, & fine cogitatione deficiti infpicnter potuit docere, jam deinceps non dico ftultus dicere, fed nec ipfe lapfus fine prævaricatione poffit cantare, cantandove ut ante quemquam docere, & dum multis alio quam debetis tramite prodeffe eligitis, nullum in hac dumtaxat parte dimittis, cui fe vos fecutur ferit non nocetis. Nam de eo quod fupra dicuiftis, non æque judicandus vel habendus fit ille, qui tale aliquid devote fructum quærendo agerer, illo qui hoc contumaci juffione præfumeret. Hæc defenfio, vel, fi dici licet, tergiverfatio, non huc refpicit, non iftud intendit: quia non idem patres difcernendo vel decreverunt, nec fanxerunt, ut ipfum bonum non fequuntur, non malevolus, fed tantummodo nullus. Missi. Numquid non a te id ipfum fymbolum eft data in ecclefia canendi licentia? Numquid a nobis huc ufus ille cantandi procefit? Hinc etenim illuc mos idem cantandi, non a nobis huc advenit: & quomodo illum ufque hodie cantamus? Papa: Ego fcentiam dedi cantandi; non autem cantando quidpiam addendi, minuendi, feu mutandi: & ut expreffius aliquid, quia vos cogitis, loquar, quamdiu vobis in hoc fatis fuit, quomodo in hujufmodi cantando vel celebrando facrofanctis myfteriis fanctæ Romanæ tenet eccleſia, nequaquam aut nobis in talibus laborare, aut aliis laborandi occafionem neceffe fuit ingerere. Quod vero afferitis ideo vos ita cantare, quoniam alios in illis partibus vobis priores audiftis cantaffe, quid ad nos? Nobis non id ipfum non cantare, aut legimus, & legendo docere, nec tamen legendo aut docendo addere quidpiam eidem fymbolo infertum, non licuit hactenus. Quæ vero prædicta fymbolis fidei tantum non non quodammodi ecclefiæ cognofcimus, non, ut fæpe dictum eft, inferre præfumimus, fed locis temporibufve opportunis quibufque competit manifeftare curamus. Missi. Ergo, ut video, illud a veftra paternitate decernitur, ut primo illud, & quo quæftio agitur, de fupra fato fymbolo tollatur, & tunc demum a quolibet licite ac libere, ficve cantando, five tradendo, difcatur & docetur. Papa. Ita procul dubio a noftra parte decernimus: ita quoque a veftra affentiatur, a nobis omnimodis laudetur. Missi. Quamquam ergo, ut fupra ipfe dixiffi, pro ambarum partium quæritur falute quod quæritur, fubtilis his quæ dixiffi, ratio non eft ut idem fymbolum canteur. Papa. Bonum fane. Quod tamen non imperando, fed ut prius permittendo dicimus: quia illud ficuti tunc ita & nunc, fi fincere agatur, utile indigentibus effe poffe non ignoramus. Missi. Quia vero, ut dicitis, & verum dicitis, bonum eft cantare id ipfum fymbolum: numquid eatim fi fermo plenus refta fenfus a medio tollatur, illum ferentes ab omnibus ac fi contra fidem fit condemnabi-

ANNO CHRISTI 809.

lis? Quæ ergo abfit conſilium, ne idipſum ad aliquod trahleat exitium? Papa. Si prius quam ita cantaretur interrogatus eſſem, ne interceretur utique reſpondiſſem. At nunc, quod tamen non affirmando, ſed vobiſcum pariter tractando dico, quantum menti occurrit, ita mihi videtur poſſe utrumque fieri: ut paulatim in palatio, quia in noſtra ſancta eccleſia non cantatur, cantandi conſuetudo ejuſdem ſymboli interminetur: ſimulque ut, quod id ipſum ut cantaretur non quælibet imperantis auctoritas, ſed potius audientibi id fecerat novitas; ſi dimittatur a nobis, dimittetur ab omnibus: & ita fortaſſe quantum eſſe poteſt, non incongrue utrumque fieri poſſit: ut quod jam nunc a quibuſque prius neſcientibus recte creditur credatur, & cantandi conſuetudo fine cujuſque fidei læſione tollatur.

Nota Severini Binii.

a *Conciliam.*] De tempore & cauſſa hujus Concilii notanda Francorum annos hoc ſcribunt: *Imperante de Tempus & cauſſa Concilii.*
ordinente ejuſdemque temporibus mortuo Nicomedis Comitibus Hiſtoricis. Non difputamus, an (quod audiis aliquibus hiſtoricis. Nam tempora Galliæ & Hiſpaniæ indultus) ſymbolum Nicænum & Conſtantinopolitanum cantare licuerit, ubi Spiritus Sanctus a Filio quoque, ſed non habet hoc vocis *Filioque* bene audium eſſet, & in ecclefia Romana a legatis quoque Romanis militat, deinde non verum eccleſiaſticis nonnunquam in Zonaragii ad Cacolum epiſtola, ut ipſi ajunt ubi ſcholaſtici ſunt inſcriptores nocuia.

b *Reris quæ habitæ eſt de ſymbolo fidei.*] &c. Apud Baronium extat anno Sup. cum. 34. ubique ad num. 81. inclusive: ſe autem ſe habet: *Legiti a praditiſſe magis*, &c. ut legas.

Poſt hæc autem Leo papa cultos antiquitatis, ab eis *Filioque* ubique excluſo, appoſitio fidei formulæ vindex adſurgens, non ſolum verbis diffenſo & propterea do, quid velit fieri, parefcit; fed indelebile monumentum reliquit ſuæ ſententiæ, quo poſteris innotuiſſet in ecclefia Romana ſtare nihil addendum. *Siquidem in baſilica ſancti Petri*, inquit, *ut aliis aſſentiar, ut aliquis aſſentiar, duos tabulas argenteas ad confeſſionem ejuſdem ſancti Petri affigendas curavit, in quarum altera ſymbolum Latine ſcripum legebatur, ſine illa additione, quam aliquibus abhinc aliquo quamve illarum ſyllabarum additionemve *Filioque*, ſed illud in ſuis poſtremo cantatur, ut ſuperius premaſſe. Et memini hanc tabularum apud Anaſtaſium in vita Leonis, dum agens de baſilicis Petri poſtea dicit: *Hanc hæc ait, quæ ſuperius de ornamentis ejuſdem ecclefiæ ſcribit, ſic nonnulla præmiſit: *Hic vero, inquit, pro omnia Occaſionis erroribus fidei ſuæ adhæ ſupra ſcripta argentea duas, ſcripto novitiæ ſymbolo, unum quidem literis Græcis, alterum Latinis, fideiter dextera locavique ſuper ingreſſum corporis, in quibus ſymbolum nonnulla quantum, quæ non ſunt ſuper hoc libri.*

Quando autem, &c. qua occaſione illa verba, *Filioque*, iidem auctoritate Romani pontifices in ſymbolum in Romana eccleſia ſint ruropea, alia poſteriori cauſſa, ſuo loco dicturi ſumus, ac quando patres ratpone ſit idem ſymbolum in eadem eccleſia cani, qui ritu ſuo loco tradimus. Vindicias ſtrabo quoque hujus loquitur cruſti, Vindicias ſuum hanc cantandi ſymbolum a tempore damnatæ hæreſeos hæreſis in Gallia usque Germania frequentatum; ac quo eadem ratione factum, ut Conſtantinopolitanum poſtea quoque, tum Nicænum in eccleſia cantetur, quod ſolent Conſtantinopolitanum ſymbolum videretur modulis muſicis. Sed cur non poſtea, quod hoc plenius ſit, atque quod de Spiritus ſancti divinitate habeat magis expreſſum ſententiam.

Observatio Philippi Labbe, S. J.

Teſtimonia ſanctorum patrum, quorum in principio hujuſce auctionis ſit mentio, rele Holſtenio ſubſignatur in Variorum ed. ſpiritus collationi. In ed. vero ſecretiſſime regione Succonum exire republica Carolo imperatoris ad Leonem III. de proceſſione Spiritus ſancti ex *Filio* per diſtinctiones (Bernardum, Iſſue & Adalardum)

ANNO CHRISTI 809.

directa, quæ & Emaragdus abbas edidit, & nuper in lucem emisit Andr. Quercetanus. Hæc ad Leonem III. papam urbis Romæ directa, & a Zmaragdo abbate edita qui & collationem cum papa eodem Romæ habitam a legatis ea missis Caroli magni Bernario abbate Jesse episcopis & Adalhardo abbate Corbeiæ confectipsit relatam a Baronio in annales ecclesiasticos & a Sirmondo como II. Concilium Galliæ ad annum Christi 809.

EPISTOLA CAROLI IMPERATOR. AD LEONEM III. PAPAM URBIS ROMÆ

QUæstio quæ de Spiritus sancti processione est noper exorta, jamdudum est diligentissime a sanctis patribus ventilata. Sed quia jam dilu a qu ærentibus negligebat, ideo; non quelvit quali antiquitus ventilata, sed quali quedam his temporibus nobis subito emersit oc culta, quod divinitus spiratum fideliter credens non dubito. Crebris etenim quæstionum lctibus præsens ecclesia tunditur, ut doctrinis catholicis erudita, fanxque fidei confessionibus elimata, in æternum quandoque hæreticæ fallaciorum peregra virere non possimus valeat feliciter regnatura. Sed quia, ut præfatus sum, hæc quæstio diu a quærentibus indiscussa jacebat, volumi omnipotens Deus in eandem facilitate, volotu contraverte pastorum, ut negligentiæ torpore fobiato exercitationis sanctæ brachio calleltem valeant perfodere thesaurum. Sermonis etenim dominici facundo lapidus dicentis: Scripturarum postores debent proficindere campum, ne exiguitatis fatoris inique femenque malignum formofi tritici valeat. oppimere fructum: aut volans palfim volucris hæretica femen catholicum a cordibus rapiat parvulorum: horridaque spinarum, emerfio domini nitidam posfit fuffocare fegetem. Lectionis etenim facræ cognitio imbecillis baculum, nervofis arma invictis, a hoftium fubdolas fortiter premit insidias, & victoribus meritas feliciter promittit coronas. Ergo procul a pastoribus negligentiæ torpor recedat, procul a mentis acumine inertia damnosa recedat, molliisque lafciva corporis membra relinquat, & ad alius fopor mollifque somnus in rigidas fuccofasque lectionis emergat exercitias, ut ecclefiæ agor opinus, doctorumque femine fatus, valleat centenos omnipotenti reddere fructus. Jam nunc adgrediar de Spiritus sancti processione. Quod Spiritus Patris fit in Filio, idemque Spiritus & Patris fit & Filii, Efaias teftatur, ubi vox Patris ait ad Filium: *Spiritus meus eft in te, & verba mea qua posui in ore tuo, non recedent de ore tuo, & de ore feminis tui amodo & ufque in fempiternum.* Item in Efaia fcripcum eft: *Ifti obruverunt filii eorum, & videruntfacies fuas mendacio. Transformati, nunc ex eis non perit, & Spiritus Dei congregavit eos.* Ecce apoftolos prifci fæculi intellexerunt, quos Spiritus Chrifti in Hierofolem congregavit, ubi de adventu mirum falvatorem. Legitur quod Patris fit Spiritus, ipfe dominus apoftolos ait: *Non enim vos eftis qui loquimini, fed Spiritus patris veftri, qui loquitur in vobis.* Et quod idem Spiritus Filii fit, Paulus teftatur dicens: *Si quis autem Spiritum Chrifti non habet, hic non eft ejus.* Item in epiftola ad Galatas ait: *Quoniam autem eftis filii Dei misit Deus Spiritum filii fui in corda noftra clamantem, abba pater.* Beatus quoque Petrus in epiftola fua ait: *Reportantes finem fidei veftræ, falutem animarum. De qua falute exquifierunt atque fcrutati funt prophetæ, qui de futura ira in vobis gratia prophetaverunt, fcrutantes in quod vel quale tempus fignificaret qui in eis erat Spiritus Chrifti, pranuntians eas quæ in Chriflo funt paffiones & pofteriores gloria.* Et dominus in euangelio ait: *Cum venerit paracletus Spiritus veritatis, qui a Patre procedit.* Ubi fuum effe Spiritum docuit, quia ipfe eft veritas & a Patre & eum dixit procedere. Quod Spiritum fanctum deditPater apoftolis, in epiftola ad Corinthios fecunda fcripcum eft: *Ait enim interpretes: Qui autem conjungit meretrici unus corpus eft. Erunt, inquit, duo in carne una. Qui autem adhæret domino unus fpiritus eft.* Item in epiftola ad Theffalonicenfes prima. *Deus autem veritatis, ait, non Deus in immunditiis, fed in fanctificationem. Itaque qui hæc fpernit, non hominem fpernit, fed Deum; qui etiam dedit Spiritum fanctum in nobis.* Et quod eundem Spiritum fanctum dederit Deus Filius, in epiftola Joannis fcripcum eft: *In hoc intelligimus quoniam in eo manemus, & ipfe in nobis, quoniam de Spiritu fuo dedit nobis.* Quod Spiritum fanctum dederit Pater in difcipulos in epiftola ad Titum fcripcum eft: *Cum autem benignitas & humanitas apparuit Tit. 3. falvatoris noftri, non ex operibus juftitiæ, quæ fecimus nos, fed fecundum fuam mifericordiam falvos nos fecit per lavacrum regenerationis & renovationis Spiritus fancti, quem effudit in nos abunde per Jefum Chriftum falvatorem noftrum.* Quod & eundem Spiritum fanctum effudit Filius in apoftolos fcribitur apoftolorum : ajunt enim apoftoli inter cetera : *Hunc Jefum refufcitavit Deus, cujus ad. 2. nos omnes fcifi fumus. Dextera igitur Dei exaltatus & Spiritu fancto promiffo accepto a Patre effudit hunc quem vos videtis & auditis.* Item quod una fit a Patre & Filio Spiritus fancti effufio Joele teftante didicimus : ait enim vox Patris fimul & Filii : *Effundam de Spiritu meo fuper omnem Joel. 2. carnem, & prophetabunt filii veftri, & filiæ veftræ : Senes veftri fomnia fomniabunt, & juvenes veftri vifiones videbunt : fed & fuper fervos meos, & fuper ancillas meas in diebus illis effundam de Spiritu meo, & dabo prodigia in cælo & in terra.* Quod Spiritus fanctus oris fit Patris in palmo rigiferm fecundo legitur : *Verbo cæli firmati fant, & Spiritu oris ejus omnis virtus eorum.* Et quod os fit Filii, in Efaia fcripcum eft: aic enim idem prophera de filio : *percutiet Ifa. 11. terram virga oris fui, & Spiritu labiorum fuorum interficiet impium.* Cui fententiæ concordans Paulus in epiftola ad Theffalonicenfes ait : *Et tunc 2. Theff. 2. revelabitur ille iniquus, quem dominus Jefus interficiet Spiritu oris fui, & deftruet illuftratione adventus fui.* Quod Spiritus a Patre procedat, ipfe dominus teftatur dicens. *Spiritus qui a Patre procedit, ille me clarificabit;* & cetera talia plena in euangeliis inveniuntur teftimonia. Et quod idem Spiritus procedat a Filio, fiber Joh ore dominico facratus teftis eft : ubi hæc inter cetera ait : *Et cadite adulationem in terra vere veris ejus, & famum de ore illius procedentem.* Hoc in loco ex Patris Filius eft intelligendus. Sonus vero de ore illius procedens Spiritus fanctus, quia Filio procedens cum fonitu fuper apoftolos in igne defcenden apparuit, ficut apoftolorum teftantur actus, ubi fcribitur: *Dum ad. 2. complerentur dies pentecoftes, erant omnes pariter in eodem loco & factus eft repente de cælo fonus tamquam advenientis Spiritus vehidiffimi, & replevit totam domum ubi erant federantes. Et apparuerunt illis dispertita lingua tamquam ignis, & federunt fuper fingulos eorum, & repleti funt omnes Spiritu fancto.* Beatus autem Gregorius hunc fu-

ANNO CHRISTI 809.

ANNO CHRISTI 809.

pradictum libri Job verficulum exponens, in ore cetera fic ait: Poteft autem per os Dei unigenitus Filius defignari; per fonum vero oris poteft ejufdem Spiritus fanctus defignari. Sonus igitur de ore domini procedit, cum confubftantialis ejus Spiritus ad nos per Filium veraciter fuditatem noftræ infenfibilitatis fumpfit. De hac igitur ipfa proceffione, qua Spiritus fanctus a Filio procedit ficut procedit a Patre, beatus Athanafius in libro quem fcripfit contra Arium inter cetera fic ait. Ego credo Filium in Patre, & Patrem in Filio : Spiritum quoque paraclitum, qui procedit a Patre, ut pote a Patre & Patris, qui & a Filio procedit : ficut in euangelio fcripcum eft, quod per infuftationem fuam dederit in difcipulis fuis Spiritum fanctum, dicens : *Accipite Spiritum fanctum, quorum remiferitis peccata, remittentur eis* : & cetera. Cyrillus quoque de hac ipfa Spiritus fancti proceffione contra Neftorium ita fcribere fe ait. Quamvis enim in fua fit fubftantia Spiritus, & ipfe intelligatur in perfona proprietas, juxta id quod Spiritus eft, & non Filius : attamen alienus non eft ab illo, nam Spiritus appellatus eft veritatis, & veritas Chriftus eft. Unde & ab illo fimiliter fuit & a Deo Patre procedit. Ambofius inter cetera de Spiritu fancto ait : Non enim quafi ex loco mittitur Spiritus, aut quafi ex loco procedit, quando procedit ex Filio. Hieronymus quoque de hac ipfa Spiritus fancti proceffione in fymboli expofitione inter cetera ait : Spiritus qui a Patre & Filio procedit, Patri Filioque coæternus & per omnia coæqualis eft. Hæc eft fancta trinitas : id eft, Pater, & Filius, & Spiritus fanctus, una eft deitas & potentia, una & eflentia; id eft, Pater qui genuit, Filiufque genitus, & Spiritus fanctus qui ex Pater Filioque procedit : Hæc tria unus Deus eft. Auguftinus quoque in expofitione fidei catholice inter cetera fic ait : In illa igitur fancta trinitate unus eft Pater, qui folus de fe ipfo eflentialiter unum genuit Filium : & unus Filius, qui de unoPatre folus eft eflentialiter natus : & unus Spiritus, qui folus eflentialiter de Patre Filioque procedit. Item ipfe adverfus Arianos ait : Quæris a me, fi de fubftantia Patris eft Filius; de fubftantia Patris eft etiam Spiritus fanctus; cur unus Filius, & alius non Filius? Ecce refpondeo, fere capias, non capias. De Patre eft Filius; de Patre & Spiritus fanctus: fed ille genitus eft, ifte procedens; ideo ille Filius eft Patris de quo eft genitus, ifte autem Spiritus utriufque, quoniam de utroque procedit. Et poft pauflum ipfe: Amborum eft ergo Spiritus procedendo de ambobus. Item ipfe in libro de trinitate inter cetera ait: Cum per fcripturarum fanctarum teftimonia docuiffem, de utroque procedere Spiritum fanctum: fi ergo inquam & de Patre, & de Filio procedit Spiritus fanctus, cur Filius ait: *De Patre procedit?* Cur potat, nifi quemadmodum folet ad eum referre & quod ipfius eft, de quo ipfe eft. Unde illud eft quod ait: *mea doctrina non eft mea, fed qui me mifit.* Si igitur hic intelligitur ejus doctrina, quam tamen dixit non effe fuam fed Patris; quanto magis illicitatelligendus eft & de ipfo procedere Spiritus fanctus ubi fic ait: *De patre procedit*, ut non dicerec, de me non procedit. A quo autem habet Filius ut eft Deus: fi enim de Deo Deus, ab illo habet utique, ut etiam de illo procedat Spiritus fanctus: ac per hoc Spiritus fanctus ut etiam de illo procedat licet procedit de Patre, ab ipfo habet Patre. Item ipfe Spiritus fanctus. Spiritus vero fanctus nondum de Patre procedit in Filium; & de Filio procedit ad fanctificandum creaturam, fed fimul de utroque procedit : quapropter hoc Filio Pater dederit, ut quemadmodum de fe, ita quoque de illo procedat. Hæc a nobis fummo fpiritalique opifice de Spiritus fancti procedente multiplicia fanctarum fcripturarum adgregata funt teftimonia, ut divinorum librorum fcientiis vitæ, multorumque orthodoxorum nobis teftium preffis veritatis rivulis valeat crefcere inimicus; fed potius fententiis catholicis verificatoque fualus teftimoniis, revertatur ad tutiffimum ecclefiæ fanctæ gremium, ut catholico nectareo in gremio, quadoque æternum cum Filiis meretur accipere regnum.

Explicit epiftola.

ANNOTATIO P. ANTONI PAGI ad An. Ch. 809. n. 3. & 1qq.

Eginhardus in Annal. de Concilio Aquifgranenfi hoc anno celebrato hæc habet: *Imperator de Ardenna Aquifgranenfi palatio profectus, menfe Novembris Coloniam habuit de Spiritus Sancti Sancti* : quam quæftionem Joannes ipfadam Monachus Hierofolymitanus primus commovit. Cujus fcrupulum confudit Sophronius Hierofolymitanus & Adalhardus Abbas Monaflerii Corbeiæ, Romam ad Leonem Papam miffi. Qui omnia ex ordine ei retum in orbe Romano Patre Beatiffimo, & conservatione eorum, qui in eo Deo fervire dignantur : nec non & de adventu Spiritus Sancti, prout ratum [illegible] magnificentiam. Idem habetur reliqui Annalibus ab Aufo in Chronico, qui numero Bertiani Annalium Francorum annexuit hanc epiftolam Cornelianam. Certum enim hoc tempore Bernharium Epifcopum Wormacenfem miffum, ac hoc anno annum VIII. & fexo, demandatas Coloniæ, ubi & reftitit Sirmondum, cum Tom. II. Concil. Gall. duobus illis Legatis adverfus Græcos Spiritus Sancti Sancti Ambianenfem Epifcopum, quod Sirmondus ait conflare ex Acta ipfius Legationis, hoc eft ex Collatione cum Papa Romæ habita & ex *Vita Caroli Magni*, in qua tamen fcribitur, *Ibi disputatum nomen illius Ambianenfis Epifcopi legi*, & tertio legitur *Vitam Caroli M.* a Monache Sangallenfi fcripcam, quæ etiam Baronio num. LII. impofuit : Nam ab illo ipfo Epifcopum Romanus, non reprobatum eft. Verum in illa nulla fit mentio Ambianenfis Epifcopi, fed in fola duntaxat infcriptione, qua Jeffe Epifcopus cum Legatis ad Papam Leonem Adrianum Abbatem mittitur, ut videre eft apud Baronium qui illum recitat. Hæc nulla infcriptione : *Domino beatiffimo & fanctiffimo Patri in Sacerdotii & Petri Apoftoli, inter D. Leonem Sanctiffimum & Catholicum Papam Urbis Romæ, & Carolum Regem atque Pacificum Patricium, feu Adalhardum Abbatem Miffus D. Caroli Imperatoris per Indifcretum fecundum.* Nomen autem Epifcopi Ambianenfis Romanus, non reprobatum eft, ut fupra fit, patet primo ex initio Pontificatus literarum ad Nicolaum Archiepifcopum Mogontiacenfem, ubi Epifcopus Spiritus utriufque, quo nian de utroque procedit. Et poft pauflum ipfe: Amborum eft ergo Spiritus procedendo de ambobus. Item ipfe in libro de trinitate inter cetera ait: Cum per fcripturarum fanctarum teftimonia docuiffem, de utroque procedere Spiritum fanctum: fi ergo inquam & de Patre, & de Filio procedit Spiritus fanctus, cur Filius ait: *De Patre procedit?* Cur potat, nifi quemadmodum folet ad eum referre & quod ipfius eft, de quo ipfe eft. Unde illud eft quod ait: *mea doctrina non eft mea, fed qui me mifit.* Si igitur hic intelligitur ejus doctrina, quam tamen dixit non effe fuam fed Patris; quanto magis illicitatelligendus eft & de ipfo procedere Spiritus fanctus ubi fic ait: *De patre procedit*, ut non dicerec, de me non procedit. A quo autem habet Filius ut eft Deus: fi enim de Deo Deus, ab illo habet utique, ut etiam de illo procedat Spiritus fanctus: ac per hoc Spiritus fanctus ut etiam de illo procedat licet procedit de Patre, ab ipfo habet Patre. Item ipfe Spiritus fanctus. Spiritus vero fanctus nondum de Patre procedit in Filium; & de Filio procedit ad fanctificandum creaturam, fed fimul de utroque procedit : quapropter hoc Filio Pater dederit, ut quemadmodum de fe, ita quoque de illo procedat. Hæc a nobis fummo fpiritalique opifice de Spiritus fancti procedente multiplicia fanctarum fcripturarum adgregata funt teftimonia, ut divinorum librorum fcientiis vitæ, multorumque orthodoxorum nobis teftium preffis veritatis rivulis valeat crefcere inimicus; fed potius fententiis catholicis verificatoque fualus teftimoniis, revertatur ad tutiffimum ecclefiæ fanctæ gremium, ut catholico nectareo in gremio, quadoque æternum cum Filiis meretur accipere regnum.

Explicit epiftola.

ANNOTATIO P. ANTONI PAGI ad An. Ch. 809. n. 3. & 1qq.

Eginhardus in Annal. de Concilio Aquifgranenfi hoc anno celebrato hæc habet: *Imperator de Ardenna Aquifgranenfi palatio profectus, menfe Novembris Coloniam habuit de Spiritus Sancti Sancti* : quam quæftionem Joannes ipfadam Monachus Hierofolymitanus primus commovit. Cujus fcrupulum confudit Sophronius Hierofolymitanus & Adalhardus Abbas Monaflerii Corbeiæ, Romam ad Leonem Papam miffi. Qui omnia ex ordine ei retum in orbe Romano Patre Beatiffimo, & conservatione eorum, qui in eo Deo fervire dignantur : nec non & de adventu Spiritus Sancti, prout ratum [illegible] magnificentiam. Idem habetur reliqui Annalibus ab Aufo in Chronico, qui numero Bertiani Annalium Francorum annexuit hanc epiftolam Cornelianam. Certum enim hoc tempore Bernharium Epifcopum Wormacenfem miffum, ac hoc anno annum VIII. & fexo, demandatas Coloniæ, ubi & reftitit Sirmondum, cum Tom. II. Concil. Gall. duobus illis Legatis adverfus Græcos Spiritus Sancti Sancti Ambianenfis Epifcopum, quod Sirmondus ait conflare ex Acta ipfius Legationis, hoc eft ex Collatione cum Papa Romæ habita & ex *Vita Caroli Magni*, in qua tamen fcribitur, *Ibi disputatum nomen illius Ambianenfis Epifcopi legi*, & tertio legitur *Vitam Caroli M.* a Monache Sangallenfi fcripcam, quæ etiam Baronio num. LII. impofuit : Nam ab illo ipfo Epifcopum Romanus, non reprobatum eft. Verum in illa nulla fit mentio Ambianenfis Epifcopi, fed in fola duntaxat infcriptione, qua Jeffe Epifcopus cum Legatis ad Papam Leonem Adrianum Abbatem mittitur, ut videre eft apud Baronium qui illum recitat. Hæc nulla infcriptione : *Domino beatiffimo & fanctiffimo Patri in Sacerdotii & Petri Apoftoli, inter D. Leonem Sanctiffimum & Catholicum Papam Urbis Romæ, & Carolum Regem atque Pacificum Patricium, feu Adalhardum Abbatem Miffus D. Caroli Imperatoris per Indifcretum fecundum.* Nomen autem Epifcopi Ambianenfis Romanus, non reprobatum eft, ut fupra fit, patet primo ex initio Pontificatus literarum ad Nicolaum Archiepifcopum Mogontiacenfem, ubi Epifcopus Spiritus utriufque, quo

ANNO CHRISTI 802.

*lata. Sed quia tantum & quantissimum negotium tardius ; non quievit quia[quidem] ut tam sancta sed quod quadam his temporibus nobis subito emersit occasio ; quod divinitus non speramus fidelibus credere non dubito. Credula cervix non ultimus pudor est. Cedula scribere, sanctum fidei confessionem eliminare. Cathedris erudire, sanctum fidei confessionem eliminare. In sermonum quantolibet turbulentis spiritum percepta vivacem cum Domino nostro filiolum regenerata. Sed quia, ut profana fama, [non] quasi in sacramentum [indicio] sacerdotes, nobis Omnipotens Deus in eandem fulciatur confessionem. Ne negligentia corpus fidelium contaminatio Sanctae Trinitatis excludens nobis [ad]ducat. Sermonis sermonis Domini [sanctae] sapiae Divinorum Scripturarum Dogmas dubiae profitentibus. Ne aliquis [ex] nobis sanctis infigi [sanctum] malignum [spiritum] subtili tentatione [ad] [ex]cludat. Ne [quis] nobis in sacris [ad]ministrationibus [ex]primere [ex]istimet. Ne [quis] [ex]cludat. Ne [quis] [ex]cludat. Ne [quis] [ex]cludat

NICEPHORI CONSTANTINOPOLITANI
AD LEONEM PONTIFICEM MAX. EPISTOLA.

THEODORO PELTANO Societ. Jesu. Theol. interprete.

(1) ARGUMENTUM.

PRopter diaboli insidias, orbéos humana vita lapsus, canibus malevolorum morsus, muneris gravitatem, aliaque id genus non pauca episcopale munus cum dignitate, publicoque utilitate obire arduum esse docet, fatisque proinde, quod suum ipse vitam vellet impluere: sive quod, ad eam sanctissimam officium mihi debuisse subjungit, quod vota gens, antequam episcopus crearetur, sollatus fuerit, tum, qua ratione, & occasione ad patriarchatum Constantinopolitanum pervenerit; Romani pontificis opem, ejusdemque fidem & apud Deum deprecationem imploret. Idem Romanorum ab apostolis laudatam, ipse quoque laudet. addit nihilominus, fidei potissimum vestrae, sed nova quoque Roma, innovo omnium gentium & nationum ejus, quod apostolicus sermo primum per omnem mundi plagam pervasisset. subnectit hisce, quaque ejusdem confessionem, qua prolixe & elegenter declarat, se ab omnibus iis erroribus, & haeresibus alienum esse, qua vos, Constantinopolitanos, vos alios ejusque ecclesiam existere asserunt aliquando: atque ita in omnibus & per omnia sese completi Romana ecclesiae, ut qua reliquarum mater sit, fidem omnia rursum concilia ejusdem ecclesiae auctoritate celebrata, vetera denique omnia, quae gesta. quibus ad fidei unitatem persistent. quare epistola hac inter alias, quae ad restaurandam unionem pertinent, merito reponenda fuit. Exstat in postrema, quae Romae extat, Romani pont. fortificat. sequae fidei rationem reddiderit. Ceterum Leonem ad quem epist. hac perscribitur, secundum, vel tertium eius nomen post. fuisse ex manifestum fit, quod secundum pontificem Nicenum, quem sub Adriani primi pontificatu celebratum fuisse constat, sua etate celebratum fuisse asserat. Adriano autem successit Leo tertius.

A

LEONI PAPAE ANTIQUA.

Roma fratri & comministro per omnia sanctissimo beatissimoque Nicephoro Dei misericordia episcopo Constantinopolitanae in domino salutem.

MAgnus revera, omnique laude, & admiratione dignus est episcopus ejusmodi fidelis & prudens revera est, cujusmodi in sacris evangelii parabolis describitur: talis enim a domino super familia ejus constitutus, gregi sibi commisso, fermonem non ignorantiae, non prodige, non imprudenter, sed cum judicio ac prout egentium necessitate, & utilitate dispensans, justique conservis tritici mensuram opportuno tempore dispertiens, & fingulis tandem commode, certa cum proportione neceffaria diftribuens, non vulgarem apud dominum fuum gratiam ac benevolentiam promeretur, & promillae quoque beatitudinis praemia certe consequitur. enimvero in omnibus, quorum procurator inftitutus eft, proficiens, promiffifque obtinendis fedulo incumbens, ac fidem cum prudentia & dexteritate, nec non debitam curam follicitudinemque ubique adhibens, fuam erga dominum benevolentiam, gratamque animum egregie declarat. Quare cum neminem ex iis, qui fidei fuae concrediti fuerant, deperdas, verum convenienti prudentia, fenfuumque fobrietate & diligentia, & finceritate falutem, libertatemque tranfeuntibus impigre promoveat, & ad eum impetrandam neceffaria praefidia fubminiftret; fit ut dominico favore dignatus, adventuque ejufdem plenitter vifitatus; tamen latum illud evangelium audiat: Euge ferve bone & fidelis, quia in paucis fuifti fidelis, fuper multa te conftituam, intra in gaudium domini. Hinc itaque fidelis illius fervi, & operis & praemia funt.

ΤΩΝ ΤΑ ΠΑΝΤΑ ΑΓΙΩΤΑΤΩ
ΚΑΙ ΣΥΝΔΟΥΛΩ ΠΑΣΙ ΚΑΤΑ ΤΑΥΤΑ
ΘΕΟΦΙΛΕΣΤΑΤΩ ΑΔΕΛΦΩ ΚΑΙ ΣΥΝΛΕΙΤΟΥΡΓΩ
ΚΥΡΙΩ ΛΕΟΝΤΙ ΤΑΥΤΗ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΗΣ ΡΩΜΗ
ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ, ΧΑΙΡΕΙΝ.

ΜΕΓΑΣ ΜΕΝ ΕΠΑΙΝΟΥ, ΚΑΙ ΘΑΥΜΑΣΜΟΥ ΠΑΣΗΣ ΠΑΝΤΟΣ ΔΙΚΑΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΠΙΣΤΟΣ ΤΕ ΟΙΚΟΝΟΜΟΣ ΚΑΙ ΦΡΟΝΙΜΟΣ, ΟΣΤΙΣ ΠΟΤΕ ΟΥΤΟΣ ΟΙΚΕΙΟΣ ΟΙΚΕΤΗΣ, ΟΥΤΙΝΟΣ ΔΕ ΤΟΥ ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΘΕΟΥ ΚΑΤΑΣΤΑΘΕΙΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΤΗΝ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ ΠΟΙΜΑΙΝΕΙ, ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΠΡΟΒΑΤΟΙΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΤΗΝ ΤΡΟΦΗΝ ΕΝ ΚΑΙΡΩ ΜΕΤΡΟΥ ΔΙΑΝΕΜΕΙ, ΚΑΙ ΕΚΑΣΤΟΙΣ ΕΝ ΚΑΙΡΩ ΤΗΝ ΤΡΟΦΗΝ ΕΠΙΜΕΤΡΩΣ ΔΙΑΝΕΜΩΝ ΤΟΝ ΤΗΣ ΜΑΚΑΡΙΟΤΗΤΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΝ ΚΑΤΑΛΑΜΒΑΝΕΙ. ΕΝ ΠΑΣΙ ΓΟΥΝ ΟΙΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΥΤΩ ΓΕΓΟΝΕ ΠΡΟΚΟΠΤΩΝ, ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΙΣΤΙΝ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑΝ ΤΕ ΚΑΙ ΕΥΤΡΕΠΕΙΑΝ ΠΑΣΑΝ ΠΡΟΣΑΓΩΝ, ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΔΕΣΠΟΤΗΝ ΕΥΝΟΙΑΝ ΤΕ ΚΑΙ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑΝ ΚΑΛΩΣ ΕΠΙΔΕΙΚΝΥΣΑΙ. ΟΥ ΤΟΙΓΑΡΟΥΝ ΟΥΔΕΝΑ ΤΩΝ ΠΕΠΙΣΤΕΥΚΟΤΩΝ ΑΠΟΛΛΥΣ, ΑΛΛΑ ΠΑΝΤΑΣ ΣΩΖΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΚΑΙΡΟΝ ΤΟΙΣ ΣΥΝΔΟΥΛΟΙΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΤΗΝ ΤΡΟΦΗΝ ΕΠΙΜΕΤΡΩΣ ΔΙΑΝΕΜΩΝ, ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΚΑΙΡΟΝ ΕΠΙΤΡΕΠΟΜΕΝΟΥ ΤΟΙΣ ΠΡΟΒΑΤΟΙΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΤΗΝ ΤΡΟΦΗΝ ΕΠΙΜΕΤΡΩΣ ΔΙΑΝΕΜΕΙΝ ΤΟΝ ΤΗΣ ΜΑΚΑΡΙΟΤΗΤΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΝ ΚΑΤΑΛΑΜΒΑΝΕΙΝ. ΕΝ ΠΑΣΙ ΓΟΥΝ ΟΙΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΙΣ ΑΥΤΩ ΓΕΓΟΝΕ ΠΡΟΚΟΠΤΩΝ, ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΙΣΤΙΝ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑΝ ΤΕ ΚΑΙ ΕΥΤΡΕΠΕΙΑΝ ΠΑΣΑΝ ΠΡΟΣΑΓΩΝ, ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΔΕΣΠΟΤΗΝ ΕΥΝΟΙΑΝ ΤΕ ΚΑΙ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑΝ ΚΑΛΩΣ ΕΠΙΔΕΙΚΝΥΣΑΙ. ΟΥ ΤΟΙΓΑΡΟΥΝ ΟΥΔΕΝΑ ΤΩΝ ΠΕΠΙΣΤΕΥΚΟΤΩΝ ΑΠΟΛΛΥΣ, ΑΛΛΑ ΠΑΝΤΑΣ ΣΩΖΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΚΑΙΡΟΝ ΤΟΙΣ ΣΥΝΔΟΥΛΟΙΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΤΗΝ ΤΡΟΦΗΝ ΕΠΙΜΕΤΡΩΣ ΔΙΑΝΕΜΩΝ, ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΚΑΙΡΟΝ ΕΠΙΤΡΕΠΟΜΕΝΟΥ ΤΟΙΣ ΠΡΟΒΑΤΟΙΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΤΗΝ ΤΡΟΦΗΝ ΕΠΙΜΕΤΡΩΣ ΔΙΑΝΕΜΕΙΝ ΤΟΝ ΤΗΣ ΜΑΚΑΡΙΟΤΗΤΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΝ ΚΑΤΑΛΑΜΒΑΝΕΙΝ.

Ευγε δη ἀγαθε καὶ πιστε δουλε, ὅτι ἐν ὀλιγίστοις ἠρίστευσας, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. τοῦτο δὴ τὸ εὐαγγελικὸν ἀκήκοε μὲν ἔθνος ἅπαν, μεμαθήκασι δὲ ἐπὶ πλεῖστον ἀνθρώπων ἐκεῖνοι, οἱ τὴν ἀποστολικὴν καὶ πατρικὴν ἐκείνην παράδοσιν ἐκδεξάμενοι, καὶ ἐν τῇ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ τὸν ἀκέραιον καὶ ἀδιάφθορον τῆς πίστεως λόγον ἐκφυλάξαντες,

plexi, animos simul & corpora exercent, ac purgant, Deoque, huc ritu appropinquare, & ad caelestem illam beatamque vitam pertingere contingunt. Quoldam praeterea comperias, qui eloquentiae, logicaeque facultatem ac disciplinarum exercitationi dediti, honestisque moribus excoli mentes suas musarum officinas constituunt, denique, ut uniculque gramen amicumque fuerit, ejusque naturam propensio trahat, ita alind atque aliud vitae genus complectitur.

At vero mœr vitae ratio ejusmodi extitit, simul atque virilem togam sumpsiſſem, mox in principium aulas abreptus, murus adeptus sum minime vile, aut ignavum, sed expeditum & ingenuum, quippe quod manuum calamorumque industria majorem in partem perficeretur: crastus sum enim regius notarius, copulandi a fecretis Latini appellant, porro huic ministerio aliquamdiu obstrictus, humanisque negotiis implicatus, vitae praeterea inflabilitatem seriomecum pertractare coepi. Cumque poſt crebras variosque cogitationum fluctus comperiſſem, difficile paeneque impoſſibile esse, qui hujusmodi negotiis strictus distineretur, illos ad sublimiora divinioraque aliquando pertingere poſſe: cogitaremque nihilo seclus haec omnia ludicra, caducaque, illa vero sacra aeternaque existere, decreti etenim ejus fore conſtitui, his quidem primo quoque tempore nutitum remittere, illis vero manibus pedibusque deinceps incumbere. In mentem namque veniebat fatus ef- Locus eſt quo- se, si, vel mediocribus illis in rebus occupatus rum divina- esſem, probatusque viderer, quam si ſublimibus mendatus ſit praecipia illi compteſſimus ſplendidiſſimusque haberer. Multo rurſus praeſtabilius, si me ipſum poſſiderem, mihique quodammodo, & ſi oſtem, quam si aliena curarem, Haec itaque etiam atque etiam expendenti, omniaque, juxta praecellentiſſimi prophetae vocem, vanitati ſubjecta eſſe, mihique humani de univerſo labore, & laborat, ſub ſole ſuſpereſſe, juxta ſapientis doctrinam, & mundi hujus figuram praeterire, juxta vatis electionis ſententiam, in animo haerebat, praeterea aliis ſcripturae in eumdem ſenſum differentes ſedulo expendens, & celeberrimi cujuſdam philoſophi dictum tacitus mecum revolvens: ſi praellat (inquit ille) privatum agere, quam maximam obtinere poteſtatem, ſi nihil egregium ſis deſiguatorus, omnem gloriam in praeſentium blandicntem veluti fabulam arbitratus ſum. . . .

Mox ergo ad me ipſum conſiderationem animum vertens, certumque Dei auxilium mihi ſpondens, omnem honorem, omnemque auxiliorum abdico, & ab aula regia civiliburque tumultibus me avellens, recellum quendam rupemque aſperam, & pene inacceſſum occupatus ſtudiis non paucis circa Propontidis leglionem, a regia civitate diſcedo, ibique magnam agere, vitamque ſolitariae (cujus loteolibus gaudium deſiderio jamdudum ante tenebar) perficiam facere, neque alibi quam illo in loco, extremum vitae ſpatium ambire, ſtatuere apud me conſtituo. Sed quoniam fieri nequit, ut omnia omnibus ex animi ſententia ſuccedant: ſi in multis namque quaſi fatalis quaedam neceſſitate dominatur, humanique conatus cafium, non quaſcem homo, ſed quidem Deus vult, non raro ſortiuntur] accedit hoc ipſum, nempe ut animi propoſitique mei ſpe fruſtrarer, & mihi quoque ſuccederem a grata illa amicaque ſolitudine,

τὸ πέρας τῆς ἐγχρονίσεως ἐντεῦθεν· συμβέβηκε γὰρ τῶν πάντων ἐν τῷ μέσῳ· ὁ γὰρ τῆς ἀνθρωπότητος ἀγαθὸς καὶ φιλάνθρωπος Θεὸς, ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης ἀσθενείας ἐπιγνοὺς τὸ ἀνθρώπινον, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὴν ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἐπιτείνουσαν ἐπιθυμίαν, καὶ τὴν ἐπὶ τὸ χεῖρον ἐπιστρέφουσαν ἐκκόπτων, καὶ τὴν ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἐπιτείνουσαν ἐπιθυμίαν ἐπιτρέπων

preces haud secus atque Moysis & Samuelis, aut si quilibet alius unquam his similis extitit, ob hæc purificatem maxime Deo appropinquent; redeatque ad cælestis illud & spirituale altare ferantur, non dubitamus, quin maximam ille nobis opem, utilitatemque allaturæ sint. Opem proinde meæ ferte infirmitati, sanctaque vestras manus in altare subsellium: Confidimus enim efficaciam vestræ fiduciæ non defuturam, fed Dei misericordiam benigniturumque, per hanc provocatam, repente nobis adfuturam, nostramque infirmitatem, ac debilitatem confirmaturam corroboraturamque, quo fidei locicam inuisti, & spei galea circumtecti, intrepide potestatibus, principibus, & tenebrarum fæculi hujus potentatibus, & spiritus quoque malitiæ, quibuscum perpetua nobis lucta intercedit, obsistamus, & stabilem inconcussamque animi conflantiam retineamus, & inimicæ præcordia hæcusque adversantes, deserte decenterque Christo lucrifaciamus, & veluti adoptionis filios fanctæ Dei ecclesiæ reftituamus, oues ad hæc rationalis electique gregis Christo perficiamus, & in facras ecclesiæ caulas, ne a lupis immanitier dilaceratæ foliis capiantur, inducamus, quo omnes tandem confentionis, concordiæque flagnacuis munisi, nullis deinceps infidiis, nullis disceptantur moribus, sed Christo omnium nostrum capiti subjicianter eidemque prona & obedientia colla fubmittant.

Orate, obfecro, inftanterque rogate, ut idem ipfe nos illuminare, ac emandare dignetur, quo filii perfectæ lucis effecti, altos quoque illuminare, & emendare valeamus: fecmoncem nihilominus in apertione oris fuftinuistret, quo auditores noftros fpiritu adimpleamus, & meliorem noftrorum virtutem impigre, magnaque cum contentione de præcedemus illius femper gratia fubnixi, qui balbutientium linguas facit difertas, & claudicantium pedes, ut ad cursum aptos; præcipitationem alacriter currant, confirmat confolidatque: Talentum præterea concreditum multiplicet, ut tempore opportuno, id quod patrifmultas dederat, non aliquo fenore reftitui contingat: Neque id folum nobis impertitur, ut in fecrili illa vinea operemur, fed laborum gravitate molestiaque æquo animo toleratis, æftuque dici exantlato, operationis quoque præmium referamus, & his, qui citra pactionem fub undecimam introierant in mercede confequenda æquemur. Denique mentis noftræ oculum illuftret, ut fpiritali luce illuftrati, fubtatoque & cluto, quod animæ aciem conturbabat, & intellectum noftrum obfcurabat, prophetarum vocem fenfum liquidius hauriamus, divinoremque præceptorum minifteria alacrius obeamus, & ne ab adverfariorum jaculis impetamur, ftudioftat cavemus, nafque cuftodiamus & ire divinæ gladium peccatoribus imminentem cautius præcvideamus, ut fi quidem fieri poteft, periculo intellecto, animisque placato, tum ipfi quam reliqui, quorum duces conftituti fumus, ventorum iram effugiamus, quod fi utrumque confequi nequeamus, (faltem animam meam, juxta filii illius Loth exemplum, qui animam fuam ab incendio liberare fatagebat, falvam faciam. Veftræ itaque preces, fpiritualifque proteftis conatus hoc tendant. Ac quia occa-

σώσωμεν ἡμᾶς. καὶ τὸν λαὸν ἑκάστου, τ δ ὑπήκοα, ὃν ἐπὶ τῆς ὑμετέρας ἀγχῖς τὰ καὶ πνευματικὸν συμμαχίας ἐστιθῆς καὶ θα-

A ρρώμενος θυσιαστήριον, καθαρὸν προσφερόμενον ὑμῖν & ἀμωμητον, ἐγχώπιον τῷ ἐπιβωμένῳ. καὶ ἔστερον οἱ ἁγίοι Μωσῆς & Σαμουὴλ ἐκάστοτε, & ἐς τὸ ἄδυτο καὶ αὐτὸς ἅπαξ τὸ πνεῦμα. διατὶ τοσοῦτον ἐνδεῖ μοι τῆ ἁδρότητος, & χρίας ὀστίας εἰς ὅλους ἀνάγειν. πετεινὰ δὲ ὑπουράνια αὐτὸ τ πατρὸς τῶν διάκτορ, ὅπως δὲ καὶ τὴν ἐκκλησίαν, & ὅλων τὸν ἐξ ἀρχῆς ἐργαζόμενον, διωκομένων & ἐπιβουλευομένων τὴν ἐκκλησίαν, & τ Θάρσος ἐμπνεύσαντος τοῖς πιστεύουσιν εἰς αὐτὸν, & τ παρρησίαν ἐν ἐλπίδι ἀγαθῇ κατασκευάσαντος, εἶτα ἡμᾶς ἐκ τῶν ἀρχῶν & τῶν ἐξουσιῶν, & τῆς κοσμοκράτορας τὸ σκότος τὸ αἰῶνος τοῦτο ἁρπάσαντος, ἐκ τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους, & μεταστήσαντος εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ υἱοῦ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ, ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν τὴν διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ, τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν, ὃς ἐστὶν εἰκὼν τοῦ θεοῦ τοῦ ἀοράτου, πρωτότοκος πάσης κτίσεως, & ἐν αὐτῷ ἔκτισται τὰ πάντα, τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς & τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, τὰ ὁρατὰ & τὰ ἀόρατα, εἴτε θρόνοι εἴτε κυριότητες εἴτε ἀρχαὶ εἴτε ἐξουσίαι, τὰ πάντα δι' αὐτοῦ & εἰς αὐτὸν ἔκτισται, & αὐτός ἐστι πρὸ πάντων, & τὰ πάντα αὐτῷ συνέστηκε, & αὐτός ἐστι κεφαλὴ τοῦ σώματος τῆς ἐκκλησίας, ὃς ἐστὶν ἀρχή, πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν, ἵνα γένηται ἐν πᾶσιν αὐτὸς πρωτεύων, ὅτι εὐδόκησεν πᾶν τὸ πλήρωμα κατοικῆσαι, & δι' αὐτοῦ ἀποκαταλλάξαι τὰ πάντα εἰς αὐτόν, εἰρηνοποιήσας διὰ τοῦ αἵματος τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ, δι' αὐτοῦ εἴτε τὰ ἐπὶ τῆς γῆς εἴτε τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸν ἐν πᾶσι πρωτεύοντα, ὅτι ἐν αὐτῷ

Confessio Nicephori apostoli Constantinopolitani Lateri Exeg. Mon. edit. Basn.

Fatcor proinde, me credere in unum Deum A Patrem omnipotentem, omnium factorem, omnium herum & dominum: & in filium ejus unigenitum dominum nostrum Jesum Christum verum Deum verbum æternum, ab æterno ineffabiliter, incomprehensibiliter, modoque, quem nulla, neque spiritalis, neque sensibilis creatura assequi potest, ex Patre natum. Et in Spiritum sanctum vivificum, ac sanctificantem. Credo in homousium Trinitatem, supersubstantiem, insuperbstabilem, incomprehensibilem, imparibilem, inalterabilem, æternam, individuam, simplicem, omnis partis, omnis compositionis, omnis corporis, omnis quantitatis & qualitatis expertem, eodem honore, eadem gloria, eadem deitate pollentem, nulli neque tactui, neque conjectui obviam, omnis figuræ exortem, infinite bonam, lumen defectionis nescium, trilucem, supersplendidam, semper pari similique modo affectam, virtutem omnia intuentem, omnipotentem, omnibus cum ratione, tum intellectu quoque præditis spiritualiter indivisibque, & proinde per divinæ lucis radium præsentem, illuminata & existentia omnia, tam in esse, quam in bene esse conservantem, prout cuique natura fert, conservantem. In rebus substantibus, & non in solis nudisque nominibus cognitam, una illimitata pariter potentia æquali regni majestate gloriscatam, ab omnibus nisi per dabilibus inaspectabilibus quæ creatuis cultam, & adoratam.

Trium autem hypostasium, quas in Trinitate consideramus, alia est Pater, principio carens, nullam sui exsistentiæ causam habens, neque enim aliunde est, sed a seipso, & in seipso habet esse. Alia rursum est Filius, qui principii expers non est, ex Patre enim est: Pater namque Filii principium & origo exsistit. quod si temporis initium spectes, atque Filius principio esset, ex Patre: cui enim tempus conditor, non subjectus tempori: Inseparabili autem, æternaque generatione ex Patre eluet, tanquam gloriæ illius splendor, paternaque substantiæ character: Alia tandem est Spiritus sanctus, ex Patre, non natiritate, sed processione substantiam habens, eumdemque cum Patre & Filio æternitatem fortitus. Æternum quidem, non tamen absque principio, ut qui a Patre procedat: est enim Pater ratione originis & illius quoque principium: Verum ad tempus quod attinet, & ipse quoque principii expers est.

Unus igitur est Deus Pater, ex quo omnia, & unus dominus Jesus Christus, per quem omnia, & unus Spiritus sanctus, in quem omnia ex his tribus perfectis, una perfectissima, imo secundum se unius ultima confiat deitas, proprietatibus tamen distinctivis ac personalibus hypostasibus inter se funt distinctæ. Quæ libet namque personarum, etiam si propter efficatiæ conjunctionem ab altera fecerni non queat, proprietate tamen personali, mentisque conceptu ab altera distinguitur. Denique perfectus, hoc est omnibus donatis proprietatibus ornata est substitur, & creditur] at unum interim divinitate funt omnes. Rudus licet simul conjunctis tres sint, unus nihilominus adoratur Deus: Obtinet hic enim trinitas fecundum substantiam, unitas etiam fecundum effectiam. Atque ita contra insanam inordinatamque paganize velaniæ confusionique fedissimam, nec polyarchia a nobis colitur; fed monarchia: Monarchia autem non unius personæ circumscriptione, ne Judaicæ tenuitatis, infantisque imperfectionem, rudiatatemque ipsa quamvis

Ομολογῶ τοίνυν τὴν ἄλογόν τε καὶ θεὸν πατέρα παντοκράτορα, Α τὸν πάντων ποιητὴν καὶ δεσπότην & κύριον, καὶ εἰς υἱὸν τὸν μονογενῆ τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν ἀληθινὸν θεὸν, τὸν προαιώνιον λόγον, τὸν ἀνάρχως καὶ ἀφράστως ἐξ αὐτοῦ γεννηθέντα, πρὸ τῶν αἰώνων τὸν ἀπερινόητον καὶ ἀκαταλήπτη κτίσει, καὶ ἐπὶ τῶν παλαιῶν ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ἐνανθρωπήσαντα τρόπον δὲ οἰκονόμου, ὑπερφυᾶ, ἄφραστον, ἀκατάληπτον, ἀγγέλοις, ἀνθρώποις, κτίσει ἁπάσῃ ἐξ ἀρχῆς γεγενημένον, ἀδιάστατον, ἄθραυστον, ἄτρεπτον, ἄτοπον, ἀσύγχυτον, ἀμέθεκτον καὶ ἀμέτοχον· ἀίδιον τε καὶ ὑπερούσιον, & ἀχρωματίστον, ἀπερίγραπτον, φῶς ἀκατάληπτε, τελειότητες, ὑπερβολὴ· ἀεὶ ὡσαύτως & κατὰ ταὐτὰ ἔχοντα· πάντα ἐπὶ τοῖς ἐπὶ πᾶσι τὴν ἀκρότητα τῆς θεότητος ἔχοντα· ἀγαθὸν καὶ πηγὴν ἀγαθότητος, ἀγαθὸν ἀγαθοῦ, καὶ ἀγαθοποιὸν, ἀπεφάσκο

stimamus: quodcunque propter physicam illam admirandamque eorum naturarum inter se unionem, non re, sed sola imaginatione, unius ejusdemque quamdam hic distinctionem statuimus.

Porro autem, quod cum naturarum distinctione, personæ singularitas ejusdemque unitas, individuis inseparaque semper existat permanentque, (Nam monstriosum impostoris Eutychetis, & Dioscori confusionem concretionemve procul hinc abiicgamus) si re unum eumdemque confitemur creatum & increatum, æternum & temporaneum, cælestem & terrenum, circumscriptum & incircumscriptum, patibilem & impatibilem, hinc mores & sine patre: alterum quidem propter ineffabilem, æternam, & de Patre solum antecedentem ex Patre nativitatem, alterum vero propter arcanam incomprehensibilemque cum nostra humana unionem: Duas enim ipsius nativitates, omnem sensum, omnemque intellectum excedentes agnoscimus: Unigenitus enim filius, cum formâ Dei ac in sinu, hoc est, ubi Patris est, & ab æterno ex ipso æqualis, sub fæculorum finem femetipsum exinaniit, servilemque formam, hoc est, nostram substantiam suscepit.

Unio itaque in Christo secundum hypostasin facta est ad sitos adspectus visibile ad invisibile, patibile ad impatibile, æternaque ex quibus salvator constituitur, non tamen aliunde aliunde constituitur, absit: Duum namque eumdemque Deum perfectum & hominem eumdem perfectum confitemur: Nam sine naturarum differentiam Christo, tribuimus, quum tamen eumdemque existat post incarnationem agnoscimus, & quo Beatus Nestorius, & impius impius faciebat, proprior naturarum ad hypostasiacam unionem copulationem diverbitarem, non duos filios, aut duabus filiationum indicium, quamvis autem Christi actiones, quæ utique theandricæ, hoc est, Dei simul & humanis erant, uni tribuimus: Nam ut Deus erat, edebat opera divina, signa nimirum & miracula: at autem hujus ideæ ipse ipsume subiabat passiones, sublimebatque probra & contumelias. Unde cum duabus naturis conflentes, immo necessario, juxta piam divinique divinorum patrum nostrorumque traditiones, duas quoque naturales operationes illius glorificæ, ejusdem quodammodo naturarum & hypostaticarum indices, atque confitemur. Patri modo & duas quoque naturales unius ejusdemque Dei & domini nostri Jesu Christi voluntates veneror. Nam juxta utrumque naturam, ex quibus & in quibus exstitit & intelligitur, voluntatis facultatem ei tribuimus: Ut enim operatur, salutarisque passioni ultro sese exponit, ita & vult quoque.

Credo turfum illum ipsum crucifixum esse, non quidem in ea natura, in qua cum Patre Deus est & regnat: sed in ea, quæ propter unionem communicationem crucifixus dicitur) sed in natura, hoc est, terrena, secundum quam terrestrem nostrum nostrum fuscepit, & factus est maledictum propter peccata nostra, quo sua nos beneficiis faceret esse particepes. Ex carnis mortem ab improbis illatam, patientem sustinuit, quo mortis tiranidem, & est peccatum in carne sua condemnaret, & destrueret eum, qui mortis habebat imperium, hoc est, Diabolum. Credo corpus suum resuscitatum, immortalitatemque incorruptium conservasse,

nullo quidem modo ab arcana illa inexplicabilique unione divulsum, est illud tridui illo intervallo animæ fuerit spoliatum. Cum quo anima & ipse quoque ad inferos descendit, ibique, qui in carne erant spiritibus (quemadmodum apostolorum coryphæus divinus Petrus exponit) reformedionem prædicavit, liberatemque & redemptionem impetrivit, & nobis quoque utpote peimogenitus mortuorum, per refurrectionem aliquod incorruptionis principium extitit: Cumque tertio ab eo Deus, mortis profundans, universæque carni ad resurrectionem viam patefacies; nos, qui peccati culpa sit mortem consideramus, ad quodammodo sufficiat.

Credo mulieribus post refurrectionem suam adstitisse, vrifitiaque quæ ex muliere ad nos devenerat, abolivi, gaudium lætitiamque illis annuntiasse. Credo quoque discipulis vivere exhibuisse, fuæ refurrectionis mysterium confirmasse, ac quamodo idem ipse foret, qui ante refurrectionem crucifixus fuerat ostendisse, tactuque latentis, quod sapiens Thomas contrectavit, evidentionem, demonstrasse. Credo denique ascensorum esse in cælos, & ad dexteram Dei Patris confedisse, & cum adsumpto corpore non absque gloria, divinaque majestate olim denuo venturum esse, judicem fecisum, & unicuique juxta vitæ fuæ rationes redditurum: Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal Christi.

Credo postquam mundus hic fuerit innovatus, nec ætate, quodammodo transfelementatus, & carnis quoque refectionem futurum, quo nisquirum nostrum hoc mortale induat immortalitatem: & corruptibile incorruptionem. Confiteor etiam unum baptisma in remissionem peccatorum, quod fecundum evangelicum apostolicumque traditionem perficitur: In nomine Patris, & Filii Spiritusque fancti. Hæc veneranda orthodoxi fidei cultus mihi dogmata, divinique fancti, quæ juxta fublimem fincerifiimamque theologiam divini fcriptores doctoresque nobis tradiderunt: rem falvatorem quoque divini mei ego non dispofitationem: tum ceteras omnes hifce fimiles & confentaneas doctrinas prædicationefque cum omni acceptatione & fuc impletor & fervo.

Confolor autem & experfi fanctorum apud Deum patrocinia & intercefiones. Primo quidem præcipueque fanctiffimæ & immaculatiffimæ femper virginis & matris nofiræ Dei mariæ, quæ vere non divinarum cælefiumque virtutum, fanctorum fanctiffimorumque apoftolorum, beatorum prophetarum, gloriofiffimorum invictiffimorumque martyrum, divinorum patrum, ac omnium denique fanctorum, qui ab initio mundi domino placuerunt, & absque ullo omnino fine in ipfo & per ipfum vivunt (anima enim ipforum in manu Dei funt) ut qui maximam hinc animæ corpofique falutem confequar.

Adoro item & excolcolor venerandas illorum reliquias, quippe quæ certam animorum corpumque morbis falutem, imedicinamque confert. fufcipio præterea ac laudo venerandam divinamque illorum commemorationem, celeberrimoque eorundem agones & pugnas, honore quoque & veneror facrofanctas illorum tumbas & fepulturas. Digaos denique illos ipfos centeo, qui fummis honoribus decorarunt, maximifque laudibus evehantur, quoniam pro gloria Dei omnium noftrum falvatorie fanguinem fium profuderunt, & legem ftuam præfeuerunt usque viram, ob fuam in Deum charitatem animofe fpreverunt, vivificaique ac falutares illius perpeffiones imitati funt. Complector itidem fi-

suspicionque non solum venerandæ Christi omnium, salvatoris nostri jconas, & venerabiles sanctissimæ Dei matris imagines, verum sacras quoque sanctorum omnium effigies eamque venerationem illis exhibeo, quam honor eorum merito postulat.

Nicephorus recipit septem priores synodos.

Sabbatitor præterea reverenterque venetor, & amplector septem sacras & œcumenicas synodos, omniaque supernaturalia, & salutaria dogmata & decreta, quæ a sanctis, & divinis patribus nostris, quos olim Spiritus sanctus ad ecclesiam suam regendam palcendamque instituit, in illis exarata sancita & determinata.

In primis quidem sacram 318. celeberrimorum patrum synodum, qui apud Nicæam civitatem, contra impium & furiosum Arium convenerunt, quæ & impietatis auctorem ab ecclesia expulit, & fidem veram, rectamque per sacrum illud divinum symbolum nobis expositam & Deum verbum, Deique filium non creaturam, ut ille, sed Patri homoúsion & certum verumque Deum, & verum omnium creatorem esse, orthodoxe determinavit.

Synodus Constantinopolitana. Ephesina. Chalcedonensis. Synodus Constantinopolitana IV.

Deinde vero 150. sanctorum divinissimorum, qui apud Constantinopolim Nicæam in hac regia civitate coacta Macedonium impiissimum Spiritus sancti impugnatorem damnavere, nihilominus illum non esse quid creatum, sed verum Deum Patri & Filio per omnia homousion, eadem sacram synodum Spiritus sancti verbis fuse explicavit, quin & Apostolorum quoque hominem vere flolidum & insanum ab ecclesia pepulit.

Post hanc autem fulcipio sacram 200. sanctorum patrum doctorumque hominum synodum, quæ contra nefarium Nestorium, blasphemaque ejusdem voces Ephesi coiit, eumdemque gradu & loco movit, & unam esse Christi & Dei nostri personam, duas vero ejusdem naturas fine ulla confusione ac divisione inter se unitas determinans, unum rursum eumdemque Deum & hominem simul esse declarans, ac sacram tandem virginem Mariam vere proprieque Deiparam esse pronuntians.

Chalcedonense, & Synodus Constantinopolitana IV. Nicephorus amplectitur.

Complector quarto sacram 630. divinorum Deoque affatorum patrum Chalcedone coactam synodum, quæ impiissimum Eutychen, & Dioscorum, obscuramque ac tenebrosam eorumdem confusionem condemnavit. His anathemate jugulatis, unum eumdemque Christum Deum ac dominum nostrum & hominem perfectum, & Deum rursum perfectum esse in duabus quidem naturis, in una vero persona inconfuse indivulseque existentem pie deprædicavit.

Synodus Constantinopolitana V.

Tum quintam rursum sacram 165. sanctorum patrum synodum, quæ in hac iterum divina Deoque addicta civitate coacta, impii, Theodori, Nestorii, Origenis, Didymi, Evagrii, reliquorumque hæreticorum prædicta fectantium dogmata, dudum quidem ante apud pleroique occulta, per id vero tempus acerbos denuo rasones formidoque profectum, palam excidit: quæ enim ipsi mente delira, & fabulole profitebantur, ea Judæorum & paganorum imaginationi veriis, quam Christianorum fidei confentanea erant.

Synodus Constantinopolitana VI.

Post hanc & sextam quoque sanctam & œcumenicam 170. sanctorum virorum synodum, ita rum in regia hac urbe congregatam venetor, quæ pro nostrarum Christi ratione, ejusdem quoque propietatis, naturalesque operationes, & voluntates fulfitit, ac prædicavit, & Theo-

τῆς Φωτὸς ἐνίστασαν, καὶ Θεόδωρος, Κύρου τε καὶ Σέργιου, Πύρρου, Παύλου, Πέτρου, τῆς συναιρέτου Θεῷ κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῆς τοῦ Θεοῦ σωτηρίου ἐπιστολῆς· ἔτι δὲ Μακεδόνα τὸν Ἀποστασίας ὀπαδὸν ἔτι καθόλου, καὶ Σίσινιον τὸν τῦτο μεθυστερον ἀρχιερέα, καὶ Σίσινιον τὸν τῦτο μεθυστερον ἀρχιερέα, καὶ Ἀναστάσιον, τὸν ὑποτάξαντα γράμματι· οὐ ἐν ζήλωσιν, ἀ μᾶλλον σίκρυσιν ἐπὶ τῷ τοιῷδε κρίσει Χριστὸς καὶ Θεὸς ἐδοξάζετο.

A dorum episcopum Pharan, Honorium, Cyrum, Sergium, Pyrrhum, Paulum, Petrum, qui per missum Dei per corruptionem & fraudem in ecclesiæ facerdotium irreperente, Macarium Antiochiæ antiftitem, & Stephanum Macarii discipulum, & Polychronium perilim inquietumque femem amathemati fubjecit. Unam enim fi dumtaxat voluntatem, unamque operationem in Christo fervatori noltro tribuendam elle docuerunt.

Recipio tandem feptimam facram 150. fanctorum patrum fynodum noftro hoc xevo inviante Nicæa denuo celebratam, quæ omnes præcedentes facras fynodos, earumque dogmata, ac decreta confirmavit, & quodammodo obfignavit, facramque ac venerabilium imaginum cultum adornavit, quemque jam inde ab initio ecclefiis tradtum, fufcepit, definitivique non fecus venerandas effe, atque vivibus crucis effigiem. Eos proinde ex ecclefiis ejicimus, qui in harum contemptum & cverfionem fatiri garrulitate Chriftianis infultant, quali deorum loco haftenus illas habeant, venerentur, quales funt Theodolius, Baffilius, & Sifinnius, qui Dei permiffione epifcopalibus teltibus prafuere.

Has itaque prædictas facras & œcumenicas fynodos fufcipio, & omnium electorum beatorumque patrum dogmata & opuficula (ut quæ ab omni reprehenfione alienam doctrinam latissimeque continenant) ex animo complector, deumque confeffumque eccleliæ catholicæ regulas, illos ego quoque recipio, & quofcunque illa averfatur, illos ipfos & ego itidem averlor. Exector etiam modifque omnibus detellor, qui a Simone Mago appellationem foriti, & ab omni prorfus pietate exuti, ad præfentem ufque diem pravorum exitialiumque dogmatum opinionibus fanctorum traditionem infumari, virtutemque ejus tantopere hemon orthodoxæ fidei agro immiferre non ceffant. Hos (inquam) omnefque eorumdem fequaces execror, & veluti eccleliarum Chriti peftes ejufque & amathemate. Nos profecto ecclefiarum fanctionem, quæ jam inde ab initio obtinuit, fequuti, hifce noftris literis veluti antiquo quodam prototypo, & carifatis in Christo mutuæque & mutuo concordiæ & amicitiæ vadibus uti, vos falutandos noftramque fententiam vobis beatiffimis Deoque edoctis hunc in modum faciendam putavimus. Veftra autem defideratiffima in domino fraternitas, vivem nobis reddens precibus ad dominum fuis, opportunifque fermonibus, & ipfis quoque rebus, nos confirmet, informetque, quo rectis legibus, veftraque fufculti doctrina in hac fide ftabiles, fimplices, & ab omni defectu immunes perfiftamus, omnisque myfteria, quæ in ipfa, vel de ipfa ab initio fanti tradita, inconcuffa retinemus, & univerfam denique rationalem noftrum gregem, fummi paltoris nomine & unctione infignitum, intraque ecclefiaftice caule fepta conftitutum, manifefta divinæ illius & apoftolicæ fpiritualis doctrinæ fiftulæ eluccinatione, vocibufque divinitus infpiratis in unum congregemus & ab infidelium ferarum morfibus illæfum confervemus.

Si qua autem a nobis fant præternifla, ea paternico patetnoque affectu per volmetipfos expilete, quo nimirum veftra abundantia noftram

suppleat inopiam. Quodcumque inquam, vel in verbis, vel etiam in rebus nobis deest, id venerabili facerdotesque digna auctoritate vestra nostræ adjicite, & fuppeditate. Charifma enim vobis communicatum, nullum hac ratione capiet detrimentum: fiquidem libera. lis communicato adeo bonorum diminutionem nullam adfert, ut fuo quodammodo tempore multiplices glorioſoſque fructus refundat. Veſtra proinde divina virtute nos veluti inſirmiores fulcite, pedeſque noſtros ad currendam euangelii ſemitam perficite, neque ullis omnino, quæ falutaria, aut utilia videbuntur, fuggeſtere prætermittite, ut quemadmodum in hac & confeſſione unitatem coordinamque conſervamus, ita caritatis quoque vinculo aptati coB ligatique, individuſum pacis domum, quod ecclefiarum concordiam utiuatemque conciliat, conſervatuque in concordia & unitate miniſteria inter nos ufque retinemus: quo magni regis civitas hinc munita & circumvallata, omnibus fraudibus inafpectabilibus noſtrum infultibus, qui avide expectantes, ut aliquem in ipſa deſcriptum Spiritique ſignatum devorent, cumquam non in circuitu obambulant, maneat impervia. Contra quos lane inalpectabiles hoſtes non exmallis ferreis, ſed ſpiritualis objicimus arma, ſcutum videlicet fidei. fecC monſique gladium, quod eſt verbum Dei, ut peccati munitionem & machinas ſpiritus fimonia demolientes infatigabiliter, eadem ſtrenua ſum audaciam procul pellamus, frangamuſque, quo hac tandem ratione divina cultoD dia auxiliique potiti, vitæ noſtræ converſatione quieta pacataque conſtituta, & in regentatione, cum noviſſima tuba perſonabit, digni cenſeamur, qui citra condemnationem vitæ noſtræ duci in patris gloria. cum ſanctis angelis fuis venturo occurramus, atque ad ſponſi thalamum, cum prudentibus virginibus, ſpiritaE li angelicoque convivio perpetuo fruituri ingrediamur, eorumque bonorum hæredes efficiamur, quæ in Chriſto vero Deo noſtro ſunt non indigni, idque immaculatæ inculpateque matris illius & omnium ſanctorum interceſſione. Amen.

Quod aut illo ferius per ea, quæ hactenus expoſuimus, occurrimus, id nemo miretur, neque noſtrum ob id exiſtimationem, in exiſtimationem adjicit, quin potius Deo dilecta veſtra fraternitas certo ſibi perſuaſum habeat facerdotalem conſuetudinem nequaquam hic exoleviſſe, aut per contemptum, vel ignaviam quippiam eorum, quæ eccleſiaſticis viris convenirent, neglecta habuiſſe, verum duram implacabilemque prepotentis pateſtatis ſententiam, quo minus decretis uteremur, obſtiſſe. IgnoF rat profecto beata veſtra anima, ſi quam nontam ſuſtitutæ rei præpoſtuli, cognitique haudquaquam facile effe potentibus propria voluntate elatis, & quodcumque animo libitum fuerit, adimplere ſatagentibus fefe opponere. etenim rati cauſam admodum plauſibilem, qua nos jam tum facerdotio inſtitutos ab officio præpedirent, fefe nactos, ſtomachoſæ nobis objectabant, puſillumque invigilabant vos a Conſtantinopolitana eccleſia, alienos eſſe, temereque ab ea vos devuliſſe. Cum ergo hæc, ſi ve vitis ſive injuria, ad vos quoque attingerit, venia eos dignabimini, qui præter voluntatem pari neceſſitate conſtricti fuerunt. & cum præſentem eccleſiæ locique hujus ſtatum jam ex ad ſanctitatem tuam, periſcripſerimus, & ad

λόγων· ἀλλ' ὅπωσδήποτε σοι δικάζειν ἐφοιτᾶ γε φάσκων. ἐμοὶ γοῦν γε τὸ καὶ ἁπαξ ἥδεσθαι καὶ πλήθους ἐπειδὴ ἡ κλοιὸς ἐκεῖσε ὁρμῶντος, ἢ τὸ πᾶν ἐκπεπλῆχθαι, καὶ οἱ λίθοι τὸ φρονοῦμενον ὑπὸ δήποτε, ἢ τέτελεσμένα καὶ ἐστοιβασμένα, ἢ σίγτεια λοιπὸν τὰ τοιαῦτα ἐκπολεμοῦντα, ἢ σκάνδαλα, φθόνε τὸ ἐπιτρέπειν καὶ ἐπιτιμᾶν ἐκείνοις, ἢ τὸ ἀκριβολογεῖσθαι καὶ ἐπιλήπτειν· ἢ τὸ σκληρὸν καὶ ἀπειλημμένον· ἢ τὸ τὴν χάριν ἐγγὺς εἶναι τῆς ἀφ' ἁπαντος· ἢ κρατήσης ἐντεῦθεν συμφόρας ἀπόνοια καὶ περιδεὲς.

Ἀλλ' οὐσίᾳ τὸ θεῖον ἐμέλησεν, οἰκείως δὲ τοῖς χρόνοις, ἑπτάδεσμον κατέβραξε, ὅτε αὐτὸς ἐν τῷ θείῳ ἐκκλησιαστηρίῳ ἐδίδασκε, καὶ ὁ θεῖος ἀνὴρ ὁ πατὴρ ἡμῶν ἐπεσκόπει δέξας ἐξ περιφανέστατα, τὰ πρὸς ἀλλήλας ἔθετο, ἡμεῖς δὲ ἐν ἀφεῖ· Θεὸν δόξης, ἢ τὸ ἐκκλησιαστικὸν τοῦτο, ἢ ὁμοούσιος, ἢ Υἱὸν θεοῦ πιστεύειν ἡθέτησε τὸ παράδοσιμα, ἢ ἡμέτερον ἐκβαλλε, ἢ ὑπὲρ τοῦ καὶ ἀναλυσθέντος ἀσεβῶς καὶ κρατυνόντος μηδὲ βασιλέων, ἢ τέκνα γονεῖς ἢ ἐκκλησίαις ἢ ὅτι ἐν θεοῦ πατρὸς ἢ ἀγαθουργίας τοῦ πλήρωτος, ἀλγεῖ ἢ διδοκῆς σωτῆρος αφοῖ ἢ ἐν ἀγιότητι· συμβαλοντα αὐτῷ Θεὸν ἀπεκτηματοῦν· ὅτου αὐτῷ ὁ ἐξιλασμὸν τῶν ἐμῶν, ἢ τὸ βλεπόμενον χαλεσταὶ ἐπὶ μᾶς τοῦ βασιλικοῦ τοῦ χείου, τοὺς ἐξ βαρβάρων τροπαίοις κοσμοῦντος· ἢ τὸ Χριστιανικὸν ἐπικεκλῆσθαι ἀεὶ ἐν τοῖς πόνοις, φόβῳ τοῦ Θεοῦ ἐπεζεύξας ἐβῆ ἐν τῷ πολεμεῖν, ἢ τὸ ἐν ἐκείνοις ἐν τῷ ἐξ ἀγίας διωμὴ κτίσεων.

Μηχανὴ δὲ τὸ σώσασθαι μετριοπάλιν τὴν φιλαδελφὸν φιλοχρίστε σπλεσ τὰ τοιαῦτα ἐκπολεμοῦντα, φιλοδίκαιε γνώμασιν φρονεῖσθαι ὑμεῖς ἡγεμονικῶς ἐπιτιμᾶν ἐκείνοις ἐπιτρέπειν ἐκείνοις ἐπιτρέπειν ἐκείνοις ἐπιτρέπει

ANNO CHRISTI DCCXI. ANNO CHRISTI DCCXI.

ſtra beatiſſimi encolpium aureum, cujus alterum latus cryſtallo eſt incluſum, alterum opere ſtili effigiatum. Habet id intra ſe alterum encolpium, cui pretioſorum lignorum particulæ ceſtate inſertæ ſunt: Acceſſit hic candidum ſtilicharium, & caſtanei coloris contextum phœnicium, tum epitrachelium quoque, & enchirium auro variegata & ornata. Iſtiuſce mnemoſyni loco ad miſericordem illum apoſtolatum, Deo duce transferenda, ſubmiſſoque offerenda ſinodali eleganter involvi, plumbeoque ſigillo obſignari curavimus.

Α περι χειροθε-
σιας, ὅ ἐμὲ ὅλως χειροθέτης ἐγκατε-
κλειστο μβη, ὁ δὲ ἱστὸς ἐλεοποιεῖσθω δι' ἐξεκα-
στου, ᾧ ἐστὶ ξύλου τοῦτο ἐγκάθετον, ὃ ὧ εἰ-
σι μεσάτη ἢ τριῶν ξύλων ἐστὶ συνπεπηγμένον,
ενγκέφαλον λαβὼν ᾧ φασηδὼν κάτωθεν ἄρωμα,
ἐπιτριβέλιον ᾧ ἐξωλέπιον, πετσοκλαβὶς χει-
ρῶ. ϗ πάντα ἱερομίσθη Θεῷ δόξαντος καὶ διατά-
ξαντος μετεῖσθε ἐκ τοῦ ὁσίου ταύτλου ὑ-
ποιμονίους χάλε, ἀσφαλῶς, ταῦτα ϗ σὺ δὸς τὴν
δόμιν διατυπώσεσθαι. διατῦξαι μολιβδίνῃ
σφραγῖδι σεσημειῶσθαι.

IIa CONCILIUM ARELATENSE VI.

CAROLI MAGNI IMPERATORIS JUSSU

In baſilica S. Stephani, ſub die VI. Idus Maias, (*a*) æra DCCCLI. celebratum, ed eſt anno Chriſti DCCCXII. Leonis III. papæ XVIII. Caroli ejuſdem regis & imperatoris XLV.

TITULI CANONUM.

I. *De fide catholica omnibus prædicanda & tenenda.*
II. *Ut omnes pro rege ac liberis ejus Deum orent.*
III. *Ut epiſcopi presbyteros de baptiſmo doceant, ſanctaque ſcriptura, & canonum teſtimoniis inſtruant.*
IV. *Ne laici presbyteros de eccleſiis abſque epiſcopi judicio ejiciant; & quod epiſcopi presbyteros diligenter inſtruere debeant.*
V. *Ne laïci a presbyterii munera pro datis eccleſiis exigant.*
VI. *Ut epiſcopi qualiter vivant canonici & monachi provideant.*
VII. *Quibuſnam in monaſteria puellarum, & quatenus permitti aditus debeat.*
VIII. *Ne in monaſteriis plures ſuſcipiantur, quam ratio permittat.*
IX. *De decimis.*
X. *De prædicatione in civitatibus, & omnibus parochiis non negligenda.*
XI. *De inceſtis conjunctionibus.*
XII. *De pace atque concordia.*
XIII. *Ut comites & judices cum epiſcopis conſentiant & juſtitias faciant.*
XIV. *Ut ſamis tempore manſuetudine ſuos alere ſtudeat.*
XV. *Ut juſta ſint, ubique ponderа & menſura.*
XVI. *Ut die dominico mercata & placita non ſiant, nec opus rurale exerceatur.*
XVII. *Ut epiſcopus ſemel in anno circumeat parochiam ſuam, & pauperes oppreſſos protegat.*
XVIII. *Ut presbyteri ſub ſtrictis chriſma cuſtodiant.*
XIX. *Ut parentes filios, & patrini filiolos erudire ſtudeant.*
XX. *Ut antiquæ eccleſiæ ſua jura ſerventur.*
XXI. *De reſtituendis locis baſilicas.*
XXII. *De clauſtra publica de eccleſiis, earumve atriis, non fiant.*
XXIII. *Ne res pauperum malis artibus emantur aut quoquomodo ſurripiantur.*
XXIV. *Ut fugitivos clerici diligenter inquirantur & reddantur.*
XXV. *Ut qui de rebus eccleſiæ beneficium habet, ad ejus reſtaurationem adjuvet.*
XXVI. *Ut publica criminis res publicam panitentiam agant.*

PRÆFATIO.

DUM anno XLV. inclyti & orthodoxi domini & principis noſtri Caroli imperatoris, ſub die VI. Idus Majas, æra DCCCLI. unanimitatis noſtræ conventus in Arelatenſium urbe, in baſilica ſancti Stephani martyris primi aggregatus conſiſteret, atque unuſquiſque noſtrorum ex more, ſecundum ordinationis ſuæ tempus, in locis debitis reſideret, rerum omnium domino prius devotiſſima gratiarum jura perſolvimus, pro eo quod nos & alterne vilionis contritis ſolari permiſit, & alterne pacis oſculo confovendos ſtatuit: diffuſis cordibus, ſimulque & vocibus, precum murmura effundentes, ut ſicut nos alterutrum oſculorum impenſione lætificos efficit, ita ſereniſſimum ac religioſiſſimum prædictum dominum noſtrum, Carolum imperatorem, cujus juſſu fraternitatis noſtræ cœtus eſt adunatus, fidei ſuæ conſervatione ſtabiliat, & prærogatione juſtitiæ ditet, & parem ei locupletem reddat, impenſione miſericordiæ ſuſciat, virium fortitudine roboret, commiſſa ſibi regni gubernacula diſcreto moderamine tenere concedat, ut commiſſos ſibi populos benigne regat, æque diſponat, & jure pictatis modificet. His devotione promptiſſima actis, cœpit unitonis noſtræ numeroſitas de rebus ſpiritalibus motus collatione inter ſe pene diffundere, atque evenium rei expectatione manifeſtiſſima præſtolari. Igitur cum hæc attentius agerentur, venerabiles miſſi glorioſiſſimi ac piiſſimi domini noſtri, Joannes Arelatenſis eccleſiæ archiepiſcopus, nec non & Nibridius Narbonenſis ſedis archiepiſcopus, a ſurgentes ſteterunt in medio conciſii, & dixerunt: Sanctiſſimi & venerandiſſimi ſacerdotes, glorioſus etenim ac ſereniſſimus dominus noſter ſerenitiſſimi amoris Chriſti igne ſuccenſus, & ſanctæ admonitionis ope perfunctus, ut pote verus Chriſti diſcipulus & imitator, eccleſiæ Dei ſtatum vigili inſtantia roborare diſponit, ſanctis Dei ſui baſilicis fele munificum exhibere, malignos contra ſe obſervatione agentibus animi liberalitate gratiſſima ac piæ miſerationis inſtantia ignoſcere conſuevit, ut qui in diverſis ſanctæ vitæ ſtudiis ſefe exercendo præpollet, atque omnibus Dei facerdotibus obſecrans & obteſtans, ut eccleſias quas regendas ſuſceperunt, pia prædicatione inſtruant, moribus ſanctis exornent, ac beatæ vitæ exemplis ædificent. Quotiens quoniam pro tot tantiſque beneficiis, quæ multimoda devotione eccleſiæ Dei, vel gentibus præſtogare ſtudet, quid illi unanimitas noſtra condigne reſpondeat, invenire non prævalet; id ſalutari providentia, quæ ſemper eſt utilis, (immo ſemper eſt utile quod veram perimet ad ſalutem) decernit atque juſtituit, ut tam per omnes civitates ac loca, in quibus fedes epiſcoporum eſſe noſcuntur, quam etiam per eorumdem epiſcoporum diœceſes, cunctis diebus, quibus idem dominus noſter in hac vita ſuperſtes exiſtetit, pro eo, vel pro cunctis ejus filiis vel filiabus, ſacrificiorum Deo hibamias dedicentur, pia orationum vota ſolvantur, ac cum gentilorum actione ſuperno numini commendentur, ut deſideravis in eis bona quotidie multiplicentur, adverſantium conamina virtutis divinæ dextera confringantur, indulgentia & gratia eis a ſua miſericordia conferatur, ut ſuæ potentiæ defenſione protecti, antiqui hoſtis deciplam evadant, & caritatis mutuæ ac vitæ longævitate pollentes adite mereantur poſt tranſitum fideres mansiones. Qui cum ſequenti die in eadem eccleſia ſancti ac beatiſſimi Stephani martyris debitis in fedibus locarentur, inter cetera, quæ ſubterfius diſcreto capitulorum ordine ſunt digeſta, non aliunde primum cœpimus habere ſermonem, quam de noſtræ fidei puritate. Et quia initiandis ad beatam vitam hominibus hæc prima ſemper eſt via ſalutis, prævia quoque noſtris & inſtitutis pariter & præceptis, qua per veram credulitatem in omni terrarum orbe diffuſa expandatur, noſtræ collationis eloquiis pr adicetur, prædicata veraciter teneatur, retenta in generalibus noſtri pectoris illibata ſervetur.

(*a*) Iſte temporis Character in hanc Synodum ſine dubio progreſſa temporis introſtat, cum in Synodis in Francia per hæc tempora habitis hæc temporaria nota nunquam uſurpata fuerit. Pagius ad An. Ch. 813. n. 14.

ANNO CHRISTI DCCXI. ANNO CHRISTI DCCXI.

A tum dicimus: Filium a Patre, non factum, ſed genitum aſſerimus: Spiritum vero ſanctum, nec creatum, nec genitum, ſed procedentem ex Patre & Filio profitemur. Ipſum autem dominum ſuum Chriſtum, Dei Filium, & creatorem omnium, ex ſubſtantia Patris ante ſæcula genitum, deſcendiſſe ultimo tempore pro redemptione mundi a Patre, qui nunquam deſiit eſſe cum Patre. Incarnatus eſt enim ex Spiritu ſancto, & ſancta gloriosa Dei genitrice Maria, & factus ex ipſa ſolus idem dominus Jeſus Chriſtus, unus de ſancta trinitate, animam & carnem, perfectum ſine peccato ſuſcipiens hominem, manens quod erat, aſſumens quod non erat, æqualis Patri ſecundum divinitatem, minor Patre ſecundum humanitatem, habens in una perſona duarum naturarum proprietatem, (naturæ enim in illo duæ, Deus & homo: non enim duo filii, & dii duo, ſed idem una perſona in utraque natura) perfectus paſſionem & mortem pro noſtra ſalute, non in virtute divinitatis, ſed in infirmitate humanitatis. Deſcendit ad inferos, ut ſanctos qui ibidem tenebantur erueret; devictoque mortis imperio reſurrexit: aſſumptus deinde in cælos, venturus eſt in finem ad judicium vivorum & mortuorum. Cujus morte & ſanguine mundati peccatorum remiſſionem conſecuti ſumus, reſuſcitandi ab eo in die noviſſimo, in ea qua nunc vivimus carne, & in ea qua ſurrexit idem dominus forma, percepturi ab ipſo alii pro juſtitiæ meritis vitam æternam, alii pro peccatis ſuppicii æterni ſententiam. Hæc eſt catholicæ eccleſiæ fides, hanc confeſſionem ſervamus atque tenemus. Quam quiſquis firmiſſime cuſtoderit, perpetuam ſalutem habebit. Sanctæ enim fidei myſterium oris noſtri confeſſione paudentes, ad capitula quæ ad diſciplinam eccleſiaſticam moreſque male errantium componendos neceſſaria ſunt, unanimitatis noſtræ articulum flectere, & quæ opportuna ſunt diſcretis capitulis definire oportet.

II.

Ut pro exceſlentiſſimo atque glorioſiſſimo domino noſtro Carolo rege, ſeu liberis ejus, omnes epiſcopi, presbyteri, ſeu abbates, & monachi in unum collecti, inquantum extremitas noſtra prævaler, pſalmodiam, miſſarum ſolennia, atque litaniarum officia, omnipotenti Deo devotiſſime exolvere decrevimus.

III.

De baptiſmo, & myſterio ſanctæ fidei, unuſquiſque archiepiſcopus ſuos ſuffraganeos diligenter ſtudioſeque admoneat; quatenus per ſtudium ſacræ lectionis imbuti, & de myſterio ſanctæ fidei, & de ſacramento baptiſmatis, unuſquiſque illorum in propria

ANNO CHRISTI 813.

parochia perfecte studioseque presbyteros, A de universum populum docere & instruere non negligat: quia ignorantia mater cunctorum est errorum, & maximein sacerdotibus Dei vitanda est, qui docendi officium in populis susceperunt. Sacerdotes enim legere sanctas scripturas admonet Paulus apostolus, dicens ad Timotheum: *Attende lectioni, exhortationi, doctrinæ.* Sciant igitur sacerdotes scripturas sanctas & canones, ut omne opus eorum in prædicatione & doctrina consistat, atque ædificent cunctos, tam fidei scientia, quam operum discipulina.

Ibid. pr. Innocentii. Conc. Tolet. IV. capite 31.

1. Tim. 4.

IV.

Ut laici presbyteros absque judicio proprii episcopi non ejiciant de ecclesiis, nec alios immittere præsumant: quia quando presbyteri ab episcopis in parochiis ordinantur, necesse est ut ab ipsis episcopis diligenter instructi ecclesias sibi deputatas accipiant; ne per ignorantiam, quod absit, etiam in ipsis divinis sacramentis offendant: quia a sanctis patribus institutum est, ut quando ad concilium venerint, rationem episcopo suo reddant, qualiter susceperum officium, vel baptismum celebrent.

Ibid. pr. Quæ regulæ observet. Concil. cit. IV. capite 26.

C

V.

Addit. 3. cap. 62.

Ut laici omnino a presbyteris non audeant munera exigere propter commendationem ecclesiæ: quia propter cupiditatem plerumque a laicis talibus presbyteris ecclesiæ dantur, qui ad peragendum sacerdotale officium sunt indigni.

VI.

Providendum necesse est unicuique episcopo, qualiter canonici vivere debeant, nec non & monachi, ut secundum ordinem canonicum vel regularem vivere studeant, ut ait apostolus: *Unusquisque in qua vocatione vocatus est, in ea permaneat.*

1. Cor. 7.

D

VII.

Ut in monasteria puellarum non nisi probatæ vitæ & ætatis provectæ viri ad quasumque curam necessitates, vel ministrationes permittantur intrare: ad faciendas vero missas qui ingressi fuerint, statim exacto ministerio regredi festinabunt. Alias autem nec clericus nec monachus juvenis ad puellarum congregationem habebit accessum, nisi aut paterna aut germana necessitudo probetur admittere.

VIII.

Ut non amplius suscipiantur in monasterio canonicorum atque monachorum, seu etiam puellarum, nisi quantum ratio permittit, & in eodem monasterio absque necessariarum rerum penuria degere possunt.

Cap. 1. de Inhumanis. Monast. Conc. tempore Arnulfi cap. 13.

E

1 Forte, *Abrahæ*. Num id & Genes. duodecim posthac, & Paulus, qui parem habet. *Herdinius*.

ANNO CHRISTI 813.

IX.

Ut unusquisque de propriis laboribus decimas & primitias Deo offerat, sicut scriptum est: *Decimas & primitias tuas non tardabis offerre domino Deo tuo.*

Exod. 22. Deut. 12.

X.

Providimus enim pro ædificatione omnium ecclesiarum, & pro utilitate totius populi, ut non solum in civitatibus, sed etiam in omnibus parochiis, presbyteri ad populum verbum faciant, & ut bene vivere studeant, & populo sibi commisso prædicare non negligant.

B

XI.

De incestis conjunctionibus, sicut a sanctis patribus inflitutum est, nihil prorsus veniæ reservamus, nisi cum adulterium separatione sanaverint. Incestos vero, nullo conjugii nomine deputandos, quos etiam designare funestum est, hos esse censemus: Si quis relictam fratris, quæ prene prius soror extiterat, carnali conjunctione violaverit: si quis fratrem germanum uxorem acceperit, si quis novercam duxerit, si quis consobrinæ suæ fe fociet, si quis relictæ vel fi Addit. 3. cap. 59. liæ avunculi miscuerit, aut patris filiæ vel privignæ suæ concubitu polluatur: vel si quid est hujusmodi, quod & hic annotare longum est, & in exitii barathrum negligentem quemlibet immergit.

C

XII.

Addit. 3. cap. 60.

De pacis bono atque concordia, ut ab omnibus omnino indisrupta teneatur, inter episcopos & comites, inter clericos & monachos, & omnem populum Christianum, ut bastas apostolus docuit, dicens: *Sollicitudinem servare festinantes in unitate spiritus in vinculo pacis.* Et ideireo quidquid illud est, quod nos ad veræ pacis studium, & caritatis perfectionem provocat, totis viribus nostris sectandum est: quidquid nos ab illa disjungit, ut venenum mortiferum, a nobis cavendum est.

Ephes. 4. Coloss. 3.

D

XIII.

Ut comites, judices, seu reliquus populus, obedientes sint episcopo, & invicem consentiant ad justitias faciendas, & munera pro judicio non recipiant, nec falsos testes, ne per hoc pervertant judicia justorum: quia scriptum est: *Justitia elevat gentem, justitia vero miseros facit populos*, & psalmista: *Beati qui custodiunt judicium, & faciunt justitiam in omni tempore.*

Deut. 16. Prov. 14. Psal. 105.

E

XIV.

Ut unusquisque tempore famis, aut cujuslibet necessitatis, ad se pertinentes pro viribus suis gubernare studeat, quia scriptum est: *Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur.* & iterum: *Date & dabitur vobis: dimittite, & dimittetur vobis.*

Matth. 5. Luc. 6.

F

XV.

Ut pondera vel mensuræ ubique æquales sint & justa, sicut scriptum est: *Æquus modius, & æquus sextarius.* & iterum: *Pondus & pondus, mensura & mensura, utrumque abominabile est apud Deum.*

Levit. 19. Deut. 25.

XVI.

Ne in dominicis diebus publica mercata, neque causationis disceptationesque exercentur & penitus a rurali & servili opere cessetur: his solummodo peractis, quæ ad Dei cultum & servitium pertinere noscuntur.

XVII.

Ut unusquisque episcopus semel in anno circumeat parochiam suam. Noverint sibi curam populorum & pauperum in protegendis ac defendendis impositam. Ideoque dum conspiciunt judices ac potentes pauperum oppressores exiliere, prius eos sacerdotali admonitione redarguant; & si contemptserint emendari, eorum insolentia regis auribus intimetur, ut quos sacerdotalis admonitio non flectit ad justitiam, regalis potestas ab improbitate coerceat.

Addit. 3. cap. 59.

G

XVIII.

Ut presbyteri sub sigillo custodiant chrisma, & nulli sub prætextu medicinæ, vel cujuslibet rei donare præsumant. Genuesnum sacramenti est, & non ab alis nisi a sacerdotibus contingi debet. Quod si fecerint, honore privetur.

Capitular. libr. 1. cap. 46.

H

XIX.

Ut parentes filios suos, & patrini eos, quos de fonte lavacri fuscipiunt, erudire summopere studeant; illi, quia eos genuerunt, & eis a domino dati sunt: isti, quia pro eis fidejussores exiftunt.

XX.

Ut ecclesiæ antiquitus constitutæ nec decimis, nec alia ulla possessione priventur.

Capitular. libr. 1. cap. 47.

XXI.

Ut de fepeliendis in basilicis mortuis illa constitutio fervetur, quæ ab antiquis patribus constituta est.

XXII.

Ut placita publica & fæcularia, neque in atriis basilicarum, neque in ipsis basilicis fiant, dicente domino: *Domus mea domus orationis vocabitur.*

Matth. 21.

I

XXIII.

Ne comites, vel vicarii, seu judices, vel

A centenarii, sub mala occasione vel ingenio res pauperum emant, nec per vim tollant, aut quolibet argumento subripiant: sed si cui aliquid possessionum ordinandum, aut vendendum fit, id in publico coram comite, & judicibus, & nobilibus civitatis facere debebit.

XXIV.

Ut unusquisque episcopus in sua parochia presbyteros vel diacones diligenter inquirat, & fugitivos omnes clericos ad loca sua redire jubeat, & propria episcopis, aut rectoribus quærentibus reddat.

B

XXV.

Ut si quis beneficium de rebus ecclesiæ habet, ad recta ejusdem ecclesiæ restauranda, vel ad ipsas ecclesias ædificandas omnino adjuvet.

XXVI.

Ut qui publico crimine convicti sunt, rei publicæ judicentur & publicam pœnitentiam agant secundum canones.

Hæc igitur sub brevitate, quæ emendatione digna perspeximus, quam brevissime annotavimus, & domino imperatori præfentanda decrevimus, posfentes ejus clementiam, ut si quid hic minus est, ejus prudentia fupplebitur: si quid fecus quam se ratio habet, ejus judicio emendetur: si quid rationabiliter taxatum est, ejus adjutorio divina opitulante clementia perficiatur.

C

D

E

F

G

H

I

Nota Jacobi Sirmondi S. J.

1 *Concilium Arelatense IV.*] De hoc & quatuor sequentibus Concilis Regum Francorum in choreios anni *Concilia quoque iussu eius, Caroli imperatoris, super scripturas ecclesiasticas corrigenda per totum Gallicum ab episcopis celebrata fuisse : quorum unum Moguntiaci, alterum Remis, tertium Turonis, quartum Cabilloni, quintum Arelati congregatum est.* Eodemque modo se numerat in annalibus Eginhartus, & a Regione, aliisque recentioribus. In summa Conciliorum primo loco ponimus est Arelatense, tum Turonense, Cabilonense, Moguntinum, & Rhemense. Si tempora spectanda est ratio, Arelatense & Rhemense Mari certisi annum præfixere, Moguntinum fusti, reliqua duo nonam nullum habere: quamquam omnia per octavum habita fuisse dubium non est.

Notæ Severini Binii.

a *Concilium.*] De loco, causa, & tempore hujus Lugd. conc. & sequentium quatuor Concilionum, annales Francorum & scriptus illa habent : *Nam hoc eodem anno quinque concilia quæ Carolus... quæ iussu ejus super sacra scripturarum corrigenda per totum Gallicum ab episcopis celebrata est.* Quorum unum *Moguntiaci, alterum Remis, tertium Turonis, quartum Cabilonni, quintum Arelati congregatum est.* Et *concilium istud, quæ in singulis fortasse locis, ad ecclesiasticorum emendationem in illo conventu habita, qui nisse videtur, in capitularibus circularibus imperator patrii, quam fieri in archivo palatii exemplaria illarum habebatur.*

a CON-

ANNO CHRISTI 813.

CONCILIUM MOGUNTIACUM

CAROLI MAGNI IMPERATORIS JUSSU

In claustro basilicæ sancti Albani celebranum sub die v. Idus Junias, indictione VI. anno Christi DCCCXIII. Leonis III. papæ XVIII. Caroli ejusdem regis & imperatoris XLV.

TITULI CANONUM.

I. *De fide catholica firmiter tenenda.*
II. *De subsidiis in Deum.*
III. *De caritate ab omnibus conservanda.*
IV. *De sacramento baptismi uniformiter celebrando.*
V. *De pace, & concordia, & unanimitate.*
VI. *De orphanis & exhæredatis subveniendo.*
VII. *Ut res pauperum, vel minus potentium, mala occasione non emantur.*
VIII. *De potestate episcoporum pro rebus ecclesiasticis, ac de convenientia episcoporum cum laicis.*
IX. *De vita canonicorum.*
X. *Item de vita clericorum.*
XI. *De vita monachorum.*
XII. *Ne monachi placita seculeria adeant.*
XIII. *De sacris virginibus.*
XIV. *De negotiis sæcularis clericis & monachis interdictis.*
XV. *De imitatione apostolica.*
XVI. *De eo, quid sit relinquere mundum.*
XVII. *De armis amittendis.*
XVIII. *De fillis virtutibus, & variis vitiis dilectionendis.*
XIX. *Ut in monasteria nimis multi homines non mittantur.*
XX. *De variis monasteriorum vel adificiis providendis.*
XXI. *De episcopi sicuti qualiter canonici, qui sunt cum abbatibus, vivant.*
XXII. *De clericis vagis.*
XXIII. *De clericis iniuste suspensis.*
XXIV. *De clericis adunationis illicitis.*
XXV. *De presbiteris sanctis assidue in ecclesia stat.*
XXVI. *Presbyteri eunuchi ad missarum solemnia introitum habeant ad monasteria puellarum.*
XXVII. *De presbyteri chorizontes sufficiant.*
XXVIII. *Ut presbyteri assidue utantur orariis.*
XXIX. *Ne laici presbyteros ejiciant de ecclesiis, vobre in ecclesiasticum ordinem absque episcopi consensu.*
XXX. *Ne laici a presbyteris munera exigant.*
XXXI. *De fugitivis clericis.*
XXXII. *Quid sit litania, & quid exomologesis.*
XXXIII. *De litania majori.*
XXXIV. *De quatuor temporibus observandis.*
XXXV. *De indictis jejuniis.*
XXXVI. *De fellivitatibus anni.*
XXXVII. *De dominicis diebus cum veneratione observandis.*
XXXVIII. *De decimis, ut detur.*
XXXIX. *Ut ecclesiæ pacem habeant.*
XL. *Ut in ecclesiasticis placitis seculeria non fiant.*
XLI. *Ut antiqua ecclesiæ bonorum sumi habeant.*
XLII. *De beneficiis ecclesiasticis, ut qui hæc habent, ad ecclesiarum restaurationem adjuvent, & nomen ad decimam vrdant.*
XLIII. *Ne presbyter falsa missam cantet.*
XLIV. *De oblatione & pace in ecclesia facienda.*
XLV. *De symbolum & orationem dominicam omnes discant.*
XLVI. *De malum ebriotatis omnino vitetur.*
XLVII. *De fornicationis fictiis infrenendis.*
XLVIII. *De continua luxuriosum circa ecclesias non cantetur.*
XLIX. *De fabsintrodutis mulieribus.*
L. *De præpositis, vel advocatis, sive vicedominis.*
LI. *Ne corpora sanctorum transferantur de loco ad locum.*
LII. *Qui mortui in ecclesia sepeliantur.*
LIII. *De incestuosis.*
LIV. *Ne proprius filius de baptismo suscipiatur, & ne filiola vel commater uxor ducatur.*
LV. *De damnatis nuptiis.*

PRÆFATIO.

B

IN nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Gloriosissimo & Christianissimo imperatori Carolo augusto, vere religionis rectori, & defensori fidei Dei ecclesiæ, una cum prole sua, ejusque fidelibus, vita & salus, honor & benedictio, cum victoria sine fine manfura. Almificæ reverentiæ vestræ pontificatuus nos humillimi famuli ac missi vestri, Hildebaldus scilicet sacri palatii archiepiscopus, Richolfus & Arno archiepiscopi, seu Bernharius, una cum reliquis coepiscopis, atque abbatibus, & cetero clero, quia reminus concubantem jussionem vestram in civitatem Mguntiam; ibique pariter adunati primitus cum litaniis triduanum celebravimus jejunium, divinum supplicter postulantes clementiam, quatenus sancta gratia fua conventum & actionem ipsius fynodi fibi acceptabilem facere dignaretur, & Christianæ populo proficientem ad salutem & vitam perpetuam, vobisque ad æternum honorem & gloriam. Tum vero confedentes in claustro basilicæ sancti Albani martyris Christi, confonis voce gratias egimus Deo Patri omnipotenti, qui fuplicet postulatæ tam piæ & devotum in fervitio Dei concessit habere rectorem, qui fuis temporibus facre fapientiæ fontem aperiens, vyes Christi fibi indefinenter sanctis retiat alimentis, ac divinis instruat disciplinis, Christianumque populum indefesso labore amplificare conatur, hilariterque Christi honorat ecclesias, ac de fastor diri draconis nutrimenta animas fludet eripere, & ad fignum sanctæ matris ecclesiæ revocare, atque ad gaudia paradisi, & ad regna cælestia omnes communiter invitare, sanctæ fapientiæ fua devotiffimoque ftudio cecerros reges transcendens. Iocipientes igitur in nomine domini communi consensu & voluntate tractare pariter de statu vere religionis, ac de utilitate & honore Christianæ plebis, conservitio nobis, de nostro communi collegio clericorum, seu laicorum, tres facere tormas, ficut & fecimus. In prima autem turma confederunt episcopi cum quibusdam notariis, legentes atque tractantes sanctum euangelium, nec non epistolas & actus apostolorum, canones quoque ac diversa landorum patrum opuscula, pallorialemque librum Gregorii, cum ceteris sacris dogmatibus; diligenti studio perquirentes, quibus modis statum ecclesiæ Dei, & Christianæ plebis profectum

ANNO CHRISTI 813.

cum fana doctrina & exemplis justitiæ inconfusum, largiente gratia Dei, perficere & conservare potuiffent. In alia vero turma confederunt abbates ac probati monachi, regulam sancti Benedicti legentes, atque tractantes diligenter, qualiter monachorum vitam in meliorem statum, atque augmentum cum Dei gratia perducere potuiffent. In tertia denique turma fedentunt comites & judices in mundanis legibus decertantes, vulgi justitias perquirentes, omnimodæ adventientium causas diligenter examinantes, modis quibus poterant justitias terminantes. In his itaque omnibus primo decrevimus, unicuique personæ vel sexui congruum honorem impendere, secundum dictum beati Petri primi fummi pontificis ecclesiæ, ubi ait: *Omnes honorate, fraternitatem diligite, Deum timete, regem honorificate. Servi, fubditi estote in omni timore domini, non tantum bonis, & modestis, sed etiam discolis. Hæc est enim gratia in Christo Iesu dominus noster.* Hinc Paulus ad Timotheum scripsit dicens: *Attende tibi & doctrinæ, insta in illis. Hoc enim faciens, & teipsum salvum facies, & eos qui te audiunt. Seniorem ne increpaveris, sed obsecra ut patrem, juvenes ut fratres, anus ut matres, juvenculas ut sorores in omni castitate.* Infuper etiam congruum nobis esse videbatur, ut facerdotes ecclesiæ Dei juxta legitimo & inconvulso honorarentur, de quibus dominus ait: *Qui vos audit, me audit, & qui vos recipit, me recipit: recipit qui autem me recipit, recipit eum qui me misit.* & apostolus ad Hebræos: *Obedite* inquit, *præpositis vestris, & subjacete eis. Ipsi enim pervigilant, quasi rationem reddituri pro animabus vestris.* Nam de reverentia ecclesiarum dicit dominus: *Domum mea domus orationis vocabitur omnibus gentibus.* De his tamen omnibus valde indigemus veltro adjutorio, atque fana doctrina, quæ & nos jugiter admoneat, atque clementer erudiat, quatenus ea, quæ paucis fubter prefatinximus capitulis, a vestra auctoritate firmentur, & tamen vestra pietas ita dignum esse judicaverit; & quidquid in eis emendatione dignum reperitur, veltra magnifica imperialis dignitas jubeat emendare: ut ita emendata, a nobis omnibus & cunctis Christianæ plebi, ac posteris noltris proficiant ad vitam & salutem, & ad gloriam femipiternam; robisque inde merces, honor, & laus, & beneditio ac beatitudo permaneat in omnes æternitates sæculi.

A

B

C

D

E

CANONES

I.

Initium enim actionis noltræ de fide esse decrevimus, quæ bonorum omnium est fundamentum, & quia *sine fide*, ut dicit apostolus, *impossibile est placere Deo.* Fides ramen indiget opere, quia fides sine operibus mortua est. Ideo bonitas Gregorius: Ille, inquit, vere credit, qui exercet operando quod credit. Quapropter de vera fide omnes omnino Christianos alterutrum inter se jugiter admonere & docere oportet. Maxime tamen omnini facerdotes in eo certamine laborare decet, ut firmiter ab omnibus teneatur.

II.

Spes vero in Deum firmiter a cunctis

ANNO CHRISTI 813.

A Christianis tenenda est. Unde psalmista commemorat: *Sperate in eo omni congregatio populi, & reliqua.* & iterum: *Spera in domino, & fac bonitatem.* & iterum: *Sperantes autem in domino misericordia circumdabit.* & apostolus: *Spe enim salvi facti sumus.*

Ann. Hinc. Pfal. 61. Pfal. 36. Pfal. 31. Rom. 8.

III.

Caritas Deus est, ut ait Joannes apostolus: *Qui manet in caritate, in Deo manet, & Deus in eo.* Item Paulus apostolus: *Finis* inquit, *præcepti est caritas de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta.* Caritatem ergo qui habet, omnia bona habet. Quam ideo commemoravimus, quia volumus ut firmiter ab omnibus atque catholicis conservetur. Augustinus quoque in sermone de laude caritatis dicit: Si ergo non vacat omnes paginas perscrutari, omnium scripturarum secreta penetrare, tene caritatem, ubi pendet omnia: ibi tenebis quod ibi didiceris. Ille itaque tenet & quod patet, & quod latet in divinis sermonibus, qui caritatem tenet in moribus.

1. Joan. 4.

1. Timoth. 1.

IV.

Sacramenta itaque baptismatis volumus, ut ficut sancta vestra fuit admonitio, ita concorditer atque uniformiter in singulis parochiis, secundum Romanum ordinem inter nos celebrentur, jugiterque conferventur: id est scrutinium ad ordinem baptismatis, ficut in decretis Leonis papæ fub duobus continetur capitulis. In capitulo XI. Duo temppora, id est pascha & pentecosten, ad baptizandum a Romano pontifice legitima præfixa funt. Item capitulo XII. Non interdicta licentia, qua in baptismo tribuendo quolibet tempore periclitantibus subvenitur. Et Siricius: Si in qualibet necessitate opus fuerit facere unde baptismatis, omni voluntas celeritate faciendi.

Ad capitula Leonis papæ.

Ad Himerium epis. 2.

V.

Ut pax & concordia sit atque unanimitas in populo Christiano, quia unum Deum patrem habemus in cælis, & unam matrem ecclesiam, unam fidem, unum baptisma. Ideo in una pace & unanimitate concorditer vivere debemus, fi ad unam & veram hereditatem regni cælestis cupimus pervenire: quia non est diffensionis Deus, sed pacis, ut ipse ait: *Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur.*

Addit. tit. cap. 13.

Matth. 5.

VI.

Propter istius itaque pacis concordiam conservandam, placuit nobis de orphanis & pauperibus, qui debent vel indebite dicuntur amissile hereditatem paterni vel materni juris ad se legibus pertinentem; fi aliqubi inventi fuerint, quos patres vel matres propter traditiones illorum exheredes fecerunt, aliorum fcilicet fuafionibus aut petitionibus, vel aliquo ingenio, omnino volumus atque decrevimus emendari, quantum ad nos vel ad no-

Capitulis. libro 1. c. 31.

ANNO CHRISTI 813.

nostram pertinet potestatem, juxta volun-
tatem Dei, & vestram sanctam admonitio-
nem & considerationem. Quod si forte ex-
tra officium nostrum alicubi inventum fue-
rit, admonere vestram elementiam audea-
mus, ut emendetur.

VII.

Propter provisionis paupertum, pro qui-
bus curam habere debemus, placuit nobis,
ut nec episcopi, nec abbates, nec comites,
nec vicarii, nec judices, nullusque omnino
sub mala occasione, vel malo ingenio, res
pauperum, vel minus potentum, nec eme-
re, nec vi tollere audeat: Sed si quis ex eis
aliquid comparare voluerit, in publico pla-
cito, coram idoneis testibus, & cum ratione
hoc faciat. Ubicumque autem aliter inven-
tum fuerit factum, hoc omnino emendetur
per justionem vestram.

VIII.

Capitular. Lib. 5. c. 114. Ut episcopi potestatem habeant res eccle-
siasticas providere, regere, gubernare, at-
que dispensare secundum canonum auctori-
tatem, volumus: & ut laici in eorum mi-
nisterio obediant episcopis ad regendas eccle-
sias Dei, viduas & orphanos defensandos, & C
ut obedientes sint eis ad eorum Christianita-
tem servandam. Et episcopi consentientes
sint comitibus & judicibus ad justitias facien-
das: & ut nullatenus per aliquorum mendа-
cium, vel falsum testimonium, neque per
perjurium, aut per praemium, lex justa in
aliquo depravetur.

IX.

Ibidc. c. 115. In omnibus igitur, quantum humana per-
mittit fragilitas, decrevimus, ut canonici
clerici canonice vivant, observantes divinae
scripturae doctrinam, & documenta sanctо-
rum patrum, & nihil sine licentia episcopi
sui vel magistri eorum compositе agere pre-
sumant in unoquoque episcopatu: & ut si-
mul manducent & dormiant, ubi his facul-
tas id faciendi fuppetit, vel qui de rebus ec-
clesiasticis stipendia accipiunt, & in suo clau-
stro maneant, & singulis diebus mane primo
ad lectionem veniant, & audiant quid eis
imperetur. Ad mensam vero similiter le-
ctionem audiant, & obedientiam secundum
canones suis magistris exhibeant.

X.

Diferetionem igitur esse volumus atque D
decrevimus inter eos, qui dicuntur saeculum
reliquisse, & adhuc saeculum sectantur. Pla-
cuit igitur sancto concilio, ut ita discernan-
tur, sicut in regula clericorum dictum est.
His igitur lege patrum cavetur, ut a vulgari
vita seculi, a mundi voluptatibus fese ab-
stineant; non spectaculis, non pompis inter-
sint, conviviis inhonestis & turpia fugiant.
Tamen Hieronymus in epistola ad Nepotia-
num dicit: Omnium Christianorum domos
quasi propriis amare debemus, ut consolato-
res nos in maeroribus suis potius, quam con-
vivas in prosperis noverint. Item Isidorus:
Clerici tamen convivia privata non tantum
pudica, sed & sobria colant: usuris nequa-
quam incumbant, neque turpium occupatio-
nes lucrorum, fraudisque cujusquam stu-
dium appetant. Amatores pecuniae, quasi
materiam cunctorum criminum, fugiant;
saecularia officia, negotiaque abjiciant: ho-
norum gradus per ambitionem non subeant:
pro beneficiis medicinae Dei munera non acci-
piant: dolos & conjurationes caveant: odium,
aemulationem, obtrectationem, atque invi-
diam fugiant. Non vagis oculis, non infreni
lingua aut petulanti, tumidoque gestu ince-
dant: sed pudorem ac verecundiam mentis
simplici habitu inesse fuque ostendant, obscе-
nitatem etiam verborum, sicut & operum,
penitus excerentur. viduarum ac virginum vi-
sitationes frequentissimas fugiant: contuber-
nia feminarum nullatenus appetant. castimo-
niam quoque inviolati corporis perpetuo con-
servare studeant. Seniores quoque debitam
exhibeant reverentiam; neque in loquendi
studio se attollant. Postremo in doctrina,
in lectionibus, in psalmis, hymnis & canti-
cis, exercitio jugi incumbant. Tales enim de-
bent esse, qui divinis cultibus se mancipandos
studeat exhibere: scilicet ut dum scientiae
operam dant, doctrinae gratiam populis admi-
nistrent.

XI.

Abbates autem consilium ita cum mo-
nachis suis pleniter vivere, sicut ipsi qui in
praesenti synodo aderant palam nobis omni-
bus promiserunt: id est, secundum doctri-
nam sanctae regulae Benedicti, quantum hu-
mana permittit fragilitas. Ac deinde decre-
vimus, sicut sancta regula dicit, ut monas-
terium, ubi fieri potest, per decanos ordine-
tur: quia illi praepositi saepe in elationem in-
cidunt, & in luxuriam diaboli.

XII.

Hoc tamen omnino volumus, ut monachi
ad saecularia placita nullatenus veniant, ne-
que ipse abbas sine consilio episcopi sui: &
cum necessitas exigit, tunc per justionem &
consilium episcopi illuc vadat, nequaquam
tamen contentiones, aut lites aliquas ibi mo-
vere praesumat: sed quidquid quaerendum
vel etiam respondendum sit, per advocatos
suos hoc faciat. Abbates & monachi usque
ad interrogationem silentium habeant: &
cum interrogantur, cum humilitate & re-
verentia respondeant: alias querelas omnino
non devirent. In eorum claustro permanent;
nullusque ex eis foras vadat; nisi per neces-
sitatem ab abbate mittatur in obedientiam.
Nec foris manducent, neque bibant, sine
permissione abbatis, nec ad convivia saecula-
ria vadant.

ANNO CHRISTI 813.

XIII.

Abbatissas cum sanctimonialibus omnino
recte & juste vivere censemus. Quae vero
professionem sanctae regulae Benedicti fece-
runt, regulariter vivant. Sin autem, cano-
nice vivant pleniter, & sub diligenti cura cu-
stodiam habeant, & in claustris permaneant,
neque foras exitum habeant. Sed & ipse ab-
batissae in monasteriis sedeant, nec foras va-
dant sine licentia & consilio episcopi sui.

XIV.

Exp. 1. Ne clerici vel monachi &c. Ministri autem altaris domini, vel mona-
chi, nobis placuit, ut a negotiis saecularibus
omnino abhineant. Multa tunt ergo negotia
saecularia: de his tamen pauca perstrinximus,
ad quae pertinet omnis libido, non solum in
immunditia carnis, sed etiam in omni concu-
piscentia carnali. Quidquid plus justo appe-
tit homo, turpe lucrum est. munera injusta
accipere, vel etiam dare, pro aliquo saecu-
lari questu pro aliquem conducere, con-
tentiones lites vel rixas amare, in placitis fe-
cularibus disputare, excepta defensione or-
phanorum aut viduarum; conductores aut
procuratores esse saecularium rerum: tur-
pis verbi vel facti jocularorem esse; vel jo-
cum saecularem diligere, aleas amare, or-
namentum pecuniosum propositi suo quae-
rere, in deliciis vivere velle, gulam & ebrie-
tatem sequi, pondera injusta vel mensuras
habere, negotium injustum exercere. Nec
tamen justum negotium est contradicendum
propter necessitates diversas; quia legimus
sanctos apostolos negotiatos esse, & in regu-
la sancti Benedicti praecipitur praevidere,
per quorum manus negotium monasterii tran-
seat. Canes & aves sequi ad venandum, in
omnibus quibuslibet sit cauffis superfluum
esse. Ecce talia, & his similia ministris al-
taris domini, nec non & monachis, omni-
no contradicimus. de quibus dicit apostolus:
2. Tim. 2. *Nemo militans Deo implicat se negotiis saecu-
laribus.*

XV.

Philipp. 3. Apostolus dicit: *Imitatores mei estote, & ob-
servate eos, qui ita ambulant, sicut habe-
tis formam nostram: non eos observantes qui
sunt inimici crucis Christi, quorum finis inte-
ritus, quorum Deus venter est, & gloria in
confusione ipsorum, qui terrena sapiunt. Nо-
stra autem conversatio in coelis est.* Sicut Hie-
ronymus in epistolam ad Galatas ait: Aemu-
lantur autem bene, qui cura videant vel
audiant esse in aliquibus gratias, dona vir-
tutesque, ipsi tales esse desiderant, & fidem,
vitam, atque indufriam eorum, per quae
illa meruerunt, nituntur imitari, ut possint
eis quoque quae bona aemulatione digna funt
consequi, magis quarentes spiritalia quam
carnalia, ut perseverandi gradu ad finem bo-
ni operis pervenire possint. Augustinus in
primo libro de agone Christianorum hanc

A sententiam interpretans dicit: Imitatores mei
estote: sicut & ego Christi. Quare intelli-
gendum est, etiam ipsum apostolum in fe-
meripso triumphasse de potestatibus hujus
mundi, sicut de domino dixerat, cujus se
imitatorem esse profitetur. Imitemur ergo
& nos illum, sicut hortatur, & castigemus
corpus nostrum, & in servitutem redigа-
mus, si mundum volumus vincere. Ali-
quando quidem suo exemplo Christi nos fe-
ri imitatores jubet dicendo: *Imitatores mei* 1. Cor. 11.
estote, sicut & ego Christi. Aliquando qui-
dem de se retiens, ad ipsius imitationem
Dei extendit, dicens: *Estote ergo imitatores* Ephes. 5.
Dei, sicut filii carissimi. Jam vero demon-
ftraos quia nihil ita hanc imitationem pariat,
quam si ita vivat aliquis, ut bonum ejus
in commune proficiat, atque universis uti-
liora provideat, adjunxit: *Ambulate in cari-
tate.* Ideo cum dixiffet, imitatores Dei es-
ftote, continuo de caritate differuit, qua
haec praecipue virtus homines Deo proximos
facit.

XVI.

Saeculum autem reliquere, est, sicut
C Gregorius dicit, faculi voluptatibus contra-
re. Hinc Paulus admonet: dicens: *Qui 1. Cor. 6.
emunt, tamquam non possidentes: & qui utun-
tur hoc mundo, tamquam non utantur.* Et
Gregorius in libro pastorum: Ut videlicet
sic vobis suppetant, & exterius serviant,
quatenus a supernae dilectionis studio animum
non reflectant.

XVII.

Nos autem qui reliquimus saeculum, id
modis omnibus observare volumus, ut arma
spiritalia habeamus, saecularia dimittamus.
laicis vero, qui apud nos sunt, arma porta-
re non praejudicemus: quia antiquus mos est,
& ad nos usque pervenit.

XVIII.

Dominus dicit in euangelio: *Attendite* Matth. 7.
D *a falsis prophetis qui veniunt ad vos in vesti-
mentis ovium, intrinseсus autem sunt lupi ra-
paces.* Hinc Hieronymus in commentario
Matthaei dicit: De omnibus quidem intelli-
gi potest, qui aliud habitu ac sermone pro-
mittunt, aliud opere demonstrant. Item in
alio loco: *Non omnis qui dicit mihi, Domine,* Matth. 7.
Domine, intrabit in regnum coelorum. Nec
his quidem accommodanda fides est, qui cum
pollent integritate fidei, turpiter vivunt, &
doctrinae integritatem operibus destruunt.
Utrumque enim Dei servis necessarium est,
ut opus sermone, & sermo operibus com-
proberur. Et Beda in tractatu in euangelium
Lucae dicit: Ipse enim finis est, ut mihi du-
plici animo faciamus. Si veram, inquit, & E
non fictam vis habere justitiam, quae verbis
ostentas, etiam factis compensare curato. Et
apostolus. *Dilectio sine simulatione, odientes* Rom. 12.
malum, adhaerentes bono.

ANNO CHRISTI 813.

XIX.

Ut plures non mitrantur in monasteria canonicorum vel monachorum, aut etiam puellarum, quam sufferri possit.

XX.

Capitular. lib. 1. c. 77. Deinde dignum ac necessarium est, ut missi per quæque loca directi, simul cum episcopis uniuscujusque diœceseos, perspiciant locum monasteriorum, canonicorum pariter & monachorum, similiterque puellarum, si in apto & congruo loco sint posita, ubi commodum necessarium possit acquiri, quod ad utilitatem pertinet monasterii, sicut in sancta regula dicitur: monasterium autem ita debet constitui, ut omnia necessaria intra monasterium exerceantur; ut non sit necessitas monachis vel clericis vagandi foras, quia omnino non expedit animabus eorum. Similiter quoque ædificia monasteriorum supradicti missi, & cum eis episcopi, per diversa loca prævideant, si apta sint, & congruentes sanctæ professioni eorum: vel si claustrum firmum habeant, in quo salvari possint animæ in eis commorantium sub disciplina canonica vel regulari. ubi autem aliter inventum fuerit, hoc omnimodis episcopus loci ipsius faciat emendari: ita ut cœdignum professioni eorum custodiam habeant canonici, vel monachi, atque nonnanes, ne detur eis occasio malefaciendi quod absit.

XXI.

Capitular. lib. 1. c. 36. Præcipimus ut unusquisque episcopus sciat per singula monasteria, quantos quisque abbas canonicos in monasterio suo habeat: & hoc omnino ambo pariter provideant, ut si monachi fieri voluerint, regulariter vivant: si nautem, canonice vivant omnino.

XXII.

De clericis vagis, seu de acephalis, id est, de his qui sunt sine capite, neque in fervitio domini nostri, neque sub episcopo, neque sub abbate, sed sine canonica vel regulari vita degentes, ut in libro officiorum secundo, capitulo tertio, de eis dicitur. Hos neque inter laicos secularium officiorum studia, neque inter clericos religio tenet divina, sed solutos atque oberrantes sola turpis vita conspectitur & vaga: quique dum nullum metuunt, explendæ voluptatis suæ licentiam sectantur, quasi animalia bruta, libertate ac desiderio suo feruntur, habentes signum religionis, non religionis officium, hippocentauris similes, nec equi, nec homines. Tales omnino, ubicumque inventi fuerint, præcipimus ut episcopi sine ulla mora eos sub custodia constringant canonica, & nullatenus eos amplius ita errabundos & vagos secundum sua desideria voluptatum suarum vivere permittant. Sin autem episcopis fuis canonice obedire noluerint, excommunicentur usque ad judicium archiepiscopi regionis illius.

Tit. Lotharius.

A Si autem nec ille eos corrigere voluerit, tunc omnino sub vinculis constringantur, usque ad synodum, ut ibi eis judicetur, utrum ad judicium domini nostri, aut ad istam magnam synodum adferantur sub custodia.

XXIII.

De clericis vero hoc statuimus, ut hi qui hactenus inventi sunt, sive in canonico, sive in monachico ordine, consurati sine eorum voluntate, si liberi sunt, ut ita permaneant: & deinceps cavendum, ut nullus tondeatur sine legitima ætate, & spontanea voluntate, vel cum licentia domini sui.

Greg. c. 2. Apollinar. & similia. Vitar. de ab.

B

XXIV.

De clericis adeuntibus imperatorem hoc placet omnibus modis observare, quod de eis in sacris canonibus constitutum.

XXV.

De officio prædicationis, si forte episcopus non fuerit in domo sua, aut infirmus est, aut alia aliqua causa exigente non valuerit, nunquam tamen desit diebus dominicis, aut festivitatibus, qui verbum Dei prædicet, juxta quod intelligere vulgus possit.

XXVI.

Ut presbyteris per monasteria puellarum opportuno tempore liceat missarum solennia celebrare, & iterum ad peccatrices ecclesias redire.

XXVII.

Presbyteri sub sigillo custodiant christma, & nulli sub prætextu medicinæ, vel maleficii, donare inde præsumant. Quod si fecerint, honore priventur.

Capitular. lib. 1. c. 48.

XXVIII.

Presbyteri sine intermissione utantur oratoriis proper differentiam sacerdotii dignitatis.

Ibid. & c. 49.

XXIX.

Ut laici presbyteros non ejiciant de ecclesiis, neque constituant, sine consensu episcoporum suorum.

Ibid. & c. 48. Capitular. lib. 1. c. 49.

XXX.

Ut laici omnino munera injusta non exigant a presbyteris propter commendationem ecclesiæ cuiquam presbytero.

Ibid. & c. 49.

XXXI.

Ut unusquisque episcopus in sua parochia diligenter presbyteros vel clericos inquirat unde sint, & si aliquem fugitivum inventit, ad suum episcopum redire faciat.

Ibid. & c. 49.

E

XXXII.

Litaniæ autem Græco nomine appellantur, quæ Latine dicuntur rogationes. Inter litanias autem & exomologeses hoc differt, quod exomologeses pro sola peccatorum confessione agantur: litaniæ vero indicantur propter rogandum Deum, & impetrandum in aliquo misericordiam ejus. Sed nunc jam utrumque vocabulum sub una designatione habetur.

Pla-

ANNO CHRISTI 813.

XXXIII.

Placuit nobis, ut litania major observanda sit a cunctis Christianis diebus tribus, sicut legendo reperimus, & sicut sancti patres nostri instituerunt, non equitando, nec pretiosis vestibus indutí, sed discalceati, cinere & cilicio induti, nisi infirmitas impederit.

Ibid. c. 48. Capitular. lib. 3. in. 82.

A

XXXIV.

Constituimus ut quatuor tempora anni ab omnibus cum jejunio observentur, id est, in mense Martio hebdomada prima: & feria IV. & VI. & sabbato veniant omnes ad ecclesiam, hora nona cum litaniis ad missarum solennia.

Ibid. c. 84. Concilii Mogunt.

Similiter in mense Junio hebdomada secunda, feria IV. & VI. & sabbato jejunetur usque ad horam nonam, & a carne ab omnibus abstineatur. Similiter in mense Septembrio hebdomada tertia, & in mense Decembrio hebdomada, quæ fuerit plena ante vigiliam natalis domini, sicut est in Romana ecclesia traditum.

XXXV.

Ibid. c. 85. Quod si quis indictum jejunium superbiendo contempserit, & observare cum ceteris Christianis noluerit, in Gangrensi Concilio præcipitur ut anathematizetur, nisi emendare se studeat.

Conc. Gangrens. c. 19. C

XXXVI.

Festos dies in anno celebrare sanctimus. Hoc est diem dominicum pascha, cum omni honore & sobrietate venerari, simili modo totam hebdomadam illam observari decrevimus. Diem ascensionis domini pleniter celebrare. Item pentecosten similiter ut in pascha. In natali apostolorum Petri & Pauli diem unum, nativitatem sancti Joannis Baptistæ, assumptionem sanctæ Mariæ, dedicationem sancti Michaelis, natalem S. Remigii, S. Martini, S. Andreæ. In natali domini dies quatuor, octavas domini, epiphaniam domini, purificationem sanctæ Mariæ. Et illas festivitates martyrum, vel confessorum observare decernimus, quorum in unaquaque parochia sanctæ corpora requiescunt. Similiter etiam dedicationem templi.

Cyprianus. lib. 1. c. 11. Capitular. lib. 1. c. 88.

XXXVII.

Omnes dies dominicos cum omni veneratione decrevimus observari, & a servili opere abstinere: & ut mercatus in eis minime fit, nec placitum, ubi aliquis ad mortem vel ad pœnam judicetur.

XXXVIII.

Ibid. c. 89. Admonemus atque præcipimus, ut decimas Deo omnino dari non negligatur, quas Deus ipse sibi dari constituit: quia timendum est, ut quisquis Deo debitum fuum abstrahit, ne forte Deus per peccatum fuum auferat ei necessaria fua.

XXXIX.

Ibid. c. 90. Reum confugientem ad ecclesiam nemo abstrahere audeat, nec inde donare ad pœ-

ANNO CHRISTI 813.

L.

Omnibus igitur episcopis, abbatibus, cunctoque clero omnino præcipimus vicedominos, præpositos, advocatos, sive defensores bonos habere, non malos, non crudeles, non cupidos, non perjuros, non falsitatem amantes, sed Deum timentes, & in omnibus justitiam diligentes. De judicibus autem, vel centenariis, atque tribunis, seu vicariis, dignum esse censemus, ut si mali fuerint, de ministerio suo abjiciantur.

LI.

De confect. 1. Corpora sanctorum. B

Deinceps vero corpora sanctorum de loco ad locum nullus præsumat transferre, sine consilio principis, vel episcoporum, & sanctæ synodi licentia.

LII.

13 & 8. Nullus mortuus

Nullus mortuus infra ecclesiam sepeliatur, nisi episcopi, aut abbates, aut digni presbyteri, vel fideles laici.

LIII.

Capitular. lib. 5. c. 48.

Ut episcopi inceptuosos pariter investigare studeant omnino præcipimus. Et si pœnitere noluerint, de ecclesia expellantur, donec ad pœnitentiam revertantur.

LIV.

Ibid. c. 25. C

Contradicimus quoque, ut in quarta generatione nullus amplius conjugio copuletur: ubi autem post interdictum factum inventum fuerit, separetur.

LV.

Ibid. c. 120.

I Nullus igitur proprium filium vel filiam de fonte baptismatis suscipiat: nec filiolam, nec commatrem ducat uxorem; nec filiolam cujus filium, aut filiam ad confirmationem duxerit. Ubi autem factum fuerit, separentur.

LVI.

Ibid. c. 101. D

Si quis uxorem viduam duxerit, & postea cum filiastra sua fornicatus fuerit, seu duabus sororibus nupserit; aut si qua duobus fratribus nupserit, seu cum patre & filio, tales copulationes anathematizari & disjungi præcipimus, nec unquam amplius conjugio copulari, sed sub magna districtione fieri.

ANNO CHRISTI 813.

Facta est autem hæc synodus in civitate Moguntia, in claustro basilicæ sancti Albani martyris, anno domini DCCCXIII. & imperii domini Caroli imperatoris anno XIII. Indictione VI. v. Idus Junii. ubi indicerunt episcopi triginta, abbates vero viginti quinque.

NOTÆ SEVERINI BINII.

1 *Concilium*. 2) Hæc synodus Moguntina loco & occasione eadem, qua præcedentes, celebrata fuit, & Richolphi archiepiscopi Moguntini & Caroli magni anno Junii anno Christi DCCCXIII. in claustro basilicæ sancti Albani post tridanum jejunium celebrata. Ita de litaniis, quarum temporibus, clericorum callitudine & corruptione a bellicis nugacis & ætatis hujus hominibus sicite concessis pluria utiliter, pie ac sanctæ constituta fuerunt. Acta synodalia consuli cum manuscripto exemplari, quod ex amplissima sacræ Cæsareæ majestatis bibliotheca Viennensi ad me deferri curavit reverendissimus D. Joannes Palfavius, Hildesheimi qui hoc loco nominatur archiepiscopus sacra pallia, videtur fuisse olim, qui in testamento Caroli apud Reginhanum nominatur & Hildesheimensem loco Hildebaldum Coloniensis archiepiscopus, cui successit Hadebaldus, qui cum Haribaldo, Ebbone Rhemensi, & Herrone Trevirensi, Concilio ad Theodonis villam post hæc tempora celebratæ, sub Ludovico imperatore præsuit interfuit. Vide quæ in præfatione concilium annotavi. Cards & witnesses Acta ecclesiastica Hildesheimensia Ebbonis Remensis episcopi

2 *Moguntiacum*. 3 Sic dictum a Moguntia, quæ antehac Nicolao Serario in hib. fuit Mogunt. ob urbis Galliæ Germaniæ, ab antiquissimis scriptoribus *Magetobrigam* & Mogontiacum : situatior nomine *Mogontiæ*, vulgo *Mentz*, appellata ; cujus etymologiam nominis Serarius quidam a Magog Japhet filio Pelcaxor a magis ex loco per Trebasum expulsis : a Magetro Trojano illi deducunt. Claudius Dreuius Germaniæ Augustæ provinciæ, Tiberii fratre, inquit Suetonius, urbem pacatis antea auxit nativitatem Christi candidissimo videret ejus locum quum nunc est fisa : aliquoties deflruda, sæpe reflaurata fuit. Lingua utitur Germanica : Inter plurima urbis ornamenta, quæ delectabit Suetonius, pulcherrimam Moguntiæ primum inveterum, præcipuum hoc est, quod archiepiscopus Moguntinus urbis a sede apostolica electoralem dignitatem primarium consecutus, convocandi & reliquos congregandi auctoritatem & potestatem habet. Quadraginta tres archiepiscopi electores fuere. Bonifacius Germanorum martyr & apostolus, primus archiepiscopatum a sede apostolica imperavit. Fuere ac Magontiæ urbis fœnus (ut vulgata ementaria habet fabula) ad Romanum pontificatum erecta, infra suo loco dicidam.

Card. & witnesses ibid.

ANNO CHRISTI 813.

X. *De officio pastorum.*

XI. *De omnium prælatorum subditorumque disciplina.*

XII. *De ratione pœnitentiæ.*

XIII. *De officio principalibus virtis.*

XIV. *Ut episcopi divina lectioni incumbant.*

XV. *De prædicatione episcoporum.*

XVI. *Ut episcopi & presbyteri confitentium peccata recte discutiant.*

XVII. *Ut episcopi & abbates ante se joca turpia fieri non permittant.*

XVIII. *Quod miseribi Dei a comessationibus & vinolentiis abstinere debeant.*

XIX. *Ut episcopi & judices judicia discernant.*

XX. *Ut presbyteri de minori titulo ad majorem non transeant.*

XXI. *Ut deponatur presbyter qui ecclesiam pretio acquisivit.*

XXII. *Cum sacerdotibus femine non habitent, nisi quæ prædicta Nicæna synodus.*

XXIII. *De vita & conversatione abbatum.*

XXIV. *De episcopis & vicedominis constituendis.*

XXV. *Ut monachi & canonici confiderent qualiter Deo militare valeant.*

XXVI. *Ut monachi & canonici tabernas cibi potusque causa non introeant.*

XXVII. *Ut in monasteriis pueri æquo non sustipiantur.*

XXVIII. *De fugiendæ cupiditate & avaritia.*

XXIX. *Ut monachi ad placita non eant.*

XXX. *Ut clerici & monachi negotiis sæcularibus se non implicent.*

XXXI. *Ut diffentio fervetur inter pœnitentes.*

XXXII. *Ut turpia lucri & usuras non exercent.*

XXXIII. *Ut monasteriis puellarum necessaria suppeditentur a prælatis.*

XXXIV. *Ut vidua sub potestate vivant episcopi.*

XXXV. *De iis quæ dictus dominicis fieri non debent.*

XXXVI. *De iis qui malo ingenio res alienas acquirunt, & pro his pretarias faciunt.*

XXXVII. *De his qui res ecclesiæ in precarium per malum ingenium acquisierint.*

XXXVIII. *De decimis.*

XXXIX. *De munera pro placitis exigentur.*

XL. *Ut pro domino imperatore, & liberis ejus, orationes augeantur.*

XLI. *De solidi per quadrajuma denarios discurrant.*

XLII. *Ut pergentibus ad servitium regis mansio non negetur.*

XLIII. *De lites & jurgia terminum habeant.*

XLIV. *De falsis testibus coercendis.*

PRÆFATIO.

HIC est ordo capitulorum breviter annotatus, quæ anno dominicæ incarnationis DCCCXIII. notata sunt in conventu metropolitanæ sedis Rhemensis ecclesiæ a domino Carolo piissimo Cæsare, more piisorum imperatorum congregato, ordinante Vulfario ejusdem sanctæ sedis archiepiscopo, & ceteris quamplurimis patribus & fratribus in eodem conventu divina largiente clementia residentibus. Primo omnium mediante mense Majo, Deo inspirante, ab eisdem venerabilibus patribus instituto est secundum consuetudinem jejunium. Quod

A tribus triduanum, quatenus ipso misserante ea quæ ad laudem & gloriam sui sancti nominis, & ad mercedem præfati gloriosissimi principis nostri, seu correctionem totius Christiani imperii, in eo consideranda vel statuenda erant, eo cooperante, secundum suam magnam misericordiam piissima voluntate ordinari mererentur.

CANONES.

I.

Capitulum primum est de fidei ratione, ut unusquisque juxta intellectum suæ capacitatis, domino largiente, discerat & intelligeret, atque operibus pleniter obserVaret.

II.

Ut orationem, quam dominus noster Jesus Christus discipulos suos orare docuit, verbis discerent, & sensu bene intelligerent: quia illam ignorare nulli Christiano licet.

III.

Ut quicumque ad gradus ecclesiasticos condigne ascendere voluerit, unusquisque intelligeret qualiter secundum possibilitatem intellectus sui in eo gradu, ubi constitutus est, Deo militare, & sequm valeret custodire.

IV.

Ut ea quæ scripta sunt superius unusquisque secundum a Deo sibi collatum gradum operibus perficere valeret, resistentibus cunctis lectæ sunt epistolæ Pauli, qualiter subdiaconi ministerium est eumdem apostolum legere, ut officium sibi commissum implere rectius potuisset.

V.

Lectum est evangelium, ut diaconi etiam instrueretur, qualiter Christo, cujus fungunter officio, condigne valerent ministrare.

VI.

Missarum ibi discussa est ratio, ut presbyteri minus anten scientes intelligerent, qualiter missarum solennia deinceps dignius celebrare deberent.

VII.

Baptisterii & catechumenorum ventilata est ratio, ut sacerdotes plenius intelligerent, qualiter condignis ordinibus efficerent Christianum.

VIII.

Lecti sunt sancti canones, ut quisque canonicus legem vitamque suam minime ignoraret, quod omnimodis non expedit, sicut in decretali legitur Innocentii.

IX.

Lecta est regula sancti Benedicti, ut ad memoriam reduceretur abbatibus minus

CAROLI MAGNI IMPERATORIS JUSSU

In Rhemorum metropoli a Vulfario ejus sedis archiepiscopo congregatum anno Christi DCCCXIII. Leonis III. papæ XVIII. Caroli ejusdem regis & imperatoris XLV.

TITULI CANONUM.

1. *Ut fidei rationem unusquisque discat, & operibus observet.*
2. *Quod orationem dominicam ignorare Christiano non liceat.*
3. *Ut clerici omnes sui quisque gradus officium*

E *intelligant.*
4. *De officio subdiaconi.*
5. *De officio diaconi.*
6. *De missarum solennibus rite celebrandis.*
7. *De baptismi sacramento.*
8. *De vita canonicorum.*
9. *De regula monachorum.*

X. De

1 Hoc capitulum erat Fulbertus Carnot. in epist. 53. ex Concilio Lepiniensi sub Zacharia Papa, sub Principe Carolo Magno *Burdelensi*.

ANNO CHRISTI 813.

scientibus, si qui forte adfuerint, qualiter A
& se & suos secundum eamdem regulam custodire valerent atque gubernare.

X.

Lectæ sunt sententiæ libri pastoralis beati Gregorii, ut pastores ecclesiæ intelligerent, quomodo ipsi vivere, & qualiter sibi subjectos debeberent admonere: quoniam, teste eodem beato Gregorio, aliter admonendi sunt prælati, atque aliter subditi.

XI.

Diversorum ibi sententiæ relatæ sunt patrum, ut audientes in omnibus quæ supra inserta leguntur, tam prælati quam subditi, in Dei laudibus roborati, de his quæ audierant, fructum boni operis contenderent reddere. B

XII.

Omnibus his actis, ventilata est ratio pœnitentiæ, ut sacerdotes certius intelligerent, quomodo confessiones recipere, & pœnitentiam secundum canonicam institutionem pœnitentibus deberent iudicare.

XIII.

Ventilata est ratio octo principalium vitiorum, ut unusquisque diverticatem illorum C fcirer, & ab illis domino auxiliante se intelligeret custodire, & aliis prædicare.

XIV.

Ut episcopi diligentius operam dent, lectionique divinæ incumbant, id est, canonicis libris, & opusculis patrum, & verbum Dei omnibus prædicent.

XV.

Ut episcopi sermones & homilias sanctorum patrum, prout omnes intelligere possint, secundum proprietatem linguæ prædicare studeant. D

XVI.

Ut episcopi & presbyteri examinent, qualiter confitentibus peccata dijudicent, & tempus pœnitentiæ constituant.

XVII.

Adde 1. c. 12. Ut episcopi & abbates ante se joca turpia facere non permittant, sed pauperes & indigentes secum ad mensam habeant, & lectio divina ibi personet, & sumant cibum cum benedictione & laude domini, secundum 1. Cor. 10. apostolum: *Sive manducatis, sive bibitis, omnia in laudem Dei facite.*

XVIII.

Episcopi, & Dei ministri, non debent commessationibus & vinolentiis nimiis incumbere, sed considerent sententiam domini dicentis: *Attendite ne graventur corda vestra in crapula & ebrietate.* Moderate enim cibum & necessarium potum sumant, ut juxta apo- Luc. 21. stolum febris sint, parati ad servitium domini.

XIX.

Adde 3. cap. 15. Ut episcopi & judices judicia diffcrnant: quia sunt quædam judicanda modo, quæ-

dam Dei judicio reservanda. Scriptum est enim: *Nolite ante tempus judicare, quoad-* 1. Cor. 4. *usque veniat dominus, qui & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium, & tunc laus erit unicuique a Deo.* Et illus memores sint: *In quo enim judicio ju-* Matth. 7. *dicaveritis, judicabitur & vobis.*

XX.

Ut presbyteris de minore titulo ad majorem non liceat transmigrare.

XXI.

Ut quicumque presbyter per pretium gradum & ecclesiam acquisierit, deponatur.

XXII.

Ut a sacerdotibus omnis suspicio mulierum fanditus eradicetur: cum quibus etiam nulla habitatio eis concedatur, præter illam quæ in Nicæna synodo permittitur, id est, matrem, aut sororem, vel eas tantum personas, a quibus omnes suspiciones effugiant.

XXIII.

Ut in victu, vel vestitu, vel conversatione abbatum, qui monachos habere germinatur, Dei voluntas & domini imperatoris impleatur.

XXIV.

Ut præpositi & vicedomini secundum regulas vel canones constituantur.

XXV.

Ut monachi & canonici pariter consilium habeant, qualiter Deo militare, animasque eorum melius valeant custodire, ne propter aliquam necessitatem occasionem quærant vagandi, & inter ipsos propter hoc locus tentandi detur diabolo.

XXVI.

Ut monachi & canonici tabernas ad edendum vel bibendum non ingrediantur, sicut in concilius Laodicensi & Africano legitur esse Laodicen. can. 5. interdictum.

XXVII.

Ut in civitatibus, & monasteriis, non major numerus servientium Deo mittatur, quam possibilitas eis ministrandi fuerit.

XXVIII.

Ut cupiditatis & avaritiæ malum nullatenus sectetur, sicut Carthaginense interdicit concilium.

XXIX.

Ut monachi ad placita secularia nullate- Conc. nus vadant.

XXX.

Ut nemo sacerdotum, vel monachorum, negotiis illicitis se implicet, quomodo scriptum est: *Nemo militans Deo implicat se ne-* 2. Tim. *gotiis secularibus.*

XXXI.

Ut diferrio servanda sit inter pœnitentes, qui publice & qui absconse pœnitere debent.

Ut

ANNO CHRISTI 813.

XXXII.

Ut turpia lucra & usuras minime exerceant, sicut ipsum habet Concilium. A

XXXIII.

De monasteriis puellarum considerandum est, & domini imperatoris misericordia imploranda, ut victum & necessaria a sibi prælatis consequi possint sanctimoniales, & vita illarum & castitas secundum fragilitatem sexus diligenter provisa tueatur.

XXXIV.

Ut viduæ non sint in deliciis, sed secundum apostolum sub potestate episcopi vivant B sicut decet.

XXXV.

Ut diebus dominicis secundum domini præceptum nulla opera servilia quilibet perficiat, nec ad placita conveniat, nec etiam donationes in publico facere præsumat, neque mercata exerceat.

XXXVI.

Ut quicumque per capitularem, & malum ingenium, aliorum res sibi acquisierint, & pro ipsis rebus ecclesiæ illis in precaria redderint, & in postmodum datoribus displiceurit, pars ecclesiæ quod suum est ha- C beat, & illi quæ sua sunt absque ullius contractione recipiant. Post hæc vero, si qui hoc malum perpetrati sunt, secundum modum culpæ pœnitentiam agant, & deinceps res aliorum cupide & procaciter recipere non præsumant, nisi tantum quod pro sola eleemosyna eas Deo dare voluerint, vel etiam ipsas, quas donant, in nomine suo & filiorum suorum, in precariam recipere voluerint.

XXXVII.

Ut si quilibet hominum res ecclesiæ per mendacia, vel mala ingenia, in precariam sibi acquirere & habere voluerit, & post fa- D ctas precarias, eadem mendacia ad aures ejusdem rectoris ecclesiæ delata fuerint, ipsa ecclesia res suas, quæ ei mendaciter abstractæ fuerint, pleniter absque ullius contradictione omnimodis recipiat. Ille vero, qui res suas per eadem mendacia propter cupiditatem ipsius precariæ eidem ecclesiæ traditi, simili modo in fuam recipiat dominationem.

XXXVIII.

Ut decimæ plenter dentur.

XXXIX.

Ut nullus homo munera pro placitó requirat, aut accipere præsumat.

XL.

Ut pro domino imperatore, suaque nobilissima proles, orationes & oblationes super has quæ hactenus pro ipsis Deo omnipotenti oblatæ sunt, augeantur, ut eos suis temporibus in præsenti sæculo cum omni felicitate custodiat, & in futuro cum sanctis angelis suis pia miseratione gaudentes efficiat.

XLI.

Ut dominus imperator secundum statutum bonæ memoriæ domini Pippini misericordiam faciat, ne foliti, qui in lege habentur, per quadraginta denarios difcuirrant: quoniam propter eos multa perjuria, multaque falsa testimonia reperiuntur.

XLII.

Ut in sua eleemosyna firmiter statuat, ne quilibet in suum pergentibus servitium ullatenus prohibere audeat magnonem, neque aliis quibus necessitas incumbit.

XLIII.

Ut ejus magnificum cuncto imperio ejus suis & futuris temporibus firmetur capitulum, sive ab anno xxx. a quo adhuc testes haberi possunt, seu etiam ab illo, a quo felicissimum regnum ejus sumpsit exordium, qualiter omnes jures & jurgia in sua misericordia terminum habere potuissent: quoniam pro talibus multa perjuria, multæque dissensiones oriuntur in populo.

XLIV.

Ut de falsis testibus ejus simili modo pissumus firmetur capitulum, qualiter & hoc quod ille Bononiæ statuit firmissimum habeatur: & adhuc quærantur, quatenus in sua pissima misericordia, si necessaria sunt augeantur: ne propter eorum falsa testimonia iniquaque perjuria, tot damna, totque injustitiæ oriantur.

NOTÆ SEVERINI BINII.

a *Concilium.*] De *causis*, tempore & occasione hujus Concilii Rhemis celebrati, vide quæ ex annalibus Francorum supra annoi in Concilio Aachensi IV. verbo *Concilium*.

b *Rhemense.*] Sic dictum a Rhemis in Gallia Belgica, quæ haud procul a Mosomo fluvio dittat. Eft vero metropolis cujus suffraganei sunt omnes episcopi eadem in Gallia Belgica siti. Rex Francorum ab archiepiscopo Rhemensi unguitur & consecratur. Vide Protheramum libro 2. capite 5. Plinium libro 4. cap. 17.

De eadem Frodoardus libro 2. capite 18. ita: Hoc etiam Vulfario præsule ordinante congregatum reperitur Rhemis ab imperatore Carolo Magno Concilium plurimorum patrum in quo constituta XLIV. cognitur capitula in quibus de fidei ratione, atque Dei ecclesiæ honore, reformumque ipsius ac mundiformam dispositione, reglique fidelitate atque totius regni utilitate tractatum est. Rhemorum urbs in Gallia.

ANNO CHRISTI 813. CONCILIUM TURONENSE III. ANNO CHRISTI 813.

QUOD CAROLI MAGNI IMPERATORIS JUSSU

In Turonorum urbe celebratum est anno Christi DCCCXIII. Leonis III. papæ XVIII. Caroli ejusdem regni anno XLV. imperii vero XIII.

TITULI CANONUM.

I *Ut omnes obedientes & fideles sint domino imperatori, Deumque pro illo assidue orent.*

II. *Ut episcopi studiosè legant evangelium & epistolas B. Pauli cum sanctorum patrum expositionibus.*

III. *Quod episcopi canones, & libram pastoralem sancti Gregorii ignorare non debeant.*

IV. *Ut episcopi gregem sibi commissum sacra prædicatione, vitæque sua exempla doceant.*

V. *Ut episcopus parcus mensa sit contentus, cibum sacram lectionem adhibeat.*

VI. *Ut peregrini & pauperes convivæ sint episcoporum.*

VII. *Ut episcopi omnium generum illecebras, histriones, ac turpes jocos refugiant.*

VIII. *Ut episcopi a sæcularibus ludis, & venationibus abstineant.*

IX. *Presbyteri & diaconi episcopi sui vestigia bonis moribus confectentur.*

X. *Episcopi pauperum curam habeant, & res ecclesiasticas caute dispertiri.*

XI. *Ut liceat episcopis præsente clero thesaurum ecclesiæ pauperibus erogare.*

XII. *Ut presbyter ante XXX. annos non ordinetur; & ut in episcopio ante ordinationem C probetur.*

XIII. *Inquirant episcopi, ne qui alterius parochiæ presbyter officium celebrare præsumas sine litteris commendatitiis.*

XIV. *De titulo minori ad majorem migrare presbytero non liceat.*

XV. *Ut presbyter, qui alterius ecclesiam pretio adeptus fit, deponatur: & ut nulli presbytero ecclesiam æræ liceat sine consensu episcopi:*

XVI. *De decima singularium ecclesiarum a presbyteris conjuncta episcopo dispensanda.*

XVII. *De homilia, quas habere debent episcopi.*

XVIII. *Ut episcopi baptismi sacramentum exacte tradant presbyteris.*

XIX. *Ut presbyteri corpus domini quibuslibet personis indifferate non tribuant.*

XX. *Ut presbyteri sacrum chrisma extra conclave non relinquant.*

XXI. *Presbyteri laborias, cibi parsque cauſſa, non ingrediantur.*

XXII. *Ut episcopi decernant quis possimum liber panitentialis sit sequendus.*

XXIII. *De vita canonicorum, qui in episcopiis conversantur.*

XXIV. *De canonicis, qui sub abbate viuunt in monasteriis.*

XXV. *De monasteriis monachorum regula sancti Benedicti.*

XXVI. *De monasteriis puellarum.*

XXVII. *Ut juvenes vidua cito non velentur.*

XXVIII. *Ut virgines sacrum velamen ante XX. annos sine necessitate non accipiant.*

XXIX. *Clerici in clausiris puellarum ne habitent, earumque monasteria, quæ ad ecclesiastica officia non interent: alii nominibus omnis aditus*

A *præcludatur.*

XXX. *Abbatiæ sine episcopi licentia non exeant nisi cum ad imperatorem ire voluerint.*

XXXI. *Ne in monasteriis plures admittantur, quam facultas ferat.*

XXXII. *Ut omnes inter se pacem & concordiam habeant.*

XXXIII. *Quomodo comites & judices erga episcopos gerere se debeant, & episcopi erga illos.*

XXXIV. *Ut comites & judices vilos personas ad testimonium non admittant.*

XXXV. *Nullus pro judicii munus exigat vel accipiat.*

B XXXVI. *Ut unusquisque pauperes suos alere studeat.*

XXXVII. *Quod exceptis diebus dominicis, & tempore paschali, flexis genibus orandum sit.*

XXXVIII. *Quomodo fideles ad ecclesiam convenire, atque in ea versari debeant.*

XXXIX. *Ut in ecclesiis, tanquam atriis placita non fiant.*

XL. *Ut mercata & placita die dominico non fiant.*

XLI. *De criminosis, qui sacerdotali admonitione non corrigantur, seculari penitentia coercendis.*

XLII. *Quod magicæ artes ad curandas hominum vel animalium infirmitates nihil conferant.*

C XLIII. *De prohibenda jurandi consuetudine.*

XLIV. *De sublevandis pauperibus, quia potentioribus opprimuntur.*

XLV. *Ut justa mensuræ sint pondera & mensura.*

XLVI. *Ut nona & decima solvatur ab iis qui debent, & ecclesiasticorum ac monasteriorum res restauentur.*

XLVII. *De observandis jejuniis, quæ pro aliqua necessitate indicuntur.*

XLVIII. *De vitanda crapula & ebrietate.*

XLIX. *Ut domini fidelibus suos non vexent.*

L. *Pelaci homines ter saltem in anno communicent.*

LI. *De iis qui ab traditione ecclesiæ a parentibus*

D *fallax exheredati dicebantur.*

PRÆFATIO.

QUantum plissimi imperatoris nostri excellens animus divinæ sapientiæ fulgore sit irradiatus ac ad gubernandum præcinctum rerum statum, ipsius imperii sibi a Deo dati liquido testantur negotia: quæ quanta sint industria administrata, quantaque prudentia ordinata, qui sapiens ac intelligens est, facile perspicere potest, & eo præcipue, quod hic toto animo invigilat, investigando quæ ad pietatem & veram religionem pertinent, quorum fructus hominem in bono beatitudinis collocat. His igitur lucentus, pios ac religiosos Dei sacerdotes, ecclesiæ gubernacula in regno sibi divina largitate collato tenentes, salubertimis exhortationibus admonuit, ut operam darent & actibus eminerent, quibus & se bene operando, & sibi commissos verbis & exemplis instruendo regerent. Definitum itaque de locis & tempore, quando & ubi conduuari fuerit opus: & quod a tanto principe no-

ANNO CHRISTI 813. nobis injunctum est, ad statuta loca convenimus. Siquidem urbe Turonis congregati episcopi, abbates, & venerabilis clerus, pro parvitate nostra, pauca quæ ad tantum opus pertinere animadvertimus, & quæ secundum canonicam regulam emendatione indigent, distincte per capitula annotavimus serenissimo imperatori nostro ostendenda. ANNO CHRISTI 813.

A gor animi emolliri posse credatur, (quod de aliquibus generibus muſicorum, aliisque nonnullis rebus sentiri potest) Dei sacerdotes abstinere debent: quia per aurium, oculorumque illecebras, vitiorum turba ad animam ingredi solet. Histrionum quoque turpium, & obscenorum infolentias jocorum, & ipsi animo effugere, ceteriique sacerdotibus effugienda prædicare debent.

VIII.

Sacerdotibus non expedit, sæcularibus & Ibid. cap. turpibus quibuslibet interesse jocis: venationes quoque ferarum vel avium minime sectentur.

IX.

Presbyteri quoque & diaconi in omnibus Ibid. cap. bonorum exhibitionibus sui episcopi vestigia sectentur; & in bonorum morum probitate, quæ episcopo sunt observanda, eadem & sibi observanda esse cognoscant.

X.

Episcopi quidem maximam curam & solli- Ibid. c. 15. citudinem circa pauperes habeant, & resecclesiasticas ecclesiis collatas cauta circumspectione dispenſent, quasi Dei ministri, non quasi turpis lucri sectatores: illisque ita utantur, non ut propriis, sed ut sibi ad dispensandum commissis.

XI.

Licitum sit episcopis, præsentibus presbyteris & diaconis, de thesauro ecclesiæ, familiæ & pauperibus ejus ecclesiæ, fecundum canonicam institutionem, juxta quod indiguerint, erogare. Ibid. c. 46.

XII.

Presbyterum ordinari non debere ante le- Ibid. c. 48. gitimum tempus, hoc est ante XXX. ætatis annum: sed prius quam ad consecrationem presbyteratus accedat, maneat in episcopio diligenti gratia officium sumi tamdiu, donec possint & mores & actus ejus animadverti: & tunc, si dignus fuerit, ad sacerdotium promoveatur.

XIII.

Ut unusquisque episcoporum parochiam Ibid. c. 49. suam diligenter perlustrari nitatur, ac aliquis presbyter ab alterius parochia in suam commigrans, officium celebrare præsumat sine litteris commendatitiis, sicut olim multis in locis actum esse repertum est.

XIV.

De titulo minori ad majorem migrare nul- Ibid. c. 50. li presbytero licitum sit: sed in eo permaneat, ad quem ordinatus est. Quod si inventus fuerit contra statuta id facere, eadem feriatur sententia, qua episcopus, si de minore ad majorem transmigraverit sedem.

XV.

Quicumque presbyter per pretium ecclesiam fuerit adeptus quolibet expulso, omnimodis

CANONES.

Primo omnium admonuimus generaliter cunctos, qui nostro conventui interfuere, ut obedientes sint domino excellentissimo imperatori nostro, & fidem, quam ei promiſſam habent, inviolabiliter conſervare ſtudeant. Orationes quoque assiduas intente fundere pro ejus ſtabilitate ac incolumitate omnes ſe velle, ſecundum noſtram admonitionem, unanimiter profeſſi ſunt, ut miſericordia divina longiori ævo illius manſuetudinem conſervare digneturi.

II.

Ut omnes episcopi ſtudioſe operam divinæ lectioni: ſanctum euangelium, & epiſtolas beati Pauli apoſtoli, non ſolum crebro lectitent, ſed etiam quantum poſſint, memoriæ ſtudeant commendare: ſanctorumque patrum opuſcula ſuper eadem expoſita devote frequentent. Similiter & de ceteris libris canonicis faciant.

III.

Nulli epiſcopo liceat canones, aut librum paſtoralem a beato Gregorio papa editum, ſi fieri poteſt, ignorare in quibus ſe debet unuſquiſque, quaſi in quodam ſpeculo, aſſidue conſiderare.

IV.

Sollicite ſtudeat unuſquiſque epiſcopus gregem ſibi commiſſum ſacra prædicatione, quid agere, quidve vitare debeat, informare. Et ipſe epiſcopus vita, habitu, forma & converſatione ſancta, ſuis ſit ſubjectis exemplum, ut juxta dominicam vocem, videant opera ejus bona, & glorificent patrem Deum, qui in cœlis eſt. Matth. 5.

V.

Epiſcopum non oportere nimium profuſis incumbere convivis: ſed parco & moderato contentus ſit cibo, ne videatur domini abuti ſententia dicentis: *Attendite ne graventur corda veſtra in crapula & ebrietate.* Et quanduu convivatur, potius ſacra lectio ante menſam ejus recitetur, quam otioſa a fuſſuronibus reſonent verba. Luc. 21.

VI.

Peregrini & pauperes convivæ ſint epiſcoporum: cum quibus non ſolum corporali, ſed & ſpiritali refi cianiur alimento.

VII.

Ab omnibus, quæcumque ad aurium & ad oculorum pertinent illecebras, unde vi- Addit. p. cap. 42.

ANNO CHRISTI 813.

modis deponatur, quoniam & ille contra ecclesiasticæ regulæ disciplinam agere dignoscitur, qui alium presbyterum legitime ad ecclesiam ordinatum per pecuniam expulerit, eamque sibi taliter vindicaverit. Quod vitium late diffusum summo studio emendandum est, Iremque interdictendum videtur clericis, sive laicis, ne quis cuilibet presbytero præsumat dare ecclesiam sine licentia & consensu episcopi sui.

XVI.

Addit. 3. c. 5. Ut decimæ quæ singulis dabuntur ecclesiis, per consulta episcoporum a presbyteris ad usum ecclesiæ & pauperum summa diligentia dispensentur.

XVII.

Usum est unanimitati nostræ, ut quilibet episcopus habeat homilias continentes necessarias admonitiones, quibus subjecti erudiantur, id est de fide catholica, prout capere possint, de perpetua retributione bonorum, & æterna damnatione malorum; de resurrectione quoque futura, & ultimo judicio, & quibus operibus possit promereri beata vita, quibusve excludi. Et ut eadem homilias quisque aperte transferre studeat in rusticam Romanam linguam, aut Theotiscam, quo facilius cuncti possint intelligere quæ dicuntur.

XVIII.

Episcoporum sit magna sollicitudo, presbyteris suis tradere baptismi sacramentum, & quid in eodem renuntiandum, quidve credendum sit. Renuntiatur ergo diabolo, & omnibus operibus ejus, & omnibus pompis ejus. Opera ejus intelliguntur & sunt homicidia, fornicationes, adulteria, ebrietates, & multa alia his similia: quæ nimirum diabolico instinctu prius cogitatione mentis concipiuntur, quam opere perpetrentur. Pompæ vero ejusdem sunt superbia, jactantia, elatio, vana gloria, risus, & alia quamplurima, quæ ex his oriri videntur.

XIX.

Presbyteri omnino admonendi sunt, ut cum sacra missarum solennia peregerint, atque communicaverint, pueris aut aliis quibusliber personis adstantibus corpus domini E indiscrete non tribuant. Qui si forte majoribus peccatis fuerint irretiti, magis sibi damnationem quam remedium comparant, 1. Cor. 11. juxta sententiam apostoli dicentis: *Quicumque manducaverit panem, vel biberit calicem domini indigne, reus erit corporis & sanguinis domini. Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat.*

XX.

Item presbyteris injungendum est, ne fas cum clamina foras concl ave dimittant, ubi a quolibet videri possit. Nam criminosos eo-

A dem chrismate unctos aut potatos, nequaquam ullo exemine deprehendi posse a multis putatur.

XXI.

Servandum presbyteris firmiter statuimus, ne tabernas ingrediantur comedendi bibendive caussa. Quod si, post hæc statuta, facere præsumpserint, canonica decernimus sententia feriendos.

XXII.

Episcopis & presbyteris diligenti cautela pertractandum est, qualiter hominibus sua pili delicta confitentibus tempus absti nendi adsc riberat, ut juxta modum peccati pœnitentibus abstinentia indicatur: quoniam varie ab aliquibus facerdotibus & indiscrete hæc judicia proferuntur. Ideo necessarium videbatur nobis, cum omnes episcopi ad sacrum palatium congregati fuerint, ab eis edoceri, cujus antiquorum liber pœnitentialis potissimum sit sequendus.

XXIII.

Canonici & clerici civitatum, qui in episcopiis conversantur, consideravimus ut in claustris habitare debeant simul omnes in uno dormitorio dormiant, simulque in uno refectorio, quo facilius possint ad horas canonicas celebrandas occurrere, ac de vita & conversatione sua admoneri & doceri: victum & vestimentum juxta facultatem episcopi accipiant, ne paupertatis occasione compulsi per diversa vagari, ac turpibus se implicare negotiis cogantur: dimissoque ecclesiastico officio incipiant indisciplinate vivere, & propriis deservire voluptatibus.

XXIV.

Simili modo & abbates monasteriorum, in quibus canonica vita antiquitus fuit, vel nunc videtur esse, sollicite fuis provideant canonicis, ut habeant claustra & dormitoria, in quibus simul dormiant, simulque refician tur, horas canonicas custodiant, victum & vestimenta juxta quod poterit abbas habeant, quo facilius ad Dei servitium possint constringi: sintque abbates sibi fubditis bene vivendo duces & præ vii, viamque demonstrent, qua recte gradiendo ad meliorem vitam pervenire valeant.

XXV.

Monasteria monachorum, in quibus olim regula B. Benedicti patris conservabatur, sed nunc forte qualicumque negligentia subrepente remissius ac diffolutius custoditur; vel certe penitus abolita negligitur, bonum videtur ut ad priftinum reverta ntur statum, & abbates eorumdem in eodem habitu & vita, qua ipfa regula præcipit eos incedere, vivere studeant: quoniam aliqua sunt monasteria, in quibus jam pauci sunt monachi, qui prædicti patris regulam fuis abbatibus promissam habeant: quippe cum ipfi abbates magis ca-

ANNO CHRISTI 813.

nonice, quam monachice, inter fuos conversari videntur.

XXVI.

Porro in monasteriis puellarum multa inveniri possunt, quæ emendatione indigeant. Nam quædam abbatissarum negligentius, quam oporteat, vivere dicuntur, & ob hoc earum vita & conversatio a multis diffamatur: Sed & talium actus fubditam fimilibem imitari velle credendum est. Victus etiam ac vestimenta, aliaque nonnulla necessaria, quæ jure abbatissis præparari debuerant, abstracta sibi eadem conqueritur familia.

XXVII.

Addit. 2. cap. 13. Ut juvenes vidux cito nequaquam velentur, ufque dum probetur illarum religio, & boni ab eis nota fit conversatio: ne forte de eisdem dici possit ab apostolo: *Quæ autem in delicis sunt, viventes mortuæ sunt.*

XXVIII.

Virginibus quoque sacrum velamen accipiendum decreta patrum interdicunt ante xxv. annos, nisi forte aliqua cogente necessitate, pro qua licitum est hæc statuta mutare, ut in canonibus, si requiratur, inveniri poterit.

XXIX.

Presbyteris, diaconibus, cæterisque clericis, infra claustra monasteriorum puellarum non sit concessum habitare. Neque enim intrent monasteria, nisi tempore quo missarum solennia celebranda sunt, vel ala quæ liber ecclesiastica officia peragenda: quibus peractis, statim egredi debeant, ne ibi postea aliquam moram faciant. Similiter & aliis hominibus, eadem monasteria importune frequentare cupientibus, omnis aditus præcludatur.

XXX.

Abbatissæ absque fui episcopi licentia foras egredi non habeant potestatem, nisi cum ad pissimum imperatorem nostrum proficisci voluerint: sed tantum in fuis permaneant monasteriis, ibique & seipsas custodire, sibique commissas servare, quanta poterunt vigilantia, decerrent.

XXXI.

Ut in monasteriis canonicorum, monachorum, seu puellarum, major hominum numerus non admittatur, quam facultas monasterii possit sufferre.

XXXII.

Omnes homines & maxime Christiani, studeant inter se pacem, unanimitatem & concordiam habere; odium vero & discordiam longe a se propellere: neque pro terreno & caduco quæstu, quis invidiæ stimulis agitatus felicitati fratris invideat; sed potius bona quæ sibi optat, eadem & proximis æqualiter cupiat.

XXXIII.

Comitibus, judicibus, reliquoque populo Deo expedit, ut fuis fint episcopis condescendentes & obedientes propter Dei amorem, fuique ordinis honorem, & semper ab eis utile quærant consilium, illorumque salubria non sperannt monita, fed intenta cordis aure audiant. Similiter vero & episcopi prædictas personas humiliter fuscipiant, honorificeque ergo eos in omnibus agant: & fic fese mutuis studeant fublevare consolationibus.

XXXIV.

Summopere admonendi sunt comites & judices, ne viles & indignas personas coram se permittant ad testimonium accedere: quoniam multi sunt, qui pecierare pro nihilo ducunt: in tantum ut pro unius diei fatietate, aut pro qualibet parvo pretio, ad juramentum conducti possint, animæ fuæ periurio perdere minime formidene. Quamobrem tales nequaquam ad quodlibet testimonium admittendi sunt. Et hoc notandum, quod non folum illi qui pejerant, fed etiam qui periuris consentiunt, simili plectendi sunt damnatione.

Addit. 3. cap. 14.

XXXV.

Nullus Christianus pro qualibet placito, vel judicio, a qualibet persona munera exigere, aut accipere debet: quoniam id divina scriptura multis in locis magna interdictit auctoritate, teste scriptura quæ ait: *Munera excæcant oculos sapientum, & subvertunt verba justorum.*

Deut. 15.

XXXVI.

Omnibus communiter intimetur, ut unusquisque omni tempore fuam familiam, & ad fe pertinentes inopes alere ac vegetare studeat: quoniam impium est, & Deo odibile, eos qui divitiis affluunt, nimiisque opibus abundant, non adjuvare miseros & indigentes.

XXXVII.

Sciendum est, quod exceptis diebus dominicis, & illis solennitatibus, quibus & universalis ecclesia, ob recordationem dominicæ resurrectionis solet ftando orare, fixis in terra genibus suppliciter Dei clementiam nobis profuturam, nostrorumque criminum indulgentiam depofcendum est: cujus rei in exemplo ipse dominus nobis dedit exemplum. Sed & Stephanum martyrem, & apostolum Paulum eadem fecisse liber Actuum apostolorum testis est. Ex quibus intelligi datur, oportere Christianum humiliter ad terram prosterni, ne forte illi dicatur: *Quid super bis, terra & cinis?*

Luc. 22.

Act. 7. & 20.

XXXVIII.

Sacerdotes debent fideles admonere, ut quando ad ecclesiam conveniunt, fine ftrepitu ac tumultu eam ingrediantur: in qua etiam quamdiu orationis causfa morantur, nequaquam inanes inter se proferant confabu-

la-

ANNO CHRISTI 813.

lationes. Sed & tempore quo missarum solennia celebrantur, non solum ab otiosis & inutilibus verbis, verum etiam & a pernicessis cogitationibus funditus abstinendum est.

XXXIX.

Addit. 2. cap. 38. Placita quidem saecularia in ecclesiis, vel in atriis ecclesiarum, a comitibus, vicariisque usque modo habita in locis habita ne ulMatth. 21. 12. tra fiant interdicendam est, cum auctoritate domini, qui expulsis de templo negotiatoribus asseruit debere domum Dei domum esse orationis.

XL.

Itemque interdicatur ne mercata & placita ufquam fiant die dominica, qua oportet omnes Christianos a feruili opere in laude Dei & gratiarum actione usque ad vesperam perseverare.

XLI.

Capitular. lib. 1. c. 41. Incestuosi, parricidae, homicidae multi apud nos, heu proh dolor! reperiuntur: sed aliqui ex illis sacerdotum nolunt admonitionibus aurem accommodare, volentes in pristinis perdurare criminibus: quos oportet per saecularis potentiae disciplinam, a tam prava consuetudine coerceri, qui per salutifera fa- C cerdotum monita nolucrunt revocari. Quorum aliquos jam excommunicavimus. Sed illi hoc pariendentes in eisdem perdurarunt criminibus. Quamobrem vestra decernat mansuetudo, quid de talibus deinceps agendum sit.

XLII.

Addit. 3. cap. 62. Admoneant sacerdotes fideles populos, ut noverint, magicas artes, incantationesque, quibusibet infirmitatibus hominum nihil posse remedii conferre: non animalibus languentibus, claudicantibusve, vel etiam moribundis quidquam mederi: non ligaturas esse sum, vel herbarum cuiquam mortalium adhibitas prodesse: sed haec esse laqueos & insidias antiqui hostis, quibus ille perfidus gens humanum decipere nititur.

XLIII.

Bibl. c. 62. Omnes homines admoeomus, ne per singula verba, quasi ad confirmationem suae assertionis, eorum domini in vanum assumant. quod ipse dominus interdicit faciendum, ubi ait: *Ne assumas nomen Dei tui in vanum.* In vanum etenim nomen Dei assumitur, quando aliquis ad singula verba, quibus vult ut sibi ab alio exedatur, Deum omnipotentem testem rei de qua ait, invocat, eumque sibi ita esse adjutorem, sicut ea vera sint quae loquitur. Nam & ipse dominus in euangelio hoc modo prohibetur omne genus juramenti, Matth. 5. *Nolite*, inquit, *omnino jurare, neque per caelum, neque per terram, neque per caput tuum, &c.*

XLIV.

Propter diversas occasiones res pauperum A multis in locis valde attenuatae sunt: eorum ANNO CHRISTI 813. scilicet dicimus, qui liberi esse nolcuntur, & sub potestate potentiorum sunt constituti: quorum si negotia & causas clementia pissimi principis nostri diligenter inveltigari jusserit, reperientur quamplurimi diversis occasionibus ad ultimam pauperratem jam redigi.

XLV.

Quod mensurae & pondera justa ubique habenda sint, testis est Salomon, qui dicit: Prov. 11. quod statera dolosa abominatio sit apud Deum, & pondus aequum voluntas ejus: Et dominus in euangelio: *In qua mensura,* Matt. 7. inquit, *mensi fueritis, remetietur vobis.* Quod licet de mutua ibi dictum indulgencia intelligi possit, tamen non absurde & de hac re dictum accipi valet.

XLVI.

Nonas ac decimas, quas qui res ecclesiasticas tenent, solvere rectoribus ecclesiarum ordinati sunt ad luminaria & stipendia clericorum, multis in locis abstractas esse videmus. Quod saepe jam missis vestris in publicis indicaviraus placitis. Sed inde haetenus aut parum, aut nullum confectum fuimus effectum. Similiter & de restauratione rectorum nobis necessitas incumbit indicare, quia non tantum domus monasteriorum, sed & ipsae ecclesiae, propter rectorum inopiam, ruinas minantur.

XLVII.

Jejunia quando generaliter pro aliqua necessitate indicuntur, diligenter ab omnibus custodienda sunt & observanda. Nec se aliquis improbitate gulae patiatur corrumpi, ut de communi consortio sequestratus, effectum jejunii, quem cum ceteris abstinendo consequi debuit, ingluvie ventris victus turpiter amittat.

XLVIII.

Ebrietatem & crapulam fideles sectari non debere dominus in euangelio auctor est, qui suis auditoribus ita praecipens, *Attendite*, Luc. 21. inquit, *ne graventur corda vestra in crapula & ebrietate*, quae vitia modo apud homines nullius momenti esse putantur. Sed quanta mala de illis generari soleant, facile non possunt comprehendi. Generatur enim de illis quique noxiores corporum morbi, ut physici testantur. Ad tantum quoque merita everteudum quantum nocent ebrietas, non facile deprehendi poterit; quippe cum pene omnium malorum, quae ab horninibus raptim perpetrantur, causla sit & origo ebrietas.

XLIX.

Admonendi sunt domini subditorum, ut Concilio Ilalicō 49. circa suos pie & misericorditer agant: nec eos qualibet injusta occasione condemnent, nec vi opprimant, nec illorum substantiolas injuste tollant: nec ipsa debita, quae a subditis reddenda sunt, impie ac crudeliter exigantur.

Ut

ANNO CHRISTI 813. Concilio Italico 49.

L.

Ut si non frequentius, vel ter laici homines in anno communicent; nisi forte quis maioribus quibuslibet criminibus impediatur.

LI.

Diligenter tractare & inquirere pariter coepimus in coenventu nostro, sicut pia serenissimi principis nostri nobis injunxit admonitio, de illis hominibus, qui exheredati esse dicuntur, si aliquis esset, qui nostris temporibus voluisset dicere, se a quolibet nostrum illis privari rebus, quas pater ejus, aut mater, B aut frater vel aliquis propinquorum ad ecclesias Dei dedisset, & in ejus nomine iterum precaria a rectoribus ecclesiarum acciperentur. Sed in eodem coventu nostro neminem reperimus, qui de hac re adversus nos conqueri voluisset. Nam pene nullus est qui res suas ad ecclesias donet, nisi de rebus ecclesiasticis, aut tantum quantum donavit, aut duplum aut triplum usufructuario accipiat; & quibus ille tunc, vel quantis filiis aut propinquis, a rectoribus impetraverit, post discessum ejus eadem conditione, qua ille tenebat, posteri ejus sibi vindicent. Hae usus & haec ratio apud nos usque modo de talibus tenebatur. Nam & nobis visum est, praedictis hereditibus hanc dare optionem, ut si voluissent traditiones parentum suorum confequi, de qua illi jam erant per legem exclusi, rectoribus ecclesiarum se commendarent, & hereditatem illam in beneficium, unde se adjuvare ac sustentare possent, acciperent.

Haec nos in coventu nostro ita ventilavimus. Sed quemodo deinceps piissimo principi nostro de his agendum placebit, nos fideles ejus famuli libenti animo ad nutum & voluntatem ejus parati sumus.

a CONCILIUM CABILONENSE II.

QUOD CAROLI MAGNI IMPERATORIS JUSSU

Ab episcopis provinciae Lugdunensis in Cabilonensi urbe celebratum anno Christi DCCCXIII. Leonis III. papae XVIII. Caroli ejusdem regni anno XLV. imperii vero XIII.

TITULI CANONUM.

I. *Ut episcopalicet scripturam, canones, & postolale sancti Gregorii.*
II. *Ut quae legenda didicerint opere compleant.*
III. *Ut episcopi fidelas confirmant.*
IV. *Ut episcopi humilitatem atque religionem in omnibus prae se ferant.*
V. *Ut episcopi moribus irreprehensibiles sint.*
VI. *Quod fidelis ad res suas ecclesiis damdas non sint cogendi, nec circumvenicndi.*
VII. *Ut qui machinationibus quibuslibet circumventi comam deposuerint, res earum hereditibus reddantur, & paenitentiam agant qui perpetraverunt.*
VIII. *Ut sacerdotes annonam non congregent ut canes vendant.*
IX. *Ut sacerdotes non sint ebriosi & ebrietate.*
X. *Ut fabricatorem teneant, & omnibus praedicent.*
XI. *Ut episcopus ad publica judicia sua causa suspicaturus non eat.*
XII. *Ut presbyteri, diaconi, monachi villici non sint.*
XIII. *De inhibenda juramento quod ab ordinandis exigebatur.*
XIV. *Quae observanda aut cavenda sint episcopis, & dum parochias suas peragrant.*
XV. *Ut canonum a presbyteris archidiaconis non existant.*
XVI. *Ut episcopi a presbyteris pro balsamo, vel pro luminaribus, nihil accipiant.*
XVII. *De abolenda cena, quem presbyteri episcopis annuum debant.*
XVIII. *Ne episcopi & comites vendici ab ineptis & aliis accipiant.*
XIX. *Ut episcopi & abbates decimas ecclesiis a colonis suis dari non prohibeant.*
XX. *De pace & concordia inter episcopos & comites.*
XXI. *Ut comites & judices recta judicia judicent.*
XXII. *De abolitione eo monachi, ut secundum regulam vivant.*
XXIII. *Ut clericorum ordinationes statutis temporibus fiant.*
XXIV. *De compositione inceptelli clerici & monachi.*
XXV. *Ut publica paenitentia mos antiquus renovetur.*
XXVI. *Ut ecclesia inter heredes non dividatur.*
XXVII. *Quod conjugalia iterati non debeant.*
XXVIII. *Quod matrimonia inita tantum gradibus jungantur, quos canones praefiniunt.*
XXIX. *Quod in nuptiis uxoris quoque parentela observanda sit.*
XXX. *Ut cum quo fornicatus non duxerit, etiamsi diversas damnos habeant.*
XXXI. *De feminis quae filias suas fornicandas ad comfirmandum tenent.*
XXXII. *De his qui se inviter peccata non confitentur.*
XXXIII. *Quod Deo & sacerdoti confitenda sint peccata.*
XXXIV. *Quod perfunctum acceptio in paenitentia judicio caveuda sit.*
XXXV. *Quod multi in paenitentia delictis indulgeant.*
XXXVI. *De his qui ex industria peccant.*
XXXVII. *Quae possibilium concilia canonum sint faciendibus legenda & praedicanda.*
XXXVIII. *Quod paenitentia secundum antiquos canones imponi debeat, repudiatis libellis paenitentialibus.*
XXXIX. *Ut in omnibus missis fiat commemoratio defunctorum.*
XL. *Ut presbyteri degradati paenitentiam agant in monasteriis.*
XLI. *Ut presbyteri altaria parochiae sine literis commendatitiis non recipiantur.*
XLII. *Quod ecclesiae presbyteris fine confcusa episco-*

pi

ANNO CHRISTI 813.

pi dari vel auferri non debeant.

XLVII. *De irritandis ordinationibus, quas faciunt Scoti, qui se episcopos dicunt.*

XLVI. *De presbyteris sine episcopis ad ecclesiam non peregrinantes: & ut cancellarii publici non fiant.*

XLV. *De peregrinatione ad loca sancta, & de quorundam abusu.*

XLVI. *De diffectione adhibenda in perceptione eucharistiæ.*

XLVII. *Quod in carne domini eucharistia fidelibus percipienda sit.*

XLVIII. *Quod infirmi oleo benedicto perungendi sint.*

XLIX. *De locis in quibus missæ celebrandæ sunt.*

L. *De observatione diei dominicæ.*

LI. *Quod prælati ecclesiæ clementer erga subditos agere debeant.*

LII. *Quales in monasteriis abbatissæ præfici debeant.*

LIII. *Instructio pro sanctimonialibus quæ se canonicas vocant.*

LIV. *Quæ curare debeat abbatissa erga sanctimoniales sibi commissas.*

LV. *Abbatissa cum viris boris inconvenientibus non loquatur.*

LVI. *Ad vesperas usque ad primam nulla sanctimonialium cum viris colloquatur.*

LVII. *Abbatissa sine licentia episcopi non exeat: & cum forsi pergit quid curare debeat.*

LVIII. *Abbatissa monachos nec vestiat providere.*

LIX. *Sanctimoniales in monasterio quid observare debeant.*

LX. *Presbyteri in monasteriis peculiarem, nisi ad ecclesiasticum officia, non ingrediantur.*

LXI. *Ut sanctimoniales, cum viris nisi in auditorio, non comedant, nec colloquantur.*

LXII. *Sanctimoniales, nisi abbatissa mittente, non exeant: & cognita sua ad mediam partem monasterii exerceant.*

LXIII. *Nullus laicus claustra illarum, nisi ad operandum, ingrediatur.*

LXIV. *Portaria qualis esse debeat.*

LXV. *Ut abbatissa episcopo in omnibus obediat.*

LXVI. *Ut ab omnibus assidue orationes fiant pro domino imperatore.*

PRÆFATIO.

AXiliante domino nostro Jesu Christo, & imperante serenissimo atque inclyto Augusto Carolo, convenimus episcopi & abbates totius Galliæ Lugdunensis in urbem Cabilonensem; & de quibuldam rebus, in quibus nobis emendatio necessaria videbatur, quædam capitula, quæ subter inferta sunt, eidem domino imperatori præsentanda, & ad ejus sacratissimum judicium referenda annotavimus, quatenus ejus prudente examine ea quæ rationabiliter decretimus confirmentur; sicubi minus aliquid eginus, illius sapientia suppleatur.

CANONES.

I.

Decrevimus juxta sanctorum canonum constitutionem, & ceterarum sanctarum scripturarum doctrinam, ut episcopi assidui sint in lectione, & scrutentur mysteria verborum Dei, quibus in ecclesia doctrinæ fulgore splendeant, & verborum Dei alimentis animas sibi subditas fatiare non cessent, & cum David quotidie domino dicant: *Revela oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua.* Ita videlicet, ut illas scripturas notissimas habeant, quæ canonice appellantur, & earum sensum per patrum tractatus inquirant. Canones quoque intelligant, & librum beati Gregorii papæ de cura pastorali: & secundum formam ibidem constitutam & vivant & prædicent.

II.

Ut ea quæ legendo perscrutantur operi compleant, juxta illud: *Cœpit Jesus facere & docere.* & illud: *Et memoria tenentibus* mandata ejus, ut faciant ea. & illud: *Beati qui scrutantur testimonia ejus, in toto corde exquirunt ea. non enim qui operantur iniquitatem in viis ejus ambulaverunt.* Et quia *non auditores legis, sed factores ejus justificabuntur.* Et *regnum Dei non est in sermone, sed in opere.* Et sine subditis norma vivendi, ita videlicet ut & verbis & exemplis populo ad æternam patriam pergenti ducatum præbeant: ut vita eorum & doctrina nequaquam discordent, sed quæ docent faciant, & quæ faciunt docere studeant. Et prædicatione assidua plebem admoneant, & falce justitiæ a credentium mentibus vitiorum spinas eradicent, & verbi Dei semine agros mentis eorum ad fecunditatem perducant.

III.

b Oportet etiam, ut sicut dominus imperator Carolus, vir singularis manſuetudinis, fortitudinis, prudentiæ, justitiæ, & temperantiæ præcepit, scholas constituant, in quibus & litteras sollertia disciplinæ, & sacræ scripturæ documenta discantur, & tales ibi eruditantur, quibus merito dicatur à domino: *Vos estis sal terræ:* & qui condimentum plebibus esse valeant, & quorum doctrina non solum diversis hæresibus, verum etiam antichristi monitis, & ipsi antichristo resistatur. ut merito de illis in laude ecclesiæ dicatur: *Mille elypei pendent ex ea, omnis armatura fortium.*

IV.

Opportunum ducimus, ut humilitatem atque religionem & in vultu, & in opere; & in habitu, & in sermone demonstrent: ut bene agentes & habitu & vultu demulceant; male agentibus vero ipso suo visu terribiles sint. juxta illud quod in tabernaculo Dei boum & leonum effigies expressæ fuisse memorantur: & dominus in euangelio, & afturiam serpentis, & simplicitatem columbæ habendam percenset.

V.

Ut juxta apostoli vocem sacerdotes irreprehensibiles sint, & moribus ornati: & nequaquam

ANNO CHRISTI 813. 2. Tim. 1.

quam turpibus lucris deserviant, juxta illud quod ait scriptura: *Nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus, ut ei placeat cui se probavit.* Ita turpibus lucris & usuris non solum ipsi abstineant, verum etiam plebes sibi subditas abstinere instituant.

VI.

Imputatur quibusdam fratribus, eo quod avaritiæ causſa hominibus perſuadeant, ut abeuntiantes sæculo res suas ecclesiæ conferant: quod penitus ab omnium mentibus eradicandum est. Animarum quippe salutem inquirere facultas, non lucra terrena debet: quoniam fideles ad res suas dandas non sunt cogendi, neque circumveniendi. Oblatio namque spontanea esse debet, juxta illud quod ait scriptura: *Voluntarie sacrificabo tibi:* & illud: *Omnis populus mente devota obtulerunt donaria domino.* Ecclesia vero sanctæ non solum fideles spoliare non debet: quin potius inopibus opem ferre, ut debiles, pauperes, viduæ, orphani, & ceteri necessitatem patientes, a sancta ecclesia, ut puta a pia matre & omnium gubernatrice, subsidium accipiant: quia res ecclesiæ, quibus episcopi, non ut propris, sed ut commendatitis uti debent, pretia sunt peccatorum, patrimonia pauperum, stipendia fratrum in communi viventium.

VII.

Constituit sane facer iste conventus, ut episcopi, sive abbates, qui non in fructum animarum, sed in avaritiam, & turpe lucrum inhiantes, quoslibet homines illectos circumveniendo retonderunt, & res eorum cali perfuaſione non solum acceperunt, sed potius subripuerunt, penitentiæ canonicæ, sive regulari, ut puta turpis lucri sectatores subjaceant: Hi vero, qui variis promiſſionibus illecti, vel quibuslibet machinationibus perſuaſi, mentis inopes effecti, rerum suarum domini esse neficientes, comam deposuerint, in eo quod ceperunt perseverare cogantur. Res namque, quæ ab illecitis & negligentibus datæ, ab avaris & cupidis non solum acceptæ, sed raptæ noscuntur, heredibus reddantur, qui dementia parentum, & avaritia incentorum, exheredati esse noscuntur. Si vero nescientibus episcopis aut abbatibus miſsitis eorum, quilibet videlicet in clero, hoc fecisse convincuntur, episcopi & abbates desidia, illi vero rapacitate & avaritia judicentur. Hoc vero, quod quisque Deo juste & rationabiliter de rebus suis offert, firmiter ecclesia tenere debet.

VIII.

Oportet etiam, ut si quando sacerdotes fruges, vel quoslibet reditus terræ, congregant & proælanc; non ideo hoc faciant, ut carius vendant & thesauros congregent, sed ut pauperibus tempore necessitatis subveniant.

IX.

Abominabus oculorum auriumque illecebris sacerdotes abstinere debent: & canum, accipitrum, falconum, vel ceterarum hujusmodi rerum curam parvipendere: & histrionum, sive scurrorum, & turpium seu obscenorum jocorum insolentiam, non solum ipsi respuant, verum etiam fidelibus respuenda percenseant.

X.

Ut sobrietatem sacerdotes teneant, & hanc habendam fidelibus prædicent: quia non poteſt libere sobrietatem prædicare, qui se mero ulque ad alienationem mentis inguritat. Hoc & de confessationibus, & de ceteris pestibus ad gastrimargiam pertinentibus servandum est.

XI.

Ut episcopus ad forum, neque ubi publice negotia judiciaria exercentur, non pergat suæ causſæ suffragaturus; nisi forte, ut aut pauperibus oppressis succurrat, aut viduis & orphanis tutionem conferat, aut de verbo Dei judices admoneat, ut juxta domini præceptum juste judicent judicia. Hoc & de abbatibus, & de presbyteris, & diaconibus, & maxime monachis obſervandum est. Si vero eorum qui in clero sunt propria causſa agenda est, cum licentia episcopi & advocato pergat, & suæ causſæ cum justitia suffragetur.

XII.

Ut neque presbyteri, neque diaconi, neque monachi villici fiant.

XIII.

Dictum est interea de quibusdam fratribus, quod eos quos ordinaturi sunt jurare cogant, quod digni sint, & contra canones non sint facturi, & obedientes sint episcopo qui eos ordinat, & ecclesiæ in qua ordinantur, quod juramentum, quia periculosum est; omnes una inhibendum statuimus.

XIV.

Cavendum sane est, ne cum episcopi parochias suas peragrant, quamdam non solum erga subditos, sed erga socios tyrannidem exerceant: nec (quod absit) cum caritate, sed quadam judiciaria invectione stipendia ab eis exigant. Obſervandum etiam modis omnibus est, ut si quando eis peragrandæ parochiæ necessitas incumbit, in confirmandis hominibus, in inquirendis rebus emendatione dignis, in prædicatione verbi Dei, in lucris animarum potius, quam in deprædandis & spoliandis hominibus, & scandalizandis fratribus, operam dent: Et si quando eisad peragendum ministerium suum a fratribus, aut a subditis aliquid accipiendum est, hoc summopere obſervare debent, ne quem scandalizent aut graveut. Tanta ergo in hac re diſcretio tenenda est, ut & verbi Dei

ANNO CHRISTI 813.

prædicator sumptus, ubi proprii desunt, a fratribus accipiat, & idem fratres illius potentia non graventur: exemplo apostoli Pauli. 1. Thess. 2.

A

1. Tim. 5.

Si, qui ne quem graveret, arte & manibus victum quærebat.

XV.

Dist. 94. Distinctio 8.

Dictum est etiam, quod in plerisque locis archidiaconi super presbyteros parochianos quamdam exerceant dominationem, & ab eis census exigant, quod magis ad tyrannidem, quam ad rectitudinis ordinem pertinet. Si enim episcopi, juxta Petri apostoli sententiam, non debent esse dominantes in clero, sed forma facti gregis ex animo; multo minus isti hoc facere debent, sed contenti sint regularibus disciplinis, & teneant propriam mensuram; & quod eis ab episcopis injungitur, hoc per parochias suas exercere studeant, nihil per cupiditatem & avaritiam præsumentes.

1. Pet. 5.

B

XVI.

Quidam fratres dixerunt, consuetudinis antiquæ fuisse in eorum ecclesiis, ut pro balsamo emendo ad chrisma faciendum, sive pro luminaribus ecclesiæ concinnandis, binos vel quaternos denarios presbyteri darent.

C

1. 2. 3. Statut. mun. ut & cur. pro defic. andis basilicis, & dandis ordinibus, nihil accipiendum est, ita etiam pro balsamo, sive luminaribus emendis, nihil presbyteri chrisma accepturi dent. Episcopi itaque facultatibus ecclesiæ balsamum emant, & luminaria singuli in ecclesiis suis concinnanda providerant.

Unde omnes uno consensu statuimus, ut

XVII.

Inventum est, quod in quibusdam locis presbyteri duodenos, vel quaterdenos denarios episcopis in censum annis singulis darent: quod penitus abolendum esse decernimus.

D

XVIII.

Capitular. lib. 2. c. 45.

Dictum est nobis, quod in quibusdam locis episcopi & comites ab incestuosis, & ab his qui decimas non dant, vvadios accipiant, & a presbyteris pro quibusdam negligentiis, & inter se pecuniam dividant. quod penitus abolendum. decrevimus, ne forte avaritiæ locus detur. Et constituimus, ut incestuosi juxta canonicam sententiam pœnitentia multentur: qui vero decimas post crebras admonitiones dare neglexerint, excommunicentur. juramento vero eos constringi nolumus propter periculum perjurii.

E

XIX.

16. q. 3. Quæsti. fin. grat.

Questi sunt præterea quidam fratres, quod essent quidam episcopi & abbates, qui decimas non finerent dari ecclesiis, ubi illi coloni traditas audiunt. Proinde decrevit sacer ille conventus, ut episcopi & abbates de agris & vineis, quæ ad suum vel fratrum stipendium habent, decimas ad ecclesias deferri faciant: familiæ vero ibi deas decimas suas, ubi in-

fantes eorum baptizantur, & ubi per totum anni circulum missas audiunt.

Act. 15. Christ 815.

XX.

Si inter omnes fideles pax & concordia habenda est, dicente apostolo: *Sequimini pacem & sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum*, multo magis inter episcopos & comites esse debet, qui post imperialis apicis dignitatem populum Dei regunt. Ita enim inter se concordare debent, ut alterutrum fibi, ad Dei servitium peragendum, & ministerium suum explendum, non solum non nocarent, quin potius adminiculo sint.

XXI.

Comitibus vero & judicibus hoc summopere observandum est, ut juste judicent, & nequaquam in judicio munera, seu personas accipiant, dicente domino: *Nom accipies personam, nec munera, quia munera excæcant oculos sapientum, & mutant verba justorum.* Sed & ministros, quos vicarios & centenarios vocant, justos habere debent: ne forte eorum avaritia, aut rapacitate populus graventur, & amissis facultatibus in paupertatem redigatur. Testes vero probatissimi & pauci de pluribus esse debent tales, de quorum fide non dubitetur. Multum autem prodest testium cupiditate & falsitate refpublica læditur.

Deut. 16.

Exod. 23.

C

XXII.

De abbatibus vero & monachis, ideirco hic pauca scribimus, quia pæne omnia monasteria regularia in his regionibus constituta, secundum regulam sancti Benedicti se vivere fatentur: quæ beati Benedicti documenta per omnia demonstrant, qualiter eis vivendum sit. Inquiratur ergo diligenter, ubi secundum ipsum ordinem vivitur, & ubiab ipso ordine digressum est, ut juxta ejusdem beati viri institutionem vivere certent, qui se ut ita viverent cum attestatione professi sunt.

D

XXIII.

Decrevimus enim secundum institutionem, presbyterorum, diaconorum, & ceterorum graduum inferiorum ordinationes statutis temporibus fieri debere.

XXIV.

De episcopis vero, presbyteris, & diaconibus, & monachis inter se, quæ contigerunt a domino imperatore est, cui illius homicidii pretium ex solvendum sit.

E

XXV.

Pœnitentiam agere juxta antiquam canonum institutionem in plerisque locis ab usu recessit, & neque reconciliandi, antiqui moris eo servatur: ut a domino imperatore impetretur adjutorium, qualiter si quis publice peccat, publica multetur pœnitentia, & secundum ordinem canonum pro merito suo excommunicetur & reconcilietur.

Per-

ANNO CHRISTI 813.

Perlatum ad nos est, quod inter heredes ecclesiæ in rebus propriis constituæ dividantur, & tanta per eamdem divisionem simultas oriatur, ut unus altaris quatuor partes fiant, & singulæ partes singulos habeant presbyteros: quod sine discordia, & simultate nullo modo geri potest. Unde nobis visum est, quod hujusce modi ecclesiæ inter heredes divisi non debeant, & si in contentionem venerint, & simultates inter eos surrexerint, per quas sacerdos suo ibi officio canonice fungi non possit, præcipiatur ab episcopo civitatis, ut nullo modo ibi missarum solemnia celebrentur, donec illi ad concordiam redeant, & pari voto atque consilio ecclesia illa sacerdotem canonice habeat, qui libere ibi suum ministerium peragere possit.

Ibid. c. 16.

XXVII.

Dictum nobis est, quod quidam de plebe bis & ter ab episcopis, ignorantibus eisdem episcopis, confirmentur. Unde nobis visum est, eamdem confirmationem, sicut nec baptismum, iterari minime debere.

XXVIII.

Interrogaverunt nos quidam de affinitate propinquitatum, & in quibus gradibus matrimonia jungenda sint. Quibus ad canones currere præcipimus, & quod in eis continetur, hoc ab eis in negotio, sicut & in ceteris, observari debere.

1. Tonic. in illo sexto Nov. Testam.

XXIX.

Deo p. 3. cap. 46.

Sane quæ in proprio viro, hæc nimirum in uxoris parentela de lege nuptiarum regula custodienda est. Quia ergo constat eos duos esse in carne una, communis illis utrimque parentela esse credenda est, sicut scriptum est: *Erunt duo in carne una.*

Gen. 2. & Ephes. 5.

XXX.

Dictum nobis est, quod quidam legitima

29. q. 2. Dictum est nobis quod. Addit. 3. cap. 18. Matth. 19.

fervorum matrimonia potestativa quadam præsumptione dirimant, non attendentes illud evangelicum: *Quod Deus conjunxit, homo non separet.* Unde nobis visum est, ut conjugia servorum non dirimantur, etiamsi diversos dominos habeant: sed in uno conjugio permanentes dominis suis serviant. Et hoc in illis observandum est, ubi legalis conjunctio fuit, & per voluntatem dominorum.

XXXI.

29. q. 2. Dictum est nobis. quæst. 4.

Dictum etiam nobis est, quasdam feminas desidiose, quasdam vero fraudulenter, ut a viris suis separentur, propriosfilios coram episcopis ad confirmandum tenuisse. Unde nos dignum duximus, ut si qua mulier filium suum desidia, aut fraude aliqua, coram episcopo tenuerit ad confirmandum, propter fallaciam suam, aut propter fraudem, quamdiu vivet, agat pœnitentiam, a viro tamen suo non separetur.

Addit. 1. cap. 13.

XXXII.

Sed & hoc emendatione indigere perspeximus, quod quidam dum confitentur peccata sua facerdotibus, non plene id faciunt: Quia ergo constat hominem ex duabus esse substantiis, anima videlicet & corpore, & interdum animi mora, interdum carnis fragilitate peccatur, follerti indagatione debent inquiri ipsa peccata, ut ex utrifque plena fit confessio: scilicet ut & ea confiteantur quæ per corpus gesta sunt, & ea quibus in sola cogitatione delinquitur. Instruendus est itaque peccatorum suorum confessor, ut de octo principalibus vitiis, sine quibus in hac vita difficile vivitur, confessionem faciat: quia aut cogitatione, aut quod est gravius opere eorum instinctu peccavit. Odium enim, invidia, superbia, vel ceteræ hujusmodi animæ pestes tanto periculosius lædunt, quanto subtilius serpunt.

Addit. 1. cap. 19. Prov. 9. 16. Cap. 32.

XXXIII.

Ibid. c. 31.

Quidam Deo solummodo confiteri debere dicunt peccata, quidam vero sacerdotibus confitenda esse perconsentdicunt: quod utrumque non sine magno fructu intra sanctam fit ecclesiam. Ita dumtaxat & Deo, qui remissor est peccatorum, confiteamur peccata nostra, & cum David dicamus: *Delictum meum cognitum tibi fecimus, & injustitiam meam non abscondi: dixi confitebor adversum me injustitias meas domino, & tu remisisti impietatem peccati mei*

Jac. 5.

& secundum institutionem apostoli, confiteamur alterutrum peccata nostra, & oremus pro invicem ut salvemur. Confessio itaque quæ Deo fit, purgat peccata: ea vero quæ sacerdoti fit, docet qualiter ipsa purgentur peccata. Duas namque salutis & dantis tis auctor & largitor, plerumque hanc præber fuit potentiæ invisibili administratione, plerumque medicorum operatione.

XXXIV.

Ibid. c. 32. Jac. 5. Cap. 10.

Quia igitur, apostolo teste, non est personarum acceptio apud Deum, & inomnibus judicii cavenda est; multo magis in hoc pœnitentiæ judicio præcaveri debet, ut nullus facerdotum utquam, aut gratia, aut odio alicujus personæ, secus judicet quam quod in canonibus sacris invenerit, aut quod illi secundum sanctarum scripturarum auctoritatem, & ecclesiasticam consuetudinem, rectius visum fuerit. Si ergo medici, qui corporibus medicinam inferre conantur, nequaquam propter personæ cujuslibet acceptionem, his quos sanare cupiunt, cauterio, aut ferro, aut duris aliis quibusbibet rebus parcunt; multo magis id ipsum his obſervandum est, qui non corporum, sed animarum medici existunt. Neque enim pensanda est pœnitentia quantitate temporis sed ardore meroris, & mortificatione corporis. Cor autem contritum & humiliatum Deus non spernit.

Ezech. 18. Psal. 50.

ANNO CHRISTI 813.

XXXV.

Multi, quod non sine dolore dicendum est, in pœnitentia non tam peccati remissionem, quam temporis constituti expectant expletionem. Et si carnium & vini usus eis interdictus est, mutata non voluntate, sed ejusdem cibi aut potus perceptione, in tantum deficiis fuis indulgent, ut deficiofius, his interdictis, aliorum ciborum vel potionum appetitu vivere cognoscantur. Spiritalis autem abſtinentia quæ in pœnitentibus poſſimum vigere debet, & quorumdam ciborum ac potionum perceptiones & deſiderium fugere debet. Illæ, inquam, ille magis parſimoniæ ſervire cenſendus eſt, qui ſibi non ſolum quarumdam rerum perceptiones, ſed delectationes corporis penitus interdicit.

Ibid. c. 18. Leo pœn. 15 cap. 70.

XXXVI.

Sed nec hoc prætereundum putavimus, quod quidam exinduſtria peccantes propter eleemoſynarum largitionem quamdam ſibi promittunt impunitatem. Eleemoſyna enim extinguit peccata, juxta illud: *Ignem ardentem extinguit aqua, & eleemoſyna extinguit peccata.* Sed ei, quæ aut neceſſitate, & aut caſu, aut qualibet hunt fragilitate. Ea vero quæ ex induſtria, aut cujuslibet libidinis explendæ cauſa, idcirco fiunt ut eleemoſynis redimantur, nequaquam eis redimi poſſunt: quia qui hoc perpetrarunt, videntur Deum mercede conducere, ut eis impune peccare liceat. Non ergo quis idcirco peccare debet ut eleemoſynam faciat: ſed ideo eleemoſynam facere debet, quia peccavit. Mentem enim & corpus, quæ libido traxit ad culpam, afflictio & contritio debet reducere ad veniam.

Eccl. 3.

XXXVII.

Cum igitur omnia concilia canonum, quæ recipiuntur, ſint a ſacerdotibus legenda & intelligenda, & per ea ſit eis vivendum & prædicandum: neceſſarium duximus, ut ea quæ ad fidem pertinent, & ab de extirpandis vitiis & plantandis virtutibus ſcribuntur, hoc ab eis crebro legatur, & bene intelligatur, & in populo prædicetur.

D

XXXVIII.

Addit. 3. cap. 23.

Modus autem pœnitentiæ peccata ſua confitentibus, aut per anticipatum canonum inſtitutionem, aut per ſanctarum ſcripturarum auctoritatem, aut per eccleſiaſticam conſuetudinem, ſecut ſuperius dictum eſt, imponi debet: expeditis ac penitus eliminatis libellis, quos pœnitentiales vocant, quorum ſunt certi errores, incerti auctores, de quibus recte dici poteſt: *Mortificabant animas, quæ non moriuntur, & vivificabant animas, quæ non vivebant.* Qui dum pro

Ezech. 13.

[illegible] gravibus leves quoſdam & inuſitatas [illegible] pœnitentiæ modos, conſuluit

A pulvillos, ſecundum propheticum ſermonem, ſub omni cubito manus, & faciunt cervicalia ſub capite univerſæ ætatis ad capiendas animas.

ANNO CHRISTI 813.

XXXIX.

Viſum præterea nobis eſt, ut in omnibus miſſarum ſolennitatibus pro defunctorum ſpiritibus loco competenti dominus deprecetur. Sicut enim nulla dies excipitur, qua non pro quibuslibet neceſſitatibus dominus deprecetur, ita nimirum nulla dies excipi debet, quin pro animabus fidelium preces domino in miſſarum ſolennibus fundantur. Antiquitus hunc morem igitur ſancta eccleſia tenet, ut & in miſſarum ſolennitatibus, & in aliis precibus, domino ſpiritus quieſcentium commendet, dicente beato Auguſtino: Non ſunt prætermittendæ ſuppli- B cationes pro ſpiritu mortuorum, quas faciendas pro omnibus in Chriſtiana & catholica ſocietate defunctis, etiam tacitis nominibus eorum, ſub generali commemoratione ſuſcepit eccleſia: ut quibus ad iſta deſunt parentes, aut filii, aut quicumque cognati vel amici, ab una eis exhibeantur pia matre communi.

Ino pœn. 15. cap. 61.

Ino pœn. 15. cap. 70.

Ino pœn. 15. cap. 69.

C

XL.

Dictum nobis eſt, presbyteros propter ſuam negligentiam canonice degradatos facularitez gradu amiſſo vivere, & pœnitentiæ bonum negligere. Unde ſtatuimus, ut gradu amiſſo, agendæ pœnitentiæ gratia in monaſterio, aut canonico aut regulari, mittantur. Si vero hoc fieri cauſſa quælibet prohibuerit, ubicumque ſint, pœnitentiam agere non deſiſtant. Si autem amiſſo gradu ſeculariter vivere voluerint, & pœnitentiam agere neglexerint, ab eccleſiæ communione ſeparentur.

XLI.

Presbyter proprio loco dimiſſo ad alium migrans nequaquam recipiatur, niſi ſuæ migrationis cauſſam dixerit, & ſe innocenter viviſſe in parochia, in qua ordinatus eſt, ſub teſtibus probaverit. Litteras etiam habebit, in quibus ſint nomina epiſcopi & civitatis plumbo impreſſa, quibus cognitis, & talibus inventis, quibus fides adhiberi poſſit, recipiatur.

Ino pœn. 6. cap. 56.

XLII.

Inventum eſt, quod multi arbitrii ſui temeritate, & quod eſt gravius ducti cupiditate, presbyteris quibuslibet abſque conſenſu epiſcoporum eccleſias dant vel auferunt. Unde oportet, ut canonica regula ſervata, nullus abſque conſenſu epiſcopi cuilibet presbytero eccleſiam det. Quam ſi juſte adeptus fuerit, hanc non niſi gravi culpa ſua, & coram epiſcopo canonica ſeveritate amittat.

Addit. 3. cap. 16.

XLIII.

Sunt in quibuſdam locis Scoti, qui ſe di-

Ibid. c. 56.

ANNO CHRISTI 813.

dicunt epiſcopos eſſe, & multos negligentes, abſque licentia dominorum ſuorum, ſive magiſtrorum, presbyteros & diaconos ordinant: quorum ordinationem, quia plerumque in Simoniacam incidit hæreſim, & multis erroribus ſubjacet, modis omnibus irritam fieri debere omnes uno conſenſu decrevimus.

XLIV.

Superius ſcripſimus presbyteros villicos eſſe non debere: & nunc eis in tabernis bibere, cancellarios publicos eſſe, nundinas inſolenter peragrare, Romam ſive Turonum abſque licentia epiſcopi ſui adire, penitus decrevimus inhibendum.

XLV.

Nam & a quibuſdam, qui Romam Turonumve, & alia quædam loca ſub prætextu orationis inconſulte peragrant, plurimum erratur. Sunt presbyteri, & diaconi, & ceteri in clero conſtituti, qui negligenter viventes, in eo non purgari ſe a peccatis putant, & miniſterio ſuo fingi debere, ſi præfata loca attingant. Sunt nihilo minus laici, qui putant ſe impune aut peccare, aut peccaſſe, quia hæc loca oraturi frequentant. Sunt qui- C dam potentum, qui acquirendi cenſus gratia ſub prætextu Romani, ſive Turonica itineris, multa acquirunt, multos pauperum opprimunt; & quod ſola cupiditate faciunt, orationum ſive ſanctorum locorum viſitationis cauſſa ſe facere videri affectant. Sunt pauperes, qui vel ideo id faciunt, ut majorem habeant materiam mendicandi. De quorum numero ſunt illi, qui circumquaque vagantes, illo & pergere nescientur, vel quia tantum ſunt vecordes, ut putent ſe ſanctorum locorum ſola viſione a peccatis purgari, non attendentes quod ait beatus Hieronymus: Non Hieroſolymam viſiſſe, ſed Hieroſoly- Epiſtol. ad Fabiolam de tabernaculis mansionibus. mis bene viviſſe, laudandum eſt. c De quibus omnibus omnimi imperatoris, qualiter ſint emendanda, ſententia expectetur. Qui vero peccata ſua faceredotibus, in quorum ſunt parochiis, confeſſi ſunt, & ab his agendæ pœnitentiæ conſilium acceperunt, ſi oratoribus inſiſtendo, eleemoſynas largiendo, vitam emendando, mores componendo, apoſtolorum limina, vel quorumlibet ſanctorum invifere deſiderant, horum eſt devotio modis omnibus colludanda.

XLVI.

Capitular. Ludov. c. 40. In perceptione corporis & ſanguinis dominici magna diſcretio adhibenda eſt. Cavendum eſt enim, ne ſi nimium in longum differatur, ad pernicium animæ pertineat, dicente domino: *Niſi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus ſanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Si vero indiſcrete accipiatur timendum eſt illud quod ait apoſtolus: *Qui enim manducat & bibit indigne, judicium*

Joan. 6.

1. Cor. 11.

Concil. General. Tom. IX.

Q 3

A *ſibi manducat & bibit.* Juxta ejuſdem ergo apoſtoli documentum, probare ſe debet homo, & ſic de pane illo manducare, & de calice bibere: ut videlicet abſtinens aliquot diebus ab operibus carnis, & purificans corpus animamque ſuam, præparet ſe ad percipiendum cœleſtem ſacramentum, exemplo David, qui niſi ſe faſtus fuiſſet abſtinuiſſe ab opere conjugali ab heri & nudiuſtertius, panes propoſitionis nequaquam a ſacerdote acceppiſſet.

XLVII.

In cœna domini a quibuſdam perceptio Addit. 1. cap. 31. euchariſtiæ negligitur. Quæ quonism in eadem die ab omnibus fidelibus, exceptis his quibus pro gravibus criminibus inhibitum eſt, percipienda fit, eccleſiaſticus uſus demonſtrat, cum etiam pœnitentes eadem die ad percipienda corporis & ſanguinis dominici ſacramenta recocinliat.

XLVIII.

Secundum beati apoſtoli Jacobi documentum, cui etiam ſacramenta patrum conſonant, infirmi oleo, quod ab epiſcopis benedicitur, a presbyteris ungi debent. Sic enim ait: *Infirmatur quis in vobis? inducat presbyteros eccleſiæ, & orent ſuper eum, unguentes eum oleo in nomine domini, & oratio fidei ſalvabit infirmum, & alleviabit eum dominus; & ſi in peccatis eſt, dimittentur ei.* Non eſt itaque parvipendenda hujuſcemodi medicina, quæ animæ corporiſque mederi languoribus.

Ibid. c. 31. Jac. 5.

XLIX.

In quibus locis, & quo apparatu, miſſarum ſolennia, exceptis baſilicis, celebran- Ibid. c. 41. debeant, & utrum celebrari debeant, in concilio Laodicenſi ita ſcribitur: *Quod non oporteat in domibus oblationes celebrari ab epiſcopis, vel a presbyteris.*

D

L.

Diei interea dominici obſervatio & venieratio plurimum negligitur. Unde oportet, ut authentica conſtitutione illius venerandæ diei obſervatio juxta imperium domini imperatoris ſtatuatur.

LI.

Quia ergo conſtat, in eccleſia diverſarum Capitular. lib. 1. cap. conditionum homines eſſe, ut ſint nobiles & lib. 3. c. ignobiles, ſervi, coloni, inquilini, & cetera hujuſcemodi nomina, oportet ut quicumque eis præſati ſint, clerici, ſive laici, clementer erga eos agant, & miſericorditer eos tractent, ſive in exigendis ab eis operibus, ſive in accipiendis tributis, & quibuſdam debitis: ſciantque eos fratres ſuos eſſe, & unum ſecum habere patrem Deum, cui clamant: *Pater noſter qui es in cœlis*, & unam ſecum matrem ſanctam eccleſiam, quæ eos intemerato facti fontis utero genuit. Diſciplina igitur eis miſericordiſſima, & gubernatio opportuna adhibenda eſt: diſciplina, ne indiſciplinate vivendo auctorem ſuum of-

Matth. 6.

E

fen-

ANNO CHRISTI 813.

fendant; & gubernatio, ne in quotidianis vitæ commeatibus prælatorum adminiculo destituti patiantur.

LII.

1Ibid.649. Monasteriis sane puellaribus tales præesse debent feminæ; & abbatissæ creari, quæ & se & subditum gregem cum magna religione & sanctitate custodire norint, & hisquibus præsunt prodesse non desinant. Sed & se & illas ita obtineant, ut neque vasa sancta in ministerio domini præparata. Talem enim se debet abbatissa exhibere subditis in habitu, in veste, in omni convictu, ut eis ad cælestia regna pergentibus ducatum præbeat. Sciat etiam, se pro hisquas in regimine accepit, in conspectu domini rationem reddituram.

LIII.

Libuit namque huic sacro conventui, quasdam admonitiunculas breviter eis sanctimonialibus scribere, quæ se canonicas vocant: quoniam hæ quæ sub monasticæ regulæ normina degunt, totius vitæ suæ ordinem in eadem quam profitentur regula scripturam habent.

LIV.

Abbatissa diligentem habeat curam de congregatione sibi commissa, & providеat ut in lectione, & in officio, & in psalmorum modulatione ipsæ sanctimoniales strenuæ sint, & ut omnibus operibus bonis illa eis ducatum præbeat, utpote pro animabus earum rationem in conspectu domini redditura, & stipendia sanctimonialibus præbeat necessaria, ne forte per indigentiam cibi, aut potus peccare compellantur.

LV.

Abbatissa cum viris, clericis, sive laicis, horis incompetentibus non loquatur: sed quidquid cum maſculis, clericis, sive laicis, de rebus necessariis peragere debet, a quinta hora usque ad vesperitinam peragat. Et hoc non cum singulis, sed coram pluribus.

LVI.

A vespera usque ad primam, neque abbatissa, neque aliquas sanctimonialium, cum quibuslibet maſculis ullum colloquium habeant, nisi forte talis fuerit occasio, quam evitare non possint. & si necessitas incubuerit, id coram testibus fiere debebunt.

LVII.

Abbatissa, quæ in civitate monasterium habet, nequaquam de monasterio egrediatur, nisi per licentiam episcopi sui, aut qui ejus vicem obtinet: nisi forte aut imperialis justio eam cogat, aut prolixitas itineris id facere minime permittat. Et si quando foras pergit, de sanctimonialibus, quas secum ducit, earum & vigilantiam habeat, ut non prava latio peccandi licentiat sive occasionem præbeat. Sed & sanctopergit, in monasterio ea ratione vivat sua conversatione deceat, quæ sanctimonialium animabus utilitatem & regularem habeat.

LVIII.

Habeat etiam abbatissa studium, aut in ædificando ea quæ ad sanctimonialium necessitatem pertinent, aut in restaurando.

LIX.

Sanctimoniales in monasterio constitutæ habeant studium in legendo, & in cantando, in psalmorum celebratione, sive orationе: & horas canonicas, matutinam videlicet, primam, tertiam, sextam, nonam, vespertinam, completoriam pariter celebrent, & omnes, excepta quam infirmitas tenet, in dormitorio dormiant, & omnibus diebus ad collationem veniant.

LX.

Non debere presbyteros amplius in monasterio puellari immorari, nisi donec missarum solemnia celebrent, aut aliquid ibi de Dei servitio & suo ministerio expleant.

LXI.

Non debere sanctimoniales in propriis manſionibus cum aliquibus maſculis, clericis, sive laicis, consanguineis, sive extraneis, bibere, sive comedere: sed si quando id agendum est, in auditorio agatur; & ubi auditorium deest, fiat. Et cum nullo maſculo eis colloquium habere liceat, nisi in auditorio, & ibi coram testibus.

LXII.

Sanctimoniales, nisi forte abbatissa sua pro aliqua necessitate incumbente illas mittente, nequaquam de monasterio egrediantur. Hæ vero, quæ famulos aut famulas non habent ad exercenda negotia, ad mediam portam monasterii perveniant, & ibi coram testibus negotium sum exerceant.

LXIII.

Nullus vasſus abbatissæ, nec minister aliquis, nec clericus, nec laicus, clausſtra sanctillarum Dei ingrediatur, nisi forte quando necessitas operandi incumbit.

LXIV.

Portaria non eligatur, nisi quæ ætate matura sit, & testimonium habeat bonum, & vitæ probabilis sit.

LXV.

Quidquid in his capitulis minus est, ab episcopo suo abbatissa perquirat, & illi in omnibus obediens sit, secundum canonicam institutionem, sicuti justum & rectum est.

LXVI.

Interea omnis iste conventus gratissima delibertatione decrevit, ut ab omnibus indesinenter orationes fiant, pro vitæ incolumitate & pro salute animæ & corporis domini imperatoris, prolisque ejus, pro statu regni, pro remissione peccatorum, & cælestis regni collatione: ita dumtaxat, ut semper magisque magis per incrementa temporum talis crescat observatio. Dixit etiam, se scripturarum sanctarum monita, & canonum instituta diligenti indagatione perquirere, & indefessa atque infatigabili obiervatione, auxiliante domino, velle perficere.

Hæc itaque pauca de pluribus, quæ necessaria perspeximus, cum magna brevitare, domini imperatoris prudenti judicio præsentanda annotavimus. Ceterum quid generaliter in omnibus & ab omnibus sequendum sit, quidve vitandum, qualiterve intra sanctam ecclesiam sit vivendum, qui plenius nosse desiderat, diligenter in scripturarum prata percurrere non desistat.

ANNO CHRISTI 813.

CAROLI MAGNI IMPERATORIS CAPITULARE.

Anno imperii ejus 13. post synodos præcedentes editum, de iis quæ episcopi congregati in unum observanda decreverant, & admonenda.

TITULI CAPITULORUM.

1. *De baptismo rite celebrando.*
II. *Ut laici presbyteros de ecclesiis non ejiciant.*
III. *Ut laici pro datis ecclesiis munera non exigant.*
IV. *Ut canonici & monachi secundum ordinem vivant.*
V. *Ut in monasteriis puellarum presbyteri peculiaris curia non habeatur.*
VI. *Ut plures in monasteriis, quam forte possint, non recipiantur.*
VII. *De decimis.*
VIII. *De incestuosis investigandis & coercendis.*
IX. *De pace & concordia.*
X. *Ut comites episcopis obediant, & justitias faciant.*
XI. *Ut tempore famis unusquisque suos alere studeat:*
XII. *Ut episcopo liceat de thesauro ecclesiæ pauperibus erogare.*
XIII. *Ut justa sint pondera & mensura.*
XIV. *Ut prædicatio ubique fiat, & ab omnibus intelligatur.*
XV. *De iis qui dominicas die ferii non debent.*
XVI. *Ut episcopi parochias suas circumeant.*
XVII. *Ut chorisma sub specie confectionis non fiat.*
XVIII. *Ut presbyteri parochias bene doceant.*
XIX. *Ut in ecclesiis antiquis sua jura serventur.*
XX. *In ecclesiis septilibus quæ liceat.*
XXI. *Ut placita in ecclesiis earumve atriis non fiant.*
XXII. *Ut res pauperum fraudulenter non acquirantur.*
XXIII. *Ut fugitivi clerici redire compellantur.*
XXIV. *Ut qui irreflexum habet oculum, ad ejus fortem cella adjuvet.*
XXV. *De publici criminis rei publica pœnitentia subjiciantur.*

a Concilium.] Hæc synodus eadem occasione, eodemque tempore celebrata est quo duæ præcedentes: confluxit hæc in ea 66. episcopi ad discipliuam ecclesiasticam pertinentes.

Carolus Magnus ducta Deuteronomia.

b *Oportet etiam ut sacri domini imperator Carolus.*] De Deuteronomio reformatione & bonarum artium restauratione hæc Anfegisus lib. 1. *Carolus ſpiritum conſtituit in ſingulis monaſteriis & epiſcopis ſuis, ubi ingenuarum & ſervarum filii grammaticam, muſicam & arithmeticam discerunt.* Eo namque profundi bonæ literæ demerſæ erant, ut ſi quis nobilium ingenui vellet eas addiſcere, magnanum non inveniret qui doceret. Unde Lupus in epiſtola ad Egilbaldum: *Nos, inquit, Imperatoris ſit ſupra memoratum & longo ſilentio priſcorum ſtudia pene interciſſam, à tenebroſa domino non exulitas ſuſcitare poſſum. Siquidem noſtra memoria ſit familiarem imperatorem Carolum (cui literæ conſtat deberi) ut exercitatis pueris nonnullis, & ſtudium ſapientiæ ſitientibus, aliquantulum quidem exiſtere caput, facilique ſtudium ſapientiæ ſubolem præterire doctum, Romanis alis ceteris, & secundarium amici ad ſimilia gloria.* Idem inſtituit Joſua Autiſiodorenſis, qui quantum operæ Caroli Magni Germaniæ & Galliæ ecclesiæ ſtudio bonarum literarum profuerint, docet his verbis: *Non ſolum apud Germaniam ſtudium litterarum & amor ſanctarum ſcripturarum, verumetiam ſtudia & ſervantiſſima deſiderio alium eſt, ut omnino spem ſeroſus in ſui ſenectute ecclesiæ ſilli & liberalium artium explere diſſeptum, & divinarum ſcripturarum perfecta pollen intelligentia.*

Carolus Magnus Imperator.

c *Ut ſacerdotes & ſervientes & peregrinantes ſuſcipiant.*] Hæc confirmavit Ludovicus Pius in ſynodo quam ſub eodem imperio habuit Aquisgrani cap. 12. ejusdem libri. *Ubi ſacerdotes, & ſervientes & peregrinantes, & ſolitarii ut manſionem ſuſcipiant, & ſecundum quod ſuſcipiendum ſit, cum de pauperibus, tum & vagantibus cap. 12.*

ANNO CHRISTI 811.

XXVI. *Ut presbyteri quod docent opere compleant.*

XXVII. *De presbyteris qui confessiones vicedeum dare nolunt.*

XXVIII. *De transitoribus quos faidosi homines excipiebant.*

CAPITULA.

I.

Conc. Antiss. I. c. 20. 3.

UT unusquisque archiepiscopus suos suffraganeos diligenter studioseque admonere studeat, ut unusquisque suos presbyteros pariter investigare non negligat, baptismatis sacramenta qualiter agant, & hoc eos studiose doceant, ut ordinabiliter fiat.

II.

Anfelm. 6. can. 4.

Ut laici presbyteros non ejiciant de ecclesiis, nec alios mittere præsumant.

III.

Anfelm. 6. can. 2.

Ut laici omnino non audeant munera exigere a presbyteris propter commendationem ecclesiæ cuique presbytero.

IV.

Anfelm. 6. can. 6.

Providendum necesse est, qualiter canonici vivere debeant, nec non & monachi, ut secundum ordinem canonicum & regularem vivere studeant.

V.

Magnutin. can. 26.

De monasteriis puellarum, ut presbyterore opportuno tempore ad missarum solemnia licceat advenire, & iterum ad proprias ecclesias redire.

VI.

Magnutin. can. 29.

Ut plures non mittantur in monasteria canonicorum, atque monachorum, seu puellarum, quam sufferri possit.

VII.

De decimis admonendis.

VIII.

Magnutini. can. 13.

De incestuosis omnino investigandum, ut ab ecclesia expellantur, nisi pœnitentiam egerint.

IX.

Anfelm. 6. can. 12.

Ut pax sit & concordia inter episcopos & comites, & reliquos clericos, & monachos, & laicos.

X.

Anfelm. 6. can. 13.

Ut comites & judices, ceu reliquus populus, obedientes sint episcopo, & invicem consentiant ad justitias faciendas, & munera pro judicio non accipiant, nec falsos testes.

XI.

Anfelm. 6. can. 14.

Ut unusquisque propter inopiam famis suos familiares, & ad se pertinentes, gubernare studeat.

XII.

Theod. I. can. 15.

Ut uniciuique episcoporum liceat de thesauro ecclesiæ pauperibus erogare ad nutrimentum secundum canones, cum testibus.

XIII.

Anfelm. 6. can. 21.

Ut pondera & mensuræ ubique æqualia sint & justa.

XIV.

Magnutin. can. 25.

De officio prædicationis, ut juxta quod bene vulgaris populus intelligere possit affidue fiat.

XV.

Anfelm. 6. can. 16. Magnutin. can. 37.

Ne dominicis diebus mercatum fiat, neque placitum, & ut his diebus nemo ad pœnam, vel ad mortem judicetur, & de operibus cavendis admonetur.

XVI.

Anfelm. 6. can. 17.

Ut unusquisque episcopus iotetim circumeat

A parochiam suam docendo & admonendo, & quæque sunt necessaria emendare studeat: & si quid emendare nequiverit, ad prædictum placitum proferat.

ANNO CHRISTI 811.

XVII.

Ut presbyteri sub sigillo custodiant christma, & nulli sub prætextu medicinæ, vel malefici dare præsumant. Quod si fecerint, honore privenitur,

Anfelm. 6. can. 18.

XVIII.

De fide unusquisque comparet, vel parentes, vel proximi, filios suos spirituales catholice instruant; ita ut coram Deo ratiocinare debeant.

Magnutin. can. 40.

XIX.

Ut ecclesiæ antiquitus constituite nec decima, nec ulla possessione privenitur, ita ut novis tributatur ecclesiis.

Anfelm. 6. can. 10. Magnutin. can. 41.

B

XX.

Ut mortui non sepeliantur in ecclesia, nisi episcopi, vel abbates, vel fideles & boni presbyteri.

Magnutin. can. 31.

XXI.

Ut placita in domibus vel atriis ecclesiarum minime fiant.

Magnutin. can. 48.

XXII.

Ut comites vel vicarii, seu judices aut centenarii, sub multa occasione vel ingenio res pauperum non emant, nec coitollant: sed unusquis hos comparare voluerit, in publico placito coram episcopo hoc faciat.

Anfelm. 6. can. 19.

XXIII.

Ut unusquisque in sua parochia presbyteros vel alios clericos diligenter inquirat, & fugitivos ad loca sua redire faciat, & ad proprium episcopum suum.

Anfelm. 6. can. 15.

XXIV.

Ut quisque beneficium ecclesiasticum habet, ad tecta ecclesiæ restauranda, vel ipsas ecclesias omnino adjuvet.

Anfelm. 6. can. 11.

XXV.

Ut qui publico crimine convicti sunt rei, publice judicentur, & publicam pœnitentiam agant secundum canones.

Anfelm. 6. can. 18.

XXVI.

Ut presbyteri bene vivere studeant, & ita populum doceant.

XXVII.

Ut hoc inquiratur, si de partibus Austriæ verum est, quod dicunt, an non, quod presbyteri de confessionibus accepto pretio manifestent latrones.

C

XXVIII.

Ut inquiratur diligenter de faidosis hominibus, qui solent incongruas commotiones facere, tam in dominicis diebus quamque & aliis solennitatibus sicuti & in feriaticis diebus. Hoc omnino prohibendum est, ne facere præsumant.

OBSERVATIO JACOBI SIRMONDI, S. J.

D

Hadenus edicti hujus capitula, vel summæ potiori ex brevitatis capitularem. In altero autem codice Gaddonii, ex quo & postrema duo capita desumpsimus, quæ in Merenii non sunt, sequebantur præterea hoc loco, reperibus quæque ex superioribus capitula duo, quarum priminum, & quinum, sed plena atque integra, in hunc modum.

E

XIV.

Providendum omnimodis, ae diligenter equidistendum, qua liter canonici vivant, nec non & monachi: ut unusquisque eorum secundum ordinem canonice ac regulariter vivant, & non similiter. Id est, ut refectoria & dormitoria una simul

ANNO CHRISTI 813.

mul observantur, quemadmodum *famuduum* in A in capitulis nostris jujunctum habemus.

V.

De monasteriis puellarum, ut presbyteris certo tempore ad missarum solennia celebranda liceat ad eas in ecclesia convenire, & mox ad proprias redire ecclesias. Ceteri vero clerici vel laici simiiter obtervantur, ut nequaquam in eadem monasteria ingredi audeant, nisi necessitatis causa ipsius monasterii compulerit. Hoc tamen cum summa providentia episcopi vel abbatissæ fiat. Similiter & hoc plenius obtervandum fit, ut femine per domos clericorum minime diffcurrant.

NOTA JACOBI SIRMONDI, S. J.

Caroli magni capitulare.) Titulus in codice Meretii simplex erat: *De anno 813.* In Gaddonesii plenior: *Hæc sunt capitula quæ episcopi congregati in anno abscurando decreverunt & admonendo.* Edita confiat in conventu Aquisgranensi, in quo conflituendum quæ in synodis superioribus facile fierant, collationem eorum imperatore habentem docet idem Ejinhardus. Præsto hæc autem, quæ tunc a Carolo imperatore fanciea fune, multa pofi hac ex tantidem fynodorum canonibus ab Ardegifo abbate in librum 2. capitularium translata, & a Benedicto nutum Levita non propemodum addita 3. ex iisdem canonibus confiata.

B

C

D

Ex P. Bellii Collect. Concil. Rotomag.

CONCILIUM ROTOMAGENSE INCERTI TEMPORIS.

Quod in primis prædicandum sit qualiter credere debeant.

CAPUT I.

Burch. lib. 2. c. 13.

IN primis prædicandum est omnibus generaliter ut credant Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum unum Deum esse omnipotentem, qui omnia fecit, & unam esse Deitatem, & substantiam & majestatem in tribus personis Patris, Filii, & Spiritus sancti.

Burch. l. 1. c. 63.

II.

Item prædicandum est quomodo Filius Dei incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria Virgine, pro salute generis humani passus, sepultus tertia die resurrexit, & cœlum ascendit, in fine mundi venturi judicare omnes homines secundum opera propria: quomodo impii cum diabolo in igem æternum mittentur; justi cum Christo in vita æternam fruentur.

Burchd. l. c. 61.

III.

Item prædicandum est quod omnes homines in propria carne resurgent.

Regin. l. 1. c. 406.

IV.

De Presbytero accusato.

Ut nullus episcopus presbyterum accusatum ab officio Missæ removeat, nisi ad causam suam dicendam die statuta litteris evocatus minime occurrerit, id est, infra spatium

C

mensis. Et si post mensem secundum non occurrerit, tunc ab officio suspendatur quousque pro se rationem reddat. Si enim laici non canonice excommunicantur nisi tertio fuerint vocati atque communoniti, indignum videtur ut sacerdotibus denegetur, qui majoris ordinis & dignitatis sunt, quod laicis regula ecclesiastica indulgenter permittit. Pro tanto eoim habetur sacerdotem ab officio removere, pro quanto laicum a communione ecclesiæ cessare. Nam unde laici excommunicantur, inde presbyteri ab officio altaris submoventur.

Ashcan. ep. 1. 2. can. 12.

D

V.

Si qua mulier filium aut filiam occiderit.

Sunt quædam mulieres, ut ad notitiam fanctæ Concilii pervenit, quæ ex fornicatione concipientes, mentientes de fceius quod occulte perpetrarunt manifeftum fieret, infantes quos pepererunt occiderunt, & terræ congenie cooperuerunt, aut in aquas projecerunt. Quod quantum nefas fit, Canones Ancyrani, Eliberitani, atque Hilerdenfis Concilii teftes funt. His itaque vix in fine dandum esse communionem decernunt. Sed humanius tractantes, post decennem pœnitentiam tales placuit ad communionem recipi.

Regino l. 2. c. 63.

Ut

ANNO CHRISTI 814.

VI.

Ut ante januam adulteri insantes exponantur. Ex eodem Concilio.

Igitur quia diabolo suadente, & cæcis fragilitate delectante, & ideo consentiente, multoties talia perpetrantur, ideo ex una mortifera potione aliam utcumque mederi cupientes, ne gemuerint fœtus adulterii & homicidii, damus consilium ut unusquisque faciendo in fine plebis publice adnuntiet ut si aliqua femina clanculo corrupta conceperit & pepererit, nequaquam diabolo cohortante filium aut filiam fuam interficiat, fed quocumque prævaluet ingenio, ante januas ecclesiæ partum deportari faciat, ibique projci; ut coram facerdote in craftinum delatus ab aliquo fideli fuſcipiatur & nutriatur, & tali ex culpa homicidii reatum & quod majus eſt, parricidii evadat. Nam qui filium aut filiam interficit, parricida omnimodis teneatur.

VII.

De eo qui patrem vel matrem inhonorat.

Si quis patrem aut matrem percutit, aut maledicit, quia capitalia crimina commiſit, publicam inde pœnitentiam agat, ſicuti de gravioribus peccatis. Air enim Dominus:

Regin. l. 2. c. 411.

A *Qui maledixerit patri vel matri, morte moriatur.* Quem enim Dominus dignum morte judicat, proculdubio pro homicida tenetur, & ſicut homicida debet pœnitere.

ANNO CHRISTI 814.

Observatio P. Bessin.

Bochellus Decretorum Eccleſiæ Gallicanæ libro 1. titulo 1. cap. 67. 61. 69. tres Concilii hujus de chriſtianis fide canones affert, eoſque, uno ibi, tum in præmiſſa quoque ſino Synodorum nomenclatura, tribuit Concilio Rotomagenſi ſub Guillelmo Normannorum Duce, præſente Manaſſe Archiepiſcopo cum comprovincialibus ſuis anno 1053. Verum illos ipſos canones apud Brechardum leguntur, qui anno circiter 1020. ſuam decretorum collectionem edidit.

B Quando Ufpergenſi Abbati rerum ſuſtro adhibent poſſet, Cartolarium illud anno 813. facile affignarunt; ſcio bis enim illo anno ex præcepto Caroli Imperatoris celebrata fuiſſe Concilia, unum ſtatu ecclesiarum coram ipſo, eorum Moguntiæ, alterum Rotomagi, centum Romæ; quorum Cabilone, quintum Arelate. At cum Ufpergenſis Abbas tercentis fere poſt Carolum magnum annis floruiſſet, credendum magis Eginhardo Caroli magni notario, apud quem ad annum 813. legimus: *Concilia quoque inſtar ejus ſuper ſtatu eccleſiarum corrigenda per totum Gallium ab Epiſcopis celebrata fuere, quorum unum Moguntiaci, alterum Remis, tertium Turonis, quartum Cabilone, quintum Arelati congregatum eſt.* Eginhardo conſentit Concilii Turonenſis III. præfatio. Quin tanem hæc fere ſic Concilii hujus acta nihil vetat; manent cum illis Arelatenſe, Moguntinum, & Turonenſe, quæ anno illo 813. juſſu Caroli magni habita ſunt, ita & illud a ſibi doctiora incipiat:

C Porro tribus illis de fide ſanctiſſ. ritus quoſdam apud Rhenum ſeptem Rotomagenſi Concilio laudatos ſubjicimus.

ANNO CHRISTI 814. ANNO CHRISTI 814.

ΣΥΝΟΔΟΣ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

Κατὰ Ἀντωνίου μητροπολίτου τῆς Σιλαίου συμβραδίσαντα παρὰ τῷ ἁγίῳ Νικηφόρῳ ϲ τοῦ ἐπιστεφάνου.

CONCILIUM CONSTANTINOPOLITANUM

Habitum contra Antonium Silæi metropolitam a ſancto Nicephoro patriarcha CP. & epiſcopis CCLXX.

Observatio Philippi Labbe, S. J.

Antequam ex occidente vela faciamus in Græciam, & cum Baronio, Binio, aliiſque pſeudoſynodum Iconoclaſtarum haereticorum reſpuentem, plane hic pauliſper ſubſiſtere, & alienius Conſtantinopoli a S. Nicephoro patriarcha triſque fatriſſimis adverſus Antonium Silæi metropolitam habitæ catholicæ ſynodi memoriæ. Illam porro mutuabimur ex oratione ſive epiſtola ſynodica ortodoxorum aliquot antiſtitum ad Theophilum imperatorem Michaelis τῷ τραυλοῦ filium, quam vulgavit ac latiniate donavit Combefiſius O. P. in manipulo rerum Conſtantinopolitanarum. Neque vero fatremus hic dici, quod paulo forte alias narraturorem ducamus ab ipſis fere Leonis Armeni imperii primordiis: ert enim id plane exigit eorndem hadtenus ſtudiorum & tractatus monumentisque eccleſiaſticis propoſita. Eidem eunque ſubjicimus leges ſynodicas ab eodem Nicephoro fanctas ex libro III. tomi I. Juris Greco-Romani a Joanne Leunclavio conſcripti; neque enim indegat ullatenus putamus ad quem pontificum annum fint referendæ.

LEo itaque imperii ſceptris potitus, impiorum D
ille ſuperiorum imperatorum, Leonis ac Conſtantini ex ſtatuis genus docentium abundantius imitator ac imitator effectus, qui ſcilicet annos longe plures terrorum domini fuerant, robuſque bello ſtrenue geſſit, hoſtium barbarorum audaciam fregerant, atque bonorum affluentia fuſtros beatorque dies duxerant. Cœpit ergo ſecturi ſcrutationes, nempe vaticinia quædam & aſtrologos mathematicos qui velut ex tripode ejus generis illi oracula ederent. Accerſitoque Baſilio quodam chartulario ejus, quam Exavtelem vocant (velut dicas ſaſpendionem ſeu alligatorem) Βασίλειος τοῦ χαρτουλαρίου τοῦ λεγομένου Ἐξαυτέλιου, διάφορε αὐτῷ τὰ τοῦ ἀφθιμωτάτου Κεκραυνίου τοῦ Βασιλέως ἀνδρὸς ἀναιρεθέντος, ἀθετοῦντος ὁρκοὺς καὶ μυστὰ γίνεται τῷ ἀφοβοδεκόσμῳ θυσιαζομένῳ ἀνδρὶ, Λέοντι ᾧ Κωνσταντίνῳ, τῷ τ' ἐκείνου ἀξιεπιτεύκτῳ γεγονότι, ϗ τοιαῦτα ἐποίει ϗ τὴ Βασιλικὴ ἐπεχειρεῖτο· τοιῶνδε δὴ ἀνδραγαθήματι ϗ τοιούτῳ βαζόμενο ὑμέρος κατηβλέπετο· ἐξόνιτος τε ϗ ἐπιμελεῖας βασιλικῶν· ἐξ ὧν ἐπιμελεῖας ἐπιβαλλόμενος· ἐξ ἀνθρώπων ἀξιεπιτεύκτων, ϗ ἀπὸ τοιούτων ἐξεργάζεσθαι ἐξεργάτας, μαντείας τινὰς ϗ μαθηματικὰς ἐτρεθήγε, πειθὼν αὐτῷ χρησμοδοκεῖν ϗ ἀφροσκοπεῖν τὰ μέλλοντα.

ANNO CHRISTI 814. ANNO CHRISTI 814.

ὁ δὲ, ὡς σώφρονός γε γενοῦς, ὡς θέλοις ἂν κἀκεῖνος ποιεῖν πεπλεδεύθη ἐπαΐων τὰ. δὲ ἀφὼ τοῦτο ἀνδρὸς ἐ γεγονὼς Σκαλιβέλιος ὧδε κἀκεῖνος πλανῶμαι, ὡ κακῶν ὁ κακὸς ὄλεθρος, μαντεύεις τι ϗ σὺ νἱὸν ἴμαυτ' ἡ μέλλων τῇ βασιλέων ἀφόρητον ἐπιτίθεσθαι μοναδὶ, Σαββάτιος ὕτα λεγόμενος ὑτοτὶ ὕθετα ὡὐτῷ τάκτα τὰ κατὰ θύμια τὰ βασιλ' χρώτεσθ. ἐ δὲ ἀφελθὼν ἐκεῖνος ἰωὐτὸ ὁ Σαλβάτιος ἐλοτο μεγίστη τῇ τηκερύλῃ, ϗ ἐπιβὰς ἐκεῖνο τὸν τεχνικὸν ἐκεῖνον ἐπὶ τὸ ἐκεῖνο ἐπὶ τὸ ἐκεῖνο ἐπὶ τὸ ἐκεῖνο

ANNO CHRISTI 814.

ne forte annorum trigintà factæ inductiæ, haud fecus ac avis avolans, e manibus illi effluerent. Accerito itaque ÿ quem modo dicebam, Joanne lectore, ad eum quæ mandata acceperat refert. Is vero, imperatoris jussionem re, veritus, prupensissime fc. factorum pollicetur. Imperiali itaque mana atque opera, quicquid in monasteriis illorum esse conservantes, ac quibus in eis interdictum idolis est, locos fructuantes, venerandæ Christi imagini eos affinxere. Velut enim Beti aquæ Dagonis loco Christum habentes, venerandas ejus imagines flammis addixere.

Nicephori patriarchæ illius vitandi spectatio apostolica.

Denique nihil fibi quietis indulgens gnavus imperator: quin omnino fanctiffimum patriarcham Nicephorum accerfens, collectos a Joanne libellos, fabellifque refertos indiculos, velut puerorum terricalamenta ac larvas ei offendit. At vir fanctiffimus fapientique ecclefiæ magifter, tamquam araneorum telam cunctis facili negotio everrit. Quamobrem hactenus quidem imperator reverias. ejus quod ita molliebatur, indagias facit, planeres vera monendum fe communione, patriarcha fententia timens, morbique cafu attritus, quam negleverat, a patriarcha pœnitentiam petit; veniam temeritatis rogans, & ut ejus criminis reatu monaflicæ exercitationis caftra petere liberum fit: quod & factum eft. At imperator eti eventu animi anxius, iritatque conatu perculfus, animo copit, quem demum operis adjutorem inveniret. Nuntiarumque illi eft de Antonio metropolita, qui erat in Sylæo: quem mox in aula præfto effe jubet.

Antonii metropolitæ Sylæi pertinacia.

Ad quem imperator: una operam præfta, o metropolita, in id quod molimur, toque patriarchalis fedis antiftitem collaudabo; Pollicetur ille propenfiffimum fe. juffa factorum. Quo cognito, fanctiffimus patriarcha virum accerfens, Num hæc ita fe habeant, quærit. Cui ille, Abfit, domine, ut illud a nobis, & ut aliquid fecerim. Quin adeo majorem factutus fidem, manu propria exaratas cruces, & fententiæ tenax; fidei libello apponam. Quod & ocyus fub fanctiffimorum metropolitarum qui fimul inventi funt, præfentium fcrit: uti etiam quando ordinatus eft. hæc fubfcripferat. *In nomine Patris & Filii & Spiritus fancti, Amen. Dei mifericordia, ego metropolita ... manu mea fubfcripfi. Qui in fanctam & confubftantialem ac vivificam trinitatem credamus, venerandas imagines amplexamur ac fufcipimus. Qui non ita fentiunt, fint anathema, qui non ita credunt, procul ab ecclefia arceantur. Hæc eft fides' fanctorum patrum. Hæc fides, orbem terrarum illuftravit. Qui igitur pofthac aufi fuerint exercere aliquid eorum, quæ ecclefiæ legitima tradita funt, five paffim imagines, five crucis fignum, & quidem facerdotes funt, prorfus deponantur: fin autem monachi aut laici, anathematizentur.* Hæc Antonius cum figillo obfignaffet, patriarchalibus ædibus excedit. Hanc autem imperatore ex illo percontante, ait, *Nihilnus eis, imperator, ut coriis liberior fis, in eis qua molimis.* O novum Machiavelum eademque ac Pérfa fentientem! o dementiam! o fidelitatem! Inter Chriftianos, Chriftianum agit; inter Judæos Judæum; *Ambrosque, quæfiti*

*μέτρος ἡ Ν. χάσιν φοβεῖται σφόδρα ὁρῶν ἐκ τῶν πεπραγμένων, ὅτι ἐν χερσὶν αὐτῷ διόλου ἦν. προσκυλίεται οὖν τῷ εὐφρήνῃ τὰ κατ' αὐτὸν ἐπιτήδεια· ἀφορμὴν ἐκ τούτων ἐπιζητῶν, ὡς ἀκατάστατα ἀπὸ τῆς στάσεως. ὁ δὲ, ἑτοιμότατα φιλοδωρεῖ τῷ βασιλεῖ λόγῳ, τοῦτ' ἐπ' ἐκκλησίᾳ ἐπαγγελόμενος. ὁ δὲ βασιλεὺς χαρᾷ μεγάλῃ ἐδίδου τὴν ἐπιτροπὴν τῶν ἱερῶν πραγμάτων παρεσκευάσατο, ὡς ἀπρόσκοπτα τὰ τῆς εἰκονίας ἐκ τῶν ἐκκλησιῶν ἐξαιρεῖν. ὁ δὲ ἐπιμονήσας ἐπὶ τῷ ἀναρρήξει τῶν εἰκόνων, τοῦτο τὸ ἐπιτήδευμα ἐπὶ τὸν Βασιλέα ἐκάλυπτε. ὁ δὲ ἐπὶ τούτοις ἐπιτρέπει τὰ τῆς ἐκκλησίας διοικεῖν τὸν πατριάρχην. ὁ δὲ ἐπιμόνως τὰ τῆς εἰκονίας ἐκ τῶν ἐκκλησιῶν ἐξαιρεῖν ἐπεμελεῖτο. ὁ δὲ ἐπὶ τούτῳ ἐπιμένων,

ANNO CHRISTI 814. Jo. 20. a De hac imagine Georg. Cedr. ad Leonem Isaurum.

Ac lane, sui cultodem præfidemque imperii repulit, dicens: Recede a me, fesu imperator atque rex; nolumus vias tuas scire; ejusque venerandam imaginem a in aera porta exsistentem, lapidibus, fercutibus, malli ium petentes, inque ejus faciem fpuentes, diiruptam solo dejecerunt.

* * * NICEPHORI CONFESSORIS aliquot canones.

* * * *Ex jure GR. ut supra jam monuimus.*

I.

Oportet monachos jejunare die Mercurii & B Veneris septuagesimæ; & ubicumque fuerint caseum comedere poli præfanctificatorum folutionem. Exstrit hic canon Jacobi dogma, & Tetraditarum hæresim.

II.

Die dominico fine impellente necessitate aut vi non oportet iter facere.

III.

Apocalypsin Pauli, & ea quæ dicuntur brontologia, & selenodromia, aut calandologia, fuscipere non oportet, profana enim omnia.

IV.

Apocalypsin Eldræ & Zosimæ, & duo fancti Georgii martyria, & fanctorum martyrum C Cerycī & Julittæ, librumque Marci & Cæcilii fortis fuscipere non oportet. Rejicenda hæc, non admittenda.

* Cyriel & Diadochi

V.

Monachi in pœnis exsistentes, ad communem fratribus cibum & precationem admitendi sunt. Participes etiam esse debent benedictionis, id est, fructi, simul cum eorum confessione.

VI.

Intestato morientium piæ largitiones pro ipsis factæ fuscipiendæ sunt, siquidem virentes eo animo fuerint, ut ita præsalarentur.

VII.

Si quis infirmus sit, & fanctum baptisma, fanctumque habitum requirat, dare ei hæ mora oportet, nec gratia eli deneganda.

VIII.

Si quis ad annos viginti & deliceps dissolute & in luxu vixerit, deinde fludiosus apparuerit virtutis, non eli ordinandus. Sacrum enim impollutum eli.

IX.

Non oportet operari hebdomade 1 diæsnesimi, neque sabbato * apolysimi cænere) immaculatum, neque die Jovis obiervare.

X.

Bigamus non coronatur, sed in eo punietur ut annis duobus (sera non participet mysteriis.

ΤΩΝ ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΤΟΥ ΟΜΟΛΟ-γητοῦ κανόνων τούτε.

α.

Ὅτι δεῖ πρὸ πάντων τὸς μοναχὸς τῆ πατρῴᾳ τῆς τιμοφόρου, & τῆ τεσσαρακοστῆ. & Κυριακὴ τῶν ἁγίων πατέρων ἐν Νικαίᾳ συνελθόντων ἐν τῷ ἑπτὰ συνόδῳ. ἀνατρέπειν δὲ ὁ κανὼν τὴν τῶν ἀσύνθετον τυρὸν ἐσθίειν. & ἀποφαίνεται ἐν τῷ αὐτῷ κανόνι τὴν Ἰακωβίτου τὴν δόξαν, & τὴν τῶν πατροδόξων αἵρεσιν.

β.

Ὅτι δὲ οὐ βιωτικοῖς δεῖ ἐνάπτειν ἢ βίοις ὁ κοσμικός.

γ.

Τῶν ἀποκαλύψεων τοῦ Παύλου, & τὰ λεγόμενα βροντολόγια, & σεληνοδρομίαν, ἢ καλανδολόγια, ἢ χρὴ δέχεσθαι. ἀβέβηλα γὰρ πάντα.

δ.

Τὸ ἀποκάλυψιν τοῦ Ἔσδρα, & Ζωσιμᾶ, & τὰ δύο μαρτύρια τῶ ἁγίου Γεωργίου, & τὸ ἅγιον μαρτύριον Κηρύκου & Ἰουλίττης, ἃ τῶν βιβλίων Μάρκου & Κυπριανοῦ ἃ χρὴ δέχεσθαι. ἀπόβλητα γὰρ, ὅσα & ἀδεκτα.

ε.

Τὸς ὅτως ὢν ἐπιτιμίοις μοναχὸς χρὴ κοινωνεῖσθαι & σιωπᾶν. μετέχουσι δὲ & ἐλπογλεως, ἤγουν κατηχούμενοι, ἅμα τῇ αὐτῇ ἐξομολογήσει.

ϛ.

Χρὴ δέχεσθαι τὰς δόσεις τῶν ἀδιαθέτως τελευτησάντων τὰς ὑπὲρ αὐτῶν γινομένας, εἰγε & ζῶντες ἐφρονοῦντες οὕτως ὑπὲρ τῆ ἐπιτυχοῦς τελειώθησαν.

ζ.

Εἰς τὸς ἀδιάτακτος ἢ, & ἐνεργοῦντ τὸ ἀγνοεῖν βλάπτοντας, ἢ τὰ ἑαυτῶν σχίζοντας, χρὴ ἐπιδίδοναι ἐπιτροπὰς, & μὴ κωλύειν τῶν χάριν.

η.

Εἰς τὸς ἐν ἀσυνταξία ζῶντ μήκιστ ἐπῶ ἐνιαυτὸν, & ἐπέκεινα, ὥστε μὴ τῶν τῆς φωτὸς τοῦ ἁγίου ἀφεσίς, ὑ χρὴ αὐτὸν χειροτονεῖσθαι. τὸ γὰρ ἔργον ἀμέλητον.

θ.

Ὅτι δὲ δεῖ ἐγκαλεῖσθαι τῶν ἰδιωμάτα τὸς διαφθορεῖς, & τὸ σωβάπτον τὸ ἀποδυσμὸν ἀφιέναι τὸ ἀμεινον, ὠδὲ τὰς τέμνας φωνάντας.

ι.

Ὁ θέμενος ἢ ἀναπάυσαι, ἀλλ' ἔχε ἐπιτίμιον τὸ μὴ μετηλαθεῖν ἢ ἀχρόνων μυστηρίων ἐπ' ὀλίγ.

Ὁ τοῦ-

1 Ἀποφατικὴν, hoc eli, hebdomada Paschatis. *Hard.*

2 Ἀναπαύσεως, hoc eli, Sabbato in Albis. *Hard.*

3 Hoc eli, Matrimonia. Ἄγαμοι immemoriali. *Hard.*

ANNO CHRISTI 814.

ια.

Ὁ τοῦγαμος ἐπιτιμάσθω ἐπ' ἐνιαυτὸν, & ἐπὶ δεκάδιον.

ιβ.

Ὁ γυναικόμβιος τὴν ἑαυτῆ πατέρα, & ἀποκτείνας ἐκδικῶν, τὴ τὰ φόνε ἐπιτίμια πλέονα ἢ τεσσαράκοντα τέτν.

ιγ.

Κατὰ βέλεσιν & μοναχὸς λυτὰ βαπτίζει. ὠνωτίσας & διάκονος ὢν, & βέλεσιν ἐκπίπτει.

ιδ.

Εἰὰν & ἄγνοια πλοῦτων ἢ ἀνομιάτων, ἢ μολυσμάτων. ὁ γὰρ ἀγνοῶν μὴ ἁμαρτάνει. τὸ γὰρ ἑκὼν, μεγάλ & μέγιστ.

ιε.

Οἱ ἀπὸ παλλακίδος & τοκρίνας & ἀπὸ δεγάμων & ἀπὸ γεγαμηκίας γυναικὸς πάλιν, ἐὰν φανῶσι ἀρτιως ἔρωτας, & αὐτὸν ἔχοντ ἐρωτας, χροτοποιοῦνται.

ιϛ.

Χρὴ τὸ εἰδέναι ἵνα πάτας, ἐὰν ἀφιῶσι τὸς ἐν τούτου μὴ ὄντας ἰσῶς βαπτισθῶσιν. ἐν βαπτίσμ δὲ ἑ ὄλης πατῆ, ὁ ὑποδιάκονος ὁ ῥοτος, μόνου ἐκατέρ χειροτονία, ὥς ἐν ἐμαρτὶ ἐκ.

ιζ.

Ὅτι & χρὴ μεταλαβόντας τὸς παιδίαν τὸν κύον, & σκωσθῆναι αὐτὸς, ἐκμύσαι τῆ παραυλίς.

ιη.

Τρίγαμος ἐπιτιμάσθω ἐπὶ τέτε, & ἐπὶ δεκάδιον.

ιθ.

Ὁ γυναικόμβιος τὴν ἑαυτῆ πατέρα, & ἀποκτείνας ἐκδικῶν, τὴ τὰ φόνε ἐπιτίμια πλέονα ἢ τεσσαράκοντα τέτν.

κ.

Κατὰ βέλεσιν & μοναχὸς λυτὰ βαπτίζει. ὠνωτίσας & διάκονος ὢν, & βέλεσιν ἐκπίπτει.

κα.

Εἰὰν & ἄγνοια πλοῦτων ἢ ἀνομιάτων, ἢ μολυσμάτων. ὁ γὰρ ἀγνοῶν μὴ ἁμαρτάνει. τὸ γὰρ ἑκὼν, μεγάλ & μέγιστ.

κβ.

Οἱ ἀπὸ παλλακίδος & τοκρίνας & ἀπὸ δεγάμων & ἀπὸ γεγαμηκίας γυναικὸς πάλιν, ἐὰν φανῶσι ἀρτιως ἔρωτας, & αὐτὸν ἔχοντ ἐρωτας, χροτοποιοῦνται.

κγ.

Χρὴ τὸ εἰδέναι ἵνα πάτας, ἐὰν ἀφιῶσι τὸς ἐν τούτου μὴ ὄντας ἰσῶς βαπτισθῶσιν. ἐν βαπτίσμ δὲ ἑ ὄλης πατῆ, ὁ ὑποδιάκονος ὁ ῥοτος, μόνου ἐκατέρ χειροτονία, ὥς ἐν ἐμαρτὶ ἐκ.

κδ.

Ὅτι & χρὴ μεταλαβόντας τὸς παιδίαν τὸν κύον, & σκωσθῆναι αὐτὸς, ἐκμύσαι τῆ παραυλίς.

XI.

Trigamus annis quinque emendetur, & fic admittatur.

XII.

Qui pulsaveris patrem fuum & sponte occiderit, annis triginta quinque deget in pœnis homicidæ.

XIII.

Etiam simplex monachus ex causa baptizat, ut & diaconus.

XIV.

Si antimenfium per ignorantiam impletum fit, non pollutum. Sanctificatio enim in eo eft. Sacrum enim, impurum non efficitur.

XV.

Qui ex concubina & soror, & ex bigamis & trigamis nati sunt, si virtutibus prediti appareant, & sint sacerdotio digni, ordinentur.

XVI.

Infantes non baptizatos oportet, si quo loco reperiatur quis, ubi non sit sacerdos, baptisari. Quod si vel pater, aut quilibet alius, modo fit Christianus, baptizet, peccatum non committit.

XVIII.

Ufuram accipientibus non sunt elargienda fcrameota: nec cum perseverantibus in iniquitate communicet cibus fumendus.

a CONCILIABULUM CONSTANTINOPOLITANUM III.

QUO ICONOCLASTÆ HÆRETICI

Nicænam II. synodum condemnarunt anno domini ↄ DCCCXV. tempore Leonis papæ III.

Conflictus cum Conciliis.

* *Conciliabulum.*) Post Nicephorum Constantinopolitanæ ecclesiæ patriarcham orthodoxum justu Leonis Armeni imperatoris Iconomachi sede Constantinopolitana amotum & relegatum: postquam Theodosium Melissenum Iconomachum illi subfectum, Iconoclastis auctoritatem indicta est pleodolyondos: citati & vocati sunt orthodoxi: quorum alii cum Theodoro Studita remanserunt: alii intepide acceserunt, ut coram ipsis hæreticos redarguerent. Præsentibus orthodoxis inchoata est synodus: qua cum Iconomachis, ardore Theodoro epistola 25. libri lecundi, *veterem illam impiam, puta pleudoleptimam, & orthodoxam, Nicænam fcilicet, anathematice damnaffent*, fanctosque patres sub anathemate rejecillent, *expulsos qui dissent. Nicænæ*, inquit Theoctistus in Nicæa, *partim in terram dejectos pedibus conculcabant: partim per publicum ejiciendos curarunt. Quo fallo impii sunt iterum infpirium monafteriorum ducti. Itaque omnes introierunt, e quorum numero unus fuit & divinus pater noster Nicæta, de quo nobis ferma eft. Deinde illos primum affectationibus, verfuto quodam modo decipere; poltea vero & quinto eofdem perverterefacere conabantur. Cum vero illos Concil. General. Tom. IX.*

D *omnia contumentes videffet, in diverfas cæteros circumvenire, cogitavit quidnam de ipfis fieret.*

Tunc & fanctus pater noster Nicæta in carcere malefactor & fordido claufus fuit, idque per multos dies, ita ut eifi non alios patres ei accefferet, fe tis condemnatio haec ad fupplicium valeret. Erat enim vir ille, ne quicis alius, ad naufeam propenfus. Ad hæc autem omnia verentibus ad ipfum per fingulos dies infam & imperfecti quidam monachi, abjecti, & pro nihilo facienda, & plane indigni qui virum appellarent. ejufmodi tamen homines nonnulos, malefactis & infamia quadam notis fubfidium, ut molefiam viro fanctio afferrent. Præter cæteros autem homo quidam Nicolaus nomine, inani & temerario fermone illum fapius affligebat, quoad ejus pater qui mortuus fuerat, & fimilis filio Nicolaus apparuit, eique minatus: Abfine, inquit, a fervo Dei. Ex illo tempore vir ille immodeftus Nicææ condemnatio ecclesiæ catholicæ & totius.

1 Cum Nicephorus Patriarcha CP. a Leone deturbatus fuisset mense Februario anni 815. ut evincit Pagius ad an. Ch. 814. n. 8. & leqq. illique fuffectus fuerit Theodorus Caffiota die Paschatis eodem anni, hoc quoque Conciliabulum ad eumdem Christi annum 815. differendum effe liquet.

ANNO CHRISTI 811.

docet, cum ait: *Erat autem medium hiemis tempus, itaque libebat videre familiam illud compulsum frigore ac nivibus a superiore parte affligi, ex inferiore vero, cum terra ipsa humorem emitteret, & multum difficultatem offerret, multo magis affligebatur. Ad hæc cum is, qui virum familiam ad exilium ducere jussus fuerat, natura esset immitis, divinum illum patrem ita urgebat, ut per septem dies, qui ex tempore breviffimi erant, totum vix illius longitudinem transegerit.*

De Theodoro Studita, qui ad Iconomachium & fanatium conventum epiſtolam infra ſubjunctam conſcripſerat, ait ſtilitque orthodoxis exilio relegatis, hæc ſubjungit: *Omnes imperatus ejecit, ſanctum vero Theodorum*, Studitam videlicet, *in exilium miſit, ac juſſit, quemdiu imperator ipſe viveret, in urbem Byzantium non reverti. Monaſteriorum vero præfides, cum præceſſiſſet eos nunquam progredi, neque orthodoxa fidei ſyncerorem docere, expulit eos ac urbe, magnamque ecclefiarum partem ad orientis, partim ad occidentis inſulas relegavit.* Hæc ipſe.

Sed de exilio Theodori Michael paulo ſuſius iſtis verbis: *Quamdiem ergo ſpe fovere tyrannus, cum hominis libertatem ac fiducian ferre amplius non poſſet, Byzantio expulſo atque in exilium dato, coercitque tredi juſſit. Hanc enim unam apud victorem ſyncerioris fidei reos videre, illum ipſum orthodoxis crepere properabat, ne quem poſtea ſententia ſua repugnantem haberet. Accepto igitur ejus juſſus hoc decreto, diſcipulos ad ſe omnes vocat. Quibus cum vale dixiſſet: O optes cuique filiſſitim monita præbuiſſet: hoc ante omnia univerſis injunxit, ne quis poſt diſceſſum ſuum in monaſteriis remaneret, ſed abiret omnes: quo via cuique ſalutem offenderet: diet enim malos eſſe, pedeſque iniquorum veloces. Ad extremum, Deo ac præcipuis fratribus omnes commendatos, monaſteria deſertum, ſtatu ſuum ſanctiſſimum, ſtatuque viteſſum ac præceptum? minime gentium. Quin potiuſ ac ſi mori nihil attiſſet, ita rotus in docendo erat, partim hos eorum allocutus & cruditus, partim ad illos atramento, manuque ſtylum carens, & tamquam ex mentis tabulis dicta promens; aliis demum aliter, prout tempore ratio dabat, omnibus autem ſuum ſtudium, ætiolatumque tribuens, ita ut ex ipſo carere omnes uſtatæ ejus colloquio, doctrinamque perciperent.*

EPISTOLA
THEODORI STUDITÆ,
AD SYNODUM ICONOMACHAM.

Nomine omnium prepoſitorum fidem catholicam defendit, & ad Synodi ſyndum venire recuſantes excitat.

Iconomachica ſyndo nomine ac perſona omnium prepoſitorum.

Divinis legibus, canoniſque decretis obſequentes, cum præter epiſcopi ſui ſententiam in ſis quæ ad eccleſiaſticam diſciplinam pertinent, nedum quæ ad dogmaticas quæſtiones deducunt, nihil agi vel dici oporteret definitum: cum ab auctoritate veſtra ſemel atque iterum ad talia evocaremur: auſi non ſumus præter ea quæ ſtatuta ſunt agentes, accedere, ut qui lub ſacra manu Nicephori ſanctiſſimi patriarchæ divino ſpiritu conſtituti ſumus. Poſtquam autem quidam ex ordine noſtro præpoſiti, quaſi pretium aliquod faſturi, accedendum ſibi, & oppoſitis ſermonibus reſpondendum cenſuerunt: quid aliud audire nobis liceat, quam quæ humile cor noſtrum obſtupefaciant? Perunt ſiquidem conventum illum ad eversionem ſecundæ ſyndi Nicænæ, id eſt, ad tollendam venerandam domini noſtri Jeſu Chriſti & Deiparæ, ſanctorumque omnium imaginis adorationem conſtitui.

Et quidnam hæc audiens, ex imo pectore non ingemiſcat, tamquam everſa jam per hæc œconomia domini noſtri Jeſu Chriſti? *Audi cælum & auribus percipe terra*, & quæ ſequuntur, ſubilcum exclamat clariſſimus Iſaias, aut potius & proprie magis exclamemus: Audi oriens, occidens, Aquilo & plaga quæ ad mare eſt, quo nunc redactæ ſint res noſtræ, & quo de cætero ventum iſti agere non reformident. Nos itaque omnium minimi, qui præſentes quique abſentes; utriuſque enim idem eſt ſermo, tamquam unum in unum ſpiritu ſenſu, & mente ſanctiſſimum univerſa ſub eodo eccleſiæ ſidem tenentes, divinam ſalvatoris noſtri Jeſu Chriſti, & ſanctiſſimæ matris ejus, aut cujuſcunque ſanctorum imaginem ex priſco ritu, non ſolum ex ſancta Nicæna ſecunda ſynodo, alterave quæ ante illam divinitſime docuit, ſecurum & tutum eſſe affirmamus, id ſi ſpernet adverſus dominum noſtrum ac Dei tam ſcripto quam ſine ſcripto fundati, ſecure ſupra ſedem illam conſiſtimus, de qua Chriſtus ait: *Tu es Petrus*, & *ſuper hanc Matth. 16. petram ædificabo eccleſiam meam*, & *portæ inferi non prævalebunt adverſus eam*.

Quonam enim reperiri poſſit oratio, ſi quis tantum veritatis robur impugnandum ſibi propoſuit? Nam ſi omnium omnino conſenſione ſanctus Joſus Chriſtus in humana forma noſtra vius eſt: congruenter profecto circumſcribitur & imagine exprimitur more noſtro, quamvis incircumſcriptus ipſe manens ſecundum formam divinam: quippe qui mediator eſt Dei & hominum, utriuſque naturæ qua conſtat, proprietates integras conſervans. Quod ſi non circumſcriberetur, homo eſſe deficeret, ac multo magis mediator, ſublatis una cum circumſcriptionis privatione, omnibus ejuldem ordinis proprietatibus. Etenim ſi circumſcriptius non eſt, nec tangi utique poteſt: ſin tangi poteſt, utique & circumſcribi: quibus ſane contradicere, ſtultum eſſet: corporis enim hæc propria ſunt, quod ſubtactum, coloreque cadit. Quocirca non circumſcriptitius, quando & paſſibilis? Quod ſi circumſcriptitius & paſſibilis, omnino etiam adorandus, ſecundum eam nimirum formam, qua circumſcribitur, cum prototypi gloria (ſicut magnus Baſilius docet) in ſimilitudinis expreſſione minime dividatur: honor ſiquidem imaginis ad prototypum tranſit, quocumque haud dubie illa fit, live naturali, live arte facta, quandoquidem & venerandæ crucis typo eadem ſpecialio locum habet. cum typi enim adorationi viſuſque ſimul ligatum adoratur, & vice verſa. ea ſubtata, ſimul tolli neceſſe eſt. Nonne typi conſeſſio, conſeſſio eſt vivifici ligni? eodemque modo negatio juxta converſionis ſimilitudinem. Par igitur analogia in imagine Chriſti & Chriſtiano ipſo

ANNO CHRISTI 811. Fides Catholica profeſſio.

ANNO CHRISTI 811.

ipſo ſomenda eſt omni recte ratiocinanti.

Sed nondum eſt tempus dogmaticæ explanationis, quæ vel obſcurare admodum mentis homini facile perſuadeat attollere oculos & ſuſpicere ad ſplendorem veritatis. Hæc peccatorum evangelica fides noſtra: hæc humilium apoſtolica confeſſio noſtra; hæc minimorum a patribus tradita religio noſtra. Præter hanc non ſolum ſi qui, aut ſi quæ ex his qui nunc ſunt vel olim A fuerunt; ſed neque ſi Petrus, & Paulus (dicimus enim quæ eventre nequeunt quali evenire poſſunt) neque ſi ex cælis ipſa venirit: quiſquam aliud docens & evangelizans, illum in commonionem recipere poſſumus, qui ſanam fidei doctrinam non ſequatur. Demum quidquid iiber auctoritati veſtræ, parata eſt humilitas noſtra uſque ad mortem perpeti potius, quam ut negatores ſimus hujuſce noſtræ confeſſionis.

a CONCILIUM NOVIOMENSE
DE TERMINIS EPISCOPATUUM NOVIOMENSIS
Et Sueſſonenſis, a Vulfario metropolitano cum ſuffraganeis epiſcopis celebratum anno Chriſti DCCCXIV. Leonis III. papæ XIX. Ludovici Pii imperatoris primo.

Ex P. Simmondi.

Jetta fab manio Tan. dict. fide.

IN hac Synodo compoſita eſt controverſia, quæ B inter epiſcopum Noviomenſem & Sueſſionenſem verſabatur, de parochiis quibuſdam, quas uterque ad diœceſim adminiſtrationemque ſuam pertinere contendebat. Quanam autem hæ fuerint, & quæ eas a Synodi adjudicatio, docet Flodoardus, in ſuo de Vrouſſarii Rhemenſis archiepiſcopi rebus geſtis, libro II. hiſtoriæ cap. XVIII. Hic, inquit, Synodum inveniunt habuiſſe anno ab incarnatione Domini noſtri Jeſu Chriſti DCCCXIV. in eccleſia Noviomenſi, regnante Ludovico filio Caroli, congregatis ſecum epiſcopis ſuis, Hildoardo, Ermenone, Jeſſe, Ragimberto, Grimboldo, Rotaldo, Wendilmiro, Oſtroldo, & chorepiſcopis Waltario, Sperno: nec non & abbatibus, Adalardo, Nanrario, Fulrado, Erico, Hilderico, Remigio, Eberone, Sigbaldo, cum cetero clero, presbyteris & diaconibus: convocatis etiam comitibus, Gunhardo, Rotfrido, Gisleberto, Otthero. Illi autem omnes, ſententia ventilata eſt inter Wendilmarum & Rotaldum epiſcopum, de terminis parochiarum ſuarum: & requiſitum ac definitum eſt, quod hæc loca trans fluvium Iſaram in pago Noviomenſi, pertinere deberent ad parochiam eccleſiæ Noviomenſis: id eſt Vaſinæ, Urſcampus, Trapiacus, Jeruſalem, Hilaidisvilla, ſeve cætera ſuſdi Leogardi, cum reliquis villis ad has eccleſias convenientibus. Item vero loca trans ſupradictum fluvium in prædicto pago, omnia pertinere deberent ad parochiam eccleſiæ Sueſſionicæ. Hæc diligentiſſime inveſtigata conſenſerunt ſupraſcripti epiſcopi, & chorepiſcopi, abbates, presbyteri & diaconi, & pars eccleſiæ Noviomenſis, clerici & laici; & pars eccleſiæ Sueſſionicæ, in ſublequenti die Dominicæ vocatur Gaudelmarus ſeu Audomarus, numero triginta quinque. Hinc vero recenſum eſt qui in eadem tabula ſigillorum quatuor numerantur, & Concilio Turonenſi anno DCCCXIII. & Sueſſionenſi anno DCCCXIII. interfuiſſe legitur.

Nota Severini Binii.

a Concilium.] Flodoardus ibidem ſecundo capite decimo octavo de rebus in hac Synodo geſtis habet ita: *Hinc*, ſcilicet Wilfarium, *Remenſium archiepiſcopum adhuc exulantem Domini noſtri Jeſu Chriſti* DCCCXIV. *in eccleſia Noviomenſi, regnante Ludovico filio Caroli, congregatis ſecum epiſcopis ſuis Hildoardo, Ermenone, Jeſſe, Ragimberto, Grimboldo, Rotaldo, Wendilmiro, Oſtroldo, & chorepiſcopis Waltario, Sperno: nec non & abbatibus, Adalardo, Nanrario, Fulrado, Erico, Hilderico, Remigio, Eberone, Sigbaldo, cum cetero clero, presbyteris & diaconibus: convocatis etiam comitibus, Gunhardo, Rotfrido, Gisleberto, Otthero. Illi autem omnes, ſententia ventilata eſt inter Wendilmarum & Rotaldum epiſcopum, de terminis parochiarum ſuarum: & requiſitum ac definitum eſt, quod hæc loca trans fluvium Iſaram in pago Noviomenſi, pertinere deberent ad parochiam eccleſiæ Noviomenſis: id eſt Vaſinæ, Urſcampus, Trapiacus, Jeruſalem, Hilaidisvilla, ſeve cætera ſuſdi Leogardi, cum reliquis villis ad has eccleſias convenientibus. Item vero loca trans ſupradictum fluvium in prædicto pago, omnia pertinere deberent ad parochiam eccleſiæ Sueſſionicæ. Hæc diligentiſſime inveſtigata conſenſerunt ſupraſcripti epiſcopi, & chorepiſcopi, abbates, presbyteri & diaconi, & pars eccleſiæ Noviomenſis, clerici & laici; & pars eccleſiæ Sueſſionicæ, in ſublequenti die Dominicæ vocatur Gaudelmarus ſeu Audomarus, numero triginta quinque. Hinc vero recenſum eſt qui in eadem tabula ſigillorum quatuor numerantur, & Concilio Turonenſi anno* DCCCXIII. *& Sueſſionenſi anno* DCCCXIII. *interfuiſſe legitur.*

Eadem quæ ſupra Flodoardus habet quidem ſub eodem anno, ſed in alio capite, nempe decimo octavo libri ſecundi, ubi & ſynodum ipſam non ita nudam & ſine titulo recenſet.

Ipſum.

** CONCILIUM TREVIRENSE,
IMPERANTE LUDOVICO PIO CELEBRATUM,
Sed quo anno incertum ab Hetti Archiepiſcopo Trevirenſi, cujus mentio in epiſtola Frotarii Tullenſis epiſcopi ordine XVIII. quam ex membratis S. Petri Carnotenſis A. P. Jacobo Simondo acceptam cum aliis edidit Andreas Duchelinius Tomo II. Hiſt. Franciæ pag. 739.

Domino beatiſſimo & unico dilectionis affectu E *colendo Petri ſuprema lenitate providentia Concil. General.* Tom. IX.

Treverorum eccleſiæ Archiepiſcopo, Fratribuſque epiſcoporum extimus in Chriſto ſalutem.

ANNO CHRISTI 816.

Tanto ardore æstuo vestræ paternitatis subli-
mitatem interendi atque affandi, ac si multorum
sum temporum labantur volumina, quibus ve-
stro aspectu vel vestris colloquiis perfrui nequi-
verim. Nam & inde me usquequaque fateor an-
xiari, quod nuper mihi de palatio regredienti
debuit facultas vobiscum loquendi. Unde & in-
explebilibus desideriis ora dulcedinis vestræ his
in partibus citius invidere opto. Quapropter ve-
stris literis mihi significari exposco, quando hoc
pro legatione vobis injuncta venire, vel quan-
do synodale concilium juxta modernam consti-
tutionem debeatis convocare. Ne his ob id præ-
cipue sollicitus maneo, quia & ipse secundum
imperiale præceptum ad providendas mansiones
in quibus legati suscipi debeant, scilicet a Mon-

ANNO CHRISTI 816.

ANNO CHRISTI

re Jovis usque palatium Aquis ire debeo, & in-
fra menses Octobrem egredienas ante solemnem
tem beati Andreæ dominum regredi cupio. Sed
vos infra eundem menſem has in partes profici-
sci cognovero, præsens adesse curabo, ut vestri
famulator & adjutor in omnibus existens a vo-
bis rursus & in spiritalibus rebus congruum lup-
plementum recipere merear. Nostri in omni-
bus reminiscentem vos in Christo bene opto va-
lere.

* * Eusdem literi Trevirenſis archiepiſcopi dum inter
fractarias a Duchesnio, ut monumus, excudas extat
epiſtola. Is autem anno quo inciput : Notum ſit tibi,
&c. II. ordine xxviii. hoc initio : Memoriæ volumus,
&c. quas ex Germania non exhibuimus tum in notis ad
cone. Aquiſgranenſe II. tum in epiſtola de Antelario ad
D. Luycanum, &c.

ANNO CHRISTI

* * CONCILIUM (1) LUGDUNENSE, ANNO CHRISTI

IN QUO AGOBARDUS

Eccleſiæ Lugdunenſis chorepiſcopus, poſt ſeſſorem Leidradi eiuſdem eccleſiæ epiſcopi ad monaſterium Sueſſionenſe, ſucceſſor ei deſignatus eſt.

Ex ſeptimo-decimo Concil. Gall. tom. 8.

Labb. in Appendi. VIII.

Meminit hujus ſynodi *Ado Viennenſis in chro-*
nicorum breviario ad ann. DCCCXIV. quidque
geſtum fuerit, edocet. Nos autem Lugdunenſem
appellamus, ex eo quod totus in ea ferme ſit de
hac metropoliſana epiſcopi, ob ea quæ ordem con-
teſſe hujus epiſcopus provincia, verriſimilius eſt.
Sunt igitur Addonis verba : Leidranus, *inquit*,
Lugdunenſis epiſcopus erat, qui initio imperii
Ludovici imperatoris, Sueſſionis monaſterii lo-
cum petiit, & in loco ejus Agobardus ejuſdem
eccleſiæ chorepiſcopus, conſentiente imperato-

re, & univerſa Gallorum epiſcoporum ſynodo,
epiſcopus ſubſtituitur eſt. Quod quidam defen-
dere volentes, dixerunt, eundem venerabilem
Agobardum a tribus epiſcopis in ſede Lugdu-
nenſi, poſtquam defunctus eſt Leidradus, eſſe
canonice auctoritas eſt, in una civitate duos epi-
ſcopos non eſſe, nec vivente epiſcopo, ſucceſ-
ſorem ſibi debere eligere. Ac idcirco ulla qua-
tenus cauſſa, reipſa eccleſiæ præteriti in tan-
to ordine ſixi non debent.

ANNO CHRISTI 816.

ANNO CHRISTI

VITA STEPHANI PAPÆ IV.

Stephanus. 3 Anno domini noſtri Jeſu Chriſti DCX. vi-
geſimo ſecundo Leonis, in locum Leonis tertii Ste-
phanus IV. in ſacris canonibus & diſciplina optime ver-
ſatus clerus Romanus unanimi conſenſu ſuſcepit. Cum
quo & populus univerſe Romane gratia ſecundo menſe fue
exactionis, ut refert Anaſtaſius, ad Ludovicum imperato-
rem in Gallias profectus eſſet; placuit ea que ſupra recen-
ſet Anaſtaſius, quidam " auctus incertus, ſed tamen ve-
rus, in vita Ludovici pii, quæ hic conjungi-
mus : *Imperator autem cum*, Stephanus papa *advenisse præ-*
cognito, Remhardo quidem nepoti ſuo cumbarii impe-
rii, & quibusdam aliis miſſis, qui eum cum omni honore
susceperunt, direxit. Ipſe autem advenientem ſibi ob-
viam feciſſimus ſtatuit. Cui etiam obviam Hildebaldum ar-
chiepiſcopum fuum patrii Ludovicum epiſcopum Aure-
lianenſem, Joannem Arelatenſium, aliorumque manifeſtum
eccleſiæ ſuæ ordinem procedere juſſit, inſuſe indutos ſacerdotali-
bus : ad ultimum imperator miſſericors & manuetudine ſin-
gulari conſpicuus Remigii, & tamquam beati Petri vicarium
honoriſſime ſuſcepit, deſcendentem ex equo excepit, & ex-
hibuit ſtabulum, & ſtratorem, & equum ſuum ad ſervitium
ejuſdem intrantem manu propria ſuſtinuit, præcinentibus
hinc & inde turmis acclamatione varia eccleſiaſticum : Te
Deum laudamus, *& reliqua. Quo tympo finito Laudes*
imperatori debitas illorum Romanus contendebat, quarum
finem dominus apoſtolicus oratione compleviſ. His expleti-
bus domus patriarchii conſtruxit, & , expoſitis cunctis
ſuis adventus, & benedictionem panis ac vini ſimul petiti-

ANNO CHRISTI 816.

ANNO CHRISTI

ſtipes, imperator ad viciſſitudinem retulit : dominico appoſitione
illicum remuneſſe. Hæc ille. Poſtridie ad imperatorem ac-
ceſſa in vita Ludovici. Theganus Treverenſis chorepiſco-
pus, in libello (cui Wilfridus Strabo prefixionem prepo-
ſuit.) de geſtis Ludovici capit. 16. 17. 18. " Do poteſ-
cis pedibus a Ludovico tenio adoratio : De cetera impe-
rii Ludovici ſupſe cuius lumigrande impoſita, epiſe
dum Romani recedebat, ubiu miraculu claſſiſſime illu-
ſtrauit, hæc ait : Stephanus Romanus pontifex Romam
ſuſcepit, iuſſe eundem populum Romanum ſubditum cum
juramento promittere Ludovico. (In omnibus tumultuo-
ris in modo contra Ludovicum.) Et diutpus legatos ſuos
ad ſupradictum principem, nuntiavit ei ut libenter eum
videre voluiſſet ſi ſuo adventui non eſſet plurioſſe. Quod
audiens, magno reſpondit regimine epiſcopi gaudere. Et ſuſci-
pſum iuſſit miſſos ſuos obviam ire ſanctæ pontificis cum ſo-
lemnitatibus maximis, ut ſuo more honoraret. Pontifex poſt
miſſos dominicos Ludovicum videtur ſupradictis pontifici ob-
viaſſe ad locum magnis Rhenum. Deſcendit autem
de equo ſuo. Et principes, & proceres omnes cum eo in-
ter ceteras videtur ſe ſuſcepiſſe pontificis. Et cuncta Ludovicus
intra ceſſus ſalutationis pontificum ipſe verbis, dicens, Be-
nedictus qui venis in nomine Domini, Deus Dominus &
illuxit nobis. In reſpondi pontifex : Benedictus Sit Deus
noſter, qui tribuit oculis noſtris ſecundum Da-
vid regum videre. Adoratione enim & ſubmiſſa pre-
ſentatione peractarum ad eccleſiam. Qui cum diu orauiſſent,
exeuſa ſe pontifex & eccleſia vace cum clero ſuo ſuci et la-
des regales.

Papa Pontifice honorato cum magni honoribus & mu-
neribus ; & regibus benedictum, & omnes epiſcopos & mi-
niſtros ſuos. Et in prouincia ibi dominica in eccleſia ante
diſſeruum ſolemnia ornata clero & omni populo congregato
eum, & unxit ad imperatorem, & coronam aureum miſit
pulcritudinis & proteſtiſſimis gemmis ornatam quam ſuum
apportaverunt, pulſati ſuper caput ejus. Et benedixerunt re-
gnum appoſitoris dicentes, & pulſati coronam aureum ſu-
per capus ejus. Quando ibi erat benedictus papa, quidam
collegium habebant de militare ſanctæ Dei eccleſiæ. Poſt
quæ dominus imperator cum honoravit natali & innume-
ris donis repleviſſet, & ſuum ſuſcepiſſet eum, ſicut
ſemper ſolebat agere, & ſuum quam accipere. Dimiſit
eum in Romam cum legatis ſuis, quibus præcepit obſequi
in itinere ſuo honoſſum exhibere ſervitium. Poſtquam Ro-
mam venit, non eſt mentio dies clauſit. Sed manifeſtatur
in nonnullis miraculis quod ipſe verus erat virtutis Dei
cultor.

Decretum, quod ſub nomine Stephani IV. de Romani pontificis electione esse dicitur. §. 1. cap. 22. 23. *Quia ſanctæ Dei* Stephanus papa eſſe non videtur : tum quod hæc in eo ſanctione ſubſtituatur, ut ſupra videre eſt, ſequenteque te-
eccleſiæ imponere ſtudeamus : tum etiam, quod Ludovico ſtamento. imperante in conſtitutione ſub nomine Paſchalis papæ a
ſe edita de donatione ſuda Romanæ eccleſiæ, electionem
& conſecrationem Romani pontificis liberam eſſe, neque
ad aliud cenſui & obligari voluerint, quam ut poſt fui ele-
ctionem & conſecrationem imperatoribus magiſtratus, pro-
ut ſucceſſor Stephani Paſchalis ſcribit conſpicuus, hac de
re cenſuerit refert. Conſtitutionem ipſam Ludovici im-
peratoris Romanis datam in Carisiaco pro ſuo ſalvo-
ri ſed imperfectam & mutilam. Ego quam ex bibliotheca Vaticana Baronius anno DCX. num. 10. edidit in-
ſuper cum ſub Paſchali multa ex parte mutatam lectori ex-
hibebo.

Stephanus, menſe ſeptem.) Stephanum, poſt-
quam e Gallia Romam reverſiſſet, inthronizatum pontifi-
cium ſuſceſſiſſem fuiſſe, poſt ſubſcriptorum Theganı fi-
pra recitatum teſtatur Anſtaſius his verbis : *Stephanus*
non diutius poſt conſecrationem ſuam vitalis meribus, quam
maximis laboribus mi impreſſorum vestes cruentis : &
infra, de tempore teſtibus ſubjungit. *Tertio poſtquam Ro-*
mam venerat menſe nondum exacto Dominus Ludovicus
laudes Februarii diem obiit. Unde neceſſum eſt errore li-
bratis ſubſtum eſſe, ut loco ſeptem menſium, ut apud Anaſtaſium hic, ab aliis ſeptem dumtaxat anni a quibuſdam
autem ſeptem anni & ſeptem menſis ſubſtituti recipien-
tur. Vide Baron. anno DCX. num. 1.

(1) Babutius in Agobardum notis exiſtet Agobardum ad Lugdunenſem eccleſiam confecrandæ anno DCX. annuente Concilio Magontino eodem anno celebrato ; ſed cum ex Adone Gedrodus in Monaſterium Sueſſionenſe ſanctus Stephanus Papa imperante Ludovico Imperatore, adeoque poſt Carolo Magni obitum, qui anno Chriſti DCX. contigit, non ante hunc annum transiſſe videtur. Quamobrem Babutius hanc Concilium habitum eſt.

ANNO CHRISTI 816.

ANNO CHRISTI

ANNO CHRISTI 816.

exemplum ſomnes Redemptoris noſtri, qui pro no-
bis de cœlis dignatus eſt deſcendere & de capti-
tate diaboli nos eripere, omnes exules, qui ille
captivitate tenebantur propter ſceleta, & iniqui-
tates ſuas, quas in ſanctam eccleſiam Romanam,
& erga dominum Leonem papam geſſerunt, pro
pietate eccleſiæ ſeſum reduxit. Erat autem in eccle-
ſia beati Petri apoſtoli Ad vincula thymiama-
terium de argento defuper deaurato penſans li-
bras.....

Item ſimiliter fecit gabathas & de argento pen-
ſantes libras..... Similiter fecit vela holoſerica cum
perisfyli de fundato numero..... Item de in eadem
eccleſia fecit vela veſtem de chryſoclavo cum gemmis
babentem hiſtoriam beati Petri apoſtoli. Item fecit
vela de fundato numero..... Et in monaſterio ubi
ſupra fecit vela veſtem de auro gemmis ornatam
penſantem libras..... Et patenam de argento defu-
per deauratam penſantem libras ..... Item fecit
cortes de auro cum gemmis ornatam penſantem
libras..... Fecit quoque pretiſſe, & venerabilis
præſatus pontifex in ſancto Theodoro in Sabel-
lo crucem de auro cum gemmis ornatam, &
calicem de argento penſantes libras.....

Fecit autem præditus venerabilis, & præla-
tus pontifex in baſilica beati Petri apoſtoli Ad
vincula patenam, & calicem de argento deſuper
deauratæ penſantes libras ..... Item vbi ſupra,
fecit coronam de argento cum pendentibus ſuis
penſantem libras ..... Eniamvero & in oratorio ſan-
cte Barbare martyris, quæ eſt poſita veſtem de
fundato. Nec non & in baſilica beate Helene
fecit veſtem de fundato. Hic divina vocatione de
hac lice tabuit ad æternam migravit requiem.
Sepultus vero eſt in baſilica beati Petri apoſtoli.
Fecit autem ordinationem unam in menſe Decem-
bris, presbyteros novem, diaconos quatuor, e-
piſcopos per diverſa loca nomine quinque : & ceſſavit epiſcopatus dies duos.

NOTÆ SEVERINI BINII.

Quando pontifex ſanctus ſit.

Stephanus. 3 Anno domini noſtri Jeſu Chriſti DCX. vi-
geſimo ſecundo Leonis, in locum Leonis tertii Ste-
phanus IV. in ſacris canonibus & diſciplina optime ver-
ſatus clerus Romanus unanimi conſenſu ſuſcepit. Cum
quo & populus univerſe Romane gratia ſecundo menſe fue
exactionis, ut refert Anaſtaſius, ad Ludovicum imperato-
rem in Gallias profectus eſſet; placuit ea que ſupra recen-
ſet Anaſtaſius, quidam " auctus incertus, ſed tamen ve-
rus, in vita Ludovici pii, quæ hic conjungi-
mus : *Imperator autem cum*, Stephanus papa *advenisse præ-*
cognito, Remhardo quidem nepoti ſuo cumbarii impe-
rii, & quibusdam aliis miſſis, qui eum cum omni honore
susceperunt, direxit. Ipſe autem advenientem ſibi ob-
viam feciſſimus ſtatuit. Cui etiam obviam Hildebaldum ar-
chiepiſcopum ſuum patrii Ludovicum epiſcopum Aure-
lianenſem, Joannem Arelatenſium, aliorumque manifeſtum
eccleſiæ ſuæ ordinem procedere juſſit, inſuſe indutos ſacerdotali-
bus : ad ultimum imperator miſſericors & manuetudine ſin-
gulari conſpicuus Remigii, & tamquam beati Petri vicarium
honoriſſime ſuſcepit, deſcendentem ex equo excepit, & ex-
hibuit ſtabulum, & ſtratorem, & equum ſuum ad ſervitium
ejuſdem intrantem manu propria ſuſtinuit, præcinentibus
hinc & inde turmis acclamatione varia eccleſiaſticum : Te
Deum laudamus, *& reliqua. Quo tympo finito Laudes*
imperatori debitas illorum Romanus contendebat, quarum
finem dominus apoſtolicus oratione compleviſ. His expleti-
bus domus patriarchii conſtruxit, & , expoſitis cunctis
ſuis adventus, & benedictionem panis ac vini ſimul petiti-

** Adenmarum ſtatique ſibi ſuit appellatur.*

Pontifex & Romanus.

Stephani virtutes.

** Vide quæque Pithœum in Annalibus.*

Quando pontifex ſanctus ſit.

Stephani pax cum imperatore Ludovico & migratum.

Decretum de eleti.

Quando pontifex ſanctus ſit.

ANNO CHRISTI 816.

CONCILIUM AQUISGRANENSE

IN QUO EDITA EST FORMA INSTITUTIONIS

Canonicorum & sanctimonialium, Ludovici Pii jussu in Aquisgrani palatio celebratum, anno Christi DCCCXVI. indictione X. Stephani IV. papæ anno I. Ludovici ejusdem Pii regis & imperatoris II.

ANNO CHRISTI 816.

PRÆFATIO.

CUm in nomine sanctæ & individuæ trinitatis, Christianissimus ac gloriosissimus Hludovicus superno munere victor Augustus, anno incarnationis domini nostri Jesu Christi DCCCXVI. indictione X. anno feliciorem imperii sui tertio Aquisgrani palatio generalem sanctimoniæ conventum convenire, & coepisse secundum ordinationem regiæ divinum cultum sibi cœlitus inspiratum voluntatem, multa congrua & necessaria de emendatione locorum coepisse, illius videlicet amore, qui eam suo sancto & pretioso redemit sanguine, eique le adfuturum usque ad consummationem pollicitus est sæculi, fulleretur ac curiosæ pertractare: consque inter ceteris perveniunt est, ut eumdem canonum & venerabilem Deo annuente aggregatum conventum consuleret, immo consulendo admoneret, super quibusdam ecclesiarum præpositis, qui quam ignominiæ, partim defidiæ, subditorum curam parvipendebant, & hoc pallitatem minus justo diligebant quid facto opus esset. Adjunxit etiam monendo, ut quia canonicorum vita spiritui in sacris canonibus, & in sanctorum patrum dictis erat indita, propter simplicem quoque minusque capaces, aliquam ex eidem sacris canonibus, & sanctorum patrum dictis, institutionis formam in unum, portique consensu excerpercent, per quam patenter prælatorum & subditorum vita monstraretur, quatenus omnes qui canonica cenetitur professione, per viam propositi fei incedere, & in Christi militia devotius unanimes atque concordes essiterent. Sed ut id nutu divino fieret, dominum in commune humiliter exorandum præmonuit, ut fervorum suorum capabilibus pallatus pretibus, ejus admonitionem secundum suam voluntatem fieri, saique gratia eam præcedere & subsequi dignaretur. Ad quam etiam admonitionem sacer conventus intimo gaudio repletus, expanlis in cælum manibus creatori omnium gratias agens, benedixit. Quippe qui talem, tam pium, tamque benignum ecclesiæ suæ sanctæ principem, cunctisque ejus necessitatibus paternissimum ac devotissimum prætulerit procuratorem. Suscipientes ergo libentissime hilariterque ejus faluberrimam multis Deo miserante profuturam admonitionem, hæc pleraque auctoritate Christi devote ac religiose cum fibi subjectis canoniceam fevent institutionem, & in plerisque locis idem ordo pleniffime fervetur, omnium tamen id animis fedit, ut secundum ejusdem principis admonitionem, una divino freti auxilio, ejusdem piissimi principis non modico adjuti juvamine, ejus videlicet liberalissima largitione copiam librorum præ manibus habentes, ex canonica auctoritate, & sanctorum patrum dictis, veluti ex diversis pratis quasi apibus studiosi carpentes, hanc institutionis formam excerperent, & canonicis observandam A conferrent: ut quorum forte labore, ob tarditatem ingenii, seu inopiam librorum, sparsim dicta difficile comprehendi posset, solleriti studio in eodem opere brevitercongesta perfacile ab his ceperiti posset: per quam, ut præmissum est, & prælati recto tramite incedere, & subditi normam vivendi absque ignorantiæ obstaculo salubriter sollent præbere. Vigilanti ergo studio eamdem institutionis formam colligere studuerunt: in qua plenissime continetur, qualiter & prælati vivere, & subjectos regere, eique ecclesiasticos temnus administrare, & in Dei servitio confringere, hæc quoque sequentes quique ad meliora provocere, protervos quoque & negligentes deicant corrigere. Cum igitur hujus institutionis formam coram memorato glorioso principe probatam facer conventus laudibus extolleret, & ecclesiastica auctoritate fulciram, laudeque dignam, ac sanctæ ecclesiæ utillimam atque profectum consona voce prædicaret, nihilque in ea reprehensionis ab iis qui sanum sapiunt reperiri posse profiteretur, ab eodem victoriosissimo principe, & ab omnibus qui aderant, Deo gratias acclamatum est. Nec inmerito: quippe qui & occulta sua dispensatione, & gratissima inspiratione præfatum principem, ut id fieri oreret, compulit, & ut ad effectum perducereur miserando adjuvit. Proinde omnium sententia flatuum est, ab omnibus, qui in canonica professione Domino militant, hanc institutionis formam, tot ecclesiasticorum virorum vigilanti studio congestam dignisque præconiis laudatam, juxta virium possibilitatem modis omnibus observandam: quatenus hanc, sive aliarum sanctarum scripturarum documenta, sedula meditatione perlegentes & prælati & subditi, vocatione qua vocati sunt, ope divina adminiculati, infatigabiliter ambulent, & pro tam pissimo principe, qui ob lucrum animarum hoc sacrum & venerabile concilium ad hanc formam congerendum & flatuendam salutaris admonitionibus excitavit, modernis futurisque temporibus Dei immensam clementiam jugiter exorent. Nam in altero libello idem facer conventus, eodem religiosissimo Augusto monente, quamdam institutionem feminarum ex sanctorum patrum dictis studiose excerpsit, & in unum breviter satisque congruenter congessit, & sanctimonialibus canonice degentibus tenendam pertenuit. In qua continetur, qualiter eis abbatissæ præferendæ sint, qualiter eisdem sanctimonialibus infra claustra monasterii viventibus, quid a prælatis Ripendiorum dandum, quibus documentis & virtutum instrumentis exornandæ sint: quatenus hæc formula viventi in ispecta, & Deo sibi adjutorium præbente, humaniter susceptæ & efficaciter impleta, cum bonorum operum lampadibus venienti sponso apparere, atque ejus thalamum ingredi mereantur.

IN-

ANNO CHRISTI 816. Biel. offic. l. 2.

INDEX CAPITUM LIBRI I.

I. De cultura clericorum. ISIDORI.
II. De officiis. Ejusdem.
III. De lectoribus. Ejusdem.
IV. De exorcistis.
V. De acolythis. Ejusdem.
VI. De subdiaconibus. Ejusdem.
VII. De diaconibus. Ejusdem.
VIII. De presbyteris. Ejusdem.
IX. De sacerdotibus. Ejusdem.
X. De episcopis. HIERONYMI.
XI. De episcopis. Ejusdem.
XII. De pastoribus. AUGUSTINI.
XIII. De pastoribus, quales in ecclesia clerici debeant. GREGORII.
XIV. De pastoribus; ut indigni, atque imperiti ad præfecturæ magisterium accedere non præsumant. Ejusdem.
XV. De indignis præpositis. ISIDORI.
XVI. De indoctis præpositis. Ejusdem.
XVII. De his qui in regimine præsidis peccant, sed idem officium per quietem proprium refugiunt. GREGORII.
XVIII. De præpositis ecclesiæ. ISIDORI.
XIX. Quod sacerdotes sancti contemplativa vitæ fructi participes pastoræ. PROSPERI.
XX. De doctrina & exemplis præpositorum. ISIDORI.
XXI. De humilitate præpositorum. GREGORII.
XXII. De humilitate præpositorum. ISIDORI.
XXIII. De doctrina disserendi. Ejusdem.
XXIV. Qualiter prælati subjectos doceant, ac semetipsos discreta circumspectione prævideant. GREGORII.
XXV. De doctorum silentio. ISIDORI.
XXVI. Quod nihil prosit sacerdoti eximiæ bene vivere, si male viventes tacendo non arguat. PROSPERI.
XXVII. De pastoribus non velle gradientibus. GREGORII.
XXVIII. De negligentia sacerdotis, qui doctrina sua contraria agendo, perfunam non potest simplere doctorem. PROSPERI.
XXIX. De his qui bene docent & male vivunt. ISIDORI.
XXX. De exemplis præbendum sacerdotum. Ejusdem.
XXXI. De præpositis carnalibus. Ejusdem.
XXXII. Luxuriosa defertio carnaliter viventium sacerdotum. PROSPERI.
XXXIII. De irascendis doctoribus. ISIDORI.
XXXIV. De zelo pastoralis officii erga subditos. GREGORII.
XXXV. Quod sacerdotes nihil proprium habeant; & ecclesiæ facultates, tam quam communes, Deo retentionem reddituri sint. PROSPERI.
XXXVI. De disciplina sacerdotum in his qui delinquunt. ISIDORI.
XXXVII. De cellata episcopis pœnitentiæ ligandi atque solvendi. GREGORII.
XXXVIII. De episcopis qui pro ordinatione sacerdotii munera pertenuit. Ejusdem.
XXXIX. De subintroductis mulieribus. CONC. NICÆNI.
XL. De clericis usuras accipientibus. Ejusdem.
XLI. De privilegiis presbyterorum. Ejusdem.
XLII. De excommunicatis. Ejusdem.
XLIII. Quod non oporteat demigrare. Ejusdem.
XLIV. Non transmigrandum de civitate in civitatem. CONC. CHALC.
XLV. De his qui in ecclesia, in quibus provesti sunt minime perdurarunt. CONC. NICÆNI.
XLVI. De offendendo genu. Ejusdem.
XLVII. De damnatis & ministerio renuntiibus. CONC. ANTIOCHENI.
XLVIII. De clericis damnatis. CONC. AFRICANI.
XLIX. De peregrinorum susceptione. CONC. ANTIOCHENI.
L. Quod non liceat clericis in duarum civitatum ecclesiis ministrare. CONC. CHALC.
LI. Quod non oporteat clericos ecclesiæ suæ commendatitiis ministrare. Ejusdem.
LII. Quod sine literis facer ministerio servientes, profectui non debeant. CONC. LAOD.
LIII. De clericis a communione summotis ab aliis non recipiendis epistopis. CONC. SARDIC.
LIV. Si quis excommunicatus ante sententiam communicare præsumpserit, sive ipse damnationem patiatur. CONC. SARDIC.
LV. De non sollicitandis clericis alienis. CONCIL. SARDIC.
LVI. De his qui semel legerint in ecclesia, ab aliis non posse promoveri. CONC. AFRIC.
LVII. Si qui clerici ab episcopis suis promoti contemserint, nec illic manenat unde vocabare voluerunt. CONC. CARTHAG.
LVIII. Ut nullus alienam clericum sollicitare vel retenere præsumat suo episcopo non præbente consensum. LEONIS PAPÆ.
LIX. Ut in ecclesia convivia minime celebrentur. CONC. AFRIC.
LX. Quod nullus ecclesiasticorum in tabernis comedere debeat. CONC. LAODIC.
LXI. De avaritia. CONC. CARTHAG.
LXII. Quod sabanum non sulum clerici exigere non debent, sed nec laici Christiani. LEONIS PAPÆ.
LXIII. De his qui ejuro carnium in clero conflituti disfuguant. CONC. ANCYRANI.
LXIV. De numero certo diaconorum. CONC. NEOCÆSARIENSIS.
LXV. De his qui abominantur eas qui carnibus vescuntur. CONC. GANGRENSE.
LXVI. De his qui in suis pauperum conferuntur. Ejusdem.
LXVII. De his qui pro virginitate superbiunt. Ejusdem.
LXVIII. De his qui dominico diei jejunant, tamquam nihil pro cetera differente. Ejusdem.
LXIX. De his qui ecclesiasticis jejunia absque necessitate disfolvunt. Ejusdem.
LXX. De his qui se a perceptione sanctæ communionis avertunt, & qui excommunicatis per domos commanent. CONC. ANTIOCH.
LXXI. De his qui absilia paracia præter confitentiam epifcoporum fuorum in alio commorantur. Ejusdem.
LXXII. De clericis vel laicis excommunicatis. Ejusdem.
LXXIII. De episcopis & clericis adeuntibus imperatorem. Ejusdem.
LXXIV. Ut qui in sacrario serviunt usuras non exigant. CONC. LAODIC.
LXXV. De his qui debent in pulpita psallere. Ejusdem.
LXXVI. De honore quem presbyterii diaconi, quibus epis sunt, debeant exhibere. Ejusdem.
LXXVII. Quod subdiaconi non debeant benedicere, vel benedictionem dare. Ejusdem.
LXXIX. De exorcistis qui non sunt ab epifcopis ordinati. Ejusdem.
LXX. De ecclesia prandia fieri non debere. Ejusdem.
LXXI. Quod præter epifcopi jussionem clericus profectis non debeat. Ejusdem.

ANNO CHRISTI 816.

XXCII. *Ut ad sacrarium mulieres non introeant.* Ejusdem.

XXCIII. *Non liceat clericis Judicris interesse spectaculis.* Ejusdem.

XXCIV. *Oblationes in domibus offerri non oportet.* Ejusdem.

XXCV. *De clericis & monachis non manentibus in suo proposito.* CONC. CHALCED.

XXCVI. *Quod non oporteat clericos habentes adversus invicem negotium proprium episcopum relinquere, & ad seculoria judicia convolare.* Ejusdem.

XXCVII. *Quod minime clericos transfrigare conveniat.* Ejusdem.

XXCVIII. *Quod non liceat clericis post mortem sui episcopi domos ejus diripere.* Ejusdem.

XXCIX. *Si qui clericorum pauper promotus, in ordine positus habuerit aliquid, ecclesiæ potestati subjiciat.* CONC. CARTHAG.

C. *Ut clerici tabernas, nisi in peregrinis, non ingrediantur.* CONC. AFRICANI.

CI. *Ut alienus clericus minime suscipiatur ab alio.* Ejusdem.

CII. *Ut clericus nec sua, nec alieno nomine fenus exerceat.* LEONIS PAPÆ.

CIII. *Ut clerici nullas negotiationes insinuentur, & inepta laicis fabricentur.* GELASII PAPÆ.

CIV. *De vita clericorum.* HIERONYMI ad Nep.

CV. *De institutione clericorum.* Ejusdem ad Paulinum.

CVI. *Ex epistola Hieronymi ad Rusticum.*

CVII. *Quid differt inter monachum & clericum.* Ejusdem ad Heliodor.

CVIII. *De vita clericorum.* Ejusdem ad Oceanum.

CIX. *De clericis.* ISIDORI.

C. *De regulis clericorum.* Ejusdem.

CI. *De genitibus clericorum.* Ejusdem.

CII. *Qualis sportas ex clericis esse.* GREGORII.

CIII. *De subjectis bonis sub pastorali regimine constitutis.* Ejusdem.

CIV. *De subditis.* ISIDORI.

CV. *De invidis & perversis subditis.* GREGORII.

CVI. *Quod secundum sermonem prophetæ culpa sua pereant, qui sacerdotum increpationes perversæ voluntate contemnunt.* PROSPERI.

CVII. *Cum quo damno anima sua ab ecclesiæ qua pereperit pastore accipiunt illi, qui sibi de suo sufficiunt.* Ejusdem.

CVIII. *Qui sint qui ecclam cum profectu animæ sua audiunt sanctam ac ecclesiæ.* Ejusdem.

CIX. *Quid facere debeant clerici, quorum infirmitas non potest sua contemnere.* Ejusdem.

CX. *Quæ sint vera gaudia, vel vera divitiæ, & quid impedimenti afferant bona præsentia amatoribus futurorum.* Ejusdem.

CXI. *Quomodo intelligatur & quod dicit apostolus,* Qui in sacrario operantur, quæ de sacrario sunt edunt. Ejusdem.

CXII. *De vita & moribus clericorum.* AUGUST.

CXIII. *Item de vita & moribus clericorum.* Ejusdem libr. 2.

CXIV. *Qua præcepta specialiter monachis, quæ generaliter ceteris conveniunt Christianis.*

CXV. *Quid canonica institutio, evangelica & apostolica auctoritate sulta, ceteris superiorum institutionibus.*

CXVI. *Quid sint res ecclesiæ.*

CXVII. *Quod diligenter unusquisq; sua ecclesiæ ministeria.*

CXVIII. *De his qui in congregatione sibi commissa solum modo ex familia ecclesiæ clericos aggregant.*

CXX. *Quis clericis in congregatione canonica constituti ecclesiastica accipere stipendia debeant.*

CXXI. *Ut in congregatione canonica æqualiter cibus & potus accipiatur.*

CXXII. *De mensura cibi & potus.*

CXXIII. *Quod a prelatis gemina pastio sit subditis impendenda.*

CXXIV. *Ut canonici sint in cestris, ita etiam in cultu officium modum tenent discretionis.*

CXXV. *Ut canonici excellens monachorum non imitentur.*

CXXVI. *Qua auctoritate loca canonica celebrentur, quasi sine ac religiosi observare canonicos oportet.* ISIDORI.

CXXVII. *De simplicitate.* ISIDORI.

CXXVIII. *De completis.*

CXXIX. *De vigiliarum antiquitate.*

CXXX. *De matutinis.*

CXXXI. *Ut canonici horas canonicas religiose observent.*

CXXXII. *Quod cantentibus & psallentibus domino angelorum adsint presidia.*

CXXXIII. *Quales sed legendum & cantandum in ecclesia conflictentibus sit.*

CXXXIV. *Qui modus sit correptionis.*

CXXXV. *Ut ergo pueros, qui nutrimentur, vel eruditur in ecclesia canonica, instantissime sis adhibenda custodia.*

CXXXVI. *Ut omnes canonici ad completorium veniant.*

CXXXVII. *De canonibus.*

CXXXVIII. *Quales vice prælatorum in congregatione canonica fungi debeant.*

CXXXIX. *De prapositis.*

CXL. *Qualis sit cellararius constituendus.*

CXLI. *Cui committi debeant stipendia pauperum.*

CXLII. *De infirmorum ac senum cura fratrum.*

CXLIII. *Qualiter porta canonicorum custodiatur.*

CXLIV. *Ut claustra canonicorum diligenter custodiantur.*

CXLV. *Epilogus brevior digestus.*

ANNO CHRISTI 816.

CONCILII AQUISGRANENSIS LIBER I.

Qui est de institutione canonicorum.

CAPUT I.

TOnsuræ ecclesiasticæ ufus a Nazaræis, nisi fallor, exortus est. Qui prius crine fervato, denuo post magnam vitæ continentiam devotione completa caput abraderet, & capillos in igne sacrificii ponere jubebantur, fcilicet ut perfectionem devotionis fuæ domino consecrarent. Hujus ergo exempli ufus ab apoftolis introductus eft, ut qui in divini cultibus mancipati domino consecrantur, quafi Nazaræi, id eft fancti Dei, crine præcilo innoventur. Hoc quippe & Ezechieli prophetæ jubetur, dicente domino: *Tu fili hominis, fume tibi gladium acutum, & duces per caput tuum & barbam.* Videlicet quia & ipfe facerdotali genere Deo in minifterium fanctificationis deferviebat. Hoc & Nazaræos illos, Priscillam & Aquilam, in Actibus apoftolorum primum fcribe legimus. Paulum quoque apoftolum, & quofdam difcipulorum Chriſti, qui in hujufmodi cultu mirandi exiterunt. Eft autem in clericis tonfura fignum quodam, quod in corpore figuratur, fed in animo agitur, fcilicet, ut hoc ſigno in religione vitia refecentur, & crimina carnis noſtræ, quaſi crinibus examur, atque

Ezech. 5.

Act. 18.

Num. 6.

ANNO CHRISTI 816.

atque inde innovatis ſenſibus ut comis redibus A enitelcamos, exſpoliantes nos juxta apoſtolum, veterem hominem cum actibus ſuis, & indutentes *Ephef. 4. Coloſſ. 3.* novum, qui renovatur in agnitione Dei. Quam renovationem in mente oportet fieri, ſed in capite demonſtrari, ubi ſpia mens noſtitur habitare. Quod vero denſo capitis ſupercus, inferius circuli corona relinquitur, facerdotum regnumque eccleſiæ in eis exiſtimo figurari. Tiara enim apud veteres conſtituebatur in capite facerdotum. Hæc vero tonſura rotunda erat, quaſi ſphærica media, & hoc ſignificatur in parte capitiſorſa. Corona autem, latitudo aurei eſt circuli, quæ regum capita cingit. Utrumque itaque ſignum in capite clericorum exercitate, ut impletur etiam corporis quadam ſimilitudine quod ſcribtum eſt, Petro apoſtolo perdocente: *Vos ſtirps regia ſacerdotium, regale ſacerdotium.* Queritur autem, cur ſicut apud antiquos Nazaræos, non ante concepta nutritur, & ſic tondetur. Sed qui hæc exquirunt, advertant quid ſit inter illud prophetarum velamentum, & hanc exagitatis revelationem, de qua dicit apoſtolus: *Cum tranſierit ad Chriſtum, auferetur velamen.* Quod autem ſignificatur per velamen interpoſitum inter faciem Moſis & ſpeciem populi illius? Nec ſignificabat illis temporibus etiam coma ſanctorum. Nam & apoſtolos comam pro velamento eſſe dicit. Proinde jam non oportet ut velentur criſtibus capita eorum qui domino conſecrantur, ſed tantum ut revelentur: quia quod erat occultum in ſacramento B prophetiæ, jam in evangelio declaratum eſt.

2. Cor. 3.

1. Pet. 2.

1. Cor. 11.

II.

Oſtiarii ſunt, qui in veteri teſtemento janitores temphi vocabantur, qui præerant portis Jeruſalem, quique ordinati per vices ſuas omnia interiora templi vel exteriora cuſtodiebant. Hi denique inter ſanctum & iniquum diſcernentes, eos tantum in eccleſia qui ſunt fideles recipiunt. Intrare enim templum niſi per hos non poſſumus, nec habere communionem tam bonos recipiendi, quam rejiciendi indignos.

Ibid. 11.

III.

Lectorum ordo formam & initium a prophetis accepit. Sunt igitur lectores, qui verbum Dei prædicant, quibus dicitur. *Clama, ne ceſſes: quaſi tuba exalta vocem tuam.* Illi quippe dum ordinantur, primum de eorum converſatione epiſcopus verbum facit ad populum. Deinde coram plebe tradit eis codicem apicum divinorum, ad verbum Dei annuntandum. Qui autem ab hujuſmodi prorſitur gradum, ille erit doctrina de libris imbutus, ſenſumque ac verborum ſcientia perontatus: ita ut diſtinctionibus ſententiarum intelligat ubi finitum junctura, ubi adhuc pendeat oratio, ubi ſententia extrema claudatur. Hiſque expeditus vim pronuntiationis tenebit, ut ad intellectum omnium mentes ſenſumque pronuntiando genera pronuntiationum, & acque exprimendo proprios ſententiarum affectus: modo indicantis voce, modo dolentis, modo increpantis, modo exhortantis, ſive his ſimilia, ſecundum genus propriæ pronuntiationis, in quo magis illa ambigua ſententiarum adhibenda cognitio eſt. Multa enim in ſcripturis ſunt, quæ niſi proprio modo pronuntientur, in contrarium recidunt ſententiam, ſicuti eſt: *Quis ſecundus adverſus eſtellos Deus? Deus qui juſtificat?* Quoduæ ſi confirmative non ſervato genere pronuntiationis ſua dicatur, magna perverſitas oritur. Sic ergo pronuntiandum eſt, ac dicerat: Deuſne qui juſtificat? ſubauditur, Non. Neceſſe eſt ergo in tantis rebus ſcientiæ ingenium, quo

Ibid. 12.

Iſa. 58.

Rom. 8.

proprie ſingula convenienterque pronuntietur. Proptereæ & accentuum vim oportet lectorem ſcire, ut noverit in qua ſyllaba vox protendatur pronuntiata. Plerumque enim imperiti lectores in verborum accentibus errant, & ſolent irridere nos imperitiæ hi qui videntur habere notitiam, derrahentes & jurantes penitus nos neſcire quod dicimus. Porro vox lectoris ſimplex erit & clara, ad omne pronuntiationis genus accommodata, plena ſucco virili, agreſtem & ſubreſticum effugiens tonum, non humilis, nec adeo ſublimis, non fracta, non tenera, nihilque feminum ſonans, neque cum motu corporis, ſed ibid. c. 13. tantum cum gravitatis ſpecie. Auribus enim & cordi conſulere debet lector, non oculis: ne potius ex leipſo expectatores magis, quam auditores faciat. Vetus opinio eſt, lectores pronuntiandi cauſſa præcipuum omnis vocis habitaſſe, ut exaudiri in tumultu poſſit. Unde & dudum lectores præcones vel proclamatores vocabantur.

IV.

In ordine & miniſterio eccleſiæ decet eſſe exor- ibid. c. 15. ciſtas ſecundum officia quæ in templo Salomonis erant diſpoſita, quoque poſtertus ſunt ab Eſdra diſpertita. Et tamenſi nunc non ſequuntur Eſdræ actores memorat templi, nunc eſſe exorciſtas in eccleſia Dei. Fuerunt enim ſub Eſdra actores templi, ſeruorum Salomonis filii, qui actum templi totius ſub cura ſua habuerunt, ac facta oblationibus deſervirent. Et cum fuiſſent ex ordine & miniſterio templi, longe fuerunt officio altaris Dei: quia nec pſalmiſtæ, nec oſtiarii, nec facrorum ſervis attingere licebat ad mentra altaris, niſi tantummodo Levitis. Quid ergo eſt? Nullum aſtum rurum habebant actores templi, niſi ad ſanctuaria facienda, ut quocunque fuiſſent vexata in ædificio templi, aut delapſa, per eoldem actores de thefauris dominicis reformentur atque reædificentur. Ergo actores templi, exorciſtæ ſunt in populo Dei: Quomodo enim actor prudens & bonus ſcit quis ſit domini ſui cenſus & omnis ſubſtantiæ modus, & rediit apud le totius poſſeſſionis inſtrumenta originalia: ſic & exorciſta rediit in ſeam diligentiam totius regni domini ſecreta, ut memor mandet de ſcripturarum ſacramentis, unde exorcizet domum, quod illi eſt a Spiritu ſancto conceſſum, ſecundum apoſtoli præconium. Exorciſtas enim memorat apoſtolus, cum dicit: *Nemquid omnes doctores habent ſanctorum?* 1. Cor. 12. Hi enim cum ordinantur, ſicut ait canon: Accipiunt de manu epiſcopi libellum, in quo ſcripti ſunt exorciſtæ, accipientes potestatem imponendi manus ſuper energumenos, ſive catechumenos, ſive baptizatos. Conc. Carthag. 4. Isid. 23. Eccleſiaſtic. cum.

V.

Acolyti Græce, Latine ceroferarii dicuntur a Etymolo. 7. deportandis cereis, quando legendum eſt evangelium, aut ſacrificium offerendum. Tunc enim accenduntur luminaria ab eis, & deportantur, non ad ſuganda tenebras, dum ſol eo tempore exiſtet, ſed ad ſignum lætitiæ demonſtrandum: ut ſub typo luminis corporalis, illa lux oſtendatur, de qua in evangelio legitur: *Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.*

VI.

Subdiaconi, qui apud Græcos hypodiaconi vocantur, in Eſdra invenimus, appellantesque ibi Nathinæi, id eſt, in humilitate domino ſervientes. Ex eorum ordine fuit ille Nathanael, qui in evangelio Joannis divina prodītione com-

De offic. lib. 2. c. 16. 17. 18.

LIBER I.

monitas, salvatorem meum confiteri. Quique etiam ad primum divinitatis indicium fidelis emi-
tem. 1. tenui statim habeant, candidique ad hostias & im-
maculati accedant, mundi scilicet corpore, & in-
corrupti pudore. Tales enim decet dominum ha-
bere ministros, qui nullo carnis corruptionis
contagio, sed potius eminenti castitate splende-
ant. Quales autem diaconi ordinentur, Paulus
apostolus plenissime scribit ad Timotheum. Nam
quosque primitus diaconos ordinavit, ex quo
nos subjunxit: *Diaconi similiter irreprehensibiles*, A
hoc est, sine macula sicut episcopi. *Pudici* inti-
que, id est, a libidine continentes. *Non bilin-*
gues, scilicet non garrientes pessimi detractores.
Non multo vino dedicti: quia ubi ebrietas, ibi li-
bido dominatur & furor. *Non turpe lucrum se-*
quentes, ne de caelesti ministerio lucra terrena le-
dentur: Eli quippe & turpis lucri appetitio,
plus de praesentibus quam de futuris cogitate.
Post haec subjecit. *Sit autem probatum primum*,
& sic ministrent, nullum crimen habentes. Hi itaque
sic, sicut episcopi, ante ordinationem probari
debent, si digni sint, & sic postea ministrare.

VIII.

Presbyterorum ordo exordium sumpsit (ut Hilarius
dictum est B) a filiis Aaron. Qui enim sacerdo-
tes vocabantur in veteri testamento, hi sunt qui
nunc vocantur presbyteri. Et qui nuncupabatur
principes sacerdotum, nunc episcopi no-
minantur: Presbyteri autem interpretatur Se-
niores, quia seniores aetate Graeci presbyteros
vocant. His enim, sicut episcopis, dispen-
satio mysteriorum Dei commissa est. Praeter-
quam ecclesiae Christi, & in confectione divini
corporis & sanguinis confortes cum episcopis sunt.
Similiter & in doctrina populorum, & in of-
ficio praedicandi. sed solum propter auctoritatem
summi sacerdotis, cui cervicum ordinatio & con-
secratio reservata est, ne a multis discipulina ec-
clesiae vindicata concordiam solveret, scandala
generaret. Nam Paulus apostolus eosdem pres-
byteros, vel seniores ecclesiae, sub nomine episco-
porum ita alleverat, loquens ad Titum: *Hujus rei, Cap. 1.*
inquit, rei gratia reliqui te Cretae, ut ea quae desunt
corrigas, & confituas per civitates presbyteros, sicut
admodum ego tibi disposui. Si quis ergo crimine est,
unius uxoris vir, filios habens fideles, non in accu-
satione luxuriae, aut non subditos. Oportet enim epi-
scopum sine crimine esse. Quia tenendis offendit,
certum presbyteros sub episcoporum nomine ta-
xari. Unde & ad Timotheum de ordinatione epi- 1. Tim. 5.
scopi & diaconi scribens, de presbyteris omnino
tacuit, quos in episcoporum nomine comprae-
hendit. Secundus enim primus conjunctus est gra-
dus, sicut & ad Philippenses episcopis & diaco- Philip. 1.
nibus scribit, cum una civitas plures episcopos ha-
bere non possit. & in Actibus apostolorum pres-
byteros ecclesiae, litoris Hierosolymam, congre-
gavit, quibus inter cetera ait: *Videte gregem in quo* Act. 20.
vos Spiritus sanctus episcopos ordinavit. Unde etiam
tales in ecclesia presbyteros constituendos esse, fi-
cut episcopos, & apostolus ad Titum loquitur, Cap. 1.
& canones ipsi testantur. Presbyteros autem me-
rito & sapientia dici, non aetate. Nam & Mosi praecipitur, ut eligat presbyteros. Unde & pro-
verbius dicitur: *Gloria senum canities*. Quae eft haec Prov. 20.
canities? Haud dubium quin sapientia, de qua
scriptum eft: *Canities hominum, prudentia eft*. Sap. 6.
Cumque nongentos & amplius annos ab Adam
usque ad Abraham vixisse homines legerimus,
nullus alius primus appellatus eft presbyter, id
eft senior, nisi Abraham, qui multo pauciori-
bus annis vixisse comprobetur. Non ergo propter de-

ANNO CHRISTI 816. LIBER I.

decrepitam aetate dicitur, sed propter sapientiam, & presbyteri nominantur. Quod si ita eft, mirum cur infpientes constituantur.

IX.

Ibid. c. 5. Veniamus ergo nunc ad sacratissimos ordines, & singulariter demonstremus, quod eft sacerdotii fundamentum, vel quo auctore pontificalis ordo adolevit in ecclesia. Initium quidem sacerdotii Aaron fuit, quem Deus elegit in fidelissimi prior obedientiae sacrificium, & poft hunc Abraham, Isaac & Jacob. Sed illi spontanea voluntate, non sacerdotali auctoritate, ista fecerunt. Ceterum Aaron primus in lege sacerdotium accepit, primusque ejus stola indutus victimas obtulit, jubente domino, ac loquente ad Mosen: *Accipe*, inquit, *Aaron & filios ejus, & applicabis ad tabernaculum fœderis testimonii. Cumque vestieris patrem eum filiis suis, indues Aaron vestimentis suis, id eft, linea & tunica, & superhumerali, & rationali, quod cum-*
bringes balteo, & pones tiaram, & ornamenta sanctitatis fundes super caput ejus, atque hoc ritu consecrabitur. Filios quoque illius applicabis, & indues tunicis li-
neis, cingesque balteo, Aaron filios & liberos ejus, & impones eis mitras, & erunt sacerdotes mei in-
gredientes perpetuo. Qua loco contemplari oportet, Aaron summum facerdotem, id eft, episcopum fuisse, & filios ejus, presbyterorum figuram portemonstrasse. Fuerunt enim filii Aaron & ipfi sacerdotes, quibus mortuis aetate adhuc debuifient Leviae, sicut factum facerdoti. Sed hoc fuit inter Aaron fummum facerdotem & inter filios ejusdem Aaron, & qui & ipfi erant facerdotes: quod Aaron fuper tunicam accipiebat poderem, Sholam fanctam, & coronam suream, mitram & zonam auream, & fuperhumerale, & cetera quae supra memorata sunt. Filii autem Aaron, fuper tunicas lineas circuli tantummodo & tiarati adstabant facrificio Dei. Sed forsitan quaeritur hoc, Cujus figuram facie-
bat Moses. Si enim filii Aaron presbyterorum fi-
guram faciebant, & Aaron fummi facerdotis, id eft episcopi, Moses cujus? Indubitanter Christi, hyperou, ex cujus fanctificatione fuit fanctificatus & mediatoris Dei, qui eft inter Deum & homi-
nem, Jesus Christus, qui eft vemus dux popula-
rum, verus princeps facerdotum, & dominus pon-
tificum, cui eft honos & gloria in fecula fecula-
rum. Amen.

Haftenus de primordiis facerdotalibus in vete-
ri teftamento: in novo autem teftamento, poft Christum, facerdotalis ordo a Petro coepit. Ipfi enim primum datus eft pontificatus in ecclesia Christi. Sic enim loquitus eft dominus, *Tu* Matth. 16.
es, inquit, *Petrus, & super hanc petram aedificabo ecclesiam meam, & portae inferni non praevalebunt adversus eam: & tibi dabo claves regni coelorum*. Hic ergo ligandi solvendique potestatem primus acce-
pit, primusque ad fidem populum virtute fuae pre-
dicationis adjecit. Siquidem & ceteri apoftoli cum Petro par consortium honoris & potestatis ac-
ceperunt. Qui etiam in toto orbe difperfi, euan-
gelium praedicaverunt; quibusque decedentibus fuccefferunt epifcopi, qui funt conftituti per to-
tum mundum in fedibus apoftolorum. Qui non jam ex genere carnis & fanguinis elegantur, fi-
cut Israelitici ordinem Aaron, fed pro univerfalique merito, quod in eum gratia divina contulerit. Sicut etiam ad Heli dominus praenun-
tiavit, dicens: *Hac dicit dominus Deus Israel: Di-* 1. Reg. 2.
xi, domus tua & domus patris tui permanebant co-
ram me usque in aeternum. Et nunc hac dicit domi-
nus: Nequaquam, fed glorificantes me glorificabo,
Qui me spernit, spernetur. Quatnor enim funt genera apoftolorum. Unum a Deo tantum, ut

Moses. Alterum per hominem & Deum, ut Jo-
fue. Tertium tantum per hominem, ficut his temporibus multi favore populi & poteftatum in facerdotium fubrogantur. Quartum autem genus ex his eft, ficut pfeudo-prophetarum & pfeudopo-
ftolorum. Quid eft autem nomen apoftolorum? apoftoli in Latina lingua miffi interpretantur, qua ipfos miffit dominus euangelizare ad illumi-
nationem gentium verbum vitae. Epifcopus autem, ut quidam prudentium ait, nomen eft operis, non honoris. Graecum eft enim, atque inde ductum vo-
cabulum, quod ille qui praficitur, fuperintendit, curam fuorum gerens. Bni quippe, fuper, exrtos autem, intentio eft: ergo epifcopum Latine fuperintendentem poffumus dicere: ut in-
telligat curae pondus impofitum, qui non praeeffe, fed praeeffe difcernit. Quod vero per unum epifco-
pum a praecefforibus Dei facerdotibus epi-
fcopi ordinantur, antiqua eft inftitutio. Illae au- Cyc. Ep. 1.
tem patriarchae & prophetae omnium fuam fa-
cram pafcha, benedixit ei. Similiter & Judos filiis fuis benedifcionem dedit. Sed & Moles fa-
cer pafcha fuae manum fuam imponens, dedit ei fpiritum veritatis, & dicatur in populo Ifrael. Sic & fuperimponere legis & prophetarum dominus noftet Jefus Chriftus, per manus impofitionem a-
poftolos benedixit, ut dicatur in euangelio Lucae fcri-
ptum eft: *Et perduxit illos trans Bethaniam: & Luc. 24.*
elevavit manus suas, & benedixit eis. Fallimur
eft cum benedixiffet illis, diftebat abeis: & ipfe re-
cedebat in coelum. Et poft in Actibus apoftolorum, Act. 1. & 2.
tribus apoftolorum, ex praecepto Sancti Spiri-
tus, Paulo & Barnabae ab apoftolis manus im-
pofita eft in epifcopatum, & fic miffi funt ad euangelizandum. Quod autem a triginta annis facerdos efficitur, ab aetate fcilicet Chriftifum eft, ex quo idem orfus eft praedicare. Hoc enim ante proledis jam non indiget parvulorum, fed perfectionis vi plena eft, & robufta, & ad o-
mnem difciplinae ac magifterii exercitium praepara-
ta. Quod vero unius virginalis matrimonii fint in epifcopatu & presbyterio, & diaconatu, & in veteri lege mandatum eft, & plenius fcribit apoftolus di-
cens: *Unius uxoris virum*. Sacerdotem querit ec- 1. Tim. 3.
clefia, aut de monogamia ordinatum, aut de vi-
duitate fanctificatum. Digamus enim haud facile age-
re facerdotium. Porro poft epifcopus non ab uno, fed a canctis provincialibus epifcopis ordinatur, ideo inftitutum eft, ne aliquid contra fidem ec-
clefiae unius tyrannus aut ambitiofus molitetur. Pro-
pterea ab omnibus conveniendibus conftituitur, ac non minus, quam a tribus praefentibus, ce-
teris abfentibus per epiftolarum inftitutionem literam. Huic autem, dum confecratur, datur ba-
culus, ut ejus indicio fubditam plebem vel regat, vel corrigat, vel infirmitates infirmorum fufti-
neat. Datur & anulus, propter fignum pontifica-
lis honoris, vel fignaculum fecretorum. Nam multa funt, quae carnalium minufque intelligen-
tium fenfibus occultantes facerdotes, quafi fub fignaculo condant, ne indigni quibufque facra-
menta Dei aperiantur. Jam vero, quod facula-
res viri nequaquam ad miniftrorum ecclefiae affa-
mantur, eadem auctoritate apoftolica docet, & di-
cit: *Manus ejus nemini impoferis*. Et iterum. *Non 1. Tim. 5.*
neophytum, ne in fuperbiam elatus, putet fe non *Ibid. 3.*
tam miniftrorum humilitatis, quam adminiftra-
tionem facularis poteftatis adeptum: & in con-
demnationem fuperbiae, ficut diabolus per ja-
dantiam delicitur. Quomodo enim valebit fae-
cularis homo facerdotii magiftrorum admplere,
cujus nec officium tenuit, nec difciplinam cogno-
vit? aut quid docere poterit, cum ipfe non didi-

LIBER I.

cerit? Nunc vero ſæpe contingens plurimos ordinationem talibus facere: ne quidem ſibi quiſque qui eccleſiæ proſint, ſed quos vel ipſi amant, vel quorum iunt adhæſione deliniti, vel pro quibus majorum quispiam rogaverit: & ut deteriora dicam, qui ut ordinarentur, muneribus impetrarunt. Taceo de reliquis. Alii ſucceſſores filios vel parentes faciunt, & conantur poſteritatem relinquere dignitatem, cum hoc nec Moſes amicus Dei facere potuit, ſed *ſolus de ſua tribu elegit, ut ſit ſacerdotus, principatum in populo tenens ſanguine defendendum eſſe*, ſed vitæ meritis. Interdum autem & juxta meritum plebium eliguntur perſonæ rectorum: unde norintne populi ſui fuiſſe meriti, regitnem perverſi ſuſcepiſſe ſacrificii. Quod autem is, qui poſt baptiſmum aliquo mortali peccato corruptus, ad ſacerdotium non proveharur, lex ipſa teſtatur. Moles enim in lege præcepit ſacerdotibus, ne aliquod vitium ad eum Dei offerant. quod ipſum poſſes offerentibus ſacerdotibus Iſrael per Malachiam improperavit Deus, dicens: *Vos ſacerdotes qui poliuiſtis nomen meum, & dixiſtis: in quo poliuimus eum? Offerentes ſuper altare meum panem poliutum, & offerebatis cæcum & languidum.* Unde & in Numeris virtula tuba, cujus cinit ſonitus eſt populi, non aliter jubetur offerri ad altare domini, niſi quæ terrena opera non feceriſ, jugumque delicti non traxeri, nec vinculis peccatorum ſuerit alligata. Sed quid plura loquimur? Si enim is, qui in epiſcopatu vel presbyterio poſitus, mortale aliquod peccatum admiſerit, retrahitur: quanto magis ante ordinationem repudiari peccator juvenis debet, ut non ordinetur? Quapropter quia lex peccatores a ſacerdotio removet, conſideret ſe unuſquiſque: & ſciens quia potenter tormenta patiuntur, retrahat ſe ab hoc non tam honore, quam onere, & ideireo non ſibi quiſque ſumat locum non ambiat occupare. Qui enim in eruditionis atque inſtruendis de virtute populis præerit, neceſſe eſt ut in omnibus ſanctus ſit, & in nullo reprehenſibilis habeatur. Quam enim ſalubre de peccatis arguit, ipſe a peccato debet eſſe alienus. Nam qua fronte ſubjectos arguere poterit, cum illi ſtatim poſſit correptus ingerere, Ante dece te quæ recta iunt corrige? Quapropter qui argligit recta facere, deſinat reda docere. Prius quippe ſemetipſum corrigere debet, qui alios ad bene vivendum monere vult, ita ut in omnibus ſemetipſum formam virendi præbeat, cunctoſque ad bonum opus & doctrina & opere provocet. Cui etiam ſcientia ſcripturarum neceſſaria eſt: quia ſi epiſcopi tantum iſt ſanctæ vita, ſibi ſoli poteſt prodeſſe ſic vivens. Porro ſi & doctrina ſuerit eruditus, poteſt ceteros quoque inſtruere, & docere ſuos, & adverſarios reprehendere. Qui nili rebuſti fuerint atque convicti, facile poſſent ſimplicium corda pervertere. Hujus autem ſermo debet eſſe purus, ſimplex & apertus, plenus gravitate & honeſtate, plenus ſuavitate & gratia, tractans de myſterio legis, de doctrina fidei, de virtute continentiæ, de diſciplina juſtitiæ: unumquemque diverſa admonens exhortatione, juxta poſſeſſionem morumque qualitatem: videlicet ut pernoſcat, quid, cui, quando, vel quomodo proferat. Cujus pæne ceteris ſpeciale officium eſt, ſcripturas legere, penuerrare canones, exempla ſanctorum lustrari. Vigiliis, jejuniis, orationibus incubuisse cum frambis hoste parcere, nec quemquam calumniis ſuis fatigare, diſcerpere. Nullum damnare, nisi comprobatum: nullum excommunicare, nisi obſtinatum. Quique ita humiliter patrem & auctoritate præſtabit, ut nec per nimiam humilitatem ſuam, ſubditorum vitia convalescere faciat; nec per immoderatam auctoritatem ſeveritatis poteſtatem exerceat: ſed tanto cautius erga ſibi commiſſos agat, quanto durius a Chriſto judicari formidat. Tenebit quoque illam ſupereminentem donis omnibus caritatem, ſine qua omnia vana nihil eſt. Cuſtos enim ſanctitatis, & veritatis eſt: locus autem hujus cuſtodis, humilitas eſt. Habebit etiam inter hæc omnia & ceſtitatis munditiam, quæ ſcortatur, ſpiritu corpus contaminat, ab omni inquinamento carnis ſit munda & libera. Inter hæc oportet eum ſollicita diſpenſatione curam pauperum gerere, eſurientes paſcere, veſtire nudos, ſuſcipere peregrinos, captivos redimere, viduas ac pupillos tueri, pervigilem in cunctis exhibere curam providentia & diſtributione diſcreta. In quo etiam & hoſpitalitas ita erit præcipua, ut omnes cum benignitate & caritate ſuſcipiat. Si enim omnes deleles illud evangelicum audire deſiderant, *Hoſpes fui, & ſuſceſpiſtis me*, quanto magis epiſcopus, cujus diverſorium cunctorum debet eſſe receptaculum? Lateat enim nos quidem ſuſcipientes, implebit hoſpitalitatis officium: epiſcopus ſi omnes non receperit, inhumanus eſt. In negotiis autem frequiaribus diſtinendis, oportet eum cauſtum ſervorum diſcretionem non gratia. Neque enim ſe debet epiſcopus ſuſcipere potentem, ut contriſtet contra juſtitiam pauperemneque pro paupere, vulnere juſtitiam a potente. Non defendat impotentem, nec faſtis indigno committendi arbitretur aeque arguat aut impugnet, cujus crimen non reprehendit. Erit quoque illi etiam juxta apoſtolum manifeſtum, ſobrius, verecundus, abſtinentia, ſine pudicitia, ut non ſolum ab opere immundo ſe abſtineat, ſed etiam ab oculi, oris, & cogitationis errore. Ita ut dum nullum in ſe vitium regnare permittit, templum ſanctum apud Deum veniam pro ſubditorum facinoribus valeat. Qui enim iſta ſectaverit, & Dei mimiller utilis erit, & perfectum ſacerdotium conſummabit.

X.

Hujus rei gratia reliqui te Cretæ, ut ea quæ deſunt corrigas. Reliquit Titum diſcipulum Cretæ, ut rudimenta nalcentis eccleſiæ confirmaret, & ſi quid vitiatum eſſe, corrigeret. Ipſe quoque ad alias nationes, ut turſum in eis Chriſti jacret fundamentum. Quod autem ait, *ut ea quæ deſunt corrigat*, offendit nobis non eos eſſe plenam veniſſe ſcientiam veritatis: & licet ab apoſtolis correcti fuerint, ramen adhuc indigere correctione. *Et conſtituas per civitates presbyteros, ſicut & ego tibi diſpoſui.* Diligenter apoſtoli attendamus verba, dicentis: *Ut conſtituas per civitates presbyteros, ſicut & ego tibi diſpoſui.* Qui quaſi presbyter debet ordinari, in conſequentibus differens, hoc ait: *Si quis ſine crimine eſt, unius uxoris vir.* Poſtea inſtulit: *Oportet enim epiſcopum ſine crimine eſſe, tamquam Dei diſpenſatorem.* Idem ergo eſt presbyter, qui epiſcopus. Et antequam diaboli inſtinctu factiones & ſchismata in religione fierent, ac dicerentur in populis, *Ego ſum Pauli, ego Apollo, ego autem Cephæ*, communi presbyterorum conſilio eccleſiæ gubernabantur. Poſtquam vero unuſquiſque eos quos baptizaverat, putabat ſuos, non Chriſti, in toto orbe decretum eſt, ut unus de presbyteris electus ſuperponeretur ceteris, ad quem omnis cura eccleſiæ pertineret, & ſchismatum ſemina tollerentur. Putat aliquis non ſcripturarum, ſed noſtram eſſe ſententiam, epiſcopum & presbyterum unum eſſe, & alſed ætatis, alſed eſſe nomen officii? Reſegat apoſtolum ad Philippenſes verba, dicentis: *Paulus & Timo-*

ANNO CHRISTI 101.

LIBER I.

Timotheus ſervi Chriſti Jeſu, omnibus ſanctis in Chriſto Jeſu, qui ſunt Philippis, cum epiſcopis, & diaconibus; gratia vobis & pax, & reliqua. Philippi una eſt urbis Macedoniæ. Et certe in una civitate plures, ut nunc putatur, epiſcopi eſſe non poterant. Sed quia coſdem epiſcopos illo in tempore quos presbyteros appellabant, propterea indifferenter de epiſcopis, quasi de presbyteris eſt locutus. Adhuc alicui hoc videatur ambiguum, niſi altero teſtimonio comprobetur. In Actibus apoſtolorum ſcriptum eſt, quod cum veniſſet apoſtolus Paulus Miletum, miſerit Epheſum, & convocaverit presbyteros ejuſdem eccleſiæ, quibus poſtea inter cetera ſic locutus: *Attendite vobis, & univerſo gregi, in quo vos poſuit Spiritus ſanctus epiſcopos eccleſiam Dei regere, quam acquiſivit per ſanguinem ſuum.* Et hic diligentius obſervare, quomodo unius civitatis Epheſi presbyteros vocaverit, deſtis eoldem epiſcopos dixerit. Videamus igitur, qualis presbyter, ſive epiſcopus ordinandus ſit: *Si quis eſt ſine crimine, unius uxoris vir, filios habens fideles, non in accuſatione luxuriæ, aut non ſubditos.* Oportet enim epiſcopum ſine crimine eſſe tamquam Dei diſpenſatorem. *Non protervum, non iracundum, non vinolentum, non percuſſorem, non turpis lucri appetitorem.* Hæc itaque ſunt in crimine ſit, quod puto alio verbo ad Timotheum, irreprehenſibilem nominatum. Non qui eo tantum tempore, quo ordinandus eſt, ſine alio ſit crimine, & præteritas maculas nova converſatione deleverit: ſed ex eo tempore, quo in Chriſto renatus eſt, nulla peccati conſcientia mordeatur. Quomodo enim poteſt præſes eccleſiæ auferre malum de medio ejus, qui in delictum ſimile corruerit? aut qua libertate correptore peccantem, cum tacitus ſibi ipſe reſpondeat eadem ſe admiſiſſe qua corripit? Primum itaque dicendum eſt, quod tam ſanctum ſit nomen ſacerdotii, ut nobis etiam ea quæ extra nos ſunt poſita, repetanter non quod propter vita noſtra epiſcopi non ſumus, ſed quod propter filiorum incontinentiam ab hoc gradu arcendi ſimus. Qua enim libertate poſſumus alienos filios corripere, & docere quæ recta ſunt, cum noſtris ſtatim poſſit, qui fuerit correptus, ingeſere, Ante doce filios tuos? Aut qua fronte extraneum corripio fornicantem, cum mihi conſcientia mea ipſa reſpondeat, Habere reda ego filium fornicantem, abjice filios tuos vitiis ſervientes? Cum autem nequam filius in una tecum" convivatur domo, tu audet de alterius oculo feſtucam detrahere, in quo trabem non videns? Non itaque juſtus polluitur ex vitiis filiorum, ſed libertas ab apoſtolo eccleſiæ principi reſervatur, ut talis ſtat, qui non timeat propter vitia liberorum extraneos reprehendere. Oportet enim epiſcopum ſine crimine eſſe, tamquam Dei diſpenſatorem. Quæritur ergo inter diſpenſatores, ut fidelis quis inveniatur: & non condens de bibens cum ebriolis, percutiat ſervos & ancillas, ſed incertum domini expectet adventum, & det conſervis in tempore cibaria. Inter villicum autem & familiam hæc ſola diſtantia eſt, quod conſervus præpoſitus eſt conſervis ſuis. Sciat itaque epiſcopus & presbyter, ſibi populum eſſe conſervum, non ſervum. Cetera quæ ſequuntur, in nobis poſita ſunt. *Non protervum*, id eſt, non tumentem & placentem ſibi quod epiſcopus ſit: ſed quaſi bonum villicum, id requirentem, quod pluribus proſit. *Non iracundum*. Iracundus eſt, qui ſemper irafcitur, & ad feveas reſpondionis auram atque peccati, quaſi a vento ſolum commovetur. Neque vero qui alicui *Concil. General.* Tom. IX.

A quando irafcitur, iracundus eſt: ſed ille dicitur iracundus, qui crebro hac paſſione ſuperatur. Prohibet quoque epiſcopum eſſe vinolentum, ne vel lenlu occupato exalter ilium contra gravitatis decorem, & labitu diſſoluto cachinnet: vel ſi paululum teſtitit cujuſdam rei fuerit recordatus inter pocula, in ſingultus procumpat & lacrymas. Longum eſt ire per ſingula. In ſinſtralas quas ebrietas ſuggerit, explicare. Poſt vinolentiam etiam hoc præcepit, ne percuſſor ſit. Quod quidem, & ſimpliciter intellectum, zelificat audientem, ne facile manus percutiat ad cædendum, ne in alterius verberandum infanus erumpat. Melius eſt autem, ut non percuſſorem, illum eſſe dicamus, qui manſuetus & patiens, B leſus quidin tempore quo laceratur, non ſentiendum, ne ſeronone inutili conſcientiam percutiat infirmorum. Turpis quoque lucri appetitus, ab eo qui epiſcopus futurus eſt, eſſe debet alienus. ſunt enim multi, docentes quæ non oportet turpis lucri gratia, qui totas domos ſubvertunt, & putant queſtum eſſe pietatem. *Meliue eſt autem, bon. 16.* juxta Salomonem, *nomen bonum quam divitiæ. Oportet enim epiſcopum ſine crimine eſſe tamquam Dei diſpenſatorem. Non protervum, non iracundum, non vinolentum, non percuſſorem, non turpis lucri appetitorem.* Hæc itaque ſunt in crimine ſit, quod puto alio verbo ad Timotheum, irreprehenſibilem nominatum. Non qui eo tantum tempore, quo ordinandus eſt, ſine alio ſit crimine, & præteritas maculas nova converſatione deleverit: ſed ex eo tempore, quo in Chriſto renatus eſt, nulla peccati conſcientia mordeatur. Quomodo enim poteſt præſes eccleſiæ auferre malum de medio ejus, qui in delictum ſimile corruerit? aut qua libertate correptore peccantem, cum tacitus ſibi ipſe reſpondeat eadem ſe admiſiſſe qua corripit? Primum itaque dicendum eſt, quod tam ſanctum ſit nomen ſacerdotii, ut nobis etiam ea quæ extra nos ſunt poſita, repetanter non quod propter vita noſtra epiſcopi non ſumus, ſed quod propter filiorum incontinentiam ab hoc gradu arcendi ſimus. Qua enim libertate poſſumus alienos filios corripere, & docere quæ recta ſunt, cum noſtris ſtatim poſſit, qui fuerit correptus, ingeſere, Ante doce filios tuos? Aut qua fronte extraneum corripio fornicantem, cum mihi conſcientia mea ipſa reſpondeat, Habere reda ego filium fornicantem, abjice filios tuos vitiis ſervientes? Cum autem nequam filius in una tecum" convivatur domo, tu audet de alterius oculo feſtucam detrahere, in quo trabem non videns? Non itaque juſtus polluitur ex vitiis filiorum, ſed libertas ab apoſtolo eccleſiæ principi reſervatur, ut talis ſtat, qui non timeat propter vita liberorum extraneos reprehendere. Oportet enim epiſcopum ſine crimine eſſe, tamquam Dei diſpenſatorem. Quæritur ergo inter diſpenſatores, ut fidelis quis inveniatur: & non condens de bibens cum ebriolis, percutiat ſervos & ancillas, ſed incertum domini expectet adventum, & det conſervis in tempore cibaria. Inter villicum autem & familiam hæc ſola diſtantia eſt, quod conſervus præpoſitus eſt conſervis ſuis. Sciat itaque epiſcopus & presbyter, ſibi populum eſſe conſervum, non ſervum. Cetera quæ ſequuntur, in nobis poſita ſunt. *Non protervum*, id eſt, non tumentem & placentem ſibi quod epiſcopus ſit: ſed quaſi bonum villicum, id requirentem, quod pluribus proſit. *Non iracundum*. Iracundus eſt, qui ſemper irafcitur, & ad feveas reſpondionis auram atque peccati, quaſi a vento ſolum commovetur. Neque vero qui alicui

LIBER I. ANNO CHRISTI 816.

orioso verbo, reprehensione dignum est: quis ille, qui absque pectore, id est, sine reprehensione, veritetur in mundo? Sed futurus pastor ecclesiæ talis eligitur, ad cujus comparationem recte grex ecteni nominentur. Definiunt theatores oratorem qui fit vir bonus, dicendi peritus. Ante vita quam lingua irreprehensibilis quæritur, ut doctus merito fulcipiatur. Perdite enim auctoritatem dicendi, cujus furono opere destruitur. *Unus mortis vermis*, dicente de baptizatis apostoli sermo est, nemo dubitet. *Sobrium, prudentem, ornatum, hospitalem, doctorem, judicium*, &c. Sacerdotes qui ministrant in templo Dei, prohibentur vinum & siceram bibere, ne crapula & ebrietate aggraventer corda eorum: & ut sensus officium exhibeas Deo, vigeat tempore & tenuis fit. Quod autem infert, *prudentem*, excludit eos, qui sub mentis simplicitatis, exfusant fluitiam facerdotum. Nisi enim cerebrum sanum fuerit, omnia membra in vitio erunt. *Ornatum*. Qui vitia non habet, irreprehensibilis appellatur: qui virtutibus polles, ornatus est. pollumes & aliud intelligere ex hoc verbo, juxta illud Tullii: Caput est artis, decere quid facias. Sunt enim quidam ignorantes meritorum fanus, & tantæ flultitiæ ac vecordiæ, ut & in motu, & in incessu, & in habitu, & in sermone communi, risum spectantibus tribuant; & quasi intelligentes quid fit ornatus, comunt fe vestibus & mundities corporis, & lauderia mente perculpatrant, cum omnis illiusmodi ornatus & cultus foribus fœdior fit. Quod autem doctrina à facerdotibus expetitur, & veteris præcepta fint legis, & ad Timum plenius fcribit Paulus, innocens enim & absque fermone converfatio, quantum exemplo prodeft, tantum filentio nocet. Nam lætatu canum, baculoque paftoris, luporum rabies decerenda eft. *Non vinolentum*. Vinum & ebrietas pervertunt. Vitiurbius vitia oppofuit. Didicimus, quales effe debeamus: difcamus, quales non effe debeant facerdotes. Vinolenta, feurronum eft & comeffatorum: ventreque mero refhuare, cito deprimunt in libidines. In vino luxuria, in luxuria voluptas, in voluptate impudicitia eft. Qui luxuriatur, vivens mortuus eft: ergo qui inebriatur, & mortuus & fepultus eft. Nec ad unius horæ difcretionem nudavit femora fua, quæ per fexcentos annos fobrietate contexerat. Loth per remulentiam neefciens libidini miffet incelum? & quem Sodoma non vicerat, vina vicerunt. Verebuntur autem epifcopum ille condemnat, qui dorfum pofuit ad flagella, & maledictus non remaledivit. *Sed modeftum*. Duobus malis unum oppofuit bonum, ut temulentia & ira modeftia refrenaret. *Non litigiofum, non avarum*. Nihil enim impudentius arrogantia ruftieorum, qui garrulitatem auctoritatem putant, & paratiferper ad lites, in fubjectum fibi gregem tumidis fermonibus tonant. Avaritiam in facerdote vitandam & Samuel docet, nihil coram populo eripuiffe fe cuiquam probans: & apoftolorum pauperias, qui refrigeria fumptuum a fratribus accipiebant, & præter victum atque veftitum, nihil fe aliud nec habere, nec velle gloriabantur. Quam ad Timotheum avaritiam, ad Titum turpis lucri cupiditatem apertiffime notat. *Domum fuam bene regentem*. Nonut opes augeat, non ut regias pares æmulas, non ut calatas patinas ftruat, non ut phafides aves lentis vaporibus coquat, qualad offa pervenant, fit fermonibus carnium non diffolvant artiffici tempere coquens: fed ut quod populo præcepturus eft, prius domeftica exigat. *Filios habentem fubditos cum omni caftitate*. Hic feiliget incontinentes

imitentur filios Heli, qui in veftibulo templi cum mulieribus dormiebant. *Non mophatum, nec in fycophantiam elatum, injudicium incidat diaboli*. Hercle techumenus, hodie pontifex: heri in amphitheatro, hodie in ecclefia: vefpere in circo, mane in aftari: dudum fancte biftrionum, nunc virginum concentor. Quod autem addit, *nein fuperbiam elatus, injudicium incidat diaboli*, quis non exemplo verum probet? Ignorat momentaneus facerdos humiliterem de monachum, fanctorum nutricem, ignorat blandicias Chriftianas, nefcit feipfum contemnere. De dignitate tranfertur ad dignitatem. Non jejunavit, non flevit, non mores fuos fuspe reprehendit, & affidua meditatione correxit. Non fubftantiam pauperibus erogavit. De cathedra quodam modo ducitur ad cathedram, id eft de fuperbia ad fuperbiam. Judicium autem & crimina diaboli nofti dubium non arrogantia fit. Incidunt in eam, qui in puncto horæ, necdum difcipuli, jam magiftri funt. *Oportet autem & teftimonium habere bonum ab his qui foris funt*. Quale autem, nulla de claufula. Qui irreprehenfibilis eft, non folum a domeflicis, fed & ab alienis confono ore laudatur. Alieni extra ecclefiam funt Judæi, hæretici, atque gentiles. Talis ergo fit epifcopus Chriftî, qui vel religiofi derelinquit, vitæ ejus detrahere non audeant. Hos in facerdotibus eligendis canones obfervare oportet.

XII.

Qui paftorum nomini audire volunt, & paftorum officium implere nolunt, quid ad eos per prophetam dicatur, ficut lectum audivimus, recenfeamus. Audite vos cum intentione, audiamus nos cum timore. Et *factum eft verbum domini*, inquit Ezechiel, *ad me dicens: Fili hominis, prophetra fuper paftores Ifrael, & dic ad paftores Ifrael*. Hanc lectionem modo, cum legeretur, audivimus. Hinc cum noftra fanctitate aliquid loqui decrevimus. Adjuvabor ipfe ut vos audiamus, fi non noftra dicamus. Nam fi noftra diximus, paftores enimus paícentes nos, non oves. Si autem illius funt quæ dicimus, per quemlibet ipfe vos pafcit. Hæc dicit dominus Deus: Væ paftoribus Ifrael, qui paícunt fe folos. Numquid oves paícunt paftores? id eft non fe paícunt paftores, led oves. Hæc prima cauía eft, quare angariatur illi vitæ, qui non feipfos paícunt, non oves. Qui funt, qui feipfos paícunt? De quibus apoftolus dicit: *Omnes enim fua quærunt, non quæ Jefu Chriſti*. Nos enim, quos in loco illo, de quo periculofa ratio redditur, dominus fecundum dignationem fuam, non fecundum meritum noftrum, conftituit, habemus duo quidam. Unum, quod Chriftiani fumus: alterum, quod præpoſiti fumus. Illud, quod Chriftiani fumus, propter nos eft: quod præpoſiti fumus, propter vos eft. In eo quod Chriftiani fumus, attendite ut utilitas noftra: in eo quod præpoſiti fumus, non nifi veftra. Et fane multi, qui Chriftiani, & non præpoſiti, perveniunt ad Deum facilioe fortaffe itinere, & tanto forte expeditius ambulantes, quanto minorem farcinam portant. Nos autem, excepto quod Chriftiani fumus, unde rationem reddemus Deo de vita noftra, fumus etiam præpoſiti, unde rationem reddemus Deo de difpenfatione noftra. Ad hoc illam difficultatem propono, ut compatiemur nobis, ceriti pro nobis. Veniet enim dies, quo cuncta adducantur in judicium, & ille dies fi fæculo longe eft, unicuique homini fuæ vitæ ultimus prope eft: tamen utumque latere voluit Deus, & quando veniat finis fæculi, & quando fit in unoquoque homine hujus vitæ finis. Vis non timere diem oc-

cul-

ANNO CHRISTI 816.

ANNO CHRISTI 816.

LIBER I.

Ezech. 34.

c. 1. ep. 3.

Matth. 5.

Philipp. 4.

Luc. 12.

Concil. General. Tom. IX.

cum? Dum venerit, inveniat te paratum. Cum ergo præpoſiti ad hoc ſint, ut his qui ſubjecti ſunt, conſulant: nec ideo quod præſint, omnino utilitatem ſuam attendant, ſed eorum quibus miniſtrant: quiſquis ita præpoſitus eſt, ut in eo quod præpoſitus eſt, gaudeat, & honorem ſuum quærat, & commodis ſua ſola reſpiciat, ſe paſcit, non oves. Ad hoc terreno dirigitur. Audite, tamquam oves Dei, & videte, quemadmodum vos ſecutos ſecerit Deus. Quaſeicumque fint qui vobis præſunt, id eſt, quod nomine non ſimus, vobis ſecuturates credit, qui paſcit oves Iſrael. Nam ſi Deus non deſerit oves ſuas, & mali paſtores debitas pœnas luent, & oves promiſſa percipient. Videamus ergo quid alloquatur paſtores pecudum, non oves, fermo divinus neminem palpans: *Ecce lac conſumitis, & lanis vos veſtitis, & quod craſſum eſt interficitis, & oves meas non paſcitis. Quod infirmum eſt, non confortaſtis, & quod ægrotat, non curaboraſtis: & quod contribulatum eſt, non colligaſtis: & quod errabat, non revocaſtis: & quod perit, non requiſiſtis: & quod bene fecit, conſpiciſtis: & abſtinxit lana oves meas, eo quod non ſit paſtor*. Dicitur ad paſtores paſcentes ſeipſos, non oves, quid diligant, quid negligant. Quid ergo diligunt? *Lac conſumitis*. Propter quod conſumitis lac? *Lanis vos veſtitis*. Quid eſt, *lanis vos vestitis*? *Quod craſſum eſt interficitis*. Quid eſt, *craſſum*? *Quod ſuperbum eſt*. Quid eſt, *ſuperbum*? *Quod ſanum eſt, non curaboraſtis: & quod contribulatum eſt, non colligaſtis*: cur *colligaſtis*? *Quod errabat, non revocaſtis*: & *quod perit, non requiſiſtis*: & *quod bene fecit, conſpiciſtis*: & *abſtinxit lana oves meas, eo quod non ſit paſtor*. Dicitur ad paſtores paſcentes ſeipſos, non oves, quid diligant, quid negligant. Quid ergo diligunt? *Lac conſumitis*. Propter quod conſumitis lac? *Lanis vos veſtitis, planetur ovium, & de fœtu ejus non ſumit? quis paſcit gregem, & de lacte gregis non percipit?* Invenimus ergo lac eſſe gregis, quidquid a plebe diſtribuitur præpoſitis, ad eorum ſuſtentandum victum neceſſarium. Inde enim loquebatur apoſtolus, cum hæc diceret quæ commemoravi. Et quidem apoſtolus, quamquam elegerit manibus ſuis tranſigi, & nec ipſum lac quærere ab ovibus; tamen lactis proventum ſuſtentare habere fedixit, & ſic dominum diſpoſuiſſe, ut qui euangelium annuntiat, de euangelio vivat. Et dicit aliis coapoſtolos ſuos ſuiſſe hujuſmodi fortaſſe, non ſolerpata, ſed data. Plus ille fecit, ut nec quod debebatur, acciperet. Ipſe ergo donavit & debitum, ſed ab aliis non exegit indebitum. Ille plus fecit, qui non ſolum ſibi debitum, ſed & aegrum cum adduceret ad ſtabulatium, dixit: *Si quid amplius erogaveris, in redeundo reddam tibi*. De his ergo qui non indigent facte gregis, quid plura dicamus? Miſericordiores ſunt, qui potius ipſi neceſſaria de ovibus accipiunt, quam ipſi ſuſtentare oblitam ſuis impendunt: poſſunt enim, & quod poſſunt facient. Laudentur hi, nec damnentur illi. Nam & ipſe apoſtolus datum non queretur. Fruſtra ſe tamen vere ſuos effe cognebat, non ſterilies, ſine lactis ubertate. Itaque cum effet quodam tempore in magna indigentia, vinctus in confeſſione veritatis, miſſum eſt illi a fratribus, unde neceſſitatibus indigentiæ ejus miniſtrarentur. Refpondit autem illis gratias agens, & dixit: *Beneficiis communicantes neceſſitatibus meis. ego enim didici in quibus ſum ſufficiens eſſe. Scio abundare, novi & penuriam patiſ. Omnia poſſum in eo qui me confortat. Veramtamen vos benefeciſtis, ubi mittere meis*. Sed ut oftenderet in eo quod illi beneficerunt, quid ipſe quæreret, ne inter vos eſſet, qui ſe ipſos paſcerent, non oves: non tam ſue gaudet lubventum eſſe neceſſitati, quam illorum gratulatur feunditati. Quid ergo ibi quæretur? Non quero, inquit, quatum, ſed requiro fructum. Non eſt ergo inquit, expetitur, ſed ne vos inanes remaneatis. Qui ergo non poſſunt facere quod Paulus, ut unanibus ſuis fe tranſigant, accipiant de lacte ovium: ſuſtentent eum neceſſitatem, ſed non negligant ovium infirmitatem. Non hoc ibi quærant, tamquam commodum ſuum, ut ex neceſſitate penuriæ ſuæ videantur annuntiare euangelium, ſed hominibus illuminandis patent ipſeen verbi veritatis. Sunt enim tamquam lucernæ, ſicut dicitur eſt: *Sint lumbi veſtri præcincti, & Incer-*

ne ardeanti. Et, Nemo accendit lucernam, & ponit eam ſub modio: ſed ſuper candelabrum, ut luceat omnibus qui in domo ſunt. Sic luceat lumen veſtrum coram hominibus, ut videant opera veſtra bona, & glorificent patrem veſtrum qui in cœlis eſt. Si ergo tibi lucerna accenderetur in domo nonne adjiceres oleum ne extingueretur? Porro ſi lucerna accepto oleo non lucereet, non erat plane digna, quæ in candelabro ponereturt, ſed quæ contineo frangeretur. Unde ergo vivitur, neceſſitatis eſt accipere, caritatis eſt præbere. Non vivendi cauſa ſe fit ecclefiaſticus, ut illud fit pretium ejus, quod ſumunt qui annuntiant, unde vivant. Si enim ſic vendunt, magnam rem vili pretio vendunt. Accipiant ſuſtentationem neceſſitatis a populo, non vendendam dispenſationis a domino. Non enim eſt idoneus populus redditore mercedem illis, qui ſibi in caritate euangelii ſerviunt. Non ſervitutem illi remunerat, nili unde & illi laborent. Quid ergo iſtis increpatur, unde arguuntur? quia cum lac fumerent, & lanis ſe tegerent, oves negligebant. Sua ergo tantum quærebant, non quæ Jeſu Chriſti. Sed quemadmodum dicimus, quid lac conſumere: quæramus, quid ſit lanis tegere. Qui præbet lac, potum præbet: & qui præbet lanam, honorem præbet. Illa ſunt duo, quæ a paſtoribus quærantur, oves meæ: quid ſi ipſis paſcunt, non oves commodum ſuppliendæ neceſſitatis, & favorem honoris & laudis quærunt. Etenim veſtimentum propterea bene intelligitur in honore, quia nuditatem contegit. Eſt enim nuditas quidque homo infirmus. Et quid eſt, quiſquis vobis præeſt, niſi quod vos eſtis? Carnem portat, mortalis eſt, manducat, dormit, ſurgit, patitur eſt, moritur eſt. Si ergo contegites quid ſit, fecundum ſeipſum homo eſt. Si autem honorando eum velut angelum, contegis quod infirmum eſt. Videte cujuſmodi indumentum accepturi a bono Domino, dicente illum Paulus, cum diceret: *Sicut angelum Dei excepiſtis me. Teſtimonium enim vobis perhibeo, quia ſi fieri poſſet, oculos veſtros eruiſſetis, & dediſſetis mihi*. Sed eum tantum ſe habere, qui ſuæ infirmitatis effet, nunquid propter ipſum honorem fibi exhibitum, ne fortenegaretur, & minus ille cum argueret laudaretur, pepercit erranribus? Nam ſi hoc feciſſet, eſſet inter illos non qui ipſos paſcunt, ſed qui ſe ipſos paſcunt. Diceret apud ſeipſum: Quid ad me pertinet? quiſque quod velit, agat. Victus meus ſalvus eſt. honor meus ſalvus eſt, & ſic de lana fatis eſt mihi. Est quidque ſua poteſt. Ergo fuingat tibi ſunt omnia, ſi eat quiſque qua poteſt? Noio te præpoſitum facere: unum te conſtituo de ipſa plebe. Si patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra. Proinde ipſe apoſtolus nos eis commemorat, quales fuerint ergo illum, ne quaſi obſitus eorum honorificentiæ videretur, teſtimonium perhibet, quod ſecut ſuggeſtum, fuſceperint eum: quod ſi fieri poſſet, oculos ſuos vellent eruere, & illi dare. Et tamen accedit ad ovem languidam, ad ovem putridam, fœtare volentem, non pendet. Ergo, inquit, *ſi ego, qui non eſt fallus ſum vobis prædicem veritatem?* Ecce & accepit de lacte ovium, ſicut paulo ante commemoravimus; & indicet eſt lanis ovium: fed tamen ovem non pendet. Noli enim fic amare, rebat, fed quæ Jeſu Chriſti. Abſit ergo ut dicamus vobis, Vivite ut vultis: fecuri eſtote, Deus neminem perdet. Tantummodo fidem Chriſtianam tenete: non perdet ille quod redemit: non perdet pro quibus ſanguinem fudit. Et ſi ſpectaculo voluerittis oblectare animos veſtros, ite, quid mali eſt? & fella ifta, quæ celebrantur per univerſam civitatem in lætitia convivantium, & publicis menſis ſeipſos (ut putant)

LIBER I.

jucundantium, re vera perdentium, ite, celebrate secuti: magna est Dei misericordia, quæ totum ignoscat. Coronate vos rosis; amictum marcescunt. In domo Dei vestri, quando voluerint, convivamini: implemini cibo & vino cum veltris. Ad hoc enim data est ista creatura, ut ea perfruamini. Non enim paganis & impiis eam dedit Deus, & vobis non dedit. Hæc si diverimus, forte congregabimus turbas amplitudines. Et si sunt quidam, qui sentiant non hæc dicentes non recte lapere, ignoscat illis misericors, cui multitudinem conciliamus. Quod si fecerimus non verba Dei, non verba Christi dicentes, sed nostra: erimus pastores pascentes nobismetipsos, non oves. Cum autem dixisset quæ diligant ipsi pastores, dicit & quæ negligant. Vita enim ovium late patent. Sanæ atque craſſæ oves perpascue sunt, id est solidæ in cibo veritatis; utentes paleais hujus mundi, mutare Dei. Sed mali illi pastores non parcunt talibus. Parum est, quod illas languentes, & infirmas, & errantes, & perditas non curant: etiam istas fortes & pinguet necant, quantum ipsi est: & ille si vivunt, de misericordia Dei vivunt: tamen quantum ad pastores malos attinet, occidunt. Quomodo, inquit, occidunt? Male vivendo, malum exemplum prædando. An fortitudinem istorum fera non imitatur, non prædando. An fortitudinem istorum fera non imitatur, non prædando. An fortitudinem istorum fera non imitatur, non

LIBER I.

homine? Temeratis judicijs plena funt omnia. A De quo defperavimus, fubito converfitur, & fit optimus: de quo præfumpfimus, fubito defipit, & fit peffimus. Nec timor ergo noftrum cor eft, nec amor noftrum certus eft. Quid fit hodie quifque homo, vix novit ipfe homo: tamen utcumque ipfe, quid hodie: quid autem eras, nec ipfe. Pafcit ergo ille cum judicio, difpertiens propria pro-prijs. Novit enim quid agat. Cum judicio pafcit, quos judicaturus redemit. Sequitur. Abfit, ut deficut modo boni paftores. Abfit a nobis ut defint. Abfit a mifericordia ipfius, ut non eos gignat atque conftituat. Utique fi funt bonæ oves, funt & boni paftores. Nam de bonis ovibus funt boni paftores. Sed omnes boni paftores in uno funt, unum funt. Illi pafcant, Chriftus pafcit. Sint ergo omnes in paftore uno, & dicant vocem paftoris unam, quam audiant oves, & feparatæ a paftoribus fem fuum, & non illum, aut illum, fed unum. Et omnes in illo unum vocem dicant, diverfas voces non habeant.

XIII.

Gregorii 79. Hoc. p. 1. in Ezechiel.

Cum rerum neceffitas expofcit, penfandum valde eft, ad culmen quifque regiminis quifve veniat: atque ad hoc rite perveniens, qualiter vivat, & bene vivens, qualiter doceat, & recte docens, intrinitatem fuam quotidie quanta conflideratione cognofcat: ne aut humilitas acceffum fugiat, aut perventioni vita contradicat, aut vitam doctrina deftruat, aut doctrinam præfumptio extollat. Prius ergo appetitum timor temperet: poft autem magiftrium, quod non a quærente fufcipitur, vita commendet. Ac deinde neceffe eft, ut paftoris bonum, quod virenda offenditur, loquendo propagetur. Ad extremum vero fupereft, ut perfecta quoque opera confideratione propitia infirmitati deprimat, ne hæc unde coquitur arbitrii oculos exterius ad fe excitando gnat. Valde quoque ait: *Clama, ne ceffes: fimul tuba exalta vocem tuam.* Præconis namque officium fufcipit, quifquis ad facerdotium accedit, ut ante adventum judicis, qui terribiliter judicaturus, ipfe feliciter clamando gradiatur. Sacerdos ergo fi prædicationis eft neficius, quam clamorio vocem dabitrus eft præco mutus? Portes perfe-C verantifque doctorem, velut impunibilis lingua, quæredis fint, qui inftructioni facrorum voluminum femper inhærentes, fanctæ eccleliæ unitatem demonftrent, & quafi introvifis circuli, arcanum Dominifi portent. Vocibus arcam teftamenti portare, eft bonis doctoribus fanctam eccleliam ad rudes infidelium mentes prædicando deduci. Qui auro quoque jubentur operiri, ut cum fermone aliis infonare poffit etiam vitæ fplendore fulgefcant. Neceffe eft igitur, ut qui ad officium prædicationis excubant, a facræ leditionis ftudio non recedant: Ad hoc namque vedes elle in circuitu arcæ fuperius habentur, ut cum portari arcam opportunitas exigit, de introrumtendis vicibus portandi tarditas nulla generetur: quia videlicet cum fpiritale aliquid a fubditis paftor inquirit, ex ipfa interrogatione vide eft, fi tunc querat difcere, cum quæftionem debet enodare. Circulis arcæ foederis vectes inhærent, ut doctores femper in fuis cordibus eloquia facræ meditationis, teftamenti arcam fine mora elevent, fi quidquid neceffe eft, protinus doceant. Unde bene primus paftor vectes præcepit exterius admonet, dicens: *Panes femper adhæ-rentes fuper humerum de ea, quæ in medio eft, fpe-cies erunt*, ut ad portandam arcam mora nulla præpedire, vectes a circulis numquam recedant. Sanctus quippe prædicator, quem in fe po-

Exod. 25.

1. Par. 3.

ANNO CHRISTI 816.

tuit militarem fe ejus gratiæ effe per vim meritum A neficit? Aut ab eo quomodo alijs veniam poffitat, qui, utrum ibi fit placaturus, ignorat? Qua re eft adhuc alind follicitius formidandum, ne qui placare iram poffe creditur, hanc ipfe ex proprio reatu meretur. Cunctis liquido novimus, quia cum is qui diligitur, ad interceden-dum mittitur, irati animus ad deteriora provocatur. Qui adhuc terrenis defideriis adftringitur, caveat ne diftricti iram judicis gravius accendens, dum loco defenfatur gloriæ, fatis fubditis auctor ruinæ exiftere ergo fe negligenter metiatur, ne locum regiminis aliamere audeat, fi adhuc in fe vitium damnabiliter regnat: ne is, quem crimen depravat proprium, interceffor fieri appetat pro culpis alienis.

XIV.

Greg. in Ezech. homil. 11.

Sunt plerique paftorum, qui dum merfi fe negligunt, quæ non diligenter, dolere concupifcunt. Qui pondus magiftertii tanto levius æftimant, quanto vim magnitudinis illius ignorant. Ut quia indocti ac præcipites doctrinæ arcem tenere appetunt, a præcipitantia fum fuis fubibus in ipfa locutionis janua repellantur. Nulla ars docendi præfumitur, nifi intenta prius meditatione difcatur. Ab imperitis ergo paftorale magiftertum qui appetit, quid aliud, quæfo, quando ars eft artium regimen animarum? Quis autem cogitationum vulnera occultiora effe neficiat vulneribus externis? Et tamen fæpe qui nefcit, quam fpiritalis præcepta regroverum, cordis fe medicos profiteri non metuunt: dum qui pigmentorum vim neficiunt, videri medici carnis erubefcunt. Sæpe ergo in intra fundum arcem celeftium per fpeciem reginimini, gloriam affectant honoris. Videri doctores appetunt, tranfeendere cereros concupifcunt, atteftante veritate: *Vi-Matth. 23. tæ meritum abfque humilitate non habetur, frustra ergo foris quærunt: qui fufceptum curæ paftoralis officium nimiftrare digne tanto magis nequeunt, quanto ad humilitatis magiftertum ex fola elatione pervenire. Unde culpa fuperbiæ in lingua confunditur, quando aliud dicitur, & aliud docetur. Contra indignos paftores dominus per prophetam queritur: *Ipfi regnaverunt, & non ex Ofee. 8. me: principes extiterunt, & non cognovi.* Ex fe namque, & non ex arbitrio fummi rectoris regnant, qui nullis fulci virtutibus, nequaquam divinitus vocati, fed fua cupiditate accenti, culmen reginiminis rapiunt potius quam affequuntur. Inutiles facerdotes internus judex & provehit, & non cognofcit: quia quos permittendo tolerat, profecto per judicium reprobationis ignorat. Unde ad fe quibufdam, & poft miracula veneficiis obtici dicit: *Recedite a me operarii iniquitatis: Matth. 7. nefcio qui eftis.* Paftorum impietitia voce veritatis increpatur, cum per prophetam dicitur: *Ipfi Ezec. 13. paftores ignoraverunt intelligentiam.* Quos rurfus dominus deteftator, dicens: *Et remotes legem, Mich. 2. neficerunt me.* Et neficit ergo fe ab eis veritas conqueritur, & neficit fe principatum nefcientium fe proteftatur: quia profecto hi quitea que funt domini, neficiunt, a domino neficiuntur, Paulo atteftante qui ait: *Si quis autem ignorat, 1. Cor. 14. ignorabitur.* Plerumque paftorum imperitia meritis congruit fubjectorum: quia quamvis lumen fcientiæ, fua culpa exigente, non habeant: diftricto tamen judicio agitur, ut per eorum ignorantiam hi etiam qui fequuntur, offendant. Hinc namque in evangelio per femetipfam veritas dicit: *Si cæcus cæco ducatum præbeat, ambo in Matth. 15. foveam cadunt.* Hinc plenilla non optantis animo, fed prophetantis myfterio, denuntiat dicens:

Abd. 1. Malach. 1. cap. 10. Zach. 3.

Pfalm. 58. cap. 10.

B

C

D

E

Obfcurentur oculi eorum ne videant, & dorfum lorum femper incurva. Oculi quippe funt, qui per in ipfa honoris lumina facie poffit, providendi itineris officium fufcipiendi. Quibus hi nimirum qui fubfequenter inhærent, doria nomnantur: Obfcuratis ergo oculis, dorfum flectitur, quia cum lumen fcientiæ perdunt qui præeunt; protinus ad terrena pondera peccatorum onera cervantur qui fequuntur. Indigni quippe tanti reatus pondera fugerunt, fi veritatis fcientiam follicita cordis cura non perfenent, quæ ait: *Qui fuas- Matth. 18. dalijcerit unum de pufillis iftis, qui in me credunt, expedit ei ut fufpendatur molæ afinaria in collo ejus, & demergatur in profundum maris.* Hic temeraræ facræ reginima, quifquis his tanquæ B eft, audeat: Hic concupifcentiam culminis, ducatum fufcipiat perditionis. Hinc enim pie Jacobus prohibet, dicens: *Nolite plures magiftri fie-* Jac. 3. *fieri, fratres mei.* Hinc ipfe Dei humanumque mediator, regnum percipere vitavit in terris: ut qui fupernorum quoque fpirituum fcientiam fenfumque tranfcendens, ante fæcula regnas in cœlis. Plerumque adverfitatis magiftrio fub difciplina cor premitur: quod fi ad reginimis culmen eruperit, in elationem protinus ufu gloriæ peruntatur. Sic Saul, qui indignum fe prius confitebatur, ut regnaret, fugiendo non obtemperavit, cui fufcepit, intumuit. Honorari namque coram populo cupiens, dum reprehendi publice noluit, illum tamen qui in regem fe unxerat, abfcidit. David propheta, authoris fui judicio pæne in cunctis actibus placens, mox ut preffuræ pondere caruit, in tumorem vultutis erupit; fufcipere quæ vult, & quæ non vult, abjicere quafi qui in appetitu feminæ enervitur fuerat flexus. Et qui malis ante pie noverat parcere, in bonorum quoque nece poft didicit fine obfiticulo retractationis anhelare. Prius quippe fentire deprehenfum perfecutorem noluit, & poft cum damno defodantis exercitus, etiam devotum militem extraxit. Quem profecto ab electorum numero non dubium eft, quin ante ingrefus ad vitam flagella revocaffent. Plerumque qui fubito Hist. c. 9. magiftertum paftoralæ cupiunt, nonnulla quoque bona operis amore appetunt. Et quamvis hoc elationis intentione appetant, operantur tamen fe magna pertractant. Fitque ut aliud in imis intentio fuppriinat, aliud tractatio animo fuperficies cogitationis offendat. Nam fibi ipfa de fe mens fæpe mentitur, & fingit fe de bono opere amare, quod non amat: de mundi autem gloria non amare, quod amat. Sepe mens principali aperitur, fi tad hoc pavida, cum quærit: audax, cum perverterit. Tendens enim, ne non perveniat, trepidat: fed repente perveniens, jure fibi hoc debitum, ad quod perveneri, putat. Complete percepto principatus officio perfrui fæcularitet cæperit, libentor obliviicitur quidi religiofe cogitavit. Neceffe eft enim, ut cum cogitatio extra ufum ducitur, protinus mentis oculus ad opera tranfacta revertur: ac penfet quifque, quid fubjectus egerit. Et tepente cognofcit, fi prælatus bona agere, quæ propofuerit, poffit. Quibus nequaquam valet in culmine humilitatem difcere, qui in imis pofitus, non defit fuperbire. Neficit laudem, cum fuppetit, fugere, qui ad hanc dilicit, cum deeffet, anhelare. Nequaquam vincere avaritiam poteft, quando ad multorum fuftentationem tendit is, cui fufficere propria nec foli poterunt. Ex ante actis ergo vita fe quifque inveniat, ne in appetitu fe culminis imago cogitationis illudat. Plerumque in occupatione reginiiais, ipfe quoque boni ope-

LIBER I.

operis vitas perditur, qui in tranquillitate tenebatur: quia quicto mari, recte navem & imperitus nauta dirigit: turbato autem tempestatum ſuctibus, etiam peritus ſe nauta confundit. Quid eſt potestas culminis, niſi tempeſtas mentis, in qua dum cogitationum ſemper procellis navis cordis quatitur, huc illuque inceſſanter impellitur, ut per repentinos exceſſus ortu & operis, quaſi per obviantia fluctus, frangatur? Inter hæc itaque quæ protulimus, quid ſequendum eſt, quid tenendum, niſi ut virtutibus pollens, coactus ad regimen veniat; virtutibus vacuus, nec coactus accedat? Ille ſi omnino renititur, cavent ne acceptam pecuniam in fudario ligans, de ejus occultatione judicetur. Pecuniam quippe in fudario ligare, eſt, pereepta dona ſub otio lenti torporis abſcondere. At contra ille, cum regimen appetit, attendat, ne per exemplum pravi operis, phariſæorum more, ad ingreſſum regni tendentibus obſtaculum fiat. Qui juxta vocem magiſtri, nec ipſi intrant, nec alios intrare permittunt. Conſideradum quoque eſt, quis cum cauſſam populi electus præſul ſuſcipit, quaſi ad agrum medicus accedit. Si ergo adhuc in ejus opere paſſiones vivunt, qui per infirmationem gerulam mederi properat, qui in facie vulnus putet?

XV.

Ibidem 23.

Non ſunt promovendi ad regimen eccleſiæ, qui adhuc vitiis ſubjacent. Hinc eſt quod præceptum eſt David, non adificare viſibile templum, quia ſanguinum vir belli frequentia eſset. Quia ſiquem illi ſpiritaliter admonentur, qui vitionum adhuc corruptioni ſubjacet, ne templum adificent, hoc eſt, eccleſiam docere præſumant. Non debet honorem ducatus ſuſcipere, qui neſcit ſubjectis tramite vitæ melioris præire. Neque enim quiſque ad hoc præſidatur, ut ſubditorum culpas corrigat, & ſpe vitiis ſerviat. Qui ſe indignum ad epiſcopatum exiſtimat, locum ejus qui dignus eſt, occupare non præſumat. Nam tam ſanctum eſt locorum ſanctorum, ut nulla vitiorum nota maculari ſe ſinat. Gravius enim condemnabitur, qui indignus ſuſcipit quod non meretur. Qui regimen ſacerdotii concendit appetendo, ante in ſedilicatus, quam honori ſit congruus. Quod ſi non diſcrepat, humiliter ad id, ad quod vocatur, accedat. Restum quippe culpæ geminat, ſi quis cum culpa ad ſacerdotale culmen aſſpirat. Unuſquiſque cathedram ſanctitatis majoris eſt criminis, quanto priuſquam caderet, majoris erat virtutis. Præcedentium namque magnitudo virtutum erecſit ad cumulum ſequentium delictorum. Plerique ſacerdotes ad ſublimia utilitatis cauſſa, quam gregis, præſſe deſiderant: nec ut proſint, præſules fieri cupiunt: ſed magis, ut divites fiant & honorentur. Sulcipiunt enim ſublimitatis culmen, non pro ſubditorali regimine, ſed pro ſolius regiminis vel honoris ambitione: atque abjecto opere dignitatis, ſolam nominis appetunt dignitatem. Dum mali ſacerdotes Deo ignorantie non ſanat, tamen ignoscitur a Deo, ipſo per prophetam teſtante: *Principes ex iniquitate, ſed non cognovi.* Sed hic neſcire Dei, reprobare eſt: nam Deus omnia novit.

XVI.

Ibidem 36.

Sicut iniqui & peccatores miniſterium ſacerdotale aſſequi prohibentur, ita indocti & imperiti a tali officio retrahantur. Illi enim exemplo, hic etiam honorum corumpunt: illi ſua ignorantia ſubjectos corrigere neſciunt. Qui enim docere ſubditos, quod ipſi non didicerunt? Deſinat ergo docendi diſcipere, qui neſcit docere. Reguntur quippe præſulum; vitæ non congruit ſubjectorum. *Cæcus enim ſi cæco ducatum præbeat, ambo in foveam cadunt.* Sacerdotes indoctos per Iſaiam prophetam ita dominus improbat: *Iſti*, inquit, *paſtores ignoverunt intelligentiam.* Et iterum: *Speculatores ejus cæci omnes*, id eſt, imperiti epiſcopi. *Neſcierunt*, inquit, *univerſi canes muti, non valentes latrare:* hoc eſt, plebes commiſſas non valentes, reſiſtendo malis, per verbum doctrinæ defendere.

Isa. 56.

XVII.

Sunt nonnulli, qui nimia virtutum dona percipiunt, & pro exercitatione ceterorum, magnis miraculis exaltantur. Qui dudie abſtinentia madidi, abſtinentiæ robore validi, doctrinæ dapibus refecti, patientiæ longanimitate humiles, auditoriatis fortitudine erecti diſtricti ſunt. Qui nimirum tamen regiminum ſi vacuti ſuſcipere renuunt, ipſa ſibi plerumque dona adimunt, quæ non pro ſe tantummodo, ſed etiam pro aliis acceperunt. Cumque ſua & non aliorum lucra cogitant, ipſis ſe, quæ pejora habere apparent, bonis privant. Hinc itaque ad diſcipulos veritas dicit: *Non poteſt civitas abſcondi ſuper montem ſtans: poſita: neque accendunt lucernam, & ponunt eam ſub modio, ſed ſuper candelabrum, ut luceat omnibus qui in domo ſunt.* Hinc Petro dominus ait: *Simon Joannis, amas me?* Qui cum ſe amare proximus reſpondiſſet, audivit: *Si diligis me, paſce oves meas.* Si ergo dilectionis eſt fructus proximum, cura paſtionis: quiſquis virtutibus polleus, gregem Dei renuit pacere, paſtorem ſummum convincitur non amare. Si noſtri, licet proximi, curam gerimus, quaſi utrumque pedem per caleeamentum munimus. Qui vero ſua cogitant, utilitatem proximorum negligit, quaſi unius pedis caleeamentum cum dedecore amittit. Sunt nonnulli, qui magnis miraculis ditati, dum ſolius contemplationis ſtudiis inardeſcunt, parere utilitati proximorum in prædicatione refugiunt. Secretum quietis diligunt, ſecellum ſpecalationis amant, ſed ſi ſecundum ſe ſolummodo, ex tanti proculdubio rei ſunt, quantis venientes ad publicum prodeſſe potuerant. Qua enim mente is, qui proximis profuturus eniteſcere, quæ ſibi ſecretorum ſecretum poterit ſuum; quando ipſe ſummi patris unigenitus, ut multis prodeſſet, de ſinu Patris egreſſus eſt ad publicum noſtrum? Sunt nonnulli, qui ex ſola humilitate refugiunt, ne his quibus ſe impares æſtimant, præferantur: Quorum profecto humilitas, ſi ceteris quoque virtutibus cingitur, tunc ante oculos Dei vera eſt, cum ad reſpuendum hoc, quod ſibi ſublime peregrinum, pertinax non eſt. Neque enim vere eſt humilis, qui ſuperni nutus arbitrio, ut debeat præſſe, intelligit, & tamen conſentit. Divinis diſpoſitionibus obſtinate, atque a vitio obſtinationis ſuperbus, cum ſibi regiminis culmen imponitur, ſi jam donis præventus eſt, quibus & aliis proſit, & ex corde debet ſugere, & invitus obedire.

XVII.

Vir eccleſiaſticus & crucifigi mundo per mortificationem proprie carnis debet, & diſpenſationem eccleſiaſtici ordinis, ſi ex Dei voluntate provenerit, nolens quidem, ſed humilis, ſuſcipiendam ſuſcipiat. Multis interciipit ſatanas fraudibus eos, qui vitæ & ſenſus utilitate præſentes præſſe & prodeſſe aliis nolunt: & dum eis regimen animarum imponitur, renuunt, conſultus arbitrantes otioſam vitam degere, quam lucris animarum inſiſtere. Quod tamen decepti agunt per argumentum diaboli, fallentis eos per ſpecium boni: ut dum illos a paſtorali officio retrahit, nis laudibus, fed moribus ſuis eximit: nec ſolum de ſua dignitate, fed potius de ſacerdotalis vitæ nobilitate conſpicui: qui ſunt non appellatione tenus, fed virtute pontifices, vitæ contemplative capaces, & gaudiorum cœleſtium coheredes.

Ezech. 34.

Ibidem 16.

Ibidem 18.

Ibidem 16.

XX.

Tam doctrina quam vita clarere debet eccleſiaſtici officii doctor. Nam doctrina ſine vita, arrogan. Sententem reddit: vita ſine doctrina, inutilem. cap. 16. Sacerdotii præditatio operibus confirmanda eſt, ita ut quod docet verbo, inſtruat exemplo. Vera enim eſt illa doctrina, quam vivendi ſequitur forma. Nam nihil turpiter eſt, quando præcipit, quod ſermone quiſque prædicat, explere opere negligat. Tunc enim præditatio utilitate profertur, quando effectuſet adimpletur. Unuſquiſque doctor, & bene docendo, & bene agendo, quanta actionis habere debet ſtudium. nam alterum ſine altero non facit perfectum. ſed præcedat juſtus bene agere, ut ſequentes poſſit bene docere. Sicut in manifeſtate metallum, ſic in agendo, & ponder inquirentur, ita in omni doctore eccleſiaſtico, quid ſequatur, quid docat, quomodo vivat. Per qualitatem ligitur metalli, doctrina: per ſpecimen, ſi mallitodo patrum: per pondus, humilitas deſignatur. Qui ergo ab his tribus diſcrepaverit, non metallum, ſed terra erit.

XXI.

Sit rector diſcretus in ſilentio, utilis in verbo: Gregor. ad his tribus diſcrepaverit, non metallum, ſed terra erit. ne aut tacendo proferat, aut proferenda retice. Pastor. lib. ret. Non ſint incauta locutio in erroren pa- 2. cap. 4. trahit, ita indiſcretum ſilentium bos, qui ſentire Ibid. c. 6. poterant, in errore derelinquit. Sit rector bene agentibus per humilitatem locus, contra delinquentium vitia per zelum juſtitiæ erectus: ut de bonis in nullo ſe præferat, & cum provorum culpa exigit, potefſtatem protinus ſui prioratus agnoſcat, quatenus & bonore ſuppeſto, æqualem ſe ſubditis bene viventibus deputet, & erga perverſos jura rectitudinis exercere non formides. Omnes homines natura æquales genuit: ſed variante meritorum ordine, alios alios culpa poſtponit. Ipſa autem diverſitas, quæ acceſſit ex vitio, divino judicio diſpenſante, ut quia omnis homo æque ſtare non valet, alter regatur ab altero. Unde cauſti qui præſunt, non ſic in poteſtate ſibi debent ſubditos deſiderare, ut æquitatem conditionis: nec præſſe hominibus gaudeant, ſed prodeſſe. Quam videlicet potentiam bene regit, qui & tenere illam novit, & impugnare. Bene hanc regit, qui ſibi per illam ſuper culpas erigi, ſcit & cum illa ceteris æqualitate componi. Quam tamen poteſtatem recte diſpenſat, qui ſollicite noverit, & ſumere ex illa quod adjuvat, & expugnare quod vetat: & æqualem ſe cum illa ceteris cernere, & tamen ſe peccantibus zelo ultionis antefere. Præditator quiſque ſtudeat, ut minus potentium ſatisfactionibus intrigat: & opportunitatem ſatisfactionibus præbeat: & opportunitatem ſatisfactionibus præbeat: & opportunitatem ſatisfactionibus præbe

LIBER I. plinam subditorum præstare se debet, ut non solum auctoritate, verum etiam umilitate claresceat. Sed tamen ita erit in eo virtus humilitatis, ne diffolvatur vita subditorum in vitiis: atque ita auctoritas aderit potestatis, ne pertumescat cordis feveritas exiftat immoderationis. Hæc eft in. Dei facerdotibus vera difcretio, qua nec per liberta tem fuperbi, nec per humiliratem ftunt remiffi. Hinc eft quod ipfi cum multa conftantia redarguerunt etiam principum vitia: in quibus cum fumma effet humilitas, loco tamen neceffario libere tranfgreffores juftitiæ increpabant. Aliquando etiam fubditis non operante animo effe humiliores, quoniam facta fubditorum judicantur a nobis, noftra vero Deus judicat. Agnofcat epifcopus fervum fe effe plebis, non dominum. Verum hæc caritas, non conditio exigit.

XXIII.

Ifaiæ c. 58. Hier. c. 20. cap. 23. Non omnibus una eademque doctrina eft adhibenda: fed unicuique prout per ætatem, per fexum ac profeffionem, annutiabilis. Non omnibus ea quæ fune clauía, aperiendu fune. Multi funt enim qui capere non poffunt: quibus ftudiffere te manifeftetur, ftatim aut detrahunt, aut negligunt. Prima quippe prudentiæ victus eft, eam quam docere oportear, exiftimare perfonam. Rudibus populis, feu carnalibus, plana atque communia, non fumma atque occulta, prædicanda funt, ne immenfitate doctrinæ opprimantur potius quam eruditiantur. Unde & apoftolus Paulus ait: *Non potui vobis loqui quaſi ſpiritualibus, ſed quaſi carnalibus; tanquam parvulis in Chriſto, lac vobis potum dedi, non eſcam.* Carnalibus quippe animis, nec alta nimis de cœleftibus, nec terrena convenit prædicare: fed mediocriter, ut huius rerum mortifque defiderant, ædificet. Covertum dum fuos pullos viderit albi coloris, nullis eos cibis alit: fed tantumdem attendit, donec paterno colore nigrefcant, & fic illos frequenti cibo nfcit. Ita & cœleftis doctor ftruens, nifi eos quos docet, viderit ad fuam fimilitudinem penitentiæ confeffione nigrefcere, & nitore faculari depofito, lamentationis habitum de peccati recordatione indutos, utpote adhuc exterioribus, hoc eft carnalibus, non aperit intelligentiæ fpiritalis profundiora myfteria: ne, dum audita non capiunt, prius incipiant contemnere, quam venerari mandata cœleftia. Aliter eft agendum circa eos, qui noftro communiturque regimini, fi offendunt: atque aliter cum his, qui nobis commiffi non funt. Qui fi juftifunt, venerandi funt: fi vero delinquunt, pro fola caritate, ut locus eft, corripiendi funt, non tamen cum feveritate, ficut hi qui nobis regendi funt commiffi. Prius docendi funt feniores plebis, ut per eos infra pofiti fudium difcernant. Unde & apoſtolus *Titum, Hæc, inquit, commendа fidelibus hominibus, qui idonei ſunt & alios docere.* Ingenium boni doctoris eft, incipere a laudibus eorum, quos falubriter objurgatos corripere cupit, ſicut Apoſtolus ad Corinthios facit, quos a laudibus incohoat, & increpationibus probat. Sed erant apud Corinthios, qui & laudé & increpatione digni eſſent. Ille ergo ubi laudare loquitur, qui ſe grata

1. Cor. 3.

2. Tim. 2.

1. Cor. 1.

A que omnibus loquitur ut omnibus utraque convenire videatur.

XXIV.

Quia igitur, qualis effe debeat paftor, fuperius oftendimus: nunc qualiter docear, demonftremus. Ut enim longe ante nos reverendæ memoriæ Gregorius Nazianzenus edocuit, non una eademque cunctis exhortatio congruit, quia nec cunctos par ætatum qualitas ftringit. Sæpe namque alius officiunt, quæ alios produnt. Quis & plerumque herbæ, quæ hæc animalia nutriunt, alia occidunt. Et lenis fibilus equos mitigat, catulos inftigat ad ferocitatem, quod dum nonnulli imminuit, alteri vires jungit: & quem lenis potus vitam fortium roborat, parvulorum necat. Pro qualitate igitur auditorum, formari debet fermo doctoris: ut & ad fua fingulis congruat, & tamen a communis auditionis ore nunquam recedat. Quid enim funt ineunte mentes audiorum, nifi (ut ita dicerim) quædam citharæ tenebris crebis obtenduntur. Quas tangendi artifex, ut non fibimetipfi diffimile cantilena facere, diffimiliter pulfat: & idcirco chordæ confonam modulationem reddant, quia uno quidem plectro, fed non uno impulfu, feriuntur. Doctor quifque, ut in una virtute variatus auditor adfiteri, ita una doctrina, non una eademque exhortatione, tangere corda audientium debet. Doctor etenim, qui *Iſaiæ* 14. loci fui neceffitate exigitur fummus dicere, *hæc* cap. 1. eadem neceffitate infimus dicenda materia. Ille namque vox libentius auditorum cor penetrat, quam dicentis vita commendat: quia quod loquendo imperat, offendendo adjuvat ut fiat. Hinc enim per prophetam dominus, *Clama, ne* Iſa. 58. *pormonem exceſſum aſcende tu qui evangeliſtas Sion.* Ut videlicet qui cœleſti prædicatione utitur, ima terrenorum operum deſeretus, in rerum culmine ftare videatur, tamquam ex fublimiori ad meliora pertrahat, quanto per vix meritum de fupernis clamat. Recte etiam facerdos fuperbumtexale curru, hyacintho, & purpura, & cocco bis tinctho, & byffo retorta fabum habere præcipitur: ut quanta virtutum diverfitate claresfcere debeat, demonftretur. In facerdotis quippe habitu ante omnia aurum fulget, ut in eo intellectus fagacium principaliter exprimatur. Hyacinthus, qui æthereo colore refplendet, adjungitur, ut per omne quod intelligendo penetrat, non ad favores inflmos, fed ad amorem cœleftium fugat: me, dum fuis incautus laudibus capitur, ipfo etiam veritatis intellectu vacuetur. Auro quoque & hyacintho, ac purpuræ, bis tinctus coccus adjungitur, ut ante interni judicii oculos, omnis virtutum bona ex caritate decorentur, & cuncta quæ coram hominibus rutilant, hæc in conſpectu occulti arbitri flamma intimi amoris accendat. Quæ videlicet caritas, quia Deum fimul ac proximum diligit, quafi ex duplici tunica fulgefcit. Qui igitur fic ad auctoris fpeciem anhelat, ut proximorum curam negligat: velfic proximorum curam exequitur, ut a divino amore torpefcat: qui unum horum quodlibet negligit, in fuperhumeralis ornamento habere interiorem tunicam nefcit. Ceterum cum rector fe ad loquendum præparat, fub quanto cautelæ ftudio loquatur, attendat: ne, fi inordinate ad loquendum rapitur, erroris vulnere audientium corda feriantur: & cum fortaffe fapiens videri defiderat, intactis compagem infipientes abfcindat. Hinc namque fo evangelio veritas ait: *Habete ſal in vobis, & pacem habete inter vos.* Per fal quippe verbi fapientia defignatur. Qui igitur loqui fapienter nititur, magnopere metuat, ne in ejus eloANNO CHRISTI DCXIII. Pontif. Deus. 13. Gregorii in Paſtor. Nazian. Fabius. Exod. 28. Matt. 9. Iſaiæ 58. Matt. 5. Luc. 6. Mar. 9. Iſaiæ 44. Matt. 5. Mar. 9. Luc. 6. Matt. 18. Mar. 9. Luc. 9

LIBER I.

& te qui non increpafti, & ipfum qui te tacente peccavit, flammis permittens gehennæ. Quis ergo, tam fæci pectoris, qui tam ferreus erit, quem fententia iſta non terreat? quis tam alienus a fide, qui fententiæ iſti non credat?

XXVII.

Gregorii Paftor. l. 1. cap. 7.

Sunt nonnulli, qui follerti cura fpiritalia præcepta perfcrutantur : fed quæ intelligendo penetrant, vivendo conculcant. Repente docent, quæ non operi, fed meditationi fideliorum fe dedere verbis prædicant, moribus impugnant. Unde fit, ut cum paſtor per abrupta graditur, ad præcipitium grex fequatur. Per prophetam Dominus contra contemptibiles Ifraelitarum ſcientiam quæritur dicens : *Cum ipſi ſimpliciſſimam aquam biberint, reliquam pedibus veſtris conculcabatis : & vos mea, quæ conculcata pedibus veſtris fuerant, paſcebantur, & quæ pedes veſtri turbaverant, hæc bibebant.* Aquam nempe limpidiſſimam paſtores bibunt, cum fluenta veritatis recte Intelligentes hauriunt. Sed eandem aquam pedibus turbare, eſt ſanctæ meditationis ſtudia male vivendo corrumpere. Aquam ſcilicet paſtorum turbatam pedibus oves bibunt, cum ſubjecti quique non ſectantur verba quæ audiunt, ſed ſola quæ conſpiciunt, exempla pravitatis imitantur. Qui cum dicta ſtatim, & per opera perverruntur, quaſi cornupti fontibus, in pottibus lutum fumunt. Nemo amplius nocet in eccleſia, quam qui perverſe agens, nomen vel ordinem ſanctitatis habet. Deliquentem namque hunc redarguere nullus præſumit : & in exemplum culpa vehementer extenditur, quando pro reverentia ordinis peccator honoratur. Qui ad ſanctitatis ſpeciem deductus, vel verbo ceteros deſtruit, vel exemplo, melius profecto foret, ut hunc ad mortem ſub exteriori habitu reverentia ſibi conſtringeret, quam facta officia in culpa ceteris imitabilem dentoſſeraret : qui nimirum ſi ſolus caderet, utcumque hunc tolerabilior inferni pœna cruciaret. Nunc infelicem ſua ſtrangit ſententia, cor per diverſis intendo diverberat : & impar quiſque inventur ad ſingula, dum conſula mente dividitur ad multa. Unde quidam ſapiens provide admonet, dicens : *Fili, ne multa fac, ne forte abſcondaris.* Qui videlicet nequaquam plene in uniuſcujuſque operis ratione conſiſtunt, dum mens per diverſa ſparſa patritur. cumque ſparſa per inſolentem eorum trahitur, a timoris intimi ſolliditate vacuatur. Dum etiam mens in exteriorum ſit diſpoſitione ſollicita, foi eſt ſolummodo ignara : & ſcit multa cognitare, ſe nofcere. Nam cum plus, quam neceſſe eſt, ſe exterioribus implicat, quaſi occupata in itinere, obliviſcitur quo tendebat : ita ut ab ſtudio fux inquiſitionis alienata, ne ipſa quidem, que patitur, dumus conſiderat, ſed per quamdam delinquat, ignorent. Ezechias rex peccare le minime credidit, cum venientibus ad ſe alienigenis, cellas aromatum offendit : fed in diamatiſmem lecutatur populis, ex eo iram judicis provocavit, quod ſe licenter facere exiſtimavit. Sæpe enim dum multa ſuppetunt, dumque agi poſſunt, ſubjecti quæ acta funt, admiratur, in cogitatione ſe animus elevat ; & plene in ſe ſtare, dum ſe ſuperbe provocet, quamvis per iniqua foras opera non erumpat. Intus quippe eſt qui judicat, intus quod judicatur. Cum ergo in corde deliquimus, latet hominet quod apud nos agimus : fed tamen ipſo judice te-

Eccleſiaſt. 7.

Iſai. 39.

A

B

C

D

E

ſtimus. Hinc proferentes, non poteſtatem ſeminis reprehendimus : ſed ab appetitu ſublata rectitudine infirmitatem mentium, ne imperfecti quippe nullum arripere regiminis audeant : & qui ſe plenos exercuerunt, in præcipiti pedem

ponant. Cæcus paſtor eſt, qui ſuperne lumen contemplationis ignorat, qui præterea vitæ tenebras preſſus, dum venturam lucem nequaquam dirigendo conſpicit, quo greſſum operis ponat, nefcit. Claudus vero rector eſt, qui quidem, quo pergere debeat, ſapit : ſed per infirmitatem membrorum, vitæ viam perfecte non valet tenere quam videt : quia ad virtutis ſtatum dum fluxa cogitationibus non erigitur, quo per dilectionem animus, illuc pervenire effectione non ſequuntur. Parvo autem malo eſt, qui ad tenendam menſuram diſcretionis idoneus non eſt. Nalo quippe odore ſuaveque diſcernimus. Recte ergo ſuo naſum diſcretæ, primitur : ſed quam virtutem eſſe ſignimus, delicta reprobamus. Sed ſunt nonnulli, qui dum æſtimari ſe hebetes nolunt, ſæpe ſe in quibuſdam inquietudinibus, pluſquam neceſſe eſt, coercendis, ex nimia ſubtilitate falluntur. Unde hic quoque ſubditur : *Vel grandi & torto naſo.* Naſus etenim grandis & tortus, eſt diſcretionem multum ſapientem habere. Que dum plus, quam decet, exerſerit, actionis ſuæ rectitudinem ipſa confundit. Fracto autem pede vel manu eſt, qui vitam Dei pergere omnino non valet, atque a bonis actibus fundtus erans vacat ; quatenus hæc non ut claudus falltem cum infirmitate teneat, ſed ab his omnimodo alienus exiſtat. Gibbus vero eſt, quem terrenæ ſollicitudinis pondus deprimit, ne unquam ad luminis celeſtis ſpectacula, ſed ſolis hiat, qua in infimis calcantur, intendat. Qui etſi aliquando aliquid ex bono patriæ cæleſtis audierit, ad hoc nimirum perverſe confuctudinis pondere pregravatus, cordis ſenſum non attollit ; quia cogitationis ſtatum erigere non valet, quem terrenæ ſollicitudinis ulus curvum tenet. Lippus namque eſt, cujus oculem ingenium ad cognitionem veritatis exiſtat, ſed tamen lucem ipſa, quam videt, non cognoſcit. In lippis quippe oculis pupillæ ſunt ſanæ : ſed humore deſluente infirmatæ palpebræ groſſeſcunt. Quæ quia infuſione crebra attenuntur, actus populi videntur. Et ſunt nonnulli, qui ſanctum ſenſum carnalis vitæ operatio faciat, qui videre reſte ſubtiliter per ingenium poterant, led uſu pravo num actuum caligant. Lippus itaque eſt, cujus ſenſum natura exacuit, ſed mala vita operis ſui tenebrat. Cui bene per angelum dicitur : *Collyrio ſpiritualis ungue oculos tuos, ut videas.* Collyrio quippe oculos, ut videamus, inungimus, cum ab operis fenſuum veri lominis claritatem, intellectus noſtri aciem medicamine bonæ operationis adjuvamus. Albuginem tolerans, nihil videt : albuginem habet lacerdos in oculo, qui veritatis lumen videre non ſinit, quia arrogantia ſapientiæ, ſive juſtitiæ cæcatur. Pupilla namque oculi nigra, videt : albuginem tolerans, nihil videt : quia videlicet ſenſus humanæ cogitationis, & ſtultum ſe pectatoremque intelligit, cognitionem intimæ claritatis apprehendit : ſi autem candorem ſibi juſtitiæ, five ſapientiæ tribuit, a lumine ſe ſuperne cognitionis excludit. Et eo clarius tem veri luminis nequaquam penetrat, quo ſe apud ſe per arrogantiam exaltat ; ſicut de quibuſdam dicitur : *Dicentes enim ſe eſſe ſapientes, ſtulti facti ſunt.* Jugem vero habet lachrymarum fluxum, cui carnis petulantia ſine ceſſatione dominatur in mente. In facie etenim ſervor vicerum ad extera trahitur, per quam reſte luxuria deſtingatur : quia ſi cordis tentatio ufque ad operationem proſilit, nimirum ſervor intimus ufque ad cutis lcabiem protumpit. Et foris jam corpus ſauciat : qui dum in cogitatione voluntas non reprimitur : etiam in actione dominatur. Quaſi enim cutis prurigine Paulus curabat abſtergere, cum

ADMONITIO CHRISTI ad Epiſc. c. 1. Cor. 10.

cum dicebat : *Tentatio vos non apprehendat, niſi humana.* Ac ſi aperte diceret: Humanum quidem eſt, in corde tentationem perpeti : dæmoniacum vero eſt, tentationi certamine in operatione ſuperari. Impetigum quippe ſine dolore corpus occupat, & ſolummodo tadio exterretur, membrorum decorem ſordat : quia & avaritia captivum animum, dum quali delectat, eruleerat : dum adipiſcendis quxque cogitationi objecit, ad inſtitias accredit : & dolorem in vulnere non ſacit, quia æſtuanti animo ex culpa abundantiam promittit. Decet membrorum per impetigínem perditur, quia alitum quoque virtutum per avaritiam pollutio ſolet interimere. Et quaſi totum corpus exaſperat, quia per univerſa vitia animum ſuppliantat. Paulo attellante qui ait : *Radix omnium malorum cupiditas.* Ponderoſuteſt, qui turpiudinem non exercet opere, ſed tamen ab hoc cogitatione continua ſine moderamine gravatur in mente. Qui nequaquam ufque ad opus ipſum nefarium rapitur, ſed ejus animus voluptate luxuriæ, ſine ullo reppugnationis obſtaculo, delectatur. Vitium quippe eſt ponderis, cum humor viſcoſus ad vitiis labitur, quæ profecto cum moleſtia dedecoris intumeſcunt. Ponderoſus ergo eſt, qui totis cogitationibus ad luſcivium defluens, pondus turpitudinis geſtat in corde. Et quamvis prava non exerceat opere, ab his tamen non evellitur mente : unc ad uſum boni operis in aperto valet aſſurgere, quia gravat hunc in abſtinis ponderis turpe. Quiſquis ergo quolibet bonum vitio ſubjugatur, patnes dominio offerre probibetur : ne profecto diluere ultera deliccta non valeatis, quem adhuc propria deraſtant. Cum ſacerdos non agit quos que loquitur, et etiam ſermo ſubtrahitur, ne loqui audeat quod non operatur, ſtrut per Prophetam dicitur : *Peccatori autem dixit Deus, Quare tu enarras juſtitias meas, & aſſumis teſtamentum meum per os tuum?* Unde etiam deprecatur, dicens: *Et ne auferas de ore meo verbum veritatis uſququaque.* Perpendit namque, quod omnipotens Deus veritatis verbum facientibus tribuit, & non facientibus tollit. Qui ergo hoc de ore ſuo non auferri petiit, quid aliud quam gratiam bonæ operationis quæſivit? Ac ſi aperte diceret : A bono opere quæ non ſinas, ne, dum amitto ordinem bene vivendi, reſtituli-non perdam loquendi. Plerumque doctor qui doctore audet quod negligit agere, cum deſideriis bona loqui quæ operari contempſit, docere ſubjectos incipit prava quæ agit : ut juſto omnipotentis Dei judicio, in bono jam nec linguam habeat, qui habere bonam vitam recuſat : quatenus dum mens ejus terreno amore inceditur, de terrenis rebus ſemper loquatur. Unde in evangelio veritas dicit: *Ex abundantia enim cordis os loquitur. Bonus homo de bono theſauro profert bona, & malus homo de malo theſauro profert mala.* Hinc & Joannes ait : *Iſte de mundo ſunt, ideo de mundo loquuntur.*

Hieron. in Matth. 12. Joan. 8. 1. Joan. 4.

XXVIII.

Recolite ergo, quanta & qualia, me audiente atque probante, dicere ſolebatis de adminiſtratione pontificis, qui populi ſibi commiſſi cura poſſibabita, ardentius bona præſentia deſiderat, quam futura: & oblitus quod non ſolum de ſe, ſed etiam de grege ſibi credito, rationem pallori poſtorum omnium reddet, ſua ſuommque deſtrimenta non cogitat. Quem non delinquentium peccata contriſtant, nec proficientium bona lætifi-

Concil. General. Tom. IX.

Pref. De vita contempl. lib. 1. c. 5.

A ſcant, ſed de ſe tantum, plerumque autem nec de ſe omnino ſollicitus, quod a ſuis bonis maliive geratur, ignorat. Qui non prædicat perſeverantiam juſtis, pœnitentiam pravis, contemptum mundi converſis, ſtatum quoque habet in corpore, quiſquis avaritia vaſtatur in mente. Que ſi in parvis non compeſcitur, nimium ſine menſura dilatatur. Impetigo quippe ſine dolore corpus occupat, & ſolummodo tadio exterretur, membrorum decorem ſordat : quia & avaritia captivum animum, dum quali delectat, eruleerat : dum adipiſcendis quxque cogitationi objecit, ad inſtitias accredit : & dolorem in vulnere non ſacit, quia æſtuanti animo ex culpa abundantiam promittit. Decet membrorum per impetigínem perditur, quia alitum quoque virtutum per avaritiam pollutio ſolet interimere. Et quaſi totum corpus exaſperat, quia per univerſa vitia animum ſuppliantat. Paulo attellante qui ait : *Radix omnium malorum cupiditas.* Ponderoſuteſt, qui turpiudinem non exercet opere, ſed tamen ab hoc cogitatione continua ſine moderamine gravatur in mente. Qui nequaquam ufque ad opus ipſum nefarium rapitur, ſed ejus animus voluptate luxuriæ, ſine ullo reppugnationis obſtaculo, delectatur. Vitium quippe eſt ponderis, cum humor viſcoſus ad vitiis labitur, quæ profecto cum moleſtia dedecoris intumeſcunt. Ponderoſus ergo eſt, qui totis cogitationibus ad luſcivium defluens, pondus turpitudinis geſtat in corde. Et quamvis prava non exerceat opere, ab his tamen non evellitur mente : unc ad uſum boni operis in aperto valet aſſurgere, quia gravat hunc in abſtinis ponderis turpe. Quiſquis ergo quolibet bonum vitio ſubjugatur, patnes dominio offerre probibetur : ne profecto diluere ultera deliccta non valeatis, quem adhuc propria deraſtant. Cum ſacerdos non agit quos que loquitur, et etiam ſermo ſubtrahitur, ne loqui audeat quod non operatur, ſtrut per Prophetam dicitur : *Peccatori autem dixit Deus, Quare tu enarras juſtitias meas, & aſſumis teſtamentum meum per os tuum?* Unde etiam deprecatur, dicens: *Et ne auferas de ore meo verbum veritatis uſququaque.* Perpendit namque, quod omnipotens Deus veritatis verbum facientibus tribuit, & non facientibus tollit. Qui ergo hoc de ore ſuo non auferri petiit, quid aliud quam gratiam bonæ operationis quæſivit? Ac ſi aperte diceret : A bono opere quæ non ſinas, ne, dum amitto ordinem bene vivendi, reſtituli-non perdam loquendi. Plerumque doctor qui doctore audet quod negligit agere, cum deſideriis bona loqui quæ operari contempſit, docere ſubjectos incipit prava quæ agit : ut juſto omnipotentis Dei judicio, in bono jam nec linguam habeat, qui habere bonam vitam recuſat : quatenus dum mens ejus terreno amore inceditur, de terrenis rebus ſemper loquatur. Unde in evangelio veritas dicit: *Ex abundantia enim cordis os loquitur. Bonus homo de bono theſauro profert bona, & malus homo de malo theſauro profert mala.* Hinc & Joannes ait : *Iſte de mundo ſunt, ideo de mundo loquuntur.*

B

C

D

E

Hieron. in Matth. 12. Joan. 8. 1. Joan. 4.

XXVIII.

Recolite ergo, quanta & qualia, me audiente atque probante, dicere ſolebatis de adminiſtratione pontificis, qui populi ſibi commiſſi cura poſſibabita, ardentius bona præſentia deſiderat, quam futura: & oblitus quod non ſolum de ſe, ſed etiam de grege ſibi credito, rationem pallori poſtorum omnium reddet, ſua ſuommque deſtrimenta non cogitat. Quem non delinquentium peccata contriſtant, nec proficientium bona lætifi-

Pref. De vita contempl. lib. 1. c. 5.

LIBER I. aliorum perditaque dirigiant. Hi enim ea quæ extra nos, sed tamen quæ nostra sunt, auferunt. Corruptores vero morum, proprie non ipsos dirigunt: quoniam divitiæ hominum pitiorum, minores eorum sunt. Multum ergo distant damna morum, a damnis temporalium rerum, dum ista extra nos sint, mores vero in nobis.

ANNO CHRISTI 816.

Ibid. c. 35. Cap. 38.

Providentia pierumque divini consilii ordinatur propositi, mundana & exteriora sectantes, ut dum temporalibus rebus se nexos impediunt, spiritales tutiorem vitam contemplationis exercent. Quia dum sunt quiete vivere volentibus facilius curarum episcopalium, providet sæpe Deus curis deditos secularibus ad susceptionem regiminis: ut dum bi exteriora fine tædio procurant; spiritales rebus interioribus sine impedimento rerum terrenarum deserviant. Det ergo ordinem eccelsiæ, a quo initiuntur, qui episcopos condemnat, dum minime spiritualia, sed magis terrena sectantur. Et divina enim conflat tabernaculi dispositione, ob injurias mundi feredas, & turbines quoddam fultitui episcopos, secularibus rebus fufficeres: ut hi qui interius superas defiderant, nullo terreno obfiftente negotio, liberius hoc quod amant, intendant. Non eft itaque judicandus a plebe rectior inordinatus, dum magis norentur populi, cui fuiffe dignus, peverfa regimen fufcepiffe pontificis. Nam pro meritis plebium, difponitur a Deo vita rectorum. Exemplo David peccato, ad comparationem principum, qui ex merito plebis prævaricantur. Sententia damnatur Cham filii Noe, qui feorum propriorum culpas in publico produnt; fed: Cham qui patris pudenda non operuit, fed derifendo monftravit. Habituri funt Sem meritem & Japhet, qui reverenter operiunt: quæ patres fua exceffiffe pudenter, fi tamen patrum facta non diligant, fed tantum operiant, nec imitentur. Nam funt qui propofitos fuos pervelle judicari, dum terrenis fluditis eos plus videntes effe inventos, fi vel parum jam ipfi de fpiritalibus cognoverint. Rectores ergo judicandi a Deo funt, a fuis autem fubditis nequaquam judicandi funt, exemplo domini, qui per fe vendentes columbas & nummulariorum menfas propio everfit flagello, & projecit a templo vel etiam foræ dicit Pfalmifta: *Domus mea domus orationis vocabitur, in medio autem deos differtis.* Quod fi a fide everbraverit rector, tunc erit arguendus a fubditis. Pro moribus vero reprobis tolerandus magis, quam diffringendus a plebe eft.

XXXII.

Profper. De vita contempl. lib. 2. c. 21.

Sed nos præfentibus delectati, dum in hac vita tranquilla noftra & honores inquirimus, non ut meliores, fed ut ditiores, nec ut fanctiores, fed ut honoratiores fimus, ceteris præcelle feftinamus. Nec gregem domini, qui nobis paffcendus tuendufque commiffus eft, fed noftras voluptates, domicilationem, divitias, & cetera blandimenta carnaliter cogitamus. Paftores dici volumus, nec tamen effe contendimus. Officia noftri vitamus laborem, appetimus dignitatem. Immundorum fpirituum fetas a grege difcernando non peftimus: & quod eis remanferit, ipfi confumimus, quando percantes divites vel potentes, non folum non arguimus, fed etiam veneramur, ne nobis obfequentes falfa offenfi non dirigant, aut obloquiæ detractata fubducant: Ac fi numerium colrum, & obfequia capti, immo per hæc illis adfenti, fuget eis de peccato fuo ante de fronte judicio formidemus? Et ideo minaciter fuperbiam noftram divinus ftrenuo contundit, fed noftros audidinus nihil, unde proficimus, admittit; quia præfentis vitæ cupi dulcedine, quæ penna negligentiam noftram mancas in æternum, notumus cooperire. In paftores ergo ifta dicuntur, de quorum nobis inani appellatione blandimur: *Hæc dicebat Deus: Væ paftoribus Ifrael, qui paftebant femetipfos. Nunquid greges paftuntur a paftoribus? Lac comedebatis, & lanis operibamini. Quod infirmum erat, occidebatis, gregem autem meum non paftorabatis: quod ejectum eft, non confolidabatis: & quod ægrotum eft, non curabatis: quod fractum eft, non alligabatis: & quod abjectum, non revocabatis: quod perierat, non quæfiftis: fed cum auftoritate imperabatis eis, & cum potentia: & difperfæ funt oves meæ, eo quod non effet paftor, & falta funt in devaftationem omnium beftiarum agri.* Et paulo poft. *Propterea paftores, audite verbum domini: Vivo ego, dicit dominus Deus, quia pro eo quod factus eft grex meus in rapinam, & oves meæ in devorationem omnium beftiarum agri, eo quod non effet paftor: neque enim paftores paftores gregem meum, fed paftebant paftores femetipfos, & gregem meum non paftebant. Propterea, paftores, audite verbum domini: Hæc dicit dominus deus: Ecce ego ipfe fuper paftores requiram gregem meum de manibus eorum, & ceffare faciam eos, ut ultra non paftent gregem, nec paftent amplius paftores femetipfos.* Quis id hac non contemnitur? Quis ita fuffe derisi, peverfi regimen fufcepiffe pontificis. Nam pro meritis plebium, difponitur a Deo vita rectorum. Exemplo David peccato, ad comparationem principum, qui ex merito plebis prævaricantur. Sententia damnatur Cham filii Noe, qui feorum propriorum culpas in publico produnt; fed: Cham qui patris pudenda non operuit, fed derifendo monftravit. Habituri funt Sem meritem & Japhet, qui reverenter operiunt: quæ patres fua exceffiffe pudenter, fi tamen patrum facta non diligant, fed tantum operiant, nec imitentur. Nam funt qui propofitos fuos pervelle judicari, dum terrenis fluditis eos plus videntes effe inventos, fi vel parum jam ipfi de fpiritalibus cognoverint. Rectores ergo judicandi a Deo funt, a fuis autem fubditis nequaquam judicandi funt, exemplo domini, qui per fe vendentes columbas & nummulariorum menfas propio everfit flagello, & projecit a templo vel etiam foræ dicit Pfalmifta: *Domus mea domus orationis vocabitur, in medio autem deos differtis.* Quod fi a fide everbraverit rector, tunc erit arguendus a fubditis. Pro moribus vero reprobis tolerandus magis, quam diffringendus a plebe eft.

XXXII.

Sed nos præfentibus delectati, dum in hac vita tranquilla noftra & honores inquirimus, non ut meliores, fed ut ditiores, nec ut fanctiores, fed ut honoratiores fimus, ceteris præcelle feftinamus. Nec gregem domini, qui nobis paftcendus tuendufque commiffus eft, fed noftras voluptates, domicilationem, divitias, & cetera blandimenta carnaliter cogitamus. Paftores dici volumus, nec tamen effe contendimus. Officia noftri vitamus laborem, appetimus dignitatem. Immundorum fpirituum fetas a grege difcernando non peftimus: & quod eis remanferit, ipfi confumimus, quando percantes divites vel potentes, non folum non arguimus, fed etiam veneramur, ne nobis obfequentes falfa offenfi non dirigant, aut obloquiæ detractata fubducant: Ac fi numerium colrum, & obfequia capti, immo per hæc illis adfenti, fuget eis de peccato fuo ante de fronte judicio formidemus? Et ideo minaciter fuperbiam noftram divinus ftrenuo contundit, fed noftros audi-

ANNO CHRISTI 816. Et hoc eft totum, propter quod imperitiæ meæ & fenectus eam mutum ferreum inter nos & civitatem, id eft, affumamus aelum fortem, ut inter nos & auditoris noftri animum inveniamus hanc poftmodum fortem muniticinem. Tanc enim hanc murum ferreum inventuri famus, fi nunc eum fortiter tenemus, videlicet docendo, cuftodiendo, laudando, increpando, mulcendo, terrendo, aliquando fenitas, aliquando vero & feverius agendo. De qua feveritate per Ezechielem recte fubditur: *Et obfervabis feetum eum ad Exech. 4. eum, & erit ei obfidionem.* Qui eft, obfirmare faciem ad Jerufalem in latere defcripti, miffus ei animus, cui cælefis pacis vifionem doctor debet intendere. Et obfidionem: In fuis actibus conpiciet, remiffiorem & cleuentiorem fe minime offendat? Unde fcriptum eft: *Filia tibi fiant fi for- Exod. 7. tus corpus domini tui, & tibi fiant fi for- tuum ad illas.* Infirmæ quippe animæ, atque appetitui mundi dediteæ, aliquando melius ex feveritate fervantur, ut obfirmata facies, id eft, per feveritatis exhibitionem ab omni fue feroris remiffionis abducta, inconftantem animam terreat, atque a delectatione vitiorum, difficilioris vigoris exhibitione, ad Cunctum dolor a fuis peccatis temperet neceffe eft, ut duledo & humilitas in corde teneatur; quatenus & multum amet, & numquam contra eum per elationem fuperbiat: cui videlicet multum amorem humilitas pro utilitate ejus prodere recufat. Sequitur: *Et circumdabis eum.* Circundat doctor auditoris animam, cum in omne quod ipe hac vita agitur, tentationum laqueos apponi poffe denuntiat; ut dum ubique fit mens pavida, ubique circumfpecta, quanto timidior, tanto vigilantior exiat. Ipfe namque zelus rectitudinis, dum inquietudine mentem agitat, ejus mox acicm obfcurat, ut 2. Mach. lib. tiora in commotione non videat, quæ bene 5. cap. 18. prius tranquilla cernebat. Sed inde falubre ad alia reducitur, unde ad tempus, ne videat, reverberatur. Nam ipfa rectæ æmulatio, atenta poft pauluum refpectu, ad fe largius aperit, hic interim per commotionem claudit: & unde mens turbatur ne videat, inde proficit, ut ad videndum valentior exiftat. Sicut infirmanti lodo cum collyrium immittitur, hic penitus negatur: fed inde eam poft pauluum veracitet recipit, unde hanc ad tempus falubriter amittit. Numquam vero commotionis contemptio jungitur; nec prævalet mens perturbata confpicere, ad quod vix tranquilla valet intitare: quia nec folis radium cernitur, cum commotæ aubes cæli ferem obducunt, nec turbatus fons refpiciendi imaginem reddit, quam tranquillus profpicit oftendit: quia quo magis turbatur, eo fit fpeciem fimilitudinis obfcurat. Sed cum per zelum animus movetur, curandum fummopere eft, ne hinc eadem, quæ inftrumento virtutis affumitur, mentis ira dominetur: nec quafi domina præeat, fed velut ancilla ad obfequium parata, a rationis rego numquam recedat. Tunc enim rectitudo contra vitia refurgit, cum fubditas rationi famulatur. Nam quantumlibet ira ex zelo rectitudinis furgat, fi immoderata mentem vicerit, rationi protinus fervire contemnit. Et tanto fe fimpidendius dilatat, quanto impatientiæ vitium virtutem putat. Unde neceffe eft, ut hoc ante omnia, qui zelo rectitudinis movetur, attendat, ne ira extra mentis dominium tranfeat, fed in ultione peccati tempus modumque conliderans, furgentem animi pertorbationem falubrius retrahendo reftringat, animofitatem reprimat, & de motus fervidos fub

LIBER I.

aquitate disponat: ut eo fit justior ultor alienus, quo prius exititit victor suus. Qui zelo rectitudinis movetur, sic culpas delinquentium corrigat, ut ante ipse qui corrigit, per patientiam crescat, ut ferrorem suum transcendendo dijudicet, ne intemperanter excitatus, ipso zelo rectitudinis longe a rectitudine aberret.

XXXV.

Proficit de vita can. monach. 1. 2. cap. 2.

Expedit facultates ecclesiæ possideri & propriæ perfectionis amore contemni. Non enim proprie sunt, sed communes ecclesiæ facultates: & ideo quisquis omnibus, quæ habuit, dimisit aut vendidit, si rei hoc exigebat conceptor, cum propositus fuerit factus ecclesiæ, omnium quæ habet ecclesia efficitur dispensator. Denique sanctus Paulinus, (ut ipsi melius nobis) ingentia prædia quæ fuerant sua, vendita pauperibus erogavit. Sed cum publica facultas, & ecclesiæ pauperes non contempsit ecclesiæ facultates, sed fidelissime dilpensavit. Quo facto satis ostendit, & propria debere propter perfectionem contemni, & sine impedimento perfectionis a populo quæ sunt communia ecclesiæ possideri. Quid sanctus Hilarius?

B

Nonne & ipse omnia sua, aut parentibus relinquit, aut vendita pauperibus erogavit? Is tamen, cum meritis perfectionis suæ fieret ecclesiæ Arelatensis episcopus, quod illa tunc habebat ecclesia non solum possedit, sed etiam acrepisse fidelium numerosis hereditatibus amplissime. Ifti ergo tam sancti, tamque perfecti pontifices, facilis evidentibus clamant; posse & debere fieri quod fecerunt. Qui utique homines tam fenestratum, quam dictorum literarum libere ambiguitate doctissimi, si fcirent res ecclesiæ debere contemni, numquam eas haberent qui omnia sua reliquerant. Unde dicere intelligi quod tales ac tanti viri, qui volentes fieri Christi discipuli, renuntiaverunt omnibus quæ habebant, non ut possessores, sed ut procuratores, facultates ecclesiæ possiderunt. Et utique scientes mihi aliud esse res ecclesiæ, nisi vota fidelium, pretia peccatorum, & patrimonia pauperum, non eas vendicaverunt in usus suos, ut propriæ, sed ut commendatas, pauperibus dividerunt. Hoc est enim possidendo contemnere, non fibi, sed aliis possidere, nec habendi cupiditate ecclesiæ facultates ambire, sed eas juxtate subjegendi fuisse. Quod habet ecclesia, cum omnibus nihil habentibus habet commune. Nec aliquid indebite, qui fibi de suo sufficiunt, erogat: quando nihil aliud fit habentibus date, quam perdere.

C

XXXVI.

1 Reg. 2. 30.

Sacerdotes pro populorum iniquitate damnatur, si eos aut ignorantes non emendant, aut peccantes non arguant, retinente domino ad prophetam: *Sacerdotem, domui Heli dedi te. Si non fuerit locutus, ut ſe cuſtodiat impius avia ſua, ille in iniquitate ſua moriatur, ſanguinem vero ejus de manu requiram.* Siquidem Heli sacerdos profiliorem iniquitate damnatus est, licet eos delinquentes admonuit, sed tamen non ut operabat telagesti. Sacerdotes exquirere debent peccata populorum, & fagaci ſollicitudine unumquemque probare juxta teſtimonium domini ad Jeremiam loquentis: *Probatorem, inquit, dedi te in populo meo robuſtum: & ſcies, & probabis vias eorum.* Sacerdotes ſtudio corrigendi facta peccantium debent ſubjectorum, ut emendatos lubenter poſſint. Sicut autem peccatorem convenit argui, ita juſtum non exulcerari, Sacerdotes curam debent habere de his qui peccant, ut facerdotali congregatione, aut corrigantur a peccatis, aut ſi incorrigibiles exiſtunt, ab ecclesia ſeparentur.

D

E

Jer. 6.

ANNO CHRISTI 816.

Gregorii Homil. 26. in Joan. 10.

Jer. 23.

Ibidem.

Matth. 18. 17.

Joan. 3.

Matth. 5. 22.

Matth. 7. 1.

Rom. 14. 4.

Matth. 18. 20.

Matth. 18. 20.

Matth. 18. 17.

Matth. 18. 17.

Matth. 18. 17

LIBER I. quid tale proinde excogitatus turpiti lucri gratia, dejiciatur a clero, & alienus existat a regula.

XLI.

Ex eodem concilio. Can. 18. D. 21. Permittit id Perveniit ad fastidium magnanimque conclitium, quod in quibusdam locis & civitatibus presbyteris gratiam sacrae communionis diaconi portrigant; quod nec regula, nec consuetudo tradidit, ut ab his qui potestatem non habent offerendi, illi qui offerunt, Christi corpus tribuantur. Necnon & illud innotuit, quod quidam diaconi ante episcopos sacra oblata contingant. Hae igitur omnia reformentur, & in his finis diaconi modus permaneat, scientes quod episcoporum quidem ministri sint, inferiores autem presbyteris habeantur. Per ordinem ergo, post presbyteros gratiam sacrae communionis accipiant, aut episcopo eis, aut presbytero porrigente. Sed nec sedere in medio presbyterorum diaconis licet: quia si hoc fiat, praeter regulam & ordinem probatur existere. Si quis autem etiam post has definitiones obedire noluerit, a ministerio cellae deponatur.

XLII.

Ex eodem concilio. Can. 5. Ut nec laico ordine ab episcopis, per unam quamque provinciam sententia propriatis obtinente, ut hi qui abjiciuntur, ab aliis non recipiantur. Requiratur autem, ne pusillanimitate, aut conversatione, vel alio quolibet episcopo vitio videatur a congregatione lesionis. Ut hoc ergo decentius inquiratur, hanc placuit annis singulis per unamquamque provinciam bis in anno concilia celebrari, ut communiter omnibus simul episcopis provinciae congregatis discutiantur hujusmodi quaestiones; & hic, qui hoc peccaverunt evidenter episcopo, excommunicatus rationabiliter ab omnibus aestimentur, ubiquoque vel in communi, vel episcopo placeat humaniorem pro talibus ferre sententiam. Concilia vero celebrentur, unum quidem ante quadragesimam paschae, ut omni diffidentiae fabulata munus offeratur Deo puriffimum: secundum vero circa tempus autumni.

XLIII.

Le eodem concilio. Can. 15. 7. q. 1. Ne quis oppetat sine viatico. Propter multam perturbationem & seditiones quae fiunt, placuit consequentibus omnimodis C sanctis, quae praeter regulam in quibuslibet partibus videtur adnissa, ita ut de civitate ad civitatem non episcopus, non presbyter, non diaconus transferatur. Si quis autem post definitionem sanctae magni concilii, tale quid agere tentaverit, & se hujusmodi negotio mancipaverit, hoc factum prorsus in irritum deducatur, & restituatur ecclesiae, cujus fuit episcopus, aut presbyter, aut diaconus ordinatus.

XLIV.

Ex concilio Chalcedonense. Can. 3. De his qui transmigrant de civitate in civitatem, episcopis aut clericis, placuit ut canones qui de hac re a sanctis patribus statuti sunt, habeant propriam firmitatem.

XLV.

Ex concilio Nicaeno. Can. 16. 9. q. 3. Qui ad aliena. Quicumque temere ac periculose, neque timorem Dei pro oculis habentes, nec agnoscentes ecclesiasticum regulam, difcedunt ab ecclesia sibi commissa, presbyteri aut diaconi, vel quicumque lab regula prorsus existunt, hi nequaquam debent in alium ecclesiam recipi, sed omnem necessitatem convenit illis imponi, ut ad suas parochias revertantur. Quod si non fecerint, oportet eos communione privari. Si quis autem ad alium pertinentem audaciter invadere, & in sua ecclesia ordinare tentaverit, non consentiente episcopo, a quo discessit: is qui regulam man-

A cipator, ordinatio hujusmodi irrita comprobetur.

ANNO CHRISTI 816.

XLVI.

Ex eodem concilio. Can. 10. Quoniam sunt quidam in die dominico genuflectentes, & in diebus pentecostes, ut omnia in universis locis confuetudo observentur, placuit fando concilio, stantes domino vota persolvere.

XLVII.

Ex concilio Antiocheno Can. 6. 9. 3. Ut qui episcopus ab episcopo, aut presbyter aut diaconus a suo episcopo, aut laicus aliquid de ministerio sacro contingere, sive episcopus, juxta praecedentem confuetudinem, sive presbyter aut diaconus, aliquo modo laicum aut in alia synodo restitutionis spem, aut locum habeat ecclesiasticum. Sed & communicantes ei o- B nem abjici de communione. Si quis autem quam didicerint adversus memoratos profitatus fuisse sententiam, eisdem communicare tentaverit.

XLVIII.

Ex concilio Africano. Can. 19. Et illud petendum, ut statuere dignetur, ut si quis cujuslibet honoris clericus, judicio episcopo. rum quorumque crimine fuerit damnatus, non liceat eum, sive ab ecclesiis quibus praefuit, sive a quolibet homine defendari, interposita poena damni pecuniae atque honoris, quo nec retatem, nec sexum caenobiorum effe praecipiant.

XLIX.

Ex concilio Antiocheno can. 5. Nullus peregrinorum sine pacificis, id est, commendatitiis fuscipiatur epistolis.

L.

Ex concilio Chalcedonense. Can. 9. C Non liceat clericum in duarum civitatum conscribi simul ecclesiis, sed in qua ab initio ordinatus est, non ad quam confugit, quafi ad potiorem, ob insanis gloriae cupiditatem. Hoc autem facientes revocari debere ad suam ecclesiam, in qua primitus ordinati sunt, & ibi tantummodo ministrare. Si vero quis jam translatus est ex alia in aliam ecclesiam, prioris ecclesiae, vel martyrium quae sub ea sunt, aut prochodoborium, aut xenodochium, aut domum fuscipiat. Eos vero, qui sui fuerint, post definitionem magnae & universalis hujus synodi, quidquam ex his quae fune prohibita perpetrare, decrevit sancta synodus, a proprio hujusmodi gradu excidere.

LI.

Ex concilio Carthaginensi. Can. 5. Peregrinos clericos & lectores in alia civitate, praeter commendatitias literas sui episcopi, nec pauperum quidem ministrare debere.

LII.

Ex eodem concilio. Can. 13. Quod non oporteat tardotem, vel clericum, sine litteris proficisci canonicis.

LIII.

Ex concilio Carthaginensi. Can. 16. Otius episcopus dixit: Hoc quoque omnibus placet, ut sive diaconus, sive presbyter, sive quis clericorum ab episcopo suo communione fuerit privatus, & ad alterum pertexit episcopum, & literis ille ad quem confugit, cum ab episcopo suo fuisse abjectum, non oporteat ut ei communionem indulgeat. Quod si fecerit, sciat se convocatis episcopis causas esse dictarum. Universi dixerunt: E Hoc statutum & placere & servabit, & contordium custodiet.

LIV.

Ex concilio Carthaginensi. Can. 17. Item placuit inferioris concilio, ut qui excommunicatus fuerit pro suo neglectu, sive episcopus, sive quilibet clericus, & sempore excommunicationis fuae ante audientiam communionem praesumpserit, ipse in se damnationis judicetur protulisse sententiam.

LV.

Ex concilio Carthaginensi. Can. 18. Januarius episcopus dixit: Illud quoque statuat fanctitas vestra, ut nulli episcopo liceat alterius episcopi civitatis animitrum ecclesiasticum sollicitare,

ANNO CHRISTI 816. LUDOVICUS PIUS IMPERATOR. 449 450

A tare, & in suis parochiis ordinare. Universi dixerunt: Placet, quia ex his contentionibus foles nasci discordia: & ideo prohibet omnium sententia, ne quis hoc facere audeat.

LVI.

Ex concilio Africano. Can. 37. Item placuit, ut quicumque in ecclesia vel semel legerit, ab alia ecclesia ad clericatum non teneatur, & fubleripserunt. Aurelius episcopus scripsi. Carthaginensis, huic decreto consentiens, & praelecto fubscripsi. Similiter & ceteri episcopi fubscripserunt.

LVII.

Ex concilio Carthaginensi. Can. 31. Item placuit, ut quicunque clerici vel diaconi, pro necessitatibus ecclesiarum, non obtemperaverint episcopus fuis voluntibus eos ad honorem amplionem promovere, nec illi minuantur in gradu suo, sed retendere noluerunt.

LVIII.

Ex Leonis papae epist. 84. Ad Anastas. Thessal. c. 2. 21. 9. 3. Ut Hermis. ecclesiis Alleyum clericum ab episcopo ipsius, nec monachus fuscipiat, nemo sollicitet, nisi forte ex placito caritatis id inter dantem accipientemque convenit. Nam gravis injuriae reus est, qui de fratris ecclesia id, quod eft utilius aut pretiosius, audet vel allicere, vel tenere. Itaque si intra provinciam res agatur, transfregam clericum ad fuam ecclesiam, metropolitanus redire compellet. Si autem longius recessit, sui praecepti auctoritate revocabitur, ut nec cupiditatis, nec ambitioni occasio relinquatur.

LIX.

Ex concilio Africano. Can. 5. Ut nulli epiſcopi vel clerici in ecclesia conviventur, nisi forte transientes hospitiorum necessitate ibi fuerint reficiant. Populi etiam ab hujusmodi conviviis, quantum fieri poteft, prohibeantur.

LX.

Ex concilio Laodicensi. Can. 24. Quod non oporteat laico ministerio deditos a presbyteris aloque ad diaconos, & reliquum ecclesiasticum ordinem, id eft, usque ad subdiaconos, lectores, cantores, exorcistas, & oblationis, & ex numero continentium & monachorum, ingredi tabernas.

LXI.

Ex concilio Carthaginensi. Can. 5. Aurelius epiſcopus dixit: Avaritiae cupiditas, quam rerum omnium malarum matrem elle nemo eft qui dubitet, proinde inhibenda eft, & ne quis alienos bonos ingredi audeat, per praesium termino quantum ftatutus transferendi. Nec omnino cuiquam clericorum liceat de qualibet re fenus accipere. Quod fi de fanctitati tuae, & huic concilio videtur, praefenti placita confirmare. Gratus epiſcopus dixit: Novelle fuggelliones, quae vel obfcure funt, vel fub genere latent, infpectae a nobis fomnes accipient. Ceterum de qualibus apertiffime divina fcriptura fanxit, non eft differenda fententia, fed potius exequenda. Proinde quod in laicis reprehenditur, id multo magis debet in clericis praedamnari. Univerfum concilium dixit: Nemo contra prophetas, nemo contra evangelia facit fine periculo.

LXII.

Ex Anacleti II. Leonis papae. Can. 4. 16. Nec hoc hoc praesumendum eandem. Nec hoc quoque praeterendum eft duximus, quofdam laici turpi cupiditate captos, ufurarium exercere pecuniam, & fenore velle direfcere. quod nas, non dicam in eos qui funt in clericali officio conftituti, fed in laicos cedere, qui Chriftianos fe dici cupiant, condolemus. Quod vindicari acrius in eos qui furtivis confurati decernimus, ut omnis peccandi opportunitas adimatur.

LXIII.

Ex concilio Aquisgranensi. Can. 13. De his, qui in clero funt presbyteri & diaconi, & a carnibus abftinent, placuit eas quidem contingere, & ita fi voluerint, continere. Quod fi

A intantum eas abominantur, ut nec ofera, quae cum eis coquuntur, exiftiment comedenda, tantquam non confentientes regulae, ab ordine celferae debebunt.

LXIV.

Ex concilio Aurelianen. Can. 20. Ex concilio Arelatenſi. Can. 14. Ex concilio Gangrenſi. Can. 2. Ex concilio Gangrenſi. Can. 3. Ex concilio Gangrenſi. Can. 8. Diaconi feptem effe debent juxta regulam, licet & valde magna fit civitas. Idipfum autem & Aduum apoftolorum inftituit.

LXV.

Si quis carnes edentem, praeter fanguinem & idolis immolatum, & fuffocatum, cum religione & fide condemnat, velut item propter hujufmodi perceptionem non habentem, anathema fit.

LXVI.

Ex concilio Gangrenſi. Can. 9. Si quis dederit vel acceperit oblata, praeter epiſcopum, vel eum qui conftitutus eft ab eo, ad B difpenfandum mifericordiam pauperibus; & qui dat, & qui accipit, anathema fit.

LXVII.

Ex eodem concilio. Can. 10. Si quis fuo proprio tempore Domino. Ex concilio Gangrenſi. Can. 18. Si quis tempore hoc. Ex eodem concilio. Can. 20. Si quis fanctum. Ex concilio Antiocheno. Can. 1. Si quis epiſcopus.

Si quis ex his qui virginitatem propter dominum fervant, extollitur adverfus conjugatos, anathema fit.

LXVIII.

Si quis propter continentiam quae patetur, aut connubium, in die dominico jejunat, anathema fit.

LXIX.

Si quis eorum qui continentiae ftudent, abfque neceffitate corporea, tradita in commune jejunia, & ab ecclefia dedicata, fuperftitionem diffolvit ftimulo fuae cogitationis impulfus, anathema fit.

LXX.

Ex eodem concilio. Can. 7. Ex concilio Antiocheno. Can. 2. Ex concilio Laodicenſi. Can. 1. Ex concilio Gangrenſi. Can. 7. 9. 3. Si quis epiſcopus.

Omnes qui ingrediuntur ecclefiam Dei, & fcripturas facras audiunt, nec communicant in oratione cum populo, fed pro quadam intemperantia fua perceptione fanctae communionis averfantur, hi de ecclefia removendi, quafi qui per confeffionem penitentiae fruftus oftendant, & precibus indulgentiam confequantur.

LXXI.

Si quis presbyter, aut diaconus, & omnino quilibet ex clero, parochiam propriam defleres, & ad alium properet, aut omnino demigrare, in C alia parochia per multa tempora nititur habitare, & ultetius ibidem non miniftret: maxime fi vocanti fuo epifcopo, & regredi ad proprium parochiam commonenti, obedire nolu erit. Quae ei per omnium rerum ftatutas tranfcendat. Nec omnino cuiquam clericorum liceat de qualibet re fenus accipere. Quod fi de fanctitati tuae, & huic concilio videtur, praefenti placita confirmare. Gratus epiſcopus dixit: Novelle fuggelliones, quae vel obfcure funt, vel fub genere latent, infpectae a nobis fomnes accipient. Ceterum de qualibus aperti ffime divina fcriptura fanxit, non eft differenda fententia, fed potius exequenda. Proinde quod in laicis reprehenditur, id multo magis debet in clericis praedamnari. Univerfum concilium dixit: Nemo contra prophetas, nemo contra evangelia facit fine periculo.

LXXII.

Ex eodem concilio. Can. 6. Si quis a propriis epiſcopo communione privatus eft, non ante fufcipitur ab aliis, quam fuo reconcilietur epifcopo: aut certe ad fynodum, quae congregatur, occurrens, pro fe fatisfaciat.

LXXIII.

Ex eodem concilio. Can. 11. 9. 3. Si quis a propriis epiſcopis. Si quis epiſcopus, aut presbyter, aut quilibet regulae fubjectus excidit, praeter confilium & literas epifcoporum provinciae, & praecipue metropolitani, adierit imperatorem, hunc repoſcobit abjici oportere, non folum a communione, verum & ab honore cujus participe videtur quifte re, quia venerandi principis auribus moleftiam tentavit infere contra leges ecclefiae. Si igitur adfit principem neceffaria cauffa depofcit, hoc agatur cum tractatu & conſilio metropolitani, & ceterorum epifcoporum, qui in eadem provincia commorantur. Qui etiam proficifcentem fuis prosequantur epiſtolis.

LXXIV.

Ex eodem concilio. Si quis a proprio epifcopo presbyter aut diaco-

LIBER I. nus, aut a synodo fuerit episcopus forte admonitus, & imperatoris auribus molestus exciterit, oportet ad majus episcoporum convertí concilium: & quæ putaverint habere justa, plurimis episcopis suggerant, coramque discussiones ac judicia præstolentur. Si vero hæ surrepiendentes, molestique fuerint imperatori, hoc nulla venia dignos esse, nec locum satisfactionis habere, nec spem futuræ restitutionis penitus opperiri dijudicamus.

LXXIX.

Quod non oporteat sacerdotes & clericos scenerarum aleas ludere, vel quæ dicuntur ludicra, id est, & summam capitis & dimidium summæ, percipere.

LXXVI.

Quod non oporteat amplius præter eos qui regulariter canones exiliunt, qui & de codice canonum, aliisque in pulpitum conscendere, & ita ecclesia illaudare.

LXXVII.

Quod non oporteat presbyteros & diaconos coram presbytero sedere, sed juxtim presbyteri sedeat. Similiter autem & diaconus in honore habeatur ab subsequentibus, id est, subdiaconis, & omnibus clericis.

LXXVIII.

Quod non oporteat subdiaconos panem dare, vel calicem benedicere.

LXXIX.

Quod hi qui non sunt ab episcopis ordinati, tam in ecclesiis, quam in domibus, exorcizare non possint.

XXC.

Quod non oporteat in domicilijs divinis, id est, in domini ecclesiis convivia, quæ vocantur agapæ, fieri, nec intra domum Dei comedere, vel accubitus fieri.

XXCI.

Quod non oporteat sacerdotem, vel clericum præter justionem sui pontificis proficisci.

XXCII.

Quod non oporteat ingredi mulieres ad altare.

XXCIII.

Quod non oporteat sacerdotes, aut clericos, quibuscunque spectaculis in scenis, aut in nuptijs interesse: sed antequam thymelici ingrediantur, E exurgere eos convenit, atque inde discedere: Nec oporteat sacerdotes, aut clericos, ex collatis vel comessationibus convivia celebrare. Hoc autem nec laicis posse congruere.

XXCIV.

Quod non oporteat in domibus oblationes celebrari ab episcopis vel presbyteris.

XXCV.

Qui semel in clero deputati sunt, aut monachorum vitam experiverunt, flatuimus, neque ad militiam, neque ad dignitatem aliquam venire mundanam: aut hoc tentantes, & non agentes pœnitentiam, quo minus redeant ad hoc quod propter dominum primitus elegerunt, anathematizari.

XXCV.

Si quis clericus adversus clericum habet negotium, non deferat episcopum proprium, & ad laicularia persecutat judicia: sed prius actio ventilet apud episcopum proprium, vel certe consilio ejusdem episcopi, apud quos utraque partes vo-F luerint, judicium obtinebunt. Si quis autem presumptione fecerit, canonicis correptionibus subjacebit. Quod si clericus habet causam adversus episcopum proprium, vel adversus alterum, apud synodum provincie judicetur. Quod si adversus ipsidem provincie metropolitanum episcopus vel

A clericus habet querelam, petat aut primatem diœceseos, aut eadem regnæ urbis Constantinopolitanæ, & apud ipsum judicetur.

XXCVII.

Clericos in ecclesiis ministrantes, sicut jam constituimus, in alterius civitatis ecclesiam flatutos fieri non oportet, sed contentos esse, in quibus ab B initio ministrare meruerunt, exceptis illis, qui ob proprias amittentes provincias, ex necessitate ad aliam ecclesiam transierunt.

XXCVIII.

Non liceret clericis post obitum sui episcopi, res ad eum pertinentes disipere, sive antiquis quoque canonibus constitutum. Quod si hoc facere tentaverint, gradum suorum periculo subjacebunt.

XXCIX.

Item placuit, ut episcopi, presbyteri, diaconi, vel quicunque clerici, qui nihil habentes ordinantur, & tempore episcopatus vel clericatus sui agens, vel quocunque genitio, nomine suo comparant, tamquam terram dominicarum inmunitatis crimine tenentur, nisi admoniti in ecclesia eadem fraudi consuluerint. Si autem ipsis propriæ aliqui liberalitate allecijus, vel sacrificiorum oblationibus obvenerit, faciant inde quod eorum proposito congruit. Quod si a fisco proposito retrorsum exorbitare hoc nostræ celsitudini indigni, tamquam reprobi, judicentur.

C.

Ut clerici, edendi vel bibendi exactus temperantiam non ingrediantur, nisi peregrinationis necessitate compulsi.

XCI.

Epigonius episcopus dixit: in multis concilijs hoc flatutum est, etiam nunc hoc confirmandum est a sancta prudentia, breviffimi fratres, ut clerici eum alterum nullus sibi præripiat episcopus, præterejus arbitrium cujus fuerit clericus.

XCII.

Illud etiam duximus premonendum, ut sicut non fuo, ita nec alieno nomine aliquis clericus rem exercere famus attentet. Indecens enim eft, E crimen famæ incurrere, & inepte impendere. Fœnus autem hoc solum alpicere & exercere debemus, ut quod hic misericorditer tribuimus, ab eo domino, qui multipliciter & in perpetuum manfura retribuet, recipere valeamus.

XCIII.

Confequens fuit, ut illa quoque, quæ de Piceni partibus super aut non nisi relatu nuntiorum nec nunc præterenenda putaremus, id eft, plurimos clericorum negotiationibus inhonestis & lucris turpibus imminere, nullo pudore cernentes examen lectionem, qua ipse dominus noster negotiatores e templo verberatos flagellis asseruit, expulisse, nec Apostoli verba recolentes, quibus ait: *Nemo militans Deo, implicat se negotijs sæcularibus*: Psalmistam quoque David sarda diffimulantes aure cantantem: *Quoniam non cognovi negotiationes, introibo ad potentias domini*. Proinde hujusce modi ac indignis polli hac episcopalibus noverint abstinendum, & ab omnibus cujuslibet negotiationis ingeniis cupiditateque ceffandum, aut in quocunque gradu hinc positi, a suis alienicalibus officijs abstinere cogantur, quoniam domines Dei domus orationis & effe debet & dici, ne officina negotiationis & spelunca potius lic latronum.

CI.

Petis a me, Nepotiane cauffime, litteris tuæ famarinis, & crebro petis, ut tibi brevi volumine digeram præcepta bene vivendi: & qua ratione ii, qui

A ANNO CHRISTI 816. saculi militia derelicta, vel monachos coperit esse vel clericos, rectum Christi transitum teneat, ne ad diversa vitiorum diverticula rapiatur. Scio quidem ab avunculo tuo B. Helisdoro, qui jure pontifex Christi est, te & didicisse quæ sancta sunt, & quotidie discere, normamque vitæ ejus exemplum habere virtutum. Sed & noftra, qualiacunque fuerint, fulcipe: & libellum hunc libello illius cupiato, ut cum ille te monachum erudierit, hic clericum doceat effe perfectum. Ego autem ecclesiæ B quæ mihi a Deo est ecclesiæ, interpretor primo vocabulum fuum: & nominis definitione probata, ritatur effe. quod dicitur. Si enim clerus Græce, Latine fors appellatur, propterea vocamur clerici, vel quia de forte sunt domini, vel quia dominus ipse fors, id eft pars, clericorum eft. Qui autem vel ipfe pars dominiest, vel dominum partem habet, talem fe exhibere debet, ut ipfe poffideat dominum, & ipfe poffideatur a domino. Qui poffident dominum, & cum poffidetur, *Pars mea dominus*, nihil extra dominum habere poterit. Quod fi quippiam aliud habuerit præter dominum, pars ejus non erit dominus. Verbi gratia: Si aurum, fi argentum, fi poffeffiones, fi variam fupellectilem eum, illi partibus dominus pars ejus fieri non dignatur. Si autem ego pars domini fum, & fortiendo hereditatis ejus: nec accipio partem inter ceteras tribus, fed quafi levita & lacerdos, vivo de decimis, & altari ferviens, altaris oblatione delectatus: habeo vitum & vestitum, his contentus ero, & nudum crucem audus fequar. Obfecro itaque te, & repetens iterum iterumque monebo, ne officium clericatus, quos antique militiæ puto: id eft, ne loca facculi in Chriffi quarras militia: nec plus habeas, quam quando clericus effe cœpifti, & dicatur tibi; *Clerici eorum non præderunt de*. Hæreditas tamen, id eft portio & peregrini, & cum illis Chriftus convivi norerit. Negotiorum cleriorum, & ex inope divitem, ex ignobili gloriolum, quafi exantlum poffem fuge. *Cavvampunt mores bonos confabulationes pellimæ*. Tu autem concentus, alios diligite. Tu cultus opes, illi fectatur. Tibi cordi eft mundus faeculo, illorum, terrenum: illi loquacitas, attritus frons, fora placent, & platex, & medicorum taberna. In tanta morum difcordia, quæ portefi effe concordia? Hujufcilum tuum narro, aut nunquam multorum pedes terant. Omnes puellas & virgines Chriffi, aut xquaiiter ignora, aut æquaiiter dilige. Ne fub eodem tecto monachum, ne in proximo caftitate confidas. Nec Dauid fanctior, nec Salomone potes effe fapientior. Memento femper, quod paradifi colonum de poffeffione tua mulier ejecerit. Aegrotanti tibi fanctus quilibet trater affiftat, & germana, vel mater, aut probatæ quælibet apud omnes fidei. Quod fi hujufmodi non fuerint conjunctionis caftimonizque perfonæ, multas anus nutrit ecclefias, quæ & officium præbeant, & beneficium accipiant minifiranda, ne infirmitas quoque tua fructum habeat elemofynæ. Sefo quoddam convaluiffe corpore, & animo ægrotare cupiffe. Periculofe tibi miniftrat, cujus vultum frequenter attendis. Si propter officium clericatus, aut vidues vifitator, aut virgo: nunquam domum foolas introeas, talefque habeto locios, quorum conubernio non infameris. Si lector, fi acolythus, fi pfaltes te fenpitur: non ornetur veffe, fed moribus; nec calamiftro crifpent comas, fed pudicitiam habito puritatem. Solus cum fola fecrete & abique arbitris vel telle, non fedeas. Si familiarius eft aliquid loquendum, habet nutricem majorem domus, virginem, viduam, maritatam: non eft tam inhumana, ut nullum patret te habeat cui fe audeat credere. Caveto omnes lofpiciones: & quidquid probabiliter fingi potteft, ne fingatur, ante devita. Crebra munuicula, & fudariola, & fafciolas, & veffes oei applicitas, & oblatos ac degollatos cibos, blandaliaque ac dulces litterulas fanctus quifque tuus non habet. Mel aeuum, lumen aeuum, meumque deliciorum, Chriftus eft. Natus in paupere domo, & in tugurio ruftico ut nos perfectos in fide & cibario pane nutriret fatiare ventrem potentem, nunc fimilum & mella fallidio. Novi& genera & nomina plicium: in quo litoris concha fecile fint, calleo: fapientes rerum dicerpto provincias & charum ut mitrias, ac noviffime damna ipfa delectant. Tu quidem divinas fcripturas faepius legeiimo nunquam de manibus tuis codex fit, vel dominicæ legis meditandi doceas, obtinte cura, qui fecundum doctrinam eft, fidelem femonem, ut poffis exhortari in doctrina fana, & contradicentes convincere. Permane in his quæ didicisti, ac credita funt tibi, fciens a quo didiceris, paratus femper ad fatisfaciendum omni poficenti te rationem de ea, quæ in te eft, fpe. Non confundant opera fermonem tuum, ne cum in ecclefia loqueris, tacitus quilibet refpondeat: Cur ergo hæc quæ dicis, ipfe non facis? Defiiciatus magiftri eft, qui plene verum de jejunio difputat. Accufare avaritiam & luxo poteft. Sacerdotis Chriffi os, mens, manufque concordent. Efto fubjectus pontifici tuo, & quali animæ parentem fufpice. Amare filiorum, ut mereare imperare. *Si pater fum*, inquit, *ubi eft honor meus? Si dominus ego fum, ubi timor meus eft?* Melius eft cariffimo, non habere quod tribuas, quam impudenter petere quod des. Sed & genus arrogantiæ eft, clementiorem te velle videri, quam pontifex Chriffi eft. Non omnia poffumus omnes. Alius in ecclefia oculus eft, alius linguæ, alius manus, alius pes, auris, venter, & cetera. Lege Pauli epiftolam ad Co- c. Cor. 12. rinthios, quomodo diverfis membris unum corpus efficiunt. Nec ruftitius tamen & fimplex frater ideo fe fanctum putet fi nihil aviri norit: nec petitus & eloquens lingua adhibere fanctum fermonem nequeat, nifi eft & doctus imperfectis, fuffitiatem habere fanctum, quam eloquentiam peccatricem. Multi zdifícant parietes, & columnas eccleiæ fublimiores, numerus tamen, atque fplendor fanctorum, gemmis altare diffinguitur, & miniftrorum Chriffi nulla electio eft. Nunc vero portemus crucem Chriffi, & divitias harum parabimus. Quid miramur quod Chriffus vocat iniquum mammona? quid fufpicimus & amamur, quod Petrus fe non habere reffatur? Convivia tibi detefiranda fint: facularium, maxime horum qui honoribus tument. Turpe eft, ante fores facerdotis Chriffi crucifixi & pauperis, & qui ejus quoque veffes barbare alieno, lictores confulum & milites exercitare: judicemque provinciæ melius apud te prandere, quam in palatio. Quod fi obtenderis facere te hæc, ut teges pos mifera atque fubjectas jodex fæculi plus defert clerico continenti, quam divitis: & magis fanctitatem tuam venerabitur, quam opes. Aut fi talis eft qui non audiat clericos nifi inter pfalias, libenter cerebo hujufmodi beneficio, & Chriffum rogabo pro judice, qui magis poteft & citius fubvenire. Melius eft animi confidere in domine, quam confidere in humine. Melius eft fperare in domino, quam fperare in principibus. Nunquam vinum redoleas, ne audias illud philofophi: Hoc non eft oleum porrigere, fed vinum propinare. Vinolentos facerdotes & Apoftolus damnat, & vetus lex prohi- 1. Tim. 3. bet. *Qui altaris ferviunt, vinum & ficerum non* Levit. 10. *bibant*.

LIBER I.

bidum. Sicera, Hebræo fermone, omnis potio nonnapaque qua inebriare potest, five illa quæ frumento conficitur, five pomorum fucco, aut cum favi decoquuntur in dulcem & barbaram potionem, aut palmarum fuctus exprimuntur in liquorem, coctifque frugibus, atque pinguior colatur. Quidquid inebriat, & ftatum mentis evertit, fuge ftanliter ut vinum. Nec hoc dico quod Dei creaturæ à bonis damnetur. Sic quidem & dominus vini potator eft appellatus: & Timotheo dolenti ftomachum, vini modica forbitio re, laxata eft. Sed modus ipse temperantiæ & valetudinis, & corporum qualitate exigimus in potando. Quod fi absque vino ardore adolescentia, & inflammor calore fanguinis, & fervefcentis validoque fim corpore, hibernæ cerebo poculo, in quo fulpicio veneni eft. Pulcre dicitur apud Græcos, fed relicto utrum apud nos nque relonet, Pinguis venter non gignit fenfum tenuem. Tantum ubi ejunionem impone, quantum fere potes. Sine tibi jejunia pura, caſta, ſimplicia, moderata, & non fuperfticiofa. Quid prodeft oleo nos vefci, & moleftias quafdam difficultatefque ciborum quærere, caricas, piper, nuces, pal. marum fuctus, ſimilam, mel, pulticfa? Tot horrorum cultura vexatur, ut cibario non vefcamur pane. Audio præterea quoldam contra cetum hominumque naturam, aquam non bibere, nec vefci pane, fed fcribtinculis & chartis. & contrita olera, betaruinque fuccum non calice forbere, fed concha. Fortiffimum jejunium, eſt aqua & panis. Sed quia gloriam non habet, & omnes pane & aqua vivimus, quafi publicum & commune jejunium non patatur. Cave ne hominum rumuſculos captemus, ne in oftentam Dei popolorum laudem commendes. Si abſtinere à repaſtis Apoſtolus, *hominibus placerem, Chriſti ſervus non eſſem*. Deſift placere hominibus, & ſervus fadus eſt Chriſti. Per bonum & malum famam, à dextris & à ſiniſtris Chriſti miles gradiitur: nec laude extollitur, nec vituperatione frangitur: non divitiis tumet, non contriſtatur pauperrate: & lucta concentu & triſtia. Per diem fol non urit eum, neque luna per noctem. Nolo te orare in angulis platearum, ne reddum tuæ precum tuarum frangat auris popularis. Nolo te diluitare fodalibus, & oftentui habere phylacteria: & conſcientia reprehenſibilis ambitione circumdari. Inde pudet evangelium, inde lex & prophetæ. Fidelis meorum lector intelligis quæ dicam, & quid magis tacendo loquar. Tot te regulæ, quot ſpecies gloriarum peccarunt. Quanto melius eras, hoc non in corpore, fed in corde gerere? Deum habere fauorem, non afpectus hominum? Vis fcire, quales dominus quærat ornatus? Habeto juſtitiam, prudentiam, temperantiam, fortitudinem. Hic carbi plagis includere, quæ te quadriga velut aurigam Chriſti, ad metam concita ferat. Nihil hoc mundi pretioſius, nihil hac gemmarum vaſtitate diffitilius. Et omni parte decoratis, cingeris, atque proſpectus: & ornamento tibi ſunt, & muniminti: gemmæ vertuntur in feuta. Cave quoque, aut linguam, aut aures habeas perurientes, id eſt, ne aut ipſe aliis detrahas, aut aliot audias detrahentes. *Sedens*, inquit, *adverſus fratrem tuum loquebaris: & adverſus filium matris tuæ ponebas ſcandalum*, &c. Parce à detra-

Matt. 20. & 1. Tim. 5.

Gal. 2.

Pſal. 49.

A tui fit, cariſſime, non ſolum oculos cæſtos ſervare, ſed & linguam. Numquam de abſentium fermone *diſputes*, nec quid in cujuſquam domo agatur, alia domus per te noverit. Omnium Chriſtianorum domus, quaſi propria una. Facilius contemnitur clericus, qui ſæpe vocatur ad prandium, & non recufat. Numquam petentes, raro acciptimus rogati. Beatius enim eft magis dare, quam accipere. Pulcro enim quam turpi fabulæ quid præcenat ut tribuat, cum acceperit, viliorem te judicat. Et mirum in modum, ſi eum rogantem contemplefis, plus te poſſe intelligat. Quapropter vas quæ diſpenſatores domorum alienarum atque vitalarum, quomodo effe poſſunt clerici, qui propias jubentes ignominiose fecularres? Amico rapere quippiam, fertum eſt: fecilius tamen dulce. Laetilegium eſt. Acceptile pauperibus erogandum, & elcemoſynis plurimis, vel cautum eſſe velle, vel timidum, aut non ſperantem. Fortaſſe, eſt aliquid exinde ſubtrahere, omnium prædonum crudelitatem ſuperat. Alter fame torqueter, & eu jubdicat, quarum ventri ſatis fit. Aut divide ſtium, quod acceperis: aut, ſi timidus diſpenſator es, dimitte largitorem, ut ſua ipſe diſtribuat. Nolo, fub occafione mea, faculum tuus plenus ſit. Nemo mea cauſa ſervare poteſt. Ipſe eſt opportunus diſpenſator, qui nihil ſibi reſervat. Congiſti une, Nepotiane cariſſime, talia ſcribendo confidendam ne mortuum lingua prodat. Aut enim nihil feribendum fuit, ne hominum judicium ſubiremus, quod tu facere prohibuiſti: aut ſcribentes nolle, adverſum nos conſtorum malefactorum ſpecies exaugenda. Quos obſecro ut quiefcant, & deſinant maledicere. Non enim ut adverſarios, fed ut amicis ſcripſimus. Nec invetti ſumus in quos peccant, ſed ne peccent, monuimus: neque in illos tantum, ſed in nos ipſos ſeveri judices fuimus, volentefque feftuam de oculo alterius tollere, noftram prius trabem ejecimus. Nullum inſi, nullius nomen mea ſcripſura delignarum eſt. Neminem ſpecialiter meus ſermo pulſavit. Generalis de vitiis diſputatio eſt. Qui nihil tribui voluerit, prius ipſe de fe, quod talis ſit, confitebitur.

XCV.

Obſecro te, cariſſime, ut multitudines hominum, & officia & ſalutationes & convivia, veluti quædam catenas fugias voluptatum. Sit villis tibi & velperrinus cibus. Olera & legumina, interdumque piſciculi, pro ſumtuoſis dacus delicatis. Chriſtum defiderat, & illo pane vefcitur, non quærit magnopere, & quam pretiofis cibis fterem confolatur. Quidquid poſt gulam non ſentitur, idem tibi ſit quod panis & legumina. Semper in manu tua facri lectio ſit. Frequenter orandum, & hoc corpore mens exigenda, ad dominum. Crebræ vigiliæ, & ventre vacuo ſæpius diverſandum. Rumuſculos & gloriolas, & palpantes adulatores quaſi hoſtes fuge. Pauperibus & fratribus refrigeria ſumptuum tuum propria diſtribue. Hamilitatem veſtrum tumenti animo non appetas. Sæcularium, & maxime potentium, conſortium deuta. Habeto ſimplicitatem columbæ, ne cuiquam machineris dolos; & ſerpentis aſtutiam, ne aliorum ſupplanteris inſidiis. Non multum diftat in vitio, vel decipere poſſe, vel decipi poſſe Chriſtianum. Templum verum Chriſti, animæ credentis eſt: illam exorna, illam veſti, illi offer donaria, in illa Chriſtum colupe. Nelcio enim quomodo plus placeat mundo, qui Chriſto diſpliceat.

XCVI.

Dico autem, ſi clericus tiillat te defiderium, diſce

LIBER I.

Cor. 9.

Matt. 16. & 18.

Deut. 17.

Epiſtola ad Timotheum.

Epiſtola ad Titum.

Epiſtola ad Galatas.

A tare contendis. Et quia (ut arbitror) concupiſcit irreprehenſibilis inventa, teſtimonio hominis. Numquid in choro apoſtolorum femina afſtetuit? Prohibe virgines teneri commorari, etiam quæ de genere tuo ſunt. Diligis ea? cercatius ordinas, frequenter viſita junctus obſequio ecclefiorum, ne dum ſecretaliter ac ſolus ingredetis, macules teſtimonium tuum. Aliter namque contingeris, aliter conſentientes eccleſiarum ſubire miniſterium & onus. Feminarum cum clericis, nullo pacto conjunctas præcipitur converſatio. Sanctæ ſunt, & in ſpiritalis, ſyrpentis perculſio, nocivumque genus eſt femina. Cum proximat ſtipula, incendit ignem. Flammigero igne percutit femina conſcientiam patiter habitantes, exuritque fanctum. Et ſanctum nomen. Ego pulcro, ſi cum viris femina habitent, vifcatum non decrit diaboli, qui ex eis aucupatus eſt ab initio peccatum. Quæ ſi ſanctes iſtidio domus: ſi utilitagaverit quis ignem in ſinu ſuo, vehementius ejus non combuntur? Aut ſi quis ambulaverit ſuper carbones ignis, pedes non non combuntur? Mihi crede, non poteſt toro corde habitare cum domino, qui ſeminarum acceſſibus copulatur. Sed dicis: *Qui ambulat, inquit, ſimpliciter, ambulat confidenter.* Bene & ſegure, ſed ubi eſt teſtimonium bonum habere ab his, qui foris ſunt. Licet eodem domino incedas, tamen coram hominibus bona providentia habenda eſt: quia aſtutiores ſunt filii tenebrarum ſuper filios lucis. Cum a te hoc genus non auquratur, das reprehendentibus te locum. Ipſe te derahentium morſibus tradidiſti, ſi aquæ patorum conſortium non dimiſeris. Benignus es? gaudeo. Pudicus? falſum eſt. Si pudicitiam queris, ſemnam, quam videris bene converſantem, mente dilige: non corporali frequentes unum ſit. Nec verelis tenera clericum facit, aut faerdotem, ſed cafta mentis intentio. Hæc enim devotionem honoris in te colloait. Honorem quidem glorioſius boni operis fama conſervat. Sacerdotes quippe decet, vel ceteros quidem clericorum gradus, ut ſupra dictum eſt, a feminis ſegregari. Sit igitur genetis gratia judicus eaſtodiatque pudor. Non dimittere amemento quod Thamar ab Amon fratre ſuo corrupta fit. Idipſum perſequor, dilectiſſime: ubi enim eſt tabernaculi converſatio, cavita non facile tollitur delectatio. De duobus enim, quod unus defiderat, ſi loqui non poteſt, vel tentatur. Remotio igitur viri caſtitatis nulloear arma, confiruitio melioribus cafira, padoris honorem conſolatur. Potuit enim & Maria mater domini de choro apoſtolorum non diſcedere, ſi liceret. Tecta poſt tentationem perfidiæ Antiochia Paulo probibetur patiter pergere. Nemo miles cum uxore pergit ad bellum. Non invideo caſtitati. ſi tibi cum caſtis virginibus longeva diſtebio. tunc in bono meritum collocabis, & famam meliorabis. Sed de congregatione puellarum pulcre cenſeo, in hebdomada fecunda viſitationes ad benedictionem congregationem convenias, ſed non ſolus, ne reamigeruli linguis te lacerantibus macerent. Alienam enim capiunt vicini dilcutere vitam, non ſuam. Propterea digne accipe noſtrorum præcepta verborum, & monita humilitatis; quæ fraterno affectu calamo imperante expreſſimus, dulcier lege. Jam vero, ut reprehenſibilis divini alitaris non fit facerdos, pauca de reliquis Apoſtoli teſtimoniis, quantum dominus donat, exponam. Sufficiant fuperiores cauſæ, quas dicte funt. Verum ne aliquis animus fatelligens, ad epiſtolas poſt ſentiat Apoſtolum fuiſſe locutum, quid de discinibus ad Timotheum præceptum eſt, quid de presbyterii ad Titum, commemorare delectat.

LIBER I. dat. Sed præterea unum non est, superiorem A exploranda sententiam. Unius uxoris virum & nova & vetus præceptio sacerdotem censuit eligendum. Quia digamus ad ministerium pleni ore episcopi applicarentur, sic affeuerarunt: Concubina fuit illi, hæc uxor. Quali non hæc eadem sint communicia fundamenta in illa, quæ in hac exercentur, quæ uxor afferitur, qui pro conjugii tabulas non recit, concupiscentia alia non fuit. Nullo pacto digamos, vel concubinarum exemta inferres, decere fuisse sacerdotii ministerium. In Levitico scripsum est ac præcipitum, quales eligi debeant sacerdotes. Si ergo clericus monogamus fuerit, & uxor ejus digna: noli eum ad ministerium applicare. Hæc Tito præcepta, idem Apostolus de ordinandis clericis dedit. Et quia liber finem expectat, ad id redeamus, unde digressi sumus. Nec fi dum aut tres pariter Dei ancilla morentur, solum ad eas decet ingredi sacerdotem. Si quis hæc præcepta non observaverit, hostis eft animæ suæ. Quod fi post nostra monita aliquis clericus aggeratas amplius quæstiuncula amare quam Christum, ferantur Synodalem regulam conveniatur, & præcepta patrum in medio ducta defuta et leguntur. Cap. 11. Tit. 1.

Concilii Nicæni cap. 1. Jam vero si conventus præditis fugerit & refiquerit, confecuti fumus maximum lucrum. Alioquin talis ab ecclesia anathematizandus eft. Germinant enim femine spinas cum viris habitantes, & arcana mentium acuta mucrone perscrutant. Proh nefas! dolor eft dicere, fed præterire non decet. Chriflo illæ movenunt nubere, non clericis. Clericum folitudo facit, non publicum. Lege quis talis debet effe folitarius, qualem foremus definire: *Solitarius eft clericus, qui* B *exorbis*. Et quia Jesus, relictis apoftolis, folus ibat orare. Mariam in penetralibus angelus fo lam invenit, non cum agapeta loquentem, & illa virilem intrahente trepidavit. Hofpitalem præcepit apoftolus clericum ordinandum. Hoc præcepto pater Abraham & Lot angelos fuscepernt, quia hofpitale obsequium. Et & Quadriphorus Paulum doctrinæ fontem fuscepit. Hæ imitationes funt veftræ, & ne finatis incolam pereatre, qui apud vos non consederit patem. Negotiat: *Non peregrinorum*. Non enim pupillum describit apoftolus, fed qui conscientias non percutiat fingulorum. Sit modeftus, non infletur, non tonbitetur, fine domui bene præfit: percipuam erit horribile, fi domui clerici detrahatur. Lxdit facerdotis opinionem in plebe, quando de proximis ejus male loquitur populus. Super omnia hæc, præcipit apoftolus bonti testimonii clerico fundamenta componere, ut bonorum operum teftificatio cafto confirmetur affectu.

Tit. 1. Cor. 18.

Tit. 1. Cor. 18.

XCIX.

Idem. Ex libro offitiorum Isidori, cap. 1. Itaque omnes qui in ecclesiaftici miniflerii gradum ordinati funt, generaliter clerici nominantur. Clerus autem vel clericus hinc appellatus, quod sors hæreditatis domini dicatur, vel quia Matthias forte electus eft, quem primum per apoftolos legimus ordinatum. Sic & omnes, qui in illis temporibus ecclefiarum principes ordinabant, forte ærarium dabant. Nam cleros fors interpretatur. Unde & hereditas Græce cleronomia appellatur, & heres cleronomos. Proinde ergo clericos vocari ajunt, eo quod in sorte hereditatis domini dentur, vel pro eo quod ipfe dominus fors eorum fit, ficut de eis scriptum eft, loquente domino: *Ego hereditas eorum*. Unde oportet, ut qui Deum hereditate poffident, absque ullo impedimento sæculi Deo ser- B vire debeant, & pauperes spiritu effe contendant,

ut congrue illud Pfalmifta dicere poffint: *Dominus pars hereditatis mea*.

C.

His igitur lege patrum caverunt, ut a vulgari vita fecluſi, a mundi voluptatibus fefe abftinerent. Non fpectaculis, non pompis interfint, convivia publica fugiant: privata non tantum publica, fed & fobria: illuſtria quoque nec incumbant, neque turpium occupationes laborum, fraudibus cujuſquam ſtudium appetant. Amorem pecuniæ, quafi omnium cundorum crimium, fugiant: ſæcularia caſſela negotiaque abjiciant: honorum gradus per ambitiones non febeant: pro beneficiis medicinæ Dei, munera non acciplant. Dotes & conjunctiones caveant, odium & æmulationem, obtrectationem atque invidiam fugiant: non vagis oculis, non infrenti lingua, non petulanti temidoque geſtu incedant, fed pudorem ac verecundiam omnibus ſimplici habitu inceſſuque offendant. obſcenitatem etiam verborum, ſcen & operum, penitus exceretur: videtur ne virginum viſitationes frequentiſſimas fugiant. Contubernia extranearum feminarum nullatenus appetant. Caſſimoniam quoque & veſtalis corporis perpetuo conſervare ſtudeant, aut certe unius matrimonii vinculo fœderentur. Senioribus quoque debitam præbeant obedientiam, neque ullo jactantiæ ſtudio ſemetipſos attollant. Publice in doctrina, in tellionibus, pſalmis, hymnis, canticis, excreitio jugi incumbant. Tales enim effe debent quicunque divinis cultibus fe mancipandos ſtudent (ſilicet ut dum ſcientiæ operam dant, doctrinæ gratiam populis administrent).

D.

CI.

Duo ſunt genera clericorum. unum eccleſiaſticorum, ſub regimine epiſcopali degentium; alterum acephalorum, id eſt ſine capite, qui quem ſequantur ignorant. Ecce neque inter laicos ſæcularium officiorum ſtudia, neque inter clericos religio retentat divina: ſed ſolutos atque obervantes ſola turpitudo complectitur & vagi: quique dum nullum metuentes, explendæ voluptatis ſunt licentiam conſectantur, quaſi animalia bruta, libertate ac deſiderio ſua feruntur, habentes ſiguram religioſi, non religionis officium, hippocentauris ſimiles, nec equi, nec homines, mixtunque (ut ait poeta) genus, proſeſque bifarmis: quorum ignobilis ordilia eaque infami numeroſitate, fatis ſuperque noſtra pars accidua ' pollet.

CII.

Clericus admontendus eſt, quatenus ſic vivat, ut bonum exemplum vitæ ſuæ ſæcularibus præbeat. Et in clerico, ſi quid juſte reprehenditur, ex ejus vitio pia religionis noſtræ affectio gravatur. Clerici dicunt, ut quæ a fenioribus ſuis jubentur, impleant, ut humiliter eorum imperiis ſubjiciantur, ut nec objectio eos conterat, nec locus ſuperior exaltat. Clerici dicunt, quomodo ante occulti arbitri oculos per humilitatem ac obedientiam ſua interiora componant, quatenus non cum reprobis putantur, ſed tam electis æterna præmia ſortiantur. Admonendi ſunt clerici, ut tanto circa ſe ſollicitius vivant, quanto eos aliena cura non implicat. Discendum eſt clericis, ne præpoſitorum ſuorum vitam temere judicent, ſi quid eos fortaſſe agere reprehenſibiliter videnr: ne unde rede mala redarguent, inde per elationis impulſum in profundiora mergantur. Admonendi ſunt clerici, ne cum ipſum ſuorum præpoſitorum conſiderant, con-

ANNO CHRISTI 816. Pfal. 15. Matthæi 10. Ibid. 5. 42.

Matthæi. Tobiæ 12. Actorum 7.

1. Reg. 14.

Tobiæ 12.

Tobiæ 14.

Cap. 1.

Gregorii Nazian. de offitiis lib. 2. cap. 6.

Ibid. 6.

Cap. 1.

Cap. 1.

Cap. 1

LIBER I. qui alieno profectu deficiunt, alienas exaltationes A *boccine audivit, & non fit obfervavit, fanguis eius in ipfo vivit. Si autem fe confodiens, animam fuam falvabit.* Hic quoque quid agere debeat, qui fanguinem fpecialiteris officio, divinus fermo latitudinis fcilicet ut quando viderit venientem gladium fuper terram, hoc eft tum Dei fuper pertatores, operibus terrenis addictos, omnino non timeat, atque eis, quandiu inhaferint iniquitatibus fuis, imaginem divinae indignationis interitum denuntiare non deginat, fed clare ac publice arguat: quia hoc bocinae nomen infinuat, ut fe a fuis terminibus emendandos, fupplicium futurae damnationis effugiant. Quod fi correpientem, fi iram fuoram, quae contemptoribus jam imminet, nuntiantem homines terreri defpiciunt: fanguis eorum in capitibus eorit, & facerdos, qui eis peccata eorum non tacuit, & ipfe, quae eos expectat, parti-cepsefle non potuit.

CVII.

Nec illfqui fua poffidentes, dari fibi aliquid vo- Ifidor. Pelu-lunt, fine grandi peccato, fuo, unde pugnare fiat, accipiunt. De clericis quidem Spiritus fanctus dicit: *Peccata populi mei comedunt.* Sed fic. 40. c. 11. ut nihil habentes pauperum, non peccata, fed alimenta, quibus indigere videntur, accipiunt. Hi poffeffores non alimenta quibus abundant, fed alienta peccata fufcipiunt. Ipfi quoque pauperes fi poffint fuis artibus, aut laboribus pafci, non praefumant quod debet debilis & infirmus accipere: ne forte eccleſia, quae poteft omni folatio deficitis neceffario miniſtrare, fi omnes etiam nihil indigentes accipiant, gravata, illis quibus debet fubvenire non valeat. Qui autem eccleſiae ſervient, & labori ſuo velut debita reddi oportere credentes, ea quibus opus non habent, aut accipiunt libenter, aut exigunt, nimis carnaliter ſapiunt, ſi putant quod eccleſiae fideliter ſervientes, ſtipendia ſumant, ac non potius praemia aeterna percipiant. Saecularis quippe militia, quia caeleſtia non habet, terrena ſtrenue militantibus praeſtat. Unde fatis indignum eſt, ſi fidelis & operola devotio clericis, propter ſtipendium temporale praemia ſempiterna contemnat. Quod ſi quidem miniſter eccleſiae non habeat, unde vivat, non eſt reddat hoc, ſed neceſſaria praeſtet eccleſia, ut in futuro praemium laboris recipiat, quod in hac vita jam ſpe dominica promiſſionis expectat. Illi quoque, qui velut idonei, nihil ſibi quidem dari velint debitumque poſcant, ſed tamen eccleſiae ſumptibus vivunt, non eſt meum dicere, quia quaecunque cibos pauperum praeſumendo ſuſcipiant, qui eccleſiam, quam juvare de propriis facultatibus debuerant, ſuis expenſis indigere gravant; propter hoc fortaſſis in congregationes viventes, ac aliquos pauperes paſcant, ne advenientes excipiant, aut ne ſuum conſtet quotidianis expenſis imminuant. Quod ſi aliquid de fructibus ſuis eccleſiae velint ipſi ſua expenſa ſua coutulerint, non ſe praeferant inani jactantia illis quos nihil habentes paſcit & veſtit eccleſia: quia perfectior eſt ille, qui ſe mundi tenebras expoſtat, aut qui cum nihil habuerit, nec habere deſiderat, quam ille qui ex multis quae poſſidet, eccleſiae aliquid praeſtat, ac ſe de eo quod praeſtiterit, forſitan jactat. Duos tunc quae dico, nec ego diſtinxi; dura ſunt, ſed obſervare nolentibus. Ceterum ſi fiant illa, quae difficilia non facientibus ſunt, ſtatim facilia facientibus fiunt. Non ergo ea quae nolumus obſervare, impoſſibilitas nobis facta dura, ſed novitas. In ufum veniant, & meminem frequentata conturbabunt. Nam quotro, quid fit eorum, quae diu difficile? ut homo id quod quos non habet, abeccelefis non accipiat: an, ut quod opus non habet, fine cauſſa contemnat?

Si

ANNO CHRISTI 816. Si propter hoc non vult ſua quiſque relinquere, ut habeat unde vivat; ut quid accipit, unde rationem reddat? ut quid peccatis alienis ſua multiplicat?

Iſidor. Hiſpalenſis epiſcopus lib. 2. cap. 16. CVIII.

Itaque facerdos, cui diſpenſationis cura commiſſa eſt, non ſolum fine cupiditate, ſed etiam cum laude pietatis, accipit a populo diſpenſanda, & fideliter diſpenſat accepta, qui omnia ſua aut reliquit, aut eccleſiae rebus adjunxit, & ſe in numero pauperum paupertatis amore connumeravit, ita ut unde pauperibus ſubminiſtrat, inde & ipſe tamquam pauper voluntarius vivat. Clerici quoque, quos pauperes aut voluntas aut neceſſitas fecit, in perfectione virtutis, vitae neceſſitatis, ſive in domibus ſuis, ſive in congregatione viventes, accipiunt: quia ad ea accipienda, ad habenda fuadent cupiditas docit, fed cogit virendi neceſſitas.

CIX.

Illi autem, qui tam infirmi ſunt, ut poſſeſſionibus ſuis renuntiare non poſſint, ſi ea quae acceperunt erant, diſpenſatori reliquant, nihil habentibus conferenda, fine peccato poſſident ſua: quia & ipſi quodammodo ſua reliquunt, quando propriis contenti rebus, nihil eorum quae labori vel ordini ſuo debent arbitrantur, accipiunt. Quod ſi putant ideo accipi debere eorum, quae conferunt, ut ſuperfluum portionem, ne eam videantur abjicere, ſe vero non poſſe ſua relinquere, quod eis deforme ſit inter ſuos pauperes habitum: iſti ſine dubio miſeros, poſſeſſores de cleemoſynis pauperum paſci.

Iſidor. de vita contemplat. l. 2. cap. 15. CX.

Heu quam ſubtiliter nos ille decipiendi artifex fallit! quanta excitate oculos noſtrae mentis obdecit, ne diſcernamus gaudendi avidi, unde juſtus gaudeamus: aut ne capientes augeri divitias, videremus quas quibus incomparabiliter praeferamus! Nam gaudete quidem bonum eſt: ſed qui gaudet, ſi non inde gaudet unde debet, quid noſtrum eſt? Unde gaudet. Si quidem gaudet & raptor, cum deſiderata rapuerit. gaudet & ebrioſus, cum exoptatae copioſarum potationis invenerit: gaudet & adulter, cum ad deſiderantem fruendi corporis concubipi pervenerit. Sed cum ſit gaudere bonum, de iis atque de hujuſcemodi gaudere, grande eſt malum. Haec illi non ſunt, unde non gaudere vult mundus, cum ſuis amatoribus pereturus. Haec ſunt quae repudiare debemus, ut de bono conſcientiae, ſanctitate morum, de acquiſitione virtutum, de dono Dei, & de promiſſione futuri regni, ineffabiliter gaudeamus. Dicti quoque divitis, grande eſt bonum. Sed inde divites unde debent, non eſt habenda facultas, fed deteſtanda calamitas. Nihil eſt enim calamitoſius, nihilque miſerius eo, qui iniquis acquiſitionibus crefcit, quem locupletem fraudes faciunt ac rapinae. Ille nobis ſunt ambiendae divitiae, quae nos orare poſſunt pariter & munire, quas nec acquirere poſſimus inviti, nec perdere: quae nos contra impetus hoſtiles armant, a mundo diſtribuendo nos emancipatos, dirant animos noſtros atque nobilitant: nobiſcum ſunt, intra nos ſunt, Divitiae noſtrae credendae ſunt: prudentia, quae nos pudicas, juſtitia, quae juſtos, pietas, quae pios, humilitas, quae humiles, mauſuetudo, quae manſuetos, innocentia, quae innocentes, paritas, quae puros, prudentia, quae prudentes, temperantia, quae temperantes, & caritas, quae nos facit Deo & hominibus caros,

A virtutum poteates, faeculi contemptores, ac bonorum omnium ſectatores. Haec ſunt non omnium, ſed fanctorum ſanctae virtutes: non divitum ſuperborum, ſed humilium pauperum facultates: patrimonium cordium, divitiae incorruptibiles monum: quibus non abundant, nifi qui illis carnalibus ex corde renuntiant. Quae quamvis & ipſi ſint bona, ut pote a bono Deo erta: tamen quia ſunt bona malifque communia, ſtudent ea ſpiritales viri contemnere, quo poſſint ad illa incomparabilium miſeriarum, quae ſunt bonorum omnium propria, pervenire. Quoniam non eſt tale bonum quod habent & mali, quale illud eſt, quod non habent nifi boni. Corporale bonum quando habent iniqui, ipſorum eſt gemmarum, quae habent juſti, non eſt eorum praemium, ſed temporale ſolatium. Item boni temporalis auxilio, ſit exercitium juſti, & injuſti ſupplicium: quia & boni deſeriio caeleſtium raptus, omnia temporalia, five habeat, five amittat, omnino non ſentit: & iniqui id, quod cum deteſtabiliore habuit, fine dolore non perdit. Propterea igitur ei qui mittatur Deo, ſuigendae ſunt ex toto corde divitiae. Quas qui habere volunt, fine labore non quarunt, fine difficultate non poſſident, fine cura non ſervant, fine anxia deſolatione non poſſidebunt, fine dolore non perdunt. Apoſtolus autem Chriſti miſicribus dicit: *Vita vos fine follicitudine eſſe. & Radix omnium i. Tim. 6. malorum avaritia, quam quidam appetentes, errarunt a fide, & infernerunt ſe doloribus multis.* Ac ſic ecclefia ſibi terrenus eſt, a quibus vitioſe diligitur, non eſt vel ipſorum materia, fed doloruin. Quapropter expedit facultates eccleſiae poſſideri, ut inde vivant, qui non ſecuio, cujus gaudia fugitiva repudiant, fed Deo deſerviunt, cujus incifabilia bona deſiderant.

CXI.

De talibus dicere videtur apoſtolus: *Quis ſit exercitu operantur, quae de domo ſunt, edunt: & qui altario deſervunt, cum altari participant.* Qui *nihil hoc de contemptoribus facultatum ſuarum* velut intelligi, nunquam ſecurus adjungere: *Ita & Dominus ordinavit his qui Evangelium annuntiant, de evangelio vivere.* De evangelio vivant, qui nihil proprium habere volunt: qui nec habere, nec habendo aliquid conſpiciunt, non fuorum, fed communium poſſeſſores. Quid eſt aliud de evangelio vivere, nifi laborantem inde, ubi laborat neceſſaria vitae percipere? Apoſtolus tamen, qui fic evangelium praedicavit, ut nec de evangelio viveret, fed neceſſaria ſibi fuis manibus miniſtraret, de fe confidenter eloquitur: *Ego autem multo bonum ufus ſum.* Et quare hoc dixerit, ſecutus aperuit, dicens: *Expedit mihi mori, magis quam ut gloriam meam quis evacuet.* Exacuari dicit gloriam ſuam, ſi ab eis, quibus praedicabat, voluiſſet accipere vitae temporalis expenſam. Nolebat quippe in praeſenti laboris ſui fructum, fed in futuro, recipere. Si ergo ille qui nihil habebat, noluit de evangelio, ubi laborabat, fed fuis manibus vivere, ne gloriam ſuae mercedis amitteret: quid non, qui propria nolumus, amore poſſidendi, non vivendi neceſſitate, relinquere, & accipere invidemus, non ut vivamus, ſed unde vivamus, ſed unde cum noſtrum incrementis damnabilibus augeamus?

CXII.

Propter quod volui & rogavi heſterno die, ut bodie frequentius convenirentis, hoc eſt quod dixi. Ut ageſtis de duxus ſum. Vobiſcum hic vivimus, & propter vos vivimus, & inter vivimus & propter vos nobiſcum eſt, ut apud Chriſtum vobiſcum ſine fine vivamus,

Credo

LIBER I.

Credo autem ante oculos vestros esse conversationem nostram, ut de nos minime fictus audeamus, quamvis multum illi imparet, quod dixit Apostolus: *Imitatores mei estote, sicut & ego Christi.* Et ideo nolo, ut aliquis de nobis inveniat male vivendi occasionem. *Proximum enim suum, sit* idem apostolus, *non solum coram Deo, sed etiam coram hominibus.* Propter nos conficitur nostra fuscitio nobis: propter vos fama nobis non pollui, sed polleire debet in vobis. Tenete quod dicit, atque diffinguite. Duæ res sunt, conficientia & fama. Conscientia tibi, fama proximo tuo est necessaria. Qui fidens conficientiæ suæ negligit famam suam, crudelis est, maxime in loco ipso positus, de quo dicit Apostolus: *Bonum deberis ad discipulum suum: Coca omnes te ipsum bonorum operum præbe exemplum.* Ut ergo non vos diu teneam, præsertim qui ipsi sedentes loquor, vos fiadio laboratis: Nostis omnes, aut pane omnes, fic nos vivere in ea domo, quæ dicitur domus episcopi, ut quantum possibilem est, inimur eos fanctos, de quibus loquitur liber Actuum apostolorum: *Nemo dicebat aliquid proprium, sed erant illis omnia communia.* Quis forte aliqui vestrum non funt tam diligentes vitæ noftræ fcrutatores, ut hoc fic noverint, quomodo volo vos noffe: dico quid fit, quod breviter dici. Ego, quem Deo propitio vitæ meæ propofitum veftrum, juxta vires ad ftam exitatem, ut multi veftrum noverunt. Quærebam ubi conftituerem monafterium, & viverem cum fratribus meis. Spem quippe omnem fæculi reliqueram, & quod effe potui, nolui: non quærebam ut *amem quod fum.* Elegi in domo Dei abjectus effe, magis quam habitare in tabernaculis peccatorum. Abeiti qui diligunt facultum, fecreti mei fed eis qui præfunt populis, non me conquæri: nec in convivio domini mei fuperiorem locum elegi, fed inferiorem & abjectum. Et placuit illi dicere mihi, *Amende fortius.* Ufque adeo autem timebam epifcopatum, ut quoniam evaderat effe jam alicujus momenti inter Dei fervos fama mea, in quo loco fcebam non effe epifcopum, non illo accederem. Cavebam hoc, & agebam, ut quamdiu poteram, ut in loco humili falvarer, ne in alto perirem ter. Sed, ut dixi, dominus fervis contradicere non debet. Veni ad illam civitatem, propter videndum amicum, quem putabam me lectari poffe Deo, ut nobifcum effet in monafterio: quafi fecurus, quia locus habebat epifcopum. Apprehenfus, presbyter factus fum, & per hunc gradum ad epifcopatum perveni. Non attuli aliquid, non veni ad hanc ecclefiam nifi cum his indumentis quibus illo temporo veftiebar. Et quia hoc difponebam, effe in monafterio cum fratribus meis, ut fervarem in voluntate mea, beatæ memoriæ Ienes Valerius debit mihi hortum illum, in quo nunc eft monafterium. Corpi, boni propofiti fratres colligere compatres meos, nihil habentes, ficut nihil habebam, & imitantes me, ut quodcumque ego tenuem pauperta- tem invendidi, & pauperibus erogavi, fic facerent & ipfi qui mecum effe voluiffent, ut de communis mensa: commune autem nobis effet magnum, & laboriofum prædium ipfe Deus. Pervenit ad epifcopatum: & vidi neceffe habere epifcopum, exhibere, humanitatem affiduam quibuscumque venientibus, five tranfeuntibus: quod fi tem ifta confuetudo in monafterio permifia effet, indecens effet: & ideo volui habere in domo ifta epifcopii meorum monafterium clericorum. Erce quomodo vivimus. Nulli licet in facietate noftra habereat fuum proprium. Sed forte aliqui habent: nulli licet habeat. Habeant, faciant, quod non licet. Bene autem, fratres, de fpectibus meis, & femper

A bene credens, ab hac inquifitione diffimulavit: quia & ifta quærere, quafi male fenatre videbatur. Novertam enim de novo, omnes qui mecum viverent, noffe propofitum noftrum, noffe legem vitæ nofiræ. Venit ad nos etiam presbyter Januarius, qui videbatur fua honeffe erogando quafi conftumpfiffe, fed non conftumpfit. Remanfit illi quædam pecunia, id eft, argentum quod dicerent effe filiæ fuæ. Filia ipfius, Deo propitio, in monafterio fe- minarum, & hanc fpei eft, gubernet illam dominus, ut impleat quod de illa fignamus, in illius mifericordia, non in ejus meritis. Et qui tam infra annos erat, & de fua pecunia nihil facere poterat: quamvis enim viderentur fulgorem profeffionis, tamen lubricum timebamus. Statuit: factum eft ut ipfum argentum quafi pupille fervaretur, ut cum ad legitimos annos veniret, fraterer inde quod virginem Chrifti deceret, quando optime jam facere poffet. Dum hæc expectantur, coepit ille mortis propinquare. Qui dia tamquam de fuo vivens, quia ipfius erat, quam filiam, teftamentum fecit. Teftamentum, inquam, fecit propter fuos clericos noffer, nobifcum manens, de ecclefia vivens, communem vitam profitens. Teftamentum fecit, heredes inftituit. O dolor illius focietatis, o fructus natus non de arbore quam plantavit Dominus. Sed ecclefiæ fuæ fcripfit heredem. Nolo muneris ifta, non amo amaritudinis fructum. Ego illum Deo quæreham, fociretatem profeffus erat, haut tenuem, hanc habuerat. Nihil habebat? teftamentum non faceret. Habebat aliquid? non fe noffrum fociem, quafi Dei pauperem fingeret. Magnus mihi inde dolor eft, fratres. Dico caritati veftræ: propter hunc dolorem ftatui hereditatem ipfam in ecclefia non fufcipere. Filiorum ipfius fit quod reliquit. Ipfi inde faciant quod folverint. Videtur enim mihi, quia fi tam fufcipero, in ifto facto, quod mihi difpliceret, & quod doleo, ejus participea ero. Hoc volui non latere caritatem veftram. Filia ipfius in monafterio eft feminarum, & filius ipfius in monaftterio virorum eft. ambos exheredavit: illam cum lande, illum cum elogio, id eft, cum vituperatione. Commendavi autem eccleliæ. Et non accipiam ipfas pecuniarias, quæ pertinent ad exheredatos, nifi cum ad legitimam ætatem perventerint. Hoc eis refervat ecclefia. Deinde iftem filiæ inter filios fuos, in qua laboro. Puella eft, Mam eft, noffi quia bona fit, cebat femper pater meus. Pner dicit, Credatur patri meo, quia mortens mentiri non potuit. Et ifta contentio quæ mihi cum illo erat? Sed fi pacti ipfi fervi Dei funt, litem hanc inter illos cito finiemus: dolo illos ut pater, & forte melius quam pater ipforum. Videbo quid fit juris. Sicut dominus voluerit, cum pauci fratribus fidelibus honoratis. Deo propitio, de numero veftro, id eft, de plebe ifta, audio inter illos cauffam, & ficut dominus donaverit, finio. Tamen ego vos, neque me reprehendat, quia ejus hereditatem nolo fufcipiat ecclefia: Primo, quia fictum illius deteftor. Deinde, quia inftitutum meum eft. Multi laudant quod dictum fum, fed aliqui & reprehendunt: utrifque facere fatis valde difficile eft. Audiffis modo cum evangelium legerevut: *Cum omnibus vobis, & non falfaftis: planet. xiii. 11. mus, & non mentis.* Verus Joannes Baptifta non *Matth. iii. 3.* *mandvavit neque bibens, & dixit, Damonium habet. Venit filius hominis manducans & bibens, & dicunt, Ecce homo vorax, potator vini, & amicus publicanorum.* Quid ergo facto inter illos, qui parant me reprehendere, & dentes in me dare, fi fufcepero hereditates eorum qui filios fuos fraudi exheredant? Iterum quid fum fracturus eis, quibus canto, & nolunt faltare? qui dicunt, Ecce quare nemo donat eccleliæ Hipponenfi aliquid?

Ecce

Ecce quare non donat faciunt, qui moriuntur, hæredem: quia epifcopus Auguftinus de bonitate fua (laudando enim mordent, labijs mulcent, & dentem figunt) donat tortum, non fufcipit. Plane fufcipio, profiteor me fufcipere oblationes bonas, oblationes fanctas. Si quis autem irafcitur in filio fuo, & moriens exheredat eum fi viverez, non eum placerem? non ei filium ecclefiæ deberem? Quomodo ego eum filio fuo volo ut habeat paccem, cujus appeto hereditatem? Sed plane fi faciat quod fæpe hortatus fum. Unum filium habet pater Chriftus alterum: duos habet? pater Chriftus terrium: decem habet? Chriftum undecimum faciat, & fufcipio. Quis ergo feci hoc in quibufdam rebus, jam voluat bonitatem meam, vel commendationem, quam habeo in illud vertere, a quo modo me reprehendant, quia oblationes devotorum hominum nolo fufcipere. Confideret quam multa fufcipiam. Quid eft ut nominare? Ecce unam dico, filii Juliani hereditatem fufcepi. Quare? quia fine filiis defunctus eft. Bonifacii hereditatem fufcipere nolui, non mifericordia, fed timore. Navicularium nolo effe ecclefiam Chrifti. Multi funt quidem, qui etiam de navibus acquirunt. Tamen una tentatio fi eller, fi iter navis, & naufragium, homines ad torrentem daturi erimus: ut de fubmerfione navis fecundum confuetudinem quæreretur, & torquerentur a judice qui eflent de ftuctibus liberati. Sed non eos damnem, nullo pacto animas hæc facere ecclefiam. Onus ergo ficale perfolveret, fed unde perfolveret? entheca nobis habere non licet. Non eft epifcopi fervare animas, & levare a fe mendicantis manum. Quotidie tam multi petunt, tam multi gemunt, tam multi nos inopes interpellant, ut plures triftes relinquamus, quia ut poffimus dare omnibus non habemus. Non habemus ergo fecuthecam. Propter naufragium ergo hoc vitandum feci, non donando. Nemo ibi me laudet, fed nemo & vituperet. Plane, quando donavi filio quod ftatus pater moriens abftulit, bene feci. Laudent, qui volunt: parcant, qui laudare nolunt. Quid pluribus, fratres mei? Quicunque vult, exheredato filio, hereditem facere ecclefiam, curare alterum qui fufcipiat, non Auguftinum: immo, Deo propitio, neminem invenist. Quam laudabile fictum fandi & venerandi epifcopi Aurelii Carthaginenfis, quomodo impleviit eo omnium qui ficiam laudibus Dei? Quidam cum filios non haberet, neque fperaret, res fuas omnes, retento fibi ufufructu, donavit ecclefiæ. Nati funt filii filii, & reddidit epifcopus nec opinanti, quæ illi donaverat. In poteftate habebat epifcopus non reddere: fed jure fecit, non jure male. Sane enim bene noveris caritas veftra, dixiffe me fratribus meis, qui mecum manent, ut quicumque habet aliquid, aut vendat, aut eroget, aut donet, aut commune illud faciat. Ecclefiam habet, per quam non Deus pafcit. Et dedi dilationem ufque ad epiphaniam, propter eos qui vel cum fratribus fuis non diviferunt, & diffentunt quod habent apud fratres fuos? vel nondum de re fua aliquid egerunt, quia expectabatur aetas legitima. Faciant inde quod volunt, dum tamen fint paupetes mecum, fimul expectemus mifericordiam Dei. Si autem volunt, qui forte non funt, certe ego fum, qui ftatuerum, ficut noffis, nullam ordinare clericum, nifi qui mecum vellet manere: ut fi vellet difcedere a propofito, rectæ illi tollerem clericatum, quia deferens fanctæ focietatis propofitum, captumque confortium. Ecce in confpectu Dei & veftro, muto confilium. Qui volunt habere aliquid proprium, quibus non fufficit Deus & ecclefia ejus, manent ubi volunt, & ubi poffunt non eis aufero clericatum. Nolo habere hypocritas. Malum eft, quis nefciat? malum eft, cadere a propofito: fed pejus eft, fimulare propofitum. Ecce dico, audite: Qui feciertem communis vitæ jam fuicepram, quæ laudatur in apoftolorum Actibus, deferit, a voto fuo cadit, profeffione fanctæ decidit. Obfervet judicem, fed Deum, non me: ergo ei non aufero clericatum, quamvis fit periculum, ne aliquis ecclefiæ ipfius, facias quod vult. Novi enim, quia fi aliquem hoc facientem degradare volutero, non ei dicerunt patroni, non ei dicerunt fubditi, quia, & hic & ille, & ego peccatum dicant: Quid mali fecit? non potefi tecum tolerare vitam iftam, extra epifcopum vult manere, de propio viverreidore debet pedere clericatum? Ego fcio, quantum mihi ipfi licet fanctum aliquid & nec impiere. *Vovete*, inquit, *& reddite Domino Deo veftro. & , Melius eft non vovere, quam vovere & non reddere.* Virgo fe fanquam Deo dicavit monafterio, & virgo facra effiubebit illi non licet, effe in monaftterio non compellitur. Si autem coepit effe in monaftterio, & deferuit, & tamen virgo eft, dimidia vita eft. Sic & clericus duas res profeffus eft, & fanctitatem, & clericatum;interius fanctitatem. Nam clericatum propter populum fuum Deus inpofuit, ut ecclefiæ ipfius. Magis autem eft quam honor. Sed quis fapiens, & intelligit hæc? Ergo profeffus eft fanctitatem, profeffus eft communiter vivendi focietatem: profeffus eft, Quam bonum & quam jucundum habitare fratres in unum. Si ab hoc propofito cecideric, & extra manes clericus fuerit, dimidius & ipfe cecidit. Quid ad me? non eum judico. Si foris fervat fanctitatem, dimidius cecidit. Si intus habuerit fimulationem, totus cecidit. Nolo habeat neceffitatem fimulandi. Scio quomodo homines ament clericatum. Nemini eum volo, qui non volenti mecum communite vivere,habet Deum, qui mecum manere vult. Si paratus eft pelci a Deo per ecclefiam ipfius, non habetur aliquid proprium, fed ut erogare pauperibus, aut in commune mittere, manteat mecum. Qui hoc non vult,habeat libertatem: fed videat, utrum habere poffit felicitatis æternitatem. Sufficiant hæc nunc interim dicta caritati veftræ: quod pater cum fratribus meis, annuntiabo nobis. Spero enim bona, quod omnes mihi libenter obedient, nec inventores fint aliquos habere aliquid, præter illa neceffitate religionis, non occafione cupiditatis. Quod ergo egero, poft epiphaniam caritati veftræ in Domino voluntate nuntiabo. Et quomodo libros ecclefiæ Dei fanctæ fratres, filios prebyteri Januarii, non vobis tacebo. Multa loquutus fum, date veniam loquaci fenectuti, fed timide infirmitati. Ego, ficut videtis, per ætatem modo fenui: fed per infirmitatem corporis, olim fenes fui. tamea fi Deo placet quod dixi, modo ipfe det vires, non vos defero. Orate pro me, ut quantum inefi anima in hac corpore, quamdiu vivo vivet fuppetunt, in verbo Dei ferviam vobis. Amen.

CXIII.

Epiftem. Hiftor. Franc. Scriptor. II. De vita & moribus clericorum. l. 6. c. 4.

Caritati veftræ hodie de nobifcipis fermo redendus eft. Quia enim, ut ait apoftolus, *Spiritualium fenfi fumus mundi, & angelis, & hominibus*, qui non amant, quarenter quod laudent in nobis: qui autem non oderunt, derahunt nobis. Nos autem in utroque medio conftituti, adjuvante domino Deo noftro, & vitam noftram, & famam noftram fic cuftodire debemus, ut non erubefcant de detractori, bus laudatores. Quomodo autem vivere velimus, quomodo Deo propitio jam vivamus, quamvis de fcriptura fancta multi noverifis, tamen ad commemorandos vos, ipfa de libro Actuum apoftolorum vobis lecitio recitabitur, ut videatis ab ea fcriptura

fic

LIBER I. ſit forma, quam deſideramus implere. Dum ergo à recitatur, nos interim ſilentio reflo, ut poſſ ejus recitationem, quod conſtituit loquar. Domino donante, intentioni veſtræ. Cumque diaconus La-
ad. 4. zarus legeret: *Cum oraſſet, motus eſt locus in quo erant congregati, & impleti ſunt omnes Spiritu ſancto, & loquebantur verbum Dei cum fiducia omni volenti. Multitudinis autem credentium erat anima una & cor unum: & nemo eorum quæ poſſidebat, dicebat aliquid ſuum eſſe, ſed erant illis omnia communia. Et virtute magna reddebant teſtimonium apoſtoli reſurrectionis Domini Jeſu, gratiaque magna erat ſuper omnes illos.* Deinde ait: *Quotquot enim poſſeſſores prædiorum vel domorum erant, vendentes afferebant pretia illorum, & ponebant ante pedes apoſtolorum. Diſtribuebatur autem ſingulis, prout cuique opus erat.* Cumque Lazarus diaconus recitaret, & epiſcopo eodem tradidiſſet, Auguſt. epiſcopus dixit: Et ego legere volo: plus enim me delectat hujus veſtri eſſe lectorem, quam verbi mei diſputatorem. *Cum oraſſent, motus eſt locus in quo erant congregati, & impleti omnes Spiritu ſancto, loquebantur verbum Dei cum fiducia omni volenti. Multitudinis autem credentium erat anima una & cor unum: Et nemo eorum quæ poſſidebat, dicebat aliquid ſuum eſſe, ſed erant illis omnia communia. Et virtute magna reddebant teſtimonium apoſtoli reſurrectionis Domini Jeſu, gratiaque magna erat ſuper omnes illos. Neque enim egens quiſquam fuit inter illos. Quotquot enim poſſeſſores prædiorum vel domorum erant, vendentes afferebant pretia eorum, & ponebant ante pedes apoſtolorum, diſtribuebatur autem ſingulis, prout cuique opus erat.* Cumque epiſcopus legiſſet, dixit: Audiſtis quid veſtimus, orate ut poſſimus. Contigit autem quodam neceſſitate nos hæc diligentius agerem. Quoniam ſteti jam noſtis, presbyter in noſtra ſolicitate conſtitutus, quasi ſocietati perhibet teſtimonium lectio, quam modo recitaremus, ut dilis: moriens teſtamentum fecit, quia habeat unde faceret. Erat quod diceret ſuum, cum in ea ſe estate viveret, ubi manent. Habet dicere aliquid ſuum, ſed eſſe illis omnia communia. Si quis dilector & laudator noſter apud detractorem noſtrum prædicaret illum ſocietatem, & diceret, Cum epiſcopo Auguſtino ſic vivunt omnes habitatores ejus, quomodo ſcriptum eſt in Actibus apoſtolorum, continuo ille detractor caput movens, dentem gromentis, diceret: Ita vero, ſic ibi vivitur quomodo dicis? Quare mentiris? quare falla laudes honoras indignos? Nonne ibi modo in eorum ſocietate poſitus presbyter teſtamentum fecit, & quod habuit, quomodo voluit, diſpoſuit & reliquit? Certe, omnia ibi ſunt communia, certe nemo dicit aliquid ſuum. Sub his verbis quid agerent laudatores meos? Nonne os ejus quaſi plumbo oppilaret ille detractor? Nonne illum laudaſſe poſ- nitentes? nonne reverentia perfidus, & illius ſermonibus quaſi ſus, vel nobis, vel veſtratori ille maledicet- rem? Nonne ſic ſtrictus ad illum diligentiam verſus? Nuntio ergo vobis unde gaudeatis. Omnes ſtratores & clericos meos, qui mecum habitant, presbyteros, diaconos, ſubdiaconos, & Pasſtricum nepotem meum: tales inveni, quales deſideravi. Sed ſatis quidem ſua qualicumque pauperie quæ quod Patrarcam, nondum fecerunt. Hi ſunt, Rabbo ſubdiaconus, & paulo ante dictus nepos meus Hilicionus, & mattis vita impedibat, quia, ſpectabatur in illo etiam legi imb. Nemo enim ſeculi, quæ ſuum eſſe facere poſſet, ſed omnia communia, & habundi vitæ eos poſſidere. Sic ſunt in ea quæ cepit ecclesiæ conferre, ut inde alantur qui ſunt in propoſito ſanctitatis, quouſque in hac vita degunt. Scripſum eſt enim, & hoc Apoſtolicis habuiſſe: *Quiſquis autem fuit, & maxime domeſticis, non providet, fidem denegat, & eſt infideli deterior.* Adhuc autem mancipia divifa. Diſponit ea manumittere: non poteſt annequam dividantur. Quid enim ad ſe pertineat, adhuc ignorat. Ad ipſum fane, quia major eſt pœnitentia divifio & ſeparatio eſt illis. Si ipſe frater ejus Deo ſervit, & ſubdiaconus eſt cum eo: ſi ſoror ejus Deo ſervit, & coepiſcopo Severo in eccleſia Milevitana. Hoc agitur, hoc ſine dilatione peragendum eſt, ut illi ſervali dividantur, & manumittantur, & ſic det eccleſiæ, ut eorum excipiat alimentum. Nepos autem meus, ex quo converſus eſt, & mecum eſſe cœpit, laudabiliter & ipſe aliquid de agellulis ſuis agere invita ſtudiorum mutatione ſua, quæ hoc anno defuncta eſt. Interipſum & forores ejus iunt quendam, in Chriſti adjutorio cito finiendum, ut & ipſe faciat quod Dei ſervus quidem, & quod ipſa profeſſio & illa exigit lectio. Diconus Faſtinus (ſicut paene omnes noſtis) hic de militia ſecuali ad monaſterium converſus eſt, hic baptizatus, inde diaconus ordinatus. Sed quia exiguus eſt quod videtur poſſidere, ſicut juris periti loquuntur, jure, non corpore, reliquerat illud, & ab ejus fratribus vendicatur. Nunquam inde cogitavit, ex quo converſus eſt, nec ipſe aliquid quæſivit a fratribus ſuis, nec ab illo aliquid eſt quæſitum. Modo quia ventum eſt ad hunc articulum temporis, cum conſilio meo ſuum ſibi ſplum rem: & dicitur donavit fatribus ſuis, dimidium eccleſiæ pauperi in loco eodem conſtituatur. Diaconus Severus ſub qua Dei diſciplina & flagello ſit, noſtis: ſuntenim non perdidit mentis. Usum domum hic emerat propter matrem & ſororem ſuam, quas de ſua patria huc deſiderabat adducere. Emerat autem, non ſua pecunia, quam non habebat, ſed ex conſolatione religioſorum virorum, quos mihi quærenti etiam nominans indicavit. De ipſa non poſſum dicere quid fecerit, aut quid diſponat, niſi quia ipſe totum in meo poſuit voluntatis, ut quidquid ipſe vellem; hoc inde fieret. Sed habet quaſdam cauſſas cum matre ſua, quarum cauſſarum me judicem noluit, ut cum illa cauſſe feceritterminatæ, ſtat de ipſa domo quod-que voluero. Quid autem velle potero, Deo regeate, niſi quod juſtitia jubet, & pietas pollulat? Habet etiam in patria ſua & ſororem, Virginem. Diſponit nos ſic diſtribuere,ut etiam illic in ipſo loco poſitus pauperi largiatur eccleſiæ. Diaconus Hipponenſis homo pauper eſt: quod alteri conferat, non habet: tamen de laboribus ſuis, antequam eſſet clericus, emerat aliquos ſervulos, hodie illos in conſpectu veſtro manumiſſuros eſt epiſcopalibus geſtis. Diaconus Eradius ante veſtros oculos verſatur: opera ejus lucent coram oculis noſtris: de opere ejus & capenſa pecunia memoriam ſancti martyris habemus. De pecunia ſua emit etiam poſſeſſionem ex conſilio meo. Nam ipſam pecuniam volebat permanus meas erogari, ſicut mihi placeret. ego ſi pecuniæ avidus eſſem, aut neceſſitates ipſas meas, quas ipſe pauperibus habeo, in hac cauſſa plus craremus,eorum acciperem. Quare? dicit aliquis. Quia poſſeſſio illa, quæ ab illo empta, & eccleſiæ donata eſt, adhuc nihil præſtat eccleſiæ. Minus enim habebat ad pretium. Et quia mutatus fuerat, hoc de ipſus adhuc fructibus redditur. Hoc mihi ſam fenex: quatenus mihi de illa poſſeſſione poteſt fructus accedere? Numquid promitto mihi tot annos eſſe vitam, donec ſuus pretium illa perſolvat? Quod ergo vix diu partibus reddit, de pro-

ANNO CHRISTI 816. proximo haberem totum, & accipere voluiſſem. A Non feci, aliud attendi. Fateor enim volui, & ipſa ſuſpecta mihi adhuc ejusartas fuit: ne vere-
1. Tim. 3. ſpice. Sed quia exiguum eſt quod videtur poſſidere, & non ſit, ne forte, ut ſunt homines, matri ejus hoc diſpliceret, & diceret, inductum a me ſuiſſe adoleſcentem, ut bona ejus patrena conſumerem, & cum egentem reliquerem. Ideo volui ejus pecuniam in illa poſſeſſione ſervari, ut ſi aliquid (quod Deus avertat) aliter quam volumus eve-niſſet, redderetur ejus ſuſpicionem epiſcopi fa-cerent. Sic enim quantum vobis fit neceſſaria fama mea. Nam mihi ſufficit conſcientia mea. Emit etiam ſpatium ab illa poſſeſſe eccleſiæ, notum vobis & ſua pecunia ædificavit domum, & hoc noſtis. Ante paucos dies, priuquam ſermonem de hac re haberem vobiſcum, eam donavit eccleſiæ. Expe- B ctabat enim ut eam perficeret, & perfectam do-naret. Abſtrahi autem debet neceſſitas illi nolla erat, niſi qua cogitavit matrem ſuam huc eſſe venturam. Si ante veniſſet, in re ſilii ſui habita-ret modo ſi ante quam ipſa ſilii ſui habitabit. Te-ſtimonium ei perhibeo: pauper remanſit, ſed in ca-ritatis poſſeſſione permanſit. Aliqui ſervuli ei reli-qui fuerant, jam quidem in monaſterio viventes, quos tamen geſtis eccleſiaſticis manumiſſuros eſt hodie. Nemo ergo dicat, Dives eſt, nemo exiſti-met, nemo male loquatur, nemo leſpſum & ani-mum ſuum ſuſpicionibus feriat. Non habet quidem nullam habet ſervatam, utinam quam debet reſtituat. Ce-teri, id eſt ſubdiaconos, pauperes ſunt, Deo pro- C pitio, miſericordiam Dei expectant. Unde ipſa fa-ciant, non habent. Non habent heredes ſuos, ſi non nierunt mundi cupiditates. Vivunt nobiſcum in ſocietate communi. Nemo eos diffinguit ab eis qui aliquid habent. Certitatis animus præpon-enda eſt terrenæ commodo hereditatis. Reſtant presbyteri: ſie enim ad eos gradatim alcendere vo-lui. Cito discrimen, pauperes Dei ſunt, nihil ad do-mum ſocietatis noſtræ pertinent, niſi ipſum, qua nihil eſt caritas, caritatem. Venumtamen quoniam ſcio natos ſuiſſe rumores de divitiis ipſorum, non a me ad aliquid comparandi, fed reddi ſtatim pe-mone pugnabat eos. Vobis dico, qui forte nefci-tis: nam & veſtrum plurimi ſciunt. Presbyterum Leporium, quamvis ſæculi natalibus claruit, & quod fuos honoribus loco ornatus, tamen pau- D Deo ſevientem, conſtis quæ habebat reliſtis, inop-pem ſuſcepi. Non quia nihil habuit, ſed quia jam fecerat, quod lectio ifta perſuadet. Hic non fecit, ſed non ſtimavi ſe habere. Vidit Chriſtus eccle-ſia una eſt. Ubicumque ſecit opus bonum, pertinet & ad nos, ſi congaudeamus. Hortus eſt unus, ubi noſtis: ibi monaſterium fuis conſtituit, quia & ipſi Deo ſervient. Ille hortus ad eccleſiam non perti-net, nec ad ipſum. Et ad quem? diſeriti aliquis: ad illud, quod ibi eſt, monaſterium. Sed quod verum eſt, uſque ad hoc tempus non poſſibilia ita ge-rebat, ut ſumpticulos, quibus ſuſtentantur, apud ſe haberet, & eis ipſe (ut videtur) impenderet. E Sed ne propter hoc daretur bona hominibus ſuſpi-ciones ſua rodentibus, & ventrem non implenti-bus, hoc placuit & mihi & ipſi, ut ſic ſi illi tranſi-gant, quas iſte jam de ſæculo exierit. Numquid enim, cum habierit ipſe, illis diligentiarem eſt alli-quid? Meliusest ut videat: illos bene ſervantes, & regente Deo, in diſciplina Chriſti viventes, ut de illis tantummodo gaudeat, non eorum neceſſitati-bus occupetur. Pecuniam non habet, quam ſuam dicere poſſit. Habebat xenodochium ædificandum, quod modo videtis ædificatum. Ego illi injunxi, ego juſſi: obtemperavit mihi libentiſſime, & licut videtis, operatus eſt. Quomodo etiam meo ipſius baſilicam ad octo martyres fabricavit, de his que per vos Deus donavit. Cæpit enim de pecunia, quæ data erat eccleſiæ propter xenodochium: Et cum cæpiſſet ædificare, ut ſunt feliciſſe dedefe-rantes opere fua in cælo ſcribi, adjuverunt prout cuique voluit & fabricavit. Opus ante oculos habemus. Omnis homo quid factum ſit, videt: de pecunia, quia non habet, mihi credant: dentem compeſcant, ne frangant. Emerat de ipſa pecunia xenodochii quamdam domum in carraria, quam ſibi eriſtebat, propter lapides profuturam. Sed lapides ejus domum, fabricæ neceſſarii non fue-rant, quoniam aliunde proviſi ſunt. Domus er-go ipſa ſic remanſit. Penſionem præſtat, ſed ec-cleſiæ, non presbytero. Nemo amplius dicat, In domum presbyteri, ad domum presbyteri, ante domum presbyteri. Ecce ubicit domus pres-byteri: ubi eſt domus presbyteri, ubi eſt domus pres-byteri. Alibi non habet domum, ſed ubicumque habet Deum. Quid amplius quæritis, niſi qua me illud memini etiam promiſiſſe, ut ad vos per-ferem, ut quia ſcripſi ad vos, ut ſi quis heredita-ret & ſororem, filios Januarii presbyteri: quia orta inter illos fuerat controverſia pecuniaria: fed ra-tem ſicut inter fratres, ſalva Deo propitio caritate? Promiſiſſe me memini, ergo audite, ut inter illos quidquid eſſet judicandum finirem. Paraveram me judicem, fed antequam judicarem, ipſi, quod judicaturus erem, finiverunt. Non fuerunt amplius judicandi, ſed unde litigarer. Acquieverunt omnino concordiæ voluntati mee & conſilio meo, ut pares eſſent in pecunia, quam reliquit pater eorum, ecclefia remuneratione. Et ſic ſunt. Nemo eſt modo, qui ſi-ſunt homines. Sed & quodlibet homines loquan-tur, qualicumque aura ſtante perducetur inde aliquid ad aures meas: & tale fuerit, ut ſit ter-rum neceſſe nos purgare, reſpondebo maledicis, reſpondebo detractoribus, reſpondebo incredulis, non nobis credentibus propoſitis ſum. Reſpondebo, ut parcere, quod Dominus dederit: verum modo non eſt neceſſe, quia nihil forte dicturi ſunt. Qui nos amant, libere gaudebunt: qui non odeſtant, tacebunt. Si quid autem ſinguli ſuperfue- e) Forte pro, rufficerint, audient. Deo propitio vobiſcum reſpondebi- reſponderem. mus, non litem meam. Non enim homines no- Blanch. minatarum ſum & dictorum, Ille hoc dixit, ille ſic dixerat: cum forte illi etiam ad me falſa, quæ ille hoc poteſt fieri, perferantur. Veremtamen quæ-cumque pellata mente ſi, oportere videbitur, lo-quar inde caritatis veſtræ. Ante oculos veſtros volo ſit vita mea. Scio quia quæcumque licentius male-fa ciendi, quarum ſibi exemplo male viventium & multos inſtamant, ut ſocios invenire videantur. Ideo quod noſtrum eſt, ſanctum, plus quod fa-ctum non habemus. Ante veſtros oculos ſumus, nullius aliquid deſideramus, niſi bona opera ve-ſtra. Et vos exhortor, fratres mei, ſi aliquid vul-ti clericis dare, ſtatuis quia non debetis vitia ex-rum fovere contra me. Omne offerte quod vultis, offerte de voluntate veſtra. Quod commune erit, diſtribuetur uniuſcuique prout cuique opus erit. Gazophylacium attendite, & omnes habebimus. Valde me delectat, ſi ipſum fuerit præſepe no-ſtrum, ut nos ſimus jumenta Dei, vos ager Dei. Ego ſemen vobis ſerimus, vel lineum, ſive aliquid, niſi in commune. De communi accipitur mihi ipſi, cum ſcium commune me velle habere quidquid habeo. Nolo talia offerat ſanctitas veſtra, quibus ego ſolus quaſi decentius utar. Offeratur mihi, verbi gratia, birrum pretiolum. Forte decet epiſcopum, quamvis non decuerat Auguſtinum, id eſt, hominem pauperem de pauperibus natum. Modo dicturi ſunt homines, quia invenit pretioſas veſtes, quas non potuiſſem habere vel in domo patris

LIBER I.

patris mei, vel in illa fœculari profectione mea. Non deceat. Talem debeo habere, qualem possum, si non habuerit, fratri meo dare, qualem potuerit habere presbyter, qualem potest habere decenter diaconus & subdiaconus, talem volo accipere, quia in commune accipio. Si qui meliorem dederit, vendo: quod & facere solco, ut quando non potest vestis esse communis, pretium vestis fit commune, vendo & erogo pauperibus. Siboe eum delectat, ut ego habeam; habeo, & quia non erubescam. Fateor enim vobis, de pretiola vestis erubesco: quia non decet hanc professionem, non decet hanc admonitionem, non decet hæc mensura, non decet hos canos. Etiam illud dico, si forte in nostra domo, in nostra societate ager est aliquis, vel post ægritudinem, ut necesse sit eum ante horam prandii exire, non prohibeo religiosos vel religiosas mittere ibi quod velint ut mittant. Prandium tamen & cœnam extra nemo habebit. Exce dico, auditis? audiunt. Qui habere voluerit proprium, & de proprio vivere & contra ista præcepta nostra facere, parum est ut dicam, non mecum manebit, sed nec clericus erit. Discram enim, & hic me dixisse, ut si nollent fusci pere fochlum vitam mecum, non illis tolleremclericatum sed feorsum manerent, & feorsum viverent, quomodo nolient, Deo viverent, & tamen anteoculos positi, quamum multi si a proposito cadere. Malui enim habere cæcos vel claudos, quam plangere mortuos. Qui enim hypocrita est, mortuus est. Quomodo ego quicunque voluisset exita manere, & de fua vivere, non ei tollerem clericatum: ita modo, quia placuit illis, Deo propitio, fociatis hæc vita, quisquis cum hypocrisi viveris, quibuscunque inventus fuerit habens proprium, non illi permitto, ut inde faciat fidemonium, sed delebo eum de tabula clericorum. Interpeller contra me mille concilia, naviget contra me quot voluerit, fi erit ubi possuerit. Adjuvabit me Dominus, ut ubi ego episcopus sum, ille clericus esse non possit. Audistis? audierunt. Sed ipsro in Deum nostrum & misericordiam ejus, quia sicut dilpositionem meam illatus bilariter excepturus, sic eam pure fideliterque servabunt. Dixi aliquid tunm non habere presbyteros cohabitatores meos inter quos eft & presbyter Bannabas. Sed & de illo audivi quædam fuille jactata. Ante omnia, quia ami vitam a dilecto & honorabili filio meo Eleusino. Hoc falsum eft. Monasterio donavit ille, non venendidit. Ego fum teftis. Quid alii fua quæratis ignoro. Ego fum teftis. Donavit ille, non vendidit. Sed dum non creditur donare potuiffe, creditus eft vendidiffe. Beatus homo qui tam bonum opus fecit, ut non crederetur. Tamen vos modo credite, & detractores audite libenter definite. Jam dixi, ego fum teftis. Dictum eft de illo, quod anno præpositure fue per indictiones duodecim fecerit, ut dum volo ego reddi debita, dari illi licentiam poscendi fundum Victorianensem, tamquam dixiffet mihi: Quandam debita mea, da mihi in decem annos fundum Victorianensem? & hoc falsum eft: fed fui unde tumor nafceretur. Fecit debita reddenda, a nobis reddita funt partim, unde potuerunt: Remanentia ipsi quod non debebatur etiam monasterio illi, quod per ipsum Deus inftituit. Cum ergo remanfiffet, cupiebus quærere unde debita redderentur. Ad conductionem ipsius fundi multus accellit, nifi quadraginta folidorum offerens tantummodo. Sed vidimus fundum amplius poffe dari, ut relicrio debitum redderetur, & commiti fide a fratre, ut de ipfa conductione fupra non requirerent fratres, fed quidquid daret fundus, de ipfis fimulbus impetrarent ad debitum. Hide agitur, Pa-

A ratus eft presbyter, ut alium conftituam qui de fructibus fratribus debitum reddat. Ex numero vobis fit aliquis cui hoc committam, ex numero feforum, qui ad nos talia perfuleruut. Sunt enim in vobis homines religiofi, fi qui eum rumorem fallo reprehenfum effe doluerunt, & tamen credi erunt fallum. Ex ipfis ergo aliquis venlat ad nos, fufcipiat poffeffionem, omnes fructus præteritis fuis fideliter vendat, ut reddi poffit facillius quod debetur, & hodie recedat inde cera presbyteri. Locus etiam ipfe, ubi monafterium conftituimus eft, a memoratono honorabili filio meo Eleufino, ipfi presbytero Barnabæ donatus eft. Antequam ordinaretur presbyter, in ipfo loco monafterium inftituit. Sed tamen quia nomine ipfius donatus eft locus, manavit inftrumenta, ut nomine monafterii poffidetur. De fundo Victorianenfi ego rogo, ego hortor, ego peto, ut fi quis eft qui hoc quod vellem, eft beatæ ecclefiæ illam operam, ut cito debitum reddam. Quod fi nemo de laicis fuerit invenrus, ego propono alium, ifte illue non accedet. Quid vultis amplius? Nemo laceret fervos Dei, quia non expedit lacerantibus. Servis Dei quidem meeres fallis detractionibus crefcit, fed crefcit etiam pœna detractoribus. Non fine caufla dictum eft: *Gendete & exultate*, quando detrahunt de vobis mendacia falfa, *quia merces veftra magna eft in cœlis*. Nolumus cum detrimento veftro magnum habere mercedem. Minus eft quod habemus, & tamen vobifcum ibi regnemus. Amen.

EXPLICIT.

Quia ergo conftat, fanctam ecclefiam prædictorum patrum exempla fequi debere, quorum nofcitur documentis poft apoftolicas inftituta obertim coruícare: debrent non folum prælati inftituta, verum etiam fubditi obfequendo, ufquequaque ftudere, qualiter eorum exemplis & doctrinis parentes, ad felicitatis gaudia, quo illi pervenerunt, valeant pervenire. Quoniam ficut hi qui eorum doctrinis & exemplis fumma devotione obedient, æternis gaudiis inferuntur: ita nimirum ea fectari nolentes æternis fuppliciis mancipantur. Memoratas itaque fanctorum patrum fententias, quibus clericalis ordo ad bene vivendum inftruitur, fedule perlegat, & operi perficiendæ, quifquis canonicam profeffus eft vitam. Quas cum bene perfcrutatus fuerit, patenter inveniet, quod illi non enervare, fed religiofi vivendum fit.

CXI.

Propter quorumdam fimplicium verba, qui religiofis & eruditis viris fefe admonentibus ac regulariter vivere nolentibus, quæque objecere folent, folos monachos fcripturarum fanctarum ob-fervare debere, operæ pretium duximus, quædam exemplica atque apoftolica quambreviffime ad medium deducere propter illos, ut hæc hujufcemodi imperiti homines audientes, hifque autem cordis accommodantes, intelligant quæ fibi, quæ monachis conveniant obfervare præcepta. Qui enim mente & corpore non contaminare fanctum, & pauperem fequi Chriftum, auditui ipfum dicentem in evangelio: *Si vis perfectus effe, vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus: & venl, fequere me*. & iterum: *Omnis qui reliquerit domum, aut fratres, aut patrem, aut matrem, aut agros propter me, centuplum accipiet, & vitam æternam poffidebit*. Ad difcipulos autem: *Vos*, inquit, *qui reliquiftis omnia, & fecutifti me, fedebitis fuper fedes duodecim judicantes duodecim tribus Ifrael*. Hæc & hujufmodi præcepta folis fpecialiter congruunt monachis: & quanto fingularia, tanto & præcipua. Dicit etiam

ANNO CHRISTI 816.

ANNO CHRISTI | Omnis qui venit ad me, & non odit patrem fuum, & matrem, & uxorem & filios, & fratres, & forores, adhuc autem & animam fuam, non potest meus esse discipulus. & iterum: Qui amat filium aut filiam fuper me, non eft me dignus. & : Qui non accipit crucem fuam, & fequitur me, non eft me dignus. & iterum: Qui non renunciaverit omnibus quæ poffidet, non potest mi eft difcipulus. & iterum: Omnia quæcumque vultis ut faciant vobis homines, & vos facite illis. & iterum: Attendite ne juftitiam veftram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis: aliogui mercedem non habebitis apud patrem veftrum. Item: Thefaurizate vobis thefauros in cælo, ubi nec erugo nec tinea demolitur, & ubi effractores non effodiunt nec furantur corda veftra in crapula & ebrietate, & curis hujus vitæ. Item: Dico autem vobis: Nolite veftrum esse discipulus. Item: Si quis in Chriflo manens, ibid. 6. cite hic qui vos odernnt, & orate pro perfequentibus & calumniantibus vos. Item: Omnis qui irafcitur fratri fuo reus erit judicio. Qui autem dixerit racha, reus erit concilio. Qui dixerit fatue, reus erit gehenna ignis. Item: Nolite jurare, neque per cælum, neque per terram. Sit autem fermo veftrer, eft eft, non non. Item: Omne verbum otiofum quod locuti fuerint homines, reddent de eo rationem in die judicii. Item: Si quis te percuferit in dextera maxilla, præbe illi & alteram. Item: Eftote mifericordes, ficut & pater veftrer misericors eft. Item: Si peccaverit in te frater tuus, dimitte ei ftepties? & non fclum ftepties, fed ufque ftepties septies. Item: Si non remiferitis hominibus de cordibus veftris, nec pater veftrer celeftis dimittet vobis peccata veftra. Item: Quærite primum regnum Dei & juftitiam ejus: & hæc omnia adjicientur vobis. Et cuidam divifti: Si, inquit, vis ad vitam ingredi, fervamandata, id eft, non homicidium facies, non adulterabis, non furtum facies, non falfum teftimonium dices, non concupifces rem proximi tui, honora patrem tuum & matrem tuam, & diliges proximum tuum ficut teipfum. Et cum legis doctori, fe interroganti, Quod eftet mandatum magnum in lege, ait: Diliges Dominum Deum tuum ex tota corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua: hoc eft maximum & primum mandatum. Secundum autem fimile eft huic, Diliges proximum tuum ficut teipfum. In his duobus mandatis tota lex pendet & prophetæ. Paulus quoque apoftolus dicit: Qui diligit proximum, legem implevit. Nam, Non adulterabis, non occides, non furaberis, non falfum teftimonium dices, non concupifces rem proximi tui, & fi quod eft aliud mandatum, in hoc verbo inftauratur, Diliges proximum tuum ficut teipfum. Item idem: Patientes effote ad omnes, videte ne quis malum pro malo alicui reddat, fed femper quod bonum eft feftamini invicem & omnes. Hæc enim eft voluntas Dei. Omnia autem probate, quod bonum eft, tenete, ab omni fpecie mala abftinete vos. Item idem: Manifeftæ omnibus veftra, quæ funt fuper terram: fornicationem, immunditiam, libidinem, concupifcentiam malam, & avaritiam. Item idem: Non autem decet fanctos evarum, indigna tionem, abftinam, blafphemiam, & turpi fermo de ore veftro non procedat. Item idem: Induite vos ficut electi misericordia, benignitatem, humilitatem, mansuetudinem, patientiam, fupportantes invicem. Item idem: Nolite mentiri invicem. Item idem: Sicut-cumque fervisiis cum Chriflo, qua fuerfum funt quærite. Item idem: Eftote invicem benigni, mifericordes, donantes invicem, ficut & Deus in Chriflo donavit vobis. Item idem: Omnis amaritudo, & ira, & indignatio, & clamor, & blafphemia tollatur a vobis, cum omni malitia. Item idem: Fornicatio, & omnis immunditia, aut avaritia, nec nominetur in vobis, ficut decet fanctos, aut turpitudo, aut ftultiloquium, aut fcurrilitas. Item idem: Ab noftris quia vere. Gen. 6. iniqui reputam Dei non poffidebunt? Nolite errare, Deus non irridetur: quia neque fornicarii, neque idolatres fervientes, neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores, neque fures, neque avari, neque ebriofi, neque maledici, neque rapaces regnum Dei poffidebunt. Item idem: Omnis fornicator, aut fpuf. 5. immundus, aut avarus, non habet hereditatem in regno Chriffi & Dei. Item idem: Imitatores mei eftote, Phil. 3. ficut & ego Chriffi. Item idem: Nemo fe decipiat, Phil. 11. quimini cum omnibus, & fanctimonium, fine qua nemo videbit dominum. Item idem ad Timotheum: Di- 2. Tim. 1. fcedat, inquit, omnis ab iniquitate, qui nominat nomen Domini. Item idem apoftolus Joannes ait: 1. Joan. 2. Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo funt: quia fi quis diligit mundum, non eft caritas Patris in eo. Item idem: Hæc fcribo tibi in Chriflo manens, ibid. 6. debet ficut ille ambulavit & ipfe ambulare. Item ipfe: Omnis qui odit fratrem fuum, homicida eft. 3. Joan. 1. omnis homicida non habet vitam æternam in fe manentem. Jacobus autem apoftolus ait: Quicumque Jac. 4. voluerit amicus effe fæculi hujus, inimicus Dei efficietur. Multa quidem & innumera legalia, prophetica, & euangelica, atque apoftolica poterant proferri documenta, quibus fatisgabilitatur atque inexcufabiliter devotio famulari debet Chriftian: fed propter eos quos fopra memoravimus, hæc pretera breviter enumerare fufficiunt, qui infipienter errafferunt, folos monachos artam fectari debere vitam, cum utique Dominus artam & angufham viam dicat effe quæ ducit ad vitam, & nemo nifi per eam in vitam ingredi poffit æternam. Non folum igitur monachis & clericis, verumetiam omnibus qui Chriftiano cenfentur vocabulo, per hanc artam & angufham ingreffum inveniri eft vitam. Quid ergo artius, quam id quod præcipitur. *Diligite inimicos veftros*: & , *nolite refiftere malo*: & , *qui irafcitur fratri fuo, reus erit judicio*: & , *qui viderit mulierem ad concupifcendum eam, is jam mœchatus eft eam in corde fuo*, & cetera talia? Hæc quippe arta funt, fed falubertima: & quanto arctiora, tanto pofterius ad requiem ducunt. Oportet itaque omnes qui juxta Apoftolum in Chriflo baptizati fumus, Chri- Rom. 6. ftumque induimus, in novitate vitæ ambulare, femperque ante oculos ponere pactum, quod cum Deo in baptifmate fecimus, ubi abrenuntiamus fatanæ, & omnibus pompis ejus, & omnibus operibus ejus. Quod pactum tunc irritum fit, cum in hide quis permanedo, vitifi, aut a fide exorbitando, dolorum cultellum, aut baptifmum erroribus impiis catur. Quia ergo (ficut fcripturn eft) corpus, quod dep. 9. corrumpitur, aggravat animam, & deprimit terrena inhabitatio fenfum multa cogitantem, & fagittas humana poft baptifmi gratiam peccatorum fordidatur illecibrofis, eademque peccata baptifmatis iteratione nequaquam delert poffunt: neceffe eftum quotidie in lachrymis, & cleemofynarum largitionibus, & ceteris bonorum operum excitationibus, quamcelerime deleri procurentes. Et quia unus eft pater noffer, & magiffer & dominus, una fides, unum baptifma, una matter ecclefia, inftanter & vigilanter ab omnibus certandum eft, quanquam diverforum donorum modis currater, qualiter una ad fanctam & fupernam Jerufalem matrem noftram tendamus, quo fine fine cum domino vivere mereamur. Illud quoque fcelenda, quia quanto quifque fe in præfenti fæculo pro Chriffi amore abjectiorem fecerit, tanto magis in futuro fecliorem remunerationem percipiet.

CXV.

Quia evidenti auctoritate liquet, canonicum ftatum, inftitutionem ceteris præfatæ inftitutionibus, de exceptis

Quod canonicus ordo ceteris præferendus.

bent, neceſſe eſt, qui hujus profeſſionis ſuſcipiat nomine, procreare, qualiter in ſemetipſo eandem inſtituionem vita & moribus exprimat potius, quam dehoneſtet. Quoniam qui tantæ auctoritatis inſtitutione polleunt, & ſe alijs imitabiles præbere debent, rerendum eſt, ne ſi (quod abſit) a propoſito exorbitaverint, regno Dei indigni fiant. Quamquam enim canonicis, quia in ſacris canonibus illis probitorum non legitur, liceat linum induere, caminos veſtri, & hoc & alia, quæ propriæ res & eccleſiæ cum humilitate & juſtitia habere, quod monachis, qui ſecundum regularem inſtitutionem attentiorem ducum vitam, non exhibitum eſt: non tamen in cavendis vitiis & amplectendis virtutibus, coram a monachorum diſtare debet vita. Monachi namque, qui evangelicum præceptum ſequentes, diſtractis atque remotis patrimoniis, ſua Chriſto dedere, merito de facultatibus eccleſiæ ſubſidium accipient temporale: ut quia toto mentis deſiderio cæleſtia appetunt, ſic in hac peregrinatione vix ſompitibus indigentia fulcientur, quatenus ad ea quæ contemplerunt, minime redire qualibet neceſſitatis cauſſa compellantur. Et quia nihil ſibi proprium reliquerunt, manifeſtum eſt, illos cupiditatibus eccleſiæ ſumptibus quam canonicos, qui ſuis & eccleſiæ licite utuntur rebus, indigere. *Unuſquiſque enim*, ut ait Apoſtolus, *propriam donum habet a Deo.*

CXVI.

Qui dicuntur eccleſiæ. Res eccleſiæ, ſicut a ſanctis patribus traditur, & in ſuperioribus capitulis continetur, vota ſunt fidelium, pietia peccatorum, & patrimonia pauperum. Fideles namque fidei ardore & Chriſti amore ſuccenſi ob animarum ſuarum remedium & cæleſtis patriæ deſiderium, ſuis proprijs hæreditatibus ſuam locupletem fecerunt eccleſiam, ut his & miſeris Chriſti ſalerentur, & eccleſiæ exornarentur; pauperes recrearentur, & captivi pro temporum opportunitate redimerentur. Quæ videlicet rigiſlanti ac ſolleti cura providendum eſt his qui ejus facultates adminiſtrant, ne eas in ſuos ſolummodo uſus convertant, ſed magis juxta poſſibilitatem rerum, Chriſto famulantibus, & pauperum eorum in quibus Chriſtus paſcitur & veſtitur, curam gerere penitus non negligant. Sed & ſententia beati Hieronymi, non ſolum præſatis, ſed etiam cæteris, qui eſſe volunt eccleſiæ, vigilanter perpendenda eſt, qui ita in commentario Matthei evangeliſtæ ait: Omnes igitur qui ſtipendijs templi, de his quæ conferuntur ad uſus eccleſiæ, adnutriuntur in alijs rebus, quibus eam expleant voluntatem, ſimiles ſunt ſerbarum & facerdotum redimentium mendacium & falſi teſtis ſanguinem. Ergo res eccleſiæ pauperibus & miniſtris Chriſti ſtipendiariæ debentur intelligi. Unde totis uſibus præſatis fatagendum eſt ut ſanctorum patrum dictis & exemplis, obſequentes, de rebus ſibi commiſſis (ut præmiſſum eſt) & ſubditos gubernent, & pauperes foveant, cunctisque utilitatibus ac neceſſitatibus eccleſiæ ſibi delitas adminiſtrando conſulant, quatenus de fidei adminiſtratione ab ipſis ratio non miſtieri elle poſcuntur, inculpabiliter remunerari mereantur.

CXVII.

Quod diſcipulos ſuos ſanctarum ſcripturarum, leſtionibus aſſidue minuant, ne lupus invibilis aditum inveniat, quo ovile Domini ingredi & aliquam ovium ſurripere valeat. Et quamquam ab his hoc inſtantiſſime ſpiritualiter ſteri oporteat; neceſſe eſt tamen, ut clanſtra in quibus cleto ibi commiſſa canonice juvenum eſt, firmis undique circumdet munitionibus, ut nulli omino introrſus aut exeundi, nili per portam, pateat aditus. Sint etiam introitus dormitoria, refectoria, cellaria, & cæteræ habitationes, ubiſus fratrum in una ſocietate viventium neceſſaria. Qui vero hæc quæ præmiſſa ſunt, juxta quod poſſibilitas ſuppetit, agere renuerit, impar minuſque idoneus ad cetera eccleſiaſtica officia peragenda habendus eſt. Et quamquam divina ultione ſit dignus, ſynodali tamen eſt ſententia feriendus.

CXVIII.

Cavendum ſummopere prepoſitis eccleſiarum eſt, ut in eccleſiis ſibi traditis non plures admittant clericos, quam ratio ſinit, & facultas eccleſiæ ſuppetit: ne ſi indiſcrete & extraordinarie plures aggregaverint, nec ipſos gubernare, nec cæteris eccleſiæ neceſſitatibus, ut oportet, valeant adminiculari. Sunt namque nonnulli vanam gloriam ab hominibus captantes, qui numerolum clericorum congregationem habere, cui nec animæ, nec corporis curam ſolerte exhibere. Et tunc qui valiter aggregati, dum a prælatis ſtipendia neceſſaria non accipiunt, neque canonicem ſervant ordinem, nec divina officia inſtituta, cauſſa ſuæ cieriæ temque cæterorum relinquentes, efficiuntur vagi & falcivi, gulæ & ebrietati & cæteris ſuis voluptatibus dediti. quidquid ſibi libitum eſt, illicitum faciunt. Proinde prepoſitis ſollerter prædictum eſt, ut in hoc negotio modum diſcretionis teneant. ſcilicet ut nec plusquam oportet, & poſſibilitas eccleſiæ patitur, in congregationem admittant: nec eos, quos rationabiliter gubernare poſſunt, cauſſa avaritiæ abjiciant.

CXIX.

Sunt nonnulli, qui tantum ex familia eccleſiæ ſua clericos in ſibi commiſſis congregant eccleſiis: & hoc ideo facere videntur, ut ſi quando eis aliquid incommodum fecerint, quo ſtipendia ſuppor una ſubtrahere poſſint, quemadmodum canones objicere præſumant; timentes ſcilicet, ne aut ſeveriſſimis verberibus efficiantur, aut humanæ ſervituti denuo crudeliter addicantur. Hoc autem non ideo dicitur, ut ex familia eccleſiæ probabilis vitæ in congregatione non ſint admittendi, præſertim cum apud Deum non ſit perſonarum acceptio: ſed ut ſtipendia, quæ propter quorumlibet occaſionem, nullus præſumptor, ſeculis nobilibus, vilis tantum ſu lua congregatione admittant perſonas.

CXX.

Qui ſanctorum patrum ſapta notatæ ſententia docent, clericos non divitiarum ſectatores eſſe, nec res eccleſiarum inoffenſe acciepere debere: non ab re putavimus, nonnulla capitula libri Proſperi ad medium, & exempli cauſſa deducere, in quibus ita legitur: *Qui eccleſiæ ſervunt, & quibus apus non habent, aut libenter accipiunt, aut exigunt, ſi minis canaliter ſapiunt.* Item ibi: *Satis quippe indignum eſt, & fidelis & operoſa devotio eleemoſynam propter ſtipendium lucidare præmia ſempiterna vendentur.* Item ibi: *Si propter hoc non vult ſua quiſque relinquere, ut habeat unde vivat: ut quid accipit, unde rationem reddat? ut quid peccatis alienis ſua mutilatione ſe ligatis?* Et cæteris in ſanctorum patrum dictis diligenter animadverſis, ſtudeant neceſſe eſt clerici in accipiendis eccleſiaſticis ſumptibus ſuum evitare periculum. Proinde qui & ſuas & eccleſiæ habent facultates, & utilitatem eccleſiæ, aut interius, aut exterius conferunt; accipiant in congregatione cibum & potum, & partes elemoſynarum, & his contenti ſint, ne plus accipientes, pauperes gravare videantur: perpendentes ſententiam Proſperi, qua dicitur: *Qui ſua poſſident, & Dan. 6. Ecclus. 31. Act. 4. Ecclus. 31. Matth. 10. Matth. 11. Matth. 11. Matth. 11

LIBER I.

nicis dandum esse censuimus, & hoc ideo, quia A cum hujusmodi mensium diversissimæ & inæquales soleant haberi, publicum tamen pondus provinciis, civitatibus, metallisque indictum, nihil diversitatis aut inæqualitatis pati debet, quatenus ficut idem pondus æquum permanet, ita etiam eadem mensura æque illis tribuatur. Noverint tamen generaliter omnes, libram non amplius quam duodecim uncias conflare debere.

CXXIII.

Quod a portitoribus quidlibet injuste exigatur, &c.

Solerter prælatis incumbendum est, ut eos qui- Matth. 7. bus præsunt, verbis & exemplis ad bene viven- dum informent: fiscoque corde tenendum, ne eos quasi proprios, sed ut domini sui gregem transitorie mercimoniis juste illud agant, Petro dicitur: *Si diligis me, pasce oves meas*. Meas, inquit, non tuas. Et hoc ideo dicimus, quia sunt nonnulli, qui oves Christi, non amore Christi, sed fine vel gloriæ, vel dominationis, vel quæstus gratia pascunt: Sed & hoc vigilanter perpendere debent, quod eadem pastio gregis dominici, non uniformi, sed multimoda est follicitudine gerenda: fcilicet quia & terrena fabricanda diligenter illis præbere, & exempla virtutis simul cum verbo prædicationis debent follicite impendere. Quapropter fiadeas unaquisque pastorum, ut ex familiæ Christi annonam spiritalem, cæmalemque fideliter subministret, ut effici mereatur evangelicus servus, de quo dicitur: *Fidelis servus & prudens, quem constituit dominus super familiam suam, ut det illis in tempore tritici mensuram*. Ergo ficut subditis necessaria corporis tribuunt, ita nihilominus hoderne debent, ut iidem religiosissime ordinem canonicum fervent, & prælatis fuis ac magistris hotorem debitum humiliter impendant. Ut B autem canonici divinum officium devotissime exspleant: intus, foriique non solum habitu & actu, sed etiam ipso incessu irreprehensibiles existant. Ut non otio vacent, non vaniloquiis inserviant, non detractionibus, & ceteris vitiorum illecebris incumbant: sed pura & sana oratioui, aut lectioni, aut quibuslibet ecclesiæ, aut certe proprius utilitatibus vacent; aut etiam doctrinis facris, & diversarum artium studiis ad utilitatem discipulorum, ita videlicet, ut nullus in congregatione inutilis, aut otiosus existens, stipendia ecclesiæ inofficio- C se accipiat. Ut quotidie ad collationem veniant, ubi & hanc institutionem, & aliarum scripturarum fanctarum lectiones pelegant, & pro admissis fe veniam postulent, & sententiam pro qualitate admiffi fuscipiant: ubi etiam de communi profectu & utilitate ecclesiæ pertractent. Ut omnes in dormitorio, nisi quem infirmitas aut senectus id facere prohibuerit, dormiant. In refectorio quoque una pchcianter: nisi forte quem necessitas abefle compulerit, & hoc non sine licentia majoris fiat. Illis quoque comedentibus & filentium religiose tenentibus, continuatim legatur lectio, & ab his intentissime audiatur, ut vicissim in refectorio, & ceteris communibus necessitatibus, fibi fatisfactis officio ferviant. Ut nullus foras, nisi per literarium egrediatur, egressus quoque, nullum de fe detractioni locum det, fed magis imitabilem fe exactis exhibeat. Hanc igitur germinam pabulum prælati fibi commiffis ovibus impendere inflanter ponerunt, utpote pro animabus eorum domino rationem reddituri: quatenus videlicet eas pastori omnium Christo, fummo pontifici, fecum in tremendi examinis die illæsas inveniantes, non cum reprobis & divina ultione feriendis damnentur, fed potius cum electis paradifum perpetua felicitate a domino remunerentur.

CXXIV.

Quæ sit dominicæ orationis explanatio.

Quærere potius Dcum cultum cordis quam corporis, evidentibus fcripturæ fanctæ patet indiciis. Proinde canonicis tenis veribus elaborandum eft, ut & indumenta virtutum habeant interius, & per immoderatum cultum caveant debonestare religionis dignitatem exterius. Quatenus etiam a superfluo & immoderato cultu vestimentorum fic compefcere debeant, multis fanctorum patrum documentis perdoceri potest. Dicit enim beatus Hieronymus in epiftola ad Eustochium: Sunt quidam rati ordinis quibus omnis cura eft de veftibus, fi bene oleant, fi pes laxa pelle non folleat. crines calamistri veftigio rotantur, digitum de annulis radiant, & de plantas bundulis via fpargat, vix imprimunt fumma veftigia: tales, inquit, cum videris, fponfos magis æftimato, quam clericos. Et beatus Gregorius: Nemo, ait, quis, æftimet in his aut aqua in ftudio purificatur veftium peccatum deefle: qua fi hoc culpa non eft, nullo modo Joannem dominus de veftimenti fui afperitate laudaffet. Si cultus veftium culpa non eft, nequaquam Paulus apoftolus per epiftolam femisatas a pretiolarum veftium appetitu compefceret, dicens: *Non in veste pretiosa*. Penitan- 1. Tim. 2. dum nobis fummopere eft, ne veftimenta non fint culpa fit, hoc etiam vitos appetere, a quo curavit paftor ecclefiæ & feminas prohibere. Quapropter oportet canonicos fanctarum fcripturarum auctoritati parere: fanctiffimumque eum diligenter vigilanter perpendere, ut humilitate, quam corde geftant, actu, habitu, incefu, ipfa etiam equitatione, religioffime & omniftrenue, phlegue velint fancta converfatione, eximiisque moribus, quam ornatu veftium fulgere. Si enim more contugatorum in fe ordinandis, nitore veftium, faletis equorum exercitio fublimare animantia rebus abuti fuerint, feliciter ut fe fimilibus uti debere contendant, in quo eorum conversatio a laicorum differe videbitur? Decet porro, ut eorum habitus veftium cultus, quos conversatio caret, & nihil novitatis, nihil fuperfluitatis redoleat, nihilque reprehenfionis, aut detractionis habeat. Ne enim fpecifiter præfumi debet ab aliquo, quod non generaliter teneatur ab omnibus, id eft, nec plus juffo cultior veftis, nec infolita atque deformis: quia in utroque illorum, aut elationis, aut certe fimulationis fuspicio facere. Inter utrumque enim virtus diferetionis moderatiffime tenenda eft. Quæ plenifime in vita beati Augustini, in Cap. 22. laudem illius pofita, ita legitur. Veftis ejus & lectorum, vel lectualia, ex moderato & competenti habitu erant, nec nitida nimium, nec abjecta plurimum: quia his plerique vel jactare fele infolenter homines folent, vel abjicere, ut exercitio non quo que Sui Chriffi, fed quæ fua funt, quærentes, Ac ille, ut dixi, medium tenebat, neque ad dexteram, neque ad finiftram declinans.

CXXV.

Reprehenfibilem, & ecclefiaftica emendatione dignum apud plerofque canonicos inveniffe compertimus ufum, eo quod contra morem ecclefiaftitum, cucullas, quibus fcilis monachis detentum eft, indutam: cum utique illorum habitum penitus ufurpare non debeant, a quorum propofito quodam modo diftant: quia fenat indecens eft, ut arma militaria more laicorum geftent, ita nimirum inhonefium & valde indecorum eft, ut alterius propofiti indumenta fibi imponant. Habitus namque fingulorum ordinum ideirco in ecclefia ab invicem difcreti funt, ut his vifis, cujus propofiti fit geftans, vel in qua profeffione domino militet, liquido cognofcatur.

Nam

ANNO CHRISTI 816. Deut. 22.

Nam & domini lege vir muliebrem, & mulier virilem proibiebatur indutes veftem, a fcilicet ut uterque lexus fibi convenienti veftis indutus incedat. Sicut enim turpe eft, virum veftem muliebrem, & mulierem veftem virilem indutem: ita valde indecorum eft, canonicum veftem monafticam indutre, nifi tamen cum veftæ etiam propofitum volueris affumere. Et quia hujufcemodi vitia nec fanctorum approbantur, fed potius ab his qui fanum fapiunt, merito reprehenduntur & repudiatur, oportet ut abhinc, ne fiat penitus, inhibitum fit.

Exemplum ex libro ad Eustochium beati Hieron. Tom. 4.

Quo modo canonici horas canonicas celebrare debeant: ut religiosi & religiosæ obedientiæ exercitium agnoscant.

CXXVI.

Horam tertiam, fextam, & nonam, Daniel & tres pueri fupplicationibus devoverunt. fcilicet ab ea ætate in tempus captivitatis fuæ hore porrectæ, Trinitatis nobis reverentiam declaraverunt: pariterque a tertia & fexta, ufque in de ad nonam, per lucis interyalla latis dimenfionibus terminata, Trinitas ter in die rogata colereturr. Illud etiam occurrit ad probationem venerabilis Trinitatis, quod Spiritus fanctus hora tertia, hoc eft, in prima loco & nomine Trinitatis defcendit ad terras, impleturus gratiam quam Chriftus promifit. Nam & fexta hora Chriftus paffus, in nonam paftibuli cruciamenta porrexit. Tali enim fanctarum legitimis ad precem nonnoribus per ternas horas Trinitatis perfectio, aut laudatur celebritatibus, aut precibus impetratur. Licet & fi computetur diurna celebritas, per quaternarium ufque in vefperti num officium, hoc eft quater tertis fignificatur, quia mundus quadrifario divifus, in Trinitate falvatus. Si quidem & in nocte ftationes vigiliæ militaris in quatuor partes diviſæ, ternis horarum fpatiis fecernuntur, ut & in ipfis nocturnis mundialibus officiis Trinitatis myfterium fervetur.

CXXVII.

Vefperrinum diurni finis officium, & alterne luris occafus eft. cujus ex veteri teftamento folemnia eft celebratio. Denique hoc tempore veterum facrificia offerri, adoleique altario aromata & tura mos erat. Teftis eft hymnidicus ille, cegio ac facerdotes perfectus officio, dicens: *Dirigatur oratio mea ficut incenfum in confpectu tuo, elevatio manuum mearum facrificium vefpertinum*. In novo quoque teftamento eo tempore dominus & falvator inter, cenandum accepto pofcolis, myfterium fui corporis & fanguinis inftitio tradidit, ut tempus ipfum facrificii, vefperum ofenderet fæculi. Proinde in honore ac memoria tantorum facramentorum, his temporibus adeffe non decet Dei confpectibus, & perfonam in ejus cultibus, orationum noftrarum illi facrificium offerentes, quæ fe ejus laudibus pariter exultantes. Vefperum autem nominarum a fidere quod vefper vocatur, & decidente fole exoritur. De quo prophera dicit: *Et refperum fuper filios hominum prodire facit*.

Vefperrinale.

Hilar. in Matth. 26.

Exod. 15. Pfal. 140.

Joh. 18.

Hilar. 11.

Pfal. 131.

CXXVIII.

De completis autem celebrandi, id etiam in patrum inventum exemplis. David prophera dicente: *Si afcendero in lectum ftrati mei, fi dedero fomnum oculis meis, & palpebris meis dormitationem, & requiem temporibus meis, donec inveniam locum domino, tabernaculum Deo Jacob*. Quis non ftupeat tantam in Dei amore animi devotionem, ut fomnum fibi, fine quo utique corpora humana deficiunt, penitus interdixerit, donec locum ac templum domino fabricandum in pectore fuo res & prophera reperiret? Quæ res nos debet fortiter admonere, ut fi ipfi locus dominii effe volumus, & tabernaculum ejus aut tem-

LIBER I. gotis & diceptationibus pene totum infatigabi- lister dedeunt dirm &, mox ut ecclesiam ad di- vinum officium peragendum intraverint, ita fa- tigati videntur, ut nec orationi vacare, nec ad psallendum flare queant: sed potius sedentes, non divinis, sed vanis solum inflare loquelis, ne fæcularia verba, & (quod dictu nefas est) turpia & obscena invicem proferunt. Oportet itaque ut ab his qui faciunt, & ab illis qui eos forte imitari volunt, sive excabalis sive fæcularibus refutur: quia secundum domini sententiam, domus ejus domus orationis vocanda est. Omnes igitur ab otiosis sermocinationibus audiendis pariter cali- gent & linguam, & in ecclesia cum timore & ve- neratione flantes, aut orent, aut cantent, aut le- gant, aut audiant. Verba vero turpia, & livida, ac fæcularia nec ipsi proferant, nec aliis proferre sinant. Quinimmo laudes Deo in commune perfol- vendes, pro suis popularumque, quorum obla- tionibus vivunt, delictis dominum exorent. De- bent quoque juxta apostolum, primo omnium ab his fieri obsecrationes, orationes, postulatio- nes, gratiarum actiones pro omnibus hominis- bus, pro regibus, & omnibus qui in sublimita- te sunt constituti, ut quietum & tranquillum vi- tam agamus in omni pietate & castitate. Hoc enim, inquit apostolus, bonum est & acceptum co- ram salvatore nostro Deo. Convenit autem, ne pro tempore fili in locis divino cultui manciparis con- cessa, otio torpeant: sed magis in perfolvendis divinis laudibus promptiores ac devotiores exi- stant: ut per hanc quietem bene operemur, ad eam quæ sine caret, perveire valeant. Qui vero has horas frequentare, & in his, ut dignum est, cælestis neglexerit officium perfolvere, digna in- vectione corripiatur, ut & ipse emendetur, & ce- teri timorem habeantes majus reformidandi negligen- tiam caveant. Sed quoniam aliud est ex toto omit- tere, aliud pigre occurrere; qui segnities aut tarde ad matutinum, aut aliud quodlibet divinum ob- sequium peragendum occurrerit, dignum, ut non cum aliis in choro, sed omnium ultimus, aut certe, ut erubescere incipiat, in loco hujusce- modi negligentibus a præsule constituto flet: fla- ris vero nullatenus remanere præsumat, ne otio & fabulis vacet, & a Dei laudibus penitus alie- D nus existat. Custodes præterea ecclesiæ harum horarum distinctiones bene norint, ut scilicet si- gna certis temporibus pulsent. Luminaria vero cum omni diligentia concinnanda provideant, fit- que eorum fluidi, ut nihil de fibi commissis re- bus ecclesiæ pereat.

CXXXII.

Quod con- tinentibus & viduis ecclesiæ divinum officium ad- gerium ab- sque ullo ex- cusationis velamine ce- lebrare de- beant.

Psallentium in ecclesia domino mens concorda- re debet cum voce, ut imperat illud apostoli: *Psallam spiritu & mente*. Quoniam quamvis absque dominum per potentiam divini- tatis noverimus effe, principue tamen cum, cum divino affiftimus officio, per gratiam nobis ex- dono adeffe. De qua re Beda venerabilis presby- ter, in expositione euangelii Lucæ ita dicit: Non fatet, angelos certo effectu invisibili adeffe præ- fentia, ut eos ab hoftis callidi defendant insidiis, vel majori cælestis defiderii gratia fuftollant, apo- ftolo attestante, qui ait: *Nonne omnes sunt ad- ministratorii spiritus, in ministerium missi propter eos, qui hereditatem capiunt salutis?* Maxime tamen angelici nobis spiritus adeffe credendi sunt, cum divinis peculiare manciparur obfe- quiis: ad eft, cum ecclesiam ingredi, vel lectio- nibus eis sacrum accommodamus, vel psalmo- die occupamur domus, vel orationi incumbimus, vel etiam mutuum charitatis celebramus. Unde

Num. 6.

Num. 7.

B

Ps. 100. 8.

Num. 12.

Quidam ab ingressu ecclesiæ continuum in exitu constituunt finem.

Num. 17.

C

Qui non corripiuntur.

Sic Can. 5.

D

Can. 6.

E

Hebr. 1.

ait Propheta: *In conspectu angelorum psallam tibi*. Nec dubitari licet, ubi corporis & sanguinis dominici geratur mysterium, fupernorum civium adeffe conventus. Unde ftudendum fofterer eft: ut cum ecclefiam vel ad divinæ laudis debita fol- venda, vel ad agenda miferarum folemnia intra- mus, femper angelicæ præfentiæ memores, cum timore & veneratione competenti, cælefte com- pellamus officium: ne fi (quod abfit) id negli- gentes, aut inhonefte, vel tepide experiremur, & ad perficiendum pigri adveneremur, in fenten- tiam qua dicitur, *Maledictus homo qui opus Dei fa- ciens negligenter*, miferabiliter labamur. Ergo folleriti indiftria nobis obfervandum eft, ne quid in ecclefia Dei ineptum, ne quid perverfum, ne quid indecens, aut cogitatione, aut verbis, aut actibus perpetremus, quatenus & confpectu an- gelorum efficiamur, & dominus ad nos ve- niens, non quod condemnet in nobis, fed po- tius quod remuneret, inveniat.

CXXXIII.

Tales ad legendum, cantandum, & pfallen- dum in ecclefia conftituantur, qui non fuperbe, fed humiliter debitas domino laudes perfolvant, & falvationis & falutis a doctore & doctore ad- mulceant, & minas doctos erudiant; pulfuque vellint in lectione vel cantu populi ædificationem, quam popularem vanifflmam adulationem. Qui vero hæc doctæ peragere nequeunt, eruditiores prius a magiftris: & inftructi, hæc admplere ftu- deant, ut audientes ædificent.

CXXXIV.

Quamquam contemporeos canonicarum inftl- tutionum epifcopali præcipue judicio pfectendi fint, qua prima (ut ait beatus Auguftinus) in ecclefia nulla major effe poteft, innondefi- dum tamen eft, qualem ceteri præfati, qui illis dignitate inferiores effe nofcuntur, in locis fibi commiffis, in quibus canonice vivitur, erga fub- jectos qualiter fe habeant, & ea quæ propriæ ad eorum propofitum pertinent, obfervare no- lentes, adhibere debeant correptionis modum. Sed quia omnis ætas, vel unius cujufque intelli- gentiæ capacitas, proprias debet habere memi- ras, & juxta modum culparum menfura extenden- da eft correptionum, & hæc omnia jure in præ- latorum pendent judicio, quo & difcretione temperanda funt: neceffe eft, ut iidem præfati cir- ca delinquentes medici peritiffimi imitentur fa- ctum: icilicet ut adhibita magnæ difcretionis cu- ra, quid aliqui corrigant, quidve correntur, ab- hibeant: hoc fummopere perpendentes ut juxta quantitatem vulnerum, exhibeant fomenta cu- rationum, quatenus nec alteri dent quod nocet; nec alteri laborabant quod juvat. Omnibus igitur his, quorum ætati delinquenti patendum non eft, fed potius juxta Salomonem, eorum latera, ne indurefcant, virgis affidue tundenda funt; qua- liter ergo ceteros delinquentes, juxta auctori- tatem divinam, & fanctorum patrum exempla traditionesque id fieri oporteat, ftrictim brevi- terque oftendamus. Si quis frater in congregatio- ne canonica conftituens, horas canonicas frequen- tare neglexerit, ecclefiamque non religiofe, fed pompatice vel incompofite intraverit, & opus Dei negligenter executus fuerit, & poftea domum venire diffulerit, obedientiam a magiftris fibi in- junctam agere recufaverit, in legendo vel can- tando, vel in ceteris ecclefiaftici difciplinis, justa vires ftudium non exhibuerit, ad menfam non ne- ceffitate, fed vitio tarde occurrerit, e claufftis fine licentia exierit, per licentiam vero egreffus, con- tra conftitutum fibi placitum moras fecerit, in platea

LIBER I.

platea ire, aut in biviis refidere tentaverit, in dormitorio aliquid inderens, aut inhoneftum, verbis, aut actibus perpetraverit, aliubi nifi in dormitorio cum ceteris ubique cauta inevitabili dormire præfumpferit, fratribus caritatis officio obedienter fervire neglexerit, difcordiam quam (dicente fcriptura) Dei anima deteftatur, inter fratres feminaverit, & huic inftitutioni contra- mar, aut fuperbus, feu murmurans, aut in aliquo contrarius extiterit, & cetera hujufcemodi agere inventus fuerit, hic primo fecundum Dei præceptum, non fuum femel, & fecundo & tertio, quinimmo crebrius admoneatur: & fi his admonitionibus non cefferet, publice objurgatione corripiatur. Quod fi his rentis fanare, ceteris fibi alimentis interdictis, pane tantum ufque ad dignam fatis- factionem utatur & aqua. Si vero nec fe corre- xerit, jejunetur a menfa, & a focietate fratrum in choro pfallentium removeatur, & feorfum, in lo- co hujufcemodi negligentibus a præfatis conftitu- tato, ftare cogatur, ut faltem rubore fequeftra- tionis emendetur. Dein fi his modis correptus in- corrigibilis exiterit, & ut a pernitiofis, quia jux- ta Salomonis vocem, ftultus verbis non corrigi- tur, congrua ei verberum adhibeatur caftigatio; quibus repute ftultus verberatur, quatenus fecun- dum beati Gregorii fententiam, qui jubenti ver- ba non audiunt, verberibus admoneantur, ut ad bona defideria penius trahant, quos præmia non invitant. Ceterum fi talis fuerit, quem aut ex- tat, aut qualitas perfonæ verberari non fiverit, publica objurgatione, & jejuniorum continua afflictione, & fequeftrationis rubore hujufmodi corripiatur, ufque dum digna pœnitentiæ fatis- factione renian confequatur. Si vero uterque, & qui flagellator, & quem flagellari ætas, aut qua- litas perfonæ prohibent, hujufmodi incorrigibiles ex- titerint: fit locus intra claufftra canonicorum, ficut multis in locis nofcitur effe, quo ad tempus re- trudantur, & fecundum modum culpæ caftigen- tur, ut juxta quantitatem fatanæ in interi- tum carnis, fpiritus falvus fit in die domini. Quod fi etiam tot faluberrimis admonitionibus & caftigationibus nec modum parentur, fiat pro eis ab omni congregatione communis oratio, ut a domino fanentur: Poftremo, fi prorfus inemen- dabiles & incorrigibiles apparuerint, ne per plu- res eorum dira lerpant contagia, neceffe eft, ut a ceterorum focietate, utpote oves morbidæ, fe- creti, ante præfentiam deducantur epifcopi, ut ab eo canonica auctoritate publice damnentur. Si vero quis in colligendo canonicum culpam cri- minalem admiferit, huic nulla eft danda dilatio, quin aut fponte pœnitentiam pro admiffo crimi- ne gerat, aut fi id agere refutaverit, coram epi- fcopo deducatur, ut ab eo publica multetur pœ- nitentia. Meminiffe enim oportet rectores, quia columba eft in divinis fcripturis ecclefia appella- ta, quæ non angulis lacerari, fed alis pie per- cutit. Unde etiam illis fummopere obfervandum eft, ut fuæ præmiffum eft, juxta modum culpa- rum, & perfonarum atque ætatum, omnino ip- fa temperata fit correptio, ut nec vitium delictæ inolefcat, nec correptio manfuetudinis modum excedat, ne ut ait beatus Maximus, aut folu- tior lenitas contemtrium præbeat peccanti, aut immoderata fevcritas a lapfu non revocet delin- quentem. Sed & hoc illis nihilo minus caven- dum eft, ne errata delinquentium alicujus rei li- vore feriant, fed potius, ut ait beatus Auguffi- nus, fint criminum perfecutores, & hominum liberatores. Oderint vitia, diligant homines. Oderint quod infinctu diaboli ingeftum eft, di-

LIBER I. tem, sient traditum est a sanctis patribus, & voce & arte præclarum, illustremque esse oportet, ita ut per obtectamenta dulcedinis, animos incitet audientium. Cantores itaque non propter donum sibi collatum se ceteris superbiendo præferant, sed humiliter socios exhibeant. Et providendum est illis, quando temperate, quandoque submisse divinum agatur officium: scilicet ut secundum numerum clericorum, & officii qualitatem, & temporis prolixitatem, cantum protendant, & voces moderentur ererorum. Sonum etiam vocalium litterarum bene atque ornate perflrepans. His vero, qui hujus arti minus capaces sunt, donec eruditantur, melius convenit ut sileant, quam cantare volendo quod nesciunt, alium voces diffonare compellant. Psalmi namque in lectionibus non cursim, & excelsis atque incitatis, seu intempertatis vocibus, sed plane ac dilucide, & cum compunctione cordis recitentur: ut & rectantium mens illorum dulcedine pascatur; & audientium aures illorum pronuntiatione demulceantur, quoniam quamvis cantilenæ sanus in aliis officiis excelsa clara sit vox, in recitandis tamen psalmis hujusmodi vitanda est vox. Conflatutum interea feuiores fratres, probabiliorisfeilicet vitæ, qui tempore flatuto vicissim cum canonicis fchola fint, ne hi qui discere debent, aut otio vacent, aut inanibus & superfluis vacuis fabulis inflent. Si vero cantores superbi existerint, & erraut, quam divinitus adjuti didicerint, aliis infimare renuerint, graviter ac severe judicentur, ut emendati atque correcti, talentum fibi a Deo collatum aliis erogare procurent. Hujusemodi autem correptionis modus erga eos, qui quatumlibet scripti disciplinis eruditi sint, & de talento fibi divinitus collato, magis fe aliis superbiendo præferre, quam id cum caritate infinuare gelliunt, a præfatis obnixe tenendus eft.

CXXXVIII.

Oportet ecclefiæ præfatos, ut de congregatione fibi commifla tales eligant boni teftimonii fratres, in quibus omnes regulares leges fecure poffint partiri. Quibus etiam talem conferant poteftatem, ut vice illorum fungentes, & inobedientes canonice cenfura corripere, & obedientes honorando ad meliora valeant provehere. Non enim conftituendi funt perfonafitter, aut eo ordine, quo in collegio fratrum admifli funt, fed fecundum vitæ meritum, & fpiritalium donorum prærogativam, qui & in congregatione affidui fint, & fratrum curam pervigili ftudio gerant: & ficut alios præcedunt magifterio, ita nimirum inno- 11. Tim. 4. centia vitæ informent exemplo, ut juxta apoftolum, exemplo fint ceteris in verbo, in converfatione, in caritate, in fide, in caftitate. Qui etiam, fi prioratus fui caufla intumefcere cœperint, & eram fratrum nibili penderint, fi crebro admoniti incorrigibiles exiterint, a miniflerio præpofitionis, aliique in loco illorum, qui id ftrenue peragere poffint, fubftituantur.

CXXXIX.

Quamvis omnes qui præfunt propofiti vitæ dicantur, alius tamen obtinuit, eos vocari propofitos, qui quamdam prioratus curam fub aliis præfatis gerunt. Hi tamen qui juxta hunc morem præpofiti vocantur, tales & tam ftrenui conftituendi funt, qui & vitæ probabilis fint, & ea quæ fibi injuncta funt, fideliter humiliterque compleant, & pro eo quod aliis præfati funt, nequaquam participandam cæteris inflituta; fed quantum plus implentur in fratrum curis, tanto magis ftudeant cæleftibus oblectamentis anonitia. Dec

A bent igitur cunctæ congregationi unitæ effe, & de miniflerio fibi commifio fideliter prodeffe. Ea vero quæ fratribus dare debent, cum cantate tempore opportuno incundanter præbeant, quatenus a domino de fideli adminiflratione gradum bonum acquirant. Erga hujufcemodi vero delinquentes, & obedientiam fibi commiffam non bene adminiflrantes, modus fuperius comprehenfus tenendus eft. ANNO CHRISTI 816.

CXL.

Debet procurare præfatus, ut fratribus cellararium, non minoforum, non fuperbum, non tardum, non prodigum, fed moribus honeftum, ac Deum timentem conflituat, qui & ftipendia fratribus fideliter ferret, & diligenti cura adminiflrando nullatenus murmurare conftiter. Cui etiam præfatum fratrum commiffum eft, ut illud ita vigilantiffima cura cuflodiat, ne miniftri illidem deputati, annonam fratrum aut furtim fubripiendo, aut alio quolibet modo negligenter vivendo diffipent. Hi vero famuli elegantes & defidiofiua ecclefiæ familia, & his officiis diligenter eruditantur, ut fcilicet & piftoria ante, & fidei puritate necceffaria fratrum oppofitis minime vexentur fuffragari. Eadem quoque forma de cocis fervanda eft. Inutiles denique atque inobedientes cellararii, fecundum fuperius comprehenfam fententiam judicentur.

CXLI.

Euangelicis atque apoftolicis inftruimur doctrinis, in colligendis hofpitibus ante omnia operam dare debere, ut merito de his dicatur a domino: *Hofpes fui, & colleqiftis me*, &c. Pro- Matth. 25. inde oportet, ut prælati eccleſiæ præcedentium patrum exempla fequentes, aliquod præparent receptaculum, ubi pauperes colligantur, & de rebus ecclefiæ tantum ibidem deputent, unde fumptus necceffarios intra poffibilitatem rerum habere valeant. Quod decimæ quas de ecclefiæ villis ibidem confcruntur. Sed & canonici, tam de frugibus, quam etiam de omnibus eleemofynarum oblationibus, in ufus pauperum decimas ibfemiffifque ad hoc opus ordinatis fecure poffint partiri. Quibus etiam talem conferant poteftatem, ut vice illorum fungentes, & inobedientes canonice cenfura corripere, & obedientes honorando ad meliora valeant provehere. Non enim conftituendi funt perfonafitter, aut eo ordine, quo in collegio fratrum admifli funt, fed fecundum vitæ meritum, & fpiritalium donorum prærogativam, qui & in congregatione affidui fint, & fratrum curam pervigili ftudio gerant: & ficut alios præcedunt magifterio, ita nimirum innocentia vitæ informent exemplo, ut juxta apoftolum, exemplo fint ceteris in verbo, in converfatione, in caritate, in fide, in caftitate. Qui etiam, fi prioratus fui caufla intumefcere cœperint, & eram fratrum nibili penderint, fi crebro admoniti incorrigibiles exiterint, a miniflerio præpofitionis, aliique in loco illorum, qui id ftrenue peragere poffint, fubftituantur.

CXLII.

Quamvis canonicis proprias licitem fit habere manfiones, debet tamen a prælato manfio inftitorum, & fenum intra claufira canonicorum fieri: ut qui fuum forte non habent, in eadem fanè aprifione poffit tolerare imbecillitatem, quatenus ibidem & fubdidis eccleſiaſticis quibus indigent & fratrum adminiculis mifericorditer fuffententur. Erga quos oportet ut ceteri fratres magnam exhibeant caritatem: fcilicet ut eis compettiendo fubveniant, & affiduis vifitationibus, & fcripturarum fanctarum conflolationibus, nec non & propriam rerum facultatibus, adminicula necceffaria præbeant, ut impleatur in eis illud euangelicum: *Infirmus fui & vifitaflis me.* Matth. 25.

CXLIII.

Eligatur neceffe eft præfatus, ex congregatione fibi commiffa fratre probabilis vitæ, cui officii fit portam canonicorum cum fumma obedientia & humilitate competenti tempore claudere ac referare, ut nulli per eam aut per fenefiram ejus licentiam aditus patet intrandi aut exeundi. Cui etiam obfervandum eft, ne eis quibus cordi eft plus otiis vacare, quam divinis fludiis incubare, foras evagandi locum præbeat, & eorum nugarum, quod nefas eft, particeps fiat. Debet præterea advenientes quofque cum caritate fufcipere, & priori advenium eorum fine mullatenus differo. Præfatus & doloritates cavearit: *ufuris* nequaquam inferviant, non jurent, ne forte perjurent. malum pro malo non reddant. Cum his & fi aliquid boni viderint, Deo, & malum cum viderint, fibi deputent. Difcordiam fugiant, & quos difcordantes invenerint, ad caritatis concordiam revocent, & juxta vocem Pfalmiflæ declinans a malo, & fac. Pfal. 33. bonum. Attendant & apoftolum prohibentem: *Non, inquit, in concubitibus & impudicitiis, non in contentione & æmulatione, fed indumini dominum Jefum Chriflum.* Animadvertant etiam, quod ab his vitiis ab apoftolo prohibitis, omnium vitiorum fegetes nafcantur, & quod horum morborum mater luperbia fit. Oportet etiam, ut animam corpufque fuum ab omni inquinamento cami & fpiritus cuflodiant, ut juxta apoftolum, in- 1. Theff. 5. teger fpiritus eorum & anima & corpus, ad fecunda in adventu domini noftri Jefu Chriflo feruetur. Sobrie, juffe, & pie vivant, fecularia negotia prorfus objiciant, quia juxta eumdem apoftolum, *Nemo militans Deo, implicat fe negotiis fæcularibus, ut ei placeat cui fe probavit.* Jejuntum ament, hofpites colligant, pauperes recreent, infirmos reficiant, infirmos vifitent, mœrtuos fepeliant, in tribulatione pafiis opem ferant, dolentes conflolentur. Amori Chriflianibil præponant, caritatem non derelinquant: parcem, fi fieri poffit, nifi refte coram hominibus habeant: diem judicii timeant, vitam æternam fpiritaliter concupifcant. Spem fuam Deo committant, propterpifcopo in omnibus fecundum canonicam inflitutionem obtemperent, magiflros fuos non temere reprehendant. Poftremo in doctrinis fpiritalibus operam dent. Lectionibus, pfalmis, hymnis, canticis, & ceterorum bonorum operum exercitiis jugiter incumbant. In dormitorio, nifi quem infirmitas detinuerit, omnes dormiant: in refectorio pariter refciantur, quotidie ad collationem veniant. mos ut fignum datum fuerit, ad eccleſiam omnes feftinato veniant, & horas canonicas non negligenter, fed cum omni religione pariter celebrent. Ecclefiam non pompatice, fed reverenter ingrediantur. In choro non cum baculis ftent, vanilquiis nequa-

ANNO CHRISTI 816.

CXLII.

Quamvis canonicis proprias licitem fit habere manfiones, debet tamen a prælato manfio inftitorum, & fenum intra claufira canonicorum fieri: ut qui fuum forte non habent, in eadem fanè aprifione poffit tolerare imbecillitatem, quatenus ibidem & fubdidis eccleſiaſticis quibus indigent & fratrum adminiculis mifericorditer fuffententur. Erga quos oportet ut ceteri fratres magnam exhibeant caritatem: fcilicet ut eis compettiendo fubveniant, & affiduis vifitationibus, & fcripturarum fanctarum conflolationibus, nec non & propriam rerum facultatibus, adminicula necceffaria præbeant, ut impleatur in eis illud euangelicum: *Infirmus fui & vifitaflis me.* Matth. 25.

CXLIII.

Eligatur neceffe eft præfatus, ex congregatione fibi commiffa fratre probabilis vitæ, cui officii fit portam canonicorum cum fumma obedientia & humilitate competenti tempore claudere ac referare, ut nulli per eam aut per fenefiram ejus licentiam aditus patet intrandi aut exeundi. Cui etiam obfervandum eft, ne eis quibus cordi eft plus otiis vacare, quam divinis fludiis incubare, foras evagandi locum præbeat, & eorum nugarum, quod nefas eft, particeps fiat. Debet præterea advenientes quofque cum caritate fufcipere, & priori advenium eorum fine mullatenus differo. Præfatus & doloritates cavearit: *ufuris* nequaquam inferviant, non jurent, ne forte perjurent. malum pro malo non reddant. Cum his & fi aliquid boni viderint, Deo, & malum cum viderint, fibi deputent. Difcordiam fugiant, & quos difcordantes invenerint, ad caritatis concordiam revocent, & juxta vocem Pfalmiflæ declinans a malo, & fac. Pfal. 33. bonum. Attendant & apoftolum prohibentem: *Non, inquit, in concubitibus & impudicitiis, non in contentione & æmulatione, fed indumini dominum Jefum Chriflum.* Animadvertant etiam, quod ab his vitiis ab apoftolo prohibitis, omnium vitiorum fegetes nafcantur, & quod horum morborum mater luperbia fit. Oportet etiam, ut animam corpufque fuum ab omni inquinamento cami & fpiritus cuflodiant, ut juxta apoftolum, in- 1. Theff. 5. teger fpiritus eorum & anima & corpus, ad fecunda in adventu domini noftri Jefu Chriflo feruetur. Sobrie, juffe, & pie vivant, fecularia negotia prorfus objiciant, quia juxta eumdem apoftolum, *Nemo militans Deo, implicat fe negotiis fæcularibus, ut ei placeat cui fe probavit.* Jejuntum ament, hofpites colligant, pauperes recreent, infirmos reficiant, infirmos vifitent, mœrtuos fepeliant, in tribulatione pafiis opem ferant, dolentes conflolentur. Amori Chriflianibil præponant, caritatem non derelinquant: parcem, fi fieri poffit, nifi refte coram hominibus habeant: diem judicii timeant, vitam æternam fpiritaliter concupifcant. Spem fuam Deo committant, propterpifcopo in omnibus fecundum canonicam inflitutionem obtemperent, magiflros fuos non temere reprehendant. Poftremo in doctrinis fpiritalibus operam dent. Lectionibus, pfalmis, hymnis, canticis, & ceterorum bonorum operum exercitiis jugiter incumbant. In dormitorio, nifi quem infirmitas detinuerit, omnes dormiant: in refectorio pariter refciantur, quotidie ad collationem veniant. mos ut fignum datum fuerit, ad eccleſiam omnes feftinato veniant, & horas canonicas non negligenter, fed cum omni religione pariter celebrent. Ecclefiam non pompatice, fed reverenter ingrediantur. In choro non cum baculis ftent, vanilquiis nequa-

LIBER I. A aut forte ab aliis ipfa plene intelligere enquiriat, unatur hac defloratiuncula, opotet calathco diverforum florum vernantium neclare referto, & difcant quid illis agendum, quidve vitandum fit. Legubibus interea inflituta, & canonicis falubertinis modeste præcepta, ut dominum Deum noftrum totis præcordiis diligamus, & proximum tanquam nofmetipfos, &c. Si igitur ab his quæ fideliter, his falutaribus præceptis totis nifibus eft favendom: quanto magis ab his, qui divinis cultibus mancipati funt, & aliis exemplo virtutum condimentum effe debent? Proinde oportet, ut primo omnium dominum Deum diligant ex toto corde, ex tota anima, tota virtute, & proximos tamquam feipfos: & roffe quia in his duobus præceptis tota lex pendet & prophetæ. Non accidant, neque fraudem oderint. quia (ut ait apoftolus) *qui fraterm i. Joan. 3. famm odit, homicida eft.* Non adulterent, non furtum faciant, non fcandalizent, non ebrietatem, non fallum teftimonium dicant, & quod fibi nolunt fieri, alteri ne faciant. Non fint fuperbia tumidi, non detractionibus aflueti, non ebricrati fervientes, non linguis vacantes, non inimicitiis turbidi, non quibuslibet aliis vitiis fubftrati, non vaniloqui, non invidi, non fomnolenti, non pigri, non murmuratores, non fufurrones, non vindicti, non multum edaces. Frandes & doloficates caveant: *ufuris* nequaquam inferviant. non jurent, ne forte perjurent. malum pro malo non reddant. Cum his & fi aliquid boni viderint, Deo, & malum cum viderint, fibi deputent. Difcordiam fugiant, & quos difcordantes invenerint, ad caritatis concordiam revocent, & juxta vocem Pfalmiflæ declinans a malo, & fac. Pfal. 33. bonum. Attendant & apoftolum prohibentem: *Non, inquit, in concubitibus & impudicitiis, non in contentione & æmulatione, fed indumini dominum Jefum Chriflum.* Animadvertant etiam, quod ab his vitiis ab apoftolo prohibitis, omnium vitiorum fegetes nafcantur, & quod horum morborum mater luperbia fit. Oportet etiam, ut animam corpufque fuum ab omni inquinamento cami & fpiritus cuflodiant, ut juxta apoftolum, in- 1. Theff. 5. teger fpiritus eorum & anima & corpus, ad fecunda in adventu domini noftri Jefu Chriflo feruetur. Sobrie, juffe, & pie vivant, fecularia negotia prorfus objiciant, quia juxta eumdem apoftolum, *Nemo militans Deo, implicat fe negotiis fæcularibus, ut ei placeat cui fe probavit.* Jejuntum ament, hofpites colligant, pauperes recreent, infirmos reficiant, infirmos vifitent, mœrtuos fepeliant, in tribulatione pafiis opem ferant, dolentes conflolentur. Amori Chriflianibil præponant, caritatem non derelinquant: parcem, fi fieri poffit, nifi refte coram hominibus habeant: diem judicii timeant, vitam æternam fpiritaliter concupifcant. Spem fuam Deo committant, propterpifcopo in omnibus fecundum canonicam inflitutionem obtemperent, magiflros fuos non temere reprehendant. Poftremo in doctrinis fpiritalibus operam dent. Lectionibus, pfalmis, hymnis, canticis, & ceterorum bonorum operum exercitiis jugiter incumbant. In dormitorio, nifi quem infirmitas detinuerit, omnes dormiant: in refectorio pariter refciantur, quotidie ad collationem veniant. mos ut fignum datum fuerit, ad eccleſiam omnes feftinato veniant, & horas canonicas non negligenter, fed cum omni religione pariter celebrent. Ecclefiam non pompatice, fed reverenter ingrediantur. In choro non cum baculis ftent, vanilquiis nequa-

LIBER II. quam iusſtant, ſed cum omni devotione & veneratione divinæ ſeruituti ſe paratos præbeant, ſcientes angelorum præſentiam ſemper illic adeſſe. E claudtis non niſi per licentiam egrediantur: egreſſi, irreprehenſibiliter vivant, ut ab hac qui foris ſunt, bonam teſtimonium habeant, & religionem ac propoſitum ſuum actibus illicitis nequaquam maculent, ſed potius omnes quibus ſe conjunxerint, ſole ſplendentes & bonorum operum exemplo condians. Connubia feminarum nullatenus appetant, non vanis oculis, aut petulanti tumidoque geſtu, ac diſſolutis rebus incedant: non ſpectaculis, non pompis faculatibus intenſint, non alea, non quibuſlibet venationibus ſerviant. Apoſtoli namque inſtituti documento, quo ait: *Non in noſte proficiſcimur, neque quam potuiſſe delectentur veſtibus.* Caveant ſummopere, ne extra claudtra moras faciant, niſi prout ſibi a priore conſtitutum fuerit, & opportunitas temporis diſtaverit. Intra claudtra poſiti, non otio vacent, ſed aut divinis officiis, aut propriis utilitatibus, aut certe magiſtrorum juſſionibus pareant: ne otio torpentes, ab apoſtolo audiant: *Qui non vult operari, nec manducet.* Seniores ſpiritaliter juniores diligant: juniores ſenioribus obſequium dignum exhibeant. Doctiores minus doctis nequaquam ſe præferant, ſed magis eos cum curitate adiſcerint: neque bi qui nobilitate generis, aut virtutum donis polleant, ceteris ſe tumide ſuperexaltant. Omnes in congregatione viciſim ſi- C bi caritatis officia ſerviant. quibus etiam in refectorio comedentibus, & religioſe ſilentium tenentibus, cunctantium legatur lectio. Delinquentes autem reſtitutionis pariter arguant & caſtigent, pueros & adoleſcentes negligentes verborum diſciplinis corripiant. Singuli juxta capitularem ſuam, diverſitatem ritum eruditantur diſciplinis, ut nullus in collegio canonico inutilis appareat, nec vota fidelium otioſus comedat. Tales quippe eſſe, immo & taliter conſervari decet canonicos, qui divinis officiis le manciparunt. Quapropter ſtudeant hæc breviter collecta ſedula meditatione perlegere, & memoriæ commendare, & divina adjuvante gratia, juxta vires adimplere; quo facilius & liberius D majora a ſanctis patribus edita exequi valeant. Vocatione ergo qua vocati ſunt, nec ad dexteram, nec ad ſiniſtram declinantes, ambulent: quatenus divinis juſſionibus obtemperantes, ad Chriſtum, in cujus ſorte eſſe noſcuntur, qui via, veritas, & vita eſt, eo opitulante, pervenire mereantur.

CONCILII AQUISGRANENSIS
Libri II.

Quæſtio de 3 inſtitutione ſanctimonialium.

HAnc conſtitutionem facer conventus anno incarnationis domni nocerri. indictione 10. anno ſquidem glorioſiſſimi Ledovici imperatoris terio, in Aquiſgrani palatio, eodem monente principe, ob ſanctarum ſanctimonialium canonice degentium ſalutem, divina inſpirante gratia, & ſanctorum patrum auctoritatibus, veſtes ex pratis vernantibus quoddam floſculos collecta & in unum congeſſit, atque communi voce communique conſenſu, ſanctimonialibus ſeternis ſubſervandamque perſcripſit.

1 Hujus libri Codex 863. mnc eſt in bibliotheca Colbert. olim in Thuana. *Herd.*

INDEX CAPITUM LIBRI II.

ANNO CHRISTI 817. Imp. 4. 5. Jun. 5.

I. *Excerptum ex epiſtola Hieronymi ad Euſtochium.*
II. *Epiſtola ad Demetriadem excerptum.*
III. *Item epiſtolæ ex epiſtola ad Furiam.*
IV. *Excerptum ex epiſtola Cypriani de habitu virginum.*
V. *Ex ſermone ſancti Cæſarii epiſcopi ſanctimonialibus directo.*
VI. *Sancti Athanaſii ad ſponſas Chriſti.*
VII. *Quales in monaſteriis puellaribus debeant eſſe abbatiſſæ.*
VIII. *De congregandis in monaſteriis ſanctimonialibus.*
IX. *Qualiter hi, qui monaſterium expetunt, de rebus propriis agendum ſit.*
X. *Qualiter in monaſterio ſanctimonialibus conſervandum ſit.*
XI. *Ut monaſteria puellarum undique muniantur, & neceſſaria habitationes interius præparentur.*
XII. *Ut ſanctimoniales in una ſocietate viventes æqualiter cibum & potum accipiant.*
XIII. *Qualiter ſanctimoniales ſtipendia accipere debeant neceſſaria.*
XIV. *Quod femina abbatiſſis ſanctimonialibus imponendenda ſit paſtor.*
XV. *De ad horas canonicas celebrandas incunctanter convenienti ſanctimoniales.*
XVI. *De infirmitate matrinali.*
XVII. *Ut completorium pariter ſanctimoniales celebrent.*
XVIII. *Quo modo correptionis ergo ſanctimoniales delinquentes adhibendas ſit.*
XIX. *De abbatiſſæ virorum frequentias vitent.*
XX. *Ut ſanctimoniales virorum careant frequentias.*
XXI. *Ut ſanctimoniales ergo famulas ſibi ſervientes peruſitem adhibeant cuſtodiam.*
XXII. *Ut erga puellas in monaſteriis erudiendas magna adhibeatur diligentia.*
XXIII. *Ut in monaſteriis puellarium domus propter anni & infirmas ſit.*
XXIV. *Qualis ſit præpoſita conſtituenda.*
XXV. *Qualis conſtituenda ſit cellararia.*
XXVI. *De portaria monaſterii conſtituenda.*
XXVII. *Ut non niſi ſtatuto tempore presbyteri eorumque miniſtri monaſteria puellarum ingrediantur.*
XXVIII. *Ut hoſpitale pauperum extra monaſterium ſit puellarum.*

CAPUT I.

Ubi ſita, & vide, & inclina aurem tuam, & obliviſcere populum tuum, & domum patris tui, & concupiſcet rex decorem tuum, in quadrageſimo quarto pſalmo Deus ad animam Excerptum ex epiſt. ad Eustochium. *loquitur humanam, ut ſecundum exemplum Abrahæ exiens de terra ſua, & de cognatione ſua, relinquat Chaldæos, qui quaſi dæmonia interpretantur, & habitet in regione viventium, quam alibi Prophetes inſpirat dicens: Credo videre bona pſal. 26. domini in terra viventium.* Verum non ſufficit tibi exire de patria tua, niſi & oblivi ſcaris populi & domus patris tui. ITEM IBI. Non expedit apprehenſo arato reſpicere poſt tergum; nec de agro reverti domum; nec poſt Chriſti tuum-

ANNO CHRISTI 817. Imp. 4. 5. Jun. 5.

cam ad tollendam aliud veſtimentum tecta deſcendere. Grande miraculum. Pater ſilium exhortatur, ne meretrici patris. *Fu de parte diabolo eſſis, & deſideria patris veſtri vultis facere*, dicitur ad Judæos, & alibi: *Qui facit peccatum, ex diabolo eſt.* Tali primum parente generati nigri ſumus, & poſt agnitionem nec dum culmine virtutis aſcenſo dicimus: *Nigra ſum, ſed formoſa, filiæ Jeruſalem.* Exivit de domo in- Cant. 1. carnationis ſuæ, oblitus ſum patris, renaſcor in Chriſto. Quid pro hoc mercedis accipio? Sequitur: *Et concupiſcet rex decorem tuum.* Hoc ergo illud magnum eſt ſacramentum. Propter hoc relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit uxori ſuæ, & erunt ambo, jam non, ut ibi, in una came, ſed in uno ſpiritu. Non eſt B ſponſus tuus arrogant, non ſuperbus. Quomodo ipſum dicit mitem? Statim ut volueris ſapientiam veri audire Salomonis, & ad eum veneris, confitebitur tibi cuncta quæ novit, & inducet te rex in cubiculum ſuum: & mirum in modum, colore mutato, ferno tibi ille conveniet: *Quæ eſt iſta quæ aſcendit dealbata?* ITEM IBI. Nolo tibi veniæ ſuperbiæ de propoſito, ſed timorem. Omnis pulchritudo intus, foro vitandus eſt. Studium eſt hæc vita mortalibus, hic contendimus, ut alibi coronemur. Nemo inter ſeperentes & ſcorpiones ſecurus ingreditur. *Et inebriare oſt.* 14. inquit dominus, *gladius meus in cœlo*: & tu pacem arbitraris in terra, quæ tribulos generat & ſpinas, quam ſerpens comedit? Non eſt nobis collu- C ctatio adverſus ſpiritum, ſed adverſus principatus, & poteſtates hujus mundi, & rectores tenebrarum harum, adverſus ſpiritalia nequitiæ in cœleſtibus. Magnis inimicorum circumdamur agminibus: hoſtium plena ſunt omnia. Caro fragilis, & cinis futura poſt modicum, pugnat ſola cum pluribus: cum autem fuerit diſtincta, & veneris principem mundi illius, & invenerit in ea nihil, tunc fecura audiet per Prophetam: *Non timebis a timore nocturno, & a ſagitta volante per diem, & a negotio perambulante in tenebris, ab incurſu & dæmonio meridiano. Cadent a latere tuo mille, & decem millia a dextris tuis, ad te autem non appropinquabunt.* Quod ſi tanta multitudo turbaverit & ad ſingula incitamenta viriorum ceperis æſtuare, & diverti tibi cogitatio tua, Quid faciunus? reſpondebit tibi Eliæus: *Noli timere, quoniam plures nobiſcum ſunt, quam illis.* SEQUITUR IN EADEM. Quamdiu hoc fragili corpuſculo detinemur: quamdiu habemus thefaurum iſtum in veſis fictilibus, & concupiſcit ſpiritus adverſus carnem, & caro adverſus ſpiritum, nulla eſt certa victoria. Adverſarius noſter diabolus, tamquam leo rugiens, aliquem devorare quærens circuit. Non quærit diabolus hominem inſidelem, non eos qui foris ſunt, & quorum cames nec Aſſyrius in olla ſuccendit; ſed de eccleſia Chriſti ſapere feſtinat. Nam ut ſe Salvator patrem mittere ſuper terram, fed gladium. ITEM POST PAUCA. Si poſt naditatem, jejunia, ſumem, carcerem, flagella, ſuppliciа, in ſemet reverſus Apoſtolus exclamat: *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius?* tu te putas ſecuram eſſe debere? Cave, quæſo, ne quando de te dicat Deus: *Virgo Iſrael cecidit, & non eſt qui ſuſcitet eam.* Audentur loquæ. Cum omnia poſſit Deus, ſuſcitare virginem non poteſt poſt ruinam. Valet quidem liberare de pœna, ſed non valt coronare corruptam. Timemus illum prophetiam, ne in nobis etiam compleatur: *Virgines bonæ deficient.* Obſerva quid dicat: *Virgines bonæ deficient*, quia ſunt & virgines malæ.

Qui videre, inquit, miſerum ad concupiſcendum eam, jam machetus eſt eam in corde ſuo. Perit ergo & mente virginitas. Illæ ſunt virgines malæ, virgines carne, non ſpiritu, virgines ſtultæ, quæ oleum non habentes excluduntur a ſponſo. Si autem & illæ, quæ virgines ſunt, ob allas tamen culpas virginitate corporea non ſalvantur, quid fiet illis, quæ proſtituerunt membra Chriſti, & mutaverunt templum ſanctæ Spiritus in lupanar? Illico audient: *Cadet, fede in terra, virgo ſilia Sir. 42. Babyloniis: ſede in terra, non eſt thronus filiæ Chaldæorum: non vocaberis ultra mollis & delicata.* Rectius fuerat ſubiiſſe conjugium, ambaſſalle per plana, quam ad altiora tendentem in profundum inferni cadere. ITEM POST PAUCA. Non ſolvatur facta peſtoralis, fed ſtatim ut libido tibi ceſſaverit ſentum, & blandum voluptatis incendium dulci rore mentis perfuderit, exungamus in vocem: Dominus auxiliator meus, non timebo quid faciat mihi caro. Et cum paululum interhomo inter viri atque virginis pectoris ſluctuet, dicito: Quare triſtis es anima mea, & quare conturbas me? Spera in Deo, quia confitebor illi, ſalutare vultus mei, & Deus meus. Nolo ſinas cogitationibus tuis irrepere: nihil te Babylonium, nihil conſuſionis adoleſcat. Dum parrus eſt boſtis, interfice: nequitia, ne xtanis crelcat, elidatur in femine. Adoleſcentia ſi fuerit in loquentem, *Pſal. 136.* *Iylonii miſera: beatus qui retribuet tibi retributionem tuam, quam retribuiſti nobis. Beatus qui tenebit, & allidet parvulos tuos ad petram.* Quia enim impoſſibile eſt in ſenſum humanum non occurrere natum medullarum calorem, ille laudatur, ille prædicatur beatus, qui ſtatim ut cœperit cogitare lordida, ſtatim interfici cogitatus, & allidi eos ad petram: petra autem erat Chriſtus. ITEM IBI. Si autem hæc ſuſtinent illi, qui exeſo corpore ſolis cogitationibus oppugnantur, quid patitur puella, quæ delicia fruitur? Nempe illud apoſtolus: *Vivens mortua eſt.* Si quid itaque in me poſ- 1. Tim. 5. eſt eſſe conſilii, ſi experto creditur; hoc primum nomen, hoc diſciplinæ eſt, ut ſponſa Chriſti vinum fugiat pro veneno. Hæc adverſus adoleſcentiam prima arma ſunt dimouum. Nec ſic avaritia quatit, ioſtat ſuperbia, deſectat ambitio. Facile aliis carnens vitiis, hic ſolus hoſtis includus eſt: quocumque pergimus, nobiſcum portamus inimicum. Vinum & adoleſcentia, duplex incendium voluptatis. Quid ardenti corpuſculo ſomenta, quibus miniſtramur? Audiat ad Timotheum: *Jam noli, inquit, aquam bibere, ſed vino 1. Timot. modico utere, propter ſtomachum, & quæ infirmitates tuas aſſiduas.* Vide quibus cauſſis vini potio concedatur: ut ex hoc ſtomachi dolor, & frequens medetatur infirmitas. Et ne nobis forſitan de ægrotationibus blandiremur, modicum præcepit eſſe tentandum, medici potius conſilio, quam apoſtoli. Alioquin idem apoſtolus alibi ſe diviſſe meminerat: *Et vinum in quo eſt luxuria: &* 1. Epiſt. 5. *Bonum eſt homini vinum non bibere, & carnem non manducare.* Nec vinum bibit, & inebrians eſt: rudi adhuc ſæculo, tunc primo plantata vinea, inebriatur vinum ſortitan neſciebat. Et ut intelligas ſcripturæ in omnibus ſentimentum (margarium quippe eſt ſermo Dei, & ex omni parte foraſi poteſt) poſt ebrietatem nodatio ſemorum ſubjecuta eſt, libido junctæ luxuriæ. prius enim vertice extenditur, & ſic cetera membra concitantur. Mandacavit enim populus, & bibit, & ſurre- Exod. 32. xerunt ludere. Loch amicus Dei in monte ſalvatus, & de tot millibus populi ſolus juſtus inventus, Genes. 19. inebriatur a filiabus ſuis. Et licet illæ putarent genus humanum defeciſſe, & hoc facerent liberorum

LIBER II. tum magni desiderio, quam libidinis; tamen scio. banc virum justum hoc nisi obtinuisse non esse fabulorum. Denique quid fecerit ignoravit. Et quamquam voluntas non sit in crimine, error in culpa est. *Item in Exodus. Improbabilia sunt de feripturis reponda divina, quæ gulam damnent, & fimplices cibos præbeant. Verum quia nunc non est propositum de jejuniis diputare, de universis ejus facti fuit testis & voluntatis. Sed hæc sufficiant pauca de pluribus. Alioquin ad exemplum horum potestis tibi ipsa colligere, quomodo & primas de paradiso homo, ventri magis obediens, quam Deo, in hanc lacrymarum dejectus est vallem: & ipsum dominum satanas fame tentaverit in deserto; & apostolus clamitet: *Esca ventri, & venter escis: Deus autem & hunc, & illas destruet. & de luxuriosis: *Quorum Deus venter est. Et etiam cælit supsuquisque quod diligit. Ex quo sollicite providendum est, ut quos fatoritas de paradiso expulit, reducat clerus. Quod si voluerit refpondere, te nobis stirpe generatum, semper in deliciis, semper in plumis, non posse a vino, & efculentioribus cibis abstinere, nec his legibus vivere distinctus: refpondebo, Vive ergo lege tua, quæ Dei non potest. Non quod Deus universitatis sit auctor & dominus, insectinorum nostrorum rogitu, & inanitate ventris, pulmonumque delectetur ardore: sed quod aliter pudicitia tuta esse non possit. Ebrio crura, & teftimonio ipsius immaculatior, & temperantior, sed quid de diabolo fuspicetur: *Virtus ejus in lumbis, & potestas in umbilico. Omnis igitur adversus vi- C tor diaboli virtus in lumbis est: omnis in umbilico contra fæminas fortitudo. Vis ferre ita esse ut dicimus? Antipe exempla. Samson leone fortior, & favo dulcior, & qui unus & modus mille perfecutus est armatos, in Dalila mollescit & vinolentus. Sequitur POST PAULA. Piget dicere quot quotidie virgines ruant, quantas de fuo gremio mater perdat ecclesia, super quot fidera superbus inimicus ponat throum tuum, quot gemmis ornatum. Ubi habitat coluber in foraminibus earum. Videas pleraque vidvas, antequam nuptas, infelicem conficientem mentita tantum vefte protegere, quas nisi tumor uteri, & infantium proditerit spes, & ventris, & cæsas is effe gloriantur, & erecta cervice, & lubricantibus pedibus incedunt. Aliæ vero fterilitatem præbibunt, & nec dum fati hominis homicidium faciunt. Nonnullæ rem Ecclesiarum concepisse de fcelere, abortivi ventera meditantur, & frequenter etiam ipsæ commortuæ trium criminum rete ad Inferos pectulerunt, homicidæ fui, Christi adulteræ, nec dum nati filii particidæ. Hæ sunt, quæ folent dicere, Omnia munda mundis, sufficit mihi conscientia mea. Cur mundum defideræ Deus? cur me abstinam a cibis, quos creavit Deus ad utendum? Et fi quando fabbati & festivæ volunt vivere, ubi fe mero ingurgitaverint, ebrietati fatellegium copulantes, ajunt, Abstit ut ego a Christi fanguine me abstinem. Hæ sunt, quæ per publicum nundinas ire incedunt, & fertorie oculorum nutibus adulterium greges poft fe trahunt: D quæ femper audiunt per prophetam: *Equites mercenarii facta ab ibo. Nolo Deum hominum mortalium, nolo ad nobilium domos accedas: nolo te frequenter videre, quod contemnens virgo effe voluisti. Neque vero earum tantum te capio declinare congressus, quæ matrimonium inflantur honoribus, quas sunophorum greges fepiunt, & in quarum vestibus arrantia in filem artis metalla terminum ad etiam eas fuge, quas videre necesfitas fecit. Sed nubili fociæ, quas jejuniis tenuant, quibus pallor indicio est, quas probavit & vita; quæ quotidie in [illegible] fuis gemunt, Ubi palatii, ubi*

LIBER II. cubas in meridie? quæ ex affectu dicunt, Cupio dissolvi, & effe cum Christo. Sit itaque tibi moderatus cibus, & nunquam venter expletus. Plures quippe sunt, quæ cum vino fint sobriæ, ciborum largitate sunt ebriæ. Ad orationem tibi nocte surgenti non indigestio ructum faciat, sed inanitas. Crebrius lege, dilce quamplurima. Tenenti codicem somnus obrepat, & cadentem faciem pagina tua fulciat. Nihil tibi sufficiant panis & polenta, & refectio fatietatem fugiens. Nihil prodest biduo, triduoque tranfmisso vacuum portare ventrem, fi pariter obruatur, fi compenferat fames jejunii. Illicet mens replenda torpescit, & irrigata humus fpinas libidinum germinat. Si quando fenseris exteriorem hominem florem adolescentiæ fuspirare, & accepto cibo, tunc te in libidinis compulsum ardore libidinum pompa concuferit, arripe cucumis fidei, in quo ignitæ diaboli extinguuntur fagittæ. Omnes adulterantes, quasi ciborum corda eorum. SEQUITUR IN EADEM. Difficile eft homi- 1. Cor. 7. nem animam aliquid non amare; & necesse est ut in quolcumque mens noftra trahatur affectus, carnis amor spiritus amore fapeerur. Defideriam defiderio relinquitur, quidquid inde nimium, hic crescit. Quin potius femper ingemina: *Super cor. 1. Ecclesiam meam in noctibus quæsivi quem diligit anima mea. Mortificate igitur, ait apostolus, Coll. 3. membra vestra, quæ sunt super terram. Unde & ipse confidenter ajebat: *Vivo autem, jam non ego, Galat. 2. vivit vero in me Christus. Esto ciconia noctium. Lava per lingulas noctes lectum tuum, lacrymis ftratum tuum riga. Vigila, ne fiat tibi pallor in folitudine. Pfalle spiritu, pfalle & fenfu. Benedic animæ domino; & de oblivifcaris omnes retributiones ejus, qui propitiatur cunctis iniquitatibus tuis, qui fanat omnes infirmitates tuas, & redimit ex corruptione vitam tuam. Illud quoque tibi vitandum eft cautius, ne vanæ gloriæ adore rapiaris. Quod fi, inquit Jesus, *pacefis eadem Joan. 5. gloriam ab hominibus accipientes? Vide quale malum fit, quod qui habuit, non potest credere. Nos vero dicamus: *Quoniam gloriatio mea ea est, 2. Cor. 1. & Qui gloriatur in domino gloriatur, & 1. Cor. 10. hominibus placerem, Christi servus non essem. & Galat. 1. Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce domini nostri Jesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo. Et illud, In te laudabimur tota die, & Psal. 43. in domino laudabitur anima mea. Cum facis eleemosynam, Deus vidit oculus, cum jejunas, lætus fit facies tua. Vellis nec facis mundus, nec fordidus. ET MOX. Nec fatis religiosa velis videri, nec plus humilis quam necesse est, ne gloriam fugiendo quæras. Plures enim pauperatis, misericordiæ, atque jejunii arbitros declinantes, hoc ipfo cupiunt placere, quod placere nonnemini, & mirum in modum laus dum vitatur appetitur. Sunt quippe nonnullæ exterminantes facies suas, ut pareant hominibus jejunantes, quæ ftatim ut alicui quem viderint, occurrerit, se demittunt ingeriflum, & operta facie, vix unum oculum liberant ad videndum: vestiti pulla, cingulum facceum, & fordidis manibus pedibusque, venter folus, quia videri non potest, pallens. His quotidie pallatus mus ille canitur: *Dominus disfipavit ofa hominum fibi placen- Psal. 52. tium. ITEM IBI. Poft hæc quamquam apostolus semper orare nos jubeat, & fanctis etiam ipse fomniis orasse fit, tamen diversas orandi horas debemus habere, ut fi forte aliquo fuerimus opere detenti, aliquam not ad officium tempus admoneat. Homantertium, sextum, nonam, diluculum quoque & vesperam, nemo eft, qui nesciat. Nec nisi humanus, nisi oratione præmilla: nec recedatur a mensa, nisi

ANNO CHRISTI 816. A nisi referatur creatori gratia. Nocibus bis terque surgendum, revolvenda quæ de scripturis memoriter retinemus. Ad omnem actum, ad omnem incessum manus pingat crucem. Nulli detrahas, nec adversus filium matris tuæ pœnas scandalum. Nec si biduo jejunaveris, putes te non jejunantibus esse meliorem. Tu jejunas & istaceris: ille comedit, & fronte blandiatur. Tu vexationem mentis, & ventris ebulitionem tixando digeris: ille moderatius alicut, & Deo gratias agit. Deus quidem elamat ifaias, *Non tale jejunium elegi, dicit dominus. Ab operibus vestrum vestrum. Ab exercitiis mentis vestræ. Nec illarum tibi exempla proponas, quæ carnis curam facientes, poffeffionum reditus, & quotidianas cum hominibus fuppputant. Nec dicas: Illa & illa fuis rebus fruitur, honoratur ab hominibus; fratres ad eam conveniunt, & foceres: nunquid ideo virgo effe defiit? Primum dubium eft, an virgo fit talis, non videns Deum, nec *Ista ifiere mihi, audiebat ecclesia. Salvator generis humani, qui virtutum, & conversationis fine nobis religiosi exemplum, poft baptifmum ftatim altifumitur a Joanne, ut virgines contra diabolum, & opprefium eum atque contritum tradidit discipulis conculandum. Unde & apostolus loquitur: *Deus autem conteret fatanam fub pedibus vestris citius. Et Gen. 16. velociter. Et Sarai uxori Abrahæ antiquus poft annunciationem fterilem jejunium, per cibum molitior infidias, & dicit: *Si filius Dei es, die ut lapides fi pa- Matth. 4. nes fiant. Sub fcripturæ velo & draconis *Virtus ejus Job. 40. est in lumbis ejus, & fortitudo illius super umbilicum ventris ejus. Advertim juvenes, & puellas ætatis ardore noftris noftræ abstutior, & inflammat rotam nativitatis noftræ: & impulit illud Oleæ: *Omnes adulterantes, quasi clibanus coda eorum. Ofea. 7. quæ Dei misericordia, & jejuniorum frigore refrigunter. Hæc fant ignita diaboli jacula, quæ fimul & vulnerant, & inflammant. Sic quoque debes jejunare, ut fracto corporis appetitu, nec in lectione, nec in pfalmis, nec in virgiliis foliti quid minus fatias. Jejunium non perfecta virtus, fed tantummodo virtutum fundamentum eft & fanctificatio, atque pudicitia, fine qua nemo videbit Deum, gradus præbet ad femma fcandentibus. Legamus evangelium fapientum & fhultarum virginum, quarum alia cubicum lumen quotidiantur fponfi, alia bonorum operum oleum non habentes, extindis lampadibus excludantur. Difcequid boni habeat continentia, & quid e contrario mali fatuitas. Scrutiftas, atque lafeivia te præfente non habeant locum. Nunquam verbum inhonestum audias, aut fi audieris, non inducescas. Perdite mentis homines uno frequenter, leviore fermone tentant claffis pudicitiæ. Ridere, & ridere fæcularibus derelinque, gravitas cum perfonam decet. Superfluum rear fe monere contra avaritiam, cum apostolus docet avaritiam esse idolorum cultum. Laudent te efurientium vifcera, non ructationis opulenta convivia. A Christum veftire in pauperibus, pascere in infirmitatibus & in carcere pfalmorum, & orationis ordinem, quod tibi hora tertia, fexta, nona, ad vesperum, media nocte, & mane fempter eft exercendum, ftatue quot horis facrum legitimum edifcere debeas, quanto tempore legere, non ad laborem, fed ad delectationem, & inftructionem animæ. Cumque hæc finieris fpatia, & frequenter te ad figenda genua follicitudo animæ fufcitaverit; habeto fanum femper in memoria, nel ftaminis pollice fita deducito, vel ad

Ipsissem ad formandos duos.

Ephes. 6.

1 Hic defunt quædam, fuppleuda ex epistola VII. Hieron. ad Demetriadem. Hard.

10-

LIBER II. torquendo subregmina in alveolis sua vertantur, A
aliarumque neta, aut in globum colligo, aut texenda compone. Si tantis operum varietatibus fuerint occupata, numquam tibi dies longi erunt. Hæc observans, & te ipsam salvabis, & alias, & eris magistra sanctæ conversationis, multarumque exemplorum lectrum tuum facies, scriptura dicente. *In defideriis eft omnis animæ otiofi.* Ideo enim tibi cum omnibus laborandum eft, ut per occafionem operis nihil aliud cogites, nifi quod ad domini pertinet fervitium. Simplicitas fobrietasque. Quamvis omnem cenfum tuum in pauperes diftribuas, nihil apud Chriftum erit pretiofius, nifi quod manibus tuis ipfa confecris, vel in ufus proprios, vel in exemplum virginum generatim. Bonum eft igitur obedire majoribus, parere perfectis; & poft regulas fcripturarum, vitæ tuæ tramitem ab illis difcere, nec præceptore uti peffimo, felicius euphimphione fua. Matrimonium mariti ac fæculo fervientium tibi confortia declinentur, ne follicitetur animus, & audias quid vel maritus tuus, vel uxor loquta fit viro. Venenatæ funt hujufmodi confabulationes, fuper quarum damnatione fæculatem verbum affumens apoftolus, facit eccleſiaſticum : *Currumpunt mores bonos confabulationes malæ.* Gratia feminæ tibi comites eligantur, quarum probata eft converſatio, fermo moderatus, fanctæ verecundiæ. Fuge lafcivum pueftlum, quæ ornant capita, crines a fronte demittunt: illa fit tibi pulcra, illa amabilis, illa habenda inter focias ; quæ fe neſcit effe pulcram. Felix illa conficientia, & beata virginitas, in corpore conte prater amorem Chriſti, qui eſt fapientia, caſtitas, patientia, atque juſtitia, cæteræque virtutes, nullus aliut vel pretium, amor, nec ad recordationem hominis aliquando ſubſtrat, nec videre deſiderat, quem cum videris, nolit dimittere. Sandarum virginum propoſitum & cæleſtium conſimilem gloriam, quarumdam non bene ſe agentium nomen infamat. Finem jungo principio, nec femel monuiſſe contentus fum. Ama ſcripturas fanctas, & amabit te ſapientia, dilige eam, & ſervabit te : honora illam, & amplexabitur te. Hæc monilia in pectore, & in auribus tuis haberas. Nihil aliud noveris loquta, nifi Chriſtum, nihil poſſis ſentire, nifi quod ſanctum eſt.

III.

Aſcipe quæſo oerationem, & fac de neceſſitate virtutem. Non quæramus in Chriſtianis initia, ſed finis. Paulus male cœpit, fed bene finivit. Judæ laudamus exordia; ſed finis proditione damnatus. Meretrix illa in evangelio baptizata lacrymis fuis, & crine, quo mutier ante decoperat, pedes domini tergens ſalvata eſt. Non habuit criſpantes mitras, nec lluidentes calceolos, nec orbes ſibbis fulgentes, quibus fenator, tanto pulcrior. Vidua quæ marito placere deſiris, & juxta apoſtolum vere vidua eſt, nihil habet neceſſitatis, nifi pectus cunctum. Ardentes diaboli ſagittæ jejuniis, & vigiliarum rigore infrangendæ ſunt. Aut ſuppetunt nobis eſt ut veſtiti ſplendeamus, aut ſplendum ut loquamur. Quid aliud pollicemur, & aliud oſtendimus? Lingua perfonat caſtitatem, & totum corpus profert impudicitiam. Hoc quantum ad habitum pertinet, & ornatum. Ceterum vidua *qua in deliciis eſt*, (non eſt meum, fed apoſtoli) *vivens mortua eſt*. Quid ibi vult hoc quod ait, *vivens mortua eſt*? Vivere quidem videtur ſenſibus ſuis, & non eſſe peccato mortua, ſed Chriſto. Vivens lectrix non fallunt, mortua eſt. Apoſtolus ſcripſit, & quod illis præcipit ipſe non ſe-

1. Cor. 15.

1. Tim. 5.

Epiſtolam ex epiſtola ad Timot.

1. Tim. 5.

A vet: & adoleſcentula fervente cibis corpore, de caſtitate fecura eſt? Neque vero hæc dicens condemno cibos, quos dominus creavit ad utendum cum gratiarum actione, fed juvenibus, & puellis incentiva affero effe voluptatum. Non Æſaui ignes, non Vulcania tellus, non Veſuvius & Olympus tantis ardoribus æſtuant, ut juveniles medullæ vino plenæ, & abundanter inflammatæ. Grandis ergo virtutis eſt, & ſollicitæ diligentiæ, perare quod nata fis, in carne non carnaliter vivere, tecum pugnare quotidie, & inclufum hoſtem Argi, ut fabulæ ferunt, cenſum ſuperare victoriæ. Primum igitur, ſi ſtomachi ſtimitas patitur, donec puellares annos tranſeas, aquam in potu fume, quæ natura frigidiſſima eſt: aut ſi hoc imbecillitas prohibet, audi eum Timotheo : *Vino modicè utere propter ſtomachum, & frequentes tuas infirmitates.* Deinde in ipſis cibis calida quæque amoveas. Non quæro de carnibus loquor, ſuper quibus vas electionis preſtet ſententiam : *Bonum eſt non manducare carnem, & non bibere vinum:* fed etiam in ipſis leguminibus inſtantia quæque & gravia declinanda ſunt. Nihil ita licias conducere Chriſtianis adoleſcentibus, ut eſum olerum. Unde & in alio loco : *Qui infirmus eſt, olera manducet :* ardorque corporum frigidioribus cibis temperandus eſt. Nihil ſic inflammat corpora, aut titillat membra genitalia, ſicut indigeſtus cibus, ructuſque convulſus. Malo apud te, ſibia, verecundia partemper, quam cauſſa poteſtiarii. Quidquid animarium voluptatis eſt, venenum puta. Parcus cibus, & venter ſemper ſeriens, triduanis jejuniis præferatur. Et multo melius eſt quotidie parum, quam raro ſatis ſumere. Plavia illa quotidie eſt, quæ ſenſim defendit in terram: fubitus & nimius imber in præceps avia fubvertit. Quando comedis, cogita quod ſtatim tibi barandum, illico & legendum ſit. De ſcripturis ſanctis habeto ſtrum ſenſum numerum. Illud penſum domino tuo redde. Nec ante quieti membra concedas, quam calathum pectoris tui hoc ſubjungitur impleveris. Poſt ſcripturas ſanctas, doctorum ſequere tractatus ſuæ eorum damnavaat, quorum fides nota eſt. Amorem monilium, atque gemmarum, ſericumque veſtium tranſfer ad ſcientiam ſcripturarum. Fac tibi amicos de inimico mammonæ, qui te recipiant in æternas tabernacula. Juvenum fuge conſortia : comatulos, compos, atque lafcivos domus tuæ teſta non videant. Caroot pellitæ, ut moris. Fidiatrus, & pfalatrias, & iſtiuſmodi chorum diaboli, quaſi mortiferas Sirenarum carmina proturba ex ædibus tuis. Noli in publicum ſubinde procedere. Peſſimus conſuetudinis eſt, cum fragili ſexu, & imbecilla ætas, ſuo abutitur arbitrio, & putat licere quod libet. Omnia quidem licent, ſed non omnia expediunt.

IV.

Nunc nobis, inquit, ad virgines ſermo eſt, quarum quo ſublimior gloria eſt, major & cura eſt. Plos eſt ille eccleſiaſticis germinis, decus atque ornamentum gregis ſpiritalis, lata indoles, lauſque & honoris opus integrum & incorruptum, Dei imago reſpondens ad ſanctimoniam domini, illuſtrior portio gregis Chriſti. Gaudet per illas, atque in illis largitor floret eccleſiæ mater ſpiritalis fecunditas : quantoque plus copioſa virginitas numero ſuo addit, tanto plus gaudium matris augeſcit. Ad has loquimur, has exhortamur affectione potius, quam poteſtate. Ut que ſe Chriſto dicaverint, & a carnali concupiſcentia recedentes, tam carne quam mente ſe Deo voverint, conſummet opus ſuum magno premio deſtinatum:

ANNO CHRISTI 816. LIBER II.

Eſt. 52.

Colos. 2.

1. Tim. 5.

Rom. 14.

1. Tim. 5.

Epiſtolam ex epiſtola ad Corinth.

1. Cor. 7.

1. Tim. 5.

Excerpenda ex epiſtola ad Corinth.

1. Cor. 6.

A cus ornatus : nec computari jam poteris inter puellas, & virgines Chriſti, quæ ſic vivis ut poſſis adamasci. Ornamentorum ac veſtium inſignia, & lenocinia formarum, non niſi proſtitutis, & impudicis feminis congruunt. Fugiant cultæ virgines & pudice intellectum cultus, habitus impudicarum, lupanarium inſignia, ornamenta meretricum. Hoc Deus culpat, hoc denotat. Scricum & purpuram induitæ, Chriſtum ludere non poſſunt. Aurea & margaritæ, & omnibus adornatæ ornamenta coridis ac pectoris perdiderunt. Virgines certe, quibus hic ſermo nunc conſulit, quæ ſe ejuſmodi artibus compoſuerint, inter virgines & pudicæ intellectum numerari. Audite itaque virgines ut parentem, audite, quæſo vos, docentem pariter ac monentem, audite utilitatem veſtram, & admodum velit fideliter conſulentem. Eſtote tales, quales vos Deus eſſe fecit: eſtote tales, quales vos magus patris inſtituit. Maneat in vobis facies incorrupta, cervix pura, frons ſincera. Non ſit vobis cum quæ virgo es, quæ Deo ſervis; vince aurum, quæ carnem vincis, & ſæculum. Arta & angaſta eſt via, qua ducit ad vitam : duros & artus eſt limes, qui tendit ad gloriam. Lata & patuſa infernus iter latitat: illic illecebræ, & mortiferæ voluptates; illic diabolus blanditur ut fallat, arridet ut nocet, illicit ut occidat. Servate virgines, ſervate quod eſſe cœpiſtis, ſervate quod eſſe cupitis. Magna res meretur, præmium grande virtutis, munus maximum caſſitatis. Quod ſeruti ſumus, jam vos eſſe cœpiſtis. Non timeat Chriſti gloria in illo ſexu, in quo tenetis. per ſæculum ſine ſæculi contagione tranſitis: cum caſte perſeveratis & virgines, angelis Dei eſtis æquales. Tantum maneat, & durate. Gaudia & vitalis virginitas, & ut cœpit fortiter, jugiter perſeveret, nec monilium, aut veſtium quærat ornamenta, ſed morum. Deum ſpectet, & cultum. neque oculos ad ſublime porrectos ad carnis & mundi ſpectacula amandi deprimat, aut ad terrena deponat, &c. *Primus homo*, inquit, *de terra limus; ſecundus homo de cælo. Qualis ille de limo, talis & qui de limo: & qualis cæleſtis, tales & cæleſtes. Quamodo portavimus imaginem ejus, qui de limo eſt, portemus & imaginem ejus qui de cælo eſt.* Hanc imaginem virginitas portat, portat integritas, ſanctitas portat & veritas; portant diſciplinæ. Dei memores juſtitiam cum religione retinentes, ſtabiles in fide, humiles in timore, ad omnem tolerantiam fortes, ad ſuſtinendam injuriam mites, ad faciendam mifericordiam faciles, fraternæ pacis unanimes, atque concordes. Quæ vos ſingula, o bonæ virgines, obſervare, dirigere, implere debetis, quæ Deo, & Chriſto vacantes, ad dominum, cui vos dicatis, & majore & meliore parte præceditis. Provectæ ætatis juniioribus facite magiſterium. Minores natu præbete majoribus mirabile exemplum. Hortamentis vos mutuis excitate ; zemulis de virtute documentis ad gloriam provocate. derate fortiter, ſpiritaliter pergite, pervenite feliciter.

V.

Gaudete, & exultate in domino, venerabiles filiæ, & gratias illi jugiter ubetes agite, qui vos de tenebroſis faculi hujus converſatione ad portum ſuæ quietis & religionis attrahere & provocare dignatus eſt. Cogitate ſuplicer unde exiſtis, & ubi refpondeatis. Religioſis fideliter mundi tenebras, & lucem Chriſti feliciter videre cupiſtis. Contempſiſtis lubidinis incendium, & ad caſtitatis refrigerium pervenitis. Reſpuiſtis gulam, & abſtinentiam elegiſtis. Reſpuiſtis avaritiam,

De fronte Sacri Canonis. Ut ſuſtinendam habitus diſtributionem.

LIBER II. ritiam, atque luxuriam, & caſtitatem vel miſe-
ricordiam tenuiſſe. Et quamvis vobis ufque ad
extrem vitæ non deſit pugna, tamen Deo du-
nante ſecuri ſumus de veſtra victoria. Sed rogo
vos, venerabiles fratres, ut quanto eſtis leviores de
præteritis, tanto ſtrix ſollicitæ de futuris. Omnia e-
nim tentanda, vel peccata cito ad nos revertuntur,
ſi non quotidie bonis operibus expugnentur.
1. Pet. 5. Antiqua apoſtolum Petrum admonitio: *Sobrii eſtote, & vigilate, quia adverſarius veſter diabolus, tamquam leo rugiens, aliquid devorare circuit.* Quamdiu in hac corpore vivi-
mus, die noctuque, Chriſto adjutore vel duce,
contra diabolum repugnemus. Sunt enim aliquæ,
quod pejus eſt, negligentes & tepidæ, quæ de lo-
co Chriſtiano ſe vocabulo poſſunt, & putant
Eccl. 2. quod illis ſufficiat veſtem mutaſſe, & religionis
tantum habitum ſuſcepiſſe; neſcientes illud pro-
phæticum: *Filii accedens ad ſervitutem Dei ſta in juſtitia, & timore, & præpara animam tuam ad tentationem.* Nec ſententiam Pſalmiſtæ conſide-
rantes: *Propter verba labiorum tuorum ego cuſto-*
Pſal. 16. *divi vias duras.* Et illud quod Apoſtolus dixit: *Per*
Act. 14. *multas tribulationes oportet nos intrare in regnum*
cælorum. Veſtes enim ſæculares deponere, & religio-
ſas aſſumere unius horæ momento poſſumus; mo-
res vero bonos jugiter retinere, vel contra malas
deſuetque voluptates ſæculi hujus, quamdiu vivi-
mus, Chriſto adjutore, laborare debemus: quia
non qui cœperit, ſed qui perſeveraverit ufque in
finem hic ſalvus erit. In primis ergo omnis ani-
ma, quæ religionem ſervare deſiderat, ſanctæ con-
cupiſcentiam vincere, & christatem vitare, tota
fidei virtute contendat: & ita temperatum con-
vivium, meridianque mediocrem habere ſtudeat,
ut caro illius nec nimiſtate debilitetur, nec per
nimiam abundantiam ad luxu-
riam provocetur. Deinde abjecta ſuperbia cui
Deus reſiſtit, primum humilitatis jactat fun-
damentum: invidiam velut viperæm venenum
deteſtetur ac fugiat, linguam refrenet, deſtractio-
nem quaſi venenum reſpuat, verba otioſa nec ipſa
proferat, nec ab aliis prolata audire ſuis libenter
admittat. Veſtimentorum habitum nec nimis ab-
jectum, nec notabiliter pompoſum, aut periculoſe
elegantem habere conſueſcat. Lectionem aut ipſa
frequentius legat, aut legentis verba tota pectoris
aviditate ſuſcipiat. Do divinis ſcripturarum fonti-
bus jugiter aquam ſalutis hauriat: illam utique, de
qua dominus dicit: *Qui crediti in me, flumina de*
Joan. 7. *ventre ejus fluent aquæ vivæ.* De paradiſi etiam
floribus, hoc eſt ſanctarum ſcripturarum ſenſibus,
anima ſancta ſe jugiter ornare contendat. Ex ipſis
pretioſis margaritis auribus ſuis indefinenter ap-
pendat: ex ipſis amulets, & dentibus, dum exer-
cet opera bona, ſibi componat. Ibi vulnerum me-
dicamenta, ibi caſtitatis ornamenta, ibi compunctio-
nis vera lacrymæ reperiuntur. Quæ veto religionem im-
maculato corde, & puro corpore cuſtodire de-
ſiderat, aut nunquam in publicum, aut certe non
nisi verecunde & ineffabili mereſtitate procedat.
Noliteſ, inquam vos, noſtræ quilibet congregatio-
nis perſonæ, ad familiaritatem ſeculares aut ca-
falconem dare, aut familiaritatem tribuere. Quæ
vero libidinem Chriſto adjuvante deſiderat vin-
cere, familiaritatem ſeculi refugere: & quæ in-
dignam familiaritatem non invenerit, ne ſe aut
alium cito perdet. Sed forte dicit aliqua, ideo fa-
miliaritatem non fugio, quia volo habere quod
manducem, & adverſarium meum cupio tenere
Vide ne contra te adverſarius incipiat re-
bellare, & ne te ducat captivitas ille captivum.
Audi Apoſtolum dicentem: *Fugite fornicationem.*
Contra libidinem vero propter hoc nemi virtute re-
ſiſtere: contra libidinem vero, non expedit regu-
gnare, ſed fugere. Eſto ergo libidinis fugitiva, ſi
vis eſſe caſtitatis pugnatrix egregia. Sed quod di-
xi diligenter attendite. Quando ſola aliqua libi-
dinis ſimulatio incitatur, Chriſto adjuvante rego-
gnet quantum prævalet contra fe, quia non habet
quo poſſi fugere. Quando vero per alterius ſoda-
litatem opportunitatem voluptatis diabolus
ſubminiſtrat, & aliquando tempus quantum
prævalet, ut diximus, anima ſancta refugiat. Sed
ut hæc omnia ſervare poſſimus abſtinentiam ra-
tionabilem commendamus, quia vera eſt illius ſanctiſ-
ſimi viri ſententia: Propter continentiam ventris, ira & venenoſos motus ejus. Humiliatem etiam
veram quantum poſſumus conſerremus. Non e-
nim diu caſtitas integritas ſervatur, nbi animus ſu-
perbiæ tumore corrumpitur, ſuperbiæ ſtracte-
dine flamma frequentius furgit, caſtitatis & virgi-
nitatis flores cito conſumit. Caſta enim, & Deo
devota anima, non ſolum extraneorum, ſed etiam
parentum ſuorum familiaritatem habere non de-
bet. Si enim vaſa, quæ eccleſiæ offeruntur, ut in
ſacrofanctis altaribus ponantur, ſanctis ab omnibus
appellantur, quanto magis, ut de eccleſia poſſint
dum in domum laicam revocentur, aut ullos
humanis aptentur: putas qualem dignitatem apud
Deum habet anima ad ejus imaginem procrea-
ta? Sicut ergo ab omnibus humanis uſibus ſervita-
nec poſſunt, nec debent de eccleſia revocari, ſic
religioſam quampiam non oportet, non decet,
non expedit, parentum ſuorum multis obligation-
nibus impliciari, aut propter quamcumque extraneorum
pernicioſa familiaritate conſtringi. Illud ante o-
mnia admoneo, ut æmulationis malum, quaſi ve-
nenum viperenm fugiatis, & ita inter vos caritatis
dulcedinem conſervetur, ut nullo invicem per ſanctæ
colloquia meditamenta ſpiritalia præparetis. Sunt
enim, quod pejus eſt, aliquæ quæ quando ſe pa-
riter jungunt, magis ibi detrahendo vel contra
præpoſitas murmurando, vultnera ſuarum quam
ſpiritalia medicamenta componunt. Vos vero,
ſanctæ ac venerabiles filiæ, ſi aliquam videtis
puſillanimem, quæ contra hoc imprendire; ſi ſuper-
bientem, humilitatis medicamentis apponite: ſi
iracundam videritis, refrigerium patientiæ mini-
ſtrate. Si nobiles natæ eſtis, magis de religionis hu-
militate, quam de ſæculi dignitate gloriamini. Tene-
te ergo firmiter manus in aratro, & nolite reſpice-
re retro. Memento te uxoris Loth, quæ retro reſpi-
ciens verſa eſt in ſtatuam ſalis. Nunquam juramen-
tum, nunquam maledictum de virginis ore pro-
cedat. Non ſolum enim corpora, ſed etiam corda
veſtra omni ſollicitudine cuſtodite, propter illud
quod ſcripſum eſt: *Omnis cuſtodia ſervua cor ſuum,* Prov. 4.
& illud quod dominus evangelio dixit: *De corde* de Matth. 15.
exeunt cogitationes malæ. Si enim in corde nihil ma-
le cogitatur, quidquid ſanctum eſt ex ore profer-
tur, quia ſcut ſcriptum eſt: *Ex abundantia cordis Matth. 12.*
os loquitur. Hoc enim loquitur proferre conſuevit,
quod ex officina cordis conſcientia miniſtrave-
tit. Et ideo ſi ex ore veſtro bona proferre, ſemper
in corde quæ ſancta ſunt cogitate. Sic lectioni &
orationi debetis incumbere, ut ante omnia ex
iſtam manibus poſſitis aliquid exercere, ſeccun-
dum illud quod Apoſtolus ait: *Qui non operatur,* 2. Theſſ. 3.
nec manducet. Meliorem quoque diei partem
ſanctis operi dedicate. lectioni vacate confuetis-
te. Otatio veſtra ita cum ſilentio procedat ex
corde, ut vie audiatur in ore. Nam qui alta voce
orate videntur, & ſibi, & alteri multum nocet,
dum per ſuam garrulitatem alterius mentem ab
oratione-ſancta & lectera ſuſpendit. Pompoſa in-
dumenta, quæ non utilitati, ſed vanitati ſervientes
ſæcu-

LIBER II. ſæculi, ecclefiæ etiam confuetudine edocemur, Hinc pare-
qua addiciſcus peculiare illi nomini conſecratum eſt. Nam cum univer- nides multo
cujus ſpecialis eſt conſecratio. Nam cum univer- intergibus
ſa turba credentium puria gratiæ dona percipiat, edita in apo-
& videm omnes ſacramentorum benedictioni- calypſi con-
bus glorientur, ipſa ad proprium aliquid præce- dicis regu-
teris habendum, de illo ſancto & immaculato 9. edit. Rom.
eccleſiæ grege, quaſi ſanctiores, puriorefque bo- ann. 1611.
ſtiæ, & pro ſponſo ſuo Chriſto ſanctæ Dei opera Lucæ
ſi eligunter, & per ſummum ſacerdotem Dei of- Holſtenii.
ferantur altario. Poſſidet ergo virginitas, & quod
alii habent, & quod alii non habent, dum com-
monem, & peculiarem obtinet gratiam, & pro-
prio, ut ita dixerim, confecrationis privilegio
gaudet. Nam & Chriſti ſponſas virgines dicere
eccleſiaſticus nobis præcipit auctoritas, & dum in
ſponſarum modum quas conſecrat domino ve-
lat, oſtendens eas vel maxime habituras ſpiritale
connubium, quæ fubterfugerint carnale confor-
tium. Et eligne Deo per matrimonii comparatio-
nem ſpiritaliter copulantur, quæ ejus dilectionis
cauſa humana connubia ſpreverunt. In his quam
maxime illud impleri Apoſtoli: *Qui autem ad-* 1. Cor. 6.
hæret domino, unus ſpiritus eſt. Et quoniam mul-
ti ſunt, quæ bono proprio carent, nifi aliarum
rerum juverunt auxilio attentius præviedendum
eſt, ne forte & virginitati aliqua ſint neceſſaria,
ſine quibus nequaquam fructum afferre ſufficiat ſ
& tantus nihil proderit labor, dum vane profici-
le cerditur, quod abſque rebus neceſſariis poſſi-
detur. Ætternam vero vitam non niſi per mercem
divinorum præceptorum cuſtodiam promeretur
poſſe ſeripturæ teſtatur. *Si vis*, inquit, *ad vitam* Matth. 19.
ingredi, ſerva mandata. Virtutem ergo non ha-
bet, nifi qui legis mandata ſervaverit, & quivis
tam non habuerit, cæleſtis regni non poteſt eſſe
poſſeſſor. Ergo pudicitiam, integritatemque ſer-
vantibus, & quæ remunerationem a Dei majeſtate
ſperantibus, ante omnia mandatorum ſunt cullo-
dienda præcepta, ne glorioſæ caſtitatis & conti-
nentiæ labor in ſtritum deducatur. Copiens di-
vinum ſervare præceptum, ante omnia Dei man-
datum ſolens virginitatis præmium conſequi, vi-
tæ amplectere merita, ut ſit cujus remunerari caſti-
tas poſſit. Nam ut vitam præſtat obſervatio man-
datorum, ita eorum violatio & contemptio gehennæ præ-
ritatio mortem. Et qui per præveraricationem in
morte fuerit, virginitatis eoronam ſperare non
poterit, neque pudicitiæ præmium expectare
conſtituta in pœna. Noloenim putes in hoc cor-
ſtare juſtitiam ut malum non facias, cum & bo-
num non facere malum ſit, & in utroque legis
præveritatio committatur, quoniam qui dixit:
Recede a malo, ipſe dixit, & fac bonum. Si a malo Pſal. 33.
receſſeris, & non feceris bonum, tranſgreſſor legis,
que non tantum in malorum actum abomina-
tione, ſed etiam in bonorum operum perfectione
completur. Nolo enim tibi in hoc blandiaris, ſi ali-
qua non feceris, cum ſcriptum ſit: *Qui noluer-* Jacob. 4.
ſam legem ſervaverit, offendat autem in uno, fa-
ctus eſt omnium reus. Adam enim ſemel peccavit,
& mortuus eſt, & te tu vivere poſſe exiſtimas, illud
ſæpe commentes, quod alium, dum ſemel perpe-
traſſet, acrdit? Memento Adam & Evam virgi-
nes deliquiſſe, nec integritatem corporis pro-
fuiſſe peccatoribus. Licitum quippe eſt matrimo-
nii inire conſortium. nam quæ connubia defe-
runt, non illicita, ſed lieita ſperunt. Ejuſmodi
autem ſi juerint, ſi maledicaus, ſi detrahant, ſi de-
trahentes patiantur audire, ſi malum pro malo
reddant, ſi cupiditatis in alienis, aut avaritiæ in
propriis crimen incurrant; ſi tefi aut livoris ve-
nena poſſideant, ſi contra legalia & apoſtolica in-
ſti-

LIBER II. stituta, indecens aliquid aut loquantur, aut cogitent; si in carne placendi Deo studeant, & ornatæ procedant, si alia ut affolet illicita faciant, quid proderit eis professile quod licuit, & exercere quod non licet? Si vis prodesse tibi quod licite contempsisti, vide ne quid eorum quæ non licent facias. Stultum est enim timuisse quod minus est, & non timere quod magis est. Dicit enim Apostolus, *Inscrpta cogitat qui nuptui fuit, quomodo placeat Deo, ut sit sancta corpore, & spiritu: qua autem nupta sit, cogitat quæ sunt mundi, quomodo placeat viro.* Dicat ergo mihi quæ virum non habet, & tamen quæ mundi sunt cogitat, cui placere desiderat? nonne incipiat illi nupta præponi? Qua illi cogitando quæ mundi sunt, complacet vel marito: illa vero quæ virum non habet, potest placere, nec Deo. Sed nec illud silentio præterire nos convenit, quod dixerit: *Inscrpta cogitat qua Dei sunt, quomodo placeat Deo, ut sit sancta corpore, & spiritu.* Quæ sunt ergo domini, dicat Apostolus: *Quæcumque sunt sancta, quæcumque sunt justa, quæcumque amabilia, quæcumque bona fama: si qua virtus, si qua laus disciplinæ.* Illis sanctæ, vere, & apostolice virgines diu noctuque sine ullo tempore intervallo meditantur. Sequitur *qua Dei sunt, quomodo placeat Deo.* Deus itaque, non hominibus, *ut sit sancta corpore, & spiritu.* non dixit, ut sit sancta membro, aut corpore tantum, *ut, ut sit sancta corpore & spiritu.* Membrum enim una corporis pars est: corpus vero & omnium compago membrorum est. Cum ergo dicit *ut sit sancta corpore*, omnibus membris eam debere sanctificari tellatur. Quia non proderit cæterorum sanctificatio membrorum, si invenire vel in uno corruptio. & jam non erit sancta corpore, quod ex omnibus conflat membris, quæ vel unius fuerit coinquinatione violata. Unde, quæso te, virgo, neque in fola tibi pudicitia blandiaris, ne in unius membri integritate confundaris: sed ferendum Apostolum sibi Deo conferre corporis sanctitatem. Munda ab omni inquinamento caput, quia crimen est, illud post chrismatis sanctificationem, cujuslibet pigmenti fuco velmulvere fordidari, aut nuro, vel gemmis, vel qualibet alia tenera decoratione compsisti. Munda frontem, ut humana, non divina opera erubescat, & illam confusionem recipiat, quæ non peccatum, sed Dei gloriam parit. Munda collum, ut non aurea ex capillis portet suspensa monila, sed illa potius ornamenta circumferat, de quibus scriptura dicit: *Misericordia, & veritas non defertant a te: suspende eam illa in collo tuo.* Munda oculos, dum eos ab omni concupiscentia retrahis, & ab intuitu pauperum nunquam avertis. Munda linguam a mendacio, quia, Os quod mentitur occidit animam; a detractione, a juramento, a perjurio. Scribe linguam tuam a malo, & labia tua ne loquantur dolum. Et memento, ut non diffamatum dicentes *Benedicite, & maledicere.* Nefas est enim, ut labia illa Deum benedicentium confinxerit, rogas, benedicis, & laudas; alloquio pollutum forde peccati. Nescio qua conscientia ea lingua quis dominum rogat, qua aut mentitur, aut detrahit. Labia enim sancta exandi Deus, & ipsis annuit etiam precibus, quas lingua immaculata pronuntiat. Munda aures, ut non nisi fermonibus sanctis auditum præbeant: ut nunquam obsecrationis, aut vanitas, aut facularia verba foleipiant, aut scandala de altero audiant derogantem, propterea nihil quod scriptum est: *Sepi aures tuas spinis, & noli audire linguam nequam.* Ma-

A nus ne porrectas ad accipiendum sint, nec ad feriendum parata; sed ad omnia misericordiæ & pietatis opera satis promptæ. Munda pedes, ne latam & spatiosam pergant viam, quæ ducit ad splendida fœculi & pretiosa convivia: sed arduum magis, & angustum gradiantur iter, quod tendit ad cœlum. Agnosce tibi a Deo artificio non ad vitia, sed ad virtutum membra formata: & cum universo artus mundaveris ab omni forde peccati, & toto Deo sanctificata corpore, tunc tibi cæstitatem intelligas profuturam. Neque enim omni fiducia palmam virginitatis expecta. O virgo, serva propositum tibi magno præmio destinatum: agnosce flatum tuum, agnosce locum, agnosce propositum. Chriſti ſponſa diceris, vide ne quid indignum eo qui desponsata videris, admittas. Christus virginum habet, a domesticis, & familiaribus ejus interrogate, & ferme ac loliterer inquire in quibus præcipue delectetur: qualem compositionem in te velthim diligat, cujusmodi concupiscat ornatum. Dicat tibi ejus familiatissimus Petrus, qui nec nuptis quidem corporaliter permitit ornatum, sicut in epistola sua scripsit: *Mulieres similiter subjectæ sint suis viris, ut & si qui non credunt verbo, per mulierum conversationem sine verbo lucrifiant, considerantes in timore Dei castum conversationem vestram. Quarum sit non extrinsecus capillatura, aut circumdatio auri, aut indumenti vestimentorum cultus, sed qui absconditus est cordis homo, in incorruptibilitate quietis & modesti spiritus, qui est in conspectu Dei locupletes.* Dicat & ipse apostolus beatus Paulus: *Mulieres similiter in habitu ornato cum verecundia & fabricatæ ornantes se, non in tortis crinibus, aut auro, aut margaritis, vel vestis pretiosa, sed quod decet mulieres promittentes cultelitatem per bonam conversationem.* Sed to forsitan dicis: Cur hæc iidem apostoli non josserunt? Quia non necessarium judicabant, ne talis virginibus nonnullis potius injuria, quam emendatio videretur. Sed nec eas unquam tantæ temeritatis fore credidisset, ut nec nuptæ concessa camalia ornamenta & terrena præfumerent. Revera ornare se & commere virgo debet: nam quomodo ſponſo ſuo placere poterit, nisi compsita, & ornata procederit? Omnino ergo, sed immortibus ornamentis, & spiritalibus, non carnaliter compsitam, quia Deus non corporis, sed animæ decorem in filia conspicat. Ergo & tu, quæcumque animam tuam a Deo diligi, & placere tibi cupis, ornamenta diligentia compone, & spiritalibus indumentis exorna. Nihil in ea deddecorum, nihil sordium appareat. Refplendeat ante illius gemmis refulgeat fanctitatis; ac præcipuissimo pudicitiæ margarito coruscet. Pro byſſo & lerico, mifericordiæ & pietatis tunica vestiatur, fecundum quod scriptum est: *Induite vos, sicut electi Dei, sancti & dilecti, viscera misericordiæ, benignitatem, humilitatem, &c.* Hujusmodi Deus querit ornamentum, & animam taliter compositam concupiscit. Memento te Dei filiam dici, fecundum quod ait: *Audi filia, & vide.* Sed & tu ipsa, quotiescunque dominum patrem nominas, Dei te filiam esse reflaris. Ergo Dei filia es, vide ne quid eorum facias, quæ Deo patri incongrua sunt; sed age omnia quasi filia Dei. Originem tuam respice, genus intuere, gloriam nobilitatis advertе. Agnosce te non hominibus, sed Dei divinitatis nobilitate decoratam. Ita te exhibe, ut in te cœlestis nativitas pareat, ut ingenuitas divina claresceat. Sit in te nova gravitas, honestas admirabilis, stupenda verecundia, mira patientia, virginalis inceftus, & verus pudicitiæ habitus, & lex.

ANNO CHRISTI 106. ANNO CHRISTI 164.

mo semper modestus, & suo in tempore profectendus, ut quisquis te viderit admiretur, & dicat, Quæ hæc nova inter homines gravitatis patientia est? quæ pudoris verecundia? quæ honestatis modestia? quæ maturitas sapientiæ? non est ista humana institutio, nec disciplina mortalis: cælestis mihi aliquid in terreno corpore redolet. Puto enim quod habitet in nobis sanctum hominibus Deus. Et cum te Christi famulum esse cognoverit, majore ſtupore teneatur, & cogitet, quale sit ille dominus, cujus talis & ancilla eſt. Si vivelle cum Chriſto, & cum Chriſto partem habere, Chriſti tibi exemplo vivendum est, qui ab omni malitia fuit extraneus. Nemo te circumveniat; nemo te fallaci fermone seducat. Non sibi fanctos, & ſimplices, & innocentes, & puros cælestis aula sufcipit, & nullum apud Deum habet malitia locum. Ipse dominus ait: *Si non fuerit dum esse necesse eſt, qui cupit regnare cum Chriſto.* Nolo enim illas reſpicias, quæ fæculi, non Chriſti sunt virgines: quæ propositi fui, & professionis immemores, gaudent in deliciis, in opibus delectantur. Tu autem, quæcumque Chriſto, non fæculi virgo es, omnem præfentis vitæ gloriam fuge, ea eam, quæ in futuro promittitur, consequaris. Contentionum, verba, & animositatis cauſſas, & litium occaſiones fubterfuge. Nam ſi justa Apoſtoli doctrinam fervum domini ſibi gere non oportet, quanto magis Dei ancillam, cujus quo verecundior eſt fexus, animus debet esse modestior? Linguam a malloquio cohibe, & ori tuo fermonis custodiam, ne pore tuis laqueis, quando tacere peccatum fit, fecundum id quod Apoſtolus dicit: *Omnis fermo malus ex ore vestro non procedat.* Semper linguam tuam de bonis loqui ulteſce, & auditum tuum ad laudem bonorum magis, quam ad malorum vituperationem commoda. Vide ut omnia quæcumque bene facis propter dominum facias, fciens ejus rei tantum te a domino recepturam effe mercedis, quantum ejus timoris, & dilectionis cauſſa perfeceris. Sancta magis eſſe, quam videri ſtude. In jejuniis vero magis, quam in epulis delectare, illius vidue memor, quæ non dilcedebat de tempio, jejunis, & obſecrationibus ſerviens domino nocte ac die. Diligentia ingis ſcientiam convivium diligę, & ſpiritalibus te faturari dapibus concupisce: & illos potius quære cibos, quibus anima quam corpus reficiatur. Carnis & vini ſpecies, quaſi caloris fomenta, & libidinis incitamenta fuge. Iracundiam vince, animoſitatem cohibe, & quidquid illud eſt quod poſt factum pœnitentiam legerit, ante proximi crimina abominationem delina. Satis tzaduqilam & quietam convenit eſſe mentem, & ab omni perturbatione furoris alienam, que Dei habitaculum eſſe defiderat. Cum orationem celebraro debebat, talem te exhibe, quali que ſit cum domino locutura. Cum pſalmum dicis, cujus verba dicis agnoſce: & in compunctione magni animi, quam in tumulo vocis dulcedine delectare. Lacrymas enim pſallenciis Deus magis, quam vocis gratiam comprobat. Omnium operum, & cogitationum tuarum ſpeculatorem Deum credo: & cave ne quid, quod divinis oculis indignum ſit, aut operaris, aut cogites. Crescat in te cum annis gratia, crescat cum ætate juſtitia. Omne tempus, in quo te non meliorem fenſeris, hoc te eſtimia perdidiſſe. Corpum virginitatis propoſitum, ad finem usque conſerva: quia non inchoaſſe tantum, ſed perfeciſſe virtutis eſt. Esto ergo omnibus vivendi forma, effo exemplum. Virginem te in omnibus exhibe. Sit & inviolabilis conversatio qui quotidiana vitæ tuæ audire falem

Cæteri. Gemeiel. Tom. IX.

ANNO CHRISTI 816.

LIBER II.

contigerit, in tantum ſibi intelligat gratiam ex tua conversatione transfundi, ut dum te imitari concupiſcit, Dei ſacrificio & ipſe ſit dignus.

Ecce quibus ſalubertimis documentis ſanctiſſimi & eruditiſſimi viri Deo dicatas ad cæſtimoniale propoſitum ſervandum inſtituunt. Ecce quibus integrum virtutum indumentis eas exornant, ut illius ſponſi, cui ſe dicaverunt, ſuppliciæ dignæ fiant. Unde ſollerter ſanctimonialibus vigilandum eſt, ut tantorum patrum obedienter obtemperent monitis: ne ſcilicet hic refultando, cum fatuis virginibus reprobenter, fed potius parendo cum prudentibus Chriſti thalamo immittantur. Diligenter itaque eorumdem ſanctorum patrum ſalubria monita perſtudiant, digna & neceſſarium judicavimus, per ſingula capita diſtinguere quid præſatis, quidve ſubditis obſervandum ſit, ut quorum ſapientiam ſubditorum vita præfatarum eſt exemplis informanda, primum quales debeant abbatiſſæ conſtitui, qualiter eis vivendum, qualiter ſubditas gubernandum, qualiterve in monaſteriis reſidendum, & inſtantes domino tota mentis & corporis devotione ſervindum; deio quid ſubjectis ſpecialiter obſervandum ſit, ponendum exiſtimavimus.

VII.

Tales abbatiſſæ regendarum animarum curam ſuſcipere debent, quæ ſubditis verbis & exemplis diuturna præſint. Unde religioſa, quæ non propriis voluntatibus deſerviant, ſed magis ſubditarum ſollertiſſimam curam gerant: quæ ſe etiam illaqueatas per neglectum ſuæ laudis, in quibus intanter incenſum orationis Deo digne offerri poſſit, ab omni labe vitiorum cuſtodire norint: & ibi eas ſecum in cauſſio propoſito pervigiles reddant; ut ſe una ad vitam tendentes eremum, ſocietate ſupernorum civium mereantur perfrui. Qua igitur auctoritate, aut quibus ſanctorum patrum documentis, ſibi attributum licentiam foras vagandi, aut per villas reſidendi, aut feriras veſtes induendi, aut pompis vanis inſervicndi? Sed quia hoc nulla auctoritate ſibi licitum facere poſſunt, quæ ſanctorum patrum ſanctis ſtatutis ſe ſuppetioribus capitulis id penitus ſanctimonialibus ingeare inhibitum, reſtat ut abbinc hujuſcemodi ulus ab his, quibus omnibus, quantum dominus-poſſe dederit, careatur. Quia quamvis in ſæculari dignitate poſſint multigenis deliciis voluptuoſe hujuſcemodi ſoleant uti, in monaſteriis tamen, in quibus Chriſti ſponſa pro ſuppliciis communiter ſunt gubernandæ, prorſus eſt hoc cenſura æquitatis inhibendum. Noſſe autem eas oportet, quia non ideo prælatæ ſunt, ut ſe ſolummodo, ſed potius ut ſe, ſubditaſque paſcant, carnaliter videlicet, & ſpiritaliter: nec ut præſint tantum, ſed ut proſint, a domino ſunt alis prælatæ. Ergo neceſſe eſt, ut ſe, ſubinque ſubditas in propoſito ſanctæ religionis ſollerter confringant. Et ſicut alias præcedunt prioratus honore, præcedant etiam piæ converſationis exemplo: & quæ alias facere prohibent, nullatenus perpetrent. Recte enim, ut habet beatus Gregorius, aliorum errata corrigit, qui ea, quæ reprehendit, minime agit. Sed quia paſtoris abſtentia ovium ſolet fieri præda; neceſſe eſt ut abbatiſſæ in monaſteriis conſiſtant aſſidue; & ovium ſibi ſubditarum vigilantiſſimam curam gerant, ne illis abſentibus pandæ fiant ſubditæ invitibilis lupi. Quales etiam eſſe debeant doctrices animarum, ſanctus Cæſarius in epiſtola, quam ad Oratorium abbatiſſam ſcripſit, pleniſſime docet: ex qua quædam capitula ob inſtructionem abbatiſſarum excerpere, & huic capitulo annectere co-

LIBER II. ravimus. Dicit enim ita: Audi ergo me, dulcissima soror, & filia. Te quantumcumque semper in studiis spiritualibus occupari desiderare, propter forensem tamen aliquando etiam exteriora tibi erunt negotia dirimenda. Curandum ergo tibi summopere est, ut & temporalis quafi pro tempore agas; at semper tenacius in spiritali devotione, & amore inhaereat: ut cum temporalia cicius dispensa veris, ad orationem illico, vel lectionem, quafi ad matris sinum recurras. Optare quippe debes, ut abjecta sollicitudine mundi, semper quaeras de servitio

1. Tim. 5. Christi, propter illud quod dicitur: *Nemo militans Deo implicat se negotiis saecularibus*, & cetera. In omnibus itaque apostolum, tamquam prabe exemplum bonorum operum, virtutis tua velut pennatum animal ad alta semper per desiderium

Ps. 21. B evolet, per verbum refonet, loccat per exemplum. Cum vero ad annuntiandum verbum Dei te fororibus affecta veris, prius certa confideratione pensa, ut quod ore promis, factis impleas, & quod aliis praedicas, operibus prabeas. Prior in ecclesia inveniris, posterius cura extas. Par sis in communi cibo cum quibus pari uteris in mensa confesse. Abstinentiam, quam lingua praedicat, proximis fuscet, vel vicinus stomachus sentiat: ne forsitan fabdite audientes, tacitis cogitationibus dicant, O quam pulcre nobis abstinentiam praedicat plenus venter! Et in his omnibus, cetereque hoc tibi noveris convenire, ut anguffi cali-

C bis itinera, per que Sociat admoner gradiendum, prior ipfa gradiaris. Non fis vestibus ornatior ceteris, fed moribus: Non que tibi vultui, intuitui que placuerit, non quum tibi ad oculum cognoveris, vel cujus blandiori obfequio faeris delinita, fed quam amor Christi, & religio fior demonstraverit vita, praponas. Oportet enim te propter quafdam exteriorum nonnullam habere in gutture, cauterium in lingua geffare, virgam tibi & baculum in manu ferre: ut per cultrum deleces vitia, per cauterium vero ad sanitatem fecta reducas, per virge disciplinam corrigas, per baculum vero discipliarum fustentes. Si quando vero cum fecularibus ad colloquendum fueris evocata, prius anna frontem tropheo crucis, vexillo Christi pectus ingemina, ut cum fis armata fignaculo Chri-

D fius comitari dignetur. Confabulatio vero tua semper fit mista gravitate, atque dulcedine: & tantum loquaris, quantum opportunitas flagitaverit rei ac temporis. Si quid vero abile petitum fuerit, quod praestare deliberas, cum vultu hilari praela. Si quid vero praestare non convenit, petitionem illorum falsam honestate fermonis mollifica. Nomen tuum plures noverint, beneficia tua in quantum privales plures fentiant; vultum tuci cognoscant. Si quando autem tibi pro necessitate monasterii fecularis fuerit colloquendum, cum duobus, vel certe cum tribus vicibis fororibus facito. Quia opinio bona fama, dicat etiam perfecta vita: opinio bona fama, dicit etiam & tunc primum defpicienda humana

E detractio, cum Christus in causa est. Omnis quoque vestitus semper sit propter Deum, semper de Deo cogitando in Deum. Et exopeia virtis, quibus non compatio, fed rectitudo debetur, omnibus se capit esse compassibilem; omnibus gratum, omnibus se praefectum piam: Ut videlicet juxta Paulum fis fancta corpore & spiritu; ipso quoque, & domino tuo mentem tuam tegendo, & vias tuas fanctas dijponendo, qui vivit & regnat in secula seculorum. Amen.

VIII.

Subditum sermonem abbatissa est, ut tot talesque animos sibi adjutantes fanctimonialis,

A quae & morum probitate commendentur, & ecclesiafticis poffint rationabiliter fuftentari ftipendiis. Quae vero adhuc carnalibus delectationibus irretiantur, a nequaquam funt in monafteriis admittendae. quia fatius eft illis, juxta Paulum apoftolum, foris nubere, tantum in domino, quam 1. Cor. 7. in monafterio admitti, & fub imagine fimulatae fanctitatis diffidere vitere. Cum vero denique hujufmodi religionis gratia monafteria experiverint, non eis facilis tribuatur ingreffus, donec prius ex hoc fuerint expertae: ut his perfectis nouerint quid eis in caftimoniali propofito obfervandum, quidve virandum fit. Quia poffquam fe domino in hac militia devinxerint, nequaquam illis liceat ultra progredi aut coeffilis, nec fecularibus penitus implicari poffe negotiis nec frequentiam virorum, aut collocutionem familiarem absque caufa inevitabili habere debent. Proinde ferutentur prius annosa cordis fui, fimulque per annotatas fanctiorum patrum fententias affiduaB meditatione perlegant, ne inconfulte, & minus caute vinculum continentiae, & virginitatis arripientes, redeant poft fatan, & fiant ficut canis reverfus ad vomitum.

IX.

Providendum eft itis, quae ob amorem Chriſti caftimoniae fe dicaverint, & in collegio fanctimonialium fe admiſiti poftulaverint, ut res fuas, antequam monaſterium ingrediantur, ita fapienter prudenterque diſtribuerint, atque diſponant, ut ad vitam tendentes aeternam, nullam omnino occaſione patianitur perturbationem. Proinde ſi aliquae fanctimonialium res fuas proprias eccleſiae ita contulerit, ut nihil ex his ſibi proprium vendicare, ſed tantum rebus ſuſtentari velit eccleſiae, hoc ſufficienter in congregatione ſtipendia largiantur neceſſaria. Si autem eccleſiae eas tradiderit, & illud tradendo voluerit, quaſſor eccleſiae eas, utpote eccleſiae, defendat. Quod ſi eas eccleſiae conferre noluerit, abbatiſſa, & cetera fanctimonialium conniventiam adhibeatibus, commititat ut publicae ſcripture publico roborentur, aut propinquo, aut alio cuilibet bone fidei amico, qui eas jure fori defendat. Secundum hanc ſuperius conſtitutionem, fanctimoniales haec proprias res deliberent & diſponant, & aut ſervis, aut certe aliis, quibus illis libuerit, eas ad procurandum, ſibique fideliter eanum fructus adminiſtrandum, commendent, quoniam ante ingreſſum monaſterii, cuncta, ut praemiſſum eſt, rationabiliter illis diſponenda ſunt, et remota quatenuſlibet foreſſium rerum occupatione, ſuum liberius, & quietius poſſint cuſtodire propoſitum. Sed & de adoleſcentulis, & de his, quarum converſatione ſimultates, & diſſenſiones plerumque pati ſolent monaſteria, cavendum abſoluſſe eſt, ne incaute & indiſcrete eas in congregatione admittant, ne forte earum admiſſio aliquod in poſterum generet ſcandalum.

X.

Meminiſſe debent quae ſe caſtimonialis nomináſ profeſſione domino devinxerunt, in monaſteriis poſſe reſidere, & domino tota mentis & corporis integritate inſtanter deſervire, nec ſolum velamentum corporis ſine ornamento mentis ſibi prodeſſe poſſe. Quoniam nihil prodeſt corpus velare, & mentem virtutum potentia nudare. Quid enim prodeſt corpus velare, & animam habere venenatum? quid prodeſt nigris vestibus indui, & a detractione linguam non cohibere? cum apoſtolus dicat: *Si quis putat ſe ſolicitum eſſe, non refrenans linguam ſuam, ſed fallens cor ſuum, huius vana eſt religio.* Numquid enim

ANNO CHRISTI 816. enim velamentum corporis celare poteſt cupiditatem mentis? Quia ſicut legitur oculis Deicendia operta filiorum Adam nuda & aperta ſunt, & humilitas veſtium nihil valet ſine humilitate mentium, & quia non niſi eorde mundo Deus videri poteſt; neceſſe eſt ut quod habitu demonſtrant, opere perficiant, & humilitas, quam in corpore geſtant, in mente poſſilimmen reſplendeat. Nam ſi, quemadmodum apod Salomonem legitur, in domo pauris poſſint, inſtanter ſunt nonnulli paterni eruditionde; & neco conjugali devinctae, juxta apoſtolum, debent vitis eſſe ſubditae: quanto magis in domo Dei, quae ſe religioſe vivere devoverunt, divinis ſunt eruditendae diſciplinis, & ſponſo ſuo Chriſto domino cum omni humilitate & caſtitate ſubditae eſſe? Illud namque quod in domo patris, & in ſaeculo conjugali conſtitutae pruſus fait illicitum, qua ſuccitoritate, immo qua demeritia, in monaſteriis poſſe ſibi, nili ob tuam pernicicem, facere poterunt licitum? praeterim cum beatus Hieronymus dicat, poſſimae eſſe conſuetudinis, cum fragilis ſexus, & imbecillis aetas ſuo arbitrio abutitur, & putat licere, quod non licet. Quapropter oportet ut ſibi illicita nequaquam faciant licita: ſed eatum voluntas dominii voluntati, immo ſervituti ſuccumbat. In monaſteriis quoque poſſite non otio torpeare, non deſtructionibus, & obſcenis confabulationibus incumbant: ſed aut pſalmorum modulationibus, aut manuum operationibus inſiſtant, aut certe divinis lectionibus autem accommodent. Frecuentias & familiaritates, atque confabulationes virorum, ſicut a ſanctis patribus inhibetur, modis omnibus cavant. Omnes in dormitorio dormiant, ſingulae lectos in ſingulis lectis. In refectorio quotidie pariter refician tur, niſi quam infirmitas, aut aetatis imbecillitas id facere prohibuerit. Omnes ſibi caritatis officio vicillim ſerviant. Illis namque in refectorio comedentibus, & religioſe ſilentium tenentibus, continuatim legatur lectio, & intenſiſſime ab his audiatur. ad collationem pariter poſſimae, & hanc inſtitutionem, five allarum divinarum ſcripturarum lectiones pelegant, & de animae ſuae ſalute pertractent. Ubi etiam delinquentes juxta modum delicti corripiantur, aut caeteris exemplum cum omni devotione cuſtodiant, & his divinum officium honeſte explcant. Honorem ſibi invicem humiliter deferant. Minores natu eas quae praecelae ſunt aetatis obſequio fanctitatis venerentur. Praeceſſe quoque annis, juniores dictis & exemplis ad bene vivendum informent. Nobiles genere nequaquam ignobilioribus ſe praeferant, ſciantes quia perſonarum acceptor non eſt Deus. Neque enim quae caſtitate, & ceterorum bonorum operum praerogativis, aut ſcientiae doctrinis poſſunt, ſe ceteris praeferant: ſed potius de meritorum ipſis divinitus collatis Deo gratias agentes, ceteratum imbecillitatibus caritatis officio humiliter condescendant: ſemper illud apoſtoli peregrinantes, quo dicitur: *Qui ſe putat ſtare, videat ne cadat.* Et illud Hieronymi: Timendum, inquit, & cavendum eſt, ne veterem gloriam, & ſolidam firmitatem unius horae praeda ſubvertat.

XI.

Summa intentione abbatiſſa fatagendum eſt, ut monaſteria puellarum ita undique ſirmiſſimis circumdent muniti nibus, ut nulli intrandi, aut exeundi, niſi per portam patent aditus: quatenus nec viri quiddam quod non decet in earum claufuris agendi, nec fanctimoniales foras vagandi habeant facultatem. Habeant inque interius fanctimoniales refectoria, cellaria, dormitoria, & ce-

A teras fatis ufibus habitationes neceſſarias praeparatas, uti quae domino devoverunt, poſſpoina omni exculatione, inviolabiliter cuſtodiant vel leant.

XII.

Uſum reprehenſibilem, & emendatione dignum, in nonnullis monaſteriis puellaribus eſſe compertum, eo quod fanctimoniales ſplendida eccleſiaſtica non aequaliter accipiant: cum unique hoc ita fieri debere nuſquam dubitatur poſſit reperiri. Sed quia hoc nulla auctoritate fulcitur, fed magis avaritiae cauſſa, aut perſonarum acceptione conſtat eſſe-fnolitum: neceſſe eſt, ut aequitatis cenſura ab eiſdem locis, in quibus fit, prorſus abdicetur. Diligunt namque juſtumque eſt eoram Deo & hominibus, ut omnes, quae ob amorem Chriſti in caſtimonia congregati conſtituti, electoque ſecretae ſe vivere propoſuerunt, ſeclufa cauſſa avaritiae, & perſonarum acceptione, cibum & potum aequaliter accipiant.

XIII.

Quia perſpicue compertum eſt, nonnullas abbatiſſas negligenter & tepide ſubditis ſtipendia neceſſaria conferre, oppreſſionemque immo rationabiliter ſtatutum eſt, ut in omnibus monaſteriis puellaribus, in quibus canonice vivitur, ſingulae fanctimoniales per dies ſingulos tres libras panis accipiant, & in his tres legumines, hoc viniſere ſunt, tres libras vini, ſi ſterilitas temporis non impederit: ſi autem plene eadem regio vini ferax non fuerit, duas libras vini, & duas cervifiae: & ſi minime vini ferax fuerit, tres libras cervifiae, & ſi faculras permiſerit, libram vini. In locis vero minoribus, accipiant duas libras vini; & ſi ubique regio, ut praemiſſum eſt, vini ferax non fuerit, duas libras cervifiae, & ſi faculras ſuppetit, libram vini: Licet enim in nonnullis provinciis vini ſterilitas ſit, tamen ſecalis ſatis Dei eccleſia, domino attributa, aliarum terrarum copiis, e quibus indufiria praelatarum ex aliis provinciis vinum adipiſci, ſibique ſubditis juxta facultatem ſuam conferre poſſimus. In locis igitur ubi permodicae ſunt res eccleſiae, aut forte quorumdam abſtractio valde attenuatae, tot, tale ſque adminiſtrantur, quibus ſalutem praemiſſa minori mensura non difficiliter dare poſſit. Quod ubi itaque locis, ubi forte nonnullae praelatae, plurimum praelatarum imitantes exemplum, magis ſubdita dare ſtudent, quam ſuffciant bonum, quod faciunt, omittant. Sed & ſi cui ob aeternam retributionem magis ſubditis ſuperetogare libuerit, hilariter quod poterit tribuat: ſin autem, nullatenus meritorem praedicam eis ſubtrahat. Diebus vero feſtis, & ſicut moris eſt eccleſiae, prout melius poſſunt, fanctimoniales ſtipendia adminiſtrent. In palmarum namque die laudis aſellus minus ſolleritſime vigilare debet abbatiſſarum induſtria, ut juxta poſſibilitatem eis carnem, piſces, legumina, & olera, ligna, & cetera neceſſaria attribuant, ut adventui dominicae promptiores in. Dei conſiſtant ſervitio. Nam & talia eis debent conſtituere loca, in quibus aptiſſime nutriant pecora, & horti olerum poſſint ferri, unde pulmenta habeant, exceptis his, que de villis eccleſiae, & de eleemoſynarum oblationibus accipiant. Caveant ſiquidem, ne propter earum inviarum, & inſolentiam, aliquam ex monaſteriis partitam inopiam: ut per ſibi in peccatum, nec fanctimonialibus proveniat in murmurationis lapſum. Sint quoque eis in refectorio convivae, quatenus fanctimonialibus alimenta, uberius adminiſtrentur, & que forte minus habebantur, aquiori animo communiter toleretur.

Quo-

LIBER II.

Quoniam ſi earum ſocietatem, curamque pa- A vipendentes, lautiores ſibi eligere priviatim domi præparaverint, excepta cauſſa infirmitatis, aut hoſpitum, procul dubio in detractionis aut murmurationis noxam ſibi ſubditos cornere compellent. Dent etiam eis annis ſingulis lanam & linum, e quibus ſibi conficiant neceſſaria indumenta, exceptis infirmis, & debilibus, quos propter corporis incommoditatem, hæc ſibi concedere nequunt, & his quæ majoris propritium habere velint, quibus miſericerditer ſtudeant neceſſaria quoque præbere. Eleemoſynarum vero oblationes æqualiter ſcripturnt.

XIV.

Sicut ea, quæ ſuperius præmiſſa ſunt, abbatiſſis ob neceſſitates corporum inspendenda ſunt ſanctimonialibus, ita neceſſe eſt, ut in ago mentium ſibi ſubditarum ſtudeant plantare dorumenta virtutum, ſeque in omnibus illis, vita, moribus, actu, habitu, ipſo etiam inceſſu treperhenſibiliter vivendo imitabiles exhibeant, ne per earum exempla perverſitatem in lapſum occurrare voraginum. Doceant ergo eas, qualiter virtutes ſuperbiam, quamradix eſt omnium malorum, avaritiam, invidiam, odium, detractionem, ſuſurrationem, murmurationem, ſcurrilitates, bilinguitates, diſſenſiones, ſimulationes: vanas verborum conſolationes, & cetera his ſimilia, quæ ſons ſeductores ad interitum perducunt. Curioſitates etiam nihilo minus vitent, quibus ſemineus ſexus poſſibilium implicatur. Deſſeant propria, altera curioſe non interrogent: attendentes illud Hieronymi: Sufficit, inquit, unicuique ſua plangere, non aliena carpere. Inſtruant etiam eas ad lectandas bonorum operum virtutes, videlicet caritatem, humilitatem, patientiam, caſtitatem, continentiam, ſobrietatem, benignitatem, obedientiam, mansuetudinem, & cetera virtutes; quibus animus Chriſtianus ad æternam patriam tendens ingitur ſtudeat deſſere. Proviſeant etiam, ut totio vacare non poſſint, ſed potius aut orationi, aut lectioni, aut manuum operationi inſiſtant, aut certe divinis lectionibus autem accommodent, quatenus ſibi ſubditis hunc genium paſſionem tribuentes, quæ ſavenda ſunt vitare, quæve facienda ſectari eas docentes, non de infidelis, & negligenti adminiſtratione condemnari, ſed potius de fideli, atque ſolicito numeruse ſeliciter remunerari. Memiſtific itaque, & ante oculos ponere eas oportet, quod de ſibi commiſſis domino procul dubio redditurus ſunt rationes.

XV.

Oportet at remoto totius excuſationis obſtaculo, expedire monialibus ſanctimoniales Dei exequantur miniſterium: ſitque earum vigilantiſſima cura, ut ad horas canonicas, mox ut ſignum datum fuerit, ſimpire occurrant, eccleſiamque cum Dei timore, & reverentia ingrediantur, divinæ potentiæ famulatui religioſiſſime impendendo. Illudque ſemper cavenat ut in domo Dei, vel in dormitorio corde, aut lingua, vel opere perpetrent, ſed cogitationes aut operari, aut loqui prohibeant. Si vero fuerit aliqua, excepta hanc quæ aut quadam incommoditate corporis, aut obedientia ſibi injuncta detinentur, quæ præfatas horas canonicas frequentare, diligenterque cuſtodire, & in his, in quorum eſt, cuſtos neglexerit officium perſolvere, digna ſatisfactione corripiatur. Cuſtodes namque eccleſiæ earum horarum ſpatia bene norint, ut feliciter ſignæ certis temporibus pulſent, quibus etiam ſi neceſſitas ſuperpilat de ſibi commiſſis rebus eccleſiis percat.

XVI.

Ad impiorandæ divinæ pietatis ſolatia, hæc domini verba petentium animum informant: *Petite, inquit, & dabitur vobis, quærite, & invenietis; pulſate & aperietur vobis.* Sed & nobis puſſantibus aperiri geſtimus, oportet ut domino ad nos venienti, & oſtium mentium noſtrarum puſſanti, aditum dignum pandamus, ut impletur illud: *Si quis me confeſſus fuerit coram hominibus, & ego confitebor coram illo, & ipſe meorum.* Quia ergo conſtat affiduitate orationum ecclemmodum adipiſci poſſe precatorum, ſi tamen labia cordi non diſcrepaverint, ſtudeant ſanctimoniales omnes noxiis cogitationibus mundare, & Deum jugiter orando placare: ſcienies quia tunc mens bene Deum orando complacuit, quando nullis terrenarum rerum curis, aut vitiorum illecebris implicatur. Quoniam, ut ait Iſidorus, neceſſe eſt, ut cum ad imperanda muneribus ſuffragia aſſiſtitur, mendi impleyaque cures cordis ad dominum dirigatur: quatenus illuc dirigatur deprecantis oratio, quo Propheta ſuam dirigi optabat dicens: *Dirigatur oratio mea ſicut incenſum in conſpectu tuo, domine.* Oratio namque, ut ait beatus Gregorius, cordis debet eſſe, non labiorum: quia nequaquam Deus verba deprecantis intendit, ſed oranti cor adſpicit.

XVII.

Veſpertinis officiis devotiſſimo obſequio celebratis, & collatione divinarum ſcripturarum ſolenniter habita, dato ſigno ad completorium celebrandum, ſanctimoniales ſuperiori devotiſſime occurrant. Quo expleto, non ad epulandum, & bibendum, & ſupervacuis loquelis inſtandum ſe conveniant, ſed his poſpoſitis honeſte dormitorium petant. Caveatur etiam ab illis, ut nihil inhoneſtum, aut indecens in dormitorio geratur: nec aliquam inquietare præſumat, nec ad verba inoctita, & otioſa proloquenda cogat. Si qua vero id fecerit, ſeverißima invectione corripiatur. Lucerna quoque noctis tempore in eodem dormitorio jugiter ardeat.

XVIII.

Studendum vigilanter abſtabitiſſis eſt, ut ſubditarum vitia nullatenus diſſimulent, ſed mox ut oriri coeperint, ha radicitus evellant, ne per earum ſcilicet deſidiam aut ingeniam, animas illius quæ ipſis irreptantur diaboli. Quanto enim idem ſexus fragilior eſſe dignoſcitur, tanto neceſſe eſt majorem erga eum cuſtodiam adhiberi. Modus vero correptionis circa delinquentes ſanctimoniales, omiſſis hic, quarum latera, juxta Salomonem, ne indurescant, virgis tundenda ſunt, iſte obnixe ab abbatiſſis tenetur. Si aliqua in congregatione ſanctimonialium horas canonicas frequentare neglexerit, & opus Dei negligenter exercita fuerit, ad collationem venire diſlaverit, obedientiam ſibi injunctam agere recuſaverit, in diſcendis bonorum operum inſtrumentis juxta vires operam non dederit, in dormitorio aliquid indecens aut inhoneſtum verbis aut actibus perpetraverit, ſed quam ſæpe a dormitorio abſque cauſſa inevitabili dormire præſumpſerit, ſororibus caritatis officio ſervire neglexerit; ire, detractioni, ſuſurrationi, ſcurrilitati, bilinguitati, verboſitati, diſſenſioni, ſimulationi, curioſitati, vanisque verborum conſabulationibus inſeruerit; diſcordiam inter ſoroles ſeminaverit, hujic inſtitutioni contumax, aut ſuperbus, aut murmurans, ſeu in aliquo contraria exiſtere, & cetera hujuſmodi agere tentaverit: primo ſecundum domini præceptum, non ſolum ſemel, ſecundo, ac tertio, quin etiam crebrius & admonetur; & ſi his admonitionibus non paruerit, publica objurgatione corripiatur. Quod ſi & hic renita fuerit, ceteris alimentis ſibi interdictis, pane tantum uſque ad dignam pœnitentiæ ſatisfactionem utatur, & aqua. Si vero nec ſic correxerit, ſeparetur a menſa, & a ceteram ſanctimonialium in choro pſallentium ſocietate, & ſeorſum in loco hujuſcemodi negligentibus ab abbatiſſa constituto ſit ſtatim reclusa. Nec ante horre ſequeſtrationis emendetur. Si autem his modis admonita atque caſtigata, incorrigibilis adhuc exiterit, congrue, ſi tamen ætas permiſerit, verberum adhibetur caſtigatio. Verum ſi talis fuerit, quam aut ætas, aut qualitas perſonæ verberari non ſiverit, hæc & publica objurgatione, & jejuniorum continuatione, & ſequeſtratione tandiu corripiatur, donec digna pœnitentiæ ſatisfactione veniam conſequi poſſe videatur. Si igitur ea quæ flagellatur, & ea, quam flagellari ætas, aut qualitas perſonæ non prohibet, incorrigibiles appareruntur; ſit locus intra claſtra, quo ad tempus retrudantur, & ſecundum modum culpæ caſtigentur. Quod ſi etiam aliqua in tantam inſaniam detererit, quæ poſt tot ſaluberrimas admonitiones & caſtigationes necdum ſe correxerit, deprecetur pro ea communi voto ab omni congregatione, ut ab illa, cui nihil eſt impoſſibile, ſanitatem recipiat. Verumtamen, ſi hic omnibus exhibitis inemendabilis atque incorrigibilis apparuerit, quia nullatenus huic ſæculo reperire ſas eſt, abſcindatur. Si meeſſe eſt, epiſcopus, & illius ſapientiſſimo ac diſcretiſſimo judicio, ita ejuſdem vita, quæ ſe tot vitiis ſædando, & in pertinacia permanendo, a collegio ſanctimonialium quodammodo ſecneris, intra legem monaſterii moderetur, quatenus & pœnitentiam ſibi ab eo injunctam ſalubriter gerat, & ceteris nolliut contagionis morbum inferre valeat. Quæ autem ceteris ſanctimonialibus, hujic nullatenus differenda eſt correptionis utilitas, quin aut ſponte peccati ſui facinus penitendo abluat, aut ſi id agere recuſerit, ab epiſcopo, ut promiſſum eſt, juxta modum taxatum ſententiam excommunicationis, & modum pœnitentiæ excipiat. In caſtigando namque, atque corrigendis delinquentibus, opem ferre non deſiſtant abbatiſſis ceteræ ſanctimoniales.

XIX.

Scripturarum ſanctarum doctrinis demonſtratur, quod ſubditarum vita præſatarum ſit exemplis informanda. Et quia ſanctimoniales, ſecundum patrum documenta, virorum debent virare familiaritatem & ſermocinationes, docet ut abbatiſſæ, ſicut in ceteris, ita quoque & in virorum conſabulationibus, bonum ſibi ſubditis exemplum præbeant. Si quando autem eis ſermocinandi neceſſitas incubuerit, juxta ſupra notatam ſententiam beati Cæſarii, adhibitis ſecum ſanctimonialibus, quas & ætas, & morum probitas, & vitæ innocentia commendet, id faciant, & quod deliberandum eſt, prudenter deliberent; & quod diſponendum, utiliter diſponant. quia ſi earum conſilio, & præſentia ulæ fuerint, & mortum detractionis virabunt, & exemplum ſibi ſubditis ſalubrius præbebunt. Licet enim hujuſcemodi ſanctimoniales talium negotiorum experientiam non habeant, earum tamen præſentia capaces boni conſilii cabipræ facile ſunt.

XX.

Quia vitorum frequentias ſanctimoniales, juxta ſuperiorum patrum ſententias, penitus vitare debeant, facis liquido patet: reſtat ut imminente mel, & ſecundo, ac tertio, quin etiam crebrius & admonetur; & ſi his admonitionibus non paruerit, publica objurgatione corripiatur. Quod ſi & hic renita fuerit, ceteris alimentis ſibi interdictis, pane tantum uſque ad dignam pœnitentiæ ſatisfactionem utatur, & aqua. Si vero nec ſic correxerit, ſeparetur a menſa, & a ceteram ſanctimonialium in choro pſallentium ſocietate, & ſeorſum in loco hujuſcemodi negligentibus ab abbatiſſa constituto ſit ſtatim reclusa. Nec ante horre ſequeſtrationis emendetur. Si autem his modis admonita atque caſtigata, incorrigibilis adhuc exiterit, congrue, ſi tamen ætas permiſerit, verberum adhibetur caſtigatio. Verum ſi talis fuerit, quam aut ætas, aut qualitas perſonæ verberari non ſiverit, hæc & publica objurgatione, & jejuniorum continuatione, & ſequeſtratione tandiu corripiatur, donec digna pœnitentiæ ſatisfactione veniam conſequi poſſe videatur. Si igitur ea quæ flagellatur, & ea, quam flagellari ætas, aut qualitas perſonæ non prohibet, incorrigibiles appareruntur; ſit locus intra claſtra, quo ad tempus retrudantur, & ſecundum modum culpæ caſtigentur. Quod ſi etiam aliqua in tantam inſaniam detererit, quæ poſt tot ſaluberrimas admonitiones & caſtigationes necdum ſe correxerit, deprecetur pro ea communi voto ab omni congregatione, ut ab illa, cui nihil eſt impoſſibile, ſanitatem recipiat. Verumtamen, ſi hic omnibus exhibitis inemendabilis atque incorrigibilis apparuerit, quia nullatenus huic ſæculo reperire ſas eſt, abſcindatur. Si meeſſe eſt, epiſcopus, & illius ſapientiſſimo ac diſcretiſſimo judicio, ita ejuſdem vita, quæ ſe tot vitiis ſædando, & in pertinacia permanendo, a collegio ſanctimonialium quodammodo ſecneris, intra legem monaſterii moderetur, quatenus & pœnitentiam ſibi ab eo injunctam ſalubriter gerat, & ceteris nolliut contagionis morbum inferre valeat. Quæ autem ceteris ſanctimonialibus, hujic nullatenus differenda eſt correptionis utilitas, quin aut ſponte peccati ſui facinus penitendo abluat, aut ſi id agere recuſerit, ab epiſcopo, ut promiſſum eſt, juxta modum taxatum ſententiam excommunicationis, & modum pœnitentiæ excipiat. In caſtigando namque, atque corrigendis delinquentibus, opem ferre non deſiſtant abbatiſſis ceteræ ſanctimoniales.

XIX.

Scripturarum ſanctarum doctrinis demonſtratur, quod ſubditarum vita præſatarum ſit exemplis informanda. Et quia ſanctimoniales, ſecundum patrum documenta, virorum debent virare familiaritatem & ſermocinationes, docet ut abbatiſſæ, ſicut in ceteris, ita quoque & in virorum conſabulationibus, bonum ſibi ſubditis exemplum præbeant. Si quando autem eis ſermocinandi neceſſitas incubuerit, juxta ſupra notatam ſententiam beati Cæſarii, adhibitis ſecum ſanctimonialibus, quas & ætas, & morum probitas, & vitæ innocentia commendet, id faciant, & quod deliberandum eſt, prudenter deliberent; & quod diſponendum, utiliter diſponant. quia ſi earum conſilio, & præſentia ulæ fuerint, & mortum detractionis virabunt, & exemplum ſibi ſubditis ſalubrius præbebunt. Licet enim hujuſcemodi ſanctimoniales talium negotiorum experientiam non habeant, earum tamen præſentia capaces boni conſilii cabipræ facile ſunt.

XX.

Quia vitorum frequentias ſanctimoniales, juxta ſuperiorum patrum ſententias, penitus vitare debeant, facis liquido patet: reſtat ut imminente

ANNO CHRISTI 816.

ANNO CHRISTI 816.

inevitabili neceſſitate, qualiter id facere debeant, demonſtretur. Decet porro, ut abbatiſſæ ſanctimoniales vitæ probabilis conſtituant, coram quibus ceteræ ſanctimoniales, aut cum proprisi equis, aut cum propriis ſervis res ſibi neceſſarias deſtinent quoque, quam competenti, in loco videlicet ad hoc negotium conſtituto loquantur, & id quod delatum fuerit recipiant. Ut videlicet hujuſcemodi conſabulatio nullo modo in quemquam malum ſuſpitionis afferre ſuſpicionem. Sed & tempore novarum frugum, coram memoratis ſanctimonialibus, quidquid eis recipiendum aut recondendum eſt, recipiant, & recondant. Deſiſtere quoque, quando eis in propriis manſionculis aliquid operis agendum eſt, quod non ſine virorum labore perfici poſſit, ſanctimoniales coram ſint, ut pollux in his negotiis poſſit oriri detrahendi, aut peccandi locus. Sed & hoc abbatiſſæ, non ſolum præpoſitarum ſuarum cura, & memoratarum ſanctimonialium exercitium, ſed & ſollicitudine, ut vero etiam ſno ſtudio, immo ſæpiſſima inveſtigatione, ſcrutari, atque ſolleuter inquirere debent, ne quid inhoneſtatis in manſiuncullis ſanctimonialium, aut in earum claſtris quiſpiam quilibet modo perpetrare, aut ab aliqua alicujus familiaritatis occaſione ſuſcipi, aut clanculo abſcondi poſſit. Tanta igitur ſanctimonialibus in conſabulando cum viris poteſtas conceditur, abbatiſſæ, ut aliis aſpicientibus minime erubeſcant. Ut enim beatus Hieronymus dicit: Speculum mentis eſt lingua, & facies, & tacitus ſonitus eſt, epiſcopus, & illius ſapientiſſimo ac diſcretiſſimo judicio, ita ejuſdem vita, quæ ſe tot vitiis ſædando, & in pertinacia permanendo, a collegio ſanctimonialium quodammodo ſecneris, intra legem monaſterii moderetur, quatenus & pœnitentiam ſibi ab eo injunctam ſalubriter gerat, & ceteris nolliut contagionis morbum inferre valeat. Quæ autem ceteris ſanctimonialibus, hujic nullatenus differenda eſt correptionis utilitas, quin aut ſponte peccati ſui facinus penitendo abluat, aut ſi id agere recuſerit, ab epiſcopo, ut promiſſum eſt, juxta modum taxatum ſententiam excommunicationis, & modum pœnitentiæ excipiat. In caſtigando namque, atque corrigendis delinquentibus, opem ferre non deſiſtant abbatiſſis ceteræ ſanctimoniales.

XIX.

Scripturarum ſanctarum doctrinis demonſtratur, quod ſubditarum vita præſatarum ſit exemplis informanda. Et quia ſanctimoniales, ſecundum patrum documenta, virorum debent virare familiaritatem & ſermocinationes, docet ut abbatiſſæ, ſicut in ceteris, ita quoque & in virorum conſabulationibus, bonum ſibi ſubditis exemplum præbeant. Si quando autem eis ſermocinandi neceſſitas incubuerit, juxta ſupra notatam ſententiam beati Cæſarii, adhibitis ſecum ſanctimonialibus, quas & ætas, & morum probitas, & vitæ innocentia commendet, id faciant, & quod deliberandum eſt, prudenter deliberent; & quod diſponendum, utiliter diſponant. quia ſi earum conſilio, & præſentia ulæ fuerint, & mortum detractionis virabunt, & exemplum ſibi ſubditis ſalubrius præbebunt. Licet enim hujuſcemodi ſanctimoniales talium negotiorum experientiam non habeant, earum tamen præſentia capaces boni conſilii cabipræ facile ſunt.

XX.

Quia vitorum frequentias ſanctimoniales, juxta ſuperiorum patrum ſententias, penitus vitare debeant, facis liquido patet: reſtat ut imminente

Ep. epiſt. ad Fabiol.

Fabian.

Matth. 7.

Luc. 12.

Ambr. in Luc. 5.

Ezech. 36.

Hieron. in Epiſt. ad Nepotian.

Cæſar. Arelat. epiſt. ad Virgin.

LIBER II. tract. Sed qui modus hujusmodi eruditionis tenendus sit, beatus Hieronymus in epistola, quam ad Laetam de institutione filiæ scripsit, plenissime docet, dicens: Igitur quæ de reprensione nata est, dignum habeat orta suo institutionem parentum. Samuel enim in templo nutritus est: Joannes in solitudine præparatur, locustis alitur, & mellefluentis, & in typum peccatricibus prædicandus tortuosissimi animalis vellitur exuviis. Sic enuendienda est anima, quæ futura est templum domini. Nihil aliud discat audire, nihil loqui, nisi quod ad timorem Dei pertinet, turpia verba non intelligat, cantica mundi nesciat: Adhuc tenera lingua palatalis declivus imbuatur: procul sit artes lasciva puerorum. habeat modestam gerulam, nutricem gravem. Discat in puerilia cui imperantibus nutriatur. habitus & vestitus doceat eam, cui promissa sit. Aures ejus non perforentur, nec ora Christo consecrata cerrulis & purpurisso depingantur: nec aurum, & margaritæ collum ejus deprimant: nec caput sacratum gemmis oneretur: sed habeat alias margaritas, quibus postea venditis empturus est pretiosissimum margaritum. Sit nutrix ejus sollicita & prudens: ut ea, quæ nutritur, ne percutiatur a vipera. Ne bibat de aureo calice Babylonis; nec cum Dina egrediatur videre filias regionis; ne lydat pedibus, & trahat tunicas: quia vocem non dantur nisi meliæ circumlita, & vita non decipiunt, nisi sub specie virtutum. Postquam grandiuscula fuerit, & in exemplum ipsorum sui, fuientia, ætate, & gratia apud Deum & homines crescere cœperit, pergat ad templum vel ad patris cum parentibus suis: sed cum illis non egrediatur e templo, & nosquam ab eis inveniatur, nisi in auditu sanctarum scripturarum. Nusquam exeat foras, ne inveniant eam, qui circumeunt civitatem, & vulnerent pudicitiam quæ auferentes theristrum, & nudam in fanguine derelinquant. Non versetur in publico, ne videat ciibos quos desideret. Discat jam nunc vivum non bibere, in quo est luxuria: usque ad perfectam tamen ætatem propter indulgentiam modici utatur vino, & cotidiano exilio fulciendum. Nullus ei juvenis, nullus cincinnatus accedat. Virgilianos dies & solennes pernoctationes fie celebres, ut ne transferiam quidem unguem a matrice discedat. Non cum amicitiis in auribus susurret, sed quod uni loquitur omnes intelligant. Sit ei comes non compta, atque formosa, quæ gustare carnem dulce moderatur: sed gravis, pallens, subtristis, & pudicitiæ veterana, quæ illam doceat, & allueat exemplo, ad orationes, & psalmos nocte consurgere, mane hymnos canere, & flare in acie quasi bellatricem Christi. Horarum diei curfu peracto, accensaque lucernula, reddat sacrificium vespertinum. Sic dies transeat, sic nox inveniat laborantem. Cibus ejus oluscibus sit, & bulla, tanquam pisciculi. Sic comedat ut semper esuriat, ut flatim post cibum pollet legere, orare, & psallere. Non habeat cubiculo sæcularium puellarum, & malarum virginum contubernium non miscetur. Balnearum vero fomitibus fopitos non foleiet ignes, Pro gemmis & serico, divinos codices amet. Dicat primo psalterium: eradiatur ex proverbiis Salomonis ad vitam: confuefcat in Ecclesiaste calcare que mundi sunt. Sectetur in Job virtutis & patientiæ exempla. Ad evangelia transeat, cum

a) In Hieronymi ep. 7. ad Laetam. loci opponit. *Si horrida vius folliciti providet, ut ea quæ nutritur no feriatur a vipera; radat tunc frondiosa, ut blitas ad aurem vellet &c.* Hard.

ANNO CHRISTI 816. quam ea positura de manibus. Apostolorum acta, & epistolas tota cordis imbibat voluntate. Et de CHRISTI 816. per ordinem seriem novi veterisque testamenti. Cumque pectoris sui cellarium his opibus locupletaverit, tunc virtutum floribus adornata, soli sponsi conscripti, cui commissa est, culcatis cunctis, quæ mundi sunt, placere studeat.

XXIII.

Quamquam intra claustra monasterii sanctimoniales canonice viventes propriis solitæ sint habere mansiuncalas, propter anus tamen, & infirmas, debet intra claustra ab abbatissis mansio fieri; ubi exactæ quæ forte suas non habent, imbecillitatibus atque infirmitatibus misericordissime possit opitulari. Quarum curam abbatissæ, B utpote spiritales matres, ante omnia gerere debent, ut his ea, quibus indigent, misericorditer administrent. Sed & extreme sanctimoniales accessu eas frequenti visitantes, divinarum scripturarum collocutionibus demulceant, & suis facultatibus eas adjuvantes non præbeant, earumque debilitates, & infirmitates cum caritate æquanimiter portent; ut merito a domino eis dicatur: *Infirmus fui, & visitasti me, &c.* Matth. 25.

XXIV.

Quia constat abbatissas exteriorum & interiorum pondere gravatas, adeo ut præpediente ignorantia fragilitatis humanæ multa nesciant, quæ in monasterio negligenter fiunt; necesse est ut tales sub se constituant, cum quibus fecere possint patiri onera regiminis. Quibus etiam taC lem conferentes potestatem, ut vice sua fungentes, & bene agentes in melius profecere dictis & exemplis exhortentur, & delinquentium errata districtissima invectione corripiant: & quæ in monasterio ab abbatissis, ob diversarum curarum occupationes, perfici minime possunt, ab his dirigne, & utiliter perficiantur. Quibus etiam expeDdit, ut le imitabiles ceteris præbeant, quatenus irreprehensibiliter vivendo, & sanctarum virtutum exempla præbendo, cæteribus sanctarum feminarum mereantur adscisci. Quod si negligenter viverint, & his, quibus bene vivendo prodelle deberant, exemplo suæ perversitatis aliquos lasciosnis maculam ingesserint, juxta modum præmissum judicentur, & si inemendabiles extiterint, a ministerio amoveantur, aliique in loca earum probabilis vita constituantur.

XXV.

Expedit abbatissis, ut de congregatione sibi commissa tales eligant, quibus alimenta sanctimonialium committant, quæ non sint criminationes, non vinolentæ, non prodigæ, & ceteris vitiorum illecebris inancipatæ, fed magis quæ vitæ sint probabilis, & inviolabiliter congregata conservent, & fideliter ea, atque humiliter sanctimonialibus administrent, ut de fideli administratione a remuneratore omnium bonorum Deo fideliter remunerentur. Ergo hujusmodi vero delinquentes & inobedientes modus præmissus obnitE xe tenendus est.

XXVI.

Oportet ad portam monasterii talis constituatur sanctimonialis, quæ ætate & morum probitate ceteris emineat: ut neque propter personarum acceptionem, neque propter alicujus adulationem, aut timorem, porta monasterii nisi horis fatutis reseretur. Quia nisi talis ad portam constituta fuerit, magnum procul dubio in monasterii degenti-

ANNO CHRISTI 816. degentibus poterit provenire periculum. Quod A si alicujus gratia contra hanc institutionem fuerit ventaverit, & admonita non fe correxerit, digna invectione correpta ministerio amoveatur.

XXVII.

Presbyteris, qui in monasteriis puellaribus Missarum solennia celebrare debent, extra monasterium sit locus, & ecclesia, ubi cum minibus suis habitent & divinum servitutis obsequium expleant: & non nisi statuto tempore monasterium ingrediantur puellarum, & cum eis diacontus tantum, & subdiaconus, qui felicet & vitæ honestate clarescant, & non se, fed Christum amare cupiant; nec sua quærant, fed quæ Jesu Christi, & non amplius ibi immorentur, nisi in Missarum celebrationibus ad sanctimonialium publice facriendis. Quibus rite ac devote celebratis, illico foras egrediantur. Sanctimoniales namque velo ante posito, ut moris est, horas canonicas, & Missarum solennia celebrent. Sed & hoc caveant, ut nulla illarum cum eisdem presbyteris, eorumque ministris aliquam fermocinationem familiarem habeat. Si qua igitur peccata fan facerdoti confiteri voluerit, id in ecclesia faciat, ut ab aliis videatur, sicut in dictis sanctorum patrum continetur, exceptis infirmis, quibus in domibus id facere necesse est. Nam presbyter diaconum & subdiaconum, qui utique boni sint testimonii, ob detractionem vitandam secum habeat, a quibus fcilicet videatur, & fine innocentia bonum testimonium exhibeatur.

XXVIII.

Quia sanctarum scripturarum auctoritatibus liquido demonstratur, quod hospitalitas modis omnibus fit diligenda, & res ecclesiæ oblationes sint fidelium, pretia peccatorum, patrimonia pauperum: quamquam ad portam monasterii locus ullis fit vife habendus, in quo advenantes quique fuscipiantur; oportet tamen, ut extra, juxta ecclesiam fcilicet, in qua presbyteri cum ministris fuis divinum expleant officium, fit hospitale pauperum, cui etiam præsit talis, qui & avaritiam oderit, & hospitalitatem diligat. Et exceptis decimis, quæ de ecclesiæ villis ibidem conferuntur, de rebus ecclesiæ, prout facultas fuppetit, eidem depotetur hospitali, unde pauperes ibidem recreentur, & foveantur. Sed & de oblationibus, quæ fidelibus sanctimonialibus deferuntur, decimæ dentur ad eorumdem fustenfationem pauperum. Is namque, cui hospitale committitur, nequaquam res pauperum in suos usus retorqueat, ne cum Juda locales domini fintanæ fenestram damnationis excipiat. Sit etiam intra monasterium receptaculum, ubi viduæ & pauperculæ tantummodo recipiantur, & alantur: & si non possint: alio, saltem quadrageſime tempore, sanctimoniales, domini implentes præceptum earum lavent pedes, juxta illud: *Si ego domiJoan. 13. nus & magister vester lavi vobis pedes, quanto magis vos debetis alter alterius lavare pedes?*

EPISTOLA LUDOVICI PII IMPERATORIS AD SICHARIUM archiepiscopum Burdigalensem. ANNO CHRISTI 816.

Mittit exemplum statutorum concilii Aquisgranensis, ut ea in provincia sua diligenter transcribi & observari faciat.

Ludovicus divina ordinante providentia imperator Augustus, venerabili in Christo Sichario archiepiscopo in domino salutem.

SAcrum & venerabile concilium, divino nutu, nostroque studio in Aquisgrani palatio nuper aggregatum, in quo multa ob propagandam ecclesiasticam dignitatem, præcedente & subsequente gratia Christi, diligenter tractata atque institusta sunt, tuam nullatenus credimus latere fanctitatem. Sed quia contingit eidem fancto & venerabili concilio tuam non interfuisse paternitatem, ad tuam destinare decrevimus beatitudinem, per præsentem missum nostrum, nomine Adalelmum, formulam canonicæ institutionis, ab eodem facro conventu ex fanctorum patrum sparsim digestis sententiis collectam, atq; in unum compactam. Quam etiam idcirco penes palatium nostrum diligenter fcribi fecimus, ut nihil in fe fcriptorum vitio depravationis aut detruncationis habens, ad te ufque incolumis perferretur. Quapropter volumus atque decernimus, ut juxta mentionem fedis tibi canonicæ collatam dignitatem, noftræque auctoritatis fanctionem, diœcefeos tuæ epifcopos, & cetereos ecclefiæ prælatos, tempore & loco congruenti ad te accerefcere facias, & his coram cæteris patrum memoratam inftitutionis formulam prælegi jubeas, & quod ob exaltandum ecclefiaftici culminis faftigium, & animarum falutem, idem facer conventus eam ediderit, liquido demonstres: fed & his qui in uno collegio canonice degunt, tenendam obfervandamque coram memorato miffo noftro oftendas: ac fi aliqua eorum obtuitu eam intelligere nequiverit, huic five abs te, five ab aliis epifcopis, comprovinciabilibus fcilicet tuis, diligentiæ falgore retinentibus fobrie tradatur. Sed & in hoc nihilo minus circumfpectam monemus effe tuam prudentiam, ut ab his qui eam tranfcripturi funt, ita tranfcribatur, ut nec depravata vitio fcriptoris, nec detruncata ab aliquo fiat: fed ficut a præfato miffo noftro eis demonftratum fuerit, abfque aliqua depravatione vel detruncatione tranfcribatur. Noveris etiam, quia ideo illius exemplum apud armarium palatii noftri detentum eft, ut eo probari poterint poffit quis eam incurioſe tranfcripferit, vel quis aliquam ejus partem detruncarit. Ut enim comperimus, dum in eodem facro concilio perlegeretur, antequam coram nobis ab eodem concilio prolata, & necdum menfora, cibi ac potus ftatus ordinatione magna ex parte illam detruncantes, quædam capitula inconfulte ex ea tranfcripferunt. Unde neceffe eft, ut fi aliquem in tua diœcefi tale feciffe reperteris, hujufmodi factum coram præfatis facerdotum epifcoporum conventu, & coram præfcripto miffo noftro frofteris, & hanc authenticam, ut præmiſimus, diligenter, ficut miffus noſter eis innnaverit, tranfcribi percenfeas. Omnes ergo tuæ diœceſeos epiſcopi, & ceteri prælati eam vigilanti cura tranfcribere, follerti ſtudio intelligere, inſtantiſſimæ aſſiduitatis exercitio divinitus adjuti operibus complere decerrent: ut eum non

nos hujus rei gratia inquirendæ venturis Kalendis Septembribus, (sicut eidem Iacro & memorabili concilio mentionibus nos dixisse factiones) missos nostros per imperium a Deo nobis collatum destinaverimus, remota cujuslibet difficultatis oppositione, ejusdem falsisferæ inftitutionis pratiti & fabiliti, prout dominus posse eis dederit, flexui inveniantur operatores. Quoniam diligentis indagine, vita comite, perquirere jubemus, quis pralatorum impudenter sibi officium strenue peragerit, vel qui in claustris canonicorum, & ceteris habitationibus construendis, & in necessariis stipendiis eis tribuendis, & in dominibus ad recipiendas pauperum reparandis, fanctionis nostræ paruerit, quive eleum suum eadem institutione, & ceteris spiritalibus documentis instituere curaverit: vel quis cautis avaritiæ eos, quos Christi ministros constabiliter alere poterat, propulerit: quia unius anni spatium dedimus, ut ea quæ promissis sunt absque ullius difficultatis exculatione perfici, vel nec dum facta erant, facillime possent. Præsinde qui hoc anni tempore in hoc negotio nostræ admonitionis fuerint pro viribus obedire neglexerit, ceteris sine dubio terrori erit, ne tale admittere præsumant. Direximus sane tibi institutionis formulam, quam ejusdem sacri concilii pat confectus parque Dodium ex fanctorum patrum dictis enucleatim excerpsit. Ex cujus tenore discutis in una societate canonice degentibus observandam statuit. Quam volumus a te, sive a tuis comprovincialibus episcopis, fludiole jubere transcribi, & monasteriis pueltaribus in tua diœcesi conslitentibus, in quibus scilicet canonice vivitur, tenendam conferri, qualiterque ab abbatiffis & ceteris fanctimonialibus relligiosissime ac devotissime obfervari debeat, aperissime perdoceri. Quoniam, nisi quando non aliquam abbatissarum nostrum adire jusserimus præsentiam, alio tempore ad monasteria monasteria resideant; & secundum ejusdem institutionis formam vitam ducant, sibique libidini in fando religionis propolito contradingant: Et nulla illarum foras evagandi, aut occasione qualibet accepta per villas residendi, fisique voluptatibus deserviendi licentiam sibi attribuat: Quemadmodum enim nonnulli ex clerici monasteriis parochiani, & nonnulli laici monasteria virorum etiam & puellarum habeant, tua tamen debet providere sollicitudo ne indebita, ut in omnibus locis fub tua diœcesi conflituitis, ubicumque congregationes clericorum & fanctimonialium sunt, juxta possibilitatem & facultatem rerum fecundum hujus institutionis formam vivant. Quis nulla est omnino ecclesia, quæ facultates habeat, ubi non positus est talesque gubernari: qui divinum expleant, officium & ubi hospitalitas juxta vires non posse diligi. Nos quoque pariter mittimus nostrum ad tuam fanctitatem ubi direximus: ut tuum, ceterorumque ecclesiasticorum in ma diœcesi existentium, diligentior atque fabiliter in hoc negotio instaurctur studium, & tibi opem in ceteris commonendis ferret, qui etiam nobis referret, qualiter præsati & pralatæ eas fanctas regulas habentur fuscepserint, diligenter trasscribere studuerint, & devote admirere juxta vires curaverint. Quoniam tandem illam in tua vel comprovincialium tuorum diœcesi immorari & discurrere una cum missis nostris jussimus, donec ab omnibus memoratæ formulæ fanctæ liberentur. Ut videlicet cunctis procurantibus religiosæ perficiens, cum ad nos illum reddire opere expetito tempus permiserit, a cuncta quæ acta fuit vestro utrorumque fcripto noverint, atque per ipsum tuumque comissum nostræ dignolcentiæ intimentur, ut sciamus quibus gratiarum actiones referre, quosque etiam dignis correptionibus corrigere debeamus. Si vero aliquis tuæ diœcesios eidem institutioni, vel hæc admonitioni pertinaciter renisi voluerit, & eam, quæ ab eodem facto conventu constituta atque decreta est, pro viribus observare negaverit, ipse admonitus non fe corresecerit, quicumque ille est, ante præsentiam nostram, tua vel missi nostri admonitione venire festinet, quatenus a nobis juxta quantitatem culpæ dignæ corrigatur. Diversimus præterea tibi pondus & mensuram, secundum quas clericis & fanctimonialibus panis & potus æqualiter tribuendus sunt. Quæ ab omnibus firmissime atque inviolabiliter custodiri determinavimus, & per quid incrementi aut detrimenti a quoquam patiantur, modis omnibus inhibemus. Tuam igitur in cafce epistolæ admonemus fanctitatem, ut secundum ministerium tibi divino munere collatum, nostræ in hoc negotio falubertimæ admonitioni obedienter atque inexcusabiliter pareas, & ceteris in parendo bonum exemplum tribuas. Dignum quippe justumque est, ut quanto fublimius facerdotii dignitate alii fuperemines, & a nobis venerabiliter diligeris, tanto magis ad Dei nostrumque voluntatem operemur dum devotionem te, atque promptiorem exhibeas. Vale in domino, & ora pro nobis.

Nota Jacobi Sirmondi, S. J.

1 *Concilium Aquisgranense.*) In hoc concilio, Ludovici Pii fuffu, duplex libellus donatus, ut præfatio docet, condita eli regula, una canonicorum, qua fæpe hactenus nuligata eft, altera fanctimonialium, quam primi in lucem edidimus. Qua in re præcipuam operam navalle dicitur Amalarius Metenlis archidiaconus ac, cujus ex eius ad eumdem Ludovicum imperatorem libri de divinis officiis. Ab eo enim fcitur, fuffu e patriis librorum copiis, rerum hoc negotio ex diversis collatarum fententiis concinnatum, concilioque judicio & authoritate comprobatum, quod inter alios readis Ademarus in chronico Engolismenli.

2 XIV. *Perfpexi.* Jam tum videlicet Profpero tribus hæresi libri vita de vita contemplativa, qui inter ejus opera edi folent, ejusque nomine a Gratiano paffim, & ab aliis citati fuerint, ac merito rejecti. Quorum in primo quis Gennadius Profperi opera recenfens homo litterarum non meminit. Deinde quis illorum auctor fit, 11. cap. 9. de Hilario Arelatenli, qui apud Sanctum Profperi fic loquitur, ut mare fua fuperiorem fuille fignifices. Denique, ut alia argumenta fuperfedeam, in antiqua collectione canonum codices Andegavenlis fandi Donatiani (ic enim appellat) ac auctori tribuuntur, loco citato, qui apud Profperum non eft. 11. cap. 7. & in codice S. Salvatoris Vicecomitis, qui nunc eft in bibliotheca severissimi archiepiscopi Toletani, epiftolam hanc ab Hilario, auctus his libris adscriptus eft Julianus Pomerius: & Julianus Pomerius eofdem prorsus affcrit Hilarius de ecclesiaflicis feriptoribus cap. 21. *Alius quoque, inquit, tres libros edidit, de futura vita contemplativa, vel actuali conversatione, aut cum etiam de vitiis & virtutibus.* Quibus verbis liquido patet fingulorum hujus operis libroram argumenta defcribi. Edidere idem præterea alii libros octo, quos Gennadius, fermonis indices fingulorum expleat Hildoni, quorumque ordinatio frequenter alias eft Julianus alter, Toletanus arrulfus, in quo Gennadius facile. Fuit porro Pomerius hic Afer Mauritiæ patria, fed, quod ex vita Cæfarii & ex Ruricii ad Pomerium epiftola conflat liquet, in Gallia primum rhetor, tum presbyter & abbas Sanctæ Arelatæ. Pomerio eidem, ut videtur, ferebat etiam Benedictus libro undecimo epiftola fexta.

3 *De inflitutionibus fanctimonialium.*) Pulchra hujus regulæ unicum nobis videre eodicem Iuvit Nicolai Fabri, qui nunc habetur in bibliotheca Thuana, fed alterum extare audio in ecclesia Autisiodorenli.

4 *Ad Sicharium archiepiscopum.*) Miffa fane concilii Aquisgranenlis exemplaria in fingulas provincias cum epiflola

ANNO CHRISTI 826.

ANNO CHRISTI 826.

ANNO CHRISTI 826.

ANNO CHRISTI 816.

centiam attribuant. Quamquam enim nonnulli clerici monasteria puellarum, & nonnulli laici monasteria virorum etiam ac puellarum adeant, tua tamen debet providere sollertissima industria, ut in omnibus locis sub tua diœcesi constitutis, ubicumque congregationes clericorum & sanctimonialium sunt, justa possibilitatem & secularem rerum, secundum hujus institutionis, formam virant. Quia nulla est omnino ecclesia, quæ sacultates habeat, ubi non possint tot talesque gubernari, qui divinum expleant officium, & ubi hospitalitas, juxta vires non posiit diligi. Nos quoque præfatos milites nostros ad tuam sanctitatem ideo direximus, ut tuum, cæterorumque ecclesiasticorum in tua diœcesi consistentium, diligenter atque subtiliter in hoc negotio inuenerint studium, & ubi opem in cæteris communicabi ferrent: quia & ipsi referent, qualiter præfati & præfatæ eam libenter susceperint, diligenterque transferibere studuerint, & devote adimplere juxta vires conuenerint, ejusdem tamdiu illos in tua vel comprovinciali tuorum diœcesi morari, & discurrere una cum nostro tuo jussimus, donec ab omnibus memoratæ formulæ transcribentur. Ut videlicet cuncta procurantes, diligenterque taxantes, cum ad nos illos redire opere expleto tempus permiserit, cuncta quæ alta tuæ vestro utoromque scripto notentur, atque per ipsos tuumque nobis nostræ dilectionis intimentur: ut sciamus quibus gratiarum actiones referre, quosque etiam dignis correptionibus corrigere debeamus. Si vero aliqui tuæ diœcesis eidem institutioni, nostræque admonitioni procuiter resisti voluerit, & ea quæ ab eodem facta & venerabili concilio constituta sunt, decreta fuit, quantum dominus eis posse dederit, observare contempserit, præcipimus ut si antea hujusmodi non se correxerit, quicumque ille ei, ante præfentiam nostram vel filiorum nostrorum eadem admonitione venire sestines: quatenus a nobis justa quantitatem culpæ digne corrigatur. Diversimus præterea libi pondus & mensuram secundum quam clericis & sanctimonialibus panis & potus æqualiter tribuenda sunt. Quæ ut omnibus firmiſſime, atque inviolabiliter teneantur decernimus: & ne quid incremenli aut detrimenti à quoquam patiantur, modis omnibus inhibemus. Tuam igitur in calce hujus epistolæ admonemus sanctitatem, ut secundum ministerium tibi divino munere collatum, noſtræ in hoc negotio salubriter admonitioni obedienter atque incauſabiliter pareas, & cæteris in parendo exemplum bonum tribuas. Dignum quippe est, ut quanto sublimius sacerdoti dignitate a lilis superemineas, & a nobis extenuabiliter diligeris, tanto magis ad Dei noſtramque voluntatem faciendam, deinceps ut meque promptior exhibeas. Vale in domino & ora pro nobis.

** ADDITIO AD CONCILIUM AQUISGRANENSE.

Anno DCCCXVI. habitum de regula & officiis canonicorum & monialium.

Epistola Hetti Trevirensis archiepiscopi ad Frotarium Tullensem episcopum.

Ut vigilanter observet, an concilii decreta serventur.

Hetti gratia Dei archiepiscopus, venerabili in Christo, & cum summa reverentia nominando Frotario episcopo Tullensi, salutem in Domino in primis salutem.

M Eminisse volumus sagacitatem vestram monitionis, quam instanti anno similimis apicibus suscepisse cognoscimus. Non ocsiciis cum qua cautela mandatum susscipimus domni imperatoris, nos in diœcesi nostra, & episcopi singuli in parochiis suis, id est de regula augende ecclesiasticis, & de ministrationis canonicorum officiinis, ut si quibus in locis bene compte essent, deinceps cum summa diligentia ornarentur. Nunc autem in processu ejus placitum, quo sine dubio sciscitabitur de obtemperatione mandati, dominus mandati. Quapropter seruemini diligenter in parochia vestra, in vestris aliorumque monasteriis, si præsata regula digne per omnia conservetur, & si officium juxta ipsius decreta conficiatur, atque innovatur, continenatur: ut cum imperiali sollertia pertentabitur, desuper proeul molimento aliorum, una vobiscum exomnibus illi a nobis veritas nuntietur. Per trinitatem enim hæc monitio facta est, idcirco nulla potest invenire excusio: Ideoque quantus cuique fuerit imperfectior, & tanto fragilior. Valete in Domino, & parvitatis noſtræ nolite oblivisci. Deus pacis & dilectionis sit vobiscum. Amen.

EPI-

EPISTOLA ALTERA Hetti archiepiscopi Trevirensis ad Frotarium Tullensem episcopum.

Monet, ut qui militiam imperatori debent, sine mora proficisci ad bellum parati sint.

In nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti.

Hetti misericordia Dei archiepiscopus dilectoso Trevirensis, necnon legatus Ludovici serenissimi imperatoris, venerabili fratri Frotario Tullensi episcopo æternam salutem.

NOtum ſit tibi quia terribile imperium ad nos pervenit domni imperatoris, ut omnibus

A notum faciamus, qui in noſtra legatione manere videntur, quatenus universi ſe præparent, qualiter proficisci valeant ad bellum in Italiam; quoniam infidiate fatana Bernardus tes diſponit rebellare illi. Properera tibi mandamus itaque præcipimus de verſo domni imperatoris, ut ſollerti ſagacitate providere cum fumma feſtinatione omnibus abbatibus, abbatiſſis, comitibus, vaſſis dominicis, vel cuncto populo parochiæ tuæ, quibus conveniat militiam regiæ potestati exhibere, quatenus omnes præparati ſint, ut ſi veſpere eis adnuntiatum fuerit, mane; & ſi mane, veſpere abſque ulla tarditate proficiſcentur in partes Italiæ: quia domnus imperator ſuum hoc præparat, ut quanto citius poterit, in partes illas una cum

B fidelibus ſuis pergat.

** IN VERAM AC SUCCESSIONEM NULLISQUE ABSCITITIIS ACCESSIONIBUS interpolatam Chrodogangi Metenſis epiſcopi Regulam Canonicorum.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE.

Ex codice manuſcripto vetuſtiſſimo e Palatina Heidelbergenſi bibliotheca in Vaticanam translato deſcripſimus, miſſumque Romæ ſtudio eminentiſſimi principis Francisci Cardinalis Barberini exemplar habuimus. Illud Leſtor, ſollicitus tibi officiumus, non ſolum cum approbatis collatio que R. P. Jacobi Sirmondi re codicibus Andegavenſi ac Fuldenſi jamdudum expreſſo, ſed etiam cum excuſo a D. Luca Dacherio Spicilegii. Ex illo tres diligenti ſedulaque collatione diſcimus, argumentoque validiſſimo reijcere poſſumus, hanc, quam primi nos publicæ luci damus, canonicorum, ut vulgo appellari ſolent, regularium normam, illam ipſam eſſe quam Metenſibus ſuis canonicis ſpecialiter Chrodogangus propoſuit. Vulgatum autem quæ caret, ab anonymo quopiam, ne effet omnibus Metenſibus canonicis, diſſidia canonicis, communia, nec aut damnatæ civitati affixa, primum eodem ſyntagmate ſuis illis omnibus, quæ ad ſolos Metenſes ſpectabat vindicabat, cum deinde adſciris andecumque mutatisque in plurisque priori ordine non ſatis convenedo illuſtr præſcriptionibus regulari canonicorum inſtituto compromiſſum, præſertim ex Aquiſgranenſi Concilio anno DCCCXVI. celebrato, locupletatum eſt. Neque ea, ſi unamque optimum conſtare voluerit, aliud opinor, judicabis.

DE CHRODOGANGO EJUSQUE REGULA VETERUM TESTIMONIA.

Sigeberti Gemblacensis de Script. ecclesiasticis Cap. LXVIII.

CHrodogangus Metenſis epiſcopus, Pippini regis ex fa- C core neptis, nobilitatem ſuam nobiliori fervore ſanctæ religioni, ſeriori regulam, quam *Scarlitus* Metenſis ecclesiæ clericis obſervandam dedit. *Aliam ergo ab eo quæ erat, & eſt, in hodiernum, quæ tota Metenſis diœceſis clericis in locis ſuperioribus præfert obſervatur.*

Trithemii Abbatis libro de ſcriptoris Metenſis eccleſiæ. Tomo II. Francicorum.

JAm hinc vir egregius & omnibus pene noſtris ſæculis Chrodogangus annoſtes eligitur, ex pago Hasbaniensi oriundus patre Sigramno, matre Landrada Francorum ex genere primæ nobiliratis progenitus. Hic in palatio majoris Kanili ab ipſo enutritus, epiſcopusque ordinatus extitit ac demum Pippini regis temporibus pontificale decus promeruit. Fuit autem omnino clariſſimus, omnique nobiliratu conſpicuus, forma decorus, eloquio facundiſſimus, tum patrio quam etiam latino ſermone imbutus, ſcripturarum minimusque, imperitus videlicet non ſolum ſuus, ſed & clericorum suorum. Cumque

quasi quidem novi aliquid dici: sed dum pastorum, subditorumque negligentia & his temporibus nimium crevit, quod apud agendum nobis est, qui in tam gravi discrimine venimus, nisi ut quantum possumus, si non quantum debemus, ad rectitudinis lineam, Deo inspirante, clerum nostrum reducamus.

Igitur quamvis indignus adeptam hujus sedis pontificalem cathedram, cumque officii mei pastoralis curam invigilare cupiebam, & in tantam negligentiam, clerum plebemque devenisse conspicerem, corpi mœstus conqueri, quid agere deberem: sed divino fultus auxilio, fratumque spiritualium consolatione injunctus voluit necessitate compulsus parvum decretulum facere, per quod se clerus ab illicitis coerceat, vitiosa deponat, mala diu longeque usurpata derelinquatur aut dum mens ab affectu vitiis vacuus, facilius que bona optimaque sunt inferantur.

Scripturis enim sacris nitentes decernimus, ut omnes sint ornationes officiis divinis lectionibusque sacris assidui, atque ad obedientiam episcopi sui præpositique, ut ordo canonicus deposcit, parati, caritate connexi, zelo bono ferventissimi, amore conjuncti, a litibus vel scandalis seu odio semoti. Pastor eorum quilibet fuerit, non solum de carnalibus, sed etiam de spiritualibus curam gerat, & in utraque parte lagacissimam sollicitudinem, in quo facultas fuerit, habeat: ut & vitia reprimat, & ea radicitus, ut oriri cœperint, ut prævalet, amputare festinet; & quod ab humano manare, juvet formam subter dispositam, necessarium fuerit, ei præbere audeat. Ut cum pastor pastorum judexque vivorum & mortuorum Christus in ultimo tremendoque die in sede majestatis sue discretissimus cum omnibus gentibus sederit, & omnis clerus eum revelata facie conspexerit; & si non cum summis pastoribus & gregibus sibi commissis pro diligentiali talentis multiplicatisque spiritualibus lucris, audire mereb[illegible]r: *Euge serve bone & fidelis*: vel faltem hoc concedatur, ut delictorum venia ad integrum tribuatur. Quia manifestum est, quibus peccatorum venia ad integrum tribuitur, regni introitus non negatur: quia nec infelix potest judicari, cui contingerit qualemcumque partem in paradiso habere. Sed illis ibidem fors datur, qui in quantum possunt per vitæ meritum ad hoc in hujus temporis curriculo, dum licet currere festinant.

Intendamus ergo ad hoc animum quantum possumus; quia non possumus quantum debemus: & vita nostra ad tempus amarefcat in pœnitentia, ne ultio divina, quæ nunc mitis est & exspectat, postmodum vindictam.

EXPLICIT PROLOGUS.

INCIPIUNT CAPITULA.

1. *De humilitate*: In excusis 1.
11. *De ordine congregationis canonicorum*. In excusis 2.
111. *Ut in illa clausura omnes in unum dormiant*, In excusis 13.
IV. *De completorio, vel tastiurnitate*.....
V. *De officiis divinis in nobilibus*. In excusis 15.
VI. *De omnes per horas canonicas ad officium divinum veniant*. In excus. 4.
VII. *De disciplina psallendi*. In excus. 5.
VIII. *De capitulum quotidie veniant*.....
IX. *De opera manuum quotidiana*. In excusis 19.

X. *De profectionibus in itinere*. In excusis 17.
XI. *De zelo bono; quem debemus fervos Dei habere*. In excusis 19.
XII. *Ut non præsumat alter alterum cedere, aut excommunicare*. In cxc. 37.
XIII. *Ut in congregatione clericorum non liceat alteri alterum defendere*. In exc. 38.
XIV. *De confessionibus*. In exc. 31.
XV. *De gravioribus culpis*. In exc. 20.
XVI. *De eis, qui sine justione jungunture excommunicatis*.....
XVII. *De excommunicatione culparum*. In excusis 33.
XVIII. *De eis, qui in quibuslam levioribus delinquunt*. In excusis 28.
XIX. *Qualis debeat esse motiva excommunicationis*.....
XX. *De quadragesimæ observantiibus*. In exc. 34. 35.
XXI. *De mensis ordinandis*.....
XXII. *De mensura cibi*. In exc. 8.
XXIII. *De mensura potus*. In exc. 8.
XXIV. *De septuagenariis coquinæ*. In exc. 9.
XXV. *De archidiacono, vel primicerio*. In excusis 10.
XXVI. *De cellerario*. In exc. 11.
XXVII. *De portario*. In exc. 12.
XXVIII. *De infirmis clericis canonicis, qui se procurare ad illum ordinem noverunt, & non habent unde in infirmitate necessitatibus suis possint impiere*. In excusis 40.
XXIX. *De vestimentis clericorum, vel calceamentis, vel lagn*. In exc. 41.
XXX. *De sepultura sanctorum*. In excusis 36.
XXXI. *De eo, quod qui ad hunc canonicum servitium ordinem hujus congregationis se jactare vult, de rebus quas possidet ad ecclesiam beati Pauli apostoli solemnem donationem per præsentem faciat*.....
XXXII. *De elemosynis*. In excusis 42. & 43.
XXXIII. *Dicbus dominicis, vel festivitatibus sanctorum qualiter ad capitulum, sive ad missam occurrant*.....
XXXIV. *De matriculariis ut ad lectionem divinam audiendam veniant in flatuta ecclesia in domo*.....
In excusis desunt cum duo postrema capita, tum etiam ex superioribus nonnulla alia cum quampluribus aliunde ab interto interpolatore posse adjectis.

INCIPIT REGULA CHRODOGANGI METENSIS EPISCOPI.

Cap. I. *De humilitate*.

CLamat nobis scriptura divina: *Omnis qui se exaltat humiliabitur; & qui se humiliat exaltabitur*. Et, quantum enim humilior fueris, tantum te sequitur gloria altitudo. Et, *quia superbis Deus resistit, humilibus autem dat gratiam*. Omnis qui arrogans, immundus est coram domino: quemcumque enim superbum videns, filium diaboli esse non dubitet: & quem humilem perspexeris, Dei filium esse omnino credere debes. De multis enim pauca perstrinxi, ut animos vestros ad amorem humilitatis provocennus & a detestabili inimicaque Dei superbia retrahamus. Nam dum omne genus humanum Christianorum, atque omne vulgus humilitatem habere convenit, nimis iniquum pessimumque ac detestabile est, ut qui servitio Dei peculiarius se junxerunt, humiliatem derelinquant, & superbiæ, vel diabolicæ typhanoidi se faciant. Idcirco necesse est, ut qui fundante diabolo usque nunc superbus atque elatus vultu vixit, inanitea, Deo assistante, humilis ultitatem atque caritatem vel obedientiam, seu per reliqua bona Dei præcepta, referget, quia multo melius est per humilitatem cum Christo in cælestibus regnare, quam cum diabolo per superbiam in inferno cum reliquis contemptoribus denergi.

Cap. II. *De ordine congregationis Canonicorum*.

ORdines fuos canonici ita conservent, ut "ordinati sint in gradibus fuis secundum legitimam institutionem dominæ ecclesiæ, in omnibus omnino locis, id est in ecclesia, vel ubicumque infimul fe conjunxerint, & ratio postulaverit. Et Deo placentibus ita conversentur, vel degradaverit certis ex causis; reliqui omnes, ut diximus, ita ut ordinati sunt, ordines suos custodiant. Januores igitur priores suos honorent: Priores "juniores fuos in Deum diligant.

In ipsus" autem appellatione nominis nulli liceat alium per nomen appellare, sed secundum constitutionem fanctæ ecclesiæ fratis appellatione vocet eum nomen fuum, prius additio & ministerii sui gradu, qualiscunque fuerit. Ubicumque autem fe obviaverint "clerus junior, inclinans a priore benedictionem petat; & fi sederem invenerit, tranfeuntes majore minor furgat, & det ei locum federndi, ne clerus junior confedere, nisi ei præcipiat senior fuus; ut fint quod scriptum est: *honore invicem prævenientes*.

Pueri parvi, vel adolescentes in oratorio, vel ad" mensas cum discipina ordines suos custodiant, foras autem," ubi & ubi cuftodiam habeant disciplinam.

Cap. III. *Ut in illa clausura omnes in uno dormiant*.

UTa institutum est in illa claustra ille clerus canonicus, qui fub ipio ordine, Deo adjuvante, vivere debent, ut omnes in uno dormiant in dormitorio, præter illos quibus episcopus licentiam dederit, secundum quod ei rationabiliter visum fuerit, ut in ipfa claustra per dispositas mansiones dormiant feparatim, & per fingula lecta singuli dormiant, & in dormitorio finiliter feparatim dormiant mixti cum juniotibus, propter præcipientium bonam, ut feniores præsideant quod juniores fecundum Deum agant. Et in ipfa claustra nulla femina introeat, nec laicus homo, præter tantum fi episcopus, aut archidiaconus, vel primicerius juserint. Ut in refectorio pro refectionis causa veniant, reliquum arma fua ante refectionem, & ftatim cum exierint de refectorio ducantur foras claustra: & fi neceffe fuerit ad opera faciendi introeat ibi laici homines, ut ubi perfectum habuerint opus fuum, cum fumma feliitatione egrediantur foras: & præter cauffam neceffitatis, fi coqui clerici defunt & opus fuerit, laici coqui ad coquinandum tantum ingrediantur, expleto miniftetio huc cum celeritate exeant foras.

Et per illas manfiones ipfi clerici canonici nullum clericum exeum habeant fine præcepto epifcopi fui: & fi permiferit ut habeant, fic fit convertatio illorum cum laicis, ut non fint occasiones

A liter nec Deo, nec epifcopo difpliceant, nec illis, qui fub fua manu ipfam congregationem regunt. Et fi aliter fecerint, ille qui præeft aut excommunices eos, aut corripiat fec disciplinam accipiant. Et in ipfas manfiones intra ipfa claustra, nec clericus, nec laicus bibere, nec manducare nec dormire non præsumant, nisi ipfi clerici qui in ipfa congregatione funt: aut illi clerici, qui ibidem ab ipfo claustro per juffionem epifcopi fui fenioribus fuis deferviunt. Et qui de ipfo clero xonm clericum in ipfa claustra, aut diximus, habuerit, hoc præviderit, ut planetum cum reliquis veftimentis habeat, & diebus dominicis, vel reliquis feftivitatibus in ecclefia Dei veftiti in ordinibus fuis ftent.

B

Cap. IV. *De completorio, vel tastiurnitate*.

UT ad completorium omnis clerus, qui in ipfa congregatione eft, veniat, & omnino omni tempore incipiente nocte primum fignum ad completorium fonet: & cum primitus illud fignum, qui ad hoc ordinatus fuerit, auditum fecerit, ftatim ubicumque fuerint ad eorum claustra veniant: & cum iterum ipfum fignum audierint, fe omnes in ecclefia" fancti Stephani fint, & tanc" in Dei nomine completorium cantent. Et poft" quam completorium cantatum habuerint, pofftea non bibant, nec manducent ufque ex tertium legitima hora; & omnes filentium teneant, & nemo cum altero loquatur ufque mane poft primam cantatam, nisi fi neceffe fuerit, & hoc cum fuppreffione vocis cum grandi cautela, & ille ala manfione, que juxta eft fua vox non audiatur; & qui de illis ad completorium non fuerit, poftea illum nocte non præsumat illa oftia intrare, nec per ullum locum in ipfa claustra ingredi, antequam ad nocturnas veniant. Nec archidiaconus, nec primicerius, nec ille oftiarius ullum commeatum exinde donare poffint, ut poft completorium aliquis ibi ingrediatur, nisi ad noctur-nas; nisi tantum fi talis cauffa evenerit, quod necceffe fit, ut hoc ille archidiaconus, vel primicerius, vel qui tunc temporis exinde ordinatus erit ad illum epifcopum poffit dicere pro qua cauffa hoc factum fuiffet, & fi ita eft quod neceffe fit, tunc licentiam habeant introeundi & exeundi. Et fi contigerit, ut opus fit poft completorium aliqua cauffa in claustra nuntiare, tunc ad illum cuftodem de fancto Stephano veniat, & illi patefaciat; & ipfe hoc in claustra nuntiet. Et fi (quod abfit) evenerit, ut ullus de ipfo clero, qui ante completorium in civitate venerit, aut antea ibidem fecerit; quod fi audus vel præsumptuofus, aut negligens laudente diabolo fuerit ut in civitate aliquas nocte alicubi maneat, nisi in fua claustra; fi una vice hoc fecerit, fi pro vitio factum non eft, vero corripiatur: & fi iterum fecerit ipfe clericus, tunc ipfo die fit in pane & aqua: & fi tertia vice hoc fecerit, tres dies in pane & aqua fit: & fi amplius hoc facere præsumpferit, corporali difciplinæ fubjiciatur, fic ut ceteri timeant: & fi aliquid fundente diabolo per hoc retardaverint, ut ante completorium in civitatem non veniat, ut licentiam habeant foras claustra effe, & hoc ejufcumque, aut archidiaconus, vel primicerius investigare poterint, ille clericus qui hoc vitium fecerit, aut excommunicetur, aut corporali difciplinæ fubjaceat.

Cap. v. *De officiis divinis in noctibus.*

HEmis temporibus, ideſt a kalendis Novembris uſque in Paſcha, juxta conſiderationem rationis * amplius de media nocte pauſetur, & jam digeſti ad vigilias ſurgant: finitis nocturnis diciant verſum *, *Kyrie eleiſon* & oratione dominicam, & faciant intervallum; excepto diebus dominicis & feſtivitatibus ſanctorum, juxta conſiderationem epiſcopi, vel qui ſub eo * ſunt, id eſt, quadraginta, vel quinquaginta pſalmos poſſit cantare, qui hoc ordinatus, aut cum ei viſum fuerit, & hora permiſerit. Et qui pſalterium, vel lectionem aliquid indigent * meditationem inſeviant, & meditent in ipſo intervallo qui poſſunt capere, & qui non poſſunt in eccleſia omnes, aut cantent: aut legant; & non præſumat aliquis in ipſo intervallo dormire, niſi infirmitate cogente, & hoc per commeatum faciat: & qui aliter fecerit excommunicetur; reliqui omnes ordinem vigiliarum tenebant uſque ad matutinas dicitas. Hora prima omnes in eccleſia ſancti * Stephani cantent primam.

* ædificet hoc in noctibus ſequentibus eſt, ut ante dictum eſt.
* Finiendum facili in quo etc. ut ſuperius eſt ex conſilio Theodulfi epiſcopi Aurelianenſis.
* ſunt.
* meditationi inſeviant.
* quem ſe ſeminarium ſtatuiſſe dicit.
* Hæc expoſitio latius patet in capitulis Aquiſgranenſibus anni 817. cap. 132. Quibus addendum eſt, quod ſuperius dictum eſt, ut non ſolum in matutinis, ſed & in ceteris horis competentibus ſalmi dicantur.

Cap. VI. *Ut omnes horas canonicas ad officium divinum veniant.*

AD horam divini officii * mox ut auditum fuerit ſignum, reſidat omnibus quelibet * diſtinctus in manibus, * & propinquus de illa domo ſint ibidem occurrere poſſint, cum ſumma feſtinatione veniant; & ſi longe ab ipſa eccleſia aliquis fuerit, ita ut ad opus Dei per horas canonicas occurrere non poſſit, archidiaconus ita eſſe perpendit, agat opus Dei cum tremore divino ubi tunc fuerit; & præveniat archidiaconus, vel ſacerdotibus, vel cellos eccleſiæ, ut illa ſigna horis competentibus ſonent.

* Hæc expoſitio latius patet in capitulis Aquiſgranenſibus anni 817. cap. 132. Quibus addendum eſt, quod ſuperius dictum eſt, ut non ſolum in matutinis, ſed & in ceteris horis competentibus ſalmi dicantur.
* diligendo

Cap. VII. *De diſciplina pſallendi.*

VBique credimus divinam eſſe præſentiam, & oculos domini ſpeculari bonos, & malos; maxime tamen hoc ſine aliqua dubitatione credamus, cum ad opus divinum aſſiſtimus; & ideo ſemper memores ſimus quod ait prophetа: *Servite domino in timore, & exultate ei cum tremore.* Et iterum: *Pſallite ſapienter, & in conſpectu Angelorum pſallam tibi.* Nam ſi, cum * hominibus potentibus volumus aliqua ſuggerere, non præſumimus niſi cum humilitate & reverentia; quanto magis domino Deo univerſorum cum omni humilitate & puritate devotione ſupplicandum eſt? Illud * in timore curavimus, letentibus quam Romana eccleſia tenet, & noſtra ſynodus judicavit, ut cleros noſter in eccleſia, quando ad opus divinum adſiſtit, niſi infirmitate cogente, baculos in eccleſia manibus non teneant.

* Hoſt. in Pſal. 46. Pſal. 137.
* hominibus potentibus
* timore. Et

Cap. VIII. *Ut ad capitulum quotidie veniant.*

NEceſſe eſt, ut quotidie omnis cleros canonicus ad capitulum veniant, & ibidem Dei verba audiant, & iſtum inſtitutionalem noſtram, quam propter illorum utilitatem ad eorum animas ſalvandas, Deo auxiliante feciſmus, unuquoque die aliquod capitulum exinde relegatur; præter tantum die dominico, & feria quarta, & feſtas tractatus & alias homilias, vel

A quod ædificet audientes ad capitulum legant. Ideo autem quotidie ad capitulum omnes venire conſtituimus, ut ſe anima verbum Dei audiat, & quod epiſcopus, vel archidiaconus, vel quilibet tunc præeſſe videtur, ibidem, quod jubere habet, jubeat; & quod corrigere, corrigat; vel quod faciendum ſit, ordinare ſtudeat. Iſti autem clerici cum de prima cantata ad mansiones vadunt, ſtatim ſibi parare feſtinent, ut quando ſignum ad ſecundam ad cellam parati con celeritate veniant; & omni cleros, qui ſoris clauſtra elle videat, & in ipſa civitate conſtitunt, omnibus diebus dominicis ad capitulum veniant parati cum ſuis lectionibus, vel veſtimentis officialibus, ſicut habet ordo Romanus. Et in ipſis diebus dominicis, vel feſtivitatibus ſanctorum præcipue omnis ipſe clerus, ut diximus, qui foras claſtra eſt, ad nocturnas, & ad matutinas veniant, & ipſis diebus, ſtationibus ſuis parati cuſtodiant, ut unuſquiſque in officio ſuo ſtet, donec miſſa peragitur; & ſi aliter fecerint, ab archidiacono, vel primicerio excommunentur, aut etiam ſi neceſſe fuerit corporali diſciplinæ ſubjaceant. Et in ipſis diebus dominicis, ut diximus, & feſtivitatibus ſanctorum præcipue in omnes in refectorio cum alio clero refician tur ad menſas, quæ eis ordinatæ fuerint.

* Hæc expoſitio latius patet in capitulis Aquiſgranenſibus anni 817. cap. 132.
* ſalvandas
* quæ eis ordinatæ

Cap. IX. *De * opera manuum quotidiana.*

B

OTioſitas * inimica eſt animæ, propter eadem * & juſſionem epiſcopi, vel archidiaconi, ſeu primicerii, vel qui ab ipſis ordinantur, cleros de capitulo ad opera, ubi eis injungitur, exeant, & cum bono animo abſque murmuratione obedientiam ſuam exerceant; & quando communem operam non eſt neceſſe facere, poſtea unuſquiſque quod opus habet faciat.

* otium.
* eadem

Cap. X. *De profectionibus in itinere.*

C

QUicumque ex clero in itinere cum epiſcopo, vel alicubi proficiſcuntur, ordinem ſuum, inquantum iter vel ratio permiſerit, non negligant. Et non eos beredem præterire horæ conſtituat, tam de officiis divinis, quam aliunde.

Cap. XI. *De zelo bono, quem debent ſervi Dei habere.*

D

SIcut eſt zelus amaritudinis malus, qui ſeparat a Deo, & ducit ad infernum; ita eſt zelus bonus, qui ſeparat a vitiis, & ducit ad dominum & vitam æternam. Hunc ergo zelum ferventiſſimo amore exerceant ſervi Dei, ideſt, ut honore ſe ſuviciem præveniant, in infirmitates ſuas ſive corporum, ſive morum patientiſſime tolerent; & ſi qua vitia * reprimenda ſunt, vel caſtigatio adhibenda, cum his quibus hoc commiſſum eſt videre in bonitate conſentant, & * adjuvent Deo, ut ait apoſtolus, ceſſante: quia, ter vitia, ſi orta fuerint, poſſint deſtruere, ad melioremi ſtatum unumquemque provocare: quia ſcriptum eſt: *Qui diligit ſuum non odit malum*: Nam, *qui diligit iniquitatem, odit animam ſuam*; Nam ille animam ſuam bene diligit, qui ſe cuſtodit, & alios ad exemplum bonæ converſationis & verbis & operibus * trahit.

* opera quæ ordinata
* ſalvandas
* ſuperius
* Hæc ſic placita ab vulgata
* Jac. 5. 19. 20.
* manducet in aliis vitiis.

Cap. XII.

A ſi indigne quis ſacrofancta myſteria ſumpſerit, hic *judicium ſibi manducat & bibit*. Et ſi ullus 1. Cor. de clero, quod abſit, quando ſuum confeſſionem ſuo epiſcopo facit; ut ſic repleatus ſit ſpiritu diabolico quod aufus ſit de ſuis peccatis aliqua ſuum epiſcopum celare: & vadit quaſi per alios facerdotes ſuas confeſſiones donando, & vult ſuum epiſcopum abſcondere ſcelera ſua; quia timet ut removeat eum epiſcopus de gradu ſuo: & ſi aliter in gradu non eſt, * non accedat ad gradum, vel * ad corpus domini præveniat ut scorpore eum, aut illa vitia deheat perſequi. Si epiſco- domini re-pus hoc per quoſlibet ingenium inveſtigare poterit, & adprobatum ei fuerit, corporalem diſciplinam, vel carcerem patiatur, vel aliud quod epiſcopo viſum fuerit, juxta modum culpæ, ut ceteri metum habeant, & in tale ſcelus non cadant. Et ſi epiſcopus ipſe inquiſitor eſt, qui ſua Dei B oculos peccat, & hominí confiteri erubeſcit, ubi Deo miſerante de ipſo peccato debet accipere conſilium ſanitatis.

moveat eum

Cap. XV. *De gravioribus culpis.*

SI qui clericus de ordine canonico * graviores culpas commiſerit; id eſt homicidium, for- * quæ culpæ ſit nicationem, adulterium, furtum, vel his ſimile men- C carceren vel exilium patiatur: ſciens illam terribilem ſententiam apoſtoli dicentis; *Tradentem hujuſmodi hominem in interitum carnis; ut ſpiritus ſalvus ſit in die domini*. Et dum in ipſo carcere eſt, nullus ex clero in noſu ei ſit jungatur conſortio, neque in colloquio, niſi cui prius ſit juſſit; ſolus perſiſtens in * pœnitentiæ luctu quandiu * pœnitentia luctum. præceptio viſum eſt.

1. Cor. 5.

Egreſſus de carcere, ſi epiſcopo, vel qui ſub eo D ſunt, viſum fuerit, agat adhuc publicam pœnitentiam; ideſt, ſuſpendatur ab oratorio ſimul & a * miſſa, & omnibus canonicis horis veniat ante * menſa eſtum eccleſiæ, ubi prius ſolebat pacem poſtulare, & tus omni corpore ante ipſum * limen eccleſiæ, * limitem ulque dum ingreditur omnes, & poſtea erigat in ſti- miſſe, ſtet foras eccleſiam ante ipſum oſtium, im- ius ecclæ pleat ibi officium ſuum in quantum poteſt. Egredientibus de eccleſia ſimiliter proſtratus jacet, ulque dum omnes egrediuntur foras: & jacens, vel ſtans ante ipſum limen cum nullo homine loquatur.

De abſtinentia vero, quandiu, vel qualiter epiſcopo viſum fuerit, vel qui ſub eo ſunt, memoria, vel hora, qua ei viderit competere; neque a quoquam benedicatur, ulque dum reconcilietur. * Sequentia E Qui dum vocatus venerit ad reconciliandum ante comm. 16. ad epiſcopum vel clerum cum omni humiliter proſtratus omni corpore in terra petat ab omnibus veniam; & epiſcopus ſecundum ordinem canonicum eum reconciliet.

Cap. XVI. *De bis, qui ſine juſſione jungunter excommunicatis.*

SI quis frater * aliquid præſumpſerit ſine juſſio- * b) Pœna ne epiſcopi, vel qui ſub eo ſunt, clerico ex- ſilind. H. communicato quolibet modo ſe jungere, aut loqui cum eo, aut mandatum ei dirigere, aut literas, ſubjiciatur excommunicationis vindictæ.

Cap.

Cap. XVII. *De excommunicatione culparum.*

Si quis clericus contumax, aut inobediens, aut superbus, aut elatiosus, aut detractor, aut contradictor, aut rebellis, aut contentiosus, aut murmurans, aut indictum jejunium transgressus fuerit, aut ad cœtum fratrum justas contemplationis, aut increpatus veniam non petierit, aut in aliquo contrario constitutus huic paruulas inflituitionis, & præcepiis epiſcopi, aut qui ſub eo ſunt, contempſor reperius fuerit; hic ſecundum doctrinam ſanctorum patrum admonetur ſemel & ſecundo ſecreto a ſenioribus ſuis. ſi non emendaverit, obiurgetur publice coram omnibus. ſi vero neque ſic ſe correxerit; ſi intelligibile qualis poena ſit, excommunicatione ſubjacet, ſin autem improbus eſt, aut minus intelligens, aut incorrigibilis, vindictæ corporali ſubdatur.

Cap. XVIII. *De his, qui in quibuſdam levioribus delinquunt.*

Si quis in clero ad opus Dei, vel ad menſam tarde occurrerit, aut non ſe ubique cauſſis leviori ſuus pſalmodiam vel miſſas cantare ordinaverit, & hoc minime impleverit, & ſi fregerit quidpiam aut perdiderit, vel aliud quid exceſſerit: & non veniens continuo cantare epiſcopum, aut qui ſub ipſo ſunt, ipſe ultro ſatisfecerit, & " prodiderit deſiſtum ſuum, dum per alium cognitum fuerit, majori ſatisfactionem emendationi ſecundum modum culpæ, ſicut epiſcopo, vel qui ſub eo ſunt, viſum fuerit: Nam ſi ipſe ſponte confeſſus fuerit, leviori ſatisfactione emendationi, ut diximus, ſecundum modum culpæ. "

Cap. XIX. *Quali debeat eſſe modus excommunicationis.*

Secundum modum culpæ excommunicationis vel diſciplinæ debet exercedi menſuram: qui culparum modus in epiſcopi pendet arbitrio, vel qui ſub eo ſunt. Neque enim ſi qui in gravibus peccatis incidunt, vel hi qui in levibus quibuſdam delinquunt, æqualiter judicandi ſunt; ſed ſecundum morbum adhibenda eſt medicina: * quia, nec pius medicus ſanat vulnera, nec qui accipere ſpiritualē emendationem renuerit, ſanitatem ſpiritualis medicamenti conſequi poteſt.

Cap. XX. *De quadrageſimæ obſervationibus.*

Licet omni tempore vita Chriſtianorum ſimplex debet eſſe & caſtata, maxime tamen religioſis mentibus convenit, ut his diebus continentius vivant, & ſolida ſervitute Deo adhæreant cognoſcendum. Idcirco decernimus, in illis quadraginta diebus ante paſcha cum omni puritate mentis & corporis noſter clerus, Deo ſ jubente, in quantum poterit & cuſtodiat. De cibi autem & potus perceptione, inquantum Deus auxiliam dederit, parcitatem habeant; id eſt, ut quotidie, exceptis dominicis diebus a capite quadrageſimæ uſque ad cœnam paſchæ poſt diſcum veſperam in refectione ſemper reſiciant, & ab illis cibis ſe abſtineant, vel potu, ſicut epiſcopus constituerit. Et alicubi, neque in ipſa civitate, neque in monaſteriis, vel quibuslibet locis vel dominus proprius his quadraginta diebus reficiari intendere, ſi " longe fuerit, ut hora competenter ad cœnam ſuam accipiendum cum fratribus adeſſe non poterit; tunc propter iſtam neceſſitatem licentiam habeat talem cibum ſumere, ſicut reliquus clerus; & hoc providetur ut horas competentes non antecedat.

Lectioni vero fratres in hac quadrageſima " prima diebus uſque ad tertiam plenam vacent; & ſeros clauſtra, nihil tantum per illas eccleſias quæ infra duentas ſunt, non agreditur: niſi ſi forte eſſe foriti, & epiſcopus, aut qui ſub ipſo eſt, judicaverit, ut ſtat quod fiendum eſt. Et poſt tertiam tunc temporis capitulum habeant.

A paſcha autem ad Pentecoſten uſque in die reficiant, & carnem manducandi licentiam habeant, niſi pœnitentes, præter tantum" feria A. Pentecoſtes vero uſque ad nativitatem ſancti Joannis Baptiſtæ ſimiliter bis in die reficiant, & a cœna abſtinentiam uſque ad ipſam miſſam. A nativitate vero ſancti Joannis uſque ad tranſitum ſancti Martini, in ſtrum ante bis in die reficiant, quarta, & ſexta feria a cœnæ abſtinentiam. Ab ipſa vero tranſitu ſancti Martini uſque ad natalem dominū a cœnæ omnes abſtinent & uſque ad nonam jejonent omnibus his diebus, & in refectorio reficiant. Poſt natalem domini uſque in caput quadrageſimæ, ſecunda, & quarta, ſextaque feria in refectorio ad nonam reficiant, reliquis his diebus duabus vicibus in eodem refectorio reficiant. A cœnæ vero quarta & ſexta feria his temporibus abſtinentes. Si ſi dies feſtus in his duabus feriis tales vinerit, ſi permiſerit prior, carnem manducent.

Pro infirmitate vero cleri noſtri conſideramus, ut ſi in quarta vel ſexta feria, ſeu in reliquis aliis temporibus, quales conſtituimus ut a cœnæ abſtineant, neceſſe eſt, licentiam habeat epiſcopus aut qui ſub ipſo ſunt, pro omni infirmitatibus, vel neceſſitatibus, aut feſtivitatibus confederationem mittere, ſicut ille præviderit quod bene ſit.

Mihi autem Anghilramno archiepiſcopo, atque cappellano excellentiſſimi regis Caroli addi placuit, quia dumnos & clerus noſter a proteſte uſque ad octavas ipſius paſchæ ſecundum, vel adventum Spiritus ſancti devota mente celebrare videmur, at his ſacratiſſimis octo diebus clerus ſanctæ Dei genitricis Mariæ, vel noſter, licentiam habeat carnem edendi; exceptis illis, qui pro compendio animarum ſuarum & pœnitentia indicta ſe abſtinere voluerint.

Cap. XXI. *De menſis ordinandis.*

Prima menſa epiſcopi cum hoſpitibus & cum peregrinis ſit, & ibidem archidiaconus, vel quibus epiſcopus juſſerit, ſedeant. Secunda menſa cum presbyteris. Tertia cum diaconibus. Quarta cum ſubdiaconibus. Quinta cum reliquis grudibus. Sexta cum abbatibus, vel quos juſſerit prior. In ſeptima reficiant clerici canonici, qui extra clauſtra in civitate commanent, in diebus dominicis, vel feſtivitatibus præclaris. Cum autem hora competenti venerit, & ſignum ad refectionem ſonuerit, tunc fratres cum feſtinatione illuc adveniant, & ſimul in refectorium introeant, ſimulque oreat, & verſum dicant; & cum epiſcopus, vel alius ſacerdos benedictionem ſuper menſas tradiderit, omnes, *Amen*, reſpondeant: & ut diſpoſitus ordo eſt, unuſquiſque ad ſuam menſam accedat.

Clerus vero in refectorio omnino ſilentium teneat: interim quod exinde foras egrediuntur; qualiter illum leſtionem divinam poſſit audire & in corde meditari. Quia ſic eſt neceſſe, ut quando cibum

cibum corporalem recipit, & tunc animæ cibo ſpirituali reficiatur. Et lector, & cellerarius, & portarius, vel ſeptimanarius, vel qui miniſtrant, quando epiſcopus cum clero in refectorio reficit, antequam fratres in refectorium veniant, mixtum de pane & potu accipiant, ut grave eis non ſit jejunium ſubſtinere interim quod clerus reficit. Nam Lector legat, uſque dum juſſerit prior, ut expleat leſtionem.

Illud omnino cavendum eſt, ut neque ſeceſſores, neque mulieres, neque ſubdiaconi, vel reliqui de clero clbum, nec aliud quod ad manducandum vel bibendum pertinet, ſine juſſione epiſcopi de refectorio portent.

Et hoc cavendum eſt, ut ante legitimam horam, niſi illi qui hoc prædixerit debent, neque ad manducandum, neque ad bibendum in refectorium intrare non debeat ſine juſſione epiſcopi, aut qui tunc tempore præeſt: neque celleriarium contra rationem inquietare; ſed horis competentibus petant quæ petenda ſunt, & dentur quæ danda ſunt.

In ipſo autem refectorio, neque laicus, neque clericus, niſi qui in ipſa congregatione ſunt, manducent, aut bibant; ſine juſſione epiſcopi, aut qui ſub eo ſunt. Et in clauſtro ubi clerus ad capitulum venit, vel in refectorio nullus de clericis ſervitoribus, qui ſua ſenſa ibi ſubjecti ſunt, inpreſidiatur, niſi ſi neceſſe fuerit, aut epiſcopus, vel qui ſub eo ſunt, juſſerit.

Cap. XXII. *De menſura vini.*

Quando clerus noſter " bis in die refecit per tempora conſtituta, ſuos ſuperius ſcripium eſt, panem quod ſufficiet, accipiat. Pulmentum vero ad ſextam. Carnem inter duos miniſtrationem unam, & ciburia una accipiant: & ſi, ſcitiuria non habent, unam duas miniſtrationes de carne, aut de lardo habeant. Ad cœnam autem, aut unam miniſtrationem de carne inter duos, aut una ciburia habeant.

Illo tempore quando quadrageſimalem vitam debent ducere, tunc ad ſextam inter duos fratres portionem de formatico. & cibaria accipiant, & ſi ſpices habuerint, aut legumen, vel aliud quid, addatur & tertium. Et ad cœnam inter duos cibaria una, aut portionem de formatico accipiant & ſi Deus amplius dederit, cum gratiarum actione percipiant. Quando autem in die una refectio fuerit, tunc cibaria una inter duos, & portionem de formatico, & miniſtrationem unam de legumine, aut aliud pulmentum accipiant: & ſi contigerit, quod illo anno glandis, vel fagina non eſt, & non habeant unde liceat menſuram de carne implere poſſint, providet epiſcopus juxta quam Deus poſſibilitatem dederit, aut de quadrageſimali " , aut aliunde, unde conſolationem habeant.

Cap. XXIII. *De menſura potus.*

Quando bis in die edendum fuerit, presbyteri ad ſextam tres calices accipiant; ad cœnam duos; diaconi, qui in gradu ſunt ad ſextam tres, ad cœnam duos; ſubdiaconi ad ſextam duos, ad cœnam duos: reliqui gradus ad ſextam duos, ad cœnam unum. Quando autem in die una refectio fuerit; ſi cœnæ intra horas, quando bis manducabant, tantos calices accipiantur & quod ad cœnam accipiebant de potu, hoc cellerario remaneat: & omnino caveant ebrietatem.

Si vero contigerit, quod vinum minus fuerit, & ſi ſitum menſuram epiſcopus implere non poſſit, juxta quod prævaler impleat; illi autem fratres non murmurent, ſed Deo gratias agant, & æquanimiter tolerent. Nam ſi ille poterit, ut tantum habeant, tunc pro nullo modo non remanent. Et illis, qui ſe a vino abſtinere prævidcat epiſcopus, vel qui ſub eo eſt, ut tantum habeant de cerviſia, quantum de vino habere debuerant: Et ſi epiſcopus voluerit ad ſuprafcriptam menſuram aliquid potus addere, in ejus poteſtate conſiſtat. & de cerviſia, quod ſuperius ſcripſimus. Nam quando aliqua refectio cauſſis exigentibus venerit, non amplius conſentimus ad vinum bibendum, quam ut ſuprafcriptam menſuram tres calices accipiant, & hoc ſuperflum nobis videtur; quia *vinum apoſtatare facit etiam ſapientes* ; quia *ebrii* non poſſidebunt regnum Dei. Et ſi epiſcopus voluerit ad ſuprafcriptam menſuram aliquid potus addere, in ejus poteſtate conſiſtat, & de cerviſia, quod ſuperius ſcripſimus. Nam quando aliqua refectio cauſſis exigentibus venerit, non amplius conſentimus ad vinum bibendum, quam ut ſuprafcriptam menſuram tres calices accipiant, & hoc ſuperflum nobis videtur; quia *vinum apoſtatare facit etiam ſapientes* ; quia *ebrii* non poſſidebunt regnum Dei. Et hoc admonemus, ut clerus noſter ſobrium omnino ducat vitam; & quia perſuadere non poſſumus ut vinum non bibant, vel hoc conſentimus, ut ſaltem in illis ebrietas non dominetur: quia omnes ebriioſos apoſtolus a regno Dei extraneos eſſe denuntiat, niſi per dignam pœnitentiam emendaverint. "

Cap. XXIV. *De ſeptimanariis coquinæ.*

Clerici canonici ſic ibi inveiens ſerviant, ut nullus excuſetur a coquinæ officio, niſi " ægritudo, aut in cauſſis gravis utilitatis præoccupatus fuerit: quia evitandi major merces & caritas adquiritur. Imbecillibus autem procurentur lo- latia ut non cum triſtitia hoc faciant; ſed habeant omnes ſolatia tecundum modum congregationis; aut poſtionem lacti.

Archidiaconus vero, & Primicerius, vel celleraius, ſeu illi " tres cuſtodes eccleſiarum, unus de ſancto Stephano, alius de ſancta Petro, tertius de ſancta Maria, qui in majoribus utilitatibus occupati ſunt, illi excuſentur a coquina; ceteri autem ibi ſub caritate inviteni ſerviant.

Egreſſuros de ſeptimana ſabbato mandatus faciat; vaſa miniſteria ſui, quæ ad miniſtrandum accepit ſana & munda cellerario reconſignet; & ſi aliquid ex illis minutum fuerit, ad capitulum die ſabbati veniam petat, & vaſa, vel quod minuatum eſt, in loco reſtituat, & juxta quam epiſcopus, vel qui ſub ipſo eſt, judicaverit, pœnitentiam agat.

Cap. XXV. *De Archidiacono, vel Primicerio.*

Oportet eos eſſe *prudentes ſicut ſerpentes, & ſimplices ſicut columbæ*; id eſt, ut ſint ſapientes in bonum, & ſimplices in malum; & dedi" cauuegalia & ſanctorum Patrum inſtitucta canonum, ut poſſint docere clerum in lege divina, & hujus parvæ inſtitutionis. Et ſic ſe conformem cleris, ut non tantum verbis capacibus; ſed etiam exemplo, ſimplicioribus divina præcepta demonſtrent: qui apoſtoli debent ſemper tevere formam ipſius dicit; *Argue, obſecra, increpa* ; id eſt miſcens temporibus tempora, terroribus blandimenta; id eſt indiſciplinatos, & inquietos debent duriis arguere: obedientes autem & mites & patientes, ut in melius proficiant obſecrare: negligentes & coatemnentes & ſuperbos ut increpent & corripiant, neque diſſimulent peccata deliquentium, ſed mox ut cœperint oriri, adcitus ut prævalent ampuiant, memores periculi Heli ſacerdotis " de Silo, & honeſtiores quidem, atque inteiligibile his prima & ſecunda admonitione verbis corripiant; improbos autem ac duros corde ac ſuperbos vel

Ex actis Apoſtolor. Hiſtoria charitatis, & præc. fraternæ emigrans e

* Act. 6. 2.

a) S. pſalmodiæ ſervitio poſtponi

* ſi ſit quæ ſit ſpecies ad te- nuis ſuſtentationis

b) S. præcepta Dominica.

* Hoc eſt, ſi

* Hoc eſt, ſi

* pro nullo cauſſa

* Hoc eſt, ſi

* Hoc eſt, ſi

* Hoc eſt, ſi

vel inobedientes verbere & corporis castigatione in ipso initio percutiant coercendi, scientes scriptum: *Stultus verbis non corrigitur*; & iterum: *Pervene filium tuum virga, & liberabis animam ejus a morte.*

Prov. 23. Eccles. 30.

Et quidquid per se justè & rationabiliter secundum canonicam institutionem, vel hujus parvam Institutionis non potuerint definire, omnino episcopo patefaciant; & ipse secundum Dei voluntatem, quod exstigundum est castiget, & quod corrigendum est, corrigat. Qui archidiaconum, vel primicerius in omnibus omnino actibus vel operibus suis sint Deo & episcopo fideles & obedientes, & non sint superbi, nec rebelles, vel contemptores; sed casti & sobrii, patientes, benigni, atque misericordes, *& semper superexaltet misericordia judicium*, atque illud tenere conseguantur. Diligant clerum, oderint vitia, in ipsis autem correptione prudenter agant, & ne quid nimis, ne dum culpam erudere exagitem frangatur vas: Memineritis *calamum quassatum non conterendum*. In quibus non dicimus, ut permittant nutrire vitia, sed prudenter & cum caritate ea amputare festinent. Caveant, ne dum alios predicaverint, ipsi reprobi efficiantur: intendentes illud dominicum præceptum; *& qui in oculo fratris sui fulcatum videbat, in suo eadem non videbit: Ejice primum trabem de oculo tuo, & tunc perspicies, ut educas fulcatum de oculo fratris tui.*

Matth. 7.

Qui archidiaconus, vel primicerius si reperti fuerint, quod absit, superbi, aut elati, aut contradictores, vel contemptores canonice & hujus parvæ institutionis, si episcopum dominicum præceptum admonentem non se iterum sinon emendaverint, ab episcopo secundum modum culpæ judicentur. Quod si neque sic correxerint, de ordinibus suis ejiciantur, & alii qui digni sint & voluntatem Dei vel episcopi sui, secundum divinum præceptum impleverint, in locis illorum subrogentur.

Cap. XXVI. *De cellerario.*

CEllerarius vero debet esse timens Deum, sobrius, non vinolentus, non contentiosus, non iracundus, sed modestus, moribus castus & sacris, & quidquid acceperit sub cura sua ad opus clericorum fideliter exhibeat, & sine justione episcopi sui, aut qui sub ipso est, nihil faciat, & non sit prodigus nec extirpator substantiæ ecclesiarum, quia si fecerit, sine dubio de pulicibus redditurus erit Deo rationem: Nam, si bene ministraverit, gradum bonum sibi adquirit.

Cap. XXVII. *De portario.*

POrtarius unus etiam suo juniore annum, aut amplius, si episcopo placuerit, portas, & limen, vel ostia custodiat. Qui portarius sit fobrius, castus, & vigilans, qui sciat accipere responsum & renuntiare, & debeat custodiat portas, sive ostia claudiri, & cautus sit ne tenorem facere non præsumat; quod si fecerit, excommunicetur. Claves vero portarum ad competentem archidiaconum reddat: & si archidiaconus aliquibi est, qui sub ipso est, ipsas claves recipiat.

Custodire vero ecclesiarum qui ibi dormiunt, vel in manibus justa posstas, teneant silentium, ut nec averi clerici; in quantum possunt: & post completorium non manducent nec bibant, & non permittant ingredi eos, qui forat claustra post completorium remanserint: nec eos qui intra claustra ingressi fuerint, ad ostia sibi commissa.

Quod si fecerint, ab episcopo, vel qui sub eo sunt judicentur.

Cap. XXVIII. *De infirmis clericis servantis, qui peculiarias ad ipsum infirmos jusserint, & non habent unde in infirmitate necessitatibus sui possint impleri.*

SI aliquis ex clero infirmatur, qui ad hunc ordinem se peculiarius junxerint, & non habuerint unde in infirmitate necessitatibus suis possint impleri; post episcopum habeat & illic maximum curam archidiaconus & primicerius, & caveant ne negligantur infirmi, sed sicut revera Christo, ita eis ministretur. Quia ipse dixit: *Infirmus fui, & visitastis me; & quamdiu fecistis uni ex minimis istis mihi fecistis.* Ergo omnia necessaria quidquid ipsi infirmis exposcerit & quæsierit, eis omnino & absque ulla retardatione adimpleri procurentur; quia in ipsis reipsicit quisquis ipsi minos habuerint aut neglexerit fuerint. Et sine dubio in diem tremendum judicii, quando fuerint tres viventes & mortuorum in fede majestatis sue de omnibus his rationem erunt reddituri, qualiter eis ministraverunt. Et si ipse archidiaconus vel primicerius ad plenum non habeant unde possint procurare necessitatibus eorum, hoc omnino episcopo manifestare, & ipse secundum Dei timorem & sonorem providerit, ut hoc quod expedit ipsis infirmis ut habeant unde eis necessitatibus illorum occurrent.

Quibus vero infirmis manifestis deputatæ fuerint ecclesiasticæ disposite conditionis & ætate, ubi elle possint, domi de infirmitatibus suis consolentur. Et si non habuerint clericos qui eorum Deum, qui circa ipsos infirmos maximam curam gerat de omnibus necessitatibus eorum, & habeat solutionis, si opus est, juxta quod constituerit prior, ut absque mormuratione & negligentia servitur infirmis. Et sciat, si bene ministraverit, gradum bonum sibi adquirer.

Sed & ipsi infirmi confidenter in honore Dei sibi servirí & non superstituate sua contristent fervientes sibi. Qui tantum infirmi portandi sunt: ut ubi melioratí fuerint, redeant ad ordines suos.

Cap. XXIX. *De vestimentis clericorum, vel calcamentis, vel ligna.*

ILla media pars cleri qui seniores fuerint annis singulis accipiant cappas novas, & veteres quas præterito anno acceperunt semper reddant, & dum acceperint novas. Et *illa alia* medietas cleri illas veteres cappas, quas illi seniores annis singulis reddant, accipiant, & illi seniores illas cappas, quas reddere debent, non commutent, sed illæ eccles accipiat illi presbyteri, qui ibidem in domo offidor deservirent, & illi diaconi vel qui ibidem in eorum gradu consistunt, aut tamen unde ipsas lacerilas binos in anno habeant: & ille alius clericus unusquisque singulos. Camisiles autem accipiant illi presbyteri, & diaconi annis singulis binas & subdiaconi camisile & dimidio, & illi qui in reliquis gradibus sunt, singulos. Calciamenta vero omnis clericus annis singulis pelles" bascinas accipiant" solas paria quatuor".

De ligna conideravimus, ut de quatuor libras & dodrantes possint comparare ligna sufficienter & annum: ipsa ligna de illes reliquerit, quod sit in civitate, vel in villabus fuæ, sint comparata, & hoc eft quatuor libræ ad hoc mitantur. Et Kal. Majis ipsum vellumtum accipiant, & tunc ipsa ligna comparent. Et illas cappas, & illos facti-

ties, & illa calcearnenta de illos tellonese fupe- La ligionis provocati cunctis cum gratiarum actione fufficientiam præbeant; fed quia noftris temporibus perfuaderi non poteft, faltem vel hoc conlentiamus, ut ad aliquantulumcumque fimilitudinem conversationis eorum noftros animos contrahamus: quia nimis inertes, tepidique, ac remiffæ devotionis eft, ut quod, ficut diximus, omne vulgus pro Dei nomine confenit, non qui peculiarius canonici ordinibus inferiore debemus, quantulumcumque in partem in hanc perfectionem non conteftamur. Et fi omnia relinquere non poffumus, ea tamen quæ habere noftra teneamus, ut dimiffa volumus noftomus fuerint, non ad hæreditum noftrorum curtailum atque patrimonium, fed ad Dei cultum. Deo acclore in comMunc deferviamus, de cujus rebus ftipendia habemus, loco hæreditatis relinquamus. Ut & cum illis perfectis pro perfecta abbrenuntiatione, fatisque hujus mundi gaudia corona non tribuitur; vel peccatorum venia, fecut minimis mifericordia divina concedatur. Quia fanctus Profper", Vita pofitor ait: Si quis ea quæ habere poterat, non noftra tatem fanxerunt, ut illi clerici, qui de rebus ecclefiæ vivere cupiunt, res proprias quas habent, pro poffeffionem charitatem. Deo & ecclefiæ, qui deferviunt condonent: & fic rebus ecclefiæ licentias absque maxima culpa utantur; Ut ficut de rebus ecclefiæ illi clerici gaudent; ita & ecclefiæ de rebus ipforum clericorum cum pauperibus fuis fic æcta atque meliorata gratuletur. Ita tamen ut ipfi clerici dum advivent, fi ita placuerit, res fuas ufufructuario ordine per beneficium ecclefiæ habeant, ut omnia fuis communia, & de Legr. de propter obitum eorum ad ecclefiam, vel ad ea- rap. vidua ut. nonicum ordinem, ea omnino date fortiant, & non veniantur. Similiter indicantes ut illi clerici, qui de facultatibus fuis fufficientiam habent, de ipfis rebus propriis vivere debeant, & tamen inftrui fuerint, ut in omnibus ad integrum ecclefiæ Dei, cui deferviunt, date noluerint & fic ipfius ecclefiæ in amore Chriffi gratuita revivere, fedulaque modulatione impendant; & ficut à prædecessoribus factum eft, ita & nos ecclefiæ ficuti ceteri canonici untur, fpecialem mifericordiam a Deo receptatores, qui de proprijs rebus inferiunt: quia, fi ea quæ acceperit erant pro eorum ordinibus de eleemofynis dispenfatori reliquerint, nihil habentibus conferenda fint precatio poffidere fua: quia & ipfi quodammodo relinquunt fua, quando propriis contenti rebus, rubilque fe jure debeat arbitrantur recipi". Et fi penare ideo accipi debere eorum quæ conferuntur ecclefiæ, portionem, nec eam videantur abjicere, quia non poffint fua relinquere, quod eis deforme eft, inter fotas, paupetes reddi: noverint eft deformist, poffeffores de eleemofynis pauperum pafci. Hoc enim providendum eft, ut non gravetur mater ecclefia, quam conftat quotidie fubventioni pauperum, viduarumque, atque orphanorum, fimulque egentium, canonum juffionem conftituam, debere eft femper intentum.

Igitur quicumque fe ad hunc ordinem canonicum, quem modo utcumque recuperare cupimus, fecut in parvulo decretulo, quod digeffimus, inftituvimus, le focitare voluerit, & de rebus quas habet fofeminter donatione per præfentem donet ad ecclefiam B. Pauli ad opus Dei, vel clericis ibidem deferventibus, facias & precarium, fi ita eft placuerit, exinde ab epifcopo accipiat, in ea ratione ut dum advivet, ipfas res ufufructuario ordine habeat, & poft" objectum ejus eam omni integritate, omnique fuperpofito ad ecclefiam cui adfata fuerint, vel ipfius congregationis ipfas res ftagna. H. ablque

549 REGULA CANON. CHRODEGANDI ED. MET. 550

Cap. XXX. *De sepulturibus fratrum.*

Illud intimare complacuit, ut nos & clerus noster fessitvirasbus Domini, & sanctæ Mariæ, vel duodecim apostolorum, seu & reliquorum sanctorum, quas ufus eft in illa provincia antis singulis celebrare, in quantum Deus poffibilitatem dederit, illud officium divinum diu nocteque facere procuremus. Et epifcopus " in nativitate domini", & pafcha domini in domo ipfis clericis refectionem faciat, fi ad præfens eft; & fi abfens his diebus eft, tunc in eorum refectorio habeant refectionem fufficienter, ficuti fuperius fcripsum eft. Et poftquam de refectorio exierint, in ecclefia domus illius, cum data fenitia, quæ fuerit confolatio fit, & ebrietas non dominetur.

Et epiphania domini, & medio pafcha & claufum pafchæ, & afcenfione domini & pentecoffe, & natalitiis epifcopi, iftos dies epifcopus eis in refectorio ad fextam, refectionem factat. Et de iftis feftivitatibus, unde abbatias in ilia civitate, aut foras poffeffiones habemus, ficut conftituimus habentem, refectionem ad clerum facere, hoc omnino non remaneat in quantum poffibilitas fuerit.

Et ille archidiaconus, vel qui tunc fub manu epifcopi præfule videtur, hoc recipiat, & ille clero exinde fit refectionis refectionem faciat: & quod fupereft ad eorum opus cellerario relevetur. Et ille archidiaconus de fua actione, quod ipfe ad eorum opus prævidet, purificationem fanctæ Mariæ, & omnium apoftolorum, & fancti Joannis Baptiftæ, & fancti Remedii eis refectionem factat ad fextam in refectorio.

Cap. XXXI. *De eo quod, qui ad hunc canonicum fpectialem ordinem hujus congregationis fe fociare vult, de rebus quas poffidet ad ecclefiam " B. Pauli epifcopi folemnem donationem per præfentem faciat; reservato tamen tempore vita fua ufufructuario ordine.*

LEet legamus antiquam ecclefiam fub tempore apoftolorum ita unanimem concordemque extitiffe, & ita omnia reliquiffe, ut fingula prædia fua vendentes ad pedes apoftolorum pretia ponerent; ut nullus eorum fibi aliquid proprium dicere auderet, *fed erant illis omnia communia*; Unde & habere dicebantur *cor unum & anima unum*: quotidie enim circa domus panem frangentes, quod in commune accipiebant tam viri quam feminæ, feu parvuli, omnifque vulgus ardore fidei accenfi, atque in omore re-

ubique aliius confignatione, vel expectata tradi-
tione reverantur. Et literat ei de omni mobili ex
ipfis rebus quamdiu vivit, & in ipfo ordine con-
ſtitit, elemoſynas tam in pauperes, quam ad ip-
ſum congregationem, quam etiam ubicumque
voluerit facere, & neceſſitates ſuas explere. Et, ſi
aliquod de ipſo mobili poſt obitum ejus ſuperfue-
rit, media pars in elemoſyna eis in pauperes, vel
promiſſas ejus, aut ubi utiliter ambulet, archi-
diacono, aut primicerio, vel cui ipſe vivens ro-
gaverit diſpeſandam: & illa media pars in ipſius
elemoſyna ad cleſum, vel ad ipſum congrega-
tionem revertatur. Et ipſi clerici de ipſis rebus,
quas in precariis habent, neque de terris, neque
de vineis, aut ſilvis, pratis, domibus, adificiis,
mancipiis, accolabus, vel quibuſlibet rebus im-
mobilibus minuendi, aut vendendi, aut commu-
nicandi poteſtatem non habeant; excepto ut di-
minus de illa ſuadia, vel quod unus pueblus laborare
poterint, viventes faciant quod voluerint.

Quod ſi contigerit ſuadente diabolo, ut ali-
quis ex his fratribus, qui ipſas res per precarias
habuerint, in aliquo crimine grave, aut leve in-
cidat, penitentiam juxta quod epiſcopus ei ja-
cilaverit, agat; tamen de rebus quas per precas
non poſſidet, expoliatus non hac re eſſe non de-
beat. Si quis autem eodem modo, quo ſupra in-
ſtituimus, ad hanc congregationem, tam unus ex
nobatibus noſtris, quam quilibet extraneus cleri-
cus ſe ſociare deſideraverit, per conſenſum, ut alii fra-
tres fecerunt, faciat. Quod ſi alter fuerit, qui ſe
eis voluerit ſociare, & omnia ad integrum perfec-
tionis gratia derelinquere: epiſcopus providcat
eis neceſſaria; qualiter opus bonum quod Deo
inſpirante coepit, adimplere valeat.

Cap. XXXII. *De elemoſynis.*

DE elemoſynis accipiendis ita conſtituimus,
ut ſi aliquis uni ſacerdoti per miſſa ſua, vel
pro confeſſione, * aut infirmitate, ſeu pro quo-
libet caro ſuo aut vivente aut mortuo aliquid in
elemoſyna dare voluerit, hoc facerdos * a ti-
buente accipiat, & exinde quod voluerit faciat.
Si autem ad omnes ſacerdotes ſub tali conditio-
ne, ſeu pro quolibet modo aliquid in elemoſyna
dare voluerit, hoc omnino tam ad omnes ſacer-
dotes, quam ad omnes canonicos veniat, & omnes
hanc elemoſynam communem habeant. " Simi-
liter & ille elemoſynæ, quæ in commune ad o-
mnem clerum veniunt omnes in commune habe-
ant, & plalmodiam, vel miſſas " pro ipſis cle-
moſynis, ut epiſcopus inſtituerit, faciant.

Ideo autem mentionem ſacerdotibus de elemo-
ſynis recipiendis ad opus proprium fecimus: * quia
nimis grave pondus exiſtimavimus eis eſſe, ſi tam
ingentia onera " portarentur ſolis illis ſacerdoti-
bus contingerete portare: Quia facilius Dei miſe-
ricordiam plures imperrant pro peccatoribus quam
unus, quamvis ſtudioſus; & unuſquiſque de pro-
pria conſcientia debet meminere, quanto magis de
alienis peccatis non debet ſibi ſupra vires facientem
peccatorum cumulare.

Has elemoſynas archidiaconus, aut primice-
rius recipiant, & in neceſſitatibus fratrum, ut eis
opus fuerit, & epiſcopus judicaverit, ipſas ex-
pendant: & ſi aliquid exinde ſuperfuerit, in ve-
litatis fratrum recondant.

Cap. XXXIII. *Dictus Dominicus, vel feſtivitatibus ſanctorum qualiter ad capitulum, ſeu ad miſſam occurrant.*

IN diebus Dominicis, vel feſtivitatibus ſancto-
rum, aut quando jufſerit pontifex, vel qui
fub eo fuit, mane poſt primam cantatam omnes
indutantur veſtimenta, officiales cum planeta,
ſicut ordo eccleſiaſticus habet, & ſint parati, &
abſque mora ad officium cum feſtinatione oc-
curant. Ut autem audiant ſortis primum fi-
gnum omnes ad capitulum veniant, & audita
lectione, ſub uno accedant ad eccleſiam; &
ſacto ſecundo ſigno cantent tertiam, & reſi-
dentes in ordinibus ſuis expectent pontificem,
ſicut mos eſt Romanæ eccleſiæ: & nullus poſſea
exinde de ordine ſuo exeat, ufque dum omnia
expleverit, nifi quibus pontifex comitantur in
obſequio, aut illi qui in aliqua utilitate occupati
fuerint, ſi talis eſt quod omnino non poſſit di-
mitti, & hoc innotefcat epiſcopo, vel qui ſub
eo funt: Si quis de clero de quolibet ordine,
tam ſacerdotum, quam diaconorum, aut ſub-
diaconorum, vel acolytorum tunc præſens non
fuerit propter ſui officium ſum impletum, & ali-
qua negligentia, vel retardatio per ipſum acci-
derit, nifi ob caſſam gravis infirmitatis, in
craſtino » vino, vel potu privetur; ſi autem per
dejunium fuerit, aut contempſerit, ut alii fra-
tres fecerunt, faciat. Quod ſi alter fuerit, qui ſe
eis voluerit ſociare, & omnia ad integrum perfec-
tionis gratia derelinquere: epiſcopus providcat
eis neceſſaria; qualiter opus bonum quod Deo
inſpirante coepit, adimplere valeat.

Cap. XXXIV. *De matricolariis, ut ad lectionem divinam audiendam veniant in ſtatuta eccleſia in domo.*

DUm de corrigenda vita clericorum canoni-
corum rebus permeceſſarits, ut nobis juſta
mediocritate noſtram & capacitatem ſenſus
per Dei adjutorium viſum fuit, deſcripſimus,
veninus ad matricolarios tam domi, quam
& in foberbardi; qui non, ſecundum inſtitu-
tionem antiqua eccleſiæ », eorum effet conver-
ſatio: ſed ſub magno quodam periculo, &
negligentia, & ut ita dixerim abſque prædica-
tione, & confeſſione erant in quadam ſecuritate
poſiti, neque ad domum ad ſtationem pu-
blicam ad audiendum verbum Dei veniebant,
neque in reliquis ſtationibus, ſed erant omnes
fratres unoſquique in loco ſuo. Propterea
una cum conſenſu fratrum ſpiritualium conſti-
tuimus, ut bis in menſe per totum annum
de quatuordecim in quatuordecim dies in ſab-
bato omnes matricolarii tam qui in domo ſunt,
quam illi, qui per ceteras eccleſias infra civita-
tem, vel vicis matricolas habent, ad conventum
ſtatutum omnes in eccleſia in domo veniant,
mane primo expectantes in ordinibus ſuis, ufque
dum ſignum pulſaverit bone tertiæ: tunc ve-
nients epiſcopus, ſi in aliis utilitatibus occupatus
non fuerit, & jubeat legere lectionem de tracta-

tibus, vel homilias ſanctorum patrum congruas, A qui hoc faciunt » exinde decreſcat, & ad ligna ») Forte, comparandum, unde ipſum panem faciant, » do- ſenſu re-
nec epiſcopus de denariis suscis de Dei mi- ſert. li.
diam Kal. Majas. Et ſi aliquid ſuperaverit de hoc,
quod ſuperius divimus, aliis pauperibus, cui
neceſſe eſt, archiepiſcopus, vel primicerius, aut
cui jufſerint, tribuat.

Explicit.

CANONICORUM REGULA
AB ANONYMO QUOPIAM
INTERPOLATORE

Ex Giodegangi norma, concilii Aquiſgranenſis cupiculis, atque aliunde conſarcinata.

*TEMPORIBUS piiſſimi Pippini Chrodogan-
gus ſervus ſervorum Dei, Metenſis urbis epiſ-
copus.* Sit recentiorum, *Bec. pag.* 534. *D. ne fra-
tres non neceſſaria repetitionibus chartas diſperdere
videamur.*

Cap. 1. *De humilitate.*

Clamat nobis divina ſcriptura, &c. *ſupra pag.*
536. *D.*

Cap. 11. *De ordine congregationis canonicorum.*

Ordines hos ita conſtituit, &c. *ſup. p.* 537.

Cap. III. *De eo quod in congregatione canonici mu-
dus diſertationis tenendus ſit.*

Cuvendum ſummopere præſpolitis », &c. *Vide-
ſi capitularem* 118. *Aquiſgranenſis canulli celebrari
an.* 816. *ſub Ludovico Pio imp. ſupra pag.* 480. *A.*

Cap. IV. *De eo quod non debent clerici in congre-
gatione canonica conſtituta » Regula ſuperflua
accipere aut exitere, ſed neceſſaria.*

Sanctorum patrum ſententiæ docent, & c.
cap. 120. *conc. Aquiſgranenſi. p. red. D.*

Cap. V. *De his qui in congregatione ſibi commiſſa
ſolummodo ex familia eccleſiæ clericos
aggregant.*

Sunt nonnulli qui tantum ex familia eccleſia-
ſtica clericos, &c. *Vide cap.* 119. *Aquiſg. p. cod.*

Cap. VI. *Qui clericis in congregatione canonica
conſtituti eccleſiaſtica accipere debeant
ſtipendia.*

Quia ſanctorum patrum, &c. *cap.* 120. *Aquiſg.*

Cap. VII. *De eo quod in congregatione canonica
aquatiter ſibus & pura » accipiatur.* » *divitiæ*

Solet in pleriſque canonicorum congregationi-
bus irrationabiliter, &c. *cap.* 121. *Aquiſg. ſyſtem.*

VIII. *De manſionibus & parati.*

Quando ad clericos in unum vivere in die reſcit,
accipient a minore uſque ad maximum quatuor
libras panis; & quando bis in die reſcit, pul-
mentum ad ſeruum, unum miniſtrationem de car-
ne inter duos, &c. *ſup. p.* 544 & 545. *& cap.* 122.
concilii Aquiſgranenſis.

Cap. IX. *De ſeptimanariis equinæ.*

Clerici canonici ſex ſibi invicem ſervient, &c.
ſupra cap. 24. *reg. Grodeg.*

X. *De archidiacona vel præpoſito.*

Oportet enim eos eſſe prudentes, &c. *ſupra cap.*
25. *Grodeg.*

XI. *De cellerario.*

Cellerarius debet eſſe timens Deum, &c. *ſupra
cap.* 26. *Grodeg. & cap.* 140. *Aquiſgr.*

XII. *De portario.*

Portarius unus cum ſuo juniore, &c. *ſupra cap.*
27. *Grodeg. & cap.* 143. *conc. Aquiſgr.*

XIII. *De eo quod diligenter manſionda ſunt
clauſtra canonicorum, in quibus dormiunt
canonici.*

Præpoſitorum curæ ſit ut ſubditorum mentes
Aa &c.

Rec, cap.117. conc. Aquisgr. pag. 479. D. ex regula Gondegandi cap.2.

XIV. De his qua aclere in nocte de lecto surgentes primum dicenda atque operanda sunt.

Nocturnis horis * cum ad opus divinum de lecto surrexerit clericus, primum signum sibi sanctæ crucis imprimat per invocationem sanctæ Trinitatis. Deinde dicat versum, *Domine labia mea aperies, & os meum annuntiabit laudem tuam.* Deinde psallatur, *Deus in adjutorium meum intende*, totum cum *Gloria*. Et tunc providet sibi corporeum necessitatem naturæ, & sic ad oratorium sedilnet, psallendo psalmum. *Ad te levavi animam meam*, cum summa attentia & cautela intrans, ut alibi orantibus non impediat. Et tunc prostratus in loco congruo effundat preces in conspectu domini magis corde quam ore, ita ut illius vox vicinior sit Deo quam sibi. Ita discendo, Gratias tibi ago, omnipotent pater, qui me dignatus es in hac nocte custodire, & deprecor clementiam tuam, misericors domine, ut concedas mihi diem venturum fe peragere in tuo laudatio fevitio cum humilitate & discretione, qualiter tibi complaceat fervitus noftra. Et tunc omnes fint preparati ftantes in loco in choro per ordinem, ut noviffimum ftgnum ceffaverit cum fumma humilitate & honeftate referant laudes Deo in conspectu angelorum ejus. Et fi alicui frequens tuffis aut phlegma a pectore aut naribus excrefcit poft orfum proiciat, aut juxta latus, caute tamen & curiole, ut infirmis menti- C bus non vertatur in nauleam, & femper quod projiciur pede conculcetur, & cum ad orationem curvantur veftimenta eorum non fordidentur. Et jufta eccleſiam, & in omni conventu, feu & in portico hoc obfervandum eſt, ut quod fputiur femper pedibus conculcetur.

XV. De officiis divinis in noctibus.

Hiemis vero temporibus, id eſt a Kalendis Novembris ufque in paſcha, juxta conſideracionem rationis octava hora noctis furgendum eſt, ut modice amplius de media nocte panlentur, & jam digeſtis ad vigilias furgant. Poſt finitas nocturnas dicant verſum, *Exaltabunt juſtitiæ conſpectu Dei*. Deinde *Kyrie eleiſon*, & oratio nem dominicam, & faciant intervallum, exceptis diebus dominicis & feſtivitatibus ſanctorum, juxta conſiderationem epiſcopi, vel qui fub eo eſt, id eſt ut xl. aut l. pſalmos poſſint cantare, leconum quod viſum fuerit, & hora. premiſerit : & qui pſalterii vel lectionum aliquid indigent, meditationi inſerviant & non præſumat aliquis in ipſo intervallo dormire, niſi quem infirmitas cogit, & hoc per commeatum fuu * de qui aliter fecerit excommunicetur. Reliqui omnes ordinem vigiliarum tenent uſque ad matutinas horas; & in ipſo intervallo ſummum ſilentium fiat tam in voce, quam & in actu vel inceſſu, ſeu ſono alicujus rei, ut liceat unicuique ſeorſum, ſicutius inquietudine peccata ſua cum gemitu, ſuſpiriis & lacrymis domino confiteri, & venium veiveniſſimum pro ipſis ab omnipotente Deo orando & petendo poſtulare.

XVI. De vigiliarum antiquitate.

Antiqua eſt vigilarum devotio, ex cap. Aquisg. & ſſdori lib.1. offic. cap.12.

XVII. De matutinis.

De matutinorum antiquitate, & cap.13 30. & ſſdori lib.1. offic. cap.13.

XVIII. De hora prima.

Cumenientes clerici ad primam canendam in eccleſiam, completo officio ipſo ante pſalmum quinquageſimum, donent confeſſiones ſuas viciſſim dicentes, Confiteor domino, & tibi, frater, quod peccavi in cogitatione, & in locutione, & in opere; propterea precor te ora pro me, & ille reſpondet, Miſereatur tui omnipotens Deus, indulgeat tibi peccata tua, liberet te ab omni malo, confervet te in omni bono, & perducat te ad vitam æternam: & ille dicit, Amen. Supplici corde pro ſe certatim orantes hoc fibi faciant. Hoc expleto conveniunt ad capitulum quotidie, & ex illa inſtitutione, ut ſuper illorum vitiis ſuam Deo auxiliante feciones, in unoquoque die aliquod capitulum relegant præter diem Dominicam, & quatuor & ſextam feriam, & ſolennitates ſanctorum, in quibus relegunt vitas patrum alias Homilias vel quod addiſcet audientes. * Ideo quotidie ad capitulum omnes clericos convenire conſtituimus, ut ſenina verbum Dei audiat : & epiſcopus, vel archidiaconus, qui in loco eorum præſide videtur, ibidem quod jubere habet jubeat, & quod faciendum ſit ordinate ſtudeat. Poſt lectionem recitetur una meniſis de Lone, & nomina ſanctorum quorum feſta craſtino celebret dies. Et poſtea pariter dicant verſum, *Pre- Pſal. 117. cioſa in conſpectu domini mori ſanctorum ejus*. Quem ſequatur oratio ſe prioris tui, *Deus omnium ſanctis Dei intercedant pro nobis peccatoribus ad dominum, ut mereamur poſſidere vitam æternam, Amen*. Deinde dicatur verſus, *Deus in adjutorium meum intende*, cum tribus vicibus, quem ſequatur, & ceteris reſpondentibus, ſubjungentes *Gloria patri*, & poſtea *Kyrie eleiſon* & orationem dominicam. deinde, *Et ne nos inducas in tenta- Pſal. 140. tionem : & ne vasi, reſpice in ſervos tuos*, & pariter ufque in finem pſalmi ſubjungentes *Gloria*. Deinde prior dicit, *Dirigere & ſanctificare & cuſtodire dignetis, domine Jeſu Chriſte ſili Dei vivi, hodie corda & corpora noſtra, ac ſenſus noſtros, in via & lege tua, & in operibus mandatorum tuorum, & præs noſtros dirige in viam ſalutis, in viam juſtitia tua, ut hic & in perpetuum te adjuvante feciamus, qui cum Patre & Spiritu ſancto vivis & regnas Deus per infinita ſæcula ſæculorum*, deinde, *Adjutorium noſtrum*, reſpondent alii, *In nomine domini qui fecit cælum & terram*.

Poſthæc qui culpabilis eſt poſtulet veniam, & ſecundum modum culpæ judicium recipiat. Quiſquis vero veniam poſtulat pro culpa, quam plus ſe humiliat & ſe culpabilem affert, tam miſericorditer ac levius a priore judicetur. Neceſſe eſt enim, ut omnes noſtræ negligentiæ, id eſt, cogitationum, linguæ vel operis in præſenci vita per veram confeſſionem & humilitatem ſemper judicentur, & non poſt mortem reos nos faciant.

Cap. XIX. De opere manuum quotidiano.

Surgentes a capitulo vadant aut ſimul aut ſeparatim ad opus ſibi injunctum, ut ratio præſtat cuſtodientes ſilentium & decantent pſalmos ſuos aut binis aut ſingulis, juxta quod congruum eſt. Nihil aliud loquentes, niſi forte de ipſa arte neceſſe fuerit dicere cautæ & quando inceperint opus ſuum dicant, *Benedictus es domine Deus, qui adjuviſti me, conſolaturus me, Amen. Miſereatur noſtri omnipotens Deus, Amen*. Et quando communia opera * non eſt neceſſe facere, unuſquiſque * vide sup. quod opus habet faciat, quia otioſitas inimica eſt animæ.

Cap. XX. De tribus horis diei.

Horam tertiam & ſextam & nonam Daniel, &c. *Vide capitul* 116. *Aquisgr. & cap.19. libr. offic. rium S. Iſidori.*

Cap. XXI. De hora veſpertina.

Veſpertinum diurni finis officium, &c. ex cap. 137. *Aquisgr. & Iſidori lib.1.c.10.*

Cap. XXII. De completis.

Decompletis autem celebrandis, &c. cap. 128. *Aquisgr. & 1. L. Iſidori.*

Cap. XXIII. De tempo ſilentio poſt completum.

Expleto completo ſummum ſilentium fiat, & orationes ſecretæ fiant, cum meditatione peccatorum, & poſtea gratias agant Deo dicendo, *Gratias ago tibi domine ſanctæ pater omnipotens æterne Deus, qui me dignatus es in hac die cuſtodire per tuam ſanctam miſericordiam, concede mihi hanc noſtem mundo corde & corpore ſit pertranſire. Qualiter mane ſurgens gratum tibi ſervitium perſolvere poſſim, Per Chriſtum, &c.* Et cum magna cautela ambulent in eccleſia & conformitorio, & cum ad proprium ſtratum venerint, dum ſe collocaverit clericus, dicat pſalmum, *Deus in adjutorium meum intende* totum cum *Gloria*, & poſtea dicat verſum, *Pone domine cuſtodiam ori meo & oſtium circumſtantiæ labiis meis*. Sicut mane ſurgens poſtulavit ſibi labia a domino aperiri, ſic requieſcens roget poni ori ſuo a domino cuſtodiam.

Caput XXIV. *De eo quod horas canonicas canonici religioſe obſervare debent.*

Studeant ſummopere canonici, &c. cap. 131. *Aquisgr. pag.* 486. E.

Caput XXV. *De diligentia pſallendi.*

Ubique credimus divinam eſſe præſentiam, &c. *ſupra cap.7. Grad.*

Cap. XXVI. *De eo quod non pompatice ſtandum eſt in eccleſia.*

Mox autem audito ſigno omnes canonici feſtinent ad eccleſiam & non pompatice aut inhoneſte vel incompoſite, ſed cum Dei timore ingrediantur eam: nec cum baculis aut * cambutis aut fuſtibus in choro, &c. cap.134. *Aquisgr.* * b) cl. can. Bonif. II.

Caput XXVII. *De proſiſcientibus in itinere.*

Quicumque ex clero, &c. *ſupra cap.10.*

Caput XXVIII. *De his qui in quibuſdam levioribus culpis deliquunt.*

Si quis ex clero, &c. *ſupra pag.543.B.*

Cap. XXIX. *De gravioribus culpis.*

Si quis clericus de ordine canonico, &c. *ſupra cap.15. reg. Grad.*

Cap. XXX. *De reconciliatione pœnitentis capitale crimen.*

Ordo pœnitentium agenda publicam ſic eſt: Sulcipies eum quarta feria mane in capite quadrageſimæ, id eſt, in capite jejunium, & cooperies eum cilicio, & oraibis pro eo, & includes eum ufque in coenam domini, qui eo die præſentatur in gremio eccleſiæ. Qui dum vocatus venerit ad reconciliandum, ante epiſcopum, vel clerum cum omni humilitate proſtrato omni corpore fuper terram ante aſſidam petat ab omnibus veniam, & epiſcopus, vel qui ſub eo eſt, det orationes ſuper eum ad reconciliandum in quinta feria coenæ domini.

Cap. XXXI. *De confeſſione.*

Hortatur nos ſcriptura, &c. *ſupra c.14. Grad.*

Cap. XXXII. *Ordo ad pœnitentiam accipiendam & confeſſionem faciendam.*

Hæc eſt ratio pœnitentiæ & confeſſionis noſtræ quæ coram Deo & ſacerdotibus ejus a nobis pariter agendæ ſunt. Id eſt in unoquoque anno tribus vicibus, id eſt in tribus quadrageſimis populus fideliſ tuam confeſſionem fuo ſacerdoti faciat, & qui plus fecerit melius facit; & monachi in unoquoque ſabbato confeſſionem faciant eom * k) cleric bona voluntate epiſcopo aut priori ſuo. " Quando *Gueril. General.* Tom. IX.

trahant, ne pauperta͂tis occasione compulsi per A diversa vagari ac se turpibus impliçare negotiis cogantur. reliq́oque ecclesiastico officio inclepiant indisciplinate vivere, & propriis voluptatibus deseruire. & præsati qui eis necessaria largiendo a domino remunerati poterant distinctè & sincere judicentur.

Cap. XXXVII. *Ut non præsumat aliquis alterum cadere aut excommunicare.*

Veteur in hoc ordine canonico, &c. *sup.* c. 12.

Cap. XXXVIII. *In congregatione canonicorum nulli licet alterum defendere.*

Omnibus modis cavendum est, &c. *sup.* c. 13.

Cap. XXXIX. *De ejs bono quem debent servi Deo habere servicem.*

Sicut ex rebus amaritudinis, &c. *Aquisgr.* c. 12.

Cap. XL. *De infirmis canonicis.*

Si aliquis ex eleto infirmatur, &c. *sup.* c. 18.

Cap. XLI. *De vestimentis & calciamentis clericorum.*

Illa dimidia pars cleri qui seniores fuerunt, &c. *supra cap.* 19.

Cap. XLII. *De elemosynis accipiendis.*

Si aliquis uni sacerdoti, &c. *supra cap.* 42.

Cap. XLIII. *De mensura sacerdotibus de elemosyna accipienda & facienda.*

Nimis grave est ejs, &c. *supra ibidem.*

Cap. XLIV. *De rusa quam in populo sibi communis habere debeant clerici.*

Cavendum nobis est ne in periculum per nostram negligentiam ut ita dicerim absque bapt́smo & confirmatione, & confessione, & pnitentiæ dicatione, in quadam fœcitate positos inveniat noster populus, unde constituimus ut bis in mense per totum annum de quinto decimo in quinto decimo die verbum salutis ad prædicetur, qualiter ad vitam æternam Deo auxiliante perveniat. ut si omnibus fellis & dominicis diebus assidua fuerit prædicatio, utilior est, & juxta quod intelligere vulgus possit ita prædicendum est.

Cap. XLV. *Cui commissi debeant stipendia pauperum.*

Evangelicis atque apostolicis institutis docentibus, &c. *cap.* 141. *Aquisgr. pag.* 492. C.

Cap. XLVI. *De præpositi.*

Quamvis omnes qui præsunt, &c. *cap.* 139. *Aquisgr. pag.* 491. E.

Debent igitur cunctæ congregationi utiles esse, & de ministerio sibi commisso fideliter prodesse; ea vero quæ fratribus dare debent cum caritate tempore opportuno inconcusse impenbeant. quatenus a domino de fideli administratione gradum bonum sibi adquirant.

Cap. XLVII. *Quales vitæ præfuturum in congregatione fungi debeant.*

Oportet ecclesiæ operatores, &c. *cap.* 138. *Aquisgr. ibidem.*

Cap. XLVIII. *De pueris nutricandis custodiendisque.*

Solliciter rectores ecclesiarum, &c. *cap.* 135. *Aquisgr.* 491. E

Cap. XLIX. *Ut omnes canonici ad completorium conveniant.*

Expletis religiosissimo obsequio, &c. c. 136. *Aquisgr.*

Cap. L. *De canonico.*

Studendum summopere, &c. *cap.* 137. *Aquisgr. pag.*

Cap. LI. *Quales ad legendum & cantandum in ecclesia constituendi sunt.*

Tales ad legendum, &c. *cap.* 133. *Aquisgr.*

Cap. LII. *Modus correptionis.*

Quamquam contemptores, &c. *cap.* 134. *Aquisgr.*

Cap. LIII. *Ut canonici cucullas monachorum non induant.*

Reprehensibilem, &c. *cap.* 135. *Aquisgr.*

Cap. LIV. *Ut in cultu vestium differentiam teneant canonici.*

Quærere non possus Deum cultu cordis quam corporis, &c. c. 124. *Aquisgr.*

Cap. LV. *Quod a prælatis semina pæna sit fugiendis impendenda.*

Sollerter prælatis fatagendum est, &c. c. 123. *Aquisgr.*

Cap. LVI. *De familiaritate a clericis mulierum exterminanda.*

Prima quidem temptamenta, &c. c. 128. *Aquisgr. ex ep. S. Hier. ad Oceanum. pag.* 477. E.

Inde pando atque remando ut hospitalium canonicorum caro aut nunquam mulierum pedes terant. Vit autem five mulier, sive ad modicum juveni fuerit, post pœnitum sum quod ad inviem commiserunt, nec in una villa unquam pœcaverit, nec sit inter eos salutatio, aut benedictum, nec vilos, nec colloquium, si non calus interveniat; nec de uno fonte, ut vulgo dicitur, potum bibant, nec alumnum inter utrumque concetur, nec mansionem quidem nec colloquium, ut diximus, nec secordatio alterius in mente sua requiescat; sed eos adhærere, cibo vestu, ita penitus, ut nullis dubiis cernonici, quod nec Davide sanctiores, nec Salomone sapientiores possunt esse. Meminisse debent, quod paradisi colonum de possessione sua mulier ejecit.

Cap. LVII. *De clericis non manentibus in suo propositu.*

Qui semel in clero deputati sunt, aut monachorum vitam experiuntur, statuimus neque ad militiam, neque ad dignitatem aliquam venire *mundanam*, & hoc temptantes, & non agentes pœnitentiam, quo minus redeant ad hoc quod propter Deum primitus" ingressum anathematizari.

Cap. LVIII. *De humiliatione faciendæ propter Deum carne.*

Multitudines & officia, &c. c. 95. *Aquisgr. ex ep. S. Hier. ad Paulinum.*

Cap. LIX. *De iracundis doctoribus.*

Iracundi doctores, &c. c. 33. *Aquisgr. ex c. 40. libri* 21. *Sententiarum S. Isidori.*

Cap. LX. *De discretis exercendis doctorum.*

Tam doctrina, &c. c. 20. *Aquisgr. ex c.* 36. *lib.* 122. *sent. ejusdem sancti.*

Cap. LXI. *De taciturnitate.*

Omni tempore in ecclesia tam a populo quam a clero summum silentium fiat, excepto hoc quod ad laudes Dei pertinet. Videamus quod ait propheta, *Dixi, custodiam vias meas ut non delinquam in lingua mea. Item Posui ori meo custodiam, obmutui & humiliatus sum a bonis.* Hic ostendit propheta, si a bonis eloquiis propter taciturnitatem debet interdum tacere, quanto magis a malis verbis propter pœnam peccati debet cessari? Inde sancta scriptura dicit; *Quisquis in* 2 *angel. ecclesia verbositati fuerit, & pro se & pro aliis* lem. 17. & malam redditurus est rationem in die judicii. Ergo quamvis de bonis & sanctis eloquiis propter ill. taciturnitatem rara loquendi in ecclesia concedatur licentia, quia scriptum est, *In multiloquio non deerit peccatum.* Et alibi. *Mors & vita in manibus linguæ.* Nam loqui & docere magistro conceditur, tacere & audire discipulo convenit.

Qui

Qui hanc taciturnitatem in ecclesia minime cofludierit, sed fregerit, sic in ipso die pœnitens in aqua & pane: & si iterum, tribus diebus pœnitenat in pane & aqua. Et si tertia vice iteraverit, septem diebus ut supra pœnitcat. Et si amplius hoc facere præsumpserit, corporali disciplinæ subjicatur ut ceteri timeant.

Cap. LXII. *De christae a clero vitanda atque detestanda.*

Dominus in evangelio dicit. *Attendite autem vobis, ne forte graventur corda vestra crapula.* Luc. 21. Et apostolus dicit, *Nolite inebriari vino in quo* Ephes. 5. *est luxuria.* Salomon vero dicit, *Luxuriosa res* Prov. 20. *est vinum, & tumultuosa ebrietas. quicumque in ea delectatur, non erit sapiens. Nullum scrivum* Eccli. 32. *est nisi regnat ebrietas.* Alibi dicitur, *Ignoravit* Prov. 31. *ebrietas non locupletabitur. vinum & mulieres apostatare faciunt sapientes.* Et alibi, *Diligentes semper se inebriari vino nisi provocare ad congressionem nolunt.* Virum ergo sacerdotes & apostolos damnat, & vetus lex prohibet, qui altari serviunt vinum & ceream non bibent. Sicera Hebræo dominus omnis potio nuncupatur quæ inebriare potest. quidquid inebriat & flatum mentis mutat, fuge similiter ut vinum.

Qui copia ejs bonus, & eis dapsilece verum,
Et mentis flatum, & mundæ effugit vinum.
Nulla ferox hominum major quam vitea humor.
Sardesbant aures, balbutit denique lingua.
Die mihi dic, ebrie an vivus, an morte gravaris?
Pallidus ecce pater, corpus sine mente quiescit.
Non bona, non mala, non dura, & non mollia sentit.

Cavete, fratres, in omnibus ebrietatem, quia magna fubversio animæ est. Nam fecut ignis facile incendit flapas & lericres palcas; ita ebrietas corumpit animam, & dejicit eam in gran- Ecc. 5 & 31. de peccatum. Dominus per prophetam ait; *Væ illis qui mane surgunt ad ebrietatem sectandam, & ad potandum vinum usque ad vesperam.* Et in alio loco dicitur. *Væ bis qui potentes sunt ad bibendum vinum, & viri fortes ad miscendam ebrietatem.* Basilius dicit, plurimi namque homines per vinum maximam debilitatem corporis contrahentes, nec potuerunt consequi proffimam frugitatem. Ebrietas potat & aliquid optimum agere, cum fuerit præcipitio devolutus. Fratres carissimi, nolite inebriari, nolite inberiando immoderate omnibus vestra de cetlo delere. Sunt multi, quod pejus est, qui non solum se inebriant, sed etiam alios adjurant, ut simplus quam expedit bibant. Et infelix qui hoc facit, non tibi sufficit quod ipse peris, nisi adhuc insuper & alios perdas? Non tibi sufficit quod in illam ebrietatem incurris, adhuc & alios tecum trahis. Non sufficit mitero eloiolo in ebrietate feipsum mergere, nisi & alios fecum conetur involuere. Nolite fratres, nolite hoc malum facere. Audite apostolum dicentem, Ne quæ *Neque ebriosi regnum Dei possidebunt.* Ebrius enim nec patrem, nec matrem, nec amicum, nec inimicum agnoscit, neque bona & mala discernit, nec igitur, nec gladium timet. Sic fali fratres & perfecutores sunt, qui Deum & ecclesiam contemnunt, nec bona nec mala discernunt, nec gladium præsentis vitæ, nec igitur gehennæ futuræ metuunt. Quando homo ebrius fuerit, cor fuum & membra deliberare non potest.

Cap. LXIII. *De clericis.*

Itaque omnes, &c. *cap.* 99. *Aquisgr. ex c.* 1. *Concil. Gentral.* Tom. IX.

lib. 21. *officiorum S. Isidori.*

Cap. LXIV. *De regulis clericorum.*

His igitur lege patrum caverur, &c. *c.* 202. *Aquisgr. ex c.* 3. *L.* 21. *S. Isidori.*

Cap. LXV. *De generibus clericorum.*

Deo sunt genera clericorum, &c. *c.* 101. *Aquisgr. ex c.* 5. *L.* 21. *ejd. S. Isidori.*

Cap. LXVI. *De sacerdotibus peccantibus.*

Presbyter aut diaconus, qui in fornicatione, aut perjurio, aut furto, aut homicidio capitale crimen, déponatur, non tamen communione privetur. *c.* 1. Nobum 1. 9. 10. Gregor. *lib.* 10 *epistolarum.*

Cap. LXVII. *De presbyteris habentes unum ecclesiam.*

Presbyter non amplius quam unam ecclesiam habeat, ficut & vir unam uxorem.

Cap. LXVIII. *De clericis qui ecclesiæ vitia sectant.*

Presbyteri, diacones, fubdiacones, vel deinceps, Vacuum quibus ducendi uxores licentia non eft, alienarum 122. 21. nuptiarum convivia evitent, neque his ceteris ad- Agath. 42. miscentur. nam amatoria cantica cantantes, aut ubi obfceni motus corporum choris & saltationibus efferuntur. Ne auditus & obtutus facris mysteriis deputatus turpium spectaculorum atque lectionum contagione polluatur.

Cap. LXIX. *De eo quod non per ambitionem sacerdotium appetendum.*

Sicut qui invitatus renuit, quasitus refugit s. Greg. ep. sacris est altaribus admovendus: ita qui ultro 1. 1. 2. 2. 2. ambit, vel importunus se ingerit, eft procul dubio repellendus. Nam qui nititur ad altiora confcendere, quid agit nili ut crefcendo decrefcat? ne non perspendit, quia benedictio illi in maledictum converitur?

Cap. LXX. *De eo quod removentur presbyteri de officio fuo.*

Hi presbyteri qui in presbyterio fuo filios ge- Nicæa. 8. 9. nuerant, removeri ab officio fuo debent.

Cap. LXXI. *Pro infirmis orare & unguere eos ubi præcipitur.*

Jacobus Apostolus scripsit, *Infirmatur quis in* Jac. 5. & in vobis? &c. Quod non eft dubium de fidelibus & Gregorianibus accipi vel intelligi debere, qui fan- Ilud conc. cto oleo peruncti pofiunt, quo ab epifcopo con- Vien. Ilud. fecto, non folum facerdotes, fed omnibus qui christiaiais licet in aut in fuorum neceffitate ungucndis. Nam idcirco de presbyteris dictum eft, quia epifcopi occupationibus illis impediti ad omnes fanguidos ire non poffunt. Ceterum fi epifcopus poteft, aut dignum ducit a fe vifitatum & benedicere & tangere chriftmate, fine cunctatione poteft, cujus eft chriftma conficere. Pœnitentibus illud infundi non poteft, quia genus eft facramenti. Nam quibus reliqua facramenta negantur, quomodo unum genus poffe putatur concedi?

Cap. LXXII. *Oblationes in domibus offerri non oportet.*

Non oportet in domibus oblationes celebrari Laodic. 58. ab epifcopis, vel a presbyteris.

Cap. LXXIII. *Quando benedicendi fuor fponfus & fponfa.*

Sponfus & fponfa cum precibus, &c. Carth. in. 18.

Cap. LXXIV. *De folemnitatibus præcipuis colendis.*

In folemnitatibus præcipuis, id eft, in natali, & in octavis, & in typiphan. domini, & in paſcha, & in afcenfione domini, & in pentecofte, &c. in

sanctorum festivitatibus, id est sancti Stephani, A patria ad aliquam ecclesiam pro necessitate venerint. Qui vero episcoporum, aut sacerdotum, post hoc constitutum alterius ecclesiæ clericum susceperit, nisi ad excusandum rationabiliter, placuit a communione suspendi, & eum qui susceptit, & qui susceptus est, quousque clericum ad suam fecerit revertiexclesiam.

Stephani. Decembris. Sacerdotes populi suscipient decimas, &c.

Cap. LXXVI. *De decimis dividendis.*

Cap. LXXVII. *Ut presbyteri per diœceſis epiſcopi, aut a laicis indifferre non mittantur.*

Statutum est ut presbyteri, sicut hactenus factum est, indifferre per diœceſis non mittantur, nec ab epiſcopis, nec ab aliis potentibus, nec etiam a laicis, ne forte propter eorum absentiam sint animarum pericula, & ecclesiarum in quibus constituti sunt negligantur officia.

Cap. LXXVII. *De illis qui ſoli miſſas contra canonicam auctoritatem contra præſumunt.*

Statutum est, ut nullus presbyterorum solus missam celebrare præſumat, quia nec verba domini faciatorum, quibus myſteria corporis & sanguinis sui diſcipulis celebranda tradidit, nec apoſtoli Pauli documenta declarant, nec in ipsis actibus apoſtolorum si enucleatim legatur, ita fieri debere ullo modo invenitur. Nam etsi interrogatus ſuscipiendi corporis & sanguinis dominici solitarius conſecrator fuerit, quid respondere poterit? Quibus enim dicit Dominus vobiſcum, aut a quo illi respondebitur, Et cum ſpiritu tuo: vel pro quibus ſupplicat Deum dum dicit, Memento domine, famulorum famularumque tuarum, & omnium circumſtantium, cum nullus circumſtet? quæ conſuetudo apoſtolicæ & eccleſiaſticæ auctoritati contraria eradicanda, & funditus exſtirpanda eſt a domini ſucceſtoribus, & ſi quis hoc diſcrepe facere præſumpſerit, gradus ſui periculo ſubjacebit.

Theodulfus. cap. 7 capit. ad presbyt.

Cap. LXXVIII. *Ut presbyteri inconſulto epiſcopo non conſtituantur in eccleſiis, vel de eccleſiis expellantur.*

Statutum est ut sine auctoritate, vel conſenſu epiſcoporum presbyteri in quibuslibet eccleſiis non conſtituantur, nec inde expellantur, & ſi quis deinceps hoc facere tentaverit, synodali cenſuræ diſtricte feriatur.

Cabilon. a. cap. 22.

Cap. LXXIX. *De illis qui non ſuſcipiunt ſecum in eccleſia habere debent.*

Hi sunt libri quos habere debet unuſquiſque facerdos in ſua eccleſia, per quos ſcilicet miſſas & ſpiritalas, ſeu etiam evangelium, vel baptiſterium, seu penitentiam, aut circulos annorum, cive lectiones octo natales legere poteſt. Si quis tales non habuerit ab eccleſia degradetur, quia in illo contepte poſſit quod in libris legitur, *Centa muti non poſſunt loqui*, & ideo illi sunt mali paſtores, qui conſuetudinem habent paſtoralæ miniſterium eccleſiæ, nec tamen poſſunt ad paſtorale officium prædicare.

Cap. LXXX. *De non ſuſcipiendis alterius eccleſiæ clericis, & de ſuſcipiendis eorum abſque literris commendatitiis, vel teſtibus clericis in eadem eccleſia miniſtrantibus.*

Antioch. 3. Jam conſtitutum eſt quod nun liceret in alterius civitate eccleſia, vel in parœchia ſubjacentem clericis miſſas, aut ſed ibidem permanere, neque principio nec ſecundo, nec tertio, extra eos qui miſſi a

Cap. LXXI. *Epiſtola epiſcoporum deſcisæ in Chriſti nomine miſſa ad ſuperdotes & cæteros prædicationis atque inſtructionis conſſa ſpiritu directa.*

Dilectiſſimis facerdotibus eccleſiarum Chriſti præſidibus, & cunctis clericis in eiſdem ubique ſi fimulan. a) al. ſubditibus, & dilectis omnibus in rotum mundum dispersis. b) al. Bene autem in dominoſalutamus noſtro ſalutem.

Noverit igitur fraternitas veſtra, quod ſemper ſollicitus ſum, & valde noſte deſiderio de ſalute & animatæ ac vitæ veſtræ: Deus autem omnium noſtrum veſtrumque piam admpleat deſiderium in gloriam, & vitæ ſanctæ diſciplinam. Ergo cum ſimus dominicæ plebis ſuperna miſeratione rectores, ſtudioſius nos convenit Dei præſidium pro eorum ſuſpe cognitæ ſalute, qui nobis commiſſi eſſe videntur: ne de creditis ſtruſtratiſque quod abſit animabus infidelis antiqui hoſtis ante omnium paſtorem, illi ſuccedat *præcipiendo* de offenſis correctio, diſtrictam cogamur ſolvere rationem. Unde rogamus vos, ut ipſe & pie ſanctæque viventes exemplis fidelibus & exemplum ſitis, & cultu corde & corpore ſub regula canonica vivatis. Et præterea pro ut conſideretis, & ante mentis & corporis oculos ſemper habeatis quid ſumus nos & vos. Nonne homines ſumus? & unde homines niſi de humo? Et quid eſt humus niſi pulvis, & cinis? & quid erimus niſi quod dictum eſt, *Cinis es tum cinis.* c) *aut ſcies, & in cinerem reverteris*, *pulvis es tum pulvis*, & in immortalitate & æternitate? Abnegemus cariſſimi fratres quod ſumus, ut inciplamus eſſe quod non ſumus. Ergo omnipotentem a ſummo Deo ſperandum eſt, quia *niſi dominus ædificaverit domum, in vanum laborant qui ædificant eam: & niſi dominus cuſtodierit civitatem, ſruſtra vigilant qui cuſtodiunt eam.* Non ergo pecunia, quæ tinea, nec poſſemus, *qui petit accipit, & qui quærit invenit, &c. vi. & pulſanti aperietur.* cogitemus ſemper ultimum noſtri exitus diem, omnemus finem noſtrum, & componamus diligenter vitam noſtram, & quantum incerti ſimus de obitus noſtri die, tantum paræti ſimus in bonis operibus. Nec ergo quodcumque venerit, nos ſemper paratos inveniat. Conſideremus & penſemus quia diſtrictius ventures eſt judex, qui non ſolum operum ſed cogitationum exactor apparebit. Laboremus in opere Dei quantum poſſumus, quantum debemus, quoniam ut ait Apoſtolus, *non ſunt condigna paſſiones hujus temporis ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis.* Qua de re ſatagendum eſt nobis, & omnibus fidelibus, ut ad ipſam gloriam fideliter curramus. Veſtram quoque, o ſacerdotes fraternque dilectiſſimi, monco ſollertiam, ut nobis ſanctitati quam magna ſuſcepta habeatis onera animarum. Namque curam ſuſcepiſtis. Ideo ſecuritatem vitæ deponite, quæ inutilis eſt animæ ſuperi. Quoniam qui animas ſuſceperunt ad regendum parare ſe debent ad rationem reddendam in conſpectu Dei. Ideireo in quantum prævaletis tam verbo quam exemplo, ut prædicitote, admonete non ceſſet vobis commiſſas oves, ut in judicio eum prophete abſoluti dicere poſſitis, *Domine ſpem tuam non abſcondi in corde meo, veritatem tuam & ſalutare tuum dixi.* Diem ultimum cogitate & regulam veſtram conſervate, villicationem veſtram

veſtram penſate, quia de omnibus qui veſtra negligentia perierint, rationem ereitis reddituri in diem judicii. Et ut de negotio luerum reportetis & premium, quorum vas magis prodeſſe quam præeſſe, ſpiritales ſacerdotes, diligite clerum & populum veſtrum, & nullos vobis aſſimetis propinquiores eſſe parentes, quam qui vobiſcum in domo & in opere Dei morantur, quia ubi amor & dilectio eſt ſpiritalis, ibi Deus mediator inhabitat; qui dixit, *In hoc cognoſcent omnes quia miſeriſtis diſcipuli, ſi dilectionem habueritis ad invicem.* veſtram quoque fragilitatem humiliter conſiderate, & infirmorum curam patienter portate. In imperio veſtro modeſtiæ ſit, ut ſuperbiæ humiliter nonceat, ut operatæ quæ injungitis diſcernatis & temperetis. diſcretionem ſemper cogitate ut quod ſecerint ſubjecti veſtri abſque murmure faciant, ut ſe anime laſciventuræ, & corpora ſupra modum non gravetur. Monco & omnes clericos vobis ſubjectos, ut vobis humiliter obediant, & regulam canonicam pro viribus adimplere ſatagant, & abſque murmuratione imperio veſtro ſubjaceant, dominoque dulciter ſerviant. *omnis homo perfectiones ſubliminoribus* ſuſque prepoſitis ſubditus eſſe debet, quanto magis ſervi Dei obedire humiliter prepoſitis ſuis debent? Monco etiam & regulæ canonicæ monemur ſint, ejuſque exempla ante oculos ſemper habeant. Nam quis ſcit quid contingat ſibi vel alteri in hac vita? aut quis unquam inobedientes ad bonum finem pervenit? Nobis vero pauci inveniuntur non modices, dum ingimus multorum ſalvetorum in fine ſuiſe periculum, & poſt tantos labores conſuſſiones etiam de ſummis ad ima fuiſſe præcipitatos, quorum vitis noſter debet eſſe profectus. Siquidem & primum hominem per inobedientiam eccidiſſe legimus. Multa ſiquidem atque innumerabilia de his colligi poſſent, ſed nobis iſta modo ſufficient, ut in his cavatis ne inobedientiam in aliquo incurratis. Non vos deleſtent deliciæ ſuperfluæ, niſi quantum corpus ſuſtentari videtur, & non quantum voluntas humana appetere tempſat. Nolite eſſe cultis veſtibus adornati, ſed ſimplici more veſtibus quos

Aquisgr. an. c. 44. lib. VII. sententiarum S. Isidori & ex prægs libri III. pastoralis S. Greg. papæ, &c.

Cap. LXXXIV. *De clerico derelinquente clericatum suum.*

Siquis vero clericus relicto officii sui ordine, latitare voluerit agere vitam, vel se militiæ sæculari tradiderit, excommunicationis pœna feriatur.

Cap. LXXXV. *De eo quod non facile ejiciatur unus de ordine canonico.*

Silvester dicit, Non acolytus adversus subdiaconum, non exorcista adversus acolytum, non lector adversus exorcistam, non ostiarius adversus lectorem de accusationem aliquam. Et non subdiaconus, *acolytus*, exorcista, ostiarius, lector filios habeantes & uxorem, & omnes Christum prædicantes, nisi in testimonio septem. Et non debeabitur diaconus nisi in XXXVI. & non damnabitur presbyter nisi in XLIV.

Cap. LXXXVI. *De eo quod canonici debent se præcavere ante transformationes dæmonum.*

Admonendi sunt clerici canonici, ut sint cautiæ a dæmonibus in cogitationum subtilitate fedacatur. propterea & *Summa* dilecti inter clericos observetur, ut si quis ad eos veniat, sive vir, sive mulier sic, sive fœmex, sive juvenis, cujuscunque moris, sive ignotus & tanæ omnis oratio & tanæ nomen dominii primum invocetur, quis si facit aliqua transformatio dæmonis continuo oratione facta defugiet. Si vero in cogitatione eorum fuggeslerint dæmones, aliquo modo lædari aut exæsti debeant, non adquiescat eis. Sed tanæ magis semetipsos humiliant in conspectu domini, & pro nihilo ducant, cum sibi aliquid lubricum fuggeslerint. Venerunt dæmones ad quendam monachum nomine Or, in specie cæsestis militiæ & habitu Angelorum, currus igneos agentes plurimo apparatu, tanquam magnum aliquem regem deducentes: iisque qui a cœperit ut res haberi videbatur dicebat ad eum, Impletli omnia, o homo, tantum superesti tibi ut adores me. Sed si adoraverit me transferam te ficut Heliam: & Monachus Or hæc audiens dicebat in corde suo. Quid est hoc? Quotidie ego salvatorem meum qui est res meus adoro. Hic si ellet ille quem adoro, quomodo hoc a me posseret, quod indefinenter me facere scitet? Post hæc respondit ad ipsum, Ego habeo meum regem, quem quotidie fine intermissione adoro, tu autem non es res meus: & continuo ille inimicus ad hæc verba nusquam comparuit. Item Fortunatus episcopus ex quodam homine immundum spiritum

XIX. *De prædicatione & confirmatione episcoporum.*
XX. *De pueris tondendis, & puellis velandis.*
XXI. *De feminis vires amittentibus.*
XXII. *De raptis, & de earum reperibus.*
XXIII. *De puellis raptis, necdum desponsatis.*
XXIV. *De desponsatis, & ab aliis raptis.*
XXV. *De his qui virginibus Deo dicatis se sociant.*
XXVI. *De puellis, quæ tempore voti non fuerunt.*
XXVII. *De examinatione facta eorum non facienda.*
XXVIII. *De pabulo verbi divini nutriendo.*
XXIX. *De ineptis nuptiis, & de ecclesiis non dividendis.*

CAPITULA.

I.

Capitulare libr. c. 1.

QUIS juxta sanctorum patrum traditionem novimus res ecclesiæ vota esse fidelium, pretia peccatorum, & patrimonia pauperum, cuique non solum habita conservare, verum etiam multa, Deo opitulante, conferre optamus. Tamen ut abecclesiasticis de non dividendis rebus illius suspicionem dodum concepam penitus amoveremus, statuimus ut neque nostris, neque fidelium, &, Deo dispensante, successorum nostrorum temporibus, qui nostram vel progenitorum nostrorum voluntatem vel exemplum imitari voluerint, ullam penitus divisionem aut jacturam patiatur.

II.

Lib. c. 1. a. Sacrorum canonum non ignari, ut in Dei nomine sancta ecclesia suo libertas potiretur honore, allenum ordini ecclesiastico præbuimus, ut fidles episcopi per electionem cleri & populi secundum statuta canonum, de propria diœcesi, remota perfonarum & monerum acceptione, ob vitæ meritum & sapientiæ donum eligantur, ut exemplo & verbo sibi subjectis utiquecquare prodesse valeant.

III.

Lib. c. 2. Quia vero canonici professio a multis partim ignorantia, partim desidia dehonestabatur, operæ pretium duximus, Deo annuente, apud Aquisgrani conventum, ex dictis sanctorum patrum, velut ex diversis pratis quosdam vernantes flosculos carpendo, in unam regulam canonicorum & canonicarum congerere, & canonici vel fandi monialibus servandam constituere: ut per eam canonicus ordo absque ambiguitate possit servari. Et quoniam illam facer conventus ita etiam laudibus extulit, ut usque ad monasteria jam observandam perceperit, flatuimus ut ab omnibus in eadem professione degentibus indubitanter teneatur, & modis omnibus five a canonicis, five a fandimonialibus canonice degentibus, deinceps observetur.

IV.

Lib. c. 3. Monachorum siquidem cauflam quidam, Deo opitulante, ex parte dispolicimus, & quomodo ex seipsis sibi eligendi abbates licentiam dederimus, & qualiter, Deo opitulante, quieti vivere, propositumque indefesti cultoribus valerent ordinare rimus, in alia schedula diligenter annotare fecimus, & ut apud successores nostros ratum foret, & inviolabiliter conservaretur, confirmavimus.

V.

Lib. c. 27. Statutum est, quidquid tempore imperii nostri a fidelibus ecclesiæ sponte collatum fuerit, in diversibus locis duas partes in usus pauperum, tertiam in stipendia cedere clericorum, aut monachorum: in minoribus vero locis æque inter clerum & pauperes fore dividendum: nisi forte a datoribus, ubi specialiter dandæ sint, constitutum fuerit.

VI.

De fervorum vero ordinatione, qui passim ad Lib. c. 28. ecclesias ecclesiasticos indicretæ promovebantur, placuit consultudinem cum sacris canonibus concordare: & flatuimus ut deinceps, ut nullus episcoporum deinceps eos ad sacros ordines promovere præsumat, nisi prius a dominis proprie libertatem confecuti fuerint. Et si quilibet fervus dominum luum fugiens, ante latitans, aut adhibitis testibus munere conductis vel corruptis, aut qualibet calliditate vel fraude ad gradus ecclesiasticos pervenerit, de- B ctetum est, ut degradetur, & dominus ejus eum recipiat. Si vero avus vel pater ab alia patria in alium migrans, in eadem provincia filium genuerit, & ipse filius ad libertatem educatus, & ad gradus ecclesiasticos promotus fuerit, & utrum fervus fit ignoratum fuerit, & poltea veniens dominus illius legitimus eum acquisierit, sanctum est, ut si dominus ejus illi libertatem dare voluerit, in gradu fuo permaneat: fi vero catena eum fervitutis a caftris dominicis extrahere voluerit, gradum amittat, quia juxta facros canones vilis persona manere facerdotii dignitate fungi non potest. De rebus vero illorum, vel peculiari, qui a propriis dominis libertate donantur, ut ad gradus ecclesiasticos juste promoveantur, flatuimus eft, ut in poteftate dominorum consistat, utrum illis concedere, an fibi vindicare voluerint. Ceterum si post ordinationem C aliquid acquisierint, illud obfervetur quod in canonibus de conservatis nihil habentibus constitutum eft. De ecclesiarum vero fervis communi fententia decretum eft, ut archiepiscopi per singulas provincias constituti noftram auctoritatem, fuffraganei vero illorum exemplar illius penes fe habeant. Et quandocumque de familia ecclesiæ utilis inveneus aliquis ordinandus eft, in unoquoque ipfa auctoritas coram populo legatur, & coram facerdotibus vel coram fidelibus laicis ante cornu altaris, ficut in noftra auctoritate continetur, remota qualibet calliditate libertatem confecutus, & tunc demum ad gradus ecclesiasticos promovea- D tur. Similiter quoque de his agendum eft, quos laici de familia ecclesiarum ad facros ordines promovere voluerint: fed & de his quos præpofiti canonicorum, aut monachorum, ordinandos expecterint, eadem forma fervanda eft.

VII.

Statutum eft, ut nullus quilibet ecclesiafticus Lib. c. 85. ab his portionis res deinceps accipere præsumat, quarum libertatem propriis hac inconfulta adulatione poffint retum proprietarum exhæredari. Quod fi aliquis deinceps hoc facere tentaverit, ut acceptor fynodalis vel imperialis fententia diftricte feriatur, & res ad exhæredatos redeant.

VIII.

E Statutum eft etiam, ut nullus in canonica aut regulari profeffione conftitutus aliquem tonfuratæ poffit profeffionis deinceps perfuadeat: & qui hoc fecere tentaverit, fynodali vel imperiali fententia modis omnibus feriatur.

IX.

Lib. c. 30. Statutum eft, ut fine auctoritate vel confenfu epifcoporum presbyteri in quibuslibet ecclefiis nec conftituantur, nec expellantur. Et fi laici clericos probabilis vitæ & doctrinæ epifcopis confecrandos, fuisque in ecclefiis conftituendos obtulerint, nulla qualibet occafione eos rejiciant.

Sta-

Anno imperii ejus tertio in Aquisgrani palatio editum poft fynodum Aquisgranenfem.

TITULI CAPITULORUM.

I. *De rebus ecclesiæ non dividendis.*
II. *De episcopis eligendis.*
III. *De diftis patrum exemplis pro canonica profeffione quæ debeant observari.*
IV. *De abbatibus eligendis.*
V. *De statutis ecclesiæ dividendis.*
VI. *De ordinatione fervorum.*
VII. *De his quibus a quibus non fuere res accipienda.*
VIII. *De his qui in re adipiscendas non fuadenda.*
IX. *De presbyteris constituendis.*
X. *De manfis uniuscujusque ecclesiæ.*
XI. *De presbyteris uniuscujusque ecclesiæ.*
XII. *De villis servis, & ecclesiis in iis nouiter constitutis.*
XIII. *De sacris vasis ecclesiæ in pignus datis.*
XIV. *De ecclesiis destructis, vel de nonis & decimis.*
XV. *De ecclesiarum honore.*
XVI. *De episcopis Italiæ.*
XVII. *De presbyteris qui feminas in domibus habent.*
XVIII. *De presbyteris qui pro chrismate in cana domini veniebant.*

XII. *De*

X.

Lib.1.c.90. A Statutum est, ut unicuique ecclesiæ unus mansus integer absque ullo servitio attribuatur, & presbyteri in eis constituti non deideciosi, neque de oblationibus fideliu, cum de domibus, neque arcivis vel hortis juxta ecclesiam positis, neque de præsepio manso aliquod servitium faciant præter ecclesiasticum. Et si aliquid amplius habuerint, inde sensoribus suis debitum servitium impendant.

XI.

Lib.1.c.91. Statutum est, postquam hoc impletum fuerit, ut unaquæque ecclesia suum presbyterum habeat, ubi id fieri facultas providentie episcopo permiserit.

XII.

Lib.1.c.93. Sanctum est de villis novis, & ecclesiis in eis noviter conflitutis, ut decimæ de ipsis villis ad eadem ecclesias conferantur.

XIII.

Lib.1.c.94. De sacris vasis ecclesiæ, quæ in pignora nonnullis in quibuldam locis dari comperimus, inhibitum est ne deinceps a quoquam fieri præsumatur, nisi forsan mendicate necessitate redimendorum captivorum compellente.

XIV.

Lib.1.c.95. De ecclesiis sine dotatione, vel de nonis & decimis, sive de chasticis canonicorum, quæliter constituí & ordinari nobis placuerit, aliis capitulis subter annotavimus.

XV.

Lib.1.c.96. Sed & de ecclesiarum honore, quomodo Deo adjuvante, quantum in nobis est, vigeat, similiter in subter annotatis capitulis inferrom esse diligenciter.

XVI.

Lib.1.c.97. De episcopis vero in Longobardia conflituris, qui ab his quos ordinabunt sacramenta & munera contra divinum & canonicum auctoritatem accipere vel exigere soliti erant, modis omnibus inhibitum est ne ulterius fiat: quia juxta facros canones interque a gradu proprio rafis facientes decidere debent.

XVII.

Lib.1.c.98. Statutum est ab episcopis de presbyteris qui feminas secum indifferenter habitare permittunt, & ibi propter hoc malæ opinionis suspicionis denotantur, ut si deinceps admoniti non se correxerint, velut contemptores facrorum canonum canonica ultione feriantur.

XVIII.

Lib.1.c.99. De presbyteris, qui accipendi chrismatis gratia ad civitates in cœna domini venire soliti erant, sancitum est, ut de his qui longe positi sunt, de quo vel decem unus ab episcopo eligatur, qui ad cœnam chrisma sibi & sociis diligenter perferat. Ut vero qui non longius a civitate quam quatuor aut quinque millibus habitant, more solito ad accipiendum chrisma per se ipse veniant. Discendi vero gratia alio non quadragesimæ tempore ad civitatem conveniant.

XIX.

Lib.1.c.100. Ne vero episcopi occasione præditandi, aut confirmandi, omni essent populi, a nobis admoniti, pollicitisunt se deinceps hoc cavere velle, & eo tempore suum ministerium in quantum facultas dabitur exequi, quo eorum profectio, quantum in illis est, his quibus prodesse possunt & debent, sin illi importuna vel oneroſa.

XX.

Lib.1.c.101. Ad illud vero sine voluntate parentum transferuntur, quælæ velentur, modis omnibus inhibitum est, & qui hoc facere tentaverit, multum, quæ in capitulis legis mundanæ a nobis constitutis continetur, perfovere cogatur.

XXI.

Lib.1.c.102. De feminis quæ viros amittunt placet, ne se sub secundo ausu indiscrete velent, sed ut xxx. diet poſt decessum viri sui espectet, & poſt hic tectissimum diem per consilium episcopi sui, vel si episcopus abfens fuerit, consilio aliorum religiosorum facerdotum, sortumque parentum atque amicorum, id quod deget debeat eligere. Et quia a facro convento rogati, ut qui publicam geres bant pœnitentiam, & feminæ, quæ viros amiserunt, nostra auctoritate, donec deliberent quid agant, tuerentur, specialiter pro his capitula fieri, & legis mundanæ capitulis inferenda decrevimus.

B

XXII.

Lib.1.c.103. De raptis vero & de raptoribus quamquam specialiter decreviſſemus, quid pati debeant qui hoc nefas deinceps facere tentaverint, quid tamen super his fieri canones præcipiant, hic inferendum necessarium duximus: quatenus omnibus pateat quantum malum sit, & non solum humanæ, sed etiam divinæ auctoritate conflicti, abhinc hoc malum caveatur.

XXIII.

De puellis raptis necdum defponsatis ita in Lib.1.c.104. concilio Chalcedonensi, ubi cc. xxvi. patres affuerunt, capitulo x xvii. habetur: Est apud nonnullos puellas sub nomine simul habitandi, cooperantes & conniventes raptoribus, decrevit sancta synodus, equaliter clerici sint, deciden gradu proprio; si vero laici, anathematizentur. Quibus verbis aperte datur intelligi, qualiter hujus mali auctores damnandi sint, quando particeps & consentaneus tanto anathemate fit damnatus: & quod juxta canonicam auctoritatem ad conjugia legitima raptas sibi jure vindicare nullatenus possint.

XXIV.

De defponsatis puellis & ab aliis raptis, ita Lib.1.c.105. in concilio Ancyrano capitulo x. legitur: Defponsatas puellas, & poſt ab alio raptas, placuit eas, & eis reddi quibus ante fuerant defponsatæ, etiam si eis a raptoribus vis illata constiterit. Proinde statuimus est a facro convento, ut 17.q.1.&2. raptor publica pœnitentia maneatur: tamen veru, si sponsus eam recipere noluerit, & ipsa eidem crimini confentiens non fuit, licentia nubendi alii non negetur. Quod si & ipsa consentit, simili sententiæ subjaceat. Quod si ipsi poſt hæc conjungere præsumpserint, utrique anathematizentur.

XXV.

De his vero qui sacris virginibus se ſociant, ita Lib.1.c.106. in decretis papæ Gelasii capitulo xx. continetur: Virginibus sacris temere le quosdam ſociate cognovimus, & poſt divinum Deo propoſitum, incestu fœdera sacrilegaque miscere: quos protinus æquum est a facra communione detrudi, & sili per publicam probatamque pœnitentiam, omnino non recipi: at his certe viatieum de sæculo tranſeuntibus, si tamen pœnituerint, non negetur. Si vero de copulatione sacrarum virginum tam fœdere fœdissimo: quanto ferocius feriendi sunt qui eas rapiunt? Ideo sicut præmissum est, necesse est ut ab omnibus in Christiana religione conſtitentibus, rigore auctoritatis divinæ, vel humanæ, hoc malum radicitus amputetur.

XXVI.

Lib.1.c.107. Ne vero puellæ indiscrete velentur, placuit nobis etiam de sacris canonibus qualiter observandum sit hic inferre. De tempore velandarum Apuellarum in Africano concilio capitulo xvi. continetur, ut non ante xxv. annos conſecrentur. Item in eodem concilio capitulo xciii. de virginibus velandis ita continetur: Item placuit, ut quicumque episcoporum, necessitate periclitantis pudicitiæ virginalis, eam vel peritor potens, vel rapior aliquis formaverit, vel si etiam aliquo mortis periculoſo scrupulo compuncta fuerit, ne non velata moriatur, aut exigentibus parentibus, aut his ad quorum curam pertinet, velaverit virginem, seu velavit ante xxv. annos ætatis, non ei obſit conciliun, quod de illo annorum numero conſtitutum eſt. Unde colligitur, quia juxta priorem sanctionem virgines xxv. ætatis sue anno rite conſecrandæ sint. Quod si præmiſſe necessitates ante id fieri compellant; nullum poſſit episcopo aſſere præjudicium conſerantt.

XXVII.

Lib.1.c.108. Sanctum est, ut nullus deinceps quamlibet examinationem cruris facere præsumat; ne Christi paſſio, quæ est glorificatio, cujuslibet temeritate contemptui habeatur.

XXVIII.

Lib.1.c.109. Episcopos monemus, ut sive per se, sive per vicarios, pabulum verbi divini ſedulo populis annuntient: quia, ut ait beatus Gregorius, iram contra se occulti judicis excitat facerdos, si sine prædicationis fonitu incedit. Et ut ipſi clerum sibi commiſſum in ſobrietate & raſtitate nutriant, divinisque officiis imbuant, quo rite ad ſacros anchos eccleſiaſticos ordines promoveri poſſint, & ut operam dent, quatenus presbyteri miſtarium & lectionarium, sive ceteros libellos sibi neceſſarios bene correctos habeantes & qualiter eccleſias deſtructas ad ſe pertinentes juxta vires emendent, qualiter etiam viduas diligenter inſtruant, quomodo etiam ſecundum apoſtolicum auctoritatem conversari debeant, edoceant: & ut ſuperſtitiones, quas quibuſdam in locis in exequiis mortuorum nonnulli faciunt, eradicent. Et ut exemplo ſuæ innocentiæ alios ad bene vivendum provocent, & cunctis eccleſiaſticis negotiis, inquantum dominus juverit, totis viribus conſilere ſatagant, diligenter admoneas: & ut libellus exequi valeant, nos inquantum dominus poſſe dederit, opem ferre modis omnibus optamus.

XXIX.

Lib.1.c.110. Nonnulla vero capitula, ſicut de inceſtis nuptiis, nec non & de eccleſiis quæ inter coheredes dividuntur, & tali occaſione propriis honore caret, sive de his eccleſiis quæ nimium rebus proprii sunt attenuatæ, vel certe de his rebus, quæ nuper neceſſitate compellente a nonnullis eccleſiis sunt ablatæ, & ſi qua ſunt alia, sive in eccleſiaſticis, sive in publicis rebus emendatione digna, quæ pro temporis brevitate efficere nequivimus, intantum differendum est dignitas judicii nostri, donec domino favente conſultu fidelium facultas nobis id definiendi ab eo tribuatur. Inventa vero, ut Deo opitulante efficiam celeritate per tempora, jam emendata atque correcta ac reſtituta ſcriptis confirmare optamus.

B

C

D

NOTA JACOBI SIRMONDI, S. J.

C 1 *Capitulare Ludovici Pii.*) Totum extat in libro primo capitularium cap. 83. & ſequentibus, id eſt, poſt caput ultimum capitularis Aquiſgranenſis Caroli magni, cap. 82. Immemor enim procul dubio & inſcius ſui Antiquitas, cum librum illum ſolius Caroli eccleſiaſticis legibus deſtinatum, aut etiam Ludovici Pii confirmationes inpetiit quas quidem hoc anno poſt lyrodem Aquiſgranenſem edixe ſuiſſe, ut monui, confirmant ea quæ in capite tertio legimus de ſynodo illa, & regulis canonicorum ac ſanctimonialium in ea conſtitutis.

SYNODUS APUD CELICHYTH.

Ex Tom. 1. Concil. Hisp.

DIE VI. KALENDAS AUGUSTI

Anno Domini DCCCXXXI. indictione IX. Kenulphi regis Merciorum qui ibidem interfuit XX. præſidente vero Vulfredo archiepiſcopo Cantuariæ, qui ſedis ſuæ annum jam decimum tertium agebat: in quo retinentur fides orthodoxa & præcepta canonica, edunturque novi aliquot canones ad mores eccleſiaſticorum gubernandum, ut habetur in hac ſynodo.

TITULI CANONUM.

I. *De fide & canonibus retinendis.*
II. *De modo conſerrandi eccleſias.*
III. *Ut concordes omnes invicem diligant.*
IV. *Ut abbates & abbatiſſæ probi eligantur peregriſ- ſoqum & conventum.*
V. *Ut Sinis non admittantur ſacra miniſtrare.*
VI. *Ut judicia epiſcoporum & qua ſignantur vexillo crucis firma ſint. Et de vocato ad ſynodum.*
VII. *Ut prædia & telligraphia monaſteriorum non alienentur, nisi, &c.*
VIII. *Ut Deo dedicata ſit perpetuo manuant, nisi, &c.*
IX. *Ut deſcribenda ſint judicia ſynodorum.*
X. *Ut epiſcoporum ſient exequiæ.*
XI. *Ut nec epiſcopi, nec presbyteri alterius parochiam ſine manu vocadant.*

D PRÆFATIO.

REgnante ac gubernante Deo & domino noſtro Jeſu Chriſto, qui diſponſat ſibi omnem terrarum in æquitate, quique cœlum & omnem creaturam ſua in veritate penetravit; nec non cuncta Patris imperio ac pariter ſancti Spiritus gratia fuſum atque decorum mirabilem in modum perfecit atque diſcernit: Et eodem domino donante anno dominicæ incarnationis DCCCXXXI. indictione IX. hæc ſynodalis congregata fuerat die VI. kalendas *Auguſti*, in loco famoſo qui dicitur *Celichyth*, præſidente vero *Wulfredo* archiepiſcopo, cæteriſque aſſidentibus auſtralibus Anglorum epiſcopis; id eſt, *Beornmodo* Hrovenſis eccleſiæ, *Adulpho* E *Sel*ſeſæ epiſcopo; nec non *Wigthun* & *Wigberhto* occidentalium *Saxonum* epiſcopo, *Denebarho Huicciorum* epiſcopo, *Wulfheard* quoque *Herefordenſi* antiſtite: ſimul etiam reverendiſſimis *Merciorum* epiſcopis, *Heremmia* & *Rathmo-*

In-

ANNO CHRISTI DCCC. Insuper *Redmundo Lindisfarorum episcopo*. Honoratis *Siddano & Tidfrithæ*, duabus *Aetheltrudis Londoniæ* civitatis episcopo. Porro *Kenulfi* regis *Mercionum* anno XX. qui tunc temporis præsens adfuit cum suis principibus, ducibus, & optimatibus, tum undique sacri ordines, præfides, cum abbatibus, presbyteris, diaconibus patriæ tractantes de necessitatis, & utilitatibus ecclesiarum.

CANONES.

I.

Primo in loco expositum fidem catholicam, & orthodoxam quoque Christianam legem, atque præceptа canonica, quæ a sanctis patribus fuisse constituta didicimus, nos velle cum omni diligentia illa illibata & incorrupta custodire fatemur, & alios hoc idem docere, instruere atque firmare. Ut per hoc mereamur nostrorum percipere indulgentiam peccatorum.

II.

Secundo: Ubi ecclesiæ ædificatur, a proprie diœcesis episcopo sanctificetur: aqua per semetipsum benedicatur, spargatur, & cruce per ordinem compleat, *sicut in libro ministeriali habetur*. Postea *eucharistia* quæ ab episcopo per idem *ministerium* consecratur, cum aliis reliquiis condatur in capsula, ac serventur in eadem *basilicæ*. Et si alias reliquias intimare non poterit, tamen hoc maxime proficere poterit, quia corpus & sanguis est dominii nostri *Jesu Christi*. Seu etiam præcipimus unicuique episcopo, ut habeat depictum in pariete oratorii, aut in tabula, vel etiam in altaribus, quibus sanctus sue utrauque dedicata.

III.

Tertio confirmavimus: ut undique inter nos stabilis permaneat concordia, & intimæ pacis caritatisque devotio. Ut de omnium una voluntas in opere & sermone, vel injudicio sine cujusquam * adultatione & discretatione, quia unius ministerii fumus conservi, unius fabricationis cooperatores, unius corporis membra, cujus caput est *Christus*. Ideo ficut conjunctj fumus in uno spiritu per fidem & dilectionem, ita condecet actus nostros atque verba sine simulatione servare in timore & amore Dei omnipotentis, atque diligenter pro invicem orare; ut per illud mereamur accipere coronam vitæ, quam repromisit Deus diligentibus se.

IV.

Quarto confideravimus decreto: Ut habeat unusquisque episcoporum potestatem in sua propria diœcesi abbatem vel abbatissam [illegible] hoc cum consensu & consuletu fa[illegible] & ab omnibus diligenter inquiratur & investigetur caritas hujusmodi * ab omnibus capitalibus delictis immunis habetur. Id est, ut nec in occisione hominis, aut procreandis filiis, vel etiam in gravione & publico furto sit coinquinatus, sed intra claustra monasterii regulariter fuam vitam duxerit. Prudens & acutus in sermone, ne per ejus infantiam & taciturnitatem grex ei commissus, * & iterum afpiciat episcopus, ut pro illius amore vel competenti pecunia, aut ex propinquitate quis plus eligatur quam decet. Hæc ullatenus sine consensu familiæ, nec familia sine concordia episcopi, sed in unum conjunctis, & secundum ordinem per omnia increpare permittatur & habeatur.

V.

Quinto interdictum est: ut nullus permittatur de genere Scotorum in alicujus diœcesi facrum fibi ministerium usurpare, neque ei consentire liceat ex facro ordine aliquid attingere, vel ab eis accipere in baptismo, aut in celebratione missarum, vel etiam eucharistiam populo præbere; quia incertum est nobis, unde, & an ab aliquo ordinentur. Scimus quomodo in canonibus præcipitur, ut nullus episcoporum (*vel*) presbyterorum invadere teneatur ex alius parochiam, nisi cum consensu propriæ episcopi. Tanto magis refpuendum est ab alienis nationibus sacra ministeria percipere, cum quibus nullus ordo metropolitanis, nec honor alius habeatur.

VI.

Sexto sancimus: Ut non fraugantur judicia episcoporum quæ a nobis nostrisque prædecessoribus synodali decreto constituta sunt, sed firma & irrefragabilia ita permaneant: Seu etiam de omni re quæcumque cum vexillo sanctæ crucis Christi roborata est, sic statuit servarique præcipimus, nisi forsan rex vel princeps antecessorum suorum manuum impositiones prohibere ducant, & illud non emendare neque cessare pertimescant, id ipsum in se justisque heredibus sustineant, sicut scriptum est: *In quocumque judicio judicaveritis, judicabimini*. Et iterum, si quis ab accusatoribus suis invitatur ad synodum, & ei obviantionem tardaverit, semel, secundo, tertia vice paratus rationem ponere, & accusator renuit, & suam causam movere differat, postea judicabimus nihil ab eo plus exigatur, sed suo proprio sit contentus.

VII.

Septimo constitutum est: Ut nec episcopi, neque abbates, abbatissave quæ regimina vel territoria monasteriorum percipiunt ad servandum, ut nulli eorum licitum sit aliquid de possessione agrorum ecclesiarum minuere, vel alicui in hereditatem deputare, nisi in dies & spatium unius hominis, & hoc cum consensu & licentia familiæ, & iterum reddatur ecclesiæ. Tamen servetur libri primordiales cum aliis celligraphis, ne

ANNO CHRISTI DCCC. in posterum aliquod scrupulum contradictionis immittere conentur, quia valde periculosum est illiquid deputantur custodes coenobiorum, & defensores constituti sunt, illud diffribuere ac auferre, quod ab aliis pro suarum animarum salute Deo omnipotenti & sanctorum * reliquis in propriam hereditatem concesserint: nisi rationabilis caussa poposcit adjuvari contra invasionem famis, & depredationem exercitus, & ad libertatem obtinendam. Undisfrupta & integer serventur, ne inopia desposiati pereclitentur, seu magis unusquisque fit suo proprio contentus, & illud distribuat propinquis vel alienis, secundum meritum qualitatis.

VIII.

Octavo statutum est: monasteria quæ semel dedicata sunt cum consilio episcoporum, & in quibus statutur regularis vita, seu etiam abbas vel abbatissa ab episcopo benedicatur, sic in perpetuo permaneant monasteria & res quæ ad ea pertinent, nisi caussa pœnitiæ pro rapacitate sæcularium ita inviolabiles stare non possunt, indicabimus episcopo cum sua auctoritate magis *licuisse* ovile Christi defendere, quam luporum faucibus in præda dimittere. Et hoc fieri præcipimus pro magna necessitate familiæ, ne ex cupiditate avaritiæ caussa intelligatur. Ac etiam ubi investigatur primitus constituta, & in ea electione abbatum vel abbatissarum, & eorum consecratio a suorum episcoporum, nec ultra ullaterus fieri dominium, nec hereditatio sæcularium. Quia hoc capitulum nullus æstimet noviter a nobis constitutum. Sed fi ab ipsum confirmamus, & in nomine omnipotentis Dei ita fervare præcipimus, sicut in antiquis canonicorum constitutum reperimus, & ab apostolicis viris initio primitivæ ecclesiæ mandatum esse didicimus. Sic ea regula & observantia, monastica sua disciplina & ecclesiastica jura fine macula observare præcipimus. Sin autem aliquis, quod non optamus, presbyter, aut diaconus, vel aliquis ex numero clericorum seu ancillarum Dei, aufi fuerint hoc nostrum mandatum & apostolicorum virorum institutiones spernere, & pronihilo ducere, sciant se suo gradu privari, & a sanctæ Dei ecclesiæ participatione sequestratos, & a communione ecclesiorum omnium eos esse auctoritate statuta, vel etiam in tremendo judicio ante tribunal domini nostri Jesu Christi rationem esse reddituros, nisi ante humili satisfactione voluerint emendare.

IX.

Nono sanximus in illa præfata synodo, ut unusquisque episcoporum debeat descri-

ANNO CHRISTI DCCC. bere judicium illud quod in qualicumque synodo conflatum est, vel ad illius pœnichiam pertineat. Seu etiam constituimus, ut cum ratione & ordine describat qualis anima dominii computatur, aut a qualis archiepiscopo, & alius affidentibus episcopis investigatum & confirmatum sit illud judicium, ne forte aliquis homo in fua parochia, cui reclam sit judicium constituturæ, per falsam inachinationem & malam verfitiam a recto judicio declinet. Sed semper maneat firma atque immobilis auctoritatis sententia illius archiepiscopi, & illius episcopi cujus fit diœcesium, & ille habeat aliam chartam ad fuam fedem episcopalem, aliam ille ad quem judicium illud pertineat, ne in posterum aliquod scrupulum inquitatis applicetur.

X.

Decimo jubetur, & hoc firmiter statuimus affervandum, tam in nostris diebus, quamque etiam futuris temporibus, omnibus fucceforibus nostris qui post nos illis fedibus ordinentur quibus nos ordinati fumus: Ut quandocumque aliquid ex numero episcoporum migraverit de sæculo, tunc pro animæ illius præcipimus, ex fubstantia unusquisque rei decimam partem dividere, ac diftribuere pauperibus in eleemosynam, sive in pecoribus, & armentis, seu de ovibus & porcis, vel etiam in cellariis, nec non omnem hominem Anglicum liberare, qui in diebus fuis fit fervienti fubjectus, ut per illud fui proprii laboris fructum ac retributionis pericula mereatur, & indulgentiam peccatorum. Nec ullatenus ab aliqua persona huic capitulo contradicatur, sed magis, * prout condecet, a fucceforibus augeatur, & ejus memoria semper in posterum per universas ecclesias nostræ ditionis * fubjectas cum Dei laudibus habeatur & honoretur. Prorfus orationes & eleemofinas * quæ inter se specialiter condictam habemus, id est, ut statim per singulas parochias in singulis quibusque ecclesiis, pulsato signo, omnis famulorum Dei cœtus ad basilicam convenit, ibique pariter xxx. psalmos pro defuncti anima decantent. Et postea unusquisque antiftes & abbas fexcentos * psalmos, & centum viginti missas celebrare faciat, & tres homines liberet, & eorum cuilibet tres solidos distribuat, & singuli servorum Dei diem jejuent, & triginta diebus canonicis horis expleto fyraxeos, & fepiem, beleidam Pater noster pro eo cantetur, & hoc expleto, trecefima item die obitus fui tam bene refficiatur, sicut in cujuslibet apostolorum natali die refici foleant, & per omnes ecclefias tam fideliter pro eo agant, licut moris habeant pro eorum domeftice fidei exorando facere. Ut communi intercessione gratia, communo

ANNO CHRISTI 816.

cum ſanctis omnibus regnum percipere meA reantur æternum.

XI.

Uodecimo præcipimus, ſicut priſcis temporibus a ſanctis patribus traditum eſſe reperitur: Ut nulli epiſcoporum liceat alterius parochiam invadere, vel etiam aliquid alterius miniſterii ad ſe pertrahere in aliqua conſecratione eccleſiaſtum, vel presbyterorum, diaconorum, nisi ſolus archiepiſcopus, quia caput eſt ſuorum epiſcoporum. Sed & alii ſuo proprio fint contenti, aut cum licentia & conſenſu illius epiſcopi, in cujus diœceſi eſt, & miniſtrat. Si quis illiB tra fecerit, emendet judicio archiepiſcopi, niſi ante propriæ diœceſis epiſcopo reconciliari voluerit.

Baptiſterie & agnatos vivificatur Sancti Spiritus.

Et id ipſum presbyteris præcipimus, ut

ANNO CHRISTI 817.

VITA, EPISTOLÆ ET DECRETA

ANNO CHRISTI 817.

PASCHALIS PAPÆ I.

PAſchalis, * natione Romanus, ex patre Bonoſo, ſedit annos ſeptem, menſes * tan. 1. 17. quinque, dies * ſeudecim. Qui ſtudio ſcripturis ſuæ *divino cultui* manicipatus, atque in ſacroſanctæ eccleſiæ patriarchio ſtudiis divinæ ſaluti*f*eræque ſcripturæ imbutus, tam in pſalterio, quamque in lectis pagenis novi, ac veteris teſtamenti ſpeciatiter eruditus. Elegans, atque in omni bonitate perfectus, ſubdiaconus quidem factus, & poſtmodum diaconus atque presbyter honorifice conſecratus eſt.

Paſchalis ſtudiosus.

Erat autem vir ſanctus, caſtus, pius, innocens, magnanimus, loquela devotus, pudicitia plenus, & nimis hilaritier jucundeque in clemoſynis pauperum cuncta quæ habebat opportune diſtribuens. In colloquiis ergo divinis frequentius cum religioſis ac ſanctis monachis ſedulæ obſervantiæ die noctuque inſiſtebat, & in orationibus ac vigiliis quotidianiſque jejuniis humiliter atque humaſle vigebat. Quem dum prædeceſſor ejus dominus Leo ter beatiſſimus papa tantis ſtudiis pervigilem & religionis devotum conſpeciſſet, tunc ei monaſterium S. Stephani primi martyris, juxta baſilicam beati Petri principis apoſtolorum, ad regendum commiſit; quia ſcriptum eſt: *Nemo lucernam accendit, & in abſcondito ponit, neque ſub modio, ſed ſuper candelabrum, ut qui ingrediuntur lumen videant.* Unum qui ſuimet vitæ hujus temporalis lucra pro æterna fobrie atque utiliter moderando correxit, & exemplum bene vivendi in ſubditis, & correctionem pietatis religioſius exornavit. Qui etiam gratiam hoſpitalitatis in peregrinis & claudit, qui ob amorem B. Petri apoſtoli de longinquis regionibus ad ejus limina occurrebant, utiliter præparans neceſſaria ſubminiſtrabat, & occulte quibus egebant miſeratur erogabat. Et ſemper quotidie in Dei operatione creſcebat, uſque quo prædeceſſor ejus dominus Stephanus papa IV. hac luce ad æternam beatitudinem migraſſet. Dum ergo per tanta bonæ operationis exempla præcepſus longe lateque fama diſcurreret, & omnipotens Deus regimen eccleſiæ ſuæ ſub pie gubernatione cui *[illegible]* conferret, apte moderateque

A nullus majora negotia ad ſe deferet, quam a proprio epiſcopo concedatur, niſi in ſolo baptiſmo & ægritudine infirmorum tantum. Sed tamen omnibus presbyteris præcipimus, ut * ullo denegetur ubique baptiſ- * nulli. mi miniſterium præſtare, & ſi quis per ſuam negligentiam renuerit, ceſſet a miniſterio uſque ad tempus correctionis, & cum humili ſatisfactione reconciliatus fuerit proprio epiſcopo. Sciant etiam presbyteri quando ſacrum baptiſmum miniſtrant, ut non effundant aquam ſanctam ſuper capita infantium, ſed ſemper mergantur in lavacro, ſicut exemplum præbuit per ſemetipſum Dei Filius omni credenti, quando eſſet ter merſus in undis Jordanis. Ita neceſſe eſt ſecundum ordinem ſervari & haberi.

ANNO CHRISTI 817.

ANNO CHRISTI 817.

B diſponere; una concordia, una eademque voluntate divino interveniente conſultu a cunctis ſacerdotibus, ſeu prioribus, atque omni clero, nec non & optimatibus, vel cuncto populo Romano ad laudem & gloriam omnipotentis Dei in Titulo ejus. ſedem apoſtolicam pontifex elevatus eſt. Erat enim patrum præceptorum, ſeu inſtitutorum pontificum, atque canonum, nec non legum ſanctionumque decretiſſimus obſervator, & cujus juſſionem ſumme a tempore ordinationis ſuæ nobiliſſimus promulgator; tardus ad irafcendum, & velox ad miſerandum. Nullum malum pro malo reddens, neque vindictam ſecundum cujuſquam commiſſum tribuens, ſed ſemper miſericors pia dilectione omnibus civibus, & a Deo commiſſo populo Romano amator & gubernator exiſtebat. Omnium etenim eccleſiarum Dei cum ſummo ſtudio atque ſumma providentia pro ſolita religionis cura cultor, reſtaurator, atque in omnibus devotiſſimus exortator fuit.

Hic beatiſſimus præſul multa corpora ſanctorum requirens, invenit: que & diligentius in- Corpora ſanctorum inventa. tra civitatem ad honorem & gloriam Dei honeſtavit & recondidit. Rogam etiam omni clero ſeu in presbyterio profecto multipliciter amplianti, & omnem thefaurum in ſacrario cæleſti recondidit, maxime propter captivos, & exules eos non tantum a tranſmarinis regionibus viros ac mulieres auro, ſeu argento redimens, verum etiam per longinqua viarum itinera paſſim perquirendo, tam in Hiſpaniæ partibus, quamque per ſingula loca intercinens, ſeu bonus & verus paſtor, ad propria perducit.

C Fecit autem in facto altari beati Petri principis apoſtolorum veſtem mire magnitudinis pulcram, & decoratam nimis, ex auro gemmiſque ornatiſſimam; præſignurantem hiſtoriam, qualiter iden apoſtolus a vinculis per angelum ereptus eſt. In eadem venerabili baſilica ante aditum quæ ducit ad corpus in loco Ferrata, altare conſtituit, in quo & venerandum beati Sixti martyris atque pontificis corpus honeſtiſſime collocavit. Ubi & defuper arcum muſivo exornatum de-

D decenter inſtruxit. Simili modo in eadem ſacratiſſima beati Petri apoſtoli eccleſia juxta ingreſſum, qui ducit ad beatam Petronillam, oratorium ſummæ magnitudinis atque pulcritudinis decoraster conſtruxit. Et ſuper columnas in quadrifidio cameratnes muſivo, pulcriſque metallis decoravit. In quo & corpora beatiſſimorum martyrum Proceſſi & Martiniani, ad honorem & gloriam omnipotentis Dei, memoraliter honorificeque recondidit. In cujus abſidam imagnem pulcherrimam de argento exauratam cum diverſis hiſtoriis inter marmorum * conſtructiones ordinatas infixit, quæ penſant libras 62. & ſemis, ſimulque & lilia de argento penſantia libras 17. & uncias duas. Nec non & gabatas ex argento puriſſimo numero ſeptem, penſantes ſemiſſal libras 3. ſemis, & uncias duas: imagines etiam de argento exaratas fecit in eodem venerabili loco numero tres. Unam ſalvatoris domini noſtri Jeſu Chriſti, & duas aliorum beatorum martyrum Proceſſi & Martiniani penſantes inſimul libras triginta ſex. Necnon & aliam imagnem ex auro puriſſimo obtulit ad ornatum jam præfati oratorii, penſantem libras 13. & uncias tres. Simili modo canſitra ex mundiſſimo argento numero octo, penſantia omnia libras tres & quadraginta. Patteraque & conchum ad ſpongiam pro noctumis diligentiis ibidem ex argento conſtituit, penſantem libras 7. & uncias 9. Jmmo & claves in modum crucis ex auro puriſſimo, ſeu gemmis mire decorationis exornatas in eodem venerabili loco mirifice decoravit, quæ penſant libras ..... Ubi etiam regularem ordinavit, quem laminis argenteis ſuperindexit, penſantem libras 20. Super quem conſtituit arcum duos de argento, & gammadiat quatuor, quæ ſimul penſant libras 60. Propitiatoriumque etiam altaris ex laminis argenteis exornatum circumdavit, atque lacram confeſſionem ejus interius exteriusque cum regulis fuis nobiliſſime circumſtruxit, quæ ſimul penſant libras .... Et ſuper altare eorundem beatiſſimorum martyrum veſtes duas inſtituit, ex quibus unam de fundato cum cruce de chryſoclavo, & alteram de quadruplo mirifice exornavit. Vela quoque majora de fundato numero ſeptem cum periclyſi & blattin circumſuta ſimiliter decoravit.

Anglorum domus exornata.

E * Sed neque hoc ſilentio præteruendum eſſe arbitramur, quod eodem tempore diabolica operante inſtantia per quorundam gentis Anglorum defidiam ita eſt omnis illorum habitatio, que in eorum lingua * burgus dicitur, flamma * burus. ignis exundante combuſta, ut etiam nec veſtigia priſtinæ habitationis in eodem loco inveniri poſſint. Cujus exuberantis incendio pene totum porticum, quæ ducit ad baſilicam principis apoſtolorum, ignis fomes devaſtavit.

Quæ inde per beatiſſimus pontifex quaſi horta noctis conticinio perſenſiſſet, ſubito propter amorem eccleſiæ beati Petri apoſtoli, atque tantum peregrinorum illorum devaſtationem, nudis pedibus diſcalceatus pedeſter cucurrit. Cui tanta omnipotentis Dei in ejus adventu miſericordia adfuit, ut locum in quo prius idem combuſtus fuerat, ſine ullo, ſeu diverſitatis impetus ignis transfgredi permiſit. Sed ipſe Dei clementiam exorando & multitudo fidelium, qui aderant decertando acies ignis Deo miſerante extindta eſt. Sicque peractum eſt, ut totius noctis ſpatium uſque ad auroram perſeverans in eodem loco perſteriit. Unde poſtmodum ter beatiſſimus paſtor conſiderans illorum peregrinorum inopiam, quæ ob inſidias diabolicæ fraudis irre-

Regnum ecclesiæ.

Dona in ecclesia S. Petri.

F Dona in ecclesia S. Proceſſi.

A piſi, tanta dona, tantaque beneficia, ſicut ſemper ſolitus erat, in eorum neceſſitatibus impertivit, tam in auro, & argento, vel corporum indumenta, quam reliqua neceſſaria alimenta omnia uberius ſubminiſtrabat. Sed & ſtravam copiam pro lignorum utilitate, quatenus domicilia, ſicut ante in eodem loco fuerant, utiliter reſtaurarent. Porticum etiam quæ ab eadem clade vaſtata eſt decentius quam fuerat in melius firmiſſime reſtauravit.

Hic præclarus & venerabilis pontifex beati ecceſiæ beati Petri apoſtolorum principis nutri- clesia S. Petri. tor fui vela de chryſoclavo per arcus presbyte- ria, habentia hiſtoriam de mirabilibus apoſtolorum quæ per eos dominus operari dignatus eſt, B numero 46. Eccleſiam etiam beatiſſime Chriſti martyris Proceſſi, quæ ejusdem ſancti S. Proceſſi. tata temporibus nimio jam laſſata ſenio, ita ut a fundamentis cafura ruinam ſui minaretur, idem venerabilis pontifex (illius ruinam ante previdens, eidemque eccleſiæ curam adhibens, illic pervigil ſæpius exiſtens) in alium non longe demutans locum, in meliorem eam, quam dudum fuerat, erexit ſtatum. Abſidam vero ejusdem eccleſiæ muſivo opere exornatam variis decentes coloribus decoravit. Simili modo & arcum tejumphalem eiidem metallis mirum in modum perficiens complevit.

Hic beatiſſimus & præclarus pontifex multa corpora ſanctorum diutius in cœmeteriis jacentia ſollicitudine, ne remanerent neglectui, quærens, atque inventa colligens, magno venerationis affectu in jam dictæ ſanctæ Chriſti martyris Proceſſe eccleſiam, quam mirabiliter renovans conſtruxerat, cum omnium adnotatione Romanorum, epiſcopis, presbyteris, diaconibus, & clericis laudem Deo pſallentibus, deportans recondidit. Quæ dum ſanctiſſimi atque congregiei ejus intimus amicus virginum generentur, ut reconditorum ibidem ſanctorum corporum Deo indefinenter ſuper aſtra placentium precibus apud omnipotentem dominum juvaretur. Confeſſionem ejusdem ſancti fundamen- Cœmeterium ſti cœmobium, quod & nomine ſanctæ Præxedis Præxedis. dis virginis titulavit. In qua & ſanctam Græco- Græcia. rum congregationem aggregans, quæ die noctuque Græce modulatissimis pſalmodiæ laudes omnipotenti Deo, ſanctiſſque ſitibus ibidem quieſcentibus fedulo perſolvetet, introduxit. Si quidem in eodem venerabili monaſterio plurima conferens prædia, & poſſeſſionum locis urbana, vel ruſtica ſuperſtue atque abundanter ditavit. Quinimmo & in eadem eccleſia fecit oratorium beati Zenonis Martyris ſancti, ubi & lacratiſſimum ejus corpus pontens nuſivo amplianter ornavit.

Fecit autem in eadem eccleſia ciborium ex argento penſans libras octingentas & decem, inimo & propitiatorium facri altaris ex argenteis laminis mirifice exornavit. Confeſſionem denique ejus cum regulis ſuis interius exteriusque vallantem pulcherrime compſit atque decoravit, quæ ſimul penſant libras trecentas. Super ejuſdem venerabilis altare fecit regnum ſpanoclyſum ex auro purifimo, ex diverſis lapidibus preciosatum, penſans libras 7. & uncias duas & ſemis. Et in eodem ſacro altari fecit veſtem de chryſoclavo cum diverſis hiſtoriis mire magnitudinis atque pulcritudinis exornatam. Item, ubi ſupra, obtulit aliam veſtem chryſoclavam ex auro gemmiſque conſectam, habentem hiſtoriam vitiginum, cum facibus accenſis mirifice comptam atque decoratam. Ad ſacrum denique

ejusdem virginis corpus obtulit imaginem ex la- A
minis argenteis præfiguratis, penitantem libras nonaginta & novem. Hic benignißimus præsul fecit in jam dicto monasterio oratorium beatæ Agnetis Christi virginis mire pulcritudinis exornatum. Ecclesiam denique sanctæ Dei genitricis semperque virginis Mariæ dominæ nostræ, quæ appellatur Dominica, olim conflictam, & jam ruinæ proximam ſollerti vigilantia præsatus pontifex ampliorem in formositate, quam ante fuerat, à fundamentis ædificans renovavit. Ab- ſidamque ejusdem ecclesiæ musivo mirifice decoravit. Ubi etiam & pluima obtulit dona; fecit enim ciborium ex argento pensante libras trecentas triginta & duas. Propitiatorium facri altaris ex laminis argenteis compte decoravit. Confeſſionem quoque ejus cum regulis intus & foris mirum in modum perfectum addivit, pendentem libras centum & quindecim, & unicias tres. Item, ubi ſupra, fecit gabatam ex auro puriſſimo, penitantem libras duas, & unicias octo. Verum etiam & aream ex argento, & columnas duas cum gammadiis duabus penſantes libras.....

Intento & in facro altari fecit veſtem de chryſoclavo, habentem hiſtoriam dominicæ nativitatis cum noctibi Jeſu Chriſti miræ pulcritudinis exornatam. Iterum, ubi ſupra, fecit veſtem de ſtauraz pulcherrimam cum perſicly de blattin. Item altam veſtem de blattin Byzantea habentem tabolam de chryſoclavo cum vultu ſan- C ctæ Dei genitricis, & angeli obſequio ſtantes cum perſicly de ſtauraz. Parimenque altam veſtem de ſtauraz habentem pavones, & in medio crucem de blattin. Porro & veſtes duas de quadrapulo habentes in medio crucem de blattin. Item, ubi ſupra, fecit veſtem ex auro texam cum perſicly de blattin. Coopertorium rubeum de ſerico unum. Fecit etiam in circuitu altaris vela rubea ſerica quatuor cum gammadiis, & cruces de quadrapulo. Hic venerabilis præſul obtulit in trabe ante veſtibulum altaris vela Tyria tria, & de quadrapulo quinque. In aream majores ejuſdem fecit vela de quadrapulo viginti, & per arcus presbyterii vela parva de ſtauraz quatuor, ſimulque in ingreſſu presbyterii vela Tyria duo. Hic benigniſſimus pontifex fecit in ingreſſu jam dictæ eccleſiæ cortinas majores de quadrapulo cum perſicly ſi de fundato miriſice valde.

Chriſti namque omnipotentis domini famulus, & prænominatus pontifex maximam Dei eccleſiarum curam, & ſollicitudinem præviendo indefinenter gerens, cum quadam die oratonis ſuæ ad ſanctæ Dei virginis Chriſtique martyris Cæciliæ eccleſiam adveniret, nimio jam. quaſſata fenio eccleſiæ ejuſdem mœnia etiam a fundamentis ruitura : videns quæ per olitana tempora defectu vetuſtatis marcenarant, & pæne ruinis conſracta diu antiquitus facerata manebant, quo ſtudio operis eodem in loco magnifico opere aream conſtituere dignatum cerpit, & perficere ſatis mellorem quam fuerat ſtuduit.

Sed neque illud præterendum eſſe exiſtimamus, dum quadam die ad beati Petri principis apoſtolorum eccleſiam pergeret, quatenus apud eumdem beatum Petrum apoſtolum ſolito more vigilias celebraret, & ante ejuſdem confeſſionem naturalibus luceſcente dominica laudes teſtimonio decantaret, ſubito depreſſus ſopore vidit aſſtantem ſibi virginali aſpectu puellam angelicis vultibus decoratam, talia locutionis affamina proferentem : Multas ubi gratias re-

ferimus, * quia certamen, quod de me dio- Vifio papæ
ſueras proſtratoribus relationibus prevulgatis an- facta in ædi
tea accommodatus reliquiſti. Quippe qui tuus- ficio S. Petri.
penes me foiſti, uti proprio loqui iovicem ore quod ad
valeremus. Hæc jam ſæpe præfatus pontifex di- incenſum fa
ligenter audiens ſtudioſe requirere cœpit, quæ mam, quem
effet ipſa, quæ talia illi verba diceret, vel quo de me ſuper
nomine vocaretur. Cui illa reſpondit : Si nomen ſum diu
inquiris, Cæcilia familia Chriſti vocor. Ad quam ſummus inquiſitor ſubjungit : Quomodo hoc credere poſſum, ex quod olim fama relata ſit, quatenus ejuſdem venerabilis Chriſti martyris Cæciliæ corpus ab Aiſtulpho Longobardorum rege hoſtiliter ſtolimve refidente ferrum, & ab illius hominibus fuiſſet ablatum ? Cui talia venerabili pontifici intimanti, omnipotentis Dei famula dixit : Quia me deſideranter, ut invenirent Longobardi, præparavi, & omnino verum eſt : ſed domini mei Jeſu Chriſti opitulatione, & dominæ meæ ſanctæ Dei genitricis ſemperque virginis Mariæ auxilio, neque me invenire, neque deportare, ſicut voluerunt, hinc longius poterunt. Et ideo, ſicut me quærere cupiſti, qualiter me invenias, aſſiduo lacrimarum & orationum, quia dominus Deus, pro cujus amore & honore paſſa ſum, placuit, ut tu me invenias, & in eccleſia, quam noviter conſtruxiſti, recondas. Et hæc dicens ab oculis aſpicientis abſtata eſt. Tunc idem venerandus pontifex matutinalibus laudibus perſolutis, pro tam certæ & indubitabilis revelationis* judicio, *cæpit hac illacque operoſius quærere, ubi ſactratiſſimum ejus corpus jacere haurietur. Quod dominus Deus, dum ſollicite quæreret, reperit in cœmeterio Prætextati, ſito ſors portam Appiam, aureis illud veſtibus indutum, cum corpore venerabilis martyris ſponſi ſui Valeriani, pariterque & linteamina martyris ipſius ſanguine plena, quando ab impio perculſa carnifice Chriſti domini martyre eſt regnantis in ſæcula conſecrata. Quibus & cum- B minibus fanguis ſanctæ martyris exterſus, involuta ad pedes illius corporis ſactratiſſimo cruore plena de trina carnifici perculſione reperta ſunt. Quæ cuncta ſimul cum manibus collegit, & cum magno honore infra muros hujus Romanæ urbis in eccleſia nomine ipſius ſanctæ martyris dedicata ad laudem & gloriam omnipotentis Dei ejuſdem virginis corpus cum cruſtimonibus ſanguis ſanctæ martyris exterſus, involuta ad pedes illius corporis ſactratiſſimo cruore plena de trina carnifici perculſione reperta ſunt. Quæ cuncta ſimul cum manibus collegit, & cum magno honore infra muros hujus Romanæ urbis in eccleſia nomine ipſius ſanctæ martyris dedicata ad laudem & gloriam omnipotentis Dei ejuſdem virginis corpus cum cruſtimonibus Valeriano ſponſo, atque Tiburtio & Maximo martyribus, nec non Urbano & Lucio pontificibus, ſub facroſancto altari collocavit. Pro quorum ſanctorum honore videlicet, & opitulatione, conſtruxit monaſterium in honorem virginum ſeu martyrum Agathæ & Cæciliæ juxta ipſius eccleſiam, in loco qui dicitur Colles jacentes. In quo & monachorum Deo ſervientium congregationem pro quotidianis laudibus in præſato titulo ſanctæ Cæciliæ, die noctuque omnipotenti domino decantandi conſtituit. Et pro ſubſidio, & luminariorum concinnatione, ſeu utilitate atque ſtipendiis monachorum, nec non & pro amore atque dilectione, qua erga prædeceſſorem ſuum piæ recordationis dominum Leonem tertium papam habere videbatur, hoſpitale ſancti Peregrini poſitum ad beatum Petrum apoſtolum in loco qui vocatur Naumachia, quod idem prædeceſſor ſuus conſtruxerat, & ob negligetum atque deſtitutionem præpoſitorum paſſerattis inopia conſumi videbatur, ideirco pio luvamine conſulens præfatum hoſpitale cum fundis & calabibus, atque maſſis, feu etiam colonis, ſive domibus, nec non familiis, & univerſis quæ juſte & rationabiliter ſecundum le-*

gum ſtatuta, eique à prædeceſſore ſuo in jam A
præfato hoſpitali donata ſunt. Quæque ab ipſo pia devotione ad augmentum jam dicti monaſterii adjuncta ſunt, ſive agris, vel vineis, ejusdem domibus, nec non ruſtica familia, ſuæ auctoritatis pagina pro jam nominata monachorum congregatione in eodem monaſterio confirmavit. Qui ſanctiſſimus præſul annore venerandorum ſanctorum fecit in ornamentis ipſius eccleſiæ abſidam muſivo opere decoratam, & ciborium mire magnitudinis ex argento, penſans libras quadraginta & ſeptem, & uncias octo. Propitiatorium denique facri altaris, feu confeſſionem interius exteriuſque cum regulis ſuis ex laminis argenteis mirum in modum perfectum compſit, quæ ſimul penſant libras ſexaginta quatuor, & uncias quinque. Ad ſacrum vero ejusdem virginis corpus obtulit imaginem ex argenteis laminis penſantem libras nonaginta quinque. Fecit etiam ante veſtibulum altaris regulam inveſtitum ex laminis argenteis, & columnis duabus, ubi & poſuit arcum unum, & gammadias duas, penſantia infimul libras centum, & ſemis. Obtulit ibi ipſe imagines argenteas deauratas tres, penſantes infimul libras quadraginta octo, & ſemis. Serpentum quoque præſul fecit per arcus ejuſdem eccleſiæ cancellos majores ex argento viginti & ſex, penſantes infimul libras centum novem, & ſemis. Item ubi ſupra obtulit cruſtia ex argento duo penſantia libras duas & uncias octo. Gabatam ex auro puriſſimo penſantem libras tres. Fecit jam prædictus pontifex cauſtra Enaſoi ex argento duo penſantia libras decem : gabatas ex argento tres penſantes libras quinque : turibulum ex argento deauratum penſans libram unam. Hic benigniſſimus præſul obtulit in ſacro altari veſtem de blattin Byzantea, habentem in medio tabolam de chryſoclavo cum hiſtoria qualiter angelus beatam Cæciliam ſeu Valerianum & Tiburtium coronavit cum perſicly ſi de chryſoclavo mire pulcritudinis exornatam. Item ibi fecit veſtem de fundato alythino, habentem in circuitu perſicly ſi de oloveto.

Ob amorem ejusdem virginis fecit aliam veſtem de fundato porphyretico, habentem in medio crucem ex auro texto compte decoratam. Extenſum in jam dicto altari obtulit veſtem allam ſigillatam cum rotulis, habentem in medio crucem de blattin cum pallis, & perſicly ſis de blattin Byzantea pulcherrime exornatam. Obtulit & in prænominato altari veſtem de quadrapulo.

Venerabilis pontifex fecit vela alythina tendentia in circuitu altaris quatuor, habentesque & gammadias de fundato & quadrapulo. In arcellam vero, ubi venerabile caput ejusdem virginis condidit, fecit veſtem parvam de Tyrio cum perſicly ſi de blattin. Obtulit ubi ſupra veſtem de fundato praſino : immo & aliam veſtem de ſtauraz cum perſicly ſi de oloveto, & veſtem de blattin cum perſicly ſi de fundato. Fecit etiam in arcella ad corpus jam dictæ virginis veſtem de quadrapulo cum perſicly ſi.

Porro & aliam veſtem de ſtauraz cum perſicly ſi de oloveto. In jam dicta eccleſia fecit vela Tyria cum perſicly ſi de blattin Byzantea numero vigiati quinque. Item vela praſina cum perſicly ſi de oloveto numero quatuor. Obtulit ubi ſupra vela alythina cum perſicly ſi de blattin numero tria. Simalque vela de fundato parva cum perſicly ſi de blattin numero duo. Patiter vela Tyria cum perſicly ſi de fundato duo.

chrysoclavo cum vultu domini noſtri Jeſu Chriſti, atque beatorum martyrum Coſmæ & Damiani, cum aliis tribus fratribus, cum cruce de auro texto, & periclyſin de olovero pulcherrime compoſito atque decoratam. Super eorum denique ſancto altari obtulit coopertorium de Tyrio miſice decoratum. Immo vero ante veſtibulum ipſius altaris fecit vela Tyria cum periclyſi de blattario Byzantea numero tres.

Ea monaſterio ipſi ſubiecta Beate.

Venerabilis etiam pontifex fecit in monaſterio ſalvatoris domini noſtri Jeſu Chriſti ſito in territorio Reatino veſtem de blattario cum hiſtoria, qualiter idem dominus noſter Jeſus Chriſtus cum archangelis & apoſtolis in cælo coruſcat, mira pulcritudine diverſis ornatam margaritis. Item in jam dicto monaſterio ad ornatum facti altaris A alium obtulit veſtem de fundato, habentem crucem de blattin Byzantea, & periclyſin de chryſoclavo miriſice ornatam. Item modo in eccleſia beati Meuſæ martyris fecit veſtes de quadrapolo cum periclyſi de blattin Byzantea.

Hic ſanctiſſimus & coangelicus præſul obtulit in eccleſia beati Petri apoſtoli in Centumceliis ex illem & patenam ex argento deauratas, penſantes libras quatuor, & uncias tres.

Eminentiſſimo in eccleſia beati Petri apoſtoli fautoris ſui fecit evangelium cum tabulis ex argento penſans libras octo, & uncias octo. Beningniſſimus quoque præſul fecit in monaſterio beati Sebaſtiani protomartyris ad ſanctum Petrum veſtes alias holoſericas quatuor, habentes in medio crucem de auro texto cum diverſis margaritis, & periclyſi de blattin miriſice decoratas. Item, ubi ſupra, obtulit prænominatus pontifex veſtem de fundato, habentem in medio crucem ex auro textam, & periclyſin de chryſoclavo. Sæpedictus denique præſul fecit in jam dicto monaſterio veſtem de fundato, habentem in medio tabulam de chryſoclavo cum vultu ſanctæ Dei genitricis, & ſanctorum apoſtolorum Petri & Pauli, & periclyſin de blattin.

Obtulit ibidem ipſe veſtes de ſtauroce duas habentes in medio cruces de chryſoclavo, & periclyſin de blattin. Fecit etiam ad ornatum ipſius oratorii velum majus de quadrapolo, habens in medio cruces de auro textas tres, & periclyſin de blattin. In diaconia beati Archangeli obtuliſt jam dictus pontifex veſtem de blattin Byzantea, habentem in medio crucem de chryſoclavo, & periclyſin de chryſoclavo pulcherrime compoſtam.

5. Cyrille. Eminentiſſimo & in eccleſia beatæ Cæciliæ martyris feci concham ex argento, ubi & pretioſum ejuſdem virginis caput condidit, penſantem libras octo & ſemis. Simili modo & in eccleſia beati Quiriaci martyris in Thermis obtulit præ- 5. Quiriac. dictus præſul vela de fundato numero octo. Hic a Deo ſalutus jam nominatus pontifex fecit in oratorio ſancti Archangeli, quod quondam prædeceſſor ejus dominus Leo papa conſtituit atque conſecravit, veſtem albam holoſericam, habentem in medio tabulam de chryſoclavo cum hiſtoria dominicæ reſurrectionis domini noſtri Jeſu Chriſti, & periclyſin de chryſoclavo miriſice decoratam. Item ibi obtulit alium veſtem de fundato cum periclyſi de blattin Byzantea.

Fecit etiam jam dictus pontifex in ſupradicto oratorio veſtem alium de quadrapolo circumſtantem cum hiſtoria Dei genitricis pulcherrime compoſitam atque decoratam.

Venerabilis idem ſummus pontifex & orthodoxus amator inſpiratione pulſatus eccleſiam ſanctæ & inviolatæ virginis Mariæ domine noſtræ Ad præſepe, ubi dicitur, ſtetit quondam tali more con-

ſtrudam, ut poſt ſedem pontificis mulieres ad ſacra miſſarum ſolennia ſtantes, prope aſſiſtere juxta pontificem viderentur, ita ut ſi aliquid colloqui pontifex cum ſibi aſſiſtentibus voluiſſet, ex propinqua valde mulierum frequentatione nequaquam ei ſine illarum interventione liceret; ſargum ibidem locum ineſſe, qualiter inde fedem mutare valeret, conceneret, data operis ſtudio corpti indefinenter agere ſedem illinc poſſitam ſurſum ponere, ut eo familiarius domino preces fundere poſſet, quo conſortia populorum modeſte declinare potuiſſet. Denique ſedem optime quam dudum ſacra pulcherrimis marmoribus decoratam condidit, & undique aſcenſus, quibus ad eam gradiatur, conſtruxit, pavimentumque altaris elegantiſſimis in via marmoribus ſtravit. Exexit ſane ſex inibi ante confeſſionem ſarci altaris purpureo colore columnas, quas ſuper & candidi marmoris trabem poſuit, purpureis desuper lavagris ornamentum nectens; fecitque, ceſturiſque exornans fatis commode decoravit. Presbyterium quoque ipſius eccleſiæ diverſis marmoribus quam pridem fuerat in melius reparavit. Propitiatorium vero ſacri altaris, ſeu confeſſionem interius exteriuſque cum rugulis ſuis ex auro puriſſimo miriſice decoravit, penſans libras centum ſeptuaginta quinque, & uncias ſex. Et hæc conſtituit ut ſemper diebus ac noctibus ante ſacroſanctum altare luceruæ ardere debeant. Hic divina inſpiratione ſultus obtuliſt in jam dicta baſilica arcus ex argento numero octo, cum columnis ſexdecim, penſantes inſimul libras ducentas decem & octo, & uncias octo. Fecit etiam & ante veſtibulum altaris rugas majores ex argento, penſantes libras ſeptuaginta & octo. Obtuliſt etiam & cratera ubi ſparſa ex argento numero ſex, penſantia inſimul libras ſexaginta & ſemis. Pari modo & per arcus majores ſuperdictæ eccleſiæ fecit calices majores ex argento pondentes numero quadraginta & octo, qui omnes inſimul penſant libras ducentas octogintа & unam. Venerabilis etenim præſul ob amorem ejuſdem virginis Dominæ noſtræ obtuliſt ibidem coronas ex argento numero quatuor, penſantes libras ſexaginta & duas & ſemis, & uncias tres. Item ubi ſupra, cantiſex ex argento numero duo, penſantia libras tredecim. Fecit etiam ibidem imaginem ex argento deauratam cum vultu beatæ Dei genitricis Mariæ, penſantem libras decem & ſeptem, & uncias tres. Chriſti quoque omnipotentis domini famulus obtuliſt in ſacroſancto altari ſuperdictæ baſilicæ veſtes de chryſoclavo duas, habentes hiſtoriam dominicæ nativitatis domini noſtri Jeſu Chriſti, cum periclyſibus miriſice ornatas gemmis, atque margaritis miriſice decoratas.

Obtuliſt etiam ibi ipſe alium veſtem de chryſoclavo, habentem hiſtoriam qualiter dominus noſter Jeſus Chriſtus a Joanne in Jordane baptizatus eſt, cum periclyſi de chryſoclavo miriſice exornatam. Item ubi ſupra compoſ. veſtem de chryſoclavo, habentem hiſtoriam dominicæ reſurrectionis domini noſtri Jeſu Chriſti cum periclyſi de chryſoclavo, diverſis ornatam margaritis.

Beatiſſimus & venerabilis prænominatus pontifex divino amore ductus, fecit ibidem in jam præ-

A fatæ baſilicæ ſuperdictæ eccleſiæ, quæ ſacra miſſarum ſolennia ſtantes, prope aſſiſtere juxta pontificem viderentur, ita ut ſi aliquid colloqui pontifex cum ſibi aſſiſtentibus voluiſſet, ex propinqua valde mulierum frequentatione nequaquam ei ſine illarum interventione liceret; ſargum ibidem locum ineſſe, qualiter inde fedem mutare valeret, concenereret, data operis ſtudio corpti indefinenter agere ſedem illinc poſſitam ſurſum ponere, ut eo familiarius domino preces fundere poſſet, quo conſortia populorum modeſte declinare potuiſſet. Denique ſedem optime quam dudum ſacra pulcherrimis marmoribus decoratam condidit, & undique aſcenſus, quibus ad eam gradiatur, conſtruxit, pavimentumque altaris elegantiſſimis in via marmoribus ſtravit. Exexit ſane ſex inibi ante confeſſionem ſarci altaris purpureo colore columnas, quas ſuper & candidi marmoris trabem poſuit, purpureis desuper lavagris ornamentum nectens; fecitque, ceſturiſque exornans fatis commode decoravit. Presbyterium quoque ipſius eccleſiæ diverſis marmoribus quam pridem fuerat in melius reparavit. Propitiatorium vero ſacri altaris, ſeu confeſſionem interius exteriuſque cum rugulis ſuis ex auro puriſſimo miriſice decoravit, penſans libras centum ſeptuaginta quinque, & uncias ſex. Et hæc conſtituit ut ſemper diebus ac noctibus ante ſacroſanctum altare luceruæ ardere debeant. Hic divina inſpiratione ſultus obtuliſt in jam dicta baſilica arcus ex argento numero octo, cum columnis ſexdecim, penſantes inſimul libras ducentas decem & octo, & uncias octo. Fecit etiam & ante veſtibulum altaris rugas majores ex argento, penſantes libras ſeptuaginta & octo. Obtuliſt etiam & cratera ubi ſparſa ex argento numero ſex, penſantia inſimul libras ſexaginta & ſemis. Pari modo & per arcus majores ſuperdictæ eccleſiæ fecit calices majores ex argento pondentes numero quadraginta & octo, qui omnes inſimul penſant libras ducentas octogintа & unam. Venerabilis etenim præſul ob amorem ejuſdem virginis Dominæ noſtræ obtuliſt ibidem coronas ex argento numero quatuor, penſantes libras ſexaginta & duas & ſemis, & uncias tres. Item ubi ſupra, cantiſex ex argento numero duo, penſantia libras tredecim. Fecit etiam ibidem imaginem ex argento deauratam cum vultu beatæ Dei genitricis Mariæ, penſantem libras decem & ſeptem, & uncias tres. Chriſti quoque omnipotentis domini famulus obtuliſt in ſacroſancto altari ſuperdictæ baſilicæ veſtes de chryſoclavo duas, habentes hiſtoriam dominicæ nativitatis domini noſtri Jeſu Chriſti, cum periclyſibus miriſice ornatas gemmis, atque margaritis miriſice decoratas.

Obtuliſt etiam ibi ipſe alium veſtem de chryſoclavo, habentem hiſtoriam qualiter dominus noſter Jeſus Chriſtus a Joanne in Jordane baptizatus eſt, cum periclyſi de chryſoclavo miriſice exornatam. Item ubi ſupra compoſ. veſtem de chryſoclavo, habentem hiſtoriam dominicæ reſurrectionis domini noſtri Jeſu Chriſti cum periclyſi de chryſoclavo, diverſis ornatam margaritis.

Beatiſſimus & venerabilis prænominatus pontifex divino amore ductus, fecit ibidem in jam præ-

A fatæ baſilicæ ſuperdictæ eccleſiæ, quæ ſacra miſſarum ſolennia ſtantes, prope aſſiſtere juxta pontificem viderentur, ita ut ſi aliquid colloqui pontifex cum ſibi aſſiſtentibus voluiſſet, ex propinqua valde mulierum frequentatione nequaquam ei ſine illarum interventione liceret; ſargum ibidem locum ineſſe, qualiter inde fedem mutare valeret, concenereret, data operis ſtudio corpti indefinenter agere ſedem illinc poſſitam ſurſum ponere, ut eo familiarius domino preces fundere poſſet, quo conſortia populorum modeſte declinare potuiſſet. Denique ſedem optime quam dudum ſacra pulcherrimis marmoribus decoratam condidit, & undique aſcenſus, quibus ad eam gradiatur, conſtruxit, pavimentumque altaris elegantiſſimis in via marmoribus ſtravit. Exexit ſane ſex inibi ante confeſſionem ſarci altaris purpureo colore columnas, quas ſuper & candidi marmoris trabem poſuit, purpureis desuper lavagris ornamentum nectens; fecitque, ceſturiſque exornans fatis commode decoravit. Presbyterium quoque ipſius eccleſiæ diverſis marmoribus quam pridem fuerat in melius reparavit. Propitiatorium vero ſacri altaris, ſeu confeſſionem interius exteriuſque cum rugulis ſuis ex auro puriſſimo miriſice decoravit, penſans libras centum ſeptuaginta quinque, & uncias ſex. Et hæc conſtituit ut ſemper diebus ac noctibus ante ſacroſanctum altare luceruæ ardere debeant. Hic divina inſpiratione ſultus obtuliſt in jam dicta baſilica arcus ex argento numero octo, cum columnis ſexdecim, penſantes inſimul libras ducentas decem & octo, & uncias octo. Fecit etiam & ante veſtibulum altaris rugas majores ex argento, penſantes libras ſeptuaginta & octo. Obtuliſt etiam & cratera ubi ſparſa ex argento numero ſex, penſantia inſimul libras ſexaginta & ſemis. Pari modo & per arcus majores ſuperdictæ eccleſiæ fecit calices majores ex argento pondentes numero quadraginta & octo, qui omnes inſimul penſant libras ducentas octogintа & unam. Venerabilis etenim præſul ob amorem ejuſdem virginis Dominæ noſtræ obtuliſt ibidem coronas ex argento numero quatuor, penſantes libras ſexaginta & duas & ſemis, & uncias tres. Item ubi ſupra, cantiſex ex argento numero duo, penſantia libras tredecim. Fecit etiam ibidem imaginem ex argento deauratam cum vultu beatæ Dei genitricis Mariæ, penſantem libras decem & ſeptem, & uncias tres. Chriſti quoque omnipotentis domini famulus obtuliſt in ſacroſancto altari ſuperdictæ baſilicæ veſtes de chryſoclavo duas, habentes hiſtoriam dominicæ nativitatis domini noſtri Jeſu Chriſti, cum periclyſibus miriſice ornatas gemmis, atque margaritis miriſice decoratas.

Obtuliſt etiam ibi ipſe alium veſtem de chryſoclavo, habentem hiſtoriam qualiter dominus noſter Jeſus Chriſtus a Joanne in Jordane baptizatus eſt, cum periclyſi de chryſoclavo miriſice exornatam. Item ubi ſupra compoſ. veſtem de chryſoclavo, habentem hiſtoriam dominicæ reſurrectionis domini noſtri Jeſu Chriſti cum periclyſi de chryſoclavo, diverſis ornatam margaritis.

Beatiſſimus & venerabilis prænominatus pontifex divino amore ductus, fecit ibidem in jam præ-

præfato altari veſtem ſimiliter de chryſoclavo, habentem hiſtoriam qualiter beata Dei genitrix Maria corpore eſt aſſumpta, cum periclyſi de chryſoclavo, ſeu diverſis margaritis comptam atque decoratam. Fecit enim beatiſſimus præſul ibi ipſe alium veſtem de chryſoclavo habentem hiſtoriam dominicæ aſcenſionis Chriſti domini noſtri rite decoratam. Item ubi ſupra ob amorem ejuſdem virginis confeſſoris alium veſtem de chryſoclavo, habentem hiſtoriam qualiter Spiritus ſanctus venit ſuper apoſtolos, diverſis ornatam margaritis & decoratam. Immo ibidem alium purpuream veſtem de chryſoclavo cum hiſtoria palmarum modeſte compoſtam atque decoratam.

Nec non & ubi ſupra alium compoſt jam nominatum pontifex veſtem de olovero cum periclyſi de fundato. Pariter quoque & pro quotidianis diebus obtuliſt veſtes de fundato duas cum periclyſi de quadrapolo atque decoratas. Hic divina inſpiratione pulſatus fecit ipſe ſanctiſſimus præſul per arcus majores jam præfatæ baſilicæ vela de fundato quatuordecim, & de quadrapolo quatuordecim, ſimiliter & de imitalo quatuordecim. Domini noſtri Jeſu Chriſti ſimulus ob amorem eidem dominæ noſtræ per arcus prebyteriti jam dictæ eccleſiæ fecit vela de chryſoclavo, habentia hiſtoriam domini noſtri Jeſu Chriſti, atque nativitatem ſeu aſſumptionem ejuſdem intemeratæ virginis numero viginti & ſex. Pariter & per ipſius arcus obtuliſt vela de quadrapulo diverſis hiſtoriis circumſtira numero viginti quatuor. Chriſti namque omnipotentis famulus obtuliſt ſcrinia ad ſiperdictæ baſilicæ pannum Alexandrinum miriſice decoratum.

Obtuliſt etiam in trabem majorem ipſius baſilicæ velum majus de fundato, habens trabes de chryſoclavo ſeptem, & periclyſin de blattin Byzantea. Fecit etiam ad ornatum ipſius baſilicæ in ipſam trabem vela de quadrapulo numero ſex, & de imitalo vela numero quatuor. Ipſe quoque pontifex fecit intra veſtibulum altaris in abſidam vela de quadrapulo numero duodecim. Ibidem de blattin vela numero ſex. Venerabilis quoque præſul fecit in eadem dictæ baſilicæ corticinum majorem Alexandrinum cum diverſis hiſtoriis compt decoratum. Simili modo, & pro quotidianis diebus alium ibidem obtuliſt corticinum Alexandrinum miriſice exornatum. Beatiſſimus & præclarus pontifex obtuliſt in prænominata baſilica vela alba holoſerica in trabem majorem, habens periclyſi de fundato numero ſex. Vela alia quatuor de blattin Byzantea alba ibidem conſtituit miriſice. Item in abſida ipſius baſilicæ poſuit vela alba cum periclyſi de fundato numero ſex.

Et quia ibidem ter beatiſſimus paſtor tantam curam tantamque vigilantiam, quam erga ſtatus ſanctarum Dei eccleſiarum frequenter impendebat, etiam altare præſepis jam dictæ baſilicæ, ſeu venerabilem confeſſionem, ultro citroque ex auro puriſſimo cum diverſis hiſtoriis miriſice compoſtæ atque decoratæ, penſans libras centum triginta quatuor, & uncias quatuor. Similiter ex argento deauratum cum variis hiſtoriis ibidem ornatæ decem penſantes libras decenas quinquaginta quatuor, & uncias quatuor.

Item ibidem obtuliſt præfatus pontifex gabatas ex auro puriſſimo cum gemmis diverſis numero tres, penſantes libras octo, & uncias decem. Porro & vela de alythino cum periclyſi de blattin Byzantea ibidem poſuit. Hic facer antes obnixum cordis amorem fecit in eccleſia beatæ Cæci-

A liæ veſtem de chryſoclavo, habentem hiſtoriam dominicæ nativitatis domini noſtri Jeſu Chriſti miriſice depictam atque exornatam.

Iſte vero a Deo protectus venerabilis & præclarus pontifex fecit propitiatorium pari altaris beati Petri apoſtolorum principis, ubi ſanctiſſimum corpus ejus quiescit, ſpanociſſim ex auro ſulvo cum diverſis hiſtoriis depictum, atque miriſice decoratum penſans libras decenas. Item in jam dicta eccleſia ob amorem ejuſdem Dei apoſtoli fautoris ſui obtuliſt vela chryſoclava per arcus presbyterii, habentia hiſtoriam dominicæ paſſionis domini noſtri Jeſu Chriſti numero quadraginta ſex. Pariter & in eccleſia beatorum martyrum Coſmæ & Damiani ter ſanctus pontifex veſtem holoſericam pul- S. Coſmæ & Damiani. cherrime compoſtam atque decoratam. Benigniſſimus etenim præſul fecit in baſilica beatæ Dei genitricis virginis ſemper Mariæ domine noſtræ ad B. Mariæ, præſepe gabatas ex auro diverſis generibus ornatas numero duas penſantes libras ſex. Item ibi ipſe obtuliſt gabatam apoſtolicam ex auro puriſſimo penſantem libras octo & uncias octo. Item ubi ſupra fecit phara canthara ex argento numero octo, quæ penſatia inſimul libras octoginta duas. Ob amorem quoque ejuſdem dominæ noſtræ obtuliſt in jam dicta baſilica columnas quatuor, & arcus unum penſantia inſimul libras ſexaginta. Sæpe nominatus etenim pontifex fecit in venerabili altari ipſius eccleſiæ antiquum album, habentem in medio crucem de chryſoclavo & diverſis generibus exornatum, & pulcritudine exornatam, aliam quoque ibidem anecten veſtem de blattin Byzantea, ſimili modo cum cruce de chryſoclavo diverſis lapidibus honeſtiſſime decoratam. Fecit etiam ad ornatum præfatæ eccleſiæ vela de chryſoclavo per arcus presbyterii habentia hiſtoriam dominicæ paſſionis, atque reſurrectionis domini noſtri Jeſu Chriſti.

Nec non & in trabem majorem ſupius dictæ eccleſiæ obtuliſt vela alia cum periclyſi de quadrapulo numero ſex. Item in trabes ipſius baſilicæ fecit vela de fundato numero ſeptem. Obtuliſt etiam vela Antiochia in circuitu altaris jam dictæ eccleſiæ, habentia periclyſin de quadrapulo numero quatuor. Venerabilis quoque præſul fecit in eccleſia beatæ Dei genitricis, quam vocant domnicam, rugas ex argento penſantes libras ſexaginta ſex.

Fecit etiam in eccleſia beatæ Dei genitricis Mariæ domine noſtræ ſita Savinis in epiſcopio veſtem de fundato cum periclyſi de blattin Byzantea.

Hic denique divina vocatione defunctus eſt. Obitus ſepultus vero in eccleſia beati Petri apoſtoli, papæ. Fecit autem ordinationes duas, unam quidem per menſem Decembris, & aliam per menſem Martium. Prebyteros . . . diaconos ſex, epiſcopos per diverſa loca numero . . . Excedit autem epiſcopatus ejus dies quatuor in menſe Januario, E indictione prima.

NOTÆ SEVERINI BINII.

a *Pyſchalis*.] Anno Chr. quinto Kalendas Februarii Paſchalis miraculo ineendii extincti clariſſimus, mira to- Paſchalis tis ſua populi ac cleri conſenſu ex monaſterio ſowna ad ſan quod pontificatum aſſumpſit, ſtatim de ſui adoptando electione Ludovicum certiorem reddidit. Paulo poſt miſſa ad Ludovicum ſecunda legatione petebat, inquit Turgenus in rebus a Ludovico geſtis, controverſiam de finibus Dalmatiarum, Romanorum & Sclavorum dirimi: quid vero ea legatione impetraverit non conſtat. Imperatrice corbeiæ Imperatrice non gravidante perſuaſerunt, & quibus exemplis gloriam ſexhaus ta ſuvidebant, gravidium carerum & cultorum genus & ambitionem. Ratio-

monasia adiegebant. Hanc rem Theodorus Studita clarissimus ecclesiæ, Graiços ad Pachalem literas, multisque ad eumdem locis legitimatum, qui injuria orthodoxorum expositorem præsentis tantis commemorat, & simul auxilium ac defensorem adversus crebros impetitores. Quas cum ille una cum legatis honorifice recepisset, ad Theodorum aliosque orientales epistolas consolatorias plenissimas reddidit. Adducit hæc Baronius, quam delectabile & suadatius fuque, & de quo ego plura dicam infra. Theodorus pseudoprophetarum Constantinopolitanum mittens apostolicum, ut hac via fortius communionem ecclesiasticam interpellaret; verum pontifex de eorum adventu certior redditus, eosdem ne in urbem accedat in mare ipsum effe vetuit. *Hæc ex Michaele & Theodoro Studita Baronius anno 817.*

Imperator Ludovicus imperatoriæ potestatis memor, transacto de nobilissima Regni Francorum, & Longobardorum, Italiæ, Hungariæ comitiis, quæ Aquisgrani habita sunt, cum Augustæ simul conjuge, & filiis, Hattigbi comitis, cumque Augustæ simulcon

ANNO CHRISTI 817.

1^a CONVENTUS AQUISGRANENSIS

ABBATUM FRANCIÆ CUM MONACHIS SUIS,

In quo ad regularium institutionem communi consensu edita sunt capitula XXC.

TITULI CAPITULORUM.

I. De abbatibus, mox ut ad monasteria sua remearint, ut regulam discutiant, & efficaciter legant, & quod legerint & intellexerint, cum suis observent monachis.

II. De monachis, ne regulam sancti Benedicti qui voluerint memoriter discant.

III. De regulari officio, ut juxta præceptum sancti Benedicti celebretur inter alia.

IV. De tam in cœnine, quamque & in cunctis monasterii officiis, monachi operentur, & ut ipse vestimenta sua lavent.

V. De monachis, ut post matutinalem expletionem, nisi ante confitentem surrexerint hora, denuo ad lectos suos non præsumant causa dormiendi redire.

VI. Ut monachi, nisi in sabbato sancto paschæ, per totam quadragesimam non radantur: alio tempore post finitas xv. dies licito radantur, tam in sabbatis, quam & in octavis paschæ.

VII. De balneorum usu.

VIII. De non edendis volatilibus a monachis intra fortiore, nisi infirmitatis causa.

IX. Ne episcopi monachis volatilia comedere præcipiant.

X. Ne a monachis poma & lactuca, nisi quando aliis cibus sumitur, manducentur.

XI. De certo tempore phlebotomandi non observando: & ut monachis tunc ibi cibus potusque magis in supplementum largiatur.

XII. Ut si necessitas postulaverit, monachis post refectionem cibum, ante lectionem completorii potus tribuatur: similiter quadragesimali tempore, vel quando mortuorum officium agetur.

XIII. De monacho a priore sive inferiore.

XIV. Ne nudi coram aliis nequiant monachi.

XV. Ne sibi in cibaria divgantur monachi.

XVI. Ne sibi comparent vel commutent monachi faciant.

XVII. Ne murmurent monachi tempore tegendi & meridiano occupati ad colligendas fructus.

XVIII. De monachis quarta & sexta feria jejunantibus.

XIX. Ut in quadragesimali tempore monachi libros accipiant.

XX. De vestimento monachis nec satis pretioso nec nimis vili dando.

XXI. De mensura.

XXII. De portione oblatis, & extra mensuram infra positam aliquid addendum decreverit.

XXIII. De pedilavio fratrum quotidie lavandis.

XXIV. De mandato post cœnam faciendo.

XXV. De mensura monachorum, ut ea abbates illorum sint contenti.

XXVI. De vestis fratrum, ut eas non circumpant monachi.

XXVII. De abbate vel quolibet monacho, ne ad peregrinum monasterii cum quocumque hospite manducet.

XXVIII. Ne servitores fratrum post refectionem eorum ad unam mensam, sed in propriis sedeant locis.

XXIX. De lectore, ut nihil nisi quod regula decernit accipiat.

XXX. De ætatibus in septuagesima dimittendo.

XXXI. De præposito, ut majorem quam ceteri habeat potestatem.

XXXII. De præposito monachis non confituendo, nisi & ipse monachus sit.

XXXIII. De famulibus fratribus monasteriorum circumeuntibus.

XXXIV. De novitio fratre, ut non facilis ei in monasterium tribuatur ingressus.

XXXV. De monachis, quam profectionem faciat.

XXXVI. De puero, ut pater & mater cum ad altare offerant.

XXXVII. De infantibus oblatis, ut carnem non comedant.

XXXVIII. De fratribus post sextam dormientibus.

XXXIX. De fratribus, ut nusquam nonam in quadragesima operentur.

XL. De his fratribus, qui quolibet modo, tamen gravater delinquunt.

XLI. De eo qui in refectorio negligenter coram fratribus aliquid excesserit.

XLII. De pleniore non recipiendo in monasterio, nisi prius monachus fieri voluerit.

XLIII. De monachis jurando fermonem proferat, nisi sese sanctî patres ^a confituerunt loqui.

XLIV. De abbatibus cellulas monachorum vel canonicorum habentibus.

XLV. De filiolis in monasterio non habendis, nisi de his qui oblati fuerint.

XLVI. De præcipuis solemnitatibus sanctorum, ut plenarium in eis officium fiat, & bis monachi edant.

XLVII. De jejunio præsbyterii.

XLVIII. De benedictione post completorium dicenda.

XLIX. De decimis dandis tam ecclesiæ quam pauperibus.

L. De specialibus psalmis pro elemosynariis & defunctis canendis.

LI. De pentecoste, ut per hebdomadam non flectantur genua, neque jejunetur, nisi dies jejunii exterioris.

LII. De laicis in refectorium monachorum manducandi vel hibendi causa non ducendis.

LIII. De vestimentis & calciamentis, ut fratribus quoties expedit dentur.

LIV. De his qui præponuntur, ut Nonni vocentur.

LV. De seniore decano.

LVI. De præposito, decano, & cellerario.

LVII. De libris ponis, ut triginta solidos penset, antequam coquatur.

LVIII. De dormitorio hospitum.

LIX. De abbatibus, ut secum monachos in itinere, non nisi ad prandum ducant.

LX. De duobus signis ad tertiam, sextam, & nonam pulsandis.

LXI. De monachis, ut discoloratas cappas non habeant

ANNO CHRISTI 817.

beant nisi tantum villosas.

LXII. De abbatibus & præpositis atque decanis, ut benedictionem lectionem tribuant, licet presbyteri non sint.

LXIII. Ut e fratribus dulli eiguntur, qui supervenientibus monachis loquantur.

LXIV. De incerto furto, ut oratio & excommunicatio fiat, quousque qui culpabilis existit manifestetur.

LXV. De monacho qui adversus alium monachum vestimonium protulerit.

LXVI. De psalmo invitatorio, & Gloria pro defunctis non cantando.

LXVII. De lectore, ut psalmi benedictionem petat.

LXVIII. De exlegiis in refectorio fratribus a presbytero dandis.

LXIX. Quod ad capitulum primo martyrologium legendum sit & versus postea dicendus, inde regula.

LXX. De lectione in capitulo exponenda.

LXXI. De ejusdio fratrum affixo tempore.

LXXII. De eo qui culpa nona tenetur, ut die dominico remissus habeat.

LXXIII. De misereatur cum die pro defunctis abbate celebranda.

LXXIV. De eo ut ad missam inclinati Symbolum discant, qui & Pater noster cum fidelibus.

LXXV. Non debet aliquis pro munere in monasterio recipi.

LXXVI. De mensura cibi ac potus, qua monachi separatim debet tribui.

LXXVII. De fratrum pinguedine, quam accipere debeant in victu quotidiano.

LXXVIII. In domini natali, & festivitate paschæ, monachis volatilia sumere quatuor diebus concessum est.

LXXIX. De mastallis monachi dandis.

LXXX. De disciplina modo.

PRÆFATIO.

Ex edit. Sirmondi.

ANno incarnationis domini nostri Jesu Christi DCCCXVII. imperii vero gloriosissimi principis Ludovici LV. vi. Idus Julias, cum in domo Aquisgrani palatii, quæ Lateranis dicitur, abbates complures una cum suis fetedif. fent monachis, quo subsequnntur capitula communi consilio ac pari voluntate inviolabilitter a regularibus conservari decreverunt.

CAPITULA.

L

Ut abbates, mox ut ad monasteria sua remeaverint, regulam per singula verba discutientes plenitter legant, & intelligentes domino opitulante efficaciter cum monachis suis implere studeant.

II.

Ut monachi omnes qui possunt regulam memoriter discant.

III.

Ut officium juxta quod in regula sancti Benedicti continetur celebrent monachi.

IV.

Ut in coquina, in pistrino, & in ceteris officinis, propriis operentur manibus, & vestimenta sua opportuno tempore lavent.

V.

Ut nullo unquam tempore post vigilias causa dormiendi, nisi contigerit eos ante horam constitutam surgere, ad lectos redeant suos.

VI.

Ut in quadragesima, nisi in sabbato sancto, non radantur: in alio autem tempore, semel per xv. dies radantur, & in octavis paschæ.

VII.

Ut balneorum usus sit arbitrio prioris constitutus.

VIII.

Ut volatilia intus fortivæ, nisi pro infirmitate, nullo tempore comedant.

IX.

Ut nullus episcoporum monachis volatilia comedere præcipiat.

X.

Ut poma & lactucæ, nisi quando alius sumitur cibus, non comedantur.

XI.

Ut certum phlebotomiæ tempus non observent, sed unicuique secundum quod necessitas expostulat concedatur; & specialiter in cibo & in potu tunc consolatio præbeatur.

XII.

Ut si necessitas poposcerit ob operis laborem, post refectionem vespertinam, etiam & in quadragesima pari modo, & quando officium mortuorum celebratur, priusquam lectio completorii legatur, bibant.

XIII.

Ut cum a quocumque priore fuo increpatus quis eorum fuerit, non culpa primo dicat, dehinc prosternens se illius pedibus cum cappa, si habuerit, veniam petat, & tunc jubente priore surgat, & unde interrogatus fuerit rationem humiliter reddat.

XIV.

Ut nudi pro qualibet culpa coram fratrum obtutibus non flagellentur.

XV.

Ut soli sine alio fratre in via non dirigantur.

XVI.

Ut sibi comparres commutrefve non faciant, neque ofculentur feminas.

XVII.

Ut si necessitas fuerit eos occupari in fruges colligendo, constitutum legendi & meridie paufands tempus præmittatur, & operantes non murmurent.

XVIII.

Ut quarta & sexta feria jejunantes ante nonam, aut post nonam, si necessitas fuerit, juxta prioris arbitrium, levia opera exerceant.

XIX.

Ut in quadragesima libris de bibliotheca secundum prioris dispositionem acceptis, alias nisi prior decreverit expedire non accipiant.

XX.

Ut eis vestimenta nec multum vilia nec multum pretiosa, sed mediocria dentur.

XXI.

Ut mensura cucullæ duobus consistat cubitis.

XXII.

Ut si infra positæ mensuræ quantitatem decreverit abbas causis necessitatis quidpiam augeri, in illius maneat potestate. Alioquin hoc omnino provideat, ut camisas duas, & tunicas duas, & cucullas duas, & cappas duas unusquisque monachorum habeat, quibus vero necesse est addatur & tertia, & pedules quatuor paria, & femoralia duo paria, rocum unum, pellicia usque ad talos 12. fafciolas 12. quibus autem necesse est itineris causa, alias duas, ytantos in aftate, quantas

a) V. notas variat. lit.

ANNO CHRISTI 817.

solas in hieme vervecinas, calciamenta diuerna pa- A
ria ex tabulatores per noctem in aestate tam hieme
vero locos, saponem & unctiuram sufficientem,
pinguedinem ad olim excepto festa feria, & xx.
diebus ante nativitatem domini, & leptimana illa
quæ ante quadragesimam vocatur quinquagesi-
ma. Ubi autem vinum non est unde emina detur,
duplicem mensuram de cervisia bona. Et quæ-
cumque præter hæc regula jubet, singuli, cum
necessitas postulaverit, absque dilatione acci-
piant.

XXIII.

Ut in quadragesima, sicut & in alio tempore,
vicissim sibi pedes lavent, & antiphonas huic offi-
cio congruentes decantent. In cuna vero domini
pedes fratrum, si valet, abbas lavet & osculet- B
ur, & deinam propria manu potulum eis por-
rigat.

XXIV.

Ut mandatum, si tempus cœnæ est, tam fra-
trum quam etiam peregrinorum post eorum
fiat.

XXV.

Utea quam monachi sui habent mensura sint
abbates contenti in manducando, in bibendo, in dormiendo, in vestiendo, in operando, & in aliis utilitatibus non fuerint occupati.

XXVI.

Ut villas frequenter, & nisi necessitas exegerit, C
non circumeant, neque luis villas monachis custo-
diendas committant, & si eas ire ad eas necessitas
fuerit, expleto necessitatis negotio ad sua mox
monasteria redeant.

XXVII.

Ut abbas vel quispiam fratrum ad portam mo-
nasterii cum hospitibus non recipiantur. In re-
fectorio autem omnem eis humanitatem man-
ducandi ac bibendi exhibeat. Ipse tamen ea
cibi potusque mensura contentus sit, quam
reliqui fratres accipiunt. Si vero propter hospitem volueritad solitam mensuram fratribus fi-
bique augere aliquid, in fua maneat potes-
state.

XXVIII.

Ut servitores non ad unam mensam, sed in D
propriis locis poli refectionem fratrum refician-
tur, quibus eadem lectio quæ fratribus recitetur.

XXIX.

Ut lectori nihil nisi quod regula jubet detur.

XXX.

Ut alleluja in septuagesima dimittatur.

XXXI.

Ut præpositus intra & extra monasterium poli
abbatem majorem reliquis abbati subditis habeat potestatem.

XXXII.

Ut monachus non nisi monachus constituatur
præpositus.

XXXIII.

Ut de senioribus monasteriorum circumenti- E
bus quidam cum fratribus in obedientiam exeant,
quidam in monasterio propter custodiam rema-
neant.

XXXIV.

Ut novitio non facilis in monasterium tribatur
ingressus, & ut in cella hospitum probationis
causa hospitibus serviat paucis diebus: res vero
quas habet parentibus suis commendet, expleto
autem probationis suæ anno, secundum quod re-
gula præscripsit inde faciet. Ipse vero nec tondeatur,
nec vestimenta pellitia immutet, priusquam obe-
dientiam promittat.

XXXV.

Ut monachus professionem facta tribus diebus F
cuculla coopertum habeat caput.

XXXVI.

Ut puerum pater aut mater tempore oblationis
offerant altari, & petitionem pro eo coram laicis
vestibus faciant, quam tempore intelligibili ipse puer confirmet.

XXXVII.

Ut infantes oblati carnem non nisi causa infir-
mitatis manducent.

XXXVIII.

Ut quando fratres post festam dormiunt, si
quis eorum valuerit legere, in ecclesia aut in
lecto suo legat.

XXXIX.

Ut in quadragesima usque ad nonam operentur
fratres, quatenus mista celebrata congruo tempo-
re refician tur.

XL.

Ut domina femota his qui fugere, aut pu-
gnis bacultive inter se volurint confligere,
aut quibus ex integro factæ sunt regulares dif-
cipline habeatur hujusmodi, qua in hieme ignis
podii accendi, & atrium juxta fit, in quo va-
leant quod eis injungitur operari.

XLI.

Ut si quis negligenter lonitum fecerit, aut aliud
quid excesserit in refectorio, mox a priore veniam
petat.

XLII.

Ut nullus plebejus, seu clericus secularis, in
monasterio ad habitandum recipiatur, nisi vole-
rit fieri monachus.

XLIII.

Ut nemini liceat sermonem juramenti aut af-
firmationis proferre, nisi sicut sancti patres solti
fuerunt loqui.

XLIV.

Ut abbatibus liceat habere cellas, in quibus aut
monachi sint, aut canonici, & abbas providear,
ne minus de monachis ibi habitare permittat
quam fex.

XLV.

Ut schola in monasterio non habeatur, nisi eo-
rum, qui oblati sunt.

XLVI.

Ut in præcipuis solemnitatibus, id est in natale, G
& in octavis domini, in epiphania, in pascha
quoque, & aforensione domini, in pentecoste, &
in sanctorum festivitatibus, id est sancti Stepha-
ni, & beati Joannis euangelistæ, & in natale
infantium, in purificatione & assumptione san-
ctæ Mariæ, similiter & in beatorum apostо-
lorum festis, & in sancti Joannis Baptistæ nati-
vitate, sancti quoque Laurentii, atque Martini, seu in natalitiis cujuslibet sancti, cujus ho-
nor in qualscumque parochia specialiter cele-
bratur, plenarium officium agatur, & bis
refician tur.

XLVII.

Ut in parasceve non aliud nisi panis & aqua su-
matur.

XLVIII.

Ut benedictio post completorium a seendote
dicatur.

XLIX.

Ut de omnibus in eleemosynam datis, tam ec-
clesiæ quam fratribus, decimæ pauperibus dentur.

L.

Ut prætermissis partitionibus psalterii, psalmi
speciales pro eleemosynariis & defunctis canten-
tur.

Ut

ANNO CHRISTI 817.

LI.

Ut in hebdomada pentecostes non flectantur A
genua, & non jejunetur, nisi statuti fuerint
dies jejunii.

LII.

Ut laicus causa manducandi ac bibendi in refe-
ctorium non ducatur.

LIII.

Ut quoties expositæ necessitas, vestimenta, &
calciamenta, & omnia necessaria fratribus den-
tur.

LIV.

Ut qui præponuntur nonni vocentur.

LV.

Ut senior decanus reliquis decanis præpona-
tur, & abbate vel præposito præsente locum pro-
prium teneat. B

LVI.

Ut præpositus, decanus, cellararius, de eorum
ministerio, nisi causa utilitatis aut necessitatis,
non removeantur.

LVII.

Ut libra panis triginta solidis per duodecim de-
narios metiatur.

LVIII.

Ut dormitorium juxta oratorium constitua-
tur, ubi supervenientes monachi dormiant.

LIX.

Ut abbates monachos secum in itinere, nisi ad
generalem synodum, non ducant.

LX.

Ut duo tantum signa ad tertiam, sextam, no-
namque pulsentur.

LXI.

Ut monachi cappas difconsutas præter villosas
non habeant.

LXII.

Ut abbas, præpositus, vel decanus, quamvis
presbyteri non sint, lectoribus benedictionem tri-
buant.

LXIII.

Ut docti fratres eligantur, qui cum superve-
nientibus monachis loquantur.

LXIV.

Ut de furto incerto oratio & excommunicatio a D
corpore & sanguine Christi fiat, quousque culpa-
bilis confiteatur.

LXV.

Ut si frater adversus fratrem pro qualibet culpa
testimonium protulerit, fratri perfectioni credа-
tur.

LXVI.

Ut psalmus invitatorius, & gloria pro defun-
ctis non cantetur.

LXVII.

Ut lector stando benedictionem postulet.

LXVIII.

Ut eulogiæ fratribus a presbyteris in refectorio
dentur.

LXIX.

Ut ad capitulum primius martyrologium lega- E
tur, & dicatur versus, deinde regula, aut homi-
lia quælibet legatur, deinde, *Tu autem domine*,
dicatur.

LXX.

Ut ad capitulum lectio tradatur, similiter
ad collationem, si tempus fuerit opportu-
num.

LXXI.

Ut quando fratres æstivo tempore jejunant,
post sextam dormiant.

LXXII.

Ut in qui nocte culpa teneatur, die dominico
Concil. General. Tom. IX.

ANNO CHRISTI 817.

remissus habeat, & veniam non petat. A

LXXIII.

Ut pro abbate defuncto anniversarium fiat of-
ficium.

LXXIV.

Ut ad missam *Sanctus* stantes, & *Pater noster* ge-
na flectentes dicant.

LXXV.

Ut nullus pro munere recipiatur in monaste-
rio, nisi quem bona voluntas & merita com-
mendant.

LXXVI.

Ut unicuique fratri in cibo & in potu sua men-
sura separatim detur, & ipse mensura sibi da-
ta alicui nihil tribuat.

LXXVII.

Ut fratres aliquid pinguedinis in victu quo- B
tidiano habeant, excepta sexta feria, & diebus
octo ante natale domini; & a quinquagesima
usque ad pascha.

LXXVIII.

Ut volatilia in natali domini, & in pascha,
tantum quatuor diebus, si est unde, comedant:
si vero non fuerit unde, non requiratur per de-
bium. Si autem abbas aut monachi abflinere fe
voluerint, in eorum sit arbitrio.

LXXIX.

Ut muffulæ vervecinæ monachis dentur.

LXXX.

In doctrina fua abbas apostolicum debet illam C
semper formulam servare, in qua dicit: *Argue*, 2. Tim. 4.
obsecra, increpa. Id est, indisciplinatos & inquie-
tos debet durius arguere, obedientes autem &
mites & patientes ut in melius proficiant obse-
crare. Negligentes & contemnentes ut incepet
& corripiat admonemons, neque dissimulet pecca-
ta delinquentium, sed mox ut cœperint oriri, ti-
dicitus ea ut prævalet amputet, memor periculi
Eli sacerdotis de Silo. Improbos autem, & duros,
ac superbos, vel inobedientes, verberum vel cor-
poris castigatione in ipso initio percati coerceat,
sciens scriptum: *Stultus verbis non corrigitur.* & Prov. 23.
iterum: *Percute filium tuum virga, & liberabis filium.* 19.
animam ejus a morte. In omnibus igitur omnes
magistram sequantur regulam, neque ab ea teme-
re declinetur a quoquam. Nullus in monasterio
proprii corde loquatur vel contentatem, neque præ-
sumat quisquam cum abbate suo proterve intra
monasterium aut foris contendere. Quod si præ-
sumpserit, regulari disciplinæ subjacеat. Si quis
frequenter increpatus pro qualibet culpa, si etiam
excommunicatus non emendaverit, acrior ei ac-
cedat correctio, id est, verberum vindictæ in eum
procedant. Similiter & qui præsumpserit claustra
monasterii egredi, vel quocumque ire, vel quid-
piam, quamvis parum, fine jussione abbatis fa-
cere, vindictæ regulari subjacеat. Peccantes au-
tem coram omnibus arguantur, ut cæteri me-
tum habeant.

NOTA JACOBI SIRMONDI, S. I.

1 *Conventus Aquisgranenfis abbreviatus.*) Quemadmo- D
dum in Aquisgranenfi epiſcoporum concilio tradita fuit
prior autor fuerat regula canonicis & fanctimonialibus, ita
& in hoc abbatum conventu monachis quæ dimittenda
præcipua fuere capitula. Quanto autem studio illaborarit
Ludovicus ut ab omnibus obſervarentur, declarat ejus
vitæ autfor his verbis: *Conſtituit idem deo amabilis im-*
perator tenuiſſim abbatem, & cum eo monachos ſtrenue
vitæ, qui per omnia monaſteria monaſterium ruunti re-
dunuiſque uniformem tradirent cunſtis monaſteriis, tam
virisi, quam fanctimonialibus feminis, virtuti ſecundum
regulam ſanctæ Benedicti inconcuſſabilem morem. Decla-
rat & Ludovicus ipſe in diplomate de ordine ſeniorum in E
Cc

ANNO CHRISTI DCCCXXIV.

nocentio sancti Dionysii, quod infra producetur anno 824. Ad hunc ipsum præterea conventum provinciarum videtur Ludovici ejusdem cognitionem & monasterium Francorum, quæ regi militium, dona, vel folas orationes debebant, justa notitiam infallicipiam quam ex monachrio sancti Ægidii apud Septimanos olim dispumpram, vel cum his quibus facere mendis, denere emendare emendare & officia; non indignum facie arbitrati sumus.

NOTITIA DE MONASTERIIS

quæ regi militium, dona, vel folas orationes debent.

ANno incarnationis domini nostri Jesu Christi DCCCXXIV. Ludovicus serenissimus Augustus, divina ordinante providentia, conventum fecit apud Aquis sedem regiam, episcoporum, abbatum, seu totius senatus Francorum: ubi inter cetera disponiones imperii statuit, atque constituta scribere fecit, quæ monasteria in regno vel imperio suo dona & militiam facere possunt, quæ sola dona sine militia, quæ vero nec dona nec militiam, sed solas orationes pro salute imperatoris, vel filiorum ejus, & stabilitate imperii.

HÆC SUNT QUÆ DONA ET militiam facere debent numero XIV.

Monasterium ¹ sancti Benedicti.
Monasterium Ferrarias.
Monasterium Nigelli.
Monasterium sanctæ Crucis.
Monasterium Corbeja.
Monasterium sanctæ Mariæ Suessionis.
Monasterium Stabulaus.
Monasterium Flaviacum.
Monasterium sancti Eugendi.
Monasterium Novalicium.

Ultra Rhenum.

Monasterium sancti Nazarii.
Monasterium Offinvvilarii.

In Bavaria.

Monasterium Manauer.
Monasterium Tegnasee.

Hæc sunt quæ tantum dona dare debent sine militia numero XVI.

Monasterium S. Michaelis Mareici primi.
Monasterium Balma.
Monasterium sancti Sequani.
Monasterium " Nazradis.

Ultra Rhenum.

Monasterium Suatriaha.
Monasterium sancti Bonifacii.
Monasterium sancti Wigberti.

In Alemannia.

Monasterium Clehenvvanc.
Monasterium Frohelinvvanc.
Monasterium Nazarada.
Monasterium Campitia.

In Bavaria.

Monasterium Altenbore.
Monasterium Alcabe.
Monasterium Creasa.
Monasterium Mathafco.
Monasterium Butria.

Hæc sunt quæ nec dona nec militiam dare debent, sed solas orationes pro salute imperatoris, vel filiorum ejus, & stabilitate imperii; numero XVIII.

Monasterium Meiaredum.

Monasterium Fossatus.
Monasterium Loda.
Monasterium sancti Gregorii.
Monasterium sancti Mauri.
Monasterium Ebonrechim.
Monasterium Clinga.
Monasterium Savinaco.
Monasterium Cellatis.
Monasterium Dusera.
Monasterium Lorvuim.

Ultra Rhenum.

Monasterium Scrot.
Monasterium Sculturbora.

In Bavaria.

Monasterium Berch.
Monasterium Mechema.
Monasterium Scovenatera.
Monasterium Alosebusch.
Monasterium Wisenburgensico.

In Aquitania.

Monasterium sancti Philiberti.
Monasterium sancti Maxentii.
Monasterium Carrofhiti.
Monasterium Brancofmorii.
Monasterium sancti Saviui.
Monasterium sanctæ Crucis puellarum.
Monasterium sanctæ Mariæ in Lemovicas.
Monasterium Maftracurii.
Monasterium Monadinii.
Monasterium Solliocam.
Monasterium Conquas.
Monasterium sancti " Antonii.
Monasterium Muficacum.

In Italia.

Monasterium sancti Ægidii in valle Flaviana.
Monasterium Plalmodium.
Monasterium Anianum.
Monasterium sancti Tiberii.
Monasterium Villa magna.
Monasterium S. Petri Lunate.
Monasterium Campulea.
Monasterium Caftrelli Malafci.
Monasterium sanctæ Mariæ Caparicnsis.
Monasterium sanctæ Mariæ ad Orubionem.
Monasterium sancti Laurentii.
Monasterium sanctæ Eugeniæ.
Monasterium sancti Hilarii.
Monasterium Valle Aſperi.

In Tuſcana.

Monasterium sancti Papuli.
Monasterium Suscinium.
Monasterium " Aſilo.
Monasterium Venercha.

In Pontificia.

Monasterium Cella Frazilli.
Monasterium Cimis.
Monasterium Picino.
Monasterium Altum fagitum.
Monasterium sancti Savini.

Hic prædicti monasterii præfatus imperator, sicut supra dictum est, statutum scribi fecit, atque manu sua firmavit, & annulo suo imperiali signillare fecit.

NOTA SEVERINI BINII.

¹ *Conventus.* ² *De tribus in hoc conventu gestis auctor Annalium tantum in vita Ludovici: Imperator generalem habuit conventum Aquisgrani, in quo quantum ferocia circa divinum cultum in aera pellexit gestatur causa nonsa declarante. Congregatis enim episcopis, nobilibusque sanctæ ecclesiæ clero, seu reliquo ordinemque libram canonicæ vitæ normam gestantem, in eo toto tollius*

² De horum Magistrorum fine confulendus eſt Baluzius tom. 2. Capitular. p. 1091. & ſeqq.

ANNO CHRISTI DCCCXXIV.

illius ordinis profectio continetur, seu recludus ipse fuerit, seu non. In quo tamen inter cetera præcipitur atque examinem necessariorum feminum, ut omnes tam viri, quam famulorumque sub hac ordine Christo servientes nullis prorsus prædicti monasteriis liberis servitiæ domino omnium militiæ nemo suffragetur. Quos itaque per omnes civitates & monasteria constituti sui imperii nullus per omnes per omnes miserum prædiximus, qui illius in omnibus fugacibus locis servitiis fecerint, debitoque atque conformis exigeret fligendi minitari. Quæ res magnum ecclesiæ contribuit evulsionis impedium, & pusillum inquietari debuit non leuiter commotionem. Indeinque conflatio idem Deo ancillanti imperator Benedictum abbatem, & cum eo monachorum fanctæ vitæ per omnia, qui per omnia monasteria monachorum regulæ ordinandæ quæ uniformem vivendæ cuncta monachatis, tam viris, quam fanctimonialibus feminis, virtuti fecundum regulam sancti Benedicti inconsumabilem morem. *& fatuis pof-* Conſiderans imperator non pullibeas inveniri non debere Christi ministros obnoxios esse humanis seruitiis, sed mallorum avaritiam sibi ministeria ecclesiastica ad propium quæstum flamm ministrantes ex eccliis ordinationibus concilium fecerit & munus prohibere, ad ministerium ecclesiæ, quæ primum ministerium, ministerii a propriis donoriis, vel privatis, vel ecclesiasticis, & nunc omnium gentium alienis ordinare. Volens enim unumquamque ecclesiam habere proprium suum, ne propterea undi propium divini cultus negligentur, sederat prædicto edicto, ut per singulas civitates nostræ imperium unus cum presbiteris legentis & fervi & ancillæ. Hæc erat fenfi imperatoris exercitium, hic operationis hebet, hæc pallefiva agenda, ſpectator Deo, quo ejus vita in fanctæ doctrinæ & operationis exercitiis exiitet, qui in propatum fidelissimum conditionis, imitando Christum humilitate altius eminebat. Denique nunc corporeæ dispenſo ecclesiæ & clericis cunctis habitis mores, & gonantis cultris cuncta, cunctaque vetus, fed & calcaria valde onerosa relinquo. Monstro enim finis ducebant, & crudelissima familia depecunt commissa ejusque ad lucubratus gloria ornamenta.

In hoc eodem conventu Aquisgranenſi [se primeramus sem magni momenti] quod apoſtolicæ ſedis legatione perebatur: Ludovicus imperator confirmatis quoque a prædecessoribus suis donis vel cessionibus ſedem Romanæ ecclesiæ, & his ſecularem publicam confirmationem, quam sum fas, cum ſuorum fidelissimorum fine morte, unde ſupra memoravi. *Adventi hujus Leonis ſi in chronico Lethacio cum eo.* Ultimus hujus ſtirpis *Theodonis filius*, anno, Ludovici imperatoris, qui ejus gnominavit eſt Almus, vel Undus, hujus Caroli filius, qui patris impoſi ſui anno Aquisgrani in palatio cum plurimis suum Ludovico * abbatibus religiosisque monachis, *Benedictum* ſanctæ ſuæ ecclesiæ abbatem obdormivisse. * xxxv. quæ cum ea capitula conſtituit, quæ omnia apud nos, quando fine ac si regula ſancti Benedicti observantur. Hic pallium confirmavit & confuetudines ſeris beato Petro poſuit, ejusque vicario domino Paſchali, parentis suæ *Gerbergæ* & Caroli omnium imperatoris mandatu ſua ac filiorum *Lotharii* ejusque conjugis, & eorum ejusque, ordo abbates, & cuncti quotidiani, bibliothecarius, archiepiscopus & ſebastian veum subdiderit ſeris, & pie legentes ſanctæ Romanæ ecclesiæ Theodorum nonagesimum domino Paſchali papæ tranſmiſit.

Hiuſſem conſtitutionis fragmentum extat in decreto Gratiani diſt. 63. Lectori porgamus hoc ſpectat, ſi ex monumentis Paſchalis integrum hic exhibeamus hiſce verbis.

In Nomine domini Dei omnipotentis Patris, & Filii, & Spiritus ſancti.

EGo Ludovicus imperator Auguſtus ſtatuo & concedo per hoc pallium confirmationis noſtræ, tibi beato Petro principi apoſtolorum, & per te vicario tuo domno Paſchali ſummo pontifici & univerſali papæ, & ſucceſſoribus ejus in perpetuum, ſicut a prædeceſſoribus veſtris ulque nunc in veritia poſſeſſione & dictione temuiſti & diſpoſuiſtis, civitatem Romanam cum ducatu ſuo, & ſuburbanis, atque vicinis omnibus, & territoriis ejus montanis, & maritimis litoribus, & portubus, ſeu cunctis civitatibus, caſtellis, oppidis, ac vicuiis in Tuſcie partibus, ſeu & id eſt Portum, Centumcellas, Cære, Bledam, Marturanum, Sutrium, Nepe, Caſtellum Galleſi, Horum, Polimum, Ameriam, Tudertum, Perſium, cum aliis tribus inſulis ſuis, id eſt Major & Minorem, Palvenſem, & Lacum, Naniam, Oriculum, cum omnibus finibus ac territoriis ad ſupradictas civitates pertinentibus. Simili modo & in partibus Campaniæ, Signiani, Anagniam, Ferentinum, Alatrum, Patrium, Frusinonem, cum aliis partibus Campaniæ: nec non & Tibur cum omnibus finibus & territoriis ad eſdem civitates pertinentibus. Nec non & exarchatum Ravennatenſem ſub integritate, cum urbibus, civitatibus, oppidis, & caſtellis, quæ pie recordationis domnus Pippinus rex, ad honæ memoriæ genitor noſter Carolus imperator, beato Petro apoſtolo, & prædeceſſoribus veſtris jam dudum per donationis ſuæ paginam reſtituerat, hoc eſt, civitatem Ravennam & Æmiliam, Bobium, Cæſenam, Forum Pompili, Forum Livii, Faventium, Imolam, Bononiam, Ferrariam, Comaclum, & Adriam, & Gabelum, cum omnibus finibus, territoriis atque inſulis in terra marique ad prædictas civitates pertinentibus. Similique & Penſaurum, videlicet Arimilnum, Piſaurum, Fanum, Senogallium, Anconam, Humanam, Æſium, Forum Sempronii, Montem Ferreti, Fidimium, & territorium Valvenſe, Caſtellanos, Lucoulos: Eugubium, cum omnibus finibus ac terris ad eaſdem civitates pertinentibus. Eodem modo territorium Sabinenſe, ſicut a genitore noſtro Carolo imperatore beato Petro apoſtolo per donationis ſcriptum conceſſum eſt ſub integritate, quemadmodum ab Ilherio & Macenario abbatibus, miſſis illius, inter idem territorium Sabinenſe & Reatinum definitum eſt. Item in partibus Tuſcie Longobardorum, Caſtellum Felicitatis, Umbertum, Balneum regis, Ferenti caſtrum, Vinebrum, Martanum, Tuſcanum, Populonium, Soanam, Roſellas. Et inſulas Corſicam & Sardinium & Siciliam ſub integritate, cum omnibus adjacentibus & territoriis maritimis, ſicut hiſtoriæ continent ad ſupradictas civitates & inſulas pertinentibus. Item in partibus Campaniæ, Soram, Arcem, Aquinum, Arpinum, Theanum, Capuam, & patrimonia ad poteſtatem & ditionem noſtram pertinentia, ſicut eſt patrimonium Beneventanum, & Salernitanum, & patrimonium Calabriæ inferioris & ſuperioris, & patrimonium Neapolitanum, & ubicumque in partibus regni atque imperii a Deo nobis commiſſi patrimonia noſtra elle noſcuntur. Hæc omnes ſupradictas provincias, urbes, civitates, oppida & caſtella, vicuios & territoria, ſimulque & patrimonia jam dictæ ecclesiæ vel, beate Petre apoſtole, & pro te vicario tuo ſpiritali patre noſtro Paſchali ſummo pontifici & univerſali papæ, ejuſque ſuccelloribus ulque ad finem ſæculi, eo modo confirmamus, ut ſi hoc detineant jure, principata ac ditione. Simili modo & per hoc noſtrum confirmationis decretum firmamus donationes, quas piæ recordationis domnus Pippinus rex ejus noſter, & poſtea domnus & genitor noſter Carolus imperator, beato Petro apoſtolo ſponiana voluntate contulerunt. Nec non & cenſum, & penſiones, ſeu ceteras donationes, quæ annuatim in palatium regis Longobardorum inferri ſolebant, ſive de Tuſcia Longobardorum, ſive de ducatu Spoletano, ſicut in ſupraſcriptis donationibus continetur, & inter ſanctæ memoriæ Hadrianum papam, & domnum & genitorem noſtrum Carolum imperatorem convenit, quando eidem pontifici idem de ſupra-

ANNO CHRISTI 817.

dictis ducatibus, id est, Tusciae & Spoletanis, nec non auctoritatis praecepto confirmavit.

Eo scilicet modo, ut annis singulis supradictus *census* ecclesiae beati Petri apostoli perfolvatur, salva super eosdem ducatus nobis in omnibus dominatus, & illorum ad nostram partem *subjectione*. Ceterum sicut diximus, omnia supradicta pominata ira ad nostram partem per hoc nostrae confirmationis decretum roboramus, ut in vestro vestrorumque successorum permaneant jure, principatu, atque ditione, ut neque a nobis, neque a *filiis* & successoribus nostris, per quoslibet argumentorum vias machinationem in praecumque parte minuatur vestra potestas, aut vobis de supradictis omnibus, vel successoribus vestris, inde aliquid subtrahatur. De supraferipris videlicet urbibus, provinciis, civitatibus, oppidis, castris, viculis, insulis, territoriis, atque patrimoniis, necnon & pensionibus atque censibus. Ita ut neque nos ea subtrahamus, neque quibuslibet subtrahere volentibus consentiamus. Sed potius omnia quae superius leguntur, id est provincias, civitates, urbes, oppida, castella, territoria, patrimonia, atque insulas, census ac pensiones, ecclesiae beati Petri apostoli, & pontificibus in sacratissimo illius lede in perpetuum reliquendibus, in quantum possumus, defendere nos promittimus, ad hoc ut omnia in illius dispone ad utendum & fruendum, atque dispondendum firmiter valeat obtinere, nullamque in eis nobis partem nec potestatem disponendi aut judicandi, subtrahendive aut minorandi vendicamus, *nisi* quando ab eo qui illo tempore hujus sanctae ecclesiae regimen tenuerit, rogati fuerimus. Et si quilibet homo de supradictis civitatibus ad vestram ecclesiam, seu successibus ad nos venerit, subtrahere se voleus de vestra jurisditione vel potestate, vel quamlibet aliam ingenam machinationem metuens aut culpam committans fugiens, nullo modo eam aliter recipiemus, nisi ad justam pro eo faciendam intercessionem: ita dumtaxat, si culpa quam commisit remissibilis inventa fuerit, sin aliter, comprehendum vestra potestati eum trademus, excepris his qui violentiam vel oppressionem potentium pasti, ideo ad nos veniunt, ut per nostram intercessionem justitiam sceipere merentur: quorum altera condito est, & a superioribus valde distincta.

D. LXVIII. *Ego Ludovicus Imperator.*

Et quando divina vocatione hujus sacratissimae sedis pontifex de hoc mundo migraverit, nullus ex regno nostro, aut Francus, aut Longobardus, aut de qualibet gente homo sub nostra potestate constitutus, licentiam habeat contra Romanos, aut publice, aut privatim vendendi, aut electionem faciendi: quisquique in civitatibus, vel territoriis ad ecclesiam beati Petri pertinentibus, aliquod malum propter hoc facere praesumpserit. Sed liceat Romanis cum omni veneratione, & sine aliqua perturbatione, honorificum eis pontifici exhibere lepulturam, & eum, quem divina inspiratione, & beati Petri intercessione, omnes Romani uno consilio atque concordia, sine aliqua promissione, ad pontificatus ordinem elegerint, sine aliqua ambiguitate, & contradictione more canonico consecrari: & cum consecratus fuerit legati ad nos, vel ad successores nostros reges Francorum dirigantur, qui

A inter nos & illum amicitiam & caritatem ac pacem faciant, ; sicut temporibus piae recordationis domni Caroli avi nostri, sive domni Pippini avi nostri, vel & Caroli imperatoris genitoris, confuetudo erat faciendi. Hoc autem, ut omnibus sanctae Dei ecclesiae & nostris firmum esse credatur, firmiufque per futuras generationes & facula ventura cuftodiatur, propriae manus fignaculo, & venerabilium epiſcoporum, atque abbatum, vel optimatum noſtrorum, ſub jurejurando & ſubſcriptionibus pactum iſtud noſtrae confirmationis roboravimus, & per legatum ſanctae Romanae eccleſiae Theodorum nomenclatorem domno Paſchali papae direximus.

B *Ego Ludovicus miſericordia Dei imperator ſubſcripſi.*

Et ſubſcripſerunt tres filii ejus, & epiſcopi decem, & abbates octo, & comites quindecim, & bibliothecarius unus, & manſionarius unus, & oſtiarius unus.

NOTÆ SEVERINI BINII.

De tempore & rebus in hac conventu conſtitutis annales Francorum ita habent: Anno Redemptoris 819. Ludovicus imperator hiemc conventum habuit Aquiſgrani, in quo multa de ſtatu eccleſiarum & monaſteriorum tractata atque ordinata ſunt; legibus etiam quibuſdam gentium promulgatis, quia derrant, addita ſunt.

De hoc ſic Sigebertus: Anno, inquit, domini 820. Aquiſgrani generali conventu habito per diſpoſitionem imperatoris Ludovici, epiſcopatuumque & abbatiarum, aliisque capitula ad uſus regularium monachorum edita ſunt, & multa ſecretum ſcripturarum compilatione facta eccleſiarum & clericorum facultunculorum regulae conſtituere ſunt. Eadem olidem prope verbis refert Anſelmus in vita Walae, qui epiſcopi Londonius, tomi I. cap. 14. diſcerpans a praecedenti in hoc quod hanc ſynodum anno 816. habitam fuiſſe ſcribit, *Anno domini, ait, illinginteſimo duodeno ſcreo eccleſiae epiſcoporum bonis provinciali apud Aquiſgranum, Ludovico Pio imperante intereſſe voluit, eccleſiaſticis noſtitutis ibidem diſponendis, per quae diſpoſitionem epiſcoporumque & abbatum, aliqua capitula*, &c. ut ſupra.

Poſt haec ſubjungit: Ubi cum Wolvandus referret conſilium de transferendo corpore beati Hubertii ad locum Andaium divina diſpoſitione, quae ſuperius in urbe Leodii ſynodi, voluntatibus praebuit aſſenſum, indicta ei condictione, ut tanto potuiſſet conveniencem ampliores honorem: ita ſcripturis adnotum ſynodalibus in ea conventionem, in tempore dicemus. *Audlet vita Ludovici addit hanc conventum Aquiſgrani habitum fuiſſe in anno* ſione, ut renunciatione ibi oſſibus de omni regno ſuo, quos pro ſtatu ecclesiae reſtituendo deſcripti vel confirmandis indicta, *Quos ille audiens vitae Ludovici miſſos nominat, illum lib. 2. capitular. cap. 24. & 25. legati dominici vocantur. Impreſſus per ſingulas provinciales epiſcopum atque unum comitem adhibuerat, qui capita legum eccleſiaſticarum ſingulis eccleſiis deſcribenda offerrent, atque pro ſtatu Dei & augmento ſolidae obſervae in Gallicis obſervare curarent. Auctoritas ſe-* nem ſe- quentis *ſynodi* ſuperius *memoratae*. Ludovicum imperatorem pertinet Generatui *frequentarunt pro reformatione Galliearum* collectum Schelhornio *ſanctum indicitit, legiſque eccleſiaſticae ſanciri, vel potius* tom. I. *ejusdem ſanctiones promulgari procuravit, ipſe pluribus, inpri-* Galliarum *mis vero Iſidori Mercatoris, quae recenſet Baron. anno* ſynodum. *830. palam profitentur. Collectio vero canonum Benedictus Levita in ſuis libri 7. operis ſeptimum, nullum capitulorum nunquam ab ipſis publicatorum, quod non prius audiverint epiſcoporum confirmatum ſuiſſe. Videant ergo ſanctiores hereticl, quantum injuriam inferant ipſiſſimis imperatoribus Carolo & Ludovico piiſſimo deſunctis, dum eorum exemplo abuſi, pontificum condemnatorum legum eccleſiaſticarum, reliquis aliiſque principibus fanctiarium tempore decreta;*

ANNO CHRISTI 817.

Ex Labbei Append. tom. VII.

" " CONCILIUM AQUISGRANENSE, IN QUO THEODULFUS AURELIANENSIS

Aliique epiſcopi damnantur, Anno Domini DCCCXVII. Ludovicii Pii Imperatoris V.

ANNO CHRISTI 817.

A *Dioeeſus Ludovicum Pium, Bernardus frater ejus filius Italiae rex, aliique proceres conjuravierunt* : inter quos, *ait Eginhardus ad ann.* DCCCXVII. & aliqui epiſcopi, Anſelmus Mediolanenſis, & Walfoldus Cremonenſis, & Theodulfus Aurelianenſis fuere. *Tum ad ann.* DCCCXVIII. Detecta fraude, & conjuratione patefacta, ac fedifragis omnibus in poteſtatem ſuam redactis, Imperator Aquiſgrani reverſtitur : tranſactoque Quadrageſimali jejunio, paucis poſt Paſcha diebus, conjurationis auctores, & Bernadum regem, judicio Francorum capitali ſententia condemnatos, luminibus tantum juſſit orbari : epiſcopos ſynodali decreto depoſitos, monaſteriis mancipari ; ceteros, prout quiſque vel nocentior vel innocentior apparebat, vel exilio proſcribi, vel detondi, atque in monaſteriis conſervari.

Hujus autem criminis inſontem ſe Theodulfus conſtetur his ad Ainſum Bituricenſem archiepiſcopum verſibus lib. IV. carminum.

Non regi, aut proli, non ejus, crede, jugali,
Peccavi, ut meritis hac mala tanta veham.
Jele meis verbis, frater, fanctiſſime, crede
Me objecti hauduaquam criminis eſſe reum.
Perderet ut ſceptrum, vitam, proprimuq; nepotem,
Haec tria ſunt nunquam conſiliatus ego.

De ejuſdem iniquitate judicii ad Modoinum epiſcopum Auguſtodunenſem haec ſcribit.

Culpa facit ſævum confeſſa petire latronem,
Nou eſt confeſſus praeſul, & ecce perit.
Non ibi teſtis ineſt, judex nec idoneus ullus,
Non aliquod crimen ipſe ego fuſus eram.

A Eſto forem faſtus, cujus cenſura valeret
Dedere judicii congrua frena mihi ?
Solius illud opus Romani praeſulis erat,
Cujus ego accepi paſtia fanctа manu.

NOTÆ JAC. SIRMONDI S. J.

Ad Theodulfi carmina.

Ad Ainſum epiſcopum.) Aginſum, ſive Aigulfum, Bituricenſem epiſcopum, fecula patriarcharum, & cruce appellat, vir fuit, etiam dum viveret, fanctiſtatis fama conſpicuus : judex cum aliis epiſcopis clerus ab Ebone Remenſi anno MCCCXXXIV. Ex hac vero epiſtola liquet, epiſcopum jam fuiſſe, cum Theodulfus Arelatenſis exularet, hoc eſt, ante ann. DCCXX. cum in quam vulgo audiet qui de epiſcopis Bituricenſium ſcripſerunt.

Crede meis verbis.) Inſimulabatur utroquam partiſcepa conjurationis adverſus Ludovicum. Purgat ille ſe hinc etiamni affirmans. Et quanquam ei ſpes venia oſtenderat, ſi annuerit ; ſteti tamen non potuit. Quamvis exceptiones tres Thegano, cum epiſcopos in hoc judicio fua conſeſſione depoſitos affirmavit.

Ad Modoinum.) Epiſcopum Auguſtodunenſem, qui judex fuerit etiam ab Ebone cum abſtricaret.

Accepi pallia.) Pallium archiepiſcopis, tribui propriis ſolet. Concedebatur tamen interdum etiam epiſcopis, quemadmodum Stephano Auguſtodunenſi a Gregorio M. conceſſum eſt : & Theodulfus ipſius papae manu ſe accepiſſe teſtatur. Stephani IV. epiſtor, cui obviam miſſus a Ludovico Pio fuerat, cum veniret in Galliam. Sed inter utriuſque pallium hoc diſcrimen, quod Sygaria ita datum ut tranſiret ad Successores ; Theodulfi, non item.

NOTA PETRI DE LA LANDE.

C Videtur Theodulphus Aurelianenſis declinaſſe propter pallium a Stephano IV. papa acceptum, ut nullo modo probatur haec ratio, nec aute ullpam audita eſt in hiſce judiciis, nec utiquam in ſynodis ab ullo allegata fuit epiſcopos, etiam e metropolitanis quibus pallium tribui propria ſolet. Immo haec Gallia conciliis ſubibere archiepiſcopos non ſine metropolitanorum conſenſu, ab epiſcopis non habendibus ullum pallii demonstrorum ante ac poſt Theodulfum.

Ex Labbei Append. Tom. VII.

" " CONCILIUM VENETICUM,

Anno Domini DCCCXVIII.

D triumpho, in Veneta urbe generale principum atque pontificum celebrat concilium, ubi ordinatis regni negotiis, & cauſſis diſcuſſis eccleſiaſticis, cum in Galliae redire diſponeret, beatum Covolum adiit ; eique Imperator obvulit, pro ſua ſuorumque ſalute, & aeterna remuneratione, locum Rothonenſem ab omni onere liberum & immunem, propolio confirmato decreto ejus ſanctionem ſuo. Anno imperii ſui. v. incaſſatis vero Verbi DCCCVIII.

ANNO CHRISTI 819. *De Septimano Omni. Gul. Lab. in appzd. Tom. VII.*

ANNO CHRISTI 819.

CONVENTUS AQUISGRANENSIS

Anno Domini DCCCXIX. habitus.

DE *synodo, seu conventu publico, qui anno* DCCCXIX. *habitus eſt in palatio Aquiſgrani, cum Ludovicus Pius vitiis Britonibus ibi ſe ad hiberna contuliſſet, atque de rebus in eo geſtis, ſcribit auctor vitæ ejuſdem Ludovici, nomine Limouſinus, ut in codice MS. monaſterii Trudonenſis.* Qua, *inquit*, hieme imperator in eodem palatio conventum publicum populi ſui celebravit, & renunciantes filii miſſos de omni ſuo regno, A quos pro ſtatu ſanctæ eccleſiæ reſtaurando dejecto, vel confirmando ſtante, miſerat, audivit; & quicquid utile judicavit, ſancta impellente devotione ſuperaddidit, nihilque intactum reliquit, quicquid ad honorem ſanctæ Dei eccleſiæ proficere poſſe viſum fuit. Interea capitula quædam legibus ſuperaddidit, in quibus cauſſæ forenſes claudicare videbantur: quæ hactenus veluti perneceſſaria ſervantur.

ANNO CHRISTI 820. ANNO CHRISTI 820.

CONCILIUM ANGLICUM

SUB WULFREDO ARCHIEPISCOPO CANTUARIÆ

Anno Chriſti DCCCXX. Beornulfi regis Merciorum, qui eidem aderat, primo, in quo Cenedritha abbatiſſa filia & heres Cœnulfi regis Merciorum reconciliationem facit cum præſato archiepiſcopo pro terris, quas pater ejuſdem Cenedrithæ injuſte abſtulerat ab eccleſia Chriſti Cantuarienſi. Vide Concilium Cloveshoæ mox ſecuturum, numero 5.

ANNO CHRISTI 820. ANNO CHRISTI 820.

CONVENTUS NOVIOMAGENSIS

IN QUO LUDOVICUS IMPERATOR

Partitionem inter filios recenſuit, confirmavitque.

Hujus Conventus meminit Eginhardus in Annalibus his verbis:

IPſum Conventus menſe Majo Noviomagi B habendus conſtitus eſt, Comites qui illuc venirent deputati. Eo dominus Imperator, poſt feſti Paſchalis expletionem, per Moſam navigavit: ibique conſtitutam omnis ſuperioribus, atque conſiſtentem, inter filios ſuos regni partitionem recenſuit, ac juramentis optimatum, qui tunc adeſſe poterant, confirmavit. Subſe- ptiſque ibidem Paſchalis Romani Pontificis Legatis, Petro videlicet Centumcellenſi epiſcopo & Leone Nomenclatore, eiſdemque celeriter abſolutis, Comitibus etiam, qui aderant, ad expeditionem Pannonicam deſtinatis, ipſe paulliſum ibidem demoratus, Aquaſgrani revertus eſt.

CONCILIUM APUD THEODONIS VILLAM

ADVERSUS PERCUSSORES CLERICORUM,

Anno Chriſti, ut conjectura eſt, DCCCXXI. menſe Octobri celebratum, Paſchalis papæ I. anno V. imperatorum Ludovici Pii regis VIII. Lotharii ejus filii V.

Ex Burchardo lib. VI. cap. V. & Joanne parte X. cap. 134.

IN concilio apud Theodonis villam, ubi interfuerunt XXXVII. epiſcopi. Aiſtolfus Moguntienſis archiepiſcopus cum ſuis ſuffraganeis, Haddabaldus Colonienſis archiepiſcopus cum ſuis ſuffraganeis, Hetto Trevirenſis archiepiſcopus cum ſuis ſuffraganeis, Ebbo Rhemenſis archiepiſcopus cum ſuis ſuffraganeis, cum nuntiis reliquorum epiſcoporum Galliæ & Germaniæ, ob nimiam protemptionem quorumdam tyranno- C rum in facerdotes domini debbachantium, & propter factum, quod in Waſconia noviter acciderat de epiſcopo Joanne inhoneſte & inaudite mordibrato, decretum eſt, ut communi conſenſu & humili devotione ſupplicarent auribus principis, ſi ſue pietati complaceret ut caſlumnia in Chriſti ſacerdotes peracta juxta ſynodica determinaretur pleniter ſtatuta; hoc idem epiſcoporum judicio placeret, ſi ex toto ſecundum

ANNO CHRISTI 821. ANNO CHRISTI 821.

poteſſetem ipſorum poſſet definiri, id eſt, ut canonica ferirentur ſententia, hi videlicet, qui talem morem domini poſſponentes, in miniſtros ſuos graſſari præſumerent. Quod ſi vero pietati illius complaceret, juxta capitula regum præcedentium, ubi corum proviſio miſericorditer in oſtenſis peccatis quantitatem interpoſuit pro conſolatione ſanctæ eccleſiæ, ut præfatæ res per pecuniam ab imperatoribus facerdotibus ad defenſionem conceſſam, & per pœnitentiam determinarentur epiſcoporum judicio, ſi pietas illius colludare voluerit, ſic definiri eis complaceret.

I.

Si quis ſubdiaconum calumniaturs fuerit, vulneraverit, vel debilitaverit, & convaluerit, quinque quadrageſimas ſine ſubditis annis pœniteat, & CCC. ſolidos cum ſua compoſitione, & epiſcopalibus bannis epiſcopo componat. Si autem mortuus fuerit, ſingulas ſupradictas quadrageſimas, cum ſequentibus annis pœnitet, & CCCC. ſolidos cum tripla ſua compoſitione, & epiſcopalibus bannis triplicibus epiſcopo componat.

II.

Si diaconum calumniatus fuerit, & convaluerit, ſex quadrageſimas ſine ſubditis annis pœniteat, & CCCC. ſolidos cum compoſitione ſua, & epiſcopalibus bannis componat. Si autem mortuus fuerit, ſingulas ſupradictas ſex quadrageſimas cum ſequentibus annis pœniteat, & DC. ſolidos cum tripla ſua compoſitione, & epiſcopalibus bannis triplicibus epiſcopo componat.

III.

Si quis presbyterum calumniatus vulneraverit, vel debilitaverit, & convaluerit, duodecim quadrageſimas ſine ſubditis annis pœniteat, & DC. ſolidos cum tripli- ci ſua compoſitione epiſcopalibus bannis triplicibus epiſcopo componat. Si autem mortuus fuerit, duodecim annorum pœnitentia ſecundum canones ei imponatur, & DCCCC. ſolidos cum tripli compoſitione ſua, & epiſcopalibus bannis triplicibus epiſcopo componat.

IV.

Si quis epiſcopo inſidias poſuerit, comprehenderit, vel in aliquo dehoneſtaverit, decem quadrageſimas cum ſubditis annis pœniteat, & præsbyteri non occiſi triplicem compoſitionem componat. Si autem caſu & non ſponte occiderit, cum comprovincialium epiſcoporum conſilio homicida pœnitenat. Si quis autem ſponte eum occiderit, carnem non comedat, vinum non bibat cunctis diebus vitæ ſuæ, cingulum militare deponat, abſque ſpe conjugii in perpetuum maneat.

Aiſtolphus Moguntienſis archiepiſcopus dixit: Si principibus placuerit, altiſque ſuis fidelibus, rogemus ut colludatur & ſubſcribatur. Et colludatum eſt, & ſubſcripturn eſt, eam a principe, quam a ceteris omnibus.

DECRETUM LUDOVICI PII

IMPERATORIS,

Adverſus clericorum perculſores, Tribuvio in alio conventu poſt ſynodum, apud Theodonis villam rdditum.

PLacuit nobis & fidelibus noſtris, ut ſicut ab epiſcopis, & reliquis ſacerdotibus ac Dei ſervis alio anno apud Theodonis villam admonitis ſæpius & rogati, ut epiſcopi & eorum miniſtri, quos Deus ſuo, non humano judicio reſervavit, juxta ſanctorum canonum, ſanctorumque patrum, ac capitularium prædecetorum regum coram poſitorum ſtatuta, & Dei ſacerdotes, eorumque cooperatores, quorum interceſſionibus & ſupplicationibus ſancta Dei eccleſia conſtare videtur, intacti permaneant.

I.

Conſtituimus ut ſi quis ſubdiaconum calumniatus fuerit, & convaluerit, pœnitentia canonica pœniteat, & ccc. ſolidos epiſcopo componat. Et ſi mortuus fuerit, juxta id quod canones præcipiunt pœniteat, & cccc. ſolidos epiſcopo componat.

II.

Si diaconum quis calumniatus fuerit, & convaluerit, pœniteat ſecundum canones, & cccc. ſolidos componat. Si non convaluerit, juxta præcepta ſynodalia pœniteat, & dc. ſolidos epiſcopo componat.

III.

Si presbyterum quis male tractaverit & ſpaſaverit, ſecundum ejus epiſcopi ſententiam pœniteat, & dccc. ſolidos epiſcopo componat. Si autem mortuus fuerit, ut ſynodus dijudicaverit pœniteat, & mcc. ſolidos epiſcopo componat.

IV.

Si quis epiſcopo inſidias poſuerit, comprehenderit, vel in aliquo dehoneſtaverit, pœnitentia canonum ſtatuta, & presbyteri non occiſi triplicem compoſitionem, cum juſtitiis, quæ in ſupertore capitulo ſcripte & confirmate eſſe videntur, componat.

V.

Si quis per indultrium epiſcopum occiderit, juxta id quod apud Theodonis villam a xxxiii. epiſcopis decretum eſt, & quod ibi a nobis, & a primatibus totius Germaniæ & Galliæ, benigna collaudatione colludatum & ſubſcriptum eſt, pœniteat, & precantium a nobis concedlam eccleſiæ viduatæ perſolvat.

Et hoc de noſtro adjecimus, ut ſi quis in his ſupradictis ſanctorum canonum, noſtrique decreti ſanctionibus, epiſcopis inobediens & contumax extiterit, primum canonica ſententia feriatur, deinde in noſtro regno beneficium non habeat, & alodis ejus in bannum mittatur. Et ſi annum unum, & diem in noſtro banno permanſerit, ad fiſcum noſtrum redigatur, & captus in exilium relegetur, & ibi tamdiu cuſtodiatur & conſtringatur, donec coactus Deo & ſanctæ eccleſiæ ſatisfaciat, quod prius gratis facere noluerat. Et ſi omnibus vobis iſta complacuerint, dicite. Et certio ab omnibus conclamatum eſt: Placet.

ANNO CHRISTI 821.

cer. ✠ Et imperator, & patre omnes Gallize & A Germanize principes fublcripferunt, fingulis fingulas facientes cruces: & ecclefiaftici ordo, Deo laudes referentes, hymnum, *Te Deum laudamus*, decantabant. Et fic foluta eft fynodus.

NOTA JACOBI SIRMONDI, S. J.

1 *Anno Chriſti* DCCCXXI.] De hoc eodem conventu fuo-rum Rabanus Epiſtola ad Egilenbertum in chronico DCCCXXI. *Medio*, inquit, *menſe Octobri conventum generalem apud Theodonis villam magna populi Francorum frequentia celebratum, in quo Ludovicus primogenitum imperatoris Ludovici Hlotharium, Hugonis comitis filium, ſalutavit more Gallis uſitato.* Haec conventui alio poſt anno ſucceſſi alter apud Trihatum, in quo Ludovicus, quod in primo fynodo rogatus fuerat ab epiſcopis, diverſum edidit adverſus parochiales clericorum, quam conventum Tribuenſem ſeu incaute nonnulli cum re confundunt, qui plurimum poſt anois habitus eſt ſub Arnulfo.

NOTA SEVERINI BINII.

2 Cenſilium.] Hanc fynodum anno domini 821. celebratam fuiſſe tenuere Lauxenius Surius in margine adnotatum fynodalium. Reverendiſſimus & illuſtriſſimus cardinalis Baronius in appendice annalium undecimi anno 821. certigera & eruendam ea quae de tempore hujus concilii ſcripſerunt anno 806. & 812. recte fentire illud poſſe Magnuſinum & Rhemenſes celebratum fuiſſe. Hinc autem Cenſili 821. quo cenſitum eſt reſtauratum Caroli Magni, & anno 813. quo Magnuſinum & Rhemenſis concilia celebrata fuerunt, Riculphus Magnuſinus & Wilfarius Rhemenſis eccleſiarum archiepiſcopi adhuc ſuperſtites fuerint; illius enim nomen in actis Moguntini, hujus in Rhemenſi concilio adhuc adſcriptum inveniunt. Sic reſtemoni Carolini poſt annum Hadeboldi Colonienſis archiepiſcopi, Riculphi ſimul & Wilarii nomina ſubſcripta ſunt. His igitur temporibus nondum Riculphi ſucceſſor Theodulfus Moguntiae, neque Ebbo, qui ſubrogatus eſt Wilario Rhemenſi, neque etiam Hadeboldus ſucceſſor Hildeboldi Colonienſi eccleſiae praeſedentes, fed potius tempore Ludovici imperatoris. Siquidem lib. 2. capitularium conſtitutorum a Ludovico editarum, cap. 25. praedictorum epiſcoporum unum ſucceſſorem nominatim exceptione his verbis: *In Moguntia, qua eſt diocefis Riculphi archiepiſcopi, Ideſt teſtiſſimus epiſcopus, & Rhotcarii comes. In Treviris Hetti archiepiſcopus, & Adalberti comes. In Colonia Hadeboldi archiepiſcopi, quando poterit, & quando ei non litterit, Rantadus epiſcopus ejus vice, & Hunfridus comes*, &c. Tempore Ludovici imperatoris igitur Heiſtulfus Moguntiae, Hadaboldus Colonienſis, Haito Treverenſis, & Ebbo Rhemenſi eccleſiae praeſidebant. Quare non horum nomina in conciliis eorum hujus concilii reverentiamur, neque quaquam credere poſſum, haec fynodum aut Moguntiacam & Rhemenſem primum celebratam fuiſſe neque Carolo Magno, cum Moguntiaco Riculphus, non Heiſtulfus, Rhemenſi Wilarius, non Ebbo praeſidiſſe; apud alia autiquiora concilia expreſſe invenimus. Heiſtulfum autem Riculpho, Ebbonem Wilario in epiſcopatu admiſtitando ſucceſſiſſe, confirmant ea quae habet Sextarius in hiſtoria Moguntinenſi libro 6. quaeque de Ebbone epiſcopo Rhemenſi & Dacorum apoſtolo ſcripſerunt locis infra annotandis.

3 *Ludovici pii imperatoris decretum.*] Haec conſtitutio Caroli, eaque Ludovici imperatoris effe poſſit: dubitare non poſſumus in ea re Tribuenſia fynodi, quae eveſtitata eſt anno domini octingentefimo nonagefimo ſub Amalpho imperatore, quando jam Carolus & Ludovicus multis annis a vitis exceſſiſſet. Baronius anno 812. numero 15.

Quo tempore ordinatio.

Quae ſint hujus ordinationis.

Adſcripſerunt.

Ada ſynodorum.

Ada ſynodorum.

Ada ſynodorum

ad limina apostolorum causa orationis, ecclesiæ causa curis delicta; nec ad palatium causa interpellandi; nec a communione suspensus ab alio communionem recipiendi, sine permissione, & præscientia episcopi sui: quod si fecerit, nihil valet hujusmodi communio, aut ordinatio, aut demigratio. Et hoc omnibus fidelibus denunciandum, ut qui causa orationis ad limina beatorum apostolorum pergere cupiunt; domi confiteantur peccata sua, & sic proficiscantur: quia a proprio episcopo suo aut fugendore ligandi aut exfolvendi sunt, non ab extraneo.

XIX.

Nono decimo, ut aliud in ecclesia non legatur aut cantetur, nisi ea quæ auctoritatis divinæ sint, & patrum orthodoxorum sanxit auctoritas. Nec falla angelorum nomina colant, & quæ tamen quæ apocryphica, & evangelica docet scriptura: idest, Michael, Gabriel, Raphael.

Nec diversa lectionis in publicis pœnitentium per cum nonumines, after vero, majus " alteri adulterio, alteri detrahendo placere velit: sed confidenda qualitate personæ justa modum culpæ agatur confinis ordinatio.

XX.

Vigesimo, admonendi sunt, ut perpendant, quia quidquid a fidelibus datur, redemptio peccatorum est: ideo non gloriantur talibus fumpsibus uti, sed magis timeat quod in veteri testamento sacerdotibus dictum est: *Iniquitatem populi ex labore parcere*. Et ideo cum magno timore folliciti sint, quorum donis participantur, quia magnum periculum est judicem fieri vivis alienæ, qui nescit tenere moderamina vitæ suæ.

XXI.

Vigesimo-primo, ut sciant & intelligant, quid sit incesti crimen, & hoc studiosissime in suo parochia provideat ne fiat, & si factum fuerit, quantum celerrime potuerit emendetur; idest, nullus ibi accipiat de propinquitate usque in quinto gradu. Quod si ignoranter factum fuerit, non facile credatur, sed judicio Dei examinetur: & non separentur in quarto genu, sed in pœnitentia cunctis diebus conjunctionis sue perseverent. Similiter & vir duas uxores inter se simili ratione conjunctas, aut uxor duos viros inter se eodem modo conjunctos, aut computet aut computatur. Filioles aut filiola spiritualis de fonte, aut de confirmatione, aut Dei dicata, aut alterius uxor vivente marito, aut alterius maritus vivente uxore. Hi talibus malis ratione in matrimonium licitum se non jungi. In primo vero genu vel secundo si inventi fuerint fedus perpetrasse fornicationis, matrimonii, jura ulterius seiant se

frudibus perditidife. In tertio vero genu si inventi fuerint tali crimine pollutos esse, digna pœnitentia eos fublequatur, & tamen matrimonii jura eis, non vicifim, fed ad alios non negentur. Ubi vero manipita non unius, fed diverfæ potestatis junfta fuerint, nifi conventionibus utriufque dominis, hujufmodi copulatio rata non erit. Quifquid vero negligendo fenitur, & virtute qua potuerit non emendaverit, nam hujus copulæ auctor erit, qui huic negligendo consentit. Plura funt quæ ad incesti crimen feribi poterant, fed in mente, & fcripta & noveres, & penæ innumera quæ mentis ad feribendum non occurrunt: hujufmodi tamen & his familibus perfonis copula maritalis in fempiternum fubtrahitur.

XXII.

Vigesimo-fecundo, admonendi funt, ut fciant populis denunciare, ut fint opera mifericordiæ cum fructibus fuis, quæ evangelica & apoftolica pagina complectitur, quibus perveniatur ad vitam: quæve opera iniquitatis cum fructibus fuis multipliciter, quibus cafe fienitro ad æternum tendatur interitum. Et ut perjurii crimen ommimodo deviteni: quia non folum in evangelio vel reliquis fanctorum crimen perjurii, fed in veritate qua Deus eft (fi mentitur) perpetrare dignofcitur.

XXIII.

Vigesimo-tertio, admonendi funt, ut fciant quia in ecclefiis quibus præfunt fponfi facti funt: & ideo omni vigilantia quafiter eas decorent, & eis inteffaneter deferviant, totius vitæ fuæ vigilantiam impendant.

XXIV.

Vigesimo-quarto, ut horas canonicas tam nocturnas, quam diurnas nullatenus pretermittant. Quia fciut Romana ecclefia pfallit, ita omnibus ejufdem propofiti viris tenendibus " ciendum eft. Et non folum novi teftamenti decumenta funt eandem formulam obfervandi, fed etiam veteris teftamenti, patet ratio: quia prophetæ Spiritu fancto inftructus profert: *Septies die laudem tibi dixi tibi*. Et, *Media nocte surgebam ad confitendum tibi*.

XXV.

Vigesimo-quinto, ut plebibus denuntient, qui filios, & filias fpirituales, quos in baptifmate fufcipiunt, & eis fidejuffores & fponfores fidei exiftunt, & pro eis diabolo, cui antea mancipati fuerant, abrenuntiant; & ideo ufque" com adulti fuerint, & eis fidei fuæ " fponfionem & abrennntiationis expofuerint, & reddiderint, in eas providentia habeant. Et quod ifti qui pro eis fponderant, ab eis eadem refponfa ex integro exigant.

Finiunt capitula Athyrensi sive Heytonis Baffinefis epifcopi.

CONCILIUM IN CLOVESHO,

CIRCA ANNUM CHRISTI DCCCXXII.

Beornulfi regis Merciorum III. præsidentibus Wulfredo archiepiscopo Dorobernia, cum cæteris episcopis, abbatibus, omniumque dignitatum optimatibus: in quo poft aliquot ad ecclefiarum ufufructum, vitæ monafticalis regulam, & habitatorum pertinacia, de injuriis agitur Dorobernenfi ecclefiæ, per Cenulfum regem Merciorum (jam inde mortuum) illatis.

ANNO dominicæ incarnationis 822. " indictione 3. & diverfis Saxoniæ partibus congregatum eft fynodale concilium in loco præclara qui nominatur Clovesho, præsidente huic venerabili concilio Beornulfo rege Merciorum, & Wulfredo archiepifcopo, cæterifque epifcopis & abbatibus, omniumque dignitatum optimatibus, ecclefiafticarum fcilicet & fæcularium perfonarum, utiliterque & neceffitatem ecclefiarum, monafterialifque vitæ regulam, & obfervantiam: " ftabilitatem quoque regni pertractarent.

Interea ab omnibus in eadem fynodo refidentibus quæftum eft, quomodo quis cum pontifitis fit tractatus, feu quis injuftæ fit fpoliatus. Inter multa itaque quæ ibi acta & dicta funt, monftratum eft, quia præfatus archiepifcopus Wulfredus per defutionem, & inimicitiam, & violentiam, avaritiamque Ceonulfi regis multas injurias perpeffus eft, & de fua juffa dominatione injuftiffime privatus, tam pera quæ hic inter nos fcilicet in Anglia " ifla funt illata, quam per illa quæ per " vifionem prænominati Ceonulfi regis ad apoftolicam fedem perlata funt, nec ille folummodo fepe nominatus archiepifcopus, fed per eafdem accufationes & difcordias tota gens Anglorum per fex annorum fpeme curricula, fua primordiali auctoritate, fcilicet hujufpatris mnifferio privata fit. Super hæc omnia quadam vice idem rex Ceonulfus cum fuis confiliariis venientes ad villam regalem Lundoniam, confultatis diem (cum magna indignatione) quo idem archiepifcopus veniret ad eum. Quo cum veniffet, præcepit rex, ut reliftis omnibus rebus fuis ciufdeme de Anglia decederet, nec aliquam fpem humanæ fuæ fi devotione, ut pro plena reconciliatione, fufcipere in quatuor locis terram centum manentium, id eft, Hæregbes, Herefordingland, Wambeles, Gedding. Tunc archiepifcopus pro amore Dei, & amicabili amicitia regis Beornulfi hanc reconciliationi confenfit, ea conditione ut præfata abbatiffa prænominatam terram eidem archiepifcopo, illam terram fcilicet centum manentium, cum libris quos Angli dicunt *Landbec*, & cum eadem libertate quam ante habebat, in perpetuam hereditatem traderet. Beornulfus autem rex, cum teftimonio totius fynodi liberam omnino proclamavit.

Ita quoque reconciliatio nec hac vice rata fuit, quia poft hæc ifta promiffio XII. menfibus imperfecta remanfit. Retentus fuit enim tres manentes de prædicta conditione, & libri quadragintæ feptem manentium, fcilicet liber de Bockland, liber de Wambelea, liber etiam de Heferdingland.

Se-

CONCILIUM APUD OSLAVESHLEN

SUB WULFREDO ARCHIEPISCOPO CANTUARIÆ,

Anno DCCCXXI. Beornulfi fcilicet regis Merciorum fecundo, in quo prædicta Cenedrytha abbatiffa priorem fuum cum Wulfredo archiepifcopo reconciliationem redintegrat, addito etiam corollario. Vide conciium Cloveshoæ jam proxime fequens, fectione feptima.

" Indictio tertia incidit ad annum 822. Vel igitur fcribendum, indictione XV. vel hoc Concilium ad an. 822. differendum.

ANNO CHRISTI 826. Venisse ad aliud concilium.

Sequenti vero anno hæc eadem abbatiilla flagitabat colloquium cum sæpe nominato viro, qui cum temporis eret in regione in loco qui dicitur *Osbarechsen*, ibi enim tenebat cœsitium; ubi cum virum. Dei invenisset, confessa est insipientiam tardare reconciliationem, Archiepiscopus vero cum magna dilectione effectabat se esse omnino liberum de sæpe nominata reconciliatione; de sua autem parte id est abbatissæ; plura deesse quæ reddere debuiter. At illa de certamine fieri concilio *salsola* tenui pudore omnia quæ decerant humiliter promittit se redditurum. Libros etiam quorumdam terrarum, quos ante non promiserat, cum venia in eodem concilio archiepiscopo

Hinc patet abbatissam non venisse ad concilium.

providendis leges promulgarentur, & episcopo- ANNO CHRISTI 826. rum fidelissimidue canones fauorecerent de rebus sanctificatis, id est, sacris locis deputatis, quæ- liter tuerentur ab improbis, torrentur a gubernatoribus vel expediretur. Conveniebant episcopi viri sancti, quibus tunc abundabat ecclesia; flaturent illustres conservari debere sacros canones, qui firmati per Spiritu Dei; confenta eorum quondi- ex obedientia principum, confonantia scripturarum. Ex quo tempore acceptum & receptum est, non aliud esse agere cuiquam adversus canones, quam adversus Deum, & adversus ejus universalem ecclesiam; neque fenfum est unquam a quibuslibet fidelibus, ut flatuta ablque periculo refragari violarentur. Quod ergo Deo placuit, & ejus flatuum est, nora necessitas, quæ tunc temporis non accidit, excufabilem facere, non potuit violatorem: quia omnipotenti Deo omnia voluntaria, & contingentia voluntia fecularum præfentia funt & ftantia: neque aliquid præteriti potest recordari, nec futurum aliquid expectare. Quamobrem ille, quas non homines præsentium necessitates, & quarum causta fe impune putant ces facras in ufus communes vertere, liest tunc hominibus fumere eifem, fumtamen præfentem erant: quoniam ejus finis flatuit ecclefia tenendum, conctis diebus ufque ad finem fæculi volvit cultodiri. Sed quoniam quod de facris rebus in laicos fuit illicite translatis dicimus, non fecit ille domnus impoffibile eft præcedores ejus, & properera ifti impoffibile eft omnia emendare, quæ antecefforum male ufurpata diminuerit: nam admonitionibus vobis recogitare dignetur periculum; quod licet vitare nequeat, tamen, dum penfat, timet, ac dolet, apud mifericordem dominum fua per hoc excufabilis. Ex vos communicate pondus pericula, fubleveratque portantem inquantum fieri potefta: ut dum vos illi communicationes in periculis, & ille vobis compatiendo adjuteri in tribibus, ac defenfor in pervafionibus, dumque unim fapitis, tantumque pericului communiter tolerata, avertatur ab illo, a quo fe a vobis, hujufcemodi pervaricationis vindicta. Cum hæc igitur modi pervaricationis vindicta. Cum hæc igitur a me dicerentur, refpondenent pie reverendiffimi viri Aidalardus & Helifachar abbates; unum vero audita retulerint domno imperatori, nefcio.

ANNO CHRISTI 826. Ecclesiæ.

ANNO CHRISTI 826. Ecclesiæ.

Nota Jacobi Sirmondi, S. J.

1 *Concilium Attiniacense.*) Egisbarnus idem eruditi Augusta celebratum tradit in chronico anni DCCCXXVII. *Dominus imperator, inquit, Concilio cum episcopis & optimatibus fuis habito, fraterna fide, quæ inviolate conduit inseparabiliter ejus & eum & hoc fecit, quam & in his fere, recognoscitur filium fraterni fui Pippini, nec non quæ erga Bernardum filium fratris sui Pippini, & de qua erga Adalardum abbatem & fratrem ejus Walam gesta fuit, publicam confessionem & pœnitentiam*

ANNO CHRISTI 826. Ecclesiæ.

ejus. Quod tamen ita ne concipere, quam eidem annotatione fe Angelo Antoniani habuit, in præfentia totius populi Francici; in qua quidem re, quam ipsum verum, qui a fe, quod a patre fuisset invenire potuit, summa devotione commendare curavit. Universalem synodum totius imperii appellat Hincmarus Rhemensis, & fuit Romanæ legationis adfuisse fcribit in libro de divortio Lotharii & Theburgæ.

Nota Severini Binii.

1 *Concilium.*) Bernhardus nepos Caroli Magni ex filio Pippino primo rex Italiæ creatus, Ludovico patruo fuo fiuorem infidias ; quas cum alle ulcenus remota manu traliam ingressus est. Beroldus fe rius Mediolanensium Francis, a quibus semis iis occurrit, veneranter iuxta conjurationis deprecata, in tenam fe fupplicem dimisit, & veniam non eft remedium, fed potius poft alios meritis oculis orbatus, vel ipse fibi tardo longioris vitæ momentum concedit, ut vel ita ex dolore excruciationis inflicte poft ridiculum interiit. Addit auctor vitæ Ludovici, quod Caroli Magni patris fui nateritis filius hos, *Drogonem*, Theodoricum & Hugonem in ejusdem exilii- mionis fuspicionem adductos in monafterium detrufit. Quibus peractis, volunt confeffionem inflicta cruci dolorum urgere, & lacrymas frequentissimas ercutere, eo quod neci cuidam deditle fibi videretur, dum fpem veritatis aequo fupplicitur veniam deprecantium non indulfifet. Cum mutatis genuinibus & lacrymas volunt conficientes fanae Ludovicus partis gentes, frequentissimus episcopusque cum comprovin- Pius cialibus pontifex pœnitentiam, cum illis ritibus, haud mandat & in dubie, quos Deo fi, supplicibus dedisse, cap. 18. pro- fratres infligi bavit. Ex. 82. 7. ipfe de aliis publicam pœnitentiam agen- de quibus tibus jura canonesecclesiafticos requirebat. Tempus & alia pœnitentiam. & horum hujus concilii auctor vitæ Ludovici breviter de- Tempus scribit his verbis : *Anno hunc fequenti (Christum 829.)* in quo pœnitentia *imperator cum generalem vitæ suæ, in loco olim* constituitur. *constituto ab Attiniacen. In qua convocatis ad concilium episcopis, abbatibus, seniorumque fuorum, nec non regni & principes, primo quia ex fraterbus recentiores fludenti, deinde omnibus, quibus alia quæ ecclesiæ necessitas fuerat. Poft haec fatim & verafa- & temporis, & tantorum Pontificum interventu exemplum, pœnitentiam fecundum canones fuscepit, cum & ille, quem que & Sirmondo opinio propria offerat. Et corrigere & quia saltem vel a P. . vel a patre fuo gestum reperiri alii- quibi potest, etiam plurimum diversa ratione largiuntur, fed & Turonum Christi exclusum exhortatio, nec non prop- ter divinam ejus dissimulationem fibi placere curabat, nec ab eo quæ legaliter fuper unumquemque decernerat, fua gesta fuerint tradidisse. Hæc veteres annales. Hor- rendum certe exemplum ac memorabile videtur, quod ex- plicitarium libro 6. capite 5. nonnisi hic verbis : Sobria- nus ad Beda ad Ecclesiæ Anglicanæ historiæ indicendi tempus adhibe- dit, *sicut nobis praterita tempora ad attendendum promis- fis & nobis injunctum, in negotio facti, nodum perfec- tum eft, ut ad Paschalem solemnitatem & profectum a nobis ordinari non negligeretur.* Paschalium Rubertus scripsit hujus temporis celebrationem apud Suriam 2. Januarii re- feri Ludovicum a fancto Adhardo Corbeje in Gallia ab- batem, quem ipfe a nobilibus calumniæ coronamenta, ante fepulturam interpretar, indicitum effe, non tantum ut gradibus pœnitentiam agitet, verum etiam pro ex- piacere delictorum commissorum Corbejæ in locum monafterium exigeret. Cui in eo ipfo adhipotater Lam- bertus Schafnaburg. monach. annis 822. fundationem Cor- bejæ Saxonie jafta fuiffe. Vide Baronium praditio anno num. 1. & fequentibus.

Ex editione P. Sirmondi.

LUDOVICI PII IMPERATORIS CAPITULARE II.

Admonitionem generalem continens ad utriusque ordinis homines, cum inftructione miforum dominicorum, quos in diverfas regni provincias deftinabat.

TITULI CAPITULORUM. E 11. *De divina providentia in conflituendæ domini imperatoris, & de conservatione trium capitulorum.*

1. *Præfatio.*

III. *De hoc quod admoniter fidelium domini imperator sit, & omnes fideles adjutores ejus.*
IV. *De sacro ministerio episcoporum, & de admonitione domni imperatoris ad episcopos.*
V. *De admonitione domni imperatoris ad episcopos de sacerdotibus ad eorum curam pertinentibus, & de subditis.*
VI. *De admonitione ad comites pro utilitate sanctæ Dei ecclesiæ.*
VII. *De admonitione ad laicos pro honore ecclesiastico conservando.*
VIII. *De admonitione ad abbates, & laicos, pro monasteriis ex regali largitate sibi commissis.*
IX. *De admonitione ad episcopos, abbates, & ad omnes fideles, pro comitum adjutoriis.*
X. *De admonitione ad episcopos, vel omnes, pro benevolis adjutoribus, & cum eccetis fidelibus.*
XI. *De admonitione ad omnes generaliter pro cæteris & pace adjutoriens.*
XII. *De hoc quod unusquisque episcoporum, vel comitum, potens missorum regalis habeat, & de testimonia ipsorum adjutorium.*
XIII. *De consta vera ad inhonorationem regni pertinente.*
XIV. *De pace in itinere exercitali custodienda.*
XV. *De denuntiatione, ut qui in hostem pergunt, suas qui in suo subsidio sunt unusquisque cognoscat.*
XVI. *De inhonoratione regis propter negligentiam eorum qui legationes mede recipiunt.*
XVII. *De locis in quibus legationes recipiendæ sunt.*
XVIII. *De admonitione unius monetæ.*
XIX. *De injustis teloneis.*
XX. *De positibus ubi antiquitus fuerunt removendis.*
XXI. *De nonis & decimis.*
XXII. *De operibus in restauratione ecclesiarum adimplendis.*
XXIII. *De comitibus, ut ministris ecclesiæ in suis ministeriis adjutores sint.*
XXIV. *De capitulis a cancellario palatii ab archiepiscopis & cæteris accipiendis.*
XXV. *De nominibus locorum, in quibus missi dominici legatione funguntur.*
XXVI. *De commemoratione ad legationem profectorum missorum pertinente.*
XXVII. *De hoc quod per missos dominicos ea quæ per capitula statuta sunt omnibus nota fieri debeant.*
XXVIII. *Admonitio ad eos qui legatione funguntur.*

PRÆFATIO.

I.

Cypriani. lib. 1. ep. 6.

QUamvis vobis aut visa aut auditu notum esse non dubitamus, quia genitor noster & progenitores, postquam a Deo ad hoc electi fuere, in hoc præcipue studuerunt, ut honor sanctæ Dei ecclesiæ, & status regni decens maneret. Nos etiam justa modum nostrum eorum sequentes exemplum, sæpe vestram devotionem de his admonere curavimus, & Deo miserante multa jam emendata & correcta videmus. Unde & Deo justas laudes persolvere, & vestræ bonæ intentioni multimodos debemus gratias referre.

II.

Quia igitur nimium complacuit divinæ providentiæ nostri imperii hereditatem ad hoc confirmare, & sanctæ suæ ecclesiæ regni hujus curam gerentem, ad hoc quoque nos elegisse, & inspiratione nostrorum fidelium

A bus vitæ nostræ optamus, ut tria specialiter capitula & a nobis & a vobis, Deo opem ferente, in hujus regni administratione specialiter conservemus: id est ut, ut defensio & exaltatio vel honor sanctæ Dei ecclesiæ, & fervorum illius congruus maneat, & pax & justitia in omni generalitate populi nostri conservetur. In his quippe maxime fundere, & de his in omnibus placitis, quæ vobiscum Deo auxiliante habituri sumus, vos admonere opportunus, sicut debitores sumus.

III.

Sed quanquam summa hujus ministerii in nobis a Ibid. 2. persona constituere videatur, tamen & divina auctoritate, & humana constitutione, in qua partes divisum esse cognoscitur, ut unusquisque vestrum in suo loco & ordine partem nostri ministrii habere cognoscatur. Unde apparet quod ego omnium vestrum vitiis admonere esse debeo, & omnes vos nostri adjutores esse debetis. Nec enim ignoramus quid unicuique vestrum in sibi commissa portione conveniat: & ideo prætermittere non possumus, quin unumquemque juxta sum ordinem admoneamus.

IV.

Sed quoniam sciemus, quod specialiter pertineat ad episcopos, ut primum ad factorem ministerium suscipiendum juste accedant, & in eodem ministerio religiose vivant, & tam benevivendo, quam recte prædicando vel docendo sibi commissis iter vitæ præbeant, & ut in monasteriis in suis parochiis constitutis sancta religio observata fiat, & unusquisque juxta suum professionem veraciter vivat, curam impendant. Omnes vos in hoc facto ordine constituros, & officio paflorali functos, monemus atque rogamus, ut in hoc maxime elaborare studeatis, & per vosmetipsos, & per vestros subjectos, quantum ad vestrum ministerium pertinet, nobis veri adjutores in administratione ministerii nobis commissi existatis, ut in judicio non condemnari pro culpa & vestra negligentia, sed potius pro utrorumque bono studio remunerari mereamur. Et ubicunque per negligentiam inhonestas, aut abhabilitas vel cetera, quæ vestra nostri, aut alicujus cujuslibet persone, aliquod vobis difficultatis in hoc apparuerit obstaculum, nostræ dignositentiæ id ad tempus insinuare non differatis, ut nostra auctoritas subfulti, quod vestra auctoritas exposcit, famulante, ut decet, potestate nostra perficere valeatis.

V.

De sacerdotibus vero ad vestram curam pertinentibus magnum adhibere studium, ut qualiter vivere debeant, & quemadmodo populis ad suam portionis curam pertinentibus exemplo & verbo possint, a vobis cum magna cura edoceantur & ad monentur, & id ut facere studeant vestra pontificali auctoritate confringatur. Quidquid autem in illis a populis juste reprehenditur in exemplo proprize conversationis, vestra providentia corrigere non negligat. Ne vero ecclesiæ illis commissæ in restauratione, aut in luminaribus, justa possibilitatem rerum ab illis negligantur, vestris vehiis minus invigilare debet sollertia. Et sicut alios proximos, ne de manso ad ecclesiam luminaria datis aliquid accipiant, sic & vos, & vestri archidiaconi, de eisdem mansis nihil accipiendo aliis exemplum præbeatis, fed potius ad id apud data sunt servire conscendantur, ut eorum, sicut dictum est, in restauratione ecclesiarum, & luminaribus vestra auctoritate & studio cedere possit. Scholæ sane ad filios & ministros ecclesiæ inibuendos vel edocendos; sicut

nobis præterito tempore ad Attiniacum promisistis, & vobis injunximus, in congruis locis, ubi nec dum perfectum est, ad multorum utilitatem & salutem a vobis ordinari non negligantur.

VI.

Lib. 2. c. 6. Vobis vero comitibus dicimus, vosque commonemus, quia ad vestrum ministerium maxime pertinet, ut reverentiam & honorem sanctæ Dei ecclesiæ exhibeatis, & cum episcopis vestris concorditer vivatis, & eis adjutorium ad suum ministerium peragendum præbeatis, & ut vos ipsi in ministeriis vestris pacem & justitiam faciatis, & quo nostra auctoritas publice fieri decernit, in vestris ministeriis studiose perficere studeatis. Proinde monemus vestram fidelitatem, ut memores sitis fidei nobis promissæ, & in parte nostra vobis commissi, in pace & concordia & justitia faciendo, vosmetipsos coram Deo & coram hominibus vales exhibeatis, ut & nostri veri adjutores, & populi conservatores juste & fideliter esse possitis: & nulla quælibet causa, aut munerum acceptio, aut amicitia cujuslibet, vel odium aut timor, vel gratia, ab statu rectitudinis vos deviare compellat, quin inter proximum & proximum semper juste judicetis. Pupillorum vero & viduarum, & cæterorum pauperum adjutores & defensores, & fanctæ ecclesiæ vel fervorum illius horatores: juxta vestram possibilitatem sitis. Illos quoque qui temeritate & violentia in furtis & latrociniis, & sive rapinis, & communem pacem populi perturbare molientes, vestro studio & correctione, sicut decet, compescite; & si aliqua persons in aliquo vobis impedimento fuerit, quin ea quæ dictum a facere non valetis, nobis ad tempus illud notum fiat, ut nostra auctoritate adjuti ministerium vestrum digne adimplere possitis.

VII.

Lib. 2. c. 7. Omnes vero laicos monemus, ut honorem ecclesiasticum conservent, & dignam veneration em episcopis & Dei sacerdotibus exhibeant, & ad eorum prædicationem cum fuis devote occurrant, & jejunia ab illis communiter indicta reverenter observent, & fuos obtervare doceant & compellant, & ut eisdem diebus dominicis, ſicut decet, & honoretur & colatur, omnes studeant; & ut liberius fieri possit, mercata & placita a comitibus, ſicut ſæpe admonitum fuit, illo die prohibeantur.

VIII.

Lib. 2. c. 8. Abbatibus quoque & laicis ſpecialiter jubemus, ut in monasteriis, quæ ex nostra largitate habent, episcoporum conſilio & documento ea quæ ad religionem canonicorum, monachorum, ſanctimonialium pertinent, peragant, & eorum falubrem admonitionem in hoc libenter audiant, & obediant.

IX.

Lib. 2. c. 9. Epiſcopis iterum, abbatibus, & vallis noſtris, & omnibus fidelibus laicis dicimus, ut comitibus ad juſtitias faciendas adjutores ſitis.

X.

Epiſcopi vero, vel omnes, ſicut ſæpe, & adiuvicem, & cum cæteris fidelibus concorditer vivant, & ad ſua miniſteria peragenda viciſſim ſibi adjutorium ferant.

Lib. 2. c. 10.

XI.

Lib. 2. c. 11. Omnibus etiam generaliter dicimus, ut caritatem & pacem ad invicem habeatis, & generalem juſſionem noſtram generaliter obſervare decernetis, & miſſis noſtris pro qualicunque feliciter, aut eccleſiaſtica, aut publica utilitate vel op-

A portunitate a nobis directis, noſtri honoris cauſſa honorem exhibeatis, & noſtræ propter auctoritatis veneration em ea quæ per illos injungimus agere non negligatis.

XII.

Et quoniam, ſicut diximus, unuſquiſque veſtrum partem miniſterii noſtri per partes habere dignoſcitur, volumus ſtudere & per clamatores, & per alia quælibet certa indicia, & per miſſos noſtros, quos ad hoc ordinaverimus, qualiter unuſquiſque ad ſuum miniſterium ſtudeant, & per communes teſtimonium, id eſt epiſcoporum de comitibus, comitum de epiſcopis comperire, qualiter unuſquiſque veſtrum diligant & faciant, & quam religioſe epiſcopi converſentur & prædicent: & admonitum relatu de aliorum fidelium in ſuis miniſteriis conſiſtentium æquitate & pace unuſquiſque veſtrum cognoſcere. Similiter etiam volumus, ut omnes illis, & illi omnibus, de communi ſocietate & ſtatu a nobis interrogati verum teſtimonium ſibi mutuo perhibere poſſint.

XIII.

Lib. 2. c. 12. Et ſi talis cauſſa in qualibet provincia, aut in aliquo comitatu orta fuerit, quæ ad inhonorationem regni, aut ad commune damnum pertineat, quæ etiam tam noſtra poteſtate corrigi non poſſit, quin illa latere non permittatis, ſed omni Deo auxiliante corrigere debemus: quia quidquid hactenus in his quæ ad pacem & juſtitiam tortius populi pertinent, & ad honorem regni, & communem utilitatem, aut a nobis, aut a nobis neglectum eſt, debemus Deo auxiliante cerrare, qualiter abhinc noſtro & veſtro ſtudio emendatum ſit.

XIV.

De pace vero in exercitali itinere ſervanda ut. Lib. 2. c. 14. que ad marchiam hoc omnibus notum fieri volumus, quod quicunque auctorem damni ſibi præterito anno illati nominatim cognoſcit, ut juſtitiam de illo quærat & accipiat.

Deinceps tamen omnibus denuntiare volumus, ut cognoſcat unuſquiſque omnes qui in ſuo obſequio in tali itinere pergunt, ſive ſui ſint, ſive alieni, ut ille dominus facilis nimem le ſciat redditurum: & quidquid ipſi in pace violanda deliquerint, ad ipſius debet · pe- · plenum ricolum pertinere: ea ſcilicet conditione, ut pe- ſes plebis ris violatur primum ſacramenti qualitatem, vel plebium. ſive coram nobis, ſive coram miſſo noſtro, digna pœnas perſolvat: & ſenior qui ſecum talem duxerit, quem ad noſtri ſervitium adhuc, aut non potuit, aut noſtram juſſionem ſervare, & infuper in regno noſtro prædas facere non timuerit pro illius negligentia, ſi ante eum de his non admoniverit, & poſtquam negligentia commperit ad ejus notitiam perverenit, eum corrigere ſicut decet negleverit, honore ſuo privetur, ut ſcilicet neuter illorum ſine juſta vindicta remaneat.

XVI.

Lib. 2. c. 16. De inhonoratione quoque regis & regni, & mala fama in exteras nationes delata, propter negligentiam eorum qui legationes ad nos directas in ſuis manſionibus, aut male recipiunt, aut conſtituram a nobis expenſam non tribuunt, aut parayereda dare nolunt, aut forto aliquid eis ſubripiunt, aut, quod perpeſſimum eſt, apertas violentias, eos cædendo, & res eorum diripiendo, in ipſis exercere non pertimeſcunt; hoc omnibus notum eſſe volumus, quod quicumque ex his qui honores noſtros habent ab-

hinc negligentiam hanc emendare non cortavemus, & suos homines, qui ejus vice hoc agere debeant, ut id bene perficiat, non instituerit, aut constituerit, ut alteriùs illud negligere non præsumat, & horum nostrum, & regnum nobis commissum custodire contempserit, nec nostrum, nec regni nostri honorem ulteriùs voluimus ut habeat: sed volumus ut unusquisque fidelium nostrum procuratores terum suarum de his specialiter instruat, ut quicumque & undecumque legatio adveneerit, & aut litteras, aut missam viderint, honorifice illam in omni loco imperii nostri, propter nostrum & totius regni honorem fuscipere debeant.

XVII.

Lib.1.c.17. In illis vero locis, ubi modo via & manifestior, & genitor noster & nobis per captivitate ordinati sunt, missos ad hoc specialiter constitutos, qui hoc jugiter præsideant, habeant, ut omnia, quæ ad eadem legationes suscipiendas pertinent, fideles nostri ad hoc constituti ad tempus præparare studeant, ut non tunc sit necesse de longe quærere, vel adducere, quando tempus est illa dare vel perficere. In cetteris vero locis per totum imperium nostrum unusquisque fidelium nostrorum & per se, & per ministros suos, suos diximus, sedulam vigilantiam adhibeat.

XVIII.

Lib.1.c.18. De moneta vero, unde jam per tres annos & admonitionem fecimus, & tempus quando una tenteur, & alia omnes custodirent, constituimus, hoc omnibus notum esse volumus, quoniam, ut absque ulla excusatione cito possit emendari, spatium usque ad nostram sancti Martini diei derrevimus; ut unusquisque comitum in suis ministeriis de hoc justionem nostram tunc possit habere adimpletam: quæcunque ab illa die non alia, sed illa sola per totum regnum nostrum ab omnibus habeatur justa illum constitutionem, sicut in capitulis, quæ de hacre illis comitibus dedimus, in quorum ministeriis moneta perquitur, constitutum est. Quia tunc volumus missos nostros hujus rei gratia dirigere per singulos comitatus, qui diligenter inquirant, qualiter comites in hoc nostram justionem adimplere cetraverint: & quicumque negligens inde inventus fuerit, volumus ut ante nostram præsentiam quantocunque venire jubeatur, & rationem reddat, utrum hoc quod justimus facere noluerit, aut non potuerit, aut si aliqua re præpedierit id facere non potuit, cur nobis ipsam impossibilitatem ad tempus non annuntiavit. Quia si quæ aut non valuit, aut sine negligentiæ causa non potuit, nos talem invenire volumus, qui hoc quod jubemus servare velit & possit. Ut autem jussio nostra in hacre cetus impleatur, volumus ut quicumque ab illa die alium denarium negotiandi causa protulerit, e comite & ministris ejus auferatur abeo.

XIX.

Lib. 2.c.19. Similiter quoque de injustis teloneis, de quibus qualiter ab omnibus observandum esset, & capitalia constituimus, & cirebertimas admonitiones fecimus, prædicti missi nostri omnimodis ut inquisitionem faciant, a quibus nostra justio in hoc adimpleta, a quibus quoque fit neglecta: & cum, qui implere neglexit aut distulit, ad nostram volumus ut veniat justus præsentiam, ut cito rationem de his, sicut superius diximus, reddat: & si culpabilis inventus fuerit, dignam correctionem accipiat, et cæteris negligentibus exemplum terroris prebeat.

XX.

A Ut abi contere antiquius fuerunt, & in his locis abi tempore genitoris nostri ipso justo ordine Lib.2.c.20. perfarum necessitatum cavella facti sunt, omnino ablique ulla dilatione ab his, qui eos tunc fecerunt, restituantur & renoventur, sia ut ad missam sancti Andreæ relatorati fiant. nisi forte aut ipsa opera magnitudo, aut aquarum in quolibet locuadatio hoc prohibeat. Aliter vero nullus qualibet occasione hoc negligere aut differre præsumat, quin ad prædictum tempus compleum fiat: & missi nostri, quorum superius mentionem fecimus, volumus ut cenantent in quibus locis nostra justio impleta, in quibus negleta est, aut alia B quæ impossibilitate vel certa ratione dilata.

XXI.

De nonis quidem & decimis, unde & genitor Lib.2.c.21. noster, & nos frequenter, & in diversis placitis admonitionem fecimus, & per capitularis nostra qualiter hæc observentur ordinavimus, volumus atque jubemus, ut de omni cultu laboris, & de vino & de feno, fideliter & plenius ab omnibus nona & decima perfolvatur. De nutrimine vero pro decima, sicut hactenus consuetudo fuit, ab omnibus observetur. Si quis tamen episcoporum fuerit, qui argentum pro hoc accipere velit, in fus manent potestate, juxta quod ei & illi qui hoc perfolvere debet convenerit.

XXII.

Similiter quidem de operibus in reflaurationem Lib.2.c.22. ecclesiarum, sive in faciendo, sive in rediendo, C episcopalium domorum voluimus. Nullatenus tamen remanea, quin, sicut a nobis speciabum est, hoc aut illud partibus ecclesiarum perfolvatur. Et hoc omnibus notum sit, quia quicunque negligenter exinde egerit, & eorum nobis exinde negligens repertus fuerit, illud volumus omnino ut iubeat, quod in nostro capitulari de hac re constituimus confulto fidelium nostrorum ordinatum.

XXIII.

Comites vero ministeria ecclesiæ in eorum mini- Lib.2.c.23. steriis, ut hoc plenius & de nostris, & de se, & de suis hominibus obtinere possint, adjutores in omnibus fiant: & quicumque prima & secunda vice de his a comite admonitus non cetaverit, volumus ut per eumdem comitem ejus negligentia ad D nostram notitiam perferatur, ut nostra auctoritate quod in nostro capitulari continetur fabire cogatur.

XXIV.

Volumus etiam ut capitula, quæ nunc & alio Lib.2.c.24. tempore confulto fidelium nostrorum nobis constituta sunt, a cancellario nostro archiepiscopi & comites coram de propriis civitatibus, modo aut per se, aut per suos missos accipiant: & unusquisque per suum diœcesim cetera episcopis, abbatibus, comitibus, & aliis fidelibus nostris ea transcribi faciant, & in his comitatibus coram omnibus relegant, ut cunctis nostra ordinatio & voluntas nota fieri possit. Cancellarius tamen nobis nomina episcoporum & comitum, qui ea accipere curaverint, notet, & ad nos deferam notitiam perferat, ut nullus hoc prætermittere præsumat. Vassi quoque & vassalli nostri nobis famulantes, volumus ut condignum apud omnes habeant honorem, sicut a genitore nostro & a nobis sæpe admonitum est.

XXV.

In Velontio, qua est diœcesis Bernoini archie- Lib.2.c.25. piscopi, Heiminus episcopus, & Monogoldus comes. In Mogontia, qua est diœcesis Heistulfi archiepiscopi, idem Heistulfus episcopus, & Roothertus.

A nostra omnium communi salute, ex nostra obligatione suscepisse non ignoratis. De quare cum vos interrogassemus, non sic nobis responsum est ut in eo responso sufficere possimus ad eam dispositionem, quam tenuo ueteribus ad communem utilitatem pertinentium poscere videbatur, vel quæ nobis aliquod securitatis solatium adferre potuisset. Et hoc ideo evenisse perspicimus, quia anno præterito, quando capitula legationis veltræ vobis dedimus, eatus vos obtervare justimus, ne sine causa hi quos honoratos esse volumus aliqua fieret injuria. Quapropter volumus vobis notum facere, qualiter nunc domino adjuvante eandem justionem nostram debeatis adimplere. Volumus ut mille mobi de singulis comitatibus habeamus, B ut curam & sollicitudinem habeant, quatenus unusquisque, qui vestor a nobis populi nostri constitutus est, in his quæ nostram effectum & commissum juste ac Deo placite ad honorem nostrum ac populi nobis utilitatem administret, & hunc modum cognoscendi diligentiam adhibeant; si ea quæ in capitulari nostro, quod eis anno præterito dedimus, continentur secundum voluntatem Dei ac justionem nostram fuerint adimpleta. Itaque volumus ut in medio mense Maio convenientes inter nos fi, unusquisque in tua legatione, cum omnibus episcopis, abbatibus, comitibus, ac vassis nostris, advocatis nostris, ac vicedominis abbatistarum, nec non & eorum qui propter aliquam inevitabilem necessitatem ipsi venire non potsunt, ad locum unum. Et si neselle fuerit, propter opportunitatem convenientis, in duobus vel tribus locis, vel maxime propter pauperes populi, idem conventus habeatur, qui omnibus congruat. Et habeat unusquisque comes vicarios & centenarios suos nec non & de primis fidelibus suis tres aut quatuor. Et in eo conventu primum Christianæ religionis & ecclesiasticæ ordinis collatio fiat: deinde inquirant missi nostri ab universis, qualiter unusquisque illorum, qui ad hoc a nobis constituti sunt, officium sibi commissum secundum Dei voluntatem ac justionem nostram administret in populo: & quam concordet ea, quæ examines ad hoc fiat, vel qualiter vicissim sibi auxilium ferant ad ministeria sua peragenda: Et tam diligenter ac fedule hanc rem investigationem faciant, ut omnem veritatem per eos cognoscere valeamus. Et si aliqua talis causa ad eorum notitiam perlata fuerit, quæ illorum ministeria indigeat, secundum qualitatem causarum, quæ in nostro capitulari continentur, tunc volumus ut illuc pergant, & ex notitia ancloritate illud corrigere studeant.

NOTÆ JAC. SIRMONDI S. J.

1 *Ludovici Pii capitularem II.*) Hæc illa, opinor, Cap. 15. sunt capitula, quæ Agobardus libro de disputatione rei ecclesiasticæ in conventu Aristocratii edita scribit narrare: ut missos abbreuatos videatur, & cui capitulare Antinienti appellare libros. Totum autem ab Astegio abbate relatum est in priorem partem libri 11. capitulationum.

2 *Ad ipsius periculum.*) Variant hæc loco veteris exemplaris. Quodcum enim, sicut in capitularibus editum est, placuisset regnare: *ita placuisset*, aut *placuisse*: alii quos secuti sumus, *periculum*, quæ vox veterem alterum illud locarum interpretatur.

3 *Regnaverint ipsi regnare.*) Ita codex sancti Remigii & Cap. 15. Tilianus. In aliis *Regnarius*, & *Regnarius*, *Regnarius*, aut in editis, *Regnarius*, quamvis etiam vocum in concilio Parisiensi lib. 1. cap. 6. & in vetere catalogo episcoporum Novionumagitanum.

1 Ita Cod. S. Remigii, & Til. in aliis, *Regnarius*, & *Regnarius*, & *Rengnarius*. Hard.

ANNO CHRISTI 833.

CONCILIUM COMPENDIENSE

ANNO DOMINI DCCCXXIII.

In quo actum inter cetera de rebus ecclesiasticis per laicos usurpatis.

Labb. in Append. Tom. VII.

Cap. 3.

HUjus concilii notitiam eruit Steph. Baluzius vir A tredutissimum ex Agobardi libro de dispensatione ecclesiasticarum rerum: nihil post enarrata quæ in Attiniacensi concilio gesta fuerant anno Christi DCCCXXI. Sequenti anno, inquit Agobardus, eum adessent jussu (primores utriusque ordinis) in Compendio palatio, & de his (illicito scilicet rerum ecclesiasticarum usu) inter eos sermo haberetur: ad hanc modum, post multa colloquia, in quantum ego intellexi, ratiocinia sunt perducta, ut primum quidem intellectibus communium inculcarentur delicta de rebus sacris inlicite ulus, post vero eum Dei timore in illis quas habebant laici cunctores effecti, etiam in his quæ compassenum ecclesiis fideliores atque clementiores existerent; ita ut & suis admberent pictatem, ut B & ecclesiis defensionem; fierentque compatientes concordiæ remedialibus ac venialibus, offensiones que' comitante pietate de indulgentia quoque effect lectura.

Hanc rem cum Dominus imperator audiret atque perpenderet, volens eam ducere ad tranquillitatem pacis, quæ ad modicum turbata fuerat, quantum in le fuit, fecit unitis episcopos & comites in conlatium de proposito. Ea hoc itaque putavi ego, quod eodem modo quo dominus imperator prælavit atque intellexit rationem, loquitur fecit diffensionem, omnes etiam comites vel honoratis ejus intellexissent atque voluisset. Sed e contrario, ut audio, isti de quibus nobis sermo est, inchoatam discordiam magnificant, & de concordia in conspectu domini Imperatoris nihil se audisse vel intellexisse dicunt.

Nota St. Baluzii.

Anno itaque sequenti poli convenum Attiniacensem id est, anno DCCCXXII. habita ab Hincmaro apud Compendium, in qua rustum abbas eli de rebus sacris illicite ubi, . . . quam ipse minus accusationes agentium scilic. . . . Certe convenus habiti in Compendio palatio anno DCCCXXIII. mense Novembri, ut edictum fuerat in conventu Francofordiensi, nemorum facie Agobardus, in eoque legatus papæ Paschalis auditus fuisse. Cujus rei memoria etiam auctor vitæ Ludovici Pii, itemque auctor annalium S. Benigni. Ne quis vero caviliter contentum fuisse primo publicum, non autem ecclesiasticum, adeoque nec synodum ex eis ab Agobardo dici, ex conventui intelligit etiam episcopus. Vigebat autem hic mos per ea tempora, ut episcopi in concessionibus illis regiis tradarent de rebus sacris & ad religionem pertinentibus, fuerint a laicis, si res offer non ipsissimas; simul vero, si res ad discipliam ecclesiasticam pertinerent. Quo factus, ut decreta dein in publicum adferrentur, quæ comitiis equidem auctoritate & consensu erant instructa: ut pluribus attendo Marca, in libro vi. de Concordia sac. & imp. Conferantur hæc vel, quia hic Compendiensis conventus, in quo adsum dores Agobardus de rebus sacris illicite ubi, referri debent inter synodos ecclesiasticas, non tenus ac alie quæ secutæ illo celebrante fuerunt.

Ann. Bert. Xant. Ann. Fuld. Ann. Bert. Xant. Ann. Fuld. Ann. Bert. Xant. Ann. Fuld.

ecclesiæ turba fidelium; fluidesæ sollertiis vestra pro mercede & remissione peccatorum vestrorum adminicilium atque juvamen præbere reverendissimo Vrolpho archiepiscopo, quatenus dudum illic constituorum episcoporum numerus impleatur, qui congrue constituti, & vobis pro-fluisque veltris poterunt esse profici, si id refrenationem ecclesiarum propter timorem domini de possessionibus veltris, quas redius dotesque earum fima divulgatæ quandam fuisse noveritis aeternam sufficientiam vobis comparaturus eisdem ecclesiis ipsi conferatis, idoneis viris ad hoc ministerium electis, maxime in illis locis, si opportunitas & utilitas commendaverit, ordinetur auctiones, ubi indigere videbitur. Episcoporum sedes pontificales olim fuisse demonstrant, sin autem illius arbitrio & deliberatione, qui vel ibi dispensare episcopi concedimus, cui vitem noltram apud vos ecclesiasticis regiminis per omnia commilimus.

La Biblioteca en Fontanini, Lib. 1. Append. num. VII.

* EUGENII EPISTOLA

AD BERNARDUM VIENNENSEM

Archiepiscopum.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, reverendissimo fratri Bernardo archiepiscopo Viennensi.

C ONgaudeo valde, quia licet in aliquibus detentus, tamen pro magno apostoli Petri amore noltrosque, literæ vestræ sanctitatis nobis reddita sunt: per quas mitis cognovimus qualem erga nos exercere curitatem deliberastis. Unde immemor noltri fore non debet, quia tam dilectionis affectus in visceribus noltris refedit. Et ideo quocumque loco fuerit profectus, ad vem ecclesiæ tuæ peragendam, optamus ut elavigeri te Petri dexteræ circumtegat atque gubernet. De cætis, frater charissime, quam nobis per veltras syllabas insinuare curasti, hoc enim de leve vos volumus, quia quantum potuimus recurlu lectionis illum in scriniis noltris investigamus; & quidquid poli auctoritatem Romanam, in lostinianæ etiam legis comperimus, tunc facultatis per noltros apices intimamus. In cap. 8) Pro, pro de Sanct. Spiritu. II. epistolæ legis ita invenimus. Ut * defectipio ut innocens, vendentibus locis competenter aperiat: incepe xc. vel etiam xxv. annorum præscriptio religiosis domibus apponatur, sed sola xl. annorum curiosis, non solum in legatis & rebus exterioribus, sed etiam in hereditatibus locis valeat. Ex quo per auctoritatis noltræ lectum quam veltræ dirigimus caritati, ut & exinde tibi & quemadmodum veltra nobis denunciavit epistola, veltræ ecclesiæ eam exercitam non dubitetis: similiter veltrum placitum nobis reddituram, quod præ-dictorum noltri veltræ fedi concellerunt, cognoscitis. Neque enim aliud nos velle debemus, quam quod illi strefragabilibus regulis firmaverunt. Deus omnipotens veltrum semper & ecclesiæ veltræ ab hostibus bonorum custodiat.

Scriptum per manum Agathonis, notarii & scriniarii, in mense Julio Indict. xv. * Bene valete. Data VIII. Idus Julii per manum Georgii bibliothecarii sanctæ sedis apostolicæ: imperante domino nostro Augusto Ludovico imperii ejus anno

* Julii Indictione, anno imperii ejus quarto anno Ed. Lucensis.

DECRETA EUGENII PAPÆ II.

Ex concilio Rhenensi.

Hinc decreta ad Ingelbertum, Ansgarium & Gislemarum pertinent.

J.

Qui excommunicato, donec ab eo qui eum excommunicaverat, vel ab alio auctoritate lelta apostolicæ absolvatur, licenter communicare præsumpserit, excommunicationis lententia ipsum teneri censemus.

II.

Præcipimus observari, ut qui in ordine subdiaconatus, aut supra, uxorem duxerint, aut concubinas habuerint, officio ecclesiastico & beneficio careant.

III.

Stationes, ut sanctimoniales & mulieres, quæ canonicæ nominantur, & irregulariter vivunt, juxta beatorum Benedicti & Augustini regulam vivere & ordinem & cultu imitantur. Quæ ut omni ex parte elaborastima fit, integram hic lectum exhibendum esse judicavi.

REFUTATIO LIBELLI QUI ALSO fynodus Parisiensis inscribitur.

A Anno 1596. prodiit Francofurti libellus cum hoc titulo: *Synodus Parisiensis de imaginibus anno Christi* DCCCXXIV. *celebrata. In hoc libello ordine descripto, & nunc primum in lucem edito.* Hoc autem præfixit anno, cum mihi si libellus ab omnibus oftendis effet, animadverto convinus, *nec* ver fynodum effe, nec scripsum luce dignum. Quare, ne forte inscripsio falso incautos, operæ pretium me facturum existimavi, si libellum brevibus confutassemus.

CAPUT PRIMUM.

PRincipio igitur non effe fynodum ullam Parisiensem, B quæ hoc libello continetur, argumentor effe potest; quod nulla in re conspiciamus discrepa, nulli auctori, nulla cæteri episcoporum sublcripsio, nulla fynodi mentio. Sed & ipse libellus aperte refutatur his tribus verissimis. Sic enim lupinus pag. 226. *Nisi non fynodum congregandæ, sed quemadmodum & verbis professionum, diuturnum & vere apostolicum, non cum familiaribus noltris, sed cum illis vobis, quorum pro mandatibus regni diversis occupationibus impediti per tantum spatium, consilium fuadimus, quid almitati veltræ de tanta necessitate scripturi essemus.* C

Ac, ut verborum illorum lententia intelligatur, totius libelli argumentum exponemus. Scripsit Michael Balbus imperator Graecus ad Ludovicum Pium imperatorem Latinum epistolam hanc longam, in qua pralla multa, figuficavit ecclesiam propter imagines Crisis & Leonem non in duas partes effe divisam, cum alii adorandas, alii non adorandas effe contenderent, & simul petiit, ut Ludovicus ecclesiæ opetam daret, ut fublato hoc perniciolo malo imaginum, ecclesia pacem & unionem consequeretur.

Ludovicus his literis acceptis a famolo pontifice fuarum oblervantia temporarii vitus exquirere dostus, qui veram pariam veltimonia de malis imaginum diligenter collegerent. Quo facto scribit ipsi epistolam, quam nonnine famosi pontificis, sed Michaelem imperatorem, cui primum oftendendæ erat, ad Michaelem imperatorem dixisse confitebatur. Denique tum epistolam prædictam, non aliam, a se ad ipsum pontificem, qui Ingelbertus dicebatur, propria scripsum per duos episcopos misi.

Hæc igitur quinque in libello super edito continentur primum, epistola Michaelis Balbi ad Ludovicum Pium Cæsarem missa. Secundo, epistola Ludovici ad pontifices remissa. Tertio, epistola Ludovici ad pontifices nomine scripta a Francis dostoribus ad Michaelem imperatorem, qua discreat imaginum neque impia adiendas effe, neque etiam adorandas. Quarto, epistola Ludovici imperatoris ad Eugenium pontificem A ejus nomine scriptum, qua eum hortatur ad figuinendum in Graecium sententiam de ecclesiam pacificandam. Quinto, epistola ejusdem Ludovici ad Jeremiam & Johannem episcopos, quos Romam ad fynodum pontificem mittebat, vulque inlerat, quemadmodum prædictos eum pontifice te gerere debeant, ut certo ad finem lententiam perveniatur.

Ex his promptum est intelligere fictum fuisse voluisse eos, qui hunc libellum scripsio nomine synodi Parisiensis anteae vulgarunt, ut ipsum pro confilum Iconoclastarum juvare & confirmare ficti decimorum aliquod affirmarent fanctum; fed *Deus* ipse *mentiri*, meo efficimus, ut eorum & operam & periculum dolorem.

CAPUT SECUNDUM.

NAm, ut ad epistolam Michaelis, quæ primum partem libelli occupat, veniamus, ea quidem plena videmus mendaciis ftudii, ut & quis aliunde quis dic Michael fuerit ignoret, & arbitretur eum unum ex optimis & Chriftianissimis principibus fuisse.

Sed errare amatis publici Joannis Zonaræ, Georgii Cedreni, & aliorum, qui ses gestas Graecorum principum literis mandaverunt. Ex his cognoscere licet Michaelem non solum eruditionis, sed etiam reipla Balbum, virum fuisse impium & fceleltissimum, quippe qui magna Mahometis superstitionis auctor Chriltianæ religioni adhiberi effet; qui relurrectionem carnis pernegaret, & ob id prophetas & apostolos, qui eam prædicaverant, irridere: qui fanctimonialium lectum effe diceret, & facrum ecclisatum adeo contemneret, ut a meretricibus fachimonialium jure Dreslarum fibi conjugem defignaret; & qui fopionem fynodum anumeniam, atque ab Hadriano pontifice maximo approbatam rejiceret, & qui Leonem imaginum sectæ hostem damnatum retractaret; qui Iconomachis imperii faverit, & Constantinum Copronymum Iconomachum principem fibi patrem certorem imitandum propoluerit; qui lanctum Paulopolitanum, fanctumque Michaelem, aliolque pios veritatis defensores, vel exulare, vel mori compulerit; qui tandem

Hic igitur eft ille Michael, qui avitam pellem induit, cum effet reverà lupus rapax, qui fidei lolo accendebatur, & qui ecclesiam fanctam fugit, ubi eadem ecclesiæ sanctorum & pacem. Sed quemadmodum in ille ipla epistola deplorat acerbus Leonis imperatoris, cui proavus ipse fuerat, quem dirè ob suas impietates quibuldam conjuratores facta mifere necarunt, cum facis aperte confter ex authoribus fuga eiusdem ipsum tantum Michaelem confpiratorum principem fuisse, & etiam pie quos viderunt, ecclesiam ob dissidiorum de cultu imaginum effe divisam, cum pio pontificum dissidentium & dissidiorum author effet, qui fynodum generalem, quæ dissidiorum fuisserat, rejecisset, & Iconomachorum impietatem fuscepit. Et non contentus dissidiorum orientalibus, in occidente quoque dissidiorum semen ac propagare fatagebat.

Quod ergo in concilia epistola catholicos reprehendit, quod vindicem eorum defpicitur, quod imagines ut deos quolcam adorent, quod eis sacrificia offerant, quod ab eis ascito quo auxilio de favro fotre fuisset, & facrum communionem percepisse videri, denique quod alias id genus fuperstitiones vel inepcias in cultu facrarum imaginum adhibeat, manet calumnias atque impudentes fuit, neque mendacior epistolam confingere potuisset. Quæ enim in hac epistola ad Latinos longe pollius scribere possumus, qui eiusmodi vitiorum, quam crasla & quasi incredibilia mendacia nobis imputatis heretici de catholicis in vicinia locis detestandos fingitis?

Sed ex concilio Nicæno fecundo vere legitimo & ecumenico, velle nolo Michael Balbus, alia ipla imperatorum celebrato, haec fele diarius effici poterit, ita effe comprobata fragu-

1 Conventu ille, seu prout cum appellat Baronius, Collatio Kalendis Novembris anni 825. habita, ut refte conlat idem Baronius, non vero an. 824. ut hic legitur. Episcopi enim Galliarum in illo Conventu congregari in loco ad Lugdunum Aug. lituato, atque ibidem *Sententiam depositionem multo rotundi*, quam nobis *Legati Graecorum* anno præterito *deposuerunt*. Certum eft autem Michaelis & Theophili Imperatorum Orientalium literas anno 824. Ludovico Augusto ordinas effe. *Pagius ad Ann. Gb. 829. num. 1.*

ANNO CHRISTI 824.

CONVENTUS PARISIENSIS DE IMAGINIBUS,

Apud Parisios in palatio Kalendis Novembris habitus anno Christi (1) DCCCXXIV.

Eugenii papæ II. anno 1. Ludovici Pii Augusti XI.

ANNO CHRISTI 824.

NOTÆ SEVERINI BINII.

Acta pleudonymi, quæ incerto & innominato autore anno domini 1596. nulla facta mentione loci ubi tenta vel unde accepta fuerint, in lucem prodiderunt ; nunquam fpuria & elegantia, vel falsum de fide fuspicatus, nequaquam hanc editionem infamia effe putavi. Refutationem tamen non expectabit diftinctum edidit reverendissimus & illustrissimus cardinalis Robertus Bellarminus ut appendicem tractatus de cultu imaginum. Quæ cum omni ex parte elaborastima fit, integram hic lectum exhibendum effe judicavi.

REFUTATIO LIBELLI QUI ALSO fynodus Parisiensis inscribitur.

A Anno 1596. prodiit Francofurti libellus cum hoc titulo: *Synodus Parisiensis de imaginibus anno Christi* DCCCXXIV. *celebrata. In hoc libello ordine descripto, & nunc primum in lucem edito.* Hoc autem præfixit anno, cum mihi si libellus ab omnibus oftendis effet, animadverto convinus, *nec* ver fynodum effe, nec scripsum luce dignum. Quare, ne forte inscripsio falso incautos, operæ pretium me facturum existimavi, si libellum brevibus confutassemus.

CAPUT PRIMUM.

PRincipio igitur non effe fynodum ullam Parisiensem, B quæ hoc libello continetur, argumentor effe potest; quod nulla in re conspiciamus discrepa, nulli auctori, nulla cæteri episcoporum sublcripsio, nulla fynodi mentio. Sed & ipse libellus aperte refutatur his tribus verissimis. Sic enim lupinus pag. 226. *Nisi non fynodum congregandæ, sed quemadmodum & verbis professionum, diuturnum & vere apostolicum, non cum familiaribus noltris, sed cum illis vobis, quorum pro mandatibus regni diversis occupationibus impediti per tantum spatium, consilium fuadimus, quid almitati veltræ de tanta necessitate scripturi essemus.* C

Ac, ut verborum illorum lententia intelligatur, totius libelli argumentum exponemus. Scripsit Michael Balbus imperator Graecus ad Ludovicum Pium imperatorem Latinum epistolam hanc longam, in qua pralla multa, figuficavit ecclesiam propter imagines Crisis & Leonem non in duas partes effe divisam, cum alii adorandas, alii non adorandas effe contenderent, & simul petiit, ut Ludovicus ecclesiæ opetam daret, ut fublato hoc perniciolo malo imaginum, ecclesia pacem & unionem consequeretur.

Ludovicus his literis acceptis a famolo pontifice fuarum oblervantia temporarii vitus exquirere dostus, qui veram pariam veltimonia de malis imaginum diligenter collegerent. Quo facto scribit ipsi epistolam, quam nonnine famosi pontificis, sed Michaelem imperatorem, cui primum oftendendæ erat, ad Michaelem imperatorem dixisse confitebatur. Denique tum epistolam prædictam, non aliam a se ad ipsum pontificem, qui Ingelbertus dicebatur, propria scripsum per duos episcopos misi.

Hæc igitur quinque in libello super edito continentur primum, epistola Michaelis Balbi ad Ludovicum Pium Cæsarem missa. Secundo, epistola Ludovici ad pontifices remissa. Tertio, epistola Ludovici ad pontifices nomine scripta a Francis dostoribus ad Michaelem imperatorem, qua discreat imaginum neque impia adiendas effe, neque etiam adorandas. Quarto, epistola Ludovici imperatoris ad Eugenium pontificem A ejus nomine scriptum, qua eum hortatur ad figuinendum in Graecium sententiam de ecclesiam pacificandam. Quinto, epistola ejusdem Ludovici ad Jeremiam & Johannem episcopos, quos Romam ad fynodum pontificem mittebat, vulque inlerat, quemadmodum prædictos eum pontifice te gerere debeant, ut certo ad finem lententiam perveniatur.

Ex his promptum est intelligere fictum fuisse voluisse eos, qui hunc libellum scripsio nomine synodi Parisiensis anteae vulgarunt, ut ipsum pro confilum Iconoclastarum juvare & confirmare ficti decimorum aliquod affirmarent fanctum; fed *Deus* ipse *mentiri*, meo efficimus, ut eorum & operam & periculum dolorem.

CAPUT SECUNDUM.

NAm, ut ad epistolam Michaelis, quæ primum partem libelli occupat, veniamus, ea quidem plena videmus mendaciis ftudii, ut & quis aliunde quis dic Michael fuerit ignoret, & arbitretur eum unum ex optimis & Chriftianissimis principibus fuisse.

Sed errare amatis publici Joannis Zonaræ, Georgii Cedreni, & aliorum, qui ses gestas Graecorum principum literis mandaverunt. Ex his cognoscere licet Michaelem non solum eruditionis, sed etiam reipla Balbum, virum fuisse impium & fceleltissimum, quippe qui magna Mahometis superstitionis auctor Chriltianæ religioni adhiberi effet; qui relurrectionem carnis pernegaret, & ob id prophetas & apostolos, qui eam prædicaverant, irridere: qui fanctimonialium lectum effe diceret, & facrum ecclisatum adeo contemneret, ut a meretricibus fachimonialium jure Dreslarum fibi conjugem defignaret; & qui fopionem fynodum anumeniam, atque ab Hadriano pontifice maximo approbatam rejiceret, & qui Leonem imaginum sectæ hostem damnatum retractaret; qui Iconomachis imperii faverit, & Constantinum Copronymum Iconomachum principem fibi patrem certorem imitandum propoluerit; qui lanctum Paulopolitanum, fanctumque Michaelem, aliolque pios veritatis defensores, vel exulare, vel mori compulerit; qui tandem

Hic igitur eft ille Michael, qui avitam pellem induit, cum effet reverà lupus rapax, qui fidei lolo accendebatur, & qui ecclesiam fanctam fugit, ubi eadem ecclesiæ sanctorum & pacem. Sed quemadmodum in ille ipla epistola deplorat acerbus Leonis imperatoris, cui proavus ipse fuerat, quem dirè ob suas impietates quibuldam conjuratores facta mifere necarunt, cum facis aperte confter ex authoribus fuga eiusdem ipsum tantum Michaelem conlpiratorum principem fuisse, & etiam pie quos viderunt, ecclesiam ob dissidiorum de cultu imaginum effe divisam, cum pio pontificum dissidentium & dissidiorum author effet, qui fynodum generalem, quæ dissidiorum fuisserat, rejecisset, & Iconomachorum impietatem fuscepit. Et non contentus dissidiorum orientalibus, in occidente quoque dissidiorum semen ac propagare fatagebat.

Quod ergo in concilia epistola catholicos reprehendit, quod vindicem eorum defpicitur, quod imagines ut deos quolcam adorent, quod eis sacrificia offerant, quod ab eis ascito quo auxilio de favro fotre fuisset, & facrum communionem percepisse videri, denique quod alias id genus fuperstitiones vel inepcias in cultu facrarum imaginum adhibeat, manet calumnias atque impudentes fuit, neque mendacior epistolam confingere potuisset. Quæ enim in hac epistola ad Latinos longe pollius scribere possumus, qui eiusmodi vitiorum, quam crasla & quasi incredibilia mendacia nobis imputatis heretici de catholicis in vicinia locis detestandos fingitis?

Sed ex concilio Nicæno fecundo vere legitimo & ecumenico, velle nolo Michael Balbus, alia ipla imperatorum celebrato, haec fele diarius effici poterit, ita effe comprobata fragu-

1 Conventu ille, seu prout cum appellat Baronius, Collatio Kalendis Novembris anni 825. habita, ut refte conlat idem Baronius, non vero an. 824. ut hic legitur. Episcopi enim Galliarum in illo Conventu congregari in loco ad Lugdunum Aug. lituato, atque ibidem *Sententiam depositionem multo rotundi*, quam nobis *Legati Graecorum* anno præterito *deposuerunt*. Certum eft autem Michaelis & Theophili Imperatorum Orientalium literas anno 824. Ludovico Augusto ordinas effe. *Pagius ad Ann. Gb. 829. num. 1.*

ANNO CHRISTI 824.

fraudesque hæreticorum, Domini etiam consilium illud, A quo ea quæ ad Deum pertinent, ut perfecta fiant, dependent, non cæcutire nunc concupiscimus, sed non majorem quam nobis a nostris, nostræ fidei propugnatoribus, certificationem offerre; imo ea, quæ in hac facta, qui Deo eft propitius, adorandas, & ab omnibus imitandas, & impollutæ fidei exactores.

Quæ cum ita fint, vos Patres, qui Ludovicum Imperatorem a catholicis veram, Deoque habuerunt fanctis Michaelis, vel non habuerunt, si Deum habuerunt, cæteraverum fanctæ, atque decepti: si Deum non habuerunt, absit fuos fanctæ illis ad propugnandum Deum, ut majorem fuorum alia reficiendere, & fynodum Nicænam ab Hadriano approbatam imprudenter ipse atque damnaverunt.

Sed fine decepti fanctæ, fine decipere voluerint, nihil nocuerunt illum vel eorum vel illum ipfarum nihil omnium prodest, præfertim cum non fint ejusmodi, ut ea, quæ a Sede fuit explosa, ea, quæ nihil adhuc fit, eloquentia, ut eandem plantarum, affente pontifice, pontifex, filentio defendere B poffit fine.

CAPUT TERTIUM.

Venio nunc ad ea teftimonia quæ pauci illi vel a Ludovico impenitente veteri ex veterum monumentis collegifle fe dicunt; multis enim in locis ita vitiis illi gaudent, ut primum quidem ante omnia non cuiuslibet non audacter judicium fibi de fcripta quibuslibet adcomplexum, nec fatis de pontifice, fed etiam de generali fynodo ab a pontifice approbata ferunt pronuntiare. In quo ex lange fuperbiunt pertinacia audacia, qui nempe Carolus in cæteri Magni librum edidit adverfus eofdem fuorum imaginum. Ille enim (quod cum ipfis Patribus conciliis fuorum-fondimtis facerunt) Nicænum fynodum ferundum imprebavit, quoniam celebratum fuerit exiftimavit fine confenfu apoftolicæ fedis. At conciliens illi ipfi, quæ imperatorii, quorum fcripta dicentur, ftrenue fynodum pro cum fe imaginum, ut eft Nicænum fynodum, ab Hadriano fanctam, non pontifice confirmo, & probatam, & tamen non ipfum fynodum, non epiftolam epiftolam Hadriani ad Conftantinum imperatorem pro cultu imaginum, & ea, quæ defenfores fuorum epiftolam fynodi ab Hadriano ad Carolum miffam examinavit, ejufdemque, repudiandam non verentur.

Hæc enim fane ipforum verba paginæ 13. *Primum epiftolam omnino Hadrianî papæ, quam prifcus pro imaginibus refpondit Conftantinum imperatorem Romæ mortui non ad eorum depopulationem in transmarinis partibus direxit, neque nobis lege folemne, & quemadmodum ipfe pertulit ad patrem, funt nobis reprobanda illa quæ imaginibus fanctorum venerandi cultu in illis partibus conflituere, & pravitas dogmatis profanorum, fit indifferens nobis ufque fuerit, in eo quod fimplicitate eas aderant judicio, pro qua etiam confilia fynodum venerunt propriis: Ad fanctum quippe ut de fe-* dentibus Nicænæ fynodi ab Hadriano data fit locupletior: *Ver fynodo capitula in ultimum conclufionem refpondere quæ Dominus, non tenuit quæ dentes, omnino fuperfluum.*

In omnibus judicem fanctæ & veræ matris judicare, profanum omnium Chriftî reverus pafcere, & dodtorem invenerunt dentem non erubuerunt; qui venerantur nulla major cogitari poteft,

CAPUT QUARTUM.

Et fortaffe nova aliqua atque recondita teftimonia ex Patribus; quibus freti reliftere in fatiem apoftolicæ fedis non verebantur. Immo vero nonnulla & vulgata, & quæ nihil ad rem faciant, fine ulla autoritate vel ordine collegerunt:

Ac, ut exempli gratia paucis difcutiamus, primum teftimonium fumunt ex libro fancti Augufini de hæreficis, ubi legitur Simonem magum paffum fe imaginem fuam, & Helenæ meretricis fuæ a difcipulis adorari. Atque hanc vim dicunt primam originem adorandarum imaginum. Quod cum, fi de fola re opus, non ante Simonis tempora vixerunt ut Hebræi, ut Chriftiani, non manum nonnullorum a Gentilibus adoratæ fuerint. Sed recitata cafu hoc non fidei nifum tenere fanctorum ab hoftibus fuis, a quibus fe fuperandos hoftes exiftimant, ut ab illis Deum & fanctorum imagines venerandas, fecus autem ratione exiftimare, ne ipfum quidem Chriftum ab hoftibus fignum ejus propterea fequendum impium: cum Simonis & Helenæ imagines colam, quod Simon & Helena indignifimi effent qui colerentur.

Nec ridiculo plane fane quæ ex epiftola 78. ejufdem Auguftini recitant. Dudenenus reftimonia Auguftini. Ridiculum enim, & ab eo qui ignorat relatarum. Quæ enim Auguftinus Augufinus difputat de imaginibus, quæ a impiorum affectione ad honorem pervenerunt, ad Chriftum & alioqui erasanus, vel corporum, ea profitum ab ad probandum esse effe Chriftî & fanctorum imagines, ipfius, vel fulpitus ufus nobis colendas. Quæ quem bene examinanti non pertinet difficultatem, ledoris ella judicium.

Quid? quod plurimæ teftimonia, quæ fumuntur primo Hadrianus in epiftola illa fua dodiffima pro imaginibus pofuit, illi eorum allegant, qui contra imagines fcripta?

Quod vero dicunt, & nonnullis etiam teftimonia probare hæreticos, non effe eorum autoritatem, vel autoritatem nonnullos, qui quamlibet veritatis autoritatem profanare tentarint, nec odire dicentur, fi pudeat pofiet cuiquam, quem ecclefiæ catholicæ imperitiam exhibet, remedium offere, non ex cæna veritatis defendere. Sed cum de re aliqua quæritur, non de perfonis, non de autoritatibus ecclefiæ antiquitatem, ne ipfi quidem utpote pudor e quorum eniam nunquam laborantis in confervatis antiquitatis monumentis, quæ probabit argumentum ex antiquitate non pofit? Nonne videre in hac fuo facto contra fua verba pugnare? & ne ipfa dedicere quod verbis adfirmare minitantur? Certe fi libros exfiftimavit Gnidi Auguftini, fanctis Bafilii, dicimusque veterum patrum in noftrum affenfu, affere, hoc eft ea antiquitate vel certifime confuluiffe probari ecclefiaftico dogmati, nulla fui fenit objecta.

Sed quod fuperius omnem admirationem, illud eft, quod multis teftimonium poftremo pro adorationem crucis, & cum earumdem reddere videant, ex fuperiori, vel fignum crucis adorandum fit, & imagines Chriftî non fint adorandæ, dicentes, quod ipfe Chriftus in cruce fuffixus fuit, non in imagine: & quia per crucem non refrenet, non per imaginem. Quod fi ita fentiunt, quomodo nimium ardentiores lectores exiftimare videre? Certe enim Chriftus non in ligno crucis, quod in pariete, vel in tabella, vel in aere fuffixus, fuspenfus fuit, neque crucem in ligneis illis cruciibus quæ paffim erexerunt & adorarunt ex omni parte, fed in illa una cruce, quæ illa noftra fepta, quæ perpetuus, vel originus, imaginem fuit. Cum ergo ipfum per adorationem crucis imaginem crucis colere, non Chriftum colere non fatemur & fi per crucis adorationem imaginem, quia per crucem ordinem non fummus a Chrifto, quem fingi poteft non non jure cafu poffe imago Chriftî, qui propter non redemit?

At, inquiunt, nihil enim fidum colere fas eft. Quid igitur? Leguntur vel figuram crucis non eft manuffrum? Codex exemplarium, & facra vafa, quæ bonus opinione venerantur fimi, quod fane aliud nifi crucis manuum humanarum? Et tamen veterum eft, nihil manufactis effe colendum eo crucem cultus, quo Deus ipfe, qui omnibus non eft fcitus, fed omnium rerum factor, colendus eft.

Quare ponuntur collectores illi maximum partem attribuendum, quæ ab antiquis omittere, quorum in nihil probatur aliud, nifi folum Deum effe colendum cultum facrum fibi uni proprium, & non effe imagines in adorandas, quæ ab hæreticis illis offeruntur; quæ neque nos negamus, neque fanctæ Nicæna fynodus negavit.

Ac ut videas, Lector, quantus vires veritas habeat, ipfi quoque qui veritatis oppugnatores non aut vel invitis vel impudentes eam eventus. Id accidit collectoribus noftris, nam inter alia teftimonia collegere etiam nonnulla, ut prolixe nimis, non effe fingulatim, vel injuria affectibus. Sed ut illidem teftimoniis non haberes fo-lum quid affumant, imaginibus videlicet non effe affectionis imperia, fed habere etiam quod colunt, affectionem honore, quod quidem illi collectores aliquando videbantur, & veritatem audebat corroborare; aliquando videbantur, & teftimonium contra fe ipfo fuo libello impudenter refragatur.

Primis rei exemplum habes scholæ 6. feptimæ fynodi, ubi allegantur fimilia Gregorius, qui in epiftola 9. lib. 7. ad Serenum Marfilienfem autem nonnullos, qui horas Virginis imaginem, & eorum dominicam crucem minime colebant fed adorabant. Quæ quidem a Gregorio & nonnullis Januaria epifcopo, ut fubitanea ex loco cum ea qua digressus eft recognitione imaginem neque crucem in ecclefiam refervat. Hic bona collectores nonnes imaginis fimplicem defenderunt aut omittenter, ac videntur contra eorum dogma non fidum erat, fed etiam imagin bonum virginis nonnando, nifi forte libraricum errorem nonnum imaginem fit confitum.

Jam vero ejufdem fynodi actione fexta paulo poft adfcribunt hæc verba ex epiftola fynodica Gregorii papæ: *Non non ab aliud nomen imagines factum, & adorantur, fed pro nobis internum Verbo Dei, hoc.* Audisne, collector, vocabulum, adorantur? & tamen

ANNO CHRISTI 824.

a fe hoc teftimonium probatum eft. Sed habemus cla- A tiora.

Paulo infra pertinenter hæc verba ex libro fancti Bafilii ad Amphilochium de Spiritu fancto cap. 27. *Imaginis tamen ad primum formam transit, hoc fieret tibi non habenti rerum imaginis.* Sed ad clariffima veniamus.

Paulo poft adfumunt hæc alia verba ex epiftola ejufdem magni Bafilii ad imperatorem Julianum. *Credo in unum Deum Patrem omnipotentem, Unum Filium, Deum filium, Deum & Dominum Jefum, unum Deum, hoc tria adoro & glorifico. Confiteor autem & filii honorem deferendum effe, & Dei gloriam, qui Deus ex Deo natus eum qui unus, familiarissimum, fimilem vero & fimilis appellat prophetes & magnus, & Dei gloriam, & Dei gloriam, & Dei gloriam

ANNO CHRISTI 824.

de imaginibus, nisi habere vel non habere, adorare vel non adorare placeat, liberum cuique in ecclesia permissum scitis; quid hac in materia Romanis pontificibus venire, aut illis persuaderi a le posse confidentem. Hi igitur pratermittendo, quæ obiecta fuere, adsequor a Bellarmino & Antonio maronita confinalibus scriptum erbotum, atque a Gallis pontifice ipsis, quanto confilio, corrupcaque imaginum veneratione damnata, reliquum est ut ad Ludovici ad Eugenium epistolam audiamus.

EPIST. LUDOVICI PII IMPERATORIS

AD EUGENIUM II. PAPAM,

Per Jeremiam Senonensem & Jonam Aurelianensem episcopos missa cum actis conventus Parisiensis.

Sanctissimo ac reverentissimo domno & in Christo patri Eugenio summo pontifici universisque papa Hludovicus & Hlotarius divina ordinante providentia imperatores Augusti, spiritales filii vestri, semperanam in domino nostro Jesu Christo salutem.

QUia veraciter nos debitores esse cognovimus, ut his quibus regimen ecclesiarum, & ovium dominicarum cura commissa est, in omnibus suis causis ad divinum cultum pertinentibus, opem atque auxilium pro qualitate virium nostrarum, & intellectus nostri ex capacitate feramus; idcirco præsentimitere nequivimus, quin tunc, quando legati Græcorum nobis manifestavere, qualem ad vos deberent perferre legationem, summa cura ac sollicitudine tractaremus, quale vobis adjutorium in hoc negotio cum Dei auxilio exhibere potuissemus. Et ob hoc a vestra sanctitate petivimus, ut decretoribus nostris licteret de libris sanctorum patrum sententias quærere atque colligere, quæ ad eandem rem pro qua iidem legati vos consuluere erant veraciter definendam convenire potuissent. Quas cum illi juxta concessum etiam a vobis licentiam fecerint inquirerent, & divina opitulante gratia quidquid invenire tam brevi temporis spatio potuerunt collegissent, ea perlegenda direxerunt. Quibus perlectis, ea vestræ sanctitati legenda atque examinanda per nos legatos nostros, Jeremiam scilicet & Jonam venerabiles episcopos, mittere curavimus. Cum quibus, si vestra paternitas dignum duxerit, de eadem legatione que in Græciam a vobis mittenda est, non inutilem, sed potius profectum collationem habere poterit; quia & in sacris sunt litteris admodum eruditi, & in rationibus disputatoriis non minimum exercitati. Quos non ob hoc ad vestra almitatis præsentiam, cum memoratis sententiarum collectionibus missuros, ut hic aliquo velut magisterii officio fungerentur, aut hoc docendi gratia directi putaretis: quia sicut jam commemorari fumus nos debitores existere, ut hac sacra illuminæ fedi in quibuscumque negotiis auxilium fere debeamus, ideo & hos missos, & quas defensui litteras, si quid vobis adjutorii conferre potuissent, mittere dignum duximus. Hos vestræ sanctitati commendamus, ut benigneam apud vos receptionem, & familiariter vobiscum loquendi locum inveniant. Novit quippe fanctitas vestra, qualiter populus Græcorum in hac imagium venerationa divisus sit. Ideo rogamus, ut aliquas vestra cura & diligentiam adhibere dignetur, quomodo per vestram salubertimam dispensationem, unum & unitionem, magis ac magis in Christo & per Christum proficere, etiam prohac re ad unitatem fanctæ & diffusionem

impellatur. Et ideo cautissime considerare debetis, ut legatio vestra, quam illuc dirigere dispositis, tanta prudentia, tantoque moderamine fuffulta fit, ut a nemine Græco neque Romano spes valeat reprehendi: fed talis fit, qualem femper decet in omnibus cunctis ab illa facratiffima fede profectis. Et fi veftræ fanctitati placet, ut quo hac ipfa legatione miffi noftri fimul cum veftris illas in partes dirigantur, & hoc nos temporis congruo fieri permittite. Et non folum hoc, fed etiam fi iturs fint, ubi & quando cum veftris miffis fe jungere debeant. Non ideo tamen de noftris miffis illuc dirigendis interrogamus, quaſi neceſſarium nobis videatur, aut nos veftros miſſos hanc legationem per fe perficere dubiemus: fed potius propter hoc eos nobis offerimus, ut ſcitatis nos in omnibus eſſe paratos, quæ hujus ſacratiſſimæ ſedis neceſſitas aut voluntas poſtulaverit. Optamus ſanctam & venerabilem ac piam paternitatem veſtram ſemper in Chriſto benevalere, & noſtri ac noſtrorum omnium in ſacroſanctis orationibus meminiſſe, ſanctiſſime ac beatiſſime pater.

LUDOVICI PII AUGUSTI

COMMONITORIUM JEREMIÆ ET JONÆ

epiſcopis, cum ab eo legati Romam irent ad Eugenium.

Jeremiæ & Jonæ venerabilibus epiſcopis in domino ſalutem.

VEnerunt ad præſentium noſtrum Haligrarium & Amalarium epiſcopi, v t i. Idus Decembris, deferentes collectiones de libris ſanctorum patrum, quas in conventu apud Pariſios habito ſimul poſiti collegiſtis, quas etiam eorum nobis perlegi fecimus. Et quia placuerunt, & ad id propter quod collectæ ſunt neceſſariæ atque utiles a nobis judicantur, ſub omni celeritate confulimus dirigendas. Jdcirco admonendo præmittimus ſollertiæ veſtræ, ut priuſquam de his aliquid domno apoſtolico indicetis, diligenti cura eadem vos recenſere coteris, & ea, quæ melius ab aptius præſentingeſtio convenire inveneritis, exterpare atque deſcribere, illique ad legendum offerre ſtudeatis. Quia enim, ut noſtis, nos ab eo petere voluimus licentiam, quatenus has collectiones a ſacerdotibus noſtris fieri permitteret; ideo non poterit præſtermittis, quin oſtendatur quod ex ipſius permiſſione collectum eſt. Illud tamen ſummopere præviderte, ut ea de his oſtendatis, quæ rationi de imaginibus habendæ per omnia conveniant, & quod ipſe vel ſui rejicere minime valeant. Sed & vos ipſi tam patienter ac modeſte cum eo de hac cauſa diſputionem habeatis, ut ſummopere caveatis, ne animis ei reſiſtendo eum in aliquam irrevocabilem pertinaciam incidere compellatis: ſed talium verbis ejus quæ obſequendo magis quam aperte reſiſtendo ad mentem, quæ in habeadis imaginibus retinenda eſt, eum deducere valeatis. Et ideo potius differe contendatis, ut negotium de quo agitur ad melioremeum quam ad pejorem ſtatum cum Dei adjutorio perducatur. Poſtquam vero hanc rationem de earumdem imaginum cauſa confummaveritis, ſi tamen hoc ad nihilum Romana pertinacia permiſerit, ut ratio inter vos habita aliquo bono & convenienti fine claudatur, & ille vobis indiviſerit quod legatos ſuos ob eamdem cauſam in Græciam mittere velit, volumus ut eum interrogetis, ſi ei

ei placeat, ut noſtri legati pariter cum ſuis in Græciam pergant. Et ſi hoc ei melius viſum fuerit, ſeque hoc omnino velle reſponderit, tunc volumus, ut ſub omni feſtinatione literis veſtris a vobis ad nos directis nos inde certos faciatis, ſimulque & de veſtro advenu ad nos, ut eo tempore, quo vos ad noſtram venieritis præſentiam, Haligrarium & Amalarium nobiſcum inveniatis. Vos autem cum domno apoſtolico conſiderate, ubi ille vel quando velit, ut ſui ac noſtri legati ad nayes confcendendas ſe jungere debeant, & hoc nobis per vofmetipſos, cum Deo volente veneritis, annuntiare poteſtis.

** EX CONSTITUTIONIBUS CLOTHARII IMPERATORIS

Sub Eugenio II. papa geſtis in atrio beati Petri apoſtoli, anno Chriſti DCCCXXIV. *

* Ex editione Romana Joan. Holſtenii p. 308. tom. II.

Ex collectione canonum Card. Deuſdedit lib. 1. cap. CCXLII. & ſeqq.

CAP. I. CONſtituimus ut omnes qui ſub ſpeciali defenſione domni apoſtolici ſeu noſtra fuerint ſuſcepti, impertati inviolabiliter utantur defenſione. Quod ſi quis in quocunque violare præſumpſerit, ſciat ſe periculum vitæ ſine indulgentiam. Nam & hoc decernimus ut domno apoſtolico in omnibus juſta ſerveter obedientia, ſeu ducibus & judicibus juſta ad juſtitiam faciendam.

II. Ut expeditiones quæ hactenus fieri ſolebant, nullo modo fiant, neque vivente pontifice, neque defuncto. Si quis vero ulterius hoc fecerit, ſciat ſe legali ſententia condemnandum. Quæ vero retro factæ ſunt, legaliter emendentur.

III. In electione autem Romani pontificis nullus ſive laicus, ſive clericus præſumat aliquod impedimentum facere. Sed illi ſolummodo Romani, quibus antiquitus conceſſum eſt conſtitutione ſanctorum patrum, ſibi eligant pontificem. Quod ſi quis contra hanc noſtram conſtitutionem facere præſumpſerit, exilio tradatur.

IV. Volumus etiam, ut miſſi conſtituantur a domno apoſtolico & a nobis, qui annuatim nobis renuntient, qualiter ſinguli duces & judices juſtitiam populo faciant. Et quomodo noſtra conſtitutio ſerveturi. Decernimus itaque, ut primum omnes clamores, qui negligentia ducum aut judicum fuerint, ad notitiam domni apoſtolici referantur, ut ſtatim aut ipſe per ſuos nuntios eoſdem emendari faciat, aut nobis notificet, ut legatione a nobis directa emendentur.

V. Volumus etiam, ut omnis ſenatus & populus Romanus interrogetur, quali vult lege vivere, ut ſub ea vivat: eiſque denuntietur, quod procul dubio ſi ordinatim contra eundem, eidem legi, quam profitebantur, diſpoſitione domni pontificis, & noſtra omnimodis ſubjacebunt.

VI. De rebus autem eccleſiarum injuſte retentis ſub occaſione quali licentia accepta a pontifice, volumus ut a legatis noſtris in poteſtatem pontificis & Romanæ eccleſiæ celerius redigantur.

VII. Præcipimus etiam, ut deprædationes in confinio noſtro non fiant; quæ factæ ſunt, & certe injuſtitiæ, ſecundum legem ab utriſque partibus emendentur.

VIII. Placuit etiam nobis, ut cuncti duces, & judices, ſive alii, qui ceteris præeſſe debent, in noſtrum præſentium dum Romæ fumus conveniant: volumus enim & numerum, & nomina ſcire, & ſingulis de miniſterio ſibi credito admonitionem facere.

IX. Noviſſime præcipimus & monemus, ut omni homo, ſicut Dei gratiam & noſtram habere deſiderat, ita præſtet in omnibus obedientiam atque reverentiam Romano pontifici.

** APUD OLONAM. *De Juberti capitulo.*

Incipiunt Capitula Eccleſiaſtica, quæ Dominus Lotharius Imperator primo anno Imperii ſui, quando in Italia acceſſit, in ſuum generale placitum curte Olona inſtituit.

Ad eccleſiaſticas perſonas hoc tantum ſpectant.

VI. De ſanctimoniali femina ſtatuimus, ut ſi adulterium fecerit, & invenium fuerit, res quas habet ſico fotientur; perſona vero ejus ſit in poteſtate epiſcopi in cujus parochia eſt, ut in monaſterium intromittat.

VII. Volumus ut epiſcopi & abbates & abbatiſſæ ſuos advocatos habeant, & plenam juſtitiam faciant ante Comitem ſuum.

IX. Volumus ut epiſcopi una cum Comite ſuo advocatos eligant.

XVII. Volumus ut res quæ a liberis pofſeſſoris Deo dicatis conferuntur, ideas ſibi ufumfructum & ordinationem earumdem rerum, ſi aliter ſibi placuerit reſervare. Si aliter eas non ordinaverit, ita manevant ſicut prius datæ fuerint.

XVIII. Singuli epiſcopi, abbatibus, abbatiſſis duos concedimus habere advocatos, eoſque, quamdiu advocationem tenuerint, ab hoſte relevemus.

XXI. De precariis quoque quæ a Rectoribus eccleſiarum irrationabiliter ſiebant, & le fuoque ſucceſſore pœna gravi obligabant ut facta ipſius nequeant diſſolvere, præcipimus ut nemo ſucceſſor in antecceſſoris ſui pœna ſtatuta ſe obligatus; ſed ſua providentiæ ſit conceſſum ut ſi antecceſſor ejus res eccleſiæ irrationabiliter diſtribuerit, eo ad jus eccleſiæ tenendum revocetur. *Defenſio ecclefiæ conſiſtit B. Petro.*

** 1. *Hæc ſunt capitula quæ domnus Lotharius rex inſtituere juſſit.*

I. De eccleſiis emendandis volumus, ut ita ob-

obtercreis fieri in capitulare nostro quod ad [a] diœcesim fecimus, & ubi in uno loco plures sunt destruatur. Quod si forte in aliquo loco sit ecclesia constructa, quæ tamen necessaria sit, & nihil dotis habuerit, volumus ut secundum justissimam domini, & genitoris nostri unus mansus XII. [b] bunnariis de terra arabili ibi detur, & mancipia duo: aut liberis hominibus, qui ad eandem ecclesiam officium Dei adire, ut literados ibi possit esse, divinus cultus fieri. Quod si hoc populus facere noluerit, destruatur.

II. Sanguinis effusio in ecclesia facta cum fuste, si presbyter fuerit triplo componatur, duas partes eidem presbytero, tertiam pro fredo ad ecclesiam, insuper bannus nobis. Similiter de diaconis justa compositionem ad instar triplo cum B banno nostro 4 componabatur. De subdiaconis similiter triplo secundum suam compositionem triplo persolvatur, insuper bannu nobis. Similiter & de sibi subjunctis languinis effusione de unoquisque ordinis clero secundum suam compositionem triplo persolvatur, insuper bannu nobis. Et qui non habet unde ad ecclesiam persolvat, tradat se in servitio eidem ecclesiæ, usque dum totum debitum persolvat.

III. Statuimus de presbyteris & diaconibus ecclesiticis honore privatis ut nec obtemperatur sub pœnitentia sicut canones præcipiunt. Et si habet episcopus in sua parochia sum minister illum ministret. Quod si minister non habuerit, tunc præcipiat presbyteris, ut illi ratos habeant in illis plebe, unde sunt, eligant sibi patronum quod de ipsis rebus victum & vestimentum eis ministret. Ipsi tamen nullum habeant licentiam vagandi aut discurrendi, sive ad placita, sive ad palatium, sive ad ipsas res quas proprias ante fecerint sine licentia sui episcopi. Sed in eodem loco 5 ubi sunt constituti ibi suam pœnitentiam jugiter agant. Quod si hoc non observaverint, primum verberibus coerceantur. Quod si nec sic castigaverint in tali loco retundantur, ubi vite sub pœnitentia valeant vivere.

IV. Ut nullus ebrius suam causſam in mallo possit conquirere. Nam testimonium dicere nec placitum comes habeat nisi jejunus.

V. De reclamationibus 6 vel causſæ dicimus, D qui nec judicium fcabinorum acquiescere, nec blasphemare volunt, antiqua confuetudo fervetur. Item ut in custodia reclusa detur donec unum ex duobus faciant: & si ad palatium pro hac reclamaverint, & litteras detulerint, non quidem eis credatur nec tamen in carcere ponantur: sed cum custodis, & cum his literis palatium ad palatium nostrum remittantur, ut ibi discutiantur sicut dignum est.

VI. De conspirationibus quicumque facere præsumpserint, & sacramenta quæcumque conspirationem firmaverint, triplici ratione judicentur. Primo, ut ubicumque aliquod malum fecisse perpetrasse fuerit, auctores factii inquirantur. Adjutores vero eorum alter ab altero requirentur, & nares invicem sibi præcidant. Ubi vero nihil mali perpetratum est, [7] simili quidem inter se flagellentur, & capillos sibi vicissim detondeant. Si vero per dextras aliqua conspiratio firmata fuerit, si liberi sunt, E

A aut juret cum idoneis juratoribus hoc pro malo non fecisse, aut si facere non potuerint, solvam legem [c] comp. Si vero in regno nostro, nulla hujusmodi conspiratio fiat, nec per sacramentum, nec sine sacramento.

VII. De oppressione pauperum liberorum hominum, ut non sint a potentioribus per aliquod malum ingenium contra justitiam 9 oppressi, ita ut quod absque dolore eorum fe vendant aut tradant. Idem de liberis hominibus disjunctis, ne forte parentes contra justitiam faciant exheredatis, aut regale obloquium minantur, & ipsi hereditas propter indigestum mendici, vel latrones, seu malefactores efficiantur.

VIII. Si quis liberos nostros dilpexerit, ideft Lib. [c] 5. tractorium, propter missos recipiendos dirigitur, aut honores quos habent dimittant, aut in eo loco ubi prædictos missos fuscipere debuit tamdiu retineat, & de suis rebus legaliones illic remanentes, quousque animo nobis latisfactum habeant. Qui vero epistolam nostrum quocumque modo dilpexerit, sullo nostro ad palatium veniat, & juxta voluntatem nostram congruam fatisfiat fine calliginatione aucupati. Et si homo liber vel minister comitis hoc fecerit, honorem qualemcumque habuerit, sive beneficium amittat. Et si servus fuerit, inclusus ad palatium vapulet, & caput ejus tondeatur.

IX. Decernimus ut quilquis aliter testes habere non potuerit, volumus ut per comitis juſtionem quos in hoc officium deceſſerimus quisque habuerit veritatem probaturi publico conventu adducatur. Ut ipſa res virtum aut juramento adimpleatur. Quod ſi fine dubio partibus foret iniquitatis facta dicimus quod nullus eorum poſſit habere teſtes antequam juretur 10 fuit inquiſitio facta. Quod ſi omnes ad unam partem dixerint teſtimonium, juretur unum duoſve teſtimonium. Quod ſi diſſenſerint, & quædam pars teſtium uni præbuerit teſtimonium, & alia alteri. Tunc interrogetur ſi audierit per pugnum illorum teſtimonium approbare. Quod ſi nulla pars alteri conſerit, juretur & pugna probetur illorum teſtimonium. Quod ſi una pars ſe fabricaverit, tunc illa quæ nulla fuerit contendere, recipiatur ad teſtimonium.

X. Quod per xxx. annos ſervus liber fieri non poſſit, ſi pater illius ſervus, aut mater ancilla fuit. Similiter de aldionibus præcipimus.

XI. Quod nullus cancellarius pro ullo judicato aut ſcripto aliquid amplius accipere audeat, niſi dimidium librum argenti de majoribus ſcripsit. De minoribus autem infra ipſa dimidium librum quantum tres expoſoit de judicibus noſtrum videtur accipiat. De orphanis autem & ceteris pauperibus qui coactus hoc non poſſunt, in providentia comitis ſit, ut nequaquam inde aliquid accipiat. Notarii autem hoc jurare debent, quod nullum ſcriptum falſum faciant, neque occaſio, nec ſcriptum aliquis facire de uno contratu in alio, niſi per licentiam illius comitis in cujus comitatu ſtare debet. Quod ſi aliter fecerit, inanis & vacuus apparear. Si vero neceſſitas evenerit itinetis, aliquem capulaverit aut infirmitas gravis, ſecundum capitularem facit domni noſtri.

XII.

XII. Placuit nobis ut hæc capitula quæ excerpſimus de capitulis ſanctæ memoriæ avi noſtri Karoli, ac domini genitoris Ludovici imperatoris: ab omnibus ſanctæ Dei eccleſiæ & noſtris fidelibus in regno Italiæ conſtitentibus pro lege teneantur & conſerventur. Et quicumque eorum capitulorum contemptor extiterit, [a] lo- [a] Ludovicum multa [b] comp, ſicut in capitulis prædicti domni avi noſtri Karoli continetur.

XIII. Placuit nobis de liberis feminis, quæ ſibi ſervos copulant, ſicut ad noſtram regiam poteſtatem pertinenat, ita volumus ut deinceps ad ipſos Longobardos pertineant ipſæ, [c] & filiæ illis & filiabus eorum.

XIV. Statutum eſt, ut ſi qua femina libera cum ſervo alterius ſe copulaverit, & parentes ejus cum anni ſpatio ad vindictam non fecerit, volumus ut curtis regia adquirat [d] ſeipſa feminam cum ipſo ſervo annum & diem iteretit, habeat eam cujus domina fuit, & ſic qui ex ea nati fuerint ſic ſervi ſicut pater eorum.

XV. Statutum eſt, ut ſi quis liber homo uxorem habens liberam propter aliquod crimen aut debitum ſervitium alteri ſe fabdidit, eademque conjux cum ipſo manere noluerit, ipſorum procreatio, quæ e tali conjugio ſit, libertatis ſtatum non amittat. Et ſi vero ex defenſa fecundo tempore, & tamen libera talis & ſcians taliter, junxerit conjugio liberi eorum ſubdatur.

XVI. Si quis perceſſerit presbyter, id eſt ſacerdos, [e] comp. autem optime libr. co.

* DCCC. XXVI. * * * *In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis anno Incarnationis Domini noſtri Jeſu-Chriſti *** imperii noſtri IV. indictione IV.*

PRÆFATIO.

DUm conventum fidelium noſtrorum palatio noſtro Ticinæ civitatis convocaremus, & ſimul epiſcoporum & nobilium noſtrorum [a] conſilia nos de eccleſiaſticum utilitatem, & populi pacem vel ſalvationem, ſed etiam totius regni ſtatum perquirere ſtuderemus, inter [b] reliquos negotia nobis qualdam petitiones obvalit, quas nos Dei amore, & eorum fidelitate ducti libenter ſuſcepimus, atque ideo iubter annotata capitula ad eorum utilitatem conſcribi ſecimus, quas in futurum pro lege tenendas firmamus.

I. De feminis [c] quæ defunctis viris lex Longobardorum prohibet ante anni ſpatium velfrem religionis mutare, velemque ſuſcipere, petierunt noſtra licentia eis [d] mox divina pietas inſpiraverat eas indemnes licere ſuſcipere. Nos autem conſentientes, quia præterita pro ipſa dilatione, multæ enim rapto intra eodem ſpatio ad aliam partem diſtractæ fuerant. Ideo & eorum petitionem, quam juſtam cenſuimus, ſuſcepimus & eis ita fieri concedimus.

II. Noſtræ majeſtatis reclamaverunt vel patris noſtri ſuper eos ſuperſtitas factas fuiſſe inquiſitiones. Hoc concedimus abſque in futurum nullas

Concil. General. Tom. IX.

1 Id eſt, *componat*. H.
2 Id eſt, *componat*. H.
3 Sequentia Capitula cum inveniſſet Labbeus inter Schedas Simmondi, deſcripſa. que ille eſſent poſt capitula Lotharii, putavit in eſſe veram Lotharii, cum tamen ſint Ludovici II. ac pertinenat ad an. 851. Quin & ipſe Labbeus hanc eadem reſtra relata ad an. 851. Ludovico adſcribit.
6 Pro, *conſulum*. H.
7 Pro, *vellgnas*. H.
10 Forte, *unde*. H.
11 Reponi hic Ludovicus conſtitutiones Lotharii patris, quæ inter capitula ejus ad Olonam cenſa, n. 30. 32. 33. leguntur apud Baluz. Capitul. t. 2. p. 325.
13 Forte, *perjurium*. H.

1 Forte, *componat*. H.
2 Pro, *cum filiis*. H.
3 Hæc ſunt valde mendoſa. H.
4 Forte, *componebat*. H.
5 Forte, *ubi ſunt, ſcrut*. H.
6 Forte, *ſine cauſſa*. B.
8 Pro, *componant*. H.
9 Forte, *oppreſſi*, *ita quod*. H.

vuadis dant in tabtum eos mutandi placitum A
laterast ut jus pro sua pauperrate evadere pos-
sint. Unde testium addere capitulum placuit.
Si vero aliquis aliun ad servitium snallaverit
& ille qui mallatus fuerit vuadia de sua pro-
banda libertate dederit, jubemus ut supra ad
primum aut secundum vel tertium placitum cau-
sam deliberent. Inter placitum & placitum dies xv.
Tertium vero quando comes placitum habuerit,
si infra unum comitatum est. Si autem in alium
fas dies xx. & si in tertibus placitis, ipse qui quæ-
rit venire contempserit, antepositio quæ superius
antepositus, & comes placitum habuerit, ille
nanque alius cum suis testibus adsistat. Si autem
tunc comites ipsos testes recipiant & causas defi-
niant, veluti si ipse qui querit præsens fuerit, & B
ultra ille qui quærientie tactio illius de servitio
permanet.

*) Mansuale placitum mansionis.

*** ALIO TEMPORE DICTUS SERENIS.

AUGUSTUS INSTITUERE PRÆVIDIT CAPITULA.

VIIII. Si quis illiber episcopus, abba, vel comes in propria fede vel domo aut villa residet, a) homi- a) Vers. de nes ipsius deprædationes fecerint, mefles vel pra- homic. II. ta, defensionis tempore devastaverint, & hoc co-gnitum absque injusta dilatione non emendave-rit, & factori condignam cathigationem non impoſuerit, ipsum malum ut lex eſt emendare co-gatur, & insuper XL. dies & noctes vino & carne abſtineat.

IX. Per viam quoque ad palatium veniens aut rediens cuicumque homines rapinam fecerint, & cognito ſtatim non emendaverit, & factori condi-gnam cathigationem non impoſuerit, omnia quæ rapta ſunt, ut lex eſt emendare cogatur, & inſu-per XXX. dies a carne & vino abſtineat. *Nec plura reperimus in ſchedis Simondianis.*

ANNO CHRISTI 824.

CONCILIABULUM CLOVESHOÆ

ANNO CHRISTI 824.

CELEBRATUM III. KALENDAS NOVEMBRIS

Anno domini DCCCXXIV. *ſub Beornwulfo rege Merciorum, Wulfredo archiepiſcopo Dorobernie, aſſidentibus epiſcopis, abbatibus, & principibus Merciorum univerſis, in quo contentiones & colloquia plura dirimuntur.*

E monaſterii pro cuſtice eiuſdem Wrogmundo.

REgnante in perpetuum domino noſtro Je- C
ſu Chriſto, qui mundi monarchiam ſua
ſemper virtute gubernat in æternum, anno ab in-
carnatione domini noſtri Jeſu Chriſti 824. indi-
ctione autem 2. regnante Beornulfo rege Mer-
ciorum, factum eſt pontificale & ſynodale concili-
abulum in loco qui dicitur Cloveſhoas, præſi-
dente ibi rege præfato, ac venerando viro Wul-
fredo archiepiſcopo illo. b) Præſen- tationem

Ut terre virgate, epiſcopum & monaſterium Hrotmundum.

illic cum omnes epiſcopi noſtri, & abbates uni-
verſi Merciorum principes, & multi ſapientiſſi-
mi viri congregati ſederent, ubi inter alia plura
colloquia aliqua contentio illata eſt inter Heaber-
thum epiſcopum, & illam familiam Bectelmundi
de bereditate Æthelrics filii Æthelmundi, hoc eſt D
monaſterium quod nominatur *Weſtburig*. Ha-
buit autem epiſcopus ante nominatus tertram
illam cum libris, ſicut Æthelricus ante præcepit,
ut ad Weorgemenſem eccleſiam redderetur.

Sententia autem atque decreta ab archiepiſcopo, Archiepiſcopi exhortatio pacis firmata. & abomni ſancta ſynodo illa conſentienti, ut epi-
ſcopus qui monaſterium & agellum cum libris ha-
beret, cum juramento Dei ſecundum, presbyterio-
rum, diaconorum, & plurimorum monachorum
ſibi impropriam poſſeſſionem terram illam cum
adjuratione adjuraſſet. Et ibi finita & proſcripta
illa conventione coram epiſcopo poſt triginta no-
ctes illum juramentum *in Weſtmynſtre* dedico-
dium eſt.

c) Fr. in pace. I. II.

In viſitatione.

Quapropter ſi quis hunc agrum abillis eccleſia E
in Chriſte nititur evellere, contra decreta ſanctio-
rum canonum ſciat ſe facere, quia ſancti cano-
nes decernunt quidquid ſancta ſynodus univer-
ſalis cum catholico archiepiſcopo ſuo adjudica-
verit, nullo modo fractum vel irritum eſſe fa-
ciendum. Hæc autem geſta ſunt. Hi ſunt teſtes

SUBSCRIPTIONES.

Ego Beornwulf rex Merciorum hanc chartulam ſynodalis decreti ſigno ſanctæ crucis Chriſti con-firmavi.

Ego Wulfred archiepiſcopus hanc ſynodalem ſententiam cum ſigno glorioſæ crucis corrobo-ravi.

Ego Æthelwuald epiſcopus conſenſi.
Hredhim epiſcopus conſenſi.
Eadvvulf epiſcopus conſenſi.
Heaberth epiſcopus conſenſi.
Beonna epiſcopus, conſenſi.
Wigthego epiſcopus conſenſi.
Cioberht epiſcopus conſenſi.
Werumd epiſcopus conſenſi.
Cynred epiſcopus conſenſi.
Hunberth epiſcopus conſenſi.
Eadmund abbas conſenſi.
Cuthvvulf abbas conſenſi.
Wihtred abbas conſenſi.
Wilfred abbas conſenſi.
Nothelm præco a domino Eugenio papa.
Byrna frater regis.
Bola.
Aldred thelonius conſenſi.
Piot presbyter.
Wigbelm.
Beadheard.
Cyneberth.
Eadvald.
Beornoth dux.
Eadberths dux.

Si-

Eugenius P. II. CONCILIUM ROMANUM. Ludovicus Pius Imp. Lotharii. 658

657

Anno Christi 824.

Sigeard dux.
Ecgberth dux.
Eadvulf dux.
Athheard dux.
Mucel dux.
Uhtred dux.
Ludica dux.
Ad præſtationem iſtius juramenti Weſtmona-

A ſterii adſecrunt miſſales quinquaginta presbyteri, & presbyteri alii centum & ſexagenta.

Anno Christi 824.

Poſt hæc in ealce ſynodi ita ſequitur:

Hic ſunt nomina miſſalium illorum presbytero-rum, qui ad dictum juramentum adeſſe & exti-terunt. Fromundus abbas, Ealberthus abbas, Wigbertus presbyter, *&c.*

ANNO CHRISTI 824.

CONCILIUM IN VILLA INGILENHEIM.

ANNO CHRISTI 824.

Ex edit. P. Simondi.

De his qui rapinas infra regnum faciunt.

DE *ſynodo, ſeu convento publico, qui anno* B
DCCCXVI. *habitus eſt apud Ingilenheim, & de rebus in eo geſtis, ſcribit auctor vitæ Ludovici Pii his verbis:* Imperator vero, *inquit*, Kalendis Junii menſis ad Ingelheim venit, ibidemque illi con-ventus populi ſui fecundum quod præceperat oc-currit. In eodem placito, ſecundum morem ſuum multa quæ eccleſiæ eſſent utilia admonuit, ſta-tuit, ac definivit, legationeſque; tam a ſancta ſede Romana, quam a monte Oliveti per domi-nicum abatem perlatas ſuſcepit, audivit abſol-vit, *&c. Extat in collectione Benedicti Levita lib. VI. cap. XCVI. edictum Ludovici Pii de iis qui ra-pinas faciunt, quod cum in Ingilenheim decretum di-catur, ad hunc ipſum de quo agimur, conventum referendum videtur. Sic autem ſe habet:*

Lib. II. cap. 54.

EX CAPITULIS DOMNI LUDOVICI in Ingilenheim apoſtolica auctoritate & lynodali ſanctione, omnium clericorum ac laicorum generaliter conſenſu atque hortatu de-cretis.

CONCILIUM ROMANUM

LXIII. EPISCOPORUM,

Diſciplinæ eccleſiaſticæ celebratum, anno domini DCCCXXVI. ſub Eugenio papa II.

*Nomina epiſcoporum qui hoc concilio interfuerunt, D & triginta octo canonum tituli dumtaxat ex-tant in edit. Binians & regia. * ** Nos inte-gram ſynodum exhibuimus infra ad an. 853. una cum ſynodo altera, anno IV. ex editione Ro-mana V. C. Luca Holſtenii.*

IN nomine Dei Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti, imperante domino noſtro piiſſimo Auguſto Lu-

dovico a Deo coronato imperatore anno XVII. & poſt conſulatum ejus anno VIII. & HLotario im-peratore ejus filio anno. " .... indictione quarta, " decimo menſis Novembris die XV. Eugenius ſanctiſſimus ac petbeatiſſimus & univerſalis papa, coram univerſis epiſcopis, videlicet.

Petronatio archiepiſcopo Ravennatice.

" *Cetera leges ſun ſupra indicata infra ad an. 853.*

ANNO CHRISTI 850.

SYNODUS, QUÆ ACTA EST IN CIVITATE MANTUA

ANNO CHRISTI 850.

PRO CAUSSA SANCTÆ AQUILEJENSIS ECCLESIÆ.

Nunc primum ex veruſto Codice Bibliothecæ Vallicellanæ in lucem edita.

REgnante Domino noſtro Jeſu Chriſto in per- E
petuum, anno Pontificatus ſanctiſſimi &
univerſalis Papæ † Eugenii quarto, & imperantibus
piiſſimis, catholicis, & Dei cultoribus † Clo-
dovico & Clotharo Imperatoribus † anno ſcpti-
mo & decimo, per indictionem quintam, octa-
vo idus Junii, ſecundum Dei gratiam, & ſanctio-
nem eorum congregata ſynodus, in qua adfue-
runt Viri reverabilis & ſanctiſſimus † Benedi-
ctus Epiſcopus, & Leo reverendiſſimus Diaco-

nus Bibliothecarius, Legati videlicet ſanctæ Ro-
manæ Eccleſiæ, habentes locum Beatiſſimi Papæ
Eugenii; Sichardus Palatinus Presbyter, & vir
ſpectabilis † Theodo a prefatis Auguſtis dire-
cti; ? Perſonalique Ravennitis reverendiſſimus
Archiepiſcopus, atque † Angelpertus ſanctiſſi-
mus Mediolanenſis Archiepiſcopus: Provinciæ
Æmiliæ † Adeodo Ferrariencis Epiſcopus, Leo
Faventinus Epiſcopus, Vitalis Comacleniſis Epi-
ſcopus, Chriſtophorus Bononienſis Epiſcopus,

Concil. General. Tom. IX. Ee 3 Nor-

ANNO CHRISTI 827.

Nordebertus Regientis Episcopus, Lanuperus Parmensis Episcopus, Georgius Diaconus, Hosnellus Diaconus, Deusdedit Diaconus, Romanus Diaconus, alius Romanus Diaconus, Dominicus Diaconus: Liguriæ Provinciæ Autcrius Vercellensis Episcopus, Rambertus Brixianus Episcopus, Erimpertus Laudensis, Sineptus Cremonensis Episcopi: Venetiæ Provinciæ Ratoldus Veronensis Episcopus, Lajsulphus Mantuanus, Franco Vicentinus, Domnicius Patavensis, Adeodatus Tarvisanus, Enmo Cenetensis, Ostelbertus Belluncnsis, Andreas Concordiensis, Arnatus Feltrensis, * Arthemius Azolen. Andreas Archidiaconus agens vicem Heimberti Tridentini Episcopi. Reliquiosus igitur in hac Synodo reverendissimi Episcopi, additantibus Diaconibus & cætero clero, veniens Vir sanctissimus Maxentius Aquilejensis Patriarcha, protenus libellos pro disparitate Aquilejensis Ecclesiæ obtulit, ut suæ Provinciæ Ecclesias, quas barbarorum incursus a sua Matrice segregaverat, auctoritate canonum jam pacis tempore perficere necesse erat propitiante.

Nos, " veritate perspecta inveninus, a B. Evangelista Marco, qui spiritualis ex facro fonte nitore ac castimonia sanctæ Dei Apostoli fuit filius, necnon ab " eleganti simo Hermachora Aquilejensem Ecclesiam præ omnibus in Italia Christi fide prius fundatam esse, & patrocinio ibi semper coram feruzam, & sanctorum Apostolorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ doctrinis imbutam, atque ipsam ejus semper fuisse discipulam, & peculiarem, ac Vicariam in omnibus, quemadmodum inferum in ejusdem Aquilejensis Ecclesiæ competimus sacris literis. Relatum " igitur a nonnullis est, quod eo tempore " quo Longobardi Italiam invaserunt, & Romanam Ecclesiam Vir sanctissimus Benedictus Papa regebat, Aquilejensi quoque civitati ejusque populo Paulus Patriarcha præerat, qui Longobardorum barbarism & immanitatem metuens, ex Civitate Aquilejensi & de propria sede ad Gradum insulam plebem suam confugiens, omnemque thesaurum & sedem sanctæ Mariæ & Hermachoræ & cum ad eandem insulam detulit: idcirco non ut sedem, aut primatum Ecclesiæ suæ, sicque Provinciæ constituerat ibi, sed ut barbarorum rabiem posset evadere. Qui " desiderium antis fatcrdotum gerens, ab hac luce subtractus est, regendamque Ecclesiam Pribbino reliquit. Ille quoque Aquilejensis Patriarcha Aquilejensi Ecclesiæ sacerdos Hellas præfuit: & hoc quoque mortuo, Severus huic succedens regendam fuscepit Ecclesiam. Defunctus itaque " Severus, ordinator loco ejus Joannes Patriarcha in Aquileja eo tempore, quo Agilulphus Rex Longobardorum regnabat. In Gradus quoque ordinatus est " hæreticus Candidianus. " His enim Candidianus nec per confensum comprovincialium Episcoporum, nec in civitate Aquileja, sed in Diocesim & plebem Aquilejensem Gradus, quæ est perparva insula, contra canonum statuta & fandorum Patrum decreta ordinatus est. Inter alia probat hoc hujus Aquilejensis Ecclesiæ Joannis Antiftitis epistola ad Agilulphum Regem directa, ejus textus inter cætera ad " fuerum talis est: " quales autem unitas dicitur facta, ubi in Spatha, ubi classitra carterum, ubi flagella cruciffixum, ubi longa exilia, crudelissimque pœna " ubi discrimina parabantur? Et miseri fuscipiunt Ecclesiæ nostræ, fcilicet " Episcopi " Hæreticorum summa vi ac necessitate " a Civitatibus suis, Ravennum compulsione distri-

ANNO CHRISTI 827.

A „ ctissima dutebantur Græcorum: necnon & ini- „ bi loquendi licentia negabatur. Atque Candi- „ dianus inutilis, qui fe ob fui fceleris imma- „ nitatem præfatæ sanctæ recordationis a Domi- „ no Severo Decessore noftro fub anathematis „ interpositione obligatus est, ne ad portarum „ gradum unquam accederet, quoniam " a fe „ eque confecti Juventibus in præditio Gradenfi „ caftro adulterium matri Constantinopolitanæ ingerens, ordinatur Episcopus. Et Petres, Pro- „ videntius, seu Agnellus, Episcopi illitiæ, qui „ adhuc fedent Sanctorum, & Candidiano „ nondum consentiebant, de Ecclesiis fua a mi- „ litibus tracti, & cum gravi injuria & conru- „ melia ad eum venire " compulit sunt: & enim „ ei recte canonum statuta [erant], voluerunt illi „ consentire debuerant, non per vim. " Et poft „ pauca fic, „ laborate & agite, quatenus & fides „ catholica non corrumpatur nec conturbetur, & in „ Gradenfi caftro, poftquam infelix Candidia- „ nus de hoc facilo ad æterna fupplicia tranf- „ migravit, altera inique ordinatio ibi minime „ celebretur, nec populus " in ampius tribu- „ tur. Et vere fi hoc Deo auxiliante egeritis, „ quod primum eft, Chriftus Deus pietati ve- „ ftræ erit largitor omnium bonorum. " Et „ quia Gradus mari & ftuctibus cingitur, & Hi- „ ftria, quæ prius Aquilejæ fuit Metropoli fubjecta fuerat, Smaragdo Exarcho " refiftente, tunc " Longobardis occupata non potuit, fed ad jus Ro- „ corum " tendebatur; quo factum eft, quod Rex ei nullum potuit præftare auxilium: ut per hoc, ipforum auctoritate Hiftriæ, plures Epifcopi Ecclefiis fuis a militibus Græcorum tracti fant, & hunc Candidianum ordinare compulfi.

Antiquorum igitur recitatis hiftoriis, Aquilejenfem metropolim femper & metropolim fuiffe perimus: Gradus autem plebem ejus effe, omnino comperimus. Sed & popoli Polenfis, (quæ Civitas caput eft Hiftriæ) decretum abantiquo & canctio populo miffum ad Sigualdum Patriarchaqs Aquilejenfem, (qui " ufque ad Francorum tempora vixit,) verum & probatiffimum invenimus, ut electum ab eis Epifcopum ordinaretur. Sed & id non omittendum, quod & Clerici & Nobiles ex laicis viris electi ab Hiftrienfi populo fanctam fynodum fuppliciter venerant, at eos a Græcorum æquiffimo vinculo liberatos ad Aquilejam fuam metropolim, cui antiquitus fubditi fuerant, mitte concefat; quia electi qui ordinandi ftant, prius piiffimis Imperatoribus nofiris & poftmodum ad partem Græcorum ideni per facramenta promittunt: & ideo in hoc facto gravari fe affirmat & Senior Dominit non poffe conclamant. Additis itaque horum precibus, fanctiffimi & Domini Legati fanctæ Romanæ Ecclefiæ, Benedictus videlicet Epifcopus & Leo Diaconus, univerfa cum Maxentius Patriarcha Aquilejenfis in libello obtulerat, „ auctoritatisque veracifimas quæ in hac fynodo protulit fanct-, recitatis etiam canonibus, „ definiendo cuncta per ordinem protulerunt. Interrogatifque fingulis Epifcopis, utrum juffa fit, an injufta Hiftrianorum petitio; & fi fecundum hæ auctoritates Aquilejæ femper metropolis fuerit; aut fi Provincia, quæ contra canonum ftatuta in duos Metropolitanos divifa eft, ad unam & priftinam reformari debeant; & placet eorum petitio, clara voce proferent: Univerfi refpondentes dixerunt, juffa eft Hiftrianorum petitio: & quia Aquilejæ femper metropolis exiftit, „ domique fuis Gradenfium; quia contra Patrum decreta divifa eft, ideo auctoritatæ Patrum ad priorem

ANNO CHRISTI 827.

rem ftatum reformetur, omnibus oobis placet. A Et illi refpondentes dixerunt, & Nobis id placet. Statuit igitur fancta fynodus, ut Aquilejæ metropolis, quæ contra Patrum ftatuta divifa in duos metropolitanos fuerat, deinceps fecundum quod & antiquitus erat, prima & metropolis habeatur; & Maxentius fanctæ Aquilejenfis Ecclefiæ Patriarcha, ejufque fucceffores in fingulis Hiftriæ Ecclefiis eledos a clero & populo ordinare Epifcopos licentiam, ficut & in cæteris civitatibus fuæ metropoli fubjectis, modo & futuris temporibus habeant. Deinde ergo hoc ftatuendum fuit, ut inquirimus fanctæ Romanæ Ecclefiæ, & præfati illuftrium Imperatorum milli cæorii funt, palam omnibus dicentes: Nemo Epifcopus Hermachoræ & fuccris, & hi hac fynodo & noftris definitionibus affectum animi & confenfum Domini Papæ effe Eugenii, atque pœffimorum Ludovici & Lotharii Imperatorum, quatenus Aquilejenfis Ecclefia ad priftinum reformetur decus nunc & in perpetuum.

Sane & neceffario id indicandum duximus, quod Sichardus Palatinus Prefbyter, & Theoto vir fpectabilis, facrorum Imperatorum miffi, cum effent prius in Civitate Tarvifio, ad Venetiam Gradenfem Epifcopum fanum miffum mifierant, prædicentes ut ipfe ad fynodum, quæ Mantuæ futura eft, cum auctoritatibus fi haberet pro defenfione fuæ Ecclefiæ, paratus adeffet, in qua ejus præfentia nullus ex his duobus quinque refedentes: fed propter quorumdam Epifcoporum ad hoftem pergentium impedimentum, jam cæpto Ipforum auctoritate Ecclefiæ, placuit ut ipfe Venetiam adhuc eis ftantibus hic, tandem venit Tiberius Diaconus & Oeconomus Ecclefiæ Gradenfis, a Venetio ejufdem Caftri Epifcopo miffus, deferens ea auctoritates, quas pro fua Ecclefia duxerat, in præfentia fynodi fegerentur. Reledis itaque omnibus, reperiuus exemplaria noftiim manu effe roborata; & quamvis ita fint feu effent firmata, magis Aquilejenfi Ecclefiæ, quam fuæ pertinerent. Cumque a fynodo fcilicet viretur, quæ hæc auctoritum authentica in Archivo fuæ Ecclefiæ tenerentur, nec ne? Refpondit, nihil amplius habere, nifi fynodum ab Aquilejenfibus Patriarchis in Caftro Gradenfi, quod plebs eft ejus, actam fuiffe, cujus intium eft: „ Cum " in Caftro Gradenfi ac plebe fua Heliæ Patriarcha fanctæ Aquilejenfis " Ecclefiæ Sanctiano, Leoniano, Petro, " Vindemio, Virgilio, Joanne, & reliquis conjfacerdotibus fuis confecratibus, & reliq. „ Item fubfcriptiones Epifcoporum hujus fynodi in qua he Gradenfi actæ; videlicet. His geftis apud nos habitis fubfcripferunt. „ Marcianus " + opiscopi gienfis, Leonianus Tibontenfis, Petrus Altinatis, Heliæ fanctæ Aquilejenfis Ecclefiæ Patriarchæ, Vindemius Cenetenfis, Virgilius " Patavientis, Joannes Colajanenfis, Clarifimus Concordienfis, Patricius Emonenfis, Adrianus Potenfis, Maxentius Julienfis, Severus " Tergeftinus, " Joannes Parentinus, Aaron " Avorlenfis, " Martinus Sabionenfis, " Flamonius Tridentinus, Virgilius Sacravatienfis, " Laurentius " Feltrinus, Marcianus Perenatis „ Item excerptum ex fuggeftione Hiftrienfium Venetiarum ad Papam Gregorium miffa, quam præfatus Tiberius fynodo obtulit, cujus „ initium eft. „ Suggerendo ter Beatiffimo, atque Apoftolico, totiufque orbis terrarum capiti. Domno Gregorio univerfali Papæ cunti Epifcopi Hiftrienfium & Venetiarum pro- „ vinciæ, feu cuncta generalitas populi Gradenfium ejus opidi & plebis, ultimi fervuli veftri. „

Ad locum quem Gradus dicitur in veritate fuggerere non omifimus. Tempore igitur Aquilejæ civitatis ftatutis in Hefperia, illuc " fanctus Marcus Evangeliftas ad prædicandum ab ufque Roma, fcilicet a beatiffimo Petro principe apoftolorum, directus eft: per cujus vero prædicationem veraciffimam orthodoxa fides Chriftii populo communicatum inibi in eo tendica eft, „ atque nunc ibidem immutabilis manet: necnon ab ea exordium chriftianitatis non folum fumpfit Italia, verumetiam multæ aliæ provinciæ. Beatiffimus igitur Marcus Evangelifta Aquilejæ refidens, vultum beati Petri apoftoli videre deliderans, Romam urbem regrediens, ac fecum elegantem virum Hermachoram nomine, ab omni electum clero & populo deferens, & ab ipfo beato Petro apoftolo Aquilejæ urbi ordinatus & confecratus eft Pontifex. Hic Hermachoram Proton Italiæ Pontificem conftituit. Pontifices adhuc Aquilejæ in civitate ftantes texto militario in loco, qui Gradus nuncupatur, monitionem quandam conftituerunt, in qua etiam Dei Ecclefiam miftice fabricaverunt, quatenus aftivo tempore ibi degentes Aquilejæ Pontifices paftorale caput & ardorem ftatis eradere. Et nonnullum, quod omnes Hiftrienfium civitates, & reliquæ, quas hæc notat fynodus, Aquilejæ civitati, ut caput & prima eft totius Italiæ, fubjectæ funt.

Item in ultimo interrogatus eft Tiberius diaconus & œconomus Gradenfis Ecclefiæ, ut proprio ore profiteretur, qualis ftatus domorum Ecclefiarum fedes, quæ contra canonum ftatuta partita eft, prima & metropolis fuerit? Qui confeftanter, clara voce profeffus eft: „ negare non „ poffum, quia ego & patres omnes fciunt, A„ quilejam civitatem primam & metropolim „ effe, & a beato Marco & Hermachora in „ Chriſti fide fundatam: fed propter oppreffionem Paganorum Helias Aquilejenfis Patriarcha ad Gradum veniens, in Diœcefi & plebe fua habitavit, ibique Ecclefiam conftruxit ibi „ fynodum egit . „ Interim ficnus, quod a beato Marco ufque ad Paulum Patriarcham, qui in Gradum plebem cum confugit, funt " viginti Patriarchæ qui venerabilem Sedem Aquilejenfem tenuerunt, & Gradum judicaverunt ut unum proprium de titulo: a Paulo quoque Patriarcha ufque ad Joannem Patriarcham, ubi inter Aquilejenfem ledem & Gradus plebem ejus divifio facta eft, funt Patriarchæ quinque, qui omnes ut effet judicaverunt, ufque ad Candidianum hæreticum, qui hanc divifionem cum Græcis, qui totam Hiftriam ſuo quoque jure tenebant, geffit.

Definit Exemplar Privilegii Aquilejenſis Eccleſiæ.

ANNOTATIONES

[§. I.] Joh. Franc. Bernardi Maria de Rubeis Ord. Prædi.

1 Synodi hujuſce Mantuanæ metropolim habetur in Cantiano Patriarcharum Aquilejenſium, quem typis vulgavit Ludovicus Antonius Muratorius Tom. III. Anecdot. Ubi de Maxentio Patriarcha agitur, hæc leguntur: *Ad ejus (Maxentii) preces B. Angelbertus* (in MS. *Eugenius*) *Papa, & Ludovicus Imperator ad inſtantiam Lotharii filii dicti Ludovici univerſalem Synodum Mantuæ celebraverunt, in qua eadem Maxentio reclamanti* (in MS. *proclamante*) *, & quod quidam Venetiæ falſo ſibi nomen Patriarchæ in Grado inſula plebis Aquilejenſis* (in MS. plebi Aquilejenſi) *uſurparentur, & restitui in*

ANNO CHRISTI 837.

(in MS. corruptum) *habitumque causa per eidem Synum Ansam Sidonensem fuit, dirimendi ejus controversiam, Mantuæ Basilicæ Apostolorum subjectam.* Verumtam ipse Gerdeniæ Patriarchæ eandem memoratæ Synodum sibi adversam in epistola ad Gregorium IV. Augusti Imperatorem, Gundaldi, ejusdem ex eodice Bernardi Trevisani, Patritii Venetæ, pontificis Ecclesiæ Mediolani Colonna in Patriarchat Gradensi Tom. V. Instr. Sacr. Hæc scribere fertibit Venetorum: *Et quidquam nostræ Ecclesiæ Gradensi Sedi quia minime a vestra Sedis Apostolicæ Ecclesia Mantuana, quæ Basilicæ Apostolorum nuncupatur, indicari videbatur.* Panem non medicum ejusdem Synodi refert Bernardus ad annum 900. Hæc: *Ex quibus colligi, quæ & Pontificum Romanorum historia perigrina habentur*, in Bibliotheca Vaticana Urbis asservata. Ab his eadem integra nunc Vaticanum Urbis asservata. Ab his eadem integra nunc Vaticanum primum prodiisse ex eodem codice deferipta a Nicolao Mimocio Bibliothecario.

2 Augustum II. intelligo, non I, ut perperam scribit Augustus Maphæus in Annalibus Mantuanis.

3 Ludovico filio Ludovici, qui Caroli Magni filio, qui pro anno nongentesimo, confers imperii in Conventu Aquisgranensi, filius a Patre fuit. Vide Baluzium in notis ad Agobardum, & Pagium ad annum 900. num. 10.

4 Indictio V. & quarto Eugenii Papæ anno, ac duo celsus anni idus Junii anno non dicebatur vulgatis decretalium imperii quartusdecimus nonnullas Literas datas: unde librariorum oscitantiæ error irrepsit in annos, qui conjungunt lepitur. *Septimo de Eugenio.*

5 Anno nongentesimo nonagesimo. Ann. Ex his dubius Eugenio II. fede Benedictus *Episcopus Albanensis* & ab illis Benedictus *Episcopus Agustanus*. An ex his dubius sitiet, an alius pontifex legatus Synodo Mantuanæ nosfere, ignoram.

6 Theuto Ludovici Missi forte idem ac Theuto-fus Theodo. Theudone, qui nonus Cancellarii gestit ab anno XVIII. epistolæ Ludovici Imperatoris ad annum nongentesimum. Vide Mabillon. de re Diplomat. lib. II. cap. 9. n. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

ANNO CHRISTI 837.

Qua quamvis, sent verba Synodi Patrum nomine posita, quibus Gerdeniæ Patriarchæ Ansam Aquilejæ Apostolorum in hac provincia subjicit.

Cui *ejusmodi*nimus dicatur Hermagoras, uprotum Acta ejus apud Bollandi Continuatores Tom. III. Jul., ubi hæc habentur: *Ananc Marcus Ecclesiæ populo, ut eligerent sibi quem ordinaret virum episcopalium. Verba autem populi elegerunt sibi elegantem pontificem & condignum, nomine Hermagoram, natione indeuti sed quia minime a vestra Sedis Apostolica Ecclesia, quæ Basilica Apostolorum nuncupatur, indicari videbatur.* Panem non medicum ejusdem Synodi refert Bernardus ad annum 900. Hæc: *Ex quibus colligi, quæ & Pontificum Romanorum historia peregrina habentur*, in Bibliotheca Vaticana Urbis asservata. Ab his eadem integra nunc Vaticanum primum prodiisse ex eodem codice deferipta a Nicolao Mimocio Bibliothecario.

2 Augustum II. intelligo, non I, ut perperam scribit Augustus Maphæus in Annalibus Mantuanis.

3 Ludovico filio Ludovici, qui Caroli Magni filio, qui pro anno nongentesimo, confers imperii in Conventu Aquisgranensi, filius a Patre fuit. Vide Baluzium in notis ad Agobardum, & Pagium ad annum 900. num. 10.

4 Indictio V. & quarto Eugenii Papæ anno, ac duo celsus anni idus Junii anno non dicebatur vulgatis decretalium imperii quartusdecimus nonnullas Literas datas: unde librariorum oscitantiæ error irrepsit in annos, qui conjungunt lepitur. *Septimo de Eugenio.*

5 Anno nongentesimo nonagesimo. Ann. Ex his dubius Eugenio II. fede Benedictus *Episcopus Albanensis* & ab illis Benedictus *Episcopus Agustanus*. An ex his dubius sitiet, an alius pontifex legatus Synodo Mantuanæ nosfere, ignoram.

6 Theuto Ludovici Missi forte idem ac Theuto-fus Theodo. Theudone, qui nonus Cancellarii gestit ab anno XVIII. epistolæ Ludovici Imperatoris ad annum nongentesimum. Vide Mabillon. de re Diplomat. lib. II. cap. 9. n. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

ANNO CHRISTI 837.

Medi an. DCXXV., ubi hæc habentur: *Sumentis autem Ca-* ANNO CHRISTI 837.
rolo Magno Imperatore dictum fuit, Transmittatur sufraum de me habere debeatur omnibus &c. Nomini Sebastianus, & Ecclesiæ hoc desiderium agre ferenti sil Sebastianus, & Ecclesiæ hoc desiderium agre ferenti sil facilius, quam mendacia fingere.

12 Signatus, quem etiam Signaldum vocat, a Rodulfo Longobardorum Rege fedem tenuit Aquilejensem juxta aliquorum eclusion, referente Ughello, atque ad annum DCCXXXIV. quo Carolus Tertius Rex, ejus Dedecessor Regi, regnum fibi subjecit Longobardorum.

13 Hæc Synodus coacta ab Helia fuit anno Christi DCXXIV. ut patet ex initio siborum apud Andream Dandulum lib. VI. cap. 1. *Synodus habita Aquileiæ sub Sereniffima Tiberii Conflantini Augusti, anno Imperii ejus primo, indictione Caesaris, fub die VII. nonarum Novembrium, indictione XIII.* Quæ fequuntur verba, paulo diverfa funt ab eis, quæ in hac Synodo Mantuana recitantur: *Et quoniam in Dei Ecclesia, quæ Aquileiæ fub Dei famulo Paulino nostro Aquileiensis Ecclesiæ, una cum Ecclesiis Venetiarum, Istriæ, Forojulii, & Tridentinæ, Carnicæ, & reliquis Episcopis, & Sacerdotibus, quorum nomina subscriptorum propria manu subscripta, in Concilio convenimus &c.*

14 Ordo subscriptionum permultum refitui debet ex editis apud Andream Dandulum hoc modo: *Helias fanctæ Aquileiensis Ecclesiæ Episcopus*, (minus Laurentium Presbyterum nomine Aquileiæ legatum.) *Maximus Aquileiensis Ecclesiæ Sanctæ Basilicæ Opitergiensis, Leonianus Episcopus Tarvisinensis, Petrus Altinatis &c.*

VITA VALENTINI PRÆFATIO.

Valentinus * nationem, ex patre Petro, de regione Isia, dedit dies quadragintæ, magnæ sanctitatis, magnoque beatitudinis vir ille repletus, & Spiritus sancti perfusus gratia manifesta.

Quem dum in hac Romana urbe, quæ, Deo auctore, summi sacerdotii & regalis excellentiæ retinet dignitatem, ab ingenuis & pie parentibus geniti, & ab ipsis fluentis elementorum fuisset magistro traditus effet, facros divinæ legis apices cupaci uberrimi fenfu rimabat, & ingenii memoria reinebat. Inanes ac turpes parentum ludos more nobilium evitabat. Nullas ex ore proprio incongruas aut inhonestas fabulas proferebat. Nullique illicitis operam aftionibus tribebatur. Sed ab ipfo primordio infantiæ pro modeftia ac fo-D brietati deditus, & præclaro divinæ inspirationis fpiritu plenus, inter cunctas verborum atque pudentiæ phaleras fabia omnia propulit. Præterea quoque dictionum copiis, & lucifluis aperum meritis patefaciens elegantem fui cuporis mentem. Prafertim cum, juxta eximium doctoris gentium votum, fine offenfione fe omnibus ovanter, animoque prabebat benigno. Nemini quippe contrariietatis fandalum ponens, debitum prafe-E rre dilectionis impendere proximis animo ftenuo procurabat. Atque juxta dominicæ vocis præcepta lumbos calfitare præcinctos, & lucernas in manibus gefta habere ardentes, verba fcilicet luminare refulgens, & ad falutem pariter munere cum magnifico exemplo laudabilis judicio conficabat.

Superna quoque Dei auxiliante virtute, cum fam. perfecte intimam fompliffet ætatis, & ipfius bonitatis atque fagacitatis favor longe lateque thuris odoriferi inflar flagraret, & aures beatiffimi præfulis pia memoria domini Paschalis ex fidelium relatu verifico enucleanter pulfaffet, compe-F ut populus collaudabat, fore in omnibus

ANNO CHRISTI Bay.

ut fanæ Sextum Turgellianum, & Joannem Patritium Sabinenfem *Ecclesiæ Episcopos fanctæ Ecclesiæ Presbyteros* apud eundem Dandulum ...

ad Leonem Marsi Sabinenfis legitur apud Dandulum *Martinum Presbyter ionum fuisse Pii beatiffimi Ioannis Episcopi fanctæ Ecclesiæ fecundæ Rhetiæ.* Hujufce parochiæ Rhætiæ II. Sabinæ Metropolis erat. Sedes Epifcopalis extra Rivinium translata eft, atque jam Archiepifcopo Sabinorum fubjecta.

17 Eodem loco non Fluminius, fed *Agnellus Tridentinus* habetur.

18 Ibidem legitur *Laurentius Presbyter fuperventus in fanctæ Synodo Ioannes fuisses Pii beatiffimi Fontii, Episcopi fanctæ Ecclesiæ Triburtinæ.*

19 Hanc tertiadionem Aquilejenfem non effe inverifimilem, crefcus Bollandi conicimuntur in Tractatu de Patriarchis Alexandrinis, qui præfigitur Tomo V. Junii; & in Commentario prævio ad acta S. Hermagoræ die 12. Julii Tom. III.

20 Vigilii non Iudoxus Patriarcha, fant 1. Hermagoras. 2. Nicetas. 3. Chrysogonus. 4. Theodorus. 5. Chrysogonus II. 6. Agapetus. 7. Benedictus. 8. Romanus. 9. Valerianus. 10. Chromatius. 11. Augustinus. 12. Adelphus. 13. Maximus. 14. Januarius. 15. Severus. 16. Nicetas. 17. Marcellinus. 18. Marcellinus. 19. Stephanus. 20. Macedonius. Inde numerantur quatuor Patriarchæ ad divifionem Diœcefis in duos Metropolitanos, Aquilejenfem Ingenuum, Priscianum, Helias, Severus, & Ioannes.

quem ab ipsis matris uberibus tot supra dictis virtutum copiis, & pulcherrimo doctrinarum flore ornaverat, atque constantem & fidelem in omnibus fabi humorum nutrierat, lætissimis fructibus fecunda reddere tribuerat?

Collectis igitur in unum venerabilibus episcopis, & gloriosis Romanorum proceribus, omnique ampliſſimæ urbis populo in palatio Lateranenſi, ut quod jam cordi cæleſtis revelatum æquiter omnes tenerent, in uno multorum fonitu reſonarent; unius voluntatis conſenſu fortiter acclamatum eſt: Valentinum ſanctiſſimum archidiaconum ſede apoſtolica dignum, Valentinum ſummi pontificatus infula decorandum.

His itaque meliſſiue dictis, una mox omnes pacis conjunctione manentes ad eccleſiam ſanctæ Dei genitricis ſempeque virginis Mariæ dominæ noſtræ ſuæ * vehementer, & Romanorum proceres pariter cum populo properantes multiplices cum domino graces ac laudes referentes more ſolito inveniunt. Quem illico multum ac diutius reniteratem, ſeque tanti regiminis ſore incongruum vore æternæ proferentem, nimo plebis & tocius utriuſque militiæ Romanorum electus eſt vocibus ad fede pontificum. Ac deinde condignis gloriæ laudibus, & honoris munificentia ad Lateranenſe patriarchium ab ipſis deductus, & in pontificali eſt poſtea throno. Cujus oranter ab omni Romanorum ſenatu pellites oſculatis, & omnibus quæ explendo erant sine ac venerantes peractis, magna ſubdetas, magna in totius fidei & ſtatis populo latitia manſit. Ejuſque confecrationis die ſereno jam illuſcelcente, cum lumine jam diſ-

A ctum anniſtitem ad beati Petri apoſtolorum principis eccleſiam omnes pariter Romani a palatio deducentes, cum majeſtate divina auxiliante in alto throno ſummum conſecraverc pontificem.

Qui mox almiſice ſedis culmina ſcandens beati Petri apoſtoli & cæleſtis regni clavigeri, divinis Deo laudibus & ſacrificiis pie obſtitit, amplo & magnifico Romanorum cœtu ad palatium cum ingenti gaudio remeravit; atque lautiſſimis dapibus ampliſſimorum ſenatorum multis & diverſis munerum donis facram plebem & ſenatum popolumque Romanum * optime ditavit. Erat quippe dapſiliatæ indytus, ſobrie ac præcipuus, ſermone inculentus, omnibus compaſſione proximus, & inopiam ſuſtinentibus opportunum influneer ſolatium prabens.

Quibus multiplicibus bonis ornatus ad cæleſtia Chriſto vocante coporis oppreſſus molestia exitu pretioſo tranſivit, atque cum deſiderabili ſanctiſſimique oneris fructu ad conjectum ſummæ majeſtatis lætus aſcendit, regnans & exultans cum domino ſemper.

NOTA SEVERINI BINII.

a Valentinus.) Omnes fere annales Francorum, ut ſupra dixi, aſtellanus Eugenium ante Sgr. deſenctum eſſe, Quo merito objetis, inter ſe variant. Nos igitur Annalibus Fuldi, itidem Vulenius ad annum Chriſti 827. usque undecimum Augusti referendum eſſe putamus. Ob virtutum inſignia eum a Paſchale pontifice ex ſubdiacono eremum eſſe archidiaconum refert Anaſtaſius. Alii quadragenta, alii vix triginta diebus pontificatum tenuiſſe.

Gregorii virtutes.

GRegorius IV. natione Romanus, ex patre Joanne, ſedit annos ſexdecim. Vir ſtrenuus, ac benignitatis, ſanctitate atque pietate ropletus, ornatus ſcientia, verbo jucundus, modeſtus pre omnibus ſermone, ſtrenuiſſimus ſide catholica, juſtus operibus, & litterarum divinarum ſollertiſſimus inquiſitor. Eccle-ſiarum quoque ſanctarum inſtaurator vigilantiſſimus, pater pauperum, & aliter non timorum videtur.

Terrenum nil appetens, mundana hujus vitæ præſentis lucra deſerens, æterna præmia in cælis digna ſibi meritis acquirens.

Gregorii virtutes.

Hic a Deo beatiſſimus pontifex, genere clarus, ſed magis clarior ſanctitate, forma pulchrior, ſide polerior. Quæ ſcilicet univerſa laudum præconia non ſolum pontificatus ſui tempore claruerunt, ſed etiam cum adhuc juvenilibus annis polleret, talia peragere indefeſſus fatagebat. Quæ res Romanis omnibus non diu tubtrahi permanſit, ſicut ſcripeum eſt: *Quia nemo accendit lucernam, & ponit eam ſub modio, ſed ſuper candelabrum ut lucent omnibus qui in domo ſunt.* Coptt ſanctæ ejus operatio de die in diem per totam Romanam pleniter urbem reſonare euangelico ſermone docente: *Nihil operrum quod non revelabitur, & occultum quod non ſcietur.* Pro quibus denique innumerabilibus bonis a ſanctiſſimo hujus facræ ſedis do-

Matth. 10.

Epiſcopi ſedis ſuæ ſtabiliti papa, non ſolum ſubdiaconus, ſed & lector, & ſacerdos effectus eſt. Permanſit vero in ſtudiis ſui habitu conſtitutus; cæſte, ac pudice ſecolum illud quod ſcriptura ſacra commemorat, dicens: *Sacerdotes Dei indueantur ju-ſtitia:* id eſt, non in aliis vacent, niſi oratione, lectione & jejunio. Cumque in his intentus inſiſteret, humano more jam dictus Paſchalis pontifex ad cæleſtia per luce beatitudinis Regnius a Deo electus anniſtes facri apicis adeptus eſt dignitatem. Permanens autem in hac per modicum tempus vita, & ipſe ſanctificatus eſt. Poſt hunc Valentinus alendorum gregum præſulatus culmen ſortitus, ſub maxima celeritate ex hac præſenti vita ſubtractus eſt.

Ceterum denique Romani patriarcamatus non ſolum de pontificibus tam fabito perditis, verum etiam de fouro archis cogitare, ut quem ſanctæ Spiritus gratia perluſtratum agnoſcere poterant, ſub cujus doctrina atque ſapientia cuncta ſenatorum nobilitas rite degere poterant. Quorum videlicet univerſorum proorum corda adjutor in opportunitatibus, in tribulatione creator omnium Deus inextinguibilis ſuo ſancto lumine foecendit, & mentes eorum ad beatiſſimi Gregorii IV. pia facta converti.

Gregorius eccleſiam reſtaurat.

Confenientesque omnes in eodem ſtatu & anima una, electus antem ab eis patriarchio Lateranenſi induſtus eſt, abſtinentes quidem illum ex baſilica beatorum martyrum Coſmæ & Damiani per vim, diebat enim ſe ad tale miniſterium inuilem fore. Sed quoniam tam imminente multitudini reſiſtere non valuit, ad hæc cum jam ante prædictum eum hymnis & canticis ſpiritualibus deduxerunt.

Verum quia inveſtigare cuncta quæ geſſit ce-

leri ſermone non poſſumus, ea licet breviter, ad notitiam omnium perducamus, quæ facris ac venerabilibus mente integra & pia devotione obtulit locis. Primeras quidem eccleſiarum ſuarum beati Petri apoſtoli & cæleſtis regni clavigeri, divinis Deo laudibus & ſacrificiis pie obſtitit, amplo & magnifico Romanorum cœtu ad palatium cum ingenti gaudio remeravit; atque lautiſſimis dapibus ampliſſimorum ſenatorum multis & diverſis munerum donis facram plebem & ſenatum popolumque Romanum * optime ditavit. Erat quippe dapſiliatæ indytus, ſobrie ac præcipuus, ſermone inculentus, omnibus compaſſione proximus, & inopiam ſuſtinentibus opportunum influneer ſolatium prabens.

Quibus multiplicibus bonis ornatus ad cæleſtia Chriſto vocante coporis oppreſſus molestia exitu pretioſo tranſivit, atque cum deſiderabili ſanctiſſimique oneris fructu ad conjectum ſummæ majeſtatis lætus aſcendit, regnans & exultans cum domino ſemper.

Sandi Gregorii corpus inuſtitutis.

Ad ſanctum ecclaſtorium prædecessorum ſuorum.

Valentinus pape ordinatus.

Ad ſanctum Petrum.

Sandi Marci eccleſiam reſtaurat.

Gregorius eccleſiam ornat.

Deus in ea oblata.

Coſmæ & Damiani.

Sanctorum Coſmæ & Damiani.

Abbas Cyril

Poſt

Sancti Petri. Fuit complexi vero hæc omnia, & diligenter A peracta fecit, in ecclesia beati Petri apostoli vela cum chrysoclavo numero quatuordecim habentia diversas historias evangeliorum, & passiones beati Petri ac Pauli, nec non Andreæ apostoli, quæ dependent inter imagines auro argentoque fusas in trabe deliquer argentea, antequam ædeas facam confessionem, speciosa valde viribus humanis, atque perspicua.

Fecit autem & in ecclesia beati Christi martyris Georgii magnificus præsul hinc inde portiscs, quas etiam ad decorem ipsius basilicæ variis ornavit picturis. Ablidam vero ejusdem diaconiæ a fundamentis auvilitante domino cum summo studio complet. Hic ablidam mirabilis ponitur dum diligenter cernetur, quod ejusdem venerabilis diconiæ fecretarium præ nimia temporum vetuitate marceleret, noviter pro ipsius amore, vel gratia aliorum ad decleorem revisi honorem. Obtulit itaque sanctissimus papa, ubi supra, luæ dona.

S. Georgii. Veltem de fundato unam cum chrysoclavo habentem imaginem salvatoris, & martyris Sebastiani, atque Georgii. Vela de fundato majora duo, minora decem & octo. Fecit autem in confessuæ ipsius basilicæ regas de argento ex auro perfilas. Pari modo vero faria tecta basilicæ beati Hadriani martyris positi in Via facta, quæ pene minia vetuitate marcuerant, noviter restaurativit. Verum etiam fecit in patriarchio sanctissimi trichinium miræ magnitudinis decoratum cum C absida de mufivo. Sed & alias absidas duas decem laraque pofitas infra pascellarium variis historiis depictas. Fecit etiam sanctissimus papa & in ecclesia beati Clementis confeslioris veltem de fundato cum leonibus, & periclysin de octagulo.

S. Theodori. Simili modo & in diaconia beati Theodori martyris veltem de fundato leones habentem cum periclysi de octagulo. Fecit autem in ecclesia beati Christi martyris Lucretii, quæ ponitur foris muros veltem chrysoclavam habentem historiam Zacchæi. Fecit & aliam veltem fundatam cum gryphis in Sancto sanctæ Dei genitricis Ad martyres. Nec non & in beati Stephani protomartyris in Callio monte veltem de fundato cum gammadiis. Verum etiam & in diconia beatæ Dei genitricis in Via lata fecit veltem de fluctati cum periclysi de blattis.

S. Mauri. Simili modo & in ecclesia beatæ Dei genitricis semperque Virginis Mariæ domino noltro Ad præfepe fecit veltem auro textilem habentem nativitatem, baptilmum, præfentationem, & refurrectionem: habentem in circuitu ipsius historiæ gemmas albas trecentas & octuaginta, hyacinthinas quinquaginta, prafinas viginti duas, & in circuitu alvatinas legente de nomine domni Gregorii IV. papæ.

S. Hadriani. Item fecit & in diaconia beati Hadriani martyris in tribus foris veltem de fundato. Fecit autem præfatus præsul in ecclesia beatorum apostolorum Ad vincula veltem de fundato habentem leones cum gryphis. Fecit & aliam veltem de fundato in ecclesia beati Martini confessoris, atque pontificis habentem leones cum arboribus.

S. Sixti. Nec non & in basilica beati Eusebii martyris veltem de olovero habentem aquilas cum periclysi & quadrapulo. Obtulit etiam præsultus præsul basilicæ beatæ Dei genitricis Mariæ tranis Tiberim, quæ de Tyrio habenetem historiam dominicæ nativitatis, atque pontificis habentem Danielis cum periclysi de olovero.

Immo & in diaconia, quæ vocatur Cyro, simili modo obtulit veltem de fundato. Immo & in diaconia beatæ Mariæ in Via lata eodem modo veltem de fundato obtulit. Hic præterea & venerabilis pontifex divina inspiratione fretus fecit in ecclesia beati Marci confessoris Christi atque pontificis paenam oclogoni exaurtam habentem in medio vultum domini noltri, & a duobus lateribus vultum ipsius beati Marci, atque ejusdem oclogoni fulis penfantem libras lex. Simili modo & calicem oclogoni fundatum cum foliis exaurtam ibidem obtulit pontifex autem libras lex: lepybum quoque argenteum illic offerri curavit penfantem libras fex. Obtulit etiam ipse prænominatus pontifex camilitra candelabra duo, penfantia, singula libras quatuordecim. Verumquoperu in ecclesia doctoris gentium beati Pauli apostoli obtulit ipse. dictus pontifex veltem de chrysoclavo habentem historiam dominicæ nativitatis, & in ejus obitu in a dexiris vel finiltris archangelorum, leu apostolorum laudabili numero mire magnitudinis atque pulcritudinis diveritis lapidibus, vel margaritis omnium pulcherimeque constructum.

Hic benignillimus & præclarus pontifex, dum banos & verus paltor pro lanctæ Dei ecclesiæ ftatu undique curans ac vigilantium gereret, conlideratis Romanorum gentium, quod ubi triticum ad ederdum molerent nullo modo haberent, divino fretus auxilio formam quæ Sabbatina nuncupatur, quæ jam plurimis annos conftracta, atque diluputa elle videbatur, dato operis ftudio, ficut a præfcis fuerat ædificata temporibus, ita quoque eam præfagus antiftes noviter ædificare atque conftruere nifus fuit: ita ut ad ecclelíam beati Petri apoltoli, atque ad Janiculum, fieut prius, ita & nunc indifferenter decurrat. Fecit etiam in diaconia lua lancte femper virginis Mariæ in Cofmedin veltem de Tyrio habentem hiltoriam dominicæ nativitatis, atque refurrectionis Chriltí veri Dei noltri. Ad honorem & gloriam beatæ Dei virginis Sulannæ obtulit lanctiffimus præful in ejuldem ecclelía veltem fundatam cum periclyli de Tyrio.

Fecit autem in ecclelía beati Cyriaci martyris atque diaconi veltem de fundato habentem periclylin de blattaci. Pari modo, & in ecclelía beatæ Pudentianæ virginis veltem de fundato cum periclyli de quadrapulo. Obtulit beato Vitali martyri veltem de fundato habentem aquilas, & periclylin de aurato.

Præfatus vero pontifex fecit in ecclelía beatæ Anaftalíæ martyris veltem de fundato habentem aquilas & periclylin de olovero. Immo vero obtulit jam dictus præful in balilica beatæ Lucíæ martyris quam vocant Orfea, veltem de fundato cum periclyli de oclopulo. Sanctiffimus denique pontifex fecit in tribu beati Chryloguni martyris veltem de Tyrio habentem hiltoriam Danielis cum periclyli de fluctati. Obtulit vero beatiffimus papa in tribu Pammachii veltem de fluctati cum periclyli de quadrapulo. Verum etiam fecit & in ecclelía beatæ Cæciliæ martyris veltem de fundato habentem aquilas & gryphos cum periclyli de olovero.

Pari modo & titulo Æmiliane obtulit veltem de fundato habentem aquilas & periclylin de blatta Byzantea. Simulque & in ecclelía beati Silati martyris atque pontificis fecit veltem de Tyrio habentem hiltoriam Danielis cum periclyli de olovero.

Fecit in balilica beatæ Balbinæ martyris veltem de fundato cum periclyli de olovero.

Fecit

Fecit autem in tribu Damali veltem de fluctati A nas cum petitionate eorum. Gabathas aureas pulfinas interlaftes philoparas. Signum Chriltí pendentem in catenulis tribus lilio, & une.... legente de donis Dei, & lanctæ Mariæ, quod vocatur Præfepe trans Tiberim, domui Gregorii papæ IV. qui puro corde obtulit tres gabathas faxilicas. Signum Chriltí habet hiltoriam in modum leonis inexpillatam cum diverlis operibus puriffimis aureis pendentibus in catenulis quatuor & uncino uno. Item gabathan faxilcam habet in modum Leonis IV. cum diverlis hiltoriis ferpentium, & in medio ftantem pinetam, & aquilam leoncalis exaurtam, qui pendent in catenulis tribus & uncino uno. Item gabathas faxilicas. Ex quibus habet fingulis quatuor & alternatis gemmatis catenulis tribus, & uncinos quatuor, ex quibus habet unam gemmis vitreis. Quæ domnus item Gregorius V. pontifex libenti obtulit animo.

Immo vero obtulit jam dictus præful in ec- S. Paul. clelía doctoris gentium beati Pauli apoltoli cortinam fundatam pendentem in arco triumphali, habentem in medio annuntiationem & nativitatem domini noltri Jelu Chriltí. Item veltum oloverum unum pendens in regulatem lub imaginem apoltolorum habens hiltoriam imperatorii. Ibi ipíe fecit & alia duo modica vela fundata, quæ pendent in circuitu altaris, habentque lora viginti quinque. Vela quæ pendent in præfata balilica beatæ Dei genitricis. Vela fundata, quæ pendent ad arcus majores, numero quadraginta. In cyborium ipíius ecclelíæ fecit vela quatuor. Pari modo & in ecclelía beati Chriltí martyris Georgii fecit vela de fundato fex habentia in circuitu gammadias de oclopulo.

Ipíe vero a Deo protectus & præclarus pon- S. Sabæ. tifex fecit in monaltterio lancti Sabæ veltem de olovero cum leonibus habentem periclylin de oclopulo.

Verum etiam & in monaltterio lancti Anaita- S. Anaftal. lii martyris eodem modo fecit veltem de fluctati cum periclyli de quadrapulo. Simulque & in monaltterio lancti Andreæ, quod ponitur luper Subarram, fecit veltem de olovero cum periclyli de oclopulo unam.

Nec non & in monaltterio lancti Erafmi fe- S. Erafmi, cit veltem de ftaurati cum periclyli de oclopulo unam.

Enimvero & in diaconia lanctæ Luciæ, quæ ponitur in leptem vitis, fecit veltem de olovero cum periclyli de octapulo unam.

Fecit autem in oratorio lanctæ Luciæ, quæ S. Luciæ. ponitur in monaltterio de Serenati veltem de olovero cum leonibus, habentem periclylin de oclopulo. Simili modo & in monaltterio lancti Silveltri fecit veltem de olovero cum periclyli de octapulo unam. Ibi ipíe fecit veltem de fundato cum gryphis habentem periclylin de blattis.

Pari modo & in monaltterio lanctæ Praxedis. S. Praxedis. fecit veltem de olovero cum periclyli de ftaurati unam.

Ipíe vero a Deo protectus & præclarus ponti- S. Paul. fex fecit in balilica doctoris mundi beati Pauli apoltoli vela de chrysoclavo per arcus presbyterii habentia hiltoriam ipíius beati Pauli apoltoli, & in circuitu lillam cum auro, numero viginti & leptem. Ita & Deo electus, & præclarus antiltes obtulit in ecclelía beatæ Dei geni-

tricis semperque virginis Mariæ dominæ nostræ, quam vocamus Callisti & Cornelii, coronas argenteas duas, per unamquamque diebus duodecim, pensantes infimul libras duodecim.

Simulque & in diaconia beati Christi martyris Gregorii fecit coronam de argento unum cum delphinis duodecim pensantem libras sex. Ipse vero a Deo protectus & præclarus pontifex fecit in basilica beatæ Dei genitricis semperque virginis Mariæ dominæ nostræ, quæ dicitur Callisti & Cornelii, canistra argentea quatuor legente sancta Dei genitrice, Gregorii IV. papæ pensantia libras viginti & quatuor.

Et in altari quoque ejusdem tabulas de argento pensantes libras centum & tredecim. Fecit idem venerabilis papa in eodem sancto loco infra ambitum ipsius ecclesiæ operolam decoratamque referentiarium. Nam prius altare humili loco lutum fortat panæ in media testudine, circa quod plebs utrinsque fervus conveniens, pontifex cum clero plebi consule immisto sacra mysteria celebrabat.

Sed & sancta corpora beatorum Callisti & Cornelii & Calepodii in medijma plaga ecclesiæ tumulata fuit reppam quali pectoris nam condigne honorificabantur. Quod religiosissimus idem papa non leve tulit, sed solerti solitoque studio cum intima industria operam adhibens, mirissimum opus inchoasse quinque commemavit. Nam effosso clandestino antro summa cum reverentia præfata sancta corpora elevans in occidentali plaga ejusdem ecclesiæ, hoc est in absidatu abside honorifice collocando occuleit, circa quæque maximæ molis aggravans aggerem, compium omnisstrix lapidibus tribunal origem decoravit. Superque confectionem refectionemque ad ornatum solitæ miri odoris exlaturas ornata compagine coapatavit, infra confungentem liquidem balsi aditis, miri metri & ornatus modulo ex argento perfectum in honorem sanctæ Dei genitricis semperque virginis Mariæ, e lata scilicet prioris, erexit inter confungentes pueri operis gradus. Ante quam presbyterium amplius operosi operis fundivit confitruxit. Cui ex leptentrionali plaga lapidibus circa septum matronetum appositis. Sed & decorem altari addens, & matrem dominæ meritis honorans mueribus fecit ibidem veltem chrysoclavam cum blatta Byzantea habentem historiam nativitatis & resurrectionis Domini nostri Jesu Christi. Et insuper imaginem beatæ Dei genitricis Mariæ reforentem imaginem obtalotis sui.

Ipse vero a Deo protectus & præclarus pontifex fecit amas argenteas fex, quæ præcellentes per octenas flationes, pensantes libras tredecim. Scyphos duos, pensantes singulos libras decem. Gemmilione octo pensantes singulos libras duas.

Hinc denique pollquam in pace Deo favente, a sæpe dicto pontifice decenter expleta sunt, ejus quæ in ecclesia beati Petri apostoli foris nostros longe jam lenio cafiata videbatur, ad priliem flatum cultumque perducit.

Nam pene totam porticum super oratorium sanctæ Dei genitricis Mariæ, quæ Mediana dicitur, noviter ex trabibus cerenique lignis ob decorem basilicæ decoravit. Immo & aliam fimiliter porticum ante valvas argenteas novo opere & cultuque præcipuo perfecit. Nec non & in fronte paradili jam fare ecclesiæ principali mirifico omnia qua a prisicis temporibus in eodem pariete erant diruta velocitate nimia plangere ac reflaurare decrevit.

Renovavit simul & porticum ejusdem basilicæ quæ super gradus ejus elle perspicitur, quos populus orationis voto indifferenter habet ascendens. Fecit etiam juxta scolitti pro quite pontificis, ubi poli orationes matutinales, vel miffarum officia ejus valeant membra fopotari, hofpitium parvum, fed honeste conflructum, & pifturis decoratum extimiis. Igitur inter cetera hæc operationis exempla fecit & in patriarchio Lateranenli pro utilitate, sive ufu pontificis, prope oratorium fancti martyris Laurentii, lignitaculum fatis idoneum, ubi & quies eft optima, & cum clericis fuis pontifex inde egrediens omnipotenti domino debitas potefl laudes perfolvere.

Igitur poft hoc omnia que fuperius adfcitata legunur de adficiis jam dirutis, & præ magnitudine temporum parte cafuris, quæ infra palatium ab antiquis & modernis fuerant effe adfcitata, beatiffimus jam fæpius nominatus papa Gregorius novo cultu & opere a fundamentis erexit atque compofuit. Nam defcenfum qui patriarchium refpicit, per quem antea homines velut in nocte afcendebant vel defcendebant, ita noviter reforavit, ut nulla inde tranfeuntes deincepa, ut ante, adverfa valeat præpedire, a quo videlicet loco ifque ad oratorium fancti Laurentii cuncta quæ erant vetera reflaravit. Et alia nova adjecit, in quibus tres caminatas fieri juffit.

Renovavit autem & balneum quod ita parasclarium fitum eft a fundamentis per totum, & marmoribus cæterifque placabilius operibus decoravit. Nam pavimentum ipfius lingulariter eft ornatum eft, nifi mens, vel optimum tanti pontificis fludium illud ad priorem ftatum redocere decreviffet. Pari modo & in ecclefia Salvatoris, quæ appellatur Constantiniana, fecit veltem chryfoclavam habentem hiftoriam palmarum, & cætnam domini.

Item in veteranbili monaflerio fanctæ Dei genitricis femperque virginis Mariæ, & fancti Cornelii & Calliffi, quam vocant Trans Tiberim, fecit cauflra numero fex, que penfant infimul libras decem & octo. Scyphum unum pensantem libras octo & uncias quatuor. Canthara con thymiamaterio penfantia libras tres. Siclonem unum penfantem libras tres.

Perfecflis autem his omnibus atque examuflim patratis, quoniam jam, ficut fupediftum eft, ejus fancta, veneranda ac recolenda fimplicitas, ut ajo Dei genitrix compofuit femper intenta ferviens, ita quoque de populi futura falute & liberatione patrie indifferenter erat fofcita, ne ab hoflibus Deo non permittente quoquo modo captivitatis fuccumberet. Et quoniam hujus fæcraffimi patris ac pape temporibus impia atque nefaria, & Deo odibilis Agarenorum gens a finibus fuis confurgens gene omnes infulas & omnium regiones terrarum circuiens, depredationes hominum, & horum defolationes atrociter faciebat, eafque hactenus facere nullatenus ceffat. De quibus quoque infolitis atque cavendis periculis, mifericordiffimus pradicti magnus habens timorem, ne populus a Deo fibi & beato Petro commiffe apoflolo, qui in Portuenli vel Offienli civitatibus habitavit, a Sarracenis nefandiffimis tribulationis ac depredationis fentient factorum, intimo trahens ex corda fofpiria, corpit prudenter inquirere, quomodo civitatem Offienlem adjuvaret, ac liberare potuiflet. In ejus ftatim omnipotente Deo hoc dedit corde conflium, ut civitatem ibidem qua populum falvare vellet, a fundamentis noviter conflruere debuiflet, quoniam ea que prio-

ri tempore adficata fuerat longo quaflata fenio nunc videretur effe diruta. Fecit autem juxta quod ei fuerat divinitus infpiratum: in præditta enim civitate Offienli civitatem aliam a folo valde fortiffimam, muris quoque altioribus, portis fimul, ac ferris, & cataractis eam undique permunivit, & defuper ad inimicos, fi venirent, expugnandos petrarias nobili ufui compofuit, & a foris non longe ab eifdem muris ipfam civitatem altiori fofato præcinxit, ne facilius muros ifti contingere valerent.

Quando autem fpecialis civitas nova fabricæ initium meruit, ipfe ibidem fanctiffimus papa per fe multis refidens diebus partem quamdam marorum non modicam cum fuis hominibus quafi in forem percipiens a fundamentis erexit.

De qua donec, Deo profperante, crebro dicta civitas ad legitimum fabricæ finem pene perducta eft, multum exinde labores in fuo fancto pectore, vel certamina indefinenter fuflinuit. Cui etiam noviter civitati confiructe, hoc nomen in fempiternum ftatuit permanendum, fcilicet ut ab omnibus five Romanis, five aliis nationibus a proprio quod ei erat nomine, id eft Gregoriopolis, nuncupetur. Et revera merito hoc a conditoris fui nomine vocabulum fumpfit, quia quod nullum legimus feciffe pontificem, iffe Dei omnipotentis auxilio, fimulque virtute unoitus, pro populo ac liberatione patrie atque fua nominis falute mirabili decore fabricæ conflruxit atque compofuit.

His itaque in fuis locis mansentibus recte idem evangelicus atque omnium prælul in baliica Salvatoris domini noflri Jefu Chriffi juxta patriarchium Lateranenle veltem cum chryfoclavo habentem in fronte altaris hiftoriam beatiffimorum Apoflolor atque evangeliflæ Joannis. Et per alteris circuitum fimiliter uno corpore cohærentium, quali vela fimiliter de chryfoclavo, & qualdam pifturas habentium in medio gryphorum corona in frontibus pifta. Erat etiam in monaflerio beatiffimi martyris Chriffi Laurentii, quod dicitur Pallacinis, cruflra de argento fex, & cerofalta duo indufta, habentia unum argeteum, & amam fimiliter de argento.

Fecit etiam in oratorio fanctiffimi papæ Gregorii fita in Pallacinis beati Petri apoflolis collocata nellas argenteas quatuor habentes libras argenti numero quadraginta.

Poft hæc autem omnis ipfe venerabilis pontifex in certe quæ antecedit Dracontii, domum fatis dignam undique porticibus ac folariis circumdatam a folo noviter fieri fluxit, in qua tample, quamque etiam futuri pontifices cum omnibus qui eis obfequuntur, quoties eis placuerit, ibidem flatiofe immorari valeant. Fecit autem fimiliter & in curte alia, que Galeria vocitatur, domum aliam largam ac fpatiam, fatifque pretiofam ad opus atque utilitatem pontificum, ubi obedientes opportunum fuerit, ut cum omnibus qui eis famulantur amplifime hofpitentur. Item fapdictus idem almus pontifex atque præclarus fuperior amore exardefcens fecit in baflica fancte interatque virginis Dei genitricis dominæ noflræ Mariæ, quæ cognominatur ad martyres, cyborium ex argento purifimo, penfant fimul libras quadringentas. Simul & coronam ex argento purifimo unam penfantem libras decem & femis.

Similiter autem fecit in baflica beati Marcelli confefloris atque pontificis coronas ex argento purifimo tres penfantes fimul libras .... Immo vero & in diaconia beati Georgii martyris fecit velum Alexandrium, habens phafianos duodecim, & vela ante januas lineum plumatum unum. Qui beatiffimus pontifex poftquam eodem Roftanam & apoflolicam annos fexdecim glorioliffime exiit, ex hac luce fubtractus ad æternam epigraphi requiem. Fecit ordinationes quinque per menfem Martium & Decembrem, feu feptem, prethyteros ..... diaconos ..... epifcopos per diverfa loca nomen 285. fepultus vero in baflica beati Petri apofloli.

NOTÆ SEVERINI BINII.

a *Gregorius*.) Vigellina quanta Septembris anno 827. Gregorius omnium virtutum quarum decoratus, inflructis Spiritus fancti, unanimi confenfu atque populi & univerfi cleri electione ad pontificatum fuccellit Romanum. A translatione fancti Gregorii pontificis, quem fanctus fuffinitatifque contubalet, inchoavit, ut fanctiffimi patris Benedictinæ monachi ac pontificalis cognitionis cura difpofitionem propius labore, & diuturnum univerfi gregis dominatu, & fummi facerdotii honoris fui perfecte polire. Michaele ex antedto dyfenteriæ defuncto, fuccefit in omnem Theophobio Iconoclaflo confeflionem.

Ad compunctionem fedivitem inter Lauferanum imperatorem ejusque filios exortus, de quibus infra, venit in Germaniam Ludovicum Pium & concordiæ amicitiæque mihi inter apud fuderatos filios offerit aliud, quam quod eadem fide & amicitiæ exhibet Romanæ infidiatores ardebant, quibus Lotharium Ludovici Pii filium, qui ejus patrem agitatis condemnum patebat occultare. Quæ occafione Ludovicus imperator contras papa poli quidem fecerat receptio, dirum ipfis in notis conciliis apud Compendium palatium habitis.

Ludovicum imperio reflituerat, tribe Epifcopos, monachi Gregorium, ut in Gallia atque Germania fedilionis Ludovicum Pium & Carolum Nouenfem reflituerent, quam hadutus Romani ex infidiatio dondecis pape excitatur contra Ludovicum Pium, Gregorio pape cum Ludovico omnes Francie Germaniaque epifcopi unita condefcendere obtemperantes. De quibus Ademarus Magna fecundi epifcopus in commentariis de divinis officiis inter alia *Conflitutum eft, ut filius univerfa per totum regnum ab Helmido Agrimenfore ad finem ufq; extenderetur, ad reflituendum in honorem omnium Sanctorum ad Mofellanum Helenæ templum fundatum, ac confimili fragilitate humana pene collapfum ex regiis opibus in folemnitatibus fanctorum minus plene perficere*; in hac fanctiffimi patris Gregorii.

Anno pontificatus Gregorii ordinatus Pippinus rex Aquitanorum, quem in regnum reparavit a Ludovico inter Ludovicum, quem in gratiam reparavit a Ludovico pofterioris enarrandi divifum, novas difcordias genuit. Hinc pacis quæ inter Ludovicum Pium & Lotharium patrem natum, quæ tenui deponere caufas fuerat, refumenta, pulsatis hujufmodi occafionibus, quæ ipfe illi materiæ concitabant, anno imperii vigefimo fuperiore. Pippinus, in imperio Ludovici, qui eum monasterio cupidus effet, defendas fratres hic a me fine magnatorum fanctum jubata. Quem etiam Ludovicus & Carolus exhortabili agitationibus fuis ad fuam partem fuperiore, indemnes ac nec poterant, cuncta tandem certamen, poflea concepere vidam atque fugatum, jubo jubitis epifcopatum ergo in Francia reparavit, ac refle Rotrado nobilifilio Xanico, & Carolo Magni nepote ex Ermi Silia mere fe dedicavit, ubi ejus patrem fuppler cum filii agnum reflituit, confilio epifcoporum ad patrem regis carpellam ex gratia admifit. fuit.

Poft obitum Theophili imperatoris opera Michaelis & Theodore Auguflæ, Sacrelli Iconoclaflarum in oriente potens eft difcordia, quæ Ludovicus effecit ope & Michaelis Conflantinopolitanorum exfulcitum antichiti reflituta.

Is fedes Sacrel.) Item corpora fancti Sebafliani, epe- ac Hilduini ab Urbe exflitas, delatum eft in Gallias, reconditumque in monaflerio fancti Medardi, teflante Adone, Vienenfis in chronico.

Item ecclefiam nunc beati confeflorie.) In hunc fane ritibus Roma templum Gregorius a Conflantinopoli exfulcitum ampliatus. nomen jotalie corpus fancti. Hic acta martyris Cyriaci vero miraculis celebrem martyris reverfum in Gallias transtulit fancti, refert Aimoinus lib. 2. cap. 24.

Quondam locus fanctiffimi papæ temporibus.) Eadem ex Caffia Gregorius, urbe Siculorum, altarium facrie civitatis fundamenta jecit, ut baflicam fancti Petri erexit Urbemque pulcre tutam ordinavit. Addit Leonimus effe dictum, ideo quod empium a Gregorio, Leo IV. profecutus. Verba Gregorii hæc funt: *Gregorius papa dolens crebris Saracenorum incurfionibus vexari & vicfori fubjectum utilitati*

Romanæ illius ecclesiæ beati Petri apostolorum principis, splendidi illi urbem novam ædificare: ad quod conflis & humilis imperatoris animositas, novum fabricare fecit, sed non perficit: Leo enim cœpit nimiâ cupiditate, cognum opus absolvit. Hinc Sigebertus.

EPISTOLA I. GREGORII PAPÆ IV. AD UNIVERSOS EPISCOPOS:

De Aldrico Cenomanensi episcopo non alibi quam apud eadem apostolicum accusando, & de Romani pontificis potestate.

Dilectissimis fratribus universis reipublicæ per Galliam, Germaniam, Europam, & per universas provincias constitutis, Gregorius servus servorum Dei.

DIvinis præceptis & apostolicis falubertimis incitamur monitis, ut pro omnium ecclesiarum statu impigro vigilemus affectu. Et quia cunctarum divina dispensatione ecclesiarum curam gerimus, omnibus nostra portentibus suffragia apostolica auctoritate subvenire optamus. Quoniam divinæ virtutis ac infirmitatis humanæ fanctio est, ut omnium ecclesiarum negotia ad nostræ reparationis tendant affectum, & quæcunque nobis ex Dei sententia cognitæ caritatem mandamus, ut si aliquis, quod non 3. qu. 6. Dei sectam, Quapropter has ad vos literas destinavimus, quibus decrevimus vobis omnem cognitæ caritatem mandamus, ut si aliquis, quod non 3. qu. 6. optamus, fuorem æmulorum, Aldricum Cenomanicæ ecclesiæ episcopum accufare damnabiliter attentaverit, ut honorem beati Petri apostolorum principis memoriæ, ecclesiæque Romanæ cui præsedit privilegium, & nostri nominis auctoritas; literas illi post auditionem primatum diœcesium, fi necesse fuerit, non negabit. Et nostra auctoritate, ant ante nos, aut ante legatos nostros ex latere missos, juxta patrum decreta huas exercere atque finire ordines: nullusque illum ante hæc judices, aut judicare præsumat. Sed si quid, quod absit, grave intolerandumque ei objectum fuerit, nostra erit expectanda cessura, ut nihil prius de eo, qui ad fonum sanctæ ecclesiæ Romanæ confugit, ejusque implorat auxilium, decernatur, quam ab ejusdem ecclesiæ auctoritate fuerit præceptum: quæ fic vices suas aliis impertivit ecclesiis, ut ac partem sint vocatæ sollicitudinis, non in plenitudinem potestatis. Proinde dilectio vestra, quorum devotione gaudemus, jungat curam suam dispositionibus nostris, & decretum, ut non cujusquam præsumptione circa memoratum fratrem, vestra provisione, vel successorum vestrum, si ipse superstes fuerit, aliter quam hic instertum est, ullomodo decernatur, sed hæc quæ ad ejus tuitionem atque defensionem prædicta hic auctoritate seggesta sunt, ac falubriter ordinata, absque ulla apologia plenitèr impleantur. Si autem, quod non arbitramur, a quoquam secus præsumptum fuerit, & ab officio cleri submotus, & injuriarum reus ab omnibus judicetur; ne lupi, qui sub specie ovium subintrarunt, betiali levitia quoque que audeant dilacerare, & quod libi fieri non iunt, aliis intere præsumant. Nec quisquam frivolus aut contentiosus, five contumax, hæc nos irrationabiliter præcipere contendat, cum & auctoritate canonum, & prædecessorum nostrorum decretis sanctium sit, ut episcopus accusatus, & voluerit, appellet Romanum pontificem, cum quo eum, si libuerit, confungi, aut ab eo ejus accusatur causa, aut ipse a latere suo legatos qui eos audiant mittat, qui juste eum omnibus per episcopis comprovinciabilibus ejus auctoritate

A judicet. Quæ omnia hic necesse non est ipsi inferre, ne prodiores magis quam præceptores esse videamur. Et sanctæ recordationis Innocentius antecessor noster inter cetera sic ait: Si majores causæ in medio fuerint devolutæ, ad fedem apostolicam, ut Nicæna fynodus definivit, & inveterata consuetudo exegit, referant. Et multa alia, que in suis auctoritibus pleniter invenimur. Nec silentio fuerit hæc gratia aut humilia videri debere: quoniam ficut prædicto fratri sancti Petri & nostræ fedis auctoritate succurrimus, ita omnibus, quibus necesse fuerit, & debemus subvenire, & impigre volumus. Et hoc quisquam sibi subvenire cupit, ita & alium adjuvare debet, & non ejus auxilium molestè ferre, cum apostolus monet omnes *Gandere cum gaudentibus, flere cum flentibus*. Nam quisquis hunc finem omnem nostrum effectum curamque dirigimus, ut quod ad exaltationem fanctæ Dei ecclesiæ, & quod ad exhibendum & profectum pertinet sacerdotum, nulla distensione violetur, nulla desidia negligatur. Super quibus B si quis aggravet voluerit, aut extra auctoritatem vestram facere contendere, vestrum ad fedem apostolicam, quo omnia ecclesiastica negotia, de quibus quæstio habetur, confuere justa sunt: ut ibi ante confessionem sancti Petri meum juste decernet, a quocunque de nostra auctoritate fuerit subripiat fuum. Vos fratres horsamur & monemus, ut quæ a nobis pie vobis circa prædictum fratrem mandata sunt, ejusque pro simplicitatis C defensione, & subsidium atque injustitia, nulla concertatione turbentur: quoniam non interveniat temeritas præsumptionis, ubi est diligentia. Nemo vestrum quod suum est quærat, sed quod alterius est, & quod apostolus inquit: *Unusquisque proximo suo placeat in bonum*, & Rom. 15. reliqua. Præceptis ergo apostolicis non dum 10. superbia resistator, sed per obedientiam, quæ Præceptis in sancta Romana & apostolica auctoritate sunt salutifere impleantur, si ejusdem sanctæ Dei ecclesiæ, quæ est caput vestrum, communionem habere desiderantes. Qui autem se sciunt quibusdam esse præpositos, non ferant molestè aliquem sibi esse prælatum, sed obedientiam quam exigunt etiam ipsi defendant. Unde liquet quod omni studio diligentiæ omnes omnes divinis & apostolicis præceptionibus parere debeatis, & in nullo inobedientes, quod absit, effici. Nam licet plerumque accidant in D Dift. 21. Ut sacerdotibus quæ sunt reprehendenda, plus tamen ergo corrigendos agat benevolentia quam severitas, plus cohortatio quam comminatio, plus caritas quam potestas; cum nemo nostrum fine reprehentione aut fine peccato vivat. Nam si dominus ftatim post ftinam negationem beatum Petrum apostolum præceptorem nostrum judicaffet, fi unum ex eo fructum, ficut fecit, recepiffet. Expectandi ergo atque corrigendi magis funt rectores ecclesiæ, quam ftatim & absque nostro consulto judicandi; E cum ardua negotia, & difficiliores cauffarum exitus, fanctorum patrum canones ipfiritu Dei conditi, & totius mundi reverentia confecrati, jubeant fub noftræ fententiæ expectatione fufpendi, noftroque moderamine finiri. Unde necesse eft hæc & alia ecclesiaftica quæque negotia, poft multarum experimenta cauffarum, follicitius profpici, & diligentius præcaveri; quatenus per fpiritum caritatis & pacis omnis materies scandalorum, & præfumptio invidorum, atque oppreffio fimplicium de ecclefiis Domini auferantur. Et ficut non vult quifquam fratrum

fe aliorum judicio prægravari, ita non audeat alibi F inferre quod libi non vult fieri, reminifcens præceptum domini falvatoris, quo ait: *Nolite judicare, & non judicabimini, in quo enim judicio judicaveritis, judicabimini.* & reliqua. Nihil ergo per noftram facultatem tribunalis excelfi judicet derogare debemus, cum illa fint rata quæ pia, quæ vera, quæ juffa funt; & aliter neceffitatis, aliter tractanda eft ratio voluntatis. Nullum enim fatemur cum reliquis inimicus, idcirco fuccurrendum eft irritis; conteredus ergo eft venantis laqueus, ut fugatis lamentantibus, tam in juffo moderamine, quam communione pietatis, apoftolica auctoritate fol juftitiæ in oculis fpledeat corruentium. Nec pigeat fortitan aut pudeat noftris obedire mandatis, aut apoftolicæ fedis obfervare præcepta, quia humilibus dat gratiam, non fuperbis, Nam nulli fas eft vel velle vel poffe tranfgredi apoftolicæ fedis præcepta, nec non fine difpofitionis minifterium, quod veftrum fequi oportet caritatem. Sit ergo ruinæ fine dolore proftratus quifquis apoftolicis voluerit contraire decretis, nec locum deinceps inter facerdotes habebat, fed extorris a fanctæ minifterio fit, nec de ejus judicio quifquam poftea curam habeat, quoniam jam damnatus a fanctis & apoftolica ecclefia hac auctoritate, fua de inobedientia atque præfumptione, a quacunque fit nuncupatione: quia majoris excommunicationis ejectione eft exigendus, cui fanctæ ecclefiæ commiffa fuerit difciplina, qui non folum præfatæ fanctæ ecclefiæ juffionibus G parere debuit, fed etiam aliis ne præcrierint inftituere, ftipe aliarum a divinis & pontificalibus officiis qui noluit præceptis apoftolicis obtemperare. Manent itaque memoratus Aldricus & apoftolica auctoritate ufque ad præfentiam fedis apoftolicæ femper epifcopus, nec, unequam huc venit, talium aut aliorum verbis inendat motivis, neque quem fuccumbat judicio, aut ullam fuam fufcipiat fententiam, nec nobis ficut illi, quod minime arbitramur, inobediens exiftat. Prædictæ apoftolicæ fedis fanctæ, fi voluerit & necefle fuerit, appellet antiftitem, & ad eum libere abfque ullius pergat impedimento. Et cum nec colligari nec judicari, nec damnari a quibufdam poffint epifcopis, qui apoftolicis fuerint fubti auctoritatibus; quanto minus ab illis fi factum, quod fieri non credimus, fuerit, qui eorum inobedientia atque protervia fuerit, qui fanctæ Dei ecclefiæ, fedis fanctæ Petri, quæ non aliter perfecutores fratrum, quam fedis fanctæ juffionibus, cui omnis orbis caput inclinat, inobedientes corrigere, feu regere juxta præcedentium patrum præfumus, nifi eos zelo fidei dominicæ perfequamur, & a fanis membris, ne peftis hæc latius divulgetur, in feveriffimæ quæ poffumus abfcindamus. Quifquis namque contra fuerit tenuere prohibita, fentiet omnes fuam fedis apoftolicæ minime defuturam. Et qui monitis noluerit obedire apoftolicis, neceffe eft ut ftrictæ regulæ vindictam, ne aliquis hoc faciat, aut fieri finat, ante aliam vel expiendo decipiat, fibique cauffa generet, quibus reus conftituitur decretalibus ftat. Cavete, fratres, negligere præfata, cavete tentare prohibita, ne præcidis involvamini retinaculis. Nolite fæpedictum fratrem abfque noftra, ut prædictum eft, præfentia aut auctoritate judicare, vel condemnare, aut gravare: Sed, ficut apoftolicis eft munitus præfidiis; ita veftris fulciatur auxiliis, ftique ab omnis facerdotalis catalogi laqueo, aut oppreffione, vel judicio humano, invacftus & liber ufque ad noftrum, ut præfatum eft, judicium, qui beati principis apoftolorum Petri meruit adipifci auxilium,

Matth. 7.

Dift. 21. cap. 11.

Dift. 19. Mulli fas eft.

Contra caput ergo nolite vos extollere. Nolite beati clavigeri Petri, cujus vos legatione, pro Chriflo fungimur, fedem, ejufque fedis auctoritam fpernere, ne ejus patiamini offenionem, aut fcandalum eccleiiæ generetis, fed magis follicitis pro fratrum falute & liberatione eftote, & pro fanctæ Dei eccleiiæ falute firmiopere laborate. Armamini caritate, non feveritate, omnibus vobis ac fingulariter omnem cernat caritas, & virtutis, quæ mille modis a Chriflo folvantur, vobifcum pariter in perpetuum concreta lætetur in Domino. Ceterum infectatores fratrum ecclefiæ Dei, quibus fratrum comprimere & eradicare debetis, qui ftatum majorum non tenentes, Dei facerdotes, atque fanctam eccleiiam, que in facerdotibus maxime conflat, principum & populorum fanctum non tenentes & Dei judicium non timentes, fua violare perfeque nituntur præfumptione. His ergo nec faftis, nec confiliis, nec manfuefcite, nec fubditis, vos oportet pariter conienfum, dicente Domino: *Videbat patrem, Matth. 25.* 49. *& currebas cum eo*. Non tantum qui faciunt, fed qui facientibus confentiunt, rei tenentur. Illud dumtaxat debet mentem veftram vehementius excitare, ut ab omni labe fæculi ifiius immunes ante Dei conipectum & fecuti inveniamini; ut caritatem non amittentes, & fufferentiam habentes. Philipp. 2. rorum exiftatis, quatenus juxta apoftolum, unanimes, unum fectantes, permaneatis in Chriflo, nihil per contentionem, neque per inanem gloriam vendicantes, non hominibus, fed Deo falvatori noftro per omnia placentes. Hac ergo caritatis glutinatione compefcite quæfo a memoratre fratre: fi quorumcumque cognoveritis aut indidias, aut amaritudinem, eft dare quoque modo nollite conienfum, quod omnibus durius arbitramur. Si quo pacto converfationes non habet amabiles ad habitandum tempo pro reverentia fedi Petri, cujus eft munitus auctoritate, dilectus. Non novum aliquid præfenti juffione præcipimus: fed illa quæ olim videntur indulta ftranus: ceptim nobis ad memoriam redeant, non fcitote pro- Dift. 17. officialis cauffatio, fed omnis fanctæ religionis re- Ut Romani latio, ad fedem apoftolicam, quafi ad caput ec- epifcopi. 1. clefiarum, debet referri, & inde auctoritas pendere unde fumpfit exordium, ne caput inftitutionis videatur omitti, cujus auctoritatis fanctionem omnes tenuant facerdotes, qui nolunt ab apoftolicæ petræ fede, fuper quam Chriflus univerfalem fundavit ecclefiam, foliditate divelli. Si quis hæc apoftolicæ fedis præcepta non obfervaverit, peregrè honoris noftri efle non dubitetur. Sed fotere vos reftitutum prædecefforis inobedientia non reluctati funt. Et ne quando contingat ut reluctentur, idcirco denuo repetentes fedipus admonuus, ut eventum qui hujufmodi fratres turbare vifuntur, & prohibeantur aliud, quam ille noster juffit agricola, feminare. Nam qualiter nos qui nominem volumus perire contrifteri, qui eleEtorum perceptum animos, dominicus in evangelio fermo teftatur: Ait enim falvator ipfe, quod *Matth. 18.* expedias facadalizanti de puffillis aliquem in maris profundum demergi, & cetera que ad bonæ fpei ftimulum pertinent. A quibus non facerdotes, fed & omnes Chriftiani fe cavere debent, quoniam facerdotes, qui throni Dei vocantur, quieti ab omnibus perturbationibus effe debent. Nec ab re ipfe falvator vendentes columbas, & nummularios *Matth. 21.* tum menfas proprio flagello everrit, & projecit e templo. Unde liquet fummos facerdotes ipfius expectare judicium. Ad cujus rei confirmationem plurimum valet quod alibi inquit: *Deus ftetit in Pfal. 81. fynagoga deorum, in medio autem deos diiudicat*, &

reliqua talia, quæ in fuis inveniuntur auctoribus. Illos ergo qui non ſpeculatores eſſe volent, excludere non poſſumus, ſi fratres, quos torrent & adjutare pro viribus debemus, improba fedari contagione permittamus. Unde hortamur dilectionem veſtram, obteſtamur & monemus, ut qui dobectis ſolicitudine ſuper his vigilantia: quia in ſpecula eſſe debetis, ne qua infeſtantium prorumpat audacia. His ergo pro viribus reſiſtite, quia nefas eſt negrevari religioſos, pati fratres, quorum afflictione, quia membra ſunt noſtra, non quoque convenit macerari, crucemque juxta domini ſalvatoris vocem ferre, qui ait: *Qui vult venire poſt me abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me*. Quamquam maneat his beatitudo promiſſa, quicumque probantur perſecutionem B propter juſtitiam ſuſtinere. Quibus quid promittat ipſe ſalvator in futuro ſequenti ſermo declarat. Intelligamus hæc ipſi vobis quæ nobis non placent diſplicere. Quod ita demon probare paternus, ſi quibus non parrigimus, vos nobiſcum porrigatis, ut cui de vos manum porrigeris, vobiſcum porrigamus: quia non aliter unus grex & unus paſtor tamus, niſi quemadmodum apoſtolus docet, dicens: *Idipſum dicamus omnes, ſimuſque perfectiſ in eodem ſenſu & in eadem ſententia*. Deus vos incolumes memores noſtri cuſtodiat, fratres cariſſimi.

Matth. 16.

1. *Cor. 1.*

II. AD EPISCOPOS ET ORTHODOXOS FIDELES.

C

Ebonem archiepiſcopum Rhemenſem depoſitum in priſtinum gradum reſtituit.

Gregorius epiſcopus ſervum ſervorum Dei reverentiſſimis in Chriſto ſanctiſſimiſque fratribus coepiſcopis, cunctiſ quoque principibus orthodoxis, & univerſis catholicæ eccleſiæ fidelibus.

Cum divina inſtigatione ſolliciti circa gregem dominicum diligenti cura ſemper inviglare debeamus in proſperis, quanto magis in adverſis nimis quæ pro peccatis contigerunt nunc in diebus noſtris? ſicut dolendi ſumi illi, qui inter ſtragella Dei maligna ſemper intentione perſeverando percunt, ita & congratulandi, non abjiciendi ſunt, qui correpti tanta caſtigatione corde contrito & humiliato ſe corrigibiles reddunt, ſuper omnia etiam magnificandi ſunt, qui in preſtantia corde perfecto & optimo probati, ſalutaribus exemplis ſtructum vite inviti minoribus conferunt. Gratias igitur immenſas domino Deo noſtro merito agimus, cariſſimi, pro tanto triumpho veſtro, qui inter medias mundanas acies, & nimias tentationes diabolicas, vos examinando probavit, atque ſibi ſervavit illeſos: ita ut neque in deſeram neque in ſiniſtram declinantes, offenſionem Dei vitando, cauriſſima ſubtilitate mundanas pericula ſuperabiliſ. ſiruit & inter multa alia magna certamina veſtra, non fuiſſe nobis ignotum, quod noſtri Ebonis archiepiſcopi cauſa, ut & per multos relatores fideles ſæpe compertum, quod nec canonice vocatus, ſed violenter ab eccleſia raptus, diverſisque exiſtia paſſus, arcta quoque ſub cuſtodia truſus, nullo certe crimine convictus, nec ſponte confeſſus, quia abſente eccleſia ſua alterius ſub poteſtate erat conſtrictus, & ſic a mundano peccatis nobis adductus eſt diſſeutiendus, vel deponendus. Quamvis ergo vulgo natam irrationabilem vim compatiendo miſerabili circumſtantiæ placabiliſ, cum furores ejus cognoviſſem humili ſatisfactionem ſe mitigabit, aquarum dividam vel ſub maria propter

ſionem pariter evaderetis: ſicque fratrem illuſum apoſtoli ſemper provida indultria reparandum ſeruſtis ſicut & de veris Chriſti membris legitur: *Cum patitur unum membrum, compatiuntur cete-* 1. *Cor. 12.* *ra membra*. Claruit etiam hæc benigna intentio veſtra, dum quotidianoque vobis eccleſiaſtica pace, quæ imperialis, epiſcopalique auctoritate in fede reſtitutus debita, cui facta fuerat diſcretio violenta, ibique publico ex conſenſu pontificale, ut debuit, recepit & ejuſdi ſoltum officium, donec ſuccenſis iterum lucibus principum, pro pacificanda dira fedititone cum cæteris regni fidelibus ſe obtulit. Qua mitigata, protinus repentina impetiali juſſione, pro concordia & unitate Chriſtiani populi, partibus orientis directus, præceptionibus ſuis libenter pro viribus obedivit. Quibus autem omnibus ſic laudabiliter actis, votum vitiationis, quod in aqua Dei domino, vel beato Petro principi apoſtolorum vovit, multis laboribus feſſus ad ſedem apoſtolicam tendens promiſſa fideliter impleviſti. Quæ & ſonſti principis apoſtolorum ſuffragiis fidus, cui ligandi ſolvendique divinitus erat data poteſtas, ſicut eum a corporalibus eripuit periculis, ita & propitius a cunctis peccatorum abſolvetes vinculis. Quapropter & nos hæc omnia diligenter conſiderata, ipſum conſeſſionem, quam lecrete vobiſcum egit, nobiſcum & per omnia contulit. Subſcriptionem etiam, quam petteruntur ut evadere compoſuit, ſimiliter & ſonſte Romanæ eccleſiæ oſtendendo ſatisfecit. In quibus vero omnibus, quia certum depoſitionis ano legitimæ abſolutionis nomen nullatenus formus, ideo inviolabili catiſti veſtræ fidenter ipſum committimus; quis, ſi abſque crudeli perſecutione ejus poſſibile eſt, una vobiſcum illum debitæ fidi reſtituendum cupimus, aliquem tamen sont oportet epiſcopos divinitus ſibi conſortem negligere epiſcopum, cui non ſolum ſimiliter, ſed etiam per pœnitentiam Innovatum ſanctum ipſius dignitatis cognovimus ſpiritum Davidica recuperatione; qui pœnitens Spiritu ſancto recto, ſive principali, innovatus atque confirmatus, ſumma cum fiducia etiam in ſuæ ſedis poſtea docendos & revocandos pro domino Deo ſuo ſpopondit, perpetuique benignitatis exemplis cuncta ſibi ſubjecta procurarit. Nam & dominus apoſtolorum, cujus vicem indigni gerimus, ſi diſcipulatum in operibus negavit, non tamen abjectus, ſed pie ſervocatus, priſtinam dignitatem obtinuit, & quomodo alibi mifericordiam eſſet in ſemetipſo docuit. Pater ille per ille euangelicus larga pietate prodigum filium non repulit, ſed perditum gavilus recepit, honoratumque ſuum priſtino reparavit. Ipſi etiam veris ſectatoribus ſuis inſtitoit, dicens: *Eſtote misericordes, ſicut & Pater veſter miſericors eſt*. Quia *Matth. 5.* & beatos eſſe miſericordes in cunctis mundi partibus capitolus in miſericordis idem dominus denominatium declaravit. His etenim multiplicibus que veteris ac novi teſtamenti documentis inſtructi, euangelicam atque eccleſiaſtican diſpoſitionem ſtatuite, ſi perſeverus paſſis, & ad aliam civitatem confugientibus epiſcopis proſcindi in locis vacantibus liberam annuimus facultatem. Quamvis magis huic pro loco fraris noſtri qui quondam ex glotioſi Cæſaris toriuſque imperii conſenſu nobis conjunctus, & apoſtolicis privilegiis inſolubilis caritatis vinculo ſancte Romane eccleſiæ confirmatus? Ubi & euangeliizandi legatione percepta, quorumque melius poterit proficere loco, pro viribus ita femper inſiſtat, ut a divino vobis regnoio lucrandique talento æqualiam deficiat, quia ſicut de neglecto tanto officio illi divinam offenſionem, ita & impedientibus ceſſetum

Tertio quoque ſcripſerat. Ep. Lxxiii. *Regeſti.* Lib. VIII.

fellem indicimus ultionem: & ſicut adjutoribus A ejus divinam imploramus gratiam, ita & nocentibus, quam non optamus, terribilem damnationis denuntiamus vindictam. Qua denique ſumma auctoritate undique munitum, more prædeceſſorum noſtrorum, ipſum ſacro ordini noſtro meritoadſcribimus, vel omni priſtino epiſcopali officio decoratum eſſe præſcribimus, ſive ſcripſis his poſtulatis digne permanendum inviolabili confirmatione, ſicut in privilegiis ejus prioribus continetur, jure apoſtolico roboramus.

CODEX LAUDUNENSIS. *Hæc compilata epiſtola ex parte Gregorii quam ſit mendax, ipſa evidens ratio manifeſtat. Nam tempore Gregorii, ex cujus nomine iſta conſcribitur, imperator Ludovicus ab imperio eſt depoſitus, & Ebo poſt reſtitutionem ipſius imperatoris ſua ſe epiſcopali judicio depoſuit, & a Sergio ſucceſſore Gregorii ſub laico tantum communione eſt condemnatus*.

B

III. AD EPISCOPOS REGNI FRANCORUM.

ROmano pontifici ſcribentes, contritis eum in perfatione nominibus appellaſtis, fratrem videlicet, & papam: dum congruentius eſſet ſolam eſt paternam reverentiam exhibere. Adventu quoque ejus tempora, leges vos dicitis, credentes omnibus principi ſcilicet ſubjectis, profuturum; & optaſſe occorſum veſtrum nobis non faciendum, niſi facta juſſio imperialis præcederet. Que verba vehementibilia ſunt: quo quidem modo, quia juſſio apoſtolicæ ſedis non minus vobis fuera videri debuerat, quam illa quam dicitis imperialem, deinde, quia veritate caret, quod dicitis illam præveniſſe. Non enim illa præveni, ſed noſtra, id eſt pontificalis. Neque ignorare debetis, magiſtri, quia ille regnum animarum, quod eſt pontificale; quam imperiale, quod eſt temporale. Beatus Gregorius Narianenus non hoc timide coram imperatribus in eccleſia prædicare. Sic enim ipſe imperatrices loquitur, dicens: Suſcipitiſue libertatem verbi? libenter acipitis C quod lex Chriſti facerdotali vos noſtræ ſubjicit poteſtati, quæ illis tribunalia ſubdit? Dedit eenim & nobis poteſtatem, dedit principatum, multo perfectiorem principatibus veſtris. Aut numquid ipſum vobis videtur, ſi cedas ſpiritus carni, ſi mortalia celeſtia ſuperentur, ſi divinis præferantur humana? Quare igitur vos, ſicut veri facerdotes, Divini videlicet cultus miniſtri, non humani, non ſegnodeſis imperatori, cujus facra vos dicitis juſſione præventos, ſicut idem beatus Gregorius alloquitur imperatorem proſenſum, dicens: Patientur equidi, accipe libertatem noſtram. Scio te ovem eſſe gregis mei a Chriſto mihi ſummo paſtore annumeratam, & a ſanctis Spiritu conſignatam: ſcio te inter facra altaria cum veneratione ſubjici manibus facerdotis ſuis: te beatæ Trinitatis cultum fidemque non tua fed noſtra prædicatione ſervare. *Et poſt alia*: Memento ſemper, quod una tibi natura eſt cum eaque ſubſtantia cum omnibus qui tibi ſubjecti ſunt. Tu tamen animo eſto cum Deo, & non tam dominari te mundo, quam dominari tibi Chriſtum, gloriare. Quare etiam nunc commorantes cum imperatore, intermittentes ſtultiſſimas adulationes, non ei præditis cum beato Auguſtino dicentes: Felices dicimus imperatores, ſi juſte imperent, ſi inter linguas febbimiter honorantium, & obſequia nimis humiliter ſalutantium, non extollunur, & ſe hominey eſſe

Ecce quos Gregorius Nyſſ. Epiſcopos de Spiritu ſancto. Addit.

Epiſtolam ad dom. Addit.

Ecce Nyſſ. de Spiritu ſancto. Addit.

Epiſtolam ad Eulogium Alexandrinum. Addit.

D

E

S. Aug. de civ. Dei Lib. V. c. 24.

F

meminerint; ſi ſuam poteſtatem ad Dei cultum maxime dilatandum majeſtati ejus famulans facciant; ſi Deum timeat, diligunt, colunt; ſi plus ſe amat illud regnum, ubi non timent habere conſortes; ſi raditio vindicari, & ignoſcere; ſi tamen dum vindictam pro neceſſitate regendæ tuendæque reipublicæ, non pro ſatuandis inimicis tantum odio exercent: ſi tamdem veniam non ad impunitatem iniquitatis, ſed ad ſpem correctionis indulgent; ſi quod abjecte cognoſcunt plenumque gravitate ſuæ dignitatis dilatare ſenitate & benignitate conantur ſuperare; ſi luxuria tanto eis caſtigatior, quanto poſſet eſſe liberior; ſi manſuet copabilior, quam quibuslibet genitibus imperatores, & ſi humanitas facitur, non propter ardorem inanis gloriæ, led propter caritatem felicitatis æternæ; ſi pro ſuis peccatis, humiliatis de ſuis delictis in oratione facilitatem Deo ſuo vero immolare non negligent: vales Chriſtianos imperatores dicimus elle felices interim ipſe, poſſet ne ipſa fatores, cum id quod exſpectamus adoremus? Vos autem contrarii, quia non vultis eſſe veri adificatores, eſtis proculdubio veri deceptores ſicut ſcripſum eſt: *Populo meus, ipſi beatum dicunt te dicentes, ipſi te decipiunt, & viam greſſuum tuorum diſſipant*.

Deinde poſſquam diviſtis vos fatatos eſſe de adventu noſtro, iterum inſulliſi quorumdam relatione ſuſpicati eſtis adventum noſtrum effectus: quod utique fieri inſtabilitas mentis. Verum eſt omnino, quo nium *qui beſtiat, ſimilis eſt ſtulti maris qui a* Jacob. 1. *ventis & fluctibus circumfertur*. Vos autem neutralis ſtolide nos judicatis immemores eſſe paſtoralis officii & diſtrictiſſimæ moderationis.

Deinde ſicut ſcripſum eſt, *cum ſit timida* Sap. 17. *negligentia, dat teſtimonium condemnationis*: adjungitis quod omni verecundia dignum eſt, dicentes nos venire propter quamdam præfumptionem & omni ratione carentem excommunicationem facilendam: & admonetis nos nimis inviolatis & conſulis ſermonibus & ſenibus, ut neque noſtra temeritas, neque aliorum horrtam, præſumptione ? promumpamus: eo quod, ut dicitis, per- 1. *Ep. in tonitate ad injuriam ac dehonefiationem imperia-* Simplicium lis poteſtatis, & ad *minorationem & reprehen-* *S. ad Amb.* ſionem ſacerdotalis dignitatis: dicitis, quæſo, quæ- *ad Auſtrum.* ſunt iſta portenta verborum? & quid potius A. *Epiſtolam* poſſemus ad dehonefiationem imperialis poteſtatis, opera eſſe quam excommunicatione, ubi ipſa excommunicatio ? Sed quia hæc verba veſtra exaggerare laboriolum eſt, eo quod plena ſint nauſeæ: tantum illud ſtagito, ut dicatis quomodo poſſit fieri, ut nemente apoſtolicæ ſedis honore, mea tantum perſona in cauſa reprehenſionis, & vituperationis remaneat. Nullo modo enim fieri poteſt, ut ſi is qui locum B. Petri tenet, exhonoratur, ſine crimine dumraxat, cathedra ejus honorata permaneat. In tantum autem honorandi eſt cathedra pontificalis, & propter cathedram fedem in illa: ut etiam de Caipha † cre- †) *Petrus* dulitate & incredulitate impio dicat evangelilta, *confitetur.* *ille autem a ſemetiſſo non dixit, ſed cum eſſet pontifex anni illius, prophetavit, quia Jeſus moriturus erat pro gente*. Unde conſtat, etiam impium Caipham propter cathedram honorantem eſſe prophetam. Vos autem fidelem & catholicum pietatis pontificem dehonefiandum præditatis abſque injuriis fedis. Quod omnino falſum eſt. Bene autem ſubjungitis, memorem me eſſe debere jurjurandi cauſa fidei facti imperatori. Quod ſi feci, in hoc volo vitare perjurium, ſi annuncianero ei omnia quæ contra unitatem & pacem eccleſiæ & regni committit. Quod ſi non-feceto, per-

perjurus ero, ſicut & vos, ſi tamen juravi. Vos tamen, qui proculdubio juraſtis & conjuraſtis, promittentes ei ergà illum omnia fidelitèr vos agere, & nunc videntes illum agere contra fidem, & præcipitari in perniciem, non revocatis eum quantum ex vobis eſt, perjuri eſſe: quis pro ejus ſalute fecundum fidem promiſſam non laboraret.

Deinde promittitis mihi venerabilem receptionem, ſi tamen ita ad illum venero, ut ejus voluntas eſt. Hæc non in libris Dei eſt, ſed in veſtris confeientiis legitis, qui omnia faciebs propter temporalem retributionem, eo quod ſitis arundines vento agitatæ, & omnes aurem vos flectant. Penſate, penſate fratres, quam longe eſt mens veſtra ab illa petitione, qua in celebrationibus Miſſarum ſolcti dicere Deo, non voluntate, ſed B voce: *Da nobis pro amore tuo proſpera mundi deſſicere, & nulla adverſa formidare.* Nam ex corde hæc petebatis, jam dediſtet ille qui dicit: *Petite, & dabitur vobis.*

Deinde dicitis illum primum diviſionem regni, quam inter filios ſuos fecerat imperator, nunc juxta rerum opportunitatem eſſe mutatam. Quod omnino dupliciter falſum eſt: uno quidem modo, quia non eſt opportunitas, ſed impportunitas, eo quod ſit cauſſa de origo conturibationis & diſſenſionis, commotionis & depredationis, & omnium malorum quæ per ſequela dicere longum eſt, extra perjuria innumera, & fidei ac pacis expalliones: alio vero modo, quia C needum ſcitis, utrum ſit commutata, an per voluntatem regem & dominum meum inſiſtata. Illa enim commutatio, quam vos dicitis juxta rerum opportunitatem factam, inde cognoſcitur quia non fuerit per Deum, quia multorum peccatorum origo exiſtit. Illud namque verè per voluntatem Dei ſit, plerumque cauſſa eſt & preſſuræ & perſecutionis, ſicut factum eſt adverſum ſanctos apoſtolos, & martyres, quos propter aliud paſſi ſunt, niſi propter defenſionem & confirmationem evangelicæ veritatis; cauſſa autem peccatorum & ſcelerum eſſe non potuit, ſeus veſtra diviſio eſt, quam nullo modo opportunitas. Deinde, quod grandi ſuperſcilio dicitis, quia ſi reverenter venerimus ad imperatorem, per ipſum cognoſcemus omnem rei veritatem, quare opportune & utiliter mutata ſit diviſio, hoc loquitur propter aliud paſſi ſuperbiæ, æſtimantes ſolos vos poſſe rerum cognoſcere cauſſas. Vere dico vobis, quia non ſolum ſtultus, ſed & inſelix eſt, qui non intelligit quantos & quales fructus malorum protulit veſtra commutatio, & de quibus theſauro maligni cordis proceſſit, & pro qua re vos laudatores & defenſores eſtis hujus malignitatis.

Deinde ſubjungitis, quia niſi ſecundum voluntatem veſtram venero, non habeo eccleſias veſtras conſentaneas, ſed in tantum contrarias, ut nihil mihi in veſtris parochiis agere vel diſponere liceat, nec quemplam excommunicare vobis obſtantibus. Vere verum eſt, quod veritas dicit: *Mala bona de malo theſauro cordis ſui proferre Matth. 12. mala.* Quare mihi contrarii cum eccleſiis veſtris eſſe debetis, in legatione pacis, & unitatis, quod Chriſti donum & miniſterium eſt? An ignoratis angelorum cantu promiſſum eſſe pacem in terra hominibus bone voluntatis? per ipſorum autem, *tribulationem & anguſtiam in Luc. 2. cunctam animam hominis ſperantis malum?* Hic Rom. 2. a nemo, quod congruat vobis illud quod ſcripturæ Prov. 28. dicunt: *Verba & gladii in vita perverſi.* Vos enim non ſolùm ſimiliter perverſitatibus veſtris gobiti, qui legationi longe huc pacis. Nam quicunque

toribus noſtris, verum etiam tortus imperii noſtri populis, domini providentia per benitiſſimum Dionyſium ſuspenumero, immo continue, in magnis gratiarum uberta tibus conſentiit, cunctæ per tantacta tempora Gallitæ nationes ſenſerunt, quæ ejus inſigni apoſtolatu ſidei rudimenta ſumpſerunt. Prædeceſſores autem noſtri gloriam hujus eximii teſtis & amici Dei non inanitèr coluerunt: qui dum ejus ſacras exuvias in terris, ob amorem & honorem domini noſtri Jeſu Chriſti, a quibus potentia & virtutes per ejus preces cognoſcuntur, ſuarum devotis compendioſius valeat innotelci, & faſtidioſis nimiumve capacibus vel fluſtidioſi fectoribus noſtri tedium fabricari, pauciores quoque ædificationis utilitas provideri. His itis contextis, volumus ut revelationem oſtenſam beato papæ Stephano in eccleſia ejuſdem ſanctiſſimi Dionyſii martyris, ſicut ab eo dictata, & geſta quæ eidem ſubnexa ſunt, una cum hymnis quos de gloriioſiſſimo martyre atque pontifice habuit, & oſficium ſuo nocturnale ſubjungat. Sed & differentet, ac cum integritate ſua, quæcumque ex eo reperta ſunt, in altero volumine colligas, nobilique diſtinctè & correcte conſcripta quatenus dictis dirigas, aut præſentes, aut poſteri, maximum valſeque dulciſſimum pignus deſiderabilis præſentiæ Iſtius domini & ſolatatoris noſtri, abicumque fimus, habere non cedimus; ſi cum eo, vel de eo, aut ab eo dicti, oratione, collatione, lectione colloquimur. Vale in Chriſto, vir Dei, in ſacris orationibus jugiter memor noſtri.

Nota Jac. Sirmondi S. J.

1 *Ludovici epiſcopi ad Hilduinum.*) Tramiſit ſolet Hilduini abbatis ſancti Dionyſii exopoſitio. Hujus epiſtolæ mandato Hilduinus Areopagitica ſua ſcripſit, primumque omnium Dionyſium epiſcopum Pariſienſem eundem cum Dionyſio Areopagita epiſcopo Athenienſium elle docuit, cum ab omnibus unus diſtingueretur: adeo ut in antiquis nunc etiam omnium eccleſiarum Galliæ martyrologiis alius dies unus, alius Octobris, alius quarto decimo Kalas Octobris, alius vitali Dionyſii Pariſienſis ſupremo libro ejuſdem mendis: atque hoc ipſum antiquiſſimæ ætatis Martyrologium obſervavit etiam in manuſcripto ſuo Uſuardus, qui paulo ante Hilduinum, Carolo Magno regnante, in ipſa Pariſiorum urbe, ſcribebat in monaſterio ſancti Germani, ubi & veritas ipſa aperta, quæ ſui fidem faciunt, exemplaria ſervantur. Galliarum autem de Dionyſio duo ſeorumiam ignaviſſe vel diſſimulaſſe Uſuardum quis credat? *Iconium* denique Frigiæ Sconæ, epiſcopum *sui* ſuiſſe, in epiſtola ad Caſtulum Conſulem ſcribit Lucius Graecorum Dionyſii apocrum verſioni ſuæ præfixit. ad hanc Hilduini de unico Dionyſio nomen non ſcientemiam alludens, non veterem, ſed modernæ, hoc eſt ſui temporis hominum affamationem ſuiſſe ait. Tam multis porro, & tam aperta lunt, quæ Dionyſium Pariſienſem ab Athenienſi diſtinguant, ut minum ſit mirari aliquos qui in tanta lace nihil videant. Recitandæ tamen, & ut dana Dionyſium in unum redigam vehementer contendunt: nec contra tem dilmi, aut in quaſtionem vocari patiuntur; quali Pariſienſium patrum intritio præſidet, ut quem apoſtolis duo geniam debeat, tuus alterno ne tribuant: nec in eccleſiam levis ſit injuria, cum duos ſanctiſſimi præſulem epiſcopos habeat, alterum deceſſorem.

2 Hæc vero quadam veluti præludia ſunt & *exhibitoria* ſe, ſi cum his comparet, quæ idem eruditiſſimus acutis noſtræ ſcriptor Sirmondus in cultiſſimo illuſtris & duobus Dionyſiis conferipſit, & quidem cum alii quamplurimi utramque in partem magnis animorum contentionibus depenſitarent.

perjurus ero, ſicut & vos, ſi tamen juravi. Vos tamen, qui proculdubio juraſtis & conjuraſtis, promittentes ei ergà illum omnia fidelitèr vos agere, & nunc videntes illum agere contra fidem, & præcipitari in perniciem, non revocatis eum quantum ex vobis eſt, perjuri eſſe: quis pro ejus ſalute fecundum fidem promiſſam non laboraret.

Deinde promittitis mihi venerabilem receptionem, ſi tamen ita ad illum venero, ut ejus voluntas eſt. Hæc non in libris Dei eſt, ſed in veſtris confeientiis legitis, qui omnia faciets propter temporalem retributionem, eo quod ſitis arundines vento agitatæ, & omnes aurem vos flectant. Penſate, penſate fratres, quam longe eſt mens veſtra ab illa petitione, qua in celebrationibus Miſſarum ſolcti dicere Deo, non voluntate, ſed B voce: *Da nobis pro amore tuo proſpera mundi deſſicere, & nulla adverſa formidare.* Nam ex corde hæc petebatis, jam dediſtet ille qui dicit: *Petite, & dabitur vobis.*

Deinde dicitis illum primum diviſionem regni, quam inter filios ſuos fecerat imperator, nunc juxta rerum opportunitatem eſſe mutatam. Quod omnino dupliciter falſum eſt: uno quidem modo, quia non eſt opportunitas, ſed impportunitas, eo quod ſit cauſſa de origo conturibationis & diſſenſionis, commotionis & depredationis, & omnium malorum quæ per ſequela dicere longum eſt, extra perjuria innumera, & fidei ac pacis expalliones: alio vero modo, quia C needum ſcitis, utrum ſit commutata, an per voluntatem regem & dominum meum inſiſtata. Illa enim commutatio, quam vos dicitis juxta rerum opportunitatem factam, inde cognoſcitur quia non fuerit per Deum, quia multorum peccatorum origo exiſtit. Illud namque verè per voluntatem Dei ſit, plerumque cauſſa eſt & preſſuræ & perſecutionis, ſicut factum eſt adverſum ſanctos apoſtolos, & martyres, quos propter aliud paſſi ſunt, niſi propter defenſionem & confirmationem evangelicæ veritatis; cauſſa autem peccatorum & ſcelerum eſſe non potuit, ſeus veſtra diviſio eſt, quam nullo modo opportunitas. Deinde, quod grandi ſuperſcilio dicitis, quia ſi reverenter venerimus ad imperatorem, per ipſum cognoſcemus omnem rei veritatem, quare opportune & utiliter mutata ſit diviſio, hoc loquitur propter aliud paſſi ſuperbiæ, æſtimantes ſolos vos poſſe rerum cognoſcere cauſſas. Vere dico vobis, quia non ſolum ſtultus, ſed & inſelix eſt, qui non intelligit quantos & quales fructus malorum protulit veſtra commutatio, & de quibus theſauro maligni cordis proceſſit, & pro qua re vos laudatores & defenſores eſtis hujus malignitatis.

Deinde ſubjungitis, quia niſi ſecundum voluntatem veſtram venero, non habeo eccleſias veſtras conſentaneas, ſed in tantum contrarias, ut nihil mihi in veſtris parochiis agere vel diſponere liceat, nec quemplam excommunicare vobis obſtantibus. Vere verum eſt, quod veritas dicit: *Mala bona de malo theſauro cordis ſui proferre Matth. 12. mala.* Quare mihi contrarii cum eccleſiis veſtris eſſe debetis, in legatione pacis, & unitatis, quod Chriſti donum & miniſterium eſt? An ignoratis angelorum cantu promiſſum eſſe pacem in terra hominibus bone voluntatis? per ipſorum autem, *tribulationem & anguſtiam in Luc. 2. cunctam animam hominis ſperantis malum?* Hic Rom. 2. a nemo, quod congruat vobis illud quod ſcripturæ Prov. 28. dicunt: *Verba & gladii in vita perverſi.* Vos enim non ſolùm ſimiliter perverſitatibs veſtris gobiti, qui legationi longe huc pacis. Nam quicunque

A abſcindere a corpore capitis, quod eſt Chriſtus; Nam eſt vos dicits operam ſeparandi a corpore vos ipſos: tamen ſeus ſempet fuit, eſt, & erit, ut unguentum illud, (Spiritus videlicet ſanctus) qui deſcendit a capite Chriſti in barbam, quæ eſt apoſtolorum chorus, & de barba in oram veſtimenti, quæ eſt capitium tunicæ, ecclelia ſcilicet Chriſti, quod capiti caput, ut inhabitet Chriſtus per fidem in corde ejus) in omnibus ubique Membris unitatem ſpiritus in vinculo pacis. Hæc ideireo dicimus, ut nouveris non vos poſſe dividere eccleſiam Gallicanam & Germanicam ab unitate tunicæ, quæ ſubjacet capitis, ſubſtinoribus videlicet membris eccleſiæ, qui proximiores ſunt barbæ, apoſtolis ſcilicet, ac per hoc apoſtolicis ſedibus: ſtetur haB bet non poteſt eſſe niſi incipite. Deinde dicitis, *rem ridiculoſam Dionyſium Areopagitam facere quam dicere maluimus, ſi autem non ageritis, aſſenſum conſilio noſtro non præbueritis, honoris nec pericula deſperabimus.* Si potius malueritis, id eſt, magis voluiſtis facere, quam dicere: quare non taciuiſtis? Conſuetudo eſt in vobis ut id quod minus eſt, vincat quod majus eſt? Major voluntas exiſtit in vobis tacere, minus autem dicere: & tamen minor vicit majorem. Credendum eſt omnino, quoniam in diſcordiarum amaritudine victus eſt ſapidtas, vidta contentionatum verba vero quod animi vos cognoſcimus periculum gradus, quis explicare poterit quantum ſit abſurdum, quantumque inconveniens & ſtultum ſi cum veſtra comminatio non ſit propter crimen, homicidium ſcilicet, ſacrilegium, aut furtum, vel aliquid hujuſmodi; ſed niſi ita venerimus, ſicut ipſi voltis. Cui rei in argumento adjungitis juramentum? & non recordamini erubeſcentes, quia perjuri pejeratum degradare non poſſunt, etiamſi eſſem. Denique vos non me ſcitis eſſe perjuratum. De vobis autem nemo qui dubitet hoc eſſe. In hac re memor eſſe debueratſollertia veſtra, quia quicumque cloſcam commovet, quanto amplius commoverit, tanto amplius ſe ipſum exhilari facit.

Quod autem de ſequentibus me fratribus & coepiſcopis ſimiliter promittitis agendum, & additis, *unanimabiliter*: miranda in hoc proſtimpto veſtra cognoſcitur. Nemquid quod in parte agitur, retractari apud univerſitatem non poterit? Nomquid quod apud homines. a rectitudine devianres agitur, apud meliores, recti videlicet tenantes, retractari non debet? aut quod in præſenti malitioſe judicatur, Dei judicio retractandum non erit? Quod veſtra mixe continent, nomquam adhuc ab initio eccleſiæ factum eſt. Nam etiam ſi ego fuiſſem perjurus: aptandum vobis erat illud evangelicum: *Neque in rimes Deum, tum in eadem damnatione ſi?*

EPISTOLA LUDOVICI PII AUGUSTI AD HILDUINUM ABBATEM S. DIONYSII.

De conſcribenda vita ſancti Dionyſii epiſcopi Pariſienſis.

In nomine domini Dei & ſalvatoris noſtri Jeſu Chriſti, Ludovicus divina reproptitante clementia imperator Auguſtus, Hilduino venerabili abbati monaſterii ſanctiſſimorum martyrum, ac ſpeciolium proteſtorum, Dionyſii preciſi, ſuiſcumque ejus, æternam in Chriſto ſalutem.

QUantum muneris atque præſidii, non modo nobis, ac prædeceſſoribus, ſed eo progeni-

A pretamque ſudore in noſtram lingvam explicatis, huic negotio interpoſito fuerit congruum, quod ex etiam Latinis codicibus jam inde habeo inventam, adjunctis eis quæ in libello ejus paſſionis continentur, nec non illis quæ in tomis veſtri chartis veruſtiſſimis armarii Pariſienſe eccleſiæ, facre videlicet ſedis ſuæ, protulerit inventeras, & obturbius noſtræ intentionis offendetas, ſecundum quod rerum, cauſſarum etiam, & temporum convenientium noveris, in corpus unum redigas, atque ordinatione tua ejus preces cognoſcas; quarenus devotis compendioſius valeat innotelci, & faſtidioſis nimiumve capacibus vel fluſtidioſi fectoribus noſtri tedium fabricari, pauciores quoque ædificationis utilitas provideri. His itis contextis, volumus ut revelationem oſtenſam beato papæ Stephano in eccleſia ejuſdem ſanctiſſimi Dionyſii martyris, ſicut ab eo dictata, & geſta quæ eidem ſubnexa ſunt, una cum hymnis quos de gloriioſiſſimo martyre atque pontifice habuit, & oſficium ſuo nocturnale ſubjungat. Sed & differentet, ac cum integritate ſua, quæcumque ex eo reperta ſunt, in altero volumine colligas, nobilique diſtinctè & correcte conſcripta quatenus dictis dirigas, aut præſentes, aut poſteri, maximum valſeque dulciſſimum pignus deſiderabilis præſentiæ Iſtius domini & ſolatatoris noſtri, abicumque fimus, habere non cedimus; ſi cum eo, vel de eo, aut ab eo dicti, oratione, collatione, lectione colloquimur. Vale in C Chriſto, vir Dei, in ſacris orationibus jugiter memor noſtri.

Nota Jac. Sirmondi S. J.

1 *Ludovici epiſcopi ad Hilduinum.*) Tramiſit ſolet Hilduini abbatis ſancti Dionyſii exopoſitio. Hujus epiſtolæ mandato Hilduinus Areopagitica ſua ſcripſit, primumque omnium Dionyſium epiſcopum Pariſienſem eundem cum Dionyſio Areopagita epiſcopo Athenienſium elle docuit, cum ab omnibus unus diſtingueretur: adeo ut in antiquis nunc etiam omnium eccleſiarum Galliæ martyrologiis alius dies unus, alius Octobris, alius quarto decimo Kalas Octobris, alius vitali Dionyſii Pariſienſis ſupremo libro ejuſdem mendis: atque hoc ipſum antiquiſſimæ ætatis Martyrologium obſervavit etiam in manuſcripto ſuo Uſuardus, qui paulo ante Hilduinum, Carolo Magno regnante, in ipſa Pariſiorum urbe, ſcribebat in monaſterio ſancti Germani, ubi & veritas ipſa aperta, quæ ſui fidem faciunt, exemplaria ſervantur. Galliarum autem de Dionyſio duo ſeorumiam ignaviſſe vel diſſimulaſſe Uſuardum quis credat? *Iconium* denique Frigiæ Sconæ, epiſcopum *sui* ſuiſſe, in epiſtola ad Caſtulum Conſulem ſcribit Lucius Graecorum Dionyſii apocrum verſioni ſuæ præfixit. ad hanc Hilduini de unico Dionyſio nomen non ſcientemiam alludens, non veterem, ſed modernæ, hoc eſt ſui temporis hominum affamationem ſuiſſe ait. Tam multis porro, & tam aperta lunt, quæ Dionyſium Pariſienſem ab Athenienſi diſtinguant, ut mirum ſit mirari aliquos qui in tanta lace nihil videant. Recitandæ tamen, & ut dana Dionyſium in unum redigam vehementer contendunt: nec contra tem dilmi, aut in quaſtionem vocari patiuntur; quali Pariſienſium patrum intritio præſidet, ut quem apoſtolis duo geniam debeat, tuus alterno ne tribuant: nec in eccleſiam levis ſit injuria, cum duos ſanctiſſimi præſulem epiſcopos habeat, alterum deceſſorem.

2 Hæc vero quadam veluti præludia ſunt & *exhibitoria* ſe, ſi cum his comparet, quæ idem eruditiſſimus acutis noſtræ ſcriptor Sirmondus in cultiſſimo illuſtris & duobus Dionyſiis conferipſit, & quidem cum alii quamplurimi utramque in partem magnis animorum contentionibus depenſitarent.

ANNO CHRISTI 818.

LUDOVICI PII IMPERATORIS CAPITULARE III.

ANNO CHRISTI 818.

De iis quæ Aquisgrani privato in placito, sub finem anni DCCCXVIII. constituit, quando & Concilia episcoporum quatuor in locis sicci justit, & missos dominicos per universum regnum delegavit.

INDEX CAPITUM.

I. Qualiter conventus episcoporum fieri debeat.
II. Capitula ab episcopis in celebri concilii tractanda.
III. Epistola quæ generaliter populo est legenda.
IV. Capitula ad instructionem missorum.
V. Capitula quæ volumus ut diligenter inquirant.
VI. Capitula propter interrogationem missorum constituta, & sub tribus distinctionibus ordinata.

I. De eo qui sine consensu episcopi presbyterum de ecclesia ejecerit vel exalticaverit.
II. De ecclesiis inter heredes divisis.
III. De destructione ecclesiarum.
IV. De malo ecclesiæ dato contra sanctas constitutiones exigetur.
V. De nonis ac decimis quas quidam dare negligunt.
VI. De eo qui decimam dare neglexerit ecclesiæ, cujus esse debet, alteriique ecclesiæ eam dederit.
VII. De decimis a populo dandis.
VIII. De vestimento unc. xxxvi. annorum sive de rebus ecclesiæ quæ per triennia annos possessæ sunt.
IX. De hoc qui ecclesias rebusque pertinentes de his quæ in beneficium habent.
X. De his qui agros dominicatos excolere negligunt, et nonas ex eis persolvunt.

VII. Item alia capitula.

I. De eo qui beneficium defortum fecerit.
II. De malis factionis ejiciendis.
III. De melioribus & veracioribus eligendis.
IV. De fidelibus qui propter munera & amicitiam injuste judicant.
V. De legitimis & rationabilibus commutationibus ecclesiarum Dei.
VI. De eo qui probatus fuerit testes in perjurium subisse damnis.
VII. De discordiosis hominibus.
VIII. Ut nemmos bonas malitas respuat.
IX. De maleficiis quæ a fiscalinis fiunt.
X. De collectis malis ordinationibus prohibendis.
XI. De operibus publici, qui destructi fuerint, iterum reparandis.
XII. De examine aquæ frigidæ.
XIII. De reverentia comitis & paganum de hostilitate, ut ex eo die super xl. dies sit hannus missus.
XIV. De audientia regis, & ut comites & missi dominici maximam curam habeant pauperum.
XV. De inferenda a vicariis, vel aliis missis eorum, exigenda.

VIII. Capitula quæ pro lege habenda sunt.

I. De honore ecclesiarum, de homicidiis in ecclesiis vel in earum atriis commissis.
II. De eo qui propter cupiditatem rerum quemcunque proximorum suorum interfecerit.
III. De cujuslibet propria vaccis dimissa, vel sine culpa interfecta.
IV. De eo qui res alienas cuilibet homini vendiderit.
V. De plotitis a liberis hominibus observandis.
VI. De liberis hominibus ad testimonium reipublicæ.
VII. Ut inquisitur de iis qui in exercitalem ire possunt expeditionem, vel qui fidelitatem necdum promiserunt.
VIII. De fidiis exercendis.

IX. Capitula ad generalia placita reservata.
X. Alia capitula ad instructionem missorum.

I.

Qualiter conventus episcoporum fieri debeat.

ANno sexto decimo regnante domno nostro Hludovico, convenerunt episcoporum debet fieri in quatuor locis, id est Moguntiacæ, in quo sibi archiepiscopi cum eorum suffraganeis convenire debent, [a] Autgarius, Hodebaldus, Hetti, Bernuinus [b] Fastio [c] Ebbo, Ragnoradus, Lantrannus, archiepiscopus [d] Senonis qui [a] Bituricis Aquitanorum. [b] Rotomagi. [c] Trevirensis. [d] Remensis.

fuerit, cum eorum suffraganeis. In Lugduno [a] Agobardus, Bernardus, Andreas, Benedictus, Agericus cum eorum suffraganeis. In Tolosa Modo, Bartholomæus, Adalelmus, Ajulfus, cum eorum suffraganeis. In quibus conventibus tractare, querere, & cum Dei adjutorio invenire debent, de causis ad religionem Christianam, & eorum curam pertinentibus: & quæ a principibus & reliquo populo, vel ita ut divina auctoritas docet, aut aliter tenetur, vel qui inde ex parte vel ex toto dimissum fit ut non teneatur. Dein quid in ipsorum qui pastores populi constituti sunt moribus, conversatione, & actibus inveniri possit, quod divinæ regulæ sequæ auctoritati non concordet: simulque inveoire quæ occasiones in utroque ordine id efficerint, ut a recto tramite deviallent. Et quidquid ab eis de his causis inventum fuerit, tam solerti cura custodiatur, ut nullatenus ad aliorum notitiam pervenire possit, antequam ipsum conventum. Et ideo unus notarius inter omnes eligatur, qui quod ipsi inveneriat, fubtiliter describat, & sub juramento constrictus fideliter consecret.

* *In cod. S. Remigii add.* Volumus etiam ipso-

ANNO CHRISTI 818.

ipsorum conventum fieri octava pentecostes. A Missi vero nostri suam inripiant legationem pergere octava paschæ. *Mss. v. Pal. pro octava legit utrobique* octavas.

II.

Hæc capitula ab episcopis in ejusdem concilii tractanda sunt.

I. De decimis quæ ad capellas dominicas dantur, & hominibus qui eas habent, & in quos usus convertant.

II. De feminis quæ in quibusdam locis irrationabiliter velamen sibi sanctum imponunt.

III. Similiter de monasteriolis puellarum in legatione Autgarii, in quibus nullus ordo bonæ conversationis servatur.

IV. De presbyteris adulteriis etiam diversis in missatico Alberici.

V. De judicio æquæ frigidæ.

VI. De his qui plaris interdicunt.

VII. * Volumus atque jubemus, ut missi nostri diligenter inquirant, quanti homines liberi in singulis comitatibus maneant, qui per se possint expeditionem facere, vel quanti de his quibus unus alium adjuvet, quanti etiam de his, qui a duobus tertius adjuvetur & præparetur, necnon de his qui a tribus quartus adjuvetur & præparetur, five de his qui a quatuor quintus adjuvetur & præparetur, ut eamdem expeditionem exercitalem facere possint, & eorum summam ad nostram notitiam deferant.

* Legitur in Remigian. libro additus ex consuetudine.

III.

EPISTOLA QUÆ GENERALITER POPULO EST LEGENDA.

In nomine domini Dei & salvatoris nostri Jesu Christi, Hludowicus, [a] Gotharius divina ordinante providentia imperatores Augusti, omnibus fidelibus sanctæ Dei ecclesiæ & nostris.

[a] Ludovicus Pius.

RECordari vos credimus, qualiter hoc anno concilium [a] Moguntiæ de salvatione fidelium nostrorum generale jejunium per totum regnum nostrum celebrare jussimus, Deumque tota devotione deposcere, ut nobis propitiatus in quibus filiis offensum habemus aut nobis manifestare, & ut ad correctionem nostram necessariam tranquillum tempus nobis tribuere dignaretur. Volumusque fiquidem tempore congruo placitum nostrum generale habere, & in eodem de communi correctione agere: & ita Deo miserante fieret, nisi commotio inimicorum, sicut nostis, præpedisset. Sed quia tunc fieri non potuit juxta voluntatem nostram, visum nobis fuit præsens placitum cum aliquibus ex fidelibus nostris habere, & in eo de his, quæ propter prædictum impedimentum remanserunt, qualiter ad effectum perveniret domino adjuvante conferare. Quapropter nostræ volumus fidelitatem vestram, quod in isto præsenti placito cum fidelibus nostris consideravimus, ut primo omnium archiepiscopi cum suis suffraganeis in locis congruis tempore opportuno conveniant; & ibi tam de fua quam de omnium nostrum correctione & emendatione secundum divinam auctoritatem quærendo inveniant, & nobis atque fidelibus nostris secundum ministerium sibi commissum annuntiarent. Item consideravimus, ut missos nostros per universum regnum nostrum

[a] Concilium Moguntinum habitum a. 813.

ANNO CHRISTI 818.

A mitteremus, qui de omnibus causis, quæ ad correctionem pertinere viderentur, quanto potuissent studio decertarent, & quidquid possibile inventirent, per semetipsos nostra auctoritate corrigerent; & si aliqua difficultas in qualibet re eis obsisteret, ad nostram notitiam deferre curarent. Quapropter volumus ut vos omnes, propter communem salutem, & regni honorem, ac populi utilitatem, obedientes & adjutores missis nostris in omnibus pro viribus esse non negligatis. Simulque scietis ob hanc causam nos velle per singulas hebdomadas uno die in palatio nostro ad causas audiendas federe: ut per hunc aut illum comitem, & providentia missorum, & obedientia populi manifestius appareat. B Et ut hæc omnia fuccessum habeant, volumus ut generale triduanum jejunium fecunda feria post octavas pentecostes celebrandum indicetur, & generaliter ab omnibus cum summa devotione observetur. Et quia undique inimicos sanctæ Dei ecclesiæ commoveri, & regnum a Deo nobis commissum infestare velle cognoscimus; præcipimus atque jubemus, ut omnes homines per totum regnum nostrum, qui exercitalis itineris debitores sunt, hoc sint præparati cum equis, armis, inftrumentis, carris, & victualibus, ut quocumque tempore eis a nobis denuntiatum fuerit, hinc ulla mora exire, & in quemcumque locum necessitas postulaverit, pergere possint, & tamdiu ibi esse, C quamdiu necessitas postulaverit.

IV.

Hæc sunt capitula ad instructionem missorum.

Dicendum est illis, quia necesse est, ut intelligamus omnes communiter, quale periculum nobis immineat, in eo maxime, quod in nostra negligentia tanta & talia, per quæ Deus offendi possit, & honor & honestas regni decrescere, adhuc autem etiam aliam intellectam habemus negligentiam ex plurimis relationibus nostris: id est quod ipsa legatio non ita peracta fuit, sicut ipsa necessitas deposcebat: quamquam ex parte vos dicatis nos materiam in eo dedisse, & aliquo modo per omnia ad hanc necessitatem inquirendam plenam vobis dedissemus justionem. Ideo summopere tractandum est, quomodo domino adjuvante & in præsenti de his quæ per negligentiam & desidiam deperdata sunt corrigantur, & ne ultra talia fiant solicite cavetur. Post hæc loci denominandi sunt, & tunc qualis debeat esse legatio injungenda est.

I. Primo injungendum est missis, ut hoc omnimodis caveant, ne populo in eorum profectione oneri sint, ne forte quibus subvenire debuerint afflictionem inferant.

II. Ut primo nostram populo voluntatem & studium, & qua intentione a nobis sint directi, per nostrum scriptum nuntient. Inftruendi sunt etiam quid inquirant.

III. In primis hoc maxime inquirant, quomodo hi qui populum regere debent omnipotente in loc ministerio se custodirint habeat, ut qua beneficiendo gratiarum actione digni sint cognoscamus: qui vero correctionem & increpationem pro eorum negligentiis necerint, omnimodis nobis manifesti fiant. Inquisitio autem hoc modo fiat: Eligantur per singulos comitatus qui meliores & veraciores sint, & fi aliqui inventus fuerit de ipsis qui fidelitatem promissam adhuc nobis non habeat, promittat. Et tunc inftruendi sunt quliter ipsam fidem erga nos salvare debeant:

ANNO CHRISTI 828.

beant. Id eſt, ut quicumque ex his talem cauſſam ſcit in illis reſcribendis ad hoc ſe interponat, ut populum regere & ſalvare debeat, de quibus interrogati fuerint, quæ ad populi damnum & detrimentum pertineat, & propter hoc nobis periculum animæ evenire poſſit & inhonorato, omnino, ſi ſalvam voluerit ſuam fidem & promiſſionem habere, manifeſtum faciat: & ſi poſt talem admonitionem & conteſtationem, aliter quam ſe veritas habeat dixiſſe aliquis deprehenſus fuerit, ſciat ſe inter infideles eſſe reputandum.

V.

Hæc ſunt capitula quæ volumus ut diligenter inquirant.

Primo de epiſcopis, quomodo ſuum miniſterium expleant, & qualis ſit illorum converſatio, vel quomodo eccleſiæ, & eterum ibi commiſſum ordinatum habeant atque diſpoſitum, vel in quibus rebus maxime ſtudeant, in ſpiritalibus videlicet, aut in ſæcularibus negotiis. Deinde de quales ſint adjutores miniſterii eorum, id eſt chorepiſcopi, archipresbyteri, archidiconi, & vicedomini, & presbyteri per parochias eorum: quales ſeſe ſtudium habeant in doctrina, vel qualem famam habeant ſecundum veritatem in populo. Similiter de omnibus monaſteriis inquirant juxta uniuſcujuſque qualitatem & profeſſionem. Similiter & de ceteris eccleſiis noſtra auctoritate in benefcio datis. Utrum epiſcopi in circumeundo parochias ſuas ceteras eccleſias minores gravent, aut populo oneri ſint, & ſi ab iſpis aut a miniſtris eorum indebita exenia a presbyteris exigantur. Simili modo de omnibus inquirant, quale ſtudium de ſuo habeant miniſterio, ut qui bene erudite facti cognoſcenos. Si aliter facit, & hoc noſſe omnino volumus. Id eſt ſi populus per ſuam negligentiam & defidiam juſtitia & pace careat, aut ſi ſpes ſeleus aliquid injuſte factum habeat. Deinde ergo quales miniſtros habeat ad regendum populum noſtrum, utrum juſte in ipſis miniſteriis agant, aut conſentiente vel negligente comite a veritate & juſtitia declinent. Quæ perſonæ, vel de quibus cauſſis culpabiles ad præſentiam noſtram venire debeant diſcernendum eſt. Exceptis epiſcopis, abbatibus, comitibus, qui ad placita noſtra ſemper venire debent, iſti veniant, ſi in talibus culpis & criminibus deprehenſi fuerint, quales inferius annotatæ ſunt.

VI.

Hæc ſunt capitula, quæ propter interrogationem aliquorum veſtrorum conſcripta & ſcripta vel ordinata ſunt, ſive de eccleſiaſticis cauſſis, ſive de ceteris quæ ad correctionem majorum hominum, & quæ ad publicum bonum pertinere videbantur: quæ ſub tribus diſtinctionibus ordinata ſunt.

I.

Lib. 1. c. 41. Addit. 1. cap. 72.

DE his qui ſine conſenſu epiſcopi presbyteros in eccleſiis ſuis conſtituunt, vel de eccleſiis ejiciunt, & ab epiſcopo, vel a quolibet miſſo dominico canonice ordinentur, ut hanc omnem noſtram revocatam cognitionem, & per epiſtolas ad palatium noſtrum venire jubeamus: & tunc nos decernemus utrum nobis placeat, ut aut illum bannum perſolvant, aut aliam hanc miſcaram ſuſtineant.

II.

De eccleſiis quæ inter coheredes diviſæ ſunt, conſideratum eſt, quatenus ſi fecundum promiſſionem & admonitionem epiſcopi ſui coheredes eas volaverint tenere & honorare faciant. Sin autem hoc nec admonitus, ut in epiſcopi mancat poteſtate, utrum eas ita conſiſtere permittat, aut reliquas exinde auferat. Et ubi ad benefcium noſtrum eccleſiæ pertinentes ita inventæ diviſæ fuerint, ut deſtribuantur, & nobis renuntietur.

III.

De eccleſiis deſtructis, ut epiſcopi & miſſi inquiſitionem faciant, utrum per negligentiam aut impoſſibilitatem deſtructæ ſint: & ubi negligentia inventa fuerit, epiſcopali auctoritate admonitæ cognoſcant hi qui eas reſtaurare debuerant. Si vero per impoſſibilitatem contigit, ut aut plures fint quam neceſſe fit, aut majoris magnitudinis, quam ut ex rebus ad eas pertinentibus reſtaurari poſſint, epiſcopus modum inveniat, qualiter congrue emendari & conſiſtere poſſint.

IV.

De uno manſo ad eccleſiam dato, de quo ſili- Lib. 1. c. 41. qui homines contra ſtatuta ſibi ſervitium exigunt, quicumque pro eo hæc cauſſa acculatus fuerit, comes vel miſſus hoc quod ſibi tollebatur eſt presbyteris cum ſua lege reſtitui faciant.

V.

De his qui nonas & decimas jam per multos annos, aut ex parte, aut ex toto dare neglexerunt, volumus ut per miſſos noſtros confirmantur, ut ſecundum capitularem priorem ſalvant inniſi quæ nonas & decimas cum ſua lege, & inſuper bannum noſtrum. Et hoc eis denuntietur, quod quicumque hanc negligentiam iteraverit, beneficium unde hæc nona & decima perſolvi debuit, amiſſurum ſe ſciat. Ita enim continetur in capitulare bonæ memoriæ genitoris noſtri in libro 1. capite 157. *Ut qui eccleſiarum beneficia habent, nonam & decimam ex eis eccleſiæ cujus res ſunt donent: & qui tale beneficium habent ut ad mediatem laborent, & de eorum portione propria presbytero decimas donent.* Item in capitulare noſtro libro ſecundo cap. 21. de eadem re: *De nonis quidem & decimis, unde & genitor noſter & nos frequenter in diverſis placitis admoniti ſumus ſeceimus, & per ſcripturam noſtra qualiter hoc obſervarent ordinavimus; volumus atque jubemus, ut de omni conlaborato, & de vino, & de feno, fideliter & proniter ab omnibus nona & decima perſolvatur. De nutrimine vero, pro decima, ſunt hallenus conſuetudo fuit, ab omnibus obſervetur. Si quis tamen epiſcoporum fuerit, qui argentum pro hoc accipere velit, in ſua manere poteſtate, juxta quod ei & illi qui hoc perſolvere debet convenerit.*

Qui-

ANNO CHRISTI 828.

VI.

Quicumque decimam abſtrahit de eccleſia ad Lib. 1. c. 141. quam per juſtitiam ſibi debet, & eam præſumptioſe, vel propter munera, aut amicitiam, vel aliam quamlibet occaſionem, ad alteram eccleſiam dederit, a comite vel a miſſo noſtro diſtringatur, & ejuſdem decimæ quantitatem cum ſua lege reſtituat.

VII.

De decimis quas populus dare non vult, niſi quoſdam modo ab eo redimantur, ab epiſcopis prohibendum eſt ne fiat. Et ſi quis contemptor fuerit inventus, & nec epiſcopus, nec comitem audire velit, ſi noſter homo fuerit, ad præſentium noſtram venire compellatur: ceteri vero diſtringantur, ut inviti eccleſiæ reſtituant quæ voluntarie dare neglexerunt.

VIII.

Ut de rebus eccleſiarum, quæ ab eis per tirannica annorum ſpatium fine noſtra interpoſitione poſſeſſe ſunt, ſi rationabilia non reciputur, ſed eo modo contineantur, ſicut res ad fiſcum dominicum pertinentes conſueri ſolent.

Addit. 4. cap. 104.

IX.

Quicumque de rebus eccleſiarum, quas in Lib. 1. c. 146. beneficium habent, reſtaurationes earum facere neglexerit, juxta capitularem anteriorem, ut ſuo de operibus ac nomis & decimis conſtitutum eſt, ſic de illis adimpleatur. Id eſt in libro IV. Exp. 40. capite XXXVIII. *De opere & reſtauratione eccleſiarum conſideratum eſt, ut de fructibus terræ, & animalium nutrimine perſolvantur. De opere vero vel reſtauratione eccleſiarum, epiſcopi & abbas, atque comes una cum miſſo noſtro, quem ipſe ſibi ad hoc elegerint, conſideretionem faciant, ut unuſquiſque eorum tantum inde accipiat ad operandum & reſtaurandum, quantum ipſe de rebus eccleſiarum ſtabire cognoſcitur. Similiter & miſſi noſtri, aut in communi tantum operis accipiant, quantum eorum eccleſiaſticarum habent, vel unuſquiſque per ſe juxta quantitatem, quam ipſe tenet: aut ſi inter eos convenerit, ut pro opere faciendo argentum donent, juxta eſtimationem operis in argento perſolvant. Cum qua pretio veſtro eccleſia ad prædictum reſtaurationem operarios conducere, & materiamen emere poſſit. Et qui nonas & decimas dare neglexerit, primum quidem illas cum lege ſua reſtituat, inſuper & bannum noſtrum ſolvat: ut iis exſtigatus cavnat, ut ſæpius iterando beneficium amittat.*

X.

Lib. 1. c. 148. De illo qui ægros dominicatos propterea neglexit excolere, ut nonas & decimas exinde non perſolvat, & alienas terras ad excolendum propter hoc accipit, volumus, ut de tribus annis ipſam nonam * cum ſua lege perſolvat. Et ſi quis contemptor aut comitis aut miſſorum noſtrorum. propter hoc extiterit, per fidejuſſores ad palatium venire compellatur.

* addunt & epiſcopi & decimas

VII.

Item alia capitula.

I.

Cap. 38. De beneficiis deſtructis hoc obſervetur, quod in capitulare priori continetur, id eſt in libro IV. cap. XXXVI. *Quicumque beneficium ſuum occaſione propria deſeruum habuerit, & intra annum, poſtquam ei a comite vel miſſo noſtro notum fuerit, illum emendatum non habuerit, ipſum beneficium amittat.*

II.

Addit. 4. c. 74. Ut miſſi noſtri ubicumque malos fcabinos in- *Concil. General.* Tom. IX.

A veniunt, ejiciant, & totius populi conſenſu in loco bonos eligant, & cum eis theoti fuerint juſtare faciant, ut ſcientes injuſte judicare non deBeant.

III.

Ut in omni comitatu hi qui meliores & ver- Addit. 4. c. 76. aciores inveniri poſſunt eligantur a miſſis noſtris & ad inquiſitiones faciendas, & rei veritatem diCendam, & ut adjutores comitum ſint ad juſtitias faciendas.

IV.

Volumus ut quicumque de ſcabinis deprehen- Addit. 4. ſus fuerit propter munera, aut propter amicitiam injuſte judicaſſe, ut pec fidejuſſores miſſus ad præſentiam noſtram veniat. De cetero omnibus ſcabinis denuntietur, ne quis deinceps eſtam noſtrum judicium venendo præſumat.

B

V.

Ubicumque commutationes, tam temporo no- Lib. 1. c. 67. ſtro, quamque genitoris noſtri, legitime & rationabiles atque utiles eccleſiis Dei factæ ſunt, permaneant: ubicumque vero inutiles & incommode atque irrationabiles factæ ſunt, diſrumpantur, & recipiat unuſquiſque quod dedit. Ubi vero mortua manus interjacet, aut alia qualibet cauſſa, quæ rationabilis eſſe videatur, inventa fuerit, diligenter diſcutiatur, & ad noſtram notitiam perferatur.

VI.

Quicumque comprobatus fuerit de eo quod Addit. 4. ſcienter velles in perjurium induxiſſet, ſub fide- c. 77. juſſione ad palatium noſtrum venire compellatur, ut ibi cum fidelibus noſtris conſideremus quid de tali homine faciendum ſit.

C

VII.

De his qui diſcordiæ & contentionibus ſtudere ſolent, & ſe pace vivere nolunt, & inde conviCti fuerint, ſimiliter volumus ut ſub fidejuſſoribus ad noſtram placitum veniant, ut ibi cum fidelibus noſtris conſideremus quid de talibus faciendum ſit.

VIII.

De bonis decaatis quos populus reCipere non Addit. 4. vult, volumus ut hoc obſervetur & renovetur, quod c. 78. in priori capitulare noſtro conſtitutum eſt, id eſt in libro IV. cap. XXX. *Quicumque liber homo vel in emptione, vel ad debitum ſolvendum, vel pro ſervitio ſuo aliquid ſuum vendiderit, & ipſe pro ſervo ſuo non recipiat, id eſt XX. ſolidos componat. Si vero ſervi eccleſiaſtici aut fiſcalini noſtri, aut comitum, aut vaſſallorum noſtrorum, hoc facere præſumpſerint, XX. ſolidos ſimpliciter componant. Et ſi alteres noſtri aut aliorum, vel advocatii, vel miſſis noſtris vel comitibus juſtiſ præſentare noluerint, prædictum ſolidum, id eſt XX. ſolidos componat.* Et ad hanc conſtitutionem noſtram addimus ſplendam epiſcopi & abbates, ſive reliqui, qui beneficia noſtris habent, adjuvent comites in ſuis hominibus diſtringendis. Et ſi comites hanc noſtram conſtitutionem negligenter, hoc per miſſos noſtros ad noſtram notitiam perferatur.

D

IX.

De homicidiis, vel aliis injuſtitiis, quæ a fiſcalinis noſtris fiunt, quia impune fe ea committere poſſe exiſtimant, nos actoribus noſtris præcipiendum eſſe decernimus, ne ultra impune fieri ſira ut ubicumque facta fuerint, ſolvere cum diſciplina præcipiamus.

E

X.

ColleCte ad malefaCiendum fieri omnimodis Addit. 4. prohibeantur, & ubicumque hujuſmodi præ- cap. 79. ſumptiones factæ fuerint, digna emendatione corrigantur. Et ſi per negligentiam comitis vel factæ ſunt, vel inemendatæ remanſerunt, hoc

F

Hinc incipit Capitulare Wormatienſe, editum videlicet in ſynodo ac placito generali apud Wormatiam poſt habitam ſynodum, ut eniam adnotavit Baluzius. Binchamus in lib. de divortio Lotharii & Tetbergæ in capitul. ad ann. 860. p. 1080. in edit. Simondi. Inſcr. caput tertium tituli VIII. fcq. *Quicumque propria uxore dimiſſa &c.* facilem fuiſſe in Conventu apud Wormatiam.

ANNO CHRISTI 828.

ad noſtram notitiam perferatur. Adeo vero facti ſi fuerit præpoſitorum, vel advocatus, ſive centenarius, vel qualibet alia perſona, quæ prædicta libera perſona, poſt legalem emendationem in loco ſuo ſtatim habeſſoribus ad noſtram præſentiam venire. Multimodo vero, ſi de ſervis, ſive de libertis ſit, legitima emendatione multetur.

XI.

Addit. 4. cap. 80. De pontibus publicis deſtructis placuit nobis, ut hi qui juſſionem noſtram in reparandis pontibus contempſerunt, volumus ac jubemus, ut omnes homines noſtri in noſtram veniant præſentiam, rationes reddere cur noſtram juſſionem aſpernati ſint contemnere. Comites autem reddant rationem de eorum pagenſibus, cur eos aut non confirmarint, ut hoc faceremt, aut nobis nontiare neglexerint. Similiter & de injuſtis teloneis ubicumque accipiuntur, ſciant ſe eſſinde nobis rationem redditoros.

XII.

Addit. 4. c. 81. Ut examen aquæ frigidæ, quod hactenus fuciebant, a miſſis noſtris omnibus interdicatur, ne uſteriùs fiat.

XIII.

Addit. 4. c. 82. Poſtquam comes & pagenſes de qualibet expeditione noſtrifi reverſi fuerint, ex eo die ſuper ea noſtres ſit hannus recilus, quod lingua Theodiſca Scallegi, id eſt annorum depoſitio vocatur.

XIV.

Addit. 4. c. 83. Hoc miſſi noſtri notum faciant comitibus, quod nos in omni hebdomada unum diem ad cauſas audiendas & judicandas ſedere volumus. Comites autem & miſſi noſtri magnum ſtudium habeant, ne forte propter eorum negligentiam pauperes crucientur, & non tardium propter eorum clamores patiamur, ſi noſtram gratiam habere velint. Populo autem dicatur, ut caveat de aliis cauſis ſe ad nos reclamare, niſi de quibus aut miſſi noſtri, aut comites eis juſtitias facere nolue-rint.

XV.

Addit. 4. c. 84. Quicumque vicarii, vel alii miniſtri comitum, tributum quod Inferenda vocatur, majoris preſtio a populo exigere preſumpſit, quam a miſſis bonæ memoriæ genitoris noſtri conſtitutum fuit, hoc eſt duos ſolidos pro una vacca, hoc quod injuſte ſuperpoſuit atque abſtulit, ſibique retinuit, his quibus hoc tulit cum ſua lege reſtituat, & inſuper fredum noſtrum componat, & miniſterium amittat.

VIII.

Hæc ſunt capitula quæ prolege habenda ſunt.

De homicidiis in eccleſia vel in atriis eorum commiſſis hoc obſervetur, & teneatur, quod in capitulare priori conſtitutum eſt, id eſt in libro IV. cap. XVII. *Si quis ex levi cauſa, aut ſine cauſa, homicidium in eccleſia interfecerit, & reus comparuerit. Si vero fuſt rixaſt fuerit, & unus aliquis in eccleſia fugerit, & ibi ſe defendendo rum interfecerit, eſſe ſinjuſtas iſtas non habuerit*, cum XII. *conſuetudinibus legitimis per ſacramentum confirmat & defendendum eum interfeciſſe: & ſi ipſe auctor commiſſæ inter eos rixæ exiterit, tandem interfeciſi, & inſuper banno noſtrum ſolvere cogatur, & publicam agat penitentiam. Sin autem mulle qui alterum interfeciſſe, ſed ſi qui interfectus eſt eandem rixam commiſerit, aliique compoſitionem fateat, & is qui eum interfecit, ſecundum judicium canonicum publicam hoc agat penitentiam. Si compoſitio propriæ ſummæ hoc*

A *a commiſſerit, judicio atque ſententiæ examinetur, utrum hoc fecerit, an ſe defendendo, ſicuti ſæ & Carolo ſupra dictum eſt. interfecerit: ſin autem non fecerit, publica penitentia mulctetur; ubi forte & ipſe auctor commiſſæ inter eos rixæ fuerit interfectus eſt, ad eccleſiam perfectus, aut eam, ſi vo-luerit, videm eccleſiæ tradat. De eccleſiaſticis & ſervis & beneficiariis ſervi, nominis ut pro nos vire Pleſidefidas ejus pro eo componatur, altera vi-ce ipſe ſervus ad ſuſtitionem tradatur, & heredi-tas eum liberi hominis, qui propter tale factum ad mortem fuerit judicatus, ad legitimos heredes illius pervenire. Similiter eccleſiæ, cujus porta reliquiis ſanctorum conſecrata eſt, ſimiſſimodi homicidium perpetratum fuerit, ſimili modo emendetur & compo-natur. Si vero porta eccleſiæ non eſt conſecrata, eo modo componatur quod in aliis committitur, ſicut componi debet quod immunitate violata commiſitur.*

ANNO CHRISTI 828.

Addenda ad lib. Capitul. Ludov. Pii, cap. 1.

II.

Quicumque propter cupiditatem rerum patrem aut matrem, aut fratrem, aut ſororem, vel nepotem, vel alium propinquum ſuum interfecit, hereditas interfecti ad alios ſuos legitimos c. h. heredes perveniat: interfectoris vero hereditas in fiſcum redigatur. Iſte vero ordinatus epiſcopo publice pœnitentiæ ſubdatur.

III.

Quicumque propria uxore dereliſta, vel ſine Lib. 6. cap. culpa interfecta, aliam duxerit uxorem, armis depoſitis publicam agat pœnitentiam; &, ſi contumax fuerit, comprehendatur a comite, & ferro vinciatur, & in cuſtodia mittatur, donec res ad noſtram notitiam deducatur.

IV.

Quicumque res alicujus cuilibet homini vendiderit, & ipſe homo eaſdem res alteri vendiderit, & ipſe qui tunc eaſdem res comparatas habet, per malum ingenium proprio filio, aut alteri cuilibet necdum legitimos annos habenti juſtitiæ tollendæ cauſa tradiderit, volumus atque firmiter præcipimus, ut ſi pater ejuſdem parvuli viverit, ipſe iuxta in cuſtum vadimonium reddendi pro filio ſuo. Si autem ipſe pater mortuus eſt, tunc legitimus ejus propinquus, qui juſte ei tutor ac defenſor eſſe videtur, pro ipſo rationem reddere compellatur. Similiter de aliis omnibus juſtitiis ad eum pertinentibus, excepta ſua legitima hereditate, quæ ei per ſucceſſionem parentum lucrum legitime venire debeat. Quod ſi quis hanc noſtram juſſionem contempſerit, aut neglexerit, ſicut de ceteris contemptoribus, ita de eo agatur. Is vero qui eaſdem res primus invaſit, & inſuſte vendidit, nec non & emptores, excepta ſola perſona parvuli, hoc quod fraudulenter admiſerunt infra patriam emendare cogantur: & puſtea licut contemptores juſſionis noſtræ ſub ſubjuſſoribus ad noſtram præſentiam venire compellantur.

V.

De vicariis & centenariis, qui magna proprietate cupiditatem, cum propter juſtitias faciendas, aut ſæpiſſime placita tenent, & exinde popolum miſis affligunt, ita teneatur, ſicut in capitulare domni Caroli imperatoris continetur, in libro tertio capite quadrageſimo. *Ut nullus ad placitum mannitor, niſi qui conſtitutum fuerit, ire, & alter ei congruere debet, excepto ſcabinis ſeptem, qui ad omnia placita eſſe debent.* Item de eadem re in capitulare noſtro, libro quarto capite quadrageſimo quinto. *De placitis ſiquidem, qua in Cap. 17. hiis hominis obſervare debent, conſtitutio genitoris noſtri pontius obſervanda atque tenenda eſt ut ni-hil deſi-*

ANNO CHRISTI 829. Lib. 5. cap. 130.

A *deliciet in anno tria ſolummodo generalia placita ob-ſervare, & nullatenus amplius, nec minus, niſi forte pro-pellat, aut ipſe ſuum placitum, aut acuſatus fuerit, aut alium acuſaverit, aut ad teſtimonium perhibendum vocatus fuerit. Sed cetera vero qua examinanda ve-nerint, non ſolus venire jubeatur, niſi qui litigat, aut judicat, aut ſuſtificatur. Et quicumque hu-jus conſtitutionis tranſgreſſor a miſſis noſtris inventus fuerit, bannum noſtrum perſolvat.*

VI.

De liberis hominibus, qui proprium non habent, ſed in terra dominica reſident, ut propter res alterius ad teſtimonium non recipiantur. Conjuratores tamen aliorum liberorum hominum ideo elle poſſunt, qua liberi ſunt. Illi vero qui proprium habent, & tamen in terra dominica reſident, propter hoc non ſunt abjicianter, qua in terra dominica reſident, ſed propter hoc ad teſtimonium recipiantur, quia proprium habent.

VII.

Volumus atque jubemus ut miſſi noſtri diligenter inquirant, quanti liberi homines in ſingulis comitatibus maneant. Hinc vero ea diligentia, & hac recta examineturr per ſingulas centenas, ut vetaciter ſciant illos atque defendant, qui in exercitalem ire poſſunt expeditionem: ac deinde videlicet ſecundas ordo & hic qui per ſe ire non poſſunt, ut duo tertio adjutorium præparent. Et qui nec dum fidelitatem nobis promiſerunt, cum ſacramento nobis fidelitatem promittere faciatis.

VIII.

De fidis coercendis hoc obſervetur & teneatur, quod in capitulis noſtro in libro IV. cap. xxv. continetur. *Si quis aliquos neceſſitate cogente homicidium commiſit, comes in cujus miniſterio res perpetrata eſt, & compoſitionem ſolvere, & ſuidam per ſacramentum pacifiare faciat. Quod ſi una pars ei ad hoc conſentire noluerit, id eſt, aut ille qui homicidium commiſit, aut is qui compoſitionem recipere debet, faciat illum, qui ei contemnere fuerit, ad pra-ſentiam noſtram venire, ut eum ad tempus quod no-bis placuerit in exilio mittamus, donec ab exiliatur & ut comiſit ſuo imbedimo eſſe ulterius non audeat, & mejus damnum inde non accedat.*

Cap. 17.

IX.

Hæc ſunt capitula quæ ad plurimorum notitiam ad generalia placita fiant reſervata.

I. De ſacerdotibus à laicis vinctis & flagellatis.

II. De homicidiis qui ad terrorem quæſtus & crepitus eſt ab eo tam hereſi, & ceteri heredes eum interpellare & acquirere conantur.

III. De comitibus & vicariis eorum, qui in aliquibus locis tantum accipiunt de conjecto populi ad minorem legationem, quantum ad majorem.

X.

Item alia capitula.

ANNO CHRISTI 829.

I. Volumus ut iſdem conjectum miſſi noſtri accipiant, quando per miſſum eum pergere-runt; hoc eſt, ut unuſquiſque accipiat ſecundum dreginta, friskingas duas, porcellum aut agnum unum, pullos quatuor, ova viginti, de vino ſeſtarios novem, de cerviſa modios duos, de annona modios duos. Et quando prope ſunt de illorum domibus, nullum accipiant conjectum.

II. Volumus etiam, ut ubivis palatæ incipiant ſuam agere legationem: epiſcopi vero ſuum habere debeat convontum octavas pentecoſtes.

III. Volumus atque jubemus, ut miſſi noſtri diligenter inquirant, quanti liberi homines in ſingulis comitatibus maneant, qui poſſint expeditionem exercitalem facere, nobiſque præbereem ecum homines defendere; & qui nonſint fidelitatem nobis promittere faciant.

IV. Volumus ut miſſi noſtri per totam legationem ſuam primo omnium inquirant, qui ſint de liberis hominibus qui fidelitatem nobis nondum promiſſam habeant, & faciant illos eam promittere, ſicut continetur in ſuper ſcripto: & poſtea incipiant legationem ſuam per cetera capitula peragere.

V. Volumus ut omnes res eccleſiaſtice eo modo contineantur, ſicut tam ad ſiſcum noſtrum contineri ſolent, uſque dum nos ad generale placitum noſtrum cum fidelibus noſtris inveniemus & conſtituerimus, qualiter in futurum de his fieri debeat.

VI. Volumus ut omnis inquiſitio, quæ de rebus ad juſtitiam noſtri pertinentibus faciende eſt, non per reſtes qui prodicti ſuerint, ſed per illos qui in eo comitatu meliores & veraciores eſſe cognoſcuntur, per illorum teſtimonium inquiſitio fiat, & juxta quod illi teſtificati fuerint, vel continean-tur, vel reddantur.

VII. Volumus ut de rebus, quas Matfredus per diverſa loca, & per diverſos homines acquiſivit, ipſi qui eaſdem res ei dederunt interrogentur, ſi aliquis eorum eas repetere velit, & quicumque hoc fe velle pronuntiaverit, ad generale placitum noſtrum venire jubeatur, ut inde cum eodem Matfredo rationem habere poſſit.

D

NOTA JAC. SIRMONDI S. J.

1 *Indevicli Pii capitulare III.*] Quæ in hoc capitulari contentorum quatuor ſequigeni ſub finem anni DCCCXXVIII. ante fynodum Parifienſem, & reliqua, partim poſt fynodum VVormatiæ conſtituta ſunt anno DCCCXXIX. Quæ quidem omnia referenda videntur primo capite quinque, cetera ad poſteriorem. Omnia porro diligentiſſime ex variis exemplaribus, poſtillarum earum ex ſchedis Pithœanis, quæ pluta cetera complectebantur.

ANNO CHRISTI 829.

CONCILIUM PARISIENSE VI.

AD EPISCOPOS QUATUOR PROVINCIARUM,

Rhemenſis, Senonia, Turonica, & Rothomagenſis, apud Pariſios celebratum VIII. Idus Junias, 1 anno Chriſti DCCCXXIX. Gregorii IV. papæ II. Ludovici ejuſdem imperatoris XVI.

EPISTOLA GENERALIS, QUAM E

LUDOVICUS PIUS IMPERATOR EX PLACITO Aquiſgranenſi miſit, de conciliis epiſcoporum in quatuor imperii partibus congregandis.

In nomine Dei & ſalvatoris noſtri Jeſu Chriſti, Concil. General. Tom. IX.

Hindericus & Hiſtoriales divina ordinante providentia imperatores Auguſti, omnibus fidelibus ſanctæ Dei eccleſiæ & noſtris.

RE cordari vos reditur, qualiter hoc anno concilio ſacerdotum & aliorum fidelium

ANNO CHRISTI 829.

sejanum pro totum regnum nostrum celebrare jussimus, Deumque tota devotione deposcere, ut nobis propitium, & in quibus illum maxime offendere nos manifestare, & ad correctionem nostram necessariam tranquillum tempus nobis tribuere dignaretur. Voluerunt siquidem tempore congruo placitum nostrum generale habere, & in eo de communi correctione agere: & hi Deo misericorde fiente, nisi commocio inimicorum, sicut nostis, præpedisset. Sed quia tunc fieri non potuit, quod juxta voluntatem nostram, vilum nobis fuit præsens placitum cum aliquibus ex fidelibus nostris habere, & in eo de his, quæ propter præditum impedimentum remanserant, qualiter effectum perveniret, domino adjuvante considerare. Quapropter nolle volumus fidelium vestrum, quod in illo præfenti placito cum fidelibus nostris conferaverimus, ut primo omnium archiepiscopi cum suis suffraganeis, in locis congruis tempore opportuno convenirent, & ibi tam de fua, quam de omnium nostrum correctione & emendatione, secundum divinum auctoritatem quærendo inveniunt, & nobis atque fidelibus nostris secundum ministerium sibi commissum annuntiarent. Quia enim non latet Deum nec ipsum præsentialis actibus nec offensum, & ad iracundiam provocatum, cum videat tot annis multifariis flagellis iram illius in regno nobis ab eo commisso delaxare? videlicet in famine, in mortalitate, in diversis animalium, in pestilentia hominum, in sterilitate panem tantum frugum, & ut ita dicerim, diversissimis morborum cladibus, atque ingentibus penuriis populum istius regni miserabiliter vexatum & afflictum, atque omni abundantia rerum quodammodo exinanitum. Nec illud etiam dubitamus ex justa vindicta illius evenire, quod sæpe locandata per tyrannos in hoc regno exurgunt, qui pacem populi Christiani, & unitatem imperii, ita pravitate nituntur scindere. Nam & illud nihilo minus peccatis nostris deputandum est, quod inimici Christi nomini præsertim anno in hoc regnum ingressi, depræditiones, incendia ecclesiarum, & captivationes Christianorum, & interfectiones fervorum Dei, audenter & impune, immo crudeliter, fecerunt: Agitur enim justus judicio Dei, ut qui in cunctis deliquimus, interius simul & exterius flagellemur. Beneficiis quippe Dei evidenter exiliimus ingrati, quoniam his non ad voluntatem Dei, sed ad libitum nostrum rationalem, ut invenimur: & idcirco merito creaturæ Dei nobis divinitus concessæ pro Deo contra nos ingratos pugnant, juxta illud: *Pugnabit pro eo orbis terrarum contra insensatos*. Verum, quia tot modis vexamur atque percutimur, ad eum a quo percutimur toto corde dignum necessariumque est ut revertamur, ut testatus illud propheticum in nobis impleatur, quo dicitur: *Sola vexatio intellectum dabit audituri*. Sed quia plus & eleganter dominus se ipsum flagellum moderatur, ut muti ad interitum, sed potius ad correctionem nostram inserre videatur, debemus in conspectu ejus veraciter humiliari, & fariem illius in confessione prævenire, ejusque pietatem pronis mentibus exorare, ut qui fecit nos justissima disperfatione flagella sentire, facilat nobis peccata nostra, pro quibus justo ab eo flagellamur, cognoscere, & in quibus maxime illum offendimus, & iram illius provocavimus, manifestius intelligere: ut pofi, celeberrante, prava deserendo & corrigendo, bonum non fectando, & tota cum devotione exquendo, relaxamus per ipsiusum humilitatis, & salutem veritatem, facultibus, Deo debitum of-

Ezr. 9.

Psal. 18.

ANNO CHRISTI 829.

ferre, iramque illius indignationis eradere, & per dignam congruamque correctionem, & per bonorum operum exhibitionem, gratiam ejus propitiationis, licet indigni, promereri. Ut quia non magis in hoc parcasse cognoscimus, qui forma salutis omnibus esse debuimus, & omnium ramen gerere, & per auctoritatem imperialem præcorum acta, retantum adolescere, corrigere, cupimus dominos nobis propitius in conspectu pietatis illius, per dignam satisfactionem, reviam adipisci, & per falubrem nam correctionem, vel per bonum studium, quod nostra debita & ignorantia hactenus negligetem est, debitum tempore opportuno, quantum in nobis est, fructuosissime emendare, & nostram in hoc voluntatem omnibus manifestam facere. Quapropter flatuimus atque decrevimus, cum conjuge sacerdotum, ceterorumque fidelium nostrorum, hujus rei gratia, ob placandum fcilicet contra nos nobisque subjectos domini hororem, conventus eorumdem episcoporum in quatuor imperii nostri locis congruentissime fieri. Primo fcilicet in Moguntiacenfi urbe, ubi convenisset metropolitani Augustini, Hadrahaldus, Hetdil, Bernuinus, cum suffraganeis fuis. Secundo quoque in Parisiorum urbe, ubi foturus antistes Senonicus, & Ebbo, Rignoardus, & Landramus metropolitani cum suffragantis fuis convenirent. Tertio vero apud Lugdunum, ubi Agobardus, Bernardus, Andreas, Benedictus, Agericus, cum suffraganeis fuis fimiliter convenirent. Quarto etiam apud Tolosam urbem, quo simul convenirent Nothro, Bartholomæus, Adalelmus, Agiulfus, cum suffraganeis fuis. In quibus conventibus tractare, querere, & cum Dei adjutorio inventre debent de cauffis ad religionem Christianam & comm tonam pertinentibus, quid a principibus & reliquo populo, vel ita us divina auctoritas docet aut aliter teneatur, vel quid inde ex parte vel ex toto dimissum fit ut non teneatur. Deinde quid in populorum, qui pastores populi constituti sint, moribus, conversatione, & actibus inveniri possit, quod divinæ regulæ atque auctoritati non concordet: simulque inveniant quæ occasiones in utroque ordine id effecerint, ut a recto tramite deviatum fit. Et quidquid de his cauffis inventum fuerit, tam felotti cura emendatur, ut nullatenus ad aliorum notitiam pervenire permittant ante tempus conflitutum. Et ideo unus notarius inter omnes eligatur, qui quod ipsi inveneriut describat, & ipse sub juramento ea quæ inventa & digesta fuerint diligenter fideliterque conservet.

CONCILII PARISIENSIS VI.

Liber I.

INDEX CAPITUM LIBRI I.

I. *Quid proprie ad religionem Christianam pertineat.*

II. *Quod universalis sancta Dei ecclesia unum corpus, ejusque caput Christus sit.*

III. *Quod ejusdem ecclesiæ membra in duas principaliter dividantur ordines personas.*

IV. *Quid in successionibus apostolorum religio Christiana vigere, & salvatio subsistentium debeat conservare.*

V. *De periculo quod sacerdotibus imminet, & quod nonnullis in parochiis suis populo specialiter denuntiet, ut se corrigant, & ad dominum ex toto corde convertant, & pro periculis meritis nostra*

nostra insipientiæ imminentibus, nec non & pro vita, conjugibus, prolesque imperatorum, populique eis subjecti, domini misericordiam humiliter exorent.

VI. *Quod inter cetera ad curam episcoporum specialiter pertinet, ut hi qui fidem Christi expetunt instruantur & fidei baptismatis sacramento.*

VII. *Quod tempus baptismatis a nonnullis non ita ut canonicus ordo docet observetur.*

VIII. *Quod hi, qui ex infirmitate tempore canonum baptizantur, ad gradus ecclesiasticos provehendi non sunt.*

IX. *Quod sumnopere omnes fidelis meminisse oporteat pafci quod in baptismate cum Deo fecerunt.*

X. *Quid sit abrenuntiare diabolo, operibus ejus, & pompis ejus.*

XI. *Qualiter observandum sit de stellione & promotione eorum, qui ad formam & exemplum alii præficiuntur.*

XII. *De accessu ad pastorale magisterium, & persona sacerdotis, ejusque periculo.*

XIII. *De avaritiam sacerdotes coercendam.*

XIV. *De hospitalitatem, maxime ab his qui alios præbo, Reginoardus, & Landramus metropolitani cum suffragantis fuis convenirent.*

XV. *Qualiter tractande, vel quid sint res ecclesiæ.*

XVI. *De in rebus ecclesiæ circa propinquos suos expendendo, & quid circa hæc disserendum sit.*

XVII. *Quod nulli episcoporum liceat res ecclesiæ extra constituta canonum passim in alterius jura transferre.*

XVIII. *Quod res ecclesiæ non sint sacerdotibus, si eas forsan dispensaverint, causa petendi.*

XIX. *Quod votum conversationemque quorumdam sacerdotum nonnulli subjecti livore potius quam zelo certantis reprehendant.*

XX. *De episcopi exercitque prælatii, nisi id necessitas invincibilis impederit, maxime cum clericis suis horas canonicas cuffodiant, & scripturas divinas meditentur in collatione tractent, ejusque in concilio participes existant.*

XXI. *De laicorum clericis, eorumque examinationis & promotione.*

XXII. *De pastores gregem sibi commissum, non ut proprium, sed ut dominicum, & tractare meminerint.*

XXIV. *De prælati canalem spiritalemque clerum subjectis impendere debeant.*

XXV. *De episcopi non rapaces, sed avaritiam odientes, vino sua ministros per parochias suas constituant.*

XXVI. *Quid dehonorationis & detrimenti ecclesiastica jura patiantur, pro eo quod secundum canonicam auctoritatem episcopum concilia his in causis non celebrentur.*

XXVII. *De chorepiscopi modum mensura sua, qui in sacris canonibus præscriptus est, non excedant.*

XXVIII. *De presbyteri nullo modo suum villici & conductores agrorum, vel negotiorum saculariumque stellatores, atque per diversa negotia: quod & de monachis similiter convenit observari.*

XXIX. *De presbyteri in ecclesiis conflituti non sint passim, ut quibuslibet prælatis moris est, per diversa mittendi.*

XXX. *De ab omnibus episcopis, propter honorem & utilitatem ecclesiasticam, sollicitior circa habendas scholas cura adhibeatur.*

XXXI. *Ut quando episcopi parochias suas circumeunt, hor summopere studeant, ne his quibus præesse debent onerosi sint.*

XXXII. *Ut codicilli, quos pœnitentiales vocant, quia canonicæ auctoritati refragantur, penitus abdicentur.*

XXXIII. *Quod episcopi cauvenire, ut ejusmi per impositionem manuum tradeat Spiritum sanctum.*

XXXIV. *Quod parentes diverforum pallentium, quos cum maffulis & peccatis admittunt, judicio canonico, quod in Ancyritano concilio inflitulo XVI. continetur, plectendi sunt.*

XXXV. *De presbyteris quadam amittendis.*

XXXVI. *Quod in recipiendis alterius parochiæ clericis a quibuslam flatuta canonum violentur.*

XXXVII. *Quod abbates canonicorum summa & exemptionem familia religiosi debeant esse sub fidelibus.*

XXXVIII. *De Sabbatho & sanctificate cavendo.*

XXXIX. *De quibus quas non concipit disciplinas fieri, sanctimonialibus ut vepeant matres spiritales præficiantur.*

XL. *Ut vidua inconsultibus episcopis non velentur.*

XLI. *De puellis virginibus a presbyteris non consecrandis.*

XLII. *De feminis qua fine confensu sacerdotum velum sibi indiscrete imponunt.*

XLIII. *De accessu ad sanctimoniales, neque virum, neque puellas velare præsumant.*

XLIV. *De nobilibus feminis, quæ amissis viris velantur, & in propriis domibus religiose delectantur.*

XLV. *Utilitatem accessus femineum ad altare, sacrique vasis contrectationem, & presbyteri benedictionem.*

XLVI. *Ut accessus canonicorum & monachorum ad monasteria sanctimonialium, nisi causa utilitatis, non fiat.*

XLVII. *Quod missarum celebrationes in locis inconvenientibus fieri non debeant.*

XLVIII. *Quod nullus presbyterum sine missam celebrare debeat.*

XLIX. *De presbyteris duas aut ex amplius basilicas habentibus.*

L. *De sepulturam diri dominici.*

LI. *De agno modio, justique habendo festivaris.*

LII. *De interdicto quodam, quo apud plerasque provincias pauperes aggravantur, ab imperialibus mensis prohibendo.*

LIII. *De multimodis usurarum admonitionibus.*

LIV. *Ut hi qui parvitatis publica sunt multati, neque in baptismate, neque in percipienda sancti Spiritus dono patroni exsistant pro aliis.*

PRÆFATIO

SYNODI APUD PARISIORUM URBEM JUSSU GLORIOSISSIMORUM IMPERATORUM HLUDOVICI

filiique ejus Hlotarii habita.

Quot humanæ infirmitati in profperis non convenit erigi, ita nec in adversis deject. Cum igitur prosperæ mundi sibi faccedum, memmisse debet humanæ conditionis, & foveamque perimescere elationis: ne scilicet intumescendo in barathrum incidat damnationis, perpendens illud apostoli ita dicentis: *Qui se putat stare videat ne cadat.* Quando autem merito pondere malorum fuorum premitur, frangi non debet, sed potius remota falutis fua desperatione, illud Davidicum decantare: *De profundis clamavi ad te, Domine,* Psal. CXL.

90. RESTAT *dompne exaudi vocem meam*. Unde prophetico ore
LIBER I. utque apostolicum oraculum hinc inde animas arripi juberet Christianus, ut neque ad desperan. neque ad fiuctum ei declinare fas sit. In tribulatione ergo, multasariisque adversitatibus & calamitatibus mundi, non diffimulantes, sed humiliter veraciterque sunt exponenda suffragia divina. Legimus quippe Ninivitis divina ultione digas humiliter in tribulatione ad Deum clamantibus divinos placatos fuisse, sicut & Achitob & Manasses, reges idololatræ, pœnitentiæ fatisfactione divine obviavere ultioni. Merentur porro ille evangelica, Maria nomine, profusione lacrymarum carne mersit mentem multorum peccaminum. His & his similibus falutiferis documentis dator intelligi, quod Deus bona cuncta jubens, malaque omnia vetans, lapsillime humane fragilitatis pœnitentia placatus ostendisam provocatus, per pœnitentiæ tamen dignam fatisfactionem, ab humanis erantibus sue feveritatis debitum fufpendere vindictam: adeo ut quem mores peccaminum provocaverit ad ultionem, actibus provarum correctio flectit ad misericordiam propitiationem. Oportet ergo, immo necesse est, ut quia humana fragilitas tot tantasque falutis fue recuperandæ prorogantur exempla, Bagella pro peccatis fuis divinitus fibi illata tempus inter fæva, cavatque ne in his, aut ad murmurationem, aut ad defperationem prorumpat, fed devote frequenterque in tribulationibus, quas merito fue pravitatis patitur, cœlestem opem fibi humiliter fuborare ingemat. Quod autem Deus nolit mortem peccatoris, fed potius ut convertatur & vivat, propheticis fatis abundeque inftruimur oraculis. Cum igitur hæc ita fideliter fe habeant, & liquidæ patent ecclefiam, quam Chriftus, qui eam fua proprio fanguine redemit, fuique orthodoxis familis Hludovico & Hlothario, gloriofis Auguftis, regendam tuendamque commifit: oportuit tua difpenfatione volvit, diverforum morborum generibus affici, multifariis clad ibus coneri, divinum concta fe remorantem interius exteriufque meritis exagentibus grafiari, plagafque, quas dominus fuis juffis obedire nolentibus, fed potius ad mala quæ vetuit labentibus interminatus eft, inceffanter experiri; iidem Deo plenis principes cultus inftrui, confulto ad Deum congruam dignamque converfionem judicaverunt effe faciendam, juxta illud regis Ninivitæ quod legitur: *Convertatur vir a via fua mala, & ab iniquitate que eft in manibus eorum: quis fcit fi convertatur, & ignofcat Deus, & revertatur a furore ire fue, & non peribimus?* Per Joel quoque prophetam dominus ait: *Convertimini ad me in toto corde veftro, in jejunio & fletu & planctu, & fcindite corda veftra, & non veftimenta veftra.* Item per Isajam: *Quærite dominum, dum inveniri poteft, invocate eum dum prope eft. Derelinquat impius viam fuam, & vir iniquus cogitationes fuas, & revertatur ad dominum, & mifereatur ei, & ad Deum noftrum, quoniam multus eft ad ignofcendum.* Item per Jeremiam: *Date domino Deo veftro gloriam, antequam contenebrefcat, & antequam offendant pedes veftri ad montes caliginofos.* Et dominus in evangelio. *Ambulate*, inquit, *dum lucem habetis, ne tenebræ vos comprehendant.* Item: *Vigilate, quia nefcitis diem neque horam.* Item Salomon: *Ecce*, inquit, *nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies falutis; quatenus hæc & hujufmodi falutifera documenta fectando, omnes catholici & ab hac corrigendæ difgnationis quæ pro delictorum admiffis pontificatus magnificentia

A do, Deum, quem peccando conflat, effe iratum, ABBE
fibique fuoque populo meretericur facere placatum. Verum tertio ecclefiæ fibi commiffæ congregatis confulere cupientes, tantæque neceffitatis negotium juftæ difcretionis trutina proponderantes, idque fui officii non effe humiliter dijudicantes, confultu facerdotum & optimatum, ceterorumque fidelium fuorum, idem negotium fuper placando fuore Dei his digne cooperatione committendum, per quos homines de infidelitatis tenebris liberantur, & in lucem fidei transferuntur, & de filiis iræ filii adoptionis efficiantur. Per quos etiam homines de his quæ poft baptifmum committere, pœnitentiæ fatisfactione peracta, Deo reconciliantur. Ad quorum imperium, lecundum fanctæ legis decretum, qui lepræ immunditia feedebant, emaculabantur: ad quos eorum Redemptor in legalibus inftitutis prorogabantur. Quibus & in evangelio a domino tanta conferrur poteftas, ut quæ ftatuerint in terra ftatuta fint & in cœlo, & quæ folverint in terra, foluta fint & in cœlis, & quorum remiferint peccata, remittantur eis. Hos quippe conftat vicarios effe apoftolorum, & lucminaria mundi. Per hos igitur, eorumque doctrinam, tales tantique pifflimi populi, fibi fofque fideliter crediderunt mifericordiam propitiari poffe divinam. Nec immerito, quippe qui agnoverant dominum exorraffe per Aggeum prophetam, ut facerdotes de lege domini interrogarentur. Ait namque: *Interroga facerdotes legem*. Quod beatus Hieronymus ita exponit; Simul, inquit, confidera facerdotum officii effe, de lege interrogatos refpondere. Si facerdos eft, fciat legem domini, fi ignorat legem, ipfe fcarabeus non eft. Denique beati facerdotes, Aaronis enim eft fcire legem, & ad interrogationem refpondere de lege. Quod quidem & in Deuteronomio legimus, ut ficubi in orbibus Ifrael quæftio fuerit inter fanguinem & fanguinem, judicium & judicium, & lepram & non lepram, contradictionem & non contradictionem, intra ad facerdotes atque levitas, & ad pontifcem qui in diebus illis fuerit conftitutus, & quærant ab eo legem domini, quibus refpondentibus faciant quod jubetur. His igitur legalibus & prophetici inftituris innofcit, nam ubi te duxerunt, *fuper fuis populique fibi* fubjecti erratibus facerdotes legem domini fcientes confulendos. Quapropter flatuerunt in quatuor conguentiffimis imperii fui locis convenire opportunum uno eodemque tempore fieri debere. Ju quibus conventibus, domino infpirante, diligenter fuderent quæque & inveftigare & confirmare ad religionem Chriftianam, eorumque curam pertinentibus, quid a principibus & reliquo populo, vel ita ut divina auctoritas docet aut aliter teneretur, vel quid inde ex parte aut ex toto dimiffum fit ut non teneretur. Deinde quid in ipforum, qui paftores populi conftituti funt, converfatione & actibus invenirl poffet, quod divinæ regulæ atque auctoritati non concordaret: fimulque invenirent, quæ occafiones in utroque ordine id effecerit, ut a recto tramite deviaffent. Et quidquid de his omnibus invenire fuiflet, correctionis gratia, juxta miniflerium fibi injunctum, paenitet denuntiarent: attendentes illud quod per Malachiam prophetam dominus ait: *Labia facerdotis cuftodiunt fcientiam, & legem requirunt ex ore ejus, quia angelus domini exercituum eft*. Quod beatus Hieronymus ita exponit: Angelus autem, inquit, id eft nuntius, facerdos Dei verfatilis dicitur, quia fit ex hominum

ANNO CHRISTI voluntatem. Eorumdem itaque glorioforum & orthodoxorum principum juffionibus obedientes, immo non folum obedientes, fed etiam ejus voluntatem quæ populi fibi commiffi faluti, juxta miniflerium nobis collatum, conflare cupientes, anno incarnationis domini DCCCXXIX. imperantibus *eifdem* principibus ut gloriofiffimo Auguflo, qui die decimo Auguflis, Hludovico videlicet, filioque ejus Hlothario, fub die VIII. Idum Julias rium, non indigne epifcopi ac diverfi fcilicet Durocortorum, nec non & diœcefis Senonica & Turonica, atque Rothomagica, apud Parifiorum urbem convenimus, & qualiter de paulo fuperius præmiffis cautis, juxta admodicinem eorumdem principum, egerimus vel tractaverimus, atque flatuerimus, in fubfequentibus brevitet capitulabantur capitulis, non aufu temerario, legalibus inflitutis prorogabantur. Quibus & in evangelio a domino tanta conferrur poteftas, ut quæ flatuerint in terra ftatuta fint & in cœlo, & quæ folverint in terra, foluta fint & in cœlis, & quorum remiferint peccata, remittantur eis. Hos quippe conflat vicarios effe apoflolorum, & luminaria mundi. Per hos igitur, eorumque doctrinam, tales tantique pifflimi populi, fibi fofque fideliter crediderunt mifericordiam propitiari poffe divinam. Nec immerito, quippe qui agnoverant dominum exorraffe per Aggeum prophetam, ut facerdotes de lege domini interrogarentur. Ait namque: *Interroga facerdotes legem*. Quod beatus Hieronymus ita exponit; Simul, inquit, confidera facerdotum officii effe, de lege interrogatos refpondere. Si facerdos eft, fciat legem domini, fi ignorat legem, ipfe fcarabeus non eft. Denique beati facerdotes, Aaronis enim eft fcire legem, & ad interrogationem refpondere de lege. Quod quidem & in Deuteronomio legimus, ut ficubi in orbibus Ifrael quæftio fuerit inter fanguinem & fanguinem, judicium & judicium, & lepram & non lepram, contradictionem & non contradictionem, intra ad facerdotes atque levitas, & ad pontifcem qui in diebus illis fuerit conftitutus, & quærant ab eo legem domini, quibus refpondentibus faciant quod jubetur. His igitur legalibus & prophetici inftituris innofcit, nam ubi te duxerunt, *fuper fuis populique fibi* fubjecti erratibus facerdotes legem domini fcientes confulendos. Quapropter flatuerunt in quatuor conguentiffimis imperii fui locis convenire opportunum uno eodemque tempore fieri debere. Ju quibus conventibus, domino infpirante, diligenter fuderent quæque & inveftigare & confirmare ad religionem Chriftianam, eorumque curam pertinentibus, quid a principibus & reliquo populo, vel ita ut divina auctoritas docet aut aliter teneretur, vel quid inde ex parte aut ex toto dimiffum fit ut non teneretur. Deinde quid in ipforum, qui paftores populi conftituti funt, converfatione & actibus invenirl poffet, quod divinæ regulæ atque auctoritati non concordaret: fimulque invenirent, quæ occafiones in utroque ordine id effecerit, ut a recto tramite deviaffent. Et quidquid de his omnibus invenire fuiflet, correctionis gratia, juxta miniflerium fibi injunctum, paenitet denuntiarent: attendentes illud quod per Malachiam prophetam dominus ait: *Labia facerdotis cuftodiunt fcientiam, & legem requirunt ex ore ejus, quia angelus domini exercituum eft*. Quod beatus Hieronymus ita exponit: Angelus autem, inquit, id eft nuntius, facerdos Dei verfatilis dicitur, quia fit ex hominum

num fequeflet eft, ejufque ad populos nuntiat A *fi*, quam percepit, bonis operibus exornare non LIBER I. negligat. Conflat ergo quod fundamentum Chriflianæ religionis fides fit catholica, hoc eft credere in Patrem & Filium & Spiritum fanctum, unum Deum & verum Deum, trinum in perfonis, & unum in fubflantia. Credere etiam quod fola perfona Filii pro falute noflra carnem allumpferit, in qua & paffus eft, & mortuus, & in cælos afcendit, cum qua etiam ad judicium venturos eft. Et credere quod per Spiritum fanctum remif- Lib. 3. c. 16. fio peccatorum in his quibus confentiamur, & quod fidelibus in ecclefia Chriflî, ejufdem fancti Spiritus dono, per miniflerium facerdotale, & per pœnitentiam*, remiffio peccatorum indubitater* * & abfolutionem ma- tribuatur. Et quod generalis omnium in vera nifeflo im- carne in adventu Chriflî reflurrectio futura fit. pletur. Et quod noffe unumquemque fidelem oportet, quia hanc fidem catholicam & fundatiffimam effe non poteft, nifi bonis operibus exornetur, id eft fide, fpe, caritate, humilitate, caflitate, continentia, fobrietate, amaritudinate, concordia, judicitia, pietate, mifericordia, innocentia, & ceteris his fimilibus, quæ omnia in dilectione Dei & proximi conflflunt. Sine his enim nemo poteft Deo Jacob. 2. placere, etiam fidelem verfe, nifi operibus fides fine operibus mortua eft in femetipfa. Proinde neceffe eft ut unufquifque Chriflianus diligenter perpendat, utrum in eo fides viva fit bonis operis aperta, an mortua bona opera negligendo. Et fi, juxta documentum apofloli, ipfa fides fine operibus bonis mortua eft, qua damnatione plectendi funt illi qui non folum eandem fidem bonis operibus non exornant, fed etiam diverfis flagitiis eam commaculant? Inter cetera quippe ma- Lib. 3. c. 16. la, quæ eandem fidem commaculant, quatuor nobis vitia fpiritualis meritio exaggeranda videntur, quæ quanto occultiora funt, tanto pericuIofiora, id eft, fuperbia, per quam angelus diaboli effectus de cælo ejectus eft; invidia, per quam item diabolus hominem de paradifo ejecit; odium & difcordia, quæ caritatem inter proximos extinguunt, & non finunt proximos in mutua dilectione confiflere, ex quibus cæteri quafi lamquæ, ut decuerat Chriflianos, vitam degere. Quæ ideo periculofiora, immo mortifera dicimus, quoniam fuperbum & invidum ex aut non inteliguntur, aut certe intelligere dedignantur: & quia ea pervipendentes, pro his ad confeflionem non veniunt, idcirco nec correptionem fuscipiunt.

II.

1 Primum igitur, quod univerfalis fancta Dei 1. Joh. 5. c. 16. ecclefia unum corpus manifefle effe credatur, quod eaput Chriflus, apoflolicis oraculis approbamus. Unde Paulus: *Vos autem effis*, in- Rom. 12. quit, *corpus Chriflî, & membra de membro*. Item- que: *Sicut enim in uno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent: ita multi unum corpus fumus in Chriflo*. Item: *Cujus caput Chriflus, ex quo totum corpus* Coloſ. 2. *per nexus & conjunctionem adminiflratum, crefcit in tempium fanctum in domino*. Sunt & alia hujufce rei innumera exempla quæ hic ob prolixitatem vitandam prætermittuntur. Quifquis ergo per aliqua illicita ab unitate membro Chriflî fe facit membrum diaboli, noverit fe non in corpore Chriflî, fed in corpore effe diaboli. Proinde neceffe eft, ut corpori Chriflî, a quo adhuc bolico feparatus eft, fe incunctanter, dum tempus penitentiæ in promptu habetur, reflituere non negligat.

III.

Principaliter itaque totius fanctæ Dei ecclefiæ 1 Cor. 12. c. 26. corpus in duas extimas perfonas, in facerdotum vi-

LIBER IV. CAP. IV. & V.

videlicet & regalem, sicut a sanctis patribus traditum accepimus, a divinitus effe statutum. Denique te Gelasius Romanæ sedis venerabilis episcopus ad Anastasium imperatorem ita scribit: *Duo sunt quippe, inquit, imperator Auguste, quibus principaliter mundus hic regitur, auctoritas sacrata pontificum, & regalis potestas: in quibus tanto gravius pondus est sacerdotum, quanto etiam pro ipsis regibus hominum in divino reddituri sunt rationem.* Fulgentius quoque in libro de veritate prædestinationis & gratiæ, ita scribit: Quantum pertinet, inquit, ad hujus temporis vitam, in ecclesia nemo pontifice potior, & in sæculo Christiano imperatore nemo celsior inveniitur. Cum hæc quippe ita se habeant, principum de sacerdotali, post Dei de regali persona dicendum flatuimus.

Epift. 10.

IV.

Lib. 1. c. 19. Quia conflat religionem Christianam per professores apostolorum falubriter administrari, populique ad vitam æternam ducatum exhiberi debere, primo neceffarium judicavimus, ut quidquid in nobis reprehenfibile fcripturæ miniſterii, quibus indigni mancipamur, inconvenientes & indecoræ contrariusque videbantur, toto annisu, domino opem ferente corrigeremus: & per exempla fanctorum facerdotum, quorum vice ecclefiæ Chriſti fanguine redemptæ præfati fumus, virtam & actus morefque noſtros in melius componere fatageremus. Quoniam prædicatio facerdotalis contemnitur, quando quod verbis B prædicat, operibus non adimplet. Proinde qui exteris forma & exemplum debent effe, primo facere debent quod docent, & ea vitare quæ fieri prohibent. Unde beatus Gregorius in libro paſtorali, cum per gallum bona prædicatoris ſpecies tractando exponeret, inter cætera ait: Sic aiteGallus, cum jam edere cantus parat, prius alas excutit, & femetipſum feriens vigilantiorem reddit. Quia nimirum neceſſe eſt, ut ille, qui verba fanctæ prædicationis movent, prius ſtudio bonæ actionis erigilent, ne in femetipſis torpentes opere, alios excitent voce. Prius ſe per ſublimia fatis excutiant, & tunc ad bene vivendum alios ſolicites reddant. Prius cogitationum alis femetipſos ſeriant, & quidquid in ſe inutiliter C torpere ſolicita inveſtigatione deprehendunt, diſtricta animadverſione corrigant, & tunc demum aliorum vitam loquendo componant. Prius punire propria ſtetibus curent, & tunc quæ alio rum peccenda ſunt denuntient; & antequam verba exhortationis inſerant, omne quod locutari ſunt operibus clament. Laudem autem verorum facerdotum eorumque officium Proſper, in libro quem de contemplativa & actuali vita ſcripſit, comprehendit: *Ipſis enim, inquit, id eſt ſacerdotibus, propriæ animarum curandarum ſollicitudo commiſſa eſt, qui pondus populi ſibi commiſſum viriliter ſuſtinentes, pro peccatis omnium, velut pro ſuis, ſolatia gelidiber ſupplicant D Deo: ac velut quidam Aaron, incenſum contriti cordis & humiliati ſpiritus offerentes, quo placetur Deus, avertunt ſeveritatem ultionis deſervientis a populo, qui per Dei gratiam ſunt divinæ voluntatis indices, eccleſiarum Chriſti poſt apoſtolos fundatores, fidelis populi duces, veritatis interpres, pravæ doctrinæ hoſtes, omnibus bonis amabiles, & male ſibi conſciis etiam ipſis vitæ terribiles, vindices oppreſſorum, patronique fidæ catholicæ regeneratorum, prædicatores ſolertium præmiorum, exempla bonorum operum.* Sacerdotes verò ſunt, de quibus Dominus ſuis diſcipulis ait: *Vos eſtis ſal terræ, quod ſi ſal evanuerit, in quo ſalietur? ad nihilum valet ultra, niſi ut mittatur foras & conculcetur ab hominibus.* Et ſalis quidem ſapientia eſt, ut ſe ipſum & alios ſapiat. Sapit autem ſe ipſum, qui ſe ſemper ſub divini judicii examine conſiderat, & ſe ſemper ſub ſpe futuræ remunerationis ſuſpirat. Sapit alios, qui ſalubria eis monita ſuggerit, & ad ſuperna deſideria ſollicitat. Sed ſal evanuit, quando ſacerdotis ſapientia per negligentiam amittitur. Sal evanuit, quando ſacerdos ſe ipſum non ſapit, quando ſe ipſum non conſiderat, quando ſe ipſum ſub ſpe futuræ remunerationis non ſuſpirat. Sal evanuit, quando ſacerdos alios non ſapit, quando ſalubria eis monita non ſuggerit, quando ad ſuperna deſideria non ſollicitat. Sal evanuit, quando ſacerdos ſe ipſum & alios non ſapit. Sal evanuit, quando ſacerdos ſe ipſum & alios non ſapit. Sal evanuit, quando ſacerdos ſe ipſum & alios non ſapit. Sal evanuit, quando ſacerdos ſe ipſum & alios non ſapit.*

Matth. 5. 13.

Ibid. c. 2.

Ibid. c. 3.

Greg. pa. ſtor. lem. 1. c. 10. Num. 16.

ANNO CHRISTI 829.

falget eccleſiæ: ipſi columnæ firmiſſimæ, quibus in Chriſto ſtabilitas inhæret omnis multitudo credentium: ipſi januæ civitatis æternæ, per quas omnes qui credent ingrediuntur ad Chriſtum: ipſi janitores, quibus claves datæ ſunt regni cœlorum: ipſi etiam diſpenſatores cognitionum, quorum arbitrio in aula regis æterni diſtribuntur gradus & officia ſingulorum. Hi ſunt qui non ambiendo, ſed ſpiritualiter vivendo, facerdotium meruerunt: quique non favore humani ſuffragio, ſed divino munere ſublimati, nihil ſibi de præſtantia ſui principatus applaudunt. Quos non inflat honor acceptus, ſed exercet labor impoſitus: quos non excellentiam ſæculi, ſed cognitam proveſſi, fed faciunt: nec gloriantur de officii dignitate, fed ſudant potius conſtituti ſub onere. Tales ſcripturæ divinæ ſpeculatores appellat, qui ſpeculantur actus ſuorum ſubjectorum, ſolliciteque cum ſuis in domo, qualiter in civitate cum civibus vivat, intentione religioſæ curioſitatis explorant: quos bonos probaverint, honorando confirmant, quos deprehenderint vitiofos, arguentes emendant, aut, ſi emendare nequiverint, æquanimiter portant, habituri obertimum fructum, aut de ſua difficilione, ſi coercelli proficerint, aut de ſua patientia, etiamſi illi quos ſuſtinent emendari nolucrint. Ecce laus dignitatque verum facerdotum, eorumque miniſterium breviter eſt digeſta. Deinde quique facerdotes. Chriſti tanta dignitate donatos, quos utique conſtat janitores cœleſtis aulæ exiſtere, exempla decelſium ſuorum qui Deo placuerunt infatigabiliter ſcelata, quatenus terrena deſpiciendo, & cœleſtia amando, primum ipſi artis ſuperne circitatis fubire, deinde auditoribus ſuis dictis & exemplis eſtudeant aperire, ne, quod abſit, audiant a domino: Habentes claves ſcientiæ, vos ipſi non intratis, & alios intrare non finitis. Quando vero vita facerdotum cum doctrina non concordat, & auditoribus inſtruit ſcandalum, & animarum pereunt pericula, ipſe eſt diabolum. Proinde ſummopere cavendum eſt facerdotibus, ne offendiculum fiant his quibus præſunt. Tunc enim offendiculum fiunt illis, quando quod verbis prædicant moribus impugnant. Unde ſit ut, ſicut in ſupra memorato libro beatus Gregorius ſcribit, cum paſtor per abrupta præcipitat, ad præceps grex ſequitur. Nemo quippe, ut idem ait, amplius in eccleſia nocet, quam qui perverſe agens, nomen vel ordinem ſanctitatis habet. Pertinelcenda porro nihilo minus facerdotibus ſcientia evangelica eſt, qua dicitur: *Qui ſcandalizaverit unum de puſillis iſtis qui in me credunt, expedit ei, ut ſuſpendatur molaſinaria in collo ejus, & demergatur in profundum maris.* Quod quibuſdam incognitis idem doctor ita exponit: Quia ergo ad ſanctitatis ſpecimen dedicatus, vel verbo ceteros deſtruit vel exemplo, melius profecto fuerat ut hunc ad mortem ſub exteriori habitu terrena acta conſtringerent, quam ſacra officia in culpa, ceteris imitabilem demonſtrarent. Quia nimirum, ſi ſolus caderet, uncumque hunc tolerabilior ſuferna pœna cruciaret: Quibus verbis liquido datur intelligi, quod melius fatisque fuerat facerdotio nullatenus negligentibus non ſubſiſtere, quam accepta divinis officiis, per reprobam vitam pravatque exempla, his quibus prodeſſe debuerunt, offendiculum iniquitatis & laqueum perpetuæ damnationis exiſtere.

ANNO CHRISTI 829.

V.

Statuimus pari voto, parique conſenſu, ut unuſquiſque noſtrum dictis & exemplis plebes paro chiæ

chiæ ſuæ attentius ad meliora incitare ſtudeat, & ſalque ut ſe a malis cohibeant, & ad dominum ex toto corde convertant, ſolicite admoneat; Deumque quem peccando iratum ſibi fecerant, digna pœnitentiæ ſatisfactione & eleemoſynarum largitione ſibi placabilem facere fatagant. Nec non & pro viis juſſimi Deoque amabilis Ludovici imperatoris nostri, conjugis prolisque ejus incolumitate, imperiique ſibi commiſſi ſtabilitate, Dei immenſam miſericordiam ſtemuis precibus implorent: omnibus eſt obedientiam, quorum quamdiu quis malis operibus deditus eſt, nec ſibi, nec aliis Deum propitiari meretur. Et quod unuſquiſque eleemoſynam, & cetera bona opera, in ſemeipſo inchoare debeat. Sacer propheticus, imperante cœleſte ſit, juxta illud Iſaiæ: *Clama ne ceſſes, quaſi tuba exalta vocem tuam, & annuntia populo meo ſcelera eorum, & domui Jacob peccata eorum*: tum maxime id eis facere neceſſe eſt, quando iræm domini contra populum Dei meritis exigentibus graſſari perſpexerint, juxta illud quod dominus Ezechieli prophetam loquitur: *Terra, cum induxero ſuper eam gladium, & tulerit populus terræ virum unum de noviſſimis ſuis, & conſtituerit eum ſuper ſe ſpeculatorem, & ille viderit gladium venientem ſuper terram, & canerit buccina, & annuntiaverit populo: audiens autem quiſquis ille eſt ſonum buccinæ, non obſervaverit, venerigue gladius, & tulerit eum de medio ipſius, ſuper capite ejus erit. Sonum buccinæ audivit, & hoc ſe obſervavit; ſanguis ejus in ipſo erit; ſi autem ſe cuſtodierit, animam ſuam ſalvabit. Quod ſi ſpeculator videns gladium venientem, & non ſonuerit tuba, & populus ſe non cuſtodierit, venerit que gladius, & tulerit de his animam, ille quidem in iniquitate ſua captus eſt, ſanguinem autem ejus de manu ſpeculatoris requiram.* Et rurſus idem propheta dominus ait: *Fili hominis ſpeculatorem dedi te domui Iſrael, & audies de ore meo verbum, & annuntiabis ea ex me. Dicente me ad impium: Morte morieris; non fueris locutus, neque annuntiaveris ei, ut avertatur a ſua via impia, & vivat; ipſe impius in iniquitate ſua mortetur, ſanguinem autem ejus de manu tua requiram.* Et rurſus: Fili hominis, domui ſolofa valde, & tremenda hæc ſententia facerdotibus eſt, qua dicitur: *Sanguinem autem ejus de manu tua requiram.* Unde idem doctor Proſper in ſupra memorato libro ſcripſit: Ille, inquit, cui diſpenſatio verbi commiſſa eſt, etiam ſi ſanctæ vitæ, & tamen perdite viventes arguere aut erubeſcat aut meretur, cum omnibus qui eo tacente pereunt ante judicem, quod ei proderit non puniri ſuo, qui puniendus eſt alieno peccato? Item idem poſt pauca propheticam ſententiam exponens, qua dicitur: *Si me dicente ad impium: Impie, morte morieris; non fueris locutus ut ſe cuſtodiat impius a via ſua, ipſe impius in iniquitate ſua morietur, ſanguinem vero ejus de manu tua requiram,* ait: Quid potuit expreſſius, quid apertius dici? *Si impio, inquit, non locuturis, ut ſe ab iniquitate ſua cuſtodiat, & ille perierit, ſanguinem ejus de manu tua requiram.* hoc eſt dicere: Si ei peccata ſua non annuntiaveris, & tu non argueris, ut ab impietate ſua convertatur, & vivat; & te qui non increpaſti, & ipſum qui te tacente peccavit, ſtamnist pereuntes perdam. Sed ex eo quod idem propheta infert: *Si autem tu annuntiaveris impio, & ille non fuerit converſus ab impietate ſua, & a via ſua mala, ipſe quidem in impietate ſua morietur, tu autem animam tuam liberaſti*, &c. liquido claret, quis ſi prædicator annuntiaverit impio, ut ſe convertat a via ſua impia, & vivat, & impius ſe non converſit, ejuſ-

ANNO CHRISTI 829.

Lib. 1. de vita contemplativa, cap. 20.

Num. 18.

Ezech. 3.

Ezech. 33.

Num.

LIBER I. CAP. VI. & VII. Ezech. 3. 18. 33. 8.

Ezech. 3. 18. 33. 8.

Addit. 2. c. 2.

Epiſtola ad ſibi quiſquam pallium quocumque tempore mul- epiſcopos tam credat inefte fiducium, prater palchale feſtum, & pentecoſtes venerabile ſacramentum: excepto dumtaxat graviſſimi languoris incurſu, in quo vereendum eſt, ne morbi crefcente periculo ſine remedio ſalutari fortaſſis ægrotans excidio

LIBER V. CAP. VIII. IX. X. Spiritus ad episcopi peccatum.

cidio præventus abscedat: Item Leo in decretis suis simile 2. 3. Unde quia manifestissime patet baptizandis in ecclesia electis hæc duo tempora, de quibus locuti sumus, esse legitima, dilectio- nem vestram monemus, ut nullos alios dies huic observantiæ misceratis. Quisquis igitur hu- jus constitutionis superbiendo transgressor exti- terit, nequaquam sibi super facto impunitatem, sed se humiliter coercerit, promittat. Qualiter autem hi qui de facto fonte alios sus- cipiunt instituere debeant: Item Augustinus in sermone habito ad populum demonstrat, di- cens: Quicumque igitur viri: quæcumque mu- lieres de sacro fonte filios spiritualiter susce- pere, cognoscant se pro eis fidejussores extitisse apud Deum: & in eo necesse est, ut semper il- lis solicitudinem veræ caritatis impendant, ad- monendo, & castigent, atque corripiant, ut ca- stitatem custodiant, a virginitate usque ad nu- pcias servent, & ceteris bonis operibus dedici sint. In hoc quippe facto, de quo agitur, quan- tum a religione Christiana digneliam sit, ignora- ri fas non est.

VIII.

Addit. 2. 5. 2. Sicut in plerisque ita & in eo auctoritas a non- nullis sæpe violatur canonum, quod non leviter in qui in ægritudine baptismatis suscipiunt sacra- menta, ad gradus ecclesiasticos contra fas pro- vehuntur. Is vero, quia nullis canonici recono- scitur, opportet ut corrigatur, quoniam hujus- cemodi baptizatos, quos vulgaris ecemo graba- tarios vocat, canonica auctoritas a gradibus ec- clesiasticis penitus repellit. Unde in concilio Neocæsariensi capite XI I. legitur. Si quis in æ- gritudine fuerit baptizatus, ad honorem presby- terii non poterit promoveri; quia non ex propo- sito fides ejus, sed ex necessitate. Et infra: nisi forte propter sequens studium ejus, & fidem, at- que hominum raritatem, talis posfit admitti. Quod & SS. qui in ægritudine baptizantur, a gra- dibus arcentur ecclesiasticis, multo magis illi ar- cendi sunt, qui aut per cupiditatem, aut per teme- ritatem, contempta canonica auctoritate baptizan- tur, & pollea similiter ad gradus ecclesiasticos provehuntur. Quia ergo hactenus in hac re, sive propter negligentiam sacerdotum, sive propter D incuriam laicorum, minus cautesimo aliter quam auctoritas ecclesiastica docet sæpe factum est, decet ut abhinc observetur, nec amplius ad injuriam ca- nonicæ institutionis, & dehonorationem ec- clesiasticorum graduum, hæc transgressio ite- retur.

IX.

Addit. 2. 4. 1. Pastum quod cum Deo in baptismate fit, a multis ex imo, a multis ex parte transgreditur. Ex imo quippe transgreditur, quando quis post ac- ceptam baptismatis sacramentum, aut ad infidelitatem, aut ad hæresim, aut ecclesiæ schisma prolabitur. Ex parte vero, quando quis aut ad ipserbium, aut Matth. 19. ad avaritiam, aut ad reliqua vitia spiritalia, quæ ex radice superbiæ gerodunt, labitur. Unde domi- nus in evangelio: *Qui autem, inquit, super per- ronia seminatus est, hic est qui verbum audit, & continuo cum gaudio accipit illud: non habet autem in se radicem, sed est temporalis. facta autem tribulatione & persecutione propter verbum, con- tinuo scandalizatur.* Conflat igitur unumquem- que hdelem Deo in baptismate duarum pactionum se obligare; altera, qua abrenuntiat dia- bolo & omnibus operibus ejus, & omnibus pom- pis ejus, altera vero, qua ei in Patrem & Filium & Spiritum sanctum credere promittit. Unde etiam sub ejusdem tempus Trinitatis sacramentum bene-

Sanctis gratiam confequitur. Cum ergo hujusce- modi abrenuntiationem quibuslibet illecebris vi- tiorum illectus ad ea quibus renuntiavit redit, nec non & posse tenere fidei perseverationem, in superbia- fiam, aut hæreticæ pravitatis, aut fraterni schif- matis prolabitur: procul dubio utriusque pactio- nis transgressor efficitur. Quarum altera, quia baptismi interpretatur, spiritalem lauacrum; eleemosynarum largitionibus, ceterisque bono- rum operum exhibitionibus dilui potest. Altera vero, quæ per Christi contagionis sepra commen- tata fuerit, nisi hæc permanserit, perfidi eternis gratiam, & ad unitatem ecclesiæ redierit, mun- dari, & priftinæ fidei colorem, sanitatique vi- gorem recuperare non potest. Quia ergo dam- meus ille gladius, qui propter peccatum primi hominis januam paradisi obice mortalibus im- mobili oppilaverat, in sacrosancto baptismatis fonte extinguitur, & eadem januæ cœlestis bus aperitur; omnibus fidelibus studendum est, ut pactionis & sponsionis, quam cum Deo in baptismate fecerunt, semper memores existant, caveantque ne quibuslibet vitiorum sordibus se maculantes, non solum eundem sibi reaccen- dant ignem, verum etiam immundum spiritum, a fe tempore baptismatis expulsum, cum septe- nario demonum numero sibi additio, ad se quo- quomodo redire faciant; hantque illis, ut do- minus ait, novissima priora peiora existant: & im- plentur in eis quæ beatus Petrus apostolus in ca- *Melius enim erat illis non cognofcere viam ju- stitiæ, quam post agnitionem retrorsum convertis ab eis, quod traditum illis, proverbium ve- rum est: canis reversus ad vomitum suum, & fus lota in volutabro luti.* Nulli quippe dubium est, qui religio Chri- stiana baptismum Christi fideliter exercet, & in- lubriter percipiat. Sed valde periculosum est, & a religione Christiana alienum, quod post tanti doni perceptionem unaliquisque fidelis, cum ad intelligibilem ætatem venit, mysterium bapti- smatis differe & intelligere negligit, atque, eo intellecto, secundum illud vivere non fa- tagit. Quod quidem & ad negligentiam per- tinere sacerdotum, qui id fortiter debent annun- tiare, & ad auditorum incurium, qui hoc & in- telligere & adimplere parvipendunt, nulli du- bium est.

X.

Sicut studendum est sacerdotibus ut audito- Addit. 2. 4. 6 res sui ea quæ in sacro lacri baptismatis intellectu & Deo opem ferente operibus complent: ita nihilo minus procurare debent, ut abrenuntia- tiones, quas in diabolum fusque opera, ejus- que pompas fecerunt, intelligant, & his intelle- ctis, ne ad ea denuo redeant, solicite invigilent. Quibus etiam admonendo sæpius inculcandum est, ne jugo fatanæ quod rejecerunt, ejusque do- minationi, quam aperonti fatti, quoquomodo succumbant: Magna quippe ex parte Christia- num decus vilescit, quando reuatin Christo, ea, quibus in baptismate renuntiavit, nec intelli- gere curant, nec ab his se, ut Christo polliciti sunt, abstinere fatagunt. Quæ si intellexerint, procul dubio, adjuvante Christi gratia, se ab his vigilantius custodifuent. Unde necesse est ut præ- dicatores in admonendo, & auditores in dilcen- do, & opere compleudo, abhinc, ut sium cavere periculum possint, majus adhibeant studium. Ab- renuntiate igitur diabolo eft penitus cum re- spuere, spernere, rejicere, eique contradicere, si- que & unumquemque ab eo alienare, sive aliud quid, quod hac verbo in hoc sensu exprimi potest i

Opera

ANNO CHRISTI 829.

Opera ejus sunt, quæ utique operibus salvatoris contraria existunt. Primum superbia, cujus ille auctor est, & quæ cum ex angelo demonem fe- cit, quæ est etiam initium omnis peccati, & cete- ra vitia quæ ex radice prodeunt superbiæ. Pompæ diaboli, hæc est quæ pompa mundi, id est am- bitio, arrogantia, vana gloria, omnisque cupidi- libet rei superfluæ in humanis negotiis fimus. Unde cavendum est, ne multorties honestasi solet ad- scribi, & cetera hujusmodi quæ de fonte superbiæ procedere noscuntur. Hæc & his fimilis sunt, quæ omnifuisque fidelis tempore baptismatis a fe rei- cit, Christoque fe mancipavit, pactumque cum Deo fecit, ne penitus ad ea quibus abrenuntiavit rediret. Verum si pars ipsa pactionis firmiter conservantur, firius tamen atque ferventius jura tanti pacti, quæ cum Deo facta fant, inviolabi- liter sunt observanda.

XI.

Providendum ut summopere cavendum est, ut hi per quos & religio Christiana conflare, & ceteri ab obedientiæ debito salvari, tales posthæ- bita simoniaca pestifere eligantur, quales & apostо- licus fermo, & canonicus ordo, & beati Grego- rii pastoralis regula docet: scilicet ut nullius ter- tenæ rei gratia, nisi falus, eligantur. Quo- niam si pro aliquo munere præsentis futuræque retributionis, vel pro qualibet alia re, quæ con- traria divinæ voluntati, divinæque auctoritati, eligitur, liquet profecto quod ex toto aliter agi- tur, quam divina auctoritas testetur, & quod in hujusmodi facto Deus offendatur, & taliter electio, & hic quibus præficitur, quin facula- lum generetur dubium non eft. Proinde oportet ut in electione & ordinatione sacerdotis valde execranda simoniaca hæresis, quæ propter qu- rundam avaritiam & ambitionem modernis temporibus dignoscitur sacerdotalem fulcare com- probatur, nihil sui detestandi juris habeat: quæ in primordio sanctæ Dei ecclesiæ a beato Petro prin- cipe apostolorum cum auctore Deo damnata eft. Quæ etiam Deo odibilis pestis primum necesse eft ut impetratur, ne populares, cum consen- su venerabilium sacerdotum, a Romana ecclesia amputetur: quoniam si caput languerit, membra ineffum valere non possunt. Qualiter vero es- dem hæresis a beato Petro damnata fit, liber Ac- tuum apostolorum docet, ubi scribitur: *Cum vi- disset autem, inquit, Simon, quia per impositionem manus apostolorum traderetur Spiritus sanctus, obtu- lit eis pecuniam, dicens: Date & mihi hanc potesta- tem, ut cuicumque imposuero manus accipiat Spi- ritum sanctum. Petrus autem dixit ad eum: Pecu- nia tua tecum sit in perditionem, quoniam donum Dei existimasti pecunia possideri. Non enim est tibi pars, neque sors in sermone hoc. Cor enim tuum non eft rectum coram Deo. Pœnitentiam itaque age ab hac nequitia tua, & roga Deum, si forte remittatur tibi hæc cogitatio cordis tui. In fide enim amaritu- dinem, & obligatione iniquitatis video te esse.* Et in concilio Chalcedonensi capitulo 2. scribitur: Si quis episcopus per pecuniam fecerit ordinationem, & fub præsto redegerit gratiam, quæ non potest vendi, ordinationis per pecuniam episcopum, aut presbyterum, aut diaconum, vel quemlibet ex his qui connumerantur in clero, aut promoverit per pecuniam dispensatorem, aut defensorem, vel quemcumque qui subjectus eft regulæ, pro fuit- pilimi ligeri commodo, is qui hoc attentare pro- batur sortit proprii gradus periculo subjacebit, & qui ordinatus eft nihil ex hac ordinatione vel pro- motione, quæ eft per negotiationem facta, proci- ciat, sed fi alicujus ea dignitate vel sollicitudine,

Addit. 2. 4. 2.
Matth. 19.
Addit. 2. 4. 6
Addit. 2. 5. 1.
Addit. 2. 5. 2.
Leo. 11.
Addit. 2. 5. 2.
Addit. 2. 4. 6
Addit. 2. 5. 1

testimonii, ne moriemini: quia præceptum sempi-
ternum est in generationes vestras. Et ut hebetis
scientiam discernendi inter sanctum & profanum,
inter pollutum & mundum: discipulæ filios fi-
rasci omnia legitima mea: quæ iussi fiam ad eos
per manum Moysi. In Ezechiele: *Victimam ig-*
tur & præceta & pro delicto, sine pro ignoran-
tia, comedent sacerdotes. Hieronymus. Nec tan-
tum, inquit, gandebunt de oblationem mu-
nerum, quantum timendum ad honoris con-
demnationem, & eo abutamur indigne. Item post
pauca: hoc autem facimus: ut reponat sacerdos
benedictionem & oblationem nostram in do-
mo sua, sive ut ad imprecationem ejus domi-
nus benedicat domibus nostris. Grandis dignitas
sacerdotum, sed grandis ruina si peccent. La-
tamur ad altendum, sed timeamus ad lapsum.
Non est tanti gaudii excelsa tenuisse, quam mœ-
roris de sublimibus corruisse. Nec enim folum
pro delictis nostris reddemus rationem, sed pro
omnium quorum abutimur donis, & nequa-
quam sumus de eorum salute soliciti. In Aggæo:
Interroga sacerdotes legem. Idem Hieronymus:
Considera sacerdotum vitia, & de lege in-
terrogatos respondere. Si sacerdos est, sciat le-
gem dominis: si ignorat legem, ipse se arguit non
esse dominis sacerdotem. Sacerdotis enim est scire
re legem, & ad interrogationem respondere de
lege. Item in Malachia: *Ecce veritatis in ore*
ejus, hoc est doctrina populorum, quæ in fa-
cerdote nulla debet mendacio deturpari, sed to-
ta de veritatis fonte procedere. Et post pauca: *Et*
multos averlit ab iniquitate. Qui sacerdos est, &
non corripit delinquentes, sacerdotis officium
trgreuit: *Labia sacerdotis custodient scientiam.*
Non dixit proferent, sed *custodient*. Et post non
multa: *Sicut non servastis vias meas, & accepistis*
facies in lege. Inter quæ sacerdotes Levi, sive
eorum qui ex Levi sunt sacerdotum Dei, illici
& ultimum & maximum ponitur, quare accipiant
faciem in lege, ut non causam, sed personam
considerent, judicumque pauperem defpicientes
iniquos divites suscipiant & honorent. In evange-
lio: *Pastor bonus animam suam dat pro ovibus suis.*
Hanc sententiam beatus Gregorius exponens ait:
Qui non dat pro ovibus suis animam suam, quan-
do pro eis datums est animam suam? Primum ita-
que nostrum est, exteriora nostra avibus ejus im-
pendere: postmodum vero, si necesse fuerit, pro ip-
sem ovibus animam ponere. Paulus ad Timothe-
um, nec non ad Titum, quid sit episcopatum de-
ficderare, & qualis persona episcopi esse debeat,
regente ejus calamum sancto Spiritu, apertim salu-
briterque declarit. Hæc igitur quæ præsibata
sunt, quibusqui ad pastoralæ magisterium aspirat,
fobrie diligentaque perpendat, leque sagacitter
metiri studeat, ne quidem abit, terrenis defide-
riis succensus, propriisque reatibus addictus, ad
dum locu, ut beatus Gregorius ait, delectatur
præesse, sur labdicis audire cupiditatibus. Omnibus igi-
tur sacerdotibus illa specialiter sententia beati
Gregorii ante oculos conftituenda est, in qua in-
ter cetera: Cum rerum, inquit, necessitas re-
poleit, perfidendum valde est ad culmen quisque
regiminis qualiter veniat, atque ad hoc rite per-
veniens qualiter vivat, & bene vivens qualiter
doceat, & recte docens, infirmitatem fuam quo-
tidie quanta valet consideratione cognoscat.

XIII.

Quibus non modicum ordinis nobis locus ava-
ritiam in ter fectari, & merito a multis repre-
hendi, cum in omnibus divinarum hæc facrio-

ne infimari comperimus, ubique in communes
& locios noftros nutua exhortatione corrigendus
esse dijudicamus. Ita videlicet, ut nec nos in hu-
jusmodi pelle avaritiæ coram Deo peccaremus,
nec alii per noftrum malum exemplum derelicti
& in nobis peccandi locum daremus. Verum
cum nullus Chriftianus thefaurus in terra, fed
potius, secundum dominii fententiam, in celo
recondere debeat, cavendum fummopere lace-
dotibus eft, ut ab avaritiæ pefte, quæ eft idolorum
fervitus, & cupiditate, quæ radix omnium ma-
lorum eft, funditus fectatores a regno Chrifti ex-
cludunt, & compefcant. Quoniam digne non pof-
funt fubditis præcipere ut ab his fe abftineant,
cum ipfi his, quod valde dedecens, immo periculo-
fum eft, fe maculent. Gravius quippe arro-
ciufque hæ peftiferæ lues in illis damnantur, quam
in his qui eorum dictis & exemplis ab his coerceri
debuerunt. Solent namque a nonnullis multis-
rie occafiones abfcindi, quæ neceffarie nomine
palliantur. Et revera dum exteries neceffitas pre-
tenditur, intcrius avaritia tegitur. Ait itaque do-
minus in evangelio: *Nolite thefaurizare vobis Matth. 6.*
thefauros terræ, ubi erugo & tinea demolitur, &
ubi fures effodiunt & furantur. Thefaurizate au-
tem vobis thefauros in cælo, ubi neque erugo neque
tinea demolitur, & ubi fures non effodiunt nec fu-
rantur. Ubi enim eft thefaurus tuus, ibi eft & cor
tuum. E contra Jacobus apoftolus divites aliquo-
tiens increpat. *Jac. 5.*
Agite nunc divites, plorate ululantes in mife-
riis quæ advenient vobis: Divitiæ veftræ putrefactæ
funt, aurum veftrum & argentum æruginavit, &
erugo eorum vobis in teftimonium erit, & man-
ducabit carnes veftras ficut ignis. Scribit etiam Be- Ecclo. 18.
da in expofitione hujus inquiens, quia neque
hoc quod primi filiorum Aaron poft ordinatio-
nem, cum ignem alienum offerrent coram do-
mino, tam celeriter perierunt, fi non graviori-
berabilis noftri temporis abhorret, ubi nonnulli fa-
cerdotum ac doctorum loco potiti, quod dictu
quoque grave ac lugubre fatis eft, dum ignem
cupiditatis & libidinis fuperne fibi non attrahunt,
igne fupernæ ultionis abfumuntur, quorum per-
petua damnatio temporali eft filiorum Aaron ul- Ecclo. 45.
morte figurata. Scribit & Profper, Non poteft di- 1. Tim. 3.
dicere facerdos contemptor fuorum, quod
nefcit, Futurum cogitate judicium, quod ipfe forte
non cogitat: amatoribus mundi, Nolite diligere
mundum, & quæ mundo in eo funt: ambitio-
fis, Ambitioni fuem imponite, fi eum ambitio
rumofa præcipitat: ebriofis, Ebrietatem cavete,
fi fe merito utique ad alienationem mentis ingorgi-
tat. Sumptuofus quoque crudus, non quod fibi
abftinentiam laudare quam caleat: vitio cupidita-
tis addictus, cupidis amorem non poteft diffua-
dere pecuniæ. Inimicitiarum tenax, non audebit
animos diffidentium facerdotali tranquillitate
componere. Juftitiam prædicare judicibus crube-
fcit, quam ipfe perfonæ potentis favore corrom-
pit: nec defendit oppreffos, fi perfonas aut hono-
rat aut defpicit; & quidquid boni non facit, aut
mali committit, nec jubebit fieri, nec vetabit;
quia neceffarium docendi auctoritatem contratie-
tatefue actionis amittit aut minuit. In vita beati
Ambrofii legitur: Ingemifcebat enim vehemen-
ter, cum videret radicem omnium malorum ava-
ritiam, quæ neque copia, neque inopia minui
poteft, magis magifque facecrfere in hominibus,
& maxime in his, qui in potteftatibus erant con-
ftituti: ita ut interveniendi illi apud illos gratifi-
mus labor eftet, quia omnia prerio diftrahebant.
Quæ res omne malum primo invexit Italiæ, &
exinde omnia vergunt in pejus. Et quid dicam, fi

ANNO CHRISTI 830. in hujufmodi perfonis ita rabiem foam exercent, A ti Gregorii in nonnilla euangelii copioffifima di-
qui foliem aut filiorum aut propinquorum caufas ca. Proinde ftudendum fummopere epifcopis
prætendere ad exclufandas excufationes in peccatis, eft, ut cum hofpitalitatem fubditis habendam
quandoquidem plerofque experitetrium caca labes præcipiunt, ipfi eam ante omnes primum exactis
facerdotes & Leritas, quibus portio Deus eft, adimplent: fciliect ut quod verbis prædicant
ut illum etiam ipfi appetant? Et væ mihi mife- operibus oftendant.
ro, quia nec fine mundi procuratore, ut tam
gravi jugo fervitutis liberari velimus, quod de-
nergit ufque ad profundum inferni, ut facianus
nobis amicos de mammona iniquitatis, qui nos re-
cipiant in æterna tabernacula. His ita præmiffis,
oportet facerdotes domini, ut ab appetitu avariti-
æ & cupiditatis fe cohibentes, fibi fubjectis in
omnium virtutum poffibilius imitabiles exhi-
beant, quibus pro omnibus divitiis folus Chriftus
abundat, juxta illud apoftoli: *Mihi vivere Chri-* Philipp. 1.
ftus eft, & mori lucrum. Quod autem oblationes
fidelium non ad lucra ceritiæ, fed ad Chrifti
honorem eccleſiæque utilitatem retorquere de-
beant, fubter annotandum eft.

XIV.

Quia ergo propter communem immo neceffarium
correctionem pariter diligenterque inquifivimus,
& ex oraculis divinis, & fanctorum patrum di-
ctis manifeftum fecimus, qualiter ad pafforalem
magifterium veniendum, qualiter docendum fit,
& qualiter facerdotes domini avaritiam, qui aliis
formam & exemplum effe debent, cavere debeant,
operæ pretium videmus, nos exhortando admo-
nere, & admonendo exhortari, ut hofpitalita-
tem præcipue facerdotes domini fectari memine-
rint: quam hactenus a quibufdam ordinis no-
ftri facilis minus juſto & indecenter hofpitalita-
tis fectata eft, & ideo a multis non folum ipfi
negligentes, verum etiam hofpitalitati ftuden-
tes, tali reprehenfione funt denotati. Cum ergo
hofpitalitas in tremendi examinis die ab æterno
judice fit remuneranda, qui dicturus eft: *Hof-* Matth. 25.
pes fui, & colleglifti me, & ob id omnibus Chri-
ftianis fummopere fit feftanda, multo magis ta-
nien vigilantiufque ab his qui dictis & exemplis
ad vitam æternam alios ducere debent, ab om-
noffotis avaritiæ pefte, & alia qualibet occa-
fione, prorfus eft exequenda. Ab apoftolo quip-
pe inter cetera virtutum præconia, quæ epifcopo
inelle debent, hofpitalitas etiam habenda præ-
dicatur. Epifcopi namque domus, ut beatus
Hieronymus feribit, omnium commune debet
effe hofpitium, & laicum, & unum aut duos,
aut paucos recipias, implet hofpitalitatis offi-
cium. Epifcopus, nifi omnes recipiat, inhuma-
nus ab eo fcribitur. Hofpitalitas porro, quam
dominus commendat, non quod effe adferit, illa eft
intelligenda, quæ membris Chrifti, tecto fci-
licet indigentibus, & diverfas neceffitates pa-
tientibus, exhibetur. Unde ait: Joh: *Pars non* 1. Joh. 3.
modo peregrinus, ollum meum visitavi patrem.
Petrus: *Hofpitales invicem fine murmuratione,* 1. Pet. 4.
& alibi: *Curiosi fratrernitati manent in nobis, &* Hebr. 13.
hofpitalitatem nolite oblivisci. Per hanc enim fa-
ctuerunt quidam, angelis hofpitio receptis. Paulus: Rom. 12.
Hofpitalitatem ſectantes. Origenes in
epiſtolam ad Romanos: Quam ergo, inquit, hof-
pitalitatis magnificentiam uno fermone compre-
hendit! Dicens enim hofpitalitatem ſectandam,
non illud ſolum oſtendit, quod venientem ad nos
hoſpitem ſuſcipimus, ſed requirimus, & ſolicii
timus, & ſectamur, ac perquirimus ubique, hoſpi-
tes, nec ubi foste in plateis fedeant, aut extra te-
ctum jaceant. Recordare Loth, & invenies quod
non illum hoſpites, ſed ipſe quæſierit hoſpites:
& hoc erat hoſpitalitatem ſectari. De hoſpitalita-
te etiam ſectanda uberiora funt exempla, & bea-

LIBER I. CAP. XVI. XVII. & XVIII. *Epiſtola ad epiſcopos per Lotaringiam.*

decretaliſve cap. XXXVII. Quatuor autem, inquit, tam de reditu, quam de obſequio fidelium, quod ejuſdibet ſecretale ſtatuimus, ſicut dudum rationabiliter eſt decretum, convenit fieri partiones: quarum ſit una pontificis, altera clericorum, pauperum tertia, quarta fabricis applicanda eccleſiæ. De quibus ſicut ſacerdotis erit integram miniſtrii eccleſiæ memoratam dependere quantitatem, ita clerici oltre delegatam ibi ſummam nihil infolenter exigendum aut abſtinendum. Ea vero quæ eccleſiaſticis ædificiis Attributa ſunt, hoc operi veraciter prærogata, locorum docere inſtauratio manifeſtè ſanctorum, quia mefas eſt ſi facta ratibus ſubſtituere, in locum ſuum præſul impendia his deſignata convertat. Ipſam nihilominus adſcripturam pauperibus portionem, quamvis divinis rationibus ſit diſpenſabile monſtraturus eſſe videatur, tamen juxta quod deſcripſimus eſt: *Ut videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum qui in cælis eſt*, oportet etiam præſenti teſtificatione præcipi, & bonæ fame præcinitis nod tacere. Proſper, cum de ſanctis perfectiſque pontificibus tractaret, qui facultates eccleſiæ non ut proprias, ſed ut commendatas tractaverunt, ait: Et Ecclerico ſcientem nihil aliud eſſe res eccleſiæ, niſi vota fidelium, preces peccatorum, & patrimonia pauperum, non eas vindicaverunt in uſus ſuos proprios, ſed ut commendatas pauperibus diviſerunt: Hoc eſt enim poſſidendo contemnere, non fibi, ſed aliis poſſidere: nec habendi cupiditate eccleſiæ facuſtates ambire, ſed ea pietate ſubveniendi ſuſcipere. Hieronymus in expoſitione Sophoniæ prophetæ: *Judicos quoque ejus*, quaſi lupi Arabiæ, occidentes veſpere, & nil reliquientes in mane: non aſpicientes ad ortum magnitudinis veſtigiorum, ſed morantes ſemper in tenebris, & poſſeſſiuncularis eccleſiæ, & ea quæ in Dei donaria conſervantur, vertentes in luctum ſuum, ut non habeant pauperes quod manducent comedant, qui quaſi in noctu, & nullo videnti te populantur, & cum luporum more cuncta diripiant, ne parvos quidem cibos indigentibus derelinquunt. Sicut igitur præmiſſi documenta declarant, non ſunt res eccleſiæ ut proprie, ſed ut dominice & a domino commendatæ tractandæ. Quicunque ergo eas ad ſuos proprios uſus terre-nolque hæredes & defectationes retinuerit, quantum ſit diſerimini quantæque tranſgreſſionis, aperte animadverti poteſt.

XVI.

Quoniam multi epiſcoporum amore propinquorum ſuorum de rebus ſibi commendatis, ſuo aut quorumlibet amicorum nomine, prædia aut mancipia emunt, & ut in forum propinquorum jus tedant ſtatuunt, & ob hoc, & jura eccleſiaſtica conveilentur, & miniſterium ſacerdotale leſitetur, immo & ſubditis detrahitur & contemnitur. Placuit omnibus, ut deinceps hoc avaritiæ genus caveatur, ſtatuque abinde & perpetuum manſurum eſſe detrevimus, ut epiſcopus res ſui juris, quas aut ante epiſcopatum, aut certe in epiſcopatu hereditaria ſucceſſione acquiſivit ſecundum authoritatem canonicam, quidquid vult facit, & cui vult conferat. Poſtquam autem epiſcopus factus eſt, quidquid inter res de facultatibus eccleſiæ, aut ſuo, aut alterius nomine, qualibet conditione compareverit, decrevimus ut non in propinquorum ſuorum, ſed in eccleſiæ ſuæ, cui præeſt, jura deveniant. Similiter & de presbyteris, qui de eccleſiarum rebus, quibus præſunt, prædia ea modo emunt, faciendum ſtatuimus, quoniam multos presbyterorum occaſione talium emptarum rerum eccleſiæ ſuæ

A bus præſunt, expoliatæ, & a ſuo miniſterio multis modis exorbitatæ, & ſe diſabolo mancipatæ, mul- CHRISTI toſque ſuorum ad hoc facto in ſcandalum tranſ- DIX. nationis & perditionis protexiſſe cognovimus.

XVII.

Canonica cenſura decernit, ut res eccleſiæ, niſi ob ninias neceſſitates quas deſcribit, nemo diſtrahat. Quod ſi quiſpiam imminente nimia neceſſitate, inconſulto primate provinciæ, aut nonnullis comprovincialibus eccleſiæ ab habitis teſtibus vicinis epiſcopis, id facere attentaverit, ita canonico judicio percellitur, ſciliet ut amiſſo honore, reus Deo & concilio tenetur. Et licet modum ipſum neceſſitatis non conſtituerit, ut aperte res diſtrahantur eccleſiæ, verendum eſt tamen, ne clanculo vendantur, & canonica interpoſitio violetur. Quocirca enim epiſcopum præſatorum aut monetis, aut morii, aut amicitiæ, aut certe timoris, vel cujuslibet alterius rei gratia, res eccleſiæ in commutationem dare, commoda ſcilicet & utilia dare, & damnoſa & inutilia eccleſiæ ſuæ accipiens, vendidorem temerarium eccleſiaſticarum rerum ſe eſſe noverit, remque Deo & concilio contemneſcat. Quod ergo in commendatis rebus id perſapæ evenille dubium non eſt, cavendum ſammopere abhinc præſatis eſt, ne in commutandis eccleſiaſticis rebus locum faciant. De non alienandis vero rebus eccleſiaſticis papa Symmachus in decretis ſuis inter cetera ita ſcribit: His C Cap. 2. ergo perpenſis manifeſtum Deo noſtri conſideratione decretis fanctimus, ut nulli apoſtolicæ ſedis præſuli a præſenti die, donec diſponente domino catholicæ fidei manſerit doctrina ſalvatris, licet prædium ruſticum, quantæcumque ſuperfluitatis vel negligentiæ, ſub perpetua alienatione, vel commutatione ad cujuslibet jura tranſferre. Nec cujuſquam excuſentur publicæ neceſſitatis obtentu: quippe cum non ſit perſonale, quod loquimur, nec aliquis clericorum vel laicorum ſub hac occaſione accepta teneatur. Sed nec in ufufructuario jure aliquibus dare liceat, nec data donaria perpetuo clericos & captivos atque peregrinos. His verbis aperte monſtratur, quia quod idem papa apoſtolicæ ſedis præſul perpetuo obſervandum cenſuit, id omnibus præſulibus eccleſiarum obſervandum perdocuit.

XVIII.

Convenit paſtoribus eccleſiarum res eccleſiæ poſſidere, non ab his poſſideri, & ut Profper ſcribit, eas poſſidendo debent contemnere, & non ſibi ſed aliis poſſidere. Conſtat autem ſanctiſſimos pontifices, qui cum Chriſto regnaturo ſuo regnant, quorum nos indigni locum tenemus, res eccleſiæ non ſibi ſed aliis poſſeciſſe, & non ad ſuam gloriam & deſectationem, ſed populi ad Dei honorem & fidelium commoditatem eos his uſos fuiſſe. Unde liquet, quia nihil eis obfuerunt ad naneiſcendam æternæ patriæ gloriam res eccleſiaſticæ commodiſſimæ atque amplitſimæ, quas fideliter adminiſtraverunt. Quicumque ergo, ſecundum eorumdem ſanctorum exempla, res ſibi eccleſias diſpenſavit, ſeque ab illicitoris mundialibus & incentivis carnalibus cuſtodierit, ad eorum conſortium ſe pertinere dubitare non poterit. Si autem ſecus fecerit, eorum conſortio ſe indignum fore pertinebit. Miſerabiliores plane cenſiis mortalibus nonnulli exiſtunt pontifices, qui in breviſſimo hujus mortalitatis intervallo, tam miſere fragilitatis immemores, faceodotalis honoris culmine ultra metas ſubrecti, amore mundi decepti, pœ- ANNO CHRISTI DXI.

ANNO CHRISTI DXIV. Rep.

pi, cupiditate terrenarum rerum illecti, pro ea- A ducis & cito præterlabentibus rebus, quas ſtatim fideliterque expendere negligunt, ſuccidentes cerdotum conſortia ſe pervant. Cefſet ergo ambitio, que dicere ſolet, nimis rerum habere eccleſias Chriſti; & perpendat quia quantacunque ſint res eccleſiæ, ſi eo modo quo diſpenſande ſunt diſpenſentur, nimiæ non ſint. Cupiditas quippe, immo negligentia quorumdam diſpenſatorum, non eccleſiæ ample res, in vitio ſunt. Mira namque res, ambitio mundialis ſatis non habet, & eccleſia Chriſti nimium habet.

XIX.

Sicut per Sanctum epiſcopi præſtati, ita & per Daſid ſubjecti ſunt humiles ſignificati, Quapropter anuſquiſque ſubjectus, non ſuperbum Semet, ſi qui convicia & maledictiones injecit in David, ſed magis eumdem humilem imitari debet David, dicentem: *Propitius ſit mihi dominus, non mittam manum meam in Chriſtum domini*. Chriſtus domini facerdotes appellari dubium non eſt, ſed ſubditos in palmo divina voce canitur: *Nolite tangere chriſtos meos, & in prophetis meis nolite malignari*. Quamquam autem, quod valde dolendum eſt, multi per totorum inſiſtar Sanctæ reprobi effecti, non ſunt tamen manus reprehenſionis & detractionis tangendi. Quia, ut ſiſidorus in libro ſententiarum ſcribit, reddetur a Deo ſuo- Sent. lib. 3. lammodo non a ſubditis ſint judicandi, & pro moribus reprobis tolerandi magis quam a plebe ſunt diſtringendi. In eccleſaſtica hiſtoria Constantinus imperator ait: Deus vos conſtituit ſacerdotes, & poteſtatem vobis dedit de nobis quoque judicandi; & ideo nos a vobis rette judicamur, vos autem non poteſtis ab hominibus judicari. Propterea Deus ſolus inter vos expectate judicium, & veſtra jurgia, quæcunque ſunt, ad illud divinum reſerventur examen. Vos enim nobis a Deo dati eſtis dii, & conveniens non eſt ut homo judicet deos, ſed ille ſolus de quo ſcriptum eſt: *Deus ſtetit in ſynagoga deorum, in medio autem deos diſcernit*. Cum hac ita ſe habeant, utrinque non mediocriter deliquitur, & animarum periculum generatur. Quia dum præſati exemplo ſua perverſitas ſubditis detrahendi locum dant, & de illis quoque dubio ad peditionem pertrahunt. Subditi vero, dum præpoſitorum prava facta non compaſſionis, ſed inſultationis ac invoris voto mordent, quantum animæ ſuæ pericolum interim diligenter animadvertant, & abhinc ſux ſaluti proſpicientes, ab hujuſcemodi detractionibus ſe cohibere non negligant. Ireſpiſe ſane in nonnullis ecclaſiarum præſulibus miſerabilia temporis noſtri, ineptæ, immo corrigenda, conſuetudo, quæ jam ita pro lege tenetur, ut ſanctitatis & religionis nomen ſibi adſcribere non vereatur: ſcilicet ſuper diverſarum rerum innumeris ſuperfluitatibus & vanitatibus, quas dinumerare longum eſt, nec non in avaritia & tenacitate, improbaque intentione, & in turpi inhonestatione conversatione, morumque improbitate, & vanæ gloriæ appetitu, &, quod his periculoſius eſt, ſui officii cura poſthabita, in divinorum prorſus tranſgreſſione: ita ut illud Salomonicum impletum videatur, quo dicitur: *Latantur cum malefecerint, & exultant in rebus peſſimis*. Non igitur mirum eſt ſi propter hæc & his ſimilia Deus offendatur, & infirmorum animis ſcandalum generetur, ſtatuſque ſanctæ Dei eccleſiæ periclitetur. Proinde omnibus ſtudendum eſt ſuæ dignitatis, ut ab his deinceps ſe caveant, & his rebus reſiſtant, quibus ſibi, & his quibus præſunt, dominum propitium facere mereantur.

Concil. General. Tom. IX.

Quam moderata autem diſcretio in veſtium cultu & menſæ apparatu facerdotibus tenenda ſit, Lib. 3. ex dicta beati Gregorii in expoſitione evangeliorum ne- XX. & XXI. cnon & vita ſanctorum virtorum Auguſtini & Ambroſii plenillime docent.

Quod moderni pontifices ſanctorum decedentium patrum exempla ufquequaque ſectari debeant, in præcedentibus jam dictum eſt. Sed quia Lib. 3. c. 174. nonnullos inveniri non dubium eſt, qui his pertinaci, quas ſua religioſa converſatio teſtes habere, & quibus exemplum bonum debuit præbere, cupiditis ſereni ſui diſcipulos incolere, id non ſine magna turbatione & ſcandalo fieri non poteſt, non ſine ſuæ animæ periculo ſuppreſſum. Et ne deinceps quiſpiam præſatorum id facere pertenes, pari conſenſu inhibuimus: quia in hoc facto conſervatio decretalis comprehenditur, & detrahentibus locus præbetur, & animarum perditio generatur. Ut ergo ſacerdos diſcipulis ſatis ſe ſeripto exemplum bonum debeat præbere, apoſtolus Paulus ad Timotheum docet, dicens: *In omnibus teipſum præbe exemplum bonorum operum in doctrina, in integritate, in caſtitate*, & reliqua. Beatus quoque Gregorius in decretis ſuis ita ait, Verecundus mos torpore indiſcretionis inolevit, ut hujus ſedis pontificibus ad ſecreta cubiculi ſervitia laici pueri ac ſæculares obſequantur. Et cum gaſtoris vita ab diſcipulis ſemper debeat in exemplum, plerumque clerici qualis in ſecreto ſit vita fui pontificis neſciunt, & ut diſcant eſt, ſæculares pueri ſciunt. De qua re præſenti decreto conſtituo, ut quidam ex clericis, vel etiam ex monachis eſſeli, miniſterio cubiculi poſtillati obſequantur, ut ſi qui in loco eſſe reginimis habeat teſtes tales, qui vitæ ejus in ſecreto converſationem videant, & ex viſione ſedula exemplum profectus ſumant. Hæc igitur beatus Gregorius ſcripſerit. Ceterum ſi qui de hac re cupiditas exempla quærere voluerint, vitas beati Auguſtini & Ambroſii, & ceterorum aliorum ſanctorum virorum legant, & peritiæ invenient, quod vita & conversatio pontificis ſemper teſtes vitæ probabilis habere debeat.

XXI.

Hoc quoque correctionis & congruæque ēmendationis dignum comperimus, & quod nonnulli præ- D latorum, nulla intervenienie neceſſitate, non cum clericis, ſed potius ſeorſum cum laicis, & quibuſdam familiaribus ſuis formoſiantur & convivari delectentur: ſimiliterque & a quibuſdam abbatibus & abbatiſſis fieri didicimus. Quæ res quia valde a patrum ſollicitudine abhorret, & ſubditos in contemptum magiſtrorum murmurationemque, & in divinorum obſequiorum tranſgreſſionem pertrahit, prorſus refectandum eſſe cenſuimus, & ut abhinc præſulari in his quæ ſuprà dicta ſunt, quantum ſubtas perſimilit, ſibi ſubditis participes exiſtant, ſtatuimus: de qua etiam re in Aſtibus apoſtolorum, & in vita beati Auguſtini, & in concilio Sardicenſi capitulo XIX. copioſa habentur exempla. Socios vero ordinis noſtri in guberuandis congregationibus ſibi ſubjectis, canonicis videlicet, monachis & fanctimonialibus, hactenus valde negligentes extitiſſe, & ob id multos in ſui detractionem & contemptum provocaſſe, ita ut nonnulli alii præſtati in eorum parochiis conſtituti, eorum prava exempla ſecuti, ſeas ſimiliter congregationes neglexerint. Quos fraterno & ſpnodali convento admonendos eſſe neceſſario duximus, ut ab hac negligentia deinceps ſe cohibeant, & ceteris ſe imitabiles præbeant: ne forte propter illorum incuriam, & divinæ ſervitutis contemptus, & periculi proveniant animarum, & auribus excellentiæ ve-

LIBER. I. CAP. XXII. XXIII. &c.

ſtræ moleſtia ingeratur, & noſtræ mediocritati in ſacris conventibus tædium & opprobrium inferatur. Camperimus etiam quoſdam ſocios ordinis noſtri, non cauta neceſſitate aut utilitatis, ſed potius avaritiæ & propriæ delectationis, ſæpiſſime propria civitatis fine lede relicta, clevoque negotio, remotiora loca frequentare, de qua re & deſiniendo ſtatim cautus, & perpetuo in poſtebilem & cura ſubjectorum poſtponitur, & hoſpitalitati negligitur. Quod ne ulterius a quoquam fiue inevitabili neceſſitate, & certa utilitate ſtat, pari conſenſu inhibuimus.

XXII.

Lib. 3. c. 37. De clericis vero laicorum, unde nonnulli eorum conqueſti videntur, eo quod quidam epiſcopi ad eorum preces nolint in ordinibus ſuis clericos libeles ſint, ordinare; viſum nobis fuit, ut in utriuſque partibus pax & concordia ſeveretur, & cum exactitate & ratione utiles & idonei eligantur. Et ſi laicus idoneum utiſemque clericum obtulerit, nulla qualibet occaſione ab epiſcopo, ſine certa rationeque repellatur: & ſi rejiciendus eſt, diligens examinatio, & evidens ratio, ne ſcandalum generetur, manifeſtum faciat.

XXIII.

Quia ſunt plerique, qui non paternum affectum circa gregem ſibi commiſſum, ſed quemdam exercere videntur dominatum, cumque non ut dominicos, ſed ſtudium exercendæ arrogantiæ ſuſtati, ut ſum proprium tractare non verentur, quantum a paterniratis officio aberrent, C ſubter colleda documenta declarantur. Dominus in evangelio: *Si diligis me, paſce oves meas. Item:* Oves, inquit, non tuas. Item: *Qui major eſt noſtrum erit miniſter veſter.* Et non poſt multa: *Non ita erit, inquit, inter vos: ſed qui voluerit in vobis major fieri, erit veſter ſervus.* Petrus: *Neque dominantes in cleris, ſed forma facti gregis ex animo.* Salomon: *Principem te conſtituerunt? noli extolli, ſed eſto in eis, quaſi unus ex ipſis.* Fulgentius in libro de veritate prædeſtinationis & gratiæ: Non ideo, inquit, ſe ſolum quilibet epiſcopus vas miſericordiæ puter in gloria præparatum, quia ponitificali militia ſungitur; ſed ſi ung gregge ſibi credito ſolicitus ſemper inviglet, & prædicet verbo, inſtet opportune, arguat, obſecret, increpet in omni patientia & doctrina: nec ſibi dominationem ſuperbus aſſurgere contendat, ſed apoſtolicis inſormatus eloquiis & exemplis, ſervum ſe conſtis exhibeat: neque ſedis illius altitudine collatum ſibi gaudeat temporale faſtigium, ſed humili corde fidelibus præbeat bonæ converſationis exemplum. Quicumque igitur ſacris officiis ſervituri ſub quolibet ordine applicantur, diligenter eſt ut illius dicantur, cujus ſeruitio mancipantur. Qua ergo ratione, imo proinquitoſa vanitate, quilibet presbyter, diuce præſumit: Illa congregatio mea eſt, aut ille presbyter, vel ille clericus eſt, cum non illius ſit, ſed cui dicatus eſt? Proinde quia ſe inolites illas eccleſiaſtice non concedat regula, corrigatur neceſſe eſt.

XXIV.

Sunt quidam prælatorum, qui utramque annonam, ſpiritalem videlicet & carnalem, ſibi ſubjectis ſtrenue adminiſtrant. Sunt e contrario, quod emendatione opus habet, qui neutrum ſibi utiliter eis adminiſtrant. Sitos etiam qui carnalem cibum ſufficienter eis adminiſtrant, & ſpiritualem aut ſcienter eis ſubtrahunt, aut, quia nescit, non ſubministrant, paſcentes ſolummodo exteriora, & interiora vitæ cibumque vermum ſuturum, animarumque ſalutem in eorum vitiaturum negligentes. Non igitur erunt paſtati

ANNO CHRISTI 829.

exſolubiles & immunes a periculis apud dominum, cui pro ſibi commiſſis rationes ſunt reddituri, ſi eis earnalia ſolummodo, & non ſpiritalia fideliter ſubminiſtraverint, cum de manu eorum ſanguinem eorum, ſi perierit, ſit exquitus, teſtatur Ezechiele prophera. & expoſitione beati Auguſtini ſuper eodem prophera, *plurimum hoc rei adſtipulatur.* Grandis porro miſeria, cæcatæ cupiditas, dum ſanguinolenti præſati in locis ſibi ſubjectis cupiditatem ſuam potius explere, quam animarum ſuarum periculum contendunt vitare.

XXV.

Non ſolum rumore, ſed etiam evidentibus factis compertum, quorundam epiſcoporum minis noſtrum, non ſolum in presbyteris, ſed etiam in plebibus parochiæ ſuæ, avaritiam potius exercere, quam utilitati eccleſiaſticæ dignitatis inſerire, propterea non immerito conqueremur. Quam negligentiam imo & execrabile eſt dicere quidam reprehibilitate & valde jam inolitus uſus eſt, ut quod quidam chorepiſcopi ultra modum ſuum progredientes, & donum ſanctiSpiritus per impoſitionem manuum tradunt, & alia quæque, quæ ſolis epiſcopis debentur, contra ſas peragunt: præſertim cum nullatenus ſeptuaginta diſcipulis, quorum ſpecies in eccleſia gerunt, legatur datum ſanctiSpiritus per manus impoſitionem tradidiſſe. Quod autem ſolis apoſtolis eorumque ſucceſſoribus propriſ ſit officii tradere Spiritum ſanctum, liber Actuum apoſtolorum docet, ubi legitur: *Cum audiſſent Corinthi, & Paulus peregratis ſuperioribus partibus venaret Epheſum, & invenient quoſdam diſcipulos, dixit ad eos: Si Spiritum accepiſtis credentes? At illi dixerunt ad eum: Sed neque ſi Spiritus ſanctus eſt audivimus: illi vero ait: In quo ergo baptizati eſtis? Qui dixerunt: In Joannis baptiſmate. Dixit autem Paulus: Joannes baptizavit baptiſmo pœnitentiæ populum dicens: In eum qui venturus eſt poſt ipſum, ne credarent, hoc eſt in Jeſum. Audientes autem baptizati ſunt in nomine Jeſu. Et cum impoſuiſſet illis manus Paulus, venit Spiritus ſanctus ſuper eos, & loquebantur linguis, & prophetabant.* Item in eodem: *Cum audiſſet apoſtoli, qui erant Hieroſolymis, quia recepit Samaria verbum Dei, miſerunt ad eos Petrum & Joannem: Qui cum veniſſent, orraverunt pro ipſis, ut acciperent Spiritum ſanctum: nondum enim in quemquam illorum venerat, ſed baptizati tantum erant in nomine domini Jeſu. Tunc imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum ſanctum.* Ecce aperte demonſtratur, quod non ſeptuaginta diſcipuli, quorum formam tenent chorepiſcopi, ſed apoſtoli, quorum ſucceſſores ſunt epiſcopi, tradebant Spiritum ſanctum. In concilio vero Ceſarienſi, ita de chorepiſcopis habetur ſcriptum: Chorepiſcopi quoque ad exemplum quidem & formam ſeptuaginta videntur eſſe: ut conſimiliter autem propter ſtadium, quod erga pauperes exhibent, honorantur. Item in concilio Antiocheno capite x. Qui in vicis vel in parochiis chorepiſcopi nuncupantur, quamvis manus impoſitionem epiſcoporum perceperint, & ut epiſcopi conferati ſint; tamen ſanctæ ſynodo placuit, ut modum proprium recognoſcant, & gubernent ſubjectas ſibi eccleſias, earumque moderamine eatenus contenti ſint. Ordinatio porro chorepiſcoporum quæ litteris ſit, & ſpatium quatuor epiſcopi ordinationes jubentibus epiſcopis ſuis facere debeant, jura canonum liquido decernunt. Unde apoſtolorum quidem chorepiſcopi, ſecus quam auctoritas canonica docet, in officiis eccleſiaſticis minus caute egerunt, providendum ſummopere

ANNO CHRISTI 829.

rum ſtatim ſolertium doliteſcendi, quem nunc habet, non habebit, & alia multa, quæ hactenus ſecus quam eccleſiaſtica diſciplina docet inceſſerunt, ordinem ſuum domino auxiliante ſervabunt. Viſum ſiquidem nobis, & valde profuturum ſalutiſque Dei eccleſiæ fuit, ut ea quidem canonicus doctus ut & in ipſis eccleſiis adhuc presbyteri & diaconi, & omnes qui ſe laicos exiſtimant, & ſynodi experientiæ examen, ut adhuc etiam univerſalique epiſcopali vitæ, quos ad Chriſti militiam, ejuſque eccleſiæ honorem, utilitatemque præparat, quatenus & ceteris eccleſiis noti ſint, & ſtudium ac providentia epiſcopi ad aliorum exempla manifeſta ſint.

XXVII.

Lib. 3. c. 163. Epiſcopos locum apoſtolorum, chorepiſcopos autem ſeptuaginta de formam tenere ſeptuaginta diſcipulorum, & liber Actuum apoſtolorum, & canonica auctoritas apere demonſtrant. Cum hæc ita ſe habeant, non parvi quidem reprehibilitate & valde jam inolitus uſus eſt, quod quidam chorepiſcopi ultra modum ſuum progredientes, & donum ſanctiSpiritus per impoſitionem manuum tradant, & alia quæque, quæ ſolis epiſcopis debentur, contra ſas peragant: præſertim cum nullatenus ſeptuaginta diſcipulis, quorum ſpecies in eccleſia gerunt, legatur datum ſanctiSpiritus per manus impoſitionem tradidiſſe. Quod autem ſolis apoſtolis eorumque ſucceſſoribus propriſ ſit officii tradere Spiritum ſanctum, liber Actuum apoſtolorum docet, ubi legitur: *Cum audiſſet apoſt. 8. 15. Corinthi, & Paulus peregratis ſuperioribus partibus venaret Epheſum, & invenient quoſdam diſcipulos, dixit ad eos: Si Spiritum accepiſtis credentes? At illi dixerunt ad eum: Sed neque ſi Spiritus ſanctus eſt audivimus: ille vero ait: In quo ergo baptizati eſtis? Qui dixerunt: In Joannis baptiſmate. Dixit autem Paulus: Joannes baptizavit baptiſmo pœnitentiæ populum dicens: In eum qui venturus eſt poſt ipſum, ne credarent, hoc eſt in Jeſum. Audientes autem baptizati ſunt in nomine Jeſu. Et cum impoſuiſſet illis manus Paulus, venit Spiritus ſanctus ſuper eos, & loquebantur linguis, & prophetabant.* Item in eodem: *Cum audiſſet apoſtoli, qui erant Hieroſolymis, quia recepit Samaria verbum Dei, miſerunt ad eos Petrum & Joannem: Qui cum veniſſent, oraverunt pro ipſis, ut acciperent Spiritum ſanctum: nondum enim in quemquam illorum venerat, ſed baptizati tantum erant in nomine domini Jeſu. Tunc imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum ſanctum.* Ecce aperte demonſtratur, quod non ſeptuaginta diſcipuli, quorum formam tenent chorepiſcopi, ſed apoſtoli, quorum ſucceſſores ſunt epiſcopi, tradebant Spiritum ſanctum. In concilio vero Ceſarienſi, ita de chorepiſcopis habetur ſcriptum: Chorepiſcopi quoque ad exemplum quidem & formam ſeptuaginta videntur eſſe: ut conſimiliter autem propter ſtadium, quod erga pauperes exhibent, honorantur. Item in concilio Antiocheno capite x. Qui in vicis vel in parochiis chorepiſcopi nuncupantur, quamvis manus impoſitionem epiſcoporum perceperint, & ut epiſcopi conferati ſint; tamen ſanctæ ſynodo placuit, ut modum proprium recognoſcant, & gubernent ſubjectas ſibi eccleſias, earumque moderamine eatenus contenti ſint. Ordinatio porro chorepiſcoporum quæ litteris ſit, & ſpatium quatuor epiſcopi ordinationes jubentibus epiſcopis ſuis facere debeant, jura canonum liquido decernunt. Unde apoſtolorum quidem chorepiſcopi, ſecus quam auctoritas canonica docet, in officiis eccleſiaſticis minus caute egerunt, providendum ſummopere

Concil. Generat. Tom. IX.

LIBER I. CAP. XXVII. XXVIII. & XXIX.

1. Tim. 3. moderate. N.

A epiſcopis eſt, * ut ulterius eorum chorepiſcopi tale quid, quod nec eorum miniſterio, nec auctoritati divinæ concordet, facere præſentem: nec epiſcopi ſui eis aliud agendum permittant, nisi quod ad eorum officium proprie pertinet, & in ſacris canonibus præfixum habetur.

XXVII.

Qui ſacris officiis ob meritorum prærogativam ſunt applicati, dedecus & valde periculoſum eſt tergentis adhuc labi ſuper ea, quæ in hac ſacie inquirimus. Comperimus igitur nonnullos presbyteros & monachos defertores ordinis ſui, quod non ſine magno animi merore profitemur, adeo villitatione & negotiationes diverſique tempia turpia leſtari, ut illud videatur impletum quod dicitur: *Et erit ſic. 24. ſicut populus, ſic ſacerdos.* Quod & leges divinæ, & jura canonica non ſolum ſacerdotibus, ſed etiam illi religioni Chriſtianæ contrarium ſit manifeſtum eſt. Quod vero ab hujuſcemodi illicitis actu utentque ordo, & ſacerdotale officium ſuſpendi & cohiberi debeat, ſuber breviter colleda teſtimonia declarent. Ait namque dominus in evangelio: *Nemo mit- Luc. 9. tens manum ſuam ad aratrum, & reſpiciens retro, aptus eſt regno Dei.* Et iterum: *Nemo militans Deo 2. Tim. 2. implicat ſe negotiis ſæcularibus, ut ei placeat cui ſe probavit.* Quanquam ergo hæc canonicæ & apoſtolicæ ſententiæ generaliter de omnibus chriſtianis ſi dicta, & ab omnibus obſervanda; ſpecialius tamen atque religioſius ab his obſervari conveniat, qui ſe divinæ militiæ devotius dedicaſſe manifeſtant. In concilio quoque Calchedonenſi titulo III. ita legitur: Pervenit ad ſanctam Synodum, quod quidam, qui in clero videntur eſſeli, propter lucra turpia negotiis ſæculi ſe immiſcent. Deinceps ſtant, ſe ſecularia negotia ſub cura ſua ſuſcipiant, Dei quidem miſſiſtrum parvipendentes, ſæculatium vero domos diligentius curantes, & propter variſtium patrimoniorum ſolicitudines ſementes. Decrevit itaque ſanctum hoc magnumque concilium, nullum deinceps, non epiſcopum, non clericum, vel monachum, non poſſeſſiones emere, aut negotiis ſæcularibus ſe miſcere, præter pupillorum, ſi forte leges imponant, inexcuſabilem curam, aut ecclitatis epiſcopalis, aut eccleſiaſticæ rerum ſolicitudinem habere præcipiat, aut orphanorum, & viduarum, earumque quæ ſine ulla proviſione ſunt personarum, quæ maxime eccleſiaſtico indigent adjutorio, propter timorem domini curis depoſtat. Si quis autem tranſgredi de cetero ſtatuta tenuerit, hujuſcemodi eccleſiaſticis interpretationibus ſubjacebit. Hæc de ſacerdotibus ſeculum & monachis generaliter dicta ſunt. Ceterum de monachis ita præcipimus in eodem concilio tit. inter cetera legitur: Monachos vero per unamquamque civitatem, aut regionem, ſubjectos eſſe epiſcopo, quietem diligere & intentos eſſe tantummodo jejuniis & orationi, in locis quibus renuntiverunt ſæculo permanentes. Nec eccleſiaſticis vero nec ſæcularibus negotiis communicent, vel in aliquo ſint molelti, propria monaſteria deſerentes, nisi forte eis præcipitur epiſcopi ſui pro neceſſitatem ab epiſcopo civitatis. His ita præmiſſis, oportet ut epiſcopi ſui parochiæ ſacerdotes & monachos a meretricibus illicitis adhionibus ſua auctoritate compeſcant: tranſgreſſores vero cenſura canonica coripiant, quia dicitur: Tranſgredientem vero hanc definitionem noſtram excommunicatum eſſe decernimus, ne nomen Dei blaſphemetur.

XXIX.

Inter cetera quæ religioni Chriſtianæ adverſa ſunt, hoc nihilo minus contrarium & periculoſum extat, quod quorumdam prælatorum temerario auſu, qui ſibi licere putant quod non licet, & expe-

Lege I. Cap. XXX. XXXI. & XXXII.

dire, quod non expedit, ecclesiæ suis ad tempus vindictas facerdotibus: quoniam ſi quid eis in ſacrilego negotio agendum, ſi quid etiam in adverſis aliis partibus nonnunquam occaſio neceſſitatis opponit, id potius per facerdotes domini curerentes & diſcurentes, quam per alios eſſici præcipiunt; non attendentes quod eorum abſentia & loco Deo dicatæ fibiculæ debito privetur, & hominum ſine confeſſione, & infantes ſine baptiſmatis regeneratione plerumque moriantur. Quanti autem ſit diſcrimiais, & periculum in miniſterio, & ei quæ mittitur, animarum periculo, quæ labendo hujus rei cauſa fiunt, liquido produnt. Proinde omnibus prælatis cavendum eſt, ne illicita ſibi presbyterorum tranſmiſſione animarum ſuarum labeant damnationem. Presbyteri porro, qui non ſui prælati imperio conſti, ſed potius voluptatum inanium deſiderium, aut temeritate affluatione ſuccenſi, id facere præſumunt, perpendant neceſſe eſt, quam juſtoſum deſcriptionem Jeremias prophæta Dei, ſub ſignificatione auri, ejuſque coloris oppoſiti, lapidumque ſanctitati, pectiorum cumulum ſacerdotum deſcribat. Ait namque:

Thren. 4. *Quomodo obſcuratum eſt aurum, mutatus eſt color optimus, diſperſi ſunt lapides ſanctuarii in capite omnium platearum?* Quod beatus Gregorius in libro

Lib. 2. c. 7. paſtorali ita expoſuit: Quid namque auro, quod metallis ceteris præminet, nisi excellentia ſanctitatis, quod colore optimo, nisi candis ambibilis reverentia religionis exprimitur? quid ſanctitati lapidibus, nisi facrorum ordinum perſonæ ſignantur? quid platearum nomine, nisi præſentis vitæ latitudo figuratur? Et paulo poſt multa: Aurum igitur obſcuratum, cum terrenis actibus ſanctitatis vita polluitur: color optimus commutatur, cum quorumdam, qui degere religioſe credebantur, relinquo ante acta miniſteria, ad ea cum quibus poſt ſanctitatis habitum terrenis ſe actibus inſcrit; qui colore permutato aute humanos oculos ejus reverentia deſpecta pallicit. Sanctuarii quoque lapides in platea diſperguntur, cum cauſarum laicalarium foras lata ittiera expetunt hi, qui ad ornamentum eccleſiæ internis myſteriis, quaſi in fecteris ſanctuarii, vacare debuerant. Item paulo poſt: Sanctuarii lapides diſperſi per plateas jacent, cum perſonæ facrorum ordinum voluptatum fuarum latitudini deditæ terrenis negotiis inhærent. Sunt & alia multa divinæ legis præcepta, & ſanctorum patrum dicta, quæ facerdotes domini a terrenis & ſæcularibus negotiis expediri, cæleſtique militiæ libere jugiter ſervire. Quiſquis igitur presbyterorum ſe ab his cohibere detrectaverit, diutius eſt ut ab epiſcopo ſuo rigida corripiatur increpatione.

XXX.

Addit. a. 1. 5. Jamdudum vero & orthodoxo principe domno Hludovico Deo ſemper amabili imperatore juſtum & admonitum eſt, ut rectores eccleſiarum in eccleſiis ſibi commiſſis ſtudium militiæ habeant, quibus Deus plebari poſſet, præpararent & educarent, ſed ſedentes in caſtris. Daniel. 12. Daniel is prophetæ: *Qui autem docti fuerint, quaſi ſplendor firmamenti, & qui ad juſtitiam erudiunt alios, ſicut ſtellæ in perpetuas æternitates.* Sed ſuper hac ejuſdem principis admonitione, immo jubione, a nonnullis rectoribus tepide & deſidioſe habenus actum eſt. Unde omnibus nobis vium eſt, ut abhinc poſtponta totius corporis negligentia, ab omnibus diligenter in educandis & erudiendis militibus Chriſti, & vigilantior adhibenda diligentia; & quando ad provinciale epiſcoporum conventum fuerit, unuſquiſque rectorum, ſicut jam præcedentibus mandatum eſt, ſchedulam ſuæ ordeni concilio adferat.

XXXI.

Si cupiditas, quæ radix eſt omnium malorum, in membris radicitus eſt amputanda, multo magis a capite, ne in eo aliquid ſuum vindicet, longe eſt propellenda. Quoniam valde nocive ſeductique eſt, ut quod in membris reprehenditur, in capite quoquodo inveniatur. Euangelica namque prædicatio, & alia divinæ ſcripturæ exercitio, non terrenarum pecuniarum ſit cura, nec cupiditer alterius turpis lucri gratia, ſed ſolius Chriſti amore a diſcipulis ejus eſt peragenda. Quiſquis igitur ſui queſtus, non Jeſu Chriſti euangelicam prædicationem implet, longe ſe a diſcipulatu Chriſti ſejungit. Qualiter autem a diſcipulis Chriſti exqui debeat, & euangeliorum documenta, & ſanctorum patrum monumenta teſtantur. Dicit enim ſanctorum quorumdam relatio nonnullos coepiſcoporum noſtrorum, & pene grandis parochiis ſuis, non ſolum conſacerdotibus, verum etiam quibuſdam aliis fidelibus, quibus conſultum forte debuerant, oneri exiſtere, & ob hanc cauſam multos in ſui detractionem deteſtationemque pertrahere. Idcirco in communc ſtatuimus, ne ultra a quoquam epiſcoporum tale quid fiat. Statuimus etiam, ut nullus conſpurcatiſque vitæ & pravitatis clam ſit circumeat. Et quamquam auctoritas canonica doceat, ut quarta pars decimarum & redituum ex oblationibus fidelium ac alias epiſcopum cedat; ubicumque tamen epiſcopus ſua bona habet, & ſuis contentus ſit: ubi autem nihil rerum eccleſiæ fuæ habet, accipiat de memorata quarta parte ſibi juſtique, ita tamen quod abſit, quod abſit, ut inde, ſed potius quod neceſſitas compoſcerit. Ceterum ſi accipiendi nulla neceſſitas urſerit, nihil de memorata quarta parte accipiat: ſed offibus eccleſiarum, & pauperibus Chriſti impertiendam fecundum ſuam diſpoſitionem relinquat.

XXXII.

Quoniam multi ſacerdotum partim inertia, partim ignorantia, modum penitentiæ reatum ſuum confitentibus ſecus quam jura canonica decernant imponunt, utentes ſcilicet quibuſdam codicibus contra canones abſurdam ſatisfactionis ſcripta, pœnitentiales vocant: & ob id non vulnera peccatorum curant, ſed potius foveates palpant, incidentes in illud prophetarum: *Væ qui conſuunt pulvillos ſub omni cubito manus, & faciunt cervicalia ad decipiendas animas:* omnibus nobis ſalubriter in communc viſum eſt, ut unuſquiſque epiſcoporum in ſua parochia eoſdem erroneos codicilles diligenter perquirat, & inventos igni tradat, ne per eos alteries ſacerdotes imperiti homines decipiant. Sacerdotes porro, qui aut munera, aut amoris, aut timoris, aut certe favoris cauſa, pectora modumque penitentiæ ad libitum unicuique tium indicunt, audiant quid dominus per Ezechielem prophetam terribiliter dicat: *Hæc dicit dominus Deus: Quia locuti eſtis mendacium in corde ego ad vos, ait dominus Deus: Et erit manus mea ſuper prophetas qui vident vana, & divinant mendacium: in concilio populi mei non erunt, & in ſcriptura domus Iſrael non ſcribentur, nec in libris ingredientur, & ſcietis quia ego dominus Deus. Eo quod deceperint populum meum dicentes: Pax, & non eſt pax.* Et poſt non multa: *Cum ceperint homines populi mei, virosſuæ animæ eorum, & vitabunt me ac populum meum propter pugillum hordei & fragmentum panis, ut interficerent animas quæ non moriuntur, & vivificarent animas quæ non vivunt, mentientes populo meo credenti mendacio.* Presbyteri etiam imperiti ſolerti ſtudio ab epiſcopis ſuis inſtruendi ſunt, qualiter & confitentium peccata diſcrete inquirere eiſque congruum modum ſecundum canonicam auctoritatem penitentiæ norverint imponere. Quoniam hadenus eorum incuria & ignorantia multorum ſtagitia remanſerunt impunita: & hoc ad animarum ruinam pertinere dubium non eſt.

XXXIII.

Perlatum eſt ad nos quod in quibuſdam provinciis plerique epiſcopi poſt perceptionem cibi & potus ſolerant per impoſitionem manuum tradere Spiritum ſanctum: quod tam excellenti miniſterio prorſus non convenire, & ipſi ſuperbi ſpeciem non debere omnibus nobis viſum eſt. Quoniam credibile eſt, & auctoritas eccleſiaſtica ſe habet, ut ſicut apoſtoli quoſque ſanctos, Dominique colaudantes & benedicentes, ita nimirum jejunantes accipere meruerint paracletum Spiritum ſanctum, eoſque non niſi jejunos, ſicut eorum acta docent, a diis eum tradidiſſe manifeſtum eſt. Sicut enim baptiſmum, excepta infirmorum cauſa, non niſi a jejunis celebratur ſacerdotibus, ita etiam traditio Spiritus ſancti excepta pœnitentis cauſa infirmorum, non niſi jejunis celebranda eſt pontificibus. Digaum quippe eſt ut pontifices Chriſti primum jejunando & orando in cordibus ſuis domum præparent Spiritui ſancto, & ita demum impoſitionem manuum ceteris fidelibus eum tradant orando. Sicut autem duobus temporibus paſcha videlicet & pentecoſte, baptiſmus, ita etiam traditio Spiritus per manus impoſitionem fidelibus tradatur: excepta videlicet, ut dictum eſt, infirmis & morte perieli-tantibus, quibus ſicut baptiſmatis gratia ſuccurendum, ita ſuccurrendum donum Spiritus ſancti eſt tradendum.

XXXIV.

Cum miſeria humana multiformis fragilitatis ſuæ exteſſibus creatoris ſui incomparabilem dulcedinem ſæpiſſime ad amaritudinem provocet, tunc gravius ſeleratisque in eum delinquit, quando contra naturam peccat. Hoc quippe peccatum tria bus modis dominatur, ut res humanas curare videretur, terribiliter vindicaſſe legimus. Inter cetera namque pectata, que in exordio creationis mundi genus humanum ſubvertere ſtudium, hæc maxime peccata, ut quidam tradunt doctores, ad iracundiam provocatus diville creditur: *Peccet me hominem ſeriſſe ſuper eorum.* Nam & ob id cataclyſmo, excepris octo animabus, cructam generis humani fundibus delevit ſtirpem. Pro quo etiam ſcelere igni cæleſti conflagratæ, inferique hiatui abſorpta ſunt civitates: nec non & quadraginta & amplius millia ſtipiis Beniaminque murcone fraternoconſoſſa ſunt. Hæc porro judicia, & evidenter vindicte declarant, quam deteſtabile & execrabile apud divinam majeſtatem hoc vitium exteat. In lege quoque dominus auctorem hujus ſceleris & turpitudinis morte puniri jubet: & apoſtolus diſgnum morte adfirmat. Quod quia ſua & ſanguine & igne impreſentiarum ad correctionem mortalium a domino conſtat eſſe vindicatum, reſtat ut quilquis tantis ſceleris patratorem ſe eſſe memiuit, dum tempus acceptabile, dieſque ſalutis exiſtit, per confeſſionem & penitentiæ ſatisfactionem ſibi conſulere non differat, attendens illud apoſtoli: *Si noſmetipſos judicaremus, non utique non judicaremur.* Verum ſi hoc antequam diem claudat extremum facere detrectaverit, noverit quia non jam cataclyſmo, nec igne cæleſti, nec morcone ſtraclitico, ſed igne perpetue in eo iden vitium per infinita ſæcula ſæculorum punietur. Proinde omnibus nobis valde neceſſarium viſum eſt, ut quidam facerdotes qui hoc vitium aliter quam ſacri canones ſanciunt, non ad ſalutem, ſed ad deceptionem animarum peniunt, corrigantur, & inſtruantur, ut codicibus penitentialibus prorſus abdicatis, per quos multi inani ſpe & promiſſione decepti iunt, & decipiuntur, abhinc patratores tam nefandiſſimi Deoque deteſtabilis vitii, ſecundum judicium canonicum, quod in Anteyritano concilio ſub titulo XVI. continetur, judicentur. Hoc namque peccatum ſancti patres, divino Spiritu afflati, adinar in ſacris canonibus acerius pectora judicandum decreverunt; quoniam eo regnante, & ſtatum Chriſti eccleſiæ infirmari, & regnum pericliari aperte cognoverunt.

XXXV.

Multos a corpore Chriſti vere religionis inimicus ſejungere certat, ut eos ſibios Belial efficiat. Ipſe quippe in ſacris litteris nomine Belial, id eſt abſque jugo dicitur, eo quod ſub jugo Dei eſſe ſuperbiſſime refugerit. Et idcirco ut alii, maximeque hi qui intimendam locum in eccleſia tenent, fibi effici-antur Belial & diſcipuli: baptiſmum per eos celebrionem Chriſtianam conſtare debere cernit, eos nimirum in ima ſubvere ſtiliat. Unde periculoſa & deteſtabila valde res eſt, quod quidam presbyterorum ejus aſſe decepti, gradum ejus divinæ ſervituti mancipati ſunt, amittere nihil pendunt: quo niam eo amiſſo, adeo ſibi Belial efficiuntur, ut nec publicis, qui ſunt in ſuo gradu, ſe adjungant, nec canonice quorumdam epiſcoporum incuriam, legibus conſtringantur: & ob id a quibuſdam miniſterium facrificii ſui divino amore appetitur, & irreverenter tractatur a magis impudenter amittitur, & quod his majus eſt, vilius habetur. Quod vero hoc res periculoſa ſit, & remendatione digna, manifeſtum eſt. Profecto erit in hac re contemptus divine ſolicitudinis aſſumentem, omnes in communc decrevimus, ſcilicet ut unuſquiſque epiſcoporum, non ſolum presbyterorum, verum etiam ſequentium ordinum parochiæ ſuæ gradum amittentium vitam & converſationem, morumque emendationem, tam per ſe quam per miniſtros ſuos noverit, eoſque canonice penitentiæ ſubdere non negligat. Juxta quod in Concilio Neocæſarienſi titulo primo dicitur: Presbyter, ſi uxorem acceperit, ab honore deponatur. Si vero fornicatus fuerit, aut adulterium commiſerit, amplius pelli debet, & ſub penitentia cogi.

XXXVI.

Priſcis temporibus quando jura canonum ſuum ſervabant vigorem, nullus clericorum parochiam ſuam, in qua divine miniſtitie devinctus erat, relinquere, & ad aliam ſine epiſcopi ſui commendatitiis literis & epiſtolis ire, aut ſe monachorum homicidas appellat, audebat quoquomodo pergere. Noſtri vero temporis miſerabilis dignaque emendatione inolentes exiſtunt, ut, ea quod multi eccleſiaſtice regulæ ſubjecti, propoſiti & loci ſui deſerto-res effecti, paſſim quocumque eis voluntas ſuaſerit poſſibabita anctoritate canonica pergant, & non ſolum ab aliis epiſcopis & abbatibus, verum etiam a comitibus & nonnullis aliis nobilibus vitis recipiantur. Quod quantum & a divina & canonica auctoritate diſcordet, in promptuell. Quod ne ulterius fiat, & ab epiſcopis & a cetetis eccleſiaſticis prælatis obuixe eſt obſerrandum, & a cellitudine imperiali humiliter petendum, ut poteſtate regali prohibeatur, ne quiſpiam laicorum ſolicitare aut recipere præſumat alterius clericum. Sed & hoc ſpecialiter ab ejus magnitudine flagitandum neceſſitas expoicit, ut fua auctoritate inhibeat, ne italici epiſcopi, abbatesque & comites, ne ceteri nobiles viri, aliorum clericos ex Germania Gallaque ſibi fugientes recipere præſumant, quia in hoc facto valde eccleſiaſticus honor lædicur & violatur, & regalis canonica conſuetudo. Quæ, tum

ANNO CHRISTI 825. Lege I. cap. XXXIII. XXXIV. XXXV. & XXXVI.

LIBER I. CAP. XXXVII. Jac.

tum autem hoc facti canones prohibeant, omnibus legentibus manifestum est.

XXXVII.

Decet, immo necesse est, ut abbates canonicorum attendant ut quid abbates votentur. Si patres spirituales sunt, & filios spirituales domino gignunt, juxta illud apostoli: *Secundum evangelium meum ego vos genui*, merito patres appellantur. Et pro proficuum facti incesserint, tanto nomine se indignos faciunt. Quapropter oportet ut memores sint illius apostoli, qui dicitur: *Nemo debet alium sibi confingere, nec non ut proficere videatur, sed in omnibus exhibeamus nosmetipsos, sicut Dei ministros*: & religiose, caste, ac pudice vivere laragam, venationibus turpibusque lucris, cæterisque vanitatibus paternitati sua non convenientibus, nullatenus inserviant, ne per luum malum exemplum subditos ad ruinam pertrahant: quia in hujusmodi præsumptionem illicitis factis, & magnitudo animarum periculum generatur, & religio clericalis a multis vituperatur. Unde etiam summopere episcopis, ad quorum curam pertinent, præcipiendum est, ut hujusmodi abbates ab illicitis se abstinere, & dictis & exemplis sibi subditis ad vitam æternam ductum prabere contendant. Quod si episcopo suo obedire spiritualiter renuerint, Dei judicio aut coerciti gantur, aut certe principali auctoritate interveniente, honore prælationis privetur.

XXXVIII.

Cum ab omnibus Christianis, juxta apostoli dicti. nem, fluitilaquam & scurrilitas sit cavenda, C multo magis a sacerdotibus domini, qui alii exemplum & condimentum sal esse debent, caveri oportet. Hæc quippe a sanctis viris penitus sunt propellenda, quibus magis convenit lugere, quam ad scurrilitates & fluitilaquia, & hilitionum obscenas jocationes, & cetera vanitatis, quæ nonnum Christianum a rigore fuæ rectitudinis emollire folent, in cachinnos ora dissolvere. Neque enim decet, aut tse est, oculos sacerdotum domini hujuscemodi fluitilis fluditati, aut scurrilitati quibuslibet scurilitatibus aut turpiloquiis ad inania rapi. Ait quippe dominus in evangelio: *Omne verbum otiosum, quod locuti fuerint homines, reddent de eo rationem in die judicii*. Paulus ad Ephesios: *Omnis*, inquit, *fermo malus ex ore vestro non procedat, sed si quis bonus ad ædificationem fidei, ut det gratiam audientibus: & nolite contristare Spiritum sanctum Dei, in quo signati estis in die redemptionis*. Et non post multa: *Fornicatio autem*, inquit, *& omnis immunditia, avaritia, nec nominetur in vobis, sicut decet sanctos, aut turpitudo, aut stultiloquium, aut scurrilitas, quæ ad rem non pertinent, sed magis gratiarum actio*. Et Isaias: *Cithara, & lyra, & tympanum, & vinea, & vinum in convivuis vestris; & opus dominum non respicitis, nec opera manuum ejus considerastis*. Sunt & alia hujusmodi ita innumera exempla, quæ perspecta & diligenter animadversa, non solum sacerdotibus, verum etiam cæteris fidelibus omnibus terrori fint necesse est, ne dum his contra facta subditi, animæ fuæ talorem negligant. E Proinde nobis omnibus in commune vilum fuit, ut si qui sacerdotum hactenus his vanitatibus usi fuerunt, ab his deinceps, domino adjurante, prorsus se cavere debere meminerint.

XXXIX.

Aliter quam divina auctoritas & religio Christiana docet agitur, quando feminæ amitæ vivis, aut carnaliter viventes, repente & sine probationis tempore ad regimen animarum perexhuntur, præsertimque sanctimonialibus, utpote matres spirituales, quas nonnunquam contigit ejusdem propositi discipulas existere. Et quæ est forte

A fecisse incedebant, earum pravis exemplis nitebrahiter ruunt. Dum his igitur, jut generositatis, aut honoris temporalis, aut certe mundanarum diversitatum cauſa, hujuſcemodi præſationis honor committitur, verendum eſt, ne animarum illarum foves ruinæ præparetur, dicente domino in evangelio: *Cæcus autem ſi cæco ductorum præbeat, ambo Matth. 15. in foveam cadunt*. Et per prophetam: *Ipſi, inquit, Oſea. 5. regnaverunt, & non ex me: principes extiterunt, & non cognovi*. Itemque: *Ipſi faciunt ignaraverunt in- Iſai. 36. teſtigationem*. Cum igitur ſic illi, quibus ſpiritualiter ordo Lib. 1. c. 20. mo: Nulla ars doceri præſumitur, niſi cum prius meditatione diſcatur. Ab imperitis ergo paſtoralem magiſterium qua temeritate ſuſcipitur, quando ars eſt artium regimen animarum? Sunt & alia nobis prophetica & evangelica teſtimonia, & ſanctorum patrum dicta, quæ hujuſcemodi perſonas paſtoralem magiſterium lubire non niſi ad ſuam ruinam manifeſtant. Quia quidem animarum periculum generatur, & religio clericalis a multis vituperatur. Unde etiam ſummopere epiſcopis, ad quorum curam pertinent, præcipiendum eſt, ut hujuſcemodi abbates ab illicitis ſe abſtinere, & dictis & exemplis ſibi ſubditis ad vitam æternam ductum prabere contendant. Quod ſi epiſcopo ſuo obedire ſpiritualiter renuerint, Dei judicio aut coercitæ gantur, aut certe principali auctoritate intervenente, honore prælationis privetur.

XXXVIII.

Cum ab omnibus Chriſtianis, juxta apoſtoli dictum, fluitilaquam & ſcurrilitas ſit cavenda, C multo magis a ſacerdotibus domini, qui alii exemplum & condimentum ſal eſſe debent, caveri oportet. Hæc quippe a ſanctis viris penitus ſunt propellenda, quibus magis convenit lugere, quam ad ſcurrilitates & fluitilaquia, & hilitionum obſcenas jocationes, & cetera vanitatis, quæ nonnum Chriſtianum a rigore ſuæ rectitudinis emollire ſolent, in cachinnos ora diſſolvere. Neque enim decet, aut tse eſt, oculos ſacerdotum domini hujuſcemodi fluitilis fluditati, aut ſcurrilitati quibuslibet ſcurilitatibus aut turpiloquiis ad inania rapi. Ait quippe dominus in evangelio: *Omne verbum otioſum, quod locuti fuerint homines, reddent de eo rationem in die judicii*. Paulus ad Epheſios: *Omnis*, inquit, *fermo malus ex ore veſtro non procedat, ſed ſi quis bonus ad ædificationem fidei, ut det gratiam audientibus: & nolite contriſtare Spiritum ſanctum Dei, in quo ſignati eſtis in die redemptionis*. Et non poſt multa: *Fornicatio autem*, inquit, *& omnis immunditia, avaritia, nec nominetur in vobis, ſicut decet ſanctos, aut turpitudo, aut ſtultiloquium, aut ſcurrilitas, quæ ad rem non pertinent, ſed magis gratiarum actio*. Et Iſaias: *Cithara, & lyra, & tympanum, & vinea, & vinum in convivuis veſtris; & opus dominum non reſpicitis, nec opera manuum ejus conſideratis*. Sunt & alia hujuſcemodi ita innumera exempla, quæ perſpecta & diligenter animadverta, non ſolum ſacerdotibus, verum etiam cæteris fidelibus omnibus terrori ſint neceſſe eſt, ne dum his contra facta ſubditi, animæ ſuæ talorem negligant. E Proinde nobis omnibus in commune viſum fuit, ut ſi qui ſacerdotum hactenus his vanitatibus uſi fuerunt, ab his deinceps, domino adjurante, prorſus ſe cavere debere meminerint.

XXXIX.

Aliter quam divina auctoritas & religio Chriſtiana docet agitur, quando feminæ amitæ vivis, aut carnaliter viventes, repente & ſine probationis tempore ad regimen animarum perexhuntur, præſertimque ſanctimonialibus, utpote matres ſpirituales, quas nonnunquam contigit ejuſdem propoſiti diſcipulas exiſtere. Et quæ eſt forte

num, omnis qui ſanum ſapit facile advertit. Pane A cartualibus dedeſtris & illicitis actionibus vacabant, ut mulieres facratis aditibus ſe, nullo prohibente, ingererent, introferentes ea quæ non licebat. Quod autem mulieres ingredi ad altare non debeant, & in concilio Laodicenſi capitulo XLIV. & in decretis Gelaſii papæ titulo XVII. copioſe invenitur. Hoc ergo tam illicitum factum, quia ex toto a religione Chriſtiana abhorret, ne ulterius fiat inhibendum eſt. Proinde auctoritate epiſcoporum folicite ſagaciterque providetur, ne in ſua parochia tale quid fieri deinceps ſinat.

XLVI.

Comperimus etiam quoſdam canonicos & monachos, poſthabito religionis ſue pudore, monaſteriis ſanctimonialium, tam monachorum, quam canonicorum, incubilo quotidiano, non pudenter atque irreverenter adire. Qui obtendere ſolent ſe non ob aliud illuc accedere, niſi aut propinquitatis aut amicitiarum, aut certe neſcio cujus collocutionis gratia. Quod factum, quia nec canonico nec monaſtico congruit propoſito, prorſus interdicimus: niſi forte cauſa prædicationis, aut certe inevitabilis neceſſitas id facere cogeret, & hoc nullatenus ſine licentia epiſcopi, aut illius, qui vice illius fungitur, fieri præſumatur. Quod ſi ſecus prædicationis & neceſſitatis eſt, congruo loco coram omnibus fiat. Si vero colloquendum cum aliqua ſanctimonialium ratio expoſtulat, id non alicubi, niſi in conſiſtuto loco, id eſt in auditorio, ſub teſtimonio virorum religioſorum & religioſarum feminarum fiat. Quando vero ſacerdotibus in monaſteriis puellaribus miſſarum celebrationes faciendæ ſunt, cum miniſtris idoneis atque illuc ingrediantur, quibus rite peractis, non ad ſecretas collocutiones ſanctimonialium ſe ullo modo diverant, ſed cum miniſtris ſuis illico egrediantur. Porro ſi ſacerdotibus ſanctimonialis peccata ſua confiteri voluerint, id non niſi in eccleſia coram ſancto altari, adſtantibus duabus proculteſtibus fiant. Si autem infirmitas præpederit, ut in eccleſia eadem confeſſio fieri nequeat, in quacunque libet domo faciendæ eſt, non ubi teſtibus ſimiliter haud procul adſtantibus fiat. Nullo modo quippe videtur nobis congruere, ut ſacerdotes, relicto monaſterio ſuo, idcirco ſanctimonialium monaſteria adeat, ut confeſſionibus peccata ſua modum penitentiæ imponat. Nec enim illud videtur nobis congruum, ut clericis & laici epiſcoporum & presbyterorum canonicorum judicia declinantes, monaſteria monachorum expetant, ut ibi manſiones facerdotibus confeſſionem peccatorum ſuorum faciant: præſertim cum eiſdem ſacerdotibus monachis id facere fas non ſit, exceptis his dumtaxat, quibus hoc ſpecialiter ordine ſeriem monaſteriis dedunt. Illis namque eſt conſeſſio peccatorum facienda, a quibus ſubinde & modus penitentiæ, & conſilium ſalutis capitur; & a quibus poſt tempora penitentiæ peracta, ſecundum canonicam inſtitutionem, & epiſcopus juſſerit, reconciliatio meretur. Pœnitentia porro non in multitudine annorum, ſed potius in contritione cordis & corporis eſt æſtimanda. Epiſcopis ſane idcirco ſummopere providendum eſt, ne canonicorum aut monachorum acceſſus indiſcretus in monaſteriis puellaribus paſſim fiat, quia perſæpe hac occaſione multos utriuſque ordinis, canonici videlicet & monaſtici, vivos muſcipulam diaboli incurriſſe cognovimus. Cum igitur canonicis illicitum ſit ſæpra memoratæ rei gratia monaſteria puellarum adire, unde tantæ tranſgreſſionis mos inolevit, ut monachi hanc ſibimet licentiam facilendi uſurpare tentaverint, cum canonica auctoritas dicatur monachos quietem debere diligere, & ingreſſos ex-

En capitula ex poſt Concilium Aquiſgranenſe c. 21.

LIBER I. CAP. XLVI. XLV. & XLVI.

Addita a cod. Colb.

1. Tim. 1.

1. Tim. 5.

Deut. 5.

Iſai. 5.

Addit. a cod. Colb.

LIBER I. CAP. XLVII. XLVIII. &c.

fe tantummodo jejunio & orationi, in locis, quibus renuntiaverunt sæculo, permanentes, ut nec ecclesiasticis, nec sæcularibus negotiis commisceant: nec in aliquo fint molesti, propria monasteria deserentes, nisi forte eis præcipiatur propter opus necessarium ab episcopo civitatis? His ita ex canonica authoritate præmissis, oportet ut canonici & monachi se ab hoc illicito facto cohibeant, ne contingat eos canonica censura percelli, qua dicitur: Transgredientem vero hanc definitionem nostram excommunicetur elle decernimus, ne nomen domini blasphemetur. Qualiter autem collocutiones feminarum his qui sacris officiis mancipati sunt vitandæ sint, vita beati Augustini, & beati Ambrosii, & dicta sanctorum Cypriani utque Hieronymi, & aliorum plurimorum aperte ostendunt.

ANNO CHRISTI 819

XLVII.

Additi 2 xx.

Confuetudines ad quorumdam libitum reperæ, licet contra authoritatem ecclesiasticam existant, non facilem tamen correctionem accipiunt. E quibus efl illud quod plerique presbyteri, negligentia subditos Deo dicatis, in domibus & hortis missarum celebrationes contra divinam authoritatem & canonicam institutionem facere præsumunt. Et hoc similter ad reprehensionem vultum pertinere perspicuum est. Proinde necesse est ut unusquisque episcoporum hujuscemodi temerarium consuetudinem a parochiis sus penitus amoveat. Ut si quis presbyterorum abinde, excepto quando in itinere pergitur, & locus basilicæ procul est, & id in altaribus ab episcopo consecratis fieri necessitas compellit, ne populus Dei sine missarum celebratione, & corporis & sanguinis dominici perceptione, maneat, missarum celebrationes in hujuscemodi illicitis locis, posti tot tantasque prohibitiones factæ attentavertit, dignum est ut gradus sui periculum incurrat. Latius namque diffusa, quæ memoriffe oportet patres regis Oxiæ, qui pro eo quod contra fas sacerdotale ministrum arripuit, lepræ immunditia illico infecti meruit. Et diligenter perpendant non esse sui officii, ut publicis basilicis Deo dicatis, & episcopali auctoritate contempta, ad libitum suum in hortis & domibus, vel certe sæcularibus, quæ juxta domos suas conflruunt, & publis exornant, in quibus altaria erigi faciunt, missas solum celebrationes presbyteros facere compellant. Satius igitur illis efl mifiam non audire, quam eam ubi non licet, nec oportet a sacerdote. Sed & presbyteri, fi tamen presbyteri vocandi funt, qui inconsultis episcopis suis altaria in talibus locis erigere præsumunt, juxta conslrum canonicum gradus fui periculum incurrere memorie. Recenti quippe tempore de celebrandis in talibus locis missis enersis contra auctoritatem ecclesiasticam hæc, ut quibidam videtur, religiosa consuetudo: quæ ipsa aperte ecclesiasticæ auctoritati traditioni videtur renisi, non debet nova adinventione & qualibet provinci intentione defendi. Quando enim in itinere pergitur, non indubitia, fed neceffitas aliubi, quam in ecclesia, missarum celebrationem fieri urget: quando vero in domibus & hortis absque præmissa neceffitate fit, aperte humana præsumptio & præcepto divino & authoritate canonica contrire comprobatur. Ubi autem Deo sacrificium celebrandum fit hex divina docet, domino dicente: *Non offeras holocaustum tuum in omni loco, sed in loco quem elegerit dominus Deus tuus, ibi offeras holocaustum tuum.* Et in concilio legitur: Non oportet presbyter, in domibus oblationes fieri. Quando ergo hoc domnus prohibet facere humana præsumptio non meruit, procul dubio præcepta Dei transgredi non permittit. Quapropter ut nec

Exod. 20.

Conc. Laodic. 58.

ceffe efl ut confuetudines pravæ posponantur, & justionibus divinis obtemperando, ecclesiasticæ auctoritas amplectatur.

ANNO CHRISTI 819

LXVIII.

Irrepsit in plerisque locis, partim incuria, partim avaritia, reprehensibilis usus, & congrua emendatione dignus, eo quod nonnulli presbyteri non fine mifficis mifarum solemnia peragentes: quod nec verba domini salvatoris, quibus mysteria corporis & sanguinis sui discipulos celebranda tradidit; nec apostoli Pauli documenta declarant; nec etiam in ipsis actis ecclesiorum, fi enucleatim leganeur, ita fieri debere ullo modo inveniatur. Unde conveniendum, immo interrogandus nobis videtur hujusmodi corporis & sanguinis dominifi solitarias celebrare, quibus dicit: *Dominus vobiscum*, & a quo illi respondetur: *Et cum spiritu tuo*: vel pro quibus fuppliciter dominus inter cetera: *Memento domine, & omnium circumstantium*, cum nullus circumflet, dicit. Quæ confuetudo quia apostolicæ & ecclesiasticæ auctoritati refragatur, & tanto myflerio quamdam dehonorationem irrogat, videri, omnibus non solis in commune vitum efl, ut deinceps hujuscemodi ulus inhibeatur; providetque unusquisque episcoporum, ne in sua parochia quisquam presbyterorum mifiam falue celebrare præsumat, & fi hanc definitionem fuperbiendo transgressus fuerit, canonicæ correctioni fubjaceat.

Adde tit. 2.

XLIX.

Sicut unicuique civitati convenit proprium habere episcopum, ita & unamquamque basilicam Deo dicatam decet & oportet proprium habere presbyterum. Avaritia lane, quæ efl idolorum fervitus, quod non fine magno pudore propfequimur, quoddam invafit presbyteros, fufque retinaculis adeo vinxit, captivosque effecit, ut in flat execrum effecti, quæ non conveniunt, nominque quid esse vel quid agere debeant. Hi namque ignibus avaritiæ æstuantes, facerdotalisque dignitatis immemores, curamque basilicarum, in quibus proposti sunt, negligentes ut abhendum eunt, aut pollicitis, non folum a clericis, verum etiam a laicis, alias basilicas contra fas ad Christi famulatum peragendum fufcipiunt: utrum confultis an inconsultis episcopis id faciant, nescio, ignorarur. Si consulsis id faciunt, eorum transgressionem iidem episcopi procul dubio communicant. Si vero eis inconsulsis id facere præsumunt, nihilominus episcoporum est, negligentiæ id abendum esse. Vix enim quispiam presbyterorum in basilica, in qua divinæ fervicuti manicipatus efl, digne atque ftrenue militare inveniur; quanto minus id in duabus aut tribus aut eo amplius basilicis digne exequi valet? In quo facto & religio Christiana fulcatur, & facerdotalis ordo confundirur, immo avaritia facerdotum a fubditis denotatur, locaque Deo dicata culta fibi debito privantur, & ut in superioribus capitulis jam dictum efl, animarum pericula generantur. Quod ne ulterius unusquisque episcoporum in parochia sua fieri permittat, communi fiatutimus, decernentes ut fingulæ basilicæ plebes & tes, quibus consiltere possint, habentes, fingulos habeant presbyteros. Si vero plebes habuerint, & rebus quibus consiltere possint carentes, in arbitrio episcoporum pendet, utrum ita consiltere debeant, aut possint, necne. Hoc tamen fpectalter eorum solertiæ providendum efl, ut hæc occasione nullus presbyter duas aut tres avaritiæ causa, quibus sufficere secundum divinum cultum nullatenus potest, habere audeat basilicas.

LI.

Nullo modo divinæ auctoritati concordat, quod Addit. 2. cap. resi-

ANNO CHRISTI 829

religio Christiana, sicut a sanctis patribus traditum A intolerabili cupiditate satisfacere affuerat, heu, LIBER I. accepit, & ecclesiæ auctoritas le habet, diem dominicum, in quo auctor vitæ a mortuis refurrexit, reverenter venerabiterque non colit. Utcumque enim a quibuldam dominis venerando cultodiri videtur, fed a conservis fervitio eorum preflis peradebito honore coli inventur. Paganis autem moris fuit, ob memoriam & reverentiam deorum fuorum diebus certum & fabellatis cunctibus moris efl fabbatum cunctaliter obfervare. Christianorum porro religiofæ devotionis quæ, ut creditur, ex apostolorum traditione, immo ecclesiæ auctoritate descendit, mos videtur, ut ob memoriam dominicæ refurrectionis diem dominicum venerabiliter atque honorabiliter colat: quoniam eo die Deus luctem mundi condidit, ut dicitur in Gen. Christum B dominum mortuis refurrexit, eo die paracletum Spiritum fanctum apostolis mifit de cœlis, eo die, ut a quibuldam doctoribus traditur, manna pluit de cælo. Hæc & his fimilia inclyto denotabant hunc diem cetcris dichus celebriorem & venerabiliorem fore. Unde conflat, quoniam ficut nonnulla alis religione Christiana, propter amorem & delectationem mundi, propria atque humanas delectationes, & pravissimas, immo periculoslimas consuetudines, quas jam pro lege habentes, reservant, ita quoque tanti diei reverentia & festa fabbatorum, ipsa ea parte neceffarie. Multi namque noftrorum visu, multi etiam quorumdam relatu didicimus, quoddam in hac die ruralia opera exercentes fulminis ictu remotos, quoddam arcum contractione mulctatos, quoddam etiam, vifibili igne corporibus offibusque simul fub momento absumptis, in cinerem de lubito refolutis, perisse occulisque. Et multa alia terribilia judicia exsiterunt, & basilicas exstunt quibus declaratur, quod Deus in tanti diei dehonoratione offendatur. Proinde omnibus nobis visum efl, ut primum facerdotes, pollea reges & principes, cunctique fideles summopere procurent, ut tanti diei debita observatio, nunculque magna ex parte neglecta, ab hac Christi basilica per facerdotalem exhibeatur. Si ergo Judæi, quorum adhuc jugum legis carnaliter cervices premit, a quo, quia nolunt, Christi eos gratia non liberat, fabbatum carnaliter cuflodientes, ac die, nulla prorsus terrena compellente, ab operibus ruralibus fe abflinentiquanto magis Christi gratia redemptis convenit, ut eo die, quo auctor vitæ refurrexit, ufque fpem refurgendi conceffit, a talibus operibus fuos fe abflinent, & folummodo fpiritualibus gaudiis repleri, canticifque hymnigeris & laudibus cælestibus toto cordis animis vacare fatagant? Quapropter fpecialiter autque humiliter a facerdotibus imperialis celsitudo flagitanda eft, ut ejus a Deo ordinata potestas, ob honorem & reverentiam tanti diei, cunctis metum incutiat, ne in hac facta venerabili die mercatura placita, & ruralia quæque opera, nec non & quælibet cartigationes ullius conditionis homines facere præsumant. Quoniam dum hæc agunt, & decus Christi militaris offoletant, & nomen Christi blafphemantibus locum amplius detrahendi attribuunt. Decet igitur ut eo die Christianus diviuis laudibus, non ruralibus rebet operibus.

LII.

Illud quoque ex toto a divina auctoritate diffentit, & affiictionem atque oppreflionem ingentem pauperibus irrogat, quod quidam non folum clericis, fed & laici, dominici præcepti transgreflores effecti, minorem modum atque fextarium in vendendo atque commodando, majoremque in recipiendo habent; fimulque fkateras minores atque dolofas in mutuando atque vendendo, majoresque in recipiendo habentes: & ob hoc dum fæ

Jac. 5.

Exod. 16.

Gen. 1.

Conc. Laodic. 58.

Deut. 25.

Prov. 11. 20.

Ezech. 18.

Pfal. 9. 10. 11.

Levit. 19.

Deut. 25.

Prov. 20.

Amos 8.

Mich. 6.

Deut. 25.

Prov. 20.

vitu-

LIBER C. CAP. LIII.

vindemiæ modium vini majori pretio, nisi quod ab A ditatem quorundam feneratorum, quibus pau- ANNO CHRISTI 833. CARIN. II 203.
eis cauthiuntur, vendere præsumat. Quod si quis- peres exhauriuntur, & pauperta addicentur, quas hic enumerare magni est tædii, magnaque prolixitatis. Dominus quippe & in legalibus & in prophetiis oraculis ulcerum flevi minacitate atque terribiliter inhibet, & præsumptio humana a tumore creatore prohibita superbiendo perpetrare ad Dei dilectionem non metuit. Ait namque in libro Exodi: *Si pecuniam mutuam dederis populo meo pauperi qui habitat tecum, non urgebis eum quasi exactor, nec usuris opprimes.* In libro Levitici: *Si attenuatus fuerit frater tuus, & infirmus manu, & susceperis eum quasi advenam & peregrinum, & vixerit tecum, ne accipias ab eo usuram, nec amplius quam dedisti. Timens Deum tuum, ut vivere possit frater tuus apud te.* In libro Deuteronomii: *Non dabis fratribus tuis, qui morantur intra portas civitatis tuæ, in terra quam dominus Deus tuus datus est tibi, ad possidendum ingredieris, ubi habitaturus es, sed pauperi tuo, & egenti fratri tuo.* Item in eodem: *Cave ne forte subrepat tibi impia cogitatio, & dicas in corde tuo: Appropinquat septimus annus remissionis; & avertas oculos tuos a paupere fratre tuo, videns ei quod possidat nummum commodare, ne clamet contra te ad dominum, & sit tibi in peccatum: sed dabis ei, nec ages quidpiam callide in ejus necessitatibus subleuendis, ut benedicat tibi dominus Deus tuus in omni tempore, & in cunctis ad quæ manum miseris. Non deerunt pauperes in terra habitationis tuæ. Idcirco præcipio tibi, ut aperias manum fratri tuo egeno & pauperi, qui tecum versatur in terra.* Per Ezechielem quoque prophetam dominus eum ut usuram dat, & amplius accipit, non vivere protestatur. Ait autem: *Si genuerit quis filium latronem effundentem sanguinem, & fecerit unum de istis, & hæc quidem omnia non facientem, sed in montibus comederit, & uxorem proximi sui polluerit, egenum & pauperem contristaverit, rapinam rapuis, pignus non reddiderit, & ad oculos levaverit ad idola, abominationem fecerunt, ad usuram dantem, & amplius accipientem, numquid vivet? Non vivet, dicit dominus.* Item idem: *Munera acceperunt apud te ad effundendum sanguinem, usuram & superabundantiam accepisti, & avare proximos tuos calumniatus es.* Amos propheta: *Audite hæc qui conteritis pauperem, & defficere facitis egenos terræ, dicentes: Quando transibit mensis, & venundabimus merces? & sabbatum, & aperiemus frumentum, ut imminuamus mensuram, & augeamus siclum, & supputemus stateras dolosas, ut possideamus in argento egenos, & pauperes pro calceamentis, & quisquilias frumenti venundemus? Juravit dominus in superbiam Jacob: Si oblitus fuero usquam ejus factum omnes opera eorum, numquid super ista non commovebitur terra, & lugebit omnis habitator ejus?* Quis rogo tam ferrei pectoris existit, cui tam terribilis sententia terrorem non incutiat, qua dicitur: *Numquid super ista non commovebitur terra, & lugebit omnis habitator?* Aperte ergo hac sententia manifestatur, quod propter ulcerosas, & inæquales mensuras, flatteraque dolosa, atque oppressiones pauperum, commotio terræ, immo periclitatio & infirmatio regni, luctusque omnium habitatorum ejus proveniat. Beatus quoque Hieronymus hoc locum ita exponit: O tu Israel, audite quæ scelera fecerit-tis. De nocte fomentes, pro oratione & hymnis ad Deum studium habetis conterendi sive opprimendi pauperes, ut fame & sæpefate confecti inferantur e terra: qui expectatis Kalendas, ut negotiemini, & usuras augeatis usuris: & sabbata, ut A Amos 8. aperiatis horrea, dicitis se frumentum, amplius recipere: & Deo latricio communicetis. Item idem in expositione Ezechielis prophetæ: Putant quidam usuram tantum esse in pecunia. Quod prætendentes scriptura, omnes ferme ad usuræ lucrabendantiam, ut plus semper recipiat quam dedit. Solet in agris frumenti & milii, vini & olei, ceteraque quæ percipere ulcra exigi, live, ut appellat fermo divinus, superabundantia: verbi gratia, ut in hiemis tempore domus decem modios, & in melle recipiamus quindecim, hoc est amplius quam partem medium: qui justissimum se putaverit, quartam plus habere non dubitat. Et solent argumentari, & dicere: Dedi unum modium, qui fatus fecit decem modios: nonne justum est ut medium modium decem plus accipiam, cum libi mea liberalitate novem & semis de meo habeat? *Nolite errare*, inquit apostolus, *Deus non irridetur.* Respondeat enim nobis breviter fenerator mitericors, utrum infremeli dare & non habenti. Habenti utique dare non debueras, fed debebit quasi non habenti: ergo quare plus exigit, quali ab habente? Alii putavia fenerata lolent minuscula accipere diversis generis, & non intelligunt uluram appellari & superabondantiam, quidquid illud eft, fi ab eo quod dederas plus accipiunt. In psalmo 14. *Qui pecuniam suam non dedit ad usuram.* Hieronymus: Primo dicendum juxta literam, quod lex indigenis tantum & civibus proximis, non autem & alienigenis juliferit fenerari: David vero euangelicum deferibens virum, & eum qui habitaturus fit in monte fancto Dei, hoc eft in ecclefia Dei, in cunctos generaliter fers verlatur. Quem fententiam qua diligenter qua diligat: *Qui pecuniam suam non dedit ad usuram.* Calliodorus ita exponit: Duobus modis in feripturis fanctis pecunia profertur intelligi. Una eft illa metallica, quæ ad uluram dari omnino prohibetur, quoniam vitium cupiditatis eft exigere vel le quod ne nefcius commodalle. Hanc quidem habui dominus Jefus Chriftus, quem Judæ traditis erogandam, quam non dedit ad uluram, quando illam indigentibus ad informandas eos pia largitate concilit. Item idem: *Et non defpexit de his qui ejus usura & dolus.* Incedamus quod non dixit occulte, fed in plateis talia fuiffe commiffa, quæ fuperna damnavit fententia. De ulura enim dictum eft: *Qui pecuniam suam non dedit usuram;* de dolo autem: *Et labia tua non loquuntur dolum.* Hæc non occulte geffit, fed quodammodo libera commilit inquietate. Omne enim malum execrabilius redditur, quando publica præfumptione tractatur. Joannes apoftolus conviva carne dominicæ ftrenuus ac fidelifimus, *Qui habuerit*, inquit, *facultatem mundi, & viderit fratrem fuum egentem, & clauserit viscera fua ab eo, quomodo caritas Dei manet in eo?* Auguftinus: Ecce, inquit, unde incipit caritas. Si nondum es idoneus mori pro fratre, jam idoneus eflo dare de tuis facultatibus fratri. Jam percutiet viscera tua caritas, ut non de jactantia facias, fed de intimo adipe

ANNO CHRISTI 833. CARIN. II 203.

B misericordiæ, ut confideres illum in egeftate poffitum. Si enim fuperflua non potes dare fratri tuo, animam tuam potes ponere pro fratre? Item idem poft paucas: Vide fi mifereteris, fi habes fanctitatem mundi. Quid ad me pertinet? forte dicis. Ego datura fum pecuniam meam, ne ille moleftiam patitur? Si tibi hoc refpondeatur eor tuum, dilectio patris non manet in te. Si dilectio patris non in te manet, non es natus ex Deo. Quomodo te gloriaris effe Chriftianum? Nomen habes, & facta pauperis habes. Si autem nomen fuerit quod dicat te quifque paganem, tu autem factis offendas te Chriftianum. Nam fi factis non offendis te Chriftianum, ille non te Chriftianum negabit, quid tibi prodeft nomen, ubi res non invenitur? Miferabilis plane & valde deflenda res eft, quando quis pro facultatibus mundi, quarum momentaneus poffeffor eft, gloriæ fraternum indigentibus caritate dictante non impertit, & glorian Chriftiani nominis fibi admixt, & Deum qui eas fecit eft admitit. De quibus noftris quotidie, & de mifericordia fratribus impendenda, fuperfunt copiofiores utriufque inftrumenti documenta, & fanctorum patrum eximia dicta, quæ leftatores vifcerum ad hoc opus invitant, neque manet fanctio habitaturet, fed potius, quia inmifericordes exiterunt, cum purpurato & avaro divite penas affirmant luiturus.

LIV.

Quod hi qui fidem Chriſti expetunt, & procreſcæ ætatis exiſtunt, priuſquam ad baptiſmum accedant, ſatisfacti debent de Simoniaca hæreſi & baptiſmatis ſacramento: nec non & illi qui alios de facro fonte ſuſcipiunt, quique ad percipiendum ſanctiſſimum dominici corporis pontificibus pro aliis patronis exiſtunt, intelligere debeant & vim tanti ſacramenti: & quid pro aliis ſponpondetur, jam in præcedentibus capitulis dictum eſt. Illos tamen in hoc capitulo ſpecialiter ab his officiis removendos judicamus, qui propter rerum ſuum publica ſunt poenitentia molſtati. Videlicet ut nec alios de ſacro fonte baptiſmate ſuſcipiant, nec etiam ad percipiendum ſanctiſſimi Spiritus donum, aliorum patroni coram pontificibus exiſtant, donec per dignam poenitentiæ ſatisfactionem reconciliationem accipiant. Nec immerito quoniam quos & lex divina a caſtris militaribus, ne ruina fint popoli, & auctoritas canonica ab eccleſiarum ſeqeſtrent limitibus, multo magis a memoratis peragendis officiis, vique ad tempus poenitentiæ peractum, dignamque percipiam reconciliationem, hujuſcemodi, ut jam dictum eſt, meritò fant excludendi.

CONCILII PARISIENSIS VI. LIBER II.

INDEX CAPITUM LIBRI II.

I. *Quid ſit fides, quid eſſe, quidve vovere debeat.*
II. *Quid ſit ſpes propriè miniſterium regis.*
III. *De periculo regis, & quod bene agentes remunerare, male vero agentes ſua auctoritate comprimere, conſimique pauperum ad ſe ingredi debeat ſalutem.*
IV. *Quod æquitas judicis ſtabilimentum regni, & iniquitas ſit ejus exterminium.*
V. *Quod regnum non ab hominibus, ſed a Deo, in cujus manu omnia regna conſiſtunt, detur.*
VI. *Quod ubi certitas non eſt nulla bona ineſſe poſſint.*
VII. *Quod multis profeſſionem Chriſtianam verbis tantum tenentes, ſed operibus negligant.*
VIII. *Quod potefiati regali, quæ non niſi a Deo ordinata*

LIBER II. CAP. I.

dinata est, humiliter atque fideliter parere debeant cunctis subjecti.

12. *De transgressoribus præceptorum Dei.*

R. *Quod præsentes pronuntiamus qui fidem Christi perseverant, & in malis vitam finiverunt, gnamo illi qui sine fide mortui sunt, & tamen bona opera egerunt.*

13. *Quod ad ecclesiam crandi gratia frequenter convenire debeas.*

R. *Quod in ecclesia Christi non fit otiosis turbipulque fabulis vacandum: & quod qui hæc faciunt, non solum fidei præcepta non minuunt, sed etiam majora accumulant.*

14. *Quod in aliis comprehendibus locis, si locus hæsifice procul fuerit, oratio ad Deum, & confessio peccatorum fieri possit, & debeat.*

PRÆFATIO.

HActenus de cauſis ad religionem Chriſtianam curamque paſtorum pertinentibus, vel de his quæ in perſona eorum emendatione digna, vel etiam de his quæ ab ipſis uſque nunc neglecta ſunt, in præſenti libello breviter comprehenſum eſt. In hoc quoque qui ſequitur libello ſpeciali-ter de regibus & principibus, & generaliter de omnibus fidelibus, & de quali ubi ſvaritia, invidia, & odium, & cetera vitia carnalia contraria regnant, quia eadem caritas, quæ Deus eſt, his ineſſe non poteſt, ſtatus eccleſiæ perciditur; & ſecundum quod religio Chriſtiana ipſis apoſtolis devotius, quam nunc floreat, floruerit, & noſtro ſeculo eius multos marceſcat, reſtat proſequendum.

CAPUT I.

Rex a recte agendo vocatur. Si enim pie, & juſte, & miſericorditer regit, merito rex appellatur: ſi his caruerit, non rex ſed tyrannus eſt. Antiquitatem omnes reges tyrannorum vocabant, ſed poſtea pie, & juſte, & miſericorditer regentes, regis nomen iure adepti: impie vero, injuſte, cruditer & ſine miſericordia, non regis, ſed tyrannicum aptatum eſt nomen. Qui ergo rex a regendo dicitur, primo ei ſtudendum eſt, ut ſemetipſum, ſuamque domum, Chriſti adjuvante gratia, ab operibus nequam cunctis & bonitoque operibus exuberare faciat, ut ab ea ceteri ſubjecti bonum exemplum ſemper capiant: ipſe etiam ſalviteris Chriſti præceptis fideliter atque obedienter obtemperet, & recte agendo, quibus temporaliter imperat, in pace, & concordia, atque caritate, ceterorunque bonorum operum exhibitione, quantum ſibi divinitus datur, conſiſtere faciat, & dictis atque exemplis ad opus pietatis, & juſtitiæ, & miſericordiæ ſolerter excitet; attendens quod pro his Deo ratiouem redditurus ſit: quatenus ita agendo, ſuperiorum regum, qui Deo placere ſerviendo placuerunt, poſt hanc peregrinationem conſors efficiatur. De rege autem, qualis eſſe, vel qui caveat debeat, in Deuteronomio legitur: *Cum ingreſſus fuerit terram, quam dominus Deus tuus dabit tibi, & poſſederis eam, habitaveriſque in illa, & dixeris: Conſtituam ſuper me regem, ſicut habent omnes per circuitum nationes; eum conſtituens, quem dominus Deus tuus elegerit de numero fratrum tuorum.* Et poſt paulo: *Non habebit uxores plurimas, que alliciant animum ejus, neque argenti & auri immenſa pondera.* Poſtquam autem federit in ſolio regni ſui, deſcribet ſibi Deuteronomium legis hujus in volumine, accipiens exemplar a ſacerdotibus Levitica tribui, & habebit ſecum, legetque illud omnibus

A *diebus vitæ ſuæ, ut diſcat timere dominum Deum ſuum, & cuſtodire verba, & cæremonias ejus, quæ lege præcepta ſunt. Nec extollatur cor ejus in ſuperbiam ſuper fratres ſuos, neque declinet in partem dextram vel ſiniſtram, ut longo tempore regnet ipſe & filii ejus ſuper Iſrael.* Attende quod timor Dei, & cuſtodia præceptorum ejus, & humilitas quæ non patitur cum exiolli ſuper fratres ſuos, & juſtitia relictum, non ſolum regem, ſed & filios ejus jubet longo ſeculo regnare tempore. Ut ergo princeps exoltlentiam cavere debeat, eccleſiaſticus admonens ait: *Principes te fecit.* Ecl. 32. *ne extollaris; eſto in illis quaſi unus ex iſtis.* In Proverbiis: *Rex qui judicat in* Prov. 29. *veritate pauperes, thronus ejus in æternum firmabi-*

B *tur.* Item: *Miſericordia & veritas cuſtodiunt* rex. Prov. 20. *eum, & roborantur clementia thronus ejus.* Quantæ igitur felicitatis ſit bonus rex, quantæque infelicitatis, ſi nequam fuerit, beatus Cyprianus exhimius martyr Chriſti, de dominicam abſolutionem ſcribens, inter ceteria ait: Nonnunquiores abſolvit gradus eſt rex iniquus; etenim regem non iniquum, ſed correctorem iniquorum eſſe oportet. Unde in ſemetipſo nominis ſui dignitatem cuſtodire debet. Nomen regis intelligentialiter hoc notinet, ut ſubjectis omnibus rectoris officium procuret. Sed qualiter alios corrigere poterit, qui proprios mores, ne iniqui ſint, non corrigit? Quoniam juſtus rex exaltatur ſolium, & veritate ſolidatur gubernacula populorum. Juſtitia vero regis eſt, neminem injuſte per potentiam opprimere, ſine acceptione perſonarum inter virum & proximum ſuum judicare, aſſertis & pupillis & viduis defenſorem eſſe, furta cohibere, adulteria punire, iniquos non exaltare, impios de hiſtrionen non nutrire, impios de terra perdere, parricidas & perjuratos vivere non ſinere, ecclefiam defendere, pauperes eleemoſynis alere, juſtos ſuper regni negotia conſtituere, feras & ſapientes & ſobrios conſiliarios habere, magorum & hariolorum ſyſtemata ſuperſtitionibus non intendere, iracundiam differre, patrium fortiter & juſte contra adverſarios defendere, per omnia in Deo vivere, proſperitatibus non elevari animum, cuncta adverſa patienter ferre, fidem catholicam in Deum habere, filios ſuos non ſinere impie agere, certis horis orationibus inſtare ... ante horas congruas non

C *guſtare cibum: Ne cum terra, cujus eſt pater, & cujus principes mane comedunt.* Hæc regni proſperitatem in præſenti faciunt, & regem ad celeſtia regna meliora perducunt. Qui vero ſecundum hanc legem non diſponit, multas miſerias adversitates impetrii tolerat. Idcirco enim ſæpe pauperum numpitur, & offendicula etiam de regno ſolcitantur, terraeum quoque fructus diminuntur, & fevitia populorum perpetuntur, inſuper etiam dolores proſperitatem regni inficiunt, carorum & liberorum mortes triſtitiam conferunt, hoſtium incurſus gentium undique metuit, denique armentorum & pecorum gregges dilacerant, tempeſtates ventis & hiemis terrarum fecunditatem, & marris miniſteria prohibent, & aliquando falminum ictus ſegetes, & arborum flores, & pampinos exorunt. Super omnia vero, regis injuſtitia non ſolum præſentis imperii facien fulcat, ſed etiam filios ſuos & nepotes, ne poſt ſe regni hereditatem teneant, obſervans. Propter piaculum enim Salomonis, regnum domus Iſrael dominus de manibus filiorum ejus diſperſit, & propter meritum David regis, luceinam de femine ejus ſemper in Jeruſalem reliquit. Ecce, quantum juſtitia regis ſæculo valet, intuentibus perſpicue patet.

LIBER II. CAP. II.

A patet. Pax populorum eſt, tutamentum patriæ, immunitas plebis, monimentum gentis, cura languorum, gaudium hominum, temperies aeris, fertenitas matris, terræ fecunditas, ſolatium pauperum, hereditas filiorum, & ſibimetipſi ſpes futuræ beatitudinis. Attamen ſciat, quod ſpeciem throno hominum primus conſtituere eſt, ſic & in pernis, ſi juſtitiam non feceris, primatum habiturus eſt. Omnes namque quoſcumque peccatores ſub te in potentia habebit: Fulgentius in libro de veritate prædeſtinationis & gratiæ: Clementiſſimus quoque imperator non ideo eſt vas miſericordiæ præparatum in gloriam, quia apicem terreni principatus accepit, ſed ſi imperiali culmine rectæ fide vivat, & vera cordis humilitate præditus, cal-

B mem regiæ dignitatis ſanctæ religioni ſe ſubjiciat: ſi magis in ſe ipſo quam in ſummo Deo dominari populo deſecterit: ſi in eo lenitas iracundiam mitiget, omnet benignitas poteſtatem: ſi ſe magis diligendum quam meuendum cunctis exhibeat: ſi ſubjectos ſibi ſic tractet, quaſi ſe, ſi juſtitiam ſic teneat, ut miſericordiam non relinquat: ſi præ omnibus ita ſe ſanctæ matris eccleſiæ catholicæ meminerit ſilium, ut ejus paci atque tranquillitati per univerſum mundum prodeſſe ſuum faciat principatum. Magis enim Chriſtianum regitur atque propagatur imperium, dum eccleſiaſtico ſtatui ſpeciali cura conſulitur: quam cum in parte quacumque terrarum pro

Lib. 3 Sent. cap. 40. temporali ſecuritate pugnatur. Libidoſus: Qui recte utitur regni poteſtate, ita præſunt ſubditis, ut ſemper ex quanto magis honoris celſitudine claret, tanto ſemetipſum mente humiliet, proponens ſibi exemplum humilitatis David, qui de ſuis meritis non tumuit, ſed humiliter

a. Part. 6. Cap. 28. dejectionis dixit: *Vilis inedam, & vilis apparebo ante dominum qui elegit me.* Item Iſidorus: Qui intra ſeculum bene temperat regnum, ſibi ipſi facuit hujus ad æternam tranſmenat glorium: qui vero prave regnum exercent, poſt veſtem fulgentem, & lumina lapillorum, nudi & miſeri ad inferna tenebroſa deſcendent. Reges a recte agendo vocati ſunt, idcoque ſicut recte agendo regis nomen tenetur, ita peccando amittitur. Gregorius in moralibus: Nam & vitos laudando proinde quiſque ad in ſacris eloquiis, eo quod recte agant, ſenſuique propios bene regant, & motus reſiſtentes ſibi rationabili diſcretione compoſant. Recte igitur reges regnantur, quitam ſemetipſos, quam ſubjectos, bene regendo modificare noverunt. Quidam ipſum nomen regiuis ad immanitatem tranſverunt crudelitatis, dumque ad culmen poteſtatis ſcenderunt, in ſuperbiam conſeſſim labuntur: tantoque ſe tumore cordis extollunt, ut cuncios ſubditos in ſui comparatione deſpiciant, coſque quibus præeſſe contigit non agnoſcant. Et paulo poſt: Dum mundi reges ſublimiores ſe ceteris ſentiunt, mortales tamen ſe elle agnoſcant, nec regni glo-

E riam, qua in ſæculo ſublimantur, aſpectant, ſed opus, quod ſecum deportent, intendant. Item non poſt multa: Reges quando boni ſunt, munitis eſſe Dei: quando vero mali, feleris eſſe populi. Secundum mentum quippe plebium diſponitur via rectorum, teſtante Job: *Qui regnare facit hypocritam propter peccata populi.* Iraſcente enim Deo, talem rectorem populi ſuſcipiunt, qualem pro peccato merentur. Nonnunquam pro malitia plebis etiam reges mutantur, & qui ante videbantur eſſe boni, accepto regno fiunt iniqui. Hiſtia præmiſſis, ſtudendum eſt regi, ut

A *non ſolum in ſe, verum etiam in ſibi ſubjectis,* Cap. II. *pietate, pace, caritate, juſtitia & miſericordia, atque concordia & unanimitate, ceteriſque bonis exuberet operibus, ut hæc habentes, domini-*

B *num ſeum habere mereantur, ſeiatque certiſſimum & ſecurum ſibi, virtutum, orphanotium, ceterorumque pauperum, nec non & omnium indigentium. Ipſius enim terror & ſtudium hujuſcemodi inquantum poſſibile eſt, eſſe debet primo ut nulla in ſuo regno iniuria fiat; deinde, ſi fieret, ut nullomodo eam ſubſiſtere permittat, nec ſpem delitefcendi, five audaciam male agendi exiſtam relinquat, ſed fciatc omnibus, & maxime ſi ad ipſius notitiam pervenerit quidquam malt quod admiſerint, nequaquam incorrectum aut inultum remanebit, ſed juxta fácti qualitatem erit & modus juſte correptionis. Quapropter in ditione regiminis poſitus eſt ad judicia recta peragenda, ut ipſe per ſe providcat & perquirat ne in judicio aliquit a veritate & æquitate declinet. Scite etiam debet, quod cum ſit quantum juris miniſterium ſibi commiſſum adminiſtrat, non hominum, ſed Dei cauſa exiſtit: cui pro miniſterio quod luſcepit, in examinis tremendi die ra-*

C *tionem redditurus eſt. Et ideo oportet ut ipſe, qui judex eſt judicum, cauſam pauperum ad ſe ingredi faciat, & diligenter inquirat, ne forte illi qui ab eo conſtituti ſunt, & vicem ejus agere debent in populo, injuſte aut negligenter pauperes oppreſſionem pati permittant. De miniſterio autem regis ita Job loquitur: Cumque ſederem ſicut rex circumdante exercitu, eram tamen mœrentium conſolator. Auris audiens beatificabat me, & oculus videns teſtimonium reddebat mihi, quod liberaſſem pauperem vociferantem, & pupillum, cui non eſſet adjutor. Benedictio perituri ſuper me veniebat, & cor vidue conſolatus ſum. Juſtitia induti ſum, & veſtivi me, ſicut veſti-*

D *mento & diademate judicio meo. Oculus fui cæco, & pes claudo. Pater eram pauperum, & cauſam quam noſciebam, diligentiſſime inveſtigabam. Conterebam molas iniqui, & de dentibus illius auferebam predam. Salomon: Rex, qui ſedet Prov. 20. in ſolio judicii, diſſipat omne malum intuitu ſuo.* Item: *Diſſipat impios rex ſapiens, & curvat ſu-* Ibidem. *per eos fornicem.* Item: *Judex ſapiens judicat Eccleſ. 10. ſuo populum ſuum, & principatus prudens homo eſt.* Item: Rex *ſuſtus erigit terram, & vir avarus deſtruit eam.* In libro Sapientiæ: *Diligite Cap. 1. juſtitiam qui judicatis terram: ſentite de domino in bonitate, & in ſimplicitate cordis quærite illum.* Item ibi: *Audite ergo reges & intelligite: diſcite* E *judices finium terræ. Prabete aures vos qui conti-* Cap. 6. *netis multitudines, & placetis vobis in turbis nationum, quoniam data eſt a domino vobis potestas, & virtus ab altiſſimo, qui interrogabit opera veſtra & cogitationes ſcrutabitur: quoniam cum eſſetis miniſtri ejus in regno ejus, non recte judicaſtis legem juſtitiæ, neque ſecundum Dei voluntatem ambulaſtis. Horrende & cito apparebit vobis, quoniam judicium durifſimum in his qui præſunt fiet. Exiguo enim conceditur miſericordia: potentes autem potenter tormenta patientur. Non enim ſubtrahet perſonam cujuſquam dominus, nec reverebitur cujuſquam magnitudi-*

LIBER II. CAP. III.

item: quoniam juſtitiam & magnam ipſe fecit, & A
decanos, qui judicebant plebem omni tempore: ANNO CHRISTI 829.
æqualiter pro omnibus cum eſſe illi, fortioribus an-
tem fortiæ inſtas cruciatus. Priorum Principes
ſeculi nonnunquam intra eccleſiam poteſtatis
adepti culmina tenent, ut per eamdem pote-
ſtatem diſciplinam eccleſiaſticam muniant. Ce-
terum intra eccleſiam poteſtates neceſſariæ non
eſſent, niſi quod non prævalet facerdos effi-
cere per doctrinæ ſermonem, poteſtas hoc impe-
ret per diſciplinæ terrorem. Quippe per regnum
terrenum eccleſiæ regnum proficit, ut qui intra
eccleſiam poſiti contra fidem & diſciplinam ec-
cleſiæ agunt, rigore principum contereantur,
ſpiritualique diſciplinam, quam eccleſiæ utilitas
exercere non prævalet, cervicibus ſuperborum
poteſtas principalis imponat, & ut venerationem
meretur, virtutem poteſtate imperitet. Cognoſ-
cant principes ſæculi, Deo debere ſe reddere
rationem propter eccleſiam, quam a Chriſto
tuendam ſuſcipiunt. Nam ſive augeatur pax &
diſciplina eccleſiaſtica per fideles principes, ſive lol-
vatur, illi eab eis rationem exigit, qui eorum
poteſtati ſuam eccleſiam credidit. Sunt & alia
utrobique teſtimonii oracula copioſa, quibus af-
ſatim adſtruitur, quod res publicæ & imperium
ſecundum voluntatem Dei exercere & adimplere debet, quæ hic ob prolixitatem vi-
tandam pretermittuntur.

III.

Ad peccatum regis pertinet, quando judici-
bus miniſtriisque inquis miſſitorum ſuum ad-
implendum committit. Neque enim miniſte-
rium ſuum per alios tantum adminiſtrare, & ſe
ab eo debet alienare. Non ego dicimus, ut lo-
qui jurgia & querimonias populi audiat, & in-
velligat, & definitas: quæstiones magnarum ad
hæc ſolus ſufficere poteſt: fed magis ut tales ſub
ſe timentes Deum & avaritiam odientes conſti-
tuat, per quos regnum ejus poſſit defendat. Qua-
les autem conſtituendi ſint, liber Deuteronomii
manifeſtat, in quo legitur: Judices & magiſtros
conſtitues in omnibus portis tuis, quas dominus
Deus tuus dederit tibi per tribus tuas, ut
judicent populum juſto judicio, nec in alteram
partem declinent. Item ibi: Dixique vobis in illo
tempore, non poſſum ſolus ſuſtinere vos, quoniam
dominus Deus veſter multiplicavit vos, & ecce
hodie ſicut ſtellæ cæli plurimus. Dominus Deus pa-
trum veſtrorum addat ad hunc numerum multa
millia, & benedicat vobis ſicut locutus eſt. Non va-
les ſolus ſuſtinere veſtra negotia & pondus, & Deut. 1.
jurgia. Date e vobis viros ſapientes & graves, &
eorum converſatio ſit probata in tribubus veſtris:
Joh 1. Quando præcipitem ſuorum civitatis
& in plateæ portabant cathedram mihi, videbant
me quærentes, & abſcendebantur, & ſenes aſſurgen-
tes ſtabant: principes ceſſabant loqui, & digitum
imponebant ori ſuo. Cum quibus etiam rex
quodus reginimis lui partiri debeat, liber Exodi
demonſtrat, in quo legitur: Provide autem de Exod. 18.
omni populo viros potentes & timentes Deum, in
quibus ſit veritas, & qui oderint avaritiam, & B
conſtitue ex eis tribunos, & centuriones, & quin-
quagenarios, qui judicent populum omni tempore;
quidquid autem majus fuerit, referant ad te, &
ipſi minora tantummodo judicent, leviuſque tibi
ſit, partiri in alios onere. Si hoc feceris implebis
imperium domini, & præcepta qui poterit ſuſten-
tare? & omnis hic populus revertetur cum pace ad
ſua loca. Quibus auditis, Moyſes facit omnia
quæ locutus eſt ſuperſcript, & electis viris ſtrenuis
de cuncto Iſrael, conſtituit eos principes populi
tribunos, & centuriones, & quinquagenarios, &

ANNO CHRISTI 829. Exo.

ejuſque miniſtri, non deſidioſe, ſed diligenter
& ſollicite in medium de miniſtrorum ſibi
commiſſo tale adhibere, ut non pro eo æternali-
ter damnari, ſed potius in domino meretur
feliciter remunerari.

IV.

Quod per juſtitiam ſtet regnum, Salomon in
Proverbiis oſtendit, ita inquiens: Juſtitia elevat Prov. 14.
gentem, & miſeros facit populos peccatum. Item: Prov. 20.
Miſericordia & veritas cuſtodiunt regem, & ro- Prov. 11.
boratur juſtitia thronus ejus. Item: Facere miſe-
ricordiam & judicium magis placet Deo, quam vi-
ctimæ. Et infra: Regina imperium detinebunt eos
qui nuberunt facere judicium. Item ibi: Qui fa-
cuntur juſtitiam & miſericordiam, invenies eis
juſtitiam & vitam, gloriam & honorem. Qui per iniquita-
tem cadet, Iſaias demonſtrat: Tu enim, inquit, Iſa. 14.
errorem diſperdidiſti, ex populum occidiſti, non re-
cogitat in æternum ſemen peſſimorum. Præparate
filiis ejus occaſiones propter iniquitates patrum eo-
rum conſurgant, nec hereditabunt terram, neque im-
plebunt faciem orbis civitatum. In Amos: Ecce Amos 9.
oculi domini ſuper regnum peccatis, & conteram
illud a facie terræ, dicit dominus. Daniel loquitur
ad Baltaſſar: O rex, Deus altiſſimus regnum & Daniel. 5.
magnificentiam & gloriam & honorem dedit Na-
buchodonoſor patri tuo, & propter magnificentiam,
quam dederat ei, univerſi populi, tribus, & lingua
tremebant & metuebant eum: quos volebat interfi-
ciebat, & quos volebat percutiebat, quos volebat
exaltabat, & quos volebat humiliabat. Quando
autem elevatum eſt cor ejus, & ſpiritus illius obfir-
matus eſt in ſuperbiam, depoſitus eſt de ſolio regni
ſui, & gloria ejus ablata eſt, & a filiis hominum
ejectus eſt, ſed & cor ejus cum beſtiis poſitum eſt. In
libro Sapientiæ: Sedes dorum ſuperborum dera-
vit Deus, & ſedere fecit mites pro eis. Item: Re- Eccli. 10.
gnum a gente in gentem tranſfertur propter iniqui- Eccles.
tates & injurias & contumelias, & diverſos dolos.
Quibus verbis liquido claret, quod pietas, juſti-
tia, & miſericordia ſtabiliant regnum, & latiora
viduarum & pupillorum, calumniæque miſero-
rum, violentaque judicia, & perverſio juſtitiæ,
eridenter oſtendunt. Unde & multorum do-
minorum collapſio, quia pietatis, juſtitiæ, & mi-
ſericordiæ non habuerunt ſtabilimentum, his
quæ præmiſſa ſunt patenter fidem attribuit.

V.

Nemo regum a progenitoribus regnum ſibi ad-
miniſtrari, ſed a. Deo veraciter atque humiliter
credere debet dari, qui dicit: Per me reges regnant, Prov. 8.
& æquitas, per me principes imperant, & potentes ju-
ſtitiam dominantur. Quod autem non ab homini-
bus, ſed a Deo regnum terrenum tribuatur, Da-
niel prophetæ teſtatur dicens: In ſententia vigi- Dan. 4.
lium decretum eſt, & ſermo ſanctorum, & petitio,
donec cognoſcant viventes, quod dominetur excelſi
in regno hominum, & cuicumque voluerit dabit
illud, & humillimum hominem conſtituet ſuper
illud. Item idem loquens de Nabuchodonoſor
ad Baltaſſar: Donec cognoſceret, inquit, quod Dan. 5.
poteſtatem haberet altiſſimus in regno hominum, &
quemcumque voluerit ſuſcitet ſuper illud. Et
per Jeremiam: Hæc dicit dominus exercituum Jer. 27.
Deus Iſrael: Hæc dicitis ad dominos veſtros: Ego
feci terram, & hominem, & jumenta quæ ſunt
ſuper faciem terræ, in fortitudine mea magna,
& in brachio meo extento, & dedi eam ei qui pla-
cuit in oculis meis. Hi vero qui a progenitori-
bus ſibi lucedere regnum terrenum, & non
potius a Deo dari putant, illis aptantur quoredo-

A minus per prophetam improbat, dicens: Ipſi re- LIBER IV. CAP. IV. V. VI. Oſee. 8.
gnaverunt & non ex me: principes extiterunt &
non cognovi. Ignorare quippe Dei procul du-
bio reprobare eſt. Quapropter quiſquis ceteris
mortalibus temporaliter imperat, non ab ho-
minibus, ſed a Deo ſibi regnum commiſſum cre-
dat. Multi namque munere divino, multi etiam
Dei permiſſu regnant. Qui pie & juſte & miſeri-
corditer regunt, ex Deo regnare ſe cognoſcant:
qui vero ſecus, non ejus munere, ſed permiſſu
tantum regnant. De talibus dominus per pro-
pheram: Dedi, inquit, tibi regem in furore meo. Oſe. 13.
Et Job: Qui regnare facit hypocritam propter pec- Job 34.
cata populi. Ut enim Iſidorus exponit, irſecente
Deo talem reſtorem populi ſuſcipiunt, qualem
pro peccatis meretur populus. Cujus rei non
aſtu, non voto, neque brachio fortitudinis hu-
manæ, ſed virtute, immo occulto judicio dif-
penſationis divinæ regnum conſertur terre-
num. Et idcirco cuicumque ab eo committitur,
ita illud ſecundum ejus voluntatem diſponere &
gubernare procuret, quatenus cum eo a quo il-
lud ſuſcepit feliciter in perpetuum regnare va-
leat: quoniam nihil prodeſt cuipiam terreno re-
gno principari, ſi, quod abſit, contigerit eum
æterno extorrem fieri.

VI.

Magnum in utroque ordine, clericali videlicet
& laicali, periculum eſſe cognoſcimus, quod ca-
vitate, qua Deus eſt, ad decus Chriſtianitatis, &
in qua ſumma totius fidei noſtræ conſiſtit, in
multis utriuſque ordinis, quod non ſine magno
animi dolore dicimus, non ſecundum ſcientiam.
Quæ virtus caritas ſit, & evangelica & apoſto-
lica lectio, & ſanctorum patrum expoſitiones
pleniſſime docent. Expreſſiſſime namque apoſto-
lus Joannes ait, quod Deus caritas eſt, & qui 1. Joan. 4.
manet in caritate, in Deo manet, & Deus in eo.
Perpendat quiſque, ſi in caritate manet, Deum
manere in ſe: ſi caritatem non habet, non Deum
fed hoſtem animæ ſuæ habitare in ſe; cum caritate
quippe cuncta bona, ſine caritate vero nulla ha-
beri poſſunt. Neque etenim digne angelicum
hymnum caritate Deo & mutuum decantare va-
let. Sed quæritur quare? Attendatur quare: quia
non eſt bonæ voluntatis. Definitio quippe cari-
tatis eſt, ut dilectionis noſtri tendamus vo-
lontas. Ergo quicumque bonam voluntatem non
habet, caritatem non habere comprobatur, &
ideo pacem, quæ Chriſtus eſt, quia bonæ volun-
tatis non eſt, non meretur habere. Gloria, in Luc. 2.
qui multitudo cœleſtis exercitus, in excelſis Deo,
& in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Mi-
ſeribiliter plane decipiuntur plerique, qui ſine
caritate, aut Deo aut in hac mortalitate placere, aut
adiſſum ſine illa ſe poſſunt pervenire. Verum ſi
nobis caritas non eſt, ſed odium, & invidia, & B
avaritia, & dilectatio, & ſimultas, & luxuria, &
cetera mala regnant; quæ omnia a Chriſtiani-
tatis propoſito abhorrent, mirum non eſt, ſi
animadverſiones divinæ non interius exteriuſque
diverſiſſimis modis feriant, & impetum inimico-
rum adverſum non commoveant. Quapropter ſi
pacis tempora quiete & tranquille ducere volu-
mus, pacis & caritatis amatores diligamus & ri-
meamus, ejuſque præcepsis humiliter colla ſub-
mittamus. Hi autem qui palatinis honoribus
fulciuntur, ſive clerici ſint, ſive laici, dignum
eſt ut vinculo caritatis connectantur, ne alter-
utrius injuriam aut dehonorationem contra fas
meditentur, ne deſides & doloſi ad invicem exi-
ſtant, ne forte qui doloſi ſunt incidant in illud
Pſalmiſtæ dicentis: Qui loquuntur pacem cum C
Ii 3 proxi-

proximo suo, mala autem in cordibus eorum : da illis, domine, secundum opera eorum, & secundum nequitiam adinventionum ipsorum, &c. Qui vero desides existunt, patenter ab unanimitate, quam in Christo Paulus habitare edocet, scinduntur; cavente quæ hypocrisim fugere prodiderit dominus. Sunt & alia huic rei convenientia, quæ dinumerare longum est. Certe cum dignitatis palatinæ hujusmodi homines honoribus fulciti, mortibus invidiæ. & vicissim lacerati, & in proximi ruinam & dehonorationem astuant, & Deo, cujus unicentibus stuntur, in proximi advertitatibus injuriam infrenare, & regi, cui fidem juraverunt, & adjutores fecundum Deum esse debuerunt, debitam fidem non servant, & honorem palatinum, malum exemplum allis dantes, comnualant, &, quod his indecentissimum est, & iniuricus nomini Christi magnum tripudium transmittunt.

VII.

Si mundanarum legum jura, ob jurgiorum forensium negotia dirimenda a mortalibus edita, humanes avidissime discere & intelligere acutissime laugunt, ut his bene notis, quid verum, quid falsum, quid justum, quidve injustum sit, in hac terra mortiencium liquido discernere queant, quanto magis jura cælestia, a summo opifice Deo omnium creatore hominibus promulgata, falubriterque collata, viribus correndam malum, faciendamque bonum perdocere, quæ etiam sedatores hujus ad terram proveniunt viventium, cunctis fidelibus diffusere & intelligere intentioni esse debet. Lex itaque Christi non specialiter clericis, sed generaliter cunctis fidelibus est a domino attributa. Licet in evangelio quædam sint præcepta personalia, quæ forsanmodo contemptoribus mundi, & cæteris apostolorum sectatoribus conveniant; cetera tamen cunctis fidelibus, uniculique scilicet in ordine, quo se Deo vivere devovit, sunt humiliter observanda cenitenter. Quod vero fides sola neminem ad regnum provehat cælorum, jam in superioribus capitulis demonstratum eft. Verum profecto Christiana a multis, & in multis propter defectationes carnales, & propter diverfiformas hujus sæculi vanitates, & perverfiformas consuetudines, miserabiliter negligitur : quibus quanto plus inanior inservitus, tanto minus operibus Christianæ professionis vacant. Quod fi Acta apostolorum relegamus, & devotionem Christianæ plebis, quæ fub eisdem apostolis floruit, fubtiliter animadvertamus, profecto nostri feculi Christianipopuli devotionem ab illorum diebus reperiemus: & quanto illi ardentius & devotius eum in se sectari, tanto nonulli ab ejus operibus torpebis, sunt digrefi. Perinde fiquæ tunc inito naccentia scelerisæ eadem fides operibus floruit, ita nunc illdem negligetis apud quosdam marcescit. Ut enim verbis beati Augustini fimbrevis ig libro sermonum utamur, Christus in nobis ideo eft, qui & in illis : fed non idem animus in nobis, qui fuit in illis: eadem fides in nobis, fed non eadem devotio. In illis enim major erat fraternitas Christi quam sanguinis: in illis ficut una fides, ita erat & una fubstantia : ut quibus communis Christus, communis effet & sumptus. Nefas enim putabant, cum fibi participem non adscifcere in fubstantia, qui participem effet in gratia. Non ergo verebantur ne efurirent, fed potius timebant ne aliqui efurirent. Nunc autem, ut idem beatus Augustinus ait, tra alter de virginis inopia non cogitat, ut illud fit quod dicit apostolus : *Alter autem ebrius eft.* Et paulo poft : Nunc eft, inquit, illud tempus, quod dominus in evangelio ait: *Abundavit iniquitas, refrigescet caritas multorum.* Modo enim abundat avaritia & iniquitas, quæ nunc hominis largitate ceflabat : & refrigescit fraternitatis caritas, quæ prius Christi amore fervebat. Tunc enim fub apostolis tanta fraternitatis dilectio fuit, ut in conventu fuo nulla inveniretur indigentia : tanta autem modo Christianitatis diffimilitudo eft, ut in cœtu nostro vix inveniri locupletem. Locupletem autem vix inveniri dico, non facultatibus, fed operibus. Ait autem apostolus : *Divites fint in operibus bonis.* Locupletem cum in ecclefia intelligi voluit, qui dives in Christo eft. Et idem apostolus pauca: Raro igitur in hoc tempore in Christiano populo inventimus locupletem. Et fi plerique in dominus autem quoque, in ecclefia tamen latere mendici. Dum enim erea pauperes non pro eo quod præcalent operantur, nec hoc eft gratum quod offerunt, nec illud eft latisbile quod referunt. Dixit autem dominus ad Cain cum offerret munera : *Si recte offeras, recte autem non dividas, peccasti, quiefce.* Sic tu Christiane: non recte dividis, qui de tanto auro tuo majorem partem Mammonæ fervas, quam Christo largiris. In primordio igitur sanctæ Dei ecclefiæ, circa crecentes ardor fides ita vigebat, ut perseverarent in doctrina apostolorum, & communicatione fractionis panis, & orationibus, & hæc omnia communia, & fumerent cibum cum exultatione & fimplicitate cordis, colladantes Deum: nunc autem devotio Christianitatis apud plerosque longe aliter se habet : quorum a quibusdam doctrinæ apostolorum præponitur amor terrenorum negotiorum : communitationi fractionis panis, tenacitas, rapacitas, & cupiditas prædandi: rei alienæ potius quam propriæ largiendæ: orationibus, delectatio carnalis, curiositas rerum, folicitudo mundi, & multimoda mentis in diversa vagatio. Quæ autem illis temporibus communia, nunc quibusdam ita funt propria, ut perraro in alterius ex his quidquam retorqueatur fensum. Illi fumebant cibum cum exultatione & fimplicitate cordis, colladantes Deum : nunc autem vix a quibusdam fumitur cibus fine detractione, fine fimulatione, fine infultatione, fine biftionum quotidiana, & obscena jocatione, & turpiloquiis & fcurrilitatibus, & crierum immensis vanitatibus, quæ animum Christianum a vigore fui ftatus emolliunt. Illi in fimplicitate cordis, illi autem e contrario fubdolo & duplici animo, cum fcriptum fit: *Sentite de domino in bonitate, & in fimplicitate cordis quærite illum.* Illi fumebant cibum, Deum colladabant; illi diverforum eiborum genera ad fuum libitum eligentes, ergo lautiffimos fibi cibos præparatos artem collandant coquorum. Eft & aliud in Christiana religione magna admiratione dignum, co quod leges humanæ, quæ plerumque precent terrenis, bus terrorem potius quam Christi præcepta incutiunt, majorem vim quam divinæ habere viti deantur; cum utique illæ fibi parentes a temporali, hæ quoque ab æterna libereat pœna. Cum enim quifpiam regiæ aut imperialis dignitatis apicem tenens, ceteris mortalibus temperliter imperans, aliquod edictum proponit, quod a fibi fubditis & accipiatur & impleri fideliter fagaciterque velit; quis rogo fubditorum non inhiantet id audit, illiufque juffionibus obtemperare fatagit ? Quis vero in tantam audaciam prorumpere a audes, qui id nifi ad id differis. a) Lege, audeat? Sed id agebat lic. non contemnere præfumat ? Unde fatis mirari non

non poteft, cur homines tanta cæcitate perculfi A existunt, ut creatoris sui legem temerario aufu posponant. Homines condunt leges, & a fubditis cuftodiuntur : Deus creator omnium æternaliter imperans, qui nostro augmento non crefcit, nec nostro detrimento decrefcit, in cujus manu ita fumus ficut lutum in manu figuli, dedit legem ob falutem animarum cupiditandum, & audiri contemnitur: & fi aure ' cordis audiatur, aure cordis non percipitur; & fi corde percipitur, operæ non adimpletur. Quid ergo conclusionis Christiani dicemus affere poterunt, qui mundanæ legis cenfuram ob mundialem metum fufcipiunt, & jugo Christi, quod fuave & leve eft, & ad vitam ducit æternam, colla libenter renuunt? Dominus dicit : *Venite ad me omnes qui laboratis & onerati eftis, & ego reficiam vos.* Et idem continuo addit: *Difcite a me quia mitis fum & humilis corde, & invenietis requiem animabus vestris ; jugum enim meum fuave eft, & onus meum leve eft :* & venire ad talem tantumque vocantem, & ab eo humiliatum & manfuetudinem difcere, cujufque jugum fufcipere recusare? Hoc qui faciunt, quid aliud faciunt, nifi quod a fuæ propriæ deficiunt? Quod quam miferabile & exitiale fit, explicare non poteft. Perfpicue hinc fane animadverti poteft, quod profecto Chriftiana mundenis temporibus a plerifque non fit devote ac religiofe conftituta, fed a publicis colloquiis Chriftianis. Hanc itaque fidei regulam, de qua fuperius breviter, & in memoratis Actis apoftolorum plenifiime dictum eft, apoftoli, immo Chriftus per apoftolos fidelibus tenendam cenfuit. Si igitur hanc Chriftus docuit, ut quid tot tantifque perverfis confuetudinibus ad votum quorumdam repertis contemnitur? Quæ quamvis, Deo juvante, vix raciter percipiatur, operibus tamen a nonnullis diverfis negligitur modis. Et hoc idcirco accidifle puto, quia perplix inter quidquam nimium deftenda confuetudo, qui utique legibus divinis, quibus fe per fidem fubdiderunt, non ut oportet animadvertis, quod libet, & illicitum non eft, fed & id quod licet, non tamen expedit, legem fibi faciunt, & fecundum id quod libitum fuerit vivere poffe inculpabiliter credunt. Hi ita præmiffis, neceffe eft ut unufquifque fidelis, quantitatis cordis fui rimetur, & fi fidem Chrifti, quam percepit, operibus non exornet, pacti, quod cum Deo in baptifmate fecit, fe perjurii rcum effe cognoscat. Dum ergo tempus habet, Chrifti adjuvante gratia, viam falutis non verbis tantum fed operibus reparat. Non ergo mirum eft, fi mucro divinæ ultionis, qui fuper Chriftianos vecraciter fed fimulanter tenetur. Semper enim diei cimus non Deum velle quærere, & de præteritis admiffis ab eo veniam poftulare, & mentimur quia quod dicimus admiplere differimus. Quotidie etiam dicimus, viam dominî, a qua peccando exorbitavimus, nos quærere velle, per quam ad Deum revertamur, & Deus eum dravit in confpectu oculorum noftrorum, & per eam ingredi contemnimus. Quis ratione utens ignorat, nos debere femper poftora eligere, & viliora contemnere ? Diverfis quippe divinæ ultionis cladibus merito noftræ iniquitatis attemur, & ad eum, a quo peccatimur, reverti contemnimus, admplentes illud propheticum : *Et populus non reverfus ad percutientem fe, & dominum exercituum non exquifierunt.* Veterdum porro fatis eft, ne nobis toties a domino per legales & prophéticas aeque evangelicas & B apoftolicas denunciationes five comminationes LIBER II. CAP. VIII. & IX. admonitis & flagellatis, & ad Deum veraciter redire contementibus, illud tandem proveniat, quod Ifraelitico populo, prophetis dominî infultanti, & ad Deum reverti contemneti, provenit, quorum iniquitates dominus diu patienter perfuit, & ad extremum his propitiari nolens, eos in affyrium captivitatem migrare permifit. Affyrii namque dæmones fignificant, & interpretantur captivitates. Unde fatis vigilanter providendum eft, ne nos ipfos iniquitatibus, in quibus, quod abfit, fpiritaliter in eorum devenimus captivitatem.

VIII.

Conftat poteftatem regalem omnibus fibi fubjectis fecundum æquitatis ordinem confultum ferre debere, & idcirco oportet, ut omnes fubjecti fidelter ei fubjiciantur, ejus obedienter edictem parent poteftati : quoniam *qui potefati a Rom. 13. Deo ordinatæ refiftit, Dei utique ordinationi*, juxta apoftoli documentum, *refiftit*. Sicut enim fubjecti a rege fibi voluntate & julle opinifari, ita fpeculiter et primum ad falutem animæ fuæ procurandam, deinde generaliter ad honeftatem & utilitatem regni fecundum Dei voluntatem dilponendam, a quo nimirum, in indifflmulanter atque irretractabiliter folatium opportunum debeat exhibere. Quod cum factum, & divinum præceptum adimpletum, fere a regi debitam evidenter probantur conferear. Hujufcemodi ergo obfequium a fubjectis regiæ poteftati impendi debere, & legalia præcepta aperte teftatur, & dominus in evangelio admonet dicens : *Reddite quæ funt Cæfaris Cæfari & Matth. 22. quæ funt Dei Deo.* Petrus quoque ait : *Subjecti 1. Pet. 2. eftote omni humanæ creaturæ propter Deum, five regi quaft præcellenti, five ducibus, tamquam ab eo miffis, &c.* Et non poft multa : *Deum timete, regem honorifitate.* Paulus etiam apoftolus in idipfum concupiscentiæ arcebat, *omnia autem ordinata Rom. 13. fublimioribus fubdita fit : non eft enim poteftas nifi a Deo : qua autem funt a Deo, ordinata funt. Ita- que qui refiftit poteftati, Dei ordinationi refiftit:* & cetera, quæ de humilitate & obedientia fubjectionis latius exequitur. Idem etiam fcribens ad Titum : *Admone illos principibus & poteftatibus fubdi- Tit. 3. tos effe.* Item ad Timotheum, quanti prædicationem, immo falutem regis, demonftrat ita fcribendo: *Obfecro, inquit, primo omnium fieri obfe- 1. Tim. 2. crationes, orationes, poftulationes, gratiarum actiones, pro omnibus hominibus, pro regibus, & omnibus quin fublimitate conftituti funt, ut quietam & tranquillam vitam agamus in omni pietate & caftitate. Hoc enim bonum eft & acceptum coram falvatore noftro Deo*, &c. Sic enim Jeremias prophetæ Dei pro vita idololatræ regis Nabuchodonofor orare admonet : quanto magis pro falute Chriftianorum regum, ab omnibus adorandi Deo eft humiliter fupplicandum? Qualiter igitur regiæ poteftati parendum, qualiterque ejus faluti confulendum eft, breviter ex auctoritatibus divinis dictum ft. Quapropter neceffe eft ut unufquifque fidelis tantæ poteftati ad falutem & honorem regni, fecundum Dei voluntatem, utpote membrum capiti operi congruum ferat, plufque in illo generalem profectum & utilitatem atque honorem regni, quam lucra quærat mundi, quatenus his falubrerimis opitulationibus fibi vicifim fuffragantes, æterno regno patriter mereantur perfrui felices.

IX.

Mala quibus Deus offenditur, vel periculeratur regnum, fi quis liquido vult cognoscere, di-

vi-

Pfal. 19.

In appendice fem. 9.

1. Cor. 12.

LIBER II. CAP. X.

Cor. 3.

Cor. 11. Num. 19.

Ezech. 16.

Luc. 14.

Num. 17.

Exod. 30. Num.

1. Reg. 15. 2. Reg. 16.

Jer. 7.

vinam, id est legalem, propheticam, & evangelicam, atque apostolicam perspiciat auctoritatem. Ibi plene inveniet omnia mandata atque praecepta, quibus Dei admiperat voluntas. Ibi etiam inveniet quæ Deus fieri prohibuit, pro quibus ad omnem ordinem divinæ comminationes malæ sunt, & in quibus dum, qui audire contemperunt, ultio divina completa est. Primus quippe homo propter transgressionem divini præcepti, de paradiso ejectus, & exilio damnatus, & morte mulctatus est, quod multum adhuc hodie genus humanum, quasi natura sibi inserum experitur. Inde fuda est alia generalis damnatio in diluvio, qua multiplicatis vitiis, & diversis malis naturali lege corrupta, evenisse manifesto probatur. Quam sit etiam præsumptio gravis & periculosa, quæ ex contemptu præceptorum Dei nascitur, in Core, Dathan, & Abiron filiis linguarum probit. Sodoma autem & Gomorra, & finitimæ civitates, quibus flagitiis desleræ, & quomodo æterna damnatione in exemplum humani generis sint perditæ, manifestissimum est: & tamen in comparatione earum Jerusalem duplum malum fecisse legitur, eo quod noticiam & præceptum Dei habuerit, & servare contempserit, secuta propterea vehementior ira. Nam iniquitas Sodomitica, juxta prophetam, fuit superbia, saturitas & abundantia, & otium, & quia egenos & pauperes manum porrigere, nunquam excelit obliviosi Dei, & operati sunt adhuc abominationes. Obduratio quoque Ægyptiorum, qui auctis signis nec prodigiis, sed neque flagellis corrigi potuerunt, id quem finem pervenerit, notum est. Nam Dathan & Abiron atque Core, cum sociis eorum, qui cum eis perierunt, quam horribili terræ hiatu propter contemptum & inobedientiam contra auctoritatem constitutæ sunt, manifestum est. Quomodo etiam multitudo populi Dei perierit in deserto, propter concupiscentiam, & contemptum, & perversas consuetudines a Deo illis prohibitas, & non diversitate cladibus consumerentur, ita ut nullus eorum ad terram pervenerit repromissionis, præter duos tantum obedientes voci domini omnibus perfidum est. Quotics autem israelitici populum corruisse, vel regnum interisse propter unius peccatum vel inobedientiam, sive prælati, sive subjecti, longum est enumerare: sicuti contigit in Saul, pro quius inobedientia regnum ab eo ablatum alterique datum legimus. Nam & filius ejus Jonathas, in cujus filei fortitudine victoria data est ab adversariis, postea sanctificationis vestum transgressus, licet ignarus, concupivit, & victoriam totius populi perturbavit. Sed & Heli de ordine sacerdotali, quia filios suos fatis non coercuit, decidit, immo filiis suis merito sua iniquitatis cornentibus corruit, sacerdotiumque de progenie ejus ablatum est. Quorum negligentia & iniquitate populus in bello fugatus, ac cæsus est, & glorium cum arca Dei Israel translata est, simul & locus sanctificationis eorum diffipatus est. Achan vero propter concupiscentiam inobedientiæ factus totum populum perturbavit. Pauca quippe de multis proferuti sumus, ut diligenter animadvertatur, si tot divinis ultionibus, totque periculis, tot etiam damnationibus subjacuerunt contemptores mandatorum Dei, quorum infinitus est numerus, & non solum illi qui præcepta fuscperunt, verum etiam qui naturalem legem corruperunt; quantopere reatui subjacebunt gratia Christi redempti, & ab eodem domino in viam fuftitiæ edocti & instructi, si præceptis ejus obedire contemserint?

A templerint? Proinde necesse est, ut unusquisque in ordine suo viribus studeat, ut quantum Deus annuerit, opus istius simpliciter, & quæ verum caveat: ut non cum contemptoribus damnari, sed potius cum executoribus divinorum præceptorum valeat remunerari, quoniam non est dubium, quin propter inobedientiam & contemptum præceptorum Dei, regni periclitatio & animarum proveniat damnatio.

ANNO CHRISTI 833.

Dici solet a nonnullis Christianis, quod hi qui in Christo renati sunt, quamquam scelerate vivant, & in malis operibus diem extremum claudant, discretos atque purgatorio, non tamen perpetuo fint igne punicndi: & multi hoc fe-B ferant, & nullus id verum esse ex divinis oraculis addiscere valeat, cavendum est, ut hoc non solum non verum, sed verum etiam nec ore proferant; ne forte hoc dicendo, fe & alios quodammodo vana fecuritate defludant. Quod ergo nominem fola fides Christi fine operibus ad regnum præmia perferat, in præcedentibus jam dictum est. Quod autem in flagitiis viventes, & hæc non pœnitentiæ lamentis, nec eleemosynarum largitionibus redimentes, fed in eis pusillanimiter perseverantes diem, obeunt, tenebrosi fumenta pafluri, quam illi, qui licet lavacro Christi in ecclesia nequaquam sint baptizati, bonacta tamen opera fecerunt, fobrie teftimonia colefta ministrant. Ait itaque Petrus: *Melius enim C illis fuerat, non agnoscere viam veritatis, quam post agnitionem veritatis retrorsum converti ab eo, quod traditum eft illis, fanfto mandato. Contigit enim illis illud vere proverbium: Canis reversus ad fuum vomitum, & fus lota in volutabro luti.* Et dominus in evangelio: *Cum immundus,* inquit, *fpiritus exierit de homine, vadit per loca arida, requiem requirens, & non invenit. Tunc dicit: Revertar in domum meam unde exivi, & inveniat eam vacantem, fcopis mundatam & ornatam. Tunc vadit, & affumit feptem alios fpiritus nequiores, & intrant in domum illam, & habitant in ea, & fiunt noviffima hominis illius pejora prioribus.* Origines quoque in homilia de initio decalogi: Habitavit enim in nobis immundus fpiritus antequam recederemus, antequam veniremus ad Chriftum, cum adhuc fornicaretur anima noftra a Deo, & effet eam amatoribus fuis damnobius: fed poftea quam dixit: *Reverta ad virum meum primum*, venit ad Chriftum, qui eam ab initio ad imaginem fuam creavit, neceffario locum dedit adulter fpiritui, ubi vidit ad legitimum virum. Solcepit ergo fanctus fpiritus, & mundata eft anima non fitra a peccatis prioribus, & ornata eft ornamentis facramentorum fidelium, quæ norunt qui initiati funt. Item idem poft pauca: Non enim domum tantum, fed templum effe debet in quo habitet Deus. Si ergo acceptam gratiam negligat, & inviolet fe negotiis fæcularibus, continuo ille immundus fpiritus redit, & vertatur ibi domum vacantem, & ne iterum poffit expelli, alios feptem fecum fpiritus adhibet nequiores, & fiunt hujufmodi noviffima hominis pejora prioribus: Et Beda in expofitione Lucæ: Quemcumque enim post baptisma five pravitas hæreticæ, feu mundana cupiditas arripuerit, mox omnium profternet in ima vitiorum. Unde refte nequiores tenc in eum fpiritus dicuntur ingreffi, quia non folum habebit illa feptem vitia, quæ feptem fpiritalibus funt contraria virtutibus, fed & per hypocrifim ipfas fe habere virtutes fimulabit, & fetæ noviffima hominis illius pejora prioribus, Meliius quippe erat ei viam veritatis non cognoscere, quam post agnitionem A retrorsum converti: Quod in Juda traditore, vel Simone mago, ceteriique talibus fpecialiter legimus impletum. Auguftinus quoque in libro Enchiridion: Creduntur, inquit, a quibusdam, etiam bi qui nomen Chriftii non relinquunt, & ejus lavacro in ecclefia baptizantur, nec ab eu ullo fchifmate, vel hæreli præcidiuntur, in quantislibet fceleribus vivant, quæ nec diluant pœnitendo, nec elemofynis redimant, fed in eis ufque ad finem vitæ hujus humanæ dierum pertinaciffimè perfeverent, falvi futuri per ignem: licet pro magnitudine facinorum, flagitiorumque diuturno, non tamen modico, igne puniendi qui hoc credunt. Et tamen catholici non, humanis quadam benevolentiæ mihi falli videntur. Nam fcriptura divina aliud confulta refpondet. Et paulo poft: Porro autem fi hæc fceleratus propter folum fidem per ignem falvatur, & fic eft accipiendum quod ait beatus Paulus: *Ipfe autem falvus erit, fic tamen quafi per ignem:* potrit ergo falvus fine operibus effe, & fceliftum ergitur quod dixit ejus coapoftolus Jacobus: fallum erit & illud quod idem ipfe Paulus dixit: *Nolite errare; neque fornicarii, neque idolis fervientes, neque adulteri, neque molles, neque maſculorum concubitores, neque fures, neque avari, neque ebriofi, neque maledici, neque rapaces, regnum Dei poffidebunt.* Si enim etiam illi perfeverantes cuiusmodibus, tamen propter fidem Chriftifalvi erunt, quomodo in regno Dei non erunt? Si igitur, juxta evangelicam fententiam, poft agnitionem Chriftiquis veniunt, fpiritum immundum, qui a fe tempore baptifmatis expulfus eft, cum decmonum feptentario fibi numero addito ad fe redire facit, priftinumque domum in fe occupando vindicare finit, fiunt illi noviffima pejora prioribus: patet profecto, fi in illdem nequitiis vitam finierit, gravius illum eum eo, qui licet fidem Chriftinon perceperunt, bonis tamen operibus operam dederunt, puniendum. Proinde neceffe eft ut unufquifque fidem Chriftii, quam percepit, bonis operibus exornet, & ficut nulli de mifericordia Dei defperandum eft, ita nemo poft hanc vitam judicium Dei, quod nifi juftum effe non poteft, illum effe fraudulifve malitiando temperet, & propter hoc in hac vita bonis operibus dediros effe negligat. Quapropter procurandum eft ut dum in hac vita vivitur, bonis operibus inſiſtatur. Adnonet quippe dominus in evangelio: *Vigilate & orate, quia nefcitis diem neque horam.* Item: *Dies domini ſicut fur in nocte ita veniet.* Item: *Ambulate dum lucem habetis, ne tenebræ vos comprehendant.* Et apoftolus: *Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies ſalutis.* His documentis perdocemur, quod indulta tempora pœnitentiæ in vanum non fint reducenda, & quod fides Chriſti bonis femper fit operibus exornanda.

ANNO CHRISTI 833.

Matth. 25. Joan. 12. 2. Cor. 6.

XI.

Quia moderno tempore Chriftiani populi devotio a devotione plebium fidelium, quæ fub apoftolis extitit, longe fit impar, in præcedentibus jam conatus eram eft. Procul nempe quorumdam Chriftianorum devotio, ficut in nonnullis aliis, ita & in eo quod ad ecclefiam tepide conveniunt, ab illius plebis religiofa devotione diftat. Verum licet fint plerique, qui pio religiofoque ftudio orandi gratia ecclefiam fæpiffime frequentant, ita e contrario exiftunt quidam qui, licet e vicino habitant baciliam, id tamen perraro, quod emendatione dignum eft, faciant. Ut ergo templa divinis cultibus

LIBER II. CAP. XI.

1. Parol. 6.

2. Parol. 7.

Ifai. 1.

manicipata frequenter adiri, ibiq; Deum conflanter & devote oporteat invocari, divine ſcripturæ teſtimonia fubter collecta teſtantur. Legitur itaqi in libro Paralipomenon: *Apparuit dominus Salomoni nocte, & ait: Audivi orationem tuam, & elegi locum ſibum mihi in domum ſacrificii,* &c. Et paulo poft: *Oculi quoque mei erunt aperti, & aures mea reſtæ ad orationem ejus, qui in loco ifto orauerit. Elegi enim & ſanctificavi locum iſtum, ut ſit nomen meum ibi in ſempiternum, & permanent oculi mei, & cor meum cunctis diebus.* Et in evangelio Lucæ: *Et factum eſt, dum bendiceret illis, recedit ab eis, & ferebatur in cælum, & ipſi adorantes regreſſi ſunt Jeruſalem cum gaudio magno; & erant ſemper in templo laudantes Deum & benedicentes Deum.* Et in Actibus apoftolorum: *Erant autem,* inquit, *perſeverantes in doctrina apoſtolorum, & communicatione fractionis panis, & orationibus.* Et paulo poft: *Quotidie quoque perdurantes unanimiter in templo, & frangentes circa domos panem, ſumebant cibum cum exultatione & ſimplicitate cordis, collaudantes Deum, & habentes gratiam ad omnem plebem.* Item ibi: *Petrus & Joannes aſcendebant in templum ad horam orationis nonam.* Origenes quoq; in homilia de Rebecca. Verear, inquit, ne ſcitis matri veftræ eccleſiæ adhuc in triſtitia & gemitu, cum non conveniatis ad audiendum Dei verbum, & vix feftis diebus ad eccleſiam procedatis, & hoc non tam defiderio verbi, quam ftudio ſolennitatis, & publice quodammodo remiſſionis obtenu. Quid igitur ego faciam, cui difpenſatio verbi credita eſt? Ego, inquit, quando veftrum tempus inveniam? Plurimum ex hoc, immo pene totum, mundanis occupationibus teritis: in foro aliud, aliud in negotiatione conſumitis: alius litibus vacat, & ad audiendum Dei verbum nemo, aut paucí admodum vacant. Sed quid vos de occupationibus culpo? quid de ablentibus conqueror? Præſentes etiam in eccleſia quibi non eſtis intenti, fed communes & ex uſu fabulas teritis, & verbo Dei vel lectionibus divinis rega convertitis. Verear ne de vobis dicatur a domino: *Convertantur ad me filii, & non ad me.* Et Iſa. 18. poft aliqua in eadem: Dicite mihi vos, qui tantummodo feftis diebus ad eccleſiam convenitis, certeri dies non ſunt feſti? non tanti funt dies domini? Judæorum eſt dies certos & raros obſervare ſolennes, & ideo ad eos dicit dominus: *Quia noumenias veſtras, & ſabbata, & dies meorum non ſuſtinet anima mea.* Odit ergo Deus eos qui una die putant eſſe feſtum domini. Quia ergo Chriſtiani inſtar templi Hierofolymitani, ubi fanguis brutorum animalium immolabatur, non ſufficiunt ad honorem Dei conſtruunt; ubi non jam ſanguis taurorum effunditur, fed corpus & ſanguis Chriſti conſecratur, & a fidelibus percipitur, & Deus tam evidentibus oraculis loca nomini ſuo dicata inhabitare, ubique ſupplicum preces fe exaudire pollicetur & dignatur, & pontifices fub tanta invocatione ejus Deo dedicari, ut omnes qui illuc deprecatum veniunt, de quacumque tribulatione ad eum clamaverint, confolationis ejus beneficia conſequantur, operæ pretium eſt ut omnes negligentiæ torpore inpoſitam facilitatem frequenter ac devote adeant, dignoſq; ſe ſpectibus angelorum, quorum conventus minime ibi abeſſe debitantur, exhibeant. Quod ſi etiam memoratum templum, in quo peculdes mactabantur, tantæ veneration habebatur, ut ad illud non ſolum Judæi divine legis notitiam habentes, verum etiam nationes a teſtamento Dei longe remotæ, orandi gratia concurre-

LIBER II. CAP. XII.

rerent, sicut habes in Actibus apostolorum, de Aethiope eunucho, qui venerat adorare in Jerusalem, & revertebatur, & a Philippo catechizatus & baptizatus est, quanto magis templa Christi, ubi ejus caro & sanguis immolatur a fidelibus, sunt religiosis obsequiis veneranda, & assiduis precibus inexcusabiliter frequentanda? Non igitur, sicut se habet quorumdam reprehendenda & emendanda confuetudo, propter adiculas, quas sibi ad votum finxerunt, ubique Deo sacrificium offerri posse & debere contendunt, templa per sacerdotum ministerium nomini divino dicata penitus funt negligenda ac relinquenda; praesertim cum dominus dicat in lege: *Ad locum quem elegerit dominus Deus de cunctis tribubus vestris, ut ponat nomen suum ibi, & habitet in eo, venietis & offerentis illo loco holocausta ac victimas vestras.* Et post pauca: *Cavete ergo ne offeras holocausta tua in omni loco quem videris, sed in eo quem elegerit dominus in una tribuum tuarum.* Et in facris canonibus, in concilio scilicet Laodicensi, eſt inſtitutum: Quod non oportuit in domibus oblationes ab epiſcopis & presbyteris fieri.

Deut. 12.

XII.

Multi ecclesiam ingressi, non ad Deum putant ſimplicemque orationem dirigunt, quoniam quod ore precantur hoc etiam mente non meditantur. De talibus Beda in homilia evangelii scriptum eſt, inquit, qui intrantes ecclesiam multis pſalmodiæ vel orationum ſermonibus profongant, ſed alibi corde intendendo, nec ipſi quid dicant recolunt: ore quidem orantes, ſed mentem foris vagantem omni orationis fructu privantes, petantes a Deo precem exaudiri, quam nec ipſi qui fundunt audiunt. Quod antiqui hoſtiæ inſtictu fieri, nemo eſt qui animadvertere nequeat. Scient namque qui in templo orandi, & invidens hominibus gratiam impetrandi immittit orationibus multimoda cogitationum levium, & aliquando etiam turpium nocentiumque phantaſmata, quibus occultus & impedit, adeo ut nonnunquam tales tantoſque diſcurrentium cogitationum fluctus proſtrati in oratione toleremus. Sunt itaque plerique, quibus potius cordi eſt vanis & diſſimilibus confabulationibus vacare, quam lectionibus divinis aurem accomodare, quibus etiam nunquam tam delectabile videtur eſſe ſolorrationes aliorum auribus ingerere, cuilibet ſalutatori, quam in eccleſia Dei, ubi eum humiliter devotoque debuerant invocaſſe, & peccata ſua deflere. Sed & hoc ejuſdem hoſtis antiqui inſtinctu fieri debitum non eſt. Quod autem dominus Dei non ſit hujuſcemodi illiciturum actionum, ſed potius orationum lotium, dominus docet in evangelio dicens: *Domus mea domus orationis eſt, vos autem feciſtis eam ſpeluncam latronum.* Origenes quoque, ubi de velamine Moſis ſcribit, ita dicit: Dominus nobis eſt prius quid ſit homo averſus a dominoque ſere poſſimus quid ſit converſus. Omnis qui, cum recitantur verba legis, communibus fabulis occupantur, averſus eſt. Omnis qui, cum legitur Moſes, de negotiis ſæculi, de pecunia, de lucris ſollicitudinem gerit, averſus eſt. Omnis qui poſſeſſionum curis ſtringitur, & divitiarum cupiditate diſſenditur, qui gloriatur ſæculo & mundi honoribus ſtudet, averſus eſt. Sed & alius qui ab his quidem videtur alienus, illiſibi autem, & audit verba legis, & vultu atque oculis intentus, conde tamen & cogitationibus ſuis evagatur, averſus eſt. Quisquis ergo ſe converti ad Dominum cupit veritate, & ſimplicitate mentis ſolicitudine verbo

Deo operam dedit, in lege ejus die ac nocte meditemini, hoc eſt converſum eſſe ad Deum. Aliqui veſtrum, ait, recitari audierint quæ legantur, ſtatim diſcedunt: nulla ex his quæ lecta ſunt inquiſitio ad invicem, nulla collatio, nullquam memoria mandati illius, de quo te divina lex commonet: *Interroga patres tuos, & dicent tibi: presbyteros tuos, & annuntiabunt tibi.* Alii de hoc quidem patienter expectans, quod lectiones in eccleſia recitentur ſalvi ero, nec ſi recitentur ſcium, ſed in remotioribus dominicæ domus locis faciunt bus fabulis occupantur. De quibus ego auſus ſum dicere, quia cum legitur Moſes, jam non velamen ſuper cor eorum, ſed patres quidam & matres eſt poſitus. Auguſtinus in homilia ad populum: Quando conveniſtis, inquit, ad eccleſiam pro peccatis veſtris orare: nolite fœtidas concitare, aut occaſiones fabulas dicere: in eccleſia ſtantes nolite verbolare, ſed facrae ſcripturas patienter audite. Qui enim in eccleſia verba vana locutus fuerit, & pro ſe, & pro aliis ratiorem redditurus eſt in die judicii, quia verbum Dei nec ipſe audit, nec aliis audire permittit. Item idem: Plures ſunt, de quorum perditione nimium contriſtor, illos dico, qui venientes ad eccleſiam magis litigare cupiunt, quam orare, & quando debent lectiones divinas in eccleſia intentis auribus tota petate luſcipere, tunc foris cauſas dicere, & diverſis ſe ſtudent calumniis impugnare. Aliquando etiam, quod peccatum eſt, aliqui nimia ſtrauudia ſuccenduntur, amariſſime rixantur, & turpiter ſibi convitia & crimina, & calcibus & pugnis invicem colliduntur. Melius enim fuerat talibus ad eccleſiam non venire, quam malis contra & divinas ſe inſtruiram provocare. Illi enim, eſt cum minoribus peccatis ad eccleſiam veniunt, cum multis criminibus de eccleſia revertuntur. Item idem: Sunt namque aliqui qui in ecclesiaſticis fanctiorum, aut in qualibet feſtivitate, cauſas aut dicere, aut audire volunt, & quod pejus eſt, non pro veritate, ſed pro avaritia & cupiditate. Deprecor vos cauſas dicere & audire, ſi tam juſtitia delebrare: ſed aliis diebus, alio tempore, & non in ſanctorum ſolennitate, quando omnes hominet magis debent Deo vacare, quam & diverſi litigus impugnare. Item idem: Quando ad eccleſiam conveniſtis, nolite vos talibus fabulis occupare, unde poſſitis peccata acquirere. Nolite vos occupare ad litigandum, ſed potius ad orandum, & non ut cum aliis offendere, ſed ſupplicare.) Item, ab eo dem, de tempore. Item, de ſanctis. Item, de tempore. Item, de ſanctis. Item, de tempore. Item, de ſanctis. Item

Libr. III. Capit. 2. nec. 6.

nus aliter teneretur : vel quid inde ex parte, aut ex toto dimitti esset, aut non teneatur. Deinde quid in ipsorum, qui pastores populi constituti sunt nostrorum, conversatione, & actibus investiri possit, quod divinæ regulæ atque auctoritati non concordaret, similique inveniretur, quæ occasiones in utroque ordine id efficerent, ut a recto tramite deviaretur : & quidquid de his inventum fuisset, vestræ celsitudini notum faceremus. Quod ut Deus posse dedit, nos fidelissimi ac devotissimi salutis vestræ procuratores, justa parvitatem sensus nostri, prout brevitas temporis permisit, secundum sanctam devotionem & ordinationem vestram, de cautissima religionem Christianam, nostrumque ministerium atque periculum pertinentibus, nec non & de his quæ ad nostram correctionem & emendationem pertinere perspeximus, sive de his quæ populis generaliter annuntiada & admonenda providimus, capitulatim in præcedentibus annotavimus libellis, vestræque serenitati legenda, intuto profundo obtulimus. Et quamvis ad de his quæ præmissa sunt vestro ardentissimo desiderio prius latissecre elegerimus, nequaquam tamen hæc specialiter ad vestram personam ministeriumque pertinere cognovimus & oblivioni traditimus : sed potius vestræ saluti profpicientes, nonnulla capitula necessaria in secundo hujus operis libello, ad nomen ministeriumque vestram pertinentia, periculumque cavendam, saltem studio congellimus, & vobis familiariter admonitionis gratia porrigenda *devavimus* : ut ea diligenter infpiciendo, legendo, & audiendo, aperte atque distincte vestra cognoscet celsitudo, do quibus, & pro quibus, in memoratis conventibus nostris, secundum virium nostrarum, poslibilitatem fideliter falubriterque egerimus. Abhinc fequuntur quædam quæ ex capitulis conventus nostri brevius decerpsimus, quæ ad nostrum fidelimusque vestrorum laicorum observationem & salutem pertinentia, necessaria esse perspeximus. Dehinc fequuntur alia quæ vestræ piciati depoícenda valde falubria esse judicavimus.

INDEX CAPITUM.

LIBRI III.

1. De *vita & offitio epiſcoporum*.
11. *De diverſorum malorum patratoribus*.
111. *De injuſtis inquiſitionibus miſſorum atque pontificibus*.
IV. *De presbyteris non paſſim per diverſa mittendis*.
V. *De diei dominici obſervatione*.
VI. *De miſſarum celebrationibus in locis incongruentibus non fiant*.
VII. *De his quæ amiſſis vitiis indiſcrete ſibi volum impoſuere*.
VIII. *Quanta ſit perfectio & dignitas epiſcopalis*.
IX. *De non contiendo epiſcoporum miniſterio*.
X. *Quod fideles propter miſſas offendi non debeant, una ab epiſcopis pro rerum ſalute ſuggerantur*.
XI. *De canibus ſimul ſaltem quotiens fiant per unam quamque provinciam*.
XII. *Ut ſchola publica in tribus ſaltem imperii locis ſtent*.
XIII. *Ut nec venentur ad celebras ſuas presbyteri & eorum fuga laſſi*.
XIV. *Ut nec venentur monachi & clerici, qui palatii miniſteriis adhærent*.

ANNO CHRISTI 835.

XV. *Ut fubleventur fedes quædam epiſcopales rebus fuis ſpoliatæ*.
XVI. *De evitando malo quod in duorum epiſcoporum parochiis perpetratur*.
XVII. *Ut ſanguinis effuſio in regno, tam temere ſeri non ſinatur*.
XVIII. *Ut abbates & abbatiſſæ, ac laici qui habent monaſteria, religioſi conſerventur. & compoſitiones ſibi commiſſas non negligant, epiſcopumque admonitionibus pareant*.
XIX. *De inhabitandis presbyteris, & capellis palatinis, & de obſervatione diei dominici*.
XX. *De percipiendæ corporis & ſanguinis dominiſumptione*.
XXI. *De bonore eccleſiaſtico fanciendo*.
XXII. *Ut boni eccleſiaſtici vitos conſtituantur*.
XXIII. *De abbatiſſis, & de reſpublica miniſtris, ut ſumma providentia eligantur*.
XXIV. *Ut conſulantur, ſi externi homines ſere miniſtri, concordiam inter ſe habeant, & fama ſanctæ opinionis omnibus inviolabiles exiſtant*.
XXV. *De filiis regis in tonſore Dei, mutuaque concordia eruditantur*.
XXVI. *Quod nec principes in cauſis eccleſiaſticis profiliere, nec ſacerdotes in ſæcularibus negotiis occupari debeant*.
XXVII. *De epiſcopali libertate concedenda*.

CAPUT I.

Igitur quia conſtat religionem Chriſtianam per ſucceſſores apoſtolorum ſalubriter adminiſtrari populisque ad vitam æternam deſtinatam exhibere debere, primo neceſſarium judicavimus, ut quidquid in nobis reprehenſibile, facrilique miniſteriis indigni mantipamur, inconvenientes & indecens conſtrarimque videbatur, toto animo, domino opem ferente, corrigeremus. Id eſt in vita noſtra, & doctrina, & converſatione, & morum probitate, & ſtudio prædicationis, & in confacerdotum & miniſtrorum, ſubjectorumque noſtrorum correctione, diligentiorem deinceps cum omni ſtudio curam & providentiam adhiberemus. Et ut non nos tantum in cupiditatibus mundanis, & curis, & ſolicitudinibus, ſed potius in divinis officiis impliciremus, & in ſcholis habendis, & educandis miſtibus ſanctæ Dei eccleſiæ operam daremus. Quæ nos Deo miſerante in omnibus pro viribus imitari, & exercere ad noſtram & univerſorum ſalutem cupimus, inquantum divina diverſa fortaſſe gratia, facerdotalis libertas & optatum otium attributum fuerit. Nam in ſtatutis conventionibus primo omnium pari voto, parique conſenſu decrevimus, ut unuſquiſque noſtrorum in parochia ſua ditis & exemplis plebes ſibi ſubjectas ad meliora incitare ſtuderet, eaſque ut ſe a malis cohiberent, & ad Deum ex toto corde converterent, ſolicite admoneret, Deumque quem peccando ſibi iratum fecerant, digna penitentiæ fatisfactione & elemoſynarum largitione ſibi placabilem facere ſatagerent, nec non & pro vita veſtra, conjugum, proliſque veſtræ incolumitate, Dei immenſam miſericordiam cernuis precibus imploraret.

II.

4 Sunt fane diverſorum malorum patratores; quos & lex divina improbat & condemnat, pro quorum etiam diverſis ſceleribus & flagitiis populus fame & peſtilentia flagellatur, & eccleſiæ ſtatus infirmatur, & regnum periclitatur. Contra quos nos eorum malitiam exaggerantes, quam-

ANNO CHRISTI 835.

quamquam in factis eloquiis ſatis ſunt exercitati, neceſſarium providimus, iterum noſtra admonitione & exhortatione præveeri omnino oportere. Sicut ſunt diverſarum pollutionum patratores, quas cum pecoribus & maſculis nonnulli diverſiſſimis modis admittunt, quæ incomparabilem dulcedinem piiſſimi creatoris ad amaritudinem provocantes, tanto graviùs delinquunt, quanto contra naturam peccant. Pro quo etiam ſcelere, igne cæleſti conflagratæ, infernique hiatu quinque abſorptæ ſunt civitates, nec non & quidam gregis ſui ſpiritus nimis ſtrictus Benjamitarum munere fraterno conſolli ſunt. Hæc porro judicia & evidentes vindictæ declarant, quam deteſtabile & execrabile apud divinum majeſtatem hoc vitium exiſtat. Extant & alia pernitioſiſſima mala, quæ ex rito gentilium renaiſſe dubium non eſt, ut ſunt magi, harioli, ſortilegi, veneficæ, divinationes, auguria, ſomnium conjectores, quos divina lex interdabilitier punit jubet : de quibus ia lege dicitur : *Anima qua declinaverit ad magos & hariolos, & ſequiſtus terræ, & fornicata fuerit cum eis, ponam faciem meam contra eam, & interficiam illam de medio populi ſui. Sanctificimini & eſtote ſancti, quia ego ſanctus ſum dominus Deus vester. Cuſtodite præcepta mea, & facite ea, quia ego dominus, qui ſanctificio vos.* Et alibi : *Magos & hariolos, & maleficos terra vestra non patiemini.* Et quod commixto carnalis cum uxoribus gratia fieri debeat prolis, non voluptatis: & qualiter a coita pregnantium uxorum viris abſtinendum ſit, & quod nifi caſu fortuito, ut dominus ait, non ſit error diminutenda, ſed potius ſuſtinenda. Et quod hi, qui cauſa fornicationis dimiſſis uxoribus ſuis alias ducunt, domini ſententia adulteri eſſe noscuntur : ſive etiam qualiter incedia a Chriſtianis cavenda ſint, & quod loca Deo dicata frequentius devotioſque a fidelibus ad Deum orandum libuque propitium faciendum ſint adeunda : & quod in baſilicis Deo dicatis, non ſit fabulis otioſis, turpibuſque & obſcenis ſermocinationibus vacandum, & negotia ſecularia, publicaque placita habenda : & quod qui hæc in eccleſia Dei facient, majori fibi peccata accumulent : de judicio Dei judicando, & manuum acceptione cavenda, de falſo teſtimonio vitando, & detractione cavenda, nec non de ceteris, quæ dinoscuntur longum eſſe. Sunt autem & alia flagitia pernecceſſario corrigenda, quæ nos ideo hic inferere non neceſſarium duximus, quoniam fatis evidenter in veſtris capitulis comprehenſa eſſe ſciimus, quæ vos veſtræ ſalutitiæ, & fidelium conſultio, per ſtrenuos miſſos veſtros corrigenda eſſe cenſuiſtis.

III.

De menſurarum nimpe inæqualitate, & modiis iniuſtis & ſexiariis, quæ domini lege habeti prohibentur, qualiter res ad certam correctionem perduci poſſit, nec ſanctis perſpicue nobis patet, eo, quod in diverſis provinciis diverſæ ab omnibus pene habeantur. Hoc tamen modis omnibus optamus & monemus, ut in unaquaque provincia imperii veſtri, juſtus atque unus ponderis veſtri modus teneatur, nullus duplices menſuras in ſua dominatioue aut habeat, aut habere pétuitat : quoniam hæc oratione multos pangeres afflixi in plenique locis cognovimus, & ad pauperatem miſeriamque deveniſſe.

IV.

Ut presbyteri, ſicuti ſuadetus factum eſt, indiſcrete per diverſa non mittantur, nec ab epiſcopis, nec ab aliis prælatis, nec etiam a laicis ; ne fo-

LIBER. III. CAP. V. &c. 1 Pet. iv. 10.

ac, propter eorum absentiam, & animarum periculis, & scelerationibus, in quibus constituti sunt, negligantur officia.

V.

Salubriter admonemus conjugatos fideles, ut dicti dominico debitum honorem & reverentiam exhibeant; quoniam hujus dehonoratio & a religione Christiana valde abhorret, & suis visitatoribus animarum periculum procul dubio generat.

VI.

In conventibus festivitatis vestræ jam admonitum est, quod confecratio corporis & sanguinis domini nostri Jesu Christi per domos & sodalitas quasdam, ad quorumdam libitum præparatas, & per alia quælibet incongrua loca fieri non debeat: excepto quando in itinere pergitur, & id in aliis locis, quam in basilicis Deo sacratis, vel etiam in altaribus ab episcopo consecratis, ne populus Dei sine sustinatum celebretur, & corporis & sanguinis dominici perceptione maneat, neccessitas fieri compellit. Nunc iterum atque iterum admonemus, ut publicationis edictalis, quas vulgus inolitus capellas appellat, basilicæ Deo dicatæ ad millenium celebrationem audiendam, & corporis & sanguinis dominici perceptionem sumendam, absque diversorum adeantur.

VII.

De nobilibus porro feminis, quæ amissis viris repente relictæ, & in propria dominatæ, diversas neccessitates opprimere, & refidere delectantur, jamdudum in aliis conventibus coram fraternitate vestra ventilatum & definitum est, ne nulla illarum taliter & velari inconsulto episcopo seu attentare: quoniam per hujusmodi velationem, noxium sibi libertatem acquirere, & per diversa vagari cupiant: illudque a posteriorum minime præ oculis habeant, quod dicitur: *Videas quæ in deliciis, & vivent mortua est*, animarum suarum salutem parvipendunt. Unde neccesse est, ut quod habemus regia auctoritate decretum, fraternitatis auctoritas explere nequeat, id terror imperialis atque potestas ab eorum salutem admipleat.

Hæc sunt etiam capitula, quæ a vestra pietate adimpleri flagitamus.

VIII.

1 Peccimus humiliter vestram excellentiam, ut per vos filii & proceres vestri nomen, potestatem, vigorem, & dignitatem sacerdotalem cognoscant. Quod ex verbis domini facile intelligere possunt, quibus beato Petro, cujus vicem indigni gerimus, ait: *Quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum & in cælo; & quodcunque solveris super terram, erit solutum & in cælo.* Et alibi discipulis generaliter dicit: *Accipite Spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt.* Illud etiam ad exemplum eis reducendum est, quod in ecclesiastica historia Constantinus imperator episcopis ait: Deus, inquit, constituit vos sacerdotes, & potestatem vobis dedit de nobis quoque judicandi: & ideo nos a vobis recte judicamur, vos autem non potestis ab hominibus judicari. Propter quod Dei sedens inter vos exaudiate judicium, & vestra jurgia, quæcunque sunt, ad illud divinum referentes examen. Vos etiam nobis a Deo dati estis dii, & conveniens non est ut homo judicet deos: sed ille solus, de quo scriptum est: *Deus stetit in synagoga deorum, in medio autem deos discernit.*

ANNO CHRISTI 1212. Imp.

IX.

Sed & hoc illis ad memoriam reducendum est, qualiter beatus Prosper in libro, quem de contemplativa & actuali vita scripsit, laudem sacerdotum comprehendit. Ipsi enim, inquit, id est sacerdotibus, proprie animarum curandarum follicitudo commissa est: qui pondus populi sibi commissi virtuter sustinentes, pro peccatis omnium, velut pro suis, infatigabiliter supplicant Deo, ac velut quidam Aaron, incensum contriti cordis & humiliati spiritus offerentes, quo placatur Deus, avertunt iram justæ animadversionis a populo. Qui per Dei gratiam divinas voluntatis sunt indices, ecclesiarum Christi post apostolos fundatores, fidelis populi duces, veritatis discipuli, qui fanctum Dei Evangelium, omnibus bonis amabiles, & mala sibi conficiis etiam ipfo vita terribiles: vindices opprefforum, patres in fide catholica regenerationum, prædicatores cælestium præmiorum, exemplo bonorum, documenta virtutum, & forma fidelium. Ipsi sunt decus ecclesiæ, in quibus amplius fulget ecclesia. Ipsi columnæ firmissimæ, quibus in Christo fundatis instruitur omnis multitudo credentium. Ipsi jamque civitatis æternæ, per quas omnes qui credunt ingrediuntur ad Christum. Ipsi januarii, quibus claves datæ sunt regni cælorum. Ipsi etiam dispensatores regiæ domus, quorum arbitrio in aula regis æterni distribuuntur gradus & officia singulorum. Licet enim fanctorum præcessorum sacerdotum vita & meritis longe inferiores simus, ideo tamen sacrum ministerium, quod indigni suscepimus, non minoris auctoritatis & dignitatis existit. Et quamvis tanto ministerio indigni simus, propter illum tamen, cujus ministerium gerimus, in nobis non est contemnendum.

X.

Illud etiam speciali ter neccessarium vestræ fugerere pietati duximus, ut fideles vestri per vos admonitionem & inftructum, quando aliquid nobis vestra celsitudo de nostra correctione, vel vestra, nec non & illorum salute tractandum committit, ut non per inanem & falsam fuspicionem contra nos scandalum sumant, & hoc causa in nos detrahendo Deum offendant, & unde sibi salutem sperare & acquirere debuerant, cultpam incurrant. Quia nos nihil aliud quærere aut tractare desideramus, nec nostra fides est ut sacrianus, nisi quod ad nostrum debitum ministerium & illorum salutem pertinet. Et ideo non debemus ante tempus per fuspicionem judicari, sed patienter expectari, donec ipfa veritas manifestum faciat, utrum magis audiendi, an improbandi sumus. Nos enim, si forte evenerit ut aliquid insidiose opponi de nobis fama fparferit, Deo nobis opem ferente, id aqua nimiter tolerare & posfumus & debemus. Ipsi vero a culpa immunes esse non possunt, dum proprium & fratrum intentionem fine causa reprehendere non metuunt. Quoniam hoc fummopere elaborandum est nobis & vobis, ut semper inter pastores ecclesiarum & gregem Christi, pax & concordia unanimitasque foveatur: nisi enim caritatem & concordiam inimicum habuerint, Deum sicut oportet propitium habere non meretbuntur. Quapropter, licet præmissum est, cum Deo insistante vestra pietas de ecclesiastica & communi utilitate aliquid nobis tractare præcipit, non est nobis fas mentiri: quia aliquando veritatem fine gravi periculo ad tempus retinere, nunquam tamen interrogati de ipfa veritate fine gravi dilcrimine posfumus mentiri. Sed quia vestras

A per quæ nondo progenitores vestri hujusce modi pri-
mis fundatis intenti fuerint.

XVI.

Sed & illud a vestra pietate fieri depofcimus, ut in quadam patte parochiæ Aingatis & Rangarii, ubi turpissimum & nefandissimum, & ipso dictis fundissimum eem perpetrari audivimus, missi vestri fideles existant, qui per potestatem imperialem vestram, simul cum omnium auctoritate, quorum parochiæ sunt, idem malum ab illo loco quantocius radicitus evellant.

XVII.

7 Iterum supplicitur admonendo vestræ fugge- 1 Ibid. 180.
rimus fenenitati, ut vestro folertissimo studio, vestraque imperiali auctoritate, tam veneranda Christianorum religio, tam conflictio in regno vestri non finatur esemper illud attendeates quod dominus post diluvium dixit famulo suo Noe: *De manu omnis hominis, & de manu viri & fratris ejus; requiram animam hominis. Quicumque effuderit humanum sanguinem, fundetur sanguis illius. Ad imaginem enim fecit Deus hominem.* Et in lege: *Qui occiderit. Leuit. xvii. 11. mortem moriatur.* Et apostolus: *Nam principes non sunt timori boni operis, sed mali. Vis autem non timere potestatem? bonum fac, & habebis laudem ex illa: Dei enim minister est tibi in bonum. Si autem malum feceris, time: non enim sine causa gladium portat: Dei enim minister est, vindex in iram ei qui malum agit.* De illo enim specialiter divina auctoritas dicit: *Gladium Dei portat ad vindictam malorum*, non de qualibet alio. Et contra vero nefandissimum qua pernonia adiaventione a nonnullis ufurpatum est, ut hi qui nullo ministerio fulcimur, propter fua odia, & diversissimas voluntates pessimas, indebitum sibi usurpant & vindicandis proximis & interficiendis hominibus vindictæ ministerium: & quod rex falsem in uno exercere debuerat propter terrorem malitorum, ipsi impudenter in multis perpetrare non metuunt propter odium & putant sibi licere ob inimicitiarum vindictas, quod nolunt ut rex faciat propter Dei vindictam.

XVIII.

8 De abbatibus vero canonicis & regularibus, & ab- 8 Ibid. 181.
batissibus quæ fanctimonialibus præsse videntur sive de earum qui monasteria habent. Illud tantummodo vestræ pietati depofcimus, ut nunc in præsenti placito a vestra fereuitate expresse admoneantur, ut de fenibus certe & bonum exemplum præbeant, & religiole, sicut decet, conversentur, & quod unius cujusque professioni conveniens est, & in sacris voluminibus prohibetur, omnino caveant. Et loca sibi a vobis concessa despectue & destrui per negligentiam non dimittant. Et congregationes sibi commissas, sive spiritaliter, sive temporaliter, ex patterna charitate gubernare, atque neccessaria dispendia administrare non negligant: ne forte propter aliquam inopiam & divina officia negligantur, & ipse congregationes irreligiosius vivere compellantur. Et ut nostram admonitionem libenter audiant, benigne fuscipiant, & obedienter adimpleant. Quoniam si illi nostris admonitionibus parueriut, nos Deo auxiliante id per nostrum fidelem pro viribus efficere cupimus, ut ipsi religio femper in melius proficiat, & merces vobis exinde accrescat, nec non & pertechum, quantum fieri potest, caveatur animarum, & ab auribus vestris amoveatur quo hæc cauta tardium querelarum.

XIX.

9 Postulamus etiam ut celsitudo vestra missi ve- 9 Ibid. 182.
stris fpeciatter injungat, ut ad hæc peragenda fidiodi & veri adjutores, ubicumque neccessitas posceriit, nobis existant. De presbyteris & capellis

ANNO CHRISTI 829. LIBER III. CAP. XX. XXI. &c.

palatinis, contra canonicam auctoritatem & ecclesiasticum honestatem inconsulte habitis, vestrum monemus solertiam, ut a prætacta possessate inhibeantur: quoniam propter hoc & honor ecclesiasticus vilior efficitur, & vestri proceres & palatini militiri in diebus solennibus, sicut decet, vobiscum ad militarium celebrationes non procedunt. Nam & obnixe deprecamur, ut in celebrationem dici dominici, sicuti jamdudum vos deprecati fumus, debitam adhibeatis curam; quatenus, nisi magna compellente necessitate, in ipsa die a curis & solicitudinibus mundanis quantum possibile vos exuatis, & quod tanæ diei venerationi competit, & vos facias, & vestros facto vestro exempio & docetatis, & agere compellatis.

XX.

De perceptione vero sacri corporis & sanguinis domini nostri Jesu Christi, nihilo minus monemus, ut quod Christianæ religioni expedit, & sicut vobis a patribus nostris admonitum est in aliis conventibus, quando possibile fuerit, faciatis, & vestro exemplo vobis famulantes, ut hoc faciant, instruatis.

XXI.

De capitulo fiquidem, quod propter honorem ecclesiasticum in generali conventu vestra celsitudo fe conlaturere velle decrevit, tamen modo vestrum pietatem deposcimus, ut secundum Dei voluntatem, quod melius exinde vobis visum fuerit, ad effectum incundanter perducatis.

XXII.

Iterum monendo magnitudini vestræ fuppliciter fuggerimus, ut deinceps in bonis pastoribus rectoribusque in ecclesiis Dei conflituendis magnum ftudium atque folertiam adhibere dignetis curam: quia, fi aliter factum fuerit, & ordo ecclesiasticus fuum non habebit dignitatem, & religio Christiana in multis labefactanda detrimenti lui jacturam patietur, & animæ veftræ, quod non optamus, periculum generabitur.

XXIII.

Similiter depoſcimus in abbatiſſis conſtituendis veſtrum ſpecialiter cavatis periculum, ſicut vos ipſi ſatis eſt admonitum, & per divinam auctoritatem crebrius manifeſtatum. Sed de hoc obſecramus, ut in eligendis adjutoribus veſtris, & reipublicæ miniſtris, qui vice veſtra populum Dei regere & gubernare atq; judicare debent, ſolertiſſimam providentiam habeatis, ſemper illud attendentes, quod in libro Exodi ad Moſen dictum eſt: *Provide, inquit, de omni populo vires prudentes, & timentes Deum in quibus fit veritas, & qui oderint avaritiam: & conſtitue ex eis tribunos, & centuriones, & quinquagenarios, qui judicent populum omni tempore. Quidquid autem majus fuerit, referant ad te, & ipſi minora tantummodo judicent, leviuſque vobis ſit partito in alios onere. Si hoc fecerit, implebit mandatum Dei, & præcepta ejus poterit ſuſtentare.* Unde & in libro Deuteronomii: *Judices, inquit, & magiſtros conſtituent in omnibus portis tuis, quas dominus Deus dederit tibi per singulas tribus tuas: ut judicent populum juſto judicio. Deuteronomii. Non declinabis in alteram partem declinem.* Item ibi: *Diligas proximi in illo tempore, non poſſum ſilua ſcilicet nere: quoniam dominus Deus veſter multiplicavit vos, & ipſi hodie ſicut cæli ſtella plurimi. Dominus Deus patrum veſtrorum addat ad hunc numerum multa millia, & faciat vobis ſicut locutus eſt.*) *Non valeo ſolus vestra negotia ſuſtinere, & pondus & ſupplicia. Date ex vobis viros ſapientes & gnaros, & quorum conversatio ſit probata in tribus veſtris.* Sed & Exod. 18. Iosephus Pharisæorum ille magister: *Quoniam impoſſibile eſt unum ſuſtinere res ſuſcipiendas: judices terræ in omnibus civitatibus: Tuda manifeſte ſingula loca, & præcipiens judicibus, Videte (ait) quod faciatis: non enim homini exercetis, ſed domini, & quodcunque judicaveris, in vos redundabit. Sit timor Domini vobiſcum, & cum diligentia cuncta facite. Non enim eſt apud dominum noſtrum iniquitas, nec perſonarum acceptio, nec cupido munerum.*

XXIV.

Rogamus etiam veſtram pietatem, propter divinam miſericordiam, & ſalutem ſuam, & totius populi militiratem, nec non & regni honorem atque ſtabilitatem, ut veſtra pietas ſoſtentiſſimam vigilantiam adhibeat, quatenus conſiliari & dignitatis veſtræ munimina non deficiant, quæ animæ veſtræ & corporis, qui debent effe intra regnum alliis decus & bonitatis exemplum, & in ceteris nationibus bonæ opinionis condimentum, exiſtatur, pacem atque concordiam, omni ſimulatione & exiſtiatæ poſſpoſita, adnivicem habeant, ut ſecundum Dei voluntatem, & veſtram honeſtatem, atque totius regni profectum, ſtudeatis dominare decretum, & vos vobis adjutores in omnibus concorditer exiſtant: verique adjutores veſtri & totius regni ſalubriter eſſe tunc poterunt, ſi unanimes exteriores, & intrinſeci dilectionis exiſtatis. Deus quippe, ut ſæpe domus veſtra cunctis ſpectabilis apparet, & imitabilis exiſtat, & fama ſanctæ opinionis, ſive alios imperii veſtri ſubjectos, ſive exteras nationes, abnuc dantiſſime perluſtrare poſſit, ignis omnes diſſenſiones & diſcordiæ dirimendæ, & omnis malitia imperialis auctoritate eſt comprimenda, neceſſe eſt ut quod in aliis corrigere decernitis, & ea minime reperiatur.

XXV.

Nam & hoc humiliter obſecrando admonemus, ut libros veſtros, quos vobis divina pietas largiri voluit, in quibus ſcripturarum ſacrarum continentia ſcitur & facitur. Et ut in motuæ dilectionis caritate, & fraternitatis amore atque unanimitatis concordia viciſſim conſtitant, ſtabilia paternaque admonitione inſtituta, ſicut illicitus abſtrahere ceratus ſui offenſum incurrant, provida ſolertique circumſpectione nihilo minus ſuvigilentis: attendentes beatum Jobi, qui dicit, ut beatus peregrum in moralibus libris ſcribit, circa filios eruditionis tale exitit, ut non ſolum eos exterius perfectos opere & ſermone efficeret, verum etiam eorum corda ſacrificii ob ſolitam mentem, & ſpiritum ſanctum David inſtruentem Salomonem filium ſuum, ut quod in primo libro Malachim legitur: Ega, inquit, *in- Reg. 1. gredior viam univerſæ terræ: confortare & eſto virilis, & obſerva mandata Dei tui, ut ambules in viis ejus, & ſuſtodias ceremonias ejus, & judicia ejus, & præcepta & teſtimonia, ſicut ſcriptum eſt in lege Moſi.* Et in libro Paralipomenon: *Tu autem Salomon, fili mi, ſcito Deum patris tui, & ſervi ei corde perfecto, & animo voluntario.* Attendite etiam Tobiam, de quo legitur, quod cum factus ra. 1. eſſet vir, accepit uxorem Annam ex tribu ſua, & genuit ex ea filium, nomen ſuum impoſuens ei, quem ab infantia timere Deum docuit, & abſtinere ab omni peccato. Item ideo alloquens eumdem filium ſuum: *Omnibus, inquit, diebus vitæ tuæ habeto Deum in mente, & cave ne aliquando peccato conſentiſi, & prætermittes præcepta Dei tui. Ex ſubſtantia tua fac elemoſynam, & noli avertere faciem tuam ab ullo pauperi. Ita enim fiet, ut nec a te avertatur facies domini. Quamodo poteris, ita effo miſericors, &c.* Item paulo poſt: *Attende tibi ab omni fornicatione, & præter uxorem tuam nequaquam patraris crimen ſcire. Superbiam nunquam in tuo ſenſu dominari permittas: in ipſa enim initium ſumpſit omnis perditio.* Et idem non poſt multa: *Conſilium ſempe a ſapiente perquire. Omni tempore benedic Deo, & pete ab eo ut vias tuas dirigat, & omnis conſilia eua in eo permaneant.* Item idem: *Audite eos, fili mei,*

ANNO CHRISTI 829.

mei, patrem veſtrum. Servite domino in veritate, & inquirite ea facitis quæ ſunt beneplacita illi, & filiis veſtris mandate, ut faciant juſtitias & elemoſynas, ut & ſint memores Dei, & benedicant eum in omni tempore, in veritate, & in tota virtute ſua.

His omnibus præmiſſis, noverſimus vobis, quod ea quæ in capitulis veſtris nobis tractanda commiſiſtis, feliciter quid a principibus & reliquo populo, vel ita ut divina auctoritas docuit aut adiuvet cenetur, vel quid inde ex parte aut ex toto diminſum ſit ut non teneatur, fatemur quia in his capitulis quæ ſuperius continentur, nec non in his quæ præſenti tempore a nobis ſunt emiſſus veſtros ob vitia comprimenda per imperium veſtrum direxiſtis, nulla demonſtrata fuit, quæ a patribus ecclesiaſticis, & a ſanctis canonibus, & a noſtro populo hactenus negligenda exciterunt, & aliter quam divina auctoritas ſe habeat, in iis eos egiſſe & agere deprehendimus. Sed à hac noſtra deceſſoris admonitione eſſe non poſſumus, per quæ vestrum bonum ſtudium abhinc obtinuerit, creditum quod multa, quæ a multis aliter, quam divina auctoritas ſe habet, dicuntur, & aliter ſe habere putantur, corrigenur. Nam & illud quod in eodem capitulis continetur, ut maſſertum fieret, quæ cauſa id efficeret, ut ſacerdotes & principes a recto tramite deviarent, quia ſcripturæ ſacræ auctoritatis, in quibus, ſicut divinus, multa negligebantur, ſpecialiter tamen unum obſtuleum ex multo tempore jam inole eſſe cognoſcimus, id eſt, quia de principibus poteſtas, diverſis occaſionibus inter- C venientibus, ſecum quam auctoritas divina ſe habeat, in exulis eccleſiaſticis proſiliens, & ſacerdotes, partim negligendo, partim ignorando, partim cupiditate, in ſæcularibus negotiis, & ſolicitudinibus mundialibus quam debuerunt ſe occupaverint. Et hoc occaſione alter quam divina auctoritas docet in utraque parte aſſam exiſtitit duabus non eſt. Sed quia Deo miſerante, a progenitoribus & genitore veſtro, & a vobis multis correcta gratulamur, ſi hoc quo adnotemus proſperum ſucceſſum habuerint, creditmus quod ad perfectionis ſtatum veſtra intentio noſtraque devotio Deo cooperante perveniat poterit. Verumtamen quia nonimus ſtatum hujus regni ſub tali conditione & tenore creviſſe, atque dilatatum eſſe, & a pruden- D riſſimis cunſiſque prædeceſſoribus noſtris, ſive feliciter adipiſcere, ſive a principibus, hancque fam ex toto correctam non fuiſſe, propter hæc quæ fuo tempore dici poterunt, & pondus tantæ conditerationis parvitatis noſtræ vires exceſſit, opinionis necetiam, nec ſperitum ſperimus, nec plenitudinem conſenſerdotum noſtrorum, ſicut ipſa neceſſitas expoſcebat, habuimus. Et ideo hæc congruentioris & aptiori tempore, vira comitis, ſi Deus ita annuerit, tractanda ac conſiderandæ diffulimus: quoniam tanæ conſiderationis perfectio indigee aſſenſa & adjutorio omnipotentis, & manſtrindine ejus, que devotione nec non & ſtudio ſacerdotum, & obedientia vel concordia populi, & congruentia loci, temporiſque ſpacio.

XXVII.

Porro de epiſcopali libertate, quam Deo annuente, veſtrogue admiculo ſuffragante, adipiſci ad Deiſervitium peragendum capimus ſuo in tempore vobis dicenda æque. vobiſcum conſerenda refervavimus; quatenus ita ſit, ut & noſtrmetipſos ſalvare, populoque nobis ſubjecto utiliter ſalubriterque prodeſſe, atque pro vobis & ſtabilitate imperii veſtri liberius valeamus domini miſericordiam exorare, & de veſtris obſequiis & regni adjutorio ſolatium debitum minime labtrahatur, ſed, fi poſſibile fortis, potius augeatur.

Addit. 2. cap. 23.

Addit. 2. cap. 14. & 23.

Exod. 18.

Deut. 1.

1. Paral. 29.

Addit. 2. cap. 23.

Addit. 2. cap. 15.

Tob. 1.

Tob. 4.

Tob. 18.

Tob. 4.

Tob. 10.

mei.

NOTÆ JACOBI SIRMONDI, S. J.

LIBER III. CAP. XXVII.

1 *Concilium Parisiense.*] Carolus Magnus ultimo impenii fui anno concilia per Galliam, ut dictum eſt, quoque in locis habuit patiti. Ludovicus Pius hoc anno, ex ſe quoque tantum patris conſilia imposuit, in his tamen omnes Galliæ provincias, una excepta Novempopulana, conveherendis. Magnatium enim, ut ex metropolitanorum quos recenſet, nominibus intelligimus, convenire cum metropolitanis fuis juſſi ſunt epiſcopi Germaniæ partim & Neuſtriæ Belgicæ primæ, & Maximæ Sequanorum. Partibus ex Belgica ſecunda, & Lugdunenſi ſecunda, tertia, & maxime Lugdunum, ac Lugdunenſi prima, Viennenſi, Alpibus maritimis, & Narbonenſi ſecunda. Tolloſam denique ex Aquitania, Narbonenſi prima, Aquitanica prima & ſecunda. Reliqua erat Novempopulana, cujus, ut dixi, nulla hoc loco fit mentio. Conventum cum Carolina principe conciliis interfuiſſe, ex quarum Ludovici juſſu habita, unicum hoc Parifienſe ad nos pervenit, cretera interiiſſe videntur.

2 *Quarum præſulentiam.*] Quinam nempe metropolitani ab imperatore ſuum in epiſtola defignati, Hha Rhemenſis, Agobardus Narbonenſis, Laudeatus Turonenſis, & Bernuinus urbis fanctus anuiſtes, poſt Jeremiam ſeniores, quos magis obiorat. In summi fuit Aldricus?

3 *Primum ipſum.*] Eſt capit. 166. libri 1. epiſtolarum Lib. 1. cap. 1. ium, quem in librum & alia permulta ex hoc concilio ſumpſit Benedictus Levita, ac additionem 11. capitulorum ex codem integrum correxit, quibuſdam inzedum detruſis, aut leviter immutatis.

4 *Sunt ſane diverſiorum malorum.*] Mire ora videbatur ejuſdem tenii conſtitutionis Ludovici Pii, quæ extat ſub Nicolao Adduct. 2. capitularium, *De patrocinio diverſorum malorum.*

5 *Primus laudibus.*] Ita hæc ſpondi poſſimus, & Cap. 2. ſequentium, nam ſimiliter ejuſdem Ludovici conſtitutiones, quæ legimus in libro 1. capitularium cap. 165. Primum quidem neque ipſemus, &c. *De cætero quidem epiſcopus nullius ager.* & cap. 170. *De honore & ſtabilitate epiſcopatuum.*

6 *Illud quoque ſtupiemus.*] Hinc alia ejuſdem Ludo- Cap. 16. vici conſtitutio lib. 3. cap. 129. Placuit ut monachi & presbyteri, &c. *De clericis qui poſtea publicam adeunt.*

7 *Iterum ſuppliciter.*] Item ejuſdem Ludovici de hac Cap. 17. re epiſtola conſtitutio lib. 3. cap. 180. Volumus atque precipimus, &c. *Ut non ſit ſanguinis Chriſtianorum ſeverata effuſio.*

8 *In abbatiſſis vero.*] De hac noſtrum capite ſanxit Can. 18. Ludovicus libro 1. capit. 60. Abbatibus, canonicis, &c. *De abbatiſſis vero.*

9 *Profalmus etiam.*] Hæc pertinet ſib. 3. cap. 184. Cap. 19. quo ſanxit Ludovicus, ut cappellæ absque permiſſu epiſcopi non ſiant.

NOTÆ SEVERINI BINII.

1 *Concilium.*] Ignoramus lib. 1. cap. 21. refuit quod Quo recin translatione ſanctorum martyrum Marcellini & Petri, ad ſonne Lue poſt multa alia memoria, quæ percelebrabus octo capitulorum delcripſit, ſpecificatione ſpecificatione ſpecialis. quadam arreptitia erroriſmi: peculiarem Lutiæ loquentium Latine reſpondeti. Quod cum illi mirarentur, atque interrogarent, unde illi Latinæ linguæ notitia, & qui genus, qua genere nati eſſet, dixerit per patrium ſe reſpondeti. *Ego, ait, ſum familiæ illi diſcipulus Saturæ, & multo tum tempore apud ipſum latinis lateri fui. Sed modo per annos plurimos ſpiritu meo ambientem regnum Syrianum vaſtavi: frumentum & vinum & omnes alias fruges cum ſuis hominum & terræ naſcuntur, juxta quod ipſi eramus, concedebat diligenter, parere non ſibi interferens, ſuum ac poſſidentium in ipſis homines ſuſtinens, omnes quoque adverſitates & tentia mala, ſicut ſanctis pro meritis ſuis patiuntur, mihi ſatisfaciebant, atque ingerentibus, ita accidentes. Cumque proprietas ab eo quæreret, quamdiu de cauſa ſic laboraſſet, ſex teſtes conceſſa fuiſſet: Propter malitiam, inquit, populi noſtri. Nam & multitudo latrocinantium qui ſuper eum conſiſtunt ſunt, qui manere & non ſubſiſtere diligunt, qui ſine hominum quam Deum metuunt, qui proprium appetunt, nolunt ne pupilles ad ſe ſuſcipiendi auctore nolunt, nulli inſtituunt nili mercenti ſalutem. Propter hæc fiunt & alia multa quæ innumerabilia, quæ tam ab ſpiritu populo, quam a veſtroſtibus ejus quotidie committuntur in ſuis perjuria, ebriatates, adulteria, homicidia, &c.*

ANNO CHRISTI 829.

Ex cum præcipere imperandi negare capisti, ne vel- per te Exilio, inquit, non propter tuum imperium, sed propter sanctorum patrocinia, qui nec hic tibi dimitte parcuerunt non permittunt. Ibi dirite, perditum in parvimonium proiecit, atque ibi aliquantulum vobis dormiendum prona corpora sacro fotu. Post paulum vero ibi recordatur, quod de summo exigilans; per virtutem Christi & meritis beatorum martyrum paullo cautius qui adorant consurgitur sana surrexit, non post resultum a fo damnum Lucius inquit petuit, ne palam possit intelligi, non illum per se, sed damnorum per ea ejus fuisse locutum. Hæc Egidelbertus.

Quæ cum nunc omnium ore vulgata Imperatoris animi aures percutiebant, alle eo fiducia eorum assidum præparata, ad expiandæ peccata per universum regnum, publicum indicit ieiunium, atque preces; edictoque ubi, quod in principio hujus concilii habitum, promulgato mandavit, ut ad correctionem motum deprauatorum quatuor electi ex locis per Gallias quatuor diuersis concilia Parisii, Moguntiæ, Lugduni & Tolosæ celebrarentur: ea spe regni, ut nomine diuino hac ratione placatus, quando flagella a bobino sibi populo auferentur. Obtemperantes Galliæ episcopi conuenerunt, imprimis in urbe Lugdunensi, ubique hæc synodo celebrata duces canonum libellos confecerunt: quorum primo egerunt de causis ad religionem Christianam tam eumque pastorum pertinentibus, deque iis pœnis & vitiis, quæ ecclesiasticæ summæ diligentiæ coërcere & emendare debebantur. In secundo autem libro specialiores sententiæ canonum regum, principum, omniumque fidelium motus & virtutes conscriptæ, quorum imitatione quisque ferri, quid ad pœnitentia expiandæ & numen Dei placandum ipsos agere quidve omittere oporteret.

ANNO CHRISTI 829.

De rebus in concilio gestis scripserunt ad regem Ludouicum episcopi, qua occasio & acta concilii summatim & breuiter recenseantur: eddidissent tideas appendicem quamdam capitularium ex inuentione, ac super his officii & de commissis pœnam quæ per eruditionem admonerint, quem meus officiosæ inuentenda (prout ego bonam vendebantur.

A

ANNO CHRISTI 829.

Ex editione P. Simondi.

Synodi hujus, sed paucis, meminere annales Incerti DCCCXXIX. *cuiusdam etiam vita Ludovici de iis quidem qua visa sunt studiose in ea tractatum docet; quibus verò de rebus actum sit non declarat. Quare ab hinemero petenda est obscior narratio, cujus hæc sunt verba de decessoris Hincmari Tarbeta, in fragm. ad interrog. v.* Nostri etiam zevi Augustus pie memoriæ Hludouicus in synodo ac placito generali apud Wormatiam, apostolicum locum & pape Gregorii commutauit legato, cum aliis plurimis, de his quæ episcopi in synodis per quatuor loca sui imperii habitis necessario & utiliter super inuenant, de hac unde agitur causa, omnium tam episcoporum, quam & fidelium laicorum, votis conuenientibus ita decreuerunt: Quicumque, inquit, propria uxore derelicta, vel filia cuipa interfecta, aliam duxerit uxorem, amis depositis publicam agat pœnitentiam; & si contumax fuerit, comprehendatur a comite, & sero vinciatur, & in custodiam mittatur, donec res ad nostram notitiam deducatur. *Quibus ex verbis colligere, quod ejus synodi ex decreto Carisiaci Wormatia in hac synodo fuisse a Hludouvito tripartita illa capitula, qua in tertio ejus capitulari continentur: ubi de Carpinum ab Hincmaro laudatum videre est:* De uxore propria dimissa vel interfecta. *Passant ergo & ad synodum ipsam pertinere videri capitula alia, qua post synodum Parisiensem a Ludovico edita, in Benedicti Levita collectione, additionibus suis annexis, non expresso ejus nomine occurrunt, quorum nonnulla suis in locis annotavimus.*

ANNO CHRISTI 829.

B

Ex P. Pagi ad ann. Chr. 819. n. 10.

Ante recitationem quæ.

CONCILIUM LUGDUNENSE

Jussu Ludovici & Lotharii Impp. anno DCCCXXIX. celebratum.

DEcreverant Ludovicus & Lotharius Impp. encyclica epistola Parisiensi mox allato Concilio præfixa, ut in quatuor Imperii locis Concilia celebrarentur. Parisiense, quod unum e quatuor solum nunc extat, jam supra exhibitum est. Ad Lugdunense vero Concilium cum suis suffraganeis vocati sunt, Agobardus Lugdunensis Archiepiscopus, ac Archiepiscopi Viennensis, Tarantasiensis, Aquensis, & Ebredunensis. Canones hujus Concilii desiderantur, fed extant inter ejus opera Agobardi ad Ludovicum Imperatorem literæ de infolentia Judæorum, quæ scripta videntur post collationem eas de re habitam in synodo, cujus mentionem Agobardus hand obscure fecisse creditur his verbis: *quæ omnia cum contrariis contulimus*. Extant pariter inter Agobardi opera de Judaicis superstitionibus literæ, quas tunc ad eumdem Augustum direxerunt Agobardus, Bernardus, & Esod, ex quibus prior Lugdunensis Archiepiscopus; secundus Archiepiscopus Viennensis, & tertius Cabilonensis Episcopus. Fieri potuit, inquit Cointius hoc anno n. 113. ut hi tres Pontifices totius Concilii nomine literas scripserint, & Agobardus, quo Synodalis illius Epistolæ ad Imperatorem mittendæ curam in se receperat, aliam quoque relationem consentientem synodo conjunxerit, qua privatim de Judæorum insolentia querebatur. Præter Lugdunense autem synodum anno Christi 829. habitam, vix aliam reperias, cui Lugdunensis ac Viennensis Metropolitæ cum Episcopo Cabilonensi præsentes interfuerint.

C

(2) PSEUDOSYNODUS CP. IN BLACHERNIS.

** EX LIBELLO SYNODICO.

CUm autem Leo, quem Canem potius quis vere nominarit, canis instar, gladio interempius mortis vicinæ comminationes, & Theodotus ad infernum concessisset: illi quidem in imperio Michael Balbus, huic autem in solio Antonius monachus, monasterii Metropolitarum præfectus successit: cum quidem prius Pergæ Pamphyliæ episcopus factus locoque motus fuisset. Theophilus autem Michaelis filius, imperium adeptus, mortuo Antonio, Joannem, qui pelvi infœcta divinare foleret, solio præfecit, & maximam adversus pios persecutionem commovit: ac impiam in Blachernis synodum congregans, adoratores sacrarum imaginum anathemati subjecit.

Ἐπεὶ δὲ κωνστάντιος τὸ ἀλλοῦδε κωπηλάτης τῷ Σκύτει φροντιδήκατος, ὁ Θεοδότου φρὸς τέλει γεγενημένου· Μιχαὴλ ὁ τριπλοῦς, τὸ βῆμα τῆς Βασιλείας τὸ δεύτερον ἔζησε, Ἀντίοχος μοναχὸς μοῆς τῆ Μετροπολιτῶν ἡγέμβιος, διεδέξατο· Μέγιστος ὁ Παμφυλίας φρορεγγελὸς καθηγησάμενος ἐπίσκοπος. Καὶ ἀνάβιβλος υἱὸς Μιχαὴλ, αὐτοκράτωρ γενόμενος, πλανήσαντος Ἀντωνίου, ὃ λεκανομάντου τοῦ ἐπὶ Ἰωάννου φροντιστηρίου μοναζόντος τῆς ἁγιωτάτης τῆ ἀνδρὸς κωπηλάτου τοῦ Σκύτου φροντιδήκατος, τὸν

ANNO CHRISTI 826.

Mornezco cum omnibus ad eam pertinentibus, A Nenon cerfisium, ipsum ab in valle Verona in honore sancti Mauricii. Ecclesiam de villa Beria in honore sancti Laurentii cum omnibus appendiciis suis. Praeterea in territorio Divionensi decimas illarum vineatum, quas dinoscuntur huic Ecclesiae domnus Amalgarius duc & fundator hujus sacri coenobii. Apud villam quae dicitur Fiscinis vineatum quo modiarum quantitate fertilem, cum pratis & campis & servis & ancillis ad ea excolenda. Et in villa Fisciaco vineas similiter: & in Marcennaco similiter. Horum omnium facta donatione, precibus quibus valuit exorans vitae clementiam, ut super eandem constituationem nostram auctoritatem firmitatis gratia meroretur habere, qualiter posthac loca, quem pro divino amore, & nostra B elemosyna restaurarit, & monachos ibi congregavit, qui pro nobis ex cunctis populo nobis subjecto perpetim in domini misericordiam exorent, nostra auctoritate confirmatio effet. Videlicet ut si cuilibet fecclesiarum ejus animo federit, ut alias res ibi superaddere velit, in seo jure & poestate, salva diffectionis ratione, id faciendi permaneret. Sin autem, seu devotio, quae per constitutum tantorum honorum virorum facta & confirmata est, nostro liberalitatis praecepto firma & Rabilis permaneret. Cujus petitionem dignam ac rationabilem judicantes, hos nostros imperiales apices fieri jussimus; per quos decernimus atque jobemus, ut memoratus ordinationis modus, quem praedictus venerabilis Albericus episcopus in praefato loco constituit, inviolabilis permaneat, & nullus rector qui in eodem loco successerit, licentiam habeat praescriptum ordinem permutare, quin potius ipsi reddidit, sive subjecit, ullomodo auferre. Sed ejus constitutio per hanc nostram confirmationem firma & Rabilis permaneat. Et ut haec aut haec auctoritas confirmationis nostrae per futura tempora inviolabilem atque inconvulsum obtineat firmitatem, & annulo nostro subter illam jussimus adignari.

Signum Hludovici imperatoris.
Signum Hlotharii filii ejus.

Actum anno ab incarnatione domini octagen- D tesimo xxx. indictione VIII. Epacta XV.

Suscepta deinde regali auctoritate Albericus episcopus, confirmatisque, ut praedirimus, rebus, rediens domum, ut praefentibus notum atque futuris fieret, propriam inde conscriptionem fecit, in qua omnia quae huic conobio donaverat, quaque in posterum fuerunt a fidelium largitate donanda sperabat, inferens, sic ait.

Charta domini Alberici episcopi.

In nomine domini nostri Jesu Christi, notum fit omnibus fidelibus sanctae Dei ecclesiae, quod ego Albericus dono Dei episcopus Lugonenfium reposi locum jam dirutum, quod dicitur Fons Bertuni, in honore confessorum & sanctorum apostolorum Petri & Pauli, necnon & aliorum, ubi jam olim monachi regulariter Deo famulati fuerant, sub Amalgario Duce, permittente Clotario rege, Ideoque ob amorem Dei & Veniam delictorum meorum, Deo inspirante, cogitavi reaedificare fupradictum locum, permittente gloriosissimo Augusto Ludovico, & consentiente piissimo filio ejus Lothario imperatore, congregavi ibi monachos sub abbate nomine Seraphim, qui regulariter degerent, & Deo in perpetuum laudibus deservi-

ANNO CHRISTI 826.

A rent. Concessi enim ei quicquid fupradictus locus per chartarum donationum ullocutus eft, & quicquid noftri predecefsores de hoc loco abftraxerant, propter elemofynam fupradicti principis, ejufque filiorum libenter reftauravi. Ideque per conflium archiepifcopi noftri Agobardi, & conlentientibus corpifcopis noftris, necnon & piifiimis noftris Principibus, feu omni clero, necnon & omnibus fidelibus meis noftrae, additimus de epifcopatu noftro villas his nominibus; Pauliacum cum appendiciis fuis, Bellenavum vicum cum fuis appendiciis; Arconem cum appendiciis fuis. Has villas cum omnibus adjacentiis, feu & omni re fuperpofita, campis, pratis, fylvis, pomiferis, paícuis, acceffibus, aquis, aquarumque decurfibus, & omnes reddites, totum ad integrum una cum manfipiis, libertis, cum omni peculio ipforum, una cum accolabus, dedi ad fervitium monachorum, jure perpetuo ad poffidendum. Eccleíiam quae eft in ipfa Beftenave villa in honore fancti Stephani, prorfus ab omni conluetudinali exactione libertimam. Eccleíiam quoque de villa, quae dicitur Dambron, cum appendiciis fuis, & villam Treleufas cum eccleía & omnibus appendiciis fuis. Item eccleíiam de villa quae dicitur fancti Serpanni cum appendiciis fuis: Et eccleíiam de villa Marnicco cum omnibus ad eam pertinentibus, necnon etiam eccleíiam quae eft in valle Verona in honore fancti Mauricii, & eccleíiam de villa Beria in honore fancti Laurentii, cum omnibus appendiciis fuis. Praeterea in territorio Divionenfi decimas illarum vineatum, quas donaverat huic eccleíiae dominus Amalgarius dux & fundator hujus facri coenobii. Apud villam quae dicitur Fifcinis vinearum non modicarum quantitatem, cum pratis & campis, & fervis, & ancillis ad ea excolenda. Et in villa Fifciaco vineas fimiliter. Et in Marcennaco fimiliter in fubftantiam monachorum, & almoninam pauperum, & ut ibidem delectetur fervis Dei domino fervire, & pro rege ejufque conjuge, & liberis ipfius, & totius imperii ejus ftabilitate, jugiter domini mifericordiam implorare. Ea videlicet ratione hoc conftituimus, ut femper fubjectus fit jamdictus locus eccleíiae fancti Mammetis, & ut nec ego ipfe, nec ullus de fucceíforibus meis hanc conferiptionem violare poífimus, domini imperatoris confirmationem in ea fieri poftulavi. Actum Lugonenfi civitate publica.

In Chriſti nomine Agobardus Lugdunenſis eccleſiæ Archiepiſcopus ſubſcripſi.
Angericus epiſcopus ſubſcripſi.
Albericus epiſcopus [a] hæc facta ſubſcripſi. a) Deeſt *anno ab incarnatione domini octagesimo xxx. indictione VIII. Epacta XV.*
In Chriſti nomine Faova Cabilonenſis ſubſcripſi.
Modoinus Auguſtodunenſis ſubſcripſi.
Winitarius indignus abbas Caſtienſis ſubſcripſi.
Audinus indignus chorepiſcopus ſubſcripſi.
Mortuinus indignus presbyter ſubſcripſi.
Hiltibaldus Matiſcenſis epiſcopus ſubſcripſi.
Ragnaradus presbyter ſubſcripſi.
Ego in Dei nomine Jacob licet indignus chorepiſcopus ſubſcripſi.
Sigoaldus, presbyter ſubſcripſi.
Woanilo presbyter ſubſcripſi.
Adalbertus presbyter ſubſcripſi.
Simeon presbyter ſubſcripſi.
Unricus diaconus ſubſcripſi.
Bajus diaconus ſubſcripſi.
Benus diaconus ſubſcripſi.
Eridericus ſubſcripſi.
Teuthmarus ſubſcripſi,

Ro-

ANNO CHRISTI 830.

Rogenaldus ſubſcripſi.
Signum Humberti.
Signum Hilisrani.
Signum Bertardi.
Signum Fulcrini.
Signum Erwic.
Signum Radaldi,
Betto ſubſcripſi.
Bernorogitus ſubſcripſi.
Ragnoradus ſubſcripſi,
Bavo ſubſcripſi.
Ragenardus ſubſcripſi.

A Hilbericus ſubſcripſi.
Hildegrinus presbyter ſubſcripſi.
Ja Chriſti nomine Bernardus archiepiſcopus ſubſcripſi.
Godeſchalcus abbas ſubſcripſi,
Birico aeſi indignus Levita ſubſcripſi,
Actum anno ab incarnatione domini octingentesimo xxx. indictione VI. epacta XV. XII. Calend. Decembr. anno Chriſti propitio XV. imperii domini Ludovici imperatoris, & Lotharii Auguſti filii ejus VI.

[a] fin., 17. [b] VIII.

** CONVENTUS EPISCOPORUM APUD NOVIOMAGENSE PALATIUM

Ad Vahalim ſitum, in quo depoſitus fuit Jeſſe Ambianenſis epiſcopus majeſtatis reus anno Chriſti DCCCXXXI. Ludovici Pii XVIII.

ANNO CHRISTI 831.

ANNO DCCCXXXI. *inquit auctor annalium* B *Fuldenſium ut vocant*, pervenit dominus imperator ad Noviomagum Caſtrum, quod ſitum eſt ſuper fluvium, qui dicitur Vahalla, & multitudo hominum ex omnibus regnis ſuis venit ad eum, inter quos venerunt Hildeſimus archiepiſcopus & Jeſſe Ambianenſis, Hogo & Matfridus, cum multis aliis perfidis, qui voluerunt dominum imperatorem de regno expellere *" quos ſuperavit dominus imperator, & dimiſit eos atque commendavit, & Lotharii filius ejus cum juramentis fidelitatem promiſit, ut poſthac numquam talia committere debuiſſet: Et ibi Jeſſe juſto judicio epiſcoporum depoſitus eſt :* Sed aliquanto poſt ipſe Ludovicus iterum revocavit eum in gradum priſtinum, nullamque ei ultionem inferri permiſit occidi: ſed ulas, ut miſitis vifum eſt, leniori, quam debuit, pietate, ſibi tamen conſueto benignitatis & clementiae more, faltos quidem praecepit locis opportunis attendere, clericos vero in conventiculibus itidem monaſteriis cuſtodiri.

[a] Hæc verba mutuantur ex anonymo ex Thegani cap. 37.

ANNO CHRISTI 831.

LUDOVICI PII IMPERATORIS DIPLOMA.

** De ordine monaſtico in monaſterio ſancti Dionyſii per Aldricum Senonenſem & Ebboonem Remenſem metropolitas eorumque ſuffraganeos epiſcopos ejus auctoritate reſtituto, anno, ut mihi quidem videtur, 829. quo Pariſiis celebratum eſt concilium ab iisdem una cum Ragnoardo, Lantranno, &c.

Eruditiſſime P. Mabillon.

In nomine domini Dei & ſalvatoris noſtri Jeſu Chriſti, Hludowicus divina ordinante providentia imperator Auguſtus.

Divinis praeceptis & apoſtolicis monitis incitamur, ſed & imperatorii regiminis officio commonemur, ut pro eccleſiaſtica, atque ſanctae religionis augmento, impigro femper vigilemus affectu, ac pernecceſſario ſeu fructuoſo ſtudioſoque laboremus effectu, & ſi quid uſquam reprehenſibiliter inoleverit abuſionum, regiae auctoritatis ſollicitudine corrigamus: quatenus avia revocantes, ſuperflua amputantes, collapſa quoque reparemus, atque reparata, & ab eccleſiaſticis vitiis apoſtolorumque domini ſucceſſoribus Spiritu ſancto regente bene ſtatuta, edictis imperialibus confirmemus. Quia dignum profecto eſt, ut quod lucerdotalis dignitas divino illuminata ſpiritu corpori Chriſti, quod eſt eccleſia ejuſdem Dei ac domini & ſalvatoris noſtri redempta ſanguine, adinventi in ſalute, vel reformata ſtatuit in religionis augmento, id imperialis majeſtas inviolabiliter permanſurum in perpetuum poteſtatis ſuae ſtudeat roborare praecepto. Quoniam quidquid in hujuſmodi negotiis laboratum, ſeu pio cultui a nobis fuerit dedicatum, hoc procul dubio noſtrae manſuetudinis regno & populo regendo creditmus ſpecialius proficere. Idcirco notum eſſe volumus omnibus fidelibus, praeſentibus ſcilicet & futuris, quia poſtquam Deo auſpice imperium paternum ſuſcepimus, ſtudii nobis maxime ſemper fuit et domini cultum, ejus magnificentia humiliati noſtrae divinitus regenda tuendaque commiſſa, felicibus polleret ſucceſſibus, eamque, quantum noſtrae attinet Auguſtae devotioni, inceſſanter ad meliora provehere, & ab illa quidquid noxium erat eradicare, atque in ea incrementa virtutum plantare. Quapropter ſaepiſſime ſacerdotes domini, quorum id officii eſſe noveramus, admonere curavimus, ac noſtram principalem auctoritatem adjuticem ad eorum miniſterium juxta voluntatem Dei exequendum prompte exhibuimus: ut quidquid in ordinibus eccleſiaſticis, vel in quacumque perſona emendatione dignum invenirent, paſtorali auctoritate, poſtpoſita qualibet torporis negligentia, vel perſonarum acceptione, incunctanter corrigere, & ad ſtatum reſtitutionis perducere decerterent. Verum cum ipſi noſtra ſedulo exhortatione admoniti, ſoaque ſollicitudine ſti-

[a] Mc converſus habitus anno 830. circa Kalendas Octobris, ut teſtatur Annalista Bertinianus. Annaliſta vero Fuldenſis annum ſolet exordiuar a Kalend. Septembris.

ANNO CHRISTI 831.

Anno 831. de quo postea fusius dictum.

gillantia de statu & profectu sanctæ ecclesiæ, & lacris ordinibus, & ibi quæ emendatione digna videbantur, conveniens quid fieret, ordines justione nostra habito, ſtrenua & devota perſpicacitate tractarent, inter cetera vitium eſt illis, ut monaſterium præclariſſimi & eximii Chriſti martyris beati Dionyſii ſocietate ſanctum, quod conſtat tantorum martyrum nomine Deo dedicatum, & ab A regibus * Francorum progenitoribus noſtris nutrice amplißimis ſtabilitum, ſuum, quo in eo monaſticus ordo religioſæ Deo deſerviret, magna emendatione & correctione opus haberet, quoniam ab eo idem ordo ad nullorum diſcrimen nulla neceſſitate præpeditus, & ſecurus ab inopia obſiſtente, penitus erat avulſus. Quam cauſam tam perſe, quamque & per venerabilem prudentem- B que virum Hilduinum, monaſterii monaſterii religioſum abbatem, noſtræ præſentiæ auribus intimaverunt, ut noſtra piiſſima imperiali poteſtate per eorum auctoritatem corrigeretur. Unde dignitas imperii noſtri tantorum virorum ſalubertima admonitione, & ſtudioſa ſuggeſtione abbatis Hildoini preces humiliſſimas more tranquillitatis noſtræ ſolito gratanter benigneque ſuſcipiens, atque in omnibus emendabiles judicans, ne tanti ordinis colliſpio ſalutis noſtræ quoquomodo fieret damnatio, ad eoſdem præſules eccleſiarum idem conſilium referre negotium: ut noſtri principatus auctoritate eorum quidquid, quibuſcunque ta eſt collata poteſtas a domino, idem ordo in eodem loco abſque retractatione reſtitueretur. Ve- C

a Sacrificium Nicenum de tertium VII. hinc Dionyſii anni 518. b Breviar. in veſtigi.

c Qui videantur quadrimembrem concilii Nicæni, in quo ea reformatio facta eſt, dictum

nerunt ergo * Aldricus metropolita Senonicus cum ſuffraganeis ſuis, & Ebo metropolita b Rhemorum cum ſuis ſuffraganeis ad memoratum monaſterium, * habito conventu, primum quod idem monaſterium ſolitæ monaſtico conſtructum, dedicatum, & rebus abundare fuit, & in eo ipſe ordo, quæ ad tempus quo ſcepira imperialis ſuperna largiente gratia clementia noſtra ſuſcepit, & ſupra memorati Hildoini abbatis ammonitationem, ibidem utcumque vigueſit, manifeſtis indiciis, regnante antiquis & modernis præceptis, & epiſcoporum privilegiis, ac fidelium donationibus, palam conſtitit eſſe factum. Deinde diligentem inquiſitionem feverunt ſuper iis qui in eodem loco regulariter promiſſionem fecerant. Ex quibus quidam, qui eamdem profeſſionem fecerant, delectores ejuſdem propoſitum effecti, rebus humanis jam erant exempti, quorum perditio non ſine magno animi ſeeti potelt mœrore. Quidam vitam non eamdem profeſſionem decriſe mentiti ſunt: ſed teſtibus patentibus convicti, pro ſua contumacia canonicæ penitentiæ ſunt ſubacti. Quidam vero, immo maxima pars, qui hactenus in apoſtaſiam prolapſi fuerant, coram venientes, ſoloque ſe profitentes, confeſſi ſunt eamdem profeſſionem in eodem loco regulariter ſe promiſiſſe, ſaique miſereri, & * dominum venirm pro tanto admiſſo dari humiliter flagitaverunt. Qui confeſſione facta, cuculli ſui propoſiti coram coetu epiſcoporum, & ceterorum facerdotum, cunctique congregatio ordinis cleri nobiliumque virorum, non modica circum aſſiſtente turba, ſe inducerunt: atque in commune, ne aliquando, ſicuti ſibi aliiſque jam in eodem loco contigerat, ſanctæ profeſſionis propoſito diabolico propoſſaverunt juſſionibus, regularem promiſſionem iteraverunt. Pari denique quidam eorum, illi ſcilicet qui divinæ inſtigationis munere acti, & amore devinciti, in hac ſe religioſis propoſito appinxe, abſque ulla retractatione vel interpolatione elegerunt, virili- ter perſeverare, & in cella ejuſdem monaſterii, poſſquam ceteri monaſticam vitam & habi- D tum deferuerunt, uſque ad hanc noſtræ demandationis habitum ſynodum degere, ante jam memo- ANNO CHRISTI 830. ratos venerabiles patres reſtituere, locumque principium, in quo promiſſionem fecerant, & regulariter licet minus perfecte vixerant, ſibi, & le petierunt loco reſtitui. Quorum ſemotio ob id accideraat, quoniam, ut prædiximus, mos ut diuna dignatio nos paterna fede ſuſcepta imperialibus ſceptris iuniti voluit, prie intentionis noſtræ ſolicitudo exequi procurarit, ut religio, decor, & omnia honeſtas ordinis noſtri temporis, quo memoriæ Carolo ceptæ & inſtituta liquido & veraciter, remota omni ſimulatione, in propriis quibuſque monaſteriis degeret ordinibus. Unde ad memoratæ inſtitutionis normam corrigendam a duos religioſos & venerabilis viros Benedictum & Arnuſſum abbates conſtitutimus, qui per noſtræ auctoritatis mandatum, & conſervandam imperium ſeduli huic negotio ſtudioſe adhiberent. Iidem vero boni & devoti, ſed ſimplicilimi patres, ſuparadictorum fratrum callidıtate & duritia, ſeuque ſimplicitate abducti, non ſtudio, ſed non ſatis habili & neceſſaria inveſtigatione ſeu providentia fallentes, eos qui in ſolidıtate ſue profeſſe ſalvationis perduraverunt a monaſterio removerunt, atque in memorata cella collocaverunt; & illos qui propriæ voluntatis libitus non virtute, ſed verſtitia quaſi ſeniores, ac collo de ſub jugo regulæ excuſſi, loco diſciplinatis vitæ ſolozi, ampliori itinere cæleſtem patriam petere ſunt conati, in domiciliis reverendi habitus & vitæ monaſticæ reliquerunt. Sed laudabiliæ hi patres eccleſiæ auctoritate ſua digne petitioni fratrum, quos in ſue religionis vitæ diuturnus permanſiſſe, quia ſic noſtri aſſenſus juſſio fuerat, annuentes rationabiliter & canonice ſatisfecerunt. Et ob ſuggeſtionis meritum, ut nullum pandatur ſciſſuridium, quæ- liter vel quo ordine tam devotiſſimum factum ab illidem religioſiſſimis viris ſit celebratum, duas ſuper hoc jure pari tenore conſcriptiones fecerunt, eaſque manibus propriis paverunt propriis, ut altera earum in archivo ipſius monaſterii, ob memoriam & ſtabilitatem inibi hujus ordinis per futura tempora ſervaretur; alteram noſtræ magnificentiæ reſerunt, ut illam palatinis ſcrinia juberemus recondi, ob monimentum videlicet, & iſtius rei ſcili perpetuam firmitatem. Sed cum idem ordo Deo annuente, quantum divinitus datus datur, in eodem loco feliciter incederet, antiquus ſatalis humanus inimicus, quoſdam ex ipſis fratribus ſua organa efficiens, adeo ſubdiarum ſuarum furtis exagitavit, ut conſpirare & conjurationem facta, & propoſitum monaſticum abnegarent, & ſine licentia ſui abbatis eorum legati dignitatis noſtræ dominationem adierint, & monaſterium ſuper hac ratione, contra canonicam & propoſiti ſui inſtitutionem, ſerenitatis noſtræ auribus inferre præſumerent: offerentes nobis tomum in acculationem & blaſphemiam epiſcoporum, qui & de apoſtaſia, in qua verſabantur, paterna ſolicitudine noſtra auctoritate correxerant, & ad propoſitum quod abdicaverant redire ſuaſerant, ndentes etiam in eadem ſchedula illa quæ digna eam ſunt imperialibus noſtris ſcripti interſeri. Porro a noſtra ſolertia auditis eorum querimoniis, ſupra memorato venerabili viro Hildoino abbate juſti clementia, ut eoſdem epiſcopos, contra quos querebantur, nec non & alios ab acculatione immunes, juſſione noſtra ad ipſum venire mandaret monaſterium. Et quia ad noſtrum notitiam ipſi fratres ſuos miſere clamores, unde nihil ambiguum & ſine juſte definitionis decreto fas eſt ablicedere, complurium epiſcoporum diligenti exa-

ANNO CHRISTI 830.

examine rem eventiali, & canonice definiri, & A & diligenti inveſtigatione inventum, & juſta ratione definitum, ſeu * ſolatium reſtituendum eſſe, tum, atque canonica auctoritate ſtatutum eſſe diagoſcitur, ampliudinis noſtræ privilegio ſcripta imperialibus confirmatenus, ut quod canonica dicet auctoritas, & vota regum tandorumque fidelium, qui ipſum locum propter monaſticum ordinem ibi ſervandum rebus ſuis ditaverunt, donantium, cum temporum ab ordine periculo & regis & regni poſſit avelli, noſtra imperialis poteſtas confirmatione providet, ne ex eodem loco monaſteriis futuriſque temporibus idem ordo deſtituatur: ſed Domino Chriſto domino largiente ad cumulum mercedis noſtræ, conjugis quoque & prolis, eorumque ſalutem, quorum poſt tantum lapſum temporis divina eſt, nec non & eorum, per quos, Deo annuente, a noſtra judicioque eadem reparatio celebrata eſt, ſimul & illorum informationem, qui poſt ad monaſterium ordinem domino inſpirante ad eamdem locum confluerint locum, remota omni ſimulatione ſemper in eodem monaſterio regulariter ordo permaneat, & floreat, & felicibus ſuccelſibus Deo opem ferente polleat. Et ut hæc auctoritas, quam ob Dei amorem, & animæ noſtræ, conjugis, & prolis, ut præmiſimus, falutem, atque imperii noſtri ſtatum conſtituimus, ſtamorem obtinere poſſit, & deinceps inconvulſa valeat perdurare, duas inde pari tenore conſcriptas formationes fieri juſſimus: ut una imperialis aulæ reconditorio palatinis ſcrinus recubis; altera ab ipſis fratribus ſuſcipiendis in perpetuum diligenti cura debeat providere, eaſque manus noſtræ ſubſcriptione faberformare, & annulo noſtro ſigillari juſſimus.

Signum Ludovici ſerenißimi imperatoris.

Hirminmarus notarius ad vicem Theodonis recognovit.

Data ſepimo Kalendas Septembris, anno Chriſto proprio decimo nono imperii domni Ludovici ſerenißimi imperatoris, indictione decima. Actum in monaſterio ſancti Dionyſii, in Dei nomine feliciter. Amen.

CONVENTUS AQUISGRANENSIS, INGELHEIMENSIS, ET IN THEODOTONIS VILLA

Anno Chriſti DCCCXXXI. a Ludovico Imperatore celebrati.

Ludovicus Augustus tres anno Christi 831. Conventus celebravit, unum Aquisgrani, alterum Ingelheimii, tertium in Theodonis villa. De priori hæc habet Annalista Bertinianus: Domnus Imperator Aquis anno ab Incarnatione Domini 831. circa Kalendas Februarii, ſicut conditum fuerat, Generale Placitum habuit, eaſque, qui anno ſuperiori propter ſeditionem prius in Compendio, & poſtea in Niumagi Domnum Imperatorem offenderant, venire juſſit, ut illorum cauſa diſcuteretur, & dijudicaretur. Primumque a ſiliis ejus, ac deinde a cun-

Ex P. Pagi ad ann. Chr. 831. n. 3. & ſeqq.

Da, qui aderat populo, judicatum eſt, ut capitalem ſubirent ſententiam. Tunc Domnus Imperator ſolita pietate vitam, & membra illis indulſit, ipſoſque per diverſa loca ad cuſtodiendum commendavit. Hilarius, propter quod illis magis confenſerat quam debuiſſet, genitoris pium commovit animum. Ad quod Placitum Domna Imperatrix, ſuut juſſum fuerat, veniens, & in conſpectu Domni Imperatoris ſuorum ejus aſſiſtens, de cunctis ſe objectionibus purificare velle ajebat. Percuſſatuique eſt populus, ſi quisibet in eam aliquod crimen

1 Hoc Ludovici *diploma* confirmatur hoc eodem anno in Synodo quadam aliquot Galli Epiſcopi, quorum Synodale præcipuum, ex suphographo a Mabillonio deſcriptum in t. 6. de re Diplom. p. 528. cum ſit fundi particulam, hæc transformatum maxime evaluamus.

men obtinere vellet. Cumque nullus inventus A
ANNO CHRISTI 831. effet, qui quodlibet illi malum inferret, pertimescavit se secundum judicium Francorum de omnibus, quibus accusatus fuerat. *Addit Thegan. cap. 37.* Inde venit dominus Imperator Aquis ad festum sanctæ & *supradictæ* conjux venit ibi obviam ei, quam honorifice suscepit, jubente Gregorio Romano Pontifice cum aliorum episcoporum justo judicio.

Peracto placito, *subdit Annalista Bertinianus de Aquisgranensi ingressu*, Hlotarium in Italiam, Pippinum in Aquitaniam, Hludowicum in Bajoariam ire permisit. Ipse autem circa Kalendas Maii ad Ingulenium veniens, Hlotharium illic ad se venientem honorifice suscepit. Hi quoque, qui in exilium missi fuerant, adducti & absoluti, gratiamque Domni Imperatoris adepti sunt.

Tertium vero generale Placitum in Theodonis villa habuit (*scilicet Imperator*), ubique ad- ANNO CHRISTI 831. cum Legati Amiralmumenin inde perfidæ venientes, pacem petiverunt. Qui, mox impetrata, reversi sunt. Nec non missi Danorum eadem exortantes venerunt, & fœdere firmato ad propria repedarunt. Multumque legationes Sclavorum ad eum venientes, audivit, disposuit, & absolutum sunt. Bernardus Comes adversione, de quibus accusatus fuerat, Domno Imperatori sibique fuis jurejurando fatisfecit. Filii quoque ejus, qui affuerant, ad fua remearunt, Pippinum inibi ductus expectavit, placitaque eum Legatos direxit, ut veniret. Qui fe venturum promisit, & venire dilusit. Ipse vero ad hyemandum Rec. *Vicelinus Annalista Bertinianus.*

SYNODUS HAMBURGENSIS,

IN QUA ARCHIEPISCOPATUS

Hamburgensis inftituitur, & S. Anfchcarius fit primus Archiepiscopus.

Concilium Hamburgense anno Christi 831. a Ludovico Pio Imperatore huc anno coactum, in quo inftituitur ifti Archiepiscopatus Hamburgensis, eique datur Anschfes S. Anfchcarius, uti ex ejus vita metrice conscripta a Gualtero Monacho veteris Corbeiæ, quam ex mſ. Parisiensi Monasterii S. Germani de Pratis exhibent Alla Sanctorum ad diem 3. Februarii p. 427. tòt cap. 28. sic:

Orbis Romani Rector, lux aurea Mundi,
Victor magnificus, cultorque Dei Ludovicus,
Ut coram multis confultibus egerat, inde
Hammahargenſi fynodum collegit in urbe:
Collegit Proceres regni, venere Priores,
Arbitrio quorum per Pontificum fynodalem
Cenſorum, ſtoviem trans Albim in finibus urbem
Saxoniæ poſitam, matrem, caput, atque tribunal
Nordalbingarum fore cenſuit eccleſiarum;
Omnibus ut terris ſimul, & populis Aquilonis
Et præſtata foret . . . . & metropolis eſſet;
Presbyter & mittendes epiſcopus omnis in illis
Finibus egrederetur ab hujus Præſule ſedis.
Hanc igitur tota ſynodi plaudente corona
Primus Antiſtitum reverente Ebone Remenſi
Affiſtentibus, Officiaque Monaſteriorum,
Cum mediis tectis fulciret eos Trevirenſis,
Archimandritum facrari Cæſar ad aram
Antiſtitum fecit, quem circa juſta peregit
Dirigit Palatine tum forte hierarcha capellæ;
Drogo vir illuſtris Metenſis epiſcopus urbis;
Patribus Imperii, quos culmen in urbe cucgit,
Inter Heilogandus fuit, & coepiſcopus ejus
Vulgerius, cum qui pridem parochiam
Per diſtricta tenuerunt pontificatum,
Rem confirmando, partis capiat illinendo
Unguentis Hermon, queis barba fragravit Aaron.

Hæc eadem habet S. Ramberus Archiep. in ejuſdem vita cap. 5. apud Bollandianos pag. 433. his verbis. Cognito Patris fui (*nempe Caroli*) voto, ne quid ejus ſtudii imperfectum remaneret, una cum conſenſu epiſcoporum, a plurimis ſynodi conventu in præfata ultima Saxoniæ regione trans Albim in civitate Hammaburg fedem conſtituit, (*nempe Ludovicus Imperator*) Archiepiſcopatumque ſubjacentem univerſa Nordalbingorum eccleſia, & ad quam pertinentes omnium regionum Aquilonarium præſules ad conſtituendos epiſcopos, five presbyteros in illas partes pro Chriſti nomine diſtinandos. Ad hanc ergo fedem dominum & patrem noſtrum Anſchariam prædictus Imperator ſolemniter conſecrari fecit Archiepiſcopum per manus Drogonis Metenſis Præſulis, & ſomme ſanctæque Palatinæ dignitatis tunc Archicapellani, adſtantibus Archiepiſcopis Ebbone Remenſi, Hetti Trevirenſi, & Otgario Mogontiacenſi una cum pluribus aliis in conventu Imperii præſulibus congregatis, aſſiſtentibus quoque & conſentientibus, ac pariter conſecrantibus Helingando & Willerico epiſcopis, a quibus jam dictas parochiæ illius partes commendatas ceperat. *Erat autem Præſul ricus Bremenſis, & Helingandus Ferdenſis epiſcopus. Cum autem obiiſſet S. Anſcharius anno Chriſti 865. die 3. Februarii, epiſcopatus vero ejus anno 34. gravi corporis morbo laborare quatuor ante ejus mortem menſibus, ut tradit citatus Ramberus, apparet eum conſecratum ejſe epiſcopum Hamburgenſem anno Chriſti 831.*

ANNO CHRISTI 833.

** CONVENTUS VORMATIENSIS

ANNO CHRISTI DCCCXXXIII.

ANNO CHRISTI 833.

Ludovici Pii Imperatoris xx. in quo abbatiæ S. Remigii Senonenſis ad Varellias transferendæ ab Aldrico archiepiſcopo conceſſum privilegium, & a Jacobo Tavello, Luca Dacherio, aliiſque relatum, perhibetur confirmatum fuiſſe a pluribus epiſcopis atque abbatibus.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S. J.

Anonymus vitæ Ludovici auctor, eamque ferunt annales Vultdenſes a P. Pithœo primum editi refunxit anno Chriſti 833. Vormatiam venifſe Ludovicum Imperatorem initio quadrageſimæ (menſis Martio non Maio legendum eſſe certus in vita ab eodem Pithœo, Duchenio, aliiſque publicata ut omnia illi exactiſſime reſpondeant; ubique utique revocata atque coercita congregatio contra filios ſuos [cum diu quid agendum foret deliberaſſet] in Aſtalium profectum fuiſſe. Adfuiſſe quoque complures epiſcopos eorumque eſſe nos Barradon, Aldericum principem ſuum obnuſſe, eumque fubſcripſiſſe hos memoratum narrat. Neque tamen velim exiſtimes, omnes qui modo fubſcripti reperiuntur Epiſcopos, præſentes tum Vormatiæ exiſtiſſe; quod enim in aliis factum eſſe obſervavimus, idem huic quoque chartæ congrit, ut & aliis factoſſis temporis ac veluti per vices ſubſcribendi delegandi tribuerint. Cum qui hic extra ordinem numerantur, atque indigna dumtaxat epiſcopos dicitur Stephanus Binutiencſium Metropoleos Aquilo Theodoſii Auguſtanenſis antiſtes & Rhetii Remenſis conſobrinus, non dorum Epſc. cerne; quid, quod plurimos baſtenus fefellit, ante illum annum Indictionem nullus geſſavit. Illud denique quod jam in ſynopſi noſtra Hiſtoria ante aliquos annos enumeratum, verifimum eſſe manuſcriptæ cenſeo, chartulario editore diplomati Ludovici imperatoris defignati diem 16 Novembris anni 834. indictionis XVII. jam a morte Sapecabli inchoata.

Dominis ſanctiſſimis & reverendiſſimis fratribus & coepiſcopis, religioſiſſimis quoque, & venerabiliſimis abbatibus in ditione domini imperatoris Hlotharii ferentiſſimi Auguſti conſtitutis, Aldricus minimus ſervorum Chriſti famulus, ſanctæ Senonicæ eccleſiæ archiepiſcopus.

A cum conſilio fratrum noſtrorum ; canonicorum videlicet & monachorum , nec non & fidelium laicorum , vifum eſt nobis propter importunitatem loci , & monachorum ibidem Deo degentium , præfatum cellam ad Vallicellas tranſmutare , & a fundamento ædificare , quam Rothlaus ob amorem Dei & remedium animæ viri fui Meginarii , five pro ſeipſa , ſuoque liberorum , ac parentium , ad præfatam diſtam cellam beati Remigii per donationis titulum delegavit , vel tradidit : ea videlicet ratione , ut divinus ibi agereiur cultus , & illis pro quorum ſalute traditum fuerat , augerentur merces. Volumus etiam ut loca , ſuper quæ ædificatum fuit ſupradictum monaſterium , id eſt , aqua , virgultum , arcus , vel omnia quæ infra muros civitatis habuit , vel extra , abſque ullo alicujus diminutione ac impedimento habeant rectores & monachi , ad eorum uſus qui ibidem Deo ſub norma beati Benedicti degerint.

Hujus itaque rei cauſa hanc ſeriem libelli degeſtam fanctiſſimo cœtui veſtro relegendam, atque veſtris ſubſcriptionibus roborandam obtuli , qua ſtatuere per veſtram unanimitatem decreti , ut nullus de noſtro epiſcopatu , quicumque per tempora divina præſtante ſucceſſerint gratia , quicquam de his rebus , quas præſenti tempore memorata cella ufibus monachorum attributas poſſidet , minuere , vel abſtrahere , vel aliis uſibus applicare , vel breſcifi quicquam , vel ſuorum , vel extraneorum date præſumat ; ſed , ut inſtituta eſt , quæcumque nunc temporis retinet per diverſa loca , & territoria , uſibus monachorum deputata , & quæ a tinentibus Deum eidem poſtmodum fuerint loco collata , abſque ulla diminutione vel fubſtradatione cellæ & monachis ibidem conſervantibus maneant inconvolſa.

Hæc autem ſunt infra ſcripta loca monachorum ſtipendiis in memoratæ cella degentium deſtinata . Primitus Valliculas , ubi ædificare præfatum volumus monaſterium : Stanticus cum adjacentiis ſuis : id eſt , vetus Ferrariæ ; & Petra Urſana cum territoriis & ſpiritu :

ANNO CHRISTI 831. Chryſolaeus cum adjacente ſibi Hermentaria, cum territoriis & ſylvis: Fontinicula cum territoriis; Lauſa cum adjacentiis ſuis, hoc eſt vico S. Sidronii, cum territoriis & ſylvis, & ſimul laſione: Bracticus cum territoriis: Columbarios cum adjacentiis ſuis, hoc eſt, Aſſhinicus, Silvianus, & territoria cum cum ſylvis: Villa manſica cum adjacente ſibi ponte & territoria: Miſcericacus cum adjacente ſibi Ternana; Villa nova cum adjacentiis ſuis, hoc eſt Cavanarias, & Capotenus: Noerollis cum adjacente ſibi; Capreacis cum territoriis & ſylvis, & ſimul Poteolis. In ſumma ſunt manſa ingenuum nonaginta, & hoſpitia decem & novem. Quidquid itaque in ſupradictis locis, vel circa eandem cellam præſenti tempore monachi in eadem divinæ gra- B tiæ famulantes, poſſidere noſcuntur, vel ſi qua funt alia quæ forte meam fugerunt memoriam, & tamen ea ſuis ſtipendiis aſſignata retinent cum territoriis, vineis, pratis, ſylvis, aquis, aquarumque decurſibus, & cæteris adjacentiis, ipſis tantum ex integro, ut præmiſſum eſt, eorumque obſequiis pro perpetuo abſque ulla diminutione ſub præſato memorati epiſcopi noſtri jure debito cedant.

At vero epiſcopus qui pro tempore auctore Deo præfuerit, abbatem de eodem monaſterio, quem videlicet quem omnis congregatio ſibi ordinandum popoſcerit, & ſinceritas morum, & bonorum actuum probitas commendaverit, ſi inter eos talis inventi queruntur, eis ordinandum procuret. Quod ſi talis inter eos minime inveniri potuerit, de eadem parochia vel diœceſi Sononica, conſentientibus ſanctis coepiſcopis ejuſdem diœceſis, & circumpoſitis venerabilibus abbatibus, eis præfiendum atque ordinandum providerat. In aggregandis quoque monachis hanc modum abbas qui præfuerit, teneat, ut trinecnarium numerum quatuorvicis ſumma non excedat, donec rerum copia major ſuccreſcat. Epiſcopus quoque in exigendis muneribus abbatem ejuſdem loci non gravet, ſed ſufficiat ei ad annua dona equus unus, & ſcutum cum Lancea.

Quod ſi in expeditionem publicam ire juſſus fuerit, addantur ei de eodem loco carra duo, unum vini, alterum frumenti, verveces decem: ſupra quæ in exigendis muneribus, cupiditatis, avaritiæque cauſa gravare eos nullatenus præſumat, ne & monachi ejuſdem cellulæ hujuſcemodi negotio a ſuo propoſito exorbitare, & epiſcopus cauſa eorum perditionis addictus ſempiternas cogatur luere pœnas.

Corpora etiam ſanctorum, quæ in noſtra parochia jamdicta expectant ſui beatam immutationem, a pravis & deſidioſis cuſtodibus permittantur negligenter, ita ut officio, luminariæ, ac debita careant cuſtodia. Idcirco ob amorem Dei, cui viventes in carne ſervierunt, & emolumentum animæ noſtræ, pervolutantem & licentiam dominii ac juſtitiæ Ludovici ac Caroli regum, quia congruum ad hoc locum invenimus illo deportanda volumus. Sed quia facta auctoritas vetat, ne in talibus & ſimilibus eccleſiis Chriſti per alicujus incuriam ſanctorum inferatur, multorum epiſcoporum expoſcit conſenſum, ad veſtræ paternitatis notitiam hæc omnia preſenti volumus, quatenus veſtra deinceps cenſione & loco ipſe, quod favente Deo ordinare ſtabilimus, & memoratis ſanctorum pignoribus a Dei ſervis ibidem Deo famulantibus digne laudabiliter ſervitur; & pro domini noſtri ac totius ſanctæ Dei eccleſiæ ſtatu

A indefeſſe vota debita perſolvantur. Quod opus Deo dicatum, ut per temporea labentia, omnibus ſanctiſſimis patribus & fratribus in Dei nomine conſentientibus, firmiorem obtineat reſtitudinis ſtatum, & intactum permaneat, manu noſtræ parvitatis ſubter relegenda firmamus. Et ut rata decreges manere poſſint quæ ſcripta ſunt, manibus veſtræ ſanctitatis roborando exhibuimus.

In Chriſti nomine Aldricus eccleſiæ Senonicæ indignus archiepiſcopus hoc privilegium fieri decrevi, & ſubſcripſi.

In Chriſti nomine Landramnus Tiroricæ eccleſiæ archiepiſcopus recognovi & ſubſcripſi.

In Chriſti nomine Bartholomæus Narbonenſis eccleſiæ archiepiſcopus fieri & ſubſcripſi.

Jonas Auriſanenſis eccleſiæ indignus epiſcopus huic facto adſtipulator ſubſcripſi.

Ego Raynardus Rothomagenſis epiſcopus ſubſcripſi.

Theodulus Sueſſionenſis epiſcopus huic facto ſubſcripſi.

Aldricus Cenomanicæ urbis epiſcopus.

Cæſarius Bajocenſis epiſcopus ſubſcripſi.

In Dei nomine Radulfus Lexovienſis epiſcopus adſtipulator huic facto ſubſcripſi.

Aesmadus Parhiorum indignus epiſcopus ſubſcripſi.

Stephanus Biturienſium indignus epiſcopus ſubſcripſi.

Aledus Genevenſis epiſcopus ſubſcripſi.

Adalhelmus Cathaluanenſis epiſcopus ſubſcripſi.

Ragnerius Ambianenſis epiſcopus ſubſcripſi.

Helias Tricaſſinenſis epiſcopus ſubſcripſi.

Hubertus Meldenſium epiſcopus ſubſcripſi.

Alduinus Virdunenſium epiſcopus ſubſcripſi.

Delricus Baſilienſis epiſcopus ſubſcripſi.

Ego Fulconinus Warmatienſis epiſcopus indignus.

In Dei nomine Teugrinus Albenſis epiſcopus.

Atto Nannetenſis civitatis epiſcopus.

Gerfredus Nivernenſis civitatis epiſcopus.

Parona epiſcopus.

Boſo abbas ex monaſterio ſancti Benedicti ſubſcripſi.

Adrevaldus abbas ex monaſterio Noviacenſi.

Deidonus ex Remenſi cœnobio abbas.

Chriſtianus abbas monaſterii ſancti Germani.

In Dei nomine ego Bernoinus Carnotenſis epiſcopus ſubſcripſi.

Ragnerandus abbas de monaſterio ſancti Calilepſi.

Ingelmonus Sanienſis epiſcopus ſubſcripſi.

Fova Cavilonenſis epiſcopus ſubſcripſi.

Diploma Ludovici Pii imperatoris, ratum habentis præfatum Aldrici Archiepiſcopi privilegium, datum anno

DCCCXXXIV.

IN nomine Dei noſtri & ſalvatoris noſtri Jeſu Chriſti, Ludovicus divina reproptiante clementia imperator Auguſtus. Si enim quod ad ſervorum Dei quietem pertinet devotiſſima ſollicitudine, & imperiali providentia, procuramus ad emolumentum animæ noſtræ vel æternam beatitudinem capeſſendam, hoc proculdubio pertinere non dubitamus. Idcirco notum fieri volumus omnibus ſanctæ Dei eccleſiæ fidelibus, noſtrisque præ-

ANNO CHRISTI 831. præſentibus ſcilicet & futuris, quia Aldricus venerabilis Senonicæ urbis archiepiſcopus noſtræ fuggeſſit manſuetudini, de quodam monaſterio memorati epiſcopii ſui, quod Juvara muros ejuſdem civitatis in honorem beati Remigii confeſſoris Chriſti poſitum fuerat, & propter impedimenta quædam quæ ex propinquitate atque aſſiduitate præfatæ urbis nonnulli ſui domino famulantes perpeti videbantur, ipſe in alterum locum, cujus vocabulum eſt Vallilias, octavo ſcilicet urbe miliario, eum fecerit tranſmutari. Quem etiam locum Rothlaum, quondam Ingeltrudis comitis uxorem ſupradicto ſancti Remigii monaſterio ob ſuam virisque ſui requiem atque remedium, donationis titulo delegandum eſſe. Sed ne quantibet contrarietatem aut inquietudinem a præfatibus per tempora labentia in eadem fede ſibi ſuccedentibus monachi, quos a memorato loco tranſmigrari fecerat, queliber tempori cogerentur, privilegium eis eccleſiaſtica auctoritate in urbe ſupradicta una cum venerabilibus coepiſcopis fidelibus noſtris diverſarum eccleſiarum conſtituta feciſſe profeſſus eſt, ſicut etiam pro perfpecto atque relecto manifeſtiſſime claruit. In quo firmiſſime conſenſu omnium ſanxerunt, ut nullus pontificum ſuccedentium quidpiam de rebus, quas in priori loco degentes poſſederant, imminuere, aut majora illi ſervitia, quæ ſub eo pertolerant, inferre præſumeret, ſed liceret illis res ad memoratum monaſterium religioſiſſima devotione fidelium delegatas quieto ordine poſſidere, nihilque ei oneris amplius imponere, quam in memorato privilegio cum eiſdem venerabilibus coepiſcopis confirmato conſtitutum eſſe conſtabat.

Verum licet eccleſiaſtica atque pontificalis conſtitutio ſua, imoque divina auctoritate eſſe & præ-

a) Forte *Mi-ſi.*

b) Forte *provehat.* H.

c) Forte, *ut quod a.* H.

Ex Tom. I. Concil. Britan.

CONCILIUM LONDINENSE

HABITUM IN FESTO SANCTI AUGUSTINI

Anglo-ſaxonum apoſtoli, id eſt vigeſimo ſexto die Maii, anno domini DCCCXXXIII. præſentibus Egberto rege Weſtſaxonice, & Wichthalfo rege Merciorum, utroque archiepiſcopo, cæteriſque Angliæ epiſcopis & magnatibus, in quo de cohibendis Danorum irruptionibus agitur, confirmantur. privilegium & conceſſiones Wichthalfi regis monaſterio Croylandiæ facta preuve ſequitur.

Wichthalfus diſpoſitione divina rex Merciorum omnibus Chriſticolis univerſam Merciam inhabitantibus ſalutem ſempiternam.

Wichthalfus magnifice dilatabit regnum ſuum.

Tangluh. Sanctus. Hiſt. Croyl.

MAgnalia Dei publicare & prædicare minime mihi vereccundum, ſed vere videtur honorificum & glorioſum: unde apere confiteor domino, qui in altis habitat, humilia reſpiciens in cælo & in terra, quoniam ad tempus iratus eſt mihi, converſus eſt furor ſuus, & conſolatus eſt me, humilians in ira ſua peccatorem ufque ad terram, detrahens uſque ad pulverem, & iterum is miſericordia ſua ſuſcitans de pulvere egenum, & de ſtercore exigens pauperem, ut ſedeam cum principibus & ſolium gloriæ teneam. In die igitur bonorum me inmemor fim malorum, memor eo *Rahab* & Babylonis ſicentium me, non *Rahab* meretricis, ſed *Ethelelredæ* ſanctiſſimæ virginis, cognatæ meæ, pro ſponſi ſui agni immaculati amore Croylandiæ reclufæ, & in tempore tribulationis meæ *Concil. General.* Tom. IX.

D me in cella ſua quatuor menſium ſpatio diſſ. Wichthalfi magentiſſime abſcondentis a facie inimici & perſe- gia laudata. quentis: memor etiam ero Babylonis, non tyranica conſulonis, ſed ſanctiſſimæ eccleſiæ Croylandienſis, quæ a terra tuttis ad cælum aſcendens viſibilis & orationibus, phalmis & lectionibus, diſciplinis & afflictionibus, lacrymis & ſanguibus, eleemoſynis & innumeris aliis devotionibus pietatique operibus, pro ſæcula peccatore ſanctiſſimum violentiam regno cælorum ingerit die ac nocte.

Itaque quoniam venerabilis pater dominus *Siwardus* abbas Croylandiæ protexit me in tabernaculo ſuo in die malitiæ, celans ac ſalvans a reb. ſuis, facie tribulantis; ultra privilegia meorum antecceſſorum regum Merciorum, qui prædictum monaſterium variis liberatibus & donariis nobiliter illuſtrarunt, offero & ego magno altari prædicti monaſterii de paupertate mea calicem aureum, crucem auream, & tabulam capellis propriæ laminis aureis deauratam, me profitens di-

ANNO CHRISTI 833.

ste ecclesiæ perpetuam pro viribus defensorem. A & ibi ascendendo per aquam de Weland, quæ est quarta aqua claudens totum in circuitu sicut tertia aqua de Nene claudit eam ex altera parte de Croyland, usque ad Seweram de Afendiffe eadentia in Weland, ubi stans fracta crux lapidea, diffaut ab ipsa de Afendiffe per tres perticatas in ejus ripa Australi, & ipsa aqua de Afendiffe est quinta aqua claudens ab illo loco totalem præfectionem, contra Aquilonem usque ad Afruidfoth.

Si extra illas quinque aquas & metas prænotatas fugitivus inventus fuerit, tamquam *Sacrilegus* Jerosolymis publice lapidatus fabjicietur dus pœnam quam meruit patietur. Quod & in fra prædictas metas, & prædictarum aquarum ripas exteriores homicidium, furtum, vel alium facinus fecerit, per hoc ipsum dicti monasterii exterii capiendus, juxta demerita in ipsa insula, ejus immunitatem perdidit, patietur, & ibidem judicandus in carcere abbatis condemnabitur. Et ut illud abbatis negotium firmius & firmius ad posteros perseveret, per dominum meum *Egbertum regem* Westsaxonix, & *Athelwulphum* filium ejus illud obtinui confirmari. Offero etiam sacerdotalis dicti monasterii in ministerium sanctissimi altaris chlamydem coccineam, qua indutus eram in coronatione mea, ad capiam inde ipse casulam faciendam, de in ecclesiæ sanctissimum ornamentum, velum meum autem, quo invisitur excidium Troiæ, in meo anniversario, si placuerit, in parietibus suspendendum. Offero etiam refectoratio dicti monasterii ad usum præsidentis quotidie in refectorio lepydum meum deuratum, & per totam partem exteriorem barbatis vinitoribus ad drachones pugnantes celatum, quod in creribotum meum filius sum vocare, quia signum crucis per transversum leyphi imprimitur interius, cum quatuor angulis simili impressione protuberantibus; & corna mensæ meæ, ut de nostro monasterii libro inde in festis sanctorum, & in suis benedictionibus memoriter aliquando animæ donatoris *Wythlafii*.

Confirmo etiam illo monasterio omnes terras & tenementa, possessiones & earum peculia, & omnia alia donaria, quæ prædecessores mei reges Merciorum, & eorum proceres, vel alii fideles Christiani, sive Judæi dicta monasteria dederunt, vendiderunt, vel invadiaverunt, aut aliquo alio modo in perpetuam possessionem tradiderunt: & specialiter donum *Thurodis* quondam viventis Lincoln. &c.

Istas terras & tenementa prædicto monasterio Croylandiæ, & monachis ibidem Deo servientibus, in pacifcam & perpetuam possessionem concedo, trado, & confirmo, habenda de me & hereditibus meis quibuscunque regibus Merciorum post me successuris, in perpetuum & putam elemosynam liberæ, quietæ, & solutæ ab omnibus oneribus sæcularibus, exactionibus, & vectigalibus universis, quocunque nomine censeantur. Quod si quis adversarius, instigante diabolo, in quibuscunque præditis terris, aut tenementis, tot regum spatio pacifice possessis, & eorum auctoritate confirmatis, calumniam ponere voluerit in futurum, me & successores meos reges Merciorum protitetur præsenti chirographo & pollicetur, dicti monasterii fautoros in perpetuum defensores.

Istud chirographum domino Sigwardo abbati patri meo, & Etheldrithæ sanctissimæ virgini, pro Christi amore ibidem recluſæ, carne quidem cognatæ meæ, sed, quod magis est, in Christo carissimæ sorori, quondam promissum, in

ANNO CHRISTI 833.

in præsentia dominorum meorum Egberti regis A Westsaxonize, & Athelwulphi filii ejus coram pontificibus & proceribus majoribus totius Angliæ in civitate Londonia (ubi omnes congregati sumus pro consilio capiendo contra Danicos piratas hiiora Angliæ alldique infestantes) signo sanctæ crucis confirmavit.

SUBSCRIPTIONES.

Ego Celnothus archiepiscopus Dorobernensis consului.

Ego Enbaldus archiepiscopus Eboracensis consignavi.

Ego Osmundus Londoniensis episcopus collaudavi.

Ego Helmstanus Wistoniensis episcopus assensum præbui.

Ego Herevinus episcopus Lichfeldensis consensi.

Ego Cedda Herefordensis episcopus aspiravi.

Ego Adelstanus Shirebournensis episcopus procuravi.

Ego Humbritus Helmati episcopus approbavi.

Ego Wileredus Dommorensis episcopus annui.

Ego Herfordus Wigornensis episcopus gratum habui.

ANNO CHRISTI 833.

Ego Godwinus Roffensis episcopus favi.

Ego Hedda abbas de Medeshamstede ratificavi.

Ego Ambertus abbas Ripadii interfui.

Ego Kenevinus abbas de *Bardeney* affui.

Ego Egbertus ex Westsaxonia concedi.

Ego Adelevulphus filius regis Westsaxonia consensum dedi.

Ego Wulfhardus dux adfui.

Ego Athelmus dux audivi.

Ego Herenbrithus dux acceptavi.

Ego Swithinus presbyter regis Egberti præsens fui.

Ego Bosa scribis regis Withlafi manu mea chirographum illud scripsi.

Ego Withlafus Mercionum rex nostri Jesu Christi gratia rex Merciorum ad sanctæ matris ecclesiæ honorem & divini cultus exaltationem, anno incarnationis ejusdem nostri Salvatoris octingentesimo tricesimo tertio, in festo sancti Augustini confessoris, doctoris & apostoli nostræ gentis, hæc pauca offero, pluraque offerrem, qui quotidie meum tam sancto monasterio promitterem, nisi antea sepulturam meam Ripadio devovillem, verumtamen spiritui meus permanebit vobiscum in æternum.

a CONVENTUS COMPENDIENSIS, IN QUO LUDOVICUS PIUS Imperio privatur.

Quæ sequuntur scripta sunt apud Compendium palatium contra Christianissimum imperatorem Ludovicum, postquam regno ad tempus privatus est. Acta sunt autem studio non imitande deprehensi ejus ab Ebbone auctore ejusdem mali, & ceteris episcopis, qui errore annitentibus, vel timore confirmatibus. Non sunt autem hæc ut salubris concilii decreta ampleclenda sed ut exitialis commenti molimina refpuenda.

C quatenus pestilabito torpore, atque tegnitie, vel humano favore, aut mundiali timore, se exercendo ministerium suum, ut & prædecessoribus laboriter consultant, & futuris fint exemplum salutis. Verum quia in ægro Dei, qui est ecclesia Christi, nostris quoque infidiis & hostis antiqui pulluluræ non ceſſant, quæ neceſſe eſt ut adhibito ſacrudo paſtorali radicitus extirpentur; & propter malevolos quoſque, qui bene aſta aut intelligere nolunt, aut malevola intentione perpetrare intelligere, quam ipſam veritatem delectantur ampleCti, oportet eoſdem paſtores, ut quandocumque de generali utilitate, vel publica correctione, quidpiam in conventibus ſuis decreverint, id juxta morem eccleſiaſticum ſcriptis committant: videlicet ut poſteris omnem ambiguitatem & occaſionem ipſe decretendi vel reprehendendi penitus amputent. Proinde notum ſit omnibus eſſe neceſſarium duximus omnibus fidiis fanctæ Dei eccleſiæ, præſentibus ſcilicet & futuris, qualiter nos epiſcopi ſuper imperio domini & gloriolliſimi Lotharii imperatoris conſtituti, anno incarnationis domini Jeſu Chriſti DCCCXXXIII. indictione 12. anno ſiquidem ejuſdem principis primo, in menſe videlicet Octobri, apud Compendium palatium generaliter convenimus, & memoratum principem humiliter audivimus. Et hoc quidem illi, ſive optimatibus illius, ſeu omni generaliter populi, quæ undique illuc confluxerat, manifeſtare juxta injunctum nobis miniſterium curavimus, qualis ſit vigor & poteſtas ſive miniſterium ſacerdotale, & quali meretur damnari ſententia qui monitis ſacerdotalibus obedire nolaerit. Deinde tam memorato principi, quam cuncto ejus populo de-

ANNO CHRISTI 858.

nentiare studuimus, ut domino devotissime placare non different, & in quibus eum offenderant placare non different. Examinata quippe iunt multa, quæ per negligentiam in hoc imperio contigerunt, quæ ad scandalum ecclesiæ, & ruinam populi, vel regni interitum manifestis indiciis pertinebant, quæ necesse erat ut cito corrigerentur, & in futuro omnibus modis vitarentur. Inter cetera etiam commemorandum est a nobis, & omnibus ad memoriam reducendum, qualiter a Deo regnum illis per administrationem bonæ memoriæ Caroli præstantissimi imperatoris, & per præclarissimum Iuorum laborem, pacificum & unitum atque nobiliter dilatatum fuerit, & domino Ludovico imperatori a Deo ad regendum sub magna pace commissum, dominoque protegente, inh eadem pace, quamdiu idem progeny Deo studuit, & parentis exemplis uti, ac bonorum hominum consiliis acquiescere curavit, conservatum manserit. Et quomodo in processu temporis, sicut omnibus manifestum erat, per ejus improvidentiam, vel negligentiam, in tantam venerit ignominiam & vilitatem, ut non solum amicis in mendificium, sed etiam inimicis veneris in derisionem. Sed quia idem princeps misericordiam sibi commissam negligenter tractaverit, & multa quæ Deo & hominibus displicebant & fieri & facere compulsus, vel fieri permiserit, & hæc omnia nefandis consiliis Deum irritaverit, & sanctam ecclesiam scandalizaverit, & , ut cetera quæ innumera sunt omittamus, novissime omnem populum sibi subjectum ad generalem incestum contaminavit, & ab eo divino jostoque judicio subito impetitus fit subtractis potestas ; nos tamen memores præceptorum Dei, ministeriique nobis, atque benedictionum ejus, dignum duximus, ut per licentiam memorati principis Lotharii legationem ad illum ex auctoritate sacri conventus mitteremus, quæ eum de suis retribus admoneat ; quatenus certum consilium suæ salutis capiat, ut quia potestate privatus erat terrena, juxta divinum consilium & ecclesiasticum auctoritatem, ne secundum animam perderet, elaboret in extremis potius totis viribus studeret. Quorum legatorum consiliis & salubrimis admonitionibus libenter assensum præbuit, spatium populeti, diemque constituit, qua de salubrium rerum monitis certum ei responsum redderet. Cum autem suprascriptus infrater dies, facer idem conventus unanimiter ad eundem venerabilem virum pervexit, eumque diligenter de quibus fuerat admonitus, & sanctam ecclesiam scandalizaverat, ac populum sibi commissum perturbaverat, admonere, & cuncta illi ad memoriam reducere curavit. Ille vero eorum salutiferam admonitionem, & dignam congruamque exaggerationem libenter amplectens, promisit se illis in omnibus acquiescurum salutari consilio, & subitorum remediale judicium. Porro de tanta salubri admonitionum libertate, illico dilectum illum sum Lotharium Augustum sibi fidelium aforum lupplicavit, ut ille rupris quibuslibet morulis cum suis primatibus veniret : quarenus primum inter eos murua reconciliatio secundum Christianam doctrinam fieret, ut si quid in cordibus eorum navi aut discordiæ inerat, pura humilisque pollutatio venia expiaret ; ac deinde coram omni multitudine judicium sacerdotale more penitentis sulcipieret : quod & non multo post factum est. Veniens igitur idem dominus Ludovicus publicum sanctæ Dei genitricis Mariæ, ubi sanctorum corpora requiescunt, Metardi videlicet confessoris Christi atque pontificis, nec non Sebastiani præstantissimi martyris, adstantibus

ANNO CHRISTI 858.

presbyteris, diaconibus, & non parva multitudine clericorum; præsente etiam præfate domino Lotharii filio ejus, cujusque proceribus, atque totius populi generalitate, quotquot videlicet intra sui septum eadem continere potuit ecclesia; & prostratus in terram super silicium ante sacrosanctum altare confessus est coram omnibus, ministerium sibi commissum satis indigne tractasse, & in eo multa modis omnibus offendisse, & ecclesiam Christi scandalizasse, populumque per suam negligentiam multifarie in perturbationem induxisse : & ideo ob tantorum reatuum expiationem publicam & canonicam se exponere velle & penitentiam : quo miserante domino, per eorum ministerium & adjutorium percipere mereretur absolutionem tantorum criminum, quibus Deum lædendo se sub eodem altare prostraverat. Quem etiam idem pontifices, ut pote medici spirituales, salubriter admoneruut, asserentes ei quod parum & simplicem confessionem sequeretur vera remissio peccatorum, ut aperte confiteretur errata sua, in quibus maxime se Deum offendisse profitebatur, ne forte inetius aliud tegeret, aut in confessio Dei quidpiam dolose ageret, sicut jampridem in Compendio palatio ab ipso facto conventu correptus coram omni ecclesia eum fecisse omnibus notum erat. Ne sicut tunc, ita & nunc, per simulationem & calliditatem duplici ad Deum corde accedendo, ad iram potius quam ad veniam luorum peccatorum provocaret : quoniam, *scriptura testante, fimulatores & callidi provocant iram Dei.* Verum poli hujusmodi admonitionem profellus est se in omnibus iis præcipue delinquisse, unde a memoratis sacerdotibus fuerat familiariter, five verbis, five scriptis admonitus, & digna incorpatione correptus : super quibus illatarum summam reatuum suorum, unde illum specialiter redarguerent, continentem ei dederunt, quam ille in manibus gestabat.

CAPUT I.

Videlicet, ficut in eadem chartula plenius continetur, reatum facrilegii incurrendo, & homicidii, eo quod paternam admonitionem, & terribilem confectationem sub divina invocatione, ante fanctum altare, in præfentia facerdotum, & maxima populi multitudine, sibi factam locumdum suum promissionem non confecraverit, eo quod fraudibus & propinquis violentiam intulerit, & neporem suum, quem ipse liberare potuerat, interficere permiserit : & quod inaemorat voti sui, signum sanctæ religionis propter vinditam sue indignationis fieri postes jullerit.

II.

Quod auctor scandali, & perturbator pacis, ac violator sacramentorum existendo, pacem quod propter pacem & unanimitatem imperii, ecclesiæque tranquillitatem, itinuturi consilio & consensu cunctorum fidelium fuorum fuerat inter filios suos factam, & per sacramentum confirmatam, super illicita potestate corruperit : & in quoquod fideles suos, in contrarietatem ejusdem primi pacti & juramenti, aliud sacramentum jurare compulerit, in perjurii reatum præstitutionis sacramentorum incideriti ; & quantum hoc Deo displiceatis, liquido claret : quia postea necipse, nec populus sibi subjectos pacem habere meruit, sed omnes in perturbationem, pernam peccati fultinendo, justo Dei judicio postea inducti sunt.

III.

Quia contra Christianam religionem, & contra

ANNO CHRISTI 858.

tra votum suum, sine ulla utilitate publica, aut certa necessitate, pravorum consilio delusus, in diebus quadragesimæ expeditionem generalem fieri justit, & in extremis imperii sui finibus in cœna domini, quando paschalia sacramenta ab omnibus Christianis rite sunt celebranda, placitum generale le habiturum constituit. In qua expeditione, quantum in ipso fuit, & populum in magnam murmurationem protraxit, & facerdotes domini a fuis officiis contra fas amovit, & pauperibus graviffimam oppreffionem irrogavit.

IV.

Quod nonnullis ex fuis fidelibus, qui pro ejus fuorumque filiorum fidelitate & falvatione, regnique autoritatis recuperatione, humiliter eum adierant, & de infidis inimicorum fibi præparatis certum ediderant, violentiam intulerit : & quod contra omnem legem, divinam videlicet ac humanam, cos & rebus propriis privaverit, & in exilio mali juslerit, & quosdam absentes morti adjudicari fecerit, & judicantes procul dubio ad falsum judicium induxerit, & facerdotibus domini ac monachis contra divinam & canonicam auctoritatem præsidentibus irrogavit, & absentes damnavit, & in hoc reatum homicidii incurrendo divinarum feu humanarum legum violator extiterit.

V.

De diverfis facramentis, fibique contrariis atque pernicioſis, a filiis five a populo eo præsidente & compellente irrationabiliter fæpe factis, pro quibus non modicum in populo fibi commisso peccati maculam induxit, reatum perjurii nihilo minus incurrisse : quorum hæc procul dubio in auctorem, per quem fieri compella sunt, jure retorquentur. Sed in multorum purgatione, in injuftis judiciis, in falfis teftimoniis atque perjuriis, quæ eo permittente coram le perpetrata sunt ; quantum Deum offenderit ipse novit.

VI.

De diverfis expeditionibus, quas in regno fibi commisso non modicum inutiliter, sed etiam noxie sine confilio ac utilitate fecit, in quibus nimirum multa & innumerabilia sunt in populo Christiano flagitia perpetrata, in homicidiis & perjuriis, in facrilegiis, in adulteriis, in rapinis, in incendiis, five in ecclesiis Dei, five in aliis diverfis locis factis, indiscriminibus & oppreffionibus pauperum miferabili & pene aquæ Chriftianos inundato patratis ; quæ omnia ad auctorem, ficut præmiffum eft, reflectuntur.

VII.

In divisionibus imperii ab eo contra communem pacem & totius imperii falutem ad libitum fuum temere factis, & in facramento etiam quod juraverat compolito omnem populum, ut contra filios fuos, ficut contra inimicos fuos agerent, cum ipse eos paterna auctoritate conflatuque fidelium fuorum pacificare potuiffet.

VIII.

Quod non fufficerent ei tot mala & flagitia per fuum negligentiam & improvidentiam in regno fibi commisso perpetrata, quæ enumerari non poffent, pro quibus & regni periclitatio, & regis dehonestatio evidenter provenerat. Sed insuper ad cumulum miseriarum noviffime omnem populum fuæ potestatis ad communem interitum traxerit, cum debuiffet effe eidem populo dux ſalutis & pacis, cum divina pietas inaudito & inviſibili modo, ac noftris faculis præcidendo, populo fuo miſereri decreviſſet.

Igitur pro his vel in his omnibus quæ ſupra memorata ſunt reum ſe coram Deo & coram ſacerdotibus vel omni populo cum facrymis confeſſus, & in cuncſis fe delictis propriis poteſtatibus eſt, & potentium publicam expetiit, quatenus eccleſiæ, quam peccando ſcandalizaverat, pœnitendo ſatisfaceret, & ſicut fuerant ſcandalum multa negligendo, ita nimirum ſe velle poſtea eſſe exemplum dignam pœnitentiam ſubeundo. Poſt hanc vero confeſſionem chartulam ſuorum reatuum & conſeſſionis, ob ſuarum memoriam, facerdotibus tradidit, quam ipſi ſuper altare poſuerunt : ac deinde cingulum militiæ depoſuit, & ſuper altare collocavit, & habitu ſæculi ſe exuens habitum pœnitentiæ ab impoſitionem manuum epiſcoporum ſuſcepit ; ut poſt tantam talemque pœnitentiam nemo ultra ad militiam ſæcularem redeat. His itaque geſtis, placuit ut unuſquiſque epiſcoporum ad ſuam ſedem hæc acta fuerit, in propriis cauſtrulis inſereret, eamque ſua ſcriptione roboraret, & roborataın memoratoprincipi Lothario ob memoriam ſuorum hujus facti offerret. Ad extremum omnibus nobis qui interfuimus viſum eſt, omnium chartularum, immo tanti negotii ſummam in unum breviter ſtrictimque congerere, & eorum ſubſcriptionibus roborare, ficut ſequentia factum eſſe demonſtrant . . . . ,

AGOBARDI EPISCOPI LUGDUNENSIS LIBELLUS.

De eodem apud Compendium conventu , & publicat Ludovici imperatoris penitentia.

IN nomine Deiac domini noſtri Jeſu Chriſti anno incarnationis ejus nonagesimo tertio. ego Agobardus Lugdunenſis eccleſiæ indignus epiſcopus, interfui venerabili conventui apud palatium quod nuncupatur Compendium. Quo facto conventu exiſtit ex reverentiſſimis epiſcopis, & magnificentiſſimis viris illuſtribus, collegio quoque abbatum & comitum, promiſcuoque ætatis & dignitatis conſilio, præſidente ſereniſſimo & gloriofiſſimo Chlothario imperatore, & Chriſti domini amatore, quo protegente & adjuvante ſuber omnia, & diſpoſita ſunt, anno imperii primo, menſe quarto . Quibus omnibus vehementer incumbebat vera neceſſitas, ut ſolicite tractarent de periculo regni, in præſentia, & ſtatu in futuro ; quod regnum quia jamdiu natabat, & impellebatur ad ruinam per negligentiam, & ut verius dicam, per ignaviam domini Ludovici venerandi quondam imperatoris, in quibus, ille iterativ eſt per corruptamentes & corrumpentes, & ſecundum apoſtoli, cum dictum, quia erant ipſi errantes, & alios in errorem mittentes. A quo conventu quidquid utiliter & laudabiliter tractando & conſerendo invenium eſt & neceſſario ſtatuendum, & judicatuibus conſenſi, & conſentiens ipſe judicavit . In primis veliticis, quæ ad compoſitionem & ſoliditatem regni & regis pertinere videbantur, deinde quæ ad ereptionem & purgationem animæ domini Ludovici manifeſtiſſime noſcebantur : Quæ in præſidio conventu fideliter quæſita, & veraciter inventa, & admirabiliter executa ſunt. In eo leſtiset quod præſidus conventus deliberavit ut per legatos & miſſos admonentur dominus Ludovicus de ſuis erratibus , & exhortaretur, ut ſecundam propheticum dictum rediret ad cor, & recognoſceret acta ſua , quæ advertus Deum curerent per vias pravitatis & injuſtitiæ exegerat : ac deinceps ſuſciperet conſilium

a Primus edicti ſupplendi titulus deeſt. Alius titulus eſt in editis Agobardi operibus pag. 393 edit. Lutet. Pariſiorum an. 1605.

b Tom. 3.

c Jac. 4.6.

ANNO CHRISTI 833.

lium vitæ & falutis fuæ ; quatenus apud omnipotentem judicem & dominum, qui clementiſſimus indultor eſt criminum , indulgentiam & remiſſionem inquirataem impetrare poſſet : ut qui per multiplicatas negligentias regnum terrenum amiſerat , per impenſas ſupplices confeſſiones regnum cæleſte adipiſceretur per eum apud quem eſt miſericordia & copioſa redemptio . Propter quod & libellus iſte editus eſt a viris diligentioribus , & ei oblatus , de manifeſtatione criminum ſuorum ; in quo velut in ſpeculo perſpicue conſpicere & ſcrutare ædictum ſuorum , & here: in illo quod per pœnitentem perfectum dictum eſt : *Iniquitatem meam ego cognoſco , peccatum meum coram me eſt ſemper.* Pro qua re ſceleratum ad ſatis & ſatisfactionem qui in præſidio conventu adeerant epiſcopi , condolentes & compaſcentes infirmitatibus & miſeriis ejus , exhortantes , atque coaptantes , & conſolantes , ut omnipotentis Dei mitis pietatis ſuæ edoceret cum de lacu miſeriæ & de luto cœni . Quod clementiſſimus dominus non ſolum non abhorſit , ſed neque diſtulit : ſed *mox* reſuſcitans in mente ejus contritione humiliatis cordis , proſtratus coram eis , non ſemel vel iterum , ſed tertio aut amplius crimina cognoſcit , veniam poſcit , auxilium orationum præcatur , conſilium requirit , pœnitentiam poſtulat , injunctum ſibi ſtabilitatem libenſiſſime implecturum promittit. Interrogatus : ei lex & ordo publicæ pœnitentiæ : quam non renuit , ſed ad omnia annuit , ac demum perveniat in ecclefiam coram cætu fidelium , ante ipſum cœtum ſepulcri ſanctorum , & proſtratus ſuper efficium , his utique quæcunque confeſſus in omnibus clara voce cum abundanti effuſione lacrymarum , depoſitis armis , manu propria , & ad erigidiorem altaris proſpectu , ſuſcepit mente compunctæ pœnitentiam publicam per manum epiſcopalium impoſitionem , cum plalmis & orationibus. Sicque depoſito habitu priſtino , & aſſumpto habitu pœnitentiæ , congratulans & confidens populus priſtinæ pacis humeris reducet ſe ad inventæ & redactæ ovis ſimilitudinem . Hæ geſtis ego Agobardus indignus epiſcopus interfui, & meis horibus confenientes judicavi , & manu propria ſignans ſubſcripſi.

A *ſe , edulitie magna cæſtodie , ſub teſtum quotidiam deno-* ANNO CHRISTI 833.
mini . Explere hoc negotio in Chriſtiane familiæ Mariæ , populus Chriſtianus aurore meſſes de ſatione geſtis ei propria reverterent . Dictum factum ac facultas omnibus denſandum , quodque non injuria Exacerbum dedicat tum vertere illius avi chronico appellare licrat , nili quarum contem Lavicia mox , ut ſequentia declarabunt , ſuperiorum cauſſis coercebitur.

1 *Agobardi libellus.*] Inter epiſcopos Ludovicianæ diviſionis, poſt Ebbonem Rhemenſem , præcipui memorantur Agobardus Lugdunenſis , Bernardus Vienenſis , Barholomeus Narbonenſis , Jeſſe Ambianenſis , Modus Trevirenſis , Hetebaldus Antiſiodorenſis , & alii.

Nota Severini Binii.

2 *Conventus.*] Ludovicus imperator Bernardum quem- Conſil. tit. dam nativo Hiſpanum ſuæ defenſionis cauſa cubicula pre- 28. fectum conſtituerat , ſuæque uxori Dodanæ ſeptimi regni Annal. anno nonis ſuis ingeſſerat , ſpatiorum , haud dubie ex invidia , Bernardum Judith imperatrici per adulterium admiſtus , eum Annal. anno ejusque complicibus defert carnaute. Qui deinde ad Annal. anno Pippinum , qui interea pro ætatis maxime ſuæ , contra patrem arma ſumpſit , Bernardum nomen illud perſuaſus , percipuum ſuppetias cuſtam noſtre contra , Bernardum a fe dimiſit , ſedulo vero inquiſitionem in machinatos ad necandum patrem percipit. Qua ex cauſa non ille Pippino imperatore affectans non ſatisfecit , humani Lotharii habitum ill Nonnagi conventu ſuſcipiunt , ad quem tum nonis ea ſuæque venerunt. Verum eum eodem conventu opinione patrem parcere ſuſpicione ſuſpicione profugiſſet , Pippinus anno ſimili dignitas contra patrem non intermittit tenuit ſatisfacere deſcendere relinquit. Nam duas ex- pro & inuenerunt filio patrem pulſit regnum abſtulit , ejus eum quoque non ſpatio ſecuſſe expulſit , & ſub ea ſatis nodis libertatem & cubicus ſuſtet. Poſt hæc duas Lotharium patrem expulſum Pippino Inſtie regnum vero Carolum & Rudolphum poſteritatis inſtitutionis filios diſtribuit, reſque Lotharium eſſet filii inferiam reſtituit. Ex- fert , ſolicitans ſunt ad defectionem epiſcopi eo conſilio , ut quum filii zonis imperio deponere ejus poſſet , hominum ſatis nundinationum auxiliorum ſuffragio & judicio honoris ne poſſitare imperiali privarent. Succeſſit inquiſitionis ſatisfactionis.

Mutu auctore Ebbone Rhemenſi epiſcopo , quem The- Acta omnia gaſtum ex originibus ſeverum ſtupe ſolidi ſcribit , pa- ſit apud ter ejus ejuſdem conditionis olim antiſtites conventum inſtituerunt hoc concilio contra jura juris ordinem impetrarent ſenat ante confeſſion reatus publico ablenem condemnarunt , atque omnia eorum quæ auctor vam Ludovici his verbis deſcribit : *Parentes ſuſcitati conſpiratione inimici , ne verſa vice vero ſuppoſitorum qua gella erant , callido , ut ſibi viſum eſt , cum aliquibus epiſcoporum ac ſuorum argumentis : ut per his de quibus ſe querebatur non ſuffragia imperator : tempo de nece hominis ; ſine publica penitentia armis depoſitis revocandi ſuſpendi- mandi ſuſcipere ſatisfacere judicentur . Cum ea ſimiliter quidem legi contra unum reliquos ſimul conſulti hiſtoriam vindictam ? & nulla lex habeatur judicant Dum his in ſolipſum . Cui judicio paucis contradicere , plurimi- ſimilem proferre , cuncta pars , ne affligi in talibus , ne primores offendantur , verbo tenus conſentire . Adiudicatum ergo eum miſerum & inauditum , nec auditorem , neque convictum , cui corpus ſanctæ Medardi confeſſoris , & ſanctæ Sylveſtrani martyris urna depoſuere , & aute ante preces regum , publique judicium aſſa , adhibita ma- gna confeſſio , ſub teſtum quoddam retrahunt . Quo tuto* Decretum omnia ceſſiſſimum eſſe compoſuerunt , ſimul hac ipſa cauſſa ſi per vim & metum acta , falſoque religionis pigmento ex- Gratian. torta ſit. Non enim opportebat unquatorem inimo ju- pub. tillo dicto confentiendi ac perſuaſionem eſſe , ſed ſolum ſi ſuam proper quod patrem ab eccleſia ſibi impoſitum ſubmoveſ- ſet. Quæ non iuniores Theganus hac de cauſa in Ebbonem Rhemenſem epiſcopum horum omnium auctho- rem deducentes , dum eum impudicum & crudelitatem epiſcopum nominat , qui ex originibus ferocium ſtirpe procreatus , inaudita fecit , & inaudita locutus eſt. Cuncta- que illa ratione Ludovicus imperio ſuſtinet ſenſit , Gregorius papa ecclio abrogationis decreto , eandem impe- rio reſtituere , eaque omnia in reſciſcente imperatori pe- gia , quæ ab auctore vam Ludovici poſtea cantantur. Vide Baronium anno 831. & 834.

ANNO CHRISTI 834. Ep. Vit. monach.

I CONVENTUS APUD SANCTUM DIONYSIUM, IN QUO LUDOVICUS PIUS

Eccleſiaſtice communioni per epiſcopos reſtituitus , imperii quoque ornamenta recepit, dominica decunda quadrageſimæ , anno Chriſti DCCCXXXIV. Gregorii IV. papæ VII, Ludovici ipſius imperatoris Auguſti XXI.

ANNO CHRISTI 834.

EXcuſſorato , ut diſtum eſt , *impio Lotharii ſatisfactione Ludovico , multi mox quibus ſalutem meus erat , ad illius reſtitutionem conſilia operamque conciderunt . Itaque collectis copiis Lotharium in ſanctæ Dionyſii monaſterio , ubi tunc erat , propius aggreſſi , eo adegerunt , ut relicto illorum patre tacita fuga excederet . Quæ parvo delnceps to in loco geſta ſunt , auctore vita Ludovici narrat his verbis*: At vero ii qui cum imperatore remanſerant , cum ad recipiendas imperatoris infulas hortabantur . Sed imperator , quamquam modo quo prædictum eſt eccleſiæ eliminatus communione , nequaquam tamen præproperare voluit acquiſcere lententiæ : ſed dominica , quæ in craſtinum advenit , in eccleſia ſancti Dionyſii epiſcopali miniſterio volait reconciliari , & per manus epiſcoporum armis accingi conſentit . In qua re tanta evaluerio populi excrevit , ut etiam ipſa elementa videreutur injuriam patienti compati , & elevato congratulari : Etenim uſque ad illud tempus tanta incubuerat procellarum vis , pluviarumque vehementia , ut extra ſolitum aquarum luperabundantia exceſſerec , ſtagna quoque ventorum imperviabiles flumina alveos redderet . Sed in illius abſolutione ita quodammodo vis fuit conjuratæ elementa , ut mox & venti ſævientes mitelcerent , & cæli ſereet in antiquum & multo tempore invilam ſerenitatem rediret . *Narrat & Nithar-* A *de his libro primo hiſtoriæ ſuæ .* Occurrebat , *inquit* , *inſuper etiam filiis verecundia & pœnitudo , quod patrem his honore privavcrant ; univerſæ plebi , quod his imperatorem dimiſerant , ac per hoc hinc inde ſtrages , quas ejus cauſa contigerunt , & undique ad S. Dionyſium , ubi tunc Lotharius patrem & Carolum ſervabat , affluere contendebant . Cernentes Lotharius præcidum animoſitatem vires ſuas excedere , antequam convenirent arma ſumit , patrem ac Carolum dimittit , Hinc rege arrepto Viennam petit . Pluſa autem non modica quæ præſeos aderat , & jam jamque Lothario pro patre vim inferre volebat , ego recepto , baſilica Sancti Dionyſii una cum epiſcopis & omni clero conſtituunt , tandem Deo devote conferunt , coronam & arma regi ſuo imponunt , & ad cetera deliberatuni conſentiunt . Ita quæ Ludovicus ipſe imperator in epiſtola , quam de conſcribenda vita ſancti Dionyſii ad Hildeinum abbatem ſcripſit , hanc ſuam reſtitutionem inter cetera illius beneficia commemorat .*

Nota Jacobi Sirmondi, S. J.

1 *Conventus apud ſanctum Dionyſium.*] Reconciliatum filiis Ludovicum divinitus ſecunda quadrageſima docet in chronico Ebſidanus , cujus veſtigiis hæc de more auctor vitæ Ludovici . Incidit autem illo anno hec dominica in kalendas Martias .

** CONCILIUM ATTINIACENSE II. SIVE SYNODUS UNIVERSALIS

Ac Generale placitum menſe Novembri celebratum anno DCCCXXXIV. Ludovici Pii imp. XXI. cujus acta perierunt.

LUdovicus imperator habuit , *inquit anonymus C auctor vitæ ejus ad annum* DCCCXXXIV. eo tempore citra noſtram ſancti Martini conventum generalem in Attiniaco palatio , ubi quum multa perperam molita purgare deveniſſet , tam in eccleſiaſticis quam publicis rebus , tunc præcipue fuerunt illi

I. Mandavit filio Pipino per Ermoldum abbatem res eccleſiaſticas , quæ in regno ejus erant , quas vel ipſe ſuis attribuerat , vel ipſi filii ſubripuerant , abſque cunctatione eccleſiis reſtitui .

II. Miſſos etiam per civitates & monaſteria tranſmiſit, ſtatumque eccleſiaſticum pene collapſum in antiquum ſtatum erigi juſſit .

III. Itemque præcepit , ut miſſi per ſingulos D comitatus irent , qui inmunitatem pendonum atque latronum , quæ inaudita emerſerant , cohiberent , & ubi eorum major vis incubuerat etiam comites vicinos & epiſcoporum homines ad tales ejiciendos & protereendos filii adſciſcerent & de his ſingulis filii in proximo placito generali Wormatiam renunciarent , quod futurum tranſacta bieme & ſuadente vernali gratia Indixit .

Ad eundem quoque generalem ea conventum Attiniaci hoc anno celebratum non dubito quin ea pertinuerint quæ Himcmarus ſcnior refert in opere de diverſis Lotharii & Tetbergæ reſpuſione ad quintam interrogationem hiſce verbis : Quidam noſtrum tempore ſanctæ memoriæ domini Ludovici Pii Auguſti in Attiniaco palatio tunc habente , quando in univerſali ſynodo totius imperii eitam cum fedis Romanæ legatis & in generali placito feruina quædam non ignobilis generis , nomine Northildis , de quibuſdam inhonestis inter ſe & virum ſuum vocabulo Agemberrum ad imperatorem publice proclamavit . Quam imperator ad ſynodum deſtinavit , ut inde epiſcopalis auctoritas quid agendum eſſet decerneret . Sed epiſcoporum generalitas ad laicorum ac conjugoſorum eam remiſit judicium , ut illi inter illam & ſuum conjugem judicarent , qui de talibus

ANNO CHRISTI 835.

bus negotiis erant cogniti & legibus sæculi sufficientibus præditi, eorumque legalibus judiciis eadem fœmina se lubjecerit, & quod de quæstione sua decreverint, sine repetitione teneat: Si vero crimen aliquod effet, inde pœnitentiæ modum post illorum judicium, ab episcopali auctoritate depolceret, secundum quod facti cauſa nes præbuerint, eisimponere non negarent. *Hæc illa Remenſis Archiepiſcopus, nec non & ea ſynodo plura.*

ANNO CHRISTI 835.

2 CONCILIUM METENSE,

QUO IMPERATOR AB EBBONE RHEMENSI

Archiepiſcopo injuſte excommunicatus, & ingreſſu eccleſiæ interdictus abſolvitur, anno DCCCXXXV. ſub Gregorio IV.

* *Concilium.*) *Congregata ſynodo* (ait chronicum Cameracenſe libro 1. cap. 41.) *in Meteenſi eccleſia ſancti Stephani imperator pro cunctis Ebbonem accuſat, quod eum faciſſe fateat criminatus, & iſdem factis criminibus appetitum a regno dejecerat, armiſque ablatis nec confeſſum, nec convictum, contra regulas eccleſiaſticas ab eccleſia aditu eliminaverat. Qui objectis crubeſcens, ſuique malæ faciei recognitione, ut in ſynodo omnia legaliter adimpleretur, ſe tandem offerentes cunctos ſibi judices epiſcopos delegit, inter quos etiam Theodericum epiſcopum convocavit.*

Can. 63. al. 70.

2 CONCILIUM APUD THEODONIS VILLAM, IN QUO LUDOVICUS PIUS

Ab epiſcopis iterum reconciliatus, Ebbo Rhemorum antiſtes, quod in illum conſpiraret, damnatus, graduque ſuo dejectus eſt, in Theodonis villa palatio regio proximis ante quadrageſimam diebus celebratum anno Chriſti DCCCXXX. Gregorii IV. papæ VIII. Ludovici ipſius imperatoris XXII.

Ex T. Sirmondi.

Sunt qui ab hac concilio Meteenſe concilium ſejungant: ſed non tam diverſa ſynodi fuerunt, quam ſynodi cujuſdam abſolutio Ebbonis. Synodus enim apud Theodonis villam indicta, ubique primorum congregata eſt. Ubi cum ab epiſcopis qui convenerant, atque inter ceteros ab Ebbone, datis libellis opprobria faciſſe imperatoris teſtimonio, in Metenſium urbem annos cum ingenitore regnique primoribus profecti ſunt, atque in ſancti Stephani baſilica, velut in ſtrogne epiſcopi quæ de reſtitutione imperatoris acta ſuerant, & Ebbone iterum Auguſtum eumdem infra depoſitum, meritoque imperii ſolio reſtitutum publice profeſſi, inter muſtarum ſacra, dii, ni Ludovici vita auſtor ſtiſſet, dominica, quæ quadrageſima initium præcedebat, ſeptem archiepiſcopi ſeptem recuſationis ecclaſtica ſacrimina ſuper eum recitarunt. Deinque univerſi qui aderant pro cunctatione imperatoris reſtitutione multas gratias reddiderunt. Poſtea ad Theodonis villam denuo regreſſi ſynodum inſtauerunt, Ebbonemque, cathedræ ſuæ facilimis inſtauerunt, acceſſuſ imperator, quod falſis ab eo criminibus appetitus, regnique depoſitus, atque eccleſiæ aditu excluſus ſuiſſet. Poſtulabat Ebbo, ut ab eccleſiaſtico imperator cenſum in ſynodo agere liceret. Quod cum impetraſſet, ut confitente oppreſſus, epiſcoporumque cauſa adoraret conſilio uſus, libellum ſynodo in adminiſtrationem ſuiſſe obtulit. Quo lecto, epiſcoporum, quibus confeſſus fuerat, denuntiatione audito omnium ſententia a pontificali miniſterio reſtore ipſum eſt. Da ſynodus dominicæ incarnationis quadrageſimæ dimiſſa. Cujus eſt acta non extant, rerum tamen gratia vitam Ludovici, quam commemoravimus, apud alios etiam crebra eſt mentio, ut apud Floriacenſem libro ſecundo hiſtoriæ Rhemenſis capite vicesimo ſexto. Da ſynodo Sueſſionenſi apud ſanctum Medardum, & Triburiæ, anno DCCCLXVII. *Hincmari Rhemenſis ſedis ſenioris annorum ſeptuagenarii ſcripta*

contra eſt Hincmarum archiepiſcopum in poſteriori opere adverſus Gotheſchalcum exſtet reſcriſſum ſcire; unde & epiſcoporum qui ſynodi interfuerunt nomina deſiderantur. Nunc videndum, inquit, de quo ordine adjudicatorum vel condemnatorum Ebbo fuerit; quem manifeſtum eſt fuiſſe depoſitum. Qui poſtquam in eccleſia ſancti Stephani apud Mediomatricum civitatem ambonem conſcendit, & le publice denotavit coram epiſcopis & imperatore, & clero ac populo qui aſſuerant, quoniam eumdem imperatorem Hludovicum falſo criminatum, & injuſte ab imperiali ſede depoſitum publice poenitentiæ ſubdidit. De quibus & libellum manu ſua ſubſcriptum eidem imperatori porrexit: quem qui quæſierit, in archivo ipſius Metenſis eccleſiæ inventre valebit.

Unde etiam accuſatus ab ipſo Auguſto in generali ſynodo habita in palatio Theodonis villa indicatur petiiſſe, & ſecundum canonicas inſtitutionem elegit ſibi per conſentum ſynodi epiſcopos judices peccatorum ſuorum, quos canonice electos appellant. De quibus ſcriptum eſt in concilio Africano cap. LXIII. ut ab electis judicibus provocari non liceat. Et dedit libellum ſynodo manu ſua firmatum hæc eadem continentem.

Ego Ebbo indignus epiſcopus recognoſcens fragilitatem meam, & pondera peccatorum meorum, teſtes conſcientiæ meæ, Auſtorem videlicet archiepiſcopum, & Badaradum epiſcopum, nec non & Modomum epiſcopum, conſilvoli mihi judices delictorum meorum: & puram ipſis confeſſionem dedi, quarens remedium penitendi, & ſalutem animæ meæ, ut recederem ab officio & miniſterio pontificali, quo me reconſtituo eſſe indignum; & alienum me reddens pro

ANNO CHRISTI 835.

pro reatibus mei, in quibus peccaſſe fateeto ipſis A confeſſus ſum. Eo ſcilicet modo, ut ipſi ſint teſtes alio ſuccedendi & conſecrandi ſubrogandique in loco meo, qui digne preeſſe & prodeſſe poſſit eccleſiæ cui hactenus indignus præfui. Et ut inde ultra nullam repetitionem, aut interpellationem auctoritate canonica facere valeam, manu mea propria ſubſcribens firmavi, Ebbo quondam epiſcopus, ſubſcripſi.

Hæc ſcriptura coram ſynodo prolata atque confirmata, confeſſus eſt ipſe viva voce, & dedit teſtes alios exceptis judicibus, Nothonem archiepiſcopum, Theodericum epiſcopum, & Acharbum epiſcopum. Et ſic ab omnibus qui in eodem conciliu fuerunt epiſcopis, accepit ſententiam, diſcentibus per ordinem omnibus: Secundum tuam B confeſſionem cella a miniſterio, Et ſic eorum ipſo, jubente ac audiente ſynodo, dictatum eſt a Jona Auſtiſſimo epiſcopo Helie presbytero, a poſtea Carnotenſi epiſcopo, & præſcripta pagina confeſſionis ejuſdem in ipſa ſynodo lubſcripturn atque ſubjunctum hoc modo: Acta eſt hæc Ebbonis profeſſio, ejuque propriæ manus ſubſcriptione roborata, in conventu ſynodali generaliter habito apud Theodonis villam, anno incarnationis dominici noſtri Jeſu Chriſti DCCCXXXV. *anno etiam imperii gloriioſi Cæſaris Hludovici* XXIII. *Indictione* XII. *ſub die Kalendarum IV Novembrium Martii. Hi ſunt epiſcopi qui confeſſionem manu ſua propria firmarunt audientes: in qua continebatur quod ipſe Ebbo pro quibuſdam criminibus, quæ confeſſoribus ſuis Ajaſſo archiepiſcopo, Badarado epiſcopo, Modoino epiſcopo, Acharado epiſcopo, Theodorico epiſcopo, & Nothoni archiepiſcopo confeſſus eſt, nullatenus officium pontificale agere deberet. Nam & ipſi teſtes eodem Ebbone poſcente, & coram aſſtantibus, in conſpectu omnium qui aſſuerunt, tam epiſcoporum, quam & ceterorum faccrdotum, vita vece teſtificati ſunt, quia tale peccatum eis confeſſus fuerat, pro quo dignus non erat epiſcopale miniſterium utrea agere. Sed & hoc ipſi teſtes & confeſſores ſubintulerunt, quia ſi idem peccatum ante ordinationem admiſiſſet, nullomodo epiſcopatum deberet. Pro qua re ad eorum conſilium dixit ſe idem Ebbo coram omnibus ad miniſterium epiſcopale, indignum, & ab eo recedere debere, & ſibi penitentiæ modum dominoſum ſibi propritum facere velle. Nam & epiſcopi ſecundum confeſſionem ipſius manu ſua propria roboratam, & teſtimonium confeſſorum ſuorum, decreverunt ut a miniſterio recederet pontificali, & aliis orationum officiis excubiis domino ſerviendo eum ſibi propitium faceret: Hæc ſunt nomina eorumdem epiſcoporum.*

Drego archiepiſcopus.
Hetti archiepiſcopus.
Otgarius archiepiſcopus.
Ragnoa(dus archiepiſcopus.
Landranus archiepiſcopus.
Aldricus archiepiſcopus.
Notho archiepiſcopus.
Ajaſſus archiepiſcopus.
* Rotoldus epiſcopus.
Jonas epiſcopus.
Frotarius epiſcopus.
Ecbaurudus epiſcopus.
Ragnarius epiſcopus.
Wilnus epiſcopus.
Theodericus epiſcopus.
Acharduis epiſcopus.
Rothadus epiſcopus.

Adaradus epiſcopus.
Modoinus epiſcopus.
Item Theodericus epiſcopus.
Veylocharius epiſcopus.
* Goldoricus epiſcopus.
Godofridus epiſcopus.
Teutmundus epiſcopus.
Erambertus epiſcopus.
Hubertus epiſcopus.
* Erardus Epiſcopus.
Albericus epiſcopus.
Frecuſſus epiſcopus.
Joannes epiſcopus.
Hildemannus epiſcopus.
Hildi epiſcopus & diſ.
Chriſtianus epiſcopus.
Siluguus epiſcopus.
Item Ragnarius epiſcopus.
Iſpio epiſcopus.
Teutgandus epiſcopus.
Bonus epiſcopus.
Ero epiſcopus.
Ado epiſcopus.
Teutberus epiſcopus.
Veltheu epiſcopus
Morbertus epiſcopus.

Et * hæc ſcriptura, judiciare ſynodo, poſt hæc omnis patrata, data eſt a Rege, cum ſynodo * Tota illa ſubſcriptorum, & ſuis quibuſdam cum Hetti epiſcopo Treverenſi, Fulconi, qui ſucceſſor in ſede Rhemenſi Ebbonis fuerat delignatus.

* *In ms. Palatino Vaticana Bibliotheca hæc ſequuntur:* Nunc de hujuſmodi unius ſubſcriptione pro omnibus ſicut hic Jonas epiſcopus, regnum omnium cernere nobuimus, & pro omnibus manu noſtra ſubſcribere egit: qui legerit in concilio Africano cap. 42. inveniet. Sed & in eodem concilio cap. 60. de commercio hæretatorum concilii epiſcopos ſibimet ſe ſcribere repecitet. Quia autem hujuſmodi libelli confeſſione quam ſequi debet proprie manus ſubſcriptio * epiſcopi ſ) *ſine, ex* epiſcopi. *ſe*

D *Diligentiſſimis ſcrutinio univerſis epiſcopis per Gallias conſtitutis Joannes. Innotuit nobis a fratre-nitate veſtra miſſa relatio, in qualibus Carnotenſis ſuiſus modulis legitur criminibus involutus.* Et ad locum. *Prudentia autem Carnotenſium epiſcopum ut habeat diligenti literarum peritiarum dare vobis conſenſus ubi errorem ſuum aſſeret.* Et item. *Joannes presbyterii, diaconibus & cunctis clero eccleſiæ in qua fuit Carnotenſium epiſcopus: Tremuit ad nos a fratribus & coepiſcopis noſtris miſſa relatio:* Et item ad locum. *Et ideo in eccleſia ejus noſtrarum dari noſtræ diverſis auctoritates, donec propriam ſuperſtitem poſſit habere. Omnem vero hanc ſolicitudinem Cæſario fratri & coepiſcopo noſtro injungimus,* & reliqua. Et beatus Gregorius in decretis ſuis ex hoc feribit ad Maximianum epiſcopum Barcinatum: ſed & ad clerum & ad plebem Arimenſium: necnon ad Anatolium diaconum, ſed & ad Athenienſem epiſcopum. Indeque in epiſtola ad Brunichildem regionem quia non expreſſe genus peccatorum in confeſſione libellari debeat denudari, ſed ita ut Ebo egit & confiteri & libellari profeſſione & ſubſcriptione debeat honore peccata & pœnitens ſe privare, ita ut in decretis habetur. *Leo univerſis epiſcopis per Campaniam, Samnium & Picenum ſalutem* cap. 12. *De pœnitentia, inquiens, quæ a fidelibus poſtulatur,* nec de

ANNO CHRISTI 835.

de singulorum peccatorum genere libelli scripta A
profesſio publicetur, confitenti peccatorum ſuſ-
ſiciat ſolis ſacerdotibus iudicari confeſſionem fe-
cresse. Quamvis enim plenitudo fidei videatur eſſe
laudabilis, quæ propter Dei timorem apud ho-
mines erubeſcere non veretur. Tamen quia non
omnium hujuſmodi ſunt pectora ut ea quæ po-
nitentiam poſcunt non timeant publicare; re-
movetur improbabilis conſuetudo, ne multi a
pœnitentiæ remediis arceantur, dum aut erube-
ſcunt, aut metuunt inimicis ſuis ſua facta rele-
vari, quibus poſſint legum conſtitutione perceſ-
li, &c.

Sententia ex libro epiſcopali qui geſta pontifi-
cum Romanorum titulatur excerpta digeſtis Ser-
gii papæ, quæ ſuperius in ſecunda actione com-
memoratur. Poſt hæc vero Ebo epiſcopum & Ar-
thalonenſi archiepiſcopi, ut pro crimibus ſuis
privati honore ab eccleſia fuerunt expulſi, ſanctiſ-
ſimo pontifici poſtulabant, ut eos reconciliare ac
pallium eis tribuere dignaretur: quos etiam idem
præſul nec communione inter clericos dignos eſſe
ſuſcipere dicebat: ſed inter communicantem po-
pulum communicandi licentiam tantummodo ha-
berent. Exemplar confirmationis ſynodi apud
Sueſſionenſem civitatem habitæ domini papæ &
gratia & nomine Benedicti. Benedictus epiſco-
pus ſervus ſervorum Dei ſeneriſſimo & ſanctiſ-
ſimo confratri noſtro Hincmaro epiſcopo ſanctæ
Remenſis eccleſiæ. Probabilium facrorumque dif-
finitiones geſtorum, &c. " *Deinde, ſequitur hoc* " *epiſtolæ manus ſubſcripſerit.* Optamus fraternita-
tem tuam in Chriſto nunc & ſemper bene valere.
His itz præmiſſis & multis aliis brevitatis gratia
prætermiſſis attendendum ſummopere eſt his qui
ſynodum habſcripſerunt quod in concilio Carthia-
ginenſi dicitur: Si quis contra ſuum profeſſionem
& ſubſcriptionem aliquo modo venerit ipſe ſe ho-
nore privabit, & omnibus quos ſacerdotalis ordo
complectitur, & de alienis clericis, & de aliis
epiſcopis excommunicatis ab aliis inconſulte non
recipiendis; & de " ſubalternis manu epiſcopi po- " *Nota*, ſubalternis ſi-
ſitis pœnitentibus, & de aliis quibuſcumque fa- " *gnificantibus*.
ciis canonibus obviantibus providendum eſt, ne
contra ſententias ſacrorum canonum & decreta
Romanorum pontificum agant, quas in brevi Leo
magnus rebus Romæ ecclæſiæ præpoſitus ad univerſos
epiſcopos per Campaniam, Picenum, Tuſciam,
& per univerſas provincias conſtitutos comprehen-
dens exp. ita decernit. Hoc itaque inquiens ad-

monitio noſtra denunciat, ut ſi quis fratrum con- B
tra hæc conſtituta venire tentaverit & prohibita
fieri aſſumere præſumpſerit, a tuo te nomine ſcias ſub-
movendum, nec communionis noſtræ futurum ef-
ſe conſortem qui eſſe ſocius noluit diſciplinæ. Ne
quid vero ſit quod pertæmiſſum a nobis forte
credatur, Omnia decretalia conſtituta tam beatæ
recordationis Innocentii, quam omnium prade-
ceſſorum noſtrorum quæ de eccleſiaſticis ordini-
bus & eunomum promulgata ſunt diſciplinis, ita
veſtra dilectione cuſtodiri debere mandamus, ut
ſi quis in illa contemſerit, veniam ſibi deinceps
noverit denegari. Quapropter nemo ſacerdotum
ſe fallat, nemo decipiat, nullius inſtruat homini-
ti conſentiat, quia iſte & alias ſacrorum canonum
ſententiæ a ſancto ſunt ſpiritu promulgatæ &
Chriſti ſanguine confirmatæ, & per eorum ora
prolatæ qui cum Chriſto regnant in cœlis & mi-
raculis coruſcant in terris, & ideo omnes ſecuri
ſimus quia ſi contra tam validas auctoritates fece-
rimus, nec contra ſæculi potentiam prudenti &
ſecuri eſſe poterimus, etiam coram deo ab illis ju-
dicati ſumus pro quibus patribus qui conſtituti
ſunt principes ſuper omnem terram filii nati fa-
mus, nec ſolum erunt in cuſtodes ſolvimus ſuper
terram, ſi ligata non ſunt in cœlis quæ ipſi liga-
verant in terris.

NOTA JACOBI SIRMONDI, S. J.

C *a Concilium apud Theodonis villam.*) Hujus ſynodi
altium poſtea exemplum noſti ſumus ex bibliotheca
ſanctæ Mariæ Laudunenſis, in quo epiſcoporum, qui
Ebbonem damnarunt, idem numerus, eademque ſunt
nomina, niſi quod pro Godoleico, Godeleium legit.

NOTÆ SEVERINI BINII.

a *Conventus.*) Hoc conventu fuiſſe coepiſcoporum ads. eccle-
Ebbo Rhemenſis archiepiſcopus, eo quod depoſuiſſet Lu- ſiæ gest.
dovici imperatorem ab imperio auctor fuiſſet, ipſum ex-
communicavit. Reliqui autem qui ei conſenſerunt
fatentur, ob neceſſitatem qua coacti fuerint ea exercendi
tiimi imperatoris interfici, ſeipſos excuſantes, veniam-
que imperantes. *Talia ſane ipſa*, inquit auctor vitæ
Ludovici, non tam excuſationibus ſuppetunt vere do-
minice, quæ ſatis quadrageſime initium præcedebat, in
Mitis civitatem dominus imperator, ſed & epiſcopi &
populus univerſalis illius conventus venit, & inter miſ-
ſarum celebrationem ſeptem archiepiſcopi ſeptem exomo-
logeſeos eccleſiaſticas orationes ſuper eundem imperatorem
conſummate, atque omnes populi, hoc vifo, pro pleniſſi-
reſtituendo imperatorem, multas ſtas gratias retulerunt.
Vide Baronium anno 835. numero primo.

ANNO CHRISTI 835.

VI. *Ut epiſcopus ebrietati deditus, niſi ſe correxe-* A
rit, depoſnatur.
VII. *Quod in vita ſacerdotum penſandum ſit qua-*
liter quiſque docetur.
VIII. *Quod certa doctrina ſacerdotis convenire ip-*
ſius vitæ debeat.
IX. *Quod actibus epiſcopi populi actionem transfen-*
dere debeat.
X. *Quod convenientem ſit epiſcopo ne hominibus pla-*
cere cupiat.
XI. *Ut epiſcopi congregationes canonicorum mo-*
nachorumque ſibi ſubjectas diligentius guber-
nent.
XII. *Ut epiſcopi extra meceſſitatem remotiora loca*
relictis ſedibus non frequentent.

CAPUT II.

De doctrina epiſcoporum.

I. *Quod epiſcopus ante omnia reſtam fidem ſtire.*
re & docere debeat.
II. *Quod veteres novique teſtamenti ſcripta noſſe*
debeat.
III. *Quod ſpiritalem animarum medicinam ignora-*
re non debeat.
IV. *Quod evangeliorum & apoſtolicum doctrinam,*
canoneſque cum paſtoralis ſancti Gregorii ſcire
debeat.
V. *Quod epiſcopum ſacræ legis meditationi inten-*
tum eſſe oporteat.
VI. *Quod noſſe debeat quæ perſonarum diſtrctione*
prædicandum ſit.
VII. *Quomodo res eccleſiaſticas diſpenſare debeat.*
VIII. *Ut ſemel in anno in cuna domini ſanctæ*
ecclæ uneliorum non neglegat.
IX. *De ſuperſtitionibus in mißa paſchæ celebran-*
dis.
X. *Ut litania major more Romano celebretur.*
XI. *Ut ſingulis epiſcopis minißros ſuos velle inſtrue-*
re.
XII. *Ut qui deinceps ab imperatore deſignati, aut*
fidelitatem violaverint, & clericos eſt, gradum
amittat, ſi laicus, anathematizetur.

De vita & doctrina inferiorum ordinum.

I. *De abbatibus canonicorum, ut congregationes*
ſuas verbo atque exemplo regant, & epiſcopis
ſubditi ſint.
II. *De abbatibus monachorum, ut gregis ſibi com-*
miſſi curam gerant; & de monachis, ne facu-
laribus negotiis non implicentur.
III. *Ut monachi epiſcopi in quorum ſunt parœ-*
cia non præſumpendant.
IV. *De miniſtris epiſcoporum, chorepiſcopis, archi-*
preſbyteris, & archidiaconiis, ut ordo conſti-
tuantur.
V. *De officiis preſbyterorum tria eſt qui ad ſpiritum*
eccleſias pertinent.
VI. *De quadruplici negligentia preſbyterorum: & ut*
qua eccleſia conſtructa ſunt, a preſbyteris, vel
ab epiſcopis miniſtris non diripiantur.
VII. *De preſbyteris qui ſeminas domi vetticas habent*
ab epiſcopis corrigantur.
VIII. *Ut ab epiſcopis coercentur preſbyteri, quicon-*
tra canones aliquid audcenter agunt.
IX. *Ut clerici ad majorem diſciplinam revocentur,*
ſtipendiſque amplioribus foventur.
X. *De clericis qui ridiculi habentur, ut ad debitum*
ſtatum reducantur, & laici congruum illis ho-
norem impendant.
XI. *Ut cum preſbyteris nulla cohabitet femina: qui*
Concil. General. Tom. IX.

contra fecerit, gradum amittat.
XII. *Ut monaſteria puellarum, in quibus diſciplina* ANNO CHRISTI 836.
eſt collapſa, per religioſos viros emendentur.
XIII. *Ut prælatæ monaſteriorum ſibi ſubditas proba-*
miribus præcedant, & meteſſarium ſibi noſtrum
ſuſtinumque ſuppeditent.
XIV. *Ut prælatæ providenter in monaſteriis ſint lota*
in quibus Deus offerendi paſſit.
XV. *Ut in omnibus congregationibus clauſtra & con-*
grua habitacula ſtant, atque ut ſingulæ ſe-
cundum præſcriptum ſibi regulam vitam con-
ſtituant.
XVI. *Ut unicuique eccleſiæ, ſi fieri poteſt, ſuus im-*
ponatur preſbyter.

B. CAPUT III.

De perſona regis, filiorumque ejus, & miniſtrorum.

I. *Quod regis nomen ei qui recte regit convc-*
niat.
II. *Quod imperator tuenda eccleſiæ cauſa ſit con-*
ſtitutus.
III. *Quod regale miniſterium ſit populum Dei cum*
juſtitia & pace regere.
IV. *Quibus verbis regis officium a Job & Salomone*
deſcribatur.
V. *De imperatoriis ſuis, & proceribus, dignitatem*
ſacerdotalem notam faciat.
C VI. *Ut monet fideles ſuos, ne de eccleſiaſticis finiſtras*
opiniones ſine cauſa ſumant.
VII. *Ut accuſationes epiſcoporum ſine cauſa non*
admittantur; & ut ſecundum veritatem exa-
minentur.
VIII. *De ſecularibus eccleſiæ per laicos non diſtrahen-*
dis, ſed ab epiſcopis diſpenſandis.
IX. *De conſtituendis paſtoribus eccleſiarum & re-*
ſtoribus monaſteriorum curam adhibeat.
X. *De reſpectu ac mimiſtri, & adjutoriis regis, qua-*
les eligendi ſint.
XI. *Ut regis conſiliarii & miniſtri pacem & concor-*
diam inter ſe habeant.
XIII. *Ut filios ſuos in Dei timore diligenter eru-*
diat.
XIII. *Ut in his capitulis multa qua corrigi debent*
continentur.
XIV. *Quod contra divinam auctoritatem principes in*
cauſſas eccleſiaſticas profiterunt, & ſacerdotes ſa-
cularibus negotiis ſe occupant.
XVI. *De epiſcopali libertate concedenda.*
XVII. *Ut eccleſiaſticis quadrageſima tempus ſub quie-*
te agere liceat.
XVIII. *Ut placita & nuptia diebus dominicis non*
fiant.
XIX. *De monaſteriis qua propter reipublica neceſſitatem*
ſæcularibus danntur.
XX. *Ut laici ſacerdotes contemptos non habeant.*
XXI. *Ut familia eccleſiaſtica injuſte non gravenſ-*
tur.
E XXII. *Ut communicatio corporis domini omni die do-*
minica celebretur.
XXIII. *Ut preſbyteri aliarum parochiarum ſine epiſco-*
pi ſui conſenſu in palatio non recipiantur.
XXIV. *Ut monachi in publicis locis ſine cauſa diſcurrere*
prohibantur.
XXV. *Ut raptores viduarum aut virginum anathemati-*
entur, & imperiali auctoritate coſtringantur.

PRÆFATIO

IN nomine ſanctæ Trinitatis, cum conſentiens
Mm ſtens epiſcopi, quorum nomina ſubter annc-

ANNO CHRISTI 836.

CONCILIUM AQUISGRANENSE II.

LUDOVICI PII AUGUSTI JUSSU

Et evocatione, Aquiſgrani in ſecretario baſilicæ ſanctæ Mariæ, quod Late-
ranis dicitur, celebratum, VIII. Idus Februarias, indictione XIV.
anno Chriſti DCCCXXXVI. Gregorii papæ IX. Ludovi-
ci ejuſdem imperatoris XXIII.

TITULI CANONUM.

CAPUT I.

De vita epiſcoporum.

I. *Ut epiſcoporum nemo ambiat mundiales, & qua-*
lis ab eo oporteat eos qui ad epiſcopatum aſſum-
muntur.
II. *Ut epiſcopus miniſterio ſuo juxta regulam ap-*
poſtoli ſungatur.
III. *Quod hoſpitalitas epiſcopo ubique ſeſtanda*
ſit.
IV. *Ut epiſcopus litigiis non ſe immiſcet contem-*
tionibus, nec irreligioſis licentiouibus indul-
geat.
V. *Ut nullus epiſcoporum, miniſterium ſuum,*
pro ſuris miniſteriis quidquam exigere præſumat.
VI.

ANNO CHRISTI 817. 818.

Gestur. Synodali evocatione convocante nos Ludovico, invictissimo Augusto, gratia insperante divina, Aquisgrani palatii in secretario basilicæ sanctæ genitricis Dei Mariæ, quod dicitur Lateranis, anno incarnationis domini nostri Jesu Christi decexxxvi. indictione xiv. anno vero imperii præditi Cæsaris xxiiii. octavo kalendas Julium mensis Februarii: ac ibi de statu sanctæ Dei ecclesiæ, admonente serenissimo atque totius religionis devotissimo præfato imperatore, tractare copisimus pari consensu: Primo visum est, normam universæ religionis, atque ecclesiasticæ disciplinæ, in duabus consistere personis, pontificali videlicet atque imperiali: de qua re Celsitus Romanæ urbis venerabilis episcopus ad Anastasium scripserit ita imperatorem: Duo sunt, inquit, imperator Auguste, quibus principaliter mundus hic regitur, auctoritas facilicet sacrata pontificum, & regalis potestas. In quibus tanto gravius est pondus sacerdotum, quanto etiam pro ipsis regibus hominum in divino reddituri sunt examine rationem. Unde etiam Fulgentius in libro de veritate prædestinationis & gratiæ ita scribit: Quantum pertinet, inquit, ad hujus temporis vitam, in ecclesia nemo pontifice potior, & in sæculo Christiano imperatore nemo celsior invenitur. Cum hæc quippe ita se habeant, primo, o venerande Cæsar, omnipotenti domino vestræque benignissimæ excellentiæ exultantibus præcordiis immensas referimus gratias, quod nos instinctu divino per devotissimum a te electum atque constitutum admonitorem tam misericorditer atque clementer admonere dignatus es, juxta confuetudinem beatissimæ memoriæ genitoris vestri, ut memores ministerii nostri, divinius nobis liret indignis collati, pro modulo possibilitatis, officio sacerdotali secundum omnipotentis Dei voluntatem operam dare studeremus. Revolutis igitur a vestra nobis benignissima devotione collatis tribus capitulis, id est, ut ventilentur, finc quo ecclesiæ episcopale ministerium absque offensione divina ullo modo perficere non possint: aut quid unumquemque episcoporum scire oporteat atque implere, nec omnino ignorare absque periculo liceat: vel etiam quid adornatum sanctæ Dei ecclesiæ, & ministerium sacerdotale pertineat, sine quo nec sacerdotis vita probabilis esse poterit, nec competens honor. illi a ceteris devote impendi: quidque hoc sine quo communis omnium salus ac salvatio esse non potest, sacerdotum videlicet totiusque populi. Quibus perfecte facvindum ac debite per singula respondere non possumus. Sed quia juxta allertionem vestram primo reperimus temporum varietate & ordinum confusione perplura, quæ ad sanctæ Dei ecclesiæ ornatum eligi debeant, quodammodo neglecta elapsa, quæcumque in nobis nostrisque in his neglecta videntur officia, omni devotione, omnique exoratione, prout omnipotens posse annuerit, erigenda, atque ut in perfectiorem statum vertantur, omnino divina suffragante gratia operam dare desideramus. Vestram siquidem nihilo minus fuppilici admonitione & affectu caritatis excellentiam admonentes, si quæ sunt ecclesiastici juris vestra piissima gubernatione erigenda, ut per vos vestrosque Christianæ religionis commilitones fubleventur. De cetero boveris serenitas vestra, * jam ut prædictum est, quæ in ecclesiastico ordine confuta videntur, tua nos pro modulo nostræ possibilitatis capacitatis perquirere & inspecta, quantum ad nos pertinet, domini opitulante gratia, reformare cupimus, ut fiat magno desiderio optamus. Perspicientes ergo devotionem vestram fandam, & Deo, ut credimus, amabilem, non mediocri laude magnificentiam Dei nostri magnificandam, eandemque devotionem valde necessariam sanctæ Dei ecclesiæ duximus, atque benigno affectu commiss consideranda suscipiamus: non aliquid novum quærentes, nec contra veritatis religionem quid statuentes, sed statuta antiquorum patrum innovantes, quæ per defidiam quorundam labefactari vifa funt in quocumque ordine, ac propter inadstratum sed inveteratum vfum oblivioni tradita, ut ad priftinum, domino adjuvante, gradum releventur, capitulis fridem a nobis confirmatis. De duabus siquidem personis, quas principales in hoc mundo esse non dubium est, * sacerdotalem, prout fub tanto tempore (patio posse non denegut, nonnulla quæ ad hoc pertinere vifa funt sub brevitate annexuimus.

ANNO CHRISTI 816.

Epift. 10. Gelas. ad Anaft. imp.

Lib. 2.

A

B

C

D

E

a) Forte, ut jam. ii.

a) Forte vita. ii.

CANONES.

CAPUT I. *De vita episcoporum.*

I.

Initium enim episcopalis culminis post divinam prædestinationem esse videtur, quomodo quisque ad culmen hujus honoris pervenit. Ideoque placitum conventui humilitatis nostræ, ut ficut sæpe auctoritate divinarum scripturarum, sicilicet beati Petri apostoli in Simonem magum damnatione, nec non & canonum sanctione, sed & beati Gregorii adhortatione sanctum est, nullus episcopale ministerium per ambitionem munerum attentare præsumat; sed is ad episcopale officium perveniat, si secundum apostolum vivat, id est irreprehensibiliter, sobrie, prudenter, pudice, ornate, cum hospitalitate, cum doctrina, non vinolentus, non litigiose, modeste, non litigiosè, non cupide. 1. Tim 3. Tit. 1. Oporter etiam pontificem propriæ domui esse bene præpositum, & testimonium habere bonum ab his qui foris sunt, ut doctrina Dei nostri exorneur in omnibus. Nos autem etiam adjungentes, & ab his qui intus sunt convenfanes cum episcopo, habere testimonium omnem episcopum oportere.

II.

Post vero, ut episcopus juxta regulam a beato Paulo apostolo decretam ministerium peragat episcopale: & qui fecus gefferit, canonum coerceatur auctoritate.

III.

Decernit etiam apostolus hospitalitatem esse sectandam ab episcopo, quam in pluribus reperimus locis negletam. Ideoque placet, ut deinceps in singulis civitatibus & monasteriis, juxta modum rerum, hospitalitas ordinetur advenientium. Et placuit omnibus episcopis, ut quocumque fit loco episcopus, coram

1. Tim 3.

ANNO CHRISTI 816.

ram se aggreget pauperes semper ad refectionem. Et ut deber, ut quod ore doctrina profert, vitæ meritum justæ operationis, verba facerdotis omnibus delectabilia faciat exequenda, vitamque probabilem commendet.

ANNO CHRISTI 816.

IX.

In libro pastorali beatus Gregorius inquit: Tantum debet actionem populi transcendere actio præsulis, quantum distare solet a grege vita pastoris. Oportet namque ut meriti fe solicite studeat, quatenus terrendæ rectitudinis neceffitate conftringitur, fub cujus æstimatione populus grex vocatur. Sit ergo necesse eft cogitatione mundus, actione precipuus, diligentius in silentio, utilis in verbo, singulis compassione proximus, præ cunctis contemplatione fuspenfus, bene gentibus per humilitatem focius, contra delinquentium vitia per zelum juftitiæ erectus: internorum curam in exteriorum occupatione non minuens, exteriorum providentiam internorum folicitudine non relinquens. Libro 2. c. 1.

X.

Ejufdem papæ ex eodem libro: Inter hæc necesse eft ut rector foleriter invigilet, ne hunc cupido placendi hominibus pulfet; ne cum ftudiofe interiora penetrat, cum provide exteriora fubministrat, fe magis a fubditis diligi quam veritatem quærat: ne cum bonis actibus fultus a mundo videtur alienus, hunc audatori reddat extraneum amor fuus. Ibidem.

XI.

Didicimus fane nonnullos epifcopos in gubernandis congregationibus fibi fubjectis, canonicis videlicet, & monachis, & fanctimonialibus, hactenus valde negligentes extitiffe, & ob id multos in fui detractionem & contemptum provocaffe; ita ut nonnulli alii pleb. Libro 2. c. 176. lati in eorum parochiis conftituti eorum prava exempla fecuti, suas fimiliter congregationes negleverint. Quos & fraterno & fynodali convenu admonemus effe neceffario diuimus; ut ab hac negligentia deinceps fe cohibeant, & ceteris fe imitabiles præbeant: ne forte propter illorum incuriam, & divinæ fervitutis contemptus, & pericula promoveantur animarum, & auribus excellentiæ veftræ molestia ingeratur, & noftræ mediocritati in faeris conventibus tædium & opprobrium infcratur.

XII.

Comperimus etiam quofdam focios ordinis nostri, non causa neceffitatis aut utilitatis, fed potius avaritiæ, & propriæ delectationis; fæpiffime propria civitatis fuæ fede relicta, clericoque negletto remotiora loca frequentare: de qua re & deftitutio divini cultus, & predicatio in plebibus, & cura fubjectorum poffponitur, & hofpitalitas negligitur. Quod ne ulterius a quoquam, fine inevitabili neceffitate, & certa utilitate fiat, pari confenfu inhibuimus.

ANNO CHRISTI 836.

CAPUT II. *De doctrina episcoporum.*

Consultum etiam est in propositione secundi capituli, commissumque ventilandum, quid ut nunquemque episcoporum scire oporteret atque implere, nec omnino ignorare absque periculo liceret.

I.

Primo visum est in omnibus, unumquemque pontificum scire oportere fidem sinceram, ut a principio sumamus exordium, omnium bonorum ponentes fundamentum, id est qualiter illum fidem ac credulitatem sanctæ Trinitatis in unitate deitatis sibi tenere atque credere conveniat, ac ceteros perfecte instruere, qualiter & ipsi credendo salvi fieri possint.

II.

Summos itaque sacerdotes inexcusabiliter *nosse* oportet, ut ex veteris novique testamenti scripsis quæ vera sunt salutique omnium proficua proferre docte sciant, videlicet quantum divina gratia calitus aspirare cuique dignatur: quia nemineni in hac incertitudine positum absque omnia posse certum est, quousque illo perveniatur, ubi erit Deus omnia *in* omnibus.

III.

Necminus medicinam spiritualem, constituimque salubre animarum pastores populi scire oportet, ut medicos spirituales, afferente sanctissimo pontifice Gregorio, atque dicente, Quia artium ars est regimen animarum: Quis autem interiora vulnera occultiora esse nesciat vulneribus viscerum? Et ideo meruendum est cordis fe esse medicos profiteri sacerdotes ministerii sui ignaros.

IV.

Convenit insuper sacerdotali ministerio scire formam evangelicam, documenta apostolita, canonum institura, normam regulæ pastoralis a sanctissimo pontifice Gregorio editæ, ne juxta eumdem sanctissimum virum ab imperitis, quod absit, pastorale magisterium aliqua temeritate usurpetur, aut vilescat.

V.

Sed & hoc scire conveni, quantum sectior sacræ legis meditationibus esse debeat intentus, juxta quod in libro pastorali habetur, id est quod omne bonum rite a rectore agitur, si fuperæ formidinis & dilectionis spiritu afflatus, studiose quotidie sacri eloquii præcepta mediteetur; ut in eo vim solicitudinis, & erga cæleftem vitam providæ circumspectionis, quam humanæ conversationis usus indesinenter destruit, divinæ admonitionis verba illiterent; & qui ad venustatem vitæ per focietatem secularium ducitur, ad amorem semper spiritalis patriæ compunctionis aspiratione renoveretur.

VI.

Sic denique ignorari non licet, quanta debet esse diversitas atque discretio in arte prædicationis, prout in libro pastorali digestum habetur, ita inquiente sancto Gregorio: Ut in eniin ante nos longe reverendæ memoriæ Gregorius Nazianzenus edocuit, non una eademque cunctis exhortatio congruit, quia nec cunctos par morum qualitas adstringit. Sæpe namque alis officiunt, quæ alis prosiunt. Idcoque rector scire debet discretiones personarum, quæ in eodem libro a plenius scire voluerit, inveniri possunt.

VII.

Similiter scire convenit præfulibus, res ecclesiasticas non ut proprias, sed a domino sibi pro aliorum necessitatibus commissas: atque, juxta Prosperi documentum, nihil aliud esse res ecclesiæ, quam vota fidelium, pretia peccatorum, & patrimonia pauperum. Idcirco quisquis pontifex ea est decerrandum, ne aliquis pontificum ea quæ ecclesiasticis tradita sunt ministeriis pro remissione peccatorum, aut aliis aptanda officiis, aut pauperibus eroganda, ne aliquis ea propria cupiditate, aut potentum terrore, parentumque procurazione, ad alios usus retorqueat: ne forte, quod alibi exstat remissio peccatorum, ipsis sit damnationis augmentum: sed potius foleti meditatione indigentibus eas & ecclesiasticis ministeriis distribuat, ne exinde a domino velut inutilis dispensator damnetur; verum, quod beatius est, desiderabili voce laudetur, juxta euangelicæ parabolæ ex emplum: *Euge serve bone & fidelis, intra in gaudium domini Dei tui.*

VIII.

Statutum etiam est, ut vel semel in anno, id est in quinta feria quæ est in cœna domini, unctio sancti olei, in quo salvatio infirmorum creditur, per omnes civitates ab episcopis non negligatur: sicut nunc usque neglecta est; sed omni devotione juxta traditionem apostolicam, ac statuta decretalium, in quo de eadem re præcipitur, peragatur.

IX.

Vespertinales quoque in vigilia paschæ melius celebrandæ sunt, propter lætitiam resurrectionis domini, quam dimittendæ.

X.

De litania quoque majore atque de rogatio- Lib. 5. c. 7.
nibus ventilatum est: sed communi consensu ab omnibus electum atque decretum, juxta morem Romanum, VII. Kalendas Maii illam celebrandam, secundum consuetudinem nostræ ecclesiæ, non omittendam.

XI.

Dignum etiam duximus, ut unusquisque episcoporum studeat ministros suos pro modulo possibilitatis bene instruere; ut si forte contigerit aliquem episcoporum tardiloquentem esse, aut infirmitate aliqua impeditum, habeat tamen ministrum doctum, qui ejus vice pabula verbi divini populo administrare possit: vel etiam si episcopus de hac mortalitatis luce transierit, ut ecclesia, si a dominio factum fuerit, doctore futuro non indigeat.

XII.

Constat igitur, quia quicumque potestati a domino datæ resistit, juxta apostolicum documentum, Dei ordinationi resistit. Et idcirco in commune statuimus, ut si quisquam episcoporum, aut quilibet sequentis ordinis ecclesiastici, deincpsa timore, aut cupiditate, aut qualibet suasione, a domino & orthodoxo Ludovico imperatore defecerit, aut etiam sacramentum fidelitatis illi promissum violaverit, & ejus contrariis malevola intentione quolibet modo se conjunxerit, gradum proprium canonica atque synodali sententia amittat. Quod si quisquam laicus superius comprehensa facere tentaverit, sciat se ab universo gradu anathematizandum.

De vita & doctrina inferiorum ordinum.

Quia vero de vita atque doctrina episcoporum, quæ in posterum servanda, nec non tenenda, de pluribus perparca divinæ auctoritatis documentis prædiximus, necesse est etiam ut de sequentibus ordinibus aliqua adjungamus.

I.

Ut abbates canonici gregibus sibi commissis insistater invigilent, & geminam eis pastionem impendant, id est cibi & verbi, quatenus abbæ murmurationis vitio domino servire valeant: simul etiam ut prædicti abbates ecclesiastica jura immerata custodiant, & videlicet ut cognoscant, cujus prænomine nocentur in eo quod abbates vocati sunt, quod & intelligitur in typo Christi, nomen spiritalis patris. Idcoque semetipsos nomini quod accipiunt conformet, ut subditis & spiritalibus filiis exemplum præcundo & informando religiose exhibeant. Idcoque non convenit ministerio ipsorum aliqua turpia aut facularia, vel etiam inania quæque fectari, quæ contra religionem esse noscuntur: sed potius canonice, religiose, caste, fobrie, atque pie & juste vita eorum omnibus sibi commissis æternæ felicitatis ducatum præbeat: & inquantum ipsi abbates, abbatumque subjecti, episcopis propriis pro fe fuisque omnibus rationem reddituros noverint, tanto eorum consilio atque auctoritate modis omnibus mancipentur.

II.

Abbates vero monachorum oportet pervigili studio gregis sibi commissi curam gerere; videlicet ut fine quibus esse non possunt, emporalia subsidia administrent, tan-

ANNO CHRISTI 836.

toque id studiosius decenter agere, quanto fciunt exercitus nihil contingere licere. Simul etiam divinæ lectionis studio jugiter eos informet, ne aut temporali auxilio divinum opus explere nequeant, aut torpentes otio in laqueum tentationis incidant. Ipsos etiam monachos passim, & quasi absque canonicæ auctoritatis jugo, effrenatos per facularia negotia minime oportet discurrere, & villicis atque facularibus curis infervire, fed secundum institutionem canonicam in quibus renuntiaverunt contentos esse, & neque facularibus, neque ecclesiasticis negotiis, nisi in causa neceffitatis, acceptæ tamen propriæ civitatis episcopi licentia, intereffe.

III.

Monachi interea non debent parvipendere pastores suos, in cujusque parochia conffitentes, ficut aliqui faciunt.

IV.

Episcopi ministros non fectantes avaritiam per parochias suas conffituant. Comperimus quorumdam episcoporum ministros, id est chorepiscopos, archipresbyteros, & archidiaconos, non fofum in presbyteris, fed etiam in plebibus parochiæ fuæ avaritiam potius exercere, quam utilitati ecclesiafticæ dignitatis infervire, populique faluti conffulere. Quam negligentiam, immo eorum execrabile ac damnabile cupiditatis vitium omnes in commune deinceps virandum ftatuimus. Pertimefcenda porro & vigilanter cavenda eft facerdotibus domini Heli facerdotis ruina, qui filios fuos indigne agentes, Deumque pravis fuis actibus ad iracundiam provocantes, facrificioque domini injuriam irrogantes, quia verbis tantum & non verberibus corripuit, eis divina juffaque ultione ruentibus ruit. Ac fi forte, quod abfit, ullus episcoporum deinceps fecerdotes suæ parochiæ ministros in parochia sua conffituerit, & eorum cognitam pravitatem auctoritate paftorali aceiter fcire detrectaverit, exemplum negligentis Heli facerdotis imitari fe cognofcat, & fynodali correptioni modis omnibus fubiiciendum. Nam & in confenfu communi ftatuimus, ut unufquifque epifcoporum fuper archidiaconos fuos deinceps vigilantiorem curam adhibeat, quoniam propter eorum avaritiam & morum improbitatem multi feandalizantur, miniferium facerdotale vituperatur, & in eccleffis a facerdotibus multa propter eos negligantur.

V.

Presbyterorum vero qui præfunt eccleſiæ Chriſti, & in confeſtione divini corporis & ſanguinis conſortes cum epiſcopis ſunt, miniſterium eſſe videtur, ut in doctrina præfint populis, & in officio prædicandi, nec in aliquo deſidiæ inventi appareant.

ANNO CHRISTI 836. Item ut de omnibus hominibus, qui ad ecclesiam ecclesiæ pertinent, per omnia curam gerant, scientes se pro certo reddituros rationem pro ipsis in die judicii, quia cooperatores oneris nostri esse procul dubio noscuntur. Quapropter ab ortu nativitatis cujusque ad se pertinentis præsidium curam habeat, ne aliquis eorum absque renatione sacri baptismatis moriatur. Post acceptum autem sacrum baptisma, sine manus impositione episcopi non remaneat: ac deinde imbuatur scire orationem dominicam atque symbolum. Postea vero qualiter vivere debeat docetur. Si forte vitiosus vel criminosus apparuerit, qualiter corrigatur provideat. Si autem infirmitate depressus fuerit, ne confessione atque oratione sacerdotali, nec non unctione sacrificati olei per ejus negligentiam careat. Denique si finem urgentem perspexerit, commendet animam Christianam domino Deo suo more sacerdotali, cum acceptione sacræ communionis, corpusque sepulturæ, non ut mos est gentilium, sed sicut Christianorum.

VI.

Lib. 5. c. 175. De presbyteris, & eorum ecclesiis, unde multa negligantur, & scandala generantur, innostra discussione quatuor nobis pericula apparuerunt. Prima quia nonnulli eorum, ab ipsis sacerdotibus quædam fecuritate accepta, nec ea quæ ad cultum divinum pertinent faciunt, neque in restauratione & luminaribus ecclesiæ studium habent, nec etiam scuioribus suis debitam reverentiam exhibent, & insuper ecclesias suas expoliant, & in prædiola sua propria transferunt: Quæ omnia ad negligentiam eorum pertinere deprehendimus. Ob id vero quadam occasione B acceptæ seniores eorum permoti in tantam audaciam prorumpunt, ut eos etiam illicite, & inhonestè, atque irreverenter tractare præsumant. Unde summopere omnibus modis ab hinc providendum judicavimus, ut ea quæ a domino imperatore, consultu episcoporum, ob honorem & amorem Dei ecclesiis concessa sunt, non in avaritiam presbyterorum, aut in rapacitatem episcopalium ministrorum, sed in utilitatem ecclesiæ, & in usus clericorum & pauperum deveniant.

VII.

Lib. 5. c. 171. Illud quoque non minus periculosum esse didicimus, quod in quorumdam episcoporum parochiis quosdam presbyteros, contra interdicta sanctorum canonum, feminas in domibus suis non solum habitare, sed etiam ministrare sibi faciunt, quas & laqueum sacerdotibus perfæpe extitisse, & multos hac occasione in scandalum, & in damnationem corruisse cognovimus. Quæ transgressio & tempore genitoris vestri, & vestro, in conventibus episcoporum secundum auctoritatem canonicam prohibita, sed necdum ad correctionem plene est perducta. Unde in commune consuimus, ut hi qui tantæ transgressionis incorrectores hactenus extiterint, si ablinc hujus rei correctores esse neglexerint, juxta apostoli sententiam, quasi consentientes malorum coerceantur. C

VIII.

Similiter de illis presbyteris, qui contra statuta canonum villici sunt, tabernas ingrediuntur, turpia lucra sectantur, & diversissimis modis usuris inserviunt, & aliorum domos inhonestè & impudice frequentant, & comessationibus & ebrietatibus deservire non erubescunt, & per diversos mercatus indiscrete discurrunt, obser vandum judicavimus, ut ablinc districte severiterque coerceantur; ne per eorum illicitam & indecentem actionem, & ministerium sacerdotale vituperetur, & quibus debueranr esse in eorum exemplum, deveniant in scandalum. D

IX.

Necessarium etiam in publicam reperimus ecclesiis, ut clericorum ordo majori adstringatur disciplina & custodia, ampliorique foveatur stipendiorum copia, ut occasione temporalium subsidiorum sanctarum non depereat institutio rerum.

X.

De eorumdem presbyterorum vita, quæ, ut vos vere fatemini, ridicula habetur, quantum nobis posse est, curabimus ut minus perfecti eorum actus ad debitum revocentur statum. Vestrum autem erit præcipere laicis, ut juxta congruan eis de debitum impendant honorem, & in eos qui contra eos perperam gesserunt congrua procedat castigatio, quateous & illi corrigantur, & reliqui terreantur.

XI.

Decemimus etiam, ut presbyteris nulla omnino cohabitet feminarum: contementes autem hanc conflictationem periculum proprii fustinere gradus.

XII.

Illud namque necessarium visum est de monasteriis puellarum, quæ in quibusdam locis lupanaria potius videntur esse, quam monasteria, propter negligentiam dispositorum, aut certe insolertiam prælatarum. Unde postulandum est, ut religiosi viri ad hoc dirigantur, ut talia inquirant, & secundum religionem Deo placabilem emendare studeant, sicut superius de clericis decrevimus.

XIII.

Admonendæ etiam sunt prælatæ monasteriorum, ut subditas moribus probis atque exemplis præcedant, & de necessariis subditarum sibi rebus curam gerant, & ab eis non exigant quod ultra vires earum esse videtur. Quod si fecerint, & ipsæ & subditæ earum ad æternam vitam pervenire valebunt. E

XIV.

Admonendæ sunt, ut prædicti presbyteri non in ipsis monasteriis multimodi sint anguli, vel talia loca, quæ sint tenebrosa, aut certe visui prælatorum occulta, in quibus Deus pro feelebrius inibi commissis ad iracundiam provocetur. F

XV.

In custodiis vero congregationum, tam canonicorum, quamque monachorum, nec non sanctimonialium, summopere studendum censuimus, ut in omnibus locis clausura eis præsidentur religiosi eorum congruentia: sed & habitacula domorum, jo quibus religio Deum sequi volentibus perfici atque augeri possit potius quam vitia nutriri. Hoc tamen ut non negligatur a prælatis congregationum missis dominicis committitur. Modius autem erga ipsarum congregationum disciplinam hic esse debet, id est ut canonici, secundum id quod contineturin libro qui de eorum vita collectus, religiose conversentur: monachi vero secundum traditam a beato Benedicto regulam unanimiter, quatenus cumque possit esse, cujusque ordinis sint, in eorum ordinibus sectentur. Sanctimoniales denique, secundum id quod earumdem sexus fragilitati congruit, religioni cum omni diligentia fubdantur.

Hæc nos fideles & devotissimi famuli & oratores vestri, juxta parvitatem sensus nostri, prout ætatis temporis permisit, secundum sanctam ordinationem vestram, de his quæ ad nostram, & confacerdotum subjectorumque nostrorum correctionem & emendationem pertinere perspeximus, pauca de multis sanctarum scripturarum excerptes exempla, licet perplura mihi ad hæc pertinentia non ignorenrur, quæ si per singula annotarentur, nec etiam anni volutionem ad hoc posse credimus sufficere; ideoque, ut diximus, pauca succincte ordinatimque, ut videtur, annotavimus.

XVI.

Communi consensu insuper censuimus, ubicumque possibile fuerit, unicuique ecclesiæ suus providearur ab episcopis presbyter, ut per se eam tenere possit, aut etiam priori presbytero subjugatus ministerium sacerdotale perficere possit: Quia in multis locis periculis presbyterorum immi- ANNO CHRISTI 836. nentia perspeximus. Videlicet in officiis divinis, quamquam missarum celebrationes per omnes ecclesias fibi commissas agere possent, cetera officia, quæ ad divinum cultum pertinent, propter impossibilitatem & multitudinem ecclesiarum, quodammodo negligebu elapsa. Similiter & providendum in baptismate infirmorum, & in confessione querentium, atque in communione periclitantium, perplura remansisse. Idcoque congruentius, ut supra dictum est, omnibus videtur, cuique congruere ecclesiæ proprium habere presbyterum.

Ells itaque hæc in habentibus, nunc quia communium salutem perspiciendam atque considerandam dignum duximus, petimus insuper jam, quia labor ad ea quæ proposita sunt inquirenda additus est, ut non in tædium auditui vertatur, fed potius ad audiendum aures accommodentur, fupplici devotione rogamus.

CAPUT III.

De persona regis, filiorumque ejus, & ministrorum.

Tertium quoque capitulum duobus superioribus capitulis ex parte convenire videtur, in vita feilicet atque doctrina sacerdotum; in quibusdam vero, pariter cum sacerdotibus principes & omnem populum Christianorum tangere non debitatur, fed & in utroque ordine partim deficisse. In sacerdotibus enim defecit, auctoritate sacerdotali ordinis labente, quantum in ipsorum studio aliquid minus fuit quam convenit: in principibus vero, vilescente in illis quos vobis nevola intentione enutrire studuistis atque sublimastis, non permanente dilectione, fed abundante iniquitate, & refrigescente mutuam exercitate. Sed nunc quia de his quæ præmissa sunt vestro ardentissimo desiderio pries satisfacere studuimus; illud tamen, quod ad vestram specialiter personam ministeriumque pertinere cognoscimus, nullatenus oblivioni tradidimus: fed potius vestræ saluti prospicientes, nonnulla capitula necessaria fideliter colligimus, & vobis familiariter admonitionis gratia devotoque porrigenda devovimus. Similiter quædam ad filios vestros pertinentia, quædam vero ad commilitones vestros non minus pertinentia. Nec præterendum diligenter judicavimus, ut aperte atque distincte injiciendo, legendo, & audiendo, vestra cognoscere possit solertia, filiorumque vestrorum, ac cæterorum omnium industria, de quibus, & pro quibus conveniente humilitati nostræ secundum virium possibilitatem nostrarum fideliter tractavimus pro communi omnium perpetua salute.

I.

Ut quid rex dictus sit, Isidorus in libro sententiarum scribit: Rex enim, aquit, a regendo vocatur. Si enim pie, & juste, & Isidorus libro 3. Sent. c. 48.

ANNO CHRISTI 836.

ANNO CHRISTI 836.

ANNO CHRISTI 836.

ANNO CHRISTI 826.

ricelo ad tempus reticere, nunquam tamen interrogati de ipsa veritate fine gravi discrimine possumus mentiri. Sed quia veritas saepe odium generat, & semno Dei adversarius a domino nostris carnalibus voluptatibus defcribitur, tamen ei in via, id est in praesenti vita consentiendum est. Sic etiam erga nos agendum est, ut quotiescumque interrogati veritatem proferimus, quantumquam nonnulli infirmi fine causa scandalizentur, nobis tamen quaerendum est propter ipsam veritatem. Nam saepe, quando vobis suggerimus, ut fideles quique res ecclesiarum pie & cum reverentia & timore Dei tractent, & cognoscant illas Deo esse dicatas, quatenus sic habeant de illis temporalem profectum, ut non propter ignorantiam & negligentiam aeternum patiantur detrimentum: suspicantur nonnulli, quod nos causa cupiditatis nobis huc admoneamus, quam causa faluris, cum nos veraciter nullis rebus sibi collatis optemus eos exspoliari, sed magis eorum communi saluti consulitur proficiatur. Idcirco nos rerum, ut multi arbitrantur, ambitione, sed animarum potius delectamur salvatione.

VII.

Didicimus sane nonnullos episcoporum a quibusdam perfonis etiam temerariis detractione accusatos atque detractos, sine approbatione tamen, in causis reprehensibilibus, quae pontificatus ordini non congruere visae sunt, si approbare fuerint. Idcirco obnixe precamur, ut si aliquis deinceps accusator annisus fuerit aliquem excessum in episcopali ordine rite reprehendere, & ad aures imperiales perducere, ut non facile per cujuscumque personam officium tanti ministerii in aliquo vilefcere videatur. Accusator itaque uti, sicut hactenus, deliefcendo se fubtrahere locum non habeat, sed necessitate accusatus: hujus rei veritas fynodali conventui pateat, ibidemque omni occasione remota iterorum examinatio fecundum veritatem examinetur, ut quod quisque meretur, accusatus videlicet, sive accusator, pro merito sententiae suscipiat. Quapropter fubjacent: ne forte quifquam facerdotum fe reprehensibilem exhibere audeat, aut etiam quifque levissimaginariteque propriae intemperantiae affensum praebens, tanti ordinis viros fine causa atque probatione vituperare praesumat. Licet enim facerdotes modernis temporibus, propter imminentes perturbationes, in multis fint negligentes, non fune ramen vituperandi nec defpiciendi: fed propter illum, cujus ministerium gerunt, audiendi & cum honore venerandi. Poft apoftolos enim noftros haec domini fententia dirigitur: *Qui vos audit me audit, & qui vos spernit me spernit.* Quapropter attendendum

ANNO CHRISTI 826.

A eft, quod facerdotum Chrifti fpretio ad injuriam Chrifti pertinet, cujus vicem & miniſterium gerunt.

VIII.

De confervandis rebus quae a fidelibus conferuntur, in canonibus Nicaeni concilii roboratum esse conftat: Quae fune ecclefiae fub omni folicitudine, & conficientia bona, & fide quae in Deum eft, qui cuncta conficerae judicatque, ferventur, quae etiam difpenfanda fune judicio & poteftate pontificis, cui commiſſus eft populus, & animae quo intra ecclefiam congregantur. Item in decretalibus papae Symmachi: Synodali igitur convento provida fententia modis omnibus enervari placuit, & in irritum deduci, ne in exemplum remanenter praefumendi quibuslibet laicis, quamvis religiofis vel potentibus, in quacumque civitate quolibet modo de ecclefiafticis facultatibus aliquid diſtrahendo decernere, quarum folis facerdotibus difponendi indiſcuſſa a Deo cura commiſſa docetur. Quoniam, ut beatus Profper ait, res ecclefiae non funt propriae, ſed communes: vota videlicet fidelium, pretia peccatorum, & patrimonia pauperum. Ergo quae a religioſis viris ad fubſtantiam pauperum ac fervorum Dei, & fuftentationem ac reparationem ecclefiarum fune derelicta, nulli contra fas fine aliqua pietatis conſideratione licet diſpergi. Item unde ſupra in concilio Toletano: Quia ecclefiarum omnium diſpenſatio ordinationem pontificum & poreſtatem pertineat, nec a quoquam aliqua praeſumptione diſtrahantur. Item poſt pauca: Omnis itaque rei ecclefiaſticae quantitas, ſicut remedium veniae tribui conferenti, ita damnum rite praeparat abſtrahenti.

IX.

Iterum monendo monemurdini veſtrae ſupplicitter ſuggerimus, ut deinceps in bonis paſtoribus rectoribuſque in ecclefiis Dei conſtituendis magnum ſtudium atque ſolertiſſimam adhibeatis curam: quia, ſi aliter factum fuerit, & ordo ecclefiaſticus fuam non habebit dignitatem, & religio Chriſtiana in multis labefactanda damna detrimenti ſui patietur, & animae veſtrae, quod non optamus, periculum generabitur.

X.

Similiter poſcimus, ut in abbatiſſis conſtituendis, & rectoribus monaſteriorum, veſtrum ſpecialiter caveatis periculum; ſcitote vobis ſape eſſe dictum, & per divinam auctoritatem crebrius manifeſtatum.

XI.

Sed & hoc obſecramus, ut in eligendis adiutoribus veſtris, & reipublicae miniſtris; qui vice veſtra populum Dei regere & gubernare aeque judicare debeant, ſolertiſſimum providentiam habeatis, ſemper illud attendentes quod in libro Exodi ad Moſem dicitur: *Provide*, inquit, *de omni populo viros prudentes & timentes Deum, in quibus ſit veritas, & qui oderint avaritiam: & conſtitue ex eis tribunos, & centuriones, & quinquagenarios, qui iudicent populum omni tempore: quidquid autem majus fuerit, referant ad te, & ipſi minora tantummodo iudicent, leviuſque tibi ſit partito in alios onere. Si hoc feceris, implebis imperium domini, & praecepta ejus poteris ſuſtentare.* Unde & in libro Deuteronomii: *Iudices*, inquit, *& magiſtros conſtitues in omnibus portis tuis, quas dominus Deus tuus dederit tibi per ſingulas tribus tuas, ut iudicent populum juſto iudicio, nec in alterum partem declinent.* Item ibi: *Diuique vobis in illo tempore: Non poſſum ſolus ſuſtinere vos, quia dominus Deus veſter multiplicavit vos, & eſtis hodie ſicut ſtella coeli pluvimi. Dominus Deus patrum veſtrorum addat ad hunc numerum multa milia, & faciat vobis ſicut locutus eſt. Non valeo ſolus ſuſtinere veſtra negotia, & pondus, & ſurgia. Date ex vobis viros ſapientes & gnaros, & quorum converſatio ſit probata in tribubus veſtris.* Sed & in libro Paralipomenon ita legitur: *Conſtituitque vos Joſaphat iudices terrae in cunctis civitatibus Juda munitis per ſingula loca, & praecipiens iudicibus, Videte, ait, quid faciatis. Non enim hominis exercetis iudicium, ſed Dei, & quodcumque iudicaverit is, in vos redundabit. Sit timor domini vobiſcum, & cum diligentia cuncta facite. Non enim eſt apud dominum Deum veſtrum iniquitas, nec perſonarum acceptio, nec cupido munerum.*

XII.

Rogamus etiam veſtram pietatem propter divinam miſericordiam, veſtramque ſalutem, ac totius populi utilitatem, nec non & regni honorem atque ſtabilitatem, ut veſtra pietas ſolerſiſſimam vigilantiam adhibeat, quatenus conſiliarii & dignitatis veſtrae miniſtri, cuſtodeſque animae veſtrae & corporis, qui debent eſſe intra regnum aliis decus, & bonitatis exemplum, & in ceteris nationibus bonae opinionis condimentum, caritatem, pacem, atque concordiam, omni ſimulatione & callidirate poſtpoſita, adinvicem habeant, ut ſecundum Dei voluntatem, & veſtram honeſtatem, atque totius populi profectum, communiter decerneat, & veri vobis adiutores in omnibus concordier exiſtant. Tunc etenim veri conſiliarii, verique adiutores veſtri, & totius regni ſtabiliter eſſe poterunt, ſi unanimes extiterint, & inviceni dilectionem habuerint. Decet quippe, ut ſacra domus veſtra cunctis ſpectabilis appareat, & imitabilis exiſtat, & fama ſuae bonae opinionis, five alios imperii veſtri ſubiectos, ſive exteras nationes abundantiſſime perſundat. Ubi igitur omnes diſſenſiones & diſcordiae diminuendae, & o-

ANNO CHRISTI 826.

A mnis malitia imperiali auctoritate eſt comprimenda, neceſſe eſt ut quod in aliis corrigere decernit, in ea minime reperiatur.

XIII.

Nam & hoc humiliter admonemus, ut liberos veſtros, quos vobis divina pietas largiri voluit, in timore Dei iugiter diligenter que educatis, ſicuti & facitis. Et ut in mutua dilectionis caritate & fraternitatis amore, atque unanimitatis concordia viciſſim conſiſtant, ſedula paternaque admonitione inſiſtatis. Et ne illicitis actibus creatoris ſui offenſam incurrant, provida ſolertique circumſpectione nihilominus invigiletis; attendentes beatum Job, cujus fiudium, ut B. Gregorius in moralibus libris ſcribit, circa filios eruditendos tale extitit, ut non ſolum eos exteriius perfectos opere & ſermone perficeret, verum etiam eorum corda facrificii oblatione mundaret. Attendite etiam David inſtruentem Salomonem filium ſuum, de quo in primo libro Malachim legitur: *Ego*, inquit, *ingredior viam univerſae terrae: conforta re, & eſto vir fortis, & obſerva cuſtodias tuas domini Dei tui, ut ambules in viis ejus, & cuſtodias ceremonias ejus, & praecepta. Fili mi, cognoſce Deum patris tui, & ſerviat ei vere de perfecto, & animo voluntario.* Attendite etiam Tobiam, de quo legitur, quod cum factus eſſet vir, accepit uxorem Annam de tribu ſua, & genuit ex ea filium, nomen ſuum imponens ei, quem ab infantia timere Deum docuit, & abſtinere ab omni peccato. Item idem allogues eumdem filium ſuum: *Omnibus*, inquit, *diebus vitae tuae in mente habeto Deum, & cave ne aliquando peccato conſentias, & praetermittas praecepta domini Dei noſtri. Ex ſubſtantia tua fac elemoſynam, & noli avertere faciem tuam ab ullo pauperе. Ita enim fiet, ut nec a te averratur faciem dominus. Quomodo poteris, ita eſto miſericors, &c.* Item paulo poſt: *Attende tibi, fili mi, ab omni fornicatione, & praeter uxorem tuam nequaquam patieris crimen ſcire. Superbiam numquam in tuo ſenſu, aut in corde dominari permittas: ex ipſa enim origine ſumpſit omnis perditio.* Et idem non poſt multa: *Conſilium ſemper a ſapiente perquire. Omni tempore benedic Deum, & pete ab eo ut vias tuas dirigat, & omnis conſilia tua in ipſo permaneant.* Item idem: *Audite ergo fili mei: Servite domino in veritate, & inquirite ut faciant quae ſunt placita illi: & filios veſtros mandate ut faciant juſtitias & elemoſynas, ut ſint memores Dei, & benedicant eum in omni tempore in veritate, & in tota virtute ſua.*

XIV.

His omnibus praelibatis, innotefcimus vobis, quod ea, quae in capitulis veſtris nobis tractanda commiſiſtis, ſcilicet quid a principibus & reliquo populo, vel ita ut divina

ANNO CHRISTI 836.

vitæ auctoritas docetur, aut aliter teneatur, vel quid inde ex parte, aut ex toto dimittendum sit, ut non teneatur; nec non & in his quæ præsenti anno conscribi, & per missos vestros ob vitia comprimenda per imperium vestrum direxistis: fatemur quod in his capitulis, quæ superius continentur, multa demonstrata sunt, quæ a pastoribus ecclesiarum, & a principibus & reliquo populo hactenus neglecta existerunt, & aliter quam divina auctoritas se habeat in his eos egisse & agere novimus. Sed si hæc nostra facerdotalis admonitio effectum, Deo operante, per vestrum bonum studium abhinc obtinuerit, credimus quod multa quæ a multis aliter, quam divina auctoritas se habeat, dimissa sunt, quæ non tenebantur, corrigentur.

XV.

Ibidem. Nam & illud, quod in eisdem capitulis continetur, ut manifestum fieret, quæ causæ id fecerint, ut facerdotes & principes a recto tramite deviassent, exceptis præmissis capitulis, in quibus, sicut diximus, multa negligebantur; specialiter tamen unum obstaculum ex multo tempore jam inoleviste cognovimus, id est, quia & principalis potestas, diversis occasionibus interveniebus, secus quam auctoritas divina se habeat, in causis ecclesiasticis profiterit, & facerdotes parrim negligentia, partim ignorantia, partim cupiditate, in sæcularibus negotiis & solicitudinibus ultra quam deberant se occupaverint. Ex hac occasione aliter quam divina auctoritas docear in utraque parte actum extitisse dubium non est. Sed quia, Deo miserante, a progenitoribus, & genitore vestro, & a vobis multa correcta gratulamur, si ea quæ admonemus prosperum successum habuerint, credimus quod ad perfectionis statum vestra intentio nostraque devotio Deo cooperante pervenire possit. Verumtamen quia novimus statum hujus regni sub tali conditione & tenore creviste atque dilatatum esse, & a prudentissimis sanctisque prædecessoribus nostris, sive feliciter ab episcopis, sive a principibus, tam caulam ex toto correctam non fuisse, propter hæc quæ suo tempore dici possunt, & pondus tantæ confederationis, parvitatis nostræ vires excessit, quoniam necotium, nec spatium temporis, nec plenitudinem consacerdotum nostrorum, sicut ipsa necessitas exposcebat, habuimus.

XVI.

Ibid. c. 17. Porro de episcopali libertate, quam Deo annuente, vestroque adminiculo suffragante, adipisci ad Dei servitium peragendum cupimus, suo in tempore vobis dicendi atque vobiscum conferendæ reservavimus. Quatenus nostris, ut & nosmetipsos salvare, populoque nobis subjecto utiliter prodesse, atque pro vobis & stabilitate imperii vestri liberius valeamus exorare, & de vestris obsequiis, & regni adjutorio, solatium debitum minime subtrahatur, sed, si possibile fuerit, potius augeatur.

ANNO CHRISTI 836.

XVII.

Vestram interea, Deo amabilis Auguste, petimus clementiam, ut absque inevitabili necessitate sanctum tempus quadragesimæ liberæ ecclesiasticis viris sub quiete agere, quatenus tempus illud, quod purificatio esse debet aliorum temporum, non inquietur inquietudine perturbationum.

B

XVIII.

Jejunium diebus dominicis tenere, & canonica interdicit auctoritas, & refurrectionis dominicæ tanta solennitas. Et ideo placita illis diebus, neque nupcias, pro reverentia tantæ solennitatis celebrari vetum est.

Gregorius concil. rom. 28. Bibliot. patr.

XIX.

Monasteria divinis solummodo cultibus dicata non debere sæcularibus dari, & canonica prodit auctoritas, & ipsorum destructio docorum. Sed quia id exigit reipublicæ necessitas, saltem collapsa loca erigi debent, & clerici locis, in quibus fuerant, restituti, quousque opportunitas id permittat emendari plenius.

C

XX.

Laici sine monendi sunt, ne facerdotes contemptui habeant, neve eorum monita desiciant, & tam turpiter tractent, uti hactenus; ne superveniat quod dicit propheta: *Populus tuus sicut hi qui contradicunt sacerdoti: & corruet bostis ejus in gladio.* *eorum in terram.*

XXI.

Meminisse etiam debent qui res ecclesiæ atque familiam sub manu sua habent, non eos debere severe & crudeliter cum eis agere, fed cogitare, quia utrorumque dominus est in cœlis: & consectum atque antiquum ab eis servitium exigant, nihil superaddentes.

D

XXII.

Sane communicatio corporis domini omni die dominica debuit celebrari. Ideoque necesse est, quantum ratio permittit, ut moderna corrigatur consuetudo, ne forte qui longe est a sacramentis, quibus est redemptus, longe sit a salute, quam fuerat consecuturus.

E

XXIII.

Similiter est postulandum de presbyteris, qui hinciode de diversis parochiis veniunt, & in palatio morantur, ut sine proprii episcopi consensu ibi locum consistendi non habeant, nec recipiantur: quia fieri potest, ut intra parochiam meam perpetrati criminis, ne id palam juxta canonum sanctiones ulciscatur, palatinas ædes frequentent:

ANNO CHRISTI 836.

tent: aut certe, licet non sit ordinatus, ipse tamen absque litteris ordinatum se attestetur.

XXIV.

Nec minus de monachis postulandum est, ut & ipsi in publicis locis sine ratione decenti discurrere prohibeantur, quia hoc a proposito ipsorum procul abstitit. Fieri etiam potest, ut quidam illorum, sicut superius dictum est de presbyteris, perperraro feclere in monasterio, causam vagandi potius eligant, quam regularibus disciplinis subjacere.

XXV.

De raptoribus etenim viduarum ac virginum dignum duximus, ut ab universis comitibus omni nisu investigentur, & inventi condigna invectione ex auctoritate imperiali castigentur, ut a tam illicita præsumptionis audacia ipsi coerceantur, & ceteri hoc admittere volentes terreantur.

Si hæc omnia debito dignoque ordine implecntur, opitulante superna gratia honestatem ornatumque ecclesiæ adimplere credimus. Qui enim ecclesiæ in una atque indiferta Christi fide ac dilectione concorditer ad cælestia tendens populus dicitur, necesse est ut præclcatorum bene vivendi ac docendi instantia, & auditorum obediendi atque exhibendi infidentia perpetretur. Hic vero omnia fieri ullatenus nequit, nisi unius cujusque officium propcie conservetur, immo peragatur. Constat autem eum peregrinantem dum domus ne dictum est, pontificalemque perfonis gubernari, facerdotali fcilicet, ac regali: quatenus auctoritate episcopali, atque imperiali censura, intcrincleus & extrinfecus circumlepta, liberius modum propriam valeat conservare. Proinde cum liqueat nos plurimum ac multifarie exorbitasse, in hoc fummopere integritatem fuscreitatemque centimus esse custodiam, quod fiorum vestrorum sedulo atque improbitas, fed & quorumdam processum perverfitas atque infidelitas in inaudítum a sæculi facinus excreviste cognoscitur. Quæ omnia nullo modo integra, & ad rectitudinem dignumque finem perduci posse nobis videntur, nisi misericorde dominus imperialis potestas, paterna hereditate immo vigore fincerius restituta, honor sanctæ Dei ecclesiæ integerrime reparetur, & episcopalis auctoritas proprio, immo a Christo domino sibi commisso officio denuo folvatur. Meminisse enim, in præterritis conventibus nonnulla capitula ab episcopis, vestra admonitione fuisse tractata atque statuta pro necessitate & communi salute utrorumque ordinum, ecclesiasticorum videlicet atque sæcularium: sed nescimus quibus impedimentibus obstaculis, quasi oblivioni tradita. Ideoque affectu devoto, fupplici admonitione admonemus, & admonendo precamur, ne illa, quæ nunc licet perparca præfibavimus, ad statum sanctæ Dei ecclesiæ, simili modo oblivioni tradantur, sed pro speculo ab omnibus inconvulfa habeantur atque conserventur. Verum quod nos, si hæc vobis cultibus attributa nos fuiffent, cum temporali periculo, propter auctoritatem ministerii nostri, vos ad ea peragenda admonere, immo admonendo exigere a vobis quoquo modo debueramus vos e contra propter divinum amorem & honorem & admonendo nos ad po-

tiora provocastis, & piam opportunamque bis fere devotissime curastis. Proinde humilibus piecibus fpeciales pietati veftræ fuggerimus, ut bonum quod cœpistis Deo optulante indeficienter perficere ne graveminl, & in adimplendis operibus juftitiæ ac pietatis & mifericordiæ nullatenus perficiatis: quoniam non inchoantibus, fed perfeverantibus, præmium æternæ vitæ datur, & juxta veritatis vocem, *qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.*

LIBER I. *opera. Augl. widow.*

Matth. 10.

SYNODI AQUISGRANENSIS II. AD PIPPINUM REGEM AQUITANIÆ LIBRI III.

B

In quibus ea, quæ per commonitorium regi antea fuggeflerant, manifeftis facræ fcripturæ auctoritatibus confirmantur.

TITULI CAPITUM LIBRI I.

I. *Quod Deus nullum peccatum inultum dimittit.*
II. *Cur Deus quadam præcata in hoc sæculo indicat, quædam in futuro judicanda reservat.*
III. *Contra eos qui dicunt nullum esse discretionem, si tribus Deo oblatis in suis utuntur necessitatibus.*
IV. *Quod omnia terrarum regna & omnia bona terræ domini sint, & ex suis sibi sua offerantur.*
V. *Quomodo David rex de ædificanda domo domini Salomonem filium suum instruxerit.*
VI. *De impensis quas David ad domum domini construendam præparavit.*
VII. *De diversis donariis quæ in templo domini consecravit.*
VIII. *Quod juxta verbo David peregrini sumus & advenæ in hac peregrinatione.*
IX. *Quod nemo quidquam offerre valet, nisi quod de manu Dei accepit.*
X. *Quod nemo de iniuste acquisitis Deo gratum quid offerre valeat.*
XI. *Qualiter orige & religio Deo offerendarum rerum inchoaverit.*
XII. *Qualiter apostoli post resurrectionem Christi tam in oriente, quam in occidente ecclesias fundaverint.*
XIII. *Quod memorata origo & religio primum fuerit altari ab Abel usque ipso.*
XIV. *Quod Noe & altare domino ædificaverit, & holocaustas super illud obtulerit.*
XV. *Quid benedictionis Noe pro eo quod altare domino ædificavit, & desuper holocaustas obtulit, consecutus sit.*
XVI. *Quid promissionis, quidve benedictionis Abrahæ pro altaris exstructione Deus credidit, eique diversa altaria erexit, consequi meruerit.*
XVII. *Quod Isaac Abrahæ non imitantur hi, qui ea quæ Deo in alterius fuis famulandum est auferunt.*
XVIII. *Quod Abraham prophetæ Melchisedes sacerdotii Dei officinis determinata dederit ex omnibus.*
XIX. *Quod fides & devotio Abrahæ circa divinum cultum in ramentum exstruxit, ut ad filium suum domino immolandum paratus fuerit.*
XX. *Quid imitatores Abrahæ, id est amatores & exaltatores, ac dilatatores, sive etiam venceratores divini cultus, a domino, & in præsenti sæculo tueri & exaltari, & etiam in futuro mercede æterna mereantur donari.*
XXI. *Qualiter Isaac altare Deo ædificaverit, tabernaculumque extenderit.*

LIBER I. AD TITUL. PRÆFATIO

XXIII. *Quod in Iacob non fallum sanctæ religionis amplius augmentatus sit.*

Quod Iacob non fallum altaria erexerit, aleum absque fraudem, nullumque abhorrerit, sed & de omnibus quæ Deus illi dedisset decimas & hostias se daturum promiserit.

XXIV. *Quod Christiana religio adinstar Iacob domos in honorem Dei adificet, & altaria erigat, ipsque locum superfundit, & sacrosanctis chrismate perungat.*

XXV. *Quod post internecionem Amalecis Moses altare domino adificaverit.*

XXVI. *Quod post altaria a Mose domino adificata, & cætera qua ei a domino injuncta sunt peracta religio divinis cultus excreverit.*

XXVII. *De diversis donariis quæ dominus ad constructionem sanctuarium & tabernaculum fieri præcipit.*

XXVIII. *Quam explicationem præceptus in lege pro redemptione sua domino offerre præcipitur.*

XXIX. *Qualiter ignis in altari nocturni jubetur.*

XXX. *Quod ad sanctuarium dominii procurationis promittatur.*

XXXI. *Quid autem ad sanctuarium domini non pertinentibus dominus commiserit.*

XXXII. *De dominibus & agris & hominibus domino sanctificatis, & quod ea quæ dominio sanctificantur, ad jus pertinent sacerdotium.*

XXXIII. *Quid constitutio libri Levitici innuat. Adhuc ex libro Numerorum & Deuteronomii.*

XXXIV. *De omnibus primitiis, & de his quæ ad sanctuarium domini offeruntur, quod ad jus pertinent sacerdotum: nec non & de reliquo & dedicatione tabernaculi & altaris, & de his qua in eadem dedicatione a principibus dominio oblata sunt.*

XXXV. *Quod non sit dominus in ministris suis detrahendus.*

XXXVI. *De portibus prade, quam filii Israel concedunt, sacerdotibus & Levitis, & tabernaculo dominii exhibitis: & quod dominus in tabernaculo sua propriam aramum habere voluerit.*

XXXVII. *Quod urbes dominus & suburbana eorum Levitis dari præceperit.*

XXXVIII. *De votis Deo reddendis.*

PRÆFATIO, SIVE EPISTOLA SYNODI AD PIPPINUM.

Inlyto celestique gratia regio munere insignito: filio nimirum domni Karoli regis nobilissimo, & per immensum a Deo roborando, Carni venerabilium præsulum, & sequentis ordinis religiosorum sacerdotum, apud Aquisgrani ipsius salutiferi & ubique providentissimi pii & orthodoxi genitoris vestri domini nostri Ludovici Cæsaris eximii, ob honorem & decorem sanctæ Dei ecclesiæ procurandum, & quadam dignitates ecclesiasticas, magna ex parte collapsas atque fractas, ad priscum statum nitoremque dominio opem ferente renovandas fundaliter congregatæ aternæ beatitudinis optat felicitatem.

Magistur Ecclesiæ orastores vestri, salutamus super ceteros, & super ceteros amatores devotissimi, misericordiæ vestræ amatores devotissimi, misericordiæ vestræ amatores devotissimi, misericordiæ vestræ

LIBER I. CAP. XIII. XIV. &c.

Gen. 4.

XIII.

Memorata igitur origo & religio primum coepit fine altari ab Abel justo, de quo in libro Genesios ita legitur: *Abel quoque obtulit de primogenitis gregis sui, & de adipibus eorum. Et respexit dominus ad Abel, & ad munera ejus: ad Cain vero & ad munera ejus non respexit.* Quibus verbis non inconvenienter accipi potest in persona Abel hi qui sua sponte, id est ea quae de manu Dei acceperunt, Deo creatori sine gratiarum actione: in persona vero Cain hi qui malevolo & invido animo, nulla aequalitia quidquam Deo offerre gratum putant. Quapropter necelle est ut factum Abel imitetur, & factum Cain prorsus detestetur.

XIV.

Noe quoque ingentis cataclysmi periculo domino se protegente liberatus, coque jubente de arca egressus, non extra eam, sed in ea, sed jam supra altare, ob liberationem sui holocausta Deo obtulit, facit in eodem libro Genelcos legitur: *Aedificavit autem Noe altare Domino, & sumens de cunctis pecudibus, & volucribus mundis, obtulit holocaustum super altare, odoratusque ob dominus odorem suavitatis.*

Gen. 8.

Hebræus.

XV.

Perpendenda sunt haec verba quibus dicitur: *Odoratusque eſt dominus odorem suavitatis.* Manifestum quippe eſt, & offerentis animum, & eadem holocausta Deo ufquequaque grata exiſtere: quoniam nec in offerente, nec in his quae C oblata sunt, quidquam Deo odibile ac detestabile creditur exiſtiſſe: & propter donum sun ubsistit, continuo benedictionem a domino eundem Noe percepiſſe. *Benedixit*, inquit, *Deus Noe & filiis ejus, & dixit ad eos: Crescite & multiplicamini, & replete terram: terror vester ac tremor ſit ſuper cuncta animalia terræ*; & cetera quae ſequuntur. Si enim oblationem Noe dominus in odorem luavitatis odoratus eſt: procul dubio obſtitiſſorem ibi abſtinentiam rerum & detestatur & detestatus eſt. Et ſi pro ſua oblatione benedictionem a Deo idem Noe promeruit, patet profecto, quod qui Deo obtata ſibi ſubjecit, aut alius diſtribuit, pro benedictione maledictionem incurrit.

Gen. 9.

XVI.

Abraham autem cujus non natura, ſed gratia filii ſumus, & in cujus ſemine, id eſt in Chriſto, benedicimur, qui credidit Deo, & reputatum eſt ei ad juſtitiam, & qui domino imperante egreſſus eſt de terra ſua, & de cognatione ſua, & de domo patris ſui, & venit in terram quam Deus ei demonſtravit, cui & dominus dixit: *Faciam te in gentem magnam, & magnificabo nomen tuum, eritque benedictus: benedicam benedicentibus tibi, & maledicam maledicentibus tibi, atque in te benedicentur universa cognationes terræ.* Cui etiam rurſus apparenti dixit: *Semini tuo dabo terram hanc. Qui aedificavit altare domino, qui apparuit ei. Et ipſe*, ut in libro Geneſeos legitur, *inde transgrediens ad montem, qui erat contra orientem Bethel, tetendit tabernaculum suum, ab occidente habens Bethel, & ab oriente Hai. Aedificavit quoque ibi altare domino, & invocavit nomen ejus.* Item poſt panca in eodem libro: *Dixit dominus ad Abraham poſtquam diviſus eſt Lath ab eo: Leva oculos tuos, & vide a loco in quo nunc es, ad aquilonem & meridiem, ad orientem & occidentem; omnem terram, quam videris tibi dabo & ſemini tuo in ſempiternum: faciamque ſemen tuum ſicut pulverem terræ. Si quis potuit hominum numerare pulverem terræ, & semen tuum numerare poterit. Surge & perambula terram in longitudine & latitudine ejus: quia tibi daturus ſum eam. Movens igitur Abraham tabernaculum ſuum, venit & habitavit juxta convallem Mambre, quæ eſt in Hebron: aedificavit quoque ibi altare domino.* Perpendendum itaque eſt, quamve fidei, quantæve devotionis vir iſte ſanctus fuerit, qui pro eo quod Deo credidit, eique altaria erexit, cultumque ejus veneranda didexit, & a Deo benedicti, ſemenque ſuum propagari ac multiplicari, eique ampliſſima regna terræ dari, ac hoſtibus ſuis triumphum ibi praeberi, nec non & in loco ſemine ejus oriturum Chriſtum, gentes, quæ nos ſumus, benedici, & ulla, quæ enumerare longum eſt, beneficia promereri nunciati.

A

B

C

D

E

Gen. 12.

Gen. 13.

XVII.

Quod ſi Abraham pro eo quod Dei altaria erexit, cultumque ejus veneratus eſt, tot a Deo meritorum praerogativa donatus, doluerunt ſanctum, quin altarium ſanctorum eversores & facratorum rerum, quibus in eiſdem altaribus Deo famulandum eſt, ſubreptores damnentur. Reverſo igitur eodem Abraham a cede regum, quos Deo fecum pugnante ſuperaverat, & egreſſo ibi obviam rege Sodomorum, ita de illo in eodem ſequitur libro: *At vero Melchiſedechrex Salem pro- Gen. 14. ferens panem & vinum, (erat enim ſacerdos Dei altiſſimi) benedixit ei, & ait: Benedictus Abram Deo excelſo, qui creavit coelum & terram; & benedictus Deus excelſus, qui protegente hoſtes in manibus tuis ſunt. Es dedit ei decimas ex omnibus.*

XVIII.

Quod Melchiſedech ſacerdos Dei altiſſimi typum geſſerit Chriſti, non ſolum ſenſit eccleſia. Quod ei Abraham decimas ex omnibus dedit, ipſa illo Abrahæ ingentia commendantur praeconia. Quem imitantur qui ſacerdotibus Chriſti ob illius amorem & honorem decimas dant: & ab illius meritо ſequeſtrantur, qui Deo oblatas decimas aufeunt.

XIX.

Videamus itaque ſequentia, quibus fides & devotio Abrahæ quodam admirabili modo incrementum: qui adeo erga divinum cultum tremoque Dei ſtudioſus exſtitit, & accendendo flagravit, ut jubente dominо non ſolum jam altare in honorem Dei conſtruxerit, ſed etiam in eo unigenitum filium ſuum immolare paratus fuerit. Et quod ne filium immolaret angelus eſt inhibuit, ariecem tamen in holocauſtum Deo pro filio obtulit: & propterea audire meruit, ſicut in ſuperiori libro legitur: *Quoniam fecisti verbum hoc, & non pepercisti unigenito filio tuo propter me; benedicam tibi, & multiplicabo ſemen tuum ſicut ſtellas coeli*, & cetera quae ſequuntur. Perſpicuum quippe eſt, & valde mirandum, quia quanto ſerventior circa Dei cultum mens Abrahæ fuit, tanto amplius uberiuſque divina beneficia, & praeſentia & futura, ſibi pollicere audivit.

Gen. 22.

XX.

Unde datur intelligi quod amatores, & exaltatores, ac ditatores, live etiam veneratores divini cultus, a domino & in praeſenti ſaeculo defendi & exaltari, & in futuro mercede aeterna meneratur donari: & qui ſecus agunt, aut egeſtate, infernalibus cruciatibus manciparі. Deus itaque, ſicut jam ſupra dictum eſt, ſi ea quae dediſt ſibi ſuisque ſacratis locis jubet offerri, & ea quidam auferre non pertimeſcunt; quid facerent, rogo a ſi Deus illis aut ſemetipſos, aut filios eorum ibi in

ANNO CHRISTI 836.

in holocauſtum juberet offerri? Certe credendum eſt, quod ficus in auferendis ſacratis rebus Deo inobedientes exiſtunt, ita nihilominus in offerendamen in perſonis exiſtunt, aut filiis, inobedientes exiſterent.

XXI.

Audiamus etiam quid Iſaac patriarcha fecerit, de quo ita in memorato habetur libro: *Aſſendit ex illa loco in Beſabee, ubi apparuit ei Deus in ſpecie nocte dieni: Ego ſum Deus Abrahæ patris tui. Noli timere, quia ego tecum ſum, & benedicam tibi, & multiplicabo ſemen tuum propter ſervum meum Abraham. Itaque aedificavit altare, & invocato nomine domini extendit tabernaculum.* Attende quod Iſaac Deus apparet, & ne memoere debeat, admonere, eique benedicere, ac ſemen ſuum ſe multiplicaturum polliceri dignatus eſt: eique ſe Deum Abrahæ oſtenderit, tabernaculumque extenderit. Et perpende, quod pro Dei beneficiis, quibus largiente ejus clementia, immenſis ſe negotiis obtentum habet mortaliate utimur, potius debeamus divinum cultum adiuſtar Iſaac, & ceterorum ſanctorum patriarcharum, in altaribus erigendis & oblationibus ſuis illibatas ſtudiosius obtendi honorare, quam his abſtractis, noſtroque libitu uteretes quodammodo dehonorare.

Videamus praeterea quomodo religio, de qua agitur, in Jacob patriarcha amplius exuberaverit, de quo ita in eodem libro legitur: *Igitur profectus Jacob de Bersabee pergebat Haran: cumque veniſſet ad quemdam locum, & voluiſſet in eo requieſcere poſt ſolis occubitum, tulit de lapidibus quicubierant, & ſupponens capiti ſuo, dormivit in eodem loco. Videtque in ſomnis ſcalam ſtantem ſuper terram, & cacumen illius tangens coelum, angelos quoque Dei aſcendentes & deſcendentes per eam, & dominum innixum ſcalae dicentem ſibi: Ego ſum dominus Deus Abrahæ patris tui, & Deus Iſaac: terram in qua dormis, tibi dabo, & ſemini tuo. Eritque ſemen tuum ſicut pulvis terræ. Dilataberis ad occidentem, & orientem, & ſeptentrionem, & meridiem: & benedicentur in te & in ſemine tuo cuncta tribus terræ: & ero cuſtos tuus, quocumque perrexeris, & reducam te in terram hanc, nec dimittam, niſi compleverо in universa quae dixi. Cumque evigilaſſet Jacob de ſomno, ait: Vere dominus eſt in loco iſto, & ego neſciebam. Pavensque: Quam terribilis, inquit, eſt locus iſte: Non eſt hic aliud niſi domus Dei, & porta coeli. Surgens vero mane, tulit lapidem quem ſupposuerat capiti ſuo, & erexit eum in titulum, fundens oleum deſuper. Appellavitque nomen urbis Bethel, quæ prius Luza vocabatur. Vovit etiam votum, dicens: Si fuerit Deus mecum, & cuſtodierit me in via per quam ambulo, & dederit mihi panem ad veſtendum, & veſtimentum ad indiendum, reverſuſque fuero proſpere ad domum patris mei, erit mihi dominus in Deum, & lapis iſte quem erexi in titulum, vocabitur domus Dei: cunctorumque quae dederis mihi decimas offeram tibi. Item poſt pauca: Transivitque in Salem urbem Sichimorum, quæ eſt in terra Chanaan, poſtquam reverſus eſt Jacob de Meſopotamia Syriæ, & habitavit juxta oppidum, emitque partem agri, in qua fixerat tabernaculum, a filiis Emor patris Sichem, centum agnis: & erecto ibi altari, invocavit ſuper illud fortiſſimum Deum Iſrael. Item poſt pauca: Ingressa Sichimorum Dei Jacob: Surge & aſcende Bethel, & habita ibi, fac que altare Deo, qui apparuit tibi quando fugiebas Esau fratrem tuum. Jacob vero convocata omni domo ſua ait: Abjicite*

A

B

C

D

E

Gen. 26.

Gen. 28.

Gen. 33.

Gen. 35.

deos alienos, qui in medio veſtri ſunt, & mundamini, ac mutate veſtimenta veſtra. Surgite, & ascendamus in Bethel, ut faciamus ibi altare Deo, qui exaudivit me in die tribulationis meæ, & fuit ſocius itineris mei. Et infra: *Venit Jacob Luzam, hiemque ibi in terra Chanaan, cognomento Bethel: ipſe & omnis populus cum eo. Aedificavitque ibi altare, & appellavit nomen loci illius, Domus Dei. Ibi enim apparuit ei Deus, cum fugeret fratrem ſuum.* Item infra: *Apparuit autem Deus iterum Jacob, poſtquam reverſus eſt de Meſopotamia Syriæ, benedixitque ei, dicens: Non vocaberis ultra Jacob, ſed Iſrael erit nomen tuum: & appellavit eum Iſrael, dicitque ei: Ego Deus omnipotens, crece & multiplicare, gentes & populi nationum erunt ex te, reges de lumbis tuis egredientur. Terramque quam dedi Abrahæ & Iſaac, dabo tibi & ſemini tuo poſt te.* Et poſt: *Et ille erexit titulum lapideum in loco, qua locutus ei fuerat Deus, libans ſuper eum libamina, & effundens oleum, invocavitque nomen loci illius Bethel.* Item poſt multa: *Profectus eſt Iſrael cum omnibus quæ Gen. 46. habebat, & venit ad Puteum juramenti. Et mactatis ibi victimis Deo patri ſuo Iſaac, audivit eum per viſionem nocte vocantem ſe, & dicentem: Jacob, Jacob. Cui reſpondit: Ecce adſum. Ait illi Deus: Ego ſum fortiſſimus Deus patris tui, noli timere, deſcendere in Aegyptum, quia in gentem magnam faciam te ibi. Ego deſcendam tecum illuc, & ego adducam te inde reverentem.*

XXIII.

Ecce quomodo major in me Jacob divini cultus amplificatio facta eſt, qui non ſolum altaria erexit, ollem deſuper fudit, victimas obtulit, & Deo, ſi proprere ad propria illum redire feciſſet, de omnibus quae illi dediſſet decimas & holocauſtas illi daturum promiſit, locumque, ubi in ſomnis ſcalam pertingentem ulque ad coelos, angelosque per eam deſcendentes & aſcendentes, & dominum innixum ſcalae vidit terribilem, & vere domum Dei ac portam coeli eſſe dixit.

XXIV.

Unde hodie quoque Chriſtiana religio, exemplum ſumens ex antiqua patrum tradition, dominos in honorem Dei aedificat ac dedicat, & altaria erigit, & ſacrificia offerre, & ſacrificium ſanctificatum perungit ea, & de factis dictisque quibus Jacob melodium Chriſto canit, & a fidelibus oblationes & mota, & preciolarum diverſitatum munera, ad decorem & honorem divini cultus, ſacerdotum, ceterorumque miniſtrorum Chriſti uſus, pauperumque receptionem ac recreationem, ſuſcipit domus: Qui autem hujuſcemodi donaria ad injuriam Dei omnipotentis, templorumque ſanctorum ſuorum delinorationem & humiliationem, ſacerdotumque Dei veneracionem autore praſumit, reatu indiſcriminis & damnationis, ut perpendat ſalubriter admonemus. Quoniam, ſient verbis ejuſdem patriarchæ Jacob aperte demonſtratur, cunctа Deo dicata tempia, & terribilia ſunt, & Dei habitacula, & vere domus Dei ſunt, & portæ coeli. Paveat ergo adioſtar Jacob humana praſumptio, ne quodammodo de tam terribilibus & ſacratis locis violandis ſibi proveniat damnatio.

XXV.

Libertо quoque populo Iſraelitico de Aegyptis ſervitute, quid dominus per famulum ſuum Moſem, ſicut in libro Exodi legitur, praecepterit, videamus. *Locutus eſt dominus ad Moſen di- Exod. 12. cens: Sanctifica mihi omne primogenitum quod aperit vulvam in filiis Iſrael, tam de hominibus quam de jumentis: mea ſunt enim omnia. Si quæ-*

LIBER I. CAP. XXVII. &c.

rat aligni, quid fit fanctificare, & exhoc loco, & ex aliis divinarum fcripturarum locis diftinguen- A ter animadvertat, quod nomen fanctificationis, dominicæ fit oblationis atque confecrationis. Se- quitur in eodem libro: *Cumque introduxerit te dominus in terram Chananæi, ficut juravit tibi, & patribus tuis, & dederit eam tibi, feparabis omne quod aperit vulvam domino, & quod primitivum eft in pecoribus tuis, quodquid habueris maſculinum fexus, confecrabis domino.* Abundantius quid fupra dixit fanctificare domino, hic modo dicit confecrare domino. Sequitur in eodem libro : *Exod. 17.* *Dixit autem dominus ad Moſen: Scribe hoc ad monumentum in libro, & recita auribus Joſue: Delebo enim memoriam Amalec ſub cœlo. Ædificavit Moſes altare : & vocavit nomen ejus, dominus exaltatio mea, dicens : Quia manus ſolio dominis, & bellum Dei erit contra Amalec agonotatione in generationem.* Perpende quod famulus Dei Moſes ob gratiarum actionem, faſtigue ac popoli Dei liberationem, in teſtimonio fuorum interretionem, altare domino erexerit. Et ſi Mo- ſes propter hæc quæ præmiſſa funt domino altare erexit, cavendum illis eſt, qui altaria domino obnoxiendo dehonorant, & dehonorando obruunt, ne ſi quando ſe adverſus hoſtes fuos propriuntur, ſeipſos eiſdem triumphum exhibeant. Sequitur in eodem: *Dixit preterea dominus ad Moſen : Hæc dices filiis Iſrael: ſitote ex terra fugientis mihi, & offerentis ſuper illud holocauſtum, & pacifica victimas, ovez veſtras & boves; in omni loco, in quo fuerit memoria nominis mei, veniam ad te, & benedicam tibi.* Nota quod altaria domino erigo- tibus, & holocauſta immolantibus, adventus Dei & benedictio promittatur. Poteſt & huic loco apta- ri illud evangelicum, quo dicitur: *Si quis diligit me, ſermonem meum ſervabit : & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus.* Felix porro, & valde felix illa mens eſt, quæ tanto habitatore lætatur. Qua- propter noverint illi, qui pro loci ſanctitate memorata funt, centraria agentes, & adventu & benedictione Dei ſe indignos ufquequaque fore. Sequi- tur in eodem poſt multa: *Protinus ſurgam terra tua deferet in domum domini Dei.* Et infra : *Quod ſi audieris vocem domini Dei tui, & feceris ea que loquor, inimicus ero inimicis tuis, & affligam affligentes te, præcedetque te angelus meus.* Item in- fra : *Si ſervieris domino Deo veſtro, benedicam panibus tuis & aquis, & auferam infirmitatem de medio tui.* Vide quæſo quot quantave pro pri- mitiis fingulorum terræ Deo oblatis, & alii quæ co- minus jungantur, beneficia offerentibus promitti- antur, & quanta non deferentibus pœna & ma- ledictio interminetur, ſicut in ſubſequentibus multis in locis perſpicue invenire poteſt. Sequitur in eodem: *Septem annos Moyſes univerſos ſe- mones domini : & omne confurgens adificavit al- tare ad radices montis, & duodecim titulos per duodecim tribus Iſrael. Miſitque juvenes de filiis Iſrael, & obtulerunt holocauſta, immolaverunt que victimaspacificas domino : aſſumenſque volumen fœ- deris legis audiente populo, qui exorante omnia que locutus eſt dominus faciemus, & erimus obedientes.* Quod ſi quæritis aliquis, quid mercedis, quidve remunerationis pro tam ſancti adificatio, & oblatis ho- locauſtis & victimis, filii Iſrael nacti ſunt, audiat ſequentia : *Afcenderunt Moſes & Aaron, Nadab & Abiu, & ſeptuaginta de ſenioribus Iſrael, & viderunt Deum Iſrael.* Quæ mercces, quæ remu- nerationis Dum Dei venerantibus poterit effe ma- jor, quam Deum unum videre, quem videri vo- luit, & lumi concedit, & ſine cum Deo lætari.

ANNO CHRISTI 836.

fibi impunitatem, & jactanter dicit, ſi ea quæ A *vitis, ut non faciasti ea quæ a me conſtituta ſunt, LIBER I. CAP. XXII. &c.*

ſunt dominus ſanctificata abſtulerit, hiſque ad *aut ad irritum perduceris paſſum meum, ego quo-* *que hoc faciam vobis. Viſtrabo vos quoque velocis-* *ter in egeſtate & ardore qui conficiat oculos veſtros, & conſumat animas veſtras. Fruſtra ſeretis ſe- mentem, quæ ab hoſtibus devorabitur. Ponam fa- ciem meam contra vos, & corruetis coram hoſti- bus veſtris, & ſubjicientmi bi qui oderunt vos. Fugietis nemine perſequente. Et ſecuta, quæ latius ſtylus legalis exequitur. Evidens namque eſt, quod ille populus carnalis, pro eo quod legem domini non obſervaret, & legis auctorem, do- minum videlicet noſtrum Jeſum Chriſtum, fibi a patriarchis & prophetis promiſſum, non ſolum non recepit, quin immo cruci addixit, hæc quæ a Moſe, quæ & a prophetis lunt perpeſſus eſt. Licet enim eidem populo carnalia & terrena, ſi ea quæ a domino conſtituta funt obſervaverint, pro- mittantur; ſi ea obſervare contemplerint, au- ferri commeminer; tu tamen, o Chriſtiane, jam per Chriſti gratiam ſpiritalis effectus, cui non terrena & caduca, ſed cœleſtia & perpetuo ma- nentia promittuntur, niſi ab fanctuarium Dei ma- vidus fueris, illudque veneratioñ & honori ha- bueris, & ſua offerre non omiſeris, quoniam ea quæ idem populus carnalis in temporalibus per- peſſus eſt, corpore temporaliter, anima in æ- ternis cruciatibus æternaliter te paſſurum nul- lomodo dubites.*

XXXII.

Item in eodem : *Homo ſi voverit domum ſuam, Levit. 27.* *& ſanctificaverit domino, confidendum eam facer- dos, utrum bona an mala ſit : & juxta pretium quod ab eo fuerit conſtitutum ratum habebitur. Sin autem ille qui voverat voluerit redimere eam, da- bit quintam partem æſtimationis ſuæ, & habebit eam.* Quod & agnum poſſiſſoris ſui voverit & conſecraverit domino, juxta menſuram ſemitis æſtimabitur pretium. Et infra : *Si voluerit re- Ibidem. dimere agrum ille qui voverat, addet quintam partem æſtimationis tuæ, & poſſidebit eum. Sin autem voluerit redimere, ſed alteri emiſſet fuerit venumdatus, nihil eum qui voverat redimere non poterit: quod cum jubilei venerit anni, ſanctifica- tus erit domino, & poſſeſſio conſecrata ejus ad ſacerdotem.* Conſidera prudens auditor, & diligens lector, qualiter augeatur culpa divinis. Superius namque de poſſeſſoris quæque in pecu- bus, in auro & argento & gemmis & ſervico, & ceteris diverſis ſpeciebus, ſibi dominus ſuoque fanctio tabernaculo jufferat offerri: hic autem pro inclusantur de domus & agri dominio confe- crari, & ea quæ domino conſecrantur ad jus per- tinent sacerdotum. Item in eodem: *Omne quod Ibidem. domino conſecraverit, ſive homo fuerit, ſive animal, ſive agri, non veniet, nec redimi poterit. Quic- quid ſemel fuerit conſecratum, ſanctum ſanc- tum erit dominis.* Vide etiam in hoc loco quid de homine ſibi conſecrato dominus præcipiat, & perpende quod homines conſecrari præcipian- tur domino. Item paulo poſt in eodem : *Omnes Ibidem. decime terræ, ſive de fructibus, ſive de pomis ar- borum, domini ſunt, & ſibi ſanctificantur.* Et in- fra : *Bovis & ovis & capræ, quæ ſub paſtoris vir- Ibidem. gæ tranſeunt, quidquid ad decimum venerit, ſan- ctificabitur dominio. Non eligetur nec bonum, nec malum : nec altero commutabitur. Si qui mutaverit, & quod mutat, & quod mutatum eſt & pro quo mutatum eſt, ſanctificabitur domino, & non redimetur.*

XXXIII.

Hæc ſunt præcepta quæ mandavit dominus Moſi ad filios Iſrael in Monte Sinai. Obſerva quod & paulo

XXVI.

Hactenus de altaribus Deo creatis & ædificatis, & quibuſdam oleo unctis, de holocauſtis, & victimis, & hoſtiis pacificis Deo oblatis, & primitiis frugum terræ dominicis, & ceteris quæ enumerare longum eſt, paucis collectum eſt : nunc autem ſubtiliter perpendendum eſt, qualiter religio divini cultus ad majora & eminentiora dominio jubente ſucreſcat. Sequitur enim in eodem libro : *Dixit autem dominus ad Moſen : Ibidem. afferenda me mortem : ego ſum : adloque tibi eabulas lapideas, & mandata que ſcripſi, ut docens filios Iſrael.* Et infra : *Ingreſſuque Moyſes mediam caliginem nebule afcendit in montem, & fuit ibi quadraginta diebus quadraginta noctibus.*

XXVII.

Locutuſque eſt *Dominus ad Moſen dicens : Lo- Exod. 15. quere filiis Iſrael, ut tollant mihi primitias : ab omni homine qui offerre ultroneus, accipietis eas. Hæc ſunt autem quæ accipere debetis; aurum, argentum, & æs, hyacinthum & purpuram, coccumque bis tinctum, & byſſum : pilos caprarum, & ligna ſetim : oleum ad luminaria concinnenda, aroma- ta in unguentum, & thymiamata boni odoris : lapides onychinos, & gemmas ad ornandum ephod, & rationale : faciantque mihi ſanctuarium, & habitabo in medio eorum, juxta omnem ſimilitudi- nem tabernaculi, quod oſtendam tibi, & omnium ſuſorum in cultum ejus.* Qualiter vero ejuſdem ſanctuarii & tabernaculi, omnisque ad cultum & honorem ejus pertinentium conſtructio do- mino præcipiente celebrata ſit, quæve ſanctifica- ta preciofa facerdotum indumenta, nec non & Levitarum libros : & ceteris ad ufum pertinentia, & diverſarum rerum, non aliarum niſi preciofa- rum, ingentia ac multiplicia dona domino oblata & ſanctificata ſint, quanta ſint, quia hic longum eſt commemorare, ſi quis plenius ea noſſe velit, ſequentia legat, & inquirendo inveniet, quod ea quæ Deo offeruntur & ſanctificatur, in jus ſacerdotum cedere ſolent, & non ſit extra normum officii ea accedere, aut quemquam er bis aliquid contingere aut offerre : & qui hoc facere tentaverint, mors ei a domino comminetur, ſicut habetur in Levitici : *Si quis extremum acceſſerit, morte moriatur.* Plenum fane ſa- cramenti eſt, quod non alibi niſi in monte & lex datur, & de ſanctuarium domini fieri præcipitur. Quid autem de lex & fanctuario, & arca, & ta- bulæ, & cetera quæ ibi fieri jubentur ſignificent, ſanctorum patrum explantationibus legere & noſſe volentibus copioſiſſime patet ſuppeditare.

XXVIII.

Sequitur in libro Levitico : *Si peccaverit prin- Princeps, & feceritque unum e pluribus per ignorantiam, quod dominus lege prohibetur, & poſtea intelligerit peccatum ſuum, offeret hoſtiam domino.* Et infra : *Regalisque pro eo ſacerdos & pro peccato ejus, & dimittetur ei.* Obſerva quod quilibet etiam prin- cipis non niſi oblatione domino facta, & ora- tione ſolvatur ſacerdotis. Item in eodem : *Ani- Levit. 5. ma ſi prævaricatus cæremonias per errorem in his quæ domino funt ſanctificata peccaverit, offeret pro delicto ſuo hoſtium.* Et infra : *Si nescierit quod vo- Ibidem. lulit domini reſtituet, & quintam partem addet ſu- pra, tradetque ſacerdoti, quivogabit pro eo, & dimit- tetur ei.* Si anima ceremonias domini prævaricans per errorem in his quæ domino ſanctificata funt peccaverit, expiatioue holocauſti, & oratione indiges facerdotis, quid putas de anima illa, quæ non per errorem, ſed ſcienter, & per cupidita- tem, & pernicioſam præſumptionem in his quæ domino ſanctificata funt poccat, promittitque

XXIX.

Item in eodem: *Ignis autem in altari ſemper ardebit : quem nutriet ſacerdos ſubjiciens ligna Levit. 6. mane per ſingulos dies, & impoſito holocauſto de- super adolebit adipes pacifcorum. Ignis iſte ſempi- piternus, qui nunquam deficiet de altari.* Multum igitur hæc verba legis ponderanda & pertinc- ſcenda funt his, qui unde ignis perpetuus, ad unum videlicet noſtrum Jeſum Chriſtum, fibi a patriarchis & prophetis promiſſum, non ſolum non recepit, quin immo cruci addixit, hæc quæ a Moſe, quæ & a prophetis lunt perpeſſus eſt. Licet enim eidem populo carnalia & terrena, ſi ea quæ a domino conſtituta funt obſervaverint, pro- mittantur; ſi ea obſervare contemplerint, au- ferri commeminer; tu tamen, o Chriſtiane, jam per Chriſti gratiam ſpiritalis effectus, cui non terrena & caduca, ſed cœleſtia & perpetuo ma- nentia promittuntur, niſi ab fanctuarium Dei ma- vidus fueris, illudque veneratioñ & honori ha- bueris, & ſua offerre non omiſeris, quoniam ea quæ idem populus carnalis in temporalibus per- peſſus eſt, corpore temporaliter, anima in æ- ternis cruciatibus æternaliter te paſſurum nul- lomodo dubites.

XXX.

Quod vero baſilicæ Deo dicatæ & conſecratæ loca ſint divina, ſint etiam Dei habitacula, & omnibus in Chriſtiana religione conſiſtentibus ſit pavenda & veneranda; & in ſuperioribus jam di- ctum eſt, & hic non abs re repetendum eſt, quia ſeripſum eſt in eodem libro : *Ego enim ſum dominus Deus veſter, cuſtodite ſabbata mea, & pavete ad ſanctuarium meum, ego dominus.* His verbis aper- te demonſtratur, quod ad ſanctuarium dominum portius ſit pavendum, quam illud dehonoran- dum ſit & expoliandum. Quid autem pavendum ſit ad ſanctuarium dominii, & præcepta ejus ter- vantibus dominus intulerit, ſequens lermo do- monſtrat, ita inquiens: *Si in præcepti meis am- bulaveritis, & mandata mea cuſtodieritis, & fe- ceritis ea, dabo vobis pluvias temporibus ſuis, & terra germinabit genimina ſua, & pomi arbores replebuntur. Apprehendet veſtrum triturn vindemiam, & vindemia occupabit ſementem : & comedetis pa- nem veſtrum in ſatuitate, & abſque pavore habi- tabitis in terra veſtra. Dabo pacem in finibus ve- ſtris: dormietis, & nop eſt qui exterreat.. Auſer- tam malas beſtias, & gladius non tranſibit terri- tos veſtros. Perſequemini hoſtes veſtros, & cor- ruent coram vobis. Perſequetur quinque de ve- ſtris centum alienos, & centum ex vobis decem mil- lia. Cadent inimici veſtri in conſpectu veſtro gladio. Reſpiciam vos, & crescere faciam. Multiplica- bimini & firmabo pactum meum vobiſcum, & comedetis veruſtiſſima veterum: vetera novis ſu- pervenientibus projicietis. Ponam tabernaculum meum in medio veſtri, & non abjiciet vos anima mea. Et ambulabo inter vos, & ero veſter Deus, vos- que eritis populus meus. Ego dominus Deus ve- ſter, qui eduxi vos de terra Ægyptiorum, ne ſer- vietis eis: & qui confregi catenas cervicum ve- ſtrarum, ut incedentes erecti.*

XXXI.

Quid autem ſanctuarium domini non paven- tibus, ſed potius illud contemnentibus & de- honorantibus, & non-facientibus quæ ab illo conſtituta ſunt, dominus commineat, ſequen- tia manifeſtant, quæ ita ſe habent: *Quod ſi non Ibidem: audieritis me, nec feceritis omnia præcepta mea, ſi ſprveritis leges meas, & judicia mea contempſe-*

LIBER I. Ex. XXIV. XXV. & XXVI.

Hebræi.

Num. 3.

Num. 8.

Num. 18.

Num. 16.

Lev. 16.

Num. 14.

Hebræi.

Num. 16.

Num. 25.

Num. 18.

Num. 16.

Num. 25.

Num. 18.

Num. 16.

Num. 25.

*Num. 18

LIBER II.

tua iconoclastes quam videris, sed iacet quem elegerit A dominus. Hic verbis patenter intuleris dictum, quod omnia quæ ex numeratis præcipua & pretiosa sunt, sibi dominus voluerit offerri: & quod ea, sive quæ dominus præcepit, sive ea quæ ejus populus ista sponte offerre voluisset, non sibi, nisi in loco quem dominus elegisset, ut esset nomen ejus in eo, offerri jubebantur; procul dubio ea quæ ecclesiæ sanctæ sunt collata, non alienis, sed ejusdem ecclesiæ sunt usibus applicanda.

XXXVIII.

Deut. 23. Item in eodem: *Cum voveris votum domino Deo tuo, non tardaveris reddere, quia requiret illud dominus Deus tuus: & si moratus fueris, reprobabitur tibi in peccatum. Si noluerit polliceri, absque peccato erit. Quod autem semel egressum est de labiis tuis, observabis.* Et post: *Promissis domino Deo tuo, & propria voluntate & ore locutus es.* Si illi qui propria voluntate Deo votum vovit, & non reddidit, dominus in peccatum reputatur; quod patet peccatum dominus illi imputantem te incurrit, qui alienum vota voluntarie domino exhibita auferre partitum, & tantæ comminationis pœnam non formidat? Quia ergo qui votum vovit, & non reddit, dominus sibi in peccatum reputat, & quisquis ea quæ domino vovit reddidit ei, nullo modo pollens auferre licet: multo minus ea quæ alii voverunt & reddiderunt ei, fas est auferre: quoniam si illi qui vovit & non reddidit in peccatum reputatur, multo magis ille qui alienum vota tollit, major hoc peccatum acquirit. Hæc de quinque libris Mosis congeminisse sufficiat. Ceterum quicumque plenius latiusque de his quæ dominus sibi fuisque tabernaculo, lacerdotibus & ministris suis offerri & dari præcepit, scire voluerit, Pentateuchum ejusdem Mosis enucleatim legat: & de his quæ in hoc opuscolo non continentur, quæ utique plena sunt auctoritate, ad negotium de quo agitur addituendum & adhipulandum, patenter repetire valet, quæ huic opuscolo ob sui prolixitatem vitandam non inseruntur.

SYNODI AQUISGRANENSIS II.

AD PIPINUM REGEM AQUITANIÆ.

LIBER II.

TITULI CAPITUM LIBRI II.

I. *De Jerichuntina urbis subversione, & populi Dei propter furtum Achan peremptione, & ipsius Achan justa Dei judicio horribili interfectione.*

II. *Quod pauito justo Dei judicio Achan, populus Israeliticus de hostibus suis triumphare nequiverit, & pro eodem triumpho Josue altare domino Deo suo erexerit adificaverit.*

III. *De Gabaonitis, quos Josue tabernaculo domini mancipavit.*

IV. *Quod tempore Judicum cultus divinus propter peccata populi neglectus, & a quibusdam Judicibus Deo placentibus restitus, & ob id persepe de hostium dominio populus Dei sit liberatus.*

V. *Quod benedictionis Anna, pro eo quod filium suum domino obtulit, promeruit.*

VI. *Quomodo peccatum, quo in Deum peccatur, accipiendum.*

VII. *Quod ruina filii sacerdotis, Silomumque ejus, & filium sacerdotium, eorumque etiam parentum & filii, ob istum filii reverentiam non exhibentibus, sit pertinsesiuda.* ANNO CHRISTI 850.

VIII. *Quod sæpe culpa sacerdotum populi, & populi culpa ruina exiterit sacerdotum.*

IX. *Quid rapientibus sacra Dei, & Deique populi sacerdotibus provenerit.*

X. *Quomodo tempore Samuelis cultus divinus per negligentiam ministrorum collapsus, & per eos studium domino se adjuvante fuerit erectus, & populus ab idolorum cultura ad divinum cultum revocatus.*

XI. *Quod obedientia secundum verba ejusdem Samuelis præferatur victimis & holocaustis.*

XII. *De reprobatione Saul regis, & electione atque unctione David regis.*

XIII. *Quanta in veneratione idem David arcam Dei habuerit, & cum quanto honore eam in media tabernaculi sancti, locque tunam domino habitaculo & pacifica obtulerit.*

XIV. *Quod in numeratione populi idem David domino precaverit, & monente God prophete idem dominum confessurus, & oblatis holocaustis & pacificis, non solum reatus sui obtinationem, verum etiam divinam repropitiationem, ac populi nanoſſi mirnerit liberationem.*

XV. *Quod David voluerit ædificare domum domino, & cur eam ædificare non posset, per Nathan prophetam instructus ad patrem domino.*

XVI. *Qualiter Salomon filius David domum domini ædificaverit, & cum ingenti gloria dedicaverit: & fuit atque paternis donoris sublimaverit.*

XVII. *Quod eadem domus ædificata a Salomone ipsum spectet sanctæ dei ecclesiæ, & quod multa bona ejusdem domui honorarores adpeti, multa quoque ejus delonoratores sunt adversa perpeſſi.*

XVIII. *Quod eadem sacra domus ab externis gentibus & regibus sit venerata, & multiplicibus donis honorata.*

XIX. *Quod eam templum Dei propter peccata sacerdotum, & regum, totiusque populi, a Chaldæis primum sacris deſpoliatum & dirutum.*

XX. *De abjectione & humiliatione, & cum seis habitatione Nabuchodonosor regis, quam propter sacrilegium, quod circa templum Dei commiſit, & elationem, qua contra Deum tumuit, perpeti promeruit.*

XXI. *De recognitione ejusdem Nabuchodonosor, & Dei in sempiternum viventis laudatione & glorificatione.*

XXII. *De Balthasar, qui pro eo quod Deo sacrata vasa sibi offerri passit, ut in eis sibi & optimates ejus, & uxores, & concubinæ biberent, eadem nocte regno & vita caruit.*

XXIII. *De septuagesimo captivitatis Israelitici populi anno peracto, populo Dei ad propria reverso, & ab eis civitate & templo confirmato.*

XXIV. *De eodem templo consecrato, propter peccata sacerdotum, & regum, totiusque populi, ab Antiocho persecutissimo rege Graecorum capto, & idolorum sordibus polluto, & de sacratis rebus, quas ab eodem abstulit templo.*

XXV. *Quod eadem templum, expurgatis Antiochi sordibus, Judas Machabæus purificaverit, & diversis muneribus ditaverit, Deoque consecraverit.*

XXVI. *De horrenda & invisibili plaga, quam Antiochus, pro eo quod templum domini cepit & polluit, & vasa sancta inde abstulit, terminaque*

ANNO CHRISTI 850. *taque diversa populo Dei inflicit, perpessus est.* A

XXVII. *Quæ Mardochæus, pro eo quod Antiochi regis, ad expiendum & expolandum templum domini, dolior & confiſtator exiſtit, pœna confossus est.*

XXVIII. *Quod Holofernes, comiteſque ejus, arcium, id eſt templum domini, pecuniis Deo oblatis, & ab aliis depoſitis, exſpoliare tentantes perpeſſi ſint.*

XXIX. *Quod in lotii Deo ſervatis vere ſit Dei virtus, eorumque viſitatore & adjutor Deus, & venientes ad maſtificandum pereutiat & perdat.*

XXX. *Quod Deo oblata, quæ utique ſanctificata vocantur ſecundum verbo Judicis, ab his, quorum officio non eſt, nullo modo auferre aut contingi fas ſit.*

XXXI. *Quod Oziæ rex, pro eo quod ſacerdotale miniſterium ſibi indebite uſurpavit, lepra multatus mortuus.*

PRÆFATIO.

PRæſens opuſculum, quod hactenus ex libris Moſaicæ legis, de religione oblatarum Deo, live offerendarum rerum, quantum dominus dignatus eſt, collegere congeſſimus, & abbine tam de veteri quod reſtat, quam etiam de novo teſtamento, & ſanctorum patrum documentis, congrue adjuvante Chriſti gratia & opitulante, ob utilitatem legere volentium, & faſtidioſis tardium auferendum, in tribus libellis diſtinguendum judicavimus. Exactus ſane ego primus & exordium a libro Jeſu Naue ſumat ſecundus.

CAPUT I.

Dicit autem Joſue ad omnem Iſrael: *Poſitorum* *Joſ. 6.* *mini: tradidit enim vobis dominus civitatem: ſitque civitas hæc anathema: & omnia quæ in ea ſunt, domino.* Et infra: *Vos autem cavete, ne de his quæ præcepta ſunt quidpiam contingatis, & ſitis prævaricationis rei, & non eaſtra Iſrael ſub pœnæ ſint atque turbentur. Quidquid autem auri & argenti fuerit, & vaſorum æneorum ac ferri, domino conſecrabitis repoſitum in theſauris ejus.* Nulli quippe dubium eſt, quin de Jericho civitate fubvertenda hæc dicantur, quæpropter obſerva, diligens lector, & curioſe auditor, quod duo in his verbis quæ premiſſa ſunt ſubaudiens. Alterum videlicet, quo cavendum omnino præcipitur, ne de his, quæ Domino conſecrata ſunt, quidpiam contingatur: alterum quo jubetur, quidquid auri, vel argenti, ac ferri, omniumque vaſorum æneorum facris, domino conſecrari, & in thesauris ejus recondi. Vitandumque tibi eſt, ne contingendo ea quæ domino conſecrata ſunt ſit prævaricationis reus, & alii propter te ſub pœcato ſint atque turbentur: & ſagaciter intende, qualiter thesauri domini eo jubente inceruntur. Sed & hoc diligenter obſerva, ne tuo affu vel cupiditate ea quæ in thesauris domini ei conſecrata ſunt auferantur. Quod autem, ſicut Joſue dominus imperante faciendo præceperat, poſtea ſint completa, ſequentia teſtantur. Urbem autem, & omnia quæ in ea erant, ſuccendentes, abſque argento & auro, & vaſis æneis ac ferro, quæ in erario domini conſecrarunt. Qui autem aufu quodam temerario illeſtus, de his quæ domino conſecrata ſunt, palam atque occulte furripere poſſe arbitratur, exemplo Achan detterretur, qui ſeſſu avaritiæ ſuccenſus de his quæ dominio conſecranda erant furtim fibi furripuit, paſſium feſtiter occiſum valde bonum, & duorumdecim filios ar- LIBER II. CAP. I. II. III. IV. mentis, regulamque autem quinquagintia ſiclorum, & ne deprehenderetur, in tabernaculo ſeo foſſoſis humo, conſciis libertis ac domeſticis ſuis, occulte, quæ utique domino conſecrata erant. Ob cujus immane facinus quædam pars populi Iſraelitici coram hoſtibus fuis cæſa extitit, & Joſue conſilium dominus hinc audivit: *Surge, cur jac- Joſ. 7. ſes pronus in terra? Peccavit Iſrael, & prævaricatus eſt pactum meum: tulerunque de anathemate, & furati ſunt atque mentiti, & abſcondunt inter vaſa ſua. Non poterit Iſrael ſtare ante hoſtes ſuos, coſque fugiet, quia polluta eſt anathemate. Non ero ultra vobiſcum, donec conteratis eum qui hanc rem vetat.* Hinc quod unius illicitum factum totius Iſraeliticus populus generaliter feciſſe narretur, & quod propter unius facinus in populum Dei dominiigenti commotio fuit, videlicet ut nec Deum ſecum habere, nec coram inimicis ſuis ſtare poſſet, donec ille interfici qui hujuſcemodi ſcelere contaminatus erat. Qualiter vero ipſe Achan a Joſue, appellato ſibi Iſrael per tribus ſuas, ſolertiſſime examinatus ac deprehenſus, ſive reatum ſuum confeſſus fuerit, qualiter etiam lapidum grandine oceubuerit, & omnia quæ illius erant igne conſumpta ſint, ſequentia pandunt. Verumtamen valde pavenda ſunt hæc, & omnibus fide Chriſti indignitis cavenda, ne propter aliorum illicitum, immo facrilegum factum, nec ſecum, quod abſit, dominum habeant, nec coram inimicis ſuis ſtare prævaleant. Patenterque autem tam immanis, immo ſacrilegi facti, magnopere cavere oportet, ne propter ſuam cupiditatem, quam erga res Deo ſacratas aut exercent, aut exercere cupiunt, ſibi abſit ut Achan eorum ut eremam, ulviſque Dei offenſam, & coram hoſtibus fuis acquirant miſerabilem ruinam.

II.

Punito itaque juſto Dei judicio eodem Achan, continuo præcipiente domino populus Iſraeliticus de hoſtibus ſuis triumphare, quia dominus jam locum habebat, promptus erat Josue ſecutoris libri ejuſdem Joſue manifeſtant: *Ab eo id ædificatum eſt* altare domino Deo Iſrael. Habes igitur ita in eo- *Joſ. 8.* dem libro: *Tunc ædificavit Joſue altare domino Deo* *Joſ. 8.* *Iſrael in monte Hebal, ſicut præceperat Moyſes ſervus domini filiis Iſrael, & ſcriptum eſt in volumine legi Moyſi: Altare de lapidibus impolitis, quæ ferrum non tetigit & obtulit ſuper illud holocauſta domino, immolavitque pacifica victimas.*

III.

Quia igitur ſant pleraque diverſiſſimis modis arguementanter, & callide percontantes, unde ulus de mancipiis Deo ſuoque tabernaculo, quod tyrum geſſe ſanctæ eccleſiæ, delegandis inoſſevoit: præcedentia, in quibus fatis abunde de hominibus ſanctuario domini mancipandis & mancipatis tradatum eſt, illis non ſufficiunt, accendunt quatliet Joſue Gabaonitas tabernaculo domini ſervitoros delegaverit. Ait enim illis, ſicut in eodem libro legitur: *Non deficiet de ſtirpe veſtra ligna ce-* *Joſ. 9.* *dens, aquaſque comportens in domum Dei mei.* Et infra: *Dixerunque in illo die ipſe eos in miniſterio cunctis populi, & altaris domini, cedentes ligna, aquaſque comportantes, uſque in præſens tempus, in loco quem dominus elegiſſet.* Hi namque Gabaonitæ, eorumque poſteritas, quod in tabernaculo domini ſecundum conſtitutionem Joſue deſervierint, necnon & in templo, quod poſtea a Salomone domino ædificatum & dedicatum eſt, habes plenifſime in

LIBER II. CAP. IV. IV. Inc.

in libro Regum. Quod vero sacerdotium cum
a Ephr. 1. populo in captivitatem ductis, & in eadem captivitate per septuaginta annos detentis memorati Gabaonitæ eorumdem sacerdotum obsequio fuerint famulati, ipsi Esdræ, ubi eosdem sacerdotes, festorum vero numerantes Levitas, ad extremum numerantur Nathinæi, numerantur etiam & filii servorum Salomonis. Nathan quippe Hebraice, Latine donatus, Nathinæi Hebraice, Latine quoque donati vel donatitii appellantur. Hi sunt profecto accipiendi memorati Gabaonitæ, quos Josue tabernaculo deservire servitutos donavit. Porro quos vocat in eodem libro Esdræ filios servorum Salomonis, hi sunt absque dubio intelligendi, quos Salomon ab honorem divini cultus templo domini delegavit.

IV.

Tempore igitur Judicum manifestum est populum Israeliticum a cultu divino neglexisse, & ab ordeenandis Deo sacrificiis & holitis pacificis, & celebris quæ in lege præcepta fant, diversarum specierum muneribus torquisse, & ad ritum gentium defecisse. Quamvis, ut in libro Judicum legitur, *in diebus illis non erat rex in Israel, sed unusquisque quod sibi rectum videbatur hoc faciebat.* Et ideo ob meritum scelerum suorum, carumdem gentium dominio subjugatum, & diversis tribulationibus & ingruibus afflictum fuisse. Qui tuque rectum finem aquiescentes, & humiliter pœnitentiæ gemitibus fidentes, per sacrificia Deo oblata, a quibus diu vacaverant, de inimicis suis exteriore victore, sicut legimus de Gedeon & Samue. Hæc ideo protulimus, ut unusquisque perpendator, quanti fit discriminis, cultum divinum Deoque sacrificia debita aut negligi, aut dehonarari, & quanti sit subjici eosdem hostes visibiles & invisibiles, magnique momenti, ex rite & honeste Deo exhiberi. Veremusque nimium, ne hoc quod dicitur, *Faciebat unusquisque quod sibi rectum videbatur*, quorumdam illis vitiosa subjiti qui res ecclesiæ aut dant aut accipiunt, & in suos usus conera fas retorquent, & hoc sibi rectum justumque videri putant.

V.

Legimus itaque in libro Samuelis primo, quia pro eo quod Anna filium fum Samuelem obtuvit in domum domini, quem & in Silo, eumque cum holocaustis per officium Heli sacerdotis obtulit domino, ita ut cunctis diebus vitæ fum serviret domino, idcirco benedictionem meruit accipere a domino. Nota, prudens lector, quod tabernaculum vocatur hic domus domini, sicut habes in eodem libro: *Et addavit eum*, id est Samuelem, *in domum domini in Silo.* At si forte quis quærat, quam benedictionem eadem Anna confecuta fit, videat sequentia; *Accedit itaque Anna cum viro suo Elcana, ut immolaret hostiam solemnem, & reddere Heli Elcana & natis ejus. dixitque: Redat dominus tibi semen de muliere hac pro fenore quod commodasti domino, & obtinuit in locum fmum.* Fœnerare ergo domino, Annam, & concipit, & peperit tres filios & duas filias, & magnificatus est puer Samuel apud dominum. Si pro filio & hostiis Deo oblatis Anna benedicti, & spiritum prophetiæ, & fobolem mentis subjici, cavendum illis est, qui hostias ab aliis Deo oblatas auferunt, ut non solum maledictionem, sed etiam extinctionem filiorum fuorum incurrant, ficuti quodfam incertifie non ambigimus.

VI.

Quod autem legitur quodam libro dominum eft terribile: *Si*, inquit, *peccaverit vir in virum, placari eis potest Deus: si autem in dominum peccaverit vir, quis orabit pro eo?* Inter cetera namque peccata, quibus in Deum peccatur, non minimum peccatum esse illud, quo cultus Dei contemnitur, aut diminuitur, vel dehonestatur; & idcirco tam ingens peccatum modis omnibus est cavendum. Quicumque ergo ea, que divino nomini consecrata funt, auferi, in Deum & peccare nullo modo dubitet. Sed & hoc valde est terribile, quod dominus loquens ad Heli sacerdotem ita inter cetera inquit: *Quicumque glorificaverit me glorificabo filium. eum: qui autem contemnunt me erunt ignobiles.* Cum multis modis Deus in operibus noftris glorificetur, juxta illud evangelicum: *Videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum qui in cœlis est.* Quomodo autem glorificatur Deus in cultu suo, & in his quæ ei conferuntur & fanctificantur contemnitur autem ab his qui in tantum verbotum prorumpunt, ut illi conferuas auferre non formident. Quibus valde pertimerendum eft illud quod sequitur: *Qui autem contemnunt me erunt ignobiles.* 1. Reg. 2. Magna porro ignobilitas eft, aliquam Deo in foli facratæ rebus injuriam inferre, & a voluntate & fervitio illius se disjungere, & hoftis fui voluntati & obfequio marcipare.

VII.

Ruina quoque Heli facerdotis, filiorumque ejus que in eodem libro Samuelis fequitur facta, non folum patribus, fed etiam filiis eft patrimfenda. Quapropter ftuderent & hodierni eft ut filios fuos indigne atque illicite agentes congrua invectione corripiant: filius autem providendum eft, ne circa quæ domino aut conferata funt, aut conferantur, illicitum aut quid gerant. Illicitum dicimus factum, quando ea que illis fas non eft a cultu divino abftrahunt, & fine dubio furorem dominiin fe concitant. Cui remedium valde eft, ut unufquifque in auferendis rebus Deo oblatis, vale gignatur peccatum, quod non expietur nec victimis nec muneribus, ficuti pro iniquitate Heli filiorumque ejus dominus dicitur per vifionem & mandatus ufque in æternum. Attendendum & pertimefcendum valde eft, quia Deus non vult flagitium, quod nec victimis, nec muneribus expiari poffit: & agnofcendum liquido eft, quod tam terribilis divina interminatio, que non modo victimis, verum etiam quibuflibet muneribus expiari interdicitur, ea duobus contemptibus nafci nullo modo dubitatur. Uno quidem, quo paterna difciplina erga filios delinquentes, & Deum in fanctibus fuis irritandiam provocantes, ex quodam vano carnalis affectus amore fegnior remiffiorque eft, & filiorum admiffa in femetipfos redundare contemptibus. Altero, quo erga fanctuarium Dei, Deoque diverfa confecrata ac fanctificata donaria, temerario aufu delinquitur, & idem deliftum non folum in praefatis, verum etiam in fubjectis divinæ ultione perfæpe vindicatur. Hæc de Heli, filiifque ejus tranfgreditenibus præceptum domini dicta fint. Ceterum obfervandum eft, & pertimefcendum, ne vigilanteque cavendum, ne factum Heli, filiorumque ejus, filii fanctæ Dei eccleſiæ imitentur: ne forte, quod abfit, per eorum imitationem, & ipfi animarum fuarum periculationem incurrant, & per eos totus populus deveniat ad temporalem & æternam damnationem. Captio denique arcæ

ANNO CHRISTI 836. Dei, in qua erant tabulæ teftamenti, & cetera quæ A divino præcepto inefle memorantur, propter peccata memorati Heli facerdotis filiorumque ejus accidiffe minime dubitatur.

VIII.

Populi quoque Dei tam fidelis interemptio, non folum propter facerdotum, verum etiam propter fus innumere multitudo, quibus cultus Dei illi dicebant, accidiffe manifeftum eft. Sæpe quippe accidille legimus culpam facerdotum ruinam exiffe populi, & rurfus populi culpam ruinam; & rurfus culpam populi captivitatem extiffe fanctorum prophetarum, Ezechielis videlicet, Danielis, & Jeremiæ, & aliorum multorum fervorum Dei, fecundum legis præceptum Deo facere se religiofe fervire volentium, ficut in eorumdem prophetarum libris facilius poteft reperiri. Capiuntur porro arcæ Dei, que typum geffit capitis noftri Chriffi corporifque ejus, fanctæ videlicet eccleſiæ, populique ruinam, propter Heli facerdotis negligentiam, filiorumque ejus tranfgreffionem, provenifle, nulli qui fanum fapit dubium eft.

IX.

Verumtamen quid ejufdem arcæ Dei captivitas, Deique populi exforbitus, provenerit, manifeftum eft. Si ergo alienigenis propter peccata facerdotum, fuorumque Dei tranfgreffionem, Dei tranfgreffientium, facta eft arcæ divini teftamenti captio, & populi Dei febelis collapfio; cavendum omnibus qui Chriffi nomine cenfentur fummopere eft, ne pereto facerdotum Chriffi miniferio, & cultu ejus parvipenfo, propter fuam cupiditatem & illicitam præfumptionem, arcam Dei quam atque cum capite fuo Chriffo unam conflat effe perfonam, eandem arcam in hoftium fuorum, quod Deus longe faciat, corruere faciant depræderionem.

X.

Qualiter denique Dei electus prophetæ Samuel ab infantia Deo fervire, Deique fanctæ eccleſiæ, & in holocauftis offerendis, & in populis ab idolorum cultura ad divinum cultum revocandis, Deo placenti, ipfius libri hiftoria legentibus aperte demonftrat. Cujus verbis & actibus evidenter patefcit, quod licet cultus divinus per miniftrorum infolentiam, & victorum enormitatem quodammodo fæpe collapfus, tamen per clementiam divinam, & ineffabilem mifericordiam, fervorum prophetarum vaticiniis oftenfam, fuerit erectus. Unde reliqui datur, quod quicumque cultui divinus impugnatores non folum indigentes, verum etiam exteros habeat, nunquam tamen dominio gubernante perpetuam defolationem & debonorationem habebit: quoniam adeft & aderit cultus fui fautoribus & adminiftratoribus ille, qui dixit: *Ecce ego vobifcum fum omnibus diebus ufque ad conſummationem ſeculi.*

XI.

Quantum autem obedientia præferatur victimis & holocauftis, ejufdem Samuelis prophetæ verbis aperte demonftratur. Nempe *vafe*, inquit, *dominus holocaufta aut victimas, & non potius ut obediatur voci domini? Melior eſt enim obedientia, quam victimæ: & auſcultare magis quam offerre adipem arietum: quoniam quaſi peccatum ariolandi eſt, repugnare; & quaſi ſcelus idolatriæ, nolle acquieſcere.* Juffit enim dominus fibi fuoque tabernaculo diverſa donaria, & non alia nifi pretiofa offerri, & ea penitus non eft paffus auferri. Ergo offerentes funt domino obedientes, auferentes vero procul dubio extant in evidenter aetque *Concil. General. Tom. IX.*

repugnantes. Cavendumque eft illis, ne propter A LIBER II. fuam inobedientiam, immo cupiditatem, peccatum, & fcelus, quod ipfe Samuel commemorat, in- CAP. VIII. IX. Inc. curfant.

XII.

Abjecto itaque atque reprobato propter inobedientiam Saul rege, David electione divina a Samuele dominum percipiente ungitur in regem. Qui quanze fuerit fervitutis, quantæque erga cultum divinum amplificandum & exaltandum devotionis, jam de in præcedentibus commemoratum eft, & hic fuccinctim commemorandum.

XIII.

Inter cetera quippe circa divinum cultum religiofa facta fua, & Deo placita, hoc unum narratum Deo habuerit, iotuearmur. Habes fiquidem fecundo ejufdem Samuelis libro: *Cumque tranſiſſent dominus, in. 2. Reg. 6. quiet, qui portabant arcam domini ſex paſſus, immolabant bovem & arietem.* Et paulo poft: *David ſaltabat in B tripudio & armentis, & ſaltabat toto viribus ante* 2 Sam. 10. *dominum. Porro David accinctus erat ephod lineo.* 11. *Et David, & omnis domus Iſrael ducebant arcam* 15. *teſtimonii domini in jubilo & clangore buccinæ.* Et mox infra: *Et introduxerunt arcam domini, & poſuerunt* 17. *eam in loco ſuo, in medio tabernaculi, quod extenderat David ei.* Et obvulit David holocauſta coram do- *mino, & pacifica. Cumque conpleſſet offerens holocauſta & pacifica, benedixit populo in nomine do- mini exercituum.*

XIV.

Eumdem porro David in numerratione populi dominus peccaffe, fuperbiæ ejus ftimulos in populo fibi fubjecto experfum inifle, perfpicuum eft. Qui cum videffet angelum cædentem populum, memor tranfgreffionis & fragilitatis fuæ, dixit ad dominum: *Ego ſum qui peccavi, & ego impegi: iſti qui oves ſunt* 2. Reg. 24. *quid fecerunt? Vertatur, obſecro, manus tua contra me, & contra domum patris mei.* Et monente Gad prophetæ, emit arcam area, fabulato. Et conftructo ibi altari domino, & oblatis holocauftis & pacifics, & reatus fui obliteratione, & divinam propitiationem, & populi pacem & tranquillitatem, ibi legitur: *Et reppoſuerunt eſt* dominus terra, & cohibita eſt plaga ab Iſrael. Hæc ideireo poſuimus, ut animadverteatur quantum apud divinum majeftatem valeat & venerattio divini cultus, & erectio facrorum altarium, & holocauftorum & pacificorum, & ceterorum quæ dominio offeruntur oblatio, & quantum Deo difpliceat eorum abfatio.

XV.

Perventiffima namque ejufdem David erga templum domini, ejufque altarium, intantum excevit devotio, ut diceret ad Nathan prophetam: *Videſne* 2. Reg. 7. *quod ego habitem in domo cedrina, & arca Dei po- ſita ſit in medio pellium?* & cetera quæ fequuntur. Voluit enim, ficut fequentia docent, ardentiffime ac devotiffime domum Deo Iſrael mira magnitudinis & admirande pulcritudinis ædificare: fed quia ab eadem ædificatione a domino eft prohibitus, & quod filius ejus, qui egrederetur de utero ejus, domino fibi revelante ac poftierne, eamdem domum fuper ædificaturus eſſet, omnes expenſas ejufdem ædificandæ domus, quas dinumerare longum eft, præparavit: nec non & donaria innumera, in diverfiffimis ac preciofiffimis fpeciebus, auro & alacri animo fanctificavit, & in thefaurus illius recondenda confecravit, ficut in Regnorum præcipuoque Paralipomenon libris habetur.

XVI.

Qualiter autem Salomon filius David potentiffimus ac diteffimus regum domum domino ex impenſis paternis & copioſiffimis fumptibus fuis ædi-

LIBER II. CAP. XVII. 866.

ficaverit, & cum ingenti gloria dedicaverit, & ea quæ paster suus sive ipse dispersa fuerant, & in infelicitatis ejus recondenda sanctificaverat & consecraverat, & quid a domino sibi apparente ac pollicente audierit, hic per singula commemorandum habuerimus duximus, præsertim cum legentibus omnia in memoratis libris ita promptu habeantur.

XVII.

Quod vero eadem domus typum gesserit sanctæ Dei ecclesiæ, nullus fanum sapiens ignorat. Quisquis enim ex esse nosse cupit, quibus unnumeris ceteri reges eandem domum renovaverint & exaltaverint atque multiplicaverint dominum, & ejus cultui ibidem exhibuerint famulatum, & quibus præconiis venerationes & amatores ejus a domino fint laudati, & de habitum locum in suis laudibus tuti ac liberati, dehonoratores vero ejusdem templi, & divinorum præceptorum transgressores, quantum a dominino sint reprobati, & ab habitatibus tractidati, seriem eorumdem librorum diligenter legat, & profectò reperiet, quod nulli dominicæ domus dehonoratori, & eorum qui dominino oblata sunt sacrepotri impune esserit. Hæc de Israëlitis quibusdam regibus, divini templi honoratoribus, & diversis domatis dominio offerentibus, nec non & de impiis deos agentibus, & eosdem sacrafitimi templi dehonoratoribus, & a cultu divino seipsos populumque Dei alienantibus, & ad idola gentium convertentibus, breviter ad cognitionem sufficiat.

XVIII.

Idem igitur Deo sacratum templum ab externis gentibus constitit esse veneratum, & multiplicibus donis honoratum, sicut de Hiram rege Tyriorum, & de Seleuco rege Asiæ, de quo in secundo libro Machabæorum legitur: *Igitur cum sanctæ civitates habitarentur in omni pace, iteres etiam aliarum optime custodiretur, propter templum pontificis pietatem, & animas odio habentes malas, fiebat ut ipsi & propriis locum summa honore dignum decorarent, & templum maximis muneribus illustrarent: ita ut Seleuci Asiæ rex de reddituum suis præstaret omnes sumptus in ministerium sacrificiorum pertinentes.* Observa, diligens lector, quantum memorata venerabilis templum, non solum a principibus & regibus divinum legem tenentibus, sed etiam a diversis nationum regibus, eandem Dei legem ignorantibus, propter unum & honorem Dei, maximis muneribus fit illustratum & honoratum. Nam & idem templum, ad adorandum dominum, & diversis muneribus honorandum, multis gentilium adiit, adversantibus illic Æthiopis, quem a Philippo legimus baptizatum, nec non & regina Saba, evidentissime affruxit.

XIX.

Propter peccata quoque sacerdotum & regum, totiusque populi, idem templum, quod in magna gloria a Salomone domino fuerat conditum, & super quadringentos & triginta annos manserat illæsum, immo valde gloriosum, a Chaldæis fuit locorum atque dirutum, & Hierosolymorum urbs deltructa, populusque in Babyloniam captivitatem deductus, & vasa domus domini, & quæque in thesauris domus domini domino fuerant consecrata & sanctificata, in Babylonem sunt deportata. Non tamen eadem vala domino sacrata Nabuchodonosor rex profanus in suos præsumpsit rerorquere usus, sed ea in locis præcipuis, in Chaldæa videlicet deorum fanoris, quæ apud illam gentem habebantur venerationi & religioni, servanda tradidit. Sciendum vero est, quod pro eo quod templum dominii incendit, vala domini in Babylonem translata, populo Dei captivitatis inflicti, ei cultu modo impune non cessit. Quæ-
A tem inflicti; ei cultu modo impune non cessit. Quæ-
rium & propter hoc factum, & pro eo quod Jo-
riam & potestatem & honorem regni sui non Deo,
sed sibi tribuit, cælicam vocem audivit, quæ ita
facta est: *Tibi dicitur Nabuchodonosor rex: Regnum transibit a te, & ab hominibus ejicient te, & cum bestiis ferisque erit habitatio tua: fenum quasi bos comedes, & septem tempora mutabuntur super te, donec scias quod dominetur excelsus in regno hominum, & cuicunque voluerit det illud.* Eadem hora sermo completus est super Nabuchodonosor, & cunctis qui ejus ei fuerant proveneratus, sicut sequentia testantur.

XX.

Sed quia propter sacrilegium, quod circa templum domini patraverat, & hanc magnam elationem, qua contra dominum superbiendo tumerat, & Danielis prophetæ consilium, hæc saluti commodum, audire contempserat, quibus ei orfus eli: *Rex, consilium meum tibi placeat, & peccata tua elemosynis redime, & iniquitates tuas misericordiis pauperum: forte ignoscet Deus delictis tuis*; tantum proruit abjectionem, ut etiam cum bestiis & feris esset habitatio ejus, & fenum ut bos comederet. Videamus quid post transitum abjectionis hus tempus idem Nabuchodonosor humiliatus fecerit:

XXI.

Igitur post finem dierum, ego Nabuchodonosor oculos meos ad cælum levavi, & sensus meus redditus est mihi, & altissimo benedixi, & viventem in sempiternum laudavi & glorificavi, quia potestas ejus potestas sempiterna, & regnum ejus in generationem & generationem. Et omnes habitatores terræ apud eum in nihilum reputati sunt: juxta voluntatem enim suam facit, tam in virtutibus cæli, quam in habitatoribus terræ, & non est qui resistat manui ejus, & dicet ei: Quare fecisti? In ipso tempore sensus meus revertus est ad me, & ad honorem regni mei decorumque pertinet: & species mea reversa est ad me, & primates mei, & magistratus mei requirebant me, & in regno meo restitutus sum: & magnificentia mea amplior addita est mihi. Nunc laudabo ego Nabuchodonosor laudo & magnifico, & glorifico regem cæli, quia omnia opera ejus vera, & viæ ejus judicia, & gradientes in superbia potens est humiliare. Caliculum præterea sacris dominii, qui secundum vaticinium Jeremiæ prophetæ propinatus est gentibus, adversantibus videlicet Israëlitico populo, ibi, ut dictum est, sacratum, eumdem Nabuchodonosor in memorata abjectione pleriique bibisse arbitrantur. Unde legitur in Jeremia prophetæ: *Ex poti ea bibet Sesach.* Setach nomen Nabuchodonosor fuisse doctores Judæi intelligunt. Quod si Nabuchodonosor tanti sacrilegii, tantæque arrogantiæ, tantæ etiam impietatis rex, propter suam humilem recognitionem, ad honorem deorumque regni sui pervenire, susque reregno restitui, & magnificentiam domino tribuente ampliorem sibi addi promeruit: liquet profecto, & indubitanter accipi potest, quod hi qui tres Deo sacratas in fois audacter abuntur usibus, si ad tempus sibi prosperarint, & dignam Deo recognitionem illiciorum fadorum suorum humilitter fecerint, veniam delictorum fuorum pollint promereri, & non solum in hoc facculo temporaliter a dominio exaltari, verum etiam in futuro æternaliter remunerari. Si autem hoc facere præpropere detrectaverint, verendum est illis, ne adinftar Nabuchodonosor cum bestiis, id eft cum immundis spiritibus, de quibus pfalmographus ait: *Ne tradas domine bestiis animas confitentium tibi*, fit eorum fine fine habi-

ANNO CHRISTI 866.

tatio.

XXII.

Porro Balthasar, qui filius Nabuchodonosor fuisse declaratur, vino deditus in tantam præsumptere ausus est superbiam, ut Deique fanctis nimicam, immo sacrilegæ præsumptionem, ut in convivio suo Deo sacrata vasa ad libitum suum juberet auferri, ut biberet in eis ipse & optimates ejus, uxores & concubinæ ejus. Hæc dum fierent, dextera manus apparuit, & ob id ad tunc interitum, articulum scribentis profpexit in pariete, & eadem nocte Medis & Perfis fele obtulerunt regnum cum ejus, ficut verba Danielis prophetæ de eo, & adversus eum teltantur, quæ ita habent: *O rex, Deus altissimus regnum, & magnificentiam, & gloriam, & honorem dedit patri tuo Nabuchodonosor. Et propter magnitudinem quam dederat ei, universi populi, tribus, & linguæ tremebant & metuebant eum. Quos volebat interficiebat, & quos volebat percutiebat, & quos volebat exaltabat, & quos volebat humiliabat. Quando autem elevatum est cor ejus, & spiritus illius obfirmatus est ad superbiam, deposita est de solio regni sui, & gloria ejus ablata est.* Et infra: *Tu quoque filius ejus Balthasar, non humiliasti cor tuum, cum scires hæc omnia: sed adversus dominum cæli elevatus es, & vasa domus ejus allata sunt coram te: & tu, & optimates tui, & uxores tuæ, & concubinæ tuæ, vinum in eis bibistis: & deos argenteos, & aureos, & æneos, ferreos, lignofos, & lapideos, qui non vident, neque audiunt, neque sentiunt, laudasti: porro Deum qui habet flatum tuum in manu sua, & omnes vias tuas, non glorificasti. Ideirco & to misit ejus articulus manus, qui scripsit hoc quod exaratum eft.* Et paulo poft: *Eadem nocte interfecta eft Balthasar rex Chaldæus: Et Darius Medus successit in regnum.* Si Balthasar, pro eo quod vafa dominii fibi afferri juffit, ut in eis biberet, cum utique poftea ad impetum Cyri regis Perfarum occifus fuerit, & ipse, & regno privati, & morte meruit multari: quid putat de illis erit, qui non folum fandta vafa, verum etiam alias Deo facratas res fuis applicant ufibus? Quæpropter obfervandum eft illis, ne, quod abfit, adinftar Balthasar & prafentis & futuræ vitæ habeant mercedem.

XXIII.

Septuagefimo itaque capcivitatis Israëlitici populi anno perfto, orantibus Daniele & aliis prophetis, idem populus, ficut dominus per Jeremiam prophetam prædixerat, permittente eodem Cyro rege Perfarum, ad propria eft reversus, & omnia vasa templi domini, quæ Nabuchodonosor asportaverat, ad idem templum funt relata, & ab his idem templum & civitas ædificatum funt reftaurata ftatum, adjacentibus illis & horum tributis, ut idem templum & civitatem reftaurarent, Aggæo & Zacharia prophetis eximis: & præfuerunt eidem operi Zorobabel de regio, & Jesus de facerdotali femine.

XXIV.

Hoc igitur templum ftabile permanfit per tercentos quadraginta fex annos. Quod turfus propter peccata facerdotum & regum atque populi, Antiochus profanifimus & impiiffimus rex Græcorum, fraude capta Jerufalem, fordibus idolorum pollut, auferens inde altare domini aureum, menfam propofitionis, candelabrum luminis, & cetera vala templi aurea, quæ invenire potuit, & alia plura in eodem templo pollicendo & expofiando, populumque Dei acriter affligendo, & in-

ANNO CHRISTI 869

GREGORII P. IV. CONCILIUM AQUISGRANENSE II. LUDOVICUS PIUS IMPERATOR. 870

LIBER II. CAP. XXII. XXIII. &c.

terficiendo patravit, ficuti in fecundo Machabæorum libro legitur. Non tamen præteruendum eft quod de eadem Antiochus in eodem libro legitur. Sequitur enim ibi: *Nec ifta eidem fufficiunt Antiocho. Arrogans enim intrare templum universa terræ fanctitas, Menelaus ductore, qui legum & patriæ fuit proditor: & fanctitis manibus fumens fanctæ vafa, quæ ab aliis regibus & civitatibus erant polita ad ornatum loci & gloriam, contrectabat indigne. Ita alienatus mente, & tanquam non prudenter, quod propter peccata habitantium civitatem modicum dominus fuerat iratus, propter quod & accidit circa locum defpectio. Alioquin nifi contigiffet eos multis peccatis effe involutos, ftcut Heliodorus, qui mifflus eft a Seleuco rege ad expoliandum ararium, etiam his ftatim adversus flagellatus & repulsus atque fugatus eft, ut intelligeret quia curam habet gentem, fed propter gentem dominus locum elegit. Idcoque & ipfe locus partecipis fuftus eft populi malorum, poftea autem rurfus fuit fociis in bonorum. Et quidem relictus eft in ira Dei omnipotentis, iterum in majori domini reconciliatione cum fummma gloria exaltatur.*

XXV.

Qualiter namque Judas Machabæus idem templum purificaverit & dedicaverit, Dooque conservaverit, habes in eodem libro.

XXVI.

Quid vero idem profanifimus rex Antiochus, pro contaminatione ejufdem facratiffimi templi factorumque vaforum abportatorque & exteris malis, que five erga memoratum templum, five erga populum Dei exercuit, perpeffus fit videamus. Qui *univerfæ compilavit gentes Dorus Ifrael, & confiftit cum infandis & invifibili plaga. Ut enim fenvit hunc fermonem, apprehendit cum dolor deus vehemens, & amarior extremum turmenta.* Et poft paucas: *Ifque, qui fibi videbatur etiam fidera mare mi imperare, fuper humanum modum fuperbia repletus, & montium altitudines in ftatera appendere, nunc humiliatus in terram projectus, & in lectica, manifeftum Dei virtutem in femetipfo conftitit, ita ut de corpore impii vermes fcaturirent, ac vivente in doloribus carne membra effluerent, adeo etiam illius & fatore exercitum tormenta. Et qui paulo ante fidera cæli contingere fe arbitrabatur, cum nemo poterat propter intolerantiam fœtoris portare. Et infra: Et cum nec ipfe fœtorem fuum fere poffet, ita ait: Juftum eft fubditum effe Deo, & mortalem non paria Deo fentire.* Et poft pauca: *Triumphum etiam fanctum omnium explicaturus, optimis donis jam ornaturum, & facilia vafa multiplicaturum, & pertinentes ad facrificia fumptus de fuis: & prafaturus primus pollicitus eft.* Iterum non poft multa: *Et hæc dominifed & blafphemus paffima perceffus, & ut ipfe aliis tradlaverat, perpit in montibus miferanili obitu funfum.* Et infra: Horrenda plane cundifque mortalibus eft pertimefcenda mors tam terribilis feleftiffimi regis Antiochi, qui pro eo quod aufus eft templum intrare & contaminare, & vafa Dei facrata inde auferre, atque feleftis manibus facta vafa, que ab aliis regibus ad ornatum loci & gloriam Deo fuerant oblata, indigne contrectare, & in fuos nefandiffimos ufus convertere, fulfo Dei judicio tam horribili morte meruit occumbere. In cujus interitu fagaciter animadvertendum, quod Deus omnipotens invalionem vel ablationem fibi oblatarum terrem inulatam nec dimifit, nec dimiffurus fit. Quodam tamen, ut in fuperioribus jam dictum eft, in præfenti ufuliciatur facrilo, quædam vero ulcifcenda in futuro referat. facculo.

LIBER II. Cap. XXVII. XXVIII. &c.

XXVII.

Quæ igitur Menelaum ductorem & hortatorem memoratis regis Antiochi ad expoliandum templum Domini, & vasa Deo sacrata auferenda (qui utique prodidit legum & patriæ leges, & libertatem extitisse) digna congruaque fit pœna subjecuta, frequentia panduit, quæ ita se habent: *Anno centesimo quadragesimo nono regnante Judæ Antiocho Epiphane venit cum multitudine adversus Judæam, & cum is Lysiam procuratorem & præpositum negotiorum.* Et post paucas: *Commissivit autem se illis & Menelaus, qui cum multa fallacia deprædabatur Antiochum, non pro patria salute, sed præsumens se constitui in principatum. Sed rex regum suscitavit animum Antiochi in prosecutorem, & suggerente Spiritu hunc ab exactoribus, passus est ut ei confugiendo comprehensum in eadem loca duceret. Erat autem in eadem loca turris quinquaginta cubitorum, ejusdem habens circuitum. Hac propositum habebat in præceps. Inde in cisternam ejus inflis sacrificiorum, omnium cum propellentibus ad interitum. Et talis lege prævaricatorem legis constituit uxori, nec terræ dari Menelaum. Et quidem facilis judex: nam quia ignis ara erant Dei debitis consumpsit, cujus ignis & cinis erat sanctus: ipse in cinere mortis damnatus est.* Hæc Josephus. Quæ Menelaus ideo facrilegus dicitur, quia eo quod Antiocho ductor extitit, & ut sacra vafa templi auferret consilium dedit. Nam & pro eo quod circa xeam domini in multis delinquerat, *ait*: Ubi labi mortæ perierat. Cujus exemplo deterrendi sunt, non solum hi, qui circa aram Dei ad serviendum domino, cinque ministrandum, verum etiam hi, qui aliis, propter suam capiendam cupiditatem, in auferendis Deo sacratis rebus consilium dant, & exhortatores sunt, & facientibus impunitatem promittunt, ut le modis omnibus compescant. Memento igitur sacrilegum Menelai, quod abiit, participes exiliant.

XXVIII.

Qui autem aratium dominì, id eft templum ejus, pecuniis aut Deo oblatis, ut ab aliis depofitis, expoliari impune poffe & debere arbitrantur, perpendant quid Heliodorus, fuique comites, ei-que parentes, Hierofolymam ad devaftatum ut aratium domini pecuniis expoliarent, ab equo cæfi fi, ejufque terribili feffore, nec non & cæleftis juvenibus donibus perpeffus fit: de quo ita habes in eodem libro Machabæorum fcriptum: *Cum venifet Heliodorus Hierofolymam, & benigne a fummo facerdote in civitate eft exceptus, narravit de duce indicio pervenisse & cujus rei gratia adeffet, aperuit. Interrogabat autem, fi vere hæc ita eſſent. Tunc fummus facerdos oftendit depofita effe hæc, & vidualia viduarum & pupillorum.* Et infra: *Denique vero eos, qui credidiffent loco & templo, quod per univerſum mundum honoratur pro fui veneratione & fanctitate, omnino impoſſibile ſſe.* Et infra: *Heliodorum autem ad quod decretum perficiebat eodem loco ipſe cum fatellitibus circa aratium præſens. Sed ſpiritus omnipotentis Dei magnam fecit ſui oſtenſionem evidentiam, ita ut omnes qui auſi fuerant ei prorſus, tanquam Dei virtute, in diffidationem & formidinem converterentur. Apparuit enim illis quidem equus terribilem ſeſſorem ferens, optimis operimentis adornatus. Iſque cum impetu Heliodoru priores calces elidebat. Qui autem ei ſedebat, videbatur armis habere munimina. Alii etiam apparuerunt duo juvenes virtutem, quam gloria, ſplendoque amiſſa: qui circumſtantes eum a Deo utroque parte flagellabant, illi correptione multa plaga cordaretur. Subito autem ſuccubens cunctus ſe tenebris*

A *campe multa caligine circumfuſum raparuerat, atque in ſella geſtatoria poſitum ejecerunt. Et ſi qui CHRISTI* ANNO 834. *cum multis curſoribus & ſatellitibus prædictum ingreſſus eſt aratium, portabatur nullo ſibi auxilium ferente, manifeſta cognita Dei virtute. Et ille quidem per divinam virtutem jacebat mutus atque omni ſpe & ſalute privatus. Illi autem dominum benedicebant, qui magnificavit locum ſuum, & templum, quod paulo ante timore ac tremore erat plenum, apparente omnipotente domino, gaudio & lætitia impleretur eſt. Tunc vero ex amicis Heliodori quidam rogabant confeſſum Oniam, ut eum exoret altiſſimum, & vitam donaret ei, qui in ſupremo ſpiritu erat conſtitutus. Conſiderans autem ſummus ſacerdos, ne forte rex ſuſpicaretur multitudinem aliquam ex Judæis circa Heliodorum ſummatum, christe pro ſalute viri hoſtium ſalutarem. Cumque ſummus ſacerdos exoraret, iidem juvenes ſtantes Heliodoro amicti, adjutare Heliodoro, dixerunt Onia ſacerdoti: Gratias age omnium propter eum tibi dominus vitam donavit. Tu autem a Deo flagellatus, nuntia omnibus magnalia Dei & potentiam. Et hi dicto, non comparuerunt poſtidorus autem hoſtia Deo oblata, & voti magni promiſſis ei qui vovere illi conceſſit, & Onia gratias egens, recepto exercitu, repedabat ad regem. Teſtificabatur autem omnibus ea quæ ſub oculis ipſi videbat, opera magni Dei. Cum autem rex interrogaſſet Heliodorum, quis eſſet aptus adhuc ſemel mittiHierofolymam, ait: Si quem habes hoſtem, aut regni tui inſidiatorem, mitte illuc, & flagellatum eum recipies, ſi tamen evaſerit: ex duabus vere ſic Dei quadam virtus. Nam ipſe qui habet in cælis habitationem, viſitator & adjutor eſt illius, & venientes ad male facientem perentit ac perdit.*

B

C

XXIX.

De his itaque, quæ erga Heliodorum, domino in ſuo xrario ſuam injuriam ſuamque dehonorationem ulciſcente, geſta ſunt, multa poſſuimus: quorum ex numero unum ſuadetur & ſatis eſſe tantum propionem reprimendam, qui loca Deo dicata expoliare non metuunt, valde neceſſaria prævidimus. Quibus ſcire & ſummopere dilcere conveni, quod in locis Dei & in ſanctis vere virtus Dei eſt, & ejus viſitator & adjutor Deus ſit, & venientes ad malefaciendum percutiat ac perdat.

XXX.

Quod vero Deo oblata, quæ utique ſanctæ vocantur, ab his, quibus officium non eſt, auferri, immo contingi, fas non ſit, verba Judith loquentis ad Holofernem patenter innuunt, quæ ita inquit: *Denique hoc ordinant, ne interficiant populus ſuus, & ſanguinem eorum libant, & ſanctis domini Dei ſui, quæ præcepit non contingi: inſtrumenta, vinum, & olea, hæc cogitaverunt impendere, & ut hæc conſumere quæ nec manibus debebant contingere. Ergo quoniam hæc faciunt, certum eſt quod in perditionem deducantur.* At ſi forte quiſpiam quærat, ex qua auctoritate Judith hæc verba protulerit, legat diligenter Leviticum, & ceteros veteris teſtamenti libros, in quibus domino conſecrata abſcentis contingi prohibentur, & manifeſte inveniet, unde eadem verba ſumpſerit.

XXXI.

Ozias interea rex, pro eo quod officium ſacerdotale, quod ſolummodo ad pontifices pertinebat ſacerdotum, arripere præſumpſit, illico lepra multatus eſt, & terræmotus tam illicitum tamque ſacrilegum ejus factum lubleterus eſt: qui etiam ufque ad diem mortis ſuæ leprofus permanſit. Hanc igitur lepram, quam Ozias propter ſuam temerariam præſumptionem, & alterius officii illicitam ſacerdotum

ANNO CHRISTI 834. *nem in corpore ufque ad diem obitus ſui fuſtinuit, A caverе oportet eos qui ea quæ ad ſuum unitatem non pertinent auferre non pertimeſcunt, ne forte, quod abſit, in anima eandem lepram miſerabiliter ſuſtinentes.*

Pluta quidem de ſanctorum propheturum dictis & hagiographorum libris teſtimonia huic opuſculo ſubnectenda fuerant, quæ evidenter negotio de quo agitur multifariæ adſtipulantur: ſed ob prolixitatem vitandam prætermittenda nobis viſa ſunt, quæ tamen de veteri teſtamento brevitatis ſtudio poſſumus, veſtræ ſapientiæ ſufficientia fore credimus. Sed quia, juxta Apoſtolum, ea quæ carnali populo in figura contingebant, & ſcripta ſunt propter correctionem noſtram, in quos fines ſæculorum devenerint: nos, qui jam per Chriſti gratiam ſpiritales effecti ſumus, debemus ea ſpiritali ratione diſcutere; & qualiter illud templum Judaicum typum geſſerit eccleſiæ catholicæ, & conditor illius Salomon, qui interpretatur pacificus, perſonam redemptoris noſtri Chriſti, veri & ſummi regis pacifici deſignaverit, in ſequenti opuſculo ex ſanctorum patrum eloquiis demoſtrare.

B

C

SYNODI QUISQUANENSIS II.

AD PIPINUM REGEM AQUITANIÆ.

LIBER III.

TITULI CAPITUM LIBRI III.

I. *Quod Salomon, ædificator Judaici templi Redemptoris noſtri, & templum quod ædificavit, typum geſſerit catholicæ eccleſiæ.*

II. *Quod idem rex noſter pacifici Chriſtus eccleſiam in hoc ſæculo, quod per ſeptem dies evolvitur, conſtruxit, & in futuro, id eſt in octavo die, eam dedicaturus eſt.*

III. *Quod duæ ſint conſuetudines, una in præſenti, altera in futuro ſæculo: una quæ per pœnitentiam remedium capit, altera quæ æternam pœnam ſubditur inferre poſſit.*

IV. *Qualiter eccleſia Chriſti ab exordio nativitatis ſuæ corporis creſcere, dilatari, ac propagari, & fidelium adunationibus muniri.*

V. *Quod caput noſtrum Chriſtus oblata fidelium ſuſcipiſſe non ambigitur.*

VI. *Quod qui aliquid de eccleſia furatur, Judæ ſuperbiæ comparetur.*

VII. *Quod idcirco dominus & redemptor noſter locuſtas habere voluerit, ex quod eccleſia ipſius locuſtas habituras eſſet.*

VIII. *Quod juxta beati Hieronymi documentum, qui ſtipe templi, & qui hæc conſeruntur in uſus eccleſiæ, abutuntur in aliis rebus, quibus expleant ſuam voluntatem, ſimiles ſint ſerichorum & ſacerdotum redimentium mendacium & ſanguinem ſalvatoris.*

IX. *De unguento, qua mulier corpus domini unxit.*

X. *De vidua in gazophylacium ſtipes mittente, & quid ſit gazophylacium.*

XI. *Quid reſpectus dominì in gazophylacium ſignifiet.*

XII. *Quod dominus & redemptor noſter dehonorationem templi ſui ferri non vult, ſuſtum ejus demonſtrat, quando flagella adhibito tendentes & ementes de templo ejecit.*

XIII. *Quod expoſitio beati Hieronymi valde ſit terribilis, quam digeſſit de expoſitione ejuſdem Cyrilli. General.* Tom. IX.

XIV. *Quod ſicut eccleſia Chriſti propter peccata noſtra diverſis temporibus, diverſiſque modis ſæpe expugnata, nunquam tamen a Chriſto ſit deſerta.*

XV. *Quid beatus Hieronymus, de his qui poſſeſſiunculas eccleſiæ, & ea quæ in dotariis collata ſunt, vertunt in ſuorum uſum, in expoſitione Sophoniæ prophetæ dicat.*

XVI. *Quid idem in expoſitione ejuſdem prophetæ ſentias de his, qui de rapinis & undatione miſerorum ædificant ſacrificia, & elemoſynis ex iniquitate patratæ ſe redimere peccata.*

XVII. *Quid idem doctor in expoſitione iſaiæ prophetæ, de his, qui plebem ſibi ſubjectam aggravant, & quando ſacerdotes in dominicum eſt, quando eccleſiæ opibus abundantur in deliciis, & publicas ſtipes, quæ ad ſuſtentationem pauperum data ſunt, vel ſibi reſervant, vel filiis diſtribuunt.*

XVIII. *Quid ſignifiet, quod dominus & redemptor noſter templum Hieroſolymitanum ſtatuit tri temporibus adoriri, ſtepe decretit, ſepe multa fecerit, & ceterа quæ facta teſtantur evangelia.*

XIX. *Quomodo eccleſia Chriſti, poſt ejus paſſionem & reſurrectionem, & ad celos aſcenſionem, per apoſtolos roborata & propagata, atque fidelibus adunationibus dilatata & exornata.*

XX. *Quod ad predicationem beati Petri, per apoſtolos eccleſia in Chriſtum capit credere, & creſcere ac multiplicari, & in exordio ſui inchoaverit vota fidelium ſuſcipere.*

XXI. *Quod Ananias, ſuaque & uxor, pro eo quod de propriis rebus quas Deo vovérant, aliquid abſtinxerunt vivi defraudaverunt, horribili mortе mulctati ſunt.*

XXII. *Quod hereſes patricida & fceleratiſſimi ſint, ut ceteris quæ mala ſunt taceam, pro eo quod ſacerdotes Dei ſuos interimit, ejusque miniſterium, & ea quæ ad cultum domini conferrata erant ſuſpiciat, credatur moriſſe, & ob antiquis peccatis, & ut nonnulla ſcripta ſunt.*

XXIII. *Quod eccleſia Chriſti per ſacrifices apoſtolorum, ſub orthodoxis imperatoribus & regibus ac principibus, ceteriſque fidelibus ſua vota Deo ſuſcipientibus, inſtituta ſit, dilatata, ac ſublimata.*

XXIV. *Quod multa ſanctorum patrum Latinorum atque Græcorum documenta ſcripta teſtimoniaque, quæ tres Deo dicatas atque ſacratas impune auferri non poſſe teſtantur.*

XXV. *Quod aperte canones ſacri auferendarum rerum eccleſiaſticarum abſtineant audacium.*

XXVI. *De duobus capitulis Gangrenſis concilii, quibus Deo oblata accipi & dari prohibentur.*

XXVII. *De malo hujus ſæculi ſpiritu ſit ad dominum regem allocutio ſacerdotum humilis atque fidelis.*

PRÆFATIO.

INſine præcedentis libelli nos promiſiſſe meminimus, quod in hujus exordio, prout Deus poſſe dediſſet, de ſanctorum patrum oraculis breviter oſtenderemus, quod tempium domini, quod a Salomone ædificatum & dedicatum domino eſt, figura fuerit catholicæ eccleſiæ per univerſum orbem diffuſæ, & conditor illius Salomon rex perſonam gefferit Chriſti, quod oportuit nos, deminiſventes, adimplere conamur. Salva quippe ſuper hac re ceterorum ſanctorum exiſtorum patrum expoſitione, quorum dicta in ſubſequentis

LIBER III. CAP. I. II. &c.

bus potenda fuit qui venerabilis & modernis temporibus doctior admirabilis Beda presbyter de sæpe memorato templo in expositione evangelii Joannis sentiat videamus.

ANNO CHRISTI 834.

adeo nummos avare dilexit, ut pro nummis dominum & magistrum fuum prodiderit. De quo beatus Augustinus in homilia quadragesima octava evangelii Joannis ita dicit: Ecce inter sanctos eft Judas; ecce eft fur Judas, & ne contemnas, fur facrilegus, non qualifcunque fur: fur locuforum, fed dominicorum: loculorum, fed facrorum. Si crimina difcernantur in loro qualifcunque furti, & peculatus, (peculatus enim dicitur furtum de re publica) & non fic judicatur furtum rei privatæ, quomodo publicæ; quanto vehementius judicandus eft facrilegus, & non undecumque tollens, fed de ecclefia tollens.

CAPUT I.

Aitenim inter cetera: Salomon rex, qui interpretatur pacificus, ipfum Redemptorem noftrum typice defignat. De quo Ifaias ait: *Multiplicabitur ejus imperium, & pacis non erit finis.* Templum quod ædificavit, catholica ejus ecclefia eft: quam de univerfis per orbem credentibus, quafi de vivis lapidibus, unam fuæ fidei & caritatis compagem aggregat. Hæc idem Beda dixit.

II.

Ceterum fciendum eft, quod rex noftet pacificus Chriftus, qui per crucem paffionis fuæ pacificavit omnia quæ in cælis & quæ in terris funt, & qui eft vera pax noftra, faciens utraque unum, eamdem ecclefiam fuam per feptem annos, id eft per feptem dies, quibus omne fæculum evolvitur in hac moralitate ædificat: quam octavano anno, id eft refurrectionis tempore dedicaturus eft, quando felicem mortale noftrum induerit immortalitatem, jugando defuncti fuis dicturus eft: *Venite benedicti Patris mei, percipite regnum quod vobis paratum eft ab origine mundi quia ejurivi, & dedifti mihi manducare; ſitivi & dedifti mihi bibere; hoſpes eram, & collegiſti me; nudus, & operuiſti me; infirmus & in car-cere, & veniſti ad me.* Hanc pro certo benedictionem audituri funt, qui in membris Chriſti fua largiri funt Chriſto. Quæ ergo putas audituri funt hi qui aliorum largita, & ad honorem eccleſiæ decoremque, & ad ufus miniſtrorum Chriſti, pauperumque receptionem ac recreationem collata, auferre non erubefcunt? Quia ergo valde terribile eft quod audituri funt, ſaveant, dum fibi vivere conceditur, ne pro tam felici benedictionne percipiant contradictionem, & illam æternam confufionem, de qua David propheta ſe liberandum dominum deprecabatur, dicens: *In te domine ſperavi, non confundar in æternum, &c.*

Matth. 25.

III.

Confufionem namque duas effe legimus: unam temporalem, per quam omnis peccator paniitendo & lugendo domino peccatis confunditur: alteram æternalem, & fine fine manfuram, quam hi qui a finiftris erunt audituri funt, quibus dicetur: *Diſcedite a me maledicti in ignem æternum, qui præparatus eſt diabolo, & angelis ejus.* Qui hanc maledictionem & æternam confufionem non pertimefcit, nimis ferrei pectoris exiſtit. Quamobrem ſilla eccleſiæ vigilanter fatagendum eſt, ut eamdem benedictionem a Chriſto audire, & ab amicis, id eſt pauperibus Chriſti, in æterna tabernacula recipi, & æternæ beatitudinis felicitate valeant fine fine percipere.

March. 15.

IV.

Qualiter porro eccleſia Chriſti ab exordio nativitatis ſuæ creperit crefcere, dilatari, ac propagari, & fidelium oblationibus munerari, in ipſo capite noſtro Chriſto innuemur.

V.

Idem namque caput noſtrum dominus ac redemptor noſter Jeſus Chriſtus, qui cum ſit cuncti & omnium creator, omnium que bonorum largitor, oblationes tamen fidelium ſuſcepiſſe non ambigitur, cælorum nummi, quos miſer Judas, & non mifericors, fenebator: & iccirco non qualifcunque fur, ſed fur facrilegus dicitur, qui

eo quod illis abundabat miſerori, illa autem de A penuria fua miſeri tori non videbat. Unde & paupertatis ſua miſeri tori non videbat. Unde & gazophylacium ſit Beda exponente didicimus: ſcribit enim in expoſitione ejuſdem Marci ita: Quia ſermone Græco θησαυρὸς ſerrare dicitur, & gaza lingua Perſica divitiæ vocantur: gazophylacium locus appellari ſolet, quo divitiæ ſervantur; quo nomine & arcam, in qua donaria populi congregabantur ad ofus templi accefſarios, & porticus in quibus ſervabantur, appellant. Habet etiam exemplum de porticibus in evangelio. *Mar*, inquit, *verba ſuntur ſi Joſue in gazophylacio domini.* Habet de area in libro Regum: *Et tulit Joſaba pontifex gazophylacium unum, appropinquare ſacerdotes, & poſuit illud juxta altare, ad dexteram ingredientium domum domini: miſerabantque in eo ſacerdotes, qui conſtituebant oſtia, omnem pecuniam que deferebatur in templum domini.* Hæc de gazophylacio Beda dixit.

Jean. 8. 20. 4. Reg. 12.

XI.

Ceterum ſuperius diximus dominum noſtrum Jeſum Chriſtum nummos habuiſſe, ſumque eccleſiam ſuo exemplo nummos habiturum, & angentum Mariæ, quæ typum geſtavit eccleſiæ. Hic autem vota offerentium reſpexiſſe, & videnſ dum munera, id eſt oblata, quæ habebat; in gazophylacium mittentem laudaſſe. Reſpectio namque domini in gazophylacium, & quo animo quis quid mittereat, ineffabilis diſcretio, ut nobis videtur, ſignificabat jam eccleſiam ſuam, quæ eſt corpus ejus, a fidelibus multiplices oblationes accepturam. Et ſi tunc reſpiciendo vota offerentium certo examine diſcrevit atque approbavit, dubitandum non eſt, quin fidem ea de eccleſia ſua auferre voluntium vituperet ac damnet.

XII.

Quod autem dominus & redemptor noſter, violationem ac dehonorationem templi ſui fieri noluerunt patitur ſatis fidem ejus valde admirabile, eo quod flagello adhibito vendentes & ementes ejecerit de templo, ita dicens: *Scriptum eſt: domus mea domus orationis vocabitur, vos autem feciſtis eam ſpelunçam latronum.*

Matth. 21.

XIII.

Hæc illum juxta hiſtoriam feciſſe non ambigimus: fed fuper hæc te, ut oportet, quid beatus Hieronymus ſentiat vigilanter attendamus, & expoſitionem quam delcribit patrer expavefcamus, & domino adjutante caveamus. Quotidie, inquit, dominus ingreditur templum Patris &, ejicit omnes tam epiſcopos, & presbyteros, & diaconos, quam laicos, & univerſum turbam de eccleſia fua, & unius criminis habet vendentes pariter & ementes. Item idem in eodem poſt pauca: Non fit in domo peccatoris noſti negotiatio, non intentionem ementionque commercia, non domorum cupiditas, ne ingrediatur Jeſus ictatus & rigidus, & non aliter mundet templum ſuum, niſi flagello adhibito, ut de ſpelunca latronum, & domo negotiationis, domum faciat orationis. Terribilia valde ſunt que a tanto auctore dicuntur: & idcirco omnibus ordinibus in religione Chriſtiana conſiſtentibus præcavendum eſt, ne quidpiam illicitum in templo Dei agendo, a Jeſu itato foras ejiciatur, & templum ſuum, quod propter avaritiam noſtram factum eſt ſpelunca latronum, faciat orationis domum.

XIV.

Quoniam licet eccleſia Chriſti, propter multa peccata, diverſis temporibus, diverſifque modis, a malefi ſepe ſit expugnata, quæ gratulabunda cantet: *Sæpe expugnaverunt me a juventute mea: etenim non potuerunt mihi:* hanc tamen, qui eam ſuo precioſo ſanguine redemit, numquam deferturus eſt, ita ei pollicens: *Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus uſque ad conſummationem ſæculi.*

Pſal. 128.

XV.

Scribit etiam idem B. Hieronymus in expoſitione Sophoniæ prophetæ: *Ve provocanti, & polluenti civitati, columbæ. Non audivit vocem, & non excepit diſciplinam. Principes ejus in medio ejus quaſi leones rugientes: judices ejus veſpere, non relinquebant in mane.* Illuſtris & redempta civitas, juxta ſuperiora, perſpicue eccleſia intelligitur, quæ vocatur columba, propter ſimplicitatem multitudinis in ea credentium. Hæc audivit vocem domini, neque ſuſcipere voluit diſciplinam: hæc confula eſt, quia noluit appropinquare domino. Deo ſuo. Fruſtra enim quis vocem domini ſui audire & fequi fe dicit, confidere in domino, quando opertibus ſtiben deſtruit. Hujus principes ſicut leones rugientes. Non ambigimus de regiis leonum, quando videntibus principes ejus ita in ſubjectos populos detonare, & voce tyrannica rabidique convitia plebem concutere, ut non paffivum inter gregem, fed leonem inter ovicula putes frendere. Judices quoque ejus quaſi lupi rabidi, occidentes veſperæ, & ni reliquentes in mane, non ajacientes ad ortum ſolis, ut de monaſtris ſemper in tenebris, & poſſeſſionucula eccleſiæ, & ea quæ in Dei donaria conferuntur, vertentes in lucrum ſuum, at non habeant pauperes quod mane comedant, quod in nocte, & nullo vidente omnia popularitur: &, cum loporem monere cunctis capiant, ne parvos quidem ebos indigentibus dereliquunt.

Sophon. 3.

XVI.

Item idem in Jeremiam prophetam: *Ut quid libro. 6. mihi thus de Saba profertur, & calamus fragrantes. Dv. 11. tem de terra longinqua? Holocauſtomata veſtra, non funt accepta, & victimæ veſtræ non placuerunt mihi.* Hoc autem proprie convenit his qui de rapinis & tradatione miſerorum oblerunt ſacrificia, & eleemoſynis ex iniquitate ſe putant redimere peccata, dicente ſcriptura: *Re-* Prov. 13. *demptio viri propriæ divitiæ, quæ non de iniquitate, ſed de labore & juſtitia congregantur.* Item in Jeremia prophetam: *Hæc dicit dominus: Judicate* Jerem. 22. *manc judicium, & eruite vi oppreſſum de manu calumniantis: ne forte egrediatur quaſi ignis indignatio mea, & fuccendatur, & non ſit qui extinguat.* Proprie autem ſermo fit ad domum regiam, ut emendet errorem ponens, ut eleemoſinam domini conſequatur. Judicate, inquit, mane judicium, non in tenebris iniquitatis, fed in luce juſtitiæ, & eruite vi oppreſſum de manu calumniantis, ne non recipiatis perſonam in judicio, fed, divitibus pauperes opprimentibus, magis ipſad vos Dei impetum valeat, quam potentia perſequentis. Et ſi, inquit, hoc fecerit, nequaquam fuccendetur in vobis ignis furoris mei, nec inveniet materiam quam conſumat.

XVII.

Item in Iſaja prophetæ: *Vos enim depaſti eſtis, & rapinam meam: rapina pauperis in domo veſtra. Quare atterritis populum meum?* Manifeſte ad principes ecclefiæ judaicum. Sed & ad noſtros principes ecclefiæ poteſt, qui atterunt ſubjectam ſibi plebem; & rapina pauperum in domibus eorum eſt, quando replent thefauros ſuos, & eccleſiæ opibus abutuntur in deliciis: publicaſque poſſeſſiones, que ad ſuſtentationem pauperum date ſunt, vel

Iſaiæ 3.

LIBER III. CAP. XVIII. XVIII. &c.

vel fibi fefervant, vel filiis fuis diſtribuunt. Cum A ego multa eximiorum doctorum teſtimonia, exempla proferri potuiſſent, propter tædium tamen legentium, pauca prolata atque congeſta ſunt.

XVIII.

Quod autem dominus Jeſus Chriſtus templum Hieroſolymitanum ſtatutis temporibus adierit, ibique docuerit, ſigna multa fecerit, illudque venerandum atque honorificandum docuerit, facra teſtantur evangelia: qui facilis diſtinſque fuis atque exemplis manifeſte demonſtravit eccleſiam ſuum (quæ utique templum, illud exiſtit unde ait apoſtolus: *Templum Dei ſanctum, quod eſtis vos*) a fidelibus fuis fore ſanctæ religionis voto frequentandam ac venerandam, & nihil in ea, vel de ea, niſi quod cultum honoremque ejus pertinet, agendum.

XIX.

Quomodo igitur eccleſia Chriſti poſt ejus paſſionem, reſurrectionem, & adventum ſpiritus ſancti ſuper apoſtolos miſſionem, paulatim creverit, & per apoſtolos roborata & propagata, atque fidelium obſtinatione ditata & exornata fuerit, & ubus eorumdem apoſtolorum, & eorum geſta, quæ unuſquiſque in provinciis ad prædicandum a Chriſto ſibi commiſſis geſſit, ſimpliciter adſtipulator.

XX.

Sed quia in præcedentibus de hac re fatis diſſertum eſt, ſupereſt nunc, ut de actibus eorumdem C apoſtolorum ſuccinctim commemorentur. Petrus vero ait ad illos: *Pœnitentiam agite, & baptizetur unuſquiſque veſtrum in nomine Chriſti, in remiſſionem peccatorum veſtrorum, & accipietis donum Spiritus ſancti.* Et poſt paucis: *Qui ergo ſuſceperunt ſermones ejus, baptizati ſunt & appoſita ſunt in illa die animæ circiter tria millia. Erant autem perſeverantes in doctrina apoſtolorum, & communicatione fractionis panis & orationibus. Fiebat autem omni animæ timor, multa quoque prodigia & ſigna per apoſtolos fiebant in Jeruſalem, & metus erat magnus in univerſis. Omnes enim qui credebant, erant pariter, & habebant omnia communia. Poſſeſſiones & ſubſtantias vendebant, & dividebant illas omnibus, prout unicuique opus erat. Quotidie quoque perdurantes unanimiter in templo, & frangentes circa domos panem, ſumebant cibum cum exultatione & ſimplicitate cordis, collaudantes Deum, & habentes gratiam ad omnem plebem. Dominus autem augebat, qui ſalvi fierent, quotidie in idipſum.* Et poſt pauca: *Multitudinis autem credentium erat cor unum, & anima una. Nec quiſquam eorum, quæ poſſidebat, aliquid ſuum eſſe dicebat, ſed erant illis omnia communia. Et virtute magna reddebant apoſtoli teſtimonium reſurrectionis Jeſu Chriſti domini noſtri, & gratia magna erat in omnibus. Neque enim quiſquam egens erat inter illos. Quicunque enim poſſeſſores agrorum ac domorum erant inter illos, afferebant pretia eorum quæ vendebant, & ponebant ante pedes apoſtolorum. Dividebatur autem ſingulis ſi prout cuique opus erat.* Joſeph autem, qui cognominatus erat Barnabas ab apoſtolis (*quod eſt interpretatum filius conſolationis*) Levites, Cyprius genere, cum haberet agrum, vendidit illum, & attulit pretium, & poſuit ante pedes apoſtolorum. Ecce habes, quomodo per præſentiam ſancti Petri & apoſtolorum, eccleſia ſanctum Chriſtum coepit credere, & converi, ac multiplicari.

XXI.

Ecce etiam habes, unde & originem in Deo offerendi rebus, & indubitanter crede, quod in primordio naſcentis eccleſiæ coepit eadem eccleſia vota fidelium ſuſcipere. Quorum exemplo laudandi ſunt tunc votorum ac donorum ſuorum ultrotei obſtatores. Fulto vero Ananiæ & Sapphiræ deterrendi ſunt hi, qui aut ſuorum aut aliorum votorum exiſtunt abſtatores vel deſtructatores. Ipſe quoque Ananias cum Sapphira uxore ſua agrum proprium vendidit, ut ejus pretium, ſicut & cæteri fideles fecerant, ante pedes apoſtolorum poneret: ſed quia de conſenſu pretii conſcia eadem uxore ſua, quiddam dedit, quiddam vero retinendo occuluit, uterque apoſtolica auctoritate condemnatus eſt. Pro qua re, ſicut in eiſdem Actibus apoſtolorum legitur, factus eſt timor magnus in univerſa eccleſia, & in omnibus qui audierunt hæc. Si enim de propriis ſuis rebus, ubi voluerint, Deo vota vovere, non eſt quod inde aliquid abſtrahere, vel defraudari ſunt, tam horribili morte multati ſunt, quid putandum eſt de his, qui ea quæ alii obtulerunt Deo auferre præſumunt? Hi ſunt, qui ſacrilegii nomine verba beati Petri apoſtoli, non hominibus ſed Deo mentiri convincuntur.

XXII.

Herodes vero parricida & ſceleratiſſimus rex, de quo & in eiſdem Actibus apoſtolorum legitur, & plenius in libro Egeſippi inveniturque regnante natus eſt Chriſtus, cujus etiam ſignificatus ingentem parvulorum cæterum pro Chriſto trucidavit gladius, quia quoſdam ſacerdotes necavit, corumque miniſtrorum ſibi ſubripuit, & quia quæ Deo oblata erant, ſicut in eodem Egeſippi libro legitur, in ſuos uſus convertit, ut cetera ejus mala omittantur, pro tam temeraria, & ut ita dixerim crudeli facto, creditur quod meruerit & ab angelo percuti, & a vermibus depaſci, & infeliciem miſeramque vitam digna mortis finire.

XXIII.

Qualiter denique eccleſia Chriſti per ſucceſſores apoſtolorum, paſtores videlicet epiſcopos eccleſiæ, ſub orthodoxis imperatoribus, & ut de multis unum ponamus, Conſtantino, ac nonnullis aliis ac principibus, cæteriſque fidelibus ſua vota. Deo offerentibus, eamque eccleſiam diverſis donariis incrementantibus, atque ad ſita ſublimitatem, excreverit, hic memorare & prolixum eſt & laborioſum, & hujus opuſculo inæpta-bile. Geſta tamen ſingulorum manifeſtant eorum fluditia, & imperatorum ac regum, principumque, erga cultum divinum perfectandum, & cæterorum Chriſtianorum ferventiſſimam devotionem, qualiter memoratam eccleſiam uſque in præſens tempus honorando exaltaverint, & exaltando honoraverint, atque multifariis donariis divitem effecerint.

XXIV.

Multa ſiquidem ſanctorum patrum, qui non ſolum Latine, verum etiam Græce ſcripſerunt, documenta proferri poterant, quæ ab prolixitatem vitandam omittuntur, qui res Deo dicatas atque ſacratas nullatenus impune auſoris poſſe teſtantur.

XXV.

Sacri quoque canones toto orbe venerandi, & ſanctis Spiritu inſpirante digeſti, imo calamum ſanctorum patrum, qui eos de ordine & ſtatu ſanctæ Dei eccleſiæ conſcripſerunt, regente, cum in multis auferendarum rerum eccleſiaſticarum temeritatem inhibeant præſumptionem, & tantum reti temeratores per. eam, quæ a Chriſto illis collata eſt, percellant potentatem; libet de multis bre-

ANNO CHRISTI 836. ANNO CHRISTI 836.

LIBER III. CAP. XXVII. XXVIII.

A & heredes perpetuæ felicitatis mereamini effici. Sancta & individua Trinitas te, bone rex, ad pro-fectum & exaltationem atque defenſionem ſanctæ ecclæ ſuæ eccleſiæ per imminentem conſervet, & poſt hujus vitæ lacrymabilem convallem ſanctorum regum conſortem efficiat. Amen.

NOTA JACOBI SIRMONDI, S. J.

1 *Conciliorum Aquiſgranenſe.*) De hac ſynodo Eginhartus in chronico: *Mense*, inquit, *Februario magnus, & ſplendidum habitus eſt conventus epiſcoporum habitus eſt in qua cum de aliis eccleſiæ neceſſitatibus, tum præcipue de vitæ, quæ Hyppitone & ſui malitia eccleſiæ abſtulerant, agebatur. Publice autem & imperantis & epiſcoporum decreto & conſenſu monetæ Hyppitus, ſimulque omnes, cum quanto ſplendore prodierit res eccleſiaſticas inveſtiverit, atque reſtituit judices præciſione. Quæ res præſentem exhibuit ſtatum eccleſiæ. Nam Hyppitus monetæ partis ſui fundamentique ſtirpem libenter ſuſtulerat, ſubtrahere parare, & omnia invaſa reſtam per annuli ſui impreſſionem reſtituit.* Duæ adhuc aderant ſynodi tunc paratæ. Prior ſuperiorem canonem complectitur, de tribus capitulis a Ludovico imperatore & epiſcopis ad tradendos propoſitis. Ad poſteriorem pertinent libri tres ab eadem ſynodo ad Pippinum Ludovici filium Aquitaniæ regem ſcripti, quibus ea facta ſcripturæ teſtimonio & exemplis illuſtrat, quæ Hyppitus eidem per epiſtolam, feu commonitorium, antea ſuggeſſerat. Commonitorium, quod deſiderant, reperiemus poſt ſynodi ſecundæ.

2 *Concilium.*) In præfatione concilii ſtatuunt epiſcopi, ſe monente imperatore ad hanc ſynodum convenire, ea fine, ut de triplici agerent capitulo hinc : Primo de vita, doctrina, moribus & officio epiſcoporum : ſecundo de ordinibus & officiis aliarum, aliorumque inferiorum ordinis eccleſiaſticorum : tertio de imperatore ejusque filiis ac amicitiis reſte diſponendis. Opuſculum quod inſcribitur Actis apoſtolorum, ſubjungitur, in exemplum tribus his capitulis ſynodi Aquiſgranenſis inſerpſum, quafi diverſe conciliorum ſpecies, non ejusdem, adjiciatur. Hujus concilii apponendum eſſe judicavi, ideo maxime, quod capitula ad Pippinum tranſmiſſa inſtructionis ſimilæ ſcripturæ conſtarent, ac reperiſſe videar eſſ initium hujus opuſculi.

3 *Anno Chriſti,* DCCCXXXIV.) Cum quo indictio XIV. & tempora Ludovici imperatoris, quæ hic ſignantur, conveniunt. Unde patet in numerum annorum omnium apud alios ſcriptorum, quos modum & numerum imitatus eſt, ubi legitur, *anno Chriſti ſeptingentesimo* DCCCXXXIII. ſi quidem iſte annus cum XIV. indictione nullo modo coaptari poſſit. Duplicari poſſet, ſi ne error potius in numero indictionis quam annorum Chriſti reſponderit, ſed ne ſic quidem conſtare hanc ſynodum illis temporibus poſſe intere eſſe, quibus Ludovicus abſque imperio fuit, ſub perditus Judicum ejus, atque in ordinem redactus privatam vitam ducebat. Illud contigiſſe anno domini DCCCXXXIII. patet ex iis quæ dixi ſupra in notis conciſii illius quod habitum eſt apud Compendium. Quare ſuſpicor in numerum poſtea annorum Chriſti irrepſiſſe mendum hac ratione, ut quod notarium habetur, *anno domini* DCCCXXXIV. ſcripſit ita reddidiſſe, DCCCXXXIII. quinario numero non, V. in duo ſe diſſecto. Hoc quo de numero habito conciſii ex aliis tradidus annorum ſeriebus conſtetit anbus vitæ Ludovici, qui anno 834 de actibus Aquiſgranenſi illa commiſum habet: *in ipſo anno indictione ſeptima, ſub quinto pontificatus beatiſſimi ſimque virginis Mariæ celebratæ, conventus quidem magnus, fed præcipue epiſcoporum, apud Aquiſgranum, in qua tam de aliis neceſſitatis ſtatibus tractaretur, tum præcipue de biſce rebuſpectantibus eſt, quas Pippinus & ſui malitia eccleſiis abſtulerant. Ob quam rem imperialis auctoritas & communis conciſii commonitorium ordinatur, quibus commonitus Pippinus & ſui, cum quanto pertulo res eccleſiaſticas perquirerent. Quæ res præſentem ſuſcepit exitum. Nam Pippinus munia ſibi partis, famulumque virorum libertate ſuſtinere, obedienter parebit, & omnia invaſa reſtam per annuli ſui impreſſionem reſtituit.* Hæc deſumſimus ex auctore Ludovici de rebus ab ipſo geſtis.

ANNO CHRISTI 836.

1 CONVENTUS APUD STRAMIACUM

ANNO CHRISTI 836.

IN PAGO LUGDUNENSI,

In quo ventilata est causa ecclesiarum Lugdunensis & Viennensis vacantium, anno Christi DCCCXXXVI. Gregorii IV. papæ IX. Ludovici Pii Augusti XXIII.

Ex P. Sirmondi.

NAter episcopus Lutharicus conspirationis post Ebboneum Rhemensem, præcipui nominis fautor Agobardus Lugdunensis, & Bernardus Viennensis archiepiscopi. Quare damnato jam Ebbone apud Theodonic villam, ut dictum est, proximum videbatur, ne horum quisque causæ examinaretur. Quod cum in hoc concilio fieri reperam esset, obtentibus reis peragi non potuit. Author vero Ludovici, post synodi Aquisgranensis mentionem, Proximum, inquit, huic placitio conventum imperator in pago Lugdunensi habuit tempore æstivo, in loco qui vocatur Stramiacus, cum Pippino & Ludovico filiis. Nam quod Lotharius non adfuit, invalentia ægritudinis fuit adeo obstare. In quo causam ecclesiarum Lugdunensis atque Viennensis vacantium ventilari fecit. eo quod episcopi dudum illarum, Agobardus scilicet & Bernardus non veneris reddendam; Bernardus autem Viennensis adfuerit quidem, sed rursus fugam inierit. Sed hæc quidem res imprævisa temporis propter oblentum, ac præcludum est episcoporum. Ceterum in gratiam post ea redijit ambos, & ecclesias suas recepit, licet Ado in chronico, Bernardus, inquit, adhuc & Agobardus Viennensem ecclesiæ præsidebant. Qui ambo apud imperatorem delati, defensis excusatis in Italiam ad filium imperatoris Lotharium se contulerunt: & postquam ibidem reg

ANNO CHRISTI 830.

CONVENTUS CARISIACENSIS,

In quo Aldricus Cenomanensis Episcopus eleemosynæ a se ecclesiæ suæ factæ confirmationem a Ludovico Imperatore cum Anisolen si monasterio obtinuit.

ANNO CHRISTI 829. Ex P. Pagi ad an. Ch. 829. n. 2.

Conventus apud Carisiacum mense Septembri anno 837. *habito interfuere Ludovicus Augustus & Pippinus ac Carolus ejus filii; complures praterea episcopi, & inter eos sanctus Aldricus Cenomanensis episcopus, qui eleemosynæ ecclesiæ Cenomanensi a se facta confirmationem ab Imperatore cum obtinuit cum Anisolensi monasterio, quod ecclesiæ suæ prius adstatum grassissimo quorundam, uti legitur in ejus vita, ab ipsius Aldrici discipulis fuerat, & a Baluzio lib.* 3. *Miscellan. in lucem emissa. Diploma ab Imperatore datum ibidem cap.* 50. *recitatur, & tale est.*

A

Cum in nomine Domini Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi Dominus Hludovicus Imperator anno Incarnat. Dominic. DCCCXXVIII. (legendum DCCCXXVII.) ad universorum cautas audiendas vel recta judicia terminanda in Carisiaco palatio publice residebat, & conventum generalem totius populi una cum Hlotario & Karolo filiis suis, gloriosis videlicet Regibus, & tynodum episcoporum & reliquorum facerdotum ibidem generaliter ad ecclesiasticci sive mundana negotia tractanda necnon & ad utilitatem sanctæ Dei ecclesiæ fulciendam coadunatum habere, ibique venientes monachi de monasterio Anisolæ, in quo sanctum Carilephum corpore requiescit, ante præditum Dominum Hludovicum Imperatorem amplius quam, viginti una cum Sigemundo, qui dudum eorum Abbas fuerat, qui te injuste reclamaverunt de eorum monasterio ejectos esse, quorum causam Dominus Imperator in generali conventu ibidem habito diligenter discutere & enucleatim examinare præcepit. Cum autem in conspectu episcoporum & Abbatum & reliquorum facerdotum se pro prædicta causa advenientes reclamarent, interrogatum est Aldrico coram & Cenomanicæ parrochiæ episcopo & ejusdem monasterii Abbati si eos ejecti taliter vagiones discurrerent relicto loco in quo facilo & renuntiaverunt, in quo etiam ecclesiasticis vel facularibus negotiis diebus vitæ eorum permanere deberent. Qui respondens ait: Nec ego ejeci eos, nec scivi eos ejectos esse. Tunc adlata est coram Rege & optimatibus ejus traditio fancti Carilephi, quam fecit fanctus Innocenti episcopus per licentiam & consensum Childeberti Regis, & alia multæ auctoritates quæ enumerare longum est, de quibus fapedictus Pontifex coram omnibus in eodem Concilio consistentibus habitis hoc tolos tam facerdotes quam & veridicos laicos nobiles & bonos & legitimos fuffitientes, qui eadem inftrumenta chartarum approbaverunt: & ca infra legitimos annos canonice & legibus reftita viderunt, & plenitter audque legibus teftificibantur plus per juftitiam & legem canonicam & mundanam prædictum Anisolæ monafterium cum omnibus ad fe pertinentibus ad jus Cenomanicæ martis ecclefiæ pertinere quam aliubi, aut ifticus dominicus aut propinus Domini Imperatoris aut alicujus hominis ibi effe debere. Sed nullus inventus eft qui contra hæc aliquid dicere aut probare voluiffet. Tunc præfatus Dominus Dogo Archiepifcopus & fenior Capellanus & ceteri qui præterito tempore Aquifgrani palatio fuerunt quando hæc ratio ventilata eft & ad liquidum perfecrata cognoiceque & legibus definita, refpondentes dixerunt: Non eft neceffe hæc modo iterum per omnia temovere neque fingula retractare, quia fcimus te canonice & legibus memoratum monafterium habere conquifitum & evindicatum: fed de illis monachis, qui modo fe reclamant ejectos effe de eorum monafterio, quod Dominus Imperator nobis inquirere præcepit, modo audiendum eft. Sed poftquam perfcrutatum eft præteritos monachos nullius ejectione, nec aliqua intergentia, nec culpa aut fcelus præditi Abbati epifcopi exiffe ab eorum monaflerio, fed eorum libitu & contumacia hoc eos perpetraffe, & ut jam dictum monafterium præfato regnique auferrent & a jure fuæ fedis eccleiæ quoquo modo potuiffent fubtrahere vel alienare fibique evindicarent, tunc eis præceptum eft ut reverterentur ad eorum monaflerium quo renuntiaverunt, ibique jejuniis & orationibus inftarent & Domino regulariter militarent. Illi vero contra ftomachando refpondentes, atque illuc reverti nolle dixerunt. Tunc videntes eos omnes epifcopi & reliqui facerdotes tantæ ftultitiæ effe & talifer Domino Imperatori & omni fanctæ fynodo, atque eorum propriis epifcopis inobedientes exiftere eorumque juffionibus & piis ac juftis conffiliis refiftere, præceperunt affere regulam fancti Benedicti & in confpectu omnium fententias ejus legere, quas in omnibus regnantibus, & ad ultimum de humilitatis gradibus fententiam legere jufferunt, de quibus eis nullum tenere vifum eft, fed magis propriis voluntatibus infervire & eorum libido mievire & juffiffere. Quam regulam tunc confiderantes dixerunt, quoniam ea quæ levi & blando medicamine fanari non poffunt, ferro abfcindi neceffe eft. Et præceperunt affere canones, e quibus in præfentia omnium in plenaria fynodo relecta eft fententia Concilii Chalcedonenfis de Clericis qui præfunt prochiis vel monafteriis, capitulum VIII. continens hæc: *Clerici qui præfiuntur prochiis, vel Cons. Chalcedon. qui ordinantur in monafteriis & bafilicis martyrum, fub epifcoporum qui in una quaque civitate funt fecundum fanctorum patrum traditiones, præfiate permaneant, neque per contumacias ab epifcopo fuo diffiliunt. Qui vero audent evertere hujufmodi formam quocunque modo, nec propriis fubjiciuntur epifcopis, fi quidem Clerici funt, canonum correptionibus fubjacebunt; fi vero laici vel monachi fuerint, communione priventur.* Perlecta autem hac fententia, iterum interrogati funt & adhuc effent ita inobedientes ut priùs. Illi vero in eadem pertinacia permanentes, tunc judicio omnium epifcoporum & univerfalis fanctæ Concilii fecundum hanc fententiam ab omnibus epifcopis & reliquis facerdotibus excluli funt ab omni facerdotali catalogo & communione, & extorres, fi irre-

B

C

D

E

ANNO CHRISTI 838.

ANNO CHRISTI 838.

irrevocabiles perfifterent, a catholica eccleiia facti funt. Tunc ergo ab omnibus epifcopis & reliquis Dei fervis ive a generali conventu judicatum eft ut recideret præfatus Aldricus epifcopus fuos monachos, & faceret ex eis quicquid ei libitum foret, & aliqui ei per manus a fancto Concilio redditi funt. Et judicatum eft ei ab univerfa fancta fynodo quod legibus evindicatam habebat ffuam cauiam & præfatum monafterium cum omnibus ad fe pertinentibus canonice & legibus conquifitum, & eccleiiæ ffibi commiffæ futuris temporibus fuifque fuccefforibus ha-A ceret, & ufque quod inde eccleiiaffico ordine faceret & difponere Domino annuente decreverit, & liberam in omnibus habeat poteffatem faciendi. Idcirco neceffe fuit ut præfatus epifcopus & miniftri ejus fedis eccleiiæ hoc conducium vel hanc notitiam conffilio & judicio omnium ad præditam fynodum convenientium epifcoporum & reliquorum facerdotum acciperet, ut fi poffi unus diem, quod fieri minime credimus, de hac cauia aliqua cauiatio vel repetitio vel quædam calumnia inffigantibus malevolis hominibus orta fuerit, coram omnibus hanc notitia vel evindicatio declarata appareat, ut quod repetit evindicare non valeat, fed præfens conferipto omni tempore vel notitia permaneat. C His præfentibus actum fuit. Dogo Archiepifcopus & fenior Capellanus fubfcripfit. Autcarius Archiepifcopus fubfcripfit. Agobardus Archiepifcopus fubfcripfit. Bernardus Archiepifcopus fubfcripfit. * Bernegarius Narbonenfis Archiepifcopus fubfcripfit. Agiulfus Bituricæ urbis Archiepifcopus fubfcripfit. Nacho Arelatenfis Archiepifcopus fubfcripfit. Abtadus Genevenfis Epifcopus fubfcripfit. Hatinbertus Bajocenfis Epifcopus fubfcripfit. Freculfus Lexovienfis Epifcopus fubfcripfit. Theodoricus Camericenfis Epifcopus fubfcripfit. Erardus Tungrenfis Epifcopus fubfcripfit. Rageoarius Ambianenfis E-D pifcopus fubfcripfit. Ecradus Noviomacenfis Epifcopus fubfcripfit. Ebroinus Pictavienfis Epifcopus fubfcripfit. Gundacher Limoricenfis Epifcopus fubfcripfit. Jonas Aurelianenfis urbis Epifcopus fubfcripfit. Modoinus Oftodunenfis Epifcopus fubfcripfit. Heribaldus Altifiodorenfis Epifcopus fubfcripfit. Adalbertus Tricacenfis Epifcopus fubfcripfit. Dodo Andegavenfis Epifcopus fubfcripfit. Herchenradus Parifiacæ urbis Epifcopus fubfcripfit. Humbertus humilis Epifcopus fubfcripfit. Fulcarius humilis Epifcopus fubfcripfit. Godofredus Senfitenfis Epifcopus fubfcripfit. Pavvo Carilonenfis Epifcopus fubfcripfit. Hildi Virdunenfis Epifcopus fubfcripfit. Lupus Cadolonenfis Epifcopus fubfcripfit. Stephanus humilis Epifcopus fubfcripfit. Walafridus Diaconus cognovi & fubfcripfi. Data VIII. Idus Septembris anno Chriito propitio imperii Domni Hludovici piiffimi Auguffi XXV. Indictione I. Actum Aquifgrani palatio regio in Dei nomine feliciter. Amen.

ANNO CHRISTI 839.

Sed hoc VIII. Idus Septemb. *legendum* VIII. Idus Novemb. aut VIII. Idus Decemb. *annuiffe illi vix videtur hoc conciliorum ad* 843. *quæ nominis imperialis cauiam fallus eft, dedicendus. Conventus enim Carifiacenfis habitus eft menfe Septembri, ut ex Annalibus vetus Ludovici hic ber-* * Bertinia- nus. *nis habetur*: In his Imperator tota æftate conffitens indicit generalem Conventum autumni tempore, ideft Septembri mediante, in Carifiaco, *quod & Nithardus lib.* 1. *differre etiam habet, idemque quod in eo geffum*, VIII. Idus Septemb. *poffea Aquifgrani conffituerunt non potuit. Cointius* an. 837. n. 39. *eodem Ludovici rebus præcipue citato arbitratur cauiam Carilephiani corporis apud Carifiacum* VIII. *Id. Septemb. judicatam effe, & Labordianum errare loco Carifiaci Palatio Regio, ferifpeum effe*, Aquifgrani Palatio Regio. *At eum medio tantum Septembri mensis Conventui incumbi pariter, cauia illa die fexto ejufdem menfis nec terminari nec inchoari potuit. Subdit Auctor vita Ludovici Pii*: In eodem loco & tempore pene omnes Septimaniæ Nobiles affuerunt, conquerentes adverfus Bernardum Ducem illarum partium, eo quod illius fatellites tam rebus ecclefiafticis, quam privatis, absque ullo refpectu divino, humanoque pro libito abuterentur. Unde petierunt, ut Dominus Imperator fibi tua protectionis munimine eos fufciperet, & poft hæc tales miffos in eamdem terram dirigeret, qui & poteffate & prudentia de ablatis aquo libramine perficerent, & avitam eis legem conferarent.

ANNO CHRISTI 838.

CONCILIUM KINGSTONIÆ

ANNO CHRISTI 838.

CELEBRATUM ANNO DOMINI DCCCXXXVIII.

Egberti regis occiduorum Saxonum XXXII. præfidente eidem concilio ipfo Egberto rege & filio ejus Athelvulfo, una cum Ceolnotho archiepiscopo Doroberniæ, cæteriique Angliæ epifcopis & optimatibus:

In quo, inter alia, manerium de Malliages in South-Saxonia, quod Babdredus rex aliquando dederat ecclefiæ Chriffi Cantuarienfi, fubtractumque poffea, eo quod magnates noluere donationem illam ratam fore, nunc ab Egberto rege filioque fuo Athelvulfo, confentientibus demum magnatibus, integre conceditur poffidendum.

Ex Tom. I. Concil. Britann.

ANno dominicæ Incarnationis DCCCXXXVIII. E tho quoque archiepiscopo, cum cæteris epifcopis congregatum eft concilium in loco famofo nomine Kingftone: præfidente eidem concilio Egberto rege & filio ejus Athelvulfo, Ceolno- *Concil. General.* Tom. IX.

Angliæ & optimatibus.

Inter multa itaque ipsi ibi acta atque dicta funt, præfatus Ceolnothus archiepiscopus co-

ram toto concilio ostendit, quia reges prænominati, Egbertus videlicet ac Athelvolfus filius ejus, dederunt ecclesiæ Christi monasterium quod vocatur Malliages in Southsexan, liberam abomni sæculari servitio & tributo regio, exceptis tribus, expeditione, pontis & arcis constructione. Illum præfatum terrenum rex Baldredus dedit ecclesiæ Christi. Sed quia ille rex cunctis principibus non placuit, noluerunt donum ejus permanere statum. Quapropter jam dicti reges perferunt illud donum, rogati a jam sæpe nominato archiepiscopo Ceolnotho. Si quis hanc voluntatem præsumpserit, ex parte Dei & nostra, regum, episcoporum, abbatum & omnium Christianorum sit separatus a Deo, & sit pars ejus cum diabolo & angelis ejus.

ANNO CHRISTI 838.

CONVENTUS AQUISGRANENSIS,

In quo Monasterium S. Carilephi Aldrico Episcopo Cenomannensi adjudicatum.

Ex P. Pet. ad An. C. 838. 839. 840.

IN Conventu Carisiacensi anno Ch. 837. congregato coram Ludovico Aug. causa S. Aldrici Cenomannensis Episcopi, ex una, & monachorum Anisolensium S. Carilephi, ventilata est, & Monasterium Ecclesiæ Cenomannensi adjudicatum. Perunt contentio postea revocata, nec defuere qui illud juris Regis effe affirrent. Quare, ne alterutra ita tandem pacifice terminaretur, habita Synodus Aquisgranensis an. 838. tempore Quadragesimali, fallaque legum Ecclesiasticarum, & Civilium, multorumque Privilegiorum, & Canonum lectione, Ludovicus Aug. nihil fibi juris in præditum Monasterium arrogavit, dataque sententia sit in Sissiundum Abbatem, qui Theotes, quamvis quater vocatus, adesse noluit. Judicium, ut in Annalibus gestis cap. 47. legitur, tale est.

Ex Tabul. Molleri. tom. 3. p. 311.

In nomine Domini nostri Jesu Christi. Temporibus Hludovici piissimi Augusti fubter inferta tenfatio vel evindicatio fuit de monachis Anisolis inter Aldricum Episcopum & Sigisimundum Abbatem, qui illud tunc tenebat. Nam præfatus Aldricus dicebat & fcripsit & teftibus approbari quod de jure fua fuiffet Ecclefia præfatum monafterium cum omnibus ad fe pertinentibus effe debebat, & fui anteceffores illud ex rebus Cenomanicæ matris Ecclefiæ magna ex parte fundarunt, & ad ipfum marcam Ecclefiæ fubjectum effe debebat, & hoc legibus affirmabat. E contra Sigifmundus dicebat quod proprium Domini Imperatoris effe debeat, & non de præditta Ecclefia: fed nullam rem auctoritatem exinde oftendebat nifi tantum noam epiftolam quam Pipinus propter odium Gauzioleni Epifcopi cuidam fuo monacho fecerat ut illi fubjectum effet & non Gauzioleno; & hoc propter odium Gauzioleni fictum effe perfecutavit eft. Quia quando fuit Pipinus Cenomanica in patria, & de quadam difcordia inimicitia in patria, & de quadam difcordia inimicitia in patria, & de quadam difcordia inimicitia

ANNO CHRISTI 838.

volunt. Et hoc ſæpiſſime publiciter in hoc pa-
latio eſt acclamatum & perquiſitum nobis &
ceteris fidelibus veſtris audientibus ; ſed nemo
eſt qui eis contradicere aut reſiſtere velit , ſed
plus dicunt omnes eos veritatem dicere. quod
& veriſimile nobis eſſe videtur. Sic vos jam
quindecim dies per aliud placitum vel tractum
ei conceſſum expectantes , neque ſuum advocatum aut ſuas auctoritates miſit , neque ullam excuſationem de ſe vel de ſuo contemptu facere nobis ; Idcirco de ſua abſentia vel contumacia jam convictum atque damnatum eum eſſe legibus judicamus , ita ut nec ejus vox amplius de hac cauſa audiatur. Et ut hoc quod dictum & judicatum auctoritate canonum & legis plenius confirmemus , precamur ut nonnullæ ſententiæ ad hoc pertinentes canonum & legum ante vos legere jubeatis. Et tunc publice eorum omnibus recitatæ ſunt hæ ſententiæ canonum & legum.

EXCERPTUM EX DECRETIS Papæ Bonifacii , capitulo III.

Lib. 3. Capitulorum. Cap. 10. Lib. 2. Decret.

MAniſeſtum eſt confiteri eum de crimine qui indulto & delegatæ judicio purgandi ſe occaſione non nititur. Nihil enim intereſt utrum in præſenti examine omnis quæ dicta ſunt de eo comprobentur , cum ipſa abſentia pro confeſſione conflet.

Item ex decretis ejuſdem Bonifacii Papæ.

NUlli dubium eſt quod reus judicium , nocens ſubtergit , quemadmodum ut abſolvatur qui eſt innocens quærit. Confiteor enim de omnibus quiſquis ſe ſubterfugere judicium dilationibus putat.

Item ejuſdem cujus ſupra.

CAvendum eſt ut ſi quis adeſſe neglexerit , dilationem ſententiæ de abſentia non lucretur; ſed qui male pulluſſe noſcuntur , radicitus evellantur & emendentur.

Ex decretis Cæleſtini Papæ.

NOn caret enim ſuſpicione qui ad judicium venire contemplerit & purgari ſe diſtulerit , qua ipſa abſentia ſua eſt comprobatio . Inſuper occurret veritas , ſi falſitas diffulcet . Merito namque cauſa non reſpicit ſi ſilentio favearmus errori . Ergo corripiantur qui hujuſmodi ſunt modis omnibus , ut veritas eorum verſutiis non ſopiatur, ſed altura eorum cavillatio ſpirituſque & prudentes omnibus manifeſtetur & emendetur , atque reſtituatur quod hactenus occultum & neglectum fuit.

Decret. Innocent. c. 3.

Item excerptum ex decretis Papæ Innocentii.

VEritas ſæpius exagitata magis ſplendeſcit ad lucem , & pertinax in poſterum judicium damnatur. Nam fructus divitiarum eſt juſtitium ſæpius recenſeri, & errata corrigere , ablata reſtaurare. Nec otioſa ergo Dominus judex noſter in nobis eſſe patitur quæ exuſtenda , non negligenda donavit.

Augustini vero capitula ad eandem rationem pertinentia, inſeriendibus Comitibus, & Scabinis dominicis ſunt lecta, & per judicium eorum non minus ſunt recitata.

ANNO CHRISTI 838.

HÆC CAPITULA QUÆ ſubſequuntur de lege Romana ſunt aſſumpta.

Novell. ad leg. Valentin. Theodoſ. & Valentin. tit. 14.

Imperator Valentinianus inter cætera Firmo Præfecto prætorio & Patricio data . Si quis pulſatus in judicio adeſſe noluerit , poſt ſecundam aut tertiam convocationem ſciat ſe contumacis ſententiam ſubiturum, id eſt, ut quicquid , ſi fuiſſet in judicio , addicendus erat petenti litigatori quali victor ſolvat . Data VII. Kal. Maji Romæ Herculano V. c. Conſ.

Paul. lib. 5. recept. ſent. tit. 5. Ulpian. lib. 3. de fideicommiſſ.

Quinque capitula de effectu ſententiarum & ſi. nihil litium Pauli ſententiarum lib. V. Quicunque tribus auctoritatibus judicii convenitur, aut tribus literis vel tribus edictis ad judicium fuerit provocatus, aut uno pro omnibus peremptorio , id eſt , quod cauſam extinguit , ſortit evocatus , & præſentem ſe non eſſe judicem a quo petit denunciatum eſt exhibere non voluerit , adverſus eum quali in contumacem judicari poteſt . Quinimmo nec retractari per appellationem negotia poſſunt, quoties in contumacem fuerit judicatum.

Item Theodoſius libro quarto de ſententiis ex periculo recitatum.

IMperatores Gratianus , Valentinianus , & Theodoſius A. A. Cicerio Præfecto . Quicquid præſentibus partibus in cauſis fuerit ordinatum , habebit pleniſſimam firmitatem , nec poterit immutari . Data Kal. April. Honorio VIII. & Bertio Conſ.

SEQUITUR SENTENTIA de eadem lege Romana , de libro Pauli aſſumpta.

SI enim judicibus talia concederuntur , quanto magis Regibus & Imperatoribus frena & loca ampliora & latiora relaxantur , quorum de crimine majeſtatis gravius judicantur rei & incriminati quam alterius alicujus generis feculatis : quia honor capitis eorum eſt aliorum membrorum , & dedecus capitis gravamia eſt aliorum membrorum . Porro quia omnia membra ſequuntur caput , ſcilicet ut in comparatione prædeceſſorum noſtrorum , more videlicet antiquorum , loquamur , ſicut ab illis non ſemel aut bis vel ter ſed perſæpe firmatum & definitum eſſe legimus , dehonoratio & deſpectio ſeniorum & magiſtrorum & contumacia eorum contumelia eſt ſubditorum & juniorum , & honor & exaltatio atque benevolentia & obedientia ſeniorum & magiſtrorum honor & exaltatio eſt ſubditorum & juniorum , quia & illi ab iſtis & iſti ab illis mutuo foventur & exaltantur , & honor regni & populorum ampliatur , & vis atque juſtitia eorum creſcit , & populus falvatur & exaltatur . Si quis autem eſtimata hæc inire aut aliqua machinatione aliquid agere præſumpſerit , damnatus in omnibus & ab omnibus interitus exteriuſque ſententia alitionis feriatur, ne in poſterum quiſquam talia agere præſumat , & ſi quis facere tentaverit , ſimiliter damnetur , & ultionis ſententiam non effugiat.

Item unde ſupra, ſi quis ad placitum venire diſtulerit .

SI quis ſubterfugiendo placitum huc illuc que vadit , & ad placitum venire diſtulerit , & ma-

ANNO CHRISTI 838.

maxime ſi vocatus a judicibus fuerit , omnino dis proridendum eſt ne quarens ſuam ſubſtitan pro tali occaſione perdat , ſed quali convictus ille qui ad placitum venire diſtulerit , item culpabilis & convictus de ſua abſentia judicetur , & deinceps hoc recuperare non valeat , ſed magis metallis & aliis pœnis depoteatur , ne amplius quiſquam talia agere præſumat , & ille de ſua veritate & abſentia veniat non lucretur , neque ſubterfugiſſe gaudeat , neque ſuam ſubſtitam perdat . Data IX. Kal. Maji .

His & aliis auctoritatibus ſanctorum patrum & canonum atque legum rationabiliter inſtructi judicavimus & iterum judicamus ut Aldrico ſæpedicto Epiſcopo jam dictus reus , qui ſemper plenius inſtructus præſens adfuit , & nunquam ad ſuam ſubſtitam comprobandam defuit, veſtra auctoritate veſtroque judicio reddantur . Et ſi tabis firmitas ex hoc ſicta ſit que in poſterum apparet , nunquam deinceps de hoc præſidia Eccleſia ſibi commiſſa aliquod damnum aut ſcandalum aut ullam cauſationem patiatur. Et ſi aliquis quod non creditur , ex hoc deinceps aliquam cauſationem aut cauſationem ei facere voluerit aut ſuis ſucceſſoribus, evindicare non valeat, nec ejus vox penitus audiatur qui hoc facere tentaverit , ſed hoc judicium quod modo agitur , ratum futuris manet temporibus , & veſtra reditio firma & ſtabilis permaneat. His taliter peractis, hoc diviſimus . Tunc Domnus Imperator coram illis reddidit Aldrico præſuli Epiſcopo per eorum judicium plena auctoritate monaſterium Aniſole , in quo Domnus Caribertus corpore requieſcit , ad jus Cenomanicæ matris Eccleſiæ, cui præfatus Epiſcopus præerat, futuris temporibus poſſidendum , & Miſſos ei dedit qui ei inde plenum veſtituram facerent , Fulconem ſcilicet Comitem palatii & Arduinum & Gaufridum Comites & Folcradum vaſſum dominicum , qui poſtea , ſicut Domnus Imperator eis juſſit , plenam & legalem veſtituram per clocas & oſtia ſenioris ipſius monaſterii Eccleſiæ, in qua etiam ſanctus Carilephus corporaliter requieſcit, & per portas ipſius monaſterii jam dicto Aldrico Epiſcopo multis coram veſtibus in ipſo monaſterio ſolemniter fecerunt. Hoc autem factum eſt anno incarnationis dominicæ DCCC. XXXVIII. Indictione II. & anno imperii præſentis Domni Hludovici piiſſimi Imperatoris XXV. anno vero ordinationis ſupradicti Aldrici Epiſcopi ſexto . Pridie quoque Kalendarum Majarum Aquiſgrani palatio prædictum judicium eſt actum , & in ipſa die ipſa ratio a præfixo Imperatore legibus eſt adimpleta & plena ratione peracta . Properetra ergo hoc memoriale conſcribere ibuit ut ſi aliqua altercatio deinceps exorta fuerit qualiter hæc res acta ſit , per hoc memoriale declaratum appareat ; ut ſi aliquis ex hoc aliquam quæſtionem facere tentaverit , evindicare minime valeat . Actum atque confectipsum eſt hoc memoriale Aquiſgrani palatio Kal. Maji in ſacrario ſancte Marie , regnante Domino noſtro Jeſu Chriſto in perpetuum . Hæ vero chartæ & hæc præcepta publice relecta & recitata ſunt ante Domnum Imperatorem & Drogonem ejus fratrem & Archicapellanum , ſeu etiam ante eos Miſſos quos Domnus Imperator ad hanc cauſam audiendam & diſcernendam conſtituit , ſeu ante conſcriptos Epiſcopos & Comites & miniſtros ac judices , quando hoc judicium in præſcripto palatio judicatum eſt, & quando præfatum monaſterium ad jus præfixæ Cenomanicæ matris Ec-

Concil. General. Tom. IX.

ANNO CHRISTI 838.

cleſiæ eſt legibus reddtum & ſupradicto præceptu evindicatum, id eſt,

I. Traditio ſancti Carilephi quam fecit ſancto Innocenti Epiſcopo per licentiam & conſenſum Childeberti Regis .

II. Charta commendationis qualiter ſe Domnus Carilephus per licentiam ſui Abbatis , exhortante Domno Avito , una cum ſuis monachis ſubdidit Eccleſiæ ſancti Petri , & in manus ſancti Innocentis Epiſcopi duabus vicibus fe tradidit .

III. Precaria quam ſanctus Carilephus accepit a ſancto Innocente de eadem re .

IV. Præceptum Childeberti Regis quod juſſit facere ſuper traditionem ſancti Carilephi & ſuper precariam quam ipſe ſanctus Carilephus accepit a ſancto Innocente .

V. Charta donationis de rebus & villulis, & auro & argento & veſtimentis tam eccleſiaſticis quam & aliis , & five libris & crucibus & capſis vel reliquiis ſanctorum multorum que Domnus Innocens in adjutorium ad monaſterium Aniſole conſtituendum & ornandum Domno Carilepho & ſuis monachis per ſcripturam tradidit .

VI. Charta de conventionibus ſancti Innocentis & ſancti Carilephi miræ magnitudinis conſcripta , & a quindecim Epiſcopis confirmata , per eorum conventiones nullo modo irritæ fierent , ſed per omnia ſtabiles permanerent .

VII. Precaria quam ſanctus Domnolus Epiſcopus Abbati ſuo Calio fecit de monaſterio ſancti Carilephi .

VIII. Præceptum quod Chilpericus Rex ſancto Domnolo Epiſcopo fecit & ſuo Abbati Gallo de monaſterio Aniſole .

IX. Præceptum emunitatis quod fecit Chilpericus Rex ſancto Domnolo Epiſcopo de monaſterio Aniſole & de omnibus villulis & rebus ad eum pertinentibus .

X. Precaria quam Hadoindus Epiſcopus de monaſterio ſancti Carilephi Signano Abbati fecit .

XI. Præceptum quod Rex Chlotarius Hadoindo Epiſcopo & Signano Abbati de monaſterio Aniſola fecit .

XII. Præceptum emunitatis quod fecit Chlotarius Rex Hadoindo Epiſcopo de monaſterio Aniſola & de omnibus villulis & rebus ad illud pertinentibus .

XIII. Precaria quam Domnus Berarius Epiſcopus de monaſterio ſancti Carilephi Ibboleno Abbati fecit .

XIV. Præceptum Dagoberti Regis ſuper precariam Ibboleni Abbatis quam a Domno Berario Epiſcopo de monaſterio Aniſola accepit .

XV. Præceptum emunitatis quod fecit Dagobertus Rex Domno Berario Epiſcopo de monaſterio Aniſola & de omnibus villulis & rebus ad illud pertinentibus .

XVI. Precaria quam Gauzioleno Epiſcopo de monaſterio ſancti Carilephi Didoni Abbati fecit .

XVII. Præceptum Chilperici Regis quod fecit Gauzioleno Epiſcopo & Sicbaldo Abbati ſuper precariam eorum de monaſterio Aniſola .

XVIII. Præceptum Chilperici Regis ſub emunitatis tuitione Cenomanicæ ſedis Eccleſiæ factum Gauzioleno Epiſcopo . Simul & confirmatio in hoc ipſo præcepto continetur quam fecit ſuper precarium prædictus Rex Gauzioleno memorato Epiſcopo & Didoni Abbati ſuo .

XIX. Præceptum emunitatis quod fecit Theo-

ANNO CHRISTI 838.

dorius Rex Britanniæ Episcopo de cellulis & villulis de suo episcopatu ; ubi & monasterium Anisola commemorat, & suæ sedis Ecclesiæ esse affirmat.

XXI. Monumentum de vita sancti Innocentis Episcopi.

XXII. Exemplar de vita & actibus sancti Turibi Episcopi.

XXIII. Præceptum quod fecit Domnus Karolus Franconi Episcopo quando ei monasterium Anisola per judicium & plenam auctoritatem reddidit & suæ sedis Ecclesiæ confirmavit, sicut in eo continetur inserum.

XXIV. Præceptum quod fecit Domnus Hludovicus Imperator Franconi Episcopo de manipulis sanctæ Mariæ & sancti Carilephi, in quo continetur monasterium Anisolæ subjectum esse debere Cenomanicæ matri Ecclesiæ.

XXV. Præceptum quod fecit Domnus Karolus Francono Episcopo quando ei concessit ut homines & itineta nulla faceret, sed Adalghisus suus propinquus omnia regalia servitia pro eo faceret, & per licentiam Francomis aliquam partem abbatiæ sancti Carilephi teneret, & post obitum Adalghisi ad jus & regimen Cenomanicæ matris Ecclesiæ absque ulla contradictione reverteretur, sicut in eo continetur inserum.

Huic judicio & redditioni interfuere subter inserti viri. Judith Imperatrix, Karolus gloriosissimus Rex, Drogo Archiepiscopus atque Archicapellanus, Autcarius Archiepiscopus, Haldabolduς Archiepiscopus, Amalsuinus Archiepiscopus, Ainlphus Archiepiscopus, Rataldus Episcopus, Ecardus Episcopus, Erardus Episcopus, Ebroinus Episcopus, Wilisiricus Episcopus, Albericus Episcopus, Ghefridus Episcopus, item Albericus Episcopus, Simeon Episcopus, Ecc. canardus Episcopus, Jonas Episcopus, Wirtudus Episcopus, Antigaudus Episcopus, Adalardus Comes, Radulfus Comes, Bonefacius Comes, Adalbertus Comes, Warinus Comes, Herbertus Comes, Audulfus Comes, Stephanus Comes, Rainaldus Comes, Gislebertus Comes, Landricus Comes, Gerardus Comes, Abbo Comes, Teoto Comes, Poppo Comes, Erminus Comes, Anfredus Comes, Adalgarius Comes, Gebuinus Comes, Tetgildus Comes, Troandus Comes, Ardoinus Comes, Rumaldus Comes, Herfinus Comes, Hungarius Comes, Theodoricus Comes, Richoto Abbas, Hludovicus Abbas, Stolido Abbas, Hildoinus Abbas, Burchardus Abbas, Lantramnus Abbas, Godolricus Abbas, Daniel Abbas, Geroguius Abbas, Elmeradus Abbas, Waringarius Abbas, Aldricus Abbas, Eribertus Abbas, Tetbaldus Abbas, Marcardus Abbas, Humbertus Abbas, Egiuardus Abbas, Fulco Vassus dominicus & Comes palatii, Ragenarius Vassus dominicus & Comes palatii, Tanfridus Vassus dominicus, Adalelmus Vassus dominicus, Heriscus Vassus dominicus, Engiscardus Vassus dominicus, Diso Vassus dominicus, Franco Vassus dominicus, Teoto Vassus dominicus, Hildradus Vassus dominicus, Bernuinus Vassus dominicus, Everardus Vassus dominicus, Salaman Vassus dominicus, Egibertus Vassus dominicus, Winitmarus Vassus dominicus, Witbaldus Vassus dominicus, Radulphus Vassus dominicus, Gunzo Vassus dominicus, Odoricus Vassus dominicus, Cadilo Vassus dominicus, Letericus Vassus dominicus, Nantarius Vassus dominicus, Robertus Vassus dominicus, Isaac Vassus dominicus, Hugo Vassus dominicus, Dagobertus Vassus dominicus, Ebroinus Vassus dominicus, & reliqui innumerabiles quorum nomina propter prolixitatem hic non inseruimus. ☙

ANNO CHRISTI 839.

CONVENTUS CABILLONENSIS

ANNO CHRISTI 839.

DE REBUS ECCLESIASTICIS

Et politicis componendis, habitus anno domini DCCCXXXIX. sub Gregorio .

Cauſſa & ordo Concilii.

a *Cancillum.*) Cum poſt obitum Pippini filii & regis Aquitaniæ Ludovicus imperator regnum illud, præterito inoffenſioſo nepote Pippino juniore, inter Lotharium dumtaxat & Carolum diviſiſſet, Ludovicus filius Ludovici imperatoris, & cum ipſo optimates Aquitaniæ injuriam ſibi illatam eſſe proteſtatus, contra patrem armis exercitumque paravit. Ut ergo iſtæ turbæ componerentur, indictus eſt Cabillone conventus, quo abſoluto, imperator filium Ludovicum rebellantem ad ſponteneam reverſionem adegit, & Aquitaniam compeſcuit. Baronius anno 839. num. 1.

b *Verba quædam auctoris anonymi vitæ Ludovici Pii placuit adſcribere.* Imperator præfatum epiſcopum (*Theodemundum*) in Aquitaniam cum multis gratiarum actionibus remiſit, & quod vita ſunt ſuis fidelibus mandavit, & ut ſibi autumni tempore aliqui eorum in Cabillone occurrerent, imperavit. Ibi enim generalem indixit conventum. Itaque imperator, uti condixerat tempore autumnali Cabillonenſem urbem petiit & tam eccleſiaſticis quam publicis more diſpoſuit : deinde ad regna Aquitaniæ ordinationem ſe convertit. *Hæc ille :*

☞ SY-

ANNO CHRISTI 839.

SYNODUS CENOMANENSIS

ANNO CHRISTI 839.

HABITA AB ALDRICO

In urbe Cenomanica .

IN nomine patris & filii & ſpiritus ſancti. Al. Adelcus indictus Cenomanicæ mutis Eccleſiæ Epiſcopus omnibus noſtræ cum omnibus facris ordinibus & cunctis fidelibus ſalutem & gloriam ſempiternam. Cum in Dei nomine anno incarnationis dominicæ DCCCXL. Indictione XII. & anno imperii Domni Hludovici piiſſimi Imperatoris XXVII. anno vero octavo ordinationis præditi Aldrici Epiſcopi, quarto videlicet Idcum Majarum die, ſynodum omnium ſacerdotum ac Levitarum ſeu reliquorum ſervorum Dei Cenomanica in urbe prædictus Pontifex coadunaret, poſt allocutionem & admonitionem ſive inquiſitionem eorum, cepit jam dictus Aldricus Epiſcopus una cum eis, illiſque deprecantibus, tractare quid officii unuſquiſque pro ſuis confratribus tam pro viris quam pro feminis debiæ morsis diligenter ageret, & quid pro præfixo Pontifice & grege actuiſque ordinis ſibi commiſſo fideliter adimpleret. Qua de re hoc iſtiſſudus divino pariter ordinante

ANNO CHRISTI 818.

lucis regione conſtitutas deprecamur. Per Chriſtum Dominum noſtrum. Per eumdem, Domine, igitur oblationem quam tibi pro Pontifice noſtro Aldrico atque grege ſibi commiſſo & propinquitate ac familiaritate junctis et atque pro ſalute cunctæ populi Chriſtiani ſupplices immolamus quæſumus, Domine, ut benignus accipias, & tua pietate concedas, ut & illi proficiat ad ſalutem hujus pietatis affectus. Sanctorum famulorum famularumque tuarum omnium ſibi commiſſorum & commiſſarum atque cunctorum cunctarumque in Chriſto quieſcentium impetret beatitudinem ſempiternam, dieſque noſtros. Ad communionem. Amen dico vobis. Ad complendum. Purificet, quæſumus, ſalvator mundi, Pontificem noſtrum Aldricum divini ſacramenti libatio, & gloriola ſanctæ Dei genitricis Mariæ atque omnium ſanctorum oratio & gregi ſibi commiſſo ac familiaritate & conſanguinitate junctis ei & omni populo Chriſtiano miſericordiam tuam ubique prætende, & animabus famulorum famularumque tuarum omnium ſibi commiſſorum & commiſſarum atque cunctorum cunctarumque in Chriſto quieſcentium remiſſionem omnium trinitate peccatorum & vitam habere concede ſempiternam, per &c.

Alia.

Omnipotens ſempiterne Deus, ſanctæ Dei genitricis Mariæ & omnium ſanctorum tuorum pia & aſſidua intercedente Pontificem noſtrum Aldricum ubique miſericorditer protege & ab omnibus adverſitatibus corporis & animæ tua potentia defende, *commiſſumque* ſibi gregem cunctum ad regendum collodi, & omnem populum Chriſtianum confirva, atque illis & omnibus in Chriſto quieſcentibus requiem tribue ſempiternam, per &c.

ITEM ALIA MISSA quam mutuo prædicti ſacerdotes inter ſe cantare debent.

DEus, qui caritatis dona per gratiam ſancti Spiritus eorum cordibus tuæ dilectionis infuſiſti, da famulis & famulabus tuis diverſorum cœnobiorum & tricuforum atque locorum, in ſanctorum & Levitarum quam & reliquorum fidelium tuorum quorum quæſumque memoriam agimus, & quorum quarumque his in triculis ſcripta continentur vocabula, fratribus ac ſororibus & familiaribus noſtris ſalutem mentis & corporis, ut te tota virtute diligant, & quæ tibi placita ſunt tota dilectione perficiant, per Dominum. *Tertio Jeremiæ Trophete.* Si iniquitates noſtræ contenderint contra nos, Domine, libera nos, quæſumus, ſac propter nomen tuum, quoniam multæ ſunt aversiones noſtræ. Tibi peccavimus, expectatio Iſrael ex ſalvatio noſtra, in tempore tribulationis. Tu autem in nobis es, Domine, & nomen ſanctum tuum ſuper nos invocatum eſt. Ne derelinquas nos, Domine Deus noſter. *Secundum Matthæum.* In illo tempore, dixit Jeſus diſcipulis ſuis, Petite & dabitur vobis, quærite & invenietis, pulſate & aperietur vobis. Omnis enim qui petit accipit &c. *Secreta.* Munera, quæſumus Domine, quæ pro noſtra & omnium, quorum quarumque memoriam recolimus, & quorum quarumque his in diipiciis nomina continentur inſerta, redemptione oculis tuis tua offerimus majeſtate placatus ſuſcipe, & ad perpetuam nobis omnibus tribue pervenire ſalutem, per &c.

Poſtcommunio. Deus, imploramus tuæ majeſtatem miſericordiæ ut nobis & omnibus quorum quarumque recolimus memoriam, & quorum quarumque nomina his in diipiciis conſcripta eſſe noſcuntur, ſeu cunctorum

ANNO CHRISTI 818.

A rum quarumque nomina his in diipiciis continentur inſerta veniam largiri dignetis peccatorum, ut ab omnibus inimici vinculis liberati, tibi toto corde inhærentes mandatis, & te ſolum ſemper tota virtute diligamus, & ad tuæ quando-que beatitudinis viſionem pervenire mereamur, per Chriſtum.

Hanc igitur oblationem, Domine, quam tibi pro peccatis atque offenſionibus noſtris, & omnium quorum quarumque ſupra memoriam, & quorum quarumque his continentur inſerta nocabula, offerimus, ut cunctorum delictorum remiſſionem conſequi mereamur, quæſumus.

Divina libantes myſteria, quæſumus, Domine, ut hæc ſalutaria ſacramenta illis proficiant ad proſperitatem & pacem pro quorum quarumque dilectione hæc tua obtulimus majeſtati, per Chriſtum.

ALIA.

Da famulis & famulabus tuis, quæſumus, Domine, omnibus quorum quarumque memoriam agimus, & quorum quarumque nomina his in diipiciis continentur conſcripta, ſeu etiam cæteris fidelibus utriuſque ſexus, ut tua fide & fiducia ſeritate conſtantiam, ut in caritate divina firmati, nullis tentationibus ab ejus integritate vellantur, per Chriſtum.

Item Miſſa pro defunctis fratribus & ſororibus noſtris.

C DEus, cujus miſericordiæ non eſt numerus; ſuſcipe pro animabus famulorum famularumque tuarum, quorum quarumque memoriam agimus, & quorum quarumque nomina his in diipiciis conſcripta eſſe noſcuntur, preces noſtras, & lucis eis lætitiæ regionem in ſanctorum tuorum ſocietate concede, per.

Alia.

Deus, cui proprium eſt miſereri & peces exaudire ſuppliciantibus, propitiare animabus famulorum famularumque tuarum diverſorum cœnobiorum & ticulorum quorum quarumque memoriam agimus, & quorum quarumque his alligata continentur vocabula, ut te miſerante & veniam peD catorum abſolvi, ab æterna beatitudinis requiem pervenire mereantur, per.

Ad Thoſalonicenſes.

Fratres, nolumus vos ignorare de dormientibus, ut non contriſtemini ſicut & cæteri qui &c.

Secundum Joannem.

In illo tempore, dixit Jeſus turbis Judæorum: Amen amen dico vobis quia venit hora, & nunc eſt, quando mortui audient vocem filii Dei, & qui audierint vivent &c.

Secreta.

His quæſumus, Domine, placatus muneribus intende, & quod ad laudem tui nominis ſuppliCantes offerimus, ad ſalutem omnium quorum quarumque memoriam agimus, & quorum quarumque nomina hic continentur inſerta, ſive cunctorum fidelium proficiat defenctorum, per.

Deus, qui pro nobis in Chriſto unigenito filio tuo Dominio noſtro ſpem beatæ reſurrectionis concedis, præſta quæſumus ut animæ pro quibus hoc ſacrificium redemptionis noſtræ tuæ offerimus majeſtati ad beatæ reſurrectionis requiem te miſerante cum ſanctis tuis pervenire mereantur, per Chriſtum.

Hanc igitur oblationem quam tibi offerimus pro animabus omnium quorum quarumque memoriam agimus, & quorum quarumque nomina his in diipiciis conſcripta eſſe noſcuntur, ſeu cunctorum

ANNO CHRISTI 818.

A ultate ſalvare, tanto benignus animabus famulorum famularumque tuarum diverſorum cœnobiorum & ticulorum quorum quarumque memoriam agimus, & quorum quarumque his alligata continentur vocabula, miſericordiam concede perpetuam quanto eos ad viſa tui Domini noſtri pertinere gratiam tribuiſti, per.

Alia.

Deus vita viventium, ſpes mortientium, ſalus omnium in te precantium, præſta propitius ut animæ famulorum famularumque tuarum quorum quarumque nomina his in diipiciis continentur inſerta, a noſtræ mortalitatis tenebris abſolutæ D in perpetua cum ſanctis tuis luce lætentur per Chriſtum.

Alia.

Deus cui poſſibile eſt omnes homines ſine diffi-

ANNO CHRISTI 818.

A cultate ſalvare, tanto benignus animabus famulorum famularumque tuarum diverſorum cœnobiorum & ticulorum quorum quarumque memoriam agimus, & quorum quarumque his alligata continentur vocabula, miſericordiam concede perpetuam quanto eos ad viſa tui Domini noſtri pertinere gratiam tribuiſti, per.

Alia.

Deus vita viventium, ſpes mortientium, ſalus omnium in te precantium, præſta propitius ut animæ famulorum famularumque tuarum quorum quarumque nomina his in diipiciis continentur inſerta, a noſtræ mortalitatis tenebris abſolutæ D in perpetua cum ſanctis tuis luce lætentur per Chriſtum.

ANNO CHRISTI 818.

EBBO SEDI RHEMENSI LOTHARII

Imperatoris edicto * reſtitutus eſt a quibuſdam epiſcopis Germaniæ & Galliæ in palatio Engilheneimenſi ad Rhenum infra Moguntiam VIII. kalendas Julii Ind. III. anno reverſionis Lotharii primo, Chriſti DCCCXI. eademque poſt anni ſpatium iterum excedere coactus.

* Ada ha-bes reſtitu-tionis hujus-modi epiſtolam ſub conſ. Pal. Ital. Veri-cana mo-nigii Bol-fortius. Ee P. Si-monde.

EBbonem archiepiſcopum Rhemenſem, conjuratos in Ludovicum Pium conſpira rentes, ſynodus apud Theodonis villam depoſitum vidimus anno DCCCXIV. Poſt hanc ille Eddam in Cyſiphis regionibus tanuſſe fertur uſque ad obitum Ludovici, qui contigit anno DCCCXL. Mortuo Ludovico a Biſone abbate S. Benedicti Floriacenſis addictus ad Lotharium Proomatium venit, qui priſtinam illi mox ſedem in palatio Engilheimenſi dicto reſtituit, cui ſubſcripſerunt epiſcopi numero XX. Edicti hujus exemplar apud Flodoardum lib. II. cap. XX. eſt hujuſmodi.

Lotharii imperatoris edictum cum ſubſcriptionibus epiſcoporum, de Ebbonis archiepiſcopi reſtitutione.

In nomine domini noſtri Jeſu Chriſti Dei æterni. Lotharius divina ordinante providentia imperator Auguſtus.

QUia conſtio delictorum non minus in adverſis neceſſaria eſt, quam in proſperis, & cor contritum & humiliatum Deus non deſpicit, gaudium etiam eſſe angelorum in cælo ſuper uno peccatore penitentiam agente non dubitamus; nos mortales in terris cos nequaquam deſpicimus, pro quibus gaudere angelos in cælo divino teſtimonio non ignoramus. Accuſantes & reprehendentes in excelſos ſemetipſos divina non benignitas non condemnare, ſed reCreare docuit, qui meretricem non ſolum a legali damnatione eripuit, verum etiam publicanum humiliatum & acculatem ſe non condemnavit, ſed magis juſtificando exaltavit: qui non dixit: Omnis qui ſe humiliat condemnabitur, ſed exaltabitur. Potellatem ergo, quam pro cauſa noſtra rapuit perditiſſi, repetentibus eccleſiæ tuæ filiis, præſentibus quoque adſtantibus ac decernentibus præſulibus, ſedem ad dignitatem Rhe-

* Alii epiſcopi Lotharii partis ante-epiſcopum non ſtetus ac Ebbonem.
* Gisleberti epiſcopi.
* Florarius epiſcopus. Ita pro-Tullenſis.
* Rampertus.
* Emboldus.
* Rantolfus.

a Bob. ab-bas, de quo ſupra, adhuc ſuperſtite.

b Bobbienſis, Bobbiæ, Bob.

a Mendum in mendam irrepſit, cum Ludovicus Aug. de xv Junii vitam claudeſſit. Quare recte Colonius ad. Ean. n. 46. legendum cenſet, *datum in manſo Angolfi villæo Kalendas Septembris*. Reg. ad An. Ch. DCC. n. 17.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S. J.

Quod sequitur apologeticum Ebbonis caeteraque illi subjuncta ex scholiis Mabillonianis deseripta pro sua singulari humanitate misit ad nos per R. P. Petrum Pachasium R. R. principe ecclesiae Francicae cardinalis Barberinus. Tu eis fructus lectio, & fontem a quo tam limpidus manfluit haec integra fame canalis, libens intercepisse cecinas.

APOLOGETICUM EBBONIS

I.

1 Apologeticum Ebbonis Rhemensis archiepiscopi, sanctae sedis apostolicae legati pro convocatione pagani nonnulli redemptionecque captivorum ex concilio Hludovici totiusque palatinae dignitatis ejus directi. Qui quidem perfectionis tempore plurimorum episcoporum caeterorumque nobilium laicorum, exilia passorum, Rhemensi abjectionis pulsus, 2 septennioque custodia pressus, hinc successore Hebbatio Augustodunensi vocatus, publicaque hac auctoritate ad officia ecclesiastica restitutus, affirmationibus vel decernendibus magnis confultibus partitet cum sanctis 3 his subscriptis catholicis praesulibus; Dogone archiepalatino praesule, sanctaque unanimitate illi omnes ibi concordes, 4 Autcharius archiepiscopus, 5 Amalvinus archiepiscopus, Audax archiepiscopus, Heriti archiepiscopus, Joiesph episcopus, 6 Adulphus episcopus, David episcopus, Hrodingus episcopus, 7 Gerisbertus episcopus, Heimnus episcopus, 8 Agobardus episcopus, 9 Badaradus episcopus, Hugano episcopus, Hrotgarius episcopus, Ado episcopus, Samuhel episcopus, Provocatus episcopus, Hramberthus episcopus, 10 Ratoldus praebyter vocatus episcopus, Amalricus vocatus episcopus, cum ceteris pluribus presbyteris ac diaconibus, in Ingelenheim palatio publice assistentibus. His namque explicitis canonicae reftitutionis, 11 palatinis fautoribus negotiis, comprovinciarium receptionis foleniter roborata VIII. Id. Decembris extitit principali in ecclesia & sancta fede Rhemensi: obviam ibi concurrentibus cunctis diocesicos presbyteribus aut milis, cum concivibus incolis, ecclesiastica hac ac publica necessitate vel utilitate promotis, quibus veniendi impossibilitas sola non refistit, generali consentiente populo, hanc subscriptionem publicam concordi unanimitate celebravit, priscorum patrum exemplis edoctis rationabiliter edidorunt. Hae 12 ferebendo omnes fabtemorati antistites unanimitater praefigentes fanxerunt.

II.

13 Deus non habetur incognitum quod a pluribus videtur compertum, qualiter ecclesiae haec maxima Galliarum sub regimine Francorum diversis perturbationibus ac discordiis principum his temporibus agitata vexatur: Unde & diurnis episcoporum vi propriis a fedibus expulsi, aut 14 timore derelictis gregibus diversis in partibus exulantur. Inter quos etiam Ebbo archiepiscopus Rhemensis ecclesiae raptus a propria sede principum indignatione violenti exilio ductus est. Unde & reductus sub custodia, ut periculum evaderet, & furores perfequentium mitigaret, redimendo tempus, ut meliori tempori fe reservaret, cum consensu episcoporum pontificali fecefit a ministerio; dum inter terrores & discordias ratio non finit immolare victimas, dicente dominno: *Si offers munus tuum ad altare, & recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid adversum te, &c.* Poftquam vero Deus ecclesiae fuae tranquilliora reddidit tempora, placuit principibus & magnitis ecclesiafticis, ut idem paftor ad debitum ovile reverteretur, & quae compaffus reliquerat, tuendas reciperet iterum.

Quibus ecclesiafticis debitis negotiis, ego Theodoricus Cameracenfis epifcopus affenfum canonice praebens, ficut prius de illius diferefis compatiendo dolui, ita & modo de ipfius reverfione congaudens, confitentibus fcilicet vel fratrum roborandis fubfcriptis: quia nulla lepre contigiffe & in aliis eccleſiaſticis geſtis legi.

Hrodbaldus Sueſſionicus epiſcopus hac ita fimiliter roboravi.

Hildemannus Belvacenſis ſimiliter.

Simeon Laudunenſis ſimiliter.

Erpvvinus Silvanenſis ſimiliter.

Raginbarius Ambianenſis ſimiliter.

Emmo Noviomacenſis ſimiliter.

Folcuinus Taravenſis ſimiliter.

III.

In nomine domini noſtri Jeſu Chriſti Dei ſummi gloriofo imperante Hludovico Cefare; cujus prima tempora regni quamquam valde certiſcatores profera, ultima tamen ejus conculſa ninia adverſitate, divinum quafi indignationem illam paſſa, quando ſe noviſſimis temporibus vis ſemper tenet evangelica dicens: *Tradet autem frater fratrem in mortem, & pater filium: & inſurgent filii in parentes.* Multi denique hinc potentes expulſi ſedibus ſuis, multi epiſcopi exulantes. Dei miniſtri cuſtodias & exilia paſſi; quidam etiam utriuſque ſexus nobiles laici ad monaſticum habitum compulſi: ut ſaltem his flagellis celeri caſtigatione compunctis remedia ſalutis reciperent; quia quos blanda vitaverat proſperitas, neceſſe erat ut dira purgaret adverſitas; ne ad tartareum vindictam divina ultro ſaviret majeſtas.

His etenim ſemitis cogitis perualis, ego Rhemenſis Ebbo indignus epiſcopus inter ceteros anxios tribus afflictus preſſuris, inſuper & ſeſſus aegritudine corporis, ſancto cum ſibilo placere non erubui *inquietorem meum admonendo, & tacendo in pectore meo.* Divinis flagellis monitus, ſi in proſperis legem dominiregelet, ad ipſum in adverſis confugere debui: ita ut ſi quem per potentiam quondam laſi injuſte, hunc in angeſtiis meis feciem here patenter devovi: ſi cui etiam aliquid indebite abſtuli, ablatis mihi omnibus non conveniri; ſed ſolummodo tantum etiam & pallium reliqui. Si enim quandoque amicum neglexi, inimicum hinc diligere, & pro perfecutoribus orare didici, ſeque ſimili ſatisfactione mercipſum accuſans, fratres perſequentium mitigare plus quam litigare decrevi, ſancto inſtruente Abraham: qui inter pericula a praelatione uxoris ſe cuuens, vim facientibus humiliter cedere magis, quam damnabiliter reſiſtere elegit: Sanctus itaque apoſtolus non minus eadem docuit, cum dixit: *Non vofmetipſis defendentes charifſimi, ſed date locum irae.* Inter divina ſequidem verbera beatus Job non murmurare, ſed orare

[illegible] atque confiteri peccata maluit, cum anxius inter angustia multa lamenta dixit: *Peccavi, quid faciam tibi cuſtos hominum?* Quibus multimodis patrum animatus exemplis, ductus eodem mandato impetus, compulſus ad tribunal palatinum, non ad ſynodalem ſanctorum conventum, quo violenter non licet trahi, ſed magis liberum canonice convocari epiſcopum, conſigit tamen me in media multitudine laudantium adſtitiſſe fratrum himmili vexatione diutina ibi afflictorum, quorum confeſſatione pia recreatus, illa mihi divinitus inſpirata ſententia caritatis praebia apparuit confolentibus, ſicut ſcriptum eſt: *Cum portitur unum membrum compatiuntur omnia membra.* Quorumque conſilio adjutus, tres mihi ex ipſis elegi ſcrenſibus, meos adjutores, ipſiſſum videlicet archiepiſcopum, Badaradum, Modoinumque epiſcopos: cum quibus de ſalvatoris noſtri inſtituta peccatorum, quae remiſſione diligenda eſt talis ſubſcriptio, quae furores perſequentium mitigavit: hiemales animas uloriparationes fratrum potreſta levigavit, me etiam ab ira perſequentium expulit. Inſuper & ſecundum ſacrarum ſcripturarum auctoritatem mihi confitenti remiſſionem porrigit peccatorum. Scripſi utique, in quo apud Deum non corrui, ſed in ſuo humili ſatisfactione convaluit: & haec ita vim facientibus edita obtuli, quia certus ſum & ſcio cui credidi, dicens.

Ego Ebbo indignus epiſcopus recognoſcens fragilitatem meam, & peccatorum meorum pelem confeſſiones meas. Aſſumſam videlicet archiepiſcopum, Badaradum quoque necnon & Modoinum epiſcopos, qui mihi judices delitiorum meorum, pecunque ipſi dedi confeſſionem quarens remedium pauiendi & ſalutem animae meae, ut recederem ab officio & miniſterio pontificali, quo me receptis ipſi ab indigno, & alienum me reddens pro peccatis meis quibus me peccaſſe fateor ipſis cum toſſus ſum, ut ſolitet modo, ut ipſi ſine teſtes aliis ſuccedendi ſacerdotii ſalvo adjutore in tuo meo, qui digne praeſis & praeſſe poſſit eccleſia, cui hoſtenus indignus praeſui. Et ut nullam inde rogationem aut interpellationem auditori ſuperſtitem relinquam, ſicut voluram meam propria ſubſcribens firmavi. 24

Si quis vero per ſatisfactionem hanc in preſſuris reperium conſiſtentiis formulam ad damnandum decreverit; ſimiliter in omnibus ſcripti meis me opprimere poterit; in quibus nunquam me juſtifico, ſed ſemper indignum epiſcopum fubſcribendo me nominavi. Nec tamen me in hac eadem ſubſcriptione ullus violatorem aut mendacem deprehendere poterit; quo minus ibi poſtea utilior praeſuit, ſed ſeptenni ferme fub patientia ſpatio, quo in ſancta eccleſia peccatorum poenitentibus ſicri ſoler remiſſio, patienter expectans, & neminí confecrationis ibi dignitatem impedivi. *Noſtis ergo*, dicente domino deo noſtro, *condemnare, & non condemnabimini. in quo enim judicio judicaveritis, judicabimini.*

Conſcriptio itaque haec diverſis neceſſitatibus, id eſt delictorum vel perſequentium occaſione confecta, ſi adhuc ſcandalizanti alicui ſemplum generet, univerſorum ibi quaſo verborum rationem dilcutiat; in qua certo criminis intento, unde canonica rite ſequatur damnatio, juſte precor & non livide judices proximo. Dum quoque ſe aſſimat ſtare, videat ne cadat. Quia ſividus judex ſeſtucam in alterius quarens, trabem in ſuo nequaquam ſentit oculo. Luce clarius namque canonica fulget auctoritas; quod ſicut ſine cero crimine canonice nunquam deſi-

---

Jak. 5.

Ps. 90. 12.

Matth. 5.

Jac. 4.

Jacob. 3.

Pſal. 5.

1. Cor. 11.

Pſal. 22.

Rom. 12.

Luc. 6.

a) Ex margine Labbeus reponit *quinquennii*, ſed perperam: cum ipſemet Ebo in hac eadem Apologetico idem eſſe dicat, quidquid inter Rhenum anno 834. captivum abhaeruum eſſe ad Montfaucon Fuldenſe. *Idem ibid.*

1 Ita Spelegio Dach. *Autgerius*.

2 Ita Spelegio. *Amalvinus*. H.

3 Ita Spelegio. *Adulphus*.

4 Ita Spelegio. *Gisleberius*.

5 Forte, *Opalatini*, . . . *receptionis folemnibus celebratae*. H.

6 In Spelegio. *Gisleberius*.

7 *Alt. Rainelius*. H.

8 Haec ſunt & apud Duchynium tom. 2. Hiſt. Fran. H.

A quam perhibetur certa peccatorum poſſe fieri remiſſio, dum lex poenitentium quae a merrore incipit, ad gaudia merito conſurgit, divina dicente ſententia: *Qui ſeminant in lacrymis in gaudio metent.* Neque enim dominus deſpicere aut damnare, ſed potius ſanare atque erigere contritos corde legitur. Subſcriptionem ergo mihi in anguſtiis meis quaquaversum factionis, ſed potius erroneam titulo edidi: quam non convictus, ſed valde conflictus protuli, meaque hic inferendam annotatione publica praevidi 1 in teſtimonium veritatis, ne a) Forte, a) Rom. 1. 32. in reſtimonium. H. B ſecta aut mendacitas aliquibus arnuli quam indoque mendacitis: ut & quid tunc geſtum eſt ſecreto erepitonis argumento, hinc jam publico ubique diſcutiatur ab omnibus vere curiosis ſtudio; dum nullum ibi certum damnationis praefigitur crimen, nullatenus ullum poſſit ultra patiti confeſſionis diſcrimen. Non noxia ergo, ſed valde profutura ſubſcripta legenda eſt talis ſubſcriptio, quae furores perſequentium mitigavit: hiemales animas ulorparationes fratrum potreſta levigavit, me etiam ab ira perſequentium expulit. Inſuper & ſecundum ſacrarum ſcripturarum auctoritatem mihi confitenti remiſſionem porrigit peccatorum. Scripſi utique, in quo apud Deum non corrui, ſed in ſuo humili ſatisfactione convaluit: & haec ita vim facientibus edita obtuli, quia certus ſum & ſcio cui credidi, dicens.

Ego Ebbo indignus epiſcopus recognoſcens fragilitatem meam, & peccatorum meorum pelem confeſſiones meas. Aſſumſam videlicet archiepiſcopum, Badaradum quoque necnon & Modoinum epiſcopos, qui mihi judices delitiorum meorum, pecunque ipſi dedi confeſſionem quarens remedium pauiendi & ſalutem animae meae, ut recederem ab officio & miniſterio pontificali, quo me receptis ipſi ab indigno, & alienum me reddens pro peccatis meis quibus me peccaſſe fateor ipſis cum toſſus ſum, ut ſolitet modo, ut ipſi ſine teſtes aliis ſuccedendi ſacerdotii ſalvo adjutore in tuo meo, qui digne praeſis & praeſſe poſſit eccleſia, cui hoſtenus indignus praeſui. Et ut nullam inde rogationem aut interpellationem auditori ſuperſtitem relinquam, ſicut voluram meam propria ſubſcribens firmavi. 24

Si quis vero per ſatisfactionem hanc in preſſuris reperium conſiſtentiis formulam ad damnandum decreverit; ſimiliter in omnibus ſcripti meis me opprimere poterit; in quibus nunquam me juſtifico, ſed ſemper indignum epiſcopum ſubſcribendo me nominavi. Nec tamen me in hac eadem ſubſcriptione ullus violatorem aut mendacem deprehendere poterit; quo minus ibi poſtea utilior praeſuit, ſed ſeptenni ferme fub patientia ſpatio, quo in ſancta eccleſia peccatorum poenitentibus ſicri ſoler remiſſio, patienter expectans, & neminí confecrationis ibi dignitatem impedivi. *Noſtis ergo*, dicente domino deo noſtro, *condemnare, & non condemnabimini. in quo enim judicio judicaveritis, judicabimini.*

Conſcriptio itaque haec diverſis neceſſitatibus, id eſt delictorum vel perſequentium occaſione confecta, ſi adhuc ſcandalizanti alicui ſemplum generet, univerſorum ibi quaſo verborum rationem diſcutiat; in qua certo criminis intento, unde canonica rite ſequatur damnatio, juſte precor & non livide judices proximo. Dum quoque ſe aſſimat ſtare, videat ne cadat. Quia ſividus judex ſeſtucam in alterius quarens, trabem in ſuo nequaquam ſentit oculo. Luce clarius namque canonica fulget auctoritas; quod ſicut ſine cero crimine canonice nunquam deſi-

---

Jak. 5.

Ps. 90. 12.

Matth. 5.

Jac. 4.

Jacob. 3.

Pſal. 5.

1. Cor. 11.

Pſal. 22.

Rom. 12.

Luc. 6.

ficiatur *episcopus*, ita nec absolutione spontanea quantumvis fortulenta absolvi sibi cuilibet non licet nec debet episcopum sine concordi praesentia vel consensu civium subditorum.

Praevalet ergo merito in omnibus his ecclesiastica repetitio supra qualemcunque alias adinventionum violentas aut libitas, sua magis quam.....
Christi quaerenti. Juste ergo judicaretur omnia irrita, quaeque non fuerint authoritate canonica undique fulta. Fidissimus tot talibusque praeditis ecclesiasticis haec salutis praesentia & aeterna quasivi remedia, dum nimis tacendo in tempore loquendi, nimisque loquendo in tempore tacendi, inter caetera memetipsum noxia reprehendi contagia; divinam majestatem imploravi, ut ponat ultra *ordinem meum, & opprimat illa cunctantia labiis meis, ne declinet cor meum in verba malitiae, ad excusandas excusationes in peccatis. Sed corripiet me justus semper in misericordia.* Cum enim nec judicium nec in misericordia finit corripere divina potentia, quomodo peccatori poenitenti damnare licite poterit divina sine vindicta? dominus utique dominantium meretricem legalibus poenis dignam non nisi sine peccato quemquam damnare adquierit. Quo pietatis exemplo compunctum corde non moritificare, sed misericordiam magis quam sacrificium se velle monstravit. Publicanum liquidem se ipsum accusantem non condemnavit, sed magis justificavit; nec oppressi, sed erruit. Cum non dixit, qui se humiliat condemnabitur, sed exaltabitur. Semivirum similiter profratrum non respuit, sed procurandum sanctis flabellariis ligandi solvendique potestatem habentibus committit; & super divina accepta denariorum reparandi munera compassione propria condolere pro aeterne mercedis lucro commonuit, dicens: *Quodcunque superexpenderis, ego cum reddero reddam tibi.* Davidica quippe compunctio momentanea non directionem sed recuperationem meruit. Sancti quoque apostoli de promilla ac mentita in passione perseverantia, post resurrectionem vero de Baptista & incredulitate, vel corde duritia increpati. Petri etiam negatio contritione cordis purgata nequaquam damnator, verum etiam correctos priftinisque dignitatibus restituros non solum celebrat, sed potius de reparatione lapsorum imitando gloriatur ubique gavisi sancta Dei ecclesia. Moderna equidem auctoritate Palatina compassis in angustiis ad monachatum poenitentis habitum utriusque sexus laici, itemque pace reddita redisse ad statum priftinum manifestum est. Quo etiam ritu nullum esse dedecus constat, si offensus clericus post homilem satisfactionem sui debitum clericatum recuperet. Igitur tam manifestis nostra per scripturas mentem divinis notis defensis beneficiorum exemplis, ad jam dictam vulgo notam fatisfactionem me devotus obtuli, eo quod recuperationem magis quam damnationem antiquus ab initio semper humilis meruit satisfactio.

Posfquam vero perfectionem, sacerdotes offensi principis gloriosi heredi Hlothario Caesare, mox mihi ecclesiastica restituta est concordia; & vacantem ecclesiam, quam quondam violenter amiserant, inventem, non praesumpsere, sed remotis his sacris catalogis decisse septennem fere post satisfactionem recepi, affistentibus cum principe magnificis praesulibus plurimis; quorum auctoritate omnium revocatus hanc annotationem futuris temporibus recitandam, scriptis his memorabilibus in universa ecclesia Dei catholicis manifestam fieri placuit, & sinistras opiniones fallorum fratrum hac certa veritate prolata delere: sacris versique fratribus in his omnibus fatisfacere decuit plus de gratia recuperationis congaudere, quam de inequitia damnationis dolere, suggerens, sicut optavi, festiva haec restituitio Deo dignis posteris procuravit.

Ps. 140.

Luc. 19.

B

C

LEGES ECCLESIASTICÆ
KENETHI REGIS SCOTORUM,
Qui floruit anno Christi DCCCXL. mortuus DCCCLV.

Ex num. 1. Concil. Britann.

Kenethi has leges distinxit Boethius in civiles & religiosas: inter civiles autem multus poluit ad ecclesiasticam etiam cognitionem pertinentes, & nostro debitas institutos; sed cum ille nobis indifferetas decreverit, nos & tibi indifferetas exhibemus, ut sequuntur.

I.

Singulis in regionibus singuli sint jurisperiti, ut ab initio est institutum.

II.

Horum filii primeva aetate leges discant.

III.

Legum tabulas, regum magnatumque chartophylacia sofi hi fervent.

IV.

Si horum quispiam criminis falsi convictus fuerit, furca vitam finiat, abjiciaturque insepulta.

V.

Furti convictum fulpendito: homicidii, capite truncato.

VI.

Mulierem capitalis criminis damnatam, aut amne submergito, aut defodito vivam.

VII.

Qui Dei nomen, divorumve, regis, aut tribus fuae ducis blasphemia laeserit, ei linguam abscindito.

VIII.

Qui mendacii in proximi perniciem fuerit convictus, ei gladium admitto, ejusque congressum exinde devitato.

IX.

Capitalium infimulatos, septem spectata fide viri, aut novem, undecim, tredecim, quindecim,

cim, aut numero majori, modo is impar fuerit, ex sententia judicanto.

X.

Latrones, grassatores, depopulatores agrorum, ferro punito.

XI.

Fugitivos, bardos, otio addictos, scurras, & hujusmodi hominum genus, loris & flagro caedunto.

XII.

Uxor non luet mariti scelus: vir autem fraudi esti, si eo sciente quid uxor deliquerit.

XIII.

Concubinam viri eadem cum ea, quicum delinquit, poena torqueto.

XIV.

Qui virginis raptoris honorem, nisi injuriae auctorem vitiata poposcerit in virum, capitis poena luito.

XV.

Si quis alterius conjugem non invitam vitiaverit, utraque extremo afficiatur supplicio. Si vis mulieri fuerit illata, vir injurius proximo ferro damnabitur, mulier erit innoxia.

XVI.

Filium, si parentibus injurias fuerit, lingua, pede, manuve, eodem privatorum membro in crucem tollito, abjiciatur insepultum.

XVII.

Homicida, mutus, aut parenti ingratus, heres non esto.

XVIII.

Praestigiatores, magos, manes invocantes, malis daemonibus familiares, aut ab eis petentes auxilia, ad unum consecrato.

XIX.

Semina, nisi nocivis grania munda, terrae ne condito.

XX.

Qui sua culpa agros satiles nocivis herbis labefactari fuerit, cum ob primam culpam bove uno mulctato, ob secundam decem, ob tertiam vero agris ipsis arceto.

XXI.

Commilitonem, amicumve praelio forte cesum fepelito, hostem finito insepultum.

XXII.

Aberrans pecus, aut domino, aut forum indagatori (Toceoderach vulgus appellat) aut facerdoti reddito: quod si tridoum penes te retinuerit, furti reus esto.

XXIII.

Qui rem proximi deperditam reperit, praesonis voce denuntiet deperditam, alioquin furis deputetur fupplicio.

XXIV.

Qui litigantem secum in judicio percussit, caulae reus, pulfato homine absoluto, dicatur.

XXV.

Si coeuntibus bobus quevis ictu interro percussae interierit calu, qui eorum fuerit incognita caedis auctorem judicanto. Ejus dominus mortuo accepto animali, damnum proximo reparabit.

XXVI.

Si fus fetus fuos ederit, lapidibus obruito, ejusque carnes ne comedito.

XXVII.

Suem fegetes edentem, aut graueno cultum fubruentem agrum, occidito impune.

XXVIII.

Cetera animantia, quae nobilcum degunt, si tua laeserint terrae nascentia, donec eorum dominus damnum reparaverit, te penes fervato.

Haec civilia & popularia: caetera, quae ad nos devenerunt, religiosa sunt.

KENETHI LEGES RELIGIOSÆ.

I.

ARas, templa, divorum ftatuas, oratoria, facella, facerdotes, omaeque fanae familiae virtutes animo venerator.

II.

Festos & solennes dies, jejunia, vigilias, & omnifarias ceremonias, quas Christo legi & facratiffimae ejus militiae decrevit humana pietas, multo honore obfervato.

III.

Ludere Christi facerdotem dicto factove exitiale fit.

IV.

Agrum quo quis forte occisus fepultus foerit, feptenium incultum relinquito.

V.

Sepulcrum omne facrum habeto, idque crucis figno adornato: quod ne pede adfigando conculces caveto.

VI.

Defuncti fanus habitus facultatum ratione curato.

VII.

Infignis viri, aut qui de publico optime fuerit meritus, celebri, lugubri tamen, pompa funus efferto.

VIII.

Duos huic adhibito equestres. Alterum vira functi arma indutum ferentem insigne candido equo. Alterum nulla vele velata facie nigro equo insidentem. Hic posteaquam uter fopplicatorium deductionem funufque sutecedens ad templum venerit, retrodo repto ad altare, dominum morte obfumptum vociferans, populo in eum exercante, unde venit celerius fe conferat. Ille ad altare ceflo pergens gradu deposita arma equumque offerat facerdoti, demortui fufigni admoto monumento, fignificans eo dominum immortali vita patriaque aeterna claritatis fruí.

Hujusmodi virum virorum infignium efferendi fu- [a] Nota editores, *parum, ut multis eft vifum, religiofum*, [a] nisi Anglii. *pulcrior atas abolevit; facerdoti, equi armorumque loco quinque ferlingos libris in oblationem tributo.*

His Kenethus rex inftitutis, longeque pluribus, quorum partem majorem vetuftas aut potius regum fanctiones abrogarunt, populum rite inftructum magna felicitate ufque ad vitae exitum rexit. Pontificium fedem dudum Pictorum ab Abbetrechi opido, eo ferro & igne deleto, ad templum Regulli tranftulit. Exinde huic opido fancti Andreae aedes nomen eft factum, cofque qui illoc per plufcula inde tempora facrum geffere magiftratum, maximos Scotorum epifcopos appellarunt. Nondum enim Scotorum regnum uti, nunc in dioeceles divifum erat, fed quivis epifcoporum, quos ea aetate vitae fanctimonia cunctis reverendos, & fecerat, quocumque fuiflet loco, fine difcrimine pontificia munera obibat. Hujufmodi Scotorum ecclefiae adminiftratio ad Malcolmi tertii tempora perfeveravit, quando ipfe fuperne admonitus uti fuo referetur loco,

facrum Mulethlacenſem inſtituit magiſtratum . A
Ceterum tanta ceſſavit inter hoſtes , tantaque vite innocentia , & erga Deum pietate facer divi Andreæ pontificatus ab inſtitutione ſui longa epiſcoporum ſerie, ad tempus uſque quo hæc commentabamur, eſt continuatus , (ſex enim ſupra triginta antiſtites & eorum complures inter divos relatos ille ſeditiſe perhibent) ut nuſquam gentium vere religioſis cultoribus contentionis protrahere magis effulſerit . Ad Kenethum redeo . Erant termini ejus regni poſt Pictos delectos Northumbria & Hibra , (ea eſt ultima Hebridum inſularum) Hiberniæ Oceanus , & illinc Germanicus . Moritur tandem ſex omni vita illuſtris pietate exundantia apud Fortevitum , anno quem ſuprenomen inter Scotos univerſi magiſtratum vicefimo , Chriſti autem Domini quinquageſimo & quinto ſupra octogeneſimum . Ejus funus celeberrima pompa in Jonam eſt elatum ubi Pictorum , Hiberna ac fortiſſimi quique Scotorum reges condicti quieſcunt . Succeſſus eſt in demortui locum Donaldus Kenethi germanus diverſo multum a fratre ingenio.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S. J.

Carolum Calvum Francorum regem paſchis Idus Januarii, indictione quarta , anno primo regni ſui , adeoque ipſis ferme anni 841. anſpicatis , ſuperiore anno præſum Nonantenſium meruſſiſſe Bituricos Aquitanicorum metropolin ornatiſſe jampridem docuimus ex Capitulis Remenſium , ibique eorum eſt Nivernenſis ecclefiæ privilegia ſuiſſe confirmata . Verum vix mihi perſuadere poſſum hæc duo ad Nivernenſem illum ſynodum anno quinto ſeptimo pridie calendas octobris pontifice Ebroinum ultimo Rodolfi Bituricenſium Archiepiſcopi ita recenſitus interfici fuiſſe ſecundi cum Ludovico Augusto Archiepiſcopus Bituricus Rodulfus , qui ſynodo ipſi præſidebat , ſed ſynodum Bituricenſem , ut ejus ſynodi ipſa verba ſonant , ſub Rodulfo Archiepiſcopo habitam . Sanctus itaque Martinus Turonenſis Archiepiſcopus

ANNO CHRISTI 840.

incepi imperii gubernatio facilis & voluntabili mauerit.

Hæc igitur cum illa vere animo excelsus & mente fortis regina ingenio fuo excogitaſſet, & providentia conſideraſſet, ne cum illis qui erant in magiſtratu & dignitate conſtituti communicata, accerſit eum ipſis ea qui literas mirandas praſtabant & de imaginum inſtauratione quæſtionem proponit. Cumque idem omnes conſentientes comprehenſet, diuturnoque ejus rei deſiderio teneri, atque animo exercuiſſet, propter relegationem in ea monaſteriorum, quæ ſuit, ac ſi etiam patrum auctoritatibus ad veritatem confirmarent, quas variis in libris inuenieſſet. Mandauitque quo ea libros palatii præſulibus earum eccleſiaſticus auctoritas cogeretur, & ad palatium eis de re quam aperiſſime verba faceret. Tanta autem multitudo conflauit, ut numero comprehendi non poſſit. Conuenerunt enim non ſolum illi, qui meatum ſanam impietatis temporibus conſeruarant, ſeruos etiam quamplures ex iis, qui cum patratis hoſtibus confeſſerant, quique ſacerdotii & eccleſiæ regendis ab ipſi electi fuerant: eos ſiquidem, mutata ſententia, eos qui ſanctas imagines oppugnarant, anathemati ſubjecerunt.

Qui eadem cœteri & ſuperiora rerum mutatione, Iuuenes, qui tunc impie munus ſanctificandi adminiſtrabat, ſtupore & mentis cæligine captus, peream abſque quo ipſe ſibi meatum inferret, mortemque conſciſcere. His enim ſceleris cæpit ſe ſummo

A furoat: qui cum impie ſentirent, & apud imperatores auſſeruirent poſſet antea plurimum, eos mendacibus & dolis impendenter inconſiderateque conflictis, in imperatoc barbarorum imp ſcelus. Ex ſuiore propter ſupitia, qua in Deum admiſſerat, non omnium conſenſu, & cunctis tum magnorum imperatorum, tum uniuerſi cœtus eccleſiaſtici ſuffragiis a ſacra fide cum ignominioſis effectis, herboliuſque vit & vita & doctrina malda probatus, qui pro veritate & religione multa certamina & longum exilium pertulerat, atque inde plagis & carcere diu cruciatus redierat, omnibus in dignitate conſtitutis approbatibus, electus eſt, qui ſacram regiæ urbium ciuitatis ſedem obtineret.

ANNO CHRISTI 840.

B Cum ecumenicum concilium, quod bene imperatricis veram ab ipſa pace nomen habentis, & Tarſatio monaſterio beatiſſimique patriarchæ ſtudio celebratum eſt, meritis ſirmam obtinuit auctoritatem ac robur, cum omnes, qua, Deo obtulerat, in ipſa decreta ſeruarat, comprobarent. Tunc omnes eccleſiæ ſanctæ ubique Dei recreatæ ſunt, & venerabilium imaginum ſplendore ſuerant illuſtratæ. Ipſe Eſſuque illis qui eas nefarie infeſtabantur, ſacerdotes in eis ac duces reſti dogmatis ſunt conſtituti.

Ita plane diſſipata eſt hæreſis Iconoclaſtarum, quæ centum viginti annis e portis inferni magno ſtatu auctore imperatore potens ac furens in eccleſiæ damnum erupit.

** SYNODUS CP. IN CANICLEO.

Ex libello Synodico.

C Um igitur Theophilus vitam blaſphemæ ſi. C ΘΕΟΦΙΛΟΥ τοίνυν ἡ βίου βλασφήμου πάντων, Μιχαὴλ ὁ υἱὸς αὐτοῦ τὸν τῆ οἰκείᾳ ματρὶ Θεοδώρᾳ, τῇ βασιλικῇ παρελαβε. Οἱ ζῆλῳ θεῖ πεπυρωμένοι, τὸς ἐν ὀρθοδοξίᾳ πάγχυσον ὑσῆς πατρὸς ἀποκαλύψαντι. & ὑφ' ὧν Θεόδωρ Θεόδωρ ἐπιρρὸς πατριάρχου ἐν τῇ Καισαλείᾳ τόπῳ, λεγόμενῳ τῷ ῥ μοναχῷ τῷ ὑψηλῷ ἐξορισθέντι. Μιχαὴλ δὲ ἡ ἐν ἁγίοις, Κωνσταντινόπολις πατεσθέντων ἀφορμῆς ἐλάβετο. & τὰς ἁγίας εἰκόνας ἐκ τῶν ἀγκρύπτων σήβας αὐτὰς, καλῶς ἐκεθάμβων.

ANNO CHRISTI 841.

** CONCILIUM BITURICENSE,

In quo Ebonis archiepiſcopi Remenſis depoſitio approbata fuit, Anno Domini cucciter DCCCXLII.

ANNO CHRISTI 841.

Hujus ſynodi notitiam, ait Petrus De la Lande, debemus Hincmaro, qui eam in Suffragiali III. quam in epiſt. XXIII. ad Egilonem archiepiſcopum Senonenſem ſcripſit, ut depoſitionem Ebonis Remenſis probaret, legitimam fuiſſe aſſerit, hic verbis: Synodum provinciæ Bituricenſis per manus Ragemelmi Toletanæ eccleſiæ oſtiarium fuiſſe, cui præſedit Rodulfus, manibus eorum ſubleriptam, in qua ab ipſis qui interfuerunt, & ab Ajuſio, qui unus fuit de judicibus Ebonis, audierunt, comprobatum fuit eundem Ebonem regulariter fuiſſe depoſitum. Quod autem anno DCCCXLI. hanc ſynodum aſſignat idem & certum eſſe contendit epocham, ex eo quod Carolus Calvus in ea diuerſitas pridie Idus Ianuarii, Indict. IV. anno I. regni ſui, privilegia eccleſiæ Nouiomenſi confirmauerit: non eaque ipſe aſſentior, ſi vera & certa monumenta ſunt ea quibus in patriarchia Biturigum aſſeritur. Rodulfum qui hinc comitia præſuit, ſedere cœpiſſe anno DCCCXLII.

CON-

ANNO CHRISTI 841. Ex edit. Lucæ d'Acheri. Spicil. tom. II. pag. 1.

CONCILIUM GERMANICIENSE,

IN QUO MONASTICA DISCIPLINA, REFORMATUR,

Et Privilegium pro Corbionenſi Monaſterio editur.

Anno Chriſti 843. Germaniaci (vulgo Germigny) in pago Aurelianenſi conuenit Epiſcoporum Synodus, qua cum de urgentibus Eccleſiæ ac regni negotiis tractatori eſſent, id in primis curarunt, ut afflictæ Religioni Monaſticæ opem ferrent, ac teſtatur eorum Litteræ in hac verba.

ANNO CHRISTI 843.

A Nno Incarnationis Domini octingeteſimo A bus neceſſariis concedere dignaretur ſecundum regalem magnificentiam, atque nobis adienium præberet, ut noſtra ſinguli ſubſcriptione roboraremus; non aliquid novum agentes, ſed quod ab antiquis, & ſanctis Patribus ſcitum agnoveramus, iteratum. Ipſum autem Cœnobium tempore Theoderici Regis conſtructum fuerat: ſed per malorum hominum negligentiam ſeruum, & ſemiruinoſa Ordo, & rem antiquus ibi furat, jam ex omni parte defecerat, & ædificiis Ordini memorato congruentibus ita locus ipſe carebat, ut totum Monaſterium a fundamentis eorum conſtrui neceſſe fuiſſet. Iterum ergo fonditus illud conſtruxerunt venerabiles viri evocati a Domino Hludovico Imperatore ex Cœnobio ſancti Maximini, B quod eſt in pago Aurelianenſi ſuper fluvium Ligeris. Idem vero Auguſtus prædictum Abbatem cum ſua Congregatione fidelillimum ſibi attendens in variis rerum motibus, prout ejus Ordini competebat, ſeiens apud ipſos in Cœnobio ſancti Launomari venerabiliter vigere monaſtici Ordinis normam, præfectum Cœnobium dilexerat plurimum, gaudens ad faltem ſuum proficere, quod eumdem locum Cœnobitarum Congregationi apoſtillmum fecerat, & poſſeſſionibus neceſſariis ampliaverat, & a ſæcularibus ſervitiis, & publicis vectigalibus immunem fecerat, & licentiam eis quemdam eligendi, & habendi ſemper ex ſe ipſis Abbatem conſtituerat. Itaque Deo annuente ſupradictus Princeps Carolus nobis adſenſum præbuit, ut luſumodi privilegium propria ſinguli ſubſcriptione roboraremus, quatenus ea, quæ breuiter recordationi genitor ſuus fecerat conceſſerat, & imperialiquando roboraverat, quæque ipſe Patris ſui veſtigia ſubſequens in paterni regni diviſione potuiſſem adeptus prængauerat, ac regali ſigillo ſignaverat, in perpetuum conſervata permanerent: adjungens etiam ut ſpecialius Dei famulque ſubdes præſentes patrterque futuros obſeruarem, ut poſſeſſiones, quas juſte nunc poſſident, aut in futurum ex donatione Chriſti fidelium perceperint, ad ſuum Dei ſervitium tenearent, & Abbatem jugiter ex ſe ipſis habeant ſecundum Regulam ſancti Benedicti: id eſt, ut talis, ſi fieri poteſt, ex iis qui adſunt inter illos, ab omnibus concorditer eligatur, qui ſit idoneus ad illud officium peragendum. In ipſa vero electione, ſi diverſa ſenſerint, ejus partis ſententia, quamvis minoris, eligatur, quæ ſaniori conſilio meliora providerit, & cætera fiant, ut inibi continetur. Igitur nos, licet indigni, tamen ſacratum, atque veneradum Pontificatus preſentes offerimus, ea, quæ Imperator piiſſimus Hludovicus atque Filius ejus præcellentiſſimus Rex Carolus ſupramemorato ſancti Launomari Cœnobio impoſiti amore divino pie, atque ratio-

C

D

ANNO CHRISTI 844.

nabiliter custodierunt ad suam suorumque salutem, in venturis generationibus stabilia semper atque inconcussa perseverare, voluntatem Dei considerantes, de nomine, & propria singuli subscriptione roboramus. Si quis ergo, (quod absit,) hujus privilegii detructor, aut in ejus destructionem fraudulentus machinator in posterum emerserit, salutem propriam negligens aliorumque salutem perfequens, secundum potestatem ligandi atque solvendi nobis per voluntatem Christi traditam, æternum cum unicolo perpetuæ damnationis extra Beatorum requiem alligamus cum omnibus, qui in hac nequitia eis consentiunt, nisi hoc corresserint; qui quod ad salutem militarum animarum provisum est, impie non timet infringere. Placeat etiam domino Regi, re- B dumque nobis videtur, atque oblecramus Coepiscopos nostros, qui modo præsentes adesse non possunt; sed & religiosos Abbates, dum nostræ Constitutionis paginam legerint, unam nobiscum iniere voluntatem ac subscriptionis sententiam.

Wenilo Archiepiscopus Senonensis huic privilegio subscripsi.

Heribaldus episcopus Autisiodori huic privilegio subscripsi.

Noto Arelatensis Episcopus huic privilegio subscripsi.

Hincmarus sanctæ metropolis Ecclesiæ Remorum Episcopus huic privilegio subscripsi.

Rodolfus Archiepiscopus Bituricensis huic privilegio subscripsi. C

Ursinarus facere Turonum Ecclesiæ Archiepiscopus subscripsi.

Signum Bathsum Ragnesburg episcopi.

a) L. Gundobada.

Gomedus sanctæ metropolis ecclesiæ Rothomagensis huic privilegio subscripsi.

b) Trambodus.

Tubadus b episcopus Lingonensis huic privilegio subscripsi.

c) Altrus.

Jatzeus c gratia Dei Augustodunensis episcopus huic privilegio subscripsi.

Ego Hildemannus Belvacensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Ebroinus præveniente Dei gratia Pictavensis D episcopus subscripsi.

d) Sarabodus.

Sixobonus d Sagiensis episcopus subscripsi.

Ragimarius Ambianensis episcopus subscripsi.

e) Heriman.

Herimaulus e ecclesiæ Niverensis episcopus huic privilegio subscripsi.

f) Landalenus.

Wantzus episcopus Redonensis subscripsi.

Symeon indignus episcopus f huic privilegio subscripsi.

Hachertus indignus Meldorum episcopus huic privilegio subscripsi.

A Audacar ecclesiæ Lemovicensis episcopus subscripsi.

Amarius episcopus subscripsi.

Lupus Catalaunensis episcopus subscripsi.

Jamba, Tornacensis, Vicomandensis, atque Novionensis ecclesiæ episcopus adsensum præbui ✠

Agius. g) Agius, Aurelianensis ecclesiæ vocatus episcopus adsensum præbui.

Frecuifus Æduorientis episcopus subscripsi.

Ego Theodericus episcopus Cameracensis subscripsi.

Adalbertus Trecacis episcopus subscripsi.

Erluinus Constantiensis episcopus subscripsi.

Hodo Carnutis Hollicensis episcopus firmavi.

Agilmarius Vicensensis vocatus episcopus subscripsi.

Hugo Abbas Dei Jesu Christi servus subscripsi.

Adalardus Abbas Turonensis subscripsi.

Rabaudo humilis Abbas subscripsi.

Helias Carnotensis ecclesiæ indignus episcopus subscripsi.

Aldricus h Vesontionensis vocatus Archiepiscopus huic privilegio subscripsi. h) Aldricus.

Ludovicus Abbas i subscripsi. i) Ludovicus Elnon.

Erchenradus Parisiorum episcopus huic privilegio subscripsi.

Fulco Abbas k subscripsi. k) Fulco Remensis.

Bernardus Abbas Sancti Johannis subscripsi.

Ermanfredus Abbas subscripsi.

Theodericus Abbas Gemmeticensis subscripsi.

Dodo Abbas l subscripsi. l) S. Medardi apud Nivernenses.

Ego Ursfredus Abbas subscripsi.

Gregorius Abba subscripsi.

Galfridus Bajocensis episcopus subscripsi.

Gaudefadus Gabilonensis episcopus subscripsi.

Gorvinfertens indignus episcopus subscripsi.

Rothadus Suessionis episcopus subscripsi.

Ildebrandus Sagiensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

In Dei nomine Ego Lupus Abbas. m m) Ferrariensis.

OBSERVATIO P. MABILLONII.

In hoc privilegio quædam observanda. 1. Concilium apud Germanicas habitum Tolosæ (si non fallor) ignoramus esse. II. Carbonenselle Monasterium nempe Tilmodicis Regis combustum dici, nempe in Adsis Sanctæ Leocadiæ, quorum auctorem præcessor ostendit, dum Theodebi primordia referuntur ad annum secundum Chilperici Regis, Clotarii tertiodecimi Filii. III. His finitis duos subscripsisse Episcopos Sagienses, Saxobonum, seu Saxobodum, & Hildebrandum. Quippe cum morte eius, ut plurimos exemplis probare possimus, privilegia ab Episcopis concessa, ab eorum successoribus, non novi privilegii concessione, sed sola subscriptione primatis approbata confirmarentur. IV. Abbates cum Episcopis promiscue subscripsisse ob eandem causam.

ANNO CHRISTI 844.

CAPITULARE TOLOSANUM

CAROLI JUNIORIS CALVI REGIS,

De exactionibus ecclesiarum.

Sequentia capitula presbyterorum Gothiæ rogaru acta sunt apud Tolosam civitatem anno IV. regni domini Caroli, indictione VI. mense Junio, id est anno Christi DCCCXLIII. Gregorii IV. papæ anno XVI.

TITULI CAPITULORUM.

I. *Ut episcopi non exerceant, quod presbyteri ad regem reclamarunt.*

II. *De annua præstatione, quam presbyteri episcopi debent.*

III. *Quomodo inferri aut exigi præstatio illa debeat.*

ANNO CHRISTI 844. Exp.

IV. *Qui modus episcopis in circumitione parochiæ sit tenendus, & quæ impensa a presbyteris præstanda.*

V. *Ut episcopi semel tantum quotannis unpensam a presbyteris exigant, sicut fapius circumeant.*

VI. *Ut si parochiam non circumeat, impensam non exigant, & ut presbyteros in rorum domibus non graventur.*

VII. *Ut episcopi presbyterorum parochias sine necessitate non dividant: & ut divisis parochiis impensa diminuatur.*

VIII. *Ut episcopi hæc capitula non negligant.*

IX. *Ut episcopi synodos quotannis plures duabus presbyteris non impuant.*

ANNO CHRISTI 844. Exp.

PRÆFATIO.

HÆc quæ sequuntur capitula consulentes necessitati episcoporum Septimaniæ, & subjectorum eis presbyterorum providentes posfibilitati, rachantes etiam sacri & justi irreprehensibilis ministerii honestatem, presbyterorum reclamatione commoniti, moderamine manfuetudinis nostræ, atque ad diligentiorem tractatum synodi generalis decretimus.

CAPITULA.

I.

Ut episcopi nullam inquietudinem, sive exactionem presbyteris aut apetete ingerendo, aut alia qualibet occasione machinando, pro eo quod fe ad nos hac vice reclamare venerunt, inferant: quia longa experiffo hujusmodi itineris eos fecit subire laborem.

II.

Ut unum modiem frumenti, & unum modium hordei, atque unum modium vini, unu menfura, quæ publica & probata, & generalis fen legitima per civitatem & pagos, atque vicinitatem habeatur, episcopis & presbyteris accipiant, & frifchingam fex valentem denarios, aut fex pru ea denarios, & non amplius exigant. Et si hæc non accipiant, & conqueri fe fuerint, his omnibus duos folidos in denariis, ficut in Toletano, & Bracarenfe confenfu episcopi confuluerafle dicuntur.

III.

Ut presbyteri, qui prope civitatem quinque millibus commanent, per familos fuos præditam dispenfam reddi in civitate cui jufferit episcopus, faciant. Qui autem longius ab urbe commanent, ftatuant episcopi loca convenientia per decanias, fcut conftituti funt archipresbyteri, quo familiter & eadem propinquitate presbyteri per familos fuos debitam dispenfam archipresbyteris & episcoporum minifteriis conveniant. Et procurent episcopi, ne miniftri illorum presbyteros dehonorent, aut pignora inhonefte tollendo, vel locationem pro receptione dispenfæ exigendo fed cum gratiarum actione recipiant quæ presbyteri cum hilaritate humanitate, juxta apoftolum, conferre debebunt. Quod fi miniftri epifcoporum presbyteros dehonoraverit, dignum illis exinde caftigationem exhibeant; quam nifi fecerint, & ad nos iterum pro hoc fe presbyteri reclamaverint, motus noftros qui culpabilis repertus fuerit fentiat:

IV.

Ut in circumitione parochiæ epifcopi de cete-

A ro fingulos presbyteros, per fingulas jacendo euntes eccleſias, ficut hactenus, non præden- Exp. tur: cum fcriptum fit eofdem evangeliftare debere non turpis lucri gratia, ne vituperetur ministerium fanctum. Sed conſiderent & denuntient loca fibi & populo convenientia, & ubique præparent, quotquot poſſibilitas & prudentia providerit, plebes fuas addecant, & ibidem epifcopi prædicent, confirment, & populi errata inquirant ac corrigant. Iteſtim autem, quia dominica voce dictum eſt, qui audit vos, me audiunt, ut de evangelio vivant, licet Paulus a- B. Cor. 9. poſtolus nihil horum fuerit ufus, presbyteri tamen te conjectum faciant, ut & epiſcopi ſolatium habeant, & ipſi non graventur. Quod ita nobis fieri poſſe videtur, ſi videlicet quatuor presbyteri ad locum ubi quintus degit, & epiſcopus reſidet, plebes ſuas de quatuor pactibus addecant ſtudeant, & unuſquiſque eorum decem panes, & dimidium modium vini, & ſriſchingam de quatuor denariis, & paſſus duos, & ova decem & modium unum de annona ad cabdales, in ſubdidium benedictionis gratia præſentet epiſcopo. Et ſimiliter quintus, in cujus domo epiſcopus reſidet, faciat: necessarius ab eo exigatur, nifi forte ligna & ſtramina in opus miniſteriis commodet. Quæpropter epiſcopus providebit, ne domus ad ſepes illius a miniſtris vaſtentur.

V.

Ut ſemel in anno epiſcopi hæc circumitionem tempore congruo faciant; & ſi amplius miniſterium fuum per diœceſim agere voluerint, hanc tamen diſpenſam non amplius quam ſemel a presbyteris per annum accipiant.

VI.

Quod ſi circumitionem in ſalutem & neceſſitatem populi quotannis de cauſa diuiſerint, a presbyteris nec hanc diſpenſam, neque pretium illius exigant, neque alibi, aut ſuis domeſticis, aut amicis, exigendam concedant. Et quando circumierint, & ſe domo presbyteri reſiderint, non ſub occaſione affligendi presbyteros immoderate & non neceſſarie numerum famulorum adducant, neque vicinos ad paſtum incongrue convenient. Quod & ſi cum cauſarum vocare voluerint, faciant, ſed non amplius a presbyteris, vel ſub occaſione vendendi vel alio quolibet modo, quam ſtatutum eſt, exigant, neque paraveredos, aut alias exactiones tollant.

VII.

Ut epiſcopi parochias presbyterorum propter inhoneſtum & pernicioſum lucrum non dividant: ſed, ſi neceſſitas populi exegerit, ut plures ſtant eccleſiæ, aut ſtatuantur altaria, cum ratione & auctoritate hoc faciant. Scilicet ut ſi longitudo, aut pericolum aquæ, aut ſilvæ, aut alterius certæ rationis vel neceſſitatis cauſa popoſcerit, ut populus & ſenes infirmi non, multumque videtur vel infantum, aut etiam debilium imbecillitas ad eccleſiam principalem non poſſit occurrere, & non eſt ſe longe villa, ut presbyter illuc ſine periculo ad tempus & congrue non poſſit venire, ſtatuatur altare; & ſi ita populo complacet, & commodum fuerit, ne ſine ratione ſcandaliſetur, parochia manear indiviſa. Sin autem præfatæ cauſæ poſtulaverint, & populus non conductus, neque cupiditate vel invidia excitatus, ſed rationabiliter acclamaverit ut eccleſia illis fieri, & presbyter debeat ordinari, hoc epiſcopi epiſcopaliter teſte Deo in conſcientiæ puritate, cum ratione & ad-

E

F

1 Non eſt ſigma hoc Capitulare altum in Synodo Epiſcoporum. *Hard.*

ANNO CHRISTI 840. auctoritate, sine intentione turpis lucri, mature consilio canonico tractent, & utilitati ac saluti populi plebisque sibi preditæ quæque agenda sunt peragant, & secundum quod subtractorum cultibus presbyterio de parochia, de dispensa quoque debita ab illo minime accipiant, & alteri, qui quod dividitur a parochia suscipit, sub hac eadem mensura impenant.

VIII.

Ut episcopi sub occasione, quasi auctoritatem habeant cauponi, constituta excellentiæ nostræ negligunt, aut negligant: sed potius canones ut intelligendi sunt intelligere, & in eandis observare præcepimus. Quis si aliter fecerint, omnimodis & qualiter canones hilem decimis agendum statuunt, & qualiter intelligi ac B observari eum manifestandis nostræ decreto declarant, synodali ejudicatione & nostra auctoritate regia docebuntur.

IX.

Ut episcopi synodos, & presbyteria, aliæ seu ducet auctoritate canonum, duos festiues & per tempora constituta, non exigant. Sed & in eisdem

ANNO CHRISTI 840. a) Gallice, Corbeiæ.

CONVENTUS I IN VILLA COLONIA. ANNO CHRISTI 840.

CAPITULA QUÆ ACTA SUNT

Anno IV. regni domni Caroli gloriosi regis, domni Hludovici imperatoris filii in conventu habito in villa quæ dicitur Colonia : quæ etiam subscripsione ejusdem principis & episcoporum ac ceterorum fidelium Dei confirmata fuere, confensu Vvarini & aliorum optimatum, indictione VI.

TITULI CAPITULORUM.

C

I. *De honore cultuque Dei, atque ecclesiarum, & servorum Dei veneratione.*

II. *Ut bonæ & pacatæ regis incorruptæ permaneant.*

III. *De justitiis unicuique secundum legem suam faciendis.*

IV. *Ut nemo quidquam regi contra justitiam rationem suggerat.*

V. *Ut si quid regi subreptum est, fideliter admoneatur.*

VI. *De iis qui inimum concordiæ fœdus irruperint.*

D

PRÆFATIO.

Ex S. Hieronimo.

SAncta ecclesia navis more, ut de prioribus sæculis taceamus, ab initio Jesu institutionis pelagus sæculi hujus diversis qualitate hactenus domino moderante transiegit ; & modo tranquillitate gravis, amodo autem procellis alicujus tempestate concussa, sed non aliquotquaque demersa, quin potius excitato fidelium precibus Christo suo gubernatore, salubri libertatis fecuritate, atque optata donata serenitate. Unde etiam in partibus nostri orbis, quæ tempore divæ recordationis avi nostri, & sanctæ memoriæ domni ac genitoris nostri, aliquamdiu fuerat pacis suavitate lætata, inimico homine justa fanctum evangelium, in B agro dominico superseminante discordiæ zizania tumultio tristici Deo amatæ caritatis, adeo ei diversitatem adversis revera molestiis, ut non sine magna difficultate, respectu divino, & fidelium Dei acquirum solatio, iustet nos fratresque nostros pacificatio, & paterni regni ex consensu divino, seu totius fanctæ ecclesiæ ac fidelis populi

ANNO CHRISTI 840. specta benignitate, ut causa pro sui merito exigebat, eis condignas gratiarum actiones retulimus, & non nostramque potestatem eorum bonæ conveniantiæ per benevolentiam in hoc fatto, quod fide dubio ad præsentem & æternam tendit salutem, foclam & comitem fore tota devotione fooponda. Missi, abbatiis omnibus, quantum patitur humana fragilitas, quæ persona nobis reginmis ignorantia, seu inventa, aut necessitate, contra ea conveniemem fibi falubritatem & honeftatem ufque modo egerat, aut alteribus affu contraxerat. Qua de re communiter inito conflio, hoc fcripum fieri præcipiimus, quod etiam manuum omnium noftrorum fubfcriptione roborandum decrevimus. In quo quæ nobis nunc præcipue ad communem falutem, & regni foliditatem, atque omnium noftrorum utilitatem, immo pleniffimam honeftatem, vifa funt pertinere, conficripfimus : non loquentes diverfarum immutatione perfonarum, ut modo regalis fublimitas, modo epifcopalis authoritas, modo autem fidelium loquatur commoditas : fed fecundum apoftolum, hoc uno capite Chriflo, at reverâ unus homo in unius ecclefiæ corpore, finguli autem alter alterius membra, quod profit omnibus omnes unanimiter uno loquamur, per eum & in eo qui dixit : *Non vos eftis qui loquimini, fed Spiritus Patris veftri qui loquitur in vobis.* Matth. 10.

CAPITULA.

I.

De honore videlicet & cultu Dei, atque fanctarum ecclefiarum, quæ auctore Deo fub ditione & tuitione regiminis noftri conftituti, communitor domino mediante decreximus, ut ficut temporc beatæ recordationis domni ac genitoris noftri excolæ & honoratæ extiterunt, ita & nunc fuerunt, falva æquitatis ratione ita permanerent, & quæ a noftra liberalitate honorantur atque ditantur, de ceteris fub integræ pacis tuitione fint. Et fanctorum ac fervi Dei vigorem ecclefiaftium, & debita privilegia juxta reverendam auctoritatem obtinentes: eifdem vero regalis poteftas, & illa ftrium virorum ftrenuitas, feu reipublicæ adminiftratores, ut fuum miniflerium competenter exequi valeant, in omnibus rationabiliter & juffe concurrant.

II.

Honor etiam regius, & poteftas regali dignitati competens, atque difcretiæ & obtemperantia fenioribus debita, remota omni focordia & callidita te, feu qualibet indebita quorumcunque conjunctione contra honorem & poteftatem atque falutem noftram, five regni noftri foliditatem, nobis in omnibus & ab omnibus, ficut tempore antecefforum noftrorum conferverat, exhibeatur. Et fi quis quemcunque contra nos, & contra hanc pactam finceritatem aliquid moliri manifefte aggroverit, fi eum converterre nequiverit, aperte prodat atque denotet, & fic confilio atque auxilio epifcopali auctoritas, & fidelium unanimitas, ut noftet honor & poteftas regia inconvulfa permaneat, totis viribus decertare & adjuvare protetur. J. Matt. 12.

III.

Qua vero debitum elle cognofcimus, ut a quibus honorem fufcipimus, eos juxta dictum dominicum honoremus, volumus ut omnes fideles

A noftri certiffimum teneant, neminem cujuslibet ordinis aut dignitatis delinquere noftro incommodum libita, aut alterius callidirate, vel inpulfa cupiditate, promerito honore debere privare, nifi juftitiæ judicio & ratione æquæ æquitatæ diftante. Legem vero noticiæque competentem, ficut anteceffores fui tempore eorum prædecefforum habuerunt, in omni dignitate & ordine, fa- ANNO CHRISTI 840. vente Deo, ne obfervatam perdimo.

IV.

Quod ut facilius atque obnoxius noftra auctoritas valeat obfervare, omnes fcat in veftra bene memorabili conventenia pepegiffis confervare fludebitis: immo etiam cunctis in poflmodum folicitæ præcavebunt, ne ab aliquo pro quacunque privata commoditate, aut rejicienda cupiditate, five alicujus conlanguinitatis, vel familiaritatis, feu amicitiæ contemplatione, nobis immoderatius fuggerat, vel poftulationibus, aut ipfidem modo illiciat, ut contra juftitiæ rationem, & noftri nominis dignitatem, ac regimiais equitatem agamus.

V.

Et fi forte fubreptum nobis aquidpiam ut hominibus fuerit, competenter & fideliter; prout fubfcimus ti regiæ convenit, & neceffitatibus fubjectorum expedit, ut hoc rationabiliter corrigatur, veftra fidelis devotio admonere curabit.

VI.

Tandem autem vifum eft nobis annectere, ut fi quis hoc fœdus concordiæ falubris, quod propter pacis caritatifque cuftodiam inivimus, & chirographi virtute fubfcripfimus, rebelli atque animo pertinaci irruperit, Chriftiana diledione admonearur, & ad inconvulfum caritatis vinculum confervandum : quod qui tentaverit corrumpere, facilius poterit fcipfum diftrumpere, quam illud poffit irumpere, juxta divina nr refpicfui horretur : & fi audierit, fuas de focietate fideli omnibus gaudium : fi vero obandire renuerit, tunc pontificalis auctoritas, & regalis fublimitas, atque in caritatis connexione perfiftentium magnanimitas, fecundum quod res & neceffitas poftulaverit, ac ratio expetierit, feu qualitati perfonæ competenter, exhibeat. Hæc devotionis ferventiffima exerat, & quod infpirante Deo agendum in omnem falutis & utilitatis atque honeftatis partem judicaverit, intefragabiliter peragat.

NOTA JAC. SIRMONDI S. J.

I. De villa Colonia.) Helcaia dicitur in regiftris edictorum fuorum Medardus Lutetiæ Parifiorum Epifcopus, qui obiit circa Martem, & in antiquis capitularium exemplaribus Colonia nocatur, quam villam prope Vindiam Cenomannorum habuit Ecus Colonius.

ADMONITIO EJUSDEM J. SIRMONDI ad lectorem de fuperioribus ac fequentibus decimeis capitulis.

QUe hactenus protata funt, apud Tolofam in villa Colonia edita eadem in Caroli Calvi capitulis edinonstrant : unde & alia quoque decimeis depuantur, non omnia quidem, fed ea duntaxat, quæ vel in fynodis epifcopalibus geffa ; vel ad res pertinentia ecclefiafticas pertinere videbantur ; ceteris omiffis quæ ad civilia potius fpectare, & ad rem noftram minus facere : quæ ipfa cuique fi opus eft, ex expofitionum Caroli Calvi volumine, in quo fuis locis ac temporibus digefta funt, experiet lector. A quo tamen expofitione in fynodo apud Lauriacum acta, in Caroli volumine non Extare refcripta, fed in concilio Meldenfi, qui inferius fanc quod non fine argumentum eft, fynodum illam epifcopalem fuiffe, non ex ea noftra ea nihil vid. Ado. Chronic. ann. Hefferidem regnan.

ANNO CHRISTI 833.

CONCILIUM I APUD LAURIACUM.

CAPITULA IN SYNODO ACTA,

a) Mosiac. Labbe. * in ed. ms. latinis fidei integritate consulta fo. quoad ad Thiemonem. vitiatis. Cui desinunt pars 2. cap. 2. usque ad finem. Ita Melchiorius Goldastus. n. 6. 8. 9. 10. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

Quæ habita est apud Lauriacum * in pago Andegavensi, anno " DCCCXIII. incarnationis domini Jesu Christi, mense Octobri indictione VII. Caroli Calvi regis anno IV.

TITULI CAPITULORUM.

A

1. *De eo qui ecclesiasticum auctoritatem contemnit.*
2. *De eo qui contra regiam dignitatem egisse comprobatur.*
3. *De eo qui potestati regiæ non obtemperat.*
4. *De eo qui adversus hæc capitula prævaricatur.*

CAPITULA.

I.

Ex B. Hieronymo. Ivo parte 16. cap. 9.

SI quis publicæ divinæ legis prævaricator, vel pro manifestis criminibus carga ecclesiastica justa & rationabilia judicia contempror repertus fuerit, vel infatuus ac rumidus monitis ecclesiasticis, ac sanctorum patrum conſtitutionibus contradictor, vel subsannator comprobatus fuerit, si monitionibus episcopalibus obtemperare distulerit, anathematizetur.

II.

Ivo parte 16. c. 13.

Si quis contra regiam dignitatem dolose, ac callide, ac perniciose fatagere comprobatus fuerit, sibi dignissime fatisfaceriat, anathematizetur.

ANNO CHRISTI 834.

VITA ET EPISTOLA SERGII PAPÆ II.

SErgius * natione Romanus, ex patre Sergio cognomento quarus, fedit annos tres.

Hic cum illuſtri editus a matre fuiſſet, caſtis nutrimentis, cum tenerior ingenti cepit cum ſtudio, ut nihil obſcœnum vel libidinis ab eo quiquam audire aut videre poſſet: Puerilia obſcœnitas contemnere non verebatur: ita ut actibus pollere videretur pius ab omnibus, & moribus clarefcere majorum coeperit nobilium, puris munitus, inſtructuſque materiis monitis.

Igitur mater exulubat quotidie, & omnipotenti Deo gratias referebat alacriter, qui talem ſibi ſuperno prolem conceſſiſſet auxilio. Duodecimo, quidem ætatis ſuæ anno obiit mater ejus, migravitque ad dominum: qui relictus a matre (pater jam olim hoc carueras) jam ſuis morabatur in patentum ædi fratribus.

Eodem tempore urbis Roma primatum gerebat eccleſiæ Leo III. papa benedictus, atque præcipuus, qui gentes ultra hujus præclari pueri re-

ANNO CHRISTI 833.

Fit ſubdiaconus.

Et presbyter.

Et archiepresbyter.

Diſcordia in electione.

Auctor diſcordiæ perhibetur.

Ann. 732.

Conſecratur in pontificem Sergius.

Sergii exercitus.

A vultu alacris, mente alacior, eccleſiarum gubernator, plebium tultor, pauperum fautor, viduarum regimen & conſolator, indigentium largitor, diſperſorum congregator & conſervator, inanium fæcularumque rerum contemptor, ſolius ſapientiæ divitiarum avidus & amator. Hujus ſacratiſſimæ confeſſorationis cum ad aures invictiſſimi Auguſti Lotharii tumor pervenitſet imperatoris, Drogonem videlicet Metenſis eccleſiæ archiepiſcopum, cum excellentiſſimo Ludovico filio ſuo, magno cum Francorum exercitu Romam direxit: cum quibus etiam archiepiſcopus, plurique epiſcopi, abbates & comites præciſſi præcepit. Ipſi vero a quo in oras Boeotiæ civitatis cum * belligeris ſuis exercitibus ſunt ingreſſi, tantas cædes tantaſque ſtragis in populo peregerunt, ut qui per urbes & agros erant, tyrannica crudelitate perterriti, rebelles propriis locis per loca abdita & latebras ſe abſcondentes. Cum vero hæc per omnem locum, ſingulaſque per urbes, atque vicos & agros ſæva operaretur nequitia, ad pontem pervenit, cum Capellæ. Tantaque erat tunc cæli ſerenitas, ut toto in aere nubes aut pluviæ ſignum quiſquam videre non potuiſſet: ſubito vero atrarum non modica denſitas nubium facta eſt, nimboſiſque procellis & corufcationibus circumdati, quidam de primatibus Drogonis conſiliariis fulminis ictu percuſſi ac interempti ſunt.

Hoc videntes horribile ſignum nimio omnes timore Franci correpti ſunt. Sed nullatenus mentis ferociratem deponentes, atroci volumtate ad Urbem velociter properabant.

Quorum adventum antecidibus bratiſſimus papa Sergius fieri propius cum cognoviſſet, in ejus excellentiſſimi Ludovici regis occurſum univerſos judices ad fere noveno milliaria ab hac Romana urbe direxit.

Quem cum ſignis & magnis refonantibus laudibus ſuſceperunt. Et dum Urbi pene nulus milliarii ſpatio propinquaſſet, univerſus populus ſcholas una cum patronis direxit, dignas nobiliſſimo regi laudes omnes canentes, alioſque militis doctiſſimos Græcæ imperatoriæ laudes decantanter, cum dulciſonis earundem laudum vocibus ipſum regem glorioſe ſuſceperunt.

Obviam illi ejus ſanctitas dirigens venerandas cruces, item ſignia, ſicut mos eſt imperatorem aut regem ſuſcipere, ita eum cum ingenti honore ſuſcipi fecit. Ipſe vero Ludovicus rex quo horas ibi ſaeratiſſimas cruces ac ſignia obviam advenisſe conſpexit, alacris factus valde lætatus eſt. Tunc ſuo univerſo cum populo omnibus Romanis judicibus, ac ſcholis antecedentibus, ad beatum Petrum ſtudoit properare.

Quem antecidibus almifcus pontifex in gradibus ipſius apoſtolicæ aulæ eumdem regem in ipſa die dominico poſt pentecoſten ſuo cum clero excepetavit. Conjungente vero eodem rege, univerſoque gradus ſyſtolem ſacratiſſimæ beati Petri eccleſiæ ſalcendente, ad pramonitatum propinquavit pontificem, qui in atrio ſuper gradus juxta fores eccleſiæ cum univerſo clero & populo Romano aſſiſtebat. Tunc mutuo ſeſe complectentes ſunt: mit idem Ludovicus rex dextram antecidi ponti- ficis, & in interius ingreſſi atrium ad portas pervenerunt angentes. In quo atrio unus de exercitu a demonio arreptus in conſpectu Francorum omnium valde vexatus eſt. Tunc almifcus præſul claudi faciens omnes januas beati Petri, atque ferari præcepit, & regi ſancto Spiritu admonente ſic dixit.

Si pura mente & ſincera volumtate, & pro falute reipublicæ, ac totius orbis, hujuſque eccleſiæ, hac

Par-

Ludovicus imperator mittit Drogonem in Italiam, & filium ſuum.

* Feliciſſ.

Exercitus Lotharii ingreſſus Beneventum devaſtat.

Fulmine percuſſi aliqui ſuæ exercitus.

Benedictus Roma recipit Francos.

Ludov. rex & papa ſe ampleſtantur.

huc adveniſti, has mea ingredere jannua juſſio-
nes, & ceteri pariter contendebant.

nec ſis aliter nec per me, nec per meam conſeſ-
ſionem iſtæ tibi portæ aperientur.

Sed divino gratia inſpirante, nec ſermones
ipſius almi pontificis, neque prudentiam ſuper-
rare valuerunt. Tantaque ei ſuperna aderat vir-
tus, ut nullo ſermone cum conciudere vel con-
fringere potuiſſent.

Statim res ipſi reſpondens dixit, quod nullo
maligno animo aut aliqua præviſare vel malo in-
genio adveniſſet. Tunc eodem præfule præcipien-
te appoſitis manibus præditas januas pateface-
runt. Et ita in eamdem venerandam aulam bea-
ti Petri ingreſſi ſunt, laudem Deo, & ejus ex-
cellentiæ decantantes, univerſus cleruſ, & cun-
di ciuitatis Dei famuli extenſa voce acclaman-
tes: Benedictus qui venit in nomine domini, &
cetera. Sicque eum eodem pontifice ipſe rex ſi-
mulque omnes ejuſdem abbates & judices, &
univerſi Franci qui cum eo adveneranr, ad con-
feſſionem beati Petri apoſtolorum principis, feſeque
pronos ibidem proſternentes, Deo noſtro omni-
potenti, & eidem apoſtolorum principi gratias
reddiderunt. Et data a præfato almo pontifice
ſuper populum oratione, ab eccleſia pariter om-
nes egreſſi ſunt. Poſtea vero continuis diebus ſe-
quentibus omnia habitantia peſtifera deva ſtatio-
ne compreſſerunt, aggreſſi ſunt, & egreſſi, atque
prata quaſi falutiferus impetus, deceperſerunt.
Unde hanc gerebantur, ipſea Deo protectus pon-
tifex a quibuſdam auditis, quod in hanc fumo-
ſiſſimam urbem hoſpitalitatis cauſa introire
voluiſſent, fed munitis claſſibus portis ut ficret
minime conceſſit.

Dominico vero die ſequente in eadem principis
apoſtolorum baſilica omnes archiepiſcopi, & cun-
cti abbates, & omnes qui cum eo venerant Franci
ſunt congregati, conſeſque pariter Romanorum
nobiles & plebeii. Tunc ipſe pontifex ma-
nibus ſuis ipſum a Ludovicum Lotharii imperato-
ris filium coto cranio penitus tenguens, regali ac pre-
cioſiſſimo coronam cuncta, regemque Longo-
bardis præfecit. Cui regaliem tribuens gladium,
illic eo fubcingi juſſit. Deinde miſſarum cele-
bratæ finito ab eccleſia omnes cum ege lætantes
regreſſi ſunt. Deinceps vero per dies ſingulos
conſiſtum nori certaminis cum ſanctiſſimo præ-
ſule, omnibuque epiſcopis, & optimatibus no-
ſtris, atque præcelſius ipſe Drogo archiepiſco-
pus Metenſis eccleſiæ, & quo plurimum mini-
ſtrat fecimus, commovebat tam ipſe quam om-
nes archiepiſcopi & epiſcopi, qui cum eo con-
tra hanc univerſalem & quaſi Apoſtolorum eccle-
ſiarum Dei ſine metropolitani conſeſſione atque
vocatione convenerunt, id eſt Gregorius archie-
piſcopus eccleſiæ Ravennenſis, & Augilberus
archiepiſcopus eccleſiæ Mediolanenſis, Joſeph e-
piſcopus eccleſiæ Eporedienſis, Agimus epiſcopus
eccleſiæ Veronenſis, Almaricus eccleſiæ Cameſi-
epiſcopus, Northaudus epiſcopus eccleſiæ Vercel-
lenſis, Sigifridus epiſcopus eccleſiæ Regienſis,
Toringanus epiſcopus eccleſiæ Concordienſis, O-
dalbertus epiſcopus eccleſiæ Aquenſis, Ambro-
ſius epiſcopus eccleſiæ Lucenſis, Joannes epiſcopus
eccleſiæ Piſenſis, Petrus epiſcopus eccleſiæ Vo-
laterranæ, Gaufpandus epiſcopus eccleſiæ Pi-
ſtorienſis, Lantio epiſcopus eccleſiæ Senenſis,
Lupus epiſcopus eccleſiæ Textine, Sigismundus
epiſcopus eccleſiæ Apuaſtrenſis, Riceo epiſco-
pus eccleſiæ Alculanenſis, Fratellus epiſco-
pus eccleſiæ Cameritenſis, Gilus epiſcopus
eccleſiæ Firmane, Racperius epiſcopus eccleſiæ
Sutrenſis, Amadeus epiſcopus eccleſiæ Pin-
ſanæ, Donatus epiſcopus eccleſiæ Felanæ, &
ceteri.

Cum quibus etiam Boſo comes, Adalgiſus co-
mes, Joannes comes, Valdo comes, Vernardus
comes, & quidem comes, atque Maninge co-

Sed divino gratia inſpirante, nec ſermones
ipſius almi pontificis, neque prudentiam ſuper-
rare valuerunt. Tantaque ei ſuperna aderat vir-
tus, ut nullo ſermone cum conciudere vel con-
fringere potuiſſent.

Et ab eo ſuperari pudore, & operti confuſio-
ne diſcederunt. Quod videntes omnem iram at-
que feroitatem, quam in mentibus obtinue-
bant, omnimodo depoſuerunt. His igitur per-
actis a prædicto poſtulaverunt pontifice, ut o-
mnes primates Romani fidelitatem ipſi Ludovi-
co regi per ſacramentum promitterent. Quod
predentiſſimus pontifex fieri nequaquam concef-
ſit, ſed hic orſus eſt illis: Quia, ſi vultis do-
mino Lotharii magno imperatori hoc ſacramen-
tum, ut faciunt ſolummodo conſortio atque per-
mitto. Nam Ludovico ejus filio ut hoc peragan-
tur, nec ego nec omnis Romanorum nobilitas
conſentit.

Tunc demum in eadem eccleſia ſedentes parti-
ter tam beatiſſimus pontifex, quam magnus rex,
& omnes archiepiſcopi, atque epiſcopi, Bara-
bus reliquis facerdotibus, & Romanorum ac
Francorum optimatibus, fidelitatem Lothario
magno imperatori ſemper Auguſto promiſerunt.
Poſthec vero Ebbo quidam & Bartholomeus ar-
chiepiſcopi, qui pro criminibus ſuis privati ho-
nore ab eccleſia fuerant expulſi, a ſanctiſſimo
pontifice poſtulabant, ut eos eccleſiæ reconcilia-
liare, ac pallium eis tribuere dignaretur. Quos
etiam idem præſul nec communionem inter cle-
rum dignos eſſe ſalipere dicebat, ſed inter com-
munem populum communicandi licentiam tan-
tommodo haberent. Per idem tempus cum rex Pipin &
ipſe Ludovicus Romæ degeret, Siconulfus Bene- burgis.
ventanorum princeps magno cum exercitu Ro-
mam venit. Quem præditus rex humaniſſi-
me ſuſcepiſſet, omnia pro quibus venerat ipſi in-
dicavit. Cui rex gratanti animo quidquid pe-
tierat vitro, atque conceſſit. Et cum ipſo Bene-
ci & Longobardi, ac Beneventani congregati
fuiſſent, facta eſt ingens populi multitudo, ita
ut ex omni parte Roma circundata videretur; quo-
rum numeroſitate omnia fata deficiebant. Ipſe
vero Siconulfus ardenti pectore præcipuum de-
fiderabat videre pontificem, & ab eo benedi-
ctionem recipere. Quem præſul cum ſuſcepiſſet,
ſolo proſtratus, præcipue ipſius pedes benedixit
ter oculatus eſt, & ab eo benedictione ſuſcepta,
ab ejus conſpectu alacriter Deo gratias re-
ferens egreſſus eſt.

His omnibus finitis, ipſe excellentiſſimus rex Ludovicus
Ludovicus ampla cum lætitia Papiam reverſus ad Italiæ
eſt, ubi ab exordio principatus ſui culmen re- Regnum.
gebat. Tunc vero lati omnes cum conjugibus
ac liberis, ſenatus populuſque Romanus tam
ingenti pelle liberati, & a jugo tyrannice im-
manitatis redempti, ſanctiſſimum ſergium pra-
ſulem velut ſalutis auctorem, ac reſtitutorem
pacis venerabantur. Ille tamen non ſua vitiuti
rem geſtam, ſed divino muneri deputabat.

Jam quia ſingula cuncta quæ geſſit per ordi-
nem explicare non prævalet, tranſeamus ad ea
quæ in ſanctis locis obtulit, & breviter enar-
rare inchoemus. In primo quidem pontificatus
ſui exordio ſuperno amore exardeſcens in baſili-
ca Salvatoris, quæ Conſtantiniana vocatur, mi-
re pulcritudinis opus explevit. Nam ambitum
fatri altaris, qui ſtatim in ea fuerat olim con-
ſtructus, longiorem proprio digito deſignans a
fundamentis perfecit, pulcriſque columnis cum
marmoribus deluper in gyro ſculptis ſplendide de-

Quo exacto, ipſe almiſſcus pontifex pre-
core atque ornate hujus præclari operis in ea-
dem baſilica obtulit vela ipſa holoſerica vigin-
ti ornata in circuitu de fundato. Similiter &
alia vela de fundato valde optima viginti or-
nata in circuitu de blattin. Ubi etiam confeſ-
ſionem mirificam Chriſto cooperante conſtruxit,
& argenteis tabulis auroque perfuſis fulgide
compſit, quam propriis manibus conſecrans, in
ea reliquias poſuit. Et aliud quidem opus ante
fores hujus venerande baſilicæ valde optimum
peregit. Quia facta priden, quæ latebant po-
pulis, a ſummis hominibus manifeſtis-
conſtituit, cum pulcri decoris arcus ibidem a Pardum
fundamentis conſtrueret, quos etiam variis pi- Arcus.
cturis nitide decoravit.

Ipſe vero a Deo protectus & præcarus pon-
tifex pro remedio & ſalutis animæ ſuæ retribu-
tione fecit cameram præſepii domini noſtri Jeſu
Chriſti, quod baſilicæ beatæ Dei genitricis do-
minæ noſtræ conſecratur, quæ Major ab omni-
bus nuncupatur, argenteis tabulis ac deauratis,
habentibus hiſtoriam beatæ Dei genitricis do-
mine, magnifice auroque præclare perornavit; quod
nullus pontificum per tot annorum curricula ad
tanti decoris ſpeciem perducere arbitratus eſt.

Hic vero præſul cum de omnibus eccleſiis ſo-
licite curam gereret, etiam baſilicam S. Archan-
geli, que in cacumine " Pajani montis eſt con- C
ſtructa, largiorem, & priden furrat, a fun-
damentis perfecit, ac radiantibus pictoris lucu-
lente pingi juſſit, ac farta tecta ejus noviter re-
ſtauravit. Ubi & obtulit veſtes de miſilo qua-
tuor. Similiter & vela quatuor. Ipſe vero al-
miſcus & beatiſſimus papa ſcholam cantorum,
que priden orphanotrophium vocabatur, & pre
nimia vetuſtate pene in ruinam poſita auque
corrucrata videretur, Dei annuente clementia,
a fundamentis in meliorem quam olim fuerat
ſtatum noviter reſtituere. Nam & baſilicam
beati Romani martyris, que non longe ab ur-
be foris portam Salariam ſita eſt, a fundamen-
tis perfecit, quam etiam titulo ſanctorum Sil-
veſtri & Martini conſignum eſſe decrevit. Fecit Sanctis Theo-
autem & baſilicam ſancti Theodori martyris, dori.
que in Coranis videtur ſtipes poſita, millia-
rio ab urbe Roma octavo, quam etiam lapi-
dide pidturis fulgentibus decoravit.

Fecit autem in baſilica beati Petri apoſtoli ve-
ſtem de chryſoclavo habentem in medio falva-
toris effigiem, & dextra lævaque ejus omnium
ſanctorum apoſtolorum rutilantes figuras, quam
etiam preciofiſſimis gemmis prafinis & hyacin-
thinis peroravit. Hic igitur lumine opere con-
ſummato, ipſe a Deo protectus & beatiſſimus
papa, pia devotione ſolicitus pro deſiderabili
directione ſanctorum Silveſtri & Martini, ec-
cleſiam, que ſancto ſorum in nomini con-
ſecrata, quam ab exordio facerdotii ſui, oliqe-
quo ad pontificatus culmen deductus eſt, fre-
nue gubernavit, & per oſtium tempora directa
vetuſtate marcuerat, ruiniſque conſtructa diutina
antiquitate lacerata manebat, Dei annuente cle-
mentia, in meliorem polerioremque ſtatum a
fundamentis perfecit. Abſidem quoque ipſius,
aureis molivo perfuſis coloribus, ingenti amore
depinxit. Et ad honorem omnipotentis Dei, ejuſ-
demque beatiſſimi Silveſtri pontifici corpus cum
beatiſſimo Fabiano atque Stephano, & Sotere
martyribus ac pontificibus, ſimulque Afterio mar-
Concil. General. Tom. IX.

Beati Ma-
tiæ.

Sancti ar-
changeli.
" fuit,
Gargani

Pitius &
burgis.

Sancti Ro-
mani.

Sancti Pauli.

Sancti Sil-
veſtri &
Martini.

Ludovicus
Augustus
Imperator.

Constantiniana
Basilica.

A tyre cum faceratiſſimis filiis ejus, ſanctoque Cyria-
co, & Mauro, Largo, & Smaragdo, atque
Anaſtaſio, & Innocentio pontificibus, una cum
ſancto Quirino, ac Leone epiſcopis, pariter Ar-
temio, Nicandro, & Creſcentiano martyribus,
cum quibus beata Soteris, atque Paulina, nec
non Memmia, Juliana, & Quirilla, Theopiſte,
& Sophia virginibus atque martyribus, & beata
Cyriaca vidua cum aliis multis, quorum nomina
Deo ſoli ſunt cognita, utroque ſub ſacro altari
deſtinas collocavit.

His igitur magnifice peractis, gratanti animo
nunteque ſolicita obtulit in eadem eccleſia ſita pe-
renniter permanenda; regnum aureum valde pre-
cioſiſſimum cum gemmis pretioſis, & hyacinthi-
nis, & albis, quod nuncupaſue ſuper altare cerni-
tur pendens, habens in medio eiuſem de ſuro pu-
riſſimo cum gemmis fulgitter preciolis. Item ga-
baſhas ex argento puriſſimo auroque perfuſas qua-
tuor, pendentes ante veſtibulum facri altaris, at-
que gabathas interraſſet deauratas cum bullis dua-
bus. Crucem auream cum gemmis valde optimis
duabus. Et aliam ſimiliter crucem de argento
unam. Obtulit in eadem baſilica thymiamaterio
argento fuperindutis roſtor tria, patenas de argen-
to puriſſimo, ac deauratas duas. Calatorium de
argento quo in facro utantur officio, deauratum
unum. Regnum de argento cum tintinnabulis,
habens in medio crucem cum cruce, unum.

Hic beatiſſimus papa ſuperno amore exarde-
ſcens, obtulit ubi ſupra aquamanilia de argento
puris tria. Item ſecretaria de argento duo. Co-
nas majores de argento quatuor cum delphinis
penſantes libras ..... Calices de argento majores
pariter ac deauratos duos. Patenam de argento
majorem auroque perfuſum, habentem in medio
effigiem domini noſtri Jeſu Chriſti. Ceroſtrata de-
ſuper argentata paria tria. Canifira de argento
tria. Patenas cum calice deauratas unam. Scy-
phum argenteum unum penſantem libras .....

Obtulit vero ad honorem ipſius venerande ba-
ſilicæ cenſuales ſuos omnes ſub deſcriptione: rogas fa-
militer de antichaco paria ſex. Feci autem hic
præclaras ad gloriam atque honorem ſanctorum
confeſſorum, de quibus ſuperius mentionem fe-
cimus, chlamydem ex argento puriſſimo penſans li-
bras .....

Nam & confeſſionem facri altaris argenteis ta-
bulis, auroque perfuſis penſantem libras ..... ena-
gnifice ornavit, ut per ſacras corum interceſſiones
æthereirregni gaudia poſſiderent.

Hic miſericordiſſimus & benignifſimus antiſtes
obtulit ubi ſupra imagines de argento auroque per-
fuſas tres, quarum una habet effigiem domini noſ-
tri Jeſu Chriſti. Alie vero due ſanctorum Silve-
ſtri & Martini, " ſedentes ſuper veſtibulum facri " ſedentes.
altaris.

Obtulit vero in jam ſuperius dicta baſilica ve-
ſtem de chryſoclavo habentem hiſtoriam refure-
ctionis domini noſtri Jeſu Chriſti, cum gemmis
prafinis, hyacinthinis, & albis: fecit etiam &
aliam veſtem de fundato valde preciolam cum chry-
ſoclavo habentem in medio effigiem ſalvatoris
domini noſtri Jeſu Chriſti dextra lævaque ejus ef-
figies ſanctorum Silveſtri ac Martini. Similiter
cum gemmis prafinis, hyacinthinis & albis. Im-
mo vero obtulit ſanctiſſimus præſul cortinas Ale-
xandrinas precioliſſimo opere contextas tres. Vela
de fendato ornata in circuitu de blattin, que pen-
dent in arcu ipſius baſilicæ viginti quatuor. Vela
alia de fundato cum periclyſi de blattin quinde-
cim. Vela alia holoſerica, ex quibus facrum cir-

B r cum-

cumdatur altâre, quatuor; unum ex eis habens in A
medio crucem & gammadias de chrysoclavo, & alia ornamenta ibi circitèr de blattio.

Hæc infrigidis & bestiffimus papa divina inspiratione protectus juxta fatus spiritus basilicæ ad laudem creatoris monasterium in honore beati Petri ac Pauli apostolorum Sergii & Bacchi, sanctorumque Silvestri & Martini a fundamentis construxit. In quo monachorum Deo servientium congregationem pro quotidianis laudibus in præsidia ecclesiæ die noctuque domino Deo nostro deprecantes constituit.

Qui hæc illustrans pontifex, postquam sedem Romanam & apostolicam annis tribus gloriosissime rexit, hæc luce subtractus ad æternam migravit requiem. Fecit autem commutationem unam in mense Martio, presbyteros octo, diaconos tres, episcopos per diversa loca numero viginti & tres. Sepultus vero est in basilica beati Petri apostoli.

NOTÆ SEVERINI BINII.

Sergius II. quanto fuerit gestus.

a *Sergius.*] Post obitum Gregorii IV. *Joannes diaconus* fuit violenter intrusus in cathedram: sed cum schismaticum ab ea legatione depulissent, consensu omnium creatus est *Sergius* qui tamen secundus, quarto Idus Februarii, anno domini 844. Nomen quod habuit ante pontificatum nequaquam, ut fabulantur recentiores historici, immutavit. Accidit in Sergio eodem, quod per calumniam hujus pontifici impingunt. Hic enim vocabatur Petrum, & perperam Sergium II. nominavit; non ab aliquam nominis usurpandorum, sed reverentiæ causa. Posthac enim indignum se ratus illo nomine, quo Christus primum apostolicæ sedis pontificem præcipue exaltaverat ex Simone Petrum nuncupavit. Primus quoque Romanus appellationem illa nomen nuncupavit quidem Octavianus Alberici patricii filius, qui vocatus est Joannes XII. ac infra 1 annos sedit non quos annos ignorant. Unde commentum esse puto, quod Sergius quartum annum illibatis, Sergius prius Os porci appellatum, ab omnibus turpissimum primum se aliter appellari voluit, nonnunquam simul impossibile. Neque tamen putabat contra admissa illa nomenclatorum scriptorum, genus celebrata victoria contra sarracenos & impiissimos Saracenos, infausti tribunum exigentes, obtentu auxilio sancti Jacobi, qui omnibus peregrinis, ut regi per visionem præcipitus erat, suæ aciem adversus barbaros dimicare eft visus.

Quare Ludovicus dicatur *Sancti Ludovici* apud Sanctum Dionysium.

b *Ludovicum Imperatorem cum filio Ludovico Romam mittit.* Quo de casu infra. Ludovicus Pius. Addit Vionnetus ad anno 844. hos verbis concepta: *Ludovicus filium suum Ludovicum, quem in Italia regem fecerat, ac imperatorem nominari fecerat, per Dragonem Romam mittit. Cui Sergius jam tunc pontifex coronam imposuit, & acclamante militantis populo, imperator & Augustus eft salutatus.* Ita quidem impudentia Sigeberti fabulamini relinquatur, dum in gratiam imperatori fabulantur, eum iisdem, per libitu animi sui, scribit Ludovicum a Lotharii Romam missum facile ad confirmandum electionem pontificis Sergii.

c *Ludovicum alios familia pervenisse, regali coronandi corona, rogantem Leogabardi præfecti.*] *Ludovicum* non regem Longobardorum, sed imperatorem Romæ creatum & coronatum esse, plurium monumentis testatur erudita. Hoc unicum commentitium, an prorsus coronam imperii Sergius, vel potius Leo IV. impofuerit. Leo Ostiensis in chronico, Anno Viennensis Leo hæresiarcha, & diplomata quædam apud Sigonium de regno Italiæ libro primo, annum primum Ludovici imperatoris referunt ad compotum Sergii papæ, & ad annum domini 844. Adi vero Romanenses fastos, ubi Sergius imperii Ludovici refinare ad annum secundum Leonis IV. qui eft redemptionis nostræ 848. Idque ideo quod allegatis acta concilii Romani quintus annus imperatoris computetur cum anno feptimo Leonis quarti, & 851. Christi Redemptoris. In re minis subita pericium minus infpendo. De epitaphio Sergii papæ pubblicis rectus inveniri vide annales cardinalis Baronii anno 847. numero tertio.

EPISTOLA SERGII PAPÆ II.

AD EPISCOPOS TRANSALPINOS

De prælatione Drogonis vicarii sedis apostolicæ.

OPtaverum equidem, fratres carissimi, tam gloriosi certaminis nostrum exhortationem exhibere præsentium, & pro recuperanda tam excellentis ordinis gloria modis omnibus deludere, sed quia nos cunctorum solicitudo angit ecclesiarum, ubi ipsi esse non possumus, more præcedentium nostrorum modernitatis nostræ vicarios damus. Ad notitiæ igitur humilitatis vicem, cunctis provinciis tratis Alpium constitutis, Drogonem archiepiscopum Metensem, glorioso quondam Carolo imperatoris filium, cujus beatissimi moderatoris indultitia Rounonorum Francorumque concorporavit imperium, cunta deliberatione consultimus. Ut quia ferentissimi atque pissimi filii nostri magni imperatoris Hlotharii, ejusque fratrum dilectissimorum filiorum nostrorum Hludovici & Caroli regum avunculus eft, insuper sanctitate doctrinaque conspicuus, ab hac sede sanctissima apostolorum principis auctoritate perceptâ, a vestris necessitatibus vice nostra idoneus ubique maneliter exultat. Et ejus omnium vestrorum solicitudinem illi gerere præcipimus, omnium volumus obedientia comitari. Dicet hæc, fratres, ut qui pro omnibus laborat, cunctorum subdolo fulciatur. Huic ergo in congregandis generalibus fynodis, in omnibus fupradictarum ecclesiarum patribus nostram commodamus auctoritatem; & quidquid provincialis fynodo fuerit definitum, ad ejus absque dilatione fatisfactionis notitiam perducendum. Si cui autem ab illis partibus hanc sanctam sedem appellare opus fuerit, & in nostra audientia fe audiri poposcerit, hunc commonemus, ut ad ejus primum accedat tribunal. Si nominati, & excellentissimi gottorum in fua regione rationabili diligentione prolata, si quis difficiliorem se eo, qui forte contentibus imperitior, fecundata diiordarverit, ut ab aliis reus, innocens judicetur ab aliis; tunc ipse gellis sæ nos delatis, literis etiam præfati fratris nostri, cui vicem nostram concedimus, commendatus, five ad nos, five ad beatissimi Petri sedem fecurus accedat, nullaque eum in veniendo mora præpolitat. Quam etiam conditio fratri nostro Drogoni archiepiscopo in examinatis ac perquirendis epifcopis & abbatibus fub hoc tenore hanc nostram licentiam & auctoritatem concedimus, falvo in omnibus hujus universalis Romanæ sedis primatu, nobisque pariter hoc honore, vigoreque & exaltatione cartiffimi ac fpiritalis filii nostri domni Hlotharii magni imperatoris. Nam nobis valde placuit, propter diversas ecclesiarum Dei perturbationes, hoc necessarium fatisque dignum opus explere. Si vero hæc admonitione contempta, fola impudentiæ fe, feminibus exundans exiftimaverit, noverit a nostra manfuetudine nequaquam fe temerariam absolutionem adepturam, nisi primum provinciali fynodo, & poftmodum generali, præfixi fanctæ nostri autoritatem fuerit affo venitata. Illic enim cautela fubtilius examinatur, ubi perperata dignoscitur. Tamen fi fe ad nos venire poposcerit, ut ante præditimus, non teneatur. Si autem vel loi metropolitani provinciarum fynodum evocatus adire noluerit, vel ad generalem præfixi vicarii legatique nostri conventum venire contemperit, cum hæc nostris apostoliciis auribus per fuas litteras

A lo, veritatem fabulentis, quæ ubique refragationis diversitatio vera propolitorum, dicens: *Brati Matth. 5.7 pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur.* At contra qui bella volunt, quia diaboli filii fint palam dare intelligi. Sed nos in eo qui vincit mundum, beato Petro apostolo interdicente confidimus, quod nullo typho fæculario audacie vestra fuccumbit auctoritas: tamen eft ad tempus præterlatæ, quia in æternum damnabuntur ambignum non eft. Vos autem eft perfecutionem patiminil propter juftitiam, beati. Deus vos incolumes custodiat, fratres. Amen.

B NOTA JACOBI SIRMONDI, S. J.

1 *Epistola Sergii papæ.*] Ut Sergio II. adscribatur, cui eum antiquitus fuisse nomen Petrum Hieronymi qui Dragonem a Sergio patriarchatum item obtenuisse scribit epistola IV. Adriani ipsum anno DCCCXLIV. sanctissimo sine ex cap. 11. Synodi Venetiæ.

ANNO CHRISTI 844. ANNO CHRISTI 844.

CONCILIUM AD THEODONIS VILLAM.

CAPITULA QUÆ ACTA SUNT

In fynodo fecus Theudonis Villam habita, in loco qui dicitur Judicium, quando tres fratres gloriosi principes, Hlotharius videlicet, Hludovicus, & Carolus simul convenerunt, anno v. regni Caroli: cui fynodo Drogo Metensis epiſcopus præſedit conſenſu eorumdem regum: quæ & ipſi principes — ante ſe fideliſque eorum relecta capitula approbaverunt, & ſe eadem ſervaturos auxiliante domino promiſerunt menſe Octobri, indictione " VIII. (1)

C

* Simile leg. VIII. decisionum in formula de excommunicatione Papiensi. Ex P. Simmondi.

TITULI CAPITULORUM.

1. *De principes mutuam ſe caritatem & concordiam habere ſtudeant.*
"2. *Ut epiſcopi ordinentur in viduatis ſedibus, & ſua recipiant quæ his primum fuit.*
3. *Ut monaſteria laicis conceſſa, reſtituti deinceps viris ſeu feminis committantur.*
4. *De rebus eccleſiaſticis non permutandis, præter ſubſidium regni, exinde ſervitur reipublicæ.*
5. *De incenſum religioſorum, que laici teneant, cum interim & providentiam gerant epiſcopi.*
6. *Ut ordo eccleſiaſticus antiquum vigorem recipiat, judicium & juſtitia omnibus reddatur, & pœnitentia de præteritis agatur.*

D

PRÆFATIO.

NAvis ſanctæ eccleſiæ ab exordio ſuo variis ſæpe perturbationibus merſa, ſed excitato fidelium precibus gubernatore ſuo Chriſto nunquam eſt ufquequaque demerſa. Quæ quondam etiam ut nunc videtur patre collapſa, progenitorum vertebrum ſtudio & devotione eſt ſuſcitata. De Deo juxta modum divinitus conceſſum recuperata. Unde immenſas deimo Deo noſtro laudes referimus, qui & corda veſtra ad intentionem ſimilem excitavit, & poſt veſtigia patrum veſtrorum, quibus per temporale regnum E ad æternum proventitis, te velle docuit & inſpiravit. Veſtre nihilo minus nobiliſſime dominationi multimodas gratiarum actiones re-

(1) Lubbeus propterea hic in margine ſcribit, loco Indictionis VII. Conſentibus poſſunt eruipe a kalendis Septembris hujus Chriſti anni inchoare; nos eum annodomorum, Carolum Calvo plerumque adhibuiſſe indicionem a die Natali Chriſti inchoatam. Pagius ad ann. Chr. 844. n. 14.

ANNO CHRISTI 844.

pram, & prædecessorum vestrorum multo A
labore redintegratam ac adauctam atque gu-
bernatam, vestra discordia esse dilcidium &
perturbatam atque affectam : videtur nobis,
fide in præsenti feliciter regnare, & in futuro
cupitis esse salvi, & ab hac eadem ecclesia vo-
bis ad gubernandum commissa, pro qua ex
ministerio regali reddituri estis regi regum ra-
tionem in die judicii, eam multiplices ac per-
niciosas corruptionis pestilentias vultis amo-
vere, & vigorem regium ac seniorale, & su-
per vestros, & super inpugnantes exercitare
vestram optatis habere, caritatem illam, quam
1. Tim. 1. apostolus docuit, *de corde puro, & conscientia*
bona, & fide non ficta, inter vos fiudete habe-
re, & quia fic habeatis, & fidelibus & infi-
delibus vestris omni virtute & puritate curate
Joan. 13. manifestare, ficut dominus docuit, dicens:
In hoc cognoscent omnes quia mei estis discipuli, si
dilectionem habueritis adinvicem. Quæ non tan-
tum verbo & lingua, fed potius remoto quo-
libet modo omni occulta nocendi machinatio-
ne, aut, quod absit, aliena a caritate aper-
ta inpugnatione, quocumque quis indiget,
pro viribus vero confilio & prompto auxilio
ab altero adjuvetur, quoniam scriptum est:
Prov. 18. *Frater qui adjuvatur a fratre, quasi civitas fir-*
ma. Et ita in populum vobis commendatum,
pro ista quæ hactenus operante per membra
sua diabolo versata est discordia, pacem il-
lum disseminare, quam Christus in cælum a-
Joan. 14. scendens fidelibus suis munere magno reliquit,
dicens: *Pacem relinquo vobis, pacem meam do*
vobis, sine qua nemo videbit Deum.

II.

Quia bene nostis ab illo qui solus meritò &
rex & sacerdos fieri potuit, ita ecclesiam di-
spositam esse, ut pontificali auctoritate & re-
gali poteftate gubernetur, & scriptum esse li-
Prov. 11. quido perviderit: *Ubi non est gubernator, po-*
pulus corruit, & tanto periculosius, quanto
anima plus est preciosa quam corpus. Canon-
num etiam irrefragabilis auctoritas super epi-
scoporum ordinatione, & in populi ad cultu-
diendum suscepti vigilantia, se fedium fua-
rum tenaci stabilitate evidentissime præcipiat:
ferventissime Dei legatione fungentes monc-
mus, ut sedes quæ vestra discordia ulteriùs
nec nominanda sine facro episcopali ministe-
rio, & sine episcopis viduatæ manent, fub-
nora fundigis pestè simonicæ hæreseos, sine
dilatione, juxta auctoritatem canonicam, aut
epiícopos a Deo datos, & a vobis regulariter
desiguatos, & gratia sancti Spiritus confecra-
tos accipiant: aut quæ fuis epiícopis quacun-
que occasione privatæ sunt, canonice eos fine
ullique exculatione aut raditate recipiant.

III.

Nullum quoque monasticum ordinem a Deo
inspiratum, & ab ipsis apostolis fundatum,
seu a nominatissimis ac sanctissimis patribus ex-

ANNO CHRISTI 844.

cultum, atque per istud imperium a vestris B
piæ memoriæ prædecessoribus propagatum, &
quædam etiam loca specialius venerabilia,
contra omnem auctoritatem & rationem, ac
parum vestrorum, seu regum prædecessorum
consuetudinem, laicorum curæ & potestati,
in maximo vestro periculo, & illorum perdi-
tione, & Dei ac sanctorum non modica ad ira-
scendum provocatione, vos commisisse dole-
mus. Quapropter pro Christo devotissime
obtestamur, ut tam magnum offensum & ju-
stam reprehensionem, atque periculosam sine
exemplo prædecessorum præsumptionem, ab
animibus vestris, & a felicitate regni vestri
pellatis, & loca venerabilia, & habitum ac
ordinem sacrum, eis qui ad hoc vocari sunt,
viris scilicet ex clericali & ecclesiastico vel mo-
nastico ordine religiosis, seu & in suo fexu fe-
mineis Deo dicatis atque devotis, & in ecclesia
Christi eruditis, ad custodiendum & provi-
dendum committatis, qui & quæ Dei sunt
Deo, & quæ sunt Cæsaris Cæsari reddant.
Qui si minus perfecte & in divina religione,
& in reipublicæ utilitate profecerint, aut cor-
ripiantur, aut meliores & utiliores in loco eo-
rum substituantur; & non propter pravorum
nequitiam ordo religionis, & loca sacratissi-
ma eis quibus licitum non est committantur:
cum manifestissime scriptura demonster Ozam
mortè damnatum, qui arcam domini quasi
cadentem relevare voluit, quam vel contin-
gere illicitum ei fuit.

IV.

Occasionem etiam & fomitem, unde ordo
ecclesiasticus, & canonica forma, atque mo-
nastica religio, sæpe a longe superato tem-
pore, cum minus religiosos principes habuit, D
titubavit, & pene collabens deperiit, & ite-
rum, cum devotos & in Dei zelo ferventes
principes accipere meruit, resurrectione qua-
dam revixit, & vigorem recepit, atque sui
proceffus tempore ambulavit, (quod non sine
gravi dolore, & meus ultionis divinæ time-
mus) in vestri regiminis tempore in dextu-
ctionem, non in ædificationem, sicut Paulus
docuerat, accidisse confpicimus. Quod &
nostris peccatis, qui dispensatores & pastores
ecclesiarum esse debuimus, veraciter imputa-
mus: & eorum, quorum factione res ista adeo
male pullulavit & excrevit, alia prædecessa
peccata hoc merusse pro certo auctoritate di-
vina cognoscimus; ut qui nocebant, sicut
scriptum est, nocerent adhuc, & qui in for-
dibus erant, fordescerent adhuc: unde Deum
gravius ad iracundiam provocarent, & san-
ctos, quos intercessiones suis peccatis habere
debuerant, infensos haberent, & facerdotes
ac viros religiosos, seu Christi pauperes, quos
oratores & reconciliatores sibi de suo promere-
ri necesse fuerat, proclamatores adversum
se fieri irritarent; & ad cumulum fuorum pec-
cato-

ANNO CHRISTI 844.

catorum etiam illa peccata, unde in confes- C
su Dei rationem in die terribilis judicii reddc-
rent, augerent, quæ illi commiserunt, qui
eadem ista peccata per intercessionem fidelis-
marum oblationum deleverunt, quibus ec-
clesiasticarum rerum pervasores inconsulte,
& in periculem sui fine reverentia abiuuntur.
Quod ira verum esse ut dicimus dominus pro-
testatur, dicens: *Peccata populi mei comedunt*.
Peccata enim populi comeduut, qui contra
auctoritatem divinam res ecclesiasticas indo-
bite pervadunt, & nec intercessionis ope, a
nec predicationis consilio, vel quocumque
divino auxilio, pro peccatis eorum qui eas
dederant laborant, nec pio operi, ad quod
fides fidelium eas tradebat, invervire per-
mittuntur. De quo periculoso facto vos Chri-
stianissimi principes, venerabiliter admone-
mus, & devotissime obtestamus, ut memo-
res salutis vestræ, præfensis scilicet & æter-
næ, memores etiam largitatis progenitorum
vestrorum erga sanctas ecclesias, propter
quam feliciter regnaverunt, & sibi contrarios
superaverunt: memores fquidem cum quan-
ta religione, etiam ante Christi sanguinem,
& in tempore famis in Ægypto, discretione C
sancti Joseph apud nefandum regem Pharao-
nem terra sacerdotalis exstit. Innumera quo-
que scripturarum exempla, ut lacte ecclesiæ
nutriti, & scientiæ ipsius sufficienter repleti,
ante oculos reducentes, tunicam Christi, qui
vos elegit & exaltavit, quam nec milites auf
fuerunt scindere, tempore vestro quantocius
reconsuite & refarcite; & nec violenta abla-
tione, nec illicitorum præceptorum confirma-
tione, res ab ecclesiis vobis ad tuendum &
defendendum ac propagandum commissis su-
ferre tentate: sed ut sanctæ memoriæ avus &
pater vester eas gubernandas vobis fautore
Deo dimiserunt, temperate vestro quantocius
reconsuite & refarcite, & nec violenta abla-
tione, nec illicitorum præceptorum confirma-
tione, res ab ecclesiis vobis ad tuendum &
defendendum ac propagandum commissis su-
ferre tentate: sed ut sanctæ memoriæ avus &
pater vester eas gubernandas vobis fautore
Deo dimiserunt, temperate & præcepta
regalia earumdem ecclesiarum confervate ac
confirmate: ne, sicut inventavit * Samuel
propheta ad Roboam filium Salomonis in con-
scissione pallii, præsens regnum, quod ab-
sit, vobis parum labore acquisitum, & he-
reditate relictum, a vobis ipse Christus divi-
dat, & alienatum regnum quod promisit non
tribuat. Nec contra Dei faciem iratas homi-
num facies confidertis: quia si ad tempus illis
displicuerittis, cum vos Deo placebitis, in
vobis ille quod promisit implebit: *Cum pla-*
cuerint, inquiens, domino vie hominis, omnes
inimicos ejus convertet ad pacem. Quod ut com-
modius valeatis implere, unufquisque vir ec-
clesiasticus & intercessionis adjutorium, &
folatii quo res publica indiget subsidium, jux-
ta quantitatem rerum ecclesiæ sibi commissæ,
salvo jure quod exinde divinis dispensationi-
bus debet impendi, prompte & ex animo pa-
rare, & impigre, sicut nompe antecessorum
vestrorum consuevetur, præbere offerre.

a) Pro, *Samuel* — *Roboam* — *Salomonis* — *Ahiam* — *Jeroboam*.

V.

Et qui a sancta ecclesia, in area tritura do- A
minica docta, quædam movit redarguenda,
quædam diffinuilanda, quædam etiam gemen-
da usque ad tempus perferenda, perspexi-
mus, eo ferventiori zelo quo majora corrigen-
da sunt, vestram poteftatem & facerdota-
lis consilii auctoritatem, quædam ad præsens
ex asse non valere corrigere. Et ideo de ca-
nonicorum monasteriis & sanctimonialium,
quæ sub eadem forma vivere dicuntur, con-
fideravimus, ficut apostolus Paulus dicit, fe-
cundum indulgentiam, non fecundum impe-
rium, ut fi propter imminentem reipublicæ
neceffitatem laicis inerim committuntur, epi-
scopi providentia, in cujus parochia confi-
stunt, adjuncto fibi aliquo abbate viro reli-
gioso, fludeatur qualiter reftaurato loco-
rum, & fludium ac custodia officii & religio-
nis, atque subsidium temporalis neceffitatis,
in eisdem locis degentibus, juxta qualitatem
& quantitatem moderationis, adhibeatur &
minifterur. Et qui eadem loca tenuerint, eis
iude, ficut & de aliis Christianæ religionis
negotiis, pro Christi & vestra reverentia obe-
diatur. Quod fi quis non fecerit, provifo-
rum cure erit, ut ad vestram hoc notitiam re-
ferant, & vestra dominatio, fecundum fibi a
Deo commissum minifterium, pro modo cul-
pæ quæ emendanda funt corriget. Per loca
etiam monastica ejusdem ordinis provifores
neceffe erit disponere, cum vestra auctoritas
eos, qui vices Christi fecundum regulam di-
vinitus dictam in monasteriis agant, fludi-
derit ordinare.

VI.

Perimus tandem, ut ordo ecclesiasticus, in D
quibuscumque ei fcripturneceffe rigorem falutis
humanæ exterere, per poteftatem vestram, &
per minifterium minifterorum dominationis
vestræ, fecundum antiquam confuetudinem
fuum vigorem recipiat. Et populi generalitas,
una cum ecclesiastica devotione judicium quod
honor regis diligit, & juftitiam qua thronus
ejus firmatur, per dispofitionem vestram fu-
scipiat, feu admonitione atque consilio facer-
dotali vestra fublimitas, & quifque in quoli-
bet ftatu vel ordine, de rapinis, & ceteris,
quæ discordiæ malo acciderunt, præteritis er-
roribus pœnitudinem gerat, & domini recon-
ciliationem expostulet. Quam facile omnis
qui quæfierit invenit, fi in loco discordiæ
planara fuerit caritas quæ cooperit multitudi-
nem peccatorum: eumque potius quam nos
in consilio non nostro, fed Dei, attendatis
qui dixit: *Qui vos audit me audit, & qui vos* Luc. 10.
spernit me spernit. *Non enim vos estis qui loqui-* Matth. 10.
mini, sed Spiritus patris vestri qui loquitur in
vobis.

ANNO CHRISTI 870.

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

(a) *Thodonis villam.*] In concilio Meldensi synodus hæc præponitur Lauterensi, prius enim capitula concilii Meldensis, quæ apud Theodonis villam flanta fuerunt, tum quæ apud Lauterum. Conflat autem utramque synodum uno eodem mense habitam, hanc in Cisalpino, illam in Lotharii.

ANNO CHRISTI 870.

CONCILIUM VERNENSE II.

CANONES CONCILII IN VERNO PALATIO HABITA,

Ubi præfedit Ebroinus Pictavorum episcopus, & Vvenilo Senonum archiepiscopus, nec non & Hludovicus sancti Dionysii abbas, & Hincmarus post Rhemorum episcopus, anno v. regni domini nostri Caroli filii Hludovici imperatoris mense Decembrio, indictione VII. (a)

[a] legendum est VIII. alias deficit mam.

TITULI CANONUM.

I. *Ut cultum Dei rex omnibus præferat, & misericordiam cum judicio & justitia conservet.*

II. *Ut mittantur a rege legati, qui fidelium patratores & apostolicæ disciplinæ contemptores corrigant.*

III. *Ut religiosi & idonei viri dirigantur, qui monasteria frementur in quibus collapsa est disciplina.*

IV. *Ut monachi vagi ad sua loca revertantur, & profugi vel ejecti corrigantur. Item de clericis ejectis an sacram deferendus.*

V. *De iis qui sanctimonialibus illicite misscentur.*

VI. *De sponsa ab altero rapta, & de pœna raptoris.*

VII. *De sanctimonialibus quæ religionis causa velatem habitum sumunt, vel crines attondunt.*

VIII. *Ut episcopi qui ad bellum non eunt, homines suos alicui ex fidelibus regis commiterant.*

IX. *Ut Rhemorum ecclesiæ pastore diu destitutæ quamprimum præficiatur episcopus.*

X. *Ut in ecclesia Aurelianensi ratum rex esse permittat ordinationem Agii episcopi.*

XI. *De pralatione Dionysio expetitandum videri episcoporum Galliæ Germaniæque conventum & confensum.*

XII. *Ut exactio restituantur loca & prædia ecclesiastica quæ laici possident.*

PRÆFATIO.

GRatias omnipotenti Deo referimus, incly-te rex Carole, nos episcopi & ceteri fideles, qui ex diversis partibus ad Vernum evocati fumus, quod depofita discordia, unde tot mala processerunt, quæ & enumerare longum est, & declinare adhuc impossibile, reditlis ad pacem cum fratribus vestris, quam & natura vobis & religione debetis. In qua ut semper maneatis per Christum, qui pax nostra est, obtestamur, ut qui maxime ea negligere discordia pene diuplas videris, concordia & Dei adjutorio relevatas cito aspicialis. Credendum est enim Deo, de quo verissime continent literæ: *Parebatem habet excelsa in regno hominum, & cui voluerit dabit illud.* Et qui dignationem mirabili pollicetur: *Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur.* Ceterum quia eadem Deo inspirante dignati estis jubere, ne de statu ecclesiæ, qui

[a] Constitutionem illorum auctoritate se esse docet Lupus Abbas Ferrariensis in epist. 42. ut observavit Baluzius in Notis ad locum p. 468.

[b] *Ubi quinque Latibeus in margine loco Indictione VIII. perperam dicit legendum esse, Indictione VIII. quia, ut diximus, non observatur; post Ludovici Pii mortem Indictionem Gallicanam apud Francos in usu esse cæpisse. Pagius ad An. Chr. 744. n. 15.*

A memoriæ, quæ apud Theodonis villam flanta fuerunt, tum quæ apud Lauterum. Conflat autem utramque synodum uno eodem mense habitam, hanc in Cisalpino, illam in Lotharii.

B vehementeter magnitudine ac multitudine peccatorum nostrorum confulus eft, tractemus, in nomine & adjutorio ejus, quæ communi deliberatione reperimus, celficudini veftræ, ac populi fidelis devotioni humiliter aperimus. Nequeenim nos juftos approbare contendimus. Confideratione confcientiæ noftræ illud Jeremiæ fuppliciter dicamus. *Mifericordia domini, quia non fumus confumpti, quia non defecerunt miserationes ejus.* Sed ad Deum reverti, & vos nobifcum trahere meditantes officium noftrum exequimur cenfcis acquiefcentibus profuturum. Quippenon vobis noftra, fed illius auctoritate loquimur qui ait: *Qui eft ex Deo, verba Dei audit.* Abfit autem ut in vobis impleatur quod fequitur: *Propterea vos non auditis, quia ex Deo non eftis.*

CANONES.

I.

Itaque vos primo convenimus, ut quia veftra probitas cunctis vobis poteft prodeffe fubjectis, cultum Dei rebus omnibus præferatis. Namque ipfe dicit: *Qui glorificant me, glorificabo eos: qui autem contemnunt me, erunt ignobiles.* Præterea mifericordiam & judicium atque juftitiam confetveris. Scilicet in mifericordia temperet feveritatem poteftatis, judicium compefcat obftinate peccantes, juftitia merentibus digna reftituat. Siquidem, *Beati misericordes, quoniam ipfi misericordiam confequentur:* & *Beati qui cuftodiunt judicium, & faciunt juftitiam in omni tempore:* &, *Honor regis judicium diligit:* &, *Juftitia firmat thronum regis*, fapientiffimi Salomonis, immo per eum loquentis Dei prodit auctoritas. Taliter vobis agentibus, vel incruentam vobis, ut credimus, vel juftam de hoftibus victoriam divina gratia providebit. Exemplo vobis effe poffunt David & Ezechias, qui merito fanctitatis inimicos populi Dei vel pugnando, vel orando, mirabili celeritate vicerunt: fed & dome-

Matth. 5. Psal. 111. Prov. 16. Psal. 98.

II.

Verum ut ad nos epifcopos redeamus, per hanc civilem immo pluíquam civilem difcordiam multa interdum in nobis ipfis, ac aliis nobis commiffis, negleximus, interdum negligere coacti fumus: ita ut omnibus ordinibus religio magnum detrimentum acceperit, & alii quidem per ignorantiam in interitum rendant, alii vero longa lucritia affuefcah impune fe peccare poffe confidant. Tandem igitur ad propriam & ceterorum correctionem converfi, quæfumus ut fcelerum patratores, & apoftolicæ difciplinæ contemptores, miffis a latere veftro probatæ fidei legatis, abfque refpectu perfonarum, & excæcatione munerum coerceantur, & otio nobis quantum poffibile eft conceffo, fermo Dei prædicando fructificet, & canonum reverenda auctoritas debitum in omnibus vigorem obtineat.

Tim. 3.

III.

In locis fanctis, hoc eft monafteriis, aulios ftudio, nonnullos defidia, multos neceffitate victus & veftimenti a fua profeffione deviare comperimus. Quod petimus ut in omnibus parochiis directi a veftra manfuetudine religiofi atque idonei viri cum notitia epifcoporum fcrutentur & corrigant, ac fingulorum locorum ftatum veftræ celfitudini, & noftræ mediocritati, tempore a vobis conftituendo renuntient.

IV.

Monachos, qui cupiditatis caufa vagantur, & fanctæ religionis propofitum impudenter infamant, ad fua loca jubemus reverti, & regulariter abbatum folertia recipi. Eis autem qui poft evidentem profeffionem monachicum etiam habitum reliquerunt, vel qui fua culpa proiciuntur, nifi redire, & quod Deo fponderunt implere conftenuerit, hoc credimus poffe remedio fubveniri, fi in ergaftulis inclufi tamdiu a convettu hominum abftineantur, & pietatis intuitu convenientibus macerentur operibus, donec fanitatem correctionis admittant. Namque illi, qui quondam monachi, poftea relicta fingularitatis libertate, vel ad nuptias devolvuntur, papæ

ANNO CHRISTI 870.

domefticum lumen imperator Carolus, qui nomen quod familiæ veftræ peperit clariffimis actibus adornavit. Nec regni vobis amplitudinem ac foliditatem tanrummodo, verum etiam vobis benegerentibus, poft vitæ hujus excurfum, eadem Dei gratia gloriam largietur æternam, cui rex & prophera fuípirans, *Satiabor*, inquit, *cum apparuerit gloria tua.* Hæc autem veftræ majeftati non temere fuggerimus: quia veftri quoque cura nobis commiffa eft, quorum minifterio per fidem atque baptifma mundati diem tremendi judicii cum ceteris fidelibus expectatis.

Pfal. 16.

V.

Qui fanctimonialibus illicite mifcentur, & facrilega fœdera cum eis faciunt nupciarum, eos Innocentii papæ cenfura a communione jubet fufpendi, & nifi per publicam probatamque pœnitentiam omnino non recipi; aut his certe viaticum de fæculo tranfeuntibus, fi tamen pœnituerint, non negari.

VI.

Ab altero vero defponfata, & ab altero rapta puella, fecundum ftatuta Ancyrani concilii, ei a quo defponfata fuerat, redenda eft, etiamfi vim a raptore pertulerit. De raptore autem id nobis videtur opportunum, ut quoniam eccleſiaſtican excommunicationem parvipendunt, fæcularium legum terreantur auftteritate.

Can. 11.

VII.

Si quæ fanctimoniales caufa religionis, ut eis fallo videtur, vel virilem habitum fumunt, vel crines attondent, quia ignorantia magis quam ftudio eas errare putamus, admonendas caftigandafque decernimus, ne forte veteris ac novi inftrumenti prævaricatrices, juxta Gangrenſem fynodum, feveritate anathematis ab eccleſiæ corpore præcidantur.

Can. 13.

VIII.

Quoniam quofdam epifcoporum ab expeditionis labore corporis defendit imbecillitas, aliis autem veftra indulgentia cunctis optabilum largitur quietem, præcavendum eft urrifque, ne per eorum abfentiam res militaris difpendium patiatur. Itaque fi veftra confenfit fublimitas, homines fuos reipublicæ profitutores cuilibet fidelium veftrorum, quem fibi utilem judicaverint, commitrant, cujus diligentia, ne fe ab officio fubtrahere valeant, obfervetur.

IX.

Ebroinum eccleſiam diu multumque paſtore deſtitutam, imper ſpoliatam rebus, oneratam injuriis, abſque ingenti dolore ſeteri non poſſumus. Et quia veſtram ſublimitatem, & noſtram parvitatem eruere deſideramus periculo, obſecramus ut tam fœde lacerata eccleſia redintegretur, atque juxta venerabilium canonum conſtitutionem dignus ei celerior quæratur epiſcopus: ut clerus & populus tantis arritus & ſpiritalibus & corporalibus incommodis, conſola-

tio-

ANNO CHRISTI 846.

tione recepta, cum suo præsule, pro vestra salute ac prosperitate communi domino studeat supplicare.

X.

Aurelianensis etiam ecclesia confusione maxima nostrum laboravit. Tamen quia superiore anno archiepiscopus Vvenilo, suis annitentibus suffraganeis, ex eodem loco Agium presbyterum palatii vestri memoratæ ecclesiæ ordinavit, probabilium canonicorum ac laicorum attestatione infructus, & petitione impulsus, de eadem ecclesia nostro & vestro vacat periculo; hujus rei alium exitum non videmus, nisi ut vestra pietas quod a tantis viris factum est ratum esse permittat.

XI.

De prælatione reverendissimi Drogonis definire aliud non audemus, nisi expectandum, quam maximus cogi poterit, Galliæ Germaniæque conventum, & in eo meropolitanorum reliquorumque auctoritium inquirendum esse confensum, cui resistere nec volumus, nec valemus. Nobis tamen, si quid tale alicui committi poterit, & non alia, quam quæ præcendrit, latet causa, illi potestmum convenire videtur, qui & communione ecclesiæ nobis, & ecclesiarum vestræ protiquitatis privilegio sociatur.

XII.

Veniemus nunc ad ultimam partem admonitionis nostræ, quam qua intentione fundimus, dederit Deus ut vos ac procures, cetereique fideles, ea devotione fuscipiatis. Videmus enim irati Dei nobis & nostris imminere, cum pro rapinis & immanibus aliis feoleribus, tum etiam maxime quod ecclesiæ facultates, quas reges & reliqui Christiani Deo vovederunt, ad alimentum fervorum Dei & pauperum, ad excepcionem hospitum, redemptionem captivorum, atque templorum Dei instaurationem, nunc in usu secularium detinentur. Hinc multi fervi Dei penuriam cibi & potus ac vestimentorum patiuntur, pauperes consuetam eleemosynam non accipiunt, negliguntur hospites, fraudantur captivi, & fama omnium meritto laceratur. Et quidem, si hæc a paganis paterentur ecclesiæ, patientiam flagitaret. Nunc autem opprefsi a filiis nostris, hoc est ab his, quos vel nos, vel decessores nostri in Christo genuimus, Christianos eos nostro ministerio facientes, nullam patientiæ consolationem recipimus: quoniam de illorum interitu formidamus. Certe, quod nullus quamquam impudentissimus negare audebit, possessio ecclesiæ votum est fidelium, parrimonium pauperum, redemptio animarum. Votum ergo alterius quomodo quisquam Deo audet auferre? Hereditatem pauperum, qua temeritate præsumit invadere? Unde ait suas animas redemerunt, cur inde alii fuas perdunt? Itaque quædam loca venerabilia, quod nunquam antea audirum est, laici ex integro possident, quorundam partem fibi vindicant, quorundam prædia multipliciter divifa in beneficium fibi dari fecerunt. Ægypcii facerdotes, famis neceffitate ceteris cuncta vendentibus, fuas poffeffiones retinuerunt, & falfi dii reverentiam a fuis cultoribus meruerunt, quam in hac parte solus & verus Deus non obtinet. Ora perculfus eft, propterea quod autarcam fublevare præfumpfit, quam tangere nefas erat. Rident hoc aliquis, nisi, quod fummo dolore dicimus, quidam oppreffores ecclesiæ dignum fuis moribus exitum noftro etiam tempore invenerunt. Prophera clamat: *Qui diverrunt: Hereditate poffideamus fanctuarium Dei, Deus meus pone illos ut rotum; & ficut ſtipulam ante faciem venti.* Poftremo ipfe dominus Jefus conditor & redemptor: *Quid profert homo, ſi lucretur univerſum mundum; ſe autem ipſum perdat, & detrimentum ſuæ facies?* Et quifquam tam audax & defperatus inventur, qui poffeffiones Dei ad certiffimam perniciem ſuam occupet & invadat? O fideles Deo & vobis ipfis, nolite pro temporali abundantia divitiarum mereri fempiternam congeriem miferiarum: nec ulterius decus animæ veftræ ram poftifero, tam inaudito, tam denique certo facrilegio polluatis. Reddite Deo ſua, ut veftra cum pace poffideatis, tormenta evadatis æterna, & poftmodum ad gaudium domini noftri ut ſervi fideles intromittamini. Sæculares honores ſeculares poffidcant, eccleſiaſticos eccleſiaſtici fortiantur. Nec nos infatiabilis cupiditatis arguaris, quia, qualefcunque ſimus, vera nos dicere nec ipſi neſciris: & licet pauci, fint tamen aliqui noſtrum Deum timentes, qui juxta illud propheticum exaudiantur: *Voluntatem timentium ſui ſe facies, & deprecationem eorum exaudiet*: quia omnium finis quotidie appropinquat, & quæ videntur temporalia ſunt, quæ autem non videntur æterna. Si volumus evadere præſentes calamitates, & futuras eximere miſerias, in contritione a noſtris pravitatibus ad dominum convertamur, & declinantes a malo faciamus bonum, ut bona domini mereamur videre in terra viventium. Tu autem, clariſſime rex, quia veriſſime ſcripcum eſt: *Corruptores mores bonos colloquia mala*, fuge perverſorum conſortia, & conſilia, nec a te quiſquam petere audeat quod majeſtatem tuam præſtare non deceat. Nec timeas iratos homines, hoc eſt terram & cinerem, amplius quam. Deum qui te creavit, quique in veritate judicabit. Cujus voluntatem ſi perfecte ſecutus fueris, credimus quod quorumlibet hominum te contumacia liberabit, & omnibus angufiis cle-

ANNO CHRISTI 846.

menter eripiet, nec poſt hoc temporale regnum ad perpetuum cumulara felicitate perducet. In fine omnes alloquimur, quod ſi noſtris ſalutaribus acquieveritis conſiliis, veſtro profectui plurimum congratulabimur. Sin autem nos, immo Deum per nos loquentem, contemptoris, neceffitate implendi miniſterii, quod nollemus facere compellemur.

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

[a] *Conciliam Vernenſe II.* Primum id fuit, quod ſub Pippino rege celebratum vidimus tom. VI. anno 752. Iiberinus Pictaverum epiſcopus, ut apparet ex diplomate Caroli Calvi, quod ſequenti anno datum eſt monaſterio Noſſiacenſi, archiepiſcopatus tuit facti palmi: eaque opinor cauſa eſt, cur præſente archiepiſcopo præſidet hoc coacilio.

ANNO CHRISTI 846.

IIdo CONCILIUM BELVACENSE.

HÆC CAPITULA QUÆ SEQUUNTUR FACTA SUNT

[a] Quidam dicunt Caroli absentia eius, qui ſub initium VIII. menſis dicta ſunt, ſynodi. Sed videntur annotantibus in ſynodi.

In ſynodo habita apud Belvacum civitatem anno DCCCXLVI. menſe Aprilio, anno [a] regni domni Caroli, indictione VII. Quæ collata ſunt inter eumdem principem dominum Carolum & epiſcopos regni ſui: & eadem idem princeps glorioſius Deo teſte ſub fidei ſuæ adſtipulatione ſe ſervaturum promiſit erga omnes eccleſias & epiſcopos regni ſui. Quæ ad vicem omnium epiſcoporum ſui principatus qui erant, quique futuri erant, de manu horum epiſcoporum conſervanda ſuſcepit: id eſt Vvenilonis, Erchanradi, Immonis, Rothadi, Symeonis, Lupi, Ragenarii, Helisæ, Erpoini, Ai, Hincmari presbyteri & vocati archiepiſcopi.

TITULI CAPITULORUM.

I. *Ut conſervetur jus eccleſiaſticum.*
II. *Ut epiſcopi ſine cauſa non dehonorentur.*
III. *Ut res eccleſiæ ablatæ reſtituantur.*
IV. *Ut præcepta illicita de rebus eccleſiæ reſcindantur.*
V. *Ut injuſtæ conſuetudines ab eccleſia non exigantur.*
VI. *Ut eccleſiæ contra oppreſſores defendantur.*
VII. *Ut præcepta eccleſiis data firmentur.*
VIII. *Ut ſi quis invitem fecerit, mutuo conſilio corrigatur.*

CAPITULA.

I.

Ex P. Sirmondo.

UT jus eccleſiaſticum & legem canonicam nobis ita conſervetis, ſicut antecceſſores veſtri, qui hoc bene & rationabiliter obſervaverunt; juxta quod ſciri poterit, & Deus vobis poſſe dederit, noſtris prædeceſſoribus conſervaverunt.

II.

Quod in mea perſona, nec in meo ordine, nifi forte, quod abſit, inantea contra Deum, & contra vos manifeſte fecero, ut damnari canonice debeam, adverſum me & Deum ordinem ita damnabiliter non faciatis, pro quacumque præterita cauſa, ut mihi dehonoratio aut damnatio veniat.

III.

Quod res ad eccleſiam mihi commiſſam pertinentes, & tempore principatus veſtri ablatas, ita præfentaliter reſtituatis, & reſtituas conſervetis, ſicut tempore avi & patris veſtri fuerunt: & excepto ſuperpoſito, B quod in uſus poſſidentium vel ex ædificiis abſumptum eſt, quomodo tunc erant, quantum ad hoc quod res uſurato nomine appellamus conſtat, quando vos inde illas tuliſtis.

IV.

Ut præcepta illicita de rebus eccleſiæ mihi commiſſæ a vobis facta reſcindantur, & ut de cetero ne fiant caveatis.

Ut ab eccleſia mihi commiſſa indebitas conſuetudines, & injuſtas exactiones de cetero non exadcetis: ſed ſic eas conſerveris, ſicut tempore avi & patris veſtri conſervatæ fuerunt. C

VI.

Ut contra deprædatores & oppreſſores eccleſiarum noſtrarum, & rerum ad eaſdem pertinentium, defenſionem fecundum miniſterium veſtrum, quantum poſſe vobis Deus duderit, exhibeatis.

VII.

Ut præcepta quæ avus & pater veſter eccleſiis nobis commiſſis fecerunt & firmaverunt, & ſtabilita conſervaverunt, quæ etiam vos confirmaſtis, de cetero rata conſervetis.

VIII.

Ut ſi vos contra hæc capitula, aut nos, quod abſit, non malitia, nec perverſo ſtudio, ſed aut per humanam fragilitatem, aut per ignorantiam, vel per ſubreptionem, non damnabiliter contra vos egerimus, mutuo hoc conſilio corrigamus, & firmata deinceps conveniencia maneat.

No-

NOTA JACOBI SIRMONDI, S. J.

Concilium Belvacense.) Qui synodo huic adfuisse dicuntur, quorum ludimus factum episcopi, max decedit quinquagenus Rainbertus Cenbicensis? conscribum in synodo Parisiensi, cui idem omnes subscripsere, praeter Lupum Castanensem.

NOTA SEVERINI BINII.

Concilium Belvacense.) De loco compone & tribus in hac synodo gestis, Flodoardus scriptor hujus temporis in sua Historia, lib. 3. cap. 5. Hincmarus hæc quæ sequuntur: *Anno incarnationis dominicæ octingentesimo quadragesimo quinto Carolus Calvus convocavit synodum episcoporum sui regni Belvacum civitatem provinciæ Remorum. In qua inter alia negotia ecclesiæ & regni, de ecclesiæ Hincmari defensione agere cœpit: quod Fulgentius episcopus Abricensis, & post eum Hetilo suus successor, adeo ut longo tempore immutatus fuit pastore ecclesiæ. Petrum episcopi remanserunt, quorum Hetilonem episcopum deposuerunt, & ordinarunt, & fuerit in augusto anno. Hincmarum sanctum in memoriam redixerunt, sive non fuerunt, sum quia res necessitas exegebat, cum quia pervium illorum erat, ut tandem discendo pati Ecclesiæ dispositorum in ecclesia Dominica. Et quia ordinatio Hincmari non tantum a clero & populo urbis civitatis ejus Remensis, verum etiam ad episcopis finitimis provincia eum confensu Providentia archiepiscopi Senonensis, & Ercanradi episcopi Parisiorum, nec non aliorum & religiosorum fandi Dionysii ita fuerunt, sibi Hincmarus monachus erat, ejusdem electus fuit, cujus electionem Carolus magnificus habuit. His igitur Rotrud, & scripsit Egilibertus eorum qui hanc eleganter confinxerat, ecclesiæ Rotomagi episcopus ordinatus eft. Porro hic ab adolescentia litteris humanioribus deditus, & in disciplina monastica in monasterio fandi Dionysii sub Hilduino abbate educatus; inde ad propios patrum parentum nobilitatem, quam legenti sub annum, in Ludovici imperatoris, cui familiaris erat, palatium admissus fuit. At qui, & illuc abbate sub ambitione episcoporum exercuit, ut ordo & disciplina monastica a multis degenerante quorumdem vitaciliorum, in posterum ulterius & splendorem pristinum in monasterio fandi Dionysii restituerent. Ex, ut fatis adjungimus quod verus confidebat, ipsorum corpus fanctum Eligandi, & in fanctuarium redigendo, cum nihil reformationem fabrum quidem.*

Cum autem Hincmarus propositis, sunt abbas Hilduinus ab decessionem capitis imperatoris, cum multis aliis nobilibus regni, qui ejus partes secuti fuerant, ejectus abbatia spoliatus in Saxoniam relegatus fuisset, hinc Hincmarus non decessit & promotionem pro propria episcopi, & honorabilem, & ipsum ecclesiam nobilissimam in Galliam fanctus fuit. Accepit ab primum sanctuarium, qua fuit cum regnum, ordinationem, & omnia ornamenta sua, quæ habuit gratia apud imperatores, principes, & alios nobiles, & abbatiam de ecclesiasticum in suis abbatias publicatione, & ipsum. Hincmarus pro Gregorius sua monasterio, & regnum Francia ab isto imperatore defuncto, illustrium suum, & publicum contra fidem imperatoris concilium ejus, fed il ipse præstare noluit. Ab post restitutionem imperatoris tunc intendit in utilitas fui abbatiæ, pacificavit multis in monasterio, ubi tandem religiosus exercitia, & corporum fanctorum martyrum, quæ exibit, parvulis in ejus abbatiam sacrum, monasterii dotem virginis Mariæ, & fandi Germani provisionem & administrationem, regis, fui episcopi, & abbatici dicens fui abbatiæ Dionysii hospitis. Inspice tua illi quandam pacificum honorum & fervorum largitas ejus, & postquam fuit conferentes reficiendi, & monasterio fandi Dionysii, in quo militaverat, inflaurando laborat.

1a CONCILIUM b MELDENSE,

IN QUO PRÆFIXIS RECENTIUM

Aliquot fynodorum decretis, alia simul ad redintegrandum ecclesiæ statum & ad principis ac reipublicæ salutem, prolata sunt capitula: in Meldensi ecclesia celebratum xv. Kalendas Julias, indictione VIII. anno Christi DCCCXLV. Sergii II. papæ anno II. Caroli Calvi regis anno VI. sacrorecente.

TITULI CANONUM.

En conventu in villa Condate.

1. *De honore cultuque Dei, atque ecclesiarum & fervorum Dei veneratione.*
11. *De honor & potestas regia inconvulsa permaneat.*
III. *De justitiis unicuique secundum leges suam faciendis.*
IV. *De nemo quidquam a regi contra justitiæ rationem suggerat.*
V. *De si quid regi subreptum est, fideliter admoneatur.*
VI. *De iis qui inimici concordiæ fuerint.*

Ex synodo apud Theodonis villam.

VII. *De principes mutuam inter se caritatem & concordiam habere studeant.*
VIII. *De episcopi in videntia sedibus ordinentur.*
IX. *De monasteria laicis concessa religiosis deinceps sub lege canonica commissantur.*
X. *De abbatiis quæ laïci monasteria regentes præsumebant.*
XI. *De rebus ecclesiasticis non pervidendis.*
XII. *De ordo ecclesiasticus antiquum rigorem recipiat, judicium & justitia omnibus reddatur, & de præteritis erroribus pœnitentia agatur.*

Ex synodo apud Lauriacum.

XIII. *De eo qui ecclesiasticum authoritatem contemnit.*
XIV. *De eo qui ecclesiasticum authoritatem contemnit.*
XV. *De eo qui contra regiam dignitatem esse comprobatur.*
XVI. *De eo qui potestati regiæ non obtemperat.*
XVII. *De eo qui adversus hæc capitula pergaticatur.*

Ex synodo apud Belvacum.

XVIII. *De rei ecclesiis ablata restituantur.*
XVIII. *De præcepta illicita de rebus ecclesiasticis refeindantur.*
XIX. *De injusta confuetudines. de ecclesia non exigantur.*
XX. *De missi dirigantur, qui inquirant que ad ecclesiam & rempublicam pertinent.*
XXI. *De precaria & commutationibus vocantur fedis fulti.*

XXII. *De precaria quomodo fieri ac renovari debeant, & de præceptis regalibus.*
XXIII. *De commutationibus rerum ecclesiasticarum.*
XXIV. *De ecclesiæ contra oppressores defendantur.*

In synodo Meldensi ædita.

XXV. *Quod & quam episcopi vitæ ordinari & compositi debeant.*
XXVI. *De summum episcopi femina non frequentent, nec in ea regat aut principes secularem dia vertantur.*
XXVII. *De civitates per regia transitum non depredentur.*
XXVIII. *De episcopis libertas a rege ad obeunda ministeria concedatur, & episcopi concessa fibi ita non abutantur.*
XXIX. *De episcopi plebes fibi creditas ipfimet visitent.*
XXX. *De & quinque ecclesia ad potiorem nemo aspirent.*
XXXI. *De metropolitani reverentiam exhibeant episcopi provinciæ.*
XXXII. *De principes synodos provinciales fuis temporibus celebrari faciant.*
XXXIII. *De episcopi qui ad synodos vocati non venerunt.*
XXXIV. *De canonum Patrum omnes custodiant, & eorum novitates in expendis scripturis abiiciantur non præsumant.*
XXXV. *De habere studeat episcopus, qui presbyteros plebesque fibi subjectas ab informet.*
XXXVI. *De presbyteri apud ecclesias fuas habitent, & mulierum frequentationem devitent.*
XXXVII. *De clerici arma militaria non contingant.*
XXXVIII. *De nullus deinceps episcopus supra facta juret.*
XXXIX. *Quod detestanda sint perjuria.*
XL. *De hospitalibus Sextorum, & aliis ad nihilum redactis.*
XLI. *De monasteriis exactis, & in aliudum datis.*
XLII. *De missi dirigantur, qui res ecclesiasticas in aliudum datas inquirant.*
XLIII. *De per simoniacum harefim nemo regimen obtineat.*
XLIV. *De episcopi spas ultra modum fuum nihil præsumat.*
XLV. *Ne pro chrismate pretium exigatur, & de eulogiis que a presbyteris offeruntur.*
XLVI. *De fatrum chrisma nisi in cena dominica non fiat.*
XLVII. *Quomodo providendum fit ecclesiæ cujus episcopus infirmus eft.*
XLVIII. *De presbyteri, excepta agritudine, non habeant extra loca & tempora conflituta.*
XLIX. *De laïci presbyteros fuis vollicitatione & aliis secularibus negotiis non implicent, nec aliusfum ducant.*
L. *De clerici alterius parochia fine formata non recipiantur, & criminati ab omnibus excludantur.*
LI. *De clerici, qui cum senioribus fuis ex aliis provinciis veniunt, non minifirent, nec ordinentur fine literis episcopi fui.*
LII. *De nullus ordinetur, nisi certo in clero per anni spatium conversationem fuam probavit.*
LIII. *De canonicorum in civitate vel monasteriis cura & disciplina.*
LIV. *De visitus cardinales in urbibus & fuburbiis conflituendis episcopi penitus ordinent & disponant.*
LV. *De episcopi ufuras omnino compescere studeant.*
LVI. *De episcopi fine certa causa nullum excommunicet, nec anathema imponat fine archiepiscopi & comprovincialium episcoporum consensu.*
LVII. *De monachi palatium fine episcopi auctoritate non adeant, nec vagentur, nec villicationibus inserviant.*
LVIII. *De canonicus fine episcopi consensu in servitium fuum rex non recipiat.*
LIX. *De monachus de monasterio fine episcopi consilio non egrediatur.*
LX. *De qui facra lece infringunt, & præfantur, eumpanem sacrilegi punientur.*
LXI. *De perfonfores rerum ecclesiasticarum publica pœnitentiæ subjiciantur.*
LXII. *De qui nonas & decimas perfolvere, aut facra tella rebuntare negligunt, excommunicentur.*
LXIII. *De de manfe ecclesiæ, aliisque, indebitus tenfus a presbyteris non exigatur.*
LXIV. *De corporibus virginum & viduarum, qui eas confecrafe parentum poftea deseruere.*
LXV. *De raptoribus virginum & viduarum, qui nondum eas ex voluntate parentum duxerunt.*
LXVI. *De qui deinceps virgines vel viduas rapere præsumpferint, excommunicentur.*
LXVII. *De qui deinceps fanctimoniales rapiunt, & in conjugium fumunt.*
LXVIII. *De iis qui alienas fponfas rapiunt.*
LXIX. *De eo qui vivente marito conjugem illius adulterare studuerit, & illa mortua fumpfit.*
LXX. *De iis qua fub velamine religionis, quafi fanctimoniales degunt, & voluptatibus inservire dicuntur.*
LXXI. *De auctoritatem regiam penes fe habeant episcopi, qua ministros reipublicæ, fi eorum indignerint adjutores, convenient.*
LXXII. *De fepulturis infra ecclesiam, & de fepulcris non violandis, vel pecunia prosepulturæ non exigenda.*
LXXIII. *De ergo Judaici antiqua canonum & legum jura fervantur.*
LXXIV. *Ut parentes, viri ac fœminæ providant, ne in fuis domibus vigeant adulteria & libidines.*
LXXV. *De capella viduarum regiarum non committantur laïcis, fed ecclesiafticis, & de dominicis dominis.*
LXXVI. *Ut comites fin judices placitum aut malum non teneant post quartam feriam in capite jejunii.*
LXXVII. *Ut feriati fint ab's diei parochiali fabricitatis.*
LXXVIII. *Ut capitula a Carolo magno imperatore, & a Ludovico Augusto promulgata observari præcipiantur.*
LXXIX. *Ut qui hac Patrum præfatio & regalia volumina, fi clericus eft, gradum amittat, fi laïcalis, honore fuo privetur.*
LXXX. *Conclusio ad regem, ut capitula que ipse decrevit, & manu fua firmavit, ve ipfa confervet.*

PRÆFATIO.

QUia generis humani fragilitas pronior dilabatur ad corrigenda, quam ftudeat conservare correcta, & divina teftantur oracula, & confuetudine monftratur quotidiana: quia etiam virtutes facilius queant plantari, quam vitia poffint eradicari, & niger damnofus ruricolarum ufu atque labore ad cultum fertilem perdu&tus oftendit,

ANNO CHRISTI 871 Jerem. 1.

dit, & prophetæ sacerdotalem gestans personam, A ci ordine, qui adhærent viri manu propria firmaverunt. Termino in generali synodo apud Theodonis villam generaliter actum, & generali constitutione propalatum. Quarum ex convenientia in prædicto conventu cœptum, & in Verno palatio perpetratum: sed invidia ac malitia diaboli, seu ministrorum ejus, nondum principis & populi auribus propalatum. Inde vero quia fieri necesse fuerat, divinis justionibus non est locuta obedientia, dedit dominus ab Aquilone, unde juxta propheciam, pandetur omne malum, dignos meritis nostris populos in crudelitate & inhumanitate mos Christianitatis persecutores Northmannos, qui ubique Parisios vexientes, quod justi dominus demonstrare potuit, quorum ante domini sacerdotium, ut præveneret ea ore domini, firmatum non etiam subsecuti. Sed & inde Belvacum civitatem venientes, quæ ex domini voluntate cognoscunt, ex verbo & scripto interpellationis. Tandem autem graffante iniquitate, & elongante se coptata atque optabili pace, non solum a medio nostri, verum, quod est lugubrius, a finibus nostris per ignominiosissimam etiam divinam militiam gladium, quæ est animadversio divini furoris atque judicii, populis nuntiare: eorum est nihilo minus, verbi gladio, acutiore omni gladio accipiti, qui penetrat usque ad divisionem animæ & spiritus, compagum quoque & medullarum, atque cogitationum & intentionum cordis, in anoquoque celebri Ilio prava reficere a tectis, provoque in omni ecclesia, si ita res popularetur, ut faciali judices & judicii divini præcones, segregare de rectis. Quia nulli qui latum lapit est dubium, ita dominum omnis moderalle, ut clavibus ecclesiæ datis adibus ad vitam claudi debeat, vel referari: & quidquid ordine ordinato sacerdotibus in ecclesia geritur, per gratiam sancti spiritus ab ipsis datur, ipsi quod est promissi nullatenus pro quocunque in quocunque dimisit: Esto ego, inquiens, vobiscum sum usque ad consummationem sæculi. Quod certissime cognoscentes domini sacerdotes, & subtili examine perpendentes, quia eorum erat ad omnem æthonem populi, ut dominus per Molem præpetat, tubis clangentes, id eft manifestissima prædicatione voluntatem domini infonare; post-quam ab ipsis piæ memoriæ Ludovici divini Augusti temporibus ecclesia diversis & diversis corporis vexationibus fatigati, in qua, ut prophetia longe ante defleverat, a planta pedis ufque ad verticem non erat, immo nec eft defiderabilis fanitas, crebris monitionibus & tuam, principum quoque & potentum, ac pauperum, totiusque ecclesiæ clamantes neceffitatem, vocem correctionis declinat, fi forte vel ipfa veratio, ut ferinum eft, intellectum dare audiret. Hoc verbis, hoc fcriptis, hoc publicis, hoc privatis fuadionibus, hoc fpecialibus, hoc generalibus egerunt: pro Chriflo legatione fungentes, petitionibus, hoc etiam dicta dominica pertentantes, hoc propheticis & apoftolicis oraculis conteftantes, hoc veterum ftatuta præ oculis demonftrantes, hoc capitularis & pontificia fuggeftione fuprius & principes & reipublicæ potentes atque miniftros divina admonitione, & voce blande ac terribiliter, quia ita diverfi rerum eventus exegerant, monuerunt. Et ut de multis quædam ad memoriam redacamus, ita egerunt fcriptis quæ conftant: Quidam vocum eft ex fynodo in pago Andegavenfi habita, in villa quæ dicitur Laurianus. Aliud in revelatione glorioli regis ac domini noftri Caroli a Redonibus facta: quod idem inclytus principes, & ceteri [illegible] ecclefiaftici, quamque ex ali-

ANNO CHRISTI 847.

ANNO CHRISTI 847.

Exod. 12. Jos. 13.

Ezech. 9. Matach. 3.

Matth. 28.

Ifai. 2.

Ifai. 28.

ANNO CHRISTI 847.

rionifimi regis Caroli, anno incarnationis dominicæ DCCCXLVI. XVI. Kalendas Martias Parifius convenerunt, & cœptum divinum negotium pertractantes, ut ad perfectionem debitam propitiante domino perducerentur, fatagere fluduerunt. Sicque per fpeciforais Spiritus fancti virtutem non omnes, licet indigni, Chriflo tamen vicario, & apoftolorum ipfius fucceffores omnem honorem ecce jam non modo fpirat, verum & actus, intuitu meriti ftabulario reprimifti: Quod fuperregraverit, inquit, cum redire, reddam tibi, convenientes, ut vel nunc in hac oftara, quæ refurrectionem præcendit, convenione a mortuis operibus communiter refurgamus, conflium Dei, juxta Pauli vocem, annuntiamus, & mundos non a fanguine adventium exhibeamus. Infequor non obedientibus, quam non optamus, iram & indignationem ac tribulationem, fiout idem fanctus apoftolus dicit, devitantes: omni autem obedienti & operanti bonum, ac perfeveranti in bono, Chriflo domini noftri voce promittimus, quam & depofitimus gloriam & incorruptionem, & vitam æternam, in fæcula fæculorum. Amen.

Luc. 10.

Rom. 2.

CANONES.

Capitula ex conventu habito in villa quæ dicitur Colonia, confenfu principis, & epifcoporum, ac ceterorum fidelium prolata & confirmata, & ab omnibus Dei fidelibus recipienda obfervanda.

I.

DE honore videlicet & cultu Dei atque fanctarum ecclefiarum, quæ auctore Deo fub dictione & tuitione reginimis noftri conflitunt, consumitur omnimo mediante, decernimus, ut ficut temporibus beatæ recordationis domni ac genitoris noftri excultæ, honoratæ, atque rebus ampliatæ fuerunt, falva æquitatis ratione, ita permaneant: & quæ a noftra liberalitate honorantur atque dirantur, de cetero, fub integritate fui ferventur & facerdotes ac fervi Dei vigorem ecclefiafticum & debita privilegia, juxta venerandam auctoritatem obtinentes eifdem vero regalis poteftas, & illuftrium virorum ftrenuitas, feu reipublicæ adminiftratores, ut fuum miniflerium competenter exequi valeant, in omnibus rationabiliter & juffe concurrant.

II.

Honor etiam regius & poteftas regali dignitati competens, atque fincereas & obtemperantia fenfori debita, remota omni difcordia & callidirate, feu qualibet indebita quorumcunque conjunctione contra honorem & poteftatem atque falutem noftram, five regni noftri folidirateem, nobis in omnibus, & ab omnibus, ficut rempore antecefforum noftrorum confuevertat, exhibeatur. Et fi quis quemcunque contra nos, & contra hanc pactam fincerirarem, aliquid moliri manifeffe cognoverit, fi cum conver-

A tere nequiverit, aperte prodat atque denotet; & fic confilio atque auxilio epifcopalis auctoritas, & fidelium unanimitas, & noftter honor & poteftas regia inconvulfa permaneat, totis nifibus decertare & adjuvare procuret.

III.

Quia vero debitum effe cognofcimus, ut a quibus honorem fufcipimus, eos juxta edictum dominicum honoremus, volumus ut omnes fideles noftri certiffimum teneant, nemem cujuslibet ordinis aut dignitatis deinceps noftro inconvenienti libito, aut alterius callidirate, vel injuffu cupiditate, promerito honore debere privari, nifi juftitiæ judicio & ratione atque æquitate dictante. Legem vero unicuique competentem, ficut antecceffores fui tempore noftrorum prædecefforum habuerunt, in omni dignitate & ordine, favente domino, noftram magnificentiam obfervaturam. promittimus.

favente Deo ac fedente ecclefiarum præfidio

IV.

Quod ut facilius atque obnitivie nofira auctoritas valeat obfervare, omnes, ficut in evita bene memorabilis convenientia pepigifti, conferveare ftudebitis, immo etiam cuncti in poftmodum folicite præcavebunt, ne aliquis pro quacunque privara commoditate, aut rejicienda cupiditate, five alienæ confuetudinis, vel familiaritatis, feu amicitiæ conjunctione, nobis immoderatius fuggerat, vel poftulationibus, aut quolibet modo illiciat, ut contra juftitiæ rationem, & nominis dignitatem ac reginimis æquitatem agamus.

V.

Et fi forte fubreptum nobis quidpiam ut homini faerit, comperiser & fidelier, probatur fubliminati regiæ convenit, & neceffitatibus fubjectorum expedit, ut hoc rationabiliter corrigatur, veftra fidelis devotio admonere curabit.

VI.

Tandem autem vifum eft nobis annecterе, ut fi quis hoc fœdus concordiæ falubris, quod propter pacis caritatifque concordiam inivimus, & chirographi virtute fubfcripfimus, rebelli atque animo pertinaci irruperit, Chriftiana dilectione admoneatur, ut ad inconvulfam veritatis vinculum conferv andum, quod qui tentaverit irrumpere, facilius poterit fcipfum irrumpere, quæve illud poffit irrumpere, juxta monita divina ut refipifcat horretur: & fi audierit, fiat de focietate fideli omnibus gaudium: fi vero obaudire renuerit, tunc poneificalis auctoritas, & regalis fublimitas, atque in caritatis connexione perfiftentium magnanimitas, fecundum quod res & neceffitas poftulaverit, ac ratio expetiverit, fui qualitati perfonæ conveniens, zelum fuæ devotionis ferventiffime exerat, & quod infpirante

ANNO CHRISTI 845. Deo agendum in omnem saluris & utilitatis A aque honestatis partem judicaverit, irretragabiliter peragat.

ANNO CHRISTI 845.

Ex capitulis vero in Synodo apud Theodonis villam habitis quadam memorandæ subjungemus: quædam autem pro tempore tunc dicenda, non brevitati fudentes, recidimus: quadam etiam, neæssitati consulentes, & ordini providentes: partim sequenter consuetudinem interpolavimus, ita ab episcopis probata principum & cæterorum fidelium salutis.

VII.

Videtur nobis, si fideliter vultis regnare, & vigorem regium ac seniorale & B per vestros & super inquisitiones potestatem vestram optatis habere, caritatem illam, quam apostolus docet, *de Deo corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta*, cum fratribus vestris studete habere, & quia fic habeatis, & fidelibus & infidelibus omni virtute & puritate, quantum Deus dederit, cuncta manifestare, ficut ipse docuit dicens: *In hoc cognoscent omnes quia mei estis discipuli, si dilectionem habueritis adinvicem.* C

VIII.

Quia bene nostis ab illo, qui solus rex & facerdos fieri potuit, ita ecclesiam disposita esse, ut pontificali auctoritate, & regali potestate gubernetur: & scriptum esse liquido perviderit: *Ubi non est gubernator, populus corruit*: & tanto periculosius, quanto anima plus est preciosa quam corpus: Canonum etiam irrefragabilis auctoritas super episcoporum ordinatione evidentissime præcipiat: ferventissime Dei legatione fungentes monemus, ut quandocumque, Deo dispensante, quilibet episcopus ad dominum migraverit, subnona fundirus pestæ simoniacæ hæreseos, sine dilatione, juxta auctoritatem canonicam, sedes vacans episcopum a vobis regulariter defignarum, & gratia sancti Spiritus consecratum accipiat.

IX.

Sacrum quoque monasticum ordinem, a Deo inspiratum, & ab ipsis apostolis fundatum, seu a nominatissimis ac sanctissimis patribus excultum, atque per istud imperium a vestris pie memoriæ prædecessoribus propagatum, & quædam etiam loca specialius E venerabilia, contra omnem auctoritatem & rationem, ac parvum vestrum seu regum præcedentium consuetudinem, laicorum curæ & potestati, in maximo vestro periculo, & illorum perditione, & Dei ac sanctorum non modica ad iracundiam provocatione, ubi commissile dolemus. Quapropter pro Christo, devotissime obsecramus, ut tam magnum abusum, & justius reprehensionem, atque periculosum, sine exemplo præcedentium præsumptionem, ab animabus vestris, & a felicitate regni vestri pellatis; & loca venerabilia, & habitum ac ordinem sacrum, eis qui ad hoc vocati sunt, viris scilicet ex clericali & ecclesiastico vel monastico ordine religiosis, seu & in suo sexu feminis Deo dicatis atque devotis, & in schola Christi eruditis, ad custodiendum & providendum committatis: qui & quæ Dei sunt Deo, & quæ sunt Cæsaris Cæsari reddant. Qui si minus perfecte, & in divina religione, & in reipublicæ utilitate profecerint, aut corripiantur, aut meliores & utiliores in locis eorum substituantur; & non propter prayorum nequitiam ordo religionis & loca sacratissima eis quibus licitum non est committantur. Quia, ut sancti patres dicunt, non debet esse in regimine vel in contubernio communis habitatio, quorum est diversa profectio. Et magnopere cavendum est, ne tam manifesta religionis destructio regni huius fiat desolatio, cum manifestissime scriptura demonstret Ozam morte damnatum, qui arcam domini quasi cadentem relevare voluit, quam vel contingere illicitum ei fuit. Hæc autem loca sacrata non ideo ab illis, qui ea tenere non debent, occupari prohibemus, ut a nobis illa cupide possideri quæramus: fed ut hi, quibus ea habere non licet, licita habeant; & illi qui ad regiminis onera portanda a domino vocati sunt, divinæ ministeria exequantur.

X.

Perventum est fiquidem ad nos, quod audiru lugubre, & dictu nefas, actuque horribile, ac nimis triste dignoscitur; quia contra omnem auctoritatem, contra patrum decreta, & totius Christianæ religionis consuetudinem, in monasteriis regularibus laici in medio facerdotum, & Levitarum, ac ceterorum religiosorum virorum, ut domini & magistri residcant, & velut abbates, de illorum vita & conversatione decernant, eosque diuidicent, & regimina animarum, ac divina eis secundum regulam, non solum sine præsentia, verum etiam sine conscientia episcopi, committant facraria: & ita præsumptive doceant, qui noluerunt fieri discipuli veritatis, & salu inordinato magistri siant erroris. Quod quam temerario ausu præsumptum sit, omnis scripturarum demonstrat auctoritas: adeo ut, ficut scriptum est, nec in perfecatione dominica sine ministris pontificum-respublica ad comprehendendum dominum, quanto magis ad ordinanda divina fervitia audetrent transmittere? Aic enim scriptura secundum Joannem: *Judæi autem cum accepissent cohortem, & a pontificibus & pharisæis ministros*: Et iterum: *Et adducerunt Jesum eum ad Annam primum, & inde ad Caiphan pontificem*: & poft examinationem pontificis, fuscepit eum Pilatus. Et Paulum princeps facerdotum secundum legem fedes, per legem judicare debebat. Et quibus panes propositionis non licet edere, etiam regis a Deo electi petitione, nisi ab immunditia fua mundentur, judicia facerdotum panes proponunt. Quod non est aliud, nisi quod Joannes dicit, cum venerit, antichristum acturum. Et nunc antichristi, videlicet isti, multi sunt. Et quod dominus secundum Marcum: *Cum videritis abominationem desolationis stantem in loco ubi non debet, qui legit intelligat*. Vere enim ista est abominatio desolationis, non solum religionis, sed etiam præsentis & perpetuæ salutis: & solum subditorum, & talium apocryphorum rectorum, verum & regis, & regni, atque regni premorum, huic detestabili inordinationi fautorum. Et quod adhuc haberur flebilius, quidam episcoporum e vicino fedentes, & juxta prophetam canes muti non valentes latrare, nec opponere murum pro domo Israel, hæc scientes silent, & furda aure pertranseunt. Unde & zelo divino accensi auctoritate Dei, ex quo omnis paternitas, fecundum apostolum, in cælo & in terra nominatur, decernimus, ut quidquid hujusmodi hactenus actum est, facerdotali ac regali rigore feu disputione cassetur, & ad ftarum auctoritativum reducatur, & talis abbatia, quæ paternitas Latino nomine dicitur, fundius removeatur. Et si quis hoc decretum contemperit, & admonitus a tali præsumptione se corrigere noluerit, idem, & qui ei faverit vel consenserit, a corpore Christi separetur & sanguine. Qui autem de monachis per talem manum obedientiam susceperit regularem, gravioris culpæ vindicta puniatur. Quod si postmodum quifquam illorum presumpserit, judicio sancti Spiritus præsenti decreta auctoritate anathematizetur. Si autem monachus contemnens gradum ecclesiasticum habuerit, eo privetur: & si gradum non habuerit, pane & aqua contentus ergastulo diebus XL. rerrudatur, & de ministerio indebite adepto ultionem canonicam, qui a qualibet faculari potestate prædictum honorem ecclesiasticum vult obtinere, ex hoc decreto fustineat. Episcopi vero, qui hactenus tantum silentio consenserunt præsumptionis perniciem, durius arguantur: & si deinceps istud sine vindicta dimiserint, aut agere in suis parochiis consenserint, tribus menfibus hoc synodali judicio a missarum solemnis se abstineant, & sue tantum ecclesiæ communione contenti fiant.

XI.

Occasionem etiam & sontinenti, unde or-

ANNO CHRISTI 845. do ecclesiasticus, & canonica forma, at- A que monastica religio, sepe a longe superiori tempore, cum minus religiosos principes habuit, tirubavit, & pene collabens deperiit: & iterum, cum devotos & in Dei zelo ferventes principes accipere meruit, refurrectione quadam revixit, & vigorem recepit, aque fui proceffus tempore ambulavit; quod non fine gravi dolore & tutionis divinæ dicimus, in vestri regiminis tempore, in destructionem, non in ædificationem, ficut Paulus docuerat, ac- 2. Cor. 3. cidisse confpicimus. Quod & nostris peccatis, qui dispensatores & pastores ecclesiarum esse debuimus, veraciter imputamus, & eorum, quorum factione res ista adeo male pullulavit & excrevit, alia præcedentia peccata hoc meruisse pro certo auctoritate divina cognoscimus: ut qui ope. 22. etiam, ficut scriptum est, nocerent adhuc, & qui in fordibus erant, fordescerent adhuc, & unde Deum gravius ad iracundiam provocarent, & sanctos, quos intercessores pro fuis peccatis habere debuerant, infenfos haberent, & facerdotes ac viros religiosos, seu Christi pauperes, quos oratores & reconciliatores sibi de suo promeri neceffe fuerat, proclamatores adversum se fieri irritarent; & ad cumulum fuorum peccatorum etiam illa peccata, unde in conspectu Dei rationem in die terribilis judicii redderent, augerent, que illi commiserunt, qui eadem ipsa peccata per intercessionem fidelissimarum oblationum deleverunt, quibus ecclesiasticarum rerum pervasores inconsulte, et in perniciem sui fine reverentia aburuntur. Quod ita verum esse, ut dicimus, dominus proefatur, dicens: *Peccata populi mei comedunt*. Peccata ejus 4. enim populi comedere, qui contra auctoritatem divinam res ecclesiasticas indebite pervaduut, et nec intercessionis ope, nec prædicationis consilio, vel quocumque divino auxilio, pro peccatis eorum qui eas dederant laborant, nec pio operi, ad quod fides fidelium eas tradiderat, inservire permittunt. De quorum periculoso facto vos, principes Christianissimi, venerabiliter admonemus, et devotissime obsecramus, ut memores salutis vestræ, præsentis scilicet et æternæ, memores etiam largitatis progenitorum vestrorum erga sanctas ecclefias, properet quam feliciter regnaverunt, & sibi contrarios superaverunt: memores fundationum quanta religione, etiam ante Christi fanguinem, et in tempore famis in Ægypto, discretione sancti Joseph, apud netandum regem Pharaonem terra facerdotali extitit; innumera quoque scripturarum exempla, ut ille ecclesiæ nutrix, et fcientiæ ipsius uberibus sufficienter repleti, ante oculos Gen. 47.

ANNO CHRISTI 846.

reducentes unicam Christi, qui vos eleGit & exaltavit, quam nec militus auli fucrunt scindere, tempore vestro quantocius reconsolite & refarcite: & nec violenta absIantione, nec illicitorum praeceptorum confirmatione, res ab ecclesiis vobis ad tuendum & defendandum ac propagandum commissis auferre tentate: sed ut sanctae memoriae avus & pater vester eas gubernandas vobis fiuvore Deo dimiserunt, redintegrate, & praecepta regalia earumdem ecclesiarum conservate & confirmate: ne, sicut intentavit Semeias propheta ad Roboam filium Salomonis in confcissione pallii, praefens regnum, quod absit, vobis parvum labore acquisitum, & hereditate relictum, a vobis ipse Christus dividat, & aeternum regnum quod promisit non tribuat. Nec contra Deo faciem iratus hominum facies consideretis: quia si ad tempus illis displicuerit, cum vos Deo placebitis, in vobis ille quod promisit implebit: *Cum placuerint, inquiens, Deo viae hominis, omnes inimicos ejus convertet ad pacem,*

Prov. 16.

XII.

Perinus tandem, ut ordo ecclesiasticus, in quibuscumque ei fuerit necesse rigorem salutis humanae exercere, per praecitatem vestram, & per ministerium ministrorum dominationis vestrae, secundum antiquam constituendi suum vigorem recipiat, & populi generalitas, una cum ecclesiastica devotione, judicium, quod honor regis diligit, & justiciam, qua thronus ejus firmatur, per dispositionem vestram suscipiat: seu admonitione atque consilio, sacerdotalis vestra sublimitas, & quisque in qualibet statu vel ordine, de rapinis & cetera quae discordiae malo accidentur, praeceptis erroribus poenitudinem gerat, & domini reconciliationem expostulet: quam facile omnis qui quaerierit inveniet, si in loco discordiae plantara fuerit caritas, quae cooperite multitudinem peccatorum; cumque potius, quam nos, in consilio non nostro, sed Dei attendatis, qui dixit: *Quo vos audire me audis: & quo vos spernit me spernit. Deus enim vos estis qui loquimini, sed Spiritus patris vestri, qui loquitur in vobis.*

Luc. 10. Matth. 10.

Capitula in Synodo alia, quae habita fuit apud Lauriacum in pago Andegavensi, anno DCCCXLVIII. *incarnationis domini nostri Jesu Christi, mense Octobri, indictione* VII.

XIII.

Si quis publicus divinae legis praevaricator exstiterit, pro manifestis criminibus ergà ecclesiasticas justas & rationabiles judi-

cia contemptor repertus fuerit, vel iustatus ac tumidus monitis ecclesiasticis ac sanctorum patrum constitutionibus contradictor vel subsannator comprobatus fuerit, si monitionibus episcopalibus obtemperare distulerit, anathematizetur.

XIV.

Si quis contra regiam dignitatem dolose ac callide ac pernicioSe facagere comprobatus fuerit, nisi dignissime satisfecerit; anathematizetur.

XV.

Si quis potestati regiae, quae non est, juxta apostolum, nisi a Deo, contumaci ac inflato spiritu, contra auctoritatem & rationem pertinaciter contradicere praesumpserit, & ejus justis & rationabilibus imperiis, secundum Deum, & auctoritatem ecclesiasticam, ac jus civile, obtemperare irrefragabiliter noluerit, anathematizetur.

XVI.

Quicumque superbiae facibus accensi, vel proceruia stultachati, haec, quae pro sanctae matris ecclesiae tranquillitate, sacerdotalique rigore, & regia dignitate, a nobis unanimiter definita, manibusque propriis roborata sunt, violare, aut quolibet argumento irrumpere tentaverint, placet eos omnimodis anathematizari.

Ex capitulis apud Beinevum in Synodo habitis.

XVII.

Ut res ecclesiasticae tempore principatus vestri ablatae ex integro praesentialiter restituantur, & restituae conservetur, *sicut ex decreto praedecessorum* tempore avi & patris vestri fuerunt, & excepto superposito, quod ad usus possidentium absumptum est, quomodo tunc erant, quando vos illas inde tulistis, sine refragatione reddantur. Hinc enim in canone Autheliarensi scriptum est titulo XIII. Ne cui liceat res vel facultates ecclesiae aut monasteriis, vel xenodochiis, pro quacumque cleonosyna cum justitia delegatas retentare, alienare, atque fubrahere. Quod si quis fecerit, tamquam necator pauperum, canonum antiquorum sententiis constrictus ab ecclesiae limioibus excludatur, quamdiu ab ipso ea quae sunt ablata vel retenta reddantur.

Vide supra pag. 619. Hinc etiam Aurelianensi decreto ex decretis Pontificum.

Concilium Vasense II. can. 5.

XVIII.

Ut praecepta illicita jure beneficiario de rebus ecclesiasticis facta a vobis sine dilatione rescindantur, & ut de ceteris nefiane, a dignitate vestri nominis regii caveatur.

XIX.

Ut ab ecclesiis vestrae ditioni subjectis indebitas confuendines & injustas exactiones de ceteto non exacteis; fed ita eas conservetis, sicut ordo docet canonicus, & tempore avi & patris vestri conservatae fuerunt.

XX.

Et ne magnificentiam vestram illae vestrae dignitati indecens & inhonesta impellat necessitas quo non trahit voluntas, & partim necessitate, partim etiam subreptione, quia aliter quam se rei veritas habeat vobis dictum vel postulatum fuit, maxime quod ad rempublicam pertinet, aut praeceptione in beneficiario aut, ut in alodio absumptum habetur, videtur nobis utile & necessarium, ut fideles & strenuos missos ex utroque ordine per singulos comitatus regni vestri mittatis, qui omnia diligenter inbreviare, quae tempore avi ac patris vestri, vel in regio specialiter servitio, vel in vassallorum dominicorum beneficiis fuerunt, & quid, vel qualiter, aut quaotum exinde quisque modo retineat, secundum veritatem renuntietur vobis. Et ubi inveneritis, quia ratio & utilitas, ac ordo, seu veritas, in absumptis vel donationibus habeantur, in statu permaneant: ubi autem irrationabilitas vel potius fraus inventae fuerint una cum consilio fidelium vestrorum hoc taliter corrigite, ut & ratio, atque utilitas, seu justitia non deferantur, & dignitas vestrae magnificentiae per neceffitatem ita vilis non fat, sicut vos non decere cognoscitur. Quoniam domestica domus vestra aliter obsequiis domesticorum repleri non poterit, nisi habuerit unde eis meritum rependere, & indigentiae folatium ferre possitis: & sic demum respublica vestra de suo suffragetur fisco, & ecclesiae a quibus non expedit habeantur immunes.

XXI.

Ut precariae & commutationes tempore viduaratum ecclesiarum factae ab his qui loca episcoporum occupaverapt refcindantur, & cum auctoritate ecclesiastica, vel civili, si faciendae sunt, fiant.

XXII.

Tit. 9. Pr. cepta a restituae.

Precariae autem a nemine de rebus ecclesiasticis fieri praesumantur, nisi quatenus de qualitate convenienti datur ex proprio, duplum accipiatur ex rebus ecclesiae, in suo tantum qui dederit nomina, si res propriae & ecclesiasticae usu fructuario tenere voluerit. Si autem res propriae ad praesens dimiserit ex rebus ecclesiasticis triplum fructuario usu in suo tantum quis nomine sumat. Quia fic eas quemque tractare oportet, ut alienarum dispensatorem, non propriarum largitorem. Et a nulla poestate quis cogatur facere precariam de rebus propriae Deo & *Concil. Generael.* Tom. IX.

XXIII.

Ut commutationes rerum ecclesiasticarum valde caveantur, & subeilissime, si aliquo modo fieri debeant, inspicientur. Quae autem inconsulte sunt factae, juxta decretum canonicum papae Hilarii, quae illicite decessor episcopus admiserit, vel ab aliis illicite commissa sunt, ab eo qui successor est emendentur.

Cap. 2. De rerum permutatione. Tom. prim. 2. cap. 732.

XXIV.

Ut contra depraedatores & oppressores ecclesiarum, & rerum ad eafdem pertinentium, defensores secundum ministerium vestrum, quantum Deus posse dederit, existatis: & praecepta, quae avus ac pater vester ecclesiis ditioni vestrae subjectis fecerunt ac firmaverunt; & stabilia conservaverunt, quaeque vos confirmatis, de cetero raca in omnibus conservetis.

Capitula in Synodo alia, qua apud Meldenses urbem divino nutu habita eft, anno incarnationis dominicae DCCCXLV. XV. *Kalendas Julias. indictione* VIII.

XXV.

Salubre decens esse cognoscitur, ut quae a populicis regulis conveniens, ut non solum, secundum apostolum, domui suae fpiritaliter episcopus bene praesit, verum etiam & domum temporalem ordinatam & compositam, secundum competens ministerium fuum, & de vicinitate ecclesiae, & de conveniencia religionis, & de receptione pauperum vel hospitum habeat: & ita fit ordinata, ut cuicumque conversationem, & domos conversationis ipsius viderit, habitacula ea religionis valeat comparare, non diversoria impuditiae, aut alicujus irreligiositatis, quae caftirari vel bonae opusioni contraria fint vel officiant, asfimentur.

ANNO CHRISTI 850.

XXVI.

Suggerendum est etiam, & ex divino mandato intimandum regiæ dignitati, ut episcopium, quod domus episcopi appellatur, qualiscumque sit in oculis domini episcopus, ipse tamen a Rege regum rex constitutus, pro fanditate ordinis episcopalis, sicut sanctus Gregorius ad Fortunatum docet episcopum, venerabiliter ac reverenter introeat, & secundum sanctam prædecessorum consuetudinem, quando orationis & debitæ susceptionis gratia in transitu conveniens civitatem ingressus fuerit, habitaculis episcopalibus reverenter inhabitet, & non diversoria feminarum magnificentia sua & religio venerabilis ibidem stetri permittat. Quia si secundum leges canonicas in mansiones clericorum introitus feminarum prohibentur, quanto magis domus episcopi ab hujusmodi inhabitatione & conversatione, etiam & a legitimo connubio conjugatorum, debet immunis esse & aliena? Sed & immunitates præcedentium imperatorum ac regum ab hujusmodi longiori & diuturna conversatione & commoratione regum, & quorumcumque potentium ac secularium personarum, in episcopio prohibent. Quapropter & divinitus & humanitus sanctas divinas & humanas leges vestra devotio & dignitas observare curabit, & & in cælesti regno, & in terreno feliciter capitis prosperari.

XXVII.

Quia hactenus, propter diversas necessitatum incommoditates, aliter vos fieri incompetentia compulit, quam fabuletas possicisse, & honestas atque utilitas postulasset, vestra sturlebit magnitudo obnixius observare, ut civitates per regis transitum non deprædentur: ut quando transitus vester juxta civitates accluserit, immunes & liberas vestra dominatio jubeat a deprædationum exactionibus fieri manifestes intra civitatem. Quia omnes qui sua ad civitates deferebant, ut & salva quæque ibi haberent & illa plus pacifice venderent, jam & hoc refugiunt, & priftinæ immunitates & confirmationes infringuntur, dum & cives ab hospitibus opprimuntur, & ab his a quibus non solum opprimuntur, verum & discriminantur, sua non solum vendere prohibentur, sed & propter direptionem postreos cum genitu clamare coguntur.

XXVIII.

Ut regia magnificentia liberiorem libertatem episcopis ad suum peragendum in eorum parochiis ministerium, quam hactenus propter diversas perturbationes habuisse, maxime in sacratissimis temporibus, quæ festivitate scilicet & adventus domini, tribuat; quatenus de periculosis &c

A episcopi ipsi, & regia dignitas, salubrius pro ministerio sibi commisso & neglecto possint evadere, & pro strenue exercuisse divinam misericordiam sibi conciliare prævaleant. Ipsi autem episcopi concessum sibi ordinem non in suas voluptates, sed in divinum & officiosum convertant negotium: quarentes studeant pro prædicationi, & correctioni, atque confirmationi, quod hactenus per parochias fuit neglectum, solerter. & devotissime de cetero sit correctum & emendatum; & non propter fuum inquietudinem episcopi ad remotiora loca fecedentes, & fuum ministerium negligentes, propriis desertam civitatem; sed ut parochias suas cum officii efficacia circumeant, suam religione in fuis civitatibus canonice cum fuis filiis degant, & hospitalitate ornati, quæ jam pæne propter diversas rapacitates annullata est, non solum in oculis domini propter obedientiam mandati divini reddantur confpicui, verum & bonum testimonium secundum sanctum acquirant apostolum. Presbyteros etiam sibi commissos, & doctrina & caftitate, & fobrietate atque hospitalitate secundum eorum ministerium ornari compellant.

XXIX.

Ut quorumdam episcoporum reprehensibilis immo damnabilis consuetudo omnimodis corrigatur, qui plebes sibi traditas, aut raro, aut nunquam per fe ipsos, juxta ordinem evangelicum & apostolicum atque ecclesiasticum, visitant, cum dominus dicat: *Speculatorem dedi te domui Israel, & audiet ex ore meo verbum, & annuntiabis eis ex me*; & cerera quæ divinus fermo complectitur. Omnes etiam facerdotes domini pia vigilantia fidem catholicam indagare, & fubditos fibi eum mandatorum domini observantia, episcopi quique ftudiofiffime docere contendant.

XXX.

Ut fi quis de ordine facerdotali, contemptu minoris ecclefiæ, ambitiofe & improbe ad potiorem alpirare contendere, canonica erga deum definitio conservetur.

XXXI.

Ut metropolitanis fedibus antiquitus ftatuta jura ferventur, & a conprovincialibus episcopis juxta regulas ecclefiafticas eis reverentia exhibeatur.

XXXII.

Ut principes, juxta decreta canonum, per fingulas provincias faltem bis aut femel in anno a metropolitanis & diœcefanis, episcopis fynodice convenire concedant: quia quælibet confufio rerum temporalium diffolvere non debet collegium facerdotum.

Ut

ANNO CHRISTI 850.

XXXIII.

Ut fi quilibet episcopus, ad fynodum vocatus, quacunque occasione venire distulerit, falva cenfura ex hoc patrum auctoritate decreta, ceffet ab officio, donec fatisfaciat fratribus.

XXXIV.

Ut canonum ftatura fine prejudicio ab omnibus cuftodiantur, & nemo in actionibus vel judiciis ecclefiafticis, fuo fenfu, fed eorum auctoritate ductur. In exponendis etiam vel prædicandis divinis fcripturis, fanctorum catholicorum & probatiffimorum patrum fenfum quifque fequatur, in quorum fcripris, ut beatus dicit Hieronymus, fidei veritas non vacillet. Sed & qui in fuis monafteriis religiofe refidere debent, & vocum novitates, & ut innotescant ftudio profetre fatagunt, acerrime ut præfumptores arguantur & compriminantur.

XXXV.

Ut quifque episcopus talem juxta fe pro viribus habere decernet, qui juxta fanctiffimum & pariffiacum fenfum catholicorum patrum, de fide & obfervatione mandatorum Dei, feu & prædicationis doctrina, presbyteros plebium affidue inftruat & informet, ne domus Dei vivi, quæ eft ecclefia, fine lucerna verbi divini remaneat. Sed & idem talis exiftat, quem sanor pecuniæ non vexet, aut reprobi mores & converfatio reprehenfibilis periculofe deuaftet.

XXXVI.

Ut presbyteri nullatenus ubicumque hospitari finantur, aut aliquo modo ipfi præfumant, fed affidue apud fuas ecclefias effe ftudeant propter facra myfteria vel miniftteria fidelibus exhibenda. Nec alibi etiam habitare permittantur, neque mulieres quamcumque frequentationem habeant in locis, in quibus presbyteri aliquem recurfum habuerint. Quod fi obfervare patruperdenrire, ita ut transgreffores, & qui contra interdicta fecerint, judicentur.

XXXVII.

Ut quicumque ex clero effe videntur, arma militaria non fumant, nec armati incedant, fed profeffionis fuæ vocabulum religiofis moribus, & religiofo habitu præbeant. Quod fi contempferint, tanquam facrorum canonum contemptores, & ecclefiafticæ fanctitatis profanatores, propriigradus amiffione multentur, quia non poffunt fimul Deo & feculo militare.

XXXVIII.

Ut nullus deinceps veritatis episcopus super facra jurare præsumat: quod myfterii cauffa fanctiquæfierunt patriarchæ, & fecerunt. Non enim in haftitatione & malitia exigentis, fed in caritate non ficta fides fervatur. Quod qui tranfgredi aufu temerario præfumpferit, quoliber modo illectus, cenfuræ ecclefiafticæ fine retractatione fubjaceat.

XXXIX.

Ut multiplex juramentorum & perjuriorum confufio, per quam, multæ fidelium animæ in toro hoc regno perditæ effe noscuntur, quam & detestanda & Deo odibilis, atrocitas omnibus annuntietur ficut ipfe dominus oftendit, dicens: *Non perjurabis in nomine meo, nec pollues nomen Dei tui, ego dominus*. Tantum namque hoc malum eft, ut ad fanctuaria martyrum, ubi fuerint horum ægritudines fanantur, ibi perjuri, licet manifefte interdum vexari non videantur, ifto Dei judicio a dæmonibus arripiantur, ficut fanctus dicit Gregorius: Ad horum corpora ægri veniunt, & fanantur, dæmoniaci veniunt, & curantur: perjuri veniunt, & a dæmonio vexantur.

XL.

Admonenda eft regia magnitudo de hospitalibus, quæ tempore prædecessorum fuorum & ordinata & excufa furerunt, & modo ad nihilum funt redacta. Sed & hospitalia Scotorum, quæ fancti homines gentis illius in hoc regno conftruxerunt, & rebus pro fanctitate fua acquifitis ampliaverunt, ab eodem hofpitalitatis officio funditus funt alienata. Et non folum fupervenientes in eadem hofpitalia non recipiuntur, & verum etiam ipfi, qui ab infantia in eifdem locis fub religione domino militaverunt, & exinde elfcinerunt, & oftiarum incendiare cogunter: Unde pertinifcenda eft canonica fententia, & maxime decretalis Symmachi papæ definitio, quæ ut necator pauperum, & Chrifti traditor Judas, idem qui hujus fceleris auctor & perpetrator effe dignofcitur, præfenti & perpetuo eft anathemate feriendus. Qui reiculam, juxta Symmachus papa, vel quidquid fuerit ecclefiæ, perunt a regibus, & corrumpendæ pietatis inftinctu egentium & fubftantiam rapiunt, irrita habeantur, quæ obtinent, & a communione ecclefiæ, cujus facultatem auferre cupiunt, excludantur. Item in canone Aurelianenfi: Si quis quolibet tempore contra hanc conftitutionem noftram venire tentaverit, aut aliquid de conftitutione vel facultate xenodochii abftraherit, ut xenodochium, quod avertat Deus, effe definat, ut necator pauperum irrevocabili anathemate feriatur.

XLI.

Providendum eft regiæ majeftati, ut monafteria, quæ ab hominibus Deum timentibus in fua proprietate conftructa, prædecessores illius cauſa defenſionis & mundeburdi fusce-

ANNO CHRISTI 851.

ANNO CHRISTI 845. *Sergius.*

Suscepertunt, ut libera libertate, remota spe hereditaria de illorum propinquitate, ibidem religio obseruaretur, & nunc in alIodium sunt data, quapropter omnis exinde religio funditus est eversa: qualiter vota fidelium inconvulsa permaneant, ne voces eorum contra se ante Deum clamantes, adjuncto periculo de eorum perditione, qui in eisdem locis necessitate naufragantur, condemnabiles fentiat.

XLII.

Monenda est solertia regia, ut strenuos & fideles missos per regnum sibi commissum dirigat, & investigent, ac diligenter imbrevient res ecclesiasticas, quas per subreptionem atque ignorantiam quorumcumque in allodium ipse aut pater suus donavit, & consultens periculo animarum, fuae videliset ac patris sui, hoc ad tempus corrigere studeat, ne forte eum volucris minime *possit*.

XLIII.

Cavendum est, & summopere precavendum, ac per virtutem Christi fanguinis interdicendum, & episcopis, & regibus, & quibuslibet sublimioribus poeestatibus, atque cunctis fluctoribus & electoribus quorumcumque, atque * consensoribus, seu ordinatoribus in gradu ecclesiastico, ut nemo per simoniacam hæresim regiminis locum obtinent quacumque factione, calliditate, promissione, seu commendatae, aut donatione per se, aut per omissum personam: cum Spiritus sanctus, inter cetera documenta ecclesiastica, per os sancti dicat Gregorii: Cur non perpendimur, quia benedictio illi in maledictionem convertitur, qui ad hoc ut fiat hæreticus promovetur? Et item: Enimvero quippe atque vendentes par poena constringit: cum liquetur hanc hæresim in ipsa fua origine apostolica esse detestatione damnatam. Et apostolus docet: *Non solum qui faciunt, sed qui consentiunt facientibus, digni sunt morte*. Et item beatus Gregorius; Dolens, inquit, dico, gemens denuntio, quia facerdotium, quod apud vos intus cecidit, foris illa fare non potest. Item idem: Adversarius animarum callida specie suadet, quasi debere ab habentibus accipi, ut fit quod possit non habentibus erogari. Sed scriptura est: *Ecclia impiorum abominabiles, quia offerunt ex scelere*.

XLIV.

Ut chorepiscopus modum suum juxta canonicam institutionem teneat, & nec sanctum chrisma, nec sanctum paracletum Spiritum, solis episcopis juxta decreta Innocentii tribuere debirum, tradere reniet; nec ecclesiæ consecret, neque ecclesiasticos, qui per subreptionem manus tribuuntur, id est, non nisi unus, & subdiaconarum, & hoc

Leo papa epist. 87.

Conc. Carthag. III. can. 8. Gelasius epist. 1. Leo papa epist. 87.

Leo papa epist. 87.

Leo papa epist. 87.

*

ANNO CHRISTI 844. prælati in favendo, sive subditi in obtinendo, excommunicentur.

LVIII.

Canonicorum autem, qui in parochiis ponlurantur et eruduntur, interdum etiam et ordinantur, sine auctoritate dignitas regalis in fuum perfculum non dignetur recipere, præfertim cum eos falubriter et auctoritative poffis habere. Quapropter cum quilibet canonicorum ad regnum venerit manfionem, et fuo fe voluerit mancipare fervitio confenfu epifcopi, ad cujus diœcefim pertinere dignofcetur, a cum recipiat. Et fi in ordine clericali cum promoveri voluerit, manus ipfius impofitione ad eccleſiaſticum ordinem fanctæ Spiritus munere, fi dignus fuerit, conferetur: quatenus et divina auctoritas vigeat, et regalis dignitas obſequatur, et falus ordinantis, et ordinati, atque jubentis, in omnibus obſervetur. Aliquid hæc ſtatuta tranſgredientes canonicæ fubigantur ſententiæ.

LIX.

Ut monachus de monaſterio, ſine conſultu vel præſentia epiſcopi, aut vicarii ejus, ad hoc tractandum deductus non ejiciatur: cujus diſpoſitione et auctoritate de cetero vita et converſatio ejecti, ne perditus perpetuo fiat, ſi aliquo modo ſalvari poteſt, ordinari debet atque decerni,

LX.

Ut hi qui monaſteria, atque ſacrata loca, vel eccleſias infringunt, & depoſita, vel alia quælibet, exinde abſtrahunt, & facerdotes ac viros eccleſiaſticos non ſolum dehonorant, verum & diverſo atque adverſo modo affligunt, velut ſacrilegi, canonicæ ſententiæ, quæ ex his decreta effe dignoſcitur, fubigantur.

Ivo part. 14. cap. 96.

LXI.

Ut pervaſores rerum eccleſiaſticarum, qui eaſdem res vel contra auctoritatem non ſolum retinere, verum & crudeliter depopulari noſcuntur, quidam etiam & facultates eccleſiæ in diverſa collaboratione & redituum ea expoſitam, devaſtant, & opprimunt, ut rapaces, qui ſecundum apoſtolum regno

1. Cor. 6. Dei excludantur, ex criminali & publico peccato publica pœnitentia fatisfaciant. Quod ſi hoc agere noluerint, & poteſtate jegia adjuti exhortati vel coacti non fuerint, & proinde contra eos apoſtolica terribilis

2. Cor. 5. ſententia qua dicitur: Si quis frater nominatur, & eſt rapax, cum hujuſmodi nec cibum quiſquam præſumat ſumere: quia iniquum & ſacrilegum, ut Symmachus papa, & poſt eum beatus Gregorius Sabino ſubdiacono ſcribit, & contra leges eſt, ſi quis quod venerabilibus locis relinquitur, a prava voluntatis ſtudiis fuis teneraverit compendiis retinere. Quapropter ſecundum ſta-

A tuta canonum, ab omni eccleſiaſtica communione ut ſacrilegus debet arceri, donec ſuſ- ANNO CHRISTI 845. deat digna fatisfactione quod admiſit corrigere.

LXII.

Hi vero qui ex rebus eccleſiaſticis nonas & decimas perſolvere, & farta tecta eccleſiæ ſecundum antiquam auctoritatem & conſuetudinem reſtaurare debent, & hoc non ſolum negligunt, verum & per contempnum dimittunt, atque clericos fame ac penuria, eccleſiaſtica quoque ædificia diſſolutione annullari permittunt, tandiu ab eccleſiaſtica communione ſeparentur, uſque dum diligentia emendare ſtudeant quod ſocordia neglexerunt. Quod ſi iterum iteraverint, poſt excommunicationis ſatisfactionem, regia poteſtate compulſi, juxta legale & antiquum ſtudium: Qui negligit cenſum perdit agrum. Servi autem eccleſiarum, quibuſcunque poteſtatibus ſubditi, unde melior conſuetudo, vel devotior commendatio ex tempore & juſſione domni Ludovici, vel certe domni Caroli, five etiam Pippini non exiſtit, ſaltem viginti diebus in anno, eidem eccleſiæ ad reſcindas ipſius ruinas abſque moleſtia ſervire ſinantur. Ubi autem & amplior commendatio, & melior conſuetudo inde habetur, pro hac noſtra neceſſitudinis conſideratione non decidat.

LXIII.

Ut ſecundum canonicam auctoritatem, & Ivo pars 8. cap. 171. conſtitutionem domni imperatoris Ludovici, de agro eccleſiaſtico & manſo, ac mancipiis, quæ ipſe ſuis capitulis conſtituit, vel ſi quilibet pro loco ſepulturæ aliquid largitus eccleſiæ fuerit, neque de decimis & oblationibus fidelium, cuiquam presbyteros aliquem contra perſolvere cogat, nec quiſquam cuiquam ſibi ordinis vel dignitatis exinde quidquam fuberahat, aut redhibitionem quemcunque exigat temporalem. Quod ſi fecerit communione uſque ad ſatisfactionem privetur, & regia poteſtate hoc emendare legaliter cogatur.

LXIV.

Raptores virginum & viduarum, qui etiam poſtea voluntate parentum eas quaſi deſponſantes ſub doralitii nomine in conjugium duxerunt, publicæ pœnitentiæ ſubigantur, & poſt publicam pœnitentiam, prout prædixerit epiſcopus, peractam, ne in pejus corruant, iterum conventiones de cetero ebenmoſynis & ceteris quibuſque religioſæ & ſalvificæ converſationis actionibus infervire procurent, uſquequo ab opere conjugali ex conſenſu ſe valeant abſtinere. Fidi vero ex hujuſmodi viruparabili conjunctione ante conjugium etiam minus laudabile procreati, ad eccleſiaſticam dignitatem nullo modo provehantur: nec de tali conjugio generati eccleſia-

ANNO CHRISTI 845. cleſiaſticis ordinibus applicentur, niſi forte eos, aut maxima eccleſiæ utilitas vel neceſſitas poſtulet, vel evidens meritorum prærogativa commender.

LXV.

Ivo part. 8. cap. 177. 14. quæſt. 2. ſi autem quidam etc. Hi autem qui necdum eas quas rapuerant, cum voluntate parentum, ſub præfato deſponſionis vel doralitii nomine, in conjugium fumpras habent, quando in omnium aures hæc furtiæ conſtituuntur promulgatæ, ab earum conjunctione ſeparentur, & publicæ pœnitentiæ ſubigantur: rapter autem parentibus legaliter reſtituantur. Poſt peractam vero publicam pœnitentiam, ſi ætas & incontinentia exegerit, legitimo & ex utriſque partibus placito conjugio ſocientur. Nam in his non regulam conſtituimus, ſed ſi tolerabilius eſtimamus. Quod ſi unus ex conjugatis obierit, is qui publicam pœnitentiam egit, & ſuperſtes extiterit, iterare conjugium non præſumat, niſi forte epiſcopus præviderit aliquam concedere indulgentiam, ut graviorem poſſit amovere offenſam.

LXVI.

Ivo part. 8. cap. 171. Giraſ. II. Spec. Rom. 1. 10. 8. 11. Quicunque vero deinceps rapere virgines vel viduas præſumpſerit, ſecundum ſynodalem beati Gregorii diffinitionem, ipſi & complices eorum anathematizentur, & reptores ſine ſpe conjugii perpetuo maneant.

LXVII.

Ivo pars. 8. cap. 170. Qui ſanctimoniales virgines vel viduas rapiunt, & progreſſis eorum animis in conjugium ſumunt, publicæ pœnitentiæ juxta modum, quem præviderit epiſcopus, ſubjugentur. Ipſæ vero locis congruis pœnitentiæ retrudantur, & ad habitum religionis redire cogantur; uterque autem ſine ulla ſpe uxoriæ copulationis pœnitentiæ maneant. Si autem, quod abſit, conjugia iterare præſumpſerint, actiori ſubdantur vindictæ, & amplius propellantur. Qui ſi forte obedire monitis ſalutaribus noluerint, anathematizentur.

LXVIII.

Ivo part. 8. cap. 175. De his qui ſponſas alienas rapiunt, vel conſenſu parentum accipiunt, antiqua & ſynodalis ſententia obſervetur. Quod etſi forte in eccleſia eventus talis reperiri dignoſcitur, ut pro falutis & religionis competentia humanius quiddam debeant tractare pontifices, ſicut canonica, ut ſuperius exhibe uranur, docet auctoritas: quia prior quidem, inquiens, definitio durius, poſterior autem quiddam tractavit humanius, nullo modo ut ad maximam indulgentiam deſcendamus, alteriam ſponſæ accipere ſine publica tranſitus pœnitentia, & ſponſo legaliter unitam componat. Quod ſi his obedire renuerit, ſine

ANNO CHRISTI 845. I. Tim. 5. I. quæſt. 5. Tria ſunt genera. I. Cor. 7. A ſua refragatione anathematizetur: ſuaſores vero illius, juxta modum culpæ, epiſcopali decreto pœniteant. Si vero, quod non optamus, quis de gradu eccleſiaſtico talibus nupciis ſe conſenſerit vel interverserit mmiſeſte prodiderit, a grada proprio repellatur. Et ſi veriſimilibus exinde ſuſpicionibus fuerit propulſatus, & canonice nequiverit approbari, ſecundum ſanctorum patrum ſtatuta ſe purgare cogatur,

LXIX.

Is qui vivente marito conjugem illius 8. Ivo pars. 8. cap. 202. dulteraſſe acſtuprat, & eo in proximo defuncto eandem ſumpſiſſe dignoſcitur, omnimodis publicæ pœnitentiæ ſubigatur: de quo etiam poſt pœnitentiam præfata ſi expediere ſit ſerrabitur regula; niſi forte idem aut nalier virum qui mortuus fuerat occidiſſe notentur, aut propinquitas, vel alia quælibet actio criminalis impediat: quod ſi probatum fuerit, ſine ulla ſpe conjugii cum pœnitentia perpetuo manatant. Si autem negaverit ſe eandem femina vivente maritio nequaquam adulteraſſe, & præſtiti homicidii nemo eorum reus extiterit, & probatis teſtibus neuter eorum convinci potuerit, purgent legaliter famam ſuæ opinionis, & ſumpto utantur conjugio, ſi alia, ut dximus, non præpedit ratio.

LXX.

Ut illæ quæ quaſi ſanctimoniales ſub velamine religionis degere cognoſcuntur, ſed potius juxta apoſtolum in deliciis viventes mortuæ in divinis oculis computantur, libidinibuſque, & ceteris carnis voluntatibus infervire accuſantur, ſi manifeſte deregi potuerint, epiſcopali auctoritate & regia poteſtate in talibus locis refidere ſub reſtamonio religioſo cogantur, ubi pœnitentiam ſi fecerint dignam, aſſequantur etiam fructuoſam. Si autem manifeſte deregi non valuerint, erga eccleſiam ſuæ opinionis malam famam legaliter purgare cogantur, &, ut religioſius de cetero vivant, epiſcopali decreto & regia poteſtate coerceantur.

LXXI.

Ut auctoritatem ſigillo regio roboratam Ivo pars. 8. cap. 122. more tractoriæ Chriſtianiſſimus princeps ſingulis doner epiſcopis; quam quiſque epiſcoporum penes ſe habeat, ut quando ei neceſſe fuerit, per eamdem auctoritatem reipublicæ miniſtros conveniat, ut ipſi, in quibuſcunque civili indigerit adjutorio, reipublicæ miniſtris concurrentibus, ſuum, immo divinum, poſſit rite peragere miniſterium.

LXXII.

Ut nemo quemlibet mortuum in eccleſia, quaſi hereditario jure, niſi quem epiſcopus, aut presbyter pro qualitate converſationis & vitæ dignum duxerit, ſepelire præſu-

ANNO CHRISTI 845.

præsumat. Nec quisquam ossa cujuslibet mortui de sepulcro fuo ejiciat, aut sepulturam cujusquam temerario audu quoquo modo violet: sed unumquemque in loculo fibi a Deo præparato atque concesso adventum fui judicis præstolari concedat; maxime, cum non solum divinæ leges, sed etiam & humanæ quod humanorum sepulcrorum violatores reos mortis dijudicent. Sed & neque pro loco sepulturæ, ut verbis fanctis Gregorii utamur, pretium de terra concessa purulenta quærere, & de alieno velle facere lucru compendium, aliquo modo tenteret. Si quando autem proximi, vel heredes, persone aliquid offerre in ecclesia voluerint in elemosynam defuncti, accipere non veramus: pecu vero, aut aliquid exigi, omnino prohibemus; ne, quod valde irreligiosum est, aut venalis, quod absit, ecclesia dicatur, aut de humanis mortibus videamur graduari, fi compendium exinde studemus modo quolibet quærere.

Lib. xiv. Indict. 4. epift. 32.

LXXIII.

Ut erga Judæos a Chriftianis principibus, ac ceteris omnibus Dei fidelibus, tam clericis, quam laicis, viris feu feminis, sacrorum canonum, & antiquorum regum atque legum jura ferventur; ex quibus pauca de multis fubter annotare curavimus.

C

Conftantinus Flavius imperator Auguftus. Si quis Judæorum Chriftianum fervum, vel cujuslibet alterius fectæ, emerit & circumciderit, a Judæ ipfius potefiate fublatus, in libertatem permanebit.

Interpret. Gaii. Tit. de Circumcis.

Voltern. Ital. Gaudenfius cap. 3.

Theodofius & Valentinianus Auguftî. Judæis vel paganis cas fa agendi vel militandi licentiam denegamus: quibus Chriftianæ legis nolumus fervire perfonas, ne occafione domicilii fectam venerandæ religionis immutent. Omnes igitur perfonæ eorum infuuli judicatus excludi, nifi D his emendatio nomen fuerit, *cum idem imperatores Auguftî.* Hæc vifcera in omne zevum leges fanciunt, nemiem Judæum ad honores & dignitates accedere, nefii chriftianorum patere civilis obfequii, nec defenforis faltem fungi officio. Nefas quippe credimus, ut fupernæ majeftati & legibus Romanis inimici, fub fpecie cujuslibet officii, Chriftianos, vel etiam facerdotes, fub quacumque occafione injuriis audeant fatigare, vel legis noftræ aliquos aut condemnare aut adjudicare præfumant; nec carceralis cuftodiæ præfint, ne Chriftiani, ut fteti nefiolet, nonnunquam abftrofi cuftodum odiis alterum carcerem patiantur. Nullam denuo audeant Judæi fynagogam: nam fi fecerit, noverint hanc fabricæ eccleliæ catholicæ profuturam; & quinquaginta pondera auri auctores fabricæ effe mutandos ruinas tantum fynagogarum fuarum permiffis licentia reparandi. Quicumque Judæus, vel Judæa, feu ingenuum, invitum vel fuafione plectenda ex cultu Chriftianæ religionis in nefandam fectam ritumve traduxerit, amiffis facultatibus capite punitur: fubditimæ penæ fanguinis deftinatur, qui fibi alterius expugnavit perverfa doctrina. Quicumque ex his ad honores irrepfit, habeatur autem crimen extremæ, ne videamur hominibus execrabilis contumeliæ impunitatis beneficium præftitiffe.

Cod. Theod. de Judæis, Cœlic. & Samarit. lib. xvi. tit. viii. leg. 1. Cod. Juft. eod. tit. leg. 1.

ANNO CHRISTI 845.

2. *Childebertus rex Francorum*: Judæis a cena dominî ufque in primum pafcha per plateas aut forum, quafi infultationis caufa, deambulandi licentia denegetur.

Gregorius papa Theodorico & Theodeberto regibus Francorum & Brunichildis reginæ: Mirati fumus, quod in regno veftro Judæos Chriftiana mancipia poffidere permittitis. Quid enim funt omnes Chriftiani, nifi omnibus Chriftis? *Pro pauca*. In hoc vos amplius petimus Dei cultores demonftretis, quos fideles ejus ab inimicis ejus abfolvitis. *Item ad Fornetanum epifcopum*: Chriftiana, inquit, mancipia, quæ a Judæis addeuntur aut poffidentur, aut mandatoribus contradantur, aut certe Chriftianis emptoribus intra dies quadraginta vendendi, aut de tranfacto hoc dierum numero, nec apud eos quolibet modo remanean. Si autem quædam ex fidem mancipiis talem ægritudinem fortaffis incurrerint, ut intra fupradictos dies vendi non valeant, adhibenda folicitudo eft, ut, dum faluti fuerint priftinæ reftituta, fimiliter modis omnibus diftrahantur, & inde fraudis tollatur cuncta occafio, ne Chriftiana mancipia in domo Judæi habitare finantur.

Lib. xxxii. epift. 31.

Lib. xxxiii. epift. 7.

B

Sanctus Arelatus ecclefiæ Formentis epifcopus, & *Conc. Sanctus Auxanius ecclefiæ Valentiæ epifcopus*, & *Gregorius Lingonicæ ecclefiæ epifcopus*, & *fenfus Vivientenfes ecclefiæ Lugdunenfis epifcopus, cum aliis viginti epifcopis in nomine domini congregatis, ita fanxerunt*: Si fupertitiofos loci clericos heretici cujuscumque convivio interfuerit, anni fpatio ecclefiæ pacem non habebit: quod joniores clerici fi præfumpferint, expulsbunt. A Judæorum vero convivitis etiam laicos contingo noftra prohibuit: nec cum ullo clerico noftro panem comedat, cujuslibet Judæorum convivio fuit inquinatus.

Can. 17. & 38.

C

Sanctus Cæfarius ecclefiæ Arelatenfis cum aliis Concilium *virginta quinque epifcopis*: Omnes, inquiunt, de- Agath. Can. lacepos clerici, five laici Judæorum convivia evitent, & nec ad convivium quidem quiefcendi cum apud Chriftianos cibis communibus non utantur, indignum eft atque facrilegum eorum cibos a Chriftianis fumi, cum ea, quæ apoftolo permittente non luminus, ab illis abfcendere jubemenda: acfic inferiores incipiant effe catholici, quam Judæi, fi nos illis, quæ ab eis apponuntur, utamur, illi vero nobifcum abftas contemnant.

Prifcus ecclefiæ Lugdunenfis epifcopus, *Cæfarius Concilium Senonica*, *Remedius Bituricæ*, & *fanctus Syagrius Can. 13.* *Æduorum epifcopus*, *cum ceteris pluribus*, *ftatuta ecclefiaftica renovantes*, *ita definiverunt*. Ne Judæi Chriftianis populis judices deputentur; aut teftonarii eis permittantur, per quod illis, quod Deus averfatur, Chriftiani videantur effe fubjecti. Ut Judæis a cœna dominî ufque primum pafcha, fecundum edictum bonæ recordationis domni Childeberti regis, per plateas aut forum, quafi infultationis caufa, deambulandi licentia denegetur. Et ne reverentiam cunctis facerdotibus domini, vel clericis impendant, nec ante facerdotes confeffum, nifi ordinati habere præfumant. Quod fi facere forfitan præfumpferint, a judicibus locorum, quæ per fcripta fuerit, diftringantur. Et ut nullus Chriftianus Judæorum convivits participare præfumat. Quod fi facere quicumque, quod nefas eft dici, clericus Can. 15. aut fæcularis præfumpferit, ab omnium Chriftianorum confortio fe noverit coercendum, quiefquis eorum impiratibus foret inquinatus. Et ideirco Can. 16. licet quid de Chriftianis, qui aut captivitatis incurfu, aut quibufdam fraudibus; Judæorum fer-

Can. 13. Ann. 813.

D

E

ANNO CHRISTI 845.

vitio implicantur, debeat cuftodiri, non fo- A lum canonicis, fed & legum beneficiis imprimi dem foretit conftitutum: tamen quia nunc ita quorundam quærela exorta eft, quofdam Judæos per civitates, aut municipia conftitentes, in tantam infolentiam & protervitam prorupiffe, ut nec reclamantes Chriftianos literas vel ad precium de eorum fervitute abfolvi: idcirco præfenti concilio fanctimus, ut nullus Chriftianus Judæo deinceps debeat deffervire; fed datis pro quolibet bono mancipio duodecim folidis, ipfum mancipium quicumque Chriftianus, fen ad ingenuitatem five ad fervitium, licentiam habeat redimendi: quia nefas eft, ut quos Chriftus dominus fanguinis fui effufione redemit, perfecutorum vinculis permanent ineviti. Quod fi acquifcere his quæ ftatuimus quicumque Judæus noluerit, quandiu ad pecuniam conftitutam venire diftulerit, liceat mancipio ipfi cum Chriftianis abitronum volenti habitare. Illud etiam fpecialiter fancimus, quod fi quis Judæus Chriftianum mancipium ad ritum Judaicum convifare fuerit perfuafiffe, & ipfo manente in ergaftulo, & legali damnatione plectatur.

Sanctus Lupus: *Treceffimorum epifcopus*, & *cum eo alii viginti & quatuor epifcopi*, *vel totius* Concilium *provinciæ*, *ftatuere in nomine domini noftri Jefu Chriftî congregati*, *pro cauffa corporis ejus*, *quod eft ecclefia*: *inter multa hoc etiam ftatuerunt*: Quia Deo propitio fub catholicorum regum dominatione conftituimur, fubfit a cœna domini ufque in fecundam fabbati in pafchæ, hoc eft ipfo quatriduo, procedere inter Chriftianos, neque catholicis populis fe alio loco, vel quacumque occafione, miícere præfumant.

B

In concilio Laodiceno ftatutum eft, quod non oporteat a Judæis, vel hæreticis, ea quæ mittuntur munera feftiva fufcipere, nec cum eis feita celebrare. Et quod non oporteat a Judæis azyma accipere, & communicare impietatibus eorum. *Sit in ufu* Judæos evitare pravitati jugali focietate conjungitur, id eft, fi feu Chriftiano Judæa, five Judæo Chriftiana mulieri canali confortio mifcetur, quique horum tantum negas idenifie nefcuntur, a Chriftiano cœtu atque convivio & a communione eccleiæ protinus fegregentur.

Can. 17. & 38.

C

Concilium Arvern. Can. 16.

Ex concilio Toletano IV. cap. LVIII. *De his qui contra Idem Chrifti Judæi munus vel favorem præftant*. Tanta eft quorumdam cupiditas, ut quidam eam appetentes, juxta quod ait apoftolus, etiam a fide erraverint. Multi quippe hucufque ex facerdotibus atque laicis accipientes a Judæis munera, perfidiam eorum patrocinio fuo foverunt; qui non immerito ex corpore antichrifti effe nofcuntur, quia contra Chriftum facient. quicumque igitur deinceps epifcopus, five clericus, five fæcularis, illis contra Idem Chriftianam fuffragium vel munere vel favore præftiterit, ut profanus & facrilegus anathema effectus, ab ecclefia catholica, & regno efficiatur extraneus: quia dignum eft ut a corpore Chrifti feparetur qui inimicis Chrifti patronus efficitur.

D

Item in eodem concilio cap. LX. *De filiis Judæorum*, *ut a parentibus feparati Chriftianis debeant deputari*. Judæorum filios vel filias, ne parentum ulera involvantur erroribus, ab eorum confortio feparari decernimus, deputandos, autem monafteriis, aut Chriftianis viris ac mulieribus Deum timentibus, ut fub eorum conveftatione cultum fidei difcant, atque in melius inftituti, tam in minoribus, quam in fide proficiant. Ut

E

Concil. General. Tom. IX.

mercatores hujus regni, Chriftiani five Judæi, ANNO CHRISTI mancipia pagana, quæ per totum populus & ci- 845. vitates fubitum tranfeuntes ad manus infidelium & facrilliorum hoftium noftrorum perducunt, ex quo & ipfi infideles fervi, qui & Chriftianæ emcentur, poterunt falvari, miferabiliter petcunt, & inimicorum regni maximus numerus augetur, coercentur a pius principibus noftris, & Chriftianis fubjugantur, ut nullus Chriftianus tus: ne tam horrenda crudelitate, & aperta infidelitate, & animarum damnis Deus exafperetur, & vires hoftibus augeantur.

LXXIV.

Providenant viri potentes, & maxime potentes feminæ, ut in fuis domibus adulteria, & luxuriæ concubinatice, & incefta adulteria non vigeant. Et fuos presbyteros, qui cum eis in capellam vadunt, hujufmodi virtutem habere hortent, quatenus omnia vitia in domibus fuis refecent, & orationem dominicam ac fymbolum cunctos retenere & frequenare compellant; quia parochiani presbyteri, & epifcoporum miniftri, de minoribus & vilioribus perfonis hoc provident ftudebunt.

B

LXXV.

Indignum valde eft, ut qui in regia dignitate ceteros eccleiæ filios auctore Deo præcellitis, negligentius quæ Dei funt exequi videamini. Unde dignum erat, ut capellas villarum veftrarum laicis non committeretis; fed potius illis qui & eadem facera loca religiofius tractarent, & vobis exinde adjuti obfequium debitum impendenter. Sed quia aliter cauffa intervenientibus res fe habere dignofcitur, monemus & hortamur, ut fecundum canonicam auctoritatem, ne, quod abfit, periculum interdicti anathematis ex decimis præfumptis incurratis, fi capellas veftras habere jubetis, aut veris eccleiafticis dederitis, & dominicas decimas acceperint, facra tecta eccleiæ & luminaria exinde competenter providerant, & presbyteri parochianas decimas accipiant, & populi neceffitatibus debite invigilent. Si autem laici capellas habuerint, a ratione & auctoritate alienare non audeant, ut ipfi decimas accipiant, & inde canes aut 'geniciarias fuas a) pro- pascant. Sed portius presbyteri eccleiarum... eas accipiant, & inde reftaurationem eccleiarum, & luminaria, & hofpitium ac pauperum receptionem exhibeant, & pro vobis ac ftatu regni veftri dominî mifericordiam. ftudiofe implorent.

C

D

E

LXXVI.

Ut regia majeftas obfervare præcipiat omnibus reipublicæ miniftris, quod a divina auctoritate & fanctorum patrum conftitutione eanum effe dignofcitur: videlicet ut nemo comitum, aut quifquam ex judiciaria poteftate, poft quartam feriam, quæ caput jejunii nominatur, in qua omnes pœnitentes manus impofitionem ad vacandum folumno-

ANNO CHRISTI 846.

do pœnitentiæ & divinis officiis accipiunt, placium aut mallum tenere præsumant.

LXXVII.

Dies quoque ôctô sacrosanctæ paschalis festivitatis omnibus Christianis feriatos esse decernimus, ab omni opere rurali, fabrili, carpentario, gynæceo, cæmentario, pictorio, venatorio, forensi, mercatorio, audientali, ac facramentis exigendis; quatenus eisdem diebus tanto licentius, quanto liberius, omnibus Christianis sanctæ refurrectionis laudibus, & sacrosanctæ prædicationi sugiter insistere liceat. Quod si quis temerate præsumpserit, excommunicetur.

LXXVIII.

Ut capitula ecclesiastica a domno Carolo magno imperatore, nec non & a domno Ludovico pio Augusto promulgata, obnixe observari præcipiantur, sicut & legalia observanda esse noscuntur.

LXXIX.

Hæc autem constituimus, non præjudicantes aut parvipendentes, quæ a majoribus & prædecessoribus nostris fore feverius propter rigorem ecclesiasticæ disciplinæ sunt constituta: sed tempori fervientes, & fragilitati delinquentium, fisi de multimoda Dei misericordia, si faltem his obedire voluerint, confulentes, præscripta taliter præfinximus, ut quicumque quæ a divino spiritu per pontificalem auctoritatem & regiam maiestatem promulgata & prolata atque confirmata sunt, contumaci atque rebelli animo contraire præsumpserit, si ecclesiasticus ordine qualibet persona fuerit honorata, synodali auctoritate gradus proprii amissione mulctetur: si autem in seculari habitu qualibet poteftate vel dignitate fuerit sublimatus persona, honore, quo in republica fruitur, sine retractatione a regia majestate privetur, & insuper exilii vel afflictionis cujuslibet, prout ordo ecclesiasticus, & regalis severitas decreverit, ultione plectatur.

LXXX.

Vos simul cum istis & aliis Dei ac veritis fidelibus nos atque socios nostros in episcopali auctoritate rogastis, ut propter Deum, & nostrum ministerium, juxta cognitas necessitates, verum consilium secundum Deum & secundum salvelin invenissemus: quod & fecimus, juxta quod dominus inspirare dignatus est, & vestræ Christianæ devotionis verbis & scripto protulimus. Quod si illud pleniter & in omnibus adimplere potestis, sicut verbo & scripto vobis ex divino mandato innotuimus, Deo agimus gratias. Si autem vultis, & adhuc non potestis, quantum illum perfectionis approximaveritis, gaudemus inde. Si autem capitula quæ domino meditores examinier decrevistis, & manu propria confirmastis, & nunc observatores vos

ANNO CHRISTI 846.

A verbis promissis, opere pleniter conservetis & adimpleatis, nunc etiam adnuntemus. De sponsis quoque aliorum deinceps, quæ quo modo accepistis: quia de hoc quod in præterito actum est, maximam indulgentiam, consii de Dei multimoda & maximalargitate atque longanimitate, propter quorundam fragilitatem regentem. Et capitula patris vestri, sine refragatione de quibus conserventur, ac capitulis vestræ religioni ab exiguitatis nostræ ministerio oblatis hoc diploma si complacet annectatur. Nos autem Dei judicio fui ab illo vicarii constituti, juxta unistitorum nostrum & reverendum authoritatem, nisi impossibilitas aut quæcumque contradictio præpedierit, & in locis Deo dicatis, & in eorumdem locorum inhabitantibus, atque in ceteris quibuscumque divinæ religionis obsequiis, prout dominus velle, scire, & posse donaverit, ut ipsius voluntas & justio adimpleatur, pro viribus decertare studebimus.

NOTÆ JACOBI SIRMONDI, S. J.

a Concilium Meldense.) Hanc conciliu, ut præfatio docet, adhuc manuscriptam Wendelin Brennecius & Hincmarus Rhemensis cum suffragantibus suis Rodulfum archiepiscopum Bituricensem; cum eo episcopi per literas aut legatos. Ab his sanctæ primum ex provinci habitis synodis collecti XXIV, tum alii collecti XII. in universum concilii Meldensis canones sunt XXC. Qui supra hanc numerum in vulgatis editionibus adjecti sunt canones XXI. sedem sunt, cum capitula ab episcopis proximæ synodi Belvacensis: quorum exemplar cum supra jam posita fuerint canones XVII. & sequentibus, fruftra hoc loco integra repetuerenus. Quare vide tenere ab antiquitatis ædita annotanda conclusimus.

b Childeberthus rex.) Hujus edicti mentio fit in concilio Matisconensi I. canone XIV. Tunc autem edictum fuisse videtur, cum in concilio Aurelianensi III. Childebertus regis nomen obtinebat, id ipsum de Judæis canone XXX. statuentes ejt.

c Lupus Tricassinorum episcopus.) Atqui Lupus, qui præfuit concilio III. Aurelianensi, de quo ipsum non Turonibus, sed Lugdunensis fuit episcopus: ut confirmat ejt synodi hujus epilcopos non animadvertisse.

NOTÆ SEVERINI BINII, S. J.

a Concilium.) Canfa habiti concilii hæc eft: regis Francorum res ecclesiasticas laicis hominibus pessimeque tradidissent; eaque ut Deum optimum facilisque vindicem acerrimum gravissime offendarent. Quod cum Gallicus episcopis intuentibus, ad divinam rationem accurandam, Dioque misericordiam provocandam, illi hoc Meldense concilium collegerunt; in quo anni omnis ignarus temporum hominum series fidelium animos consolationis deplorantur, cautumque malorum omnium, quibus hæc unquæ universa Gallia a Normannis aliisque barbaris nationibus infestabatur, facilisque regum Francorum intolerantia. Quam ut plane ex literis Hincmari, quas ad Carolum Magnum pro Ludovico Germanico scripsit, quinque Catalogus regum inter alia admonuerunt, ut præmia a Carolo Magno atque a Ludovico collata referret; ejusque Catalogus hæc capitula Anfegisus quidem primum collegit, quæque libellis distinxit, sed illum Benedictus Levita mutatis hujus concilii ea quæ dorsum conquisitis subjeque aliis libelli digestis ordinem ejusdem fidelis Ludovici bilice, Lotharioque, Ludovico & Carolo obtulit & dicavit. Hæc capitula auctoritate latis apostolicæ confirmata esse fatetur in fua præfatione Benedictus Levita, confitaque (ut supra diximus) ex multis capitulis. Quare libenter eadem hic apposuimus, nisi magna ex parte supra jam posita haberemus, plurimaque etiam obsoleta portio legis quam ecclesiasticæ conflationes effunt. Superatum edita fuit Parisiis anno domini 1588. apud Claudium

ANNO CHRISTI 846.

A quarum additionem præsica reperitur, hic verbis ascribitur: *Hæc quæ sequuntur capitula excerpta sunt a domno Carolo domni Ludovici imperatoris filio, & genitoribus eius, ex capitulis quæ anno 846. ædierunt episcopi in Synodo, Pontuile scilicet cum suffragantis suis, Cameracensi cum suffragantis suis, Virdunense cum suffragantis suis, Rhemense cum suffragantis suis, & Remedii cum suffragantis suis, quæ ipse Carolus in Compendio palatio principe, sicut ipse inspexit, collatio ad relegendum in Spartano stilo Rhemensis ecclesiæ. Ac quia saltimus quorundam mortui sit animus ipsius regis, ut omnes decretiones, diffinitiones regni sui primitivus ab eorumdem episcoporum admonitione & remissi ab eisdem concilio episcoporum, & omnibus illis capitulibus tantum observando & complendo sibi collegerunt, & ipsi fusipsa scripsa irradiorum decretis: Non complius de eorum capitulis accepisse, quam illa, de ipsa se nulla ex parte sibi esse vitiosum.* Capitula ista nonnullorum, quæ ibidem ipse subjungit, ex hac synodo non sunt desumpta.

B *b Meldensis.*) Sic dictum a Meldis. Hæc synodus Meldis anno 845. inchoata, Parisiis anno sequente absoluta fuit, vel saltem illius canones quos Meldis confecerat, sequente anno in synodali parvum confessu novo Parisiis promulgare, ut patet ex præfatione concilii circa finem.

ANNO CHRISTI 846. Ex Labbei Append. Tom. VII.

** CONCILIABULUM VENETICUM. ANNO CHRISTI 846.

NOmenoius Britonum princeps, cum copiosa multitudine Britannia e fuis populisque fedibus, eorum episcoporum quatuor in septem diœcesi, episcopos ad eorum fanum altus etiam, archiepiscopum ibi præficit unum, cujus ut Dioceſi managerus fedet: convocatisque plenduesqui opis ejus regem inanni fe fecit. Cujus rei narrationem ex veteri codice Mſ. descripsimus habet Tomo VIII. fub finem.

C EX NOTIS PETRI DE LA LANDE.

Cum parva synodi Suessionic. III. habitæ ann. Christi DCCCLXVI. & Carisiac. CXVII. in synodo ad Nicolaum papam, ædierunt jam XX. adeſis annum, quo ſedi Trevirensi vacuæ pulsus fit Ludbertus: hoc concilium illud adcelebimus, ann. Christi DCCCLXVI. & Caroli Calvi VII.

ANNO CHRISTI 846. Ex Append. Tom. VII.

CONCILIUM PARISIENSE, ANNO CHRISTI 846.

IN QUO ABSOLUTA SUNT

Quæ in synodo Meldensi perfici non potuerant, Parisiis (ut eſt in præfatione synodi Meldensis) celebratum die XVI. Kalendas Martias, anno Christi DCCCLVI.

Tenho vero fcq. DCCC-LVII. fi mior lo. tiens tu- meras te- lis, ut do- ces me! lu- dith. x.

H*Ic synodo prater metropolitanos qui ad synodum Meldensem convenerant, interfuit etiam cum epiſcopis provinciæ ſuæ Cantabriæ Rhotomenſis archiepiſcopus, ut docet præfatio ejuſdem ſynodi Meldenſis. Idque etiam liquet ex ſubſcriptionibus privilegii quod monaſterio Corbeyenſi Ludovici abbatis cognita ab hac ſynodo confirmatum eſt. Subſcripſit enim cum aliis Guntbaldus. Privilegii autem exemplar eſt hujuſmodi.*

Ex F. Simonis.

PRIVILEGIUM ELECTIONIS & libertatis monaſterio Corbeyenſi confirmatum in ſynodo Pariſienſi.

a Galliam ſtorum hic mutuandi tatio non, a Hil. Jun. fed ut ſuſpi- ter quod plouſque ſtorum ſe dandum ſubjic. ne quis dus ſcri- tionem dum-

A Anno ab incarnatione domini noſtri Jeſu Chriſti DCCCLVI. indictione x. regnante per provincias Galliæ glorioſiſſimo atque fereniſſimo principe Carolo, jam diviſione regni accepto cum fratribus, Hlothario ſcilicet & Hludovico regibus confirmata, conventientibus nobis Galliarum epiſcopis ex regio præcepto Pariſius, ut ſuper his quæreremus quæ in eccleſiis Dei, tam in propter civilia bella tranſactum violentiam, quam & ob inertiam prælatorum atque ſubjectorum, longe jam lecus quam dignum eſt geruntur; nec non cujus rei gratia peſtis atque lues tamdiu in *Concil. General.* Tom. IX.

B populo graſſantur, qui etiam modus atque ſtatus tenendi inſtituendi patrum parentum ſanctorum ſtatuta eſſet deberet; quove privilegia antiquitus tradita conſervari deberent. Inter cetera veneranda ſtatuta noſtri Radbertus abbas Corbejenſis monaſterii obnixe nobis ſuper hac re literas preſſimo rum principum, Hludovici videlicet boni memoriæ piiſſimi imperatoris ac Hlotarii filii ejus, quibus carum eſt, ut ipſum monaſterium, ſecundum antiquum morem jam inde a principio cuſtodium, electionis gratiam & rerum harum diſpenſationis liberatem haberet, cum omni integritate, tam ubi ipſa ſunt ſituata quam ubique. Inſuper & auctoritatem atque confenſum præcellentiſſimi atque nobiliſſimi regis Caroli prorulit, & quid & eum monaſterium, ſecundum morem prædeceſſorum ſuorum, quaſi jure hereditario in fua familiaritate ac defenſione ab exordio regni ſui ſavente domino ſuſcepit, & veluti munus reverendo Deo gratiſſimum, inter diverſos turbines calamitum, ut tranquilliſtate precipue ordini eidem congruente portierur. Deo devotiſſime obtuite, ſuiſque gratiſſimum literis promulgavit. Petiit itaque a nobis, quo ea quæ ſacris literis piiſſimorum principum confirmata fuerant, noſtra quoque auctoritate ex voluntate principis confirmaretur.

ANNO CHRISTI 846. Pap. 8 Leo.

Quod & nos juſtum, & ordine noſtro dignum eſt. Et confidimus, tam per clementiam Dei, qui ipſum locum protegit atque provehit, quam & propter manus paſtoralis gregi Chriſti ſuſceptum: nec non & obſecrum dilectionem, qui ipſi in loco laudabiliter domino hactenus famulatur. Nam, ſicuti comperimus, ipſe locus venerabilis, Bathildis regina a Pictauſio filio ſuo inpectante, a fundatis viris fundatus eſt, & ſicut religioni norma, quam primo tempore Deo ſervientes, ſeruabatur deinceps retinuit: in tantum ut eos qui ſe fundaverunt non modo zequaveret religione, ſed etiam pene ſuperaverit. Qua de cauſa & nobiliſſimi viri in eodem loco ad Dei ſervitium ſponte confluebant, & eundem locum tam nobiliatæ ſua, quam & vitæ merito decorabverunt. Unde factum eſt ut ipſe locus familiaribus dominis ſeruiret: adeo ut ſub ea tuitela reges atque reginæ cum ſuſcipiarent. Sed quia noſtris temporibus omnia fere depravata erant, cernentes religioſi viri eundem loci electionis jura multis in locis non ſervari, verentes ſimilia pati, faceas literas clementiſſimorum principum expetierunt, electionem ſibi, & rerum ſuarum libertam diſponendarum pacta inſtituionem divinæ legis confirmantes. Nec eas ſufficere arbitrati, ex nutu nobiliſſimi atque prudentiſſimi regis, noſtra quoque auctoritate ſibi eadem poſtulaverunt confirmari. Quod nos non immerito conceſſimus. Primo quia patres & defenſores eccleſiæ eſſe debemus. Deinde quia nili pro talibus inviligiaverimus, non ſine ira ac cohpectum divinæ majeſtatis pertimeſcimus. Quocirca monemus atque hortamur filios ac dominos noſtros piiſſimos principes, nobis pariter & futuri temporis, quia pene in omnibus locis id confunditur, ſaltem propter amorem & reverentiam Dei & ſervorum ejus debitam dilectionem, inſuper & regni ſui proſperitatem atque ſempiternam & electionis gratiam, & hiſtorum diſpoſitionem facultatum iuarum illi loco conſervare ſatagant; & ſi in illo monaſterio ſemper privilegium electionis, ſicuti antiquitus in eccleſiis electio conſervata fuit, non ſuppoſita, aut ſuffuſa, ſed libera, juxta unſtituta canonum, & regulam ſancti Benedicti. Quod & ſi ſequendo conſtituerint, ut rectior alius in eodem loco non digne Deo vivat, aut forte minus officioſus circa principem ſit, hoc ſtatuimus, ut ſi ille propter ſuam negligentiam depoſitus fuerit, electio illis ingenuerata permaneat: vi delicet ut eligant alterum, quem ad illud officium ſecundum monaſticam diſciplinam aptum invenerint. Non enim juſtum ut unius culpa ſuper omnes redundet; neque ullo pacto rectum eſſe poteſt, ut uno peccante ſuper omnes vindicta conſurgat, aut cauſa unius eccleſiæ Chriſti ſua privilegia perdat; ſed ſic unius culpa reſecanda eſt, ut omnibus qui in eodem loco ſunt, & venturi ſunt, conſulatur. In ipſa porro electione regulam & auctoritas conſerverur; id eſt, ut ille præpoſitus ſuum eccleſiæ congregationi, quem non multitudinis electio commendaverit; ſed quem ſanioris conſilii, imo pauci numeri, ſed meliores elegerint, & quem vita meritum, & ſapientiæ dignitas probabilem redderit. Quod ſi aliquando contigerit, ut aliquis perverſior, tempore lupus ovilis deuorandi, aut pecunia more Simonis, aut qualibet gratia, apud dominos rerum monaſterium illud imperare voluerit; primo ſecundum canonicam auctoritatem, quia laicalari poteſtate eccleſiam Dei ſibi inire voluit, anathematizamus una cum omnibus ſanctis patribus qui ſacros canones edidere: quo pro minus nullus, nobis miſericordiam Dei poſſidere, nec ſibi, ſed ſuis, obſequiis auctoritate, quam

A & omnium præcedentium patrum, qui pro ſtabilitate ſanctæ Dei eccleſiæ hujuſmodi decreta promulgare voluerunt. Deinde inſeritimus, quia ſæculorum pericula turbare volunt, exturbet illum ſicuti Achan de terra viventium, ſi tamen non cito reſipuerit. Si autem & impenitenter, neque hic, neque in futuro ſocietatem cum ſancta Dei eccleſia habeat, quam infami ſatis exemplo contaminavit. Imuno eheuos omnium eccleſiarum contra eum, ſe deinceps concrepet, qui dixit: Hereditas poſſideam ſanctuarium Dei. Deus meus pone illum ut 70d. 1. rotam, ſicut ſtipulam ante faciem venti: ſicut ignis qui conſumit ſilvam, & ſicut flamma exurens montes, & ceteri quæ ſequuntur. Et quia cupiditate ductus etiam pecuniam ac ſubſtantiam ſervientes & dominum, ſpes verum ſuam habere voluit, una cum ſuda ſacre pecuniæ diſlapidatore, & proditore domini noſtri Jeſu Chriſti, maledictionem illius, quo in eum profuere ſunt, excipiat; utpote invaſor gregis Chriſti, & rector pauperum. Præterea ſi filii noſtri domini rerum eis qui hac nunc forte machinantur, aut quandoque tentabunt, aſpiraverint, literæ & bonitas tertiquæ vel amplius admoniti, ſi non ſe correxerint, ſimiliter eos obligationis ſententia & hic & in futuro adſtringat, niſi ſecuntra eum qui reverſum & dominum, per rerum ſuarum diſpoſitionem & emendationem congruam correxerint. C Et ut hoc filii ac domini noſtri, quoniam Dei & eccleſiæ fundatio adverſus eſt, facere debeant, canonica auctoritas qui de his in uno & in quamplurimis capitulis ſtatuat annectimus. Ita enim lanctum eſt: Si qui dederit vel acquirit poſſeſſiones præter regalium, vel eum quæ conſtituitur eſt ab eo ad diſpendandam miſericordiam pauperibus; & quidat, & qui accipit, anathema ſit. Hæc ergo præſcripti ſunt, quo filii & domini noſtri, & quod agere debent faciant, & his qui patrum auctoritatem violare non verentur reſiſtant; ne ſibi perpetuum obligationem imponant, neque ſibi ſubjectis ſanctæ ſum offenſionis generent. Manifeſtum quippe eſt, quod qui acquieſcit male poſtulanti, & ſibi animadverſionis divinæ pondus indacit, & ei cui conniverit ſimilia facere itidem imponit. Quod ne fiat monemus, hortamur, & rogamus, ut filii & domini noſtri, & hoc quæ ſtatuimus libenter ſuſcipere, & multiplicato nuſo eccleſiam Dei temerare volenti conſeſſum, aut auxue aut in futuro prohibeant; quatenus non ſolum iram diſtricti judicis evadant, verum etiam eorum perpetuam vitæ, & David ſi illius felicitſimi & ſempiterni regni glorian conſequantur. Sed & eos, quorum gratia hæc omnia ſogitari & facturus, videlicet præclara & pretioſiſſima meqbra, æterni regis & ſalvatoris omnium nemus, quatenus eodem affecta, religioni ſuæ continuam devotionem adhibeant, quo non ex tum & utilitati conſulamus, & tranquillitati in futuro hac in cauſa deſerimus. Videlicet ut tales effe ſtudeant ante oculos judicis omnia cernentis, quales in oculis omnium videntur effe & credantur: ut non eccleſiaſticis negotiis occupatos oratione & merito Deo commendent, & dominis ac filiis noſtris omnipotentis Dei protectionem obtinere poſſint. Quo non modo illis perpetua facultatum ſuarum poteſtas, & electionis gratia permaneat; ſed etiam triumphus gloriæ ſempiternæ poſſi ſanctionem vitæ præſentis illos excipiat. Erat hæc qua ſanximus in præſenti, & in futuro tempore inviolata permaneant, noſtræ manus ſubſcriptione quæ ſuperius comprehenſa ſunt corroboravimus. Succeſſores quoque noſtros monemus atque obſecramus, quo pro amore Chriſti ſe-

Conſtit. Bonifac. Papæ 8. Can. 8.

ANNO CHRISTI 846. Pap. 8 Leo.

lo Dei ſuccenſi invigilent: adverſum inſidiatores & A Fœtuſius Lexovienſis eccleſiæ epiſcopus epiſcopali auctoritate ratum decernens, in nomine Chriſti ſubſcripſi.

Saxobodus Sagenſis eccleſiæ epiſcopus hoc decretum conſenſi & ſubſcripſi.

Immo Novionagenſis eccleſiæ indignus epiſcopus hoc privilegium conſenſi & ſubſcripſi.

Erluinus gratia Dei Conſtantiæ epiſcopus hoc privilegium conſenſi.

Baldinus Baiocaſſinenſis eccleſiæ epiſcopus, &c.

Ludovicus monaſterii preciooſiſſimorum martyrum Chriſti Dionyſii ac ſocíorum ejus abbas privilegium hoc relegi, & ſubſcripſi, in nomine Chriſti, &c.

Radbertus ipſius monaſterii abbas privilegium hoc relegi, rutumque habui.

B Adalgarius abbas monaſterii ſanctæ Crucis.

Alnaldus abbas ſancti Carileſi.

☞ Observatio P. Antonii Pagi ad an. Chriſti 846. n. 2. & 3.

In Præfatione Conciſii Meldenſis hæc verba leguntur; quæ ollendunt decreſſiſſe eum Simeonem Tom. III Concil. Gall. ad annum, fub Leone IV duo fuiſſe ejus lebrata fuiſſe Concilia, quam Labbeus Tom. VIII Concil. pag. 80. non nobis quidem affertit, ex in unum debere compingi, fed qui vale habeantur, cum aliud in annum ipſorum differt: *Quæ hinc*, inquiunt Patres Conciſii Meldenſis, *ſunt ſtatuta, & à nobis ſanctione indigna, ut ea ſuffragiis precedentium diſſimus, non retractamus. Nec illum Rudenſem & nova cudere, ſed & vetera confirmare. Quia etiam nos poſt abſolutum Synodum ſuum adunationis epiſcopalis congregatio C variis contingentibus prapedita penitus ſubſiſtere, nec nonnullis ſpecialis promoveri, prodiiti venerabiles Epiſcopi, non eam quæ venerabilis Hincmarus archiepiſcopus ex Gheſtiſſiis ſuis confenſu fupra ſcripti glorioſiſſimi Regis Caroli, anno Incarnationis Dominice DCCCLVI, XVI Kalendas Martias Pariſius convenerunt, & captum divinum negotium pertractantes, ut ad perfectionem deo bitam propitiante Domino perduceretur, ſatagere ſtudeant.* Compoſitus hanc Præfatio poſt celebrationem Concilionum Lauricenſis & Valentinenſis, Conciſii apud Theodonis villam, Vernenſis, Meldenſis, Meldenſis, ac Pariſienſis, cum omnia in ea Præfatione memorentur, & omnia quæ in Meldenſi aſſiſque ciuſia conſtituta fuerant Capitula, in Pariſienſi demum hoc anno abſolute fuerint, ut tedeo Pagius ſentiat.

In hoc Pariſienſi Concilio *Redbertus* Abbatis Corbeiæ ſe regum Privilegiorum Hiſtoriam ſcripſiſſe Monachum authori confirmatum, Recitus libel Tobbeus Tom. VII Concil. pag. 1340. quippe hoc breviam eſt: *Quod ab Incarnatione Domini noſtri Jeſu Chriſti DCCCXLVI, indict. X. regnante per prouidentiam Gallie glorioſiſſimo atque ſerenſſimo Principe Carolo, cum conuenientibus nobis Gallicanis Epiſcopis ex Regie preceptis parifius.* Subſcripſit Privilegio Guthbaldus Rothomagenſis Archiepiſcopus cum aliis Præſulibus. Sed ceteri inrepſit in Indiculorum, & Hiſtoriæ Pariſienſis, *Indiculum* ille in quo ante duo Conciſia Pariſienſia ſtatuenda; hujuſmodi enim ætatis in antiquis Monumentis paſſim occurrunt. At, inquit Labbeus, cum in hoc Privilegio, quem in Præfatione Conciſii Meldenſis annus DCCCXLVI cum XVI Kalendas Martias conjunctus, eſt annus Incarnationis a die XXV Martii, vel a Paſchalibus feria inchoatus, qui adhuc vulgatus apud plerosque Gallos anno DCCCXLVII, quo Indictio X obtinuit. Venunt hoc ſecolo ſtuti & præcedenti in Actis publicis adhibitus eſt tantum annus Incarnationis a die Natali Chriſti deducbus, & non nisi in Hiſtoriis aut libris hujuſmodi. Ex ab Annuntiatione B. Virginis vel a Paſchate incepta, quod ratum & pacuiobus ſuffuiuum. Neque enim reperire eſt Actu publica hoc ſimile in Gallis confecta, in quibus annus Chriſti a Paſchate, vel a die XXV Martii initium ſumat. Quare nec Conciſium Pariſienſe in annum ſequentem differendum, nec in duo Conciſia Pariſienſia partiendum. Sed Conciſium Pariſienſe ad hunc annum pertinere, caste omnes dubium patuere Conventus ſequentiæ, quem recitat poſt illud congregatum fuiſſe.

ANNO CHR. 1571 Sept.

CAPITULA EXCERPTA IN VILLA SPARNACO.

HÆC QUÆ SEQUUNTUR CAPITULA

Excerpta sunt a domno rege Carolo & principibus ejus ex capitulis quæ anno DCCCXLVI. ediderant episcopi in synodis, Vvenilo scilicet cum suffraganeis suis, Ursmarus cum suffraganeis suis, Hincmarus cum suffraganeis suis. Ex oblata sunt eidem principi, sicut ipse jusserat, collecta ad relegendum in Sparnaco villa Rhemensis ecclesiæ. Et quia factione quorumdam morus est animus ipsius regis contra episcopos, distendibus primoribus regni sui ab eorumdem episcoporum admonitione & remotis ab eodem concilio episcopis, ex omnibus illis capitulis hæc tantum observanda & complacenda sibi collegerunt, & episcopis scripta tradiderunt, dicentes non amplius de eorum capitulis acceptasse quam ista, & ista velle cum principe observare.

COMMEMORATIONES A CAPITULORUM.

3. *De honore & cultu ecclesiarum.*

31. *De honore episcoporum, & veneratione servorum Dei.*

111. *De justitiis.*

IV. *De cautela, ut ea res qui cessit juventutis aut ingenientia in aliquo fallatur, sive contemnunt admonitionem episcoporum, ne subito aut incaute damnentur anathemate.*

V. *De his qui contra regiam præceptum contumaces existit, vel molluntur.*

VI. *De precariis.*

VII. *De hospitalibus.* B

VIII. *De rapinibus.*

IX. *Ut episcopus tempus congruum observetur ad ministerium suum peragendum.*

X. *Ut clerici arma militaria non contingant.*

XI. *Ut missi dirigantur, qui inquirant si præcepta a nobis de rebus ecclesiarum ad proprium sint facta.*

XII. *De hæresi simoniaca.*

XIII. *Ut a nullo fedes episcopalis proprio informatore episcopo absorbetur.*

XIV. *Ut canonici nisi a dormitorium dormient.*

XV. *Ut monachi ad palatium non veniant nisi causa obedientiæ exceptis abbatibus.*

XVI. *Ut laici decimas de ecclesiis non contingant.*

XVII. *De sanctimonialibus contra authoritatem nec-* C *pris.*

XVIII. *De spousis alienum.*

XIX. *De sepulturis infra ecclesiam.*

Plenitudo autem capitularum, qua in plenitudine synodalium affinium habentur, unde hæ commentationes excerpta sunt, ita per loca continentur.

3. De honore & cultu Dei atque sanctarum, &c. *Synodi Meldensis cap.* 1.

3. Sacerdotes ac levri Dei vigorem ecclesiasticum, &c. *Synodi Meldensis cap.* 1.

5. Quia vero debitum esse cognoscimus, &c. *Synodi Meldensis cap.* 5.

5. Si quis potestatis regiæ, quæ non est justa, &c. *Synodi Meldensis cap.* 15.

11. Et ne magnificentiam veftram illuc, &c. *Synodi Meldensis cap.* 20.

6. Ut precariæ & commutationes tempore, &c. *Ibidem cap.* 2, 22. 23.

8. Ut contra depræditores & oppressores, &c. *Synodi Meldensis cap.* 24.

9. Ut regia magnificentia liberiorem, &c. *Synodi Meldensis cap.* 28.

10. Ut quicumque ex clero esse videntur, &c. *Synodi Meldensis cap.* 37.

7. Adunonenda est regia magnitudo, &c. *Synodi Meldensis cap.* 40.

13. Canonici est & summopere præcavendum, &c. *Synodi Meldensis cap.* 43.

13. Ut nemo episcopo vivente ecclesiam, &c. *Synodi Meldensis cap.* 47.

14. Ut canonici in civitate & monasteriis, &c. *Synodi Meldensis cap.* 53.

4. Ut nemo episcoporum quemlibet sine certa, &c. *Synodi Meldensis cap.* 56.

15. Ut monachi quibus monasteriorum cura, &c. *Synodi Meldensis cap.* 57.

16. Hi vero qui ex rebus ecclesiasticis, &c. *Synodi Meldensis cap.* 60.

17. Qui sanctimoniales virgines vel viduas, &c. *Synodi Meldensis cap.* 67.

18. De his qui spousas alienas rapiunt, &c. *Synodi Meldensis cap.* 68.

19. Ut nemo quemlibet mortuorum in ecclesia, &c. *Synodi Meldensis cap.* 72.

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

Edita fuerunt integra primum a Petro Pithœo sub titulo capitularium, cum a nobis tit. VI. capitularium Caroli Calvi: Hoc loco suis habuimus pofi commentationes fragmentum initio indicat, quod plenitudo ipsa in concilio Meldensi continebatur. Plenitudinem appellat integrum exemplar. Optatus lib. 1. adversus Parmenianum de synodo agens Cirtensi Donatistarum: *Iterum*, inquit, *plenitudinem rerum in septimo parte Sparnaciensium ad implendum fidem adiunximus.*

VITA ET EPISTOLÆ LEONIS PAPÆ IV.

Leonis vitæ scriptores.

LEo IV. natione Romanus, ex patre * Ra- D dualdo, sedit annos octo, menses tres, dies quinque. His adeo catholicus atque apostolicus vir multæ patientiæ multæque humilitatis extitit, largus, pius, innocuus, sive benignus, amator justitiæ, & plebis ferventissimus

* Rat. Radulpho.

ANNO CHR. 1571 Sept.

gubernator, divinarum quoque scripturarum indeficiens perscrutator, vigilius & orationibus ferventer intentus. In cujus etiam beatissimo pectore, juxta illud quod in sancto evangelio legitur, & serpentis astutia, & simplicitas inhabitat columbæ. Erat enim totius sanctitatis decore repletus, amator religiosorum hominum, Deoque in omnibus affidue famulantium, nutritor pauperum, & contemptor sui. Hic primum a parentibus ob disciplinas literarum in monasterium beati Martini confessoris Christi, quod foris muros hujus civitatis Romanæ juxta ecclesiam beati Petri apostoli sum est, quamplurimas sacras literas plenius didicere, sponte concessit. Ubi non solum literas didicit, verum etiam in studio sanctæ conversationis, non quasi puer, sed vir perfectus, velut perfectum monachus mansit. Cujus etiam pie conversationis exemplo alii sub eodem monachico degentes ritu omnipotenti domino pleo devote serviebant. Erantque cum illis quasi nunc ex illis. Et quoniam civitas supra montem posita abscondi non potest, sic neque hujus rumor sanctissimi viri diu occultus exiliere potuit. Fama illius, sive sanctitatis opinio, huc illuc luce clarius divulgata est, atque multorum relatione fidelium ad aures pontificalis quondam beatissimi patris & papæ Gregorii mox fideliter relata occurrit, cui cum tantæ fuisset castitatis dignaque conversationis magisterium enarratum, illico eum ex monasterio, quo pie degebat, exire jubens, ad sanctæ matris ecclesiæ gremium perduxit, atque ut in eo semper servi- C tio familiariter permaneret, in Lateranensi patriarchio ei præcepit.

Subdiaconum quoque eum ob suæ famam virtutum laudabilis fecit. Qui tamen quamvis locum monasteri, vel ordinem, tamen vitam moresque suos pluspuam pene in femmi creatoris nutri fervitio regulariter confirinxit, boniique multiplicavit operibus. Defuncto autem hujus sacratissimæ sedis papa Gregorio, tunc Sergius archidiaconus sanctæ Romanæ ecclesiæ præfuit effectus, hunc, de quo superius nonnulla retulimus, Leonem videlicet beatissimum papam presbyterum conscravit, atque vicinum sanctorum quatuor Coronatorum largitus est.

In quo dum bonis polleret moribus, ibique indigentibus necessaria ministraret, peregrinos ac pauperes, meinque habentes non solum verbo, immo etiam corporalibus alimoniis refoveret, is qui tunc præerat Sergius Romanæ fedis antistes et primi vitæ hujus fabitat. Et ita cujus etiam tempore ecclesiæ beatissimorum principum Petri & Pauli a Saracenis sanctimus depræditate funt.

Quis igitur calamitate sive miseria omnis Romanorum vigor elanguit atque contritus est hoc factio universa concio Romanorum ex duobus exibus, vel periculis, videlicet de repentina mortæ pontificis, & devastatione, quæ facta fuerat in ecclesiis sanctis, cunctorumque fidelium Romanorum, fatebatur se nullatenus evadere mortis periculum posse. Cumque pari devotione, communique consilio universi Romani procures de futuro cogitarent pontifice, ut quis esset qui tam factum & invisabilem locum omnipotentis Dei timore regere, vel gubernare posisset, confectum fama beatissimi præfulis simul & merirum ab omnibus patefacta est, totamque per urbem diffusa: necdum enim is qui obierat pontifex ad sepulturam debitam fuerat deportatus.

Et ecce omnes a novissimo usque ad primum Confusio sensimi a- ona voce, una simulque concordia Leonem venerabilem presbyterum sibi futurum pontificem flagitabant. Et quod nullam fuper fe alium habere vellent præfulem, nisi hunc, de quo crebro dictum est, multis conjurationibus ac vocibus fatebantur. Quorum incundanter omnium credimus corda ad hanc expetendam non aliud, nisi amor divinus, & divinæ virutis inflammavit & univit clementia.

Tunc omnes, ut superius annotatum est, pergentes cum gaudio multaque avidi tatis lætitia ad ecclesiam, ita ut principium a parentibus ob disciplinas literarum in monasterium beati Martini confessoris Christi, quod foris muros hujus civitatis Romanæ juxta ecclesiam beati Petri apostoli sum est, quamplurimas sacras literas plenius difcere, sponte concessit. Ubi non solum literas didicit, verum etiam in studio sanctæ conversationis, non quasi puer, sed vir perfectus, velut perfectum monachus mansit. Cujus etiam pie conversationis exemplo alii sub eodem monachico degentes ritu omnipotenti domino pleo devote serviebant. Erantque cum illis quasi nunc ex illis. Et quoniam civitas supra montem posita abscondi non potest, sic neque hujus rumor sanctissimi viri diu occultus exiliere potuit. Fama illius, sive sanctitatis opinio, huc illuc luce clarius divulgata est, atque multorum relatione fidelium ad aures pontificalis quondam beatissimi patris & papæ Gregorii mox fideliter relata occurrit, cui cum tantæ fuisset castitatis dignaque conversationis magisterium enarratum, illico eum ex monasterio, quo pie degebat, exire jubens, ad sanctæ matris ecclesiæ gremium perduxit, atque ut in eo semper servi- C tio familiariter permaneret, in Lateranensi patriarchio ei præcepit.

Subdiaconum quoque eum ob suæ famam virtutum laudabilis fecit. Qui tamen quamvis locum monasteri, vel ordinem, tamen vitam moresque suos pluspuam pene in femmi creatoris nutri fervitio regulariter confirinxit, boniique multiplicavit operibus. Defuncto autem hujus sacratissimæ sedis papa Gregorio, tunc Sergius archidiaconus sanctæ Romanæ ecclesiæ præfuit effectus, hunc, de quo superius nonnulla retulimus, Leonem videlicet beatissimum papam presbyterum conscravit, atque vicinum sanctorum quatuor Coronatorum largitus est.

In quo dum bonis polleret moribus, ibique indigentibus necessaria ministraret, peregrinos ac pauperes, meinque habentes non solum verbo, immo etiam corporalibus alimoniis refoveret, is qui tunc præerat Sergius Romanæ fedis antistes et primi vitæ hujus fabitat. Et ita cujus etiam tempore ecclesiæ beatissimorum principum Petri & Pauli a Saracenis sanctimus depræditate funt.

Quis igitur calamitate sive miseria omnis Romanorum vigor elanguit atque contritus est hoc factio universa concio Romanorum ex duobus exibus, vel periculis, videlicet de repentina mortæ pontificis, & devastatione, quæ facta fuerat in ecclesiis sanctis, cunctorumque fidelium Romanorum, fatebatur se nullatenus evadere mortis periculum posse. Cumque pari devotione, communique consilio universi Romani procures de futuro cogitarent pontifice, ut quis esset qui tam factum & invisabilem locum omnipotentis Dei timore regere, vel gubernare posisset, confectum fama beatissimi præfulis simul & merirum ab omnibus patefacta est, totamque per urbem diffusa: necdum enim is qui obierat pontifex ad sepulturam debitam fuerat deportatus.

Et ecce omnes a novissimo usque ad primum Confusio sensimi a- ona voce, una simulque concordia Leonem venerabilem presbyterum sibi futurum pontificem flagitabant. Et quod nullam fuper fe alium habere

Leonis vitæ scriptores.

Leonis ad Romanum nobilem fidei orthodoxæ professionem.

Romanorum nobilium fides orthodoxa imprimis elogio præfertur.

Dona a Leone ecclesiis.

Leonis ad Petrum Petri.

Leonis ad Petrum Petri.

Leonis ad Petrum Petri

in jam dicta basilica ad honorem & gloriam sacri altaris vela habentia cruces & hammadias de chrysoclavo & gemmis ac bullis arcteis triginta tres. Velum scapitiale habens hominis effigiem sedentia super pavonem unum. Item vela habentia historiam sanctæ Dei genitricis tela. Item vel alia fundata quatuordecim, & alia cum vestis de blattin duo.

Ipse quidem eximius & beatissimus papa presbiter in basilica sanctæ Dei genitricis, quæ ponitur in vico, qui nuncupatur Sardorum, vestem de fundato habentem historiam sanctæ Dei genitricis de chrysoclavo cum prophetis. Ipse vero vela Deo amabilis & prudentissimus papa Basilia in ingressu marmoribus patriarchii construxit, quæ nullus pontificum ut perficeret ubitavit eh. Nam & solarium quod beatæ memoriæ Hadrianus papa instruerat, cum præ nimia vetustate fractis trabibus in ruinis concretuer everum, noviter pulcrius in melioremque speciem reffauravit.

Hic quidem infignis & piæ memoriæ antistes in basilica beati Pauli apostoli superno fretus amore vespertinas publice a cenobio cleri & scholæ conflituit die natalis ejus pfalli fandæ. Hujus beati temporæ præfulis terræmotus in urbe Roma per indictionem sextam est decimam, ita ut omnia elementa concuſſa videretur ab omnibus. Ipſe jam fæpefatus & folertiſſimus pontifex Leo omnium antiquam confuetudinem canonica auctoritate decrevit atque conſtituit, ut dum facra miſſarum ſolemnia in eccleſia celebrantur, nullus ex laicis in presby terio ſtare, vel ſedere, aut ingredi præſumat, niſi tantum ſacra plebs, quæ in adminiſtratione ſacri officii conſiſtirea videtur.

Iſte quidem beatiſſimus pontifex poſt cædem & depredationem ſeve genitis Agarenorum, quam in ſanctorum apoſtolorum eccleſiis peregerunt, ad reſtaurationem ipſarum quotidie animum prætendebat, quatenus omnia, quæ ab impiis marabus abſtata fuerant, repararet, ſperans æternæ futuræ retributionis mercedem. Quamobrem obtulit in baſilica beati Pauli apoſtoli barronem de argento puriſſimo cum gabatbis argenteis pendentibus in carenulis ſeptem. Fecit autem ad illuminationem ipſius baſilicæ rete æneum cum canifiis argenteis decem & ſeptem. Nam & pharum mire magnitudinis ad ſplendorem & gloriam ſanctæ memoriæ eccleſiæ reparavit. In qua etiam obtuli coronam de argento mundiſſimo pendantem libras ..... Vela de fundato, quæ in ambitu ſacri altaris puleriora pendent viginti quinque. Item vela lemnon habentia hiſtoriam ſanctæ, quæ ante veſtibulum ſacræ confeſſionis cernuntur pendere decem. Et alia vela de fundato, quæ inter ipſius venerandæ baſilicæ dextræ lævaque coruſcant quadraginta & ſex. Item vela de fundato, quæ in arcu ad ornatum & decorationem presbyterii pendent triginta & tria. Verum etiam & alia vela de fundato, quæ in diverſis ejuſdem baſilicæ locis ipſe almiſtrus papa conſtituit pendere decem octo. Et alia item vela, quæ antecjanuas facræ baſilicæ pendent quatuor.

Hic vero infignis & prudentiſſimus præſul ſuperno fretus amore fecit in baſilica ſanctorum martyrum quatuor Coronatorum veſtem de chryſoclavo habentem hiſtoriam reſurrectionis domini noſtri Jeſu Chriſti, atque effigies prædictorum martyrum: & ipſius almiſtri præſulis animus tantum divino fulgebat amore, ut ea quæ priſdem ex bonis Petri apoſtoli eccleſia ab impiis maribus innumerabilis fuerant bona ablata, ſuo præcipuo temporeſtibeare voluerit pectore omnia noviter ſuſtinerat.

Idcireo ad decus & honórem ipſius prædictæ eccleſiæ fecit cornua ex argento puriſſimo mirocompoſita opere duas pendentes in catenulis argenteis cum gemmis & bullis deauratis, pendantes una libras centum triginta & duas, & alia centum & triginta, habentes una clamaſtericas argenteas habent pendentes triginta & ſeptem. Et alium ſimili modo habentem quadraginta. Et quia divinus ſemper erat munere peromatus, dignamque de omnibus curam & ſollicitudinem habere ſtudebat feliciter, ſecit in oratorio ſancti Andreæ apoſtoli ad canthum Petrum vela majora de fundato duo, & alia minora quinque, ornata in circuitu de blattin.

Iſte vero a Deo protectus venerabilis & præclarus pontifex fecit in monaſterio ſancti Anaſtaſii S. Anaſtaſii, poſt æterna anime ſuæ redemptione veſtem ferici cum de fundato unam habentem hiſtoriam aquilarum.

Similiter & vela de fundato duo compta in circuitu de blattin, modo fecit in monaſterio ſanctæ Praxedis veſtem de fundato unam.

Hic quoque prædictus præſul a die qua divina fretus potentia facram apoſtoli Petri ſedem primi ſuſcepit pontificatus, mox de priſtro vel antiquis facri palatii-ædibus, atque ordinibus, qui ſub prædeceſſoribus ſuorum pontificum temporibus erupti, atque diverſi conſtruendibus fuerant delect, ideo ad ſuæ memoriam fanctitatis perfectus reducere, vel in melioremſtatum, quam nuper fuerant, omnia libenti animo ordinare avide conatus eſt.

Nam & accubitum, quod dominus Leo bonæ memoriæ tertius papa a fundamentis conſtruxerat, & omnia ornamenta quæ ibi paraverat, præ nimia vetuſtate & oblivione anteceſſorum pontificum deleta funt. Et in die natalis domini noſtri Jeſu Chriſti fecundum carnem tam dominus Gregorius, quam & dominus Sergius fanctæ ordinationis ibidem minime epalabantur. Iſdem vero beatiſſimus & ſummus præſul Leo quartus cum gaudio & nimia dilectione omnia ornamenta, ſive alimenta, quæ inde deſtructa, noviter reparavit, & ad uſum priſtinum magnificæ revocavit.

Nec non & crucem ex auro puriſſimo gemmis ornatam, quam Carolus pie memoriæ imperator ſolo Francorum & Romaorum in baſilica ſalvatoris domini noſtri Jeſu Chriſti, qua Conſtantiniana nuncupatur, temporibus domni Leonis ſanctæ recordationis tertii papæ obtulerat, quæ mos erat, ut in litaniis ante ſacratiſſimum pontificem ipſa præcederet, & ſic perpetuo uſque ad tempus ſanctæ recordationis domni Paſchalis papæ, unde diabolica ſuggeſtione a malis exorta eſt, & a latronibus nocte furtim ablata. Et nullus deinceps præceſſorum pontificum, tam dominus Paſchalis, quam dominus Eugenius, ſive dominus Valentinus, ſive dominus Gregorius, nec non & dominus Sergius recordationis ſuæ eam reſtaurare, & ad uſum ſanctæ Dei Romanæ eccleſiæ reparare. Sed iſdem præfatus & magnificus præſul ferit ex auro puriſſimo, & miræ magnitudinis margaritis & gemmis lapidibus & pretioſis lapidibus ornavit, & ad uſum priſtinum ſanctæ Dei genitricis Romanæ eccleſiæ mirifice decoravit.

Hic vero præcipuus & inſignis præſul divinarum ſcripturarum in ſcientia & eruditione probatiſſimus extitit prædicator, qui fama tantæ beatitudinis atque ſanctitatis claruit, ut in conſpectu univerſi illius in Chriſto fundatæ eccleſiæ populi miracula operaretur. In primo quidem pontificatus ſui anno juxta baſilicam beatæ Lucíæ martyris, quæ

Ariolæ Gothor.

quæ in " Orſea ſita eſt, in quibuldam tertis abdi- A tiſque cavernis diri generis ſerpens, qui baſiliſcus Græce, Latine regulus dicitur, ortus eſt, qui ſubtus ſuo ac vilione omnes qui ad eaſdem properabant cavernas celeriter necabat, morſuque tradebat periculo: ita ut omnes ſtupor actimor invaderet, ſerpentis virtutes mirantes, & eladem.

Iſte vero beatiſſimus & præclarus papa pontifex hanc popoli necnem audiens atque pernicien, ad orationes ſe convertit, cum jejuniis dominum deprecatus non ceſſans, ut ei hoc malum omnes interitus liberaret. Dum hæc agerentur, præclarus & celeberrimus dies advenit, in quo beatæ Dei genitricis ſemperque virginis Mariæ aſſumptio celebratur. Tunc præfatus & venerabilis papa a patriarchio cum hymnis & canticis ſpiritualibus ſancta præcedente iconaa ad baſilicam ſancti Hadriani martyris, ſitæ non eſt, a propriis poſtibus cum omni cleri pertetur. De qua regreſſus cum omni fidelium cetu ad baſilicam beatæ genitricis Dei & domini noſtri Jeſu Chriſti, qua Ad præſepe dicitur, cum Dei laudibus magnis comitantæ cuncta populi properabat. Qui cum pervenifſet ad locum in quo ipſe ſerpiſſimus baſiliſcus tetrus, ut jam ſuperius diximus, ſacerdas cantavit, omnem clerum & populum ſtare præcepit, atque juxta eadem cavernas properans, ſuper foramen ipſius, ubi peſſiferi ſtatus egrediebatur ſuper ipſum, introgreſſus ſtetit, & oratione ad cælum partiter tetendit & palmas, Chriſtumque qui eſt ſuper omnia Deus, profuſis lacrymis deprecatus eſt, ut ab eodem loco diri ſerpentis genus ſua potentia effugaret. Et data ſuper populum oratione, Dei laudes ad baſilicam, quam ſuperius memoravimus, profecſus eſt exhibere. Ab eodem vero die ſerpens peſſifer baſiliſcus ita effugatus, atque ab ipſis projectus eſt antris, ut ultra in illis locis nulla inſonſus ejus macula apparerer. Et aliud miraculum ipſe almiſtrus papa perfecit, quod enarrare breviter inchoemus.

In ipſo quod ſuperius memoravimus pontificii ſui exordio Saxonum victus validus ignis invalit, qui flammarum virtute cuncta combarere cepit validius, ubi populorum multa congregata funt agmina, quæ hujus incendii flammas volebant extinguere: ideo ventorum flatibus altius extendebatur ignis in aere, cuncta comburens, atque comminuens, ita ut propius beati Petri principis apoſtolorum baſilicæ proveniret, Saxonum, Longobardorum domos, ac peritum concremans atque diripiens.

Quo audito ipſe beatiſſimus pontifex anxius illuc celeri cepit proficiſci, & obvius orce ignis impetum ſe præparavit, ac dominum deprecari cœpit, ut ipſius incendii flammas extingueret, & crucis propriis faciens ſignaculum digitis, amplius ignis extendere flammas non potuit, ſed beati virtutem ſentire non valens pontificis, exinctus flammas redegit in cinerem.

Ipſe vero a Deo amabilis & prudentiſſimus papa fecit in baſilica beati Petri apoſtoli vela de fundato in circuitu compta de blattin numero quadraginta quinque. Fecit autem iſdem egregius pontifex in monaſterio ſancti Martini, quod beati Petri baſilicæ cohæret, ad laudem & gloriam ipſius beati Martini oratoli mire pulcritudinis veſtem perfecit, habentem hiſtoriam ſuperius memorati ſancti jacentis in lectulo cum effigie ſalvatoris domini noſtri Jeſu Chriſti. Simul effigiem ſanctæ martyris Agathæ habentis ad pedes effigiem ipſius almi pontifis, habentem gemmas hyacinthinas decem & ſeptem. Item in eodem oratorio fecit vela quatuor, & unum quidem habens rotas de chryſoclavo tres.

Fecit idem in baſilica ſanctorum quatuor fratrum veſtem de fundato unam habentem hiſtoriam ipſiorum ſanctorum martyrum, & effigiem ipſius almi præſulis habentem gemmas duodecim, ſimiliter & vela de fundato quatuor.

Hic vero venerabilis & præclarus pontifex fecit in baſilica beati Petri Apoſtoli auroriois ſui cantiſtrum interrafile de argento puriſſimo pendans libras ..... Ubi ſupra obtulit coronas de argento mundiſſimo pendantes libras .... Hic vero beatiſſimus & præclarus papa Petrum a nuvem obtulit beato Petro apoſtolo ad ſplendorem & gloriam ipſius ſanctiſſimæ baſilicæ ſuorum bimyrum de argento puriſſimo pendantem libras quadraginta quinque.

Idem beatiſſimus præſul fecit in eccleſia beati Silveſtri confeſſoris atque pontifici, qui ponitur in monte Soracte, vela de fundato in duabus habentem angulos quatuor, duos quidem Tyrios, & duos fundatos. Fecit etiam iſdem ſanctiſſimus & beatiſſimus præſul in eccleſia beati Petri principis apoſtolorum vela quæ pendent in arcu presbyterii ex auro texta habentia hiſtoriam beati Petri apoſtoli numero decem & octo. Nec non in oratorio beati Leonis confeſſoris atque pontificis, quod eſt ſitum infra prædictam eccleſiam, veſtem de fundato unam habentem hiſtoriam Aquitanum. Obtulit quoque ubi ſupra coronam de argento unam pendantem libras .....

Jam etiam fecit ibi vela de fundato ornata ex utraque parte de blattin numero viginti. Obtulit etiam beato Petro apoſtolo calices de argento, qui fedem ſuper circuitu altaris numero ſedecim pendantes libras ..... Veronem etiam & calicem pendentilem cum canaſtris & delphinis pendantem libras ..... Item beatiſſimus & coangelicus præſul fatus præſul poſt depradationem Saracenorum ipſius eccleſiæ fecit ſupercorpus beati Petri apoſtoli imagines argenteas, totaſque numero tres, & unam quidem in medio habentem effigiem ſalvatoris domini noſtri Jeſu Chriſti cum gemmis in capite per crucem ornatam hyacinthinis & priſmis. Item aliam quamdam poſitam ad dextram partem ſalvatoris, & habentem effigiem beati Petri apoſtoli, & ſanctæ Mariæ. Aliam quaredam poſitam ad partem ſævam depictam veltum habentem beati Andreæ apoſtoli, ſimul & veltum præſulis ſummi pontificis pendantem libras centumque & quatuor. Fecit ibi ſupra phara xrea, qua ſedent ſuper veſtibulum facri altaris numero duodecim.

Sæpe vero hic beatiſſimus papa omnia ſanctorum quæ deſtructa fuerant loca cædificare magnopere cupiebat. Nam monaſterium Corſarum, quod juxta baſilicam beati Sixti martyris atque pontificis ſitum eſt, quod quorundam malorum hominum fuerat operibus deſolatum, & ad facularem habitationem perdeſtum, pro labore ac fatura retributione animæ ſuæ perfectis reſtaurare. In quo etiam ancillarum Dei congregationem manſuri ad perfolvendum Dei omnipotentis quotidie laudes, monaſterium auxit, divitiis perornavit, & omnia facris præcepit, quæ eximie ablata fuerant, reſtaurans, fuis ſanctis dignitis plenius ea confirmavit. Et ſequus memoratus & beatiſſimus papa prædicatorius fuæ alloquio multos ad cognitio- nem veritatis perduxit, & falutiferas omnibus operationes quotidie dreſſuſtravit.

Nam octavam aſſumptionis beatæ Dei genitricis diem, quæ minime Romæ antea celebatur, vigiliis ſuoris, matutinisque cum omni cleri populique noſtrum laudibus in baſilica ejuſdem ſemper virginis dominæ noſtræ, quæ foris muros juxta baſili-

Sanctorum Coronatorum.

S. Petri.

S. Silveſtri.

Leo Papa baſilicam ſtruxit.

Leonis ornatus & reſtauratio.

Ubi ora- tum fit ea de ſancta Dei Petri.

Dona ejuſdem ſanctis Petri.

Baſilicæ monaſteria.

Monaſterium Corſarum.

Octavam ſi- gnificationis beatæ virgi- nis celebrat poſt.

Prædicatio populi.

SS. Coronatorum.

A ſilicum beati Laurentii martyris ſita eſt, celebra-
ri præcepit.

In quam etiam magna populi multitudo conve-
nerat, nove feſtivitatis cupiens celebrare ſole-
nitatem. Hoc ipſe magnanimus cum videret an-
tiſtes, in omnes qui aderant huic celebritati plu-
res largiendo erogavit. Fecit vero idem beatiſſi-
mus in eadem Dei genitricis ſemperque virginis
Mariæ eccleſia veſtem de fundato unam. Nec non
fecit ibidem vela numero quadraginta quinque.
Et infra in ipſius eccleſiæ oratorio, quod vocitatur
beatæ Barbaræ, oboli veſtem de fundato unam.

Ipſe a Deo præcipuus antiſtes & in oratorio ſin-
gulæ Eugenium fecit veſtem de fundato unam.

Et hic ſanctiſſimus, Deo aptiſſimus, ſanctiſſi-
muſque & in omnibus præclarus atque præcipuus
B pontifex magno animo & pura voluntate donavit
S. Stephan. in eccleſia beati protomartyris Stephani, quæ po-
nitur foris muros juxta eccleſiam beati Laurentii
martyris, veſtem de fundato unam. Et infra hujus
monaſtii eccleſiæ in oratorio beati Leonis martyris
fecit veſtem de fundato unam. Et ipſe miniſtrus
pontificis, atque acutus in omnibus ponit, oboli-
um eccleſiæ beati Dei genitricis ſemperque virginis
Mariæ dominæ noſtræ, quæ ponitur infra prædi-
ctum monaſterium, quod vocatur Cortarum, fe-
cit veſtem de fundato unam. Sub ſupra obtulit in
oratorio ſancti Cæſarii veſtem de fundato u-
nam.

Fecit idem benigniſſimus crucem auream novi-
ce, & ipſa crux, ut mos antiquitatis eſt, fubdica-
C ti nimbus ferebatur ante cujus unum præcedebatur
pontifex, quam Deo portante in auro & argento
ac gemmis melius renovavit. Obvilit vero in ec-
S. Nympha. cleſia beatæ Nymphæ martyris, quæ eſt videtur
in vitrice Partuenſi, veſtem de fundato unam.
Similiter fecit in eccleſia beatorum martyrum
S. Cosma. Coſmæ & Damiani, quæ in Silva candida eſt vi-
detur, veſtem de fundato unam. Nec non obtu-
pra obvilit vela de fundato tria ornata in circuitu
de blattin. Hic vero beatiſſimus papa ſacratiſſimo-
rum martyrum ſepulchra devota mente ardenti-
que affectu pectore viſitabat: quos vigiliis facti-
que orationibus cuncto pro orthodoxæ fidei po-
pulo exorabat.

Die autem quadam cum ad ſepulcrum beati
D Laurentii martyris perveniſſet, & ſolito more ora-
tionem expleret, diligentius inquirere cœpit, ac
dicere: Quanti quotidianas hic monachi Deo om-
nipotenti referunt laudes? Tunc omnes, qui ad-
erant, beato pontifici primum, quod a qui-
buſdam pontificibus duo monaſteria ibidem fuiſ-
ſent conſtructa, ſed pro magna pauperta in inopia
in deſolationes redacta fuiſſent. Mox autem ipſe almi-
ficus pontifex ſuperno nutu compunctus monaſte-
rium, quod nunc ſancti vocatur Stephani, & Ca-
Monaſte- ſtiani, reſtauravit, monachos ac diviſit locum ple-
rium ſanctiſſimæ perſuaſit. In quo etiam ſanctæ conver-
Stephani. ſationis plures Græcos genere inſtituit monachos,
qui Deo omnipotenti, eidemque martyri die no-
E ctuque laudes perſolverent.

Ipſe quidem a Deo prædictus & venerabilis
præſul ſupra baſilicam beati Petri apoſtoli oracu-
lum mire pulcritudinis fummique decoris con-
ſtruxit, quod poſtea marmoribus ornatum ſplendide compoſ-
ſplendideque compoſ, ſubſidamque ejus ex auſivo,
auro ſuperindolo colore, glorioſe decoravit. In
quo etiam venerabile corpus beati Leonis confeſ-
foris atque pontificis recondens, ſacrum deſuper
altaris altare, & ciborium cum cruce exaltata,
ad laudem & gloriam Chriſti nomini, hoc ſtetus
apoſtolicis, ut ibi dignum in æthere conqui-
reret locum.

Patratis itaque omnibus ſitque perfectis operi-
bus, quorum jam ſignificum ſuperius nomina ſcri-
pta vel memorata ſunt, confeſſim iſdem paſtor &
pater egregius, quamvis univerſarum pontificum
eccleſiarum Dei curam dignumque ſolicitudinem
gereret, & ad omne opus bonum per omnibus in-
tentus exiſteret, ex intimo cordis ſui longa trahens
ſuſpiria, cum querimine beatiſſimi apoſtolorum
principis Petri ſanctiſſimum altare ceteretur vio-
latum, & ad tantam inhoneſtatem a Saracenis
perfidis Deoque contrariis & viliter pertrac-
tum, etiam & quod dolentes moreantesque di-
cimus; hoc ſuadente Chriſtiano populum ad jam
fati principis ſacratiſſimi, orationis cauſa ſæpe ag-
gratia, ſimina deſtinari cerneret, & ob hoc vota ut,
ut olim perficere non poterant, ſimque ſatagebat. Ideo
omnipotentie domini ſecus ſupradictum altaris, atque confi-
Jio & virtute munitus, aureis ſimulque argenteis Orum dum
tabulis non tantum conſeſſionem ſacram, verum ſimulacris
etiam frontem ſedicti altaris ſacris ſtatuis
honorifice perornavit, ut præſens poſtenta popu
ibidem dedicatum huc claritas manifeſtat. Quam-
obrem venerandi altaris frontem præcipuam ta-
bulis ex auro ſimul & argento noviter exornavit, & eam
gemmis quampluribus valde optimis ac pretioſis
totam circumdedit, & in meliorem ut priuſtatum
decoremque perduxit. In quibus ſcilicet auris p
ut dictum eſt, tabulis non ſolum redemptore no-
ſtri ſarma depicta præfulget, verum & ejus refici-
endo venerandæ, atque judicium facere ac ſalisfi-
feræ crucis.

Petri quoque Paulique pariter vultus atque An-
dreæ in præominatis tabulis ſimiliter ſplendent;
unque conſtruxerat: inter quos ſanctiſſimi quarti
Leonis præſulis, nec non & ſpecialis filii ſui domi-
ni imperatoris Lotharii, propter futuram memo-
riam, five mercedem, perſone Deo care, per cun-
ctæ ſæcula venerande, expoſitæ ſunt. Fecit deniique
tabulam de ſmalto, opus decentes ſeedecim auri
obryzi penſantes libras. Confeſſionem vero crebro
dicti altaris tabulis ex argento paratis pariſſimo,
ſimili modo tota animi devotione ad antiquum
decus & ſtatum perduxit. In quibus ſalvatorem
in throno ſedentem conſpicimus, preciosis in ca-
pite gemmas habentem & a dextris illius chere-
bim, a ſæva quoque ejus vultus apoſtolorum ce-
terorumque depictos. Immo & rugas facit ſacre
confeſſionis ex argento conſtructas, vultus nihi-
tes beatiſſimi Petri & Pauli, pedatres libras de-
centes & octo.

Ipſe vero a Deo amabilis & prudentiſſimus
pontifex fecit in baſilica beati Petri apoſtoli vela
ex auro texta pendentia in arcubus compte in ci-
cuitu de blattin numero undecim. Nec non & in
oratorio ſancti Leonis pontifeis intra eccleſiam
beati Petri apoſtoli fecit veſtem ſericam album ſi-
gillatam cum gammadiis & periclyſi de blattin
unam, & vela limiliter alba majora duo imperia
octo. Et in monaſterio ſancti Cæſarii, quod poſi-
tur in palatio, fecit veſtem de fundato unam, & F. Cæſar.
vela octo.

Ipſe vero a Deo protectus & venerabilis pon-
tifex propter retributionem & mercedem animæ
ſuæ fecit in cemeterio beatæ Agathæ martyris, S. Agath.
quod ponitur foris portam beati Pancratii martyr-
tis, veſtem de fundato unam, & vela octo.

Quiſnam dicere valeat, vel narrare ſufficere pot-
ſit, quantis ipſe a Deo protectus & ſolertiſſimus
papa ſanctis locis devota obvilit mente dona?
Nam in oratorio, quod Pauli dicitur pape, nimi-
pulcitudinis obtulit veſtem Aquilarum haben-
tem hiſtoriam cum cruce de chryſoclavo & gam-
madiis unam. Fecit autem in oratorio ſanctorum

Proceſſ & Martiniani ſplendoris non modici ve- A
ſtem cum rotis & hominibus, & hiſtoriam eum
cruce, ſimiliter de chryſoclavo & gammadiis
unam.

S. Teotiſtæ. Aliam vero veſtem fulgidis viſionis in baſilica
ſanctæ Petronillæ perfecit, habentem totam aqui-
lamque cum cruce de chryſoclavo & gammadiis
unam.

S. Mariæ. Obtulit vero in oratorio ſanctæ Dei genitricis
ſemper virginis domine noſtræ Mariæ, quod in
Mediana conſiſtit, veſtem ſimiliter cum rotis aqui-
liſque & cruce de chryſoclavo cum gammadiis
S. Medalisl. unam. Fecit quidem in oratorio ſancti Hadriani
veſtem cum rotis hominumque effigiebus cum B
cruce ſimiliter de chryſoclavo & gammadiis u-
Vulture. nam. Ipſe vero ſagacius ac beatiſſimus
papa obvilit in baſilica ſancti Sebaſtiani martyris,
quæ in Fraſcata conſiſtit, veſtem preciolſime
claritatis cum cruce de chryſoclavo & gammadiis
S. Petri. unam.

Qui ſummus & præcipuus præſul fecit in baſili-
ca beati Petri apoſtoli cortinam holoſericam cum
hiſtoria multis claritatis ornamentis ad decorem &
gloriam ipſius ſacratiſſimæ baſilicæ unam. Cum
vero hæc, & quæ ſcripta ſunt, Leo vir beatiſſimus
quamque præſul domino ſolutiſſime amoris ac
defiderii gratia per dominum hoc ſanctorum
perfectius contuliſſet, tunc de Romanæ urbis fa-
ta ac reſtauratione maximorum, qui longo jam ſenio
atque vetuſtate nimia fradi diruique fundituſ
videbantur, corpit cum Jeſu Chriſti domini tra-
ditore conſilio, ne, fidis ſub hac negligentia ſive
oblivione conſtitutum, aut damno permittente
facilius ab hoſtibus aut capi, aut forſan expugnari
poſſillet. Ideo, ne hoc in horum malum fieret,
omnes pronominatæ urbis civitatis Romanæ,
ſuburre ſuæque ſuburbicarie, renovare, atque
ad priorem cultum decuque reduci, tota mentis
alacritate curavit. Et non ſolum muros quos di-
ximus celeri ſeria agilitate excepit, ſed & portas,
quibus omnis ſæpe claudiur eivitas, novo cultu
ligniſque prævalidis ob inimicorum metum five
terrorem conſtruxit ſeſtinantius ipſe. Quæ de-
nique omnia, ut cito fierent, & ad effectum deco-
remque effent perducta, præſatus vir apoſtolicus
indefinenter non ſolum cepio celebem, verum-
etiam ſolicitudinem propria per manus vel portas
cum ſuis fidelibus diſcurrebat, quatenus in re-
ſtauratione eorum mora nulla aut dilatio fuiſſet
exorta. Quapropter ad annum diſtum eſt, inter
curas maximam de Romana urbe curam ac ſolici-
tudinem venerandus pontifex gerens undique ad
meliorem novumque cultum cuncta noviter de-
duxit, quindecim ab ipſo ſolo turres, quas fun-
ditus diruras per circuitum urbis reperit, novis fa-
bricis reſtaurari præcepit.

Quarum denique duas juxta Portuenſem por-
tam ita prudenter ac ſapienter venerabilis præſul
ad ipſam oram Tiberis, id eſt juxta litus fluminis
ordinari diſpoſuit, ut nullus prius hominum vel
cogitare vel confiderare valebat. Et quia per hunc
locum non ſolum naves, verum etiam homines
ante facile ingrediebantur, nunc autem vix un-
quam per eum parvæ navicule introire valebant,
& hoc propter futurum hoſtium Saracenorum pe-
riculum & ſalutem Romanæ urbis fecit.

Ipſius igitur turres non ſolum lapidibus, ſed
etiam ferreis muniri curavit catenis, quatenus, ni-
ſi neceſſitas fuerit, per eumdem locum nulla va-
leat navis tranſire. Quod noviter opus conſtru-
ctum, & Romanæ urbis defenſionem præſtat, &
videntibus non modicum, ſed grande miraculum,
quia cum magna ſapientia, ſubtili prudentia &
honeſtate patratum eſt.

Ipſe quoque a Deo protectus & beatiſſimus
papa multa corpora ſanctorum, quæ diu occulta
jacuerant, tumulo ſtudio ſummoque cordis affe-
ctu ad honorem omnipotentis Dei infra hujus ul-
mæ Urbis mœnia mirifice congregavit. Nam &
corpora ſanctorum quatuor Coronatorum ſolerti
cura inquirens reperit. Pro quorum deſiderabili Eccleſiaſtis
amore baſilicam, quæ eorundem fuerat nomini extruxit,
conſecrata, quam ipſe, dum ad pontificii dedu-
ctus eſt apicem, prudentiſſimo moderamine rexit,
quæ per ditiana curricula temporum quaſſata ve-
luſtatis defectu, & parte ruinis confracta diuturnis
ex antiquitate vitiabatur & convulſa, ſuperne
tranſitu annuente elementia in ſplendidiorem pul-
crioremque ſpeciem a fundamentis reparavit, &
ad laudem omnipotentis Dei eorum ſacratiſſima
corpora cum Claudio, Nicoſtrato, Symphoriano,
quique Castorio & Simplicio, nec non Severo,
Severiano, Carpophoro, & Victorino, quatuor
fratribus, item Marius, Audifax, & Abacum,
cum Felicibus, & Agapito, Hippolyto cum
ſuis * familiis nomero decem & octo. Aquilino, * familia
Aquila & Priſca, Narciſſo, & Marcellino, Feli-
ce, Symmachoque, Candido, atque Paulino,
Anaſtaſio, & Nicoſtrato, Diogene, & Liberali, Fe-
ſto, & Marcello, atque Exuperanti, Pudentia-
na, & Benedicto, Felice, & Venantio, necnon
capite ſanctis Prothi, ſanctaque Cyntiæ, ſancti
Alexandri, ſanctique Sixti, & ſancti Sebaſtiani,
atque ſacratiſſime virginis Praxedis pariter ſub fa-
cro altari recondens collocavit, & ala multa,
quorum nomina Deo ſunt cognita. Super quod
etiam ad gloriam creatoris mire opere mirteque
pulchritudinis fecit ciborium ex argento puriſſi-
mo, auro ſuperindolo colore, cum gemmis
prafinis, & hyacinthinis penſans libras trecen-
tas tredecim & ſemis.

Inſuper obvilit in eadem eccleſia vela tubea,
quæ pendent in circuitu altaris numero qua-
tuor.

Idem quoque ſanctiſſimus præſul fecit in ora-
torio prædictæ beatæ Barbaræ, quod conſtructum
eſt intra eccleſiam ſanctorum quatuor Coronato-
rum coronam de argento penſantem libras duo-
decim. Nec non in eodem oratorio obvilit gala-
thas de argento decem penſantes libras.... Ve-
rum etiam in ſupraſcripto oratorio ſecit veſtes de
fundato tres: hoc eſt unam de medio cruce cum gam-
madiis, & vela duodecim.

Præditus etiam venerabilis pontifex fecit in Dona in ec-
baſilica beati Stephani pontificis, via Latina, mil- cleſia ſancti
liario tertio, veſtem de fundato unam cum cruce Stephani.
in medio, vela ſex. Ubi obtulit patenam, & ca-
licem ſanctum modicum de argento penſantia li-
bram unam & ſemis. Obvilit etiam beatiſſimus
præſul in eccleſia beati principis apoſtolorum thu-
ribulum de argento exaurato, apoſtolatus legens
nomen domini Leonis quarti papæ, penſas libras
quatuor.

Ubi etiam in oratorio beati Gregorii confeſſoris
atque pontificis fecit veſtem de fundato cum gam-
madiis, & crucem ex argento texto unam. Simili-
ter ibi ipſe in oratorio beati Paſtoris martyris ve-
ſtem pari modo fecit unam. Nec non & in ora-
torio beatæ Dei genitricis, quæ ponitur ad ambo-
nem, eodem modo fecit veſtem unam. Et in ora-
torio ſanctæ & ſuperexaltatæ crucis fecit veſtem
ſimili modo unam. Nec non & in oratorio, quod
ponitur ad ſontem, fecit ſimiliter veſtem unam,
& vela de quadruplo.

Ipſe

Ipſe vero veteſtabilis & præclarus pontifex fecit in eccleſia ſanctorum quatuor Coronatorum ſuper altare majore veſtem de fundato cum cruce in medio, & gammadiis & in gyro ſibtam de fundato mam. Ubi ſupra in oratorio ſancte Barbare ſimiliter fecit veſtem de fundato unam. Et in oratorio ſancti Sixti eodem fecit veſtem unam. Et in oratorio ſancti Nicolai ſimiliter fecit veſtem cum aquila una. Nec non & in eccleſia eadem fecit ſorrinam lineam cum cruce in medio, & in gyro ſibtam de fundato miræ magnitudinis. Plit moribus, his ſatiſque peroratis, ſanctus papa obiit in ſæpius memorata, quam ſretus amore fundaverat, aula, patenam ex argento puriſſimo auro ſuperinducto cum colore, cum crucis trophæo, labaratoique effigie, ſanctorumque ſanctiſſimi & ſanctorum apoſtolorum pulcro ſchemate decoratam penſantem libras ſeptem. Similiter calicem ſandum unoque perſidum evangeliſtarum habentem iconam, & crucem, penſantia libras quatuor.

Nec non ex argento puriſſimo cantharum exaltatum, in quo ſignaculum ut ceruina depictum cernitur crucis, cum prophetarum effigibus, beatiſſimique Stephani primi martyris icona. Verumtamen & thuribulum ex argento mundiſſimo apoſtolicum unum.

Gabathas ad nitorem ipſius venerandæ baſilicæ exuaratas quatuor penſantes pondus duarum & ſemis librarum.

Hic omnibus ita geſtis conſiſtoriumque cum ſacro altari argenteis tabulis penſantibus libras nonaginta & tres decoravit, ſanctorumque effigiebus pertraxit.

Super quod etiam obtulit regnum de argento puriſſimo cum precioliſſimis gemmis, habens in medio crucem, quod oſque nunc ſuper eodem pendere altari conſpicitur. Ubi etiam obtulit vela de fundato quadraginta & tela.

Ipſe vero ſepius memoratus & præclarus antiſtes ſuperno inſtinctus amore, obtulit in monaſterio ſancti Silveſtri, ſanctique Benedicti, & ſanctæ Scholaſticæ, quod nuncupatur Sub lacu, veſtes de fundato tres, & vela ſimiliter de fundato ſeptem. Fecit etiam ibidem ſuppanos preciſos poſt depræcationem Saracenorum in eccleſia beati Petri apoſtoli crucifixum mire magnitudinis, conſtructum cum gemmis hyacinthinis de argento puriſſimo, exaratum, penſantem libras ſeptuaginta, & alias gemmas albas ſeptem, majorem unam.

Et item, quæ inter cetera per ſanctiſſimi præſulis aſſiduas preces ac lacrymas a domino meruitas duodecima inſiſtente indictione mirabiliter acta vel geſta ſunt, non inutiliter agemus, ſi ob aternum memoriam huic operi claruis inſerere ſtudeamus; ut quantæ ſanctitatis in hac mundana ſita vit ille extiterit, præſentes ac futuri facilius cognoſcant.

Denique poſt nefandam, & lugubrem, omnique plenam miſeria Saracenorum depræ dationem, quam in primo eccleſiarum omnium capite, ſancta ſedes Romana eccleſia, hortante diabolico peregerunt, volueruntque iterum ipſi latrones hili ſimilia in Romanos fines & eccleſiam beatiſſimi apoſtoli Petri, ut olim, damna inferre & deinde victores ad loca, quibus egreſſi fuerunt, remeare; ſed cuta ac ſtudio ſummi præſulis gentis atque vigilante pastoris hæc minime perficere potuerunt. Tamen ut ſuperius indomino amplius fideliores jure exiſtant, & illius ira, ac venerandi miracula ex veteribus novitate ſua naſſe non dubitent, a principio re-

ſive participes, juxta litus maris Oſtienſis multis cum navibus apparuerunt. Contra quos Neapolitani impetum facientes dimicare fortiter voluerunt, etiam aliquantos vulneraverunt ex illis, & deinde triumphum acceptiſſent, ſi unum non citius impedimentum acciditſet: nam dum admiverem attentius dimicarent, ſubito tam validas ac ſuperminentes excitatus eſt ventus, qualem quis his temporibus meminiſſe non valeat, qui uraſque naves confeſtim diviſit. Tum Saracenorum naves primo veneiebat uſque ad oram maris, deinde vento ſtante marique elevato procellis diſperge-bantur, & iterum poſt aliquantulum confractis viribus reverebantur. Deus enim omnipotens, ut pro certo credimus, hunc ex ineſtabuo ſuo profuderat, venerit, ut ſanctorum habitatione ſuos protegeret, & ſanctæ ſuæ ecclæſiæ ſuppanos defenderet. Super his novis myſticiique miraculis, quæ nobis licet non meritis divinitatis oſtendere ac demonſtrare noſtris dignata eſt temporibus ſuæ præſentiæ & collaudandæ eſt vera Dei noſtri clementia, quicquid locum quem deſiderabant tantum permiſit aſpicere, & tamen, ne capere poſſet, virtutis ſuæ potentia longius expulit, hujuſmodi noſtra non tantum per interecellones & merita beatiſſimorum Petri ac Pauli principum non tantum maris profunditas, veram etiam fumen & gladius indefinenter exſtimat.

Ex quibus per quadam inſulas noſtras ſume laborantes plurimi a noſtris hominibus interfecti ſunt. Ceteros autem cauſa veritatis ac cognitionis vivos comprehendentes Romam duxerunt. Quorum Romani proceres, ne multiplicatus nomerus videretur, multos prope portum noſtrum Romanum in ſpem fulgendi jubſerunt. Aliquantos etiam non ferro conſtrictos vivere juſſimus, pro hac ſolummodo cauſa, ut ſpem noſtram, quam in Deo habemus, & illius inebſtibus patratem, ac non & ſuppanos nomeiden loce clarius fiere valeſſent. Et poſt hæc, ne otioſe, aut line angultia apod nos viverent aliquando ad mutum, quem cum ſuppanis beatiſſimi apoſtoli Petri habebamus inceptum, aliquando per diverſa artificum opera, quidquid neceſſarium videbatur, per eos onera jubebamus deferri.

Deinde obtulit beatus pontifex obtulit in baſilica beati Petri principis apoſtolorum poſt depræcationem gentis Agarenorum, arcus de argento mundiſſimo numero tredecim. Ex quibus duos poſuit a parte dextræ atque ſiniſtra in presbyterio miræ magnitudinis penſantes libras ..... .

Ipſe vero Deo placentibus præſul fecit in eccleſia beati Petri principis apoſtolorum veſtem unam auro textam habentem hiſtoriam, qualiter beatus Petrus præſulit ad ſanctum Romanum eccleſiam, cum gemmis albis, id eſt margaritis ſeptem, & cum gemmis præſinis undecim, nec non & gemmis hyacinthinis vigiuti & ſeptem.

Fecit & in eccleſia beati Andreæ apoſtoli ciborium ſuper altare ex marmore, nec non & calicem de argento cum coronis pendentibus in eodem ciborio numero duodecim penſant. libras ..... .

Fecit etiam ibi ipſum campanile, & poſuit campanam cum malleo æreo, & cruce, exaurato. Nec non & in eccleſia beati Petri apoſtoli obtulit thuribulum ex auro puriſſimo ex diverſis gemmis ornatum. Et in eccleſia beatæ Dei genitricis ſemperque virginis Mariæ dominæ noſtræ, quæ poniter ad ſanctum Laurentium ſoris murum, fecit veſtem unam, habentem hiſtoriam reſurrectionis domini noſtri Jeſu Chriſti, & imaginem almifici præſidii præſulis.

Fecit etiam in eccleſia ſanctorum quatuor Co-

A roratorum canifira de argento undecim, penſantia libras viginti quatuor. Obtulit & in eccleſia beati Petri apoſtoli crucem ex auro puriſſimo ex diverſis gemmis hyacinthinis, albis & imaragdis mire magnitudinis ornatam, quæ ſtat parte dextra juxta altare majus. In qua etiam noviter reſonavit virgam, & deargentavit eam, in qua præciſta crux continetur, penſantem libras argenti undecim & ſemis, legente de nominе domini Leonis quarti papæ.

Obtulit & in eccleſia beati Stephani protomar- S. Stephani. tyris veſtem ex auro texto cum gemmis hyacinthinis quatuor. Iidem præciſtus almificus & dominus præſul almio amore ductus, & boois moribus affectus, fecit in eccleſia beati Chriſti martyris Laurentii ſoris muri urbium civitatis Romanæ veſtem de ferico mundo cum aquilis, habentem tabulas auro textas tres, ex utroque parte habentes martyrium præciſti martyris depictum, & imaginem præciſti præſulis.

Nec non fecit in eccleſia ſanctorum martyrum 15. Coronatorum quatuor Coronatorum imagines de argento exaurato tres, unam quidem habentem vultum ſalvatoris, & alias duas habentes vultus ſanctorum Claudii & Nicoſtrati, penſantes libras quinquaginta & duas & ſemis. Et in eadem eccleſia obtulit coronam de argento unam, penſantem libras viginti quinque.

Et in pergula ejuſdem eccleſiæ, que eſt ante altare majus, ſuſpendit lilium de argento habens mala de cryſtallo, & ranunculos. Fecit etiam, ubi ſupra, caniſtra de argento ſeptem penſantia libras duodecim.

Fecit ipſe almiſſimus in arde propria, quam ipſe a fundamentis fieri diſpoſuit, & ex jure paternum ſuorum ipſi neceſſiſſe videbatur, monaſterium ancaſtarum Dei in honorem ſanctorum Simitii & Cæſarii, ubi & ſanctæ virginis eſt, patenam & calicem ſanctum de argento exauratum habentes diverſas gemmas penſantes libras ..... Ubi ſupra obtulit thymiamaterium de argento puriſſimo penſantia libras ..... Nec non & ipſe verus almifluus pontifex obtulit in ſupraſcripto monaſterio canifira de argento mundiſſimo tria, & gabarchas faſtiza, penſantia in unum libras duodecim & ſemis. Ibidem fecit propter retributionem & mercedem animæ ſuæ veſtes de fundato tres, habentes unam tabulam auro conſpicuam interſitam. Fecit item ibidem regnum ex auro mundiſſimo cum gemmis præciſis & hyacinthinis, quod pendet ſuper altare, penſans libras ..... .

Ipſe vero Deo placentibus & venerabilis pontifex ſuperno amore exardeſcens obtulit in baſili- S. Mariæ. ca ſanctæ Dei genitricis ſemperque virginis Mariæ dominæ noſtræ, que poniter foris muros iſtius civitatis Romanæ, juxta beatum Laurentium, veſtem de fundato unam, habentem in medio tabulam exauratam, cum effigie nativitatis domini noſtri Jeſu Chriſti; & ipſius almifici pontificis. Et in eccleſia beati Laurentii martyris, que poniter foris muros obtulit thuribulum argenteum cum corporculo luo exaurato, habens catenulas & bullas per gyrum, penſans libras ſex.

At vero in eccleſia beatæ Dei genitricis ſemperque virginis Mariæ dominæ noſtræ trans Tiberim ablidam, quæ prænimia vetuſtate ruitura eminebat, prænominatus præſul reſtauravit. Et in eccleſia beati Petri principis apoſtolorum, propter honorem ac vigorem ipſius eccleſiæ, fecit butonem ex argento puriſſimo, qui pendet in presbyterio ante altare majus, penſantem libras centum quadraginta & novem.

· Concil. General. Tom. IX.

5. Sebastiani. Simul etiam facit in ecclesia beati Sebastiani A martyris, quæ ponitur in Fraxeata, canistrum de argento mundissimo, pensans libras duas, legente nomen almifici præsulis, & beati Sebastiani.

Hic denique decentius confummatis atque perfectis poſt flebilem & iniquam Saracenorum depredationem, catholicus & per omnia laudabilis præſul, ad decorem & laudem eccleſiæ apoſtolorum principis apoſtoli Petri, ſuæ ſpecialis magnitudinis ac pulcritudinis ſuper illius venerandum altare ciborium, & columnas, ac ſtilla exaurata ex argento purißimo, penſantia ſimul mille ſeptingenta & fex. Nam & ſuper ciborium obtulit coronas aureas & calices ſexdecim ex auro mundiſſimo penſantis libras. ....

Et de argento, ut ſupra, ad honorem & gloriam ipſius ciborii fecit, calicesque, & coronas numero quadraginta ſex, penſantia libras viginti duas & uncias ſeptem. Nec non & ſuper columnas ipſius ciborii posuit ampullam pulcritudinem ex argento purißimo fecit cophinos numero quatuor, penſantes libras quadraginta & duas. Fecit etiam ibidem ante altaris crucifixum vela alba holoſerica ſuſpensa numero quatuordecim, ſtillas habentis de fondato.

Obtulit inſtc & alia vela lineis numero quatuordecim ſtillas habentibus per circuitum de ſerico albo ſigillato. Ubi ſupra fecit arcas duas ex argento purißimo, penſantes libras quinquaginta. Fecit in oratorio ſancti Silveſtri infra ecclesiam Laterinenſe, veſtem de fondato unam, habentem in me- C dio tabulam de chryſoclavo modicum, & vela de fondato quatuor. Fecit etiam & in diaconia ſancti Mauri virginis, quæ ponitur in Cyro regnum ex argento interiecto bullis aureis circumdatum.

5. Mauræ in Fraxeas. Verum etiam & in eccleſia ſanctæ Dei genitricis ſemperque virginis Mariæ domino noſtro, quæ ponitur in Fraxeta, obtulit veſtem de fondato unam, habentem in medio tabulam modicum exauratam interclusam, & vela fondato quatuor. Nec non & in eccleſia ſanctæ genitricis Dei Mariæ, quæ ponitur in Maroniano Nepeſtrino, fecit veſtem de fondato unam, & vela ſimiliter de fondato quatuor.

Pari modo obtulit & in eccleſia beati Petri apoſtoli, quæ ponitur in Martuli, & fecit veſtem de fondato unam, habentem in medio tabulam exauratam modicum interclusam, & vela de fondato quatuor.

Iſte vero a Deo protectus & venerabilis pontifex obtulit in baſilica beatæ Dei genitricis ſemperque virginis Mariæ domino noſtro, quæ ponitur ad ſanctum Laurentium martyrem, & fecit cortinam lineam unam habentem in gyro ipſtam de fondato, & in medio crucem ſimiliter de fondato. Et in eccleſia ſanctorum Coſmæ & Damiani, quæ in Silva candida eſſe videtur, obtulit veſtem rubram unam habentem in gyro ipſtam de argento & crucem in medio, & vela cum aquilis quatuor. Obtulit etiam in eccleſia beati Petri principis apoſtolorum coronum ex argento, cum hiſtoriis aſtoris circumdatam, & exauratam, penſantem libras ſeptem. Iſte quoque a Deo protectus & beatiſſimus papa ſuperno fretus amore obtulit in baſilica beati Petri apoſtoli ante confeſſionem ſeri altaris a dextris, ſeu a ſiniſtris, ad decorem ipſius baſilicæ, angelos ſex ex argento mundiſſimo penſantes libras ſexaginta quatuor. Et ſuper illud ciborium fecit oleas quæ pendent in circumvolutis habentis tabulas quatuor exauratas, nec non & gammadiam numero quatuor. E

Ubi ſupra fecit arcas quatuor, qui ſtant in presbyterio ex argento mundiſſimo penſantes libras centum.

Iſte vero beatiſſimus pontifex obtulit in mo- 7. Coſma in Damiani. naſterio ſanctorum Coſmæ & Damiani, quod positum in loco qui vocatur Sablatex, miliario ab urbe Roma plus minus quadrageſimo, veſtem de fundato unam, & vela de fundato ſimiliter tria. Fecit etiam ibidem præſbiterium de ſerico 8. Ciriaci in Portali. albo, Chriſti martyris Gervaſii, & Protaſii, qui ponitur intra civitatem quæ vocatur Fundana, veſtem de fundato habentem in medio crucem ex auro texto unam, & velum de fundato unum. Obtulit etiam ibidem præſulis in eccleſia beati Chriſti martyris Cæſarii, quæ ponitur intra civi- 9. Cæſarii. tatem quæ vocatur Terracina, veſtem de fundato unam, habentem in medio crucem cum gammadiis, & periclyſpha de blattin, legente de nomine domni Leonis IV. papæ, & vela ſimiliter de fundato numero quinque. Nec non obtulit in baſilica beati Petri apoſtoli arcus ex argento mundiſſimo numero quatuor, penſantes libras octoginta ſex quatuor.

Fecit autem in baſilica beatæ Ruſinæ martyris 10. Ruſinæ. in Silva candida, veſtem de fundato, habentem in medio crucem de periclyſ, & in circuitu de blattin, legente de nomine domni Leonis IV. papæ.

Fecit etiam ibidem præſulis in eccleſia 11. Clementis. beati Clementis martyris atque pontificis gabathas de argento purißimo numero tres cum gladiem ſtilopares ſigno Chriſti, & duas etiam ſimilitudines palmarum, & unam interraſilem, quæ eſt faxifica, penſantes ſimul libras quatuor. Idem beatiſſimus & præclarus pontifex fecit in baſilica beati Petri apoſtoli nutritoris ſui arcus cum columnis, & lilia de argento purißimo tres penſantes inſimul libras centum ſex duas. Iſte quoque venerabilis pontifex fecit in baſilica ſancti Ceſarii, quæ ponitur in Terracina, veſtem de quadraplo, ornatam in circuitu de blattin, habente in medio crucem de periclyſclavo, legente de nomine domni Leonis IV. papæ. Nec non & in baſilica beati Petri apoſtoli fecit arcus de argento purißimo cum columnis & lilliis numero tres, penſantes libras ſexaginta.

Fecit in eccleſia ſanctæ Dei genitricis Mariæ, 12. Mariæ. quæ ponitur in civitate Portuenſi, veſtem de ſpalnico unam ornatam in circuitu de fundano, & in medio crucem de argento. Similiter vela de ſpalnico ornata in circuitu de fundato numero tria. Sed & tabulas de argento exornata, in quibus ante confeſſionem beati Petri apoſtoli, numero quatuor, & agnos duos, qui penſant libras inſimul quadraginta & quatuor. Obtulit ubi ſupra coronas phrygifericas miræ magnificentiæ omnis ex auro purißimo cum delphinis duodecim, legente de nomine ipſius almifici præſulis, penſantibus auri libras tres & ſemis.

Nec non & arcus de argento purißimo numero decem, qui pendent ſimul in unum libras centum octoginta & unam. Et vela linea, quæ pendent in arcubus ubi ſupra, ornata in circuitu de fundato, numero quadraginta octo.

Dicere nunc poſſi univerſa, quæ tetro ſcripta ſunt, libet; extenuque memoriæ penſiculus litteratio enodare, quæ vel quanta permixtus ac veterabilis præſul ſolerti pioque ſtudio pro defenſione univerſæ matris eccleſiæ, zelo ſtiſſuet compunctus divino, infra pauorum ſpatia temporum perhoneſte ac nobiliter dedicavit.

Quamobrem dum univerſa Romanorum nobilitas, pro illa qua jamdudum deprædationem nefandi ac malerodi Saraceni intulerunt, in animis la- mentatione conſiſteret, de deinceps (niſi eccleſia A beati Petri apoſtoli muris undique munita civitas foret) pejora valuiſſet commutiere, iſdem amabiliſs pontifex magnam pro Romanis omnibus cepit habere anguſtiam: & quomodo vel ordine ab eorum cordibus tantum pompticæ rancorem ſive timorem auferre anxius cogitare. Cumque in his diuturnis cerebro laboribus deluderet, Deo revelante, hujuſmodi positum conſilium ſumpſit, ut hoc ipſum Deo dilecto ac ſpecialiſ filio domno Lothario huic clarius indicaret Anguſto, quatens per illius, domino annuente, adjutorium atque conſilium, civitatem iſtam, quam præcelſior ejus Leo papa III. erga eccleſiam prænominati apoſtoli edificare cœperat, & cujus multis jam in locis fundamenta poſuerat, (Deo poſſi tuam & ſuam quibuſdam ablata fuiſſent homicidus, ita ut nec aditus appareret, ubi prius inchoationem præfatus habuerat murus) ſi vita comes adeſſet, defideratum opus abſtilla ſolutione, ad effectum poſſet perducere. Hoc denique piiſſimus ac ferinſſimus Cæſar agnoſcens, magna eſt illico latitia & ſatisfactione repletus, rogavique jam ſum ſumoopere præſulem, patremque per omnia ſpiritalem, ut quantocyus tanti operis fabricam leſto labore perficeret. Ad quam ipſe cum fuis omnibus non modicare impendi ſtilus diceſit, ut nec dictum eſt, tam proficuum opus indeliberatoty mimie remaneret. Ex quo nunclo præpoſitus poſtquam præſignum dominum Cæſarem eſt effectus. Copit autem ex tunc de prædicto negotio valde eſſe ſolicitus: convocatisque cunctos fanctæ Dei fideles eccleſiæ petens ab eis ore ſuo conſilium, qualiter tanta meſtorum cito valuiſſet fabricari conſummari. Tunc omnibus ita viſum eſt, ut de ſingulis civitatibus, muſſique univerſis populis, de monaſteriis virtes ſuas generaliter adnotare ſeciſſet, ſicut & factum eſt.

Quamobrem ſecundo præfulatus illius anno Quarto anno abſolutus eſt. præfata civitas abſolutis copit exoriuum. Et in texto confecrationis ſuæ, utpote magnis ac miratibilibus omnis eſt fabricis civitas undique conſummata. Congeſtaque omnibus laboris atque certaminis beatiſſimi præſulis, totum ut deſiderabat morumen opus completum deliberatumque fuiſſet, erepit omnipotenti Deo muitimodas, ſive innumeras gratias agere, qui ſuos quamplurimas preces pro novæ ædificatione morumen exaudire & adimplere dignatus eſt. Nam quantum quslemque curam, vel ſtudium, ſimulque ſolicitudinem pius ac laudabilis paſtor, quoſque conſtruxerit re, diebus ſingulis ac nocibus habeit, nullus hominis lingua breviter enarrare poteſt, & quia nihil aliud poſt debitis ſacrorum mandatorum officia agebat, præter id quod ſuperiens exaratum eſt, revera non frigus, neque ſtatus ventorum, vel pluvia, aut aeſtis grandis vel modica contuerbatio, pigrum in eundo de die in diem qualibet modo fatere potuit. Sed modo huc, modo illuc per diverſas murorum fabricis vigil ac ſolicitus diſcurrebat, ut ſuum bonum propoſitum ac deſiderium per apoſtolorum pia Petri Paulique ſuffragia, redemptor noſter omnipotens prolpere admplere dercvit. Et ſic, atque ordinem conſiciemus. Tunc demum conſummatis, ſimulque perfectis, ut crebro retulimus, nove civitatis univerſis operibus, papa beatiſſimus, & per omnia & in omnibus ſemper laudabilis, ut prediſta civitas, quæ a proprio conditoris ſui nomine Leoniana vocabatur, perpetualiter firma ac roborata conſiſteret, juſſit cum magna animi devotione, confidque latitia, ut omnes cum eo epiſcopi pariter ac ſacerdotes incolæ urbis, & univerſi ordines clericorum ſanctæ catholicæ & apoſtolicæ Romanæ eccleſiæ, poſi litanias & pſalterium decantatum, cum hymnis & canticis ſpiritualibus, per totum morumen ambitum noſtis pedibus cincrem portantes in capite circuirent, & inter cetera ab epiſcopis cardinalibus aquam ſieri benedictam præcepit, ut inter oratiorum officia, aquam ipſam tranſeuntes per morum, ſanctificationis gratia jactare omnimodis ſtudiſſent: qui quod ab eo juſſum fuerat humiliter peregerunt.

Ipſe autem venerabilis pontifex cum ſuis tres ſe- Quinquies per eundem morum orationes multis cum lacry- uces ſuper mis ac ſuſpiriis dedit, rogans ac petens ut ſuspendia civitas, & Chriſti conſervaretur in eterno auxilio, & ſanctiorum omnium angelorumque præſidio ab univerſo inimicorum ſecura & imperterrita perduraret poſt ſuum tranſitum. Primam itaque orationem ſecit ſuper portam quæ reſpicit ad Lateranum Pergitinum, cujus finis eſt propinquus ad Tiberim.

DEus, qui apoſtolo tuo Petro, collatis clavibus 1. Oratio. regni cœlorum, poteſtatem ligandi atque ſolvendi: præſta quæſumus, ut interceſſionis ejus auxilio a peccatorum noſtrorum nexibus liberemur, & hanc civitatem, quam nomini tuo adjuvante fundavimus, ſac ab ira tua in perpetuum manere ſecuram, & de hoſtibus, quorum cauſa conſtructa eſt, nemo ac multitudines habere triumphos. Per Dominum, &c.

Secundam quoque idem pius papa dedit ora- 2. Oratio. tionem ſuper poſtibrium, ubi mirum in modum cæteſtium potentiarum, & ſanctitatur S. Angeli. - ſi quod

Cujus orationis talis eſt textus:

C

DEus, qui ad ipſis chriſtianitatis exordio hanc civitatem cæleſtibus cinxiſti & apoſtolum Romanum eccleſiam ab hoſtibus cuſtodire & confirmare dignatus es, inquietatis noſtræ chirographium propitiatus remanda, & civitatem hanc, quam tuo famulo nomini tuo fundavimus, ſuorum Petri atque Pauli ſuffragiis ſervare dedicationis, ab omnibus inimicorum inſidiis ſecuram ſemper atque imperterritam manere permitte. Per Dominum noſtrum, &c.

Tertiam vero orationem cecinit ſuper poſtterulam alsum, quæ reſpicit ad ſcholam Saxonum, atque ad eorum vocabulo Saxonum poſterula appellatur: & ipſa oratio tertia hanc ſpecialiter continet modum:

PRæſta quæſumus omnipotens & miſericors De- 3. Oratio. us, ut ad te tuis ſtrue clamantes intercedente B. Petro apoſtolo tuo, pietatis indulgentiam conſequamur, & pro his civitate quam ego famulus tuus Leo IV. epiſcopus ædificavit novo opere ædificari, meoque nomine Leoniam vocari, jubeas ut ſemper illaſa maneat, ac ſecura apud clementiam majeſtatis tuæ jugiter perſeveret. Per Dominum, &c.

In qua ſcilicet civitate, juxta promiſſum ſui deſiderii, quod Deo roverat, magnam ſive Romanis, ſive diverſis nationibus, ut in ſemine ſolennitatis ea die, regnum diſtribuit.

Deinde cuncta cetera, ut præfatum eſt, ſucceſſo- Papa Ro- ribus & omnibus Romanorum proceribus ad occle- manus publi ſiam beati Petri apoſtoli cum orationibus ſuis ſolemni- ſolemnitate. tatis laudibus tendens, miſſam pro ſalute populi & civitatis incolumitate, ac ſtabilitate perpetua, honorifice decantavit. In hoc ſacris peractis officiis, cunctos nobiles Rome multiplicibus donis, non tantum in auro, argentove, ſed & ſecicie pallitis honoravit, atque diverſis. Fuitque die illo magna cunctis lætitia, videlicet die ſepiſſimo & vigeſimo menſis Junii, pridie ſancti Leonis papæ, vigilia ſanctorum apoſtolorum Petri & Pauli. Siquidem ante beatiſſimorum Petri & Pauli vigilias per totam Romanam urbem infinita gaudia & exultationes innumeræ celebratæ ſunt.

Unde magis dignum est atque conveniens, ut pro tanto præsule tantoque pastore cunctipotentem dominum toto corde parique animo jugiter imploremus (per quem tam admirabile perhonemusque opus, Christi salutiferæ potentia, celeri executione expletum ob salutem Christianorum omnium confirmatumque cognoscimus) in nostris orationibus, quatenus & hic distrissime vigeat, & illic cum sanctis omnibus pro suis innumeris certaminibus ac laboribus perpetuatæ æternæ mercedis præmia nobis porgentem auxilio, novis portis ac fabricis in loco pernecessario ad cultum pristinum revocavimus. In qua ii, ut decimus, manere cupitis, vinctas vobis ac terras pratasque concedemus, ut nullam possitis habere inopiam. Dabimus etiam vobis, ut ex labore vestro habeatis, vos & mulieres vestræ ac filii, ut de vivere plenissime valeatis. Boves etiam, & rabos, & animalia cetera, sicut præditum, ita cuncta bona animo fecericis. Tunc Corsorum populi talia audientes promissi factiores effecti sunt, multoque a pio pontifice postea quæsierunt, qui civitatem & loca specialiter demonstrarent: & ita factum est. Placuerunt siquidem omnia, & propositionem, unanimiter omnes, quod & nostfer papa & dominus universa quæ circumstant sacrarit dignatus confirmare, cum omni familia & supellectili nostra in servitium sancti Petri & eorum successorum omni animo obtulerunt.

Lustrata denique civitate, & profectionibus universis, ad venerabilem pontificem cum eisdem missis reversi sunt. Venientes igitur, ut promissum est, illigat hæc ac profert sacramenta, & quod Corsorum gens vivere se ac mori in eisdem locis omnino fuisset profecti, vocatis omnibus, at ipsi fuisset secundum missorum assertiones unanimes testaremur, a pontifice petiti, ferendum quod promiserat (ob ferentissimorum Lotharii & Ludovici nostrorum imperatorum, suumque simul mercedem, perpetuamque memoriam) præceptum emisit, hoc felicet tenore, & placito antepositio, ut tamdiu firmum maneret ac stabile, quousque sanctæ sedis præsulibus populoque Romano in cunctis obedientes ac fideles existerent. Quod si non fecerint, omnem præcepti seriem irrefragabiliter non cuiusdolibet, sanctum est in eodem ut vacuum & inane constituerit.

Loca vero quæ eis data sunt, & a missis pontificalibus confignata, tam ex proprio jure ecclesiastico, quamque venerabilium monasteriorum, imo & singulorum hominum, qui intra civitatem habitant, in concessio eis pontificali privilegio specialiter adscripta legantur. Ecce enim quanta crebro dicti præsulis erat ac præfulgebat misericordia, qui non tantum pro defensione urbis suos Romanos porcere diligebat, sed undecumque valebat colligere homines ad eorum auxilium & solatium invitabat; plus defendendum diligens patriæ, & pristinæ fidei tatem consulit, quam luera temporalia & cadavera, pro quibus multos jam recidivos vitam parter & possessiones, quibus delectabantur, jugiter amittere.

Post hæc denique omnia, quæ superius brevi stylo contexta sunt, alia non dissimilia præsul sanctus ac venerabilis fatis ovans peregit opuscula. Nam Hortatum & Amerinum valde antiquarum civitatum, quarum muri ac portæ præ nimia vetustate temporum usque ad solum ceciderant, & funditus destructæ manebant, quas modo fortes, modo latrones paternibus aditis nullo resistente cultode facilius ingrediebantur, ipse adeo solertissimus præsul tantam civium prædictarum urbium cognoscens incuriam, eadem quas præcitatas civitates hortatus suo ac studio muris novis portis. A
ornavit, & ecclesias nimirum dilatavit ad pristinum locum. Ramumque gratia corroborarat divina redoxit. In quibus modo civitatibus exaratis cives & ab inimicorum insidiis melius secuti inhabitant, & fortes ac latrones, ut dictum est, claudis muris ac portis nullum damnum & furtum, tam nocibius, quamque diebus, de cetero valebant inferre.

His autem, ut prædictum est diligenter explecti, fecit in ecclesia sanctorum quatuor Coronatorum regnum ex auro puriffimo unum, pendens super altare majus, cum catenulis limillter aureis, fulgultem habens in medio crucem auream, lubentem gemmas quatuordecim ex quibus quinque in eadem cruce fitas, & alias que ibidem pendunt omnes. Sex quidem albas, & byzantinas B
ter, penfantes fimul libram unam, & femis uncias. Nec non & in basilica sanctæ Dei genitricis Mariæ domine nostræ, que ponitur in vico Sardorum, obtulit calicem & patenam de argento exauratam par unum, legente de nomine domini Leonis quarti papæ, penfantia fimul in unum libras quatuor & uncias quinque. Ipse infignis præsulque præcipuus, cum innumera lumini decoris opera in basilica beati Petri cæli clavigeri perfecisset, portas quas deftruxerat Saracena progenies, argento quemadmodum erant, multisque argenteis tabulis, luculius, falutiferisque hiltoriis fculptis decoravit, & in melioorem fpeciem, quam pridem fuerant, reparavitque omnes qui in eodem basilicam ingredi volunt, laudet Deo omnipotenti sanctoque suo præfulatui referant, & expolcant, ut ad multa annorum curricula vita fua extendatur, qui tanti fulgoris opera, tantoque pulcritudinis poodere auctam Dei argento penfante libras fepruaginta ornavit. Qui fummus Decoque amabilis papa, in exordio fui pontificii, cum portarum partis latinæ beati Petri pise nimis vetuftate facilisis cecidiffet, celeri ftudio præcelsius renovavit.

Nam & ipfius præcipue ecclefiæ facta tecta magnis trabibus procaciique artificio elevatis lucifque renovavit. Quin etiam porticum, quæ sancti Andreæ oboere ecclefiæ, cum cenneretur cultura, in melius opere renovavit. Sed & haberam, quæ ante portas argenteas jam dictæ aulæ effe confpicitur, infinito fretus amore renovans decoravit. Et multa quæ in eodem fpecie ecclefiæ fecit, quas fi fcripturæ tradere voluerimus, lingua narrare non fufficiet, & nec fcribentium valebunt articuli fofficere. Cum ergo per diverfas Deo ecclefias nulla perfecret infigna opera, ipfe beatiffimus pontifex portticum, quæ ante balilicam fanctæ Dei genitricis conffitit, quæ juxta balilicam fancti Laurentii fita eft foris muros, clarius ac firmius renovavit.

In ecclefia autem fanctæ Dei genitricis, quæ ponitur in vico Sardorum millarium ab urbe Roma tefgefimo, quæque catholicos libros obtulit, unum evangeliorum, alium regnorum, pfalmorum, atque fermonum. In ecclefia beati Martini confefforis atque pontificis fcio partem beati Petri apoftoli fuci calicem de argento unum cum catenulis penfantem libras quatuor, & uncias duas. Et in ecclefia fanctorum quatuor Coronatorum fcio thymiamateria duo ex argento mundiffimo penfantia libras duas, & unciam unam. Simili modo & in ecclefia beatæ Petronillæ fecit velles de lutea tres, & vela duodecim, quatnor quidem de fundato, & tres de fpanifco, & linea quinque.

Nam & in ecclefia fanctæ Dei genitricis Mariæ, quam ipfe beatiffimus pontifex & fundamentis fupra fcholam Saxonum noviter conftruxit, obtulit velles de fundato tres, & vela fimiliter de fundato quatuor.

Idem beatiffimus pontifex fecit in baflica beati Petri apoftoli cereos deargentatos, qui ftant in prebyterio numero viginti & feptem, penfantes inifimul libras quadraginta. Nam & trabes in ingreffa & in medio presbyterii inveftivit ex argento puriffimo penfante libras fexaginta & feptem, & uncias tres. Cum autem fuperior zelo patriæ libertatis fpecioffis Chriffi per ordinem ornaret metallis ac ornamentis ecclefiæ, poft fecit alia multa in aula beati Petri apoftoli principis, coronam ex argento puriffimo unam cum catenulis argenteis quatuor, habentem delphinos quadragintæ & duos, penfantia fimul libras viginti & tres. Hic quoque pontifex, Chriffi femper zelo ferutus, ac divinius infpiratus, fecit in cirenitu altaris beati Petri apoftoli vela ferica de prafino quatuor, habentia tabulas de chryfoclavo cum effigie falvatoris & apoftolorum Petri & Pauli, & fuf ipfius almifici præfulis, & in medio cruces & gammadias de chryfoclavo cum orbicelli, in quibus funt imagines apoftolorum mire pulcritudinis decoratas, quæ in diebus feftis ad decorem ibidem fufpendantur.

Pari modo fecit ubi fupra alia vela alba holoferica rofata cum cancellis decorata argenti, pariter obumbrantia facra. Nec non & aliam coronam minorem ibidem obtulit cum catenulis quatuor, & delphinis decem, habentem libram & uncinum, penfantia libras duas. Hujus namque beatiffimi præfulis animus femper Deo devotus exiffens potentia Chriffi, poft ecclefias ornamentis ingeni ob æternæ vitæ falutem decorare ftudebat amore: & quod nullus præcefforum ejus pontificum facere arbitratus eft, hic fancto procul dubio Spiritu fervens, atque compulfus, columnas ex auro mundiffimo, inclytis Chriffi videlicet & fanctorum vultibus refulgentes, fieri in apoftolorum principis Petri ecclefia porta ulraque fub quo ejus facratiffimum corpus requiefcit, dextra lævaque pendentes duas cum catenulis aureis bullis gemmifque prafinis decoratas decrevit, habentes inimul delphinos fexaginta, penfantes libras viginti.

Fecit & crucifixum argenteum miro opere depictum in eadem ecclefia, quæ in læva introitus parte inter columnas magnas pofitas ingenti fplendet decore, habentem libras fexaginta & duas & dimidium. Ipfe quoque beatiffimus pontifex fecit in oratorio beati Andreæ apoftoli, E
quod fancti Petri obtinet ecclefiæ, veftem fericam unam habentem hiltoriam aquilarum, & in medio tabulam cum chryfoclavo, in qua depictæ Chriffi & difcipulorum ejus pacis lavæque imagines fulgent, & ipfius almifici præfulis. Ac fimilem poft totius operis perfectionem, & ornamentis decoris in ecclefia fanctorum quatuor Coronatorum veftem fecit de codem fcrico cum tabula de chryfoclavo, habentem hiltoriam, feu miraculum quod dominus Chriffus de quinque panum & pifcium alimentis duorum, quinque millia hominum abundanter fatians, eft operatus.

Inter hæc vero quæ fuperius fcripta funt, coepit crebro nominatus fanctiffimus præfut de fingulis ecclefiarum rectoribus, videlicet epifcopis, presbyteris, diaconibus, atque omni Chriffianorum multitia curam follicitudinemque habere & præcipuam. Volens itaque, ficuti & factum eft, ex præfatis auctoritatibus novum Chriffo juvante normam præponere, qualiter unufquifque eorum vitam caftam & fobriam duceret, & Deo, qui fom-

Deus a Deo referens, qui tales illi transmisit homines, qui in prænominata civitate in perpetuum habitare perfifterent. Audivit itaque eorum multis promiffionibus papa præditus una cum fuis optimatibus eis clara voce refpondit: Si quod verbis nobis dixiftis, opere curaveritis perficere, fatis loca habemus optima, in quibus habitare valebitis, fi tantum mobis noftifque pontificibus fuccefforibus boni fideles fueritis. Nam civitas quam vobis daturi erimus valde firma eft atque munita, quam nec ipfi, nec reliquorum nobis porrecture auxilio, novis portis ac fabricis in loco pernecceffario ad cultum priftinum revocavimus. In qua ii, ut decimus, manere cupitis, vinctas vobis ac terras pratasque concedemus, ut nullam poffitis habere inopiam. Dabimus etiam vobis, ut ex labore vestro habeatis, vos & mulieres veftræ ac filii, ut de vivere plenifime valeatis. Boves etiam, & rabos, & animalia cetera, ficut præditum, ita cuncta bona animo fecericis. Tunc Corforum populi talia audientes promiffi factiores effecti funt, multoque a pio pontifice poftea quæfierunt, qui civitatem & loca fpecialiter demonftrarent: & ita factum eft. Placuerunt fiquidem omnia, & propofitionem, unanimiter omnes, quod & noftfer papa & dominus univerfa quæ circumftant facrarit dignatus confirmare, cum omni familia & fupelleftili noftra in fervitium fancti Petri & eorum fuccefforum omni animo obtulerunt.

Luftrata denique civitate, & profectionibus univerfis, ad venerabilem pontificem cum eifdem miffis reverfi funt. Venientes igitur, ut promiffum eft, illigat hæc ac profert facramenta, & quod Corforum gens vivere fe ac mori in eifdem locis omnino fuiffet profecti, vocatis omnibus, at ipfi fuiffet fecundum mifforum affertiones unanimes teftaremur, a pontifice petiti, ferendum quod promiferat (ob ferentiffimorum Lotharii & Ludovici noftrorum imperatorum, fuamque fimul mercedem, perpetuamque memoriam) præceptum emifit, hoc felicet tenore, & placito antepofito, ut tamdiu firmum maneret ac ftabile, quousque fanctæ fedis præfulibus populoque Romano in cunctis obedientes ac fideles exiftere. Quod fi non fecerint, omnem præcepti ferlem irrefragabiliter non cuiufdolibet, fanctum eft in eodem ut vacuum & inane conftituerit.

Loca vero quæ eis data funt, & a miffis pontificalibus confignata, tam ex proprio jure ecclefiaftico, quamque venerabilium monafteriorum, imo & fingulorum hominum, qui intra civitatem habitant, in conceffo eis pontificali privilegio fpecialiter adfcripta legantur. Ecce enim quanta crebro dicti præfulis erat ac præfulgebat mifericordia, qui non tantum pro defenfione urbis fuos Romanos porceres diligebat, fed undecumque valebat colligere homines ad eorum auxilium & folatium invitabat; plus defendendum diligens patriæ, & priftinæ fidei tatem conſulit, quam luera temporalia & cadavera, pro quibus multos jam recidivos vitam parter & poffeffiones, quibus delectabantur, jugiter amittere.

Poft hæc denique omnia, quæ fuperius brevi ſtylo contexta funt, alia non diſſimilia præſul ſanctus ac venerabilis fatis ovans peregit opuſcula. Nam Hortatum & Amerinum valde antiquarum civitatum, quarum muri ac portæ præ nimia vetuſtate temporum uſque ad ſolum ceciderant, & funditus deſtructæ manebant, quas modo fortes, modo latrones paternibous aditis nullo reſiſtente cuſtode facilius ingrediebantur, ipſe adeo ſolertiſſimus præſul tantam civium prædictarum urbium cognoſcens incuriam, eaſdem quas præcitatas civitates hortatus ſuo ac ſtudio muris novis portis. A
ornavit, & eccleſias nimirum dilatavit ad priſtinum locum. Ramumque gratia corroboravit divina redoxit. In quibus modo civitatibus exaratis cives & ab inimicorum inſidiis melius ſecuti inhabitant, & fortes ac latrones, ut dictum eſt, claudis muris ac portis nullum damnum & furtum, tam nocibius, quamque diebus, de cetero valebant inferre.

His autem, ut prædictum eſt diligenter expleti, fecit in eccleſia ſanctorum quatuor Coronatorum regnum ex auro puriſſimo unum, pendens ſuper altare majus, cum catenulis ſimiliter aureis, fulgultem habens in medio crucem auream, lubentem gemmas quatuordecim ex quibus quinque in eadem cruce fitas, & alias que ibidem pendunt omnes. Sex quidem albas, & byzantinas B
ter, penſantes ſimul libram unam, & ſemis uncias. Nec non & in baſilica ſanctæ Dei genitricis Mariæ domine noſtræ, que ponitur in vico Sardorum, obtulit calicem & patenam de argento exauratam par unum, legente de nomine domini Leonis quarti papæ, penſantia ſimul in unum libras quatuor & uncias quinque. Ipſe inſignis præſulque præcipuus, cum innumera lumini decoris opera in baſilica beati Petri cæli clavigeri perfeciſſet, portas quas deſtruxerat Saracena progenies, argento quemadmodum erant, multiſque argenteis tabulis, luculius, ſaluteriſque hiſtoriis ſculptis decoravit, & in melioorem ſpeciem, quam prídem fuerant, reparavitque omnes qui in eodem baſilicam ingredi volunt, laudet Deo omnipotenti ſanctoque ſuo præfulatui referant, & expoſcant, ut ad multa annorum curricula vita ſua extendatur, qui tanti fulgoris opera, tantoque pulcritudinis poodere auctam Dei argento penſante libras ſeptuaginta ornavit. Qui ſummus Decoque amabilis papa, in exordio ſui pontificii, cum portarum partis latinæ beati Petri piſe nimis vetuſtate baſilicis ceciderant, celeri ſtudio præceliius renovavit.

Nam & ipſius præcipue eccleſiæ ſacta tecta magnis trabibus procaciique artificio elevatis lucifque renovavit. Quin etiam porticum, quæ ſancti Andreæ oboere eccleſiæ, cum cenneretur cultura, in melius opere renovavit. Sed & haberam, quæ ante portas argenteas jam dictæ aulæ eſſe conſpicitur, infinito fretus amore renovans decoravit. Et D
Ecclefiis multa ex- multa quæ in eodem ſpecie eccleſiæ fecit, quas ſi ſcripturæ tradere voluerimus, lingua narrare non ſufficiet, & nec ſcribentium valebunt articuli ſoſſinere. Cum ergo per diverſas Deo eccleſias nulla perfecret inſigna opera, ipſe beatiſſimus pontifex porticum, quæ ante baſilicam ſanctæ Dei genitricis conſiſtit, quæ juxta baſilicam ſancti Laurentii ſita eſt foris muros, clarius ac firmius renovavit.

Deus alia . In eccleſia autem ſanctæ Dei genitricis, quæ ponitur in vico Sardorum milliarium ab urbe Roma tefgeſimo, quæque catholicos libros obtulit, unum evangeliorum, alium regnorum, pſalmorum, atque ſermonum. In eccleſia beati Martini confeſſoris atque pontificis ſcio partem beati Petri apoſtoli ſuci calicem de argento unum cum catenulis penſantem libras quatuor, & uncias duas. Et in eccleſia ſanctorum quatuor Coronatorum ſcio thymiamateria duo ex argento mundiſſimo penſantia libras duas, & unciam unam. Simili modo & in eccleſia beatæ Petronillæ fecit velles de lutea tres, & vela duodecim, quatnor quidem de fundato, & tres de ſpaniſco, & linea quinque.

Nam & in eccleſia ſanctæ Dei genitricis Mariæ, quam ipſe beatiſſimus pontifex & fundamentis ſupra ſcholam Saxonum noviter conſtruxit, obtulit velles de fundato tres, & vela ſimiliter de fundato quatuor.

Idem beatiſſimus pontifex fecit in baſilica beati Petri apoſtoli cereos deargentatos, qui ſtant in prebyterio numero viginti & ſeptem, penſantes inimul libras quadraginta. Nam & trabes in ingreſſa & in medio presbyterii inveſtivit ex argento puriſſimo penſante libras ſexaginta & ſeptem, & uncias tres. Cum autem ſuperior zelo patriæ libertatis ſpecioſis Chriſti per ordinem ornaret metallis ac ornamentis eccleſiæ, poſt fecit alia multa in aula beati Petri apoſtoli principis, coronam ex argento puriſſimo unam cum catenulis argenteis quatuor, habentem delphinos quadraginta & duos, penſantia ſimul libras viginti & tres. Hic quoque pontifex, Chriſti ſemper zelo ferutus, ac divinius inſpiratus, fecit in cirenitu altaris beati Petri apoſtoli vela ferica de prafino quatuor, habentia tabulas de chryſoclavo cum effigie ſalvatoris & apoſtolorum Petri & Pauli, & ſuſ ipſius almiſici præſulis, & in medio cruces & gammadias de chryſoclavo cum orbicelli, in quibus ſunt imagines apoſtolorum mire pulcritudinis decoratas, quæ in diebus feſtis ad decorem ibidem ſuſpendantur.

Pari modo fecit ubi ſupra alia vela alba holoſerica rofata cum cancellis decorata argenti, pariter obumbrantia ſacra. Nec non & aliam coronam minorem ibidem obtulit cum catenulis quatuor, & delphinis decem, habentem libram & uncinum, penſantia libras duas. Hujus namque beatiſſimi præſulis animus ſemper Deo devotus exiſtens potentia Chriſti, poſt eccleſias ornamentis ingeni ob æternæ vitæ ſalutem decorare ſtudebat amore: & quod nullus præceſſorum ejus pontificum facere arbitratus eſt, hic ſancto procul dubio Spiritu ſervens, atque compulſus, columnas ex auro mundiſſimo, inclytis Chriſti videlicet & ſanctorum vultibus refulgentes, fieri in apoſtolorum principis Petri eccleſia porta ulraque ſub quo ejus ſacratiſſimum corpus requieſcit, dextra lævaque pendentes duas cum catenulis aureis bullis gemmiſque prafinis decoratas decrevit, habentes inimul delphinos ſexaginta, penſantes libras viginti.

Fecit & crucifixum argenteum miro opere depictum in eadem eccleſia, quæ in læva introitus parte inter columnas magnas poſitas ingenti ſplendet decore, habentem libras ſexaginta & duas & dimidium. Ipſe quoque beatiſſimus pontifex fecit in oratorio beati Andreæ apoſtoli, E
quod ſancti Petri obtinet eccleſiæ, veſtem ſericam unam habentem hiſtoriam aquilarum, & in medio tabulam cum chryſoclavo, in qua depictæ Chriſti & diſcipulorum ejus pacis lavæque imagines fulgent, & ipſius almiſici præſulis. Ac ſimilem poſt totius operis perfectionem, & ornamentis decoris in eccleſia ſanctorum quatuor Coronatorum veſtem fecit de eodem ſcrico cum tabula de chryſoclavo, habentem hiſtoriam, ſeu miraculum quod dominus Chriſtus de quinque panum & piſcium alimentis duorum, quinque millia hominum abundanter ſatians, eſt operatus.

Inter hæc vero quæ ſuperius ſcripta ſunt, coepit crebro nominatus ſanctiſſimus præſul de ſingulis eccleſiarum rectoribus, videlicet epiſcopis, presbyteris, diaconibus, atque omni Chriſtianorum multitia curam ſolicitudinemque habere & præcipuam. Volens itaque, ſicuti & factum eſt, ex præfatis auctoritatibus novum Chriſto juvante normam præponere, qualiter unuſquiſque eorum vitam caſtam & ſobriam duceret, & Deo, qui ſom-

per ireprehebibiliter famulatum debemus impeA-
dere, in omnibus complacere; tunc demum, fan-
cti ei Spiritus gratia revelante, una cum confilio
fereniffimorum Lotharii ac Ludovici imperato-
rum, anno imperii eorum quinto & trigefimo,
atque pontificatus jam dicti præfulis feptimo,
menfe Decembri, die octava, indictione fecun-
da, fanctam ac venerandam in ecclefia beati Petri
apoftoli fynodum congregavit. In qua tam ipfe
catholicus & apoftolicus vir, quamque & alii cum
B
eo fexaginta & feptem epifcopi refederunt. Ex
quibus quatuor epifcopi ab imperatoribus deftina-
ti, Joleph Eporedienfis, Notingus Brixienfis,
Petrus Spoletinus, & alius Petrus Aretinus. Inter
quos etiam Paulus diaconus fanctæ Ravennatis ec-
clefiæ refidens vicem tenuit Joannis archiepifcopi
fui, abique presbyteris & diaconibus & clero
fanctæ matris ecclefiæ.

Et tunc coram omnibus quadragintæ & duo ca-
pitula, quæ profecto ad falutem & lucrum om-
nium Chriftianorum hominum pertinere nofcun-
tur, per diaconos fanctæ & univerfalis fedis apo-
ftolicæ legi præcepit. Quæ etiam capitula ut in
futurum ab omnibus illius fuccenturi, poft certa
decreta pontificum in fanctis canonibus juffit ad-
fcribi: quatenus omnes epifcopi hujus auctoritas-
tis exemplum ante oculos habeant, ut fuos poffint
melius inftituere & crudite fubjectos.

In hac denique poft cuncta fynodo Anaftafius
presbyter cardinalis tituli beati Marcelli ab omni-
bus canonice eft depofitus, eo quod parochiam C
fuam per annos quinque contra canonum inftituta
defenit, & in alterius ufum hodie demoratur. Qui
cum neque ad duo pro eo congregata concilia ve-
nire vellet, neque per apoftolicos epiftolas, neque
per tres venerati epifcopos, Nicolaum videlicet,
Petronacium, & Joannem, ideo meritio uno con-
fenfu, fecundum quod de talibus facris contine-
tur canonibus, cum fancta fynodus depofuit, &
facerdotali honore privavit, anno, menfe, die, &
indictione fuperius annotata.

Poft præcipuam vero hujus concilii diffinitio-
nem beatiffimus ejufdem præfulis antiftes, cæleftis
femper amoris igne accenfus, ad reftaurandæ ec-
cleliarum Dei cunctorum ornamenta vaforum ftu-
dium rurfus cœpit ingens habere. Nam & in eo-
dem facratiffimo menfe & indictione clavigeri fecit lu-
cernam ex argento puriffimo unam dimyxon pen-
fantem libras fexdecim. Ne non & in monafte-
rio fancti Martini, quæ ipfius apoftolorum prin-
cipis ecclefiæ cohæret, fecit aliam lucernam ex
argento fufilem ac dimyxon, penfantem libras vi-
ginti & feptem ac dimidiam.

Similiter & in monafterio fanctorum Joannis &
Pauli fecit aliam lucernam argenteam fimiliter fu-
pradictis, penfantem libras viginti duas & dimi-
dium; quæ dominicis vel feftis diebus juxta fecto-
rium conftituebatur ad legendum facras lectiones
magno luminis fplendore lucefcat. Iidem vero
fanctiffimus papa fecit tegulas de argento fufiles
cum tatectilis in ingreffu presbyterii, & ante con-
feffionem beati Petri apoftoli amatoris fui, quæ
pulcre lucentes decore hominum præbent meditan-
bus admirationem: quarum duæ penfant libras
fexcentas quadraginta & duas, alia vero duæ li-
bras quingentas & octoginta. Et in ecclefia
S. Vincentii. fancti Vincentii, quæ ponitur in Fraftata, obtu-
lit veftem de fundato unam.

Sed, quia, ut fæpe diximus, hujus fereniffimi
patris animus maxime beatiffimi præfulis apo-
ftolorum principis repletus amore, ipfum fummæ
eccleliæ, cujus divina difpenfatore potentia thro-
num regendi, multa defiderabat femper ornamen-

ta perficere, fecit fuper ejus fanctum altare veftem S. Petri,
de chryfoclavo, habentem hiftoriam in medio
falvatoris inter angelicos voltus fulgentis, Pe-
troque apoftolo claves regni cælorum traden-
tis, & in dextra lævaque gloriofum Petri & Pauli
paffionem fulgentem. Inter quos ipfe præful ci-
vitatem, quam fieri jufferat, Petro interrinentem
offert depictam, & cruem auro, gemmifque ni-
tentem: & in circuitu altaris & fuper quas
fericos preciofæ aquilarum hiftoria textos, quo-
rum duo aurati cernuntur.

Obtulit autem ubi fupra vela quatuor cum
chryfoclavo, in quibus ipfe præful depictus ima-
gini falvatoris inter angelicos voltus fulgentis ci-
vitatem, quam funditus pravarat, offert.

Igitur ejus jam pleniter ea quæ beati Petri ec- S. Petri.
clefiæ prædictus pontifex obtulit ornamenta, bre-
viter licet, defcripfimus; nunc ea quæ in ecclefia
beatiffimi Pauli apoftoli dudum gentium poft
impium Agarenorum devaftationem eft operatus
ob æternam memoriam fummitatis innotefcere
ftudemus. Fecit autem fuper ejus facratiffimum
corpus ciborium mire pulchritudinis ingenti an-
genti pondere, cum columnis argenteis compotum;
penfans libras nonigentas quadraginta & fex. Sed
cum benigna ejufdem pontificis mens ante & poft
generalia omnium ecclefiarum diverfa ornamen-
ta, quæ ingenti defiderio præbebat, beato Petro
femper aliquid optimum & preciofius offere cu-
rabat, dicatur: * tres olea Mafolicas admirabi- * alias vela
lis pulcritudinis ferico textas, coloreque depictas, lis.
quæ videlicet feftis diebus in circuitu altaris ma-
joris pendentes. Erat autem & in ecclefia S. Marciani, quæ fita eft in Domnicella, quæ vo- S. Marciani.
catur Balneatorà, veftem de fundato unam, & ve-
la fpanifca duo. Simili modo & in ecclefia beati
Laurentii martyris Chriffi atque Levitæ delatis-
vela de fundato, quæ pendent in arcubus infra co-
lumnellas majores numero viginti quatuor. Fecit
etiam in ecclefia beati Clementis martyris atque S. Clementis.
pontificis aquæmanile de argento partimum, ha-
bens in fe fculptam fimilitudinem capitis hominis
cum vite, & alia hiftoria, penfans libras tres. Item
obtulit ipfe quidem beatiffimus & almiffimus præ-
ful in ecclefia fanctæ Dei genitricis Mariæ in Æ-
milia, quæ via Aurelia nuncupatur, veftem de
fundato unam.

Similiter & in ecclefia fancti Stephani, ubi fu- S. Stephani.
pra, obtulit aliam veftem de fundato unam.
Idem vero præclarus & almiffimus præful fuperna
protectus dextera ufque Cenomenenfi caftro ab hoftibus
cereo perfeverans animo, poft multas bonas a-
ctiones, S. Silveftri, & Martini ecclefiam, quam S. Silveftri.
dominus Sergius prædeceffor ejus noviter ab
imis ædificavit, multis quidem pulcritudine de-
coravit ac depinxit coloribus. Cujus etiam pul-
critudo magnam ufque hodie humanis oculis
admirationem præbet. Nam & ejufdem vene-
rabile facramque altare ex argento inveftivit
ac decoravit puriffimo, penfante libras centum
& fexdecim.

Quamobrem poft pulera ac laudabilia diverfa-
rum ecclefiarum opufcula, quæ præful munificus
totus animi devotione peregit, ne Chriffianus po-
pulus ampliùs in Cenomenenfi caftro ab hoftibus
deperiret, ficuti fæpe fieri folebat, effecit.
Nam per quadraginta annos ipfa civitas muris di-
ruta, & habitatore propria deftituta manebat,
mortuque beftiarum reliefti fedibus propriis obti-
morem Saracenorum, ut ufque jam factum fue-
rat, per opaca filvarum monteique incognitos fu
domicilia populus, qui relictus ab eis fuerat, aber-
ratet: in quibus etiam præ timore inimicorum die-

A civitatem divinitus demonftratam, ne unquam ab
hoftibus capiatur vel invadatur. His omnibus per-
pertratis ad fedem fuam cum ingenti lætitia &
alacritate reverfus eft, octavo Kalicer menfe,
Chriffo auxiliante, dieque fupradicti menfis 25.
omnis mundanum ambitus completa atque per-
fectus eft, anno præfulatus fui octavo, indictio-
ne fecunda.

Sed & in ecclefiis quas ibidem fecit multa dona Dona in ec-
obtulit. In ecclefia vero beati Petri gabulum clefia beati
ex argento fufiles majores minoresque feptem, Petri data.
penfantes fimul libras fexdecim, & uncias unam.
Cantharum exaurum unum, buccas exauratas
tres. Fibulatoria majora & minora quinque. Cru-
cem ex argento deaurato unam cum gemma una.
Item aliam crucem de auro unam, habentem in
medio monoculum. Et aliam crucem ex argento
habentem gemmas quadraginta. Thuribulum
argenteum exauratum unum, deretrum faxifcum
unum, cum auro aurata duodecim, gabatum u-
nam, & ftruthiocamelorum ova duo. Atque
fecit in eadem ecclefia jam dictæ civitatis vefles
fericas duas. Ex quibus una habet in medio ta-
bulam de chryfoclavo, & alia habet in medio
crucem & orbiculos quatuor cum gammadiis, &
vela de fundato decem & octo. Crucifixum ex
argento puriffimo penfantem libras feptem. Nec
non & in ecclefia fancti Leonis ubi fupra obtulit S. Leonis.
patenam exauratam unam, calicem de argento
unum, & veftes duas, unam quidem de damaf-
cato ornatam in circuitu de olovero, habentem in me-
dio totam de chryfoclavo, & gammadias, & a-
liam de fpanifco.

Similiter & codices catholicos numero feptem;
Hiftoriarum, Salomonis, Antiphonarium, Pfalte-
rium, Sacramentarium, geftorum etiam fermo-
nes, fed & magiftrorum expofitiones, quæ
ftillimum beati Petri apoftoli corpus conflit ar-
genteis decoravit, quas in dextra & læva ipfius
apoftolorum principis hujus ecclefiæ tumulatus
ut luminis, quæ ingenti fplendore nunc ut cæli- fenfantibus
ftibus conficeat, penfantibus vero fimul libras auro.
octoginta & quinque. & octoginta quinque.

Atque poft tam immenfæ operationis infignia, D
factaque divina, Dei æterni clementia infpirante,
quæ per diverfa loca ob falutem Chriffianorum Alia orna-
ipfe fanctiffimus papa poft operatus, eccleliam, quæ menta ec-
domini voce fupra firmam petram fundata con- clefiæ S. Pe-
fiffit, & beati Petri apoftolorum principis no- tri obtulit.
mine fancta gloriofa conftat preciofiffimo ama-
nium metallorum ornata præ nimio patri cæ-
leftis amore quotidie ornare procurans, ibidem
quoque lectorum argenteum inclyto operatione
celatum, & fuper quatuor pedes confiftens per-
fecit. In cujus videlicet luminariæ Leonis caput
reliquæ, penfans libras viginti unam, & uncias
undecim. Nec non & cereoftata quatuor, quæ a
longo tempore fummorum pontificum in medio
presbyterii feftis erigebantur dicbus. Atque hæc
fagaci arbitrio & cauta pontificis inveftivit, E
atque ut in perpetuum ibidem cereftis effent con-
ftituit, quod nullus prædecefforum ejus facere
cogitavit, habentia fimul libras quinquaginta &
quinque. Ubi fupra fecit & cereoftata argento
majora, par unum, penfantia libras quadraginta
octo, & uncias decem, in quibus fedent lucernæ
dimyxi de argento puriffimo, lucernes juxta alta-
re majus, penfantes libras fimul quadraginta, &
novem. Nec non & alia cereoftata deargentata
feptem, penfantia libras viginti quinque & uncias
tres. Pari modo & alia feptem tetra fecit cereoftata
feres defuper de argento penfantia libras unam
& vi-

Syrodem
convocat
Romam 63.
epifcopo-
rum.

Anaftafius
cardinalis
depofitus.

Donata vi-
tæ ecclefiæ
beati Petri.

S. Joannis
& Pauli.

Papa novam
veftem con-
fecrat S. be-
nedicti.

& virginē & miciis tres. Atque super ipsum altare tecit vetrem auro textam, candidis per totum margaritis fulgentem, & in dextra lævaque tabulas gemmatas habentem cum aureis per circuitum orbiculis, quibus insigne ipsius præsulis est nomen descriptum.

6 Martiri monasterium ædificavit.

Jam & monasterium sancti Martini, quod longo senio erat cæsurum, miris domorum ædificiis restauravit, & ad honorem meliorem, quam prius fuerat, funditus decoravit. In quo & vellem album rofatum cum rofis obalis, & salvatorem cum apostolis, & virginem legentem nomen domini Ennois quarti. Item vela quinque albi rofata, & unum quidem habens gammadias tredecim & amygdala de argento exzurata tria. In

15 Corruptionem passus.

ecclesia sanctorum quatuor Coronatorum fecit A vellem de fundato unum. Presterea idem summus & orthodoxus pontifex divina pietate pulsatus fecit in basilica beati Petri apostolorum principis cathetes ex argento purissimo, qui pendent super arcum principalem, nec non & infra columnas majores dextra lævaque numero octoginta tres, habentes subinde libras quadringentas quadraginta & unam. Idipsum vero ante facri altaris vestibulum miræ pulcritudinis fecit tradem, quam post diræ gentis nefandam depræ dationem ex argento decoravit purissimo, in qua facte ac Dei veneranda fecerunt imagines, quæ penitant libras lexaginta.

Leopoli.

Obtulit quoque in ecclesia beati Petri apostoli, B que positur in civitate Leopoli, thuribulum de argento exzurato unum.

5 Mauræ.

Pari modo & in ecclesia sanctæ Dei genitricis Mariæ, quæ sita est in vico Sardorum, gabatas cum cantaro de argento exzuratas penfantes libras.....

Similiter & in venerabili monasterio Jerusalem, quod juxta ecclesiam beati Petri apostoli positur, fecit vellem de fundato cum apostolis, utriscitis ornatam, cum ista de chrysoclaro, cum velis ex smirano duobus, & de fundato tribus.

6 Tyri.

Ipse vero a Deo protectus, venerabilis & præclarus pontifex fecit propitiatorium fuori altaris beati Petri apostolorum principis, nbi facratissimum corpus ejus quiescit spanoclitum habens C quidem segoni libras septuaginta, & duas, auri vero octoginta.

Hujus vero temporibus quidam Daniel magister militum insignitatis ac fluticitæ male excausæ ad feminis domini Ludovici Imperatoris vestigia properavit, eique multa falfa & inutilia verba, quæ credi nollo modo possent, inper Gratianum eminentissimum magistrum militum, & Romani palatii egregium superinstum ac consiliatum dicere non dubitavit. Nam confitner eum accusabat falsitate ob invidiam, dicens imperatori: Grasianus Romanæ urbis superintendit, quem ego vos fidelem esse credistis, mihi tali in domo fua, nimium inper Francos murmurans, dixit secrete: Quia Francis nihil nobis boni facitur, neque adjutorium præbent, fed magis quæ nostra sunt violenter tollunt. Quare non advocamus Græcos, & cum eis fœdus pacis componentes, & Francorum regem, & gentem de nostro regno & dominatione expellimus? Quo audito mos prædictus imperator immenso horore accensus fine literis etiam ad Romanum directis pontificem & senatum, Romam venire velociter procuravit. Quem tamen venientem domnus Leo papa honorifice, sicut mos eft, & super gradus majores B. Petri apostoli relatum fuscepit, & mellifluis prædicationis verbis placavit animum.

Quadam vero die ipso imperatore cum sanctiffimo Leone pontifice, omnibus Romanis procuribus, pariter & optimis Francis in domo quam beatæ memoriæ Leo III. papa juxta ecclesiam B. Petri apostoli fecerat fedentibus, de prædicta accusatione placitum habuit. Tunc Daniel iniqua fronte armatus, falfaque cogitatione imbutus, dixit coram omnibus: Ille Grasianus habuit mecum consilium, hanc Romanam terram de urbe tollere potestate, & Græcis tradere illam. Cui Dominus solum Grasianus, verum etiam omnes Romani coram imperatore, dixerunt: Mentiris, nullo modo eft verum quod dicis.

Cognoscens autem imperator, & omnis Romanorum Francorumque nobilitas prædictum Daniel nec crimen per falsitatem & invidiam contra Grasianum dixisse, illico idem clementissimus imperator nolens contra instituta veterum Augustorum peragere Romanorum, cos fecundum Romanam legem inflituit judicari. Quo judicio ipse Daniel multotiens verbis reprehensus, ore proprio manifestavit se fallum teftimonium fuper cum dixisse. Idcirco jam dicto Grasiano ante omnes eft traditus, ut quidquid de eo facere vellet potestatem haberet.

Sed cum jam traditum Danielem imperator a Gratiano multa & humili fupplicatione petiisset, Gratianus affenfit, quem ille ftatim plenaria fibi reddita gratia libentur fuscepit, & fic de mortis eft periculo liberatus. His vero peractis imperator abiit, & fanctiffimus dominus Leo quartus papa non poft multos dies obdormivit in domino xv. Kalendas Augusti, fepultus vero eft in ecclesia beati Petri apostoli.

Fecit autem ordinationes duas, unam in mense Decembri, & aliam per Menseni Martium, cravit presbyteros decem & novem, diaconos octo, episcopos per diversa loca numero lexaginta & tres.

Notæ Severini Binii.

a Leo.] Pridie Idus Aprilis anno domini 847. in Dominica Quasimodo. Ita fuscribit Leo papa ejus nominis IV. & quadraginta quidem dies qui Scripsit obierat. Initio pontificatus ab urbe restituenda fuspectum habitum mirantibus fugavit, immensumque urbis sacrarium ejus operibus mirabili modo exinitit; pulsquam facris aedibus per Saracenos omni ornatu atque decore fpoliatis, innumeris restauratis, extructisque & exornatis multis sumptu impendioque Agens in pontificem annum fecundum, Dei munere novum confirtens vivientem, ... mucrone illius incitis-fimilibus tandem pacti Petri, ne fit ut antea fretur Saracenorum incursibus fuper pacem Christianis & clericis, cum urbem foleri ita reaf cervit, ... eamque a fuo nomine Leonianam appellari permisit.

Carolus Ludovici filius ex Northmannorum nova incursione timore concusus, ... incipit confilii, ... ab eorum nomine femper vocabulo Normandia dicitur . . . . . Annalis Fuldenf.

b Non audebant fatuorum conficere pontificum.] Sed illud confirmandi electos pontifices, quod imperatorium fuit per populum Romanum nemus caufa male pronuntiatum vel ab ipfa Augustis pellime ufurpatum fuerat. Leo papa magno animi robore inimae nobilitas, pulsquam Romanos conficentibus plane fallufit, ut videre eft cap. 31. dift. 63. ubi ex epiftola ad Lotharium & Ludovicum extat canon, qui fic habet: *Inter nos & vos nullo modo damnatum eft & confirmatum, quod electio & conscratio fummorum pontificum, non nifi jufta & canonice facta debeat.* Verum ea fuit Leonis pontificis fervantium fe illibata jura imperialia, fimulque ea quæ a fuis prædecessoribus Romanis pontificibus conditoris fuiffent. De capitulis (inquit dift. 10. cap. 9.) *vel principis imperialibus vobis, . . . noftrarumque pontificum & prædecessorum nostrorum fragilitiæ cuftodiendis & conservandis, quantum valuit opus & vigilantiæ, cliufdo propitio & nunc & in aevum non confervaturum modis omnibus profitemur. Et fi forsitan fi quibus aliter vobis dixerit, vel diffuerus fuerit; fciatis ea tam pro certo mendacem. Ita capitula inscribuntur Leonis Francorum capitularia, quæ Benedictus Levita collegit & promulgavit, quæque pontifices diversis conformantes. Quæ & quanta jura imperialia fuccessa pontifices hoc loco pontifex, declarat Nicolaus papa in epiftola ad Michaelem his verbis: *Ut pontifices pro cuftia exemptionem tantummodo retinam imperialibus fupplicibus accommodet.* Unde patet haereticorum & fchismaticorum impoftorum effe pontifices quos leges imperiales, quas ad vindicandam imperii majestatem conformabant, cuftodiendas pofcit, fub nomine Luthetii cujus filii Ludovici nihil odium experiuntur. Conftat enim dift. 10. cap. 13. quod Leo papa ab utroque imperatore, ut fe coronare Romani fuis antiquis ritibus usi . Quod autem petitione ejufdem Ludovici imperatoris, ejufdem epiftolam retinam inter leges Longobardorum libro 11. tit. 37. quodque ibidem libro 3. profitetur fe populis vel ecclefiis nullas alias leges dediffe, quam quæ per Carolum avum, atque Ludovicum piissimum cuftodiæ fuerunt. Et quemadmodum Ludovici ab hinc ufque ad tempus Nicolai papæ ita hibido dominandi Romæ, ejufque ecclefiæ vero ac pontificibus infidiarit, nunc dicta ejus ftantiæ tandem ad fe revelus, fefe iifdem Romanæ ecclefiæ pontificibus exhibuit obfequentiffimum, ita ut plures inde quidem fibi Carolingiæ fuccefsores, & ex fpiritalibus patribus obviare: fed in illorum patrum me fententia convenire omnibus certum fit. Ita tamen ut omnia in conciliis fint epiftopum. 2. q. 1. Nam poftam damnationem epiftoporum effe unum cenfemus, nifi aut ante legitimum nomen epiftoporum, qui fit per xxii. epiftopos, aut certe probata & damnata per xxii. damnatio teftes, qui tales fint, qui & accufare poffint, & prius ad facra Chrifti quatuor evangelia facramenta proteftent, quod nil Scilicet degenerant, *fi aut vita nobis beatus Silvester tradidit, & Romana fancta ecclesia tenere videtur ecclefia.* Et fi inter eos, quos damnandos effe dixerunt homines, fuerit epiftopus, qui fuum exulem in præfentia Romanæ fedis epiftopi petierit audire, nullus fuper illum finitivam præfumat dare fententiam: fed omnino eum audiri decernimus. De cetero vero, quod nobis apicibus veftris factum eft clarum, quid vel qualiter de ipfis capitulis interrogatis debeam refpondere, unde precibus veftris annuere curavimus, & fingillatim quid agendum eft, five expofito a fanctis patribus, five more antiquitus tradito, curavimus demoftrare.

I.

Ad quos ecclesiasticus ordo pertinet.

Primo quidem capitulo dictum, cui ecclefiafticus ordo pertineat: quod epiftopis & clericis ordinatis pertineatne non dubium eft. Quod vos ignorare minime creditmus, ab ipfis apoftolicis viris quibus Dominus in facris conciliis ab epiftopis promulgatæ fint regulæ & recepta, quisterta epiftopos promulgator canonicarum quiverit effe fententiarum?

II.

Unaquaque parochia epiftopi providitur regendæ.

Regenda vero eft unaquoque parochia fub provifione ac tuitione epiftopi, per facerdotes vel ceteros clericos, quos ipfe cum Dei timore providerit, ut fine pertinere videbitur, & circumire, ut fibi neceffarium vifum fuerit, eccleſiaſtica utilitate cognere.

III.

Non regendus presbyter ad sacra conciliia vulgias deferre.

De eulogiis ad facra concilia deferendis nihil inveniimus a majoribus terminatum, fed ficut uni-

cum quofdam laiorum in eccleſiaſticis cognoverant curis præpoſitos, & hoſpitales animo ad illorum refpondere vigilantiis cogeret, nihil aliud vos, qui divinis negotiis & eccleſiaſticis fore vellitis, quam credrem dormitare: nunc divina gratia ſit confratres noſtri, videlicet talium, & tales eccleſiarum præſules, ad nos perducti & cogniti, magis fecerus nunc duro, quam antea. Regationem denegare nunquam omnimus, & ſi quorum reverendiſſimorum nobis propoſitam delinquentes, requiritis de his qui turpiſſimo lucro colombas in templo domini venundare non pertimuerunt, & fea acta improba temeritate Simonis hæreſi conjungunt, utrum poſſint in ordine pœnitentiæ manere, aut utrum extra ordinem & facerdotalem ſteri gradum. Quibus nos quidem convicti qui tam deteſtabile nefas, quod jam multis eſt damnatum conciliis, peregille nolentur, nulla penitentiæ remedia tribuimus, & ne ſpiritalibus patribus obviare: fed in illorum patrum me ſententia convenire omnibus certum fit. Ita tamen ut omnia in conciliis fint epiftopum. 2. q. 1. Nam poſtam damnationem epiftoporum effe unum cenſemus, niſi aut ante legitimum nomen epiſcoporum, qui ſit per xxii. epiſcopos, aut certe probata & damnata per xxii. damnatio teſtes, qui tales ſint, qui & accuſare poſſint, & prius ad facra Chriſti quatuor evangelia ſacramenta proteſtent, quod nil Scilicet degenerant, *ſi aut vita nobis beatus Silvester tradidit, & Romana ſancta ecclesia tenere videtur ecclefia.* Et ſi inter eos, quos damnandos effe dixerunt homines, fuerit epiſcopus, qui ſuum exulem in præſentia Romanæ ſedis epiſcopi petierit audire, nullus ſuper illum finitivam præſumat dare ſententiam: ſed omnino eum audiri decernimus. De cetero vero, quod nobis apicibus veſtris factum eſt clarum, quid vel qualiter de ipſis capitulis interrogatis debeam reſpondere, unde precibus veſtris annuere curavimus, & ſingillatim quid agendum eſt, ſive expoſito a ſanctis patribus, ſive more antiquitus tradito, curavimus demoſtrare.

I.

Ad quos eccleſiaſticus ordo pertinet.

Primo quidem capitulo dictum, cui eccleſiaſticus ordo pertineat: quod epiſcopis & clericis ordinatis pertineatne non dubium eſt. Quod vos ignorare minime creditmus, ab ipſis apoſtolicis viris quibus Dominus in ſacris conciliis ab epiſcopis promulgatæ ſint regulæ & recepta, quisterta epiſcopos promulgator canonicarum quiverit eſſe ſententiarum?

II.

Unaquaque parochia epiſcopi proviſione regenda.

Regenda vero eſt unaquoque parochia ſub proviſione ac tuitione epiſcopi, per ſacerdotes vel ceteros clericos, quos ipſe cum Dei timore proviſerit, ut ſine pertinere videbitur, & circumire, ut ſibi neceſſarium viſum fuerit, eccleſiaſtica utilitate cognere.

III.

Non regendus presbyter ad sacra conciliia eulogias deferre.

De eulogiis ad facra concilia deferendis nihil inveniimus a majoribus terminatum, ſed ſicut uni-

cvique presbytero placuerit. Nam si conſtitutum fuerit illo in tempore benedictiones afferri, ſolum minus idoneum ad ſynodos occurrere, & magis vocare deteſtabunt. quæ ut arbitror non ſunt ratio-nabiliter requirendæ, nec ultro delatæ reſpuendæ.

IV.

Sors nihil aliud quam divinatio & maleficium.

Conc. Ancyran. c. 3. De expeſcentis autem divinationem vel maleficiorum, ſcripſum quidem in ſacris habemus canonibus, ut ipſa verba ponamus, ita: Qui divinationes exerunt, & morem gentilium ſubſequuntur, aut in domos ſuas hujuſcemodi homines introduxerint, exquirendi aliquid arte maleficia, aut ſecundum ſe prandi cauſa, ſub regula quinquennii jaceant. Unde ad illorum ſimilitudinem, fortes, quibus cunctas vota in veſtris diſſertissimatis judicijs, nihil aliud quam quod illi patres damnarunt, divinationes & maleficia eſſe decernimus. Quamobrem volumus illas omnino damnari, & ultra inter chriſtianos nolumus nominari, & ut abſtendantur, ſub anathematis interdicto præcipimus.

26. q. 8. Sortilegas aut.

V.

Ut nullus propria cognatione conjugem ſibi copulet.

Deut. 25. De Libellis. Ut definitam eſt a patribus, nullus de propria cognatione ſibi ardeat copulare, aliquæ anathema ſit. Unde beati ſeniores Gregorii decreta eximie hanc retinenda.

VI.

Per quæ decreta judicare debeant epiſcopi.

De libellis & commentariis aliorum non conveniat aliquem judicare, & ſanctorum conciliorum canones relinquere, vel decretalium regulas, id eſt quæ habentur apud nos ſimul cum illis in canone, & quibus in omnibus eccleſiaſticis utimur judiciis; id eſt apoſtolorum, Nicænorum, Ancyranorum, Neocæſarienſium, Gangrenſium, Antiochenſium, Laodicenſium, Chalcedonenſium, Sardicenſium, Carthaginenſium, Africanenſium: & cum illis regulæ præſulum Romanorum, Siricii, Siricii, Innocentii, Zoſimi, Celeſtini, Leonis, Gelaſii, Hilarii, Symmachi, Simplicii. Iſti omnino ſunt, per quos judicant epiſcopi, & per quos epiſcopi ſimul & clerici judicantur. Nam ſi talis emerſerit vel contigerit inuſitatum negotium, quod minime poſſet per illos finiri, tunc ſi illorum, quorum meminiſtis, dicta Hieronymi, Auguſtini, Iſidori, vel ceterorum ſimiliter ſanctorum doctorum ſimilium, reperta fuerint, magnagimiter ſunt retinenda ac promulganda, vel ad apoſtolicum ſedem referatur de talibus. Quam ob cauſam ſuadentibus & magna voce pronuntiare non timeo, quia qui illa quæ diximus ſanctorum patrum ſtatuta, quæ apud nos canones practicabantur, ſive ſit epiſcopus, ſive clericus, ſive laicus, non indifferenter receperit, ipſe ſe convincit, nec eatholicam & apoſtolicam fidem, nec ſancta vera Chriſti evangelia, quatenus utiliter & efficatiter & ad effectum ſolum retinere vel credere.

EPISTOLA DOMNI HILOTARII IMPERATORIS LEONI PAPÆ DIRECTA, pro ulu pallii dirigendo ſecundum morem eccleſiæ ſuæ Hincmaro Archiepiſcopo.

Sanctiſſimo & Reverentiſſimo ſpiritali patri noſtro, Leoni ſummo pontifici, & univerſali papæ, Hilotarius divina providentia imperator Auguſtus, ſpiritalis filius veſter, perennem in domino ſalutem.

SEdem apoſtolicam, quæ per beatiſſimum apoſtolorum principem in univerſo orbe, quæ vera verſum religio Chriſtiana diffunditur, ſtatuit & fundamentum eſt ſanctitatis, dicitco ſupremæ diſpoſitio primatum obtinere voluit eccleſiarum, ut in quibuſcumque caſu, ſpiritualibus, vive negotiis eccleſiaſticæ ſuaderet neceſſitas, omnesquæ ad normam religionis, ſontemque recurrerent aequitatis: Proinde quod jam ſæpe audita crebertimo, & multorum relatione, ac permaxime ſcriptorum noſtrorum ad prædeceſſorem veſtrum ferie; ſive eotum etiam que ſuperſtite domino genitore noſtro, ad ſedem apoſtolicam directa fuit veritate: veſtram arbitramur compeſſe prudentiam, qualiter ſancta Remenſis eccleſia temporibus dive memoriæ præfati domni genitoriſque noſtri, & noſtris quoque, ac fratris noſtri glorioſi regis Karoli dicbus, diuſtinne ſacerdotalis & pontificali honore, priſtinaque dignitate vacaverit, ex eo quod Ebo tunc archiepiſcopus ejuſdem metropolitanæ ſedis, cum tempore inſeliciſſime diſcordiæ, quæ operante diabolo per ſatellites ſuos, inter nos genitoremque noſtrum aliquantulo tempore propter quoſdam factiones & ſimultates, offenſam expediſti domni & patris noſtri incurriſſet. In epiſcopali denique conventu appellatus, & convinceate & arguente conſcientia, ſive quia eum undique leges eccleſiaſticæ conſtringebant, quod idem epiſcopus eodem conventu, electorum ſuorum ſuffragante & officio ſibi conſecta diſtinpſit; & manifeſta in conſpectu omnium confeſſione, ſcripſoque a le proſato, & manus propriæ fabricatione roborato, & epiſcopatus officio indignum, alienumque judicato: itaque ſacerdos ſibi ſubrogari debuerat, afferuit: ut hac de cauſa noſtram ulteriusve repetitionem auctoritate canonica facere poſſet, cautius ſatisfactione firmavit, quam etiam ſynodo obtulit: cujus ſcripti vobis exemplar ab archivio Remenſis eccleſiæ ſumptum, curavimus deſtinandum.

Sed variis deinceps emergentibus cauſis atque preventibus, quia aut ſecularibus debiti curis, & contra promulgatas divinitus regulas ſubſiluit quidam in eadem ſede præſumptor, & ab hac paſtoralem ſuſcipere renuerunt; aut aliarum eccleſiarum præſules exterierant, & redita divinitus pace, ſedes ſuas repetere maluerunt: memoratæ Remenſis eccleſiæ, dia, ut ſæpe diximus, pontificali caruit dignitate.

Cum vero ſtrmato inter nos fraterque noſtros amoris fœdere, regnum noſtrum æquaſtiter in tres partes divilum, immo diſtinctum eſſet, & ſæpedicta Remorum eccleſia ſorti fratris noſtri Caroli obtigiſſet: ipſe dominante pendente eccleſiæ, Hincmarum venerabilem monaſterii beatiſſimi martyris Dionyſii monachum atque presbyterum, virum ſane doctum atque eruditum, conſenſu epiſcoporum clericique & populi, Remenſis metropoleos ordinari fecit antiſtitem. Sed quia frequenter ad nos pro hoc ipſo, Ebboniis facta eſt conqueſtio, cauſantis inique a ſibi adhuc ſuperſtiti ſucceſſorem attributum eſſe: inſtantiſſimas ejus petitione commonuiti, curavimus querelas ejus cauſa docebori veſtro Sergio papæ ſignificare, obſecrantes, ut ſi ipſe ratum eſſe decerneret, ex loo latere viros idoneos deſtinaret, qui una cum epiſcoporum ipſius provinciæ tractatu, cauſam utriuſque inquirentes, & canonice definire valerent: quoniam nos per illud tempus, quando ea, quæ ſupra commemorata ſunt, de jamdicto Ebbone geſta ſunt, in Italia degentes, nequaquam ad liquidum, ut poſtea comperimus, rerum ordinem ſcire valuimus. Cur tamen præfatus deceſſor veſter legatos a nobis petitos non miſerit, veſtram reverentiam nequaquam credimus ignorare.

Nunc autem ſupraſcriptus Hincmarus archiepiſcopus clementiæ veſtræ ſynodalia ſtatuta, per confirmationis fui, & teſtiaratione Remenſis eccleſiæ, offerens, petiit magnificentiam noſtram, ut a veſtra paternitate ei pallium, ſicut prædeceſſores veſtri ſuis largiti ſunt, intervenientibus noſtris obtineremus. Cujus petitionem rato & abſoluto judicio implendam exiſtimavimus: præſertim cum geſta ſynodalia provinciarum ciſalpinarum veſtrum, quæ etiam & antecceſſori veſtro miſti debuerunt, deſtinanda vobis ipſius cura decrevimus, quonium ſanctitatem veſtram ejus honori conſentire decet, cui plenitudinem epiſcoporum favere cognoſcitis. Itaque judicio ſententiaque veſtræ petitionem jam dicti archiepiſcopi nobis admodum devoti diſtelique ex integro committemus, hoc indubitanter affirmantes, quoniam ſi in dandis ei honoribus, confirmandoque ipſius ſtatu, mentem benevolentiamque patrum & prædeceſſorum veſtrorum imitari decreverit, condigna obſequia, graciſſimamque vicem plenius facilique recipietis.

Cæterum fiducialiter ſuppliamus, & obnixe ex veſtra paternitate depoſcimus, ut ſive memoratus archiepiſcopus per ſeipſum veſtram adiit ſanctitatem, ſive per nuntios veſtræ directe, affabilitatis & colloquii, familiaritatiſque veſtræ eis integerrimam copiam non negetis: ſed benignillime tam ipſum quam ceteros ſuos pro anuore noſtro ſuſcipiatis, & quidquid ex vobis competenti ratione popoſcerit, cum largitione pallii impleatis. Memorem nobis paternitatem veſtram incolumem gratia Divina cuſtodiat.

Ebboni re-pugnatur.

Hincmarus in prædeceſſo-rem.

Hincmari datum ab Ebbone.

Ex eodem MS. epiſtolæ Landeneniſis hanc epiſtolam edidit R. P. Ludovicus Cellotius S. J. ſequentis primo appendicis miſcellaneæ ad libros quinque hiſtoriæ Concilicæ hæreſeos pradeſtinatianæ; cum argumento ex præcedentibus notis deducto, quod lebbo per eniem annum ſedet. Juvenit unum hoc eum illo obſervare, duplicem, ab eodem Leone Ludovico ad Leonem papam miſſum fuiſſe pro ſuccedendo archiepiſcopo pallii in forum. Hincmari cognitione epiſtolam ut ea verbis Flodoardi colligo cap. 20. libri 3. de Rhemenſi hiſtoria: De prima vero quam modo exhibuimus hanc commendatitia epiſtola quæ *Qui Landenſes imp. nonnullis locis præſulem Hincmarum appellat Leonem papam hanc commendatitiam repertisse epiſcopi atque legatis. Sed & quando Romam petere idem pontifex diſſuaderet epiſtolam ſuam idem imperator per eo præſentibus, ſuppoſitis præſuto papa, ut ipſum Lotharii amicabiliterque ſuſcipere, & quidquid ab eo poſtulaſſet illorum ut libertatem ſibi ſervaret. De poſteriori vero hujus indicia quæ ſequuntur, videnti accipienda. His denique ſuccinctis tradit Hincmarus pro ſua ſanctitatis ac ſapientiæ reverentia, per interventionem Lotharii imperatoris palliam ad quotidianum ſuſcipit uſum a quarto Leone papa, a quo jam aliud percepera in deſignatis ſibi ſolemnitatibus debite ſervandum. Quem quotidianum pallii uſum multi nuquam archiepiſcopi ſe conteſſos vel delineſſe exiſtimarunt.*

FRAGMENTA QUÆDAM aliarum epiſtolarum Leonis IV. papæ.

Ex epiſtola ad † Nomenojum ducem Britanniæ.

Ut Gislardum invaſorem ſedis Namnetica defenſare deſinat.

Non ſatem & latrocem, qualem Gislardum ſentimus eſſe in Namnetica ſede, qui viventi, quod non licuit, locum ſibi non timuit uſurpare, pro cujuſcumque muneris donis ultra debes defenſare.

AD LOTHARIUM AUGUSTUM.

Cur Aleto epiſcopo Auguſtodunenſi pallium non concedat.

Mandaſtis ut privilegium & pallium Aleto epiſcopo concederemus. Unde poſcimus ut veſtra ſuper hoc magnitudo non indigneter: quoniam quod ab ipſo ſanctiſſimo papa Gregorio ulque ad hæc tempora noſtra factum minime recordamur, facere non poſſumus, neque præciſos patrum terminos immutare.

Item. Quod ſuſta de ſedula nos imitari conferendo non præcipitis, ita ab hoc veluti a magno nos præcipitio cuſtodire oportet.

AD HINCMARUM ARCHIEPISCOPUM.

Cur ſynodi Sueſſonenſis confirmationem differat.

Cauſas pro quibus hoc uſque ad tempus ſuſpenſum eſt, quia ſcitiat cauſa haceſſ, quia hi, quos depoſitos caritas veſtra auctoritate ſynodi lore aſſirmat, per propriias literas fedem apoſtolicam appellarunt, & volunt iterum noſtra ſe appoſitio auditi præſentia: & hore ſi culpabiles inventi fuerint, non ſe abnuunt canonicam ſuſtinere cenſuram.

AD HINCMARUM EUMDEM.

De eodem ſynodo duobus legatis demandatum ſcribit:

Sed ad veſtras petitiones exequendas & obtinendas Petrum venerabilem, & dilectiſſimum nobis, Spoletanum epiſcopum, viva voce noſtra vice executorem inſtruximus, & alium Petrum venerabilem æque & amantiſſimum, epiſcopum Aretinum, literis commonuimus, & aliot ſubleves veſtros atque noſtros ſimiliter inde monuimus, & religua.

Ex Hincmari epiſtola ad Leonem papam.

Ex eodem.

HO-

HOMILIA LEONIS PAPÆ IV.

DE CURA PASTORALI, EJUSVE officiis ac munere, quam per episcopos omnibus sacerdotibus curam animarum gerentibus intimat et volvit.

Leonis IV. Romani pontificis formu- lis Variorum Manuscriptorum codicis qui inscribitur Liber visus dictus.

FRatres, presbyteri, & sacerdotes domini & cooperatores mihi cœtis ordinis. Nos quidem quamvis indigni, locum Aaron tenemus ; vos autem Eleazari & Ithamar. Nos vice duodecim apostolorum fungimur ; vos ad formam septuaginta discipulorum estis. Nos vero pastores vestri sumus ; vos autem populares animarum vobis commissarum. Nos de vobis rationem reddituri sumus pastori nostro Jesu Christo ; vos de plebibus vobis commendatis. Et ideo, carissimi, vivere periculum † vestrum, admonemus & obtestamur, sicut alibi scripsimus, ut fraternitatem vestram, ut de communi salute vestra cogitantes, attentius auditatis admonitionem nostram ; & quæ vobis sugerimus memoriæ commendetis, & opere exercere studeatis.

In primis admonemus fraterneque præcipimus, ut vita & conversatio vestra irreprehensibilis sit, fecilicet ut cella & habitatio vestra sit juxta ecclesiam, & io ea feminas non habeatis. Omni nocte ad nocturnas horas surgite, cursum vestrum horis certis decantate, mihilque celebrationes devote peragite, corpus & sanguinem domini cum timore & reverentia sumite. Vasa sacra propriis manibus abluite & exergite. Nullus missam cantet *Scias* : nullus ante lotis ortum † in nativitate domini. Nullus cantet cum nisi jejunus. Nullus cantet qui non communicet. Nullus cantet sine lumine, sine tunicla, sine alba, stola, † fanone, & casula. Vestimenta nitida sint, & ad mundos altos ulus sint. Nullus in alba, quo in suo usu utitur presbyter missas cantare. Nullus in ligneo, plumbeo, aut vitreo calice audeat missam agere. Nulla femina ad altare dominicum accedat, & calcem domini contingat. Corporale mundissimum sit. Altare sit coopertum mundissimis linteis. Super altare nihil ponatur nisi tegumen cum reliquiis sanctorum, aut forte quatuor sancta Dei evangelia, aut pyxis cum corpore domini ad viaticum pro infirmis : cetera in nitido loco recondantur. Missale plenarium, & lectionarium, & antiphonarium unaquæque ecclesia habeat. Locus in secretario aut juxta altare sit præparatus, ubi aqua effundi possit, quando vasa sacra ablfuntur, & ibi linteum nitidum cum aqua dependeat, & ibi sacerdos manus lavet post communionem. Ecclesiæ sint cooperte bene & camerate, & attrium sit semper mundatum.

Nullus extra ecclesiam per domos, aut in locis non consecratis missas cantet sine licentia sui episcopi. Omnis presbyter clericus habeat scholarem, qui epistolam vel lectionem legat, & ad missam respondeat, cum quo & psalmos cantet. Nullus cum calcaribus vel cultellis missam cantet, quia indecens & contra regulas ecclesiæ est. Calicem & oblatam recta cruce signate, id est, non in circulo & † variatione digitorum, ut plurimi faciunt, sed distincte duobus digitis & pollice intus tenclo, per quos Trinitas annuitur, illud signum † recte facere studete : non enim aliter quidquam potestis benedicere.

Sacerdotes visitate, & ut sua rationabiliter disponant, admonete ; deinde reconciliate, & juxta qualitatem, oleo sancto inungite, & propria manu communicate, & nullus ptalmum communione dato adnotate, cercis diebus & temporibus conjugatos abstinere ab uxoribus exhortantium.

A nionem laico aut femine tradere ad defrendum ad infirmos. Nullus vestrum pro baptizandis infantibus, aut infirmis reconciliandis, aut mortuis sepeliendis, præmium aut munus exigat. Videte ne per negligentiam vestram ullus infans absque baptismo moriatur. Nullus vestrum sit ebriosus, nullus sit litigiosus, quia servum Dei non decet litigare. Nullus vestrum arma ferat in feditione, quia arma vestra spiritualia debent esse.

Nullus canum aut avium jocis inservitat. Nullus in tabernis bibat. Unusquisque vestrum (quantum ei datur a Deo) aliquid de sacro evangelio, vel de epistolis apostolorum die dominico vel festis diebus plebi sue annuntiet. Unusquisque presbyter officium suum recte adimplet ; qui autem officium suum, ab officio suspendatur, nisi emendet. Verbum domini, & non fabulas nisi ea ex corde vestro debetis populo annunciare & prædicare. Certum pauperum peregrinorum & orphanorum habete ; & ad prandium vestrum eos invitate. Effote hospitales ut a vobis alii bonum sumant exemplum.

Omni die dominica ante missam quam benedicite, inde populus afpergatur ; & ad hoc presbiter vas habete. Sacra vasa & vestimenta sacerdotalia nolite pignori dare. Nullus vestrum mitra digne portinentem cujuscunque religionis ad reconciliationem adducat, & ei testimonium reconciliationis ferat. Nullus vestrum oluras exigat, ut conducitor foeneratorum exiftat : Res & facultates quas post ordinationem vestram acquisitis, sciatis ad ecclesiam matrem pertinere. Nullus fine licentia episcopi per potestatem secularem ecclesiam acquirat. Nullus presbyter sine parochia te laicorum misceat aut caftaldio fiat. Nullus per pecuniam ecclesiam alterius fupplantet. Nullus ecclesiam ad quam invitatus eft dimittat, & ad aliam quæstus gratia fine licentia episcopi migret. Nullus plures ecclesias teneat fine adjutorio aliorum presbyterorum. Nullatenus uns ecclesia inter plures dividatur. Nec ad priores parochianum, nisi itinere, si sibi placitum fuerit, ad missam recipiat. Nullus in alterius parochia absque proprii presbyteri voluntate, vel rogatus, missas cantet. Nullus declinata aliqua pertinentem recipiat. Nullus penitentem invitet ut cenam manducare, & bibere vinum, nisi pro eo ad præfens † presbyterum fuerit.

Nullus baptizare præsumat, nisi in vigiliis paschæ & pentecostes, nisi pro periculo mortis. Nullus clericus vel laicus in ecclesia loqui audeat : tantum oret, maxime ante divinum officium. In sabbato paschæ, exstinctio veteri, novus ignis benedicatur, & per populum dividatur ; & vox una benedicta fimiliter. Unusquisque fontes lapideos habeat, & si lapideos habere non possit, vas saltem aliquod ad hoc paratum, in quo nihil aliud stat, habeat. Arreadite ut omnibus parochianis vestris verbum apostolorum, & oratiomem dominicum infinuetis. Vigilias apostolorum, & jejunium quatuor temporum, & rogationum, & litanias majores plebibus vestris omni studio obfervandas infinuate. Quarta feria ante quadragesimam plebem ad peccatorum confessionem invitate, & juxta qualitatem delicti penitentiam injungite non ex corde vestro, sed fecut in penitentiali scriptum eft. Ab illa quarta feria ufque in diem resurrectionis domini nullus manducet carnem vel sanguinem. Quatuor temporibus in anno, id eft in nativitate domini, in cœna domini, pascha & pentecoste, omnes fideles ad communionem corporis & sanguinis domini accedere

A benedicendus, nullus vestrum erat. Omnibus plebibus denuntiate, ut nullus uxorem accipiat, nisi publice celebratis nuptiis. Raptum omni modo prohibete : & ut nullus ad proximum fanguinitatis accedat, firmiter prohibete : & ne alterius fponsam quis ducat, contradicite. Portatius, peccuarios, & alios paftores, diebus dominicis ad missas venire admonete ; ut filius suis orationem dominicam & symbolum infinuent, vel per alios infinuari faciant. Chrisma femper fit fub cera & figillo propter quofdam infideles. Volumus autem, fratres carissimi, quatenus quæ noftra peccepiffis traditione, fideliter, quantum humana patitur infirmitas, bonis ftudeatis operibus adimplere, præftante domino noftro Jesu Chriſto, qui cum Patre, &c.

CONCILIUM PARISIENSE, IN QUO EBBONI,

Cum de ejus depositione Sergii papæ juſſu inſtaurari judicium cœpiſſet, Rhemenſis diœceſis, donec judicio ſe ſiſteret, eſt interdicta.

B *Nihil intentatum a Lothario relictum eſt, quo Ebboni Rhemenſem ecclesiam reſtituerent. Poſtquam enim pulſus eſt ex ſuggeſtione Caroli regis meta parum fauciſſe animadvertit, quod Romam cum Dragone Metenſi profectus anno* DCCC. XLIV. *redintegrari ſe a Sergio papa, & pallio donari fruſtra contendit. Illumautem anno ſequenti loco epiſcopum Rhemenſibus ordinatum cognovit ; quod reſpuendum erat, ejus apud Sergium, ut Ebbonis depoſiti, cauſam non penitus retractari jubentem. Ceterum Ebbo judicii exitum reformidans, aleam ſubire auſus non eſt. Itaque a Synodo, qua Pariſiis convenerat, dicendi Rhemenſi edicto, donec ſe ſiſteret, abſtinere juſſus deſiſtere in poſterum maluit, nullamque amplius, quod vixit, de reprehendi ſibi crimen emiſit. De hac vero Ebbonianæ C judicii reparationis Hincmarus in hoc tertio ſcribit libro* III. *cap.* II. Emenſo, *inquit*, anno poſt Hincmari ordinationem, Lotharius pro contentione regni, quam cum fratribus ſuis Carolum habebat, cujus obſequiis idem præful fideliter adhærebat, contra eum commotus, epiſtolam a Sergio papa exegit pro reparanda judicio de Ebbonis depoſitione. Unde idem papa literas Caſtrologi regi mittens, præcepit ut Guntbaldum Rothomagenſem epiſcopum cum ceteris regni ſui, quos ipſe Guntbaldus ad hoc ſibi eligeret, legatis ejus obviam Treveris ad hanc diriminendam querelam dirigeret, & Hincmarum epiſcopum ad ipſam ſynodum venire faceret. Ipſe quoque Guntbaldus literis mandavit, ut cum poſt diem ſancte D domini reſurrectionis miſſos ſuos in ſervitium imperatoris mitteret, ipſe cum epiſcopis prædictum locum hanc cauſam diſcuturus adiret. Sed & ipſi Hincmaro literas miſit, ut ad idem veniret concilium. Legatis itaque Sergii papæ juxta conditum tunc venientibus, Guntbaldus annuente regente Carolo cum epiſcopis ſynodum indixit, ad quam Ebbonem per literas & legatos ex auctoritate prædicti papæ convocavit. Quo tamen Ebbo E neque venire, neque vicarium perſonam, vel literas canonicas miſiſſe traditur. Guntbaldus tamen & ceteri epiſcopi, qui apud Pariſius tunc convenerant, Wenilo ſcilicet ecclesiæ Senonicæ metropolitanus cum diœceſanis ſuis, Lantramnus Turonenſis cum ſuffraganeis ſuis, & ſpecialiter Hincmarus cum omnibus Rhemenſis diœceſeos cooperiſcopis, literas ſuas ad eum miſerunt, ei diœceſim Rhemenſem interdicentes, ut non haberet dein licentiam ex ea perſonam ſolicitandi, nec verbo, nec miſſo aliquo, donec ſecundum poſſeſſionem Sergii papæ ipſis occurreret, & juxta canonica & apoſtolorum ſtatuta diffinitionem ſtatum ab ipſis coram generali conventu perciperet. Sed ille ad nullum ſynodum, vel ad ſedem apoſtolicam, vocatus, vocatus ſecundationis vel repetitionis de ſede Rhemenſi, aut de ordine ſuo venit. Qui etiam, poſtquam res geſtas Leoni papæ referentibus epiſcopis, & regalibus inſuper epiſtolis, ordinatio Hincmari, quando & quoquo die tunc norem Romam miſit, rata eſt cum ſatisfactione paſſi comprobata, per quinque circiter annorum curſum ſuperviſſe fertur † in corpore, utique ad † Ubi ab. 851. annum incarnationis dominicæ DCCCLI.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S. J.

B. P. Simondus anno 1625. fub Sergio papa & 847. fub Leone eenſuit duo Parifini ecclesiam fuiſſe concilia : quæ non in ſynopſi hiſtorica conciliorum & in demonſtratione chronologica adverſus Joannæ papiſſæ impugnatores Marcellum exiſtimaverunt in unum debere compingi celebratum 10. Kalendas Martias anno 847. more Romano, labente indictione decima. Neque vero retrahit ab unius incarnationis dominicæ 846. In enim ut potuit nonnus regnum inundationibus quique apud plerosque ſcriptos adhuc volvebatur ufque ad diem 25. Martii vel ufque ad paſchales feſtas. Etenim certe omnem decidit indictio decima quæ in privilegio Corbeienſi monaſterio in ea ſynodo confirmato apparet. Alias quoque monuit concilium hoc primo vere celebratum non ad finem Leonis IV. fed ad Sergii III. tempus potius effe evocandum.

ANNO CHRISTI 847.

CONCILIUM MOGUNTINUM I.

SUB RABANO ARCHIEPISCOPO

Pro juribus & immunitatibus ecclesiasticis, celebratum anno domini DCCCXLVII. tempore Leonis papæ IV. & Lotharii imperatoris.

Domino ſereniſſimo & Chriſtianiſſimo regi Ludovico A. ſtatum atque augmentum cum Dei gratia perdu-
vera religionis ſtrenuiſſimo reſtori, ac defenſori cere poſſent, & ubicunque per negligentiam
ſanctæ Dei eccleſiæ, una cum uxore & prole ſua, atque deſidiam, cuſtos ſecundum normam regulæ fan-
ejuſque fidelibus, vita & ſalus, honor & bene- ctæ Benedicti ad integrum reſtituatur. Hic ego
dictio, cum victoria ſine fine manſura. *ita ut diſpoſitis atque peractis, primo decreve-*
mus unicuique perſonæ vel ſexui congruum ho-
morem impendere ſecundum dictum ſancti Pe-
Te Tom. I. Concil. edit. Venet. Digniſſime reverentiæ veſtræ pateſcimus nos ſomiliimi ſanctæ unitati, Rabanus videlicet Moguntiacenſis eccleſiæ indignus archiepiſcopus, cum copiſcopis meis, qui ad præditæ eccleſiæ diœceſim pertinent: hoc eſt, Samuele, Egorbuldo, Bazurato, Hebbone, Gorbaratho, Hemmone, Vualtgario, Anſgario, Otgario, Lantone, Salomone & Gebehardo, cum reliquis collegis noſtris chorepiſcopis, abbatibus, monachis, presbyteris, & cæteris eccleſiaſticis ordinibus: quia veninus ſecundum juſſionem veſtram in civitatem Moguntiam, ibique pariter adunati, poſt triduanum jejunium, quod cum litaniis celebravimus, divinum ſuppliciter poſtulantes clementiam, quatenus ſancta gratia ſua conventum & aſſiduum ipſius ſynodi ibi acceptabilem facere dignaretur, & Chriſtiano populo proficientem ad ſalutem & vitam perpetuam vobiſque ad æternum honorem & gloriam. Uſi eſtimus decretimus, ut ſingulis parochiis per epiſcopos & clericos, per abbates & monachos, A oratio pro vobis & pro veſtra conjuge, ſimul prole nobiliſſima fieret: ſi quæ contrarietas ſurgeret, maxime ſi, miſſarum tria millia & quingenta, & pſalteriorum mille ſexcingenta) hoc omni devotione poſtulantes, ut Deus omnipotens diuturnum vobis ſanitatem ac proſperitatem concedat, regnumque veſtrum die ſtabiliat ab omni hoſte defenſum in terra, poſſique hujus vitæ termino in regno cæleſti gloriam vobiſcum ſimul cum ſanctis ſuis conſtat ſempiternam. Tunc vero confidentes in clauſtro ſancti Albani martyris, ſecundum morem illum, quo pricie temporibus ſuis ſub Carolo imperatore Egilbaldus & Richolphus cum cæteris epiſcopis & abbatibus illuc convenientibus fecerunt, & conpimus in Dei nomine nonnulli conſenſu & voluntate tractare pariter de ſtatu vere religioſis, atque utilitate & profectu Chriſtianæ plebis. Convenit inter nos de noſtro ſuprunomi collegio clericorum atque monachorum duos facere ſortimas, ſicut & fecimus: ita ut in una turma conſiderent epiſcopi cum quibuldam notariis, legentes atque perſcrutantes ſanctum evangelium, nec non epiſtolas & actus apoſtolorum, canones quoque, & diverſa canonicorum patrum opuſcula, cum cæteris ſacris dogmatibus, diligenti ſtudio perquirendo, juxtus modis ſtatum eccleſiæ Dei & Chriſtianæ fidei profectum. Una doctrina & exemplis juſtitia inparavilium largiente gratia Dei, perfici- B cere & conſervare poſſent. In alia vero turma ſederunt abbates ac probati monachi, regulam ſancti Benedicti legentes, atque tractantes diligenter, qualiter monachorum vitam in melioremque*

ſtatum atque augmentum cum Dei gratia perdu-
cere poſſent, & ubicunque per negligentiam
atque deſidiam toſtorum regularis ordo dilapſus
fuiſſet, cuſtum ſecundum normam regulæ ſan-
cti Benedicti ad integrum reſtituatur. Hic ego
ita ut diſpoſitis atque peractis, primo decreve-
mus unicuique perſonæ vel ſexui congruum ho-
morem impendere ſecundum dictum ſancti Pe-
tri primi paſtoris eccleſiæ, quo ait: Omnes honorate 1. Pet. 2.
omnes, fraternitatem diligite, Deum timete, re-
gem honorificate. Servi, ſubditi eſtote in omni to-
more dominis, non tantum bonis & modeſtis, ſed Luc. 20.
etiam dyſcolis; hæc eſt enim gratia in Chriſto Jeſu Matth. 18.
domino noſtro. Cui patia doctor gentium, ad
Timotheum diſcipulum ſuum ſcribens, ait: *Ante-* 1. Tim. 6.
cedat tibi doctrina, inſta in illis, hoc enim fa-
ciens, & te ipſum ſalvum facies, & eos qui te au-
diunt. Seniorem ne increpaveris, ſed obſecra ut pa-
trem; juvenes, ut fratres: anus, ut matres: juvencu-
las, ut ſoroes, in omni caſtitate. Inſuper etiam congruum eſſe viſum eſt, ut ſacerdotes & eccleſiæ Dei jure legitimo inconvulſo honoretur: Dei quidem dominus ait: *Qui vos audit,* Luc. 10.
me audit, & qui vos reſpit, me reſpit: qui autem
me reſpit, reſpit eum qui me miſit. Et apoſtolus ad Hebræos: *Obedite, inquit, prapoſitis veſtris,* Heb. 13.
C *& ſubjacete eis: ipſi enim pervigilant, quaſi ratio-*
nem reddituri pro animabus veſtris. Nam de reve- Act. 20.
rentia eccleſiarum dominus ait: *Domus mea domus* Matth. 21.
orationis vocabitur cunctis gentibus. Unde alibi Joan. 2.
legitur in evangelio, quod ipſe dominus cum verſifſet ad Jeruſalem, & introiſſet in templum, eos qui negotia terrena & emptiones atque venditiones illicitas in eodem exercebant, quaſi flagellum de funiculis faciens, omnes foras ejecerit. Proh dolor, hi temporibus nec loca ſancta reverentur, neque quos minuſtri Dei ſanctæ honorantur: ſed verſa vice illi qui honorari debuerunt flagellantur, ſpoliantur atque diverſis calamnitis lanigantur. Unde cum ſit magna nos coegit pro hac re ad vos reclamare, petere, ut ſicut apud anteceſſores veſtros reger atque imperatores, qui ante vos fuerunt, honorem ſancta Dei eccleſia habuit, & pertinentiarum eorum poſſeſſiones eccleſiaſticæ auctoritate perſtiterunt, manenteſque in eis ſemper illæſi perſeveraverunt; ita apud vos modernis temporibus incontaminatæ permaneant. Zelo enim Dei oportet vos defendere eccleſias Chriſti, qui vobis regnum in terra & dominationem tribuit, ut per multas ſuggeſtiones abſque veſtram conceſſionem, quam in eleemoſynam veſtram eccleſiis Chriſti conſuliſtis! , ſinitis permanati . Quia inhonoſtum eſt ut hoc quod non ſolum Chriſtianis temporibus a Chriſtianis imperatoribus, ſed etiam a paganis regibus nunquæ gentilitatis ad honorem Dei collatum eſt, veſtris temporibus in veſtro regno permutetur. Nam legimus apud Eſdram, quod Artaxerxes rex Eldræ ſcribæ legis Dei per epiſtolam mandaverit, ita dicens: *Ego Artaxerxes A* Esr. 1. 450. 7.
rex ſtatui atque decreti omnibus ſubditis meæ
publicæ, qui ſunt trans flumen, quodcumque pe-
tierit a vobis Eſdras ſacerdos ſcriba legis Dei cæli,
quod ad vitam Dei cæli pertinet, tribuatur diligen-
ter in domo Dei cæli: ne forte irafcatur contra re-
gnum regis & filiorum ejus. Et hoc quoque mando,
faciamus de univerſis ſacerdotibus, & Levitis, & cantoribus, & janitoribus, Nathinæis, & miniſtris domus Dei hujus, ne vectigal, & tributum, & annonam nullo modo poſſe mittere eis ſuſpectos. Tu autem Eſdra, ſecundum ſapientiam Dei tui, quæ eſt in manu tua, conſtitue judices & præſides, ut judicent omni populo qui eſt trans flumen, his, qui ſciunt leges Dei tui, & legem Dei tui, ſed & imperite diſcere ſi-
bere. Et omniſi qui non fecerit legem Dei tui, & le-
gem regis diligenter, judicium ejus ſit in , ſive in
mortem, ſive in exilium, ſive in condemnationem ſubſtantia ejus, vel certe in carcerem.

De Chriſtianis vero cogibus, & imperatoribus non neceſſe eſt aliqua exempla ponere, cum omnes qui recte fidei & ſani dogmatis fuerint, a Conſtantino imperatore, qui primus imperatorum Chriſtianum religionem defendere, atque honorem eccleſiarum Dei amplificare cœpit, quæ ad vos ſemper in hoc ſtudio ſolerter laboravit, ut eccleſia Dei pacem & tranquillitatem haberet, quarum ordines Dei inconvulſos foret, & ſervi ejus ſine impedimento Deo deleſtabiliter ſerviretur. Quaſi autem vindicta illis, qui contra mandata Dei, & contra juſſionem veſtram eccleſiæ Chriſti per avaritiam molleſtiam inferunt, conveniat, in ſequentibus per ſanctorum patrum canones, & per doctrinam divinarum ſcripturarum congruo loco demonſtravimus. Non enim formidamus, juxta evangelium domini ſalvatoris, corruptores templi Dei, & contaminatoribus locorum locorum, judicium congruum inferre: quis ſi illi a Chriſto domino ejecti ſunt foras de domo Dei, qui per cupiditatem tertenam violabant ſanctum locum; non eſt iniquum inſolentibus & le corrigere nolentibus canonicum inferre judicium, ut ſentiant corepti, quod non ſecurent ſentire admoniti. Deus omnipotens vos in ſua juſtitia confortet, & illæſum ab omni hoſte protegat.

TITULI CAPITULORUM.

I. *De fide catholica.*
II. *De dogmate eccleſiaſtico.*
III. *De ſacramento baptiſmatis.*
IV. *De pace & concordia.*
V. *De vera religione.*
VI. *De immunitate rerum eccleſiaſticarum.*
VII. *De poteſtate epiſcoporum ſuper res eccleſiaſticas, rerumque conventione cum laicis, deque abominandis perverſis pravitis.*
VIII. *De proprietatibus epiſcopis vel presbyteris poſt ordinationem acquiſitis.*
IX. *De matrimoniis.*
X. *De decimis dandis, & in quatuor partiones dividendis.*
XI. *De antiqua eccleſie habenda privilegia ſua.*
XII. *De presbyteri ſine conſenſu epiſcoporum per eccleſias conſtituantur, vel ab his recipiantur.*
XIII. *De clericorum vita, ſive monachorum.*
XIV. *De vota monachorum.*
XV. *De clericis comam nutrientibus.*
XVI. *De vita ſanctimonialium.*
XVII. *De paupertate non oppriendi.*
XVIII. *De rebus pauperum per malam occaſionem non emendis.*

Concil. General. Tom. IX.

ANNO CHRISTI 847.

XIX. *De his qui ad ſubvertendam juſtitiam munera accipiunt.*
XX. *De parricidiis.*
XXI. *De miniſteriis quæ partui ſuo necant.*
XXII. *De homicidiis.*
XXIII. *De homicidio non ſponte commiſſo.*
XXIV. *De miniſtris presbyterio ingredi poſſis.*
XXV. *De presbyteris poſt degradationem occiſis.*
XXVI. *De infirmis in periculo mortis conſtitutis.*
XXVII. *De his qui ſuſpendantur in patibulis.*
XXVIII. *De inceſtuoſis.*
XXIX. *De damnatis nuptiis.*
XXX. *Quota generatione conjugia copulari debeant.*
XXXI. *De modo ſolida penitentia.*

ANNO CHRISTI 847.

CAPITULA.

I.

Initium actionis noſtræ de fide eſſe decrevimus, quæ honorum eſt omnium fundamentum: & quamvis *fine fide* , ut dicit Hebr. 11. apoſtolus, *impoſſibile ſit placere Deo* , fides tamen indiget opere , *quia fides ſine operi-* Jacob. 2. *bus mortua eſt*. Ideo beatus Gregorius : Illele , inquit , vere credit qui exercet operando quod credit . Quapropter de fide notra ſtra omnes omnino Chriſtianos alterutrum inter ſe jugiter admonere & docere oportet : maxime tamen domini ſacerdotes in eo certamine laborare decet, ut ſimiter ab omnibus teneatur .

II.

Cum igitur omnia concilia canonum qui recipiuntur ſint a ſacerdotibus legenda & intelligenda , & per ea ſit eis vivendum & prædicandum ; neceſſarium duximus , ut ea quæ ad fidem pertinent , & ubi de exſirpandis vitiis & plaarandis virtutibus ſcribitur, hoc ab eis crebro legatur, & bene intelligatur , ut in populo prædicetur. Et quilibet epiſcopus * homilias continentes neceſſarias admonitiones, quibus ſubjecti eruditiantur: id eſt de fide catholica , prout capere poſſint: de perpetua terributione bonorum , & æterna damnatione malorum , de reſurrectione quoque futura, & ultimo judicio , & quibus operibus poſſit promereri beata vita , quibuſve excludi . Et ut eaſdem homilias quiſque aperte transferre ſtudeat in ruſticam Romanam linguam , aut Theotiſcam, quo facilius cuncti poſſint intelligere quæ dicuntur .

III.

Sacramenta itaque baptiſmatis volumus, ut concordiæ atque uniformiter in ſingulis parochiis ſecundum Romanum ordinem inter nos celebrentur jugiter , atque conſerventur : id eſt , ſcruinium ad ordinem baptiſmatis , hoc eſt in decretis Leonis papæ ſub duobus continetur capitulis , In capitulo quinto : Hæc duo tempora , id eſt paſcha & pentecoſtes ad baptizandum a Romano pontifice legitima ſunt præſixa. Item in

ANNO CHRISTI 847. in capitulo sexto: Non interdicta licentia, quia in baptismo tribuendo quolibet tempore periclitantibus subveniatur. Et Siricius: In qualibet necessitate fonte opus fuerit unctionem baptismatis, omni volumus celeritate succurri. Debent igitur episcopi cum magna diligentia presbyteris suis tradere baptismi sacramentum, & quid in eodem renuntiandum, quidve credendum sit. Renuntiatur enim diabolo & operibus ejus. Opera vero diaboli, opera carnis esse intelliguntur: quæ sunt, homicidia, fornicationes, adulteria, ebrietates, & multa alia his similia: quæ diabolici instinctu prius cogitatione mentis concipiuntur, quam opere perpetrentur. Pompæ vero ejusdem sunt, superbia, jactantia, elatio, vana gloria, fastus, & alia quamplurima, quæ ex his oriri videntur.

IV.

Sane opus est ut pax & concordia sit atque unanimitas in populo Christiano, quia unum Deum patrem habemus in cælis, & unam matrem ecclesiam, unam fidem, unum baptisma: ideo in una pace & unanimitate concorditer vivere debemus, si ad unam & veram hereditatem regni cælestis cupimus pervenire: *Quæ non est dissensionis Deus, sed pacis*, ut ipse ait. Igitur si inter omnes fideles pax & concordia habenda est, dicente apostolo: *Pacem sequimini cum omnibus, & sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum*: multo magis inter episcopos & comites esse debet, qui post imperialis apicis dignitatem populum Dei regunt. Ita enim inter se concordare debent, ut alterutrum sibi ad Dei servitium peragendum, & ministerium sum recte explendum, non eis solum non noceant, quin potius adminiculo sint.

V.

Si vero pax & concordia summum inter homines & maxime Christianos bonum judicatur, & præmium remunerandum, id est, ut ejus merito filii Dei vocemur: non ne e contrario discordiæ & dissensionis summum est malum, & summa pœna plectendum? ita ut sapiens dicat, animam domini illum detestari, qui inter fratres discordias seminat: atque ideo filius diaboli non immerito nominetur. Unde statuimus, atque auctoritate ecclesiastica confirmamus, eos qui contra regem, vel ecclesiasticas dignitates, sive reipublicæ potestates in unoquoque ordine * legitimas dispositiones conturbare, quique ordine * legitimas dispositiones rebellionis & repugnantiæ faciunt, a communione & consortio catholicorum verum pacem amantium summovendos, & nisi per pœnitentiam, & emendationem paci & ecclesiasticæ incorporaverint, ab omnibus fidelibus pacis sanctimus extorres.

VI.

Quisquis fastu superbiæ elatus domum Dei ducit contemptibilem, & possessiones Deo consecratas, atque ad honorem Dei sub regiæ immunitatis defensionem constitutas, invidiose tractaverit, vel infringere præsumpserit, quasi invasor, & violator domus Dei excommunicetur. Decet etiam, ut indignationem ipsius domini regis sentiat, cujus benevolentiæ contemptor, & constitutionis prævaricator extitit. Nihilo minus ramen rex fuæ concessionis immunitatem ab omnibus ditioni suæ subjectis illasam conservari præcipiat, affirmum non præbeat improvide affirmantibus, non debere esse res dominicas, id est domino dominantium deditas, ita sub defensione regis, sicut propriæ suæ sunt hereditates: magisque advertat, quia quanto Deus excellentior est homine, tanto præstantior est divina causa mortalium possessione. Quocirca decipiatur quisquis plus in proprijs quam in dominicis rebus gloriatur: quarum divinarum rerum defensor & custos divinitus statutus, diligenti cura non solum eas servare, sed etiam multiplicare debet, magisque ipsa quæ divinas præstantiora, quam ilia defendere illum oportet & augmentare. Si quis igitur infanda temeritate improbitatis regem a recto proposito avertere tentaverit, nullisque remediis mitigari posse visus fuerit, licet obsequiis aliquibus transitoriis sit necessarius, abjiciendus ab eo proiciendusque re est, juxta illud evangelicum: *Si pes tuus, scandalizat tuos sanabalizet te, erue illa, & projice abs te.*

VII.

Ut episcopi potestatem habeant res ecclesiasticas prævidere, regere, & gubernare, atque dispensare, secundum canonum auctoritatem, volumus: & ut laici in eorum ministerio obedianr episcopis ad regendas ecclesias, viduas & orphanos defendendos, & ut obedientes sint eis ad eorum Christianitatem servandam: consentientesque sint comites & judices præfulibus suis ad justitias faciendas juxta præcepta divinæ legis, & nullatenus per aliquorum mendacium, vel falsum testimonium, neque per periurium, aut per præmium, * lex justa in aliquo depraveatur.

VIII.

In concilio Carthaginensi scripsum est, ut presbyteri, diaconi, vel quicumque clerici, qui nihil habentes ordinantur, & tempore episcoporum vel clericorum sui agros vel quæcumque prædia suo nomine comparant, tamquam rerum dominicarum invasionis crimine teneantur, nisi admonili ecclesiæ eadem ipsa contulerint. Si autem ipsis propri

ANNO CHRISTI 847. prii aliquid liberalitate alicujus, vel successione cognationis obvenerit, faciant inde quod eorum proposito convenit. Quod si a fino proposito retrorsum everbiaverint, honore ecclesiastico indigni tamquam reprobi judicentur. Presbyteri vero non vendant rem ecclesiæ ubi sunt constituti, neseientibus episcopis suis, non habentes necessitatem. Nec episcopo liceat matriris ecclesiæ rem rituli sui nomine usurpare.

IX.

Concil. Aquisgran. c. 17. In concilio Carthaginensi ita continetur: De manumissionibus in ecclesia celebrandis, si id nostri consacerdotes per Italiam faciere reperiuntur, nostræ etiam erit fiducie ilsorum ordinem sequi, data plane licentia milso legato, ut quæcumque digna fide pro statu ecclesiæ & salute animarum agere potuerint, nos sciant laudabiliter in conspectu domini accepturos.

Jura fiscalia non tetigit ecclesiastica constitutio.

X.

Volumus ut decimæ, quæ singulis dantur ecclesiis, per consulta episcoporum a presbyteris ad usus ecclesiæ & pauperum fummina diligentia dispensentur. Quatuor autem tam de reditibus, quam de oblatione fidelium, prout cujusliber ecclesiæ facultas admittit, ficut dudum rationabiliter est decretum, convenit fieri portiones: quarum sit una pontificis, altera clericorum, pauperum tertia, quarta ecclesiæ fabricis applicanda juxta constitutionem episcopalem. Admonendum autem est, ut decima Deo omnino dari non negligatur, quam Deus ipse dari sibi constituit, quia timendum est, si quis Deo suum debitum abstinuit, ne forte Deus per peccatum suum auferat ei necessaria sua.

XI.

Ecclesiæ antiquitus constitutæ, nec decimis, nec aliis possessionibus pro novis oratoriis sine consensu & concilio episcopali priventur.

XII.

Quicumque presbyter per precium ecclesiam fuerit adeptus, omnino deponatur: quod contra ecclesiasticæ regulæ disciplinam agere dignoscitur, qui alium presbyterum legitime ad ecclesiam ordinatum per pecuniam expulerit: eamque sibi taliter vindicaverit: quod vitium late diffusum summo studio emendandum est. Itemque interdicendum videtur clericis, sive laicis, ne quis cuilibet presbytero præsumat dare ecclesiam sine licentia & consensu episcopi sui.

XIII.

Providendum necessario est unicuique episcopo, qualiter canonici vivere debeant, nec non & monachi, ut secundum ordinem regularem vivere studeant, ut ait apostolus:

ANNO CHRISTI 847. *Unusquisque in qua vocatione vocatus est, in ea permaneat*: & ut a negotiis sæcularibus omnino abstineant. Multa sunt enim negotia sæcularia de his tamen pauca perstringimus: ad quæ pertinet omnis libido, non solum immunditia carnis, sed etiam in omni carnali concupiscentia quidquid plus justo appetit homo, turpe lucrum, munera injusta accipere, sed etiam dare pro aliquo sæculari, cum quarelis precio aliquem conducere, contentiones & lites, vel rixas amare, in placitis sæcularibus disputare, excepta defensione orphanorum aut viduarum; conductores aut procuratores esse sæcularium rerum, turpis verbi vel facti jocularem esse, vel ipsum locum sæcularem diligere, alcas amare, ornamentum inconveniens propositio suo quærere, in deliciis vivere velle, gulam & ebrietatem sequi, pondera injusta vel mensuras habere, negotium injustum exercere (nec tamen justum negotium est interdictorum propter necessitates diversas, quia legimus sanctos apostolos negotiatos esse, & in regula sancti Benedicti præcipitur prævidere per quorum manus negotium monasterii transeat) canes & aves sequi ad venandum, in comessationibus & violentiis nimis incumbere, superfluitatem in quibuslibet rebus nolle frigere. Quæ omnia ministris altaris interdicimus, hortantes eos servare illud apostolicum: *Nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus*: conficerare quoque sententiam domini dicentis: *Attendite ne graventur corda vestra in crapula & ebrietate*: moderare cibum & potum, ut juxta apostolum, sobrii sint, parati ad servitium domini: ante se joca sæcularia vel turpia fieri non permittere, sed pauperes & indigentes fecum ad mensam habere, & lectionem divinam iisdem audire, & fumere cibum cum benedictione & laude domini, secundum apostolum dicentem: *Sive manducetis, sive bibatis, omnia in laudem Dei facite*.

XIV.

Nullus monachorum aliquid proprietatis habeat, & res fæculares, quibus renuntiavit, nullatenus sibi usurpet, nec parochias ecclesiarum accipere præsumat fine consensu episcopi. De ipsis * vere titulis, in quibus * vero. confitiuri fuerint, rationem episcopo vel ejus vicario reddant, & convocati ad synodum veniant.

XV.

In decretis Gregorii papæ scriptum est: Si quis ex clericis laxaverit comam, anathema. Unde sanctimus, ut hujusmodi coerceantur ad priftinum statum reverti.

XVI.

Abbatissa, quæ in civitate monasterium habet, nequaquam de monasterio egredia-

ANNO CHRISTI 847.

tur, nisi per licentiam episcopi sui, aut qui A ejus vicem obtinet, nisi forte regali jussione cogatur. Et si quando foras pergit, de sanctimonialibus, quas secum ducit, curam & vigilantiam habeat, ut nulla eis detur peccandi licentia five occasio. Sed & cum pergit, in monasterio talem in vice sua constituere debet, quæ de sanctimonialium animabus curam & vigilantiam gerat. Habeat etiam abbatissa studium in ædificando ea quæ ad sanctimonialium necessitatem pertinent, & in restaurando. Sanctimoniales vero in monasterio constituræ habeant studium in legendo, & in cantando, in psalmorum celebratione five oratione, & horas canonicas, matutinam videlicet, primam, tertiam, sextam, nonam, vespertinam, completorium pariter celebrent, & omnes, excepta quam infirmitas tenet, in dormitorio dormiant, & omnibus diebus ad confolationem veniant, & ut cetera fervent, quæ in regula sanctimonialium continentur, & quæ a sanctis patribus illic constituta sunt.

Hora celebratio.

XVII.

Monemus regiam pietatem de oppressione pauperum liberorum, ut non a potentioribus per aliquod malum ingenium contra justitiam opprimantur, vel cogantur ut res suas vendant, five tradant, ne forte parentes eorum contra justitiam faint exheredati, & regale obsequium minuatur, & ipsi propter indigentiam mendici vel latrones, seu malefactores efficiantur, & ut sæpius non † fiant † manniti ad placita, nisi ficur in domínico capitulari olim facto præcipitur.

† sit, ut, minus vocab.

XVIII.

Propter provisiones pauperum, quorum curam habere debemus, placuit nobis, ut B nec episcopi, nec abbates, nec comites, nec vicarii, nec judices, nullusque omnino sub mala occasione, vel malo ingenio, res pauperum, vel minus potentium, emere, aut tollere audeat: sed quisquis ex eis aliquid comparare voluerit, in publico placito coram idoneis testibus, & cum ratione hoc faciat: ubicumque autem aliter inventum fuerit factum, hoc omnino emendari per regiam convenit justionem.

XIX.

Qui vero ad subverrendam justitiam a duobus munera acceperint, non hoc est ab eo qui quod sibi injuste ablatum est juste requirit, & ab eo qui eadem injuste invasit, admonendi sunt, & fortiter increpandi, ne regnum Christi, quod omnibus juste facientibus paret, sibi sine ulla retractatione fecludant.

XX.

Præcidium autem quum fit detestabile crimen, tum judicio facto inter Cain & Abel fratrem suum, dominus ostendit ipse, cum ad

ANNO CHRISTI 847.

Cain parricidam ait: *Maledictus eris super terram, quæ aperuit os suum, & susceptit sanguinem fratris tui de manu tua: cum operatus fueris eam, non dabit tibi fructus suos: vagus & profugus eris super terram.* In quo etiam pofuit fignum, hoc est ut tremens & gemens profugus semper viveret, nec auderet fedes habere quietas. Sed quia in modernis temporibus parricidæ profugi currunt per diversa, & varris vitiis, atque gulæ illecebris deservunt, melius nobis videtur, ut in uno loco manentes pœnitentia districta semetipsos castigent, si forte a domini bonitate indulgentiam facinoris sui percipere mereantur. Non enim eis licebit ultra militiæ cingulum fumere, & nuptiis vel conjugiis copulari, quia sacri canones hoc eis non consentiunt.

B

XXI.

De mulieribus quæ fornicantur, & partus suos necant, vel quæ agunt fœcum, ut utero conceptus excutiant, antiqua quidem definitio usque ad exitum vitæ eas ab ecclesia removet, humanius autem nunc definimus, ut eis decem annorum tempus fecundum præfixos gradus pœnitentiæ largiatur. Item in concilio Eliberitano cap. 63. scriptum est de his quæ filios ex adulterio necant: Si qua per adulterium conceperit, idque post factinus occiderit, placuit * vix in vita ei dari fine ei dandam esse communionem, eo quod geminaverit scelus. Item in concilio Ilerdenſi cap. 2. scriptum est * de his quæ abortum faciunt, vel nazos suos exinguunt: Hi vero qui male conceptos ex adulterio fetus, vel editos necare studuerint, vel in ventribus matrum pereuntes aliquibus colliserint, in utroque sexu adulteris post septem annorum pœnitentiæ curricula communio tribuantur, ita tamen ut omni tempore vitæ suæ fletibus & humilitati insistant.

C

XXII.

In concilio Ancyrano, cap. 21. de homicidis ita scriptum est; Qui voluntarie homicidium fecerint, pœnitentiæ quidem jungitur fe fubmittant, perfectionem vero circa vitæ exitum consequuntur. In concilio vero Agathensi, cap. 37. de homicidis & falsis testibus ita legitur: Itaque confumus homicidas & falsos testes a communione ecclesiastica submovendos, nisi pœnitentia satisfactione crimina admissa diluerint. Item in concilio Agathensi, c. 62. scriptum est de his qui servos extra judicem necant: Si quis servum proprium sine conscientia judicis occiderit, excommunicatione vel pœnitentia biennii reatum sanguinis emundabit. Item in concilio Eliberitano cap. 5. scriptum est, de domina quæ per zelum ancillam suam occiderit: Si qua femina furore zeli accensa flagellis verberaverit ancillam suam, ita ut intra

D

E

ANNO CHRISTI 847.

tra tertium diem animam cum cruciatu effundat, eo quod incertum fit voluneate an casu occiderit: si voluntate, post septimum annum: si casu, per quinquennii tempora acta legitima pœnitentia, ad communionem placuit admitti. Quod si vero intra tempora constituta fuerit infirmata, accipiat communionem.

A

XXIII.

In concilio Ancyrano cap. 22. scriptum est de homicidiis non sponte commissis, prior quidem definitio post septennem pœnitentiam perfectionem consequi præcepit: secunda vero quinquennii tempus expetere.

XXIV.

Qui presbyterum occidit, 12. annorum ei pœnitentia fecundum statuta priorum imponatur: aut si negaverit, si liber est, cum 12. juret: si autem servus; per 12. vomeres ferventes fe purget. Convictus vero noxæ usque ad ultimum vitæ tempus militiæ cingulum deponat, & uxorem amittat.

B

XXV.

Nunciatum est nobis, quod aliqui qui olim dixerunt fe fuisse facerdotes, & postea degradati pro suis peccatis, pœnitentiam agendo suffragia sanctorum per diversa loca transeuntes quæsierunt, trucidati sunt. Hujusmodi * interrectionibus omnem ecclesiasticam communionem denegamus, donec dignam pœnitentiam pro reatu suo fecundum judicium episcoporum exfolvant.

* fort. interfectionibus

XXVI.

Ab infirmis in morris periculo positis; per presbyteros para inquirenda est confessio, non tamen illis imponenda quantas pœnitentiæ, fed innocefcenda: & cum amicorum orationibus, & eleemofynarum studiis, pondus pœnitentiæ fublevandum: ut fi forte migraverint, ne * obligati excommunicatione, alieni ex confortio * bene fiant: a quo periculo fi divinitus erepti convaluerint, pœnitentiæ modum a fuo confessore impositum † diligentes observent. Et ideo fecundum canonicam auctoritatem, ne illis janua pietatis clausa videatur, orationibus & consolationibus ecclesiasticis facra cum * unctione Dei animati, fecundum statuta sanctorum patrum, communione viatici reficiantur.

a) Forte, obligati a excommunicatione alieni vel confortio vitæ fiant. b) Forte, bonorum

b) Pro, diligenter.

C

XXVII.

Quæstium est ab aliquibus fratribus de his qui in patibulis fuspenduntur pro suis fceleribus post confessionem Deo peractam, utrum cadavera illorum ad ecclesias deferenda fint, & oblationes pro eis offerendæ, & missæ celebrandæ, an non. Quibus refpondimus: Si omnibus de peccatis suis puram confessionem agentibus, & de gratiæ pœnitentibus communio in fine fecun-

D

E

XXVIII.

Ut episcopi incestuosos penitus investigare studeant omnino decrevimus: qui fi pœnitere noluerint, de ecclesia expellantur, donec ad pœnitentiam revertantur. Quod fi facerdotum voluntate admonitionibus autem accommodare, volentes in priftinis perdurare criminibus, oporet eos per facularis potentiæ difciplinam a tam prava confuetudine coerceri.

XXIX.

Si quis viduam uxorem duxerit, & poftea cum filiastra fua fornicatus fuerit, feu duabus forcibus nupserit: aut fi qua duobus fratribus nupserit, feu cum patre & filio: item fi quis celibem fratris, quæ pœnitere prius foror exiterat, carnali conjunctione violaverit: fi quis neptem in conjugium acceperit: fi quis novercam aut nurum fuam duxerit: fi quis confobrinæ fuæ impudice fe fociaverit, vel relictæ five filiæ avunculi, aut patris filiæ, vel privignæ fuæ concubitu pollutus, vel huiufcemodi conjunctionis attactu maculatus fuerit: eos disjungi & ulterius nunquam conjugio copulari, fed fub magna diftrictione fieri volumus.

XXX.

Contradicimus quoque, ut in quarta generatione nullus amplius conjugio copulatur: ubi autem poft interdictum factum inventum fuerit, feparetur. Sane eadem quæ in viri, hæc nimirum in uxoris parentela de lege nupriarum regula cuftodienda eft. Quia ergo conftat eos duos effe in carne una, communis illis utrimque parentela effe credenda eft, ficut fcriptum eft: *erunt duo in carne una.*

Gen. 2. Matth. 19.

XXXI.

Modus tempufque pœnitentiæ peccata fua con-

ANNO CHRISTI 847.

confitentibus, aut per antiquorum canonum institutionem, aut per sanctarum scripturarum auctoritatem, aut per ecclesiasticum consuetudinem imponi debet a sacerdotibus, Nam qui pro peccatis gravibus leves quosdam & inutilitates imponunt penitentiarum modos, & conflumine pulvillos, secundum prophetiam sermonem, sub omni cubito manus, & faciunt cervicalia sub capite universæ ætatis ad tapiendas animas. Sed diligentio servanda est inter poenitentes, qui publico, & qui absconse pœnitere debeant. Nam qui publice peccat, oportet ut publica malefactor pœnitentia, & secundum ordinem canonum pro modo delicti excommunicetur, & reconcilietur. Pœnitentes vero tam explerionem conflituri temporis, quam facinoris remissionem desiderent, nec eis sufficiat, si a quarundam rerum perceptionibus abstineant, ni se etiam a noxiis delectationibus fubtrahant: declinantes autem a malo faciant bonum, inquirentes pacem, & eam quantur illam. Multa quidem alia per diversas quæstiones coram nobis allata sunt, sed pro brevitate temporis in præsenti concilio omnibus respondere, & ea absolvere non potuimus. Hæc vero quæ vobis transmissa sunt patrimus ut vestra auctoritate firmentur: & , si quis adversarius illis existere voluerit, prævalere non permittatur. Dei enim cooperatores vos esse debetis, & adjutores sanctæ ejus ecclesiæ, quatenus religionis Christiana incorruminata temporibus regni vestri vigue in finem ferveatur.

ANNO CHRISTI 847.

NOTA SEVERINI BINII.

a *Concilium.*) Occasio hujus concilii celebrandi eadem fuit quæ Metlensis: nimirum quod cum a locis bona ecclesiarum, jura pariter, & personæ, divisæ tractarentur, deque his frequentes apud regem querelæ essent, ille ad liberandam illis malis oppressam ecclesiam hoc synodum provinciarum, cui Rabbanus archiepiscopus vir doctrina, probitate atque scientia valde insignis, præsuit, deberet. Qui quoniam episcopi huic concilio interfuerint, quæ constituerint, atque per canones servanda definiverint, epistola synodalis, quæ nunc sub subjecta cognitio missa est ad Ludovicum Germaniæ regem, manifeste satis indicat. Ad hanc enim synodum ipsum, quæ a Francorum annalibus de semina, quæ nunc se prophetiam dicitur, *Francorum* publice docendi & conscionandi adeptum, non sine ambitione, & arrogantia, quæ in eo exercebatur, *de Hincmaro parvulo nomine Thiesa præsulpresbytero Hincmaro Magnutinensem sedem* episcopi parochiam petitio non, minime dubitabamus. Nam cum ipse *confessionem* habeat *sacrosancti*, *alienare perplexa* Dei *salute* nostra *cupiat*, *omnibus* dubitandi *sibi* vendicet, *libro* se *fundamento* *omnium* *ecclesiarum* dicit *mundi* *imminere* *praticabat*. Unde *multos* quidem *scribere* *fecisse* *libros* *quorum* *nomina* *non* *nimirum*, *materia* *illi* *forsitan* *a* *piis* *auctoribus* *illata* *commendabatur*. *Et*, *quod* *gravius* *est*, *sibi* *ordinis* *viri* *dilectionis* *confessionem* *polyteuma*, *illum* *quod* *magistrum* *vocitare* *dissimulat* *fundamentum*. *Hæc* *in* *præsentium* *epi-* *fingentem* *apud* *fanctum* *Alexandrum* *Gedanda* *de* *fuis* *afferentibus* *requisita* *presbyterum* *quendam* *fa-* *ce* *fingentibus* *& fi* *talia* *quæstus* *causa* *narrasse* *profite-* *tur*. *Quapropter* *synodali* *judicio* *pulsus* *fuit* *fingitur*, *ministerium* *prædicationis*, *quod* *irrestitutibus* *scripsit*, *& fibi* *contra* *morem* *catholicorum* *usurpare* *præsumpsit*, *cum* *ordinare* *nullus*, *fisi* *qui* *sacerdotio* *functus* *fuerit* *impositis* *manibus*.

b *Sub Notario.* De Rabani patria, nomine, statu, vitæ Rabanus nostibus, studio, scientia, libris ab eo editis, ejus pro- moribus, motionibus, quæ variæ ac abbas Fuldensi archiepisco- pus Moguntinus pacem accepit & administrantis, cum plura alibi prolixe tractatum ab ipso gubernatum abhinc annis, postea defecibis vix adnotasse dodissimi Nicolaus Serarius lib. 4. hist. Mogunt. 1. c.

ANNO CHRISTI 847.

qui se afferit sacerdotem in vestra parochia ordinatum, & Italia venit ad nos Moguntiam, novas superstitiones, & novum dogmatum de præsdestinatione Dei introducens, & populos in errorem mittens: dicens quod præsdestinatio Dei sicut in bono, sit ita & in malo: & sicut Deus in hoc mundo quosdam ad gloriam præsdestinationem Dei, quos eos cogat in mortem ire, non posfint ab errore & peccato se corrigere; quali Deus eos præsdestinatione incorrigibiles ad pœnæ obnoxios in interitum ire. Hanc ergo opinionem nuper in fynodo apud Moguntiam habita ab eo audientes, & incorrigibiliter resistentiens, quamvis atque jubente pissimo rege nostro Hludovico, decrevimus eum cum pernicioso fua doctrina damnatum mittere ad vos, quatenus cum eum videritis, & audieritis, inde primum inordinate recesset: & non finatis eum amplius errorem docere, & seducere populum Christianum; quia jam multos, ut audivi, seduxit habet. Nunc devotos erga tuam fanctitatem, qui dicunt: Quid mihi prodesit laborare in servitio Dei? quia fi præsdestinatus fum ad mortem, nullatenus illam evadam: fi autem magnus ego, & præsdestinatus fum ad vitam, sine ulla operatione ad æternam requiem vadeo. Hæc ergo pauci vobis scripsimus: & nunc inter quæstiones vestras nobis interrogatis. Vos eriam valetis de ore ejus quod scribit plenius audire, & quid inde agendum fit, ipfle decernere. Domini omnipotentis misericordia vos semper laetantem, & pro nobis oranter, in æternum confervare dignetur.

ANNO CHRISTI 848.

NOTA JACOBI SIRMONDI, S. J.

Rabani episcopi epistola.] Pereat hanc brevem, aliquantum tamen fortasse illustrandam Rabani ad Hincmarum eumdem epistolam. Videre eft in codice Laudunensi, ubi Gothescalci errores confutat, Hincmarum admonens, ne illum seducat, ne loquendo, cuiquam ulla nocere permittat. Præsens vero, inquit, hoc eft *Moguntiæ manens*, &c.

ANNO CHRISTI 848.

NOTA SEVERINI BINII.

a *Concilium.*) In hac fynodo multis quæstionibus respondetur ille volumen, quæ anno superiore in fynodo primo- ac fortasse quidem propolitæ : fed ob temporis angustiam in aliud tempus dilatæ. Ita enim præscribit fynodi pastores cap. ultimo loquuntur : *Multa quidem alia per diversas quæstiones coram nobis allata sunt, sed pro brevitate temporis in præsenti concilio omnibus respondere, & ea absolvere non potuimus.* Inter alias autem quæstiones fuit vera illa de præsdestinatione, quam monachus quidam hæreticus Gothescalcus nomine, de quo infra, resuscitavit. Qua opinio ita fuit ab auctore ejus contributus hujus concilii confutata fit, quidpe, præsertim ab ildem confutatore ac viri ipfius furris, Rabano nempe Francorum a Pithoeo olim his verbis : *Circa Kalendas autem Octobris generale placitum rex Ludovicus habuit apud Moguntiacum, in quo Gotescalcum & Oprobrosum Saxonem Silvanorum subjectis, analiset, & absolvit. Sinodum autem Rabani episcopi Moguntiacensis, quam ipse in Moguntiacensi habuit, publicis conciliis tum ea pertinentia. Legatus fuit ad fratrem fuum Lotharium in Thodonis villa placitum habiturum, qui eodem anno ad Salam ejus interfuit, reconciliationis gratia directi. Gotescalcum quoque quidam presbyter de Dei gratia Soninus, & quidam monachus, ut plurimis visum eft, consultus, & ad propriam episcopum Hincmarum Rhemis transmissus eft, prius tamen juramento confirmare, se in regnum Hludovici ulra retatem. Monuisit fynodi ejusdem tum ante ultimi supra scriti: Hincmarus, tum maxime in capite 11. pofteriori operis sui adversus Gotescalcum & Predestinationis finipri. Ubi & fynodalem epistolam profert & Rabanus episcopi ad se missam de Gotheschalco. Gothescalcus, inquit, ea metropolis ecclesiæ Rhemorum monasterio, quod Orbacis dicitur, habitans, & monachus, mente ferious, quietis impatiens, & inter loci mobilitate noxia singularis, de omnibus fuis pereretis non temere temporis ecclesiæ*

Ex P. Sirmondo.

a *Qui præsdestinatus ad mortem, &c.* Gothescalcus in *Confessione fidei* pag. 1. *Quia Deus omnipotens ex nihilo omnia condidit, & ad quod voluit, & quando voluit, & quomodo voluit, & quos voluit, & quibus voluit, & quamdiu voluit, & quos voluit, & quibus voluit, & quamdiu voluit, & quos voluit, & quibus voluit, & quamdiu

ANNO CHRISTI 838.

Spiritum sanctum, in quo signati estis in diem redemptionis. *Et licet hæ sibellis, quæ tantum propria & specialis & nostrum nullatenus sapiunt, quæ ab insipientibus redempsse hi tantummodo impertiti quos redemisti & tripudi, & a præsentis sæculi tristitia se cere redemit, literatus, & a delictis præcipuibus absolut nos qui sunt sunt, & qui nascituri sunt vitam & mortuus, gratiam omnes eligit. Et hi nec sunt nascituri, pro quo dominus passus est, & quem ipsum adhibi dicit Pa-*

Joan. 6. *tris, quem ego dabo, cum mea est pro mundi vita.*

Infuper idem Gothescalcus affirmat: Absit nullum non falsum dicam, negliare, verum etiam semel confiteare, quod propter nos & propter nostram salutem, pro cuius redemptione Deo Patri suo dominus sanguinem suum prouisum effudit. Amen. Et aliquanto Deum, dicit: Quare manifestum est nullum patrem, qui sanguinem suum tradit redemptus est.

Non minus pernicioſa quæ eadem defendit id quod antiquæ Prædestinationi non adcerunt, quod aiebat sanctus Fortunatus, scripsit &:

Nostros olim articulos emitte, quos ipse & plurimi ex eccliæ patribus asserunt, qui spiritui & intuitu nostro non sibi adcerunt videntur, quos ipse non suffert auditores ab aliis intelligentis quam a mea semitate, attentius perpendas, & quid de his credendum sit vix definiret nostrum est, his resolvere. Et quamvis verum credo infonde arrogat & deprecatus fuisse humane, tamen propter multum nobis regis scilicet suas magnas opiniones existimes non audeat: adeo ut his ordinis ceremonias dictum plenissima simpliciter: Contingens Deum Gothescalcus quam nostra. Nam nisi mortis sanguinem in mire sine pelle exacerbatur, qui omnes servitutem scientia hodie omnia regni damnationi Cæsari vestra filii existimant, quod sua vigenti diffiniamus servemur. Ille etiam calumniantur, & genuinas dant redemit: sed hoc quantum est. Dei auxilio Deum, propter quod brevi extremum vice dum finiam. Quod & hanc filios Dei illis est. Deo se fuerint, certi pro mea affligere, mente patrimonium. Dei spiritualem, exornabuntur. Ea nisi de sibi male sentiencia, se adversarios exhibuisset, hoc aliquantum differre, sed vos in me ofi, arcanis. Et quamvis me adortus, eos tamen diligam, & ſe mecum benevolentiam prodendo.

Sed ut ad Gothescalcum redeamus, ſi noſtra authoritas ad me ſcribat, ut hunc carcere liberem, ad eos mittam, ut ſolumodo hujus doctrinam ad aquum voluerit: non hunc in manus meliores, quam nobis plurimum nihil meminerit, cognoscam. Quod ſine ſcribam quod adjuvare nemo ſuſpicor non poteſt regulariter verificari: ſe ille qui in cuſtodiam alienum detur eſt, & in certum terrem detur- fui, pro maximus, ſine cuſtodiam illum regulariter pa- rent, ſine cognitione & licentia ejus ad quem ſpectat, aſſiſtat cuncta maxime quidquid nobis ſubjicit nihil conperare, omnino perſonæ eundem. Solum a vobis auctoritatem peto, ne mea preſumptione ſolutum ex epiſcopum non relinquere velit videri. Non enim me delectat hunc

in carcere detentum intueri, quamvis ob ſuam perſeverantiam obſtinationem hoc mipſo penas luat: ſed vinci perſe- vehementer ſum, & ſine delectore non vulet. Quod ſi vinſſe authoritas gratum ſit, ut aliqui exſpectationem commutatur, præſidere eidem, ut in cui eradicare ſit cathedrales, & in honore & proin habeat gratulatum ecclæſiam, ſimpiternumque calleat: nam Gothescalcus non ceſſat ante diem ſuum ſolum ſcripturæ, quo ad Romanum eandem tradit repugnantes, verum etiam ſolum cathedralium ſententias annullatas, & a ſua germana ſenſu detortas affuetas: & ea modo in ſui admittationem affirmationem rapiens, pro eandem idiotas & ſimplices, eorum etiam medicinam, dicitur. & perum prudentes, qui pro ſe ſcribant ullum Dei bidens, ſed non ſtantem ſolemnitas & diſcretionis. Deterrere non ſolum appetit ſibi- dari videbit & magiſter eorum qui ipſum docent, eorum eſtem eos qui cum ne conſerunt, ſuis colloquiis callide interrogare non omittit, quod ſe contrarium ſit ab ecclæſia, abſtinere intuitu, eos inter loquendum nonnulla pro- cullit, quæ ſanctis non diuerunt, ut verbi haberent ; & ſe qui ſibi ſibi ſuis ſapiunt, mendaces, & ſuæ propriæ doctrinæ contraria.

Scripta Hincmari adverſus Gothescalcum edita ſereniſſ. Flodoardus lib. 3. cap. 14.

Hincmarus, inquit, ad Leporedium Mentium papam ſcripſit autem eſt: hos reſolvere. Et quamvis verum credo infonde arrogat & deprecatus fuisse humane, tamen propter multum nobis regis scilicet suas magnas opiniones existimes non audeat: adeo ut his ordinis ceremonias dictum plenissima simpliciter: Contingens Deum Gothescalcus quam nostra. Nam nisi mortis sanguinem in mire sine pelle exacerbatur, qui omnes servitutem scientia hodie omnia regni damnationi Cæsari vestra filii existimant, quod sua vigenti diffiniamus servemur. Ille etiam calumniantur, & genuinas dant redemit: sed hoc quantum est. Dei auxilio Deum, propter quod brevi extremum vice dum finiam. Quod & hanc filios Dei illis est. Deo se fuerint, certi pro mea affligere, mente patrimonium. Dei spiritualem, exornabuntur. Ea nisi de sibi male sentiencia, se adversarios exhibuisset, hoc aliquantum differre, sed vos in me ofi, arcanis. Et quamvis me adortus, eos tamen diligam, & ſe mecum benevolentiam prodendo.

Sed ut ad Gothescalcum redeamus, ſi noſtra authoritas ad me ſcribat, ut hunc carcere liberem, ad eos mittam, ut ſolumodo hujus doctrinam ad aquum voluerit: non hunc in manus meliores, quam nobis plurimum nihil meminerit, cognoscam. Quod ſine ſcribam quod adjuvare nemo ſuſpicor non poteſt regulariter verificari: ſe ille qui in cuſtodiam alienum detur eſt, & in certum terrem detur- fui, pro maximus, ſine cuſtodiam illum regulariter pa- rent, ſine cognitione & licentia ejus ad quem ſpectat, aſſiſtat cuncta maxime quidquid nobis ſubjicit nihil conperare, omnino perſonæ eundem. Solum a vobis auctoritatem peto, ne mea preſumptione ſolutum ex epiſcopum non relinquere velit videri. Non enim me delectat hunc

ANNO CHRISTI 838.

Gothescalci errores & acta.

*** CONCILIUM LUGDUNENSE,

ANNO CHRISTI DCCCXLVIII. CELEBRATUM

In quo Godelgarius presbyter a diuturna calamitate ſolutus eſt.

Ex Scriptorum conciliorum.

Indicat hanc ſynodum Lupus Ferrarienſis ſcribens ad Ufuardum pro Godelgario presbytero, qui ab Amulo metropolitano, cujusque ſynodo a re- gio confirmata, relaxatus eſt, ut cuncta liceat ex Labbe t. epiſtola 80. Sicut etiam hunc Amulum, qui & Epiſcopus Amolo dictus eſt aliasi, fuiſſe archiepiſcopum Lu- Viii. gdunenſem, & quo idem Lupus in ſuſpexente; deinde ſyncdum, cum ejus diocæſano, ab ipſo ſuſpenſum, habitam fuiſſe cum ſuffraganeis ſuis, & quidem Laudani patini quem abiit, regnum vero ſuſpenſi ceriam eſt ea ætate Carolum Calvum. Denique Ufuardum illum fuiſſe ſimul abbatem & archidiaconum, patet ex his duobus verbis, Eccleſia noſtra & monaſterii noſtri; quibus utitur Amulo, qui id quoque confirmat, ſuam ſe ſuffragia Ep. 80. inferiorem epiſcopum. Dilecto Ufuardo abbati & Lupus Ferr. archidiacono Lupus in Domino ſalutem. Non cun-

ANNO CHRISTI 848.

ſultatione, procurate. Bene valete. Porro illius A diſciplinæ de his abbatiis & archidiaconis ſuis peracti exemplum in eccleſia ſanctæ Mariæ Autiſſiodorum metropoli provincia Novempopulana, in qua quidem ceſſiſſet abbatet, unaque iuſpter archidiaconi, qui ſunt hujus eccleſiæ majores, ut inquiunt idem Lupus, quos hodie vocamus dignita-

tes. Similiter & in eccleſia Claromontis Arvernorum extat abbas, qui loco eſt archidiaconi. Celebrum de ſupradicto Amulo, ſine Amolone, legantur in codice 865. abbatiæ S. Benigni Divionenſis, hæc verba: Amolo Agobardi epiſcopi diaconus, ordinatur epiſcopus Lugdunenſis XVII. Kal. Februarias.

*** CONVENTUS LEMOVICENSIS

ANNO CHRISTI DCCCXLVIII. HABITUS.

In quo canonici baſilicæ ſancti Martialis, a rege Carolo Calvo, & ab epiſcopis, monachi fieri jubentur in eadem eccleſia.

Ex Scriptoribus rerum Aquitanicis, Labbe, Append. tom. VIII. pag.

Hujus nobis eſt autor Ademarus Engolismenſis B in chronico, ubi quid geſtum ſit, narrat his verbis. Anno, inquit, ab Incarnatione Domini 848. Carolus Calvus conventum ſuum generalem habuit Lemovicæ, tempore Quadrageſimæ, cum epiſcopis Aquitaniæ, & primoribus ejus. Porro reſidente Carolo Calvo in throno regali, Almaſius primogus ſeu abbas monaſterii ſancti Martialis, & omnes canonici, proſtra-

verunt ſe ſubito ad pedes ejus, poſtulantes datum ſibi licentiam ſe fieri monachos in eodem loco. Rex vero Deo gratias agens, cum magno gaudio petitionem eorum adimpleviit, & omnes epiſcopos & primores eorum voluntati inclinavit. Sed Stodilus epiſcopus Lemovicenſis cum hoc graviter ferret, & inflexibilis ſuo manere: tandem Rege cogente conſenſit.

*** CONVENTUS CARNUTENSIS

ANNO CHRISTI DCCCXLIX. HABITUS.

In quo Carolus frater junior Pippini Aquitaniæ regis, & negos Caroli Calvi, ab epiſcopis in clericum attonſus.

ANNO CHRISTI 849.

Ex Scriptorum Labb. tom.

Annales Bertiniani ad annum 849. Karolus, C ſupranomine, filius Pippini quondam regis Aquitaniæ, fratrem ſuum Pippinum in Aquitania vagantem adire cupiens, a fidelibus Caroli Regis comprehenſus eſt, & ad ejus præſentiam perductus eſt, qui merito perfidiæ in eundem patrum ſuum & patrem ex fonte ſacro, ſententiam quidem capitalem meruerat, ſed clementiæ reſpectu ſervatus eſt. Unde & mense Junio apud urbem Carnutum, Carolo rege

convenium habente, poſt Miſſarum ſolemnia ambonem eccleſiæ conſcendens, innotuit omnibus voce propria, ſe ab Divinæ ſervitutis amorem, clericum dullo cogente velle fieri, ibique ab epiſcopis qui præſentes aderant, benedictus, & ad Clericum tonſus eſt. Eadem habet chronicon Fuxtenſiſque : addiqua Corbejenſis monachum factum eſſe. Annales vero Fuldenſes, factum eſſe anno 856. Mogontiaci archiepiſcopum, & anno 863. mortuum.

I. CONCILIUM I. APUD CARISIACUM, (a)

PALATIUM HABITUM ANNO CHRISTI DCCCXLIX.

In quo Gothescalcus iterum damnatus presbyteri gradu eſt dejectus, virgiſque cæſus, atque in ergaſtulum retruſus.

Ex Scriptoribus de gradu Silvatticus cap. 1. & Hincmaro epiſcopo Laudunenſi cap. 6. & aliis locis.

De hac ſynodo ſcribit etiam Hincmarus in illo D eodem opere adverſus Gothescalcum, ubi epiſcopos enumerat, qui interfuerunt, & quatuor capitula profert, quæ ibidem ab epiſcopis edita ſunt, appoſita quatuor capitulis Gothescalci. Inde iterum deſcripta ſunt quæ ſequuntur. Inde, inquit, in fyno dali conventu in Carisiaco palatio iterum additur Gothescalcus ab epiſcopis, & ec-

*teris ſuis, quæ ſub ſuis nominibus ſubſcripta ſunt. Quæ ſubſcriptiones ſi ſeorſim ſingulæ ſuis nominibus ſubſcriptæ ſunt,

ANNO CHRISTI 850.

Aenium episcopo, Lupo Catalaunensium episcopo, Yrmintrudo Landonensium episcopo, Petro Autissiodorensium episcopo, Pardulo Lundonensium episcopo, Remedio Prioviciæ Lugdunensis & Lingonicæ civitatis episcopo, Gerosbrito Turonensium provinciæ episcopo, Rigboldo Rhemorum choriepiscopo, Witrado Camaracensium choriepiscopo, & aliis, qui nunc Dei gratia episcopi ordinati, tunc autem jam dictæ synodo cum episcopis suis fuscinam ecclesiasticum morem adhærentes. Wenilio scilicet, tunc cum Ragenario autre feo, nunc autem Rothomagensium archiepiscopus, Æneas notarius fuit palatii, & modo Parisiorum episcopus, Isaac diaconus Pardali, & nunc Lingonicæ civitatis episcopus. Sed & venerabiles abbates synodo ipsi interfuere, Rathertus Corbeiæ, B Baso Orbacis, & Haldainus Atrebatiensis monasterii, ubique domini sacerdotes & diaconi. Vulfadus quoque Rhemorum metropolis œconomus, & Radoaldus archidiaconatus cum aliis sequentibus cleri ordinibus. In quorum præsentia idem Gothefcalcus, sicut & in Mogontina civitate, inventos hæreticos, atque incorrigibilis, honore presbyterali, quem per Rigboldum choriepiscopum, cum esset Suessionicæ parochiæ monachus, inicio civitatis fuæ episcopo, usurpaverat potius quam acceperat, abjectus, & pro fua irrevocabili contumacia, secundum leges, & Agathenses canones, & regulam sancti Benedicti, ut improbus virgis cæsus, sicut decreverant Germanix provinciarum episcopi, ne aliis noceret C qui sibi prodelle notebat, ergastulo est retrusus.

CAPITULA QUATUOR APUD CARISIACUM IN SYNODO contra Prædestinatianos constituta.

I.

Quod una tantum sit prædestinatio Dei.

Deus omniporens hominem sine peccato rectum cum libero arbitrio condidit, & in paradiso posuit, quem in sanctitate justitiæ permanere voluit. Homo libero arbitrio male utens peccavit & cecidit, & factus est massa perditionis totius humani generis. Deus autem bonus & justus elegit ex eadem massa perditionis, secundum præscientiam suam, quos per gratiam prædestinatiorie ad vitam, & vitam illis prædestinavit æternam: ceteros autem, quos justitiæ judicio in massa perditionis reliquit, perituros præscivit, sed non ut perirent prædestinavit: pœnam autem illis, quia justi sunt, prædestinavit æternam. Ac per hoc unam Dei prædestinationem tantummodo dicimus, quæ aut ad donum pertinet gratiæ, aut ad retribuionem justitiæ.

II.

Quod liberum hominis arbitrium per gratiam sanetur.

Libertatem arbitrii in primo homine perditionis, quam per Christum dominum nostrum accepimus: & habemus liberum arbitrium ad bonum, præventum & adjutum gratia: & habemus liberum arbitrium ad malum, defertum gratia. Liberum autem habemus arbitrium, quia gratia liberatum, & gratia de corrupto sanatum.

III.

Quod Deus omnes homines velit salvos fieri.

Deus omniporens omnes homines sine exceptione vult salvos fieri, licet non omnes salventur. Quod autem quidam salvantur, salvantis est donum: quod autem quidam pereunt, percuntium est meritum.

IV.

Quod Christus pro omnibus hominibus passus sit.

Christus Jesus dominus noster, sicut nullus homo est, fuit, vel erit, cujus natura in illo assumpta non fuerit, ita nullus est, fuit, vel erit, homo, pro quo passus non fuerit; licet non omnes passionis ejus mysterio redimantur. Quod vero omnes passionis ejus mysterio non redimuntur, non reſpicit ad magnitudinem & pretii copiositatem, sed ad infidelium, & ad non credentium ea fide, quæ per dilectionem operatur, reſpicit partem, quia poculum humanæ salutis, quod confectum est infirmitate nostra, & virtute divina, habet quidem in se ut omnibus prosit; sed si non bibitur, non medetur.

Nota Jacobi Sirmondi, S. J.

1 *Concilium apud Carisiacum.*] Sententiæ hic Gothescalcum profanæ exemplum in antiquis fchedis a Nicolao Camusæo ad nos missis est inquisitoris.

Ecclesiastica sententia in pertinacissimum Gothescalcum, propter incorrigibilem obstinationem illius, in synodo apud Carisiacum habita a XII. episcopis ecclesiasticæ vigore prolata.

Pater Gotefcalce, sacrosanctum sacerdotalis mysterii officium, quod irregulariter usurpasti, & in conctis moribus ac pravis actibus, atque perversis doctrinis eo hactenus abuti non pertimuisti, judicio Spiritus sancti, cujus gratiæ munus eft sacerdotale officium, per vestrum sanguinis domicii noftri Jesu Christi noveris tibi esse, si quo modo fuscepisti, sublatum, & ne ulterius eo fungi præsumas penitus interdictum. Insuper quia & ecclesiasticis & civilis negotiis contra propositum & nomen monachi conturbare contemnens jura ecclesiastica præsumpsisti, duriffimis verberibus te castigari, & secundum ecclesiasticas regulas ergastulo retrudi, authoritate episcopali decernimus: & ut de cetero doctrinale tibi officium usurpare non præsumas, perpetuum silentium ori tuo virtute sancti Verbi imponimus.

Observatio Philippi Labbe, S. J.

De hoc ipso concilio Carisiacensi primo & Gothescalci jufti/ſima condemnatione ſcripſit ſermone ab Hincmaro adſcripto Epiſcopus Lugdunenſis archiepiſcopum miſit Hincmarus, ex qua hæc inter cetera recitantur in libello ſub nomine Lugdunenſis eccleſiæ ab Ebbone Gratianopolitano antiſtite edito de tribus epiſtolis Hincmari Pariſienſi atque Rabani.

Qua-

ANNO CHRISTI 850.

Quapropter, *inquit*, ad epiſcoporum eum præ-A ſentiam qui tunc regio mandato pro negotiis regis apud Carisiacum accerſiti erant, in præſentia etiam domni Wenilonis, qui illuc convenerat, producere ſtudui. Ubi multis audientibus nihil dignum ratione vel divini, vel interrogantes reſpondit. Sed ut arreptitius, cum quo rationabiliter reſpondaret, non haberet in contumelias ſingulorum proruptis: & propter impudentiſſimam infolentiam ſuam per regulam Sancti Benedicti a monachorum abbatribus vel ceteris monachis dignus flagello adjudicatus. Et quia contra canonicam inſtitutionem civilia & eccleſiaſtica negotia perturbare ſtuduit indefeſſus, & ſe noluit recognoſcere vel aliquomodo humiliare profeſſus, eſt ab epiſcopis ſecundum eccleſiaſtica jura damnatus.

Quæ in immenſum auxit Ebbo Gratianopolitanus ſeu quis alius Lugdunenſis antiſtes, quæ epiſtolæ ne quidem legere poterit, aut ab Hincmaro ipſo vindiciſſime refutata exſtet ſeripta: operi de prædeſtinatione, aut ab ipſo Colonienſi noſtro ridiculis Pomponii diſputationibus divinationes omnium eruditorum laudibus ingeniioſiſſime exponere libri 1. Miſcellan. Gothefcalci cap. 14. 15. & 17. quæ non breviaria ſtudio non ſecus atque epiſtolæ XVII. Hincmari ad Nicolaum papam, de qua Theodorum cap. 24. libri III. pluribus agit, aliaque ejuſdemmodi præmetimimus, ut ipſa auctoris annalium Bertinianorum verba C lectionibus appoſitionem ab illis non inerge deſcripta.

Anno Chriſti DCCCLIX. Godeſcalcus Gallus quidam monaſterii Orbacenſis parcecie Sueſſionenſis monachus & presbyter, ſcientia tumidus, quibuſdam ſuperſtitionibus deditus, Italiam ſpecie religionis aggreſſus, inde turpiter ejectus, Dalmatiam, Pannoniam, Noricumque adorſus quædam noſtræ ſalutí valde contraria, præcipue ſub nomine prædeſtinationis, peſtiferis dictis & ſcripta adſtruens, in præſentia Illuſtriſſimi Germanorum regis epiſcopali concilio detectus atque convictus, tandem ad diœceſeos ſuæ urbem metropolim Remorum Durocortorum nomine, cui Hincmarus vir reverendus præſidet, redire compellitur, quatenus illic dignum ſuæ perfidiæ. * Stretuiſſimus cultor Carolus advocato ſanctorum memoratæ diœceſeos epiſcoporum conventu ſuis aſpectibus præſentari decrevit.

Quo perductus, publice flagellatus, libroſque ſuarum aſſertionum igni cremare compulſus eſt.

Neque vero, quamquam ad Gothefcalcum non pertinent, alienum eſt a noſtro inſtituto quæ paulo poſt in iſtdem annalibus ſequuntur adſcribere de epiſcopis in Cantonenſi urbe cum Carolo rege congregatis.

Menſe Junio *Carolus* Pipini filius alteriuſque Pipini frater, qui poſt Rabanum poſtea Mogontinenſis fuit antiſtes, apud urbem Cantorum Carolo rege conventum habente poſt miſſarum ſolennia ambonem eccleſiæ confcendens innotuit omnibus voce propria: ab divine fervitutis amorem clericum nullo cogente velle fieri. Ibique ab epiſcopis, qui præſentes aderant, benedictus & ad clericum tonſus eſt.

* Non hanc laudabit, ſed amaxi 851. in eodem ſynodo Carolus eſt ex Annalium Bertinianorum fide, quorum ſibi loco verba proferemus in notatis ad Scotti hiſtoriam.

I a CONCILIUM PARISIENSE, QUOD HACTENUS DICTUM EST

A Baronio, Binio, Sirmondo, aliiſque Turonenſe IV. adverſus Nomenoium Britannicæ gentis ducem, ab epiſcopis quatuor provinciarum celebratum, anno Chriſti DCCCXLIX. Leonis IV. papæ, anno III. Caroli Calvi regis X.

Synodica concilii ad Nomenoium ducem.

Illum epiſcopi & multis excellibus, & rejectis papæ literis egiſſent, monentique ut reſipiſcat.

Ex P. Sirmondo.

Landrannus Turonum metropolitanus epiſcopus, Dado Ardegcarorum, Adrianus Cenomannum, Victorinilo Senonum metropolitanus epiſcopus, Heribaldus Autiſſiodori epiſcopus, Prudentius Tricaſſinorum, Agius Aurelianorum, Ercenradus Pariſiorum, Hucbertus Meldorum, Helias Carnutum, Herimannus Virorum, Hincmarus Rhemorum metropolitanus, Ismo Novionenſi, Bardalus Leudani, Rhotradus Sueſſionum, Wimeradus Ambianorum, Erpoinus Silvanectis, Hermenfridus Bellovacorum, Paulus Rothomagi metropolitanus epiſcopus, Saxobaldus Saxorum epiſcopus, Frecolfus Lexoviorum, Vulfelfridus Baiocenſium, Nomenoio priori gentis Britannicæ ſalutem, qua eſt in Chriſto Jeſu domino noſtro.

DOminus quidem Deus occulto, juſto tamen judicio permiſit eſſe te reſtorem gentis tuæ. In quo tamen regnine qualem te exhibueris, tellis eſt conſcientia tua, & amare querimonie diverſarum eccleſiarum, & afflictiones nobilium & ignobilium, divitum & pauperum.

ANNO CHRISTI 849.

Christianitatem, dum vitarium beati Petri apostolici, cui dedit Deus primatum in omni orbe terrarum, ignorabili. Cum enim cum pulsatus fuerit ut in libro tuo fe scriberet, & pro te Dei clementiam exoraret, & ille directis litteris fe id faciturum promisisset, si fe monentem obedienter audiret, non solum nihil eorum quæ mandaverat fecisti, sed ne litteras quidem ipsas recepisti. Et quis nolebas a malo definere, timuisti hene monentem audire? Ex igitur latello apostolico, quorum est principes Petrus: Insufficiencia, qui jam cum Deo regnant in cœlis, & miraculis coruscant in terris, lætitii & nos: qui, cui non habemus eorum meritum, idem tamen divina gratia pollidemus officium. Nuper etiam excipiens Lantbertum, quem electis materna pietate ex aliqua parte recepert, ea fcilicet conditione, ut eo correcto, & mala fobita perfecte declinatet, fecifti te participem, immo auctorem perturbationis populi Chriftiani. Eum enim amator pacis dominus noffer vos etiam ad tuam fuafionem, removerat a finibus tuis, & aliis hominibus decoraverat, & nunc eum rebellare conatem velut in gremium recepifti, & ut in malo profcilat favere non definis. Jube afferri libros tuos, & in ei comminantem dominum audies: *Impio præbes auxilium, & his qui oderunt dominum amicitia jungeris*: & non fofum qui facient, fed etiam qui confentiunt facientibus dignos effe morte invenies. Nec ignoras, quod certi fines ab erordio dominationis Francorum fuerint, quos fuperare falvavertuti fibi & certi quos petentibus conceflerunt Britannis. Quomodo ergo deficiis legem Dei, quæ præcepit, ne tranfgrediatis terminos quos poluerunt patres tui, & terram Francorum injufte tibi defendere conaris, ut formidas illud: *Maledictus qui tranfgreffus fuerit terminos proximi fui?* O quid fachurus es in die magni judicii, cum tibi reddenda erit ratio de tuis annis, menfibus, horis, momentis? Et hoc erit celeriter. Verum eft enim, quod juvenis poffit cito mori, fed fenex din non poffit vivere. Ante te prolixum fæculum, poft te quoque Deo certum eft quantum durabit. Pro hac vita brevifima noli tibi fempiternam miferiam comparare. Nifi deponas perverfionem alienorum, oppreffiones omnium, locietates perditorum, & recipias admonitionem fedis apoftolicæ, noftræque unanimitatis, non tibi prodeffet fides, nec exercituque pietas, aut bona opera. Quod falvator dicit: *Non omnis qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum cœlorum.* Cogita quid mercatur qui fcandalizaverit unum de puſillis, & ita poteris colligere quam ingentem fis perlaturus, nifi refipiscis, damnationem, qui partem maximam populi Chriftiani graviffime perturbafti. Quamobrem monemus tu, obtecramus, obteftamurque, tua falutis opufti, pone finem malis tuis, converterè ad dominum, cum quo noftrum procul effugere impium. Fac fructus dignos pœnitentiæ, hoccft, quia granditer deliquifti, granditer bonis operare: ut non folum non torqueeris cum diabolo & reprobis in inferno, verum etiam gaudeas cum Deo & electis ejus in cœlo. Id tibi quoque pollicemur, quia fi te Deo reftituveris, apud eum intercefſores pro peccatis tuis effe cupimus, & apud pium principem noftriam, ut tibi tunque poftertitati benigne conſulat, coadjubimur obnixe. Maximum reatum te contrahere fcimus, quod epiſtolam fedis apoſtolicæ refpuiſti, exiſtimans aliquæ te in tibi noxia contineri. Sed quod exemplaria ejus venumdatis papa A nobis dignatus eſt dirigere, notum tibi facimus, nihil in ea contineri, quod ad tuam pertineat ANNO CHRISTI 849. latisonem. Et propterea paratiſumus, ſi vis, ſecundo legatum fedis memoratæ cum ſcriptis tuis mundo venerandis dirigere. Quod ſi cum receperis, qui nos mendaces probabile erimus. Sin autem receperis & auſcultaveris, & dominum & bestum Petrum propitios, & nos habebis infideles conjunctos, & intercefſores proficuos. Si vero non benigne acceperis contemptoris, certum tibi ſit, nunquam tibi futurum locum in cœlo, & cito non futurum in terra: quod tua culpa feparatus ab apoſtolica & noſtra ſocietate aeternamatis ulcione, locum habebis, quod avertat Deus, in Tartaro. Hæc etiam per tuum miniſterium denuntiamus Lantberti hominibus, & quibuſcumque fcotice tuæ eſt dominationis fratribus, anathemate condemnabuntur, & traditi ſatanæ fine fine peribunt. Converſos autem reſipiſcimus, de quorum ſalute non minimere optamus, atque pro eis parati ſumus omnipotenti regis clementiam quantum poſſumus flectere.

Nota Jacobi Sirmondi, S. J.

1 *Concilium Turonenſe*, cc. 1. Ex ſynodica epiſtolarum pro anno ſubſcriptarum ſeries fenodum non apparet, nec non locus. Turonenſem ut appellarem fedis, opinor, & argumentum ipſum quod ad priorem tum Turonum fedem, & Lantbertum Turonenſem antiſtes, qui primum illum locum tenet. Annum vero 849. defignant verres ſcheda apud Baronium. Quo fit ut poſterior recipiendus fit Baronius: Duo enim ejus nomina in antiqua calendaria reſtitutæ antiquiſſimi Turonenſes, quæ inter utramque ſtemmata, qui in conventu apud Spanacum nominatus eſt anno 846.

Nota Severini Binii.

1 *Concilium.* Carolus ex Francorum Britannium motu Carlo Simeoniæ epiſcopo ordinibus Britannicis ſimul cum ſuis compoſitus, qui cum humana licet utrique diviſa vide- ret, epiſcopum a ſuo exulem pro ſua libidine ordinari, facili- Leo pontifex, ut hoc inter prædeſſorem ad meliorem fru- gem reducere, literas ad eum ſcripſit exhortatorias quas cum ſynodicis epiſtolis non modo contemplari, ve- rum etiam obſcuris tenebris, Francorum epiſcopi vigi- li duo lupra in potentia epiſtolæ nominati, ſuis epiſtolæ propugnatores, audore Lantuino ad hanc ſynodum convocarunt, hanque epiſtolam, qua cum ob con- temptum fedis apoſtolicæ redargueretur, ſynodique excom- municationis infligendam nihi impoſitur communicati ſunt, ad ejusmodi tranſlationem, quo eventu, cito audire- mus, quod in chronico Engolifmenſi Dei voce de monte ex- pectatus fubitum ſcribatur, hi verbis: *Anno ab incarna- tione quingentefimo, indicte ducente, Nimmonus & Erpoldus pertuſſus exercit.* Hanc epiſt. ſynodalem Francor. Da- rens Sacrarii Jano theologo acceptam refert Baron. ex ann 849. num. 14.

Observatio Philippi Labbe, S. J.

Adeas Duchefnian cum certis bibliotici, qui de to- bus veterum Francorum ſcriptorum, tom. III. 1636. tom. II. excerpta quidam ex chronico Fontanellenſi: ex quibus diſimus ferum. dom. 849. Pariſius fedit Ebbo Bituam illum ſynodum, quam Baronius, Binius, Simondus, regius collector, aliique Turonenſem recentarunt. Mox vero Parisienſem, ut ſuis, a loco denique indigi- tabimus. Auctoris illius hiſtorum intempeſti verbo, ſi quis deſiderat, non gravate adnotabimus: *Inde dominus rex, Carolus ad Silvaticos civitatem nimis inconſulte venit: Epiſcopi in Pariſiaco ſynodum generalem conuerunt. Adunatis tempus veritatis innotuit Lantbertum fuiſſe. III. Nonas Januarias fulgure, &c. In menſe februario* (ano Ro- manis datus Kal.) *dominus rex Carolus de Aquitaniæ re- greſſus eſt.* Ex his verbis anonymi monachi verbo, non ſub haromade ponius, quam ubium, aut hiemum tempus refcbatum fuiſſe haec ſynodum quisquam pru- dens chronologus eliceret potteit.

***AD-

ANNO CHRISTI 849.

ADDITIO AD CONCILIUM PARISIENSE ANNI DCCCXLIX.

L

HERIMANNI EPISCOPI Nivernenſis donationi ſuæ eccleſiæ Nivernenſi, & canonicis ac ſanctimonialibus quos inſtituebat.

De Concil. Gallia Sup- plement. ubi editus ex Tabulario Sancti Petri Vivi Senonenſ. fo. Labb. Append. num. VIII.

A Uctoritas Divina teſtatur, ut epiſcopi per diverſa loca conſtituti licentiam habeant res eccleſiarum ſecundum canonicam autoritatem cum Dei amore & reverentia diſtribuendi & ordinandi: videlicet canonicis, monachis, & ſanctimonialibus, ac pauperibus, ſecundum ſibi dispenſationem. Ideoque ego in Dei nomine Herimannus Nivernenſis eccleſiæ indignus epiſcopus, ob amorem & reverentiam Dei omnipotentis ſanctorumque martyrum Cyrici & Gervaſii, præſentialiter conſtituo, atque diutornis temporibus inconvulſum manere decerno, villas ſcilicet cum manicipiis aliiſque rebus, ad eorum ſtipendia qui in ſanctis locis Deo ſervium, ſive ſerviunt ſunt. Fuit enim olim ipſa civitas cum aliis locis ecclesiæ locis nobiliter & canonice ordinata: ſed præpedicente hoſtium perturbatione egregiuæ diſcidium, res ipſius eccleſiæ convulſæ & dilaceratæ exiterunt, ſicut, dilectiſſimi cognitum eſt; omnisque ordo religionis fundirus annullatus. Sed dominus Carolus inviſtiſſimus auguſtus, clementia Dei actus, partem ex rebus memoratæ eccleſiæ reddidit Hieronymo epiſcopo, ad ſacra loca reſtauranda vel mouienda: que locus dum cantorum & pauperum ſit, nolo augmentis ad hæc vita. Poſtmodum Jonas epiſcopus anteceſſor noſter, in quantum potuit, & tempus diſtravit, in ipſa eccleſia laboravit non diſtitit. Nos vero ea quæ ille fabri, & hoc quod ille ſi conſtituerunt obſervavimus, & tam ex rebus ipſius eccleſiæ, quam ex noſtris propriis, augmentare juxta noſtram exiguitatem non diſtulimus.

Primum ergo intra civitatem conſtituimus canonicos LX. eorumque ſtipendiis hæc perpetualiter habenda deſignavimus villas, Patriniacum, Germiniacum, Salviniacum, Pirigium, Varziacum, cum omnibus eorum appendiciis. Proprias ideo noſtrum, id eſt Patriniacum cum eccleſia & ædificiis, omnibusque ſuis adjacentibus, ſortibus & ad integrum eis dedimus, ſicut in charta donationis noſtræ ea ſcribi fecimus, concinentes & in proprio quoque noſtro, in pago Nivernenſi & in agro Morimiſe, dedimus eis eccleſiam in honore ſancti Salvatoris, in loco qui dicitur Montiliæ cum omnibus ſuis appendiciis: in lodo qui vocatur Liones, eccleſiam in honore ſancti Cyrici cum adjacentiis ſuis: in ſito loco qui vocatur Caldyn fons, quidquid ibi habuimus, & villam Colorium cum eccleſia ſancti Martini, nectum & ea que Hildradus comes ipſis canonicis in villa Arcus dedit: & ex propriis Hermodi abbatis avunculi mei dedimus ei manſos vi. in pago Nivernenſi & Analmiſe. Dedimus etiam juxta murum civitatis manſum cum vinea, quem de Bernone comparavimus; necnon & vineas infra extraque civitatem, quæ tunc de ratione ſancti Cyrici eſſe ſuppoſuimus. Divina pietas eidem eccleſiæ, ſuiſque voluptis in futurum, tam per nos, quam per alios ſuoque.

Concil. Gener. Tom. IX. Y y 3 Quo-

ANNO CHRISTI 850.

Quatenus sine modestiæ inopia solicitudine, ecclesiam canonicam & regularem instruationem interius & exterius, victu vestimentoque contenti, Domino valeant militare. Unde etiam tellamentum scripsum facient, propriisque manu corroborans, sanctorum patrum, episcoporum scilicet regni nostri, pro utilitate sanctæ Dei ecclesiæ, & p. anno Incarnationis Domini nostri Jesu Christi, & regni nostri x. in die Nonarum Novembris Parisius conventionem, auctoritate fluduit confirmari. Itaque humiliter petiit, ut eumdem imperatricalibem auctoritatem præcellentie nostræ præcepto regaliter corroborarentur, videlicet, ut devotionis & facere voluntatis partiretur, & excellius nostris Divinæ pietatis munere facilius indulgentiam consequi mereamur. Ejus iniquam petitionem clementer audisse & libentissime exaudisse cunctis notitiam esse volumus. Quare altitudinis nostræ scriptum hoc fieri jussimus, per quod constituimus & firmamus, ut, sicut in memorato a sanctis patribus præfatibus regni nostri confirmatum privilegio continetur, quidquid superius nominatus venerandus episcopus Herimannus ex facultatibus & villis episcopatus sui tam clericis fedis suæ, quam

ANNO CHRISTI 850.

& aliis per cellas eidem ecclesiæ sum subjectas canonicis & monachis & sanctimonialibus atque clericis, quidquid præterea ex rebus suæ proprietatis ad augmentum stipendiorum ipsorum addidit, (secundum ejus rationabilem constitutionem, nostris & futuris diebus maneat firmum & incorruptum, nullique liceat præsentibus ac futuris temporibus fecus eandem stabilitatem constitutionem existe adinverterere aut immutare. Quatenus tantorum virorum conscio ex futurorum fidelium offenso in omnibus sæculis semper confirmata laudetur. Ut autem hæc magnificentiis nostræ confirmatio in Christi nomine melorem obtineat vigorem, de annulo nostro fubtus eam jussimus figillari.

B

R

Sigaum Karoli K O S gloriosissimi regis.

Æneas Notarius ad vicem Ludovici recognovit.

Datum IX. Kalend. Junii, Indict. XIII. in anno x. regni Karoli gloriosissimi regis Actum in Vermeria palatio nostro regio in Dei nomine feliciter. Amen.

CONCILIUM ROMANUM,
AD QUOD ANASTASIUS S. R. E.
Presbyter Cardinalis tituli S. Marcelli a Leone P. vocatus est.

COncilium Romanum a Leone IV. ob Anastasium presbyterum Cardenalem tit. S. Marcelli coactum circa an. Ch. 849. erutitur ex actis depositionis, & excommunicationis ejusdem, inter acta Concilii Romani 29. 853. ubi in actis primæ excommunicationis lapse an. 850. die 16. Decembris, legitur: *Qui nunc illuc* (legendum fortasse *illum* nempe *Anastasium*) *festinante in ipsa demigrationæ per biennium moratus est: & ad duo proxima Concilia nostra minime venit Cpc.* Igitur hoc Concilium celebratum est inter spatium 26. Decembr. anni 848 & 16. Decemb. 850. quo biennium illud expletur. Hoc idem habetur acta ferunda excommunicationis in eumdem latæ anno 853. notæ Majo, & Junio Indict. x.

C *At ubi redire dissulit* (nempe Anastasius) *duo pro eo episcoporum Concilia congregavimus*, &c. Et in Actis ejus depositionis eodem anno 853. m. Decembri lata: *ad congregata duo pro eo episcoporum Concilia venire noluit*: & in utrisque secunde excommunicationis, & depositionis actis dicitur: *Jam per quinquennii tempus per alienas Parochias volut ovis errabunda discurrens*. E quibus patet ab an. 848. cum incepisse fuam Parœciam deferere, & ad alienas transmigrare, & pro eo congregata duo Concilia, quæ vocatus non advenit; alterum quidem circa an. 848. de quo nunc; alterum vero anno 850. de quo mox dicemur.

ANNO CHRISTI 850.

SYNODUS REGIATICINA,
SEU POTIUS IN URBE REGIA
Ticino facta, ad reformandos mores ecclesiæ celebrata anno DCCCL. I
PRÆFATIO.

ANno incarnationis dominicæ DCCC. indictione XIV, & Hlotharii atque Hludovici piissimorum Augustorum XXX. atque primo in urbe Regiaticino facta synodus, cui præsederunt Angilbertus Mediolanensis archiepiscopus, Theodemanus Aquilejensis patriarcha, & Joseph vene-

D

Ex Canifii Lectio Antiquitobus. A Mss Edition.

1 Actorum ex nova editione Annog. Lectionum Canisii tom. X. part. 2. pag. 117. docet hoc Concilium habitum esse an. 850. vel 851. atque hinc sententia Pithœi, quia indictio IV. incidit in an. 851. nec potuit aliquam concinnare an. 850. Fallitur vero, quod annum regnorum primus Lotharii concilium cum an. 851. cpa. inpetit, ejusdem fanuendo ab an. 843. quo a Patribus fuit coronatus. At multiplicitate eum vir doctus. Primo siquidem Ludovico Concilio exhibita non eft IV. fed XIV. legit hic Labbeus, vel XIII. ut legit Sylvester Bergaicus; atque eatenus quoque potest An. Ch. 851. convenire. Secundo annus 31. Lotharii, cui enumerando ab an. 843. quo die p. Aprilis Pontifice coronatus eft, neque conciliari cum anno Ch. 851. cujus die 1. Aprilis eccelus eft annus 13. ab ortu p. Lotharii Regnum Imperii omnes. Tertio annus Lotharii, cum repræsentat Concilium, non eft XXXI. fed vigesimus Lotharii, prout vult Ludovici. Habitum igitur ut ego & hoc Concilium anno Ch. 850. quocum conveniunt reliqua Concilii Ticinensis. Quidem annus erat infecundus Lotharii deductus ab an. 830. quo Rex Italiæ dictus eft, & Ludovici Ludovici cum annis Lotharii imperii reliqua dictamus fuerit. Cum vero Lotharius rex kalend. Septembr. an. 850. Rex Italiæ dictus fuerit, annus Lotharii eft tunc tantum XX. reliquendum hic eft Indict. XIII. quam legit Sylvester in cum supera Canisii editione; quemque hanc Ticinensis synodus vel hyemalis, vel potius vernus competitur compositus fuerit.

ANNO CHRISTI 850.

nerabilis episcopus atque archiepiscellanus totius ecclesiæ, in qua hæc constituta sunt.

ANNO CHRISTI 850.

CAPITULA.

I.

Decrevit sancta synodus domesticam & interiorem episcopi conversationem totius reprehensionis atque suspicionis impenetrabilem fieri debere, ut, juxta apostolum, *provideamus bona, non solum coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus*. Oportet igitur ut cubiculo episcopi, & secretioribus quibusliber obsequiis, sinceræ opinionis sacerdotes & clerici assistant, qui vigilantem, orantem, sacra eloquia scrutantem, episcopum sum jugiter attendant, cujusque sanctæ conversationis testes, imitatores, & ad Dei gloriam præclaratores existant.

Tom. 12.

II.

Statuimus, ut non tantum dominicis diebus, & præcipuis festivitatibus populis missas celebrent, sed, cum possibile fuerit, quotidiana quoque sacrificia frequentent: nec fastidiant privatim, primum pro se, deinde pro conservedibus, pro regibus, & cunctis ecclesiæ Dei rectoribus, prout his qui se orationibus ipsorum peculiariter commiserunt, & maxime pro pauperibus preces fundere, & omnipotenti Deo hostias offerre, comitante pia compunctione, & sacræ devotionis affectu, quod magis oculate faciendum esse convenit, ut ipse quoque sacerdos hostia viva fiat, & sacrificium Deo spiritu contribuaro.

III.

Placet episcopum moderatis psalis contentum esse, fuisque convivas ad comedendum & potandum non urgere, quin potius semper se fobrietatis præbeat exemplum. Removeantur ab ejus convivio cuncta turpitudinis argumenta, non ludiera spectacula, non * acconantum vanilloquia, non sinuorum fultriloquia, non scurriles admittantur præstigiæ. Adsint peregrini & pauperes, & debiles, qui de sacerdotali mensa Christum benedicentes benedictionem percipiant. Recteque sacra lectio: subsequatur vivæ vocis exhortatio, ut non tantum corporali cibo, innno verbi spiritalis alimento, convivantes se refectos gratulentur, ut in omnibus honorificetur Deus, per Jesum Christum dominum nostrum.

* histrionibus

IV.

Ut episcopus omnes affectiones, quæ a sancta conversatione, & sacerdotali abhorrent officio, penitus repudiet: & non canibus, aut accipitribus, vel capis, " quod vulgus Falcones vocat, per sespium venationes exerceat, equorum quoque multorumque superfluum curam contemnat, precioſa-

" spone

ANNO CHRISTI 870. in rebus dubiis observatione, quæ superius A
* fine præced. * prexa" est.

VII.

Oportet etiam per opida fingula, villasque curam gerere presbyterorum, qualiter poenitentes impositam sibi abstinentiæ formam custodiant, & utrum eleemosynarum largitione, vel aliis remissionem peccatorum promerentibus pius operibus inserviant, & qua cordis contritione vel lamentatione seipsos afficiant; ut hac consideratione poenitentiæ, tempus rationalem possit accipere terminum, & vel extendatur, si poenitens negligenter injuncta prosecuus est; vel brevietur, si desiderantem veniæ placationem studuit promereri. Reconciliatio vero poenitentium, juxta antiquorum canonum institura, non presbyteris, sed ab episcopis fieri debet: nisi forte quis in periculo fuerit constitutus, & se reconciliari devote petierit. Si episcopus absens fuerit, debet utique presbyter consulere, & sic poenitentem ejus præcepto reconciliare. Aliter autem fieri nec chrismaris confectio, vel pueliarum confectatio, ita nec poenitentium reconciliatio ullatenus a presbyteris fieri debuit: quia folis episcopis apostolorum vicem tenentibus per manus impositionem specialiter in ecclesia concedit, quod tunc apostolis ad ipsos domino dicente concessum est: *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt.*

VIII.

Illud quoque salutare sacramentum, quod commendat Jacobus apostolus dicens: *Infirmatur quis in vobis? inducat presbyteros, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine domini, & oratio fidei salvabit infirmum, & suscitabit illum dominus: & si in peccatis fuerit, remittetur ei*, solerti prædicatione populis innoescendum est, magnum sane ac valde appetendum mysterium, per quod si fideliter poscitur, & * remittuntur, & consequenter corporalis salus restituitur. Sed quia frequenter contingit ut ægrotus aliquis aut sacramenti vim nesciat, aut minus periculosum separans infirmitatem, faluteni suam operari dissimulet, aut certe morbi violentia oblivisci cogat, debet cum loci presbyter congruenter admonere, quatenus ad hanc spiritalem curam, secundum propriæ possibilitatis vires, vicinos quoque presbyteros inviter. Hoc tamen sciendum, quia si is qui infirmatur publicæ poenitentiæ manciparus est, non potest hujus mysterii consequi medicinam, nisi prius reconciliatione perepta communionem corporis & sanguinis Christi mereatur. Cui enim ultima sacramenta interdicta sunt, hoc uno talia recipere ut consequatur. Si autem infirmi qualitas talis est, ut per ipsum visitandum & ungendum dignum existimet episcopus, ab ipso quam plurimum competenter heri valet, a quo ipsum chrisma confitetur, & cui peccata remittendi officio privilegii potestas concessa est.

IX.

Ex diversis partibus prævenrum est ad sacram synodum, quod quidam parentum filias suas, cum ad nubilem pervenerint ætatem, easque pro suo modulo satis convenienter nuptum tradere possint, distans quam necesse est secum detineant; unde sæpe contingit, ut in ipsa paterna domo corrumpantur. ferrur & de * quibus, quod dictu quoque nefas est, ipsos parentes filiarum suarum corruptores * conhibentium præbere, & nataram suarum lenones existere, monendi igitur a presbyteris sunt patres familias, ut filiabus suis tempestive nuptias provideant, & ulorem ferventis aratis cunjugali lege prevenant; primum scientes quia tales, etsi post corrupelam legitimis viris copulatæ fuerint, non possiunt tamen cum sponso pariter benedictionis * sacerdote munus percipere. Deinde si in eorum dobus tale nefas * est, accidrit: si quidem illis neficientibus, pro sola negligentiæ culpa poenitentiæ subjiciendi sunt. Si vero * corruptionis turpitudinem ipsi consenserint, major his, qui prohibere debuerant, poenitentiæ farcina, quam ipsis qui perpetrarunt, inponenda est. Ad ultimum vero hoc noverint, ecclesiasticis * sanctibus esse prefixum, ut nullus * plus poenitens, ulque ad tempus * per poenitentiæ conjugium contrahere valeat, & hac ratione corrupram filiam non posse conjugio copulari, quousque per publicam poenitentiam, & ipsa & parentes, si forte confessiffe probati fuerint, reconciliationem & facri altaris communionem obtinere meruerint.

X.

De raptoribus vero, antiquorum patrum statuta sequentes, hoc tenendum censemus, ut si eas rapuerint, quæ cum sponso pariter benedictione sacerdorali initiatæ sunt, licet casdem corruperint, abstrahantur tamen ab his, & propriis spoosiis reddantur: quæ vero vi vel dolo, vel adhuc sponsæ non fuerunt, & absque ipsarum & parentum voluntate rapiuntur, nihilo minus parentibus vel propinquis restituantur, & aliis, si voluerint, nobant: nam ipsis a quibus raptæ sunt legitimæ dentum uxores nullatenus esse possunt, ipsos autem rapetores, eisque auxilium præbentes, quamquam anathematizandos antiqui canones precipiant, in ultimo tamen constituris, si devote postulaverint, sacræ communionis viaticum pro misericordia

ANNO CHRISTI 870. dia dandam non negamus. Quod si aliquis A de ordine clericali hujusmodi transgressoribus cooperator extiterit, proprii gradus honore carebit.

XI.

Inveniuntur nonnulli per diversas provincias & civitates habentes possessiones, qui cum aliquod publice scelus perpetraverint, & ab episcopo vel presbyteris loci convenri fuerint, ut poenitindrem gerant, ab alterius civitatis episcopo vel presbytero se jam poenitentiam suscepisse vel suscipere velle farcantur, atque ita sibimet illudentes B Deo mentiri conantur. Tales ergo ab episcopo civitatis, in cujus parochia scelus commissum est, statim communione privati ad agendam poenitentiam cogantur. Scribas autem qui eum communione privaverit aliis quoque episcopis in quarum parochiarum territoriis hujusmodi predia possidet, ut & ipsi non scienres a sua illum communione removeant; ne forte postmodum per ignorantiam sibi subreptum queramur. Manifesta etenim & ecclesiastica sanctio continet, ut qui ab uno episcopo excommunicatus est, ab aliis ei non debeat episcopis communicari. C

XII.

Hoc autem omnibus Christianis intimandum est, quia hi qui sacri altaris communione privati, & pro suis scelcribus * revendis additibus exclusi publice poenitentiæ subjugari funt, nullo militiæ sæcularis uti concilio, nullamque reipublicæ debent administrare dignitatem, quia nec popularibus gentibus eos miseri oportet, nec vacare falutatoribus, nec quorumlibet causas judicare, cum sine ipsi divino addicti judicio. Domeficas autem necessitates curare non prohibentur, nisi forte propter scelerum, ut sæpe fit, enormitatem conscientiæ stimulis exagitari, & in se periculi, ipsius privatus administrationem implere nequiverint. Qui vero administrationem episcopi seu sacerdotum perperaro palam scelere poenitentiæ remedium suscipere noluerint, magis abjiciendi sunt, anathematizandi scilicet, tamquam putrida ac deperara membra ab universalis ecclesiæ corpore disfecandi, cunctisque modis inter Christianos nulla legum, nulla morum, nulla collegii participatio est, E quibus neque in ipso exitu communicatur, & quorum neque post mortem falrem inter defunctos fideles commemoratio fit: fed fi ad hoc irrevocabile judicium obdurati cordis contempcus trahit, non fine magna tamen examinatione veniendum eft, & omnia facerdoti prius experienda, nec absque metropolitani cogitatione, & provincialium episcoporum communi judicio quemlibet anathematizandum esse permittimus.

XIII.

Propter affiduam erga populum Dei curam fingulis plebibus archipresbyteros præesse volumus: qui non folum imperiti vulgi folicitudinem gerant, verum etiam eorum presbyterorum, qui per minores titulos habitant, vitam jugi circunfpectione cuftodiant, & qua unuíquíque induftria divinum opus exerceat, epíícopo fuo renuntiet: nec obtendat epíícopus non egere plebem archipresbytero, quod ipíe eam per fe gubernare valeat: quia etíi valde idoneus eft, decet tamen ut partiatur onera fua: & ficut ipíe materici prærft, ita archipresbyteri præfint plebeis: ut quod nobis tribuit eccleíiaíticis folicitudo: cunctis tamen ad epíícopum referam, nec aliquid contra ejus decretum ordinare præfumant.

XIV.

Quia non ranum a facularibus perfonis, immo & ab ipíis præfulibus, quod minime decuit, tam virorum quam feminarum monaíteria deftructa inveniuntur, placuit fanctæ fynodo, ut ab epíícopis primum eorum ftatus recuperationis fumat exordium, & omnia monaíteria, quæ ab epíícoporum funt poteftate, protinus reftaurentur: & * quinque epíícoporum ad veniurem fequentis anni * domino propitio, fynodum, monaíteria, quæ fub fua poteftate neglecta fuerint, aliqua ex parte recuperaíle repertus non fuerit, excommunicetur.

XV.

Similiter & de * finodochiis ftatuimus, ut quæque in epíícoporum funt poteftate fecundum diípoíitionem eorum * quia in ea fiíuerunt, gubernentur. Quæ autem fub defenfione quidem funt eccleíiæ, fed juxta * inftitutum decreta per heredes vel perfinentes, qui religioíam vitam duxerint, regi debent; procurer epíícopus, ut ab eis non negligantur: & fi in aliquo malæ tractationis obnoxii reperiuntur, eccleíiaíticæ fubjacent diícipline. Quod fi heredes, five clerici five laicales, adeo importune contra majorum fuorum decreta ire tentaverint, ut teftatoris inftitutionem fuppreíiere vel obícurare nitantur, & inter fe * finodochii fubftantiam dividere, nuntietur facratiíimo imperatori, a quo ejus auctoritate hujuímodi tranígreíiorum nequitia coerceatur.

XVI.

Suggerendum eft beatiíimis imperatoribus, quia bi qui monaíteria & finodochia fub defenfione facri palatii poíuerunt, ideo feciíle probantur, quod a nullo melius quam a fummis poteftatibus protegenda crediderint: & fi ea contra decreta inftitutorum perfonis quibus non licet dederint, ipíi impugnatores efficiuntur, qui propugna-

re

ANNO CHRISTI 850.

re debuerint. & cauendum summopere prin-
cipibus, ut quia minime nunc iudicantur,
ne in futuro iudicio ab omnipotenti Deo
gravius iudicentur, secundum Apostolum:
Heb. 10. *Etenim horrendum est incidere in manus Dei viventis*. Nos vero qui debitores sumus ut fideliter annuntiemus, idcirco humiliter fuggerimus quod filere non audemus.

XVII.

Omnes Christianos scire oportet, quia omnium verum suarum decimationem Deo fideliter reddere debent: & secundum episcoporum dispositionem, facerdotum, & reliquorum clericorum usibus, cererisque ecclesiasticis utilitatibus distribuendæ sunt: Qui vero eas suo arbitrio, & non secundum dispositionem dispensare conatur, duplicem reatum incurrit; unum quia dominicam substantiam *impie subtrahit*, alterum quia rem sacram facrilega temeritate violare præsumit. Quisquis igitur post admonitionem episcopi & facerdotum decimas dare contempserit, * pro suo arbitrio quibus dande non sunt dare præsumpserit, tamquam divinarum sanctionum contemptor & temerator facerdotali est vigore plectendus, & c facræ communionis participatione removendus.

2) Pœna vel pr. II.

XVIII.

Nulla ratione clerici aut facerdotes habendi sunt, qui sub nullius episcopi disciplina & providentia gubernantur. Tales enim Acephalos, id est, sine capite, prisca ecclesiæ consuetudo nuncupavit. Decendi sunt igitur facrales viri, ut & in domibus suis mysteria divina jugiter exerceri debeant, quod valde laudabile est, ab his tamen tractentur qui ab episcopis examinati fuerint, & ab ordinatoribus suis commendatitiis literis conunitati probantur, cum ad peregrina forte migrare est. Si quid ergo contemptores canonum extraordinarie & illicite ministrantes, & divina * facramentaliter violantes inveiuntur, primum ab episcopo uterque * annoveatur, & vagans filiter clericus vel facerdos, & is qui eius ufurpativo fruitur officio, & fi noluerint fe ab hac temeritate compescere, excommunicentur.

b) Pœna facramenta violare. II.

XIX.

Sed & ille excessus omnino inhibeudus est, quo quidam faculares viri presbyteros, aut alios clericos conducticos, vel procuratores, five exactores fiscalium rerum, vel redituum, aut vectigalium, constituunt. Si quis igitur deinceps hujus exorbitationis reus invenius fuerit, utreque excommunicetur, cam ipfe qui constituit, quam ille qui indigne gerit.

XX.

Omnis ergo caret, & religioni Christianæ nomen, & contrarium noscitur esse

Judæi a Christianis vectigalia exigant, aut ullas civiles, aut criminales causas inter Christianos judicandi locum habeant. Quicumque igitur judicariæ potestatis super Christianos aliquam administrationem judicio recitare permiserit, a Christiana communione pellatur.

XXI.

Quia terribiliter prophetieus sermo minatur ad ufuram dantem, & amplius accipientem, in æternum non esse videndum, & non habitaturum in tabernaculo sanctitatis, nec requieturum in monte sancto Dei, consensus ut quique hoc perpetrasse inveniuntur, si superstites, a quibus usuras exegerunt, ipsis restituant, quæ superabundantius abstulisse probantur. Si autem decesserint, heredibus eorum saltem mediocrem refundat, aut elecmosynis redemtur, quod cupiditer deliquerunt. Deinceps vero qui hæc sectari inventus fuerit, si laicus est, excommunicetur: facerdos autem vel clericus, si adepiscopi admonitionem ab hoc turpi & pestifero negotio se non cohibuerit, propriigradus periculum sustinebit.

Ps. 14.

XXII.

Comperimus quod ab his qui secundum mundanas leges viduarum & orphanorum turelam sibi vindicant, non solum nec regantur, verum etiam aliquoties opprimantur, * qui sibi ecclesiastica solicitudine fuscurrendam confensus. Et si huiusmodi suppressores ad episcopalem adnonitionem corrigi voluerint, grauiandum his est: si autem in obstinationis impietate duraverint, fuggerendum clementissimo imperatori, quatenus ipse efficacem turorem eis tribuat, ut & illi remuneratio reddatur a Deo, & de iniurii filentio facerdotalis ordo non dimmeretur.

Synodus Triburiensis. II.

XXIII.

Quidam clericorum vel monachorum, peregrinantes per diversas vagando provincias & civitates, multiplices spargunt errores, & inutiles quæstiones disseminant, decipientes corda simplicium: de his decrevit facta synodus, ut ab episcopo loci detineantur, & ad metropolitanum deducti discussione ecclesiastica examinentur: & si vanitatis atque jactantiæ, non autem utilitatis aut doctrinæ causa, has inquietudines ferre reperiuntur in populis, velut ecclesiæ pace perturbatores congruens disciplina macerentur.

XXIV.

Inventi sunt multi, & maxime de rusticis, qui adultas feminas sub parvulorum filiorum nomine in domibus suis introduxerint, & postmodum ipsi socori nurus sons adulteratæ convicti sunt. Idcirco inhibendum decernimus, ut nulli deinceps imperfectæ

ANNO CHRISTI 850.

fectæ ætatis puero adulta femina iungantur; A
fed cum ad ætatem idoneam adolescentes venerint, tunc legitimo possint conjugio copulari.

XXV.

Quia pestiferas adhuc stirpes & reliquias artis magicæ inuarum vigere ad nos perlarum est, ut quædam maleficæ illicitum amorem aliorum hominibus, aliis vero odium inmittere dicantur, quædam etiam ita venenariæ sunt, ut quosdam peremisse multo populi rumore deferantur; hujusmodi diaboli ministras, diligenti examinatione prodiras, sub acerrima pœnitentia redigendas statuimus, & si pro tantum crimis, si tamen prius digna pœnitentiæ opera fecerint, reconciliandas esse permittimus.

DE REBUS VERO SÆCULARIBUS hac flatuit pissimus imperator Hludovicus, quæ glorioſi quoque genitoris ejus Hlotharii ſereniſſimi Auguſti auctoritate firmata ſunt.

I.

PErventum est ad nos, quod eos qui Romam orationis causa pergunt, vel qui negotiandi causa per regnum nostrum discurrunt, colleB
cti latrones dirupiant, eosque aliquoties vulnerent vel occidant, & eorum bona diripiant. Ideo volumus ut comites nostri eorum * fcudaſtii, adjunctis secum vasallis episcoporum, si necessitas fuerit, unacum tales furein, Hudsoldisque perquirant, ut eos capiant atque distringant. Et si hujus criminis reos invenerint, portas in legibus positas ergo eos absque ulla negligentia exequantur, ut ab his malefactoribus regnum nostrum purgetur, & qui in nostra fiducia hue venitant, sive orationis sive negotiandi gratia, salvi esse possint. Sciat autem unusquisque fidelium nostrorum, quia quisque eomes, & quilibet publicus minister, hujusmodi malefactoribus aut assensum præbuerit, aut eos qui perfequi neglexerit, nostræ indignationis motum senties, & proprio honore privabitur.

b) Pœna fœmineæ violat. II.

II.

Sed & hoc comperimus, quia ex diversis locis hujusmodi nocti homines inter se consperant, & diversos comitatus circumeuntes prædas & rapinas per villas seu per viæ vel per flivas faciant, & innocentes homines deprædentur & spolient, & hi quoque similiter volumus, ut diligenti studio perquisiti, capiantur, & distringantur: & si obnoxii hujus fceleris inventi fuerint, legalibus pœnis abique ulla distinctione judicientur, ut hujusmodi inquietudo, & injuste direptio a populo nostro auferatur, & liceat omnibus sub nostra ditione degentibus cum fa- E
vatione ac pace vivere, ut ecclesiæ reipublicæ secundum justum administrationem pontius salvus & quietus permaneat.

III.

Audivimus quoque quod quidam domos & possessiones habentes conciliuet sibi atque consocient latrones aliunde venientes, eosque occulte foveant & solvationer ad tale facinus perpetrandum, ut quidquid ipsi ex pernicioso opere acquisierint, cum eis partiantur; quod genus malefactorum pessimum judicamus, quia non solum ipsi mala peragunt, sed etiam aliorum opere & officio ad scelera utuntur. Ubicumque igitur in tali fespitione quilibet veneris, & rumor in populo dilperlus fuerit, quod hæc facinora exerceat, si adhuc protatum est, cum duodecim se purget; si autem in aliquo manifestatus aut deprehensus est, statim capiatur & distringatur, & damnationem legibus præfixam sustineat. Ubicumque vero five manentes five vagantes latrones comprehendere publici ministri administrator voluerit, & ille se defendare conatus fuerit, & inter hæc forte eumdem latronem occidi contigerit, nulla ii qui eum occidit damnatione mulctetur, neque ullas inimicitias a parentibus, aut ullam perlecutionem ab ullo ejus amico vel propinquo sustineat. Quod & aliquis ejus senior aut propinquus propter hoc vindictam facere conatus fuerit, & judex publicus eum compescere non potuerit, per fidejussores idoneos tale persona ad nostram deducatur presentiam, ut complices & fautores fceleratorum nostra animadversione plectantur. Ubicumque autem fama eft tales habitare, inquisitio per facramentum, per ognuem populum circa manentem fiat, & cujuscumque gentis aut conditionis fuerit, per quos hæc inquiri melius potuerit, jusjurandum dare, cum a comite convenitus fuerit, recusandi non habeat potestatem.

IV.

Sed & hoc pervenit ad notitiam nostram, quod quando potentes & honorati five ecclesiastici five faculares ad nos veniunt, a populo, in quorum domibus manfiones accipiunt, suis usibus, suorumque equorum necessaria per vim tollant, & hac occasione populus nostet affligatur: idirco præsentium propart, ubi invenierinondo aut evertendo ab aliquo violenter tollat, fed fuis hominibus & equis, nisi forte ab amicis stipendia acceperit, ab hospitibus fuis precio justo comparet, nam quicumque hujus mali famam habuerit, cum ad nos venerit, veracem hominem volumus ut det, qui pro fuis omnibus juret nihil eum ab illo tenere tollfle: & fi forte in aliquo fe fusque obnoxios recognoscit, donet eleomosynam, qui juret, aut cuncta restituat his a quibus abstulisse visus est.

V.

Hoc etiam multorum querelis ad nos delatum est, quod potentes & honorati viri locis, quibus conveniunt, minorem populum depopulentur & opprimant, eorum præa depascant, manfiones etiam contra voluntatem privatorum hominum five paperum domibus fuis. *Cetera desunt.*

NOTA HENRICI CANISII, J. V. C.

a *Synodus Regiaticina.* Hæc synodus, quantum ego opinari possum, hactenus non cognita fuit. De Regiatica civitate quæritabus eruditos. Ea nimirum in his edendis propere, neque bene publicis fubsidiandis est ens fon, dum annis investigarent. Sunt docti, quibus hæc alia proxime occurrent, qui vel unius horæ momento vix fcient, ita avide expectata ut ejusmodi monumenta antiqua quamprimum edantur. Ipfi in illis ordinandis, & ipsi fic, in dividendo promptis erunt. Ego de hac Synodo Regiatica non habeo quæ afferam. Recentiorum, in quo Carolus & Ludovicus, Ludovici filii, pacem regnum anno 870. diviferunt, non adeo hæc erabare. Tum etiam, quibus rationibus annum Christi 850. indidisse 14. & Hlotharii & Hludovici originibus primum consilerunt? Non minus invicta ara convenit Tricarda anno Christi 856. indidisse & Hludovici &. Hæc monere volui, lector, ut videas quam bona fide in dandis his vetter, & ut habeas in quo ludem mercatis, si hæc corrigas ex aliquo manuscripto codice, nam ut mihi conjectura in his indulgeam, non fimul.

Ee

ANNO CHRISTI 850.

Et literis nobilis & amplissimi domini Marci Pisini, fidem ejus approbantis præsentia dubia fit resolvimus.

De synodo Registicina in mentem venit eam Ticini habitam. Legendum *usque ; In urbe regia Ticino facta synodus.* anno Christi 850. mensis indictus 14. con-cinit. Et cum Ludovicus Pius anno 840. obierit 20. Kalendas Julii, fit ut Lotharius anno 841. mortuus, regio undecimum agens, quem loco regnelli primi reflexendum censeo, omnium enim in his numeris manifestus est, cum Lotharius ne decimum sexti annum amplexus. Hlu-dovici nomen adscriptum difficultatem nullam habet: vo-lente enim patre à Regia potestate constituta, imperator Augustus appellatus est, ut ex Adone constat. Annos vero fili a patrono non difficultus brevitatis cruci inter-pretor. De Angilberto Mediolanensi archiepiscopo pec hac tempora, expulsis ex eo est, five in fecundas fuerit hujus nominis, ut Onuphrius exiftimat, five primus, uti cer-dinalis Baronnius bene memorie prodidit, qui provin-ciarum synodum ab eo celebratam fcripfit; in qua inthro-

A tionem comobii fanctorum Jovine & Faustiniarum habuit-se. Id vero in Ticinenfi illa, in qua primus fuit, fa-ctum fit, ego non inficior. Interficius Theobaldi manus parricidæ Angilbergis nomen. Onuphrius eum in clenfem Ecclesiarum fcribet, quem Joannes Candidus libro quarto de rebus Anqui. Mediolanarum appellat. Sed certum apud me vitæ pontificatum Angilbergium mensi-bus, in quibus Theodemarus defunctus, cum Ludovico Theodemarus parricidæ fuifi annis xx. hic etiam fub Lothario & fub Ludovico vixit filio, rectifque moralibus gubernavit, & pro Graecorum fecta reclamavit, & cum Pa-pie obtenuit. Ubi video etiam diginum ad Ticinenfem fy-nodum quadrimodo intercedi. De fubfequi nihil habeo, nifi fulpicari Ravennenfem epifcopum fuifi, cujus cardi-nalis Baronnius anno 844. & 845. meminit. Hæc Vellen-cus. Cui gratiores, ut opinor, gratius refert non pœnitu-mus, quam ut fynodum partium, hoc eft, Augufta-num, ex tenebris in lucem revocemus, ex fcriptum, & manu-fcripto ordine celebrorum monaftorii Weingartenfis, quem nobis fuppeditavit ipfidem monaftorii lucubra & profeffus reverendus pater Joannes Riebecus, virutum & eruditum-rum librorum amans.

ANNO CHRISTI 850.

CONCILIUM GERMANICUM INCERTI LOCI,

In quo Bremenfis Ecclefia Hamburgenfi unitur.

IN Concilio Germanico, (quo autem in lo-co non liquet) agitata eft, & peracta unio Bremenfis, & Hamburgenfis ecclefiarum, de qua Rembertus in vita S. Anfchario in Actis fan-ctorum ad diem 3. Februarii loquitur, atque Ludovicum Germaniæ regem, ut Anfcharius majori fructu ligationis fuæ mandatum perfi-cere poffet, de epifcopatu Bremenfi tunc Pa-ftore vidato Hamburgenfi unionem cogitaffe, eamque in rem Concilium epifcoporum coa-ctum fuiffe, *qui multis præcedentibus exemplis probaverunt bene poffe fieri, ut una diœcefis illa, ad quam ipfe ordinatus fuerat, admodum parva erat (namquandiu quatuor hujufmodi haberent ec-clefias) & hæc ipfa maximis cum Barbarorum incurfibus devaftata, ifta ei caufa falutis adjungere-tur. Verum ne in aliqua fcrupulum Verdenfis pa-teretur epifcopus, quod etiam partem de fuo epi-fcopatu vitra Albiam fumpfiffe cum Bremenfi ecc. fimul parochia retineret, ejusdemque, ne hinc femper Domini Ludovici, & Hludowici) primi fuerant, epifcoporum ipfe & Bremenfis & Verdenfis refiituerentur, & ipfe tamen Bremenfium, ex qua*

C *major pars diœcefis fua fumpta erat, qua etiam cum eo præfentia paftoris defolata. Qua decreta ita ab epifcopis conftituta, ipfe jubente Rege Bre-menfem fuifcepit diœcefim gubernandam. Parochiam parochiæ, quæ altera Albiam ad fe pertinere debebat, Waldgarius reteptit cum Verdenfis epifco-pus.* Hactenus Rembertus. Hæc autem acta effe in Concilio Moguntino an. 847. celebrato pu-tat Henfchenius in notis ad fupra citatam Rom-berti vitam ; quod tamen effe nequit ; acta fi-quidem fuerunt, dum Liudericus morte Bremen-fis cathedra vacante, ejus Liudericus coeni-git an. 849. ut legitur in Chronico Saxonico MS. *Anno Dom. Incarn. 849. Leudericus Bremenfis ecclefiæ tertius epifcopus obiit, cui fuccefit Adal-*

D *ricus monachus Hammaburgenfis primus archiepifco-pus, fub quo eudauatio facta eft Bremenfis & Hammaburgenfis Parochiæ ;* cui Chronographo con-fentit liber Donationum ab Adamo citatus in lib. 1. cap. 11. Non igitur ante annum 849. vel potius 850. peracta fuit a Concilio quodam Germanico hæc duarum fedium unio. Ad-

ANNO CHRISTI 850.

CONCILIUM ROMANUM IN QUO ANASTASIUS S.R.E.

Cardinalis Anathemate percuffus eft.

CConcilium Romanum a Leone IV. Pontifi-ce celebratum anno Chriſti 850. in quo An-naſtaſius Presbyter Cardinalis tit. S. Marcelli anathemate percuffus eſt, quod ad alienas Pa-rochias abſque Pontificali ſcientia demigraſſet; patet ex actis Concilii Romani ſub eodem Leo-ne an. 853. habiti ; ubi ad finem recenſentur E *die XVI. Indictione XIIII. Leo Epiſcopus, &c. Jubeo dum canonica inſtituta ex Dei omnipotentis, & beati Petri Apoſtoli, noſtræque ſimul Apoſtolicæ auctoritate, ab hodie ſit communione privatus &c. Poſt Romanum Pontificem in his excommunicatione ſunt ſubſcripti Archiepiſcopi Romanenſis, & Mediolanenſis, aliique numero LXIV.* Patet hanc ſynodum aliam eſſe ab illa anni 853. primo ex Indictione XIV. deinde a numero eorum qui in-terfuerunt, præſertim quod ſynodi an. 853. non inter-

ANNO CHRISTI 850.

Interfuere Archiepiſcopi Ravennas, & Medio-lanenſis, ut ex actis liquet. Et quidem hoc anno 850. Ludovicus fuerat coronatus Imperator circa Decembrem menſem ex Annaliſta Ber-

F tiniano, & die 2. ex Pagio, qua ratione facile fuit, aggregatis jam Præſulibus, ſynodum celebrare habitam fuiſſe.

ANNO CHRISTI 850.

* ** CONCILIUM PROVINCIÆ SENONICÆ APUD MURITTUM,

Præſide Guenilone archiepiſcopo Senonenſi anno circiter Chriſti DCCCI.

QUid in ea concilio actum ſit ignoramus. *Tenuis damnatæ illius extat mentio in epiſtola* 135. *Lupi Servacti abbatis Ferrarienſis, ubi* , *tum malitia, tum fraudis alias merdis, deformata.* Nomine Guenilonis, *H. & Ag. epiſcoporum ſcripta fuit ab abbate Lupo ad Ercanradum per ea tempora Pariſienſem anciſtitem. Ea vero ſic ſe habet.*

B Reverentiſſimo præſuli ‡ Erc. G.H. & Ag. epi-ſcopi & univerſi ſynodus apud Muritum in Dei nomine congregata per-petuam ſalutem.

SAnctitati veſtræ gratias agimus, quod quam-quam tardiuſcule, tamen veſtrum vicarium direxiſtis, qui pondus deliberationum noſtra-rum nobiſcum exigeret, definiendiſque rebus neceſſarium conamen adhiberet. Sed perſona ve-ſtra apud ſimplices quoſque tantum amplius contuliſſet auctoritatis, quantum præcedit apice

C dignitatis. Proinde quia peccatis noſtris meren-tibus turbulentiſſimum tempus eſt, & toe ſibi ſuccedentibus annis, exuberante iniquitate de-fuit faculatas celebrandi conventum, ac regis cor Deus ita mollivit, ut nobis aliquam correctio-nis largiretur opportunitatem, momenta vero vitæ noſtræ nullam fui tranſitus dilationem re-cipiunt, cauſam ipſius domini noſtri haudqua-quam feguiter debemus curare, nec nos ab ex-ercitione officii, quod diligeri ſuſcepimus, ulla niſi impoſſibilitatis neceſſitate ſubtrahere ; quo-niam, ut ſcriptum eſt, *homo videt in facie, Deus* 1. Reg. 16. *autem in corde ; per exteriora manifeſta eſt*, ut nihil verif-ſime dicitur, *unicuique ſecundum opera ſua.* At-que utinam ſuperegoraremus aliquid ; ut ipſe re-D dientes, optata mercede cumularet. Caritatis lig-tur..... *Cetera ſuffernus indicia* ‡ *quæ enim ſubſe-ſtuntur in exemplis a Maſſono & Duchenſio Lupi epi-ſtolis, prorſus alia pertinent.*

Ex hoc. 1. Concil. Rit-tin.

CONCILIUM APUD BENNINGDON

A PRÆLATIS ET PROCERIBUS

Regni Merciæ fub Bertulpho rege habitum annum circiter DCCCL. vel paulo antea :

In quo Achillius commonachus Croylandenſis graviter queſtus eſt de plurimis damnis & injuriis per vici-nos Danos & infideles ſuos monaſterio illatis : in quorum refarcionem Bertulphus rex non ſolum uberrima prædia, ſed & ſplendiſſimas immunitates iis conceſſit, ut videre eſt e charta ſua apud Ingulphum, qui in concilio Kingesburienſi hoc ſequenti ſolenniter confirmata eſt.

ANNO CHRISTI 850.

CONCILIUM KINGESBURIÆ

SUB BERTULPHO REGE MERCIORUM

Sexta feria paſchatis, anno Chriſti DCCCL. celebratum, præſentibus Ceolnotho Dorobernenſi archiepiſcopo, ceteriſque Merciæ epiſcopis & magnatibus.

In quo, præter regni negotia, ampliſſimæ munificentiæ charta illa Bertulphi regis monaſterio Croylandiæ, cum ſancti Benedicti regula, confirmatur, prout ſequitur.

ANNO CHRISTI 850.

CHAR-

‡ Extremido Gueniło *Senonum Metropolitano*, Heriboldus *Autiſſiodori*, vel Hubertus *Meldorum*, vel Helias *Carnutum*, vel Heriemannus *Pictavorum*, Agius *Aurelianorum*. Hard.

ANNO CHRISTI 851. CARTA

BERTULPHI REGIS MERCIORUM.

De immunitatibus concessis monasterio Croylandiæ.

Bertulphus rex Merciorum venerabili patri domino Siwardo abbati Croylandiæ, omnibusque fratribus suis monachis ejusdem monasterii præsentibus & futuris, salutem in domino sempiternam.

GRatias debitas nobis omnibus dignissime reddo pro pecunia, qua me per vos dudum præcernentem, in mea maxima indigentia, contra paganorum violentiam gratuitissimo & liberalissimo animo subvenistis. Quo tempore quia de injuriosis damnis vobis per quosdam viros adversarios malitiosè nimium illatis mihi graviter conquerli estis, qui nequitiæ & insolidantes in exterioribus tipis aquarum vestrarum, si dictas ripas ascendevent in piscando qui de fugitivis servi vestri sunt effecti, & pari modo multotiens cultodientes maliforum vestrorum, si forte oves & boves, aut etiam animalia vestræ longius errantia revocare dicti servi vestri excederent, & eosdem fervos vestros extra vestrum infulam inventos, velut imputatis sue violatores, publicis judicibus subjicerent & damnarent, sique necesse fuit frequentissime vel dictos servos vestros in manus hostium suorum luciferæ & pertæ, vel eorum labores ad justum commodum vestrum non prosiliere. Proposita ergo tali querela vestra per fratrem Askillum communachum vestrum palam coram prælatis & proceribus totius regni mei Merciæ apud Bensingdon ultimo congregatis, omnibus interessentibus compatientibus super ejusmodi vobis illatis injuriis, ad honorem Dei & sanctæ matris ecclesiæ relevationem, confederantibus etiam & collaudantibus universis perfectionem sanctissimæ religionis vestræ, pro majore pace & quiete vestri facti monachi plenarii complenda privilegia domini Withlafi regis fratris, & prædecessorum meorum, de immunitate vobis concessa declarare & dilatare in eleemosynam animæ meæ, declaratsque ac dilata meo chirographo confirmare. Quapropter præcepi Radono vicedomino Lincolniæ, ut cæteræque ministri mei in illa parte constituti, insulam vestram Croylandiæ, ac terminos marisconm vestrorum circumire & describere, mihique & concilio meo, ubicumque in ultimo pascha fuisemus, fideliter & lucide demonstrare: qui jussa complentes, illi nominibus insulæ vestræ marisconmque vestrorum circuitum mihi & concilio meo, fandum pascha, nostrum tunc apud Kingesbury tenentibus aperte declarpum obtulerunt.

Claudit enim insulam vestram de Croyland adejus orientem (prohæ xatighitus per eam dorsum) monasterium vestrum inclytus quondam rex Merciæ Withlafdictus fundator vester, & ceteri reges Merciorum sui successores suis chirographis confirmaverunt, ab Wolfrosthelme usque ad Ted-worthar aqua de Stapeshow, &c. prout a tribus datione monasterii vestri hactenus omnia præfacta pacifice possedistis. Pro servis ergo vestris, quos de fugitivis five piscatores, five pastores vestri fuisterit, cum communi concilio totius regni mei concedo sancto monasterio vestro ultra extenlatis cipas quinque agrorum clandentium infiabus 20. pedes in latitudine ab ipsa aqua, ubi ecclesiæ ecclesiæ ad ejus fra extrahenda, aut ad ædificia necessaria in terra sancta generanda. Similiter quicumque prædictum antiquitus

A strorum communia in prædictis marisci, illuc extenditur etiam fugitivorum vellrorum licentia, ut forte in agros contiguos ex tempestate, vel alia infortunio, vel latrocinio abducta fuerint, confentientibus omnibus prælatis & proceribus meis, in concedo ipsis fugitivis vestris, quod ficut alii liberi homines, animalia vestra prædicta perlequantur, & meliori modo, quo poterunt, perlequantur & reducant, & quæ in ecclesia sua effecta, pace mea & imputitate per totam viam suam quodcunq; subque mutilatione membri magine-cessarii nullus eos audeat molestare, vel in aliquocontrariari.

Insuper pro dicti Withlafi quondam regis, tibuitera fratris & prædecessoris mei, propque redemptione privilegia; B memoriam peccatorum, cum communi concilio populi totoque consensu omnium magnatum regni mei concedo Deo, & beatissimo confessori ipso sancto Guthlaco, sacratissimoque monasterio vestro Croylandiæ, quod per totum regnum meum Merciæ abbas, monachus conservative facti monasterii vestri, qui nunc estis, vel qui vobis succedent in futurum post vos, ibidem domino feriturei, pro quocumque negotio processerit, de dictis fugitivis vite sum famulos licentes sibi faciant & possideant; inque præsentia dicti Withlafi monachi, vel conventi, ubique per regnum meum, licet in ecclesia sua Croyland, salvi permaneant & securi, ac ab omni periculo immunes penitus, & indemnes sub mutilatione membri ea, impo- magis dilecti, si quis illud privilegium meum attentaverit in aliqno tenere violare. Quod si extra prædictos 20. pedes in ripis exterioribus aquarum vestrarum, aut extra villata, quæ communia vobiscum vendicant in occidentalibus marisci vestris * ex utraque parte aquæ de Weland, aut * al. extra. alibi, sobrie abstinebunt, absque vitatica libera ab- hoc priora. batis loci vestri talis fugitivus repertus fuerit, juxta demerita legali sapplicio subjacebit. Declaratis namque terminis tam infulæ vestræ, quam marisconm vestrorum; declaratisque etiam ad honorem Dei privilegiis domini Withlafi, ac aliorum regum Merciæ, prædecessorum meorum, vobis magnifice concessis, compleatur nunc meminer mihi ac universo concilio vestra omnia facta mei authoritate regii chirographi confirmare.

Confirmo ergo vobis & successoribus vestris Res confir- regulam S. Benedicti sub habita vestro, tam nunc matur regia. professis, quam post vos professuris, principalem vestram ecclesiam Croylandiæ, in qua venerandæ reliquiæ sanctissimi Christi confessoris, & patroni vestri beati Guthali corpusaliter tumulati, ultimam resurrectionem feliciter expectant; totamque insulam adjacentem, prout per terminos suos superius declaratos manifestorum magnum obligatur sufficientissime est descripta, in eadem ecclesiam abbatiæ vestræ, in situm specialem monasterii vestri, & in vestrum plenum dominium singulariter & perpetuo possidendum, una cum duobus marisci- pe jacentibus ad ejus occidentem, videlicet Aldeford in australi parte aquæ Weland, & Gogsfound in ejusdem aquæ parte boreali, per terminos similiter superius declaratos. Hæc ergo mea libertas domini, dec ecclesiæ Christi, solum sanctæ Mariæ & beati Bartholomæi apoſtoli, S. Guthlaci monachorumque eorum, sanctarumq; reliquiarum, & monasterium ab omni terreno servitio liberiarum. Illustrissimorum regum eleemolyna specialis, & in omni tribulatione universis locus refugii singularis, manso sanctarum perpetua, & possessio viris religiosis communi regni concilio specialiter appropriata, proque sequentibus mi- * al. sepi- raculis sanctissimi confessoris inter vineas Engaddi salitu- bab-

balsami mater semper fertilis, & regum privilegiis A vi, & inter ceteros dominos episcopos in ordine Bolor in salitudine, omnibus pœnitentibus civitas gratiæ & salutis.

Siquis sacrarum hoc violaverit, vel in aliquo vexaverit, vindicabit in illum dextra mea, & heredes mei, quicumque post me fuerint hujus regni Merciæ perennitor sceptrigeri successores. Confirmo & Deo & sancto Guthlaco, sacroque monasterio vestro, &c. donationes quæ reperiesi, sic.

Hæc omnia præscripta, ecclesias, capellas, terras, tenementa, pasturas, piscationes, maneria, mansiones, molendina, mersca, & marisces, libertas & libera ab omni servitio seculari, & onere terreno, concedo vobis & successoribus vobis in B perpetuum: & præsenti meo chirographo confirmo in regiam eleemosynam meam pro anima domini Withlafi, mihique & patris & fratris & prædecessoris mei, & pro animabus, omnium peregrinorum patentium, & amicorum meorum. Et enancipio & omni debito regis, & omnis alterius dominii, & hominis, cujuscumque fuerit dignitatis, excellentiæ, vel honoris, ut nihil amodo de vestri facti monasterii Croyland, monachis litteratis, aut laicis fervis aut terentibus exigere potenunt præter orationes vestras & benedicta spiritualia, quo gratiam beatissimi confessoris Christi & sancti Guthlaci apud vos corpualiter quiescentis in nostris adipisci nec estis attentibus jugiter mereamur.

Confessionis absolutio.

Quorum nomina hic scripta sunt.

Libertates.

Privilegia Withlafi regis confirmantur.

Terminis.

Ex Registro Croyl. Gallia Lab- beana Append. tom. VIII.

SUBSCRIPTIONES.

Cum ergo unanimi consensu totius præfentis concilii hic apud Kingesbury, anno incarnationis Christi domini octingentesimo quinquagesimo primo, feria sexta, in hebdomada paschæ, pro rebus negotiis congregati, illud meum regium chirographum sanctæ crucis signo stabilitier & immutabiliter confirmavi.

Ego Ceolnothus archiepiscopus Dorobernensis sanus & incolumis tam mente quam membris ma- D nus confignavi.

Ego Swithulphus Londonienſis episcopus, in meipso expertus gratiam Dei, & sanctissimi confessoris sui Guthlaci, humili devotione ad jullionem domini mei regis illud chirographum dicta-

Ego Swithunus Wintoniensis episcopus, gaudens & latus quoties aliquibus miraculis piissimus dominus latificat civitatem loam sanctam matrem nostram ecclesiam, hanc regis chirographo subnotavi.

Ego Elstanus Schireburnensis episcopus, devotione & perpetuo debitor sancti Guthlaci, privilegio sanctæ ecclesiæ fuæ congratulans, signum feci.

Ego Orkenwaldus Licheſelidensis episcopus hilaris ac lætus in eo, quod in sanctæ ecclesiæ prosperis successibus, prompta animo colludavi.

Ego Rethanus Legerecensis episcopus, filius ac famulus sancti Guthlaci, quamdiu vixero, gratanter procuravi.

Ego Godwinus Roffensis episcopus honorem Dei per hoc chirographum ardenter affectavi.

Ego Wulfardus abbas Eveshamensis approbavi.

Ego Livingus abbas Winchelcumbe commendavi.

Ego Hedda abbas de Medeshamstede diligenter procuravi.

Ego Ethulphus dux consensi.

Ego Ethelbertus dux consensi.

Ego Sortio comes consensum prabui.

Ego Elberus comes annui.

Ego Hada comes assensum dedi.

Ego Offat piscenna regis Æthelwulphi, & legatus ipius domini mei, & filiorum suorum, nomine illorum & omnium Weſſaxonum illud chirographum domini Bertulphi regis plurimum commendavi.

Ego Bertulphus rex Merciorum palam omnibus pralatis & proceribus regni mei divinam deprecor majestatem, quatenus per intercessionem Ianctissimi confessoris ini sancti Guthlaci, omnium- que sanctorum suorum dimittat mihi omni populo meo peccata nostra: & sicut per aperta miracula sua nobis ostendere dignatus est misericordiam suam, & cæteros paganos hostes suos dare nobis dignatus est, ita mihi cæteraque victoriam, & post præsentis vitæ fragilem cursum in consortio sanctorum suorum gloriam sempiternam. Amen.

CONCILIUM SUESSIONENSE

IN QUO PRIPPINUS JUNIOR,

Rex Aquitaniæ, regno spoliarus, & in clericum attonsus, in monasterium S. Medardi Suessionensis deducitur. Anno Ch. DCCCLI.

Collegitur illud concilium ex canone quinto al- terius synodi mensis Aprilis habitæ, anno 853. qua in eumo 14. conciliorum Galliæ memoratur Suessionense II. ubi patres historiam hujus Pippini exhibent hic verbis. Ante hoc tempus venerandi concilii, obtinente Pippino, Pippini regis filii Ludovici piissimi Augusti filio, Aquitaniam; etiam consentiente avunculo ejus glorioso rege Carolo, cui eadem provincia in partem obtigerat, ecclesiastica disciplina & militaris soluta, eadem regio a suis indigenis valde vastata est, & multi illic impune illicita perpetrarunt. Tandem aliquando reipicientes Deo propolum suum, idem Pippinus a suis contemptus & delerus, atque ita potestarem avunculi sui Karoli recidatus, consilio reverentissimorum pontificum & procerum totius regni, & in habitu monachico ad monasterium sancti Medardi custodiendus & docendus deductus est. *Praterea idem concilium confirmavit ab Hincmaro Remensi dante confilium & pœnitentia Pippini e monasterio elapsi, & ab Aquitanium reprelis.* Non præjudicans, inquit, synodali sententiæ de Pippino decretæ. *Cum igitur Pippinus Suessionis e monasterio sancti Medardi, duobus monachis confentientibus, simul & operose- rentibus, fuga dilapsus fuerit, ut narrat Regino, contra quos dominicum canon illic quintus synodi Suessionensis II. condictus fuit; nihil eatenus etiam*

ANNO CHRISTI 852.

Pippinum famulum ſuo: inde conſcripſerunt eſt hoc famoſiſſimum conſilium Pippini, & cum tempus concilii ſuccreſcendi II. ut loquitur ejus canon quinquies: & in altera quidem concilii, ut aſſerit ad hoc Hincmarus, quod jam vocaverat Sueſſionenſe, quia probabilius eſt dextrum fuiſſe Pippinum in monaſterium civitatis, in qua celebratum eſt concilium; cujus epocha elicitur ex annalibus Francorum Metenſibus, qui brevitate eadem omnia in præciſis canone quinto expoſita referunt ad annum 851. hi verbi. Pippinus rex Aquitanize comprehenſus a ſuis, eo quod pace ſoluta, multa illic mala perpetraverunt, Carolo regi cum regno traditus: effectuſque clericus, in monaſterio ſancti Medardi retruditur. *Porro chronicon Memmianum eum ſequens adſcribit, quod Pippinus in Carisi præſentem venerit, notatque menſem.* Anno, inquit, 852. menſe Septembri Karo-

ANNO CHRISTI 852.

lus nepotem ſuum Pippinum adquiſivit. *Sed hoc penitus intelligendum eſt, poſtquam Pippinus e monaſterio S. Medardi, aye monaſterium ſuum abjecerat habitum monaſticum, in ſuquam ſe exuerit: de quo loquitur idem Hincmarus in epiſtola 59.* Providentia de Pippino non eſt negligenda, de loci convenientia ita cuſtodiatur, ut ad priſtinum vomitum redire nequeat, & ut certi ad ſi deles ordines adhibeantur, fatis eſt procuratum, nec obliviſcendum, quod de eo in monaſterio S. Medardi accidit; nam quod factum eſt, adhuc fieri poteſt. *Hoc ipſum confirmat Adonis chronicon his verbis:* Pippinus ex eodem monaſterio per fugam elapſus, in Aquitaniam regreſſus, multo tempore, fugiendo latuit: ibique a Ranulpho per ſidem deceptus eſt: & ad Carolum adductus, Silvanectium perpetuo eſt exilio detruſus.

ANNO CHRISTI 852.

CONCILIABULUM CORDUBENSE,

IN QUO VETITUM EST MARTYRIUM,

Cultuique ſanctorum martyrum ſublatus fuit, anno domini DCCCLII. tempore Leonis papæ & Lotharii imperatoris.

Ordo veridi.

[a] *Conciliabulum.*] Gens perfida Saracenorum, que in Aſia, Africa & Europa his temporibus dominabatur, anno domini 850. Cordubæ in Hiſpania ibi ſedem regni ſui habebant, duos infignes Dei confeſſores martyrio affecit: anno ſequente Cordubenſem epiſcopum cum univerſo clero aliiſque epiſcopis Mahometi ſectam deteſtantibus, quos nomioatim recenſet Eulogius in documento martyriali, in carcerem detruſit: ex quibus, aliis occiſis, alios ad lapſum & defectionem fidei relexavit. Cumque ex his nonnulli regi Arabi credeliſſime ſuaſiſſent, ut curaret convocari concilium omnium epiſcoporum regni ſui quorum decretis & conſtitutionibus ſynodalibus martyrium vexaretur, doloſo invento approbato, omnes epiſcopi & ſacerdotes carceribus ſunt educti, coactuſque eſt ea interdnne concilium. Antequam convenirent plurimi fideles ſponte ad confeſſionem fidei & paſſionis deteſtationem proſilierunt, ſidemque libere profeſſi glorioſum martyrium ſubierunt. Quibus victoriis martyrum rex Arabum exaſperatus, ſtatuerat chriſtianos in chriſtianum cacerem eſſe compingendos. Qua occaſione fidelium plerique fugerunt, & laterbas quæſiverunt: alii deſerta ſide fefe inhabilibus conjunxerunt. Pleu-

Preces habiti habuit.

C dopeſcopi qui convenerunt, habito conventu ſanctanico martyrium prohiberunt, cultumque ſanctorum martyrum ſuſtulerunt, dicentes, quod qui violenter ad abnegationem fidei non adgerentur, ſed propria voluntate, diſcrimini ſe offerrent, inter martyres non ſunt habendi; ideo maxime, quia miracula inſtar antiquorum martyrum non ederent, eorumque corpora non incorrupta permanerent. Impium ſynodale decretum non tantum refutavit & improbavit doctiſſimo ſuo contemplatio, quem *Memoriale ſanctorum* inſcripſit, Eulogius, verum etiam ipſa Dei ultio in regem hoc facta offendit, quantopere martyres corumque cultus divinæ majeſtati placeret. Nam cum ſubitæ ſolarium opida luſtraturus rex Arabum crudeliſſimus conſcendiſſet, & exegione pendentia ſtipitibus ſanctorum corpora intuereture, conſumque concremati juſſiſſet, orillius repente eadem hora divinitus ita obſtructum fuit, ut fari non poſſet, manibuſque portantium in ſtratum redactus, eadem nocte extinguereture. Hoc tempore celebratum eſſe hunc malignorum conventum, teſtatur in Eulogium ſcholiaſtes, quem illuſtriſſimus cardinalis Baronius anno 852. numero 26. ſequitur.

CONCILIUM MOGUNTINUM III.

SUB RABANO CELEBRATUM,

Anno domini DCCCLII. tempore Leonis papæ IV.

Canſa concilii qua.

[a] *Conciliam.*] De hac ſynodo Moguntina annales Francorum a Pithœo editi iſta habent: *Hatto eſt autem ſynodus ex voluntate & precepto ejuſdem ſerenitſimi principis in civitate Moguntiacenſi metropoli Germanie præſidente Rabano venerabili epiſcopo: urbis archiepiſcopo, cum omnibus epiſcopis ſibi ubicumque orientalis Francie, Bajoa-*

E *ria, & Saxonia: & illi quidem de abſtrſendis quaſtionibus tractatum habuerunt.* Quanam autem fuerint iſtæ quæſtiones, nuſquam invenio. Hanc aſſatve provinciales ſynodos non ſine licentia Romani pontificis celebratam fuiſſe conſtat ex iisquæ dixi. Vide Baronium præſidio anno 852. num. 25. Seratium libro 1. hiſt. Mog. cap. 33.

Os-

ANNO CHRISTI 852.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S. J.

Hincmarus Rhemenſis Archiepiſcopus hoc anno 852. expoſuit quædam edidit ad presbyteros parochiæ ſuæ, ſubjecitque alia ad concilia varia: quæ ex ab invicem ſeparantur, poſt Nicolai I. epiſtolas atque decreta cum regio collectore omnia paulo poſt collocabimus eas tum Patri Sirmondi, Petavii Thomaſini, & Balutii Auſtraſienſis archivum ipſidem argumenti opaculis.

Ad eundem annum Chiffl. 852. in ſpicilegii Dacheriani tomo II. pag. 346. reverarur conciliam Senonenſe, in quo Venilo Senonenſis antiſtes privilegium monaſterio S.

A Rhemigii ab Aldrico dereſtato ſuo cuerſtum confirmavit. Verum annus dari in concilio privilegii omnino mancitcerunt. Eſto enim Carolus Calvus hoc verba in ſua diplomate dato anno regni ſui duodecimo (immo potius decimonono, cui reſpondet quæ abſtinus indictio prima) *inſtituiſſet Principium ejus ecclaſiaſtica auctoritate in urbe Senonenſi una cum venerabiliſſimo epiſcopo, fidaliſſimo noſtro dominorum ſuorum confirmante inſtituiſſe progenitores ejus Petronium, &c.* nihil tamen fimi fade dicere, donec regium ſimul ac pontificium confirmationem codem fuiſſe anno penſitum demonſtremus. Interim dotem majus hac affuſioris conciliam illud Senonenſe huicce a nobis affigatur loco.

ANNO CHRISTI 852.

PRIVILEGIUM MONASTERII SANCTI REMIGII

AB ALDRICO CONCESSUM

Confirmat Venilo archiepiſcopus Senonenſis in concilio Senonis habito circa annum DCCCLII.

Ex Tom. I. Spicileg. Dacher. p. 346.

Dominis ſanctiſſ & venerandiſſimis fratribus & coepiſcopis, reliquiſſiſimis quoque & venerabiliſſimis abbatibus in dictione regni domini Karoli ſerenſiſſimi regis, Wenilo minimus ſeruorum Chriſti humilis, ſanctæ Senonicæ eccleſiæ archiepiſcopus.

B Adalbertus Tricaſſis epiſcopus ſubſcripſi.
Heliſac Cannotenſis eccleſiæ indignus epiſcopus ſubſcripſi.
Ruricus Rothomagenſis vocatus archiepiſcopus ſubſcripſit.
Urſmarus Turonorum archiepiſcopus ſubſcripſi.
Freculfus Lexovienſis eccleſiæ epiſcopus ſubſcripſi.
Saxbodus Sagienſis epiſcopus ſubſcripſi.
Simeon Laudanenſis epiſcopus ſubſcripſi.
Baldfridus Dajocenſis eccleſiæ epiſcopus ſubſcripſi.
Reginarius Ambianenſis epiſcopus ſubſcripſi.
Aldricus qui conveniens gratia Dei Auguſtodunenſis epiſcopus relegi & ſubſcripſi.
Ermenefredus abba ſubſcripſi.
Abbo abbas ſubſcripſi.
Lupus Catalaunenſis epiſcopus ſubſcripſi.

ANNO CHRISTI 852.

CONVENTUS SENONENSIS

IN QUO ACTUM DE BURCHARDO,

Carnutenſi epiſcopo confecrando. Anno Chriſti DCCCLII. anno Concilium Sueſſionenſe eodem anno habitum.

Ex Labbei Append. tom. VIII.

TOtam hujus conventus hiſtoriam ſcribit Audradus Modicus hujus ætatis autor, ad annum 853. ex libro revelationum legati eccleſiarum nomine. Rex, inquit, Carolus acceſſivit quendam diaconum nomine Burchardum e partibus Lotharii Regis, & commendavit illi eccleſiam Carnutenſium. ut eſſet in ea pontifex; ſed nullum in regno dignioris nominis clericum inveniri poruiſſet: edixit Weniloni Senonum archiepiſcopo, ut eum ordinaret epiſcopum. Vocavit autem legatum eccleſiarum idem archiepiſcopus, & dixit: Scio ad iram Dei provocandam regem noſtrum Karolum egiſſe præſidia de Borchardo; tam de eo per univerſas regni hujus eccleſias fama dicta horribilis divulgata eſt. Sed ſi eſſe poſſes, ut Dei iracundia non provocaretur, quia a-

C go te omnimodis, ſic ores Deum, quatenus digneter tibi oſtendere, ſi fecundum ejus voluntatem idem Burchardus fieri mereatur epiſcopus. Hoc ego fatis vellem, eſt enim mihi conſanguineus. Cumque oratem ſolito, etiam & pro ſupradicto negotio: eore Dominus dignatus eſt me audire, & deſcendens de colo, lumine ſuo circumfulſit, me in loco, quo eram oratus, & dixit, *Malediſta dies, qua erit Burchardus epiſcopus*; & hæc dicens, in celum redit. Ego autem retuli univerſis archiepiſcopo meo, qui mox feſtipum miſit oraculum illud regi Caroſo: & illud quoque conventui epiſcoporum, qui ob hoc Senonas convenerunt, monente jam dicto archiepiſcopo, retuli. Qui primo quidem nolucrunt ordinare epiſcopum eundem Burchardum, tam evidens Dei oraculum paveſcentes: ſed imperium

ANNO CHRISTI 851. * Ista DCCCLV. * consecrationis. regis postea, & multorum episcoporum, ac prin- cipum regni consensus, prævaluit, & mensæ quar- to ordinatus est episcopus.

G. C. Nobiscum episcopi assistant Brethardum in hoc conventu: in Suessionensi concilio ordinandum decre- tum, ut eorum ex canone 3. Suessionensis ignus antea ANNO CHRISTI 853. consilium hoc confirmet potissimus est.

CONVENTUS TICINENSIS.

PRÆFATIO.

B

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis, Incarnationis domini nostri Jesu Christi annis * DCCCLIII. anni imperii domini Hludovici imperatoris Augusti V. indictione IV. dum conventum fidelium nostrorum palatio nostro Ticinæ civitatis * convocaremus, & simul eo- rum nostrorum nobilium consultum, non so- lum ecclesiasticum utilitatem, & populi salvatio- nem, sed etiam totius regni statum perquirere studeremus, inter reliqua populus noster nobis quosdam petitiones obtulit, quas nos Dei amore & eorum fidelitate ducti libenter suscepimus, at- que ideo jubere annotata capitula ad eorum utili- tatem subscribi fecimus, quas in futuro pro lege tenenda firmamus.

* Idem DCCCLV.

CAPITULA.

C

I.

De feminis, quæ defunctis viris lex Longobardorum prohibet ante anni spa- tium vestem religionis mutare, * velamen- que suscipere perierunt, ut nostra licen- tia eis mox divina pietas inspiraverit, eas indemnes licere suscipere. Nos autem ejus consideratenes, * quia opto pro ipsa dila- tione multæ etiam rapti intra * eumdem spatium ad aliam partem distractæ fue- runt; ideo & eorum petitionem, quam ju- stam censuimus, suscepimus, & eis ita fieri concedimus.

Lib. 1. Leg. Longob. tit. 6. cap. 1. * velamque Locus con- fugitur.

* idem

II.

D

Nostræ majestati reclamaverunt patres nostri, vel nostri super * eas superfluas fa- ctas inquisitiones, ideo eis concedimus ab- hinc in futurum nullas alias super eos fie- ri inquisitiones, nisi unde Caroli proavi, & avi nostri tempore factæ fuerunt.

* eas

III.

Si liberis hominibus, qui super alie- rius res residebant, & ulcisci nunc a ministris reipublicæ contra legem ad placita pro- trahebantur, & ideo pignorabantur, con- stituerun est, ut secundum legem patroni eorum eos ad placitum adducant: & si quis eos contra hanc nostram auctoritatem & eorum legem pignerare aut distringere præ- sumpserit, patronum ejus omnia cum lege componendet, & insuper præsumptione han- num nostrum componat.

Lib. 2. leg. Longob. tit.

IV.

E

De homicidio, unde lex pro simplicite- te probationem trium testium quærit, & testes habere non potuerit, concedimus, ut cum duodecim juratoribus juret ab ea- dem simpliciate absolutus proprium non admittat.

V.

De chartis, quæ a quibusdam personis falsæ appellantur, constituimus, ut si no- tarius superfuerit, & testes qui eam ve- ram & idoneam faciant; & si testes mor- tui fuerint, & notarius superfuerit, cum duodecim juratoribus veram & idoneam eam faciat. Concessas denique petitiones vestras confideravimus, etiam ea quæ ad nos * in pridem pervenerunt, ad rele- randas malorum infidiationes isidem ad- jungere capitulis.

F

* jungis- dem.

CONCILIUM SVESSIONENSE II.

IN MONASTERIO SANCTI MEDARDI,

Apud Suessiones, præsente Carolo Calvo rege & quinque provinciarum episcopis celebratum die * X. Kalendas Maias, indictione I. hoc est anno Christi DCCCLIII. Leonis IV. papæ VI. Caroli ejusdem regis XIII.

* xi. vi.

TITULI CANONUM.

E

I. *De clericis ab Ebbone post depositionem perperam ordinatis: & de legitima Hincmari successoris quaordinatione.*

II. *Hincmarus episcopi Novionensis ecclesiæ, pro- pria infirmitatem, Wenilonis archiepis- copi commendatur.*

III. *De Burchardo Carnutum episcopo redeve vel ordinari jussit.*

IV. *Adalveri episcopi paralysi laboranti ecclesia tunc metropolitani commendatur.*

V. *Duo monachi presbyteri, Dignitamus & sancti Me- dardi monasterio abbatem eligi, depositi at- que in diversa monasteria relegati.*

VI. *De Regamfredo diacono, qui præcepta falsa re-*

1 Habuisse hunc Conventum edidit inter Capitularia ad an. 854.

2 Balus. legit, quia præterito tempore pro ipsa dilatione similes etiam itaque intra eumdem spatium &c.

ANNO CHRISTI 851. *gio nomine condidisse dicebatur.*

VII. *De missis ad inquirendum Dei cultum per sin- gulas provincias dirigendis.*

VIII. *Ut ecclesiæ immunitatem olim adeptæ in perpetuum illa sua fruantur.*

IX. *Ut ex possessionibus ecclesiasticis nona ac decima persolvantur.*

X. *Ut in locis sanctis judicia publica non exerceau- tur.*

XI. *Ut disciplina ecclesiastica noxios nemo audeat tueri.*

XII. *Ut incesti & alii perditi, qui episcoporum ex- amen refugiunt, per judices publicos compel- lantur.*

XIII. *Ut nulle res ecclesiastica absque regis permis- sionmutentur.*

PRÆFATIO.

A

Egnante in sempiternum domino Deo universorum, anno incarnationis ejusdem do- mini Dei nostri Jesu Christi DCCCLIII. anno vero regni gloriosi Caroli filii Ludovici religiosis- simi Augusti XIII. indictione I. episcopis sanctæ institutæ canonum synodum celebrare volentibus annuit idem rex Carolus, eoque ad urbem Suessi- onum, in monasterio sancti Medardi & sancti Sebastiani, * X. Kalendas Majas convenire præ- cepit. ubi, posthabitis sæcularibus curis, ipse quoque rex adesse dignatus est: ut non solum de- votione ecclesiæ le illum esse ostenderet, verum etiam, ficubi opus esset, prosectorem regia po- testate monstraret.

* ab vi.

CANONES.

B

I.

Cum itaque præfules diversarum eccle- siarum, piò rege multa humiliter & pru- denter proponente, tractassent potius quæ- dam quam diffinivissent, VI. Kalendas Maii synodo præsidentibus Hincmaro Rhe- morum, Wenilone Senonum, Amalrico Turonorum metropolitanis episcopis, idem Rhemorum metropolitanus episcopus vene- rabilis Hincmarus ostendit, non paucos a decessore suo Ebbone, postquam canonice depositus fuisset, nec vero canonice refu- turus, irrationabiliter ordinatos. Jam rex absque ulla ambitione synodum solus in- gressus simpliciter cum episcopis residebat. Serie igitur depositionis memorati Ebbo- nis plenissime prolata, multis metropolita- nis, pluribusque aliis episcopis, qui au- ctores fuerant, recitatis, restituitionis au- tem illius non canonicæ, immo nec veri- similis, paucis admodum & aliarum regio- num præfulibus nominatim expressis, cla- ruit præfatum Ebbonem episcopale officium illicite repetisse, quousque gradibus ec- clesiasticis æstimatus fuerit promovisse, da- mnationi potius obnoxios effecisse: Hinc- marum autem successorem ejus canonicis sanctionibus caute ac subtiliter observatis ad sedem accessisse, & præcer decreta ma-

C

D

E

F

Concil. Generat. Tom. IX.

A jorum in hac parte nihil omnino moliri, sicut in gestis synodalibus exinde ab epi- scopis ejusdem concilii more canonico con- firmatis plenius edoceatur.

ANNO CHRISTI 853.

II.

Postmodum venerabilis Wenilonis Seno- nicæ urbis metropolitani episcopi suffraga- neus Nivernensis ecclesiæ, nomine Herimannus, pro suis excessibus, quos corpo- rali molestia fœpe dicebatur admittere, a sanctis præfulibus modeste & acriter in- crepatus est, quod prius frequenter cor- reptus, ordini sacratissimo perseverantia le- vitatum adhuc injuriam faceret: & in præ- senria principis, infirmitatem pastoris ne- quaquam falsidicensis, injunctum est metro- politano ejus, ut quandocunque ei aliquot episcopis ad opidum Nivernense accederet, & omnia ibi negotia ecclesiastica sapien- ter componeret: ipsum vero coepiscopum suum Herimannum apud urbem Senonum fecum haberet, donec æstivum tempus, quod valde contrarium infirmitati sibi fe- rebatur, pertransiret: & si hic domino an- nuente abstinentia competenti affuerum, e- piscopali gravitate instructum, apostolicis moribus informatum, clerus & populus eum ad sedem propriam utiliter faventes Dei gratia revocaret.

B

C

III.

De Burchardo etiam, qui Carnotensem ecclesiam tenebat, statutum est ut aut se idoneum ad assumendum episcopalem gra- dum admoniru Vvenilonis metropolitani e- piscopi ostenderet, aut certe pronam in se clementiam cognoscens principis cederet, in utroque Dei judicium experturus. Igitur se- quenti die causa illius ad medium deducta, venerabilis episcopi, Rhemorum metropo- litanus Hincmarus, Lugdunensium Pardu- lus, Aurelianorum Agius, seorsum eum admonere præcepti sunt, ut si absque di- screrimine valeret, officium se posse aggredi fateretur, aut si non posset, propter Dei timorem impossibilitatem ingenue confitere- tur, Parte cleri, quæ præsens erat, ac laicorum, bonum ei testimonium perhiben- te, memoratis præfulibus suadentibus, ad concilium intromissus, tanto quidem gradu se dignum esse profiteri, arrogantiæ affe- rui esse, non veritatis: si quis vero cri- men aliquod sibi veller objicere, ad id pur- gandum se paratum esse firmavit. Nullo qui id conaretur existente, decrevit sancta synodus, ne diu Carnutum sedes vacare: sed directis illuc secundum voluntatem me- tropolitani episcopi venerabilis Vvenilonis, qui electionem præfati Burchardi recogno- sceret, & ipsi referrent, opportunus canoni- nice ordinarur ecclesiæ populus.

D

E

F

ANNO CHRISTI 853.

IV.

Præterea Cenomannicæ urbis Aldricus episcopus paralysi diffolutus epiſtolam direxit, cauſam ſuæ abſentiæ inſinuans, petensque ut maxime ſibi adhuc viventi, & quandocumque defuncto, ſacris precibus opitularentur. Quod exuberantes caritate ſe factûros omnes promiſerunt, & metropolitano illius, Turonicæ urbis venerabili epiſcopo Amalrico, ut ad eamdem urbem accederet, inuncerunt; & quæcumque eſſent circa eccleſiæ proficua, ut ſtrenue exequeretur, unanimiter præceperunt.

V.

Ante hoc tempus veneranda concilia, obtinente Pippino, Pippini regis filii Ludovici pii filii Auguſti filio, Aquitaniam, conſentiente etiam avunculo ejus glorioſo rege Carolo, cui eadem provincia in partem obtigerat, eccleſiaſtica diſciplina & militari ſoluta, eadem regio a ſuis indigenis valde vaſtata eſt, & multi illic impune illicita perpetrarunt. Tandem aliquando, reſpiciente Deo populum ſuum, idem Pippinus a ſuis contemptus & defertus, atque in poteſtatem avunculi ſui Caroli redactus, concilio reverentiſſimorum pontificum & procerum attonſus, & in habitu monachico ad monaſterium ſancti Medardi cuſtodiendus & docendus deductus eſt. Ibi duo quidam monachi habiti, propoſiti ſui vix credibiliter tranſgreſſores, ardentes immodica cupiditate, tundem Pippinum abducere conati ſunt, & pacem Chriſtiani populi diſſipare. Quos præſentibus diverſorum cœnobiorum religioſis abbatibus, & cauſam ſubtiliter juxta regulam beati Benedicti examinantibus, concors congregatio ſancti Medardi a ſua unanimitate præcidit, arreſtata ſe ab horum crimine longe abſiſtere, quod ufuratis cubas jam inde ab initio hujus religionis nihil horum omnium, præter dumtaxat Eurychis, & aliorum hæreticorum, facile ſuperaret. Electos juſſu venerabilis Rothardi Sueſſionum epiſcopi ad ſynodi audientiam archidiaconus deduxit: & partim confeſſi, partim convicti, conſpirationis malum perpetraſſe, canonum ſeveritate depoſiti ſunt Cyrosbyteri quippe erant) & ſeparatim in monaſteria ſui ordinis longe diſtantia relegati, ut deinceps nemo tale quid committere auderet, niſi qui ſimilia perpeti non timeret.

VI.

Poſt hæc glorioſiſſimus domnus rex Carolus, coram ſacra ſynodo quemdam diaconum Rhemenſis eccleſiæ nomine Ragamfridum imperitè, quod præcepta falſa regio nomine compoſuiſſet, ſicut ad eum quorumdam fidelium relationibus & veriſimilibus indiciis eſſet perlatum. Unde quia piraturn eſſt quibuſdam ſignificationibus, ut purgationem ſui iſdem diaconus ſubcerſigere voluiſſet, aliis aliter dicentibus, viſum eſt omnibus in eodem ſacro conventu degentibus, ut ab omni concilio illi interdiceretur, ne a parochia Rhemenſi quoquomodo præſumeret abſcedere, donec ſe ab illis, quæ ei impingebantur, idoneum redderet, vel conperenter ſatisfacere procuraret. Quod & omnibus ſingillatim epiſcopis illi auctoritate epiſcopali præcipientibus ex divino mandato eſt interdictum.

VII.

Ut in civitatibus, & monaſteriis, terriſque ſexus & ordinis, Dei cultus quam proxime fieri poſſet inſtauraretur, ſtatuit ſacta ſynodus, annuente pio principe, ut idonei legati dirigerentur, qui ſingulorum locorum ſtatum ſolertiſſime perſcrutarentur, & quæ ipſi per ſe non valerent corrigere, judicio proximæ futuri concilii, & poteſtati regiæ revelarent.

VIII.

Decreverunt præterea ſancti pontifices, ut eccleſiæ, quæ olim indulgentia religioſorum principum, vel aliorum fidelium devotione, immunitatem meruiſſent, ea in perpetuum perfrui ſinerentur.

IX.

Et ut ex poſſeſſionibus, quæ eccleſiaſticæ certis indiciis comprobantur, nec plenæ proper varias neceſſitates poſſunt reſtitui, ſaltem nonæ ac decimæ tribuantur.

X.

Et ut in locis ſacratis, diebus dominicis, vel aliis ſolennitatibus, judicia publica non exerceantur: neque enim fas eſſe, ibi reos puniri, ubi reſpectu divinæ reverentiæ miſericordiam conſenſu fidelium conſequuntur.

XI.

Illud quoque cunctis volentibus confirmatum eſt, qui diſciplina eccleſiaſtica noxii; ſive ingenui, ſive ſervi, coercentur; nullî audeant eos rueri; & vindictam eorum in quoslibet ad poteſtatem epiſcoporum pertinentium reorogauce. Quod ſi qui deinceps præſumpſerint, & excommunicationem eccleſiaſticam, & mœuim indignationis regiæ perpeſſuros.

XII.

Obtentum eſt etiam a devotiſſimo principe, ut jnceſti, & quilibet alii perdito, examen epiſcoporum refugientes, per judices publicos ad eorum præſentiam deducantur, ne alterius illecebram peccandi nutriat impunitas vitiorum.

XIII.

Poſtremo quod a quibuſdam conſervabatur, præſixum eſt generaliter ab omnibus cuſtodiendum, ne ullæ res eccleſiaſticæ

ANNO CHRISTI 853.

ſticæ abſque regis conniventia commutentur.

CONCILII EJUSDEM SVESSIONENSIS

GESTORUM SYNODALIUM PARS,

ex ſingulis ejus actionibus decerpta.

De clericis ab Ebbone ordinatis, & de Hincmari ſucceſſoris ejus ordinatione.

REſidentibus in ſynodo venerabilibus epiſcopis, * Hincmaro Rhemenſis eccleſiæ archiepiſcopo, Wenilone Senonenſi archiepiſcopo, Amalrico Turonenſi archiepiſcopo, Theodorico Camaracenſi epiſcopo, Rothado Sueſſionicæ urbis epiſcopo, Lupo Catalaunenſi epiſcopo, Immone Noviomagenſi epiſcopo, Erpuino Silvanectenſi epiſcopo, Ermenfrido Belvacenſi epiſcopo, Pardulo Laudunenſi epiſcopo, Hincmaro Ambianenſi epiſcopo, Hucberto Meldenſi epiſcopo, Agio Aurelianenſi epiſcopo, Prudentio Tricaſſinæ civitatis epiſcopo, Henimauno Nivernenſi epiſcopo, Jona Auguſtodunenſi epiſcopo, Godeſalco Cabilonenſi epiſcopo, Dodone Andegavenſi epiſcopo, Gunthero Ebroicenſi epiſcopo, Hildebranno Sagenſi epiſcopo, Erluino Conbrantæ urbis epiſcopo, Baldrido Bajocenſis eccleſiæ epiſcopo, Heirardo Lexoviniis eccleſiæ epiſcopo, Anſegaudo Abrincatinæ urbis epiſcopo, Breidingo Matiſconenſium eccleſiæ epiſcopo, Launo Æquoleſinæ civitatis epiſcopo, Ricboldo Rhemorum chorepiſcopo. Reſidentibus etiam presbyteris & abbatibus, Dodone abbate monaſterii ſancti Sabini, Lupo abbate monaſterii Bethlehem, quod Ferrarias dicitur, Bernardo abbate ex monaſterio ſancti Benedicti, quod appellatur Floriacus, Odone abbate ex monaſterio Corbeiæ, Ercio abbate ex monaſterio Corbionis, Bavone abbate ex monaſterio Orbacenſi; & quamplurimis aliis religioſis & abbatibus: adſtantibus diaconibus; adſtante quoque & reliquorum gradum clero. Reſidente etiam ja cœtu epiſcoporum glorioſo rege Carolo, qui in eadem ſynodo fuam exhibere dignatus eſt præſentiam, apud Sueſſonis civitatem, in monaſterio ſancti Medardi confeſſoris Chriſti, quod ſcum eſt in honore ſanctæ Trinitatis ſacrata, anno incarnationis domini noſtri ſeſu Chriſti DCCCLIII. anno etiam regni jam dicti pii principis Caroli XXIII. indictione I. VI. Kalendas Maji.

EX ACTIONE I.

Dum quædam eccleſiaſtica & neceſſaria negotia in eadem ſynodo ventilarentur & diſſtuirentur, venit Sigloardus ſervans locum archidiaconi Rhemenſis eccleſiæ, dicitque filius ejuſdem Rhemenſis eccleſiæ, & Hincmari archiepiſcopi, ſtare profloribus, qui ſe pro ſua neceſſitate in ſynodum introduci petebant. Hincmarus archiepiſcopus dixit: Recita illorum nomina, ut audiat dominus rex glorioſus Carolus, & ſacra ſynodus illorum conſcripta nomina, & cum quod juſſum fuerit, in nomine domini fiat. Et recitavit idem Sigloardus ſervans locum archidiaconi Rhemenſis hæc nomina: Rodoldus, * Giſualdus, Valfadus, Fredebertus, ex canonicis ipſius ſanctæ matris eccleſiæ; Sigiſmundus ex monaſterio ſancti Theodorici; ex monachis autem de monaſterio ſancti Remigii, Nentuinus, Heinradus, Mauringus, Azaeus, Teutlandus, Haroldus, Radulphus, & Wicpertus. Quibus juſſu ſynodi & principis introductis, Hincmarus archiepiſcopus dixit: Quæ eſt petitio veſtra fratres? Illi autem reſpondentes: Miſericordiam petimus nobis a vestra paternitate impendi de miniſtratione ordinum eccleſiaſticorum, ad quos a domno Ebbone quondam promoti, a veſtra autem auctoritate ſuſpenſi ſumus. Hincmarus archiepiſcopus dixit: Habetis libellum reclamationis aut poſtulationis, ſcat eccleſiaſtica ſe habet traditio? Illi autem reſpondentes, ſe præ manibus nullum habere libellum.

Hincmarus archiepiſcopus dixit: Legum eccleſiaſticarum conſuetudo & auctoritas talis eſt, ut in cauſis geſtorum ſemper ſcriptarum requiratur ædeo ut qui ad ſacrum fontem accedit, ſuum dare nomen præcipiatur. qui ad ſummum ſacerdotium promovetur, decretis omnibus omnium roborato eligitur: ordinatus autem a ſuis ordinatoribus litteras accipere jubetur. qui etiam ab eccleſiaſtica ſecretate quibuſdet exteriuſ dijudicatur, libellati ſcriptione, aut recipitur aut dejicitur. Sed & qui accuſatur, vel qui eos communicatur, ſeu recoguitur, per ſcriptarum acculati, vel recognitari jubetur. Et ſic fit certum hujuſmodi negotium ſcriptura depoſcitur, ut, ſicut B. Gregorius in com- lib. 11. ep. monitorio ad Joannem defenſorem ex Romanis legibus ſumens ſcitum, ſententia quæ hoc ſcripta proferitur, nec nomen ſententiæ habere meretur. Quapropter, fratres & filii, oportet vos ſecundum eccleſiaſticam auctoritatem reclamationem veſtram libelli ſecie allegare, cumque veſtris manibus roboratum ſynodo ſacre porrigere, ut conveniente & canonice vobis valeat reſpondere. Et tunc ipſi fratres libellum confeſtibenere poterunt Hincmaro archiepiſcopo, qui tunc una cum Wenilone archiepiſcopo, & Amalrico archiepiſcopo, ſub præſentia glorioſi regis domni Caroli, ſynodo præſidebat. Relegens vero Hincmarus archiepiſcopus libellum porrectum, & ſubſcripta nomina, congeſſit eccleſ. nomina Valfadi, quod ante Sigloardus prædictorum relegens nomina retexit. Tunc Hincmarus archiepiſcopus audiente ſacra ſynodo dixit: Et frater Sigloardus ante manes nomen Valfadi fratris noſtri inter præſatorum nomina recitaſti, & modo hic illius non videmus præſentiam, nec nomen libello ſubſcriptum invenimus. Sigloardus ſervans locum archidiaconi Rhemenſis eccleſiæ reſpondit: Frater noſter Valfadus, de quo venerabilis veſtra dicit, hic in monaſterio jacet infirmus, & ideo veſtris ſanctis aſpectibus, & ſacre ſynodo, glorioſoque principi ſuam non potuit exhibere præſentiam. Hincmarus archiepiſcopus coram omni ſynodo dixit: Tu frater Sigloarde accipe libellum, & adſubſcreum Ludonem archidiaconum venerabilis fratris, & coepiſcopi noſtri Pardali Laudunenſis eccleſiæ, & ſtane diaconum ſanctæ Rhemenſis eccleſiæ, & vade ad jam dictum fratrem Valfadum, & die ei ex parte gloriosi principis noſtri, ac ſacre ſynodi, noſtræque humilitatis voce, ut ſi in hac cauſa, quam præſens libellus continet, hic fratribus noſtris vult participare, hanc libello, ſicut & hæc auctoritas, nomen ſuum propria manu ſubſcribat, & per ſuam ſubſcriptionem nobis ſuum ſtudeat reparentare perſonam. Tunc Sigloardus ſervans locum archidiaconi Rhemenſis eccleſiæ, & Liudo archidiaconus venerabilis Pardali epiſcopi Laudunenſis eccleſiæ, & Iſaac diaconus Rhemenſis eccleſiæ, ut in ore dantum vel trium teſtium veritatis verbum confirmetur, peterverunt ad jam dictum fratrem Valfadum, qui nomen ſuum libello ſubſcripſit, & ſynodo facte cum ceteris fratribus voto ſuo, & voce

* Conterum hæc ſacra ſynodus, cum Ebbonis deſuncti, & ſui ordinatione damnata eſſet, ſuam ſolicitudinem ad hæc ſuſcitanda.

* Giſelbertus.

* f. audias legatur, & notari.

ANNO CHRISTI 853.

voce fratrum prædictorum qui ad eum transmissi fuerant, libellum roboratum portarent. Quem fa-
scipiens Hincmarus archiepiscopus, & relegens coram Ebbone, excelsa voce dixit: Illorum fratrum sententia manifeste me tangit, qui si contra aliquem coepiscoporum nostrorum clamassent, ad nostræ humilitatis auditoriatem ab eo provocare deberant. Nunc autem quia de judicio nostro queruntur, oportet ut libellum subscriptione ad electos provocent judices, quatenus causa illorum debitum & certum finem accipiat. Sic enim scriptum est in concilio Africano capite 63. Si autem fuerit provocatum, eligat qui provocaverit judices, & cum eo & ille contra quem provocaverit, ut ab ipsis dirimere nulli liceat provocare. Item in eodem concilio capite 88. A quibus omnibus communis consensus elegerit, non liceat provocare. Item in libro I. capitulorum synodalium domini Caroli imperatoris capite 43. Ut probati a metropolitano judices non spernantur. Et idea ultramodum partium eligendi sunt judices, qui nostram rationem audiant, & consultu ac sententia synodali definiant. Unde & elegit, & porrexit hunc libellum idem Hincmarus archiepiscopus, in quo hæc scripta continebantur: *Libellus Hincmari archiepiscopi de electione judicum.* Ego Hincmarus sanctæ metropolis ecclesiæ Rhemorum episcopus, in hac dumtaxat causa quæ ventilatur, de his qui se a domno Ebbone polt depositionem suam afferunt ordinatos, eligo mihi judices Wenilonem Senonensem archiepiscopum, Amalricum Turonensem archiepiscopum, Pardulum diœcesanos nostræ Laudunensem coepiscopum, servantem locum in hoc judicio nostræ auctoritatis, salvo in omnibus primatu metropolis Rhemorum ecclesiæ, & manente in suo statu jure, quod cum aliis metropolitanis mihi a sacris canonibus est collatum: salva etiam reverentia ipsius sedis, cui in omnibus canonibus reverentia debet exhiberi, sicut Innocentius papa ad Victricium Rothomagensem fratrem episcopum, & sanctæ synodi statutum præfigere dignoscuntur. Et recedens de loco suo potest sedere coepiscopus suus Pardulum Laudunensem in hoc judicio, ut præscriptum est, quod servaret locum in hoc judicio nostræ auctoritatis, salvo in omnibus primatu metropolis Rhemorum ecclesiæ. Deinde licet a metropolitano judices electi sufficerent synodum canonicam auctoritatem; ne quærentur proclamantes se illius oppressi auctoritate, dedit eis licentiam, si vellent, eosdem, vel alios quoslibet & quantoslibet ex confensu suo eligere judices. Qui elegerunt prænominatos reverendos viros, & sperabat idoneant sibi velle canonicali judicem Prudentium Trecassinæ civitatis episcopum: quod & præstatus non abnuit Rhemensis archiepiscopus. Et sic missum est scriptum illorum de electione judicum per præfatos fratres, Sigloardum videlicet servantem archidiaconi Rhemensis ecclesiæ locum, & Liodonem archidiaconum Laudunensis ecclesiæ, & Isac diaconum Rhemensis ecclesiæ, ad Vulfadum eorum confortem, quem jacere in eodem monasterio infirmum prædiximus; ut si eorum consensui in eadem judicum electione consentiret, propria voce adhiberet roborationem. A quo iidem fratres in responsis synodo retulerunt, quod præfatæ electioni judicum usque quaque idem Vulfadus præberet assensum, eosdemque sibi judices devote expeterent.

EX ACTIONE II.

Et [illegible]ma actione jam, in primordio actionis [illegible], judices synodum justis principiis, & in [illegible] justus, fallsus, gloriosi regis domni Caroli, sic sunt vore prompti sima allocutio: Fratres & confacerdotes nostri, manifestum est, quia si Ebbo quondam episcopus in suo statu canonice manens hos fratres canonice ordinavit, debent utique ministerare. Si etiam injuste dejectus est, & canonice restitutus, & post suum canonicum restitutionem hos fratres fluduit ordinare, sine ulla quæstione debent etiam ministerare. Si autem de ordinatores fratris & coepiscopi nostri Hincmari docuant, si juste & rationabiliter, quia tunc canonice fuerat Ebbo dejectus, & non secundum ecclesiasticas regulas restitutus, & tunc canonicum audientium ministerare, & istos quasi ordinatos præsumpsit, quin etiam usurpavit, facilis patet respontio, quoniam ministerare nec debent, nec potuerunt. Tunc furgens Wenilo archiepiscopus ecclesiæ Cameracensis, porrexit in conspectu principis & synodi scriptum, dicens: Sicut audivi & vidi depositionem omnium Ebbonis episcopi, ita & veltræ reverentiæ profitere voce, & scriptum porrigo, & auctoritate confirmo. Et revelatum est voltrum illud synodo coram principe gloriosi Carolo a Lupo venerabili presbytero & abbate in monasterio sancti Petri quod Beriblehem vel Ferrarias dicitur. In quo volumine continetur, qualiter idem Ebbo vivente propria, & judicium precatorum eorum, videlicet episcoporum, judicio, Ajuli scilicet archiepiscopi, Badaradi episcopi, Modoini episcopi, & tellisreginone tellium, Nionhonis archiepiscopi, & ipsius Theodorici, quem præsumsit, episcopi, & ipsius libelli subscriptione, qui relectus est in synodo, quem ipse propria manu in conspectu prænominatæ synodi subscripserat, & synodo ipsi porrexerat, pro reatibus & criminibus confessis, a ministerio episcopali alienum se reddens, & [illegible] episcoporum lentium, ut a ministerio episcopali recederet, & sub pœnitentiæ modo domitus deferre studeret discipulatus se condemnavit, & condemnatus recessit. In quo scriptum lumine continebatur, quia & talister se episcopus a ministerio exoens, admistratione episcopali spoliatus manere debeat: & sedtus est Ebbonis auctoritatibus, qualiter exauctoratus episcopus restitui deberet. Et quia idem Ebbo restitutus canonice non fuerat, insuper & ab apostolica sede, sicuti in gestis pontificum coram principe synodo relectum est, a Sergio papa confirmante dejectionem illius damnatus extitit, ut in laica tantummodo communione permaneret. Sed ministerium episcopale, quo fas & episcoporum judicio fuerat spoliatus, irreverenter usurpare præsumpsit. Et hoc secunda actione plenissima auctoritate manifestatum, & a cuncta synodo generaliter distinitum est.

EX ACTIONE III.

In primordio tertiæ actionis judices coram synodo dixerunt: Nunc quia evidenti ratione, & venerandæ auctoritatæ decretorum catholicæ & apostolicæ ecclesiæ, & sacrorum canonum promulgatione monstratum est, & qualiter canonica & apostolica auctoritas jubeat vel accolare vel coodemnare, & qui Ebbo canonice fuerat depositus, & non fuerat restitutus, immo & ab apostolica sede priftine fuæ damnationi additus, volumus et ordinatores fratris nostri Hincmari doceant, qualiter idem frater noster Hincmarus canonice fuerit ordinatus. Tunc furgens Rothadus episcopus Suessonensis civitatis, porrexit canonicam auctoritatem, qualiter metropolitanus episcopus debeat ordinari: & si de eodem ecclesia non fuerint, qualiter petente ejusdem ecclesiæ clero vel populo a vicina debeat ecclesia postulari. porrigens etiam canonicas literas Ecthertradi episcopi Parisiorum ecclesiæ, quarum tenor fuit talis: Ego archiepiscopi & coepiscoporum fuorum manibus, quas ad petitionem Rhemensis ecclesiæ cleri & plebis idem Hincmar ordinare porrigens nihilo minus decretum canonicum cleri & plebis manibus roborantum, qualiter jam dictum Hincmarum sibi postularunt episcopum ordinari. Et his omnibus relectis, dixerunt: quia canonice cum præsentia omnium episcoporum Rhemensis diœcesis eosdem Hincmarum ordinavit archiepiscopum, [illegible] furgens idem Hincmarus in conspectu principis gloriosi & synodi, porrexit & literas canonicas, quas canones sacri ordinatum a suis ordinatoribus accipere jubent, idem porrexerunt & confilem. Porrexit etiam epistolam totius Galliæ episcoporum manibus subscriptam ad apostolicam sedem pro confirmatione ipsius ordinationis: quorum lectes apostolicus per Sergium papam tempe dictum Ebbonem damnavit episcopum, adeo ut inter laicos communionem tantum habere præcepit, ut dixerunt. Oltendit etiam ipse Christianissimus princip eorum sanctæ synodo diploma sacrum ipsius venerandi principis manibus insignitum, & sigillo subter signatum, ex approbatione sue ordinationis, ad eandem sanctam & apostolicam, omnium sollicet ecclesiarum mattrem Romanam ecclesiam.

EX ACTIONE IV.

Et sic quarta actione evidentissimis documentis ostensum, & synodali judicio decretum est, Hincmarum archiepiscopum canonice a vicina diœcesi adeptum, canonice ordinatum, & canonice ordinatum, & canonice pallio apostolicæ sedis rata ordinatione perfectum, & in culmine primatiæ metropolitana auctoritate ufquequaque & in omnibus confirmatum. Deinde judices perrexerunt fant, quid de his canonica auctoritate astimentvel decernant, quos fupeftites Ebbo poft fuam depositionem ufque ufu legitimæ ordinationis præsumpserat ordinare. Tunc furgens Immo Noviomagensis episcopus, porrexit rotulum, auctoritatem canonicam & apostolicam continentem, quod qui ab apostolo veluntur & vifi fuerint ordinari in gradus ecclesiasticos, ab eodem quod idem non habuit nemo eorum accipere potuit: damnationem utique, quam habuit, per pravam manus impositionem eis dedit, qui qui particeps factus est damnato, quomodo debeat honorem accipere, ut Innocentius papa dicit, invenire non potest.

EX ACTIONE V.

Et sic quinta actione canonica & apostolica auctoritate inventum & decretum est a facratissima synodo, ut quidquid in ordinationibus ecclesiasticis idem Ebbo poft damnationem fuam egerat, secundum traditionem apostolicæ fedis, ut in gestis pontificum legitur, præter facrum baptisma, quod in nomine sanctæ Trinitatis perfectum est, irritum & vacuum habeatur; & ordinati abeo, in quamcumque terrarum partem profugi evagentur, vel vagati sunt, quia divinum judicium effugere nullatenus possunt, Spiritus sancti judicio ecclesiasticis gradibus privati per- ANNO CHRISTI 853. petuo habeantur. Tunc relegens unus ex prædictis fratribus, nomine Fredebertus, libellum proclamationis, voce omnium dixit, se ideo ab eodem Ebbone permissile fe ordinari, quia videlicet suffraganeus Rhemensis ecclesiæ, Rothadum v delicet episcopum, Simeonem episcopum, Epainum episcopum, in metropolim Rhemensis ecclesiam convenille cum literis domni Lotharii & eundem Ebbonem reftituisse. Et ostendentes literas, quasi ex nomine Theodorici episcopi Rothadi episcopi, Lupi episcopi, Immonis episcopi, Ebbonis episcopi, Fulconis episcopi, Rogantii episcopi, Hildemanni episcopi, quarum præsentia omnium episcoporum Rhemensis diœceseos eumdem Hincmarum ordinavit archiepiscopum, [illegible] furgens idem Hincmarus in conspectu principis gloriosi & synodi, porrexit & literas canonicas, quas canones sacri ordinatum a suis ordinatoribus accipere jubent, idem porrexerunt & confilem. Porrexit etiam epistolam totius Galliæ episcoporum manibus subscriptam ad apostolicam sedem pro confirmatione ipsius ordinationis: quorum lectes apostolicus per Sergium papam tempe dictum Ebbonem damnavit episcopum, adeo ut inter laicos communionem tantum habere præcepit, ut dixerunt. Oltendit etiam ipse Christianissimus princip eorum sanctæ synodo diploma sacrum ipsius venerandi principis manibus insignitum, & sigillo subter signatum, ex approbatione sue ordinationis, ad eandem sanctam & apostolicam, omnium sollicet ecclesiarum mattrem Romanam ecclesiam.

EX ACTIONE VI.

Et sic sexta actione finita, decreto judicum, & synodali judicio, atque confensu principis, Hincmarus archiepiscopus primatus fui locum recepit, & judex se præsente synodi effecit, inperventuris actionibus cum archiepiscopis, Westilone scilicet & Amalrico, fenfum accommodavit. Tunc de presbytero quodam, & monachorum abbate in Alisvillaris monasterio, nomine Hildoino, qui ab eodem Ebbone diaconus justus fuerat ordinatus, & a Lupo postea venerabili episcopi Catalaunensi presbyter fine examine fuerat consecratus, mota est quæstio. Unde [illegible]ens idem Lupus episcopus porrexit volumen, in quo continebatur, quia memoratus Rhemorum ecclesia cæsus pastore, justus est regiis literis domni Caroli, ut in confectione chrismatis, & in aliis neceffitatibus vicedilect us sum matri ecclesiæ pro ios poffibilitate in ecclesiasticis negotiis consulere prorsuaret. Qua de re cum episcola regia, ut eumdem fratrem nomine Halduinum & presbyterum ordinaret, & abbatem monachorum in monasterio Alivillaris facerem, archidiaconus Rhemensis ecclesiæ, cum aliis multis tam canonicis quam monachis, eumdem illi ad ordinandum in gradu diaconi ad presbyterium obtulit. quem secun-

ANNO CHRISTI 851.

dum conservandinem, quam in offerendo ordinan- A
dos ex canonica & monasterii ipsa metropolis ec-
clesia habebat, ordinandum subjecit, & ad votum
praecipientis principis & offerentium ordinavit.
De quo judicatum est a synodo secundum sacros
canones, sicut scriptum est. Ut qui presbyteri
sine examine per ignorantiam, vel per ordinan-
tium diffimulationem non probati, cum fuerint
cognitiones, deponantur: quia quod irreprehensibile
est catholica defendit ecclesia. Et oblensum est in
codem ex concilio Sardicensi cap. 9. & ex aliis con-
ciliis ac decretis, damnationis scripto fecundum
canonicam formam eumdem episcopum nihil de
illius ordinatione attigisse: sed qui salva fine gra-
dationem debitam restituit debere.

B

EX ACTIONE VII.

Et hoc negotio septima actione finito, interro-
gatum est de his qui sapedicto Ebboni oratione
vel oblatione communicaverunt: quoniam scil-
pram est in canonibus, ut qui excommunicato
communicaverint, omnes ab ecclesia repsui, ma-
xime eos qui scelebant cum esse depectum. Unde
ferrexit Ermoinus, & decretus, & rotulam, canoni-
cam & apostolicam auctoritatem continentem,
qualiter libellati satisfactionem sanari valeant & de-
beant exorbitantes. Unde & in gestis pontificum,
& in decretalibus apostolicis papa Leonis, & in
libro epistolarum domni Gregorii, qui dicitur ex C
registro, & in ecclesiasticis historiis, & in decre-
tis multorum pontificum, plenissime eli exem-
plis manifestissimis demonstratum. per quorum
doctrinam libellati satisfactione, & decreto ca-
nonico manibus omnium roborato, in ecclesiae
canonica venerabilis archiepiscopi Hincmari,
omnis Rhemorum ecclesia; indicta sibi penitentia,
largita indulgentia, benedictione superfluia, communione sacra tribuet, per sapedictum
venerabilem Hincmarum archiepiscopum, ope-
rante domino nostro Jesu Christo, purificata esse
noscitur & sanata.

EX ACTIONE VIII.

Et sic octava actione finita, benignus & pius
princeps sapedictus dominus Carolus rex gloriosus sacram synodum, & sapedictum Hincmarum
episcopum humiliter petiit, ut sua praefati fra-
tres episcopos diocesis sanctae Rhemensis eccle-
siae falsis appetere criminibus, quod post depo-
sitionem Ebonis illi communicaverint, & cum
integritatem restituerint, & ob id secundum ca-
nonicam auctoritatem communione privati exi-
terint, quoniam gradus ecclesiasticos habere non
possunt, legum ecclesiasticarum auctoritate decer-
nente, humanos de illis defensores, vel communi-
pionem habere valeant per sacra synodi indulgen-
tiam. Quod & pietas facerdotalis libenter assensit, D
& misericorditer pieque concessit: recognoscen-
tibus istidem fratribus, & peretribus veniam. Et
sic cunctis ex ordine secundum regulam ecclesia-
sticam canonice & diligenter pertatis, decre-
tum & judicatum a sancta & venerabili synodo
assentiente & favente Christianissimo & glorioso
rege domno Carolo, hoc omnia gestis inseri, &
in conspectu synodi relegi, & rata omnia judicata
eandorum manibus & subscriptione canonica
perstito inconvulla & inviolabiliter permanfura
firmari.

ANNO CHRISTI 851.

Archanradus Parisiorum episcopus subscripsi. A
Heribaldes Autissiodorensis ecclesiae episcopus
flatuta praedecessoris mei ..... relegi, con-
fensi.

a) al. Eur-lubov. II.

a Frotboldus Camotensis ecclesiae episcopus con-
fensi & subscripsi.
Foleonius episcopus sanctae ecclesiae Morini re-
legi & subscripsi.
Aldricus Cenomannicae urbis episcopus relegi
& subscripsi.
Unfridus Morinensis ecclesiae episcopus sub-
scripsi.
Rigboldus chorepiscopus sanctae Rhemensis ec-
clesiae interfui, confensi, & subscripsi.
Dodo abbas monasterii sancti Sabini interfui &
subscripsi.
In Dei nomine ego Lupus abbas monasterii
Bethlehemitici interfui & subscripsi.
Bernardus abbas monasterii sancti Benedicti in-
terfui, confensi, & subscripsi.
Odo abbas monasterii Corbejae interfui & sub-
scripsi.
Herricus abbas monasterii Corbiensis interfui
& subscripsi.
Bavo abbas monasterii Orbacis interfui & sub-
scripsi.
Renes notarius sacri palatii domni Karoli in-
terfui & subscripsi.

4 Editum

CAPITULA A DOMNO CAROLO REGE IN LUCIA FUNDO ANNO '' SUESSIONIS civitatem in monasterio sancti Medardi propofita, anno incarnationis dominicae DCCCLIII. in mense Aprilli.

* In Cod. Rivipollenf. & in Carolini monasterii exemplar. hoc dictum Carolo praedicente & nondum fubjecto: quod amarius erat ac odiosius r. 27. vocabulo subjectionis.

Mandata missi dominici per regnum directis data.

TITULI CAPITULORUM.

I. *De omnium monasteriorum inflauratione.*
II. *De monasteriis eisdem datis.*
III. *De capellis & abbatiolis in beneficium datis.*
IV. *Ut presbyteri omnes sub dispositione sint episcoporum.*
V. *De rebus ecclesiasticis in eisdem datis.*
VI. *De rebus ecclesiasticis unde nona & decima folvi debent.*
VII. *Ut mulla, vel placita, in locis sacratis, & diebus festis non fiant.*
VIII. *Ut omnes pacem observent, & alii jejuniorum diebus, non fiant.*
IX. *Ut colonos ab episcopis flagellari eorum fenio-ribus inique non ferant.*
X. *Ut ministri reipublicae episcopis parochiam circumeuntibus fint auxilio.*
XI. *Quod super homicida ecclesiastica & praefuratas regis praecepta non fiant.*
XII. *Ut communationes rerum ecclesiasticarum, vel mancipiorum, fine consensu vestri non fiant.*

PRAEFATIO.

SEptima actione eidem sacrae synodo Christianissimus dominus rex Carolus hac quae sequuntur capitula proposuit, & consultu eorumdem episcoporum, ea quae per regnum fuum innotescenda, exercenda, & conservanda communuit, praecepit, & confirmavit.

CAPITULA.''

I.

Ut missi nostri per civitates, & singula monasteria tam canonicorum quam monachorum, sive fanctimonialium, una cum episcopo parochiae suae inquirere in qua consistant, cum consilio eiusdem & consensu ipsius qui monasterium retinet, quem volumus & expetifle praecipimus ut praefens fit) vitam inibi degentium & conversationem inquirant, & ubi necesse est corrigant, & ubi defunt, congruae officinas construere jubeant; & ubi funt factae, & per negligentiam funt destructae, instaurari praecipiant; & victum, ac potum, & vestitum, atque cetera necessaria, pro qualitate ac possibilitate loci, & inhabitantium necessitate, ordinent, & hospitalitatem supervenientium hofpitum, & receptionem pauperum ibidem dispouant & ordinent. Ecclesiae quoque luminaria, & ornamenta debitum ordinent, & thesaurum ac vestimenta, seu libros diligenter inspiciant, & breves nobis reportent. Imbrevient etiam quid unufquifque ecclesiarum praelatus, quando praelationem ecclesiae fuscepit, ibi invenit, & quid modo exinde ibi minus sit, vel quid & quantum fit superadditum. Quod etiam Nothimannis per noftram commendationem, five fi-
ne noftra commendatione, datum fit, quidve re-
liftum, vel quid a quoquam ibi in eleemofynam datum. Numerum etiam canonicorum vel monachorum, five fanctimonialium unufcujufque locidebitorum & nobis referant; ut fecundum qualitatem & quantitatem loci, cum consilio episcoporum, & fidelium noftrorum, ubi minor numerus fuerit, noftra auctoritate addamus; ubi vero in discretionem praelatorum fuperfluit, ad menfuram redigamus. Inquirant quoque & quot tempore avi noftri Caroli, & domni genitoris noftri Hludovici, monachi ibique in loco fuerint, & quot modo fint. Et ubi loca a Nothmannis, five a quibuslibet aliis deftructa fune & penitus annulla-
ta, quot ibi nunc propter pauciratem rerum, & devaftationem earundem conftitui, vel ordinari poffint: ut inde cum consensu fidelium noftrorum ordinemus quid de cetero agendum fit, & qualiter abbatiarum praefati, & in locis facris inhabitantes, de his quae miffi noftri praeceperint obedierint, nobis diligentiffime & capitulatim referre procurent.

II.

Ut miffi noftri diligenter inveftigent per fingolas parochias fimul cum epifcopo de monafteriis quae dominum timentes in fuis proprietatibus aedificaverunt, & ne ab hereditibus eorum dividerentur, parentibus & praedecceffibus noftris fub immunitatis defenfione traditerunt, & poftea in alodem fant data del fuerunt quae dari, & a quo, vel quibus in proprietatem data fint, & nobis renuntiare procurent: ut cum epifcopis & ceteris fidelibus noftris conferemus, quid de qualiter inde fecundum Dei voluntatem & noftram falutem agere debeamus.

III.

Ut miffi noftri per fingulas parochias, una cum epifcopo parochiae ipfius, requirant de capellis & abbatiolis ? ex eifs Dei in beneficium datis, quaelis cenfus inde exeat, ut ecclefiae de qua funt exin-
de

a Vide epiftula Caroli pag. 1095.

a) Hincmarus, &c. Vanilo munere divino Senonenfis epifcopus relegi & fubfcripfi.
Paulus Rothomagenfis fanctae ecclefiae archiepifcopus relegi & fubfcripfi.
Amalricus gratia Dei Turonicae matris ecclefiae metropolis interfui, confenfi, decrevi, atque fubfcripfi.
Theodoricus Camaracenfis epifcopus interfui, confenfi, decrevi, & fubfcripfi.
Rodhadus Suefſionicae urbis epifcopus interfui, confenfi, decrevi, & fubfcripfi.
Ermenfridus indignus gratia tamen Dei Bellocenfis epifcopus fubfcripfi.
Jonas Aurelianenfis epifcopus interfui, confenfi, decrevi, & fubfcripfi.
Pardalus * Lugdunenfis ecclefiae epifcopus fubfcripfi.
Hilmeradus Ambianenfis ecclefiae epifcopus interfui, confenfi, decrevi, & fubfcripfi.
Agius indignus Aurelianenfis ecclefiae epifcopus fubfcripfi.
Prudentius Tricaſſinae civitatis epifcopus interfui, confenfi, decrevi, & fubfcripfi.
Hucherius Meldenfis ecclefiae indignus epifcopus fubfcripfi.
Herimannus Nerwenenſis ecclefiae indignus epifcopus fubfcripfi.
Gamberius Ebroicenſis ecclefiae epifcopus interfui, confenfi, decrevi, & fubfcripfi.
Baldricus Bajocenſis ecclefiae epifcopus relegi, confenfi, decrevi, & fubfcripfi.
Hatradus Lixovienſis ecclefiae epifcopus relegi & fubfcripfi.
Hildebrannus Sagenſis ecclefiae epifcopus interfui, confenfi, decrevi, & fubfcripfi.
Bodo homilis Andecavienſium epifcopus interfui, confenfi, decrevi, & fubfcripfi.
Erfoinus Conſtantiae urbis epifcopus relegi, confenfi, & fubfcripfi.
Theodobodus epifcopus b L. interfui, confenfi, & decrevi, & fubfcripfi.
Jonas Eduorum epifcopus interfui, confenfi, decrevi, & fubfcripfi.
Godeſſalus Cabillonenſis epifcopus interfui, confenfi, decrevi, & fubfcripfi.
Braidingus Matiſcenſium ecclefiae epifcopus relegi, confenfi, & fubfcripfi.
c Burgardus ſanctae Carnotenſis ecclefiae vocatus epifcopus his diffinitionibus interfui & consenſi.

Poſtea autem gratia Dei ejuſdem urbis epiſcopus eaſdem relegens ſubſcripſi.

Ar-

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S. J.

'' *In mſ. cod. Pal. Bibl. Vat. habet ſubſcriptiones epiſcoporum & abbatum obſervare Lucas Holſtenius interea, quae ad illuſtrem tam conciliorum authoritatem adjuncta poſſe conſequentibus S.R.E. cardinalis Franciſci Barberini miſſi ad nos P. P. Paffinus & ſ. Ita vero praeſentibus, quae in illa membrana deſſe videntur, Hincmarum omnia concilii mediocriorem ac principem. Eaſdem quoque ſubſcriptiones pau. etiam nunc examina, ut patet ex initio pag. 112. noſtrae ſynopſeos.*

SUBSCRIPTIONES CONCILII SUESSONENSIS II.

b Hincmarus, &c.
Vanilo munere divino Senonenſis epiſcopus relegi & ſubſcripſi.
Paulus Rothomagenſis ſanctae eccleſiae archiepiſcopus relegi & ſubſcripſi.
Amalricus gratia Dei Turonicae matris eccleſiae metropolis interfui, conſenſi, decrevi, atque ſubſcripſi.
Theodoricus Camaracenſis epiſcopus interfui, conſenſi, decrevi, & ſubſcripſi.
Rodhadus Sueſſionicae urbis epiſcopus interfui, conſenſi, decrevi, & ſubſcripſi.
Ermenfridus indignus gratia tamen Dei Bellocenſis epiſcopus ſubſcripſi.
Amalricus Noviomagenſis epiſcopus interfui, conſenſi, decrevi, & ſubſcripſi.
Pardalus * Lugdunenſis eccleſiae epiſcopus ſubſcripſi.
Hilmeradus Ambianenſis eccleſiae epiſcopus interfui, conſenſi, decrevi, & ſubſcripſi.
Agius indignus Aurelianenſis eccleſiae epiſcopus ſubſcripſi.
Prudentius Tricaſſinae civitatis epiſcopus interfui, conſenſi, decrevi, & ſubſcripſi.
Hucherius Meldenſis eccleſiae indignus epiſcopus ſubſcripſi.
Herimannus Nerwenenſis eccleſiae indignus epiſcopus ſubſcripſi.
Gamberius Ebroicenſis eccleſiae epiſcopus interfui, conſenſi, decrevi, & ſubſcripſi.
Baldricus Bajocenſis eccleſiae epiſcopus relegi, conſenſi, decrevi, & ſubſcripſi.
Hatradus Lixovienſis eccleſiae epiſcopus relegi & ſubſcripſi.
Hildebrannus Sagenſis eccleſiae epiſcopus interfui, conſenſi, decrevi, & ſubſcripſi.
Bodo homilis Andecavienſium epiſcopus interfui, conſenſi, decrevi, & ſubſcripſi.
Erfoinus Conſtantiae urbis epiſcopus relegi, conſenſi, & ſubſcripſi.
Theodobodus epiſcopus b L. interfui, conſenſi, & decrevi, & ſubſcripſi.
Jonas Eduorum epiſcopus interfui, conſenſi, decrevi, & ſubſcripſi.
Godeſſalus Cabillonenſis epiſcopus interfui, conſenſi, decrevi, & ſubſcripſi.
Braidingus Matiſcenſium eccleſiae epiſcopus relegi, conſenſi, & ſubſcripſi.
c Burgardus ſanctae Carnotenſis eccleſiae vocatus epiſcopus his diffinitionibus interfui & conſenſi.

b) al. Theodobodus, &c. Lemovicenſis. II.

c) al. Frotboldus Carnotenſis epiſcopus conſenſi & ſubſcripſi.

* Abbatiarum

---

1 Haec Capitula scripsit fuit an. 861. apud Compendium, ut adnotavit Baluzius in tom. 2. Capitular. pag. 1265.

ANNO CHRISTI 833.

de vestiarum habere possit, & nobis renuntient, ut hoc nostra auctoritate commendetur & confirmetur, & secundum qualitatem & quantitatem loci clericos & luminaria ibi ordinent, & loca restaurari faciant.

IV.

Denuntiandum est omnibus, & a missis nostris ordinandum, ut omnes ecclesiæ præsbyteri sub immunitatis & privilegio, & ordinatione atque dispositione episcoporum singularum parochiarum, in quibus consistunt, secundum auctoritatem canonicam, & episcularis domni Caroli imperatoris avi nostri, & pii Augusti Hludovici domni & genitoris nostri permaneant.

V.

Ut missi nostri diligenter investigent cum episcopo & præfatis monasteriorum, & per fideles & firmatores vicos in unaquaque parochia, de rebus ecclesiasticis in eludem datis: & sicut evidentius, & veris indiciis ac auctoritatibus comperierint, diligenter a quo & quibus data sint, vel quantum exinde perditum sit, & qualiter, & nobis renuntient.

VI.

Ut missi nostri expectent, & cum omni diligentia, cum episcopo, & præfatis monasteriorum, per singulas parochias requirant de rebus ecclesiasticis, unde none & decimæ solvi debent, & non solvuntur, ut persolvi ab eadem re teneantur faciant. Et si aliqua contradictio, quæ rationabilis videatur, obvera fuerit, describatur. Et præfatum pilius cafa Dei, unde res esse noscuntur, & ille qui eas detinet, & nomina ac decimum solvere detrectat, simul cum missis nostris ad nostram jubeantur venire præsentiam: ut tunc, veritate comperta, & definitione decreta, quod justum fuerit, inveniamus inde perficere quimus. Volumus etiam investigent nostri missi, qualiter illi qui eadem res ecclesiasticas, unde decimæ danture, sive non dantur, possidunt, illas salvas habeant, & ecclesiis, & silvis custoditis vel si terræ aut emancipia inde perdita sint, vel aliquid hujusmodi, aut si finalia oppressa sit contra legem: & nomina per breves nobis renuntient sui nostri.

VII.

Ut missi nostri per singulas parochias constitutos & reipublicæ ministros ex hastes vestros præcipiant, ne malla vel placita in exitibus, & in aitiis ecclesiarum, & presbyterorum manfionibus, neque in domiciliis vel festivis diebus tenere præsumant. Sed omni conversationem locum confidenter, & libenter, sibi stationem ad mallum tenendum constituat: quia æstas est ibi reos panniri, ubi reipublicæ divinæ reverentiæ misericordiæ & justitiæ fidelium & decreto prædecessorum nostrorum consequantur.

VIII.

Ut missi nostri comitibus & omnibus reipublicæ ministris firmiter ex verbo nostro denuntient: atque præcipiant, ut a quarta feria ante initium quadragesimæ, nec in ipsa quarta feria, ufque post octavas paschæ, mallum vel placitum publicum, nisi de concordia & pacificatione discordantium, tenere præsumant: Similiter etiam a quarta feria ante nativitatem domini ufque post confecratas dies obfervent, nec uon & in jejuniis quatuor temporum, & in rogationibus simili obfervatione obfervent feriatos dies venerari omnimodis ftudeant.

IX.

Ut missi nostri omnibus per singulas parochias denuntient, quia si episcopus aut ministri episcoporum pro ecclesiasticis causis flagellaverint eum virgis, propter hoc omnem honorem, & ea ipsi criminati sunt, ut in synodo coram omni populo & clero examinentur, & si culpabiles inventi fuerint, secundum canones & constitutionem imperatoris avi nostri, & pii Augusti Hludovici domni & genitoris nostri, ordinentur.

X.

Ut missi nostri omnibus per singulas parochias denuntient, quia si episcopus aut ministri episcoporum pro ecclesiasticis causis flagellaverint eum virgis, propter hoc omnem honorem, & ea ipsi criminati sunt, ut in synodo coram omni populo & clero examinentur, & si culpabiles inventi fuerint, secundum canones & constitutionem imperatoris avi nostri, & pii Augusti Hludovici domni & genitoris nostri, ordinentur.

XI.

Sciant etiam fideles nostri, quia conciliumus in synodo venerabilibus episcopis, ne super benificia ecclesiastica vel præstarias, etiamsi episcopus, aut quilibet monasteriorum præstarias, præstationes vel precarias, precaria confirmationis nostræ ullo modo factiones. Et ideo ab irrationabili petitione se omnifuisque compescat.

XII.

Ut missi nostri omnibus per illorum miffaticum denuntient, ne commutationes serum vel municipiorum quilibet præstatus earumdem ecclesiarum, ita fine licentia & consensu nostro facere præsumat, neque mancipia ecclesiastica quilibet nisi ad libertatem commutet: videlicet ut mancipia quæ ecclesiastica habuntur, in ecclesiæ servitio permanent, & ecclesiasticus homo, qui commutatus fuerit, perpetua libertate fruatur.

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

1. *Concilium Suessionense II.*] Triplici capite quo ad hoc concilium restituendum difficultas fuit. Primo enim loco pofita fuit dubitatio, feu canones coacti, quibus universa ecclesia subjungitur, a quo in lepore ad obedientiam divinitus præfonis ac rebus fuerunt debita. Tum deinde sequebat excepta eorum quæ in singulis conciliis subscribuntur (magnus enim abfuit non habemus jejunio eodemque negotio, hoc est de clericis ab Ebbone poft mediam quadragesimam ordinatis & Stoan Rotomagi archiepiscopum mandata nostris dominicis, quorum in canone VI. fit mentio, a rege præscripta, atque a subscriptis, qui concilio Suessionensi interfuerunt ut caput, quod ad Ebbonis clericos pertinebat, Nicolao papæ poftea non placuit, ideoque remittitur, ut hoc loco videbimus, in alia synodo pollet de eorum nulla fuit controversia. Quæ non nisi facienda quæ hoc concilium vitæ pertinebant & ut quæ ut minus digna ac inutile fuit infamant.

Cæterum synodi hujus editionem hactenus confulum & typis prodiit regularum Augustini Canonicorum. In libro enim conciliorum etiam communitorio pluribus capitulis additionibus locis, eum in eodem codice rotulo, non ex Bellovacensi, sed ex Gandavensi. *consilium habitum*

2 *Rotomagensis archiepiscopus desit.*] Eft caput in libris *Bellovacensibus*, in folio 121. decretorum cc. 111. nisi quod perperam ignarus episcopus ea loco scripsum est pro *Rotomagensi*.

3 *Ex Reginonis.*] Eamdem numerum habent vulgata ii, & codex Mentelii: at rectius Flodoardus assignat hoc loco lib. II. cap. 20. Num. 8. apud Hincmarum Rhemenfem, & in codice Laudunenfi, ubi episcoporum qui Ebbonis depositioni adfuerant catalogus texitur, 45. tantummodo recenseatur.

4 *Sed & de baculis & annulis.*] Archani Ebbonem poft reditum fuum ad ecclesiam Rhemenfem, tum epifcopos, qui ipfo abfente fuerant ordinati, data annulis & baculis confirmaffe. Sic enim habes in codice Arnulphi veteris fchedæ clericorum Rhemenfium nomine compofita: *Turonus, inquit, per longum fpacium vos exulatos exilio pertulit, ut epifcopos ex abfentia, Sinnem epifcopum, fuppo-*

ANNO CHRISTI 833.

nentes, Regalium epifcopos, quod enormiter fanctiffimis probibetur canonibus. Qui completa cum omni gaudio & leticia conficratione & fubmiffare facrificii, profpere omni ecclefiæ deprecati funt cum, ut ipfum auctoritas rerum fanctarum ac ordinationis exigebat. Qui benigniffime eorum gaudia abundare, dedit ei & publice eorum fanctiffimis altaribus ut annulos & baculos fua auctoritate in confirmationem eorum ordinationis, & allocutus eft de eis omnes ecclefiæ, ut fortem univerfi fe in cæleftem, qua ex his eft, rerum ordinatione fubjugarent. Hæc ex Flodoardo, qui additionem Hincmarus in epifcola quadam ad Anaftafium bibliothecarium fcripta poft Ephesinum Trifolium anno 879. ipfum poscentibus Ebbonem ad gradus fuos dejectos fuerat, ab epifcopis annulum & baculum accipere, & non epifcopis dare debuiffe. *Ebbonem*

5 *Ex cod. Bell.*] Sic legitur in capitularibus Caroli Calvi: ubi & alia quædam emendantur, quam hoc loco, oftendere videtur.

NOTA GABRIELIS COSSARTII.

G. C. *Hoc edictio concilium Silvanenfe cum hoc olvido*] Illa epifcopalis conciliorum fanctio a domino Karolo in fynodo apud Sueffionas convocata, in monafterio S. Medardi, anno Incarnationis Domini DCCCIII. in anate Apoftoli.

SIRMONDI NOTÆ UBERIORES.

Ita Capitula.] Plerique codices infcriptione illa carent. In Laudunenfi vero hæc non a Karolo, fed eorum Karolo præconibus dicuntur. Quæ quidem cum hinc ex geftis fynodalibus conciliі Sueffionenfis, tuipa hotreus laudatum continent, ea quæ de fingulis, quæ in eo concilio acta funt, quid decernum fuerit intelligimus. Quod aliqui proiter ignorantiam, eum ex aliis fynodis, primis ea quæ ad primum pertinet, hoc eft ad clericos ab Ebone Remenfium poft abdicationem ordinatos, pertinere, nihil fatisfacit.

Canonice depofitos.] Depofitus fuerat Ebo tanquam notatus & inconte confpirationis adverfus Ludovicum Augustum fynodo apud Theodonis villam, ann. 2. dictum eft, DCCCXXII. Rem multis notat Frodoardus lib. II. c. 20. Synodi vero ipfius brevem, qui fubfcriptionibus epifcoporum XLVIII. qui Ebonem damnarunt, recitat Hincmarus c. 6. nonnullorum epocis adverfus Gothefchalcum. Mortuo deinde Ludovico, fedem a Lothario iterum obtinuit per edictum, quod apud Flodoardum eodem loco extat cum fubfcriptis & aliorum epifcoporum ac atque in Remenfi ecclefia clericos aliquot ordinavit. Quos Hincmarus Ebone illum depofito, per clericos haberi non fas fuit, ut pote vitio cenatos ab eo qui legitime ordinatus non eft. Quæ a Lothario apud Flodoardum Sueffionenfis epifcopus laffet, fyndus fecundum Hincmarum pronuntiavit.

Hincmarum.] De quo iterum, Tit. x. cap. Caroli Calvi, c. 1. Apud Lupum abbatem ep. XXXIV. & XLVI. Hincmarus Rhemenfis epifcopus. Ubi fubfcriptionem Vuilleberti epifcopi Catalaunenfis: *Inhoneftor, fine deforipfore Hincmarum.*

Caffitidi.] Male hic duo libri *caffitidis*, alii omnes ex. *Cap. 6. ffatis* aut *caffitis*, ut Tit. XXIII. c. XIV. *Caffitem vellet ne fuffrat materiali caffitidi.* Quibus ex verbis conflatur religiosus ad ftudiorum & addictis præcinere. Quod ipfum ex Conftorio. Et confequenter intelligere eft Ebo. ex. cap. CLXXXIII. ubi cum monafteriorum clauftris comparat caffitidem, ut ex ecclefiæ *damnatum cum caffa, & caffitidis* & illis cohærentes. Sic ignus vulgarum caffitia interpretatur, quæ in villis rufticus fant. Venit charta S. Germani Parisiensis: *Et decimam damnatum cum caffa, & caffitidis.* Quæ caffitia dicuntur in alia veteri charta S. Remigii: *Mancipia cum caffa, & caffitidis.* Et *caffitidis* quæ caffitia dicuntur in alia veteri charta S. Benigni: *Mancipia cum caffatibus fuper inftruffis.* Atque alia paffim hujufmodi.

Noftrum hereditarium.] Tit. XXX. c. IX. capitul. *nolum hereditarium fuis mallis vifum fuerit fuffcipere* Tit. XXXIII. c. IX. *dignum hereditarium a nobis difpofitum.* Tit. XLIII. c. VIII. *fuiffet noftrum hereditarium, fecundum malum cafus, & ut nobis placuerit, fuiffet.* Et alibi fæpe. In quibus omnibus hæreditas, aut hæreditas, interdum etiam hæreditas legitimi hæredis, quod alii fcribunt, nufquam. Ex hoc autem cognofcis, a nobis quæ defcripfimus, hujusce hæreditarium gravitatem nullam fuiffe, quæ a patricio pro arbitrio, extra ordinem imponi foleat. Hincmarus Laudunenfium Remenfi *fe velle ad manum retendere proprie, & fuffarare quidem illis commendatum hæreditarium.*

ANNO CHRISTI 833.

nodos minime fegnis erat Aldricus, cum multis interfuiffe conflat, ut Vormatienfi, in qua reftituus eft in integrum Ludovicus anno SECCCXXXI. & frequenti anno 2. Aquifgranenfi, unde legatus cum Richarado Parifienfi ad Pippinum Aquitaniæ regem miffus eft. Parifiacenfi quoque, anno SECCCXXXV. & tricenio poft Turonico.

Pippinus fuit.] De anno quo Pippinus hic junior in Cap. 5. partes perfidiæ venit, atque in monafterium Sueffionenfe decollus eft, fcriptores non conftituunt. Annales Fuldenfes, & Bertiniani, Pippinum addiftrare anno SECCCXXXIII. Sigebertus anno fequenti, cui favet chronicon Mettenfium quod ipfum anno SECCCXXXIV. obiiffe ait. Sed *Lambecius tomo 2. Commentariorum Bibliothecæ Caefaris Vindobonenfis, Codem anno mense Septembri Karolomannus Pippinum fratrem adgreditur.* Lambecius porro cæcitas in eumdem quoque annum conjicit aliud chronicon Regenfisburgenfe.

Duo quidam monachi.] Horum opera elapfum e mo- Ibid. naftcio Pippinum autor eft Regino. Nunc igitur hoc nomine a synodo plebiscitum. At Pippinum e fuga eadem retraftum, caftrumque Sirmacenfem ad cuftodiam denuo inclufum Regino idem refert. Carens Hincmaro dicitur, qui Pippinum in illa fua fuga fefe jungens, id eft Nonantulam, fecifle, atque iftegritatem & incoftas nuptias indicit docet in confilio, quod de his regi fuggerendis de parentela Pippini interganda pudice fcripfit, cum is de centuftia dolore, ac unanachi habitum regerent velle dicere. Regionis locus anno SECCCLIII. cui hanc hiftoriam adfignat, depravatus eft: *nude enim Infula noftri*, editum eft, *pro, in Silvanectis.*

Regnoftrum dicerunt.] Sacri palatii notarium. Qui Can. 6. falfa regio nomine fcripta & diplomata conficiebat, cum veritatem eft a notariorum numero fuiffe qui in palatio fub archicancellario notarium locum tenuit, illum effe Ragenfridum conjicio, cujus nomen in quibufdam Caroli Calvi diplomatibus legitur, ut in confirmatione privilegiorum monafterii S. Dionyfii: *Regenfridus notarius & vicarius Ludovici abbatis recognovi. Compendii* XII. *Kalendas Februarias anno IV. regnante Karolo Imperatore* VII. *quod eft anno* DCCCXLIII.

In Capitula in hac fynodo propofita:

Nihrovienses.] In breves feu pittacia referent & delivi- Cap. 1. rent, ut Tit. XXXI. c. VII. Tit. XXX. capitulum Hincmarus adverfus requirem. c. 1. *habeant inhrevietores, quæ infuetos fuos baptizare, & quot homines fuos communione fuæ ecclefiæ reddere poffint.* Et *inhrevietores per noftrorum impetrationem, & inbrevietorum.* Breves dicebantur, quos vulgo tenoles & inventaria vocant. Lupus epift. XXXV. *Brevia etiam, quæ de famulatu monaftterii noftri mittere noluerunt Abbonis.* Karolus M. *Capitulare de villis: Ut fcire poffimus de unaquaque villa Hildegardæ regine traditia fuerunt, volumus ut fiant defcripte breves, & ipfa breves ad nos ferre adducat.* Inde inbrevietores, qui inventaria confiderant. Vuilleberti epifcopi Catalaunenfis: *Inbrevietor, fine deforipfore Hincmarum.*

Caffitidi.] Male hic duo libri *caffitidis*, alii omnes ex. *Cap. 6. ffatis* aut *caffitis*, ut Tit. XXIII. c. XIV. *Caffitem vellet ne fuffrat materiali caffitidi.* Quibus ex verbis conflatur religiosus ad ftudiorum & addictis præcinere. Quod ipfum ex Conftorio. Et confequenter intelligere eft Ebo. ex. cap. CLXXXIII. ubi cum monafteriorum clauftris comparat caffitidem, id eft ecclefiæ *damnatum cum caffa, & caffitidis* & illis cohærentes. Sic ignus vulgarum caffitia interpretatur, quæ in villis rufticus fant. Venit charta S. Germani Parisiensis: *Et decimam damnatum cum caffa, & caffitidis.* Quæ caffitia dicuntur in alia veteri charta S. Remigii: *Mancipia cum caffa, & caffitidis.* Et *caffitidis* quæ caffitia dicuntur in alia veteri charta S. Benigni: *Mancipia cum caffatibus fuper inftruffis.* Atque alia paffim hujufmodi.

Noftrum hereditarium.] Tit. XXX. c. IX. capitul. *nolum hereditarium fuis mallis vifum fuerit fuffcipere* Tit. XXXIII. c. IX. *dignum hereditarium a nobis difpofitum.* Tit. XLIII. c. VIII. *fuiffet noftrum hereditarium, fecundum malum cafus, & ut nobis placuerit, fuiffet.* Et alibi fæpe. In quibus omnibus hæreditas, aut hæreditas, interdum etiam hæreditas legitimi hæredis, quod alii fcribunt, nufquam. Ex hoc autem cognofcis, a nobis quæ defcripfimus, hujusce hæreditarium gravitatem nullam fuiffe, quæ a patricio pro arbitrio, extra ordinem imponi foleat. Hincmarus Laudunenfium Remenfi *fe velle ad manum retendere proprie, & fuffarare quidem illis commendatum hæreditarium.*

ANNO CHRISTI 876.

Notæ Severini Binii.

Carol. & alii contigit duce.

a *Concilium.*] Ebbo Rhemensis archiepiscopus sub Ludovico imperatore fede privatus, ut supra in notis concilii in villa Theodonis celebrati videmus, egregiam Lotharii imperantis per synodum comprovincialem episcopatum restituens, complures in eadem ecclesia clericos ordinaverat. Verum dum Caroli regis nepotis Guillelmum episcopi comitem interim fede Rhemensi amovillent, eique Hincmarum fubstituerent, omnes ejus ab eo dimissi ordinationes penitus quinquagesimo primo Suessionis in locum illius adhuc viventem Hincmarum, post obitum ejusdem Ebbonis, quæ ipse ordinaverat recipere nolue, eaque de tanta hac synodum celebrari curavit, in qua clericos ab Ebbone ordinatos damnarunt. Quod autem ordinationes ipsas Ebbonem dejectum, a Hincmarum vero eidem fugitivum substituum esse, Acta concilii" fatius erunt Flodoardus in Hincmaro lib. 3. cap. 20. Ebbonem præful Rhemensis Lotharii anno fui episcopatus septimo synodum habuit contra provisionem apud Suessionem, in qua damnatus fuit Ebbo Metadeni, in ecclesia Sanctæ Trinitatis hunc locum habuit, tum Wenilone Senonensi archiepiscopo, Amalrico Turonensi, Theodorico Cameracensi episcopis, Rotardo Suessionensi, Lupo Catalaunensi, Jonnone Nouiomagensi, Ingonaldo Silvanectensi, Bernoldo Meldensi, Theotone Parisiensi, Hincmaro Ambianensi, Hesberno Meldensi, aliis Archiepiscopis, Presbyteris Tolosanis, Bernimiro Nivernensi, Teta Augustodunensi, Gauzlino Lingonensi, Ebone Bituricensi, Gauzberto Rhemensi, Hildeberanno Sagiensi, Hildegario Rhemorum confessore. Refertur etiam propriis gestis Ebbonis, Ebbonem absentem monasterii Fossati Sithiensis, Lupo abbate monasterii quod dicitur Ferrariis, Bernardo abbate monasterii Fossati quod dicitur Vindocinense, Ebone monasterii quod dicitur Corbeia, Hincmaro monasterii Launiaci, Ebone monasterii Orbacensis, & quamplurimis aliis fanctitatem & abstinentiam, observantiam disciplinæ, ac religionem gratiorum clero. Hæc Hincmar quoque in multis gloriosis vitæ Caroli suæ locum suggestus ecclesiæ Dei fuos provectura negotia.

Ad quam synodum accedentes quidam Rhemorum ecclesiæ canonici ex mandato, videlicet Rodoldus, Gislfridus, Odofridus, Frotherius ex canonicis ipsius matris ecclesiæ: Siguinaldus ex canonico Sancti Thomæ: ex monachis autem monasterii Sancti Rhemigii Normannus, Heiricadus, Maurinus, Aterus, Tedalmodus, Helbaldus, Radulphus, Pulcherius, clamaverunt Ebbonem fuisse archiepiscopum, fuoque jure ab administratione ordinum ecclesiasticarum, ad quas ab Ebbone quondam privatus fuerat, non posse removeri. Intimatione itaque propositum pontificis Hincmarus publice fecit Pontificum & Amalricus supra eatenus archiepiscopus, Pertheum quoque Laudunensem episcopum, qui ab hac intimatione non recognoscebant fore fortunæ antiquitatis, Ebbonem ordinem judicio Romano, & additamento eidem Pontificum Triacensium civitatis episcopum. Hi judicem constituit hoc judicaverunt, quod si Ebbo archiepiscopus hic fuit manus manum sanctum ab eo fuerint ordinaverit, laborent minuferunt & eidem infuste detulit, & canonicum reformet, post suam consecrationem ordinationes ab eo factas ordinaverit, sive alia conditione ordinem eius minuisse.

Unde interrogati fuos ordinatores Hincmari, ne ordinationem vidi de Ebbonis dependerent, Hincmarum consecrationis ordinationes. Tunc fungens Theodorus Cameracensis episcopus parentis in conspectu, primus & quasi fungorum, tenuibus ordinem depositionis prefati Ebbonis. Tum sententiam eft qualiter consecrationis episcopus reflitui debeat? & quia Ebbo reflituus videtur ordinem suum, infuper & ab apostolica Sede a Sergio papa confirmante deiectionem illius, damnatus est clericis, qui ab eo consecrationis sunt ordinatus meruerit. Tum ecclesia auctoritate, qualiter interrogabatur debeat ordinari, literis quoque canonicis ferabatur ab episcopi Turonensis ordinatus, Hincmarus fua fuit quæ archiepiscopi & cæpiscoporum fuorum manibus, quasi ad pontificem Rhemensis ecclesiæ pleniter Hincmarus provenerat: decreto etiam canonico Hincmarum cleri nobilium, qui manibus voluerat, qualiter eundem Hincmarum fibi pofulaverunt ordinari episcopum: Sanctique ad pervenire cum profinciæ tui confinia omnium cæpiscoporum Rhemensis diæcesis cum ordinatum archiepiscopum.

Post hæc fungens item Hincmarus, in conspectu principis & synodi pervenit literas canonicas, quas ordinatum suum ordinatoribus acceptas invitus, illum præterierit, & Rhemensis. Porrexit etiam epistolam Rhemensis provincia, ac presbyterorum civitatis manibus episcoporum subscriptam, ad quæ ordinatum non conformabatur ipsius ordinationi datam. Offerebat etiam Hincmarus fortum, ipsius venerabili relinquit manibus, quæ ordinatum non conformabatur, & illum ad agendum

ANNO CHRISTI 876.

A *benissem sua ordinationis, ad sanctum sanctum & apostolicum Romanum ecclesiam, Sergio judicatum atque confirmatum eft Hincmarum episcopum canonice ordinatum.*

Deinde sanctissimum eft, quid decernendum foret de his quos Ebbo post suum depositionem absque legitima reflauratione presumpsisset ordinare. Tunc surgens Immo Nouiomagensis episcopus, perrexit recitare auctoritatem Arelatensium & apostolicum contrectorum, quorumcumque ab ipso vel fuorum ordinatorum gradus conscriptum, ab eisdem quod ipse non habuit nomen eorum penitus privari, & eorum. Sicque decretum eft, ut quicquid in auctoritatibus memoratis Ebbo post suspensionem suam egisset, omnino irritum haberetur, quod in omnibus fere Orientalis portionibus Ecclesiæ pro suspensionibus & ordinati ab eo gradibus ecclesiasticis pro nullo habeatur.

Tunc omnes ex pretitulis fraternitas omnium Presbyterorum, libellum exhibuerunt, in quo petebant, ut quicumque ipsi & Ebbone promissione ordinati, quia videntur suffragatores Hincmaris esse, Hincmarum videlicet episcopum, Landonem archidiaconum, in reprobationem Hincmaris ecclesiam omnino cum literis Lotharii imperatoris, & omnium Rhemensium refutassent, & ipsum Hincmarum pro pacis & ecclesiæ literis ecclesiæ ex omnibus Occidentalibus episcopis, Rhodoldo, Lupo, Immone, ac ceteroram suum diuersos episcoporum manibus roborantes: quæ omnia ab eisdem episcopis relata fuisse pene comprehendi: & quia talia episcopis imponere presumpserunt, ipsi tanta communione deficiant. Hic his omnibus, diuersis petitionibus, atque confusis principiis, Hincmarus archiepiscopus primarius fui locum recepit.

Tum de presentis quæstionis, videlicet Adelidiensis ecclesiæ, omnino Herdenius, qui ab Ebbone diuersus vitæ fuisse dicebatur, & a longo palio Cæsaraugustano episcopo consecratus, visus eft quæstis. Surgens itaque Lupus episcopus perrexit retinere, in eos continentiæ, quæ ipsi Ebbo suffragatus fuisset, & ut secundum ipsius necessitatis Romanum ecclesiæ pallium cerebat, in confessione ipsius Ebbonis ordinatus, & ipsius ordinationis per ipsum literas confulere precurrerat. Quocirca cum ipsius regis ne ipsum literis Romanum prosequerum ordinare, asserens Arelatensi Concilio Sardicensis Africani Patrum, archidiaconum Hispanicæ ecclesiæ, cum aliis communicatis tam canonicis quam monachis, ibi illud retulit, quorum gestis principio de ordinationibus ordinandis. Unde judicatum eft a synodo, cum ipso episcopo nihil dammodum de illius ordinatione inisse gesta. Sed cum ipse Lupus ad secretissimum pontificem Hincmarum, in degradationem debitam reflire debere.

Deinde recitatum eft de his qui absque ullo ad apostolicum sanctum commendationem: & recitata auctoritate qualiter super tantis debeamus, reperium eft ex canonicis institutis, ne post Sardicense Concilium, ullis indulgentia de communione facere cum benedictione retinere, per propium episcopum, quem ordinavit, ad Sedem Apostolicam. Sicque Ipse Electis Ecclesiæ Dei ordinationem ordinavit. Unde judicatum eft a synodo, cum ipso episcopo nihil dammodum de illius ordinatione inisse gesta. Sed cum ipse Lupus ad secretissimum pontificem Hincmarum, in degradationem debitam reflire debere.

Deinde recitatum eft de his qui absque ullo ad apostolicum sanctum commendationem: & recitata auctoritate qualiter super tantis debeamus, reperium eft ex canonicis institutis, ne post Sardicense Concilium, ullis indulgentia de communione facere cum benedictione retinere, per propium episcopum, quem ordinavit, ad Sedem Apostolicam. Sicque Ipse Electis Ecclesiæ Dei ordinationem ordinavit. Unde judicatum eft a synodo, cum ipso episcopo nihil dammodum de illius ordinatione inisse gesta. Sed cum ipse Lupus ad secretissimum pontificem Hincmarum, in degradationem debitam reflire debere.

Deinde recitatum eft de his qui absque ullo ad apostolicum sanctum commendationem: & recitata auctoritate qualiter super tantis debeamus, reperium eft ex canonicis institutis, ne post Sardicense Concilium, ullis indulgentia de communione facere cum benedictione retinere, per propium episcopum, quem ordinavit, ad Sedem Apostolicam. Sicque Ipse Electis Ecclesiæ Dei ordinationem ordinavit. Unde judicatum eft a synodo, cum ipso episcopo nihil dammodum de illius ordinatione inisse gesta. Sed cum ipse Lupus ad secretissimum pontificem Hincmarum, in degradationem debitam reflire debere.

ANNO CHRISTI 851.

*** CONCILIUM ALTERUM APUD CARISIACUM

HABITUM.

In quo capitula quatuor adversus doctrinam Gottescalci edita, quæ fusius supra jam fuerunt edita pag. 55. ex Hincmaro.

In fragm. Concil. Gallic.

Suessionensi concilio II. Carisiacensi itidem II. subjungit auctor annalium, qui passim Bertinianis appellantur, hisce verbis.

A CArolus mense Aprili synodum episcoporum juxta urbem Suessionum in monasterium sancti Medardi adgregans duos presbyteros monachos ejusdem monasterii ipse synodo præsidens, episcopis judicantibus, degradari fecit, eo quod Pipinum furari & cum eo in Aquitaniam fugere disposuissent. Hincmarus Remorum episcopus omnes ecclesiæ suæ presbyteros, diaconos & subdiaconos, episcumque Ebo post depositionem suam ordinaverat, synodo judicante depositi, Pippinus Carolo sacramentum fidelitatis jurat & insuper habitum monachi suscipit regulæque observationem more monachi solito promittit.

Carolus inde ad Carisiacum veniens cum quibuldam episcopis & abbatibus monasticis quatuor capita edidit & propria subscriptione roboravit.

Quorum primum est: A Deo neminem prædestinatum ad pœnam, unamque esse Dei prædestinationem, quæ aut ad donum pertinet gratiæ, aut ad retributionem justitiæ.

Secundum: Liberum arbitrium, quod in primo ordine (homine) perdidimus, in secundo, præveniente & adjuvante Dei gratia, redditum.

Tertium: Velle Deum generaliter omnes homines salvos fieri, licet non omnes salventur.

Quartum: Christi languinem pro omnibus fusum, licet non omnes passionis mysterio redimantur.

Verum hæc capitula accuratius diffusiusque, ut sacris mentibus, ab ipsomet Hincmaro insinuatis illata, ut vero similimum est, præside explicata superius pag. hujus tomi 1054. *reprælentavimus.*

Ex Libb. Append. to. VIII.

ADDITIO AD CONCILIUM CARISIACUM ANNO DCCCLIII.

In quo Capitula quatuor adversus Gotthelchalci doctrinam edita sunt, & confirmata Fulcrici excommunicatio.

G. C. De quatuor contra Gotteschalci doctrinam capitulis, jam habes supra. De Fulcrici excommunicatione hæc addc ex supplementis Berti-Deslandii, cujus hæc verba sunt.

CONCILIUM VERMERIENSE II.

Ex P. Sirmondo.

HÆc synodus habita fuit ab episcopis provinciæ Rhemensis, in qua confirmata est excommunicatio in quendam usurpatorem illatheræ Lotharii imperatoris, nomine Fulcricum, in altera particulari ob illicitas nuptias lata, ac in alios quoque eidem excommunicatis communicantes: e quorum numero ipsemet Imperator, qui tandem absolutus est ab hincmaro provinciæ metropolitano, synodique præside. De his supradictis pæne loquitur Flodoardus in historia lib. 3. recensens ea quæ idem Hincmarus diversis referipsit, & inter cætera, Richaldo chorepiscopo, & Rodoaldo archipresbytero pro synodo comprovinciali apud Castricum palatium regium habenda, mandans ut notum faciant omnibus per omnem parochiam Rhemensem, ut qui se justos existimant, ad B ipsum synodum convenire præcaveat: quidam vero cum auctoritate invitent, & venire commoneant. Sed & Milonem cum filia sua, qua Fulcricus abusus fuerat, & omnes, qui consentanei fuerunt in illa indebita usurpatione presbyteri; & in quorum parochiis consistebant, & verbo Dei, & suo, atque ex banno Regis, ad eandem synodum convenire jubeant. *Tum etiam scripsit Hincmarus ipsemet* Pelecrico præmissi imperatoris magnati, qui uxorem legitimam illegitime dimiserat, alteramque insuper duxerat: vocans ad synodum, excommunicationis jam in eum dictæ, atque in contemptricibus synodo confirmandæ, pandit modum. *Scripsit quoque* eidem Lotharii imperatori de Fulcrico ejus vasallo, quem excommunicaverat, qualiter ad C pœnitentiam venire debeat. *Denique allum, in qua* absolvit Lotharium id humiliter deprecantem pro participatione, quam haberetur cum ipso. *Porro de synodi loco, & de rebus in ea gestis, abunde Flodoardus, ut pater ex supradictis: de tempore autem ne verbum quidem. Unde illum ex conjectura propter Hincmari expositum, fatemur anno ante quartum Lotharii episcopum in monasterium Prumiense collocavimus.*

G. C. *Carisiacensem synodum*, in qua Gotteschalci damnatus sunt dogmata, finim habuisse scribe post Suessionensem decimo nonales Iunuarii ad ann. 851. Primum quinque habitus est convocatus Senonensis: inde Suessionensis & concilium cum Carisiacensi, in quo eodem cur de Fulcrici excommunicatione album non fuerit? aut cur neceſſe eſt alterum fingere synodum, quæ hanc proximo excepere.

ANNO CHRISTI 851.

Hæ quæ sequuntur diffinitiones in synodo apud Vermeriam palatium habita actæ sunt anno DCCCLIII. in mense Aug. indict. I.

Restituuntur episcopo Nivernensi, postquam convictus, ecclesiæ suæ dispositio restituta.

I.

* Vide ex gesta Caroli Calvi n. 2. Omnesque * ambitiosæ directionis fraudibus, ad quorum hæc potius non pervenire notitiam, Wenilo Senonum, Hincmarus Rhemorum, Paulus Rothomagensium, Almaricus Turonum archiepiscopi, Teurboldus Lingonum, Pardolus Laudunensium, Hucbertus Meldensium, Ansegaudus Abrincatum, Rothadus Suessionum, Immo Noviomagensium, Hilmeradus Ambianensium, Ymmiridus Belvacensium, Erpoinus Silvanectensium, Baltridus Bajocensium, Gunthertus Ebrocensium, Eirardus Lexoviensium, Erfoinus Constantiæ, Hildebrannus Sagoram, Godefridus Cabilonensium, Jonas Ædnorum, Braidingus Matisconensium, Agius Aurelianensium episcopi, apud Vermeriam palatium, jussu gloriosi principis Caroli, anno ab incarnatione domini DCCCLII. indict. I. vt. Kal. Septembris, in nomine ejusdem domini nostri Jesu Christi synodaliter congregati salutem.

Notum fraternitati vestræ fieri volumus, quia nupta infanti anno, per præsentem primam indictionem, apud urbem Suessonum x. Kalendas Maii ad synodum convenientes, cui facto convocati idem gloriosissimo rege Ivam eli diligentius exhibere præteritum, inter cetera ecclesiastica negotia, de venerabili fratre nostro Hermanno Nivernensis urbis episcopo quæstionalis est ratio nobis oblata: videlicet quia infirmitate præoccupatus feu præpeditus corporea, sæpe ineptire, & quædam quæ ad naufragium terrum, & facultatum ecclesiasticarum pertinere, atque ad ministrationem ac debitam feu rationabilem dispensationem impedire poterant, nisi celeri remedio subventum foret, agere indiscrete solere. Cujus suggestionis certa experimentum documenta evidentius perquirentes, aliquanta invenimus, quæ nobis fidem fecerunt aliis quæ audieramus fenlum accommodare. Unde fecundum quod in decretalibus beati Gregorii exemplo repertimus, statuimus illi œconomum perfosdere, qui ei fuffragium, & ecclesiæ filii commisse cautiodiam dcbitam & conservationem exhibeat, donec annuente domino iidem fratcr venerabilis a fua infirmitate optabiliter convaleſcere. Sed quoniam intimatum eſt nobis in fua ecclesia nemitem poſſe esse potentem, qui interim eandem venerabilem, partim indebita forte pietate, partim reverentia feniorali, fecundum modum a nobis conſtitutum, cuſtodire aut velit, aut poſſit, conſilii cuiuſdam fuorum fumus, ut cum domino Wenilone pranominato fcilicet reverentiſſimo confratre noſtro & archiepiſcopo ſio maneret, illoque ei conſilium & auxilium præberet curaret, & eccleſiæ Nivernenſis ea quibus indigeret viſitatorio officio impenderet & ordinaret, quouſque æſtivum tempus, quod hujuſmodi infirmitati, qua impedit deſcribat, valde contrarium eſſe dinoſcitur, tranſiret, & ſæpefatus dilectiſſimus ac venerabilis frater noſter, ut præciuiſum, a ſua infirmitate inmeliorarctur. & ſue parochiali ſynque iuſque cuſtodiæ, ſuæve eccleſiæ diſpoſitioni, ut eſt debitum, reſtitueretur. Quæ quoniam gratias Deo ad votum, juxta divinum ordinationem, ut fuerant diſpoſita, fine quoque perdidas; & canonica hac het auctoritas, ut ab uno quilibet ejectus epiſcopo, non dicatur a tantis pro tempore, & ad tempus remotus ſecundum quendam modum epiſcopis, non recipiatur ſine teſtimonii aut literarum evidentiſſimo documento: per hos noſtræ humanitatis apices plerumque dictum venerabilem fratrem noſtrum ſue diuioni & poteſtati atque epiſcopali cuſtodiæ, ſumque eccleſiæ gubernationi debite reſtituimus: & nos eum non morum vitiis aut peccatis publicis, quæ cenſura damnat eccleſiaſtica, a ſua illum eccleſia aliquantulum removiſſe, quod ſine aperta convictione, vel manifeſta confeſſione fieri non licet, qua de re & non libet; ſed corporeæ fuæ infirmitati, & *Concil. General.* Tom. IX. ecclesiæ sibi commissæ neceſſitati, pietative conſuluiſſe manifeſtiſſimæ demonſtrantes. Quod ut præſentibus ſcilicet & futuris temporibus enucleatius cognoſcatur, his geſtis manibus propriis ſubterſcribere decreviimus.

Monaſterium Lobrahæ, quod juriserat ſancti Dionyſii, Conradæ in precarium dari vetitum.

II.

In nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti. Epiſcopi, qui ſub gloriosi principis domini noſtri Caroli ad ſynodum in Vermerium palatium convenimus, a dd. eſt Wenilo archiepiſcopus, Paulus archiepiſcopus, Amalricus archiepiſcopus, Hincmarus archiepiſcopus, Teurboldus epiſcopus, Pardulus epiſcopus, Ansegandus epiſcopus, Rothadus epiſcopus, Immo epiſcopus, Erminfridus epiſcopus, Erpoinus epiſcopus, Hilmeradus epiſcopus, Agius epiſcopus, Erfoinus epiſcopus, Baltfridus epiſcopus, Gunthertus epiſcopus, Eirardus epiſcopus, Hildebrannus epiſcopus, Jonas epiſcopus, Godefridus epiſcopus, Braidingus epiſcopus, Chunonadus indyta & nobiliſſimo viro præſentem & attentum optamus in omnium ſalvatore ſalutem.

Cum inter cetera eccleſiaſtica negotia de ordinabili diſpoſitione monaſterii ſancti Dionyſii diſcuteremus, venerunt monachi ipſius fancti comobii in præſentium venerandæ ſynodi, deferentes auctoritates, videlicet teſtamentum, quod ſancte recordationis abbas Fulradus de monaſterio Lobrahæ, ubi ſanctus Alexander martyr quieſcit humatus, & de cella quæ ad ſanctum Hippolytum nominatur, ſua de rebus & aliis quas per idem teſtamentum idem venerabilis abbas ſancto Dionyſio conſuluerat: nec non & privilegium, quod exinde ſanctæ ſedes apoſtolicæ per beatum Stephanum papam eiden monaſterio fuſſe conceſſum. Quæ omnia in præſentiarum prædicti venerabilis abbas illorum domnus Hludovicus, ex præcepto gloriosi regis domni noſtri Caroli, cum conſultibus, ac conſenſum eorum quæſſiſſet, ſuper præfatorum monaſterium vobis in precarium acceptis rebus veſtra traditione ad eandem cafam Dei delegandis conſilium fuum dedit, ſicut & ipſe epiſcopi atque archiepiſcopi, immo facre ſynodi, non auderent. Quam cauſam ſubtiliter inveſtigantes, & ad liquidum cognoſcentes, diffinivimus juxta facras & divinas auctoritatem, atque ſecundum teſtamentum præfati piæ recordationis Fulradi, nec non & ſecundum decretum apoſtolicæ ſedis, nullo unquam tempore jam dicti monaſterium ſancti Alexandri, cum rebus ſibi pertinentibus, a majore monaſterio ſancti Dionyſii quocumque ingenio diviellendum, nec beneficiandi, neque precario jure diſtrahendum. Subjunxerunt etiam iidem monachi, quod vetera commendatione ac juſſione, immo etiam ætione, idem monaſterium cum rebus ipſi ſubdite in veſtrum dictionem redactum eſt & ſempum, quin etiam uſurpatum habuiſtis. Quod quam abſurdum, & contra legem atque juſtitiam ſit, ſi tamen ita ſe res habet, ipſi etiam pervidiſtis. Unde veſtram, patrona & caritativa ſeu auctoritativa cum interpoſitione divini nominis & epiſcopalis auctoritatis, nobilitatem hortamur & obteſtamur, ut hoc nullatenus aggere ulterius attemtetis: ſed eſt- motium eſt, ab hujuſmodi molitione vos veſtroque compeſcatis: quia & contra Deum, & contra omnem

ANNO CHRISTI 826.

auctoritatem, contraque veſtram ſalutem eſſe dignoſcitur. Sciatis etiam, quia dominum & ſalvatorem noſtrum regem glorioſiſſimum Carolum, & humili ſuggeſtione, & divina auctoritate obtemperamus, præfatoque venerabili abbati & monachis ſuis præcipimus, ut in hoc nullatenus offendam præbeant: quoniam nec vobis, nec cuiquam fidelium expedit talia poſtulare. Valete, vir nobiliſſime, & admodum nobis in Chriſto cariſſime.

Capitula quæ in ſynodo Stauffenenſi propoſita fuerunt, & Vermeriæ relecta & ſuſcepta.

III.

Sed & capitula, quæ in ſynodali conſultu domnus rex Carolus in concilio memorato apud Noviſſiacum civitatem facto propoſuit conventui, coram fidelibus ſuis in eodem palatio Vermeria relegi fecit, & ab omnibus conſonanter ſuſcepta iuxta & accepta.

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

1 *Concilium Vernenſeſup.* 12.) Primum enim, qui plenius res inſtruxerit, editum eſt conciliorum tomo VI. ſub Surgerium II. pag., anno 858. hoc ipſum exſtat inter Capitul. Caroli calvitia inſulæ 20.

** Eorumdem capitulorum Carolinorum num. XI. ſubſequuntur quæ domni regis Hludowici & Karoli adunationem inter ſe, quod quando iſte illo anno Chriſti 853. conſenſerunt apud Valentinas pro unanimo Novembrium nono. XII. recenſentur capitula, quæ in ipſo anno & ipſo menſe & Novembrio Carolus ex capitulis fidelium ſuorum in Bituricæ ſive apud Silviacum edidit. num. XI. 12. quæ apud Attiniacum menſe Junio anni 854. rerum hæc ad concilia nihil attinent.

EJUSDEM SIRMONDI NOTÆ UBERIORES.

Ex P. Lab. Appendice, VOL. VII.

Ad *Vernenſem Pal.*) Tom. V. c. XV. capitul. Caroli Calvi. In capitulis Karoli Magni anno VIII. imperii: *operibus palatii ad Vermeriam.* In diplomate Caroli inſulani pro eccleſia Remenſi Flodoardus lib. III. c. IV. *Actum Vermeriæ palatio regio.* Sita eſt ad Iſaram fluvium. Aimoinus lib. IV. c. LVII. & Karolo Magno

ANNO CHRISTI 826.

priſcis auctoritatibus notum Chriſto jurare nomen poteſtate, qualiter unuſquiſque eorum vitam cæſtam & fidem ſuam Deo, & Deo, qui ſemper imperabitabilitur ſuo, & omnibus dulcimus imperandum, in omnibus compleatur; hunc domnum ſanctæ & Spiritus gratia erudiatur, una cum concilio ſermoſſimorum Hludowici & Hludowici imperatorum, nunc imperii eorum quinto, & regnorum ſeptimo; atque pontificum per dicti præſulis ſeptimo, menſe Decembrio, die veneris feliciter, ſi fundatum ac venerandum in eccleſia Sancti Petri apoſtoli Syndicus congregavit in qua tum ipſe catholicus & apoſtolicus ut, quamque & ad eum ad eorum epiſcopi ordinandi. Ex quibus quinque epiſcopi ab imperatoribus deſtinati, Joſeph Epiſcopus, Nectarius Biturenſis, Petrus Spalatenſis, & alius Petrus Arelatenſis. Inter quos etiam Paulus diaconus ſanctæ Ruyennatis eccleſiæ ordines, vicem tenens ſuncti archiepiſcopi ſui: absque præſbyteris & diaconibus, & cleris ſanctæ matris eccleſiæ. Et nunc eorum canonicis quadragintæ & duo capitulis, quæ præſidio ad ſalutem & laetum omnium Chriſtianorum ſtatuimus pertinere videntur, pro diaconibus ſanctæ & univerſalis eccleſiæ ſedis ſeu præcepit. Quæ etiam quæ ſunt, ut in ſanctum ab omnibus ſuſcipiantur, poſt cuius decreta pontificum in ſanctus canonibus juſſi adſcribi quæcunque epiſcopi hujus auctoritatem ſanctorum ante oculos habentes, & ſuas poſſint recitatus inſtituere & cenſire ſubjectus. * In hac denique poſt ſeptem ſynodis Auctoritatem præſidere cardinalis rom. Sancti Marcelli ab omnibus canonice eſt depoſitus: eo quod pecuniam pro ordinatione ſua dederit. Et ſic ſanctum ſolitum ſeptem ſynodus, & in abſentia ejus hæc modis demonstrat. Qui tum, neque ad duo pro eo congregatus concilia eccleſiæ vicinæ ſunt, neque per apoſtolicas epiſtolas, neque per tres vicinas epiſcopos, Nicolaum videlicet, Petronacium, & Joannem, ſibi nemo unus conſilii, ſenodum quod de ſuis libris ſanctis conſentiens canonibus, cum ſanctæ ſynodus depoſuit, & ſacerdotali honore privavit, anno, menſe, die, & indictione ſuprema memoratis.

Anſelmus Lucenſis epiſcopus in collectione canonum

Miſc. lib. VII. fol. 80 verſ.

Ex hypodo habito Romæ a B. Eugenio PP. Ubi celeriori conſilium deliberat, ut canone VII. Stordiſcia eminus ex exilio, &c. Si eſtam eodem libro VII. c. 2. citat canonem nonum.

Tres Lemovicenſis epiſcopus decreti parte XI. *cap.* 76.

Ne ſecundus innoluus ſuiſe dolentibus. Et ſynodo Eugenii papæ interfuit Ludovici & Lotharii imperatorum. Sacerdotes hodie aliquos extant &c.

Card. Romanus de ſynodo Eugenii PP. II. agit ad annum Chriſti accexxvi. num. X. & ſequent. annalium eccleſiaſticum tomo IX.

De ſynodo autem Leonis IV. ad annum DCCCLIII. num. 52. & ſequentibus, annalium tomo X.

Ant. Auguſtinus archiepiſcopus Tarraconeſis lib. II. de emend. Gratiani dialogo 11. Alia exempla ſummus ex eisdem Rabanus ſynodus non edita Eugenii II. B. Leonis IV. Quæ quidquid autem in veteri libro, quod magnæ ex parte edidit verbis ſcripta ſint.

INCIPIT CONCILIUM ROMANUM EUGENII PAPÆ II.

IN nomine Domini Dei ſalvatoris noſtri Jeſu Chriſti. Imperante domino noſtro piiſſimo Aug. Hludowico a Deo coronato magno imperatore anno XIIII. & a regno ejus anno XIII. ſed & Hlotharii novo imperatore ejus filio anno II. indictione IV. menſe Novembrio die IV. Eugenius epiſcopus ac ter beatiſſimus & ordinabilis papa cum univerſis epiſcopis, videlicet:

Petronacio archiepiſcopo Ravennate,
Leopardo epiſcopo Foroſemproniate,
Paſſivo epiſcopo Bleranæ,
Romualdo epiſcopo Anagnine,
Lamperto epiſc. Arretino,
Joanne epiſc. Silvæ candidæ,
Stephano epiſc. Portuenſe,
Benedicto epiſc. Albanenſe,
Cæſario epiſc. Oſtienſe,
Georgio epiſc. Gavinenſe,
Gregorio epiſc. Bellitrie,
Conſtantino epiſc. Prænneſtæ,
Romano epiſc. Cerenſe,
Graulolpho epiſc. Fatulenſe,
Paulino epiſcopo Tuſculanenſi,
Guiſperto epiſc. Populonienſe,
Petreo epiſc. Senenſi,
Valeriano epiſc. Sabinenſi,
Stephano epiſc. Arminenſe,
Germano epiſc. Auximano,
Paſſivo epiſc. Fanenſi,
Stephano epiſc. Orrenſe,
Andrea epiſc. Cluſenſe,
Stabili epiſc. Caſtellæ Felicitatis,
Valiperto epiſc. Arretino,
Baſtiano epiſc. Sauuenſe,
Alifredo epiſc. Balneo regis,
Paulo epiſc. Trifanenſi,
Petro epiſc. Cerinuucellenſe,
Agatho epiſc. Monte Peretris,
Agathone epiſc. Portuartienſe,
Mitio epiſc. Aſſiſienſe,
Liutardo epiſc. Nocerienſe,
Petro epiſc. Locano,
Petroaldo epiſc. Perugienſe,
Aliprando epiſc. Florentino,
Lamprando epiſc. Piſtoriæ,
Theodoro epiſc. Arretino,
Donato epiſc. Gallenſe,
Godemundo epiſc. Tuſcanenſe,
Raupeno epiſc. Foſſellenſe,
Tigrino epiſc. Aconitano,
Agripetro epiſc. Faneſtrenſe,
Joanne epiſc. Piſano,
Benuato epiſc. Eugubienſe,
Lupo epiſc. Firmenſe,
Petro epiſc. Bolaterrenſe,
Sebaſtiano epiſc. Eugubino,
Dominico epiſc. Piſaurenſe,
Joanne epiſc. Eſinate,
Leonino epiſc. Tiburtino habenſis,
Gratioſo epiſc. Nepeſinæ,
Joanne epiſc. Tudertinæ,
Eleutherio epiſc. Perugnate,
Benedicto epiſc. Amerinæ,
Theodoſio epiſc. Mantuanenſe,
Hadriano epiſc. Faliſcanæ,
Samuele epiſc. Sabinenſe,
Hadriano epiſc. Signino,
Coſma epiſc. Humanæ,
Mauriano epiſc. Urbinate,
Bala epiſc. Potentinæ.

Atque cum venerabilibus presbyteris, (quorum nomina hæc ſunt:)

Joanne archipreſbytero,
Domnus presbyter,
Benedictus presbyter,
Simeon presbyter,
Sergius presbyter,
Gregorius presbyter,
Anaſtaſius presbyter,
Benedictus presbyter,
Gregorius presbyter,
Urſus presbyter,

Cre-

---

a CONCILIUM ROMANUM LXVII. EPISCOPORUM.

In quo Anaſtaſius presbyter cardinalis tituli beati Marcelli eſt depoſitus; octava Decembris, anno Redemporis noſtri DCCCLIII. tempore Leonis papæ IV.

Fragmentum actorum ſynodalium.

THeodorus notarius ac ſcriniarius ſanctæ Romanæ eccleſiæ legit: Imperantibus dominis piiſſimis, &c. *In editionibus Binianis & regia: quæ nos poſtea loco ſubjiciemus, cum integras duas ſynodos Romanas Eugenii II. & Leonis IV. ex editione Romana V. C. Luce Holſtenii præmiſerimus.*

ANNO CHRISTI DCCCLIII. Edidit Summus Lucius Holſtenius tom. II. eiſd. ſynodi Romanæ.

DE SYNODIS EUGENII II. ET LEONIS IV.

Veterum aliquot teſtimonia.

Nicolaus Romanæ epiſcopi Gelaſii II. Imperatoris nomine Joanne ad Joannem VIII. PP. de indulſis & appellationibus ad ſynodum ſyllogiſmorum & prolyteretum, cap. II.

IN diebus Eugenii & gratioſiſſimi noſtri pie memoriæ Hludowici imperatoris eum interrogaſſet venerabilis aliquando [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible]

ANNO CHRISTI 826.

Crescentius presbyter,
Simon presbyter,
Johannes presbyter,
Anastasius presbyter,
Benedictus presbyter,
Marinus presbyter,
Ursus presbyter:

Coram sacratissimo corpore beati principis apostolorum residens: adstantibus quoque diaconibus quorum nomina hæc sunt:

Valentinus archidiaconus,
Theodorus diaconus,
Leo diaconus,
Faustus diaconus,
Leo diaconus,
Leontius diaconus.

diversisque clericis, legente Theodoro diacono pontifex dixit:

Ex Synodo Cirtens. 81. Cum simus dominicæ plebis superna miseratione electus, fiduciæ nos convenit Dei præsidio pro eorum semper cogitare salute: ne de fraudatis creditis, quod absit, animosus infidelis antiquis hostis, ante omnium pastorem (nisi succedat præveniendo de offensis correctio) distractam cogamur solvere rationem. Dumque perpendo vel ad animum redeo, quanta circumspectione nos oporteat vigilando contra tot cujusque sceleris nequitiam obviare; & si quando infirmitatis ad perturbandas fidelium mentes adjacio superno illud ejus reclamo, valde conveniat, atque nimis tolerio, ne serpentina calliditate quod abhit leviores quoque decipiat. Deo vero favente sollicitudinem æquanimiore mente divino juvamine freti pro salute omnium offendere debemus, ut incassuto vultu non de fraude cujusquam perculli adsistere æterno judicio mereamur; sed potius vocem audire impientem: *Euge serve bone & fidelis, quia in pauca fuisti fidelis, super multa te constituam: intra in gaudium domini tui.* Mine namque est, quod ingemiscens dico, quia populi Christiani per provincias & loca commorantes audire veretur contra catholicæ fidei documenta, & patrum statuta agere; quod opportunum est Spiritali amputare mucrone, atque si vellitæ placet laudibusi radicitus evelli, ne leges bonis agricolæ tizanitorum mixta horrentibus fructibus fordefcat.

INCIPIUNT CAPITULORUM

TITULI NUMERO XXXVIII.

I. *Ut episcopus bona adprobetur opere ordinetur.*
II. *Ut nullus episcopus aliusve sacerdos munneribus ordinetur.*
III. *Qualiter episcopum docere & confitere oportet.*
IV. *De indoctis sacerdotibus.*
V. *De in eligendis episcopis canonum regula seruentur.*
VI. *Ut episcopi extra proprias parochias non moventur.*
VII. *Ubi clerici confitere debeant.*
VIII. *De sacerdotibus in subjectis baptismatis plebibus confitendis.* . . .
IX. *Ut clerici non plus quam sufficiat ordinentur.*
X. *De sacerdotibus qui in ecclesiis vel monasteriis non habitant.*
XI. *De sacerdos nec aliquo ludo delectetur.*
XII. *De sacerdotibus qui officiis adesse debent, ut femris aliquid aut rustica munsterra non exerceant.*
XIII. *Si sacerdotes testimonium dicere.*
XIV. *Ubi sacerdotes vel monachi habitare aut egredi.*

ANNO CHRISTI 826.

XV. *De suspectis sacerdotibus.*
XVI. *Ut episcopis de subjectis plebibus aliisque pussimus locis non liceat auferre.*
XVII. *De presbyteris qui oblationem alterius sustipere volunt.*
XVIII. *Quæ te aut auctoritate dimissoria fiant, aut credantur.*
XIX. *Ut episcopi universisque sacerdotes habeant advocatos.*
XX. *De his qui advocatos invenire nequeunt.*
XXI. *De monasteriis vel oratorio quod a proprio dominio sit adjacturum est.*
XXII. *De sacerdotibus quod pro parte ecclesiæ falsa.*
XXIII. *De xenodochiis & aliis similibus locis.*
XXIV. *De pii loris qui sine presbyteris existunt.*
XXV. *De defunctis presbyteris.*
XXVI. *Si episcopus a subjectis sacerdotibus & clericis dationes exigat.*
XXVII. *Quales abbates sint constituendi.*
XXVIII. *De monachis qui in sole habitæ existunt, & non ea vita vivunt.*
XXIX. *De religiosis habita feminis existentibus.*
XXX. *De negotiis & laborationibus die dominico non faciendis.*
XXXI. *De criminalibus causis, ac furtis, cæteriisque similibus die dominico investiri.*
XXXII. *De his qui ob aliquid crimine inviti monasterio sunt introducti.*
XXXIII. *Ut laici ad missas in presbyteriis non consistant.*
XXXIV. *De scholis reparandis pro studio literarum.*
XXXV. *De conviviis festis diebus non faciendis.*
XXXVI. *De his qui adhibitam filii uxorem reliquerunt, & alias sociaverunt.*
XXXVII. *Ut non liceat uno tempore duas habere uxores, sed cunctibinas.*
XXXVIII. *De incestis & inutilibus conjunctionibus.*

EXPLICIUNT CAPITULA.

INCIPIUNT CANONES.

I.

Beatissimi Pauli discretione atque ammonitione episcopum confecrari omnino oportet desiderabilium boni operis, irreprehensibilem, & reliquis optimis apparitionibus quæ sequuntur: ut de doctrinam Dei nostri ornet in omnibus; ne ut in pastorali libro continetur, contradicendus inveniatur. *Ab hoc imperitis enim*, inquit, *pastorale magisterium qua temeritate suscipitur, quando ars est artium regimen animarum?* Et iterum: *Ille vigilare modis omnibus debet ad exemplum verendi perrubi, qui cunctis cernis pascendus moriens sum spiritaliter vivit; qui prospera mundi postponis, qui nulla adversa pertimescis; qui sola interna desiderat: cujus intentionis bene congruens, nec omnino per imbecillitatem corpus, nec valde per consuetudinem repugnas spiritus. Qui ad alterna cupiendo non dissidet, sed propria largitur: qui per pietatis vulnera citius ad ignoscendum flectitur, & sed nunquam plusquam decent ignoscens ab ære vindictæ inclinatur. Qui nulla illicita perpetras; sed perpetrata ab aliis sua propria deplorat: qui ex affectu cordis alienæ infir-*

ANNO CHRISTI 826.

firmitati compatitur: sicque in bonis proximi sicut in suis prosvectibus lætatur. Qui tia & imitabilem cæteris in cunctis qua agis infimus, ut inter eos non habeas quod saltem de translatitiis mens erubescat. Qui sic studet servare, ut proximorum quoque corda arentia doctrinæ fluentis irriget. Qui orationis usu experimento jam didicit, quod obtinere a domino quæ poposcerit, posse: cui prophetica voce jam quasi specialiter dicitur: Adhuc loquente te dicam, adsum. Ideoque talium rerum tales esse oportet non indoctos, ne aliqua opportunitate turpes inveniantur, sicut in eodem libro habetur: *Quia cum spiritale aliquid, a fidelibus pastor inquiritur, ignominiosum valde est, si tunc quæras discere, cum quæstionem debes enodare.*

II.

Cavere itaque oportet unumquemque sacerdotem, ne præmisis videatur confecrari; ut non exemplo Simoniaci in condemnationem & laqueum incidat diaboli. Quia tam factus, quam etiam faciens honore adempto debite sunt condemnandi, sicut Chalcedonenfi aliorumque patrum habetur concilio. Quia muneribus ordinatus non animæ decertare cupit remedium, fed vanæ gloriæ mercari lucrum.

III.

Episcopum vero bono opere confistere oportet, ut factis congruentibus luceat: ut optimus speculator exsistat: qualiter populus verbum prædicationis ostenso opere fine dubio observando attendat, beatissimo Gregorio papa docente: *Pro qualitate igitur audientium formari debet forma doctorum; ut & ad sua fortasse congruat, & tamen a communis ædificationis arte numquam recedat.*

IV.

Quanquam admonita doctorum & statuta patrum facerdotes indoctos " prohibeant confecrari, opportuni temporis moderatione, fi episcopus inveniatur indoctus a metropolitano proprio, & deinceps facerdotes, presbyteri, diaconi, vel etiam fubdiaconi a fuo episcopo ut docti poffint admoneantur. Interim fubjecti facerdotes & tales clerici ad tempus a celebratione divinæ hoftiæ & officiis fuspendantur, ut docti valeant ad debitum ministerium advenire. Si autem non potuerint edoceri, in potestate episcopi fit canonice judicandi.

V.

" Epiſcopum enim confecrare non convenit, nifi a clericis & populo fuerit poftulatus. Unde & Cælestinus papa dicit: *Nullus invitis ordinetur episcopus. plebes enim, clericorum & ordinis consensum & desiderium tantus ese requirendum.* Et Leo sanctissimus papa ait: *Nulla enim vacua latui, ut inter episcopos habeantur, qui mea*

A *clericis sunt electi, nec a plebibus expetiti.* Quod si in eadem ecclesia dignus non inveniatur: tunc alter de altera eligatur ecclesia: tamen quamvis necessitas eveniat, invidiosé nullo modo confecretur • invi-

ANNO CHRISTI 826.

• Fabr. manuſc. lib.

tus.

VI.

Epiſcopi enim ad culturam propriæ ecclesiæ fuæ " pissime debent adesse; quia absentia epiſcopi plerumque fit calamitas plebis. Ideoque Sardiſcnſe admonente concilio, ultra trium hebdomadarum fpatium a propriis ecclesiis non morentur, nifi forte per juſſionem metropolitani vel principis ex neceſſitate contingat. Quoniam longius nifi per auctoritatem canonicam proficiſci neque fuſcipi facerdotes debent.

• Cod. Dionyſ. dodis legit c. 122. lib. 1. Septimum. Gelas. 12.

VII.

Neceſſaria etenim res exiſtit, ut juxta ecclesiam clauſtra conſtituantur, in quibus clerici diſciplinis eccleſiaſticis vacent. Itaque omnibus unum ſit refectorium, ac dormitorium, ſeu cetere officinæ ad uſus clericorum neceſſariæ. Miniſtri vero poſt epiſcopum ſuper eos tales eligantur, quorum vita atque doctrina illos potius exornent, quam dehonestent.

B Can. Apoſt. 85. Carthag. 3.

VIII.

Epiſcopi in ſubjectis baptiſmalibus plebibus, ut certe propriis, diligenter curam habere debent: & cum in eis presbyteros neceſſitas occurrerit ordinandi, ut reverentius obſervetur, convenit enim ibidem habitantium ſibi adhibere conſenſum.

IX.

Iraque in congregandis clericis modus diſcretionis teneatur, videlicet, ne plus admodum • adhibita ſufficere poſſit.

C Can. 3. Carthag. 4.

D

X.

Sacerdotes namque conſtitui non oportet niſi in eccleſiis, aut ſpeciali monaſterio deputentur: ne neceſſitas in ſæcularibus domibus illis habitandi occurrat; alioquin a propriis epiſcopis aut in epiſcopia, aut in monaſteria habitandi & conſervandi pro exercendo officio conſtituantur: in quibus mulieres converſari nulla ratio permittit. Ideoque ibi eos converſari & nutriri oportet.

XI.

Sacerdos enim fedule divina debet perfecutari & annumere eloquia, ut inveniatur beatus, de quo pſalmiſta ait: *Et Vide, in ipſa ejus meditabitur die ac nocte.* Quam obrem ludos aliquos coram ſe fieri non delectetur. Tranſgreſſor quippe inventus ammonitione epiſcopi ultrenus agere deſinat: fini autem, canonice ludicetur.

Leo. ſerm. 81. Can. 11.

XII.

Sacerdotes itaque qui ad debita & oppor-

ANNO CHRISTI 826.

porruna officia ecclesiis indifferenter adeffe debeat, senore aliquo, aut venatione, vel aliqua aucupatione, rusticoque ministerio omnino non occupentur. Quia sine ornatu sacerdotali extra domos eos apparere non convenit: nec ut ullaquis saecularium injurias patiantur. Sed ea folummodo quae per patres constituta videntur observene. contrarius denique inventus, aut deinceps desinat, aut canonicae subjaceat disciplinae.

Can. Apost. Anc. 9. 15. 16. Leo 421. 17.

XIII.

Quamquam sacerdotum testimonium credibilius habeatur, eumen ipsi in saecularibus negotiis pro testimonio, aut confectendis instrumentis non rogentur: quia eos in talibus rebus esse non convenit. Si enim eventae causae aliquid videriae aut audierint, ubi nullae idoneae saecularium inveniantur personae, ne veritas occulteture, & malus ut bonus existimetur, in providentia propriis fit episcopi, ut aut coram se & competentibus judicibus, aut aliter veritatem honorifice attollant.

XIII. 1. 2. 3.

XIV.

Sacerdos etenim, aut quivis alius in ordinem ecclesiasticum provectus, si in eo fecere inveniatur quo abjiciendus existat, depositus providentia episcopi bene provisio loco constituatur, ubi peccata lugeat, & ultetius non committat.

Dist. 81. 11. 12.

XV.

Si quispiam sacerdotum, id est, episcopus presbyter, aut diaconus, vel etiam subdiaconus, de quacumque femina crimine fornicationis suspicatus, post primam secundamque & tertiam ammonitionem metropolitani vel alterius episcopi, aut ejus cui subjacere videtur, inveniatur fabulari cum ea, aliove modo conversari, canonice judicetur. Quaproper unusquisque episcopus in tali re studiose ac diligenter curam habere debet, ne ecclesia Christi a propriis posit fordidari ministris. Quia cum propriam uxorem habere non permittitur, maxime ab omni femina est abstinendus.

XV. 1. 2. 3. 4.

XVI.

Nulli episcoporum liceat res immobiles de subjectis plebibus seu aliis piis locis in proprio usu habere, ne majores enormiter locupletentur, aut minores tali facto pauperiores inveniantur. Contra agens canonica auctoritae coarctandus existat.

XVI. 1. 2. 3. 4.

XVII.

Presbyteri nullius blandiantur aut suadeantur sermonibus, ut non omnium ad se vocatorum in quibuslibet sacris locis oblationes ad missarum solemnitates recipiant. Quia duo mediatores Dei hominumque existant, in his peccatis votis, prius sanctifique pec-

catis largiffimam debent orationem peragere. Si quis autem contra haec temerator exteterit; aut desinat, aut doctoris proprii constringatur sententia. Redemptor enim noster cum sit omnipotens, immensaque misericordiae plenus quamorum populorum vota non recipe, & vincula peccatorum unatenus non refolvit?

ANNO CHRISTI 826.

Dist. 81. 13.

XVIII.

Episcopus subjecto sibi sacerdoti vel alii clerico, nisi ab alio poftularus dimissorias non faciat, ne ovis quaeli perdita aue errans inveniatur: sed per consensum unius in alterius inveniatur ovili. Et ne falsae ut verae credantur, & verae ut falsae suspicentur, universalis pontificis, aut imperialis, vel metropolitani bulla eas roborari oportet.

XIX.

Quia episcopi universique facerdotes ad solum laudem Dei, honorumque operum, actiones constituuntur, debet ergo unusquisque eorum tam pro ecclesiasticis, quam etiam pro propriis suis actionibus, excepto publico videlicet crimine, habere advocatum, non matae famae suspectum, sed bonae opinionis, & laudabilis actis inventum: ne dum humana haec attenduntur, aeterna pratuia perdant.

XX.

Si enim fuerit quispiam sacerdotum inventus, qui advocatum in judicium proferre non valeat, coram plebe propria suum episcopum eumdem oporter discutere sacerdotem, si bonae aut malae conversationis existat, cujus rei cauta debite advocatum habere non posit. malae vero inventus, pro qualitate culpae secundum canonum normam emendari curetur.

XXI.

Monasterium vel oratorium canonice constructum a dominio constructoris invire non auferatur, liceatque illi id presbytero cui voluerit pro sacro officio illius dioeceseos & bonae auctoritatis dimissoria, cum consensu episcopi, ne malus existat, commendare: ita ut ad placita & ad justum reverentiam ipsius episcopi obedienter sacerdos recurrat.

XXII.

Si quispiam invasor comprobarus dicat pro parte ecclesiae se egisse de privata sibi re pertinente, ab ipso suoque herede solvatur invasio. Sacerdos denique in tali culpa pauper inventus a proprio canonice judicetur episcopo: ut non ecclesia sibi commissa damnum fustineat.

XXIII.

Per sollicitudinem episcoporum haec, quorum dioeceseos existunt, ad eosdem utilitates, quibus constituta sunt, ordinentur,

ANNO CHRISTI 826.

tur, ut debitis atque curae perdiscentibus reverfantur.

XXIV.

Sunt quaedam pia loca, ut fertur, in diversis regionibus inventa, quae ita impia solitudine & sacerdotibus destituta, nullique debito ibidem refonante existunt officio, ut cum sint pro sola Dei laude constituta, divino attestante oraculo: *Domus mea domus orationis est*: nunc autem ut aliae domus utilitate saecularium hominum fordere inveniuntur. Itaque si proprio jure ecclesiae sint subjectae, episcopus ibidem sine intermissione presbyteros cum fabricensibus suae utilitatis ope constituat. Et si saecularium hominum sub jure sint constituae ab episcopo illius dioeceseos admonentur. Et si admoniti presbyteroi infra trium mensium spatium ibidem neglexerint constituere, curam exinde habens episcopus absque neglectu principem suggerat, quatenus eius emendetur sententia.

Aimoin. 11.

XXV.

Ecclesia & quaelibet pia loca destructa reparacentia promisse atque susceptae formatae constituatione proprio dispendio restaurentur. Non sufficiente vero necessario, a populo plebis auxilientur, quarenus Dei domus honorifice videatur existere.

XXVI.

Nulli liceat episcoporum a subjecto sacerdote vel aliquo libet clerico & pius locis dationes ultra thanta parrum evigere, aut suspectus reatu infamium, aut optima fatisfatione, aut custodiis constituere, ut licitis diebus judicetur.

Can. Apost. Anc. 17. 18. 19. 20. 21. 24.

XXVII.

Abbates etenim per coenobia, vel ut hoc tempore nuncupantur monasteria, tales constituantur, qui sui vocabuli ministerium Deo possint indubitanter supplere. Ita docti, ut quaadoque fraerum negligentia acciderit, omnino cognoscere possint & emendare. Sacerdotalem quoque honorem sine adepti; ut peccantium sibi subjectorum fraerum valeant omnimodis refrenare & amputare commissa. & ita observent, ut statura regularium per omnia non inveniantur deficiant.

Can. 17. 18. 19. 20. 21. 24.

XXVIII.

Quamquam plura sint genera monachorum observanda videlicet, & alia omninodo refuanda, tamen de his qui in folio habitu existunt, diligenti cura debet unusquisque episcoporum in sua dioeceli decertare, ut qui religiositate conantur illudere, boni pastoris studio coarcteantur: ut aut ad proprium de quo defuerint revertantur monasterium, aut prosperitu congruo in aliud mittantur, ut qui femel se Deo voverunt, & habitum monachi ostenderunt, vel comas toeondere unt, regularem teneant viram. uno foliciter convenit dormitorio ac refectorio dormientes aeque existentes; & ad fimilitudinem apoftolorum omnia peragentes: quia *nec quisquam quod habetur, aliquid suum esse dicebat: sed erant illis omnia communia.*

Act. 4. 32.

XXIX.

Feminae vero, quae habitum religiosum, aut velamen obtentu religiositatis fuscepe runt, cum esse nt virginitatis, cum esse viri potentes deinceps viro fociari non permitantur, sed eligences monasteria regulariter vivant, aut in domibus fuscepeum habirum caste observent. contra autem turpes inventae providentia episcopi emendentur.

XXX.

Constat enim omnes omnino observare, ut die dominico nullas audeant operationes mercationesque peragere, praeter in claritatis rebus pro itineranibus, ita ut liberae possint ac debite in eo secundum possibilitatem omnes ad ecclesiam concurrere, & in sola omnipotentis Dei oratione vacare. ut qui Christiano vocabulo nuncupantur, convenienter opera peragere videantur.

XXXI.

Sunt quippe qui dominico die, in quo commissa facinora debent oratione abstergere, alia delectanur committere. Itaque quod aliis diebus committarur, licentia sit judici actoriae eo die perfonam fuspectam reatu infamium, aut optima fatisfatione, aut custodiis constituere, ut licitis diebus judicetur.

XXXII.

Sicut enim qui monasteria elegerunt, a monasteriis egredi non permitantur; ita ut qui inviti fine justae ostensionis crimine monasteriis sunt intromissi, nisi volentes non tenecantur. quia quod non petunt, non observant. Ideoque tales considerandi sunt maxime peccata committere, quam plangere, sicut decreto sanctissimi Leonis papae manifestissime continetur.

XXXIII.

Sacerdotum, aliorumque clericorum ecclesiis fervientium honores a laicorum dissecrete apparere convenit. Quamobrem nulli laicorum liceat in eo loco, ubi sacerdotes reliquive clerici consistunt, quod presbyterium nuncupatur, quando missa celebratur consistere: ut libere ac honorifice possint sacra officia exercere.

XXXIV.

De quibusdam locis ad nos refertur, non magistros, neque curam inveniri pro studio literarum. Idcirco in universis episcopis subjectisque plebibus, & aliis locis in quibus necessitas occurrerit, omnino cura & diligen-

ANNO CHRISTI 853.

ligentia habeatur, ut magistri & doctores constituantur; qui studia literarum, liberaliumque artium ac sanctia habentes dogmata, assidue doceant. quia in his maxime divina manifestantur atque declarantur mandata.

XXXV.

Deu. xv. 7. Sunt quidam, & maxime mulieres, qui festis ac sacris diebus, atque sanctorum natalitiis, non pro eorum quibus debent delectantur desideriis advenire; sed ballando, verba turpia decantando, chores tenendo ac ducendo, similiudinem paganorum peragendo, advenire procurant. Tales enim si cum minoribus veniunt ad ecclesiam percatis, cum maioribus reverturntur. In tali enim facto debet unusquisque sacerdos diligentissime populum admonere, ut pro sola oratione his diebus ad ecclesiam recurrant. quia ipsi qui talia agunt non folum se perdunt, sed etiam alios deprimere arrendunt.

XXXVI.

Nulli liceat excepta causa fornicationis adhibitam uxorem relinquere, & deinde aliam copulare: aliquin transgrefforem prioris conventi sociari conjugio. Sin autem vir & uxor divertere pro sola religiosa inter se consenserint vita, nullatenus sine consicientia episcopi fiat; ut ab eo singulariter propriso constituantur loco. Nam uxore nolente, aut altero eorum, etiam pro tali re matrimonium non solvatur.

XXXVII.

Nulla liceat uno tempore duas habere uxores, uxoreusve & concubinam: quia cum dormit non fit lucrum, animæ fit detrimentum. Nam ficut Christus castum observat ecclesiam, ita vir castum debet custodire conjugium.

XXXVIII.

Zach. p. 7. Confobrinam, neptem, novercam, fratris uxorem, vel etiam de propria cognatione, aut quam cognatus habuit, nullus audeat fibi in conjugium copulare. Si quis vero huic tali nefario conjugio convenerit, & in eo permanserit, sciat se apostolica auctoritate anathematis vinculo esse innodatum: & nullus sacerdos illi tribuat communionem. Si vero converfus, divisisque ab illicita fuerit copulatione, digne pœnitentiæ submittatur; ut sacerdos loci confideraverit.

Explicit Concilium Eugenii papæ II.

CONCILIUM ROMANUM. LEONIS PP. QUARTI.

IN nomine Patris & Filii & Spiritus sancti, hujus sanctæ ac venerandæ Synodus, quæ per dei misericordiam & ejus divinum consilium congregata est in ecclesia beati Petri apostoli, anno scilicet dominicæ incarnationis 853 ab exacto concilio quarto Eugenii papæ Leonis septimo, atque inviolatissimorum dominorum nostrorum Hlotarii ac Hludovici imperatorum anno quoque imperii eorum quinto & trigesimo septimo mense Decembri, die VIII. Indict. II.

ANNO CHRISTI 853.

Incipit prima admonitio pontificis in concilio, quæ lecta est per Nicolaum diaconum sanctæ fedis apostolicæ.

FRatres & coepiscopi, sacerdotes, clerici, & universi qui ad sacrum hodie nobiscum celebrandum concilium permixtæque domino convenistis, illa petimus quæ inferius intimanda funt ut intentis audire dignemini auribus. Monet nos denique superscellens gratia sancti Spiritus fidelium jam mentibus illustrata, atque indefinenter hortatur; ut sicut pro omnibus, licet immeritis, pontificatus est nobis onus & honor concessus, ita illius compunctionis corde ædificatione consilio, simul vestro nos fraterno solatiante certamine, quatenus post plantationem rigationemque communem Deus, qui verus plantator in omnibus & potens existit, præbeat incrementum: ut ex his quæ sive ad disciplinam ecclesiasticam, sive ad falutem animarum profecto noftrarum congruum conspiciur fore, secundum Dei divinæ majestatis consultum, & noftrum maximum desiderium, quod de sancto corde tuus gestamus, concilio falubriter cogitemus. Ut dum facit gressum conspicimus, sciat & ipsa fanctæ cuangelii falutifera veritas crebro denuntiat. *Amodo jam ii. 36. huiusmodi dum lucem habetis, ne vos tenebræ comprehendant*; tam a noftris, hujus inferioris auctoritate, quam a cordibus omnium fubditorum, auctoritate antiftitum præcedentium, cunctas vitiorum tenebras effugemus. Et ideo fi vobis placet, reffilusi in Christo fratres & spiritales ad sacerdotalem pertinet honorem, immo utiliratem juftamque emendationem, nuspe dignum magiftique conveniens eft, ut secundum catholicorum principum promulgationes doctorum, canonumque etiam venerabilium regulas nobiliter enodatas, virtute ac fapientia defuper adsistente divina, fi ne tenue crebrum fore manfurum. Ita vir juftifas fit absque proprii honoris periculo, qui contra hæc quæ modo a nobis congrua provifione fanctia funt, agere, aeque adversus fedis apoftolicæ decreta inviolato folidata fundamento, unquam aufu temerario penetrare. Nam ut ipfi nobiscum luculenter fcitis, ideo over Chriffi alendas fufcepimus, ut de illorum non folum pafcua, verum etiam cunctis utiliratibus folertiores ac pervigiles exiftamus. Aliquin fi in his, quod abfit, quæ prætulimus, deludes vel idonei operarii non fuerimus, fine dubio ipfo tunc judicio advenienre noviffimo acrius vindicabimur, qui proeis fuum fanctum ac preciofum fanguinem fcdit. Meminimus quippe quemadmodum idem per fe commemorat dominus defidria facerdotum. Quamobiem majorem reatum delinquit, qui potiore honore perfruitur; factique dignitatum fublimitas graviora vitia percavorum: dum ipse nihilo æftimat, quod ad multorum lucrum Deo præordinante fuscepit. Propterea, fratres dilectiffimi, inter cætera cavendum primum multopere eft, ne quilibet ex vobis, quod minime optantes dicimus, ad facros ordines, ufque pricis fuftoritatibus jam perfcriptum eft, deinceps audeat contra legem, vel fanctorum canonum inftituta, patrumque terminos inconcufta foliditate compofitos ac præfixos, aut inhonefias turpefque & fuperfluas ordinationes menfibus congruentibus facere; de quibus Deo vitam opemque præbente, adhuc, plenius quid in noftrorum fieri debeat proprio capitulo demonftrabimus. Sed neque literarum infcios, neque pfallorum auctoritas jubet canonica per loca congruentia conftituere facerdotes; aut eos quos parte membrorum aliqua veftra fraternitas mutilatos reperit: necnon & cæteros, quos ecclefiaftica omnimodis damnat fententia. Tamen tam de his & nonnullis, quæ neceffitatis atque utilitatis affectu ad liquidum funt profcenda, capitalis fubfequentibus veftræ luce claries fanctitatis differemus. Et poft hæc quifquis talium conferator inventus fuerit, providear. Nam nos in nullo volumus adverfus fraternitatis veftræ benevolentiam aliquis jacturam inferre, præter fi in caufis Dei propria aliquis contumacia aut delictum deliquerit, vel quod ipfe in fubditis reprehenfibile adfpicit, radicitus curare & abolere nolucrit; hoc denique nobis nolentibus agens in fe, quod in alium emendaffe diffimulat, incuncantcr inveniet: ut quod juxta capacitatis noftræ modulum conftituimus & promulgatum fuerit, poffit perpetim conferyari. Si enim placet, cuncta quæ legenda erunt, ut melius in futurum obfervetur ab omnibus & fideliter ut conderet recolantur, propriis fubfcriptionibus roboremus, quatenus decretali judicio adirus cunctis claudatur inlicitis.

Incipit prima refponfio epifcoporum, quæ lecta eft, per Benedictum diaconum fanctæ fedis apoftolicæ.

QUoniam & veftrorum ore omnium fidelium fcerdotum, quos divina pietas veftro confpectui præfentavit, palmis extenfis, vosibus & cordis mediofiffimi omnipotenti Deo gratias refonans; qui plebem fragilitatis humanæ ifto in tempore adeo vifitare dignatus eft, ut excellentium pontificatus noftri hoc tempore fanctis Spiritus perfufam uberiffime contemplemur: per quod & nociva plebtaria impotentque pullulantia mifericorditer a veftra fanctitate eradicare nitantur, & fpurcola ætatis ex ærea mundi dominica tranferibuntur. ut cum veneris dominus, parumque in horreo perfpexerit triticum, voce propria colladans dicat: *Euge ferve bone, intra in gaudium domini tui: & confitemur te fuper multa, quia fuifti in pauca fidelis*: & ita eadem plenitudine fpiritus Dei in apoftolorum veftri videtur incendi. Ideo non exiguo gaudio perfruimur, quod nihil fuperfluum, nihil contrarium fanctæ fidei, vel fanctorum præfentium patrum dictis conftituere queritis; fed cuncta congrua, & humanæ vitæ neceffitudine digna: quatenus greffibus noftris redo femper calle trasfmiffis facilius a Deo quæ poftcimus, impetrare valeamus. Et ideo nos omnes tota vifibus noftris cœpta vefira adjuvare curabimus, & difciplinam ecclefiafticam a novis vibrantius parefactam, fidelius obfervare; ut favente Deo voraginis barathrum veftra interceffione impune vitare valeamus. Quia certum eft Deum vobis donaffe, nos folum ut bene velles, verum etiam in quibus poffes apparere quod velles.

Incipiunt capitula num XLIII. (quorum prima XXXVIII. repetita funt ex fynodo præcedenti Eugenii papæ II. & additionibus quibusdam aucta a Leone IV.

ANNO CHRISTI 853.

I.

Beatiffimi &c. *quæ Hoftienius iterum excudenda curavit nullo opere precio. Nos folas additiones affcribemus, ne actum agere videamur & chartas difperdere.*

Ad II. *caput. Additio Leonis.*

Ideo ficut fuperius ftatutum eft, unufquifque facerdos ab hoc fe avaritiæ ferviturnento femper cuftodiat; ne ob temporalis lucri commodum poft damna animæ præditi Simonis participes effe mereatur.

Ad III. *caput. Additio Leonis.*

Hæc enim fi digni deffidere exempla fpeculatoris perficere, toco mentis debet meditari conamine, quatenus prodeffe magis, quam præeffe populo domini videatur.

Ad IV. *caput. Additio Leonis.*

Si quis autem poft hæc quæ communi ventilatione fancita funt, veluti hactenus oblivioni tradiderit; fciat fe quod in fubditis amputare negligit, fecundum patrum canones omnino fuftinere cenfuram.

Ad IX. *caput. Additio Leonis.*

Deus enim nobis conftituentes tribus in rebus univerfa conftituit, pondere videlicet, numero & menfura: cujus nos falubertimum perfectore & confervare præceptum femper oporter.

Ad XXI. *caput. Additio Leonis.*

Si vero fuperbia elevatus, vel aliquolibet modo a propria fe fubtrahere malucrit mandatis epifcopi, canonicis eum decentibus ultionibus fubjacere.

Ad XXII. *caput. Additio Leonis.*

Sed illæfam hujus invafionis temeritate permanere fanctimus.

Ad cap. XXIII. *De nemodochiis, brochotrophiis, nofocomiis, & orphanotrophiis, & gerontocomiis, brephotrophiis, & monafteriis tam monachorum quam fanctimonialium.*

Additio Leonis.

Qualiter Deo vacantes inopia vel neceffitatibus nullatenus occupentur; fed omni expulfa cura purius in Deo fervitio valeant mentibus permanere.

Ad XXV. *caput. Additio Leonis.*

Et ne ruinis obruta in Dei laudibus perfeverent.

Ad XXVI. *caput. Additio Leonis.*

Qui dominus pafcere & docere nos docuit, & omnibus manifitare; non terrenis lucris vel avaritiis delectari.

Ad XXVII. *caput. Additio Leonis.*

Quatenus domini pro cunctis poffint clementiam exorare; ut lecrivere abfuri fqualore, pfaque converfatione reuniti, fanctorum mereantur confortio fociari.

Ad XXVIII. *caput. Additio Leonis.*

Et monafteriorum ordo debet perfiftere;

ANNO CHRISTI 853.

ut nuci ore aut ab excellentioribus quotidie lectione, aut pia inter se agitatione monachi instruantur, qualiter non tantum monachicum nomen quasi auribus audiant, sed clarius intenta meditatione, vel eruditionum informatione feire queant, quibus moribus vel actibus studeant participari: cognoscentes, quod actu in orationibus, in lectionibus, aut in disputationibus, in vigiliis, in jejuniis, moribus modesti, ut bene placati concordes esse debeant: & in ceteris multis, quæ aut a sanctis patribus, aut a monasteriorum conditoribus de eorum vita ubertissime reperiuntur exposita. Et qualiter monachorum auctores non tantum habitu sequantur & nomine, sed magis operibus & virtute pentingere valeant. Nam qui per gratiam & levi jugo Dei colla subnittunt, & postmodum ad proprium vomitum reverruntur, sanctorum patrum qui in Nicæa convenerunt sententia, quam abrenuntiantibus fuerunt, habet integram firmitatem. Et ut nullatenus violetur, pio censemus arbitrio, ut nequaquam extra septa monasterii cellulas monachi habere videantur; & nec a monasteriorum clausuris absque abbatis, vel qui ab eo subpræesse constituus, licentia ad quodlibet opus exercendum egredi præsumant. Cum vero licentia impertrata aliquid ad peragendum perrexerint, non sine diorum vel trium ex fratribus testimonio pergant. Nam si abbas intento studio cuncta hæc non procuraverit adimplenda, talem se credat sustinere justa patrum censuram sententiam, qualem delinquentes monachi tunc promereri debuerant.

Can. 11.

Ad XXXII. *caput. Additio Leonis.*

Secundum culparum vel peccatorum differentiam poenitentia moderetur; & ipsarum cœtobiis doctrina & institutio ad similitudinem virorum maneat monasteriorum. quia quamvis in sexu dispares sint, in humiliitate sine status differentia concordant.

Ad XXX. *caput. Additio Leonis.*

Qui vero rullica opera die dominico agere præsumpserit, contra divina præcepta egisse non dubitet, & ad poenitentiam omnimodis redigatur: qualiter pro hoc cælestia regna non amittat.

Ad XXXI. *caput. Additio Leonis.*

Sed tamen sacerdotibus, si præsto sint, deprecetur, ut ad publicam redigatur poenitentiam; ut judicium mortis non subeat. Nam legibus infirmatur judicium dominio die deprompsum, & obligationes ejusdem facti diei imperatorum siquidem censura dissolvit.

Ad XXXII. *caput. Additio Leonis.*

Verum etiam qui sponte ad talem devotionem pervenerit, & postmodum ad nupcias vel ad militias devolvitur, publicæ fatisfactionem poenitentiæ gerat intentus, ut ad perfectionem redire non diffidat.

Ad XXXIII. *caput. Additio Leonis.*

Et sicuti discrete in ecclesia singula videntur exposita, ita virorum pars & mulierum partibus suis contenta sit. Et sæculares, ne peccent cum justificari desiderant, a prohibitis abstinere vidcantur; nec inter sacros cancellos ordinibus debitos nisi permittente episcopo adtentent accedere.

Ad XXXIV. *caput. Additio Leonis.*

Et si liberalium artium præceptores in plebibus, ut assolet, raro inveniuntur; tamen divinæ scripturæ magistri, & institutores ecclesiastici officii nullatenus desint: qui & cunctuliter propria episcopo de ejusdem actionis opere follicite inquisiti debeant reprehendere. Nam qualiter ad divinum utiliter cultum aliquis accedere possit, nisi justa institutione docearur?

Ad XXXV. *caput. Additio Leonis.*

Nam qui hujus perniciosi & scelesti facti fluctibus inventus, admonitus a sacerdote minime obaudierit, a communione modis omnibus suspendatur. Quia condecet pergentes ad ecclesiam divinas intente scripturas attendere, & locis Dei quæ eius sunt agere; secundum quod scripsum est: *Domus mea domus orationis vocabitur*: non alios fecum ad immane peccatorum fua culpa fuadere.

Ad XXXVI. *caput. Additio Leonis.*

Utraque enim pars consentiens, & magis alter ex illis divini amoris quam humani ardens, ut in caffitate maneret, divertium. miserit, & postmodum pollicitationem propriam non observaverit, ad distrifam mentiens poenitentiam redigatur.

Ad XXXVII. *caput. Additio Leonis.*

Contra hæc falubria dicta faciens, cum uxore concubinam habens, ecclesia communi videatur indignus. Et perseverauerit, & cum satisfactione non emendaverit, perseverantes ab ecclesia penitus amputetur: respiscenti vero communionis vel reconciliationis tempus episcopus abbreviare debebit.

Ad XXXVIII. *caput. Additio Leonis.*

Et utpote beati papæ Gregorii decretalia plenissime pandent.

Hucusque canones ex Synodo Eugenii TP. II.

Cum

ANNO CHRISTI 853.

Cum additionibus Leonis PP. IV. cujus sequuntur canones.

CAP. XXXIX. SEU I. LEONIS.

Ne per singula ecclesiarum loca plus quam oportet presbyteri ordinentur.

REs parumper necessarias favente domino vobiscum pariter multo tempore volumus emendare, & modum arbitrio pium in hac urbe de forensibus sacerdotibus, qui per vicinitates episcopos conficrantur, rationabilius ordinare: qualiter nullatenus amplius per tirulorum vel diaconiarum ecclesias in facerdotali gradu constituti facerdotes reperiantur, quam nos communi consilio supra fuisse annotatum, recolimus. Denique a majoribus ordinatum, ut fecundum facultatem rerum ecclesiæ oblationes, vel reditum clerici ordinentur: nos in quid tantam superfluitatem presbyterorum forenfium cernimus ordinatam, quorum non amplius quam tertiam partem debito more posse sufficere; Ex credo in nonnullis sanctî canones corrumpi potuiffent, dicentes: *Non neophytum, ne in superbiam elatus in judicium incidat diaboli.* & in aliis multis, quæ hic per totum longum recensere: & maxime in hoc: quod nullus absolute debeat ordinari presbyterorum. Deinceps vero qui contra interdicta attentare præsumpserit, sciat se in eo omnimodo vindicandum. Idem vero hujus urbis presbyteri episcopum proprium recognoscant; & delinquentes canonice judicet, judicatique obedienter auscultent, & ad eum jussi adveniant, si volunt ecclesiafticis participium retinere. Cuncta hæc illis patienter fare observanda, si ex toto canonum nolunt damna sentire.

Can. Nicæn. 8. Pan. 3. Chalcedon. 6.

CAPUT XL. SEU II. LEONIS.

Ut presbyteri ordinati per loca propria episcopi nullo modo concilium negligant.

PResbyteri vero qui in diversis locis, baptisteriis, vel qubiuscunque aliis facris " oratoriis ordinantur, instanter & inexcusabiliter ad concilium diœcesis episcopi occurrere, fecundum sanctorum statura patrum decernimus. Hi autem qui colonatus possessiones retinent nihilominus volumus ad episcopi indifferenter venire concilium. Nem si per contumaciam fe quasi in alterius potestate subtraxerinte, & proprio non subjicuinrur episcopo, canonicis correptionibus subiacebant.

Can. 15. concil. Antiochen. 1. Gregor. 1. lib. Epist. 2. Cod. de Episcop.

Concil. Generat. Tom. IX.

Bbb 2 Im-

ANNO CHRISTI 853.

CAP. XLI. SEU III. LEONIS.

Ut laici qui absque proprii consensu episcopi presbyteros resinent, communione priventur: presbyteri vero admoniti redire volentes honorem amittant.

LAici qui alterius diœcesis presbyterum, ecclesiæ cujuscunque sua potestate instituerint, non præbentæ consensum episcopo, cujus parochia videtur existere, a fidelium communione separentur. Presbyteri vero qui talium subreptione recipiuntur, & admoniti ab episcopo tertio, vel tussoeius, recedere de alterius ecclesia noluerint, propriam officii gradum amittant. Nam fi & presbyter fua audacia ecclesiam ad alterum pertinentem episcopum invadere rentaverit, & contra prohibentem episcopum a tali præsumptione non compescuerit, similis sententiæ fibæt obligatus.

CAP. XLII. SEU IV. LEONIS.

Ut nullus in ecclesiis præsumat presbyteros constituere, nisi qui & dare discite, & interpare canonice potest.

ILlud itaque non intermittendum prævidimus, quod quidem fratres vicini episcopi extra hanc urbem in proprietatibus monasteriorum hujus urbis, vel ceterorum piorum locorum, id eft, xenodochiorum, titulorumque & fimilium a prædecessoribus fundatis querelantur, quod non providentiæ episcoporum, quorum ipfa loca diœcesis videntur existere; fed abbates aut præsati ipforum piorum locorum ad sacras miffas celebrandas, aliquid facerdotalis officii agendum inftituunt facerdotes. Quod nequaquam de reliquo fieri volumus, & infolidabili rejunctione perfecamus: id eft, ut nullus in ecclesiis præsumat presbyteros conftituere, nisi qui & facerdotalem gradum dare licite potest, & canonice de neglectis presbyteris interpare. Sed ab his venerabiliter facerdotes ad divini miniftrii officium expectantur episcopis, quibus fingulariter & diœceses pertinent, & canonice debenter ipfas ecclefias providere, ordinareque provisas.

Tunc vero fancta completa fynodo ab universis episcopis, presbyteris, diaconibus, & clero condio fic acclamatum eft: ETAUDI CHRISTE. Domino noftro Leoni a Deo decreto fummo pontifici & universali quarto papæ vita.

ACTA DEPOSITIONIS ANASTASII PRESBYTERI TIT. B. MARCELLI.

ET hoc dicto Theodorus notarius ac ferinarius fanctæ Romanæ ecclesiæ legit.

ANNO CHRISTI 853.

Imperantibus dominis piissimis perpetuis Augustis, Hlotario a Deo coronato magno imperatore anno XXXVI. et Hludovico Deo coronato ejus filio novo imperatore, anno V. mense Decembrio, die VIII. indictione I. In civitate nova, quæ vocabulum Leoniana est, intra ecclesiam ubi corpus beatissimi Petri apostolorum principis conditum est.

Leo episcopus servum servorum Dei venerabilibus missis sacratissimorum imperatorum filiorum nostrorum, Joseph Eporediensis ecclesiæ antistiti, seu Petro Spoletinæ, itemque Petro Arretinæ ecclesiæ episcopis, ac Notingo episcopo Brixiensi, universoque sanctæ synodo hic pariter congregatæ.

Quod bene ac pleniter nobiscum Deus fecerit tam carissimi fecisti; nunc iterum dilectioni vestræ cognitum esse volumus; quomodo insidiantes ac fandente diabolo Anastasius presbyter cardinis nostri, quem nos in titulo B. Marcelli martyris atque pontificis ordinavimus, contra flatuta patrum propriam ecclesiam deseruerit, ecce jam per quinquennii tempus in alienis parochiis, id est, Aquileiensibus, velut ovis errans degere ac temere inhabitare præsumpsit: quem etiam auctoritate fulfulti apostolica & canonica, apostolicis literis per tertiam & quartam vicem vocavimus; ac ubi redire dilluit, duobus congregatis episcoporum conciliis, cum eum non potuissemus videre vel habere specialem præsentiam, communi eum decreto, sancta communione privavimus. Volentes siquidem suam per hujus excommunicationis cenfuram ad gremium sanctæ, a quo discesserat matris ecclesiæ personam reducere, juxta illum, in quo omnem necessitatem presbyteria a propria ecclesia discedentium imponi præcipitur ac promulgatur. Sed apostolica monita sanctique concilii pro nihilo ducens, erroris iretitus caligine redire nullatenus voluit. Posthæc dum vero Ravennæ nobis cum piissimo invictoque domino Hludovico imperatore spiritali filio nostro degentibus ejus clementiam exoravimus; ut eumdem presbyterum ad nos itumque ecclesiam reverti juberet. quod nos alacritate nostro repromisit perfectore pontificio, diem constituens atque denuncians, in quo eum remeare faceret. Missos etiam majestatis fuæ nobiscum reliquit, Notingum scilicet episcopum Brixiensem, & Adelgisum illustrem comitem, qui revertentem illum nostro conspectui præsentarent. Quibus expectantibus illic nobiscum usque ad diem statutum & ultra, præfatus presbyter non advenit: ac iidem missi se illum nobis reprælentare non posse profelli sunt. Poltremo tantam ejusdem dum eum mandatis nostris temere renitentem conspexissemus; ita ut nec justis apostolicis obedire voluisset, neque sanctioni venerandi concilii conferratorem ie, a quo sancta communione privatus existeret, exhibuisset; ac plurimos foa lassione pestifera maculasset: quia & domini Hlotarii præstantissimi imperatoris decreto, redire jubenti, pertinaciter fuas temperantia reflitisset; ne ulterius suo exemplo ecclesiasticus ordo confunderetur, & Chriltianitatis religio profraneretur, anathematis eum vinculo cum sacerdotum nostrorum consensu nodavimus. Ubi etiam præsto fuerunt idem dictus Notingus Brixiensis episcopus, & Adelgisus illustris comes, præfati missi domini Hludovici serenissimi imperatoris. Et ita peractis Ravenna remeantes adveniebamus Romam, ipseque jam fatus presbyter præveniens eli. Cludens ad quem tres venerabiles episcopi nostros cum vocationis literis de-

A ltinavimus, Nicolaum videlicet, Petronacium & Joannem, monentes eum tum per fe quam per epistolas, quas ei per eosdem mandavimus, ut ipse quintodecimo mensis Novembris, hujus fecundæ indictionis, ad generalem synodum adesse quæ omni dilatione vel mora occurrere debuisset. Ille autem ut semper, ita & nunc in sua inquietudine atque audacia perseverans, venire, ut omnes modo nobiscum cernite, distulit: ac quæ contempsit. Non autem pro tantæ vocationes, tantosque labores, quos una vobiscum pro eo babuimus, quid aliud nunc facere vel agere possumus, nisi ut canonum promulgationem, ob illius indisciplinatum mentem, vobiscum venerabilibus & imperialibus missis, cariffimis in Christo fratribus nostris, nec non cum cæteris episcopis atque presbyteris hac synodo reliderentibus, quæ Dominus Deus noster in hujusquo clero, in eum communiter inferamus, quæ de talibus in tertio Antiocheni concilii capitulo luce clarius invenitur?

Ad hæc omnes episcopi sancta synodo relidentes dixerunt: Veltræ sanctitati si placet, veniant in medium venerabiles episcopi, per quos eum veltris apostolicis literis accersiri decrevistis. Illico surrexerunt, Nicolaus videlicet, Petronacius, & Joannes episcopi, & coram omnibus voce clara dixerunt: Nos secundum justionem beatissimi præsulis nostri, & pontificalibus verbis & literis eum vocavimus; quorum exemplaria en, ut cernitis, in manibus; & si vobis placet legantur. Sancta synodus dixit: Legantur.

Tunc relecta funt per Theodorum notarium & ferinarium sanctæ Romanæ ecclesiæ, in quibus continebatur ita:

In Christi episcopi servorum Dei Anastasio presbytero excommunicato.

Cum spiritualibus te nostris procreatum vilceribus nostrimus, tua deceptione quotidie ingemiscimus; qui sinu matris tuæ gregis fluctus, errorisque irretitus caligine alienis parochiis vel regionibus immorari, contra præcepta patrum canonumque fanctiones, non debitas. Reverere igitur, falutifique monitis tuæ animoque cultem procura, ne tenvana ipes decipiat, caducæque adulationes fubvertant. Sed terrenis mente actibus erigeris, ea quæ fuperna infinitaque permanent, inquietisibi intuito anhelare memento. Quia falutem tuam quæ tuis animæ corporique videre: & nete diabolice insidiæ concludant, omnipotentis domini semper clementiam exoramus. Fraetrea apoftolicis tibi præcipimus literis; jam quinquennii tempus huc ilfuque latitans velut anguis discretis, ad concilium, quod xv. congregatum fuerat die Novembris" expectare futuræ fecundis mensis indictione, præsentare te omni depolita occasione procures: ut cauſam tuam in venerabili cœtu fanctæ valeamus congregationis fubtili ventilare inquisitione, & humanius tuam conversionem tractare. Si autem neglexeris, quod præcipimus, amplius tevinculo innodamus. Nam e multimodis "te reprehendimus, ac reprehensibilem judicamus; quia ad duo pro te congregata concilia occurrere diftuliti; ficut hi præfentes Nicolaus, Petronacius, atque Joannes venerabiles episcopi nostri, per quos te nunc auctoritate canonica jufſimus evocare, ore proprio indicabunt. Si autem conflituto tempore ad prædictum conciliu venire neglexeris, fub excommunicatione atque anathematæ te nobis omnibus decernimus effe manforum.

Sanctæ fynodus, interea, dixit, requiratur fi præditus Anaſtaſius presbyter excommunicatus utrum

ANNO CHRISTI 853.

ANNO CHRISTI 853. utrum venit, annon, requisitus minime eft inven- A
CHRISTI tus. Tunc fatisfactimus papa imperialibus fuperior jam dictis miſſis dixit, Cur nobis fanctæque conciſio fecundum imperialem epiſtolam jam dictum non præfentatis presbyterum? Ipſi autem affirmantes dixerunt: Nos cum fecundum præceptionem domini magnique imperatoris redicere, vobiſque præſentare malebamus; fed minime illum invenire potuimus. Mox autem omnibus epiſcopis ipſe infignis & beatiſſimus præſul dixit. Quid vobis de his videtur? Univerſus cœtus epiſcoporum refpondit: Imperialis, ſi vobis placet, epiſtola relegatur. Et cum relecta fuiſſet, in

1 fandissimis ea inter cetera repertum eſt ita: Veſtræ denique 1 ſereniſtatis induſtria cognoſcat de Anaſtaſio preſbyteros, quod vos non' pervenit, noſtro latis animo diſpliciuiſſe, quare nunc cariſſimos miſſos noſtros, Joſeph videlicet reverendiſſimum epiſcopum, atque dilecti filii noſtri Hludovici archicapellanum, necnon & Petrum ſanctæ ſedis Spoletinæ venerabilem epiſcopum, & Adelgiſum illuſtrem comitem noſtrum præſentaliter vobis mitimus; quidquid canonice & fecundum Deum fuper illo veſtra deliberaverit ſententia, nihil contradicentes. Tantum ſollicite cavere, ac prudenter tractare curate; ne in hac facto divina volontas offendatur in aliquo.

Tunc venerabilis ac præcipuus præſul omnibus reliquis epiſcopis epiſcopis & presbyteris, ſtantibus quoque diaconibus & omni clero dixit: O beatiſſimi fratres & compresbyteri, quid veſtra beatitudo de crebro C dicto presbytero qui tanta ac talia enormiter contra patrum regulas atque ſtatuta peregit? Mox omnes epiſcopi unanimiter dixere: Quid aliud arbitrari aut proferre valemus, niſi ut ſancti patres, qui Antiocheno concilio reſidentes tertio capitulo promulgarunt, & inviolabiliter ſtatuerunt: *Si quis presbyter parochiam proprium deſerens ad alium properaverit; vel inde omnino demigrans in alium parochiam per multa tempora nititur immorari, nullatenus ibidem non manſuret: maxime ſuo cantiſſimo epiſcopo, & regredi ad proprium parochiam commonenti obedire contempſerit. Quod ſi in hac indiſciplinatione perdurat, a miniſterio ſuo modis omnibus removeatur, ita ut nequaquam locum reſtituendi inveniat.* Quam promulgationem in eum, ſi vobis placet, presbyterum inferimus, & proprii manibus roboramus.

Præſul ſummus reſpondit: Placet. Tunc elevans ſe ſpſe præclarus pontifex de ſede ſua ait: Anaſtaſium jam nupes excommunicatum presbyterum vituli S. Marcelli, qui proprium parochiam relinquens, in aliena per multa tempora nititur immorari, a ſacerdotali miniſterio modis omnibus removemus; ita ut locum reſtituendi nequaquam inveniat. Si quis autem contra hanc diffinitionem noſtram quocumque tempore agere præſumpſerit, aut eum reſtituere in ſacro officio tentaverit, ſit ei a ſanctis patribus & a nobis omnibus anathema. Poſthæc omnes epiſcopi eadem ſynodo reſidentes, unanimes dixerunt: Et nos ſic judicamus, ſicque irrefragabiliter ſtatuimus. Et ſubſcripſere epiſcopis numero LXVII.

SUBSCRIPTIONES.

Leo ſanctæ catholicæ & apoſtol. Rom. eccleſiæ quartus epiſcopus in hac excommunicatione & anathematæ, ſive depoſitione Anaſtaſii presbyteri tituli S. Marcelli a me facta, ſicut ſuperius legitur, manu propria ſubſcripſi.

Hlotharius imperator ſubſcripſit.

Concil. Generat. Tom. IX.

Paulus' diaconus vicem agens Joannis archi- A
epiſcopi Ravennatis.

Joſeph epiſc. Eporedienſis,
Petrus epiſc. Spoletanæ,
Petrus epiſc. Arretinæ,
Notingus epiſc. Brixienſis,
Leo epiſc. Balneoregis,
Joannes epiſc. Bellitrenſis,
Adrianus epiſc. Ferentinæ,
Joannes epiſc. Surrienſis,
Agatho epiſc. Tudertinæ,
Nicolaus epiſc. Amerinæ,
Petrus epiſc. Gabinenſis,
Andreas epiſc. Auximanæ,
Joannes epiſc. Furconæ,
Dominicus epiſc. Sabinenſis,
Megiſſus epiſc. Oſtienſis,
Majo epiſc. Privernatæ,
Stephanus epiſc. Nepeſinæ,
Rachpertus epiſc. Nucerienſis,
Rodoaldus epiſc. Portuenſis,
Cancio epiſc. Senenſis,
Leo epiſc. Silvæ-candinæ,
Georgius epiſc. Polimarcienſis,
Dominicus epiſc. Centumcellenſis,
Marinus epiſc. Fundenſis,
Colo epiſc. Reatinæ,
Arnolfus epiſc. Valbenſis,
Albinus epiſc. Amerinæ,
Benedictus epiſc. Nepeſinæ,
Rodoricus epiſc. Caſtellanæ,
Theodorus epiſc. Manturanenſis,
Joannes epiſc. Tuſcanenſis,
Tamimundus epiſc. Suanenſis,
Jordanes epiſc. Terracinenſis,
Sergius epiſc. Gumanenſis,
Adrianus epiſc. Cerenſis,
Petronacius epiſc. Albanenſis,
Joannes epiſc. Fanenſis,
Rugubel epiſc. Piſtorienſis,
Joannes presbyter vicem tenens Benedicti e-
piſcopi Perufienſis,
Talarus' epiſc. Minturnenſis,
Samuel epiſc. Anagninæ,
Atrualdus epiſc.' Berolanæ,
Joannes epiſc. Falariænæ,
Dominicus epiſc. Gallienſis,
Andreas epiſc. Callienſis,
Bonipertus epiſc. Signinæ,
Leo epiſc. Alatrinæ,
Jordanes epiſc. Caſtrenſis,
Joannes epiſc. Foroſemproniate,
Odalpertus epiſc. Popolonienſis,
Conſtantinus epiſc. Urbinate,
Erfo epiſc. Empolinæ,
Sergius epiſc. Sabinenſis,
Andreas epiſc. Bleranæ,
Ino epiſc. Aſſiſienſis,
Anaſtaſius epiſc. Tribus tabernis,
Urſus epiſc. Tiburtinæ,
Petrus epiſc. Urbevetanæ,
Lauderifius epiſc. Marſicenſis,
Creſcentius epiſc. Telbenſis,
Aimo diaconus vicem agens Anaſtaſii epiſcopi
Elnatis,
Urſus archidiaconus vicem agens Petri epiſcopi
Teatinenſis,
Leo presbyter vicem agens Stephani epiſcopi
Monteſelettanæ,
Rampertus presbyter vicem agens Hieremiæ
epiſcopi Apratienſis,
Walderamus presbyter vicem agens' Teude-
randi epiſc. Alculanæ,

1 Polymnenſis. Gesta.

2 Marmoratenſis.

3 Talarius.

4 Verolanæ.

5 Joannes.

6 Tudertinus.

ANNO CHRISTI 851.

SUBSCRIPTIO PRESBYTERORUM.

Romanus archipresbyter tituli sanctæ Pudentiæ,
Sergius presbyter tituli S. Clementis,
Leo presbyter tituli S. Cæciliæ,
Zacharias presbyter tituli S. Chrysogoni,
Benedictus presbyter tituli S. Calixti,
Leo presbyter tituli S. Laurentii.
Paulus presbyter tituli S. Balbinæ,
Leo presbyter tituli S. Cyriaci,
Adrianus presbyter tituli S. Marci,
Gregorius presbyter tituli S. Anastasiæ,
Romanus presbyter tituli SS. Joannis & Pauli,
Quirinus presbyter tituli S. Eusebii,
Jovinianus presbyter tituli S. Sabinæ,
Hadrianus presbyter tituli S. Vitalis,
Georgius presbyter tituli S. Laurentii,
Georgius presbyter tituli SS. Joannis & Pauli,
Joannes presbyter tituli S. Chrysogoni,
Leo, presbyter tituli SS. JV. Coronatorum,
Martinus presbyter tituli S. Marci,
Joannes presbyter tituli S. Petri.

SUBSCRIPTIO DIACONORUM.

Joannes archidiaconus,
Joannes diaconus,
Nicolaus diaconus,
Benedictus diaconus,
Leontius diaconus,
Benedictus diaconus,

In hac quidem sancta & venerabili synodo domini solatiante gratia nobiliter celebrata, post diversas episcoporum, sacerdotumque vel clericorum, atque omnium Christianorum hominum plas ac salutiferas admonitiones & exhortationes, depositas est juste atque canonice Anastasius presbyter tituli S. Marcelli: eo quod contra antecessorem canonicum propriæ parochiam desseruit, per annos fere sexdecim quinque, & in alienis adhuc ubique hodie demoratur, & neque vocatus, neque excommunicatus, & ad ultimum anathematizatus, sicut de eo in hac ipsa synodo plenior scriptum est, ad congregata duo episcoporum concilia pervenire noluit. Ideo tam a summo pontifice, quamque ab universis episcopis tunc synodo residentibus ob suam stultam audaciam merito, ut prædiximus, est depositus, & sacerdotali honore privatus: Anno denique, mense, die, & indictione ut supra.

Ejusdem Synodi Leonis JV. breviarium, ex incerto scriptore de vitis pontificum Romanorum, cui Lustrandi nomen falso tribuitur.

HIc Leo videns multa foo in tempore contra Deum & salutem animarum impudenter fieri, consilio imperatorum Lotharii & Lodevici Romæ Synodum habuit cum LXVII. episcopis: cum quibus XLII. capitula Christianorum salutiferæ edidit, & firmiter firmanda esse præcepit.

In primo enim capitulo instituit, ut episcopus, juxta Pauli discretionem & admonitionem irreprehensibilis, & boni operis desiderabilis conlocetur.

Secundo, Quisque sacerdos caveat, ne præmiis conlocationem adipiscatur: ne exemplo Simonis id lucrum ingeras diabolo.

Tertio, ut bono opere episcopus gaudeat, & bene

A ne speculetur, qualiter populum verbo prædicationis instituere debeat.

Quarto, Ut si episcopus inveniatur indoctus, a metropolitano proprio admoneatur, & presbyteri, & diaconi, & subdiaconia suo episcopo, ut docere possint, admoneantur, & interim tales presbyteri & clerici celebrare divina mysteria & officia suspendantur; ut docti valeant ad debitum ministerium pervenire.

Quinto, Confirmavit quæ Cælestinus & magnus Leo de episcopis instituerant: videlicet, ut non conveniat episcopum conferari, nisi a clericis & populo fuerit postulatus. Quia nulla ratio fuit, ut aliter conferari inter episcopos habeantur. Et cum in eadem ecclesia dignus non inveniatur, B tunc primum alter de altera ecclesia eligatur: & quamvis consentiat, non tamen invidiole nullo modo conferetur.

Sexto, Præcepit, ne juxta Sardicensem synodum ultra tricenarium hebdomadarum spatium episcopi a propriis ecclesiis morentur; nisi forte per justionem metropolitani vel principis ex necessitate contingat. Quia absentia episcopi plerumque fit calumniæ plebium.

Septimo, Necessario servari præcepit, ut juxta ecclesiam eluctis conflictuntur, in quibus clerici discipliatis ecclesiasticis imbuantur: & omnibus unum sit refectorium ac dormitorium, five C cæteræ officinæ ad usus clericorum necessariæ. Ministri vero post episcopum tales eligantur, quorum vita & doctrina illos potius exoneret, quam dehoneftent.

Octavo, Ut episcopi diligenter curam habeant in baptismalibus plebibus; & cum necessitas in eis presbyteros ordinandi occurrerit, ut reverentius observentur, non sine consensu ibidem habitantium fieri convenit.

Nono, Ut in congregandis clericis non plures admittantur, quam facultas rerum eis canonice attributa sufficere possit.

Decimo, Ut sacerdotes constituti non oporteat, nisi ecclesiis aut specialis monasterio deputentur; ne necessitas in sæcularibus domibus illis habitandi occurrat, aliquoin a propriis episcopis, aut ab episcopis, aut in monasteriis causa habitandi & conversandi pro exercendo officio constituantur, ubi mulieres nullam habeant copiam conversandi.

Undecimo, Ut sacerdotes divina eloquia fedulo perscrutentur, & populum admoneant, & hudos aliquos ante se fieri non delectentur. Transgressores quippe admonitione episcopi ulteriius agere desinant; sin autem, canonice judicentur.

Duodecimo, Ut sacerdotes, qui ad debita & opportuna officia in ecclesiis indifferenter adesse debent, senore aliquo, aut venatione, vel aliqua aucupatione, rusticove ministerio omnino non occupentur: nec sine ornatu sacerdotali extra domos suas appareant: & ea folum, quæ patrum constituta videntur, observent, contrarii denique inveni, aut deinceps desinant, aut canonice discipliuæ subjaceant.

Tertiodecimo, Ut sacerdotes in sæcularibus negotiis pro testimonio, aut conficiendis instrumentis non rogentur; quia eos in talibus rebus esse non convenit. Si enim eventus causæ aliquid viderint aut audierint, ubi nullæ sæcularium idoneas personæ inveniantur, ne veritas occulteturque & malus ut bonus existimetur, in providentia sit episcopi, ut coram se, & competentibus judicibus hanc aliter verfatem honorifice attollant.

ANNO CHRISTI 851.

Quartodecimo, Ut sacerdos, aut quis alius in A ecclesiastico ordine provectus, si in eo fecisse inveniatur, quo inexcusabiles fit, depositus provideatur episcopi bene provisio loco constituatur; ubi peccata lugeat, & ulterius non committat.

Quintodecimo, Ut si episcopus, presbyter, diaconus, vel subdiaconus de quacumque femina crimine fornicationis fuspicatus, post primam & secundam & tertiam admonitionem metropolitani, vel alterius episcopi, aut ejus, cui subjacere videtur, inveniatur fabulari cum ea, aliquove modo conversari, canonice judicetur: quia cui propriam habere uxorem non permittitur, ab omni femina debet se abstinere.

Sextodecimo, Ut nulli episcoporum liceat res B immobiles de subjectis plebibus alitique pis tollere locis: ne in tali facto pauperes inveniantur. contra agens canonica auctoritate conscindas exiftat.

Septimodecimo, Ut presbyteri omnium ad fe curentium in quibuscumque facris locis oblationes ad missarum solemnia recipiat: quia cum Dei & hominum mediatores exiftant, in exercendis votis & relaxandis peccatis largiffimam debent orationem pergere.

Octavodecimo, Ut episcopus sibi subjecto sacerdoti, vel alio clerico nisi ab alio postulatur, dimissorias non faciat; & ne falsæ ut vere credantur, & vere ut falsæ subjiciantur, universalis pontifícis, vel imperialis, vel metropolitani bulla ea C roborari oporteat.

Nonodecimo, Ut episcopi, universique sacerdotes, quia ad solam Dei laudem, bonorumque operum actionem conftituuntur, debeant tam pro ecclesiasticis, quam pro propriis suis actionibus, excepto publico crimine habere advocatum; non malæ famæ fuspectum, sed bonæ opinionis; & laudabilis artis inventum: ne dum humana lucra intendunt, æterna præmia perdant.

Vigesimo, Ut si contigerit sacerdotum inventus fuerit, qui advocatum in judicio proferre non valeat, coram plebe propria suus episcopus ipsum sacerdotem defendat; si bonæ, ac malæ conversationis exiftat; aut cujus rei causa debite advocatum habere non possit, malæ vero inventus, pro D qualitate culpæ secundum canonum normam canedari cureiur.

Vigesimo primo, Ut monasterium, vel oratorium canonice constructum a dominio conftructoris ex justo non auferatur; licetque illi idem presbytero, cui voluerit, pro facro officio illius diœcefeos, & bonæ auctoritatis dimittoria cum consensu episcopi, ne malus exiftat, commendare: ita ut ad placita, & justum reverentiam illius episcopi obedienter sacerdos recurrat; alioquin canonicis ultionibus subjaceat.

Vigesimo secundo, Sacerdos, ut & quispiam comprobatus invasor, dicat pro parte ecclesiæ se egisse, de privata sibi re pertinente, ab ipso, itaque hæredi pertinere invasio. Sacerdos denique in tali culpa paupet inventus a propio canonice judicetur episcopo, episcopus a metropolitano: ut non ecclesia sibi commissa damnum sustineat de invasione.

Vigesimo tertio, De monasteriis monachorum ipse sanctimonialium, & de omnibus alius pro diversis necessitatibus ad elemosynam conflitutis præcepit, ut per episcoporum solicitudinem, in quorum diœceli hæc exiftunt; ordinentur ad eafdem utilitates, quibus conflituta sunt;

Vigesimo quarto, Disposuit de ecclesiis, quæ in diversis regionibus sacerdotibus & solitudine

destituuntur nullo debito officio refonare, ut epi- E scopus, si proprio juri ecclesiæ sunt subjectæ, ibidem sine intermissione presbyterum constituat; & si fæcularium hominum sunt sub jure constituæ, ab episcopo admoneantur: & si admonitis presbyteros infra trium mensium spatium ibidem negligentes conflituere, absque negotio principem urgeat episcopus, ut ejus sententia emendetur.

Vigesimo quinto, Ut ecclesiæ quælibet destructæ propriio stipendio restaurentur; non sufficiente vero necessario, a populo plebis auxilientur.

Vigesimo sexto, Ut nulli episcoporum liceat, a subjecto sacerdore vel alio quolibet clerico ex piis locis donationes ulta statuta patrum exigere, aut superimpositas in aegritis inferre.

Vigesimo septimo, Ut abbates tales conflituantur, qui sui vocàboli minifterium Deo possint indubitanter exhibere; ita docti, ut quemcumque fratrum negligentia accidenti, omnino cognofcere possint & emendare.

Vigesimo octavo, Ut episcopus in fuis diœceli diligenter perfcrutetur illos, qui folo habitu monachi exiftunt, & ad proprium monasterium redire cos cogat, aut profpectu congruo in aliud mittat, ut regularium vita inveniatur fervens.

Vigesimo nono, Ut feminæ, quæ habitum religiosum, aut velamen obtentu religionis fuscepertunt, deinceps viros fociari non permittantur; præraicatæ autem ad penitentiam coercentur.

Trigesimo, Ut die dominico nullus audeat exercitationes, nisi in charitatis rebus, aut quælibet rusticæ opera facere; aliquoin ut transgressor ad penitentiam redigatur.

Trigesimo primo, Ut dominico die personam fuspectam & reatu infamem, aut optima fatisfactione folvant, aut in custodiis conflituant, ut licitis diebus judicetur. Nam legibus infirmatur judicium dominico die deprompta.

Trigesimo secundo, Ut nulli laicorum liceat in eo loco, ubi presbyteri & cæteri clerici cohabitant, quod presbyterum nuncupatur, quamdo missa celebratur, consistere: quia sicuti in ecclesia fingula loca viderunt expolita, ita virorum pars & mulierum partibus fuis debet esse contenta.

Trigesimo tertio statuit, Ut sicut hi qui monasteria elegerunt, a monasteriis egredi non permittantur; ita hi qui invisi monasteriis fuit intromissi, nisi volentes non teneantur: quia quod non petunt, non observant.

Trigesimo quarto, Ut magistri & doctores in singulis locis, in quibus necessitas occurrit, conflituantur, qui liberales artes assidue doceant: & si talis non inveniatur, tamen divinæ scripturæ magistri, & inflituores ecclesiastici officii nullatenus desint.

Trigesimo quinto, Ut sacerdotes admoneant vi- F ros ac mulieres, qui festis diebus ad ecclesiam occurrunt, ne ballando & turpia verba decantando choros teneant ac ducant, fimiliudinem paganorum peragendo: quia si tales tum minoribus peccatis ad ecclesiam veniunt, cum majoribus reverturur. Si vero non cessant admoniti, a communione modis omnibus fuspendantur.

Trigesimo sexto, Ut nulli liceat, excepta causa fornicationis, uxorem relinquere, & aliam sibi copulare: aliquoin convenit transgressorem foclari priori conjugio. Si autem vir & uxor solummodo pro religiosa vita divortite inter se consen-

ANNO CHRISTI 850.

fecint, nullatenus fine conſcientia epiſcopi fiat, A ut ab eo ſingulariter propoſita conſultatione loco- rum unore nolente, aut altero eorum, etiam pro tali re matrimonium non ſolvatur.

Trigeſimo ſeptimo, Ut nulli liceat uno tempore habere uxorem & concubinam; quia cum domi non ſit locrum, animæ fit detrimentum: alioquin eccleſiaſtica communione videatur indigna; & ſi perſeveraverit, ab eccleſia penitus ſamputetur.

Trigeſimo octavo, Ut de propria cognatione, vel ipſum cognatum habuit, nullus audeat in conjugium copulare: ſi quis vero fecerit, & perſeveraverit, ſciat ſe vinculis anathematis innodatum.

Trigeſimo nono, Ut nullus abſolute presbyter ordinetur: & ut juxta ſtatuta veterum ecclefiæ, & oblationes vel reditum clerici ordinentur.

Quadrageſimo, Ut presbyteri urbani, & ſubur- bani, & rurales omnes indifferenter ad concilium epiſcopi veniant, aut canonum correctionibus ſubjacerant.

Quadrageſimo primo, Ut laicus qui presbyte- rum ſine conſenſu epiſcopi proprii ſui potteſtate eccleſiæ cuicumque inſtituerit, a fidelium communione ſeparetur. Presbyteri, ſi tertio ab epiſcopo, vellegato ejus de abſentia eccleſia recedere admoniti obedire noluerint, propriis officiis gradum amittant.

Ultimo vero capitulo immunibiliter præcepit, ne ullus abbas, aut quilibet alius præſumat presbyteros in eccleſiis ſtatuere, niſi qui & ſacerdotis gradus licite dare poteſt, & canonice de negletis presbyteros increpare. Sed ab his venerabiliter facerdotes ad divini miniſterium officii expectatur epiſcopis, quibus ſingulariter & dicæceſes pertinent, & qui canonice debent ipſis eccleſiis præeſidere, & præſtolantur.

Prædictus pontifex in prædicta ſynodo Anaſtaſium presbyterum in aliena diœceſi morantem, & ſæpenumero votarum, demumque excommunicatum, & tamen ad propria parochiam redire nolentem depoſuit, & penitus ſacerdotali honore privavit.

Item in eadem ſynodo monuit, & apoſtolica auctoritate præcepit, ut nnuſquiſque epiſcopus per diœceſes & parochias ſuas, per ſe & per ſacerdotes ſuos ſubjectum ſibi populum moneat, ut primitias & decimas incunctanter perſolvant: has autem dare nolentes, quoosque ſuppleant, a cibo & potu ſuſpendant. Quod ſi nec pro hac ſuſpenſione ſupplere curaverint, ſancta communione priventur.

Item in eadem irrefragabiliter affirmando inſtituit, ut nullus epiſcoporum vel ſacerdotum rem ſui tituli uſurpare aut alienare præſumat: qui autem hoc fecerit, canonicam ſine dubio ſubeat ultionem.

Joannes papa VIII. epiſtola CXCVIII. *ad aliquot Galliarum epiſcopos, nonnullos hujus ſynodi canones affert, & confirmat.*

SAnctiſſimi prædeceſſores noſtri, Stephanus videlicet, Eugenius atque Leo ſynodali decreto tale nefandum conjugium beri prohibuerunt, dicentes: *Ut conſobrinam, neptem, novercam, ſocrus uxorem, vel etiam quamlibet de propria conſanguinea, nullus præſumat ſibi in conjugio copulare, dicit Apoſtolus cum illis pariter jubemus, ut nullus fidelium relinquat uxorem. & illa virorum alterum duxerit, ſeparentur: nec liceat ei uno tem-*

ANNO CHRISTI 850.

pore duas habere uxores, uxoremve & concubinam. Jubemus etiam, ut nulli faceredotum, mul- tique laicorum liceat res immobiles ſub qualibet occaſione a piis & venerabilibus locis ſubtrahere, & in proprio uſu habere: qui vero præſumpſerit, canonicis ſubjacerat correctionibus. Vide ſupra canonem XVI. XXVII. & XXVIII.

Hincmarus Remenſis opuſculo de presbyteris crimi- natis, quod eſt XLVII. *tomo* II. *harum ſynodorum canones aliquot profert.*

CAp. XI. Et in ſynodis Romanis Eugenii & Leonis quarti decretum eſt: *Si epiſcum ſacerdotum, id eſt, epiſcopus, presbyter, vel etiam ſubditorum de quorumque famina.* &c. ut can.xv.

Cap. XII. Inde in ſynodo Romana ab Eugenio & Leone quarto celebratis decretum eſt: *Quamquam ſacerdotum teſtimonium credibile habeatur*, &c. ut can. XVII.

Cap. XIII. Et in eadem ſynodo Romanis apoſtolicorum Eugenii atque Leonis quarti, ubi ſacerdotum poſt condemnationem elſe oportuit conſtitutum eſt: *Ut ſacerdos contra quemlibet ſuæ in ordinem eccleſiaſticum provellus* &c. ut cap. XIV.

Cap. XIV. Et in ſynodis Romanis apoſtolicorum Eugenii atque Leonis quarti, de pervaſione quali pro parte eccleſiæ facta decretum eſt: *Si ſi quiſpiam iuvaſus comprehenſus dicat*, &c. ut can. XVII.

Et in eadem ſynodo decretum eſt, ut epiſcopi univerſique ſacerdotes habebant advocatos: *Quia epiſcopi, univerſique ſacerdotes* &c. ut can. XIX.

Et item ibi, de his qui advocatos invenire nequeunt: *Si enim quiſpiam ſacerdotum fuerit inopportunus* &c. ut can. XX.

De Anaſtaſii presbyteri titulo B. Marcelli iterata excommunicatione, ex annalibus Francicis Bertiniania Fran. Chiſiano tomo III. *ſcriptorum Francicorum publicatis, ad an. Chriſti* DCCCLXVIII.

QUarta feria poſt initium quadrageſimæ factione Arſenii ſilius ejus Eleutherius filiam Adriani papæ ab alio deſponſatam dolo decepit & rapuit, ibique conjunxit. Unde idem papa nimium eſt contriſtatus. Arſenius ad Ludovicum imperatorem perrgens in Benevemtum infirmitate corripitur, & theſaurum ſuum in manibus Ingelbergæ imperatricis commitrens, & ſi dicebatur, cum damonibus confabulans, fine communione abiit in locum ſuum. Quo mortuo Adrianus papa apud imperatorem miſſo obtinuit, ut præfatum Eleutherium ſecundum leges Romanas judicarent. Iſdem vero Eleutherius conſilio ut ferunt fratris ſui Anaſtaſii, quem-bibliothecarium Romanæ eccleſiæ in recordio ordinationis ſuæ Adrianus conſtituerat, Stephaniam olium uxorem ipſius pontificis, & ejus filiam, quam ſibi rapuit, interfecit: & iidem Eleutherius a miſſis imperatoris occiſus eſt. Adrianus vero papa congregans ſynodum, ſuprafatum Anaſtaſium hoc modo, ſicut ſubſequitur, poſt damnationes in eam latas iterum condemnavit.

Excommunicatio quam fecit Leo epiſcopus de Anaſtaſio presbytero, & poſtea Adrianus.

Hac in imagine in dextera parte ſcripta ſunt.

IMperantibus dominis noſtris Lothario & Ludovico Auguſtis, menſis Decembris die XVI. in-

ANNO CHRISTI 850.

dictione XIV. Leo epiſcopus ſervus ſervorum A Dei. Anaſtaſius presbyter cardinis noſtri, quem in titulo beati Marcelli ordinavimus, quique ſecedens ab eo ad alienas parochias abique noſtra pontificali ſcientia demigravit eſt; quem per miſſos & literas noſtras vocavimus, & pro quo dominos imperatores ſupplicavit per miſſos noſtros, ut eum ad ſuam parochiam redire juberent: qui nunc illuc latitando in ipſa demigratione per hominum morates eſt, & ad duo vocatus concilia noſtra minime venit; ſed neque inventus eſt. Quia ut prædiximus, veluti ovis errans extranea regionibus ſuadente diabolo inhabitat; ſecundam canonica inſtituta ex Dei omnipotentis, & beati Petri apoſtoli, noſtraque ſimul apoſtolica auctoritate, ab hodie ſit communione privatus. Ipſe nec ſpecialis præſentia in canonico judicio fuerit præſentatus: & ſi non venerit, nonquam communicet. Poſt Romanum pontificem in hac excommunicationis ſententiam archiepiſcopus Ravennatis & Mediolanenſis, aliique numero LXXV.

Hac in imagine in ſiniſtra parte ſcripta ſunt.

LEo epiſcopus ſervus ſervorum Dei, omnibus epiſcopis, presbyteris, diaconibus, ſubdiaconibus, & univerſis clericis, cunctoque populo Chriſtiano. Quod bene ac pleniter nobiſcum ſimul, cariſſimi fratres, ſcitis; nunc iterum pro cautela & memoria temporum futurorum dilectioni veſtræ cognitum eſſe volumus: quomodo inſtigante ac ſuadente diabolo Anaſtaſius presbyter cardinis noſtri, quem nos in titulo beati Marcelli ordinavimus, contra ſtatuta patrum propriam eccleſiam deſeruit, ece jam per quinquennii tempus per alienas parochias veluti ovis errans diſcurrit. Quem etiam auctoritate ſuffulti canonica apoſtolicis literis per tertiam quartamque vicem vocavimus. At ubi ordine diſtulit, duo pro eo epiſcopos ad noſtram congregavimus, quorum conventa cum ejus non potuiſſemus videre vel habere ſpecialem præſentiam, communi cum decreto ſancta communione privavimus, volentes ſiquidem ſuam per hujus excommunicationis cenſuram ad gremium ſanctæ, a qua diceſſerat, matris eccleſiæ perſonam redacere. Sed apoſtolica monita ſanctique concilii pro nihilo ducens, erroris intertitas caligine redire nullatenus voluit. Proinde ſcus Ravennæ nobis deputatus de eo in eccleſia beati Vitalis martyris, menſe Majo, die XXIX, indictione prima, ore propio; nunc iterum in eccleſia beati Petri apoſtoli menſe Junio, die XIX, indictione ſuperius annotata, ſimiliter pnomulgavimus, ſit ille a ſanctæ patribus & a nobis anathema, & omnes qui ei in electione, quod abſit, aut pontificatus honore adjutorium præſtare vel ſolatium quodcumque voluerint, ſimili anathemate ſubjacean. Poſt Romanum pontificem in hoc anathemate conſenſerunt Joannes archiepiſcopus Ravennatis, Nottingus & Singiffredus epiſcopi domni imperatoris, & ſex epiſcopi ad præditum archiepiſcopum pertinentes, quorum nortitiam non recolimus; & alitram ex Romana urbe, quam ex aliis numero LVI. abique presbyteris & diaconibus ſanctæ Romanæ eccleiæ.

Super variis operibus hac ſcripta ſunt.

IN nomine Patris, & Filii, & ſpiritus Sancti, incipit ſancta ac veneranda ſynodus, quæ per domini gratiam, & ejus diviuum conſilium congregata eſt in eccleſia beati Petri apoſtoli, anno ſcilicet pontificatus ſanctiſſimi ac coangelici & univerſalis quarti papæ Leonis ſeptimo, atque invictiſſimorum Lotharii ac Ludovici imperatorum anno imperii quadrageſimo ſecundo, menſe Decembri, die VIII. indictione II. In hac ſiquidem ſancta ac venerabili ſynodo domini ſolariante gratia nobiliter celebrata, poſt diverſas epiſcoporum ſacerdotumque vel ſuccurſiones, atque omnium Chriſtianorum plus ac ſalutiferas admonitiones & exhortationes, decretum eſt juſte atque canonice Anaſtaſium presbyter tituli ſancti Marcelli, eo quod contra auctoritatem canonicam propriam parochiam deſeruiſſet per annos ſcilicet quinque & in alienа ad uſque hodie demoratur. Et neque vocatus, neque excommunicatus, & ad ultimum anathematizatus, ſicut de eo in hac ſynodo veridica pictura demoſtrat, ad congregata deo pro eo epiſcoporum concilia venire noluit. Ideo tam a ſummo pontifice, quamque ab univerſis epiſcopis hujus ſynodi ordentibus, ſeu noſtrum LXVII. ob ſuam ſtultam audaciam meritо, ut prædiximus, eſt depoſitus, & ſacerdotali honore privatus, anno deinque menſe ac die, atque indict. ut ſupra.

Hoc uſque Leo pontifex ſcribi juſſit.

Poſt mortem vero jam dicti Leonis digne memoriæ præſulis, ipſe anathematizatus atque depoſitus Anaſtaſius, ſeculari potentis rediens ab abditis, quibus ſicut ſæ latitaverat, locis, diabolica fraude ſeductus, ineritiſque caligine, latronum more hanc quam non deberat intrare eccleſiam invaſit; nefas etiam ſus atque barbarus, ad perditionem ſuæ animæ atque periculum, hujus venerandæ ſynodi ſanctionibus contrarius atque reſiſtens, ſæ quacibus picturam deſtruxit, imaque depexit. Quam beatiſſimus papa Benedictus atque egregius reſtauravit, & luciſluis coloribus decoravit.

Adrianus epiſcopus ſervus ſervorum Dei.

Omni Dei eccleſiæ notum eſt, quid Anaſtaſius tempore prædeceſſorum noſtrorum pontificum geſſerit, ſed & qualiter ab eis de illo ſanctæ recordationis Leo & Benedictus emiit præſules inſtituerint, paſam eſt cunctis. Quorum unus cum depoſuit, excommunicavit, & anathematizavit: i alter vero facerdotalibus exſpolians veſtimentis inter laicos in communione recepit. Deceſſor itaque noſter ſanctiſſimus papa Nicolaus eum poſtea, ſi fideliter erga ſanctam Romanam eccleſiam recederet, in gremio ejus modo recepiſſet eccleſiæ. Sed indefeſſus ejus nunc in tantum apparuit, ut poſt deprædationem patriarchii noſtri, ablationemque ſynodalium ſcripturarum, quas tam ſuper ſe, quam ſuper hujuſmodi a ſanctiſſimis præſulibus diverſis temporibus decretas repererat; inſtitutionem quoque venerandæ ſynodi ab ipſis ſanctis pontificibus factam, atque ſub interpoſitione anathematis retractam, violari nobis ſubripiendo fecerit: & homines ad feminandum

ANNO CHRISTI 870.

dom inter piissimos principes & ecclesiam Dei A dilcordias, per muros hujus civitatis more fa-
cis extre corgerit : quemadmodum Adelgrimus ad ecclesiam confugium faciencos occulta & lin-
gua privari fuggesserit. Modo vero, sicut multi vestrum mecum a quodam presbytero confan-
guineo ejus nomine Adone audistis, & alii mo-
dis nobis revelatum est, beneficiorum quoque nostrorum immemor hominem ad Eleutherium misit, exhortans homicidia perpetrari, quæ fi-
eri licite, prob dolor fa&a funt. Et ideo pro his omnibus, & pro aliis multis, quibus ecclesiam domisi percutit atque lasit, quam etiam lubdo-
lis machinationibus lacerare tandem non desi-
fit, auctoritate Dei omnipotentis, omniumque fanctorum patrum, ac venerandorum concilio-
rum, prædictorumque pontificum, simul & judicii nostri fententia lumus, illum eumdem Anaftafium effe tenendum, quemadmodum de eo iidem domni pontifices Leo & Benedictus folemniter & lynodice ftatuerunt; nihil in ejus anathemate vel cafu penitus adjungentes vel minuentes, nifi ut omni communione ecclefiaftica privatus exiftat; donec de omnibus qui-
bus imputetur, nobis coram pondo rationem ponat; & qui cum eo in locutione, cibo, vel potu communicaverit, pari excommunicatione cum eo teneatur annexus. Quia pro eo quod ablens fe petens, quod fibi tertens interdictum fuerat, temere ulurpavit, ac veritum locum confcendit, fatis noftra cecleha murmuravit, & murmurat. Sane fi vel ab urbe Roma quan-
tifper difcefferis vel facerdotium, vel cleri-
lem aliquem ordinem five miniftrium quod-
libet repetere aut recipere præfumpferis ; quia contra ftatuta præfatorum patrum, contraque jusjurandum quod pollicitus eft, nunquam fe ab urbe plus XL. millibus abfceffurum, facerdo-
tium, vel gradum clericalis effe miniftrii pe-
titurum, facere videbitur : cum omnibus fau-
toribus, confentaneis & fequacibus fuis ana-
themate perenni fubjacebat. Prolata in conlpecta nonas X. Kal. ecclefiæ ante fanctæ eumdem Anaftafium apud S. Praxedem poftea, anno pontifi-
catus domini Adriani fummi pontificis & univer-
"Anno Chri- fi 161. falis papæ II. per te Idus Octob. Indict. II."

Explicit fynodus Leonis IV.

NOTA LUCÆ HOLSTENII AD cap. XXXIX.

Tantam fuperfluitatem presbyterorum Ioannem. Succe-

ANNO CHRISTI 870.

dentes qui non funt e canone vocentur fuperflui nempe a fuffimiano Noviil. 123. cap. 1. Porro qui fervatis his di-
cuntur facerdotes, in collectione Hiarmi Remenfis archie-
pilcopi, Ingonetis & Vicarii vocantur can. 36. Sed Leo pa-
pa multo latius hoc loco accipit pro quibuscunque ec
clefiæ diœcesi facerdotibus.

NOTA SEVERINI BINII.

a *Concilium.*] De rebus in hac fynodo geftis in vita Leo-
nis papæ IV. hæc fcribit Anaftafius : *Et tunc certam omni-
bus quadragefimam & duo capitula &c.* Et paulo poft : *In hac
denique 3ª[3] cetera fynodo Anaftafium presbyterum cardinalis
tituli Sanctæ Marcellæ in omnibus canonice eft depofitus, ac
quod parricidium fuum per annos quinque contra canonum
inftituta defenderit, & in alienis ufque hodie demoretur.
Qui neque ad data pro eo a quibuscunque concilia meritis valens
neque per apoftolicas epiftolas, neque per tres successores epi-
fcopos, Nicolaum videlicet, Hadrianum, & Ioannem
idem merito non confcenfit, fecundum quod de talibus facris
conftituunt canonibus, cum fenfu fynodus depofuit, & fa-
cerdotali honore privavit, anno, menfe, die, & indictione
fuperius annotatis.* Hic Anaftafius fummi pontificatus
libidine incenfus, defenfu Dei, præcibus eft ad irrepa-
torem, cujus opera & auxilio pontificatum obtinuerit. Cui
dum per omnia commenta, ut in ecclefiarum pontifici li-
te manum injiciat, perfuadebat, idque pontifici intimi-
fcet, revocatus eft in urbem. Verum communicare recu-
fans recedens, omnium cruduria ecclefiaftica prædixit, ea-
que gradu depofitus hanc fententiam fynodalem fubinde
Capitulorum in hac fynodo edonorum magnitus fcptem rei-
tera funt fegna in concilio Romano fub Eugenio papa ce-
lebrato : reiqueftanum octarum ex fynodo Romæ habita fub
Zacharia : nimirum, ut fecerat Leonis papa iuus, cum aliis
omnibus reperiuntur, inquit Baronius, *in plerisque anti-
quis ecclefiæ manufcriptis, ex quorum emendatior exem-
plari, quod ab ad Arnoldi Augufteni ex Hifpania ftenum
miffum eft, hic defcribenda putamus duntaxat alia illa,
quæ ultima loco pofita, aliis vetus abfolutis, canonibus
damnationem ipfius Anaftafii presbyteri cardinalis mino-
rem digna.* Sperio fatorum, ut aliquis amans rerum ve-
clefiaftiarum integra ex tenorum codice defcripta hoc lo-
co per appendicem addi & fubjungi procuret.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S. J.

Veteriscrit concilio fubjicit Sirmondus tenio concilio-
rum Galliæ nono nonnulla, quæ ad Actum ex palatii re-
gnis munitis Pontificum epiftolis ordinationem fpectant, a-
que inter Lupi Ferrarienfis abbatis epiftolas occurrunt n. 98.
& 99. Ea præterquam regius collectus non cum tradoria
Prudentii Trecenfium epifcopi quam idem Sirmondus ali-
bi vulgavit, Nos fi vifum fuerit fuo loco inter appendices
hujufce tomi VIII. collocabimus. Neque rem his fubfcri-
bendum cenfuimus, qui ex his rebus epiftolis accinendari
fatis Sirmondem quandam fynodum, quo merito inter
ac infuas Collectiones noftræ fub finem capitis decimi, lib.
IV. hiftoriæ Gottefcalci adverfus Junlenium illius hæreti-
ci monachi hypoteiaftas.

ANNO CHRISTI 870.

2 CONCILIUM CONSTANTINOPOLITANUM,

QUO GREGORIUS SYRACUSANUS EPISCOPUS

Damnatus eſt, anno domini DCCCLIV. tempore Leonis papæ IV.

Acta concilii.

a *Concilium.*] Hæc fynodus auctoritate Ignatii patriarchæ Conftantinopolitani celebrata, atque Romani pontificis auctoritate firmata Gregorium Syracufanum epifcopum fub ratificatione Romani pontificis epifcopatu depofuit. Totam fententiam a pontifice confirmari quidem petitum fuit, fed non impetratum donec vita nova audiretur. Cumque interea Leo [illegible] ad fucceſſorem delata eſt cauſa, B que maximæ tragœdiæ atque diri fchifmatis initium fuit : hac enim occaſione Gregorius Syracufanus animo ulciſcendi ſe in Ignatium patriarchæm Conſtantinopolitanum multis artibus operatus eſt, ut ille a ſede Conſtantinopolitana deponeretur, atque in locum ejus Photius eunuchus ex laico introduceretur, aliaque innumera mala inſeqüerentur.

Cajetanus Sirmondi qui & quos

ANNO CHRISTI 855.

2 CONCILIUM VALENTINUM III.

1 LOTHARII IMPERATORIS JUSSU

In cauſa Valentini epiſcopi celebratum, VI. Idus Januarias, indict. III. anno Chriſti DCCCLV. & Leonis IV. papæ anno VIII. Lotharii ejuſdem imperatoris & Caroli Calvi regis XV.

Ex P. Sirmondo.

TITULI CANONUM.

A

I. *Quod novitates vocum omni ſtudio vitanda ſint.*
II. *De æterna Dei præſcientia bonorum & malorum.*
III. *De prædeſtinatione Dei, electorum ad vitam, & impiorum ad mortem.*
IV. *De redemptione ſanguinis Chriſti : & quæ utor, & non eſt eorum capitulis.*
V. *Quod omnes regenerati a peccatis abluti ſint, non tamen omnes ſalvi fiant.*
VI. *De gratia & libero arbitrio.*
VII. *Ut epiſcopi per civitates minus idonei non ordinentur.*
VIII. *Ut excommunicentur qui poſſeſſiones eccleſiarum invadunt, etiamſi a principe indultas habeant.*
B
IX. *De presbyteris parochialibus, deſignatione baſilicarum : & de his qui baſilicas in prediis ſui coniecrare volunt.*
X. *De nona & decima de rebus eccleſiæ ſubtractis perſolvantur, & decima de omnibus qua poſſidentur.*
XI. *Ut in judicio forenſi juramentum juramento legitime falſo non opponatur.*
XII. *De iis qui ſingulari certamine alios occidunt, vel occidantur.*
XIII. *De his qui matrimonio ſe adjungunt contra rebellos, & auctoritatis ſuæ contemptores.*
XIV. *Ut epiſcopi gregem ſuum nulla oppreſſione lacerent.*
XV. *Ut epiſcopi formam diſciplinæ in omni vita & converſatione ſua ſe intuentibus exhibeant.*
XVI. *Ut verbum prædicationis per ſe vel per alios fideliter adminiſtrent.*
XVII. *Ut viſitationes parochiarum moderate & apte peragantur.*
XVIII. *De ſchiſmate inſurgendo.*
XIX. *Ut metropolitani de vita & opinione epiſcoporum præcipuam curam gerant.*
XX. *Ut abſentibus omnis eccleſiæ fideliter conſulatur.*
XXI. *De commutationibus rerum eccleſiaſticarum nullatenus ad diligentiſſima cura faciendis.*
XXII. *De epiſcopis presbyterorum ergo epiſcopos ſuos.*
XXIII. *Synodi ſententia pro archidiacono eccleſiæ Vienenſis, qui de ſtatu ſui conditione ab æmulis impetebatur.*

C

D

PRÆFATIO.

REgnante domino noſtro Jeſu Chriſto, anno DCCCLV. ab incarnatione ejus, glorioſiſſimo Lotharii imperante XV. indictione III. menſe Januario, VI. Idus ejuſdem menſis, apud urbem Valentinam, in domo baſilicæ ſancti Joannis adjacente. Cum propter cauſam epiſcopi civitatis ipſius criminibus diffamati ; ex juſſione præfati pii principis, reverentiſſimi trium provinciarum epiſcopi in unum collecti reſediſſent, id eſt Lug-

ANNO CHRISTI 855.

lud tantum firmiſſime tenendum eſſe credimus, quod ex maternis eccleſiæ viſceribus nos hauſiſſe gaudemus.

II.

Deum præſcire & præſciſſe æternaliter, & bona quæ boni erant facturi, & malа quæ mali ſunt geſturi, quia vocem ſcripturæ dicentis habemus: *Deus æterne, qui abſcondiſtorum es cognitor, qui noſti omnia antequam fiant, fideliter tenemus, & placet teneri, bonos præſciſſe omnino per gratiam ſuam bonos futuros, & per eamdem gratiam æterna præmia accepturos: malos præſciſſe per propriam malitiam malos futuros, & per ſuam juſtitiam æterna ultione damnandos*: ut ſecundum pſalmiſtam, *quia poteſtas Dei eſt, & ipſe humiliter ſapientes, ut redeat unicuique ſecundum opera ſua*. & ſicut apoſtolica doctrina ſe habet: *His quidem ſecundum potentiam boni operis gloriam & honorem & incorruptionem quærens, vitam æternam: his autem qui ex contentione, & qui non acquieſcunt veritati, credunt autem iniquitati, ira & indignatio, tribulatio & anguſtia in omnem animam hominis operantis malum*. In eodem ſenſu idem alibi: *In revelatione*, inquit, *domini noſtri Jeſu Chriſti de cælo cum angelis virtutis ejus, in igne flammæ dantis vindictam his qui non noverunt Deum, & qui non obediunt evangelio domini noſtri Jeſu Chriſti, qui pœnas dabunt in interitu æternas, cum venerit glorificari in ſanctis ſuis, & admirabilis fieri in omnibus qui crediderunt*. Nec proroſus ulli malo præſcientiam Dei impoſuiſſe neceſſitatem, ut aliud eſſe non poſſet, ſed quod ille futurus erat ex propria voluntate, illi ſecuti Deus, qui novit omnia antequam fiant, præſcivit ex ſua omnipotenti & incommutabili inajeſtate. Nec ex præjudicio ejus aliquem, ſed ex merito propriæ iniquitatis creditmus condemnari. Nec ipſos malos ideo petire, quia boni eſſe non potuerunt, ſed quia boni eſſe noluerunt, ſuoque vitio in malitia damnatione nis, vel merito originali, vel etiam actuali permanſerunt.

III.

Sed & de prædeſtinatione Dei placuit, & fideliter placuit, juxta auctoritatem apoſtolicam, quæ dicit: *An non habet poteſtatem figulus luti ex eadem maſſa facere vaſa alia in honorem, aliud vero in contumeliam?* ubi & ſtatim ſubjungit: *Quod ſi volens Deus oſtendere iram, & notam facere poteſtatem ſuam, ſuſtinuit in multa patientia vaſa iræ aptata ſibi præparata in interitum, ut oſtenderet divitias gratiæ ſuæ in vaſa miſericordiæ quæ præparavit in gloriam*: fidenter fateamur prædeſtinationem electorum ad vitam, & præſtinationem impiorum ad mortem: in electione tamen ſalvandorum miſericordiam Dei præcedere meritum bonum; in damnatione autem perituroruin meritum malum præcedere juſtum Dei judicium. Prædeſtinatione autem Deum ea tantum ſtatuiſſe, quæ ipſe vel gratuita miſericordia, vel juſto judicio facturus erat, ſecundum ſcripturam dicentem: "*Qui facit quæ futura ſunt*". In malis vero ipſorum malitiam præſciſſe, quia ex ipſis eſt, non prædeſtinaſſe, quia ex illo non eſt. Pœnam ſane malum meritum eorum ſequentem, ut Deum, qui omnia proſpicit, præſciviſſe, & prædeſtinaſſe, quia juſtus eſt, apud quem eſt, ut ſanctus Auguſtinus ait, de omnibus omnino rebus tam fixa ſententia, quam certa præſcientia. Ad hoc ſiquidem facit ſapientis dictum, *Parata ſunt derriſoribus judicia, & malleі percutientes ſtultorum corporibus*. De hac immobilitate præſcientiæ & prædeſtinationis Dei, per quam apud eum fixura jam facta ſunt, etiam apud Eccleſiaſtem bene intelligitur dictum: *Cognovi quod omnia opera quæ fecit Deus perſeverent in perpetuum*. Nihil addi poſſe, nihil minui, nec auferre, quæ fecit Deus ut timeatur. Verum aliquos ad malum prædeſtinatos eſſe divina poteſtate, videlicet ut quaſi aliud eſſe non poſſint, non ſolum non credimus, ſed etiam ſi ſunt, qui tamen mali credere velint, cum omni deteſtatione, ſecut Arauſica ſynodus, illis anathema dicimus.

IV.

Item de redemptione ſanguinis Chriſti, propter nimium errorem qui de hac cauſa exortus eſt, ita ut quidam, ſicut eorum ſcripta indicant, etiam pro illis impiis ſuam a mundi exordio uſque ad paſſionem dominicam in ſua imperatore morsti æterna damnatione punitis fuere, effutum eum eſſe, contra illud prophetarum: *Ero mors tua o mors, ero morſus tuus inferne*: illud nobis ſimpliciter & fideliter tenendum ac docendum placet, juxta evangelicam & apoſtolicam veritatem, quod pro illis hoc datum pretium teneamus, de quibus ipſe dominus noſter dicit: *Sicut Moyſes exaltavit ſerpentem in deſerto, ita exaltari oportet filium hominis, ut omnis qui credit in ipſo non pereat, ſed habeat vitam æternam. Sic enim Deus dilexit mundum, ut filium ſuum unigenitum daret, ut omnis qui credit in eum non pereat, ſed habeat vitam æternam*, & apoſtolus: *Chriſtus*, inquit, *ſemel oblatus eſt ad multorum exhauriendа peccata*. Potro capitula quatuor, quæ a concilio fratrum noſtrorum minus proſpecte ſuſceptа ſunt, propter inutilitatem, vel etiam noxietatem, & errorem contrarium veritati: "hæc & alia XIX. ſyllogiſmis ineptiſſime concluſa, & licet jactetur, nulla faculſtri literatura attentia, in quibus commentum diaboli po-

ANNO CHRISTI 855.

potius, quam argumentum aliquod fidei a depehendebitur, a pio auctitu fidelium penitus explodimus, & ut talia & ſimilia caveantur per omnia auctoritate Spiritus ſancti interdicimus. novarum etiam rerum introductores, ne diſtrictius ſcriantur, caſtigandos eſſe cenſemus.

V.

Item ſemiſſime tenendum credimus, quod omnis multitudo fidelium ex aqua & Spiritu ſancto regenerata, ac per hoc veraciter eccleſiæ incorporata, & juxta doctrinam apoſtolicam in morte Chriſti baptizata, in ejus ſanguine ſit a peccatis ſuis ablata: quia nec in eis potuit eſſe vera regeneratio, niſi ſere & vere redemptio: cum in eccleſiæ ſacramentis nihil ſit caſſum, nihil ludificatorium, ſed proſtus rotum verum, & ipſa ſui veritate ac ſinceritate ſubnixum. Ex ipſa tamen multitudine fidelium & redemptorum, alios ſalvari æterna ſalute, quia per gratiam Dei in redemptione ſua fidelitet permanent, ipſius domini ſui vocem in corde ferentes: *Qui perſeveraverit uſque in finem, hic ſalvus erit*: alios, quia noluerunt permanere in ſalute fidei, quam initio acceperunt, redemptionisque gratiam potius irritam facere prava doctrina, vel vita, quam ſervare, elegerunt, ad plenitudinem ſaluris, & ad perceptionem æternæ beatitudinis nullo modo pervenire. In utroque ſiquidem doctrinam pii doctoris habemus: *Quicumque baptizati ſumus in Chriſto Jeſu, in morte ipſius baptizati ſumus*. & *Omnes qui in Chriſto baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis*. & iterum: *Arcedamus eum vero corde in plenitudine fidei, aſperſi corda a conſcientia mala, & abluti corpus aqua munda teneamus ſpei noſtræ confeſſionem indeclinabilem*. & iterum: *Volumuriæ peccantibus nobis poſt acceptam cognitionem veritatis, jam non relinquitur pro peccatis noſtris*. & iterum: *Irritam quoi faciens legem Moyſi, ſine ulla miſeratione duobus aut tribus teſtibus moritur. Quanto magis putatis deteriora mereri ſupplicia, qui filium Dei conculcaverit, & ſanguinem teſtamenti polluerum duxerit, in quo ſanctificatus eſt, & ſpiritui gratiæ contumeliam fecerit?*

VI.

Item de gratia, per quam ſalvantur credentes & ſine qua rationalis creatura nunquam beate vixit: & de libero arbitrio per peccatum in primo homine infirmato, ſed per gratiam domini Jeſu fidelibus eius redintegrato & ſanato, idipſum conſtantiſſime & fide plena fatemur, quod ſanctiſſimi patres auctoritate ſacrarum ſcripturarum, nobis teneudum reliquerunt; quod Africana, quod Arauſica ſynodus profeſſa eſt, quod beatiſſimi pontifices apoſtolicæ ſedis catholica fide tenuerunt: ſed & de natura & gratia, in aliam partem nullo modo declinare præſumentes. Inepras autem quæſtiunculas, & aniles pœne fabulas, Scoto rumque pulites puritari fidei nauſeam inferentes, quæ periculoſiſſimis & graviſſimis temporibus, ad cumulum laborum noſtrorum, uſque ad ſciſſionem caritatis miſerabiliter & lacrymabiliter ſuccreverunt, nementes Chriſtianæ indc concertationi, & excidant a ſimplicitate & caſtitate fidei, quæ eſt in Chriſto Jeſu, penitus reſpuimus, & ut fraterna caritas cavendo a talibus auditum caſtiget, domini Chriſti amore monemus. Recordetur fraternitas malis mundi graviſſimis & periculoſis, meſſe minia, iniquorum, & paleis levium hominum ſe diutiſſime ſuffocari. Hæc vincere ferveat, hæc cõrrigere laboret, & ſuperfluis cœtum pie dolentium & gemeotium non oneret: ſed potius certa & vera fide, quod a ſanctis patribus de his & ſimilibus ſufficienter profecutum eſt, amplectatur.

VII.

Ea quia indiſcuſſi " & inexaminati, ſcientiæque literarum pæne ignari, minuſque apoſtolicæ præceptioni appropinquantes, peccatis noſtris agentibus, per civiates epiſcopi ordinantur; qua occaſione maxime vigor eccleſiaſticus deperit: placuit, ut ſi quando alicujus civitatis epiſcopus " a vocatione domini deceſſerit, & a glorioſiſſimo principe ſuppiicando poſtuletur, ut canonicam electionem clero & populo ipſius civitatis permittere dignetur. Atque ita aut in clero, aut in diaconi ipſa, vel ſi opus ſit, in vicinia ipſius probata & officio digna perſona quærantur, quæ inventa conſenſu totius cleri & populi ad honorem Dei civitati ipſi præficiatur. Sed eſt a ſervitio pii principis noſtri aliquis clericorum venerit, ut alicui civitati præponatur epiſcopus, tinnore caſto ſolicite examinetur primum cujus vitæ ſit, deinde cujus ſcientiæ: & vigore eccleſiaſtico ſub oculis omnipotentis Dei agat metropolitanus in hac parte, epiſcopis ſicut Dei miniſtris adjutorium ferentibus, ne " maculatæ vitæ, & pompis ſæculi " turbidus, & ſimoniaca hæreſi pollutus, humilibus & mundis membris Chriſti, eccleſiæque ipſius ſuperponatur epiſcopus: nec præſumat illiteratum, & cupiditate nimia cæcatum, redditurus facti ſui rationem, populo Dei præficere. Si neceſſarium idem metropolitanus viderit, ne tantum malum cogatur agere, ut indebito honorem bonis tantum debitum tradat, inſtruat populum, informet clerum, potius admire clementiam imperialem, & ipſe cum coepiſcopis quibus valuerit modis adeat, ut eccleſiam Dei glorioſus imperator digno

Deut. 13.

Pſal. 61.

Rom. 9.

1. Tim. 1.

Rom. 8.

Rom. 10.

Hoſ. 16.

Ezech. 18.

Ezech. 33.

Joan. 3.

1. Joan. 2.

Hebr. 10. 20. & 29.

Cap. 19.

Rom. 6.

Rom. 10.

Hoſ. 16.

Ezech. 18.

Ezech. 33.

Joan. 3.

1. Joan. 2.

Ezech. 12.

Matth. 5.

" Hieronym. ep. 146. ad Evangel. Lampadium.

" abſolute omnino denegatis his præpoſitis in ſuſtinendo ſæculi onus.

Vid.

" Ita & in aliis locis.

" Sed & illis capitulis notatum.

ANNO CHRISTI 855.

honorer ministro. Si autem turpiter cupidi- A tare quacumque metropolitanus victus, aut aliquo munere deceptus, tanto opus negligenter & agre fuerit executus, judicium omnia cernentis Dei se incurrere non dubitet, sed & sententia fratrum se noverit esse culpandum.

VIII.

Placuit ne prædia & possessiones ecclesiarum, voto fidelium collatæ cupidis ad invadendum paterent; & ne tali fraude rebus suis vacuarentur & spoliarentur ecclesiæ, ne & glorioforum principum animi subreptione quorumdam talium deceptivis callidisque emendaciis læderentur: ut si quis non meruerunt judicium Dei; & damnationem æternam, & possessiones ecclesiarum, sive expoliare quæ pertinent ad jus earum præsumpserit, excommunicationis sententiam, quousque præsumptionis factum recorrigat, secundum ecclesiasticam censuram ferat. Quod est prætendere hujusmodi filii indultra & concessa ab augustissimis dominis notris, nec sic a sententia episcopi sit liber, (multi enim probantur in similibus mentiri) donec rector ipsarum ecclesiasticarum rerum ad clementes aures principis eandemtam male facti cum precibus ecclesiæ deferat, ut ejus judicio & moderatione res unde agitur deliberetur, & is qui caritate fuerit privatus ecclesiæ, tunc, si dignus est, absolvatur.

IX.

Item quia parochiales presbyteri graviſſime & indigne a sæcularibus premuntur, nullaque reverentia sacerdotali gradui ab aliquibus servatur: & qua possessiunculæ, vel dotes basilicis collatæ irreverenter auferuntur, duriſſimoque servitio exercentur, quod clamor sacerdotum, & ruinæ etiam basilicarum produnt, placuit ut ipsi presbyteri sub episcopis, quibus administres sunt, maneant, & sub matre ecclesia liberi & quieti officium ecclesiasticum exequantur: dotes vero a fidelibus designatæ basilicis, ad hoc quod fluxurus est ab eis vendicentur, nullaque redhibitio census inde a quoliber sæculari exigatur, sed quod canonice tantum ordinatum est suppleatur. Si quis autem sæcularium nostrum hanc ordinationem confundere præsumpserit, ab ecclesiæ communione se noverit extraneum, cujus institutionem temere contempsit. Sed & ipsi sæculares & fideles laici, si condere voluerint basilicas in prædiis suis, sicut edictum piissimorum Augustorum continet, unam ex omnibus vestitam cum tribus mancipiis donationis gratia eis conferant, nisque episcopum ejus, & sanctæ matri ecclesiæ, eandem basilicam subministrent. Aliter vero nos earum ordinationem scimus non impleturos. Illi autem qui dotes ecclesiarum auferre, dure servitium ab eis exigere, insuper eorum inerumpi periculum sacerdotibus intentare, si actiones non meliorraverint, eorum excommunicationi nos addere noverint destructionem penitus talium basilicarum, locumque alium sub pace meliori sirum quæsturos, ibique pacificam basilicam consecraturos.

X.

Sed & de fiscis & villis quas constat dominio ecclesiæ a fidelibus olim fuisse contraditas, & nunc poteſtati sæcularium subditas voluntate eorum ordinari, placuit, ut sicut edictis principum justum est, nonæ & decimæ ipsis ecclesiis, unde subtractæ sunt, fideliter perfolvantur. hi qui eas retinuerint, ut sacrilegos noverint se ab ecclesiæ liminibus pellendos. Sed & decimas suas omnes fideles promptissime Deo offerant de omnibus quæ possident, nec ullis oppositionibus quod fructum est permuare audeant, nec forte cogantur eos districtione ecclesiastica ferire. Usurarum etiam turpis lucra literum canonica severitate inhibemus.

XI.

Quia impia & Deo inimica, & Christianæ religioni nimis contraria, ex iniquissima ac detestabili constitutione quarumdam sæcularium legum consuetudo invaluit, ut in forensi judicio sedigantes ex utraque parte contendentium æqualiter juramentum dare cogantur, ubi sine dubio duobus contra se juratribus unus perjurus efficitur: tanti sceleris immanitatem, & animarum perditionem dolemus, flatuimus ut quicumque uno juramento legitime dato, quod secundum legem divinam humanamque controversiæ finis esse debet, alterum e contrario juramentum opponere præsumpserit, ab ipsis liminibus ecclesiæ, quæ sua impietate profanavit, excludus, omnium Christianorum consortio atque convivio reddatur extraneus, nisi se continuo admonitus ad agendam pœnitentiam tanti reatus humili satisfactione inclinaverit.

XII.

Et quia ex hujusmodi juramentorum, immo perjuriorum, contentione etiam ulque ad armorum certamina foler prorumpi, & crudelissimo spectaculo effundi cruor belli in pace, flatuimus juxta antiquam ecclesiasticæ observationis morem ut quicumque tam iniqua & Christianæ paci inimica pugna alterum occiderit, seu vulneribus debilem reddiderit, velut homicida nequissimus, & latro cruentus, ab ecclesiæ & omnium fidelium cœtu separatus, ad agendam legitimam pœnitentiam modis omnibus compellatur. Ille vero qui occisus fuerit, tamquam sui homicida, & propriæ

ANNO CHRISTI 855.

priæ mortis spontaneus appetitor, dominicæ oblationis commemoratione habeatur extranea, nec cadaver, juxta sanctorum canonum decretum, cum psalmis vel orationibus ad sepulturam deducatur. Super quibus duobus tieulis, propter tam funesta & horrenda animarum vel etiam corporum exitia, Christianissimi imperatoris pietas sacerdotali omnium nostrum supplicatione imploranda est, ut tantum malum a populo fidelium suis publicis sanctionibus amoveat, & nostrum super hoc tam necessarium ecclesiasticum decretum propria auctoritate confirmet.

Sequetur die hac literarum a reverentissimis episcopis suis facta executio.

XIII.

Ut tanta inter nos largiente domino caritas & unitas teneatur, ut quoties aliqui in populis quibus regendis præesse dignoscimur, adversus ecclesiam & sacerdotalem auctoritatem conspiratores & rebelles existunt, tanta instantia invicem & literis & verbis juvare studeamus, ut pondere ecclesiastici vigoris retusi & prossi, vel humiliatem pœnitentiæ compellantur, aut si ab una ecclesia fuerint excommunicati, in nulla alia falso & furtive communicandi inveniant fauculatem. Placet firmatum.

XIV.

Ut unusquisque nostrum in clero & populo, & sacerdotibus, ac monasteriis sibi commissis, solicita & paterna pietate provideat, ne propter aliquas oppressiones pestiferis murmurationibus, & querimoniis ac detractionibus adversus eorum pastores suos inferviant: quia per hæc caritatis vinculum, quod præcipue inter pastorem & gregem Deus requirit, & quod nos singulariter Deo jungit, nimis dolenter solvitur: & recedente Deo, qui in scissura mentium habitare non potest, & gravissima quæque damna & mortes animarum fiunt: ita ut si hæc negligantur, non jam pastores, sed interfectores, quod absit, Christi ovium inveniamur. Placet firmatum.

XV.

Ut de vita & religione sua unusquisque, tam in converſatione sua, quam etiam in habitus & vultus ac sermonis gravitate, talem se domi forisque & suis & extraneis exhibere studeat, ut maturitate morum, & repudiatione omnium levitatum ac vanitatum omnibus sibi adhærentibus, seque imitantibus, germanæ disciplinæ & verecundiæ ac modestiæ infundat. Placet firmatum.

XVI.

Ut unusquisque nostrum sive per se, sive per aliquem vel aliquos ex ministris ecclesiæ fideliter doctos, ita verbum prædicationis, tam in urbe, quam foris, in plebibus exhibeat, ut omnino eis admonitio & exhortatio salutaris deesse non possit: quia ubi verbum Dei fidelibus non ministratur quid aliud quam vita animæ subtrahitur? Placet firmatum.

XVII.

Ut ipsa vifitatio plebium & parochialium sacerdotum, tam moderate, & inquantum fieri poteſt, juxta canonicam institutionem fiat, ut manifestum sit, sive per nos, sive per nostros, sola ibi animarum lucra perquiri, nec aliquem importunitate & nimietate gravari & contristari, ne verbum domini & doctrina blaſphemetur. Placet firmatum.

XVIII.

Ut de scholis tam divinæ quam humanæ literarum, nec non, & ecclesiasticæ cantilenæ, juxta exemplum prædecessorum nostrorum, aliquid inter nos tractetur, &, si poteſt fieri, flatuatur atque ordinetur: quia ex hujus studii longa intermissione, pleraque ecclesiarum Dei loca & ignorantia fidei & totius scientiæ inopia invaſit. Placet firmatum.

XIX.

Ut singulis metropolitanis cum suffraganeis suis cura præcipua sit de vita & opinione solum totius cleri, sed etiam ipsorum episcoporum, ne se per culpam vel negligentiam suam tales exhibeant, qui merito apud laicos viles atque infames, ac per hoc in ipso sacro ministerio contemptibiles habeantur. Placet firmatum.

XX.

Ut thesaurus, sive miniſterium vel ornamentum ecclesiarum, fideliter devotioni eorum, qui eas hæc vel ad honorem domus Dei, vel ad sustentationem familiæ ecclesiasticæ, si necessitas egerit, obsulerunt, custodiatur, nec quidquam ex eis nisi juxta institutionem canonicam fieri permittatur. Placet firmatum.

XXI.

Ut de communationibus rerum ecclesiasticarum diligentissima adhibeatur cura, ut vel juxta interdictum & obsectationem sacrorum canonum nullatenus fiant, vel certe fraudulenta & nequitia quorumdam in hac re ira coerceatur & amputetur, ut ecclesia Dei suis prædiis & facultatibus ram impudenter & dolenter minime spolietur. Quia cum ipsæ res ecclesiarum a piis & fidelibus Deo oblatæ, juxta antiquorum patrum sententiam, nihil sint aliud nisi vota fidelium, patrimonium pauperum, redemptio peccatorum: si eas fideliter & integre ecclesiasticis usibus non defendimus, & in eos qui obtulerunt, & in Deum, cui oblatæ

ANNO CHRISTI 859.

tæ fuæ, gravissimo nos reatu implicamus. A Placet firmatum.

XXII.

Ut de servitio presbyterorum erga episcopos suos conseruando, ut nobis videtur, valde reprehensibilis amputetur, ut scilicet quoties episcopus statuto tempore visitationem & prædicationem per eosdem sacerdotes & populos non exercet, nequaquam ab eis pro solito servitio pecunias exigat. Hoc enim & B. Job per similitudinem terræ fruticeræ & agricolarum ejus, id est ecclesiæ sacerdotum, significat, dicens: *Si fructus ejus comedi absque pecunia, & animam agricolarum ejus afflixi:* docens nequaquam absque pecunia, id est prædicationis verbo vel precio, ecclesiasticæ stipendia usurpanda; nec improbitate aliqua agricolarum, id est consacerdotum & collaborantium animas affligendas. Quod apertius declarant etiam verba apostoli dicentis: *Non alligabis os bovi trituranti*, ut videlicet triturans comedat. & alibi: *Laborantem agricolam oportet primum de fructibus accipere.* & dominus: *Dignus est operarius cibo suo.* Placet firmatum.

Jac. 5. 1. Tim. 5. 1. Cor. 9. Matth. 10.

XXIII.

Pervenit etiam ad nos unius dolenda & lugubris querela ecclesiæ Viennensis per venerabilem frarrem & coepiscopum nostrum Agilmarum, qui nobis lacrymabiliter conquestus, quod præfata ecclesia ipsius regimini commissa, propter archidiaconum & præpositum suum, virum benedictum & idoneum, per quorundam secularium violentiam, qui cum nefcimus quibus machinationibus in servitium inclinare niterentur, gravissimam & infedabilem toto jam biennio vel amplius sustinuæ persecutionem: & neque legum vel sacrorum canonum tricennali præscriptione, neque pii principis nostri auctoritate, neque legatorum ejus, tam venerabilium episcoporum, quam illustrium comitum, ceterorumque laicorum legitimo & celeberrimo judicio, neque maximo & idoneo testimonio pagensium, qui jam LXX. & IV. præfati diaconi integram libertatem, juramento legitimo probaverunt, neque totius populi terræ consona attestatione, neque ullo divini timoris respectu, ab eorum infestationibus atque injuriis quiescere finitur: dum post judicia & juramenta legitime & imperiali auctoritate peracta, unus homuncio, contra omnem legem Dei, suo iniquissimo juramento ea infringere potuisse credirur. Et præfati diaconi consanguinei ac propinqui, post mortem illius decessoris materiolæ, cujus nocissima ingenia, semper ideo juramento firmata est, diversis oppressionibus & calamitatibus, insuper & exilio violentissime ac nequissime exagitantur. Unde omnes gravi dolore permoti, & memores divinæ legis dicentis: *Judicate munus judicium, & erunte vi fra. 22. oppressum de manu calumniatoris*, & iterum: *Eruu eos qui ducuntur ad mortem, & qui trahuntur ad interitum liberare ne cessa*: & quia proprie episcopale ministerium est, ut omnium usque laborantium & oppressorum causas pia propugnatione fulleveret, & maxime pro ecclesiasticis necessitatibus paterna sollicitudine defudent; ne tantum malum ad perturbationem ecclesiarum Dei convalescat, & tam aspere discipulorum religionis evertat, ipsi ministerii nostri necessitate compulsi, & ecclesiæ laborantis compassione provocati, statuimus ut quicumque ex præfatis viris post tot juramenta legitime decreta & probata, & regalis auctoritatis judicio celebrata, quibus etiam de reipublicæ statu, quanto magis de paucorum hominum capite, omnis debuit querelæ finiri, præsumtum archidiaconum, amplius, sed in sua, vel in propinquorum suorum persona, in quolibet ex nostris episcopatu, sive comitatu, inquietare, vel quæcumque eorum sunt invadere, seu diripere, præsumpserit, nos ab omni ecclesiæ cœtu, & omnium nostrum consortio, tamquam vere impugnator justitiæ & totius religionis, usque ad satisfactionem pœnitentiæ excommunicatus habeatur. Illum etiam, qui tot juramenta legitima, suo impio juramento velue evaduere audfus est, simili ex die communionis ecclesiasticæ damnamus, nisi se ferius communicatione humiliter petierit submittat, quatenus & hoc legum, & pax ecclesiarum, sub tutela pii principis nostri integro jure salva consistere valeat. Quod judicium nostrum ram necessarium & publicæ disciplinæ ecclesiasticæ defensioni, omnino lupliciter postulamus ejusdem pii principis auctoritate muniri.

ANNO CHRISTI 860.

EXEMPUM LEGIS

de confirmando judicio episcoporum.

Imperator Conflantinus Augustus Adriano præfecto prætorio.

REligionis est, clementiam nostram sollicitari voluisse, quid de sententiis episcoporum vel ante moderatio nostra cenluerit, sed hanc servari cupimus: Sanximus namque, ut si quis ex his, qui contra Scripturas sanctas & religionem Christianam aliquid sentire videntur, ad nostri fententia terminatum. Sive itaque inter ministros, sive inter majores ab episcopis fuerit judicatum, apud vos qui judiciorum summam secutus, & apud ceteros omnes judices, ad executionem volumus pertinere. Multa enim, quæ in judicio captiosæ præscriptionis vincula promi non patiuntur, investigat & promit sacrosanctæ religionis auctoritas. Omnes itaque cunctæ, quæ vel Prætorio fuo, vel civili tractantur, episcoporum sententiis terminatæ, perpetuo stabilitatis jure firmentur: nec liceat ulteriores retractari negotium, quod episcoporum sententia decidit.

ANNO CHRISTI 861.

SUBSCRIPTIONES EPISCOPORUM.

Remigius indignus ecclesiæ Lugdunensis episcopus hanc fynodalem definitionem subscripsi.

Agilmarus ecclesiæ Viennensis episcopus hanc fynodalem definitionem subscripsi.

Agilmarus

• Rodlandus ecclesiæ Arelatensis episcopus hanc fynodalem definitionem subscripsi.

Ebbo Gratianopolitanus episcopus hanc fynodalem definitionem subscripsi.

Ebbo

Ragenstrudis indignus episcopus ecclesiæ Avenionensis hanc fynodalem definitionem subscripsi.

Ragenstrudis

Elias vilis episcopus hanc fynodalem definitionem subscripsi.

Baldemarus humilis episcopus hanc fynodalem definitionem subscripsi.

Richardus episcopus hanc fynodalem definitionem subscripsi.

Audinus chorepiscopus subscripsi.

Reliqua subscriptiones in manuscriptos excisa.

" In Vaticano manuscripto codice additur, ut ad admonitis Hostiensus.

CAPITULUM LEGIS " GONDOBADI.

Omnes omnino caufæ quæ infra 50. annos motæ non fuerint, non merentur pulsari de originariis & colonis 30. annorum. . . . . qui hoc tenuerit præscriptionis 30. libertatis effe damnandos. Et hoc in vetus. . . . legum antiquarum invenitis positi. Cadiorum ita fallor Visigothorum invelligo lib. 10. tit. 2. aut cod. legum Burgundionum tit. 79. S. ubi hæc fere verba integra.

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

Zaharii *Imperatoris lapsu.*] In ea enim regni parte, quæ Lothario in divisione Imperii obtigerat, fine mora Valentia & reliquæ civitates quarum episcopi huic Concilio

ANNO CHRISTI 850.

lio fubtribuere. Inter hos Ebbo Gratianopolitanus, Ebbonis Abrincatis nepos, & monachus olim fandi Remigii, quem fic primum in concilio cæpisse subscribere habetur docet Hincmarus in priore epistola ad Carolum Calvum, apud Flodoardum lib. 3. cap. 15.

Reliqua quærunt.] Illa nimirum, quæ ab Hincmaro contra Gothefcalci errores compofita fynodus apud Carifiacum anno 849. approbata fuiffe ait, ut in ejus fynodi actis videre eft. Quæ a Valentina fynodo tunc explata, & ab auctore ipfomet, Lugdunenfi ecclefiæ commiffa, confutata in libello de tenenda fcripturæ veritate, Hincmaro idem fcripturarum corruptor teftimoniis confirmatæ contata eft poftremo opus adverfus Gothefcalcum.

Alia XIX. *Syllogifmi.*] Joannis Erigenæ Scoti, (fic enim, cum Engelbam, vocare libri manufcripti) ejus opus in Bibliotheca Cenbojenfi de unica prædeftinatione libris cuperam 19. ad Hincmarum & Pardulum epifcopos. Cenere hunc autem Joannis Scoti librum fcripfit, non folum Hincmarus Rhemenfis diaconum eccleliæ Lugdunenfis, cujus refponfio ecclefiæ Lugdunenfis nomine vulgata eft, verum etiam Prudentius Trecenfis epifcopus epiftolam fuam nondum editam, quod in bibliotheca Thuana nunc vifitur.

NOTÆ SEVERINI BINII.

Concilium.] Oratio hujus fynodi congregandæ præcipua illa fuit, quod Scoti quidam " nati homines quorum præcipua Gothefcalcus erat, de prædeftinatione & præfcientia Dei . . . . de gratia & libero arbitrio quæ nonnulla in nuligas fcripferant laborarent. Ex quibus dum cubiculo dodtorum monachorum ecclefiæ concrepantia, epifcopi adverfarii audirent eafdem contrectare, nihilque aliud in ecclefiam inducendum effe cenfuerunt, quam quod Lugdunenfes patres dudum ecclefiæ fuæ dederant, fuccurrere decuiffet, quodque patres concilii Carifiacenfis in Africa, & Auxiliarii Orange in Gallia obtinuit, ante aliquot fecula hæc de ar deftinatione; nimirum bonos nonnifi per gratiam Dei falvari, malos vero per fuam iniquitatem damnari; non ideo quod (ut illi ajebant) hoc effe non poterunt, fed quia effe nolucrunt; De Gothefcalco epifcopo creato dixi plura fupra in concilio Mogutino II. fub Rabano archiepifcopo. Poft hæc in eadem fynodo ad corrigenda multa quæ per latera ecclefia infinuabantur prava conveni, reliqua capitula ad nonos ecclefiæ pertinentia redigebantur.

Oratio concilii præfixa.

Quo tempore in ecclefiam fuam.

Leonis IV. papæ anno VIII.] Rotarum eft hadtenus in tenuio, dum fub Benedicto papa fuccefferit Leonis cognomento ecclefiæ Romanæ. Sed nihil eft ambigui. Leo annorum fuerit, cujus Benedictus fuccefferit, annos fub Leone exhaufit nec opportune; quo mentis fuæ ex hac vita migravit . . . .

Vafquius tom. 1. *difput.* 91. num. 191. plura habet quæ ad doctrinam eorum de præfcientia & prædeftinatione dei explicationem pertinentia fit.

CONCILIUM TICINENSE

CISALPINORUM EPISCOPORUM.

In causa disciplinæ ecclesiasticæ celebratum, anno domini DCCCLV. tempore Leonis papæ IV.

Vide pulle nere pag. 1080.

Ex Tom. 3. Concil. edit. Venetæ.

Capitula quæ gloriosus imperator Ludovicus filii epifcopis de ftatu fui regni confederare præcipit.

DE conveftatione epifcoporum, presbyterorum, & ceterorum clericorum, de doctrina & prædicatione in populo, de conferiptione librorum, de reftauratione ecclefiarum, de ordinatione plebium & xenodochiorum, de monafteriis virorum, feu feminarum, quæ fecundum regulam fancti Benedicti, vel ea quæ fecundum canonicam auctoritatem dilpofita effe debent, quidquid in præfatis ordinibus extra ordinem eft, aut per negligentiam præpofitorum

ANNO CHRISTI 851.

vendunt, & fiunt rapaces, aut ecclesiarum vidua- A ta domos suas basilicas habent, in quibus divinum audientes officium, ad majores ecclesias exinde venire consueverunt. Et dum soli afflicti & pauperes veniunt, quid aliud quam ut mala patienter ferant illis præcidandum est? Si autem divites, qui pauperibus injuriam facere solent sunt, venire non * retinentur, admoneri nisque possent, ut eleemosynis peccata sua redimerent, ut a fluxu rerum temporalium se abstinerent. Admonendi sunt igitur potentes, ut ad majores ecclesias, ubi prædicationem audire poterunt conveniant, & quantum duo omnipotentis Dei divinitus & honoribus ceteros antecedunt, tanto ad audiendum præcepta conditoris sui tardiores fiebant. Quidam autem omnes & * vafti mondetiti, presbyteros & clericos nostros exercere (quod pro dolor fieri solet) ubique nostra libertas recipiant. Insuper etiam ubique que ordinatos, & quosdam, de quibus dubium est utrum conferati sunt, in parochiis nostris absque nostra examinatione nisi celebrare facient. Quod ne ulterius fiat, omnimodis eli inhibendum. Quare in ordinandis plebium rectoribus, episcopum nostrum diligenter servemur, & pedibus ambitionis vitium radicitus extirpetur: & neque ob quorumdam propinquitatem, neque pro aliquibus familiaritatis gratia, neque quod maxime detrectandum est, propter pecuniarum acceptionem, indignus quilibet ordinetur. Et primum quidem ipsius loci presbyteri, vel ceteri clerici idoneum & sibi utilem eligant: deinde populi quam maximam plebem afpicit, fequatur affenfus. Si autem in ipsa plebe talis inventi non potuerit qui illud opus competenter peragere posit, tunc episcopus de fuis, quem idoneum judicaverit, inibi conftituat.

ANNO CHRISTI 851.

* fere in Mss.

* vafti.

Sane tenemonda quorumdam laicorum proceres, qui hoc fole obtento, quod ad officialem conforfium admittuntur, archipresbyteris fuis dominari præfumunt: & quos tanquam patres venerari deberent, velut fubditos contemnunt. Et igitur nostris piissimis terminus fanè rebigendi: & fi extraordinarium dominationem in ecclefiis exercere præfumpferint, regia fant diligitina coercendi. Ipfi vero qui archipresbyteris debet legitime provefti fant, nullatenus a fuis epifcopis repellantur, nifi aut in aliquibus criminis reatum inciderint, aut eafdem plebes male tractaverint. Tollenda eft enim prava omnino confuetudo, que in quibufdam locis oriri coepit: quia nonnulli archipresbyteri vel aliqui fibi titularum cuftodes, frapre, vel aliarum ecclefiarum reditus, ad proprias domos abducunt. Quidam vero aliorum poffeffiones conducunt, ut in eis quæ ab ecclefiis fuis male fubtraxerunt recoudant. Nonnulli autem fanctorum tirannum neque nequitiæ fe complices faciunt, ut quæ hujufmodi tranfgreffores ab ecclefia fubripuerunt, ipfi in fuis domibus abfondant. Tales ergo primum a fuis epifcopis corripiantur. Quod fi fe citius corrigere noluerint, tanquam quæ ecclefiafticæ res facrilega temeritate tractaverunt, fe nodali fententia feriantur. Laicor vero, qui poft hanc denuntiationem focios fe hujus expiationis præbuerint, tanquam furti reos, judiciaria feveritate audoritas.

ANNO CHRISTI 851.

* fere in Mss. cuvia.

De reftauratione ecclefiarum illud capitulum fecimus, quod genitor veftet in...conftituit: fed ut fervetur, veftra indiget admonitione.

Similiter & de xenodochiis, ficut in eodem ca-

1 Angilbertus, Ecclesiæ Mediolanensis, Andreas Parisiacus Aquilejensis, Joseph Episcopus Egorediensis.

ANNO CHRISTI 851.

Hujus capitulari nihil exstat in Ms. de Synodo Aliquotiana.

capitulari continetur, obfervandum eft.

De monafteriis autem virorum feu femina- A rum, quæ fecundum regulam fancti Benedicti, vel fecundum canonicam auctoritatem difpofita effe debent, quia fcripturæ omnipotentis Dei (creditus) cor veftri moderaminis incitavit, ipfi gratias referimus. Nam quod jam maxima ex parte ordinatum fanum amifcetur, manifeftum eft. Quem ut ad priftinum ftatum reducantur, in domini ac genitoris veftri, ac veftræ gloriofa difpofitione conftitit.

Ea quidem monafteria, quæ adhuc ftatum fuum retinent, unumquemque epifcoporum in ejus parochia conftituta fant, providere oportet, ftatum ordinem fuum teneant. Quod fi aliter inveneris, una cum rectore monafterii coregere debebit. Quod fi rectoris monafterii principalem ordinem fcit, & fe fenfque fubditos ad epifcopi fui admonitionem corrigere diffimulaverit, fyndica debet auctoritate percelli.

Quidam autem epifcopi & rectores monafteriorum res ecclefiarum fuarum fubtractas & aliis perfonis largitas effe queruntur: & ideo ecclefiafticus utilitates nequaquam fe impune poffe dirore. Quæ dereftantur, veftram regiam majeftatem imploramus: quia fi bi, qui eas pro animarum fuarum remedio ecclefiis contulerunt, præmium meruerunt, fine dubio damnatione digni funt, qui eas fubtrahere moliuntur.

In facris canonibus præfixum eft, ut decimæ jux- B ta epifcopi difpofitionem diftribuantur. Quidam autem laici, qui vel in proprio vel in beneficiis fuis habent baficas, contempta epifcopi difpofitione, non ad ecclefias, ubi baptifmum, & prædicationem, manus impofitionem, & alia Chrifti facramenta percipiunt, decimas fuas dant: fed vel propriis baficis, vel fuis clericis pro fuo libitu tribuunt. Quod omnimodis divinæ legi & facris canonibus conftat effe contrarium. Unde veftri terroris formidine.

Sanctimus nihilo minus, ut finguli conventus & cæfareæ reipublicæ in fuis miniferiis legalem procurent juftitiam facere jubfitem, populum & vidua protegant, per ipfa fcilita reftaurent palatia, quibus eum iter dictaverit, non legatofque noftros valeant recipere, ne gravetur ecclefia: quando etiam epifcopos, abbates, vel comites, feu fidelium noftrorum quemlibet in propria villa manentes contigerit, cum fuis in fuis manentes domibus, ne fub obtentu hofpitii, vicinos oppriment, vel eorum dirpiant.

Denique ut Chrifti cuftodiente clementia neminem injufte pravamus, fed neque privari ablque legali fanctione aliquem noftrorum fidelium volumus beneficio: Jubemus ne quis fuum * deprevet ullo modo, fed inftauret fecundum ne qui dirigendi funt a nobis undique, fi depravata reperiens, legaliter emendare compellant, & eas dirigendo perfrui prohibeant.

Porro eum ad noftrum quidem vifitandum fidelium properat obfequium, tam eundo quam redeundo gratiæ pacifice, & ni generalis utilitas cum * fcartis remeat in ftatuto, parata * manent epifcopus & comes, per quorum tranfeunt terminum, diligenter providerant, ne molleftentur incole, aut eorum domus per vim pulentur * invadere, vel propria * dirpere ablque precio. Sed neque indigne per folita loca, te- * fere ubique. rum, forum, agrum, & pafcam, hofpitibus * fere datis denegare, aut aquam carius quam vicinis andeant vendere.

Igitur qui hactenus in regno noftro frenate vivere nulli eft ambiguum, fanctimus unum quem-

que

ANNO CHRISTI 1. Ipp.

que suorum hominum solicitudinem gerere, ne A. quibus videntur neglecta hactenus, actioni ulteriori debeantur examine. Attamen nostra mansuetudine ac corrigantur quantalemcunque largiemur ipsitum, quo quique negligentia remittenti, iacere valeant, destinatuari post modicum legatos literuque emendata inquierere. Qui vero negligens reperius fuerit, propriis honoribus nolitro tivabitur jud icio.

ANNO CHRISTI 151.

FUERIT NE FEMINA QUÆDAM ROMANÆ ECCLESIÆ Papissa & Pseudopontifex.

Adnotatio Severini Binii.

Anastasius Bibliothecarius, Sigebertus Gemblacensis, & Marianus Scotus, hanc fabulam sumpserunt non ex gestam aquarum haereticis scriptis defendunt: Ranulphus autem Higdenus, Matthaeus Palmerius, aliique viri pii & catholici eo majorem professi, ea quæ apud hos memoratur absque dubitatione descripta fuisse, ut quæ ex antiquissimis & optimis scriptis desumpta fuerint per nimium celebratum illud temporum Joannes Diaconus Cardinalis scriptis circa annum dominicæ 880. paucis vertis, de Joanna pseudopontifice agens, ita inquit: *Anno sequenti Leo Augustus defunctus est, cui papa sextus Kalendas Augusti. Hoc sunt fere Joannis verba. Sed quis sit hic sextus, dubium remanet.* Quæ vero post Marianum leguntur in chronico Sigeberti Gemblacensis hæc de re ita confusius impositia leguntur, ita se habent: *Eodem anno Joannem feminam fuisse, & qui sibi familiarem tantum concipisse, qui eam papissam fuisse, & sic sedis papatui papa vacasse. Quare eam inter pontifices non numerandam quidam, dum nomini numerum non facit.* In chronico Marianus Scotus, qui plagiarium suorum annis posteriori Marianus Scoto, illa leguntur: *Post hunc Leonem Joannes Anglus natione Magontinus, qui a sibi familiari concepta, filium peperit. Unde versus, sedis ambitu deformis, merito fuit. Dicitur & effecit pontificatus mensis ix. Quem ab Roma. Hic, ut affirmant, femina fuit: a puero papissæ educata, a quodam fuo amasio in habitu virili Athenas dudta fuit, in Atheniis scientiis tris profecit, ac multos libros per incredibilem, ita ut post Roma reversa legens, magnos magistros, & philosophos & auditores habuit. Et cum in urbe vita & doctrina magna opinionis esset, in papam consecratur est. Sed in papatu per suum familiarem impregnatur: permittit nos credere, quemadmodum ipsa per confessionem suum familiarem, quia consuetus & assiduus cum ea versabatur, impregnavit. Quem cum sciret, & sed pontificatum etiam indifferenter ac fideliter administrasse, pro peccatis pontificum. Hoc fere argumento Anastasius quam vita Leonis IV. pontificis refellere: & insolvendo tale aliquid adversus Romanam ecclesiam, cujus pontifex ordinari, objici posse. Sequuntur Platina, qui Sigeberto in eo maxime argumento, quod præcipue fabulæ commentum videretur, plane fallit fide & ludum. Anglia nullum habet Magontinum: Magontia nullum Anglia pontificem: ejus vulgarium aut monumentum reperitur. In nomen ejus pontificum, qui Joannes nomen assumpsit, nemo commentus invenias, qui vel Anglus, vel Magontinus, aut Germanus fuerit: quamvis Dalmata: quinos Antiquissimi Joannes, septimus & octavus Anglos, Germanos, Gallos, duo posteriori Hispalenses exstiterunt. Ingenuæ igitur & vulgi consentiens antiquitatis est, Joannem nomine impositi pseudopapatis, quam in Anglia natam Magontiæ in Germania natam fabulatur. Non minus vel Magontiæ in Germania natam fabulatur. Non minus vel Marianus in Germania natam fabulatur. Non minus vel Marianus in Germania natam fabulatur. Non minus vel Marianus

CENOTAPHIUM.

JOANNÆ PAPISSÆ

NUPER AB HETERODOXIS

SAMUELE MARESIO, CLAUDIO Salmasio, Congnardo, Calixto, Hottingero, Cookio, Grimo, &c.

Ex Utopia in Europam nuper revocatæ, eversum fundisque excisum demonstratione chronica ineluctabili.

Contenta & contenciis damnatæ unius IX. sæculi scriptoribus.

Addita ad calcem Virgidemia Marsiana, & prametitis Hottingeriana.

PHILIPPUS LABBE, BITURICUS, SOC. JESU THEOLOGUS,

LECTORIBUS VERITATIS STUDIOSIS S. P. D.

PLurimi scriptores catholici nostro ac superiore sæculo adversus vulgatum Joannæ papissæ fabulam ingeniose simul ac feliciter dimicarunt: quorum hic in fronte chronologiæ differentiosis brevem alphabeticæ ferie contexam indiculum, ut qui majori abundant otio, ac quæstionem a novatoribus heterodoxis magna animorum contentione agitari solitam prolundius perscrutari voluerint, habeant, quos consulere possint. Hos ego hactenus deprehendi. Alanum Copum *cap. 8. dialogi primi*, Andream Duchesnium *in libro de Romanis pontificibus*, Arnaldum Bontonem ridiculæ Salazenses episcopum *in chronico*, Aubertum Miræum *in scholiis ad Sigeberti chronicon ad M.S. exemplar Gemblacense &c. excusum*, Bartholdum Nihusium *de quo paullo post in Lege Altera*, Cæsarem Baronium cardinalem eminentissimum *in annalibus ecclesiasticis ad annum Christi* 853. ubi meritissimo jure vacat fabulæ confodiam, omnibus ex parte mendacem, insulsam, ineptam, frivolam, sibi contradicentem, fe invicem diffolventem, multa verisimilitudine subsistentem, vel saltem meritio veritatis face nitentem, exluminolsam, leviter fusam, levius creditam, perfide asseveram, procaciter defendam, obstinate retentam a novatoribus, Florimundum Ramundum Senatorem Burdegalensem *in refutatione vernacula erroris popularis de Joanna papissa*, Francisc. Coriolanum *in chronico*, Georgium Scherertum in tractatu Germanice de ea re edito, Gilbertum Genebrardum ad an. 858. Jacobum Gordonum Ioletatis *Jesu in opere chronologico ad ann.* 853. Jacobum Gretserum ioletatis *Jesu in defensione Bellarmini tomo II. libro tertio capite vigesimo quarto*, Jacobum Gualterum ioletatis Jesu *in scholiis sacrati IX.* Joannem Aventinum *libro quarto annal. Boiorum*, Joannem Carolum Rœmondum, *qui Florimundi patris opus Latine reddidit, emisitque in lucem Burdigala apud Simonem Millangium anno* 1601. *in 8. dicatum illustrissimo ac reverendissimo domino Francisco Joyeuse archiepiscopo Tholosæ sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinali*, Jodocum Coccium *tomo I. Thesauri catholici*, Justum Lipsium *in ep. ad Franc. Swertium*, Leonem Allatium Chium *qui ex monumentis Græcis suis nostrorum fabulæ ultimo edidit Roma*

A *anno* 1630. *quam revocandam curavit Colonia anno* 1645. *Bartoldus Nihusius adjunctis prologo, epilogo, ac telesphoro*. Ludovicum Richeomum S. J. *si vere Blondellius, & quidam alii, Remondanorum opus ei adjudicarint: qua de re nihil nobis Ribadeneira aut Alegambius*, Nicolaum Sanderum *lib. 7. de visibili ecclesiæ monarchia*, Nicolaum Serarium S. J. *in descriptione Mogantiacorum antiquitatum*, Christophorum Barronium *in notis ad vitas pontificum Bartholomæi Platinæ*, Papirium Masſonum *libro de episcopis urbis Romæ*, Petrum Maturum S. J. *in annotationibus ad chronicon Sanctii Aurelii Hirsaugiensis archiepiscopi*, Robertum Bellarminum S. R. E. cardinalem *de pontifice Romano tomo I. controvers. III. lib. 3. cap.* 24. Severinum Binium *in annotatis ad concilia & vitas Leonis IV. & Benedicti III. Romanorum pontificum*, Siffridum Petri *annotationibus in chronicon Martini Poloni ad MS. codicum emendatum*: quodque unum est, Coloniæ Agrippinæ e vetuſtiſſimo MS. & ipſi ſcriptori pene coætaneo ſumma fide & diligentia expreſſum excudendum curavit in folio F. Joannes Fabricius cognomento Cæſar, ordinis candidi Præmonſtratenſium alumnus. Simonem Majolum ep. *Colloquio tertio*, &c. Mihi quoque antiquo quindecim annos pauca evidenter in opere Gallico. Et in chronico tecknico ad an. IV. ſæculi noni: Ut nullus hic locus eſſe poſſit Joannæ papiſſæ, quam nonnulli inſulſe nimis atque inſipienter deprehenſæ fabulam ab Hericianis aliiſve pontificiæ fedis hoſtibus infenſiſſimis haud dubie cum aliis ejuſdem farinæ deliriis excogitatam, & in vulgus ſparſam. Pudeit etiam eruditionis hæreticos illos proceres, Calvinianos, Lutheranoſque, tam impudenti mendacio ſubſcribere, & Calviſius ipſe, quamquam negat, veritati manus tandem porrigit, nihil tamen ridiculæ ſuſpitionis fabulæ circumcirca libris omnium, qui circa ea tempora ſcripſerunt, auctorum, etiam Græcorum atque Romanorum, hæc tam immanis portenti ſuffe crafis.

Ex hæreticis certe qui eccleſiam catholicam lacerare muſledictis, & Romanos pontifices ſannato fele odiſſe ſolent, atque ſtatuere non poſſunt, paucі admodum reperti ſunt, qui præ inſita obtenebratis mentibus cæcitate, clariſſimum veritatem conſpicere potuerint, aut ei probe cognitæ perſpectæque luci libenter voluerint, ſaltem publice, propter metum colligatum, aut inſanæ minas plebeculæ ſimillibus ſtampidem nanitis aſſuefactæ. Unus Dionyſius Blondellus, Calvinianuſque hæreſeos adminiſter, hanc ſpartam exornandam ſuſcepit, conquiſitis ex antiquitatis hiſtoricæ penu pluribus argumentis, tum in *Epiſtola ad clericidarium quæ præmiſſa ad fratrem epiſtoli Amſteldami excuſa fuit anno* 1647. tum in libello poſtumo in eadem Hollandia Latine edito, (hoc titulo, *Famoſæ Queſtionis, an Fœmina ulla inter Leonem IV. & Benedictum III. Romanos pontifices, medio ſederit, brevis*) quem Samuel Mareſius, vorſaliſſimus ineptiarum præco, cum mendaciſſimis mendaciſſimiſque animadverſionibus ſuis Groningæ Friſiorum anno 1658. recudendum curavit. Verum cum Blondellius propter ſinuoſas incondite pleruntque orationis ambages, & inextricabiles λαβυρίνθους & ναβύρινθ labyrinthos minus gratus poſitis lectoribus eſſe ſoleat, & bonæ cauſæ offuſis tenebris ſæpius incommoda veriſ, μάχη ζωῆς & κατὰ πῦρ & ναβύρινθ inquit Photius de

A de Damaſcio cod. 181. operæ pretium viſum A fuit eandem reciprocatæ ſertam, ac deſertis ipſorum auctorum teſtimoniis cum ſubjectis brevibus identidem corollariis & in bono lumine collocatis, clare pauciſque controverſiam omnem definire, ne quis impoſtorum Congnardus, Grimmius, Salmaſius, Hottingerus, aut Mareſius, mutire adverſus manifeſtiſſimam veritatem, nedum obſtrepere, aut pertinacia fronte tricari audeat.

Quamobrem, ceteris prætermiſſis, quæ ab aliis alteri ſolent, argumentis, DEMONSTRATIONE CHRONOLOGICA ſcriptoribus COEVIS, quorum revocari in dubium auctoritas apud æquos judices non poſſit, contextam, prociſis ambagibus atque excurſionibus exhibebo, ut nuperitinentem veritatis conteſtatiſſimæ hoſtium valuloqois conatus atque officias quivis etiam ex ipſis heterodoxis vel ἀναίδεια ferídere valeat & diſpelſere.

B

C

D

E

F

ADVERSUS FABULAM

JOANNÆ PAPISSÆ

CHRONICA DEMONSTRATIO INELUCTABILIS.

Ex auctoribus ſynchronis, qui ſæculo nono vixerunt, nonis coætaneis, & ſe ſe habet.

ANnis nem Chriſtianæ 853. & 854. integriſque ad diem 17. Julii anni 855. ſummus Romæ pontifex fedit Leo IV. Ejus vero ſucceſſor Benedictus III. die dominica 29. Septembris ejuſdem anni 855. conſecratus pontificatum tenuit uſque ad diem 8. Aprilis anni 858. quo obiit; ſuccedente Nicolao I. a die dominica 24. Aprilis, qua eodem anno 858. conſecratus eſt, uſque ad diem 13. Novembris anni 867. quo deceſſit; ſucceſſorem nactus Hadrianum II. a die 14. Decembris ad Kalendas Novembris anni 872.

Igitur Lotharitia eſt ac plane futilis Joannæ papiſſæ fabula, quæ ab imperitis temporum & veteriſque hiſtoriæ ſcriptoribus inter Leonem IV. & Benedictum III. annis 854. 855. vel 856. ac ſequentibus, integris ſex tantum ex parte deſibatis Romanam cathedram mentito ſexu occupaſſe perhibetur per 2. annos menſes 4. dies 5.

Atque ut eſt hypotheſim defendam, falſiſſimum eſt atque ineptiſſimum, quod ait Mareſius Tract. pag. 167. Leonem obiiſſe anno 854. circa Julium & poſt interpontificium duorum mensium cum aliquot diebus Joannam ei ſubrogatam quæ fedem occuparit per biennium cum aliquot menſibus. Benedictum vero electum circa initia 855. (ſe tamen ei ejus conſecratio in Auguſtum uſque dilata ſit, ac ſic occupaſſe annis 857. & 858. cum aliquot menſibus anni 859. quod ad ſummum Nicolaum accepit ſucceſſorem. Alibi enim idem magis inclinat in 860.

Ceterum antequam utramque propoſitionis partem eruicam, monendus eſt lector eadem quoque opera mihi probandum incumbere, Lotharium imperatorem Ludovici Pii anno 840. die 20. Junii defuncti filium e vivis ſublatum fuiſſe Pridie exeunte Septembri ejuſdem anni 855. ſuccedentibus ſibi Ludovico II. imperatore, Lotharioque Lotharingiæ regæ, & Carolo regæ Provinciæ.

TABULA ANNORUM XL.

SÆCULI IX. DIGESTA

EX SOLIS EJUSDEM SÆCULI

SCRIPTORIBUS SYNCHRONIS.

Ad cujus examen ac cenſuram ex illis ipſis ejuſdem temporis coætaneis auctoribus faciendam provocatur, & per totidem ſeciales, quæ hic ſunt litteræ, diſſidatur, ut ejus vocatur, Samuel Mareſius Groningæ academiæ profeſſor, cæterique omnes Πλανοτοιμαίνοντες heterodoxi, eccleſiæ catholicæ, ejuſque ſummorum pontificum calumniatores.

ANnus Chriſti domini 840. a Kalend. Januariis, more apud chronologos recepto, (quod de ſequentibus accipiendum monco) inchoatus, notatur indictione tertia uſque ad menſem Septembrem; Quarta vero a menſe Septembri (de die diſſident Græci a Latinis, ut vel pueri ſciunt) uſque ad pridie Kalendas Januarias. *Quod diſcrimen ad majorem lectarum opportunitatem deſcribendis hoc forma & ſimili quoque diſcrimine diſtinguemus annos pontificum, imperatorum, ac regum*, ut hic v. g. 840. dicitur Gregorii IV. papæ, Ludovici imperatoris & regis die 24. Septembris & Lotharii imp. a morte patris die 20. Junii obita primus, ab inauguratione vero Romæ per Paſchalem papam in ſancto paſchali die 5. Aprilis 823. facta & a coronatione per Ludovicum patrem Aquiſgrani in generali totius imperii conventu populo acclamante, vivat imperator Lotharius, peracta anno 817. & Caroli Calvi Francis regis primus a morte patris, five aliquot poſt eam diebus a menſe Julio. *Ludovici Germanie regis annos omnitimus annotare, quod cum annis Caroli Calvi fratris apprime conveniant.*

Ludovicus Pius, cum Pictavis natalem domitiali & pariſcatur virginia feſtum celebraſſet, audita rebellione Ludovici filii ſui, Aquiſgranum contendit, ibique celebrato paſchate, quod contigit 18. Martii, Rhenoque tranſmiſſo, in Turingiam penetravit. Quo in tempore deliquium ſolis contigit tertia die Iunarie menſis, feu in ſeptimo aſtenſionis, tertio Nonas Maii, ante noonam diei horam, & imperator viſibiles deficiens, in inſula Rheni infra Mogontiam, ad profectum longiſhemenſis palatii ſita, pie ac Chriſtiane obiit, die 20. Junii dominica, ætatis 64. regni Aquitanici 37. Imperii 27. & Metis in baſilica S. Arnulfi a Drogone fratre ſepultus eſt. Hæc & alia plura auctor anonymus vitæ Ludovici, Nitardus, Ado, aliique innumerabiles, Probant vero motem Ludovici anno 840. contigiſſe ſex argumenta chronologica. I. Feria 7. ſeu dominica hoc anno conjuncta cum Junii die 20. II. Eclipſis ſolis, quam omnes aſtronomi hoc anno aſſignant. III.

III. Indictio tertia, quæ cum antecedentibus & consequentibus convenit. Et pertinet ex auctoribus synchronis. V. ex conciliis sequentibus. VI. ex insinita diplomatum copia, quæ filios ejus Lotharium, Ludovicum, & Carolum, hoc ipso anno subjicatorum esse demonstrant. Adde concentum concentumque historiæ, & aptam inter se contestationem temporum, quam si vel in uno solvas, omnis evertas oportet, ac cum Groningano nebulone, qui pag. 170. & sequenti impudentissime clamat an imperitissime, ex privilegio ΣΥΝΟΔΙΚΩ ΕΠΙΚΡΙΣΕΩΣ, contendit indifferenter primam expeditionem Septembri anno 868. non anni 867. & 19. Kal. Januarias anno 867. non fuisse diem dominicam, iterum tenebras plusquam Cimmerias & horrendum chaos, (tethor omnes exorquet non absque ubique terrarum ac præsertim in fœderato Belgio academiarum chronologos) in orbem litterarum inducas.

Lotharius obiit Remis, ubi etiam fidem reftituit Ebboni, cui subtexiperunt 20. Episcopi 8. Kal. Julii, ind. 3. anno recursionis Lotharii primo, quo successor factus est patris in Francia. Vide eiremmm tomum II. conciliorum Sirmondi, & quæ nos superiori tomo.

Annus 841. Ind. ½ Gregorii IV. papæ ✠ Lotharii ab obitu patris ½ ab anno 823. ✠ ab anno 817. ✠ Caroli Calvi ½

Carolus Biturica in civitate, pridie Idus Januarii Ind. 4. anno primo regni sui, confirmavit privilegia ecclesiæ Nivernensis. Vide Rerum Gallicarum & Francicarum Scriptores tom. VIII. pag. 420. hist. Niver.

Adhærentes comes, incentor discordiarum inter fratres, a Ludovico regi occidit 5. Idus seu 13. Maii Feria 6. ex annalibus Fuldensibus.

In regione Antrifidoriensi prope Fontanaetum VII. Kal. Julias seu 25. Junii Sabbato Ludovicus & Carolus Lotharium fratrem ac Pipinum nepotem viterunt: ut infinitis narrant historici, præsque Nithardus, quem de studio & titulo videtur novelle Onochronos Groninganus, *Antiquas melior sobere meraces*.

Annus 842. Ind. ½ Gregorii IV. ✠ Lotharii a morte patris ½ ab 823. ✠ ab 817. ✠ Caroli Calvi ½

Theophilo Imp. CP. succedit Michael *i. balbutiens* Pator dictus sub Theodora matre.

Defectus Lunaris, die 30. Martii, majoris hebdomadæ feria quinta ante pascha, Lotharingiæ Parisiorum 2 media circiter nocte, in Germania serius, hoc est horis fere tribus post medium noctem.

Mediante Junio, feria quinta, propter civitatem Matisconis, in insula quæ Ansola fire Ansilla dicitur, Fratres convenerunt; Nithardus lib. 3. & 4. qui meminit translationis Angilberti patris sui abbatis Centulensis, fusus Monin Norembris hujus anni 18. post ejus discessum.

Annus 843. Ind. ½ Gregorii IV. Papæ ult. Lotharii a morte patris ½ ab 823. ✠ ab 817. ✠ Caroli Calvi ½

Ludovicus comes contra Britones pugnans occiditur 5. Id. Julii.

Defectus regum & primatibus, & in tres partes divisa apud Virdunum tres reges illud inter se dispertiunt.

Judicha mater Caroli Calvi obiit 19. Aprilis alii 24. Turonibus.

Charta, quam Æneas notarius ad vicem Hludovici subscripsit 3. Kal. Sept. Ind. 6. an. 4. regni Caroli.

Capitula presbyterorum Gothiæ regnæ ad Pistenses Pontifices. Item in villa quæ dicitur Colonia prope Vindilicum convenerunt, anno 15. Caroli, Ind. 6. Capitula in synodo, ad a quod Lauriscam in pago Andegavensi menſe Octobri Ind. 7. Vide Capitularia Caroli Calvi, Tomum III. Conciliorum Galliæ Simondi & Tomum XXI. Collectionis Regiæ.

Annus 844. Ind. ½ Gregorius IV. papa obiit die, ut volunt 25. Januarii aut circiter, Sergii II. primus a die 10. Februarii falsem eo die, quo tanta mix in Urbe effusa est, ut omnibus candidata cernerctur: Lotharii a morte patris ½ ab 823. ✠ ab 817. ✠ Caroli Calvi ½

Ludovicus a patre Lothario Romam missus, a Sergio papa coronatus est Rex Longobard. nec defuit quidquam ad imperatorum dignitatem, quam quod nolucrit Romanos nobiles fedelitatis juramentum illi exhibere: qua de re videndi Anastasius, Ado qui oarrat, cum Pontifex coronam imponeret, acclamante populo imperatorem & Augustum esse salutarium, anuales Bertiniani, &c.

Tolosam obsedit Carolus: unde charta episcopi Bitterrensis pag. 500. libri de studiis Landgothicis Casmoræ data XIV. kal. Junias Ind. 7. anno 4. regnante Carolo, in monasterio S. Saturnini dum obsideremus Tolosam I. D. N. F. A.

Lotharius, Lud. ac Carolus fratres, Octobri menſe in Theodonis villa convenunt. Exstant apud Sirmondum capitula seu edicta eorum Teudonis villam in loco qui dicitur Judicium, præsidente ex consensu regum Drogone Metensi episcopo. Sequuntur ibidem canones duodecim in Verno palatio habiti menſe Decembrio, ubi præsedit Ebroinus Pictavorum episcopus sacri palatii archicapellanus, &c. Verum irrepsit error in notam indictionis quæ tetrobilque numerari debuit VIII. non VII. an. 5. Karoli.

Annus 845. Ind. ½ Sergii II. papæ ½ Lotharii a morte patris ½ ab 823. ✠ ab 817. ✠ Caroli Calvi ½

Concilium Belvacense Apillo menſe celebratum Indictione VIII. non VII. ut jam alias in chronico monuimus, in quo inter cetera ordinatus est Hincmarus, quem vide ep. 19. pag. 272. Tomi II. editionis R. P. Simondi.

In Meldensi quoque ecclesia celebratum est die xv. kalendas Julias, Caroli Calvi regis anno 5. cœlestemque felicitet sexto, Ind. 8. concilium præsidibus Wenilone Senonensis, Hincmaro Rhemensi, & Rodulfo Bituricensi, metropolitanis.

Eodem anno, Ind. 8. feria quinta hebdomadæ quartæ in quadragesima, quarto Idus Martii, translatæ reliquiæ sancti Mauri, &c.

Eclipsis solis die dominica 18. Octobris cum effet Nithardus super Ligerim apud sanctum Flodualdum seuque libros scribenter: consule finem libri II. & in fine lib. IV. meminit lunaris defectus menſe Martio anni præcedentis.

Annus 846. Ind. ½ Sergii II. papæ ½ Lotharii a morte patris ½ ab 823. ✠ ab 817. ✠ Caroli Calvi ½

Captis Romæ suburbiis ecclesias SS. Petri & Pauli apostolorum prædantur Saraceni: superantque Ind. cum Francis 4. idus Nov. viventes adhuc Sergio papa, cujus tempore ex Anastasiique ecclesiam est ecclesias spoliorum fundistus depræda tas.

Annus 847. Ind. ½ Sergius II. papa obiit die 12. Aprilis: Leonis IV. papæ primus, vel ab illo ipso die 12. Aprilis, vel, ne quis vitiligator obstrepat, paullo post, cum nondum ad sepulturam obstam Sergius fuisset deportatus, ex Anastasio, Lotharii imp. a morte patris ½ ab 823. ✠ ab 817. ✠ Caroli Calvi ½

Hoc anno, ut ex præfatione Meldensi concilio præfixa constat, 16. Kalendas Martias cum Guntboldo Rotomagensi archiepiscopo ex regio præcepto convenerunt plures episcopi Parisiis, nec te terrear anus incarnationis dominicæ 846. cum enim Romæ & alibi a Kalendis Januariis numerari jam cœpisset anno 847. plerique Galli usque ad 25. diem Martii incarnationi dominicæ facrum, vel usque ad paschales feriæ, numerabant adhuc anno 846. ut probe norunt etiam, *qui secdum ere lenuerunt*. In privilegio monasterio Corbeiensi confirmato in hac synodo additur indictio X. quæ rem omnem decidit, evincitque, non aliam esse Parisiensem synodum ab ea, cujus meminit Flodoardus libri I 11. cap. 2. in cauſa Ebbonis atque Hincmari elapso jam anno & aliquot menſibus ab hujus ordinatione.

Otgario Moguntiacensi præsule mortuo XI. kalend. mensi. Maii; in ejus locum subrogatus est Rabanus V. kal. Julii, qui eodem anno synodum habuit circa kal. Octobris.

Methodio patriarchæ CP. die 14. Junii defuncto subsituitur est S. Ignatius ad annos 11. cum dimidio.

Annus 848. ind. ½ Leonis IV. papæ ½ Lotharii a m. p. ½ ab 823. ✠ ab 817. ✠ Caroli Calvi ½

Leo papa, instante (hoc est, imminente, proxima, sucrescence, brevi auspicanda) indictione XII. præsulatus sui anno secundo, Romanæ urbis muros renovare curavit, teste Anastasio, qui, velint nolint nebulones onocheroi, vel hoc argumento evincit, non anno 846. sed 847. Leonis papæ primordia esse collocanda.

Concilium Moguntiacense adversus Gotescalcum circa Kalendas Octobres habitum esse perhibetur: quod etsi in annum sequentem prorogetur cum Carisacensi adversus eumdem Hæreticum sententia, nihil plane officit illi, quam invehimus, temporum veritati. Vide annales Fuldenses, Bertinianos, Metenses, Hincmarum, Flodoardum, &c.

Annus 849. ind. ½ Leonis IV. ½ Lotharii ✠ ab 823. ✠ ab 817. ✠ Caroli Calvi ½

Ludovicus Lotharii filius hoc anno imperator a Leone papa Romæ coronatus est, ut quamplurima demonstrant venerandæ antiquitatis monumenta, quæ, præter onocrotalos quosdam tetrones, omnes subscipiunt per orbem chronologi, *quos latus in pace manuscia Cor salit*.

Charta S. Martini Turonensis data in Carisiaco palatio regio V. Kal. Maji ind. XII. anno nono Caroli glorioſissimi regis.

Saraceni vigente ind. XII. ex Anastasio Romam iterum venire decreverunt.

Concilium in cauſa Turonensis metropolitani dictum Turonense IX. Sanctæ celebratum est hoc anno ex veteribus fcdeeis apud Baronium tefte Sirmondo in annotatoribus. Exstat synodica ad Nonnenium Britonum Ducem, &c. Chronicon Fontanellense vocit synodum generarem Parisiis habitam. Vide tom. II. coll. Duchesnianæ.

Annus 850. ind. ½ Leonis IV. ½ Lotharii a morte patris ½ ab 823. ✠ ab 817. ✠ Caroli Calvi ½ Ludovici II. a coronatione per Leonem papam facta ½ Consulatus vero, ex antiquo Augustorum more, ut in quibuſdam diplomatis habetur, primus a Kalendis Januariis.

Charta pro Herimanno Nivernensi episcopo data in Verneria palatio 9. Kal. Junii Ind. 13. anno decimo regni Caroli.

De Ticinensibus una vel pluribus synodis seu conventibus nihil hoc loco disseram, cum certum sit apud omnes veritates esse quadam in iis temporum notas, præsertim cum innumera suppetant aliunde ad faciendam adversus onochronos fidem argumenta.

Annus 851. ind. ½ Leonis IV. ½ Lotharii imp. ½ ab 823. ✠ ab 817. ✠ Ludovici II. ab 844. ½ ab 849. ½ Caroli Calvi & Ludovici Germaniæ regis ✠

Irmingardis Augusta obiit XIII. Kal. Aprilis seu 20. Martii, ind. 14. in die paraseeves hora quasi sexta, ut ex epitaphio a Rhabano scripto didicimus.

Ludovicus Lotharii filius plurimos e Saracenis Campaniam infestantibus capit occidituque vesperam protecesses die 9. Maji, ut tradit Leo Ostiensis non hujus quidem fascuti scriptor, sed antiquiores modo non suppetunt.

Charta Solemniacensis 4. Kal. Januarias Ind. 15. anno duodecimo regnante Carolo, &c.

Annus 852. ind. ½ Leonis IV. ½ Lotharii ✠ ab 823. ✠ ab 817. ✠ Ludovici II. ab 844. ½ ab 849. ½ Caroli Calvi ✠

Nova Roma, Leonina dicta, anno coronationis Leonis papæ sexto die 17. Junii dedicata fuit. Vide Anastasium S. R. E. bibliothecarium, anonymum sub nomine Luitprandi delitescentem, alioſque.

Translatio S. Remigii Kalendis Octobribus, de qua Hincmarus, Flodoardus, & alii.

Annus 853. ind. ½ Leonis IV. papæ

ℓ Lotharii imp. a morte patris ℣. ab 823. ℣. ab 817. ℣. Ludovici II. ab 844. ℣. ab 849. ℣. Caroli Calvi ℣.

Leo papa Anastasium S. Marcelli cardinalem die 19. Maji indictione prima Ravennæ excommunicat in ecclesia S. Vitalis, tum Romæ in ecclesia B. Petri die 29. Junii, ex annalibus Bertinianis.

Synodus Romana, in qua decessus idem jam excommunicatus, Anastasius, die 8. Decembris indictione secunda, Leonis papæ septimo, Lotharii anno imperii 37. (ab epocha fecimus anni 817.) Ludovici ejus filii 24. Deo coronati novi imperatoris anno quinto (ab epocha anni 849. five inaugurationepet Lotharium.

Mense Aprili 6. Maji suggerata jussu regis episcoporum synodo juxta ultimam Sueſſionem in monasterio S. Medardi, Hincmarus depositi ordinatos ab Ebbone indictione prima anno Caroli 13. Altera quoque hac pertinet Carisiacensis lymodus, in qua edita fuere quatuor adversus Gotescalcum miserabilem monachum capitula, et ex præfatis annalibus Bertinianis didicimus.

Vermeriense II. concilium iisdem anno & indictione 6. Kal. Sept.

Annus 854. ind. ℣ Leonis IV. papæ ℣ Lotharii imp. a morte patris ℣. ab 823. ℣. ab 817. ℣. Ludovici II. filii ejus ab 844. ℣. ab 849. ℣. Caroli Calvi ℣.

Leopoldus urbis a papa duodecim a Centumcellis milliaribus ædificatæ, & de ejus nomine dictæ, muri compleri atque perfecti fuerunt, anno præsulatus illius octavo, indictione secunda, ex Anastasio. Hanc vero cavefis cum Gregingano onophrono confundas cum Leonina civitate.

Lotharius imp. & rex Carolus Junio menſe colloquium habent in Attiniaco palatio, deinde apud Leodicum.

Gregorius Syracusanus episcopus a S. Ignatio P. CP. damnatur.

Dum hæc, vel præcedente anno, Leoni papæ nono ſucceſſiſſe Joannem Anglicum, ſin Moguntinum paſſim, ad biennium, menſes 4. & dies 5. aut 6. nulli amplius in tanta eruditionis luce dubitant, præter fanaticos quoſdam nebulones hæreticos in doctrina temporum penitus hoſpites & peregrinos; qui ne diffidati ne ojunt, reſpiſſe & horſum advorſariis ſuis, quamvis ejuſdem Catholiſſimæ quadre participibus, porreſſe videantur, diabolica impudentiæ, contra reclamantem conſcientiam & agnitam evidentiſſime veritatem, in ſententia, quam ſimul imbiberunt, obſtinato animo perſiſtere molimur. Quid agas? Cæci ſunt, & duces Cæcorum.

Annus 855. ind. ℣ Leo IV. papa obiit 16. Calendas Augusti ſeu die 17. Julii poſt octo pontificatus annos. Benedicti III. primus præcedit ab eodem menſe Julio (alii 19. dem, alii 21. alii aliam deſignant, nec ad demonſtratioquem noſtrum refert) quo electus eſt. Id enim evincunt verba Annalis: *Leo obiit hac luce fubſtractus præſul evehitur, MOX omnis clerus, &c.* nec non electionis ejus decretum ad imperatores Lotharium cujusque filium Ludovicum deſtinatum : vel a die 29. menſis Septembris dominica, quia poſt excitatas occaſione Anaſtaſii intruſi turbas, cafque illo ejecto tandem ſedatas, conſenſu legatorum Ludovici imperatoris, qui tum in Italia morabatur, idem Benedictus, jejunio trium dierum peracto, in baſilica S. Petri in apoſtolica ſede conſecratus eſt, & ordinarius pontifex. Lotharium imperator anno imperii a morte patris 15. expleto & labente a tribus menſibus decimo-ſexto, Prumiæ in Arduenna aſſumpto monachali habitu obiit 28. Septembris (iv. enim diem ante Kalendas Octobres quo facili lapſu 11. 12. & vi. prodierunt, plures referre videntur ſcriptores, ut nihil dicam de 24. diebus claſpis ab obitu Leonis papæ) vel, ut alii nocte inter 28. & 29. Septembris. Non videtur cerrum, quod contendit Blondellus ex annalibus Bertinianis die 22. eiuſdem menſis Septembris imperio depoſito factum fuiſſe monachum : alio enim ſpectare dies ſex memorati annalium Bertinianorum auctori diligentiſſimo : qui cum ſcripſiſſet Leonem papam obiiſſe xvi. Kalendas menſis Auguſti, amanuenſis dormiturienis, *menſe Auguſto*, dumtaxat ſcripſit, omiſſis ut ſæpiſſime in aliis contigit, Kalendarum notis. Lotharii II. a morte patris primus, ab Ludovici II. a morte patris primus, ab 844. ℣. Caroli Calvi ℣. Lotharii Lotharingiæ regis & Caroli Provinciæ regis fratrum primus.

Concilium Valentinum III. anno 855. die 8. Januarii indictione tertia, Lotharii imperatoris 15. labente anno ab obitu patris. ut nihil dicam de conventu apud Ticiuum iidem anno & indictione habito a Ludovico Auguſto die 4 Februarii.

O quanto premitur Roma dolore,
Tam clari ſubito patribus orbe.
Informate prius morte LEONIS,
Nunc AUGUSTE, *tuo funere languet.*

Canebat poeta anonymus eodem vivens tempore.

Translatio reliquiarum S. Vincentii martyris ex Hiſpania ad Caſtrum monaſterium in pago Albienſi.

Benedicti III. diploma in gratiam Corbejenſis monaſterii Nonis Octobris indictione quarta anno 39. Lotharii, cujus mors nondum erat nuntiata Romæ, Ludovici ejus filii ſeptimo, extabat in manuſcripto codice noſtro cum hac primum demonſtratio prodiit. Dacherius poſtea illud idem edidit ſpicilegii VI. pag. 397. & nos poſtea integrum proferemus,

Eodem tempore civeiter ſcriptam ſua eſt crederre epiſtolam ad Hincmarum, quam Simondus edidit pag. 107.

Carolus Calvi filius in urbe Lemovicum mediante Octobri coronatus eſt rex Aquitanorum :

Drogo, Metenſis epiſcopus, Caroli Magni filius, obiit die 8. Novembris.

Annus 856. ind. ℣ Benedicti III. ℣ Ludovici II. a morte patris ℣. ab 849. ℣. ab 844. ℣. Caroli Calvi ℣. Lotharii & Caroli fratrum ℣.

Die 6. menſis Januarii Thieterra extra alveum ſuum elatus Romam inundabat in menſe quinto coronationis Benedicti, ut loquitur ſtylo ſuo ſtribiligionelo ac ſæpe obſcuro Anaſtaſius S. R. E. bibliothecarius. Floruerat enim integritres menſes Octobet, November, atque Decembet, ex Septembri vero & Januario aliquot dies tantum deſibati.

Edeſvilius Judith filiam Caroli Calvi menſe Julio deſponſatam Calendis Octobribus in Vermeria palatio in matrimonium accipit.

Ludovicus imperator, & Lotharius frater, cum Carolo puero patruum ſuo, apud Urlham in Helvetiis (mendoſe urbem habet Blondellus) convenunt, & invitti ſicet, Carolo, quod paterna diſpoſitione factum, permittunt. Conſulefis annales Bertinianos.

Atque illa ipſa pax eſt, quam ſuo inſerventa paſtam commemorat Benedictus papa in epiſtola adreſſus Hubertum Clericum ſcripta ad epiſcopos regni Caroli Calvi, quæ edita eſt pag. 110. tomi III. conciliorum Gallix his verbis ; *Pacem, quam inter Hludowicum munificum Cæſarem ſemper Auguſtum, ſuoſque glorioſos germanos, ſua miſerrima cupiditate feindere non dubitavit.* Hanc vero infrectiſſime Mareſius inteiligendam hariolatur, de qua capitulum tertium fynodi Tullenſis apud Sapodarias anno 859. celebratæ. *Regis nihilominus ac principis noſtri Karoli, & Hluthowici, atque item Karoli, ad Dei voluntatem, atque ſanctæ eccleſiæ ſtatum, ſuamque ſalutem, & populi ſalvationem, gratiæ Dei, uniri, & in eadem ſalutari unitate firmari ſunt.* In quippe verbis, ne per umbram quidem, fit mentio Ludovici Auguſti : & capitulo primo ſolii recenſentur fratres *Hludowicus* & *Karolus*. ut vel hinc videas, quanta inſicria, feu potius impudentia, ſcribit onochronus nebulo, qui modo caliginem ſpargat, facumque faciat imperitis ſuis fongis fecutum ſe patat ab eruditorum cenſura & cachinnis.

Rabanus Mogantinus archi. deceſſit 4. die Februarii anni 856. more Romano chronologis modo omnibus uſurpato, vel labente adhuc anno 857. qui apud plerique Gallos definebat tantum in Martii 25. diem incrantioni dominicæ incarnæ, vel in paſchalem feſtivitatem. Hinc in quibuſdam chronicis eodem anno incidunter Leonis, Lotharii, Drogonis & Rabani obitus. Sec ceſſit illi Carolus, Pippini quondam Aquitaniæ regis filius, junioris Pippini frater.

Annus 857. Ind. ℣ Benedicti III. papæ ℣ Lud. II. a morte patris ℣. ab 849. ℣. ab 844. ℣. Caroli Calvi ℣. Lotharii & Caroli fratrum ℣.

Extat a Jacobo Dupletio typis excuſum diploma ſeu privilegium a Benedicto papa concefſum celebertimo S. Dionyſii monaſterio die 11. Maii conſulatus Hludovici Auguſti anno 8. indictione quinta. Nec fani hominis eſt ea repudiare, quæ profecuntur cauſæ firmamenta, eam tantum ob rem, quod jugulum tuum fodierint. Affignet vero noſter tricio Groningius vel nimiam in eo diplomate labeculam, & *erit mihi magnus Apollo*. Sunt equidem in hoc tabulato quædam falſa ac ſuſpecta, quis autem id de omnibus aſſerere auſit, niſi qui ſacerdotem exercatum aut excuſſultum monachum dicat eſſe Mareſium, quod multi miniſtri Calviniſtico ſodæ, præſertim patriæ ſuæ deſertores ; aut ipſi presbyteri & canonicatæ, aut eorum filii exmercetricibus ac monialibus incefti nati fint? Videat quibus argumentis utatur impoſtorum.

Annus 858. Ind. ℣ Benedictus III. papa obiit die 8. Aprilis. Nicolai I. papæ primus ab eodem menſe Aprili, cujus die 24. Dominica dicitur conſecratus. Lud. II. ab obitu patris ℣ ab anno 849. ℣. ab 844. ℣. Caroli Calvi ℣. Lotharii & Caroli fratrum ℣.

Herardus Turonenſium pontifex anno 858. ordinationis ſuæ tertio, indictione ſexta, ex corpore canonum capitula excerpit, & in ſynodo 17. Kal. Junii promulgavit, a Simondo edita.

Hincmarus & alii epiſcopi e ſynodo apud Carisiacum extremo menſe Septembri miſerunt capitula ad Ludovicum Germaniæ regem, cum ad occupandum Caroli fratris fui regnum veniſſet. Vide Simondi tomum III. & quæ nos poſtea.

De S. Ignatii patr. CP. quod Bardam Cæſarem obſeſſerarum vitam in epiſtolaiis ab eccleſia edita probibuiſſet, depoſitione & incarceration e, atque in illius locum ſubrogato Photio, & in Ghrifti natalitiis die 25. Decembris contra canones epiſdem Bardæ factione, a Gregorio Syracuſano aliiſque epiſcopis depoſitis & excommunicatis conſecrato . Vide Nicetam in vita S. Ignatii, Scylitzam, Epiſtolas Nicolai, &c.

Annus 859. Ind. ℣ Nicolai I. papæ ℣ Ludovici II. Imp. a morte patris ℣ ab 849. ℣. ab 844. ℣ Caroli Calvi ℣ Lotharii & Caroli fratrum ℣.

Concilium Metenſe indictione VII. anno 859. quinto Kalendas Junii Vide pag. 131. tomi III. Conc. Gallix.

Lingonenſe 13. Kal. Maii eadem Ind.

Tullenſe apud Saponarias menſe Junio indict. VII. 859. anno Caroli Calvi 19. nepotum ejus quarto , e duodecim provinciis collectum 18. Kal. Julias. Vide pag. 137. & ſequentes tomi III. conc. Gallix.

Ex epiſtola ſynodi ad epiſcopos Britonum pag. 148. notentur hæc verba : *De qua reverentia ſalubriter a vobis & a genere veſtro, metropolitano* (Turonum) *impendenda tempore Nemenſi ducis & reverentiſſimi papa Leonis , & ſucceſſoris ejus Benedicti , ſcripta docuerunt , & reſpuzantibus apoſtolica auctoritate dignam excommunicationis protulerunt ſententiam.*

Indictione 8. die 30. Octobris & 27. Decembris exundavit Tiberis, ut docent Anaſtaſius & annales Bertiniani.

Agilmarus Viennenſis Arch. moriens die 6. Julii, ſucceſſorem nactus eſt Adonem , cujus extant chronicon & martyrologium.

Annus 860. ind. ℣ Nicolai papæ ℣ Ludovici II. ab obitu patris ℣ ab anno 849. ℣. ab 844. ℣ Caroli Calvi ℣ Lotharii & Calvi ℣

Mensibus Januario atque Februario indictione 8. duplex habitus est episcoporum conventus in causa Theutbergæ justu Lotharii, regni ejus anno quinto, ut docent Hincmarus, & epistola ad Nicolaum. Ejusdem habetur charta data 7. Kal. Febr. Ind. 8. anno regni quinto, unde convincitur Lotharium imp. obiisse 855.

Ludovicus rex Germaniæ, Carolus rex Franciæ, nepotque eorum Lotharius, nonis Junii cum episcopis & primatibus suis in Basilica S. Castoris apud Confluentes ad Rhenum convenerunt. Vide pag. 229. capit. Caroli IX. Calvi.

Sub Autumnum ind. 9. inchoatum xt. Kal. Novembres Carolus regis Galliæ 21. celebratum est ab episcopis quatuordecim provinciarum concilium in Tullensis territorii villa Tusiaco, quod edidit Sirmondus cum synodali epistola ad rerum ecclesiasticarum pervasores, & pauperum depræ-datores.

Terræ motui evertuntur muri CP. die 23. Maii in die festo ascensionis Christi: quam in urbem Nicolaus misit 25. Septembris Romualdum & Zachariam episcopos, quos Photii fautores diræ vexarent, & ad sedanda adegerunt.

Annus 761. ind. ☩ Nicolai I. papæ ☩ Ludovici II. ab obitu patris ☩ ab anno 849. ☩ ab 844. ☩ Caroli Calvi ☩ Lotharii & Caroli ☩

Concilium Romanum in casa Joannis episcopi Ravennatis apud Anastasium, & alios.

Photius convocata CP. synodo 320. fere episcoporum damnari curat S. Ignatium patriarcham prælentibus legatis pontificis, qui anni sequentis die 18. Martii omnia illa abrogavit, ut diffusius ex Niceta, aliisque.

Annus 862. Ind. ☩ Nicolai papæ ☩ Ludovici II. imp. ab obitu patris ☩ ab 849. ☩ ab 844. ☩ Caroli Calvi ☩ Lotharii & Caroli ☩

Aquisgrani in palatio regio III. concilium in causa Teutbergæ 3. Kalendas Majas ind. x. anno 862. Vide Nicolai varias hoc anno datas epistolas.

Charta sancti Martini Turonensis data 9. Kal. Majî Ind. x. anno 22. regnante Carolo glorioso rege.

Annus 863. Ind. ☩ Nicolai ☩ Ludovici II. ab obitu patris ☩ ab 849. ☩ ab 844. ☩ Caroli Calvi ☩ Lotharii Lotharingiæ regis ☩ Carolo rege Provinciæ mortuo, & Lugduni in monasterio sancti Petri sepulto, fratres ejus Ludovicus atque Lotharius regnum inter se diviserunt. Vide Adonem, cæteroque.

Concilium Metense mense Junio indictione XI. de quo vide Nicolai epistolas, & alia apud Sirmondum; Baronium, & Binium de Romano adversus Guntharium & Theutgaudum.

Carolus rex VIII. Kal. Novembris synodum in Vegneria palatio habuit, unde Rothadum epiſc. Suessionensem nuper depositum cum suis & epistolam ejus literis atque vicariis Romam misit.

Annales Bertiniani anno 861. docent Hincmarum Rhemorum episcopum apud martyrium SS. Cirici & Celsiniani seeus civitatem Suessionicam Rothadum ipsius urbis episcopum episcopali privasse communione. Sirmondus tamen nolter Suessionicam synodum alteri postponit, quam in Convicino villa publice propter Silvanectum congregatam 8. Kal. Novemb. præsidente Hincmaro affigit anno 863. neque quicquam opis ad eruendam temporis rationem, aut a libello Rothadi aut a Gratiano Diffinctione X. aut ab epistolis Nicolai, qui plurimas hoc anno dedit.

De damnatione Photii in synodo Romana, eorumque legatorum, qui pravaricati turpiter fuerant, ac de eodem Photio per summum impudentiam anathema in summum pontificem retorquente, consule Anastasium in præfatione VIII. synodi, Baronium, &c.

Annus 864. Ind. ☩ Nicolai ☩ Ludovici II. ☩ ab anno 849. ☩ ab 844. ☩ Caroli Calvi ☩ Lotharii ☩

Carolus Calendis Junii Pistis generale placitum habet. Plura dabunt Annales Bertiniani, Anastasius, & Nicolai papæ variæ epistolæ apud Baron. Sirm. alios.

Annus 865. Ind. ☩ Nicolai ☩ Ludovici II. imp. ab obitu patris ☩ ab 849. ☩ ab 844. Caroli Calvi ☩ Lotharii ☩

Concilium Romanum XII. Kal. Februarias in quo Rothadus reflituitur eſt, & Nicolai epistolas adeat, qui plura vobet cum annalium scriptoribus, ex quibus diligimus Normannos XIII. Kalendis Novembris monasterium sancti Dionysii expiasse.

Annus 866. ind. ☩ Nicolai papæ ☩ Ludovici II. imp. ☩ ab anno 849. ☩ ab 844. ☩ Caroli Calvi ☩ Lotharii ☩

Michael imperator Græcorum Bardam avunculum suum Cæsarem a se creatum justit occidi Kalendis Aprilis, & Basilium Macedonem die pentecostes 16. Majî Cæsarea dignitate ornavit.

Michael Bulgarorum rex mense Augusti Ind. 14. mittit legatos ad Nicolaum papam, qui plurimas hoc anno dedit ad varios epistolas, tam ante, quam post Septembrem, indictionibus XV. & XV.

Concilium Suessionense III. celebratum eſt die 13. Kal. Septembris, ind. XIV. Caroli Calvi regis 27. ut habet epistola Anni 8. Kalendas Septembris ad Nicolaum papam: ad quem postea Carolus rex Egilonem Senonensem & Lotharius Adonem Viennensem archiepiscopos destinarunt.

Annus 867. ind. ☩ Nicolaus papa I. magni vir animi, idemque sanctissimus, cum multas hoc anno scripsisset, mensibus Januario, Februario, Martio, atque Octobri epistolas, inchoata jam a Septembri mense indictione prima, obiit die 13. Novembris. Hadrianus II. papæ primus a die 14. Decembris Dominica, qua ductus ad ecclesiam sancti Petri annum agens vicæ. 76. ordinatus eſt pontifex, cumque sim in apostolico sedentem throno Adardus episcopus Trecensi synodo & rege Carolo, invenit, Ludovici II. imp. ab obitu patris ☩ a coronatione per Leonem IV. papam

facta ano 849. ☩ ab 844. ☩ Caroli Calvi ☩ Lotharii regis ☩

Concilium Tricassinum, apud civitatem Trecas, celebratum octavo Kalendas Novembris, indictione prima, anno 867. ex quo qui præcedenti anno apud Suessiones convenerant, episcopi, synodicam ad Nicolaum papam miserunt, expositaque cum Ebbonis ordinatione usque ab ea clericorum historia, pallium pro Vulfado Bituricensi archiepiscopo petierunt. Vide Tomum III. concilium Galliæ, & quæ infra exhibebimus.

Egilonis res Anglorum enarrat usque ad annum 851. Martii feria 6. ante dominicam palmarum.

Michael, Potor & Scutra dicti, cum Basilium Cæsarem necare statuissent, ejus fastione interfecti eſt, die 24. Septembris, hora noctis tertia, indictione prima paulo ante inchoata, unde quidam numerant annos Basilii, cum tamen hic secundus sit a die 26. Majî superioris anni, quo Cæsar creatus eſt.

Extat Anastasii ad Adonem epistola de morte Nicolai Idibus Novembris, & de successore ejus Hadriano.

Hic vero Marozias tria minimum portenta admisit, qua vix ac ne vix quidem sæva credat posteritas a publica historia ac chronologia profutura potuisse vel per somnium aut ægra mentis deliria effundi.

I. Indictionae quidem Labente prima Idibus Novembris obiisse Nicolaum papam, sed eam indictionem primam, non Sept. anni, ut omnes hactenus docuerunt, docent, doctissimique chronologi, 867. sed sequentis 868. incepisse.

II. Hadrianum eadem currente prima indictione die 14. Decembris consecratum fuisse, sed eam 19. Calendarum Januariarum diem anno Christi 867. Pertinax Tullane 558o. xxvto numero 13. cyclo solis 8. litera dominicali E non incurrisse in diem dominicam.

III. Ludovici XIIX. annum a coronatione per Leonem papam facta non recte numerari ab anno 849. nonusque ac fuerit ille regni anno 868. Anastasio sic Guillelmo S. R. E. bibliothecario ejusque fide protatori chartellarum : quibus nihil certius dici potest.

Quod si modo revivisseret Josephus Scaliger, Sethus Calvisius, Abbe Belmont, Dionysius Petavius, Gerardus Joannes Vossius, sed præsertim Ubbo Emmius & Nicolaus Mullerius celeberrimi quondam Groningana academiæ professores, principique quidam Orodes fundatores, quos Augustus miserum anachronon nebulonem concideret, quam ardenter atque exitos a curatoribus expoſcerent, ut matanlogum historiæ cathedram, tam fede insepultam amaudarent asseri crepidinæ infulas, ubi vivos homines mortui incursant bores ! sed de his postea fusius.

Annus 868. Ind. ☩ Hadriani II. papæ ☩ Ludovici II. imp. ab obitu patris ☩ ab epocha anni 849. ☩ ab altera anni 844. ☩ Caroli Calvi ☩ Lotharii ☩

Hadrianus papa varias scripsit epistolas ad Synodum Triculsinam, ad Carolum regem, Hincmarum Rhemensem, Hecardum Turonensem, Ludovicum & Lotharium reges, Waldradam, &c. Indictione I. mensibus Februario, Martio, Augusto: *Ex quibus irrefragibus atque invincibili demonstratione adversus Maresii deliria evincitur Hadrianum capisse & Nicolaum defunctum fuisse anno 867. proindeque altum esse de fabula*

Joanna papissa, cum Benedictus Nicolai decessor anno 858. dumtaxat tabentes mortuus, ac subsiciturus mense, ut vult, Februario, locum, non biennii sum 4. fere 5. mensibus, sed aliquot centenum mensium rotunarit reliquerit Marozias illi Chimæra, quamvis ex ejus subsitionis rationibus Leo anni decimum 854. mense vel Julio, vel Augusto deceſſiſſet: non autem ante mensem Januarium, anno 855.

Concilium Wormatiense 17. kalend. Julii & Romanum coram Basilii legatis adversum Photium pertinent ad eamdem I. indictionem : ad sequentem vero II. Anastasii epistola ab Hadriano papa facta die 12. Octobris, de qua adi, si vacat, annales Bertinianos.

Annus 869. indictione I. Hadriani II. papæ ☩ Ludovici II. imp. ☩ ab 849. ☩ ab 844. ☩ Caroli Calvi ☩ atque in regno Lotharii primus a seria 6. mensis Septembris 9. qua Meris ab Adventio ep. coronatus eſt. Lotharius rex Lotharingiæ in Italiam ad imp. ac pontificem profectus, cum Roma exisset, Lucam venit, ac superdiurnans die dominica prope Placentiam, postridie feria 2. die 10. mensis Augusti obiit. Consule annales Bertinianos, & ex iis continuatorem Aimoini cap. 22. libri V. aliosque.

Hadriani epistolas dabunt concilia regia editiones, Binius, Sirmondiana, ac deinde noſtra tomo hocce VIII.

Actio prima octavæ œcumenicæ synodi, quæ CP. IV. dicetur, sic incipit : *In nomine Patris & Filii & Spiritus sancti, Amen. Anno tertio consulatus amicorum Christi & piissimorum imperatorum noſtrorum Basilii & Constantini perpetuorum Augustorum, indictione tertia, mensis Octobris die quinta, prospicis pretiosis & venustis ligniis & intemeratis falutis noſtræ evangeliis, &c.* ex verl. Anast. In sequentibus actionibus Basilii annus tertius, Constantini vero ejus filii nomatim secundus memoratur, annus designatur. In actione vero nona, quæ pridie diem Februarii anno 870. celebrata eſt, annus duodecimus Basilii & Constantini tertius. Leonis vero, qui Sapiens dictus eſt, primus annus definitur. Unde colligas in Christi domini natalitiis anni 867. Constantinum, Leonem vero in eodem festo anni lapsi 869. fuisse a patre in consortium imperii assumptos. In Græcæ editionis actione prima ac seqq. consulatus Basilii anqus tertius, Constantini vero sibi secundus damnatæ exhibetur.

Carolus synodum omnium episcoporum regni sui 8. kalend. Maii secundæ indictionis apud Vermeriam condixit, ejusque Hincmarum Laudunensem ep. rogari præcepit.

Hermintrudis Caroli Calvi uxor pridie Nonas Octobris in monasterio S. Dionysii obiit, ibique sepulta eſt.

Annus 870. Ind. ☩ Hadriani II. papæ ☩ Ludovici II. imp. ☩ ab 849. ☩ ab 844. ☩ Caroli Calvi ☩ in Lotharii regno ☩

Ad papam scripserunt Basilius imp. S. Ignatius P. CP. ipsaque synodus universalis die Febr. 28. Basilii anno tertio, indictione tertia.

Hadriani epistolas hujus anni anno vide in collectionibus regia, Biniana, Sirmondiana ac noſtra.

Synodus Attoiacensis episcoporum decem provinciarum menſe Auguſto : Colonienſis 6. kal. Octobris.

Dotitio Lotharienſis regni facta inter Ludovicum & Carolum fratres haud procul Aquiſgrano kal. Auguſti vel VI. Idus Auguſti.

S. Edmundus Anglorum rex a Danis occiſus die 20. Novembris, feria 2. Luna 12.

Annus 871. Ind. $\frac{1}{2}$ Hadriani II. papæ $\frac{1}{2}$ Ludovici II. imp. $\frac{12}{24}$ ab 849. $\frac{23}{24}$ ab 844. $\frac{23}{24}$ Caroli Calvi $\frac{23}{24}$ in Lotharii regno $\frac{1}{2}$

Epiſtola pro conſecratione Anſegiſi electi Senonum archiepiſcopi V. kal. Julii 871. Caroli 13. indictione IV.

Conciliun Duziacenſe I. menſe Auguſto Caroli 32. cui reſpondit Hadrianus VII. kal. Januarii indictione V. Sirmondum ac Cellotium adi, atque hujus tomi VIII. finem.

Annus 872. Ind. $\frac{1}{2}$ Hadrianus II. papa obiit kalendis Novembris. Joannis VIII. primus a die 14. Decembris uſque ad eumdem ejuſdem menſis diem anni 882. Ludovici II. imp. ab obitu patris $\frac{23}{24}$ ab 849. $\frac{23}{24}$ ab 844. $\frac{23}{24}$ Caroli Calvi $\frac{23}{24}$ in Lotharingia $\frac{1}{2}$.

Ludovicus imperator in virgilia pentecoſtes die 19. Maii Romam venit, ubi poſtera die ab Hadriano papa coronatur. Lotharingiæ quam patrui occupaverant rex, ut quidam volunt, poſt celebrata miſſarum ſolemnia una cum eo ad Lateranenſe palatium cum pompa equitando perrexit, ex ann. Bert.

In capitularibus quinto Idus Septembris apud Gundulfi villam facta dicitur ab epiſcopis omnibus profeſſio, & a laicis ſacramentum conceptis verbis juratum, ſed male annus 873. adſcribitur, cum & annales ſupra citati, & ipſa indictio refragentur.

Annus 873. ind. $\frac{1}{2}$ Joannis VIII. papæ $\frac{1}{2}$ Ludovici II. imp. $\frac{23}{24}$ ab 849. $\frac{23}{24}$ ab 844. $\frac{23}{24}$ Caroli Calvi $\frac{23}{24}$ in Lotharii regno $\frac{1}{2}$

In concilio Caſtillonenſi annus dominicæ incarnationis 873. dicitur 12. kalendas Junii, Caroli in Francia 33. in Burgundia tertius poſt mortem nepotis ſui Lotharii regis, idemque reperitur poſt ſubſcriptionem anniſtitium Remigii Lugdunenſis, Adonis Viennenſis, & aliorum.

Annus 874. Ind. $\frac{1}{2}$ Joannis VIII. papæ $\frac{1}{2}$ Ludovici II. imp. $\frac{12}{24}$ ab 849. $\frac{23}{24}$ ab 844. $\frac{23}{24}$ Caroli Calvi $\frac{23}{24}$ in Lotharingia $\frac{1}{2}$ in Burgundia quartus.

Concilium Duziacenſe II. Idibus Junii indictione ſeptima Caroli Calvi 34. Hincmari capitula in ſynodo Remenſi Julio menſe.

Annus 875. Ind. $\frac{1}{2}$ Joannis VIII. papæ $\frac{1}{2}$ Ludovicus II. imp. obiit die 31. Auguſti feria quarta, Caroli Calvi $\frac{23}{24}$ in Lotharingia $\frac{1}{2}$ in Burgundia quintus, imperii vero primus a die 25. Decembris, quo evocatus in Italiam, ſeptimuſque Sepc. Alpes tranſgreſſus, a Joanne [illegible] unctus & coronatus eſt.

A Anaſtaſius S. R. E. bibliothecarius, hoc anno, ſuadente Martino epiſcopo Narnienſi, duplicem narrationem de S. Martini papæ & martyris exilio vertit e Græca lingua, &c.

Annus 876. Ind. $\frac{1}{2}$ Joannis VIII. papæ $\frac{1}{2}$ Caroli Calvi in Francia $\frac{23}{24}$ in ſucceſſione Lotharii $\frac{1}{2}$ in Burgundia 6. imperii $\frac{1}{2}$ Ludovicus rex Germaniæ obiit Francofurti die 28. Auguſti cum regnaſſet ab obitu patris annos 36. menſes & dies octo. Succeſſerunt filii tres Ludovicus, Carlomannus, & Carolus Craſſus, qui poſtea imperator a B Joanne VIII. creatus eſt.

Carolus imperator, Nonis Januarii Roma digreſſus, Papiam ſeu Ticinum venit, ubi & placitum ſuum ſeu ſynodum habuit indict. 9. menſe Februario, cujus acta confirmata ſunt in concilio apud Pontigonem villam regiam pagi Catalaunenſis, quod die 30. Junii ac Julio inquiſiti peractum eſt ab epiſcopis, de Francia, Burgundia, Aquitania, Septimania, Neuſtria, ac Provincia collectis, anno Caroli in Francia 37. imperii primo.

Edita eſt tertio tomo conciliorum Galliæ ex codice ſancti Remigii Rhemenſis epiſtola ad Hincmarum data Julii Joannis papæ & domni Caroli C novi imperatoris per manus Anaſtaſii bibliothecarii in ſecretario eccleſiæ ſancti Petri Theodonis anno 876. Nonis Januarii indict. 9. & delata ab eodem ac data Remis Hincmaro, eodem anno & indict. quinto Idus Martii.

In noſtris miſcellaneis pag. 473. reperies diploma ex archivis ſancti Stephani Lemovicenſis depromptum, Pontigone actum 16. kalendas Auguſti anno 37. Caroli in Francia, in ſucceſſione Lotharii ſeptimo (ſic enim ſcribendum) imperii primo.

Vide & decretum Ludovenſis eccleſiæ de Hedenulfo tomo III. Sirm. p. 431.

Annus 877. ind. $\frac{1}{2}$ Joannis VIII. papæ $\frac{1}{2}$ Carolus Calvus, cum placitum ſuum generale Calendis Julii habuiſſet, venit in D Italiam, Vercellas uſque, Papiam, & Tarduman, auditoque nuncio de Carlomanni nepotis ſui adventu, regreſſus inter manus portantium, tranſito monte Cinifio, undecimo die poſt venenum a Sedecia Judæo medico exhibitum, in villiſſimo tugurio loci, qui Brios dicebatur, mortuus eſt, pridie, vel, ut alii tertio Nonas Octobris (forte nocte media inter utrumque illum diem) inchoato jam regni in Francia ab obitu patris Ludovici Pii 38. in ſucceſſione Lotharii nono, cum nondum expleviſſet annum imperii ſecundum. Ludovici Balbi Francorum regis primus, qui die 8. Decembris Compendii ab Hincmaro conſecratus eſt, Ludovici Carlomanni & Caroli fratrum Germaniæ regum $\frac{1}{2}$

Concilium Romanum menſe Februario indict. 10. anno 877.

Charta ſancti Martini Tur. Kal. Aug. indict. 10. anno Caroli 38. in Francia, in ſucc. Lotharii 8. & imperii ſecundo.

An-

Annus 878. Indict. $\frac{12}{24}$ Joannis VIII. $\frac{1}{2}$ A Ludovici Balbi $\frac{1}{2}$ Fratrum Germanorum $\frac{1}{2}$

Sirmondus exhibet pag. 464. & ſeqq. multas Joannis papæ epiſtolas anni 877. & 878. datas Ludovico regnante, quibus ſubjicit concilium Triboſſanum II. præſentibus Joanne papa & Ludovico rege Francorum Auguſto & Septembri indict. 11. qua exeunte Nonis Septembris data reperiuntur diplomata anno primo regni Ludovici: qui a pontifice coronatus fuit Trecis die 7. Idus Septembris, non tamen ut multis creditum eſt, in imperatorem; tum præter argumenta ab aliis prolata, ipſe pontifex Joannes VIII. epiſtola 81. apud Duchenium pag. 911. tomi III. ad Ludovicum & Carolomannum fratres ſcribens hæc affirmatis verbis exponat : *Sicut D. Carolus divæ memoriæ imperator avus veſter, ac poſtmodum genitor veſter Hludowicus rex*, &c. Eclipſim Lunæ 15. Solis 29. Octobris utroque fidere in quindecim diebus deficiente.

S. Ignatius P. CP. obiit die 23. Octobris, cui ſuffectus eſt jam alias depoſitus Photius, maximo eccleſiæ detrimento, ut pluribus deplorat Baronius, ac merito: quidquid ſermone novatores.

Annus 879. ind. $\frac{12}{24}$ Joannis VIII. papæ p. $\frac{1}{2}$ Ludovicus Balbus Francorum rex C obiit Compendii ipſo ſacræ peraſceves die decimo Aprilis, ac poſtridie in vigilia paſchæ ſepultus in æde beatæ Mariæ. Ludovici & Carlomanni eius ex Anſgarde prima ri conjuge filiorum primus, Fratrum Germannorum $\frac{1}{2}$

Leo Baſilii Macedonis filius die 6. Januarii coronatus fuit Auguſtus.

In concilio Mantalenſi prope Vienam ab Arelatenſis regni epiſcopis & proceribus Boſoni regium nomen datum eſt Idibus Octobris.

Rhemenſis ſynodus 10. Kalendas Majas celebrata apud Hincmarum tomi II. pag. 821.

Carolus Simplex, ex Adeleide alitera Ludovici Balbi prore poſtumus filius, natus eſt die 17. Septembris in miſſa ſancti Lamberti, ut ipſe ioquitur in diplomate d. ito anno 917. Maji 28.

Qui ſequuntur anni longius abeunt ab inſtituto noſtro, neque ad hiſtoriam pertinuerunt ſeu videntur neceſſarii, ideoque chronicis noſtris technico atque hiſtorico reſervandi. Nunc vero probationes expoſito produ&is in medium aliquot contancorum ſcriptorum teſtimoniis, ea ſane libentius, quod ex penuria Samaelis Mareſi chimæram reſtitutoris, cujus libro titulum hunc nonnemo appinxit : *Pergula pillorum, veri nihil, omnia fitta*, videam Groningæ, ubi controverſiam hanc agitati ac penſiculatius examinari neceſſe eſt, deeſſe quamplurimos bonos libros, & editiones probæ notæ, quæ hic nobis ſunt ad manum, Præcet.

L
ADO VIENNÆ ARCHIEPISCOPUS.

Folio CLXXXIII. editionis Pariſienſis anni MDXII.

LUdovicus Pius adverſa valetudine fatigatus diem clauſit ultimum anno ab incarnatione domini DCCCXL. Corpus ejus ab epiſcopo A Drogone fratre ejus ex alia femina ſimul & a primoribus Francorum Mediomatricum delatum atque in eccleſia beati Arnulfi confeſſoris conditum eſt.

Lotharius imperator filius piiſſimi Ludovici imperatoris annis IV. Huic pater imperium, &c. poſt humationem glorioſi patris ſequenti anno ab Italia regreſſus totum imperium acciperе moliitur. Ob id adverſus fratribus, in præſium Fontanetiacum eos concitat: junctí duo adverſus unum, &c.

Non multo poſt Lotharius filium ſuum Ludovicum, quem ei Italia regem fecerat, ut imperatoris nomen ſortiretur, per Drogonem patrum Romam miſit. Cui Sergius jam tunc pontifex coronam imponens, acclamante populo imperator & Auguſtus eſt ſalutatus.

Lotharius imperator infirmari ſe conſpiciens regnum inter filios dividit. Carolo minori Provincias & partem Burgundiæ : Lothario medio filio ſedem ſuam: Ludovico imperatori Italiam conſignare jubet. Ipſe vero Promiæ monaſterium regno temporis ſe exuens ingreditur conſurratus & monachus effectus aliquot diebus interpoſitis defungitur anno incarnationis domini DCCCLV. imperii vero XXVIII. atque ibi in baſilica ſancti ſalvatoris a fratribus reverenter humatur.

Pontifex Romanus Gregorius moritur: atque ejus loco Sergius ordinatur. Illo defuncto Leo creatur. Quo obeunte Benedictus in ſede apoſtolica ſubſtituitur, jam tamen defuncto Lothario imperatore.

Nicolaus papa vir religione præcipuus moritur, ac in atrio ante portas beati Petri non longe a membris Benedicti prædeceſſoris ſui ſepelitur. Huic Adrianus in epiſcopali ordine ſuccedit.

Ex his aliiſque concludimus.

I. LUdovicum Pium obiiſſe anno 840. quod non tantum Adonis & innumerabilium aliorum ſcriptorum auctoritate conſtat, ſed demonſtrationibus etiam aſtronomicis, quas nemo niſi ſtupidior dum attento animo aſpexerit, ſi quod aliud eſt animal ſalno ſtupidius, in dubium unquam revocare poterit, ut chartas ac diplomata quamplurima prætermittam.

II. Lotharium annos 15. imperaſſe, ideoque non deceſſiſſe anno 856. ut inſoleti *Annales Bertiniani* mentiuntur.

III. Ludovicum II. a patre miſſum ad Sergium papam fuiſſe ut in imperi coronatum. Verum a Sergio & nobilibus Romanis denegatum. ei tamquam imperatori fidelitatis ſacramentum docet Anaſtaſius: ideoque poſtea a Leone Sergii ſucceſſore in imperatorem præſtito ab omnibus ſacramento coronatus eſt: qua de re ex diplomatum ac conciliorum ſubſcriptionibus, plura alias.

IV. Lotharium anno 855. obiiſſe : quod etiam evidenter convincit annus XXI. imperii, cujus coronam Rome a Paſchale I. papa anno 823. accepérat.

V. Leone obeunte (non vero Joanna papiſſa) Benedictum III. in ſede apoſtolica ſubſtitutum : idque defuncto Lothario imperatore, qui vel nocte præcedente coronationem Benedicti factam die 29. Septembris dominica, vel potius pridie 1v. Kalendas Octobris defunctus eſt Promiæ.

VI. Nicolao ſucceſſiſſe Hadrianum.

Hominis porro furioſi eſt, teſtem omni exceptione majorem, de quo ne levis unquam apud bonos maliſve enata ſit ſuſpicio, eam tantum ob rem, quod cauſe tuæ adverſetur, omni teſtimonii jure

jore atque auctoritatis pondere privare velle. Quidni enim eadem fidelis denigres quoſcumque ſcriptores, ſacros profanoſque, hiſtoricos, chronologos, concilia, chartas, diplomata, ac cetera venerandæ vetuſtatis monimenta? Sed quid faciasſ ſic affecti ſunt plerique omnes matæologi hæreſiarcharum Lutheri, Calvini, Socini ſectatores, qui nec Deum timent, nec homines reverentur; ut quidquam in hiſtoram calumniæque veneris, dicant ſcribantque, in hoc unum inventi, ut deſiderijs ſuis ſerviant, plebeculæ atque imperitis placeant, pecuniam per fas & nefas, qua docendo, qua concinendo, qua ſcriptitando corradant, ſatque interim fux liberaliter prodigi, atque eruditæ poſteritatis ſecuri.

II.

ANASTASIUS BIBLIOTHECARIUS.

Pap. 175. editionis regiæ anni 1649. procurante V. C. Carolo Annibale Fabroto I C.

LEo IV. natione Romanus, ex patre Radoaldo, ſedit annos octo, menſes tres, dies quinque, &c.

Quitunc præerat Sergius, Romanæ ſedis antiſtes, ex præſenti vita ſubtractus eſt, ſub cujus etiam tempore ecceſiæ beatorum principum Petri & Pauli a Saracenis fundtus deprædatum fuit, &c.

Nec dum enim ii, qui obierat, pontifex ad ſepulturam debitum fuerat deportatus; & ecce omnes a noviſſimo uſque ad primum una voce, una ſimulque concordia Leonem venerabilem presbyterum ſibi futurum pontificem flagitarunt, &c.

Tunc omnes pergentes cum gaudio multæque aviditatis lætitia ad eccleſiam, in qua degebat, beatorum quatuor Coronatorum, cum eoaſdum invitumque exinde abſtrahentes, cum hymnis laudibuſque præcipuis, ad Lateranenſe patriarchium perduxerunt: qui morem conſervantes antiquum omnes oſculati ſunt pedes. Quanta autem in ejus pontificali electione concordia, &c.

Hoc timore (Saracenorum) & futuro caſu perterriti cum ſine permiſſu principis præfatum conſecraverunt, fidem quoque illius, ſive honorem, poſt Deum, per omnia & in omnibus conſervantes.

Pagina 190. Quamobrem fecundo præſulatus ſitus anno præfata civitas (Leoniana) ædificandi ſumpſit exordium: & in ſexto conſecrationis ſuæ tempore magnis ac mirabilibus omnis eſt fabricis civitas undique conſummata.

Fuitque de illo magna cunctis lætitia videlicet die ſeptimo & viceſimo menſis Januj, prædicto beatiſſimorum apoſtolorum Petri & Pauli vigiliis, &c.

Pagina 194. Tunc demum ſanctiſſ. Spiritus gratia revelante, una cum conſilio ſereniſſimorum Lotharij ac Ludovici principum, anno imperij eorum quinto (legendum ſeptimo, ut ex concilio Romano patet) & trigeſimo, atque pontificatus jam dicti præſulis ſeptimo, menſe Decembris die octavo, indictione ſecunda, ſanctiam ac venerandam in eccleſia beati Petri apoſtoli ſynodum congregavit. In qua tam ipſe catholicus & [illegible] viri[illegible]que & alij cum eo ſexaginta [illegible] epiſcopi reſidentes, & alij cum eo ſexaginta [illegible] clerici, tam ſancti Marcelli ab omnibus conſecrati depoſitione anno, menſe, die & indictione [illegible]

A Pagina 199. His peractis imperator abiit, & ſanctiſſimus dominus Leo IV. papa, non poſt multos dies, obdormivit in domino XII. Calendas Auguſti, ſepultus vero eſt in eccleſia beati Petri apoſtoli.

Ex his aliiſque colligimus.

I. LEonem IV. ſediſſe an. 8. m. 3. d. 5. ab anno 847. ad 855.

II. Urbem Leonianam anno 848. inchoatam dicatam fuiſſe 3. Junii a. 852.

III. Concilium Romanum fuiſſe celebratum 8. Decembris indictione ſecunda anni 853. Leonis ſeptimo, Lotharij XXXVII. Ludovici V. adverſus B Anaſtaſium ſancti Marcelli cardinalem, cujus hic eſt titulus.

Theodorus notarius ac ſcriniarius S. R. E. legit: Imperantibus dominis piiſſimis perpetuis Auguſtis Lothario a Deo coronato pacifico & magno imperatore anno XXVII. & Hludovico a Deo coronato ejus filio novo imperatore anno V. menſe Decembrio die octava, indictione ſecunda, in civitate nova, cujus vocabulum Leoniana eſt, intra eccleſiam, ubi corpus beatiſſimi Petri apoſtolorum primi conditum eſt, Leo epiſcopus. Vide pag. 671. tomi XXI. collectionis regiæ, & quæ ſupra obſervimus a pag. 102. ad 119. & 132.

IV. Leonem obiiſſe 17. Julii 855.

III.

IDEM ANASTASIUS S. R. E.

BIBLIOTHECARIUS.

Pag. 199. editionis regiæ anni 1649. & hoc tomo concil. VIII. a pag. 213. ad 232.

BEnedictus Tertius natione Romanus, ex patre Petro, ſedit annos 2. menſes 6. dies 10.

Pagina 200. Leo eadem ubi hæc ſubtractus præſul occubuit. MOX omnis cleruſ itſius Romanæ proteſtæ ſolis, univerſique proceres, cunctuſque ſenatus ac populus congregati ſunt, domini elementiam exorantes, ut beatiſſimum illiſ omnibus demonſtrare dignaretur paſtorem, qui culmen apoſtolatus regere valuiſſet tranquille. Divinitus igitur acceſſerat tunc lumine inflammati, uno conſenſu, unoque cum concamine Beneditum, pro tantis quibus pollebat ſacris operibus pontificem promulgaverunt eligere.

Illico vero alacri univerſa ſtudio plebs & populi cætus exſolli titulo properantes, Deo illum omnipotenti, ut ſuleret, invenerunt fundentem orationem. Surgens autem & populi denſiſſima cernens agmina cum cognitis, & mente concepit. Interea multis cum lacrymis genua flectens, flebili more omnes deprecabatur, taliter dicens: *Non me a mea dedocatis teclesiæ rogo; ego tamen ti illuſtris non ſufficio ſuſtinere nec bajulare gravamen.*

Illi vero nullatenus acquieverunt, ſedvitarius bus eum ex eodem titulo abſtrahentes; cum hymnis & cauticis ſpiritualibus, ampla exultatione & ineffabili gaudio in patriarchium Lateranenſe perducentes, pontificali ſolio, ut mos eſt pontificum, canaque conſuetudo demonſtrat, poſuerunt. . . .

Hiis peractis clerus & cunctiproceres decretum componentes propriis manibus roborarerunt, & conſuetudo priſca ut poſcit, iuvictiſſimis Lotharioac

ac Ludovico deſtinaverunt Auguſtis. Ipſum autem qui deducebant legati decretum, fuerunt hi, &c.

Pagina 201. Anaſtaſius (*introſus eo quo pluribus narrandi modo*) eumdem benigniſſimum Benedictum electum, humana, non Dei, virtute cuſtodiſſe, qui archius eum conſtringerent tradere ſtuduit, &c. Omnis plebs ac populi multitudo extenſa voce clamavit: Benedictum beatiſſimum papam volumus, ipſumque deſideramus! quod jam fati audientes legati mirabantur, &c. Eum ſuper equum ovantes, in quo Leo præſul ſedere conſueverat, poſuerunt, quem etiam magna populi præcedente caterva in baſilicam Dei genitricis, quæ Ad præſepe dicitur, deduxerunt, &c.

Omnes epiſcopi univerſuque clerus atque innumera Romani populi multitudo ex eadem eum ducentes baſilica cum hymnis & cauticis ſpiritualibus in patriarchium Lateranenſe introduxerunt, & in pontificali ſolio, de quo ejecto fuerat, poſuerunt. Denique univerſa congratulabatur eccleſia, & omnis populus ampliæ vocibus reſultabat. Preterea dominicus die diluculo in baſilicam beati Petri apoſtoli ab epiſcopis, cleto, proceribus deductus eſt, & in conſpectu omnium imperialibus miſſis cernentibus in apoſtolicæ ſede ut mos eſt, & antiqua traditio dictat, conſecratus, ordinatuque eſt pontifex. Poſt facta autem tunc miſſarum ſolemnia celebrata, in patriarchii Lateranenſis pontifex ordinatus reverſus eſt eccleſiam.

Pagina 204. In menſe vero quinto conſecrationis hujus præclari pontificis, id eſt menſe ſanuario die . . . fluvius, qui appellatur Tyberis, alveum egreſſus eſt ſuum, & per campeſtria ſe dedit, intumuitque inundatione aquarum multarum, & ingreſſus eſt per poſterulam, quæ appellatur ſanctæ Agathæ, in urbem Romanam hora diei, &c. Exinde vero reflexus ingreſſus eſt per porticum quæ eſt poſita ante eccleſiam ſancti Marci, menſe ſuprodicto die ſexto apparitionis domini noſtri JESU CHRISTI ſecundum carnem, id eſt theophaniæ.

Pag. 207. Nicolaus natione Romanus ex patre Theodoro regionario, ſedit annos novem, D menſ. duos, (7.) dies viginti, &c. Leone felices pap mortuo, Benedictus miræ beatitudinis vir & ſacerdotalibus ſuperno proteſtatus auxilio Romanæ præponitur ſedis, ſuæque illiſ (Nicolaum) adminiſtrationi conjunxit, &c.

Sacris acclamationibus in patriarchium Lateranenſe introduxerunt, apoſtolicoque ſolio poſuerunt. Poſtmodum vero a nobiliſſimorum civibus, cunctoque etiam populo in baſilicam beati Petri deductus apoſtoli, præſente Cæſare conſecratus eſt, apoſtolicique ſublimatus in ſede, factus eſt pontifex, & miſſarum ſolemnia ſupra facratiſſimum corpus apoſtoli beatiſſice celebravit, &c. Coronatus denique octavo Kalen. Maii, *ut in ſuo canoniſti codice legit Baronius.*

Pag. 220. Hujus præclaris pontificis. . . . id eſt, menſe Octobris die trigeſima, indictione octava, fluvius, qui appellatur Tyberis, alveum ſuum egreſſus eſt, &c. ſimili modo in menſe Decembrio die vigeſima ſeptima natali ſancti Joannis evangeliſtæ; indictione ſuperadicta, ingreſſus eſt alia vice fluvius, &c.

Pag. 222. Poſtquam autem ſedem apoſtolicam victorioſiſſime, & ut vens Dei athleta catholice ac principaliter rexit, ex hac luce Idibus No-

A vembris indictione prima, migravit ad dominum, &c.

EX EODEM ANASTASIO

SEU GUILLELMO S. R. E.

BIBLIOTHECARIO.

Pap. eadem.

HAdrianus natione Romanus ex patre Talaro poſt epiſcopo, regionis tertiæ, ſedit annos quinque, &c. Ab omni clericali gradu, ab omni ſenatorio & populari concordiſſimus cœtu ſicut poſt mortem quarti papæ Leonis, ita poſt obitum tertii Benedicti pontificis ſobire ſummum pontificium niſi ipſe diverſis argumentis, &c.

Sed cum apoſtolicæ memoriæ ſanctiſſimus papa Nicolaus rebus exceſſiſſet humanis, & iſte imprælectiarium *Terra ejus cum & ejus* annum B num (hoc eſt LXIV.) tranſiret, omnes urbis Romanæ concives. . . . conſempti omnibus excuſationibus Hadrianum deſiderant, Hadrianum dari ſibi præſulem ac paſtorem exoptant.

Pag. 224. Itaque ſabbato peractis rite orationibus, vigiliis & elecmoſynis, Dominico ſecundum morem, idem venerabilis ſacerdos ab univerſitate ad eccleſiam ſancti Petri apoſtolorum principis ductus, nono decimo Kalendarum Januariarum, indictione prima, anno præfati Auguſti (Ludovici) decimo-nono, per epiſcopos benedictionem ſummi pontificatus ſuſcipere meruit, &c.

Pag. 228. Favore Auguſtali ſabbato manſionem ſuſcipiunt: & Dominica, quæ quinta-decima dies Septembris erat, indictione tertia, ſingulos equos, &c.

Ex his aliiſque multa colligimus.

I. BEnedictum ſedifſe annis 2. m. 6. d. 10. ab anno 855. ad 857.

II. Particulas illas, *Ubi, mox, Tunc, & Illico*, five duos, 6. to. plurefve aut pauciores dies intimeret, non poſſe niſi apud Utopienſes matæologos, & in fabuloſis Luciani inverſi infulis, ad annos duos, aut tres extendi: ideoque merito exſufflandam papiſſam, quæ inter Leonis obitum & Benedicti electionem infelix intruditur.

III. Anno demtarat 855. non 856. aut ſequenti electum fuiſſe Benedictum, cujus electionis decretum deſtinatum ſit Lothario imperatori qui obiit eveunte Septembri anni 855. ejuſque filio Hludovico qui nondum ſolus imperabat.

IV. Super equum quo Leo, non Joanna, ſedetat, impoſitum Benedictum.

V. Diem 29. Septemb. fuiſſe dominicam, non E anni 856. aut 857. ſed præciſe anno 855.

VI. Die 6. Januarii feſto epiphaniæ anni 856. Tyberim exundaſſe cum jam fluiſſent a conſecratione Benedicti menſes integri October, November, & December cum parte aliqua Septembris & Januarii, qui hac ratione ſyllo Anaſtaſij dicitur quinus.

VII. Nicolaum ſediſſe an. 9. m. 7. d. 20. a die 24. Aprilis anni 858. & 867. exeuntem.

VIII. Diebus 29. Octobris & 27. Decemb. natali S. Joannis evangeliſtæ indictione 9. hoc eſt anno Chriſti 860. exeunte Tyberim exundaſſe.

IX.

IX. Nicolaus obiisse 13. Novembris indictione A 1a Adriani papæ accepit unam libri directam, &c. Silvacum autem pervenisse Actardum Nanetensem ep. Roma venientem subrepti libri deferentem epistolas, quarum una responsum reddidit de hiis quæ Nicolao in contrarietate Hincmari mandavit, &c. Cetera vero quæ pag. 231. & 232. habentur de damnatione Anastasii omittenda censui, ut in sola clausula epistolæ Adriani hæreat. Anno pontificatus domni Adriani sui summi pontificis & universalis papæ primo, per quartum Idus Octobris, indictione secunda, hoc est an. 868.

Anno DCCCLXIX. Adrianus papa Romam reversus est: quem e vestigio Lotharius est prosecutus, &c.

Lotharius vero Romæ lætus promovens usque Lucam civitatem venit, ubi dum scripturæ; & gratissime clade in suos, usque Placentiam 8. Id. Augusti pervenit, ibique dominica die superdictus ærea horum nonam inopinate exanimis pene effectus est & obmutuit, quæ in crastina (die sequenti) hora diei secunda moritur, &c.

Anno incarnationis dominicæ DCCCLXIX. indictione secunda, v. Idus Septembris Metensis civitate in ecclesia sancti Stephani martyris hæc quæ sequuntur capitula Adventius, &c. In mille fidelium turba ad Guadalfi villam pervenit. Ubi missus Adriani papæ Paulum & Leonem episcopos suscepit cum epistolis missis sibi & præsulibus ac regni primoribus in his Gallicum partum regnoribus constituebat: In quibus continebatur, ut regnum quondam regis Lotharii, quod Ludovico imperatori spirituali filio ejus hæreditario jure debetur, & quod ad eum post mortem ipsius Lotharii rediit, vel homines in eo degentes, mortalium nullus invaderet, &c. quæ innumerabiles referunt annalium historiarumque scriptores, quos non ut necesse hoc loco recenseo.

Anno DCCCLXXII. Adrianus papa moritur & Joannes archidiaconus Romanæ ecclesiæ XIX. Kal. Januarii subditurior.

Ex his alisque concludimus.

I. JOonem obiisse anno 875. Quod autem ait mense Augusto, nullus dubito, quin sit error librarii, qui cum scriptum fuisset XVI. Kal. mens. Augusti. subtraxerit mensi. Nam 17. quo nihil fecilius esse solent, quiveteres libros evolvunt. Idem accidit in Mariani Scoti chronico, ubi Leo papa obiisse dicitur Kal. Augustæ annumeris ut apparet incuria, cui excidit præcedens XVI. nota:

II. Leoni anno 855. sucesse Benedictum, non vero commentitium illud imperitorum minutorum idolum.

III. Lotharium obiisse die 28. Septembris anni 855.

IV. Obiisse anno 867. Nicolaum 13. Novembris succedente Hadriano.

V. Joannem VIII. Hadriano subrogatum anno 872. quod etiam ab hisce annalibus Bertinianis verbatim expressum reperies-eorumo capite 28. libri V. historiæ Aimoinianæ ejus continuatore, qui cum ex aliis annalium atque historiarum Francicarum scriptoribus, tum ex hoc anonymo auctore plurima mutuatus est, ut alibi observavimus.

Ceterum auctor sum, lectoribus exhibendos, ut annales illos attente legant, expendantque ex

ex iis enim, non tantum una alterave elicitur A veritas papisiam ejusque fautores confodiens, sed quot sunt periochæ, tot sunt veluti Herculeæ clavæ, quibus ex mirabili concatenatione temporum illorum, sive XL. annorum, quos ab anno 840. ad 879. in tabula nostra expandimus, omnes Marcelli, Congandi, Hottingeri, similisque Pseudepiscoporum portenta profligantur, maclentur, & invisibilime atteruntur.

V. VI. VII.

REGINO ABBAS PRUMIÆ
ANNO DCCCXCII.

Tomo rerum Germanicarum Joannis Pistorii pag. 41.

ANno dominicæ incarnationis DCCCXL. Ludovicus imperator, dum filium Ledovicum trans Rhenam perfequitur, morbo gravatur, & in navim missus per Mogontiam fluvium in Rhenam deducitur: ibique in insula juxta Ingelnheim vita decedit, inde Mediomatricum deportatus in basilica sancti Arnulfi honorabiliter sepulturæ mandatur. Statimque Lotharius Italiam egressus imperium arripuit.

Anno dominicæ incarnationis DCCLV. Lotharius convocatis primoribus regni imperium filiis fuis devisit. Ludovico Italiam tradidit, eumque imperatorem appellari fecit: æquivoco C vero Lotharío, regnum quod ex suo nomine vocatur, concessit. Carolo autem, qui junior natu erat, Provinciæ regnum largitus est. Dispositis itaque ac ordinatis regni negotiis valetudinem fuis, mundum reliquit, atque in Prumiensi monasterium veniens comam capitis deposuit, habitumque sanctæ conversationis suscepto, in religionis professione diem clausit extremum tertio Kalendas Octobris. *Quæ verba de Ludovico eadem reperies*, in annalibus Metensibus tomo III. coll. Duchesnianæ pag. 304.

Ex his alisque concludimus.

LUdovicum obiisse anno 840. & Lotharium 855. D die 29. Septemb. nisi legendum sit IX. kalend. Octobris: quemadmodum arbitror emendandum in auctore annalium Fuldensium a Pithœo primum edito: Vide pag. 553. tomi II. Duchesnianæ collectionis.

Anno DCCCV. Hlotharius imperator renuncians omnibus quæ habuit, Prumiæ se monasterium ingressus, effectusque ibi monachus IV. Kal. Octob. mortalem hominem exuit, & ad vitam perrexit æternam. Alibi quoque in diem illum error iterpsit, ut in fine epitaphii Lotharii a Rhabano Mauro conscripti legitur 21. pro 31. Kal. Octob. Quoniam vero hic Rhabani incidit mentio, idem auctor annalium Fuldensium anni proxime sequentis initio, quem mox Romano DCCCVI. numerat, hæc habet: Mensæ Februario, quarto die E mensis, defunctus est Hrabanus archiepiscopus Mogontiacensis ecclesiæ, habens in episcopatu annos novem, menses unum, & dies quatuor. Idem quoque non præterierunt alii ejusdem ævi auctores consequentium scriptores, qui intra unum anni vertentis ex fupputatione Galliena orbem, quatuor magni nominis viros obiisse perhibent, Leonem papam 17. Julii, Lotharium imp. 28. aut 29. Septembris, Drogonem Metensem episcopum imperatoris patrum die 6. aut 7. Novembris, & Hahranum noftrum die 4. Februarii, quem mensem, & quod superfuit usque ad festum incarnationis dominicæ, aut paschales ferias Gallia anno DCCCLV. tribuerunt. Unde pariter adversus *Pseudepiscopos* validissimum torqueur argumentum. Idem quoque Annales ad annum 868. observant Lotharium regem Romam profectum fummo studio ipsum esse Waldradam cum confensu & favore Nicolai pontificis sibi matrimonio conjungere; sed eum jam defunctum reperientem, Benevenum ad fratrem fuum Hludovicum perrexisse, ibique multæ favorem illum posthabuisse apud Hadrianum II. qui Nicolao in pontificatu fuccefferat. Unde luce meridiana clarius apparet, Nicolaum papam non anno 870. aut exeunte anno 869. die 6. Decembris e vivis abiisse, ut inepte B Marianus Scotus, aut quifquis fuit ejus chronici corruptor.

VIII.

HINCMARI RHEMENSIS
ARCH. EPIST. XXVI.

Tomo II. editionis Sirmodi pag. 298. cui jungat lector alteram editionem Cordelianam.

DOmino fanctiffimo & reverendiffimo patrum patri Nicolao primæ ac fummæ fedis apoſtolicæ & univerſalis eccleſiæ papæ, Hincmarus Remorum epiſcopus & vultræ fanctiſſimæ paternitatis devotiſſimus famulus. Decimo tertio kalendas Junii præſentis XV. indictionis mandatus, &c. ſic enim bonæ memoriæ domnus Hlotarius in iuſtio ordinationis meæ apud Sergium, & poſtea apud ſucceſſorem ipſius Leonem færegit, &c.

Poſtquam has litteras domni papæ Leonis accepi, ſicut mihi mandavit dominus Hlotharius, petente quodam epiſcopo regni ſui qui adhuc vivit, per Petrum Arctinum epiſcopum præſato domitio papæ mandavit, ut geſta epiſcoporum de eiſdem clericis non ſuſciperet. Cum eum ad fratres & coepiſcopos noſtros retuli, rogantibus eis apud Hlotharium imperatorem epiſtolam eviade ipſio ex animo ſcripſi; per quem mihi remiſit, ubi inter cetera ita ſcriptum habetur. Sed ad noſtras petitiones exequendas & obtinendas Petrum venerabilem & dilectiſſimum nobis Spoletinum epiſcopum vira vice commendavimus inſtruximus: & alium Petrum venerabilem ſæque & amantiſſimum epiſcopum Arctinum litteris commonuimus, & alios libros veſtros atque noſtros ſimiliter inde monuimus, & reliqua, ſicque cum iſta epiſtola & cum legatione imperatoris per præfatum venerabilem epiſcopum. MISSOS MEOS CUM LITTERIS ROMAM direxi. QUIBUS IN VIA NUNTIUS VENIT DE OBITU PAPÆ LEONIS. PERVENIENTES AUTEM ROMAM cum præfatis litteris, & interventientibus præfatis epiſcopis, Dominus noſter & gratia BENEDICTUS mihi, quod noſtris, privilegium inde direxit. *Quod primare argumentum ex ore R. P. Jacobi Sirmondi ex manuscripto, quod eius epistolam primum edidit ex codice ſancti Bertini Audomarenſis, antequam David Blondellus de papiſſa Joanna ac toto hoc argumento quidquam in litteras referret, admoniſſe recordor.*

Inde concludimus.

BAdam eſſe oportere, aut Morycho ſtultiorem, qui non videat ex hac narratione evidentiſſime evinci, Leoni eodem anno (non poſt duos

duos tresve annos) successisse Benedictum ; cum missû ab Hincmaro ad Leonem nuntii , audito in via illius obitu , pervententes Romam , ab ejus successore Benedicto privilegium , quod petebant, obtinuerint. Notent , si placet ; lectores ὀνακόλουθον verba ista ! Pervenientes Romam, iidem , qui cum litteris directi , quique in via Leonem obiisse audierant. 2. Item præfatis litteris , non aliis , fed quæ præfato Leoni fuerant inscriptæ. 3. Intervenientibus iisdem episcopis , Petro Spoletino & Petro Arretino episcopis , de quibus apud Anastasium in concilio Romano Idem quoque videtur confirmare.

Lupi abbatis Ferrariæ five Bethleem in pago Vasinensi epistola ex t. 11. tomo II. collectionis Duchesnianæ pag. 778. & 794. Baluzianæ.

Domino præcellentissimo , & omnibus Christianis unice singularissimeque venerando , universali papæ , Benedicto , ultimus abbatum Lupus ex monasterio Galliæ , quod vocatur Bethleem five Ferrariis , præsentem prosperitatem , & futuram beatitudinem. Tempore decessoris vestri beatæ memoriæ Leonis sanctus legatione Romæ , cui auctore Deo præsidetis , & ab eodem antistite exceptus benigne atque tractatus , postquam von non este inferiores religionis fama declaravit , nec tantum potestatis beatissimi Petri participes ; verum etiam humilitatis , quam in allocutione Cornelii vulgavit , hæredes , vera morum vestrorum expensio certa ratione perdocuit : audiet him ego tantillus , &c.

Plura ex eodem Hincmaro Rhemensi arch. proferre possemus . Unum sufficiat ex resp. 1. de divortio Lotharii & Teutbergæ , quæ non una in loco edita est.

Conveneunt Principis justu anno Incarnationis Dominicæ DCCCLX. & regni ejus quinto , Indictione VIII. Quinto Idus Januarias , Aquis palatio , Gumbaritus summus capellanus & Theutgaudus archiepiscopi , &c.

IX.

BENEDICTI III. EPISTOLÆ SEU DIPLOMATA

Ex pag. 240. Chronici nostri Technici , & Duplessii Chronico S. Dionysii.

Nondum de morte Lotharii imperatoris pertatus Romam fuerat nuncius , cum Benedictus papa prolixum edidit diploma de rebus ac privilegiis Corbeiensis abbatiæ ad Somonam fluvium sita in territorio Ambianensi , ad universos Galliarum episcopos . Benedictus episcopus , fervus servorum Dei , &c. Scripsum per manum Theodori notarii & scriniarii S. R. E. in mense Octobri indictione IV. Adhuc Nonas Octobrias per manum Theophylacti secundicerii & primicerii sanctæ ecclesiæ apostolicæ imperante domino piissimo Augusto Hlothario a Deo coronato magno imperatore anno 38. fed & Hludovico novo imperatore ejus filio anno 7. indictione IV. *Quod diploma pontificium cum nonnullis ad idem monasterium & quamdam alias spectantibus, extat apud nos in membranis membranis ante annos plus minus octingentos graphice descriptorum. Inde vero & ex quibusdam aliis observari volitis annos imperatoris Lotharii aliquando ab anno Christi 827. quo Augustæram Lutetiæ Parisiorum corona donatus est , fusse numeratos , non omnes sapiens ab anno 833. quo a Paschale I. epistola regio diademate & imperatoria*

A *nomine fuit inspectus , aut ab ejusdem Ludovici obitu , soleant numerari.* Ejusdem Benedicti privilegium a Blondello citatum , quia illud Mansius non vidit , & magna est Groningæ inopia librorum ad res Gallicas spectantium , ex libri 21. cap. VI. antiq. mon. S. Dionysii p. 453. a cesarum exscribam. "

X. " Debitum illud non persolvisse gaudio putat.

NICOLAUS I. PAPÆ IN EPISTOLIS.

Tomo XXII. collectionis regiæ p. 103. " " Salutem mittit imperatrici exulantibus.

B EX VIII. ad Michaelem imp. Si tamen non fallar , more Græcorum , fed licet a fede missa eft apoftolica , genere ecclefiam CP. hactenus perfeverat , & epiftolæ diverfæ fanctiffimis pontificibus , Leoni fcilicet & Benedicto decefforibus noftris miffæ teftantur , &c.

Ex IX. ad eandem pag. 167. Quoniam & prafati deceffores noftri Leo fcilicet & Benedictus , beatæ recordationis pontifices , fi tale quid diebus eorum Gregorius (Syracufanus ep. depofitus) vel complices ejus patraffent , videlicet , ut abafi tanto compaffionis & patientiæ fedis apoftolicæ circa fe beneficio in Ignatium antiftitem laceffaret , &c. fed quia illi divina vocatione ab hac convalle lacrymarum fubducti funt , hanc tyrannidem nondum finientes , nos , ufcumus in eorum labore fuccedere , qui fucceffimus in honore , in cujufque tempore crudelitas , quæ diebus ipforum copiæ audiri mittere , confummata perpatuit. Proinde nos , primo quia fedis apoftolicæ de tota eccleſia fas habentis judicare moderamina retinemus : fecundo , quoniam fratribus injuriam paffis fubvenire debemus : poftremo , quia (ficut jam diximus) oportet nos eorum labore fuccedere , in quorum fucceffimus pontificatus honore , &c.

Pag. 205. Sed deceffores mei beatæ memoriæ Leo & Benedictus fedis apoftolicæ moderamina fervantes , noluerunt fic unam partem audire , ut aliæ parti nihil penitus relervarent. Unius quippe mediatur non eft , &c.

XI. Quæ eft ad Photium dictitur pag. 224. Data Idibus Novembris indictione XV. & ad Bardam Cæfarem XII. eadem die cademque indictione : Item XIII. ad Ignatium XVI. ad Theodoram Auguftam. XV. ad Eudoxium Auguftam.

Pag. 245. ad Lotharium regem data IX. kalend. Decembr. ind. XI. & XVIII. ad Carolum Calvum regem & XIX. ad Ludovicum II. imperatorem , & alia.

Pag. 357. ep. XXIV. ad Tarafium abbatem Corbeienfem in hæc verba definit : Scripfum per manum Leonis notarii regionarii & feriniarii S. R. E. in menfe Aprili indictione XI. Data IV. Kalendas E Maias per manum Tiberii primicerii fanctæ fedis apoftolicæ , imperante domino piiffimo Auguſto Ludovico a Deo coronato , magno , pacifico imperatore , anno XIV. & poft ejus annum XIV. indictione XI. *In eo autem fit mentio privilegii a deceſſore papa Benedicto eidem cœnobio conceſſi.* Quod ex membranis calamo exaratis defcriptum , ex parte fupra repræſentavimus.

Pag. 299. ep. XLV. Data XV. Kalend. Octobr. ind. XIII. XLVIII. IX. Kal. Febr. ind. XV. & alia. LII. Nonis Martii ind. XV. LV. ep. III. Cal. Nov. ind. I. & alia , præfertim LXX. ad Hincmarum & cereros epifcopos in regno Caroli conftitutos , ut refellant objectiones Græcorum , data x. kalend. Novemb. ind. I.

Ep. V.

1201 DEMONSTRATIONE CHRONICA INELUCTABILI. 1202

Ep. V. appendicis pag. 390. quæ incipit Paftoralis , &c ex Tomo III. conciliorum Galliæ noftri Sirmondi pag. 217. eo fine clauditur qui pene fimilia fupra jam notatus eft in ep. ad Tarafium.

Blondellus præterea excerpfit nonnulla ex epiftola I. ad Michaelem quæ eft numero 2. ex ep. 3. ad eumdem imp. quæ eft hæc. 8. ex ep. 47. ad Hincmarum , ex ep. 46. ad prælatos Sueffione anno domini 865. Dec. 6. congregatos , &c.

XI.

HADRIANI II. PAPÆ EPISTOLÆ

AD SYN. TRIGENSEM , &c.

Tomo III. conc. Galliæ pag. 364. "

" Quæ poftea veriti ex dicto excidiſſe.

I Egationis veſtræ ſcripta beatæ memoriæ deceſſori meo papæ Nicolao miſſa , &c. Data IV. Nonas Febr. indictione prima : ep. ad Carolum Calvum , qua paſſium Vulfado concedit , Data VII. Kalendas Martias indictione eadem : ep. ad Hincmarum & ad Herardum VIII. Idus Martii eadem indictione : Ad Adtardum vero ſic deſinit : Scriptum per manum Zachariæ notarii regionarii & ſcriniarii ſanctæ Romanæ eccleſiæ , in menſe Februario , indictione prima . Bene valete. Quinto Kalendas Martias , per manus Anaſtaſii bibliothecarii ſanctæ ſummæ ſedis apoſtolicæ , imperante domino noſtro piiſſimo PP. Auguſto Hludovico magno imperatore anno XIX. & poſt conſulatum ejus anno XVII. indictione prima . Ejuſdem papæ ep. ad epiſcopos ſynodi Duziacenſis pag. 400. ſcribitur data VII. Kalendas Januarii , indictione quinta.

Inde concludimus.

NOn ſecus atque ex plurimis aliis epiſtolarum ſubſcriptionibus Hadrianum ſediſſe annis 868. 869. 870. 871. & 872. indictionibus I. II. III. IV. & V. Vide Tomum XXIII. collectionis Regiæ , aut concilia Binii ac Sirmondi : quibus & addi poterit nondum edita , quod ſciam , ad Adonem :

Hadrianum epiſcopus , ſervus ſervorum Dei reverentiſſimo & ſanctiſſimo & confratri noſtro Adoni archiepiſcopo Viennenſi : epiſtolam ſanctitatis tuæ magna cum exultatione ſuſcepi , &c. Data VIII. Idus Mali , indictione prima , hoc eſt anno 868.

XII.

STYLIANUS MAPAS EPISCOPUS NEOCÆSAREÆ.

Apud Baronium ad annum 886. num. 17.

SAnctiſſimo ac beatiſſimo Stephano domino ac ecumenico papæ , Styllianus epiſcopus Neocæſareæ Euphrateſiæ provinciæ ſervus ſervorum Dei & qui mecum ſunt epiſcopi : necnon omnes epiſcopi & presbyteri & diaconi ſanctiſſimæ eccleſiæ CP. & omnes presbyteri per ecclesidentem & orientem conſtituti & presbyteri monachi quietam vitam agentes . Dei catholica & apoſtolica eccleſia ſemper prævalet adverſus eos qui illi bellum conciant . &c. Gregorium ſuſcitat cognomento Asbeltam & Euſipium & Petrum & eorum ſocios ac per eos Chriſti membra ab invicem diveltere &c & ſanctiſſimo Ignatio pa-

triarcha ſæpius ſynodice advocatos & qua decebat humanate tractatos ut nullo pacto ab eccleſiæ Dei ſegregati præda dæmonum fierent , effecere non potuit. Quapropter privatione tandem & anathematæ ipſos damnavit . Illi vero literas miſerunt & legatos ad ſanctiſſimum tunc temporis pontificem Romanum beatum Leonem , petentes ut ab ipſo quafi injuriam paſſi vindicaretur . Poſtifex ille quamvis eodem modo quos Ignatius damnaverat tanquam ſchiſmaticos . Sed beato papa Leone vita functo , iterum illi Benedicto papæ ſucceſſori moleſtias inſuleront . At Benedictus ſanctiſſimus re ſedulo diligenter examinata eorum damnationem cum Ignatio confirmavit , &c.

B Conſtituebat congregato depoſitione & anathemate patriarcham Ignatium damnat meerdus ipſe & adulter Photius. Deinde vero ſuam iniquitatem ex ſuperabundanti confirmare volens ad veftram urbem Romam & tunc temporis pontificem Nicolaum miſit epiſcopos cum literis imperatoris & petit ab illo legatos mitti ad CP. eccleſiam , &c.

Ex his concludimus.

OMnes qui hujus tragœdiæ futuriſſimæ principia & progreſſuſque attente perpenderint , Mareſianæ de Joanna papiſſa fabulæ illicico refponentiaturos . 1. Anno 854. depoſitus ſynodali ſententia Gregorius Abeltes ep. Syracuſanus ad Leonem papam confugit , ab eoque iterum damnatur . ergo non anno 853. obierat Leo , nec an. 854. ejus locum nofter occupabat . 11. Damnatus Gregorius non aqualiter deficit , nec duos annos menſes 5. & dies 4. Joannæ papiſſæ expectat , fed audita Leonis morte conſeſtim ad Benedictum ejus ſucceſſorem appellat , a quo iterum Ignatii ſententia firmatur . III. Audiens forte Gregorius adjutore Barda Cæſare Ignatium de lede CP. dejicit anno 858. & Photius 25. Decembris ipſo Chriſti natali parrochiarum ibromum adeodit Nicolao jam ab Aprili menſe pontificatum ſtore cathedram obtinente : ergo non uſque ad annum 859. aut 860. pontifex vixit Benedictus , ut aſſerunt Dexocopianarii , fed ad annos 855. ad 858.

Omitto quæ alii ex Photio ipſo , Metrophane Smyrnæo , aliiſque afferunt : neque enim adeo robuſte ſtringit Protoco novatores , quin ex hiſtoria vindicabi poſſe quamquam egre ſperent , ac velut ingenti fumo mediati & immediati ſucceſſoris in miriouem ſuorum ora diffuſo præſtigiis ſolitis in tutum evadere . Sed adverſus allatam demonſtrationem chronologicam ne hiſcere quidem , ſi ſapiant , unquam audebunt , etiam apud cordones fattorefque puſilli gregis egregoras vigilantiſſimos , ipſaque onerarias peccatis muniſcolas .

In embolo ſeu portico magnæ eccleſiæ CP. ſcriptum ſuiſſe dicitur , vel , ut contendit Blondellus , in libello adverſus Photium delato , tarifis , ad finem ſectionis poſteriori partis primæ tomi tertii conciliorum , habetur Photium cum Gregorio uſque ad annum Formoſi papæ primum Chriſti 891. per 45. annos undecim tantum ſuiſſe pontificum a novem Romanis pontificibus Leone , Benedicto , Nicolao , Hadriano , Joanne , Marino , Hadriano altero Stephano , & Formoſo : quorum annis 6 adjicias Joannæ papiſſæ 2. an. m. 5. & dies 4. non an. 45. ſed 47. numerandi fuerant , ut ait Leo Allatius : qui etiam adverſit a primo Leonis anno Chriſti 847. uſque ad 858. Nicolai papæ primum , annos undecim tantum fuiſ-

se, iisque confirmat auctoritate veritiſſimi tempo-
rum illorum ſcriptoris Nigetæ in vita ſancti Igna-
tii, & a primo Nicolai ad Formoſum reliquos
34. numerandos eſſe.

Poteram hic quoque cum Virie eruditis de Hermanno Contracto, Mariano Scoto, Sigeberto Gemblacenſi, Martino Polono, Bernardo Guidone, aliiſque recentioribus diſputare, atque ex Graecorum phaereis tela adverſus fabulas istas
τετυφωμένους interquere. Poteram cum Flore-
mundo Raemundo, exercriſque, fabulæ illius circumſtantias omnes perſcrutari, & ex tempore, loco, nomine, patria, ætate, ſtudiis, ſimilibuſque adjunctis longiſſimas meditationes, contradictiones, ineptiarum, ἀκυροφορίας, κακοζηλίας, παρεμβολῶν telas contexere. Piterum negativi, ſive abnutivi, ut vocant, argumenti vim experiri, Blondelliano catalogo nonnullos ſcriptores, patriten veteres, partim recentiores adjungere, qui Joannæ papiſſæ, cum res exigebat, nuſquam meminerunt, & cum plurimis latius evagari, ac τὸ πᾶν ad eorum ductum, quam nobis ſum ſparatum, undequaque conquirere. Verum cum haec argumenta, licet apud aequos judices ac veritatis hiſtoricæ amantes robur ſuum obtineant, contumacium tamen perditorumque Mentorum audaciam furiaſque non penitus profligent, oberanteque: in una tantum Demonſtratione Chronologica placuit immorari, eaque, non ex poſteriorum ſeculorum meroſtudiis plerumque monumentis, ſed ex coætaneis ſeculi noni ſcriptoribus coagmentata. Haec enim machina, etiamſi ſolis ſit, cenotaphium Joannæ papiſſæ ab imperitis malevolisve ſcriptoribus exedum, non ſolum labefactat ac evertit, ſed infernis fundibus & in auras ventoſque diſpergit. Quis enim illi fanaticorum idolo locum dederit Romæ per biennium cum aliquot menſibus, ſi eodem anno Chriſti 855. quo Leo IV. obiit, Benedictus III. ſubrogatus fuit, & Benedicto anno 858. Nicolaus: quod Deo bene faveute & eccleſiam ſuam adverſus inſeroum portas ſemper protegente evictimus. Stant enim ſtabuntque aeternum fundatus & in auras ventoſque diſpergit. Quis enim illi chronologiæ Cardines quos nullus unquam concutient imperatorum λογογράφοι.

1. Anno 840. obiiſſe Ludovicum Pium, cum patri Carolo Magno die 28. Januarii anni 814. more Romano, aut 813. ex ſuppotatione Gallica mortuo, ſucceſſiſſet.

11. Lotharium obiiſſe anno 855. cujus tres numerantur epochæ, 1. ab anno 817. 11. ab anno 823. 111. ab anno 840. quo τυφλόκωφοι evincitur mortuum fuiſſe patrem ejus Ludovicum 1. ex ſeria. 2. ex eclipſi, 3. ex indictione 4. ex concilius. 5. ex diplomatis. 6. ex ſcript. ſynchronis.

111. Ludovicum II. obiiſſe anno 875. cujus tres quoque celebrantur epochæ. 1. ab anno 844. 11. ab anno 849. 111. ab anno 855. quo cum fratribus Lothario patri ſucceſſit.

IV. Carolum Calvum obiiſſe anno 877. Cujus & tres plureſve recenſentur epochæ. 1. ab an. 840. 11. ab anno 869. 111. ab anno 875. exeunte, quo imperator coronatus eſt a papa Joanne VIII.

V. Ludovicum Germaniæ regem obiiſſe anno 876.

VI. Leonem IV. Sergio, qui a Februario anni 844. fedebat, ſucceſſiſſe anno 847. obiiſſe 855.

VII. Benedictum III. cepiſſe anno 855. obiiſſe

Nicolaum I. cepiſſe 858. obiiſſe 867.
Adrianum II. cepiſſe 867. obiiſſe 872.
X. Joannem VIII. cepiſſe 872. obiiſſe 882.

Quibus tanquam adamantinis vinculis inſcitæ Promethei verſatiſcique Protei inefoſtabiliter confligati ἀθαύμαστοι, Marcelius, Congrandus, Salmaſius, Hottingerus, ceteriique τετυφωμένοι ἀντιγραφῆς plangent gemitibus inenarrabilibus miſeram ſortem ſuam, quod inani apud ſuos gloriole aurapio, aut propugnatoris a curatoribus emungendæ pecuniolæ expectatione, aut implacabili adverſariorum ſuorum etiam ſymmyſtarum, a quibus provocati ſunt furore, odio, VERITATEM ſolatibus radiis meridianiorem reclamante jugiter conſcientia impugnare non fuerint veriti.

VIRIDEMIA MARESIANA, SIVE REFLEXIONES ALIQUOT INEPTIARUM ac mendaciorum famuli Mareſii academiæ Groninganæ marzeologi.

Si contudere ſtultum in pila, quaſi peſſanas, ſeriente deſuper pila, non recedet de ea ſtultitia ejus, inquit Salomon proverbiorum XXVII. v. 22.

Experiri placet, an brevi ſed nervoſa mendacionum ſuorum exempla ineptiarum recenſione ſimul & refutatione contuſa velue in mortario Samuel Mareſius, Groningianus profeſſor, priſtinam fatuitatem veteresque nenias abjecturus ſit, & quod de Phygellus jactatur, ſero tandem, hoc eſt poſt an. ætatis ſexageſimum, ſapientiæ ac veritatem amplexurus. Neque plura praefatus, ad rem venio; *& machinas overto, quas ratio contra ſtrepitum imponentiorum veritatis, abuſus ad ſua otia, erexit*, ex impoſturarum fetoribus Blondelium ejuſque ὑφερετῶν, datus in reprobum ſenſum, ac plane dementatus. Vide lector, quiſquis es, & judica.

Pag. 1. mentitur I. Anaſtaſium bibliothecarium Joannæ papiſſæ memiſiſſe. Contrarium enim omnibus oculis in capite habentibus docet ipſa narrationis ſeries, quæ hiatum illum biennii & aliquot menſium memoratum non ſuppleri, ſi qui vero codices MSS. non tam vitarum Anaſtaſii, quam ex illis vitis excerptorum, Joannam papiſſam inculcant, id factum eſſe a librariis nemo ambiget, qui vocabula ex Martino Polono, aliiſque recentioribus deſcripta obſervaverit. Audi clariſſimum Fabrotum pag. 290. editionis regiæ: *Hic interſeritur vita Joannis Angli in utroque codice* (id eſt, manu ſcripto Mariano qui fuit Gabrielis Naudæi.) *Sed quia ſubula huic ſandim expoſita eſt, ideo hic expungendam duximus, ne male ſentientibus homines* (Mareſio ſimiles) *eximde calumniandi occaſionem præbeant: ſi quis autem aere fortaſſe hanc vitam mihi præſtantiſſimus, is regium codicem conſulat, ibique Martini Poloni verba interpolata leget, quæ inepti homines Anaſtaſii codicibus inſeruerunt.* Haec ille. De Saravio ſeniore Parriſienſi dicentes ſub loco II. Fallitur eſt quod ſubdit, Radulfum Falvacenſem Joannæ pontificatum recenſuiſſe. Proferat enim, amabo, vel verbulum ex libris ejuſdem 20. in Leviticum, aut aliis operibus. At, id habet Blondellus, Ethoc, ea enim ſunt paullo poſt ejus verba: *Radulfus Flaviacenſis monachus anno 1177. Alberico teſte defunctus.* Verum, quod valde notandum eſt, nec verbatim refert ex editis ejus, aut ex calamo exaratis operibus, nec (ut in cæteris facere ſolet) locum indicat, ut mihi valde probabile eſt, ſaginet hic fuiſſe Blondellum, & Radulfum (ſi ea enim vixerat 96. quæ tum Mareſiana 194. concurrit) Rheſnulum, aut Radulfum aliquem alium *cum Flaviacenſi* confuſiſſe. Quid enim non liceat mihi, quod Mareſio, impoſuiſſe memoriolitaſſimo alteri

Pag. 2. negat Æneam Silvium revera de hiſtoria Joannæ dubitaſſe, licet nihil clariſſimi poſſit ejus verbis ep. ad Joannem Carvajalium ſcripſiſſe die 20. Aug. anni 1451. *Illhic neque juris error, ſed ignorantia faſti ſubſt.* NEQUE CERTA HISTORIA EST. Quod vero de poſtulante Joanne nomine Concilii generis pontificum nominibus in dominico Senenſi id falſiſſimum aſſerunt viri eruditi, & ahilibus fabulis accenſent. Joannis autem Aventini, quem Bellarminus tanquam autorem parum probatum fidei, tanto hac in re robuſtius eſt teſtimonium, quo pontificum famam ſæpius ſtrodit. Sub finem quoque ejuſdem paginæ ſplendide mentitur, cum ait: ſe ſolius veri ſtudio Blondelli anacriſin ſuis ſubjeciſſe notas. Notum quippe heterodoxis omnibus, illud omne opus ex odio in Blondellium, Curcellæum, Daillæum, ſimileſque ejuſdem Calviniſtici ſectæ virulo colligatos, proſectum fuiſſe.

Pag. 5. De portentoſa Mareſii inſcitia in Rabbi Eliazenſis, Rabbi Tungrenſis, Alberici Trium Fontium monachi, & Alberici Begnonienſis ætate aſſignanda non repetam ea quæ notavimus II. noſtræ diſſertationis hiſtoricæ ac philologicæ de ſcriptoribus eccleſiaſticis quorum meminit Beliarminus pag. 173. & in auctario pag. 27. ac ſequentibus. Conſule, Lector, ut Mareſianam in fingendo confidentiam penitus noſcas. *Quum verum eſſe*, inquit, *hunc Radulphum de Rivo Joannis Tungrenſis, ſeptem mensibus Alberici*, &c. Malum ſubeat hoc loco admirare. Nemo pudum eruditior deficit editum Sigeberti anno 1513. Pariſiis chronicon multorum editionibus correctum fuiſſe, ac ſinceram illud demum opus, cui ex M.S. veteri codice Gemblacenſis abbatiæ aliiſque editi Antuerpiæ in 4. anno 1608. Aubertus Miræus. At utumque nobis nodum ſtet licuit, ſed ſolitet amans. Quod vero ſcriptores Sigeberti Vincentius, Albericus, Nangiacus, aliique id omiſerunt, argumentum eſt illud in autographo deſuiſſe. Adde & illud, *Famoſiſſet.*

Pag. 6. Pantheonis genitivum a nomine Panthreon, aut formavit ipſe ex ſupina in rebus Graecis ignorantia, aut ab adverſariis ſuo flexum non animadvertit. Quid dicam de hiſce ἑφεύρεσι, *Apollinis Vetus, ordo Romanus, magistrum*, Elepolin, ἀφανῶν? quo monſtra ſcatiei pleſtuntur in Grammatica ſcholis. An Groningæ ſila ſicerat, ubi ſic videntur curatores, ne ex imperitia Mareſii deteriorentum capitis ſpolia literaria.

Pag. 10. ſub finem, demonſtrationes chronologicas vocat impoſtor frigidas aliquot conjecturas, eyclis ſolliciti ſolis, lunæ, aequeindictionum inniuus, atque auctorum conſentaneum teſtimoniis ſirmatas, conciliorum diplomatumque ac inſtrumentorum publicorum ſubſcriptionibus munitas. Quid ad haec Manes Emmii atque Mullerii? Nullane vinden Groningæ, aut hetes tantorum virtorum? Ceſſant maſtigophori? Ubi cardui, quibus pro merito coronatus miſellus hiſtoricus profeſſor per vicos deducatur, & in piſtrinum miſeram paſcendus detrudatur?

Pag. 11. ſicleit, quis ſit *Bernardus Guido Lutecienſis. Concil. General.* Tom. IX.

vito homonymiam vocis; ac de Radulfo de Rivo Tungrenſi decano, qui non anno 1757. ſed anno 1403. deceſſit, accipiendum id eſſe, quod Flaviacenſi Blondellius attribuit P. III. Probabilius eſt quod ait de Mariano Scoto licet adeo intra 10. aut 20. an. perturbare ſunt rationes, ut facile credam a mala manu eſſe vitium illud omne inſtert interpolatoris, qui Joannæ papatum intruderet per fas & nefas quacumque tandem ratione voluerit. Sed de his poſtea ſuſius.

Pag. 3. negat Æneam Silvium revera de hiſtoria Joannæ dubitaſſe, licet nihil clariſſimi poſſit ejus verbis ep. ad Joannem Carvajalium ſcripſiſſe die 20. Aug. anni 1451. *Illhic neque juris error, ſed ignorantia faſti ſubſt.* NEQUE CERTA HISTORIA EST. Quod vero de poſtulante Joanne nomine Concilii generis pontificum nominibus in dominico Senenſi id falſiſſimum aſſerunt viri eruditi, & ahilibus fabulis accenſent. Joannis autem Aventini, quem Bellarminus tanquam autorem parum probatum fidei, tanto hac in re robuſtius eſt teſtimonium, quo pontificum famam ſæpius ſtrodit. Sub finem quoque ejuſdem paginæ ſplendide mentitur, cum ait: ſe ſolius veri ſtudio Blondelli anacriſin ſuis ſubjeciſſe notas. Notum quippe heterodoxis omnibus, illud omne opus ex odio in Blondellium, Curcellæum, Daillæum, ſimileſque ejuſdem Calviniſtici ſectæ virulo colligatos, proſectum fuiſſe.

Pag. 5. De portentoſa Mareſii inſcitia in Rabbi Eliazenſis, Rabbi Tungrenſis, Alberici Trium Fontium monachi, & Alberici Begnonienſis ætate aſſignanda non repetam ea quæ notavimus II. noſtræ diſſertationis hiſtoricæ ac philologicæ de ſcriptoribus eccleſiaſticis quorum meminit Beliarminus pag. 173. & in auctario pag. 27. ac ſequentibus. Conſule, Lector, ut Mareſianam in fingendo confidentiam penitus noſcas. *Quum verum eſſe*, inquit, *hunc Radulphum de Rivo Joannis Tungrenſis, ſeptem mensibus Alberici*, &c. Malum ſubeat hoc loco admirare. Nemo pudum eruditior deficit editum Sigeberti anno 1513. Pariſiis chronicon multorum editionibus correctum fuiſſe, ac ſinceram illud demum opus, cui ex M.S. veteri codice Gemblacenſis abbatiæ aliiſque editi Antuerpiæ in 4. anno 1608. Aubertus Miræus. At utumque nobis nodum ſtet licuit, ſed ſolitet amans. Quod vero ſcriptores Sigeberti Vincentius, Albericus, Nangiacus, aliique id omiſerunt, argumentum eſt illud in autographo deſuiſſe. Adde & illud, *Famoſiſſet.*

Pag. 6. Pantheonis genitivum a nomine Panthreon, aut formavit ipſe ex ſupina in rebus Graecis ignorantia, aut ab adverſariis ſuo flexum non animadvertit. Quid dicam de hiſce ἑφεύρεσι, *Apollinis Vetus, ordo Romanus, magistrum*, Elepolin, ἀφανῶν? quo monſtra ſcatiei pleſtuntur in Grammatica ſcholis. An Groningæ ſila ſicerat, ubi ſic videntur curatores, ne ex imperitia Mareſii deteriorentum capitis ſpolia literaria.

Pag. 10. ſub finem, demonſtrationes chronologicas vocat impoſtor frigidas aliquot conjecturas, eyclis ſolliciti ſolis, lunæ, aequeindictionum inniuus, atque auctorum conſentaneum teſtimoniis ſirmatas, conciliorum diplomatumque ac inſtrumentorum publicorum ſubſcriptionibus munitas. Quid ad haec Manes Emmii atque Mullerii? Nullane vinden Groningæ, aut hetes tantorum virtorum? Ceſſant maſtigophori? Ubi cardui, quibus pro merito coronatus miſellus hiſtoricus profeſſor per vicos deducatur, & in piſtrinum miſeram paſcendus detrudatur?

Pag. 11. ſicleit, quis ſit *Bernardus Guido Lutecienſis. Concil. General.* Tom. IX.

herſes eccleſiæ, ſquam modo Lodevenſem in Occitania dicimus, epiſcopus, ex ordine Praedicatorum aſſumptus, multiſque libris confectis, ac praeſertim de vitis Romanorum pontificum, celeberrimus. Nos vicam illius exhibuimus tomo II. novæ bibliothecæ MSS. librorum pagginis 512. & ſeqq. & 820. Si in his textum reviſſet *vidoctiſſimo* ordinarius, non abſciſſet de hac Blondelli, aut certe non elevaſſet peculantius: *Sed eorum fides eſto penes illum*. Eadem pagina laudat ſuppoſitam ab inſaniſſimo eccleſiæ catholicæ matris ſuæ calumniatore Heldebrando Bituricenſi epiſtolam accidentem Parriſenſis, Oxonienſis & Pragenſis, & in Honorato Boneto auctore libri vernaculi, qui inſcribitur *Arbre des batailles*, multa peccari: In Honorato abſciſſum eſſe locum, cum *beate de Salon*. II. compoſitum librum dicit ante annos 300. cum tamen Carolus VI. cui dicatus fuit, regnarit ultimavat ab anno 1388. ad 1422. III. Diſſolo reddit Catalaunenſem, id eſt Cabilonenſem, cum appellare Cabilonenſem debuiſſet. Ita enim diſcriminantur illæ civitates; haec Matronæ in Campania, illa Varari in Burgundia impoſita utraque epiſcopalis. IV. Atque hinc longe ſublimior apparet alluſio, alioquin Alpina nive frigidior; *Quod ſi illius teſtimonium vidiſſet Blondellus qui Catalaunenſis fuit, minus impenſiſſet operæ in fabula illa confingenda.*

Pag. 12. falſum eſſe arbitror, quod dicit de Gerardo Joanne Voſſio; neque enim fas eſt cordatum quemque exiſtimare, tam barbum barocumque huiſce Varronem in illum Belgicum, tam aequum apodicticum arſeriæ etiam adverſus Bellarminum conteſtatiſſimum ſententiam, quod habet ipſe Bellarminus chronologiæ ſuæ parte altera agens de Joanne XXII. haec verba: *Mirer vero ipſe Joannes papa dixi voluerit XXII. cum nullus præceſſerit XX.* Ad populum phaleras: Unde enim iſta cornicula? Ex pontifice nempe Bellarmino non potuit ſe Joannem XXI. nuncupare, quin ſuo loco & ordine Pſeudo-Joannem Anglicum, id eſt Joannam papiſſam reſtitueret, ac tantum non ſuppoſitorio edito jubetque, ut qui Joannes VIII. dicebatur omnibus, dicretur impoſterum IX. & qui *duodecimus*, & ſic de ceteris uſque ad vigeſimum. Apage ſis, o bone vir, *fatuas ineptias*. Quod ſi pontifex ante hoc poteſtate ſua ſuperior, ſi ſolitet amans. Quod vero ſcriptores Sigeberti Vincentius, Albericus, Nangiacus, aliique id omiſerunt, argumentum eſt illud in autographo deſuiſſe. Adde & illud, *Famoſiſſet.*

Pag. 6. Pantheonis genitivum a nomine Panthreon, aut formavit ipſe ex ſupina in rebus Graecis ignorantia, aut ab adverſariis ſuo flexum non animadvertit. Quid dicam de hiſce ἑφεύρεσι, *Apollinis Vetus, ordo Romanus, magistrum*, Elepolin, ἀφανῶν? quo monſtra ſcatiei pleſtuntur in Grammatica ſcholis. An Groningæ ſila ſicerat, ubi ſic videntur curatores, ne ex imperitia Mareſii deteriorentum capitis ſpolia literaria.

Pag. 10. ſub finem, demonſtrationes chronologicas vocat impoſtor frigidas aliquot conjecturas, eyclis ſolliciti ſolis, lunæ, aequeindictionum inniuus, atque auctorum conſentaneum teſtimoniis ſirmatas, conciliorum diplomatumque ac inſtrumentorum publicorum ſubſcriptionibus munitas. Quid ad haec Manes Emmii atque Mullerii? Nullane vinden Groningæ, aut hetes tantorum virtorum? Ceſſant maſtigophori? Ubi cardui, quibus pro merito coronatus miſellus hiſtoricus profeſſor per vicos deducatur, & in piſtrinum miſeram paſcendus detrudatur?

Pag. 11. ſicleit, quis ſit *Bernardus Guido Lutecienſis. Concil. General.* Tom. IX.

qui quis docet alios, quod ipse prius non didicerit?

Βλέπε νὰ εἶναι τυφλὸς κανεὶς τὸ χέρι του.

Quam quisque norit artem, in ea se exerceat. Vel ipsum Hincmari nomen, qui ad insulas pontificales anno demum 845. in concilio Belvacensi vocatus est, Caroli annus 15. indictio prima, ac plurima quæ omitto; si mens Marcello laeva non esset, ad obterendam Massoni incitiam illico occurrisset, *κὰι τοῦτο τρὶς λύκος*. Occasione vero epistolæ Lupi illius Ferrariam abbatia ad Benedictum papam Leonis successorem omnes ad illud velim attenta mente defixos advertere; Mirum profecto videri atque omni admiratione magis; quomodo factum sit, ut qui per binionium integrum & aliquot menses *Romanæ* sedem B specie tenus pontificatum gessit, nec ullam ad quemquam epistolam miserit, nec diploma ullum scripserit, nec a quoquam consultus fuerit, nec nuncium acceperit: bienium expectarint Gregorius Syracusanus aliique Græci ab ignatio depositi: bienium Lupus atque Hincmarus: aliique in Gallia totoque occidente atque oriente episcopi, clerici, imperatores, reges, principesque per universum orbem nostrum dormierint profundissimum Endymioni similes Latinio. Hoc adeo ridiculum est, ut Lucas bover aut boas Lucanicas esse oporteat eos, qui omnia ista deverare parati sint, ut cum Marcello similibusque mendacio ac fallitati confecratis vidimus, ab anno 854. ad 859. Graecos omnes Latinosque C fe miniaffe velint extra folis lunæque vias procul in Utopia confepultos. Non urgeo qui factum, ut nemo, vel obiter, in concilii, epistolis, libris, tractatibus, satyris, invectivis, examinibus, falsetum bellis, aut parum æquus Romanæ fedi, quas ille Guntharius Agrippinensis metropolitanus a Nicolao depositus, &c. monfiri illius tam infortunis mentitetis, fed omnes tanquam ad Medusæ caput *κὰι θαύματος ἐμφόρτους* hactenus neque hiscere ausi. Sub Sergio ac Leone multa, sub Benedicto Nicolao Adr. Leone IV. nihil non pauxtra, gesta fe repertuntur. At sub Joanne Angelico per duos annos, 5. menses, & dis *quinque vix* quidem, cum tamen *Achonius multa didiciffet ab optimis magistris in* Hibernia universitate, *quæ in divinis scientiis* D *tiis ita profecisset, ut nullus illi par inveniretur, adeo ut post Romæ civitatem legens, magnos magistros & discipulos & auditores haberet; & quum in vice & virtus & scientia magnæ opinionis esset, in papam concorditer electus fuisset.* Meminit Cicero Caninii consulis, qui tam fedulus vigilansque fuerit, ut nec ipse nec ullus eo consulatum gerente somnum viderit; nec mirum non novum atque inauditum videri debet Joanne Angelico papatum Romæ administrante per duos annos, & aliquot menses, ac dies, dormisse cunctos, nec pedem, aut manum, aut linguam vel tantisper movisse, ut ejus memoriam posteritati commendarent, ac de eo ejusque rebus gestis exteros, qui tum toto orbe viverent, certiores E facerent. Perfuadeant hoc nugacipsi ac fungis crassioribus matreologi in historia hospites, opinione tantum *κὰι δόξαις*, non revera *& ὄντως* chronologi.

Pag. 26. & 27. de Adone multa nugatur, quæ alias castigavimus p. 681. & 682. auctarii ad totum I. citatæ jam supra dissertationis de scriptoribus ecclesiasticis anno 1660. vulgatæ. Nunc autem pluribus fanuitatis convincere Marcellum, dum Adonem nullam Bernardi, nullam Agilmari *Senonicæ* episcoporum Viennensium facere mentiones *Adonis & Bernardi, morum reprovata fides*

A vebis: *Bernardus Viennensis episcopus sub hujus* (Lotharii) *imperio moritur*, & Agilmari diffentire meminit in editionibus Badiana anni 1522. Basilensi anni 1568. Laurentii Barrei 1583. & aliis: *& Agilmarus*; quædam exemplaria etiam mendosius, *& Agilmarus Vienneusium fuscipit* episcopatum: Ello in omnibus editionibus scripsum fit: *Agilmarus*, seu Agilmarus, *non Agilmarus*, an properera tejicienda erit Adonis auctoritas? Nonne in ipso chronici initio, ut aliis obtrevi, *Pithoeus Tunnensium* legis, pro *Tunnonsis* aut *Tonnensis*, & *Lotharii Imperatoris* pro *Lotharii* imperatoris, pro *filii*, & in illis pluribus. Inepitre pergit in *Dracone* pro *Drogone*, quæ vox totidem literis feripta reperitur in Badiana editione, & aliisque. Addimit nugasi, cum fubdit pugnare Adonem cum Anastasio, Sigeberto, & annalibus Bertinianisque enim nisi *ἐνθυμήματι* ex annalibus tres Ludovici II. non fecus ac Lotharii patris & Caroli patris materiam recipere poschas: ut in tabula offendimus. Sed quidquid agas, femper *ἐσχάτων* triconi gratiffimus erit.

Cardanus, & fcinis furgens paliorus acutis.

Pag. 29. Anastasium quidam sibi bibliothecarium Romanum, quidam monachum vocant, alii cacent, ego, nullus in rerum natura fuit Anastasius S.R.E. bibliothecarius & vitarum pontificiarum fcriptor. Pudeat mendacium quidem cudere gladium, quo fe ipse jugulet. Papiffam alii Juttam, alii Joannam, alii Gilibertam, & aliis forte nominibus appellant, quidam Anglicam, quidam Moguntinam e Germania oriundam, ergo non fine una & eadem, fed plures, proindeque nulla. Deinde, quid veritati nocet, quod compilatores bibliothecæ partium, Onuphrius, Bellarminus, aliive recentiores Anastasium ab his diversa habuerint partes? Quid fi hæc quoque methodo Virgilium, Homerum, Aristotelem, Ciceronem expungas & Augustinum? Scipiem urbes conenderont de natalibus Homeri, nec de ejus patria posteri confentient, ergo nullus fuit, aut plures. Verum *hæret latere lethalis arundo*, & adum eft de idolo papiffico, fi fuit eadem Anastasio auctorita. Pergit infanire, cum ait credibilius videri Anastasium illum, qui cum Suppone comite Conftantinopolim, a Ludovico II. imperatore miffus eft legatus, quamvis fpondeo devixe, esse, non abbatem, fed alterum Anastasium presbyterum cardinalem titulo S. Marcelli, qui execratus toties ac depositus, in locum Benedicti III. tantum intrusus fuit in fedem apostolicam. En quo *furor iraque mentem præcipitant?* Addere debuit eumdem cardinalem vitam Joannis ejusque fcripsisse, *ἑπτάμυξον* octavaque fynodorum acta, paffionem S. Dionysii Areopagitæ, martyrium Marsini papæ, hiftoriæ ecclefiafticæ excerpta, atque alia plura; Græca linguæ latinam versitle. Deinde nunquid Apuleius, Symmachus, Ennodius, Capella, Sidonius, Boëtius, aliique Græce ac Latine docti dici non poffunt, quod ftyli rudiori, agrefti, obfcuro nonnunquam fcripferint, & barbarifmos ac folecifmos quandoque mifcuerint, an ideo non dicferti, aut utroque periti eloquio dici mereatur? Verum reponendum erat aliquid Blondello. Denique quid ad rem I. fcripferit integrum illud & de vitis pontificum Anastasium, ac ab alio inchoatum, puta Damaso, continuaverit. Il. utra Nicolai vitam fcribendo progreffus fit, an ibi fteterit? Illa enim nihil ad Leonis IV. & Benedicti III. *χρόνους*. Tertio varie fint in aliquot Anastasii locis lectiones, quas regiæ editionis curator V. C. Farbrotus fumma diligentia e tribus MSS. codici-

B bus collegii IV. qui ejus meminerunt, unendo & citarint, aut codicis vitio, aut memoriæ lapfu, aut fua verba interpolando, propriifque conjecturas. V. Antiloguæ in illo quadram obfervatum fint, quodnam præstemilla, quadam mendofe ac falfo fcripta, ac præterea omnia ei elongauda fint, præfertim cum de rebus fui temporis, quibus vivens videnique interfuit, meminiffe dignofcitur? Verum provocatus a Blondelli fautoribus, *ἀναπόδειπτος*, refellatur, & quæ obiecta in peccatis hæretico fuperefl, *ἀναιδέστατα & ἀναιτίατα*, refpondere debuit per fas & nefas, ac dicendo tacendaque promere ex fuo *ἐνθυμίου θυμαγῷ*. Quæ vero fubjungit longe verifimilius effe, pontificis Joannæ hiftoriam delevifle, quam illam primitus ab Anaftafio confcriptam fuiffe; hoc nomen feparat impoffibilium. Quodque verba Jefuitarum Magontinæ editionis curatorum poft Leonis IV. vitam, *Hic a quibuffdam falfo interpretatur Joannes alterius*, in num demiferunt, nihil fenfum, ut de quibufdam fuscitis Anaftafii exemplaribus accipienda arbitretur. Si, *in quibuffdam*, diciffent, fore locum aliquem ambiguitati reliquiffent, an de quibufdam fcripturibus aliis, an de quibufdam Anaftafii codicibus fumendum putaffent. Enge, frontem jam omnem pone, Mareli, libertaliter impudentiæ litandum eft.

Pag. 32. *Cum editores Moguntini obtrunsiffent a Marquardo Freherо copiam fibi fieri aliquot manufcriptorum Anaftafii: qua cum erant in Palatina bibliotheca extra, fub fide data quod publici juris faffuri eſſent, quidquid illis contineretur, fucum ipſi feceruut, ſubmiſſe-quidem duobus exemplaribus editionis ſuæ cum iſta Joannis elogio in bibliotheca Palatinum inſerendis, ſed ea ſuppreſſo in cetteris, qua de re publice queſtus fuerit Freherus.* Hæc impoftor Mareflus a Salmafio fuo, quem Patreni, Servitus, aliique amici dolebant mente a papiffis fuiffe concubitarium, infceiffime excogitata; & in vulgus imperitorum ſparſa, ipſis pene Joannæ fabula fabuloſiora. Agedum, fcripta quæ ultro citroque Veliferi Freherique literis jovandis natus a Marquardo Freherо totoque celeberrimo copiam MSS. Heidelbergenſium impertivit Moguntini editoribus. Ello. At illi editione poftea ut fuum facerent; miferi homuncioni, fidemque fuam quadamtenus libere-rent, fubmiſerunt duo editionis ſuæ exemplaria cum Joannæ elogio in bibliotheram Palatinam inferenda, ea interris fuppreſſerunt. Quis hoc credat vel Judæus Apella? Verum illud quoque, licet omnium abſwrdorum abſurdiſſimum, concedamus? Quid illis duobus exemplaribus aura contra non caria factum eſt? An direptione bibliotheca Palatinæ anno 1620. perierunt? Sed quis ab anno 1620. usque ad 1632. ea vel per ſomnium vidit? quis memini, antequam Salmaſius, ut colorem aliquem fatuitati fuæ incruftaret, fabulam illam confinxit? An Marquardus Freherus injuriam ſibi ordoque literaris factum ſtuiffet? An ſi ille Palatini recognoſcitans, & tantumnon catholicus effectus, credant nugatores, ſtuiffet; an idem præſtiffent Miniſtri, Vigilantii, Profelytes omnes Minimi, Indifti, Mediocumi, Heidelbergenſes, Neoſtadienſes, Marpurgenſes, Francofurtenſes, & qui non? in tota Germania, Belgio, Anglia, Helvetiis, atque ater malorum omnium Genera in qua virebat adhuc ſeclerum omnium artifex Thoodorus Beza? An non oeaſo maxima triumphandi de Jeſuitis impoſtoribus? An Tuffanus, Paraeus, ſimileſque intenſiſſimi Jeſuitarum hodie catholice veritatis hoſtes tam-

diu tacuiſſent elinguesfacti?, & perfidiæ Jeſuitarum irretiti ac tantumnon demientati? An nullis tunc Heidelbergæ, Neoſtadii, Hanoviæ typographeres typographici, refrixerant præla, defierant nundinatum Francofurtenſium veranarum & antumnalium cudagi? Tantine erat unus alteraque pagellam excudere, teſtem impoſtoræ, vindicem veritatis papiffice, Joannæ pontificis toto orbe impoſterum adoxandæ buccinatricem? o infelices parumque cauti autores & bonæ caufæ prævaricatores Calvinifiæ, Lutheranos, Acatholicos omnes: Ne ipſe quidem, qui fabulam excogitavit, Salmaſius, aufus eſt dicere ſe vidiſſe exemplaria illa Jeſuitica editionis, aut Anaftafii codices Joannæ elogio imprægnatos, licet omnes forulos plutreſque bibliothecæ Palatinæ per multos annos Heidelbergæ commoratus excuſſerit, legerit, exſcripſerit. An ergo non illud venerandæ nonnatis *ἀναιδείας*, aut in præfatione, aut in notis ad Barlaami ac Nili ſchiſmaticorum adverſus Romanum pontificem libros inſtimet omnodo adiit *ἀκρόπολις ἀναίδειας* inferi potuiſſet anno 1608. ſi tum in ore omnium fermonibuſque fraus illa Jeſuitica vigueſſet? Verum tunc viverabat Veſſerus & Freherus, tunc adhuc integra erat bibliotheca Palatina, necdum cunabulis fabulæ illius fat aptus locus. Expectandus erat annus 1622. quo bibliotheca illa direpta, ac per triumphum ex ea Vaticanum tabernæ arcæi codices curante Leone Allatio: quo Veſſerus & Freherus non erant ſuper; quo inveteratus malarum Pareus delirabat motu proprio mus, ac ſi ipſe quoque ſuberat cum Cæſareo quid præ ſtudio in papam ac Jeſuitas hactenus ſupprefferat, nec uſi qui vidiſſe ſe dixerit oſtentarat, ſecretis fcilicet ac ſilentii quod haud dubie ſub grandi & horrendo ſupplicii pœna adacta fuerat a Marquardo Freherо ſervantiſſimus; credite poſteri, quo denique vix ullus ſupererat, qui rebus illis præſens interfuiſſet. Sed quantum illa vetuſti Germanigani per me licet, & in priſtinis tonſtrinifque Calviniane Lutheranique hæreſeos divulgentur. At apud veritatis ſtudioſos atque eruditos feliciter ſemper vixit, vivet, & poſt fcilicet, obtruntur. Illud tantum adjungo, Blondellum *ſcire* pluribus in locis docuiſſe, non tantum noſſe Joannæ mentionem teciſſe Anaftafium, ſed nec ulla ratione poſſe, cum ex ejus narrationibus, ac aliunde, certo certius conſtet Sergio anno 847. ſucceſſiſſe Leonem, Leoni anno 855. mortuo Benedictum, Benedicto anno 858. Nicolaum, proindeque ad Lamiarum pectines, & infanorum cucurbitas ablegandam Joannem papiſſum cum Mareſio, Congnardo, Cookio, Calliſto, Hortinzero, fimilibuſque meretricis illius amaſiis. Tunc ille Claudius Saravius, ſenator Pariſienſis, a quo te ad Puteanos & bibliothecam regiam deductum gloriatis, Mareſi, tuum illum de Anaftafio infultum iterum damnavit epiſtola ad Salmaſium data 29. Septemb. anni 1645. Vide pag. 172. & 172. epiſtolarum ejus: quas exſcribere forte fuerit operæ pretium.

Pag. 33. Ut impaſtam ab Hincmari miſſis vallidiſſimo *ἰόκλῳ* ſecurim extutiat Mareſius, *Verisimile*, ait, *Petrum Arelatum epiſcopum & Hincmari Rhemenſis archiepiſcopi legatum, dum in via nuncia de obitu Leonis papæ, aut ſubſiſtiſſe* (per annos ſcilicet duos, menſes 5. & dies 4. idque in concavo lunæ vel in Circeo antro) *aut Rhemos ad Hincmarum rediiſſe novorum mandatorum conſequendorum gratia*: cum tamen exploratum ſit ſidem, quas ad Leonem Hincmarus miſerat, literis reſpondiſſe Benedictum. An amabo in Gallia ea-dierunt Adadus, aliique a Circolo Calvo & ſyno-

do Tricassina missi, audita morta Nicolai, nouorum mandatorum consequendorum gratia? Piget uos inquisitum. Sed quid ad hoc monitum? Blondelistes ait 74. debuisse Adrianum Leonis defectum fuisse Lotharium, & Ado defuncto Lothario imperatore successisse (hoc est ledatis turbis ac ritali ejectio conlecratum pacificatus adiisse pontificatus poss essionem) Benedictum 3. referet. Ergo legati qui vivo adhuc Leone a Gallis profecti sunt, & de Leonis hujus morte in via nuncium accepere, illico aut in eodem subsistere diuersorio, aut redire Romas debuerunt, cum præsertim prophetico affluti spiritu didicisset die 28. aut 29. Septembris, aut medio inter utrumque nocte mortuum Lotharium? Quis ad has nugas non cahorreat? aut mendacium non ferat, quod subjicit, omnem illam legationem directam fuisse ad unum Benedictum, ideoque missos illos, non de de novo accitendi ad iter, (seu potius continuandæ) quod certe prius audierint Benedictum federe: Hincmarum vero audita morte Leonis (per veredarios atque certis flationibus dispositos) ordinem legationis mutasse, & revocasse literas, quas ad illum direxerat pro obtinendo confirmatione Synodi Suessionensis habitæ anno 853. & in eumdem finem scripsisse ad Benedictum, non quidem illico post auditum Leonis & Lotharii excessum, sed post biennium tetenimve legationem fuam fuspendisse, donec post abnintandam universo orbi papissam, cum qua communicare ne per literas quidem vellet, Benedictum successisse accepisset. O fatuos Groningatnos, qui pendeant ex ore effutientis ista fcribentisque Maresii! sed pergendum interim: licet enim fateatur non extare ullas Hincmari ad Benedictum literas, quas post auditum, a legatis, fua per veftigia Remos confestim reversis, Leonis obitum, subrogavit in locum eorum, quæ prius ad Leonem dirigebantur, Benedictum: unum subdit, rem ita se habere luce meridiana clarius patere ex ipsiufmet Benedicti III. ad Hincmarum epistola respondentia quam exhibet Simondus pag. 207. tomi III. concisiorum Galliæ. Verum in hac, quæ citat, verbis ne vola quidem aut veftigium apparet, quo quis clicere possit, non super literas ad Hincmarum ad Leonem, sed super aliis ejusdem Hincmari ad ipsum unice Benedictum scriptis literis confirmatam fuisse fynodum Suessionensem a Benedicto, adeoque priores non processisse. Legant, amabo, quicquid tant Groningen, aut alibi, fautores Maresii epistolam illam, & in ea *pontificis* mentionem, *primatus & sedis apostolicæ* dignitatem: *licet (simper ad fanctum sedem recurrere contemplamur, &c.* nec ullum verbum, quo colligatur Benedictum ad peculiares, ibique unice directas literas respondisse potius, quam ad alias ad decessorem missas, reperient. Criticis natoribus luet opinor poenas, easque graviffimas, quod iuficte arguerit Blondellum, *qui refutatores, quam grandire nemo potuerit, gradu mediam inter Romas ac Romam viam permenfus legatos* diverit. Phrasin enim ifta comica Plauto ufurpatur: *si laudibe bersis fuffem opus, aut ftimulum in manum, Tufculanum illum tibi grandibo gradum.* Qui vero *gradum* gradiri dixerit, pronere onochronum magtæologie profeffiorem, qui addifcendis in fenio hiftoriis totum tempus impendens, liberali critique nuntium remiferit, nondum deprehendi.

Pag. 35. Fraudulentarum Mogguntinorum adscribere velle videtur verba Guillelmi, five Anastasii bibliothecarii in vita Nicolai: quæ ipfe alibi ta negotiique & pro deridendis omnibus ftolidifsime non intellexit, hic enim argumentatur: *Cum ego*

A *ftolice memoria*, verba funt Guillelmi, *fanctiffimus papa Nicolaus rebus excellifet humanis, & ille impræsentiarum tertio quinto & nigefimum annum transfiret* (id eft 75.) *communi omnium confenfu electus fuerit:* Erat igitur Adrianus tantum 28. annorum, aut circiter, cum electus eft: Cum autem Anaftafius tribuat Nicolao annos 9. m. 2. 10. Benedictus vero annos 2. m. 6. dies 10. oporteret Adrianum fuiffe jam tum papabilem, cum demum excefferat ex ephebis, aut dum ætatis annum 17. attigerat. En portentum Grunnianæ newonis! per jura, & nobis alio loco exagitatum.

Pag. 36. Annales Bertinianos, de quibus ibi nunquam viffi, tanquam exeus de coloribus, judicium ferre aggreditur, locupletiffimum eccleB fiaftican annalium hiftoricum, præfertim Gallicanæ, thefaurum, falfa impoftæ maledicendi perpetuæ, opus monachale appellat; additque præ ftupore non ferendo nefcire fe, an publice profiter. Atque hoc certe loco facere non poffum, quin fugeam infelicitatem coratorum Groningenfium demiæ, qui magnis ftipendiis tradendam publice hiftoriam concrediderint matæologo in rebus hiftoricis & chronologicis planetioni, atque to no eum etiam partis adeo hofpiti ac peregrino, ut ignorer ab Andrea & Francifco Ducheniis emiffas in publicum lucem quinque coætaneorum hiftoria Francicæ fcriptorum ingentes tomos. Quos fi volutaffet, ut a 20. ferme annis, quæ Dei gratia eft, non indiligenter præftitimus, non fe, C fcatuque, quam nuncupat, arademian ludibrio omnium per orbem eruditorum exhibuiffet. Hoc primum, hominis inficiiam; alterum, ferorem, denotat; cum fubdit, parum fidei annalibus illis tribuendum esse, R. Herlberti *Laforvenfis & pomojire* cura ex veteribus membranis defcripti, a R. P. Joanne Bollando illuftrandis facræ hiftoriæ monumentis exercitatiffimo Antuerpiæ Lutetiam Parifiorum ad Andream Duchefnium V. C. fuerint tranfmiffi. Addit Laurentii Bochelli verba, (qui quam probatæ foerit fidei & eruditionis, dictum eft alio loco) eaque perparum tribuit Jefuitis, cum Calvini Lutheriique catalis lange varias conveniant.

Pag. eadem, Luitprandum cum negat auctorem epitomes de vitis pontificum, id a Jefuitis Mogguntinis editoribus didicit, qui illud dumtaat nomen anonymo tribuerunt, quod Centuriatores Magdeburgici nonnulla ex ea defcripferint, & Luitprandum tribuerint. Sed hoc caufa fum præjudicare videtur, quod teftes faculi noni uno augeat, five is abbreviator Anaftafii, five continuator dicendus fit.

Pag. 38. Putere debuerat Groningenus curatores, fi tamen Voluffanum illud Mareffi fui oftentum infpicere dignati fant, impudentiæ tam effrontis nebulonis, qui de doctiffimo juxta ac fanctiffimo pontifice Leone IV. ex nobiliffima principum, regum, atque imperatorum progenie exorto, hæc effutiit, fi quid bonæ leger, ut alibi, lic quoque Groningæ valerent, non tantum candidi te ferro, fed flammis ultricibus vindicandæ: *Ne dum cunuchos & fimiviros ad Sedem C.P. evectos exprobrat Michaeli, patrat ipfe ruteufque facillime de feminis in papam Romanum electa: Nam ita fulent mentiendi in fuo primi furem conclamare, ne facinoris auctores deprehendantur: & mulier mali commatis ricanda cumulo, & flatim objecit adulteria & artes meretricias, ut in antecellum eludat eatumque ifimigeneris novitæ fibi objici poffe, & quæ fi objicantur, pro malleoribus recriminationibus habeantur, & minus fibi reprehenat, &c.* Taceo quod pag. feq. ite-

rum mentiatur Anaftafium Joannæ papiffæ meminiffe. Quod enim addit de Radulfo Flaviacenfi, præterquam quod, ut diximus, fallum eft, ridiculum fuisset apparet, quod centum poft Leonem IX. viverit ex Helmandi & Alberici fide, quibus aut antiquiores, aut ambo, aut fuppares opponat. Impudent quoque impudenter fubjungit, Marianum Scotum, qui 30. ferme annis poft obitum Leonis IX. anno 1054. defuncti chronicon fuum anno 1083. fcripfit, laudari a Trithemio papifficum literis confignaffe, priufquam Leo papa ad Michaelem CP. imperatorem fcriberet. Quod quis admiretur etiam ex Groningæatis eordonibus?

Pag. 41. Cum nihil fatis habeat, quod Hermanno Contracto opponere poffit, ad calumnias confugit, eumque vocat monachum fuperftitiofum, & tot annis addictum, ut *Romanis*, quafi vero nonnarbi non fuerunt, quos ad ravim ufque ingemiscat, Marianus, Radulfus, Sigebertus, Martinus Polonus, ut nihil de Anaftafio dicam. Verum, cum fi eodem modo afferat Leonem, Lotharium, Drogonem, atque Rabanum, idemque Beneditum fuccefforem Leoni tribuat, hinc illæ in fanctum atque eruditum virum furiæ attque intemperiæ.

Pag. 43. quæ poft Congnardum tradit de Hugonis Floriacenfis chronico, fuo, fi Deus voluerit, tempore edendo, ea D. Mellerus ne fuiliciatis & inficitiæ tæ, Mareffi onocrotale, qui tam facilia tam expedita conciliare inter fe non potuerit, & indiD dicinum III. in IV. mutare: fed malam *fidem* atque impudentiam mihi ejus etiam ex malliotibus heterodoxis amicis tuis excufare unquam potetit. Trithemios teftis ille tuus, utor editione anni 1512. quam ne falfari tam imitare fanne, affirmit Rabanum obiiffe fub Ludovico & Lothario principibus, hoc eft Ludovico rege Germaniæ & Lothario rege Lotharingiæ, ad quorum regna fpectabant literæ & pontificum Magnutina. Tu vero nebulo, ut tuorum faceres, & veritati tenebras offunderes, Ludovicum, qui præcedit, nequiter fuppreffifti, & Rabanum ad Lotharium, qui principem in imperatorem transformafti. Quid enim mirum quod mortuus fub Lothario rege Rabanus Lotharii partis ejus atque imperatoris epitaphium fcripferit?

Quid plura? Mareffus nugator, & quifquifias fordefque hinc inde convertit ex Mariano Scoto, ex Anfelmo canonico Leodienfi, ex Sifrido Presbytero, & compilatione chronologica fi. Falcichio temporum & fappiemento, chronico magno Belgico, Platina, Hallanio, Severto, fimiliboque errorum chronologicorum propugnatrix, patratus furias omnes totumque Acheronta movere prius, quam veritatem inlitæ artifici foli radiantem agnoscere, eique vicinari ac de falfitate & fabulis infignes triumphos agenti fe fubmittere. Quid quod, & ipfius Blondelii chronologicam tabulam in fubdidium evocat, quod Lotharii imperatoris primum annum anno Chriffi 841. & Ludovici II. ejus filii pariter primum anno 856. affignet, demens, qui non viderit, aut videre nolluerit, more apod plerofque hiftoricos ac chronologos receptæ inperii regnique annorum numerum duci, non ab anno eo Juliano præcife, quo imperii regnique habenas fumpferint, fed a proxime fequenti, cujus majorem, ut faltem aliquam partem, expleverint. fic Tiberii Jan. primus annus duci folet, non Æræ Chriffi decimusquartus, quo Auguftus in Campania die 19. Augufti obiit, fed decimus-quintus, in quo orbe evoluto finitus eft primus Tiberii a morte Auguffi annus, fic Cæji, Neronis, & aliorum prin cipum

quos nuncupatur plerumque anni, ut nihil dicam de indictionibus, (quæ illum annum definit, quo in eadem Græcorum ab orbe condito, de anni Seleucidæum, Antiochenorum, Laodicenorum, Rutbenorum, Diocletiani five Æræ martyrum, ac similibus. Sed audio monentem. *Noster præcipere magistros, &c.* Cum ergo anni 840. & 855. Ludovico Pio & Lothario tamquam affinibus fingerentur, nihil mirum, si Blond. primos Lotharii & Ludovici II. annos non aliquantisper 840. & 855. fed 841. & 856. Atque eadem ratione de indictione philosophandum, in qua nonnunquam, Iacobus quæritis Maresius. Probrosum certe est eritque semper academiæ Groninganæ, & dominis ejus curatoribus æternum reprobrandum, quod publice peculiareque decoctorem tandiu pafci in hiftoriam profiteri, qui ea, quæ truncoli dicunt in trivialibus fchoiis, quæque, fi nescierint, pœnas luunt, tuo utuntur ignoranter. Neque vulgatum illud apud Francos *le mort saisit le vif*, quicquam cum juvat, quæque Congnardus, dignum fane patella operculum, ei subministravit ex Iacobo Severto, omnium quotquot in Gallia & de rebus Gallicis scripserunt, mendosissimo, ac chronologiæ impessimo, si Hallasium forte excipias, Serranum, similesque. Neque in Adone vitium est, ut ibidem editiones antiquæ, & in his in Parisiensi bibliotheca veteram partium posteriore fed corruptissima impressionis, in qua ftertentium operarum culpa notæ decuffis X. ex numero XXXIII. in DCCCC. abfluit: quod infcitiæ fui infelicitatis Marefianæ non ultimum eft argumentum, cum nedator codices a vitiatis difcernere non poffe, & quodcumque fub manum noverit, tamquam certum exploratumque illico arripere. Dabunt operam impoftorum Groningani curatores, ut in arenam defcendat, non nudus & ab armis imparatus, fed lectica protectus & galea Maurifius, nec ftutilem, plumbeumque enfem in adverfarios diftringat. Et vero fi charitis diplomatibufque velit pognare onorochronos nofter, præfto adfumus, eaque re certibus ruptorum nofter, inftrumentis, ut olim Sibini armillis ftentifque fuis Tarpejam, confeffim obruemus. Sed non eft omnium arma illa tractare, ac mendax, quæ exfcriptorum incunia ireprehenat, fludere.

Tricari pergit pag. 61. in Reginone, Lamberto, & Sigeberto, ut vel cuftim legenti apparebit nec quicquam dicam de Sibrando, chronico Belgico, Fafciculo temporum, fimilibufque. In Hermanno lectoris patientia abfuitur. Cum enim vetuftiori chronici iftius editioner, & Francofortenfis anni 1613. am. 855. etiam ipfo teffe pag. 40. mortui Lotharii affignet, cur impudenter ex Colonienfi anni 1618. haud dubie meodofa, afferit abfque alia dubitatione Hermannum ejufdem Lotharii mortui diligenter an. 856.

Tanta mollis erat malefana applaudere turba, Cafronique gregem pofcere furfuribus.

Pag. 65. & fequ. quæ de Sergii, Leonis, Benedicti, Nicolai & Adriani tum ordine, tum mente in tabula non refrico, nec quæ Blondelli charactifmos arrodendo rabiofe canis inftar Maresius oppofuit, omitto perfequor. Quis enim tam fenfum Cimmerium lente aeque otiofe moveat, quam qui ex levi oculorum conjectu quivis chronologiæ peritus agnofcet? Quordam tamen in fequacia, paucis arrisagam: *Barbæ enim batchantes, pueris adverfarios, ex infania infantiorem faciente.*

1. Infolle ex Adone concludit, mortuos annos xat Lotharios electum fuiffe Benedictum. Verbum enim *fuccefsit*, non ad electionem, quæ jus tantum ad rem dare dicitur (præfertim & ad illud rejicias tempus, quo electionis decretum ad imperatores mittendum erat, ut eorum confenfur atque approbationi eum quodammodo exhiberet: atque, ut in illa fpecie accidit, competitores rivalefque arcedant, qui turbas concitent nec patiebatur electionem rebus adeo in evidenti jure valentibus impedimento effe. Sed fenex) referri debet, fed ad confecrationem feu inthronizationem, quæ fedatis contrariorum, ejectoque competitore turbarum auctore, confentientibus imperatoris legatis, fuperque poffeffionis, quæ jus in re dare perhibetur a jureconfultis, obtinere videtur. Hoc fi, ut fas eft, intelligatur, nemo eft, qui non fatentur mortuo jam vel 28. vel nofte in 29. vergente Lotharii regis obitu, libere confecrationem Benedictum Leoni fucceffiffe, & importunum vitilitigatorem ad Catonianos murices damnet.

II. Impeffimum eft, quod tradit nullam rationem effe, cur Sergius fedem fub IV. Auguftis in diem Maji 24. confecratio dilata fuerit. Nonne id in fingulis patre pontificum, epifcoporum, imperatorum, regum, principumque inaugurationibus contingere, ut modo citius, modo ferius, propter emergentes fubinde caufas, aut accelerentur, aut protogeantur?

III. Ridiculum eft allucinationes recentiorum fcriptorum Sifridi, Naucleri, Rolevinckii, Bergomatis, compilatorum, ejufdemque commatis chronographorum diem an chronotraphorum? cum Baronio refpondendum, inter fe toto ixpe cælo diffidentes, neglectis veteribus confulas, aut quod longe deterius eft, præferas, eorumque exhortationi erit teftimonio in rebus opponas, quid de annis Chrifti, Romæ, Olympiadum, Petri, Silveftri, Auguffi, Tiberii, Clodovei, Clotarii, Caroli, Ludovici, Carpeti, Roberti, Philippon, Alexandros, Prufenos, Romulos, Cyros, Nabuchodonofores, omnefque demum pontifices, imperatores, reges, epifcopos, abbates, fimilefque prætermittam, certum atque explorarum erit deinceps in rebus humanis? Inne Groninga, & tali fruere hiftoriæ publico profeffore.

IV. Sive bidduen, five quatriduum, five octo decem ve dies intercefferint, Leonis mortem inter ac Benedicti electionem, modo de eodem menfe, aut afface, aut etiam anno, conftet; actum eft de fabula Joanne papiffa, quæ falfem biennio a Mariano Scoto, primis illius, ut volunt, præcess, adfilique feedifle dicitur. Non de interpontificii duratione ifi eft inter nos, nec de die præcife, quo obiit Benedictus, aut in quo Nicolaus in fpiritu in exfcribendis annalibus Bertinianis Rafenbaram notam omiferit neene, fed de anno agitur, & de temporum illorum ac feculi noni cohærentatione indubitabili: quam male feriata rabularum capita nunquam noftitionibus fuis labefactabunt.

V. Fallo ait nullum poffe dari actum publicum, in quo Benedicti III. ceu pontificis nomen occurrat ante annum 858. Mentitur cum ait Benedicti electionis confirmationem peti debuiffe a Ludovico & Lotharios (fed quid non etiam a Carolo?

lo? Lotharii filiis,) quorum Lotharius nunquam A Auguftus aut imperator extitit. Meantjue quoque cum fcribit eadem pag. 70. epifcolum Benedicti ad epifcopos in regno Caroli conftitutos non fuiffe fcriptam ante annum 858. & illam pacem, quam inter Hludovicum Auguftum, fuofque gloriofos germanos munierat, eam effe, quæ recenter coaluerat tempore concilii apud Saponarios anno 859. celebrati juxta ejus concilii capitulum tertium: in quo tamen, etiam ut ipfe recitat ex Sirmondi tomo III. Carolus Calvo, Lothario rege Lotharingiæ & Carolo rege Provinciæ, fit quidem metatio, at de Ludovico Cæfare femper Auguffo nequit quidem, ut jam alias monuimus in B ipfius fede ferie. Confule annales Bertinianos, Maresi, & inficiitam tuam atque impudentiam, ni fecreus fit, ac conclamatæ petitus falutis, ftatim depones.

VI. Mentitur quoque nullam in actis publicis mentionem Nicolai papæ reperiri ante annum 860. ac Sirmondum ejufdem omnes epiftolas recollegiffe. Nec verba, quæ ex epiftola epifcopum ad hanc pontificem anno 860. data refert, probant eum de novo promotum, cum potuerint æque dici poft alterum tertiumve annum ut poft alterum tertium vel quartum menfem.

Pag. 72. Horrendum facinus, nec tolosfi fas loqui, oceano explandum occurrit his verbis. *Ut equidem videtur mirum, Nicolaum ex epiftolæ ejus exemplo Adriano ejus fucceffori indictiones primi.* Admittimus ultro, teque tuo miliram homuncionem parumque cautum bellatorem jugulamus gladio. Quid vero ? ni ab chronographorum *vulgivago*, *Ad quem annum 867. aut 868. illa indictio pertinuerit, nunquam certum.* Itane vero Mueller, Emmiusque, in Groningana academia fuccolor magistratus? Ridiculo prima menfe Novembri, quo obiit Nicolaus, & menfe Decembri quo illi fucceffit Hadrianus, apud quos tandem pertinere potuit Adrianus annum quam ad 867. Confule etiam elementa chronologiæ, vidicule tirco, & Mullerum, Emmiumque, Scaligerum, Calvifium, fimilefque lege, & nifi frontem perfricuifti egregie, omnesque pudendas tuas inepticias, impudentiam impudentiamque tuam damnabis, libuisque tuum flammis ultricibus injices devorandum, in quo de rebus incognitis ut cæcus de coloribus, pronunciare volueris. Sed ut tuum et tripode homines inviti ita parafangis te doctiores edocere aut refellere. Dicat ergo Groninganus ardelio indictionem XV. accipiat anno 866. menfe Septembri, eaque fiaita inchoatam fuiffe menfe patiter Septembri anni 867. Indictionem primam, qua labente 13. Novembris obiiit Nicolaus & 14. Decembris confecratus fuerit Hadrianus ? Nam menfibus Novembri & Decembri anni Juliani 868. jam curebat indictio fecunda. Hæc fi non capias aut iis indictionis non acquiefcas, ac palinodiam publice recanas, audire tibi fum, ut Groningæ fugias, futurum enim auguror ut difcipuli auditoresque tui, factæ Emmio Mulleroque injuriæ vindices, de tua te catedra deturbent, fcutiefque majeftatem, loftique valentibus, ad fatiparam molam verfandam rotandamque pro meritis alligent. Meminiffe illius qui paulo ante obitum de te vere cecinit:

Difce meo exemplo mendacia monstra fugi:
Et fuge, cos poftem, vbi votum pupugerit.

Intra tuos te matæologiæ anguftos fines continere deberent, nec exemplo atque æmulatione Blondelli in latiffimos hiftoriæ, chronologiæque, quas nunquam didicerat, campos expatiari. Melius certe confuluiffes famæ tuæ, neque pfeudothcologi nomini titulum onochoni adjeciffes, quo impoftorum, tui poftrique coadjutorum.

Addit ibidem & literum mendacium, incertiffimum effe quamdiu federit Nicolaus: cum enim primus ejus dies a 24. Aprilis anni 858. (quidquid de eo mortui Benedicti fentiat, illos enim dileximus ad folum interpontificium fpectat) nemo nefcit, & ultimus fuerit 23. Novembris anni 867. nemini digitos in genubus & oculos in capite habenti dubium effe poterit, quin federit pontifex ille duodecimum & duodeviginti annos novem & fex falrem menfes integros cum 20. infuper diebus five Blondelli de motu deferioris five Baronii fententiæ fubfcribas. Difcimus enim iftud adjici poffe a cum demonftrato nullis B illibata pesmanent, fi de anni conftitierit : efto, interpontificis epinetron aliquod adjici debeat. Neque vero intelligo, quid Calvifius, Cunerius, Platina & Eyringentius, hi catholici, illi a catholici fenferint.

Biscus ipsius annus peculiar & certus.

Neque præftare debemus, quid quifque fomniaverit. Lepidum vero eft, quod tanquam duo a fe invicem disjuncta proferat, *Nicolaum confecratum S. Kal. Maii, quod habet Gratianus, five Aprilis 24. quod pertendit D. Blondellus, dum ambo*, ut exfemoniatur, *fundeant ex ambiguo eventu*: falfiffimum vero quod fubdit, *nulli decernendi poffe dari annum, quo Nicolaus excefferit ex extremo 867. Adi* quæfo tabulam chronologicam. De Origario fufficere poterant cordato viro annales ut Fuldenfes, qui Hadrianum, per ea tempora conficripti, quos V. C. Pithæus primum, tum Freherus & Dechefnius edidere. Nec de iis verbulum noffer onochronus, qui in Lamberto dumtaxat ac Marianno argutatur: quos præfente fole tanquam minores ftellas non refpicimus. De Rabano fupra diftum eft abunde. Marianum tum peragrant Blondellus tuus, tum alii fere omnes. Defendat, modo non inquines, Maresius. Quam veritati conformius, quod jam infinuavimus eft, ab intero polatore, *qui dedit pertica*, introducre volucris, quæ Nicolaum ex antiquis omnes illæ chronologicas, quæ lectori hiftoriam illorum temporum attentius contemplanti horrorem incutiunt.

Pag. 84. infanit, quod Maresius, dum ait : *Sed approbatio Benedicti petita fuit a Lotharia (hic enim feribendum fuerat) & Ludovico fimul, & dicit Lotharius. iunior fuiffe Ludovici frater, quo una Augufto fuiffe ; & ut utrumque imperii parti fuo Lotharia fenjori fuccefiffe dixerunt.* Quippotni Camerarius ad chronologiam Nicephori. At fi ignorare ? fi falfa ? fi contra veritatem omnium fidem ? fi Mariani, perbi male intellectis, *Ludovicus qui & Lotharius regnavit annis 15.* in forcam eft dejectus ? Deinde quisiftis extricet ? *Lotharius I.I. cum fratre Ludovico Augustum imperatores effe anno 840 ex fupra.* ? At Lotharius obiit anno 869. Denique ne Adonis crambem recoquam, Blondellus aliud fcafit, in grandiori opere. Ergo non licebit cuiquam fua vinera cudere, & commiffos ante errores revocare? Humanum eft peccare, nec Blondellus quicquam humani a fe alienum putavit, at diabolicum ac Maresianum eft in peccatis impudentiæ, temeritatis, invidiæ, calumniæ, contumaciæ, propagatis, ut de aliis nihil dicam, velle perfeverare, ac cum in lutolam forte emergere palpedem, incidens, malle ibi in cœno emori; quam juvantem, atque utrabque ad auxilium manus tendentem refpicere ; ejusque tanquam liberatori fuo ac fofpitatori gratias agere immortales. Verum effo, aliginofus fit jejuno

ad mortem, quando ſic animum obſtinavit ſuum, A Marcellus, nomen non ceſſabimus dextram porrigere miſſæ: & clamare cum apoſtolo:

Fuge qui dormis, & exurge a mortuis.

Pag. 87. Leopolim inſigne oppidum metropoli olim Leontia civitate: mentitur que, cum ait Anaſtaſium non notare, quo anno Leopolim condiderim a Contumelias miſſas Iſaiæ diſſicile conſeceris Leo: id enim nimis ejus octavo factum dicit: eoque evertere Marianæ & Mareſii chronologia. Quod vero ſubdit Calvisium eam (Leopolim) conſectationem reprehendiſſe ad annum 851. iterato mentitur. Nam Calviſius de Leontia loquitur. En ejus verba ab eodem onochrono in ſuam ventilem prolata: *Hic forex miſer indicio ſuo petiit & verbis ereptus eſt Leontius, quo in B loco poſtea Leontium ædificatum eſt.* Ubi *Leontium* dicit *papa ſcivitatem novum abſolutum, quam jam quadrimatu ſtatio extenuerans abſolvit & dedicat die 27. Junii & Leoninum vocat: in dedicatione*, &c. Videant & legant Groningani curatores ac Marianni collegæ & auditores omnes, quam eoronam triumphatori ſuo ſint parituri. Quid ſi placet hic Calviſius Lutheranus in re parvi momenti, cur ejus auctoritatem refugit in rejicienda Joannæ papiſſæ fabula; in annis ſtatis. ſibus Ludovici Pii & Lotharii, in locandis indiciionibus, aliisque capitalibus negotiis? An licet Eccleſiæ noſtræ in teſtimonium ex parte admittere, & ex parte rejicere? *Ex we tuo judico te, ſerve nequam.* Tua enim in te verba retorqueo. C

Eadem pagina ſophiſmam meum agit, ſicet enim dicet nolle ſe negare abſolute Lotharium jam ante aſſumpſiſſe Ludovicum filium in quandam ſocietatem imperii, ſub ſe tamen & ſua deſtructione, nolet tamen dicere ſuum idoneum proferri teſtimonium, in quo Lotharius cum ſuo filio in titulo imperatoris vel Auguſti conjungatur. Adi ſi vacat tabulvia ſectio & mendoſorti Mareſium deprehendes. Scripſit Ingelfeo: *In bella Sarſij, quæ Dragonem ſunum trium Aſpes victrix gentilem conſtituit, nulla ſit combinatio Ludovici cum Lothario patre.* Fatcor, quia tranſ Alpes nulla fuit ſalten ante ſolium patentis Ludovico potestas (ut patet ex concilio Valentino aliiſque) ſed in ſola Italia & regno Longobardorum. Adde quod ut ipſe monet, Sergius papa & primates Romani ipſi Ludovico regi Longobardorum coronato) fidelitatem ſi tanquam imperatori fideles; per Sacramentum tunc promittere noluerunt: licet id poſtea fub Leone IV. anno 849. præſtitum ſit, ut innuimus. decem veranedæ teſtaſtiæ inſtrumenta; quæ non eſt opus hic repetere, ne lectorem fatigemus. Dicat itaque onochronus noſter Lotharium duo poſſeſſio cum titulo imperii. Regnum Longobardorum, quod diebatur ſi in Italia, & in Gallijs tuans Alpes Francium Mediolanum, quæ deinde in duo regna Lotharingiæ & Provinciæ divila fuit: & Regnum quidem Longobardiæ Ludovico viridum cum ſuppitio confundunt) coronam ex voluntate patris Ludovico poſſe impoſitam anno 844. a Sergio papa: poſtea tibentaxat (non primatibus) acclamante, Vivat imperator & Auguſtus. Coronam vero *imperialem* plenumque titulum eidem ex conſenſu ejuſdem ſui parentis conteſtum a Leone IV. papa anno 849. Poſt mortem vero genitoris ſui ſolum imperatoris titulum penes ſuve poſſeſſione. Sicque omnia titulo conſtant, quæ nobiles Italiæ ſuſtinuit. Inutile præſtigiis ſuis pro

Quod ſane nullam ob cauſam contingere potuit, quam quod eodem illo anno 855. Leoni ſucceſſit Benedictus. Atque hoc Mareſianus omnino ſubinſerit modo, modo ſeriosi inſtar in Hincmarum aſtetat, quem verſorum hominem os Nicolai ſublimere voluiſſe, dicit, cujus malum ſidem ipſe Nicolaus non ſemel in loco notaverit, & Blondellus in aureo ſuo opere de primatu in illum virgulam cenſoriam ſtrixerit. v111. mentitur impudentiſſime dum ait de propoſuiſſe argumenta irrefragabilia, ex quibus conſtet, Nicolaum non ante exitum an. 859. aut initium 860. creatum fuiſſe. 1x. fatetur alibi, & certum eſſe dicit, Nicolaum obiiſſe & Hadrianum eſt ſucceſſiſſe indictione prima, & tamen interpretationem videtur id negare, cum ait: merito quempiam dubitare poſſe, num Simmondus conſulto, ut concenturiet fuas fraudes prius, aliquid hic circa indictionis annum mutaverit: cum tamen poſtea, quod Nicolaus obierit & Hadrianus ei ſucceſſerit indictione prima, ferè aliter nulla ratione potuerit, quin conſtiti Tirolibus epiſtolis ſynodica ſcripta. IV. Nonas Novembris, ad quam reſpondit Hadrianus, quod & Nicolaum mortuum & ſe ejus loco fubſtitutum reperiſſet, atque illa, inquam, epiſtola reſponſoria ſcripta 4. Nonas Februarii proxime ſequentis, non fuerint datæ una labente indictione prima. En homitis inſaniam, quam & ex iis quæ ibidem, nec vacat animadvertim refellere, melius percipies: Verum pro Simmondi fide pugnant editiones concilioram, Crabbi, Surii, Binii, & aliorum, collectores epiſtolarum decretalium pontificum, qui mattis ante Simmondum annis epiſtolas illas publicjuris fecerunt. 1 Illudit item imperitia, dum sit Guillelmum vehementer fallì, cum indictionem primam compoſuit cum anno 19. Ludovici, & cum eſſe ex Matthæo Parisio, Ludovici, tum anno 24. præſligias ejus ſolvet, laqueoſque vitabit, qui duas tresve Ludovici epochas noverit, atque hic, ut in pluribus aliis locis accidit, numerari Ludovici II. annos ab anno 840. cum a Leone IV. papa inaugurarus eſt. Quid ſuperſedi, niſi ut coronidem imponat, horrendum aliquod facinus? En proſo eſt. Ad indictionem primam, quæ cæpit in Septembri, anni 868. pertinent quæ ſequuntur, *nempe* colai, Lotharii Romana profectio, & obitus Placentiæ: ad ſecundam que incepit anno 869. in Septembri, &c. ad tertiam que incepit anno 870. in Septembri, &c. O Manes Emmii a tuque Mulleri! Nullaſne unquam Groningæ *exurget noſtris ex oſſibus ultor, qui face, qui ferro illatam* vobis omnibus chronologiæ injuriæ *manes* feleicatum exſtingat onochronocraſum? Cretus tio? cunctamini? *Frigent effœto in corpore vires? Ego, ego vice omnium, Omnibus umbra locis adero, dabo impune furores.*

Pag. 97. Non male Blondellus annos 844. vocavit Lotharii quartam, nec hæc chronologia, qua Ludovicum Pium mortuum ſtatuit anno 840. contradicit. Fuit enim annus ille vere Lotharii, partim quartus a Kalendis Januarii ad exeuntem Junium, partim quintus ab exeunte Junio ad finem Decembris: fed peſſime de lectoribus veritatis amantibus meritæ eſt onochronus Avimotius, qui mero contradicendi ſtudio *rationibus* faciliis, & vel-peritis expeditis, intricare magno molimine ſtuduit: percavitque maxime, quod Sergii primordio ad annum 845. Leonis ad annum 846. pertinere ſanxerit: quod mnemonico ſapio nomen Lotharii volueri in reſtitutione Benedicti per legatos pronoonine Ludovici irreprehe. Quid enim ſi Ludovici nomen exciderit? Quid ſi Lotharii nomine factum dicitur, quod a legatis filii ejus in conſortionem imperii adſciti præſtitum eſt? An non hic mos fere ſemper ſervatus, cum duo tresve eodem tempore erant imperatores; ut quod unus ſanxerit in oriente vel occidente, id & alii ſanxiſſe cenſerentur? Legiſſet, vel ſaltem a primo limine ſalutaſſet mazologus noſter, codices Theodoſianum & Juſtinianum: Conſuluiſſet jurisconſultos duos Groningianos: Videſſet ſubſcriptiones conciliorum, chartarum, diplomatum. Sed hæc diſcere nondum potuit chronologiæ *ſtudio* & *ſtudio* ſuo. Quod vero reſtæ conſultum voluit Sigeberti deprehenſionis dudum tantum percepit tranſpoſitis, id accipimus, ſed meminerit, amabo, vix ſex menſes Joannæ fuiſſe integros reliquiſſe, non Mariani Scoti & aliorum biennium cum aliquot menſibus. Si enim obiit Leo IV. anno 854. menſe Julio vel Auguſto, & Benedictus menſe Februario anni 855. (hunc enim ipſius electioni pono menſes) ad cathedram pontificalem vocatus eſt, quid fiet interpontificiis inter Leonem & Joannam, inter Joannam & Benedictum? *Nihil fonte incorrosnes Saracenorum ferum ſegnes, quæ quoad Petrum eſt in electione Leonis*, ut eodem quo deceſſor obiit die electus quoque fuerit ſucceſſor, iterum ac tertio præſſare coegerint. Quid ſi menſem unum deoſve aut tres in expectando legatis & conſenſu imperatoris conſtituamus, partes infelicis Chimæræ valde immatura vix duo aut unus reliquuntur menſis? Appoſiti in morbonium ſuperſtitionum reſtrictores: qui tamen omni fua induſtria effugere non poſſunt quin, velint nolint, Leo IV. anno 847. Romæ præſidere cæperit & Benedictus 855. eodemque anno *partiris inter filios regnum*, & *ſe Promiſa habitis monachi ſuſceptus*, *non multo poſt obdormierit in domino Lotharius*: *Ludovicus olim a Sergio papa in regnum noſtrus ſit*, *ac Normanni in patrimonium verſuſſ ſint*. *Anno vero* 856. *Rabanus egregia vita & ſcientia archiepiſcopus obierit*. Sed de his latis: Satis enim fuerat Mareſio ad coditum anno 1608. conſiſtere, nam hæc onochronalia jactare pag. 100. ſe accuratioris chronologiæ calculos jam penitus contarbaſſe, deſertis & indubitatis chronologiæ principiis, quos Beda, pro indubitatis venditaverat, & nihil fuiſſe cauſæ vitio heterodoxo *Calvisii de grege* ſe conjungendi pontificiis in impugnando Joannæ papatu & frivolas ac inanes conjecturas pro denario in annibus certis & irrefragabilibus obtruendi. Verum ad reflexiones ſuper tabula ejuſdem chronologica accedamus, in quibus addenſata videbis Mareſii craſſiſſima ac ſtolidiſſima *παράφρασις*.

Pag. 136. Ingenioſe fraudi adſcribit onochronus nebulo, quod ad majorem lectorum opportunitatem a Blondello factum fuerat; qui non diverſas indictiones, quarum alia dicitur in menſe Septembrem, alia incant a Septembri, introducere voluit, ſed ejuſdem indictionis diverſas partes duorum annorum convenientes adſcribeat. Cum enim indictiones cæperint a menſe Septembri, ut nemo neſcit, indictio v. g. prima ad duos annos Julianos pertinebat, prima quidem ſui parte ad Septembrem, Octobrem, Novembrem, atque Decembrem anni v. g. 867. altera vero ſui parte ad Januarium, cæteroſque menſes, usque ad Septembrem: Quod ne fraudi eſſet lectoribus, & ne tricis aplſiſque Mareſianum fabulonem, qui tenebras amant, fugiunt lucem, facilius ſe expediret, duplicit ſingulis annis adſcripta nota deſignare Blondellus ſuſcepit. Quod ſi a Scaligero, Petavio, quoque conſulto, ni fallor, omiſit, ne domeſticis teſtibus convinci poſſet, Emmio atque Mullero, aliiſque chronologiæ peritis dicibiſſet, non

non *le Geoningan*oque inos curatores omnium Indibrio expofuiſſet, aut prodigioſæ inſcitiæ labe, aut quod pejus eſt, coram Deo & hominibus, agnite veritatis, quæ oculos fulgore ſuo præſtrinxit, manifeſta, præſertim adverſus fcatrem collegamque ſuum in Calvinianis caſtris ſecum a pugno militantem, impugnatione. An vero felicior in conceptibus fuit exponendis Petavius? cum ait anno 878. cui Scaliger in Novembri affignat indictionem duodecimam, pertinuiſſe uſque ad ſum Septembrem ad undecimam indictionem anſigcandam (dicere debuerat, indictam, cum de re præterita, non futura agatur) a Septembri præcedentis anni 877. Verum cum de eo conſtet, infrunti viſilligatoris eſt, de veritate litem intendere velle, & malo Meriſti more digladiari : qui adeo hic quoque, ut in aliis, inſeſſis fuit, ut eoſem ſibi e Scaligeri vagina educeret, quo jugularet. *Tanti erat magni illius nominis acerrima cadere.* Si enim anno 877. menſe Septembri aufpicata eſt indictio undecima, & menſe Novembri anni 878. labebatur indictio duodecima, ergo menſe Septembri anni 867. quæ indictio prima (eodemque anno obiit Nicolaus, cique ſucceſſit Hadrianus) menſe quoque Septembri anni 868. ind. 2. anni 869. ind. 3. anni 870. ind. 4. anni 871. ind. 5. anni 872. ind. 6. anni 873. ind. 7. anni 874. ind. 8. anni 875. indictio 9. anno 876. indictio 10. Expedi digitos, bone vir, & oculos aperi, aut potius claude, ne videra inſcitiam tuam demonſtrare chronologici, aut dic, quæſo, veſtes illas pueliæ ſuæ capitare, τοβαλλαυτιον profligatam, & cenotephium Joannæ tuæ meretricis fundatum a Sergio Sergiique in aureo ſuo opere & emendatione temporum ditinum atque ſanctum. Neque *oportuit doctiſſimum auctorem ipſa dicere a Petavio Jeſuita*, quæ cuivis modo animal ſit ratione participeq, illico patent. De Mareſio ambiguur.

Hallanius, quem merito ſuum appellat, hoc eſt ejuſdem imperitiæ temporum rerum, ridicule Caroli Calvi aulpicia & Ludovici Pii obitum annis 841. ergo peccat quiſquis in præcedentem 840. vel Ludovici mortem vel Caroli Calvi aulpicia rejicit. Mentitur vero cum ait Blondellum Lotharii ſolius tempora aulpicari anno 841. Quo enim ſenſu annum 841. Lotharii primum dicerit, jam ſupra docuimus. Nugatur cum ait in conciliorum originali & indictionem & annum regni Caroli & menſem, quibus habita ſunt, commemorari; ſed horum adaptationem ad annos Chriſti (quæ ſole obvia ac facilis eſt poſtis illis, indictionis, anni Caroli, & menſis, chronalterioho) effe here ubique Sirmondi Jeſuitæ inhærentis hæ in parte Baronii hypotheſibus, adeoque non temere admittendam. Neque non temere admittemus, ſed conſultus, & ſi quid amanenſium aut typothetarum vitio errarum fuit, illud inchronico ac tabula emendavimus.

Pag. 137. Iterum cum ſuo Hallanio inepitre mavult Avimorenſis exactam veritati primum date. Hic infuliſſime aſſerit Gregorium IV. papam diem ſum obiiſſe eodem anno & menſe, quo Ludovicus Pius, idemque in faſciculo temporum ſtatuit Wernerus Rolleving, dignus certe, qui Groningæ publice præſegatur in ſcholis: Quid, ridicule motio, utrum vir? an Ludovicum Pium, obiiſſe anno 843. quo ex tuis calculis Gregorius ſecundus Sergius II. an Gregorium obiiſſe anno 844. eodem tempore, quo & imperator Ludovicus? Hare randero, & mentem tuam aperi. Utrum veritatis, & Chronogicæ, & ſuſpicionis tuis dignum, eodem inſtituiſſe ſimul, & æquales fuiſſe

riſenſi, feu Turonenſi IV. ut vocant, anno 849. & Sueſſionenſi II. anno 853. diximus in tabula, nec ulla eſt contradictio niſi apud Gronnios nugatores, quod poſt menſem Julium, quo creditur concilium illud anno 839. celebratum, numeratus ſit annus Caroli 10. & in menſe Aprili anni 853. quo habitum fuit Sueſſionenſe II. fuerit adhuc in curſu annus ejuſdem Caroli Calvi 13. *Tam eſt difficiles bubere nugas: Et ſtultus labor eſt ineptiarum*, Mareſi. Sed peregrinum, & alia ſuperiori debellanda monſtra: quorum tamen non minimam partem ſequentibus editionibus reſervare cogor.

Pag. 138. initio, *Sirmondus concilium Valentinum III. celebratum menſe Januario anno 855. indictione tertia anno 15. Lotharii, reflexo principio in annum 15. Caroli*: rectiſſime quidem, & in tuam permiciem eamque certiſſimam, Mareſi: ſed quid multiſſimis? *Non poterat non patere Caroli emeriti ab anno 840. Lotharii vero ab anno 841.* Atqui nec Blondellus aliter ſentit, & ſi annus Catoli in tabula propoſuiſſet, æquo jure annum 841. primum Caroli Baſiliſſer, ac Baruit Lotharii. Quid adhuc muginaris? an iterum tertio, centieſque tibi inter canenda, quæ ſupra obſervavi? Neque tu mihi impoſterum Hallanius nus, Nuſcieres contra Sirmondum, falſeiatorem notorem, miſeſque juniores errorum atque ineptiarum promicqudos, in quibus totidem ſere peccata in tribus chronologicis, quot verba, quique de rebus ante 700. an. Chriſti geſtarum ſcribere ſine negocquent, niſi cum auctoribus contractis aut ſuppatribus conſentiare, aut ſaltem ab eorum unanimi conſenſu non diſſentiare. Pulcra profeſſorem hiſtoriæ neglectis hiſtoriis, in palmis relatis luto, ſcribus, quiſquiliſque refertos ſectari, & aveſtos a fole clariſſimos oculos ad tenebras noctemque Cimmeria tetrorem convertere. Verum hoc ſatum eſt nebulonum, qui non ſcribunt, ut veritatem quærant, ſed ut libidini ſuæ atque obſtinationi ſerviant, præſertim ſi fuerint ſolemni peroratione dilidati. Sic nihil in foro nebulonum cauſam injuſtam defendere ſuſceperunt, nihil non ſignunt, ut judices circumveniant, & veritatem in injuſtitia captivam detineant. Sic hæreſiarcæ, ut Neſtor & Neſtia catholicæ annuas mittantur, facras ſcripturas in ſuam ipſorum perniciem depravant, SS. patres & concilia aut negant, aut lerident, aut in alienum a veritate ſenſum detorquent, diverſe ridicula juramenta, quibus hanc ſuam

Ludovici epochis, neque enim semper una & eadem urebuntur notarii, ut institutos oftendunt *exempla*, & de Anaftafii ftili. feu vitii pont. facilitemeni erit vel novitio in rebus chronologicis diffitare omnia, quæ opponit, tamquam inanes nebulas. Ceterum fi erraverint Platina, Ciaconius Stellas, Onuphrius, Baronius, Bellarminus, aliique, aut in diverfas abierint partes, quid hoc officit veritati poft nebulas, quibus diu contecta fuerat, aliquando tandem emicanti. An apud Croningenos potefte Marcfia lege ftatutum eft, ut, cum aliqui in veritatis inveftigatione errarint, aut in varias fententias, tamquam vias difcrepantes, fuerint digeffi, nemo amplius veritatem indaget, eamque, fi fe etiam volens atque ultroneus offerat, *ne aspexit* procul amandet?

Pag. 152. Ceteris infuper habitis, ne longior fim, Adverat lector, mentiri fefellende oneochronum, dum affirmat fe deinde per fpatium profeffæ Benedicti III. electionem nifi anno 857. id eft biennio cum aliquot menfibus ante finem an. 859. aut initium 860. quo Nicolaum fucceffiorem accepit. Contrarium enim evidentiffime demonftravimus irrefragabilibus argumentis, obiifle nimirum Benedictum anno 858. proindeque biennio ante cum aliquot menfibus electum fuiffe, ac Nicolaum ejus fucceffiorem faltem ante finem anni 858. pontificatum Romanum obtinuiffe. Cunfale tabulam noftram & fpumofas feri maris fluctus frafios annos *difperfitque per orbis* ANGLICANI Maresium dices fenfiffe perperam fibi negotium fore cum fenglis, non cum eruditis lectoribus, qui cryftallinos fontes proferre poffent, ex quibus haurire liceat, non ex paludibus nomadis ac ftagnantibus; & malæ fidei, impudentiæ, mendacii, commaciæ, infcitiæ, præfertim in rebus chronologicis, aliorumque vitiorum ipfum convincere: quibus addere impietatem non dubitavit, quia qui ecclefiam catholicam imperatorum, regum Chriftianiffimorum, aliorumque regum ac principum matrem fanctiffimam, impio nebulonis ore nominerit vocatam fuiffe Romanam meretricem p. 160. Quod vero hæreticum Socinianum vocet Jymmyftam ftum & in iisdem Calvini caftris a patre militantem Curcellæum non moror. Addit & alia plura paulo poft, quæ ego certe ceteris elogiis vocat *Epicuri de grege porcum*, &c. Quid vero, fi ego catholicus orthodoxus Maresium acatholicum hæreticum, novatorem, hæreticum & veteratofem eximium, *Calvini de grege porcum* dixiffem, quia non nihil ex amicis Maresii fuccenferet? Quod vero idem fratri fuo ac commiffitor inquinat, nemo expoftulabit? Veritatem unam fequor, ut nullius addictus jurato in verba magiftri, ita nec aliius etiam catholici, quanto minus hæretodoxi? defendor aut hyperafpicites. homines colo, vereor, diligo, vitia abominor, errores profligo, & ame aliifque quantum fieri poterit, Deufque dederit, procul amovebo. Blondellum ut libenter defendant Curcellæi, Amiraldi, Daillæi, Bochartii, Mori, fimilefque, nunquam repugnabo: ego veritatem omnibus. Blondellis antiquiorem utique ad extremum halitum propugnabo.

Pag. 165. Quo porro mentem avocaverint Maregius, dum fcribebat hæc: *Quarto non folum Bertinieni annales, fed etiam Regino, & multi alii Ludovici mortem affignant III. Kal. Octobris*; id eft, Septembris. Ita & (in novo opinor Kalendarium Chronologicum univerfitatis) *fol. D. Blondellus*, qui *Ludovici mortem in Septembrem anni 876. rejecit*. Quæ vero *Bertinieni annales* in hac re affignent, ex ipfis Annalibus Bertinianis, quos ego ante annos 867. obiii, non ante 868. ego demonftrato omnis Maresiana ipfiusque idolum phantafticum in ventos aftumum abiit. Non prævidebat hanc *Charybdin* homines ille vir, nec ullam aliam evitare conabatur. Defunctus eft Nicolaus anno 867. poftquam annos novem & aliquot menfes fedifiet, ergo cœpit anno 858. ergo Benedictus anno 857. &c. Item inexhauftæ demonftrationes, contra quam prævalere numquam poterunt omnes inferorum portæ, hoc eft miniftrorum protectantium ora, *Sententia* libet were ufque ad mortem *pugnare*, *pugilem* inclamantia, oftendimus Hadrianum II. menfe Decembri indictionis quidem primæ confecratum fuiffe, proindeque certiffime anno 867. SAMUEL MARESIUS, *Copite nudo, Pedibus nudis, Scuto collo illigato, Accenfa in manu tenda, Utroque femul gerantfrus*: A VERITATE, *Pallam, ante fatracipas adre, Calcbeliis, Acatholicus, Orthodoxis, Hæreticabat, fpellantibus, Ignaris, fimulte, temitibus, Vere miferabiliter interrifa*, VENIAM PETENS; *Quod Fabulæ omnibus Fabularum Fabuliffimæ reminente Confitentia patrocinium fufceperit: Atque in parvum & Metanea regnum, Ridiculum fuum de Roftrenia* JOANNA PAPISSA *Reapfidum, Plumbi utriculos Aduncum, Anum, Annos ac libera voluntate* PROJICIENS. Groningæ apud Vincentium Philalethem, in vico Juftitiæ, ad infignæ: MAGNA EST VERITAS ET PREVALEBIT. Ergo:

MARESIANI *labores funt, qui fuftigationibus immenfis, nec commoditates affernni alii, nec Auctori fuo teftimonium famæ, fed plurimum infamia, conferunt.*

fed 868. quibus nihil mendacius dici potuit. Cum A varium effecero, fi indictionis primæ initia anno 867. vindicavera, fi Ludovici Pii mortem luce meridiana clarius anno 840. affuero, indeque, atque ex aliis irrefragabilibus chronologiæ ac doctrinæ temporum principiis difcuffione inagitationum tuarum fomnia, ac meteriticia tue Mogguntinæ futilitatem & *illusoriam* univerfo orbi propalavero, fi pagiarium 170. & 171. quæ pene *Lacunæ* funt, ex ipfis Annalibus Bertinianis integritati reconfuero, (eas vel ipfas expendat fecior Chriftianus) vidtum te profitrantumque, bona fide absque ulla turgiverfatione, ac mendacio, ejata contentaque vore, non tantum Groningæ in celeberrimis totius academiæ comitiis & coram dominis curatoribus, amicis compatribufque tuis, profiteberis, fed & coram orbi univerfo, quasqua patet, orbi, editis in publicum lucem contrariis fcriptis, palinodiam teftabere, atque in fignum reportatæ de conjuratis tenebris tuis bellæ victoriæ, hetbam, arma, coronamque, victori tuo ex triumphatori portiges, DEO utique OPT. MAX. patri luminum ac veritatis omnis inexhaufto fonti, a quo, ut ait Jacobus ipfo fere epiftolæ canonicæ initio, *omne datum optimum & omne donum perfectum*, in quibus continetur & omne verum, e cælo defcendit in hominum cenerem, fuis laus & gloria & victus, claritas, honor & benedictio in fecula feculorum, Amen. Audior. Ecce jam videor mihi videre triumphum tuum ejusmodi: Groningæ Frifiæ, in Academiæ Groningenfis, *Jymmi ac illiberalitate* PROJICIENS. Groningæ apud Vincentium Philalethem, in vico Juftitiæ, ad infignæ: MAGNA EST VERITAS ET PREVALEBIT. Ergo:

MARESIANI *labores funt, qui fuftigationibus immenfis, nec commoditates affernni alii, nec Auctori fuo teftimonium famæ, fed plurimum infamia, conferunt.*

Pag. 278. Canonis Chronici.

A Nno 840. Lotharius imp. cum morte patris cœpit 12. Kal. Juli. *De eodem anno* 817. & 823. Eclipfin Solis terribilis 3. Nonas Maii. Carolus Calvus fuccedit patri in Gallia: Ludovicus in Germania.

841. Prælium ad Fontanetum 7. Kalend. Julii.

844. Ludovicus Lotharii filius Romæ ter Imperiale coronatus eft die 5. Trinitatis.

847. Rabanus Maurus fit archi. Moguntinus.

851. Ludovicus II. imperare cœpit patre Lothario 1. Kal. Oct. defuncto in cœnobio Prumienfi.

858. Ignatio patriarche CP. fede dejecto furrogatur Photius.

869. Lotharius Loth. rex in reatu fuo obiit. Placentiæ poftridie Nonas Auguffi. Ejus ditiones partiti funt patrui, &c.

EX CLAUDII SARAVII EPISTOLA AD CLAUDIUM SALMASIUM.

Pag. 171. editionis Parisiensis.

A

ACcipe, quod te non mediocri perfundat flagitium lætitia, sed nescio an sincera, aut diuturna. Penes me jam est e B. Cudes MS. Anastasii distichon, in quo diserte verbis legitur vita Joannæ papissæ, quam huic epistolæ cum Deo adnexam. In charta pergamena scriptus est manu valde recenti, utpote cum pergamum fœtem ad Martini quinti tempora deducerit. In principio satis belle illi convenit cum editione Moguntina an. MDCC I. ex M. Velseri codice procurata: in B sequentibus multa interpolatione vexatur, & haud bec plurima editus, quæ ib regio desiderantur. In vita Benedicti III. hæc leguntur, quæ ex ipso exemplari deflorilum cum suis mendis: *Leo quidem hac luce fabricatus præfuit ecclesiæ. Hinc enim omnis clerus, &c.* Hæc funt molesta, (*arrigat aures onochrous*) si enim Leone mortuo, *mox* clerus, populus ac senatus congregati elegere Benedictum, quis locens intermedias Joannæ reliquatur? Quin inde patet quod de ea ibi dictum est, *effœminatum effe hominis vita abiecit.* In epistola dedicatoria ad Velleium typog. Sept. CIↃIↃCXV. *Blondus antequam Blondelli Gallicos libros exscuderetur. Neque omittenda eft ejusdem fenestris, professione Catholicus, ad eundem Lugdunum aliena rebellio, pag. 175. ut flultitia Marsfi & Symphoriani fuerint defuper pilo amplius contundantur.*

C

Quidquid de papistis confidentius dicas, intricatissimum eft omne illud negotium. Sederitilla nectie, longior eft disquisitio, nec unius epistolæ. Jam autem quoto tantum, utrum Anastasii bibliothec. legitimus fit fetus vita illa, quam ad te mittere cunctatus. Ut enim certissimum *verbosissimi*, postea jam aliatas rationes, hæ fuadent. *Primo* fit: quod tum temporis unico nomine pontifices alioſve uno nomine vocari moris erat. Percurrature tour Anaſtaſius cum pontificali Damaſi, vix unum aut alterum binominem reperias, ut hic *Leo qui & Benedict. Anaſtaſius. Secundo*, ſi Anaſtaſius hanc hiſtoriam conſcripſit eo tempore, eo ætate, ſe vivo & Rome agente, geſtam literis ea mandavit. Atqui tamquam de re parum compertà & fibi tantum ex fama cognita, loquitur hic auctor, cum ait, *ut aſſerunt, ut dicitur*. Quis de loquitur, non curat ſuo teſtimonio fidem habeat, quaſi dicerat, *credat qui voluerit, fides ſit penes auctores*. An autem ſingulari dei temporis eventu non inquiſitivè diligenter, at ad poſteros rei notabilis, ut quæ maxime, indubia fide, cum ſuis omnibus circumſtantiis dimanaret? *Tertio*, Expendatur hæc verba *Roma legens, & magnas magiſtros*. Non exiſtimo ætate Anaſtaſii veſtam *legere* in uſu fuiſſe, pro *ſtudentias ex cathedra profitere & in ſcholis publicis docere*. Hæc locutio ſeriptoribus eſt & poſteriori ætati. Ubi & illa quæ *magiſtros* vocavit eos, qui gradum & titulum acquirebant in ſcientiis philoſophicis, medicina, aut theologia. Nondum enim tot nominum apices docirinales barbarorum

D

E

F

Ranuſſum aliquem Rudolfum aut Rodolfum A ſubnexas partes alias percurrere, obiter tantum actingam aliquot pagellas ſæculi noni, ne ſibi ſuiſque mirionibus Soffenus aliquis videatur, qui prætter inſulſas thyſiodiaſ & aberrationum hinc inde collectarum ingentes camulos vix quidquam aliud lectoribus obturdit.

Pag. 573. Sæculo nono nonnes infelicis faſſo tribuit *e Genebrardo*, qui illud ſæculo damnatæ decimo, ut vel puerili verba ejus interpretari poſſint, noſcitur adaptatile. Ridiculum porro eſt quod non ex auctoribus ſynchronis fua deprompat conſimnetve, ſed ex fabiculo temporum, ex Urſpergenſi, ex Nauclero, ex Aventino, ex Platina, ex Genebrardo, ſimilibuque recentia memoriæ ſcriptoribus. Hæc enim agenda erat tribu- B bolarem ſcriptorem, ac de race populi & trivitis crocinio illam opus habere putat. non requiris *τὸν σόφισμα*. Etimus ergo nos adeo *ἀσυνέτους*, immo certe Deum immutatum tam indignitet injurii, ut veritatem ab ipſo manantem, & ipſum illius veritbum, de quo dictum eſt: *Cælum & terra præteribunt, ſed verbum Dei manet in æternum*, nili mendacio faliciate, perlitiari puteamus? Abſit, abſit a pis animis tanta amentia. ſed ad rem. Auctor itaque primus illius apud Blondellum erroris exstat in Marſilio mala fide ſuis bonis fortioſus Contradus Decketores in libr. cui titulum fecit de papa Romano & papiſta Romana, quod Joannes octavus fuerit mulier & papiſſa. Oppenheimi ad Rhenum in 8. anno 1612. ſic enim loquitur pagina 430. *Deſcripſit Radulfus hanc hiſtoriam in ſuo Polychronico libri v. cap. 52. Tribs incompletiſſimus & omni exceptione major, utpote in quo veritatis hiſtoriæ nulla deſiderantur scrupus: & vicit juncta Trithemium anno circiter 930. ita ut papale hoc puerperium ab iis accipere putarit, qui illud videtur.* Atque ex illo cenotio ſonte promanavit in ceteros error: quem facillimum fuerat viris non ineruditis illico obturare, ne pluribus noceret, ſi par eſſet in Marſilio furioſo Calvinianis veritatis ac Bedei amor, qui in Blondello fuiſſe a Gellelio aliique mitioribus Calvinitis prædicatur. Etenim Radulfus ille, feu potius Radulfus, quiſquis Polychronici libro v. cap. 52. ridiculum hiſtoriam ſuo ſæculo ſuppoſuit auctoratum adverſus eccleſiam catholicam coadnexerunt!

Pag. 587. Conſtantinum Copronymum anno 887. Normannis Gallize aliquam partem trans Sequanam conceſſiſſe tradit, quæ etiamnum Normannix nomen habeat: cum anno 911. a Carolo Simplice id factum fuiſſe teſtatur in Gallia omnes ante alpha & beta pueri.

Pag. 589. Inſulſe atque impie debiaterat Romanos pontifices facrofo illo nono officium Chriſti impetiſſe, quod le rapuit eccleſiæ vacuum, & omnium controverſiarum judices, & ſimilia de imaginibus, miraculis, reliquiis agre paſſim mentia delirita quæ omitto. Hæc enim ipſi cum piribus aliis heterodoxis communia.

Pag. 600. De Joannis Scoti atque Anaſtaſii bibliotecarii eruditione nullum aſſum teſtem producit; quam Nauclerum & ſeq. Rabanum ait in Patiſienſi academia aliquamdiu profeſſorem egiſſe, & magno ornamento fuiſſe doctoribus ſchoſtaſticis: quæ funt mera ſomnia: Quæ vero ſequentur, quantum amabo ſpirant eruditionem? Cum Bulcholerus vocat commentatorem bibliorum, Platina tamen, &c. quæ ſcriptorem peſſimæ frugis redolent, & in craſſo aere natum, dignumque qui morotum morionum more nolam in capite geſtiret. Taceo quod Claudium Taurinenſem vocitet ſtrenuum imaginum oppugnatorem, quem Jonas Aurelianenſis epiſcopus, Dungalus diaconus, aliique eodem ſæculo viri docti, atque com-

nes deinde catholici, ut hæreticum oppugnarunt: Quod de Hincmaro Rhemensi archiepiscopo citat catalogum testium veritatis omnium insultatum exercendam sentiam. Quod Halderichum Augustanum episcopum anno 859. collocet: Quod Anlegisum ex Lobiensi, sic enim scribendum, abbate, defigratum dicat Senonensem archiepiscopum. Quod Walafridum Strabum ex Sangallensi monacho velit successisse in abbatia Fuldensi Rabano Mauro, cum Moguntinus defigratus eli episcopus, hoc est anno 847. cum tamen certum sit Walafridum illum obiisse anno 849. Augiæ divitis abbatem. Quod ex cloaca catalogi testium veritatis auctorem Gioseke quendam efferat Strabum Anglo-Saxonem abbatem Rugensem. Quod Remigium monachum Antissiodorensem ejusdem tandem ecclesiæ episcopum factum clarissime tradat anno D. 880. cum tamen eodem tempore sortis a Fulcone Hincmari successore Remos post illum annum ut docetur: nec umquam episcopales gestatis insulas, aut Antissiodori, aut in alia Galliæ urbe. Quod Angelomum anno 859. defigratum vivebat adhuc anno 855. Quod Amalarium Fortunatum, Lugdunensem, ut vocat, monachum, Græce & Latine linguæ callentissimum, archiepiscopum Treverensem, Rabano, Haymoni, Strabo, Remigio, Angelomo subjicias, qui omnibus fuerat ob ætatem ac sedis dignitatem præponendus. Quod Paschasium Ratbertum Corbeiensem ad annum D. 880. revoces. Quod Christianum Druthmarum, natione Aquitanicum, monachum Corbeiensem, Voet conversationem Germanum, ac si in Corbeia nova ad Visurgim, non in veteri ad Somonam vixisset. Quod eumdem, qui meminit conversionis Bulgarorum circa annum 860. procuratæ, diligentium Bedæ immasi parachronismo communiscatur, qui obiit anno Christi 735. similiaque inscitiæ atque impudentiæ reformatæ portenta, ut ad fabulam Joannæ papissæ tandem aliquando perpingam.

Fig. 613. Mentitur splendide I. cum sit, hodie Jesuitas, ad quos ea tristitia summa vindicandi ob omni vitio & labe majestatem pontificiam redit, sola negandi pertinacia perfudere: alias velle figmentum esse, nihil tale hieri potuisse. Il. cum inter scriptas numerat Baronium, Genebradium, Onuphrium: licet folios ex his, ut ipse scribitat, Genuenses Jesuita fuerit. III. cum argumenta quibus sedis Romanæ defensores (quos impartissimus terræ filius patrissque fungus appellare non verebatur gnathones & nuper nasutos) hiscorum suspectam redderet conantur, docte satis dilata fingit ab auctore catalogi testium veritatis, a Conrado Dockero, ab Andrea Rivetio, similibusque catholicæ majorum fuorum fabe expostatis. Horror ego ut demonstrationem nostram chronologicam siculenis satis arietibus concutere satagat, & Marsilio adlaborandi ac laborandi pudore gementi frazternam opem ferat. Experiemur quoque, Deo bene juvante, an in mortario contuses, feriente deloper pilo, resipiscere dicat, & flultitiam pristinam deponere; qua impulsus temere effutit chronologiæ rationem in pontificum illorum, de quibus agimus, historia confusam esse atque perplexam, eamque anomaliam irreptisse per papam Joannem VIII. aut juxta alios VII. Quis vero vel inter heterodoxos ipsos, addo & Helvetios papahelcos, tam stupidus atque hebes, aut in ecclesiam catholicam adeo efferatus, qui facultatem Historiarum non detetlerit? Nec obstat, inquit imitor pag. 517. quod leoni immediate successisse feribantur Benedictus III. atque decimo quinto. statim die post illius obitum, cum tot die jam

A tum femo sit, qui ex pontificiorum mente legitime sunt ordinati; unde expresse plerique scribunt Joannem illum in catalogum pontificum non referri; vel hæc successio justa eos tantum debet intelligi, qui mercede conductum calamum ita direxerunt, ut ne quid sedis Romanæ auctoritati incommodisse videantur. Si enim decimo quinto post Leonis IV. obitum die Platina suffectus est Benedictus III. qui fieri potuit ut intra eos, Joanna lederet per duos annos, menses quinque, & dies quatuor? Verum pluribus superfedemus modo. Hæc enim præmenda sunt damnatæ virginitatis Hottingerianæ. Aderit fortasse tempus illud, cum majore ofi otio ex infelicissima illa fegete ubertimam collegemus messem, dilectique filii domus ὀπαιρεσιῶν & si quis alius Infecissimæ nebulo, ringentibus ne quidquam ecclesiæ catholicæ hostibus, *Invitissa veritam sidere dicere*: interviros folios fassæ Stumpfium, Bullingerum, Vadianum, Scaligerum, similesque a majorum fuorum side abductos *corpheæos* Lutheri, Zuinglii, Calvini, hæreticarchorum discipulos. Quia vero obiter Zuinglii, Bullingeique meminimus; placet ab Hottingerio fesicitari, quam religionem professus sit patriarcha ille Zuinglius, quo duce atque incentore infortunatissimi quidam Helvetii catholicam eamque avitam fidem, inqua per plurima sæcula feliciter vixerant, turpissime deseruerunt, qui in expositione fidei ad Franciscum I. Christianissimum Francorum regem hæc assis est scribere anno 1532. ab H. Bullingero anno 1536. in lucem publicam emissa, atque in corpore operum Zuinglianorum anno 1581. Tigurieidio non præternissa parte 2. pag. 559. ubi de ea re loquitur: Si ergo cum Deo sunt diva virgo, Abrahamus & Paulus, quæ vitæ ratio est in cælis, &c. Credimus ergo animos fidelium protinus ut ex corporibus evaserint evolare cælo, numini conjungi, æternoque gaudere. Hic tibi speranda est, opisfex ere, si modo iosilar Davidis, Ezechiæ & Josiæ rectum lumen a Deo tibi concessum celebratas fueris, visurum esse primum numen ipsum in sua subsistentia, &c. Deinde speranda est tibi visurum esse Deiformem, prudentium, fidelium constantium, fortium, justorum mentium omnia, quicumque a condito mundo fuerunt, sodalitatem, eorum & contubernium. Hic duos Adam, redemtum ac redemtorem. Hic Abelem, Enochum, Noam, &c. Isaiam ac deiparam virginem de qua ille præcinuit, Davidem, Ezechiam, Josiam, Baptistam, Petrum, Paulum: Hic HERCULEM, THESEUM, SOCRATEM, ARISTIDEM, ANTIGONUM, NUMAM, CAMILLUM, CATONES (*etiam ipsum, qui se cacrarat, Uticensium*) SCIPIONES: Hic antecessores tuos, & quotquot in fide hujus argumenti majores videbis tuos, &c. Certe qui nullam alsam felicitatem exspectat, quam quæ ipsi cum HERCULE, THESEO, CATONIBUSQUE communi futura est, nullam profecto spesat, nullam credit, & cum iis sempiternis tartarorum addictus supplicis. Tales sunt Zuinglius, Bullingerus, & si qui ejusdem furiæ eorum successores & discipuli inter Helvetios & alibi, ergo &c. Cum hanc fabam concoxerit Hottingerus, alia gidem devoranda pulmenta affatim submini strabimus.

ADMONITIO EJUSDEM ad lectorem.

Quod si quis forte conqueratur crudeli nimium pro Deo pietate, ut loquitur sanctus Hieronymus, hoc est duriss nonnumquam a me

A cum. Omnis spiritus qui solvit JESUM, ex Deo non est: & hic est antichristus. Omnis qui recedit, & non permanet in doctrina Christi, Deum non habet. Si quis venit ad vos, & hanc doctrinam non affert, nolite recipere eum in domum, nec ave ei dixeritis, &c.

V. SANCTUS JUDAS APOSTOLUS.

Subintroierunt quidam homines impii, Dei gratiam transferentes in luxuriam: eamdem maculant, dominationem spernunt, majestatem blasphemant: quæcumque autem naturaliter tamquam muta animalia norunt, in his corumpuntur. In via Cain abierunt, errore Balaam mercede effusi sunt, & in contradictione Core perierunt. Nubes sine aqua, quæ a ventis circumferuntur; arbores autumnales, infructuosæ, bis mortuæ, eradicatæ; fluctus feri maris despumantes suas confusiones; sidera errantia, quibus procella tenebrarum reservata in æternum sempiternis caligat. querulosi, secundum desideria sua ambulantes, &c. Hi sunt qui SEGREGANT SEMETIPSOS, animales, spiritum non habentes, &c. *Simon, Arius, Nestorius, Pelagius, Felix, Priscillus, Lutherus, Calvinus*, &c.

SANCTUS IGNATIUS EPISCOPUS Antiochenus.

C Confuevernnt quidam dolo malo opmen circumfere, sed quædam operantes indigna Deo, quos oportet vos ut bestias declinare. Sunt enim canes subdoli latenter mordentes quos oportet vos observare exsistentes difficile curabiles. Alibi vocat eos *σπερμολόγους διαβόλου* concionatores mortis. Fugite malas propagines generantes fructum mortiferum, ἧνες τινὲς ἐπιγινόμεθα θανάτου καρπὸν θανασιφόρον. Idem seu quis alius in epistola ad Magnesios: Filii perditionis, hostes salvatoris, quos non Deus terruit, sed mundus, quos sermo spernit, voluptatum non Dei amatores; speciem quidem pietatis habentes, virtutem vero ipsius abnegantes: sub Christi nomine & prætextu mercatum exercentes, vitam ipsius venalem habentes. Jesum vendentes, mulierum corruptores, &c. Ad Trallianos: *μετανοήσωσιν εἰσπνεύσαντος, ἐν Χριστοῦ· ἀπὸ τοῦ κόσμου*, fraude circumferentes Christi nomen, & adulterantes verbum evangelii, & erroris venenum allinentes dulcibus alloquiis, velut muso aconitum mortiferum, &c. *Pierii alias interpretationem.*

VIO VERO ERAT IMPOSTOR, FAVENTE CHRISTO, META ET TUMULUS PAPISSICÆ FABULÆ, NEMINE HÆRETICORUM CONTRA MUTIRE AUSO AUSURO-VE IN ÆTERNUM.

ANNO CHRISTI 855.

VITA ET EPISTOLÆ PAPÆ III.

ANNO CHRISTI 855.

BEnedictus tertius natione Romanus, ex patre Petro, sedit annos duos, menses sex, dies decem. Beatus vir ille illectissimus visceribus editus, fideroo pollens rore, crelcenique celerius divinorum studio apicum patris ad eruditendum arbitrio traditus. Qui veluti spongia citissime lympham capit, facrorum ita voluminum didicit lectiones, rudimentaque cognovit, accepit, mentisque suæ fundatione polsit, & invisibilibus radicibus propagavit. Celeberrima quidem cum de ea fama perulgaretur, in Lateranensis patriarchium perducitur, clericque locatur: Erat autem sapiens verbo, doctrina præclarus, sobrius conversatione, loquela pacificus, cunctis compatiens, omnibusque obediens, denique benignissimus. Cum cum interetur papa Gregorius alacissime spe-

Benedicti vitam.

tium doctioris; atque profiteum, in sancta illum A
Fit fidelium comes a Christo pro.
cipationis Romanæ ecclesiæ subiectorum. In quo ordine plura fuere conversationis ceremonia habuit: nam earum vicit, ac mundi principem, & omnis ejus argumenta nequissima. Obiit deinde Gregorius præsul, magravique ad dominum. Sergius autem gubernacula Romanæ suscepit antistes ecclesiæ, eoque defuncto apostolicum Leo papa factum fuisce: oppido, qui illum pro felicissimis editibus diligens fuerat, quemadmodum natu catholi cum tulio ingenti presbyterum consecravit honore. Cujus beatitudo in tantum longe tempore refulsit atque præfloruit, ut omnibus beatissimis dictis & opere diceretur. Evidenter autem in eo divina permanere sapientia cognoscebatur, quia largissimis pariisque ejus omnes fovebat affectibus, & hos clarius personabat, cæbusque ac tenuioribus modi defectabilia respuebat, & quidquid utebatur egenis, atque pauperibus erogabat. Fejanitis, vera validus, orazione assiduus perstitebat, peroigilique in Dei quotidie laudibus commorabatur.

Leo quidem ubi hæc *Inc* subtractus præsul occubuit, mox omnis cleirus, illius Romanæ protocathedris, universique proceres, cunctisque fenatus ac populus congregari sunt domini clementiam exorantes, ut beatissimum illis omnibus demonstrare dignaretur pastorem, qui cultum apostolatus regere valeret tranquille. Divinitus igitur celebres tunc nomine inflammati, uno concilio, unoque cum consensu Benedictum pro tanctis apostolis pollebat sacris operibus potentissimum pontificatum eligere.

Illico vero electi universa studio plebs & populi cœtus celebri titudo progrederantur, ubique illum omnipotenti, ut solitus fuerat, invenerunt fundentem orationem. Surgens autem, & populi denisi fimus cernens agmina, rem cognovit, & mente conceptit. Interea multis cum lacrimis genua flectens flebili voce omnes deprecabatur taliter, dicens: Non me a meis deducatis ecclesia, rogo, quia tanti culminis non iuffico fustinere, nec habeo tantæ gravamen.

Illi vero nullatenus acquieverunt, sed vicinitius eum ex eodem studio abstrahentes cum hymnis & cunctis spiritualibus simul exultationibus & ineffabili gaudio in patriarchium Lateranense perducentes, pontificali folio, ut mos est pontificum, eumque confecrato demonstrat, posuerunt. Luxtant populeta urbs, exultat ecclesia, congaudent cleres, ovantesque divinas modulantur virginum laudes; diuturne pauperes, locupletantur inopes, condolabatur captivi, confurgunt debiles, infirmi lanantur, celeriores pede concurrunt, & quia exteta fa in eis triftitia fuerat, contemplabantur confufa, & tranquillitas florigera videbatur erecta. His itaque peractis clerus & populus devotus decretum componentes propriis manibus roborarerunt, & confecrando prisci, ut pofcit, invicibilimis Lothario ac Ludovico destinaverent Augustis. Ipsum autem qui deprecabi legati decretum, fuerunt hi: Nicolaus vidicleus Anagninæ antistes ecclesiæ, & Mercurius magister militum, Asclepio Eugubino episcopo tabellarius Sacrorum confabulari cooperunt; qui callidis eos fermonibus linieni conabantur, ut eorum mollire cœpit, beatique fidelitatem jurisjurandi venerant eledi, cum quibus etiam confiliarius Adalbertus, ut depositum anathematis Anastasium, quod divina nullatenus clementia, pontificatus insula pervenire, Eugubino Episcopo decretum benedictionis ac pallium duplex, quæ mentibus

tunque missorum nonnulli impetrarium cupiebant. Ius eidem insigni ornamentum electo, quibus Augusti coniunctabatur ceremonia. Qui omni cleto, ac reipublicæ cœtibus dirit machinationibus confilium, quod Eugubii, ut prætalimus, cum Afenio Albinoreni, adiungere cupientes dicebant: Omnes in obvium imperialibus fimul nobilem esse fidelitate legatis, quatenus Augusti iuffionibus obedientes exhibere valeatis.

Poft alia quidem ex legatis, quos pranunciavimus, missi Hortam, quæ quondam gentilium ritio Roma dilitat, properaverunt. Ex quibus in eam Adelbertus Bernardusque ingressi comites cuidam olim damnato, Arfenio eugenio pontifici, se conjunxerunt ſ presbytero nomine Anaſtaſio, B qui in tanta ſynodo beatæ præſidente Leone memoriæ præſule rite fecundum factorum promulgationes canonum excommunicatus, depositus, & anathematæ vinctus fuerat: non habentes Deum præ oculis, ipſubſque præcepta confundere, ut typhanni, cupientes evidenter: medietatemque, qualiter eumdem ejectum, anathematizatumque Anaſtaſium ſupposito culmine iubleverant contra traditionem, omniumque ſanctiones pontificum virorumque almorum. Miſit quoque, quos jam ſupra memoratus, qui imperator noſtrum decretum ad benignifimi de electione Benedicti porreexerant, id eſt, Nicolaus epiſcopus & Mercurius magiſter militum memorati, ſupremus comitatus habuitus conſilium cum aliis quibuſcham Romam egreſſi nobium, id eſt, Gregorio, Chriſtophoroque magiſtris militum, & primicerio, quæ imperatoris legatis profecti ſunt, Hortamque properantibus obiem fidelitatis ſacramentum, quod fererant almiſtro Benedicto, parvipendentes, obliviſcentesque eiusdem, damnato & conjunctum, depoſitoque presbytero. hac ſub occaſione mihi concedentes ab urbe ſimiliter peregerunt, *cogitantes conſilium, Pſa. 20.* juxta illud propheticum eloquium, *quod non poterunt ſtabilire*. Urbe deinde exeuntes ab Hortra juxta biſilicam beati Lucii martyris perveruerunt, inſultantes & gloriantes in ſua virtute, cum quibus Radoaldus Tuſcanenſis epiſcopus, Tuſcorumque exercitus Agatho antiſtites aderant, qui cum Romanis diſcrepare non urbe. Et eidem anathematizato terra irretiti dum caligine ſe jumerant, obſcurati ſenſu, mente, & anima.

Hoc ipſe Dei famulus audiens Benedictus electus G. G. Majonemque venerabiles prudentefque, & omni ſcientia plenos epiſcopos ipſis imperialibus miſſis cum aliquibus liberis ſtuduit deſtinare, quos apprehendentes Arſio anathematizato monenne præſbytero vinxerunt, & cuſtodiis tradiderunt, quod nec barbari gentiles in tergatis perfeciſſe audiuntur.

Poſtmodum autem ſæpius dictus Chriſti miniſter Benedictus electus Hadrianum infignem fecunditerium ſanctæ ſedis apoſtolicæ illis atque Gregorium docem obviam direxit.

Altera autem die, millione fangentes omni clero cum populo ſenatui, & univerſo populo mandaverunt, ut obviam illis trans Milvium ponteni imperatoris juſſionibus irent. Tunc omnes dolum nefcientes Romani nèque fallacium, nequiverunt. Milvianoque trans pontem utbem egreſſi unanimiter perreserunt: Properantibus quidem ad martyris jam fati baſilicam, ipſi, de quibus jam ſupra legati memiminus, eidem depoſito anathematizatoque presbytero epiſcopi clerus Romanæ plebis, ac procerer obviavit runt, cujus quibus pariter equitantes per Neronis campum urbium jam memiis properabant. Hadrianum quoque ſuſiguem ſecundicerium, de

de quo ſopra retulimus, vallatum cuſtodibus A deducebant. Gratianum vero facri fuper iſtum patriarchii, atque Theodorum ſcriniarium apprehendentes reclufos lanceis retinebant, & adhuterunt, adiungere cupientes dicebant: Omnes in obvium imperialibus ſimul nobilem esse fidelitate legatis, quatenus Augusti iuſſionibus obedientes exhibere valeatis.

Poſt alia quidem ex legatis, quos pranunciavimus, miſſi Hortam, quæ quondam gentilium ritio Roma dilitat, properaverunt. Ex quibus in eam Adelbertus Bernardusque ingressi comites cuidam olim damnato, Arſenio eugenio pontifici, ſe conjunxerunt ſ presbytero nomine Anaſtaſio, B qui in tanta ſynodo beatæ præſidente Leone memoriæ præſule rite fecundum factorum promulgationes canonum excommunicatus, depoſitus, & anathematæ vinctus fuerat: non habentes Deum præ oculis, ipſubſque præcepta confundere, ut typhanni, cupientes evidenter: medietatemque, qualiter eumdem ejectum, anathematizatumque Anaſtaſium ſupposito culmine iubleverant contra traditionem, omniumque ſanctiones pontificum virorumque almorum. Miſit quoque, quos jam ſupra memoratus, qui imperator noſtrum decretum ad benignifimi de electione Benedicti porreexerant, id eſt, Nicolaus epiſcopus & Mercurius magiſter militum memorati, ſupremus comitatus habuitus conſilium cum aliis quibuſcham Romam egreſſi nobium, id eſt, Gregorio, Chriſtophoroque magiſtris militum, & primicerio, quæ imperatoris legatis profecti ſunt, Hortamque properantibus obiem fidelitatis ſacramentum, quod fererant almiſtro Benedicto, parvipendentes, obliviſcentesque eiusdem, damnato & conjunctum, depoſitoque presbytero. hac ſub occaſione mihi concedentes ab urbe ſimiliter peregerunt, *cogitantes conſilium, Pſa. 20.* juxta illud propheticum eloquium, *quod non poterunt ſtabilire*. Urbe deinde exeuntes ab Hortra juxta biſilicam beati Lucii martyris perveruerunt, inſultantes & gloriantes in ſua virtute, cum quibus Radoaldus Tuſcanenſis epiſcopus, Tuſcorumque exercitus Agatho antiſtites aderant, qui cum Romanis diſcrepare non urbe. Et eidem anathematizato terra irretiti dum caligine ſe jumerant, obſcurati ſenſu, mente, & anima.

Hoc ipſe Dei famulus audiens Benedictus electus G. G. Majonemque venerabiles prudentefque, & omni ſcientia plenos epiſcopos ipſis imperialibus miſſis cum aliquibus liberis ſtuduit deſtinare, quos apprehendentes Arſio anathematizato monenne præſbytero vinxerunt, & cuſtodiis tradiderunt, quod nec barbari gentiles in tergatis perfeciſſe audiuntur.

Poſtmodum autem ſæpius dictus Chriſti miniſter Benedictus electus Hadrianum infignem fecunditerium ſanctæ ſedis apoſtolicæ illis atque Gregorium docem obviam direxit.

Altera autem die, millione fangentes omni clero cum populo ſenatui, & univerſo populo mandaverunt, ut obviam illis trans Milvium ponteni imperatoris juſſionibus irent. Tunc omnes dolum nefcientes Romani nèque fallacium, nequiverunt. Milvianoque trans pontem utbem egreſſi unanimiter perreserunt: Properantibus quidem ad martyris jam fati baſilicam, ipſi, de quibus jam ſupra legati memiminus, eidem depoſito anathematizatoque presbytero epiſcopi clerus Romanæ plebis, ac procerer obviavit runt, cujus quibus pariter equitantes per Neronis campum urbium jam memiis properabant. Hadrianum quoque ſuſiguem ſecundicerium, de

Deique omnipotentis antiſtes, & qui cum ipſis aderant, temores vel minas eorum parvipendentes, immobiles perſtiterunt. Quorum conſtantiam jam dicti Franci cernentes ab eis ira differtearet rejecti, & ſe quoddam cubiculum ſepulſus baſilicæ funt ingreſſi, diverſaque conſilia meditabantur, in quod etiam Oſtiæ, & Albani antiſtites conſtituti conveniebant, quos mo dum ſeremonoe blandaque reducere adulationibus decetebant, & poſtmodum aſperis promiſſionibus circumdabant, quibus ſtridula etiam voce dicebat: Nullatenus vitam poſſidere poteſtis, ſed capitali ſubjecebitis ſanctioni, niſi confecrationis Anaſtagio gratiam deſideritis. Illi autem ante ſe mortui tradere profitebantur, memoriamque Leonis ri, quam depoſito anathemate damnato confecrationis tributerent benedictionem. Arguebant autem eoſdem miſſos, & univerſas demonſtrabant facre *reſipiſcentiæ* ſcripturas, quibus nullatenus eumdem depoſitum in ordine quem poſſebat conſtituerere valuiſſent. Protinus vero ſecretius linguas eorum conſultabantur, ſuæ, qui in eis exuberabat minuit, meatibuque eorum videbatur expulſus.

Tertia vero ſeria lucerſcente omnes epiſcopi ac cleros ac populo in baſilica ſalvatoris, quæ Conſtantiniana dicitur, congregati ſunt. in qua omnis plebs, ac populi multitudo extenta vece clamabant. Benedictum beatiſſimum papam volumus, ipſumque deſideramus, quod jam fati audientes legati, mirabantur. Videntes itaque quia in Anaſtaſium Chriſti unitas almaque concordia nullo ſlecterabur ingenio, in quodam patriarchii cubiculo epiſcopos convocaverunt, atque alios facerdotes cum clero. Cum quibus ſedentes, quæ reſidebat, ejiciſtum, fed tam probabilibus miſſorum audacium ſuperaverunt ſermonibus atque doctrinis ita ut infanſta illorum mentis cogitatus contemplaretur contrita atque confuſa. Hoc cernentes miſſi venerabilibus dixerunt epiſcopis: Accipite veſtrum electum, & in quam vultis baſilicam cum eo deducite: Anaſtaſium, quem depoſitum dicitis, ab hoc patriarchio ejicimus. Treſque per dies jejonium cum orationibus celebrarunt, & poſtmodum quidquid ſuperat ex mentia demoliraverit, irupleatur. Almifici vero epiſcopi clamaverunt: Ejiciatur a noſtra præſentia tevator atque depoſitus Anaſtaſius & ab hoc expellatur patriarchio, & tunc facilimus quod hortamini.

Illico prædictus Anaſtaſius magna cum turpitudine de patriarchio ejectus atque expulſus eſt, ut ejiciens: omnes multimodas orthodoxæ cultores fidei domino noſtro Jeſu Chriſto perſolerem gratæ.

Epiſcopi quidem cum univerſo clero ac populo ſe pacquo. In beatiſſimum accipientes Benedictum ejectum de baſilica, in qua clerici commorantur, deduxerunt, quia ibidem cubitabat a ſervilibus fuerat Anaſtaſio collocatus. Qui cum omni alacri- Benedictus tate atque exultatione cum ipſo in baſilicam ſalvatoris, quæ Conſtantiniana dicitur, delcendent. De qua exeuntes cum ſuper equum o- cinantes, in quo Leo præſul ſedere conſueverat, poſuerunt. Quem etiam magna popoli præcedente caterva in baſilicam Dei genitricis, quæ Ad præſepe dicitur, deduxerunt, in qua ipſo nitis & orationibus tribus diebus noctibusque vacantes ſummam majeſtatem domini multis lacrimis exorabant.

Expletoque jejunio omnes, qui ſe anathematizato depoſitoque conjunxerant, divino compunctionis nuto, Deique inflammati favore in jam fatam

fatam basilicam ; in qua beatissimus, ut præ-
Adorsoli oblatum est pretio Beatitudi.
tulimus, Benedictus erat, unanimes convenerunt, & procedentem verbigena ipsius oculari cooperunt, qui & dicebant : Etravimus, & lubrico a te pede dilcessimus, & sed pabet veluti fantdissimus ovium suleipe agnitus per nemus erraniia , lestisque sinu agnitus colligc , tuisque nos obumbra sub alis. Protinus ipse a Deo protectus Benedictus extensis brachiis , puris mentibus , cordeque benigno omnes amplecti fritebat , & oculis personabat , quibus etiam dicebat :

Gaudete, inquit, dilectissimi, & magis exultate, quia ecclesiam quæ fundata est super Christum Dei Filius sua unire virtute dignatus est. Hæc dicens , & his similia præcinebat, etiam ipsi imperiales libi- B dem convenerunt legati , qui falubribus verbis ac mollioribus cum eodem lectetius electo confabulabantur.

Subito vero omnes episcopi, universusque clerus, atque innumera Romani populi multitudo ex eadem eum deducentes basilica cum hymnis & canticis *Spiritalibus* in patriarchium Lateranense introduxerunt , & in pontificali solio, de quo ejectus fuerat, posuerunt. Denique universi congratulabatur ecclesiæ , & omnis populus amplis vocibus resultabat. Præterea dominico die diluculo in basilicam beati Petri apostoli ab episcopis , clero , procetibus deductus est , & in conspectu omnium , imperialibus missis cer- nentibus in apostolica sede , ut mos est , & au- *Conferuntur pontifica.* tiqua traditio dictat , conferacrus ordinatusque est pontifex . Portentisis vero episcopus prohibitus ab ecclesia , ordinationem , quam debuerat , super eum nullatenus fecit , quod anathemate sese junxerat, ac in perjurii voraginem ceciderat atque mandato.

Post facta autem tunc missarum solennia celebrata , in patriarchii Lateranensis pontifex ordinatus reversus est ecclesiam . Erat enim mitissimus, & omnibus facile decedere superbus , voluptuleer & mente clarus , dulcis verbo , doctrina benevolus.

Bono obitu ecclesiæ Lateranensi.

Sed quia cuncta non sufficimus per ordinem enarrare , ad ea quæ divertit & festinat , locis obtulit extendere calamum studeamus . In primo D quidem pontificatus sui exordio superno exaudiente amore in basilica salvatoris , quæ Constantiniana dicitur , ipsius redemptoris domini nostri Jesu Christi miræ pulcritudinis ex argento purissimo auroque perfusam fecit iconam , leonem draconemque pedibus conculcantem , pentasamum libras duodecim & semis . Et in basilica sanctæ Dei genitricis semperque virginis domine nostræ , quæ Ad præsepe nuncupatur , auream obtulit pretiosissimamque coronam unam pentasamum libras quatuor . In qua vero basilica baptisterium destructum multa per tempora manserat , celeri studio , futurum speransa domino retributionem , restauravit , & ad pristinum statum perduci procuravit . Ipse quoque indignis & beatissima papa in basilica beati Petri apostoli ex argento mundissimo auroque fulsam cantharum interrafilem , in quam thus mittitur, obtulit : ubietiam candelabra septem cum cornibus ex argento purissimo obtulit aureo nitenti colore .

S. Paulli.

Jam in basilica doctoris mundi beati Pauli apostoli sepulcrum , quod a Saracenis destructum fuerat peronavit , pentasamum libras numero centum tres . Etiam in basilica beatæ Dei genitricis tans Tiberim obtulit vestem unam in electuris ornatam de olosyro , habentem in medio sum- A cem de chrysoclavo . Fecit autem in basilica beatæ Dei genitricis, quæ vocatur Antiqua, quam a fundamentis Leo papa viam justa sacram confluentes, vela de fundato cum periclysi de blatthin numero tredecim. Qui etiam in basilica beati Laurentii martyris sita foris muros civitatis obtulit aureas claves, atque concessit . In menle vero quinto conferationis hujus præclari pontificis, id est, menle Januario die ..... *Tiburtis in Sudio.* appellatur Tiberis alveus egreffus est fuum , & per campos late se dedit , innumisique inundatione aquarum multarum , & ingrediens est per *S. Sergii & Bacchi :* Sergii & Bacchi , quod appellatur Callitici , fecit calices de argento puriffimo duos , & aptenam unam , colatorium unum , cantharum unam . Thymiamaterium unum , penfans simul libras 4. Ipse quidem insignis & beatissimus pontifex in fuperno fundamento obtinens ordinationem ponens, nil terrenis finemque habentibus, sed spiritualibus falubribusque tantummodo operibus delectabatur ; & in cunctis , que falutis sunt, quotidie præclaro inuitu permanebat.

His vero sacris beneficiis ornatus , apostolorum principi , pulique janitori, obtulit mire pulcritudinis vestem unam aureo textam opere , decoreque fulgentem almificam, annontiationis habentem hiltoriam , & hypopanti , & quatuor ipse unigenitos Dei Filius templum ingreffus duobus ex Sanctis Patribus . Verumtamen iidem præditus & beatissimus papal nimio amore accensus , Deique admiculo fultus , *S. Paulli.* fecit in basilica beati ac egregii prædicatoris Pauli apostoli regnum de auro purissimo fpanodiliftum cum catenulis suis habens in medio crucem auream item fpanifcam , quæ pendent affidue super ejusdem altare penfantia libras 2. & unciam unam.

Obtulit quoque in eadem basilica cantharam de argento mundissimo unam penfantem uncias novem .

Ipse vero insignis & beatissimus papa fecit cruces argenteas septem , quæ per oditana tempora per omnes catholicas ecclesias more fulito præcedebant, & quia pne nimia vetuftate confractæ fuerant, iidem præclarus & sanctissimus præsul *A nouiter reftauravit ,* & in priffinum ftatum D *pe ecc.* iterum reformavit , quæ penfant simul libras quinquaginta unam & femis.

Nec non & in basilica S. Christi martyris beati Sebaftiani , quæ pontior in loco qui vocatur Fraxata , obtulit idem pater egregius ipsius olim de fundato unam , habentem in medio crucem cum gammadiis de quadrupulo. Simili modo fecit in basilica beati & egregii prædicatoris Pauli apostoli vestem rubeam de azodina 1. cum chrysoclavo .

Verum etiam & in titulo S. Cyriaci martyris fecit vestem de fundato unam. Ipse vero beatissimus pontifex exardescens amore fecit in basilica beati Petri apostoli nutritoris suo pharum ex argento unum mire magnitudinis , qui penfat libras 82. unc. .....

Hic vero beatissimus pontifex divina inspiratione repletus fecit in ecclesia beati Levitæ Laurentii fuis ortus hujus civitatis Romanæ vellem de fundato unam cum chryfoclavo mire pulcritudinis decoratam.

Sed & ipsius præcipue facta tecta ecclesiæ beati Petri apostoli nutritoris sui, id est navum majorem & alium navem quæ super corpus ejus est , magnis trabibus impositis numero feptem , protecique artificio elevatis luciffue reconvavit . .....

S. Cyriaci. Et in titulo beati Cyriaci martyris obtulit

ne martyris obtulit evangelium ex argento pu- A evangelium unum ex argento puriffimo ad lauriffimos , & ipsorum ipsius ecclesiæ . His itaque pre- dem & ipsorum ipsius ecclesiæ . His itaque præactis præfatus beatissimus papa nimio amore confirmatus in ecclesia beatæ Dei genitricis semperque virginis Mariæ domine noftræ , quæ ponitur trans Tiberim , ubidam majorem ipsius ecclesiæ, in tuinis positam , noviter atque a fundamentis facient, ad meliorem ornatu ftatum . Fenestras vero ex coloribus ornavit , & pidura nuvi decora vit . Nec non & porticum atque baptisterium cum secretario omnia & in omnibus fatis secta novitet renovavit.

Cimeterium vero beati Marci confessoris at- *S. Marcellini.* que pontificis , quod ponitur foris portam Appiam qui in ruinis jam pofitis omnia reftanravit. Nec non & in ecclesia beatorum Petri & Marcel- *S. Petri & Marcellini.* lini martyrum , ubi corpora jam veraliter posita- B tum vicinum ruinæ exiftebat , depositis vetuftiffimis trabibus & aliis impositis noviter ipsum tectum atque portarum in circuitu omnes noviter reftauravit.

In basilica quoque jam *sæpius* dicti egregii doctoris mundi beati Pauli apostoli iidem an- *Basilicas fundit Benedictus præfat pulcritudine decoris rete factum miro opere totum ex gem-* mis alvaderis , & ballis aureis , conclufas etiam auri petias in fe habens fenatiras videlicet majores numero 21. cum aliis pariter minoribus . Hæc non & amendulas aureas numero 11. & gemmas chrysoclavas pendentes numero 10. magno amore præcepit fieri, & hæc omnia fanctius dictus papal honorem apostoli offerens pendere jussit affidue . Verum etiam ætherio compunctus nutu magnum fanctæ ecclesiæ , ut idoneus Christi minister , eorum pacis patronus indefinenter genera- *Ecclesiarum sanctæ* textum feliciter volumins , in quo conftant verti- *sium reflo-* prædicationis Pauli videlicet apoftoli , & alio- *rum.* rum apostolorum epiftolæ , atque prophetarum ordinabiliter conftituta lectiones , quæ a Diadiaconibus leguntur per cunctas ecclesiarum ftationes more lolito turfum in ambone raptim , vel prudium a fanctæ ecclesiæ fuisse percipiente, captus magna vehementisque folicitudine tafte dignum fimiliter volumen pomparare ftuduit , in quo Græcos & Latinas fectiones , quas die fabbato fanctæ ecclesiæ Theologice & fanctis pentecostes fubdiaconi legere foliti funt fcripturas adjungi præcepit, marque operationis tabulis argentea decenter adornans fanctæ ecclesiæ Romanæ libenter obtulit.

Hujus temporibus Michael filius Theophili *Michael &* imperatori Conftantinopolitanæ urbis imperan- *Theophilus* tes ob amorem apostolorum multi ad beatum Pe- *imperatores* trum apostolum donum per manum Lazari mo- *Constantinopolitanæ urbis* nachi , & pictoriæ artis nimio eruditi , genere *munera mit-* vero Chazri , id eft , evangelium de auro pu- *tunt ad sanctum* riffimo , cum diversis lapidibus pretiosis : Cla- *Petrum.* vem vero fimiliter de auro , & lapidibus circumdatum, reticulo pendente de gemmis albis preciosis nimis pulcritudinis decoratum & vela duo de oloveto, cum cruce de olovero , & illa fimiliter de chrysoclavo , & parva coopertoria ipsius calicis, sicut mos Græconum eft . Similiter & vestem unam purpuream imperialis manufacture altare majus ex omni parte cum habitis & cancellis , & rosis de chrysoclavo magnæ pulcritudinis deornatam , etiam & velum de ftauraci unum , cum cruce de chrysoclavo , & litteris de auro Græcis .

Hujus temporibus rex Saxonum nomine *Saxonum* causfa orationis veniens , relictis omnibus fuis *rex religio-* rebus , regnum proprium fum dimisit , Ro- *sis causfa Romam* mam properans ad limina apostolorum Petri & *properans.*

Pauli,

Pauli, cum multitudine populi, & obtulit do- A
na beato Petro apostolo, coronam ex auro pu-
rissimo pensantem libras 4. Bauzac ex auro pu-
rissimo duas pensantes libras. . . . Spatham cum
auro purissimo ligatam. Item imagines duas
minores ex auro purissimo : gabathas fusiles
de argento exauratas quatuor. Scrace de oloso-
vero cum chrysoclavo 1. Camisias albas signifi-
latas holosericas cum chrysoclavo, & vela ma-
jora de fundato duo.

Et isle rex Saxonum postulante sanctissimo
domno Benedicto papa, ut faceret togam in ec-
clesia beati Petri apostoli publicam de pondere
auri vel argenti librarum, episcopis, presbyte-
ris, diaconis, & universo clero, & optimatibus
Romanis tribuit aurum, populo vero minutum B
argentum.

Et postmodum finita cauta orationis reversus
est ad proprium regnum suum, & post paucos
dies vitam finivit, & perrexit ad dominum.

Multum denique idem præfat sanctarum Dei
ecclesiarum eruam gerens, sanctumque pio men-
tis affectu, ac studio in illarum reparatione gau-
dens, in basilica regni calorum clavigeri nutri-
toris sui fanum cunctarum argenteum fedentem
in pedibus 4. a Saracenis olim ablatum, in tqo
ad decus ipsius basilicæ in duobus fastis, atque
dominicis lucerna simul & cereri ponchantur
juxta lectorium mistico opere fecit, ac renova-
vavit penthas libras. . . . Erat enim ad divini
cultus amorem semper intentus pacisque amator, C
& omnium supernorum pudicis moribus ope-
rum cultor.

S. Petri. Hic constituit ut cum episcopus, vel presby-
ter, aut diaconus moreretur, pontifex una cum
omnibus episcopis & presbyteris, atque diaco-
nibus, nec non & reliquis seriei ad ejus fune-
liendum corpus & commendandam animam,
convenirent.

Similiter etiam ipsi faceremt, cum pontifex ab
hac luce migraffet, quod non solum docuit, fed
& fecit. Cujus vestigia sequens fuceffor ejus in
cuncta pietatis hujus, ideo & in ceteris eum tan-
quam heres devotissimus imitatus eft. Hic fecit
ordinationem unam per menfem Decembrem,
presbyteros 5. diaconum 1. episcopos per diver- D
fe loca nomero 66. Sepultus vero eft ante fores
basilicæ beati Petri apostoli.

NOTA SEVERINI BINII.

Benedictus III. pontifex.

a *Benedictus.*] Lector defunctio absque mora in fa-
cro cum ejus contextu omnium fabrogatus eft Benedictus III. Factione vero pravorum quorundam, qui ad Reginam ufi funt ingratorum imprimis agent, Anastasius cardinalis presbyter, tituli fancti Marcelli, quem fupra in con-
cilio Romano nomine Leonis IV. celebrato excommuni-
avimus fuiffe dicimus, hereticus eft per fchifma in fe-
dem apoftolicam : idque imperatoris Ludovici consiu, qui adeas in electione Romani pontificis nullam fui re-
verentem habeti. Verum refellente cleto populoque Ro-
mano fchifmaticus ejicitur, atque in fuam fedem Be-
nedictus reftituitur. Hæc fummatim ex Anaftafio. Ma-
jus semper Ludovicus imperatorem relicto fæculo anno
tmperii fui decimo quinto, qui eft Chriti adiquagesi-
mus quinquagefimus quintus, habitum monachum fuf-
cepit.

EPISTOLA I. BENEDICTI PAPÆ III.
AD HINCMARUM ARCHIEPISC. RHEMENSEM.

Confirmatio synodi Sueffionenfis II. cum privilegiis ecclefiæ & archiepiscopi Rhemenfis.

Benedictus episcopus servus servorum Dei reverentissimo & fanctissimo confratri nostro Hincmaro archiepiscopo fancta Rhemensis ecclesiæ.

PRobabilium facrorumque definitiones gestorum auditionum mentes exhilarant, faciuntque alacres, & intantum moralium lætitia corda replent, ut in conditoris omnium exsultent laudes, facilique intuitu illarum confirmant proferuas intentiones & actus, validoque & incorrupto judicare fundamine certamina ingenti procurent. Noftri quemadmodum pontificii cor dulcifonis tuæ benignitatis apicibus lætius effectum eft & follatium ftreuus quos percipiens legentes inquifitione, noftræ te effe cum fanctum dilectionis intentis novimus oculis, divinifque profperitatibus efficacem. Synodique textum imminenti ventilantes intuitu, ejufque actus, quam apud Sueffionis civitatem tua beatitudo ftudiut celebrare, cum epifcopis tuæ diœcefeos, venerabilibus archiepiscopis, Veremione feilicet Senonenfi, Amalrico Turonenfi, aliifque epifcopis, ut fcriptis in ea contulifti, fubtilique demonftratione pandere procurafti : quæ ad profectum fanctæ noftræque ecclefiæ pitis ac fortitudinis ftatura fanctaque repetimus, præcipue in quibus æquiparare te viros illos profperximus, qui non terrenis actibus, caduciique delectati non fuere observationibus ; infinitoque Dei zelo accenfi, ecclefiaftica promulgarunt ftatuta & ordines. Hæc cernentes, ad ea quæ ejus nullatenus nos inclinare ambiginus, tuæ veneracionis amplexare cupiemus affectum. Et quia ut devotus fidelisque in omnibus filius, pro inftructione feu confirmatione geftorum ac regulatum ecclefiaftlcarum, femper ad hanc te fedem recurrere contemplamur ; definitionem fraternitatis tuæ, & ceterorum epifcoporum, quas tu nobis in præfata fynodo apoftolicis canonicifque auctoritatibus propriis digitis roborafti, fi ita eft, noftro te fcriptis præfulatui intimafti, & geftorum ferie demonftrafti, ratas eas quidem definitiones apoftolicis fore promulgamus auctoritate, femperque manere ftatuimus, ut inde quinfito nullis aliquando temporibus oriatur, & afpirantes indebite anhelitus compreffi funditus perpetuo maneant : ne amplius allorum contradicentium adverfitatibus Dei conturbetur ecclefia ; fed omnibus cruta fœvæ pertractationis erroribus unita femper in Chriso permaneat. Inter hæc quidem & hæc definitiones, quæ fuiffe dixeriint regulis fubjectos ecclefiæ, te contempto, impune audeat feu valeat aliena expetere aut expectare judicia, et almorum traditionibus patrum, canonumque promulgationibus eft conftitutum : falvo in omnibus jure apoftolicæ noftræ fedis, utab ipfo veluti Chriito & faceis eft cautum canonibus. Sed cundi, vere in præfatione five in fubjectione debita, ordinem ab ecclefiaficis regulis tradium obfervantes obedient, & ftudiofius obtemperare procurent. Et hoc promulgamus, atque ftatuimus, ut te, qui ejus provinciæ primas dignosceris, nullius unquam infeftatione, contra canonica apoftolicaque decreta, five judicia ecclefiæ-

ecclefiaftica tibi commiffa, aut virtute aut facultate nudari, aut ante audienfiam Romani pontificis a quocumque damnari ftatuimus : fed fi compellatus appellare ad hanc fanctam fedem voluerit, apoftolici papæ judicio referrati, noftra, immo beati Petri auctoritate præcipimus : nec alicui cujufcumque juris vel judicio te fubjici, excepta potefiate fedis Romanæ pontifi- A cum. Et hoc volumus, ne quilibet ex provincia & diœcefi metropoli tuæ tibique fubjecta, jus fecundum ecclefiaficas conftitutiones præmatui ecclefiæ tuæ & tibi debitum quoquo modo per contemptum convellere, aut tibi vel ecclefiæ tuæ quamcunque violentiam contra eadem canonum conftituta, & decreta Romanorum pontificum, pertinacier inferre præfumat, cum anathematis interpofitione noftra apoftolica, & beati Petri apoftolorum principis auctoritate, prohibemus, & fraternitatem tuam in Chriso nunc & femper bene valere.

II. AD EPISCOPOS IN REGNO CAROLI CONSTITUTOS.

Adversus Hubertum clericum ut infra dies XXX. Romam veniat de criminibus, quorum insimulabatur, respondsurus.

Benedictus episcopus servus servorum Dei reverentissimis & sanctissimis archiepiscopis concilii apud Carisiacum habendi, quod est in regno Carisiacensi.

BOnorum semper innovamur auditu, & affimo hilaricfimus bono diligentium, ubi operosa pollentium, quos beatitudo fulmat divinoque connectit conforio, & pofi perdocti ad climata : atrocitatibus autem, aftufque malorum lamentant, quorum fceleris tus converfatio circumdatur, & plena malis eorum operatio manet : quorum in candis curfor eft detefiabilis, pernitentia fæva, infelicque opinio. Quibus Hubertum clericum, quondam Bofonis filium, relatione fimilem effe cognovimus ; qui tantis fpoliatoribus irretitus, mentem ad fuperna non fublevans, nevi pernitis pericepsefle nolit. Multorum vero ingemifcentium clamoribus hominum, horrifcifque afflentionibus, plura infelicis hic audacia mala, diriique perpetrationes noftri præfulatus didicerunt legati. Qualiter oftim facrorum fuit conjunctus numero clericorum, adeo ut in divinis celebrandis myfteriis miffarumque solemnem facras lectiones confcendens ambonem populo nuntiaret. Nunc autem, quod lacrimantes refcimus, iniquorum fceleratiffimo nimque hominum converfationibus fociatur, infauftaque vitæ unitus, & multis placulis criminibufque plenus, ad pericliitationem fue, quod non debueras, animæ inique certamine tendis, & crucis tyrannide perfecutat. Et hoc multis narrantibus audierunt, quod cum fceneris mulieribus quotidie degere non dubitet, quæ animas perdant, & corpora fauciant, ad imaque deducunt. Et quia aggregatione multorum hominum fibi noxiorum conjuncta, multa in plebem domini, preciofa quam paffione e fuscitibus : nequiffimi reiputi leonis atque redemit, homicidia & innumera adulteria, turpefque fornicationes ac deprædationes illicitas & infilentabiles perpetrate non ceffet. Non folum hæc, fed & plurimis etiam affirmantibus didicerunt, quod monafterium fancti gloriofique Mau-

Concil. General. Tom. IX.

citii martyris, apoftolicis privilegiis munitum, tanta ferocitate pervafit, ut multis jam prifcæ religionis in eo ordo feruetur. Nam illa quæ Deo ibidem famulantibus ex quo ipfius minifirabantur, nunc mercetribus, canibus, atque avibus, nequiffimis nec non hominibus fua largiuntur præceptione. Idque monafterium ab ecclefia fundens, Almonius quondam præfidere videbatur antiquitus, fecularium canonum patrumque violans fanctiones, indecenter poffidere non dubitet. Et quia monafterium in commemoratione beati Petri apoftoli Lasovii conftitutum, in hujus clarifi aditus mulieribus nunquam patuit, hoftili modo ingreffus, cum illicitis muliebribus per alios dies commorari non erubuit, repulfatus. Quamdam etiam mulierem, quæ cavalla pudicitiæ a proprio fe viro diffociavit, Deoque fe vovit, atque dicare promifit, & poftmodum diaboli jaculo terebrata nupta perdidit, a monafterio fugiens ; cuidam adulterio jonctæ fune fe defenfioni fubmifit, poftremo vero archiepiscoporum epifcoporumque querela coacti minime ifi præfentata, qui una cum defenforibus fuis eam ab ecclefiaftica communione expulerunt ; hactenus ufque, divinum non timens judicium, fua defenfione retinere non ceffet. Facemque, quam inter filiu douvicum munivimus Cæfarem femper Augufium, fosfque gloriofos germanos, fua miferima cupiditate, ad multorum Chriftianorum nocem atque perditionem fcindere, ut audivimus, non dubitavit. Hæc & multa horum fimilia de eo audientes, profuis lacrimis condolemus, ne fine fragilitatis in his eum finis contingat, Erebique voragini addicatur. Propterea volumus, & apoftolica fue præcipimus auctoritate indafitur, ut omni poffpofita excufatione, abiatoque ingenio poft xxx. dierum curricula, quam hæc illi fuerit præfentata epiftola, iter inchoare non pigeat, Romamque celeri ftudio properare feliciter : ut præfentialiter videre valeamus, atque cognofcere, fi taliter circa eum hæc quæ dicuntur exfiftant, ut fpiritali abluere cenfura cupimus, fanctaque mereatur cælefis reformare medicinæ collyrio valeamus. Cupimus enim illum tantis erutum effe delictis, & fuperne patrifæ fuscipere civem. Si autem venire neglexerit, ad noftramque apoftolicam fedem fecundum præceptionem pergere noluerit, fcire vos volumus, quia mox illum ab ecclefiaftica communione expellimus, ita ut nec vobifcum, nec cum ullis Chriftianæ cultoribus fidei conforcium habeat, & a dominico corpore fanguineque eum facimus alienum. Optamus beatitudinem veftram in Chriso bene valere.

III. IN CONFIRMATIONEM PRIVILEGIORUM CORBEJÆ.

Benedictus episcopus servus servorum Dei universis epifcopis Galliarum.

CUm Romanæ ledis pontificem conftet o. . . . cleiæ communem Chriti caput atque pa. . . . ejusem fore, tumquam beati Petri principis apo. . . . ftolorum vices agentem, cui Chriftus totius ec. . . . fe follicitum relinquitur, quod univerfis ecclefiis follicitudinem prætendere, & omnium in Chriso credentium faluti, pacis, atque quieti profpicere nos oporteat, ut & quæ prava funt, corrigantur, & quæ rata roborentur, quæ corrupta funt, re-

Anselm.

Vide pag. 593. 594.

Matth. 5.

Mand. 10.

Luc. 20.

Ex. 3.

Num. 16.

Deut. 32.

Ex. 32.

Deut. 9.

Deut. 10.

Deut. 18.

Num. 18.

Deut. 12.

Deut. 14.

Deut. 26.

Num. 18.

*Deut

a Sacræ.

tasque, tamquam sacra " divinitatis custodiant, A nec ipsi eas tollentes, nec ab aliis sufferri finentes, ut ante confpectum fupremi regis quod diximus nomine merito reatus teneantur; ut dum Deo quæ sua sunt custodiunt, eis a Deo & terreni regni principatus custodiatur, & sempiternæ beatitudinis corona tribuatur.

Quapropter momentes eos hortamur, ut tam sua quam primum principatus sanctitia incorrupta custodientes, pontificum quoque noftrarque decreta nullatenus prævaricantes, monasterio fupradicto electionis privilegium tam fuis quam futuris temporibus & fervent, & fervanda sanctionis perpetuæ ftabilitate decernant. Veritatis etenim voce dicente, *quoniam ſi quis ex vobis Chriſti nomen ingreditur, B ſed aliunde aſcendit, hic fur eſt & latro*, & talis non dominici gregis fuitem, sed fua tuetur non ut falvet, sed ut perdat, requirit. Ovile autem Chriſti fore colligimus fanctum monachorum, nullus prudentium dubitat. In hoc ovile per oftium ingreditur, quando per electionis ordinem fervantem regularem conftitutionem aliquis paftoralæ miniſterium fortitur: qui vero regia dominationis potestate fubfultus, & non per electionis gratiam fuper dominicum gregem primatum affumpſit, hic non paſtor, id eſt vicarius Chriſti, ſed fur & latro eſſe cognoſcitur; nec ut dominicum gregem cuſtodiat, ſed ut perdat & diſſipet intrare deprehenditur. Unde quiſquis ei porectatis hujus C tribuit dominationem, de morte tantarum animarum in die judicii reus judicabitur, quantitie hic per præteritis exempla cauſſa fuit perditionis.

Qui de re, gloriofi principes monaſterio hanc electionis prærogativam concedite, atque aliquam perſonam aut laicam aut canonicam, quod contra omnem eccleſiaſticam ordinem eſt, aut etiam monachum ex alio monaſterio, vel non fecundum vel pravum electum, ſuper illud regali potentia conſtituatis, ne domus Dei, *qua domus orationis eſſe debet*, D per vos fiat *ſpelunca latronum*. Neque enim ignoratis hujuſmodi prælatos & auctores hujuſmodi præſumptionis a domo æternitatis divina cenſura exturbandos, & ad ſupplicia ultionis perpetuæ deputandos. Unde quæ ſententia damnationis a nobis eſt in tales exercenda, nifi quam Spiritus ſanctus ore profetico proferuit, dicens: *Omnes principes eorum qui diuerterunt, & ſocietates latronum*

Pſal. 81. *Eluriam Dei. Deus meus pone illos ut rotam, & ſicut ſtipulam ante faciem venti: ſicut ignis qui combuſſit ſilvam, & ſicut flamma comburens montes, ita perſequeris eos in tempeſtate tua, & in ira tua turbabis eos.* Qui funt enim culmbus vade eorum cupidi, nifi illi qui res Dei dilapidare, & pauperum ſervorumque ejus collatas, ſacrilegia potentiæ dominum, non electionis gratia quærunt obtinere? principes autem illorum ſunt hi, qui votis eorum ſuffragia præſtando, aut eccleſiæ res illis tradendo conſentiendo ſi tiunt. Quali autem ventoſe ferantur divinitus ultione ſuperiori dicta ſententia comprehendit, quæ oſtendit eos a cæleſtis patriæ ſtabilitate projiciendos, & temporalis † volubilitatis lapſu quaſi rota vertigine circumferendos, poſtque præſentis terminum vitæ, turbine ſuæ animadverſionis velut ſtipulam aridiſſimæ vanitate leviſſimam rapiendos, & infundibulatem tormam atque ſuperbiam nonnullum ſilveſtrem ſterilitatem, & contra Deum etiam tumorem terræ, igni, flammaque vorante comburendos.

Ut hanc igitur ultionis divinæ ſeveritatem non ſubeant, ſtudeant Chriſtianiſſimi principes Chriſti eccleſiæ electionis ſua jura conſervare, & quod univerſæ debetur eccleſiæ, Corbejenſi non auferant monaſterio: ut dum et propter hominem Dei jus electionis indufcrint, & res monaſteriis violentorum ambitionibus ne deſerviant incontaminatas ſervaverint, ipſi cæleſtis regni cum Chriſto participium conſequantur. Nec illud aliquando in ſæcularium manus, aut canonicam dominationem permittant, quod habitatorum fummo defructio & ruina ſit dantis, ſive accipientis ſummæ damnatio. Nam quid eſt aliud ſæcularem perſonam paſtoris vice eccleſiæ Dei præferri, quam abominationem deſolationis in templo Dei conſiſtere? Quicunque igitur hoc facione Pilato ſimiles inveniuntur, qui Cæſaris imagines in templo domini ſtatuit venerandas. Et cum apoſtolus Rdelibus loquitur, dicens: *Rdelite conformari huic ſæculo, ſed renovamini in novitate ſenſus veſtri*: qui ſæculares perſonam monachis præficit, quantum in ſacrario de novum ſpiritu ad formam ſæculi, & de imagine Chriſti ad imaginem terreni regis eos impellit: quonium omnis ſubditus præſulis ſui decore imaginem ſequendo imitari. Unde non parvo ſe delicti feelere tenet lavatri, qui tales eccleſiæ præponit, in quorum forma fervi Chriſti, non Chriſti humiliatem, ſed ſuperbiam imitantur. Non cæleſtis patriæ, ſed terrenæ, ſed concupiſcentiam ſæculi contemplentur tempet & addiſcant.

Quod quia videris, excellentiſſimi principes, ſceleſtiſſimum fore, hoc impietatis ſacrilegium a monaſterio Corbejenſi propellite tempeſtive: ſed nec canonici ordinis perſonam ſuper illud ſtatuite vel præponite filium electum, ſuper illud regali potentia conſtituatis, ne domus Dei, *qua domus orationis eſſe debet*, per vos fiat *ſpelunca latronum*. Neque enim ignoratis hujuſmodi prælatos & auctores hujuſmodi præſumptionis a domo æternitatis divina cenſura exturbandos, & ad ſupplicia ultionis perpetuæ deputandos. Unde quæ ſententia damnationis a nobis eſt in tales exercenda, nifi quam Spiritus ſanctus ore profetico proferuit, dicens: *Omnes principes eorum qui diuerterunt, & ſocietates latronum*

Pſal. 81. *Eluriam Dei. Deus meus pone illos ut rotam, & ſicut ſtipulam ante faciem venti: ſicut ignis qui combuſſit ſilvam, & ſicut flamma comburens montes, ita perſequeris eos in tempeſtate tua, & in ira tua turbabis eos.* Qui funt enim culmbus vade eorum cupidi, nifi illi qui res Dei dilapidare, & pauperum ſervorumque ejus collatas, ſacrilegia potentiæ dominum, non electionis gratia quærunt obtinere? principes autem illorum ſunt hi, qui votis eorum ſuffragia præſtando, aut eccleſiæ res illis tradendo conſentiendo ſi tiunt. Quali autem ventoſe ferantur divinitus ultione ſuperiori dicta ſententia comprehendit, quæ oſtendit eos a cæleſtis patriæ ſtabilitate projiciendos, & temporalis † volubilitatis lapſu quaſi rota vertigine circumferendos, poſtque præſentis terminum vitæ, turbine ſuæ animadverſionis velut ſtipulam aridiſſimæ vanitate leviſſimam rapiendos, & infundibulatem tormam atque ſuperbiam nonnullum ſilveſtrem ſterilitatem, & contra Deum etiam tumorem terræ, igni, flammaque vorante comburendos.

Ut hanc igitur ultionis divinæ ſeveritatem non ſubeant, ſtudeant Chriſtianiſſimi principes Chriſti eccleſiæ electionis ſua jura conſervare, & quod univerſæ debetur eccleſiæ, Corbejenſi non auferant monaſterio: ut dum et propter hominem Dei jus electionis induſcrint, & res monaſteriis violentorum ambitionibus ne deſerviant incontaminatas ſervaverint, ipſi cæleſtis regni cum Chriſto participium conſequantur. Nec illud aliquando in ſæcularium manus, aut canonicam dominationem permittant, quod habitatorum fummo defructio & ruina ſit dantis, ſive accipientis ſummæ damnatio. Nam quid eſt aliud ſæcularem perſonam paſtoris vice eccleſiæ Dei præferri, quam abominationem deſolationis in templo Dei conſiſtere? Quicunque igitur hoc facione Pilato ſimiles inveniuntur, qui Cæſaris imagines in templo domini ſtatuit venerandas. Et cum apoſtolus Rdelibus loquitur, dicens: *Rdelite conformari huic ſæculo, ſed renovamini in novitate ſenſus veſtri*: qui ſæculares perſonam monachis præficit, quantum in ſacrario de novum ſpiritu ad formam ſæculi, & de imagine Chriſti ad imaginem terreni regis eos impellit: quonium omnis ſubditus præſulis ſui decore imaginem ſequendo imitari. Unde non parvo ſe delicti feelere tenet lavatri, qui tales eccleſiæ præponit, in quorum forma fervi Chriſti, non Chriſti humiliatem, ſed ſuperbiam imitantur. Non cæleſtis patriæ, ſed terrenæ, ſed concupiſcentiam ſæculi contemplentur tempet & addiſcant.

Quod quia videris, excellentiſſimi principes, ſceleſtiſſimum fore, hoc impietatis ſacrilegium a monaſterio Corbejenſi propellite tempeſtive: ſed nec canonici ordinis perſonam ſuper illud ſtatuite vel præponite filium electum, ſuper illud regali potentia conſtituatis, ne domus Dei, *qua domus orationis eſſe debet*, per vos fiat *ſpelunca latronum*. Neque enim ignoratis hujuſmodi prælatos & auctores hujuſmodi præſumptionis a domo æternitatis divina cenſura exturbandos, & ad ſupplicia ultionis perpetuæ deputandos. Unde quæ ſententia damnationis a nobis eſt in tales exercenda, nifi quam Spiritus ſanctus ore profetico proferuit, dicens: *Omnes principes eorum qui diuerterunt, & ſocietates latronum*

Quod agere ceſtum eſt omnes qui non paſtores, A ſed latrones, nec Chriſti vicarios, ſed anti-chriſti ſequaces, ſuper eam conſtituere non verentur, ut domus Dei, *non* domus orationis, ſed ſpelunca latronum exiſtat; nec in ea forma Chriſti, ſed abominatio deſolationis emineat.

Sed ſi reipublicæ rectores, divinorum contemptores præceptorum & epiſcoporum, atque noſtram ſuper hac re detentionem contemnentes audiroriarem, non quæ canonica electio decreverit, ſed quem eorum dominatio voluerit, illi præpoſuerit congregationi, monachi loci ejuſdem epiſcopum diœceſim monaſterium pertinet, obſecrent, ut aut per ſe ipſum, aut una cum eis ad archiepiſcopum Rhemenſem referat, atque ſimul principem conveniant, & eum ſuper tranſgreſſionis hac periculo commoneant. Quod ſi epiſcopus diœceſis illius aut propter timorem, aut favorem principis, aut propter improbitatem, vel paſtoralis cure negligentiam, ferre auxilium vel noluerit, vel contemplerit, fratres per ſe ipſos præfatum archiepiſcopum & vicinos epiſcopos adeant, & neceſſitudinis ſuæ cauſſam eis manifeſtent, utque ſibi ferant auxilium ſuppliceut. Archiepiſcopus autem vel ipſe ſolus, vel cum ceteris epiſcopis ſuæ diœceſeos regem adeant, & ſuper electione violata eum commoneant, utque corrigere diligenter, & verbis ſuadere, & precibus obſecrare non deſiſtant. Quod ſi eos audire contemplerit, nec peccati ſui corrigere cupiam malucrit, excommunicationis apoſtolicæ ſententiam damnatos excipiat. Si vero vel epiſcopus cujus parochiis eſt, aut archiepiſcopus, aut ceteri ſuffragantes negligentes fuper hoc fuerint, aut concenſerint, aut irritum duxerint, damnationis ejus ſententiæ tenentur obnoxii non ignorant.

Ecclæ. 3. 33. Dicit enim prophera: *Si non annunciaverit unique iniquitatem ſuam, ſanguinem ejus de manu tua requiram.* Unde noverint & eodem vinculendos anathemate, ſi negleserint pro grege dominico paſtoralis cure ſollicitudinem adhibere. † BENEDICTUS †

Scriptum per manum Theodorici notarii & ſcriniarii ſanctæ Romanæ eccleſiæ, in menſe A. Gobrio, indictione quarta. Bene valete. A. Gum nonis Octobris per manum Theophylacti ſecundicrii S. Sedis apoſtolicæ imperante D. piiſſimo Auguſto Hlotario a domino coronato magno imperatore anno xxxiv. & poſt ejuſdem annum xxxiv. fed & Hludovico novo imp. ejus ſilio anno vii.

IV. IN CONFIRMATIONEM PRIVILEGIORUM MONASTERII S. Dionyſii in Francia.

Benedictus epiſcopus ſervus ſervorum Dei, Hludovico abbati venerabilis monaſterii ſanctorum martyrum Dionyſii, Ruſtici & Eleutherii, ubi eorum ſacra corpora requieſcunt, & omni congregationi ſidelium monaſterium, quæ ram in oſt, pax a Deo patre & domino Jeſu Chriſto.

Queſti eſtis filii nei cariſſimi quod in tertiis quos apud Anglos Saxones habere videmini, multi per infolentiam illius terræ hominibus vobis injurias important, & præcipue, cum fuperiora forte temporum ſpatia, & alii ſuccefſuri in regno. Quapropter petiſtis, ut vobis donationes illas regum ſeu principum, vel cujuſcumque, qui ad veſtrum monaſterium pro amore Dei ſummi ac venerarione præſtationum martyrum, ſeu pro ſalute ſua, aliquid in illa terra largiti ſunt, auctoritatis noſtræ pagina firmaremus. Juſtum ergo conſiderantes, & quod a nobis utiliter poſtulatur, auctoritate Dei Patris omnipotentis cum Filio & Spiritu ſancto & beati Petri ſanctorumque apoſtolorum principis, cujus non immeriti vicariti exiſtimus, cum invocatione ceſſionum virtutum fanctorum, & firmantes roborantes; ut quidquid in omni terra Britannia, vel ubicumque, ſive a regibus, principibus, ſeu a quolibet homine, ſive in terris, ſive in aquis, qualitercumque ſit illis poſſeſſio, quæ ad monaſterium SS. martyrum Dionyſii, Ruſtici & Eleutherii tradita eſt, abſque invaſione & violentia quorumcumque hominum, ſub poteſtate abbatis & providione monachorum ejuſdem monaſterii in perpetuum perſeveret. Quod ſi aliquis hoc infringere, vel per aliam aliquem voluerit, auctoritatis noſtræ privilegium, ſciat ſe anathemate inſolubili damnatum, & a regno Chriſti alienum, & cum impiis æternis incendiis deputandum, niſi reſipuerit & ad ſatisfactionem congruam venerit. Qui autem illa conſervaverit, auxerit, adjuverit, benedictionem percipiat a D.N.J.C. in ſæcula ſæculorum. Amen. Bene valete. Scriptum per manum Theodori notarii regionarii ſanctæ Romanæ eccleſiæ in menſe Maio, indictione ſeptima. Datum per manum Megiſti epiſcopi & bibliothecarii ſanctæ apoſtolicæ ſedis quinto idus Maii imperante domino piiſſimo perpetuo Auguſto a Deo coronato magno imperatore, conſulatus ejus anno octavo, indictione (*quarta* : * non) ſeptima.

* Ita in Spicilegio tomo 2.

† Lubbeus recte obſervat loco *indictione ſeptima* legendum eſſe *indictione quinta* : fed nec ipſe, nec ullus alius animadvertit annum Conſulatus Ludovici II. Aug. menſefve etiam a Libratio deſcriptum fuiſſe; quia feliciter Conſulatus perpetui partum habemus facre cognitii. Quare cum Ludovicus an. 850. menſe Decembri Imperium & Conſulatum una cedemque die, ut multis rear, ſuſceperit, & Benedictus III. anno ſequenti ante menſem Maium obierit, hac Epiſtola ſcripta quam certeni anno Indict. V. & Conſulatus VII. Ludovici II. Aug. notato dari non potuit. *Pagius ad an. Chr. 857. n. 1.*

ANNO CHRISTI 855.

CONCILIUM VVINTONIENSE GENERALE ANGLICUM.

Ex Vat. t. Concil. Hispan.

Quinto nonas Novembris, anno Christi DCCCLV. indictione IV. celebratum, præsentibus Ætheluulfo rege Vvestsaxoniæ, Beorredo rege Merciæ, & Edmundo rege Eastanglorum, una cum archiepiscopis Cantuariensium & Eboracensium, cæterisque totius Angliæ episcopis & magnatibus : in quo celebris illa donatio Æthelvulfi regis decimæ mansionis & omnium bonorum per terram suam Deo & ecclesiæ facta confirmatur.

Exemplar hujus donationis juxta longiphonum Saxonem.

Ex longiphon. & alia. Tempus.

A tum, procerumque totius terræ, aliorumque fidelium infinita multitudine, qui omnes regium chirographum laudaverunt, digoitates vero sua nomina subscripserunt.

Rex vero Æthelvulfus pro firmitate ampliore obsulit hanc chartulam scriptam super altare sancti Petri apostoli, & episcopi pro side Dei illam acceptarunt, & per omnes ecclesias postea transmiserunt in suis parochiis publicandam.

Exemplar hujus donationis juxta Guil. Malmesburiens.

NEgotiante domino nostro in perpetuum, dum in nostris temporibus bellorum incendia & direptiones opum nostrarum, nec non & vastantium crudelissimas hostium depræclationes barbararum paganarumque nationum, multiplices tribulationes ad affligendum nos pro peccatis nostris ique ad intercecionem, tempora ceraimus incumbere periculosa.

Quamobrem ego Ethelvulphus rex Weſtſaxonum cum concilio episcoporum ac principum meorum consilium salubre ac uniforme remedium affirmantes, consensimus, ut aliquam portionem terrarum hereditariam antea possidentibus omnibus gradibus, five famulis & famulabus Dei Deo ſervientibus, five laicis miſeris ſemper decimam manſioncm, ubi minimum ſit, tum decimam partem omnium bonorum in libertatem perpetuam donari ſanctæ eccleſiæ dijudicavi, ut ſit ita & manita ab omnibus ſæcularibus ſervitutibus, immo regalibus tributis majoribus, & minoribus, five taxationibus, quæ non dicimus *Vvoiterdon*, ſitque libera omnium rerum remiſſione animarum, & peccatorum noſtrorum ad ſervicndum Deo ſoli, ſine expeditione, & pontis exſtructione, & arcis munitione, ut eo diligentius pro nobis ad Deum fine ceſſatione preces fundant, quo eorum ſervitutem in aliqua parte levigamus.

Confirmatur nonnihil in Ingulpho.

Acta ſunt hæc apud Vvintoniam in eccleſia ſancti Petri, anno dominicæ incarnationis 855. indictione 3..... nonas Novembris ante majus altare, pro honore gloriosæ virginis & Dei genitricis Mariæ, ſanctique Michaelis archangeli, & beati Petri apoſtolorum principis, nec non & totius patriæ noſtri Gregorii papæ.

Subſcribitur & ſubſcribentibus archiepiſcopis & epiſcopis Angliæ univerſis, nec non Beorredo rege Merciæ, & Edmundo Eſtanglorum regc, abbatibus, ducum, comi-

Exemplar hujus donationis juxta Malmesburiens.

POſt triumphatos ſcilicet hoſtes, ad Dei cultum converſus (*rex Æthelvulfus*) decimam omnium hydarum intra regnum ſuum Chriſti famulis conceſſit, liberam ab omnibus fonctionibus, abſolutam ab omnibus inquietudinibus. Sed quantula eſt hæc ejus gloria? Romam compoſito regno abiit, & reliquas *memorabiles illegibus ſuis alias munificentias, & rebus geſtis, hoc ſe ſenatum recipiens Malmesburius*, apponam (*inquit*) ſcriptum libertatis eccleſiarum, quod toti conceſſit Angliæ.

Ex longiphon. & alia.

REgnante domino noſtro Jeſu Chriſto in perpetuum; dum in noſtris temporibus bellorum incendia, & direptiones opum noſtrarum, nec non & vaſtantium crudeliſſimas depræclationes hoſtium barbarorum, paganarumque gentium, multiplices tribulationes ad affligendum uſque ad intercecionem cernimus tempora incumbere periculoſa.

Quamobrem ego Ethelvulphus rex occidentalium Saxonum, cum conſilio epiſcoporum ac principum meorum conſilium ſalubre, atque uniforme remedium affirmavi : ut aliquam portionem terrarum hereditariam antea poſſidentibus omnibus gradibus, five famulis & famulabus Dei, Deo ſervientibus, five laicis, ſemper decimam manſionem ubi minimum ſit, tamen decimam partem in libertatem perpetuam perdonari dijudicavi, ut ſit tuta ac munita ab omnibus ſæcularibus ſervitutibus, nec non regalibus tributis majoribus & minoribus, ſive taxationibus, quod non dicimus *Vvoiterdon*. Sitque libera omnium rerum pro remiſſione animarum noſtrarum ad ſervicndum Deo ſoli ſine expeditione, & pontis inſtructione, & arcis munitione, ut eo diligentius pro nobis ad Deum preces ſine ceſſatione fundant, quo eorum ſervitutem in aliqua parte levigamus.

Placuit etiam epiſcopis Aſtherbus Schireburnenſis eccleſiæ & Swithuno Wintonienſis eccleſiæ cum ſuis abbatibus, & ſervis Dei conſilium inire, ut omnes fratres & ſocores noſtræ ad unamquamque eccleſiam omni hebdomada die Mercurii, hoc eſt, *Wodnesdæg*, in unaquaque eccleſia cantent pſalmos L. & unuſquiſque presbyter duas miſſas, & unam pro rege & populo.

Placuit autem epiſcopis eccleſiæ Scireburnenſi Pſalmodia : ſis Alſtano, & Winton. Swithuno cum ſuis abbatibus, & Dei ſervis, viris ſcilicet & feminis religioſis, ſeptem diebus Litaniæs collatæ ſunt beneficia, conſilia inire, ut omnes fratres & ſorores, omni hebdomada die Mercurii, hoc eſt, *Wodnesdæg*, in unaquaque eccleſia cantent pſalmos L. & unuſquiſque presbyter duas miſſas pro rege & populo, & aliam pro ducibus ejus in hunc modum conſentientibus, pro ſalute & refrigerio defunctorum ſuorum. Poſtquam autem defuncti fuerimus, pro rege defuncto ſingulariter, & pro ducibus communiter. Et hoc ſit firmitate conſtitutum omnibus diebus Chriſtianitatis, ſicut libertas conſtituta eſt, quamdiu fides erit in gente Anglorum.

Scripta eſt autem hæc donationis charta, anno gratiæ DCCCLV. indictione quarta, quinto nonas Novembris in urbe Wentana ante majus altare beati Petri apoſtoli.

Cetera quæ ſequuntur apud longiphonum ſcribuntur 6. hic deſiderantur, & ea etiam quæ apud Malmesbiriam habentur tam ſcribuntur 5. quam 6.

Tempus.

ANno (*inquit*) gratiæ DCCCLIIII. &c. imaginiferas res Æthelvulfus decimam regni ſui partem Deo & beatæ Mariæ & omnibus ſanctis contulit, liberam ab omnibus ſervitiis ſæcularibus, exactionibus, & tributis. Quam donationem & chartæ ſuæ confirmationem hic ponere libet, ut ipſius devotio omnibus innoteſcat.

Curtio.

REgnante in perpetuum domino noſtro Jeſu Chriſto, in noſtris temporibus bellorum incendia, & direptiones opum noſtrarum, & vaſtantium crudeliſſimas hoſtium barbarorum, paganarumque gentium multiplices tribulationes, affligentium uſque ad intercecionem cernimus tempora incumbere periculoſa.

Donatio.

Quamobrem ego Ælthelvulfus rex occidentalium Saxonum, cum conſilio epiſcoporum ac principum meorum conſilium ſalubre, atque uniforme remedium affirmavi : ut aliquam portionem terrarum hereditariam antea poſſidentibus omnibus gradibus, five famulis & famulabus Dei, Deo ſervientibus, five laicis, ſemper decimam manſionem ubi minimum ſit, tamen decimam partem in libertatem perpetuam perdonari dijudicavi, ut ſit tuta ac munita ab omnibus ſæcularibus ſervitutibus, nec non regalibus tributis majoribus & minoribus, ſive taxationibus, quod non dicimus *Vvoiterdon*. Sitque libera omnium rerum pro remiſſione animarum noſtrarum ad ſervicndum Deo ſoli ſine expeditione, & pontis inſtructione, & arcis munitione, ut eo diligentius pro nobis ad Deum preces ſine ceſſatione fundant, quo eorum ſervitutem in aliqua parte levigamus.

Libera.

Placuit autem epiſcopis Aſtherbus Schireburnenſis eccleſiæ & Swithuno Wintonienſis eccleſiæ cum ſuis abbatibus, & ſervis Dei conſilium inire, ut omnes fratres & ſorores noſtræ ad unamquamque eccleſiam omni hebdomada die Mercurii, hoc eſt, *Wodnesdæg*, cantent pſalmos L. & unuſquiſque presbyter duas miſſas, & unam pro rege & aliam pro ducibus ejus in hunc modum conſentientibus, pro ſalute & refrigerio defunctorum ſuorum. Poſtquam autem defuncti fuerimus, pro rege defuncto ſingulariter, & pro ducibus communiter. Et hoc ſit firmitate conſtitutum omnibus diebus Chriſtianitatis, ſicut libertas conſtituta eſt, quamdiu fides erit in gente Anglorum.

Miſſæ pro rege & ducibus.

Scripta eſt autem hæc donationis charta, anno gratiæ DCCCLV. indictione quarta, quinto nonas Novembris in urbe Wentana ante majus altare beati Petri apoſtoli.

Cetera quæ ſequuntur apud longiphonum ſcribuntur 6. hic deſiderantur, & ea etiam quæ apud Malmesbiriam habentur tam ſcribuntur 5. quam 6.

Curtio.

ANNO CHRISTI 855.

quamque eccleſiam omni hebdomada die Mercurii, hoc eſt *Wodnesdæg*, cantent L. pſalmos, & unuſquiſque presbyter duas miſſas, unam pro rege Ethelvulpho, & aliam pro ducibus ejus huic dono conſentientibus, pro mercede & refrigerio delictorum ſuorum : & pro rege vivente dicant : *Oremus. Deus qui juſtificas* : pro ducibus etiam viventibus : *Prætende, domine*. Poſtquam autem defuncti fuerint, pro rege defuncto ſingulariter, & pro principibus defunctis communiter : & hoc ſit tam firmiter conſtitutum omnibus Chriſtianitatis diebus, ſicut libertas illa conſtituta eſt, quamdiu fides creſcit in gente Anglorum.

Scripta eſt autem hæc donationis chartula, anno dominicæ incarnationis 844. indictione quarta, die octavo nonas Novembris in civitate Wentana in eccleſia ſancti Petri ante altare capitale, & hoc fecerunt pro honore ſancti Michaelis archangeli, & ſanctæ Mariæ reginæ, gloriosæ Dei genitricis : ſimulque & beati Petri apoſtolorum principis, nec non & ſanctiſſimi patris noſtri Gregorii papæ, atque omnium ſanctorum.

Laves & tenuas.

Subſcriptio.

Deſiderator aliquid in Malmesbiria.

Obſecro.

Et tunc pro ampliore firmitate rex Æthelvulfus poſuit chartulam ſuper altare ſancti Petri, & epiſcopi pro fide Dei acceperunt, & poſtea per omnes eccleſias tranſmiſerunt in ſuis parochiis, ſecundum quod prædictum eſt.

Publicatio.

Exemplar hujus donationis juxta Matthæum Weſtmonaſterienſem.

Tempus.

ANno (*inquit*) gratiæ DCCCLIIII. &c. imaginiferas res Æthelvulfus decimam regni ſui partem Deo & beatæ Mariæ & omnibus ſanctis contulit, liberam ab omnibus ſervitiis ſæcularibus, exactionibus, & tributis. Quam donationem & chartæ ſuæ confirmationem hic ponere libet, ut ipſius devotio omnibus innoteſcat.

Curtio.

REgnante in perpetuum domino noſtro Jeſu Chriſto, in noſtris temporibus bellorum incendia, & direptiones opum noſtrarum & vaſtantium crudeliſſimas hoſtium barbarorum, paganarumque gentium multiplices tribulationes, affligentium uſque ad intercecionem cernimus tempora incumbere periculoſa.

Donatio.

Quamobrem ego Ælthelvulfus rex occidentalium Saxonum, cum conſilio epiſcoporum ac principum meorum conſilium ſalubre, atque uniforme remedium affirmavi : ut aliquam portionem terrarum hereditariam antea poſſidentibus omnibus gradibus, five famulis & famulabus Dei, Deo ſervientibus, five laicis, ſemper decimam manſionem ubi minimum ſit, tamen decimam partem in libertatem perpetuam perdonari dijudicavi, ut ſit tuta ac munita ab omnibus ſæcularibus ſervitutibus, nec non regalibus tributis majoribus & minoribus, ſive taxationibus, quod non dicimus *Vvoiterdon*. Sitque libera omnium rerum pro remiſſione animarum noſtrarum ad ſervicndum Deo ſoli ſine expeditione, & pontis inſtructione, & arcis munitione, ut eo diligentius pro nobis ad Deum preces ſine ceſſatione fundant, quo eorum ſervitutem in aliqua parte levigamus.

Libera.

Placuit etiam epiſcopis Aſtherbus Schireburnenſis eccleſiæ & Swithuno Wintonienſis eccleſiæ cum ſuis abbatibus, & ſervis Dei conſilium inire, ut omnes fratres & ſorores noſtræ ad unamquamque eccleſiam omni hebdomada die Mercurii, hoc eſt, *Wodnesdæg*, in unaquaque eccleſia cantent pſalmos L. & unuſquiſque presbyter duas miſſas, & unam pro rege & aliam pro ducibus ejus in hunc modum conſentientibus, pro ſalute & refrigerio defunctorum ſuorum. Poſtquam autem defuncti fuerimus, pro rege defuncto ſingulariter, & pro ducibus communiter. Et hoc ſit firmitate conſtitutum omnibus diebus Chriſtianitatis, ſicut libertas conſtituta eſt, quamdiu fides creſcit in gente Anglorum.

Miſſæ pro rege & ducibus.

Scripta eſt autem hæc donationis charta, anno gratiæ DCCCLV. indictione quarta, quinto nonas Novembris in urbe Wentana ante majus altare beati Petri apoſtoli.

Cetera quæ ſequuntur apud longiphonum ſcribuntur 6. hic deſiderantur, & ea etiam quæ apud Malmesbiriam habentur tam ſcribuntur 5. quam 6.

Curtio.

ANNO CHRISTI C. 856.

CONCILIUM ROMANUM,

ANNO CHRISTI 855.

In quo Anaſtaſius Presbyter Cardinalis facerdotalibus exſpoliatus veſtibus inter Laicos recipitur.

Concilium Romanum adverſus Anaſtaſium presbyterum Cardinalem tit. S. Martelli habitum a Benedicto P. III. colligitur ex Badriani PP. ſententia anno 868. in eum lata, quam refert Anaſtaſius Bibliothecarius, & legitur ſupra in actis Concilii Romani anni 853. cujus initium eſt: Omni Dei eccleſiæ notum eſt, quid Anaſtaſius temepore prædeceſſorum noſtrorum pontificum geſſerit, ſed & qualiter ab eis de illo ſanctæ recordationis Leo, & Benedictus eximii præſules inſtituerint, palam eſt cunctis. Quorum unus (*nempe Leo* IV.) cum depoſuit, excommunicavit, & anathematizavit: alter vero (*ſc. Benedictus III.*) facerdotalibus exſpolians veſtimentis inter laicos in communione recepit. *Hoc autem per ſyndum factum fuiſſe cenitur ex ſubſequentibus*: Inſtitutionem quoque venerandæ Synodi ab ipſis ſanctis Pontificibus factam, atque ſub interpoſitione anathematis retractam, violari nobis fubripiendo fecerit. *Et paulo poſt*: Sanctimus illum eumdem Anaſtaſium eſſe tenendum, quemadmodum de eo iidem domni Pontifices Leo & Benedictus ſolemniter & ſynodice ſtatuerunt. *Benedictus autem III. ab an.* 855. *ad* 858. *ſolet, inter quod temporis ſpatium hoc Concilium ſtatuendum.*

ANNO CHRISTI 857.

SYNODUS CARISIACA

PRO REFORMANDIS MORIBUS ECCLESIÆ

Congregatum in Gallia anno domini DCCCLVII. tempore Benedicti papæ III. & Caroli Calvi regis Francorum.

ANNO CHRISTI 857.

EPISTOLA " SYNODALIS SUB NOMINE CAROLI REGIS AD EPISCOPOS & comites Galliæ scripta.

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis Carolus Dei gratia rex illustris : episcopis & ducibus ac fidelibus missis illustribus, comitibus nostris salutem.

NOtum sit fidelitati vestræ, quia decimo quinto Kalendas Martii, secundum sacram auctoritatem synodum venerabilium episcoporum, ac conventum fidelium nostrorum * apud Carisiacum fiscum convenire. Cum quibus, inter cetera ecclesiastica, utilitatis ac regni nec ecclesiasti negotia consolerandum, qualiter rapinæ, & depopulationes, quæ partim occasione superimminentium paganorum, partim mobilitate quorumdam fidelium nostrorum in regno nostro, per eos eisum qui ecclesiam Dei defendere & tueri, & regni soliditatem & quietem debuerant providere, grassantur, aliquo modo, annuente domino, fedari valeant & amoveri.

Quorum consultu decrevimus, ut quia peccatis nostris, & suo iusto, ut sunt, magni ponderis æstimantur, perniciosio processu ipso etiam cæsiabili " supra † jus nostrum subjugantur, & quasi infensibiles : ac si quando expisfere mollumur, " cæsius huic obligent, ut si refurgere velint, non possint. Antequam censura ecclesiastica, ac legali sententiæ hujusmodi procuratores terribiliter & damnabiliter feriant, episcopi quique in suis parochiis, & missi in illorum missaticis, comitesque in eorum comitatibus pariter placita tenentes, quo omnes reipublicæ ministri & vassi dominici, omnesque quicumque vel quorumcunque homines in illorum parochiis & comitatibus, hoc ulla personarum acceptione & excusatione aut dilatione conveniant. Et episcopi illius parochiæ breviter annotatas sententias de ejusmodi causis, coangeliæ videlicet & apostolicæ & prophetiæ auctoritatis, nec non & decreta apostolica atque canonica omnibus relegant, & aperto sermone cunctis quæ quotumque peccatum sit, & quo lem quantumque excrescentem malum, in omnem leverissimamque vindictam expofcat, cum aliis debitis & necessariis atque utilibus prædicationibus innotescere curent.

Missi quoque legales sententias, sicut eas cognitas habent, annotent, & prædecessorum nostrorum regum atque imperatorum, nostraque capitula de hac causa in unum collecta omnibus nota fiant. Et episcopi Dei & apostolicæ auctoritate tales deprædationes omnibus interdicant, & missi & comites nostri cunctis ex regio nostro nomine prohibere fruniter fudeant, & cogant, ut omnes quæ sibi abhinc inante in regno nostro fieri facere aliquis præsumpserit, secundum divinas scripturas ipecialiter excipiet sententiam, & secundum leges ac capitula regia emendari cogetur & secundum judicium filium nostrorum condignam vindictam suscipiet.

Et si talis persona fuerit, ut episcopi & missi nostri ac comites in illorum ministeriis quod pravum actum fuerit potuerint emendare, secundum præfixa monita illud emendare studeant, ut per hoc subjectiones ad nostram pertinentem venire faciant. Si autem aliquis quicumque inobediens exstiterit, cum summa fextinatione nobis notum facere curent, ut quanto citius ad nostrum præsentiam illum venire jubeamus, & dignam ultionem secundum judicium fidelium nostrorum fulsineat. Et si (quod absit) talis exercitarii, qui Dei timorem postponat, & ecclesiasticam auctoritatem contemnat, ac regiam potestatem refugiat; fciat, quiscumque ille fuerit, quia & secundum canonicam auctoritatem ab omnium Christianorum cœtu, & sanctæ ecclesiæ consortio, & in cælo & in terra alicuius efficietur, & regali potestate atque omnium regni fidelium unanimitate, sicut Dei & ecclesiæ inimicus & regni devastator persequetur, ufque dum a regno exterminetur.

Et si aliquis comes fuerit, qui in hoc fuo committu fuerit, aut ibi talis inerefcere permiserit, " & ipse illum non emendaverit, aut nobis ajsi. si non fecerit, ut noftra auctoritas talia corrigat; ipse. si fciat quia talem sententiam inde fustinebit, licet ut tempore antecessorum nostrorum consuetudo fuit. Et si aliqui itinerantes deprædationes & rapinas per regnum noftrum fecerint, & episcopi seu missi & comites hoc emendare non potuerint; quamcitius poslint, nobis notum faccre curent : ut judicamus ipsos deprædatores per eamdem viam cum misso noftro redire, & illa omnia, quæ alii egerunt, legaliter emendare, & talem vomicarum, seu a nobis justum fuerit, aut judicium, sicut cum fidelibus nostris confideraverimus, fustinere. Si autem dilecti fratris nostri, ac nepotum noftrorum homines fuerint, qui talia egerint, & hoc nobis innotescat, ut illis nota faciamus. Et illi suos homines, sicut illis melius visum fuerit de talibus caligare procurent, sicut & nos noftros homines calligare volumus. Et in omnem regnis indecentia, & aliquanosia (quod absit) facere præsumpserint, " admonendi sunt qui aliena rapere contendunt, ut sollicite audiant, quod vehementer in judicio Dei dicit : *Ejsurio & non dedisti mihi manducare, &c.* quibus dicit : *Discedite a me maledicti in ignem æternum, qui parastis ejt diabolo & angelis ejus.* Hinc ergo collegendum eft, quanta damnatione plectendi sint qui aliena rapiunt, ſi tanta animadverſione feriuntur qui ſua indiſcrete teneuntur. Perpendant quo eos obliget reatu res rapta, ſi tali ſubjicit pœnæ non tradita. Perpendant quo demeretur injuſtitia illata, ſi tanta percuſſione digna eſt pietas non impenſa.

Au-

ANNO CHRISTI 857.

Audiant raptores qui multiplicant non ſua ulſ quotquanque, & aggravant contra ſe denium lutum. Denſum lutum contra ſe aggravare eſt terena lucra eum pondere peccati cumulare.

Matth. 16. Audiant quid Chriſtus dicat: *Quid prodeſt hominis ſi totum mundum lucretur, animæ vero ſuæ detrimentum patiatur:* id eſt quid prodeſt homini, ſi totum quod eſt extra ſe congregat, & hoc ſolum quod ipſe eſt damnet.

Audiant illi rapinas in hoc ſæculo : deſicient autem, & in ſæculo dimittent; ſed ſecum ad judicium cauſſas rapinæ, id eſt damnationem ſecum ferent, ut nihil ſcipsum eſt.

Iſa. 1. Audiant quia prophetæ Iſaias dicit : *Rapina pauperis in domo veſtra, & cauſſa viduæ non ingreditur ad vos, & lacrimæ viduæ ſuper ad maxillas deſcendit ; & dominus non deſiſtebitur in illis.*

Audiant quia in cujus domo rapina eſt, ſi ve in domo corporis, ſive in domo manſionis, non habitat in illa domo Spiritus ſanctus, ſed ſpiritus malignus. Et ſi accedit ad communionem corporis & ſanguinis Chriſti ante dignam ſatisfactionem, non mundatur per illam communionem a peccato, ſed plenius, ſicut Judas quando in cœna plenus rapina & iniquitate communicare præſumpſit de manu Chriſti, poſſeſſor a diabolo, unde & ſatisfactus crepuit mediius. Ad quem cauſſa vidue non ingreditur, nec ipſe, ſi digne non ſatisfecerit, in cœleſtem eccleſiam intrare valebit.

Ier. 17. Audiant raptores quid ieremi prophera dicat : *Qui prædarie, nonne & ipſe prædabere?* Videlicet quia ille qui prædator res pauperum & eccleſiarum ac ſervorum Dei, deprædator a diabolo, & præda illius fit.

Audiant quid ſanctus apoſtolus dicat ; per quem locutus eſt Chriſtus, & qui raptus fuit uſque ad tertium cœlum, id eſt quousque fuit in contemplatione, & audivit talia ſecreta verba, quæ non licebat hominibus loqui : ait namque : *Quia neque raptores, neque avari, neque adulteri regnum Dei poſſidebunt.* Ille intendat quale quantumque peccatum eſt rapina, quam cum adulterio & homicidio ſanctus comparavit apoſtolus. Item ipſe dicit : *Si quis fornicarius, aut adulter, aut rapax, aut homicida eſt, cum huiuſmodi nec cibum ſumere*, Chriſti diſcipulo, id eſt Chriſtiano, ſicut ante ſatisfactionem, id eſt correctionem, aut emendationem, & dignam penitentiam.

Audiant quod ſanctus Joannes apoſtolus eleſtus & dilectus Chriſti, qui in cœna ſupra pectus ejus recubuit, talem hominem ſalutare vetat, dicens: *Nec ave dixeris, nec in domum receperis.*

Audiant quid in Toletano concilio ſancti epiſcopi qui in unde & cum Deo-regnante & inerertis miraculis corrufcant, de totius mundi partibus congregati decrevcrunt. Si quis de potentibus clericum aut quemlibet pauperem aut religioſum expoliaverit, & mandaverit ad ipſum epiſcopum, aut cum audiat; & ſi contempſerit, invicem mox ſcripta percurrant per omnes provincie epiſcopos, quæcumque edire queverint, ut excommunicatus habeatur, donec audiat, & reddat aliena. Ecce de pauperum raptoribus.

Audiant raptores & prædones rerum eccleſiaſticarum quod Sanctus Anaclitus papa ab ipſo Petro apoſtolo presbyter ordinatus cum totius mundi ſacerdotibus judicavit : dicit namque: Qui abſtulerit aliquid patri vel matri homicidæ participes eſt . Pater nolter ſine dubio Deus eſt, qui nos creavit, mater vero noſtra eccleſia, quæ A nos in baptiſmo regeneravit . Ergo qui Chriſti peeunias & eccleſiæ rapit, vel frandat, homicida eſt, uque homicida ante confeſſum juſti Judicis deputabitur . Qui rapit pecuniam proximi ſui, iniquitatem operatur : qui autem peculium vel res eccleſiæ abſtulerit, ſacrilegium facit, & ut ſacrilegus judicandus eſt. Item ſanctus Urbanus papa & martyr : Res & facultates eccle- 17.q.4.c.18. ſiæ obtinentes appellantur, quia domino offeruntur, & vota illorum ſunt, & pretia peccatorum, & patrimonia pauperum . Si quis illa rapuerit, reus eſt damnationis Ananiæ & Sapphiræ, & oportet hujuſmodi tradi ſatanæ, ut ſpiritus ſalvus ſit in die domini. Item ſanctus Lucius papa: Rerum eccleſiaſticarum & facultatum 17.q.4.c.5. raptores, a limitibus ſanctæ eccleſiæ anathematizatos apoſtolica auctoritate juſſimus & damnamus, atque ſacrilegos eſſe judicamus ; & non nolim eos, ſed etiam omnes conſentientes : quia non ſolum qui furtum vel judicarunt, ſed etiam Rom. 1. qui facientibus conſentiunt : par enim pœna agentes & conſentientes comprehendit .

Et ſanctus Auguſtinus in ſermone evangelii " Tract. 10. ſancti Joannis ita dicit : Fur facultates quorumcumque & domiciorum eſt Judas: & qui aliquid de eccleſia furatur & rapit, Judæ perdito comparatur . Item in ſacris canonibus a Sancto Spiritu dictis, ſicut in ſacris ſcripturis canonicis ſcriptum eſt: Si quis obligationes eccleſiæ * Concp. 7. extra eccleſiam accipere & dare voluerit præter conſentiente epiſcopo, & ejus cui hagalinedi officia commiſſa ſunt, nec cum ejus voluntate agere conſilio anathema ſit. Epiſcopus autem omnibus dicere debet, quod anathema ſit; & ne deſperatos offendant debet, quando dare anathema, id eſt quamdiu quiſque errorem non corrigit, & digna ſatisfactione non emendat, ut reconciliationem & indulgentiam valeat promereri. Si autem quis vere ſatisfecerit, & reconciliationis indulgentiam in peccatis ſuis perſeverans mortuus fuerit, jam anathema perpetuum eſt reis & peccatoribus, non ei pro quo non dicit apoſtolus ut oretur. Sed & pſura. in neceſſ. 1. Joan. 5. fuerit epiſcopus quiſque confligere & ecclere protecurabit .

NOTÆ JACOBI SIRMONDI S. J.

1. *Illi " epiſcopi , miſſi illis .]* Sic copiſti ſolebant * Male leepiſtolæ genitales, aut charæ quavis alia , quæ ad ſic gitur , ſimiles eodem exemplo in diverſis locis diſcipliuem . Sim. *ſic epiſcopi* , gulis poſtea exemplis quæ ſcribam ; adſcribebatur *pro- miſſis illis* primum nomen epiſcopi & poſtſcopi , ad quos mittebantur. *bus* . Itaque in codice noſtro Metenſi , atque in aliquot quam nobilium Mediterrani Roſweydus noſter communicavit , pro generali hac inſcriptione , altera his verbis expreſſa eſt : KAROLUS *gratia Dei rex* HUNFRIDO *comitibus, & miniſterialibus ac fidelibus miſſi noſtri , in Dombes ſaluem* . Hunfridus hic epiſcopus erat, Monienſis , feu Turonenſis . Epiſcopi noſtri nuper defuncti ſacerdotes Anglicanus vero & Berengarius comites iidem ipſi , qui Epiſcopi collega nunc vocabantur . Tilo. 211. capitularium . Quare in miſſaticum illud diverſum ſortæ exemplar , unde codices ipſi deſcripſi ſunt .

2. *Apud Carisiacum .*] Tit. xx. Capitul. Caroli Calvi , *apud Carisiacum palatium* , & Tit. xxiii. ibi ſcrem , item *conventum epiſcoporum Carisiacum ſanctiſſimi* . Rhet. ii in diplomatibus , *eſtum Carisiaco palatii* . Eſt ad Sartham fluvium , qui in Mauam influit , *Croſſy ſur Serre* . Synodi apud Carisiacum plenissimæ ſuerunt . Ad hanc noſtram anni , ut ego , DCCCLVII. referendum , quod narrat Flodoardus lib. III. c. XXVI. Hincmarus cum ſuo nodo epiſcoporum apud Carisiacum habita, ſcripſiſſe Hilduino Caroli regis archicapellano de Iſaac epiſcopi eliſione in eccleſia Lingonica , poſt mortem ejuſdem Teuboldi ,

3. *Fratris noſtri ac nepotum .*] Ludovici , & filiarum Lotharii . Dicebant enim avum neſcio . Lotharius Imperegno

ANNO CHRISTI 852.

regno pria inter filios tres ita distributo, ut Ludovico Italiam cum imperio reliquerit, Lotharios juniori eam Gallie partem, que ab Hispanis non equo aliis placeat parere) Lotharii exinde regnum, & Lotharingia eft appellata, Carolo autem minimo Provinciam. Nepotes igitur hoc loco, Ludovicus II. imperator, & Lotharius & Carolus regis.

ANNO CHRISTI 852. Cap. 8. CAROLUS CALVUS.

Nota Severini Binii.

Cauſſa mobilis.

1. Simon. den hæreſis eodem modo falis

2 Synodus.) Cum his temporibus in Gallia undique factiones & ſubdolorum rebelliones ebullirent, ubique ſtoria, deprædationes, ſacrilegia, & cædes, omnisque violentiæ turpitudinis genera increbeſcerent, Carolus rex ad reſilienda illa incommoda anno Chriſti 856. in villa Caſſiacum nominata haec ſynodum congregavit, ex qua ad epiſcopos, miſſos, & comites Galliæ epiſtola illa ſynodon ſcripta (quam ex codice Antonii Auguſtini primus in lucem emiſit Baronius) fub nomine Caroli regis ſcripta & tranſmiſſa fuit. Ex eadem ſynodo nonnulla capitula miſſa ſerunt ad recognoſcendum libi ſubditum populum, ne immemores præſtiti juramenti fidelitatis defectionem parare inquiſitionem. Quæ libenter hoc loco cum prædicta epiſtola in lucem publicum emiſſimus, ſi præciſili codicis habenti facultas ſit data fuiſſet. Quæ ad virandam proſperitatem rerum ad ſtatum ecclefiaſticorum reverendiſſimus cardinalis Baronius ouſit. De rebus quibuſdam hac ſynodo geſtis Hincmarus lib. 1. cap. 24. ita: *Cum ſynodo congregata apud Caſſiacum habita ſcripſit Hildebertus Carolo regi archiepiſcopus, & pro eccleſiæ Lingonica quam Pontificus reſtituit Rhemorum ecclefiæ cum omnia canonica ordinaverat decreta. Unde fuggeſſerat eadem ſynodus rogo, ut ſecundum ea regnadem profatam confirmaret eccleſiam, & rex ipſum ab epiſcopi quarentes calore, qui paſſi in epiſcopali miniſterio eidem eccleſiæ facta: retumque tota in ſuæ ipſius Hildebini diſpoſitionem contenerant, obſervantes hujus in hoc Hildebini conſenſum, & deprecationem ipſius pro eo apud regem.*

CONCILIUM VVORMATIENSE, IN QUO CONFIRMATUR Bremenſis Eccleſiæ cum Hamburgenſi unio.

DE *Concilio Vvormatienſi anno Chriſti 857. celebrato hac habet Annaliſta Fuldenſis ad hanc annum.* Rex Ludovicus menſe Februario colloquium habuit in Confluente caſtello cum Lothario nepote ſuo; tempore vero quadrageſimæ Placitum habuit apud Vangionum civitatem. *In eſtatu eſſe de unione eccleſiæ Bremenſis cum Hamburgenſi teſtatur Rembertus in vita S. Anſcharii cap. 10. n. 38. apud Bollandum ad diem 3. Febr. dum ait:* Porro cum hæc agerentur (*ſcil. in Concilio Germanico anni 850. de quo ſupra*) Colonia civitas ad ſuæ Bremenſis Parochia ſuffraganea erat, eo tempore abſque benedictione epiſcopali degebat; quod quia diuturnum extitit, illud etiam fine illius loci Pontificis præſentia neceſſitio recirculandum fuit. Poſtea tamen conſecrato ad eum locum venerabili Præſule Gunthario, (*nempe Coloniæ Archiepiſcopo*) hoc ipſum domnus & pater noſter (*ſc. Anſcharius*) eſt ſuggeſtus ſtatuit, ut ſua quoque auctoritate firmaretur; cui tamen rei ipſe admodum contrarius extitit. Qua de cauſa poſtmodum in Wormatia civitate poſitis duobus Regibus, Ludovico ſcilicet & Lotharia, coram multa epiſcoporum utriuſque regni frequentia, præſente venerabili Patre noſtro hac eadem res expoſita eſt. Quod cum ab omnibus bene ita ordinatum probaretur, ut prædictus quoque Pontifex Guntharius hoc ipſum ſua auctoritate firmaret, cunctí rogaverunt. Qui primo quidem fortiter his renuit cepit, juſtum non eſſe multipliciter offendens, ut ſedes ſuffraganea in Archiepiſcopalem ſedem verteretur; nec ſe debere bonorem ſedis ſuæ in aliquo minuere: poſtremo tamen & ipſis Regibus, & cunctis ſimul epiſcopis, & omnino cauſa neceſſitatis id fieri ſuæ dicentibus, reſpondit, ſi poſtulica auctoritas hoc fieret, ſe non reſpuere ratum eſſe. Quo reſponſo accepto, cum etiam omnes ſuffraganei ejus hæc eadem confenſiſſent, piiſſimus Rex jam dictus Ludovicus, cupiens & patris ſui eleemoſynam in omnibus augmentare, & quod ipſe diſpoſuerat, per omnia ratum fieri, reverendiſſimum Salomonem Conſtantiæ civitatis epiſcopum pro hoc ipſo ad ſedem directis Apoſtolicam, cum quo etiam domnus & pater noſter Anſcharius, quia ipſe per ſe non poterat, filium ſuum fratrem noſtrum Nordfridum miſit presbyterum, qui officiiſſime a ſancto ſuſcepti Papa Nicolao, legationis ſuæ mandatum ei plane & dilucide retulerunt. *Ad*

ANNO CHRISTI 852.

Petri, diecimum vero juxta altare S. Dionyſii, ſicſum autem ad altare ſanctæ Mariæ: alios etiam numeros ſe poſuiſſe imperii ejus proſperitati, ut elatis ſenſibus vix convalleſcerent. Fervutur & alia prodigia his temporibus Trevitis contigiſſe, qua ideo ſcribere diſtuli, quia de eis certum nuntium non habui. Urſinum tria hæc verueſtora concilia a corroſis aliunde chartis reviviſcerent. Hæc annales Francorum. Eadem Lambertus Schaſnaburgenſis in chronic. Vide Serarium in hiſt. Moguntí. cap. 33. lib. 1. Baronium anno 857. num. 1.

ANNO CHRISTI 852.

ANNOTATIO SE ANPLIORIA COLLECTIONI Veter. Monum. PP. Martene & Durand. tom. 1.

Ex Epiſtola Nicolai papæ primi ad Epiſcopos Germaniæ, non Epiſcoporum modo, qui huic Concilio adeſſe debuerunt, nomina agnovimus, ſed & agitata in ea Synodo omnia. Et quidem Epiſcopi recenſentur Carolus Moguntinus Metropolita, Alfridus Hildeſchimenſis, Salomon Conſtantienſis, Hehigrimus Halberſtadenſis, Theodricus Mindenſis, Gunto feu Gunzo Wormatienſis, Gebehardus Spirenſis, Arnulfus Tullenſis, Witgarius, Egilbertus Arabingenſis Epiſcopi, Grimaldus S. Galli, Egilbertus Thiotonicus.... matus, Adalgarius Curbejæ novæ religioſi Abbates. Agitata autem fuere, cauſſa Salomonis Epiſcopi, Abbonis matrimonium, præſentia ſacerdotum, diaconorum, ſacratum virginum adulterii crimine pollutarum, homicidium, parricidium, fratricidium, de quibus omnibus Epiſcopi præciſi fedem apoſtolicam miſſis concilii actis conſulebarunt. His reſpondit Nicolaus: nulla ſe omnino ſine manifeſta & indubitata rei examinis notam ſalſas eſſe quas Grimoaldus produxit litteras, tamquam a ſede apoſtolica profectas; nullum itidem eſſe matrimonium Abbonis & Engeltrudæ, quos qui feminam ducitur quarto conſanguinitatis gradu ibi jundam: immo pro nullo habendum, doctum matrimonium quem inter eos contractum, qui ſe aliquo conſanguinitatis gradu jundos meminerunt. Deinde ſingulis de quibus conſultus fuerat *facinoribus* suas aſſignat penitentias, quas ſuius ibidem & minutatim expoſitas non ſine aliquo ſuo fructu legere eruditi. En autem Nicolai Epiſtola e veteri Codice Corbeiæ nove edita in amplioſſima Collectione veterum Scriptorum & Monumentorum a PP. Martene & Durand adornata tom. 1.

EPISTOLA NICOLAI I. PAPÆ AD EPISCOPOS GERMANIÆ.

A Nicolaus Epiſcopus ſervus ſervorum Dei reverendiſſimo & ſanctiſſimo confratri noſtro Carolo Archiepiſcopo, epiſcopi ſuffraganei Alfridus Saloneni, Hiltigrimus, Theodrico, Guntoni, Gebehardo, Arn. Wingario, Egilberto reverentiſimis Epiſcopis, atque Grimaldo, Egilberthoto Thiotonenſi, Adalgario religioſis & venerabilibous Abbatibus.

Divinorum fulgentes dogmatum diſſinitiones ſcientiæ ſacro ſedis noſtræ alvo procedunt, ſemperque delecundant, quia rectitudinis & æquitatis ſpecies gignere novit, & ſalutaria dilectionis diſpoſitione adminiſtrare. Pacis enim ac juſtitiæ amatrix cognoſcitur & benignitatis amica. Cujus conſuetudine fulti atque induſtria, veſtræ beatitudini apices deſtinavimus, rectitudinis fundentes dulcedinem, & probabili ſanctione ornatos, cum Abbonis cauſſam de quo ſertis veſtra præſentia epiſcoporum ſubtili inquiſitione examinare cupimus, ut de ea certitudini per vos maluiſſemus ſcire cognitionem. In Salomonem quippe epiſcopum nec criminis, neque facinoris ſententiam cette protulimus, niſi ut commiſſam ſibi a Domino plebem, ſicut audieramus, non conſtringeret juramentis. Epiſtola vero, quam vobis quaſi a nobis miſſam, Grimoldus obtulit abbas, numquam noſtris eſt ferita ſcripta, neque a nobis edita, neque a noſtra fede directa, ſed omnimodis falſitatis argumento plena, & Romanæ ſedi conſuetæ ſtatuitatur tenore. Ergo quia Abbonis jam dicti cauſſam atque intentionem ſecundum noſtræ inſtitutionis deliberationem, ſynodali examinatione inquirere ſtuduiſtis, nobiſque geſtis nec veritatem ſignificaſtis, ingentes veſtræ agimus benedictiones gratias, & quia tantæ claritatis erga ſedem polorum clavigeri habetis devotionem, ovantes veſtram ſpiritualitatis amicitiæ conſectimur alimitatem. Et quot ipſi Abboni veridicis, ut ſertis, teſtibus in veſtro concilio comprobatum eſt, quod contra fanctorum canonum ſanctiones uxorem accipere præſumpſiſſet, in quarto etiam generatione ſibi copulaſſet, fanctimus & apoſtolica promulgatione decernimus, hujus infauſti conjugii omnimodis copula. diſſolvatur, quia propriæ conſanguinitatis & conſanguinitatis conſtituatur atque cognoſcitur eſſe. Et hoc vobis interrogantibus ſtatuimus, ut nulli liceat Chriſtiano de propria conſanguinitate ſive cognatione uxorem accipere ulque dum penitentia reconſilatur, cognoſcitur, aut memoria retinetur. Lætamur autem, veſtram quoque laudamus indulſtie obſervantiam, quia in hac re benziſſimorum antecceſſorum noſtrorum Gregorii & Zachariæ Pontificum habemus in veſtris parochiis, ut veſtris protuliſtis in literis, obſervando tenetis (decreta.) Diviſtis enim in quota generatione ſibi fideles jungantur. Nos autem generationum in hac re numerum non definimus, ſed ut ſupra retulimus, incundantanter obſervare monemus. Sacerdotes vero ſi in fornicationis incidentis laqueum & criminis, & manifeſtæ live offenſionis fuerit actus, ſacerdotii non poſſimet habere honorem, ſecundum canonicæ inſtitutionis auctoritatem. Sacerdotes illi, qui in crimine fornicationis fuerint accuſati, & crimen fuerit manifeſtum, ſerte comprobatum, aut ipſi non manifeſtaverint, a quid aliud agendum eſt, niſi quod in Neocæſarienſis ſancti Concilii capitulo legitur, ac demonſtratur? Tamen ſi ipſi penitentiæ ſe ſubdiderint prefixæ, licentiam habeant. Similiter autem & diaconi ſi fuerint accuſati, peragant. Feminæ ſcilicet quæ facto ſunt velamine conſecratæ, ſi fuerint, quod nolumus, fornicatæ, ut ſimilem penam deponere præſumant, ſed penitentiæ jugo ſubmiſſæ ſummopere decertare feſtinent, ut ad indulgentiæ & remiſſionis valeant gratiam pervenire. De patricidis & fratricidarum ſacrilegiis, ut per annum ni circulum ante fores baſilicæ orantes Domini clementiam perſeverent. Completo vero anni circulo introducatur eccleſiam, tamen interaudientes, aliquæ dum unius anni ſpatium fuiatur. Stent cum ad Miſſarum ſolemnia vel ad alia ſacra audire officia venerint. His ita peractis, ſi penitentiæ fructus in eis conſpicuntur, corporis & ſanguinis Domini noſtri Jeſu Chriſti participes fiant, ut deſperantiæ non indurentur caligine. Carnem non manducent omnibus diebus vitæ illorum, vinum atque pulmentum numere non præſumant, niſi tres dies per hebdomadam. Jejunent autem uſque ad nonam diei horam quotidie, exceptis feſtis diebus atque dominicis. Arma gerere non audeant vel ſumere, niſi contra paganos, & ubicumque ire maluerint, nullo vehiculo deducantur, ſed pedeſtri more proficiſci ſtudeant. Tempus autem hujus penitentiæ, in veſtræ beatitudinis arbitrio ponimus, ut ſecundum conveniſſionem illorum

CONCILIUM MOGUNTINUM TEMPORE CAROLI ARCHIEPISCOPI

Anno domini DCCCLVII. celebratum ſub Ludovico imperatore & Benedicto pontifice.

Locus tempus & cauſa concilii.

a *Concilium.*) De tempore, loco & cauſa huius concilii ita veteres Francorum annales: *Habito autem & ſynodus apud Moguntiacum circa Kalendas Octobres, præſidente Carolo archiepiſcopo, inter alia qua ventilata ſunt de jure ecclefiaſtico profanatus eſt epiſcopus Guntharii Coloniensis ecclefiæ, & Adelgisiam epiſcopum direxit, in qua ſynodo* [illegible] *Kalendas Octobres terribilem valde tempeſtatem, populo cunctoſo præ nimio horrore in baſilicam S. Petri confugiente, & ſæpius ecclefiaſtica concrepantibus unanimiter Dei miſericordiam implorante, ſubito fulmen infernæ, ignei draconis inſtar, baſilicam ſciſſile ac penetraſſe, atque ex omni ilia multitudine tres homines demerſis quidem lecti, ſed non illa in mortem dejeciſſe, presbyterum ſcilicet juxta altare S. Pe-*

1 Hæc epiſtola ante an. 858. quo Nicolaus II. Papa creatus eſt, non eſt ſcripta; ſed neque poſt in. 865. quo Carolus Moguntinus Archiepiſcopus obiit.

ANNO CHRISTI 858.

tum aut extendere, vel minuere valeatis. Ne autoribus, si habuerint, non separaretur; si autem non habuerint, & se quatuor non valuerint, legitimas accipiant ipsi conjugio feminas, ne fornicationis vorgine incidere videantur. Si autem antequam dnorum præsidiorum annorum finiantur curricula, sinul viri illorum pervenerit, vitiorum illis non negetur. Si quis cum duabus fuerit fornicatus, aut cum his personis de quibus facta scriptura prohibet, si dignam egerit pœnitentiam, & ultra non ten tauerit contumentiam sustinere, liceat legitimam conjugio uxorem accipere. Similiter & mulier quæ tali fuerit fœdere lapsa, ut fornicationis ad chaos non perducatur perfidiæ. Sed hoc de laicis viris ac mulieribus solummodo statuimus. Si quisquam cum matre spirituali fuerit fornicatus, anathematis, ut fertis, percutitur ictibus. Similiter autem & illum percutiendum judicamus, qui cum ea quam de fauto fonte baptismatis susceperit, aut cum illa quam ante episcopum tenue-

A rit cum sacro chrismate fuerit unctâ, fornicationis crimen perpetraverit; legitimam autem filiam baptizati non dimittat uxorem. Inter hæ vestra sanctitas addere studuit, si cujus uxor adulterium perpetraverit, utrum marito ipsius liceat secundum mandatum legem eam interficere. Sancta Dei ecclesia mandatis nunquam constituitur legibus, gladium non habet nisi spiritualem ac divinum; non occidit, sed vivificat. De his qui non ſponte homicidium commiserunt, in vestigiono secundo capitulo, Accepimus, quæ inter agere debeant, definitum habetis. Homicida post unius anni ſpatium liceat ecclesiam intrare. Vidua quidem quæ sacrum capiti velamen imposuerit, & inter cæteras relictas feminas in ecclesia oraverit, & oblationem cum illis obtulerit, si professa est in eodem habitu permanere, ſpondens nunquam religionis deposito velamen, religionis observantia discedere non præsumat. Optamus sanctitatem vestram in Christo bene valere.

ANNO CHRISTI 857.

Ecclesiæ fabricandæ regi Carolo permittit.

ANNO CHRISTI 858.

VITA EPISTOLÆ ET DECRETA NICOLAI PAPÆ I.

Papa exilio Carlone pereulit.

Nicolaus natione Romanus, ex patre Theodoro regionario, sedit annos novem, menses duos, dies viginti. Hujus vulgare hominibus affus omnibus a primordio puericiæ fuæ falsefanti, intactisque moribus claruerunt. Tanta enim facrorum compotus erat pulchritudine operum, ut nihil ludi, nihilque, ut poeti solent, inhonesti delectaret illum. Verecundiam autem patientiæ & fobrietati, flagrans humilitate, puritateque præcipua. Pater vero ejus liberalium cum fisset amator artium, & nobilissimo poſſet ſe ſtemmate, * catellum elementiis, almifluoque ſuum nobilitare literarum ſtudiis, & optimis artibus peroranbat, ita ut nulla facrarum ſpecies remaneret diſciplinarum, quam interius concepturn viteribus, ſicut Virginitas Nicolai prædicatio- que cognitioni traderetur non dubium. Cæterum autem membris, creſcit & ſapientia, clarus modestia, ſpiritu & ſcientia decoratus: probabilium nempe morum ſi quoſcumque viros conſpiceret, illico concitus adhærere ſtudebat, illiſque congratulabatur optime.

Virtutes Nicolai prædicatio- nem.

* Forte catellum.

Cumque cum prudentiſſimo patre ad quemdam beatiſſimum crebro virum accederet, qui ſanctæ per illuſtrationem ſpiritus ſancti fidei ſtus prædicabat, amplo eum afſerebat in culmine ſacrarum. Decoris enim intimi magnitudinem intuens, intentisque dulcedinem concipere, humiliter ſe condiſcipulum ſuum petebat, ut ſi quod divino ſenſerat nutu, futuris temporibus impleretur. Sergius porro præſul ſi- Sergius papa ejus eum ſacris fidei con- cundum. mine actionis cum ſibi gia confendiſſe eum audiret, parentum illum dedatum ab adoleſcentia in patriarchio locavit, & in ſubdiaconatus per benedictionis gratiam conſtituit gradum. In quo mirificis obſervationibus degens, cæleſti fruebatur dulcedine. Sergio vero papa ab hac corruptibili vita ſubtracto, Romana eccleſia Leo gubernacula præſul ſuſcepit.

Leo IV. Romanus.

Qui in eo ſapiſſime videns perſeverantiæ fructum, ingenti illum diacouum conſecravit dilectione. Hoc quippe eb in ordine miniſtrante, tanta illi deſuper concella fuerat gratia, ut ſummæ cultum & cunctæ conſeruetur perfectionibus

C laudabatur, & a plebe magnificus amabatur.

Leone feliciter papa defuncto Benedictus in beatiſſimum vir, & eccleſiaſticus pontifex, pro protectus auxilio Romanæ præponitur ſedi, ſuaque illum adminiſtrationi conjunxit, eo quod magis illum, quam ſuæ conſanguinitatis propinquus diligeret, ita ut per nullius horæ momentum ſine illo eſſe deſideraret. Quidquid eccleſiaſticarum rerum utilitatibus intuebatur congruere, eum eo promulgans diſtinctius tractebat, præſertimque ſui contemptum a ſubditis, quæ inſuſque clarefcere virtutem: utriuſque enim ſemper obſervantis utiliora ſuo conamine faciebat. Ad extrema tandem vitæ Benedictus perductus, præciſe mortis calicem ſumpſit, ſolo que eum honoris cum adhuc diaconus eſſet, uſque ad apoſtoli beatiſſimi Petri baſilicam cum alibi diaconibus geſtans, propriis manibus tumulo collocavit, dilectionis præcipuum pandens, quod circa eum habebat, & amoris integritatem.

Benedictus papa defuncto præſul ſuffragatur.

Eo autem tempore inviſciſſimus Roma Ludovicus Cæſar diſceſſerat. Qui ejus cum tranſitum ſi. cognoviſſet condolens, contricta ad eum reverſus eſt. Romanum, ſuo tanto paſtore amiſſo mœſtiſſimo gemitu lacrimas effundebant.

Ludovicus Cæſar diſceſſerat.

Cumque clerus, proceres & optimatum genus congregantur, ſcpanis, & acclamationibus, atque virginibus inſtructis, incredibili dominum conamine obſecrantes, ut qualem amiſerant talem illis dignaretur offendere virum, quem pontificatus celmine ſublevarent. Hæc vero dum pertractant in baſilicam beati Dionyſii confeſſoris atque pontificis cum univerſo populo convenerunt.

Clerus, proceres & optimatum genus Romanum Nicolaum papam eligunt.

In qua per aliquod ſpatium conſubolantes hortarum, ſiderco accenſi fulgore unanimes illum apoſtolicæ ſedis præſulem eſſe flagrarunt, & cæleri geſſa ad principis apoſtolorum Petri continuo aulam properaverunt, in qua ipſe confugiens, latitabat. Dicebat enim indignum ſe eatis ergiminis gubernacula eſſe ſuſceperturum. Impetunt vero qui aderant facientes, viribus illum de eadem baſilica abſtuhentes, facris acclamationibus in patriarchium Lateranenſe introduxerunt, apoſtolicoque ſolio impoſuerunt: Poſtmodum vero & babiliſſimorum cœtibus, cunctoque etiam populo in baſilicam beati Petri apoſtoli deductus, præſente Cæſare conſecratus eſt, apoſtolicoque ſublimatus in fede ſuctus eſt pontifex, & miſſarum ſolemnia ſupra ſacratiſſimum corpus apoſtoli beatiſice celebravit. Qui denſis optimatum populique agminibus cum hymnis & canticis ſpiritalibus in patriarchium iterum Lateranenſe perductus eſt. Coronatur deinque, urbe exultante, clerus lætatur, ſenatus & populi plenitudo magnifice gratulatur VIII. Kalendas Maii.

Inthronizatur, & ſophiſmo.

Tertio igitur conſecrationis ejus die cum Auguſto convenens ophiſtico famine ref plendebat, caritateque plenus epulabatur in Chriſto. Fiosque convivii apparatu conſurgit, Cæſaremque ſpeciales, quibus erat carſſimum deoſculans filium, immenſo circumdedit amore.

His itaque geſtis ſereniſſimus Imperator inde diſceſſit, ſedemque in loco qui Quinnus dicitur collocavit. Beatiſſimus autem præſul hoc audiens, diſcſſionis ejus compaſſus plenitudine atque amoris, ad eumdem cum proceribus & optimatibus Romani nominis locum properavit. Exceſſerantibus cum viris illuſtribus Auguſtus, obvius in adventum ejus occurrit, frenumque Cæſar equi pontificis ſuis manibus apprehendens, pedeſtre more, quantum ſagittæ actus extenditur, traxit.

Imperiale cum quo ingreſſus tentorium, ſalutatibus adinvicem fruebantur colloquiis, menſæque epulis perornatur, patter cibum ſpeciali ſumpleruntalleritate. Sattati feliicet menſisque remotis plura ſereniſſimus Cæſar beato præſuli contulit dona. Quibus ſuſceptis, equum conſcendens, unde diſceſſerat combatur ocyus.

Auguſtus ejus amore fretus imperialis equi ſuperſcendens catheram, ovanti cum eo incedebat animi voluptate. Ad quemdam quidem cum perrexiſſent ſpatiſſimum itineris locum, imperator equo deſcendit, equumque poſtulatis literum, ut memoinius ſupra, travit, dulciſſimuſque oſculis adinvicem propinquantes' latiſſimo gratiarum fant.

Cæſar vero ad tentorium remeans cœptum arripuit iter. Præſul autem nobiliſſimorum centuriones, quibus prolecutus fuerat, ſuprus Romanus, ingreſſus, ampliſſimque eſt comitatione magnificatus. Erat enim aſpectu pulcer, forma decorus, doctus in verbo, loquela humilis, actu præclarus, ſejunioque & divino cultui intentus, pauperibus largus, orphanorum protector, & viduis fautor, populique concluſi defenſor. Sed quia conſtat quæ facti operis geſſit huic tradere ſcriptore non poſſimus, ad ea quæ facilis locis abſolui redeamus.

Corporis & animi dotes in Nicolao pipa.

Dona elimoſynæ templis.

Hic beatiſſimus præſul divina inſpiratione repletus, in diaconia ſanctæ Dei genitricis Mariæ dominæ noſtræ, quæ vocatur Coſmedin, ſecit & ſemetipſum ſepeliri. Ubi & ſuperius memoratum in circuitu de Tyrrhi mire magnitudinis. Obtulit vero in jam dicta diaconia gabathum laſtum de argento puriſſimo unum deauratum, quod penſat libras duas & uncias 4. Fecit autem & ſuperius memoratum, quæ Conſtantinianæ nominatur, ſimul & nomine Conſtantini, cruces de argento puriſſimo, quæ pendent ante figuram ſubſtantiæ carnis ejuſdem domini noſtri Jeſu Chriſti. In quibus ad laudem ſimul omnis eccleſiæ feſtis diebus cerea figura ſolitis, quæ penſant libras numero 4. & ſemis.

Concil. General. Tom. IX.

A In baſilica quidem quæ ſemper virginis Mariæ dominæ noſtræ, quæ vocatur ad præſepe, fecit cantharum de argento ſeptilem pariam unum, penſans lib. 8. & uncias 4.

Ipſe quidem a Deo protectus & beatiſſimus pontifex ſuperno favore plenus obtulit in baſilica beati Petri apoſtoli auctoritis ſui gabathum de auro puriſſimo unum preciouſſimis gemmis pentantem libras unam & uncias 6.

Fecit eamin in confeſſione ipſius ſacratiſſime baſilicæ jugulum de auro mundiſſimo unum penſans libras quatuor & ſemiſſes: item in jam dicta eccleſia fecit cruces de argento mundiſſimo numero 6. penſantes ſimul libras tredecim & uncias quinque. Eo autem modo in baſilica doctoris gentium beati Pauli apoſtoli cruces de argento puriſſimo duas, penſantes ſimul libras numero 4. nam & in baſilica ſancti Laurentii martyris, quæ ſita eſt foris muros, fecit cruces duas de argento puriſſimo, penſantes ſimul libras numero 4.

B

Primo quidem pontificatus ſui anno aurea quædam ſipius beatitudini preciouſſimis compta gemmis corona perducta eſt librarum habenti pondera numero 8. Altaribus ſanctarum 4. ad gloriam Dei pace facratiſſime ejus altare baſilicæ aureis ingentibus exabyais amore catenulis. Verum etiam in jam dicta eccleſia beati Petri apoſtoli nutritori ſuo gabathas ex argento puriſſimo numero novem quæ penſant ſimul libras numero duodecim, & ſemiſs.

C

Ipſe vero a Deo protectus venerabilis & pracuus pontifex fecit in monaſterio ſancti Stephani & Silveſtri, quam noviter fundavit fanctæ rectoridentis dominus Paulus quondam papa, in eccleſia majore, quæ vocatur ſancti Dionyſii ad honorem & gloriam facri altaris, vela quatuor de ſtauraci. Hujus præclari pontificis, id eſt menſe Octobri, die trigeſima, ſuſcitatione o&ava, ſurrian, qui appellatur Tiberinus, alveum ſuum egreſſus eſt, & per campe- Tiberis inundatio. ſtria ſe dedit; intumuit etiam inundatione aquarum nullatum, & ingreſſus eſt per poſtenium, quæ appellatur porta agatha in urbe Roma quam hora diei tranſcendit, interea aliquibus locis, & ingreſſus eſt in eccleſiam beati Laurentii, quæ ante muros urbis eſt. Inde & ſe recepit, & ingreſſus eſt in monaſterium ſancti Silveſtri, ita ut ex gradibus qui aſcendunt in baſilicam beati Dionyſii pre multitudine aquarum ne unus quidem viderat, excepto uno qui ſuperius erat. Et ereinde expandit ſuper plateam, quæ vocatur Via lata, & egreſſus eſt in baſilicam ſanctæ Dei genitricis Mariæ, quæ ibidem eſt: tantumque intumuit aqua, ut etiam portas ipſius eccleſiæ non viderentur pre altitudine aquarum. Et inde aſcendit per plateas & vicos uſque ad clivum argentarii. Exinde redundans ingreſſus eſt per portiticum, quæ eſt poſtia ante eccleſiam ſancti Marci. Inde impetum faciens cœpit decurrere in cloſcam, quæ eſt juxta monaſterium ſancti Laurentii martyris, quod vocatur Palladii. Ab ipſo die cepit & decrepitus paulatim aqua ſe minuere & fluvius poſt multo damno facto in ſuum alveum reverſus eſt.

D

Nam domos & muros evertit, agros deſertavit, evellens fegetes & eradicans arbuſta. Si- Altera inmilli modo in menſe Decembrio, die vigeſima ſeptima, natali ſancti Joannis evangeliſtæ indictione ſupra ſcripta, ingreſſus eſt alia vice fluvius ipſe qui appellatur Tiberis alveum ſuum egreſſus eſt ut ſupra in civitate Romana; omnia ut ſupra.

dundatio.

Simili modo præclarus & beatiſſimus pontifex

fecit in monasterio sancti Valentini, quod est A positum in territorio Narniensi, juxta Interamnam, vellem de fundato onam habentem hibitorium feodum, & in circuitu myxinum. Item venerabilis & præclarus pontifex formam aquæ, quæ vocatur Tocia, at vero jam per evoluta annorum spatia nimis confractam exsistentem, per quam decurrebat aqua per centenarium in urbem Romanam, a fundamentis ad fabricationem quæ reflaurandum, eadem forma præparavit. Venum etiam & in ecclesia ejusdem Dei genitricis, & domini nostri Jesu Christi, qua vocatur Colmedia, fecit hospitium largum ac spatiosum fatisque præcipuum ad opem atque utilitatem pontificum, ubi obediens opportunum fuerit cum omnibus qui eis familiantur amplissime hospitetur.

Simili modo & in ecclesia beati Petri principis apostoli nutritori suo obtulit vela in arcus presbyterii cum chrysclavo, habentem hibitorium feodum figuras numero quadraginti. In eadem vero ærenuo catenam opere factam contulit ex argento mundissimo, quæ pendet libras numero 4. Nam & in oratorio sanctæ crucis, quod infra basilicam beati Petri apostoli constitum est, fecit gabatham de argento unam pensantem libras duas. Ipse quidem sacratissimus pontifex fecit in basilica doctoris gentium beati Pauli apostoli candelabrum argenteum unum, pensant libras numero duas, & uncias 6. Verum etiam in titulo beati Eusebii confessoris Christi fecit super ciborium crucem cum velo de argento purissimo pensantem libras 4.

Hujus temporibus illustris filius Theophili imperatoris Constantinopolitanæ urbis imperatoris. tor ob amorem apostolorum misit ad beatum Petrum apostolum dona per episcopos, quorum hæc sunt nomina, Methodium episcopum sanctum, & Samuel episcopi, & alii duo depositi ab honore episcopatus, quorum nomina hæc sunt, Zacharias & alius Theophilus, & alius imperatis. Ita lucas nomine.* Arfatus episcopus Parthiarii, id est patenam ex auro purissimo cum diversis lapidibus preciosis albis, prasinis, & hyacinthinis. Similiter calicem de auro ex lapidibus circumdatum, & in circuitu pendentes hyacinthos in filo aureo, & repleti duobus in typo pavonum cum scutis & diversis lapidibus preciosis hyacinthis albis, quæ pendant simul libras numero.....

Similiter vero & vellem de chrysclavo cum gemmis albis habeotem hiltoriam salvatoris, & beatum apostolum Petrum, & Paulum, & alios apostolos, arbuita, & rosas, quæ pariter pensaris legentes de nomine ipsius imperatoris mirae magnitudinis, & pulcritudinis decore. Et alia multa dona porrigentes pontifici, legationi vero iba sibi injuncta prorinus edidenti. Porro fatus imperator Græcorum, inventa pro imaginum depositoribus occasione sacrarum, missos apostolicæ sedis per suas fines legatos Constantinopolim digni postulavit, interdicens eis cauillam Ignatii patriarchæ, & Photii Constantinopolitanæ ecclesiæ pervasoris: cupiens hinc eumdem cauillum virum Ignatium indictas sedis apostolicæ callide per invidiam, ut posimodum patuit, condemnare, Photiumque neophytum ipli ecclesiæ subrogare.

Pape legatos mittit Constantinopolim.

Tunc pontifex summus imperatoris adhuc pollicitæ cogitationis ignarus duos episcopos illi Radoaldum scilicet & Zachariam direxit: quibus ut quidquid de sacris imaginibus quæstio fieret, fynodice diffiniretur, & ipsius Ignatii patriarchæ, Photiique neophyti cauillum

1277 NICOLAI PAPÆ I. VITA. 1278

soleuniter inquirerent tantum, & sibi renuntiarent.

Qui sancti pontificis parvipendentes ftatuta, quæ vel quanta infana pecunia illic corrupta more Vitelli, atque Mesenti peregerint, infinitis succincte tranlcurrum. Interea multi Ravennatum, qui a Joanne ejusdem urbis archiepiscopo in rebus, & juris sui proprietatibus incommodi fuerant, ad hunc beatissimum papam, ut a tantis oppressionibus subveniret, venebant. Quorum pie clamores audiens papam legatis suis & litteris sæpius archiepiscopum, quatenus talibus cessare debeat commonuit. Sed ille mente confula monita pii patris obaudiens, pejora prioribus addere minime metuebat. Quanto autem benigna inspectio summi præsulis illum, ut reliquiferet admonebat, tanto magis ad deteriora fæcli vertebat. Et super iniquitate addere non definebat.

Nam quadam vice ante excommunicabat, quosdam autem a visitatione sedis apostolicæ arcebat. Et quorumdam res fine legali judicio occupabat. Nec non & sanctæ Romanæ ecclesiæ plurima prædia subtrebat. Multos illius spemebat, & gloriam beati Petri apostoli, quantum in se erat, evacuabat. Præcepta etiam juris sancti Petri, fi apud quoscumque invenibat, frangebat, & ad jus sanctæ Apostolicæ transferebat. Nam presbyteros & diaconos non solum sibi subjectos, sed etiam per Æmiliam conflitutos ad apostolicum non definentes pertinentes, sine canonico judicio deponebat, & alios carcere, alios autem fœtidis ergastulis retrudi faciebat.

Alios crimen, quod non fecerant, scripsit confecti coguebat. Conflictus præterea ecclesiastica absque fedis apostolicæ auctoritate deprimebat. Et vocatus a summo pontifice Romam, fe ad synodum non debere occurrere judicabat.

Nec mirum cui poltea illa fecerit, qui cautiones, & indiculos qui foliti sunt ab archiepiscopis Ravennatibus in scrinio fieri, in initio consecrationis fuæ more Felicis decelloris fui fallavit, & quædam barbara scripta, quædam vero falfa compoluit.

Eodem tempore papa præditus ter ad synodum fuis litteris vocavit, nequaquam venire contemnens a fanctæ synodo communione penitus eli. Deinde Papiam pergens, imperatoris auribus Ludovici Cæsaris molestiam intulit, folamenque mandatum quæsivit. Tunc largiente ei Augusto ut legatos præcipuos, cum illis superbiæ repletus tumore Romam perveniret.

Sed pontifex altimus, quia contra fuctorum canonum regulam communicato a ipli legati communicaverunt, benigne eos redarguit. Illis autem quæ gerentes defientibus, eidem archiepiscopo a Deo conservandas papa mitebat, ut in Kalendis Novembris ad synodum a nos fuerat excommunicatus occurreret, pleaumque fatisfactionem offenderet, nec non & tantis prævaricationibus finem imponeret. Ille autem noluit, sed retrorsum abiens recessit. Et ecce Æmilienses ac fenatores urbis Ravennæ cum innumero populo ad vestigia præfulis hujus beati Romani cum lacrymis properantes rogabant, ut a tantis nationem domini nostri Jesu Christi pro recuperatione eorum non dedignaretur proficisci Ravennam, quatenus infpectis omnibus ad fummam eos perducere! libertatem.

Itaque per semet beatissimus papa Ravennam profiiciens, cum de ejus adventu Joannes archiepiscopus cognovisset, usque Papiam continuo ad imperatoris aures denuo molestandas iter arripuit.

Tum

Tum præsul optimus omnibus Ravennensibus, Æmilienlibus, & Pentapolitanis, res quas Joanne archiepiscopo & Gregoria ftatet ejus rapientibus amiserant clementer reflituit ex præceptionis fuæ decreto, quod tradidit & confirmavit. Præfato autem archiepiscopo, ut prædictum est, perveniente Papiam, concives ejusdem urbis una cum Lutihardo episcopo suo a Romano pontifice conferato cum audivillent quod a Romanis pontificibus excommunicatus esset archiepiscopus, in tanta se cuflodiæ circumspectione dediderunt, ut nec in ista domibus eum reciperet, nec hominibus ejus patrocinium ullatenus vendarda re, per tale commercium salem locutionis eorum videntor esse participes, at per hoc excommunicationis notam incurrerent.

Potius autem cum de affidentibus ipsius archiepiscopi aliquos per plateas incedentes vidifient, clamabant: Fugite, fugite excommunicatis fratres, non licet nobis cum illis mifceri. Tunc videns fe idem archiepiscopus voluntatis fuæ per hoc non polle machinamenta perficere, identidem fe ab imperatore ejusque populis. Cuilibet per internuntium mandat Augustus dicens.

Imperator hortatur archiepiscopum, ut se humiliet Romano pontifici.

Vadat, & fatis elationis depolito tanto fe humiliet pontifici, cui de hac & omnis ecclesiæ generalitas inclinatur, & obedientiæ ac fubjectioni colla fubmittit, quia quod cupit aliter minime conlequi poterit.

Cumque archiepiscopus hæc audivillet ansia C erat concipi, & iterum importunis precibus legatos imperiales expetens Romam pervenit. Quem contra beatissimus papa hæc cognoscens, omnem illius arrogantiam tamquam aranearam telam defpiciens, in qua prius fententia fuerat perfervavit, atque immobilis fuit. Tamen eidem Augultalibus miffis papa fanctiffimus magna cum manluetudine hujulcmodi agens locutus eft.

Si dilectus filius noiter domnus imperator filius Joannis archiepiscopi actus & mores bene cognoleret, ipse non folum pro illo nos minime flagitaret; fed etiam, ut fe corrigeret, ad nos eum etiam cum nolris dirigeret. Tunc, licut ipse egregius papa decreverat, multis in unum episcopis provinciarum conventibus, eidem archiepiscopo delituatis, ut coram veniens de ipsis fidelissimam fatisfactionem offenderet, & quæ pravicatus fuerat fatus emendaret. Quod archiepiscopus per ter audiens, & fe a nemine adjuvari poffe conlpiciens, in angultiæ lemora & nimiæ tribulationis fe conlulit intus, & quos poterat cum lacrymis implorabat deces: Miferemini mei, petis, miferemini mei. Et elementiam fummi præfulis ut mei miferetur expofcite: quia ecce patratus fum ad omnia quæ præceperit peragenda. Quod nonnulli videntes & audientes fummo reflectuant antiftiti, & refpondentes illi lios, quas lamentabili voce dabat fuggeftiones ad liquidum exponebant. Tunc compatientibus mari papa, dominus qui mortem non vult peccatoris imitatus, miferitordia motus præfatum archiepiscopum ad humilitatis viam tandem convertum fulcipere decrevit. Tunc illi confeftim appreltenla charta repromiflionis, & juramenti fui fcripturas, quas tempore consecrationis fuæ imperfectis confulique, ut in eis videbatur, repleverat adictionibus, propria manu feribuat juxta conluetudinem antecellorum fuorum compleit.

Et domum, quæ dicitur Leoniana, in qua beatiflimus præful cum epilcopis, presbyteris, prorentibus, & optimatibus mittis albatibus refide-

bat, confcendit, prædicatuque fcripturas, quas fecerat fuper vivifican crucem domini noftri Jefu Chriti, atque fandalia ejus, & fuper lacrum quatuor fanctorum evangeliorum codicem poluit, & has manu tenens, innumeris qui convenerant audentibus, clara voce fponte juravit, fe omnibus diebus vitæ fuæ obfervando integriter tenere atque perficere ficut in ipfis * fuis ** fponfionis continebatur atque legebatur feriptis.

Quas etiam in conspectu omnium ore proprio legit, fummique præfuli tradidit. His ita peractis ipfe infignis & præcipuus pontifex in balilicam falvatoris, quæ Conflantiniana dicitur, cum omnibus epilcopis, & cuncto clero altero die delcendit. Ubi a fummo pontifice juflus præsignatus antillitem adfuit, & de crimine hæreleos, quo impetebatur, fe expurgavit.

Quem communioni ipfe papa reflituit, & ut facerum miflarum lolemnia celebraret licentiam et benignus tribuit. Subsequenter vero, præsidente eodem fummo & univerfali papa in eadem domo Leoniana, & juxta morem refidentes fanctiffimus pontifex & cooperatores collegio, adfuit archiepiscopus, & juflu fummi præfulis refedit.

Tunc Æmilienses adhuc erant epilcopi, dantes quærimoniam in libellis luper eumdem Joannem archiepiscopum, dicentes fe multa prajudicia & fuperintpofita ab ipfo archiepiscopo fuftinere: Nam & nonnulli Ravennenles & Æmilienses eadem facebantur, fluet in geflis, que in bibliotheca rejacent, quæque ipfi inveftigaverit, poterit reperire.

Quæ audiens a Deo protectus pontifex una cum fancta fynodo, contra ecclefiaflicæ regnitæ normam talia effe pandidit, ut & omnes illæ transgrefliones corrigerentur, & actumante fancta fynodo ita debere fieri, dulet allatu ftatut, ne ibi principaliter grex commiflus dominicus per defidiam lupinis lacerandus morbibus relinquereturi.

Verumtamen, o Joannes archiepiscope, egre- Eidem dicitur gius inquiens præful, ut cuncta quæ dicuntur ab- ipsum ipsolui pollit conlecrare manulo facrifitæ corpo- & publicare ris & pollicitationis tuæ, & ut ipse ipse egregius papa decreverat, multis in unum epilcopis provinciarum conventibus, eidem archiepiscopo delituatis, ut coram veniens de ipsis fidelissimam fatisfactionem offenderet, & quæ pravicatus fuerat fatus emendaret. Quod archiepiscopus per ter audiens, & fe a nemine adjuvari poffe conlpiciens, in angultiæ lemora & nimiæ tribulationis fe conlulit intus, & quos poterat cum lacrymis implorabat deces: Miferemini mei, petis, miferemini mei. Et elementiam fummi præfulis ut mei miferetur expofcite: quia ecce patratus fum ad omnia quæ præceperit peragenda. Quod nonnulli videntes & audientes fummo reflectuant antiftiti, & refpondentes illi lios, quas lamentabili voce dabat fuggeftiones ad liquidum exponebant. Tunc compatientibus mari papa, dominus qui mortem non vult peccatoris imitatus, miferitordia motus præfatum archiepiscopum ad humilitatis viam tandem convertum fulcipere decrevit. Tunc illi confeftim appreltenla charta repromiflionis, & juramenti fui fcripturas, quas tempore consecrationis fuæ imperfectis confulique, ut in eis videbatur, repleverat adictionibus, propria manu feribuat juxta conluetudinem antecellorum fuorum compleit.

Et domum, quæ dicitur Leoniana, in qua beatiflimus præful cum epilcopis, presbyteris, prorentibus, & optimatibus mittis albatibus refide-

seruesit sancta synodus, & tribus vicibus accla- A mari; Rectum judicium summi præsulis, justa definitio totius patroris ecclesiæ, salubris institutio Christi discipuli omnibus placet: omnes eadem dicimus, omnes eadem fapimus, omnes eadem judicamus. Tunc tam eodem archiepiscopo, quam omni sancta synodo sacri verbi pabulo refectis, dulcissimique sapiris a beatissimo præsule mellare satiatis, unusquisque propria licentia accepta pontificis, exivit.

Papæ nostri mant epi-stoligi.

Duos papas.

Eodem tempore hic egregius & a Deo conservandus papa in ecclesia beatæ Dei genitricis Mariæ, quæ vocatur Cosmedin, fecit sculpi- de argento purissimo pensant. libras quinque & uncias duas. Nec non in tiburio Veltinæ expressæ figuræ beati Vitalis martyris fecit iconam habentem quatuor libras & semi.

Fecitque etiam in basilica beati Christi martyris Anastasii in circuitu loci altaris cum pretiosyfi de lithostin vela quatuor, ubi corpora sunt beati Petri apostoli in oratorio sancti Gregorii papæ velles fundatas per circuitum ornatas de olovero obrulit tres. Qui beatissimus & præcipuus pontifex in ecclesia dudum a gentium beati Pauli apostoli miræ pulcritudinis vestem auro textam in circuitu gemmas habentem hyacinthinas, alias, ac pinfinas, fimilique & carbunculos lapides mente obtulit para. Ubi etiam & duo vela pari modo auro texta fecit cum gemmis & obtulit. Ecclesiam autem Dei genitricis semperque virginis Mariæ, quæ primatus Antiqua, nunc autem Nova, vocabatur, quam dominus Leo quartus papa a fundamentis construxerat, fed picturis eam minime decorarat, ibi beatissimus papa Nicolaus ex veritis fecit depingi coloribus agnans decorem, & plurimis corde pauo ornavit speciebus.

Constantinopolitanus in sancta Constantinopolitana ecclesia, & infestat ecclesiæ, & insistit, quia ejecto ex ejusdem fedis ecclesiæ Ignatio reverendissimo patriarcha, Photium ex laicis, & ex militia tonsuratum contra reverendum canonum statuta, neophytum subito inibi subrogarunt antistitem. Verum quia Michael imperator Græcorum super his Ignatium patriarchum Constantinopolitanum, quem B tempore domni Leonis IV. papæ laudem præconiis extulerunt, vituperando, & invasorem Photium colaudando Romanum sedem, ut illuc ibe beatissimus, & integrum papa millus luce ad inveniendæ quæ diebantur dirigeret, humiliter per Arsavir Ipartharium fcilicet legatum, & apices suos, consuluit.

Porro eo quod vigorem ecclesiasticum delidebat intemeratum consistere, id fieri summus præsul minime recusavit. Cupiens zizaniorum cumulos usque ad radicem evellere, ne in fanda Dei ecclesia per desidiam in aliquo maculæ pullularet.

Tunc e latere suo duos episcopos Radoaldum, fecit præsidem esse, Portuensem, & Zachariam Anagninum, quos idoneos ad hoc opus esse putavit, direxit, præcipiens, & mandans eis, ut cuiam ejectionis ipsius Ignatii, & subrogationis Photii solummodo inquirerent, & sibi renuntiarent: & interim Photii neophyti communionem vitarent, quousque revertentes certum de omnibus relpondum redderet studuissent. Illi autem ebeuntes, quod in mandatis acceperant contemnentes, non solum Photio neophyto communionem ingerebant, sed etiam corruptæ muneribus ipsi, & consentientes sui fuerunt, quorum & genea-

rali synodo, eumdem virum Ignatium patriarcham denuo depulerunt; sicut in gestis Constantinopoli ab illis compilatis facile reperiuntur, & per legatos, scilicet Leonem a secretis, ac alios, nectum & epistolam præditi imperatoris veraciter nundi comperiam.

Reverterentibus autem legatis, quod in Photio egerant nonnullis præcenuis extollebant, & qui in Ignatio patriarcha acquiter operati fuerant, multis oppositionibus vituperabant. Nec stat ergo & totius ecclesiæ principa, apostolicæ sedis eximiæ & dilectus præsul, Romæ hæc fanctæ conlacerdotes iniusta: sed audita quæ contra suam dilpositionem fa fierunt perpetrata, donec secundum mysticum fuæ intelle- B ctum fospitæ cuncta fecuraverat, minime credebat. Interim facrae fuæ auctoritatis tam ad Michaelem Græcorum imperatorem, quam eumdem Photium litteras, quæ in hujus fedis divinio habentur, componens, dansque illas eidem Leoni a secretis, & mandans ut dispositione Ignatii patriarchæ, nec in subrogatione Photii fe fore conlentsurum, quoufque veritate agnita coram fe legitimum cauffa finem acciperet.

Ubi aliis ajentibus ipfius præfulis in hoc fuisse decretum, & aliis acclamantibus Ignatium iniuste exilisse depolitum, fupernum arbitrum iudem fummus judgent pontifex precabatur, ut per ejus clementiam, quem nulla latent abfcondita, Dei patefieret ecclesiæ fux voluntatis in talibus non fuisse conlenfum.

Tunc vocavit zelo fretus divino epiſcoporum concilium, in quo luculentius patefactum eſt dan- C de depositione Ignatii illum minime conlensisse. & legatos apostolicæ sedis in his habuisse fidem. Denique decernente eodem pissimo cum sancta synodo præfule præfatum Zachariam episcopum, qui tunc aderat, ſicut brevius papa Felix Vilem & Milenum epiſcopos, qui Petro Alexandrino hæretica face coinquinato coacti conlenserant, facerdotali grado immo eccleſiaſtica communione privavit, eo quod in pluribus apoſtolicæ interdicta excelſibi venerit. Et Radoaldi epiſcopi cauſſa, quem poſtea cum ſancta ſynodo pariter papa pius, mandata ejus etiam in Gallia violantem, & excommunicatorem frangentem, judicumque conſensum fubterfugientem damnavit, ſuſpenſa eſt.

Igitur ipſe præclarus vir, ſanctique ſtudii pontifex quemdam Pomponem diaconum a Pandulpho epiſcopo feden apoſtolicam appellantem inſolite depoſitum, officio ſuo reſtituit juſſit. Et, quia ſine certo numero epiſcoporum, immo ſine cymiois approbatione, & ipſe diaconus ſine orationis profeſſione fuerat judicatus, omnem illum judicii ſententiam caſſavit, & ad reſtituendis tramitem apoſtolica cauſſam pietate reduxit.

Ipſo etiam præſule tunc præſule culmen apoſtolicum gubernante Ludovicus Auguſtus hæc fanctæ Petro apoſtolo contulit dona, videlicet Eræ autem clementiſſimus idem pontifex in exhibendis dominici gregis vigilis adeo curioſus, ut cum aliquod ſcandalum in ſancta eccleſia oriebatur, nec requiem corpori, nec membris dabat ſopori, quouſque per miſſos aut ligeras fuas reformaretur, & tranquillitatis populos reſumeret locrum.

Nam Lotharius rex relicta Theutberga regina, a de Lotharii & Waldrada concubina in matrimonium ſempita carnaliter, licet ſuper hi Romanam fedem eumdemque pium conſulem eſſet pontificem, impu- tabilia fugurire, carnisque petulantia vulnebe-

rat. Cumque hoc ſummus pontifex malum qua- A vit, & quædam neceſſaria in ſancta eccleſia capitula promulgavit.

His ita peractis una cum jam dicto Haganone epiſcopo, qui, ſicut quidam epiſcoporum eidem cauſſe legitimi præſuli ſcribebant, ob fermones imperitos, qui in prænominatis profanis geſtis a Theutgaudo & Gunthario obiatis fonabant, a Romana ſede minime fuerit, ſique Hagano auctor illorum fuerit, & talia cum eſſem archiepiſcopis inconvenientibus, mendacibusque loquelis compoſuerit, Joanne, de cujus ſuperius memoria tenue elogium, aliisque archiepiſcopo cum Gregorio germano fratre illius, qui multarum prævaricationum juramenti quod præſtiterat nullis jamdudum habebantur. Idem depoſiti pœnitentiæ lamenta non requirens, & tantum facinus, quod in uxorem Lotharii regis geſſerant, adhuc non condolentes cum eiſdem, Haganone ſcilicet & Joanne Romanæ archiepiſcopo, & Gregorio fratre ejus contra ſedem Romanam, imo ſpecialiter contra ſummum pontificem, & populum illi ſubditum, a domino ſeu Chriſto per beatum Petrum apoſtolum regni excidium clavigerum commendatum, multa nefanda, multa contraria, multaque facrilega, a Chriſtianitatis modum excedentia palam & clam fraudulenter atque procaciter operari coperunt, ita ut eorum nequitiæ monres retundere, & in ſuo ordine in noſtis ſuum ponentes populum donini crudeliter diferciperent, & innocentes animas viperea factione decipierent. Et quibus non fufficiebant mala præterita, nova & inaudita adhuc deteriora principibus diabolo ſuadente facere non recuſabant. Quia & quod figillatim utrique præhibuerant, & Iynodice fecundum qualitatem feeleris interdictum fuerat, ambo pontifices pariter committebant, & quæ tentanda nemini, Deo contempto, hen proh dolor! peregerunt.

Hic Chriſti amore omnium nomina clau- Fanciſcido ti- dorum, crorum, atque ex toto debilium in beatiſſimus in urbe Roma conſiſtentium ſcripta apoſ le retinens quotidianum illis victum miniſtrare ſtudiocurabat. Sed & peregrinis pauperibus greſſum, aut vires habentibus hoſpitem, ut viciſſim eos paſceret ſapienter, reperit modum, ſcilicet bullas ſuo nomine ſtatuens & mittit ſingulis deis dari præcepit. Ut quanti prima feria, quanti ſecunda, quanti tertia, vel ceteris aliis feriis prandere debuiſſent, per ſignum bullarum facilius noſcerentur. & in illis ſingulis, quæ eis datæ ſunt, qui prima feria refici debeant, ſecit per ſingulas duos nodos, & ſic per omnes uſque in ſabbatum, ut quot ferie eſſent, tot eſſent nodi per ſingulas bullas, incluſoque in eis * aures, ubi nodi ſrebant, quatenus nullus pauperum haberet in urbe, qui vel una die per hebdomadam de fuis elecmoſynis non eſſet refectus. Interea Carolus rex ſancto apoſtolo Petro obu- Carolus Cal- lit ex patrimonio auro & gemmis conſtructam ve- vus obvolit ſtem, habentem gemmas pratinas, hyacinthinas, Petro. & alias. Sanctitatem autem & ſolgidiſſimus pontifex dolens populum tot opprellum calamitatibus, Deum tantummodo innumeris invocabat precibus, & infinitis laudabat præconiis, non tamen eccleſiarum Dei curam relinquens, ſed potius in tribulatione, & temporali tentatione deoenter adaegens. Nam renovavit in Opera opera baſilica Dei genitricis Mariæ, quæ dicitur Cof- Dei genitricis medin, ſecretarium, ibique pulcri decoris fexit teſtchnium cum caminatis ad honorem & decorem ejus.

Pari modo juxta idem ſecretarium porticum

renovans, illic constructi atque ædificavit ora-
torium in honorem sanctæ Nicolai, & plura do-
na ibi contulit almos pontifex. Renovavit etiam
ipse pastor benignus cœmeterium beati Felicis
martyris, ac conversionem in via Portuensi. Nec
non & cœmeterium eadem via ad Ursum pileа-
tum, ubi corpora sanctorum Christi martyrum
Abdon & Sennen requiescebant, jam in ruinis
positum pulcro ac miro restauravit honore. Via
autem Appia in cœmeterio sancti Christi martyris
Sebastiani in Catacumba, ubi sanctissimum cor-
pora jacuerant quod multis annis cuerat, melio-
ri illud fabrica renovans, monasterium fecit, &
monachos sub abbatis regimine undecumque po-
tuit aggregavit, vitæque necnon facta dari, cete-
raque stipendia ministrari præcepit.

Augè ædificauit diuersa.

Hujus igitur tempore cum multi ad sanctita-
tis ejus nomen accurrerent, quidam de Angio-
rum gente Romam venerunt, qui in oratorio
beati Gregorii papæ & confessoris Christi, intra
principia apostolorum ædem sacram Fraternæ con-
stitutio, unam tabulam argenteam posuerunt hu-
benter ibi.....

Ex pape in acte sancti Petri.

Præcidibus clementissimus pontifex in ecclesia
cinctis regni clavigeri beatissimi Petri apostolo-
rii tela numero quinque de finibus, quæ ad de-
corem ipsius basilicæ fursum in trabibus intra
ante ædis vestibulum appendentur ornata in
circuitu alorevo optimo, & auro purissimo exorna-
vit tantoque pallia.... Hujus beatissimi tempori-
bus præsulis tot tantæque diverticrum Provin-
ciarum, cognita hoc clariori doctrinæ præclari
dogmatis ejus, ad sedem apostolicam consulta-
tionem directæ sunt, quarum numquam pontifex
quis reminiscitur a prisci temporibus perveni-
se: qui præfuges sacri verbi pabulo præsul
ubertim fingulos refecibat, tradens eis præce-
pta jurisque mystica, beatificis illos institutis
istiabat, docebat, & ad propria benedictos &
in omnibus remuntbat. Et quidquid quoquo mo-
do perperam fieri cognoscebat, audiebrave per
aliquos, Dei tantum respectu corrigere illud
malens, gravibus lamentis orationibusque in-
fanita vacabat, ut Deus omnipotens per suam
clementiam tale quid, tamquam non esset, bo-
nis ac præcipuis immutaret exempiis. Sicuti ve-
nientes de insula Sardiniæ relatione, quod ei-
dem de pene domesticus fuisset, Deodatus agen-
tes, hujusremodi verbis ei relatum fuit, quod
judices ipsius insulæ cum populo gubernanti-
bus seli subjecto cum prorsus ac languinis sui
propinquis incestus & illicitas contraherent co-
pulas, velut temporibus domni Gregorii quar-
ti papæ facere conseverant. Tunc enim mel-
liflous, & prævaricantibus a sancto Spiritu
doctus, terribiles fear prædicantis, quæ in
universo orbe micabat, componens apices,
missis etiam Brevium Paulum Popaionienſem
episcopum, & Saxum reperabilem monasterii
sanctorum Joannis & Pauli abbatem accerisens
mittis eos illuc, ut eandem gentem Sardorum a
tanto revocarent errore. Quibus auctoribus, ut
de quoddam ex eis invenerunt adversos, disciplinæ
monitis reipere contemnentes. Verumtamen
secundum præceptionis summi præsulis auctori-
tatem Sardos excommunicaverunt ac anathema-
tizaverunt audientes, quousque malum incc-
stiarum effugerent copularum, pœnitentiæ me-
dicamina respicientes, sicut in epistolæ quæ
ipsius legati in Sardiniam deportaverunt rege-
bus, ipsius præsulis conspicitur ingerta. Et sic Ro-
manorum affluentes prædicationes datæ reverti
sunt ex

dam necessaria in Galliarum ecclesia ex apostoli-
ca traditione futura diligentius & assentius
peragerent.

Et Hincmari anni epistolæ pars tertia.

Nihilo minus Seufredum Placentinæ sedis an-
tistitem, a sede propria cujusdam Pauli diaconi
perfidia pulsum, per legationis toleri idem papa fe-
cit restituit, & eumdem diaconum, qui sedem
illam propria reclore superbiæ præsumptit in-
vadere, competenti cum suis fequacibus incre-
patione compulit.

Pro cujus etiam infausta nefariaque præsum-
ptione pœnitus amputanda sacerdotalis studio jul-
sit, & pro pace Dei ecclesiæ ipsi jam fato pon-
cepit dicono, ut nec tale quid umquam tem-
taret peragere, nec eandem sedem Placentinam
sive viventes sedentes, sive moriuentes episco-
pos, repetere præsumeret vel recipere. Omnem
namque infignis idem atque præclarus pontifex
pietate magistra miseriis & necessitates previ-
dens, quibus temporaneo celesti
subveniebat egenis inituis, & imitatione do-
mini nostri Jesu Christi, qui ad redimendum
humanum genus e sublimi descendit ad infima,
pro populo labores sustinebat lugentes.

Claudorum quapropter atque cæcorum, nec-
non & diversis pœnis affectorum, in portico bea-
ti Petri apostoli jacentium, ad eum Theotmi fa-
minis ad stinn asserendam non polle gressibus
tendere confpicions, ac diverfarum gentium,
quæ undique pro beatissimo apostolica limina
propriis expetebant, utilitatem divinitus atten-
dens, minime corpori suo parcens, justis forman
aquo doctusque multis ante temporibus curavit,
ab ob hoc ad beatum Petrum apostolum aqua
non ducebatur, in meliorem quam fuerat co-
namine quamplurimo revocari statum: ita ut
non solum hominibus infirmitate debilibus, sed
etiam omnibus ecclesiam beati principis apostolo-
rum adeuntibus præcipuum opus exstiterit, fe-
ut & hactenus ad decorem Leoninæ urbis hu-
eulenter confpiciur ac habetur.

Præterea Oftiensem urbem, quam divæ me-
moriæ beatus papa Gregorius, ne gens inique
Saracenorum ingressum domini in circuitu capa-
ret aut interimeret, ad falutem multorum con-
ftruxerat, in ruinis jacentem infpiratione fuper-
na ædificare, & firmiorique fabrica reædifica-
re iste sanctissimus præsul jussit, & in melius re-
ftaurare, portilque etiam & turribus fortiffimis
manibus promptos ad bella in ea homines collo-
cavit, ita ut ipsius urbis portus ceteris incursio
de cetero illi pollet dominari, aut concivibus
ejus damna in aliquo, nili, quod abfit, per de-
fectum tradiderint. Gloriofus autem Bulgaro-
rum rex fidei tanta cœpit flagrare monitis hujus pii
patris illectus conftantia, ut omnes a fuo regno
pellens alienigenas, præfatorum apostolicorum
folummodo prædicatione ufus miforum, pa-
fcuis vitæ æternæ jugiter refici nempe decreve-
rit, unamque ex his Formolum vita & moribus
episcopum sibi dari archiepiscopum expetiuit.
Tunc iterum legatos fuos Romam direxit, & pe-
inter alia beatissimo papæ idipsum fuggerens,
ab ejus fanctitate pro inftructione gentis illius
presbyteros poftulavit. Ipse vero talibus papa
competris valde gavifus eft, & infinitas Deo lau-
des rependens, non paucos numero coram fe
probavit presbyteros, & quos dignos reperit
prædicationis gratia in Bulgariam direxit, cum
quibus Dominicum Trivenienſ, & Grimoaldum
Polimartienſem episcopos deftinavit. Ut quia
ipsum Formolum plebem dimittere fibi credi-
non oportebat epiſcopum, ex his presbyteris ad
archie-

A

B

C

D

E

Papa mit einem Brief.

Ex Hincmari epistola pars tertia.

Augè ædificauit diuersa.

Ex pape in acte sancti Petri.

Ex pape in acte sancti Petri.

Ædificia papæ Gregorii.

Ædificia papæ Gregorii.

Ædificia papæ Gregorii

archiepiscopatum qui dignus inveniretur in no-
mine domini tandem eligeretur, & sedi conse-
crandus apostolicæ mitteretur.

Inter hæc quidem flutuit beatissimus papa, fo-
lertissimique vitiorum corrector, & Dei cultor,
ut penetrantibus ipsis Bulgariam episcopis, Pau-
lus, cujus superius mentionem fecimus, Popu-
lonicusis, ipseque Grimoaldus episcopus in Bulga-
ria quidquid ad divinum ministerium pro institu-
tione gentis illius pertineret efficerent, & in-
structa plenius dictus Formosus, atque illustrissimus venera-
biles episcopi, iterum Constantinopolitanæ pro-
fectionis ibi exorto, de quo jam late disseruimus,
profecisterentur.

Legati apo-
stolicæ sedis
ad Constan-
tinopolitanam
urbem.

Michael im-
perator exilio
damnatur.

Se dum hæc agerentur, Dei judicio, Michae-
lem Græcorum impetatorem ultio digna perecu-
lit, & defuncta nece peremit. Imperante autem
Basilio in Constantinopoli, quoniam volunti Deus
ipsius sancti Pontificis jugum libentius, quos pro
sancta Constantinopolitana passus fuit ecclesia,
cum sine boni operis consummare, sicut fama fe
habuit, Photius neophytus ac invasor in machinis
pellitur, & juxta decretum sedis apostolicæ pa-
triarcha Ignatius Constantinopolitano redditur
throno. Neque enim hic divinorum executor
oraculum pusillanis & cedulus papa quæ sua sunt,
sed ea quæ Dei sunt, primo loco petiit & quæ-
sivit. Et cum adjutorio sancti Petri bella domini
summo dispensationis libramine spiritaliter præ-
lians vicit. Profligatis siquidem apostolice, ne lu-
dibus laderemur, magna providentiæ moderami, ut
pater communoit, & ut subjecti præstatis fubef-
fent, juxta uniuscujusque privilegia pastoraliter
quoque decrevit, & Græcos sedi sanctæ studium
vulr agnoiscere, in epistolis suis, quas hinc libra-
tas per mundi partes direxit, luce clarius inve-
nire valebit. Quippe qui animum sum in mani-
bus posuit, qui nulla nisi cælestia cogitabat, qui
jejuniis, vigiliis, & orationibus nocte ac die
vacans, nec requiem corpori, nec membra da-
bat fopori. Nam & constat, quæ Christi gratia
plenus, virtutibus atque fide fanctitatem opere
effit, & moribus vitaque docuit & implevit,
chartis inferere volumus, prius fortasse membra-
na quam lemma deficiet. Tamen antequam ad fi-
nem vitæ illius libet accurrere, primum ad ea
quæ sanctis locis contulit redeamus.

Epiphanii ti-
tulus papa
sanctissi-
mus.
Virtutes ejus.

Hic igitur egregius papa ob amorem principis
apostolorum Petri apostoli nutritoris sui fecit
in basilica ejus pronao ex felicee de Ravenni-
quam & de fundato, vel aliis paleris variisque
coloribus aumento quatuor. Qui trabes majores
in presbyterium reliquerant ecclesiæ in gyro com-
plevit, quæ illud luculenter ornant, decusque
augent, & amplius mira fua magnitudine dant
honorem. Ubi etiam, quod nullus post deva-
stationem Saracenorum aspexit, & aterum
ferit argenteum, & melius quam olim fuerat fac-
pereccellorem trabem, quæ est ante ciboriom,
in medio polut pensantem libras —, & tres
imagines argenteas, una figuram domini falva-
toris, duabus vero angelorum sculpit effigies,
ac illis novem libras auri deaurans superpoinit.
quarum una pendet libras octogina, alia libras
septuagina. Tertia vero pendit libras tamil-
ter septuagina. Fecitque ibidem crucem au-
team unam preciosis gemmis ornatam pen-
dentem libras — & in summitate ejusdem ar-
cus locavit, ubi pro amplitudine decoris ejus,
atque speciminis appendit coronam auream
unam cereces argenteas duas, calices argenteos
duos, & patinas argenteas duos. Porro in pu-
pureis mimoribus, quæ ante corpus beati Pe-

Porta vitrea-
ta ab eo ex-
structa sancti
Petri.

tri apostoli rugas argenteas retinent, denua la-
vaque duas cruces argenteas offerens posuit pen-
dantes libras —.

In patriarchio siquidem Lateranensi domum
pulcerrimam nimisque decoram fieri justit. Et
oratorium sanctæ Dei genitricis illic construxit,
vestes & competentes ornatus pro aterne vitæ
amore lucubris ecclesiis quæ beatissimus pontifex
obtulit. Idem etiam a Deo porrecta, & celesti
gratia circumvallatus multa cafum minantia te-
novavit loca sanctorum, & diversis ecclesiis
diversa munera consulit, & commoda locu-
lenter adauxit. Et in ciborio Constantinianæ
basilicæ optimos de lapidi, & de fundato qua-
tuor pannos appendit. Deinde regni calorum
clavigero parit in ciborio numeri pannos opti-
mos obtulit.

In ecclesia doctoris gentium similiter fecit. In
ecclesia sanctæ Dei genitricis ad præsepe pari-
ter & aterne pro retributionis præmiis egit. Et in
ecclesia sancti Laurentii Christi martyris fores
muros urbis xque pannus optimos quatuor in ci-
borio dedit. Hujus quippe beati temporibus
præfulis tanta abundavit & videbatur copia extitit,
ut omnem memoriam famis decessoris sui fuisse
diebus hanc oblivioni traderet abundantia. Hic ordinatio-
nes fecit decembrium unam per menfem Martium, nes ab eo
presbyteros fecem, diaconos quatuor, episco-
pos per diversa loca numero sexaginta quinque.
Posthuam autem fedem apostolicam victoriosissi-
me, & ut verus pastor athleta catholice ac principa-
liter rexit, ex hac luce idibus Novembris indi-
ctione prima migravit ad dominum. Porro, quod alibi
dicam, cum non solum ejus exitum diversis ho-
minum nationes pleno ratione stentes, verum
etiam, quantum ad interpretationem aeris, ipsa
mundi elementa diu steverunt, & de morte tan-
ti viri in tristitia permanserunt? Quo defuncto
corpus ejus locatum est ante fores basilicæ bea-
ti Petri apostoli.

Sanctissimi
& beatissimi
Nicolai papæ
primi.

Natus Romæ
regni Ludo-
vici II.
Imp. 12.

Ann. 11.
Ann. 24.

Nota Severini Binii.

a Nicolaus.] Anno redemptionis nostræ 858. temporibus Ludovici Augusti, & Michaelis Græcorum Imperatoris eli in sedem apostolicam Nicolaus, quem Ludovicus im-
perator, postquam Benedictum papam sedes beatus per
subdonationis antipapam Anastasium pleonasmo expulit,
magna omnium admiratione, Deique singulari providen-
tia homogenee obtinuit. Hujus in Bulgaros nupera ad Chri-
sti fidem conversos legatio mihi, qui ut eorum res pe-
riere, res catholica eruditere præcepit. Cum autem Ignatius Constantinopolitanus patriarcha Bardæ Cæsari Michaelis imperatoris avunculo ob incestum cum uxore
consobrini eiusdem imperatoris effi. communicare effet, Bardas opera, Michaelis imperatoris auctoritate fede de-
jectus fuit, in ejusque locum Photius, qui patriarchatus honorem jam ante tenuerat, & quidem a Nicolao ipso consecra-
tus Ignatium de conjuncta, eductus ex foro & forculari mi-
lite, fulmpsit. A Gregorio Syracusano episcopo, qui
prius ab Ignatio depositus fuerat, confecratus eft. Qua de
causa Constantinopoli & finitimis in civitatibus omnes eft
schisma, aliis quidem Photii, aliis Ignatii communicantibus,
aliis autem cum impietatibus. Quocirca imperator dedit
operam, ut ipse pontifex Ignatio ad schisma sedandum, &
Ignatii depositionem confirmandam interesset. Pontifex Ignatio
non quidem nisi, tum ut Ignatii causam investigaret & ad
se referret, tum etiam ut Romanorum, qui inter Græcos
episcopi negligebant impugnarent. Legati autem pontificis
mandatum Photii electionis assensi fuerunt, & cum Romam re-
versi effent, pontifex ut cognita synodoque condita rem de-
finiret, impetum Ignatii depositionem, & nullum Photii ordi-
nationem effe decrevit. Imperatorem autem repetit audacium,
qui atque fretus quod Photium damnaffet, & Bulgarorum rex
a Romana ecclesia legatos qui ut in fide inftituerent, mitti po-
stulasset, literas ad eum communitatis scripsit, & consolatio-
nem Photio auctore contra ipsum pontificem congessit. De
Photio siquidem rebus sub Nicolao præclare gestis, agemus in-
fra in nostra conciliorum sub Nicolao & Hadriano habitorum,
ne scilicet eum nausea lectoris hic eadem diramus.

Synodicum
fupertexes
epistolæ ad
eum in ve-
xatissimis
cattelicus
simul collo-
cat. Sicut a-
tiis epistolis
quæ ei cano-
ni, pro-
priæ sunt.
Quæ omnes
ejusdem
Nicolai
epistolæ
Bardæ &
Michaeli
imperatori
scriptæ
fuerunt.

EPISTOLA I. NICOLAI PAPÆ I.
AD UNIVERSOS CATHOLICOS.

Acta Ignatii & Photii demonstrat, & orditem temporum epistolarum perscribit.

*Nicolaus episcopus sancta catholica & apostolica Romana ecclesia, omnibus sanctæ vniuersalis mino-
ritis, ac universis orthodoxis fidei cultoribus san-
ctissimis videlicet, & reverentissimis patriar-
chis, metropolitis, & reliquis episcopis, atque
cunctis fidelibus catholicam damnatam cum fide
beati Petri pietatem fectantibus, famamque do-
ctrinam nobiscum defendentibus, per Adam fci-
licet & Libyam confistatis.*

QUÆ apud Constantinopolitanum urbem
paulo ante gesta fuit, vel etiam nunc ge-
ratur, fanctitatem, seu religionem vestram,
non credimus ignorare: sed qualiter velo ze-
lati pro domo Dei folicitudinem omnium ec-
clesiarum secundum apostolum circumferentes,
nos de his dispolcemus, brevitter curiati
vestræ his nostri apostolatus literis intimamus.
Et ne aliter sinceræ vestræ menti fuadeat sen-
tetur, quod ejusdem urbis regimini suggeritur,
veraci relatione & præsentibus vos litte-
ris edocemus. Igitur postquam quidam invidiæ
facibus accensi, & fupetbiæ fastu arrogantes
elati, more Dathan contra Moysen, & pro-
pterium infurrexerunt, & patriarcham fuum (com-
miniftrum videlicet noftrum Ignatium fanctif-
simæ præfulem antiftitem) ab ecclesiæ ca-
thedra, cui jure præfidebat tyrannice projecerunt:
ac Photium quemdam ex foro, ac faculari mi-
litia, & babitum, atque a palatinis aulibus edu-
ctum ac laicum, contra facros canones, & ipsos
canones ecclesiæ præferentem. Tunc csepit fean-
dalum & fchisma in jam dicta urbe, & in
adjacentibus sibi civitatibus, non modicum
obortis: quæ quidem fchismatis monstruosa de-
fendentibus, aliis autem hanc tamquam inconi-
victo & fuperfluo Ignatio factam meritis dete-
ftantibus. Inter confultum imperator Mic-
chael, qui & ipse Bardæ patricii verfutiis fua-
fus Photii parti favebat, ad apostolatum no-
ftrum legatis cum epistolis deftinatis, accelatio-
nes quidam de Photium defendentibus pe-
petiit ut a fede apostolica mittos daremus, qui
scandala illa sedarent; & fchismata diffiparent.
Quo audito, quoniam Deus inspirata
veftra novit prudentia) cunctarum Chriftia-
vium cura conftringimur, cum vices ipsius ge-
rimus, cui peculiariter divinitus dictum: *Pasce
oves meas.* Et iterum: *Tu (inquit) aliquando
converfus confirma fratres tuos*: non potuimus
diffimulare, non potuimus negligere, quomi-
nus vitaremus ores dispersas & diffipatas, vel
quominus confirmaremus in fide & bonis ope-
ribus fratres noftros & proximos. Et quia in-
ter cetera, quæ de fchismate jam facto Con-
ftantinopolitanæ ecclesiæ, bi qui miffi fuerant
nobis retulerunt, maxime eandem ecclesiam ab ico-
nomachis rediviram contentionem excitantibus
affectebant vexari, Chriftumque per fingula
conveniencia blafphemari: duos fcilicet epiicopum
qui eobiicem erant, quique ad hoc tantum fa-
ciendum opus idoneo nobis effe videbantur,
(Rodoaldum fcilicet & Zachariam) una cum
ecclesia, quæ apud nos eft, ad tuitis Conftantino-
politanæ, tantum nimirum piaculum execran-
tes, & latere noftro direximus: nihil eis in-

Ajungentes, nisi ut tantummodo cauffas Igna-
tii, qui ante de ecclesia pulsus, quam ab alio-
quo acculatus exfiteret, diligenter investiga-
rent: & ledi apoftolicæ plena & veraci rela-
tione referrent. Photii vero confecrationem non
folum minime admittendam effe decrevimus, ve-
rum etiam ipfis legatis noftris, ne cum illo, ni-
fi quafi cum laico, ufque ad notitiam noftram
communicarent frequenter ac omnimoda folli-
citudine præcepimus: folum fcilicet verum ecura-
bilibus domini noftri Jefu Chriti, ejufque geni-
tricis femper virginis Mariæ, ac ianctorum i-
pfius imaginibus quidquid quæftus afferret, ju-
fte ac pie definere licentiam dantes. At illi eun-
tes, fpretis monitis noftris, contemptis epifto-
lis fibi a nobis coram tota ecclesia noftra da-
mnatione, & apoftolorum timore Dei, fimul pofta
claruit, in contrarium verterunt omnia, quæ fi-
bi fuerant imperata. Denique & cum Photio
ordinem, ac communionem habuerunt, neophyto,
quod fibi multipliciter prohibitum fuerat, in
facrofancta myfteria communicaverunt, & Igna-
tium virum fenem, & fanctum, ac per duode-
cim annos intemerate ecclesiam Dei regentem,
& nobifcum & vobifcum, atque cum univerfali
& orthodoxa ecclesia communicantem, Grae-
corum fabulis credentes, contemnentes, damnaverunt, & facerdotalibus infulis depo- nentes
litum ab ecclesiæ regimine modis omnibus exi-
puerunt. Quæ fanctæ veftræ in Chriflo frater-
nitati, & pie paternitati, quia contra noftrum
fuerint geffa dispofitionem jamdudum fignifi-
cavimus. Porro præfati miffi noftri tandem re-
verti, & ad nos remeavisse, nifi depofitum
Ignatium & Photium in fede Conftantinopoli-
tana ftmatum. Poft duos vero dies legatus a no-
bis imperialis, nomine Leo, a fecretis fulce-
pous, data nobis epiftola fcripta: quorum unus de-
pofitionis Ignatii geffa continebat, alterum
autem de fanctis habebat imaginibus acta. De-
tulit præterea idem Leo imperiales literas de- Ut in ep. 20.
precantes, quatenus in depofitione Ignatii,
& in confirmatione Photii, confenfum præbe-
remus & fubfcriberemus. At nos divina docen-
te gratia, cum fanctæ ecclesiæ legato, convoca-
ta tota quæ apud nos eft ecclesia, & decretorum
& ftatuorum, atque profeffi fumus coram ipfo,
& coram ecclesia Dei, ficut & profiteamur nos
pro defectione veftra, vel contentione Pho-
tii, numquam miffile, numquam miffuros effe,
& in depofitione Ignatii, & promotione Pho-
tii numquam consenfiffe, numquam consenfuros
effe. Et his fapius dictis, & palam annuntia-
tis, atque in apoftolatus noftri epiftolis talis-
ter infertis, & eidem Leoni a fecretis imperia-
tori Michaelis, vel Photio ad deferendum datis,
hunc a nobis abfolvimus. His ita veftræ fincere Ut in Ep.
religioni oftenfis, quæ fcripta per lingua tem- encyclica
pora pro hac re miferimus, fiftallum huic feri- Photii ad
pto inferius annexi demonftratur. Primo ete- Epp. per
nim loco noftri apoftolatus habentur epiftolæ Europ.
ad Michaelem piiffimum imperatorem, & ad Afiam, &
Photium intrusum Conftantinopolitanum invafo- Libyam.
rem per Rodoaldum & Zachariam tranfiffum.
Secundo loco continetur fatisfactio noftra, cu-
jus tenorem veftræ a Deo confervande generali-
tati dudum tranfmiffimus. Sed ignorantes utrum
ad vos ufque fuerit delata, idcirco hanc vobis
denuo mittendam exiftimavimus; qua noftra le-
alitis quæ fuerit fuper hoc negotio noftra vo-
luntas. Tertio loco poftea eft epiftola, quam
per Leonem a fecretis imperialem videlicet lega-
tum, de quo fuperius diximus, poft reverfionem
miffo-

* Sypbos.

missorum nostrorum saepefato Michaeli Augusto
diretorum, & ad Photium alterum. Praeterea
quæ subsequuntur, eo sunt ordine huic inserta
volumini, quo per singula tempora gesta vel mis-
sa fuisse noscuntur.

II. AD MICHAELEM IMPERATOREM.

Conqueritur synodum Constantinopoli injustis
fedis apostolicæ auctam fuisse ignarum hono-
re pitiare, & in ejus locum Photium substi-
tuere. Ostendit multis rationibus laicum ad
pontificalis dignitatis gradum conscendere non
posse. Promovendum Photii non vult com-
probare, nisi prius causa a legatis examinetur,
& ad le integra deferatur. His adjungit non-
nulla de imaginum adoratione; refutque epi-
stola prima missa ab apocrisiariis ejus ad
rectorem Michaelem per Rodoaldum & Zacha-
riam episcopos.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei dilecto filio
Michaeli gloriosis imperatori Græcorum.

Fragmentum hujus epistolæ apparet in Isidoro Vill. specim. documentis ejus pontificum, immo primum fedem delibera-
vit. Nam voce dominica ipsi dictum fuerat: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam: & porta inferi non prævalebunt adversus eam.* Petrus denique a Dominicæ petræ, quæ Christus est, structurum universalis ecclesiæ fin-
concussam, & fidei robore solidatam, ita præci-
bus suis manere non cessat, ut errantium vola-
nium rectos fidei norma semper dirigat, non
intrepide eam consolidantes remunerare procu-
ret: quatenus porræ inferi, malignorum utique
spiritum fuggestiones, atque hæreticorum im-
pugnationes non prævalent ejusdem ecclesiæ unita-
tem refringere. Quapropter Deo omnipotenti
multiplices referimus grates, qui vestro pectori
hoc infundere dignatus est, ut fautores ecclesiæ
Dei effecti, concordiæ vinculum studeatis fovere,
ne quavis rubigine erroris confumatur pulcritu-
do fidei, & frangatur intellectus apostolicæ tra-
ditionis. Ad cujus exemplum (ipsi fili scitis) in-
vegetatem observantiæ majorum nostrorum conveni-
ant fuerit sanctorum patrum, a quibus & deli-
beratum ac observatum existit, qualiter absque
Romanæ sedis, Romanique pontificis consensu,
nullius inferiorentis deliberationis terminus dare-
tur. Igitur a nobis Constantinopoli congregatum
non concilium (ut vestris apicibus nostris insi-
mastum est auribus) hujus rationis fervem parvi-
pendens, ab institutis sanctissimis manum con-
derationis fuæ reflectere non trepidavit: adeo ut
Ignatium ipsum jam nominatæ urbis patriarcham,
sine Romani consulta pontificis, ibidem exercu-
conveniens, proprio privatæ honore. Quod
quam sit reprehensione dignum, vestes ipsi, qui
ei oppositi fuerant, manifestant: quia tales quos
in epistola vestra legimus, canonice institutio
prohibet & invidiole datos manifeste clarer,
quoniam nec ipse proprio ore manifestavit (ut
directionis vestræ afferunt literæ) illa quæ ei
objiciebantur, neque accusatores illius secundum
Sanctorum canonum instituta probaverunt:
tion his etiam disanjulle peractis, ad deceffabi-

A liora inconsiderationis suæ votum; supradictum
populi cæterum dirigendo, de laicorum habi-
tu qui præfules elegit pallorem. O quam præ-
sumptuosa temeritas! ille proponitur qui divi-
no qui nescit adhuc dominari spiritui loco. Nam
qui ignorat disponere vitam suam per gradus
ecclesiæ minime ductus, quomodo corrigere qui-
bit vitam alienam subito electus? Latuile vos
non credimus, quid apostolorum egerit cætus
post ascensum dominum sancti Spiritus. Erat ex-
nim ipsi vifione domini, & locutione illius in-
dua, ejusdemque resurrectione lætificati, atque
gratia spiritalibus deliciosus consolidati, non præ-
sumpserunt de electis LXXII. eligere tam audaces
duodecimum, qui Judæ prævaricatoris suppleret
B locum: sed per gradus quosdam (ut ita dice-
tur) de septuagenario binarioque numero elege-
runt duos, quos vocabatur justus, & Mat-
thias. Et sic evitis, quem altiori ordinationi eli-
terim ignorantes, divinum examen postulavere,
electioneque data, qui humanis obtutibus ju-
stior videretur, coram divinitatis conspectu inje-
rior est inventus. Igitur illius congregationis ex-
natus, nihil horum studentes exercere, vifi sunt
a recto itineris tramite declinasse, cum in custo-
diam Dominici gregis non talibus, ut decet stu-
duerunt postponere. In nostris siquidem
sæcularium litterarum nemo magistri nomine
merito censetur, nisi per gradus disciplinarum
ascendens fuerit doctus. Verum ille Photius vi-
C delicet antea doctor prorupit, quam doctus exti-
terit, prius magister videri cupiit, quam disci-
pulus audiri: prius auditor esse debuit, ac deinde
institutus: sed hic non convenientibus meritis in-
gerendo: tantoque magis, quod sacris apud pon-
fit esse servitiis, in eorum quæ eodem est institu-
tis; quanto de tempore, quo fuerat hac ille
quenda, deceptur, ut morum habere doceatur
hoc probitas, quod prolixior consuetudo non con-
tulit: ne per occasionem fupplendæ penuriæ cleri-
calis, vitia pulchrum cultibus inalisse, non
legitimæ familiæ reputemur procurasse compen-
dia, quorum promotionibus super anni metas fex
menses nihilo minus laborogamus.

Quoniam, fieri dictum eft, a diftare convenit
inter personam divino cultui deditam, & de lai-
corum conversatione versantem: quæ tamen ea-
tenus indulgenda existimus, ut illis ecclesiis, qui-
bus infestatione bellorum, vel nulla penitus, vel
exigua remanferunt ministeria renoventur; qua-
tenus hic Deo propitio restituta in ecclesiafti-
ca gradibus subrogandis, canonum paternorum
vetus forma ferveret: ne contra eos ulla ratione
prævaleat, quod pro occidentis defectus remedio
providetur. Non adverfus fcis majorum nova
lex propositur, exercite ecclesiis ab hac occasione
ceffantibus, quas non fimili clade vaftatas primi-
nam in facienda ordinationibus convenit tenere
sententiam.

Quo magis hæc opportunitate communiti, ob-
ſervantiam venerandorum canonum propeafins
delegamus: fingulorum graduum conscientias ad-
monentes, ne in illicitos prorumpere molimur
exceſſus, ne fas eſſe confidat quiſquam pontifi-
cum, bigamos, aut conjugia fortientes, aut ab
aliis electiſſa, five quosliber poſt pœnitentiam,
vel fine litteris, vel corpore vitiatos, vel condi-
tionarios, aut curiæ, publicarumque rerum ne-
xibus implicatos, aut pallim nulla temporis con-
gruentia exſpectatione difcuſſos, divinis ſervitu-
tori applicare miniſteriis; neque pro fuo libitu ju-
ra ſtudeant aliena pervadere, absque fedis apo-
ſtolicæ juſſæ diſpoſitionis mandato.

Prædeceſſor itaque noſter, hujus almæ ſedis

a Leo in epistola 84. ad Anastasium Thessalonic. epiſcopum.

Epistola 6.

Qui ad dignitatem ecclesiasticam evehi non poſſunt.

Canon. 1. Carthag. magni.

Waldenses in epiſt. 2. cita locum.

ſæculo, & omnem eccleſiaſticum ordinem ne-
ſcientes, latus præpropero alienum honorem am-
bimus immoderata cupiditate transfendere? & in
aliud vitæ genus calcata reverentia eccleſiaſtice
diſciplinæ tranſire.

Talibus itaque, fratres cariſſimi, qui juris no-
ſri (id eſt canonum) gubernacula cuſtodimus,
neceſſe eſt obviemus: biſque fraternitatem ve-
ſtram epiſtolis commonemus, ne quis laicum ad
ordinationem clericatus admittat, & ſimat fieri
unde de illius ingreſſu ſibi cauſa generetur,
quibus reus conſtituit decretalibus ſtat. Leo de-
nique ſanctiſſimus doctor, & apoſtolicæ roma-
que ſedis pontifex egregius, cujus laus in quarta
ſynodo magnificatur, hoc ipſum in decretalibus
ſuis probibuit, cap. 53. in civitatibus, quarum re-
ctores obtenent, de fubſtituendis epiſcopis hæc
forma ſervanda eſſe mandans eſt, etiam ſi
bonæ vitæ teſtimonio ſuſtatur, non laicus, non
neophytus, nec fecundæ conjugis ſit maritus, &
reliqua.

Cæleſtinus autem ſupradicti doctoris, Leonis vi-
delicet, meritis non impar, ſanctiſſimus Romanæ
eccleſiæ præſul, non ſolum epiſcopos de laicis fie-
ri prohibuit, ſed etiam presbyteros, ne talia præ-
ſumerent, ſervavit in decretalibus ſuis, cap. 3. ita
inquiens: Si vero de laicis quiſpiam eccleſiaſticis
eſt aggregandus officiis, tanto ſolicitius in ſingu-
lis, quæ ſuperius ſunt comprehenſa, hujuſmodi
decet examinare perſonam; quantum inter manda-
nam, religioſamque vitam, conſtat eſſe diſcrimi-
nis: quia utique convenientia eccleſiæ miniſteria
reparanda ſunt, non convenientibus meritis in-
gerenda: tantoque magis, quod ſacris aptum pof-
ſit eſſe ſervitiis, in eorum quæ eodem eſt inſtitu-
tis; quanto de tempore, quo fuerat hac ille
quenda, deceptur, ut morum habere doceatur
hoc probitas, quod prolixior conſuetudo non con-
tulit: ne per occaſionem ſupplendæ penuriæ cleri-
calis, vitia pulchrum cultibus inaliſſe, non
legitimæ familiæ reputemur procurafſe compen-
dia, quorum promotionibus ſuper anni metas ſex
menſes nihilo minus laborogamus.

Quoniam, ſicut dictum eſt, a diſtare convenit
inter perſonam divino cultui deditam, & de lai-
corum converſatione verſantem: quæ tamen ea-
tenus indulgenda exiſtimus, ut illis eccleſiis, qui-
bus infeſtatione bellorum, vel nulla penitus, vel
exigua remanſerunt miniſteria renoventur; qua-
tenus hic Deo propitio reſtituta in eccleſiaſti-
cis gradibus ſubrogandis, canonum paternorum
vetus forma ſerveretur: ne contra eos ulla ratione
prævaleat, quod pro occidentis defectus remedio
providetur. Non adverſus ſcis majorum nova
lex proponitur, exercite eccleſiis ab hac occaſione
ceſſantibus, quas non ſimili clade vaſtatas primi-
nam in faciendis ordinationibus convenit tenere
ſententiam.

Quo magis hæc opportunitate communiti, ob-
ſervantiam venerandorum canonum propoſitus
delegamus: ſingulorum graduum conſcientias ad-
monentes, ne in illicitos prorumpere molimur
exceſſus, ne fas eſſe confidat quiſquam pontifi-
cum, bigamos, aut conjugia fortientes, aut ab
aliis electiſſa, five quosliber poſt pœnitentiam,
vel ſine litteris, vel corpore vitiatos, vel condi-
tionarios, aut curiæ, publicarumque rerum ne-
xibus implicatos, aut pallim nulla temporis con-
gruentia exſpectatione diſcuſſos, divinis ſervitu-
tori applicare miniſteriis; neque pro ſuo libitu ju-
ra ſtudeant aliena pervadere, absque fedis apo-
ſtolicæ juſſæ diſpoſitionis mandato.

Prædeceſſor itaque noſter, hujus almæ ſedis

Epistola ad Augustum in epiſtola 6.

Canones Ecclesiæ Africanæ.

Canones Ecclesiæ Africanæ.

Canones Ecclesiæ Africanæ

te? Cur eorum exercemur effigies, per quos A agaovimus fidei veritatem?

Gen. 15. Apparuit nempe Deus Abrahæ patri noſtro, non in carne, neque in anima, ſed in ſpecie trium virorum: quibus ille aliud cernens, & aliud eſſe intelligens, pronus in terram adoravit, & dixit: *Domine ſi inveni gratiam in oculis tuis, aſſumam aquam, & laventur pedes veſtri.* Credidit illico Abraham Deo, & reputatum eſt illi ad juſtitiam, & amicus Dei appellatus eſt. Apparuit denique Jacob per ſubjectæ creaturæ ſpeciem, unde & dixit: *Vidi dominum facie ad faciem, & ſalvata eſt anima mea.* Ecce incorporeus Deus & inviſibilis per ſpeciem ſubjectæ creaturæ ita ſe mortalium voluit videri obtutibus, ut credentibus eſſet ad gratiam; Cui quidis ſanctorum locus B nes, quos corporeos, & viſibiles ſuiſſe credimus, ſi illos ut vere Chriſti veneremur amicos, potevont eſſe ad culpam? Nam ſi eorum effigies exercebiles eſſe crederentur, profectò & ipſorum exercebimur, quorum caro corruptionem ſenſit in tumulo pro nexitu (quod abſit) haberi debeſtur. Verumtamen ſi ad eorum conſortium venire optamus, profecto hic omnia in honore ſanctorum, id eſt, tam reliquias non ſolum corporum, ſed & veſtimentorum, ſeu etiam imagines vultus illorum in quolibet loco depictas, celeberamus honore venerari debemus, remittentesque illud, quod illaius ſpecien ſubjectæ creaturæ ſe vidiſſe teſtatur, dicens: *Vidi dominum ſabaoth ſedentem ſuper ſolium excelſum, & ex qua ſub ipſo erant, C implebant templum, &c.*

Accedit itaque Moſes & Aaron, ut viderent thronum ubi ſteterat Deus, & erat ſub pedibus ejus tamquam opus lapidis ſapphiri, & velut firmamentum cæli in claritate ſua ſplendidi; & ſabant cherubim ex auro mundo. Quæ omnia, ſecundum quod Salomon pulſtea in templo inſtruxit, in monte cum domino loquens, imaginata, & præſignata vidit.

Hæc & his ſimilia præcedentes patres ſeciendo, ieonas ſalvatoris noſtri Jeſu Chriſti, ejuſque ſanctiſſimæ genitricis ſemperque virginis, o-moiousque ſanctorum in parietibus eccleſiarum, ſecundum quod tempus hodie probat, depinxerunt, & pingere pro congruis locis omni diſcretione uſque in præſens non prohibuerunt. Quid Chriſtiano veriſimius movet, ſi quod amat & diligit, non ad adorandum deſiſtet, ſed ad tremendum terribilitet, in pariete vel ligno depingit?

Verum, quod offerit, ſi ſpiritus imaginetes Chriſti in templo eccleſiæ, & in arcano cordis præmeditamur eum venturum, cujus imaginem cernimus, citius vivorum & mortuorum judicem adventumus? Quid fidei noſtræ contradicit hoc, quod in cantu eamere ſuper altare, ejus figuram quod verbum caro factum eſt, & habitavit in nobis, unime noſtræ affectando deſideraut, cujus imago nominis titulum ſcientiæ, ſeu ſpecimen per naturam ſilium adoramus, quare per adoptionem nomen novum ſcriptum in calculo, vel gemmis non adnemus? Atque itaque ſanctum, in quo Deo omnipotenti ſacrificium vota reddimus, ſimilis, lapis eſt naturaliter communis, nihil differens ab aliis tabulis, quæ parietes noſtros & pavimenta adornant. Quia vero ſacratum eſt Dei adjutorio, & benedictionem ſuſcepit, unde & menſa ſanctificitur: panis iterum, qui ſuper eum offertur, panis eſt quidem communis; ſed quando ipſe ſacramentum, ſanctus fuerit, corpus Chriſti in veritate fit, & manetur. Sic & vinum modicum aliquid digna exiſtentia ante benedictionem, poſt ſanctificationem Spiritus, ſanguis Chriſti efficitur. Ipſa enim creatis imago antequam ſuſcipiat e jus formam figuram, lignum ab omnibus commune eſt. Sufficiens autem omnimodo venerandam ſimilitudinem, facta eſt, & damonibus terribilis, propter quod in ea figuratus eſt Chriſtus.

Hadrianus in ep. 1. Hæc brevi ſtylo tranſcurrentes, cum multa dicere quiviſemus, veſtræ ſerenitati tranſcripſimus; quis Hadrianus ſanctiſſimus præſul anteceſſor noſter, multa de his in ſuis epiſtolis, quas ad Conſtantinopolitanam habentur eccleſiam, ſcribens contradidit; in quibus quidquid hujus rei neceſſitas coegerit, invenire poteritis. Oportet enim veſtrum imperiale decus, quod in omnibus eccleſiaſticis utilitatibus vigere audivimus, antiquum morem, quem noſtra eccleſia habuit, veſtris temporibus reſtaurare dignemini, quatenus vicem gerens noſtra ſedes per epiſcopos veſtris in partibus conſtitutos habuit, videlicet Theſſalonicenſem, qui Romanæ ſedis vicem per Epirum veterem, Epirumque novam, atque Illyricum, Macedoniam, Theſſaliam, Achajam, Dardaniam, Prævalim, & Petro apoſtolorum principi contradicere nullus præſumat; quæ anteceſſorum noſtrorum temporibus feliciter Damaſi, Siricii, Innocentii, Bonifacii, Cæleſtini, Sixti, Leonis, Hilari, Simplicii, Felicis, atque Hormiſdæ ſanctorum pontificum, ſacris diſpoſitionibus ingebatur. Quorum deniique ipſtitutiones ab eis illis in partibus deſtinatas per noſtros miſſos, ut rei veritatem cognoſcere poſſimus, veſtræ Auguſtali potentiæ dirigere curavimus.

Cap. 15. Præterea Calabritanum patrimonium, & Sicilum, quunque noſtræ eccleſiæ conceſſa fuerunt, & ea poſſidenda obtinuit, & diſponendo per ſuos familiares regere ſtuduit, veſtris cancellinibus reddantur, quoniam irrationabile eſt, ut eccleſiaſtica poſſeſſio, unde luminaria, & concinationes eccleſiæ fieri debent, ſeculares quavis poteſtate ſubtrahantur; ſed domui Dei reſtituta meritum redditoris multiplicent, & ſuſcipientis votum ſpiritalis deſiderii lucris exerceantur. Inter hæc, & ſuperius dicta volumus, ut conſecratio Syracuſano archiepiſcopo noſtra a fede impendatur, ut tradito apoſtolis inſtituta nullatenus noſtris temporibus violetur.

Deſtinavimus autem veſtræ ſereniati reverendiſſimos & ſanctiſſimos epiſcopos Rhadoaldum videlicet ſanctæ Portuenſis eccleſiæ, atque Zacharium Anagninæ ſanctæ eccleſiæ, fungentes legatione apoſtolatus noſtri, quos ex honorifice ſuſcipiatis, veſtram amplitudinem deprecamur ſupplices etiam quos ſuperius colloquium tribuatis: & eis quæ de eccleſiaſticis ſtatu irreprehenſibiliter diximus, credere non ambigatis. Et cum in conventu eccleſiæ fuerint pro eccleſiaſticis diſtinctionibus, nihil a vobis, vel ab aliis alicujus conditionis ſæculi imperium poſſe præſumat. Et cum illis fuerit reverenda, veſtros concedite miſſos: & talet, qui in dromonibus congruis eos Romam incolumes faveute Deo apoſtolorum precibus ſtuderant reducere, quatenus pro omnibus veſtris bonis devotionibus gratias Deo omnipotenti Patri, atque ejus unigenito filio domino noſtro Jeſu Chriſto, & Spiritui ſancto devotius agere valeamus, cui eſt honor & gloria in ſæcula ſæculorum. Amen. Data menſe Septembrio die 25. indictione 11.

Anno 28 Leo.

III. AD

III. AD PHOTIUM.

Reſcripta totam cauſſam Photii in adventum legatorum: eſſque epiſtola primo ad Photium per Rhadoaldum & Zacharium epiſcopos Conſtantinopolim deſtinata.

OMnis utilitas & profectus animarum catholica fide munitur, & dilectione euangelii tuetur: quæ omnes intra ſe concluſos ſalvat & extra ſe poſitos ſuos non exiſtimat. Unde diræ dictionis veſtræ ſtupitas agnita, quæ in ſuis ſcriptis, quia vos catholicum in eis cognovimus. Nam ibi prudentiæ veſtræ utilitatem intelleximus, ideoque meis vicibus Deo omnipotenti retulimus, & quia veſtrum ſeire de catholico ſonte manare experti ſumus. Sed rectum vos ordinem minime continuiſſe dolumus: eo quod non per gradus eccleſiaſticos ad tantum honorem de laici habitum vos proſiluiſtis, cum oporteret veſtram prudentiam ita canonice viſiſſe in clericali ordine, ut nihil extra canonica inſtituta agentes, tempore congruo, a clemine legitimo conſtituereris eccleſiæ paſtor. Vos itaque hoc permittentes, contra ſtatuta patrum egiſſe manifeſtum eſtabit. Nam Sardicenſe concilium per omnia tantæ temeritatis præſumptionem vetuit, pariter & ſanctorum pontificum Romanæ ſedis, Cæleſtini doctoris egregii, Leonis ſanctiſſimi, cujus laus in quarta ſynodo clara exiſtit: ſeu Gelaſii doctrina, & meritis aque beatiſſimi, horum videlicet inſtituta, hoc prohibuerunt, ut talis ordinatio fieri non præſumeretur. Quapropter veſtræ conſecrationi conſentire modo non poſſumus, donec noſtri, qui a nobis Conſtantinopolim ſunt directi, reverterunt, qualiter per eos cognoſcamus veſtræ obſervationis ordo, & eccleſiaſticæ utilitatis conſtantiam, & quo ſtudio circa catholicæ fidei defenſionem voſmet exercearis. Et tunc, ſi dignum fuerit, ut tantæ dictis præſulem, ceu conveniat, ſuſcipiamus, & fraterna dilectione amplectemur. Data menſe Septembrio, die 25. indictione IX.

Cap. 15.

Patrimonia Romana eccleſiæ.

1. Tim. 3.

IV. AD OMNES FIDELES.

Docet orientalem eccleſiam ſine ullo ſeo conſenſu a legatis apoſtolicæ Ignatium depoſitum, Photium ſubſtitutum.

Nicolaus epiſcopus ſervus ſervorum Dei omnibus fidelibus ſanctæ Dei eccleſiæ.

QUod igitur generali notitia extat univerſi plebi Dei vulgatum, minime veſtræ ſanctitati habetur incognitum, qualiter præterito jam tempore ſancta Conſtantinopolitanæ urbis eccleſia, immo Græcorum luctyus imperator cum Chriſtianiſſimus plebe ſua ditioni ſubjecta pro quibuſdam præviricationibus in eadem eccleſia puſſulatis, ac variis diſſenſionibus in eodem populo ſuper Photio invaſore, & Ignatio patriarcha nequiter abortis, legatos proprios ad hanc ſanctam, & omnium eccleſiarum matrem miſerunt eccleſiam, diſcretiſſima videlicet poſtulatione conſentes, qui diſſitionis calculus ſuper hujuſcemodi præviricationibus noſtro judicio deberetur imponi. Sancta ſcilicet ac ſalubri diſcretione perdocti ab hac principali eccleſia, quam veraciter intelligunt a Chriſto ſalvatore perceptile ſui principatus privilegia, non immerito ob exdificationem religionis, & tecu-

Concil. General. Tom. IX.

delicet Photio, sanctissimum patriarcham Ignatium in sui sacerdotii dignitate manere, hoc olim decreverit; iterum quoque canonico, ac legali examine judicat, & decernit. Et ut vos hujus sedis privilegium rite servantes, part re-ligione catholici, part etiam nobilium super venerabilis Ignatii patriarchæ sacerdotii recuperatione, & Photii pervasoris expulsione eadem fatialitis, apostolica auctoritate vobis injungimus, atque jubemus. Et hujus epistolæ nostri paginam in cunctis parochiis vestris ad omnium faciatis notitiam pervenire, atque de hac re juxta apostolicæ sedis diffinitionem praedicare curetis aliis; ipsique similiter incommutabiliter tenentis paterno more præcipimus. Quid præterea, fratres carissimi, & filii dilectissimi, eidem imperatori Graecorum, & animosæ gerulantes sanctæ Constantinopolitanæ ecclesiæ super hujuscemodi prævaricationibus, & de his, pro quibus nuper illas in partes nostras cum apostolicis epistolis diffinitionem misimus (sicut omnibus vobis manifestum est) respondendo nobis apostolatus remandat auctoritas, omnium vestrorum fidelium satisfaciendo, in subsequentibus relegi jubemus. Data mense Martio die 18. indictione x.

Anno 861.

V. AD MICHAELEM IMPERATOREM.

Hanc epistolam per Leonem a secretis, imperialem videlicet legatum, de quo superius dictum est, post reversionem missorum apostolicorum imperatori Michaeli direxit cum epistola ad Photium. Improbat depositionem Ignatii, & promotionem Photii a legatis tenere approbatam. Affert multa pro Ignatio, & contra Photium, cujus electionem cum Nectarii & Ambrosii promotione; aut concilium in quo Ignatius fuerat damnatus, cum Nicaeno conferendum non esse demonstrat. Monet imperatorem, ut ecclesiæ perturbatores compescat. Epistolam item depravatam tunc fuisse queritur.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei piissimo & gloriosissimo filio Michaeli magno imperatori.

SErenitissimi imperii vestri gloria, quæ super orthodoxæ fidei integritatem firmata confitetur esse cernitur, dum aliqua in sancta Constantinopolitana ecclesia, quæ sub vestræ defensionis tutamine consistere videntur, inconvenientia proveneriunt, hanc sanctam catholicam & apostolicam cunctæ omnium ecclesiarum, Romanam scilicet ecclesiam, quæ semper laudabilem partum fenerosissimis auctoritatis in omnibus suis actibus sequitur, consulere decrevit. a Et ejus consultu, quæ ecclesiasticis conveniunt negotiis, agere curaverit; procul dubio quæ negligenter, aut abigenda fuerint, irretractabiliter cuncta disponere, ordinare, atque diffinire poterit. Quod vos fecisse in epistolis nuper ad hanc eidem missis recognovimus: pro quibus etiam & nostros, secundum vestram petitionem illas in partes pro quibusdam præsumptionibus, quibus vestram asserebatis fatigari ecclesiam, seu ob dissentiones, quæ propter religiosum virum Ignatium patriarcham, & Photium emersserant, jubilæum investi-gandis & nobis renuntiandis missos direximus. Et sic summæ reverentiæ fastigat, nihil nobis, ut filiis nostris infirmitatem, de reverendissimo viro Ignatio renuntiaverunt, spicibus: sed verbis [illegible] ire de eo contra debitum voluntatis paratæ [illegible] reprehensionis revulerunt. Post aliquot autem dierum b vestrarum partium prudent, & fidelis legatus nomine Leo a secretis, apostolatui nostro imperialem cum actis apud vos gestis detulit epistolam, quam legi jubentes, cognovimus de memoratis viri Ignatii patriarchæ negotio, contra præceptum nostrum improvide illatam sententiam, & nihil omnino nobis injusionibus faltem c similem, fed magis contrarie perpertatam. Eremin quis dodum in epistolis vestris, quia tenemus prae manibus, illum multis accusationibus affirmabatis obnoxium, ob hoc quem Photium d eligisse, necessario nobis fedis legatos apostolica auctoritate fultos de pluribus quæ Ignatii patriarchæ criminibus intentatis indagandum, & nobis renuntiandum direximus, fuspendentes videlicet interim quæ per eundem reverentissimi viri Ignatii, vel Photii receptionis, non in ignorantiam adhuc fed specialiter in nostro examine. At quia nunc Photium retinentes, prudentissimum virum Ignatium patriarcham absque nobis apostolicis ejus-cilis judicio; nosse vos omnimodis voluimus nullatenus nos Photium recipere, vel Ignatium patriarcham damnare. Denique considerare libet quid hic vobis hoc, quod per diuturnos fere jam annos regiæ urbis vestræ innocue facerdotium agere, & sanctis virtutibus pedicitiæ, calli-tatisque flurere dictum Ignatium, non solum spi per vestras enotatis epistolas, relatum synodicis vocibus ejus sub tempore habitis, magnis honoribus epistolæ vestræ facentur, quas pro ma-nibus nostris suscipi jugiter, & extollipuninque cum ad apostolicam sedem invasoris, vel alicujus criminis opinione notantes, nunc invide damnastis. Quod utique indifcretiffimum fuftum fanctæ nobis generalitter confentire apostolatui, ac fanctorum patrum priscæ diffinitioni omnimodis extat inconveniens.

Nos quidem de nobiliffimo viro Ignatio patriarcha non tantum hæc, verum & illud asserimus, quod non solum genere claruit, verum etiam a primævo fuæ ætatis per fingulos ecclefiaftices gradus afcendentes ex monachus vita, omni ecclefiaftice cœtus confentiente, & ejus-bus, quos fanctiffimo Leoni præfuli prædecefori nostro deftinaverat, comperimus) epifcopatus culmen promeruit. Photium autem novimus per nullos ecclefiaftices gradus afcendentem, fed tantummodo ex laicali militia epifcopum pertinacter ordinatum. Quamobrem neceffario in tenentia noftra qua fcimus, perfiftimus & neque venerabilem Ignatium patriarcham in aliquo damnamus, neque Photium modo quolibet fufcipimus. Verum quia omnibus accufationibus remotis, quibus ftrenuum virum Ignatium patriarcham ad apoftolicum fedem afferebatis notabilem, unum opponentes tantum modo, quod potentia faculari ledere perverterit, veftro fpecialis depofitis, damnaftis, & expulfilis arbitrio: Photium ex laicali agmine improvide in ejus loco fubrogaftis epifcopum, æquanimiter fere omnino non poffumus: maxime cum horum dolorum negotium inveftigatis & nobis renuntiari, non diffimili mandaveritis. Quapropter, ut diximus, nullo modo prædictis viri Ignatii patriarchæ depofitioni, vel Photii fubrogationi affentire poffumus, quoufque veritas omni falfitatis fuco nudata in præfentia noftra elucteat. Quia confuetudinem veftram novimus in regia urbe omnibus minime apicem ecclefiaftice potefta-tis aliquem poffe habere fine ecclefiaftice plebis confenfu, atque imperiali fuffragio, & ob id Ignatium patriarcham damnare nolumus, nec debemus.

Præterea Photii, quem ex militia fubito ad tanti culmen regiminis confcraftis, ordinationem ratam habet decernitis, eo quod Nectarius non fulum ex laico habitu, verum etiam ex pagano fanctæ fynodo fecunda ordinatione meruerit fieri: qui tamen Nectarius vere religionis catholicæ, nullius depofitionis catholici confilium fedis gubernacula fine fcandalo, fine vi, fine omni fchifmate fufcepit: quem Spiritus fancti auxilio, & talento fibi credito hæreticorum perfidiis reftitit, & nunquæ dogma, quod jam ex longo tempore pullulaverat, & plurimos lui contagione infecerat, deftruxiffe ipfi recolitis: & idcirco bene & optime fanctæ fecundæ fynodo apoftolicæ fedis auctoritate fultæ ita de Nectario placuiffe teftamur.

Sed beatus nihilominus fefigidiffimus doctor Auguftinus, qui fimiliter ex militia, & doctrinæ chumeno afleveratis epifcopum, cum divinitus per miraculorum figna ab ipfis cunabulis, ufque ad confectionis fuæ tempus fuiffet exornus: & ad regionem a diffidentibus populis fubito in unam lui concordiam provocatis, compellereturat ecclefiaftícum fufcipiendum, minime fedirtoni, vel fchifmati ftudens; quia potius est, quæ nescipereit, femetipfum non vitet, fed coacte populo offerens, repulit & removit. Neque damnationem eorum ultus eft unquæ, quam nunquam omnino ob fui culminis cuftodiam incententum: fed coactus atque compulfus, votis eorum confentiens, ecclefiaftícarum regularum normam toto vitæ tempore cuftodiens, ut omnes hæreles debellans verbi Dei telo fuccinctus, pro quo atque hac fancta Romana ecclefia eos fuis fufcepit, Ideoque hoc tempus neceffitatis probe fufcepit, quia contra tantorum privilegium fibi conceffum nihil novit temere perpetratum. Vos autem non ita horum illuftrium virorum comparationem perpendiftis, fed & noftro fanctiffimo directis literis inventur, nefcimus cujus fraude vel dolofitate epiftola noftra ad vos directa fraudata eft. Et non fulum ea quæ in fancta Conftantinopolitana ecclefia tunc, vel ordinem ecclefiæ non eft, fed plura excerpta, quibus intellectus ipfius epiftolæ continebatur, aliud pro alio, ignoramus, quis tenacitatis ornatus coram veftris imperialibus legendo pervenerat, vel interpretari præfumpfit, quam fi coram veftræ majeftatis præfentia ferutari juffertis, in aliquibus eum mutatam, atque fraudatam locis reperietis.

Nos autem volentes, clementiffime triumphator, excellentiam veftram ab omni labefactionis crimine illæfam confiftere, & per diuturna tempora tranquillifimam imperii veftri fublimitatem in Dei fanctiffimo nacere fervitio, ut fpiritualis pater fpiritalem filium commenentes, & ea, quæ Deo placabilia funt apoftolicis admonitionibus admiplenda commonentes: & ficut veftri foliti funt prædeceffores, qui in culmine imperiali conftituti, hanc fanctam Romanam ecclefiam pleno devotionis venerari affecta, ita & vos apoftolicis perficere oraculis obtecramus: quia ea quæ in præfentia noftræ ecclefiaftici procuravimus fancire inftitutionibus, non invidia caufa, vel aliqua dolofitate peregimus, fed volentes veftram imperialem dignitatem, & fanctam Conftantinopolitanam ecclefiam illæfam ferva-re, & ab omni reprehenfione, ducti ferventiffimo zelo cæritatis cuftodire, ficut in epiftolæ ferie ad vos miffæ reperitur. Deum timentes ordinare decrevimus, & cuncta obfervanda præceptamus.

Omnipotens autem Deus, qui vos ad reprimendas multarum gentium feritates in imperiali cul-

De Nectario Theodosiani l. 1. tit. 7. c. 8.

b) Deut. Quintin. 2.

c) Joan. Diac. Vit. Greg. l. 1. c. 19.

d) Joan. Diac. l. 2. c. 18.

De S. Aug. Vita ejus.

Cauſſa diſc. preſentaſi.

a) Nullam, ſuæ ſanctitatis.

b) Pro ſuæ ſanctitatis. M.

c) Rebus. Edit. ut poſt regn. M.

d) Forte, ſuſcipiendi. M.

Forte de verſari non erubeſcens Edit. *multiplicari confentiamus. Quia potitus* Edit. *nitiſſime fili Auguſte, diſtedionem veſtram monemus, fraademus, atque apoſtolica auctoritate denuntiamus, ut tandem aliquando reſiſtatis illis qui pro libito ſuæ voluntatis contra Conſtantinopolitanæ eccleſiæ ſe præſidem erigentes ſine examinatione canonica ignorantibus nobis crebro unum deponentes, alterum inopinate conſecrare minuntur. Unde hanc difficilis in ortentalibus veſtris eccleſiis, hea! plurimum agitatur: ſed magis ſtudeatis, quando aliqua emerſerint, ſine quibus eccleſia eſſe poterit, noſtræ eccleſiæ conſulatis peragere: quatenus ſicut jam Photium pro fanctis imaginibus novimus, quod juſte deliberatum eſt manet apoſtolicæ ſedis auctoritate firmatum. Quod autem commendato nobis a nobis ſanctitate, contra canonicas, vel ſynodicas cenſuras inconſulta Romana eccleſia præſumpti conatur, veſtræ religioſis humilio ſuccurrere: ne videlicet ſanctæ Dei eccleſiæ, ac regiæ urbis gloria vetito, quod abſit, ſub tempore in aliquo minuatur.*

Licet ergo ſanctam eccleſiam, quam Chriſtus ſacro ſuo ſanguine redimere & ſervitute corruptionis redimit, orthodoxam fidem ſervantem veſtro certamine manere ab omni inquietudine ſolleſtatorum tranquillam, atque paratam. Dirigite eccleſiæ Conſtantinopolitanæ horatumur flatus, ut tales alere omni religione eruditos ſtudeat viros, qui ad hoorum cauſidos ipſius ſanctæ eccleſiæ ſibi præſidium mereantur, vel quatenus hæreſes dedefendibus valeat ſubrogari: quod non ſolum in tanto patriarchatu obtervari omnino debet, verum etiam in ſingulis quibuſque civitatibus ex conſuetudine canonica magna cum cautela ſervatur & cuſtodiur. Sed & hoc veſtræ clementiæ intimare curavimus: quia ſicut in veſtris actis a-poſtolicæ fedi & noſtro pontificio directis literis inventur, neſcimus cujus fraude vel dolofitate epiſtola noſtra ad vos directa fraudata eſt. Et non ſolum ea quæ in ſancta Conſtantinopolitana eccleſia tunc, vel ordinem eccleſiæ non eſt, ſed plura excerpta, quibus intellectus ipſius epiſtolæ continebatur, aliud pro alio, ignoramus, quis tenacitatis ornatus coram veſtris imperialibus legendo pervenerat, vel interpretari præſumpſit, quam ſi coram veſtræ majeſtatis præſentia ſcrutari juſſertis, in aliquibus eum mutatam, atque fraudatam locis reperietis.

Nos autem volentes, clementiſſime triumphator, excellentiam veſtram ab omni labefactionis crimine illæſam conſiſtere, & per diuturna tempora tranquillifimam imperii veſtri ſublimitatem in Dei ſanctiſſimæ matris ſervitio, ut ſpiritualis pater ſpiritalem filium commenentes, & ea, quæ Deo placabilia ſunt apoſtolicis admonitionibus adimplenda commonentes: & ſicut veſtri foliti ſunt prædeceſſores, qui in culmine imperiali conſtituti, hanc ſanctam Romanam eccleſiam pleno devotionis venerari affecta, ita & vos apoſtolicis perficere oraculis obtecramus: quia ea quæ in præſentia noſtræ eccleſiaſtici procuravimus ſancire inſtitutionibus, non invidia cauſa, vel aliqua dolofitate peregimus, ſed volentes veſtram imperialem dignitatem, & ſanctam Conſtantinopolitanam eccleſiam illæſam ſerva-re, & ab omni reprehenſione, ducti ferventiſſimo zelo caritatis cuſtodire, ſicut in epiſtolæ ſerie ad vos miſſæ reperitur, Deum timentes ordinare decrevimus, & cuncta obſervanda præceptamus.

Omnipotens autem Deus, qui vos ad reprimendas multarum gentium ſeritates in imperiali cul-

mine eligere dignatus est; piissimum imperium vestrum ad statum & defensionem sanctæ hujus ecclesiæ per multa annorum curricula; & sospite vita semper vos ea, quæ illi sunt placita, vobis velle concedat; quatenus ut in præsenti vobis sæculo felicior imperandi potestatem tribuit, in futuro pro bonis actibus, & justitiæ observantia, quæ subvectio libraminæ ponderari debetur, præmia æternæ felicitatis habere permittat. Data mense Martio, die 19. indictione 9.

VI. AD PHOTIUM,

Dilui argumenta Photii, qui exemplo Ambrosii, Nectarii & Tarasii se meritis ex laicorum gradu ad episcopatum dignitatem pervenisse affirmabat, eumque tum quod laicus esset, tum quod Ignatius adhuc viveret, injuste ad eum dignitatis gradum conscendisse demonstrat,

Nicolaus episcopus servus servorum Dei prudentissimo viro Photio.

In Vit. Ambros. nic. c. 1. num. 8. Ambrosium hujus ep.

POstquam beato Petro principi apostolorum dominus, ac redemptor noster Jesus Christus ex utero virginali pro nostra redemptione, ut eat verus Deus ante sæcula, verus homo in fine sæculorum apparere dignatus est, ligandi, atque solvendi in cælo & in terra potestatem tribuit, & jannæ regni cælestis reseandas concedit; supra solidatorem fidei tam sanctum dignatus est stabilire ecclesiam, secundum illius veridicam vocem dicentis: *Amen dico tibi, tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam: & portæ inferi non prævalebunt adversus eam, & tibi dabo claves regni cælorum: & quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in cælis: & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in cælis.* Ad quem præsidiffimum sanctæ apostolicæ institutionis cementum coeperunt hujus fundamenta ex preciosis sucrescere lapidibus & annexere divina elementia, per studium structorum, & apostolice auctoritatis adhibitionem ufque ad culmen insolubiliter perducta perpetualiter manfura fine finiftræ aure impulfu conflitere: cujus primamum (ficut omnibus orthodoxis manifeftum eft visis, & ut in proferioribus prænotatum declaratum eft) beatus Petrus principeps apoftolorum, & janitor regni cælestis meritо promeruit. Poft quem & hujus vicarii fuccefiione Deo famulantes, carentes nebularum denfitatibus, quæ recto ab itinere impedire affolent; dignius perceperunt, & in cum regiminis quam pro dominicis avibus fufceperant, folicite permanferunt. Inter quos & noftrum parvitatem omnipotentis Dei mifericordia connumerare dignatus eft: pro quibus tantum conflimus pavidi, quantum confidentes in æterno examine pro omnibus & pro omnibus; qui Chriffi cenfentur nomine rationem reddituri. Et quia univerfitas cenfentium ab hac fancta Romana eccleffia, que caput omnium eft ecclefiarum, doctrinam exquirit, integritarem fidei depofcit, criminum folutionem, qui digni funt, & gratia Dei redempti exorant: oportet nos, quibus commiffa eft, folicitos effe, & ad fpeculationem dominici gregis tantum ferventius anhelare, quantum hunc avidi ad diffolutionis hiencinde patenti ore exquirunt, quos ad ordinandi cognofcimus, & experiendi compendium. Et quos per corporalem ad longinqua recessus fpatia tantummodo manfu-

Eccleſia ex conſtitutione ab apoſtolis facta.

A nos ſtudius, nequimus viſitare præſentiam: faltem feries apicum quafi viva voce declarent, ut qui a nobis filentii exquirantur culpa, nec auditoris de ignorantia excludandi tribuatur facultas; quia & illud a nobis cavendum eſt, quod pus prophetam dicitur: *Canes muti non valentes latrare.* Nam & apoſtolus ait: *Inſta opportune, importune.* Conſtat enim ſanctam Romanam eccleſiam per beatum Petrum principem apoſtolorum, qui dominico ore primatum ecclefiarum fufcipere promeruit, omnium ecclefiarum caput eſſe, & ab ea reſtituendum, atque ordinem in cunctis utilitatibus, & eccleſiaſticis inſtitutionibus, quas fecundum canonicas & fynodicas, fanctorumque patrum ſanctiones inviolabiliter atque irrefragabiliter retinere, exquirere, ac ſectari. Et ideo conſequens eſt, ut quod ab hujus ſedis rectoribus plene noſcitur ſtatutum, nullius confuetudinis præpedimento oppoſitione propriæ tantum ſequendo voluntatem, removeatur: fed firmius, atque inconcuſſe teneatur. Nam in hoc quo noſter apoſtolatus veſtrum prudentiam commonuit, quia ex laicali ordine ſine canonica approbatione ad patriarchatus dignitatem ſubito tranſiendere contra patrum promulgationes non recuſaſſis; fed temere, atque impudenter ad tanti honoris culmen accedere præſumpſiſti, aſſumentes vobis quaſi a ſanctiſſimo viro Ambroſio exemplum, quem laicus ſecunda ſynodus non ob aliud ad ſacerdotium elegere, atque ordinare ex laicali ordine voluit dignitatem, niſi quia magnæ neceſſitatis conſtitione anxiabatur, quod in Conſtantinopolitana eccleſia, nullus clericorum invenire poterat, qui peſſimæ hæreſeos nimbofa caligine non fuerit impeditus: Et ob hoc ne diu jam dicta eccleſia ſub diſtitutione paſtoris quæ viduata maneret, præditum Nectarium expugnatorem hæreticorum, & defenſorem, atque gubernatorem ſuæ ſanctiſſimæ eccleſiaſticum curam & dignitatem ſacerdotalem jam dicta ſecunda ſynodus elegit: fed ut hoc iterum ſcriet non confirmavit, neque ſanxit, aut inſtituit. Et ideo licet contra patrum, atque canonicas inſtitutiones, quod per neceſſitatis fieri evenit compробatur, non in auctoritate tenendum eſt: ſed ne iterum talis proveniat neceſſitas, magis magiſtra exiſtendum; quia omne quod ab aliis reprehendi poterit, conveniontius, ac decentius videtur exiſtere, ſi antequam fomes reprehenſionis accrefcat, emendationis cura * fuc-

De Taraſii ſiquidem promotione, qui ſimiliter ex laicali ordine ad patriarchatus exemplo culmen promotus eſt, quam & vos ipſuſt in auctoritatem veſtræ defenſionis aſſumere voluiſtis, ſi fanctam, quam apud vos tempore ſanctiſſimi viri domini Hadriani papæ celebrata eſt, ſynodum diligentius ſcrutaris, atque attentius intendere-ris, inveniens quid in ea idem ſanctiſſimus vir conſultus decreverit; & quod, dum ejus conſecrationis reprehenderet actus, & ſuæ ſe pro tam præſumptiva factione nimium fuſtinere profiteretur. Dicit enim: Quod niſi in exigendis imaginibus ferventius contra illarum depoſitores, atque conculatores, ut verus miles Chriſti refiſteres; nequaquam veſtræ conſecrationi aſſenſum præbueremus, aut in ordine patriarchatus veſtram dilectionem ſuſciperemus: quæ tantum declaratur inordinate promota, quantum comprobatur contra apoſtolica decreta enormiter præſumpta. Beatiſſimum quoque Ambroſium, clariſſimum & ſplendidiſſimum lucernam confeſſio, qui ex catechumeno, divino præ-

Decreta ſynodorum ſine auctoritate ſedis apoſtolicæ non ſunt firma.

Ambroſius laicus ordinatus.

Nectarius laicus ordinatus.

Taraſius laicus ordinatus.

Imaginum cultus.

a) Mallus, populus.

A. mus. Quod vero dicitis neque Sardicenſe concilium, neque decretalia vos habere ſanctorum pontificum, vel recipere, non facile nobis fuaſi-tas credendi tribuitur: maxime cum Sardicenſe concilium, quod penes vos in veſtris regionibus actum eſt, & omnis eccleſia recipit: qua ratione convenerat, ut hoc ſancta Conſtantinopolitana eccleſia abjiceret, & ſuis ſubjugum eſſ, non reniret?

Decretalia autem, quæ a ſanctiſſ pontificibus Romanæ eccleſiæ funt inſtituta, cu- ſedis apoſtolicæ. ſus auctoritate, atque fanctione omnes ſynodi & ſancta concilia roborantur, & ſtabilitatem ſumunt, cur vos non habere, vel obſervare dicitis? niſi quia veſtræ ordinationi contraducunt. & ex hoc ſolum ſtatim patriarchatus tranſi- Vobis reſiſtant? contra illud apoſtolicum: *Nec te vim, ſi mini vim manum impoſuerit.* Quod ſi ex non habetis, de negletu atque incuria eſſe arguendi: ſi habetis, & non obſervatis, de temeritate eſſe corripiendi, & increpandi. Quod violenter vos ad ſacerdotalem dignitatem promotos aſſeveratis atque proteſtamini, veſtræ confeſſionis tempore non ita eſſe declaratur. Qui poſtquam in patriarchatus thronо ſtabiliti eſtis, non ut pater in filios blandus, fed ut imminem in depoſitione rechiepiſcopalem & epiſcoporum per ſententiam vos demonſtraſtis, & in damnatione innocentis ignavi, quem vos ut depoſitum habetis, immoderatæ exaſtitis: in cujus depoſitione, niſi prius veraciſſime illius cognoveritmus tranſgreſſionem, vel culpam, inter depoſitos illum non numeramus, neque damnamus: quia valde ravendum eſt, ne fine cauſa innocens damnetur: & ſicut illum in priſtino honore manſurum, ſi ei damnationis crimina non comprobantur, ſanctæ Romanæ retinet ecclefia fides, qui incaute & contra patrum traditiones promoti eſtis, in patriarchatus ordine non recipit: & neque ante joſtam damnationem ignati patriarchæ in ordine facerdotali * vobis ecclefiaſtico uti licet. Quod non ideo a) Fene- veſtra arbitretur dilectio contra vos invidiæ cau- vos. fa, aut exoſtor vorhabendo id agere, atque incongrue contra patrum ordinationem exardeſcere: fed ducti zelo paterne traditionis volentes ſanctam Conſtantinopolitanam eccleſiam, quæ pro ſui ſtabilitate atque firmitate cenſura ſudoſtum partum ad hanc ſanctam Romanam eccleſiam ſolito more percurrit, fine macula, fine reprehenſione, aut ullqua tranſgreſſione illæſam conſiſtere: ne, quæ eccleſiaſtica regulis obviant, refecare: & maxime hoc, quod omni auctoritate canonice revincitur, & tali confecrationi contrairur, quod jam per longum conſenſionem quafi regulariter actum defenditis, omnimodis amputare. A quo (quia vos ſicut nos diligimus) per increpationem paterni affectus proviidentiam veſtram procul dubio volumus revocare, imitantes apoſtolum dicentem: *Filium quem Heb. 12. diligit pater, flagellando cæſigat & corripit.*

De confecratione quidem, quæ nobis opponere vifi eſtis, ſcribentes per diverſas eccleſias, diverſas eſſe confuetudines, ſi illis canonica non obſiſtit auctoritas, pro quo eis obviare debeamus, nil judicamus, vel eis reſiſtimus tamen cavere volumus, ne hæc veſtra confuetudo quæ omnium ſanctorum patrum promulgatione convincitur, ut ex hiſco non ſubito ordiretur exſiſtere, vires accipiat: aut in veſtra eccleſia magis pullulet, operam dare minime ceſſamus. Quam etiam noſtra apoſtolica tantum abigit cenſura,

1 Refert hunc locum Hincmarus Laudunenſis num. 2. p. 174. ex prioribus 5. Nicolai Papæ. *Hard.*

quantum hanc temere recognoscit præsumptam.
De missis siquidem nostris, quos petitos in literis beati Petri Pontificis apostolicorum pro utilitate sanctæ Constantinopolitanæ ecclesiæ contra depositores imaginum, vel alias necessitates ingruentes, necnon & pro causa solummodo depositionis fapefati viri ignarii insurgendo, illas in partes direximus, silendum non est: qui cum eis, sicut dicunt per centum dierum spatia, omnium, nisi sororum aliquando faciultas fuisset denegata, ut apostolicæ sedis mihi non digna fuscepti munera, atque, ut decuerat, retenti. Quod non pro alio gestum potamus re, nisi ut inquirendi locum de depositione præfati viri non inveniret, quia eos in apostolica nostra insertum sua pietate, quæ nefarius cupis illusione (sicut in synodo a vobis missa reperimus) fraudata excitit, non illius promotionem, aut ingressionem, sed tantummodo depositionis exitum per nostros audire, vel cognoscere, sicut nunc volumus, missos voiebamus; quibus secundum horum relationem longa exitia, & diuturnas pridiculorum consultiones si in tali intentione perstiterent, quibusdam muntiatibus, quod illius nobis injunctum fuit etiam vobis cum sequacibus vestris resistentibus perficere minime potuerunt, aut depositionem jam dicti Ignatii iterum justa, an injusta fuerit, invenire valuerunt. Quia cognita secundum sui modum canonica, atque apostolica in eo censura extenderetur. Data mensi Martio, die 18. indictione x.

Ante 862.

VII. AD MICHAELEM IMPERATOREM.

Narrationi ordo de Photii depositione, & Ignatii patriarchæ instauratione: nec non de Zacharia ac Rhodoaldis duabus epiſcopum legatis, ac excommunicatione, cum capitulis interpositis.

Vide notas in tertiam Romanam Tom. III. Conc. col. 1. in fin.

HIs ita se habentibus, & his apostolatus nostri epistolis pro manifestando nostræ voluntatis proposito Constantinopolim, & in alias mundi partes destinatis, sicut ex superioribus scripsi lucidique recitatis colligere, ac comprehendere potestis: nunc quæ pulsi habitam fatisfactionem nostram, & ostensum vobum nostrum de Ignatii fratris & episcopi nostri reſtitutione, ac Photii adulteri repulsionis coram omni ecclesia, quæ apud nos est, adstante præsentialiter Leone a secretis, & imperiali legato, cujus superius mentionem fecimus, & quæ post discessum ipsius acta sunt, veltræ in Christo fraternitati ac pie generalitati breviter indicamus. Igitur cum hæc gerebantur, nondum Rhadoaldus & Zacharias episcopi, quos ab apostolica sede Constantinopolim direxeramus, decreti eorum omni excessui, quod ipsi depositissent patriarcham Ignatium, vel communicantes invalori, & mœcho, ac lacco Photio: sed procedentes, propore murmur multorum ab illis partibus Romam veniens, quinimo persecutiones a fautoribus Photii commotas fogientium, simlem eosdem cepisse episcopos minarijus fuisse corruptos diffamare: & quod communicassent Photio, & depositissent Ignatium divulgare. Quo audito nimio mœrore repleti, qualiter ab ecclesia Christi, cui divina dignatione præsumus, non habentes maculam, aut rugam, aut aliquid hujusmodi, sinistram prorpi facerémus suspicionem (videlicet, ne in hanc latem tenui subinnandi oriretur occasio) A cogitare cœpimus, & mente revolvere. Tunc convocato multarum provinciarum occidentalium regionum sanctissimorum episcoporum cœtu, & collecta sancta synodo in ecclesia Dei, ubi beatus Petrus apostolorum princeps corpore floret, & virtutibus emicat: deinde propter frigiditatem locum in ecclesia salvatoris, quæ ab auditore Lateranis vocatur Constantiniana, & quæ prima in toto orbe terrarum orbe constructa est, ubique recitatis scripturis scripturis de Greco sermone in Latinum conversis, sancta synodo refanda synodo, quæ per jam fatum Leonem apostolicæ sedis delecta est, quam etiam imperialibus epistolis, in quibus omnibus depositio Ignatii continebatur: & deductus in medium Zacharias episcopus, quia Rhadoaldus propter absentiam hæreni Constantinopoli non poterat, & diligentius examinatus, inventus est in depositione Ignatii & communione Photii omnino culpabilis. In quo idem Zacharias tunc episcopus, nunc autem hostem, Zacharias tunc episcopus, nunc autem hostem, communione privatus, se obnoxium recognoscens, propore ore, ac proprio scripto te Constantinopolim a fede apostolica directum esse, & quæ sibi a nobis agenda fuerant injuncta, neglexisse: ac quæ sibi fuerant prohibita, peregisse confessus est: Ignatium scilicet sine justione apostolicæ sedis deponendo, & Photium contra nostri apostolatus præceptionem communicando. Tunc decernente sancta nobilcum synodo depositionis & excommunicationis sue sententiam profatus Zacharias accipiens in foveam quam sibi præparavit, incidit: alteries (id est Rhadoaldi) examinatione propter absentiam ulque ad alium synodum protectata. Quæ autem in ea postea venerabili & sancta synodo unanimiter & consonanter de fratre & consacerdote nostro Ignatio patriarcha, vel de invalore & usurpatore ecclesiæ ipsius Photio, atque fautoribus ejus, nec non & de fautoris imaginibus statuimus, & promulgarimus: insuper autem quid in alia synodo a nobis olim collecta diversarum adversus eos, qui divinitatem domini nostri Jesu Christi cum Valentino, Manete, Apollinari, & Eutyche, ac sectatoribus eorum contra primum pastorem, & apostolum, qui Christum tantum cerne passum dicit, passi- a Pet. 4. b Matth. 16. bilem ecclesiæ in quibuldam regionibus vestris prædicare dicuntur, subter annexis capitulis declaratur.

I.

Photius qui ex schismaticorum & fe a sancta Mortis & communionis participatione avertentium parte nunquam Capitulum ex Epistola Leonis ad omnes Episcopos Græciæ. fuit, ac ab apostolica sede damnatus, & ab apostolica fide convictus episcopus ordinatus eſt, & vivente, ac loquente consacerdote nostro Ignatio sancte ecclesiæ Constantinopolitanæ patriarcha, & ſedem ipſius invaſit, & ſponſam, quam a Chriſto ſponſo immaculatam cuſtodiendam ac vetati amices ſponſi percepérat, non per oſtium, quod Chriſtus eſt, ſed aliunde ex adverſo in ovile dominium more furis, atque latronis ingrediens ac ſi violentus, raptor & ſceleratus adulter irruplt. Damnate & damnatis, & anathematizatis, atque eum his, qui ne ſacerdotale officium ante audientiam præjudicarent a præcedeſſore meo beate memoriæ Benedicto papa fuerant obligati, quotidie ac indiſſerenter communicans, & converſans contra ſidem promiſſam, contraque ſuam profeſſionem, qua

qua pulſicus eſt & adverſus jam ſatem patriarcham nullum ſuiſſem conciſium eſſe ſaſtorum, congregavit concilium, & una cum ſequacibus ſuis depoſitis, & damnatis, excommunicatis, & anathematizatis, & aliis ſine ſedibus, atque cum his a quibus vel ille irregulariter, & illicite provectus fuerat, vel quos ipſe temere, ac indebite provexerat, contra eumdem fratrem, & commiſſorum noſtrum Ignatium depoſitionem facere, & anathema dicere auſus eſt. Deinde apoſtolicæ ſedis miſſos, quos pro cauſa ſanctarum imaginum, & pro inquirenda & nobis renuntianda jam ſati patriarchæ depoſitione, & ob inveſtigandam modum promotionis hujus neophyti deſtinaveramus, quibus potuit argumentis a noſtris mandatis averſare meos Romanæ ſanctæ Conſtantinopolitani hæretici patriarchæ præſumpſit. Et ad præceſſionem, quæ ei cum paribus ſuis habebatur, ſicuti eorum profeſſione patefactum eſt. Et ſanctoſpiritu reſiſtere voluerunt epiſcopo, quæ a nobis collecta eſt, clarum ad damnatorum & ſchiſmaticorum communionem contempta legatione, quæ vel gentilium more fervari debuit, pertrauit, & in illiſionem beati Petri apoſtoli, a cujus ſede profecti fuerunt, non ſolum inefficaces redire fecit, ſed etiam impugnatores omnium, quæ fuerunt mandata noſtri ſervit.

Poſtremo epiſcopos, qui ei tamquam adultero & pervaſori communicare noluerunt exilio relegavit, & ſui ſectatis complices in eodem ſubeo- gere locis non timuit. Et ubique hodie eccleſiam Dei diverſis perſecutionibus impugnare non deſiniit; ita ut fratrem & coepiſcopum noſtrum Ignatium ſanctiſſimum patriarcham inauditis pœnis, & horribilibus tormentis afficere non quieſcat: ſed & omnes quotquot pro veritate & fide cum eodem perſiſtere comprehendit, quibus præcelſus modis poſſet de medio removiſſe molitur. Hæc & his ſimilia contra evangelica, apoſtolica, prophetica, atque canonica inſtituta aſſerens, ſit Dei omnipotentia, & beatorum apoſtolorum principum Petri & Pauli, & omnium ſimul ſanctorum, atque venerandorum ſex univerſalium conciliorum auctoritate, nec non & Spiritus ſancti per nos judicio, omni clericorum honore, & nomine alienus, & omni clericalitus officio prorſus exutus: ita ut ſi poſt notitiam hujus ſanctionis, quam divina inſpiratione dogmatizare cœpiſſe cernimus, cum anathematizatis, atque damnatis, de ſine epiſcopalibus ledibus, & a decoſſore meo ſanctæ recordationis Benedicto papa, collegarisbi hominibus anathematizatus eſt, & poſtremo ab apoſtolicæ ſedis miſſo contra noſtram præceptionem (ut ſanctæ Spiritus ſanctus revelavit, & dudum Zacharias epiſcopus, qui unus de eiſdem duobus legatis exſtitit, propria confeſſione manifeſtavit) inſulis eſt ſacerdotalibus deſpoliatus, auctoritate ſummi judicis domini noſtri Jeſu Chriſti promulgamus, ſciatque, atque decernimus, unquam nec fuiſſe, nec eſſe depoſitum, vel anathematizatum, tamquam qui ab imperiali potentia ſit abique ulla canonica auctoritate paſſus exſtitit, & tamquam qui ab alligatis nullo poſſit haberi vinculo colligatus, & ab eis qui nullam eum judicandi poteſtatem, vel ab apoſtolicæ ſedis auctoritatem habent. Et nullum ſui honoris diſcrimen pati debuerit. Et ideo illum (id eſt eumdem fratrem & conſacerdotem noſtrum Ignatium patriarcham) omni vinculo anathematis ab eo remoto per poteſtatem divina voce in beatiſſimo Petro collatam, & per auctoritates ſacrorum canonum, & decretalium conſtitutionum mote ſanctorum patrum prolatarum, priſtino honori, priſtinæ dignitati & ſedi, gra-

prisimo gradu, & patriarchio, ac prisilinis & pon-
tificalibus infulis, atque officiis reftituimus, ſta-
tuimus, ac confirmamus: ita, ut quicunque poſt
noſtrum hujus apoſtolicæ atque ſynodicæ ſanctio-
nis, quominus omnia, quæ præmiſimus, inſignia
pontificatus recipiat, & impediverit, & non in o-
mnibus huic decreto obedierit, vel ſe abejus com-
munione ſeparaverit, vel alterius contra eum ali-
quod judicium proferre tentaverit, abſque ledio
dumtaxat apoſtolicæ præmiſſo cenſu: ſi quil-
dem clericus fuerit, ab omni clericatus officio co-
ram Deo & hominibus ſit alienus, atque perenni
pœna tamquam qui magiſtratum prodiderit, cum
Juda traditore conſtringatur, & niſi a prava in-
tentione receſſerit, perpetuo anathemate maneat
condemnatus: ſi vero laicus exiterit ille (quiſ-
quis eſt) huic noſtræ conſtitutioni contrarie ten-
tans: & eum ſedem & omnes reſtituam dumta-
xat dignitatem recipere non permiſerit, vel ſi poſt
receptam priorem ſedem denuo illam impellere,
& a patriarchio expellere tentaverit, vel perſonæ
ſuæ ſeu facerdotali honori aliquam moleſtiam
ſine prime hujus ſedis conſenſu intulerit, omni
benedictione paterna privetur, & maledictione
Chanan filii Cham, qui verenda matris ſuæ ſi-
videns non cooperuit, ſed irriſit, multetur: &
cum participe æterna pœna domino judicante
percellatur, & nevibus omnibus anathematis nonniſi reſi-
piſcens penitus ereatur.

V.

Reſtituuntur epiſcopi a Photio ejecti. Eos autem epiſcopos, ſeu cujuslibet ordinis cle-
ricos, qui poſt injuſtam dejectionem fratris & coe-
piſcopi noſtri Ignatii, vel in exilio relegati, vel mi-
niſterio, aut gradu invidioſe privati ſunt, ſtatui-
mus, ut exilio diſſoluto propriis ſedibus, atque gra-
dibus recipiantur. Quod ſi quiſquam huic decreto
noſtro contrarius præſumpſerit, & ut ſedes, vel
gradus violantur: inpetierit, quicunque non ob-
temperaverit, anathema ſit. Sane ſi qui ex eis
ab illis criminantur, determinus eos antea fedes
quidem & proprios gradus recipere, judicari au-
tem niſi a ſede Romana non oportere. Sed ſi qua
præter regulam forte egiſſe dicantur, noſtro eo
decreto judicandos relevari ſtatuimus, juxta
quod & ſacri præcipiunt canones.

VI.

De ſacris ſanguibus. Quod oportet non majorum noſtrorum ſtatuta
immota mentis intuitu conſervare, & in omnibus
ſanctorum patrum ſemper dogmata venerari, diſ-
finimus de ſacris & venerandis imaginibus domini
noſtri Jeſu Chriſti, ejusque ſemper virginis geni-
tricis Mariæ, omnisque ſanctorum, qui Deo
ab Abel juſto placuiſſe creduntur, quos eccleſia
ſancta in univerſo orbe diffuſa antiquitus accepit,
quæque ſedis apoſtolicæ præſules pro eis decreve-
runt, ac ſtatuerunt, illibata poſſittere, atque inte-
merata manere. Quapropter Joannem quondam
Conſtantinopolitanum antiſtitem, & ſequaces
ſpiritus, qui eas frangendas, aſtruere, calumniare eſſe
ore populo aſſeverant, quamdiu de hic nobiſcum
non ſenſerint, & juxta tradorum pontificum Ro-
manorum decreta, & ſe illorum canibalecum pa-
trum inſtituta non ſapuerint, ſanctimus eos a Chri-
ſto, & ab eccleſia catholica atque apoſtolica eſſe
anathema.

Epiſtola que ſubſequuntur in aliis primitus a Sirmondo edita.

Epiſtola ſynodo promulgata ſunt.

I.

Quis dominus Jeſus Chriſtus carne tantummodo paſſus eſt.

Veraciter quidem credendum eſt, & omnimodis
profitendum: quia dominus noſter Jeſus Chriſtus
Deus, & Dei filius paſſionem crucis tam modo
ſecundum carnem ſuſtinuit: deitate autem impaſſi-
bilis manſit, ut apoſtolica docet auctoritas, &
ſanctorum patrum luciditſima doctrina oſtendit.

II.

De his qui diviniſtarum poſſillum dicunt.

Hinatem qui ajunt quia redemptor noſter, &
dominus Jeſus Chriſtus Deus & filius Dei unige-
nitus crucis ſecundum deitatem ſuſtinuit, quod
inpium eſt, & catholicis mentibus execrabile,
anithema ſint.

Igitur cadiens Rhadoaldus a Galliis, ubi non
minora quam in Conſtantinopolitana urbe perpe-
ram geſſerat, & collegam ſuum tale quid perpetiſſe
cognoſcens, quin potius conſcientia propria ſtimu-
latus, expavit. Quod nos intuentes ne quid for-
midaret, illum admodum ſumus hortati, ſubjun-
gentes dumtaxat præter examen ſynodi nihil in il-
lum nos eſſe moturos: ſed neque ei fine cauſa præ-
latæ, fore aliquid adverſi laturos: ſed qui fugit
impius nemine perſequente, dum nihil mali & laſ-
ferientibus noſtris ſentit bonis, ante tempus ſy-
nodi, ante fui purgationem, ecteſiam & epiſcopa-
chium propriam deſerens ad alias diœceſes, examen
utique ſubterfugiendo ſe contulit. In quibus dia-
tim eo remotus a pietate & moderatione fidei ca-
nonicam, quam meretabatur altionem, ſuper eum
inferre diſſolimus: ne videlicet ad vindictam faci-
les videremur eſſe præcipites. Quamobrem
deſtinatis in diverſa latum epiſtolis (id eſt, ubi
ſolus illum rumor latitare facebatur,) miſſis no-
ſtris, videlicet ſanctiſſimis epiſcopis, ratum cum
duximus eſſe, ut ſi ſe ſuſtineret, ſecundum pre-
nerando, quæ opera lucis & dici ſemper refugiens, cauſam ſuam
ad manifeſtationem juſtitiæ ſolis deduci formidat)
quoſque valuit, nobis obedire deſpexit. At ubi
non reperit tutum fuæ tergiverſationis facibulum,
tandem ſe itiquando Romam retire auſus eſt.

Et cum non inter horrendum ſolerantiarum lin-
guas, & manus apud beatum Petrum apoſtolum
degeremus, ipſe inſperatus ſupor nos hoſtis, inter
hoſtes irrupit: & ut nunc clares, iterum diſſeſſio-
nis fraudulenter acceſſit: ipſo tamen corpore, non
mente reverſo, & ſynodi tempore propere imi-
minentes hoſtium oppreſſiones dolato ſy-mmore
cebeſtrente diffamatur, quod Rhadoaldus de-
nuo fugam inpetre mediaretur. Quo audito,
quia non poteramus ſub tam horredo nevo ce-
cleſiam non habentem manulam, atra liquid hu-
jufmodi deferens, quo minus illum ſeriatis fallæ
ſuſpicione redderemus extorrem: nos poteramus
perſonam in tanto prævaricationibus diffamatam,
& tam celebrem ore aſperſam, ſine fatisfactione
in communionem noſtram admittere? Veram mul-
tis fratribus & epiſcopis, coramque pluribus ſiliis
ſanctæ hujus eccleſiæ admonuimus eum, quate-
nus ſicut prius nullam in partem ſine dolba licen-
tia Romana diſcederet urbe: ſed in ea reſidens,
ſinetimore huis licentet uteus, & amicos, achon-

mines

1 Ejus Joannem, qui poſt Antonium pontifex a Conſtantino Porphyrog. lib. 3. n. 26. anno 834. *Herkmann.*

mines faoi libere poſſidens, tempus ſynodi qua A
purgandus eſſet, imrepidus exſpectaret: ſciens
profecto nihil ſe injuſtum ante, vel poſt, præter
examen ſynodicum fore paſſurum: ſed in juſtitia,
quam haberet, eſſe manſurum.

Inſuper etiam ſciret, ſi quoquam a Romana ſu-
ne licentia noſtra diſceſſerit urbe: quia ex tunc ei-
fet depoſitus & excommunicatus, ſed ſpretis ſa-
tisfactionibus noſtris, atque ſententiis in ſe prola-
tis, immo ſpretis ſanctorum patrum conſtitutioni-
bus, ſine licentia noſtra propriam eccleſiam delpo-
lians, & lupinis deintibus cum filii creditas defe-
rens ad alias diœceſes, imminentem ſynodum fu-
giens, diſceſſit. Et quia hæc, & alia multa obje-
cta non dilui, ſed quæ ſe illi diebantur, ſed
modis omnibus examen ſubterfugiendo ſtrenuit. B
Quapropter convocata ſanctiſſimorum epiſcopo-
rum numerali auctoritate ſynodo in ſuperius
memorata eccleſia ſalvatoris, quæ appellatur Con-
ſtantiniana: auctoritate Dei omnipotentis, & bea-
torum Petri ac Pauli apoſtolorum principum, &
omnium ſimul ſanctorum, quorum regulas & de-
creta multiplicter violavit, nec non & noſtri apo-
ſtolatus judicio depoſitionem eum, & a corpore &
ſanguine Chriſti communionibus, ſanctorum
ſcilicet fratrum patrum ſequentes, & præcipue ſan-
ti Felicis exemplum, qui Vitalem & Miſenum e-
piſcopos depoſuit, & excommunicavit, eo quod
huic apoſtolicæ in Conſtantinopolitana urbe olim
par omnino placuiſſet perpetratum. Quod ſi præ-
ſidius Rhadoaldus dudum epiſcopus, nunc autem
depoſitus, & excommunicatus de cetero cum ana-
thematizato Photio invaſore Conſtantinopolita-
næ eccleſiæ mixtus eſſe aliquando, & ignatio
fuvi & coepiſcopo, & collegæ noſtro infultus eſſe,
ſam Dei omnibus conturbabiet, vel ſi de damna-
tione ſua querimoniam feciſſes, anathematizatus
foret: ac per hoc ab omni Chriſtianorum ſeparatus
& alienatus, donec noſtræ ſimperæ ſpontæ ſe
ſubmitteret, collegio. Eſt igitur Rodoaldus nunc
depoſitus & excommunicatus, & ſi Photio com-
municaverit, anathematizatus: quem vobis, fra-
tres cariſſimi, ideo intimamus, ut ſcire valeatis
cum quibus communicamus, & quos a noſtra apo-
ſtolica & catholica communione repellimus: quo-
rum per hoc, ſecundum ſacras regulas, & præci-
pue juxta Nicænum concilium, qui ab illis ab-
jiciuntur, ab illis non recipiantur. Porrigentes
ergo eccleſiæ Dei manus, quos a nobis abjicimus,
a nobis repellite: & quos ſuſcipimus, ſuſcipite:
quatenus uno animo, uno ore glorificetur Deus,
& Pater per Jeſum Chriſtum in unitate Spiritus
ſancti, per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

Præterea poſtquam ſanctæ in Chriſto fraterni-
tati, pinque religioni veſtræ, quæ in ifto volumine
hucuſque leguntur per alia ſcripta noſtra, nota
facere procuravimus: venit ad ſedem apoſtolicam
quidam protoſpatharius nomine Michael ab im-
peratore Græcorum cum epiſtola miſſus, in qua
eumdem imperatorem invenimus jactitare, quod
vos beatiſſimos videlicet patriarchas, & cariſſimos
fratres noſtros tenuiſſes, atque ſeductos habuiſſet:
quatenus in ifta exercituili ſanctarum eccleſi-
ſtis: videlicet ut & in depoſitione fratris noſtri, &
conſacerdotis Ignatii irregulariter facta, & in con-
ſecratione Photii mechi, & eccleſiæ invaſoris
conſentiatis: & contra ſtatuta noſtra, ſed & adver-
ſum ſedem principis apoſtolorum Petri, vos cum
illis patter efferatis. Quod quidem non de vobis
licet minime credamus, quia tale quid ab anteceſſo-
ribus veſtris catholicis dumtaxat antiſtibus actum
nuſquam omnino legimus: de vobis tamen magis,
quam de nobile curam habentes, hæc non in ſeri-

ptis ipſius imperatoris recepiſſe vos nolumus igno-
rare: intimantes pariter, & veſtram unanimen ca-
ritatem admonentes, quatenus in ſpecula ſitis, & C
ad memoriam veſtrorum illa nobis non ideo nota
facere ſtudaiſſe, quoniam, ut prædiximus, ſanctæ,
magnique Nicæni concilii decretis jubetur per u-
nanquamque provinciam, ut epiſtola regularis
obtineat, ut hi, qui ſimoniace ordinantur, ab illis non rece-
piantur. Deinde vero, ut cauti, ſolicitique ſemper
ſitis, ne quorumlibet ſeu ſuorum, vel terroribus
hominum, aut quibuslibet machinationibus decepta
capite (id eſt, a prima fede) diſſentiatis, vel ab
ejus eccleſiæ caritate, ac unitate dividamini, cui
ille præſuit, quem vos Chriſtus prætulit univerſis.

Verum ſi dies antiquos ſecundum datam vobis Hinc Ro-
manæ eccle-
ſiæ ſ. pa-
triarchis
catholicus,
& apoſt.
M.
divinius ſapientiam cogitatis, priſcoſque ſeptium
veſtrarum præſules ad memoriam dictis, quanta
veneratione ſedem hanc, & prædeceſſores veſtros
celeberaverit, quantoque caritatis amore decreta
ipſius ſemper amplexi ſint: profecto reperietis: de-
nique in univerſalibus ſynodis quid ratum, quid
quid prorſus acceptum, nifi quod ledes beati Petri
probavit (ut ipſi ſcitis) habetur; ſicut e contrario
quod ipſa ſola reprobavit, hoc ſolummodo confi-
dat hactenus repudiatum. Proinde caritas noſtra
imitatis veſtræ de fratris & comministri noſtri Igna-
tii ſanctiſſimi patriarchæ dejectione nobiſcum do-
lere, & que prævalent ei ſolatia non nobiſcum reſi-
beat. Nam ſi juxta apoſtolum, quod patitur unum
membrum, compatiuntur omnia membra; quanto
potius compatiendum eſt illi, quod inter cetera
membra præcipuum tenuiſſe locum dignoſcitur?
Unde ſi non pro unius, & ſpecialis perſonæ præ-
fati fratris noſtri repoſitione, vel certe pro tem-
ni ſacerdotii conſecratione dolere, gemere, flere,
re, curere, ac deceterare debeatis. Nam ſi ficitum
foreſit feciſſet poteſtati de eccleſiæ domini præſu-
libus tollere judicare, vel ſi curſus ſui exiterit in-
ſeriotibus de præſtatis fibi tam tenere illa parare;
perpeditio ne ad perniciem veſtram, immo totius
eccleſiæ nunc & futuris temporibus præſumptio
talis prævaleat, quod ſi attendere, cave jam cer-
nitis. Nam impietas tantum equat extollit, ut ec-
cleſiarum præſulibus poſtpoſitis, & ordine cano-
nico conculcato, laici nunc eccleſiaſtica modera-
mina teneant: & pro libitu proprio, modo illos
removeant, modo illos in locis eorum promove-
ant; & rurſus quos nunc approbant, poſt modicum
mentis vicſti levitate rejiciant.

Ut enim idem ſæculares, ac laici homines quæ-
libet leges valeant licenter committere, ut pro
hit a nobis poſtulatis, qui ex clero promotus,
hæc ſumma poterat authoritate compefcere, li-
bere redarguantur, non de clericorum catalogo
permittuntur ad facere ordines proinde, qui vitam
eorum tanto audacius, quanto diutius ac fami-
liarius ſub Chriſto duce ſorti militantes fortius
comprimere poſſent: fed ex leſipſis eligunt, qui
facta eorum tanto minus præſumant arguere,
quanto ſe paulo ante de eorum cœtu favore
ipſorum promotos meminerint. Quod illis in
partibus tanto licentius agitur illa præſum-
ptio (videlicet ut ex laicis ſubito tonderetur,
& in epiſcopos conſecretur) quanto ex con-
ſuetudine inoleviſſe teſtantur, quam non e con-
tra tanto ſtudioſius de eccleſia Dei eradicare
volumus, quanto minimo noxiam eſſe cleſicis,
& omni religioſæ plebi ſupra docuimus. Quan- Non ſimus
toque ſolemus ex facris canonibus, quod non mi- nobis con-
nus mala conſuetudo, quam pernicioſa corru- ſuetudo,
ptela vitanda ſit: & ſcimus quod paulatim cre- quam pro-
ſcens, jam ſue poſſeſſione sequitia gramine mul- fuſibus pro-
tos invaſerit, adeo ut temeritas hæc tantum excre- cavit.
verit,

verit, ut jam infinitæ clericis egerint, dubitantes A & inferioribus episcopis fuerat damnatus. Præterea commemorat multa de privilegiis Romanæ ecclesiæ, jubet ad le venire Ignatium & Photium, aut eorum legatos, si ipsi non possunt. Monet imperatorem, ut suis præceptis obtemperet: eum objurgat quod Ignatium in concilio deponi cunctarit, primasque illius depositioni subscripserit.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei: & piissimo & dilectissimo filio imperatori gratiam, atque tranquillissimo imperatori Michaeli a Deo protecto semper Augusto.

Exordium. cap. 1. 1. Tim. 3.

PRoposeramus quidem, antequam Michael gloriosus protospatharius legatus veller Romam veniens epistolam nobis claritatis vestræ deferebat, ut quosdam clericos, per missos nostros, quæ jam & parata erant, tecum mitteremus, quatenus vitiosus filius a diligente patre ac Deo cultore, imperatores a sedis apostolicæ præsulibus soliti erant fieliperæ. At vero prafato viro perveniente, epistolamque nobis vestræ gloriæ, quæ tota blasphemiis, tota erat injuriis plena, portigente, mutata est in fultum cithara nobis, & organum nostrum in vocem fletuum. Quum ergo spiritum intramquem de bona vite usus, fuscipimus autem labruficas: ideoque mutavimus flylum, & oblitus vulneri congrua prævidimus adhibere medicamenta. Igitur ad potentiam vestram infuriatæ domino scripturi, nostræque mentis affectus industriæ vestræ referaturi, nec non & pro sancta ecclesia catholica & apostolica (cujus nos præcipue cura, & quotidiana secundum apostolicum folicitudo constringit) apud vos interventuri, & epistolæ vestræ affectionibus (prout dominus posse & nosse dederit) respondeturi, nihil opportunius, nihil aptius, nihil profecto salubrius arbitrantes (licet vos a convitiis inchoasseris) quam præ omnibus flagitare fuppliciter eum, per quem reges regnant, & regum dominatores justa decernunt, & cujus manu corda sunt regum, & ex quo regnat omnis qui pie regnat; & imperat omnis, qui eidem regi regnum & dominationem non negat, dominum videlicet Deum nostrum Jesum Christum, cui omnis rationabilis creatura miniftrat: nimirum cui & insensibiles venti, & mare impetranti obedient, quatenus & labia nostra ad annuntiandum laudem suam aperiens, & aliquo quoque os noftrum pafte doctrinæ falutaris adimpleat, & que per noftri apoftolatus officium auribus vestris exteriius dimus; per te quoque intus fue spirationis interius mentibus vestris aspiret. Quia incassum terra cordis vomere noftræ linguæ proficinditur, nisi cælestis roris aspiratione intrinsecus infundatur. Deus eft enim, qui incrementum dat, & qui docet hominem scientiam.

Patres, imperator, non bene facimus? quod vos in injuriis scribentes inchoaveritis, nos ad orationibus: vos a convitiis in nos, immo contra primam & magistram ecclesiarum omnium loquentes exordium fecerit is: nos in laudibus, & in nomine domini ad potentiam vestram benevolum habitori os aperuerimus? Videmus enim gigantem allophylum contra puerum sanctum, & christianum nostrum David furore plenum, & blasphemiæ eructantem primo impetu populo Dei terrorem non modicum intulisse. Sed exspectavimus, & ecce videbis illum in nomine domini percussum, & jam a dicto hymnidico & laudes & psalmos, ac orationes omnimi majestatis humiliter effundente, gladio suo proftratum.

Et

Et quidem nos injurias nobis ipeciatiter irrogatas, & maxime pro ipiritali privilegio Romanæ ecclesiæ, jubet ad le venire Ignatium & a juftitiæ impugnatoribus ingeftas, libenter feremus. Difcipuli enim fumus illius, de quo apoftolorum princeps ait: *Qui cum malediceretur, non maledicebat: & cum pateretur, non comminabatur.* De talibus enim veritas loquitur: *Si patrem familiæ Beelzebub vocaverunt; quanto magis domeflicos ejus?* Et mirfus eos, qui propter nomen illius perfecutionem, & maledicta tolerarunt, beatos effe pronuntiat, dicens: *Beati eftis cum maledixerint vobis, & perfecuti vos fuerint, & dixerint omne malum adverfus vos mentientes propter me.* Ubi ergo, tefte conficientia, Deus in caufa eft, ibi omnimo beatitudo fperanda: & ubi mendacium fuerit, ibi convitia nulla timenda. Sed ut ergo non omnino nos videamur vera dicentibus injurias nobis illatas æquanimiter ferre; ita quoque oportet pietatem veftram fuo crebroliter qualibet quæque fint, propere eam cui deferviunt, reverentiam potius, quam injurias exhibere. Sed de his jam cum fanctis papa vobis loquamur Gregorio: Nam in divinis eloquiis fanctorum exempla quibus, aliquando angeli nocentur. Nam & per Mofem de eo, qui ad juramentum deducendus eft, dicitur: *Applica illum ad bovem, videlicet ad facerdotes.* Et rurfus fcriptum eft: *Diis non detrahes, fcilicet facerdotibus.* Et prophera ait: *Labia facerdotis cuftodient fcientiam, & legem requirent ex ore ejus, quia angelus domini exercituum eft.*

Quid ergo mirum, fi illos imperialis pietas honoret, quibus in fuo eloquio honorem tribuens, eos aut angelos, aut deos ipfe etiam appellat Deus? Eccleliaftica quoque teftatur hiftoria, quia cum pite memoriæ Conftantino principi fcripto oblatæ accufationes contra epifcopos fuiffent, libellos quidem, acceptos fe dedere, qui accufati fuerant, epifcopos convocans, in eorum confpectu libellos, quos acceperat, incendi dicens: Vos dii eftis, a vero Deo conftituti; ite, & inter vos caufas audientes; quia dignum non eft, ut nos judicemus deos. In qua fententia fibi magis ex humilitate, quam illis aliquid præftitit ex reverentia impenfa. Ante cum quippe pagani in republica principes fuerant, qui verum Deum nefcientes, deos lignos & lapideos colebant, & tamen eorum facerdotibus honorem maximum tribuebant. Quid igitur mirum, fi Chriftianus imperator veri Dei facerdotes honoret, dum pagani, ut prædiximus, principes honorem impendere facerdotibus noverant, qui dii ligneis & lapideis fervichant? Hæc ergo non tantum fpecialiter, quantum generaliter pro omnibus afferimus facerdotibus: quoniam adhuc nefcimus, quis in terribili Dei judicio qualis futurus fit. Etenim Paulus egregius prædicator dicit: *Nolite judicare ante tempus, donec veniat dominus, qui & illuminabit abfcondita tenebrarum, & manifeftabit cogitationes cordium.* Tamen interitur dicimus, quia licet peccatores & indigni, plus tamen de venturi domini mifericordia, quam de veftra pietate præfumimus. Num funt multa, quæ de judicio illius nobismet ipsorum: quia fortaffe quæ vos laudatis, ille reprehendet; & quæ vos reprehenditis, ille laudabit. Non ergo quales fint facerdotes dominici, fed quid de domino loquantur, eft vobis magnopere providendum. Nec in vicariis beati Petri apoftoli vobis eft attendendum, qui fint, fed quid pro correctione ecclefiarum, quid pro falute veftra faciant. Neque enim illos inferiores diceris feribis & Phariſæis fedentibus fuper cathedram Moyſi: de quibus dominus præcepit, di-

cens: *Quæcumque dixerint vobis facite & obfervate: fecundum opera vero eorum nolite facere.* Ergo imperator confidera, fi illos dixit audiendos, qui fuper cathedram Moyſi fedebant; quanto potius his, qui fuper cathedram Petri refident, effe exiftimetis obaudiendum? Et fi illorum non opera, fed dicta facere & obfervare jubet; quanto potius horum, quicumque fint ipfi, dicta & monita cuftodienda funt, & implenda? Quid autem nos mali? volumus, quia fruftra indignamini? & contra evangelium, quod dicit: *Qui vos audit, me audit.* Et: *Qui vos fpernit, me fpernit.* Et: *Si non venero, non habebitis peccatum.* Et: *Si non fecerim opera, quæ nemo alius fecit, non habebitis peccatum.* Et: *Si non fecerim inter eos opera, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent.* Et: *Si non venero, & locutus fuero eis, non habebunt excufationem de peccato fuo.* Et: *Si non fecerim

clelia crebro retusi. Quando vero catholici fue-
rant, & pium dogma, vel ecclesiasticam correc-
tionem defendere voluerunt, nostrum præsi-
dium quærierunt, sicut synodus sub Constantino
& Irene facta indicat: in cujus initio, id est in epi-
stola beatæ memoriæ præsulis Hadriani, quantum
idem pontifex illam præsumptionem, qua ex lai-
cis quidam subire tonsurantur, & in episcoporum
numerum exacerrate prosiliunt, damnaverit, si
diligenter inquisitor ipse fieri non inveniris, si tu-
men non falsata Græcorum more, sed sicut a tede
missa est apostolica penes ecclesiam Constantino-
politanam hactenus perseverat, & epistolæ diver-
sæ sanctissimis pontificibus Leoni felicet & Be-
nedicto decessoribus nostris missæ sestantur. Ergo
cum ita sint hæc, quæ de multis partim comme-
moravimus, non jam verum est illud, quod dici-
tur, a sexta synodo 〈◊〉 non meruisse suscipere quod
nunc a vobis ipsi mercuisse.

Præterea scripsistis jussisse vos quosdam, qui
sub nobis exsilium mitti ad vos, quod longe est a
priorum imperatorum & patrum more factum. Le-
cum tenetis, utinam ita & pietatem festemini,
quod longe inquam est a principibus fedis apostoli-
cæ reverentiam observantibus. Non quippe hoc
divi Honorius, qui reverendo præsuli Bonifacio
scribit, dicens: Petimus uti quotidianis oratio-
nibus apostolatus tuus, studiom, ac votum fuum
circa salutem, atque imperium nostrum dignetur
Impendere. Non, inquam, hoc divi Valentinia-
nus, & Marciani pii dualitas ad beatum papam
Leonem scribens: Et tuam, inquiens, sanctita-
tem principatum in episcopatu divinæ fidei posi-
dentem fortis literis in propatulo jussum credidi-
mus alloquendam, invitantes, atque rogantes, ut
pro fimitate & flatu nostri imperii æternam divi-
nitatem tua sanctitas deprecetur. Non hoc divite
Justinianus, qui dicit sancto papæ Joanni, etiam
promulgatis legibus id interferere. Petimus ve-
stram paternam affectum, ut vestris ad nos defini-
natis literis, manifestum nobis faciatis, quod
omnes qui præcidita recte confitentur, fidei-
que vestræ sanctitati, & eos qui pacis vel fidei
vestram deneganter fidem, condemnat. Et rur-
sus: Petimus, inquit, vestram beatitudinem
orare pro nobis, & Dei nobis acquirere providen-
tiam. Non hoc dicit Constantinopolitanus, qui Dano-
pæ scribens etiam jurando benignitatem, & ho-
norem circa fedem exhibet apostolicam in his ver-
bis: Per Deum, inquiens, omnipotentem, non
est apud nos partis cujuslibet, sed ad æqualita-
tem utrisque partibus conservabimus, nullatenus
nec efficiatem facientes in quocunque capitu-
lo eis, qui a vobis diriguntur quoquomodo, sed
& omni honore cum competenti munificentia, &
fuscepione dignos eos habebimus: & si quidem
utrimque conveneint, erce bene: sin autem mi-
nime conveneint, iterum cum omni humanitate
eos ad vos dirigemus. Et paulo post: Invitare
enim & rogare possumus ad omnem emendatio-
nem, & unitatem omnium Christianorum, ne-
cessitatem vero inferre nullatenus volumus. Non
hoc illus Constantinus, & Justinianus dicunt, qui
ad Hadrianum papam scribentes, ajunt: Ro-
gamus vestram paternam beatitudinem, magis
quidem dominus Deus rogat, qui vult omnes fal-
vos fieri, & in agnitionem veritatis venire, ut
dest seipsam, & nullam tarditatem faciat, & ascen-
dat huc. Et paulo post: Si non potuerit, inquiunt,
ascendere huc, eligat vivos preciosissimos, & di-
gnos Deum ejus fibi, &c. O imperator fatem
nunc non agnoscitis quam a priscum imperato-
rum pietatis habeat ac dignitatis, & quam vos vellra

ab eorum discrepet divinitus inspirata modestia?
Illi quippe, Petimus, Invitamus, ac Rogamus,
erce spartam ad fedis apostolicæ præsules, sed pari
pietate clamant. Vos autem quasi non manfuetu-
dinis & reverentiæ, sed solius imperii eorum be-
nedes effecti, & in cauda pietatis illos imitari no-
lentes præcepsie, jussisse, ac imperasse vos, ut
quosdam subjectorum nostrorum ad vos mitteren-
mus, affertis: & hoc ipsum vos quidem esse
fecimus, cujus infligationibus fuscitati, & obli-
vioni traditi dicitis: porro factum a vobis nulla
recordatione recolimus; nusquam enim nobis
tale quid jussisse vos (ni fallimur) hactenus reni-
nistimur; sed quamvis vos ad nostram fecimus
beati Petri apostolorum principis irreverentiam
devenisse cognovimus. Revolventes enim epistо-
lam, quam tunc per venerabiles episcopos & Ar-
fum virum gloriosum patricium misseratis, nil
jussisse vos nobis, sed potius obsecrasse, atque
rogasse nos omnino reperimus. In quo datur in-
telligi, cum nunc alter perhibeatis, aut vos obli-
tos esse scribitis, quæ antea asseratis, aut certe
pœnitisse pro his, quæ humiliter petiverate. In
tantam vero furoris abundantiam prorupisti, s,
ut linguæ Latinæ injurian irrogaretis, hanc in
epistola vestra barbaram, & Scythicæ appellatio-
nis ad injurian ejus qui fecit, nomen. Omnia enim
operis derogatio ad opificis redundat injuriam.
O furorem, qui nec linguæ novit parcere, quam
Deus tam multis donavit esse creatam in nomine domi-
ni hortante apostolo, *confiteatur omne genu domino Philip. 2.*
nostro Jesus Christus in gloria est Dei Patris. Et
quæ cum Hebræa, atque Græca in titulo domini
a reliquis differens, inligrem principatum teneat
omnibus nationibus præditæ? Illam Romanorum *Psal. 13.*
regem Judæorum: quem titulum multi Judæo-
rum corumpere voluerunt, licet vos nunc hujus
celeberrimæ linguæ tentatis infigere dedituere, fed
minime potestis, nisi prius peregre divinum in
libro psalmorum fuerat: Ne corrumpas tiuli in- *psal. 56. 57.*
scriptionem, vel quia Christiani fant, quorum &
linguam barbaram, vel Scythicam appellatis, glo-
riam offendere, quam non poteris, obligationem:
Cum enim barbari omnes & Scythæ, ut insensata
animalia vivant, Deum verum nesciant, ligna
autem & lapides adorent, in eo ipso quo verum
Deum cognoscunt, & adorant, agnatum & pro-
vel Scythicam linguam anecedat, agnoscitur.
Jam vero si ideo linguam Latinam barbaram dici-
tis, quoniam illum non intelligitis, vos confide-
rate quale sit, quod ea est vos appellati Romanorum
imperatores, & tamen linguam non nosse Ro-
manam.

Ad extremum autem, si jam sepe nominatam
linguam ideo barbaram nuncupatis, quoniam a
translatoribus in Græcam dictionem matata, bar-
barismos generat; non linguæ Latinæ, fed culpa
est, ut opinamur, interpretum, qui quando ne-
cesse est eum sensum exsolvere, qui violenter verbum
edere conantur e verbo. Ecce enim in principio
epistolæ vestræ imperatorem vos nuncupatis Ro-
manorum, & tamen Romanam linguam barbaram
appellare non veremini. Ecce quotidie, immo vero
in præcipuis festivitatibus inter Græcam linguam
veluti quidam peccatum hanc, quam barbaram
& Scythicam linguam appellatis, miserere: qua-
si minus decori vestro facrita, si hac etiam non be-
ne, ac ex toto intellecta in vestris obsequiis, ac
officiis non utamini. Quiescite igitur vos nuncu-
pare Romanos imperatores; quoniam secundum
veltram sententiam barbari fant, quorum vos im-
peratores effe affertis.

Romani quippe hac lingua, quam barbaram vos
& Scy-

& Scythicam vocitis, utuntur. Quisnite jam ut-
pote tanta detestationis dictionem in vestro pala-
tio memorare, & adhuc si plenior illam excre-
mini, etiam ab ecclesiis vestris removere fategite.

Illius enim dictione linguæ Constantinopoli-
tana ecclesia lectionem apostolitam & evangeli-
cam in flationibus fertur primitus recitare: fi-
que demum Græco fermone propter Græcos uti-
que ipsas lectiones pronuntiare: fed quia tantum
hæc impietas excelsit Constantinopolitanæ ba-
ptenus defuisse putatur, ut toto ibidem nequitia
fupplearur: hoc reflat a vobis folummodo perfi-
ciendum. Verum de hoc nos refpondifle fufficiat,
non tam injuriam linguæ defendere procurantes,
quam mutuæ mentis veltræ inconstantiam exag-
gerantes.

Ceterum dicitis non ideo ad nos miffle vos, ut
fecundum judicium Ignatius fuftineret, ad quod
veracior refpondemus: Ideo vos miffle procul
dubio, quia posteriori hoc probat eventus: Nisi
enim voluiffetis, nec id fieri fineretis. Immo non,
ne verus dicatur, non ideo miffimus, ut interim
quodlibet Ignatius frater & coepiscopus noster
fubiret judicium, fed ut cauta illius diligenter in-
veftigata, & ad liquidum repecta, juxta illud be-
ti Job dictum: *Cauta quam nesciam, diligenter* Job 29.
inveftigabam, plena nobis ac incondanti
relatione patefieret: ficque demum juxta fatros
canones mifforum noftrorum relationibus certi-
cari, fi decernerem quod ipfi qui præfederant
cum epifcopis judicarent habentes noftram auctо-
ritatem, a quo deftinarentur, effet in noftro ar-
bitrio: fi vero credidiffemus epifcopos fuiffere,
ut negotio fatisfacerent, fecretum nobis con-
quod fapientiffimo judicio judicaremus? Si au-
tem Ignatius, ut fertis, jam judicatus erat, quam-
obrem illum fecundo judicio vultis contra il-
lum quod fcripfere, ipfi *judicabit lis in die* Joan. 12.
ipfum? Sed ifs hoc manifefte datur intelligi, non
vos bonum confentium geffiffe, quando iterato
illum ad tribunalia concilii petrazuiftis: fed quia
non perfecte, neque legitime depofitum a paulen-
tia miforum noftrorum, tamquam majoris audo-
ritatis exiftentium damnatione fubjicere contem-
dithis: Dicente quippo fapiente fuerit con-
demnatus, forta ffe quis non addidiffis canonice
divinitus actum eft. Congregatio enim malignan-
tium, non canon juffe judicantium illum damna-
tionis fubegerat, immo vero afflictioni & tribula-
tioni fubdidicrat.

Etenim illis qui tunc convenerunt contra jam
dictum venerabilem virum, aut fufpecti, & ab
heri & nudiuftertius inimicitias exercuit, aut ex-
communicati, aut depofiti, aut fubjecti ipfius,
aut certe inferioris dignitatis exiftentes. Quo-
rum omnium nullus perfonam legitimorum judi-
cum habere fine dubio poterat, vel acceferium
in omnibus domtaxat negotiis: ique fignificatio-
nis. Deo fecunte, ac fummatim omnis ita fe habere
monftrare cohibimus.

Quid ergo reliquum, & inimici judices effe non
debeant, & ipfa ratio dictat, & plurimis proba-
tur exemplis. Nam quid gratius & amabilius dare
quis inimico poteft, quam vitæ & dignitatis
periculum? Quis enim ladere forte voluerit? Quod
proviffe Conftantinopolitana fynodus canonum
fatorum fexto decretorum prohibere expitulo,
quod tamen non apud nos inventum, fed apud
vos haberi perhibetur. Verum novimus nos apo-
ftolicis imbuti documentis, etiam fententiis uti
paganorum; quanto magis Chriftianorum, at-
que catholicorum? & contra ipfos quorum ne-
fritam fequimur, nec mentem eronem imita-

mur? Denique apoftolus Paulus de fibris paga-
norum aliqua in fuis fcripfis pofuit, ut eft illud
ad Titum: *Cretenfes femper mendaces, mala be-* Tit. 1.
ftia, ventres pigri, cupidi. Et iterum in Actis
bus apoftolorum de Deo ait: *In quo vivimus,* Act. 17.
movemur, & fumus: numquid ideo etiam cuofta
recipienda funt, quæ cum his partfet font proba-
ta? Ait autem canon: Quoniam multi
eccleſiaſticum ordinem confundere, ac fubver-
tere volentes amore inimicitiæ, & calumnioſe
malas quafdam contra difpenfatores eccleſiarum
orthodoxos epifcopos confingunt, nihil aliud
quam fordare facerdotum exiſtimationes, & tur-
bationes peccatorum populorum confiere co-
nantes: propter quod fancta fynodus fentit epi-
ſcoporum, qui Conſtantinopolim conveniunt,
ne fine diſcuſſione admittantur accuſatores, neo
omnibus præcipitatur accuſationes facere contra
difpenfatores eccleſiarum.

Veniamus ergo & ad ſanctam Chalcedonenſem Act. 14.
fynodum, & quid nobis de Athanaſio Parthено-
num epiſcopo referat, audiamus. Is enim antiqua
tertio evocatus ad fynodum, quia non occurrit,
a patriarcha ſuo canonice condemnatus exiſtebat;
fed ſolum quia cum vocaretur ad fynodum, quod
fuus inimicus eſſet ipſe, qui judicabat, clamavit:
a ſancta Chalcedonenſi fynodo ad cauſas illas
fibi examinandas reſervatur, & nifi denuo con-
vocatur, recipere eccleſiam proprium judicatur.
Quod & abundantiam ſuæ cautelæ fecit depoſitus,
quia de inimicitia ipſius conqueſtus eſt, tertio ad
judicium renovandum dirigitur, & nifi manifeſta
fibi oſtenderet crimina, ſine reddi eccleſiæ præcipi-
tur: quanto magis Ignatius, qui non a patriarcha,
fed ipſe potius exiſtens patriarcha minime debuit
eccleſia propria inimicis & ſuſpectis judicibus de-
cernentibus expulſari? Quod quamvis falſum ſit,
multo magis tamen ab inimicorum ſolum foluto
judicio, ſua oportuerat ab eccleſia recipi.

Veniat & facundiſſimus noſter papa Gelaſius, *Gelaſii Epiſcopi* de
ſententiarum expugnator fortiſſimus, & quod de *Anathemate vinculo*
Conſtantinopolitana ſynodo ſolito tunc aggrava- *Acacii.*
tibus dixit, etiam nobis edifferat: Quæro, inquit,
tamen ab his judicium, quod pretendant, ubi
nam poſſit accuſatus ſuos ipſos, ut iidem ſint
inimici veſtes & judices? Sed & tali judicio nec
humana debent committi negotia: quod ſi judi-
cis ſolum ſint inimici qui judices, nec huma-
na debent committi negotia: quanto minus divi-
na, id eſt, eccleſiaſtica? Qui ſapiens eſt intelligat.
Et re vera hinc Juſtinianus imperator pius legibus
ſuis promulgatis dignoſcitur, (*L. Imperatorem* *L. Imperatorem*
Cod. de pœn.) ut inimicos laicos ei ſuſpectos *Cod. de pœn.*
judicem putat, antequam iis inebeatur; cum re-
cuſare, ut ab alium recurratur. Nam quodam-
modo naturale eſt ſuſpectorum judicum inſidias
declinare, & inimicorum judicium femper vela
fugere. Hinc ſanctus Athanaſius inimicorum
ſuæ declinavit inſidias: hinc ſanctus Joannes os
aureum concilio contra fe congregati tenuit intra-
re collegium: Quimino hinc plus ſibi David, & 1. Reg. 23.
Eliæ eximius prophetarum Saulis vel Achab in- 3. Reg. 19.
fugiunt: prorius infanant.

Quod ergo ſuperius dixi, ſi jam ſato fratre & com- Damaſii &
miniſtro noſtro Ignatio depoſiti, excommunicati, *excommuni-*
vel anathematizati fuerant, nullam adverſus eum *cati* judi-
interquere damnationem ſpoluerat, ex prolato *cati non eſſe non*
ſecundæ univerſalis ſynodi capitulo declaratur, *Can. 6.*
cum dicitur: Si vero eccleſiaſticum fertis crimen,
quod epiſcopo illatum exiſterit, tunc probari
oportet accuſantium perſonas, ut primo quidem
hæreticis non liceat accuſationes contra ortho-
doxos epiſcopos pro eccleſiaſticis negotiis facere:

Sed nec hos hæreticos esse denegetis, audite se-quentia: Hæreticus autem, inquium, discimus tam eos, qui olim ab ecclesia non habentes, quam qui post hæc a nobis anathematizati sunt. Porro si adhuc nec hic creditis, audite quod subditur: Præter hos autem, ajunt, & eos qui fidem quidem sanam simulant recte: Schismaticos esse jam, & eos qui seorsum a communicantibus nobis episcopis collectas faciunt. Deinde vero, & si quidam ab ecclesia super causis quibuslibet reprehensi fuerunt, & depositi aut excommunicati live ex clero, live ex laicali ordine, nec his licere accusare episcopum, antequam proprio crimine primitus examinet.

Similiter autem & eos, qui sub accusatione priori constituit, non ante esse acceptabiles in accusationem episcopi, aut aliorum clericorum, quam innocens semetipsos illatorum sibi offendi-rint criminum.

Quid autem periculi regulæ hujus immineat contemptoribus, non ignoratis. Præterea quis de catholicitatis ibidem non de præditis existit hæreticis, atque schismaticis? nonne Gregorius Syracusanus multos condemnatus? nonne Eulampius, Petrus, item Petrus, qui pro nefandis actibus suis & nec consilio depositionem, deinde anathema incidernnt? & alii quos enarrare longissimum est. Ecce quales inter ceteros erant, qui contra præfatam regulam centum quinquaginta patrum, eos contra venerandam patrum lucm aperire non fuit reverriti. Et cum esse liqui, C ligare; & cum esset mortui, & in suis penetralibus jam fœtidi, virum per totum mundum redolentem manifestare cantaverunt, & malæ opinionis nidoribus aspergere tentaverunt.

Sed iterum videte Romanæ sedis pontificem a vobis quidem derogatum, sed a totius Christianitatis unanimitate venerandum. Si quis ergo (modi Ephesinæ præfulem Cælestinum, quid censeat de his, qui depositi & excommunicati a Nestorio fuerant, postquam depositus coram oculis tamni arbitri jam esse credebatur: Et multo magis hoc de fratre & consacerdote nostro Ignatio esse censendum arbitramini, qui non a prælato quolibet fuit ille, sed a se dejectis talia percutit. Ait enim episcopis orientalibus scribens: Si quis vero aut ab episcopo Nestorio, aut ab aliis, qui eum secuntur, ex quo talia prædicare cœperunt, vel excommunicatus, vel exutus est, seu antiquus, seu clericis dignitate; hunc in nostra communione & durasse & durare manifestum est. Nec judicamus eum remotum: quia non poterat quemquam ejus removere sententia, qui se jam præbuerat ipse removendum. Item idem ad clerum Constantinopolitanum aperte inquit: Sedis nostræ simili auctoritas, nullum sive episcopum, sive clericum, seu professionis ejusdem Christianum, qui a Nestorio, vel ejus similibus, ex quo talia prædicare cœperunt, vel loco suo, vel communione dejecti sunt, vel dejectum, vel excommunicatum videri: sed hi omnes a nostra communione & fuerunt, & hucusque perdurant: quia nemirem vel dejicere, vel removere poterat, qui prædicans talia titubabat.

Post hæc illic temperatore ex superius memoratis non potuisse, ut non dicamus præfatum fuum, saltem quemlibet removere, qui fuerant olim ipsi remoti, nec desicere quemquam jam ante profratres ad infirmandum quoque sententiam damnationis, etiam illud videre credimus, quod sancta Synodus ad præfatum papam, quæ apud se gesta sunt, nuntiavit, pro Joannis Antiochem apparanda auctoritate imperatore præsumptione, quod-

A dam eorum, qui contra sanctum Cyrillum & Memnonem latrabant, sine civitatibus vacantes autem, & ecclesiis non habentes: alios vero antemultos annos pro acerbis causis depositos a suis metropolitis, inter alios plurimus fuisse suggessit. Quibus per omnia veltrates, ut ita dicamus, depositores Ignatii comparatis plurimis extra non immerito possum: ibi namque & sine sedibus, & vagi, atque pro suis acerbis factionibus a propriis metropolitis invenit sunt episcopatu privati. Ibi etiam communicatores & anathemata damnationis confortes fuisse probantur. Unde miramur, quomodo excommunicati ad judicandum eos qui non sunt, secundum apostolicos canones sine commendatitis literis in communione B sola recipi prohibeantur. Absurdum enim est, ut cui non licet etiam cum minimis juxta sacras regulas communicare, liceat penes vos etiam de majoribus judicare.

Sed jam de hoc plenissime Deo auxiliante dicemus: & quod a subjectis suis præfatus non debeat sic diffrendum pergeri, aut calumnia impetiri demonstremus: Quod quia Ignatius fraterde coepiscopus noster inique pertulit, omni lamentatione plorandum est: & certe patres a filiis honoranti non debent divinum, verum etiam humanis le-gibus præcipiantur. Et si hoc carnales, quanto potius spiritales digna penitus a filiis debent venerationis potiri? Quanto enim spiritus carnem præcellit, tanto filii a quos sunt spiritualia carnalibus oportet omnibus anteponi.

Verum si hoc Ignatii subditi dedignati sunt attendere, falsem fecisse Judæorum in Christum patrantium perhorrescunt committere: nec accentu linguas suas adversabus patrem, ac magistrum suum ipli, sicut serpentes, nec effet gladius in labiis eorum, nec fierent dentes eorum arma, & lagitta, & lingua eorum machæra acuta, cum adversus felicet ne de Salomon sapientissimus dixisse videretur: *Generatio quæ patri suo maledicit.* Et rursus: *Generatio quæ pro dentibus gladios habet, & commandit molaribus suis.* Et iterum: *Generatio, cujus via, quasi subsannant patrem, effodiunt eum corvi de torrentibus, & comedant illum filii aquilæ.* Denique si filium videns patris verecundiæ positus, & quam (ut ceteri) cooperuit, maledictionem in filio percepisse legitur: quanto potius hi, qui verecundiam patris non solum (si quaelibet fait) minime cooperuerunt, sed & illum, & se ad fabfannationem fui moris homines provocaverunt: atque (quod eft deterius) patenter contra ipfum de pharetra iniquitatis fuæ lagittam judicii produxerunt? Non fic contra filii fatis, non fic fed averfi operuerunt. Quod moraliter exegisse, doctor papa Gregorius interpretatus eft: Averfari dicimus quod reprobamus. Quid eft ergo, quod filii verenda patris fuperjecto dorfio pallio averfi venientes operiunt, nifi quod bonis fubditis fic præpofitorum fuorum mala difplicent, ut tamen hæc ab illis occultent? Operimentum averfi deferunt, quia ipfi adjudicantes fuæ, & venerantes magifterium, nolunt videri quod tegunt.

Sed hæc dicentes, nolite nos æftimare cujuscumque proximorum noftrorum, quæ fub pretextu reprehenfionis velle defendere: fed quod ita velim, filios circa fpiritalem patrem, & difcipulos erga magiftrum devotos ac fobrios effe ut nulla penitus temeritate ad eorum vitam, ut non dicamus difjudicandam, fed nec faltem tenuiter reprehendendam profiliant. Quonfam docente præfato papa in libro regulæ paftoralis: Admonendi funt fubditi, ne præpofitorum fuorum vitam temere judicent, fi quid eos fortaffe agere reprehenfibi-

Concil. Ephe. in epiſt. ad Cæleſtin.

C liter videant, ne unde recte mala redarguunt, inde per elationis impulsum in profundiora mergantur. Admonendi sunt, ne cum culpas præpositorum confideraut, contra eos audaciores fiant: fed fic quæ valde funt eorum prava, apud femetipfos dijudicent, ut tamen divino timore conftricti ferius ab ipfa fuguam reventetur non recedant.

Quod merius oftendunt, a David Saulum ad medium deducamus. Sauf quippe perfecutor cum ad purgandum ventrem fpeluncam fuiffet ingreffus, illic cum viris fuis David intrat, qui jam tam longo tempore perfecutionis ejus mala tolerabat: eumque cum viri fui ad feriendum Saul incendrent, fregit eos reprehenfionibus, quia manum mittere in chriftum dominiinon debebant. Qui tamen occulte furtim, & quam chlanculo, ab obfidit. Quid enim per Saul nifi mali rectores? Quid per David nifi boni fubditi defignantur? Saul igitur venerum purgare, eft pravos propofitos conceptam in corde malitiam ufque ad opera mifteri odoris extendere, & cogitata apud fe noxia factis exterioribus exequendo monftrare. Quem tamen David fenire metuit: quia pie fubditorum mentes ab omni fe pefte obtrectationis abftinentes præpofitorum vitam nullo lingux gladio percutiunt, etiam cum & imperfectione reprehendunt. Qui & fi quando pro infirmitate fefe abftinere vix poffunt, ut extrema quædam atque exteriora mala præpofitorum, fed tamen humiliter loquantur, quafi ad manipulis fi-lentes incidunt: qui videlicet dum præfatæ di-D cunt quafi talem ianoxie & latenter derogant, quafi regis fuperpofiti veftem fcedant: fed tamenad femetipfos redeunt, lequæ vehementiffime vel de tenuiffima verbi laceratione reprehendunt. Unde bene & illic fcriptum eft: *Poft hoc David percuffit cor fuum eo quod abfcidiffet oram chlamydis Saul:* Facta quippe præpofitorum ora gladio ferienda non funt, etiam cum recte reprehendenda judicaturus. Si quando vero contra eos, vel in minimis linguam labitur, neceffe eft, ut per affidionem pœnitentiæ cor prematur, quatenus ad temptationem redeat, & cum præpofitæ potefiatis deliquerit, ejus contra fe judicium a quo fibi præfata eft, perhorrefcat.

Num cum præpofitis delinquimus, ejus ordi-nationi, qui eos nobis præeffe obviamus. Unde Mofyles quoque cum contra fe & Aaron conquefti fuiffet præpofitum, ait: *Nec enim quid fumus? nec contra nos eft murmur veftrum, fed contra dominum.* Hinc etiam prædicator veritatis Paulus apoftolus fubditis fuis, & quibus Chriffi euangelium prædicabat, dicit: *Mihi autem pro minimo eft, ut a vobis judicer.* Hinc Sixtus apoftolicæ fedis antiftes Euphemium epifcopum damnaffe defcribitur, nihil aliud in depofitione illius objeciens, nifi quod Polychronium Hierofolymitanum epifcopum pontificem fuum accufaverit. Et quidem Polychronius a fegatis fedis apoftolicæ, eo quod fedem Hierofolymitanam primam effe mendaciter affirmabat, & per fimoniacam hæreffim ordinationes facelle probatus eft, ecclefiæ principatus & gubernacula, & urbe repulfus. Sed & Euphemius nihilo minus quia hunc præfumptuofe (licet vexatiter) accufaverat, damnationi a fynodo fubjectus eft.

Et quoniam linguam fuam contra fibi prælatum exercrat, anathema fufcepit: adeo ut Leo ecclefiæ Romanæ diaconus ei dicerer: Ex te enim damnabetis, quonian pontifecem, qui te confecravit, coepifcopum condemnabas & accufabas. Qui cadens in terram ante omne concilium epifcoporum ibi confitebatur fe peccaffe, Abundio

A epifcopo miffo ab urbe Roma, dicente: Non fit aut quemquam accufare poffumus prius, quam nianim judex non judicabitur. Quo audito Valentinianus Auguftus (ficut apud nos feriptum habetur) cujus vos in hac imitatores effe debetis, gavifus eft in damnatione epifcopi Ephenii, qui extitit acculator Polychronii pontificis fui.

Conftant autem huic neceffariæ fententiæ fanctus Silvefter, & quatuor Conftantini baptiz. tor Auguffi, dicens: Neque ab Auguffo, neque ab omni clero, neque a regibus, neque a populis, judex datus eft unus: haud dubium, quin eccle-fiafticus Petagius quoque epifcopus Apollinaris civitatis Pifanorum regis Francorum fcribens: fic dicit: Cum eccle-fiaftici veftræ multa dona mifericordia divina conferre, pro animæ veftræ & cujus chlamydis, fincenter exhibetis, fecit vos mulcis regnorum clariores: quoniam inter alias regni veftri curas tranquillitate fanctam eccleliæ præcipuam folicitudinem vos certum eft exhibere.

Quæ cum ita fint, miramur: quia quantum nobis præfentium portitorum foggeftio patefecit, paffi eftis fubripi vobis & Sabaudum fratrem & coepifcopum noftrum Arelatenfem civitatis antiftitem, cujus eccleiia in regionibus Gallicanis primatus privilegio & fedis apoftolicæ vicibus decoratur, ad præfentem epifcopi ab ipfo ordinati in judicium fequentis civitatis epifcopi, quod nulli eccleliaftica lege, vel ratione concedatur. Nec enim juberetis occurrere, ut ipfo de conculcato loci fui præjudicio conqueraretur, ille, qui ufurpavit, neceffe fit de illicita præfumptione culpari. Pro quibus Chriffianitatis veftræ reverentia, ferio, paterno ftudio poftulamus, ut fi quid tale factum eft, congrua fatisfactione celeriter amputetur, nec ullum fui exemplum in perturbatione eccleliarum, quas vobis Deus credidit, relinquere concedatur. Nec hujufmodi caufas folicitam vos in reliquo decet exhibere cauteliam, ne quid contra eccleliaficas regulas patentibus concedatis: quia quod bene cognitum eft religioni veftræ, non latet. Ante Deo noftro recte patet regalis devotio famulari, nifi proveditia ejus eccleliaflicorum ordinum fervetur integritas.

Præterea fuaviffimus pater & papa noffer Gre-gorius, (de quo fuprx diximus) clero Mediola- Epiſt. 11. nenfis eccleliæ pro eligendo fibi epifcopo literis lib. 13. præcipiens, ait: Petentes ergo, quæ cunctis ex-pediunt, & quem vobis gratia divina præmulit, integerrimam femper in omnibus obedien-tiam præbete: judicari namque a nobis ultra non debet femel præfatus: & ideo nec tunc fubfiliere judicandus eft, quanto poftmodum judicandus non eft. Conferato autem vobis Deo auctore paftori tota vos mente committite, atque in illo omnipotenti Deo, qui vobis hunc paftorem dedit, fervite. Quibus omnibus rite collectis fatis evidenter (ut opinamur) oftenfum eft, non poffe legitime fubjectas de paftori fui vita judicare: nec præter hæreffim cujufcumque fit meriti eenere reprehendere.

Sed & nobis placet aliquid de hoc noffe, quod delectet, antiqui patrii & venerabilis doctoris Areopagitæ Dionyfii ad Demophilum verba vobis recitari præcipite: qui etiam fe cauffa pietatis deliquiffe non recolens, ut nec fanctæ a minoribus, vel ab inferioribus judicari, ne ftat in eccleia. Dei aliquid inordinarum, & ftatus ejus in aliquo confundatur. Verum hucufque quod a fuis fuffragantis, atque fubditis frater & comminiffer noffer Ignatius non debuerit judicari, fed nec facile reprehendi, breviter comprobavimus. Nunc autem

Infirmis mandatum justitiæ non prodest.

In concil. Nicæn.

divina inspiratione non nos pigebit, nec nobis A impossibile erit offendere vobis (si tamen audire velitis) non posse quemquam rite ab his, qui infecti sunt dignitatis, vel ordinis sui, judicii vitium submitti diffinitionibus. Siquidem tempore Diocletiani, & Maximiani Augustorum, Marcellinus episcopus urbis Romæ, qui postea insignis martyr effectus est, adeo compassus est paganis, ut in templum eorum ingressus, grana thuris super ipsum ponerit. Cujus rei gratia collecto numerosorum concilio episcoporum, & inquisitione facta, hoc sic idem pontifex egisse comperit: sed Nullus tamen eorum præsume in eum sententiam sumsit est, cum ei simplisime omnes peribuerent, Tuo ore judex cassam tuam: non nobis judicio. Et iterum: Nolli, ajunt, unquam in nostro judicio fed postlige in suu tuo cauffam tuam. Et rursus: Quoniam ex te, inquiunt, justificaberis, aut ex ore tuo condemnaberis. Et iterum dicunt: Prima sedes non judicabitur a quoquam.

Hinc etiam superius memoratus confessor Christi Silvester fecit gradus in gremio synodi, ut non presbyter adversus episcopum, non diaconus adversus presbyterum, non subdiaconus adversus diaconem, non acolytus adversus subdiaconem, non exorcista adversus acolytum, non lector adversus exorcistam, non ostiarius adversus lectorem dec accusationem aliquam, neque præsul summus a quoquam judicabitur: quoniam scripsum est: *Deus ex diffensus supra magnatis.*

Sed & vos quidam temporibus vestris contra C tum papam tentassent quædam non bani rumoris objecere, & in concilio, cui & Valentinus Augustus interierat, diffinitum fuisset: Non liceat adversum patrem dare sententiam: furiosum prius protinus impertior, & in arbitrio præfati pontificis tribuit judicare judicium fuum. Etenim nullum subjacebat judicio, vel interlocutorium habuisse judicii inventor.

Unde Joannes Antiochenus tertiæ videlicet fedis episcopus inter cetera legitur in Ephesina synodo usque ad correctionem admissus, quia Cyrillum Alexandrinum secundæ fedilicet fedis episcopum irregularitate damnationi præsumpsit adjicere, eadem vencrabili synodo ad Cælestinum summe sedis pontificem talitor in scripsis D postulante, ac dicente: Indigneur ergo tua religiositas comperenter pro his, quæ facta sunt: si enim data fuerit volentibus licentia & majoribus istis fedes adhuc, & contra nos, in quibus non habent potestatem contra leges, fic & contra canones profere tentasties, ibunt ad ultimum confusionem ecclesiæ rei.

Deinde vero in sancta Chalcedonensi synodo, cum a judicibus Basilio episcopo Seleuciæ obiecretur, Quare in damnatione Flaviani fulcrieperis & ipse respondentis: Quoniam in judicio centum viginti, aut triginta episcoporum tradius, necessitatem habuit parere his, quæ abillis ordinabantur: & Dioscorus ad hæc dicerer ei: Ereberiosus homines prævaricatus es quod honum est, & fidem sprevisti. Non auditi quod scripsum est: *Non erubescis in ruinam tuam?* Præfatus Basilius episcopus respondit: Si apud judices habuisem martyrium, sustinuissem. Etenim Constantinopoli ostendi fiduciam meam, a

a) Rect. legere autem, qui non vult.

pore autem, qui ^ judicatur justus, non utitur: Silus enim pater eum juste dicens, mociatur.

Utinique in epithola legimus ad Hebræos, quod *majora majore benedicatur*; teftat profecto, ut exigentia fidei etiam maledicatur. Siquidem hæc diligentissima cognitor percuncta tempora, illi, qui ante nos fuerunt, prudidem in ecclesiis con-

fuetudinem tradiderunt: hodieque in ecclesia Romana, quæ magistra est omnium ecclesiarum, imprætermisse servatur, ita ut nullus fuscipere majore suo non inducente confacerdote cuilibet rei benedicere nitatur: fed & anterior status ad pronuntiandum aliquam lectionem; benedictionem quidem poftulat, fed ei quilibet inferior non audet potestatem benedicere: cur hoc? Nunquid benedicere peccatum est? Absit. De maledicis enim, non benedicis, dicit apostolus: *Quia s. Ign. 6. regnum Dei non poffidebunt*, fed per hoc innuit, quia *benedicere* fimul & confentire ac ad *Luc. 12.* suos judicandos præpositos coercendi sunt, si hi nec etiam benedicendi jus ullum penitus obtinuerint. Ipse Dominus ecclesiæ cuangelii, beato Silvestro commemorante) jam dixisse: *Nemo ad Matth. 15. disputandus fuprus magistrum*, fi ad benedicendum non, quanto minus ad maledicendum? In tantum autem hanc præfumptionem fancti patres, apud Chalcedonem detestati sunt, ut Dioscorum Alexandrinum antistitem inter cetera, indicto postilmum sine ulla reftitutione damnaverint, quia in contumaciam permanens, ergo primæ fedis Romanæ privilegium refispicere a fuis superfitionibus, ut fervaretur a prima fede apostolica noluit, & potnens in cælum os fuum, & lingua ejus transiens super terram, excommunicationem in fanctum *Psal. 72.* Leonem papam dictavit: ita ut in fenitentia contra ipfum prolata, hoc videatur memorare præcipue dicerens, quoniam fecundis temporibus principatum sanctissimum valde transfendit. Præsumpsit enim & excommunicationem dictare adversus fanctiffimum, & beatiffimum archiepiscopum magnæ Romæ Leonem. Nunquid ibi legimus iniquiffimum fuiffe factum, utrum juste, an injuste ipsum ^ jam fatum Dioscorum excommu- *Leo epp.* nicationem dicaffe? Non plane, fed absque ul- *Dioscor.* ^ *Leo epp.* ^ *Dioscor.* moni controversia hoc in eo actū fuit, quia cum offet inferior, potiorem quibuslibet contatis est laceffere contumelijs; teste Anatolio Constantinopolitano præfule, qui dicit: Propter fidem non eft damnatus Dioscorus, fed quia excommunicationem fecit domino archiepiscopo Leoni. Voluerunt enim in domo Dei nihil fieri properarum, nihil confusum, nihil inordinatum: unde apte congregatis in Africano concilio diffinitum eft capitulo LXXVIII: Unusquisque noftrum ordinem fibi decretum a Deo cognoscat, & poflcriores anterioribus deferant, nec eis incongrua aliquid agere præfumant. Et fupra memoratus Gelasius papa multarum deitructor hæreseon in decretali epistola ad universos dicit: episcopos per Dardaniam conftitutos: Si certe de dignitate agitur civitatum fecunde fedis & tertiæ, major eft dignitas facerdotum, quam ejus civitatis, quæ non folum inter fedes minime numeratur, fed nec inter metropolitanorum jura cenfetur. Et item idem in tomo ad orientales epifcopos: Præcipue, inquiens, cum de fecundæ fedis agerent antiftite: Nec ab hominibus ergo fubiri, fed a prima fede jure poffis abfolvi: inferior quippe potestas absolvere non potest, fola ergo potior inferiorem convenienter absolvit. Hinc Leo papa ordinat: quos autem non potest abfolvere, non potest judicio inferior potiorem ligare.

Porro cum Theodoricus hæreticus Arianæ fectæ pollutus, papam Symmachum, qui apostolicæ natalitium, multis hinc accelentibus, impetere voluiffet, & quotquot potuit ex Liguria, Æmilia, Valeria, & ex diverfis regionibus, atque de Sicilia insula hujus rei gratia epifcopos Romam pellegi præcepiffet: & his ad fe venientibus diffilfet: Plura ad fe de papæ Symmachi actibus horrenda *Concil. General.* Tom. IX.

fcifle perlatæ; & in fynodi oportere, fi vera effet A inimicorum ejus objectio, indicatione conftare. Memorati pontifices, quibus allegandi immunebas occafio, fuggefferunt: Ipfum, qui dicebatur impetitus, debuiffe fynodum convocare: fcientes quia ejus fedi primum Petri apoftoli meritum, vel principatus, deinde terra juffionem domini conciliorum momentum auctoritas. Et fi fingulis in locis fedibus tradidit potestatem, nec ante dictæ fedis anuftitem minorum fubjacuiffe judicio. Et rurfus: Cauffas (inquiunt) Dei ipfius effe judicio commistendas, *qui vulnerat corpus occidere, & animam mittere in gehennam*: qui dicit: *Mihi vindictam, & ego retribuam*: apud quem confitentia nodu eft, & cui non abfconditur occulta. Et iterum: idem ipfi dicunt: Quod dicebatur majori judici fervabimus inftruentes eos, quia per nos illis Chriftus innotuit, non effe ovium lupi infidiatores credendos, fed paftoris.

Quotiendo epifcopi in concilio tyrannidi fubiugebantur, & quare.

Ad poftremum vero illi ipfi venerabiles præfules cum viditient, quod non fine fui diferimine potuiffent contra caput obtectus manus fuas extendere, quidquid de præfati Symmachi fanctiffimi papæ actibus delatum faerat, totum Dei judicio relervarunt: ita, ut finguli quique in fubfcriptione fua hoc paterer indicem, tum dicunt: Lantentius epifcopus ecclefiæ Mediolanenfis huic ftatuto noftro, in quo totam cauffam Dei judicio commiffimus, fubfcripfi. Similiter Petro epifcopo ecclefiæ Ravennæ, & ceteris epifcopis fubfcribentibus: nimirum quoniam ficut magnes Chriffi confeffor Ennodius Ticinenfis epifcopus, qui ab Hormifda pontifice memoratæ Conftantinopolim miffus, innumeras miferias a Græcorum vefania, pro Chriffi fide, & ftata ecclefiæ non femel petrafit, ex prophetæ de his meminit: *Nemefis gloriabitur contra eum, qui fecit in ea, aut exaltabitur ferra contra eum, qui trahit eam?* His itx ex divinis fcripturx, & probabilium rationum commemoratis, fole clarius exhibuimus, non poffe quemquam, qui minoris auctoritatis eft, cum, qui majoris poteftatis eft, judicii fuis addicere, aut propriis diffinitionibus fubjugare. Verum de hoc generaliter nec hucufque diviffe fufficiat.

Ceterum ut calumnm ad Conftantinopolitanos præfules fuscitatam, aut potius non quam omnino, aut certe vix horum aliquis fine confenfu Romani pontificis reperitur ejectus, qui tamen hæfenus inter depofitos annumeretur, & non ab hæreticis, vel tyrannis puffus, aut interemptus commemoretur. Denique, ut ex his paucos commemoremus, nonne Maximus, poftquam multum a Damafo papa (cui ejus ad diffenfionem epiftolæ miffæ indicant) laboratum eft, Conftantinopoli pulfus eft? Nonne Neftorius, nonne Acacius, nonne Anthimus, Sergius, Pyrrhus, Paulus, Petrus, fedis apoftolicæ diffcurentibus confultationibus, ac decretis ejecti funt? Cur ergo, cum ita fit, in folo Ignatio Photio memoriam delpicere, ac abfolvere? tradere ftudiffe, nifi, quia pro vera catholicæ fedis auctoritate, conftituentes fynodum Ephefinæ fecundæ cruciabilitate confultemus? quamvis ibi Alexandrinus erat, qui contra Nectarium, & Sifinnium hæreticos ejus adverfos fanctum Flavianum agebat.

Hinc autem, ut de patriarchis omittamus, nec unius epifcopus civitatulæ, aut quilibet ignotus perfonæ adverfus tantum pontificem exiftit fententiæ promulgator, qui non de fuffragantis & fubjectis ejus fuerit. Sed dicitis fortaffe non fuiffe in cauffa Ignatii fedem apoftolicam convocare necefle, quia non hunc ullus hæreticus erat involverat. O pietatis intuitum ita tecte Deum colentis, & magis fuam injurium, quam fui Dei & domini vindicantis! Nonne magis opportunius erat cum magnanimitatem offendere, & regulares vos obfervare cenfuram? quoniam a Deo nec per hæreticum, nec per ullum omnino fchifma diffecti, quam fi cundtis pollens virtutibus omnipotenti mundorum omnium auctoritate, fidem penitus adhæfiffet? Congregaffis concilium advefus eum, & ad imperii veftri nutum cuncti funt famulati minores, & ad votum facerdotum (ut cum pace veftra dicamus) de folio imperiali defcendentes, cathedram præfulatum, ut ita fateamur, afcendiffes, & pro defiderio hoftium abfcondentium oblifti corporum, quemdam reperes lixeal imitantes, adver- 1. Petri. 16. fus illum facerdotalis minifterii arripuiffis officium: præfertim cum imperium veftrum fuis publicæ rei negotiationibus adminiftrationibus debeat effe contentum, nec unfquare quæ laceffatibus domini folum conveniunt.

Dicite, quæfumus, ubi vim legiffi impera- Synodus Ephefina fecunda contra Neftorium. toribus antecceffores veftros in fynodalibus coaven- nifi ubi de tibus interfuiffe? nifi forfitan in quibus de fide tractatum eft, quæ univerfalis eft, quæ omnium communis eft, quæ non folum ad clericos, vel laicum etiam ad laicos, & ad omnes omnino pertinet Chriftianos? Vos autem non folum fynodo in cauffa facerdotis collectæ interfuiffis, verum etiam numerofa fæcularium millis ad vedendum ejus opprobrium aggregaffis, cum magis deberatis in hoc imitari Conftantinum pium Auguftum, qui ab apoftolicæ memoriæ Conftantinopolim miffus, innumeras miferias a Græcorum vefania, pro Chriffi fide, & ftata ecclefiæ non femel petrafit, ex prophetæ de his meminit: *Nemefis gloriabitur contra eum, qui fecit in ea, aut exaltabitur ferra contra eum, qui trahit eam?* His itx ex divinis fcripturx, & probabilium rationum commemoratis, fole clarius exhibuimus, non poffe quemquam, qui minoris auctoritatis eft, cum, qui majoris poteftatis eft, judicii fuis addicere, aut propriis diffinitionibus fubjugare. Verum de hoc generaliter nec hucufque diviffe fufficiat.

Ceterum ut calumnm ad Conftantinopolitanos præfules fuscitatam, aut potius non quam omnino, aut certe vix horum aliquis fine confenfu Romani pontificis reperitur ejectus, qui tamen hæfenus inter depofitos annumeretur, & non ab hæreticis, vel tyrannis puffus, aut interemptus commemoretur. Denique, ut ex his paucos commemoremus, nonne Maximus, poftquam multum a Damafo papa (cui ejus ad diffenfionem epiftolæ miffæ indicant) laboratum eft, Conftantinopoli pulfus eft? Nonne Neftorius, nonne Acacius, nonne Anthimus, Sergius, Pyrrhus, Paulus, Petrus, fedis apoftolicæ diffcurentibus confultationibus, ac decretis ejecti funt? Cur ergo, cum ita fit, in folo Ignatio Photio memoriam delpicere, ac abfolvere? tradere ftudiffe, nifi, quia pro vera catholicæ fedis auctoritate, conftituentes fynodum Ephefinæ fecundæ cruciabilitate confultemus? quamvis ibi Alexandrinus erat, qui contra Nectarium, & Sifinnium hæreticos ejus adverfos fanctum Flavianum agebat.

Hinc autem, ut de patriarchis omittamus, nec unius epifcopus civitatulæ, aut quilibet ignotus perfonæ adverfus tantum pontificem exiftit fententiæ promulgator, qui non de fuffragantis & fubjectis ejus fuerit. Sed dicitis fortaffe non fuiffe in cauffa Ignatii fedem apoftolicam convocare necefle, quia non hunc ullus hæreticus erat

Clarius hic Innoc. in Rescriptis ad Concil. Carthag. cap. 3.

primatem diœceſeos , aut ſedem regiæ urbis Conſtantinopolitanæ. In quo hic tenor obſervandus eſt , ut ſi videlicet clericus , aut epiſcopus adverſus metropolitanum habet querelam , & tanta urgetur neceſſitate , vel ſi hoc grave non ferat , ubicumque ſit poſitus , primatem diœceſeos petat ; quod ſi juxta Conſtantinopolitanam urbem quiſquam eorum commiſerit offenſam , & laſus præſulis ejus judicio veſtiſ eſſe contentus , petat eumdem regiam urbem . Cum enim dixiſſet ; Petat primatem diœceſeos , præceptum poſuit eadem ſancta ſynodus , regulamque conſtituit. Cum vero disjunctiva conjunctione addidiſſet , Aut ſedem regiæ urbis Conſtantinopolitanæ : liquet profecto , quia hoc ſecundum permiſſionem indulſit. Ergo ſalctum nunc non videtur eligere , majora ſemper B eſſe properandum ? & quanto magis ad potioris auctoritatis judicium reſtituit querimonia , tanto adhuc amplius majus eſſium petendum eſt , quouſque gradatim perveniatur ad eam ſedem , cujus cauſia , aut a ſe negotiorum meritis exigentibus , in melius commutatur , aut ſolius Dei ſitie ne quæſtione reſervatur arbitrio.

Quem autem primatem diœceſeos ſancta ſynodus dixerit , præter apoſtoli primi vicarium , nullus penitus intelligitur . Ipſe eſt enim primas , qui & primus habetur , & dominus : quæ virtitm (ſi locus exegerit) in ſubditis demonſtrabimus. Ne vero moveat , quia ſingulari numero diœceſeos dictum eſt ; ſciendum eſt , quia tantumdem valet diciſſe primatem diœceſeos , quantum ſi C perhibuiſſet diœceſeon : plene ſunt enim ſanctæ ſcripturæ tali forma locutionis. Denique ſcriptum eſt : *Fons aſcendebat e terra , irrigans universam faciem tabernaculi.* Qui enim non ſit , Unus fons aſcendebat e terra , ſed ait , Fons autem aſcendebat e terra : pro numero plurali poſuit ſingulare , ut ſic intelligamus plures multos per unitatem ſeriam loca vel regiones perquas irrigantur : ſicut dicitur miles , & multi intelligantur ; ſicut dicta eſt locuſta & rana in plagis quibus Ægypti percuſſi ſunt , cum eſſet ſenumerabilis locuſtarum numerus & ranarum , ita & hic diœceſim ſingulariter dixit : ſed hanc propter unitatem pacis & fidei pluraliter intelligi voluit.

Illud autem ultimo libro ſuo , quod ait ma- D jorem firmitatem , conciliſim adverſus ſignatum fratrem & communitatem noſtrum congregatum , æqualia numeri cum ſancta olim ſynodo in Nicæa ſanctis fratribus celebrata , ſtatuiſſe ſanctitatem ; quod ſi ideo eſt admittendum , quia æqualis numeri cum ſancta Nicæna ſynodo habetur ; neceſſe eſt ut aut ſeptuam , aut octavam hanc ſynodum vocitetis : neceſſe eſt etiam , ut tot inſtabilitate illius ſynodus colligatis , quot pro Nicænæ ſynodi ſequendis decretis conſtat fuiſſe conciliacongregata. Quid autem profuit ſolo numero conventientium perſonarum ſanctam ſynodum vos fuiſſe ſequutos , & moribus hanc eſſe E crudeliter perſecutos ? Utinam non eſſent ſoto numero , ſed tamen exiſtim & meritis , quales erant , quibus Chriſtus ajebat : *Notite timere , pusillus grex , quia complacuit Patri vobis dare vobis regnum.* Non ergo toditem præſules , ſed merita non minora ſynodus ſynodo Nicænæ poſſunt facere pariiem , magiſque illud adverſetur dum eſt , quia ibi contra unius auncupati presbyteri velaniam , non ſolum multarum regionum pontifices , verum etiam & patriarchæ præſidiſſe retiuntur. Hic autem in patriarcha negotio non habuit ullus patriarchavum , ſed nec ullus alterius diœceſeos inventus eſt quiſquam epiſcopus , ſicut jam ſignificavimus.

Numerus igitur puſillus nec obeſt , ubi abundat pietas ; nec multiplex prodeſt , ubi regnat impietas. Quinimo quanto numeroſior eſt congregatio malignorum , tanto validior eſt ad ſecandum ſanctum prava votorum : nec gloriandum eſt in multitudine , ubi non contra mundi rectores tenebrarum harum contra ſpiritalia nequitiæ certamen aſſumitur : ſed adverſus carnem & ſanguinem , id eſt , adverſus homines , totius belli pondus inducitur : niſi enim *plauſibilis nec* ſit quamdam non bonorum multitudinem , neque *Synod. pontificia rubricatore cpist.* ſuppoſitionem Deo ſupplicando dicere : *Diſperge illos* Pſal. 58. *in virtute tua.* Diſperſio enim admirationem facit , minoratio vero abolitionem generat. Nolite ergo gloriari in multitudine , quia non multitudo , ſed damnationem , vel juſtificationem adducit. Neque enim ſignatum juſtificarent diverſimus jam memorato David verſu , & prophetæ domini , qui dicebat : *Multiplicati ſunt* Pſa. 39. *super capillos capitis mei , qui oderunt me gratis.* Sed quid de homine diviſionis , cum de Deo ſanctum , ex cujus perſona hæc pſalmiſta dicebat , in paſſione ipſius , licet evangelium atteſtatur , tale quid nihilo minus agnoſcamus?

Quod autem ſcripſiſtis , vos idcirco quoſdam noſtrorum adeſſe voluiſſe , quoniam dicebamur , cum expugnatoribus ſacratum imaginum concertare ; nova profecto adinventio eſt. Nam apud vos præſentia eſt miſſorum noſtrorum pro imaginibus ſacris , nec digne decretarum eſt , nec impugnatores earum hactenus errare deſierunt : ſed licuit uſque ad illud tempus apud vos ſuper hac cauſſa ſtrepitus & blaſphemiæ non ceſſarunt ; ita & nunc ibidem profana præſidcatur , & hucusque facilega pronuntiatur. Unde apparet legatos noſtros non cauſſa pacis ad vos venire , ſed crudelitatis argumento ſuiſſe quæſitos. Verum ad quid ſuerint petiti , res ipſa declarat , videlicet ; ſecut jam dictum eſt , ut quod de ſignatis judicandum erat , & acceptum apud eos eſſet , & fivum ſemper maneret , utpote quod tante auctoritatis vicarii judicaſſent. Nos enim nec ſalem tenuis tantæ aſperitatis aliquando cum prava ſapientibus ſapere , quanto minus contendere ? Et quidem nullum frigidus , nuſquam tepidus labor ſanctorum apoſtolicæ ſedis præſulum circa debitam ſacrarum imaginum reverentiam & competentem veneralionem apparuit. Nec deſerunt harum impugnatoribus deceſſorum noſtrorum certamina , qui hoc egerunt ſcripris , hoc diverſis laboribus , hoc etiam ſuis interpationibus apud mundi hujus principes , ut talis error eminus pelleretur : quamvis dixeritis , non noſtri equiſle vos ad expugnandos hæreticos pro eo quod jam fuerit hujuſmodi hæreſis in Nicæa ſynodo convocata fynodo , & a magno Methodio deinde ſubverſa , quali non & ipſi ſecundo in Nicæa colleſte ſynodo apoſtolica noſtra ſedes præſederit , & prima contra mala ſentientes ſententiam fagitam emiſerit. Et rurſum , quaſi non & venerande memoriæ Methodius in Græcia perfecutione ſeverſe , hoc apud beatum Petrum , & apud nos , ubi olim Athanaſius , ubi Paulus , ubi plurimi cum illis , & præter illos , ubi denique ſemper catholicis ſubventitur , confecuti ſint regulam , dotec apprehenderet campum certaminis jam fatiatus lacte matris hujus omnium ſanctæ videlicet Romanæ eccleſiæ catholicum dogma defendere fuerit eruditus. Et quaſi non hinc auctoritatem prædicandi ſimpleriæ , nec hic inſolis facerdotalibus ditatus extiterit : ad extremum quaſi non hinc conſtantiam Petri , & omnia Pauli ad debellandos Iconoclaſtas arma portaverit , id eſt , loricam juſtiſtitiæ , calceatos pedes in præparatione evangelii A pacis , ſcutum fidei , galeam ſalutis , & gladium ſpiritus , quod eſt verbum Dei. Non ergo dicatis non equiſle vos in cauſſa pictatis Romanæ eccleſiæ , quæ collecta concilii fua auctoritate firmat , ſua moderatione cuſtodit. Unde quædam eorum , quia contentum Romani pontificis non habuerunt , vacuandum perdiderunt.

Quomodo non egeat quælibet ſynodus Romanæ ſedis , quando in Epheſino latrocinio cuncta præſidibus , & diligentiſſimis patribus probiabentibus , niſi magnus Leo , imitator ſcilicet illius lesis , de quo ſcriptum eſt , *Vcit leo de tribu Juda* , divinitus excitatus , os aperiens , totum eorum & ipſius quoque dogmatis ſuccurrens , & ad pietatem commoverer , religio catholica penitus corruiſſet ? Nam & in cauſſa ſacrarum imaginum ante ſanctiſſimum Methodium , quisimo & ante ſynodum in Nicæa fub Irene congregatam , cum adhuc hoc ſchiſma noviter eſſet exortum , & Conſtantinopolitanos pene cunctos more peſtilentiæ inviſiſſet , Romani præſules Gregorius inter ceteros , & Stephanus convocatis epiſcopis occidentalium regionum inveniuntur fortiter dimicaſſe , & hoc inoditus condemnaſſe. Hæc quidem primordiis epiſtolæ impetri veſtræ ſynodinus , non quantum potuiramus adhuc , ſed quantum ſufficere credidimus ad convincendum ſtolliditatem eorum , qui talia ſapiunt , qualia in epiſtola veſtra legimus ſignata , & nobis miſſa reſonare videbantur. Non enim nos ex pio corde , vel ore veſtro tam profana tamque perverſa præceſſiſſe putavimus.

Ad reliqua autem ejus , quæ eadem epiſtola veſtra plurima ex parte reminebant , reſcribere his pro cauſſis omiſimus , videlicet , quoniam tanta nos patere cauſſis ſecundum præceptum ſuum agnoſcione quaſi filios ſuos corripuit , ut non ſolum quæ ad reſpondendum propoſitionibus veſtris idoneos elle perſpeximus , valercemus exponere ; verum etiam eadem ipſa veſtra ſollicitudine , nulli egritudine nimia preſſi quireremus edicere. Et quia legates veſter tanta eſt impatientia ulus , ut antequam nos ex veſtris infirmitate reſpiremus , & quantulum cognoviſſet , nullam moram paſſus , mox & jam nobis inconſulus urbe , quam vos quidem inventaram , fed Honorius pius imperator æternum vocat , diſceſſit : ob iſtiliad , niſi quia jam tempus hiemis imminebat , & periculum lui , vel militum veſtrorum , qui ſecum erant vehementiſſime foreinabat : apud quem vix obtinere potuimus , ut ſaltem dum hæc ſcriberemur , (quoniam ad orbem reverti nullo modo voluit) in O- ſtia poſius expectaret.

Tertio , quia eadem , quæ ſuperſuerunt in ipſa epiſtola , ad quæ nihil reſpondimus , ſed potius philoſophando contemptimus , plena eſſent omni pravitate , atque blaſphemia , & contra ipſam diſpoſitionem Dei , in qua eccleſiæ , fedisque Romanæ privilegia cunctarum eccleſiarum privilegiis ſua ineffabili providentia prætulit , ventens diſſiderent , non eſſet ſanum , ſed ſuperfluum , ſi diceremus , quæ tam perverſam ſonabant , creditimus ; ac per hoc his , quæ in ambiguum venerant , non potuimus tamquam indubitatis reſponſa , vel apologetica ſcripta reddere. Veruntamen ſi veſtra ſorum verba , quæ in deſpectum beati Petri apoſtolorum principis , imno Dei , cujus ordinationi reſiſtiſtis , ſcripta , & quali detrahentia privilegiis hujus ſacratiſſimæ eccleſiæ miſſa ſunt ; ſaltem non vos ſtudioſe facta ſacras regulas , non venerandarum ſynodorum actiones , non plorum imperatorum leges , non veraces probabilium virorum hiſtorias ſcitiſtatiſſe , quas * tam coram eſtis in derogationem ec- * Sedes apoſtolica ſtolicæ ſedis , quam & in ſynodis catholicis.

Synodus Romani pontificis rubricatore cpist.

Leo. 2. Privilegia Romanæ eccleſiæ perpetua.

Matth. 28.

Romanæ eccleſiæ primatus aut ſynodus.

Cond. 10.

De conſtabile contra Iconoclaſtas.

Monachus in epiſtola ad Iconoclaſtas.

Stultitia epiſtolæ. Sedis apoſtolicæ venerationi & autoritati ſuæ.

Ephes. 6.

2. Cor. 15.

Sedes apoſtolica ſtolicæ.

a) Evagrius, lib. 1. cap. 12.

Romanæ eccleſiæ privilegia.

Synodus Nicæna ſecunda.

Fece-

Ex epist. 11. Feceratque totem beatissimus Petrus præfentia corporalis & excellam Antiochenam jam fuam, quæ (ficut beatur papa dicit Innocentius) urbis Romæ fedi non cederet, nifi quod illic in tranfitu meruit, ifta fufcepum quippe beatum Petrum apud fe confummatumque gauderet. Per has igitur tres præcipuas eccleſias, omnium eccleſiarum foliicitudo beatorum apoſtolorum principum Petri ac Pauli procul dubio moderamen expectat. Pro quibus patribus nos divinitus, incremento gratiæ miniſtrante, nati ſumus filii, & conſtituti, licet eis longe meritis impares, principari ſuper omnem terram, id eſt, ſuper univerſam eccleſiam. Terra enim eccleſia dicitur, ſicut ſcriptum eſt: *Non ſit impii, non fit: ſed tamquam pulvis, quem projicit ventus a facie terræ.* Quæ, ſicut ſanctus Auguſtinus exponit, eccleſia intelligitur. Heredes quippe horum effecti, ſocultatem poſſeſſoris, quam a Domino percepimus, & cooi ſolicitudinis nihilo minus cauſa poſſere non oportet.

Pſal. 44.

Pſal. 1.

Pauli ſolicitudo Romanæ eccleſiæ.

Proinde animadvertendum eſt, quis non Nicæna, non deinque alia ſynodus, quodquam Romanæ contulit eccleſiæ privilegium, quæ in Petro noverat, eam totius jura poteſtatis ſuper meruiſſe, & cunctarum Chriſti ovium regimen accepiſſe: ſicut beatus præſul Boniſacius † atteſtatur, univerſis epiſcopis per Theſſaliam conſtitutis ſcribens. Inſtitutio univerſalis nafcentis eccleſiæ de beati Petri ſumpſit honore principium, in quo regimen ejus, & ſumma conſiſtit. Ex ejus enim eccleſiaſtica diſciplina per omnes eccleſias religionis jam crefcente cultura, ſons emanavit. Nicænæ ſynodi non aliud præcepta teſtantur: adeo ut non aliquid ſuper eam aufa ſit conſtituere, cum videret nihil ſuæ auctoritatem ſonum paſſe conferri. Omnia denique hujus noverat domini ſermone concta: Si omnia, ergo & iſtud nihil quod non in illi conceſſerit.

Nicæna ſynodus non addidit quicquam.

Denique ſi inſtitutas Nicænæ ſynodi diligenter inſpexerunt, inveniuntur quidquid ſuper quia Romanæ eccleſiæ nullum eadem ſynodus tribuit, ſed ſolummodum: ſed potius ex ejus forma, quod Alexandrinæ eccleſiæ tribuerent particulariter, ſumpſit exemplum. Hæc igitur, & his ſimilia, nos pro cunctis eccleſiis ſolicitos reddunt: hæc etiam de Conſtantinopolitana eccleſia impigram coram arripere vehementer hortantur: hæc inquam Ignatium patriarcham nulla regula, nulla ſynodus eccleſiaſtica dictante dejectum, tamquam fraterem adjurare compellunt. Nam & inter cetera ei, per quem nobis præcipue ſita eſt privilegia collata: *Tu aliquando convertus* audivit a domino, *confirma fratres tuos.*

Luc. 22.

Quare Petrus eccleſiæ.

Siquidem & ideo in culpam cecidit, ut ſciret qualiter aliorum infirmitatis miſereri debuiſſet. Hæc privilegia Photium, juvente Ignatio, in cauſas dominicas non per oſtium, ſed aliunde aſcendentem, & paſtorem impellentem, & oves diſpergentem nobis & ab homine, quem irregulariter uſurpavit, & a communione Chriſtianorum amovere divinitus inſpirata juſſerunt. Quod autem perhibet eccleſientia veſtra noluiſſe vos, ut a miſſis noſtris Ignatius judicaretur, eo quod fuerit jam judicatus & condemnatus †, facienque veraciter, quia nec illud ulla ex parte videtur fuiſſe canonicum, nec hoc ipſorum judicium fieri præcepimus, nec factum admiſimus. Venumamen eos magis placuit evidenter intelligitur, cum patratum vos, ſcribendo roborafteis, quod nuſquam aliquando factum ab imperatore recolitur, & omnes in eo ſcribere impreſſis. Nos autem non ſolum factum mini-

† in Epiſtola, quæ refertur in Concilio Romano, quod Hoſtienſis edidit in Bonifacio II. *Herdouini*.

Gratia ad ſimilia beati Petri jura quæ de propagat.

Luc. 6.

a) Forte, *poſſint*. Tit.

Pſal. 32.

Jean. 21.

Pſal. 118.

Ezech. 13.

Pſal. 51.

Pſal. 49.

Pſal. 81.

Pſal. 2.

Pſal. 81.

Pſal. 2.

Pſal. 81.

Pſal. 2

Nemo malis artibus pu-gnet deber.

Matt. 9.

Epist. 6. ad epist. Constantinop. & Basilius.

Causæ hæ tractatæ ab Hincmaro Laudun. tom. 2. p. 170. & 171. ll.

Summa Decretorum falsificatorum tempus.

Pseudoisidorus.

mus; minæ prætendentur, terrores promittuntur; A gerit, non quando ipsa quæ pene sunt diffinita retractare voluerit.

etiam nonnulle molestiæ irrogantur. Non est ista ordo laudabilis, non est ista communitatio imitabilis, ut qui innumera mala ingerunt, impuniti evadant; & qui nihil mali gesserunt, pro his talia recipiant; & qui Christum blasphemant, dimittantur; & qui Christum celebrant, hujusmodi minis subjiciantur. Sed habemus ad quem hæc ipsa mox, habemus in quo consolemur. Fecerunt enim hoc & Judæi, latronem dimittentes, & salvatorem condemnantes; occiderunt ipsum, & vivificatorem condemnantes; Barabbam liberantes, & Christum mortui subdentes.

Sed hic tandem omissis ad ea, quæ cum universa sancta ecclesia, quæ apud nos est, dispensatorie confideravimus, ilyiam jam diligenter, & cum beato Celestio nostræ sedis antistite consulte discutimus: Necessaria rerum dispositione constringimur, & apostolicæ sedes moderamine, conversionis tit canonum paternorum decreta librare, & retro prælulum, decessorumque nostrorum præcepta meriri, ac quæ præsentium necessitas temporum restaurandæ ecclesiæ relaxanda deposcit, adhibita considerationis diligenti, quantum potest fieri, temperemus. Et quoniam de persona Ignatii, at-que Photii nihil dilectionis, atque mitius, nec non & salubrius arbitramur, quam ut utroque libonam ad renovandum examen veniat, hoc magnopere volumus, & ut vos annuatis salubriter admonemus. Sed hoc secundum indulgentiam concedimus, non licentiam id efficiendi pro libito cujuslibet tribuimus.

Quoniam cum secundum canones, ubi est major ecclesiarum, judicium universitatis fit defensendum, ad diffolvendum scilicet, vel ad roborandum: patet profecto sedis apostolicæ, cujus auctoritatæ major non est, judicium a nemine fore retractandum, neque cuiquam de ejus liceat judicare judicio. Siquidem ad illam de qualibet mundi parte canones appellari voluerunt, ab illa autem nemo sit appellare permissus. Justa quod & Bonifacius, atque Celestius sanctissimi præsules, non suis admonitionibus, sed ecclesiæ Romanæ confectudinem non ignorantes dicunt: Bonifacius quidem Rufo, & ceteris episcopis per Thessaliam, & alias provincias constitutis scribens: Nemo, ait, unquam apostolico culmini, de cujus mandato non licet retractare, manus obvias audaciter intulit. Nemo de hoc rebellis existit, nisi qui de le voluit judicari. Celestius autem in commonitorio Pastio magistro fungenti legatione Constantinopolitana dato: Nobis, inquit, opponunt canones dum nesciunt quid loquantur; contra quos hoc ipso venire se probabunt, quod primæ sedi tuæ, ad quam ex omnibus fere fugiunt. Ipsi sunt canones, qui appellationes totius ecclesiæ ad hujus sedis examen voluere deferri. Ab ipsa vero nosquam prorsus appellari decere sanxerunt, ac per hoc illam de tota ecclesia judicare, ipsam ad nullius examinare judicium. Nec de ejus unquam præceperunt judicio judicare, sententiamque illius constituerunt non oportere dilabi: cujus patriæ sequenda decreta mandarunt. Ergo de judicio Romani pontificis non retractando, quia nec nos exigit, quod diximus comprobato: non negamus ejusdem sedis sententiam posse in melius communari; cum aut sibi subripuum aliquid fuerit, aut ipsa pro consideratione temporum vel temporum seu gravium necessitatum, dispensatorie quidam ordinate decreverit. Quo-niam & egregium apostolum Paulum quædam fecisse dispensatorie legimus, quæ poltea reprobasse deprehendunt. Quando tamen illa Romana videlicet ecclesia, cujus est ista communitatis, & ejus dilectionis, & hæc consideratione fieri debe-

Porro ne dicatis præter ecclesiæ legem Ignatium, vel Photium Romam venisse fanxisse; scitote non antiquæ patriæ & prædecessoris nostri Julii in hoc esse secutos exemplum, qui juxta quod in epistola sua reperitur, his, qui conveneranr Antiochiæ, hæc præcepisse dignoscitur: & Theodoritus historiographus in his hoc ipsum verbis ostendit: Verum, inquiens, Eusebius cæteraque eorum collega luminas in Athanasium factas Julio Romano pontifici deferunt, qui ecclesiasticam sequens legem, etiam ipsos Antiochiam venire præcepit, & venerabilem Athanasium ad judicium suscepta revocavit: ille continuo evocatione suscepta venit.

Quod si ad hoc dicitis: Ille quidem vocavit, sed ipsi venire contempserunt: Audite sequentia, & videbitis utrum in laudem, an in vituperium ista fit ille reputata contemptio. Subjunxit enim idem historiographus dicens: Calumniatum vero farcinatores Romam quidem profecti non sunt, licentes facile sum posse capi mendacium. Quod nos quoque dicimus non præter ecclesiæ legem præfatos Romam venire fanxisse; quoniam (licut ex historiographo ecce audistis) beatus Julius & arbitratum & accusatores Romam venire præcepit, & venerabilem Athanasium ad judicium regulariter evocavit. Sed ille, in bonum conversationis gerebat, nihil reloctans venire illi vero, qui malum concupiscunt, detestens profecto, licut ibi legitur, facile sum posse capi mendacium. Quod nos quoque in Ignatio, ac Photio modo probabimus, quia conscientia se remordente, qui pavet, nobis obedire rontemnet. Si tamen Ignatius, qui omni est humano deffituens præsidio, vestrum non impedimentum passus, sed potius fretus misericordiæ vestræ qualiter venire posset, adjutus auxilio.

Porro, si venire illi per se nequeunt, primo quidem ipsi, quos per suas vestis sanxire non valent, nobis per satisfactionis suæ testes destituti: Deinde vestrum ad nos, qui cum Syracusano Gregorio sint quotquot voluerint, vires ceterorum tenentes, qui ipsius sunt partis. Mittantur etiam de parte Ignatii archiepiscopi quidam Antonius Cyzici, Basilius Theffalonicæ, Conflantinus Lariffæ, Theodorus Syracusanorum, Metrophanes Smyrnæ, & Paulus episcopus Perinthi Iracliæ, Hegumeni autem Nicetas Chrysopolitanus, Nicolaus Studii, Dolichetus Ofciadi atque Lazarus presbyter, & monachus qui dicitur Cazaris; qui nili fuerint missi, suspectos vos reddetis: quia hos in quibus certificari possimus, a nostris obtutibus subtrahere studiose curatis. Et ideo neminem ceterarum partium admittemus, nisi forte quos ea tantæ vestro destinatos esse vestræ valemus agnoscere. Quibus ex utraque parte convenientibus, & coram nostra præsentia, & fratrum & coepiscoporum nostrorum auditis, quid quæstionis inter utramque partem emerserit, fuæ cilius agnoscamus, & canonice finimus. Mittet nihilominus & Photius ex sua parte quos decreverit, qui modum promotionis fuæ irreprehensibilem & canonicum, si possunt, edoceant. Nec non & imperialis apex velter, si libet, fuum latere mittat anlicos, qui in præsentia positis quam justitia & rectitudo utrisque partibus finem dederit, patenter agnoscant, vestræque pietati renuntient. Hi vero, qui ex latere vestro mittendi sunt, tales sint, qui & Deum timeant, & non sint ecclesiasticarum inexpertes traditionum, atque veritati obedientes & facile acquiescent.

Verum quia sunt quidam ex his, quos Romam venire præcipimus, qui nulla fua habentes folta-

tia, nili aliorum freti fubfidiis, omnino tantum iter A bus. Certe perfectorum Chriftianorum eft, non *Matth. 5.*
attripere nequeant: idcirco quali præfentialiter elementiam veftram exoramus, ut quibus egere ad tam difficile atque profixum iter: pro dilectione Dei mifericorditer præftare dignemini. Credimus enim acceptum effe vobis iftud conflium, nec moleftè feret honor regius veftet, qui juftitiam diligit, pro his quæ taliter efficienda decrevimus: Quoniam juftitia fæpius ventilata, clarius fplendefcit in lucem. Proinde materiam, per quam veritas poffit fieri manifeftior, fubtrahi, quod prædictum eft, benigne cupiat adjuvare. Cum autem legati veftri venerint, mittite quæfumus & epiftolas authenticas, quas per Rhadoaldum, & Zacharium diaconum noftros mittere veftræ fcilicet eminentiæ atque fynodo, quæ tunc pro facris imaginibus effe colligenda putabatur, quatenus fi tales permanent apud vos, quales a nobis confpexe fuiffe tranfmittitur, apud nos intelligantur: ficque de cetero fallo dicentium, alia nos fcripfiffe præter quæ miffimus, labia contefclant. Si vero quædam in eis habentur inferta, quæ non fcribi nos juffimus, aut mutii volumus, diligenter fcrutemur, & cujus culpa fit aftum, experiamus. Eft enim apud nos fcia illarum duarum, quam apud nos (ficut jam fupra diximus) temporibus pro futuro fcilicet teftimonio, uno tenore cum ipfis duabus expofita, & eidem fyllabis contexta per omnia.

Precamur etiam dilectionem veftram, ut nobis adfitonum authenticis, in quibus continetur, qualiter Ignatius primitus fit exiftimatus depofitus, deftinare dignemini: & monumenta geftorum, quæ per Leonem a fcrinariis miffilia, quatenus ipfa tantis authenticis teftimoniis, tam a nobis, tam ab his videlicet, ubi de tyrannica expoliatione Ignatii referetur, quam illa in quibus de imaginibus eft agitatum, licet parne nihil, & a pacientibus refutabitur, quam in ignaris putata depofitione falfitent inventi. In quo datur intelligi, quod majus ftudium fuerit accipere in læfione hominis, quam in laude Dei.

Jam vero fi quæ noftris deficiunt, & quæ intimavimus adimpere ftuduerint, faveote domino, auctoritatæque fanctorum principum apoftolorum portæ, licentiam Chriftianifmus, a manufcriptis noftris vobis concedemus, cum fancta catholica & apoftolica eccleha, fpecialiter autem nobilium, & cum confacerdote noftro Ignatio, & cum patre ipfius, communionis gratiæ participandi, cum omnibus communione Gregorii Syracufani, & partis ejus, atque confentaneorum ipfius communione. Porro, fi forfaffis excellentiæ veftræ non placet, quod fuperius fcripfimus pro mittendis ex utrifque partibus legatis, fcitote nos nil convenientius, aut commodius, quam hoc fieri poffe penitus invenire.

Quamvis & ad hoc ipfius pro veftro imperiali autore, ne vobis exiftimetur in nullo fatisfacere velle, condefcendamus: Atque ne minus pacem eccleliæ nos velle fectari, quam femper voluimus, expinionis. Siquidem (ut prætulimus) nulla regula, nullaque conftetudo demonftrat, fedis apoftolicæ femel prolatam fententiam, ipfa non annuente, ultra poffe mutari. Nihil præterea eft, quod vos arcere debeat, fi placet, credite, quominus præfator vitos in noftram præfentiam dirigatis ad inquirendam fcilicet juftitiam & veritatem. Tellis enim eft nobis omnipotens Deus: quia non eft in mente noftra quælibet intentio vel defiderium, nifi fi diligenter inveftigandi & inveniendi quid æquitas uniculque parti tribuat, & quid eccleliæ præfenti ftatui & fatuno conveniat. Non ergo poterit non aut Ignatio valle favere contra juftitiam, aut Photium impugnare canonibus, fi non refiftenti-

Matth. 5.

Ephes. 5.

Matth. 5.

Matth. 5.

Matth

sennisani, & ceterorum laus in universali ecclesia A
polleat, & eorum precanda ubique personent, & nomen eorum inter sacra mysteria imprætermisse commemoretur, attentius & sedule recordamini: ita
Luc. 10. namque nos audire illos imitantes fatagite: Patrem enim vestri per gratiam Christi sumus, & vos tamquam carissimos diligimus filios: nec posumus vobis nisi vitam veritatis offendere: terrenum gloriam vestram augeri diximus, non minui. Sed quid peccamus, si cælestem, ac æternam vos capacissime nobis mimus exoramus?

Quapropter attendat Clementia vestra, quantus fuerat ergo fidei publicæ receptarium amentes forum veltrorum piorum dumtaxat imperatorum, & præcipue quos longe superius memoravimus, amor & studium: qualiter eam directis privilegiis exulerint, donis dilaverint, & ampliaverint: qualiter imitare literis suis honoraverint, orationes petiverint, fidem scelandam decreverint: pusillter etiam legibus suis pro adunandis ecclesiis promulgaverint, pro colligendis concilijs, ac proferendis sententiis non imperaverint: sed precexts de hostatis solum exteriore, & quæ illi decreverunt, ipsi confenciunt; & quæ illi damnaverunt, ipsi reppecerint. Sic ergo illi carissime, sic & tua sublimitas non ex parte ingratorum & inobedientium filiorum exilleris, quod absit, sed hos inter ceteros Dei cultores Imperatorum eris, quos decrevimus de Constantinopolitana ecclesia, obediencer attendat. Illa quasumus fraudentissius impius nobis pietas vestra non minime laperat, præ oculis habita domini verbis, dicentis: *Qui amat vos, me audit, & qui vos spernit, me spernit, & qui me spernit*, &c. Deuique & concordant apostolici domino nostro: *Quapropter*, inquit, *qui hac spernit, non hominem spernit, sed Deum, qui dedit Spiritum sanctum suum in nobis*. Verum si vos non spernendos esse ductis: nos tamen non posumus ex, quæ Dei sunt, ipernere & negligere, quo minus & salus vestra, & honor, & æterna acceptatione talenti crediri nostrum periculum delimimus, dispensatione nobis cælestis seminis injungenda. Væ si non spaserimus: væ si tacuerimus.

1. Tim. 2. Quod cum electionis vas formidet & clamet; quanto magis cuilibet exiguo meruendum est? Postede, sciat quod leve dijudicium incurabit post officibus illaudis pro divinitate nostra & ecclesiæ correctione quod congruit, ita fuis, quod debet, non mediocre periculum est, qui tam debeat pro rere, desperium. Et si contra generaliter fraterdoribus divina tractantibus fidelium conveniat cordia submitti e quanto potius deels illius pontifici consensus est adhibendus, quem cunctæ ecclesiæ generalis jugiter pietas celebravit? Ubi eloquentia veltra evidenter advertit, quicquam quovis penitus humano confilio elevare se quemquam posse contra illius privilegium, vel confellionem, quem Christus vos præmilit universali, quem ecclesia veneranda confella semper est, & habet devota prichatem: impellit non valent humanis præsumptionibus quæ vivum sunt judicio constituta obdienant ergo, rogamus, temporibus vestris quidam per occasionem perturbationem ecclesiasticam principatum appetere, & quæ non licuit adibire & aliquin & quod male appetierunt, non perfruentur, & ipsum quoque Christianitatem, nisi resipuerint, prorsus amittent. Vos autem, quæ sunt, multis præjudicium Dei ecclesiæ irrogatæ? Illa impia non nullum imperio vestro præjudicium intulerunt, & nisi resipuerint, prorsus abolitate ipsius æternæ indulgentiæ exemplo & pro incolumitate vestra & quæ sunt, & quæ futura sunt, & quæ præterita sunt, & quæ præsentia

Quanto potius a fede Petri, cui Deus pater pre-A
cioſiſſimum margaritum, id eſt, filium ſuum, re-
velavit, eſt hinc omni cunctatione ſperanda, & ex-
pectanda: nec non & oblata totis præcordiorum
ulnis ardentiſſime ſuſcipienda. Nolite igitur fili
cariſſime ſcripta noſtra, vel miſſos a viſitatione ve-
ſtra fecludere: nolite a beati Petri legatione tran-
quilliſſimas aures veſtras avertere. Inſolitum eſt
enim, immo de ſalute legationis, aures vo-
ce prædicantium cludere, *ſicut eſpiſtis ſcribit, & obturantis aures ſuas, a que non exaudiunt vocem incantantium*, id eſt, prædicantium. *Pſal. 57.*

Ceterum vos, qui pii, Deo B
timidi, ſuadibiles eſtis, tanto aures ad audiendos clamores pauperum, id eſt, humilium, & pro eccleſia Dei vociferantium aperite debetis: quanto ad legendum dirigere veſtram intentionem oportet, quanto ipſi penes Deum habeti orationem veſtram acceptam deſiderata, quantoque eum in opportunitatibus clamatis, & exaudiri mediſtitui exoptatis. Siquidem virgines illæ fuere, quæ ſorte poſtte incaſſum, *Domine domine aperi nobis*, clamarunt, ideireo ſpretam januam non invenerunt: quoniam autem januam ſanctam ſalutiferis voci-
bus non aperuerunt: Sicut enim miſericordiam ſe-
cientes, miſericordiam conſequentur, quod de
unaquoque virtute ſenticodum eſt: ita voces, que
pro cauſa Dei proferuntur, exaudiri, & voces
quoque fuas conſtituet exaudibiles, ſicut e contra:
Qui non audierit, non audietur, quemadmodum
ſcriptum eſt: *Qui clamat aures ſuas ne audiat le-* C
gem, oratio ejus erit execrabilis. Cum quo-
dam muliet typum eccleſiæ geſtans domino: *Beatus venter, qui te portavit, & ubera, que ſuxiſti, clamare*, confeſſim audivit, *quod magis beati ſint, qui audiunt verbum Dei, & cuſtodiunt*. Itaque audite ſereniſſime imperator voces legatorum noſtrorum, vel voces litterarum noſtrarum audite patienter, audite tranquille, quas conſolationes in domino, non invenietis a diverſis præceptis in aliquo diſſentire, vel a paternis diffinitionibus ſtudio diſcrepare. Nam ſi antequam has audiatis, repelli-
tis, & a vocibus antequam de his, que ſcripſimus, ſtetis in dubium verſimini, interrogaveritis, exclu-
ditis contra divinum præceptum: de incognitis ju-
dicare, & non probata damnare procul dubio di-
gnoſcemini. Itaque ſapientiſſimum Salomonem, D
qui filium ſuum inſtruens ad auditionem ſuam po-
ſtillonum invitat ſequentes, hæc vobis ſcripto tam-
quam cariſſimo filio præmiſiſſe ſufficiat.

Ceterum & ſi non vobis, ſaltem nobis conſi-
lentes, quæ mittenda operæ precium duximus, ſcribere non omittimus, & caulas eccleſiæ ſpiritus, vel noſtras, eſt non auribus tuis, vere tamquam coram præſentis. Deſiderant equidem. Igitur quæ penes eccleſiam Conſtantinopolitanam diſ-
putatis, o excellentiſſime imperator, acta ſunt, ſubtus agnoſcere, ſapiencia veſtra, ſiquidem do norit. Sedqualiter acio-actati pro domo Dei ſolicitudinem ſcilicet omnium eccleſiarum ſecun-
dum apoſtolum, more prædeceſſorum meorum circumferentes, non de hit ceptionis, vel diſpoſitionis, non tam brevi, quam veraci ſtylo pierati tue ſignificamus, & ne aliter fuerint inventi tue ſuaderi tenteur, vos ſcire quod egimus, tibi ſuc-
cipiatore intelligi, præſertim ne ipſi ſapio eccleſio-
mus: quod prudentiam tuam dudum jam non la-
teret, & vel noſtro Chriſti, qui vere eſt veritas; non ab mendacium veritatem converterent, vel conſpectu voluntas paterno, tamquam cariſſimo filio ſibi relerare, ſtudiuiſſet afferre; vel ſi
[illegible] ardore circa ſalutem tuam flagre-
[illegible]

Epiſt. 10. juſſiones præcepitius. Quoniam ſitet magnifi-A
quus Leo papa ſcribens ad ſanctum Flavianum, dicit auctoritatem: Nos qui ſacerdotum dominimatura volumus eſſe judicia, nihil poſſumus incogauitis rebus cujuſquam partis in præjudicium diffinire, priuſquam omnia ſua geſta ſunt, veraciter audiamus. Tantum eis de venerabilibus domini noſtri Jeſum Chriſti, ejuſque genitricis ſemper virginis Mariæ, ac ſanctorum ipſius imaginibus quæ ſuſti quæſtio afferet, ſolte, ac pie diffinire licentiam damus. Quæ cauſa ita eſſe, ut diximus, literæ noſtræ, quas Auguſtæ manſuetudini tuæ, nec non & thoriis per eoſdem miſſos noſtros deſtinaveramus, ſi ita tunc apud vos, quemadmodum a nobis fuere tranſmiſſæ, patenter poterunt indicare. Verum de hoc in ſubditis late diſtant, ad propoſitum redeamus. Prævenientes igitur iidem miſſi noſtri Conſtantinopolim minis imperiti tui ſcitus ipſi poſtea nonnumquam ſtatebantur) decretis, & honoratis ecclefiis impuſii, ſpretis monitis noſtris, contemptis & epiſtolis ſibi a nobis coram tota eccleſia noſtra ſimis, tamquam poſſolito timore Dei (ſicuti poſtea claruit) in contrarium verterunt omnia quæ ſibi fuerant imperata.

Nam & in noſtra colleto his ſanctorum reſpiſcoporum occidentalium regionum concilio, juxta quod dominus ait: *Ubi duo vel tres congregati fuerint, indicantum eſt: & in qua menſura meſſi fuerit, remenſum eſt vobis*: contigit eminilis, quemadmodum Vitalis quidam & Miſenus ecclepii, qui ſicut iſti Conſtantinopolitan miſſi eorum, pro quibus deſtinati funt, adverſæ parti communicando, non executores, ſed impugnatores inventi ſunt: de quibus Faustus Feliis apoſtolicæ ſedis antiſtes, & Alexandrini Petri, feu Conſtantinopolitani Acacii pariſolum damnatur imperatori Zenoni ſcribens, inter cetera Vitalem, ait, atque Miſenum cur vel impuſii ad ita conſenſerine, honore ſimul & communione apoſtolica cenſura privarit.

Quorum ſi factum eſt, ſicut ipſe Cyrillo abbati B
Acrinitenſi ſcribit, ut eorum præveracitatione decipereter populus Chriſtianus: qui rurſus de eis mentionem hic facit, quod in ipſe locum jam memorati papæ ibidem (licut geſta ejuſdem ſynodi teſtantur) obtinuit: ipſi epiſtola cum competenti honore Latine primitus, & poſtea in Græcam dictionem ſtudio facta ſollicitatis jam translata ſit coram ſynodo lecta. In tantum, ut ex ejus propoſitum ſpecialis judicii tenore ſit perſidus Nectorius Conſtantinopoleos antiſtes eu-
pulſus, dum eodem tempore in ſententia contra eum prolata tali modo profequitur: Neceſſario, cum inquiens, coacti tam ex canonibus, quam ex epiſtola lanctiſſimi patris noſtri & communio Cælefini epiſcopi Romanorum eccleſiæ lacrymantes fæpius ad hanc memore plenam contra eum vocimus ſententiam. Et ad eumdem papam geſta ſcribens, præfatum Neſtorium per epiſtolam ab ipſo ſanctiſſimo præſule ſcriptam, ſatis-
nabiliter afferuerat fuiſſe damnatum. Apoſtolicæ ſuæ ſanctæ Leonis papæ adeo apud omnes orien-
tales epiſcopos extitit venerabilis, ut hanc co-
lumnam orthodoxæ vocarent: & omnes in ea præſule Conſtantinopoleos Anatolio præcedente ſubſcribere: ita ut Chalcedonenſe magna ſynodus nil diffinilſe, ali ſelpoſite, eli ſucceſpiſſe, niſi quod vel illa, vel vices apoſtolicæ ſedis ibi referantes diffinitorum, projecerunt, vel admiſerunt, penitus ignoſcatur, & (ſicut in relatione ſua, quam ad pie recordationis ſue Marcianum Auguſtum habuit, invenitur) prima ruina.

Diocesani, qui epistolam sancti Leonis recitari probabitur, existit, dum sic ajunt: Nos igitur considerantes & universo orbe facta resuggerentes, & *causam* inquirentes hujus rei auctorem comperimus *Diocesorum* quondam Alexandrinorum episcopum, primum quidem, quia epistolam a fautissimo archiepiscopo seniore Roma Leone directam ad sanctæ memoriæ Flavianum quondam Constantinopolitanæ urbis episcopum recitari prohibuit. Sed quid per singularum concilia Synodorum immoremur, cum in omnibus illis firmior ab apostolica sede scriptum profatum, & ordine proponatur, & auctoritate scripturis ceteris antecellat? Quod si sublimitatis vestræ auxit sapientiam, oportebat ut etiam ipsa diebus fuis talium sequeretur exemplorum vestigia.

Sed tandem aliquando ad offendendum partim falsita in epistola nostra, partim vero epistolæ nostræ finem pertimus, accedamus: partim vero dicimus, quoniam prolixitatem vitantes, eadem commemorare per singula recusamus, quandoquidem nec in his, quæ ab venerandis imaginibus per eandem locuti famus epistolam, tenor ftyli nobis, vel intentionis extiterit observatus. Siquidem cum nos inter alia commemorassemus, Quod maluissec conventus factus fuerit sanctorum patrum, a quibus & deliberatum, ac obfervatum extitit, qualiter absque Romanæ fedis, Romanique pontificis consensu nullius infringentis deliberationis terminus daretur. Hoc videlicet de majoribus diuntaxat excelsæ negotiis nos innuentes, quod & veraces hiftoriæ, & fynodalia gesta sæpe diffinitum, sæpe & factum fuisse reclamant. Vos erasiffis, Absque, ait interpolistis, Cum, fignificare fcilicet attentantes: Deliberatum fuerat a fanctis patribus, ut cum fedis apoftolicæ, & ecclefiæ veftræ confenfu omnis res finiri debeat omnino proferri: quod nec fieri femper nulla ratione valeat, nullo prorfus exemplo gefum patefcat, præfertim cum hæc apoftolica femper fedes in fana doctrina perftiterit.

Veftra vero ecclefia (quantum ad præfalatum pertinet) infirmante capite fæpe languerit: ac per hoc illa nequiverit alcire quovis modo confentum, cujus peftilmum execrabatur non immerito fenfum. Deinde cum non approbrantis affectu per eam caulari videamur, pro eo quod cœtus conveniens Conftantinopolitin fine Romani confulu pontificis Ignatium proprium facere honore, quod nafquam nimirum de Conftantinopolitano præfule nifi fortaffis ab hæreticis abfque Romano papa factum fuiffe recolitur: Vos hoc conturbatis dicentes, quod in nos prius a vobis fieri non debuiffe non ferupifflmus, tamquam vel nos poffitea id fieri confuiffemus: aut tamquam nos legatos noftros non ad audiendum folummodo & nobis referendum Ignatii caufam, fed ad diffiniendam Conftantinopolim miferimus, cum nonnullis in eadem epiftola interpofitis inventi queat, quod depofitionis ejufdem confacerdotis noftri cenfuram, non tenuiter fed tantum perfequiri, & nobis fignificari ad diffiniendam a auctoritatem apoftolicam luce clarius decreverimus. Nam fi non pro diffinienda controverfia fratris noftri Ignatii tunc legatis noftris quidque præcepimus, vel eum damnationi fubjici decrevimus: ut quid ne fententiam diffinitivam b fufcipere, licet nam dignæ nec legitime decretaverint, attamen quantumcumque & quomodocumque contradixiffe, ac ne deponeretur, reftitiffe probantur. Siquidem (ut certera tunc commemorare differamus) in epiftola veftra ex ore veftro didicimus, quomodo illi non folum confenfum nolucrunt ipfius præbere damnationi, verum etiam qualiter, ne tantum piaculum a vobis in cum committeretur, interdixerint: quæ profecto ipfi minime contradicerent, fi ut depofitionis ejus intereffent, nos fibi mandatum tribuiffe recolerent, & vos poftea nifi illos præter juffionem noftram facifle clare fcirent, eos & nobis commendare, & fuper hujufmodi nova tranfgreffionis excufare nullo modo ftuderetis.

Jam vero illis, quamobrem illos depofuerimus, cum eos in damnatione fæpe fati patris chæ confentire noluiffe tam manifefte feiamus: Refpondemus, quia nihil illis bonum profuit in choaffe, quia bonitate minime perduratæ, *Quonium qui perfeveraverit ufque in finem, hic falvus erit*. Quid enim proderit alicui pro veritate primum quidem impetum dare, & poft paululum aut fauftinum, aut terrorem, aut ullo quolibet vitio a veritatis tramite declinare? Petro fi Vitalis & Mifenus, de quibus fupra diximus, a beato Felice papa honore pariter & communione privati fuere, quid ad talia vel impaffi diluphi fant; quanto potius illi pari debent ultioni fucumbere, qui parem quidem prævaricationem, fed non pares, immo nullas prænas ferut illi quondam perpeffi fuere. Poft hæc autem quidquid de jam fati fratris & communifti noftri Ignatii tyrannica repulfione, quidquid de inconfiderata & invidiæ plena in eum profata fententia, quidquid de violatis patrum fanctorum diffinitionibus, quidquid de fcripferamus irregulari promotione, falto quodam affutiæ tranfcendentes, etiam fanctorum patrum inftituta, quæ fanctæ fpiritus affatu Romæ edita, ne in cæteris ulli pervenienti notitiam contexiffis, & veluti in quodam filentii fudario ligata in tera dirui divinitus attributa talenta fuerint, abfcondiffis, licet contrarium dicendo in confpectu miftorum noftrorum & perquirendo Ignatio. Quamobrem traditam fibi plebem, & conftituta decefforum meorum fpreverit, quæ nos poft multa fcripfimus effectis ingratorum inveniri queat, utrum canonices tenor in eadem obfervatus fuerit, vel non manifeftum exiftat: ac deinde cum noftro præfalutati fignificatione fcirit, quid de eo agendum fit, a noftræ fanctione diffinitionis, ut vefira ecclefia, que tantis quotidie quatitur anxietatibus, inviolabilis deinceps & inconcuffa permaneat: fed vos hæc, ut præmiffimus, occultantes a piorum, qui forta ffis illic habebantur, notitia fubduxiffis.

Ad nihil plane aliud intendentes, nifi ut non tenebarum opera manifeftationis fuæ arguerentur, & ut nos hic que illic irrationabiliter acta fuerant, dum noftra fcripta tacentur, confenfum præbuiffe reputaremur. Probat hoc præcipue poft multa utilia, quæ ibi non utiliter corrupta, vel defraudata funt, noviffimus ejufdem epiftolæ locus, in quo nos quidem legatos noftros commendantes, amplitudinem tuam deprecati fueramus de ipfis inter alia dicentes: Et cum in convocatu eccleſiæ federint pro eccleſiaſticis diffinitionibus, nihil a vobis, vel ab aliis aliquibus contrarietatis impetum fentiant: vos vero proprinus fubintuliftis, quafi nos his continuatim fubjunciffemus perhibetes: A nobis enim quæ hujuſ-

hujufmodi fint difpofitionis & ftatura funt & diffinitia.

Hoc præcepto veftra utinam placens Deo fagacitas innuere volens quæcumque a legatis noftris ftatuta fuerunt & diffinita, nonftatuiffe, vel diffiniffe per omnia dignoſcamur: qui tamen fcripturi verifculus, neca nobis prodiit, nec eis (præter quod ad facras imagines pertinet, & id quoque ftrepehenebiliter) diffiniendum five fcripto, five verbo termitare quidquam, vel deliberare præcepimus. Ita effe quæ diximus fuperius a nobis annotatis fentiatis, Affirmibus exemplaribus ejufdem epiftolæ noftræ ubi nos depravata rejacent affatim edocentibus. Nam fi nos ideo miffos noftros diffinaffemus, ut vice noftra Ignatii illi eſſent negotii judices; ut manifeftum eſt, & prætenditis, qui latrocinale illud concilium, in quo Ignatius deponi putatus eft judicium noftrum feribenes fuffiterit, abfque fuffitit nonicinem, atque ante omnia initium controverfiæ fedem ei proprium reftitui procul dubio cenfuiffemus, ut legitime nimirum recipere quod nulla lege diffinire perdideras, atque per eccleſiaſticum canonem refumeret quod ifti potentia fæcularis ademerat: quarenus fic deinde propria fede, nec non & cæteris fuis interceptis, vindubitate remfumptis reftitutus jam & armatus, cum adverfariis fuis certaminis campum, & litigii confli-ctum poffet arripere. Quod cum in mandatis noftris fecerit, quis fenfus legibus tuis fieri eritin fuperioribus? multo magis ut in eccleſiaſticis atque divinis obfervare-mur præcepta tua debuit prævidere.

Sed hæc non eo tamquamcris ftudio veftri defiftatur memorare crebro epiſtolæ noftræ dictionibus fummatim tetigiſſe fufficiat. Cetera vero, per legatos noftros, quos ad divinitus protectum imperium tuum fere diremus, infpectis memorialibus exemplaribus, quæ illis tranquillitati tuæ demonſtranda traditimus, facile potes agnofcere. Quamobrem & nos quoque dilectionem tuam paternas laudes affectu deprecamur, & per Deum, in cujus manu corda, funt regum, enixius obfecramus, ut eamdem ipſam epiſtolam, quam gloriæ tuæ per legatos fupertus memoravimus, Rhodoaldum & Zacharium miſimus, his præfentibus miſſis noſtris monſtrare, atque ad collationem cum exemplaribus, quæ eis dedimus, faciendam mora fufficiente concedere dignetis: quatenus per hoc fcire valeam, utrum fit eadem epiſtola in fua penes vos integritate manens, quemadmodum veritatem a nobis tua fublimitati directa: an ac quoquam fuerit poſtmodum ad fuperius annotatas deprayationes perducta.

Et fiquidem per veſtratum aliquem tantum nefas patratum eſt, quoniam apud Græcos (ficuti nonnulla diverſi temporis fcripta teſtantur) fanctitatis eſt ita temeritas: miramur, & modis omnibus obſtupefcimus, & exigitas excellentiæ tuæ honor, qui judicium diligit, ad tantum potuerit dedecus incurvari, cum ad hoc magis divinitus ordinatus fit, ut deprayata corrigat, & falfata priſtinæ veritati honeſtati reſtituat? Aut enim juſta fuerunt quæ miſimus, ſique conſequenter oportuit ea fervari, aut ſi juſta putata non funt, in quo juſta non fuerint, per aliud falſum ſcriptum exponi vel nobis referri, & ſumma ratione deburunt patenter oſtendi. In nullo tamen horum oportuit ea vel excidere, quæ apud vos eſt, cognitione privati, vel aliqua falſitatis deprayatione fraudari.

Porro ſi tunc manſuetudinis poſtpoſita auctoria hoc inimane facrilegium geſtum eſt, nihilo minus immenia admiratione dignitur, & quia tantum

a) Tura *conformis epiſtolæ*. Rh.

b) Tur. *ſi-ſcipere*. Rh.

Rediit ex epiſt. Ia Conc. p. 2ſ. Ev.

Zoſimus Epiſtolam primo reſtituendam, deinde damnat.

Ut in ep. Celeſt. ad Anath. imp.

Hic legitur Epiſtola ab ea ep. ſeparata Nicolaiana.

Qui (ut cetera nunc omittamus) a Gregorio Syracusano, vel electis schismaticis institutus, immo destructus, contra omne fas alterius præsidem non potuit ecclesiæ. Num meritio destructus *esse* creditur, qui a destructo ædificati fuerant, etiam si qua alia bona fortassis habuit, nimiæ præsumptionis ejus temeritati communicare, perdidit. Num Gregorius ipse non quæquam ædificare potuerat, qui multipliciter jam nobis datur *Ecclesiæ* obstitisse? Quomodo quemquam in alio quo ecclesiastico poterat ordine collubire, qui ecclesiæ unitatem fundere, ipse jam videtur omnino dejectus? Sicut enim ligatus ligare, & dejectus dejicere non potuit, sic destructus construere, & elisus inermquam ordinare nequivit. In summo quippe statu sui oportet eum vigore consistere, & firmis intus per omnia basibus, qui alterum vel proferre vel, vel conatur statuere.

Gregorius ergo, qui canonice, ac synodice depositus, & anathematizatus erat, quemadmodum possit quemquam promovere, vel benedicere, ratio nulla docet. Igitur nihil Photius a Gregorio percepit, nisi quantum Gregorius habuit: nihil autem habuit, nihil dedit. Per eosque quippe, ut legitur, manus impositionem & invocationem dabatur Spiritus sanctus, qui nequeunt mundas ad dominum manus levare. Ceterum Gregorius, qui transgressor factus est legis ad fraudulum sui magis quam ad ædificationem *alienjus* Spiritum sanctum per impositionem suæ manus sine dubio provocavit, etiam si is qui ordinandus erat, nullas alias haberet sibi regulas obtemperare. Hinc enim scriptum est: *Qui obtenuit aures suas ne audiat legem; oratio ejus erit execrabilis.* Si execrabilis, utique & non audibilis, si non audibilis, ergo non efficax, si (non efficax, profecto Photio nihil præstans: nisi quippe qui voluerat um caput per illum manus impositionem portare habere dignositatem. Porro si prætendit ipsum ab Ignatio se fuisse depositum, quid de omnibus, qui in synodo illo tempore convenerunt, sententiamque in eum protulerunt, perhibebit? Quod si & illos injuste fecisse dicere præsumit, quare cum eis non communicat, & quosdam eorum sacerdotio dignos existimat? Quos tamen recte prius non judicasse reprehendit, & sententiæ, quam protulerunt eos fecisse dum & debere succumbere nequaquam dubitat? Sed videamus quorum judicio, vel quorum auctoritate Gregorius post depositionem & anathema, hinc nonem episcoporum præsul, vel officium præsulum recepit. Omnes enim illum & depositum norunt & anathematis vinculis obligatum, ac per hoc totius ecclesiæ communione privatum. Jam vero si diuturnis, quia ipse sibi Gregorius & honoratem relsumpsit, & præsulum officium recepit; audite quid apostolus dicat: *Nec quisquam sumat sibi honorem, sed qui vocatur a Deo tanquam Aaron: sed & Christus non semetipsum clarificavit, ut pontifex fieret.* Sed & venerabiles Anticheni canones præcipiunt: Si quis episcopus damnatus a synodo, vel presbyter, aut diaconus a suo episcopo, aut fuerint aliquid de facto ministerio juxta præcedentem consuetudinem contingens, sive episcopus sit, sive presbyter, aut diaconus, nullo modo licitat ei nec in alia synodo restituionis spem, aut locum habere satisfactionis: sed & communicantes o[mn]i[bu]s abjici de ecclesia, & maxime si pollea quam damnatus adversus ordinatorem proferam, fuerit sententiam, eisdem communicare præsumpserint. Carolingiorum quoque regulæ excommunicatum qui ante audientiam communicare temerarie, ipse in se damnationem protulisse manifeste denuntiant. Si ergo secundum apostolum nemo sibi honorem accipit, & Christus non se clarificavit ut pontifex fieret, qui omnes cum Patre & Spiritu sancto glorificantes se glorificat, & ipse est pontifex, de quo rursus idem dicit apostolus: *Talis decebat ut nobis esset pontifex sanctus, innocens, impollutus, segregatus a peccatoribus, &c.*

Et si episcopus, qui damnatus a synodo est, justa sacros canones, & aulos fuerit aliquid de ecclesiasticis rebus, ipse jam videtur omnino condemnatus contingere, & agere audientiam communicare, ipse in se damnationem protulit; ita ut nullo modo liceat ei nec in alia synodo restituionis spem, aut locum habere satisfactionis: sed & communicantes o[mn]i[bu]s abjici de ecclesia: quanta putas Gregorius poena multandus est, qui post damnationem sui & anathema, in hac synodo commissile probatur, id est, & super Christum fuisse existulit, & quod ipse non fecit, ille & honorem sibi reliquit, & et ut pontifex esset, se arrogantissime elevavit, & ante audientiam excommunicatus communicare, & veritate usurpare præsumpsit, & damnatus de sacro ministerio non solum aliquid, verum etiam multa juxta priorem consuetudinem tetigit? Quod autem Gregorius agere omnino non debuit, etiam si nulla commissa existerent, pro quibus damnari potuisset: quoniam post latas sententias, quæ inferiorem, a superiore dandum est, ne si ei non obediretur, liceat abs fortasse injuste ligatum, ipsum obligationis sue fententiam ex aliis culpa, id est, inobedientia, maceratum.

Igitur præsatos damnare indifferenter, oportet horosseve. Quicunque vero minoris auctoritatis sunt, damnare folicite caveare, ne majorum fortasse damnationem transfigendarum aliquam leet. injuste nonnunquam damnati sunt, ex ipsa temeraria præsumptione, culpa, quæ quondam forte ignorantibus fuerat, innotescit, culpa necdum, mereabatur, procul dubio subsequatur. Nihil quippe ligatum veritum in se mortiferum habuit: sed qui inobedienter ex eo comedit mortem sibi & posteris propinavit. Quod quia ligatum malignum; cum quod Deus forte non fecerit bonum: sed quod mala sit transgressio, nolente subjici, per eam merito sit ora damnatio. Porro si dicitur, Gregorius ab imperatore restitus, & ab aliis tibus fuisse receptum, percontari libet, a fapientissimo imperator, quibus hoc documentis, quibus canonibus jubeatur, qui depositi, aut hi qui abjiciuntur, ab aliis recipiantur? nisi etiam veneranda & universali synodo Nicæna de virtute prolessione loce clarius inhibente? Nam a sacularis potestate nec ligari, nec libri sacerdotem posse, manifestum est: & idcirco affirmat approbatur Syracusanum Gregorium per imperatem tantummodo sententiam nullo modo valuisse recuperatiam.

Ubi si pontificum quoque locitatur affectus, quærimus, utrum præsederit, an fuerit subjectus? Si subjectus est, nihilo minus ad restituendum non pollit, pontificumque lecentiatissimus, adulationis, vel terroris fuerit potius, quam legitimæ sententiæ. Si præsedit, docuimus quibus, & ubi ille sit gestus: si secundum ecclesiæ regulam celebratus, si a patrena traditione profectus, si majorum more prolatus, si competenti examinatione depromptus, & ad majoris auctoritatis sedem, quem illa est, a qua Gregorius damnatione sebebatur obstrictus; secundum ecclesiæ regulas

las est relatum, si ipse præsul, qui ligavit, absolvit. Si hæc gesta non sunt, quo more, quo ritu Syracusanus Gregorius se gloriatur absolutum, cum nec a pontificibus ordine debito, nec ecclesiasticis legibus functis expetitus, nec a mundana potestate potenter prater ecclesiæ transitum prorsus absolvi? Jam vero si dicatis: *non ego absolvi, sed* a pontificibus ut solvertur postulavi: e contra illi multo magis a vobis absolvendi essent, ut si eum velletis absolvi, legitima ecclesiastici tenoris absolutio præveniret: & hæc omnia quæ superius dicta sunt, secundum ecclesiæ traditionem contigit, præcipue cum ab inferiori sed pari, sed a majori persona, & (sicut ex apostolicis canonibus edocemur) solum ab eo qui eum sequestravit, a quo fuerat ligatus, absolvi debuit. Inferior quippe, vel comparem aut olim vel compatrem non audebit majori, absolvere non potest. Solis igitur potior inferiorem conveniunter absolvit. Proinde si Gregorius tam pontificum, quos præjudicius obligaverat, fine prima fede absolvere non potuerunt.

Verumtamen licet contra Nicænenses sacros canones præsatum Gregorium, qui abjectus fuerat, receperint, nuntiquam tamen eum a vinculo, damnationis & anathematis eruerunt, quem absolutione præcisarum privaverunt, alteque quando ecclesiæ dissimum ligatum posset destituere, brachium non habent. At illis ulus est, dum apostolicæ hoc ipsum non impetrarent, & beneficium in patris sui convertit exitium.

Dixisse igitur, o imperator, objecto, cum ita sit, quomodo non debeamus non Ignatium non adjurare? cui usque ad audientiam (quamvis in nobis est) indemnem non penitus conservare? vel quomodo non possimus Gregorium, & hos qui ex parte ipsius sunt, merito condemnare? Quando Ignatius, nisi a nobis esset impeditus, sic illos canonice sortitum restituere, ut & eum nullo companine potuisset impellere: ibi qui non nobis lateat, quam in hac parte nobis sum habere promptissimus meruerunt, nec a nobis consilium receperunt, ut his cum patriarcha suo vel, pacificeret, vel communione pedicaret potuissent, sed vicem suam a nobis meruerunt, & ea quæ ex adversus eum peritus præparatunt. Undique perpendit quantum non nore Ignatio debitores sumus? qui sibi obstaculum, & inimicis vpus fuit. Et summa defensionis umbraculum: quamvis non non ideo judicium illorum diffuleritus, ut ei noscendi facultas pateret, sed ut in ea ipsa tempestate in hos prolata valetudinem haberet, ut a nobis examinatio procederet: & rursus sic ab illis in eum objecta penitus coram nobis administerent, ut partis Ignatii pontificis, vel canonica nostra præsentia non deesset.

Quamobrem dilatio patuitque judicio, & infinitæ sententiæ, nullum eft utrique parti, sedis apostolicæ præsulis præsentandum obtentibus, ac etiam (ut par est) subjiciendam diffinitionibus: sed dum pars Ignatii properando disponit iter, ab hoftibus ejus victibus relumptis, non jam fidem apostolicam petentibus, non Petri monoriam sacræ dignationibus Ignatius trahitur, impellitur, & innumeris malis affectus ab ecclesiæ regimine fequestratur. Et hoc totum factum eft, eo quod prædicti pontifices utrique parti sequitatem servantes, & utriusque lateris audientiam posstulantes, Ignatii non humanda sententiam, immo vero interim inflemando, inimicis ejus quodammodo manum porrexerunt, dum minimum sententiam in eos prolatam, non interim auctoritate sedis apostolicæ roborarent, sed usque

Ecclesiæ ejus depositionem anathemate condemnat.

Ps. 58.

Prov. 28.

Heb. 5.

Ab ecclesiastico judicio non recedendum.

Nec ligatus ligare, nec dejectus dejicere potuit.

Nec ligatus ligare, nec dejectus dejicere potuit.

Nec ligatus ligare, nec dejectus dejicere potuit

usque in præsentiam ejusdem apostolicæ sedis A differri decreverint.

Quamobrem, carissime fili & laudabilis Augustæ, quia quasi per non inventa est Ignatii deffinitionis materia: idcirco præter id quod frater adjuvari debet a fratre, præter id etiam quod Petro enjus in terris, licet indigni, vicem gerimus, Christi oraculo peralatus sum: *Et confirma fratres tuos*. Etiam hoc specialiter dicitur, cum non solum adjuvare & confirmare, verum etiam (si mens ipsi poterit adcrescere) a vestris non pro vilis viribus oportet per omnia discepiare: ut videlicet totum in illo funditus abolearur, quod per nos ladendi somitem adversaris ejus reperientibus, ei violentiam inferri nonstrisur: totumque recipiat Christo propitio, quod, dum nos moderate, ac regulariter gerimus, ipse prajudicialiter amisit dignositur. Quoniam & prafati decessores nostri, Leo scilicet & Benedictus beatæ recordationis pontifices, si tale quid diebus eorum Gregorius, vel complices ejus patrassent, videlicet ut abuli tanto compossibilis & patientiæ sedis apostolicæ circa se benignitate in Ignatium manus suas injecissent, aut adversus eum, ipsis sanctis præsulibus inconsultis; linguat suas taliter exacuissent; profecto eos tamquam mistofices inquietudinis, & ipsos se tali clarius obnoxios offendentes, sine quavis retardatione protinus condemnassent, & tantum piaculum impietatis eorum dedecore ardenssime fludissent. Sed quia illi diuina vocatione ab hac convalle lacrymarum subducti sunt, hanc tyrannidem nondum intuentes, nos debemus in eorum labore succedere, qui successimus in honore: quemadmodum ipsi decessorum suorum exempla secuti sunt, & operis eorum strenui cultores inventi sunt: quod ipsi profecto agerent adjuvante dominio habentes (quemadmodum & nos habemus) ipsum justitiæ, seu privilegium dignitatis, nos studiole perfecte procaravimus: nimirum quod omittere procul dubio, sicut nosse tunctim clare tribuitur, non valemus.

Sed dicis, o imperator, etiam fine consensu nostro. Photium & ecclesiam retenturam, & communionem ecclesiæ habituram: Ignatium vero nihil per nos meliorationis penitus adepturum. At nos e diverso credimus, quod ecclesia Christi factos canones, & præcipue Nicænos non tradat oblivioni, præcipientes videlicet, ut hi qui abjiciuntur, ab illis non recipiantur. Credimus etiam, quod diu membrum incolume non subsistat hæreticis membris capiti non hæretsibus. Poltremo credimus, quod cetera membra, (si tamen affectant vivere) caput quandoque sequantur. Verum in omnibus his (sestindom apostolum) *non vo-* Rom. 9. *lentis, neque currentis, sed miserentis est Dei*: & ideo pro labore pietatis moras ullas, roborante nos Deo, minime fallidimus, quia etsi nostrum eft currere, divinæ tamen eft poteftatis, quando ei placuerit ad palmam perducere.

Quod autem facere apostolicam sedem decuit, hoc nos omnes orthodoxos ecclesiæ catholicæ fecisse debemus. Si neque fecit: Dei vero eft exopta perfectio, nam qui remere quidem longitur terram propicio & ventis aspirantibus ad ejus verborum semina spar-

gimus: Deus autem potens eft illi & sui a tore Spiritus infundere, & augmento gratiæ fecundare, atque eorum quanta & qualia vult, & quomodo vult, ad ubertem & multiplicem fructum perducere: quoniam non eft agri dominici cultores fumus; attamen *neque qui planat eft aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus*.

Verum sine dubitatione perdurante hæresi, confiat eos, qui semel a fedis apostolicæ præsulibus percusti sunt, sententia illius hodieque constringi: ita ut eorum nonnullos quidem prolata contra se judicia ita perterrefecerint, ut eorum quidem flatim fauciaverint, quandoque tamen medullitus penetraverint, nonnullos autem etiam post mortem fuscipiam conflit execrabiles omnino reddiderint. Quocirca autem in ipla communione fedes apostolica tenuit, aut dum viverent ab ecclesia funt universali recepti, aut poftmodum ab ea forma celebritate retenti. Præterea illos in quorum locum nunc non confenit fingulari prærogativa diffolvit. Quæ ut manifestius prudentia tua cognoscat, ex his pauca commemorare ftudebimus. Primo quidem clavieger cæli Petrus & primus fedis fedis illius, Simonem magum non ferri; fed lingua mucrone proftravit. Sed ille principum utens virtute non folum ipsa nequitia fua pernitie, fed & male moriens, fui cauffa, in ejusdem damatoris sui mortem principes inflammavit. Deinde cum Afiani omnes inter ceteros, edangelista Joanne auctore, quarti decima lima cum Quartodecimanis pafcha celebrandum; hos præsul meritis & nomine Victor a communione collegii feparavit. At illi omnes cum nonnullis ecclesiarum epistolis hos non folum facile mutui minime præbuerunt, verum etiam pertinacite redargueruntur. Fecilit quoque papa Conftantinopolitanum Atacium non folum ipsum, verum & infolubilibus anathematis vinculis innodavit. Sed adeo eft contemptus, ut idem Acacius, mundi dilectionem & tuitione protectus, etiam nonnullis Romanis pontificibus decedentibus, & officio functis, præsulis præcedentem confuetudinem fuscipiendum, & exceptis paucis, omnium orientalium communione fruerentur. Porro Agapetis apostolicæ fedis gentilis Constantinopolitanum ecclesiæ præsulem antichristum condemnavit, & in loco ejus ordinavit Mennam, pro quo videlicet Anthimo Silverius & Vigilius Romani pontifices ab Augusta Theodora deffenti, & ab ecclesia, fed & diferimina funt perpeffi: fed ad reftitutionem ejus nullatenus inclinati.

His ergo & pleribus fedis apostolicæ magnis & præclaris rectoribus exemplum commemoratis; quid mirum fi nos pro Photio contemnimur, cum videamus apostolorum principem pro veritate contra Simonem deffenta, etiam mortem fubire? quandoquidem, licet fero, licet poft multos fudores, quandoconque tamen mundus totus ea defendit, quæ Petrus contra Simonem deffendifse dignoscitur: ea damnat, quæ illum damnaffe defcribitur.

Quid autem mirum, fi nobis pro ecclesiastica correctione laborantibus manum non datis, fed & duritiis redarguitis? cum videamus Victorem papam & martyrem, qui ideo vencuvictor eft, quia martyr pro ecclesiastica traditione, parte a totius ecclesiæ præsulibus pernaciter redargutus: quandoquidem ecclesia tota nunc cum illo fapit, & quod fecit laude prædicat dignum. In quo animadvertendum, quia fi tunc ille pro justitia tanta leveritate non niteretur, fecuti nonnulli horrabantur epifcopi, hactenus fortaffis error ipfe

ipse manifeftet, præcipue cum etiam eo tanto zelo fuscretis, atque ad Ephesinam priorem in aliquibus perduraffe fynodum legerimus. Quid præterea mirum, fi fedes apostolica dilectos suis parvipenditur, nec ab imperio tuo, tibique fubjecto audiatur? cum videamus fanctum Felicem adeo ab imperatoribus prædecessoribus tuis contemptum, ut abeo anathematizatum Acacium ita fua protectione munierint, ut & fede Conftantinopolitana dum vivit, abuteretur, & in perfidia fua mala moreretur. Verumtamen propitio Chriflo, fedis apostolicæ pontificibus indefeffa constantia, a catholici jugi fatigatione remota, tandem aliquando a fæpe fati beati Felicis * fententia, id eft, ecclefia tota converfa. Et quis præsidium Acacius non eft in ecclesia tacti fanctum eft. Sed & tu imperator orthodoxe de ipso nunc cum fede apostolica fapis, qui fi illo tempore paffores repertus, pro ecclesia cum, & in hac cauffa fecisses fortaffis accenfus.

Ad extremum quid mirum, fi pro defectione Photii nobis minaris? quando autecessores tui principes pro Anthimo jam dicto prædecessores meos usque ad confeffionem perfequendo perduxerint? Verumtamen, licet diuiffime laboraverint, fecerint, & nos diras adversus eos affiictiones commoverint: fententiam tamen eorum mutare, vel Anthimum revocare ad priftinum ftatum nullo modo potuerunt: qui licet tarde, quandoque tamen ad ipsum Anthimum, & fenfus ejus cum fede apostolica fapientes detectati sunt: & Menuam virum fanctum ab ipfa promotum, non fecus veftratus fit autumant, fed cum ea hanc digne recipientes venerenter amplexi sunt. Quis vero tunc videns Petrum vel fucceffores ejus, Simonem, præfertque parvitatem ea tam fortiter debellare, non poterat indignari? & eos tamquam infenfatos efferri penitus arbitrati: præfertim cum pro eifdem perfidis totius prope pacifici orbis ifos cum principibus fuis pugnaverit orbis? Sed quia veritas regi funditus humanis non potefl conatibus, & præfati, quin & alii fedis fummique pontifices fpe fretî, nec fe confundit, aut labores arripuerunt: idcirco fol juftitiæ radios fuos fortaffe mittens & nebulam diffipavit errotis, & veritatis paulatim tenebras deudit: fcquæ demum quantum illi defenfores ecclefiæ refte fapuerint, & ifti nequiter obtervaverint, tandem evidenter innotuit. Ita quoque & nos (ut verba egregii hujus- Rom. 15. modi apostoli) *laborantes cum fratribus fidei quos & patres noftri*, ficut fcripfimus eft: *Credidi propter quod locutus fum*) & nos credidimus, propterea quod & loquimur: & confidimus, quoniam qui Abraham contra ipsum fpem dedit filium, potens eft nobis pro ecclefia fua laborantibus & incrementa fpiritalium fruguum donare, & earumdem frugum uberem fructum multiplicare.

Unde dicito, quæfumus, o imperator pfillime, cujus profiitatis indobedientia, vel cujus multitudinis infidelitas, aut cujus potestatis excellentia, nos ab hac fide vel spe debeat aut valeat fatem paramper avertere? Præterim cum beatiffimus jam defignatus exclamet apostolus: *Eft*, inquiens, *fides fperandarum fubftantia rerum*, *argumentum non apparentium*. & rurfus: *Spes*, ait, *quæ videtur, non eft fpes: nam quod videt quis quid fperat? fi autem quod non videmus fperamus, per patientiam expectamus*.

Hæc igitur fidei lux fpe certificati, fili carissime, nos quidem de percipienda mercede laborum (etiam fi vos nobis nonquum obedientiæ, etiamfi

a) Forte, *fuscitare oft excitat*. li. b) Celsi in 3. ex. cclfo. Gelasio. Forte, *qui quo- modo*, vel *quem- admodum*, vel *mutuat quin non poft pa- tuere*. li.

Gelas. epift. 8.

Agapetus Rom. epift. 1. Felix III. epift. 1. Gelasius epift. 10.

2. Cor. 4. Pfal. 125.

Hebr. 11. Rom. 8.

A quantum potestis apostolicæ fedi reniti contenderitis) nullatenus dubiramus. De te tamen tamquam de dilectiffimo filio vehementer ingemiffimus & triftamur: quoniam non pium veftigia, fed pravarum propium exempla fectatus apostolicæ & primæ in toto orbe terrarum fedis edicta, perverforum hominum fuafionibus illectus, atque decreta poftponens, & anathematis obligamenta, quibus perfecutores Ignatii comminiffi noftri, Photium videlicet, qui poft depofitionem nimis multa de minifferio facro contingere juxta præfentem conftitutionem audet eft, & latorores ejus regulariter irretivit, contemnis: & quafi unus Chriflianus tenere parvipendis.

Quod quantum fit a catholicæ temoven- S. Greg. epift. lib. 9. epift. 61. B dum, & a fidelium cordibus excrandum, eximius præful noftræ fedis moribus & nomine Gregorius offendit, cum de hoc fcribens, dicens: Si tunc, qui contra hæreticam fallia ferinent, vel tenere quia Chriftiani non funt: dubium non eft eos, quæ & ego & omnes catholici epifcopi, atque univerfæ ecclefiæ anathematizamus, quia veritati contraria fentiunt, contraria loquuntur. & rurfus: Ipfi, inquit, fibi teftes funt, quia Chri- Contra contemnentes teftatus. ftiani non funt, quia ligamenta fanctæ ecclefiæ vanifime eftimant, quæ conftibus folvere, ac per hoc nec abfolutionem fanctæ ecclefiæ, quam præfat fidelibus, veram putant, fi ligaturas ejus valere non adtimant. Et quia ipfi ab ecclefia diffutandum non eft, quia defpicienti per omnia & anathematizandi funt, ut unde veritatem falfere fe credunt, inde in peccatis fuis veraciter lignentur.

Sed fi forte dicis non debuiffe tam coneite audita dicta credere, nec tam ad proferendam fententiam feftinare: profecto, o imperator, hoc rationabiliter poffe dici, fi culpa cum clamore, quemadmodum Sodomorum & Gomorrhæorum, non eflet: fi quæ de Gregorio geffa fuperius intimavimus, tam in propatulo non extitiffent: fi fcripta veftra, quæ apud Conftantinopolim contra confacerdotem noftrum Ignatium, vel circa Photium, ab ipfo directa funt, non effent, geffa funt evidenter, nullatenus indicaffent: vel fi legatos noftros, & epiftolas pietas tua benigne fufcepiffet: vel fi fufceptas nullo temerario nemo fallacia deffendere, & illas ab earum veritatis tenore nullatenus amoviffet. At ubi piaculum non folum cum voce, fed & cum clamore commiffum eft, & fcripta latratus frantis (forti hæreticus) clamabat ad Deum de terra, & veftrates (juxta quod per prophetam de reprobis exprobratonis "effectui perhibetur) *peccatum fuum, quafi Sodoma proclamaverunt, nec abfconderunt*: poffi- Ifai. 3. Forte, quem fcripta quoque veftra, ficut id eft, peccatum confummatum, liquido demonftratum, poftquam et- Rom. 11. iam miffos noftros apocrifarios a colloquio fidelium, & juffis noftris veritis, & epiftolas noftras occultatas, atque falfatas agnovimus; quid potuimus conflultius, vel cautius agere, quam (ne ut magis ac magis fectus, ut aiunt fperneret) id fundituseximeremus? de (4 ne ut defides & negligentes ju- 4) Forte, dicaremur) pro domo Dei celeren, fervidumque ut &. H. zelum offenderemus? Præter hæc autem, quia fatis divulgati fieramus, nos vel Ignatii depofitionis, vel Photii promotioni confenfiffe idcirco veloci ftudendum effe fatisfactione, & Chriffi ecclefiam de hoc certificare jure putavimus.

Verum quemadmodum audita crimina non fa- Nec ebo credidimus cile credi, fed cognita fine tarditate puniri debeant: fanctus jam nominatus papa Gregorius & cognitum magiffer egregius, fapienter edocet dicens: Per- tacite punitum vero tacite, qualis-

vero etiam cum clamore, est culpa cum libertate. A
*Sed quod hoc exemplo nisi nos admoneamur ne ad profectendam sententiam unquam praecipites esse debeamus, ne temere indiscussa judicemus, ne quaslibet mala audita nos moveant, ne passim dicta fine probatione assumamus, quod profecto perpetuare pertinacissimus, si auctoris nostri fabulius facta paulumus. Ipse quippe ut nos a praecipitata sententia protatione compescerer, cum omnia nuda & aperta, non occulis ejus a mala tamen Sodomæ nobilis audita judicare, qui ait: *Descendam & videbo utrum clamorem qui venit ad me, opere complevirint, an non est ita, ut sciam*. Omnipotenti itaque dominus, & omnia scienti, cui ante provocationem quasi diminitis, nihil est gravitatis nobis exemplum proponat, ne mala hominum ante praesimmamus exercere, quam probare?

Gen. 18.

Exp. 12. Lud. 5.

Ecce per angelos ad cognoscenda mala descendit, ne quæ lacinandos perceret, atque ille patiens, ille mitis, ille de ira misericors, ut *Zacharias dominus cum tranquillitate judicat*, ille de quo eusdem scriptum est: *Dominus patiens est redditor*, in tanto crimine involutus invenies, quali patientiam pertemisse, & dicto citius ex judici expeditus ad vindictam nobuit, sed eos igne judicavit quos judicii diem præverit: & nec malum & quasi cum difficultate cognovit cum audierit, & tamen fine tarditate percussit, cum verum cognoscendo reperit: ut nobis videlicet daret exemplum, quod majora crimina & tarde credenda *sunt* cum audiuntur, & citius punienda cum veraciter agnoscuntur.

B

Nec igitur quomodo ad pontiendum audita mala proclives, aut præcipites simus, quando (ut dictum longe superius dimisus) antequam legati vestri *Aria* vir videlicet illustris Spatharius, ac ceteri Romam venissent, quæ apud Constantinopolitum posset gesta fuisset veracitur agnovimus, non jam audita, nec tamen credita penitus habebamus? Posquam vero, iidem missi vestri ad fedem apostolicam perveneruni: quæ auditu solo primitus didiceramus, patefecit cœtus nobis, & tota ecclesia quæ apud nos est, manifestavit corpora: nec tamen nos interim ad sui damnationem quicquamda pertraxerunt.

C

Posquam vero missi nostri, quos illuc ad hæc per ordinem, ac lubtiliter investigandà, & plenier investienda, seu veltræ notitiæ veraciter referenda destinaveramus, cum eam Leone a fecretis imperialis legatis regreffi sunt: & tam epistolam tuam, quam cetera scripta de his, quæ Constantinopoli gesta sunt, ad nos illis suscepimus, & diligenter investigavimus, eosdem missos nostros una cum sancta synodo regulariter examinavimus, cuncta que gesta sunt, enucleanter didicimus, omne quoque dubietatis nebulum ex corde depulimus, ac per hoc docente magnifica Christi tuba præsato felicet papa Gregorio, quod supra memoravimus, sicut audita mala tarde credidimus, ita tot manifestatis cognita, citius punire necessario procuravimus, & hoc rite: nam ad cognoscendum & condemnandum imperitatem Nestorii, sanctæ Ephesinæ synodus folam epistolam ejus, quam ad beatum Cyrillum scripserat, recitatam sufficere credidit. Quinta quoque synodus etiam jam mortuos Origenem, atque Theodorum per eorum damnanda scripta non recte fapuisse repertos, anathemate percussit. Sanctus quoque papa Gelasius de damnatione Acacii vestræ quoque urbis episcopi ad Dardaniæ subdit, dicens: Hic, & examinatio quæ-ritur: non judicio non erat opus, posquam lis-

Gen. 18.

Psalm. 85.

Epist. 9. cap. 12.

Epist. 10. c. 2.

Epist. 11.

teris fuis ipse confessus est. Christi præterea confessor papa Martinus Cyrum Alexandrinum, Sergium, Pyrrhum & Paulum Constantinopolitanos, a fide eorum in fua facra fynodo fcripti recenfitis, damnationi condemnabilit. Hæc ergo, & tot prædecessorum meorum exempla fequentes folenniter nos Photium & complices ejus damnasse manifestum est: præsertim cum ex vobis audieritmus in scriptis Ignatium, qui ante Christus domini dicendus est, a fobjectis & infensoribus suis ferrate gladio transfoderatum fuisse, ac detrimentum dignitatis propriæ pertuliffe, quod apte fecundum David in Saule, quem dixit Christum Dei, nuncupatur: abjectus tamen a domino jam dignofcebatur exhorrendus, regum prodit hiftoria, qui dum ex ore pueri Amalechitæ, etiam mendacitet dicentis audiffes, quod occidiffet eum, non ulti certitudine requifivit, fed protinus hunc perfecit dicens: *Sanguis tuus super caput tuum, os enim tuum locutum eft adverfus te dicens: Ego interfeci chriftum domini*.

Verumtamen quid opus eft hinc multa proferri, cum hodiecque penes ecclefiam Conftantinopolitanam impietas ipfa vigeat, præveritatis regnet, fedefque tenuta multipliciter? Porro fi fententiam noftram exhorrefcitis, & hanc ipfius loquelis tuæ tudinis effe putatis, ne illam formidetis timere, quia in prævaricatores & contaminantes profatis eft, quarum quia perpetuo confringitur inobedientes, & nifi refipifcentes nunquam annullo refolvit: Quapropter fili cariffime & Chriftianiffime principes, quem cum omnibus impetrio tuo fubjectis aliifque vobifcum, auferte malum de medio veftrum, tollite adulterium, auferte malum de medio veftrum, tollite adulterium, tollite tyrannum & pervafforem eccleſiæ: reddite fratri & coepifcopo noftro Ignatio eccleſiam fibi divinitus creditam: da vos illum ante omnes audientia in canonicam expoſitis: reddite quod tuliſtis, & emendate pro Deo quod contra Deum egiſtis: reſignate tantum, convertimini ad nos, & corrigiemini: & liberati a malo, a nobis melius divinitus emendati: quoniam nos non in Photium fed in Ignatium tulimus, quia bono eſt, quia Photius damnatus: fed quia eſt apoſtata, prævaricatrix, & quia viventis antiſtitis, & ea nulla ex parte legitime carentis, uſurpavit eccleſiam. Iraque malefactum quod in ea eſt & in fuatoribus ejus punitur irrogatione ſententiæ: quæ pronuntiatio, quod malefactum, ſi recedat, jam non erit illa perfona, in quam ſententia profata eſt. Remanebit enim homo, & Photius, quem non damnat, in quantum homo eſt, & homini nomen conferitur, ſed in quantum prævaricator & malefactor eſt. Si ergo deſinat effe prævaricator, ſententia dti blaſphemia æquanimiter ſuſtinemus, vel etiam tantæ fedis, five jam excellentis eccleſiæ Romanæ, cui Deo defervimus auctore, ſi contumelias ſuſtinemus.

Verum quatuvis & de nobis humiliter ſentiamus, non tamen (conſcientia dictante) vera eſſe, quæ vos de nobis perhibetis, afferemus: fed ut diximus, ea poſponentes, illa potius quæ Jeſu Chriſti funt inveſtigamus. Etſi male congeſta adverſus ejus famulos, adverſus ejus ordinatos, adverſus ejus ſimilos, adverſus ejus ordinatos, adverſus ejus ſimilos, adverſus ejus ordinatos, adverſus ejus ſimil

linquere gemina, quæ antecessorum nostrorum beatissimorum pontificum tempore, aut nunquam exorta, aut certe in undecumque, vel quomodocumque exorta funt, eorum judicii ligone, antequam proficerent radicitus extirpata funt.

Destruite ergo vos, & dissipate illa, alioquin a nobis fore destructenda, seu funditus dissipanda (modo quem prædiximus) sacrosocie, quamvis antequam nos illa vobis fecissemus, quæ nunc sublimitatem vestram horrarunt, hoc vos sponte facturos esse putaremus: sed quia quod putatum est, nullum effectum hactenus habuit: idcirco nos salutem vestram diligentius manere volentes, ut hoc nunc saltem agatis, affecta paterno monemus. Alioquin (ut jam præfati fumus) sic, Deo favente, de cetero vigilabimus, & studiis quibus possimus, insistemus, ut inter examines componentur, qui auctoritatem Petri non senserint, nimo Dei hanc ordinantis in Petro non intellexerint: ita ut nec ille, qui pernicioſe compilata sine defendere, sed nec his similia, ut non dicam scripto tradere, vel in mentem volvere, quis ulterius audeat. Non enim figmenta, quæ ordinationi Dei refiftunt, quæ evangelicis vocibus contradicunt, quæ sanctorum patrum diffinitionibus obviant, quæ synodicis constitutionibus adversantur, quæ si sic dimittantur, innumeros poſſunt fidelibus auferre: sed quemcunque, inferre dispendia, incalumia sine diferimine nostro valemus deferre, & exillimationi nostræ vel nonæ, vel pati decesſum-nostrum tantum, (quod absit) nedum ad detrectationem simplicissimam, & mutilationem fedis apoſtolicæ privilegiorum relinquere.

Itaque, fili dilectiſſimæ & Angustæ clementiæ, tamquam ſapientiſſimus hius lætifica patrem tuum, & tandem aliquando mœſtitiam de pectore matris tuæ volui gratiſſimus natus repelle, removendo videlicet omnium, & ei redendo legitimum. Destrue, quæsumus, opus diaboli, & omnes insplantationes ejus subverte. Opus est enim diaboli, & ejus subversatis actum eſt, mihi credite, ut sanctorum pellerctur ligeatius, & fibi eccleſiam coeditam Phorius adulter invaderet: ipſe quippe callidus, & veternoſus inimicus volens inferioris dignitatis ſacerdotibus imponere ſcmpiternum ſilentium, cum, quem ſublimioris auctoritatis eſſe confpexit, impetendum primitus exiſtimavit: & ad hunc proſternendum, quotquot potuit, vires armavit, atque totius invidiæ ſactibus cuncta mundi principes inflammavit.

Cur hoc, nisi ut dum illi cum, qui ſuper le eſſet, eliſum terrarent, ipſe (cæteris utpote minoris auctoritatis) pro veritate loqui penitus non audcrent, & tanto jam ſublimioribus perſonis prave agentibus, minus audenter exadverſo le opponerent, & tanto minus pro domo domini murum ſuccenſendent, quanto in potiorem ſuum ſe ipſa perpetrari conſpicerent. Sed tu imperator, qui plus religione, quam brachio carnis hoſtes eccleſiæ vincis, vince adoratrias ejus, & omnia moliminaſpius ſubverte: exaudi nos, ſi libet, ſin autem vel proteſtorem eſſum exaudi, & verba, quæ ad Jeremiam dicuntur, audi, ad te delata cognoſce. Ait enim: *Ecce conſtituo te hodie ſuper gentes, & regna, ut evellas, & deſtruas, & diſperdas, & diſſipes, & ædifices, & plantes.* Evellas videlicet, & deſtruas, & diſperdas: & diſſipes; juxta competentem imperio vello miniſterium; omnes argumentationes diabolicas, & omnia membrorum ejus machinamenta, & præcipue illa, quæ per Photium orta funt, male pullulantia germina: ædificaces autem & plantes cunctarum virtutum merita, & honeſtorum odoriſera morum aromata: immo quæcunque per vota de Patris & corpiſcopi noſtri Ignatii ſunt dignitate deſtructa, & debita, quæ ad officium patriarchale pertinent, a perſona qualibet irreverenter eruſta.

Jam vero (vel potius impedientibus, vel perversis bominibus ſuadentibus, miſſis imminentibus noſtris, quod ſuadere vobis etiam ad impetrandum velitatem mittimur, non ducitis quod genuentes dicimus, ſimplendom & dilationibus (proh dolor) ſolum decernitis fore ſtudendum: ſcire volumus excellentiam veſtram, quoniam de perſona Ignatii, atque Photii, de quorum agitur controverſia, nihil diferetius aquo, nihil nec non & ſalubrius arbitramur, quam ut utrique & Romam ad renovandum examen, quod tamen ſecundum indulgentias promittamus, tenore ac ordine quo jam vobis per Michaelem proſpectus meum ſignificavimus, veſtro favore venias, ita ut Ignatius, qui omni eſt humano deſtitutus auxilio, quemadmodum venire valeat veſtro pro Chriſti amore collato ſibi fuerat juvamine. Jam vero ſi epiſtolas per eumdem legatum veſtrum, a quo vobis modo delata non eſt, tenorem vel ordinem, quo diximus ſtatim terminatas perſonis Romam fore venturas ſeire cupitis a præſentibus miſſis noſtris exigite, & hunc noſſe plene valebitis. Siquidem illis remanſerunt epiſtolarum, quas magnoindici veſtræ, nec non Photio per Rhodoſiam & Zachariam tunc epiſcopos directæ, ſcripta pro collatione cum authentitis facienda traditimus: cum quibus etiam exemplaria epiſtolarum, quas vobis & Photio per Leonem a ſecretis miſimus, & hujus, quam per Michaelem protoſpatharium vos deſtinaſſe præciſimus, ſecum nihilo minus deferendum eccleſimus.

Juxta ergo tenorem & ordinem, quo præfatas perſonas ad iterandum judicium huc venire decernimus, latius ſigne indultria veſtra reperiet, quem nos in hac fatiſdium proliſtatis declinantes, replicare refugimus. His igitur, inſpirante Deo, ita veſtræ lenitatis auribus intimatis, ſcita a domino redimitum imperium veſtrum miſſos ſibi a præſulatu noſtro (Deo auctore) deſtinatos, denatum videlicet reverendiſſimum & ſanctiſſimum fratrem eccleſiæ Oſtienſis epiſcopum, & religioſos ac venerabiles viros Romanæ eccleſiæ Leonem tituli ſancti Chriſti martyris Laurentii, quæ appellatur Damaſi, preſbyterum, atque Marinum apoſtolicæ noſtræ ſedis diſconem, quos benigne clementia veſtra ſuſcipiens, utpote Chriſtianæ religionis cultrix, in omnibus pie tractet, & intactos quæmdiu vos penes remoranntur, & indemnes proſus manere decernat: quin & aditum, ſimulque locum, quæ injuncta ſunt ſibi, vobis intimare, exponendi congruum ei, ac ſufficientem impartiri dignetur. Sicque demum in quibus Deus annuerit, & cordi veſtro imperaverit, ordinatis, ſiquæ ſos ad nos protinus eos, & abſque qualibet impedimento moleſtia, redire ſinat.

Sed quoniam in Dei omnipotentis fenſibus diſponitur, per ipſum terribile nomen ſuum Trinitas eſt inſeparabilis: & per horrendum divinum judicium, in quo ante pavendum Chriſti Dei noſtri tribunal omnes aſtabimus, & diſtrictum reddituri ſumus pro meritis rationem, vos adjuramus, ut ſi quæ ſunt, quæ annotatorum noſtrorum beatiſſimorum pontificum tempore, aut nunquam exorta, aut certe in undecumque, vel quomodocumque exorta funt, eorum judicii ligone, antequam proficerent radicitus extirpata funt.

Destruite ergo vos, & dissipate illa, alioquin a nobis fore destructenda, seu funditus dissipanda (modo quem prædiximus) sacrosocie, quamvis antequam nos illa vobis fecissemus, quæ nunc sublimitatem vestram horrarunt, hoc vos sponte facturos esse putaremus: sed quia quod putatum est, nullum effectum hactenus habuit: idcirco nos salutem vestram diligentius manere volentes, ut hoc nunc saltem agatis, affecta paterno monemus. Alioquin (ut jam præfati fumus) sic, Deo favente, de cetero vigilabimus, & studiis quibus possimus, insistemus, ut inter examines componentur, qui auctoritatem Petri non senserint, nimo Dei hanc ordinantis in Petro non intellexerint: ita ut nec ille, qui pernicioſe compilata sine defendere, sed nec his similia, ut non dicam scripto tradere, vel in mentem volvere, quis ulterius audeat. Non enim figmenta, quæ ordinationi Dei refiftunt, quæ evangelicis vocibus contradicunt, quæ sanctorum patrum diffinitionibus obviant, quæ synodicis constitutionibus adversantur, quæ si sic dimittantur, innumeros poſſunt fidelibus auferre: sed quemcunque, inferre dispendia, incalumia sine diferimine nostro valemus deferre, & exillimationi nostræ vel nonæ, vel pati decesſum-nostrum tantum, (quod absit) nedum ad detrectationem simplicissimam, & mutilationem fedis apoſtolicæ privilegiorum relinquere.

Itaque, fili dilectiſſimæ & Angustæ clementiæ, tamquam ſapientiſſimus hius lætifica patrem tuum, & tandem aliquando mœſtitiam de pectore matris tuæ volui gratiſſimus natus repelle, removendo videlicet omnium, & ei redendo legitimum. Destrue, quæsumus, opus diaboli, & omnes insplantationes ejus subverte. Opus est enim diaboli, & ejus subversatis actum eſt, mihi credite, ut sanctorum pellerctur ligeatius, & fibi eccleſiam coeditam Phorius adulter invaderet: ipſe quippe callidus, & veternoſus inimicus volens inferioris dignitatis ſacerdotibus imponere ſcmpiternum ſilentium, cum, quem ſublimioris auctoritatis eſſe confpexit, impetendum primitus exiſtimavit: & ad hunc proſternendum, quotquot potuit, vires armavit, atque totius invidiæ ſactibus cuncta mundi principes inflammavit.

Cur hoc, nisi ut dum illi cum, qui ſuper le eſſet, eliſum terrarent, ipſe (cæteris utpote minoris auctoritatis) pro veritate loqui penitus non audcrent, & tanto jam ſublimioribus perſonis prave agentibus, minus audenter exadverſo le opponerent, & tanto minus pro domo domini murum ſuccenſendent, quanto in potiorem ſuum ſe ipſa perpetrari conſpicerent. Sed tu imperator, qui plus religione, quam brachio carnis hoſtes eccleſiæ vincis, vince adoratrias ejus, & omnia moliminaſpius ſubverte: exaudi nos, ſi libet, ſin autem vel proteſtorem eſſum exaudi, & verba, quæ ad Jeremiam dicuntur, audi, ad te delata cognoſce. Ait enim: *Ecce conſtituo te hodie ſuper gentes, & regna, ut evellas, & deſtruas, & diſperdas, & diſſipes, & ædifices, & plantes.* Evellas videlicet, & deſtruas, & diſperdas: & diſſipes; juxta competentem imperio vello miniſterium; omnes argumentationes diabolicas, & omnia membrorum ejus machinamenta, & præcipue illa, quæ per Photium orta funt, male pullulantia germina: ædificaces autem & plantes cunctarum virtutum merita, & honeſtorum odoriſera morum aromata: immo quæcunque per vota de Patris & corpiſcopi noſtri Ignatii ſunt dignitate deſtructa, & debita, quæ ad officium patriarchale pertinent, a perſona qualibet irreverenter eruſta.

Jam vero (vel potius impedientibus, vel perversis bominibus ſuadentibus, miſſis imminentibus noſtris, quod ſuadere vobis etiam ad impetrandum velitatem mittimur, non ducitis quod genuentes dicimus, ſimplendom & dilationibus (proh dolor) ſolum decernitis fore ſtudendum: ſcire volumus excellentiam veſtram, quoniam de perſona Ignatii, atque Photii, de quorum agitur controverſia, nihil diferetius aquo, nihil nec non & ſalubrius arbitramur, quam ut utrique & Romam ad renovandum examen, quod tamen ſecundum indulgentias promittamus, tenore ac ordine quo jam vobis per Michaelem proſpectus meum ſignificavimus, veſtro favore venias, ita ut Ignatius, qui omni eſt humano deſtitutus auxilio, quemadmodum venire valeat veſtro pro Chriſti amore collato ſibi fuerat juvamine. Jam vero ſi epiſtolas per eumdem legatum veſtrum, a quo vobis modo delata non eſt, tenorem vel ordinem, quo diximus ſtatim terminatas perſonis Romam fore venturas ſeire cupitis a præſentibus miſſis noſtris exigite, & hunc noſſe plene valebitis. Siquidem illis remanſerunt epiſtolarum, quas magnoindici veſtræ, nec non Photio per Rhodoſiam & Zachariam tunc epiſcopos directæ, ſcripta pro collatione cum authentitis facienda traditimus: cum quibus etiam exemplaria epiſtolarum, quas vobis & Photio per Leonem a ſecretis miſimus, & hujus, quam per Michaelem protoſpatharium vos deſtinaſſe præciſimus, ſecum nihilo minus deferendum eccleſimus.

Juxta ergo tenorem & ordinem, quo præfatas perſonas ad iterandum judicium huc venire decernimus, latius ſigne indultria veſtra reperiet, quem nos in hac fatiſdium proliſtatis declinantes, replicare refugimus. His igitur, inſpirante Deo, ita veſtræ lenitatis auribus intimatis, ſcita a domino redimitum imperium veſtrum miſſos ſibi a præſulatu noſtro (Deo auctore) deſtinatos, denatum videlicet reverendiſſimum & ſanctiſſimum fratrem eccleſiæ Oſtienſis epiſcopum, & religioſos ac venerabiles viros Romanæ eccleſiæ Leonem tituli ſancti Chriſti martyris Laurentii, quæ appellatur Damaſi, preſbyterum, atque Marinum apoſtolicæ noſtræ ſedis diſconem, quos benigne clementia veſtra ſuſcipiens, utpote Chriſtianæ religionis cultrix, in omnibus pie tractet, & intactos quæmdiu vos penes remoranntur, & indemnes proſus manere decernat: quin & aditum, ſimulque locum, quæ injuncta ſunt ſibi, vobis intimare, exponendi congruum ei, ac ſufficientem impartiri dignetur. Sicque demum in quibus Deus annuerit, & cordi veſtro imperaverit, ordinatis, ſiquæ ſos ad nos protinus eos, & abſque qualibet impedimento moleſtia, redire ſinat.

Sed quoniam in Dei omnipotentis fenſibus diſponitur, per ipſum terribile nomen ſuum Trinitas eſt inſeparabilis: & per horrendum divinum judicium, in quo ante pavendum Chriſti Dei noſtri tribunal omnes aſtabimus, & diſtrictum reddituri ſumus pro meritis rationem, vos adjuramus,

ramus, & toris præcordiis obſeramus, ut eiſdem miſſis noſtris apud vos potiri, nullam moram faciatis, vel cum reverti inde voluerint, obſtaculum inferatis, neque inferre alium quemlibet permittatis: quin potius a cunctis inſidiarum molitionibus eos interpidas & ſecuros reddatis. Quarenus illis ad nos, etſi veſtram vobis ſalutem ſuadere poſſunt, efficacibus redentibus, cunctis gentibus patet quantum Deum coronatorem veſtrum, pro quo eccleſiæ pacem, atque correctionem, ſe integratione perfundi ſunt, honoretis: & quantam reverentiam principum apoſtolorum, a quorum fede præſidi ſunt, per occiſit labefacit. Si quidem nos, o tranquillissime imperator, illos non ad ſynodum celebrandam deſtinavimus, non ad lites & contentiones excitandas direximus. Scimus enim, quoniam *ad quem pertinet, ſorum dominini non oportet litigare*: ſed hoc totum eſt, pro quo nullus, videlicet, ut ſervata apoſtolicæ ſedis auctoritate reverentia, reſtaurationem eccleſiæ Conſtantinopolitanæ ſtatus ſuæ recipiat, & pax & unanimitas ſanctis eccleſiis, & imperio veſtro reddatur, atque perpetuis (Deo propitio) temporibus conſolidetur: nec non & omnium veſtrum diutinis, ac proſperis creſcat ſucceſſibus. Et quemadmodum piorum præcedentium Auguſtorum mitis & pia fuit fanctio, ut conſultatur, in cuſtis arcem regni beatitudine perfruatur. Alioquin ſecundum apoſtolum *verbum Dei non eſt alligatum*: qui cuſtos ait: *Virtus enim eſt Dei forma & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, & pertingens uſque ad diviſionem animæ, ac ſpiritus; compagum quoque ac medullarum, & diſcretor cogitationum & intentionum cordis*: quo uſi nec inobedientes, nec adverſantes eccleſiæ Dei, nec molestiam inferentes famulis ejus diuititere quoquonodo poterimus impositos. *Qui habet aures audiendi audiat*: quæ non omnia licet breſim, idcirco dicimus & fatagimus, nec non & diligenter exequimur, ut plurima commemorare præteremittamus. Primo, ut ne nos de talenti acceptione, quam in proviſionem quæntiate peteripimus diſtrictam, ſi pigri reperiamur, coram ſummo judice cogamur reddere rationem. Secundo, ut ſacerdotes dilectiſſimæ ſignatis conſacerdotis noſtri & fratris, vel in promotione Photii quoquonodo conſenſiſſe putemur. Tertio, ne ſacerdotalis ordo tam ignominioſe vilefiat, ut domini noſtri & Eccum corpus ejus tractantes, atque ſanctificandum ejus velamina penetrantes, & præcipue ſummum in diocesi ſua locum retinentes, tam facile de ceteris impellantur, & a vulgaribus quibuſque ac inferioribus ſuis, nec non & laicis proſternantur, & ubique ullo examine, aut compobatio crimine grada propria, & eccleſia ſua priventur. Quarto, quoniam manifeſtum eſt, qualiter ſede apoſtolica in Gregorii Syracuſani & ſociorum ejus damnatione non conſentiente, ipſi, modo quem prædiximus, ad hæc exeitanda ſurrexerint: & nunc niſi nos hæc corrigamus, vel paniamus, verenur ne nobis deputetur in culpam. Nimirum qui ſuccessores ſumus eorum, quorum ipſi benignitate debemus, licet nobis inconſultis ad iſta prolapſi ſunt. Quinto, ne ipſum quoque imperium veſtrum, vel ſucceſſorum veſtrorum tam leviter adverſus eccleſiæ Dei, vel præſules eorum perverſe ſuggeſtionis ſtatibus commoveantur.

Unde pietatem veſtram obſecramus, & coram Deo & ſanctis angelis ejus conteſtamur, ut obediatis nobis, & nos in hac vita potius audire cupiatis, hortantes atque rogantes, quam B. Petrum cæleſtis regni clavigerum in futuro ſentiatis ac-

A cuſantem, atque damnantem. Nam ſi nobis non obediatis, ipſe contemnitur, cujus vices geſſimus, & auctoritate clamamus. Porro ſi illum contemnatis, ipſi jam conſiderate quid de vobis erit, vel quam in terribili judicio Dei rationem dabitis, qui in tanta ſublimitate poſiti, per eumdem veſtrum cunctis ſubjectis veſtris ultimi exiſtus præcipitium demonſtretis: non ſolum autem in præſenti timore, verum etiam in futuro, impetentibus videlicet & cunctis mundi principibus, nec non & omnibus omnino fidelibus.

Exhorreſcite igitur tot hominum exemplo veſtros pietatem deſiſtere: formidate vestrum animarum operari periculum: pertimeſcite fidelibus ad ſalutem forte tendentibus, tantam pernicien præparare: & pro his omnibus eorum diſtricto judice ſine ſuppliciis ſtrictiſſimum examine de omnibus rationem omnimodam dare. Quotiens quot exemplo veſtro ad talia fuerint devoluti, de tot animarum diſpendio eritis profus obnoxii; & tot procul dubio (quod non optamus) pœnas lotis, quot noxiæ actionis veſtræ formæ, in inobedientiæ chaos demergitis. Quæ omnia, pietas veſtra ut obedientiæ, ne mortat dominus: nam iſta nos pro ſalute veſtra profequimur & exigimus, Unde ne iraſcaris, ſi te tantum diligimus, ut temporale regnum, quod aſſeruſtis es, te veltimus habere perenne: & qui imperas nunc hominibus, regnes cum Chriſto, & qui cras moriturus es, vitam percipias, & gloriam æternam. Data Idibus Novembris indictione xv.

X. AD CLERUM CONSTANTINOPOLITANUM.

Percenſet omnia quæ a die quo Conſtantinopolim miſſi ſunt Rhodoaldus & Zacharias, ſuenunt acta. Item commemorat concilii Romani decreta: repetitque omnia, quæ in ſuperiori epiſtola dicta ſunt de promotione Photii, & de Gregorio Syracuſano, qui Photium confecravit, & de epiſtola imperatoris, quam combuſit jubet.

Nicolaus epiſcopus ſervus ſervorum Dei, reverendiſſimis & ſanctiſſimis confratribus noſtris archiepiſcopis metropolitanis, & epiſcopis Conſtantinopolitanæ ſedi ſubjectentibus, atque universo venerabili clero Conſtantinopolitanorum eccleſiæ.

EA quæ nuper apud Conſtantinopolim geſta ſunt, hactenuſque gerentur, ſanctitatem veſtram non credimus ignorare: ſed qualiter zelo æſtatis pro domo domini ſuæ ſit eccleſia Dei vis, columna & firmamentum veritatis, more decoſſorum nostrum ſolicitudinem omnium eccleſiarum Dei circumferentes, nos de his egerimus, vel diſpoſuerimus, vobis non latet brevitur, quam veraciter intimamus. Igitur poſtquam audivimus, quod quidam veſtrum invidiæ ſactibus accenſi, & ſuperbiæ ſuſta arrogantes elati, more ſuo derorum contra paſtorem & magiſtrum ſuum, fratrem videlicet comminiſtrum noſtrum Ignatium, eccleſiæ præſatæ ſanctiſſimum patriarcham inſurrexerint: quidam, vero inſtar viperarum, ac parricidarum parentem proprium, eumdem ſcilicet beatiſſimum vitum ſenioris dentibus impetierint, & de eccleſia ipſa, cui jure præſidebat, tyrannidis ſue cornu penitus removerint, acerrimis doloribus anguſtiati, atque mœroribus vehementibus cruciati, copiosus qualiter ergo eum viſcera benignitatis, utpote circa fratrem ſollen-

Rabbi infa
lo vers. ſy-
nodo adh. 8.
ſed hic La-
tine eſt im-
propolita, &
multo prop-
fiolior.

decernas, sedula meditatione tractare. Scriptum A nis Marinæ, ac sanctorum ipsius imaginibus; quid-
1. Tom. 1. Scholiast. pag. 212. Montacut.

quippe est? Qui videlicet fraterni spiritus beneficium habere, & claudestri vitiosa suadebo, quominus de caritate Dei maneat in eo? Maximus cum Scholiasta in jam dicta epistola, ac in adjacentibus libri civitatibus, propter quæmdam Phortium ex foro & sæculari militia & habitu, atque a palatinis aulibus eductum, ac subito consuratum, & in eadem ecclesia contra sacros canones promotum, non modicum audientiæ obortum. Aliis videlicet Photii promotionem defendentibus, aliis autem hanc tamquam inconvictæ & superfluæ ingratia sactam, merito detestantibus.

Sed dum quod hinc a nobis fieri deberet, vel qualiter tanti rumoris certitudinem nosse pollemus, inexistanter & anxie cogitaremus: ecce repente cum epistola regia quidam spectabilium, quorum unus erat Gangrenium metropolitanus cum Asia vita glorioso spathario, Augustalem ferentes legationem ad sedem apostolicam perveneruntque, accusationes quasdam in scripta adversus jam fatum confacerdotem nostrum Ignatium, & in verbis exsultationes pro Photio defecrentes, & ut a sede apostolica missos daremus, qui scandala illa sedarent, & schismata dissiparent, magnopere postulantes. Quibus rite susceptis, & legationes injunctæ sibi, seu epistolæ delatæ imperialis inspecto tenore, intelligam, quam prius rumor falsus in corde nostro reperterat, causam evidenter ostensorum certior confestim relatio multiplicavit. Quapropter quia (licut divinitus inspirata sapientia vestra novit) cunctarum Christi ovium cura cordi nostro gignitur, cum vices illius per abundantiam cælestis gratiæ gerramus, cui specialiter a Deo dictum: Pasce oves meas. & rursus: Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos. Deuteronomii distinctiones, aut negligere, quo minus visitarenus ovesdispersas & dissipatas, vel quo minus confirmaremus in fide & moribus bonis fratres nostros, B & proximos.

Et quia inter cetera, quæ de schismate jam fatæ Constantinopolitanæ ecclesiæ, his, qui missi fuerant, testabantur, maxime eamdem ecclesiam ab Iconomachis recidivam contemptoribus excelsorum tibus afferebant vexari, Christumque per singula conventicula blasphemari: idcirco duos episcopos, qui nobilcum erant, quique ad hoc tantum perficiendum opus idonei nobis esse videbantur, Rhadoaldum scilicet & Zachariam una cum ecclesia, quæ apud nos est, datis literis tam ad Augustum, quam ad Photium scripsit Constantinopolim, iden nimirum placituri cum præfatis C ecclesiæ, ea tenere nostro direximus, nihil eis penitus injungentes, nisi ut tantummodo cautas Ignatii patriarchæ, qui antea de ecclesia pulsus, quam ab aliquo ecclesiastico existerat, diligenter investigarent, de sedi apostolicæ plenia & veracibus referrent indiciis, quemadmodum Job beatissimus edocens, Causam, inquit, quam nesciebam, diligentissime investigabam: Photii vero conferentiamen non fo- Job. 29. lum minime intecim admittendam esse credidimus, verum etiam ipsis legatis nostris, ne cum illo nisi quæ cum his ejusque nuntiis nostram communicarent, frequenti ac omnimode jussione præcepimus. Quoniam sicut magnilouquo Leo papa scribens ad sanctum Flavianum dicit antiffitum: Nos qui sacerdotum dominis matura voluntate sese judicia, nihil posumus incognitis rebus D imponam pardi pro justitiam distinctio, prius quam cognita, quæ gesta sunt, veraciter audiamus: Pastoris ac de vene abilibus domini nostri Jesu Christi, ejusdemque sanctitatis semper virgi-

nis Mariæ, ac sanctorum ipsius imaginibus; quidquid quæstio afferret, juste, ac pie diffinire literam dantes, quæ cuncta ita esse, ut dicimus, literæ nostræ, quas Augustæ manifestabidis, nec non & Photio per eosdem missis nostros delinearamus, si ita sunt apud vos quemadmodum a nobis fuere transmissæ, patenter poterunt indicare. Nam si nos pro diffinienda controversia fratris nostri Ignatii hunc legatis nostris quidquam prorepimus, vel eum damnationi subjici decrevimus, ut quid nec sententiam diffinitivam sufcipere, licet non digne, nec legitime decerraverint, attamen nonnisi communique & quomodocunque contradixisse, ac ne deponeretur reluisse, probantur, fuquidem, ut cetera nunc commemorare differamus, in epistola imperialis didicimus, quomodo illi nunc ipsum sanctissimum antistitem ipsius præbere damnationi, verum etiam quæsiter ne tantum pisculum committeretur interdixerunt: qui profecto & ipsi minime contradicerent, si fut depositionis ejus interessent, nos sibi mandatum tribuisse recolerent: & carissimus filius noster pius Augustus, ubi illos præter jussionem nostram egisse characterem, eos & nobis commendare, & super hujusmodi noxa transgressionis excusare F nullo modo studeret. Jam vero si dicitis quam ob rationem illos depositorius, cum eos in damnationem nec sepe fati patriarchæ consentire nolulle, ne scilicet manifestæ & pene convictæ nihil illis bonum profuit inchoasse, & in bonitate minime perdurasse: quoniam qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit. Quid enim prodesse eis posset, quod ea, quæ contra impietatem dare, & polt paululum aut suasionibus, aut terroribus, aut aliquibuslibet vitio a veritatis tramite declinare? Porro si Vitalis & Misenus a beneficio papa honore pariter & communione privati sunt, qui olim ad talia, quemadmodum isti nunc vel impulli vel dilapsi sunt; quanto potius illi pari debent ultioni succumbere, qui pertes quidem pro variationem, sed non pro, immo Constantinopoli nullus penas, sicut illi quoniam perpelli sunt? Porro si nos ideo missos nostros definisse mus, ut vice nostra Ignatium nec legi judicem, quemadmodum imperatoria perhibebat epistola per Leonem a fecretis missa, quæ latrocinale illud concilium, in quo Ignatius deponi putatur esse, judicium nostrum fuisse non veraciter referet: profecto ante totius litis motionem, atque omnis initium controversiæ, sedem ei propriam reslituit procul dubio confuliemus, ut legitime nimirum recipere, quod nulla lege diffidente perdiderat: atque per ecclesiasticum canonem reformeret, quod illi potentia sæcularis ademerat, quatenus fic deinde sede propria nec non & omnibus sanctis fic deinde sede propria nec non & omnibus sanctis fic deinde sede propria nec non & omnibus sanctis

Ignatium, vel communicasse adultero Photio: quamvis hoc & illa concilia, quæ imminentibus illis Constantinopoli celebrata sunt, videlicet tam id quod adversus patriarcham Ignatium, quam id quod pro sacris imaginibus collectum est, patenter innuerint, & imperialis epistola clare denuntiaverit, atque præfatus Leo a secretis regius, his negantibus, in facie fassipfine, atque constantissime coram nobis, & primoribus ecclesiæ nostræ jam dixerit. Sed procedente tempore, mormur multorum ab aliis patribus Romam venientium, quinimo perfectionem a tutoribus Photii contra nos fugientium, fensim eoldem cœpit episcopos muneribus fuisse corruptos diffituare, & quod communicassent Photio, & depositionem Ignatium, divulgare. Quo audito, nimio mœrore affecti, qualiter ab ecclesia Christi, cui divina dignatione præsumus, non habemus maculam, aut ragam, aut aliquid hujusmodi, similitam procul facremus subjicionem, videlicet, ne in hanc fallitam rationem subitandi oriretur occasio, cogitare cœpimus, & mente revolvere. Tunc convocato multarum provinciarum episcoporum legatione sanctissimum episcoporum cœtus, & collecta sancta synodo in ecclesia Dei, in qua beatus Petrus apostolorum princeps corpore redditur, & virtutibus emicat: deinde propter frigiditorem locum in ecclesia salvatoris, quæ ab urbe appellatur Constantiniana, & quæ prima in toto terrarum orbe conftructa eft, ubique recitatis omnibus fcripturis de Græco sermone in Latinum conversis, tam videlicet nefanda synodo, quæ per jam fatum Leonem a secretis apostolicæ sedi dilata eft, quam etiam imperiali epistola: In quibus omnibus examinata depositio Ignatii contiterabatur: & deducta in medium Zacharias tunc neophytus, qui a Rhadoalus propter abientiam haberi ad præsens non poterat, & discussus, & diligenter examinatus, inventus eft in depositione Ignatii, & communione Photii omnino culpabilis, in qua idem Zacharias fe obnoxium recognoscens, proprio ore ac proprio fcripto fe Conftantinopolim a fede apostolica directum iffe, & quæ sibi a nobis agenda fuerant injuncta, peregiffe: & quæ sibi fuerant prohibita, peregiffe confeffus eft: Ignatium fcilicet fine juffione apostolicæ fedis deponendo, & Photio contra nobis apostolatus præceptionem communicando. Tunc decernentes fanctæ nobilcum synodo, depositionis & excommunicationis fuæ fententiam præfatus Zacharias accipiens, foveam quam alitis præparavit incidit.

Alterius, id eft, Rhadoaldi, examinatione propter abientiam, ufque ad aliam fynodum protelata, ad quam canonice fæpe invitatur, qui coercere depositionis & excommunicationis fententiam, quam complex ejus promeruit: infuper, & anathematis, fi cum Photio de octavo communicaret, obligatumnem meritio non evafit. Dignum quippe fuit, ut par iniquitas, par gigneret utrique judicium, & æqualitas effet in retribuendo, quibus patilitas extitit in transgreffione. Nam quia idem Rhadoaldi objecta non diluit, vera effe, que de illo dicebantur, etiam si alia nulla conftarent indicia, examen subterfugiens omnino fumavit. Et idcirco jure illi non profuit absentia, quam ipfe non casu accidente, fed immutate propria miniftrante (quemadmodum fuperius protulimus) & Dioscorus) fibi procuravit. Deum (ut fanctus papa Bonifacius inducentali fua decreti) manifeftum eft confiteri, cum de crimine, qui indubio, & notoria

xerat, contra eumdem fratrem & commiffrem noftrum Ignatium depositionem facere, & anathema dicere aufus eft. Deinde apostolicæ fedis miffus, quos pro caufis facrarum imaginum, & pro inquirenda & nobile renunciando jam fati patriarchæ dejectione, & ob inveniendum modum promotionis hujus nequyti deftinaverat, una, quibus potuit argumentis a noftris mandatis averere (more Arcti quondam Conftantinopolitani hæretici patriarchæ) præfumpfit, & ad proceffionem, quæ ei cum comparibus fuis habebatur, exiit: quam propter pateffactum eft, & fanctio Spiritu revelante venerande fynodo, quæ a nobis collecta eft, clarui, ad damnatorum & fchifmaticorum communionem confugiendo, & ad eorum pertinium more fervari debuit, pertraxit, & in ∘ illufionem beati Petri apoftoli, a cujus fede profecti fuerant, non folum ineclicates redire fecit, fed etiam impagnatores omnium, quæ fuerant mandata monftravit. Poftremo epifcopos, qui ei tanquam adulteri & pervafori communicare noluerunt, exilio relegavit, & fui fectatores complices in reorum furrogare locis non timuit. Et ufque hodie ecclefiam Dei diverfis perfecutionibus impugnare non definit: ita ut fratres & coepifcopum noftrum Ignatium fanctiffimum patriarcham inauditis pœnis & horribilibus tormentis afficere non quiefcat. Sed & omnes quotquot pro veritate & fide cum eodem perfiftere comprehenderit, quibus poteft modis perdere impertat. Emiffe moliatur.

Hæc & his fimilia contra evangelies, apoftolica, prophetica, atque canonica inftituta fe efferens, fe Dei omnipotentis, & beatorum apoftolorum principum Petri & Pauli, ac omnium fimul fanctorum atque venerandorum fex univerfalium conciliorum auctoritate, nec non & Spiritus fancti per nos judicio, omni facerdotali honore, & nomine alienus, & omni clericatus officio prorfus exutus: ac fi poft mortium hujus fanctionis, quam divina infpiratione ac promptam effe credimus, cum unanimitate & concordia fanctæ fynodi fit procul dubio promulgata, anathematis in Conftantinopolitano throno præfidere, aut fæpe fatum venerabilem coepifcopum noftrum Ignatium, quo minus ecclefiam fibi commiffam fine quavis inquietudine regere poffit, impedire, vel fi alterius ausus fuerit aliquid de facro minifterio more facerdotis contingere; juxta præcedentem conftitutionem, quæ modo literæ ei communionis fpem aut locum habere fatisfactionis, fed mathematis vinculis innodatus, una cum communicatoribus fuis, atque fautoribus fuis perpetuo Dei per noftram mediocritatem judicio, ac fententis facrum corpus & fanguinem domini noftri Jefu Chriffi, non nifi vicino mortis periculo, omnino percipiat: ut hæc unofquifque discens, nequaquam de cetero temeraria præfumptione ex laicis fubito in dominicis cafibus infpectio quodammodo impiem irrepere audeat, & principatus amore ante dierum præftare velit, quam virtutis confummet officium, & ante tentet docere, quam difcere, ficut in eadem Conftantinopolitana ecclefia fæpe præfumptum effe comperimus. Et rurfus ne contempfui clericis, quorum utpote in tam magna urbe copiofa multitudo eft, quique ab ipfis (ut ita dixerimus) incunabulis in præceptis labore in ecclefia Chriffi defudant, & indefinenda domino exhibere ferviratis obfequia; is qui deforis eft, alteriusovilis Chriffi pegtem principatum arripiat, & nita-

confirmamus: ita ut quicumque posſit notitiam A *huius* apoſtolicæ, atque ſynodicæ conſtitutionis *quo-* *minus omnia*, quæ præmiſimus inſignia pontifica- *tus* repiſet, cum impedierit, & non in omnibus *huic* decreto obedierit, vel leab plus communione ſeparaverit, vel ulcerius contra eum aliquod judicium proferre tentaverit, abſque ſedis domi- tantæ apoſtolicæ præmiſſo conſenſu (ſiquidem clericus fuerit) ab omni clericatus officio eorum Deo & hominibus ſit alienus, atque *quæ ſuperius* ſta, tamquam qui magiſtrum prodit, cum Juda traditore cruſtringatur, & niſi a prava intentione reverſeris, perpetuus anathema maneat eius- demmodi: ſi vero laicus exiteris, ſile quiſquis eſt, huic noſtræ conſtitutioni contraire tentans, & cum ſedem ſe omnem priſtinam dumtaxat di- gnitatem recipere non permiſſus: vel ſi poſt rece- piam priorem ſedem, denuo illum impellere, & a patriarchio expellere tentaverit, vel perſonæ i- pſius, ſeu facultatibi honori aliquam moleſtiam fe- re primæ hujus ſedis conſulta ſimiliter, omni benedictione paterna privetur, & maledictione Chanaan filii Cham, qui verecundiam patris vi- dens non cooperuit, ſed terræ, maledictus, & cum parricidis æterna pœna, domino judicante, perceſſetur, & nexibus anathematis non niſi reſi- piſcens, penitus eruatur.

Eius 3. 1.

Eos autem epiſcopos, ſeu cojuſlibet ordinis cle- ricos, qui poſt injuſtam dejectionem fratris, & coepiſcopi noſtri ligati, vel in exilio relegati, vel miniſterio, aut gradu ſuæ privati ſunt, ſtatuimus, ut exilio diſſoluto proprias ſedes atque gradus recipiant. Quod ſi quiſquam huic decreto noſtro contraire præſumpſerit, & ea quæ vel gra- dus reſumant, impedierit, quouſque obtemperave- rit, anathema ſit. Sane ſi qui ex eis ab aliis cri- minantur, decernimus eos antea ſedes quidem & proprios gradus recipere; judicari autem niſi a ſe- de Romana non patimur: ſed ſi qua præter regu- lam forte geſſiſſe dicuntur, noſtro eos decreto ju- dicandos relevari ſtatuimus: juxta quod & ſacri præcipiunt canones.

Epiſcopi a Photio relegati.

VI.

De feriis ſemiplenis.

Quoniam optimos nos majorum noſtrorum ſta- tuta, immo mentis innata conſervare, & in omnibus fundamentum patrum præſtare ſtagnata re- novari, & diſſimimus de ſacris, & reverendis imagi- nibus domini noſtri Jeſu Chriſti, ejuſque ſemper virginis genitricis Mariæ, & omnium ſanctho- rum, qui Deo ab Abel juſto placiſſe creduntur, quæ eccleſia ſancta in univerſo orbe diffuſa anti- quitus accepit, quæque ſedis apoſtolicæ præſules pro eis decreverunt, ac ſtatuerunt illibata perſi- ſtere, atque inconcuſſa manere. Quapropter a) Joannem quondam Conſtantinopolitanum anti- ſtitem, & ſequacitos ejus, quos ex Evangeliis at- que calcandæ eſſe ore polluto aſſeverans, quam- diu de his nobiſcum non conſtiterit, & Sancta ſyo- dorum pontificum Romanorum decreta, & alio- rum catholicorum patrum inſtituta non ſaputerint, ſanctimus eos a Chriſto, & ab eccleſia catho- lica atque apoſtolica eſſe anathema. Hæc ſunt, quæ de his ſedes apoſtolica ſtatuit: hæc ſunt, quæ ſynodice regulariterque decrevit: hæc ſunt, quæ vos tanto ſtudioſius oportet amplecti, tanto ſo- licitius obſervare, quanto latius noſtis, quæ ab ea ſtanta ſorint, hæc universaliter ſemper eccle- ſiam tenuiſſe, ita, ut contra ſingulos errores in eccleſia exortos prior hæc ſecundum primatus ſui auctoritatem ſententiæ terminum dederit. Et ita demum antiquitatis eccleſiæ, hoc aliquando per aliquantulum temporis in quibuſdam retar-

a) Qui & Joannes Chryſoſtomi Vitam ſcripſit & Alcibiadi. B.

municat, & quoſdam eorum facerdotio dignos A ſubjici, per eam meritoſ ſit orta demnatio. Porro exiſtimat? quos tamen recte prius non judicaſſe ſi dicitis Gregorium ab imperatore, & ab anti- reprehendit, & ſententiæ, quam protulerunt, eos ſtitibus fuiſſe receptum, percontari libet, a ſa- ſecundum de ſedere ſuccumbere, non neſcit? Sed pientiſſimi fratres, quibus hoc documentis, qui- videamus quorum judicio, vel quorum auctori- bus canonibus ſubnetibus agi rite poteſt, ut hi tate Gregorius poſt depoſitionem & anathema, qui abjicientur, ab aliis recipiantur. Id etiam honorem epiſcopatus reſumpſit, vel officium pri- veneranda univerſali ſynodo Nicæna de utraque ſtinum recepit: Omnes enim illum & depoſitum poteſtione loca illicita inhibente. Nam a Leone Cap. 1. nouunt, & anathematis vinculis obligatum, ac ri poteſtate nec ligari, nec ſolvi facerdotem poſſe per hoc totius eccleſiæ communione privatum. manifeſtum eſt: & idcirco aſſatim approbatur ſy- Jam vero ſi diceritis ipſa ipſe ſibi Gregorius & nodum ſententiam nullo modo valuiſſe recenci- honorem reſumpſit, & priſtinum officium rece- liari: ubi ſi pontificum quoque ſociatur aſſenſus, pit; audite quid apoſtolus dicat: *Nec quiſquam* quæritur utrum præceſſerit, an ſerius ſubſecu- *famis ſibi honorem, ſed qui vocatur a Deo tan-* tus: ſi ſubſecutus eſt, nihilo minus id reditur, *quam Aaron: ſic & Chriſtus non ſemetipſum clu-* ut abſolutio a ſæculari poteſtate percepta valere *rificavit, ut pontifex fieret.* Sed & venerabiles B non poſſit; pontificumque ſecutus aſſenſus abſolu- Epiſcopi canonem præcipiunt: Si quis epiſco- tionis, vel terrorem facti poſtea, quem legitimæ pus damnatus a ſynodo, vel presbyter, aut dia- ſanctionis: ſi præceſſit, docetur a quibus & ubi conus a ſuo epiſcopo, aut ſuetus de ſacro mini- ille ſit geſtus, ſi ſcilicet eccleſiæ regulam cele- ſterio contingere, five epiſcopus juxta præceden- brarus, ſi patrona traditione profeciſtus, ſi majo- tem conſuetudinem, five presbyter aut diaconus, rum more profatus, ſi competenti examinatione nullo modo liceat ei, nec in alia ſynodo reſtitu- deprompſus, ſi ad majoris auctoritatis fedem, tionis ſpem, aut locum habere ſatisfactionis: ſed quam illa eſt, a qua Gregorius damnatione tene- & communicentes omnes abjicit de eccleſia, & ma- batur obſtrictus, ſecundum eccleſiæ regulam eſt nent depoſitum: ſiquidem ſacrorum memoratur relatum, ſiſpie præiuit, qui ligavit, abſolvit. Si prolatum fuiſſe ſententiam: eſtimet communicare hæc geſta non fuit, quo more, quo ritu Syracuſa- tentaverit. Carthaginenſes quoque regulæ ec- nus Gregorius ſit abſolutus, cum nec a clesiaſticæ ſanctionis, quæ ante audientiam communi- pontificibus ordine debito, nec eccleſiaſticis legi- care præſumpſerit; ipſum in ſe damnationem bus fuerit expeditus, nec a mundana poteſtate po- protuliſſe manifeſte denuntiant. Si ergo ſecun- C tuerit præceſſiſſe eccleſiæ tramitem penitus abſolvi? dum apoſtolum *nemo ſibi honorem accipit, & Chri-* Jam vero ſi dicitis, Non imperator abſolvit, ſed *ſtus non ſe ipſum honorificavit*, qui omnes a pontificibus ut ſolveretur poſſulavit. Econtra, cum Patre & Spiritu ſancto gloriſicantes ſe glo- illi multo magis ab Auguſto poſſulare debuerant, rificat, & ipſe eſt pontifex, & quo *curſus* idem ut ſi cum veſtes abſolvi, legitima eccleſiaſtici re- dictat apoſtolus: *Talem decebat, ut nobis eſſet pontifex*, *ſanctus*, &c. nerit abſolutio provenire? & hæc omnia, quæ ſuperius dicta ſunt, ſecundum eccleſiæ tramitem

Et ſi epiſcopus qui damnatus a ſynodo eſt jux- ſervaverunt, præcipue cum non ab inferiori, ſed ta ſacros canones, auſus fuerit aliquid de facro pari, ſed a majori perſona, & ſicut ex apoſtolicis miſterio ſuæ præcedentem conſuetudinem contin- canonibus edocemur, ſolum ab eo, qui eum ſe- gere, & ante audientiam communicare, ipſe quelſtravit, aut certe a prima fede, jure poſſit ab- in ſe damnationem protulit, ita ut nullo modo ſolvi. Inferiore ergo, vel compare ſacerdote, D liceat ei eos ſub ſynodo reſtitutionis ſpem, aut vel compatem, non anuente majori, abſolvere locum habere ſatisfactionis; ſed & communican- non poteſt: ſola igitur poſtior inferiorem conve- tes ei omnes abjici de eccleſia: quanta putas Gre- nientem abſolvit, ſicut & ſuperius dictum eſt, gorium ſonna mulctandos eſſe, qui poſt damnatio- eos eos, quos potior ſous obligaverat, ſine prima nem, five anathema, hæc omnia commiſiſſe pro- fede abſolvere non potuerunt. Veromtamen licet batur, id eſt, & ſuper Chriſtum ſe extulit, & contra Nicænos facros canones præfatum Grego- quod ipſe non fecit, ille & honorem ſibi reſtum- rium, qui abjectus erat, recepiſſe, nunquam pſit: & ſacrifex illi, & arrogantiſſime cla- tamen eum a vinculo damnationis & anathema- rificavit, & ante audientiam excommunicator tis exuerunt. Quem abſolutione præveniatoria communicare & veritæ aliquare præſumpſit, & partium neuerunt, & dum hanc obſervare ſunt, damnatum ſe fecit? Quæ ergo Gregorius agere omnino non nodis majoribus dediderunt. Quinimo dum debuit, etiamſi nulla communis exiſteret, pro ſentiquæ majoris contemnentes tranſgreſſi ſunt, vel etiam ſuam ſeipſorum auctori conſilio, le- quibus damnati potuiſſet. Quia præſati judi- nique ſenſu ſibimet facti contrarii deſtruere fun- cium ſemper inferioribus formidandum eſt, ne damentis, ſi ſcilicet ſententiam ſuam ſeipſi ſolvere ſi eſt non obediebat, licet ab eo formaſſis ipſite moliti, pari præveritatione habuerunt innexi, & ligentur, ipſum obligationis ſuæ ſententiam ex ſimili pena, ſecundum apoſtolicos & nonnullos alio contextu teneatur obſtrictus: ita ut omnes- alios canones teneatur obſtrictus: ita ut omnes- nicantes ei, pœli de eccleſia jubeantur. Ac per hos eos eum juſtificare conſtat minime poſſuiſ- ſe, nec ligatos ligatum ſolvere modo quibuſlet valuiſſe. Ecce a quibus, o beatiſſimi Chriſti miniſtri, Photius eſt inſtitutus: eece qualis eſt Gregorius qui Dormitantius conſuevetudinis pote- rat dici.

Quamobrem cogitate fratres cariſſimi, tracta- te, & vobiſcum ſedula meditatione pergulite, ſi ſtare Photius poſſit, etiam ſi miris virtutibus pollleat, etiamſi omni ſcientia fulgeat, quando qui hunc ſtatuiſſe teorauit, dudum jam cecidit, & volens crigi cum conantibus ſe exigere nunquam reſuperaturus denuo cuit. Conſiderez ergo ve- ſtra

Sententia Nicæna ex- tat. Epiſtola Gelaſii. Decretal. hanc locum affert Nicetas. Lib. 1. c. 8. p. 136.

Can. 30. Apoſt.

stra *divinitus* inspirata prudentia, quomodo Photius, etiam si nihil sibi ipse valuisset impedire, quasi in facerdotali gradu perfectus quandoquidem institutor suus cum hic ordinaretur, non solum sacerdotio, verum & ipso caput Christiano vocabulo. Et licet etiam expositimus, nec damnatus justificare, nec depositus erigere, nec ligatus potest quemquam per impositionem manus provehere. Impollibile eft enim horum aliquid fieri. Propterea propter attendite carissimi, non solum hæc, verum etiam paternos canones & præcipue apostolorum, Antiochenos, atque Carthaginenses, & quod de damnatis & excommunicatis, apud de his præcipiant, qui merito facinorum suorum ab ecclesia pulsi sunt, diligentissime contideranter, ac studiose recolite: nam nos quod decretum est, quod statutum est, quod recipimus & exercimus, vel de his, quos abjicimus & a facerdotio, vel communione pepulimus, vestræ in Christo fraternitati notum facere curavimus: præcavimus: justa quod & magni venerandique Nicæni concilii regulis admoneur, quatenus de his, qui communione quandoque privantur, feu ex clero, feu ex laico ordine epiícopi, per unamquamque provinciam fententia regulariis obtineat, ut hi qui abjiciuntur ab aliis non recipiantur. Ergo nos quod debuimus facimus; ea videlicet quæ vere volentes, quæ Deo tefte, non reliti zelo rectitudinis eginus, & affectu calvendæ paternæ conftitutionis exercui fumus: veftrum autem eft obtestare aliquem eandem cum eis fententiam jure meritoque fubire, Antiochenis canonibus fecundo capitulo præcipientibus ita: Si quis de epiícopis, aut presbyteris, aut diaconis, feu quilibet ex clero degredientes facris cum excommunicatis communicare, etiam ille communione privetur, tamquam qui regulam conftituentes. Et rurfus capitulo quarto, quod etiam fuperius commemoravimus: quid idem dicat antiquitus acceptum concilium, ftudiofe recolite. Cavete ergo diligentiffimi, ne cum his communicemini, qui fanctis fuorum inobedientes inftitutionibus, ne per fententia involvat, quos uno communionis glutino invenerit irretitos.

Videte præterea quia de ignorantia nullum jam potuiftis excufationis habere præfidium, qui & canonum, Deo inspirante, memores, & notis edocti jam nunc eftis epiftulis. Nolite communicare itaque peccatis alienis, nolite nobis inobedientes effe, quatenus honoris præfidium protoplaftus de paradifo expulit. Inobedientia, idolatriæ merito nuncupatur, ficut fanctus Samuel ad Saulem loquitur, dicens: *Quod peccatum arcuendi eft repugnare, & quafi fcelus idololatriæ nolle acquiefcere.* Perpendite ergo quantum fit execrabile repugnare, quantum detestandum acquiescere nolle, quod arcendi peccato, fcelerique idololatriæ comparatur. Clamat apoftolorum princeps: *Obedire oportet Deo magis, quam hominibus:* & evangeliorum ejus Paulus: *Qui refiftit, inquit, potefiati, Dei ordinationi refiftit.* Judicate ergo cui potius obedientum fit; Deo an hominibus: Judicate cui potius refiftendum fit; potefiati, quam in Petro Deus omnipotens ordinavit, quamque fuper cuncta ecclefia exaltit, an ordinationi Gregorii Syracufani, cui merito nihil in fuo dicendum eft: væ homini, videlicet peccanti, in ecclefia Chriíti, toti fcandalo veneranti, quique odium, ficut ipfi fcitis, & non fupra retro dicta, & frure, & communitas noftra lignavit, & apoftolicus, ipfe etiam, & deputatus eft, & ut apoftolicus ipfe etiam commentarius corroborat.

A fentitiet; ab ipfo confacerdotale noftro poftulata eft. Sed decefiores mei beatæ memoriæ Leo & Benedictus fedis apoftolicæ moderamina ferventes, noftrorum fic unam partem audire, ut alia parti nihil penitus referarent: Unius quippe medietas non eft. Quamobrem interim depofitio ipfius a fede apoftolica non fufcepta remanfit infirma. Cumque idem Gregorius per legatum fuum partis Zachariarum nomine fedem agnoviffet apoftolicam fe fuaque omnia nullatenus contentiffe, non gratias egit, non a cepit in jam dictam fratrem noftrum favientibus contumeliis conquieviit, fed benigniiate Dei, & patientia fedis apoftolicæ in fuperbum abatens, in ipfum redilcet Ignatium patriarcham fuum redivivu jacula inspicietis ferverenter exercuit, & eo fuperftite neophytum in Conftantinopolitana ecclefia conlecravit: quem nos & adverfus fedis ifius decretis contumax effe non dubitiit, qui pro fe, non contra fe, ipfius ab ea decreta paulo ante data tamquam ingratus non recepit, & velut tergiverfator arma præparat adverfus arma lituntur falutis non modice conferentia & murum deftituere nititur, qui ne ipfe deftruatur, fortiffime calcitrat. Et agit nunc quantum in eft, ut ea ftatuta prorfus habeantur invalida: quæ cum his ipfe egerat fuppfex petebat: & ut fuctoria effent admonere fubmiffus optabat, atque ut ibi auxiliarentur humiliter implorabat, nec non & contra eas repugnantes, forfitan tyrannos & facrilegos judicebat: nifi enim febes apoftolica ei parere, ille quomodo contra reverendiffimum Ignatium poffit exercere brachium non habetet. At ille ufus eft fedis apoftolicæ bantitate in * malignitatem, & beneficium in partis fui convertit exitium.

Dicite igitur, obfecro fratres, cum ita fit, quomodo non debeamus nos Ignatium adjuvare, aut ufque ad audientiam (quantum in nobis eft) indemnem non penitus conlervare? vel quomodo non poffimus Gregorium, & hos quicx parte iniquus fuit, merito condemnare? quando ignatius, nifi a nobis effet impeditus, & illius canonice factum ftetetur, ut qui nullo conante poteffent impellere. Ifti qui non nobis hæfere, quos in adjutorium fuum habere promptiffimos meruerunt, nec a nobis conftitum acceperunt, uti cum patriarcha fuo vel pacifirari, vel canonice judicari potuiffent: fed vires fuas a nobis ne frangeretur fervatas, adverfus eum protinus præparaverunt. Nobis autem perpendite, quantum nos nunc Ignatio debitores fimus, qui fibi obftaculum, & inimicis ejus facti fumus defenfionis umbraculum. Quamvis non fuleo judicium dominum diffitimus, ut ei nocendi jacula præparerent, fed ut fie fententia in hos prolata, valeudinem haberet, ut a nobis examinato præcederet. Et rurfus fic ab illis in eum objecta penitus coram nobis admitterentur, ut partis Ignatii perfona vocata, * nec convicta noftre præfentiæ non deeffet. Quamobrem dilato paremptorio, & interim firmata fententia, miffum eft utrique parti fedis apoftolicæ præfulis præfentandum obtestibus, ac ejus (ut par eft) fubjiciendum diffinitionibus. Sed dum ergo Ignatii properandi difponit iter, & noftris ejus viribus refumptis, non jam fedem apoftolicam petentibus, non Petri memoriam facrae elignantibus, Ignatius trahitur, impellitur, & innumeris malis affectus ab eccleiæ regimine fequeftratur. Et hoc totum factum eft, eo quod prædicti pontifices utrique parti æquitatem ferentes, & artificiofæ partis audientiam præbebantes, Ignatii jam hr-

B

C

D

E

Inobedientia, ut idolatriæ comparatur.

1. Reg. 15.

Act. 4. Rom. 13.

Matth. 18. Marc. 16.

2. Ignatii epiftola. 3. Additum a Ioanne epiftola 10.

Hinc reprehenditur.

Hæc quidem verba, ita ap.

A ut fi cujuípiam fimplicium eor penetrent (non enim hæc autes prudentium fufcipiunt) & hoc continuo accens ; nimirum tanto miferabilius, quanto nocx animæ magis, quam corporis per illum vivuntium hauftum admittitur. De cujus immanitate placuit licet Augufto per jam fatum legatum jam nos fcripfiffe recolamus, eadem tamen nunc fcribere vel ftrue beatitudini rarum duximus. Denique opinati fumus, & adhuc nihilo minus opinamur, quod pietas ejus tandem adjungando refpiciat, & de ecclefiæ Conftantinopolitanæ reflaurando ftatu nobis falubria fuadentibus acquiefcat: Sicque demum omnia fcripta, quæ male lunt compilata, non folum adverfus nos & fedes fanctam ecclefiam, verum etiam contra fratrem noftrum & comminiftrum Ignatium, eorum univerfi imperii fui multitudine ligni tradendi fuerint, ut Altiogen jam cundis ecclefiæ fidelibus quæ foret apoftolicæ fedis auctoritas, vel quæ fabricatoribus mendacii, feu invectionibus ejus confentientibus dogmatum imminaret ultio profecto pateferet. Impoffibile eft enim (quamquam noftras nos fpeciales injurias curare ftoccipendamus) ut tantorum ac talium facinorum patrem & propagnatorem catholicæ ecclefiæ, ac deftructorum diverfarum hæreleon atque defenforum orthodoxæ fidei blafphemiis acquiminter fubfannare, vel etiam tantæ fedis, five tam excellentis ecclefiæ Romanæ, cui Deo defervimus auctore, contumelias perferamus.

Verum, quamvis & de nobis humiliter fentiamus, non tamen, confcientia dicante, vera effe quæ de nobis perhibuit, afleveramus : fed (ut diximus) ex poftenotenes, illa potius quæ ferit Chriíti Deus, inveftigamus, & (ni nos male conjecta fallunt) ejus famulus, adverfus ejus ordinationes, adverfus ejus diípoíitiones ftabilita privilegia reperiuntur, nulla patientia tolerarum, & non folum hæc deftructæ tortia viribus abhelamus, verum etiam conflatoribus tantæ perverfitatis dignam vicifitudinem reddere neceffario meditamur. Etiam nos ad vorum noftrum laborare fumopere convenit: quatenus diligenter inquirat, atque ferutans fi fua illam non fuiffe præcantio eam canonum invenerit confectam immo exactis fyllabis infectam epiftolam, ut non mirum de tot præfligia texentium poena taceamus, quæ illos fe zelo veritatis ftagrantes involvere conveniat: falem hujus facta accepa & pabulum concipiis igne fuccenfa per Auguftales fuos tam nobis quam omnibus, ad quorum notitiam pervenit, deftinatos apices competenti fatisfactione a tam perverfo fenfu, & tam profanis adinventionibus, quod a fenfu fuo non fuerit commentis tradita, fe exhibeat prorfus immunem. Jam vero fi fibi in multis hujufmodi lectionibus occurrato fuerptum eft, ut talia fcribere mandaret, ne pigeat clementiam ejus etiam hoc ipfum humiliter confiteri, & legibus fuis, aut hujufmodi feripta nullius habeantur momenti, decernere : ita ut penes quem reperta fuerint, impunito non evadente, ipíius quoque fuæ memoratæ, ac femper execrandæ epiftolæ, vel exemplaria ejus apices, intemeratis pro reverentia mancentibus facris diftionibus, flammeo dedantur igni voranda. Et ut fiuiftæ opinionis xenos, quod ex blafphemiis feri-

scripcis incerteret, carere valeat, & ingratus filius circa matrem fuam, ex qua imperandi facultatem ipfe & patres fui ordine exftitas difpofito percepit, nullatenus appareat. Sin autem fecitæ, quoniam poftquam in hac eum pertinacia perfiftere fine tenus vellle cumperimus: primum quidem congregetur conftanter occidentium fum regionum venerabilibus facerdotibus, dilatores & difpofitores, atque præceptores tantæ fallaciæ, feu crudelifimæ derogationis factorum, vel paternarum traditionum ab omni Ecclefiana compage remotos, apoftolica freti auctoritate, duris anathematis vinculis innodabimus: nec non & patrum, ac prædeceflorum morum fecuti veftigia, qui falfis fuum tempore nonnullorum concilia nequiter celebrata caffare pontificum, in qua focia funt crebro dictæ vel exemplaria fuæ epiftolæ: eum potius non folum hæc, fed & omnia fcripta, quæ vel apoftolicæ fraternæ & cocpifcopum noftrum Ignatium inique confecta, vel adverfus nos caufam illius cauinice profequentes, furiofe deprompta funt, perenni damnationi mandabimus.

Deinde vero decernentibus nobifcum, & fimul conficerantibus eifdem fanctiffimis fratribus & coepifcopis noftris, ipfum epiftolam in ftipite identitibus cunctis fubjectam, noftro fuppofito fece, ad vituperium impietatis apicis contam omnibus nationibus, quæ penes memoriam fancti Petri multiplices inveniuntur, extremæ perditioni donabimus: quatenus hic rite peracta, diftet pius quod amet, crudelis quod timeat. Nam tot & tafia blafphemiarum commenta, quin potius veracium litterarum deprauationes, audiffe & tacuiffe, cauuiffe eft.

Quamobrem venerabilis frater, valde mihi, (ficut ipfi comprehendere poteritis) cavendum eft, ne, li nos præfligiorum figmentis minus celeriter obviaverimus, tamquam vera recognita vel comprobata, hæc audientibus fallaciter apud ftolidos exiftimemur. Nec poffumus in eccleña Dei diffimulando tam fparia relinquere germina, quæ anteccefforum noftrorum beatiffimorum pontificum tempore aut nutrita funt exorta, aut crefcere, fi undecunque vel quomodocunque exorta fent, eorum judicii ligore antequam proficerent, radicitus extirpata funt. Deftruat ergo ætium nobis hortantibus ipfe & fuffpectilis: alioquin a nobis fore deftruenda, feu funditus diffiganda, modo quam præditimus, antenofcite: quæuris antequam nos ifta vobis fcribentemus, pro quibus nunc fublimitatem ejus hortamur, hoc ipfum ipfonte fuftarum effe putaremus. Sed quia quod putarim eft multum effectum hactenus habuit: idcirco nos falurem ipfius illæ-tam-manere volentes, ut hoc nunc faltem agat, affectu paterno monemus: Alioquin (ut jam præfati fumus) fic Deo favente, de cetero vigilabimus, & ftudiis quibus poffumus inftitemus, ut inter exantlare compotentes, qui adverfus nos fe commoliri noluerint, immo Del hanc ordinantis in Petro non intellexerint: ita ut nec ifta, quæ pernicioſe compilata funt, defendere, nec his fimilia, ut non dicam fcripto tradere, vel in mente volvere quia ulterius audeat. Non enim figmenta, quæ ordinationi Dei refiftunt, quæ evangelicis vocibus contradicunt, quæ fanctorum patrum diffinitionibus obviant, quæ fynodicis conftitutionibus adverfantur, quæ (fi fic dimittantur) innumera poffunt. fidelibus nutrimenta Petri quærentibus inferre difpendia, nec quicquam hinc difcrimine noftro valemus defendere: & conftantiam noftræ, vel nunc, vel poft difcuffam noftram [illegible]

A destructionem fimplicium, & mutilationem fedit apoſtolicæ privilegiorum, relinquere.

Ceterum ut cruditas unanimitatis veſtræ de fratris & commiſſitti noſtri Ignatii fanctiſſimi patriarchæ dejectione nobiſcum doleat, quæ præveniens ei ſolamina nobiſcum exhibeat. Nam ſi juxta apoſtolum *quod patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra*, quanto potius compatiendum eſt illi, quod inter cetera membra præſidium tenuiſſe ſolum dignoſcitur? Unde ſi non pro unius & ſpecialis perſonæ præſidi ſtatris noſtri repulſione, ſed pro univerſalis ecclefiæ tranſeuntis concatione dolere, gemere, flere, currere, ac decretare debetis. Nam ſi licitum fuerit ſæculari poteſtati de eccleſiæ dominii præſidibus talitet judicare, vel ſi rurſus fas erit ſæculares inferioribus & terrenis ſibi jam temere iſta patrare, perpendite, ne ad pernicium veſtram, imo totius eccleſiæ nunc & futuris temporibus præſumptio talis prævaleat: quod ſi attenditis, cum jam certum, tum imminens tantum caput extulit, ut eccleſiaſtum præſulibus poſtpoſitis, & ordine canonico conculcato, laici nunc eccleſiaſtica moderamina teneant, & pro libitu propolio modo illos removeant, modo illos in locum eorum promoveant, & rurſus quos nunc approbant, poſt modicum mentis vicis levitate repellant. Ut enim ſæculares, ac laici homines quæibet ſcelera valeant, quæ ſanctæ adminiſtrent, ſe ipſos a nullo pontificum, qui ex clero promotus hac ſumma poteras auctoritate compeſcere, libere redarguantur. Nec de cleriſcorum catalogo permittunt ad lacros ordines provehi, qui vitam pro cunctis amaducint, quanto diutius, ac familiarius ſub Chriſto duce forti militantes fortius comprimere poſſent: fed ex feipſis eligunt, qui fuſta eorum tanto minus præſumptu arguere, quanto ſe paulo ante de illorum cœtu, favore ipſorum promotos meminerint: quod illis partibus tanto familiarius agitur (ſita præſumptio videlicet, ut ex laicis ſubito tondentur, & in epiſcopos conſecrentur) quanto non conſuetudine hac inoleviſſe teſtantur, quam non e contra tanto ſtudioſius ex eccleſia Dei eradicare volumus, quanto nimium novæ jam effe cœpit, & omni ſtudio ſtudeat, ut ſua damnatione quæ ſcimus ex factis canonibus, quod non minus conſuetudo, quam perniciofa corruptela vitanda fit: & ſcimus quod paulatim creſcens, jam fere poſſiderat omnium ecclefiarum multorum latera, ut ad temeritas hæc tantam excreverit, ut jam minime clericis egeant, dum contra facros canones ex ſeipſis ſubito conſtituantur, quem voluerint, eligant, & ad labores eccleſiaſticos ſuos oculos non inflectant. Ac per hoc fit, ut alienus comedat ipſorum fructus laborum; & ſtipendia meritorum extraneus hoſtis inſperatus ſcripat, ita ut nihil proficiat clericis in eccleſia deſervire, ſtatuffe, ye prædicatores populos eccleſiaſticos ordines aſcendiſſe, dum alter ſubito hos omnes tranſcendit, & repente principatur in eis, qui inter eos nec contra ſpiritales hoſtes arma ſuſtulit, nec diverſis eccleſiæ adverſariis pro veritate pratias aliquando reſtitit.

Quantum autem ne de laicis temere quisibet ad epiſcopatum eligatur, ſacri canones, cum aliis prohibeant, Sardicenſes oſtendunt. Qui epiſcopus capite decimo tertio dicente: Et hoc neceſſarium arbitror, ut diligentiſſime tractetis, & forte aut dives, aut ſcholaſticus, de fori adminiſtratione epiſcopus fuerit poſtulatus, ut non prius ordinetur, niſi ante de lectoris munere, & officio diaconi, aut presbyteri fuerit perfunctus, & ita per ſingulos gradus, ſi dignus fuerit, aſcendat ad culmen epiſcopatus. Poteſt enim per has probationes, quæ habebuit utique propitium tempus, probari qua fide

B

C

D

E

1 Tim. 3.

Can. 12.

Ofeæ epiſcopalis.

Gal. 5.

Can. 3.

Can. 4.

Can. 5.

Can. 6.

Can. 7.

Can. 8.

Can. 9.

Can. 10.

Can. 11.

Can. 12.

Can. 13.

Can. 14.

Can. 15.

Can. 16.

Can. 17.

Can. 18.

Can. 19.

Can. 20.

Can. 21.

Can. 22.

Can. 23.

Can. 24.

Can. 25.

Can. 26.

Can. 27.

Can. 28.

Can. 29.

Can. 30.

Can. 31.

Can. 32.

Can. 33.

Can. 34.

Can. 35.

Can. 36.

Can. 37.

Can. 38.

Can. 39.

Can. 40.

Can. 41.

Can. 42.

Can. 43.

Can. 44.

Can. 45.

Can. 46.

Can. 47.

Can. 48.

Can. 49.

Can. 50.

Can. 51.

Can. 52.

Can. 53.

Can. 54.

Can. 55.

Can. 56.

Can. 57.

Can. 58.

Can. 59.

Can. 60.

Can. 61.

Can. 62.

Can. 63.

Can. 64.

Can. 65.

Can. 66.

Can. 67.

Can. 68.

Can. 69.

Can. 70.

Can. 71.

Can. 72.

Can. 73.

Can. 74.

Can. 75.

Can. 76.

Can. 77.

Can. 78.

Can. 79.

Can. 80.

Can. 81.

Can. 82.

Can. 83.

Can. 84.

Can. 85.

Can. 86.

Can. 87.

Can. 88.

Can. 89.

Can. 90.

Can. 91.

Can. 92.

Can. 93.

Can. 94.

Can. 95.

Can. 96.

Can. 97.

Can. 98.

Can. 99.

Can. 100.

Can. 101.

Can. 102.

Can. 103.

Can. 104.

Can. 105.

Can. 106.

Can. 107.

Can. 108.

Can. 109.

Can. 110.

Can. 111.

Can. 112.

Can. 113.

Can. 114.

Can. 115.

Can. 116.

Can. 117.

Can. 118.

Can. 119.

Can. 120.

Can. 121.

Can. 122.

Can. 123.

Can. 124.

Can. 125.

Can. 126.

Can. 127.

Can. 128.

Can. 129.

Can. 130.

Can. 131.

Can. 132.

Can. 133.

Can. 134.

Can. 135.

Can. 136.

Can. 137.

Can. 138.

Can. 139.

Can. 140.

Can. 141.

Can. 142.

Can. 143.

Can. 144.

Can. 145.

Can. 146.

Can. 147.

Can. 148.

Can. 149.

Can. 150.

Can. 151.

Can. 152.

Can. 153.

Can. 154.

Can. 155.

Can. 156.

Can. 157.

Can. 158.

Can. 159.

Can. 160.

Can. 161.

Can. 162.

Can. 163.

Can. 164.

Can. 165.

Can. 166.

Can. 167.

Can. 168.

Can. 169.

Can. 170.

Can. 171.

Can. 172.

Can. 173.

Can. 174.

Can. 175.

Can. 176.

Can. 177.

Can. 178.

Can. 179.

Can. 180.

Can. 181.

Can. 182.

Can. 183.

Can. 184.

Can. 185.

Can. 186.

Can. 187.

Can. 188.

Can. 189.

Can. 190.

Can. 191.

Can. 192.

Can. 193.

Can. 194.

Can. 195.

Can. 196.

Can. 197.

Can. 198.

Can. 199.

Can. 200.

Can. 201.

Can. 202.

Can. 203.

Can. 204.

Can. 205.

Can. 206.

Can. 207.

Can. 208.

Can. 209.

Can. 210.

Can. 211.

Can. 212.

Can. 213.

Can. 214.

Can. 215.

Can. 216.

Can. 217.

Can. 218.

Can. 219.

Can. 220.

Can. 221.

Can. 222.

Can. 223.

Can. 224.

Can. 225.

Can. 226.

Can. 227.

Can. 228.

Can. 229.

Can. 230.

Can. 231.

Can. 232.

Can. 233.

Can. 234.

Can. 235.

Can. 236.

Can. 237.

Can. 238.

Can. 239.

Can. 240.

Can. 241.

Can. 242.

Can. 243.

Can. 244.

Can. 245.

Can. 246.

Can. 247.

Can. 248.

Can. 249.

Can. 250.

Can. 251.

Can. 252.

Can. 253.

Can. 254.

Can. 255.

Can. 256.

Can. 257.

Can. 258.

Can. 259.

Can. 260.

Can. 261.

Can. 262.

Can. 263.

Can. 264.

Can. 265.

Can. 266.

Can. 267.

Can. 268.

Can. 269.

Can. 270.

Can. 271.

Can. 272.

Can. 273.

Can. 274.

Can. 275.

Can. 276.

Can. 277.

Can. 278.

Can. 279.

Can. 280.

Can. 281.

Can. 282.

Can. 283.

Can. 284.

Can. 285.

Can. 286.

Can. 287.

Can. 288.

Can. 289.

Can. 290.

Can. 291.

Can. 292.

Can. 293.

Can. 294.

Can. 295.

Can. 296.

Can. 297.

Can. 298.

Can. 299.

Can. 300.

Can. 301.

Can. 302.

Can. 303.

Can. 304.

Can. 305.

Can. 306.

Can. 307.

Can. 308.

Can. 309.

Can. 310.

Can. 311.

Can. 312.

Can. 313.

Can. 314.

Can. 315.

Can. 316.

Can. 317.

Can. 318.

Can. 319.

Can. 320.

Can. 321.

Can. 322.

Can. 323.

Can. 324.

Can. 325.

Can. 326.

Can. 327.

Can. 328.

Can. 329.

Can. 330.

Can. 331.

Can. 332.

Can. 333.

Can. 334.

Can. 335.

Can. 336.

Can. 337.

Can. 338.

Can. 339.

Can. 340.

Can. 341.

Can. 342.

Can. 343.

Can. 344.

Can. 345.

Can. 346.

Can. 347.

Can. 348.

Can. 349.

Can. 350.

Can. 351.

Can. 352.

Can. 353.

Can. 354.

Can. 355.

Can. 356.

Can. 357.

Can. 358.

Can. 359.

Can. 360.

Can. 361.

Can. 362.

Can. 363.

Can. 364.

Can. 365.

Can. 366.

Can. 367.

Can. 368.

Can. 369.

Can. 370.

Can. 371.

Can. 372.

Can. 373.

Can. 374.

Can. 375.

Can. 376.

Can. 377.

Can. 378.

Can. 379.

Can. 380.

Can. 381.

Can. 382.

Can. 383.

Can. 384.

Can. 385.

Can. 386.

Can. 387.

Can. 388.

Can. 389.

Can. 390.

Can. 391.

Can. 392.

Can. 393.

Can. 394.

Can. 395.

Can. 396.

Can. 397.

Can. 398.

Can. 399.

Can. 400.

Can. 401.

Can. 402.

Can. 403.

Can. 404.

Can. 405.

Can. 406.

Can. 407.

Can. 408.

Can. 409.

Can. 410.

Can. 411.

Can. 412.

Can. 413.

Can. 414.

Can. 415.

Can. 416.

Can. 417.

Can. 418.

Can. 419.

Can. 420.

Can. 421.

Can. 422.

Can. 423.

Can. 424.

Can. 425.

Can. 426.

Can. 427.

Can. 428.

Can. 429.

Can. 430.

Can. 431.

Can. 432.

Can. 433.

Can. 434.

Can. 435.

Can. 436.

Can. 437.

Can. 438.

Can. 439.

Can. 440.

Can. 441.

Can. 442.

Can. 443.

Can. 444.

Can. 445.

Can. 446.

Can. 447.

Can. 448.

Can. 449.

Can. 450.

Can. 451.

Can. 452.

Can. 453.

Can. 454.

Can. 455.

Can. 456.

Can. 457.

Can. 458.

Can. 459.

Can. 460.

Can. 461.

Can. 462.

Can. 463.

Can. 464.

Can. 465.

Can. 466.

Can. 467.

Can. 468.

Can. 469.

Can. 470.

Can. 471.

Can. 472.

Can. 473.

Can. 474.

Can. 475.

Can. 476.

Can. 477.

Can. 478.

Can. 479.

Can. 480.

Can. 481.

Can. 482.

Can. 483.

Can. 484.

Can. 485.

Can. 486.

Can. 487.

Can. 488.

Can. 489.

Can. 490.

Can. 491.

Can. 492.

Can. 493.

Can. 494.

Can. 495.

Can. 496.

Can. 497.

Can. 498.

Can. 499.

Can. 500.

Can. 501.

Can. 502.

Can. 503.

Can. 504.

Can. 505.

Can. 506.

Can. 507.

Can. 508.

Can. 509.

Can. 510.

Can. 511.

Can. 512.

Can. 513.

Can. 514.

Can. 515.

Can. 516.

Can. 517.

Can. 518.

Can. 519.

Can. 520.

Can. 521.

Can. 522.

Can. 523.

Can. 524.

Can. 525.

Can. 526.

Can. 527.

Can. 528.

Can. 529.

Can. 530.

Can. 531.

Can. 532.

Can. 533.

Can. 534.

Can. 535.

Can. 536.

Can. 537.

Can. 538.

Can. 539.

Can. 540.

Can. 541.

Can. 542.

Can. 543.

Can. 544.

Can. 545.

Can. 546.

Can. 547.

Can. 548.

Can. 549.

Can. 550.

Can. 551.

Can. 552.

Can. 553.

Can. 554.

Can. 555.

Can. 556.

Can. 557.

Can. 558.

Can. 559.

Can. 560.

Can. 561.

Can. 562.

Can. 563.

Can. 564.

Can. 565.

Can. 566.

Can. 567.

Can. 568.

Can. 569.

Can. 570.

Can. 571.

Can. 572.

Can. 573.

Can. 574.

Can. 575.

Can. 576.

Can. 577.

Can. 578.

Can. 579.

Can. 580.

Can. 581.

Can. 582.

Can. 583.

Can. 584.

Can. 585.

Can. 586.

Can. 587.

Can. 588.

Can. 589.

Can. 590.

Can. 591.

Can. 592.

Can. 593.

Can. 594.

Can. 595.

Can. 596.

Can. 597.

Can. 598.

Can. 599.

Can. 600.

Can. 601.

Can. 602.

Can. 603.

Can. 604.

Can. 605.

Can. 606.

Can. 607.

Can. 608.

Can. 609.

Can. 610.

Can. 611.

Can. 612.

Can. 613.

Can. 614.

Can. 615.

Can. 616.

Can. 617.

Can. 618.

Can. 619.

Can. 620.

Can. 621.

Can. 622.

Can. 623.

Can. 624.

Can. 625.

Can. 626.

Can. 627.

Can. 628.

Can. 629.

Can. 630.

Can. 631.

Can. 632.

Can. 633.

Can. 634.

Can. 635.

Can. 636.

Can. 637.

Can. 638.

Can. 639.

Can. 640.

Can. 641.

Can. 642.

Can. 643.

Can. 644.

Can. 645.

Can. 646.

Can. 647.

Can. 648.

Can. 649.

Can. 650.

Can. 651.

Can. 652.

Can. 653.

Can. 654.

Can. 655.

Can. 656.

Can. 657.

Can. 658.

Can. 659.

Can. 660.

Can. 661.

Can. 662.

Can. 663.

Can. 664.

Can. 665.

Can. 666.

Can. 667.

Can. 668.

Can. 669.

Can. 670.

Can. 671.

Can. 672.

Can. 673.

Can. 674.

Can. 675.

Can. 676.

Can. 677.

Can. 678.

Can. 679.

Can. 680.

Can. 681.

Can. 682.

Can. 683.

Can. 684.

Can. 685.

Can. 686.

Can. 687.

Can. 688.

Can. 689.

Can. 690.

Can. 691.

Can. 692.

Can. 693.

Can. 694.

Can. 695.

Can. 696.

Can. 697.

Can. 698.

Can. 699.

Can. 700.

Can. 701.

Can. 702.

Can. 703.

Can. 704.

Can. 705.

Can. 706.

Can. 707.

Can. 708.

Can. 709.

Can. 710.

Can. 711.

Can. 712.

Can. 713.

Can. 714.

Can. 715.

Can. 716.

Can. 717.

Can. 718.

Can. 719.

Can. 720.

Can. 721.

Can. 722.

Can. 723.

Can. 724.

Can. 725.

Can. 726.

Can. 727.

Can. 728.

Can. 729.

Can. 730.

Can. 731.

Can. 732.

Can. 733.

Can. 734.

Can. 735.

Can. 736.

Can. 737.

Can. 738.

Can. 739.

Can. 740.

Can. 741.

Can. 742.

Can. 743.

Can. 744.

Can. 745.

Can. 746.

Can. 747.

Can. 748.

Can. 749.

Can. 750.

Can. 751.

Can. 752.

Can. 753.

Can. 754.

Can. 755.

Can. 756.

Can. 757.

Can. 758.

Can. 759.

Can. 760.

Can. 761.

Can. 762.

Can. 763.

Can. 764.

Can. 765.

Can. 766.

Can. 767.

Can. 768.

Can. 769.

Can. 770.

Can. 771.

Can. 772.

Can. 773.

Can. 774.

Can. 775.

Can. 776.

Can. 777.

Can. 778.

Can. 779.

Can. 780.

Can. 781.

Can. 782.

Can. 783.

Can. 784.

Can. 785.

Can. 786.

Can. 787.

Can. 788.

Can. 789.

Can. 790.

Can. 791.

Can. 792.

Can. 793.

Can. 794.

Can. 795.

Can. 796.

Can. 797.

Can. 798.

Can. 799.

Can. 800.

Can. 801.

Can. 802.

Can. 803.

Can. 804.

Can. 805.

Can. 806.

Can. 807.

Can. 808.

Can. 809.

Can. 810.

Can. 811.

Can. 812.

Can. 813.

Can. 814.

Can. 815.

Can. 816.

Can. 817.

Can. 818.

Can. 819.

Can. 820.

Can. 821.

Can. 822.

Can. 823.

Can. 824.

Can. 825.

Can. 826.

Can. 827.

Can. 828.

Can. 829.

Can. 830.

Can. 831.

Can. 832.

Can. 833.

Can. 834.

Can. 835.

Can. 836.

Can. 837.

Can. 838.

Can. 839.

Can. 840.

Can. 841.

Can. 842.

Can. 843.

Can. 844.

Can. 845.

Can. 846.

Can. 847.

Can. 848.

Can. 849.

Can. 850.

Can. 851.

Can. 852.

Can. 853.

Can. 854.

Can. 855.

Can. 856.

Can. 857.

Can. 858.

Can. 859.

Can. 860.

Can. 861.

Can. 862.

Can. 863.

Can. 864.

Can. 865.

Can. 866.

Can. 867.

Can. 868.

Can. 869.

Can. 870.

Can. 871.

Can. 872.

Can. 873.

Can. 874.

Can. 875.

Can. 876.

Can. 877.

Can. 878.

Can. 879.

Can. 880.

Can. 881.

Can. 882.

Can. 883.

Can. 884.

Can. 885.

Can. 886.

Can. 887.

Can. 888.

Can. 889.

Can. 890.

Can. 891.

Can. 892.

Can. 893.

Can. 894.

Can. 895.

Can. 896.

Can. 897.

Can. 898.

Can. 899.

Can. 900.

Can. 901.

Can. 902.

Can. 903.

Can. 904.

Can. 905.

Can. 906.

Can. 907.

Can. 908.

Can. 909.

Can. 910.

Can. 911.

Can. 912.

Can. 913.

Can. 914.

Can. 915.

Can. 916.

Can. 917.

Can. 918.

Can. 919.

Can. 920.

Can. 921.

Can. 922.

Can. 923.

Can. 924.

Can. 925.

Can. 926.

Can. 927.

Can. 928.

Can. 929.

Can. 930.

Can. 931.

Can. 932.

Can. 933.

Can. 934.

Can. 935.

Can. 936.

Can. 937.

Can. 938.

Can. 939.

Can. 940.

Can. 941.

Can. 942.

Can. 943.

Can. 944.

Can. 945.

Can. 946.

Can. 947.

Can. 948.

Can. 949.

Can. 950.

Can. 951.

Can. 952.

Can. 953.

Can. 954.

Can. 955.

Can. 956.

Can. 957.

Can. 958.

Can. 959.

Can. 960.

Can. 961.

Can. 962.

Can. 963.

Can. 964.

Can. 965.

Can. 966.

Can. 967.

Can. 968.

Can. 969.

Can. 970.

Can. 971.

Can. 972.

Can. 973.

Can. 974.

Can. 975.

Can. 976.

Can. 977.

Can. 978.

Can. 979.

Can. 980.

Can. 981.

Can. 982.

Can. 983.

Can. 984.

Can. 985.

Can. 986.

Can. 987.

Can. 988.

Can. 989.

Can. 990.

Can. 991.

Can. 992.

Can. 993.

Can. 994.

Can. 995.

Can. 996.

Can. 997.

Can. 998.

Can. 999.

Can. 1000.

fede ſit, qua modeſtia, qua gravitate & verecundia, & ſi dignus fuerit probatus, divino ſacerdotio illuſtretur: quia conveniens non eſt, nec ratio, vel diſciplina patitur, ut temere & leviter ordinetur, aut epiſcopus, aut presbyter, aut diaconus, qui neophytus eſt: maxime cum & magiſter geatium beatus apoſtolus, ne hoc fieret, denunciaſſe, & prohibuiſſe videatur: ſed hi, quorum per longum tempus examinata vita, & merita fuerint comprobata. Contuemini ergo, & futura, immo urgentia mala conſpicite: medici eſtis, imminentes morbos per præcedentia ſigna prævidete: Epiſcopi eſtis; exurgens in eccleſia Chriſti horredum exitium proſpicite: ſpeculatores eſtis, in alcam mentis arcem conſcendite, & in gregem dominum ſeram peſſimum irrucre cupientem a longe contemplamini. *Quid enim exiſtente vnum veſtrum, & annuntiante populo Dei ſcelera eorum: ſuper montem excelſum*, id eſt, altitudinem virtutum, *aſcendere. Quo exaggeratitio Sion flare in feruidis: ne, potentibus ſuis facult ex aduerſo aſcendite: & murum pro domo Dei opponite, ac quibuſlibet poteſtatibus inique agentibus contraite*: ſicque fiet, ut nec hoc tempore cunctis ſæculorum ſæculis noſtrum conſilium effe factuum, congregaſſi concilium, & cum ſequentibus tuis depoſitis & damnatis & communicatis, & anathematizatis, & aliis ſine eccleſiis, atque cum his, a quibus vel in irregularitate ac illicite provectus fueras, vel quos ipſe temere ac indebite promoveras contra eum: den fratrem & coepiſcopum tuum noſtrum depoſitionem facere, & anathema dicere aufus es. Deinde apoſtoliæ ſedis miſſos, quos pro cauſa ſacrarum imaginum, & pro inquirenda, & nobis renuntiandis jam fati patriarchæ dejectione, & ob inveniendum modum promotionis tuæ deſtinaveramus: quibus potuiſti argumentis a noſtris mandatis averterc, more Acacii quondam Conſtantinopolitani hæretici patriarchæ, præſumptiſti, & ad proceſſionem, quæ tibi cum comparibus tuis habebatur: ſicuti eorum proceſſionem pateſactum eſt, & ſancto Spiritu vel nobis temerande fynodo, quæ a nobis colleeta eſt, claruit, ad damnatorum & ſchiſmatiſcorum, tuamque confuſionem contempta legatione, quæ vel gentilium more ſervari debuit, * per- * Per ſe. tenuiſti, & in iſſionem ſui Petri apoſtolicique ſedis a fede profecti fuerunt, non ſolum inefficaces reddere ſeciſti, ſed etiam impugnatores omnium, quæ ſibi fuerant imperata, monſtrati. Poſtremo epiſcopos, qui tibi temerande ſ

mundum, animæ vero sua detrimentum patiuntur? Scimus quoniam sapientia præcibus, & scientia dictatus habetur. Sed audi quid propheta de quibusdam sapientibus dicat: *Sapientes, inquit, sunt, ut faciant mala, bene autem facere nesciunt.* Porro de scientia egregius apostolus ait: *Scientia inflat, caritas vero ædificat.* Ergo quantum non prosit, immo quantum obsit, manifestum est. Sed ad malefacienda habentibus fapientiam animadvertere: & quoniam gloriari fe habet fcientiam fine caritate, quoniam, teste apostolo, illa inflat, illa ædificat. Et caritate ædificatur, ut eam, quæ inflat, virtutem habeas; illa vero quæ ædificat, careas. Quam autem habuisti caritatem, quando vivebas tratrem & commilitem noftrum Ignatium ab ecclefia fua pellis, impeti, & adverfus eum conjurationes & conspirationes præparari? Et non folum minime illum, cum poffes, utpote ad fecularem clarus & honorabilis atque in tuo fenfu fapiens fatisfactionem concertifti, & cum machinantibus adverfus eum, & varias malignitatis argumentationes excitantibus concertaft. Quin potius horum omnium peccatum, quod pro mortem, in te propriæ conformatum eft, nimirum qui contra rum præviricationum in illum commiffarum tu auctor fuiftus es. Nam & fi te homicidam dicimus, non mentimur, Joanne apoftolum attamen, qui ait: *Omnis qui odit fratrem fuum, homicida eft:* fi ergo qui odit fratrem homicida eft; quanto potius is, qui patrem non folum odit, fed & quantum in fe eft, occidat? infuper etiam, & Achab, qui illius funt rapti, & poffidet, homicida dicendus eft, & non folum quafi fcemque homicida, verum etiam & parricida? Pater enim tuus erat Ignatius, & hic quidem ejus, quantum a te pote mutarifi patre deberat venerari; quantum fpiritus, quo relativa haec nomina mutuo poffidetis, præferendus eft carni.

Porro fi te viperam appellavi non fatis injuriæ, fiquidem tu, non ab inferente peremptio, profecto credidifti. Jam vero fi te " tam fimilem afferimus, nec fic eramus: ipfe quippe adeo in trifloneon & contumeliam patris prorupifti, ut de cathedra facerdotali eum projeceres, & ad illudendum miraris, & fcenicis inveretunde proderes. Exeremo, fi te Judæis comparamus, fortaffe non modicum quidem a vero difcedimus: nam ipfi non folum fuper magiftrum tum contra evangelium factus es, verum etiam ordinationi Dei refiftens adverfus eum detorta, tam & lagittæ, & linguæ tua machæra acuta effecta eft. Quandoquidem non, ficut fanctus David mitterre manum in Chriftum domini formidafti, fed ficut principes latronum non habentes bona, regem fuum truncidantes, infurgere contra reftorem tuum veritus infidias magnopere procurafti. Quos idem fanctus David, ficut & illum qui fe Chriftum domini (Saulem videlicet) peremiffe nuntiaverat tamquam homines-impios, & principem fuum truncantes, & tradere morti laudabiliter juffit. Quamquam etiam fi nihil in his reprehenfionis admitteres, cum pridie laicus fuis & laxulo militaveris, nequaquam tam repente debuerat ad fummi facerdotii pervenire faftigium, quandoquidem nec monachorum poteras tam fubito fecundum probabilem patrum traditionem, perfectionem confequi, Celafio, Gregorio & Hadriano magnis, & vere fanctis fedis Romanæ præfulibus id ipfum, quod ferenifimo Augufto, atque tibi jam fcripfimus, multipliciter inhibentibus. Sane fi horum tamquam ignorantem, fanctitatis inftigna nullatenus nec laudes (licet cujus fides, cujus ftudium, quis eorum nolle, fcripta fufficeret) faltem

Cathfius ut-que Ca-thol. ut-que Ca-tholicus fcemonia,

Jac. 4.

3. Reg. 2.

1. Joan. 3.

Matth. 5.

2. Petri. 2. & Jud. 11.

Num. 16.

Deut. 18.

Num. 12.

Jos. 1.

Deut. 17.

Num. 16.

Num. 12.

Deut. 17.

Num. 16.

Num. 12.

Deut. 17.

Num. 16.

*Num. 12

teris. Qua de re alienum esse de cetero pervasum
locum tenere, nec fas donum illicati in offendito-
lum insigniri, & nec amplius cæcata ductarum præ-
ches erroris. An non (ut multa omittamus) offen-
diculum donuit Israel factus es, qui tantum do-
mini plebem Ignatium secundo contra suum
subiectionem, vel professionem agere compu-
lit? An non ei ducatum erroris præstitit, quan-
do illi patrorem haiam infidelicer defecere, & te a
qui non pertinebat aliquid de illis, sequicalli-
de fatalis? Verum tanti reatus pondere jam fuge-
res, si veritatis sententiam solicita cordis aure
ponderes, quæ ait: *Qui scandalizaverit unum de
pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei, ut
suspendatur mola asinaria in collo ejus, & demer-
gatur in profundum maris.* Per molam quippe
asinariam secularis vitæ circuitus, ac labor exple-
mitur, & per profundum maris, extrema damna-
tio figuratur. Melius ergo tibi fuerat, ut sub ex-
teriori habitu te ad mortem sæculi acta confringe-
rent, quam facto officiis ambiendo, & non solum
unum, sed etiam cum magistro patre, ac pastore
tuo plurimos eorum, qui in domino credunt scan-
dalizando, in culpa te coteris imitabilem denon-
ferares: quia nimirum si solus caderes, utcumque
te talembilior inferni pœna cruciaret. Fugere ita-
que principatum nequiter usurpatum : declina
præsule, qui innamenis dignoscitis indefinenter
obrelle. Scripsum legisti quia *Jesus* (qui utique res
verum est) *sum exquisivit qui venerari effent ut ve-
perent eum, & fuerunt eum regem, fugit:* quis
enim principati omnibus tam sine culpa potuit
quam is, qui hos nimirum regere, quos ipse crea-
verat? Sed quia idcirco in curae apparuit, ut non
solum nos per passionem redimeret, verum etiam
per conversationem docere; exemplum se fe-
quentibus præbens, nec fieri potuit. Ad cuncta
vero patibulum sponte eum venit, obiatam glo-
riam culminis fugit, pontum probrosæ mortis ap-
petit, ut videlicet membra ejus diffecrent favo-
res mundi fugere, terrorem minime timere, pro
vexitate adverla diligere, prospera formidando
declinare.

Igitur tandem aliquando audi nos, quos fi au-
dieris, non lenitas erga te penitus infidelibus, nec
ad misericordiam duriores: quia ut Leo magnus
apostolicæ fedis antiftes beato Flaviano scribit:
Dominus nolter verus & bonus pastor, *qui ani-
mam suam posuit pro ovibus suis, & qui venit
animas hominum salvare, non perdere*, imitato-
res nos fue vult esse pietatis, ut peccantes quidem
juftitia coreerat, converlos autem misericordia
non repellat. Siquidem nunc pro omnibus, quæ
sparsim per hujus epistolæ textum te contra o-
mnia juila divina perpetralle commemoravimus,
Dei omnipotentis & beatorum apostolorum prin-
cipum Petri ac Pauli, ac omnium fanctorum
tum, atque venerandorum fex universalium con-
ciliorum auctoritate, nec non & Spiritus fancti
per nos judicio cuncto facerdotali honore, ac no-
mine (quod gementes dicimus) alienus, & omni
clericatus ex officio prorius exutus. Ita ut fi polt
nortrum hujus fanctionis, quam divina inspira-
tione disponimus effe stabilem, cum unanimi-
tate & concordia fanctæ synodi fit procul dubio
promulgata, tentafli in Conftantinopolitano thro-
no præsidere, ac sæpe fato venerabili copticopo
nostro Ignatio, quominus ecclesiam fibi com-
miflam sine quavis inquietudine regere poffet im-
pedifti : vel fi de ministerio facro ulterius aufus
fuifti aliquid more facerdotis contingere, juxta
præcedentium conlonsudinem (quod contra ta-
nones eft) nullo modo licuit tibi communionis

spem, aut locum habere fatisfactionis, sed anathematis vinculis innodatus una cum communi-
catoribus tuis, atque fautoribus perpetua Dei dicio, ac sententia per mediocritatem noftram
exsiftens, factum corpus & sanguinem domini Jesu Christi nonnisi vicino mortis periculo per-
cepturus. Quatenus hæc antiquisque dicens, nequaquam de cetero temeraria præsumptione ec
laicis subito in dominicis cathris insperato quo-
dammodo impetu irruentes, & principa-
tus amore ante dux esse velit, quam etiam con-
fummet officium, & ante tentet docere, quam di-
scere, licut in eadem Conftantinopolitana ecclesia
fæpe probatum, & comperimus. Et ideirco ne
contempti clericis (quorum utpote in tam magna
urbe copiosa multitudo eft) quisque ab ipsis (ut
ita diximus) conabulis, imprætermisso labore
in ecclesia Christi Dei, ad ordinem dominicum
omino exhibent fervitutis obsequia, is qui deforis
eft, alterius ovilis Christi regente principatum
arripiat, & nitatur quot effe fuos non recogno-
scit, difcrepet, & grex dominicus incipiat cum
utpote extraneum, & improvisum omnino con-
temnere, præsertim cum perspiciat nihil fibi fti-
pendii profecisse meritorum, & alienum fuorum
cernat conlenire fructus laborum. Data Idibus Ann. Ch.
Novembris, indictione xv. 866.

XII. AD BARDAM CÆSAREM.

Dolet se depulsum fuisse de spe, quam ob multa, quæ a principio de ejus pietate audierat, in ipso collocaverat. hortatur eum ut reliquiæ, & cautius agendi ingenii sui impetum agat, ipsique legatis fedis apostolicæ faveat.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei, in Christo dilegendo filio Bardæ invicto Cæsari.

POctquam Dei omnipotentis in te coperunt dona muneris fuperfluo abundare, eumque donorum infignia longe lateque gloriosiffime co-
ruscare, nec non & apud aurium noftrarum au-
ditus odoriferæ crebrefcentis famæ laudabiliter
redolere fragrantia, non parum in te gratulantes
eidem omnium donorum largitori domino gratias
agere: & ut hæc in te crefcere faceret, enixius
imprecare, qui pro magna pietatis fuæ, ac ineffa-
bilis misericordiæ munificentia, quæ in te ex-
cellentiæ tuæ poft fublimius extulit, quanto per
te opprefios erigi, & opprimentes comprimi, &
exaltantes ecclesiam fuam exaltari, & humiliantes
hanc voluit humiliari. Potuit quippe in ecclesia
fua ficut cedrum, ut fub umbra tua refrigerium
cruciati, & protectionem inveniant defolati, ac
diverfis fatigationibus lacerati. Poft hæc autem
audivimus in Conftantinopolitana urbe diffen-
siones, contentiones, clamores, conjurationes,
conspirationes, factiones, animofitates, fimulta-
tes, & cetera incommoda, feu difcrimina, ita ut
jam imminente ultimo tempora, quæ ab
apoftolo noviffimis diebus inftatura fore prædicta
funt, & urgere putarentur omnia finga, quæ
redemptor noster finem mundi præveniet effe
properantiavit. Quid autem nequius, immo peri-
culofius, quam ante juftam, canonicamque au-
dientiam fola faeculari potentia præfulem a fua
fede propelli, atque ecclefia fibi divinitus com-
miffa, confenfuque & fubfcriptione provincialium
facerdotum, & compatriarcharum com-
munione roborata privari ? & eum quo inter
Deum & hominem interpres, ab interceffione
populorum nulla manifrata nota, fola pro libita

uniuscujusque remóveri? Quid inquam nequius,
aut periculofius, quam ut difcipuli manus in ma-
giftrum injectare ? Filii viperæas imitantes parentem
proprium (quantum in ipsis eft) interficere? et-
que male dicere, a quo benedicti funt? eum propi-
cere, a quo ad fingulorum gradum honorem pro-
vecti funt? Quid vero præsumptuofius, quam ut pul-
fus aliquem pellere, aut contumeliose removere, aut li-
gatus ligare tentet? Quid præterea inconvenien-
tius, vel inordinatius, atque vanfuftius agi poteft,
quam tanta temeritate Conftantinopolitanorum
clericorum, tamquam tota res fit fidei violatione pol-
luta, vel inficitia infpicientia enervata, vel diverfis
criminibus irretita, *Ignota* penitus, ac reprobata,
laicum fuper fanc erigere, & extraneum fuper eam
inducere, & in ea contra facros canones, & omnem
vero adverfus apoftolum neophytum ordinare ? Quid fiqui
jam vero fi neophytum nonnisi noviter in fide Neophyti
plantatum dicitis; refpondemus, non hoc illud dicitur.
nobis nomen fignificare : fiquidem in illo nomi-
ne, quod eft neophytus, nihil de fide lona t.

Sed dicitis: Ita hoc fanctæ patres noftri inter-
pretantur, videlicet ut neophytus novitter in fide
plantatus intelligatur : At nos refpondemus, quod
poftquam in compofitione nominis hujus nil de
fide? fonat nec fcri, non folum in fide, verum etiam
in clericali militia noviter infertus neophytus vo-
cari appellari, quemadmodum & fanctus papa
Gregorius, & Anaftasius quem apoftolus inter-
pretatur, *Quod dicitur*, qui & vim nominis
illius perfpicacitter intellexit, & patres illos fanctas, *Gregorius*
quos dicitis, fubtiliter inveftigavit, inter cetera *lib. 1. epist.*
fcribit, dicens; Sicut autem tunc neophytus di- *Indictione x.*
cebatur, qui intra in fanctæ fidei erat conver- *epist. 1 ep.*
fione plantatus, fic modo neophytus habendus
eft, qui reperte in religionis habitu plantatus ad
ambiendos honores facros irreptit. Quid cur-
fus perniciofus eft, quem cuiquam ex fchifmaticis
intra fepta dominici principatum tribuere, & per
damnatos fanctificare, & per depofitos ad face-
dotium fublimare, & in ipsis locum fuscipere,
& alteri Chriftifponfam commiflam temerare, &
in apoftolam multos demergere, & in infidelita-
tem impellere, & a profeffione, vel fubfcriptio-
ne fuis non penitus avertere, & ecclefiam per cer-
tas poteftates accipere, ac per hoc in ovile domi-
nicum, quo per oftium, fed ex adverfo, ac alium-
de confcendere, & in eft more fuetæ atque latro-
nes, feu lupos ingredi, ac primum quidem
paftorem necare, deinde vero ovium alias qui-
dem trucidare, alias autem difpergere, contere-
re, rodere, laniare, ac diverfis modis & machi-
nationibus difperdere ? Quid poftremo, quæ-
mus, horribilius, & execrabilius, quam dominici
ca, feu fanctorum patrum, nec non & apoftolicæ
fedis fcripta pro religione, pro difciplina, pro
correctione miffa violare, & quodam quidem eu-
nam fidelibus occultare, quædam vero defrauda-
re, & fubtractione, ac commutatione, nec non
& additione quadam callide deprivare ? Miffos
quoque beati Petri apoftolorum principis variis
argumentis a fibi commiffis averrere, & ad præ-
ceffionem, quæ a fubfimilitis, excommunicatis
& damnatis agebant, pertrahere, illofque con-
tempta legatione, quæ vel gentilium more tracta-
ri debuit, nonnullis incommodis fubdere, & ad
extremum in illufionem beatiffimi Petri, a cujus
fede profecti fuerant, non folum impunitos effe-
re facere, verum etiam impugnatores omnium,
quæ mandata fuerant, demonftrare? Quæ & his
fimilia, nec non & his pluriora in Conftantino-
politana urbe, vel in adjacentibus fibi civitatibus
patrari audiemus, immenfo fumus mœrore reple-

A ti, & anxietate nimia perturbati. Sed quia ho-
rum omnium auctor ea exiftere fama divulgante
dicetis, incolerabili crucietis mentis affligimur, &
doloribus undique coangullamur. Unde videlicet
cum fcrennia in voce promimpere, ad libet la-
mentabiliter mœftitiæ operam dare, & libitinenque
exclamare : *Quis dabit capiti meo aquam, & fons. 6.*
oculis meis fontem lacrymarum, ac plangam, &
lugeam tamquam unicum filium, tamquam
tale difpendium ? Fruftrata eft enim fpes noftra!
confidentia noftra deceptt nos. O damnum in-
comparabile, o exitium non nifi per te, domine
Jefu, quoquomodo eft redemptum ! Verfa fune du-
na Dei, quæ olim fuerant tibi collata, in armatu-
ram adverfus ecclefiam ejus, & quæ ille pro falute
plurimorum tribuerat, in perditionem evidentem funt
commutata multorum. Sed reverere filium, re-
vertere gnifime Cæfar, reverteree: quia dominus
noftre mifericors eft, & te reverteriem extenfis
benignitatis ac brachii clementer amplectetur. Et
non tantum indignatus eft pro infione, quæ ec-
clefiæ illico operatus es, quantum lætabitur, fi
quem laefit adverfus ecclefiam, adjuvare con-
tenderis. Porrigat igitur pietas tua Conftantino-
politanæ ecclefiæ manum, nec patiatur hanc am-
plius fuo jam pridium rectore, fubfiftere : de
miatrem ac legatum incedere. Virtutem cha-
ritmara, quæ tibi dominus noftre Jefus Chriftus
contulit, non contra fe, fed pro fe, proque
fuscita ecclefia fua præparata femper inveniat :
teque de benefactis tibi Mariinum apoftolicæ
& gratias agere continuis horis, atque momentis
reperias.

Legatos præterea (Donatum videlicet reve- Ut in ep. 8.
rendiffimum, & fanctiffimum fanctæ ecclefiæ
Oftienfis epifcopum, & religiofos, ac venerabi-
les fanctæ Romanæ ecclefiæ Leonem tituli fancti
martyris Chriftî Laurentii, qui appellatur Da-
maft, presbyterum, atque Marinum apoftolicæ
noftræ fedis diaconem) quos Conftantinopolim
in nomine domini deftinavimus, ita libenter, ita *Legati infe-*
benigne fuscipere, ita tractare, quemadmo- *rius.*
dum orthodoxi principes beati Petri apoftoli mif-
fos fuscipere, nec non tractare fciat *fuisse mottis apostolus, referuntur.* Nam & inspicatem paga-
norum transfendere non probantur, quicunque
legatos ecclefiarum quibuslibet pontarerles con-
tumelis imperendos. Apod ipfos enim etfi non
habetur legatio forsfiis accepta, perfona tamen
legati femper judicatur honefta, præterim cum
legatio præfatorum nihil nifi quæ pacis funt, fa-
tagat, & tantum quæ juftitia diligit, ipfa vere-
cunde laudere contendat. Scilicet ut abiato me-
cho ecclefiæ Conftantinopolitanæ, propfio ordi-
datur epifcopo : & fi quid huic refticato jam for-
tafis objicitur, verum ordine audiatur, & judi-
cetur, videlicet ut iterfiar a potiori judicetur ;
& non minorum (quod coptra omne fas eft) con-
tentæ fubjicitur. Quam præterea fortisdimem
offendatis, fi totius indignationis veftræ pondus
fuper duas, vel tres perfonas inflicis ; Ecpedes
evangelizantium pacem, evangelizantium bona
folum calcandos vel conterendos exiftimaris? Sed
videre (quia ejus capitis pedes calcantur), quod
olim, ut quid fit perfecutio ingeratur, ipse
ipfis e cælo clamavit) ne verbum alligetis, neque
occulteris legationem noftram : quoniam, dicen-
te apoftolo : *Nec verbum Dei fi alligatum, nec t. Tim. 2.*
veritas nifi pasto poterit occultari : quæ etiam di-
cit: *Nihil apertum quod non reveletur, & occult. Luc. 12.*
tum, quod non fciatur. Si autem talentum acce-
ptum in terra abfcondere extreme damnationis
eft, quanta poena puniftandus eft, qui alterius ta-

lentum volentis hoc sd lucrum dominisui ambiplicare, tollit, & abscondit, vel etiam fraudare non pavefcit? Porro de talenti acceptione nullum poteris omnino excufationem prætendere. Accepisti quippe non minimum talenti donum, etiam & antequam ad Cæsaream infulas pervenires, familiaritatis fcilicet locum apud Augustum, & impetrandi quod volebas, facillimam gratiam. Si ergo nihil ei pro ecclesiæ proprio rectore delatæ detrimentis locuturus, nihil prohis, qui pro fratre & pro corpifcopo nostro Ignatio patriarcha abjecti, vel exilati, aut opprefli funt, pie laudercaruli; pro talenti retentione profecto poterius ex rationem. Habens igitur magnificentia tua obtinendi penes Augustum talentum ea, quæ postulanti damnationem, pro retento talento timoris, * fi eum valet apud eum pro redendo potesti ecclesiæ Constantinopolitanæ præfule, vel pro perdendis nimis oppressis instanter intervenit. Præcipue cum donatiæ divina gratia fabliimitas vestra non solum impetrandi quod vult apud Augustum munus affecuta fit, verum etiam per Cæsaream excellentiam, quam adepta est, ipfa valeat concedere quod rogat, & largiri quod fibi ad locrum præfulæ fempiternum. Tantum quippe ab unoquoque nostrum venturus judex exiget, quantum dedit. Quamobrem valde nobis, carissime, metuendum est, & omnibus modis formidandum, quod fapientia terribiliter mundi principes admonens: *Dispite, inquit, judites finitum terræ, præbite aures vos, qui continetis multitudines, & placetis vobis in turbis nationum: quoniam data est potestas a domino vobis, & virtus ab altissimo, qui interrogabit opera vestra, & cogitationes scrutabitur: quoniam cum effetis ministri regni illius, non recte judicastis, neque custodistis legem justitiæ, neque secundum voluntatem Dei ambulastis: horrende, & cito apparebit vobis, quoniam judicium durissimum hit, qui præsunt, fiet. Exiguo enim conceditur misericordia. Potentes autem potenter tormenta patientur.* Quas voces sedulo tractans & mente revolvens pietas tua pavebat, o Cæsar: quoniam fecundum apostolum, *horrendum est incidere in manus Dei viventis*, & idcirco consilium nostrum audi & quæ contra fratrem & comministrum nostrum Ignatium, vel adversus compliceræjus, vel communicatores ejusse te recollis, celeri finde satisfactione curigere, & quæ per te destructa funt, indifferenti cura priftino ftatui reddere: quæ cuncta, domino auxiliante, facile (sicut credimus) adimplebis, si tranquillitas tua in subjectione & auditione misforum sancti Petri debitum honoris officium exhibuerit. *Tefte autem mihi sit Deus, quomodo mei cupium in vifceribus Christi*, & hoc ipsum ideireo magnopere postulem, ut & ministerium meum adimpleam, & ecclesiæ ftatus, & ordo reformetur, & gloria magnificentiæ vestræ, præsfante domino, de corruptibili felicitate ad incorruptam, a mortali vita ad immortalem, & a culmine terreno ad cælefte faftigium, & a temporali; atque eito deflenti clarissate ad perennem & fimper manentem beatitudinem perducatur, & divina visione cum sanctis dominibus & cleftis angelis perfruatur. Data Idibus Novembris, indictione decima quinta.

occasio) cogitaré cæpimus, & mente revolvere. Tunc convocatos multarum provinciarum occidentalium regionum sanctissimorum episcoporum cœtu, & collecta sancta synodo in ecclesia Dei, in qua beatus Petrus rejacet: primum quidem (decernente nobiscum sancta synodo Zacharias depositionis & excommunicationis sententiam pertulit: Rhadoaldi comparis videlicet sui judicio perpetr. ftatim confirmato, * quod tamen fe similiter deponente, & communione privatos, & ipse non in fimen evasit. Præterea depositimus Photium, immo Deus depositit eum, tamquam neophytum & laicum, atque anathetizum, & omni facerdotali honore, feu electatus officio, nec non & patriarchatus nomine profus eximus: & & poft Deum, nos ipsius auctore Deo & Constantinopolitanum throno præsidit, aut vobis ad recipiendam ecclesiam impedivit, vel fi aufus fuit de ministerio facro quidquam more facerdotis exercere, gravissimæ & loco satisfactionis omnibus privavimus, & una cum communicatoribus & fautoribus fuis anathematizavimus pariter & Gregorium, qui Syracusanæ ecclesiæ, Deo contempto, præfit, eo quod a vestra fit communione sequestravit, & Photium irregulariter ordinaverit, & poft depositionem facrum ministerium tetigerit, fraterna folicitudine non utente non modico flagrantis incendio, licet inter ecclesias Dei, quæ in unum Christi thalamum undique referuntur, nihil longe fit, nihil habeatur extraneum. Unde frater carissime, consolare vestra ex Deo fit, qui dat semper virtutem confidentibus in eum. Habetis exempla fanctorum, qui olim fetmonizes in hoc terymilis, in gaudio meftos fum in futuro. Non amat dominus noster fervum, nisi experimentis probatum: Christianas animas rerum palæstra semper exercet. Nolliti nobis bella moveruntur, (fi tamen nostri flentes) quos ad inimicum transvifle fordere rupto sentimus. Nulla eft tribulatio temporalis, fi fit ante oculos præmium fempiternum, cui nihil convenit asrtepoti. Cum ergo tribulationes tuæ, tfal. 26. fus fe cafibus confiftant, spe illuminationis ejus fibi penitus non timendum. Rogamus ergo quidquid inimicus machinatur, ut fierre patiemur. Indicet injurias, inditet contumelias, indivit exilia; ille in fuis hoc paffus eft, qui pertuliffe pro nobis putat, flagella, mortemque dignofcitur. Patientiæ nobis, quæ conflantem formæ Stephani primus Christi martyr exftat. Sed longum eft ire per fingulos, qui vitam vel moriendo, vel confirendo mercati funt. Habetis tamen vos, qui ecclefia elis expafli, beate recordationis Athanasii Alexandriæ ecclefiæ prudentiffimi facerdotis exemplum: cui non conflolationis fi illius tolerantia, qui non ipem facit ejus? expectata reverfio? Ejicitur. Arto- fequentes, fed revocatur domino profequente. Paffus eft carcerem, paffus eft angufias; nec mirum, fi vir apoftolicus ea paffus eft, quibus apoftolos le gloriatur exercitum: fingulis illinc in noftris partibus roboratus eft, & in hac fede requiem communionis invenit, a qua femper catholicis fubvenitur. Veramen lenit in tribulationibus laffitudinem, qui factus eft in perfecutione confeffor: unde non debetis temperalem vobis illatam dejectionem dolere; quia (licet credimus) Deo non cecidiftis. Photium ergo ne timeamus, ne a * regione vivorum dejeciamur: illud eft noftrum, illud aternum. Noftrum enim non eft, unde tranfitur; fed illa vere noftra funt quæ fpes certiffima pollicetur. Sunt autem, dicente apoftolo, *quæ oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis afcenderunt, quæ præparavit Deus diligentibus fe.* Data Idibus Novemb. ind. xv.

XIII. AD IGNATIUM PATRIARCHAM CONSTANTINOPOLITANUM.

Certiorem Ignatium facit de omnibus, quæ in ejus causa a reditu legatorum Zachariæ & Rhadoaldi acta fuerunt, & qualiter Photius fuerit in concilio depositus, & anathematizatus cum fuis fectatoribus: ipfe vero una cum fuis restitutus.

Nicolaus epifcopus fervus fervorum Dei, reverendissimo, ac fanctissimo fratri, & commisimo nostro Ignatio patriarchæ Constantinopolitano.

Dicì non potefl, frater carissime, quantis mœroribus, vel quantis anxietatibus obsimsenfitatem tribulationum, & perfecutionum in vos illatarum afficiamur, quantisque nos laboribus, & certaminibus fraterna dilectione provocati, jugiter ac indefinenter immifceamur. Nimirum qui & caufam veftram noftram reputamus, & onera totius ecclefiæ bajolamus. Etenim confiderato ministerio nostro, quod divinitus per beatum Petrum apoftolum ad nos ufque derivatum fufcepimus, non eft nobis diffimulare, non eft pro fratribus noftris fibenti fiscubras, quibus major & hono & periculo Chriftianæ plebis, & ecclefiarum correctionis instile debere folicitudo dignofcitur. Suftinemus quippe cunctorum qui premuntur gravamina, quin potius fuftinet in nobis hæc fanctæ fedis apoftolicæ, qui in omnibus (ut conflidimus) adminiftrationis hujus tregit ac tuetur heredes. Quæ vero de vobis fedis apoftolicæ auctoritatem habentes, ac privilegia ipfius vindicantes (quæ dilectioni veftræ his intimamus affatibus: quoniam apud nos hoc femper fuiflis, quod ex omnipotentis Dei munere acceptimus, ut quæ ad ecclefiæ voluntate hominum putamini non este. Igitur poftquam legati nostri (Rhadoaldus fcilicet & Zacharias dudum epifco- Ep. xiii. 16. pi) quos Conflantinopolitan pro inquirenda fe- xiv. 10. lumnodo cauſa remotionis veftræ a fede Conflantinopolitana, inter illa, quæ juffu noftro pro facris imaginibus erant agenda, miferamus, reverfi funt: & tam eorum relatione, quam fcriptis per fuos nuntios imperialis excrefcit nobis delatis, comperto, quod ipfi etiam fententiam contra vos dederint, tanta fumus mœfitia, tantoque cruciatu mentis arrepti, quando contraria geflorum omnibus, quæ fibi fierant imperata: quantoque per eos vifa funt ftabiliri, quæ credebamus penitus exinaniri: quantum etiam fubreptum eft, atque perfuafum omnibus, nos in vellis prædictis confentiam. Quapropter dum apud nos imperatorius miffus (id eft Leo) adeflet, convocata tota, quæ apud nos ecclefia eft, profefli fumus coram ipfo, fcire & profiteneur pro dilectione veftra & confirmatione Photii nunquam miffile, nunquam miffuros effe; & in depofitione veftra, vel promotione Photii nunquam conlenfiffe, nunquam conlenfuros effe. Et hæc fapius dicta, & palam annuntiata, atque in apoftolatus noftri epiftolis taliter inferta, tam excellentiffimo imperatori Michaeli, quam Photio deflinatis præfato Leoni & fecretis decretis deferenda tradidimus.

Deinde vero qualiter ab ecclefia Chriſti, cui divina ordinatione præfumus, non habente mi- cultam, aut rugam, antaliquid hujufmodi, hanc finiftram procul faceremus fufpicionem (ne videlicet in hac faltem tenuis fubfannandi oriretur occa-

1 locus corruptus.

* Vide infra Epist. 15.

Ep. 6.

Matt. 10.

Philipp. 1.

* Sic. vulg. per fermonem * veftrum aliquam molefliam irrogafiet, omni benedictione paterna privaretur, & anathemate Chananæ Chum, qui verecundiam patris non cooperuit, fed irrifit, maledicatur, & cum patricidis æterna pœna (domino judicante) percelleretur, & neabus anathematis nonnifi refipifcens penitus exueretur. Eos autem epifcopos, feu cujuslibet ordinis clericos, qui poft nec dicendum depofitionem veftram in exilio relegati, vel miniflerio, aut gradu caffati, ac privati funt, ftatuimus, ut exilio diffoluto propitias ecclefiæ, atque gradus recipiant: ita ut fi *Concil. General.* Tom. IX.

XIV. AD THEODORAM AUGUSTAM.

Hortator Augustam, quam multis laudibus ornat, ad patientiam, & ad collocandam in Deo spem fuam. Offendit se in Ignatii restitutione omnem fuam ponere operam.

Nicolaus epiſcopus ſervus ſervorum Dei dilectiſſimæ filiæ Theodoræ, imperatori quodam tereno, nunc autem ſpiritualiter caſtiſti conjunctæ.

VIrtutes veſtras, quibus præditæ antecedentium vos Auguſtarum multi diebus iſtis apparuiſtis fecundæ, quibus etiam, & præcipue in cauſa pietatis, earum nemini eſtis inferiores inventæ, fubuliter atque ſolicite recolentes, Deo conſipotenti, cujus munere has percepiſtis, grates immenſas refertes, & ejus laudis nomini benedicere non ceſſamus, atque piorum fludiorum veſtrorum præconia pro imitatione audientium inter fidelium colloquia jugiter enarramus. Tu quippe etiam principe marito tuo contra leges eccleſiæ feruente ſuperiſtite, fana ſapere & recta defendere non formidaſti. Tu inquam in orthodoxa religione perſeverans, eredentem filium non terreni patris, fed ſupercœleſtis iter aggredi docuiſti. Quis autem motum infignia, quis correctionum tuarum facta ſatis mirando laudibus? Cum enim ſola principabaris, domino cooperante non ſolum ab hoſte viſibili, verum etiam multo mare infirmior eccleſiam domini ab hoſte invisibili (hoc eſt ab errore) tevaſiſti & per errorum dogmatum nebulam, tamquam ſolis radius ab eccleſiæ facie depulifti. Senſerunt in te haretici virile pectus, & mirantes inſuperabile robur, quod ſemina fuerat ambiguum habuerunt. Cur hoc, niſi quia ſedis apoſtolicæ dogmata ſequebaris, & Conſtantinopolitani monita pontificis, cui Romana eccleſia communicabat, amplectebaris? Sic enim devoti filii paternum venerantur affectum: & in nullo proſtus ingredi circa parentes fuos conſentiunt invenire; ſed inimici quid agunt? apprehendunt, ejiciunt, & quid plura? omni dehoneſtati ſubjiciunt. Sed exempla patientiæ, quibus iſta contemnere; & illa, quæ ſunt æterni imperii, decoratis appetere, o Chriſtianiſſima filia, ſatis abundant. Nam legiſter Moyſes & Aaron & tuæ domini mumur & duras coatumelias, atque feditionem patiuntur ab iis, quos velut filios in fina portabat, & adeo diligenter, ut non modo volenti eos perdere, & facere eum in gentem magnam, diceret: *Aut dimitte eis hanc noxam, aut dele me de libro quem ſcripſiſti.* Sic beatus Samuel ab his quibus multa præſtiterat beneficia, & principatu propellitur: ſic prophetа Zacharias ab eo, qui patter fuis regnum vendicaverat, & ipſe viam ſalutis offendebat, lapidibus impetitur. Sed quid per hominum genus diutius immoremur? quando ipſe mediator Dei & hominum dominus noſter Jeſus Chriſtus ab his, quibus cæcos illuminavit, languidos plurimos priſtinæ ſanitati reſtituit, mortuos excitavit, probra, ſputa, flagella & mortem crucis ſuſtinuit? Deveniamus quippe, heu! in ea, quæ beatus apoſtolus prædixit periculoſa tempora Paulus, cum ſcribens: *Et in noviſſimis temporibus inſtabunt tempora periculoſa, & erunt homines ſeipſos amantes, cupidi.* ubi & interpoſuit: *Inſanctos non obedientes, ingrati, ſceleſti, ſine affectione, ſine pace.* Immo deventimus in eos lugendos & deplorandos dies, in quibus, proh dolor! juxta quod & dominus in evangelio dicit: *Trader*

A *frater fratrem in mortem, & inſurgent filii in parentes.* Sed hæc facientes & exercitores hoſtes quid agunt? dum capiunt obeſſe, profunt: & cum laedere moliuntur, plurimum præſtant: privant tyrannice regno temporali, fed donant (licet nolendo) imperium ſempiternum: auferunt terrenam gloriam, ſed conferunt cœleſtem beatitudinem. Commutatur enim eorum argumentum iniquitatis in artificium æquitatis: & arma perſecutionis tyrannidis verſa ſunt in inſtrumenta ſalutis & virtutis. Quoniam quantemlibet ſæviant æmuli, quantumlibet hoſtes inſtaurent, *diligentibus tamen Deum omnia cooperantur in bonum: nimirum quia non eſt ſapientia, non eſt ſcientia, non eſt conſilium contra dominum.* Ergo carifima filia conſortantes & roborantes in ſe potentia virtutis ejus, & in adverſitatibus unicum dominii ſolum adite refugium: ſtatuentes etiam pedes veſtros in petra, ſuper quam dominus principaliter fuam conſtituere eccleſiam: & ab ejus communionis ſoliditate, ſicut nec hactenus, ita quoque ufque in finem nullis præcellæ alienæmini fluctibus. Nos vero, qui ejuſdem immeriti ſumus vicarii, tam circa ſtatum eccleſiæ Conſtantinopolitanam, quamque circa recuperationem fratris & coepiſcopi noſtri Ignatii, juxta miniſterium domini noſtri Jeſu Chriſti, ſegnes & nequidides nullo pacto confidite. Quomodo autem ergа vos, vel erga dilectas filias veſtras agatur, vel ſi forte quid cordi eſt, per præſentes miſſos noſtros, quibus fuffragari vos in opportunitatibus petimus, fida mente nobis, & indubitabili conſcientia quæſumus intimate. Data Idibus Novembris, indictione xv.

XV. AD EUDOXIAM AUGUSTAM.

Rogat ut agat partes Ignatii apud imperatorem.

Nicolaus epiſcopus ſervus ſervorum Dei, dilectæ filiæ Eudoxiæ gloriosæ Auguſtæ.

NIhil in regia ſublimitate juſtitiæ dilectione decentius, nihil in infirmitate nulliebri fortitudine mentis honeſtius. Quid autem laudibus vos nobiliſſimas, quam ſi femina virile pectus induat, & adhuc in cauſis pietatis virorum ſtudia ſuperet? Qua de re principio ſermonis noſtri ſalutationem veſtræ nunc primitus literis alloquentes, hortamur, & vehementiſſime deprecamur, ut Deum omnipotentem affectu, quo decet, & cultu quo convenit, diligatis & præcipuo ſolicitudine colatis ſtatum eccleſiæ univerſalis: certis ut apud dilectiſſimum filium noſtrum a Deo protectum Michaelem tranquilliſſimum imperatorem conjugem veſtrum ſomma inſtantia imperetrare procuretis, & feminæ infirmitatis oblitæ viriliter agere ſtudeatis: quatenus invaſore Conſtantinopolitanæ eccleſiæ, ſeu macchio, atque neophyto Photio remoto, fratri & coepiſcopo noſtro Ignatio eadem eccleſia permiſſione ipſius, atque favore teddatur: quoniam contra omnem regulam, & præter omnem ordinem, illa præſertim reverendus anuiſtes dispolitus, atque privatus eſt. Verum adeo imperium veſtrum pro hac cauſam te noverit, præſato a Deo conſervando Auguſto defideratiſſimo filio noſtro miſſos, & literas apoſtolatus noſtri comperibiles deſinaſſe: quibus veſtram quoque pietatem ſociostes petimus, ut tantum legationem eorum adjuvetis, & eis in omnibus ſuffragemini, quantum beatum Petrum apoſtolum & cœleſtis regni clavigerum culmini veſtro ſemper adeſſe benignum meditulitus ex-

optatis. Non enim fruſtra nobiliſtatem veſtram A circa Dei timorem, amoremque ſurcendatis: & ergа ſanctæ eccleſiæ Conſtantinopolitanæ recuperationem, prudenter inflammetis: quatenus à Photii morchi, neophyti, ac invaſoris, ac per hoc damnati, & anathematizati, communione ſe meniens, quidquid in fratrem & coepiſcopum noſtrum Ignatium moleſtiæ intulit, & ſibi commiſſam regere permiſerit eccleſiam corrigat: ſalutisque ſuæ, atque imperii ſui conſulat, & dominum ſibi, ſuisque omnibus propitium faciat. Quod vos cum virtute ſumpti regis, in cujus manu corda regum ſunt, obtinere poſſe procul dubio credimus: & exſortationem veſtram ſalubritate nullatenus effe ſi voluntas affuerit) omnimodis arbitramur. *Si quid. 2. Cor. 7. dem per miſerem fidelem*, ſecundum apoſtolum, *etiam inſolitum vobis*, ſcribere. Quando Photius, per fidelifſimam feminam vir potuerit fabrari, qui, Deo gratias, non ſolum infidelis non eſt, abſit, ſed verum etiam Chriſtianiſſimus & religioſiſſimus eſſe dignoſcitur.

Deponite ergo cunctam muliebrem infirmitatem, & erga eum, ea, quæ plus ſunt, quæ ſanctæ eccleſiæ congruunt, impetrare ſatagite: nec deficiatis, neque tarderis, ut noſtris obediat præceptis, noſtras exaudiat tamquam ſpiritalis patris ad petitiones, indefinentibus apud eum ſuggeſtionibus, atque ſupplicationibus agere; nec non & quaſi virili fortitudine circumcincte in conſtantia continua decertare. Quoniam (ut præmiſimus) non vos dominus fruſtra imperii conjugis veſtri fecit eſſe conſortem, & niſi pro populo ejus legitime laboraveritis, in difficilio divino judicio difficilem procul dubio abſtitis rationem. Aggrediamini ergo, & indubitata fortitudine, & pro ſtatu, ac ordine eccleſiæ Dei & exceſſone afflictorum, & oppreſſorum certamen aſſumite, imitantes videlicet ſuperius memoratam beatam reginam Eſther, quæ pro populo Dei etiam in mortem dedit animam ſuam, & quouſque hunc libertatis, animæ ſuæ tenuit, ſua ſtatuit. Ponte, libuit: ſi cui Mardochæus ille laudabilis patruus ejus (quemadmodum nos nunc vobis) inter certa ita ſuggeſſerat: *Ne putes*, inquiens, *quod Eſth. 14. animam tuam ſervare queas, ſi ea ſola reges ex pra cunctis Judæis: Si enim nunc ſilueris, per aliam occaſionem liberabuntur Judæi, & tu & domus patris tui peribitis. Et quis ſcit, an ideo ad regnum veneris, ut in tempore tali paveris?* Quantum autem pia imperatrices, quarum vos imitatrices eſſe volumus, fedi beati principis apoſtolorum Petri ſedem pro ſuis ſuggeſtionis deprecheſtas ſerpentis, & miniſtrorum ejus venenoſas ſuaſiones quaſi conculcentes, ad nihilum redigatis. In calcaneo namque hinis eſt coporis, quo non inopinanter conſumatus vos exercipimitur. Has quippe inimicitias poſuit Deus inter ſerpentem & mulierem, videlicet ut ipſe colubri ſub ea, quam decepérat, non parito quolibet interpoſito, fed conſeſtim in ipſo virulentæ ſuggeſtionis articulo conteratur: nec ei diutius venena ſua ſpargendi aditus concedatur: que velut cancer ſerpens, & ad cor uſque penetrando perveniant. Qui autem ſint, quæ dicimus, graſtantiſſima ſapientia veſtra (credimus) jam advertit. Nolumus enim vos a quoquam decipi: nolumus vos a caritate Chriſti quibuslibet ſubverſi verſutiis: nolumus quorumvis vipereis adverſus eccleſiam Dei commoveri ſuſſionibus, qui magis volumus & optamus, & pium faſtigium veſtrum enixius imploramus, ut vos in integritate fidei, & in tramite rectitudinis populo Dei, qui eſt eccleſia, more ſanctæ illius Eſther regium preſiderantes, virum quoque veſtrum

Da Theodoræ Auguſtæ ut gratiam ſuo ſtatui ſpondeat. Cæterum, & Eudoxiæ in Ignatii.

Nicolaus epiſcopus ſervus ſervorum Dei dilectiſſimæ filiæ Theodoræ, imperatori quodam tereno, nunc autem ſpiritualiter caſtiſti conjunctæ.

1. Tim. 2.

Mat. 13.

Gen. 1.

Deut. 32.

Eccleſ. 8.

Pſal. 36.

Rom. 8.

Pſal. 109. confer. Act. 1. ſed ſolicitio ab eccleſia abjudicatio. quod Paulum fere ex verbis Genesis ad Colloſſ. 2. ſumſiſſe videtur.

Epiſtola Flaviæ ad Eſther inter epiſtolas Cypriani. Ita etiam Auguſtinus lib. 2. de doctr. Chriſt. c. 11. Tob. 12. Pſal. 33. Prov. 21. Ifa. 8. Lege, ſicut hominis ex, qui in ſynodo Epheſine civitatis odium & contentionem portus exercuiſſe narratur, Act. 8. nullum præſentia, & meta apertens Conſtantinopolitanæ civitatis epiſcopum Flavianum: eo quod libellum ad apoſtolicam ſedem emiſerit, & ad omnes epiſcopos harum partium per eos, qui directi fuerant in concilio a reverendiſſimo epiſcopo Romæ, qui ſecundum diffinitiones Nicæni concilii conſiſtuit ſunt interelle, domine ſacratiſſime fili venerabilis imperator. Hæc itaque gratia, tua manſuetudo tantis turbis reſiſtens,

stens, veritatem immaculatam fidei catholicæ religionis salvari præcipiat, ut secundum formam & diffinitionem apostolicæ fedis, quam etiam nos tamquam præcellentem similiter veneramur, in statu sacerdotii stile, remanente per omnia Placentino, ad concilii & apostolicæ sedis judicium transmittatur; in qua primos ille, qui cæleſtes claves dignus fuit accipere, principatum epiſcopatus ordinavit: quando ſcilicet decet nos huic maximæ civitati, quæ domina omnium eſt, tuam in omnibus reverentiam conſervare. Diligentius autem etiam in hoc providere, ne quod priſcis temporibus noſtris generatio cuſtodivit, ſub nobis imminui videatur, & per præſens exemplum " ſimilia gerantur in epiſcopos, ac ſanctas ecclesias. Videte igitur cariſſimi fili, qualiter B Dei cultrix Augusta, ſuæ religionis fidem ſervet, fatigat: & quod Conſtantinopolitanus epiſcopus ſæcularium meus fuerit appetitus, doleat: qualiter eum libellum ad ſedem apoſtolicam miſiſſe commemoret: qualiter ſedem apoſtolicam, tamquam præcellentem veneretur: qualiter ſecundum formam & diſtinctionem Flavianus ejus ſubnixi ad judicium ſedis ipſius (quemadmodum & nos de Ignatio & Photio ſtatuimus) horretur: qualiter in ſede Romana illum primum qui cæleſtes claves dignus fuit accipere, principatum epiſcopatus ordinaſſe recolat: qualiter etiam diligenter providendum eſſe cenſeat, ne quod priſcis temporibus cuſtodium fuerat imminui videatur, & per præſens exemplum ſimilia gerantur in e- C piſcopos, ac ſanctas eccleſias. Quæ cuncta, filia cariſſima, diligenter attendentes, & per hujus pie Auguſtæ veſtigia gradientes, hujuſmodi reverentiam, hujuſmodi cultum circa ſedem beati Petri, & exhibere, & exhiberi a Chriſtianiſſimo conjuge veſtro ſtrenue laborate. Quatenus imperium, quod temporaliter aſſecutæ eſtis, cum illis Dei cultricibus, & honorem ſanctæ Petri ſedi exhibentibus imperatricibus, perciſpiatis æternum, & gloriam incorruptibilem eodem intercedente apoſtolorum eximio, cui vos in legatis, & in legatione ipſius reverentiam per obedientiam impendere cohortamur, in cæleſti palatio incorruptibilem & immarceſſibilem largitore rege regum domino conſequamini. Data Idibus Novembris, indictione XV.

XVI. AD SENATORES CONSTANTINOPOLITANOS.

Ut faveat cauſæ Ignatii, & abſtineat a communione Photii.

Nicolaus epiſcopus ſervus ſervorum Dei, ſingulis quibuſdam ſenatoribus Conſtantinopoleos a perſona.

Fidelium relatione, qui ad ſanctorum apoſtolorum limina orationis gratia veniunt, agnovimus gloriam tuam in Dei eſſe timore paritter & amore ſemper intentam, & in ejus famulatu ſummo, jugique devotione ſolicitam. Quapropter Deo gratias agimus: & ut bono ſtudio quod cœpiſti, perſeverantiam det, atque in futuro dignam viciſſitudinem tribuat, ejus miſericordiam ſuppliciter exoramus: præcipue quoniam dicentis miſeriæ Conſtantinopolitanorum eccleſiæ compati, & ejus perturbationem, atque detrimentum moleſtiſſime ferre: ita ut frati & coepiſcopo noſtro Ignatio ejuſdem eccleſiæ patriarchæ, ejuſque dejectionis condoleas & congemiſcas: licet (ſicut oportebat) libere pœne nullum ei auxilium præſtes. Nam perfectorum virorum eſt, non ſolum juſtitiam & veritatem quæ Chriſtus eſt, coram cunctis mundi principibus confiteri, verum etiam, ſi neceſſe ſit, uſque ad mortem tota virtute defendere. Quis enim filiorum, niſi ingratus, niſi impius, non doleat, ſi matrem ſuam ſæpe dejectam ſæpiſſime ſurgere? Quis enim fidelium, niſi infidelis, non doleat, ſi ſponſam Chriſti ſæpius ab adultero ſurrogato? Quis, inquam, filiorum, niſi ingratus, niſi impius, non doleat, non ſolum ad mortem fatagat pro ſancta eccleſia mater ſua, quam tantis videt undique perturbationibus agitari, & tam irregulariter hoc tempore privari, & invaſori ac neophyto pro libitu uniuſcujuſque contradi? Curre igitur dilectiſſime, & ſi eſt peſtilens in te dominus timor, nullis peſtilentiis verearem abſconde, redemptorem audens dicentem: *Noli timere eos qui corpus occidunt, animam autem non poſſunt occidere: ſed potius eum timete, qui poſtquam occiderit, habet poteſtatem mittere in gehennam.* Porro ſi tanta libertas in te ſpiritus non eſt, nec te tantum amor Chriſti ſuccendit, ut mundi poteſtatibus, quod prave ferenter, non corrigentibus libere contradicas: ſaltem a fratris & coepiſcopi noſtri Ignatii, & communicatorum ejus (quod tamen ſecundum indulgentiam dicimus) te quatumque lætione coerce: & a communione invaſoris, neophyti, ac adulteri Photii omnino ſuſpende; ſciens quia nos apoſtolica, canonica, nec non & rationabili cenſura juſte hunc, & ſynodice, atque ſecundum priviſiegiorum apoſtolicæ ſedis auctoritatem jure depoſuimus, & pro tot prævaricationibus & præſumptionibus ſuis una cum multarum provinciarum occidentalium regionum antiſtibus, eum conſonanter anathemate damnavimus. Proinde prudenti, & perſpicaveat prudentia tua, cariſſime, ne communicet peccatis alienis, ac per hoc alterius irretitur nexibus vinculorum: quin potius ſi poteſt eccleſiæ Dei liberientem pro viribus ſuccurre & revocando legitimo dante operam, bene: ſin autem vel ſalvans ſalvet animam ſuam, & ſecundum illud prophetiæum: *Exite de medio ejus tam, & pollutarum nolite tangere.* Legens præterea, quos Conſtantinopolitum miſimus, pro ejus amore, a cujus ſede profecti ſunt, in quo le occaſio præbuerit, benigne ſublequi caritas tua contendat: videlicet ut propitio Chriſto & legatio eorum efficax habeatur, & ipſi ſine læſione qualibet ad nos reverſantur.

Deus omnipotens & pietatem, atque dilectionem, quam te circa ſanctæ eccleſiæ ſtatum fama frequens habere teſtatur, in præcordiis tuis per amplius, & perfectius augeat: & te, quæ diximus, ſolicite proſequentem hic diu præſentis felicitatis munere perfrui faciat: & futuræ beatitudinis præmia ſine fine concedat.

XVII. AD

[1] Clarus Chemnitio VIII. Tol. Graec. non vidit. Infecipta ibi dicitur apis vide explanationem. Hardouinus.

XVII. AD LOTHARIUM REGEM.

Legatos ad ſynodum cogendam mittit, ad quam præcipit duos de Caroli regno epiſcopos accedere, ſecut de Ludovici patrui, & Caroli fratris ejus regno binos alios convenire juſſerat.

Nicolaus epiſcopus ſervus ſervorum Dei Lothario regi.

REgalis excellentia veſtra nuper apoſtolatui noſtro direxit, ut pro perſicienda ſynodo miſſos e latere noſtro dirigere dignaremur: quod nos, & ante literarum veſtrarum preces, & poſtmodum facere deſiderio ardenti cogitavimus. B Sed quia multis ſanctarum eccleſiarum Dei utilitatibus hactenus fuimus occupati, tam celeriter ut volebamus eos deſtinare nequivimus. Nunc autem, domino noſtro Jeſu Chriſto ſerente, legatos ſanctæ noſtræ cui Deo ſuffore deſtervimus, eccleſiæ, duos reverentiſſimos epiſcopos, Rhadoaldum ſanctæ Portuenſis eccleſiæ, & Joannem ſanctæ Ticoſenſis eccleſiæ, deliciosos noſtros, quorum adventu atque præſentia Dei faceredotum ſynodus congregetur, tranſmittimus, ſicut noſtris vobis jam pridem direximus literis, quibus magnitudini veſtræ intimatum eſt, binos epiſcopos de regno Ludovici regis patrui veſtri, & Caroli regis fratris veſtri, ad ipſam ſynodum convenire debere. Nunc autem volumus, C atque literis noſtris directis jubemus, ſimiliter duos de regno Caroli glorioſi regis patruu veſtri ibidem ſine aliqua ambiguitate adeſſe. Quas ſane literas nobilitati veſtræ diligentes, petimus ut eas ipſi Carolo regi de præſenti per veſtrum fidelem hominem tranſmittatis: quatenus & duo regni ejus epiſcopi, ut diximus, ad præfatam ſynodum, quæ auxiliante Domino congreganda eſt, cum noſtris pariter legatis valeant convenire. Quos ſane apoſtolatus noſtri legatos eccleſienia vetra digne honore ſuſcipiat, & familiaritatis eis locum concedat, ut domino auxiliante, cum ad nos fuerint reverſi, digna nobis de parte veſtra nuntiantes, maximus Deo gratiæ referre, & apoſtolicæ vos benedictionis munere ditare poſſimus, congaudentes ſane in veſtræ humilitatis devotione fideli. Dextera vos ſuperne majeſtatis illiuſos conſervare per tempora longa dignetur. Data IX. Kalendas Decembres, indictione XI.

Anno Ch. 865.

XVIII. AD CAROLUM CALVUM REGEM.

Ut duo de ejus regno epiſcopi ad ſynodum Metis cogendam proficiſcantur.

Nicolaus epiſcopus ſervus ſervorum Dei Caroli glorioſo regi.

SEdes hæc ſancta atque præcipua, cui domi- E nici gregis eſt ſolicitudo curaque commiſſa, in omnibus mundi partibus ecclitudinis ſuæ diſpoſitione ſalubri cuncta ordinate perfecteque divino freta procurat auxilio, & quod ſingulari pro auctoritate perficere valet, multorum ſæpe ſacerdotum decernit definire conſentu, & juſtitiæ cenſura ea ſcilicet emendanda deliberate, quæ perperam atque enormiter fuerint alicubi commiſſa. Unde veſtræ regali Deoque amabili excellentiæ notum eſſe volumus, quia ad futurum ſynodum, quæ Metis civitate Lotharii regis nepotis veſtri pro [1] Theutberga ſorore Hucberti clerici, & Waldrada congreganda eſt, duos de regno veſtro epiſcopos, quos prudentes atque veraces vos eſſe cognoſcitis, convenire jubemus. qui una cum ſanctæ ſedis noſtræ legatis, quos illuc domino auxiliante nunc deſtinamus, & aliorum venerabilium epiſcoporum cum, qui ad eandem ſynodum convenienti ſunt, ſubtili cuncta indagatione, rectaque valde inquiſitione, ſecundum Deum, & venerabiles ſanctorum patrum inſtitutiones, examinare ac definire decertent. Nam & Ludovico glorioſo regi, fratri veſtro, ſimili modo literas noſtras direximus, duos regni ſui epiſcopos ad ſynodum hanc convocantes. quatenus in omnibus, quæ ibi ſtatuenda ſunt, rectitudo vigeat, juſtitia polliat pollet, & falſitate fugata veritas ſplendeat: ut venerabili ſacerdotum Dei cœtui ſanctæ Chriſti eccleſiæ ab omnibus inconcuſſa conſiſtat adverſos. Quos ſane in veniendo epiſcopos, & ad jam dictam ſynodum juſſione noſtra volentes occurrere, veſtra non retardet nobilitas: ſed pro Dei amore ipſos ubique temporis protelatione ad præfatam ſynodum ſinatis occurrere. Data nono Kalendas Decembres, indictione XI.

XIX. AD LUDOVICUM ILIMPERATOREM.

Commendat legatos pro cauſa Lotharii fratre ejus in Francium miſſos.

Nicolaus epiſcopus ſervus ſervorum Dei Ludovico imperatori.

AUguſtæ ſerenitatis magnitudini veſtræ, imperiali fulgenti decore, his apoſtolatus noſtri literis innotescimus, quia multis & quotidianis eccleſiarum Dei ſolicitudinibus & utilitatibus, quibus nos vigilanter inſiſtere decet, præſentialiter occupati, ad hoc profeciendæ ſynodo, quam pro cauſa Lotharii glorioſi regis, fratris veſtri, noſtra apoſtolica fieri auctoritate decernimus, tam celeriter, ut inter nos ſtatuerat eſt, in Francium deſtinare nequivimus. Et quoniam eccleſiaſticæ rectitudinis & utilitatis zelo, quo nos ſemper ſervere oportet, accenſi, legatos nunc ſicut diximus noſtros duos venerabiles epiſcopos, Rhadoaldum videlicet ſanctæ Portuenſis eccleſiæ, & Joannem ſanctæ Ticoſenſis eccleſiæ antiſtites, deliciosos noſtros, illuc pro ejuſdem rei quam ſcitis negotio canonice diſſiniendo direximus. Quos clementia veſtra benigne ſuſcipiat, eſque fidelem atque prudentem tribuat hominem, qui eos usque ad lotum, quo a talibus ſuſcipiantur hominibus, quorum comitatu ad prædictum regem Lotharium fratrem veſtrum illæſi valeant pervenire, fecuros & quietos, omnique ſuavitate dedicat. Quia pro communi eccleſiæ pace atque conſenſu, duos epiſcopos de regno Caroli regis, patrui veſtri, ad ipſam ſynodum, quæ domino auxiliante in Metis civitate congreganda eſt, ſedis apoſtolicæ miſſa vocatione convenire præcepimus: qui una cum miſſorum noſtrorum præſentia, & aliorum ſacerdotum Dei conventu, quod diffinire oportet, ſuſte canonicoque decernant. Data IX. Kalendas Decembres, indictione XI.

XX. AD

[1] De Theutberga & Waldrada vide etiam S. Deicoli tom. 2. Actorum Ord. S. Benedicti pag. 124. *Herd.*

XX. AD CAROLUM CALVUM REGEM.

Petit ut Balduino pareat, qui filiam ejus rapuerat, & in uxorem accepterat.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei Carolo gloriosissimo regi majori.

BEATO ac pretioso Christi Dei nostri trunco ecclesia sancta redempta, & fetero ipsius dominici lapsu foliadum veræ fidei petram fundata eloquio, pietatis sua viscera omnibus, non solum ejus ex aqua regenerantes & spiritu, delinquentibus, verum etiam quotquot ecclesiam incedum lavit unda baptismatis, patet, atque gremio gratuluntur fovere salubri. Unde ab ipso institutionis ejus exordio, ad eam omnes, velut ad pium carissimæ genitricis gremium, confugere digna devotione properant, qui fe in aliquo flagitii scelere jacere cognoscunt: ut per spiritualem gratiam, quæ rite agnoscit pœnitentibus, a peccatorum nexibus absolvantur. Et quamvis ad hanc sanctam Romanam, cui Deo auctore deservimus, ecclesiam, quæ ob hoc privilegii principatum, quo ceteras Dei ecclesias orbe universo diffusas excellit divinus, de diversis mundi partibus quotidie multi sceleris mole oppressi confugiunt, remissionem scilicet, & vestalem sibi gratiam tribui supplici & ingenti cordis maerore postentes: a qua vero ob indignæ dilectionis meritum, & debitæ compassionis gratiam, recti liberamnis auxilium conctis fida petentibus intentione tribuitur, neque largitur. Idcirco ad beatissimi sanctorum apostolorum principum Petri ac Pauli confugere limina, nostrumque pontificium Balduinus, vasallus veller, ardenti animo accedere studuit: qui veltram, fe habere indignationem, eo quod filiam Judith filiam veltram, illum pro ceteris diligentem, sine veltræ voluntatis consensu in conjugium elegerit, eamque volentem accepit, aut propria retulit. Quamobrem præfatus noster precator multimodis fudit, orans & petens obnixe, ut magnitudinis veltræ per noltrum interventionem adipisci gratiam mereretur. Cujus nos crebris petitionibus, & misericordiæ largitate commoti, veltram regiam lem excellentiam his apostolatus noltri apicibus, præfentibusque legatis, Rhadoaldo videlicet & Joanne, reverentissimis & fandissimis episcopis, delectis noltris, valde precamur, ut pro lesu Christi domini noltri amore, & fanctorum apoltolorum Petri ac Pauli, quorum auxilium ipse Balduinus, magis quam regum terræ, fide devota quærere, noltraque dilectione, quam vos luculenter habere agnoscimus, jam dicto Balduino, quia & tale jam olim alis eveniste regibus lcitur, indulgentiam pariter, & plenariam gratiam largiamini, ut veltræ amplitudinis fretus, benignitate confitat, maneatque inter ceteros nobis fideles fecutus. Cui hanc ideo veltræ fublimitatis gratiam ut tributaris depoltulimus, non folum quia pio amore omnibus, qui aliquo fuerint fceleris contagio maculati, hujus apoltolicæ fedis opem, atque mifericordiam, & præfidium quærentibus, humilique devotione quærentibus, pro qualitate facti fubvenire debemus: verum etiam metuentes, ne propter itam indignationemque veltram ipse Balduinus lumpis Northmannis, & inimicis ecclefiæ fanctæ conjungat, & in populo Dei, quem prudenti confilio, mentesque fulcita, falvum & incolumem regere & gubernare debetis, aliquod ingeret pericolum, & fcandali fomitem, qui fidelium capita depopulatus humiliet, & ab hoc ultima ve-

A ftræ, quod abfit, contingat difcrimen. Deterea vos fuperne protegat majeltatis, & ab omnibus femper adverlitatibus illæfos cuftodire dignetur. Data ex Kalendas Decembres, indictione xi.

XXI. AD HERMENTRUDEM REGINAM.

Intercedit pro Balduino, qui ad opem imploran-
dam in urbem venerat.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei Hermentrudi reginæ.

B FIdelium univerlitas gentium ex variis mundi partibus, cujuscunque lint ordinis, vel ætatis, fi qua forte criminis nova, vel fenionum fuorum formidine detinetur, ad hanc fanctam omnium matrem ecclefiam Romanam confugit, ut falutare percipiant remedium, recurrent, & ab ea non lolum animæ, fed & corporis falvationem, ut omnibus patet, humili prece fuscipere procurant. Quibus multis divinitus fulta auctoritatibus, & fanctorum patrum roborata documentis, maxime amore lolamina fubministrat, & fagendas ubera conlolationis compatiendo inferre minime recufat. Et propterea hic Balduinus, qui ciftimam filiam veltram contra divinarum legum fanctiones rapuit, & his fe elle recognovit, limitibus fanctorum apoltolorum lacrofanctæ meæ C precibus legabiter fe obtulit, & ut pro tanto crimine apoltolicam opem acciperet, noltro apoltolatui nihilo minus flendo fe præfentare queliit. Cujus cum humentibus, & tanto fcelere plenam cognolcitemus petitionem, ad mentem redit quod per prophetam dominus dicit: *Misericordiam volui, & non sacrificium*, mileruti lumus, & hos veltræ in Chriflo dilectæ filiæ apoltolicæ lollicitudinis apices fieri ftatuimus, miltolque etiam Rhadoaldum & Joannem reverentiolimos & fanctiffimos epilcopos, delectos noltros, pro eo veltræ clementiæ deprecantes, quos obnixe precamur, ut pro lesu Chriflo domini noltri amore, & fanctorum apoltolorum Petri ac Pauli, quorum auxilium ipse Balduinus, magis quam regum terræ, fide devota quærere, noltraque dilectione, quam vos luculenter habere agnoscimus, jam dicto Balduino, quia & tale jam olim alis eveniste regibus lcitur, indulgentiam pariter, & plenariam gratiam largiamini, ut veltræ amplitudinis fretus, benignitate confitat, maneatque inter ceteros nobis fideles fecutus. Cui hanc ideo veltræ fublimitatis gratiam ut tributaris depoltulimus, non folum quia pio amore omnibus, qui aliquo fuerint fceleris contagio maculati, hujus apoltolicæ fedis opem, atque mifericordiam, & præfidium quærentibus, humilique devotione quærentibus, pro qualitate facti fubvenire debemus: verum etiam metuentes, ne propter itam indignationemque veltram ipse Balduinus lumpis Northmannis, & inimicis ecclefiæ fanctæ conjungat, & in populo Dei, quem prudenti confilio, mentesque fulcita, falvum & incolumem regere & gubernare debetis, aliquod ingeret pericolum, & fcandali fomitem, qui fidelium capita depopulatus humiliet, & ab hoc ultima ve-

fine altera judicaret, canonicum fore minime duximus. Statuimus ergo, fraternitatem veltram Metis colliltam, patiter cum legatis noltris ejuldem Lotharii cuilam audire, & canonice communi lententia diffinire. Itaque juxta * ftatutum noltrum, cum duo vel tres in partes fratres noltros deltinaremus epilcopos, accidit ad noltram notitiam pervenire, quod Lotharius, legitima & primæ repulla muliere, fecundam libi adfciviz contagiem, unque fedem noltræ permilum fe promililem judicium exlpectans, neque canonico judicio ulpiam fuccumbens. Qua ex re quid aliud datur intelligi, nili quia ubi plurimorum judicium præmeditatum, & ab omnibus approbatum, ubi lua judicio præviaricatorem le indicavit? Et ideo univerlaliter hanc fraternitati veltræ apoltolicus auctoritatis epiltolam deltinavimus, ut Chriltianæ religionis zelo accenli, quatenus cum miflis noltris Metim profcilcamini, illucque Lotharium convocantes audiatis, & in eum canonicum judicium proferatis. Quod fi venire diltulerit, fe a præfentia le lynodali prælentibus legatis noltris fubduxerit, & ad pœnitentiam ac latisfactionem repedare minime curaverit, ita ut præfentialiter ad lynodum coram miflis noltris latisfaciat, & a fcelere receflerit, occurrat; illum de cetero excommunicatum reddemus, & quamdiu in hoc permanlerit, a totius ecclefiæ conlortio facile mos exortem.

* coll. mf. genuin. Nicolai 1. in hoc vide p. 1183.

XXIII. AD EPISCOPOS IN CONCILIO METENSI RESIDENTES.

Ut Theutbergæ cauſam examinent ac definiant, concilioque acta ad le mittant.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei, omnibus reverentissimis archiepiscopis confratribus noltris, & episcopis per Galliam & Germaniam constitutis, quod Metis celebretur.

REverentiæ facerdotali cunc debitus honor impendatur, cum eos in omnibus, quæ ab illis fub æquitatis libramine geri debent, trutinam mifericordiæ cum lance rectitudinis tenere conlpicimus, & tenendo nullius favore retenti, aut quorumcumque terrenæ permoti, vel etiam numerolis pecuniis, aut honorum ampliudinibus a tramite juliitiæ quoquomodo inclinari permittantur. Sed quamvis eis ejus proximus in dilectionis ardore conceditur, tantum his fine perlonarum acceptione ad fui cuftodiam pavor cum zelo rectitudinis procul dubio adhiberi debet, ne inordinatos illius amplitudinis fentire videantur difcentis: *Unusquisque proprium mercedem accipiet secundum suum laborem*. Nam cum inter multarum ecclefiaflicarum, quæ ad falutem & fidei foliditatem populi Dei pertinere videntur, noltrer apoltolicus animus cauſas extenderetur, de quarumdam feminarum controverlia, Theutbergæ fcilicet atque Waldradæ, admodum quorundam referentium, quia paltoralis nos cura ad audiendum commoveret, relatio intentos reddidit, & ne aliqno violentiæ morbo per defidiam gres fatigemur dominici, ad medelam recuperandæ fanitatis ardore certiatis ferventius invitavit. Prædictæ quippe Theutbergæ multis vicibus fedem apoltolicam lacrymolis literis fluduit appellare: in quis hus affatu flebili puram fe quo accufator etiamne inquit, atque infontem. Ad quod negotium & judicii diltrictionem, ficut jam veltram fraternitatem per apoltolicos apices commonere decrevimus, apoltolico vos hortamine adelle volumus, quatenus a pontificii noltri latere ventientibus

A miflis, lynodicum illic celebrationem, apoltolicæ fulti auctoritate, cum fraternitate veltra præfentibus adunare debeatis, & una cum eis vigilantius, fine dololitatis macula, vel fomento invidiæ, aut odii nutrimento, quæ poltulant homines a via veritatis pervertere, & a calle rectitudinis, proh dolor! declinare, femper Deum præ oculis habentes, perlonas principum, & terrores, qui ad tempus inlurgunt, & in tempore lunturunt, contemnentes, quid in his juliius, quidve veracius cum fatis miflis noltris invenire valueritis, horum confenlu diffinire & ftatuere procul dubio ftudeatis, carentes hoc quod per prophetam dicitur: *Ne hii qui dicunt bonum malum, & malum tibi. bonum: qui ponunt tenebras lucem, & lucem tenebras: qui dicunt dulce amarum, & amarum dulce.* Nam & evangelica inter cetera, quæ nos ad bene vivendum inltruit, lententia admonet dicens: *Nolite judicare secundum faciem, sed justum judicium judicate.* Plalmilta quoque ait: *Si vere vim. 19. utique justitiam loquimini, justa judicate filii hominum*. Igitur cum multa lint, quibus veltram fraternitatem, non obltrictis aut ignorantiæ cauſa de vobis judicantes, fed caritatis ftudium amplectentes, commonere poltumus: hæc ideo fufficere credimus, quia ad plura vos & evangelicæ, atque apoltolicæ, quæ hypotheticique lectionis dogmata in talibus memoria tranfcendere non dubitamus. Tantum eft, ut cum æquitatis juliitia in præfenti examinatione, fine aliqua dolo vel invidiæ macula, fecut præfati fumus, quia Deo præfente adfiltitis, proximorum cauſas, cum jam didta miflis noltris, ita juxte & irreprehenlibiliter cum Dei timore diffinire laragatis, ut illorum in omnibus veltræque fanctitatis conlenlus atque judicium æquitate fulgere videator. Nam fi vos vel illos in aliquam partem, pro cujulcumque favore, a canonicis & landorum patrum inltitutionibus, quod non optamus, declinare perlpexerimus, arguere non dubitamus. Si vero aliarum ecclefiaflicarum inltitutionum in eodem concilio res accideriut, digno examine pertractantes eas cum Dei timore diffinire fatagite. Si autem aliqua in eo fuerit contenta otia, in qua diffinitionis ponere nequiveritis lolutæ ceniuram, noltro cum judicio refervare fanctimus. Statuimus autem, ut cuncta quæ in eodem concilio peracta fuerint ac diffinita, cuncta, inquam, quæ ad fidei fcrie incumbant ejus lignificationi: ut ita, juliitiæ pulcritudine, probabilique lanctione diffinita perlpexerimus, Deo omnipotenti gratiæ referamus: fi vero injuliitiæ, quod nolumus, & contrariitatis fuerint acta intentione, ea renovare fummopere jubemus. Miflus quidem noltri pontificii, ut in prima epiltola veltræ dilectioni lignificavimus, pro qualibuldam ecclefiaflicis utilitatibus, quibus fuimus occupati, deltinare nequivimus. En Chriflo juvante, ftrenuitatis poltentes fcientia atque doltrina, reverentiflimos nunc dirigere miflos decrevimus, Rhadoaldum fcilicet atque Joannem epilcopos, delicioles, & confiliarios noltros, qui præditum cum veltra fraternitate concilium, ut protulimus, ftudeant celebrare. Omnipotens Deus, qui vos facri reginimis culmine perornavit, veltræ beatitudinis corda rectitudinis & juliitiæ clatitate repleat, atque decoret, ut in omnibus veltris actibus æquitatis videamini plenitudine rutilare. Data ix. Kalendas Decembris, indictione xi.

XXIV. AD TRASULFUM ABBATEM CORBEIENSEM.

Privilegium monasterii Corbeiensis.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei, Trasulfo religioso abbati, & per te venerabili monasterio beatorum principum Petri ac Pauli, quod appellatur Corbeja, in perpetuum.

CONvenit apostolico moderamini, quod beatus Petrus apostolorum eximius, per attributorum & revelatam sibi divinitus gratiam, licet suis longe imparibus meritis, nobis tamen longaeva largiri prærogativa, ut in totius Christianæ religionis universitate principaliter excellentemus, consulit: quatenus sicut dignitatæ & auctoritatæ per ipsius fungimur officium, omnibus præeminemus, ita universarum ecclesiarum Dei solicitudinem habeamus, & singulis quibusque fidelibus, atque pia locis, in quibus jugi Deo famulantium fedulitate placatur divinitas, opportuna suffragia conferamus. Unde quia non multis intercedentibus annis monasterium beatorum apostolorum Petri ac Pauli, quod appellatur Corbeja, venerabilis qui tunc fuerat abbas Odo, & gloriosus dilectus filius noster rex Francorum Carolus, dereliquerat: & quia ipsi Corbeienses monachi, ut ipsi nobis tam petitionem ipsius benigni principis, quam postulationem tuam, qui præfati monasterii Corbeje abbas esse dignosceris, qui postulasti, ut quæ prius monasterio illi a decessore nostro beatæ recordationis papa Benedicto concessa fuerant, auctoritatis nostræ promulgatione firmare non abnueremus. Nos itaque consideratores religiosum esse petitionem tuam, & nihil novi nos constituturos, si prædecessorum decreta sequamur, pastoralis quoque partitee esse officii, fervorem Dei jugiter utilitati commodique propitii cersi determinare monasteriorum Corbeiæ, quod ad laudem Dei, in honorem sanctorum apostolorum Petri ac Pauli constructum esse dignoscitur, & a Balthchilde regina Francorum, filioque ejus Chlotchario, a principio fundatum, & donatis rebusque necessariis locupletatum, quod est in pago Ambianensi super fluvium Summa situm, rerum suarum liberam in omnibus habeat disponendi regulariter potestatem. Id quæcunque eidem monasterio in auro vel argento, in agris vel famulis, seu quibuslibet rebus fuerint oblata, sive in præsenti die collata esse confitet, in tua tuorumque successorum abbatum manuum manenat dispositione: ut quidquid secundum Dei timorem, ad ecclesiæ ipsius utilitatem, regulariter & canonice dispositeritis agere, liberam in omnibus habeatis faciendi potestatem. Episcopus vero Ambianensis nullam ex eis vel accipias, vel expoſcet portionem: neque vel in abbatem, vel in fratribus, vel in ipso cœnobio potestatem obtineat, neque vel illis ipsius monasterii dominatione ponitur ullus omnino in clericis, neque in famulis, & in omnibus, quæcunque ad monasterium illud videntur

A tur habere possessionis respectum. sicut jam olim concessum illi monasterio cognovimus ab episcopo * Ambianensi, & ab alis episcopis Galliarum, & privilegio ecclesiæ firmatum, tam temporibus dilecti filii nostri Caroli, præfenti tempore regnantis, quam antiquis temporibus Baltchilde, Chlotharique Francis principantibus: nisi quantum canonicus ordo permittit. Nec ad monasterium, seu cellas ejusdem, vel ipse per te episcopus, vel œconomus ejus, vel archipresbyter, vel archidiaconus illius, aut quelibet ex ejus agentibus persona, potestatem habeas accedendi, nisi forte ab abbate monasterii, vel fratribus, ut necessitatis causa, vel dilectionis gratia, vocatus advenerit: neimportunitate sui, minifterumque suorum inquietudine, ibidem abbatis fodalem aut quietem molestiam. Neque in ecclesiis prædicto monasterio subjectis, vel in presbyteris eidem ecclesiis ordinatis, aliquam omnino facere permutationem, vel abbati, vel fratribus, aut constituendo, & antiquam confuetudinem violando: sed fi res legitimo ter & canonice dispositæ sunt, & longo jam tempore manentia, ita quoque futuris temporibus manere inconcussa. Nec potestas episcopi ullius abutens, violenter contra constitutæ majorum dispositionem velit aliquid adversus voluntatem abbatis, & fratrum in ipso cœnobio Deo quocumque tempore militantium. Ordinationes quæ more solito fierint in monasterio, sive de monachis, sive de ca- b nonicis, & quas petierint abbas & fratres, agere non negetur. Altaria quoque & basilicarum benedictiones, sive consecrationes, prout necessitas flutlaverit, vel in ipso monasterio, vel in agris ipsius monasterii libenter concedat: chrisma quoque, oleumque consecratum per singulos annos prærbere non differat: & pro his omnibus nullum omnino accipiat, ne Spiritus sancti gratiam vendere conatus, Simonis damnationem, quod absit, sustineat. Hoc constituturn non solum episcopus Ambianensem, verum etiam omnes per Galliæ dominique provincias episcopos, ubicumque præfatum monasterium vel ecclesias, vel agros, vel famulos habere dignoscitur, observare sine cunctatione, sen contradictione decernimus. Si quis vero temerarius quæ de rebus præfati monasterii, sive voluntate abbatis fratrumque ipsius cœnobii abstatur: fed manenant omnia quæ collata sunt, firmingue, interdicis ipsius monasterii potestate, & regulari dispositione. neque fit aliquis vel regum, vel ullius potestatis, seu dignitatis fultus gradu, qui de monasterii præfati rebus, vel violenter, vel potenter invadas aliquid, vel diripiat. Abbatem vero fratres ipsius monasterii de se ipsis eligendi semper habeant potestatem, & eam personam eligant, quæ moaechi propositum & habitu, & moribus profiteatur, non canonicum, aut laicum, neque alterius monasterii monachum: quoniam monachico ordini præcipere vel laicum, vel canonicum, non est levare ordinis professionem, fed everterc: quod unusquisque propositi sui memor, & ordinis ejus quoque erit & propagator: nec bene dispone- d ret aliquando cujuscumque militiæ vitam, cujus non fuerit ipse qui disponit æmulator. Sed neque res, neque possessiones aliqua, ullam monasterio Corbejensi præponat personam, quam non fratres ipsius elegerint monasterii. Debent enim mundi principes honorem præstare Deo, quem sibi voluerit præstari a Deo. videlicet ut quemadmodum cupiunt a Deo sibi collatum regni honorem conservari: sic ecclesiæ Christi suam non dedignentur servare legem. Non enim decet, neque ullatum videri potest, ut sibi militantibus, & ecclesiæ Christi possessionibus mercedem restituant, & quod de republica sua retribuere debent, id reddere velint de his quæ collata sunt Deo. Qua de re præcipimus omnino, ut monasterio beatorum Petri ac Pauli, quod Corbeje dicitur, nullam præfictam personam, vel ex sibi militantibus, vel ex alieno monasterio sumptam, quæ non per electionem sumatur probabilem, sive de laico, sive de canonico, sive de quocumque fuerit ordine. Quem vero melius aequuntur ab importunis hominibus malignitatis occasiones, & necesse est semper adverfari tela clypeo protectionis repellere: decernimus ut abbas, pollquam electus fuerit & ordinatus, nulla postellate prævalente dejiciatur, nisi in criminis causa fuerit deprehensus, cujus merito sedorum inquietudine, abbatis fodalem. Infamiæ vero maculis, seu crimiuis alicujus denotatione si fuerit appetitus, non præter canonicam & regularem deponatur examinationem. Hoc vero constituturn si fuerit ab aliqua præsumtum, per episcopum Ambianensem, quisquis ille fuerit, ex nostra convenietur auctoritate, ut eum qui hujus sedis constituta convellerit, convenias, & inquisitaque hac culpam commoneat, cuique pœnitudo fuerit, emendationem faciat. Quod fi vel ipse negleverit, vel defpexerit, vel timuerit perficere, metropolitanus episcopus conventus a fratribus ipsius cœnobii, perfonam hujus sanctæ sedis violatricem adire non differat, & hujus nostri decreti reffiticationem innotefcat, utque ab eo quod prave gestit recedere non moveat, & eis nostræque auctoritate constituta, quæ contumaciter in his factis perpetrantem permanere decreverit, & non quod unique gestit corrigere maluerit, licentiam habeant fratres monasterii Corbeiæ Romanum apostolicumque sedem adire, & necessitatis fuæ causas ante papam, qui tunc fuerit, urbis Romæ deponere, & præsentis præcepti constitutionem manifere de presque Romanus pontifex, cujus & causas, fuæ damnationis sententia eum multare non cunctetur. Si quis vero facerdotum, vel clericorum, hanc constitutionis nostræ pagiuam agnoscens, contra eam venire tentaverit, ordinis sui dignitate careat: laicus vero, cujuscumque sit potestatis, vel dignitatis, si hujus privilegii decreta in aliquo violaverit, tenne de divino judicio ex

stum, & immaculate vigeat vestra fides sublimitas, insignis fides eiusdis circumquaque nationibus reprædicanda. Parcite gladio, & humanum fundere sanguinem formidolosius exhorrescite. Cessat ira, fedentur odia, sopiantur iurgia, & omnis ex vobis simultas radicitus exturpetur. Unusquisque vestrum sua sit sorte contentus, & fonticulo hereditatis divinitus sibi collato pacifice perfruatur, aliena jura non invadat, non subtrahens, non concurbans. Liceat dilectissimo filio nostro, vestro autem nepoti, a Deo conservandum imperium fuum, cum regno proprii germani, quietæ possidere tranquillitatis. At filius ejus summa fecuritate consulere, & gubernacula ditione debita moderari ad salutem videlicet ac defensionem populi Christiani: & ad sanctæ matris suæ, B Romanæ scilicet infignis ecclesiæ, libertatem & sublimitatem. Non autem ab vobis gloriæ typhos, non superciliis fastus, non alterius usurpandi terminos ambitio, fed juftitiæ, caritas, & concordia regnet, ac fummum pax inter vos teneat omnino falligium. Sane cum pro concordia scribimus, cum pacem prædicamus, de ea nos concordia, vel pace, non opinemini agere, quam folet mundus diligere, ac reprobi adinvicem obfervare. Denique illi, ut liberius & audacius poffint malis perpetrare quæ cupiunt, & plures ac validiores ad quæ gerenda reperire, unanimitatem ftudent, & pacem inter fe interfragabiliter, & impræsentiarum tenere. Quam dominus iefus, & hanc in hac parte fecutus, dilectiffimus fuit adjebat: *Pacem, inquiens, relinquo vobis: pacem meam do vobis. meam*, inquit, non dilectorum mundi. Unde apte fubdidit: *Non quomodo mundus dat, ego do vobis*. Quod qualiter accipiendum fit, fanctus Auguftinus falubriter & lucu- D lenter exponit. Cetera vero quæ, ne modum excederemus epiftolarem, huic negotio referenda non duximus, Arfenio reverentiffimo & fanctiffimo epifcopo, apocrifiario & nullo apoftolicæ fedis, & conftitutionis noftræ, defectaffilme profequenda non indecenter, ut credimus, fcripsit & diftis injunximus. Cui bene faciet gloria veftra in cunctis attendens, & in his quæ fibi, exnoftri apoftolatus auctoritate, de pace fanctæ ecclefiæ perlibuerit, non immemor erit, vel indambigua, fidem certam accommodans. Incolumem excellentiam veftram gratia fuperna cuftodiat, dilectiffime fili.

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

1 *Cum Ludovico imperatore*.] De regno Burgundiæ; ut opinor, poft Caroli regis obitum fuit controverfia. Nam a Carolo Calvo fuiffe occupatum indicant videntur capitula in Burgundiam ab eo emiffa titulo XXX. 1. At Burgundiam Lotharij imperatoris tum quam fratris regnum fui patris effe contendebat. Hinc illa epiftolæ hujus: *Liceat veftro nepoti imperium fuum cum regno proprii germani quietæ poffidere tranquillitatis*. & alia in epiftola fequenti.

XXVI. AD EPISCOPOS IN REGNO CAROLI CONSTITUTOS.

Quod pacis ftudio Arfenium legatum miferat: proinde regem ad eam cum Ludovico Auguſto nepote luo confervandam hortentur.

Nicolaus epiſcopus ſervus ſervorum Dei omnibus reverentiſſimis & ſanctiſſimis confraternis noſtris archiepiſcopis & epiſcopis in regno Caroli gloriofi conſtitutis.

SUper noſtrum tempus fuit, & eſt, fratres dilectiſſimi, ut pax eccleſiæ ab inimica caritate & pacis bono, non ſolum his qui prope, ſed & his qui longe funt, affici nobis veliemus jugum, & impigrum extendere famulatum, ad id quoque inter cetera, quæ ſuggeſtionibus veſtris inter vos a nobis diſponendis cebrius exegiſtis, hortatu veſtro plurimum invitati. Nam innumeris undique Chriſti domini noſtri eccleſiæ, cujus principaliter curam gerimus, laboribus impediti, hæc & opportunus hactenus agere profecto nequirimus. At nunc oblatarum nobis, ut ita dicamus, ille vir Macedo, qui olim apoſtrait Paulo, *Tranſi & adjuva nos*, per ejus nobis fanctitatis veſtræ exclamavit, & noſtræ, poſtolatoi oſtium, per gratas Deo veſtras, ut credimus orationes, ſicut ipſe gregoio tolic apoſtolo, tandem apertum eſt, nihil deſidiæ, nil tanto volumus operi, quantum poſſumus, adhibere: ſed quia ſæculis negotiis eccleſiaſticis & perneceſſariis parumper omiſſis, rogabimus quæ ad pacem funt Jeſuſalem: ſiftus fcilicet, quæ pro ſalute regni ejus cum populo regnat, partim adhuc in terris incolatur & premitur, quæ tuentur concordiæ ac dilectionis fundamentis in ædificatione ipſius poſitis, ſint etiam conſequenter pax in virtute illius, & abundantia in turribus ejus. Hujus rei gratia præſentia fraternitati veſtræ ſcripta direximus: quibus admoniti, ſicut boni cuſtinilliones, & quaſi domi ſuæ vitæ cultores, vita nobiſcum ſegregatæ, te, vicutum charifmata prædicte, dilcordiam deſtruite, unanimitatem adifticate, odia extirpate, & cæteram ſolitudinem, rixas diſſipate, pacem euangeliſtate. Haud talem, quod abſit, unanimitatem vel pacem, quali Judæorum uſa eſt in domini ſalvatoris nece conſpirans factiofa caterva vel Herodianæ. Pacem eximiam eodem tempore ad invicem pepigerunt. Sed talem, qualem audierunt paſtores cæleſtem militiam in natiuitate noſtri ſalvatoris canere, cum dicerez: *Gloria in excelſis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis*. Intonans enim, *pax hominibus*, ſubintuliit, *bonæ voluntatis*, ut malevole voluntatis homines a pace hujuſcemodi ſequetur. Nam adverſi quique, quo pacatiores ſunt invicem, eo procul dubio ad agendum perpetram validiores exſtiunt. Unde & apoſtolus, non ſolum *euangeliſtantium bona* ſpecialius pedes admirator, ſed & *euangelizantium pacem* addens, nulla bona ſine pace, nec *rurſus* pacem ſine ceteris bonis innoſcit fore ſequendam. Et aliis pacem cum omnibus & ſanctimoniam ſectandam præcipit, ſine qua nemo videbit Deum. Quas ita connectens, unam ſine altera minus offendit eſſe profiteam. Habentes ergo, carifimi, dilectionem in vobis, pacem leniamini cum omnibus & ſanctimoniam: non pacem, qua etiam corvi potiuntur in invicem; ſed quam ſimplex, & a laniatu prorſus extortus columbarum poſſidet miranda concordia. Non ſolum autem vos par Dei, quæ exuperat omnem ſenſum, cuſtodiat: fed & per vos, omnes qui ſub veſtro moderantur regimine, coadunet & vinciat. Pariter regem veſtrum unanimiter informare ſtatagite ad ea quæ illi ſcripſimus, & juxta quod eum inſtruximus: exhortantes videlicet, ut memor ſit memoriæ diſtricti judicii, quæ nomen nobis audientibus nominans, perejuratio conſervandam fcatibus eorumque libertatem inviolabilem pacem ſpopondit: & pertimeſcens tam terrendem nomen in vanum aſſumere, reddat dominio juramenta ſua, cui ſolum vota ultro promiſſa non reddere impium eſt. Commonete itaque eum, ut illud fœdus, quod cum fratribus pepigit, perpetuo veritate conſervet, & id immaculate cuſtodiens cunctis de ſe imitabile præſtet exem-

exemplum. Parcat bello, & Chriſti ſanguine A *Pſal. 1.* ſanguinem emptum fundere magnopere pehorrefcat: fcripturo quippe eft: *Forum ſanguinum & dolſum abominabitur dominus*. Unde ſua fit forte contentus, & funiculo hereditatis cæleſtus ſibi date pacifice-perfruatur, aliena jura ufurpare non tentans, non ambiens. Ceſſet temeraria præſumptio, & avidi athelitus medullitus compriman tur: maxime a finibus dilecti filii noſtri excellentiſſimi Auguſti, ut a meo regni oriens ejus ufque diſtantis. Permittatur ergo prælato pio imperatori quietam docere vitam atque tranquillam, & patrimonium multæ pacificumque monſtrantibus, machinæ ufum quem primum a Petri principis apoſtolorum vicario contra infideles accepit, non cogatur in Chriſti fideles convertere. B Licet enim ad ſolum fidei ſuæ ſtudium, & meditarium jus derivata, & apoſtolicæ fedis auctoritate firmata, & ſummi pontificis manu capiti ſuperpoſito diademate augufti locupletata, mare ac terram dilatari fateris. Non enim poteſt exiſtere, ut adeo longus diſparetur regnum tuum, ut ſicut fupra memininus, vel binos unius, aut duarum metropoleon legatos omnium vices agentes dirigere non valuiſſes. Reprehenſibile denique valde eſſe 23. q. 8. per. Prohibebilis. conſtat, quod ſubintuliſti, dicendo majorem partem epiſcoporum omnium de noſtique, quæ filius fidelibus tuis, contra piratas maritimos invigilare, ob idque epiſcopi impediantur venire: eum militum Chriſti & Chriſti ſervitio, militum vero ſæculi: ut ſcilicet ſuperius dixit: *Nemo C militans Deo implicat ſe negotiis ſæcularibus*. Quod fi ſæculi milites ſæculari militiæ ſtudent, quid ad epiſcopos & milites Chriſti, nifi ut eos ad orationi? Sperabamoste, fili cariſſime, in talie non propterea, qui Deo gratias clarus in cunctis habetis. Adiitus autem veneranda ad tantum negotium auriſtibus illis denegarinon debuit. Et ſi forte denegare vellent; quoquomodo, ſi nonitis noſtris parere deleguiſſent, adiitus illis & tranſitus patefecert. Si veniffent colleCti optarais, hoc utique ne ſteret melius corrigeremus. Quia illi inde, & nobis hinc Deus in convenu noſtro melius tribuerat, ut de noſtris & veſtris deteque aditus denegari non poſſet. Nam nec de noſtris melius dicere poſſumus, nec pejus de veſtris, quia quid nobis impediat longum eſt enarrare. Quod ſi interceptores temporis ad Chriſtus pro Deo aliquid tolerafſent, lucrum pro tentationibus & laboribus a domino magnum retiperent. Sed quia corruptores tranſitus fuftigium, non licet coacti adhuc hæc gravamina ſuſtinebimus: vos tamen videbitis. Sed intelligi datur eos monitis noſtris non velle parere, propter illud quod in litteris veſtris ſubditur. Dicunt enim poſſe aliquanta, ut epiſcopos de regnis veſtris ad ſynodum Romam mittendi neceſſitas non poſſulet. Unde ſi vos fortaſſe aliter dicitis, nos illud dicimus, quod divinitus revelatur, quia cum novitatum mala multiplicari videamus, ſi ex diverſis provinciis fratres in invicem conveniſſent juxta priſcorum morem, & non certis illorum, recidere domino, quæ decerneuda funt decerneremus, & ipſi neceſſitates tuas referentes, & nos noſtras exponentes, quæ diverſis fuiſſet neceſſe in omnium notitiam faceren pervenire, qui ſemper ſynodalem conventum a nobis aggregari petierant: ſicque fieret, ut ſecundum qualitatem morbi medicina conferretur, & ad ſananda vulnera longe latcque effunderetur. Salomon quidem verbis noſtris conſentit, cum dicat: *Salus ubi Prov. 11. multa conſilia*. An neſciris nonnullos ex nonnullis provinciis, præſertim ita feciſſe? Quod facilius

scire potestis, si vultis, licet vos si vultis minime faceat. Denique tam prudentes, tamque præcipuos, & præclaros, ac quos Deus in caritate vera conjunxit, viros, reprehendere nolumus: quin potius ut dilectissimos filios paterno amore excolimus, & ut in unitate dilectionis nos, sanctis potentis clementiam exoramus. Quod si qui ex contrariibus nostris episcopis talia nobis misisset, haberemus qualiter illos reprehendere & redargere deberemus, excepta ea lege, ne regulem magnidinem vestram fibi impedire diuiffent, ita vobis hoc pendere & corrigi debere videretur. Ecce episcopis regnantium vobis impedimentum, præparatur ne veniant: Lotharii autem episcopis, qui frater illius eft, quid obfiftit, nifi quia de veftris fumant occafionem, & ficut veftri, ita & illius negligentes agnoscant? Nam inter cetera plurimum nunc in caufa ejufdem Lotharii, de quo fubinferemus, profecto fi veniffent: quia audiisse decretis & inditiariis legibus caufa referent, ita ut nihilum aliquid minime remanet. Fortaffe etenim hæc illorum dilatio, & abfentia magis obfuit in ejus emendatione, quam obftinatio: quia fi abfentia & dilatio non effet, obftinatio utique jam faltem coacta ceffaret. Sed his omiffis, ad veftra confulta ftylum noftrum reflectamus. Dicitis enim vos in Gallicano commonitio Lotharium. ficut in communitorio nobis, a vobis directo legere prævaluiffemus; & eundem fape vobis mandaffe alleveratis, quod Romam propere velit, & per totam diſpoſitionem de caufa fui conjugii facere. Sed, o heu! dictis opus non accommodatis, qui fupius de directione commonitoris mentione facta idem commonitorium abfuit, & nobis fruſtratio incognitum comparuit. Quod fi habuiffemus, certamen veftrum fuper his cognoscere mus: fed cum illud defuerit, nefcimus & labor veller fruſtraneus fit. Ipfe quidem Lotharius nobis, ut vobis, rivilius per imperiales legatos mandavit, quod Romam veller venire. Cui interdiximus, & omnino interdicimus, ut iter talis qualis nunc eft non arripiat, eo quod fancta Romana eccleſia talem refpuat & contemnat, & in hoc perfeveret, quod latere in toto diffidium eft nobis. Nam verfo diu lumine per apices veftros, & anhelando præfidalbamus locum attingere, quem a) al. ubi nobis. b) al. abeft non vel verbo aliquo b modo opis annueret, quo poffemus aliquam latitiam præfumere. Sed perfcrutatis omnibus, ac ad calcem usque relectis, poft lectionem ipfa quæ inerat latitia abfceffit, & nos dolor continuus illico poffedit, quia in cunctis femes fruſtrati, & quod non optabamus, c) Hoc eft deficiti. Verumtamen c circa miffum fancti Joannis, de quo diximus, Lotharium, diſpoſitionem habetis denuo commonere, non molefte tulimus. Forfitan omnipotens Deus ore ejus ad fibi placita inclinare dignabitur, & de præviaricatore tandem factiet convertendo diſcipulum. Si autem fobdole Theutbergam, ut eam perdat, velle repetere dicitur, & ipfa tales elegerit, per quos fibi fecuritas certiffima fiat; ecce bene. Sin autem, idem Lotharius præbeat facramentum, quo poffimus eum digno matrimonio recipere, & ut exorem legitimam decenter venerari & colere, ac dcinceps jacolumem conſervare. De pœnitentia autem ejus noſtro judicio relervantes ſtatuimus, ut ſi prædicte Thebergæ captiofe aliqua alia crimina, poſtquam ejus fe repulit, objicere voluerit, hoc expurgetur tantummodo, ſi ita neceſſitas compulerit. Quod ſi quæſita manere decreverit & vivo ſuo reconciliari voluerit, tantum ut cogatur in amplexus uxoris redire, quia uxoriique ſe feparandi

non fuit voluntas. Nam ſi utriquein divortio concubitus non repetierit, hoc fieri non prohibemus quia dominus de dimittenda uxore cauſam tantum fornicationis excepit. Igitur ſi Lotharius, quem ludibrius converti præſtolari ſumus, & vinculum in eum, ne fanguis effunderetur, & ne bella excitarentur, propalare diſtulimus, cornu exaltetur, & noſtris veſtriſque monitis obedire negligentes, de cetero talia habeantur, & quæcunque illum per epiſtolam noſtram Rhadoaldo dudum epiſcopo, & Joanni epiſcopo, miſſam nos habere jam cognoviſtis, Sed, filii dilectiſſimi & ſingulariter a nobis diligendi, ecce Arſenium venerabilem epiſcopum ad hoc vobiſcum pertractandum, & monitionibus corrigendum, cum apoſtolicis epiſtolis illuc remittimus. Quorum exemplaria, ne authenticæ iſtarum, aut interceptæ, aut a nobis fortaſſe dehonellatæ, aut perditæ, aut etiam propter quod vobis dubietas credendi generaret, grata libia aliter habitæ, imaginationi dini veſtræ per hunc gerulum tranſmiſimus. Tunc ſi authenticas ita ſe habere reperietis, alienſue veſtræ dilectioni placuerit præbetur. Sin autem, excepto de Rothado & Albuino, illi nos credere non oporteret. Et quidquid illis in partibus actum fuerit, fub geſtorum inſinuatione nobis, antequam illud per alios cognoſcamus, aptius memorium, ut melius laborare poſſimus, dirigere petimus, nequaquam omittite. Sunt & alia quamplurima, quæ vobis nos mandare valde oportet: ſed quia ea tranſitimis de prudentiſſimis patris ſuſticiunt, & hic gerulus nobis erat incognitus, atque hoc cum fatebat, præter hæc fcribere deſinimus. Data per eccleſiam Colonienſ. & qua nos conſuluiſtis, decernimus ut ibi conſecretur antiſtes. De Cameracenſi vero, quod ſtatutum habemus, volumus obſervari: videlicet ut ſi ibi electio canonice facta, conſecrari debeat in ea epiſcopus. Ad extremum, quod ſilere non poſſumus, quin immo ſuper dictis veſtris obtuſpeſcimus, de Sueſſionica eccleſia, de qua, fili mi Carole, quod loquiminī, per alterius loquimini, quam etiam per xxv. circiter annos ab infra Quoſa feudnea d Rothado inuſtiliter occupatam, d) al. de excepto ſolo tempore, quo Hincmarus exulavit, & illicitudine: miramur cur tantus rex ſuafioribus veſtris credit, & non magis nos qualiter de Rothado obedias latifactre procurat. Deſine ergo, fili, & degeneratoria verba pelle a corde, incipiens noſtris monitis parere, ut excellentiſſima gloria veſtra cum exaltatione truſtifcet, & cum gaudio manipulos colligat. Tamen quia de illa lubilitate veſtram oportet facere, aliis literis noſtris liquidius cognoſcere valebitis. Quibus cognitis, creditons, ut quod petimus obtinea mus: & quod decreverimus, tanquam coram oculis Dei, & coram vobis eſſe videatur. Apud nos namque idem Rothadus fruſtuoſa ſuaſuca manet: tamen poſt removam judicium ejus, ſi fruſtuoſa eſſe, an infructuoſa patenter declarabitur, habitis omnibus ſecundum quod de illo ſtatuimus. Hanc autem epiſtolam ideo more ſolito ſcribi non feciimus, quia & legatus veſter conſiſtentor non poterat, & ob ſella paſchalia ſcriniarios noſtros, ea quod debitis vacabant occupationibus, habere ut debuimus non valuimus. Rogamus autem ea ſe expreſſe vos adjuramus, ut quæ ſuperius exarata ſunt, non ſimpliciter remotis, ſed ex quanta mœſtitia & compunctione proceſſerint, interiori oculo, non exteriori tantum, attendatis: & omnes neceſſitates noſtras in his conſideretis, dolore patris nuſerabiliter moti ut ſili cariſſimi. Dic-

vina majeſtas ad exaltationem ſanctæ ſuæ eccleſiæ vos conſerver incolumes.

XXVIII. AD HINCMARUM ARCHIEPISCOPUM REMENSEM.

De Rothado iterum præcipit, ut Romam mittatur juxta literas ad fynodum relegatas, & de privilegiis, quæ Hincmarus eccleſiæ ſuæ confirmari poſtulabat, differt abſolvi.

Nicolaus epiſcopus ſervus ſervorum Dei Hincmaro archiepiſcopo.

Beatitudinis tuæ leſtis apicibus, quia fraternitatem tuam circa fanctum Romanum ſedem, cui auctore altithrono præſumus, ergaque noſtrum pontificium in eadem ſua ſolita erat ſtudere devotione reperimus, lætitia multa repleti, debita omnipotenti domino gratiarum officia perſolvimus, ſanctitatemque veſtram ad ſedem apoſtolicam, de his quæ fibi viſa ſunt referendum, ac pro eccleſiæ ſibi commiſſæ neceſſitatibus, atque utilitatibus, apoſtolatum noſtrum poſtulaturum laudavimus: & nihil eſſe quod fraternitati tuæ denegare oporteret penitus judicantes, ut annuerimus petitis confeſtim corde concepimus, atque deliberavimus. Cumque leſtis monumentis geſtorum, quibus cum certis coepiſcopis tuis vifa eſt ea quoque venerabilitas fubſcripſiſſe, inveniimus ſanctiſſimum fratrem Rothadum apoſtolicum appellantem ſedem, vobis judicantibus gradu epiſcopatus dejectum valde dolimus: & cordis noſtri gaudium, quod fratris & coepiſcopi noſtri Odonis adventus ſecerat, cognito a veneratione tua contra ſpem hujuſmodi commiſſo mœrore continuus pepulit. Præterim cum tanta fuerit quod ſedis apoſtolicæ præſules circa reverentiam tuam ex longo jam tempore conſidentia, ut ibi præſentia tuæ diſſeſtionis exiſteret, nunquam appellantem aliquem apoſtolicæ ſedem, quodvis fuiſſent detrimentum credere aliquo modo quiviſſemus, etiamſi de hujuſmodi re in ſacris canonibus, quid obſervandum eſſet, nihil prorſus inveniremus. Præcipue cum tantæ ſapientiæ te virum eſſe non neſciremus, tantæque familiaritatis ſtudium apud dilectum filium noſtrum legum Carolum comperiſſemus tuam habere ſanctimoniam, ut ſi qua in illis partibus mala in eccleſia domini poſtularentur, per tuæ ſolicitudinis induſtriam refecare rediciunt, medicaremur. Debueramus enim ineatitudo tua, cum Rothadum toties evocaremus, ſcribens ſanctæ Petri memoriam honorare, ejuſque judicium, etiamſi nunquam appellaſſet idem Rothadus, modis omnibus præſtolari. Et ſi id agere noluiſſes, faltem poſt appellationem, catabrēve ipſius, qui videbatur ejectus, alterum non ordinaſſes, priuſquam ejus cauſa juxta ſacros canones in noſtro judicio fuiſſet terminata. Verum de Rothado, vivo venerabili, ſecundum indultum noſtræ ſedis regula portellatem, quæ præcipiunt id obſervandum, quod noſtro qualicumque conſilio vifum exiſtet, in epiſtola noſtra, quam ad communes fratres & coepiſcopos noſtros in regno gloriofi regis Caroli cariſſimi filii noſtri conſultuos tranſmiſimus, inter quos & tua connumerata ſanctitas cernitur, deretur atque definitum a nobis eſſe dignoſcitur. Ad quam fraternitas tua recurrens, quid de te cenſuerimus facile cognoſcere poterit. Cui definitioni noſtræ hoc faciet attendendo: ne ſi diutius contra interdicta præſumpſerit, canonicis

Concil. General. Tom. IX.

A legibus angulletur. Privilegia preterea ab apoſtolica ſede veſtræ eccleſiæ confirmanda depoſcitis, qui tamen noſtra privilegia quantum in vobis eſt, infirmare fatagitis. Portum fatuiſſeum ſanctum Romanum eccleſiam appellatis, qui tamen in eo ne aliqui ſalventur, quantum poteſtis, fatagere procuratis. Quomodo, rogo, privilegia tua ſtare poterunt, ſi tu privilegia illa caſſentur, per quæ tua privilegia, initium ſumpſiſſe noſcuntur? aut cujus momenti erunt tua, ſi pro nihilo noſtra pendentur? Si tamen ſal infatuatum fuerit, in quo ſalietur? Veremtamen laſcitiat ac dilectioni tuæ injungimus atque præcipimus, ut leſta ſanctionis noſtræ pagina, Hinc. p. quam per Odonem commendatum fratrem & coepiſcopum beatitudini tuæ, atque cæteris commiſſitis tois direximus, quæ de ſuppe nominato Rothado definivimus, ſine cum eis ſtudeas conſummatione perficere: quatenus & caritati noſtræ & auctoritæ atque gratiæ participes ſemper lovepiaris, & ad amputanda nocia hoſtium ſanctæ Dei eccleſiæ germina, atque ad ſalubria ſeranda, ſanctitatem tuam confociam, de cetero familiariter habeamus: ſicque demum tanto ſtudeamus, etiam non poſſulati, contra omnes adverſarios tuos, tanquæ eccleſiæ adverſarios, tibi privilegia promulgando, & artius inhærendo, fortiter congaudentes, ſeu ſenſerimus fraternitatem tuam contra beati Petri apoſtolorum principis, ejuſque ſedis privilegia nullo argumento, nulla prorſus adiuvenione anhelare: ſed in eorum veneratione, & defenſione, atque exaltatione, totis viribus, tota intentione velle perſiſtere. De reliquo, frater caſſime, hortamur ut dilectiſſimum filium noſtrum Carolum, excellentiſſimum regem, ad divina præcepta ſemper erudias, ſemper accendas, & ut in ea qua cœpit devotione, atque dilectione erga fanctam Romanam eccleſiam, apoſtolicamque ſedem permaneat, ſtudio curioſo decertes, ſolertiaque prudenti ſemper inſigules. Cetera vero, quæ hujus paginæ tenori inſerta, communis frater & coepiſcopus Odo qui de tua ſanctitatis virtutibus noſtrum animum plurimum exhilerarit, viva voce poterit exponere. Sane poſtremo ad memoriam tuam reducere volumus, ut cum eſſe jam fecunda, ut virum venerabilem Rothadum apoſtolicæ ſedi deſtinaſſes, ſanctitati tuæ miſiſſe. Quod provi-dendum eſt, ſi tertio dilectioni tuæ dirigere pro hoc ipſo coacti fuerimus, ne in contemptorem ſervorum canonum diffinitivam ac peremptoriam, quod non optamus, ſententiam proferamus. Destera te ſuperior ætas ſolvit progrediens ſemper, & ab omnibus adverſitatibus ſidelium cuſtodire dignetur.

XXIX. AD HINCMARUM ARCHIEPISCOPUM REMENSEM.

E Ut Rothadum epiſcopum Suellionenſem dejectum ſedi ſuæ intra dies xxx. reſtituat, aut Romam eodem ad cauſam dicendam veniat.

Nicolaus epiſcopus ſervus ſervorum Dei reverentiſſimo & carniſſimo fratri noſtro Hincmaro Remorum archiepiſcopo.

Sanctitatem veſtram, quam ſemper in virtutum excretitis convenientem comperimus, & in doctrinis eccleſiaſticis proficientem, fama crebreſcente didicimus, aliter apoſtolicam reverentiam pre oculis habere ſperabamus, quam frequens dictat opinio. Denique fidelium mul-

torum eximie dolentium auditu veraci cognovimus, quod Rothadus frater & coepiscopus noster excelsæ Suessionicæ pro quodam presbytero qui pro fidei sui qualitate honoris gratia ante triennium fuerat privatus officio, a vestra sanctitate fuit impetitus, & adhuc, quod nefas est, fecdem apostolicam appellans, juxta quod tibi a patribus consultat esse permissum, episcopatus etiam ablatus expoliatus honore, & in exilium deportatus, hactenus in monasterio retrusus exittat. Unde gemimus, valdeque dolemus. Nam cum decuerat honoribus pro sua fenectute multiplicibus amplitari, & pro tot laboribus & obsequiis in ecclesia Dei, pariter & principibus mundi, fidelicer ac utiliter impensis, majori dignitate frui, & jam tandem hac cujuslibet amplitudine quietus existere: nunc e contra dehonestatus, & ad injuriam beati Petri apostolorum principis, cujus sedem appellaverat, fame & fini ac innumeratis maceratus miseriis, ac depositus pariter & abjectus existit. Unde valde miramur, ac vehementissime obstupescimus, quomodo luminum vestrorum lenitatem tam repentina potuerit obtenebrare caligo, adeo ut privilegia apostolicæ sedis, quæ intementa a tota Christi sorvantur ecclesia, contemplari despexeritis, atque ipsos paternos canones reticimus qua auctoritate disruperitis. Quod omnino inultum manere non patiemur, ut qui prohibita præsumpsit, minime quæ lit centura canonica experiatur. Ita ut omnibus quos manifestum facimus, quod nullum fraterc nostros aliquo modo patiamur fui fultinere dispendium, neque sanctorum patrum statuta vilelcere permittamus. Verum interim Dei summi sanctorumque apostolorum principum Petri & Pauli, & nostra per eos auctoritate, fraternitati vestræ injungimus, ut si nostræ caritatis communionis sicut hactenus, volueritis videri participes, jam dictum fraterem nostrum Rothadum episcopo pariter & pallio honoris sui officio restituatis: ita ut tali per omnia decoretur honore, & omnibus ita reddatur integer officiis, qualem illum ea constat fuisse tempore, quando expellendus apostolicæ sedis memoriam fecit. Et ita decanus, & qui videntur illius esse causæ socii, cum prefbytero illo qui dejectionis ipsius causa exstitit, Romam pariter cum fepe nominato Rothado, omni remota occasione, indilsinaper properare. Hoc autem experse decernimus, ut post xxc. dies, postquam hæc nostra epistola ad vos delata fuerit, aut præfatum virum Rothadum omnino restituatis prifline dignitati, aut si jubemus ita eum egisse putatis, Romam cum eodem vos, vel veller legatus vestram vicem in omnibus fercns, ut utrisque partis causas audiendi quidam sciamus, advenire. Quod si præfixos xxc. dies, quæ in hac apostolica auctoritate plena continentur epistola, minime obedire ac perficere studueritis, decernimus ac promulgamus, ut miltarum solemnia eandiu celebrandi non habeatis licentiam, quamdiu quæ definivimus perducta ad consummationem non fuerint. Qua sententia non solum vos, sed & omnes episcopos obligare decernimus, qui vobis in depositione præsati viri Rothadi consensisse noscentur. Ideipsum vero illos per vos scire præcipimus.

XXX. AD CAROLUM CALVUM REGEM.

Intercedit pro Balduino, & de Rothado indicat quid scripserit ad Hincmarum, & reliquos episcopos: hortaturque illum Romam dirigat. Tum de actoribus literis suis fatisfacit, quibus Carolus fuerat offensus.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei dilecto filio Carolo glorioso regi.

QUam vera est, fili carissime, illa sententia, quam Salomone attestante de le sapientia profert, quo perhibet dicens: *Per me reges regnant, & legum conditores justa decernunt.* Quod nisi verum esset, nunquam omnino vetra foblimitas tantæ humilitatis poterat decore vestiri. Quod nisi verum esset, nunquam piratarum legum apostolicæ sedis decreta tam facili potuisfetis capere mentis tenuitu. Nam cum de quodam contra Deum fe efferente dicatur: *Ipse rex super filios universos filios superbiæ*, & vos e diverso famma videamus humilitate præditum, quid nisi verbam regalem excellentium imitatione filium esse illius paternius adverere, qui sit: *Discite a me quia mitis sum & humilis corde?* Per lapientiam ergo reges regnant, quia lapientia Patris, juxta apostolum, Christus est, qui est Rex regum, eorum v. Cr. t. scilicet qui omnes in unitate corporis, quæ unitatem mentis illicitos appetitus competenti regere moderamine norunt: de quorum numero per divinam gratiam, vos cum præfpatrum & fratrum, & Deo omnipotenti gratias, ex quo regnatis, multiplices exhibemus. Intelexa nouvit dilectio vestra, Baldinum, unde nobis intimatis, qui natam vestram in furtivo nuptiarum contu lit clavit, quem ideo venerandi præfules, ecclelium domini in regno vestro gubernantes, vinculis anathematis indepsos effecit, nobis adpleque communicare. Verum quoniam ad divina fese præsidia confulit, amatorumque vestrorum petit ac Pauli apostolorum principum, obtinet expetitio effectu fe falsidia, non protinus omittere, quo minus, ut gratiam vestram percipere, apud piam excellentiam vestram interveniemus. Verum vestram in omnibus pare oculis haberes dilectionem, quamquam sciamus & filium vestram, fi libet, posse vos ei legaliter in uxorem dimittere, & pietatis vestræ clementer gratiam impertiri, non tamen jusa mistmus, sed precet obtulimus. Sed quoniam dicit apostolus: *Redimentes tempus, quoniam dies mali sunt*, & ab eo præcipitia periculosa nouvisima nece jam imminente tempora: propterea dilectæ vestræ fublimitas, ne ex hoc detrimus adhuc forte aliquid oriatur. Et ita vos cautæ provisione undique temperate, ut semper cordis vestri procul abigatur, & ejus jam dictum Baldinum ufque in finem nequaquam exorabilis vel inflexibilis perfiftaris. Non quo vos hanc dicendo terminos, quos posuere patres, posfari, transgredi cupiamus, quos per gratiam Dei immotos perseverare femper optamus: sed quo gloriam vestram ultra quam dici possit dilatemus, nullum vellum locum dare occasionem a quæ-

a) Forte, quoniam, vel nonnihil. It.

b) Forte, pelsus. It.

rentes. Præcipue cum idem Balduinus divinam postlatam auxilium, & sanctorum Petri ac Pauli, intercessorum vestrorum, quemadmodum præteritus, ut gratiam plenam a vestra clementia consequeretur, legationem atque interventionem petierit. Non plane immemor, quod ante aliquot annos quidam, qui in hujuscemodi noxam incurrerat, memoriam & sedem adiisset eccleliæ Trevirensis, episque vicarii intentionum apud pie memoriæ imperatorem Lotharium, non perdita conjuge, plenissimam indulgentiam consecuti. Nulli prædecessorum nostrorum eyprum gravæ esse videri debet, (quod tamen cum pace vestra dixerimus) conlervo fuo debitum eatum denariorum dimittere, qui forte alia quæ Deo & domino dominorum B decem millia talentorum fibi laxari desiderat. Porro dilectio vestra noverit, missis nos ad Hincmarum memoratum nostrum, sicut in scripsis vestræ dilectionis reperimus, eo quod forti vos invectione coavenerimus, & duris increpationibus vestram celsitudinem comulaverimus. Quæ de re vestra profecto non debuit ufquequaque triftari fubtilitias; quoniam est nulla erat culpa, sicut adfruere humiliter contreditis, ante vestrum oportuerit pietatem diversis cuftigari: tamen discretus pater tunc aliquotiens studet dilectum filium diversis terroribus, vel etiam flagellis competentibus erudire, quando nihil in eo quod reprehendat pertiui noverit. Sic dominus beatum Job *fol. 2.* C *fruftra* fe percuslisse perhibet, cum nihil omnino quod tantis verberibus puniri debuisset invenit. Sed tamen fruftra non petenti, quia hæc, quæ nos per patrientiam augeantur ei merita, ut diserctus pater exercet. Sic nimirum, fic & vos, carissime fili, vestram fublimitatem tacita fortalle cogitatione fruftra de nobis aliquid quæritanti: tamen discretus pater tunc aliquotiens studet dilectum filium diversis terroribus, vel etiam flagellis competentibus erudire, quando nihil in eo quod reprehendat pertiui noverit. Sic dominus beatum Job *fol. 2.* D *fruftra* fe percuslisse perhibet, cum nihil omnino quod tantis verberibus puniri debuisset invenit. Sed tamen fruftra non petenti, quia hæc, quæ nos per patrientiam augeantur ei merita, ut diserctus pater exercet. Sic nimirum, fic & vos, carissime fili, vestram fublimitatem tacita fortalle cogitatione fruftra de nobis aliquid quæritanti: tamen discretus pater tunc aliquotiens studet dilectum filium diversis terroribus, vel etiam flagellis competentibus erudire, quando nihil in eo quod reprehendat pertiui noverit. Sic dominus beatum Job *fol. 2.* E *fruftra* fe percuslisse perhibet, cum nihil omnino quod tantis verberibus puniri debuisset invenit. Sed tamen fruftra non petenti, quia hæc, quæ nos per patrientiam augeantur ei merita, ut diserctus pater exercet. Sic nimirum, fic & vos, carissime fili, vestram fublimitatem tacita fortalle cogitatione fruftra de nobis aliquid quæritanti: tamen discretus pater tunc aliquotiens studet dilectum filium diversis terroribus, vel etiam flagellis competentibus erudire, quando nihil in eo quod reprehendat pertiui noverit. Sic dominus beatum Job *fol. 2.* F *fruftra* fe percuslisse perhibet, cum nihil omnino quod tantis verberibus puniri debuisset invenit. Sed tamen fruftra non petenti, quia hæc, quæ nos per patrientiam augeantur ei merita, ut diserctus pater exercet. Sic nimirum, fic & vos, carissime fili, vestram fublimitatem tacita fortalle cogitatione fruftra de nobis aliquid quæritanti: tamen discretus pater tunc aliquotiens studet dilectum filium diversis terroribus, vel etiam flagellis competentibus erudire, quando nihil in eo quod reprehendat pertiui noverit. Sic dominus beatum Job *fol. 2.* G *fruftra* fe percuslisse perhibet, cum nihil omnino quod tantis verberibus puniri debuisset invenit. Sed tamen fruftra non petenti, quia hæc, quæ nos per patrientiam augeantur ei merita, ut diserctus pater exercet. Sic nimirum, fic & vos, carissime fili, vestram fublimitatem tacita fortalle cogitatione fruftra de nobis aliquid quæritanti: tamen discretus pater tunc aliquotiens studet dilectum filium diversis terroribus, vel etiam flagellis competentibus erudire, quando nihil in eo quod reprehendat pertiui noverit. Sic dominus beatum Job *fol. 2.* H *fruftra* fe percuslisse perhibet, cum nihil omnino quod tantis verberibus puniri debuisset invenit. Sed tamen fruftra non petenti, quia hæc, quæ nos per patrientiam augeantur ei merita, ut diserctus pater exercet. Sic nimirum, fic & vos, carissime fili, vestram fublimitatem tacita fortalle cogitatione fruftra de nobis aliquid quæritanti: tamen discretus pater tunc aliquotiens studet dilectum filium diversis terroribus, vel etiam flagellis competentibus erudire, quando nihil in eo quod reprehendat pertiui noverit. Sic dominus beatum Job *fol. 2.* I *fruftra* fe percuslisse perhibet, cum nihil omnino quod tantis verberibus puniri debuisset invenit. Sed tamen fruftra non petenti, quia hæc, quæ nos per patrientiam augeantur ei merita, ut diserctus pater exercet. Sic nimirum, fic & vos, carissime fili, vestram fublimitatem tacita fortalle cogitatione fruftra de nobis aliquid quæritanti: tamen discretus pater tunc aliquotiens studet dilectum filium diversis terroribus, vel etiam flagellis competentibus erudire, quando nihil in eo quod reprehendat pertiui noverit. Sic dominus beatum Job *fol. 2.* K *fruftra* fe percuslisse perhibet, cum nihil omnino quod tantis verberibus puniri debuisset invenit. Sed tamen fruftra non petenti, quia hæc, quæ nos per patrientiam augeantur ei merita, ut diserctus pater exercet. Sic nimirum, fic & vos, carissime fili, vestram fublimitatem tacita fortalle cogitatione fruftra de nobis aliquid quæritanti: tamen discretus pater tunc aliquotiens studet dilectum filium diversis terroribus, vel etiam flagellis competentibus erudire, quando nihil in eo quod reprehendat pertiui noverit. Sic dominus beatum Job *fol. 2.* L *fruftra* fe percuslisse perhibet, cum nihil omnino quod tantis verberibus puniri debuisset invenit. Sed tamen fruftra non petenti, quia hæc, quæ nos per patrientiam augeantur ei merita, ut diserctus pater exercet. Sic nimirum, fic & vos, carissime fili, vestram fublimitatem tacita fortalle cogitatione fruftra de nobis aliquid quæritanti: tamen discretus pater tunc aliquotiens studet dilectum filium diversis terroribus, vel etiam flagellis competentibus erudire, quando nihil in eo quod reprehendat pertiui noverit. Sic dominus beatum Job *fol. 2.* M *fruftra* fe percuslisse perhibet, cum nihil omnino quod tantis verberibus puniri debuisset invenit. Sed tamen fruftra non petenti, quia hæc, quæ nos per patrientiam augeantur ei merita, ut diserctus pater exercet. Sic nimirum, fic & vos, carissime fili, vestram fublimitatem tacita fortalle cogitatione fruftra de nobis aliquid quæritanti: tamen discretus pater tunc aliquotiens studet dilectum filium diversis terroribus, vel etiam flagellis competentibus erudire, quando nihil in eo quod reprehendat pertiui noverit. Sic dominus beatum Job *fol. 2.* N *fruftra* fe percuslisse perhibet, cum nihil omnino quod tantis verberibus puniri debuisset invenit. Sed tamen fruftra non petenti, quia hæc, quæ nos per patrientiam augeantur ei merita, ut diserctus pater exercet. Sic nimirum, fic & vos, carissime fili, vestram fublimitatem tacita fortalle cogitatione fruftra de nobis aliquid quæritanti: tamen discretus pater tunc aliquotiens studet dilectum filium diversis terroribus, vel etiam flagellis competentibus erudire, quando nihil in eo quod reprehendat pertiui noverit. Sic dominus beatum Job *fol. 2.* O *fruftra* fe percuslisse perhibet, cum nihil omnino quod tantis verberibus puniri debuisset invenit. Sed tamen fruftra non petenti, quia hæc, quæ nos per patrientiam augeantur ei merita, ut diserctus pater exercet. Sic nimirum, fic & vos, carissime fili, vestram fublimitatem tacita fortalle cogitatione fruftra de nobis aliquid quæritanti: tamen discretus pater tunc aliquotiens studet dilectum filium diversis terroribus, vel etiam flagellis competentibus erudire, quando nihil in eo quod reprehendat pertiui noverit. Sic dominus beatum Job *fol. 2.* P *fruftra* fe percuslisse perhibet, cum nihil omnino quod tantis verberibus puniri debuisset invenit. Sed tamen fruftra non petenti, quia hæc, quæ nos per patrientiam augeantur ei merita, ut diserctus pater exercet. Sic nimirum, fic & vos, carissime fili, vestram fublimitatem tacita fortalle cogitatione fruftra de nobis aliquid quæritanti: tamen discretus pater tunc aliquotiens studet dilectum filium diversis terroribus, vel etiam flagellis competentibus erudire, quando nihil in eo quod reprehendat pertiui noverit. Sic dominus beatum Job *fol. 2.* Q *fruftra* fe percuslisse perhibet, cum nihil omnino quod tantis verberibus puniri debuisset invenit. Sed tamen fruftra non petenti, quia hæc, quæ nos per patrientiam augeantur ei merita, ut diserctus pater exercet. Sic nimirum, fic & vos, carissime fili, vestram fublimitatem tacita fortalle cogitatione fruftra de nobis aliquid quæritanti: tamen discretus pater tunc aliquotiens studet dilectum filium diversis terroribus, vel etiam flagellis competentibus erudire, quando nihil in eo quod reprehendat pertiui noverit. Sic dominus beatum Job *fol. 2.* R *fruftra* fe percuslisse perhibet, cum nihil omnino quod tantis verberibus puniri debuisset invenit. Sed tamen fruftra non petenti, quia hæc, quæ nos per patrientiam augeantur ei merita, ut diserctus pater exercet. Sic nimirum, fic & vos, carissime fili, vestram fublimitatem tacita fortalle cogitatione fruftra de nobis aliquid quæritanti: tamen discretus pater tunc aliquotiens studet dilectum filium diversis terroribus, vel etiam flagellis competentibus erudire, quando nihil in eo quod reprehendat pertiui noverit. Sic dominus beatum Job *fol. 2.* S *fruftra* fe percuslisse perhibet, cum nihil omnino quod tantis verberibus puniri debuisset invenit. Sed tamen fruftra non petenti, quia hæc, quæ nos per patrientiam augeantur ei merita, ut diserctus pater exercet. Sic nimirum, fic & vos, carissime fili, vestram fublimitatem tacita fortalle cogitatione fruftra de nobis aliquid quæritanti: tamen discretus pater tunc aliquotiens studet dilectum filium diversis terroribus, vel etiam flagellis competentibus erudire, quando nihil in eo quod reprehendat pertiui noverit. Sic dominus beatum Job *fol. 2.* T *fruftra* fe percuslisse perhibet, cum nihil omnino quod tantis verberibus puniri debuisset invenit. Sed tamen fruftra non petenti, quia hæc, quæ nos per patrientiam augeantur ei merita, ut diserctus pater exercet. Sic nimirum, fic & vos, carissime fili, vestram fublimitatem tacita fortalle cogitatione fruftra de nobis aliquid quæritanti: tamen discretus pater tunc aliquotiens studet dilectum filium diversis terroribus, vel etiam flagellis competentibus erudire, quando nihil in eo quod reprehendat pertiui noverit. Sic dominus beatum Job *fol. 2.* U *fruftra* fe percuslisse perhibet, cum nihil omnino quod tantis verberibus puniri debuisset invenit. Sed tamen fruftra non petenti, quia hæc, quæ nos per patrientiam augeantur ei merita, ut diserctus pater exercet. Sic nimirum, fic & vos, carissime fili, vestram fublimitatem tacita fortalle cogitatione fruftra de nobis aliquid quæritanti: tamen discretus pater tunc aliquotiens studet dilectum filium diversis terroribus, vel etiam flagellis competentibus erudire, quando nihil in eo quod reprehendat pertiui noverit. Sic dominus beatum Job *fol. 2.* V *fruftra* fe percuslisse perhibet, cum nihil omnino quod tantis verberibus puniri debuisset invenit. Sed tamen fruftra non petenti, quia hæc, quæ nos per patrientiam augeantur ei merita, ut diserctus pater exercet. Sic nimirum, fic & vos, carissime fili, vestram fublimitatem tacita fortalle cogitatione fruftra de nobis aliquid quæritanti: tamen discretus pater tunc aliquotiens studet dilectum filium diversis terroribus, vel etiam flagellis competentibus erudire, quando nihil in eo quod reprehendat pertiui noverit. Sic dominus beatum Job *fol. 2.* W *fruftra* fe percuslisse perhibet, cum nihil omnino quod tantis verberibus puniri debuisset invenit. Sed tamen fruftra non petenti, quia hæc, quæ nos per patrientiam augeantur ei merita, ut diserctus pater exercet. Sic nimirum, fic & vos, carissime fili, vestram fublimitatem tacita fortalle cogitatione fruftra de nobis aliquid quæritanti: tamen discretus pater tunc aliquotiens studet dilectum filium diversis terroribus, vel etiam flagellis competentibus erudire, quando nihil in eo quod reprehendat pertiui noverit. Sic dominus beatum Job *fol. 2.* X *fruftra* fe percuslisse perhibet, cum nihil omnino quod tantis verberibus puniri debuisset invenit. Sed tamen fruftra non petenti, quia hæc, quæ nos per patrientiam augeantur ei merita, ut diserctus pater exercet. Sic nimirum, fic & vos, carissime fili, vestram fublimitatem tacita fortalle cogitatione fruftra de nobis aliquid quæritanti: tamen discretus pater tunc aliquotiens studet dilectum filium diversis terroribus, vel etiam flagellis competentibus erudire, quando nihil in eo quod reprehendat pertiui noverit. Sic dominus beatum Job *fol. 2.* Y *fruftra* fe percuslisse perhibet, cum nihil omnino quod tantis verberibus puniri debuisset invenit. Sed tamen fruftra non petenti, quia hæc, quæ nos per patrientiam augeantur ei merita, ut diserctus pater exercet. Sic nimirum, fic & vos, carissime fili, vestram fublimitatem tacita fortalle cogitatione fruftra de nobis aliquid quæritanti: tamen discretus pater tunc aliquotiens studet dilectum filium diversis terroribus, vel etiam flagellis competentibus erudire, quando nihil in eo quod reprehendat pertiui noverit. Sic dominus beatum Job *fol. 2.* Z *fruftra* fe percuslisse perhibet, cum nihil omnino quod tantis verberibus puniri debuisset invenit. Sed tamen fruftra non petenti, quia hæc, quæ nos per patrientiam augeantur ei merita, ut diserctus pater exercet. Sic nimirum, fic & vos, carissime fili, vestram fublimitatem tacita fortalle cogitatione fruftra de nobis aliquid quæritanti: tamen discretus pater tunc aliquotiens studet dilectum filium diversis terroribus, vel etiam flagellis competentibus erudire, quando nihil in eo quod reprehendat pertiui noverit. Sic dominus beatum Job *fol. 2.* AA *fruftra* fe percuslisse perhibet, cum nihil omnino quod tantis verberibus puniri debuisset invenit. Sed tamen fruftra non petenti, quia hæc, quæ nos per patrientiam augeantur ei merita, ut diserctus pater exercet. Sic nimirum, fic & vos, carissime fili, vestram fublimitatem tacita fortalle cogitatione fruftra de nobis aliquid quæritanti: tamen discretus pater tunc aliquotiens studet dilectum filium diversis terroribus, vel etiam flagellis competentibus erudire, quando nihil in eo quod reprehendat pertiui noverit. Sic dominus beatum Job *fol. 2.* BB *fruftra* fe percuslisse perhibet, cum nihil omnino quod tantis verberibus puniri debuisset invenit. Sed tamen fruftra non petenti, quia hæc, quæ nos per patrientiam augeantur ei merita, ut diserctus pater exercet. Sic nimirum, fic & vos, carissime fili, vestram fublimitatem tacita fortalle cogitatione fruftra de nobis aliquid quæritanti: tamen discretus pater tunc aliquotiens studet dilectum filium diversis terroribus, vel etiam flagellis competentibus erudire, quando nihil in eo quod reprehendat pertiui noverit. Sic dominus beatum Job *fol. 2.* CC *fruftra* fe percuslisse perhibet, cum nihil omnino quod tantis verberibus puniri debuisset invenit. Sed tamen fruftra non petenti, quia hæc, quæ nos per patrientiam augeantur ei merita, ut diserctus pater exercet. Sic nimirum, fic & vos, carissime fili, vestram fublimitatem tacita fortalle cogitatione fruftra de nobis aliquid quæritanti: tamen discretus pater tunc aliquotiens studet dilectum filium diversis terroribus, vel etiam flagellis competentibus erudire, quando nihil in eo quod reprehendat pertiui noverit. Sic dominus beatum Job *fol. 2.* DD *fruftra* fe percuslisse perhibet, cum nihil omnino quod tantis verberibus puniri debuisset invenit. Sed tamen fruftra non petenti, quia hæc, quæ nos per patrientiam augeantur ei merita, ut diserctus pater exercet. Sic nimirum, fic & vos, carissime fili, vestram fublimitatem tacita fortalle cogitatione fruftra de nobis aliquid quæritanti: tamen discretus pater tunc aliquotiens studet dilectum filium diversis terroribus, vel etiam flagellis competentibus erudire, quando nihil in eo quod reprehendat pertiui noverit. Sic dominus beatum Job *fol. 2.* EE *fruftra* fe percuslisse perhibet, cum nihil omnino quod tantis verberibus puniri debuisset invenit. Sed tamen fruftra non petenti, quia hæc, quæ nos per patrientiam augeantur ei merita, ut diserctus pater exercet. Sic nimirum, fic & vos, carissime fili, vestram fublimitatem tacita fortalle cogitatione fruftra de nobis aliquid quæritanti: tamen discretus pater tunc aliquotiens studet dilectum filium diversis terroribus, vel etiam flagellis competentibus erudire, quando nihil in eo quod reprehendat pertiui noverit. Sic dominus beatum Job *fol. 2.* FF *fruftra* fe percuslisse perhibet, cum nihil omnino quod tantis verberibus puniri debuisset invenit. Sed tamen fruftra non petenti, quia hæc, quæ nos per patrientiam augeantur ei merita, ut diserctus pater exercet. Sic nimirum, fic & vos, carissime fili, vestram fublimitatem tacita fortalle cogitatione fruftra de nobis aliquid quæritanti: tamen discretus pater tunc aliquotiens studet dilectum filium diversis terroribus, vel etiam flagellis competentibus erudire, quando nihil in eo quod reprehendat pertiui noverit. Sic dominus beatum Job *fol. 2.* GG *fruftra* fe percuslisse perhibet, cum nihil omnino quod tantis verberibus puniri debuisset invenit. Sed tamen fruftra non petenti, quia hæc, quæ nos per patrientiam augeantur ei merita, ut diserctus pater exercet. Sic nimirum, fic & vos, carissime fili, vestram fublimitatem tacita fortalle cogitatione fruftra de nobis aliquid quæritanti: tamen discretus pater tunc aliquotiens studet dilectum filium diversis terroribus, vel etiam flagellis competentibus erudire, quando nihil in eo quod reprehendat pertiui noverit. Sic dominus beatum Job *fol. 2.* HH *fruftra* fe percuslisse perhibet, cum nihil omnino quod tantis verberibus puniri debuisset invenit. Sed tamen fruftra non petenti, quia hæc, quæ nos per patrientiam augeantur ei merita, ut diserctus pater exercet. Sic nimirum, fic & vos, carissime fili, vestram fublimitatem tacita fortalle cogitatione fruftra de nobis aliquid quæritanti: tamen discretus pater tunc aliquotiens studet dilectum filium diversis terroribus, vel etiam flagellis competentibus erudire, quando nihil in eo quod reprehendat pertiui noverit. Sic dominus beatum Job *fol. 2.* II *fruftra* fe percuslisse perhibet, cum nihil omnino quod tantis verberibus puniri debuisset invenit. Sed tamen fruftra non petenti, quia hæc, quæ nos per patrientiam augeantur ei merita, ut diserctus pater exercet. Sic nimirum, fic & vos, carissime fili, vestram fublimitatem tacita fortalle cogitatione fruftra de nobis aliquid quæritanti: tamen discretus pater tunc aliquotiens studet dilectum filium diversis terroribus, vel etiam flagellis competentibus erudire, quando nihil in eo quod reprehendat pertiui noverit. Sic dominus beatum Job *fol. 2.* JJ *fruftra* fe percuslisse perhibet, cum nihil omnino quod tantis verberibus puniri debuisset invenit. Sed tamen fruftra non petenti, quia hæc, quæ nos per patrientiam augeantur ei merita, ut diserctus pater exercet. Sic nimirum, fic & vos, carissime fili, vestram fublimitatem tacita fortalle cogitatione fruftra de nobis aliquid quæritanti: tamen discretus pater tunc aliquotiens studet dilectum filium diversis terroribus, vel etiam flagellis competentibus erudire, quando nihil in eo quod reprehendat pertiui noverit. Sic dominus beatum Job *fol. 2.* KK *fruftra* fe percuslisse perhibet, cum nihil omnino quod tantis verberibus puniri debuisset invenit. Sed tamen fruftra non petenti, quia hæc, quæ nos per patrientiam augeantur ei merita, ut diserctus pater exercet. Sic nimirum, fic & vos, carissime fili, vestram fublimitatem tacita fortalle cogitatione fruftra de nobis aliquid quæritanti: tamen discretus pater tunc aliquotiens studet dilectum filium diversis terroribus, vel etiam flagellis competentibus erudire, quando nihil in eo quod reprehendat pertiui noverit. Sic dominus beatum Job *fol. 2.* LL *fruftra* fe percuslisse perhibet, cum nihil omnino quod tantis verberibus puniri debuisset invenit. Sed tamen fruftra non petenti, quia hæc, quæ nos per patrientiam augeantur ei merita, ut diserctus pater exercet. Sic nimirum, fic & vos, carissime fili, vestram fublimitatem tacita fortalle cogitatione fruftra de nobis aliquid quæritanti: tamen discretus pater tunc aliquotiens studet dilectum filium diversis terroribus, vel etiam flagellis competentibus erudire, quando nihil in eo quod reprehendat pertiui noverit. Sic dominus beatum Job *fol. 2.* MM *fruftra* fe percuslisse perhibet, cum nihil omnino quod tantis verberibus puniri debuisset invenit. Sed tamen fruftra non petenti, quia hæc, quæ nos per patrientiam augeantur ei merita, ut diserctus pater exercet. Sic nimirum, fic & vos, carissime fili, vestram fublimitatem tacita fortalle cogitatione fruftra de nobis aliquid quæritanti: tamen discretus pater tunc aliquotiens studet dilectum filium diversis terroribus, vel etiam flagellis competentibus erudire, quando nihil in eo quod reprehendat pertiui noverit. Sic dominus beatum Job *fol. 2.* NN *fruftra* fe percuslisse perhibet, cum nihil omnino quod tantis verberibus puniri debuisset invenit. Sed tamen fruftra non petenti, quia hæc, quæ nos per patrientiam augeantur ei merita, ut diserctus pater exercet. Sic nimirum, fic & vos, carissime fili, vestram fublimitatem tacita fortalle cogitatione fruftra de nobis aliquid quæritanti: tamen discretus pater tunc aliquotiens studet dilectum filium diversis terroribus, vel etiam flagellis competentibus erudire, quando nihil in eo quod reprehendat pertiui noverit. Sic dominus beatum Job *fol. 2.* OO *fruftra* fe percuslisse perhibet, cum nihil omnino quod tantis verberibus puniri debuisset invenit. Sed tamen fruftra non petenti, quia hæc, quæ nos per patrientiam augeantur ei merita, ut diserctus pater exercet. Sic nimirum, fic & vos, carissime fili, vestram fublimitatem tacita fortalle cogitatione fruftra de nobis aliquid quæritanti: tamen discretus pater tunc aliquotiens studet dilectum filium diversis terroribus, vel etiam flagellis competentibus erudire, quando nihil in eo quod reprehendat pertiui noverit. Sic dominus beatum Job *fol. 2.* PP *fruftra* fe percuslisse perhibet, cum nihil omnino quod tantis verberibus puniri debuisset invenit. Sed tamen fruftra non petenti, quia hæc, quæ nos per patrientiam augeantur ei merita, ut diserctus pater exercet. Sic nimirum, fic & vos, carissime fili, vestram fublimitatem tacita fortalle cogitatione fruftra de nobis aliquid quæritanti: tamen discretus pater tunc aliquotiens studet dilectum filium diversis terroribus, vel etiam flagellis competentibus erudire, quando nihil in eo quod reprehendat pertiui noverit. Sic dominus beatum Job *fol. 2.* QQ *fruftra* fe percuslisse perhibet, cum nihil omnino quod tantis verberibus puniri debuisset invenit. Sed tamen fruftra non petenti, quia hæc, quæ nos per patrientiam augeantur ei merita, ut diserctus pater exercet. Sic nimirum, fic & vos, carissime fili, vestram fublimitatem tacita fortalle cogitatione fruftra de nobis aliquid quæritanti: tamen discretus pater tunc aliquotiens studet dilectum filium diversis terroribus, vel etiam flagellis competentibus erudire, quando nihil in eo quod reprehendat pertiui noverit. Sic dominus beatum Job *fol. 2.* RR *fruftra* fe percuslisse perhibet, cum nihil omnino quod tantis verberibus puniri debuisset invenit. Sed tamen fruftra non petenti, quia hæc, quæ nos per patrientiam augeantur ei merita, ut diserctus pater exercet. Sic nimirum, fic & vos, carissime fili, vestram fublimitatem tacita fortalle cogitatione fruftra de nobis aliquid quæritanti: tamen discretus pater tunc aliquotiens studet dilectum filium diversis terroribus, vel etiam flagellis competentibus erudire, quando nihil in eo quod reprehendat pertiui noverit. Sic dominus beatum Job *fol. 2.* SS *fruftra* fe percuslisse perhibet, cum nihil omnino quod tantis verberibus puniri debuisset invenit. Sed tamen fruftra non petenti, quia hæc, quæ nos per patrientiam augeantur ei merita, ut diserctus pater exercet. Sic nimirum, fic & vos, carissime fili, vestram fublimitatem tacita fortalle cogitatione fruftra de nobis aliquid quæritanti: tamen discretus pater tunc aliquotiens studet dilectum filium diversis terroribus, vel etiam flagellis competentibus erudire, quando nihil in eo quod reprehendat pertiui noverit. Sic dominus beatum Job *fol. 2.* TT *fruftra* fe percuslisse perhibet, cum nihil omnino quod tantis verberibus puniri debuisset invenit. Sed tamen fruftra non petenti, quia hæc, quæ nos per patrientiam augeantur ei merita, ut diserctus pater exercet. Sic nimirum, fic & vos, carissime fili, vestram fublimitatem tacita fortalle cogitatione fruftra de nobis aliquid quæritanti: tamen discretus pater tunc aliquotiens studet dilectum filium diversis terroribus, vel etiam flagellis competentibus erudire, quando nihil in eo quod reprehendat pertiui noverit. Sic dominus beatum Job *fol. 2.* UU *fruftra* fe percuslisse perhibet, cum nihil omnino quod tantis verberibus puniri debuisset invenit. Sed tamen fruftra non petenti, quia hæc, quæ nos per patrientiam augeantur ei merita, ut diserctus pater exercet. Sic nimirum, fic & vos, carissime fili, vestram fublimitatem tacita fortalle cogitatione fruftra de nobis aliquid quæritanti: tamen discretus pater tunc aliquotiens studet dilectum filium diversis terroribus, vel etiam flagellis competentibus erudire, quando nihil in eo quod reprehendat pertiui noverit. Sic dominus beatum Job *fol. 2.* VV *fruftra* fe percuslisse perhibet, cum nihil omnino quod tantis verberibus puniri debuisset invenit. Sed tamen fruftra non petenti, quia hæc, quæ nos per patrientiam augeantur ei merita, ut diserctus pater exercet. Sic nimirum, fic & vos, carissime fili, vestram fublimitatem tacita fortalle cogitatione fruftra de nobis aliquid quæritanti: tamen discretus pater tunc aliquotiens studet dilectum filium diversis terroribus, vel etiam flagellis competentibus erudire, quando nihil in eo quod reprehendat pertiui noverit. Sic dominus beatum Job *fol. 2.* WW *fruftra* fe percuslisse perhibet, cum nihil omnino quod tantis verberibus puniri debuisset invenit. Sed tamen fruftra non petenti, quia hæc, quæ nos per patrientiam augeantur ei merita, ut diserctus pater exercet. Sic nimirum, fic & vos, carissime fili, vestram fublimitatem tacita fortalle cogitatione fruftra de nobis aliquid quæritanti: tamen discretus pater tunc aliquotiens studet dilectum filium diversis terroribus, vel etiam flagellis competentibus erudire, quando nihil in eo quod reprehendat pertiui noverit. Sic dominus beatum Job *fol. 2.* XX *fruftra* fe percuslisse perhibet, cum nihil omnino quod tantis verberibus puniri debuisset invenit. Sed tamen fruftra non petenti, quia hæc, quæ nos per patrientiam augeantur ei merita, ut diserctus pater exercet. Sic nimirum, fic & vos, carissime fili, vestram fublimitatem tacita fortalle cogitatione fruftra de nobis aliquid quæritanti: tamen discretus pater tunc aliquotiens studet dilectum filium diversis terroribus, vel etiam flagellis competentibus erudire, quando nihil in eo quod reprehendat pertiui noverit. Sic dominus beatum Job *fol. 2.* YY *fruftra* fe percuslisse perhibet, cum nihil omnino quod tantis verberibus puniri debuisset invenit. Sed tamen fruftra non petenti, quia hæc, quæ nos per patrientiam augeantur ei merita, ut diserctus pater exercet. Sic nimirum, fic & vos, carissime fili, vestram fublimitatem tacita fortalle cogitatione fruftra de nobis aliquid quæritanti: tamen discretus pater tunc aliquotiens studet dilectum filium diversis terroribus, vel etiam flagellis competentibus erudire, quando nihil in eo quod reprehendat pertiui noverit. Sic dominus beatum Job *fol. 2.* ZZ *fruftra* fe percuslisse perhibet, cum nihil omnino quod tantis verberibus puniri debuisset invenit. Sed tamen fruftra non petenti, quia hæc, quæ nos per patrientiam augeantur ei merita, ut diserctus pater exercet. Sic nimirum, fic & vos, carissime fili, vestram fublimitatem tacita fortalle cogitatione fruftra de nobis aliquid quæritanti: tamen discretus pater tunc aliquotiens studet dilectum filium diversis terroribus, vel etiam flagellis competentibus erudire, quando nihil in eo quod reprehendat pertiui noverit. Sic dominus beatum Job *fol. 2.* AAA *fruftra* fe percuslisse perhibet, cum nihil omnino quod tantis verberibus puniri debuisset invenit. Sed tamen fruftra non petenti, quia hæc, quæ nos per patrientiam augeantur ei merita, ut diserctus pater exercet. Sic nimirum, fic & vos, carissime fili, vestram fublimitatem tacita fortalle cogitatione fruftra de nobis aliquid quæritanti: tamen discretus pater tunc aliquotiens studet dilectum filium diversis terroribus, vel etiam flagellis competentibus erudire, quando nihil in eo quod reprehendat pertiui noverit. Sic dominus beatum Job *fol. 2.* BBB *

Optamus excellentiam veltram in Christo nunc & semper bene valere.

Ita Jacobi Sirmondi S. J.

1 *Baldoinum, qui nuncius noltrum, & Pontifex primum, poltea legationis inter Michaelem & Judith altas fuit nuptias.* Hincmarus in eadem epistola apud Flodoardum: *Dominus etiam noster rex, filius noster, laudis disputationem & commendationis incentiva non nobilis, sed nobilis gentilis vel miseriis, fieno vilius promisse, fecundum legis facculi vix nostris confinibus educatum regulare promisse, & honores Baldoino pro vestro solummodo personæ obsequio.*

XXXI. AD CAROLUM CALVUM REGEM.

Ut Rothadum honori priltino reltitui faciat, tum deinde ad apostolicam sedem, quam appellavit, venire permittat. Indicat etiam quid de ea re Hincmaro scripserit.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei dilecto filio nostro Carolo gloriolo regi.

NUnc laudanda est frequens conversatio, & assidua cum ecclesiasticis, & cum sapientibus veltra fedulitas, quam circa utilitatem ecclesiarum Dei, vos habere audiuo gratulabundo concipimus, si ejusdem sanctæ ecclesiæ pastorum, cum quibus hanc humilitatem & solicitudinem studiolius operamini, sub quadam specie justitiæ nullum omnino inhibimus veltra laterit, sicut de uno quodam, Rothado nomine, nunc vos egisse plurimorum relatu didicimus: maxime cum deficiendus apostolicam sedem, juxta licentiam canonice illi concellam, appellalse perhibetur. Pro quo, fili carissime, valde gluriam veltram expolcimus, ut præfatum virum in suo episcopio, & omni priltino reddi faciatis honori, & ea demum ad apostolicam sedem, ad quam canonice vocatus est, destinetis, ut nos ultro amore altium properandi dare digneminl. Hoc specie tenus cognoscentes, quoniam tunc credimus vos noltrum apostolatum diligere, sicut ipse profiteri videmini, si Deum & dominum noltrum timere patiter & amare vos evidenter C cognoverimus: nec non & privilegia sanctæ sedis apostolicæ, & statuta patrum illibata servantes, ea vilelcere vel debitus a nemine patiamini. Ceterum sciat sublimitas veltra, nos ad confratrem noltrum Hincmarum archiepiscopum misille, quatenus aut infra xxx. dies, poll lectam a nobis sibi missam epistolam, eumdem episcopum priltino gradui reltitueret, aut cum idoneo suo legato, si iple non poltet, una cum accusatoribus ejusdem viri, si tamen ellent, ateque cum prædicto, qui causa desectionis ejus fuit, Romam veniret. Quod si neutrum ageret poll xx. dies præfixos, nec ipse, nec quilibet episcoporum, qui in depositione præfati episcopi consenserunt, licentiam celebrandi missarum solemnia penitus haberent, quousque in eis quæ falubriter decreta, nobis sint obedientes, ac plenarie ad defectum confummationis perduxerint.

XXXII. AD EPISCOPOS SYNODI SILVANECTENSIS.

Rescindit acta synodi contra Rothadum: jubet ut ab exilio revocetur. Nonnunquam ad referendum judicium cum synodi legatis dirigatur. Reprondet etiam sub finem de Balduino, & de cauta Lotharicæ Theutbergæ.

*Nicolaus episcopus servus servorum Dei reverentissimis confratribus noltris, metropolitanis, episcopis & ceteris diversorum provinciarum ac urbium præsulibus, qui 1 in Carisiacensem villam publicam seu civitatem Silvanectis * contilli convenistis.*

SCriptis dilectæ fraternitatis veltræ fulcepris, & inspectis atentius in eis omnis fcientiæ & sapientiæ fanctitatis veltræ fluentis, quæ non aliunde in pectora veltra utique nisi ab ipso fonte vitæ, potenter emanare, cognita devotione & lummi amoris affectu, quem circa hanc fanctam Romanam ecclesiam, apostolicamque fedem vos retinere monstratis, & quoniam ex amore fecundum conltitutionem majorum, in eadem ipsa verba ponamus, non solum de omnibus quæ poslent aliquam recipere dubitationem, vel quamcumque incurrere quæltionem; verum de ceteris atque majoribus negotiis ecclesiasticis exsequendis, ad apicem episcopatus, id est ad magni Petri fedem debere vos reserre cognoscitis: horum auctori ac omnium bonorum largitori Deo, & deinceps noltro gratias multimodas retalimus actiones. Qui ideo in fancta ecclesia vos rutilantes, tamquam splendidas ltellas verbum vitæ continentes, & morum ac virtutum veltrarum lumine longe lateque irradiantes illustrantes voluit collocare, ut merito eamdem fantam ecclesiam, juxta ipsius magisterii dictum, celi nomine, ubi talis animorum fulgent luminaria, veltrumus exercitor appellare. De ceteris vero fratres carissimi, dilcentes in provinciis veltris paganorum crebris vos laborare infeltationibus, infuper & exercitus Christi in illis partibus conflictatos ab inteltinis, id eli a fuis, multa incommoda tolerare, plurimum lamentamur, & vobis opido compatimur, & conlirltamur. Quamvis diabolicæ fraudis, quæ ab initio fuper ipsa conltitutæ monachorum affici debeatis, fcientes quoniam tribulatio, fecundum apostolum, patientiam operatur, patientia autem probationem, probatio vero spem, spes autem non confundit: Siquidem locus hic eli afflictionis, hic convallis lacrymarum, donec videamus Deum deorum in Sion. Hic eli ubi in lacrymis feminamus, ut poltmodum in gaudio metamus. Hic eli, inquam, Egyptus, hic eli fornax ferrea, ubi spiritalem Israelem dicis oportet lateribus fatigari, donec terram promissionis ingrediamur, id eli, donec dominus, cum ei perfecte placueri mus, in regione vivorum fe nobis promissum offendar. Hic opus eli, ut quæ ad templi fancti ltructurum pertinent, summi artifícis manu & providentia aptentur: ut cum vos fontes, fontium præfluræ, ac perfecutionis feculi præfentis transierint, fine aliqua contltitutione vel inequalitate in cælesti fabrica, tamquam lapides vivi idonei, in omnibus comprobemur: Quapropter hæc fcientes, dilectiffimi, fpei veltræ ancoram in cælesti ltatione figentes, hujus mundi procellas delpicite: quia protector noltet omnipotens jam non dormit, qui imperat, & mare & venti obedienti ei, ltoque tranquillitas magna. Properetæ de Rothadi damnatione apostolicæ sedi referre ltudentes, perilis ut noltra etiam auctoritate rata esle probaremur, quæ de eo apud vos in concilio acta fuisse perhibuilis. Quod agente penitus recusamus, quoniam nos, ut eadem ad Flavianum fanctæ Leonis dicta ponamus, qui facerdotum domini matura volumus esse judicia, nihil poslumus incognita rebus cujuscum parti præjudicio diffinire, priusquam universa quæ gesta sunt veraciter audiamus. Sed forsalle dicetis, vos univerla quæ de eo gella sunt nobis per scripta & per nuncios transmisse, & per fratrem & coepiscopum noltrum Odonem, qui pene conciliis veltris semper affuerit, cuncta plenius intellexisse: Sed scitote nos satis credere, & ad cosodiam disciplinæ ecclesiasticæ consensum præbere potuisse, nisi exculationes & defensiones illius, fuggeltorumque feries innocentiam ipsius, & veltram sanctitatis demonstrantium, a vicinis veltris complurimis apostolatui porrectis apud nos haberentur, & frater copiscopus noltcr Odo nihil aculationis publicæ voluerit a nobis interrogatus ei objicere. Quamquam si objecisset, nihil ad damnationem jam dicti Rothadi profecret, cum nemipem partis illius, qui obsedit vel consensit, nosse, vel renuere, noltram conltare adilile præsentiam, (nam acculatores quacumque vocatives dicunt) & fciamus ipsum mediatorem non esse, qui lic unam partem audit, ut alteri parti delit reliquet. Præterea cum dominus pro absente, & non audito, per Moysem, præcipiat, *jam non maledices*, inquiens, *furdo, nec coram cæco ponet offendiculum*. Ignorare autem fraternitatem veltram non patimur, animum noltrum non mediocriter lasum, eo quod secundum geltorum tenorem, & veltrarum fuggeltionum, quas ad nos direxilis, cognitionem, appellantem eumdem Rothadum apostolicam sedem deposuerilis, ac in monasterio retruserilis: quod non nili in contemptum beati Petri, cujus præsidium expetivi, & in concumeliam facrorum canonum, & ecclesiasticarum traditionum præsumptum, ac temere admillum minime dubitatur. Insuper autem, & ad minutissimum quidem & humanæ fedis privilegiorum, quibus veltrarum quoque ecclesiarum privilegia ltirmæ depolcitis, imperatorum leges proponitis, quibus quali prohibentibus, adiltrorum non habuille appellationis vocem Rothadum nitimini, cum conltet conltitutionibus mundanarum legum, & imperatorum, * non omnibus ecclesiasticis controversiis utendum esse, præsertim cum inveninntur ecclesiasticæ ac canonicæ sanctiones obviare. Ad quod ostendendum duorum herorum, Innocentii lcilicet & Gregorii, fatis sufficient teltimonia. Sandus Innocentius quidem in decretali epistola sua ad Alexandrum Antiochenum episcopum, ait: Nam quod fcilicitatis, inquiens, ut rerum divinis imperiali judicio provincitæ, ut duæ metropoles fuat, fic duo metropolitani episcopi debeant nominari. Non ergo vilum eli, ad mobilitatem necelliatem mundanam conmutari, quæ ordinatione noltra esse dinoscitur, aut divinitus ordinata, vel ltabilitatem sanctorum canonum, quæ ab omnibus conservari, fummi artifícis manu & providentæ aptentur: ut cum vos fontes, fontiumque præfluræ, ac perfecutionis fæculi præfentis transierint, fine aliqua contltitutione vel inequalitate in cælesti fabrica, tamquam lapides vivi idonei, in omnibus comprobemur: Quapropter hæc fcientes, dilectiffimi, fpei veltræ ancoram in cælesti ltatione figentes, hujus mundi procellas delpicite: quia protector noltet omnipotens jam non dormit, qui imperat, & mare & venti obedienti ei, ltoque tranquillitas magna. Et ceteris quæ hæreticos utitur, ltepe ecclesia tyrannos, atque circa pravos quoque delenditur, dicamus penitus renuendas: led quod eas emaginlicis, apostolicis, atque canonicis decretis, quibus poltponendæ lunt, nullum posle infere præjudicium allerimus. Quamquam lcripterisis appellationes ejus frultratorias, exculationes ac dilationes falsæ tantum quærentes, quod quibus argumentis frmetis, præfectum annuentibus libi canonibus apostolicam sedem appellasse lolennuter videatur, non facile patet. Quippe cum nemo facile, lecundum veritatis attelationem, quæ lunt in homine, nili spiritus ejus qui in ipso eli. Quis autem neleiat conltituta Sardicenlis concilii? Quæ præcipiunt poll aliquot capitulo IV. Si quis epilcopus judicatus fuerit in aliqua causa, & putaverit se bonam causam habere, ut iterum * concilium renovetur, li vobis placet, fancti Petri apostolici memoriam honorem ut lcribatur ab hiis qui canlam examinaverunt, Julio Romano epilcopo, & li judicaverit renovandum esle judicium, renovetur, & det judices: li autem probaverit talem causam esle ut non debeat rellitui, præsertim quæ acta funt li decreverit, confirmata erunt. Item capitulo VII. Olius epilcopus dixit: Placuit autem, ut li quis epilcoporum accusatus fuerit, & judicaverint congregati epilcopi regionis ipsius, & de gradu suo eum dejecerint, li appellaverit qui dejectus eli, & confugerit ad epilcopum Romanæ ecclesiæ, & voluerit se audiri, li jultum putaverit, ut renovetur examen, lcribere his ecclesiis dignerit, quæ in finitima & proxima provincia funt, ut ipli diligenter omnino requirant, & juxta fidem veritatis diffiniant. Quod li is qui rogat causam suam iterum audiri, deprecatione sua moverit epilcopum Romanum, ut de latere suo presbyterum mittat, erit in potellate epilcopi quem voluerit, & quid ellimet. Et li decreverit mittendos esle, qui præsentes cum epilcopis judicent, habentes ejus auctoritatem a quo destinati funt, ut judicent, fui arbitrio. Si vero crediderit epilcopos lufficere, ut negotia terminata imponant, faciet quod lapientillimo conlilio judicaverit. Sed licut in luggeltionem vestrarum inveninnus, ita & scripta, non libellos Rothadum appellationis vocem affirmare conamini, eo quod non habuerit bonam causam: cum conltet lupeltatum Rothadum ulque hodie bonam se habere causam putare, & venerandæ memoriæ Nicolaum, non solum eum qui causam habet, sed & illum qui se bonam causam habere laltem putaverit, ledem apostolicam appellare permilerit, & hujus ab ea renovandum judicium decreverit. Maxime cum juxta conltitutionem lanctæ hujus lynodi, etiamli nunquam reclamalset, nunquamque sedis apostolicæ mentionem fecilset, a vobis, qui causam ejus examinastis, memoria fancti Petri honorari debueras, atque ei perfcribi, ut li judicaret renovandum esle judicium, renovaretur, & daret judices. * Verba ejus, licut superius commemoravimus, ex ejusdem concilii lanctione, quod li probata vidrentur, ltaturerat. Sed videmur fit, hoc in delpectu apostolorum principis vos contemplile, cum ad injuriam factorum canonum, & venerabilium Romanorum pontificum decretorum, perpetrasse adhuc pejus inveniamini? fcilicet, ut poll appellationem & reclamationem Rothadi, in cathedra ipsius alterum conlecraretis: cum id manifeltillime a facris regulis conltet esle alienum: ut loco depoltti omnino non ordinetur, nili causa fuerit in judicio epilcopi Romani determinatæ. Sed dicitis, poll appellationem apostolicæ lc-

dis

1 Balduinum.

Ibid. 1. Legatum Pontificium.

Ibid. 2. Pontificum.

Lib. 1. c. Epist. 13.

Ibid. c. 15. Epist. 14.

Ibid. c. 20. Epist. 15.

Ibid. c. 23. Epist. 16.

Ibid. c. 23. Epist. 17.

Ibid. c. 23. Epist. 18.

Ibid. c. 23. Epist. 19.

Ibid. c. 23. Epist. 20.

Ibid. c. 23. Epist. 21.

Ibid. c. 23. Epist. 22.

Ibid. c. 23. Epist. 23.

Ibid. c. 23. Epist. 24.

Ibid. c. 23. Epist. 25.

Ibid. c. 23. Epist. 26.

Ibid. c. 23. Epist. 27.

Ibid. c. 23. Epist. 28.

Ibid. c. 23. Epist. 29.

Ibid. c. 23. Epist. 30.

Ibid. c. 23. Epist. 31.

Ibid. c. 23. Epist. 32.

Ibid. c. 23. Epist. 33.

Ibid. c. 23. Epist. 34.

Ibid. c. 23. Epist. 35.

Ibid. c. 23. Epist. 36.

Ibid. c. 23. Epist. 37.

Ibid. c. 23. Epist. 38.

Ibid. c. 23. Epist. 39.

Ibid. c. 23. Epist. 40.

Ibid. c. 23. Epist. 41.

Ibid. c. 23. Epist. 42.

Ibid. c. 23. Epist. 43.

Ibid. c. 23. Epist. 44.

Ibid. c. 23. Epist. 45.

Ibid. c. 23. Epist. 46.

Ibid. c. 23. Epist. 47.

Ibid. c. 23. Epist. 48.

Ibid. c. 23. Epist. 49.

Ibid. c. 23. Epist. 50.

Ibid. c. 23. Epist. 51.

Ibid. c. 23. Epist. 52.

Ibid. c. 23. Epist. 53.

Ibid. c. 23. Epist. 54.

Ibid. c. 23. Epist. 55.

Ibid. c. 23. Epist. 56.

Ibid. c. 23. Epist. 57.

Ibid. c. 23. Epist. 58.

Ibid. c. 23. Epist. 59.

Ibid. c. 23. Epist. 60.

Ibid. c. 23. Epist. 61.

Ibid. c. 23. Epist. 62.

Ibid. c. 23. Epist. 63.

Ibid. c. 23. Epist. 64.

Ibid. c. 23. Epist. 65.

Ibid. c. 23. Epist. 66.

Ibid. c. 23. Epist. 67.

Ibid. c. 23. Epist. 68.

Ibid. c. 23. Epist. 69.

Ibid. c. 23. Epist. 70.

Ibid. c. 23. Epist. 71.

Ibid. c. 23. Epist. 72.

Ibid. c. 23. Epist. 73.

Ibid. c. 23. Epist. 74.

Ibid. c. 23. Epist. 75.

Ibid. c. 23. Epist. 76.

Ibid. c. 23. Epist. 77.

Ibid. c. 23. Epist. 78.

Ibid. c. 23. Epist. 79.

Ibid. c. 23. Epist. 80.

Ibid. c. 23. Epist. 81.

Ibid. c. 23. Epist. 82.

Ibid. c. 23. Epist. 83.

Ibid. c. 23. Epist. 84.

Ibid. c. 23. Epist. 85.

Ibid. c. 23. Epist. 86.

Ibid. c. 23. Epist. 87.

Ibid. c. 23. Epist. 88.

Ibid. c. 23. Epist. 89.

Ibid. c. 23. Epist. 90.

Ibid. c. 23. Epist. 91.

Ibid. c. 23. Epist. 92.

Ibid. c. 23. Epist. 93.

Ibid. c. 23. Epist. 94.

Ibid. c. 23. Epist. 95.

Ibid. c. 23. Epist. 96.

Ibid. c. 23. Epist. 97.

Ibid. c. 23. Epist. 98.

Ibid. c. 23. Epist. 99.

Ibid. c. 23. Epist. 100.

dis illum vocem mutasse, & episcoporum consilium expetisse. Quibus cum pace vestra fatemur, quamvis veltris assertionibus fidem habiberamus, & ita fecisse illum, quoniam non erit quod possit non credi sanctimonio, veracitter teneamus: tamen qua hoc intentione egerit, a vel quod si interrogetur a nobis, responderi potuerit, non ignoramus, ut sicut in actis, & b in gestis rei dubium absque ulla ambiguitate partis examinationem procul dubio remetur. Præterea fraternitatem vestram non credimus ignorare, ante ad fratrem nostrum Rhemorum episcopum apostolatus nostri non missum esse, ut aut sepeltum Rothadum venerabilem infra xxx. dies post litterarum nostrarum fibi missum epistolam pristino gradui restitueret, aut cum eum idoneo huc legato, si ipse venire non posset, una cum accusatoribus ejusdem viri, si tamen essent, atque cum presbytero, qui causa dejectionis ejus fuit, missiset. Quod si neutrum agere voluisset, posit vos, ites præfatos, nec ipse, nec quilibet episcoporum, qui in depositione præfati episcopi consenserant, licentiam miltarum solemnia celebrandi penitus habuisset, quousque quæ salubriter decreta nobis effent, obedienter ac plenius ad effectum conlummationis perduceret. Sed ad scripta vestra rendentes, quæ nunc per fratrem & coepiscopum nostrum Odonem ad fedem apostolicam destinastis, intentum, jam dictum fanctissimum virum judicio ac confensu vestro, & episcopatu privatum, & in monasterio baptenos esse retrusum: inluper & in cathedra ipsius alterum episcopum ordinatum. Quod quam fit execrandum, quamque a nobis nulla penitus patientia tolerandum, dici non prævalet, etiamsi cunctis corporis artus vertantur in linguas. Certe dum suggestiones, relationes ipsius amatisdus. Si quidem e contrario pro tanti contemptus mole digna vos animadversione canonica severitate merito puniremus, nisi apostolica moderatio paulatim nos ad magnanimitatem, & vestra dilectio provocasset. Quod autem qualiter in vos competenter & regulariter exercuremus, ipsi nos litteris vestris 2 flatim, & manifestissime docuistis, vos, si opportunitas fuerit, ad nos pro offendis facilius possunt. Sane interim apostolica atque canonica auctoritate vobis dumtaxat episcopis, qui in depositione & exilio supradicti Rothadi vel judicium dedistis, vel consensum præbuistis, præcipimus ut eum mox ab exilio revocetis. Et quia secundum indultam sibi a scriptis regulis licentiam, hactenus appellare sedem apostolicam dicitur, Romam illum ad causam suam in nostra apostolica præsentia peragendam ac determinandam destinare, immo dirigere nullo modo possponatis. Dignum quippe est, ut qui vestro omnium judicio in exilium deputatus est, vestro sit ecortario communi studio beati Petri memoriæ, & sedi ejus honorifice præsentatus. Ex quibus vero præcipimus, ut duo, vel tres, aut quos ille libet plures mittantur, qui ita cunctis vestris omnium præsentium præsentet, ut quid, & quantum est, vel experiendum fuerit, reserentur. Nam sane vestra omnium vice prorsus licentiam. Quod si vos contrario negotiis, vicarios vestros mittite: & ita una cum præfato religioso fratre vestro Rothado pariter venianr, in omnibus, sicut fupertius diximus, ad cuncta exequenda, vel certe experienda quæ ventilata coram nobis extiterint, vicem vestram & personam habentes. Quod si postpotito nostro judicio, quod auctoritate apostolica promulgavimus atque decrevimus, occurrere contemnitis, Dei omnipotentis & beatorum Petri & Pauli apostolorum principum, quorum gloriosa gens sancta hæc Romana ecclesia, cui divina dispositione præsumus, est domino consecrata, atque sanctorum omnium, quorum vos contemptores scriptis propriis ostendistis, nec non & nostræ mediocritatis auctoritatem a missarum solemnis celebrandis essore prorsus, quousque nostris diffinitionibus obedatis, existentes: ita sane, ut si post lectum hujus paginæ tenorem, infra xxx. dierum ipatium, quæ de Rothado viro venerabili sanximus agenda fore, minime fluduerilis perficere. Scientes profecto, quousque si post hæc in sanctarum regularum & < nostrarum > Fere. contemptum sacritis ducties conversati ipsum quidem Rothadum a nobis, apostolicæ sedis auctore, a damnationis vinculo fore folutum, atque convocato episcoporum cetu, foveam quam ei parasti, vobis procul dubio præparandam. Vos autem, dilectissimi, nolite nostra de- Epift. C. cretalia, quæ a nobis, & diffinitionibus nostris * præ- * Forte. latis, & epistolis nostris regulariter sibi missis nostrisve obedire, nec ad pœnitentiam competenti satisfactione prælumpta quamcunque temptare a nobis, aut a totius ecclesiæ corpore, canonica atque apostolica sententia efficietur, una cum omnibus fautoribus & communicatoribus suis, penitus alienus. Præque vero quod non quem perhibetis die natalis domini super adulteros benedictionem, quæ maledictio potius credenda est protulisse. Ne vero simplices quique adulteris aliquatenus effe fatisfactos putent, non incongrue fruge nostri super hoc animi votum omnibus fratribus & coepiscopis nostris intimantes, & concinnando in ecclesiis vestris publice, cunctisque ad illi quidam subditis exponite. De verandis autem ex singulis provinciis pro congreganda synodo episcopis, unde scripsistis, sciat fatisfactus vestra, missse nos duos e latere in Galliam fratres & coepiscopos nostros, quorum soperius memoriam fecimus, qui synodum pro examinanda causa Theutberge & Vvaldradæ feminarum convocarent: tubi & binas ex vestris præsules, sicut & aliis regnis, adesse præcepimus. Qui nisi antea reversi fuerint, & quæ gerenti noveramus, nequaquam de concilio faciendo aliquid deliberare concire potuimus. Licet postquam a nobis fuit separati, audivimus Lotharium a fede apostolica petitum non expectasse consultum, nimirum quod præviderat suo detellando minime parturum placuisse. Postquam vero præfati fratres nostri reversi fuerint, & nobis quæ gesserint enarraverint, legatos idoneos ad concilium, quod petitis, convocandum mittere ad locum defignatum Deo opitulante curabimus. Omnipotenti Deus ad profectum & custodiam sui gregis, super quem vos rectores ponere voluit, & hic illæsam sanctitatem veltram conservare dignetur, & post certaminis coronam in cælesti patria faciat percipere gloriosam.

testamenti, periculosa tempora instant. Ne ergo Apoc. xx. & xx. pejus aliquid oriatur, intervenientes apud eandem gloriosissimum regem, filium nostrum carissimum, quo & ipsius cordis meroiem pellatis, & eidem Balduino non aliquequaque infestalusi, in pestfolarum nostrarum, quas per fratres & coepiscopos nostros Rhadoaldum & Joannem in Galliam missimus, poteritis exemplaria sumere, quæ vobis videtur exemplaria sua cum commonitorio, quod præfatis fratribus nostris pro hac eadem causa ad Lotharium regem missis dedimus, per fratrem & coepiscopum nostrum Odonem vestræ fanctitati transmisimus. In quibus patenter animadvertere atque scire potestis, nobis omnino non opus est, ut sententiam, quæ admodum nos hortati voluistis, melius commutemus. Quia nimirum divina favente gratia, tantum copimus hujusmodi fcelus, fecundum creditum nobis cælitus ministerium, ab ecclesiæ facie radicitus amputare; ut si hæc idem Lotharius, nostris minis falubribus, a diffinitionibus nostris * præ- * Forte. latis, & epistolis nostris regulariter sibi missis nostrisve obedire, nec ad pœnitentiam competenti satisfactione prælumpta quamcunque temptare a nobis, aut a totius ecclesiæ corpore, canonica atque apostolica sententia efficietur, una cum omnibus fautoribus & communicatoribus suis, penitus alienus. Præque vero quod non quem perhibetis die natalis domini super adulteros benedictionem, quæ maledictio potius credenda est protulisse. Ne vero simplices quique adulteris aliquatenus effe fatisfactos putent, non incongrue fruge nostri super hoc animi votum omnibus fratribus & coepiscopis nostris intimantes, & concinnando in ecclesiis vestris publice, cunctisque ad illi quidam subditis exponite. De verandis autem ex singulis provinciis pro congreganda synodo episcopis, unde scripsistis, sciat fatisfactus vestra, missse nos duos e latere in Galliam fratres & coepiscopos nostros, quorum soperius memoriam fecimus, qui synodum pro examinanda causa Theutberge & Vvaldradæ feminarum convocarent: tubi & binas ex vestris præsules, sicut & aliis regnis, adesse præcepimus. Qui nisi antea reversi fuerint, & quæ gerenti noveramus, nequaquam de concilio faciendo aliquid deliberare concire potuimus. Licet postquam a nobis fuit separati, audivimus Lotharium a fede apostolica petitum non expectasse consultum, nimirum quod præviderat suo detellando minime parturum placuisse. Postquam vero præfati fratres nostri reversi fuerint, & nobis quæ gesserint enarraverint, legatos idoneos ad concilium, quod petitis, convocandum mittere ad locum defignatum Deo opitulante curabimus. Omnipotenti Deus ad profectum & custodiam sui gregis, super quem vos rectores ponere voluit, & hic illæsam sanctitatem veltram conservare dignetur, & post certaminis coronam in cælesti patria faciat percipere gloriosam.

XXXIII. AD ROTHADUM EPISCOPUM SVESSIONENSEM.

Ut Romam veniat, etsi primum ei data fuerit licentia, quod si negetur, sedem apostolicam appellare non cesset.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei venerabilissimo & sanctissimo Rothado episcopo.

Cognoscat experientia tua, frater carissime, & certa te sententiam nostram ab apostolatus nostrum dolutisse, immo dolere. Sed creditmus Dei misericordiam tibi proxime affuturam, quæ te & sicut Danielem educat de lacu leonum, & lic- Dan. cf. ut prodigum filium gratia indulget fuis. Quæ au- Luc. xv. tem primum de te Carolo gloriolo regi, atque Hincmaro miserimus, nosse te credimus. Nunc autem metropolitani, & cæteri episcopi, qui & circa te tenebantur promtulerunt, nobis per fua 3 ad. con- sub gelborum ferie de te, vel contra te intimaverunt, & ut tu eas effent quæ contra te promulgaverant; nostro flagitaverunt consensu roborari. Sed non hæc agere debuimus, immo ut renovaretur conciliuum & juxta canonum normam causam tuam in nostro judicio terminaremus, præcepimus ei, ut te de monasterio exemtum, & sacri Petri memoriæ patter aut ipsi, aut ipsorum vicarii, tecum venientes honorifice præsentarent. Quod si poli lectam a nobis fibi missam epistolam, infra xxx dierum spatium, nobis non curaverint constitutionem perficere, post xxx. dies, a missarum solemnis celebrandis, quæ ei fortiter contradiximus, penitus ceffarent, quousque nostris diffinitionibus perfectam obedientiam demonstrarent. Unde, frater carissime, quoniam causam tuam sine examine diimittere non possumus, ne præjudicium diffinitioni ecclesiallice facere videamur: turfusque quæ nimium fine præsentia nostra, ne forte injuste lædaris, in aliorum judicio causam tuam discuti ac diffiniri dubitamus, flude quantum potes, ut nostris & ecclesiæ, quæ admodum statuimus, licentiam deferint Romam properandi, mox utcumque venire non differas. Quod si huc venirendi non tibi tributerint facultatem, tu tamen Apostolorum limina minime fludeas. Verum quantum audes, quibus potes, & quomodo potes, apostolicam sedem appellare, & hanc adire velle, manifestare ne cesses, si tamen te injuste læsum nosti, & bonam te causam habere per Dei gratiam arbitraris: quoniam nos, divina clementia solatiante, nullatenus te in finem obliviori tradi vita comite patiemur. Optamus sanctitatem tuam in Christo bene valere. Data IV. Kalendas Maias, indictione XI.

XXXIV. AD ROTHADUM EPISCOPUM SVESSIONENSEM.

Commemorat quam multa pro ipso hactenus fa Gallium episcopis, prondonensique ipsi, Romam si veniat, minime defuturum.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei, sanctissimo & reverentissimo Rothado Suessionicæ urbis episcopo.

Sicut sanctitas tua, quoniam missus inter patorium epistolam pro te, Hincmaro latis Rhemorum ecclesiæ venerabili archiepiscopo eo quod post appellationem ad sedem apostolicam, in te depositionis intulerit sententiam quam

quam quidam vir, qui cum Bosone comite Romanam veneral, ad te defere debuit: sed hanc rescripsit sobis ipse Hincmarus archiepiscopus archiepiscopo, quod eam minime viderit. Insuper tam Hincmarus, quam ceteri episcopi, qui ad eamdem synodum convenerant, ubi sententiam depositionis circa te protulerunt, sub gestorum fide ric quæ de te gesserint nobis latius intimaverunt, accolationes circa te, & pro te exclationes multiplices protendentes, & per quos dominum venerabilem episcopum nostro ea apostolatui verbo tenus indicantes. Per quem tam eisdem archiepiscopis & episcopis generaliter, quam diffecto filio nostro Carolo glorioso regi specialiter scripsimus increpantes & admonentes pariter & jubentes, ut te de clausibus monasterialibus, prefentaliter educerent, & nostro conspectui præsentarent. Nunc autem venit Liudo religiosus diaconus secum epistolas jam fati regis & Hincmari fecerus, que te ipsius ipsius regis de monasterii custodia eductum, & studium regimen familiæ tuo commendatum esse fatebantur. Per quam tam Carolo glorioso regi, quam præfato Hincmaro archiepiscopo memoratus tuus, sicut & prius, direximus, ut quia unam partem fine alterata audire non possumus ad renovandum in nostra præsentia judicium, & te honorifice, & aliquos eorum qui te judicaverunt, vel episcopum vicarios, Romam dirigant. Nunc autem fraternitas tua fludeat secum solicita mente revolvere, quod tibi quafi in spe tuta nutrire loquimur, & si quidem conscientia tua reprehendit te, aut forte judicium episcoporum circa te prolatum admiseris, nec te fatigare, nec alios velis. Si vero illi nostro consilio fretus, episcopalem tibi reddiderint dignitatem, sicut eis scripsimus, benè. Quod si nostrum consilium parvipendentes hoc agere illi disluerint, & tu in corpto proposito perseverans ad nos venire elegeris, intrepidus & de Dei misericordia fidens occurre: sciens profecto, quia te Deo auxiliante non deseremus, quoadusque justitia convertatur in judicium, & que nunc operta sunt dominus revelare dignetur. Dabitur autem tibi fine dubitatione ad nos aditus veniendi: quod & nos apostolica auctoritate, & firma cautura statuimus, & diloctus filius noster Carolus Christianissimus rex, & nobis devotissimus, pariter & Hincmarus frater & episcopus noster, scripta sua præsenti tempore te ad nos missuros fore se, firmissime sunt omnibus, que modis polliciti,

XXXV. AD CAROLUM CALVUM REGEM.

Hortatur ut Rothado Romam venturo itineris solaria propiciat.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei dilecto filio Carolo glorioso regi.

CUm vos tantæ humilitatis tantæque devotionis incurvatione, sub potenti manu Dei & reverentiam præcipuorum ipius apostolorum flesti confpicimus, impletum videmus quod sanctus Job de domino loquitur dicens: *Sub quo curvantur qui portant orbem*. Nisi enim vos, qui in regali sublimitate positi estis, tamquam cujuldam ingentis fabricæ bases, vestro fudore mundum quodammodo portassetis, nequaquam Grecis firmone *barbara* vocabula, fortitermini. Rurfum nisi tanta coram summo Deo vos humilitatis virtus vallasset, nequaquam nobis, licet indigni tamen, obedientiæ colla tanta facilitate

A submitteretis. Operatur autem idem ipse Deus in vobis hoc, qui & laudandos est propter hoc, quod pre cæteris vos, & ad regni gubernacula delinavit. quo auctore vobis felicia arrident, ut cernimus, tempora, & prosperis profpera, ut audivimus, succedunt. Quapropter ejus misericordiam glorificantes, & quia ignorantem quo hæc in vobis juditio divinitus patrantur, debitionem vestram inftantissime adhortamur, ut memores fragilitatis humanæ nulla vos commoda elevent, nulla secunda diffrahant: sed semper ad volmetipsos recurrite, & quia nihil est in homine unde exolli debeat, ficlula confideratione perpendite. Si quis ergo cælitus tributurus ad vottam, largitorem ante oculos vestra revocate folleria non omittat, nec in his quæ temporaliter concedendo, vel recipiendo, conflitere debeatis, nec cito deffulis delectata felicitatibus, perennis beatitudinis gaudia appetere definat. Prospera vero mundi oerafio vobis ita cælestia premia reperiendi, non fopores ad mundi ita, ut Hincmarigius apoftolus admonens: *Qui utuntur*, inquit, *hoc mundo, tamquam non utantur*. Time enim vos indubitanter ad tantum gradum peringere poffe confidemus, fi in hujus vitæ gloria poltos vos humiliitatem fectati veraciter fenferimus. Scriptum quippe eft: *Gloriam præcedit humilitas.* Item: *Et exaltavit humiles.* Item: *Exaltatus humiliavit eos.* Sed hæc nos ad edificationem fublimitatis veftræ quam paterno incendantur affectu diligimus, curam tenigfle veftri fubmittere rogamus noverit, & eo quo a nobis mittuntur mentis intuitu, velher benignus hæc gratanter fulcipiat animus. Ceterum de Rothado venerabili episcopo, de quo apoftolica nobis omnitendum non eft, literam iterumque fuggerimus, ut omni delita amaritudine, quam circa illum ceftitudinis veftræ vetines indignatio, pro amore apoftolicæ principis, ad cujus fedem, dum anxiaretur cor ejus clamavit, gratiam illi impartiamini; & placabilem erga eum pietas veftra, gratamque in omnibus fe præbere exhibeat. ita enim Romam profecturos erit, veftra illi fufficientia in itinere non defint folatia: fed potius veftris faltem pro nobis literatus fuscipiatur, & falvo fubfidio, a tempum pertingere queat fine aliqua difficultate propofitum. Porro de his pro quibus apoftolicum noftrum confulere merito decrevifti, fratri & coepiscopo noftro Hincmaro, quod nobis tolerabile effe viderur, cuftodiendum ac decernendum mandavimus. Præterea nofumus ignorare veftrum fagacitatem, quod femper dilcernimus vos, pluriimum tamen amoris cordi noftro præfentium latores inferuerunt, qui fedulis protectionibus fuis tam miranda de vobis nobis auribus incularunt. Unde & omnipotentem Deum merito laudamus, & ad dilectionis veftræ ardorem magis ac magis cor noftrum confequenter fuccendimus. Optamus gloriam veftram in Chriflo bene valere.

XXXVI. AD HERMINTRUDEM REGINAM.

Relpondet fe caufam Rothadi, quod illa in Carolli regis gratiam fuggerebat, indiciffum reliquere non poffe.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei Herminirudi gloriosæ reginæ.

LIteras dilectionis veftræ, filia carifima, ut gloriofum regem Carolum virum veftrum, a noftrum

A mus, cur apoftolica noftra monita jam totiens pro confratre noftro Rothado epiícopo vilipendens, fpernere non recules, & quo non folum ter, fed & quater cautiati tum, ex recuperatæ, direximus, & ad ultimum ftatuimus, ut aut honori priftino reddereter, aut kalendis Maii illius XII. indictionis apoftolatui noftro cum legatis tuis præfentaretur. Quod non tuum ferri renuifti, fed etiam cum ipfe venire veltes, iterque jam compum haberes, non eft permiffus: fed potius conductu, terro revertifti. In quarter itaque pellig, ut tua fraternitas ad hujus eafum prompta exiftere poffit, quando & apoftolica præcepto ad injuriam beati Petri apoftoli illis in partibus non obfervatur, & a te fpernitur ac violatur. Si vero erga apoftolicam caritatem noftram benevolentia tua haberetur, falrem cui in veniendo idem Rothados fuerit ufui, non modo fignificavit. Recognofce ergo atque confidera, quia bene agere minime prohibris, cum conftet, mos domino annuente, præfulli Rothadi cauffam, ufque in finem indiciffum nequaquam dimittere: fed pro viribus eo quod ad fedem apoftolicam appellavit, ad veri examinis perducere nos velle æquitatem. Tu autem, frater carifime, omnem inobedientiam depone, & tam per te, quam per filium noftrum Carolum glorioflum regem, eumdem epiícopum, quem a nobis exaudiendum vehire jubemus, iterumque præcipimus, ad apoftolicum beati Petri fedem, cujus membra effe probaniini, cum miffis quatenus dirigere ftudeas, fi tuas in caritate in integritate ftrenuiffime petas defideras collocare, ubi Chriftus domum feam fundavit. Nam & alterum epiícopum, qui poft illum ejus fedem in ejus dejectione fufcepit, ibi non confecres, donec coram nobis, de eo examinatione præmifla, hote c'arius cauffam ejus vera intentione difcutimus. Quoniam, ut fupe diximus, repetimus ac tenemus, illum fine examine non dimittemus. Sed & illud quod fraternitatem tuam cavere oportet, neceffario intimamus, ut Guntharius leiliter uno de damnatis, qui contra fanctorum patrum ftatuta, contraque noftri apoftolatus & fanctæ fynodi fanctionem, a nna jubente, a gremio præcefforum confuetudinem de facro miniflerio quod ei probibitum fuerat, attrectare præfumit, & id quod contra eum canonum actum eft, irreverenter defendere quavit. Nos autem, eo quod fic definitum eum fancta fynodo habemus, nullatenus, fi ita eft, ei communicamus, fed ab omni communione fidelium illum cum fequacibus, confentaneis, fautoribufque fuis alienum effe penitus judicamus. Verumtamen ne illius fola face to vel fuffragatrici tui epiícopi, fcust jam vobis mandavimus, coinquinari valeatis, fummopere exhortamur, monemufque atque præcipimus. Nam & qualis fit idem Guntharius, quantumque fanctorum patrum excellentiæ regulas, vira voce jubemus omnibus publicare, & ejus præfumptionem palam ad canonicam cenforam cavendam edicere procurare. Diu fanctitatis veftræ fraternitatem ad avalationem fanctæ fuæ ecclefiæ Deus omnipotens fervet incolumem.

XXXVII. AD HINCMARUM ARCHIEPISCOPUM RHEMENSEM.

Rothadum ab itinere Romano prohibitum fuiffe indignatur. Jubet ut quamprimum dirigatur, & illius interim loco epiícopum ordinari vetat. Monet ad extremum, ut Guntharii communionem ipfe atque ejus fuffragauei caveant.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei Hincmaro archiepiscopo Rhemorum.

AD fraternitatem tuam, epiítolam dilecto filio Carolo glorioío regi quæ filo nomine titulatur, a te mittendam dirigimus: ldcirco apoftolatus noftri fcripto hortamur, ut illam infantius prædicto regi deftinare procures, & pro noftro amore fine mora fuetus præfentari. Miramur præterea & æquanimiter ferre non poffumus

XXXVIII. VEL POTIUS SERMO DE CAUSA ROTHADI EPISCOPI Suellonenfis.

Extat infra in concilio Romano VII. anno 865.

XXXIX. XL. XLI. XLII. XLIII. & XLIV.

Extant infra in concilio Romano VII. anno 865.

XLV. AD FRANCONEM EPISCOPUM TUNGRENSEM.

Accepta ejus professione veniam indulget, quod particeps foret synodi Metensis, hortaturque ut Lotharium regem monitis suis curare studeat.

Nicolaus episcopus servorum Dei, reverendissimo & sanctissimo Franconi episcopo Tungrensi.

EXcusationis tuæ litteris per Richardum venerabilem diaconum tuum susceptis, professio sanctitatis tuæ, qua te in nullo a fede apostolica differentire manifestas, quamque nobis a te minus quam ab ullis aliis fperabamus offerendam, nos plurimum exhilaravit. Sed consessio nihilo minus in domino exultare facit. Eo enim quo veniam petitis, delinquisse vos procul dubio demonstratis. Et revera qualiter sine delicto evadere poterat is, qui sedentes in concilio vanitatis, & si non fuvendo, certe tacendo, si non sentendo, profecto non resistendo profanis gestis declarationi consentiebat? Ecce enim dominus per prophetam dicit: *Quasi tuba exalta vocem tuam, & annuntia populo meo scelera eorum.* Ergo quia non annuntiasti, peccasti: & quamvis videris & tacuisti, procul dubio consensisti. Verumtamen postquam, vivificante gratia, te foras vivificatum per confessionem exeuntem agnovimus, quem introrsus labe mortuum putabamus, incomparabiliter exultamus, & gratias auctori omnium bonorum immensas exolvimus. Et hoc jam tibi diminus non imputari optamus, quæ quoque tibi, quomodocunque excesserit, remitti a domino postulamus, & quantum in nobis est, ex corde tibi ignoscimus: quod beatum Leonem omnibus qui in Ephesino latrocinio contenebrato errori deliquerant, amputato totius auctore scandali, solo videlicet Alexandrino Dioscoro, pepercisse non ignoramus. Quid autem mirum, si Guntharius quem dictis uti vestio illi officio, apostolicum flocci pendere sententiam non metuit, qui divina præcepta totiens parvipendisse convincitur. Claret vero, & canctis manifestæ datur intelligi, etiamsi multa alia prætrivisse præsumpsisse indicia, qualia ante pornam extitit, qui se post pœnam eatem exhibuit: & quam debite perussionem oromeruit, qui etiam post multa magis spectati debeat, admittere minime recusavit. Eo igitur fiudente, nunc apostolicis institutis inobediens erat, quo nuper catestibus oraculis semper obsuife repertus dicitur: unisquo leliter adversario, qui sicut leo rugiens, juxta primum apostolum, circuit querens quem devorer. Sed tamen ad propositum redeamus, & vobis tuis, quantum possumus, Deo præsante, unitatem obtemperamus. Itaque si Theutgualdum episcopum, fieris profiteris, in catalogo episcoporum non reperiet, quousque de eo humanius tractemus, & si Gunthatium, manifestius tibi veritatem aperuerimus, non solum inter episcopos non recepevis, sed nec ipsi, nec fautoribus ejus communicaveris, & certis scelere permanenti episcopalter contradixeris, & secundum vires in nullo a constitutis & sententiis ab apostolicæ sedis præsule postulatis deviaveris: sed decreto ejus side catholica & correctione fidelium, ac pro conservandis ecclesiæ apostolicæ institutis sollicitudine, & consensu, nobiscum pro viribus decerraveris, sedem quam [illegible] nobiscum sepe-

A re horatus fuerit, Deus omnipotens intercessione apostolorum principum Petri ac Pauli, vinculo. Ja omnium peccatorum tuorum absolvat, & quidquid humanitus, quod in oculis majestatis ejus displicuit, egisti, tibi misertus indulgeat, & te benedictionis suæ gratia repletus ad beatitudinem visionis suæ perducat. Cæterum admonemus te, ut si vere episcopus es, vere te ordines, & ferves, in te gratiam regis Lotharii exquiras: ita ut vestra unanimitate nobis ardius lætetur, omnes ipsius admonendo, blandiendo, suadendo, in reliquo autem & breviatem præsentis temporis exponendo, pro cujus inferni & cælestis regni aante oculos proponendo, cureris. Quod agere nullatenus potestis, nisi carnem suam, quam odio habens contra apostolum se projicit, recilo membro meretricis, nostro & vestro judicio horretas, ctis non pontem, saltem invitus recepersit. Optamus sanctitatem tuam in Christo bene valere. Data XV. Kalendas Octobris, indictione XIII.

Anno Ch. 864.

XLVI. & XLVII. *extant infra in concilio Suessionensi III. anno 866.*

XLVIII. AD THEUTBERGAM REGINAM.

Arguit quod contra seipsam tudio vita scribat, negatque fieri posse quod fuggerit, ut continentiæ studio conjugium dissolvat, nisi Lotharius maritus cælibem quoque vitam promittat.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei dilectæ filiæ Theutbergæ gloriosissimæ reginæ.

EPistolam suggestionis tuæ præsulatui nostro delatam defectuosus legatis tuis missam fuscipimus, & quod nihil ipfa litteris, quam quod illi verbis indicaverit, evidenter agnovimus. Verum in utroque obstupescali partiter & mirati sumus, quique tam prudentem & peritiæ multa experta confiderantes, nihil tale te nobis intimasse quoquo tempore recoluimus. Sed quid nobis talia scribis & fuggeris, cum nos te nobis hac de re scripturas tuas fuggerentibus, nihil omnino audiverimus? Verum cum ad relationem omnium penæ insignium perfonarum, quæ in Gallicanis & Germanicis regionibus consistunt, motis insidelimus oculis, multum tibi & debita reverentia, qualis ante pornam extitit, qui se post pœnam eatem exhibuit: & quam debite perussionem oromeruit, qui etiam post multa magis spectati debeat, admittere minime recusavit. Eo igitur fiudente, nunc apostolicis institutis inobediens erat, quo nuper catestibus oraculis semper obsuife repertus dicitur: unisquo leliter adversario, qui sicut leo rugiens, juxta primum apostolum, circuit querens quem devorer. Sed tamen ad propositum redeamus, & vobis tuis, quantum possumus, Deo præsante, unitatem obtemperamus. Itaque si Theutgualdum episcopum, fieris profiteris, in catalogo episcoporum non reperiet, quousque de eo humanius tractemus, & si Gunthatium, manifestius tibi veritatem aperuerimus, non solum inter episcopos non recepevis, sed nec ipsi, nec fautoribus ejus communicaveris, & certis scelere permanenti episcopalter contradixeris, & secundum vires in nullo a constitutis & sententiis ab apostolicæ sedis præsule postulatis deviaveris: sed decreto ejus side catholica & correctione fidelium, ac pro conservandis ecclesiæ apostolicæ institutis sollicitudine, & consensu, nobiscum pro viribus decerraveris, sedem quam [illegible] nobiscum sepe-

Sed

Sed quid mirum, si paucorum animabus per perjurium acquisivit interitum, qui in sublimi positus per exemplum sue merchiæ tot hominum millia in perditionis chaos demersit? Illud tamen quod Waldradæ perhibes testimonium, dicens eam fuisse legitimam uxorem Lotharii fruttes contris adhuc, quandoquidem tuo nullo probatur hinc testimonio quis indigeat: cum magis nos ista testimonio quod justum est, & ita intelligamus quod æquum existit, ut non etiam reprobata, etiam mortuo viro, Lotharius nullis legibus, nullis sine fai discrimine regulis, Vvaldradam merchiam in uxorem nuquam permitteretur alligamere. Utrum ergo Vvaldradæ legitima fuerit aliquando conjux, ecclesia Dei satisfactione tua non eget. Unum tamen scito, quoniam nec nos, nec eadem sancta ecclesia, Deo auctore, qui adulteros judicabit, Lotharium, & Vvaldradam quandoque resumpsit, etiam te ut præsulimus decedente, dimittet omnibus modis impunitum. Illud vero quod dicis, Romam te velle venire, nobisque pollicere quæ quidam decreta tui pectoris referare; seri non contenit. quoniam & fecuritas itineris quam prætendis, nulla est, & quamdiu Vvaldradæ ita Lotharii juxta nostros est, ab illo quoquam te discedere non permittimus. Dum enim tu discesseris, illa recipi procul dubio creditur, & in longiquitate tua ipsa confestim admittitur. Quod autem libelli, ut afferis, a nobis ipse confecti, quorum hoc corporis infeuditas, sed virisacti inquiritas: quamvis Deo fecundante legamus, quoniam *Christus perfecit plurimos, quæ multos habebat filios, infirmus eſt.* Perhibes etiam, quod matrimonium inter vos non divinitus fuerit ordinatum, & idcirco permanere non possis: quoniam *omnis plantatio, quam non plantavit pater meus cælestis, eradicabitur.* Sed recole quia vinearn Deus plantavit, quam experctavit juxta Isaiam ut faceret uvas, fecit autem labruscas, & quo fecundum Jeremiam converta eft in amaritudinem vitis electa. Deus ergo plantavit matrimonium vestrum: sed conjugis tui vitio conversum eft in amaritudinem: & dum expectatum eft ut faceret uvas, fecit, heu! labruscas, vel etiam spinas. Hæc quidem & ex innumeris epistolæ tuæ sola commemorare libuit. Ceterum quis ignorat hæc te multis perfuriis fubaftam deprome. re, ut innumeris malis utcriam proferre, cum etiam, ut prædiximus, omnes religiosi & clari Galliarum & Germaniæ viri hæc ita fe habere fequenti relatione testentur; adeo ut hæc to nobis fcripturus non fore ante multum temporis apporteimus? Sed his omissis, horramur te, ac vehementer admonemus, ut ipsa Lotharium maritum nostrum, nec mortis somnum pertexet. Meliusque ipse tibi eft, ut veritatem aliquando cognoscas, quam ut te ipsam mendacium dicens interimas. Sta igitur intrepida atque conflans, & mortem, quam quoquo modo fenel experta debes, præcipue pro veritate fuftinere ne paveas. Quoniam cum Chriftus fit veritas, quifquis pro veritate moritur, pro Chriflo procul dubio moritur, pro quo videlicet & Joannes occifus Baptifta martyrium fumpfiffe dignoscitur. Quod fi ille proximi juftitiam loquens interficitur: quanto potius ut Dei juftitiam loquens, & de veritate tua teftificans, nullus mortis formidare debes exitium? Beati enim qui perfecutionem patiuntur propter juftitiam, non folum alteriora, fed & fuam. Verum nos hanc confeffionem tuam, quam non voluntate, fed vis extorfit, nequaquam pro confeffione recipimus: nec permittimus tantum vitium radices extendere, quod nifi evulfum interime fuerit, ad multorum perniciem potefl accre-

A fcere. Denique fi hoc licet, omnes viri poffunt, quas jure fortiti funt feminas, fi hac odio habuerint, diverfis affectionibus mutentur, & quod legitime non fuerint aflumptæ, fateri cogente: quin etiam, ut mortale crimen contra fe dicant, illatis intolerabilibus pœnis compellere. Quis enim magis nocere valet, quam civilis hoftis? vel quis amplius ladere poterit, quam uxorem maritus? Sed non tales fraudes præcavere debemus, & ne proficiant, in ipfo noxitatis earum principio detruncare. Quamobrem quoniam Lotharium virum videlicet tuum, in tantam fui perniciem devolvendum, ut vitæ tuæ infidiari quocunque modo confentias, cum non fibi vel regno fuo minus quam tibi, fi ad hoc tam immane placitum dilapfus eflet, acquirere omnino difpendium. Si quidem tu, quantum humanus intellectus fuffecit intenire, non fimplex innocia fpe compofita es, verum & ecclefiæ femper auxilium provacaffe dignofceris. Infuper & fanctis apoftolorum principibus religiumque petifti. Unde ledes apoftolica tuam caufam cæpit difcernere, & fpecial quidquid queftionis emerfiffet judicio fuo referre propofuit. Quamobrem quifquis contra te agit, non folum ecclefiam Dei graviter ladit, verum etiam fedem apoftolicam, de cujus judicio non licet retractari, vehementer adverfus fe commovere convincitur. Sane fi tu Romam venire difponis, ut afferis, & hoc tuæ profectionis conjuge tuo adipifci vis; nos e contra multo magis exhortamur, ut laudere modis omnibus eidem viro too procures, quatenus prius fecundantem thi certiffimam tribuat, qua fretu nobiquam mereas te per hominem aliquid incidere lafionis. Quod omnino non provenire poterit, nifi Waldrada prius Romam mittatur, & de ea quod convenientius fi diffinitur; & ita demum talis immunitatis certitudo fubfequatur, ut tu nec veniens, nec commorans, nec hinc redicus aliquod patiatis incommodum. Quod ut impleatur, ego intendam a fanctiram opinionem agere, cefla, & ne tallibus fraudibus infidiis acquiefcas omnino præcave. Callide quippe tam illa, quam Hatellites ejus, te decipere molluntur, & verfute fuæ tergerfationis pedifcis fupplantare procul dubio machinantur. Porro fi amore pudicitiæ, ut afferis, folutionem matrimonii quæris, hanc tibi nullo pacto noxeris tribuendam, nifi vir tuus eamdem pudicitiam non fcife teftatus exiterit. Denique ut cum beato Gregorio papa dicatur, fi continentiam, quam vir ejus tu, vir non fequitur, aut quam uxor appetivit, vir recufat, dividi conjugium non licet: quia fcriptum eft: *Mulier fui corporis potestatem non habet, fed vir: & vir non fui corporis potestatem non habet, fed mulier.* Optamus gloriam tuam in Chriflo nunc & femper bene valere, dilectiffima filia. Data XV. Kalendas Februarii indictione XV.

Anno Ch. 867.

XLIX. AD EPISCOPOS IN REGNO LOTHARII CONSTITUTOS.

De Waldradæ excommunicatione tertio jam feribit: notat illorum defidiam, & referri ad fe jubet, an Lotharius cum Theutberga converfetur, & quomodo eam tractet.

Nicolaus epiſcopus ſervorum Dei ſanctiſſimis & reverentiſſimis confratribus noſtris, archiepiſcopis & epiſcopis in regno Lotharii regis eccleſiam Dei gubernantibus.

OPeræmus tandem aliquando ſecuri de correctione Lotharii regis effecti, ad alia ecclc-

ecclesiasticarum dispositionum negotia stylum A
providendi. Sed nec precum condemnata ipsius,
quæ mortem generant, ortumque permittunt,
nec studium vestrum, quo finem tantum scelus ac-
cipiat, ita vigilanter ac episcopaliter adverfus id
fuisse nobilcum decertando fervorem justitiæ
demonstrat. Quapropter attonite satis cor ve-
strum non solum miramur, sed & desiemus. Quis
enim non luggat tantam linguæ desidiam? tam re-
missis negligentiæ manus? quando inter tot pa-
storum custodias, nec lupi gregi non parcentis,
insidiæ præcaventur, nec leonis astutia quærentis
quem devoret excludantur. Et cum unum-
quemque Christianum zelus Dei comedere de-
beat, multo magis vos eodem zelo uri oportuit,
qui ejusdem tanctæ domus, utinam non ad multos
pertinentium vestrum, eminentiorem gradum ellis
& ordinem confecuti. Sed his præsbatis, exce
tertio nunc vobis omnibus esse Waldradam, filiæ
noltræ Theutbergæ regine inquisitionem nomi-
lam, confortio Christianorum & communione
privatam noltris epistolis indicamus. Denique
poltquam imminentia missi noltri, sicut ipsi no-
stis, Lotharius Waldrada, repulla Theutberga
regina conjugii sue obedienter lese restituit, & B
præsbiti sacramenti fatisfactione certissima finem
fceleri desisse merito credi poterant: ilarutum eli,
ut tanto fcelere ab eodem repulsa Waldrada remo-
tior, quanto antiqui holtis calliditates talibus non
deesse convinciur. Statutum eli etiam, ut ipsa
mulier in Italia interim remorata, noltræ præsbi-
lationi cenluræ teneretur: & lime Romam ve-
nire neceslarium ducteremus, incunctanter occurre-
ceret: quæcunque coram nobis confiltens, aut le
li posset innoxiam exhibere, aut commissum
confelsa milericordiam impetraret. At illa in Ita-
liam quidem licet coacta venit: Romam vero
mentis obstinatione victa profecisi deseruit. Immo
tamquam irreprehensibilis conscientiæ retro con-
versis in provinciam promendi greslum proten-
dit. Quo audito, intelleximus eam flagitium
fuum nulla velle correctione terminari, nec pro-
prium vulnus ulla desiderare fubsequente medela
curari. Quapropter lententiam in eam excommu-
nicationis, atque ad correctionem, & ido-
neam noltram & totius ecclesiæ satisfactionem,
protulimus. Nam quamvis in hac cunctis feve-
ris putaremus, in hoc certum esse demonstrari,
quod rex quidem Lotharius adeo iniquitatem
fuam agnovit, ut hanc etiam & corrigeret. Ipla
vero nec agnovit, nec confessa eli, nec ventorum
fuæ mentis deseruit. Verumtamen ab itinere cœ-
pto reducta, nec pœnitentia doluit, nec attrita vo-
luit recipere disciplinam. Quippe quæ nec re-
versa eli ad pœnitentiam & nec etiam durioris
vulnera sentit. Merito ergo ea inter mortuos re-
putata: quos nimirum neque in luis penetralibus
occultata, immo jam fœtida ipsarum, per confi-
liorum forsa reprehendit. Vobis ejusdem in jam
fatam mœchami fœtentiæ profatæ notionem du-
ximus noltris literis exaratam denuo deltinan-
dam: admonentes videlicet, ut fatem vos & fub-
jectos vestros ab operibus ejus mortuis obiervа-
retis, & ut præceptum eli, pollutum minime
tangeretis. Quamvis eadem litteras, ut relatione
nonnullorum audivimus, immo ut luci nullius ef-
fectu didicimus recipere fraternitas vestra renue-
rit, nec in hoc pro quo miss sunt, vel a nobis ex-
hibi vigilare, sine cunctibet operam dare cura-
verit: Quæ res si veritate minime fulcitetur, pro-
fecto quantum proficeret, aut non proficeret,
pontificum nostrorum literis vestra jamdudum * com-
pro hac re

* Pro com-
pro. lit.

1449 NICOLAI PAPÆ I. EPISTOLA L. 1450

gavit: poli acceptum sancti Spiritus donum, ca- A
pis patrem & nobis inesse non immerito credi-
mus, adeo etiam poli minas, poli cædes, vires
principum prellit, ut merito in ignis linguis Spi-
ritum sanctum accepisse probetur. Nimirum qui
quos replevit ardentes, fecit patrice & loquentes
nec non & flammia divini zeli, atque fuorum mi-
rabilium verborum facibus corda principum
mundi accendentes. Et recte quis infirmabatur,
& illi non infirmabantur? quis scandalizabatur,
& illi non urebantur? Sed ne diutius immoremur,
verbis vos folum jam nunc ipsius apostolo-
rum principis convenire cupimus, & quod ille
presbyteros alloquens profecutus eli, ad vos mul-
to magis pertinere colligite: & quale malum fit
adulterium, qui quid vos moneat, li ftudiolí vel B
si defidet facerlis inveneris, ex lermone illius, qui
per B. Clementem recitatur, attendite. ait enim:
Et quid in omnibus peccatis adulterio gravius?
quod nimirum in regni obtinet locum: quo-
niam quidem primum habent illi qui aberrant a
Deo, etiamli sobrie vixerint. Propter quod vos
o presbyteri, ecclesiam eqoitie, & adornate
Spiritum Sanctum. Christi ad judicium. Sponsum autem
dico omnem ecclesiæ Christi congregationem:
quæ li judica inveneris fuerit a sponso fuo, ingen-
tibus ab eo donis remuneribus removerbitur, &
vos, velut miniltri sponsæ & amici sponsi, in-
genti gaudio & lætitia perfruimini. Si vero spon-
sa hæc reperta fuerit commaculata peccatis, ipsa
quidem tamquam indigna extruderet a regalibus C
foris: vos autem pœnas dabitis, li forte per ve-
stram negligentiam & defidiam obsepsérit con-
tagio lævi peccati. Ecce auditis præmium, ftu-
diosi, ecce auditis difcrimen vestrum, inertes.
His itaque decatlis, fanctilmonium vestram hor-
tamur, & per incomprehensibilem fanctam Trini-
tatem vos omnes pariter obtestamus, ut literis
vestris sine mora per legatos vestros idoneos dire-
ctis nobis veraciter indicetis, li secundum jura-
mentum profectum missa noltro, Lotha-
rius cum Theutberga conversetur, aut li ita illam
tractat, quemadmodum rex legitime sibi con-
junctam debet tractare reginam. Et qui ita fit
qui nobis palpo nobis diffidentes, adulteris
nollum consentiunt præstare favorem. Nec non D
& hanc epistolam noltram offendatis, & excom-
municationis Waldradæ contra manifestum fa-
cere studatis. Jam vero qui hæc vestrum age-
re, & intimare quæ divinus poltpoluerit, ipse le
obnoxium & fautorem adulterorum palam olten-
det: & hoc nobis erit lignum, cum tanto confen-
sisse facinori, li obedire huic instituto noltro ne-
glexerit. ac per hoc, tamquam conventum a no-
bis & admonitum, ac falubri monitui latisfa-
cere nolentem, & sed per omnia nobis inobedien-
tem, noltra seu totius ecclesiæ bunc communione
non constituimus esse remotum. in-prompto vide-
licet, Romanum apostolum, habentes omnem ul-
cisci inobedientiam. Sane cui personam dirigi-
di nullo facultas suppeditat, saltem scripta eam- E
dem indicantia mittere minime pavipendat. A
qua indulgentia Viridanenlem antistitem non in-
convenienter excipimus: quem omnino præcipi-
mus non solum litteras ad nos, verum & perso-
nam de propolito circa mittere, sine qualibet mora
vel excusatione, prorsus idoneam. Optamus fan-
ctitatem vestram nolcre & semper bene valere. Data
VELL. Kalendas Februarias, indictione xv.

Clemens epist. 1.

1. Tim. 6.

Ephes. 5.

1. Cor. 10.

L. AD CAROLUM CALVUM REGEM.

Quod Theutbergæ judicium Lotharius cet racta-
re, ac per monomachiam decernere velle dica-
tur. Petit ut illam in regnum fuum recipiat: F
tum ut epistolas dirigat, quas Lothario eidem,
ejusque episcopis scribit.

*Nicolaus epilcopus servus servorum Dei dilectis
filio Carolo glorioso rege.*

NUnquam dolorem generat, ficut spes fruitra-
ta. nunquam æque mentem vulnerat, ut
molestum nuntium venientem inspexatum. Sed quod
dictimus spectamus. Denique inter alios lanctæ
Dei ecclesiæ religiolos propugnatores, atque ve-
ritatis ftuenuos defensores, neminem magis fu-
per Theutbergæ gloriolæ regine contritione lo-
licitum, nemine magis ipius incommoditati-
bus condolisse, quam vestræ pietatis affectum,
recolimus. Adeo ut in vita fratre ejus caulam i-
pius fedi apostolicæ remiserit, & eam largitate
munificentiæ vestræ non pauco tempore fustenta-
taveritis, nolque frequenter ad auxilium illius ex-
hortari studuerint. Quocirca fedes apostolica
tantam vestræ caritatis circa eam, in absen-
dantiam, quoniam celeri executione, pertina-
cia perstantibus obstante, cunctam ejus perfecre
non prævaluit, vestræ hanc, tamquam Deo con-
templante, atque beato fecum Petro apostolo-
rum principe contradente, tuitioni feu clementi
munitioni commisit. Nunc autem, ficut nuntia-
mus, Lotharius rex adversus eamdem Theutberga-
gam furius armatus, ut adfensum quoque ve-
strum huic acfatæ intentioni fuæ copulare po-
tuillet, fedem vestrum inilit dictur, & quos-
dam regni fui collato monasterio, pro perdenda
præfata Theutberga nutum libi vestrum invitile
diffula longe lateque fama protenditur. Quod li,
ut multi ferunt, vestrum eli, vehementer excitat
doledum & amariffime deplorandum. vide-
licet ut a priori confilio pietatis nunc retro,
quod absit, recedere confilium destis impetrastis,
& qui hactenus favorem præstabatis æquitati,
nunc adfensum præbeatis iniquitati. O incom-
parabile derrimentum! o inexarabile pii regis
compassionis dispendium! Sed abite hoc a tan-
to principe, abiit a fidelium cordibus de tanto
Christi cultore tale quid facile credere, cum
patius credendum eli, quo qui Balsamum tan-
tæ merito reprehendere, qui contra eorum vi- Num. 24.
tam, quibus fe fimilem fieri etiam moriendo
popolcerat, confilium præbuit, & cum occa-
sionem desertitis reperit, illico obditus eli quid-
quid libi de innocentia optavit. Sed quia de
præbendo acquitiæ consensu vestro nondum ex
toto credere patimur, reflat ut ad exhortandos
vos, quo citra jam ftatus reginam pium ac in-
choatum opus confummetis, interim calamum
temperemus. Ecce enim veritas dicit: *Qui perse- Matth. 10.
verarerit usque in finem, hic salvus erit.* Ecce de-
offerente juge sacrificium beato Job legitur: *Sic Job 1.
faciebat Job cunctis diebus.* Quod B. papa Gre-
gorius exponens ait: Ex hoc quippe legitur fancta a-
tio, in cunctis autem diebus sacrificii conflantia
actionis oftenditur. Sed his ita præmissis, excel-
lentiam vestram nolumus ignorare, adeo Lotha-
rium regem Theutbergam conjugem fuam diver-
lis afflictionibus subditile, & innumeris preflu-
ris contra prælitia juramenta subegisse, ut nobis
coacta nunc scribaret, regis fe velle qui dignita- scripsit no-
tis feu qualis, & fola privata vita fore contenta.

desiderare. Cui nos scripsimus non aliter hoc fieri posse, nisi eamdem vitam coepit vxor quam Lotharius elegerit. Verum, sicut moltorum relatu didicimus, ipse Lotharius conversationem celebrare dif-
See par. 3. point, 8, cap. 1 et 6. a) Act. & Joann. II.
ponit, a *& eamdem Theutbergam examini pro-prio* a *in judicio subjicere meditatur, & si quidem eam præfligitis falsitatis fuse, vel argumentoris ambagibus potuerit exhiberi, quam non fuerit legitima vxor, vult eam a se penitus fequestrare: sin autem, vult eam tamquam propriam quidem vxorem admittere, sed deinde tamquam meretrix privis insimulare, atque pro hoc hominem fomite & hominem Theutbergæ ad mœchamchiam impellere, & si homo ipsius regnæ ceciderit, disponit hanc sine dilatione perimere. Quæ quantum illa omni divinæ vel humanæ legi contraria, magnitudo quidem prudentiæ vestræ diginius jam advertit. Sed & nos hinc aliquid fitimum volumus demonstrare, privis videntes, vel de retractis rationibus inquirere. Theutbergæ non debet ulterius ad iteratam responsionem provocari: quoniam quod bene semel diffinitum est, & inexpositis juramentis diffinitum, nulla aliter conveniat super hoc negotio judices convalere: cum secundum sacros canones, a judicibus, quos communis conditio constituit, non licebat provocare; & ubi concessa est provocatio, non nisi ibi est major auctoritas, licebat provocare. Itaque cum non sit spolliatus fedis auctoritatæ, quæ amborum negotium recepta est, aliquatenus major auctoritas, nefcimus si alicui liceat de ejus judicare judicio, vel ejus retractare sententiam. Siquidem juxta quod ecclesiasticæ lex & mos antiquitus observatus indicat, a diffinitum quidem provocatum, & aliorum ipsam diffolvisse judicium novimus: ab ipsa vero provocatum, vel sententiam ejus quolquam violasse non novimus. Illud vero, quod Lotharius, Theutbergam de adulterio criminatur, quis non videat dolo esse plenum & omni iniquitate? Denique si vxor ejus, ut ipse jactat, non est, quid pertinet ad eum de adulterio illi calumniam texere, cum nec mœchari potuerit, si alicujus vxor non extitit? Porro de adulterio si a Lothario accusatur, & si convicta fuerit, ultio præparatur, necesse est ab ejusdem vxore. Quid ergo inaslum laborat, anxiatur, & quod sua non fuerit vxor, quibuscumque modis & qualibuscumque argumentis fatagit invenire? Necesse inquam est, ut ante omnem controversiam vxorem constituat, si hoc fuerit ut mœchatam impetendam exilimat. Sed de hoc illa coram missi nostri præsentia purgare & volvit, & se ipse non annuit. Monomachiam vero in legem dirimi, aliquam præceptum fuisse repetimus: quam licet quodam inisse legerimus, sicut fuchum David & Goliam sacræ-positi hiſtoriæ, nusquam tamen ut pro lege teneatur, alicubi divina sanciat auctoritas, cum hoc & hujusmodi sectantes Deum solummodo tentare videantur. His ita præhibitis, dilectionem vestram obnixe deposcimus, ut cura & studio, atque omne omnino studium, seu animum, quod circa eamdem seminam semper ferebatis, habuistis, nullo tempore frigescat, immo magis magisque ferveat; sed potius, quantum vires caritas illa vobis subministrant, nullatenus ei pocco-*

a quocumque b gemina caritas vestra permittat ingenio. c) Is forte quidquam lasionis incidere, ipsa pro illa in terribili divino judicio cogamini reddere rationem; cujus nos, tamquam Deo, sicuti prædiximus, contemplante, illam vice principis sposfiolorum, cujus præsidium adscivit, salvandam tuitioni commisimus. Ad extremum vero, & quando quidem pacem desertis, & nimunitatis ejus, quod gementes dicimur, inventi; pro certo remedium, atque imminens sibi certissimo præviderit interitus, recipite illam ad vos, & quodque de ea quod dispositum vestris animis est, ut ergo vestro fovete, ac si solita pietatis vestræ beneficia ministrate: & ita demum, si quid illi objicitur, auctoritate nostra præveniente, spissus æmuli proloquantur. Sed notate, quoniam tunc hæc fieri permittimus, cum a prudentia vestra, vel eorum qui nobiscum fapiunt, nulla spes falutis Theutbergæ remanere præviderit. Porro si conjugii fœdere, sive de adulterii crimine judicium fit agitandum, nisi ea ratio patitur Theutbergam cum Lothario posse legalem inire confidium, vel legitimum contrahere fobiri certamen, nisi prius ad tempus fuerit sue potestati reddita, & consanguinei propilli libere loceata. Inter quos etiam locus providendus, est, in quo nulli sit vis multitudini formidanda, & non sit difficile vellez producere, vel cetera personas, quæ tam a sanctis canonibus, quam a venerandis Romanis legibus, in hujusmodi controversiis requiruntur. Verum hæc non ut tam dilectis, quam sine decreto vel ordinatione nobis, fieri non posse supra docuimus: sed ut offendamus quem legum conflictum præparavimus. Sed quoniam vestra prudentia, quem in tam prætextibus quotidie fatigat, quotidie experientia, quando vult ad judicium educit, quando vult ad classitra reducit, & cum educta fuerit, nisi ea profitetur quæ ipse præsperat, quis est qui dubitet, quantis malis introducta submittitur? Propriæ igitur libertati committi, & ab omni oppressione ac potestate ipsius, cum quo initur conflictus, oportuit liberari, atque in fuis licentet ire, & quibus personas convenit declinare, quæ fe ab objectis offendere cupit immunem. Sed jam ut, fili carissime, epistolæ finem ponamus, semper vos illud quod de bene operante beato Job legimus memoriæ vestræ, recolere semper in causa fuspectitæ regine habere præ oculis admonemus: quia frustra latebulis quid geritur, & cunctis diebus quibus vivis, hoc non exequitur Deus ignorator: atque incassum in studio curris, qui antequam ad delignatum perveniat locum succumbit. Scripsimus quippe et: *Væ solitario, quia cum ceciderit, non habet sublevantem. Væ autem illi, qui non habet adjutorem.* Quæ præterea de Vvaldrada morcha & excommunicatis decreverimus, vos non latet. Quæ vero, quoniam nobis non annuentibus in Galliam habituras repedavit, super ea epiſcopis regni Lotharii ſcripſerimus, in epiſtola quam eis miſimus, poteſtis agnoſcere: conſulque tranſcriptum exemplar venerandis epiſcopis regno veſtro ſubjectis Dei gubernantibus veſtra tribui gloria faciat. Præterea rogamus, ut veſtra ſubditas fine omni dilatione præſentem, crebro dicti regis Lotharii nuntium tenuiam, per diſtem. ut prudentem vitam eidem deſtinare maturet epiſtolam, cujus exemplar erec dilectioni veſtræ tranſmiſimus. Idipſum etiam vos de illa rogamus agere, quam præſulibus ejus regni tranſmiſimus. Sed ſciendum eſt, quoniam quidam timoris aut, favoris cauſa noſtram ſuſcipere parvipendunt epiſtolam: quidam vero ſuſcipiunt quidem, ſed palam demonſtrare formidant: vel etiam Lotharii palatere volentes, hanc aliorum vilione pernicioſiſſi-*

me privant. Quapropter obnixe precamur, ut per talem eamdem epiſtolam noſtram vivam jam defunctis antichriſtus veſtris animis mittat, qui prodenter incedens, nullam profus eorum præteret, cui hanc non tradidiſſe quocunque modo clarefcat. Quo cauſe ac indifferenter acto, qui hanc ſuſcepereſt, vel non ſuſcepereſt, per caritatis veſtræ legatum vel literas protinus ac certiſſimo, fed pleniter nobis poſſimus inciorari. Nam licet omnes argumenti fint ad nimiæ ſoporem debilitæ, multo tamen illi ſeverius increpandi vel percutiendi conſultuit, qui toties etiam a nobis moniti etiam ſæpiſſime increpati deprelli refugiunt. Sed priuſquam veraciter hos agnoſcamus, nihil de his definitivum deliberare prorius abſcutia, ſeu potius ignorantia, juſtitia diffuere, permittit. Optamus igitur veſtram in Chriſto nunc & ſemper bene valere, diſceſſiſſime fili. Data VIII. Kalendas Februarias, indictione xv.

Anno Ch. 867.

LI. AD LOTHARIUM REGEM.

Quod Theutberga tedio affiſtionum contra ſe ipſam ſcribat. ceterum diſſolvi ejus conjugium non poſſe, nili Lotharius ea libera quoque vitam ſpondeat.

Lectoris gloriosi regi.

QUidto, reverſtente miſſo noſtro, correctionis tuæ ut ita dicamus initio, gratias Deo condigeas eximius, & ut tibi quoque grates competentibus referremus, animum præparavimus. Sed, heu! diverſa nuntia venientia hujus intentionis noſtræ propoſita celeriter obviarunt. Quapropter compulſi ſumus mutare vocem, & qui ad gratiarum actiones ut aperire diſpoſueramus, in luctus & increpationes adhuc diffonum linguæ coacti diligimus. Siquidem epiſtolam nunc ſuggeſtionis Theutbergæ gloriolæ regine miſam, deferentibus legatis ejus, ſuſcepimus, quam nihil intimare reperimus dilecti, nili quod illi afferere videbantur verbis. Verum in utroque obſtupefacti pariter & mirati ſumus: atque tam repente ſibi de petitionis mutatæ lenſum perpendimus, nihil hac illam nobis intimaſſe quoque tempore recolumus. Si quidem cum ad relationem omnium pene, qui ex Gallicanis & Germanicis regionibus Romam orationis gratia veniunt, vel multorum illic degentium, oculos mentis inflectimus, plurimum diſtare conſpicimus, quod ipſa nunc dumaxat ſignificat, & quod hi omnes quotidie propemodum verbis & aoicibus innuunt: quippe quam intemotam cauſi affictionem, ac intoleraibilem præſtiuram, nimiumque violentiam pati teſtantur. quamvis illa contra, ſponte ac libenter a regis dignitate exui ſe velle ac optare fateatur & copula. Quæ illi quidem ubi ter, haec vero aliter profequi cernitur, ita ut omnium admirationem legaliter a tendiſſe, inique deinde accuſata, poſthæc judicio, quo tibi & omnibus ſubjectis tuis, nec non & epiſcopis placuit, evidenter purificata, deinde facundo repulſa, poſtremo monitis & decreto noſtro, pariter & hortatu ſilii noſtri excellentis Augiſti, jure recepta dicatur. Ipſa autem his omnibus contraria nunc effecta, & ſuæ ipſius exhibita profeſſionis, neſcimus qua frivola fateatur: quæ videlicet nolumus exaggerare, quia nolumus ſupervacue laborare. Dilectionis tuæ meminiſſe volumus relatu ac multis indiciis, te ad inſtitutionem eorum converſum, de quibus apoſtolorum princeps dicit: *Si enim refugientes coinquinationes mundi in cognitionem domini noſtri & ſalvatoris Jeſu Chriſti, his rurſum implicati*

a) Act. apoſt. cap. 15.

b) 2. Pet. 2.

A ſuperatur, ſuſtia ſunt eis poſteriora deteriora priora. Melius enim erat illis non cognoſcere viam juſtitiæ, quam poſt agnitionem retrorſum vertere ab eo, quod illis traditum eſt ſanctio mandato. Contingit enim illis illud vere proverbii, Canis reverſus ad ſuum vomitum, & Sus lota in volutabro luti. Didicimus inquam te, qui prolixo tempore in ſcelere permanens, excelere. Dei non mollitum nocuiſti, nocere cupientes, & qui in ſordibus eras, ſordeſcere adhuc. Et certe in reverſione legati noſtri te correptum audientes, ultra quam dici valeat exaltavimus, & omnipotenti domino gratias immenſas retulimus, quod tantos videbiles, & apprehenſis a te honeſtis moribus, tandem aliquando fragrantiam in odorem ſuavitatis ad dominum dirigere, & ſponte de iterato nequitiæ tuæ culluvione per mundum ultra diſpergi. Sed heu! e contrario, pro ſuavi odore fetor, non in quo curendum ſit, ſed qui tota velocitate fugitivus exiſtat, quæ ſit illaque diffundatur. Siquidem, ut opinamur, tibi non ſufficit ſolum adulterium perpetraſſe, nili apponas et etiam animas hominum perire, quæ tibi tertius in exercitum demergas interitum. Sed quid mirum, ſi paucorum animabus per perjurium exitium acquiſiti, quando in tanta ſublimitate poſitus, per exemplum tam mœſtæ rei tot animas nulla in perditionis chaos præcipitaveris? Nam majora facit crimina ſublimitas dignitatum. Illud autem, quod pronominata regina quafi Waldradæ teſtimonium perhibet, dicens eam fuiſſe tuam uxorem legitimam, aut injuria, aut fruſtra conatur aſſtruere: quandoquidem illius nullo prorius hic teſtimonio quis indigeat. Cum magis non ita ſentiamus quod juſtum, & ita intelligamus quod æquum eſt, ut etiam Theutberga mortua, tu nullo legibus, nullis regulis unquam Waldradam in uxorem poſſis aut permittatis aſſumere. Uterum ergo Waldradis legitima tua fuerit aliquando conjux, eccleſia Dei ſatisfactione Theutbergæ non eget. Unum tamen ſcimus, quoniam non eſt, nec unquam ſanctæ eccleſia, audere Deo, qui adulteros judicabit, te, ſi Waldradam quandocumque relinquperis, etiam Theutberga decedente, in conjugium tibi aliam imputetur. Illud vero quod dicit Romam fe velle venire, nobiſque paſſiones & quædam ſecreta ſui peſtoris referre, fieri non convenit: quoniam & ſecuritas itineris, quam petrendit, nulla eſt; & quamdiu Waldrada ita tibi juxta poſita eſt, diaboli veſtibula non abeſſe conviviatur. Dum enim Theutberga diſcedit, Waldradam concubinam aere acredit: nimirum quia dum lex repellitur, præviaricatio confeſſim inducitur. Ceterum ſigni ignorat Theutbergam hæc contra te multis preſſuris ſubactam deponere, ac innumeris malis attritam, immo mortis periculum formidantem, quod ſolo Deo cuſtode freqeunter evaſit, afferete? Cum etiam, ut prædiximus, quæ omnes religioſi & clari viri Galliarum & Germaniæ hæc ita ſe cerebra relatione teſtentur. adeo ut hæc eam, quæ nunc ſcripſit, nobis ſcripturam fore ante multum temporis præſcierimus. Verum non talem confeſſionem ejus, quam non voluntas fed vis extorſit, nequaquam pro confeſſione recipimus. Quamobrem quiſquis contra Theutbergam agit, non ſolum eccleſiam Dei graviter laedit, verum etiam ſedem apoſtolicam, cujus judicium non licet retractare, vehementer adverſus ſe commovere convincitur, quonian illa ex utraque parte provocata, id eſt tam a te quam a Theutberga, cujus veſtri negotii executrix & interuptrix effecta eſt. Jam vero ſi eadem Theutberga Romam venire diſponit, & licentiam a te, cujus videlicet ſuo, proficiſcendi adepta fuerit, ſe-*

curitas est ei prorsus certissima tribuenda, qua fœta nobiscum mentem & per hominem aliquid incidere lachrimis. Quod omnino non provenire poterit, nisi Waldrada Romam prius mittatur, & de ea quod conveniens sit diffiniatur: & ita demum sub immunitate certissimo subsequatur, ut sæpe dicta Theutbergæ nec veniens, nec commorans, nec rediens aliquod patiatur incommodum. Quod si minime pro repellenda a te suspitio suspicione promiseris agere, confiendum est, ne ut ullus fraudis insidiis acquiescamus, omnimodis præcavendum. Tuque summo studio præsaram Theutbergam conjugem tuam tuamque propriam carnem fovere ac diligere procurato, ac deinde illam separati a te ullo pacto consentias, vigilanter attende. Undeli vult a te discedere, corripe, immo corrige eam, & a tali intentione per omnia satage revocare. Jam vero si omnino ab invicem separationem quæris, & conjugalis connubii solutionem effligitari, certum est, apostolo prædicante, quoniam mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir. Verum si & ipse pudicitiam sedulus relig ionis obtentu copulam dissolvere vis, tantum se simulate fiat, concedimus. Mam licet scriptum sit: *Quod Matth. 19. Deus conjunxit homo non separet*, Deus tamen & non homo separat, quando divini amoris intuitus, ex consenso utriusque conjugis matrimonia dissolvuntur. Si ergo hoc modo vis, nos grato permittimus animo, celeremque eorum assensum affensum. Alitter autem fieri nunquam vestram separationem probibemus fiquidem scripsum legimus: *Erunt duo in* Gen. 2. Lib. 1. capit. 13. *carne una*. Quod D. Gregorius exponit dicens: Si igitur vir & uxor una caro sunt, & religionis causa vir dimittit uxorem, vel mulier virum in hoc mundo remanentem, vel fortasse ad illicita migrantem, quæ est illa conversio, in qua una eademque caro, & ea parte tranfit ad contubernium, & ea parte remanet in pollutione? Si vero utrisque convenisset continentem vitam ducere, hoc quis audeat accusare? quando certum est, quod omnipotens dominus, qui minora concessit, & majora non prohibuit. Porro si sterilitas accusatur, cogita Saram nonagenariam, Annam quoque simul & Elisabeth. quam tamen sterilitatem fortasse non facit infecunditas, sed iniquitas. Hic fulti poterunt veteranditi quid cælestis bibliotheeæ cultor dicat Hieronymus. Grave, inquit, pondus uxorum est, si excepta causa fornicationis eas dimittere non licet. Quid enim si tenuerita furris, si truculenta, si malis moribus, si luxuriosa, si gulosa, si vaga, si jurgatrix & maledica, tenenda erit ifiusmodi? volumus, nolumus, fultinenda eft. Cum enim eflemus liberi, voluntate nos fulsipsimus servituti, & revera, ut verbis utamur apostoli, *alligatus es* 1. Cor. 7. *uxori? noli quærere solutionem*. Ergo, glorioffifime rex, elto propria continens uxore, & præter illius, alterius unquam non quæras conforlium. Ita certe, quantum humanus invenire fufficit intellectus, eadem crebro memorata mulier non solum infons fape comprobata eft, & veteres & ecclefiæ xvilium, atque judicium provocaffe dignoscitur. Infuper & fanctæ apoftolorum principis Petri præfidium expetivit. Unde feders apoftolica caufam veftram per ipfum caput ecclefiæ & quidquid quæftionis emerfiffet, fpeciali judicio fuo referre propoluit. Qua de re non patamus te in tantam tui perniciem devolvendum, ut contra noftras diffentiones, vel adverfus crebro dictam feminam, bonis Petri confugio prorfus inniram, agere quoconque modo contentias: cum tibi potius, & regno tuo quam Theutbergæ, fi ad hoc tam immane parricidium blafphis fuerit, acquitas omnino diffpendiatur, & tue confilium noftrum acclige, &

A monita noftra tamquam affectuofi patris stupe- Ez. 18. 3. Pet. 3. dens, atque ab omni pravitate mentem, linguam, corpufque reftena. præterea Waldradæ pellicatur, & dudum a te repudiatæ communionem declinans, & ejus confortium perpetuæ obftinati contrahens. Excommunicatus eft enim, & ufque ad præfentem noftram, ab omni Chriftianorum contubernio fequeftrata, ficut totus jam novit ecclefia, & jam jamque per miffos noftros minime cum plagis cæteris oriens ignorabit. Quamobrem cavendum eft, ne cum ea pari nunione participes fententiæ, ac pro unius mulieris paffione, & brevillimi temporis defiderio, vinculo & obligatus ad fulfurem fercere, & ad perenne trahare exitium. Deterius quippe in populis prælati delinquunt: ac per hoc ipfi crudelius quam ceteri punnntur. Sed ut manifeftius vera nos dicere fcias, & papam fecifle credidi, qui aiit: Scire etenim præfati debent, quia fi perverfa nonnunm perpetrane, tot mortibus digni fune, quot ad fubditos fuos perditionis exempla tranfmittunt. Unde necceft eft, ut tanto fe cautius a culpa cuftodiant, quanto per prava quæ faciunt non foli moriuntur. Hæc autem non tibi nunc fcripfiffe, & quafi inter nos & te verbis noftra exceffus tuos corripientis diffenfiffe fufficiat. Ceterum precave, sequendo nobis, fecundum domini præceptum, duos aut tres teftes adhibeamus: immo vero, ne hoc eccleliæ fanctæ dicamus, &, quod non optamus, decreto Rascendis fieri cathedicus & publicanus.

Porro excellentiam veftram hortamur, ut hoc exemplar epiftolæ ad Lotharium miffæ, quoluque illum noftris monitis obedire perfecte cognoverit, apud vos nemine alio fciente retineatis. Si autem fux obftinationi non cefferis, & qui ad præfens dirigimus, perficere diffuleris, vel fi Theutbergam reginam debito honore non retinueris, veftra ad omnium notitiam nque de ea fcituimus, faciat venire fublimitas, & juxta noftræ cenforæ modum ad glorium veftram tranfmiffum hoc illucque difpergat.

LII. AD CAROLUM REGEM.

Extat infra in concilio Sueffonenfi III. anno 866.

LIII. AD LUDOVICUM REGEM GERMANIÆ.

U: Lotharium ad diligendam Theutbergam excitare pergat, & Ingeltrudem ad Bofonem maritum redire compellat.

Nicolaus epiſcopus ſervus ſervorum Dei dilecto filio Ludovico glorioſo regi.

PRocamur amabilem dilectionem veftram, ut regem Lotharium monere nullo pacto deffitatis, ut debitam dilectionem Theutbergæ reginæ uxori fuæ femper impendat: nec ſibi blandiatur, quod fludeat eam cogere, ut aliquod ſibi crimen impingat, & per hoc valeat illam a fuo conforio ſequeſtrare: quoniam hoc nec ipſe legaliter agere prævalet, nec nos talibus præſtigiis, & tam fraudulentæ callidati locum dare permittimus. Sed etiamſi abundante iniquitate, qualibet aſtutia, potius autem violentia, tale quid machinari potuiſſet, Waldradam ei machinam, cujus immundo deſiderio ad iſta intendit, anhelat, & pervenire dementer affectat, nullus conjugali fœdere permitteret ſociari, niſi forte quis omnium legum, niſi cunctarum regularum temerator & infractor inveniri voluiſſet. Agite igitur etiam cum benigno, & & quoniam filius germani veſtri eſt, tamquam os veſtrum & carnem monere, increpare, immo vero etiam ſeverius coercere: quin & quotuumodo corrigere ſtudeatis, mentis ſcilicet ejus ſalutem magis quam corporis anhelantes. Poſtremo, ſi cariſſime, non vos latere credimus, quot & quantos labores pro refuga illa Bofonis uxore ſæpe pertulimus, & quoties eam, ut ad juſtitiæ tramitem remearet, ſalubriter admonerimus & qualiter etiam non reſpiciendo, ſed inquitia ſua pertinaciter perſiſtentem, gladio anathematis perculſerimus. Quæ nec pœnuſſa doluit, nec attrita voluit reſipere diſciplinam. Vir autem ejus, innocens videlicet, ex ejus crimine hinc inde labore non modico fatigatur, quoniam nec ipſi reconciliari abſenti prævalet, nec alterius illa viveute conſortium ei conjugale concedit. Quæ de re quoniam improbitatem & inſolentiam ejuſdem viri continuam patimur, volentis ſcilicet ardenter ad ſecundum, immo ad illicitum convolare conubium abſente dilectorum veſtrum depoſitum, ut pro revocanda ea omne ſtudium pro Dei amore ſumatis, quinimmo & eamdem perditam ac ſæpe damnatam feminam lætari domino voluntatis, & non ut ſi monitis noſtris ſua ſua ſalutis non arripit, falſam preſtaris per veſtram induſtriam angufiata reſipiciat: & quæ ad dominicam cœnam ſpuncæ invare noluit, dum tantum utere, vel compellatur invita. Nam ſone de hujuſmodi dominus per propheram dicit: *Ecce* Oſea. 2. *ego ſepiam viam tuam ſpinis, & ſepiam eam maceria, & ſemitas ſuas non inveniet, & ſequetur amatores ſuos, & non apprehendet eos: quæret & non inveniet eos, & dicet, Vadam & revertar ad virum meum priorem, quia bonum mihi erat tunc magis quam nunc*. Quod veterandum oraculum ſi tropice diffeeantur, non parvam utilitatem generat. Verum nunc breviter dicendum eſt, quoniam ſi eadem femina, ſeutur dicebat, nullius communione fruerentur, & non exquiſitis voluptatibus potiretur, ſi denique vias ſuas ſpinis ſepetas pateretur, ſi iis terrenis deſideriis de impoſſibilitate laſſaretur; jam ſponſa profecto ad meritum reduceret, & ad amorem viri propeti vel invita rediret. Sic ergo pervicax illa & impœnitens anima, quæ diu eſt adulteræ conata perſiſtere, ſic fortaſſe, ſi tamen neceſſitas ei per vos rerum interim titulatarum imponeretur, fidelis jam decerneret eſſe conjux, quæ merito ac veraciter deinde dicere poſſet, *Revertar ad virum meum priorem, quia bonum erat illi tunc magis quam nunc*. Optamus gloriam veſtram bene valere, dilectiſſime fili. Data Nonis Martii, indictione xv.

LIV. AD EPISCOPOS IN REGNO CAROLI CONSTITUTOS.

De Ingeltrude Boſonis comitis uxore fugitiva: ut illam excommunicent, ſi ad virum redire contemnat.

Nicolaus epiſcopus ſervus ſervorum Dei reverentiſſimo ac ſanctiſſimo & confratri noſtro Hincmaro archiepiſcopo, & omnibus archiepiſcopis ſeu epiſcopis in regno Caroli conſtitutis.

CAnonica auctoritas hoc omni in loco prædicare non ceſſat, ut populus divino cultui manicipatus irreprehenſibilis exiſtat. quo enim mediante fieri melius poterit, quam illorum ſoli- A citudine, qui paſtorum loco curam dominici gregis ſuſceperunt? Quapropter veſtram commonemus fraternitatem, immo & ſanctitatem, ut veſtram diœceſim non ſinatis pollui fornicatrix. Erce jampridem direximus vobis de uxore Boſonis comitis, qua relicto viro fugit, ut eam revocare feciſtis vivo loco: ſed quod occaſione mergente minime factum conſpicimus; unde ſorſan vos negligentes, nos judicare poſſumus: quapropter præſumimus vobis per hanc apoſtolica ſolii, quatenus eam fatalis reverti ad proprium virum, concella ſibi negligentia, qua in eum deliquit: & ſi vobis inobedientes contempſerit repedare, corpore & languine domini noſtri Jeſu Chriſti, & beatorum omnium fidelium citius tam illam, quam ceteros qui eius facinori favere videbuntur, excommunicare feliticis: ut domus Dei talibus reſcindum delectis, & ſponſa Chriſti catholicus eam deſegiſſe cognoſcitur. Optamus ſanctitatem veſtram in Chriſto bene valere.

ARSENII EPISCOPI HORTENSIS, SEDIS APOSTOLICÆ LEGATI, epiſtola generalis ad omnes epiſcopos.

Ingeltruden Boſonis uxorem excommunicatam & anathematizatam declarat, eamque ab ullo recipi vetat.

Arſenius divino nutu epiſcopus, miſſus & apocriſiarius ſummæ ſanctæ catholicæ atque apoſtolicæ ſedis, & per beatorum apoſtolorum Petri & Pauli ultimus famulus, & legatus domini Nicolai pontificis & univerſalis papæ, omnibus archiepiſcopis & epiſcopis, atque omnibus familiæ eccleſiæ Dei fidelibus, Galliæ, Germaniæ, ac Neuſtriæ commorantibus.

FRaternitatis veſtræ omnium dilectionis jam cognoviſſe credimus, quia indiffimula qualis & quanta nefandiſſima ſcelera Ingeltrudis quondam Boſonis comitis mulier perpetraſſet, & qualiter pro hujuſmodi facinore dominus Nicolaus ſummus pontifex & univerſalis papa, cum omni concilio cuvit, ac a Chriſtianorum conſortio ſeparavit: etiam inſuper, quouſque dum de peracta malis veram egiſſet pœnitentiam, anathematis eam vinculo innodavit. Sed eam non a beatorum principum apoſtolorum, ſcilicet Petri & Pauli, fuiſſemus egreſſi liminibus, & ab ejus utique ſanctiſſimo eccleſiæ, fratrum pro pace regumque concordia, ac Galliarum intra properaſſemus in finibus, ſicut & de ceteris earum agentes, præſidium ejusm Engeldeſiæ ad ſanctæ apoſtolicæ voluimus convocare eccleſiæ finum. Sed ipſa in ſua feritate ſ permanens, nequaquam eam ad præfatæ ſanctæ matris eccleſiæ gremium convocare valuimus. Unde tam in regno Caroli glorioſiſſimi regis, quam in Hlotharii, excommunicationem atque anathematizationem domni apoſtolici omnibus de ea declarare ſtuduimus. Sed cum ad Hludovici glorioſi regis præſentiam apud Wormatiam reverteremur, tum demum pone nos greſſus eſt movere conata. Sed poſtquam jurejurando conjuraverit, quod ante nos, vel nobiſcum pariter, Romam venire deberet, & ſecundum domni apoſtolici præceptionem de peracta malis pœnitentiam ageret, ſecundum hujus orationis textum promittens: ſurans ego Engeltruda, filia quondam Matrifredi comitis, quæ fui uxor Boſonis comitis, vobis domino Arſenio

1. Hæc LIV. cum ſequente, dictata eſt in cauſa Boſonis & uxoris ejus, dum celebraretur Concilium in villa Tuſ- ſiacto, *Impreſſ. MSS. Codex*. Haid.

senio episcopo, misso & apocrisiario summæ sanctæ atque catholicæ atque apostolicæ sedis, & per vos domino meo Nicolao summo pontifici & universali papæ, per Patrem & Filium & Spiritum sanctum, & hæc sancta quatuor Christi Dei concilia, quæ ore oculor, & manibus propriis tango, quia amodo relinquam illum malitiam, quam in prænominato Balone viro meo exercui, & ut ovis quæ fuit perdita, ad sanctam atque apostolicam sub eadem obligatione * evertar ecclesiam: & in Italico regno, aut ubicumque pariter, aut ante vos, quomodo providerintis ibo, & quidquid dominus apostolicus decreverit, susceri, vel terminaverit, adimplebo, ac perficere non cessabo. Deinde nobilium ulque ad Dandolos transitum veniens, ibique ad quempiam confungunicum caballorum B administrio ire coadsit, & ad Augustam ad nos veniatur ad prædicti regnum Lotharii sanctissimum reflectebatur. Sed his omnibus relictis non timuit tentare Spiritum sanctum, & diabolo instigante in perjurii laqueum est ingressa, & a rostro salutis baitatis prædicatione penitus retorsit, & a tramite veritatis discessit. Inde obsestamur per auctoritatem Dei omnipotentis, & beatorum apostolorum principum Petri & Pauli, & domni Nicolai summi pontificis & universalis papæ, ut nullus vestrum eam in sua parochia recipiat, sed eam sanctissimis in omnibus ecclesiis vestris prædicare ordinemus eam, & ab omni communione Christi corporum sequestratam & extrenecam, usque & anathematis vinculo innodatam, & inter impias & sceleratissimas damnatam, donec de scelerosis factionibus suis, atque præsaro perjurio, ante domni apostolici præsentiam veram accipiat penitentiam. Et si aliqua fallidea scripta, vel etiam verba forte nullate absolutionis protulerit, ea omnia irrita esse dite. Flagitimus caritatem vestram, ut cum ab uno fuerit perfecta patre, antequam aliquis ejus pestilentissimæ morbo contaminetur, ad alterum ipsius dirigat epistolam.

LV. AD LUDOVICUM REGEM GERMANIÆ.

Conqueritur de Lotharii, quod nihil eorum præstet quæ promisit. Probitur de Romam venisse, priusquam Waldradam, ut jusserat, eo duxerat, & Theutbergam trasset ut reginam, & Trevitis atque Colonis legitimi episcopi ordinentur. In embolo, de rebellibus laudi Petri.

Nicolaus episcopus servorum Dei dilecto filio Ludovico gloriosi regi.

SYllabarum vestrarum tenore pandidit, vos una cum dilecto filio nostro Carolo glorioso rege, fratre videlicet vestro, ad commune colloquium venisse: cui quia debuit Lotharius rex, nepos scilicet vester, perhibetis vos ad eum jam dictum fratrem vestrum Carolum regem, adjunctio sibi quodam ex episcopis regni vestri, missse: quatenus, prout vobis per epistolas nostras ad vos directas injunximus, ab illis admoneretur, ut in omnibus justissimus noltrum obedientiæ sequeretur. Quod quia tam utpote pii principes justitiam diligentes, quam proximi salutem per caritatem quærentes, nostrisque nihilo minus adhortationibus obtemperantes, egistis, debitas gratias agimus, quantum tamen lucri efficacia vestra vel nostra monita penes eumdem regem Lotharium impenderint, fateor hactenus non sciuet. Sed dilecto filio nostro Arsenio, quem nobis præsentem, a vobis missum admodum benigne suscepimus, deindeque professum fuisse in omnibus se nostri præceptionibus parituram. Quod quia sæpe audivimus, non tamen hinc effectum percepimus, satis ingemiscimus, & lapsu rei gravia ultra quam dici possit affligimur. nimirum qui etiam pro fua ipsius salute quotidie laborantes apud ipsum nihil omnino proficimus, dum quod sermone dicit, facto non perficit: & præcipue cum verba ejus, ut arborum folia, sonare quidem possint, fructus vero, cum sint sine fructu, non pollint. Quamobrem, dum quæritur cui hujusmodi vir valeat comparari, nullus menti convenientius occurrit, quam ille filius, qui apud Matthæum pater dixisse legitur: *Fili, vade hodie, operare in vinea mea.* Matth. 21. at ille respondens ait: *Eo domine, & non vit.* Under merito figuram Judaici populi exprimit. Ipse quippe repromittendo Moysi dicens: *Cuncta quæ locutus est dominus faciemus & obediemus.* Exodi 24. nimirum quia repromittebat, rerum effectibus adimplebat. Ita, proh dolor! & illenepos vester, semper quidem nobis omnia velle nostræ admonitionis se opere roperte protestatur: non tamen quod ore, quod scriptis apportune, importune fæpillime profitetur operibus exercere vel facilis exhibere contendit, & patentis monitis nostris non tamquam filius obedientis paret, sed tamquam ingratus poli tergum repedivit. Si quidem in quo aliquando apparuit res Lotharius nobis obedire? aut quid ab illo exegimus nisi falsorum fasan? nisi jerationem quam * facit ecclesiæ? nisi Theutbergæ reginæ consjugis ejus apud sanctum Petrum præstitum requirentis fecuritatem? nisi nostrum actorum pollicitationes aliquando requiem? Nam hinc inter innumeras alias curas præcipue laboramus, hinc onimmodum de Waldradæ meretrix & excommunicata fulpicionem admendam ipse decernimus. Hinc etiam ut novi Trevirenli & Colonienli ecclelia antiftites darentur injunximus: videlicet qui ne per Theutgualdi & Guntharii dictum epiícoporum, nec per jam fatæ Waldradæ favorem proveherentur, fed canonice a filiis & de filiis jam nominatarum ecclefiarum electi, ab his qui earumdem ecclefiarum antiftites fuiffe dicti concfecrare, regulariter ordinarentur. Sed cum hæc omnia non opportuna effe ac neceffaria profpiceret, ipfi regi Lotharii vel cohortationibus, quo noftræ inftitutionis executor effectus, ut hæc confummarentur annueret, immo ut fua prorfus executione perpetrarentur inftieret, aliquid boni effectum quemlibet acceffiffe nos profecto nondum cognovimus, & tamen ille noftra fe velle perficere in omnibus monita profitetur. Denique Waldradam ad nos non folum non mifit, ficut faspius illum hortati fumus; verum etiam Tielmum, dum ad nos tendere crederetur, jam profectum, in Gallias reducere procuravit. Filiam vero noftram Theutbergam reginam, quæ beati Petri fe regnine femper munivit poppofcit, non folum ficut reginam fecundum præfitum jurmentum non tractat: verum etiam nec pro timore Dei, nec pro fanctæ Petri reverentia, nec pro conjugali fœdere, nec etiam pro eodem collato juramento, faltem in minimis quibufque negotiis fuam hanc effe participem recognofcit. Quippe quam omni egeftati, omni opprobrio, omni proflus abjectioni fubmittit. Porro de præmemoratis eccleliis ordinandis non folum mandata noftra contemnit, fed & facrorum canonum præcepta conculcat, dum videlicet vidualis ecclefiis non compatitur, fed bas tanto tempore fine rectore manere permittit. Ecce, fili carifime, quomodo Lotharius rex inftituta noftra cuftodit, ecce quomodo verum eft, quod dicit noftra fe velle in omnibus obtemperare decreta. Ea adhuc ad nos fe propterare velle dicendum eft, cum ad hæc noftra licentia præfamerer, nos ei fæpe difficiliter injunxerimus & prohibuerimus. Verum quamobrem Lotharius Romam profecifi geftiat, miramur fi veftram latere potuit prudentiam. Itaque impletæ prius cunctis quæ promiffimus, totius occafionis vel fuiffet fufpicionis fomitem a fe procul abjicias, tamo vero a noftris mentibus amputes, & tunc, fi ei fit hoc veniendum, a nobis eft folicite providendum. Siquidem etiam fi cuncta, quæ non ei fepra commemoratum impunximus, penitus adimpleta potuiffet offendere, nec fic ei contra inordictum noftrum Romam fuerat properandum: quanto minus nunc, quando tocies a nobis admonitus malo beneficia parata contemnit? & Igitur dilecto veftra illum nunc venire Romam quafo prohibeat: alioquin mihi credite, fi contra propofitum nobis forte præfumpferit, minime cum qua cupit honeftate vel hic fufcipietur, vel hinc proficifo regredietur. Nam ficut multet domino fide proximans tingit, turba vero licet tangitu, tamen compatimur; fic, proh dolor! ifto in tempore quidam etfi tangere, etfi approximare videntur, factos tamen eorum, quia non ex fide, peffimum gignit, & approximatio turbationem adducit. Ergo neceffe eft, ut talem fe in cunctis exhibeat ses Lotharius, ut nos eum gratanti animo poffimus fufcipere & tractare, & ita demum venientem expanfis brachiis amplectemur. Quod aliter fieri non poterit, nifi Waldrada Romam, ficuti eæpium fuerat, defiguatur, ut videlicet nos caufam ejus ad finem legitimum perducamus, qui de ipfius præwaricatione femel iuitio judicandi fuscepimus: & nifi reginam Theutbergam, fecundum tenorem juramenti ab ipfo audiamus regæ Lothario conjuge fuo tractari: videlicet ut talem fe circa illam mente demonftret & opere, qualem dilignere tez regæ dilectam conjugem fuam fe debet demonftrare reginam: & nifi de proprio clero in Agrippinenli colonia atque Treverenli ecclefia epifcopos ordinari permiferit, eos fcilicet, qui nec Waldradæ nec Gunthario, nec Theutgualdi favore vel eligantur, vel etiam conlecrentur. Hæcfone, carifime, quæ fi Lotharius nepos veller exhibe non poterunt, hunc vereiter non audire velle procul dubio poteruut indicare, atque fi falsi ejus veftra cartas confulit, cum magnopere fuadeat inclinare, & non ejus foris peregrinibus verbis facile credat: fed operum fcla, fecundum perfpicaciffimam propriæ affluentiam fenfum, conlideret. Dicit enim Joannes apoftolus: *Filioli mei, non diligamus verbo neque lingua, fed opere & veritate.* Nam fi nofle libet excellentiæ veftræ, quid fit inde Lotharius jactat fe noftrum in omnibus adimplere voluntatem, nos evidenter aperimus. Videlicet quis nobis, immo Deo noftro obtulerit, Theutbergam conjugem fuam recepit, Waldradam vero, utpote adultetam, merito fequeftravit, nec ad illam poft reverfionem legati noftri accelfit. Sed prudentia glorie veftræ jam valet advertere, quid profit haud eum non pellibus corporis, & tamen pallibus mentis'accedit. Quid prodeft quia forinfecus ab illa fequeftrans cernitur, qui tamen ei valde conglutinatus interiufecus intelligitur? Quid autem profecit dilecte filie noftre Theutbergæ regine, quia non ex toto ab illa videtur corpore prolongatus, dum tamen effe cum ea mente minime poffunt antenus? Quid ei proficit conjugalis fœderis, vel regiæ dignitatis nomine fulo frui, quæ caret omnibus quæ ad perfectæ dilectionis & conjugalis dilectionis veritatem requiruntur? Nam quis eft amula ejus, Waldrada videlicet, quæ non folum pro adulterio commiffo, fed pro impenitenti corde vinculis eft excommunicationis innexa, regni enm Lotharii culmina poffidet, gloria fruitur, jura tenet, & omnia fua difponit arbitrio: Quæ licet a colloquio ejus fe junfta fpecie tenus videatur exiffere, per intermnitos tamen, & diverfos nuntios, ejus tantundem venus ipfum, vel etiam magis valet, quam fi legitima conjux hubeti quoquo modo potuiffet. Nam nemo eft ufquequaque adeo ab ufibus, nifi per illum, qui ufquequaque adeo ab ufibus, nifi per illum, qui ufquequaque adeo ab ufibus, nifi per illum quia quam effe reftetur. Illa quippe penes eum ftatim poteruntibus impertare, ipfa fola quibus marvit beneficia parata contemnit. Jam vero fi ita non eft ut dicimus; id eft fi vel Theutberga regina tantum apud ipfum incommoditatem & debonellatem non patitur, nec Waldrada mecha gloria tanta non fruitur; quare nobis fcribens, vel alias fatisfacientes, ficut indicat de Waldrada, quod poft miffi noftri reverfionem non ad eam accefferit, ita non de conjuge fua Theutberga, quod eam fecundum datorum tenorem juramentorum tractet atque retinenat, nifi quia non habeat unde ipfetiam gignat, & approximatio turbationem adducit. Ergo neceffe eft, ut talem fe in cunctis exhibeat ses Lotharius, ut nos eum gratanti animo poffimus fufcipere & tractare, & ita demum venientem expanfis brachiis amplectemur. Quod aliter fieri non poterit, nifi Waldrada Romam, ficuti eæpium fuerat, defiguatur, ut videlicet nos cauſam ejus ad finem legitimum perducamus, qui de ipfius præwaricatione femel iuitio judicandi fuscepimus: & nifi reginam Throtbergam, fecundum tenorem juramenti ab ipfo audiamus regæ Lotharii conjuge fuo tractari: videlicet ut talem fe circa illam mente demonftret & opere, qualem dilignere tez regæ dilectam conjugem fuam fe debet demonftrare reginam: & nifi de proprio clero in Agrippinenli colonia atque Treverenli ecclefia epifcopos ordinari permiferit, eos fcilicet, qui nec Waldradæ nec Gunthario, nec Theutgualdi favore vel eligantur, vel etiam conlecrentur. Hæcfone, carifime, quæ fi Lotharius nepos veller exhibe non poterunt, hunc vereiter non audire velle procul dubio poteruut indicare, atque fi falsi ejus veftra cartas confulit, cum magnopere fuadeat inclinare, & non ejus foris peregrinibus verbis facile credat: fed operum fcla, fecundum perfpicaciffimam propriæ affluentiam fenfum, conlideret. Dicit enim Joannes apoftolus: *Filioli mei, non diligamus verbo neque lingua, fed opere & veritate.* Nam fi nofle libet excellentiæ veftræ, quid fit inde Lotharius jactat fe noftrum in omnibus adimplere voluntatem, nos evidenter aperimus. Videlicet quis nobis, immo Deo noftro obtulerit, Theutbergam conjugem fuam recepit, Waldradam vero, utpote adultetam, merito fequeftravit, nec ad illam poft reverfionem legati noftri accelfit. Sed prudentia glorie veftræ jam valet advertere, quid profit haud eum non pellibus corporis, & tamen pallibus mentis'accedit. Quid prodeft quia forinfecus ab illa fequeftrans cernitur, qui tamen ei valde conglutinatus interiufecus intelligitur? Quid autem profecit dilecte filie noftre Theutbergæ regine, quia non ex toto ab illa videtur corpore prolongatus, dum tamen effe cum ea mente minime poffunt antenus? Quid ei proficit conjugalis fœderis, vel regiæ dignitatis nomine fulo frui, quæ caret omnibus quæ ad perfectæ dilectionis & conjugalis dilectionis veritatem requiruntur? Nam quis eft amula ejus, Waldrada videlicet, quæ non folum pro adulterio commiffo, fed pro impenitenti corde vinculis eft excommunicationis innexa, regni enm Lotharii culmina poffidet, gloria fruitur, jura tenet, & omnia fua difponit arbitrio: Quæ licet a colloquio ejus fe junfta fpecie tenus videatur exiffere, per intermnitos tamen, & diverfos nuntios, ejus tantundem venus ipfum, vel etiam magis valet, quam fi legitima conjux habeti quoquo modo potuiffet. Nam nemo eft

gatum cognorimus, Arsenius inde aliquid col-
legit, licet nobis aliquid non detulerit, de
praeteritis anxie collegit, non de futuris. Unde
sogamus gloriam vestram, ut pro mercedis ve-
stræ cumulis, collectis omnibus illis, per ve-
stri culminis vinos ad apostolorum limina ora-
tionis gratia venientes, antequam de finibus re-
gni vestri foras ea duci jubeatis, nobis signifi-
cetis, ut his interim in nutilimo a prudentia
vestra flatuto loco recondita, in spiritali fi-
lio nostro Augusto obtinere potuerimus, ut eum
ipsius homine nostrum illuc dirigamus, & ea
ut nobis sine aliquo dispendio deferantur, re-
cipiamus, gratiarum actiones domino reper-
dende sunt. Sin autem, missum nostrum Deo
opisece destinabimus, qui qualiter in vestro regno
sint recondita ac custodita, cum vobis mox
prædicet: & his nobis intimatis, interim in ve-
stro regno bene salvatis, aut nobis renuntiet,
aut certe quidquid præviderimus, vel fanxeri-
mus, facere non omittat. Aut si gloria vestra,
quæ numque illa fuerint, infra territorium dilto-
nis vestræ, videlicet ubique Bononiam aut Ra-
vennam perduci fecerit, tanctum ut secura sint,
hoc multo amplius utile & gratum habebimus,
quoniam & nos dilinde ad vos valeremus, usque
usque Romam ea ferri jubebimus.

LVI. AD LUDOVICUM REGEM GERMANIÆ.

Ut desinat tandem intercedere pro Theutgualdo & Gunthario.

Nicolaus epiſcopus ſervus ſervorum Dei dilecto filio Ludovico glorioſo regi.

EPiſtolam ſerenitatis veſtræ pro Theutgualdo & Gunthario dudum epiſcopis nos obnixe precantis accepimus, & quamobrem pro illis tot veſtra cleſitudo hortores aſſumat, admodum facere miramur & obſtupeſcimus. Quanta nempe mala nos perpeti, quanta incommoda ſuſtinere ſæpe auditis, & liquido nunc cognoviſtis? nuſquam tamen quia cauſa noſtri doluiſtis aperuit, & quod cum caritate veſtra dicimus, ſic eccleſiæ matris veſtræ femper damna duxiſtis, tamquam ſi nihil ad vos inde quoquomodo pertineret, & veluti ejus non eſſe filii per omnia videremini. Quantos autem fudoreſ, quantaque certamina pro recidendo malo, cujus Guntharius & Theutgualdus auctores & conſtatores inventi ſunt, pertulimus, immo vero indefinenter perferimus, & ne redivivi iterum radice fuc-creſcat, inceſſabilibus laboribus fatigamur? Nunquam tamen vos in his omnibus concertantes aut collaborantes nobis adhibere conſenſiſtis. Sed nunc pro reconciliando Theutgualdo & Gunthario, totius hujus mali fabricatoribus, fatigitis, curritis, anxiamini, & nobis crebro id ipſum mittere minime verecundamini, quoſque nefcio quomodo amaricatos appellecis, dum certe illi pene quotidie potum amaritudinis propinare nobis non deſinant. Nam quoties eorum facti memoria inter aliorum dura quæque nobis ingeritur, toties nos abſque multi mo-roris amaritudine remanere nequimus. Ceſſet itaque veſtræ gloriæ jam nos ſuper hoc paſſa-tionibus, & quod ſieri non poteſt, tan-dem aliquando prætermittat. Dum enim non poſſumus abſolvi quod volumus, neceſſe eſt ut hoc veſtimus conſequi omnino quod poſſumus & debemus. Nam ſedis apoſtolicæ ſententia tamen ſemper conſilii moderatione conſpicitur, tamen patientiæ maturitate decoquitur, tantaque deliberationis gravitate proferitur ut retractatione non egeat, nec immutari neceſſitate dubitet: nihil forte ſic prolata ſit ut retractari poſſit, vel immutanda ſecundum præmiſſæ tenorem conditionis exiſtat. Theutgualdus igitur & Guntharius hujus ſanctæ & apoſtolicæ ſedis ſententia perculſi, ſi patienter egerint, & malorum quorum plantatores fuere, eradicatores exiterint, atque ſi hæc perfecta in ſe humilitate, digniſque pœnitentiæ fletibus abolere ſtuduerint, poterunt atque alia miſericordia eccleſiaſtice beneficia præſtolari, priorisque tamen miſeriæ, aut cujuſcumque facerdotalis officii dignitatem frultra quidem ſperare poterunt, reſumere autem & poſſidere interim in vestro regno bene ſalvatis, aut nobis renuntiet, aut certe quidquid præviderimus, vel fanxerimus, facere non omittat. Aut ſi gloria veſtra, quæ numque illa fuerint, infra territorium dilto-nis veſtræ, videlicet ubique Bononiam aut Ravennam perduci fecerit, tanctum ut ſecura ſint, hoc multo amplius utile & gratum habebimus, quoniam & nos dilinde ad vos valeremus, uſque Romam ea ferri jubebimus.

LVI. AD LUDOVICUM REGEM GERMANIÆ.

Ut desinat tandem intercedere pro Theutgualdo & Gunthario.

Nicolaus epiſcopus ſervus ſervorum Dei dilecto filio Ludovico glorioſo regi.

EPiſtolam ſerenitatis veſtræ pro Theutgualdo & Gunthario dudum epiſcopis nos obnixe precantis accepimus, & quamobrem pro illis tot veſtra cleſitudo hortores aſſumat, admodum facere miramur & obſtupeſcimus. Quanta nempe mala nos perpeti, quanta incommoda ſuſtinere ſæpe auditis, & liquido nunc cognoviſtis? nuſquam tamen quia cauſa noſtri doluiſtis aperuit, & quod cum caritate veſtra dicimus, ſic eccleſiæ matris veſtræ femper damna duxiſtis, tamquam ſi nihil ad vos inde quoquomodo pertineret, & veluti ejus non eſſe filii per omnia videremini. Quantos autem fudoreſ, quantaque certamina pro recidendo malo, cujus Guntharius & Theutgualdus auctores & conſtatores inventi ſunt, pertulimus, immo vero indefinenter perferimus, & ne redivivi iterum radice fuc-creſcat, inceſſabilibus laboribus fatigamur? Nunquam tamen vos in his omnibus concertantes aut collaborantes nobis adhibere conſenſiſtis. Sed nunc pro reconciliando Theutgualdo & Gunthario, totius hujus mali fabricatoribus, fatigitis, curritis, anxiamini, & nobis crebro id ipſum mittere minime verecundamini, quoſque nefcio quomodo amaricatos appellecis, dum certe illi pene quotidie potum amaritudinis propinare nobis non deſinant. Nam quoties eorum facti memoria inter aliorum dura quæque nobis ingeritur, toties nos abſque multi mo-roris amaritudine remanere nequimus. Ceſſet itaque veſtræ gloriæ jam nos ſuper hoc paſſa-tionibus, & quod ſieri non poteſt, tan-dem aliquando prætermittat. Dum enim non poſſumus abſolvi quod volumus, neceſſe eſt ut hoc veſtimus conſequi omnino quod poſſumus &

merito fuerint depoſiti. Quare hortatur ut de A quæ de factorum ipſorum origine quotidie tolera-
ſinant, & ut Lotharium ad exequenda juſta pon-tificis inflectant.

Nicolaus epiſcopus ſervus ſervorum Dei reverendiſſimis & ſanctiſſimis confratribus noſtris archiepiſcopis & epiſcopis in regno Ludovici glorioſi regis conſtitutis.

GAudemus quidem, fratres, & plane nobis non immerito congandemus, quotiam per exiſtantem vos Theutgualdo & Gunthario dudum damnatis compati & condolere conſpicientes, etiam pro recuperandis his in priſtinum dignitatis gradum nonnodus ſatagere contemplamur. Sed triſtamur, & valde triſtamur, cariſſima, B quia ſic pro duorum hominum dejectione ſatagitis, ut plurimæ multitudini Chriſtianæ plebis per eos minime conſulatis: ſic pro duorum hominum reſtaurando ſtatu pro criminibus manifeſtis elifo certatis, ut tot fidelium caſum, qui eos per præcipitia lunt ſecuti, nullo modo perpendinis. Sed quid mirum, quando etiam cum effectis vicini loeis illis, in quibus Theutgualdus & Guntharius eccleſias Chriſti ſibi commiſſas videbantur quidem regere, non autem regebant, qui quibus etiam clericos, ac ſine quavis prohibitione, tam Waldrada, quam Engeltrudis uxor Bolonis, proſtitutionis ſuæ ſibi lenantia quodammodo præparaverant, nec contra C inſurgentem morbum medicinale ferrum excuſaſtis, nec ad excitandos ſopore noxio oppreſſos eodem tempore fratres caritatis pedibus cucurriſtis, ſapientiſſimo Salomone de talibus admonente atque dicente: *Diſcurre, feſtina, ſuſcita amicum tuum?* Quod non ſolum tunc minime vos egiſſe ſiquet: verum etiam nec poſtquam nos etenſi ſagitus plurimorum pene adversiſtis, juſmodi proaefat longe lateque corpimus, nobis collaborare ſolicite procuraſtis. denique ubi ſuper hoc labor veſter apparuit? ubi concurſus, vel ſolicitudo fraternæ conſolationis? quando aſcendiſtis ſuper montem exceſſum? quando euangeliciſtis Sion? quando quaſi tuba exaltaſtis voceni? quando manuſtis cuilibet in haſeulpa decoris ſceleri ſui? quando aſcendiſtis ex adverſo, & oppoſuiſtis murum pro domo domini? quando pro ea latratus dediſtis? quando Phineas, ut ceſſarent plagæ, mucronem ceſiſtis? quando Daniel in panicndis adulteris presbyteris ſectati eſtis? vel quando nobiſcum ut caſtrorum acies ordinati ſteſtis? quando nobiſcum dominum in choro laudaſtis? vel quando columbas imitati gregarium contra milvos incedere ſtudiſtis? quando cantavimus ſimul: *Deus in loco ſanctæ ſuæ, Deus qui habitare facit unanimes in domo.* & rurſus: *Ecce quam bonum & quam jucundum habitare fratres in unum?* in unum ſcilicet mente magis quam corpore. Quod ſi nihil horum egiſtis, nec in nullo nobiſcum convenire voluiſtis? ſed ſolæ laboribus noſtris diverſo tempore, pro deſtruendis quæ viri prædicti fabricaverant inſpendis, minime communicaſtis, ita & doloribus noſtrorum participes fieri recuſaſtis: quid nunc faciendi, & an tales, & pro duorum viorum reſtauratione, innumerorum prævenire voluit fidelium ſubverſionem? An plurimen interitum parvipendiſis, & duorum virorum caſus ſolummodo condoleis? Et ſola quidem illiorum vobis ruina gravis, noſtra vero & totius eccleſiæ, cui Deo auctore ſervimus, quotidiana ſolicitudo, & pro eradicandis quæ ipſi plantaverunt malis inceſſabilis cura & indefeſſa profecto vexatio, levis & contemnenda videtur? Sed nos quæ pertulimus, immo

tis, non contemenda dudimus, nec levia poſſumus eſtimare, quotum graviſſima nos cernimus, & non vos, pondera bajulare. quamvis & caritatem veſtram incomodatis noſtris cognitis compati minime diffidamus, & jam nunc expoſita pequaquam perfunctorie poſſe credamus.

Ordinatur ergo hiſtorium Theutgualdi & Guntharii, ſi tamen non tragœdia porius ſi dicenda: & ut partim ſaltem quæ nos experti ſumus de illis vos quoque ſcire valeatis, quantum epiſtolæ cavenes prolixiorem ſermonem curſim differre poſſumus, texentibus nobis advertite. Igitur cum Engeltrudis, uxor Bofonis comitis, ad Gallias reſidio proprio vice cum adultero adultera tranſiſſet, & vir ejus ægre cum multo labore reduceret voluiſſet, nec tamen aliquo modo potuiſſet, eccleſiaſtica cœpit auxilia poſtulare: ordinemque ſervans, primum in tuto corpus ſedem appellans, ut eccleſiaſtico decreto eam ab his, qui illam nuniebant, ersi & fibi reddi præciperet, lupplicavit. Unde deceſſor noſter ſanctæ memoriæ Benedictus papa, quoniam ſuperflues extitit, apud imperatorem & regem ac principes interveniens & concertans, atque epiſcopis & cunctis fidelibus ſeribens, ut revocaretur ſuadere, & auctoritate apoſtolica jubere non deſtitit. Cui decedenti effectu nullo percepto, per Chriſti gratiam nos in epiſcopatu ſubrogati, ſucceſſimus etiam in labore, cui licet longe meritis diſpares ſucceſſimus in honore. C Qui ut revocaretur eadem ſemina, & verbis, & frequentibus litteris ad omnes perſonas in omnes partes miſſis, ad quas neceſſitas poſtulabat, non deſtimus agere. Sed & ſic minime nobis profeciſtis, cœperant hinc inde a pontificio noſtro epiſcopales litteræ deſtinari, ſuggerentes videlicet, ut tam morbida ovis, ne totum gregem contaminaret, eccleſiaſtico judicio de ipſo gregis dominio pelleretur, maxime quæ tot ſalubribus monitionum medicamentis ſanari minime conſenſiſtet. Decreroque & auctoritate præmiſſa, juſtum eſt Mediolani epiſcoporum concilium fieri, ſi quod ipſa vocata ſi certo tempore non occurreret, ab ipſo ſacrato collegio vitoalis anathematis vincire-tur. Quodque ipſa datum tempore non occurrente D patratum eſt, ſententiamque in ipſam a ſuprobo auctoritate noſtra convocata nos quoque, ut ſacri canones præcipiunt, conſenſu noſtro firmavimus. Inter hæc vero, cognoſcentes eandem feminam in regno degere Lotharii regis, non ſatis habuimus quo de ipſa gella femina fuerant: ſed ad hanc revocandam prioribus noſtris laboribus adhuc quæ-rendi ſtudium apoſtolatus: reminiſcentes videlicet domini, qui de cæſis ideo ad tertiam deſcendit, ut quereret quod perierat, juxta quod a pſalmiſta rogabatur confitente atque dicente: *Revertere ſi-* Pſal. 118. *ut ovis quæ perierat, requiri ſervum tuum.* Millique epiſtola noſtra, fratrum & coepiſcoporum noſtrorum in regno prafati regis conſtitutorum, & præcipue Theutgualdi atque Guntharii, in quorum E diœceſibus eadem perdita libere mulier morabatur, torporem valide redarguimus, & quamobrem inter eos licenter illam degentem minime ad virum proprium redire permeris, non mediocriter incrpavimus: indicantes etiam hanc a nobis anathematis vinculo innodatam, & ab omni Chriſtiana communione remotam. Sed Theutgualdus atque Guntharius, tunc epiſcopi, & præcipuum locum & familiaritatem apud principem obtinentes, non ſolum eam, cum poſſent, nequaquam ad conjugem proprium reverti feciſtione fecerint, aut auctoritate canonica, juxta quod a ſede apoſtolica crebro fuerant adhortati, minime compulerunt;

præterim cum in diœcesibus eorum commorari A
sæpe commemorata & damnata femina diceretur:
verum etiam, ut licite possit omnium fraudi commissione, atque in refuga obstinatione, sine cujusquam contradictione vel impedimento subsistendi, valeret potentum quorumcumque potiri libertas, hanc abolevere, quantum in ipsis fuit, atque reciprocare temere præsumpsere. In quo etiamsi fedis apostolicæ judicium a quovis retractandum esset, etiamsi ab inferioribus pertenderetur, contenta solvendo præfixa existeret, quantum Theutgaldus atque Gunthariusa circa sacros canones, & præcipue Nicænos, qui leculenter innouunt non debere qui objicitur ab alis tercio, eorum cauere extiterint, ipsi vos solerter advertite. Sed ne tale quid eos committisse dubitetis, scitote coram omni ecclesia nostra illos hoc se peregisse confessos.

Interea flagitium in Theutgaldo & reginæ dejectione, & admissione Vvaldradæ, a rege Lotharingo perpetratum, horum cœpit adulationis & iniquæ defensionis fomenti crefcere, atque latius diffamari. Qua de re hoc loco agnoscentes, equanta potuimus instantia, ne tantum scelus committeretur inhibuimus, & per fideles quosque, nec non & scripta nostra fandere omnimodis fecimus. Miserit ne Lotharius duos ad nos comites, per quos in fcripris & verbis innuit; episcopos regni sui, cum aliis quibuldam, fibi dare audoritatem Theutbergam repellendi, & Vvaldradam in matrimonium iocundi: fed fe, ut ordo custodiretur, a nobis hujusmodi potius auctoritatem & judicium petere, C atque confilium præstolari. Quo nos audito, misi fos quidem destinare tam propter ipso hujusmodi negotio non posse respondimus: missuros tamen eos postea certissime reprromisimus. admonentes etiam, nullatenus interim a quoquam de hujusmodi causis quidquam agendum aut deliberandum. Sed ille horum, Theutgualdi & Guntharii, tunc episcoporum, ut postea claruit, auctoritatem sperus, legatos vestros non præstolans, publico fellosque nupiarum ritu celebrato, Vvaldradam fibi jure matrimonii sociavit. Verumtamen missi fedis apostolicæ, qui jam profecti fuerant in Gallias, atque ad Lotharium pervenientes, quod ad illum fuerant missi secundum quod instructiones nostram direxmt, & quod binos ex regno gloriosissimorum regum, Ludovici fcilicet, Caroli majoris & Caroli justioris, convenire locum pariter cum episcopis regni sui facerez, juxta præceptionem nostram ipsi regi suggerere studuerunt: & quod Theutbergam fedem apostolicam appellantem, data idonea a rege Lotharingo fecuritate, eidem conventui adesse præceperimus, verbis affectuosis. Non enim epistolas, quas ad vos restorumque regnorum episcopos miseramus, fecum habere potuerant: quippe quas ille ab amicis Lotharii regis jam confitabat ablatas. At vero rex Lotharius, horum duorum magisterio ulus, nec Theutbergæ reginæ indubitatam de fervanda justitia, vel de non inferenda violentia, certitudinem tribuere voluit, nec alios præter regni sui antistites, videlicet quos vel benefactis, vel minis, jam ad votum fuum deflexerat, ad illum conventum, qui penes urbem Metenfium congregabatur, penitus expectavit. Sed corruptis, immo & ad favorem fuum traductis legatis noftris, quod illius nullo refiftente patuvit: fa&oque convenu, antiftites qui convenerant, inter quos episcopus Theutgualdus atque Guntharius fa- D cerdotes memorabant, & omnimodari potestate vicariam gerentes, immo fibi usurpantes atque videntes in judicium noftrum, videlicet quod & ipsi ad nos appellatio-

ne, ac deinde Lotharii regis petitione permoti, A
jam nos latores repromiscramus, inchoantumque tam per miffos, quamque per epiftolas noftras habere huc eiarius videbamur, Theutbergam reginam obnoxiam crediderunt, atque condemnandam in abfentia putaverunt. Scriptoque de his, quæ illi pro voto regis istiqua funt fatedo promptu, quadam profano libello, ea fic confeffos illibata perfiftere, propriis fubfcriptionibus, roborarverunt. Quæ nimirum fcripta fubfcriptionibus, ficut & in ceteris gestis, præcellentibus, & alios fe ipsos peftifere compellentibus. Qui mox Romam venturos, ac nobis de his quæ perfecerant rationem pofturos fe per omnia fpoponderunt. Tandemque pervenientes noftro funt confpectui coram omni ecclefia presentati, & dum ab eis qualiter illa fuerint gesta requirerentur, ipsi memoratum libellum offerentes, perhibuerunt nec plus, nec minus, nec aliter quidquam fe gefliffe, nifi ut obtatus videbatur contineret libellus. Quo accepto, ac coram epifcopum noftrorum cœtu, qui nobifcum aderat, atque coram ipfis, Theutgualdo fcilicet & Gunthario, recenfito, quam multiplicitet hunc reprehendimus, ac per omnia reprehendibilem judicavimus, & quæ in eo gefta legebantur, qualiter inimicitiæ, Deoque perofa confiflerent, audientibus ipfis climatius expofuimus. Quamvis nec tunc omnia reprehenfionum ejus tela in his confinfis gestis inventa fint, nec tuncs omnia quæ inventa funt nunc ad memoriam noftram valeant repedare: tanta tamen ac talia fuere, ut pro his merito, auctoritas depofitionis Theutgaldi & Guntharium oportere fubire fententiam, fancta memfum fynodus refidens fæpius acclamaret. Qua de re zelo divino, ecce coram Deo dicimus, permoti, nec aliter ipfius reginæ exercere præcipimus, communi confenfu, caftato primum adulterii favente concilio, quod apud Metenfium urbem congregatum fuiffe fupra commemoravimus, in eos, quod fi gementes monuimus, depofitionis fententiam dedimus, & fi juxta præcedentem confuetudinem aliquid de miniftferio facro deinceps forte tetigiffent, excommunicavimus. Præmo quidem, quia noftris pro Engeltrudi, vel Theutberga, feu Vvaldrada falubrius juffis obdire contemplerunt. Nam inobedientia tam hotrendum malum eft, ut idolatriæ merito comparetur, dicente Samuele: *Quafi peccatum ariolan-* 1. Reg. 15. *di eft repugnare: & quaft fcelus idolatriæ nolle acquiescere.* Unde merito epiftolus ait: *In promptu* 2. Cor. 10. *habentes ultifcis omnem inobedientiam*: Secundo, quia eamdem Engeltrudim a nobis & a fynodo abjectam & anathematizatam recipere & abfolvere præfumpferunt: & hoc contra canones, & præcipue contra ipfum Nicænum magnum concilium, quod, Hi qui abjicientur ab aliis non recipiantur, fanxiffe dignoscitur. Sed & beatus papa Gelafius, quod eadem quæ ligarit, & maxime fedes, debeat abfolvere non femel experiatur. Tertio, quia fraudis vel falftatis rei manifeftiffime eraverunt, dum epiftolæ noftræ, miffis noftris pro caufa Engeltrudis refugæ tranfmiffæ, atque apud urbem Metenfium in jam deftinato nefando conventu recitatæ, quodam fraude fubtraxiffe, quædam vero falfo addidiffe, atque communitaffe reperti funt, talmque illam effecerint, qualem libitui fuo congruere poffe judicaverunt. Quarto, quoniam adulterio detentus non folum paftoraliter non reftiterunt, nec ut fpeculatores veniemem gladium annuntiaverunt, verum etiam his contentiendo & favendo, in nequitiæ perfiftendi fiducian tribuerunt, & tan-

tanum flagitium tota virtute defendere fine te- A
nus tentaverunt. Unde merito adhærefcere fecit dominus linguam eorum palato ipforum: videlicet ut qui linguam factus argueudi non habuerant, hanc nec ad bona quoque prædicandum faltem habere potuiffent, juxta quod alias cantatur: *Peccatori autem dixit Deus, ufquequ & tuum adulteriz pronuntias tuum pactum.* Illic quippe cum adulterii portionem fuam ponit, qui his vel confentiendo, vel favendo, vel non corripiendo, fimilis illis fieri vitiis & quam maxime effectus: juxta quod & apoftolus hujufmodi fcribit: *Quæcunque qui talia agunt, digni funt morte, non ſolum qui faciunt, ſed & qui conſentiunt facientibus.* Quinto, qua de negotio inde ab utraque parte, id eft, a Theutberga, & a Lothario, juxta B
quod jam memoravimus, fuerat appellatum, illi præter auctoritatem nobis ad fibi fubripientes judicare ac diffinire temere præfumpferunt: & hoc adverfus canones. fi quidem de appellationibus, quæ apud memoriam fanctæ Petri funt, judicium Romani præfulis arbitrio & confilio facræ regulæ commiferunt. Verum illi, beati Petri reverentiam pre oculis non habentes, & judicium quod utraque pars a nobis effagitavit, & judicium quod utraque pars temeraria præfumptione diffinierunt, & Theutbergam, etiam ad eccleſiam confugientem, damnatione condemnarunt. Sexto, quia hoc in abfentia peregerunt, contra illud quod tripice dicitur: *Ne multe dicas ſurdo*. Surdo quip- C
pe maledicit, qui abfentem condemnat. Surdus namque quodammodo eft, qui in abfentia poteftas, quæ fibi objecintur non audit. Quamvis abientia ipfa, non ftudio Theutbergæ, vel confcientia vulnerata, ut illi putant, fed timore regis idoneam illi noftræ tribuere fecuritatem, & factiofi conſilii fuſpicione, fuerit merito procurata. Septimo, quoniam non folum impfi fubleriores in profanis geftis, cuncta quæ male compilata fuerant, fine refpectu fedis apoftolicæ roborarverunt, verum etiam alios fubcriberc compellentes, eorum omnium prævaricationis auctores effecti funt, & tot animarum rei conftituti funt, quot, utpote præminentes, in D
hoc vel verbo vel facto prævaricationis præcipitium demerfuerunt. Si volumus cuncta, quæ ab illis geffa fuiffe, tam per oblatum a fe libellum, quam per alia indicia, nobis & fanctæ fynodo patuerunt, partim fcripta infinuare, facilius charta, quam nobis fermo deficiet. Septem ergo capitula, quæ caufam depofitionis Theutgualdi & Guntharii præcipue genuerunt, nos commemorafle fufficiat. Sed tamquam per fupernotium numerum univerfitas fignificari. Ceterum quis eorum omnia, quæ five ante, five poft damnationem, pergerum committerunt, enarrare fufficiat? Qualiter videlicet nos & frultra redeseque- E
fe mentiti funt, contra illud quod Deo dicitur: *Perdes omnes qui loquuntur mendacium*. Qualiter primum quidem Theutbergam per eleftum ab illis judicium purgatam, denuo impetere contra divinam & humanam legem minime formidaverint. Qualiter hanc poftea (hoc utraque lege inhibente) fine acculatore damnaverint. Qualiter teftes quoldam quidem, quibus imperari a rege poterat, contra leges publicas in ejus damnationem, quoldam autem domeftices imperantis adminiftrare. Qualiter contra reverentiam facerdotalem, turpia quæque, adverfus apoftolum, ac criminofa, nec non & naufeam penitus & pudorem omnibus inferentia verba etiam fcripti tradiderint, & palam conftis offenderint, cum

reffe domino etiam de otiofo verbo reddituri Conc. Chalc. fint homines rationem. Vel qualiter jam damnati antibus imperatoris adverfus facras regulas molefti fuerint: vel qualiter ordinationi Dei in beato Petro recifore Romanæ collatæ reftiterint, & contra privilegia fedis ejus capitula obtectationum conferipterint, & per totum pene occidentale elima diffenterint: qualiterque per ea, etiam jam pro tanto piaculo perculi, Lothario in fcelere perdurandi robur dari fuaferint. Sive qualiter non tyrannice penes fanctum Petrum potestas affiftentiæ, opprefforibus, & quibus potuerunt malis fatigaverint: adeo ut homines eorum adytis fancti Petri violaverint, & in ecclefia ipfius fanguinem effuderint. Quiter etiam B ibidem nobis matutinales hymnos celebrantibus, illi noftis poft tribunal eccleſiæ ipſius cum complebus & fautoribus fuis, contra Chalcedonenfe concilium tractare & conſpirarverint, & in ipfis diœceſeon noſtrarum principalibus lo- Conc. Chalc. cis conventus, & fingulorum negotiorum ordi- can. 28. nationes, & conciliabula, canonibus id inhibentibus, etiam adverfus nos factiofe parraverint, & cum noftris quoque fuffraganeis tractatus iniquos, & fictiones qualdam texuerint. Poftremo qualiter eccleſiæ ipſius fedi commiffæ, & poftea cum facerdotio perditas, hactenus obtinere occuparas præfumant, & ut tyrannt pro fuo libitu mobilem ordinem, quo in eccleſia Chriſti Theutgualdus & Guntharius operati funt & operantur, præter illa quæ Guntharius ſpecialiter commifit, divinum tangendo miniſterium, per quos ea facris regulis quæ fuerant habere fatisfactionis penitus interdicitur. Verum in ipfo jam fuæ profecutionis exordio, quod penes crebro dictum pernicioſum Metenſem conventum habuerunt, tales fe egerere animarum ilquido manifeftaverunt. Nam licet poftea ibidem miſſi noſtri deriverint, dicendi tamen principium fatis pofitive non fuit. Sed hi, qui modicum quid redargutionis contra fe fomiſſe audierunt, protinus infuroreum prorpertunt, & verba, quæ non de illis dicerantur, quæ minor diſtitit perfeverare, ſeque fautores, plantatores, & fegatores vitiorum appellare affeverarerunt. Et certe nocra que de illis dolenda fuppa defipiunt, nondum cognita tenebamus, ut de ipfa tunc ifta fecure fuerit poſſemus: & tamen hi jam, concfienria ſtimulante, nos aſtrucre garriebant, quæ nos, utpote incognita, minime dicere conveneRat. Quid eft hoc, nifi quia malis etiam merentis Spiritus ſanctus jam quod plantatores & ſegatores vitiorum eſſent, non per alienæ, ſed per propria delicta eorum ipſorum ore voluit? & feut olim per Caiphum quod oportebat fieri protulit, ita & per iſtos, licet non ex fe, quod manifeſtari conveniebat expreſſit? Quæ tamen illi nos de fe Iaqui penitus derogabant, fi vitam omnemque cognitos haberemus: hæc videlicet ore fuo & labiis propriis afferere procurantes, ut laudare non fe ac merita per ea omnia videretur. Jam vero fi ludibria ipſorum, & ſcenica vultis acta liquido noſſe, geſta prafati Meteníis concilii, quod nos tamquam adulteria favens, profiblium dum caſtaremus daximus excommunicandum, quarrite & revolvite. Favit ſane idem profiblium adulteris, dum Lotharío, Waldradæ, & Engeltrudi confta de rato conſenſerit, & alii hoc fequentibus adulterandi exempla præbuerit. Ecce pro quibus toties rogatis, ecce pro quibus indefeſſi fatagitis. Quamvis & nos non mediocriter caritati veſtræ congratulemur, cum vos monentibus proximis compoti confpicimus ſpeciem.

niant & non de illis non modice condolemus, & A
crebris urgemur pro eis gemitibus. Et revera do-
lendi sunt, quia dum inter fluctus quasi primitus ef-
fetus, docentes mendacium facti sunt caudæ: eccle-
siam videlicet domini tanti fluctibus immitterez
ac tantis laboribus immittere procurantes. Dole-
mus ergo illos, dolemus plane & ecclesiam Dei,
quæ tot per eos discrimina sustinet. Nam & per
prophetam Samuel Saulem legitur deplorasse.
1. Reg. 15. Quinimmo & dominus prædixerit Jerusalem maxi-
me culpa sacerdotum funditus evertendam, fle-
visse ab evangelista describitur. Quis autem non,
qui membra sumus, injuriarum nostrarum me-
mores esse volumus, aut talionem, ut ipsi fortasan
arbitrantur, eis reddere meditamur. Sed quia ipsi
præcipue caput nostrum in repetitione innocen-
tis fremunt, & admissione mœchæ, ad iracundiam
provocaverunt, illos plangimus & deflentus.
Adeo ut in memoratorum scriptis gestorum ab his
interlocutio talia videlicet invenerimus, "ita
ut omnibus ista in eildem gestis aperte scripto-
re dicente reperitur: *Theutgaldus & Gun-*
tharius, qui causam Theutbergæ erroneam &
judicaverunt, & surius regi Lotharii de illis ad-
dixerunt: *Quidquid in his causa fuit, horum sanctiſſi-*
simorum episcoporum ipsas sum consilio. Quin etiam
dum in jam dictis scriptis gestis, inter tantorum
describenda, quæ ad confirmationem ipsius facinoro-
sæ mœchæ hinc inde compilare præsumpserunt,
episcopi qui convenerant subscribentes, eadem
gesta, immo per ea flagitium roborarent, vene-
tum est ad quendam virum de episcopiorum
nostrorum, qui tantum usque ad nostram delibe-
rationem subscripsit eadem esse gesta servanda.
Quodcerentes Theutgualdus & Guntharius, ar-
repto cultello, omne quod antiquus providus ad
deliberationem nostram servandum esse decreve-
rat, raserunt, nomine solo episcopi relicto, &
cetera sicut ipsi voluerunt temere perscribentes.
Quod nobis idem episcopus monstravit, & ita
gestum esse, in ipsis authenticis gestis luce clarius
patet. nam ubi tanum est, evidentissime claret. In
tantum quippe ad roborandum flagitium cor &
linguam & calamum sacerdotum, ut quæ semel eis
dictio vel scripto in ejus confirmatione displace-
rant, etiam coram nobis omni fua virtute, quo-
usque resideruit, defendere niterentur. Verum
quod in pluribus immotum & coram gesta
peremptoriam illis damnationem inferentia nar-
rare conamur, cum hæc nec lingua loqui, nec
ipsi mentis memoria retinere sufficiat? Sed quia
fraternitas vestra Budet scripta ipsa benigne his
misericordiam implorare, & restituto priori sta-
tu consolationem his postulat adhiberi, & nos
non inconvenienter quod licitum est, & ratio-
nabiliter flagitatur, concedere memoramus. De-
nique ſi præfati viri, Theutgualdus ſcilicet &
Gunthárius, patienter egerint, & malum, quod
sui favoris studio perfretæ pallí sunt, radicitus
extirpantes existerit; atque ſi hoc perfecta in ſe
humilitate, dignisque pœnitentiæ fletibus abole-
re studuerint, quin & pax, quam conturbave-
runt, ecclesiæ Christi reddita fuerit: tunc profe-
cto ponent Dei ſolius timorem, & veluti fra-
ternitatis affectu, alia miniſtrationis ecclesiæ no-
ſtro nutu atque ope freti beneficia promereri:
ſpiritis tamen miniſterii, vel cujuſcumque facer-
dotalis officii dignitatem ſcultra quidem ſperare
præsumas, reſumere autem in perpetuum non pot-
eris. Feſtet itaque veſtra fraternitatis jam nos
ſignificare ſollertia, & quod ſieri, non pot-
eſt, ſcribere. Nunquam defuimus. Nam feſtinæ
Romanæ ecclesiæ tuis ſemper conſiliis moderan-

tione concipitur, tanta patientiæ maturitate de-
coquitur, tantaque poſtmodum deliberationis
gravitate proferrur, ut retractari non egeat, nec
immutari neceſſarium ducat, niſi forte ſic prolata
ſit, ut retractari poſſit, vel immutanda ſecundum
præmiſſæ tenorem conditionis exiſtat. Potent
igitur ſignominiam dejectionis tuæ, quia eſt, te-
ſte ſcriptura, *confuſio addacens gloriam*. Sint in-
terim in ſignum & in portentum omnibus quos
vel ipſi deceperunt, vel quibus audaciam præ-
ſtendi in aequitatis præſtiterunt: quatenus & iſti
extra cæteros reſpecti, quod ore fatentes, corde
de quoque teneant & ſalventur, & illi tam
ſibi ſubreptum fuiſſe, ut ad tantum placitum la-
berentur, patenter agnoſcant. Nam malum adhuc
dominat, quod ſi ſanctitas tua tradtet atque B
adtentet. Niſi quia non habet unde glorietur,
nec agit ſic erga eam, ut nobis id veraciter refer-
re poſſit, & gratiarum a nobis inde percipere va-
leat actiones: dum non ſolum illa nulla monito-
centia ipſo largiente potitur, verum etiam o-
mnibus opprobriis & egeſtate ſomma tabeſcit. Di-
cater ergo ei a pio principe, vel a veſtra laceedo-
rali ſoſdetur indultria, ut quanda nobis mitti-
mus, ſi plenius noſſe placet, quæ de illis ſit pe-
nes nos fixa ſententia, indubitam ejus ad hujus
epiſtolæ, quam fraternitati veſtræ deſtinavimus,
tenorem ſcrutandum ſuggerimus. Quantum a-
gat ſanctimonia veſtra, ut ipſius piis ad legen-
dum obtutibus cum debita reverentia, ſeu cele-
bratione offeratur. Et diligentia adjuti fraterſe C
ſunt, qui dicant liberam eſſe Waldradam, &
ideo hoc proficſcendi ei non deberi imponi ne-
ceſſitas; noverint non eſſe liberam, quæ a pecca-
to liparata, ipſum ſe ancilla addida eſt: Petro
dicente apoſtolo: *A quo enim quis ſuperatur, ejus*
& ſervus additus eſt. & ſurius alibi: *Qui facit ſum.* 6.
peccatum ſervus eſt peccati. A quo videlices iſta
nondum liberata, quis controverſiam capi-
mus, nullis fas eſt alii vel removere, vel aliquid
diffinire, niſi forte cui ipſa præceperit. Waldra-
da ergo, quia ſibi ſacerdotibus, noſtriſque de-
creris, a Lotharii conſtat remotam eſſe lateribus,
noſtris quoque ſpeciuliter debet, ad congruam
eccleſiæ quam latis ſatisfactionem, ſummiſi ju-
dicii. Quod quidem Lotharius non egerit, ſi
ſicuti nec nobis requies, nec Theutbergæ lecuri-
tas, ſic nec ipſi poterit tuta pax aut aliqua ineſſe
ſalutis fiducia. Tanto igitur ſolicitius ad cor-
rigendos illius errores, tantoque inſtantius
non ſolum illum, ut in his nobis obediat, admo-
nete, verum etiam & dilectum filium noſtrum
Ludovicum excellentiſſimum regem, quo eum ad
audienda noſtra monita ſempet incitet, cohorta-
mini, quanto attentius legitis: *Quia qui conver-*
ti fecerit peccatorem ab errore viæ ſuæ, liberabit ani-
mam ſuam a morte, & operiet multitudinem peccato-
rum. Non ſolum autem hinc glorioſum regem
veſtrum adite, verum etiam ſpeciliter deprecа-
minis, at admoneat & ſuadrat eidem Lothario,
quatenus Romam non niſi purgatus, & quando
nos annuerimus, venire præſumat. Nam niſi no-
bis obediens ſuſpicionem & malæ famæ fordes
diſtere penitum curaverit, neſcire ſe forte lepro-
ſorum more de cultris dominicis cum materia
conſuſione pellatur. Quomodo vero ipſas poſſit
ponere fordes, breviter intimamus: videlicet, ſi
Theutbergam uxorem ſuam juxta præſtita jura-
menta benigne tradtet, & ſecundum regiam di-
gnitatem retineat, Waldradamque ad nos acce-
ſcare compellat, atque in præfatis eccleſiis, or-
dine quem ei diſtavimus, auctiſtres ordinare
permittat. Nam quamdiu Waldradam ſic mane-

a) 2. Petr. 2. 19.

b) Prov. 16.

Jacob. 5.

de cetero vitam ducat, & nos cauſa illius tantis A
ulterius laboribus non ſubdamur. Non enim ju-
ſtum eſt, ut legitima tantam apud ipſum incom-
moditatem ac dehonoſtatem patiatur, & ab a-
dultera gloria dignitatis ejus ſcribatur. Quod ſi
rex Lotharius ita fieri denegat, & ſe vexatiet
audire ac perficere velle monita noſtra fateatur,
quemadmodum nobis dilectus filius noſter Lu-
dovicus rex inſtis ſuis & aſſertione ſignifi-
cavit, quæſumus interrogetur vel a vobis, vel
ſtudio veſtræ ſuggeſtionis a jam ſato pio rege,
quare nobis ſuper his rebus ſatisfactio, ſicut
Judicat de Waldrada, quod poſt miſſi noſtri reve-
ſionem non ad eam acceſſerit, ita non indicat de
conjuge ſua Theutberga, quod eam ſecundum
datorum ſacramentum tradtet atque B
retineat. Niſi quia non habet unde glorietur,
nec agit ſic erga eam, ut nobis id veraciter refer-
re poſſit, & gratiarum a nobis inde percipere va-
leat actiones: dum non ſolum illa nulla monito-
centia ipſo largiente potitur, verum etiam o-
mnibus opprobriis & egeſtate ſomma tabeſcit. Di-
cater ergo ei a pio principe, vel a veſtra laceedo-
rali ſoſdetur indultria, ut quanda nobis mitti-
mus, ſi plenius noſſe placet, quæ de illis ſit pe-
nes nos fixa ſententia, indubitam ejus ad hujus
epiſtolæ, quam fraternitati veſtræ deſtinavimus,
tenorem ſcrutandum ſuggerimus. Quantum a-
gat ſanctimonia veſtra, ut ipſius piis ad legen-
dum obtutibus cum debita reverentia, ſeu cele-
bratione offeratur. Et diligentia adjuti fraterſe C
ſunt, qui dicant liberam eſſe Waldradam, &
ideo hoc proficſcendi ei non deberi imponi ne-
ceſſitas; noverint non eſſe liberam, quæ a pecca-
to liparata, ipſum ſe ancilla addida eſt: Petro
dicente apoſtolo: *A quo enim quis ſuperatur, ejus* Prov. 29.
& ſervus additus eſt. & ſurius alibi: *Qui facit ſum.* 6.
peccatum ſervus eſt peccati. A quo videlices iſta
nondum liberata, quis controverſiam capi-
mus, nullis fas eſt alii vel removere, vel aliquid
diffinire, niſi forte cui ipſa præceperit. Waldra-
da ergo, quia ſibi ſacerdotibus, noſtriſque de-
creris, a Lotharii conſtat remotam eſſe lateribus,
noſtris quoque ſpeciuliter debet, ad congruam
eccleſiæ quam latis ſatisfactionem, ſummiſi ju-
dicii. Quod quidem Lotharius non egerit, ſi
ſicuti nec nobis requies, nec Theutbergæ lecuri-
tas, ſic nec ipſi poterit tuta pax aut aliqua ineſſe
ſalutis fiducia. Tanto igitur ſolicitius ad cor-
rigendos illius errores, tantoque inſtantius
non ſolum illum, ut in his nobis obediat, admo-
nete, verum etiam & dilectum filium noſtrum
Ludovicum excellentiſſimum regem, quo eum ad
audienda noſtra monita ſempet incitet, cohorta-
mini, quanto attentius legitis: *Quia qui conver-*
ti fecerit peccatorem ab errore viæ ſuæ, liberabit ani-
mam ſuam a morte, & operiet multitudinem peccato-
rum. Non ſolum autem hinc glorioſum regem
veſtrum adite, verum etiam ſpeciliter deprecа-
minis, at admoneat & ſuadrat eidem Lothario,
quatenus Romam non niſi purgatus, & quando
nos annuerimus, venire præſumat. Nam niſi no-
bis obediens ſuſpicionem & malæ famæ fordes
diſtere penitum curaverit, neſcire ſe forte lepro-
ſorum more de cultris dominicis cum materia
confuſione pellatur. Quomodo vero ipſas poſſit
ponere fordes, breviter intimamus: videlicet, ſi
Theutbergam uxorem ſuam juxta præſtita jura-
menta benigne tradtet, & ſecundum regiam di-
gnitatem retineat, Waldradamque ad nos acce-
ſcare compellat, atque in præfatis eccleſiis, or-
dine quem ei diſtavimus, auctiſtres ordinare
permittat. Nam quamdiu Waldradam ſic mane-

a) 2. Petr. 2. 19.

b) Prov. 16.

Jacob. 5.

A re dimiſerit, ſicut omnibus liquet, Theutbergam
que nec regio cultu, nec conjugali dilectione
tradtavrit, quamdiu etiam Theutgualdum vel
Gunthárium eccleſias dudum ſibi cum ſacerdo-
tio abſtatos obtinere permiſerit occupatas, nec a
lepra inuſti criminis, nec a fordibus peſſimi o-
dois, id eſt, malæ opinionis *vel ſuſpicionis*, li-
ber eſſe poterit, nec puris eccleſiam greſſibus
liberare valebit. Quæ ſi ſanctitas Christi libera
cum vel fecuta tangendi, vel intra cuſta reci-
piendi profecto quibis eſſe facultas. Ergo labo-
rate in hoc nobiſcum, carſſimi decretate patri-
ter, fratres: quia dum labor eſt multus in
terris, ita non merces copioſa manebit in cæliis.
Nec dubiumeſt, hunc juvenem pluribus habere
nunc pro ſua ſententia vel dominatu ſibi confen-
tientes: de quorum omnium profecto converſio-
ne ac ſalute omnes ſimul lætabimur, ſi horum
principes Dei gratia præſentemte, communibus
noſtris fudoribus perficiatur exhibitur. Præ-
terea noverit ſanctitas veſtra, jam memoratum
ſublimiſſimum regem veſtrum pro Theutgualdo
& Gunthario ea qua vos nobis affectione feri-
pſiſſe. cui quia ſuper his hoc ſcribere neceſſa-
mus, ſi plenius noſſe placet, quæ de illis ſit pe-
nes nos fixa ſententia, indubitam ejus ad hujus
epiſtolæ, quam fraternitati veſtræ deſtinavimus,
tenorem ſcrutandum ſuggerimus. Quantum a-
gat ſanctimonia veſtra, ut ipſius piis ad legen-
dum obtutibus cum debita reverentia, ſeu cele-
bratione offeratur. Et diligentia adjuti fraterſe C
ſunt, qui dicant liberam eſſe Waldradam, &
ideo hoc proficſcendi ei non deberi imponi ne-
ceſſitas; noverint non eſſe liberam, quæ a pecca-
to liparata, ipſum ſe ancilla addida eſt: Petro
dicente apoſtolo: *A quo enim quis ſuperatur, ejus* Prov. 29.
& ſervus additus eſt. & ſurius alibi: *Qui facit ſum.* 6.
peccatum ſervus eſt peccati. A quo videlices iſta
nondum liberata, quis controverſiam capi-
mus, nullis fas eſt alii vel removere, vel aliquid
diffinire, niſi forte cui ipſa præceperit. Waldra-
da ergo, quia ſibi ſacerdotibus, noſtriſque de-
creris, a Lotharii conſtat remotam eſſe lateribus,
noſtris quoque ſpeciuliter debet, ad congruam
eccleſiæ quam latis ſatisfactionem, ſummiſi ju-
dicii. Quod quidem Lotharius non egerit, ſi
ſicuti nec nobis requies, nec Theutbergæ lecuri-
tas, ſic nec ipſi poterit tuta pax aut aliqua ineſſe
ſalutis fiducia. Tanto igitur ſolicitius ad cor-
rigendos illius errores, tantoque inſtantius
non ſolum illum, ut in his nobis obediat, admo-
nete, verum etiam & dilectum filium noſtrum
Ludovicum excellentiſſimum regem, quo eum ad
audienda noſtra monita ſempet incitet, cohorta-
mini, quanto attentius legitis: *Quia qui conver-*
ti fecerit peccatorem ab errore viæ ſuæ, liberabit ani-
mam ſuam a morte, & operiet multitudinem peccato-
rum. Non ſolum autem hinc glorioſum regem
veſtrum adite, verum etiam ſpeciliter deprecа-
minis, at admoneat & ſuadrat eidem Lothario,
quatenus Romam non niſi purgatus, & quando
nos annuerimus, venire præſumat. Nam niſi no-
bis obediens ſuſpicionem & malæ famæ fordes
diſtere penitum curaverit, neſcire ſe forte lepro-
ſorum more de cultris dominicis cum materia
confuſione pellatur. Quomodo vero ipſas poſſit
ponere fordes, breviter intimamus: videlicet, ſi
Theutbergam uxorem ſuam juxta præſtita jura-
menta benigne tradtet, & ſecundum regiam di-
gnitatem retineat, Waldradamque ad nos acce-
ſcare compellat, atque in præfatis eccleſiis, or-
dine quem ei diſtavimus, auctiſtres ordinare
permittat. Nam quamdiu Waldradam ſic mane-

LIX. AD ADONEM ARCHIEPISCOPUM VIENNENSEM.

De divortio inter Lotharium regem & uxorem ejus Theutbergam, absolutionis consultis Adonis.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei reverentissimo & sanctissimo confratri nostro Adoni archiepiscopo.

QUia sanctitatis vestræ pro statu sanctæ Dei ecclesiæ ferventius invigilare constantiam cernimus, & contra delinquentium, imno prævaricatorum & sanctarum legum violatorum, B mores & odus per scelera recidivationis vos erectos consideramus, omnipotenti Deo gratias agimus, & vestram sanctitatem, ut in talibus ipso adjuvante proficiat, ea auctoritate, qua nobis per beatum Petrum principem apostolorum concessa est, modis omnibus commonemus. & quantum illos, sicut in vestris nobis innotuistis litteris, prave atque incaute agere conspicietis, tantum illis, freti auxilio divinæ legis, per facerdotalem & pontificalem auctoritatem, nullius personæ habendo acceptionem, & prædicationis verbo nova & retera proponendo, ne fanguis eorum de manibus vestris requiratur, hortamur resistatis. Forsitan benignissima ac largissima omnipotentis Dei elementia a propria libitu eos revocare dignabitur, & infra gremium dominici gregis vestris studio atque labore receptí, de lucratione fraterna mercedis lucrum recipere mereamini: quia erec isflat tempus, ut ascendatis ex adverso, & oppontis vos pro domo Israël murum, & stetis in prælio in die domini. *Et post alia.* De capitulis, quibus nos vestra beatitudo consulese studuit, in relatione nostra apostolica solicitudo curavit secundum partum sauctiones.

I.

Requiritis enim, si dimissa uxore, quam legitime sponsatam suis duxerat, quis nomen malum posthmodum ei imposuit, absque decreto generalis synodi, liceat ei ad aliam accipere contra auctoritatem evangelicam, aut illa superstite pro uxore concubinam habere: quibus nos apostolica auctoritate fulti secundum evangelicam sanctionem omino resistimus, & nec aliæ uxoris auptias ei qui talia agunt dimissa superstite habere concedimus, neque concubinam habeudi licentiam tribuimus.

II.

De eo, fi defponfata neficiente fponfo corrumpatur, & poftmodum dote facta maritali more cum eadem idem fponfus jacuerit; fi poftmodum intercepto tempore liceat ei ipfam, quafi prius ab alio corruptam, dimittere, & fic aliam ducere, quafi ifta non fuerit uxor, aut concubinam pro ea tenere. Nec hoc conſentimus, ut hi qui legitimo nuptiarum fœdere conjugantur, & unum corpus per aliquod temporis fpatium efficiuntur, divortium faciant. Sed quod prius Initio conjunctionis corruptæ percipiendo voluntarie tacuerunt, poſtmodum intercepto tempore ſuſtinendo, & ſi non voluntarie, invitι cucbodiant, etiam a concubinis omnimodo ſe abſtineant.

III.

Si hi qui ſacras res eccleſiis darau, & a fidelibus dantur, quafi a principibus ſibi indultas invadunt, vendunt, diſtribuunt, retinere præſumunt, autem ſtatim anathemate non communicandi & anathematizandi ſint. De his quidem rebus, quæ ſemel Deo contributæ atque dicatæ ſunt, & poſtea ſub occaſione conceſſionis principum a quibuſdam invadantur, ſanctimus, ut prius conſulto principe, ad relecandam tam præſumptivam ſactionem, cognoſcendum prorum illius ſit conceſſio, an invaloris præſumptio. Quod ſi principis ordinata fuerit largitio, ipſe ſit princeps pro emendatione redarguendus: ſi autem invaloris declaratur præſumptio, uſque ad emendationem excommunicationis ſit vindicta coercendus. *Et poſt alia.* Joannem archiepiſcopum Ravennatem ſciatis pariter ab apoſtolicæ ſede receptum, & de errore quo accuſabatur, ſacramento purgatum, ac ut Romanæ ſedi dignam reverentiam exhibeat, tam ipſe, quam ſucceſſores ejus, ſuper corpora ſanctorum nobis jurarum fore. Ubellus quos manuſtis nobis dirigendos, quando ad nos iterum miſeritis, veſtræ ſanctitati dirigemus. *Et poſt alia.* Ut nuli, quæ in regno Galliæ ſunt, zelo pietatis corrigantur, & pervos, & per alios confratres noſtros, inſtantiſſime elaboretis exhortamur, ut fortiſſime in tot malis præparati reſiſtatis.

LX. AD CAROLUM CALVUM REGEM.

Pro Rotberto epiſcopo Cenomanenſi adverſus monachos ſancti Karilefi.

Nicolaus epiſcopus ſervus ſervorum Dei Carolo glorioſo regi.

EXcellentiæ veſtræ innotefcimus, quia Rotbertus ſanctæ Cenomanenſis eccleſiæ antiſtes nobis litteris fuis cognitum, præcipua cordis devotione obſervans, facere ſtuduit, quod monaſteriorum ſancti Karilefi, ſitum in pago Cenomanico, loco videlicet, qui antiquitus dicebatur Caſa Gajani, ſuper fluvium Anifola, ab ejus ditione ac poteſtate ſubtractum ſit; & quod ſucceſſionem ejus decreto & voluntate ſtabilitatur, nunc fine ipſius ſit conſenſu ſub abbatis conſtitutum regimine. Unde veſtram Deo amabilem magnificentiam hic apoſtolicis monitis atque hortamur apiciolus, ut juxta veritatis cenſuram, ſanctæ jam dictæ Cenomanenſi eccleſiæ, ſuper hujus rei negotio juſtitiam conſervare, & pium devotionis veſtræ auxilium impertiri, nullatenus dubitamus. Quod ſi ita fuerit, ut ſuperius inſumpſimus monaſterium pro Deo, noſtræque paternitatis amore, præfato Rotberto epiſcopo, ſicut & antecceſſoribus ejus jure pertinebat, dimiſeris habere, atque ſalubriter pro ipſius venerabilis loci utilitatibus ordinare, libenti animo permittatis: nullamque potentiæ veſtræ in hoc eſſe aliquatenus putetur, ſed liceat ei habere ſecuriter, quod juſte ſuus ſemper tenuiſſe prædeceſſores privilegio etiam nobis oſtenſo fateur. Si vero quiſpiam monachorum ſupradicti monaſterii ſancti Karilefi amplius reſiſtere nititur, ne ſub eccleſiæ Cenomanenſis poteſtate jam dicta conſiſtat, & in hac omnes obſtinatione perdurant: ipſe Rotbertus epiſcopus de vicinis epiſcopis ſibi quos voluerit judices eligat, & noſtra auctoritate ſimul convocatis, & ceteris epiſcopis, qui in diœceſibus ſanctæ Turonenſis eccleſiæ videntur exiſtere, talis tumultus diſſenſiones, quæ callido ſunt exortæ ingenio, juſto ſanctorum patrum judicio reſecentur, omnique hujus litis ambiguitas pacifica veritate peſſatur. Ita ſane, ut monaſterium præfixis ſtatutum temporibus, ut cum

eum omnibus ſibi jure debito pertinentibus rebus, Deo auxiliante, illibatum ſub poteſtate Cenomanenſis eccleſiæ, ſi juſtum fuerit, maneat. Quamobrem magnificentiam veſtram monemus, ut ſicut ſuperius dictum eſt, juſtitiam & æquitatem in hoc, & in ceteris omnibus conſervare, ob recompenſationem ſuturæ retributionis nulla ſaculi felicitate negligatis. Quod ſi in eodem judicio prædictus epiſcopus Cenomanenſis aliquas neceſſitate compulſus appellaverit ſe de hoc in noſtro auditorium agere, noſtra volumus & jubemus tam ipſum epiſcopum, vel legatum ejus, quamque etiam tres de monachis prædicti monaſterii, tempore oportuno ad nos omni prætermiſſa occaſione venire: ut digne apoſtolicæ ſedis examine atque judicio talis utriuque partis controverſia reſecetur, & ad æquitatis debitæ jus pars juſta ſine protelatione indubitanti ſine perveniat. Quod ſi ipſi monachi, noſtra juſſione vocati, venire forte contemperint, veſtræ poteſtatis propterea corrigantur, cum quibus & fidelem hominem veſtrum tranſmittere, qui ipſius cauſæ & contentionis initium experiatur & finem, dignemini.

LXI. AD ROTBERTUM EPISCOPUM CENOMANENSEM.

Narrat quid ipſius cauſa ſtatuerit de controverſia monaſterii ſancti Karilefi.

Nicolaus epiſcopus ſervus ſervorum Dei Rotberto Cenomanenſis urbis epiſcopo.

PLane quia ſanctitatem veſtram ad apoſtolicam ſedem conſtat plenis devotione literas deſtinaſſe, multas gratias Deo omnipotenti, vobiſque referimus, quod & debitum reverentiam obſervantes, nos in veſtris utilitatibus adjutores quæſiviſtis, & ſanctam omnium terrarum matrem Romanam eccleſiam interventirem ſuppliciter præcognitis, quod ita ſe habere luce claries patet, veſtris annibus conſulere. Deillorum monachorum ſancti Karilefi improvida intentione detrevimus, ſi verentiæ, & talia conceſſa petierint, veſtro duſti amore nec illorum inpetitis precibus annuemus, nec auctoritatis noſtræ cenſorum illis in talibus largiemur. Qui ſi voce forte falſidicæ aſſertionis aliquid, quod noſtræ inſtitutionis edita decreta protulerint, donec noſtro deorum pontificio cognitum fiat, illis eredulitas habenda non volumus: quia ut præfati fumus, illis in talibus minime aſſenſum præſtabimus, aut talia volentibus facere apoſtolicam licentiam dabimus: exempla ſi talis ratio non præſtetur, pro qua id diffiniri intentio cogat. Gloriolum quoque regem veſtrum Caroſum, ejuſque regni epiſcopos, noſtris exhortationibus admonemus, ut noſtra ſuti auctoritate, & in ceteris omnibus conſervare, ob recompenſationem ſuturæ retributionis nulla ſaculi felicitate negligatis. Quod ſi in eodem judicio prædictus epiſcopus Cenomanenſis aliquas neceſſitate compulſus appellaverit ſe de hoc in noſtro auditorium agere, volumus & jubemus tam ipſum epiſcopum, vel legatum ejus, quamque etiam tres de monachis prædicti monaſterii, tempore oportuno ad nos omni prætermiſſa occaſione venire: ut digne apoſtolicæ ſedis examine atque judicio talis utriuque partis controverſia reſecetur, & ad æquitatis debitæ jus pars juſta ſine protelatione indubitanti ſine perveniat. Quod ſi ipſi monachi, noſtra juſſione vocati, venire forte contemperint, veſtræ poteſtatis propterea corrigantur, cum quibus & fidelem hominem veſtrum tranſmittere, qui ipſius cauſæ & contentionis initium experiatur & finem, dignemini.

LXI. AD ROTBERTUM EPISCOPUM CENOMANENSEM.

Narrat quid ipſius cauſa ſtatuerit de controverſia monaſterii ſancti Karilefi.

Nicolaus epiſcopus ſervus ſervorum Dei Rotberto Cenomanenſis urbis epiſcopo.

PLane quia ſanctitatem veſtram ad apoſtolicam ſedem conſtat plenis devotione literas deſtinaſſe, multas gratias Deo omnipotenti, vobiſque referimus, quod & debitum reverentiam obſervantes, nos in veſtris utilitatibus adjutores quæſiviſtis, & ſanctam omnium terrarum matrem Romanam eccleſiam interventirem ſuppliciter præcognitis, quod ita ſe habere luce claries patet, veſtris annibus conſulere. Deillorum monachorum ſancti Karilefi improvida intentione detrevimus, ſi verentiæ, & talia conceſſa petierint, veſtro duſti amore nec illorum inpetitis precibus annuemus, nec auctoritatis noſtræ cenſorum illis in talibus largiemur. Qui ſi voce forte falſidicæ aſſertionis aliquid, quod noſtræ inſtitutionis edita decreta protulerint, donec noſtro deorum pontificio cognitum fiat, illis credulitas habenda non volumus: quia ut præfati fumus, illis in talibus minime aſſenſum præſtabimus, aut talia volentibus facere apoſtolicam licentiam dabimus: exempla ſi talis ratio non præſtetur, pro qua id diffiniri intentio cogat. Gloriolum quoque regem veſtrum Caroſum, ejuſque regni epiſcopos, noſtris exhortationibus admonemus, ut noſtra ſuti auctoritate, & eccleſiæ Cenomanenſis urbis virtu, ejuſque præſulibus, ut erat, ipſum monachorum redderent, ſtatumque ut veſtri ſub cura reginiuis ſubderetur. Hoc illis ſummopere ſtatuentes, ut ſi a vobis judices qui canonice exiſtam determinent, ex ipſis eleſti fuerint, veſtræ pareant voluntati: ita ut & judices dentur, & hujus rei intentio atque veritenue. Quod ſi ab aliquis impedimentum inibi ires digeſtla non fuerit, præcipimus ut utraque pars, vos ſcilicet aut veſter legatus, & tres ex ipſis monachis, in noſtram ſpecialem præſentiam

A veniant, ut nobis præſentibus legitimum finem accipiant. Nam & confratrem noſtrum Heraldum archiepiſcopum, de his per epiſtolas aliquas certum reddidimus, & ut a nobis inſtitutum eſt intimavimus. Unde & eoſdem monachos diligoum duximus corrigere, admonere, ut propriis libiuti reſidere incipiant, & ultra modum menſtem non elevent, nec illicitis quæque apprehendere præſumant: ſed repreſſa tanta temeritatis audacia, vobis obedire non diferant, & veſtræ eccleſiæ cuſta ſubmittant.

LXII. AD UNIVERSOS EPISCOPOS ET PRINCIPES GALLIÆ.

B Privilegium libertatis monaſterio ſancti Karilefi confirmatum.

Nicolaus ſervus Dei epiſcopus Galliarum epiſcopis univerſis & principibus ſemiternam in Deo Patre & Domino noſtro Jeſu Chriſto ſalutem.

REgum corda divinitus inſpirata quando pro religioſis locis ſolicitudinem gerunt, divinitati gratiæ ſunt agendæ, & in omnibus quæ pie religioſeque procurant, eorum voluntati cum omni devotionis alacritate eſt parendum. Oranti denique eſſent, ut de ſanctorum locis pietatis affectum, & ſolicitudinis curam ſuſcipierent. C Nunc autem ultro ſe ad hæc peragenda præbentes, & illis eſt congratulandum, & quæ juſſerint ſine retractatione perficiendum. Glorioſus itaque rex Francorum Carolus, cuſtos animum inſpiratus, inter cetera ſuæ devotionis ſtudia, quæ circa Dei eccleſiam promptu ſemper impendit devotione, curam quoque dignatus eſt aſſumere de monaſterio ſancti Karilefi conſiſtoria, quod eſt in pago Cenomanico conſtructum ſuper fluvium Anifola, in quo a prima fuæ conditionis die, ex quo beatus confeſſor Chriſti Kaſilefus in eo corpore quieviet, religiſhum monachorum habitatio exanet, habuitque libertatis privilegium, & in rerum ſuarum diſpoſitione, & in abbatis de ſemetipſis eleſtione. Verum quia impugnare eccleſiam Chriſti nunquam hoſtis humani generis omittit, D ſecuritatem libertatis, quam ex multis jam annis poſſederat, etſi non penitus abſcidit, concuſſit tamen, & conveſſere conatus eſt, & pauſe quidem ante jam annis, & præſentibus quoque, id eſt, ipſius Caroli regis temporibus. Quia vero divina elementia deſtrebi nunquam in ſe confidentes, principi animum ad hoc movit, ut non ſolum inimici perſuaſio non prævaleret: ſed etiam procurare volui, ut ſequentibus temporibus libertatis privilegium nullis omnibus modis abſcidi conſtet, a nullo deinceps nec eventi poſſet, nec violari. Unde dignatus eſt ad nos pius princeps præfatus, & milium dirigere ſuum, id eſt, venerabilem Odonem, Bellovacenſem epiſcopum, & literas ſuæ dignationis deſtinare, quibus poſtulavit, ut libertatem illi monaſterio, & ab epiſcopis, & a regibus Francorum conceſſam, noſtra firmaremus auctoritate, & futuris manſionum temporibus roboraremus. Conſideantes itaque piam eſſe poſtulationem, & ſervorum Dei quieti perecclariam, & quæ a paſtoribus eccleſiarum poſtulanda eſſet atque procuranda, ſi minus eam mundi principes procurarent; decernimus apoſtolatus noſtri auctoritate, ut monaſterium ſancti Karilefi confeſſoris, intra Gallias ſitum in pago Cenomanico ſuper fluvium Anifola, rerum ſuarum habeat liberam in omnibus ſecundum eccleſiæ ipſius uſſitatem, & ſervorum Dei compendia,

pendia, dispensationem, ut episcopus Cenomanicæ urbis, sive Rorbertus præsul, sive successores ejus, nullam obtineant in eo monasterio possessionis dominationem, neque præfatum monasterium ad hunc urbis inclinare conentur subjectionem. Sed abbas ille qui nunc ibi est, Engilbarius, & fratres ejusdem monasterii, dominationis jus secundum ecclesiastica statuta, & præsentibus, & futuris obtineant semper temporibus. Videlicet, ut quidquid ab oblatum est, vel fuerit deinceps ille comobio, vel in auro, vel in argento, vel in agris & famulis, vel in quacumque rerum substantia, nec episcopus Cenomanicus, sive Rorbertus qui nunc ille urbi præest, sive qui post eum Cenomanicam ecclesiam rexerint, nec ulla alia persona, sive secularis, sive ecclesiastica, ullam dictionem vel filii vindicationem portionem: sed maneant omnia in ipsius abbatis, & fratrum ibidem Deo militantium dispensatione: ut quidquid secundum ipsius monasterii utilitatem regulariter & canonice voluerint agere, in eorum sitam sit potestate. Neque episcopus ad præfatum monasterium, quali proprius potestatis abusum jure, nisi vocatus ab abbate & fratribus accesset, ne sit adventus prælatæ illorum quietem perturbet: neque dolos aut machinationes ullas vel abbati, vel fratribus, sive per se, sive per suos, aliquando facere præsumat: quin potius quidquid Dei servis in prædicto monasterio commorantibus, conferre ad ordinis sui conservationem utiliter & modeste & benigne potuerit, id pro Dei amore & sempiterna remunerationis gratia perficiat. Nec violenter aut callide mali quidquam, aut perturbationis, moliatur in illos, sicut audivimus quosdam facere voluisse, quali inscriptiones quasdam membranas, ut aliquando monasterium sub civitate possessionis jure subditum fieri contesti sunt: quas cuncta omnino falsas fuisse, quandoquidem privilegia regum, quæ ex antiquorum regum Francorum temporibus olim monasterio illi concessa sunt, hoc destruant, stet & ipsa testamenta, quæ in archivis monasterii ob testimonium sibi concessæ libertatis hodieque servantur. Quod si fortasilis episcopus ille, ut aliquando monasterium illud sub potestate Cenomanici fuisset episcopi, quod rebus ipsis probantur & testimonia monasterio collatis nonnum fuisse: tamen secundum leges sæculi, post tot jam sæculi & annorum spatia repeti nullatenus jure potuisset, & quod semel acceperat libertatem, jam sub diuine nequaquam mancipatum denuo potuisset. In legibus enim habemus, ut omnes quæstiones infra xxx. annos terminum accipiant. De ecclesiasticis autem causis, post quadragesimum annum nulla querela moveri potest, si non intra hoc spatium annorum fuerit mota. Et ecce hoc monasterium a primo rege Francorum Christiano, id est, Clodoveo filioque ejus Childeberto, cum libertate libertatem, & deinceps ab omnibus regibus, semper manserit liberum, & in rerum earum dispositionibus, & in abbatis electione; nunc repetitur quasi in proprii juris dominationem; cum ii terrena potestio fuisset, & per tot annos possessoris ini dominatione carnisset, nullo modo secundum leges sive morum, sive ecclesiasticas, antiquus possessor eam sibi vindicare potuisset. At vero, quod est dicta nefas, Christi possessionem, & servorum Dei conuuberium, quod terrena pulsibus liberum esse sancitum, episcopalis animi in servitutis jugo redigere conatur. Appareat ergo, quibus hæc perverse molitur, non hæc ratione, sed vere quod vetit animarum sed magis dominationem & rerum possidendi infinitas.

A Unde omnibus modis hanc pestiferam reprimere ambitionem præcipimus, ut Rorbertus episcopus Cenomanicus, & quicumque successor ejus fuerit, nullam in præfato monasterio sibi vindicet dictionis potestatem: sed maneat secundum concessum sibi jam multis annis abbatis ejusdem, ab omni episcopali præsura & dominatione remotum. Nullus in eo quidquam vindicet sibi præter electionis episcopus, neque per se, neque per missum suum, neque ex electis, neque ex monachis, neque ex canonicis, neque ex laicis, postestatis jure, aut episcopali falsa, sine voluntate abbatum, & fratrum, & fratrum ibi degentium, præsumat aliquid vel ad ordinandum, vel ad dispensandum, vel ad dominandum. Ordinationes vero, quas petierit abbas, vel ipsi fratres, vel ecclesiarum parochiæ, vel altaria baptismalium, chrismatis quoque olejque sanctificationem prout petierint abbas & loci illius habitatores, non morentur præfatæ: quia munus officii sui episcopus non præjudicii gratia, sed pro credita sibi dispensationis ministerio debet impendere: & providentiæ pastoralis extitit, ut creditis sibi ovibus ex more potius, quamvet potestate, conferre curaverit, licet in subjectos utraque secundum tempus sint necessaria: sed amor debet generare solertiam, potestas vero temperanda est timore: ut potius Christi caritas fervat, quam potestatis rigor infolescat. abbatem vero de se eligendi fratres ecnobii sancti Karileli semper habeant potestatem. neque in ejus electione, episcopi Cenomanici reliquiant conventiones aut dispositionem: sed quemcumque digniorem vita, moribus, atque doctrina prolpexerint pastorali officio, & sibi utilem & aptum dispensatorem esse, ipsum eligant, regulæque in notissimeferatum, ut ejus & concellione & consensio potestatem regiminis accipiat. Neque pro ejus vel ordinatione, vel constitutione, munus aliquod accipiatur, vel detur: quia simoniacam Spiritus sancti donum non debet precio, sed gratia promereri. Et quoniam multi per gravorum insidias hominum servis Dei fabricantur doli, decernimus ut ordinatus deponi non possit, nisi criminalis cum causa manifestaverit reum. Quod si fuerit infamiæ calumniis denotatus, ex regali providentia episcoporum habeatur non minus quam sex conventu, quorum de numero Cenomanicus constituatur episcopus: & eorum judicio secundum canones illius causa discussa, non aliter deponi possit, nisi reus manifestis criminibus fuerit denotatus atque convictus. Unde sub hac auctoritate præcipimus, ut abbas cenobii sancti Karileli, postquam ejus electus regulariter, atque canonice fuerit sacramentus, a nullo nec episcoporum, nec magnæ, nec alia qualibet persona deponi possit, si non criminalis intercesserit causa, pro qua merito secundum regulam sancti Benedicti, & canonum sanctiones, deponi debeat. Hæc autem constituta volumus omnibus omnino modis inviolabilia præsentibus & futuris temporibus permanere, & a nostris vel regum, vel episcoporum, vel aliquajus

jus ordinis violari. Quod si qui constitutionis nostræ parvi ducens decretum, cenobio sancti Karileli, vel abbati vel fratribus violentiam fecerit, & vel in ipsis, vel in famulis eorum, vel in omni ipsius monasterii possessione invasor apparuerit, reum se in divino judicio non dubitet apparere, & divinæ caritate punitendum damnatione. Unde constituimus, ut primum quisquis hoc molitus fuerit, sui honoris dignitate privetur, sive sit secularis, sive ecclesiastica persona: deinde ab ecclesiasticæ communionis locitate alienus, corporis quoque sanguinisque Christi participatione non communicet, donec vel quod inique gessit corrigat, vel digna pœnitentia satisfaciendo emendet. Fratres vero ipsius monasterii, si quid horum quæ constituimus violatum esse cognoverint, id est, si abbatis electionem quisquis prohibere molitus fuerit, vel ipsius monasterii possessionem, aut quæ ibi obtata fuerint, suo jure mancipare decreverit, vel ipsum monasterium episcopus Cenomanicus ad civitatis sue dubitationem subjugare conaverit, licentiam habeant metropolitanum episcopum Turonensem convenire, & prælurum innotescere suam: & metropolitanus cauta cognita, personam per quam venerunt conventus, & cui periculo tradita sit, ex præsenti auctoritate relecta edicat, utque emendare velit quæ prave gellit moneat. Quod si non libenter audire, & reatum peregre sum malueric, secundum præsentis constitutionis decretum, eum a communione Christianorum, & corporis sanguinisque Christi participatione efficiat alienum, quousque fuerit persona, & cujusquemque fuerit dignitatis. Quod si metropolitanus episcopus eorum precibus & acclamationibus adjutorium præbere detrectaverit, licentiam habeant S. Karileli monasterii fratres apostolicam, id est, Romanam sedem, adire, & necessitudinis sue causam ante episcopum, qui tunc fuerit, urbis Rome deponere, & præsentis edicti constitutionem manifestare: ut Romanus pontifex cognita causa, justum anathematis condemnationem in reum exeire nos moretur: ut monasterium præfatum nullus possit sub libertatis munitionem habere, & pontificale decretum, reguaque immutantes, Romanique pontificis constitutum, inviolabilem perpetuis obtinentæ temporibus firmitatem.

LXIII. AD EPISC. IN REGNO LOTHARII CONSTITUTOS.

Ut Lothario regi suggerant, ut summoto Hilduino, eti Cameracum in ecclesiam dedit, liberam eligendi episcopi licentiam tribuat.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei reverendissimis & sanctissimis confraternibus nostris archiepiscopis & cæteris episcopis in regno Lotharii constitutis.

QUotiens de vestræ dilectionis sanctitate ex percipimus auribus, quo a Deo placabilia & grata, nec non & accepta esse credantur, gaudemus in domino, & immensi tripudii exultatione lætantes grates ei multimodas reddimus. At vero cum vos torporis desidia audimus langueseere, præcepta cælestia, tamquam Lotharii quibuslam papaveribus perceptis, oblivioni mandare, peccata non premere, fed fovere, non eradicare vitia, fed plantare, ea facti verbi ligore non recidere, fed veluti quarumdam, ut ita dicamus, lingua adulationum ut creleant aquas effundere, immo quod eft teleftius, altenis pervertitabus protegendo ac defendendo favere; confirtiamur, & tanto abundantia mœroris deficimus, quanto eos, cum quibus putabamus quibuflibet poteftatibus ex adverlo afcendendo libera pro domo domini voce contraire, vel etiam vigam correpionis, ac jultitiam rigoris extendere, illius videmus fe fequentibus in barathrum, & iniquitatem fovere non dubitantes prælatæ, neque hen proh dolor! enicis oculis anteire. Verum de hoc tacendum paruuper, quoque tempus lequendi venerit, rarum decimus. Cæterum dilectionem ceta relationi didicimus, quod gloriolus rex Lotharius filius noiter eccleliam Camaracenlem cuidam Hilduino clerico dederit: que quidem in regno quidem conflicta fecitur, vife tamen de dioceli confrartis noltri Hincmari Rhemorum archiepicopi perhibetur. Quo præditum clericum in malitia a facris canonibus reprehenlum pollicante, ei ut alium qui dignus inveniri poflit, conlecrandi a regie, vobis auctoribus utique, qui hunc non corrigitis, facultas adimitur. Unde eadem ecclelia Camaracenlis a jam fato Hilduino pervala, jam ultra decimum menlem, contra facrorum canonum normam, viduata conlilii, jugitorque fuis ministeriis orbata, & quæ celebrari debeat divina miniltcria, quia epilcopali minilterio caret, in ea minime fiunt. Quapropter præcipimus vobis, ut fuggeratis filio noltro Lotharii gloriolo regi, & ei, ut millum eccleliæ Camaracenli præjudicium inferat, fummopere hodere curetis: quatenus jam fato Hildaino fubmoto, ex le eligendi juxta facros canones epilcopum, clero & plebi ipfius eccleliæ licentiam tribuat. Nam li hanc noltram præceptionem apoltolicam contempleritis, leiotote vos pro inobedientia, & pro conlilii prælenti neglectu, quo jam fatum ecclelia lepe inficitis, a noltra communione penitus lubmovendos. Præterea epiltolam, quam ille dello Hildaino clerico minimus, a vobis ei dari præcipimus. Quem nili ex Dei & B. Petri, & noltra auctoritate excommunicatis, ut nihil de eccleha Camaracenli fibi mindtes, nyquampiele in eadem eccleha ad epilcopum provifi tenet, vel poltules, a communione dominici corporis & languinis eltote, divina & noltre mediocritatis lententia, cum eudem longino leqnestrati. Siquidem cuplus rei gratia ultra decimum menlem, contra fanctiarum regularum diffinitionem, Camaracenlem eccleliam line rectore epilcopo de proprio clero electo viduatam permanere permilerittis, noltre præcul dubio volumus, & cujus negligentis omillum fit, lolerti prorlus examine reperire, & qua quit fit digna ultionis poena mulctare, Deo auctore, pulla contenti diffinitione ftudebimus. Optamus fraternitatem veltram in Chriito nunc & lempet bene valere.

Vide Tiletanum I. 3. epp. 12.

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

A *Epiſcopatus in regno Lotharii.*] De hac epiſtola Hincmarus ad Nicolaum ſcribens apud Frodoardum lib. III. cap. 21. *In epiſtola noſtra ſimiliter, per Odonem epiſcopum epiſcopis in regno Lotharii pro practicitis Camaracenſis ecclieſiæ directa, relegi noſtrum auctoritatem ſuſtinuerunt, cuius neglectu eadem eccleſia nimis dolenter menſibus novem.* Videbat autem poſt mortem Theodorici epiſcopi, ſeu quo loco utuntur ab Hildaino, quem Lotharius intruſerat, decimebrem: dicitur Hildaino tandem pulſo, legitimis ſuffragiis ſufficiens eſſe Joannes anno occclxxv.

LXIV. AD LOTHARIUM REGEM.

Ut Hildoinum ecclesiæ Camaracensis pervasorem rejiciat, & Hincmarum in ea disponendam privilegio suo uti permittat.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei Lothario gloriosi regi.

INter innumera, quæ de re supra modum sinistra catholicæque fervantur, unde non non mediocriter te salvum animæ & corpore cupientes tristamur, illud etiam tuis excellibus te adjecisse veraci relatione compertum, quod sanctæ ecclesiæ Rhemorum, in qua venerabilis confessor noster Hincmarus divina dispensatione archiepiscopus præsit, in regni tui finibus facultates ac præda constituta dispitas; & ideo illi dioceses suam vi violenti bonitate subtrahas; ut ecclesiæ Camaracensi, quæ suo ece per decem mensium spatia est destituta pastore, viduata manent, contra venerabilium canonum festinata, inibi episcopum consecrandi, aut aliquid juxta tuum miniſterium dispondendi, nullam omnino potestatem habere permittas. Quam cunctis Christianis legibus defendandam præsumptionem, a gloria tua, contra ecclesiasticas institutiones, minime perpetrari optamus, neque aliquo modo patiemur: quoniam si regum est propicium, rebelles corporis mortui rationi imperio referunt ac regere, deberet utique excellentia tua in omnium regni sui ecclesiarum defensione adesse, & minime metropolitani Rhemorum jure soluto in parochiis regni tui, videlicet ecclesiæ Hildoinum aliunde constituere pervasorem. Ob hanc rem dilectionem tuam hortamur & monemus, atque apostolica auctoritate inhibendo admonemus, ut nullo pacto in his quæ ad Rhemorum sanctam ecclesiam pertinent, illicitos appetitus extendens, ditioni tuæ subnittas, neque ecclesiæ Camaracensi pervasorem ibidem inhabitare permittas. Quod nisi feceris, & omnia metropolitano Rhemorum non restitueris, ut ipse juxta suum illic privilegium dispontere queat: quia jam tanta a te horrenda ac detestanda in corpore sanctæ Dei ecclesiæ commissa diutius æquanimiter ferre nequimus, ut saltem compulsus resipiscere velas, noveris te citissime murone ecclesiastico feriendum: ita ut ulterius talia in sancta Dei ecclesia perpetrare formides. Pervasorem vero Camaracensis ecclesiæ, Hildoinum nomine, scias a corporis & sanguinis domini nostri Jesu Christi communione penitus segregatum, & ab omni Christianorum consortio sequestratum, si post hanc nostri apostolatus interdictionem remorari tentaverit, quoslibet in nostram præsentiam de his canonice satisfacturus occurrat. Optamus gloriam tuam in Christo bene valere.

LXV. AD HILDUINUM CLERICUM.

Ut ab ecclesia Camaracensi, quam pervaserat, deinceps abstineat.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei Hildoino clerico.

QUm nostri voti desiderium de omnibus bonis rapiat semper cogitemus, multum nos contristaverunt, quæ de perversitatibus tuis, nostris auribus, veracibus quibusdam certa sunt attestatione relata. Decrevimus quod contra statuta sanctorum canonum ecclesiam Camaracensem invaseris, & ejus sanctæ plebis clericos optimas ac dehonestes, bona quoque ipsius diripias, metropolitanus, id est confratri nostro Hincmaro Rhemorum archiepiscopo, nullam debitam subjectionem vel obedientiam impendas; sed absque libitu ejus, ece per decem jam mensium quatuor eamdem ecclesiam occupatam detineas; & octava destituta de tuis temeritatibus nostræ apostolicæ sollicitudini nuntiantur, quæ quidem nunc silemus: tantum hoc tibi præcipiendo injungimus, ut omnia quæ in ecclesia subtraxisti, & ea habere dignosceris, ei reddere ne differas. Et quoniam licet humana quædam potestas permittat, divina tamen canonicaque constituta te non licere episcopum consecrari nequaquam consentit, immo omnes qui tui sunt mortis atque præsumptionis, a tanta dignitate procul repellit: mandamus cum metropolitano Rhemorum provincia, cui ipsa Camaracensis ecclesia subjecta est, nullum debeat præjudicium irrogari; præcipimus tibi, ut de eadem ecclesia Camaracensi nil auferens quæ nocibus abscedas, ut talis a clero, & a plebe ipsius ecclesiæ eligi, & ab archiepiscopo Rhemorum consecrari possit, qui in nullo a sanctis canonibus reprehendatur. Quod si præfatæ ecclesiæ quæ tulisti, præter illa quæ ad victum & potum pertinuerunt, reddere dilutleris, vel si amplius aliquid inde abstuleris, & ab ejus pontificate ac regimine te minime subduxeris, Dei nostri, & sanctorum apostolorum quæ sententia auctoritatis nostræ, sis vinculis anathematis obligatus, quamdiu hujus nostræ diffinitionis epistolæ pertinaci animo resultaveris.

LXVI. AD STEPHANUM COMITEM ARVERNORUM.

Jubet ut Sigonem Arvernensem episcopum ecclesiæ suæ dejecto pervasore restituat, & sy-nodo legatorum de objectis satisfactu-rus se sistat.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei Stephano comiti.

QUæ & quanta contra canonicas & ecclesiasticas regulas, immo contra naturalis jura pertinaciter egeris, fedit apostolicæ, quæ ubique ex miniſterio sibi credito sollicitudo præsto est, cognitionem omnino non latet. Et licet tanto fini odio a nostris mentibus repellendi, ut in te eorum auctoritatem merito mittere in virga cupiamus: ut tamen adhuc te resipiscere a tantis malis speramus, has nostri apostolicas literas sibi dirigimus, ut fubmissa pertinacia tua cervice, sanctorum sacerdotum præceptis pareas, & præteritis peccatis dimissa geras, & a futuris te, ne perseverando in talibus in diaboli laqueos semptermos incidas, circumspecte ac solerter cuſtodias. Cæterum quia, quod his negotiis exercitatora omne quod Christianæ religioni convenit, dejecto sanctissimo Sigone Arvernensi episcopo, in locum ejus pervaforem adnonuerit clericum fubstituisti, præcipimus auctoritate Dei omnipotentis, beatorumque apostolorum principum Petri ac Pauli, ut nullam passus mortam, sanctissimum Sigonem episcopum, dejecto pervasore, ecclesiæ suæ restituas, & in omni sacerdotii dignitate eum manere amodo dimittas. Nam quia nonnulla impudica ac fceleſtissima de te intelleximus, apostolica auctoritate sanctimus, ut de his plenissime satisfacturus, in nostrorum legatorum

rum præsentia, qui constituæ a nobis synodo apereste debebunt, in loco præfixo occurrere studeas. Quodque si negligeretis, & præsentium tuam a synodico examine defraudare tentaveris, scias te præsulatus nostri auctoritate a vinti & carnium participatione omnino excommunicatum, quousque Rome in nostra speciali præsentia diffricte pofiturus rationem assistas. Pervasor vero sanctæ Arvernensis ecclesiæ, si post hanc nostram definitionem illic remanere tentaverit, & aliquod impedimentum sanctissimo Sigoni episcopo facere quacumque argumentatione præsumpserit, scias se pari modo non tantum a visu & carnium, verum & a corporis & sanguinis dominis nostri Jesu Christi participatione penitus esse sejunctum, quamdin nostris jussionibus obtemperare in præsentium apostolicum venire diffuterit. Bene vale.

LXVII. AD HERMENTRUDEM REGINAM.

Gratias agit de muneribus ab ea missis.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei Hermentrudi gloriosæ reginæ.

DEvotionem tuam & fidem quam fublimitatem tuam circa beatorum apostolorum reverentiam habere perspicimus agnoscentes, dignas domino Jesu Christo confignas gratias. Nam & munerum vestrorum diversis speciebus obtatis, non tam censum, quam pium consideranter affectum regninæ Austri indufriam tuam prætulimus. Siquidem tanto coram nobis gratius, quam præfate reginæ, vestra munera fuscepta sunt, quanto illa mortali, tu vero, filia carissima, immortali regi, & ecclesiæ ejus principibus, qui cum eo feliciter regnant, & nobis interceſſionibus fuis folatia confecunt, dona non tam corruptibilia, quam semper manfura, & ante Deum jugiter florentia obtuliſtis. Et revera, si illius quæ duo tantum minuta in gazophylacium misit, tanto eli munus coram Deo accepium, quantum putas veſtra foe grata, quæ plurima contuliſtis? immo, quod eli magis, tuscipiam devotione & fide domino, ejusque fervis, totis affectibus exhibetis? Omnipotens Deus te incolumem cuſtodiat, dilectiſſima filia.

LXVIII. AD HUCBERTUM ABBATEM FRATREM THEUTBERGÆ REGINÆ.

Respondet ejus litteris, & quod ipsius cauſam & fororis in synodo a legatis examinari jusserit.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei Hucberto religiosæ abbati.

APices defensionis tuæ, per Odonem fratrem & corpsilcopum nostrum ad sedem apoſtolicam missos, fuscepimus legendos. Quorum ex tenore attentius perpendentes, reperimur te conquerentem dura invectione a nobis fuiſſe conventum, ac contra ſpem, dum te tam fratre & sorore jugiter proclamantem consolationis epistolas accipere sperares, argumentes te ac corrigentes dure inveneris. Quod utique dovelo tua molestæ ducere non deberat: quia patris solers disciplina dilecto filio, etiam minime peccanti, nonnunquam adhibetur: non quo severitate verborum fruſtra examinetur, sed quo, ne in

A *suspectis* facinoribus devolvatur, bene vola invectione terreatur. Ac cum dira flagella filius monstrantur, ea, quo cuſtos cuſtodiat, fugiat, feit tamen pater, quod blando in pectore modum ſervaverit diſciplinæ, ut ab imminentibus cuſtodiret. Quod cum ita esse in necessario ſcio: du- *Al. nullis omnino.* ubitet, animadvertendo ut ſit, & summa circumſpectione cavendum, ne cum apoſtolici moderaminis tibi aliquoties dura mittuntur, moleſte in aliquo ferat: quia sæpe a patre sanctæ fidei nostræ correctionis verbera, aut occulta & juſta fant, & aliquam habentia rationem. Porro quia innocentiam tuam in facerdotum examine experendo, & quotidie protrahendo, commendare videris, gratum habemus, & ut ita ſe veritas habeat, Deum rogitamus. Tamen quia adhuc in acie ſtare videris, innocentiam tuam perſeverantiam adhibe, ut unde nunc a nonnullis denotasia, perſpecta veritate, poſtmodum colluderis. Cæterum juxta divinum nobis creditum miniſterium, ut a die qua apoſtolatui noſtro negotium tuum atque ſororis relatum eſt, ſtrenue perſiteremus, nullius laſtibe Dei eccleſiæ filiorum latere notitiam credimus, & quid de fratre tuo egerimus, ipſe poterit enarrare. Neque enim in hoc deſidet negligentieſque poterimus vel ſuſpecti habere, qui ad diversa quoque negotia dirimenda & examinanda, juſte ac ſtrenue ſtatimus juris ſilentium perducenda, & ſynodum colligi juſſimus, & legatos apoſtolicæ auctoritatis illuc direximus, quorum cenſura in cuſtigo fratrum, aut quo culpa canonice puniamini, aut pro innocentia juſte a crimine diluamini. Optamus religioſitatem tuam in Chriſto feliciter valere.

LXIX. AD LUDOVICUM ET CAROLUM FILIOS CAROLI CALVI REGIS.

Gratulatur quod in gratiam cum patre redierint, hortatur ne in poſterum ab eo divellantur, jubetque ut ſynodo ſatisfacturi ſe ſiſtant.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei Ludovico & Carolo filiis Caroli gloriosi regis.

PErvenit ad apoſtolatus noſtri notitiam, quod malorum hominum callidis ſuggeſtione decepti, a patris gratia, & participatione digneſi ſuerittis. Qua ex re nimio mœrore devicti, diſpoſitum habuimus apoſtolici moderaminis vobis competenter correctionem dirigere, quæ vos & ab improbis ſtultitiæ libribus reſtaurent, & correctos paternæ gratiæ reſtituerent. Nunc autem, quia ſanctiſſimus frater & coepiſcopus noſter Odo veniens, dilectiones veſtram paterna gratiæ plenitier reformatam eſſe affatus eſt, grates domino Deo retulimus. Ideoque devotionem veſtram hortantes, ſancimus, ut cavearis vos de religno a tanti patris unanimitate proſus diſ velli, qui vos tamquam evangelicum pater, poſt perpetratos exceſſus ad ſe convertentes, benigne ſuſcepit, ſtola primæ lenitatis, annulumque in manibus, & calceamenta in pedibus tribuit: ita ut ſicut erroneus ille filius tandem regreſſus gratiam promeruit, & paternæ hereditatis ſine mariagine heres extitit, vos quoque ſtudeatis in eo quod probe reverſi eſtis perſiſtere: quatenus & hereditate patria ſemper fruamini, & a benedictione & gratia, atque communione ſanctæ Romanæ eccleſiæ, quæ vos glorioſiores exoptat, nulla penitus negligentia deciditis. Sane in hoc nodo, quæ ſtatuto a nobis loco congregandæſt, in

in qua apostolicæ auctoritatis legatos ecclesiæ adfuturos, præsentium vestrum humiliter præsentari jubemus, ut ibi de quibus impetita fuerit, veraci ratione reliquendum, & plenissime satisfactionis canonicis regulis fe subministret. Optamus vos in Christo bene valere.

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

Ad Lodovicum & Carolum.] Carolo Calvo ex Hermentrude regina filii, ut annales notant paulo ante memoratos, Ludovicus, Carolus, Carlomannus & Lotharius. Lotharius post abbas, & Carolus juvenis ex Aquisgranum, unum ex his anno DCCCXLVI. Hincmarum enim electus hanc partem obiit, ita solus superstes Ludovicus patri successit.

LXX. AD HINCMARUM ET CETEROS EPISCOPOS IN REGNO CAROLI constitutos.

Exponit causas odii & invidiæ Græcorum adversus ecclesiam Latinam: mittit illorum objectiones, ut eas refellant, & quæ contra illos inventerint, in urbem transmittant.

Nicolaus episcopus, servus servorum Dei reverendissimis & sanctissimis Hincmaro & ceteris coepiscopis Occidentalis ecclesiæ constitutis, & per regnum Caroli gloriosi regis ecclesiis constitutus archiepiscopis & episcopis.

OMnium nos portare onera qui gravantur, immo hæc in nobis portare beatissimum Petrum, qui nos administrationis suæ præcepit, tuetur heredes, fraternitas vestra liquido nuvit. Verumtamen inter alia quæ nos immensis laboribus inserunt, illa nos præcipue commovere videntur, quæ nobis, immo universo occidua parti, a Græcorum imperatoribus, Michaele scilicet & Basilio, & ab his qui sibi parent, nequiter ingeruntur. Hi enim odio & invidia contra nos inflammati, quæ inferius annotabimus, nobis quali crimina hæreseos impingere moliuntur. Odio quidem, quia Photii adulteri & invasoris ecclesiæ Constantinopolitanæ atque neophyti, a depositis & anathematizatis factam promotionem D non fuisse non approbavimus, fed & damnavimus: fraterna fcilicet & communibus notis Ignatii legitimi ecclesiæ patriarchæ dejectionem, utpote a subjectis, & ab imperialibus potentiis factam, nullo fuscipientes affensu. Invidia vero, quia regem Bulgarum Michaelem nomine, cum gente sua, Christi fide fuscepta, a fede beati Petri inslitutores & doctrinam expetivisse judicarunt. Voluerunt quippe, imitemque anhelantes, eosdem Bulgares, a beati Petri subjectione subducere, fuoque imperio sub pretextu Christianæ religionis callide subjugare, talia de sancta Romana ecclesia non habente macham, aut rugam, aut aliquid hujusmodi, prædicant, quæ nec dici, imo prote adhuc in fide rudes, hæc audientes, eos spiritu nonios, & diversarum hæreseon ignaloribus reiperios, virent, decliscent, atque penitus defrenant. Denique cum clamor maximus, quem in Constantinopolitana ecclesia, tam per eosdem principes, quam per eos qui illis sive meiu, sive affectu ad votum parent, multiplicatus & confirmatus esset, pontificique auribus inculcatus, ita eorum cordi super tanta nequitia dolorem imposuerunt, ut etiam ipsis petentibus & obnixe precantibus, ne hanc inquietudo & nobis referendam ad nos mitteretur, abhabuerint scilicet & Zachariam [illegible] ci

rum falsorum conversionem per divitias bonitatis Dei cognovimus, & qua illos doctrinam beati Petri apostoli, seu sedis ejus, exquisisse comperimus, qui licet longe positi essemus, nobis tamen facti sunt sede præsentes: sed & quia per eorum regnum facilem ac terrenum milita nostris ad terram Græcorum accessum patere perspeximus. Ordinem igitur tam quæ Bulgarum gentis contagium fidei rudimentis agnovimus, quam quæ Constantinopolim mittere disposueramus, misimus quoque nobilium eorum legatis jam nominati regis per ipsius tranfiturus regionem direximus. Quos imperatores Græcorum non solum recipere minime consentirent: verum etiam vehementer advertit Bulgarum fummatoribus, ex quo quod per fuam eos terram transire permiserint: B nihil aliud procul dubio innuentes, nisi quod eos, & per fibi subjectas regiones transiffent, illis periculis traderent, quibus præfatæ urbis hæretici principes hæpe fedis apoftolicæ legatos, pro causa fidei vel correctionis ecclesiasticæ deftinatos, crudelifle legimus. Petentes eum Bulgarum rege demorantibus, & ad urbem Conftantinopolitanam eifdem noftris accedere miffis conantibus, idem imperatores epiftolam fuam ipfi regi Bulgarum tranfmiferunt: quam ille accipiens nobis per legatos noftros deferri devota mente decevit. Accipientibus itaque nobis, & perferentibus eandem ejus fcripta epiftolam, non hanc fæpe memorati principes diftantes, nifi in facie blafphemiæ tinxiffe calamum, & luto erroris ad C pro attamento fuæ perfidiæ debito patere. Continentur enim tam noftram fpeciatiter, quam omnem generaliter, quæ lingua Latina utitur, ecclefiam reprehendere, quod jejunamus in fabbatis, quod Spiritum fanctum ex Patre Filioque procedere dicamus, cum ipfi hanc tantum ex Patre procedere fateantur. Dicunt præterea nos abominari nuptias, quia presbyteros fortiri conjuges prohibemus: & infimulant tentare, quafnam eofdem presbyteros chriftmare hinire baptizatorum fronres inhibemus: quod tamen chriftma nos ex aqua ftumini conferre fabulantur adhærere. Reprehendere nihilo minus moliuntur, eo quod octo hebdomadibus ante pafcha a carnium, & feptem hebdomadibus a cafei & ovorum efu more fuo non cefimus. Mentiuntur quoque nos, ficuti per alia ipforum confcripta indicatur, agnum in pafcha, more Judæorum, fuper altare pariter cum dominico corpore non offerre. Quin & reprehendere fatagunt, quia panes non clerici barbas radere, fous non abnuunt, & quia diaconus non fufcepto presbyteratus officio apud nos epifcopus ordinetur: cum ipfi etiam illum, qui ante patriarchum fuum nominant, ex laica fubito conftantem ac monachum factum, falto ad epifcopatus apicem impetiali favore ac bachio provehere, ut ipfi putant, minime formidaverint. Et adhuc, quod eft gravius & inlanius, a miffis noftris, contra omnem regulam, & prater omnem conftuetudinem, libellum habet, fi fe ab illis recipi velliens, exigere molliebatur, in quo tam ifta capitula, quam ea renovens anathematizarent: nec non & epiftolas canonicas ab hit ei, quem ipfi nonnunquam patriarcham appellant dandas improbe requirebant. In his igitur, explofis ceteris curis, vos fratres fummopere convenit defudare: & quia communis funt hæc opprobria, quæ univerfali ecclefiæ, ina dimixam partem quæ Latina uti dignoicitur lingua, ficut prætulimus, ingeruntur communiter omnes, qui divino facerdotio illuftrati videmini, decertare debetis, quo patterne traditionem tanæ derogationis non patenat: fed quæ pravi quique confueta contentione tam

Concil. General. Tom. IX. Rrr

næ privilegia translata fuisse? Ita ut ejusdem in A
valor ecclesiæ Photius etiam ipse se in scriptis
suis archiepiscopum atque universalem patriar-
cham appellet. Videte ergo, fratres, si hæc ecclesiæ
Christi non præjudicent: videte si tolerabilia va-
leant æstimari: consideratis si debeant illi ecclesiæ
Romanæ hujusmodi derogationes vel detractio-
nes ingeree: cum ipsa, ex quo cœpit Christiana
religio diffundi, quæ semel Sedi Petro patrono ac
Institutore suo fuscepit, immutilata tenuerit, &
incorrupta per alia climata mundi docuerit: nec
apparuerit quispiam per tot seculorum curricu-
la, qui ejus traditionibus derogaverit, aut ob-
viare præsumpserit; licet ut præstimus in eccle-
sia crebro magni doctores effulserint: nec vis
sit unquam ecclesiæ, ut non dicam Constanti-
nopolitanam, quæ longe post nostra tempora est, cujus
hæc doctrinam vel auctoritatem secuta sit, cum
ipsa potius alias ecclesias instituerit, atque his
nonnullas traditiones contulerit: adeo ut, quem-
admodum Bonifacius papa Bonifacio præfuit re-
flatur, institutio universalis nascentis ecclesiæ de
beati Petri fumpferit honore principium, in quo
regimen ejus & lumma consistit. Perpendite ergo,
fratres, si hæc utilia sint ecclesiæ Dei, si hæc conti-
nua videantur ejus ordinationibus. Perpendite
rogo, si fedis apostolicæ nissus a visione sua ex-
cludere, vel eos aut epiffolas ejus tuerere de-
buerint, & ubi si aliquando gestum, quæso, me-
morate contendite, alioquin contra tantum labo-
rare contemptum nobiscum tota viriute cnrate.
Nam si hujusmodi mos in ecclesia Christi fuerit ex-
ortus videlicet ut legati seu litteræ singularum ec-
clesiarum, vel personarum ab his quibus mittuntur
minime fuscipiantur, quis locus reflet falutis nos
penitus ignoramus, præsertim cum per legato-
rum & epistolarum deffinitum interventio-
nem ad fidem nonnullos conversos, & ab erro-
re multos revocatos, & ad pacem ceteraque cor-
rectiones plurimas vel redisse vel accessisse no-
scamus. Et certe si hoc licitum esse passet, nullus
profecto nobis tranquilliorem vitam ducere va-
luisset. Nimirum quos quotidiana undique ve-
nientes, annuente Christo, frequentia nos mo-
dice redditi fulicitos, nec ecclesiæ constituit fubin-
de fudoribus fatigatos. Perpendite nihilo mi-
nus, si a legatis nostris libellus exigi debuit, aut
quæ hinc exempla præcesserint: cum nec scripto
Internum, nec memoria commendatum tale
quid inveniri creditur. Numquid nos alicujus
novitatis inventores extitimus? numquid alia,
nisi quæ ad salutem ipsius ecclesiæ & omnium
ecclesiæ flatum pertinebant, transmisimus?
Numquid nos hæretici aliquando fuimus? Nam
licet nos peccatores quidem esse non denegemus,
quonnullites tamen erronum fece pollutos, Deo
gratias, minime recognoscimus, quemadmodum
illi, qui nunquam sine fchismate, nunquam
prorsus ab errore reperiuntur extranei. Libellos
autem nos ab illis & exigere & fuscipere, non
autem illos a nostris requirere solere, confuetu-
do hucusque custodita demonstrat. Cum enim,
Christi menere, propter primatum ecclesiæ
Romanæ in beato Petro concessum, nemini fit
de fedis apostolicæ judicio judicare, aut illius
sententiam retractare permissum: conflat nimi-
rum eos ab his nullum jus posslidere libellos exi-
gendi, quos habere fas judicandi nullo jubentur
tenere, nullo probantur exemplo. Potiorum
enim est ab inferioribus, non inferiorum a po-
tioribus, scilicetinter exigere rationem, aut extor-
tam litteram, satisfactionem. Commendatitias ite-
rum epistolas a nostris fatis esse arbitramur, ut

Innocentius epiſt. 29. Decretorum.

17. q. 4. ut nemo ad fedis.

tudo fieri a nobis effiagitasset, dandas Photio A
nullo modo mitteremus: quippe quem non litte-
rarum nostrarum communione in ecclesia Con-
stantinopolitana stabiliendum, fed nostræ senten-
tiæ jam nocrone perculsum, ab ea penitus detre-
veramus tamquam adulterum propellendum.
Verum pro his & his similibus causis canonice
discutiendis & rite definiendis tam vestrum, quam
illorum fratrum & coepiscoporum nostrorum,
reverendam ad nos convocare vellemus præsen-
tiam, nisi nos diversæ mundi calamitates, &
quotidianæ perturbationes id genere vetuissent. Sed
quæ nobiscum agere potuistis, hortamur ut vos-
te faltem abientes, qui tamen dum intra finum ca-
tritatis, quam latum mandatum plasmilla nunc- 366. tit.
pat, vos etiamcompletimes semper invenerunt quali
præfentes: ut quæcunque profecto paritis nostra
potestis haberi vifibus nostris absentes. Verum-
tamen si hoc, veniendo rescultis laborem atrip- 23 Dist.
se, nec pedis remoram patiens, nec ulla impedi- Nonnulli. 2.
menta fæculi, puim fludium vestrum a contem-
platione fæculi negotii meditatione, seu neces-
sita solicitudine, cohibere quoquomodo valeant.
Alioqui vestram ad nos fraternitatem convocan-
di, & pariter de hujusce modi quæstionibus tra-
ctandi, nobis erit omnino neceffitas: ut videlicet
juxta prifinum confuetudinem nobiscum in id-
ipsum apud S. Petrum conveniretis, nonobstante
ecclesiæ contumelias repellamus, qui commune fa-
cerdotii culmen in Christi ecclesia, singuli secun-
dum fuorum qualitatem privilegiorum, pronec-
tatis dignosicimus. Præcipue cum non sit dum-
per hujusmodi generalis ecclesiæ negotium, sed
etiam pro specialis hujus fedis exortu causa præ-
decessores vestri una cum prædecessoribus nobis
nec solisi sint non interesse conventui. Nisi ita-
randum quamobrem iidem imperatores ita la-
viant, ita commoventur, ita in convicia nostra
prorumpant: cum, si bene gesserint, eos non no-
bis convicisti, sed bono gestis auctori referri,
& in fe ipsis gloriam habere, & missos vel legatio-
nem nostram non refpuere, sed utpote fuis bene
gestis congratulantia libenter admittere, & nobis
congrua responsa dirigere profecto deceret. Si
vero male operati fint, ut quid non corrigi pos-
tius & meliorari fatagunt, fed indignantur, an-
helant, & in rot contumelias adversus sedis apostoli-
cæ Dei & ecclesiæ traditiones insiliunt? Quam-
vis non tam indignati, quam deterriti fuisse vi-
deantur. conscientia namque remordente intel-
lexerint, pro judicanda canonice fua obligatio-
ne nos illas patres missse. Quæ autem hujusce-
modi confilio usi sunt, quo videlicet legati no-
stri nullatenus admitterentur: scilicet ne per il-
los, vel de recuperato fratre & coepiscopo no-
stro Ignatio, vel de damnato Photio invafore,
fedis apostolicæ sententia penes se diffimari, nec
rurfus iidem, tamquam fautores tantæ perver-
fitatis, ac per hoc obligati, manifeste, ut
credunt, excommunicati, feri eorum arretatio-
ne, aut feriptorum nostrorum serie pronisset.
Unde quis non videat, eos idcirco de nobis illa
derogationum verba deprompere, ut fua quæque
pravitatis pollent defendere; & ideo velle
nostra fuis præstigiis offuscare, ut fua velant te-
nebrarum opera longe lateque clarificare? Rem
quis ftylus fufficiat exarare, quanta & qualia
prisignum mihi nostri illic directi fuissent, vel
etiam post reverfionem eorum, cum per legatos,
quam per literas fuas, ut de nostris specialiter
omittamus, de beati Petri principis apostolorum
laudibus, de fedis ejus, vel ecclesiæ Romanæ
privilegiis, nobis præconia deliberarit? Cum autem

autem eosdem apostolicæ fedis missos in suam
sequitiam trahissent, & inflar quorundam
prisilitatum libidines suas ipsis conveniendibus
explevissent: primo quidem conati sunt nos ite-
ratis laudibus effecerare, & verfatis blandisque
lenocinia adeuntes, ad fuos infiectere pellemus
actus, & ut his a se perpetratis nostro consensu
firmitatem tribuerentus, supra modum hortati
sunt & deprecati. At ubi nos, inspiratione divina,
qua ada sunt perpendimus nissis fuisse conge-
rentes, ea non solum justitia magistra, ut jam di-
ximus, non approbavimus, sed & damnavimus:
protinus illi vera facie, ipsorum linguæ in
derogationes & blasphemias acuerunt, & tam-
quam fuimet obliti, contraria his quæ primitus
profecuti fuerant trafaverunt. Et quia Deo
nostro & nobis quæ ipsi reperemus suggerere cu-
rent, cos incitare non negligat. Ita ut coram o-
mnium, quæ præsentis epistolæ circumflantia con-
tinet, tu & ftrenuus executor illis exiftas, & apud eos vices sedis apostolicæ, cum omnimodo
serie relator invenitaris. Datum x. Kalendas No- Anno 863.
vembris, indictione prima.

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

1 *Omnium nos portare.*] Quod fub finem hujus epi-
ſtolæ facunt juberet Hincmarus, ut eum ad alios archiepi-
ſcopos referrent cauſæ, id ab ipſis diligenter præſtitum
fuiſſe Flodoardus lib. III. capite XVII. *Quem, inquit, epiſtolam Hincmarus ſuſcipiens, in Carbonaco palatio con-
ſiſtenti regi Carolo cum pluribus epiſcopis relegit. Qui ad
alios archiepiſcopos, ſuos in mandatis accepto, direxere
ſuccinctè.* Idem etiam ſuffraganeos ſuos, ut Gracorum ob-
pellat reſpondentem, ut Odonem Bellovacenſem, a-
pud quem Hincmari de hoc argumento extat epiſtola IV.
Kalendas Januarias anno 869. ſcripta. *Reſponde, ego
inquit ereptus Odo, & libram a te ponpofitum Hincmaro
ut miſſi, ut Flodoardus ideo tradit libro III. capite XXIII.
catalogum tenens epiſcoporum Hincmari ad Odonem. Re-
ſpondi & Abonas Parifiacenſis epiſcopus, cujus ea de re
liber extat in bibliotheca Thuana.* " " *Unde ſibi probe-
rum exhibemus.*

" " *ÆNEAS PARISIACENSIS URBS
epiſcopus, quo primus præſedit ſanctus. Dionyſius a Paulo apoſtolo Athenarum conferarus
archiepiſcopus, ſed a ſancto Clemente tertius Gal-
liæ conſtitutus epiſcopus patrum & glorium catho-
lica fidei cultoribus.*

EGimus in libro Judicum quod præſcienti- Judic. 5.
da divina terræ inclytæ femini Abrahæ ob im-
menſæ fidei laudem repromiſſæ ineſſe reliquias
Chananæorum ea parte permiſerit, ſcilicet ut
experirentur in eis Iſrael, ne forte otio ope-
ris, ignarus bellorum foret. cujus effecus virtu-
tis Deo præduce dudum regnum egregium
eccliis faculis prædicabile ſibi armis vindica-
verat. Hujus æquitatis lance cæleſtium, terre-
ſtrium & infernorum dominus ſanctam eccle-
ſiam non habentem maculam aut rugam annulo
fue paſſionis ibi ſolenniter jure regio defpon-
ſatam, hæreticæ pravitatis aſſertionibus lacefla-
tam victrici laurea experiri voluit. veluti ſtans
in acie manus in bella contraheret & ob cre-
berrimam adverſariorum victoriam in augmen
ſui ſponſi condelectans in potiois lætitiæ para-
to triumpho admodum exultaret. & frequenti
concertatione in bella Dei ſui affurgens ſcientia
repugnandi venuſtata cum decore polleret. ut
ſe toxicatis armis adtemptatores potenter re-
pellere addiceret. ipſi conclamans qui caput
gelrati contrivit colubri, ac fidelialiter agens,
Judica domine nocentes me, expugna impug-

Concil. General. Tom. IX.

gnantes me, adprehende arma & scutum, & A
exurge in adjutorium mihi. Igitur multorties
devicti hostes, cum indigere se turpiter redi-
vivos audent reparare certamina, in hoc fe-
gnitia deterioris famæ per ora magnatorum
infelicitas deseruntur, quo fubrigi ingeniis
fraudium ad fubliniora geftium, fed ceu effe-
minati viribus targa prabentes deformiter
fuccumbunt. Ita fi quidem venenata pernicies
pervertit dogmatis ab initio nafcentis eccleſiæ
ufque ad præſens nequiter ſubſiſtens ſerpere
non deſiſtit, occupare inuadens, corrumpere
doctrina quierot, more latronis aggredi latenter
bene degentes, vera in fallis tranſmutare callide
laborant. At ſancta eccleſia quaſi ſenio falla-
ta, cum Moyſe ad dominum interuentrices ele-
vat manus pro ſuis ut viuant, & pulore Aaron
& Hur fatigatas ſuſtinent, & ſilentes noui ac ve-
teris teſtamenti ſeries, teſtimonia ſanctarum de-
fenſionum in promptu feſtina protendit ne forte
ſui quos catholice enutriens ad perfectionis cul-
men evexit, cedant ſpiculis oppugnantium, fed
elypeo veritatis viriliter reſiſtentes, dominio vic-
tarum & regi gloriæ jocundantes proclament.
Cantemus domino, gloriose enim magnificatus
eſt, quia equum & ejus aſcenſorem dejecit in
mare. Itaque temporibus gloriosi & orthodoxi
Eliadorni imperatoris, ſi tinguas hæreſiarches ſenſum
verborum, & geniticrem philoſophiæ, &
omnium liberalium artium ſutricem appellari
contendit, de his ſuperſtitionibus ſuperſtuis,
quæ & nunc Romanum eccleſium, immo & o-
mnem gentem Latina lingua utentem conſilere
temptavit. fatiſque mirandum in tam viliſſimis
queſtionibus occupatam longævo ventilans
ævo, & perſpicue ad liquidum diuidatis, quæ
vorius peritiæ ac facunditæ ſe fore gloriatur au-
ctorem, ut pelagus dialecticæ ſobtilitatis expo-
ſitaut, putans ſe poſſe vereciter diffiguere vera
a falſis. Ergo ut inclinatabilibus ufque ad ter-
tiam cælum raptus, ſi Judæi ſigna petunt, &
Graci ſapientiam quærunt. hæret fagacitas de
puro ſonte potantium. Cur ita hebetudo ſenſus
deſipiendum ſeſcitando Eutyche tenere conantes
ignominioſe obtenebrat. quos culmen magni in-
telleſtus ut illi falſo opinantur in gremio amplı-
tudinis ſum velut cæleſtes amplectitur & foret.
Nempe cum populi orientalium quaſi ſub fa-
bello domini ſpecialiter fubſidentes cum occi-
dentalibus in fidei documentis diſceptare viden-
tur. quaſi ſol pulcherrimus mane in oriente poſi-
tus inordinos ſue locis radios veſperi tranſmu-
tat in tenebras. Non autem cæli climata dete-
riores reddunt animos mortalium neque plagæ
ſuperne pro variarum dementiis ſectarum cali-
pando, cum orient & occidentem in ſe continent
noſtros & reprobos. Sed humanitas primo bono
condita, & in libero arbitrio potenter ſtabilita
negligendo creatorem & obaudiendo ſeductori-
bus, & ſectatis ſuis ſe ſubdere meruit. Ec-
in orbis multiplicatus tramiti devio inhiare cœ-
pit. Nec adeo mirum. ab Aſia vel a finibus Eu-
ropæ, ubi ſita. Conſtantinopolis Græcie metro-
polis habetur, tanquam ſuperius dixi, origo diſ-
ciminis. Si enim revolvantur ſanctorum ſtatuta
ac canonum, & eccleſiaſticarum diſcutiatur fe-
ties hiſtoriarum ab illius regni partibus potius,
quam ſub Romana ſtirione degentibus, repe-
tiuntur pullulaſſe geminina viperarum, id eſt
quamplurimi inventores perverſorum dogma-
tum exorti fuerant, ut ex multis memoremus
aliquos, Arium, Eunomium, Photinus, Marci-
on, [illegible] Sabinus ex Ebion. Neſto-

rius Conſtantinopolitanus epiſcopus, cetera-
que peſtes diſtatuæ hæreſeos. quibus non fuit re-
quies omni diſſenſu catholicas diſtaterare & op-
pugnare mentes. Eutychius etiam Conſtantino-
politanæ urbis epiſcopus de reſurrectione in tan-
tum erravit, ut affirmaret quod corpus noſtrum
in illa reſurrectionis gloria futurum eſſet impal-
pabile, ventis aereque ſubtilius. Sed non mirum
dicimus, ſanctaque credulitate firmamus, quod
in illa reſurrectionis gloria erit corpus noſtrum
ſubtile ſpiritus & ſalutem ſerpere
ſed palpabile per veritatem nequit. Quantus
papa Gregorius quondam in eadem Conſtanti-
nopolitana urbe poſitus cum præſato Eutychio
de hac re diſputaret, habuit Conſtantini impe-
ratoris glorioſum hubeit certamen, veluti ipſe
plenius commemorat in XXIII. libro moralium
Job. ſed ita ab eo nobiliter eſt devictus, ut pellem
manus ſuæ tenens, ſe fidei, quam dicunt fidem Conſtan-
tinopoli, unde & eam cum patriarcha ſuo caput
dignitatis appellant. Ad ſtultarum cumulum &
inertiam ineptiarum garrientes inquirunt, quare
chriſma noſtrum in nomine Dei, ex aqua balnearis
conficiamus, & quare agnum ſimul cum corpore
Chriſti & ſanguine in paſcha ſuper altare ponamus
& more Judaicorum offeramus, cum nullatenus hoc
veteres ſanctorum obſervantes uoquam crediderit. Quæ
duo in tantum videntur indigniſſima, ut ab audi-
to fidelium ex toto judicentur penitus eſſe extra-
nea. Hæc deſtramenta verborum Græcalis in-
duſtria ſupercilioſo ambitu per Romanum ſpargit
imperium, & dominicis aciebus inſiſtens eſſe cal-
lidiuatis fcaturiens contendit laceſſere quietos. At
contra repugnant duobus in iuſtis & nolientium ag-
mina ſupernarum virtutum. Quin immo longe
portendunt ſeptum ſanctæ repulſionis inluſtrium
defenſio patrum, concordia canonum, auctoritas
& victoria eccleſiaſtiſmorum anuſtium per Chri-
ſtiani nominis limitem in theoria magnifice vulga-
torum verbo ac doctrina cælos contingentium. In
hoc ſorti congreſſo non ferent vexilla tyrones, nec
fatigata bracchia offerent ſeuerioſi enes, ſed eccleſia
viribus juventus, id eſt in fide Chriſti perfecti-
mis uxtenes ſenſibus ex omni parte armis ſacrorum
dogmatum munita corpora mentelque ferentes in-
clyta laceſſenti bella, & domino fauente victores
exiſtent. Lege autem triumphantis peracto certa-
mine, dum laſſatis quaſi membris refrigerium ſub-
miſtrabit ſpiritus landi laſtatus, potiti voto glo-
rioſiſſimi militis, & ob agonis eximie lauream
ad cælos portrigent conſpicuos velutis, regi regum
dominatori ſuo laudis præconia acclamantes, Do-
minus fortis & potens; dominus potens in prælio,
& : Dominus virtutum ipſe eſt res gloriæ : At vero
exhilaratus pater totius eccleſiæ, apoſtolice feiili-
cet ſedis beatiſſimus pontifex, cum Paulo apoſtolo
erigens in excelſa caput, hæc erba protectori Deo
ſolenniter perſonabit. Dominus autem mihi ad-
ſtitit & confortavit me, ut per me prædicatio ad-
impleatur, & audiant omnes gentes, & liberatus
ſum de ore Leonis. Liberavit me dominus ab omni
opere malo, & ſalvum faciet in regnum ſuum cæ-
leſte, cui ſit gloria in ſæcula ſæculorum. Amen.
*Hallemus illius reſpuſionis præfatio. cetera, ut minus modo neceſſaria, præterimus. (Edita ſunt ea in Spi-
cilegio, tomo ſeptimo.)*

APPENDIX I. EPISTOLARUM NICOLAI PAPÆ I.

I. AD CAROLUM REGEM.

Monet eum diligenter procurare, ut Lotharius Ingeltrudem uxorem adulterum Bosonis comitis regno suo ejiciat, & ad virum suum reddire compellat.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei Carolo glorioso regi Spiritali filio nostro.

VEstram regiam dignitatem concedet de pietatis fonte justitiæ diffentionem haurire. Nemo itaque justius operari debet, quam cui commissa videtur legni ordinabilitas. Ecce etenim reges regibus *præire* & suadere folent. Sed convenit, ut in his quæ ratio docet justitiæ, invicem alterneni: quæ autem improbitatur, vicaria vice se subtrahere non ceffent. Unde veftram exhortamur regiam magnitudinem, ut corrigatis Hlotharium regem nepotem veftrum, ne tantum pitculum permittat manere in regno fuo : hoc eft non conſentiat fugitivam uxorem Bofonis comitis tam diu remanere, ut non reddatur viro ſuo, remiſſa quidem negligentia, quam ei feci. Ceterum vos etiam monere volumus, ut ſi in veſtro regno contigerit devenire, ſimiliter peragatis. Quoniam juſtitiam omnibus archiepiſcopis ſeu epiſcopis regni veſtri, ut eam, indulta ſibi culpa, ſi noluerit revertí ad ſupradictum virum ſuum, excommunicent a corpore & ſanguine domini noſtri Jeſu Chriſti, ne quis ex omnium fidelium; quoniam condecet, ut in regno veſtro tantum malum non oriatur, & ſi ortum fuerit, citius extinguatur. Adeo ut omnes conſentientes malo ipſius, ſupradicta excommunicatione * nodamus. Optamus eccellentiam veſtram in Chriſto bene valere.

a ſtatue.

b horas ſuſe obſtenans.

c

d

e

f

g

h

i

k

l

m

n

o

p

q

r

s

t

u

x

y

z

aa

bb

cc

dd

ee

ff

gg

hh

ii

kk

ll

mm

nn

oo

pp

qq

rr

ss

tt

uu

xx

yy

zz

aaa

bbb

ccc

ddd

eee

fff

ggg

hhh

iii

kkk

lll

mmm

nnn

ooo

ppp

qqq

rrr

sss

ttt

uuu

xxx

yyy

zzz

aaaa

bbbb

cccc

dddd

eeee

ffff

gggg

hhhh

iiii

kkkk

llll

mmmm

nnnn

oooo

pppp

qqqq

rrrr

ssss

tttt

uuuu

xxxx

yyyy

zzzz

II. AD EPISCOPOS LEGATOS IN FRANCIAM MISSOS.

Mittit ad eos commonitorium pro cauſa Theutbergæ.

Reverentiſſimis & ſanctiſſimis Rhodoaldo & Joanni epiſcopis.

QUemadmodum ſanctæ Romanæ eccleſiæ fideles eſtis, & ſpiritalis ſedis columnæ exiſtitis; ita cuſtodientes omnia fecundum priorem præceptionem noſtram peragere feſtinate, & Metis aſpoſtolica auctoritate ſynodo evocata, nobis juſta peſtecite. Quod ſi tyrannus epiſcoporum ſe illuc minime collegerit, aut Hlotharius venire diſtulerit, tunc vos ad eum pergere ſtudete, & noſtra juſta atque informata declarate. Et deinde cum pro cauſa Balduini ad Carolum perrexeritis, eidem glorioſo regi epiſtolas ſynodicas, & has quas nunc vobis dirigimus, pariter cum commonitorio præſentibus cuncta oſtendite. & non lolum ei, ſed & omnibus epiſcopis, & univerſis fidelibus hoc notum facientes palam legite, & demuniatur ſtudete. Præterea ſcitote a nobis veſtræ fanctitati duas dirigi epiſtolas vice abſentium, unam Carolo regi, ſecundam vero uxori. Epiſtolæ autem Galliæ & Germaniæ ideirum cum his ipſis ad vos deſtinata mandamus.

COMMONITORIUM NICOLAI PAPÆ LEGATIS SUPRADICTIS DATUM.

Nicolaus Rhodoaldo Portuenſi & Joanni Ficteuſi epiſcopis in commonitorio.

LOtharius profiteur Waldradam ſe a patre acceppiſſe, & fororem poſtmodum admiſiſſe Hucberti. Ubi primum diligenti inveſtigatione inquirite, & ſi eumdem ſororium regem prædictam Waldradam præmiſſi dotibus, coram teſtibus, ſecundum legem & ritum, quo nuptiæ celebrari ſolent, per omnia interrogatis accepiſſe, & publica manifeſtatione eadem Waldrada in matrimonium ipſius admiſſa eſt; reſtat ut perſeverantia uti illi repudiata ſit, vel ille Bosoni admiſſa. Sed quia idem glorioſus rex meus Theutbergam admiſiſſe ſe dicit; vos illud euangelicum recolite, quo dominus: *Notite*, inquit, *timore eos qui occidunt. & iterum ait: Quid prodeſt homini, ſi univerſum mundum lucretur, anime vero ſue detrimentum patiatur?* In quibus dominicis ſententiis conſiderandum eſt, quod ſi occiſores corporum timendi non ſunt contra juſtitiam hominem impellentes, & lucrum totius mundi non profit homini animæ perdita, quanto minus metu unius hominis tantum ordinis, contra divinum præceptum, in immane præcipitium mergi? In hoc tenore ſe magis reprehenſibilem oſtendit, in quo amori mundi amorem Dei poſt poſuit. Ubi nihil nobis aliud præcipimus, manifeſtationi ſua cedere regi convicto, niſi ut ſecundum canonicam auctoritatem noſtra vice freei, cauſam illius definiatis. Sin vero minime prolocutum fuerit, Waldradam uxorem fuiſſe legitimam, neque nuptiis ſecundum morem celebratis, per benedictionem ſcilicet ſacerdotis, filio noſtro Hlothario extitiſſe conjunctam: ſuggerite illi, ut eam recipiat, & legitimam ſibi, ſi ipſa innocens adparuerit, reconciliari oportere: nec in hoc carnis voci obtemperet, ſed potius divinis præceptis obediens, pudori eum, imo pertimeſcat, in luxuriæ ſtercore potreſcri, & voluntatem proprium ſequendo ante tribunal Chriſti ſtridtam ponere rationem. Praterea vos ſi cor volo, quia præfata Theutberga apoſtolicam ſedem bis & ter appellavit, & ſe a pretato rege glorioſo queſta eſt injuſte fuiſſe dejectam, & vi conſtam fallum contra ſe compoſuiſſe gravium. Nam eo tempore ad apoſtolicam ſedem libellum appellationis ſuæ miſit, in quo non quidem adhuc conſeſſam, ſed ut contra ſe falſum diceret crimen, coqſe ſele innotuit. Infuper ſubjungens, quod ſi amplius compulſa fuero, ſcirote non veritate, ſed timore moris, & evidendi ſtudio, quia aliter non poſſum, quod voluerint dicam. Vos autem memores eſſote mei hæc vobis inſinuantis.) Unde præcipimus vobis, ut cum eadem Theutberga ad conſtam fynodum ſtatuimus adveneric, cauſam illius diligenti examinatione diſcutite: & ſi reobjicitur, quod illa crimen ſe aliquod admiſiſſe confeſſa faiſſet, & contra illa violentiam ſe pertuliſſe proclamaverit, vel ſi inimicos ſibi judices poſſe teſtes teſtari; cum illud renoveris judicium ſecundum æquitatis normam, ut injuſtitiæ molem non oppiimatur.

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

a Lotharius rex profitetur.] Apud ſcenen paene vitiſ. cap. 11. & apud Granianum 11. q. 1. dub. vocale percipient *Lotharius rex ita commonitorio profitetur.* Rectius dicetur enim, *pertinet* quæ ad ſcitum epiſtolæ, quod nolle in Romana Gratiani editione obſervatum eſt. *In commonitorio* paulo

b 17. q. 1. in. ſtatuta ut.

Matt. 10. Matt. 6.

c

d

e

f

g

h

i

k

l

m

n

o

p

q

r

s

t

u

x

y

z

aa

bb

cc

dd

ee

ff

gg

hh

ii

kk

ll

mm

nn

oo

pp

qq

rr

ss

tt

uu

xx

yy

zz

aaa

bbb

ccc

ddd

eee

fff

ggg

hhh

iii

kkk

lll

mmm

nnn

ooo

ppp

qqq

rrr

sss

ttt

uuu

xxx

yyy

zzz

aaaa

bbbb

cccc

dddd

eeee

ffff

gggg

hhhh

iiii

kkkk

llll

mmmm

nnnn

oooo

pppp

qqqq

rrrr

ssss

tttt

uuuu

xxxx

yyyy

zzzz

aaaaa

bbbbb

ccccc

ddddd

eeeee

fffff

ggggg

hhhhh

iiiii

kkkkk

lllll

mmmmm

nnnnn

ooooo

ppppp

qqqqq

rrrrr

sssss

ttttt

uuuuu

xxxxx

yyyyy

zzzzz

III. AD UNIVERSOS EPISCOPOS.

Extat ipſa in concilio Romano III. anno 863.

EPISTOLA ADVENTII EPISC. METENSIS AD NICOLAUM PAPAM.

Mittit profeſſionem ſuam, qua purgans ſe de cauſa Lotharii, acquieſcere ſe atque obſequi docet ſtatutis a pontifice in ſynodo Romana. proinde veniam & pacem implorat.

Glorioſiſſimo domino gregis paſtori domino & beatiſſimo Nicolao ſummo & univerſali papæ adventius humilis Metenſium ſedis epiſcopus, unus & in æternum valere.

CHRISTUS dominus Deus propriſ ſanguinis pretio acquiſito gregi ſolita pietate propiciens, nobis ſummi ſacerdotis contulit dignitatem: cui inter plurima ſpiritualium virtutum ornamenta, quibus ſanctam matrem eccleſiam inimitabili ſanctitate condecoratis, facta etiam præſide auctoritate dogmatis ſui, ſplendendere: quo Chriſtiana plebs efficaciſſimo tanti patris exemplo ſelicem imbuta, virtiorum monſtra devitare, & auctiante Deo æterna poterit præmia comprehendere,immo eccleſiaſtici ordinis diſciplina veſtris temporibus inviolabilis permanere. Unde mea parvitas omnibus diſtricta pontificum mihi credit, multipliciter congaudeatces, magnas omnipotenti Deo gratias referimus, devotis precibus implorantes, ut Deus omnipotens veſtri pontificatus apicem diu incolumem fuſtodire dignetur, ad conſolationem ſanctæ ſuæ eccleſiæ, omnimque fidelium animarum. Quippe cum inter ſæviſſimas paganorum perſidias, ſæviſſimaque perverſorum Chriſtianorum ſimultates occuparemur, & per capita hominitatis noſtræ dominici ovilis ſollicitudinem gerere cogeremur, decreta excellentiſſimi apoſtolatus veſtri nobis directa ſunt. Super quibus reſponſa dignitati majeſtatis veſtræ feſtinantiſſime curetis præſentialiter date vivo voce deferarem, niſi longæva ſenectus me gravidine redderet, & indeficiens corporis egritudo frequenter atque inopinate ſpiritum exhalare cogeret. Magnum enim, & quaſi tenias meriti gaudium obtinerem, ſed limina apoſtolorum, veltra muque deſiderabilem & præeminentiſſimam præſentiam, virum imbecillimum ad hoc fineret. Sed quia podagrici dolores, & veterani mei artus optata denegant, omnipotenti Deo,& tanto Petro, atque incomparabili elementiæ veſtræ magnitudinis, meæ parvitatis quantitatem committo, qui vices Dei tenetis, & in reverentiſſima ſummi principis cathedra vetus apoſtolus reſidetis, ut veſtris foveat ſolaminibus. Si enim ſalluerer, quaſi fautor vitiorum, in conſpectu veſtræ manſuetudinis diffamatus exiſto, ſi non corpore, mente tamen ad veſtra ſacra veſtigia provolutus, humiliter peto et excuſationis meæ cauſas, nullo mendacii ſuco obnubilatas, paternæ pietatis affectu recipere non dedigneminí, quas capitularim miſericordiæ veſtræ pandere ſtudui.

I.

In catalogo ſacerdotum nequaquam reciplo Theutgualdum, quondam archiepiſcopum, qui depoſitionis ſuæ ſententiam a vobis prolatam ſa-

a ctenus patienter ferens, juxta præcedentem conſecrationem nihil omnino de facto miniſterio contingere præſumpſit: ſed quaſi miſellimus vir, incaute ſe proprio ſermone lapſum, atque alterius primatiſſimus obſtinatione deceptum fatetur : & per humilitatis & obedientiæ vium incedens, a veſtra pia largitate ſolum ſatisfactionis præſtolatur.

II.

Guothariſum quondam ſacri palatii archicapellanum in epiſcoporum numero non ſuſcipio, ucque ei, vel ſuturibus ſuis communicare preſumo. quoniam vetito ejus eſt officio, & apoſtolicam ſtocipendere excommunicationem non metuit.

III.

Cauſam piiſſimi regis Hlotharii, in præſentia veſtrorum legatorum, præſatis quondam primates eccleſiarum, cum aliis archiepiſcopis, eorumque coepiſcopis, de duabus uxoribus in noſtra urbe ventilantes, & magiſtratus noſtri principatum obtinentes, quid de jam dicti noſtri principis querela decreverint, veſtram non latet ſanctitatem. Ego igitur, teſte Deo cum angelis & archangelis, arbitratus ſum pariter vera mentre, que plurimorum conſulum adſtipulatione eſtabantur . Interea decerneritibus tunc temporis præſcriptis archiepiſcopis, eorumque coepiſcopis , ſolus ego , qui eſſem meritis & ordinatione noviſſimus, qui magiſtrorum auctoritatibus & judiciis reſiſteren? Et ne forte in aliquo contra decretum Leonis papæ offenderem vestræ, quæ tunc adſtabat , ita ſcribit : Igitur fecundum ſanctiorum patrum canones Spiritu Dei conditos, & totius mundi reverentia conſecratos, metropolitanos ubi creditit, multipliciter congaudeatces, magnas omnipotenti Deo gratias referimus, devotis precibus implorantes, ut Deus omnipotens veſtri pontificatus apicem diu incolumem ſuſtodire dignetur, ad conſolationem ſanctæ ſuæ eccleſiæ, omnimque fidelium animarum. Quippe cum inter ſæviſſimas paganorum perſidias, ſæviſſimaque perverſorum Chriſtianorum ſimultates occuparemur, & per capita hominitatis noſtræ dominici ovilis ſollicitudinem gerere cogeremur, decreta excellentiſſimi apoſtolatus veſtri nobis directa ſunt. Super quibus reſponſa dignitati majeſtatis veſtræ feſtinantiſſime curetis præſentialiter date vivo voce deferarem, niſi longæva ſenectus me gravidine redderet, & indeficiens corporis egritudo frequenter atque inopinate ſpiritum exhalare cogeret. Magnum enim, & quaſi tenias meriti gaudium obtinerem, ſed limina apoſtolorum, veltra muque deſiderabilem & præeminentiſſimam præſentiam, virum imbecillimum ad hoc fineret. Sed quia podagrici dolores, & veterani mei artus optata denegant, omnipotenti Deo,& tanto Petro, atque incomparabili elementiæ veſtræ magnitudinis, meæ parvitatis quantitatem committo, qui vices Dei tenetis, & in reverentiſſima ſummi principis cathedra vetus apoſtolus reſidetis, ut veſtris foveat ſolaminibus. Si enim ſalluerer, quaſi fautor vitiorum, in conſpectu veſtræ manſuetudinis diffamatus exiſto, ſi non corpore, mente tamen ad veſtra ſacra veſtigia provolutus, humiliter peto et excuſationis meæ cauſas, nullo mendacii ſuco obnubilatas, paternæ pietatis affectu recipere non dedigneminí, quas capitularim miſericordiæ veſtræ pandere ſtudui.

I.

In catalogo ſacerdotum nequaquam reciplo Theutgualdum, quondam archiepiſcopum, qui depoſitionis ſuæ ſententiam a vobis prolatam ſa-

a ſtatus ſuppleat ſcitum , quod ab aliis commentatorum , ut *Zachæus commentatorum presbyteris & diaconibus qui Ravennæ ſunt*, & illud apud Gregorium in eulogio: *Sabinus Chriſti ſervus commentitorum Pedes*.

b 17. q. 1. in. ſtatuta ut.

Matt. 10. Matt. 6.

c

d

e

f

g

h

i

k

l

m

n

o

p

q

r

s

t

u

x

y

z

aa

bb

cc

dd

ee

ff

gg

hh

ii

kk

ll

mm

nn

oo

pp

qq

rr

ss

tt

uu

xx

yy

zz

aaa

bbb

ccc

ddd

eee

fff

ggg

hhh

iii

kkk

lll

mmm

nnn

ooo

ppp

qqq

rrr

sss

ttt

uuu

xxx

yyy

zzz

aaaa

bbbb

cccc

dddd

eeee

ffff

gggg

hhhh

iiii

kkkk

llll

mmmm

nnnn

oooo

pppp

qqqq

rrrr

ssss

tttt

uuuu

xxxx

yyyy

zzzz

aaaaa

bbbbb

ccccc

ddddd

eeeee

fffff

ggggg

hhhhh

iiiii

kkkkk

lllll

mmmmm

nnnnn

ooooo

ppppp

qqqqq

rrrrr

sssss

ttttt

uuuuu

xxxxx

yyyyy

zzzzz

IV.

Si decretum vestræ auctoritatis, judicio sancti Spiritus, ab omni palliorum officii regimine præfectos metropolitas exutos definivit, propter excessus functionum, & absolutionem anathematis a fede apostolica emissi super Ingeltrudem Bolonais uxorem, sciatis verissime, quia in ejus abolitione nequaquam patricem extitit: & posquam illam vera relatione infausto adulterii genere fuisse audivi, semper quasi mortiferum venenum abominatus sum. Communionem vero cum excommunicatis nullatenus habere omnifer nos monet, si sacris uti ausi fuerint, licut capitulum concilii Antiocheni quartum obtendit, quod communicantes eis ab ecclesia abjici jubet.

V.

Sectatorem damnatorum, ac fedi tiosum, vel conjurationis, aut conspirationis reum, me penitus esse denego, fateorque quia quotidianæ nequaquam attentive fatetor: sed cum capite, id est sancta & venerabili fede beati Petri, cui claves regni celorum commisit, in qua etiam petra Christus rex æternus sanctam ædificavit ecclesiam, contra quam portæ inferi non prævalebunt, canonice in omnibus me faveie profiteor.

VI.

Porro sanctitas vestræ paternitatis inviolabiliter censuit, nullo modo pavendum bonorum amissionem pro temeritatibus & subscriptionibus: atque indigentium non esse deserendum, si voluisse fapere, nostrumque per nostnetipsos, aut per legatos nostros assensum cum scriptis offerre studemus. Noverit præcellentia vestræ sanctitat manifestissimus, quod legatus noster, qui jam vobis fatam professionem obtenderet, & multiplicibus verbis enuclearet, ideo tardavit, quia ceteros confratres nostros hac illucque & de episcopatibus advocaret, vobiscum sentire unanimiter & fapere hortatus sum. Eorumque omnium generaliter unanimitate comperta, quafi præconem legati nostri, in ipso magno pontificatus vitæ constituras, vestræ sanctæ paternitati præmisi, præsentem videlicet litteratum portitorem. Nihil in me ambiguum, nihilque damnabile remanere queatur, cui vitam omnis carnis utriper corporis reformolurio pollicetur. Sed in omnipotentis Dei misericordiam valde confido, quod mihi peccatori plationem hujus calamitosæ vitæ concedere debeat, quousque digna satisfactione purgatus, vestræ patenæ pietatis gratiam potenti redditam intelligam, meque recepturum in vestro Deo digno confortio congratuler. Credimus enim, quod falvente Deo, & apostolorum omnium principe, qui in cleemosynis, & jejuniis, & fartivis orationibus spiritaliter occupatis effis, omnibus viribus divina dispositione præviidere debeatis, ne pro falsidica deceptione viventis in Christi corpore membra moriantur. Igitur si mehs lacrymosis precibus vestra misericordia in aliquo flectitur, per fandam & individuam Trinitatem humiliter deprecor, ut per latorem præsentium litteratum, si amplius esse non potest, saltem de vestra fancta manu naufragio vitæ confitutus illud recipere mereat, quod unius magister vester Chriftus, quibuldam discipulis hortantibus janua divitias apparens, imprecatus eft dicens: Pax vobis. Exce lentium fanctitatis vestræ affiduis vota & precibus diu inculumem vigere humiliter exoramus.

EPISTOLA JACOBI SIRMONDI S. J.

1. Adnotata hinc inde fra. 3. Aleron. huic fimilem scripsere Franco Turgotius, Hincmarus Rhemensis, Nicolai epistola

A XLIII. Scripserunt & alii: sortasse ex iis qui synodo assuerunt Metensi. Episcopis enim Thiengualdi & Gunthaci complicibus venia, & reipublicæ, promissa forsan in concilio Romano can. III.

EPISTOLA CAROLI CALVI REGIS AD NICOLAUM PAPAM.

Intercedit pro Advenio episcopo, petitque ut in gratiam recipiatur.

Sanctissimo ac reverendissimo patri Nicolao catholicæ & apostolicæ sedis summo pontifici & universali papæ Carolus gratia Dei rex & spiritalis filius vester.

B

QUi licut devotio noftra erga fanctam fedem apoftolicam & veftri honorem in illis Tranfalpinis regionibus longe fateque, gratias Deo, cognofcitur, & colendæ cum fumma amoris veneratione paternitatis veftræ benignitas ergafilialem noftram dilectionem, non folum noftris benevolis, fed & æmulis, auctore Deo, certis indiciis, veloti fanctitatem veftram fcilicet religionis culmen decet, innotuit: Adventius Metenfium venerabilis epifcopus, hunc fratrem nomine Betenem nobis fidelem, ut credimus, in monafterio regni noftri ab infantia regulariter educatum, & noftra mumentiis, ficut inter nos convenit, fibi conceffum, ad nos mifit, petens a nobis veftræ auctoritiffimæ paternitatis pro eo literas mitti, quas poftuturas, & non modice fibi apud auctoritatem veftram credit fuffragari. Mandavit etiam mihi quod profeffionem fuam fubreptionum præteritarum correctionem, & futurarum cautelam continentem, ficut regulæ fanctæ præcipiunt, manu fua fubfcriptam, veftro apoftolatui per hunc fratrem veftler dirigere, quatenus & excellsum veftrum, & apoftolicæ fedis communionem, & veftri apoftolici vigoris gratiam valeat obtinere. Unde quoniam, ficut fupra memoravimus, patruus noffter Drogo, qui licet in regno fratris noftri Hlothharii quondam imperatoris, poft obitum domni & patris noftri degiffet, eo quod fedes in partem regni ipfius deveneiat, nobis tamen unice dilectiffima dilectione, & obnixa fidelitate conjunctiffimus fuit, eumdem venerabilem Adventium nobis domeftica familiaritate habitu, & ipfe Adventius nobis fidelis & amicus exiftit: ac fi veftigia fanctiffimæ paternitatis veftræ deofculantes, cum omni devotione depofcimus, ut noftra petitione, ficut & credidit, apud auctoritatem veftram fe feniat adjuvari, nec ipfe & fedes ejus in illo modo quolibet, quod abfit, dehonoretur: quæ poftulatione avi noftri divæ memoriæ Caroli imperatoris honorari ab apoftolica fede meruit, ut Engilramnus præde ceffor iftius, famulus capellanus ejus & aporcifiarius apoftolicæ fedis in ipfis regionibus à liquamdiu confenfu præfidere debeatis, ne pro falfidica deceptione viventis in Chriffi corpore membra moriantur. Igitur fi meis lacrymofis precibus veftra mifericordia in aliquo flectitur, per fandam & individuam Trinitatem humiliter deprecor, ut per latorem præfentium litteratum, fi amplius effe non poteft, faltem de veftra fancta manu naufragio vitæ conftitutus illud recipere mereat, quod unius magifter veftet Chriftus, quibufdam difcipulis hortantibus janua divitias apparens, imprecatus eft dicens: Pax vobis. Excellentium fanctitatis veftræ affiduis vota & precibus diu inculumem vigere humiliter exoramus.

C

D

E

F

Joan. xx.

EPISTOLA JACOBI SIRMONDI S. J.

1. Adnotata hinc inde fra. 3. Aleron. huic fimilem scripsere Franco Turgotius, Hincmarus Rhemensis, Nicolai epistola

cunctis conversis benignitas, in eo tenentiam a prædecessoris sui Leonis sequetur, qua dicit: Sedis, inquiens, apoftolicæ moderatio hanc tempetantiam fervat, ut & feveritas aqui cum obduratis, & venian cupiat præftare correctis: quatenus venia concedatur, fi error aboletur. Petimus fiquidem, ut illum non modo fanus, verum & noftrum legatum, fortunem religionem monachum, & litterarum fcientia, bonique ingenii capacitatæ, Dei gratia, & fedulo ftudio imbutum, benigne & familiariter fuicipiatis, quo ea quæ fibi infancta funt, manfuetudini veftri apoftolatus domeftica fuggeftione valeat enarrare. Deus omnipotens oranten pro nobis fanctitatem veftram avo longiore conferre in volentate fua dignetur, fanctiffime & reverentiffime pater in domino.

IV. AD ADVENTIUM EPISCOPUM METENSEM.

Approbat profeffionem Adventii, eique venium & pacem indulget quam optabat.

Nicolaus epifcopus fervus fervorum Dei reverentiffimo & fanctiffimo Adventio epifcopo Metenfi.

ECclefiaftonie nas litteras per Theodericum religiofum presbyterum tum fufcipientes, quoniam his te in extremitate vitæ potiorem indicafti, mœror nos continuo ingens obtinuit. Sed profecto tua, qua te in nullo a fede apoftolica diffentire manifeftat, quamque nobis a te missa quam ab aliis fperabamus offerendam, inter meftitiam meæ latitiam miftet. Quoniam licet de errantibus homine, cum ipfius privamur fraterno folatio, dolemus: de interioris tamen, quem exinclum putabamus, nunc vero per gratiam Dei vivificatum audimus, incomparabiliter exultamus. Quamvis autem probabilem tua videatur habere excufatio rationem, teque innocentem comprobent oftendere: fufficere poterat, & quidem fi quis præteritorum nota teneretis exceffuum, fatisfactio, quam in articulo mortis, ficut ipfe facetis, poftuis, litteris datis apoftolatui noftro, ut dctreveram, oftendis. Cujus rei teftis eft latro, qui in cruce pendens, in ipfo momento mortis jam jamque conftitutus, confeffus eft, & *Hodie mecum eris in paradifo* a fuo ore fuscepit. Et ne quidem fubitaneam permutatis falsitatem demonftrasse: *Cum convenfus*, inquit, *infirmatus, cum fallaciis eris.* Verumtamen potens eft Deus mifericordiæ operari, ut & aut excufationes tuæ, & obedientiæ promiffa fatisfecerint, & immortali vita tua per id fiducium fumpfimus, pericipiamus etiam in hoc temporali curfu, longæ vitæ divinitus ubi commoda, unde & verbi Dei fructibus multipliciter perfroamur, ac per hoc in domino gloriemur. Quid autem mirum fi Gunthaitus, dudum archiepifcopus, apoftolicam fuscipiendæ fententiam non fuscipiat, qui divina præcepta toties parvipendifle convincitur? Claret vero, & cunctis manifefte datus intelligi, etiamfi nulla proviratis fuæ profeffionis podicia, quibus aute peream extitit, qui fe poft peream talem exhibuit: & quam debite perculfionem promeruit, qui etiam poft, on de magis periculi debeat, minime admittere recusfavit. Eo igitur fuadente nunc apoftolicis inftitutis inobedient effectus eft, ego nuper catholicos oracula femper obviafle repetus eft: antiquo videlicet adverfario, qui *fecat lucrapinem*, juxta primum apoftolum, *circuit quærens quem devorare.* Illud vero quod dicitis, regibus & principibus vos effe fubjectos, eo quod dicat apoftolus: *Sive rex tanquam*

A

B

C

D

E

F

Exo. 23.

Isa. 30. fe. vuls. Sen. pœnitentia.

1. Tim. 5.

1. Tim. 2.

præcellenti, placet. Verumtamen videte, utrum regesilli, & principes quibus vos fubjectos effe dicitis, veraciter reges & principes fint. Videte fi primum & bene regant, deinde fubditum populum. nam qui fibi nequam eft, civilalli bonus eft? Videte fi jure principantur: alioqui potius tyranni crudendi funt, quam reges habendi; quibus magis refiftere, & ea adverfis principibus agere, quam fubdemus. Alioquin fi taliber fubditi, & non prælati fuerimus nos, neceffe eft eorum vitiis favcamus. Ergo regi, quafi præcellenti, virtutibus fcilicet, & non vitiis, fubditi eftote, fed ficut apoftolus ait, propter Deum, & non contra Deum. Superfluum autem judico, quod in contenta epifcoporum capitula 5. Leonis papæ, ac Nicenochoici concilii quidam ut affleris, legerint. Quoniam fi fanctus vir metropolitanus fingularum provinciarum epifcopos jus tradite fibi antiquitus dignitatis intemeratum habere decrevit, privilegia tamen hujus fedis non abftulit, & hanc divinitus jura concella non minuit. Quia ficut ipfe fcribit ad Anaftafium Theffalonicenfem, Leo epift. ac per eum ad omnes: Inter beatiffimos apoftolos 82. in fimilitudine honoris fuit quedam difcretio poteftatis: & cum omnium par effet electio, unitamen datum eft, ut cæteris præeminerer. De qua forma epifcoporum quoque eft orta diffinctio, & magna ordinatione provifum eft, ne omnes fibi omnia vendicarent, fed eftent in fingulis provinciis finguli, quorum inter fratres habetur prima fententia: & rurfus quidam in majoribus urbibus conftituti, fcilicetindem fufciperent ampliorem, per quos ad unam Petri fedem univerfalis eccleſiæ cura conflueret, & nihil ufquam a fuo capite diffideret. Ideirco ipfe alibi, ut de componendis atque compofitis reticis ipfe prima mittatur præcipit. Rurfus fi fatetur Antiochenum concilium: Per Concil. Antiquas regiones convenit nofle, metropolitanum thoch. can. 9. epifcopum folicitudinem totius provincie gerere, quid prodeft dicat, fedi apoftolicæ folicitudinem habitoti non folum unius provincie fed & totius eccleſiæ? cum idem concilium magis metropolitas coercere, non dominari, & ordinem eos non amplius quam fuarum provinciarum dicat folicitudinem gerere. Quorum enim quis folicitudinem gerit, ut judicium corrigat, & ordinet, dum eos non amplius quam fuarum provinciarum dicat folicitudinem gerere. Quorum enim quis folicitudinem gerit, ut judicium corrigat, & ordinet, ut betuus papa Innocentius ad Alexandrum Antiochenum fcribens: Quorum enim, inquit, te maxlea expectat Innocent. cura, præcipue tuum debent mereri judicium? Er- epift. 20. go quia unius non eccleſiæ non eratus fufcipere, rostrum præcipue debet eccleſia tota procul dubio judicium promereri. Sed tandem ad propofitum redeamus. De votis tuis, quantum poftumus, Deo præftante, mifericorditer annuamus. Itaque fi Theutgualdum, dudum epifcopum, ficut probiteris, in catalogo epifcoporum non recipis, quoniquæ de eo humanitus tractamus, & fi Gunthariium miniftrium fibi vetitum ufurpantem, non folum inter epifcopos non fufciperis, fed nec ipfi, nec fautoribus ejus communicaveris, & fi cognita in fcelere permanenti epifcopalibus coercuerit, & fecundum vires in nullo a conftitutis & fententiis ab apoftolicæ fedis præfule prolatis devlaveris, fed de cetero ipfe cum catholica & coronidine fidei tam, ac pro confervandis * pontificis fedis apoftolicæ * al. pond. privilegiis nobilicum fenioris, nobilcum pro viri- fcia. bus decertaveris, fratres quoque, & proximos tuos nobilcum fapere hortatus fueris, Deus omnipotens, intercefflone apoftolorum principum Petri ac Pauli, vincula omnium peccatorum abfolvat, & quidquid humanitus quod in oculis majeftatis ejus displicuit egiffi, tibi miferatus indulgeat, & benedictionis fue gratia repletus ad beatitudinem vifionis fen perducat.

V. AD

V. AD HINCMARUM ARCHIEPISCOPUM RHEMENSEM.

Confirmatio synodi Suessionensis, anni decc. xxx. cum privilegio Hincmari archiepiscopi & ecclesiæ Rhemensis.

Nicolaus servus servorum Dei reverentissimo & sanctissimo confratri nostro Hincmaro Rhemorum archiepiscopo.

PAstoralis sollicitudinis cura constringimur, & loci sublimitate, qua nos superna providentia totius dominus fast generaliteti prepolsit, provocamur, ut apostolatus nostri spes in ea tantum quam ipsis postibus angularis, ad imitationem ipsius, fidelibus quidem & humilibus tutissimum & firmissimum refugium, quo cuncti fraugantur tamentes hostilium fluctus, exhibeat: his autem qui offendunt verbo, nec credunt in quo & positi sunt, fit lapis offensionis, & petra scandali. Proinde, quia dilectio tua, sequens instituta majorum, ea quæ possunt aliquam reripere quæstionem, ad nos, quasi ad caput & apicem episcopatus, refer- * Ignotitiam re- episcopaliter studuit, (quod nos libenter accepimus, quia hinc dilectionem tuam memorem canonum comprobamus) synodum illam, quæ a te & ceteris venerabilibus archiepiscopis atque episcopis in urbe * Suessionum, anno incarnationis dominicæ decc. cc. indictione prima V. Kalendas Maii fuerat celebrata, & a decessore nostro beatæ memoriæ Benedicto papa est confirmata, sicut idem sanctæ recordationis pontifex illam confirmavit, ita & nos eam confirmatam, & irrefragabilem, perpetuoque manfuram apostolica auctoritate decernimus, salvo tamen Romanæ sedis in omnibus justo atque judicio. Præterea quidem & sancimus, ne quilibet ex Rhemorum Dorocortorum provincia regionis Belgicæ regulariter subjectus ecclesiæ, te contempto, vel posthabita cuipiscoporum ipsius diœceseos provincialis synodo, impune audeat, seu valeat aliena expetere aut expetendæ judicia, aut alienas contra canones ordinationes sciscipere, vel ad alias provincias irregulariter convolare: sed ita ut Nicænorum & ceterorum canonicorum canonicis definitionibus eli promulgatum, & beatorum Silvestri, Innocentii, Zosimi, Cælestini, Bonifacii, Leonis, Hilarii, Gelasii, Gregorii, ac ceterorum Romanæ sedis pontificum constitutionibus eli decretum, salvo in omnibus jure apostolicæ sedis, velut ab ipso Christo sacris est cautum canonibus, cuncti five in præsentione, five in subdistione debita, ordinem ab ecclesiasticis regulis traditum observemus, metropolitanæ tua auctoritati, honoreste tamen & canonice præcipienti, obedianc, & studiosius obtemperare procurent. Et hoc promulgamus, atque apostolica auctoritate firmamus, ut te, quem primatem ipsius provinciæ sanctæ memoriæ prædules prædecessores nostri, Leo scilicet in largitione olim pallii, & Benedictus privilegio huic corroborationis, ut & antecessores eorum tuos prædecessores, canonica auctoritate & antiqua consuetudine, prout metropolis ecclesiæ genio confirmaverunt, & nos primato beati Petri Dei voce percepto pariter confirmamus. Nullius unquam in- * Sententia. tudine, pro metropolis ecclesiæ genio confirmaverunt, & nos primato beati Petri Dei voce percepto pariter confirmamus. Nullius unquam in-

tum floribus redimitis; multiplices gratiarum cultus omnium bonorum auctori reprendimus; tuamque a multis retro temporibus erga fedem apoſtolicam agnitam devotionem plurimum commendamus, atque ut in hoc falubri propoſito perſeveret, fraternitatem tuam obnixius adhortamur. Sic enim laudæ conſeruſationis pedem, quo tendere debeas, perſpicacius cognoſcere poteris, & ſuperuenientia pravorum jacula præuidere & declinare liberius, revelante domino, prævalebis, ſi in apoſtolicæ fedis petra, more prorum, præfidium tuum locaveris, ejuſque fidei doctrinis vel decretis arctius inhærere contenderis: quam ille ſua facratiſſima ceſſione, quem dominus ſuis Chriſtus eccleſiæ ſuæ voluit primum & ſpecialiter retinere fa- ſtigium, quin & cæleſtis arti delegit ſummum B conſtituere janitorem, quod jam beatiſſimum tuam ſtrenue perſequentes debitis attollimus omnino præconiis non ſolum in hoc, verum etiam in eo, quod apoſtolatum noſtrum ad perſeverantiam cohortaris. In quo enim tam manifeſte noſtrarum fanctionum & decretorum abſtendere te poteris eſſe cuſtodem, quam in eo, quod noſtram quoque ſalubritatem ſupra firmam petram fundatam, ut in his perſeveret, ſtudioſius animare procuras?

Quod autem deprecatur tua fraternitas, ut ſcrutemur, quales prædeceſſores noſtri circa prædeceſſores tuos antiquitus fuerint; & poſtulas, ut literas tibi reſcripto cognoſcamus, ut rum ſidenter credro literis vel legatis non audeas frequentare, & quæque congruentia temporibus opportunis ſuggerere; ſciat beatitudo tua, nos bene cognoſcere, quod prædeceſſores mei inter alia honoris beneficia prædeceſſores tuos adeo dilexerint, ut eis vices tuas in illis partibus retinere conſenſerint, quemadmodum quinta refert ſancta & univerſalis ſynodus. Et ego verò ſi promiſſa tua dilectionis perſeveris, & nobis conſentiendo, contra pravos quoslque vel contra molestos nobis hactere contenderis, & a decretis deviare refugeris: noveris te deinde apoſtolicæ ſedis clypeo protegendum, & caritatis ac pietatis brachiis modis omnibus complectendum; ſanctam quoque eccleſiam divinius tibi creditam noſtra ſolicitudine & vigilantia, auctore Deo, peramplius & perfectius augmentandam. Mittere autem nobis legatos vel literas tanto libere debetis, quanto caritas, qua circa ſanctitatem tuam fragramus, (quam tantum mandatum pſalmographus nuncupat) intra ſinum amplitudinis tuæ omnes recipit, omnes fovet, & protegit proximos ſuos; quia juxta apoſtolum Paulum, *benigna eſt, & omnia ſuffert*. Verum a caritate tua unum hoc neceſſarium poſtulamus, ſcilicet ut cum aliquem ad apoſtolicam ſedem miſeris, ſtudeat eum tua manere fraternitate, quatenus in redeundo non aliquequaque feſtinus appareat; eo quod omnium eccleſiarum Dei (ſicut ipſe noſti) cura conſtringimur, & cum anxiquæ ad fedem apoſtolicam multi diverſa querentes conſluant: efficiunt quod ſingulos, dum volumus benigniratem & dapſilitatem agere per diverſos. Illud autem valde placuit, unde etiam immenſo tripudio exultavimus, ſcilicet, quomodo ab apoſtolatu noſtro ſcilicet quid tua ſanctitas ſequi debuiſſet, prudenſiſſime decreviſti. Verum quamvis multa ſint quæ tibi ſcribere poſſemus; interim tamen quæ in alia noſtri apoſtolatus epiſtola beatitudini tuæ intimamus, ſolum tuæ ſolertiæ ſint pervigili cura ſectanda, præcipuoque ſtudio peragenda. Sequendum eſt, ſine mora, circaque ſedem beati Petri, non eſt abſque [illegible] quam poſſ-

a) Lege, ne ordinat. 16.

Synod. V. collat. 7.

Locus corruptus.

Ita interpretatione ſequuntur.

1. Cor. 13.

A liceris, niſi obrempertantia & conſummatio decretorum & definitionum noſtrarum, qui licet indigni, per abundantiam tamen gratiæ Chriſti, ipſius vicarii ſumus. Data menſe Maii, die 12. indictione 12.

X. AD EPISCOPOS IN REGNO LOTHARII CONSTITUTOS.

Ut Lotharium libere arguant, & adulteram quam habet projicere compellant.

Nicolaus epiſcopus ſervus ſervorum Dei reverentiſſimis & ſanctiſſimis confratribus noſtris archiepiſcopis in regno Lotharii regis eccleſiam Dei gubernantibus.

Epe fratres carriſſimi apoſtolatus noſtri poſcula (ſi tamen cauſa dicenda erit) regis Lotharii, ſed utinam regis, ſollicitudinem cognoviſſis. Quippe & frequentia ſuper hoc negotio ſcripta noſtra viditis, & in fautoribus ipſius tantum flagitium nos jam vindicaſſe manifeſtiſſime nobis. Sed, proh dolor, nobis irremoris laboribus defendantibus, vos licet ſcripto nobiſcum ſentire tenereque protteamini, utrum tamen laboretis, nec ne, jam apud vitam fanum, & ſi labor eſt aliquid penes ſilium proficiat, vel cujus culpa ſi non proficit impediatur, nihil nobis omnino ſignificatis. Quamobrem datur intelligi hujuſmodi tacturnitatem ideo vos uſos, quatenus quidpiam utilitatis, quod intimare valeatis, penitus non habetis. Quapropter obſecro vos per adventum dominii noſtri Jeſu Chriſti, ante cujus conſpectum, vel pro deſidia, quod abſit, pœnam percipietis, ut tandem aliquando recognitionis miniſterium quod accepiſtis, propiciatis deſidiam, peſſatis a vobis ſervilem timorem, ſumatis epiſcopalem libertatem, corripiatis ſpicuratum & paſtorum officium, & precando, obſecrando, ſuadendo, modo eadurca huius mundi proſpera expondendo, modo æternum manſura gaudia prædicando, in omnibus rum regem frequentius adeatis, & tam ex auctoritate Dei, quam etiam ex noſtri apoſtolatus injunctione vobis præpoſitum, quouſque, ſi non obedierit hanc quam nunc habet in adulterium mulierem projiciens, finitivam permaſoriamque demus ſuper eam ſentientiam, & exhortatrium, & admonere, omni torpore ac meta repulſo cuncti, & ſegnitia vel tædio depoſito, quibus hactenus eratis depreſſi, hanc conſtanter arguere, & decenter corripere ſtudeatis, præmonitiones pariter & quas illi recitare lunt, immo jam imminent, videlicet quia poſt noſtram, ac ſanctæ eccleſiæ, in ipſum profatam manifeſtam ſententiam, nulla cum eo erisis communione potiturt. Nam ut e diverſo colligitur, noſtræ communionis cum eo non ſibi ſociata, & fautoribus ſuis, ipſe jam dudum factus eſt exors: quod in epiſtola & communitorio Rhadoldo tunc epiſcopo, & Joanni deaconatus epiſcopo, legatione fungentibus in eandem ipſum Hlotharium, liquido poterit invenire. Ergo fratres eſtote ut fortiſſimi milites, ut pervigiles paſtores, & venientem ſupum a longe iuſpicite, ac pertiuro imminentem gladium cauentes. Eruite hunc virum, qui ducitur ad mortem, qui tratitur ad interitum liberate re ceſſatis. Clamate, quaſi tuba exaltate voces veſtras, & annunciate illi ſceleta ſua, quibus peccat, & peccare facit Iſrael. Quod ſi ille non audierit, ipſe in iniquitate ſua morietur, ſanguis eius ſuper caput ejus erit, vos autem animas veſtras liberabitis. Tantum ut memores

mores ſemper illius ſententiæ ſitis, quam vobis ex A
apoſtolo memorite commendandam nunc apoſtolatus noſter diſſeruram annotat: *Si quis, inquit, non obedierit verbo noſtro per epiſtolam, hunc notate, & non commiſcemini cum eo*. Porro hæc & cetera, quæ hanc paginæ inſeruimus, aſſenio fanctiſſimæ epiſcopo, apoſtolatio & miſſo apoſtolice ſedis, conſiliario noſtro, vobiſcum ſecundum voluntatem Dei exequenda commiſimus: cui & benignitatem veſtram, quæ in ipſius ſanctæ eccleſiæ conſortio ſancti Spiritus, beatorumque apoſtolorum Petri & Pauli judicio, & noſtræ auctoritatis auctoramento, ſeciſtus communis complicibus & communicatoribus fauroribuſque ſuis prorſus extorrem. Hanc autem ſententiam IV. Nonas Februarias a nobis promulgatam meminimus, eamque firmiter nobis deſtinavimus. Sed quia ignoramus utrum ad veſtram notitiam perveneriti. idcirco reverentiæ veſtræ iterato illam pandere procuravimus. Nam dum æthac negotium deferre, & exaptum bonum perficere non habet; immo dum diverſis indiciis datur intelligi, quod anhelitus pravorum ad priora nequitiæ ſempter intendat, procurare magnopere neceſſe eſt, ne noxiſſimas error nobis torpentibus pejor prioreſuccedat. Si quidem & fructus ſpeculatores dicimur, ſi venientem lupum a longe non cernimus. Fruſtra enim paſtoralis cura, ſi ſuper inſidiatorem vocamur, ſi futurum exitum per antecedentia ſigna minime contemplamur. præcipue cum jam quod videmus experti ſumus, & fautorum ceritudinem præterirarum gignat exhibitio rerum. Ut ergo de ſalrem de Theutbergæ regine illatis quotidianis inſidiis veſtra caritas doleat, & eximio. domui ejus corporis membrum totius mentis affectu compatiatur: & ne labor noſter inanis conſtituatur, ſpiritualia nobiſcum veſtra fraternitas adverſus jam fatum nocturn & communicatores ejus, arma ſuſtollat, & in parochia ſua, vbi pabulum dominicum gubernat, vel ubi eam fore contigerit, excommunicatam hanc fautoresque ſuos viva voce fubiſſere, donec noſtro ſpeciali judicio diſſigne ſe penitentiæ ſubmittat, publice ac audacter alleveret. Porro ſi cujuſquam forcaſſis adinventionis interrogitive fuerit dicere, quod non ſolum ita mulier, ſed & Lotharius ſit in hoc delinquiſſet, ideoque ſimili penitentia debereat arctari; utrum inſtruendo ſe, an reprobrendo nobis, talia loquatur, ſicet nulli jaſtanter hæc poſſerenti nobis neceſſe ſit reſpondere; congruit tamen, ut a cujus auctoritate ſanctio iſta digreditur, in ejus prærogative affluentia, quiſquis ille eſt, hujus rei ſolutionem querat. eo quod auctoritas apoſtolica, ad quam univerſarum cura conſuit eccleſiarum, idonea, quibus omnibus conſulat, modis ſpiritualia ſatis habeat: per quæ & indocta quoque diſciplina ſalutis inſtruatur, & expoſitoratione diſpenſatorie modum dignæ diſcretionis imponat. Interim vero, quiſquis veſtrum hujus ſanctionis expoſitum ſuſceperit, ad ceteros epiſcopos metropolitanos deſtinare ſummopere ſtudeat, & exemplaria ejus per vicinas regiones diſpergat, & talem ſe in omnibus his exhibeat, ut alterius nelo Phineas iram dominī mitigantis, non in defenſione ſceorti, ſed in ultione ſtupri ſe fervere cunctis oſtendat. Optamus fraternitatem veſtram in Chriſto nunc & ſemper bene valere. Data Idibus Junii anno 8. 866. indictione XIV.

XII. AD HERARDUM ARCHIEPISCOPUM TURONENSEM.

Extat infra in concilio Suessionensi III. anno 866.

XIII. AD RODULFUM BITURICENSEM ARCHIEPISCOPUM EJUSQUE COEPISCOPOS.

Scribit iterum de Theutgaudo & Gunthario a fede apostolica damnatis, monetque ut ab eorum communione penitus abstineant.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei reverentissimis & sanctissimis confratri nostro Rodulfo Bituricensi archiepiscopo, cæ. omnibus venerabilibus fratribus nostris episcopis diœceseos tuæ.

NUper fratres carissimi, vobis scripta, quibus damnationem Theutgaudi & Gunthari dudum archiepiscoporum vestræ notam lecimus sanctitati, transfimilmus: fed utrum ad vos ufque perlata fint, penitus ignoramus. Quapropter quæ habentur in labditis, vobis mittenda decrevimus; ut quæ fit apoftolica cenfura & quam jufte in fautores adulterorum commota noftra fuerit auctoritas, experientiam veftram non lateat: quatenus cum apoftolica fede de his ealo zelati pro domini fententiis, quos etiam ante fententiam nofram damnatione dignos nullo modo dubitaverastis. Ipfi quippe, more pleudoprophetarum, de quibus fcripfum eft, quod viderint & propheteaverint falfa, terreno regi, & populi conciipifcentias fuas eunti, favere ftudentes, contemplerunt cæleftem regem, ante cujus oculos omne verfuiarum patet argumentum, & quafi aranearum tela omnis callida diffipatur affutia. Infuper ad majorem fuæ cumulum damnationis, Ingeltruden uxorem Boloni, quæ relicto viro proprio cum adultero adultera in eorum domicilio cum commoratur, non folum ad virum fuum repedare minime fecerunt, vel ab omni Chriftianitatis nomine vinculis illam anathematis innodandam fequeftraverunt, juxta quod a fancta memoria decef- D tore noftro Benedicto papa, & a nobis per multa fuerant jam tempora monitis & terroribus convenit: verum etiam a nobis cum fuis complicibus & fautoribus jam anathematizatæ, adeo poft ibi intimatam fententiam in ipfam a nobis prolatam, favere confenferunt, ut in fuis illam diœcefibus legere, & eccleſias intrare, & cum fidelibus in locutione, & cibo aut potu communicare permiferint: immo, ut ipfi eorum nobis & fancta fynodo funt proffi, licentiam ei copiamque taliter convertandi tribuerint, & contra ipfos Nicanos canones, quam non abjicimus ipfi receperint. Quæ nimirum omnia conftat illis fuiffe prohibita, ficut ad præfatos noftra indicat fuper hac remiffa præ- E cepio. Itane fratres debuit tam immane fine vindicta exiftre flagitium? & deficit apoftolica fedes, folicitudinem habens omnium eccleſiarum Dei, tanti auctores placiti ad fubverfionem fidelium immunes deferere? Et ubi erit quod primus ejus feflor certo a legislatore fummo audivit, *Pafce oves meas*, fi tanta deſidia eafdem, nullo zelo accenſi, nulla utentes virga, a tam voracibus lupis F *Joan. 21.* primiferimus difcerpi? cum, licet indigni pro paſtoribus nati fimus, vicem ejus agentes, Dei fumus gratia conftituti in domo ipfius principes fuper omnem terram? Igitur quia unum damnatorum, Gunthari videlicet, archiepiscopi fama divulgat imperatoris & regum auribus contra ſtatuta canonica moleſtiam inferre, & quorumdam fratrum corda fallacibus & fuafionis decipere verbis, contra id quod adverſus fe actum eſt, velle impudenti fronte confurgere: nos ei, quia ita eſt ab apoſtolatu noſtro, & a ſancta fede dehiſtum, nullo modo communicavimus: quin potius ab omni eum communione fidelium, cum participibus & hominibus ſuis, Dei auctoritate judicavimus penitus eſſe alienum. Oportet ergo fraternitatem veſtram ſumopere præcavere, attentiuſque fore ſolicitam, ne forte, quod abſit, homini hæreſeos perverſo, ab illa petra decidatis, ſuper quam verus architectus totius domus ſuæ voluit fundamenta conſtituere, & eorumdem præceptis hæreſeos, a- B mittatis communionem ipſius, a quo & epiſcopatus & apoſtolatus ſumpſit initium: per quem etiam vos, per gratiam Dei, non ſolum epiſcopi, verum & Chriſtiani eſſe cœpiſtis. Capiti ergo religionis, id eſt ſanctæ apoſtolicæ ſedi, hæreſeos caput autem ſerpentis, pravæ videlicet ſuggeſtionis, antequam cor penetret, in prima fronte conterite. Cæpimus enim vobis, dilectiſſimi, vulpes, ſicut quidam nos patrum noſtrorum hortatus eſt, quæ demolichentur in vineis. videte ne vos dominence reperiat, & pro depaſta vinea fua is qui in ea vos collocbet poiuit, defidiam veſtram fratres percutiat. Quam rogo validitatem veſtra poterunt habere judicia, ſi noſtra quomodolibet infirmantur, & quibus nec retrotrari licet? vel quod robur concilia veſtra habituræ valebunt, ſi ſuam perdiderit ſedes apoſtolica firmitatem, ſine cujus conſenſu nulla concilia vel accepta eſſe legiuntur? Aut legite factos canones, & ſynodalia geſta revolvite, & videte, quod ſedi apoſtolicæ, non ſolum in quibuſcumque, ſed principalibus, quorum cauſa eidem eſt ſedi ſemper ſervanda, verum etiam patriarchas moris fuiſſe pro emergentium qualitate damnaſſe, vel etiam abſolviſſe: ubique ſemper & ſa habendi de omnibus facerdotibus judicare: utpote cui ſacultas eſt in tota Chriſti eccleſia leges ſpeciali prærogativa ponere, ac decreta ſtatuere, ac ſententias promulgare. Quod dicta reverentia non noverit, quia noſtra dicimus, in hoc quidquam præter veritatem dicere, cum Dei potius quam noſtre ſint, hæreſi contrarieris Romanæ fedi obſtare, & arbitremur, quod nos hic aſſerimus, etiam vos nullatenus ignorare, & quæ in præſenti pagina ſcribimus, vos affatim in archivis veſtris eccleſiæ poſſidere. Hic ita præſtabitur, ſi tum noſtræ profectionis ad fraternitatem veſtram reflectimus ; quam utique nifi tanto amoris cultu diligeremus, nequaquam tanto affectu ad declinandum a præſentia, ad ſectandum æquitatem incitaremur. Unde ſub divinæ majeſtatis vos intuita convenimus, & coram ſanctis angelis, & beatis apoſtolis ejus, monito interdictionis & conteſtamur, ut ſi nec certam communionis veſtræ nulla præfaturum, Theutgaudi ſeilicet & Gunthardi, vel ſaventium illis contagione polluatis, nec ſocietate ipſorum, vel eis communicantium, veſtram innocentium corrumpatis : ſi tamen noſtræ communionis & ſanctæ partitipes, ſicut nunc uſque, inveniri per gratiam Dei deſideratis: vel ſi ipſi reſultare, vel immo requieſcere his, quæ a nobis contra ſe ſcripta ſunt, forte præſumpſerint. Alioqui ſcitote vos ab apoſtolicæ ſedis communione, gratia, & pace, perpetua noſtræ auctoritatis ſententia ſequeſtrandos immo quod illi experti ſunt, ſicut olim decrevimus, vos quoque ſore, quod non optamus, penitus incurſuros. Verum ut unum vos nobiſcum ſapere & velle liquidius oſtendatis, hortamur quatenus binos de collegio ſacerdotali veſtræ ſanctitatis legatos, omnium veſtrorum vices agentes, circa Kalendas Novembris ad apoſtolicum ſedem deſtinare curetis: quo temeratorum, ſemelque damnatorum, & totius mali auctorum, recidive radicitus amputata præſumptione, ſanctæ eccleſiæ ex fe bonitas generetur, & divinæ Trinitati debita laus, & gratiarum actionum ſempiterna gloria referatur.

* Ad hujus epiſtolæ calcem annotatum ſanctum ſanctum in veteri libro: *Hæc claudit quod ſequitur.*

EPISTOLA LOTHARII REGIS AD NICOLAUM PAPAM.

Conqueritur quod pontifex nimium de ipſo ejusque amicis ſuis doleret ſe ſignificat de Theutgaudi & Guntharii excommunicatione. cetcrum purgans ſe de omnibus, paratum ſe ſolvendit coram pontifice adverſariorum calumnias refellere.

Domino vere beatiſſimo & ſanctiſſimo totius ſanctæ Dei eccleſiæ ſummo pontifici & universali papæ Nicolao, Hlotharius divina præveniente clementia rex, ſummæ felicitatis ac præſentis proſperitatis paccm & gloriam.

POſtquam nobis divina ſingulari gratuita clementia regni gubernacula commiſit, more prædeceſſorum noſtrorum Chriſtianiſſimorum regum, ſemper in omnibus ſublimandam beati Petri apoſtolorum principis ſedem, ut dignum eſt, reverenter diligimus, atque laudamus, quantum in nobis eſt, illam exaltare parati ſumus, deque viribus tamquam ſummo ſpiritalis patris regimine femper falubria haurire cupientes, veritatis voce vobis dictum recolimus : *Petre amas me ? Joan. 21. paſce oves meas.* Et per propheticum : *Ego paſcam Ezech. 34. oves meas, dicit dominus Deus : quod perierat requiram, & quod abjectum fuerat requiram, & quod confractum erat alligabo, & quod infirmum conſolidabo.* Quæ deſiderantes cuncta ſtudia vobis noſtram exhibere præſentiam, ut illud veriori experientia implere poſſimus, quod idem prophetæ poſt pauca ſubintulit : *Et dabo illas in pa- Ibid. 23. bulis & paſtoris.* Revera ſereniſſimum ac devotiſſimum circa piam paternitatem veſtram noſtræ mentis affectum acriter obnubilat, quod amicum noſtrorum falſidici vociferationibus credidiſtis, ultra quam nobis neceſſe eſſet, in noſtra detogatione ſanctiſſimi apoſtolatus veſtri autem accommodatis. Præterim cum noſtra manſuetudo promptiſſima in omni detogatoria vera, & juſta ratione reſiſtere. quod & legati veſtri, nuper in his partibus directi, vobis intimare poterunt ſi vellent, quia nos data noſtris excellentiis formitate adirem veniendi conceſſimus & rationabilem ſatisfactionem, tamquam in vetita patientia, ex veſtro latere directis explere parati fuimus, nihil noſtræ regie dignitati parvum, nec quidem unc ex vilioribus perſonis, facerdotalibus monitis parentes. Hoc totum noſtri æmuli ſiniſtra interpretatione intelligentes, exaſperant in concupiſcentia regni noſtri divina dignantione jure hereditario conceſſi : non attendentes ſcripturam dicentem: *Dominiregnum, & cuicumque voluerit dabit illud:* neque apoſtolum dicentem: *Non eſt poteſtas niſi a Deo.* Illuſtrat ergo vibritati dexteræ pro nobis, uti credimus, pugnante, qui novit & diſcipientem, & eum qui diripitur, parvipendimus eorum fuctas ſimultates : ſolummodo ut veſtri pontificatus ancora, in ſolidiſſimo ſanctæ matris eccleſiæ fundamento fixa, nobis ſimiliter petentibus concedere digneatur quod in mandatis digito Dei ſcripta legitur *Concil. Generat.* Tom. IX.

Juſte judica proximo tuo. Porro nos in ultimis pane regni noſtri finibus commorantes, & erga infeſtationem paganorum laboriſos exubias ferventes, dilucrentium relatione compertimus, Theutgaudum Trevirenſem, & Guntharium Argrippinenſem, a veſtra auctoritate excommunicatos, atque oris propri teſtimonio canonice damnatos. quod non ſine gravi moerore lugentes, decrevimus longanimiter ac patienter ferre cuntiara, & ut olim in pluribus actum eſt, reſtiturionis ipſum beneficium, & qie efficiatis ac certa-ſtatis omnibus, locum rationabilis miſericordiæ a veſtra largitate præſtolari. Interea accidit nobis noſſe, quod Guntharius miſſarum ſolennia antequam ad nos perveniret celebrare non meruit, & juxta præcedentem conſuetudinem epiſcopale chriſma conficere, & Spiritum paracletum tradere præſumpſit. quod nos fatis agre tulimus, & ut hoc non fieret, aliquantum morticeram ventorum, modis omnibus abominamur. Illo autem ad nos veniente, ejus miſſam audire noluimus, nec in alquibus illi communicare voluimus, & juxta veritatis vocem, quaſi ſcandalizantem oculum, a nobis eruere maculam diſponimus, quapropter ſanctiſſimi apoſtolatus veſtri ſinitivam ſententiam de illo reſcire vehementi exoptamus. Epiſtolam quoque a veſtra cantitate epiſcopis diœceſeos diſtrictam illi tranſmiſimus, ut ibidem canonicas atque apoſtolicas ſanctiones liquido cognoſcens, videat quid in poſterum illi agendum ſit. De certo veraciter ac ſinceriter veſtra paternitas noverit, quod Theutgaudus ſimpliciſſimus atque innocentiſſimus vir, veſtram humiliter ferens cenſuram, in nullo de facro miniſterio contingere præſumpſit, magis eligens dehonorationem præſentialiter in oculis hominum pati, quam per inobedientiam ab illius membris ſeiſerni, qui caput eſt humilium, juſtique dicipulis ait: *Diſcite a me quia mitis ſum Matth. 11. & humilis corde, & invenietis requiem animabus veſtris.* Iſte enim, qui ſuperbis reſiſtit, & gratiam præſtat humilibus, poterit illum, ſi innocens eſt, de ſuperbi miſericorditer reſpicere. Enimvero legatis noſtris Theutgaudo & Gunthario, nihil tale aliquid in hac legatione fuit percipimus, unde damnationis notam incurrerent. Sed nec de Ingeltrude uxore Boloni aliquod præjudicium ferre debemus aut volumus: quam non, competo quod anathematis vinculo eſſet innodata, Gunthario, quia tunc in ſua parochia erat, commendavimus, monentes, ut de illa ſuum miniſterium faceret, immo illam ex omnibus regni noſtri finibus eliminandam cenſuimus. Legant enim veſtri illam poſtmodum requirentes, atque in medio ſtatuentes, nos ignoramus quem finem cauſæ ipſius impoſuerint. Epiſcopi vero diœceſeos Trevirenſis metropolis, & Agrippinæ Coloniæ, nec complices damnatorum, nec fautores vicitorum, nec in aliquo apoſtolicorum decretorum contemptores, vel canonicorum dogmatum violatores eſſe probabuntur, ſed ſanæ atque catholicæ fidei ac veri Dei cultores. Igitur propter Deum, ſanctam & individuam Trinitatem, humiliter petimus, ut facile criminoſos ad cauſationem noſtram nullatenus admittatis: neque ut apoſtolus docet, omni ſpiri- *1. Joan. 4.* tui credatis, ſed probate ſi ex Deo ſit: quia parati ſumus, ſi ratio diſtaverit, per noſmetipſos poſſe, quod æmulorum invidia fingit aliena. Omnipotens Deus ſanctiſſimum præſulatus veſtri apicem æquitatis lance moderatum diu incolumem cuſtodiat. Amen.

XIV. AD CLERICOS IN CONCILIO SUESSIONENSI RESTITUTOS.

Extat in concilio Suessionensi III. anno 866.

XV. AD ARCHIEPISCOPOS AQUITANOS.

a Nicolaus Aquitanis Archiepiscopis.

Ut res ecclesiarum, quæ injuste quoquomodo retinentur, sine mora reddant, ac delinquentes ab illicitis abstineant.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei dilectis omnibus nobilibus atque primoribus, seu cunctis Aquitaniæ habitatoribus.

SOlicitudinis, quam pro universis ecclesiis dominicis sustinemus, necessitatem nos compellit de omnium fidelium statu impigram gerere providentiam. Quapropter de vobis etiam filiolorum curam circumferentes, audivimus quosdam vestrorum, quod non optabamus, ita contra Domum efferri, ut ecclesias ejus & diversa pia loca deprædari non timeant, & res eis pertinentes diffidiabus non sopitis, quæ res valde nos constristavit, & ultra quam dici possit menti nostræ mœstitiam generavit. Et ideo, fili carissimi, cum nobis sint, ut his vos nostri pontificatus honoremur affectibus, ut salutari vestræ providentes saluberrimæ a tanta crudelitate cessetis, quinimmo quæ violenter aut quoquomodo sine lege tulistis, reddentes tantum corrigere curetis. Nam quamvis domini sit terra, & plenitudo ejus, illæ tamen res, quæ a piis principibus, atque fidelibus quibuslibet hominibus, sacratis locis collatæ sunt, specialiter ad Dei domini sine cunctatione creduntur, dum divinis cultibus dicatæ, ac Deo famulantium usibus existere deputatæ concernuntur. Unde in Deum proculdubio committunt, & ipsi proinde illum offerre probantur, quicumque has usurpare, & fibi non legitime vindicare non metuunt. Nimirum quoniam cum a piis quibusque locis res auferunt, Deo militantium stipendia subtrahunt: & dum individuum divino cultui jugiter famulantibus adimunt, laudes dominicas quodammodo ab ipsis hominum faucibus abstrahunt. Quamobrem vos rogamus, ut ab illa tyrannide temoti, tua fingulis Deo facturis locis sine dilatione reddatis: ita ut nihil ex his apud vos retinetis, nisi quæ forte per proprium voluntatem rectorum quorumdam sacrorum locorum legaliter acquisitis. Ita ut etiam illa sub omni integritate restituatis, quæ simplicitate vel deside facienter rectorum venerabilium locorum, de falsitate, quæ sunt femper nata, & de jure pertenui factatis locis collata, vos constat ordine non bono tulisse, & hactenus contra Dei leges illa possidere probamini. Similiter sanctæ & his hactenus a vobis sceri, quæ reges quomodocumque a sanctis locis aliquo tempore abstulerunt, & vobis in beneficium contulerunt. Quod justum non fuit, nec est: & quisquis hæc sibi vindicat, Deum inde sine dubio habebit judicem & ultorem. Quoniam si qualescumque rapaces & violenti, nisi convigantur, si non humano nunc, certe quandoque divino judicio districtissime punientur: qua paratis parua vos tandiu fore, qui contra Deum ipsum rapinam aut violentiam perpetrare manifestissime comprobamini? Exercitus prædecessores vestri, antiqui principes, adhuc & moderni, non solum animo, sed & opere domino diacitis locis diripiebant, verum etiam ex suis propriis innumera confrebant: sed ut talem finem fere cum eorum sempiternis

A cum Dei auxilio dedicata sint, & eorum opibus ampliata. quos si in largitionibus imitari non valetis, saltem quæ Dei sint ipsius violenter asserre nolite. Si enim qui de palatio regis aliquid præsumit, non evadit legaliter impunitus, quanto minus qui ab ædibus Dei, qui est res regum, & dominus dominantium, ea quæ ipsius sunt violenter usurpat, ejus valebit effugere non subsequente correctione judicium, vel sine pœna poterit exire? Itaque quoniam horrendum est incidere in manus Dei viventis, admonemus vos & hortamur, & tamquam divina præsentia protestamur, ut res ecclesiarum, quas injuste retinetis, eisdem sanctis locis sine procurata mora reddatis: & discrepet nec eas, nec alias a piis locis fatripsce præsumatis. Si quis autem vestrum nos audire contempserit, & quæ salubriter fuadere vobis nitimur, obedienter perferre non curaverit, scripta per nimine obtemperare curaverit, omnipotentis Dei, & beatorum apostolorum principum Petri & Pauli auctoritatem, quos in nobis contemnit, simul percutit & nostræ mediocritatis sententia, & remandi corporis & preciosi sanguinis domini nostri Jesu Christi communione penitus privatus existat. Si autem obtemperit, & his quæ per hanc authoritatem dictamus obedire studuerit, & communionem Christi mysteriorum, & beatitudinis gratiam, & salutem consequatur æternam. Optamus vos in Christo bene valere. Data mensis Decembri, indictione XV.

XVI. AD CAROLUM REGEM.

Ut cures a Lotharii restitui ea quæ a Hellerrude sorore sua Berengarii vidua abstulerat.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei dilecto filio Carolo glorioso regi.

LIterris fcilicet suis de Hellerrude Berengarii comitis quondam relicta nobis pernotuit, Hlotharii videlicet regis prefatis annibilatam, ejusdemque res, prejudicio fore perditas, apostolatui nostro hæc atque alia suggessit, quo eidem Hlothario apostolicis exinde mitteremus literis monita, & nobis, dilectissime fili, frattique vestro Hludowico excellentissimo rege, nostrum diligeremus epistolam: quatenus vobis succurrentibus atque foventibus ipsa procul dubio vidua ad pensionem solita reddi posset: justitiam quamvis sectam de suis rebus perveniret: justitiam quamvis non sectam, pendita a genitore suo Hlothario imperatore per præceptum largita fuisset, sed etiam proprietates ejus a parentibus suis sibi prefatus Hellerradi dimissa collatasque fuisse legitime, eique sanctæ Dei ecclesiæ infideles Normannos pagano beneficialiter more hanc donavit. Nos vero jam dicto Hlothario nepoti vestro apostolicas literas mittere nequivimus, quia pro defatis & illicitis negotiis ab illo abolendis, vobis plane adjutis, excommunicatum habemus. Sed excellentiæ vestræ, ineffabili dilectione colendæ, polendo dilectissime fili, dirigimus, ut pro reverentia apostolorum principum, ad quos quasi religium sacium, rogavit illa scripsis justitiam, & pro eo quod pene agnationis, sive majoris natu, vos existis illum decet coercere illicitis, super his percellum mittum, aut epistolam, tam ex nostra sanctione jubendo, quam ex vestra parte rogando, seu legum auctoritate monendo, jam sepedicto regi mittere studeatis. Et si vos forte, una cum fratre vestro Hludowico glorioso rege conjunctis, eumdem nostrum vestrum quoque pene dansa sororis sue, ut ordinas, sacritis alocantari, quasumus affatim, ut

ut hujus crebro fatæ vidue Hellerradis causam, tam de propriis quam de beneficiis per testamentum a jam dicto Hlothario Augusto quondam concessis, nulla officiente ratione ulque ad finem perducatis: ut cum, Deo favente, a priore nuevo fuerit correctus, illius semine causas restituat, & ut ne adjuciat iniquitatem super iniquitatem in regno suo, sed fecisi justitiam suam abundanter. Quoniam quidem regum examina decet omnibus subvenire, præcipue viduis, quarum judex Deus esse dignoscitur. Itaque hujus sinat epistolæ epistolam de hac causa nunc eos vobis, haud fecus Hludovico fratri vestro direximus. Dolemus oppido pro talibus, eminentissime rex, prædia Christi fidelium, quæ quoquodo tollentibus, & Christi regis infidelibus beneficialiter more donantibus. Interca rogamus, ut quidquid perfectionis confulta super his apostolatui nostro per excellentiæ, scripta per singula apostolatui nostro non dedigneretur vestra intimare regalitati magnitudo. Excellentiam vestram nunc & semper bene valere optamus in Christo.

a Al. Benedictum.

XVII. AD ARCHIEPISCOPOS RIVOLADRUM EPISCOPUM.

De pœnitentia imposita Winaro, qui tres filios suos peremerat.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei reverentissimo & sanctissimo Rivoladro episcopo.

DOminici gregis curam cælesti dignatus pelnam. Quatenus episcopis observare, quatenus pro sulcepti ovilis negligetia aliquod periculum non incurrant. Undique etenim venientes admodum plerimi fuorum factiorum prodidores, quamvis delorem inferant pectori nostro, plus fingulis reminiscimur, quam calamo scribi queat. Inter quos videlicet illum Winarum ad apostolorum limina festinasse cognoscite, & pœnitentiæ modum pro perpetrato tam filiorum fuorum homicidio sibi impositum manifestasse. Quorum quidam temperavimus, quibusdam vero pro tempore & loco imponimus. Quapropter tu, frater, quem ad hæc archangeli oraculum ire volentem instantia temporis provocavit: atque confilationis sibi impositæ modum continentem epistolam vestræ fanctitati deferendam apostolica solicitudo transmisit. In ea igitur, hoc est in illa, quæ ita Romanum est, reviendi tuæ fore ecclesiæ pro precatis fuis oraturus consistat, & deinde inter auditores permanet quadriennio: ut septem annorum curriculo absque communione dominici corporis & sanguinis ducat. ita quidem ut omnibus diebus vitæ tuæ carnem non manducet; & in illo septennio vinum non sumat, nisi diebus dominicis & festivitatum. abinde quinquennio, tribus diebus per septimanam a vino abstineat: ut duodecim annis quantitas pœnitentiæ extendatur. Liceat itaque illi uxorem propriam non deserere, ne forte incidat in adulterium, & pro occasione unius delicti præcipitetur fragilitate carnis in pejus. Conceffimus enim ei ecclesiam ad vos pervenire, ac deinde reviemio difcalceatum ire debere, & vestimentis fecundum qualitatem temporis, & aeris temperiem indui, atque cafe perfrui. Cæterum vero ita nobis ipsius dilcernentes, per omnia consideretur, atque disponite, quatenus & evangelica misericordia in illo cognoscatur. Attamen permittimus dum ecclesiam formare, atque possessionem suam ha-

A bere, & post septimum annum atque ad diem mortis perseveret in jam dicta pœnitentia, atque arma, nisi contra paganos, non ferat. Optamus sanctitatem vestram in Christo bene valere.

XVIII. AD HINCMARUM RHEMENSEM ARCHIEPISCOPUM.

Non studio, sed ex necessitate vel ignorantia peccantes absolvendos esse.

Nicolaus Rhemorum archiepiscopo.

EXcellentissimus res Carolus epoltolatum nobis rum consuluit, quid agendum sit de his, qui communicant cum his, qui cum Ingeltrude fæpe damnata communicant femina, quoniam eos cum excommunicatis & fruentibus simul pœne vinculo anathematis retineri conflat adstrictos. Quapropter nunc beatitudini tuæ injungimus, ut super hoc nostra auctoritate freta, curam de his fumere audeas. Et quia dolis divinitus fanctitas tua valde novit, aliud esse ex necessitate, aliud ex ignorantia, atque aliud quod ex dolo defiguratur, illudque posterius duobus prioribus strictius esse ponicendum, idcirco solerter investigilet, & cuna diligentione fingulorum mores dijudicet, quatenus ille, qui ex necessitate, vel ignorantia delinquunt, auctoritate nostra per te absolvatur, si tamen ipsa eorum ignorantia vel necessitas vera, & non simulata, vel non ex voluntate procefferit, qualiter bene nosti. Plerique tam qui possim quidem, fed nolunt recta nosse, Unde psalmista de hujusmodi: Noluerunt, inquit, intelligere, ut bene agerent. Illos autem qui studio suo obligantur, & contempto interdicta nostra postponunt, nonnisi digna satisfactione præveniente, volumus a te prorsus absolvi.

XIX. AD RODULFUM ARCHIEPISCOPUM BITURICENSEM.

a Hinc & de matrimonio ejus cum Ingeltrude Nicolaus Rhemorum archiepiscopo. Quæ in his & sequentibus de Ingeltrude & Hincmaro.

Respondet ejus literis & consultis.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei reverentissimo confratri nostro Rodulfo sanctæ Bituricensi ecclesiæ archiepiscopo.

SUscepti beatitudinis tuæ literis, hamisita- *a Consultationis dicta.*
tis dono referatis, conclaramque vitarum ratione reddentis, multiplices gratiarum eultur omnium bonorum auctori reprendemus, tuumque a multis retro temporibus erga fedem apostolicam agnitam devotionem plurimum colludamus, atque ut in hac falubri propolito perleveres, fraternitatem tuam obnixius adhortamur. Sic enim & fanctæ conversationis pedem quo tendere debeas, perspicacius prænolcere potestis, & fupervenientia pavorum jacula prævidere & declinare liberius revelante domino prævalebis, fi in apostolice fedis petra more majorum præsidium tuum locaveris, ejusque fidei, doctrinæ, vel decretis, arctius inhærere contenderis, quam ille sua facravit lefione, quem dominus Jesus Christus ecclesiæ suæ primum & specialem rectorem fatligium, quin & ecclesiis aliis delegit fummum coadiutorem junxit orem. Igitur de quo loquimur, beato videlicet Petro, quamvis follto nunc angultius ecclesiasticis finus occupati negotiis, & sibi id respondere suis spatiosius nequeamus conlultibus, tamen fancto teo fatisfacere defiderio cupientes, aliqua ex his inspirante Deo curfim exponere non omittimus.

A tentiam redigendi? quibus congruum penitus denegatur, exceptis adulescentibus, de quibus est tanta dominus Deo ea sanctis offerri debeant. Sed quamvis haec non vale ant facilitent, multum tamen contribuant, quia idem venerabilis vir non de ipsa ecclesia, sed de quodam monasterio fuit locutus prohibetur. Denique cum ergo manchos eadem profectio regula, quae circa clericos qui provehendi sunt, coalervanda fit: indecorum tamen, quin potius illicitum est, ut in altera dispenda quemquam obrepere, & ex transfersio venientem in ea-B tia, inter quae non militavit, ducatum arripere; hoc ipsum apostolicae leitis praelule Caelestino praecipiente, atque dicente: Tunc alter de altera eligatur ecclesia, si de civitatis ipsius clericis, cui- Decret. 18. piscopus est ordinandus, nullus dignus, quod evidenter non credimus, inveniri queverit. Primum enim illi reprobandi sunt, ut aliqui de alienis ecclesiis merito praeferantur. Habeat unusquisque fue fructum militiae in ecclesia, in qua fuam per omnia transfegit conversationem: in altera ligitime minime alter obrepat. nec aliis debitam alter audeat vindicare merecedem.] In quibus scribis perspicacitas dilectionis tuae prudenter attendat, quoniam aut de ecclesiae Senonensis clericis, quiordinaretur nullus dignus inventus est, quod evenisse non credimus, maxime cum sit metropolis, & clericorum numerositate referta: aut certe his juxta minime reprobatis, aliunde qui eis irregularitater praeponeretur electus est, & qui alborum fructum sue fructum militiae in ecclesia, in qua fuam per omnia transfegit conversationem: in altera ligitime minime alter obrepat. nec aliis debitam alter audeat vindicare merecedem.] In quibus scribis perspicacitas dilectionis tuae prudenter attendat, quoniam aut de ecclesiae Senonensis clericis, quiordinaretur nullus dignus inventus est, quod evenisse non credimus, maxime cum sit metropolis, & clericorum numerositate referta: aut certe his juxta minime reprobatis, aliunde qui eis irregularitater praeponeretur electus est, & qui alborum fructum

C reverende memoriae decessor hujus tantis a vobis praeconiis efferatur, ut nullum in eadem ecclesia, qui non multis retro tempore pruefuit, qui et canonice fubrogari poffet, relinquerat, prorfus incredibile judicatur. Cum ergo familiarius in regionibus vestris fit haec temeritas, & factorum fuper hoc canonum violatrix delatura, necdum eft noftrum follicitudinem pro hac amputanda fpecialius impendere diligentiam. Quapropter dilectionem vestram, cujus opera non parum, fed ex toto, placere fummo arbitro cupimus, ut ubique depofcimus, ut ne ficulum juftitiae habeat, ut hanc fecundum feleniffim tenets: ſic oculos ex una parte vigilanter aperias, ex altera parte utilitatem vigilanter claudat. Illi vero qui in facrarium provehuntur, ſic de collatis fibi donis caelitus gratiis referant, ut non ſibi Pharifaeus in alterius derogationem temere linguae exaltare. Periculoſum eſt enim, ut ſuper omnes eccleſiae miniſtros ſperentere, & eis improvifum, & non optatum praeponere. Quod quia crebro praſumptores eſſe nonnulli quotidianis ex hoc gementium didicimus, vos merito diligentes, ut ad tantam tranſgreſſionem nemiarum impellatis, haec epiſcopus. Alioquin nos ſanctarum miniſtrae regularum immemores, nec ſegnes executores admodum exiſtentes, adverſus temerarios ſuccindis lumbis illas defendere procurabimus, & auxiliante Chriſto robis, & eccleſiae confulentes ipſius, de cetero sequaminter violatores earum, nullomodo ſoſtiebimus. Uſquequo tamen eandem praevaricationem impiisimus generalis decretis noſtris ignoe de ignoribus veſtris radicitus extirpare, parcendum huic fraeri jam & coepiſcopo noſtro praedilimus. Unde & pallium juxta conſuetudinem antecefſorum ſuorum utendum ei ſecundum poſtulationem veſtram direximus. Sed petimus, ut ſicut nos vos audientes id ei conceſſimus, ita pietas veſtra pro eo quod poſcimus ipſi largiri munifica dapſilitate digneture: ravidelicet, & quaque ab eccleſia Senonenſi ablata quoquomodo dignoſcuntur. quatenus ſicut idem per nos conceſſo tanto munere exterius decoratur, ita quoque de redditis eccleſiae ſibi commiſſe per ejus ſtam

hoc ubicumque fiat, cum ſit, malefice ſeriimus, & graviter omnimodis ducimus: pro conculcatione ſcilicet factorum canonum, & ſuperatione eccleſiarum, qui crefcentes in ſua eccleſia, & virtutibus operam, & bonis moribus honeſtatem, ac ſapientiae ſtudiis diligentiam impendiſſe per ſingularem statum incrementa probantur. Quid autem ſufragatur confeſſionis epiſcoporum, ubi non pro regulis generalibus, ſed contra eas ſalvantur: Tum quippe alter de altera eligendus eſt eccleſia, cum de civitatis ipſius clericis, ut eſt epiſcopus ordinandus, nullus dignus poterit inveniri. Quod evenire in tam ampla diocceſi nec non credimus, nec praedeceſſores noſtros apoſtolicae ledis praeſulcs credidiſſe reperimus. Cujuſcumque itaque ſit ſanctitatis donus ille, qui libibet praeſulatus, non debet laborem praetipere: quippe cui jubetur nihil eorum quae proximi ſunt amodo nodo concupiſcere. Eo enim ipſo quo quiſque alteri pertinencia jura fubripit, ſanctitatis gratiam perdit. Nam quae ſanctitas vindicat mercedem alteri debitam? quae ſanctitas alterius ſibimet fructus ufurpat? Unde etiam, quia ſuper hac parte ad facras regulas patrum minus quam oportuit eſt reſpectum, falcem ad euangelicas fuiſſe paginas properatum, in quibus legitur, quia cum multos quid factus eſſent Joannem Baptiſtam interrogarent, proprius ab eo inter alia, ut contenti eſſent ſtipendiis ſuis audiere praecepeum. Obi conſideranda eſt, ſi militibus facuſſi, ut ſuis ſint ſtipendiis contenti a Joanne pluſquam propheta jubetur, quanta pena puniendi ſint milites Chriſti, qui quoquomodo in ſtipendia obrepunt aliena. Verum quid opus eſt nos haec aſſatim exaggerare, quae ſanctitas tua non cogic interim diſſimulare? Porro cum ad te tranſ. que compatriotas & conſacerdotes in regionibus ſibi conſtitutos, ubi pontificatus habetur ita temeritas, literas apoſtolatus noſtri patrios vobis canonesrecomendatores, & hos ipſos communiter admoneant. Dum duce diſſimiſerimus, oportebit utique a vobis, vel a quoquam, nihil tale de ceſero fieri: alioquin praeſumptorem, & circa ſanctia decreta contumacem eorumdem ſcivoli decretorum jure cenſendum. Tuum preterea, frater carifſime, propoſitum obſerva: & qui diu in monaſterio moratus es, a priſtino voto divertere noli. Quod enim in humili habitu cuſtoditi, profecto indecens eſt, ſi nunc in potiori poſtitus dimiſeris ordine, hoc ipſum ſanctis quoque ſcriptu-ra, venerandique decretis plenitter edocentibus. Optamus ſanctitatem tuam in Chriſto bene valere.

XXI. AD CAROLUM CALVUM REGEM.

Non probat abuſum qui iovaluerat, ut epiſcopi ex aliena eccleſia aſſumerentur: Egiloni tamen ad Senonenſem eccleſiam poſtulato pallium mittit.

Nicolaus epiſcopus ſervus ſervorum Dei dilectiſſimo filio Carolo regi.

E Cum acceptae dilectionis veſtrae legeremus epiſtolas rectum & per eas in Senonenſi metropoli delegatum antiſtitem mitris vos praeferre laudibus compereſſemus; non ſolum de illo, verum etiam & de vobis ingenti ſumus exultatione referti. De illo quidem, quoniam talem hunc fama praedicat, qualem ⁊ debere epiſcopum apoſtolus indicat, qui ſcribens illum oportere teſtimonium habere bonum, & ab his qui foris ſunt praeclarum. De vobis autem, quoniam, Deo gratias, ſemper ea

A A theoriſcopis aſſeris multas eſſe in regionibus veſtris ordinationes presbyterorum & diaconorum effectas, quos quidam epiſcoporum depoſunt, quidam vero denuo conſecrant. Nos vero dicimus, nec innocentes oportere perceſſi, nec ullas debere fieri reordinationes, vel iteratas conſecrationes. Ad formam enim Septuaginta chorepiſcopi facti ſunt, quos quis dubitet epiſcoporum habuiſſe officia? Quae quia ſacri canones vetant, ne omnes ſibi omnia vindicent, ac per hoc dignitas epiſcoporum ad chorepiſcopos huos videretur transferri, ſtatuque vitior honor epiſcopi, decernimus nihil in hoc praeter regulas ulterius fieri.

II.

B [Conqueſtus eſt praeſentarui noſtro frater noſter Sigebodus archiepiſcopus Narbonenſis, quod clericos ſuos eo invito ad judicium tuum venire compellas, & de rebus ad eccleſiam ſuam pertinentibus, eo inconſulto, quae vel patriarchalus tui diſponas: cum hoc neque antiquitas, cui ſanctis patres ſanxerunt reverentiam, habeat, & auctoritas ſanctorum canonum penitus interdicat, nil forte pro cauſis, quae apud te terminari non poſſent, ad te quaſi ad patriarcham ſuum provocaverint per appellationer, vel ſi epiſcopus ſuus decreverit, res eccleſiae ſuae judicio tuo diſpertare voluerint.] Primatem enim, vel patriarchas, nihil privilegii habere prae ceteris epiſcopis, niſi quantum ſacri canones concedunt, & priſca conſuetudo illis antiquitus conſulit, diſtinimus: ita ut ſecundum Nicenas regulas ſua privilegia ſerventur eccleſiis, praeterquam ſi apoſtolica ſedes aliquam eccleſiam, vel reſtorem ipſius, quoſlibet ſpeciali privilegio decreverit honorare.

III.

Diſtinct. 19. Primum.

C Praeterea ſcifcitaris, utrum ſolis presbyteris, an & diaconibus debeant, cum ordinantur, manet chriſmatis liquore peregi. Quod in ſanctae hae Romana, cui Deo auctore deſervimus, eccleſia neutris agitur. Sed & quia ſic a nove legis miniſtris actum, ſuſquam, nili non fallat oblivio, legimus. Ergo ad beati Innocentii Papae canonica decreta ſanctitatem tuam tranſmittimus: & quae tibi ſint in conſecrationibus & ordinationibus obſervanda, principia paginae ad Decentium Eugubinum epiſcopum miſſae te aſſatim edocebunt.

IV.

Deut. XIII. Nunibil.

D De his vero qui pro criminibus penitentiam gerunt, & ad cingulum militiae revertuntur, conſtat eos contra facras regulas agere. Verum quia crimina non aequalia ſunt, perhibeſque alios homum propter nimiam hebetudinem in deſperationem adiſſe, alios ob hoc ad pagnos fugiſſe, tibi hoccommittimus decernendum, nimirum quilocis & tempus regionis illius, modumque culpae, nec non & poenitentiam, & genitumae hominum ad confeſſionem venientium, praſens poſitus inſpicere vales.

V.

Jac. 5. 16. Confeſſio.

E De his qui ſibimet ſuos ad confirmationem coram epiſcopis tenent, id eſt, qui ſibimet ſponſarios ſue de viro priori, dum chriſmatur ab epiſcopis, ſuſper ſe ſuſtinent, ſi inficitia ſicut aſſeris ſit, licet ſit peccatum, tamen non uſque ad ſeparationem contingit punicndum. Lugeant tamen, & digna poenitentia hoc diluentes, domino dicant: Deleſta

Jac. 5. 16. Confeſſiones.

Interdictum ſuarum conjugum, cum non addis adulterium, ſed aliquid hujuſmodi, quid aliud, niſi humanum habendi ſunt, ac per hoc ad ponendam

A quae meliora ſunt diligitis: ſemper quae preciolioa ſunt domino Deo ea ſanctis offerri debeant. Sed quamvis haec non vale ant facilitent, multum tamen contribuant, quia idem venerabilis vir non de ipsa eccleſia, ſed de quodam monaſterio fuit locutus prohibetur. Denique cum ergo manchos eadem profectio regula, quae circa clericos qui provehendi ſunt, coalervanda fit: indecorum tamen, quin potius illicitum eſt, in altera dispenda quemquam obrepere, & ex transſersio venientem in ea-B tia, inter quae non militavit, ducatum arripere; hoc ipſum apoſtolicae leitis praelule Caelestino praecipiente, atque dicente: Tunc alter de altera eligatur eccleſia, ſi de civitatis ipſius clericis, cui- Decret. 18. piscopus eſt ordinandus, nullus dignus, quod evidenter non credimus, inveniri queverit. Primum enim illi reprobandi ſunt, ut aliqui de alienis eccleſiis merito praeferantur. Habeat unuſquiſque fue fructum militiae in eccleſia, in qua fuam per omnia transfegit conversationem: in altera ligitime minime alter obrepat. nec aliis debitam alter audeat vindicare merecedem.] In quibus scribis perſpicacitas dilectionis tuae prudenter attendat, quoniam aut de eccleſiae Senonenſis clericis, quiordinaretur nullus dignus inventus eſt, quod evenisse non credimus, maxime cum ſit metropolis, & clericorum numerositate referta: aut certe his juxta minime reprobatis, aliunde qui eis irregularitater praeponeretur electus eſt, & qui alborum fructum ſue fructum militiae in eccleſia, in qua fuam per omnia transfegit conversationem: in altera ligitime minime alter obrepat. nec aliis debitam alter audeat vindicare merecedem.] In quibus scribis perſpicacitas dilectionis tuae prudenter attendat, quoniam aut de eccleſiae Senonenſis clericis, quiordinaretur nullus dignus inventus eſt, quod evenisse non credimus, maxime cum ſit metropolis, & clericorum numerositate referta: aut certe his juxta minime reprobatis, aliunde qui eis irregularitater praeponeretur electus eſt, & qui alborum fructum

C reverende memoriae decessor hujus tantis a vobis praeconiis efferatur, ut nullum in eadem eccleſia, qui non multis retro tempore pruefuit, qui et canonice fubrogari poſſet, relinquerat, prorſus incredibile judicatur. Cum ergo familiarius in regionibus veſtris ſit haec temeritas, & factorum ſuper hoc canonum violatrix delatura, necdum eſt noſtrum ſollicitudinem pro hac amputanda ſpecialius impendere diligentiam. Quapropter dilectionem veſtram, cujus opera non parum, ſed ex toto, placere ſummo arbitro cupimus, ut ubique depoſcimus, ut ne ſiculum juſtitiae habeat, ut hanc ſecundum ſeleniſſim tenets: ſic oculos ex una parte vigilanter aperias, ex altera parte utilitatem vigilanter claudat. Illi vero qui in ſacrarium provehuntur, ſic de collatis ſibi donis caelitus gratiis referant, ut non ſibi Phariſaeus in alterius derogationem temere linguae exaltare. Periculoſum eſt enim, ut ſuper omnes eccleſiae miniſtros ſperentere, & eis improviſum, & non optatum praeponere. Quod quia crebro praſumptores eſſe nonnulli quotidianis ex hoc gementium didicimus, vos merito diligentes, ut ad tantam tranſgreſſionem nemiarum impellatis, haec epiſcopus. Alioquin nos ſanctarum miniſtrae regularum immemores, nec ſegnes executores admodum exiſtentes, adverſus temerarios ſuccindis lumbis illas defendere procurabimus, & auxiliante Chriſto robis, & eccleſiae conſulentes ipſius, de cetero sequaminter violatores earum, nullomodo ſoſtiebimus. Uſquequo tamen eandem praevaricationem impiisimus generalis decretis noſtris ignoe de ignoribus veſtris radicitus extirpare, parcendum huic fraeri jam & coepiſcopo noſtro praedilimus. Unde & pallium juxta conſuetudinem antecefſorum ſuorum utendum ei ſecundum poſtulationem veſtram direximus. Sed petimus, ut ſicut nos vos audientes id ei conceſſimus, ita pietas veſtra pro eo quod poſcimus ipſi largiri munifica dapſilitate digneture: ravidelicet, & quaque ab eccleſia Senonenſi ablata quoquomodo dignoſcuntur. quatenus ſicut idem per nos conceſſo tanto munere exterius decoratur, ita quoque de redditis eccleſiae ſibi commiſſe per ejus ſtam

tiam veſtram interius gratuletur. Quod preterita opus vobis ſuadere expedit etiam circa reliquas regni veſtri eccleſias exercendam. Scilicet ut nec hoc innumeris miriſcſque actionibus veſtris deſſe bonum paſtio quolibet agnoſcatur. Nam quantum ſit deteſtandum, res a piis religionis, & ſecretis hominibus, Deo donatas permiſſu veſtro ſubtrahi, & mundialibus uſibus deputare, quia epiſtolaris locutionis modum eruciſſimus, veſtræ ſapientiæ ſubtiliter conſiderandum relinquimus.

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

a Dionyſii Angelopolitani. b *Ex quadam monaſterio.* J. Haviſiacus. *Chronicum monaſterii quam... anno DCCCLXIII. translatum eſt corpus ſanctæ Reginæ virginis & martyris Alexandriæ, ubi ante præſidem ſacrificare ſe ſpreuit, poſtquam Syrorum archiepiſcopo.*

XXII. AD SALOMONEM REGEM BRITTONUM.

De renovando ejectorum epiſcoporum examine apud archiepiſcopum Turonenſem, vel apud ſedem apoſtolicam: & de jure metropolitani apud Britannos.

Nicolaus epiſcopus ſervus ſervorum Dei ſ. Salomoni regi Brittonum.

BEneditus Deus & Pater domini ſ mei Jeſu Chriſti qui per magnæ miſericordiæ ſuæ gratiam edoctus cor ſublimitatis illuſtratæ dignatus eſt, ut merito pro ſapientiæ tuæ fulgore ubi habitas, non jam occidens, ſed oriens habeatur. Ortus enim eſt in vobis ſol juſtitiæ, quod ipſe Chriſtus eſt, & indefeſſitatis ornatibus defertum. Sed rogamus eumdem omnipotentem Deum, ut ſicuti reſtæ fidei agnitionem pie conceſſit, ita quoque bonæ operationis benignus largitor effectum: De cetero ſuæ prudentiæ tua, non de ejectis & in locis illorum aliis ſubrogatis epiſcopis, diligenter in archivis ſanctæ Romanæ, cui magnus omnipotentis Dei miſeratione deſervimus, eccleſiæ requiſite, & multo altiore in exemplaribus emendatorum, quæ a deceſſoribus meis, beatæ videlicet memoriæ Leone ac Benedicto pontificibus, atque a me, Nomenoio, & tibi, nec non & archiepiſcopo Turonenſi datæ ſunt, paginis Romanæ ſedis ſanctorum canonum vel auctoritatem deponendi epiſcopos tribuſſe. quippe quem conſtat multiſarie multiſque modis, ne hoc ab aliis quam a certo epiſcoporum numero fieret, præcepiſſe. Nam Nomenoio conſulenti quid de Spiritis ſancti gratiam recumdandibus oporteret fieri, reſpondit nihil inquibus præter quod ſanctis canonibus ſuper his præcipiunt, iſtas regulas apicibus luis interſerens. Nam qualiter, & a quot, vel a quibus ſanxit epiſcopos condemnari, ſcribens eodem tempore Britannicis fidelibus epiſcopis leviſſenter inter cetera, ut eadem ipſa verba ponamus, decrevit, æque præcipiens ut omnia iſta in conciliis epiſcoporum. Nam noſtram damnationem epiſcoporum eſſe unquam cenſemus, + niſi aut ante legitimum numerum epiſcoporum, qui ſit per XII. epiſcopos, aut certe probata ſententia per LXXII. idoneos teſtes, qui tales ſint, qui & ſecutare poſſint, & prius ad ſacra-

A Chriſti quatuor euangelia ſacramenta præſtent, quod nil iſtum emptionum ſeu nobis beatus Silveſter, & ſanctæ Romani tenere videtur eccleſia. Quam ſecutus deceſſor meus, ſanctæ memoriæ Benedictus, quia contra deceſſoris ſui decretum, non ab epiſcopis, ſed a laicis, epiſcopus in regione tua cognoverat eſſe dejectus, multa moleſtia & indignatione repletus, ſcripſit quod nullo retro fiorent epiſcopos a ſedibus ſuis poſſi, quos duodenarium numerum non poſſe fieri. Quorum veſtigia & ego quoque ſecutus eadem cenſui, immo & cenſeo, nec illam poſſe epiſcopos ſui honoris ſedibus ejectos, quos non conſtat fuiſſe a XII. epiſcopis, præſente primamque ſenatum metropolitano epiſcopo obtinente, cum examinantur auditos. Qui eſt enimem aliquod conſilii eſſe dicentur, ſcreſt quod ſcripſit vel ſenatus fuiſſe tantum, & non conſeſſi fuerint quod non fecerant, quia videbant laicos & ſæculares quoſque unu cum rege centes fe conſpirantes, quod nec fuiſſem audicrant. Siquidem qui ore tantum, & non corde profert quod dicit, non confitetur, fed loquitur: quamvis non videatur juſta confeſſio, qua non legitimo provocatur examine. De Gildardo autem & † Actardo epiſcopis, & de quibus ‡ Nomenoio ſcripſiſti, multo aliter, quam tua referebat epiſtolæ, in ſcriptio noſtro reperimus. Licet non bene facint Actardus, quia denuo confecrat quos Gislardus in eo gradu dignoſcitur ordinaſſe: tamen Actardus invenitur ante Gislardum epiſcopatus officium ſuſcepiſſe. Denique ſanctiſſimus Leo papa Nomenoio ſcribens, inter cetera epiſcorum virum Actardum appellat, & hunc ſanum ſapere, & ſanum docere, vivere ac permanere denuntiat: Gislardum vero tamquam prædicti Actardi ſeductum involvere denotat. His ergo ac hujuſmodi controverſiis, ac difficultatibus enumeratis, & ita repertis, habitis, ac comperta, non poſſumus a regula ſanctorum patrum, + aut a ſedis apoſtolicæ inſtitutionibus quidquam declinare. Sed ſi vis Dei omnipotentis beneficiſcentem percipere, ſi vis veraciter noſtræ conſequi præcepta dediceras, conſiliique noſtri, & quæ ſanctorum patrum hanc paginam indico libenter attende. Hortamur enim gloriam tuam, & cum æquivoco tuo ſapientiſſimo Salomone dilectionem tuam admonemus, dicente: *Audi fili mi diſciplinam patris tui, & ne dimittas legem matris tuæ.* Hæc quippe ſunt præcepta Dei patris tui, & hæc eſt lex eccleſiæ matris tuæ. Videlicet ut omnes epiſcopos regni tui ad Turonenſem archiepiſcopum mittere non deteſtes, ipſiuſque judicium poſtulare non dedigneris. Ipſe enim eſt metropolitanus, omnesque epiſcopi regni tui ejus ſuffraganei ſunt, ſicut conſcriptionem prædeceſſorum noſtrorum facere oſtendunt, qui prædeceſſores tuos, quia illos ab ipſius cura ſubtraxerant, forti invectione corripere ſtuduerunt: quamvis nec noſtra ſeniores ſuper hac re minus deeſſe videntur. Cumque coram præfignato Turonenſis eccleſiæ præſule, & integro numero collegium, id eſt XII. epiſcoporum celebrato convento, fuerint ejecti epiſcopi regulariter examinati, apparuerit-que quod canonice fuerint ejecti, ipſa in ſua dejectione manentibus, quicunque in locis eiſdem conſecrati ſunt, poterunt utique epiſcopatui honore potiri. Quod ſi ejecti epiſcopi ſalutes fuerint

A rint declarati, his amotis qui illis ſubrogati ſunt, a eccleſiis ſuis ipſi recipiant. Nam cum antecceſſoribus meis † præſulem ejectionem eorum ejecſoperam, qui ab eccleſiis ſuis expulſi ſunt, non + admiſeritne, nec approbaverint, nec ipſos, qui eis ſubrogati ſunt viginti duo illis, legitime epiſcopos dicerentur. Sane ſi forte ad Turonenſem archiepiſcopum mittere dedignaris, ſtude duos epiſcopos de expulſis, & duos de ſubrogatis, una cum gloriæ tuæ legato, ad apoſtolicum ſedem beati Petri tranſmittere, ubi digna examinatione præmiſſa, qui legitimi epiſcopi ſint apparebit, & ſuas eccleſias irregulariter non amittant. Nobis autem aliud eſt quod in præſenti negotio penitus diffinire poſſit. Quia vero magna quæ ſit metropolitanus apud Britannos contentio eſt, licet nulla memoria ſit vos in veſtra regione uſſam habuiſſe archiepiſcopum metropolitanum, tamen ſi libet, poſtquam Deus inter vos pacem & dilectionem ſuum noſtrum Carolum glorioſum conſiliatori, dicit le ſuis parentis adverſarios. Quod ſi + adeo contentioſius agendum credivis, ad noſtrum apoſtolatum deſinitare contendite: quatenus noſtro ſibi tranſmiſſo, quæ fuerit apud vos antiquitus archiepiſcopalis eccleſia, luce clarius innotefcat, & deinceps omni ambiguitate recita, quem ſequi epiſcopi veſtri debeant, inconſtanter agnoſcant. Neque enim eccleſiæ domini † per diſcordiam regum diviſionez aliquas pati vel damna neceſſe eſt: cum quantum ex fe eſt pacem, quam prædicant, ſerveſtudeant invicem, & in omnes. His ita prælibatis, per nos tuam fore voluntas excellentiam, & quia ſi noſtris paternis monitis obedieris, & tam de jure metropolitani, quam de renovatione examinis ejectorum epiſcoporum nos audire ſtuduerit, erit pax & concordia & omnis legitimus ordo in regno tuo. Quod ſi nos tantum interrogare & non auſcultare decreveris, ſtandala & diſcordia & omnis confuſio non decrunt tibi in vita tua. Porro legatos tuos, quos ad noſtrum pontificium deſtinaſti, dilectioni tuæ commendare curamus: quorum prudentiam & fidem circa vos confidentes, † informantem in domino gratulati ſumus. Deus omnipotens gloriam tuam, & claram conjugem tuam, cum nobilibus natis, atque cum omnibus qui tibi ſubjecti ſunt, in pace, omni gaudio & omni benedictione pie circumdet.

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

1 SALOMONI regi BRITTONUM.] Tertio & ultimo, ut eſt apud Gratianum, c. 6. *Hic quippe &c.* Sed male ibidem Nomeni pape ipſius hanc epiſtolam, cum ſit Nicolai: Profert & Nomenoes Eruduenſis in primo decretalium ſuarum, ex aliorum ejuſdem argumento ad Salomonem eumdem epiſtola Hadriani papæ, non edita: *Sed & præſens, inquit, domnus papa Hadrianus hac ex epiſtola ſuapte ad Salomonem datum Britannorum diffinitas ſuis ſuorumque ſpiritu non immemor mandavit:* Sacerdotes vero vobis vicinarum dioceſeon ſuper & alios deponere ſuperpotens faceredotes Britannicos, ſi tamen faceredotes, & non magis pervaſores & ſeruliges iuſte dicendum. Qui etiam, ſi quidem habeat negotia, non ad concilia epiſcoporum decurrere permittunt, ſed contra ſacros canones, & venerabiles leges, ad ſæculorum tribunalia pertrahunt: nec ſuſcipiunt epiſcopale inſtitutum, ſed illatum contra regulas populare tumultum judicium: & ipſis morte præventis, rapiunt ſi quod remanſerint ſubdolum. Judicantes etiam epiſcopi a ſecularibus & laicis hominibus quos non oportuit nili canonicis legibus, & metropolitanis aut nobis præſentibus, ſalten examinati, dicente domino per prophetam: *Nolite tangere chriſtos meos, & in prophetis meis nolite malignari.* & iterum: *Qui vos tangit, quaſi qui tangat pupillam oculi mei.*

Eſai. 19. Zach. 2.

a Gen. 4. Matth. 23. Luc. 11. Hebr. 11. Sacerdotium Levitarum.

a Ita hanc Epiſtolam Hardouinus cum MS. archivi Turonenſis, unde ſequentes variæ lectiones adnotavit.
1 MS. *De veteres; ſili, ſilver &c.*
2 MS. *Nomeni papæ.*
3 MS. *Atiardo*, & ſic ubique.
1 Lege ex MS. *Turonico*, & *regni vel epiſcopi noſtri*
2 MS. *Nomeni, papæ*
3 MS. *Atiardo*, & ſic ubique.

SCRIPTUM SERVATI LUPI ABBATIS FERRARIENSIS.

a ædilis B. 7. Sirmondus ex editione Flaccianæ poſt præfationem ad librum de rebus quibuſdam geſtis apud Francos. Hanc epiſtolam ex quoque in nonnullis editionibus Decretorum ante Grat. 110. cum notis Baluzii.

Ad Nicolaum papam nonæ Vvenilonis archiepiſcopi Senonenſis expoſtæ cognitionem.
De Herimanno epiſcopo Nivernenſi.

SUggerimus manſuetitudine paternitati veſtræ, in nullam diſcretæ, in cognitionem, ſi quoque Nevers dum dicitur, eſſe quemdam epiſcopali officio præditum nomine *Herimannum*, qui frequenter admonitus & diu expectatus ut reviſcretur, impoſt. ne non ſufficit ipſum officium mente non integra. Dicitur autem Melchiades papa decreviſſe, ut ne quis unquam pontifex ſine conſenſu papæ Romani depoſitionem faciat, nec ſi ſtatuta illatum integra, ſicut penes vos habentur, nobis dirigere dignemini; ut hinc dictis ipſius conſentiat, aut ſicut beatus Gregorius dodtor facit de Athanaſio epiſcopo incommodo ſimili laborante ſequatur, aut ſicut ſanctus Gelaſius docet, removeudus ſit mente percuſſus. Quo verum absque dubitatione ſalvatus, experimur & expectamus veſtrum judicium, ne in temeritatis calumniam aliquatenus incidamus, ſed veſtro inſtanti moderamine, veritatis & rectitudinis tramitem nullatenus deſerentes.

XXIII. AD VVENILONEM ARCHIEPISCOPUM SENONENSEM ET COEPISCOPOS EJUS.

De Herimanni epiſcopi Nivernenſis inſtruitate.

Nicolaus epiſcopus ſervus ſervorum Dei reverentiſſimis ac ſanctiſſimis confratribus noſtris, † Vvenilonis Senonenſi archiepiſcopo, & coepiſcopis ejus.

EPiſtolam ſanctitatis veſtræ, qua apoſtolatus noſtri fuper cauſa Herimanni epiſcopi non immerito expectare ſtudioſiſſe relegimus, vel quæ more univerſalis eccleſiæ auctoritatis noſtræ effagitare inſtructionem cupiſſis, accepimus. Sed antequam ad conſulta veſtra meorum oculum inclinemus, parumper de laudibus veſtris & gloria operæ pretium duximus immorandum: qui quo vobis eundum, quore in rebus dubiis, atque in magnis eccleſiaſticis negotiis effet accelerandum, ſerenitatis vibus præſidiis, humilibuſque devotionis veſtræ paſſibus cucurriſtis. Contra illos nimirum, qui beatiſſimi apoſtolorum principis Petri ejuſque ſucceſſorum luculentiſſimam doctrinam non ſuſcipe ſpernentes, quem Dei Filius in ſancta eccleſia ſua, tamquam luminare majus in polo conſtituit, velut quidam ſcorpiones palatines incedunt in meridie, & cum adhuc dies eſt, occidis eis ſol. Reverſi ſi & per ſcientiam Dei more Balaam apertos habent oculos: eadunt tamen, quia obverſati inſtar aſpidis avaritiæ, quo greſſum tenderet puſſiat juſtitiæ non aſpiciunt: ſed per abrupta & avia incedentes, dum caput ſequi refugiunt, in vaſta præcipitia demerguntur. Vos autem, fratres cariſſimi, qui ſanctio utique Spiritus revelante, apoſtolicæ ſedis auctoritatem ſenſiſ capere, & ad ſplendorem lumenis ejus jam incedere laudabiliter inchoaſtis, eum illis ejuſque in finem ſapere, cum illa ſemper ambulare ſtudete, ab illa deviare nefas judicate, ab ejus diſcrepare ſenſu ne ad modicum quidem momentum conſentiatis. Quos illa reſpuit, & vos quoque recipite, & quos illa reſpuit, abjicere ipſi ſeut ipſa memen-

1 MS. *Romani greſſuret.* 2 MS. *ne approbaverunt.* 3 MS. *metropolim.*
4 MS. *Idem.* 5 MS. *per diſcordiam Regum diviſionis aliqua pati damna.*

memenorete. Non enim illa respuit, nisi membra quæ sibi non hærent, nec a se reicidit, nisi quos in scandalum multis potuisse comprehendit. Non ingenium reicidit vel eruit a se, nisi membrum quod sanis membris in offensionem & pernicium nocitur existisse. Verum ad propositum redeamus. Suggerit sanctitas vestra, Hincmarum episcopum morbum incurrisse, quo diu impeditus est episcopale recte implere officium. Sensus enim, ut verita ipsa verba ponamus, aliquatenus integritate privatus, quadam infirmitate detinebatur. Ad hæc quæ subinferitis, quod ad provinciales synodos evocatus venire dilluerit. Ubi autem confederandum est, quoniam hoc ipsum quo venitur ad synodum, sacerdotale officium est, & cum dicerit illum sacerdotale non potuisse implere recte officium, sensusque integritatem amisisse, miramur reverentiam vestram cum venire ad synodum cogisse: præsertim cum per vestrorum insano hunc limitem, & in eadem adhuc infirmitate manere: quem, si ita gerasset, magis conveniret sanctimonium vestrum sublevare, quam studium ejus pondere suo deprædere, cæteroquæ in eo confirmare potius, quam ei pictatis vicera obferare. Indicatis autem, illum super quibusdam excessibus fuisse frequenter accusatum. Pro quibus, quis ex parte ipsius persona deesset, nos uni parti ad alterius difficrimen credere procul dubio non possumus. quamvis nec usque adhuc quæ fuerint illi excessus discretis, nec utrum sine cæteris eadem crimina antiffes, nec cum ipsis excessus perpetrabat, evidenter offenderitis: fatiusque arbitramur, quamlibet incerta infirmitatem ad patronam peccati, quam ad ipsum pertinere peccatum, cui magis consulendum sit, & compatiendum, quam punicendum, vel aliquo modo feriendum. Admonitio præterea, vel conventio beatitudinis vestræ, quam ei fecisse vos perhibetis, valde placet: si tamen ex caritate non ficta, sed ex simplici mentis oculo prodiit id, quod fraue & dulce in auribus nostris sonuit: vel si coram summi arbitri oculis ita placuit, quemadmodum dum nostrum vitæ, quod placere sit satis abundeque conspicitur. Optamus vestram sanctitatem in Christo bene valere.

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

1 *Vicentilleni Sermonensis.* 2 Pro Vemilane Senonensi, mendole *Galliani Sacræ* apud Sirmondum legitur 2. p. 9. *Indices Hincmarum*. 3 De Hcrimanno autem episcopo Nivernensi, ejusque infirmitate, fuperius dictum in fynodo Suellionensi II. & Veronensi II.

XXIV. AD HINCMARUM ARCHIEPISCOPUM RHEMENSEM.

Pœnitentia injuncta illi qui monachum presbyterum occiderat.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei, reverentissimo & sanctissimo confratri nostro Hincmaro archiepiscopo.

QUibus gemitibus, quantisque lacrymis filiorum dilectissima paternus affectus consolere loleat, verum etiam oportuit, vestram fatis notimus experiri prudentiam. Quapropter in his harum vehti ardoris, ecclesiastico lacte nutriti, & ad solidos prædicationis profectus perducti, vobismet nolle quod ste Eriarth ad apostolorum limina Romæ adiegerit, in dolo gnarium postulando lupe ne ovibus incurrit homicidii noxam. Ferebat fe iniquus presbyterum atque monachum nihil eum posse ad grum ordinis, nisi ad humiliter

offendebat se pœnitentiæ velle colla submittere: Ideoque non est injuxinxus, ut duodecim annorum mera teminum pœnitentiæ fibi injuncte includeret. Quorum tribus prioribus, ante fores ecclesiæ lugendo, fingultus edendo, misericordiam a domino consequi festinare procuret. Quarto deinde, atque quinto, inter auditores astantiumque exorare studeat, absque corporis & sanguinis domini sufceptione. Reliquis præterea septem annorum curriculis, communionem dominici sacramenti sufcipere licitum, quod ipse divinitatis arbitrium, oblationiet quidem nullatenus offerendo. Verumtamen omnibus prædictis temporibus, excepto festivitatum diebus, & reliquis diebus dominica continue quadragesimali more usitato jejunio perseveret. Et si alicubi opportunus habuerit iter, nullo vehiculo deducatur, sed pedestri itinere utatur. Usque ad mortem desique pœnitentiæ ejus quantitate extendi debuerat. Sed devotionem ejus fidei considerantes, sive quia ad suffragia apostolorum festinaverit, humanius cum illo peregrinum. Interea hortamur vos, ut reverentissimo fratri meorado episcopo, suffraganeo vestro, præcipiatis quatenus permittat monachos monasterii sui sub monastico habitu quicte degere, & pœnitentiæ studium exercere. His itaque quæ postulavit nostri apices sufcripsimus, ita spiritali oculo vitam futuram pœnitentiæ ipsius discutite, & catholica pietate manu dilectionis quæ oporteritis perpendentes. Cæterum illo peragatis, quatenus & canonica auctoritas obsereetur, & orvis dominica raptoris vulnere lanciata nullo neglectu perdatur, fed examine divini judicii ad dexteram Christi remunerandi inveniatur. Optamus sanctitatem vestram in Christo bene valere.

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

1. *Quibus gemitibus.*] Flodoardus lib. III. cap. XXIII. Hincmari ad diversos episcopos epistolas enumerans: *Hincmarde, inquit, Ardalamvrfi, pro quodam monacho, qui presbyterum & monachum in monasterio sancti Richarii occiderat pro quo domnus papa Nicolaus literas eidem domno Hincmaro direxerat pœnitentia tenorem constituens.*

FRAGMENTA QUÆDAM ALIARUM EPISTOLARUM NICOLAI PAPÆ.

Ex epistola ad Hunsfridum Morinensem episcopum.

In perfecutionibus episcopus ecclesiam suam non deserat.

SCisitaris itaque per Goldagarium presbyterum, utrum cum a Normannis de episcopio depellaris, debeas de cætero in monasterio converfari. In quo fcias, carissime frater, quod de præsidium eft protrium in tranquillitate navim deferere, quanto magis in fluctibus: Ubi non dicimus, quod perfecutorum non fuglamus, maxime paganorum, inidias, cum ad tempus fæviunt, & in multitudinem delictorum noftrorum nocendi facultatem divinitus affequuntur: præsertim cum eis prodire ultro non debeamus. & multos prophetas & apostolos, ipsum quoque dominum hujusmodi fugisse persecutores, luce clarius conflet. Sed quod præcipue nos, qui tamquam arietes ducum gregibus præbemus, immo qui & horum paftores fumus, Deo auctore cum eis in periculis pro eifdem perfiftere pro certo conveniat. Et cum tranquillitas divina fuerit præstare, fopitaque furentium infeftatio, mox gregem perquirere, & in unum colligere, & ejus gregem perquirere, & in unum colligere, & ejus animos catholis patriæ pace potiffimum fecuritate pra-

praedicata fursum erigere debemus. Et tandiu fuper eorum castela oportet nos esse solicitos, ut si Dei judicio præsentis temporis commoda fortaffe amittunt, futuræ vitæ fe fperent gaudia absque ambiguitate percipere fempiterna.

Et epistola ad Herardum Turonenfem archiepiscopum.

Reftituendus eft, quem neque convictum, neque confeffum confter ese ejectum.

Notum fit vestræ fraternitati, quod ille presbyter, nomine Chrifophorus de fua angufta ad noftram clementiam lacrymabiliter fit conquestus, dicens fe falfis criminibus impetitum, & ab ecclesia fua non convictum, neque confeffum, irrationabiliter fuisse ejectum. Nam, ut ipse refert, tua diligentia per tres vices inquifitione facta, nulla in fe, neque de fornicationis crimine, neque de homicidii confensione, de quibus impetebatur, reperiri potuit culpa: nifi quis fua pauperatis causa, quæ petebantur, aut confitebatur noluit, aut implere non potuit, aut fuse fuerant emulus ulterioris ejus, qui injuste illius ecclesiam præripuit. Idcirco magnopere monemus reverentiam tuam, ut etiam quæ, te forte ignorante, Gieziaca cupiditate peracta effe videntur, tua fraternitatis cenfura celeri emendatione corrigantur. Scilicet reftituendo ecclesiæ propriæ jam dictum facerdotem, atque ei reddendo tua plenitudinis auctoritate quæ perdidit honorem. & nullatenus canonicis inftituta alicujus temeritate contemni permittas, quia facientem & consentientem par pena petet fperfingit.

Et epistola ad Adonem Viennenfem archiepiscopum.

Subditorum avarum ductore non licet.

De illo clerico, Alberico nomine, quem per ordines ecclesiafticos usque ad fubdiaconatum cafe visiffe dicitis, cui vestra auctoritate uxorem duxerit miramur, eo quod nulli unquam, excepto illis, quibus fubdiacha regula habere permittit, uxorem ducendi licentiam damus.

Nicolaus papa ....

Non aliorum, fed primatis fui judicio quifque fe fubjiciat.

Denique Seffredus, fi tale in fe crimen noverat, quo refte poffet epifcopatu privari, vel infimitate fe fentiebat forfitan pregravari, qua impeditus nullis poffet proximis fua præfatione prodeffe, primatis fui debuerat, & non aliorum diœcefeos antiftes, prafulsi judicium. Quod fi quis fubiet ambiguitas, vel aliqua fortaffe fuper ejus examinatione, vel epifcopatus abrenuntiatione oborta foiffet contentio, ex more ad fedem apoftolicam referri conveniret, & noftra in his omnibus debuerunt cundi decreta penitus expectare. Quod quia omiffum hactenus dolemus, diligentiffimam mihi gloriam veftram admonemur effugitis, ut jam dictus Seffredus epifcopus propria reftituatur epifcopio, & fi aliquid reprehenfione dignum geffit, poftea vel correctione, vel digna animadverfione diftinatur.

Et epistola ad Frotarium Burdigalenfem archiepiscopum.

Invafioribus rerum ecclefiafticarum qua panitentia fit imponenda.

De vito nefando, Burgando nomine, qui pabe infana commotus, diabolicis fe iretire laqueis non dubitavit, atque gentilium more per abrupta tiinera, & compita infidiana, vobis in ecclefiæ veftræ villa una cum clericis veftris manentibus, & populum falubribus inftruere dogmatum monitis decretantibus, panaque fpiritualis verbi vera hominum corda refricinibus, atque laudabile proprie falutis defiderium habentibus fancta

A apoſtolorum Petri & Pauli limina viſitare, collectis malitiæ ſuæ ſenſuſcibus, & iniquitatis complicibus, nefarias inſvaſiones, & deprædationer violentias inferre dæmoniaco auſu præſumpſit: &, ut epiſtolæ veſtræ textus cloquitur, ſacram altare, ſacraque dominici corporis & ſanguinis vaſa, infuper & ſanctum chriſma pollutis atrocibus manibus, quaſi villa & ad communem uſum apta præſumpſit; dilectio nos vera conſulit, ſi ipſe, vel qui cum eo in tam impie & inique lefere fuerunt, ad pœnitentiam quandoque gratia tacti divina venire voluerint, quo eos pœnitentiæ vinculo conſtringatis, noſtræ inſtitutionis conſtitutum expoſcere curabit. Deo quibus, ſi tamen ita eſt, jubemus cum ad pœnitentiam reverti accelerraverint, uno anno extra eccleſiam Dei conſiſtere, cujus ſuccuſſione ſua ſacrata rimpa fidei Chriſtianæ diripienda aufere non dubitaverint. Secundo vero anno, ante fores eccleſiæ fine communione manenat. Tertio vero anno, eccleſiam Dei ingredientur, & inter auditores adſtent ſine oblatione: non mandocantes carnem, neque bibentes vinum, præter natalis & reſurrectionis dominicæ dies. Quarto præterea anno, ſi his prioribus tribus annis fructuoſus fuerit pœnitentiæ labor, communioni fidelium reſtituantur, totaque mentis intentione ſpondentes talia & ulteriius nunquam ſe facturos, corpus & ſanguinem dominii ſuſcipere mereantur: & uſque ad ſeptimum annum, triſtus in habdomada dies, ſine ulla carnium & vini potatione manteant pœnitentes.

Ex epiſtola ad Carolum regem.

De Joanne Scoto, quod in ſyluvaſſam bene non ſuſcerat.

Refatum eſt apoſtolatui noſtro, quod opus Ioannis Scoti Erygenæ, quod de divinis nominibus, vel cæleſtibus ordinibus, Græco deſcripſit eloquio, quidam auctore nos latens, genere Scutta, duper in Latinum tranſtulerit. Quod juxta momen nobis miſit, & noſtro debuit judicio approbari: præſertim quum idem Joannes, licet multæ ſcientiæ eſſe prædicetur, olim non fane ſapere in quibuſdam frequenti rumore dicretur. Iraque quod hactenus omiſſum eſt, vestra indeſtria ſupplere, & nobis præſtitutum opus fine ulla cunctatione mittat: quatenus dum a noſtri apoſtolatus judicio fuerit approbatum, ab omnibus incundanter noſtra auctoritate acceptus habeatur.

RESPONSA NICOLAI PAPÆ I. AD CONSULTA BULGARORUM.

AD conſulta veſtra non multa reſpondenda ſunt, nec duximus per ſingula diutius immorari, qui Deo auctore non ſolum libros divinæ legis, verum etiam & miſſos noſtri ordinis, qui vos prout tempus & ratio dictaverit, & ſingulis inſtruas, ad patrium veſtram, & ad gloriofum regem veſtrum dilectum filium noſtrum deſtinavimus, quibus & libros quos præviimus neceſſarios * illis nunc eſſe, commiſimus.

Igitur optime ac laudabiliter in prima queſtionum veſtrarum fronte regem veſtrum legem Chriſtianam petere perhibetis: quo ſi latius explicari ſenatur, innuenter ſcribendi ſunt libri: ſed ut compendio, in quibus præcipue conſtet, offendatur, ſciendum eſt, quia in fide, & bonis operibus lex Chriſtianorum ſubſiſtit. Nam fides prima lex eſt omnium virtutum in converſatione credentium. Unde & prima die lux eſſe dicitur, cum a Deo *Fiat lux* dictum fuiſſe deſcribitur, id eſt, il-

lumi-

seminatio credulitatis apparent. Siquidem & propter hanc Christus in terram defendit: opus autem bonum nullo minus a Christiano exigitur, nemadmodum in lege nativa scriptum est: *Sine fide impossibile est placere Deo.* Sic etiam scriptum est: *Sicut corpus sine spiritu mortuum est, ita & fides sine operibus mortua est.* Hæc est lex Christiana, hæc est, quam quilibet legitime cultodiens omnino salvabitur.

Heb. 11.

Jacob. 2.

II.

De compatribus.

Ita diligere debet homo eum qui se fuscipit ex sacro fonte, sicut proprium, imo plusimmo quanto præstantior est spiritus carne, quod illud spiritale est patrocinium, & secundum Deum adoptio, tanto magis spiritalis pater in omnibus est a spiritali filio diligendus. Marcus enim discipulus Petri discipuli, & ex sacro fuit ejus baptismate filius quem nisi dilexisset ut patrem, ei non in omnibus obedisset ut filius. nulla vero inter eos & filios eosum consanguinitas est, quoniam spiritus est, non sanguinis sunt, ut scripsit: *Caro enim, & sanguis non possidebunt, consequitur adversus spiritum: & spiritus adversus carnem: hæc enim sibimet adversantur.* Est tamen alia inter eos gratissima, & laudis communio, quæ non est illi dicenda consanguinitas, fed potius habenda spiritalis proximitas. Unde inter eos non arbitramur esse quodlibet poste conjugale connubium; quando quidem in ad hanc eos qui nascuntur, non ad adoptionem filii sunt, venerandæ

Gal. 5.

Nicron. de spiritali filiat.

Barb. de asupt. 3. Legis cons.

Romanæ leges matrimonium contrahi permittunt. Siquidem primus institutionum liber, cum de nuptiis loquereture, inter cetera ait: Inter eas, inquit, personas, quæ parentum liberorumve locum inter se obtinent, nuptiæ contrahi non possunt, veluti inter patrem & filiam, vel avum & neptem, vel matrem & filium, vel avum & nepotem, & si vel in infinitum: & si tales personæ inter se coierint, nefarias atque incestas nuptias contraxisse dicuntur. & hæc adeo sunt, ut quamvis per adoptionem parentum, liberorumve loco sibi effe cœperint, non possint inter se matrimonium jungi. Itaque eam quæ mihi per adoptionem filia, aut neptis effe cœperit, non potero uxorem ducere.] & infra: Si quis per adoptionem soror effe cœperit, quamdiu quidem consilat adoptio, ducere uxorem & eam nuptiæ consistere non possunt.] Si ergo inter eos non contrahitur matrimonium, quos adoptio jungit, quanto potius a carnali oportet inter se conubernio cessari, quos per sacrosancte sacramentum regeneratio sancti Spiritus vincit? Longe igitur congruentius filius patris mei, vel frater meus appellatur is, quem gratia divina, quam quem humana voluntas, ut filius ejus, vel frater mutuo effe, elegit; pridentisque ab alterna corporis commixtione fecernitur: quoniam Spiritus sanctus fua nos caritate, coduavit, quam fi vel carnalis neceffitudo, vel interveniens mutabile cupiditatem corruptibilis hominis arbitrium copulaffet.

III.

De spoufis.

Confuetudinem quam Græcos in nuptialibus contubernijs habere dicitis, ignoramus, nec penitus scire possumus, cæptim morem, quem sancta Romana fuscepit antiquitus, & hactenus in hujusmodi conjunctionibus tenet ecclesia, vobis monstrare studebimus. Noftrum fiquidem tam mares, quam fœminæ, non ligaturam auream, vel argenteam, aut ex quolibet metallo compositam quando nuptialia fœdera contrahunt, in digitum dexterum: fed poft fponfalia, quæ fubintrantibus nuptiarum promiffa fordera, quæ quidem fœdera etiam qui hæc contrahunt, & eorum testes, & parentes, & cæteri cognati, & poft quæ in ecclesia celebrantur, per digitum

fidei se annulo infignium defponderit, dotemque utrique plactitam fponfus ei tam fcripto quam hoc testimonio coram privatis ab utraque parte tradiderit, aut mox aut apto tempore; nec videlicet ante tempus lege deffinitum tale quid fieri præfumatur, ambo ad nuptialia fœdera procedentur. Et primum quidem in ecclesia domini cum oblationibus quas offerre debent Deo per facerdotis manum ftatuuntur, ficque demum benedictionem, & velamen cælefte fufcipiunt, ad extremum vifitet quos dominus primos homines in paradifo collocans benedixit eis dicens: *Crescite & multiplicamini*, &c. Siquidem & Tobias antequam congrem conveniffet, oratione cum ea dominum orafle defcribitur. Quantum videlicet men illum fuscipit, qui ad fecundas nuptias migrat. Poft hæc autem de ecclefia egreffi coronas in capitibus geftant, quæ femper in ecclefia ipfa funt fuligne referuntur. Et in fuffitu nuptialibus celebratis, ad ducendam individuam vitam domino difponente de cetero diriguntur. Hæc funt jura nuptiarum, hæc funt præter alia quæ nunc ad memoriam * non occurrunt pafta conventa, quæ fidelitatis, peccatum autem effe, fi hæc cunfta in nuptiali fœdere non intervenient, nos dicimus, quemadmodum Græcos vos affruere dicitis, præfertim cum tanta foleat acthare quotidie mentium inopia, ut & bonarum nullus fit, qui his fufficiat tegatur auxilium; ac per hoc fufficiat fecundum leges folus eorum *confensus*, de quorum conjunctionibus agitur. Qui confenfus fi folus in nuptiis forte defuerit, etiam omnia etiam cum ipfo coitu celebrata fruftentur, Joanne Chryfoftome magno doctore teftante, qui ait: Matrimonium non facit coitus, fed voluntas. Jam vero fponfalium, fi nullum propria defunctis, aut vivis alteram ducere, fcitote per omnia poffe, Paulo egregio prædicatore conftium dante, qui dicit: *Dico autem vobis, quia mulier, quæ habet virum, quamdiu vivit vir ejus, alligata est legi: quod si dormierit vir ejus, liberata est: cui vult nubat: tantum in Domino.* Quod enim de mulere fanxit, & de viro intelligendum eft, quia e contra fuæ fanctæ fcripturæ de viro loquitur; fed & de muliere nihilo minus dicere fubintelligitur. Ecce enim dicimus: *Beatus vir, qui non abiit in consilio impiorum*, &c. & item: *Beatus vir, qui timet dominum*, ubi non fofum virum, fed & fœminam, quæ non abiit in confilio impiorum, & quæ timet dominum beatam effe fe non immerito credimus.

1 Tim. 19.

Matth. 19.

Rom. 7.

1. Reg. 25.

Matth. 22.

Jacob. 1.

IV.

Quoe temporibus vel diebus in circuitu fit anni a carnibus abftinendum, nunc vobis qui rudes eftis, & in fide quodammodo parvuli, fuperfluc dicimus exponendum. verum interim in diebus jejuniorum, in quibus per abftinentiam & lamentum pœnitentiæ præcipue domino fupplicandum eft, modis omnibus eft a carnibus abftinendum. Quæ etiam licet omnibus orare & abftinere conveniat, jejuniorum tamen temporibus amplius abftinentiæ inferire oportet, videlicet, ut qui fe fciverit illicita perpetraffe, fecundum quod ecclefia in his etiam a licitis fe quibufdam abftinet, quadrageffimali videlicet tempore, quod eft ante paſcha, jejunio poft pentecoften, jejunio ante folennitatem aſſumptionis fanctæ Dei genitricis, & femper virginis dominæ noftræ Mariæ, nec non jejunio ante natalis domini nofri Jefu Chriſti feſtivitatem: que jejunia fanctæ Romana fuscepit antiquitus & tenacius ecclefia. in feſta vero feria omnis hebdomadæ, & in cunctis vigiliis infignium feſtivitatum a carnium effe cefſandum & jejunijs incumbendum, retraxiter cum plafmographo deci valet: *Ad superiora demonstrabitur pretus, & ad martirium lascia.* Si quis vero veftrum aliis voluerit forte diebus a carnibus abftinere, non funt prohibendi: quoniam quanto quis hic in lacrymis magis feminaverit, tanto amplius in gaudio meffuras eft in vita æterna. Nos tamen vobis, qui, ut prætulimus, adhuc rudes eftis, & laffe tamquam parvuli auxiliandi, non grave potuimus jugum donec ad folidam cibum veritatis imponere. Verum ficut hoc interim cavenus, ita ut prohibita non contingatis modis omnibus admonemus: protoplaffi enim pe fe ſolum pomum guſtando vetitum de paradiſi amenitate propulſi ſunt.

Gnof. c. Tit. 1.

V.

Quarta feria quamvis e cereris diebus præter feftum ferium fit amplius mæroribus operandum, pro eo quod dominus ipfo jam die in corde terræ, id eſt, Jude tradituris, quodammodo ſepultus erat, dum hunc ipſe cum fuis traderet meditabatur: tamen ſi veſtrum quis eodem die volt, poteſt omnino carnes comedere, nifi forte ſibi aut a ſuo juglorem fele fotentia, peccatum autem eſſe, ſi hæc cunſta in nuptiali fœdere non intervenient, nos dicimus, quemadmodum Græcos vos affruere dicitis, præſertim cum tanta ſoleat acthare quotidie mentium inopia, ut & bonarum nullus ſit, qui his ſufficiat tegatur auxilium; ac per hoc ſufficiat ſecundum leges ſolus eorum *conſenſus*, de quorum conjunctionibus agitur. Qui conſenſus ſi ſolus in nuptiis forte defuerit, etiam omnia etiam cum ipſo coitu celebrata fruſtentur, Joanne Chryſoſtome magno doctore teſtante, qui ait: Matrimonium non facit coitus, ſed voluntas. Jam vero ſponſalium, ſi nullum propria defunctis, aut vivis alteram ducere, ſcitote per omnia poſſe, Paulo egregio prædicatore conſtium dante, qui dicit: *Dico autem vobis, quia mulier, quæ habet virum, quamdiu vivit vir ejus, alligata est legi quando tempore vir ejus vivit; quod si dormierit vir ejus, liberata est: cui vult nubat: tantum in Domino.* Quod enim de muliere ſanxit, & de viro intelligendum eſt, quia e contra ſuæ ſanctæ ſcripturæ de viro loquitur; ſed & de muliere nihilo minus dicere ſubintelligitur. Ecce enim dicimus: *Beatus vir, qui non abiit in consilio impiorum*, &c. & item: *Beatus vir, qui timet dominum*, ubi non ſolum virum, ſed & fœminam, quæ non abiit in conſilio impiorum, & quæ timet dominum beatam eſſe ſe non immerito credimus.

1 Cor. 7.

Matth. 19.

Rom. 7.

1. Reg. 25.

Matth. 22.

Jacob. 1.

VI.

Patro dicitis, quod affirment Cereci dicentes, De superfluo nullo modo in quarta & ſexta feria balneis uſum abſtinentia. deberi, & quo id ita ſit non e contra conſuetudinem refpondemus, quod beatus papa Gregorius, & Anglorum gentis apoſtolus Romanis de dominico die ſermone quodam habito præceſſiſſe legitur: Etenim ad me perlatum eſt, vobis a perverſis hominibus eſſe prædicatum, ut dominico die multus Epiſt. lib. 11. epiſt. 3. debeat lavari, & quidem ſi pro luxu animi, atque voluptate eam lavari appetat, hoc fieri nec reliquo quolibet die concedimus: ſi autem pro neceſſitate corporis, hoc nec dominico die prohibemus. ſcripſit quippe eſſe: *Nemo carnem suam odio habuit, Epiſ. 7. sed nutrit & fovet eam.* & rurſus ſcripſit, *Carnis curam ne feceritis in concupiſcentiis.* Qui igitur carnem curam in concupiſcentiis fieri prohibet, profecto in neceſſitatibus concedit. Nam ſi dominico die corpus lavare peccatum eſt, lavari non die eodem nec facies deber. Si autem hoc in corporis parte concedimus, cur hoc exigente neceſſitate toto corpori negemus? Et ſi hoc nec hodie præſul eximius, & ſuavilimus doctor in dominico die, qui cereris diebus venerabilior eſt, conceſſit: nos quoque in quarta & ſexta feria non negamus, hanc videlicet differentiam ſervantes, ut in his quidem, qui animi, atque voluptate quis lavari appetat, hoc fieri nec reliquo quolibet die concedamus. Si autem pro neceſſitate corporis, hoc nec quarta, nec ſexta feria prohibemus.

Cereci.

VII.

Scilicitamini proterea, ſi liceat crucem domini De crucis adoratione. cum reliquis mundo ſive immundo hanc habenti vitæ veli. epiſtolari, ſive evangelio, ſive in quolibet mundus eſt, animino licet ? nam in oſculo quid niſi amor, quo quiſque circa ea ſtagat, innuitur ? in deportatione vero ejus quid nifi perfecta cordis, ac corporis mortificatio exprimitur ? ſiquidem beatus & dominus bajulare præcepit, fed in mente; verum & cum corpore geſtatur, ut & mente geſtari debeat facilius admoneatur; cum quippe a cruciata deſuper tur, & ut præfatus exponit antiſtes, duobus modis homo in Locum. crucem domini bajulamus, cum aut per abſtinentiam carnem affirimus, aut per compaſſionem proximi, neceſſitatem ſibi noſtram ſuppremus. Igitur crucem domini, paſſionem ejus venerantes, oſculamini; & pro ejus amore, ſi neceſſitas exigit, eadem cogitatione armamini: portate eam, ſed cum ſumma reverentia & corpore & corde mundiſſimo, ita ut a mente veſtra nunquam decidat, id eſt, ut & per abſtinentiam carnem ſemper afficiatis, & per compaſſionem neceſſitatem proximorum, veſtram putetis. Qui enim dolorem exhibet in aliena neceſſitate, crucem portat in mente. Immundum autem hanc portare nullo pacto permittimus; ſcriptum quippe eſt, *Mundanimis qui ferunt vasa domini.* Nullum vero dominum vel ſacrarius eſt cruce dominica, quæ ipſum portare dominum meruit. Oſculari autem eam immundo non licet: quoniam eo ipſo quod immundus eſt, ipſe teſtis eſt, quam mortificationem carnis non diligat; ergo quam non amat nec oſculetur, ne forte de eo dicatur quod de reprobis a dominum per prophetam increpatorie dicitur: *Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe est a me.* & pſalmiſta: *Dilexere, inquit, eum in ore ſuo, & in lingua ſua mentiti sunt.*

Iſai. 29. Matth. 15. Pſal. 77.

tiri sunt. De reliquiis vero sanctorum eadem dicimus, quorum corpora rempta de vasa fuere sunque Dei, quibusque ad omnia bona opera tamquam organis sanctus ulus est, quando volunt, Spiritus.

VIII.

De eadem. Ergo præmisla digni reverentia, si mundiciis mentis & corporis comitatur, etiam quadragesimali tempore, de quo speciali consultatione percunctati estis, eructum domum & portare & suportari regula cuſtodia licet cum libueric oleariis, fed & tunc maxime, atque ibi, quando & ubi antiqui holtis vel pugnæ vel inſidiæ præcipue formidantur,

IX.

De præceptione eorporis & sanguinis Christi. Corpori & ſanguini dominico quotidie in quadragelima majori ſi deberis communicare conſilium: quod ut fiat, dominum omnipotentem ſuppliciter exoramus, & vos omnes vehementiſſime exhortamur, ſi tamen mens in affectu peccandi non ſit, vel ſi hanc non de criminaliibus peccatis conſcientia impugnentur, vel non reconciliata fortaſſis accuſet, vel ſi fratri diſcordanti quis veſtrum ſuo vitio reconciliatus minus exiſtat. Nam quem de horum aliquo conſcientia mordet, gravari tanto magis peccato quam remedium conſequi quadlibet arbitramur: *Judicium enim ſibi*, ſecundum apoſtolum, *manducat & bibit*. Verum de hac, & de his qui eccleſiam quidem intrant, nec tamen facta oblatione communicant, ſed remanent forte ſufficienter enunciant, qui antiſtiti veſtro ſunt, qui Deo vobis auctore per mediocritatem noſtram ordinandus eſt, triduendi, & ab eo faceredotibus, qui clavem tenent ſcientiæ, dimittatur ſacerdotii, & vobis abiiolutus, in quibus opus eſt & minime prohibitor, intimandi. Incerim tantum quadrageſimæ, quam mos eccleſiæ majorem appellat, omnes eſt die ſervanda ſuperiori tenore communicandum. Quoniam ſemper eſt orationi vacandum, & ſacrificiis ſidelium concurrendum, & illud propheticum, quo dicitur: *In die jejunii veſtri inveniuntur voluntates veſtræ*, jugiter eſt memoriæ tenendum. Si enim ex conſenſu conjugatorum etiam alio forte modo corpore quo ſpirtum vacatur orationi, quanto potius iſto, quo Deo etiam carnis noſtræ decimas damus, quo ſpiritum ſuæ abſtinentia dominum imitamur, quo non ſolum illicita, verum etiam multa a nobis quoque licita meritio refecamus, omni eſt voluptati renuntiandum? & ut liberiter orationi vacetur, callitati mentis & corporis incumbendum?

X.

De diuturnitate ſepulturæ. Noſſe capitis, ſi licet alicui ſabbato, vel dominico laborationem aliquam exercere. De hoc ſæpe memoratus ſanctus papa Gregorius Romanos alloquens ait: Pervenit ad me quoſdam perverſi ſpiritus homines prava inter vos aliqua, & ſanctæ ſidei adverſa inſinuaſſe, ita ut die ſabbati aliquid operari prohiberent. Quos quidaliud niſi antichriſti præcedentes diximus? qui veniens diem ſabbatum atque dominicum ab omni facies opere cuſtodiri: quia enim modum non adtendere ſimulat, haberi in veneratione vult diem dominicum; & quia judaizare populum compellit, ut exteriorem legis ritum revocet, & ſibi Judæorum perfidiam ſubdat, coll vult ſabbatum. Hoc enim quod per prophetam dicitur: *Ne inferatis onera per portas veſtras die ſabbati*, tamdiu tenori prætat, quamdiu legem ſecuti juſta literam cuſtodiri. At poſtquam tantus omnipotentis Dei dominiinoſtri Jeſu Chriſti evenit, præcepta legis, quæ per figuram dicta ſunt ita literam ſervari non poſſunt. Nam ſi quis die ſabbato eſſe ſervandum, dicat neceſſaria ſacrificiis perſolvenda, dicat

A præceptum quoque de circumciſione corporis adhuc ſique retinendum. Sed contra ſe Paulum apoſtolum audiat dicentem: *Si circumcidamini, Chriſtus vobis nihil proderit*. Nos itaque quod ſe fabbato dictum eſt ſpiritaliter accipimus, ſpiritaliter tenemus. Sabbatum enim requies dicitur. Verum autem ſabbatum ipſum redemptor noſtrum ſeſum Chriſtum dominum habemus; & qui lacrum ſidei ejus cognoſcit, ſi peccatum concupiſcentiæ ad mortem non vincit, in die ſabbati onera per portas introducit. Non ergo in die ſabbati onera per portas introducimus, ſi in redemptoris noſtri gratia conſtituti pondera peccati ad animam per ſenſus corporeos non trahamus. Nam idem dominus ac redemptor noſter multa in die B ſabbati legitur operaſſe, ita ut quibuſdam reprehendere dicens: *Quis veſtrum bovem, aut aſinum cum ſolverit in die ſabbati & duxerit abeuvare?* Si ergo ipſa per ſe veritas non cuſtodiri iuſta literam ſabbatum præcepit, quiſquis otium ſabbati ſecundum legis literam cuſtodit, cui alteri niſi ipſi veritati contradicit? dominico vero die labore terreno ceſſandum eſt, atque omni modo orationibus inſtendum; ut quod negligenter per ſex dies agitur, per diem reſurrectionis dominicæ precibus expietur.

XI.

In quorum apoſtolorum vel martyrum ſee con- De eadem ſecrationem, atque virginum diebus feſtis a labore terreno recedere debeatis, inquiſiſtis. In ſolemnitatibus utique beatæ Mariæ virginis, & ſanctorum duodecim apoſtolorum, ac evangeliſtarum, atque præcurſoris dominiJoannis, & ſancti Stephani primi martyris, nec non & ſanctorum dominum natalitiis, quorum apud vos, Deo favente memoria celebris, & dies feſtivus habebitur. Sane ſciendum eſt, quoniam idcirco in diebus feſtis ab opere manuum ceſſandum eſt, ut libertas ad orationes vire, pſalmis & hymnis & canticis ſpiritalibus inſiſtere, orationi vacare, oblationes offerre, memoriis ſanctorum communicare, ad imitationem eorum aſſurgere, quorum dies ſibi natalitios celebrare, enemoſynas indigentibus miniſtrare valeat Chriſtianus. Quæ omnia ſi quis negligens, orationi tantum vacare voluerit, & ad eteras mundi vanitates liberius D laboret converti, melius ille faceret ſi opus de bove, ſi apoſtoli Pauli præceptis obaudiens laborare manibus ſuis, ut haberet unde vitaberet neceſſitatem patientibus, quemadmodum ipſe, qui ſicet domitum ordinaſſe dicat, ut qui evangelium annunciaret, de evangelio viveret, non tamen uſus eſt hac poteſtate, ſed manibus ſuis laborabat, ne quem eorum quibus evangelium prædicabat gravaret.

XII.

Quod interrogatis, utrum licat in feſtivitati- De eadem. bus ſanctorum judicium peragi, & utrum eadem die debeat homo ſi dignus ſuerit, ad mortem ſanctificari? ſecundum ea quæ in ſuperioribus, in quibus ſuperius ab omni opere mundano ceſſandum eſſe monſtravimus, multo magis a ſeculares negotiis, & adhuc a mortibus abſtinendum ſore deceramus; quoniam quanto intimiore ſore tatiſe ſine culpa valeat exerceri, quando tamen his quæ Dei ſunt arctius homo debet hærere, quæ mundi ſunt a ſe convenit penitus relinquere; præcipue cum eo die ad miſtrium divinum accedens homo, impliciari non debeat negotiis ſæcularibus: & ob reverentiam tantæ ſolennitatis non oporteat in medium deferri, niſi unde omnibus gaudium, pax & ſpiritalis lætitia generetur. verum his præliibatis, quibus dibus præter hos nulla ſint judicia ſæcularia exercenda, lex vos affatim edocebit.

XIII.

Inter queſtiones vero & conſulta leges vos mundanas poſtulare perhibetis. de qua re nos dicere quot neceſſarium vobis ad præſens eſſe conſiderare potuiſſemus, libenti mitteremus animo, ſi quem penes vos eſſe compertiſſemus, qui hos vobis interpretari potuiſſet: ſi quos autem de mundana lege libros miſiſtis dedimus, cum reverſa fuerint, nobumus ibi ſiloqui, ne forte quitlibet eos vobis perverſe interpretetur, aut falſitate qualibet violet.

XIV.

De eſſe quendam qui ſimile ſacerdotium ſibi vendicet. Præterea indicaſtis, quod quidam Græcus mendicus ſacerdotium ſe presbyterum eſſe, cum non eſſet, ac per hoc plurimos in vetra patria baptizaſſet. cum ergo vos impoſtorem illum cognoſciſtis, quod non eſſet presbyter, judicaveritis, ut amitteret honores & nares, & acerrimis verberibus cæderetur, & ex vellra patria pelleretur. Ecce impletum eſt in vobis, ignoſcite nobis, quod de quibuſdam apoſtolus clamat, quod habent zelum Dei, ſed non ſecundum ſcientiam. nam licet ille male fecerit, ſi mentitus eſt, vos tamen in hoc nihil male gelſiſtis, ſed multa cautum habuiſtis: quoniam quamvis ipſe ſe ſacerdotem eſſe ſimulaverit, ſimulatio tamen ejus ſalutem plurimis contulit. Siquidem demens fuerat qui diverſo modo Chriſtum, ſed non propter Chriſtum annuntiabant: ſed five occaſione, five quomodocumque hunc annunciaverat, ſi hoc tantum non prohibebat apoſtolus, qui ſolum ex Chriſto annuntiarent, plurimum ſatisgebat. quia enim Chriſtus ordinaverat, ut qui evangelium annuntiarent, de evangelio viverent, ſi multi iidelium Chriſtum prædicabant, ex commodis terrenis aliquarenti, ergo non erat Chriſtus in cauſa, ſed avaritia. rurſus quia multi euangelii prædicatores a fidelibus magnis honoribus efferebantur, nonnulli ideo Chriſtum prædicabant, ut ſimilitis & ipſi percipierent: ergo non erat Chriſtus in voto, ſed invidia. ſed neno iſtorum probibitus eſt, quominus per hoc Chriſtus annunciaretur, nihilominus & ſecundum apoſtolos a domi-

Anaſt. II. in no miſſus, & miraculu fecerit, & Chriſtum anepiſtola ad nuntiaverit, & in nomine ejus multos baptiſaverit. Anaſtaſium. Itaque ut ſedis apoſtolicæ præſul ſcribit Anaſtaſius, non querimur quis, vel qualis prædicet, ſed quem prædicet.

XV.

De baptiſmo ab eo qui ab hæreſi ſe ſeparavit. Porro interrogatis, utrum homines illi qui hoc ab illo baptiſmo recepimus, Chriſtiani ſint, an iterum baptizari debeant. Sed ſi in nomine ſummæ ac individuæ Trinitatis baptizati ſunt, Chriſtiani profecto ſunt, & eos a quotcunque Chriſtiano baptizati ſint, iterato baptizare non convenit; quoniam, ut jam nominatus Anaſtaſius apoſtolicus pontifex ad corquivocum ſuum ſcribit Auguſtum: De baptiſmum, quod procul ſit ab ecclelia, ſive ab adultero, vel a fure fuerit datum, ad percipientem munus pervenit illibatum; quia vox illa quæ ſonuit per columbam, omnem mundanam humanæ pollutionis excludit, qua declaratur, ac dicitur: *Hic eſt qui baptizat*. Si igitur quamvis baptiſmum ab adultero, vel fure datum fuerit, ad percipientem tamen munus pervenit illibatum; quamobrem Chriſtianus, & ſine ulla iteratione ſubſiſtat, quod quilibet mundanus homo tribuit, & neſcimus qua intentione ſe presbyterum fin- In epiſt. ad gens ? & certe Acacius Conſtantinopolitanus Anaſtaſium. quondam epiſcopus, ſe ſacerdotem ſingebat, cum fuerit a Felice papa Romano damnatus. ſed quid jam dictos de eo præſul Anaſtaſius dicat, audiamus. ait enim inter alia: Cum ſibi facerdotis nomen Acacius violenter vindicaverit condemnatus, *Concil. General.* Tom. IX.

A in ipſius vertice ſuperbiæ tumor inſiſtus eſt, quia non populus, qui miniſterüis donum ipſius ſtiebat, exclusus eſt: ſed anima ſola, quæ peccaverat, ſullo judicio proprie erat obnoxia. quod itaque numeroſa ſcripturarum teſtatur inſtructio, & reverà quia ſecundum famoſiſſimum apoſtolum *ne-* Cor. 11. *que qui plantat*, id eſt, catechizat; *neque qui irrigat*, id eſt, baptizat, *eſt aliquid; ſed qui incrementum dat Deus*. Quia ergo multa bona miniſtrando non aliis, ſed ſibi detrimenti cumulum ingerit. ac per hoc rectum eſt, quia quos ille Græcus baptizavit, nulla portio illi ſacerdotii pertingit, propter illud: *Qui ipſi ſe baptizat*, id eſt Chriſtus, & iterum: *Deus incrementum dat*, ſubaudiior, & non homo.

XVI.

B Vos qui ſic perſonam illius judicaſtis, inveſtigatis, ſi debeatis hinc pœnitentiam agere. utique denique omne peccatum pœnitentia, quæ non niſi Dei gratia comitante proficit, diluitur. Nam de- Luc. 17. mum primum Petrum reſpexit, & tunc Petrus ad lacrymas ſeſe convertit. Peccatum autem vos in illum hominem perperaſſe manifeſtum eſt. Primo quidem, quoniam quantum non comprehendere poſſumus, nondum clare patuit eumdem hominem non eſſe presbyterum, & ſcriptum eſt: *Nolite judicare ante tempus*: Secundo, quoniam eſt ſe ſimile eſſe quod non eſt, non tamen ſecit quod factum Deo vel fidelibus ejus non placeat: præcipue cum in ea gente, in qua ubique ad illud tempus nulla reſtet fides, nulla vera religio colebatur, ſibi met ollum multos latrandi divinius videret aperturn, & ille forſitan anhelaret plurimos ad tantum donum perducere, in quo & Deum ſenſerat miſericordiæ ſic fieri. Denique ſi David & eſſe ſe 1. Reg. 21. furioſum finxit, ut ſuam tantum ſalutem operari potuiſſet, quam novam contraxit, qui tot homimum multitudinem quoquomodo de poteſtate diaboli, & æternæ perditionis abſtrahere? maxime cum ſe ſacerdotem ſimulaverit, non tamen in baptizando egit quod præter ſacerdotem in tam evidenti neceſſitate agere nullum oportet. presbyterum vero ad miſtrandum ſe verè eſſe, quoniam jam ſenſerat vobis fuiſſe ſuaſum, quod baptizandi miniſterium non niſi presbyteris tantum eſſe indultum. Forſitan autem erſi in illa dimulatione vale ſuit culpabilis, in tot hominibus converſis ſatis extitit laudabilis. Quarto, quia eſt pœna dignus erat, non tamen debuiſſet modum ultionis excedere, nec in unum hominem tot, & tam crudelia detrimenta congerere: cum dimiſſi ei natibus, & auribus proprüs, ſufficeret ad pœnam illi repulſo a patria veſtra, quam cum detruncatione membrorum judicantibus vobis expertus eſt.

XVII.

Igitur reſerentes, qualiter divina clementia De his qui Chriſtianam religionem perceperitis, qualiterque contra re- populum veſtrum baptizari omnem ſeccitis; qua- ligionem liter autem illi populum baptizari fuere, inſtruere- inſiſtentes. mini unanimiter cum magna ſeroſitate conſtra vos, dicentes, non bonam vos eis legem tradidiſſe, volentes etiam vos occidere, & regem alium conſtituere, & qualiter vos divina cooperante potentia adverſas eos præparati, a maximo elpsed ad modicum ſuperaveritis, & manibus veſtris detentos habueritis, qualiterque omnes primates eorum, atque majores cum omni prole ſua gladio fuerint interempti; mediocres vero, ſeu minores nihil mali pertulerint, de his nolle deſiderati qui vita pervixi ſunt, utrum ex illis peccatum habeatis, quod utique ſine peccato evalom non eſt; nec ſine culpa veſtra fieri potuit, ut proles, quæ in conſortio parentum non fuit, ne ad adverſus vos arma ſu-

Rostitue prabuit, innocens cum nocentibus trucidaretur. Nam hinc psalmista, postquam dixerat: *Non fedi in conſilio vanitatis, & cum iniquantibus non introibo: odivi congregationes malignorum, & cum impiis non ſedebo*: paulo poſt deprecans dominum ait: *Ne perdas cum impiis animam meam, & cum viris ſanguinum vitam meam.* Hinc dominus per Ecclieſiem prophetam perhibet dicens: *Si audita fuerit, ita & anima ſua mea eſt: anima que peccaverit, ipſa morietur.* Et poſt pauca de patre dicit: *Quod ſi genuerit filium, qui videns omnia peccata patris ſui que fecit, timuerit, & non fecerit ſimiliter: filius quidem non comedet, & vestis ſua non lewerit ad idolum domus Iſrael, & uxorem proximi ſui non violaverit, & virum non contriſtaverit, pignus non retinuerit, & rapinam non rapuerit, panem ſuum ſitienti dederit & vestimento operuerit veſtimentum, a pauperis injuria averterit manum ſuam, uſuram & ſuperabundantiam non acceperit, judicia mea fecerit, in preceptis mis ambulaverit, hic non nocebitur in iniquitate patris ſui, ſed vita vivet. Pater vero ejus calumniatus eſt, & vim fecit fratri, & malum operatus eſt in medio populi ſui, ecce mortuus eſt in iniquitate ſua, & dicitis, Quare non portavit filius iniquitatem patris? Videlicet quia filius & judicium & juſtitiam operatus eſt, omnia precepta mea cuſtodiverit, per hoc ille, vita vivet. Anima que peccaverit, ipſa morietur: filius non portabit iniquitatem patris, & pater non portabit iniquitatem filii.* Quamvis & de parentibus qui comprehenſi ſunt, mitius agere debueritis, ſcilicet ut pro Dei amore, qui eos in manus veſtras tradiderat, vitam illis reſervaretis, quatenus in oratione dominica Deo proponere valeretis: *Dimitte nobis debita nostra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris.* Sed etſi illos reſervare poteſtiſe, qui bellando interiere, & minime vivere permiſiſtis, nec ſalvare voluiſtis non conſulte proviſa ſegniſtis: ſcripsum quippe eſt: *Judicium erit ſine miſericordia illi qui non fecerit miſericordiam.* Et per ſupra nominatum prophetam dominus: *Numquid, ait, voluntatis mea eſt mors impii, dicit dominus Deus, & non ut convertatur a viis ſuis, & vivat?* Verum quia zelo Chriſtianæ religionis, & ignorantia potius quam alio vitio deliquiſtis, poenitentia ſubſequente per Chriſti gratiam indulgentiam de his & miſericordiam conſequimini.

XVIII.

Scire vos velle ſignificatis, quid de his qui legem Chriſtianam reſpuunt agere debeatis: in quo notandum eſt, quoniam omnis homo ſicut per alteriusculpam, id eſt, Adæ, contraxit unde purgatione per aquam baptiſmatis egeat; ita cum ad fidem promtitudem ad regenerationis accurrit undam, ſimul eligit quod amiſerat, peccatum, ſpiritum videlicet, a quo ſuſceptus inſtruitur, & omni cuſtodia munitur, & tamquam depoſitum quoddam reſpori eccleſiæ repræſentetur. Præterea qui fidem reſpuit quam promiſit, ab illo a quo ſuſceptus eſt, & qui fidei ejus interventor extitit, debet per omnia revocari. Jam vero ſi non auditi eum quem ipſe pro ſe dederat vadem, dicendum eſt eccleſiæ, a qua ejus fidei ſuſceptor ad ovile proprium vovem reduci convenit quæ erratit; & ut ad viam veritatis, quæ Chriſtus eſt, redeat, modis omnibus revocari; ſiquidem ab eo tamquam a matre, tamquam a magiſtra fraudendum eſt illi quatenus videat: quoniam apoſtatam ſpiritum imitatus eſt, & quo ſcripturæ teſtimonio eſt, quod in veritate non ſtetit. Conſiderere etiam quod Petrus princeps apoſtolorum dixerit: *Si enim reſpicientes, inquiens, eos qui fugerant mundum in cognitione domini noſtri, & ſalvatoris Jeſu Chriſti, his rurſus implicati ſuperantur, facta ſunt eis poſteriora deteriora prioribus: melius enim erat illis non cognoſcere viam juſtitiæ, quam poſt agnitionem retrorſum converti-de ſ. Petro, & ſua fidei in voluntate ſua.* Nam ſi nec ecclieſiam audierit, ſit omnibus revera ſicut ethnicus, id eſt gentilis, ac per hoc jam merito per poteſtates exteras tamquam publicanus opprimatur. Denique certum eſt, quoniam ſæpe Deus concitat poteſtates adverſus abnegatores Chriſti, adverſus deſertores baptiſmi: & ideirco nemo miretur, quia Deus conciat, ut ponam cervices, & humiliati redeant ad eccleſiam: quia & Agar cum diſceſſiſſet a domina ſua, occurrit ei angelus, & dixit ei: *Quid eſt, Agar anCanſilla Sarai? Revertere ad dominam tuam, & hoc ergo qui hujuſmodi eſt affligitur, ut revertatur, atque ultimam revertatur, quia cum fratribus hereditatem promiſſionis recipiet: nam niſi moverentur poteſtates Chriſtianæ adverſus hujuſmodi, quomodo rationem redderent de imperio ſuo Deo? De obſtinatis quippe cum pertinaci hoc ad reges ſæculi Chriſtianos, ut temporibus ſuis pacatam & ſine diminutione velint ſervari matrem ſuam eccleſiam, nec ſpiritaliter nati funt. Siquidem Nabuchodonoſor rex, qui ſtatuam ſuam erexerat, & ad eam adorandam omnes congregat, laudibus trium puerorum de igne liberatorum cum monitu divinitus legitur: *Decreto ponam decretum omnibus tribubus & linguis in omni terra, & quicunque dixerit blaſphemium in Deum Sidrach, Miſſach, & Abdenago, in interitum erunt, & domus eorum in publicanum.* Si ergo ſic ſævit rex barbarus, ne blaſphemetur Deus Iſrael, quia potuit tres pueros de igne temporali liberare; quanto potius favire debet reges Chriſtiani, quia Chriſtus abnegatur & irridetur, a quo non tres pueri tantum, ſed & orbis terrarum cum ipſis regibus a perpetuis ignibus liberatur? Nam per illius mentis, vel eſſe infidei convincuntur, aut vix aut nunquam ab eis vivere profecto dicuntur: & quomodo non indignentur, & ſeviant, quando videre Chriſtum, qui eſt rex regum, & dominus dominantium, ab hominibus contemptibiliudi, & ei ſidem promiſſam non cuſtodiri? Zelentur itaque zelo Dei, qui ſcipſos per Chriſtum recolunt liberatos a gehenna magis quam ille qui attendit tres pueros exuſtos a flamma.

XIX.

Quid jure de his faciendum ſit, qui ad occidendum regem inſurrexerint, venerandæ leges, quas ſcripto antiterunt, vos affatim edocebunt. Verumtamen hoc in arbitrio regis manet, qui non ſemel tantum, ſed & ſeptuagies ſepties debet peccatum dimittere, juxta quod dominus in evangelio ſancto Petro mandavit: *Non tibi dico ut dimittas, ſed dilexit; & quemadmodum evangelium docet, rex decem millia talenta, id eſt, multa, & immania peccata ſervo non dimiteret, ſi ipſe conſervo ſuo centum denarios, id eſt, minora dimittere* Matth. 18. *noluiſſet.*

XX.

Quid de homine libero judicandum ſit, quid de patria ſua fuga lapſo fuerit, ſi compariſcendum ſit nihil utique, niſi quod leges decernunt. Verumtamen multos ſanctorum de patria ſua exiſſe, & in alia celebrius veneratos fuiſſe, ſacræ produnt hiſtoriæ; ſed aliis non exiſtimibus cauſis ob ſolum exitum nunquam culpabiles judicatos extitiſſe, ni fallor, invenit, præſertim cum Abrahæ patri noſtro divina voce dictum: *Egredere de terra, & de cognatione tua: & nonnulli patrum noſtrorum exu-* Gen. 12. *les per plurimos annos in terra non ſua habitaverint; alioquin liber non eſt, ſi de patria ſua quis non audet egredi. Porro ſi liber eſt, & jure multis conditionibus nexibus tenetur obſtrictus, non fugit, ſed exit de patria ſua, quemadmodum & Abrahæ, non Fuge, ſed Exi de terra tua dicitur; quod quia ſcire obedient, nemine judicante potuit quamlibet* promulit.

XXI.

Si ſervus a domino fugiens reteſtetur, ſi commodius fieri poterit, ſignoleendum eſt: alias autem legum ſcita non tranſcendantur in eo. Verumtamen ſemper illud apoſtoli Pauli præ oculis habeatur ſalubriter admonentis dicentis: *Domini quod juſtum eſt & æquum ſervis præſtate, ſcientes quoniam & vos dominum habetis in cælo.* Ac libii, cum ſervis ut obedientem dominis carnalibus præcepiſſet, admonuit: *Domini, inquiens, quod æquum eſt que veſtrum quodcumque fecerit bonum, hoc conſequetur a domino, ſive ſervus, ſive liber; & vos domini eadem facite ad illos remittentes minas, ſcientes quod & veſter & illorum dominus in cælo eſt, & perſonarum acceptio non eſt apud dominum.*

XXII.

Circa hos qui, quando ad pugnam contra hoſtes procedit, fugam arripiunt, ſi non miſericorditer præveniat compaſſio, ſalutem legum tempeſtas reſeratis.

XXIII.

De his qui ſubitum juſſum eſt contra hoſtes progredi, & juſſioni parere contemnunt, eadem ſtudemus.

XXIV.

De parricidiis. Quid patricida, id eſt, qui patrem vel matrem occidit, vel etiam qui fratrem, aut ſororem interficit, pati debeat, leges indicant; porro ſi ad eccleſiam confugerint, id eſt ad epiſcopus loci, vel laicorum, qui illic conſtituti eſt, providentia, agendum decernimus.

XXV.

De cuſtodi. bus Eccleſiæ. Conſeruendum eſſe quæ ſuæ reſtræ perhibetis, ſemper cuſtodes inter patriam veſtram, & alienam juxta terminos invigilare: & ſi fervus, aut liber per eandem cuſtodiam quocumque modo fugerit, ſine omni dubitatione cuſtodes pro ea interimuntur, deinde percontamini, quid nos inde judicemus; & de hoc in legibus eſt requirendum. Verumtamen abſit a mentibus veſtris, ut tam impie jam judicetis, qui tam piam Deum & dominum agnoviſtis: præſertim cum magis oporteat, ut ſicut fidetenus ad mortem facile quisque pertranſiit, ita deinceps non ad mortem, ſed ad vitam quos poteſtis nihilominus perducatis. Ita nt quemadmodum beatus apoſtolus Paulus prius perſecutor, & contumeliolus, & ſpirans minarum & cædis in diſcipulos domini, poſtea quam miſericordiam confecutus eſt, divina revelatione converſus, non ſolum minime cuilibet mortis pœnam intulit, verum etiam anathema eſſe optabat pro fratribus, & libentiſſime impendere, & ſuperimpendi paratus erat pro anima ſua fidelium: ita & vos poſtquam eleſtione Dei vocati, & lumine ipſius illuminati eſtis, non jam ſecus prius mentibus inhiare, ſed omnes ad vitam tam corporis, quam animæ debetis omni occaſione inventa proculdubio revocare, & ſicut vos Chriſtus de morte eripuit, qua detinebamini, ad vitam æternam reduxit, ita ipſi non ſolum innoxios quoſque, verum etiam & noxios a mortis exitio ſtrategiæ cuncios eruere, ſecundum illud ſapientiſſimi Salomonis: *Eruc eos qui ducuntur ad mortem; & qui trahuntur ad interitum, libcrare ne ceſſes.*

XXVI.

De his qui proivum, id eſt, conſanguineum Lucell. Generat. Tom. IX.

A ſuum, ut eſt frater, conſobrinus, aut nepos, trucidaverint, venerandæ leges proprium robur obtinent. Sed ſi ad eccleſiam convolaverint, mortis quidem legibus eruantur: poniteutiæ vero, quam antiſtes loci, vel presbyter conſideraverit, abſque dubio ſubmittantur: *Nolo, inquit dominus, mortem peccatoris, ſed ut convertatur, & vivat.*

XXVII.

De his qui ſocium ſuum morti tradiderint, id ipſum quod ſupra decernimus.

XXVIII.

De his qui ad uxorem alterius comprehenſæ deſeruerit, quid judicandum ſit, lectis legibus reperietis. Jam vero ſi ad eccleſiam adulter confugerit, judicandum ab epiſcopo fore decrevimus, quod ſacros confuſit diſſimile canones, vel ſanctos apoſtolicæ ſedis præſules clarum eſt ſtatuiſſe.

XXIX.

Similiter & de eo cenſemus, qui ad proximam conſanguinis ſui ingreditur. verum hujus tanti piaculi ſtudio, leprum melius ad ſacerdotis confideationem, & judicium profecto dirigimus.

XXX.

De eo qui noſtens hominem interfecerit, id ſtatuimus, quod ſacræ regulæ ſtatuunt, quas epiſcopium veſtrum ſcripto ſuo protexit nos poſtium pro magnibus oportet ſemper habere.

XXXI.

Circa fures animalium non miſericordia, ſalutem legum edicta ſerventur.

XXXII.

Similiter de his qui virum aut feminam rapuerint, permittimus.

XXXIII.

Quando præſilium inire ſoliti eratis, indicatis vos bactenus ſa ligno militari cuidam equi portaſſe, & ſigne militaſcientiſſimum, & quante nece illius portare debeat: tari ſtrenuſſa; quid aliud utique, niſi ſignum ſanctæ crucis? Ipſum eſt enim quo Moyſes mare diviſit, & Amalech ſuperavit, quo Gedeon Madianitas ſuperavit, & Chriſtus dominus orbem diſbolum, qui habebat mortis imperium, non ſolum ſuperavit, ſed & proſtravit: ipſum eſt ſignum quod portamus in frontibus noſtris, ipſum cuſtodes pro ea interimuntur, bobus, & ab omnibus muniuur incurſionibus. Hoc eſt ſignum fidei, & ingens horror diaboli, quo Chriſtiani principes in neceſſitatibus ſuis ſemper uſuntur, & regnum veſtri ignem ſedantes ſæpe celebres Chriſto propitio triumphos de hoſtibus operantur. Sed ut manifeſtius ſciatis, quid pro illa equina cauda in ſignum debeatis militare convenientius, cum in apparatum belli procedittis, portare; pauca de Conſtantini actibus memoranda decimus, qui piiſſimus Romanorum extitit imperator, & Chriſtianitatis famoſiſſimus omnium propagator. Ille quippe cum adverſus Maxentium urbis Romæ tyrannum exercitum duceret, erat quidem jam tunc Chriſtianæ religionis fautor, nondum tamen, ut eſt ſolenne neſtris initiari, ſignum dominicæ paſſionis acceperat. Cum igitur multa ſecum de inſtantis præli neceſſitate pervolveret ſæpe, & ſæpius ſuorum ſapientes ſæculi ſ. Sic. deſ ſenes inter ſe ſuppoſita ſibi ſomnia, quid eſſent, & iude ſibi divinum peccarent auxilium; ut ſcribit, dixerunt ſe ſibi quidam ad orientis partem in cælo ſignum de ſigno crucis ligneo fulgore cutilare; cumque tanto vita- ſtudio Conſtantinus per ſomnium ſe videre Chriſtum, & ſignum quod viderat, ſibi fieri, & contra hoſtes ſuos in ſua fronte defignare, & hoc in militaria vexilla transformat, ac labarum, quem dicunt, in ſpeciem dominicæ crucis exaptat; & ita armis, & vexillis religionis inſtructus adverſus impiorum arma pro-

ficilitur, & sine cruore Romani populi, ut ipse Deum precabantur, Maxentio in flumen demerso, de tyranno mirifice triumphavit.

XXXIV.

Præterea consultis, si debeatis, quando nuntius venerit ut ad prælium pergatur, mox profici-scì an sit aliqua dies, in qua non oporteat ad præliandum exire? in qua reliqui omnes. Non est ulla dies in quibuscunque negotiis incipiendis, vel exercendis penitus observanda, præter (si nimia non urgeat necessitas) supra memoratos dies exceptorum, & omnibus venerabiles Christianis; non quo vel in his tale quid fieri prohibeatur, cum non sit in dubeis spes nostra ponenda, nec a diebus sed a Deo solo vivo & vero talis omnis potentia expendanda: sed quo, ne quibuslibet necessitatibus non esse, vacandum est in his solitis studiosius orationi, & tanæ festivitatis mysteria frequentanda, nam cum Hebræi quondam sabbatum observantes nonnisi ore contra hostes prælio die fabbatorum arma susballere, & Deos omnipotens quod in se tantum, & non in observationis dierum ipse esset & fortitudo lorenda, voluisset offendere; occisi sunt ex iis mille viri, ita ut superstites pœnitentia duc-ti invicem dicerent: *Si omnes feceri mus sicut fra-tres nostri fecere, & non pugnaverimus adversus gentes pro animabus nostris, & justificationibus nos-tris, citius diperdent nos a terra.*

XXXV.

Referris quod soliti fuerint, quando in prælium progrediebantur, ad Deum preces observare, & incantationes, & joca, & carmina, & nonnulla auguria exercere; & inftrui desideratis, quid nunc vobis agendum sit: de quo non necessaria vos instruemus, si super hoc vos divinitus instructos contuerimur: super divinum enim fundamentum nos ædificare quidquam non possumus. Igitur cum in pralium profecturi dispo-sitis, quod ipsi commemoratis, agere in Dei nomine non omittere, id est, ad ecclesias ire, orationes peragere, peccantibus indulgere, missarum solen-nitate interesse, oblationem offerre, confessionem delictorum lacrymabili prece, reconciliationem & communionem percipere, carceres aperire, vin-cula dilsolvere, & fervos & præcipue confractos & debiles, atque captivos libertati donare, ac indi-genitibus elemosynas erogare: quatenus imitatur quod apostolus admonet dicens: *Omne quod-cumque facitis in verbo, aut in opere omnia in nomine domini Jesu.* Nam illa, quæ commemoratis, id ut, dici & horæ observationes, incantationes, joca, & iniqua carmina, atque augauria, pompæ ac operationes diaboli sunt, quibus Deo gratius, jam in baptismate abrenuntiatis, & hæc cum ve-tere homine & actibus ejus quando novum indu-istis, omnino depofuistis.

XXXVI.

Si die dominico vel everis festo, quando necessitas urget, iceat ambulare, vel ad bellandum procedere? ex trigesimo quarto capitulo ha-rum responsionum nostrarum potestis advertere.

XXXVII.

Libros quos vobis ad præsens necessarios esse consideramus, fiuos poscitis, animo gratanti con-cedimus & plures Deo largiente præstare delide-ramus.

XXXVIII.

Dicitis quod quando in cæteris cibis, orationem nostram, & eorgrum facere nequeatis, ac per hoc eorum cupitis quid agere debeatis: unde non tamen audentius, ut quanto plus hostes se vitare, & magis ne vel tribulatio incumbit, tanto intan-tius crucem exposam debie. Nam patres nostri plus orando, quam pugnando victores fuere, & voti compotes plus precibus, quam præliis exitu-runt: Denique Moyses orabat, & Josue pugna-bat, fed plus ille vincebat orando, quam ille pu-gnando, aptius ergo ab armis, quam ab oratio-ne vacandum est.

XXXIX.

De consanguinitate generationum exquiritis ut quibus utique feminis jungi debeatis, liquide cognoscatis. verum quod leges hinc sanciunt jam meminimus, & denuo memorare summatim op-reperimus necessarium, nunc enim: Ergo nos-mines nobis exores ducere licet: nam quarumdam nuptiis abstinere debemus. inter eas enim perfo-nas quæ parentum, liberorumve locum inter se obtinent, nuptias fieri non possumus, veluti in-ter patrem & filiam; vel avum & neptem, matrem & filium, avum & nepotem, & usque ad infini-tum. inter eas quoque personas quæ ex transverso gradu copulantur, & quodammodo similitudinem obiervatio, fed non tanta. Sacri vero canones, & præcipue Zachariæ summi præsulis decreta quid hinc pronuntiant, epifcopo vestro vobis explo-randum relinquimus.

XL.

Consuetudinem patriæ vestræ perhibetis ineffe, ut in principatum ad pugnam progrediens, mittat, tur a dominatione vestra fidelissimus & pruden-tissimus vir, qui cuncta arma & caballos, & quæ necessaria pugnæ existunt, consideret; & apud quem nostitus præparata omnia fuerint, capite punitur; nunc autem nosse cupitis, quid nos hinc fieri decernamus. Sed hæc nos cuncta vobis ad spiritalis apparatus armaturam convertere fua-demus, & tantæ fervoritatis rigorem ad pugnæ exercitium inclinare monemus; ita ut sicut hudie-nus illa præparatio armorum & equorum dili-genter inquirebatur, utrum bene apta effet con-tra visibiles hostes; ita nunc studiosè inveltiga-tur, ut arma spiritalia, id eft, bona opera fin-guli præparata possideant adversus principes, & potestates, adversus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritalia nequitiæ in cœlestibus. porro equus animus intelligitur, quia nimirum ficut homo portatur equo, sic & regitur animo, optime ergo, qui arma contra hostes præparat non habens spem, quia in scripturam est, *Maledictus homo qui spes suam Deo negligentem.* De equo vero, qui imparatus est animo, bene per psalmistam dictum: *Fallax equus ad salutem, in abundantia autem virtutis sua non erit salvus.* Nisi enim fallus esset, im-paratus non esset. ego contra de præparato dici-tur: *Equum paratur ad diem belli, dominus autem salutem tribuit.* Sic itaque quod hiberni arma can-tibet obervatilis, & arma quæ forsitan ab inopi-bus hæc præparare non valentibus crudeliter exe-gistis, jam nunc spiritaliter veneramini; & hæc magnos & parvos præparare pie & indelineater hortamini.

XLI.

De iis autem qui Christianitatis bonum susciper-re renuunt, & idolis immolant, vel genua cur-vant, nihil aliud scribere possumus vobis, nisi ea eos ad fidem rectam monitis, exhortationibus, & ratione illos potius quam vi, quod suscipiant convincatis. opera namque fatanæ, & spiritalis fa-cilia elementa, cum fint homines insensibus habi-les, adoranies, immo demonibus sanè cervicem flectentes & immolantes. Nam & apostolus da-cet: *Sed non quoniam nihil est idolum, sed quæ immolant gentes, dæmoniis immolant.* Jam vero si vos non audierint, cum eis nec eibum sumere, nec ullam penitus communionem habere: sed eos

tamquam alienos, atque pollutos a vestris oble-quiis & familiaritate removere debetis, ut tali for-te confusione compendi conversantur inspirante Deo ad ipsum qui est verus & non falsus Deus, creator & non creatus, non factus, sed factor omnium: non ut animum percipiat, de domo illius qui non credit, non solum cibum, verum etiam nec pulverem in pedibus debet educere Christianus in tantum ut discipuli nefientes quod accidisset, quibusdam valerius, quod Petrus princeps eorum ad Cornelium ingressus fuerat, quem ipse Deo præcipiente primus ex genti-bus fecerat Christianum. nulla igitur cum his qui non credunt, idolaque adorant, mifcenda communio est. Porro illis violenta, ut credunt, nullatenus inferenda est. Nam omne quod ex B voto non fit, peccatum est. non potest; scripsum est enim: *Voluntarie sacrificabo tibi.* & rursus: *Voluntaria, inquit, oris mei beneplacita fac do-mine.* & rursus: *Et ne voluntaria mea: accipe quæ-so.* ultrones quippe Deus obsequia, & exhibi-beri tantum ab ultronris præcipit: nam si vim in-ferre voluisset: nullus omnipotentiæ illius refi-ftere potuisset. Jam vero quæritis, quid de his jusmodi perfidis judicandum sit, apostolum Pau-lum audite, qui cum Corinthiis scriberet, ait: *Quid enim mihi de his qui foris sunt judicare? nonne de his qui intus sunt vos judicatis? nam eos qui foris sunt, Deus judicabit. Auferte malum ex vobis ipsis.* ac si diceret: De his qui extra reli-gionem nostram sunt nihil ego judico, sed eos C Dei judicio servo, qui judicaturus est omnem carnem. Verumtamen auferte malum ex vobisipsis, ne videlicet vobiscum mortus ut cancer serpat: aut certe dum a fidelibus Deum communicantes cog-ni-ti, fuæ quoque vanitati communicari putet: ac per hoc veracioem & fanctiorem fum fedam, quam eorum auditum exhibuit religionem. Propter conficientiam ergo ungopere idola colentium cavenda est omnino communio: nam qui idolo-latriæ communicat, ipsis idolis immo dæmoniis quodammodo videtur: *Omnes enim dii gentium damonia.* & apostolus dicens: *Quæ immolant gen-tes, dæmoniis immolant, & non Deo;* adjecit: *Nolo,* inquit, *vos fieri focios dæmoniorum.* D

XLII.

Asseritis quod res vestræ cum ad manducan-dum in fedili, sicut mos est, ad mensam sederis, veneno ad convivandum etiam, neque nos quo eum eo discumbat, vobis procul in fellis reiden-tibus, & in terra mandocantibus; & idcirco quid vobis hinc præcipiamus, nosse desideretis. Unde nos quia non cotus fidem quæ agitur eft: licet bonos mores satis impugnet, non tam præcipien-tes, quam fuadentes hortamur, ut ad Christianæ religionis cultores principes attendatis, & hu-militatis eorum confederantes fatligium, depo-natis ex vobis omne ad nihil utile fupercilium: legerunt enim illi in evangelio dicente domino: *Discite a me quia mitis sum, & humilis corde, & invenietis requiem animabus vestris.* Nam an-tiqui reges, quorum multi fanctorum confortium meruere, ac ideo verasiter reges dicti sunt, quo-niam fanctiori repertifunt, cum humilis, quinimo cum fervis fuis convivati fuiffe memorantur; quin potius ipfe rex regum, & dominus domi-nantium redemptor noster, non folum cum fervis & amicis fuis, apostolis fcilicet recubuiffe, verum etiam cum publicanis & peccatoribus, & recu-buiffe, & manducaffe defcribitur.

XLIII.

Quæ animalia, feu volatilia liceat manducare, quantum existimo dominus evidenter oftendit, A cum poft diluvium animalia cunfta Noe tribuit & filiis ejus edenda, dicens: *Omnes pisci mauti Gen. 9. manui vobis tradita sunt, & omne quod movetur & vivit, erit vobis in cibum quasi olera virentia,* & demonstratæ exlitus beato Petro in illo disco, quamvis hoc aliius intelligendum fit, cunfta animantibus, dicitur: *Mactafy & manduca.* Itaque Act. 10. omne animal, cujus cibus minime corpori noci-vus effe probatur, & focietas hoc in cibum ad-mittit humana, non prohibetur a nobis: nam Ideo, ut fanctus & fecundiffimus doctor fcribit Auguftinus, mortiferum ad elcam ufus hominum non admist, eo quod non occiforum fed mortuo-rum animalium carnibus cafu eft, ut ea pro ad fa-tutem corporis, cujus cauía fumimus alimentum. Porro eorum opinionem, qui quidpiam in cibis immundum effe putant, per fe dominus do-ceat dicens: *Non quod intrat in os coinquinat ho-* Matth. 15. *minem, fed quod procedit ex ore, hoc coinquinat hominem.* & apoftolo Petro divinitus dicitur: *Quod Deus mundafierit, tu commune, & (vel im-mundum) ne dixeris.* & exapoftolus ejus Paulus fcribens: *Omnia,* inquit, *munda mundis,* coin- Tit. 1. *quinatis autem & infidelibus nihil eft mundum.* Verumtamen ne forte quilibet ex veteri volis teftamento quædam prohibita velint animalia demonftrare, atque ab eorum vos edulio cocere-re; notandum eft: non quia prohibita funt, etiam porcum connumerari; de qua re præfatus fanctus Auguftinus de ceteris interim tacens, feri-bens etiam hujus animalis meminit dicens: Te-ftamento veteri, ubi quidam cibi carnium prohi-bentur, cur non fit contraria ifta fententia, qua di-cit apoftolus: *Omnia munda mundis, & omnis* 1. Tim. 4. *creatura Dei bona?* & poftea, non, inteligatur hoc ac-poftolum de ipfis dicifle naturis; illis autem lite-terata propter qualdam præfiguratione temporis congruentes animalia quædam non natura, fed fi-gnificatione damnabilia dicifle. Itaque certa gra-tia, fi de porco & agno requiratur, utrumque ac-tura mundum eft; quia *omnis creatura Dei bona eft:* Hidem. quadam vero fignificatione, quæ non agnus mundus, porcus immundus eft; tamquam si Paulus ad fe fcripserum dicere: utrumque hoc verbum natura vocis, & litteraram, & fyllabarum quibus conftat, unique mundum eft: fignificationem autem unum horum verbum, quod dicitur ftultum, immun-dum dici poteft, non natura fui, fed quoniam quibusdam immundis fignificat: & fortaffe quod eft in rerum figuris porcus, hoc eft in rerum ge-nere ftultus; & tam illud animal, quam iftæ duæ fyllabæ, quod dicitur ftultum, quiddam unum demonftrant fignificat; immundum vero fpiritu-al in lege poftum eft, eo quod non ruminet, non autem hoc ejus vitium, fed natura eft. Sunt autem Quid Gr. fil- ruminantes, qui per hoc animal fignificantur, im- ofophus de mundi propriovitio, non natura; qui rem liben-ter audiant verba fapientiæ, poftea de his omnino non cogitant: quod enim utile audierit, velut in-teftino memoriæ tamquam ad digeftionis, re-cordandi dulcedine volvere; quid eft aliud, quam fpiritaliter quodammodo ruminare? quod qui non faciunt, illorum animalium genere figuran-tur. Unde & ipfa a talibus carnibus abftinentia, tale vitium non avere præmonuit. Cum enim de hac mundi tia ruminandi: alio loco ita fcripsum eft: *Thefaurus defiderabilis requiefcit in ore fapientis, vir Prov. 21. autem ftultus glutit illum.* Has autem fimilitudi-nes rerum in locutionibus & obfervationibus fi-guraris propter quærendi & comparandi exerci-tationem rationales mentes utiliter & fagaciter noverint: fed priori populo multa talia non tantum audienda, verum etiam obfervanda pro-cepta

cepta sunt. Tempus enim erat, quo non tantum A jejuniorum, vanitas seducere valeat; non enim lamenta cum jocis conveniunt, & fallax, ac decepturis lætitia, veracis laryngæ prudentem nolcit in proximo. præterea est judex, qui dixit: *Væ vobis qui ridetis nunc, quia lugebitis, & flebitis.* Luc. 6. hinc Salomon ait: *Risus dolore miscebitur, & extrema gaudii luctus occupat.* hinc iterum dicit: *Risum reputavi errorem, & gaudio dixi: Quid frustra decipieris?* Hinc carlos ait: *Cur fabricitanum, nisi ridiculis efficiar?* Ergo, mi carissime, gratum namque Deo sacrificium est afflictio spiritus, & contritio cordis. Psalmista refutare, qui ait: *Sacrificium Deo spiritus contribulatus.*

Psal. 50.

Ita non in quadragesimali.

Nulla ratio sit in quadragesimali tempore venationum uti: nemo enim nihil prætor cautiones cognet. ut ergo nihil carnale fectari videamini, decenter a carnibus captandis in quadragesimali præcipue tempore vobis est abstinendum, quanto enim jejunii cæpacis artibus est divinis cultibus insistendum, tanto est in cunctis mundi noxiis obsistendum: longius recedendum; præsertim cum nemirem nili reprobarum venationes exercitia facta defignet hiltoria.

XLVI.

A nobis scire cupitis si in quadragesimali tempore judicia fint exercenda, & quid de mortem alijs addicendus. in quo nos noveritis eadem de quadragesimali tempore *super* hac respondere consultatione, quæ dictus festis nos duodecimo harum reipondionum noltrarum capitulo jam respondisse dignoscimur.

XLVI.

Jam vero si quadragesimali tempore litest, si necessitas exigit, vel non exigit ulla necessitas, ad bella procedere, non vobis est necessitatium exponendum, cum ex priorum propositionum solutionibus quid vos proterue agere, etiam nobis tacentibus, jam ipsi colligitis. Bellorum quippe ac præliorum certamina, nec non omnium purgiorum initia diabolicæ fraudis funt artis profectio repertæ, & ad nocendum regni cupiditas, vel iræ, vel invidiæ, vel alius cujuspiam vicii dilectus tantum his intendere, seu delectari convincitur. Et ideo, si nullis urgeat neceilitas, non solum quadragesimali tempore, sed omni est præliis abltinendum. Si autem inevitabilis urget opportunitas, nec quadragesimali est tempore pro defensione tui loci, quam patriæ, sui legum paternarum, bellorum procul dubio præparationi parcendum; ne videlicet Deum videatur homo tentare, si habet quod faciat, & fuas ac aliorum salvi confidere non prosunt, & fuadæ religionis determinatio non præcavet. Porro muri Jericho filius Israel, qui fabbatum jam observandum sulceperant, etiam sabbato urbem circumeuntibus & tubis clangentibus ad terram protracti funt.

XLVII.

De jocis in quadragesimali non licentiosis.

Consultis si liceat in quadragesimali tempore jocis vacare; quod non folum in quadragesimali, verum etiam in nullo tempore licitum eft Chriftianis; fed quia vobis, qui in monteni nondum accedere tamquam infirmi potestis, ut inde fubtinia madatæ Dei perciptatis, fed in campestribus, quemadmodum filii quondam Ifrael poffi eftis, ut faltem ibi plana, & minora quæque præcepta fumatis, nedum poffumus loudere, ut omni tempore jocis abltinearis, & quadrageiima, ac jejunii tempore, quando peramplius & inftantius oratioui & abltinentiæ, & omnimodæ penitentiæ ferit longe fuperius expoluimus, vacare debetis, non folum jocis, verum etiam ab omni vaniloquio, & fcurrilitate, quæ ad rem non pertinent, atque ab ipfo otioio verbo, ut in euangelio dominus dixit: *Quod locutis fuerint homines, reddent de eo rationem*: fi de otioio, quanto magis de malitioio & criminoio? nulla ergo vos voluptuolitas, nulla

Matth. 12.

Scripturæ. *) Ut cap. 78. conferas vol. II. Conc. 6.

loti facerdos * præviderit, compellatur ſuſcipere. Denique hoc in multis locis eſt, ut homicidii quidem peccatum, quod Cain in Abel fratrem ſuum commiſit, ſeptima generatione catachyſmo vindicatum fuerit; adulterii autem flagitium, quod Lamech omnium primus in duabus uxoribus perpetravit, non niſi ſanguine Chriſti abolitum exiſtere, qui ſeptima & ſeptuageſima generatione ſecundum euangelium ſuscitus in mundum.

LII.

Si noſte deſideratis quid de his qui quemlibet eunuchizare judicandum ſit, paginas ſequas revolvite.

LIII.

Conſultis ſi licet ſuper menſam, in qua ſacerdos, aut diaconus deſit, vexillum ſanctæ crucis imprimere & comedere: quod procul dubio licet, cum omnibus datum eſt, ut & omnia noſtra hoc ſigno benedicta & infidiis munita diabuli, & ab ejus omnibus impugnationibus in Chriſti nomine triumphare: ſupereſt tantum, ut cum poſtier adeſt, inferior hoc ſibi nil juſſus non audeat arrogare: quoniam *non eſt diſcipulus ſuper magiſtrum*. & iterum præcipit apoſtolus dicens: *Nolite ſervientes præuenientes.*

LIV.

Dicitis quod Græci faxeantur quod in eccleſia qui non conſcribitis ad pectus manibus ſtereitis, maximum habeat peccatum & hoc ſi ferat præceptum ſuiſſe euiſquam, ni fallimur, invenitur, ac per hoc, niſi fiat, peccatum non eſt: nam quidam faciunt hoc, quidam illud, nunc iſti hoc genus humilitatis, nunc illud oſtentant: niſi ſorte qui pertinaciter renuſet facere, quod omnes videris facientes. Verum & hoc, & multa in diverſis locis alia humilitatis indicia fiunt, & hoc, cum fit, non niſi humilitatis gratia fit. & reverà ſcriptum eſt: *Oratio humiliantium ſe nubes penetrabit.* proinde ſive hoc, ſive illud quid humilitatis eſcogitare poteſt homo, non eſt reprehendendus, quia ſecundum euangelium, *qui ſe humiliat, exaltabitur.* Si enim quis ante principem humiliter venientes cum omni reverentia & timoreſtat, loquitur, & incedit, quanto potius eum qui ante Deum, qui eſt æternus, terribilis, & excelſus, acceſſerit cum omni pavore ac tremore non dubium ſtare convenit, ſed & quali ſervum ſemetipſum in conſpectu ejus humiliter præſentare, & quis quorundam in euangelio reprobatum fingat manus, & pedes præcipitantur, quid aliud iſti agunt qui manus ſuas coram domino ligant, niſi Deo quodammodo dicunt, domine ne manus meas ligari præcipias, ut mihi tu lenedictam benedictionem non omni reverentia & timore, & ecce ad flagella paratus ſum? Hinc etiam pectubus ſignantes ſignantes videlicet, quod nequiter regimus, diſcipere nobis, ac ideo antequam Deus feriat, id nos in nobis ipſis ferire, & antequam ultio extrema veniat, commiſſum penitentia digna punire.

Matth. 20. Rom. 12.

De humilitate quam quidam oſtentant.

Conc. 18.

Matth. 22.

Quid in eccleſia Græcorum, manibus ad pectus ſignantes ſe ſignent.

De pectus ſignante.

Quid in manibus pectus pingente.

LV.

Jam vero quod afſeritis, Græcos vos prohibere communionem ſuſcipere ſine cingulis, quibus ſacere ſcripturæ teſtimonio hoc prohibere jure probenitur, non penitus ignoramus, niſi forte illo quo dominus præcipit dicens: *Sint lumbi veſtri præcincti.* Verum hoc ſancti evangelii teſtimonium non per literam, ſed per ſpiritum oportet impleri. Nam ſi ad hoc illud præceptum eſt ut taliter ſeruaretur, cur non ſunt patiter quæ ſequuntur, ut *lucerne ardentes* & ſicut agnum comendentibus jubetur, ut baculum in manibus te-

Luc. 12.

Ezod. 12.

Ita neant? habent ſuum illa myſterium, & intelligentibus ita clara ſunt, ut ea magis, qua decet, ſignificatione ſeruentur. Nam in lumborum præcinctione caſtitas, in baculo regimen paſtorale, in lucernis ardentibus bonorum ſplendor operum, de quibus dicitur: *Sic opera veſtra luceant*, Matth. 5. indicatur. Rudes ergo fidelium mentes, ut fantus & egregius propugnator eccleſiæ papa Cæleſtinus ſcribit ſuper hac ſummatim verba mu- In epiſt. 4. tuati lemnis, ad talia non debemus indicere, dum ceodi enim funt potius, quam illudendi, nec imponenda eorum oculis, ſed mentibus infundenda præcepta ſunt.

LVI.

Noſte vos velle afſeveratis, ſi liceat omnibus De oratione De jejunio. poſtulandam jejuniorum & orationum facere, vobis quidem hoc agere licet: quoniam jejunium & oratio magnæ * virtutes ſunt, & ad has jugiter b) Pone, faciendas vobis omnibus, ſalubre hortatio; ſed con- venit. H. ſtat quemlibet ſi hæc per epiſcoporum diſpoſitionem ſunt: ipſi namque ſunt qui ligandi, ſolvendique poteſtatem accipiunt, ad horum vocem populi Dei cafus moveatur, & requiefcentes: fine his tamquam fine caſtris fore videmini, & quaſi overcertantes, & non habentes paſſorem incedita. Siquidem in talibus priſco tempore, quod nunc quoque ſancta tenet eccleſia, facerdotum ſententiæ præcedebat illuſtrio, & omnis penitus ordinatio, & tunc reliquæ plebis ſubſequebatur aſſenſus, ac per hoc ordine debetis celebrare, ſicuti Deo placere ſtudetis, Deo largiente vos præſtabatur effectus.

LVII.

Græcos vetare perhibetis eunuchos animalia De ſuperfluo- veſtes mactare, ita ut eum qui ex animalibus ab il- nombus. lis occiſis comederit, grave commiſiſſe peccatum affirmetis. Sed nobis valde abſonum eſt, & adhuc frivolum ſonat, quod dicitur. Porro quia ratiocinationem illa dicentium non audimus, nihil interim de afſertione ipſorum prodium plene cognita decernere diſſinitive valemus. Unum tamen ſcimus, quoniam ſi eunuchi præcepta Dei colloderint, ad regnum cæleſte pertelpiendum nihil eis obeſſe memoratorum poteſt detrimentum, ſi eum ſecundum apoſtolum in reſurrectione omnes occurramus in virum perfectum, & per pro- Eph. 4. 13. pietatem dominus, & ejus mandata obſervaverint, eunuchis nonnulla læta promittat. Siquidem & ille eunuchus Æthiops a ſancto Luca evangeliſta quo virtute & interpretis ad virum apoſtolum dirigit Act. 8. ut *eos vir Æthiops eunuchus potens Candaces reg. 27. regina.*

LVIII.

Utrum velato an nudato capite mulier in eccleſia ſtare debeat, apoſtolus docet: *Mulier orans,* Mulieres ve- *aut prophetans non velato capite, dehonestat caput* lato capite *ſuum, autem eſt enim ac ſi decalvetur, nam ſi non tonſa* ſtare de- *vel atur mulier, tondeatur: ſi vero turpe eſt mulieri o* Cor. 11. *tondari aut decalvari, velet caput ſuum.* & iterum: *Ideo, inquit, debet mulier velamen habere ſuper ca- put propter angelos;* id eſt, lacerdotes. & rurſus ait: *Vos ipſi judicate, deceat mulierem non velatam orare dominum? nec ipſa natura docet vos, quod vir quidem ſi comam nutriat, ignominia eſt illi: mulier vero ſi comam, gloria eſt illi? quoniam capilli pro velamine ei dati ſunt.*

LIX.

Quod de ſemihalatis ſcilicet, ſuperva- De ſemiha- cuum eſſe putamus; non enim non exteriorem, lita- cultum veſtium veſtrarum, ſed interioris hominis morem in vobis mutari deſideramus, nec quid induatis præter Chriſtum, *quæpropter enim in Chri-* Galat. 3. *ſto*

& baptizati essent, Christiani indusiis; sed quomodo. A do in fide, ac bonis operibus proficiatis inquirimus. Verum quia simpliciter de his interrogatis, veteres videlicet ne vobis in peccatum imputetur, si præter aliorum consuetudinem quid falsem in minimis agitis Christianorum: ne quid deficerio vestro lubrahere videamur, dicimus, quoniam in libris nostris ipsa linea femoralia fieri, non ut his maiores uterentur, sed viri: nunc autem, qui quemadmodum a veteri ad novum transitis hominem, ita & quæ ad conservandæ ad anorem nostrum per omnia transeatis facite; sic autem, quod placet agite. Nam sive vos, sive feminæ vestræ, sive deputatis, sive indutis femoralia, sive laici officii, nec ad virtutum vestrarum profectu incrementum. Sane quoniam diximus ipsa fasciæ femoralia fieri, notandum est, quia non spiritualiter indoimus femoralibus, eum carnis libidinem per abstinentiam mortificare: nam illa loca femoralibus constringuntur, in quibus luxuriæ fedes esse noscuntur, quamobrem fortasse primi homines post peccatum se verecundiæ fuit pimi homines post peccatum se verecundiæ fuit illicitos fentientes motus ad arboris ficulneæ folia concurrentes sibi perizomata texuerunt, sed hæc spiritualia sunt, quæ hactenus portare non potestis, *sed modum*, ut cum ipsalibet dicam, *potestis*; *adhuc enim estis carnales*; & ideo hinc perpauca diximus, cum plura Deo donante dicere valeremus.

Gen. 3.

1. Cor. 3.

LX.

Ne laicus fimenti effe bunp.

Consulentibus vobis si liceat absque jejunio. ram tempore quantulumcumque valde mane comedere: Respondemus, quoniam eminem potestatem habemus ante horam diei tertiam manducare, nec sancta ecclesia ante horam hanc tradicionem sanctendi cibum accipisse recolimus, vel monumenta quibuscumque reperimus: & communitario vero quisdam eorum usque ad vesperum, alios autem usque ad nonam horam diei; porro alios usque ad lextam invenimus jejunasse: nullum autem mane cibi quantumcumque sumpsisse comperimus, cum potius *Ve* dictum qui mane comedunt fuisse legimus. Quamobrem ab illa maledicto vos alienos esse debemus, horatenus, ut ante horam diei tertiam nullum omnino corporalem cibum etiam in ipsis indigibus solennitatibus omnino sumatis: nam quæ solennitas posset esse pentecostes fabulantur, in qua Spiritus sanctus super apostolos defendit, ac per hoc hominem meuerunt in se fasciere dominum? In ista nempe festivitate sancti apostoli eum aliis nonnullis hora diei tertia reperiuntur fuisse jejuni, cum repletos Spiritu sancto, & loquentes omnium gentium linguis quibuldam incredulis audientibus, & obstupefactis dicebant, & quod multo effent repleti, qui simul adessent fallo dicentibus: Petrus apostolorum princeps respondetur, dicens: *Non enim, sicut vos æstimatis, isti ebrii sunt hi, cum sit hora diei tertia*, ubi notandum, quod non solum apostoli, sed & omnes qui eum ipsis erant, id est, centum viginti viri, super quos Spiritus sanctus cecidit, hora diei tertia legunt repertuntur. Simul etiam notandum, quod non diceris beatus Petrus simpliciter: *Non, sicut vos affirmatis, hi ebrii sunt*, sed addiderit, *cum sit hora diei tertia*; ac si parenter diceret: ipsi liquido nostis, quod non sit illis confuetudini ante horam diei tertiam jejunium solvere, quamobrem fruftra illos ebrios esse putatis. Imitamini itaque hos, ut Spiritum sanctum, & si non tardius, saltem hora tertia vos jejunos invenimus, sicut illos, vos quoque illuminatione jam gratiæ repleat.

Act. 2.

LXI.

De cetero scire vos velle significatis, quot vi- De affinibus laicalis persona per unius nempe dum rite matrimonium facere debeat. in quo scire vos nove- ordinatis. mit, neminem excepium esse ab eo, quod domi-nus in euangelio dicit: *Oportet semper orare, & non deficere*, & apostolus: *Sine intermissione orate*; quod saniffime præfato fancto Augustino docente, fic accipitur, ut nullo die intermittantur certa tempora orandi, quæ autem fint hæc certa tempora orandi, quæ nullo die præterniti debeant, quærite & invenietis.

Tom. 18.

1. Thef. 5.

LXII.

Refertis quod ipsis inventus sit apud vos an- De fignis tequum Christianitatem suscepisse fis, de quo si quisquam ob aliquam infirmitatem quid accipit, sollest aliquoties remedium corporis suo præbere: aliquoties vero sine potionis contentu: quod utique etiam de illo lapide, qui nunquam fumentibus quotidie certum est evenire videlicet, ut alii quidem ab ægritudine fua remedium fanitatis recipiant, alii vero infirmitate tabescant. Quamobrem nos tamquam * e erroris vobis consuluimus ut rem de certo fit agendum an re- 2) Vas, fpondeam, an non. Quod si ipsa infirmitas, quæ in- ubi ipse fidem Christi fecamenta percipere, regulas nutrita docet. Nam quod invitis quis patitur, in culpam ei non debet imputari, ac per hoc ore aperto nunquam tam remedii coercet: convivamus tamque, quia multer que fluxum patiebatur sanguinis, post tergum domini humiliter venientis vellimenti ejus fimbriam tetigit, atque ab ea fluxus infirmitas cessavit. Et ipsemet mulier hæc in fluxu sanguinis pofita veftimenti dominici tactu non judicatur indigna, immo ipsius dominj, nam ipse dixit: *Fiducia filia, fides tua te fecit*, & qui sanguinis ex ore vel naribus fluorem fuffinet, non liceat fa- Justifera Christi facramenta percipere?

Matth. 9.

LXIII.

Consolitis præterea, si liceat vero dominico nocturno, vel diurno tempore cum uxore fua conjungi, aut dormire. quibus respondemus, quoniam si dominico die ab opere mundano celandum est, sicut supra docuimus, quanto potius a voluptate carnali, & omnimoda corporis pollutione cavendum? præsertim cum dominici diei nomen, quod nihil carnale die præter quæ dominj sunt Christianus agere debeat, liquido manifestet. Porro idipsum est de nocturno ipsius diei quod & diurno tempore intelligendum. Vbus est enim dies, qui tam diurno, quam nocturno spatio conflat, viginti quatuor horas habens. Nam nisi tam abstincia quam penitentia sollis unus existeret dies, nequaquam scriptura diceret: *Fac dies unus sit vespere & mane dies unus*: jam vero si dormiendum simpliciter eodem fit tempore cum uxore propria, quinquagenarius harum responsionum nostrarum capitulo quod sensimus, cuffim jam intimavimus. Porro, ut vobis utar apostoli, *hoc ad utilitatem vestram dico, non ut laqueum vobis injiciam, sed id quod honestum est, & quod facilitatem præbeat sine impedimento dominum obsecrandi.*

De fignis.

De fuperfluis nimirum. a) Forte prod. lit.

1. Cor. 11.

LXIV.

Quot diebus viro, postquam mulier filium De affinibus ordinatis genuerit, ab ea fit abstinendum, non idinveniatione nostris, sed verbis beatæ memoriæ Gregorii Romani pontificis, & Anglorum gentis apostoli deferatur, qui Augustino episcopo, quem in Saxoniam ipse direxerat, scribens inter cetera dixit: Ad ejus vero, (id eft mulieris) concubitum vir suus accedere non debet, quandiuque prole

proles quæ gignitur, ablactetur. Prava autem in conjugatorum moribus confuetudo furrexit, ut mulieres filios quos gignunt, nutrire contemnant, eosque alijs mulieribus nutriendos tradant; quod videlicet sola causa incontinentiæ videtur invenium, quod dum & continere nolunt, desiciunt lactare quos gignunt.

LXV.

De foris communione, & ejusdem periculis, & de Quidditis humanis potestatibus ante accessis.

Tunc reste non licet cuilibet communionem Christi percipere, quando quale deditus non invenitur jejunus, adeo ut mysticum mensam parvipendens prius cibi laici sumpta jejunium solvisse videatur, Christique verendum corpus ac preciosum sanguinem a ceteris non discernens alimentis non præpossidite omni humanæ refectionis, sed postpossidite noscitur. Remedium quippe falutiferum corpus Christi contra peccatum, & qui hoc ante omnem cibum venerantet non sumit *. Et certe quotidie medicos vacuis stiferitibus pocula propinare: & si hoc pro fanitate corporis agitur, quanto potius eft pro animæ falute patrandum? Ceterum quamobrem non debeatis, cui fanguis ex ore vel naribus profluxerit, corpus ac fanguinem Christi percipere, regulas nulla docet. Nam quod invitus quis patitur, in culpam ei non debet imputari, ac per hoc ore aperto nunquam tam remedii coercet: convivamus tamque, quia multer que fluxum patiebatur sanguinis, post tergum domini humiliter venientis vellimenti ejus fimbriam tetigit, atque ab ea fluxus infirmitas cessavit. Et ipsemet mulier hæc in fluxu sanguinis pofita veftimenti dominici tactu non judicatur indigna, immo ipsius dominj, nam ipse dixit: *Fiducia filia, fides tua te fecit*, & qui sanguinis ex ore vel naribus fluorem fuffinet, non liceat fa-

* hojus loci quæ dicta sunt, vide Decret.

Matth. 9.

LXVI.

De fuperfluis nimirum. a) Forte prod. lit.

1. Cor. 11.

Græcos prohibet vos asseritis cum ligatura lintei quam in capite gestatis, ecclesiam intrare; a quos nos quoque similiter non ubi re fortisan inhibemus: nam neque armoratus, ac femper memorandus apostolus Paulus ait: *Omnis vir orans aut prophetans velato capite, dehonestat caput suum*. Et iterum: *Vir quidem non debet velare caput, quoniam imago & gloria Dei*: quod enim de velamine dici, etiam de ligatura volumine debet, credimus, observari.

LXVII.

De jurejurando.

Perhiberis vos confuetudinem habuisse, quotiescumque aliquem jurejurando pro qualibet re diffonebatis obligare, fpatham in medium afferre, & per eam juramentum agebatur: nunc autem per quos jurare debeatis a nobis juberi depoditis. Sed nos ante omnia non folum per fpatham, verum etiam per illum omnino conditam fpecien jurari judicamus indignum. Per quem enim quis jurat, profecto & diligit & venerarur, fed & fidueiam fuam ei firma ftabilitate commendat: quamobrem per Deum jurandum eft, qui ab hominibus diligendus & venerandus, & in quo omnis fpes & fiducia eft locanda, & a quo que cuncta creantis eft tempore auxilium expectandum. nam cum a domino per cælum, terram, caput & Jerusalem non jurare juberur, nil nisi ut per creaturam jurater, procul dubio inhibetur. Quod autem per Dei nomen jurare præcipiamur, ipse jubente didicimus. Sane poffumus per eas dumtaxat creaturas jurare, quæ divinis tum cultibus deputatæ, ut eft templum & altare, in quibus qui jurat, jurat in ipfis, & qui habitat in ipfis, & fi quæ funt talia. Quapropter jure per euangelium jurandum eft, in quo quidquid continetur, nihil nisi Dei, qui in eo fcribi-

LXVIII.

De purgatione per aquam fervidam.

Requisistis post quot dies mulier poftit ecclesiam intrare poffit quam genuerit. in quo nos prædecessoris nostri beati Gregorii papæ verbigia fequentes, eadem quæ ipse decernimus, qui pro nova genere fuct nos modo inftirenda fcribens, Greg. epift. inter alia dixit: *Si mulier quæ eadem qua genuit hora* Matth. epift. *erit, aduta gratias intret ecclesiam, nullo pec-* 31. *cati pondere gravatur: voluptas enim carnis, non dolor in culpa eft. Ne in carnis autem commistione voluptate eft; nam si poffibilis proliferæ genitus. unde & ipfi primæ omnium matri dicitur: In doloribus paries*: fi ergo eniram mulierem in- Gen. 3. trare ecclesiam prohibemus, ipfam ei peenam in culpam deputamus.

LXIX.

De tempore confcrendi baptifmatis.

Quot vicibus per tempus annum baptifmata celebrari debeant, vel fi eodem die licitum fit earnes comedi, vel quot in confequentibus ab his fit abftinendum, requiritis. Infigula igitur anni five folemnia tempora, quibus baptifmata celebrantur, fecundum canones, duo funt paschæ fcilicet & pentecoftes. Verum circa vos nulla funt in baptizandi tempora pominis observanda; quemadmodum nec erga eos qui mortis vitæque periculum meuentes tanto tempore differunt. Legi deprehendere: a carnibus autem ipfo die iis qui fabbato fanctio, vel fabbato pentecoftes baptizati fuerint, abftinere procul dubio convenit: confequentibus vero feptem diebus, qui a veteribus dies asynaorum dicebantur, & diei refurrectionis dominicæ * convincti rite celebrantur, fi quifquam * confenti: quandocumque carnibus velici affectat, multo magis edere carnes oportet.

LXX.

De presbyteris uxoratis habitandis.

Confulendum decernitis, utrum presbyterum uxorem habentem debeatis fuftentare & honorare, an a vobis repellere: quo respondemus, quoniam licet ipfi valde reprehendibiles fint, vos tamen dominum imitari convenit, *qui fo-* Matth. 5. *lem fuum*, ut euangelium teftatur, *oriri facit fuper bonos & malos*. *Et pluit fuper juftos & injuftos*. Dejicere vero eum a vobis ideo non debetis, quoniam nec Judam dominus, cum effet mendax difcipulus, de numero apoftolorum dejecit. Verum de presbyterie qualefcumque fint, vobis, qui laici eftis, nec judicandum eft, nec de vita ipforum quidpiam inveftigandum, fed epifcoporum judicio quidquid eft, per omnia reservandum.

LXXI.

De ftatis fecerdotibus fecundum ministrantibus.

Scifcitantibus vobis, fi a facerdote, qui five De comprehenfus eft in adulterio, five de hoc fatisfecerit, an fola reiperfus eft, debeatis communionem fuscipere, nec ne: respondemus, non potest aliquis quantumcumque pollutus fit, facramenta divina polluere, quæ purgatoria cunctarum remedia contagionum exiftunt. Nec potest folis radius per cloacas & latrinas transitus aliquid exinde contaminationis attrahere: proinde qualifcumque facerdos fit, quæ sancta funt coinquinare non potest. idcirco ab eo ufquequo epifcoporum judicio reprobetur, communio percipienda

est: quoniam quali bona ministrando se tantumodo iactant: & cereo fas accensa sibi quidem detimentum præstat, aliis vero lumen in tenebris administrat, & unde aliis commodum exhibet, inde sibi dispendium præbet. Sumite igitur inconcrepide ab omni facerdote Christi mysteria, quoniam omnia in hoc purgantur. Fides est enim, quæ vincit hunc mundum, & quia non dantis, sed accipientis fit, docente sancto Hieronymo, ad credendum in omni anima baptismum esse perfectum, & in omni sacerdote corpus Christi esse perfectum, qui cursus fidei ad eumdem concordans ait: Principium audias, ne judicaveris quemquam, atque ante probationem accusationis illatæ, neminem a tua communione suspendas, quia non statim qui accusatur, reus est, sed qui B convincitur, criminosus.

LXXII.

De ejusdem tilla ordinatione. Requisitis si literas in vobis patrioribus ordinationi, sed & hoc nihil diffidimus respondere posumus, priusquam legati nostri, quos vobiscum mittimus, reverti faciunt, & nobis, quæ inter vos multitudo sit & unanimitas Christianorum, renuntient. Nam interim episcopum habeatote, & cum incremento divinæ gratiæ Christianitas ibi fuerit dilatata, & episcopi per singulas ecclesias ordinati, tunc eligendus est inter eos unus, qui si non patriarcha, certe archiepiscopus appellandus sit; ad quem omnes concurrant, & cujus consilium in cunctis majoribus præstolentur; idcirco etiam apostolicis regulis præscriptionibus, C ac dicentibus: Episcopos gentium singularum scire convenit, quis inter eos primus habeatur, quem velut caput existiment & nihil amplius præter ejus consilientiam gerant negotii.

LXXIII.

Episcopum Romanæ pontificis primum & ejusdem. A quo autem sit patriarcha ordinandus interrogatis, & idcirco scitote, quia in loco ubi nunquam patriarcha vel archiepiscopus constitutus est, a majori est primitus instituendus: quoniam secundum apostolum minus a majori benedicitur. deinde vero quia ecclesia, & palatium *sive* ordinis ipse sibi deinceps episcopos, qui successorem illum valeant ordinare. Vos tamen sive patriarcham, sive archiepiscopum, sive episcopum vobis ordinari postulatis, a nemine D nolle congruentius, quam a pontifice sedis beati Petri, a quo & episcopatus & apostolatus sumpsit initium, hunc ordinari valetis, in quo hic est ordo servandus, ut videlicet a sedis apostolicæ præsule sit nunc vobis episcopus consecrandus, qui, si Christi plebs ipsi præfutare cœperit, archiepiscopatus privilegia per nos accipiat; & ita demum episcopos sibi constituat, qui ei decedenti successorem eligant: & propter longitudinem itineris non jam huc conse- E crandus qui electus est veniat: sed hunc episcopi, qui ab obcunte archiepiscopo confecrati sunt, simul congregati consecrent: sane interim in throno non sedentem, & prater corpus Christi non consecrantem, pro quo pallium e sede Romana percipiat, sicuti Galliarum omnes, & Germaniæ, & aliarum regionum archiepiscopi agere comprobantur.

LXXIV.

Scitetisimini si coepta oratione omnium veneris de hostibus, ac ideo ipsam orationem consummare nequiveritis, quid vobis agendum sit? Quid aliud utique, nisi ut bonum, quod cepistis, quocunque vos perrexile contigerit, perficiatis? quemadmodum Christianis, quos ipse ad Hel. ph. mini ſpes ejus: & non reſpexit in vanitates, & insanias falſas. Gen. apoſt. 18. Epiſcopus Romanæ pontificis primus & ejusdem.

LXXVII.

Rescriptis quod Graxorum quibusdam codicem de Ex conc. accipientibus in manibus chalum, unus ex eis ac- Ephesino. cipiens parvillimam particulam ligni, hanc intra ipsum codicem condat, & si undecumque aliqua veritate animus constat: per hoc ostimoni fidem fe posse quod cupiunt. Vos vero confultis, si sit hoc tenendum, an reſpondendum. utique reſpondum; ſcriptum eſt enim: Beatus vir cujus eſt nomen Do- Pſal. 39. mini ſpes ejus: & non reſpexit in vanitates, & insanias falſas.

LXXVIII.

Enarratis quod populus ille qui propter Chri- De quod stianam religionem ad occidendum vos insurre- nonnulli xerit, & pœnitentiam agere voluerit, & sacerdotes illi, qui inter vos advenit sunt, hanc recipere recusarint: nunc autem requiritis, quid de eis agendum sit. Si quemadmodum asseritis, ſponte pœnitentiam agere voluunt, non sunt prohibendi, sed per omnem pœnitentiæ ſubmittendi, quam epiſcopus, vel presbyter ordinatus ab illo conſideraverit: Nam non ſuſcipere pœnitentes, non eſt catholicorum, sed Novatianorum.

LXXIX.

Perhibentes quod moris ſit apud vos infirmis ſe ſignis ligaturam quamdam ab laniatem recipiendam ferre pendentem ſub gutture, requiritis, ſi hoc agi vos de cetero jubeamus; quod quidem nolumus non jubemus, verum etiam ne fiat, modis omnibus inhibemus: hujuſmodi quippe ligature, phylacteria damnentis ſunt inventa verſutia, & omnamum hominum eſt vinculo comprobatur, a nobis nec utentes anathemate apoſtolica decreta perculſos ab eccleſia pelli præcipimus.

LXXX.

Cum generatione, quæ pacem vobiſcum habere quærit, quomodo ad alterutrum pacem firmare, & cuſtodire debeatis, inquiritis. Quæ namque gens vobis pacem offerre valuerit, vos nolite renuere. ſcriptum quippe eſt: Pacem ſequimini cum Hebr. 12. omnibus. & rurſus: Cum omnibus hominibus pacem habentes. ubi omnibus dixit, nemo a nobis pacem Rom. 12. prorſus excipitur. Quomodo vero ipſi ſit pax cum hujuſmodi firmanda, vel cuſtodienda, nihil gentis, cum qua pax inenuda eſt, mores & verba pœnitentiæ, facile dignoſcere non poſſumus.

Verumtamen quia eſt laudabilis pax, eſt & pernicioſa, providendum eſt, ut in omni pacto Chriſtus præponatur, ita ut lege ipſius, & præceptione fidei illæſa perſiſtere, ſocius, quod invitem pangitur, permaneat incorruptum. quam autem pacem ſectari debeatis, dominus manifeſtat, cum dicit: Pacem meam do vobis, cum do- Joan. 14. mino qui pacem Chriſti non habet, nec nos communionis habere pacem debemus; ſed nec eum

cum illo qui pacem idcirco poſtulat, ut liberius A nociva committat.

LXXXI.

De pactis. Percontati eſtis, ſi cum generatione, quæ Chriſtiana eſt, fœdus interpoſito ex utraque parte juramento fecerimus, & poſt hæc illi pactum diſrumpere, & ſuper vos inſurgere voluerint; utrum & vos adire contra eos audeatis, an aliud quid agere debeatis. Verum omnes eſt neceſſitas tolerandi, quæ quum a nobis qualibet inſurgit, tuta perpetranda. proinde fœdus quod pangitis, nulla eſt occaſione violandum, niſi forte in confirmandi fœderis ipſius articulo interpoſitum eſt, quatenus ſic una pars id foret obſervatura, ſi parthos altera nulla tergiverſatione violaſſet. ſiquidem a Chriſtianis quoad omne mundi ſum- B mopere deſiderandum eſt proprium illud, quod a Deo dicitur: Perdes omnes qui loquuntur mendacium. & iterum: Os quod mentitur, occidit animam. & apoſtolus: Mendacia, ait, mentientibus. Jam vero ſi illi poſtpoſito juramento, diruptoque fœdere contra vos inſurrexerint, quid vos oporteat agere, epiſcopus vellet a vobis inquiſitus reſpondere, qui juxta poſitus & circumſtantiam rerum, & temporum qualitatem, de motes perlonarum, & juſtitiam partium clare cognoſcere, & conſequentias & ſalubrius elle perſpexerit, tunc facilius poterit indicare, & quid agi conveniat cuncta prænoſcens vobis plenius intimare. Verum nos interim rebus incognitis latius admonemus, ut ſemper rogetis ea quæ pacis ſunt.

LXXXII.

De eodem. Cum pagani autem quod ſit Chriſtiano pactum faciendum, a poſtolus indicat, qui nullam communionem luci ad tenebras, Chriſti ad Be- 2. Cor. 6. lial, fideli cum infideli dat inteſſigi debere proximum eſſe. Verum ſi eo fidelis animo pactum cum infideli conſtituit, ut cum ad cultum veri Dei poſſit attrahere, non eſt prohibendum: quoniam & Paulus non eſſe etiam matrimonium, quod ex fideli conſtat & infideli, non inhibet pronunciando. & Moyſes cognatum ſuum ad 2. Cor. 7. Dei veri notitiam trahere volens, ejus ſocerum non aſpernatur. ad comitatus ſuos ducem fore ſummopere deprecatur. Inveniuntur autem non- Num. 10. nulli conſilium & fidelium cum alienigenis & infidelibus pacta & amicitiæ fœdera contrariis diverſa: fed eos non tamquam infidelitatem eorum, & ſuperſtitionem approbantes coluiſſe, ſed tamquam in angatias diverſis utibus implicaſſe & præcipue in rebus, quæ ſaluberrimis & ſervitibus occupaſſe.

LXXXIII.

De judicio criminali- bus. Si literas vobis de criminalibus peccatis aliquem judicare conſolitis: ſed ſi nemo voluiſſet peccare, nemo debuiſſet aliquem judicare; ſi poſtquam peccatur, profecto & judicatur. Nemo enim, ut 1. Tim. 5. ſecundum apoſtolum dicamus, quia judex hic non eſt poſita, ſed injuſtus, aut ſubditis, & impius, & peccatoribus, ſceleratis, parricidis, & matricidis, homicidis, fornicariis, maſculorum concubitoribus, plagiariis, mendaciloquis, perjuris, & ſi quid aliud ſanæ doctrinæ adverſatur, quæ eſt ſecundum evangelium gloriæ beati Dei: non autem vobis licet clericos judicare; cum vos magis ab ipſis conveniat judicari.

LXXXIV.

De ea qui ſubdi- tum ſtuprat- ſet. Requirendum a nobis datisis, quid de eo judicandum ſit, qui quemlibet falſo criminatus fuerit, & poſtmodum accuſator falſitas apparuerit. De hoc quamvis veneranda legeſ abunde quod

LXXXVIII.

Pro quibus consultis, &c.

Pro paremibus vestris, de quibus consulitis, qui infideles mortui sunt, propter peccatum intevdulcitatis orare non licet, secundum illud *Ioannis* apostoli dicentis: *Est peccatum ad mortem, non dico ut oretur pro eo*. peccatum quippe ad mortem est in eodem peccato mortientibus.

LXXXIX.

De primipilo.

Fruges novas & vetustas offerre primitias etiam veteribus moris erat, quod patet in ipso initio mundi Abel & Cain egisse legimus.

XC.

De superstitiosis.

Animalia sive volatilia, si sine ferro macten-tur, & solo ictu hominis percussa moriantur, si liceat comedi scisitamini. De hoc sanctus Augustinus contra Faustum Manichæum plenius respondit, de cujus verbis nos modicum quid nunc proferemus proprie prolixitatem tangimus. Ubi, inquit, ecclesia gentium talis effecta est, ut in ea nullus Israelites carnalis appareat; quis jam hoc Christianis obfervat, ut turdos, vel minutiores aviculas, non attingat, nisi quarum sanguis effusus est, aut leporem non edat, si manu aut cervice percussus nullo cruento vulnere occifus est. & qui forte pueri adhuc tangere ista forsitdant, a ceteris irridentur, ita omnium animos in hac re trinuit illa fententia Veritatis. *Non quod intrat in os vestrum vos coinquinat, sed quod exit.*

XCI.

De vicendo communione infidelium.

Neque quod Christianum perfeipitur, & pagano percutitur & occiditur animal, neque quod paganus perfequitur, Christianus occidit, a Christiano comedendum est; ne videlicet fidelis cum infideli fiitem in mensa communicasse videatur. *quæ enim pars fideli cum infideli? & tu-lus* propter confcientiam non fidelis utique, fed infidelis gloriantia fcilicet fe, quod fibi a Christiano fuerit communicatum, ac per hoc avaritia, eo quod non fuerit a fideli fpretus, quod vanitas erroris fui a Christiano exiterit approbata.

XCII.

De parricidiis.

Defideratis nosse, quot fint veraciter patriarchæ. Veraciter illi habendi fint patriarchæ, qui fedes apoftolicas per fucceffiones pontificum obtinent, id eft, qui illic præfunt & ecclefiis, quas Dominus ipfe inftituere probantur, Romanam videlicet, & Alexandrinam, & Antiochenam. Romanam, quam fanctorum principes apoftolorum Petrus ac Paulus & prædicatione fua inftituerunt, & pro Chrifti amore fuo proprio fanguine facraverunt. Alexandrinam, quam euangeliftæ Marcus difcipulus & de baptifmate Petri filius a Petro miffus inftituit, & domino Chrifto cruore dicavit. Antiochenam, in qua conventu magno fanctorum facto, primum fideles dicti funt Chriftiani, & quam beatus Petrus priufquam Romam veniret, per annos aliquot gubernavit. Conftantinopolitanus autem & Jerofolymitanus appellatur, licet alibi patriarche non tantæ tamen auctoritatis, quantæ fuperiores exiftunt. Nam Conftantinopolitanam eccleſiam nec apoftolorum quifquam inftituit, nec Nicæna fynodus, quæ canctis fynodis exiftit honorabilior & venerabilior eft, ejus mentionem aliquam fecit: fed folum, quia Conftantinopolis nova Roma dicta eft favore principum poſtea, quam ratione patriarcha ejus pontifex appellatur eft. Hierofolymitanus autem præful, licet & ipfe patriarcha dicatur, & fecundam antiquam conſuetudinem, ex Nicæna fynodus honorandus fit; falva tamen metropoli propria dignitate fed & in eodem canctis & magna fynodo nequaquam Jerofolymitanus, fed Æliæ epifcopus dicitur. Nam vera Jerufalem tantum in cælis eft, quæ eft mater noſtra; illa vero Jerufalem terreſtris, ſecundum quod dominus prædixit, adeo funditus ab Ælio Hadriano imperatore Romano deſtructa eſt, ut in ea nec lapis fuper lapidem ſit derelictus, & ab eodem Ælio Hadriano in alio eſt loco conſtructa; ita ut locus dominicæ crucis extra portam, nunc intra cernatur, & a prædicto Ælio Hadriano urbs illa Ælia vocitetur.

XCIII.

Secundum Nicænum Antiochenum Alexandrinum

Porro quis patriarcharum fecundus ſit a Roma conſulitis; fed juxta quod ſancta Romana tenet eccleſia, & Nicæni canones innuunt, & ſi facerdotalis honorum defendunt, & ipſa ratio docet, Alexandrinus patriarcharum a Romano papa fecundus eſt.

XCIV.

Græcos dicere poteſtis, quod in illorum patria chriſtina oriatur, & ab illis per totum mundum tribeatur: & ideo noſſe deſideratis, ſi verum ſit: fed jam credimus, quod veſtra ſolentia quam verum non ſit animadvertit.

XCV.

Exod. 11.

Quid de his agendum decretimus, qui pro his quibuſcunque culpis ad eccleſiam fugiunt, requiritis: ſed quamvis ea facite nemo, quæ lege mundanæ ſanciunt, cuſtodienda ſtagitent, & lege cives quoſdam immiſericordes appetent: nos tamen qui non ſpiritum hujus mundi ſuſcepimus, ſi quiſpiam ad eccleſiam fugerit: non illum niſi ſua voluerit ſponte, ab ea dicimus educendum. Denique ſi quondam latrones diverſorum criminum ad aſylum templum Romuli fugientes indemnitatem conſequebantur; quanto potius his qui ad templum Chriſti confugium faciunt, deliborum remiſſionem ſuorum adipiſci debent, & jam ſibi a ſuſpecto juramento præſtito, omni priſtinæ ſecuritati reſtituti?

XCVI.

Quidquid miſeri contra te cogitaverit, aut fecerit, vel ſi te accuſaverit, non eſt, excepta causa fornicationis, rejicienda, vel odio proſtus habenda; quæ eſt, apoſtolo præcipiente, ſicut *Apoſt. 5.* a Chriſto eccleſia, diligenda; quamvis autem hæreticorum ore Chriſtus & accuſatur, & in gentibus blaſphematur, ſed hos interim perverſa prædicentes tolerat, & reſipiſcentes a miſericordiæ gremio non repellit.

XCVII.

Sinciliter & de ſervo, qui dominum ſuum apud ſe fugit, principes noſtri, cuſtodiendum eſt, cui ſecundum apoſtolum a domino ſuo reddita non ſunt remittendæ. Sed quid de ſervo dicimus, quando dominus generaliter omnibus, & de omnibus præcipit: *Domine, inquiens, & dimittetur vobis? & Luc. 6.* apoſtolus: *Videte ne quis malum pro malo alicui reddat*. Ubi enim *alicui* interpoſuit, etiam ſervum *1. Theſſ.* comprehendit. Jam ſi non omnes comprehendiſſe dicis, audi, quod ſequitur; *ſed ſemper quod bonum eſt teſtamini invicem in omnes*.

XCVIII.

Si ſit ſepeliendus, qui ſeipſum occidit, vel ſi pe- De ſepultura ſeipſum occidentis. nitentiam egerit non ſit ecclefiaſticum ei officium, requiritis. Sepeliendus eſt quidem, ne viventium odoratui moleſtiam ingerat: non tamen eſt, ut aliis paxor inveniatur, ſolito cum obſequiis more ad ſepulcra feretur. ſed & ſi qui ſint qui ejus ſepulturæ ſtudio humanitatis obſequuntur; ſibi non illi qui ſui exiſtit homicida, præſtare debuimus. Sacrificium vero pro eo non eſt offerendum, qui non ſolum ad mortem ejus peccavit, ſed & mortis ſibimet interitum propinavit. Quiſquis magis peccatum ad mortem facit, pro quo Joannes apoſtolus dicit non orandum, quam is qui judam imitatus ſui ipſius homicida fuiſſe magiſtro diabolo comprobatur?

XCIX.

De ſepulturis Chriſtianorum. Lib. 13. c. 5. Ibidem c. 5. per.

Si eſt Chriſtianus intra eccleſiam ſepeliendus, inquiritis. Hanc canctus papa Gregorius quæſtionem abſolvit, dicens; Cum gravia peccata non deprimunt, hoc prodeſt mortuis, ſi in eccleſiis ſepeliantur; quod certum proximi quoniam ad eadem facta loca conveniunt, ſuorum, quorum ſepulcra aſpiciunt, recordantur, & pro eis domino preces fundunt. Nam quos peccata gravia deprimunt, non ad abſolutionem potius, quam ad majorem damnationis cumulum eorum corpora in eccleſiis ponuntur.

C.

Qui in prælio defunctus fuerit, utrum reportandus ad propria ſit, ſi parentes ejus, aut ſoci ejus voluerint, quibus capitulo poteſtis colligere. Siquidem ideireo, ſi voluerint proprium, ad propria reportandus eſt mortuus, ut ejus tumulum inuentes proximi recordentur ipſius, & pro eo dominio preces fundant. Nam & ſanctum Joſeph tale quid de oſſibus ſuis obiturum mandaſſe, facta prodit hiſtoria.

CI.

De eleemoſynis erogandis. Matth. 5.

Quibus eleemoſyna eroganda, inveſtigatis; quod dominus in euangelio manifeſte demonſtrat dicens: *Omni petenti te da*. & iterum patrem memorans ait: *Qui ſolem ſuum oriri facit ſuper bonos & malos, & pluit ſuper juſtos & injuſtos*. & apoſtolus: *Dum, inquit, tempus habemus, operemur bonum ad omnes, maxime autem ad domeſticos fidei*, id eſt, Chriſtianos. Verumtamen eſt in eleemoſyna facienda quidam ordo diſcretionis obſervandus, quem nos pleniter exponere ſtudio nunc brevitatis omittimus. Sed quidam hoc nomen ſignet, primitus indicemus. eleemoſyna quippe Græce, Latine miſericordia dicitur, & certe ſcriptum eſt: *Miſerere animæ tuæ placens Deo*. Jam primum ſibi debet homo præ cæteris eleemoſynam facere: ſiquidem omnem regulam bene agendi a ſe debet homo incipere, placens ſcilicet Deo per mandatorum ejus obſervantiam, ac per hoc ſibi tribuens illum panem vitam, qui de cælo deſcendit. Deinde vero eleemoſyna exhibenda eſt proximis egeſtate patientibus, ſicut ſcripsum eſt: *Comede panem tuum de ſubſtantia tua placens Deo*. Nam pro natura docet nos de hoc. & quod ipſe propinquo meo non exhibuero, quando extraneus exhibebit? deinde cum dominus his omnem miſericordiæ præſtandæ eſt, qui petere confunduntur. Sane notandum eſt, quia ſunt nonnulli quibus nil conferri debet, ſicut ſcriptum eſt: *Da bono, & ne recepris peccatorem*. & rurſum: *Ne dederis impio*. & iterum: *Panem tuum & vinum ſuper ſepulturam juſti conſitue, & noli ex eo manducare, & bibere cum peccatoribus*. Panem enim & vinum ſuum peccatoribus prohibet, qui iniquis ſubſidia, pro eo quod iniqui ſunt, impendit: qui vero indigenti etiam peccatori panem ſuum, non quia peccatori, ſed quia homo eſt, tribuit; nimirum non peccatorem, ſed juſtum nutrit, qui in illo non culpam, ſed naturam diligit. unde & nonnulli hujus mundi divites, cum hanc cruciatur Chriſti pauperes, effuſis largitatibus nutrunt hæreticos.

CII.

Non eſſe inferendam Pagano violentiam ut Chriſtianus fiat, ſupra dictum est.

Cuncil. General. Tom. IX.

CIII.

De libris profanis, quos a Saracenis vos abſtuliſſe, ac apud vos habere pethibetis, quid faciendum ſit, inquiritis: quæ minime non ſunt refer- *Prof. c. 1. Leo. 13.* vandi; *Corrumpunt enim*, ſicut ſcripsum eſt, *mores bonos colloquia mala*; ſed utpote noxii & blaſphemi ignitradendi.

CIV.

A quodam Judæo, neſcitis utrum Chriſtiano, De ingenuo an Pagano, multos in patria veſtra baptizatos affe- tis a Pagano rentis, & quod ab his ingenuum conſciſtis. Ille ſane profecto ſi in nomine ſanctæ Trinitatis, vel tantum in nomine Chriſti, ſicut in Actibus apoſtolorum le- *D. 4. c. 4.* gimus, baptizati ſunt (unum quippe idemque eſt, ut ſanctus expoſuit Ambroſius,) conſtat eos non eſſe ſine dubio baptizandos: ſed primum utrum Chriſtia- *Ambroſ. lib. de Spiritu Sanct. c. 3.* nus, an Paganus ipſe Judæus exiſterit, vel ſi poſt- modum Judæus factus Chriſtianus, inveſtigandum eſt, quamvis non præterendum eſſe credamus, quid beatus de baptiſmo dicat Auguſtinus: Jam fatis, inquit, oſtendimus ad baptiſmum, qui verbi euangelici confectarius, non pertinere cujuſquam vel dantis vel accipientis erroreus, ſive de Patre, ſive de Filio, ſive de Spiritu ſancto aliter ſentiat, quam doctrina catholica inſinuat.] & Jeſum: Sunt etiam quidam ex eo numero, qui adhuc nequiter vivant, aut etiam in hæreſibus, vel in gentilium ſuperſtitionibus jacent, & tamen eamdem illic non dominicam quæ ſunt ejus. Namque in illa ineffabili præſcientia multi qui foris videntur intus ſunt.] & alio loco: Et jam corde tradicores, quantus quidem ſit, intelligunt baptiſmum Chriſti nulla perverſitate hominis ſive dantis ſive accipientis poſſe violari.] & rurſus: Poteſt tamen, ait, tradere ſeparatus, licet poteſt habere ſeparatus, ſed quem habet, habendum tradere: ille autem cui tradit, poteſt ſalubriter accipere, ſi ipſe non ſeparatus accipiat.]

CV.

Conſulentibus & inſtrui poſcentibus vobis, quid de eo faciendum ſit, qui ſuper præcepta apoſtolica ſe eſſentus prædicare tentaverit, unus ex eis, id eſt, Paulus? *ſi quis, inquit, vobis euangelizaverit præter quod euangelizavimus vobis, anathema ſit*. Verumtamen hoc ſic intelligere debemus: *Sed licet nos, aut angelus de cælo euangelizet vobis præter quod euangelizavimus vobis, anathema ſit*. Verumtamen hoc ſic intelligere debemus: *Sed licet nos, aut angelus de cælo euangelizet vobis Galat. 1. præter quod euangelizavimus vobis, anathema ſit*. Verumtamen hoc ſic intelligere debemus: *Sed licet nos*, non eſt paſſim intelligendum a vobis, qui huic eſtis, tempore judicandum, in *Jacob. 3.* multis enim offendimus omnes.

CVI.

Poſtremo deprecamini nos ſuppliciter, ut vobis quemadmodum ceteris gentibus veram & perfectam Chriſtianitatem non habentem maculam aut rugam largiamur, ſalubriter agere. in partium veſtrarum finibus diverſis locis Chriſtiani advenerint, qui prout voluntas eorum exiſtit, multa & varia loquuntur, id eſt, Græci, Armeni, & ex ceteris locis: quapropter jubet poſcitis, utrum omnibus his ſecundum varios ſenſus eorum obedire, an qui facere debeatis. Verum non in his non ſumus ſufficientes, ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt. & beatus Petrus, quin fede ſua vivit, & præſidet, dat quærentibus fidei veritatem. Nam & ſancta Romana eccleſia ſemper ſine macula fuit, & ſine ruga, nimirum quia ille hanc inſtituit, cujus fidei confeſſio divinitus exitit approbata, ad quam videlicet Chriſtianitatis ſidem, id eſt ejus myſteria conſummate nullus inteiligere valeat, vobis infinuandam inſpirante Deo, ecce ſcripta noſtra, & miſſos ac diverſos codices in patriam veſtram deſtinavimus; & quoſque radices roboris conſequamini, vos rigare nullo modo deſiſtemus, & quouſque ad ſolidum perfectionis

E. Leo. 3. Philipp. 4.

cibum perveniatis, vos saltem lacte potare non A quam penitus omittemus: nam grave nobis meum, & corona mea vos esse in domino. De his autem quos in patriam veltram de diversis locis advenisse perhibetis varia & diversa decernes, multa nobis jam scripsimus, & nunc scribere aliqua doctoria gentium suffragantibus sanctis eloquiis procuramus, qui inter Corinthios tales esse formidans, ajebat: *Timeo enim ne forte cum venero, non quales volo inveniam vos, & ego inveniar a vobis qualem non vultis, ne forte contentiones, æmulationes, animositates, dissensiones, detractiones, susurrationes, inflationes, seditiones in vobis.* Verumtamen quantum ad hæc rectam partem pertinet non curamus qui præcidens: Sed quem præcidens: ipse quippe scripsit: *Quidam, inquietus, quidem & propter invidiam, & contentionem, quidam autem & propter bonam voluntatem Christum prædicant, quidam ex caritate, scientes quoniam in defensionem evangelii positus sum. Quidam autem ex contentione Christum annuntiant non sincere, existimantes pressuram se pressuræ vinculis meis. Quid enim mihi est? dum omni modo sive per occasionem, sive per veritatem Christus annuntietur, & in hoc gaudeo & gaudebo:* sed & qui hæc dixit audite quid alibi dicat: *profana autem & inanilocquia devita; multum enim proficient ad impietatem, & sermo eorum ut cancer serpit.* Verumtamen in his omnibus aderiit misericordia Dei missis nostris, & futuro episcopo vestro, qui vos instruant, & quid agere debeatis, abundanter eruditant: sed & illi sive nunc, sive post hæc semper in rebus dubiis de negotiis majoribus fuerint statu ecclesiæ more consulent apostolicum, & ab illa instructi in quibus oportet, instituent, & quæ Dei sint fedula prædicatione docebunt.

B Tit. 3.

Hæc quidem suggestionibus sive quæstionibus veltris, prout dominus dedit, respondimus, non quantum potuimus, sed quantum sufficere posse prævidimus. Cum autem episcopum Deo concedente per præfulatus nostri ministerium habueritis, ille vos docebit omnia, quæ ad officium sum pertinent, & si quæ sint quæ non cognovit, ab apostolica sedis auctoritate sulcipiet. Deus autem qui in vobis salutem maximam operatus est, hanc perficiat, confolidet, & atque in finem stabiliat & C corroboret. Amen.

DECRETA SEU RESCRIPTA NICOLAI PAPÆ I.

Ex Gratiani volumine in unum collecta per Joannem Cochlæum, & in viginti titulos dispartita.

De conflituendis ecclesiis. Tit. I.

I.

Dift. 10. c. 1. Epiſcopis in concil. apud Con. 11. congr.

Dift. 12. §. 1. diuchum.

Mpensiali judicio non possunt jura ecclesiastica diffolvi, nec possunt imperatorum leges evangelicis & apostolicis, atque canonicis decretis, quibus posponendæ sunt, inferre præjudicium.

II.

Ridiculum est, & satis abominabile dedecet, ut traditiones, quas antiquitus a patribus suscepimus, infringi patiamur.

De confuetudine. Tit. II.

I.

Dift. 8. c. Malis.

Mala consuetudo non minus quam pernicioſa corruptela abjicienda & vitanda est.

II.

Dift. 2. Sicut. Michaelis Imp.

Nihil obfunt falsi credentibus diverse pro loco & tempore conflitutiones vel consuetudines, si illis cunctos non obstitisse constiterit.

III.

Illi qui ante nos fuerunt, providam in ecclesiis Dift. 11. Do mino. consuetudinem tradiderunt, hodieque in Romana Aleat. ecclesia (quæ magistra est omnium ecclesiarum) imperterrite servatur, ita ut nullus sacerdos, majore fuo non inaudito consacerdote, cujuslibet rei benedictionem dare noverit. Sed & anterior ilana ad pronuntiandam aliquam lectionem, benedictionem quidem poltulat, sed ei qui illet inferior non audet benedicere: quia in epistola ad Hebræos legimus, quod minor a majore benedicitur. *De judiciis. Tit. III.*

Ibid. 9.

I.

Inferior fedes potiorem absolvere, aut judicio obligare non potest, nec propriis diffinitionibus sub- Infinite. jugare.

II.

Filios circa spiritualem patrem, ut discipulos Dift. 6. Si. ergo magistrum, ita sobrios ac devotos esse decet: ut nulla penitus temeritate ad eorum vitam dijudicandam, nec falsem tenuiter reprehendendam, prosiliant.

III.

Non potest quilquam rite ab his qui inferioris C. 9. Sicut ordinis vel dignitatis sunt, judicialibus falsatur. 10. diffinitionibus. Unde factum est, ut in concilio episcoporum nullus in Marcellinum papam, qui tempore Diocletiani & Maximiani Augustorum idolis compulsus sacrificaverat, sed poltea infigni martyr effectus est, sententiam profere aulus fuerit, dum et fapisime omnes dicerent: Tuo ore judicus eastum tuum, non nostro judicio. Et iterum: Nolli audiri in nostro judicio, sed colligi in tuo causam tuam, *Cri.*

IV.

Acephalum liquet esle concilium, ubi de tanta C. 3. & persona agitur, & majorem non expectatur fen- 9. tentia, cum de in causa clericorum inferiorum gradus, solius episcopi sui judicium tantummodo * postulandum sit. * al. postulandum.

V.

Intantum hanc præsumptionem sancti patres Ibid. 4. & 5. statuerunt, ut omnia sibi ablata restituenda esse censerent, quæ in absentia Alexandrinum antistitem inter cetera idcirco potissimum sine alla restitutione damnaverint, quod ponens in cælum os suum, lingua ejus transiverit super terram, excommunicationem in sanctum Leonem papam dixerit.

VI.

Omnes leges tam ecclesiasticæ quam vulgares C. 2. 3. 4. & publice præcipiunt, ut omnia sibi ablata restituantur ei, qui sua est rebus expoliatus.

VII.

Quod suspecti & inimici judices esse non debeant, & ipsa ratio dictat, & plurimis probatur exemplis. Nam quid gratius & amabilius dare quis inimico poterit, quam si ei ad impetrandum committerit, quem ledere forte voluerit.

VIII.

Reverat justus mediator non est, qui uno litigante, & altero absente, amborum emergentes lites decidere non formidat.

IX.

Judices Hermannum episcopum super quibus- Dicunt dam frequenter fuisse accusatum: pro quibus, quia Ibid. 1. 2. 3. tota parte ipsius persona deest, nos uni parti ad diligentem alterius credere procul dubio non possumus.

X.

Necesse est secundum sacrarum scripturarum do- Ibid. 4. & cumentum, ac secundum justitiæ tramitem, & si sanct. accusatum & accusatorem simul audile, & unam partem, quantacumque & qualicumque prædita

se auctoritate, sic prorsus audiri, ut alteri parti A nullum prædicitum irrogetur.

XI.

4. 4. 5. 6. 8. Michael. Imp. Hæreticis non licet accusationes contra orthodoxos episcopos pro ecclesiasticis facere negotiis. Hæreticos autem dicimus, tam eos qui ulim ab ecclesia projecti sunt, quam qui post hoc a nobis anathematizati sunt. Pariter hoc autem & eos qui fidem fanam negant vel simulant confiteri.

XII.

E 5. 4. 5. 6. 7. Contra ritum ecclesiasticum, contraque venerandas leges producitur accusator vel testis de imperialibus aedibus, & cui imperari potest, ad falsum dicendum testimonium adhiberur: fiunt suspecti, judices: & lupi, cultodes.

XIII.

4. 6. 8. Quod bene sensit diffinium est, & interpo- Ibid. 2. & 10. Gentio regi Francorum. latum juramentis deliberatum, nulla debet ratione (nisi fortasiis ubi fuerit major auctoritas) retractari.

XIV.

7. 8. 9. 11. Alt. Hinch. Imp. Augult. Ait Carlelimus papa, orientalibus episcopis scribens: Si quis ab episcopo Neltorio, vel ab aliis qui eum sequuntur, ex quo talia prædicare cœperunt, vel sentire, aut docere vel tenere est ausus ecclesiasticis feu clericis dignitate, in nostra hanc communione dotasse & durare manifellum est. Nec judicemus eum esse renotum, quia non poterat quemquam ejus removere sententia qui jam se prebuerat ipse removendum.

XV.

8. 9. 9. 11. Rich. Gallo regi Francorum. Hiltoria ecclesiastica ab Eusebio Cæsareenli episcopo confecta; de multese quadam quæ de calligare a marito accubatur, ait: Præcipium eli ab imperatore, lege lata, ut primo permittetur ei rem Lumillorem libere diutius ordinare, tunc demum responderet objectis. Hoc omnes leges tam ecclesiasticæ quam vulgares publicatque præcipiunt. Si autem de mulieribus & lacerdotibus viris hæc conflicta fant, multo magis ecclesiaflicis hominibus & facerdotibus fant concella.

XVI.

Ibid. c. Sine. Ibidem. Sive de conjugii fœdere five de adulterii crimine judicium agitandum fit, nulla ratio patitur Theutbergam cum Lothario polle inire contractum, nisi prius ad tempus Iteriit reddita fue potellati, & confanguinitatis propriis libere focista. Itaque etiam locus providendus eli, in quo nulla vis multitudinis formidetur, ne ili difficile teltes producere vel arcere perlonas, quas cum a fanctis canonibus, quam a venerandis Romanis legibus in hujulmodi controversiis reprobari.

De Romana ecclesia & sede apostolica. Tit. IV.

I.

Dift. 15. c. 3. Medicinalibus. Omnes, five patriarchæ cujuslibet apices, five metropolis primatus, aut epilcoparum cathedras, vel ecclesiarum cujuslibet ordinis dignitatem habuit Romana ecclesia. Illam vero solus ipse fundavit, & supra petram fidei mox nascentis texerit, qui beato Petro, æterna vitæ clavigero, terreni simul & cælelhis imperii jura commilit.

II.

Dift. 19. a. 2. &. 8. quis peccunia. Si quis peccunia, vel gratia humana, aut populari les militari tumultu, apostolicæ sedi sine concordi & canonica electione cardinalium ejus ecclelize ac deinde lequentium clericorum religiolorum inthronizatur, non papa vel apostolicus, sed apostaticus habeatur. Liceatque cardinalibus

Si quis dogmata, mandata, interdicta, fan- 15. 9. 2. 3. ctiones, vel decreta pro catholica fide vel ecclesia- Ibid. 1. 2. 3. stica difciplina, pro correctione imminentium vel verbis Deo futurorum malorum, a sedis apostolicæ præsule fa- pro. cta fuerint promulgata contempserit, anathema sit.

X.

Sententiam Romanæ sedis non negamus pos- 15. 9. 9. ten. se in melius commutari, cum aut forteprom ali- tentium Mi quid fuerit, aut ipsa pro confideratione rerum chael Imp. vel temporum seu gravium neceslitatum, dispenfatione quædam ordinare decreverit: quoniam & egregium Paulum apostolum dispensatorie legimus quædam feciile, quæ postea reproballe legis-

cur. Quod tamen obſervandum eſt, quando illa Romanus videliſet eccleſia diſcretiſſima conſideratione fieri delegerit: non quando ipſa quæ bene ſunt diſſimilia retractare voluerit.

XI.

Ne confu-dat. Gratian. Can. Quia & plebi Vincentius. confidat. Ecclesia, Id eſt, catholicorum collectio, quomodo ſine apoſtolicæ ſedis inſtituentur notu, quando juxta ſacra decreta, nec ipſa debet abſque exceptione papæ publica nouvice conſtrui, qua ipſam catholicorum totra ſemet amplecti caterwam diſgnoſcitur.

De decretis Romanorum pontificum. Tit. V.

I.

Pelag. 2. ep. Mich. imp. Quod a ſedis apoſtolicæ rectoribus plena auB ctoritate ſanctur, nullius conſuetudinis occaſione removetur.

II.

Nicol. 1. ep. 8. Anaſtaſio epiſc. quibus ſacra ſcripta ſint data. Si Romanorum pontificum decreto ceterorum opuſcula tractatorum approbantur vel reprobantur, ita ut quod vere ſedes apoſtolica probavit, hodie teneatur acceptum: & quod illa repulit, hactenus ineffikax habeatur: quanto potius ea quæ ipſa pro catholica fide, pro ſanis dogmatibus, pro variis & multifariis eccleſiæ neceſſitatibus & fidelium * moribus diverſo tempore ſcripſit, omni honore debent præferri? & ab omnibus prorſus hoc quibuslibet neceſſitatibus vel opportunitatibus, diſcretione vel diſpoſitatione magiſtra, reverenter aſſumi, &c.

III.

Dift. 20. c. 8. Clerici Concubinarii. Si decreta Romanorum pontificum non habetis, & negligetis atque incuria eſtis redarguendi: & vero habetis & non obſervatis, de ſemeritate eſtis corripiendi & increpandi.

De imperatoribus. Tit. VI.

I.

Dift. 10. c. 1. Mich. imp. Imperator ſuis reipublicæ quotidianis adminiſtrationibus debet eſſe contentus, non ulcripare quæ ſacerdotibus domini ſolum conveniunt.

II.

Dift. 96. c. 6. Gloſſema. Ubi legiſtis, imperatores anteceſſores veſtros ſynodalibus canonibus ineſſe, niſi forte in quibuſdam ubi de fide tractatum eſt, quæ univerſalis eſt, quæ omnium communis, quæ non ſolum ad clericos, verum etiam ad laicos & ad omnes omnino pertinet Chriſtianos?

III.

Dift. 2. ſeq. Decipere. Eidem. Denique hi, quibus tantum humanis rebus, non divinis præeſſe permiſſum eſt, quomodo de his, per quos divina miniſtrantur, judicare præſumant, penitus ignoramus.

IV.

Dift. 2. Cum ad verum. Eidem. Mediator Dei & hominum, homo Chriſtus Jeſus, idem rex & pontifex, a chriſtoque & dignitatibus diſtinctis officia poteſtatis utriſque diſcrevit, ut Chriſtiani imperatores pro æterna vita pontifices indigerent, & pontifices pro curſu temporalium tantummodo rerum imperialibus legibus uterentur: quatenus ſpiritualis actio a cainalibus diſtaret incurſibus, & Deo militans minime le negotiis ſæcularibus implicaret: ac viciſſim non ille rebus divinis præſidere videretur, qui eſſet ſæcularibus negotiis implicatus.

V.

Dift. 2. ſeq. Sedis. Eidem. Sedis evidenter oſtenditur, a ſæculari poteſtate nec ſedes prorſus nec ligari pontifices, quem conſtat a Pio principe Conſtantino Deum appella-

tum, cum nec poſſe Deum ab hominibus judicari manifeſtum eſt.

VI.

Non quales facerdotes dominus ſint, ſed quid A 1. q. 1. Nec videndum. Non in vicariis beati Petri apoſtoli vobis eſt attendendum quid ſint, ſed quid pro correctione eccleſiarum, quid pro ſalute veſtra ſatagant. Nec enim illud dicentis inferiores ſcribas & phariſæos ſedentibus ſuper cathedram Moſis, & quibus dominus præcepit, dicens: *Quæcunque dixerint vobis, facite, &c.* Matth. 23.

De regibus. Tit. VII.

I.

Dift. 63. Prima. Relatum eſt nobis quod quicunque ad epiſcopatum in regno tuo provehendus eſt, nonniſi faventem tibi permittas eligi. Idcirco apoſtolico auLudovico regi. Ctoritate, ſub divini judicii obtteſtatione, injungimus tibi, ut in Trevirenſi urbe & Agrippina Colonia nullum eligi patiaris, antequam relatum ſuper hoc noſtro apoſtolatui fiat.

II.

Cauſa. Quæ Lotharius rex nepos veſter fecit, accuſatione non indigent. *Manifeſta enim ſunt*, ſelle Lotharium, Conradum Lotharii regis Germaniæ filium, & Hubertum Pontium. *epiſcopos, aperta carnis, fornicatio, immunditia*, &c. In quibuſſis enim culpabilitas accuſationum non opprimitur reus, nec tergiverſationis proprium crimen celatur, cum culpa ſub oculis C omnium ſponte ſe ingeratatque ideo in talibus judicantis ordo non requiritur.

III.

Scelus quod Lotharius rex (ſi tamen rex vereDift. 63. c. 28. Ego Lotharius. ter dici poſſit, qui nullo ſalubri regimine corporis appetitus refrenat, fed lubrica enormine magis illiciciis ejus motibus cedit) in duabus ſcilicet feminis Theutberga & Waldrada commiſit, omnibus manifeſtum eſt: ſed dudum epiſcopos Theutgaudum & Guntharium, in tali facto cum habuiſſe tutores atque fautores, pene totus orbis undique ad limina ſui ſedem conſluens apoſtolicum referebat. Igitur decernente nobiſcum ſancta ſynodo in præſentia noſtra, & ab officio ſacerdotali excommunicati, atque a regimine epiſcopatus alieni indubitanter exiſtunt.

IV.

Præcipue Waldradæ pellicis tuæ, & dudum a te repudiatæ, communionem declina. Excommunicata eſt enim, & uſque ad præſentem noſtram ab omni coetu herbenſis Chriſtianorum ſequeſtrata. Excommunicata eſt, ne cum ea pari mucrone pereat cellaris ſententiæ, ac pro unius mulierculæ paſſione vinctus & obligatus ad perenne traharis exitium.

V.

Ita corporis tui motibus cedere conſenſiſti, & relaxatis voluptatum habenis temetipſum in fa- Dift. 34. c. 18. cinus miſeriæ & in lutum fecis prohibitum dejeciſti, ut non ſolum ſacras in gubernatoris populorum: effectus ſis ruina multorum. Probat hoc Theutgaudi & Guatharii dudum epiſcoporum lecgitimus caſus, qui pro eo quod re minime competenter eruditerint, quominus ejus prævaricationem tuam argumentis ſuis tegere, & ſub quadamſuſtitia ſpecie ſucatis quibuldam exquiſitis adinventionibus aquiratem obruere ſtuderent, noſtra ſunt apoſtolica depoſiti auctoritate & ab omni epiſcopatus regimine regulariter ſequeſtrati.

VI.

Excellentiſſimus rex Carolus apoſtolatum noſtrum conſulait, quid agendum ſit de his qui cum legeitrude ſæpe damnata communicant femina: quo-

quoniam eam communicatoribus ſuis & fautoribus pari vinculo anathematis conflat eſſe alitricem. Quapropter cum beatitudini tuæ injungimus, ut juper hoc noſtra auctoritate freius, curam de his tumere ſtudeas. Et quia docta divinitus ſanctitas tua valde novit, aliud eſſe ac neceſſitate, aliud ex ignorantia, atque aliud quod de ſtudio delinquitur, itſdeque poſtulatus duobus prioribus diſtrictius eſſe puniendum: idcirco ſolerter inviligilet, & cauta diſtinctione ſingulorum modo diJudicet: quatenus qui ex neceſſitate aut ignorantia delinquunt, auctoritate noſtra per te abſolvantur. Illos autem qui ſtudio ſuo obligantur, & contemptu interdicta noſtra poſſpuunt, nonniſi digna ſatisfactione præveniente volumus a te prorſus abſolvi.

VII.

24. q. 3. An non Lotharius regi Gen. 4. An diſtricta ultione ſeriendus es, qui in duabus uxoribus adulterium Lamech & ſtagnium imitatus eſſe dignoſceris? quod dominus nonniſi poſt ſeptuagenarium ſpatium generationum ſeu ſatisfactio advenru delevit, cum Cain ſtatricidium ſeptima generatione aquis abolium ſit cataclyſmi, id eſt, diluvii.

De patriarchis & archiepiſcopis. Tit. VIII.

I.

Dift. 63. Epiſcopus per Æmiliam non conſeretes, niſi poſt electionem vel conſenſum cleri & populi.

II.

Hæc eſt ordinatio Dei patris tui, & hæc eſt lex eccleſiæ matris tuæ, videliret, ut omnes epiſcopos regni tui ad Turonenſem archiepiſcopum mittere non deteretes, ipſique judicium poſtulare non dedigneris. Ipſe eſt enim metropolitanus, & omnes epiſcopi regni tui ſuffragancs ejus ſunt, ſicut conſcriptiones præderceſſorum meorum evidenter oſtendunt. Neque enim eccleſiæ Dei per diſcordias regum diviſionis aliqua damna pati neceſſe eſt, cum (quantum ex ſe eſt) pacem quam prædicant, ſervare ſtudeant in invicem & in omnes.

III.

Conqueſtus eſt apoſtolatui noſtro frater noſter Sigebodus archiepiſcopus Narbonenſis, quod clericos tuos, eo invito, ad judicium tuum venire compellas, & de rebus eccleſiam ſuam pertinentibus, eo inconſulto, quaſi jure patriarchatus tui diſponas: cum hoc neque antiquitas (cui ſancti patres ſaxarerent reverentiam) habeat, & auctoritas ſanctorum canonum penitus interdicat, niſi forte pro cauſis, quæ apud te terminari non poſſunt, ad te quaſi ad patriarcham ſuum provocaverint per appellationes, vel epiſcopus ſuus decreverit, res eccleſiæ ſue judicio tuo diſpenſare voluerint. Primates enim vel patriarchas nihil privilegii habere pne ceteris epiſcopis, niſi quantum ſacri canones concedunt, & priſca confectudo illis antiquitus contulit, diſtinimus.

IV.

Theutgaudum primatem Belgicæ provinciæ, & Guntharium Agrippinæ Colonie archiepiſcopos, nunc coram nobis & ſancta ſynodo ſub geſtorum inſinuatione, qualiter cauſam Lotharii regis & duarum mulierum ejus, Theutbergæ ſcilicet & Waldradæ, recognoverint & judicaverint, ſcripſum ſuper hoc proprüis manibus roborantes offerentes, & ſententiam quam a fede apoſtolica in ingeltuadem uxorem Boſonis, ſanctiſſimus frater noſter archiepiſcopus Mediolanenſis Thado & ceteri corepiſcopi noſtri petiverunt emittendam, & nos divino ſuccenſi

A zelo, ſub anathematis atteſtatione canonice promulgaramus, publice & viva voce vivaſſe confirmet: in quibus omnibus intercimus eos apoſtolicæ atque canonicas ſanctiones in pluribus exceſſiſſe, & æquitatis normam nequiter temeraſſe: ab omni judicimus faceredotii officio manere penitus alienos. Et ideo ſancti Spiritus judicio, & beati Petri per nos auctoritate, epiſcopatus exutos regimine conſtitere diſſimiaus.

De ſacris ordinibus. Tit. IX.

I.

Dift. 21. Presbyteros. Quæ in conſecrationibus & ordinibus obſervanda ſint, brati Innocentii papæ canonica decreta, B præſentim principia pagine ad Decentium Eugubinum epiſcopum emiſſe, aſſatim edocebunt.

II.

Simoniaci ſimoniace ordinati vel ordinatores ſe- Dift. 50. c. 1. ſeruendum eccleſiaſticos canones, a proprio gradu decidant. Simoniaci autem ſine ſimoniace a non ſimoniacis ordinati, ſimiliter ab officio male accepto removeantur. Simoniacos autem non ſimoniace a ſimoniacis ordinatos, miſericorditer per manus impoſitionem pro temporis neceſſitate in officio concedimus permanere.

De epiſcopis. Tit. X.

I.

C Epiſcopi ab omni beſtiarum vel volucrum veſa- Dift. 34. c. 7. Abſtineo. Archiepiſcopi. Innocent. tione penitus abſtineant, & ab immoderata Harum ſuarum familiaritate, unde mala oriatur fama, abſtinere debent. Nullum enim ſanctum (ut ait beatus Hieronymus) venatorem legimus.

II.

Epiſcopis diſpenſatio cæleſtis ſeminis injuncta Dist. 28. c. 8. eſt. Væ ii non ſparſerint, væ ſi tacuerint, ſicut vas electionis foruidat & clamat.

III.

Si quælibet ambiguitas vel aliqua fortaſſe ſu- c. quæd. p. per Saffredi examinatione vel epiſcopatus abre- Desdgar. buntiatione obortas fuerit controverſio, ex more ad eeden apoſtolicam referri conveneras, & noſtra his omnibus debuerunt cuncti decreta penitus expe- D dare. Quod quia omiſſum eſt hactenus, dolemus. Dilectiſſimi igitur ſpiritum veſtrum reſtringere effagito, ut jam dictas Sulfredus epiſcopus propolito reſtituatur epiſcopio: & hic, ſi aliquid reprehenſione dignum geſſit, poſtea vel correctione vel digna animadverſione diſſimietur.

IV.

Pontifices qui aliqua occupantur infirmitate 24. q. 1. Fondvel egritudine, abjiciendi non ſunt: nec alii in lo- ſunt. Alco vero ſuo- quendo ſe- cis eorum conſecrandi ſunt, niſi ex hac fuerint lo- cundi ſac. cis lobtracti. Quod ſi de miniſterio ſibi concello chiepiſcopo. conquerantur, quæ licita ſunt facerdotes expleant. In his vero quæ his præcipuæ non lient, vicinorum uſque ad recipiendam ſanitatem epiſcoporum auxilia ſubrogentur.

V.

Epiſcopos vero, qui dominici gregis ſuſcipiunt Ut dum. c. curam atque ſollicitudinem, ab adminiſtratione eodem. eorum diſcedere non oportet, ue accepto talenti Eidem. pulcritudo non deſideret, ſed certamen eorum ſuſcubriter augeatur, & tripliceur fructur.

VI.

Scifcitatis, utrum cum a Normannis de epiſ- Eidem. copio depeſſaris, debeas de cetero in monaſterio ſubditis: converſari. In quo ſcias cariſſime frater, quod ſi Monachis pericoloſum eſt proretam in tranquillitate navim ſpiritualem ordeleree, quanto magis in ſluctibus? Ubi nondi- ex epiſcopo.

pimus, quod perfectorum non fugiamus, maxi-
meque paganorum, insidias, cum ad tempus fa-
ciunt, & ob multitudinem delictorum nostrorum
potendi facultatem divinitus abfequuntur, præser-
tim cum eis prodire ultro non debeamus, & multos
propheras & apostolos, ipsum quoque domi-
num hujusmodi fugisse inlectores, luce clarius
conster: sed quod præcipue debemus, qui tamquam
aritetes doctarum gregibus præbemus, immo qui &
horum pastores sumus, Deo auctore, cum eis in
periculis pro viribus perstitere pro certo conve-
nit. Et cum tranquillitas reddita divina fuerit
pietate, sopitaque furentium insellatio, mox gre-
gum perquirere, & in unum colligere, & ejus ani-
mos cælestis pastoris pace potsillimum lecuritate
præducta fastidium erigere debebimus.

VII.

Reprehensibile valde constat esse quod lubi-
inviolibi, dicendo, majorem partem omnium epis-
scoporum die noctuque cum omnibus aliis fidelit-
bus tuis contra piratas maritimos invigilat, & ob
id episcopi impediantur venire: cum militem
Christi sit, Christo servire: militet vero sæculi fer-
vienti sæculo, secundum quod scripsum est: *Nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus.*
Quod si sæculi militia militare studeat, quid ad
episcopos & milites Christi pertinet, nisi ut vacent
orationibus.

VIII.

Porro *Gloria in excelsis Deo* ab episcopis in ce-
na domini intra missarum solemnia more nostro
dicendi est. Pallio vero apostulico eadem die uti
est illis licitum, quibus est ab apostolica sede per-
missum.

De presbyteris. Tit. XI.

I.

Nullus missam audiat presbyteri, quem scit
concubinam indubitanter habere aut subintrodu-
ctam mulierem.

II.

Sacerdotes si in fornicationis ceciderint la-
queum, & criminis manifestus sive ostensus sit
actus, sacerdotii honorem habere non possunt, se-
cundum canonicæ institutionis auctoritatem.

III.

Si presbyter aliquem peremerit, non ad mor-
tem, pro percussione pœnitentiam agat, & ali-
quanto tempore a missarum solemnis suspendatur.
Si vero qualicumque percussione ejus aliquis mor-
tuus fuerit, nulla tatione minisirare sacerdotis mo-
re debet: quoniam est voluntatem occidendi non
habuerit, luctor tamen & indignatio in omnibus,
& præcipue in Dei ministris, multiplicitet inhibe-
tur atque damnatur.

IV.

Presbyter ille dicit se fallis criminibus impeci-
tum, & ab ecclesia sua, non convictum neque con-
fessum, irrationabiliter huiste ejectum. Nam tua
diligentia per tres vices inquisitione facta, nulla
in te reque de fornicationis crimine, neque de ho-
micidii confessione, de quibus imputebatur, repe-
riri potuit culpa. Idcirco magopere monemus re-
verentiam tuam, ut quæ, a fonte ignorante, Gio-
riaca cupiditate peracta esse videntur, tuæ frater-
nitatis censura celeri emendatione corrigantur,
Deoque restituendo ecclesiæ pristinum jam dictum
sacerdotem, atque ei reddendo tua pietate priffti-
pum gratum perficiat honorem.

V.

Scientissimus vobis, si a sacerdote, qui sua

A rit compechensus in adulterio, sive de hoc fola fa-
ma relperius est, debeatis communionem recipere
nec ne, respondemus: Non potest aliquis quan-
tumcumque pollutus sit, sacramenta divina pol-
luere, quæ purgatoris conflatum contagionum
existunt. Qualiscumque enim sacerdos sit, quæ
sancta sunt coinquinari non possunt. Idcirco ab
eo, quotcumque judicio episcoporum reprobetur,
communio percipienda est: quoniam mali bona
administrando te tantumodo lædunt. Fax atten-
sa sibi quidem detrimentum præstat, aliis vero lu-
men in tenebris admittitur: & vode aliis commo-
dum exhibet, inde sibi dispendium præbet. Su-
mite ergo ab omni sacerdote intrepidi Christi my-
sterii, quia omnia in side Christi purgantur (fi
B eo est enim, quod nunc mundum vincit) & quia
non dantis meritum, sed accipientis fit, dicente
beato Hieronymo: Ad credendum omni animæ
baptizatæ side perfectus, & in omni sacerdote cor-
pus Christi est perfectum.

VI.

De presbyteroum flagellatoribus & occisori-
bus, præsertimhus fellices, qui sæculari brachio
minime coercentur, juxta præceptum domini pla-
cet, ut fraterno amore conveniantur secundo &
tertio: qui requilisi si te non audierint, conve-
nienter ecclesia, cui suis sacramentis privare,
atque si in tua obstinatione permanentes sacerdo-
talia monita forte contemplerint, ab ecclesiæ com-
page sub anathematis interdictione reserare licen-
C tiam tribuimus.

De clericis. Tit. XII.

I.

Clericus, qui per ordines ecclesiasticos usque
ad subdiaconatum esse visit, uxorem ducere non
potest. Nullis enim datur licentia, exceptis illis,
quibus ecclesiastica regula uxorem habere per-
mittit.

II.

Clericum, qui paganum occiderit, non opor-
tet ad gradum majorem provehi, qui carere etiam
debet acquisito, homicida enim est. Nam dicreti
sunt milites sæculi a militibus ecclesiæ, quibus mi-
D litare sæculo non convenit.

III.

Hi qui arborem incidere videntur, & conti-
gerint, ut cadens arbor occiderit hominem, incul-
pabiles sunt atque innocenti: quia nec voluntate eo-
rum, nec desiderio homicidium perpetratum, est.
Si vero aliqua culpa eorum vel negligentia, mories-
tis hominis interitus cognoscitur adversisse, abji-
ciendi sunt a gradu, & in sacro ordine nullatenus
suscipiendi.

De votis monasticis. Tit. XIII.

I.

Femina quæ post obitum mariti sui sacrum ve-
E lamen super caput suum imposuit, & denuo se ma-
rito copulare voluerit nuptiis, & denuo se ab
eodem velamine monialem esse, postea vero ad
nuptias redeat, debet pœnitentiam agere de illusio-
ne nefanda, & reverti ad id quod spopondit.

II.

Præsens clericus, nomine Lambertus, una
cum patre suo nomine Autto, quendam videlicet
comite, nunc autem clerico, ad limina apostolo-
rum properans, adit præsentium nostrum, affe-
rens qualiter idem pater ejus in laicali adhuc ordi-
ne, in præditis propriis ædificasset duo monasteria,
voluntatem gerens, ut post suum decessum præ-

sent

fens ejus filius Lambertus, in locum ejus succede-
ret, quem infra teneram ætatem inter octavum &
decimum annum constituerum a memoratur pater
propria arbitrio, absque regulari institutione,
extra omnem illius voluntatem cucullam induit.
Igitur post quoddam ipsius temporis spatium (ut
ipse dicit) Salomon episcopus, cum quibusdam
aliis, absque patris oblatione, vel abbatis perce-
pta benedictione, eundem Lambertum monasti-
cum habitum nescie facit (ut fertur) invitum.
Et sub hac occasione, paterna seu materna here-
ditate a fratribus sui privatum esse, atque contra
omnem (ut dictum est) voluntatem ipsum quasi
regularem illum monachum permanere volunt.
Et infra: Quapropter consulte plalmographi ver-
ba recolentes, quibus voluntarie se Deo sacrifica-
re pronuntiat, & voluntarie non sui beneplacita
fieri in conspectu Dei obtecrat, præsentem clerici-
cum nomine Lambertum minime debere existi-
mavimus sub tali violentia fieri monachum.
Quod enim quis non eligit nec optat, profe-
cto non diligit, quod autem non diligit, fa-
cile contemnit. Nullum ergo bonum, nisi vo-
luntarium. Ubique dominus non ferendum in via
virgam, per quam violentia olli inferatur, præ-
cepit, *&c.*

III.

Vidua quidem, quæ capiti sacrum velamen
imposuit, si inter ceteras velatas remanserit in e-
clesia oraverit, & oblationes cum illis obtule-
rit, si professa est se in eodem habitu perma-C
nere, si nunquam religionis velamen
deponere, a religionis observantia discedere non
præsumat.

De laicis. Tit. XIV.

I.

De presbyteris, vobis qui laici estis, nec judi-
candum est, nec de vita eorum quidquam investi-
gandum, sed episcoporum judicio, quidquid id
est, est referuandum.

II.

In scripturis narratur Constantinus imperator
dixisse: Vose si propriis oculis videlicet sacerdotem
Dei, aut aliquem eorum qui ab monachi habitu
circumacisti sunt, peccantem, chlamydem meam
exipolteram & cooperiem eum, ne ab aliquibus
videretur. Hoc dicimus, cuncos vos reddere cu-
pientes; usi & de domini sacerdotibus (qui jure pa-
tres animarum dicuntur) aliquid contigerit vos
audire, quod confusionem pius mentibus ingerat,
non' infringimini, sed podcatos filios Noe imitate-
mur, patriam de reliquo verecundiam contegatis,
ut affluenti (quemadmodum & illi) benedictione
repleri, moderante domino, mereamini.

De ecclesiis. Tit. XV.

I.

Nulla ædificia in arito ecclesiæ ponantur, nisi
tantum clericorum.

II.

De rebus quæ semel Deo contribuæ atque di-
catæ sunt, & postea sub occasione concellionis
principum a quibuldam invaduntur, atque divi-
piuntur, sanciimus ut prius consultatis principum ad
relecandam tam præfumptivam fadtionem, & co-
gnoscendum, utrum sit illius concessio, an invaso-
ris præsumptio. Quod si principis inordinata fue-
rit largitio, & ipse principes sit pro emendatione
redargendus: si autem invasoris declaratur præ-

A sumptio, usque ad emendationem, excommuni-
cationis sit vindicta coercendus.

III.

Sicut antiquius a sanctis patribus statutum
est, statuimus, ut major ecclesia per circuitum
xl. passus habeat. Capella vero vel minores ec-
clesiæ sint. Qui autem confinia eorum confringere
tentaverit, aut personam hominis, aut bona ejus
inde sobtraverit, nisi publicus latro erit, quousque
emendet, & nisi quod rapuerit reddat, excommu-
nicetur.

De baptismo. Tit. XVI.

I.

A quodam Judæo, nescitis utrum Christiano
an pagano, insulsus ac vanus presbyterus offe-
rebatur, & quid inde fit agendum consultus. Hi pro-
fecto, si in nomine Trinitatis vel tantum in no-
mine Christi fuerit in actibus apostolorum legitur
baptizati sunt, (tanus quisque idemque est) ut san-
ctus Ambrosius exponit) sj quia non illorum, sed
ejus est, rebaptizari non debent.

II.

Ob hanc canonem Magdeberg. Nicolaum I. er-
roris reardeguimus, ' sed valde imperite; cum ille
docuerit, in nomine Christi baptizare posse ea-
dem ratione, qua apostoli Act. 2. 8. 10. 11. &
19. de facto baptizarunt. Ita Soarez, tomo 3.
de sacramentis disputatione 11. sectione 3. Bel-
larminus libro 1. de Romanis pontificibus cap. 11.
Nicolaum falso & erronee lententiæ non alitet
quam privatum doctorem adhæsisse ait. Quam
lententiam omnes communiter doctores am-
pleduntur.

II.

Catechilmi baptizandorum, a sacerdotibus
utiuluscujusque ecclesiæ pollunt fieri, sicut in hac
sancta Romana ecclesia (cui Deo auctore minisi-
rium exhibemus nostri famulatus) solenniter fieri
comprobantur.

De pœnitentia. Tit. XVII.

I.

De viro nefando, Burgando nomine, qui rabie
infano commotus, diabolicis se irrectis laqueis
non debitavit, atque gentilium more per abrupta
hortenta & compita vagando, vanas in vestra ecclc-
sia villa una cum clericis vestris manentibus, & po-
pulum salubriusbus instruere dogmatum monitis de-
certantibus, paneque spiritualis verbi vacua homi-
num corda refcientibus, atque laudabile propriæ
salutis defiderium habentibus sancta apostolorum
Petri & Pauli limina vilitare, collectis militiæ sue
sequacibus, & iniquitatis complicibus, nefarias in-
valiones & depœdationes violentas inferre, de-
monuaco aulu præsumpterit, & ut epistolæ vestræ
textus eloquitur, sacrum altare, sacraque dominici
corporis & sanguinis vala, insuper & sanctum
chrisma pollutis attipere manibus, quali vilia & ad
communem usum apta, præsumpserit: dilectio nos
vestra consulit, si ipse vel qui com eo in tam impio
& iniquo facinore fuerunt, ad pœnitentiam quan-
doque gratia tacti divina, venire voluerint, quos
eos pœnitentiæ vinculo confiringagis, institutionis
nostræ censuram expolcere curabis. De quibus ta-
men si ita eli, jubemus, cum ad pœnitentiam
quandoque reverti acceleraverint, uno anno extra
ecclesiam Dei consistere, cujus sacrarissima vela ex-
tra ritum fidei Christianæ detipiendo auferre non
dubitaverunt. Secundo vero anno ante fores ec-
clesiæ

eleriæ sine communione tinneant. Tertio vero anno ecclesiam Dei ingrediantur, & inter audientes adstent sine oblatione, non manducentes carnem neque bibentes vinum, præter nativitatis & resurrectionis dominicæ dies. Quarto præterea anno (si his prioribus tribus annis eorum confessus fuerit penitentiæ labor) communioni fidelium restituantur, totaque mentis intentione spondentes talia se ulterius nunquam facturos, corpus & sanguinem domini sufcepturi recedant, & ut neque ad septimum annum tribus in hebdomada diebus fine esu carnium & vini potatione maneant penitentes.

II.

De his vero qui pro criminibus penitentiam egerunt, & ad cingulum militiæ conversantur, constat eos contra sacras regulas agere: verum quia crimina non æqualia sunt, perhibet quoque alios horum, propter nimium hebetudinem in deseperationem cecidisse, alios ob hoc ad pagnos fugisse: tibi hæc committimus decernendum, nimirum qui loca & tempora * religionis illius, & modum culpæ, nec non & pœnitentiam & gemitus hominum ad confessionem venientium præsens positus inspicere valet.

* religionis

III.

Interfectores fuarum conjugum sine judicio, cum non addis, adulterium, vel aliquid hujusmodi, quid aliud habendi sint quam homicidæ? ac per hoc ad pœnitentiam redigendi? Quibus pernitus conjungium dendegatur, exceptis adolescentulis, de quibus est beati Leonis papæ vigesimaquinta regula decretalium, immo indulgentia, observanda.

IV.

Latorem præsentium matricidam esse cognovimus, cui præcipimus, ut sub pœnitentiæ jugo permaneat, ita ut per annum integrum ecclesiam non egrediatur, sed ante fores basilicæ stans, & orans & deprecans Deum perseveret, qualiter tanto reipsa peccato. Completo vero anni circulo, introeundi in ecclesiam licentiam habeat, tantum inter audientes stet, sed nondum communicet. Completis autem trium annorum curriculis, sacræ communionis ei gratia concedatur. Oblationes vero non offerat, nisi prius aliorum septem annorum curriculis expleantur. His autem omnibus annis atque temporibus carnem non manducet, nec vinum bibere præsumat, exceptis festivis diebus atque dominicis, & a quibus aliquæ sibi penitentiæ sten. Ex quocumque ire voluerit, nullo vehiculo deducatur, sed pedibus proficiscatur, arma non sumat nisi contra paganos. Jejunet autem tribus diebus per hebdomadam usque ad vesperam: a propria & legitima coujuge non separetur, ne in fornicationis voragineni corruat, quod ne fiat optamus. Si autem ante annorum tem curium finem vitæ illius aposspinquaverit, corporis & sanguinis dominisostri participes fiat. Sin autem, ut supra statuimus efficiatur. Tamen si illius conversionem & lacrymarum fontem in omnibus videris floridis actionibus & optimis operibus pullulare, humanius circa eum iudicitudo peregrii apparerat, attitique in omnibus demonstretur.

V.

Si quis cum duobus sororibus fuerit fornicatus, ipse cum his perlonis, de quibus sancta scriptura prohibet, si diguam egerit pœnitentiam, & callitatem, quæ valeatis consuetudinem sufficere, licens civis quidem in conjugio uxorem accipere. Similiter & mulier, si cum tali fuerit delicto lapsa, aut fontalis

fornicationis) rejiciendæ, vel odio prorsus habenda.

VII.

Hi qui matrimonium sani contrazerunt, & uni ex duobus dementia, aut furor, aut aliqua infirmitas acceserit, ob hanc infirmitatem & causam sanctæ religionis ingredi, & monasterium ascendere, aut membris truncatur, aut a barbaris exsecti fuerint.

VIII.

Inter hæc sanctitas vestra addere studuit, ut si conjux uxor adulterium perpetraverit, utrum marito illius liceat fecundum mundanam legem eam interficere: sed sancta scriptura mendacii nunquam confringitur legibus. Gladium non habet nisi spiritualem, qui non occidit, sed vivificat.

IX.

Nec uxorem ducere, nec convivia facere in quadragesimali tempore convenire posse allio modo arbitror.

De impedimentis matrimonii. Tit. XIX.

I.

Nosse desideras utrum mulier quæ viri filium ex alia femina genitum de sacro fonte levaverit, postmodum posiit cum eodem viro copulari. Quæ ideo conjungi posse dicernimus, quia fecundum canones sacros, nisi amborum consensus, nullius religionis obtenta debet conjux dimittere conjugem. Pertinet autem ad ingens uxoris exitium, quæ habens odio virum, vel infirmitatem ejus non conliderans, quali causa pietatis operatur impietatem, maxime cum apostolus præcipiat: *Nemlite*, inquiens, *fraudare invicem, nisi ex consensu ad tempus, ut vacetis orationi.*

II.

De his qui filiastros suos ad confirmationem coram episcopis tenent, id est, qui filios uxoris fuæ de priori viro dum chrismantur ab episcopis, fuper se fustinent, & in dementa (quod absit) hæc licet sit peccatum, non tamen usque ad separationem conjugii puniendum est. Legeatis tamen, & digna pœnitentia hoc dilucntes domino dicant: *Delicta ignorantiæ mea ne memineris.*

III.

Ita diligere debet homo eum qui susceptit ipsum de sacro fonte, sicut patrem: item: Est inter fratres & filios spirituales gratuita & sancta commonio, quæ dicenda non est consanguinitas, sed habenda spiritualis proximitas. Unde inter eos arbitror non posse fieri quodlibet legale conjugium. Quandoquidem nec inter eos qui natura, & eos qui adoptione filii sunt, venerande Romanæ leges matrimonia contrahi permittunt. Item: Si inter eos non contrahitur matrimonium, quos adoptio jungit: quanto potius a carnali coporet inter le contubernio esse illos, quos per cælestle sacramentum regeneratio sancti Spiritus jungit? † Longe ergo congruentius filius patris mei, vel frater meus appellatur is, quem divina gratia potius quam humana volentas, ut filius patris mei, vel frater meus esset elegit, prudentisique ab alterna corporis commixtione fecernitur.

IV.

Scisciatur a nobis sanctitas vestra, si aliquis homo duas commatres habere valeat unam post alteram. In quo meminisse debet scriptum esse: *Erunt duo in carne una.* Itaque cum conflet, quia

APPENDIX II. EPISTOLARUM NICOLAI PAPÆ I.

I. AD ADONEM VIENNENSEM ARCHIEPISCOPUM.

Reſpondet variis illius conſultationibus. De Lotharii regis divortio & de Alvico clerico.

Nicolaus epiſcopus ſervus ſervorum Dei reverentiſſimo & ſanctiſſimo confratri noſtro Adoni ſanctæ Viennenſis eccleſiæ archiepiſcopo.

a) Pœna, ut epiſtolica II.

CONſultationis veſtræ ad apoſtolicam ſedem delatos ſufficiens apices, qui diverſitatum negotia continentes, de his veſtræ fraternitati a nobis referibi quæreberet, & utrum quædam in Dei eccleſia provide nece tenenda eſſent, * & apoſtolicis ſanctis decerneret zelo caritatis ſummopere expetebant. Nempe ſolicitudinem veſtram in talibus laudamus, & gaudentes de nobis magnis ſanctitatem veſtram præmiis attollimus, eo quod adeo ſolicitiores vos circa eccleſiaſticis diſciplinis reddere volumus, ut unde modo laetamur, veriſſima & certiſſima inde relatione jocundiſſimi efficiamur. Sed quia litterarum veſtrarum tenores, ut oportuerat, ſi properera quia ſi poſt ſuos comites remanſiſſent per incognita loca pravorum animi genitur inſidiis hominum ſuffiſtere nequaquam valenter, ideo vobis tam latius ſcribere non potuimus, præcipue cum hæc ſancta Romana eccleſia, cano exigente more, in his pro certis ſolicitudinem gerat, & eodem tempore propter feſti paſchalis dies major nobis præter ſolitam alii temporis conſequtudinem incumberet diſpenſatio eccleſiaſticæ occupationis. Verumtamen veſtra fraternitas congruo tempore ſcribet diligere ſtudeat, ut quod nunc ſtigitur, tunc de requiſitis tolerabilis conſequatur. De cetero monemus, & ficut dominici ejus cultores eſtis, & paſtoris vices tenetis, paſtorali providentia Helotharium ſeque gloriosum regem pro diſcidio prioris & aſſumptione alterius femine interim ſacratis monitis & divinis inerepa- Lucas cap. ſtionibus* exortemini, quatenus quod nomine diſtare, opere ad exemplum ſubjectorum veraciter approbetur. Non ſit in illo voluptatis juvenilis incontinentia, pro qua ſtorigere gloriæ regnum amittat peremnet permanens. Deſinat jam dedicat calcare ſemitam iniquitatis, & per juſtitiæ iter incedens ad caſtæ dominica veſtris intercentionibus ſine vi proculſtorum ſecuus perveniat. Et hæc quidem ſuccinctæ tranſcurrimus, quæ de his vobis credimus, ut quæ ſalutis ejus conveniunt edicatis. b) anno. de Interea de illo clerico, Alvico nomine, quem per ordines eccleſiaſticos usque ad diaconatum caſtæ viviſſe dicitis, cur noſtra auctoritate uxorem duxerit miramur, & eo quod nulli unquam exceptis illis, quos eccleſiaſtica regula habere permittit, uxorem decredi literarum deditus. Nam exemplar epiſtolæ quod miſſiis neque recognovimus, ſed nec illius ſtylum a nobis directum fuiſſe meminimus. Quocirca veſtra fraternitas ſollicita investigatione perquirat, ut quis auctor illius epiſtolæ fuerit valeat inveniri, quatenus cum apoſtolica auctoritas mittitur non fulcetur; & ſi veſtros legatos deſtinaverikis per eos ut ipſam epiſtolam minime dirigatis optamus, quo cum illam contempſiſſe noſcimus, vos de hac cauſa certiſſimos reddere poſſimus. Optamus ſanctitatem veſtram in Chriſto bene valere. Data 111. Kaleud. Aprilis anno Chr. indictione XII. 858.

II. AD EUMDEM ADONEM VIENNENSEM ARCHIEPISCOPUM.

Innocentii I. papæ auctoritate docet inferiores eccleſias a Romanis conſuetudinibus non debere recedere.

Nicolaus epiſcopus ſervus ſervorum Dei reverentiſſimo & ſanctiſſimo confratri noſtro Adoni ſanctæ Viennenſis eccleſiæ archiepiſcopo.

SÆpe ſanctitatis veſtræ litteras ſuſcepimus, quæ nos monebant & obnixe rogabant, ut de eccleſiaſticis cauſis eccleſiam veſtram qualiter agere deberet inſtrueremus, quatenus nobis nihil melius viſum eſt, ut ſanctitatem veſtram ex decretis & inſtitutis prædeceſſorum noſtrorum docerémus, qui quo ordine eccleſia cui Deo auctore præeſſe dignoſcimur, ſive aliæ ab ipſa longe fundatæ conſentur, in ſcriptis ſuis evidentiſſime nobis tenendum reliquerunt. Beatiſſimus Innocentius papa ad Decentium epiſcopum Eugubinum, quod tua ſanctitas ſemper meorum votumus, ita inſtituendo poſuit. Si inſtitura eccleſiaſtica, ut ſunt a beatis apoſtolis tradita, integra veſtlent domini ſacerdotes obſervare, nulla varietas, nulla diverſitas in ipſis ordinibus ac conſecrationibus haberetur. Sed dum unuſquiſque non quod traditum eſt, ſed quod ſibi viſum fuerit hoc exiſtimat eſſe tenendum; inde orta diverſis in diverſis eccleſiis aut tenere aut celebrare videntur: ac ſit ſcandalum populis, qui dum neſciunt traditiones antiquas humana præſumptione corrupta, putant hoc aut illo ordine non convenire, aut ab apoſtolis ipſam contrariitatem inditam. Quis enim neſciat, aut non adverat, id quod a principe apoſtolorum Petro Romanæ eccleſiæ traditum eſt ac nunc uſque cuſtoditur, ab omnibus debere ſervari, ne ſuperduci aut introduci aliquid quod aut auctoritatem non habeat, aut aliunde videatur accipere exemplum? Item poſt alia: Oportet vos ſequi quod ecclefia Romana cuſtodit, a qua eos principium accepiſſe non dubium eſt, ne dum peregrinis affectionibus ſtudent, caput inſtitutionum videantur amittere. Item poſt alia: Si prædeceſſores tui minus aliquid aut aliter tenuerunt, idcirco nunc reſpondemus, non quod te ignorare credamus, ſed ut majore auctoritate vel tuos, vel quoſ. Romanæ eccleſiæ inſtitutionibus erunt, aut commoneas, aut judicare non differas, ut ſcire valeamus qui ſint qui aut novitates indicunt, aut alterius eccleſiæ, quam Romanæ exiſtimant conſuetudinem ſive ſervandam. Data 111. idus Decembris, indictione XIII.

III. AD EUMDEM ADONEM VIENNENSEM ARCHIEPISCOPUM.

Cur ſynodus non fuerit celebrata. De Arſenio legato in Gallias & Germaniam miſſo. Gunthario & Theutgaudum non poſſe priſtino gradui reſtituros. Præterea Gerardi comitis alieninſre cujuſlibet laici non recte appellari.

Nicolaus epiſcopus ſervus ſervorum Dei reverentiſſimo & ſanctiſſimo confratri noſtro Adoni archiepiſcopo Viennenſi.

MIraris fratec cur ſynodum diſpoſitam non celebraverimus, cum in ea inter cetera quæ nunc

a) Pœna, ſignum. 36. nono * innotuerunt, & longum eſt narrare, de negotiis quæ apud vos geruntur Deo auctore præcipue ventilare, ac una vobiſcum, prout ſciſcet & ceteris fratribus noſtris decernere propoſuerimus, & vos per ejuos res illarum regionum, quæ vobis magis pro vicinitate quam nobis notæ conſiſtunt, liquidius & ſufficientius agnoſcere ſperabamus. & turſus quicquid Deo revelante ſtatuendum erat, illiis abſcribendum aut patribus innotefcendum, deſuteritis, præſertim cum vobis & omnibus pene ultra Alpes exiſtentibus eccleſiarum Dei præſolubus ad ſynodum Romæ celebrandam, & ad hanc ſe convocandos fuerimus frequentius provocati, & pro his quæ illicite perpetam aguntur potiſſimum exiſtamus ſaluberiter agitati. Alias autem miſimus Arſenium venerabilem epiſcopum apoſtolicarum & miſſum apoſtolicæ ſedis & conſiliarium noſtrum, Galliarum & Germaniæ partibus de negotiis inſtituendis nobiſcum rimaturum eo ſolertiorem ac inventorem. Et ideo non putavimus vos debere deſcile iiis regionibus, quandiu ipſum illic me demoratum conſtare. Unde bene fieret benetuodo tua & illi adhæſerit, & in his quæ ex noſtra delegatione agenda ſent, ejus laboribus fraterne communicaverit. Aſſerit autem ſanctitas tua quod fama ubique ſpargatur Theutgaudum & Guntharium dudum epiſcopos per nos priſtino gradui reſtitutos, quod qualiter agi poterat dum lectius tam quod res latius patuerit, in epiſtolone Theutberge reginæ, & admiſſione ſcorti commiſit, quam quod Ingeltrudis apoſtatrix & adultera perpetravit, adhuc vigeat, cujus fautores facre neſciunt ſi ipſe aliquatenus animadverſi. præcipue in Gunthario, qui contra ſacros canones decreta noſtra poſſponens, miniſterium ibi veritum juſta præcedentem conſuetudinem contingere aſus eſt. Quamvis ergo hinc nihil uſque adhuc in corde noſtro teneatur, tamen ſi de reſtituendo quoquam eorum aliquid egiſſemus, conſequenter ſcit de cauſa, ita quoque omnibus dolus de reſtitutione ſcribere curaremus. Illud autem frater cariſſime, ridiculoſe ſonat, quod apicum tuorum gerulum nobis commendaſti, hunc presbyterum Gerardi inluſtris comitis eſſe perhibueris. Vere * quod hoc ſcribens prudentia tua dicere voluerit, vel quod ſuper hoſtefemodi verbo intellexerit, nos fateor ignoramus. Namquid Gerardus comes illum presbyterum conſecravit? numquid de ipſius eſt diœceſi? Ubi hoc legiſti? ubi hoc didiciſti? Nifi quis presbyteri nomi ſpecialiter eccleſiæ civitatis, aut eccleſiæ poſſeſſionis, aut martyrii, aut monaſterii ſecundum ſacras regulas ordinatur: ſed in domibus laicorum conſtituuntur, & cum ſæcularibus adeo converſantur. Ut non jam Dei, c eccleſiæ cujuſlibet, ſed illius comitis atque illius ducis eſſe dicantur? ita ut impletum ſit quod per prophetam dicitur: Et erit ſecus populus, ſic ſacerdos. Quod fortaſſe unum eſt eorum, quæ cum in nomine domini converſimus unanimiter in idipſum, oportebit decentius emendari, & tamquam venenatum cilleborum amputari. Optamus fraternitatem veſtram in Chriſto bene valere.

b) Pro, prid. Id.

c) Pœna, ut ſuprà n. 34.

DE SENTENTIIS ATQUE interdictis ſedis apoſtolicæ ad ſuprædictum archiepiſcopum.

INTER ALIA.

I.

UT archiepiſcopi canonicos conventus in provinciis ſibi commiſſis cum timore Dei faciant. *Concil. General.* Tom. IX.

A ubi omnes cum venerabilibus epiſcopis nobiliores provinciæ eveniunt; ubique integritatem fidei, & canonicarum regularum obſervantiam audiant, & ad tenendum ne excuſari poſſint, ſubſcribere doceantur.

II.

Ut metropolitani vigorem eccleſiaſticum reverentius ſervent, & ſive in vita, ſive in doctrina ſingulari auctoritate præcellant: ſacrique pres diſcurſus & negotia vitent, zelo pietatis inflammati adverſus mundialium hominum mallitiam fortius & veriùs inſurgant, principes regni adulando non decipiant, provinciarum ſuarum munere divino ſibi commiſſarum in omnibus curam habeant.

III.

B Ut ſuffraganei reverentiam & obedientiam congruam metropolitanis ſuis exhibeant. ad metropolitanam ſedem obedientes occurrant. cauſas eccleſiaſticas cum metropolitano ſuo fideliter pertractent, & ab ipſo formam qualiter ipſi in eccleſia ſua agant accipiant.

IV.

Ut archiepiſcopi & epiſcopi plebes vel bapiſmales eccleſias in diœceſibus ſuis more antiquo conſtituant, & laici a talibus cavere doceantur. ad quos reliquarum eccleſiarum rituali pertinent. ut ibi conventus celebrior populorum fiat, & doctrina fidei ac Chriſtianitatis in unum congregatis liberius prædicetur.

V.

C Ut archiepiſcopi cum coepiſcopis ſuis auctoritate patrum noſtrorum muniti procurent, ut facris locis digne perſonæ præferantur, & fatuitas habitacula loca Deo dicata vel ſacrata non fiant. Unde & nos pios principes ubi opportunum fuit monuimus, & propter honorem Chriſti cariſſimi ſue, quod diebus illorum depravatum & deſtructum eſt, ſollicitus & melius recorrigans. Ipſi quoque archiepiſcopi & epiſcopi cupiditatem ſuam cohibeant, ut locus poſtmodum ab indicta præſumptione liberius caſtigare valeant. neque fiat hæreſibus factum eſt ad ſcandalum & ruinam multorum aliena appetant, & locis ad jus ſuum & epiſcopatum non pertinentibus dominari non expoſtulent. ſed contenti terminis ſuis. ſicque potentibus laicorum avaritiam & incauctam reprimere poterunt.

VI.

D De excommunicatis publice propter publicum crimen, ut per publicam penitentiam reconcilientur, & ſecundum modum factí canonica auctoritate ſingulis pœnitentia prolongetur.

VII.

Ut non temere excommunicationes fiant, ne auctoritas epiſcopalis vilefcat, neque abſolutiones inordinate, nifi ſatisfactio ordinabiliter exigatis parvum contemtibiles prædicat.

VIII.

Si quis dogmata, mandata, hiterdicta, ſanctiones, vel decreta pro catholica fide, pro ecclefiaſtica diſciplina, pro correctione fidelium, & pro emendatione ſceleratorum, vel interdictione imminentium, vel futurorum malorum a ſedis apoſtolicæ præſule ſalubriter promulgata contemſerit, anathema ſit. * *Hoc vero poſtremum decretum deſumptum eſt ex capitulo quinto concilii Romani ſub eodem pontifice Nicolao anno 863. celebrati, ut ſua loco monebimus.*

ubi

IV. AD EUMDEM ADONEM VIENNENSEM ARCHIEPISCOPUM.

Confirmatur auctoritate pontificia vetus privilegium metropoleos Viennensis.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei reverentissimo & sanctissimo confratri nostro Adoni archiepiscopo decretum perpetuum Viennensi ecclesiæ.

QUod reverenter petiit sanctitas tua a fede apostolica & humiliter expostulavit, ut privilegium antiquum a patribus & præcessoribus nostris Viennensi sacræ sedi concessum renovaremus, B auctoritas hujus sanctæ sedis, quia digna res petebatur, non abnuit. Sicut ergo ab antecessoribus nostris, beatissimo scilicet Leone & reliquis patre ad nostra tempora, sui antecessoris præfatum est largitione apostolica, ut juxti Viennensis ecclesiæ quatuor civitates vel oppida, Gratianopolis scilicet, Valentia, Genava, Darentasia, perpetuæ subjectæ manerent: ita modo nullus præfulatus futuris temporibus firmam & incoavulsum duxare præsenti decreto constituimus, & ut ad portellarem & dispositionem Viennensis metropolis pertinenat immobiliter definivit. Neque tamen propterea Darentasiensis ecclesia fi aliquod munus privilegii illi concessum est perdet. quia nec hoc modo Viennensis archiepiscopus & primas ipsius C a nostra auctoritate polluhavie, ut idem in tribut oppidis vel civitatibus quæ nunc additæ & commisse videntur non ordinaret & episcopos eorum ad se cum opportunum viderit non advocaret. Sed ut sub jure Viennensis ecclesiæ ita & posthum semper sciat, ut per dispositionem ipsius hæc omnia ecclesiastice agat & ad synodum ejusdem archiepiscopi & primatis vocatus pariter cum eisdem ipsis sibi concessis occurrat. Et quantum ad generalem observationem attinet, nihil præter auctoritatem Viennensis præfatis definire præsumat. Sicque humiliter, licut a sanctæ recordationis prædecessoribus nostris salubre firmatum & statutum eft, Viennensis ecclesiæ ita suppolitus, ut pollmodum libere D sidat dignitatem suam a nobis fit concessum habere & tenere prævaleat. ne forte si aliter fecerit aut præsumpserit, non solum aliqua sibi concessa amittat, sed etiam propter transgressionem & inobedientiam duritas damnatas in futurum humiliteur. Data Idus Jun. indictione xv.

An. Ch. 863.

EPISTOLA VENERANDI ANASTASII PRESBYTERI ET ABBATIS, ac bibliothecarii sacræ Romanæ ecclesiæ.

Mortuum Nicolaum papam nunciat, electum vero in ejus locum Hadrianum II.

Domino sancto patri Adoni venerando mihi & vestris diligendo archiepiscopo, ego Anastasius sanctæ Romanæ ecclesiæ bibliothecarius plurimam egro salutem.

TRiste tibi nuntium, proh dolor! nimium tristeque & genere tranlmitto. Venerabilis quippe recordationis pater & papa noster Nicolaus ab hac misera vita Idibus Novembris ad cælestem beatitudinem, ut credimus, duclus nos miseros & valde desolatos reliquit. Intrant enim post discessum ejus lupi rapaces non parcentes dominico gregi, quem pastoris & per Deum constitor ut

A sortir * minas reddit, simulque deprecor ut orationes pro illo domino fedulas dirigatis. Ebenfi- a) Forte mihi. quam fero talem virum ecclesia meruit, quam cito reliquit. Vere fateor expediretur ut sol radius fuos abfcondereret magis quam illa os vel oculos divideret, quos ufque ad punctum deceflus fui ad divinum obfequium aperuit, & ad ecclefiæ profectus intentos femper exhibuit. Verum nunc congregatio omnis, quos ille vel pro diverfis adulterii genere, vel pro aliis criminibus redarguit, ad hoc exarlerunt, ut univerfa ejus opera deftruere, & cuncta fcripta delere meditari non meruant. Quotum contatus idcirco creditur ad effectum venire, quia imperatoris cum his manus effe falfo ut credimus dicitur. Hæc ergo cunctis fratribus sanctitate, & tua, ut confido, fpe fuffe confidito, laborare pro domo Dei curate. Nam fi tanti pontificis acta caflantur, vertra quæfo ubi parebunt? Verum fcio, quia licet apud nos paucos, apud vos tamen reliquit fibi dominus plurimos qui non curvaverunt genua ante Baal. Habemus autem præfulem Hadrianum nomine, virum per omnis quantum ad bonos mores pertinet valde ftrenuum & indefeffum. De quo adhuc otium recolligere negotia omnia, an partem curare velit, ignoramus. Pendet autem anima ejus ex anima avunculi mei, veftri vero Arfenii, quamvis idem eo quod inimicitias multas obeuntis præfulis pertraxerit, ac per hoc imperatori faveat, a ftudio ecclefiaflice correctionis paululum refrigufles. Quem cito quæso veftris facris mouftris ruflus inflectite, ut fedens fuis dum valet apud fuum imperatorem & fummum pontificem ecclefia Chriſti, * ac maxime b) Lapsus primus. Talitet meretur veftra de profperitate fcripet gaudere.

EMBOLUM.

Adjuro autem ut omnibus metropolitis Galliarum intimetis, ne fi hic factum fuerit concilium, fic quafi recuperationem fui ftatus affequantur, ut in decretis patrum hoc fieri præfatis poffitant. Præcipue vero cum hunc nullus redargueriat, & modo qui objectis refpondeat non fuperfit, quamvis ille nec eo..... publicam gefferit, nec hæreſi unquam ut fingunt, annuerit, fed zelo Dei quod operatur .... Unde etiam fcribo vobis & per Dum conteftor ne confentiatis, neque approbetis, immo refiftatis ne quæ contra Nicolaum papam agitentur, quorum auctoritas hujus ecclefiæ mox diffolvitur, fi præful e..... addicitur.

✠ APPENDIX III. EPISTOLARUM

Ex Ivonis Antifiodor. cap. 8.

NICOLAI PAPÆ I.

1. *Capitula refponfionum Nicolai Papæ ad legationem Salomonis epifcopi miffi a Rege Hludowico Germanico.*

E Latetor veraciter apoſtolatum noſtrum commotum fuiſſe adverſus eum, non quia illi cuiæ copulæ conſenſiſſe, fed quia ſuos non conſenſiſſe, ſe dixit proditos. Et tum ſufficit ad ſatiſfaciendum, ſi non facinus bonum, Job ſancto non ſufficeret, ſolum quia ſimplex erat per innocentiam, niſi effet & reclus per æquitatem. Duo fili Jud, inique ſeilices & ſemen in terram fundens, duo genera hominum ſignificant, unum videlicet per malitiam nocens, & alterum per benivolentiam prælare nolens. Sed utrumque ſufficit ad ſatisfactionem. Ruſſus qui nos vult ſuſpectos eſſe

a ulteriùs omnibus ſicut ethnicus & publicanus cum familiaribus fuis. Tu autem, ſanctiſſime Epiſcope, bene noſti quia ſæpe nonnulli compulſi redeunt ad viam ſalutis. Unde ſi ſcut apud non nullum potuit habere ſuæ iniquitatis præſidium, ita nullum inveniſſet apud Deum, ſi tres fuos confugium, jam vel coactus rediret. Sed cum ſoveniſ requiem apud hos & tutamentum, reverti contempnit. Quia vero non cum ſanctæ ſynodo juxta canones ea conditione Theodgaudum & Guntharium depoſuimus ut ſi juxta præcedentem conſuetudinem aliquid de iniuſtitio ſuæ audorem contingeret, nullo modo liceret eis nec in alia ſynodo reſtitutionis ſpem aut locum habere ſatisfactionis, fed & communicantes eis omnes abici de Eccleſia, & maxime ſi poſtea ſuper his omnibus adverſus memoratos prolatam fuiſſe ſententiam, eiſdem communicare tentaverint, & nunc audimus Guntharium interdictum ſibi miſſarum obſervaſſe, quapropter tale conſilium damus & per auctoritatem Dei & beatorum Petri & Pauli apoſtolorum principum & omnium ſimul ſanctorum patrum damnato Regi Hlodovico ſuisque omnibus ut ab iſpidem Guntharii vel etiam Theodgaudi communione ſe ſeoſque omnes & præcipue epiſcopos fubrahat, & a familiaritate eorum, qui illis communicant vel quoque modo favent. ſe & fuos quotquot potefl continent, ita tamen ſi verum eſt quod interdictum ſibi epiſcopale officium peragant, vel ſi quem catechiſcula contra diffinitivem noſtram in ipſos prolatam congregare tentaverint ; ſimiliter & a Hlotharii communione ſe omnino ſeiperdam, ita dumtaxat ſi idem Hlotharius monita noſtra neglegens in copula Waldradæ permanere delegerit, vel ſi cuilibet damnatorum præfatorum contra decreta noſtra nitenti communicare vel favere, præſumpſerit. Alioquin nec Dei nec beatorum apoſtolorum Petri & Pauli nec ſanctæ catholicæ & apoſtolicæ eccleſiæ communionis habere præcluſibubio poterit.

III. Plæ memoriæ Hludowici Imperatoris ſtudium conſuludum, prædeceſſoribus noſtri ſanctæ memoriæ Gregorio ſcilicet & Leone ſequi parati fumus.

IV. Ut Epiſcopus Bremonenſis, licet a Guntharii hac non potuerit dari licentia, nec ab eo tale quid peti debuerit, tamen pro amore domini Regis, quia pii eſt ejus petitio, cum noſtra authoritate in præcidto loco Bremon poteſtatem & honorem archiepiſcopatus ſuper Danos & Sueavos habeat, & ſimili modo fui ſucceſſores per tempora ſtatura perpetualiter teneant atque poſſideant.

V. De Epiſcopo Radasbenenſis civitatis, ſi adeo ſeuit dicis infirmatur ut de ovibus ſibi commiſſis nullam curam habere poſſit, ne ſine ſollicitudine paſtorali degentes oves Chriſti depereant, proficuetur ſcripto & propria manus ſubſcriptione ſuo Metropolitano ſe nil luci plebi ſibi commiſſæ poſſe pro ſua gravi egrotatione conferre. Sed & ſimili modo tunquam ſe deinceps epiſcopale officium repeiturum polliceatur ; ſi tamen ejus in hoc tota voluntas eſt, & de ſalutate ipſius modis omnibus deſperatur. His ita geſtis, non talis qualem ipſe elegerit, ne contra canones ſucceſſorem ſibi ipſe elegiſſe videatur, ſed quem cleri & plebis cum conſenſu Metropolitani voluntas elegerit, in loco ipſius epiſcopus modis omnibus conſecretur, de ipſa Eccleſia ſuperſtiti epiſcopo ſtipendiis quamdiu viverit ſufficientibus per ſucceſſorem ſuum epiſcopum ſubrogandis.

VI. De Hartwigo Pazzouensis civitatis episcopo, quem afferitis ante annos quatuor paralysi percussum, ita ut nil valeat loqui, & Ecclesia sibi commissa diffluetur & ad nihilum redigatur, idem est omni pastorali cura destitutus & nulla episcopali providentia circumsepta, si ita est, debet idem episcopus talem scripto profiteri se efficium illud non posse peragere. Quod si hoc agere non potest, quamodo possumus viventi episcopo propriam Ecclesiam auferre, dum divinitus misericordia Dei nullus comprehenditur, & idem ipsi quæ minus puratus ipsius dispensatione occurrunt? Sit ergo cura rerum ecclesiasticarum œconomo electo de proprio clero juxta sacros canones commissa; & quæ ad episcopum agere pertinent, per episcopum quem metropolitanus antistes ad B hoc opus agendum elegerit interim geruntur. Aliter autem de hoc quam de superiore distimus, quia illius affatu fetus pulmonis, illius vero voluntatem nolle nequimus.

VII. De episcopo juveni faciunus quod pie a nobis Rex volunt postulare.

VIII. Similiter de Liudberto archiepiscopo facimus quod postulasti.

IX. Hymnus angelicus, id est, *Gloria in excelsis Deo*, non est a presbyteris nisi in paschali festivitate dicendus, quod & liber sacramentorum demonstrat, & consuetudo in Romana Ecclesia antiquitus observata patenter offendit, quam debere omnes in ordinibus ecclesiasticis sequi beatus Innocentius in principio decretorum suorum lucu- C lenter exposuit.

X. Pro Rege Danorum, qui vovit votum Deo & sancto Petro, gratias agimus eidem Deo, deprecantes pariter ut quod nobis de Cornelio centurione refertur faciat quoque clementer de hoc in proximo nos audire. Cui autem Christus & clementiæ esti ante baptismum non profuerunt ad diluendam impietatem, profuerunt. tamen ad cognoscendam veracissimam pietatem.

XI. Quoniam nuptias quod fidelis Rex disponi habeat venire Tullinum & deinde pacem cum Rege Vulgarorum confirmare & Rastitium aut voluerido aut nolendo fibi obedientem facere, oramus omnipotentem Deum ut angelum qui fuit cum Jacob Patriarcha fit quoque cum ipfo & cum omni- D bus fuis, & bene difponat iter ejus, & cum pace & gaudio revertatur ad propria.

XII. Qua vero dicis quod Chriftianiffimus Rex fperet quod ipfe Rex Vulgarorum ad fidem velit converti & jam multi ex ipfis Chriftiani facti fint, gratias agimus Deo, quem precamur ut absoluta hac facia incremenia frugum in horreo fuo. Jejunium vero pro eis & orationes, ficut per te horatur, Deo propitio faciemus.

XIII. Præterea fateris quod devotiffimus Principes deprecetur nos ut fi aliquis finiftrum quippiam de illo nobis per uniffum feu per epiftolam intimaverit, non ei ordamus priufquam ipfe reipse prælens vel fuos idoneos legatos ad nos poffis tranfmittere. Cui renuntiamus quia nos pignus reprominifcimus dilectionis & devotionis fuæ retinemus. Cujus memores fi quid de ipfo fcrire forte audieremus, tanquam fi tranarum camus delinare ftudebimus. Verum ipfe femper operetur unde tripudiantes lætemur & ob id Deo gratias deferat perfolvamus.

XIV. Porro afferenti quod domnus Rex nobiscum deinceps obedicus per omnia fieri velit ad præfens nonum fanctum quod Dei Ecclefiæ exaltationem fuæ filius patri & junior magiftro, fi fpem habuit in nobis habeat poteft fcut habuit poftquam non fuit in fancta hac fede conftitutus.

Cui intimamus uti poft Deum talem in nobis fpem habeat ut nullus fit cui ille credat quod nos illi & nos ei omne gaudium & omnem velimus evenire lætitiam, optantes felicter & Deum omnipotentem inceffanter flagitantes ut non folum in præfenti fæculo profpere regnet atque per multa temporum curricula vigeat, verum etiam in futuro cum Chrifto fine fine fine beate vitæ Deum fecuti eft contemplans.

II. FRAGMENTA EPISTOLARUM QUATUOR EJUSDEM NICOLAI PAPÆ I.

Ex Reliquiis loca dic.

Nicolaus Ludovico Imperatori.

CHriftianæ religioni nihil officit, immo profecit, fi caritate magiftra divino intuitu cum exteris quibufque pro remediis & fecuritate Chriftianorum ipfis placitum interfit, cum conflet non ob aliud id fieri nifi ut fera favitia eorum quæ in fideles inanimiter exardefcit aliquo modo refrenetur. Nam cum Salomonem cum alteis gentis ad fanctam gloriam multiplicandam & ad templum Domino facilius conftruendum amicitiæ fœdera habuiffe dominica felamus referente hiftoria, quid mirum fi pius Imperator ad gloriam Dei & ad fecuritatem fanctæ Eccleliæ, quæ vera divinarum rerum, cum exteris gentibus placitum confirmet; maxime cum pixe memoriæ Karolus abavus veller nonnifi ad remedium & folatium Chriftianorum qui diverfis locis inter nos tanquam grana inter paleas tundebantur, placitum cum eorum principe noluerit procul dubio perpetrafle.

Nicolaus Karolo Regi magno. Dilectus filius & coæquivocus veller Karolus ad noftram apoftolicam nunc in præfenti deftinare ftuduit paternitatem, in timuimi videlicet quod pro quadam femina a primo jam nuptiarum fœdere, quam fine veftro, quod non debuerat, conienfu fibi focivit in conjugium, veftræ paternitatis offenfam incurrerit.

ITEM. De quore filio veftro conjuncta, fi tatis contra divinitatem inventur caufa pro qua nullo modo eam habere debeat, volumus nobis a vefira dilectione mandari. Quod fi nulla pro eorum ex latere alia caufa quæ grave pariat peccatum, non reperitur auctoritas ut eorum fcindi debeat conjugium, nec noftrum eft eis fino manifefta delicti culpa fine feparationis inferre prejudicium.

ITEM. Quamquam fciamus filiam veftram, fi libet, poffe vos Baldoino legaliter in uxorem dimittere & pietatis veftræ clementer gratiam impetrari, non tamen jalla animalia, fed preces obtulimus.

Nicolaus Gunfredo Morinensis Ecclesiæ episcopo. Clericum qui paganum occiderit non propter ad gradum majorem provehi, qui carere debet etiam adquifito. Homicida enim eft. Nam cum difcretio fint miliites faculi a militibus Ecclefiæ, non convenit militem Ecclefiæ facilis militare, per E quod ad effufionem fanguinis neceffe fit pervenire. Denique ficut turpe ac pernicioium eft laicum Miffas facere, facramenta corporis & fanguinis Chriti conficere, ita ridiculum eft & inconvenientis clericum arma fuftollere & ad bella procedere, cum Paulus egregius prædicator dicat: *Nemo militans Deo implicat se negotiis fæcularibus*; ac fic liquido verfa vice, nemo militans mundo impiilcat fe negotiis fpiritualibus.

Bernardo illustri viro filio quondam Bernardi gloriosi Comitis. Curæ quam pro cunctis Dei Ecclefiæ circumdicimus officium nos cogit pro univerforum Chriftianorum falute fore follicitos. Quam- F obrem de te quoque providentiam agentes, audimus, quod non quæramus, ita in contra Deum et Chriftianum populum deprædans in regno filii noftri glorioli Regis Karoli numerofa mala exercetas, adeo.....

Ex Reliquiis loca cit.

III. EX DECRETIS NICOLAI PAPÆ I.

MAtricida per unum annum Eccleliam non ingrediatur, fed ante fores Ecclefiæ orans Deum perleveret. Expleto anni circulo Eccleliam intrans inter audientes ftet, & nondum communicet. Completis trium annorum circulis facræ communionis gratiam percipiat. Oblationes non offerat nifi poft feptem annorum curricula. Octobus annis earuem non manducet, vinum non bi- B bat, quatuor diebus feftis atque dominicis. Et a Pafcha ufque ad Pentecoften aulio vehiculo ducatur, fed pedibus proficifcatur. Arma non ferat nifi contra paganos. Jejunet tres hebdomadas ufque ad veiperam. A conjuge legitima non feparetur, ne in fornicationem corruat. Si ante trium annorum curium vitæ finis illi appropinquaverit, corporis & fanguinis Domini participes fit. Si tamen illius converfationem fontemque lacrymarum in omnibus videritis floridis actionibus & opimis operibus pullulare, humanum circa eum veftra follicitudo pervigil appareat, mifique de omnibus demonftretur.

Ex Decretis Spiritilegii nunc editis. p. 196.

IV. RESPONSA NICOLAI PAPÆ I. AD CONSULTA A ARDUICI archiepiscopi Vesontionensis.

Ex Mss. cod. manuscriptis.

NIcolaus Epiícopus ferves fervorum Dei reverentiffimo & fanctiffimo Confratri noftro Arduico Bifontinenfis Archiepiícopo. Inter cetera virtutum quarum infignia, quæ plurimis fant gratiarum actionibus comulanda, fummam obedientiam tenere te confpicimus cum humilitatis fedilio. Et cum tuum in te circa nos animi admirati ternamus alacritatem, mentem tuam Apoftolorum fpiritu tactam non dubitamus. Cui dum a Primate fuo, cujus nos literis meritis fuperius fumus genitus, tanquam verbo di- C cretur, *Vade ipsum*, illico refponderant ajentes: *Veniemus & nos tecum*. Ita quoque nunc unanimitatis tuæ fraternitas cum non pro loco incendia & inflammendis e falfis & amaris hujus mundi gurgitibus fubtilem animabus ftudii greffum ponere folo fermone velle fentiret, protinus quia non fenfit, quia per noftra capita veftigia gaudanter incedere nullam difationem paffa fuggeffit, & ufque ad mortem fe nobifcum contra hoftes dimicaturum, cebra fuggerere miffa fpondit. Sed ornnes omnipotentem Deum, ut cui factus es in hujufmodi promiffione confimilis, protegente ipfo efficiaris in negatione difficilis. Quamquam eft tale quid accidiffe, idem ipfe fuetat in recuperatione forma penitus initabilis, beatus fcilicet Petrus Apoftolorum princeps, qui Malchi auricula abfciffa gladio ante Inobedientiam, & in Anania & Saphira fpiritali verbi mucrone mendacium & avaritiæ peccatum. Cujus dum fedem venerans, & præcepta fectans, credimus quod patricinia quoque adiutrix, & apud Deum intercefforum fuarum tegmina confequaee. Jam vero ad conflata fraternitatis tuæ, de quibus per literarum tuarum portitorem tibi voluiffi refponderi, prout Dominus dederit, a quo eft omne datum optimum & omne donum perfectum, mentis oculum diligentes, caritati tuæ non fubtrahemus, fed A poitus tamquam exilitus gratis acceptum donabimus.

CAPUT PRIMUM.

HAs igitur quæ duobus fratribus nofcentes, vel qui duas forores uxores acceperint, Concilium Neocæfarienfe ufque ad mortem abjicit, & in exitu fuo penitentiæ remedium, diffolutis dumtaxat hujus conjunctionis vinculis, conferri jubet. Hos autem vel has, qui vel quæ poft penitentiam non recipit, & inhibitos appetivere conubitus, beatus Papa Siricius a Dominicæ menfæ convivio feparat, & folo Viatico cum ad Dominum carpierint profifici, per communionis gratiam volunt nobis fubvenire. Quo ergo pacto aliquo poffunt uti conjugio, quibus nec inhibitos denuo repetere concubitus, nec cuftos meus novo conjugia licet contrahere? cum etiam diffolutis hujufmodi conjunctionis vinculis, nonnifi in exito penitentiæ remedium tales confequi poffint. Non enim, ut lancio innocente Pratiile Sicilio fupra monuimus, aut nova conjugia, aut inhibitos denuo appetere concubitus hos qui pœnitentiam refervare fhident, oportet. Plane hæc autem quomodo poffint duabus fororibus vir quilibet, aut duobus fratribus quævis mulier copulari, & curtis viventibus illis ad alias nuptias convolare? cum licet non jam in duabus tamen perfonis, connubium contractum jam fuerit, & fecundum Evangelium viverite uno ex matrimonio, alter fi conjugem decerit, manchatur. Quod fi mortuus jam fuit illa dum forores vel fratres, quibus vir vel mulier junfta fuit, & ideo exiftimatur tertias quemlibet vel quamlibet nuptias contrahere; fcindere eft quia non non hoc a Salvatore noftro, non ab Apoftolis, non ab Apoftolicis viris accipimus, fed nec accipiendum mandabimus.

CAPUT SECUNDUM.

HOs vero qui de propria conjunguntur ac de propria cognatione uxores accipiunt, vel nubunt, quis non reprehendat & arguat? cum etiam fanctæ memoriæ Genefiorum noftri Apoftolice fedis Antiftites Gregorius fcilicet & Zacharias, hos anathematis mucrone petrufant, & diffolvi hujufmodi copulam, utpote baftiarum more contractam, omnino voluerint. Jam vero poftquam diffoluta puerta fuerit, ab invicem feparati, fi poffint, quod fcifcitaris, ad melius commeare conjugium, nulla ratio patet. Quoniam cum hi pœnitentiæ fumentiendi fint, nec nos inhibitos fibi concubitus, nec alia nova appetere debent conjugia. Denique fi Thamar a fratre, & concubine David a filio ejus violenter opprefie, propter inceftum coitum nullas nuptias contrasiffe refertur, & Adonias a Salomone morte punitur, eo quod poftulam quæ cum patre pudice tantum dormierat, uxorem fibi dari popofcerit: quanto magis hi qui fponte jungantur, & irrationabiliter miícentur, poftquam feparati fuerint, digne pœnitentiæ immiffi, debent nullas nuptias, fed caftitatem potius appetere de cetero mentis & corporis? Sane fiquilibet de hac infulta commitione poft diffolutionem copulæ obierit, alter qui fuperftes fuerit, & in adolefcentiæ annis adhuc detinetur fi ingruente aliquo forte dilcrimine egit pœnitudinem, & fe non pufle continere conqueritur, conjugii valet remedio fubvenire. Cujus intelligen-

gentiæ formam volumus etiam circa feminas observari. In quo tamen non regulam constituimus, sed cum existis prudentia Ecclesiæ beato Leone Papa quid fit tolerabilius æstimamus.

CAPUT III.

Con. Aquisgr. EOs autem qui cum pecudibus miscentur, sancta Synodus non nuptialis fœdera contrahere, sed inter eos orare precipit, qui ab spiritu vexantur immundo. Verumtamen si qui iunt juvenculi, qui tanto piaculo constricti imminente mortis exitio vel captivitatis exulatu permientiam gesserunt, ac paventes post hæc incontinentiæ casum, ad conjugalis consortii remedia confugerint, ne in crimen fornicationis fortuitus inciderent, consilium dinoscuntur veniale fumisse, ita dumtaxat, si non modo irrationabilis animantis (pro nefas!) de octero conjubernium, verumtamen omnis omnino mulieris, excepto conjugis proprie consortium dilimarint. Justum videlicet Loth imitati, qui ut vasta Sodomorum evadere potuisset sacredia, segne parvam civitatulam, ut vel in ea salvaretur, elegit. Sane non in hoc regulam, sicut superius diximus, promulgamus, sed ne deterius peccetur, quod levius arbitramur, indulgendum utcumque præsidimus. Denique juxta plenam satisfactionem nil eis convenientius est, qui tam pernicioso & omni pœna plectendo fœtore pestiferentium gerunt, quam perseverans castitas non solum corporis sed & mentis.

CAPUT IV.

De Episcopo semel mœchato.

POst mortem vero Episcopi qui semel in loco ejus electus fuerit, si in nullo a sacris Canonibus deviat, & electio ejus non a secularibus quibuslibet, sed a Clero Ecclesiæ cum consensu primorum civitatis ipsius facta fuerit composita, & sanctorum Patrum in eo consentiant promulgationes, & tam fidei dogmatibus, quam bonis concordat moribus, nulla debet ulterius ratione removeri. Alioquin ut pravaricatores & tergiversatores qui hoc tentaverint, a sacris regulis arguentur. Et præcipue qui contra suam professionem vel fabricipitionem scrint, canonicis legibus arrabuntur.

CAPUT V.

DE Chorepiscopis, de quibus consulit, utrum Presbyteros & Diaconos valeant consecrare; facti re canones satis potenter edocere. Quomodo autem Chorepiscopos posse dicimus Ecclesias consecrare, quas nulli Episcoporum licet sine nostro præcepto secundum sanctas regulas dedicare? Non ergo Chorepiscopis dabimus. Unde vos Episcopos, tamquam terminos a patribus positos transgredentes merito reprehendimus. Præterea quis infantes debeat confignare sanctus Innocentius oftendit, dicens: *De confignandis vero infantibus manifestum est eum ab eis quam ab Episcopo fieri licere.* Et cuilus: *Hoc autem*, inquit, *filis Pontificibus deberi ne vel confignent, vel perfectionem Spiritus tradant, non solum confirmeda Ecclesiastica demonstrat, verum illa lectio Actuum Apostolorum quæ offerit, Petrum & Joannem esse directos, qui jam baptizati tradant Spiritum sanctum.*

CAPUT VI.

POtro de Presbytero, quod non possit restauration possit lapsum recipere, ut multa præterea nus, beatus Papa declarat Gregorius ad Sabinianum inter cetera scribens Judeinum Episcopum: *Presbyterum vero, inquiens, de quo nos fraternitas tua latoris præsentium relatione consulit, nulla ratione in sacro ordine post lapsum aut permanere, aut ministrare posse cognoscat.*

Hæc quidem, frater carissime, in multis occupati vix ad tua consulta referipsimus. Cetera vero quæ communi consilium utilitati, cum Arsenio venerabili Episcopo, Apocrisiario & Misso Apostolicæ Sedis, quem illas in partes direximus, cum Deo duce pervenerit, facile veletis abundeque tractare, cui & nostra credere, & tua nobis exponenda cum redierit, poteris sine ulla contrectatione committere. Optamus fraternitatem tuam in Christo nunc & semper bene valere.

CAPUT VII.

SI quis ex propria cognatione sanguinem occiderit, facti canones ulque ad mortem abjici, & inter rebelles deputari lanxerunt.

APPEN-

ANNO CHRISTI 855.

APPENDIX AD TOMUM NONUM CONCILIORUM.

CONCILIUM APUD BONOILUM VILLAM

Ex Tiletiano Autodus. tom. VI.

Anno DCCCIV. celebratum in gratiam monachorum Ansolenium adversus episcopum Cenomanensem.

OBSERVATIO PRÆVIA.

Cum privilegia Ansolenis monasterii archivo quum sacris pat ivas vetus subtraxerit conventus episcopi Cenomanensis Carroli Calvi frauentum regis, literarum & immunitates profecti monasterii non a se quam a suis conservatis confirmari remorari egre ferentis animum adeo commoverunt, ut, qua facerat in profanum a Cenomanensis antistitus iuga redderet monachis Ansolensibus, regni sui profectus apud tomitium villam congregati inspexit. Ne vilis omnium fere rerum præcepti, monasterii jura insimorata permanere debere sanxerunt, præpositique ea subscriptionibus firmarentur. Verum qui Aldrico in sede Cenomanensi successo Robertus episcopus, consilii sperati decretis, ac fidem appellatum impugit, auctoritates & scripta, quæ apud Ansolenses patrum pulchat, profert. Is Inspexit episcopi literas, sequentes ad Carolum regem, ad episcopos, & ad monachos ipsos scelti epistolas; quæ literæ Gallia episcoporum concilio in loco qui dicitur Pitta renovando bonum prædere pacarunt, quibuldam simpter sanctæ pontificis auctoritatem monachorum privilegia reminiscibus. Rorum infuper tabulam authenticam principe & secretarium regium, appositorum & confirmatum eli ab omnibus & decretum, ut abbates & conum qui obtenant successiones, inspicum sua subscriptionibus propria roborantes. Sed & ipse Nicolaus de qui scribere pro Carolum regem verius fallus Robertum episcopum compulsus, & monachorum privilegia appositis auctoritates confirmavit, datis ad episcopos Gallia amplissimis literis, quas infra Sermonibus conciliorum Gallia tom. 3.

INCIPIT PRIVILEGIUM SANCTORUM A Præsulum apud (a) Bonoilum Villam
CONCILIUM GELESRAHTIUM.

IN nomine summe & incomparabilis clementiæ adorandæ scilicet & incomparabilis Trinitatis. Cum sacrolan di conventus fraterna societas venerabilium præsulum Bonoilum unanimem sui exhibuerit concordiam, vocatione magni atque orthodoxi regis serenissimi KAROLI, anno Incarnationis Dominicæ DCCCIV. (b) indictione prima, regni etiam memorati Augusti XVI. inter cetera variarum rerum sanctæ matris ecclesiæ sino crumpentia discrimina, quæ sacrorum præsentium auxiliumn ibidem iisoxerat dignatio conferenda, & factorum ibi omnium in præsentem B & accellarium ordinem relevanda; obtulit sele confratum paternæ & pissimæ conlationi ordinis monachici cultus, ac ipsius episcopi profectibus ipsorum quidem regiminis pastorali solatio subvehenda ac confovenda religio, quæ quondam in patribus virtute divina promulgata resloruit; sed jam nunc emergentium quorundam procellis æterna, vada sui portus inexplebili naufragio subigens, optati littoris quietem adire non patitur. Hujus igitur institutionis utiliares, & convenientes propositi necessitudines, cum efficacius pertractare, & eas solerti cura Christi fieri juvamine, ad effectum usque iden facer conventus optaret, effere: RADBALDUS religiosi culto & vitæ merito venerabilem, eidem sacro concilio cum quibuldam aliis sanctitatis fama reverendis abbatibus residentem, accidit commissi sibi coenobii pii patris & pretiosi confessoris Carilefi inconvenientias, & fraterni in ea consistentium oppressiones, & calamitatum anxietudines, Budio regis contradixi facrpmaltis sermone profecpsi, breviterque suæ sermocinationis alloquia. Protulit (c) præceptiones regum catholicorum orthodoxorum luprafato monaltetio conlatas pro Dei omnipotentis amore, & sanctorum veneratione, ibique confistentium monachorum remota & inconcella quiete; qualiter identidem monasterium per lectiones temporum & successiones

ANNO CHRISTI 833.

corroborationis gesta concordi æquitatis vigere libramine, acta prædicta piissimorum regum sanctæ religionis patrata intuitu de reliquo inemerata manere percensuit. Ne vero ab aliquo eorumdem patrum sacrosanctis iusticiario auso temerario aggredi præsumatur, neque quis id nefario conamine pertentet irrumpere, quod propriæ auctoritatis tenore cuique ipsorum libuerit confirmare, necessario placuit admotare. Statuimus ergo, optamus, & communi æquitatis auctoritate determinamus, ut supedictum monasterium Beatissimi Caristi confessoris omni libertate monasticæ religionis, adepta pace, & quiete per Christi gratiam potita, ordine libero & inconcusso, per succedentia quietum valeat degere tempora: ita ut non episcopus, nulla extera persona laicalis seu clericalis, ad hoc inquietandum, perturbandum, ac sollicitandum, aut invadendum, vel possidendum monasterium aspirer; nec etiam prædemoratæ urbi Cinnomanicæ propinquitate rerum sarum subjaceat: cum liberam sit dono antiquorum regum præter communem canonum auctoritatem a propriis pontificibus ipse & universis monasteriis conservandam, sed liceat eidem loco de proprio grege, juxta regularis vitæ auctoritatem, proprium habere pastorem. Si quis autem his nostris constitutionibus refragari nisus fuerit, & a multipliciter prescriptam principum bonitatem & indulgentiam, simul etiam nostræ auctoritatis instituta, per quamcumque calliditatem seu cupiditatem infringere, & aliquo modo pervertere præsumserit; anathematis ultione se plectendum noverit, justo Dei omnipotentis, quem sacrilege irritavit, una cum nostræ auctoritatis judicio. Postremo tenorem hujusce firmitatis, potestatemque nobis a Domino cœlitus contributa, dicente: quæcumque ligaveris super terram erunt ligata & in cœlo, eo sermone ligamus, ut quicunque hæc irrumpere, vel aliter quam a nobis sunt statuta ligata solvere, aut solvenda ligare percenserit; nequaquam se in cœlesti regione solvendum; sed claustro æterni regni adito, in tenebras exteriores ligandum esse cognoscat, nisi digna satisfactione correxerit quod arroganti impietate præsumsit. Harum itaque sanctionum evidentissimam confirmationem manibus sacrorum præsentium pontificum subter notatam, ablentium quoque consecrdotum nec minus idoneis astipulationibus per Christum & in Christo fulciri posthalamus.

Amalricus gratia Dei Turonicæ metropolis ecclesiæ humilis episcopus, sub signo sanctæ Crucis volui, consensi, & subscripsi.

Wenilo munere divino Senonensis ecclesiæ episcopus hanc privilegio assensum præbui, & subscripsi. ANNO CHRISTI 833.

Inemarus sanctæ metropolis ecclesiæ Remorum episcopus.

Paulus sanctæ Rotomagensis ecclesiæ archiepiscopus.

Heribaldus Autissiodorensis ecclesiæ episcopus.
Erkenradus Parisiacensis ecclesiæ episcopus.
Rothadus Suessionensis ecclesiæ episcopus.
Teutboldus Lingonicæ ecclesiæ episcopus.
Hirmintridus gratia Dei Bellovacensis ecclesiæ episcopus.
Balfridus Bajocensis ecclesiæ episcopus.
Herluinus Constantinensis ecclesiæ episcopus.
Herpuinus Silvanectensis ecclesiæ episcopus.
Guntbertus Ebroicensis ecclesiæ episcopus.
Jonas Eduorum humilis episcopus.
Hariardus Lexoviensis ecclesiæ.
Hildebrannus Sagensis ecclesiæ episcopus.
Hildegarius Meldensis ecclesiæ episcopus.
Immo episcopus Noviomensis hoc privilegium subscripsi.

Agius episcopus humilis Aurelianensis ecclesiæ.
Frotboldus Carnotensis ecclesiæ episcopus.
Pardulus Laudunensium ecclesiæ episcopus.
Elmeradus Ambianensium ecclesiæ episcopus.
Remedius Abrincatensis ecclesiæ episcopus.
Gotelfadus episcopus subscripsi.
Braidingus Matisconum sedis episcopus.
Prudentius sanctæ Trecasinæ ecclesiæ episcopus.
Dodo Andecavensis ecclesiæ indignus episcopus.

Actardus Namnetensis indignus episcopus hoc privilegio subscripsi.
Ludovicus abba in Dei nomine.
Adalardus abba in Dei nomine.
Ego Lupus abba in Dei nomine.
Hembardus abba.
Frodinus abba indignus.
Odo abba monasterii Corbejensis.
Hunfredus abba monasterii Dervensis.
Bernardus abba hoc privilegio subscripsi.
Gauslenus abba.
Arcamboldus abba.
Abbo abba.
Georgius abba.
Item Abbo abba.

Datavit. Kal. Septembris anno xvi. regnante Carolo glorioso rege indictione i. (*).

Actum Bonolio Villa in Dei nomine feliciter. Amen.

(*) Legitur dubitanter.

Finis Tomi noni.